

E. 536

12-27, 2013

CENTVRIA
DECISIONVM
ET
CONSILIORVM
ILLVSTRISSIMI
CONSILIARII
ANDREÆ CENSALII.

ALFRED

DECEMBER

THE

CONSTITUTION

OF THE

UNITED STATES

AND THE

DECISIONES CIVILES. ET CRIMINALES

ALMÆ ROTÆ LVCENSIS.

Et Selecta Consilia X. pro veritate edita summo cum labore
in varijs Causis, post Decisiones impressa,

A V T H O R E

D. ANDREA CENSALIO

I. C. VITVL. PATRITIO EX SAMNIO BENEVENTANO;

Primum in pluribus Regni Neapolitani principalioribus Ciuitatibus Gubernatore,
ac Iudice Ordinario; Deindè in Statu Ecclesiastico ad Gubernia Sac. Consultæ
adscripto; Rotæ Perusinz, ac Prouinciæ Vmbriæ Auditore Generali;
Postmodum prædictæ Rotæ Lucensis Prætor, & Auditor; Indèq.
insignis Rotæ Criminalis Genus Auditor, & Prætor;

ET AD PRÆSENS

PRO SER.^{MO} PLACENTIÆ, ET PARMÆ DVCE, &c.
Gratiæ, & Iustitiæ Consiliario.

O P V S

CVNCTIS CAVSIDICIS, CÆTERISQ. IN FORO VERSANTIBVS,
ac lura profitentibus per quàm vtile, & necessarium;

In quibus quamplures Materia, Vltimas Voluntates, Contractus, Iudicia Ciuilia, Crimi-
nalia, Fiscalia, Feudalia, Emphyteutica, Dotesq. concernentes pertractantur.

CVM ARGVMENTIS, SVMMARIIS, ET LOCVPLETI RERVM, AC VERBORVM INDICE.

RAYNVTIO II

PLACENTIÆ, AC PARMÆ, &c.

DVCI SERENISSIMO.

ANDREAS CENSALVS

NTerum ad Tuæ Magnitudinis Templum
votuum calamum sisto, AVGVSTISSI-
ME PRINCEPS. Vindicata nuper à me
calumnijs Principum Dignitas, ad Tui No-
minis confugit Maiestatem, vt emendatis-
simi Principis Idæa profligaret liuorem, iactaretq; lu-
cem sub Tuo splendore, quam haurire non potuit ex meis
atramentis. Hic quoq; Ingenij mei alter Pætus ex LV-
CENSI Cœlo Serenissimum Tui luminis suspirat iu-
bar, & in KOTA natus, suam in Te supplex deprecatur
FORTVNAM. Et facile erit exorare huic Volumi
eam Clementiam, cuius amabili beneficio Me ad eò
deuinxisti, vt Patriam coegeris eligere Urbem Tuam, in
qua, in Benignissimo Tuo Patrocinio omne Bonum inue-
ni. Quidquid ergo à Me deriuat totum Tibi debetur,
qui Dotibus Tuis etiam non subditos Tibi subdis; & ego,
qui modo alienigena calami Partus Tibi, velut auspici
Gloriæ Numini voueo, in Thalami, quos opto, fructi-
bus.

bus, verè Tibi fieri subditus auspico, vt in Filijs meis
perennent & Deuotionis Meæ, & Fauoris Tui argumen-
ta. Cooptatus à Te in verum Prudentiæ Arcopagum,
nempe in Excelsum Tuum Gratiæ, ac Iustitiæ Consiliū,
vbi Te alterum Sapiētiā sensi Salomonem, quidni meos
Tuo Throno dicarem LEONES? Solemnia sunt Scri-
ptorum vota, vt in Cælo suis paginis non peritūram at-
spiciantur vitæ. Hanc Felicitatem lucubrationes Meæ
fortiuntur in Tua Regia, quæ tanquam Cælum, suum
in Te iacet Solem, sua in LILIIS exhibet Sydera,
cuius non minus, quam Cæli, fulgidissimis limina ruti-
lant MARGARITIS. Permite, SERENISSIME
PRINCEPS, nouum Mihi in hanc Fauositatem aditum,
& patere, vā mel æternitatis exfugam ex Tuis LILIIS,
quorum odor natus venenatis moribus fugandis, & Tem-
poris (quod Anguis pingitur) arcere poterit à meis pa-
ginis venena. Sub multiplicis Tuæ laurus vmbra
fulmina Inuidiæ illæsus ridebo: & à PINV. mea suum
non abest aureum vellus, quousq. Tuo irradiabit in No-
mine. Æternū Vale.

AD LECTOREM.

Necipiti iam dudum animo fui, Amantissime Lector, nūm meas hasce qualescunq. Decisiones in lucem prodire permisterem, sed tua fretus humanitate, nē rerum iudicatarum memoria deperiret, vt quæ Squidiosis de Iure nostro optimè meritis non modicum possint afferre fructum, illas summis cum vigilijs elaborauī; Verum Ego publicarum, familiarumq. rerum sarcina pressus, easdem in meliorem formam redigere non valui; Attamen Amicorum, quibus eas oculis linceis absq. fūco reuidentas permisi, suasionibus impulsus, vt sic inculcæ praelo demandarentur, libenter morem gessi; Scio enim de more, quòd Iudices multos sumit Is, qui scribit, et Is solus Malignantium linguas cūtat, qui nihil scribit, et S. Hieronymus in Prologo Esdræ dicit sēpe Rodentes in publico detrahunt, quod in Angulis libenter legunt; Detrahētes igitur aliorum in puluerem suffiant, et in oculos suos terrent excitant; Propterea rogo benignissimos Lectores, vt corripere desinant, vel non incipiant, antequam legant, nē alias dijudicentur vti Canes, qui dūm homines mordere non audent, lapideis tamen ab eis iactator dentibus apprehendunt; Nec ex vno, vel altero lapsu Scriptor est damnandus, nisi tota lege perspecta, vt latè dixi in meo tract. ad h. vnic. Cod. si quis Imperat. maledix. §. 17. à num. 25. cum plurib. seqq. Vbi de varijs detractionibus, quibus corripī solent Iuris Professores, et à talibus calumnijs. defenduntur: Ea nē ibi scripta describam, omnes Detrahētes ad ibidem exarata remitto; Admoneant tantū, quòd solum Dominum est labi vacare, et securus est verbo Auditor, quā Prolator, et si operis non respondeat euentus, conatus in laude erit; Satis mihi vni prudentia, doctore quòd vno placere, et si non placet omnibus, placebit, quod scriptum est. Exterior, et si non placet presenti aetati, placebit sequentibus; Nec timor: erubescunt laudanda Adversis, et clarior scriptio est, quæ Emundum patitur; Nec quorundam scripta vincerent, si inuadā manus, et lingua defecissent. Rogo Te, quæso, vt erratis parcas, quæ in hoc Opere irreperunt, industriam adhibui totam, vt à mendis Typographorum, qui potius sunt timendi, quā Critici, illud expargarem; Superest igitur, vt opus aequi, boniq. consulas, quod si ita contigerit, gratumq. tibi cognouerim, ad Maiora, Deo dante, propediem me accingam. Vale etc.

ILLVSTRISSIMO, AC SAPIENTISSIMO
A V T H O R I
A N D R E Æ C E N S A L I O

Gratiæ, & Iustitiæ
P R O S E R E N I S S I M O D V C E
P L A C E N T I E, A C P A R M Æ C O N S I L I A R I O, &c.

*Immortalis obseruantiz argumenta,
Alienis vt illustraret luminibus; ex vtriusq. Musis
Collectos à se Academicos Flores
Offerebat*

ALEXANDER CLAPINVS I. V. D. PLAC.

L I T A T Aeternitati Calamus Tuus, SAPIENTISSIME
CENSALI. Quò illum explicas, Famæ oculos trahis, vt
obseruet securos tramites, quibus ad Gloriæ fastigium ascen-
ditur. Iam miramur, ex Tuis atramentis pretium accrescere
publicæ luci; & ex fecundissimis vmbis suum sibi Solem
prodire gratulatur Astra. CENSALIVM Nomen
iampridem sacrum est legibus; Domus enim Tua cum Iuris-
prudencia nata, cum ea creuit; & pluribus ab hinc sæculis, non interrupta
Doctorem serie, suam Vbertatem visa est deuovere Astræ Felicitati.
Nulla huic Dæx adoleuit nobilior Laurus, quàm quæ Tuæ Gentis immaduit
sudoribus; neo ipsius Gladio subtilior acquisita est acies, quàm quæ in CEN-
SALIS emicuit Ingenijs. Tu tamen (ignosce) didicisti vmbas inferre tantæ
claritati Tuo splendore; Maioribus quippe Tuis Maior, eos videris depri-
mere; dum Te eò vsq. erigis, vt Tota Tuæ Domus eminentia à Tuo vno de-
sumatur Ingenio. Sed gloriosa erit Tuis hæc iniuria, quòd ijs contingat celari
in Tuo lumine; & dum in Antiquitatis, ac Sepulchri Noctæ plura irradiabant
Sydera, gestiens in vno Postero effulisse Solem, qui huic Nocti plenissimum
lucis substitueret Diem. Quancquàm nequeunt abscondi Tui Maiores, quos
omnes in Te vno contemplamur rediuiuos, & quorum Dotibus exprimendis
Tua sufficit Virtus. Plures in Te CENSALIOS, nouo Tuarum Virtutum
miraculo, viuere credit Italia, quàm audit Te suum appellari à Patria, suum as-
feri à Perusia, suum à Luca, suum à Genua, suum à Placentia. Diuersis in
Vrbibus, tanquam Sol in mutatis signis, illuxisti; vbiq. tamen Tuum apud
LEONEM vibraſti iubar, vt vbiq. agnosceremus Te in Ætate Gloriæ coruscare.
Trium-

Triumphasti per totam Italiam in Sapientiorum plausibus; ac in Te ut aliquando triumphet Astra, PINV Tua in Currum conuersa, geminos LEONES inuitat sub iugum. Et triumphabit sanè, quando FARNESIA in Regia, suum ei Capitolium inuenisti, in quo non deest in SERENISSIMO RAYNV TIO suus Iuppiter, cui sacret trophæa. Xerx felicior hic Princeps, sine Sapientie labe faretur in Tua PINV. virere arborem Regis dignam amoribus; in ea nempe scit enutriti Prudentie Medullam; & melius, quam in Dodonæa Quercu, vera legum seruari Oracula. Ad Ritus ymbra, trahere non dubitavi Musas, quæ amabunt PINVM, cui nouerint arctissimo fœdere vniri Laurus. Tu in tanta Ingeniorum luce permitte patefieri eruditorum oculis obsequium meum; cuius constantiam metiri poteris ex eo, quod ad Te venit cum ijs Olozum Nominibus, quibus famulatur Eternitas. Vale.

D. ABBATI SVMMO
VINCENTII CENSALII

I.V.D. & S.T.P.

AUTHORI GERMANO FRATRI

Immortalitatis Trophæum.

MORS, *Litorq. Tuis damnantur Funere Chartis;
Vtraq. Tui Calamo figere Monstra vales.*

*Inuidiam exarmas morsu; Mors picta sagittas
Ad PINVS frondes obsequiosa locat.*

*Monstra hac sub Gemino pingantur strata LEONE;
Victricesq. ornet picta ruina Feras.*

*Hinc Fama eternans vitali vulnere PINVM,
Hec in Fatali cortice verba notet.*

SCANDAT VT ÆTERNVM CENSALIVS ÆTHERA, DEMPSIT
TEMPORIBVS PENNAS, INGENIOQ. DEDIT.

D E

ILLVSTRISSIMO D.D.

ANDREA CENSALIO

SER.^{MI} PLACENTIÆ, ET PARMÆ, &c. DVCIS

Gratiæ, & Iustitiæ

CONSILIARIO.

CENSALIVM vellet cum mens mea dicere, lingua
CONSVM ALIVM dixit: neutraq. falsa fuit.

Observantiz, ac Deuotionis ergo
Ludebat, ac Plaudibat

*Petrus Franciscus Passerinus ex Collegio Iudi-
cum Parma, ibiq. Iuris Cæsarei Vespert. Pri-
marius Interpres, ac eiusdem Serenissimi Ducis
Consultor, etc.*

D. IOAN-

D. IOHANNIS NICELLI

Castri Viculi Domini, Cogni, Herbie, & Villenouz Condomini,
atq. ex Collegio Iudicum Placentie, &c.

AD ILLUSTRISSIMI D.

ANDRÆ CENSALII

Ex Samnio Beneventano Patritij, & Excelsi, ac Supremi Dne, Consilij
Placentie, Parme, &c. Consiliarij. Gentilitium PINVM,
& clarissimum NOMEN.

ELOGIVM.

Haud invidet Italia Gracie Platanum suum;
Quando CENSALIAM PINVM gignit, alit;
Arctice non indiga glorie ex hac non vana veteris
Philosophie iactat arcana,
Sed Iurisprudentie, sacra Pacis, hominumq. quietis
Edit Oracula.

Sileat Epus Dodoneæ quercus miracula;
Iustum enim, & equum loquitur PINVS hæc nostra,
Quam.

SAMNIUM gignit, PLACENTIA colit;
Et hiescio an maior gloria genuisse, quam coluisse.
Stabit tamen illa vtriq. nobile trophæum.

ILLVSTRISSIME CENSALI,
NOMEN tuum nunquam morietur;
Quid æternitatis fimbriam habes PINVM tuam,

Quæ non patitur tinea, corrodi:
Et Tere natus es beneficio;

Quid Cybele sacer est Arbor tua;
Hanc

Tuis, & FRATERNIS * Iurisprudentie decorasti gemmis,
Quibus, & illustrantur tantæ Scientiæ nubes,

Et gemmascunt tanta NOMINA;

Et sanc PINVS tuæ capeffis auspicia,

Quæ non dignatur nisi Idæ, Atlantis, Lycei, Simoentis, Othryos,
Muraliq. Montium cacumina;

Dùm in Supremis solum sedisti, ac sedes Italiæ Tribunalibus.

Et quando illa vna te ipsa Maris sternit viam;

Tu OPERIBVS tuis.

Principibus, Magistratibus ad euadendas Syntes,

Ad recti regiminis, & Iustitiæ portam.

Tuq. præstas latera.

Æternæq. tibi non deerunt tuæ PINVS frondes,

Tui laboris hæc; Non Varum carmina, & flores;

Non famæ munera, voces, & præconia.

Hæc Astræe ARBORI

CENSALIO NOMINI, Italicæ Gloriæ

Ex corde vouit, & scripsit;

Tantæ Virtutis, & luminis religiosus cultor

D. LAVRENTII FRANCISCI VIAE I.C.
ac Nobilis Placentini.

In Opus aureum Decisioum eiusdem Illustrissimi D. Consiliarij
ANDREAE CENSALII.

Hic est Fabre Palladis inclitum
Molimen, Angolierga per equorum
Insueta lattrantum procellis.
Vesta super lege vela, Remis
Abfiste; litos radijur; anchora
Trifulca morfus figat aheneos,
Votiva tandem mera, Velus,
Aspicis? auricomum refuleget
Hoc quicquid auri est; fluctibus obruta
Si credis Helles, falleris; aureæ
Nam sola Gazæ est architecta
Magna Themis; pretio rapaces
Hortata mentes vberè. Mentibus
Vna rapina est, nec manibus pacta,
Setuanda non arca, sed alto
Pectore, & ingenio fouenda.
Non hic agendum sub luga Hammæ
Athena Tauri, gleba nec offeo
Spargenda Serpentum moliri
Horroferum paritura Matrem.

Quicquid laborum flagrat ardua
Res, habicndum, perculit, non timido
In omne usu elucubrarrix
Vis ancti vigil inopori.
Nobis vocatrix, Solis & integri,
Nil irrepertum, nil tacitum finit;
Arcana solerrem repostæ
Solicitant Themidis per artem.
Mirata primum est Legiferum Sophum
Sceptis resurgens LVCA perennibus,
Mox IANVENSIS iura dantem
Cursu, nil dubitanda sentit.
Diditit demum CONSILIANIVM
Cepit Tribunal QVINQUE VIRVM, graui
Dicundo iuri in mole rerum
Pro Duce FARNESIO Tribunal.
Quæ dixit olim iura, Typis palam
Nunc affabrans edere, Publici
Vult iuris esse; Hoc prostat aurum,
Inq. Tuam flagrat ire gazam.

D. IOANNIS FRANCISCI BONHOMII
Bononiensis I. V. D.

PINVS adeit, apicem cuius si vincere queris,
Aut tibi opus undio est; aut opus arte tibi.
Hanc spem, & GEMINO est circum defensis LEONE,
Qui PINVM, vt superex, casuperandus erit.
Ne dubita, nam cetera tibi Victoria Palmam
Promittit, PINV concitante decus.
Peliaco quondam prognata in vertice RANVS
Detulit ad Colchus, vellera qui rapierat.
Hinc, quoniam abiectione passim spreteus labores,
Effugium, vt Cæli pomen in Astra volens.
Quin videas praestare tibi sua cerga LEONES;
Quò propius PINVS culmina adire quous.
Carpe, agitur, quod Jure petis tibi premia per lus,
Quando Tuus Labor hoc Vellere digna facit.

Del Sig. Dottor GIO: ANTONIO ROSSI LEO

Dal PINO, e da' LEONI. *Adde del Canto di Sig. DOMENICO CENSAIA* dedicati a Cibebe si prende
 motivo, col paragone dell' uno, e dell' altra, di accennare l' Opere, ch' egli ha dato in luce,
 le Ruote, oues' è reso cospicuo, la sua eleganza nello scriuere, e' merito,
 che lo porta a qualsivoglia gouerno.

PINO, e LEONI, *andate a Cibebe*
 Danno a Cibebe; *ma Te pinu mofia*
 Tutti dal fono suo macchero i Dei;
 Parti dal fono suo nascono i Re.

Ella ha lo Scettro, onde fovera *di pinu mofia*
 Hai Tu la Spada; *onde fovera di pinu mofia*
 Quattro Ruote i tronfi offrono i Dei;
 A Te dan quattro Ruote i tronfi i Dei.

Ella di frutti, e fior ricca *sempre*
 Sparge su' l' suolo; *Tu; onde non fovera di pinu mofia*
 Fai d' Astrea gli spicer; *onde non fovera di pinu mofia*

Ma in ciò Tu sei maggior; che *ella non fovera di pinu mofia*
 Porta d' ampia Città; *onde non fovera di pinu mofia*
 Tu reggi d' ampia Città; *onde non fovera di pinu mofia*

Del Sig. Dottor DOMENICO MARASCA Academico Spiritoso.

S' allude al PINO, & a' due LEONI, che sono nell' Arme dell' Autore.

Sitibonda è *la foga di pinu mofia*
 Soccorrete ora mai *Re di pinu mofia*
 Nettare di stilla *onde non fovera di pinu mofia*
 Del CENSAIA *onde non fovera di pinu mofia*

Rinnigorita a' si grati licor *onde non fovera di pinu mofia*
 Darà stato *onde non fovera di pinu mofia*
 Del Dotto BROB *onde non fovera di pinu mofia*
 Recherà con il nome *onde non fovera di pinu mofia*

Quefti che furon *onde non fovera di pinu mofia*
 Vergati fogli *onde non fovera di pinu mofia*
 Vela fian *onde non fovera di pinu mofia*

E' l' gemino LEON *onde non fovera di pinu mofia*
 Dell' Erra il fono; *onde non fovera di pinu mofia*
 Splenda co' Vella d' Er; *onde non fovera di pinu mofia*

Del

Del Sig. PAOLO ANTONIO APPIANI ASCOLANO

Academico-Scomposto, e Disuniko.

SE *Le magnanimo Alcide* à i dubbj celi
D'un ignoto Oceani prescrisse il segno;
Vanne **CENSA** L'Esce col sagace Ingegno
Poni del Mar d'Astrea meta à i Cristalli.

Col **PIN**, che ti donò l'Inpina Valli
Forma à viaggi tuoi de Tisi il legno,
Nò de gli Euri temer l'orrido sdegno
Che siano al tuo vulso gli Euri vassalli.

Farei, sprezzando ogni periglio, al fine,
Che de' profichi trofei Giofane agnudo
Il diadema sua ceda al tua crine.

E perchè non ardisca arziglia crudo
Far de gli acquisti tuoi fiere rapine
Due custodi **LEON** t'arran lo **SCUDO**.

D'INCERTO.

O Se il labro **CONSIGLIA**, à la man scrivo
Veggio la Fama ad eternarla intenta:
Che l'Vu fidi Consigli altrui prescrive,
L'altra il Giusto protegge, e il Reo spanema.

Quegli l'onde d'Astrea di Sirti hà proue,
Questa di Temi il Mar già non paventa;
Quegli è legge spirante, e questa vins
Nè dotti fogli, che non sò mas spenta.

Trionfi illustri! or dimmi, d' saggio **ANDREA**,
S'hai labro così dotto, e man sì giusta,
Qual de i due fa maggior la giusta Dea?

Maggiore? ah nò: per non mostrarsi ingiusta
Quì sempre li **DECEDE** eguali Astrea;
Nati à godez l'ombra de' **GIGLI** Augusta.

Del Sig. GIORGIO IPPOLITO GIORGI.

Che sfortunata è la Virtù, se non si pubblica.

E con tal motivo si esorta l'Illustrissimo Sig. Consigliere ANDREA CENSALI
a stampare le sue Opere Legali, toccandosi le di lui vacie cariche,
con allusione al PINO, e LEONI, che sono nella di lui Arma.

O D A.

LEgeo, ch' in Porto amato
A l' onde imprigionate aggrava il dorso,
Seuche di gemme, e d' or lucido, e cinto,
Se nel mobile corse
Non fiede a gli Euri in faccia i flutti cruenti,
Aure non trae di Gloria a i lin stromenti.

Se ben nel Paradiso
Trona il capo del Nilo alto natio,
Donando d' M-mi col suo pianto il riso
Fugge l' odio mortale,
E rodendo sul Mar l' Egizie arene,
Con più docile di se Fama diuine.

CENSALI, è ben vesoro,
Ma pur non deue u la Virtù sepolta.
Nel foco sol dimora Fenice l' Oro;
Né in aures gus accolta
Scintilla in Regia man fallosa gemma.
Se giace occulta in Eretra marcumma.

L' Arabico stupore
Se al vital rogo non risurglia il lume,
Non si rindora il tergo, e verme minore,
Rota le alere piume
L' Aquila in Cielo, e dir eadica fuole:
Sol viver può, chi sa mirare il Sole.

Per tesser scherni a Ciofo,
Escan tratti da l' ombra i parti illustri,
Chimici vanti ottien Mercurio immoto,
Se giaccion l' inghi lustrì
I Tesori soe terra, in grembo a Pluto
Sconosciuti a le Parche affron tributo.

Del fier Saturno l' arti
Godrà dunque strasar' auaro Ingrano
Figlianda sol, per diuorare i Partit?
E Parricida indigno,
Se a diuinar secondo vn si consiglia,
Per dannare a la Tomba i propri figli.

Ancora ignoto il grido
Fora del tuo LEON, se il più rinolto
Là non hauesse, oue bà la Gloria il nido,
Trà i sette colli accolta
Fà da l' Onor, e di capace foglio
A Virtù, che tronfa il Campidoglio.

E di seconda i faui
Colte dal mel de l' Api, all' or regnanti,
Tra gl' innocenti viciu in find, grani
Sparse iador costanti,
E di frondefo Piu tra i rami fidi
A l' Aquile del Tebro. offerse i midì.

De le giubbe fatali
Fidò Teu le fusi a Tolosa Libra;
Ei ruggendo feroce, in furi eguali
Del norme, come vibra
Nemesi trata il ferro, e come puote
Soggia Fortuna dominar le RVOE.

Su l' Mar de' due LEONI
Forma Giano a' faos Sogli opre di Fidia;
Che la Ligure Atene i suon Soloni
Non più a la Grecia inuidia;
Poiche Tua Penna, e gli eruditi umori
Le armò le destre, e le insuffiar gli allori.

Or che traesti i PINI
Per fabbricarne a i GIGLI alte difese
Nuovi fetti vedrem fioriti a i crini.
Già l' Ercole FARNESE
Tra le tue giubbe il giusto ardore apprende.
Che giusta appo i LEONI Astrea risplende.

Così d' dora la Fama
Il tuo Valor, perche al Calore in rina
Non gli tesse. vi Parca ignota trama.
Che più nel lume è vna
Stella, che schiua il Mar: Del Sol la face
Per briuu spazj entro la Tomba giace.

Del Genitor la sorte
Segua ne' fogli auuenturata Prole.
Preziosi gli oltraggi ordisce a morte
Sagace iacobistro, e iacole
Publico umor vital sparger' a pieno
Balsamo al nome, ed al linor veleno.

Lieto l' Eco rimbomba
A Tuoi volumi ossequiosi gridi.
E spiega il suon de la felice Tromba,
Che se v' è Mar, che guida
Di Gloria al Vello d' or; nel gran cammino
E' sol buon' Argo di CENSALI il PINO.

Ex

EX mandato Reuerendissimi P. F. Michaelis Cati de Mutina Sac. Theol. Magistri, & Inquisitoris Generalis Placentiæ accepi Tomum Decisionum Ciuiliū, & Criminalium Almie Rotæ Lucensis, & Decem Consilia pro veritate edita, & selecta in fine prefatarum Decisionum: Accepi, inquam, librum, et summo opere delectatus sum (vtrut verbis D. Basilij Epist. 39.) propterea, quod idensus est simul, et refertius sententijs, ac contrariorum obiectiones, et response illis subiectas non confusæ, sed recto ordine digestas habet. Et quid mirum? Si Auctor est, & non Compiler Illustrissimus D. Andreas Gensalius, à Censuræ macula ita alienus, ut fulgeat in hoc Opere, ait Ambrosius de Constantio, sermonum suorum manifestatio, Intellectus eius ita coruscet, et eloquium, ut sese tueatur, nec solum verbum suum in vanum exeat, et sine sensu prodeat. Certe si obryzum in auro legi, si Margaritas in vnionibus inueni, si inter lactea verba lacteos sensus ego reperi, perennabit hoc Opus contra Temporis inuidiam. Sic, & non altere censeo Gensaliū in hoc Conuentu S. Ioannis in Canalibus Placentiæ die 17. Aprilis 1663.

Ego Fr. Thomas Maria Iugus Iannensis Ordinis Prædicatorum
S. Th. Magister, nec non S. Officij Consultor, etc.

Imprimatur

Fr. Michael Angelus Catus Inquisitor Placentiæ.

Io. Baptista Calix Vic. Gen.

F. Gallus ProPræses Cameræ.

ARGVMENTORVM E L E N C H V S

Ad vnamquamq. Decisionem, & Consilia, quæ
in hoc Opere continentur,

Decisio I. *Page 1.*

Rentio quando comperit co-
ductori, vel colono, aut fidei-
commisario, siue hæredi, bo-
næve fidei possessori pro melioramen-
tis liquidatis, vel non liquidatis, factis
in re conductâ, etiam si sit fideicommis-
so subiecta, & quomodo super hoc
procedat. *Statu. Lata cap. 103. lib. 2.*
Pro melioramentis, nùm admittatur
caucio, siue fideiussio, & nùm detur ele-
ctio Domino, vel Locatori pro solu-
tione æstimationis ruderum, & cemen-
torum. Fructus melioramentorum post
litem præcepti, an fiant absolute Me-
liorantis, vel Meliorans ipse teneatur
compensare cum expensis ipsorum
melioramentorum.

Decisio II. *Page 7.*

Empor ex pretio rei empte dimit-
tens creditorem sui venditoris habenti
omnia bona obligata, & hypothe-
cata, an, & quando super eisdem bonis
emptis possit ipuari retentio pro sum-
ma soluta aduersus alios creditores po-
steriores habentes pariter bona hypo-
thecata, etiam nulla interveniente lu-

rum cessione, & de alijs ad materiam
Depositum an, & quando dicatur re-
ctè factum. Immisio an possit pro in-
diuiso concedi.

Decisio III. *Page 17.*

Census an dicatur extinctus per co-
fessionem extrajudicialem, quæ, an, &
quando sufficienter probetur per testes,
licet inter se singulares de loco, & tẽ-
pore. Solutionis præsumptiones ex
quibusnam deducantur. Scriptura
priora quomodo satis probetur per
comparationem, vel per testes, esse
alicuius manu exarata. Statutum dans
terminum peremptorium ad aliquid
peragendum, an, & quando eo tran-
sacto, & nihil peracto, admittat illud
peragendum in secunda Instantia.

Decisio IV. *Page 23.*

Pacto inter contrahentes inito de
quomodocunque, & qualitercunque
non alienando, vel in alios transferen-
do lura emphyteutica, vel illius melio-
ramenta sine expressa licentia Con-
cedentis curâ comprehensos in contra-
ctu, an illo nõ obstante, possit astringi

a Domi-

Argumentorum Elenchus.

Dominus directus ad præstandum consensum de alienando in alios acquæ Acquirenti idoneos; & an iudex in casu denegationis illam supplere possit.

tionem desit in primo iudicio. Sententia in causa status an faciat ius quoad omnes, etiam non citatos, & de alijs spectantibus ad materiam.

Decisio V.

Page 29.

Remedium l. fin. Cod. de edict. Div. Adrian. tollen. non datur, legitime existente Contradictore, contra quem an sit agendum viâ ordinatâ in Possessione; Rante Statuto de illa continuanda in heredem, an, & quando dicatur valida, si à Iudice alicui fuerit concessa, hærede ipso non citato, maxime accedentibus Clausulis præservatis, & in quibus casibus procedat dictum Statutum de continuanda. Colonius, vel Conductor dicitur possidere pro hærede, & an, & quando ad ipsam acquirendam requiratur expulsio Colonorum. Cuius quando quis esse desinat, & an per translationem Domicilij in alium locum cum tota familia excludatur à Statuto prohibente forensibus acquisitionem bonorum in eius Territorio.

Decisio VI.

Page 39.

Discutitur de requisitis ad rem iudicatam inducendam, quæ an, & quando interpretatiue inducetur eadem. Persona an, & quando eodem tempore valeat gerere vices duarum personarum. Atq. an, & quando super exceptionibus deductis in iudicio intelligatur super ipsis oppositum, & iudicatum. Exceptio rei iudicatæ an obstat, si secundum iudicium veniat ad rescis-

Decisio VII.

Page 46.

Contractus venditionis bonorum dotarium an, & quando nullitati subiacet, attentâ dispositione Statuti. Lucæ cap. 30. lib. 2. Bona dotaria an, & quando possint hereditaria viro. Scientia, vel ignorantia in aliquo contractu ad, & quando inducantur, & per quem probetur. Filius familiaris maior annorum, & an Statuti. Lucæ prædicti se obligare, & sic fideiubere.

Decisio VIII.

Page 53.

Metus reverentialis an faciat rescindi contractum, qui metus quando præsumatur, quomodo probetur, & quid iudex, arbitrando eum, considerare debeat. Metus reverentialis in quibus excludatur. Metus an, & quando perindicare possit Tertio, & de alijs ad materiam adnotatâ.

Decisio IX.

Page 63.

Emphyteusis si ab Ecclesia concedatur pluribus fratribus in solidum recipientibus pro se, & eorum descendentibus, & cum iure accrescendi inter eos, portio deficientis pro rata spectat ad superstitēs, etiam iure representandi. Proximitas quandomam sit dimittenda ab ultimo defuncto, vel à primo acquirente in successioneibus emphyteuticis. Confessio iurata, &

per

Argumentorum Elenchus

per partem acceptata non nocet contententi, quando est erronea, cui quando probatio magis plena præualeat, tangitur.

Decisio X. Pag. 69.

Vxor an, & quando possit se obligare pro viro, concurrentibus solemnitatibus statuti generaliter loquentis. Statutum Lucæ in obligationibus mulierum non requirit cognitionem causæ decretæ in scriptis redigendæ, quæ an præsumatur, & legitima dicatur, & an prædicta procedant de iure Romano. Fideiussor indemnitas an possit molestari a principali fideiussore, adhuc damnum non passo, & non facta contra principalem obligatum excussione.

Decisio XI. Pag. 72.

Census an, & quando valeat extinguere per compensationem, & an compensatio inducatur ipso iure, vel parte opponente, & an census valeat extinguere pro rata etiam inuito creditore, ita ut compelli valeat ad ipsum extinguendum. Maritus recipiendo stabilia, census, vel quid simile ratione dotis, an ipsa subiogentur, vel accepta dicantur loco fundi dotalis.

Decisio XII. Pag. 84.

Testamentum conditum a proprio Parocho an, & quando reputetur validum, & an tale Testamentum sit publicum, vel priuatum, ita ut publicatione indigeat. Legitimitas personarum quædam, & quomodo in talibus

testamentis sit faciendæ, & de alijs ad ornatum text. in cap. cum esset de testament.

Decisio XIII. Pag. 86.

Iuramentum in supplementum an, & quando sit deferendum creditori, vel debitori, probato credito genericè, sed non quantitativè. Solutio an probetur per depositiones testium singularium, & quando testium singularis iuris dicatur adminiculatiua, vel obstativa ad solutionem probandam, seu presumendam. Compromissa vigore Stat. Lucæ lib. 1. cap. 130. nob. possunt probari, nisi per instrumenta.

Decisio XIV. Pag. 88.

Restaurum an, & quando conductor, seu emptor gabellæ debeat ob impedimentum per edictum pestis emanatum a Principe eiusdem loci, seu venditore; Factum Principis an, & quando habeatur pro iusto, & necessario, vel voluntario, ad hoc ut conductor, seu emptor gabellæ possit consequi vel tantum mercedis remissionem, vel etiam interese quoad lucrum cessans. Declaratur text. in l. si actum reus, §. 3. ff. de actione empt. & text. in l. nec emptio §. ff. de contrahen. empt. in quibus casibus procedat. Examinatur famigerata allegatio Larea n. 7. lib. 1. Et de multis alijs materiæ restauri, & remissionem mercedis concernentibus discutitur.

Argumentorum Elenchus.

Decisio XV. *Pag. 99.*

Statutum Luca de prohibet. alienat. in Forens. in cap. 74. lib. 2. Stat. Universal. quomodo, & in quibus casibus procedat, & an tale Statut. dicatur principaliter odium continere, & secundario publicam utilitatem, vel è contrà, & an dictum Statutum comprehendere valeat etiam hypothecam; Ità ut illam Forenses acquirere nequeant, & examinatur *conf. Mazzol. @ Pharmica.* super *d. Statut.* Iudex an, & quando valeat pronunciare super probatis, licet in libello non deductis, Clausula *Pleno Iure*, seu *Naturali Dominio* an, & quando verificari queat in simplici dominio hypothecæ, & an *d. Stat.* habeat locum in Clerico, & an, & quando Rubrica declaret Nigrum, latè examinatur.

Decisio XVI. *Pag. 113.*

Creditum in Iudicio Reintegrationis quomodo esse debeat, & per quæ probetur, Retentio, attentata re iudicata competit in bonis possessis, & pro credito hypothecatis, & est favorabilior, faciliusq. conceditur, quàm actio, & acquisitio: imò datur pro alio credito non hypothecato, & non denegatur Creditori immisso in possessionem auctore Prætoris. Emphyteusis auctori possit resoluta per decoctionem, adeo ut canones post eandem decoctionem decursi non debeantur. Bona Decodæ fideicommissio, vel maioratus, aut emphyteusis subiecta nùm possint exequi, & hypothecari, ac Creditori

adiudicari, Emphyteuta, an rescilire queat à contractu emphyteusis, atq. ipsi renunciare, & quando liberetur à solutione canonis. Administrator, & Creditor potest quis eodem tempore existere, & ob id an cadat præsumptio satisfactionis sui crediti. Locator quando teneatur agere ad comòdum Conductoris ob impedimentum vltus rei locatæ, Bona emphyteutica ob decoctionem transeunt in Iudicem, & postea in Syndicos Creditorum, Excusio, an opponi valeat Creditori habenti bona generaliter hypothecata ex Instrumento, Caducitas bonorum emphyteuticorum an, et quando dicatur incurfa, Euictio an detur, si res euincatur per possessionem in Saluiano, et quid si fuerit promissa etiam in possessione.

Decisio XVII. *Pag. 127.*

Fructuum liquidatio, seu quantitas eorundem percepta, quomodo, & ex quibus probetur, & an, & quando euictio præferat retentionem etiam in Saluiano.

Decisio XVIII. *Pag. 129.*

Paupertas, & vilitas in testibus, an operetur corruptionis præsumptionem. Generalis præsumptio bonitatis, an tollatur per specialem Criminis præsumptionem, & an in tali casu arbitrium Iudicis subintret. Pro Reo an sit pronunciandum, quando testes in pertinentibus ad facti substantiam non concordant, & sunt æquales numero. Negatiua coarctata an, & quando legiti-

Argumentorum Elenchus

gitimè dicatur probata. Identitas Personæ, quomodo in Criminalibus sit probanda.

Decisio XIX. Pag. 134.

Examen testium receptum per Notarium seorsum à præsentia Iudicis, maxime in Criminalibus, an, & quando sustineatur, & an credatur Notario attestanti de Iudicis commissione. Conductio, conductionis durante, in re conductæ non valet turbati, non solùm de Iure Communi, sed etiâ ex Statuto Lucæ cap. 167. lib. 1. & cap. 103. lib. 2. Locatio an, & quando censetur reuocata, nisi sit facta disdicta per mensem antea iuxta dictum Statutum cap. 104. ord. lib. 2. & an sufficiat extrajudicialis. Poena indicta à Statuto quomodo excludatur, & an ad illam includendam requiratur dolus.

Decisio XX. Pag. 137.

Localia à Sponso Sponsæ transmissa an, & quando intelligantur irrevocabiliter donata, vel tantùm accommodata ad usum, & quid sit præsumendum inter Sponsoz Nobiles, & an donatio inducatur ex verbis blandis, & iocosis dictis à Sponso ergà Sponsam. Enodantur textus in sum veterum Cod. de donat. ante nupt. & in l. si extraneus fidei committitur, caus. dat. & in l. si donator eff. ord. Donatio facta à Sponso Sponsæ de Iure antiquo præsumebatur facta ex mera liberalitate; Secus tamen de Iure Codicis. Causa falsa impulsiva, vel finalis, an, & quando vincit legatum, testamentum, vel aliam dispo-

sitionem, & quando veniat probanda, & an illa probeatur per testes etiam singulares dicentes se se ita dicere audiuisse à Testatore, ita vt etiam sufficiant præsumptiones, & coniecturæ. Declaratur decis. Sac. Rot. Roman. in Roman. subess. 9. Majj 1644. bo. mem. Bichia, quæ est decis. 280. part. 9. tom. 1. recedit.

Decisio XXI. Pag. 147.

Reus an, & quando puniri possit duplici poena, nempe pro vulnere, & delatione armorum, quibus vulnus factum fuit tam de Iure Communi, quàm ex Statuto Lucæ cap. 167. Ite it. Statutum prohibens delationem armorum, an comprehendat deferentem illa ex causa necessaria, & quid in delatione momentanea. Alternatiua ex lege surgens circa poenas, an, & quando Iudici tribuat facultatem eligendi.

Supra quæ, & aliorumq. multib. casibus.

Decisio XXII. Pag. 148.

Mulier an possit cedere sua Iura in releuationem indemnitate fideiussoris sui viri, & postea succedat in ipsius anterioritate, & si eligat pro eis idote retinere omnia bona stabilia, an valeat impedire Creditores viri, & si ipsi satisfaciant super alijs bonis non stabilibus, & ob id quando de tributibus & sectis deterioribus, & neatur ad eorum damnationem. Mulieri an, & quando debeantur alimenta, vel interesse dotis. Curator vt dicatur bene electus, & ladicium contra ipsum bene factum, quæ requirantur. Subhastatio an, & quando valide fiat, ad hoc, vt emptor bonorum

norum

Argumentorum Elenchus A

notum substatuimus, ut si non possit
ad revocandum a Creditorebus in-
habentibus superdis, quodlibet de iure

Decisio XXIII. *pag. 154.*

Creditor anterior an, & quando
valeat suorum pecuniam a Creditore
posteriore. **Mulier an**, & quando di-
catur validè obligata, etiam si protesta-
verit in eodem contractu, vel se sua lura
illeſa super alijs bonis viri; & an ipsi
licet persequi cuncta bona mobi-
lia sui viri in præjudicium Creditorum;
Ac an, & quando ei debeantur ali-
menta, vel interesse, promittentesse;
Mulier an, & quando sit hoc ius Cre-
ditorum, mora ab ipsa causata, in non
exactione suorum Creditorum, quod ne

Decisio XXIV. *pag. 162.*

**Testis variatio punibilis versari de-
bet circa factum principale, super quo
pendet subſtitutio negatoria**, & an ex in-
tervallo possit corrigere suum dictum,
vel declarare: **Pœna aliqua an impo-
ni valeat**, quando agitur de ijs, quæ ad
nullum actinent, & quæ cessantibus
dolo, facta culpa, alterius iactura, lucro,
& doctore idcirco. **Delictum an**, &
quando dicatur commissum de nocte
attento iure Communi; & Statuto Luce
cap. 3 § 9 lib. 4. **Pœnitium quando dica-
tur commissum per errorem in primo
examine**, & per errorem incursum an
sit punibile. **Falsitas quando dicatur**,
& an, & quando induatur per immu-
tationem verborum, & excludatur per
quamvis in tota præstatione inſerendam
ex discessu, promittatque verbum in ob-

lationem

Decisio XXV. *pag. 164.*

Filiatio quomodo, & per quæ ver-
ba probetur tam de iure Civili, quam
Statutario Luce cap. 99. lib. 1. & ex qui-
bus admittit, inducatur, & plenè que
probetur. **Identitas Personæ an**, &
quando probata dicatur ex solo nomi-
ne, ac ex quibus admittit, seu con-
iecturis. **Civilitas Patris, an tranſeat in
filium ob translationem domicilij** Pa-
tris aliud; ad hoc ut filius non remaneat
sub dispositione Statuti prohibitive ac-
quisitionis bonorum stabilium Floren-
sibus. **Domicilium originis an**, & quā-
do aliud censetur statutum, & quæ
definat esse Civilis, & examinatio dis-
ferentia inter Cſum originarium ha-
bitantem in loco originis, libiq. mu-
nera subeuntem, & Cſum origina-
rium non habitantem, & obſer- non
subeuntem.

Decisio XXVI. *pag. 171.*

**Instrumentum meretur executio-
nem paratam contra contrahentem**, &
eiusque successores, & heredes, & ha-
bentem causam ab eorum de iure Com-
muni, tunc etiam ex Statuto Luce cap.
111 § 1 lib. 3. **Statutum** Sen-
tentia carens citatione ad eam audien-
dam, etiam reflectata à Principe, &
agatur de iudicio ordinario, siue Sum-
mario, aut extrajudiciali, & ubi pro-
ceditur sola facti veritate inspecta, an,
& quando sustineri valeat. **Publica-
tionis promissa**, processus an vitietur de
Statuto Luce cap. 107 § 1 lib. 3. **Actus**

Deci-

Argumentorum Elenchus.

Decisio XXVII. Pag. 173.

Consensus in Iurisdictionem, seu illius prorogatio ex quibusnam arguatur, & an inducatur per simplicem fideiussionem de Iudicio fisci, & iudicium soluendo, & infra quod tempus opponi valeat de Iure Lucensi. *in xxi cap. 45. Stat. Vin.* & an illa dicatur prorogata pro recuperanda praeda in odiū contumacie. Dictiones quomodolibet, pro quocunq. genere, cuiusque persone, pro quavis summa, quomodo intelligantur. *Gratiz appellatio. q. 2. nam. veniant.* Declaratur *cap. 17. lib. 3. Statut. Fundac. Luca.*

Decisio XXVIII. Pag. 176.

Fideicommissum successuum an, & quando dicatur inductum inter vocatos, & an valeat induci per dictionem, *in perpetuum.* Ideatitas bonorum fidei committentis, an probetur per Instrumentum diuisionis facta inter filios de bonis remanentibus in hereditate. Renuntiatio non expressa fideicommissi conditionalis, & nondum purificati, aut reciproci, an dicatur facta per Instrumentum diuisionis inter fideicommissarios sequatur. Scientia in renuntiatione fideicommissi ex quibusnam clausulis censeatur inducta, & quando reputetur facta diuisio, ut quisq. de eius rata libi se disponere possit, super quo declarantur aliquæ *decis. Sac. Rot. Rom.* Promissio euictionis non comprehendit eam, quæ prouenit ex natura rei, etiam si sit cum clausula *habendi diuisionem ratam, gratam, & firmam, & sem-*

per. & perpetuam obseruandam. Filius an, & quando propter omissionem, leuentalij priuetur commodo legitimæ, & an alienationes factæ cedant pro eius legitima, & trebellianica in bonis, fideicommissis subiectis, ipsi competentibus, & quid si prætendantur alienationes excessiue, ad quemnam spectet onus probandi, breuiter, & elegantèr discutitur.

Decisio XXIX. Pag. 180.

Falsitas an, & quando commissi dicatur, & quæ requirantur ad eam inducendam, ad hoc, ut poena infligi valeat. Dolus in falsitate committenda, quomodo consideretur. Credulitas an, & qualis satis sit ad poenam falsi effugiendam. Testis periurus quis dicatur, an faciat iudicium, & an eius dictum purgetur per torturam. Fiscus examinando testes, ut sint omni exceptione maiores, quid agere debeat in formando Inquisitione particulari contra aliquem. Publica vox, & fama quamam probationem faciat in Iudicio Criminali, & ad eam sufficienter probandam, Testes quid deponere debeant. *Statut. Luca* quæ poena mulctæ dantes falsam accusationem, vel denunciationem, dolosè, aut scientèr, ac etiam Officiales super damnis datis, & de alijs ad materiam facientibus.

Decisio XXX. Pag. 187.

Tempus ad appellandum tam de Iure Communi, quam ex Iure Municipali *Luca* est decem dierum, & an illud currat à die scientiæ, vel à die la-

Argumentorum Elenchus.

te sententiæ, & quid in sententijs lais in contumaciam ad effectum; ut sententia transitum faciat in rem iudicatam. Citatio personalis in sententijs ex decreto emanato ab Excellentiss. Consilio Lucensi de anno 1647. in quo reducitur ad observantiam dispositio cap. 49. lib. 4. Stat. Pulu. suppletur per pulsationem campanæ. Contumaces qua forma debent citari in causis violationis sequestrorum secundum. Sed. Lucæ, & quid in præiudicatur.

Decisio XXXI.

Pag. 188.

Manutentio semper datur possidenti ei de tempore morte litis, tam ex cap. Rot. Luc. 59. quam de iur. Communi. Imò data possessione continuativa Sæcularis continuantis possessionem defuncti in heredem iunctam cum actuali, & corporali accepta Iudicis autoritate nunquam denegatur iuxta Stat. Lucen. lib. 2. cap. 17. & an, & quando illa sit inalienabilis in præiudicium anterioris possessoris non habentis se prospoliato, & an probetur per Instrumentum locationis. Tertius possessor an, & quando dicatur legitimus Contradictor ad effectum impediendi immisionem heredi in vim l. fin. Cod. de edict. diu. Hadr. tollen. Hypothecæ ius an extinguatur super re, redempto censu. Hereditas iacens quando dicatur, & an dijudicetur vacans, quæ diu potest adiri, vel adesse spes, quod adeatur. Tutorum, vel parum assertiones post mortem pupilli an, & quando attendantur, cum alijs notabiliter ad materiam.

Decisio XXXII.

Pag. 192.

Dominium emphyteutis quomodo, & ex quibus probatum iudicatur, etiam contra Tertios, maxime in antiquis. Liber Estimæ, seu mensurationes factæ ad alicuius instanciam, seu Mq. tyrologium Hospitalis, vel alterius Loci Pijæ, & quando probent dominium. Identitas bonorum in antiquis ex quibus verificetur.

Decisio XXXIII.

Pag. 195.

Iudex an, & quando dicatur excedere suam Iurisdictionem. An illa expiret perempta instantia. Prorogatio Iurisdictionis quomodo iudicatur, & declaratur cap. Rot. Luc. 57. Sententia ut sustineatur in dubio semper est indicandum, & an, & quando lata extra terminum instantiæ valeat per Iudicem ad quem executioni demandari, etiam diu, omisso Iurisdictionis defectu. Stylus an, & quando inducat consuetudinem iudicandi, tribuatque Iurisdictionem non habenti, & præstet interpretationem legi. Scientia, & notitia citati an, & quando suppleat defectum citationis, seu intimationis. Pides Notarij attestantis de executione alicuius citationis an, & quando magis attendatur, quam Nuncij, seu executoris, & an Nuncio, attestanti de aliqua citationis executione ex intervallo, veniat credendum. Exceptiones semel reiectæ in aliquo iudicio, an valeant amplius deduci etiam stante defectu

lu.

Argumentorum Elenchus.

Iurisdictionis, & an concernentes merita causæ, & processus dicantur continere defectum iurisdictionis. Recursus, an, & quando a sententijs Officij. *Vid. Luc. detur, latè explicatur.*

Decisio XXXIV.

Pag. 198.

Emphyteuta extra eius culpam privatus uti frui re in emphyteusim concessa an, & quando teneatur ad solutionem Canonis, & Laudemij, & quid si euictio fuerit secuta in parte emphyteutis in vim iudicij, an liberet emphyteutam a solutione Canonis pro illa rata Caducitas, an habeat locum ob non solum Canonem, attenta prætenſione emphyteutæ credentis se non teneri occasione damnorum, & interesse passorum in re emphyteutica, & an Caducitas ob non solum Canonem intentari possit, data hęc inter duos prætenſos Dominos directos rei emphyteuticæ. Dominum debet plenè, & concludenter probari, quando agitur ad caducitatem, & an ad illam excludendam qualibet causa sit sufficiens, & an mora purgari valeat in qualibet Iudicij parte, maxime quando ius Domini directi non est effectum deterius, ex opinione Rota Romana solidissime discutitur.

Decisio XXXV.

Pag. 202.

Appellationi an, & quando non sit deferendum, deficiente gravamine. Appellatio a sententijs ab observatione Iudicij ob omissionem observationis

expensarum, & interposita a marito nomine vxoris absq. speciali mandato, ac non transmissio Appellatio libello appellatorio infra legitima tempora an, & quando sustineatur de *Iur. Comm. & ex Stat. Luc. cap. 3. lib. 5. de interposita ab vno ex litis Confortibus an, & quando ceteris proſit. Sententia ab observatione Iudicij est ferenda, intentata actione inepta: & lata in vna actione an, & quando iudicium parat in aliam. Hæres pro sua quota, quam actionem intentare possit, & an censuſate hypothecariam cum actione petitionis hæreditatis. Absolutio a observatione Iudicij quid operetur, & quando non censetur lata super actione de incurſa, & incompetenti. Iudices inferiores, an exercere valeant Iurisdictionem etiam de consensu partium in causis, ubi Princeps inanus appoſuit, & an, & quando peccent deſerentes appellationibus frivolis. Retractatio exceptio obſtativa, quæ requiratur. Statum formalis an, & quando dicatur ſervata, & noua censetur inducta, & quomodo ſerua interpretanda, & an, & quando respiciat ordinatio appellacionibus. *Statut. Luc. Vniuers. cap. 143. lib. 1.* quid disponat in Personis Ecclesiasticis; Mandatum generale, an sufficiat ad appellandum, & ad iurandum, quale esse debeat, & quando non mandatum dicatur haberi a marito, & in quibus rebus, & an admittatur maritus cum ratione de rato in ijs, quæ requirunt mandatum ſpeciale. Iuramentum calumnine, an præſtari debeat in appellationibus de *Iur. Comm. & Statut. Luc. cap. 3. in fin. deſ. Et teneatur lib. 5. & ubi de præſto requiritur, an sufficiat generale.**

b

Pro-

Argumentorum Elenchus.

Procurator, an citari debeat finita prima Instantia, & an suffragetur interdictio ipsi facta de appellatione à diffinitiva.

Decisio XXXVI.

Page 211.

Compensationis exceptio parit confessionem debiti, approbationem sententiae, ac rem iudicatam, & opponi potest post tractatum sententiae in iudicatum, susceptumq; termino ad solvendum. Compensatio fit ipso iure, per creditum oriens ex Instrumento publico, maxime ad evitandam caducitatem emphyteusis, ad exclusionem tutius sufficit etiam creditum pignoriarium, & an fieri valeat de pecunia cum frumento, & sic de quantitate ad speciem. Causa quaelibet excusat à poena, & caducitate, & an incerta admittatur à *Rot. Roman. & Supremis Tribunalibus*. Mora an, & quando de iure Canonico purgetur, etiam agatur de summa incerta, & non liquidata.

Decisio XXXVII.

Page 213.

Valor quatuorplex censetur, qualis iustus habeatur, & an eiusdem rei praesumatur idem per eundem decennij. Pactum de retrovendendo in assignatione bonorum appositum an, & quando minuat rei valorem, & in qua parte bonorum iuxta opinionem *Rot. Rom.* & quid aliud operetur. Datus assignatio in bonis an, & quando praesumatur in solum tradita, & nomine pagamenti, vel potius titulo affectationis, &

hypothecae. Obligatio rei principalis an, & quando extendatur ad accessoria. Fructuum quantitas percepta, quando proberetur breviter, & eleganter discutitur.

Decisio XXXVIII.

Page 216.

Statutum an, & quando ab initio concernere videatur utilitatem publicam, vel principaliter favorem certae personae, & declaratur *Statut. Luc. cap. 39. lib. 2.* Nullitas inducta ad favorem mulieris, seu minoris in aliquo contractu, seu obligatione, an ipsa non obstante, valeant cogere Contrahentes ad illius observantiam ob non servatas solemnitates statutarias ad eorum favorem inductas. Tutor, seu Fideiusor respectu se obligans in contractu minoris, seu mulieris sine solemnitatibus cum Clausula, principaliter, & in solidum, an valide obligentur, licet minor, vel mulier nulliter. Declaratur *Bar. in l. cum lex ff. de fideiusoribus*. Contractus nullus ipso iure, an ab initio sit validus, donec declaratus, quando statutum concernit merum favorem mulieris, seu minoris.

Decisio XXXIX.

Page 219.

Inventarii confessio operatur multos effectus ad favorem heredi, de quibus fit mentio, & an, & quando liberet heredem à vexationibus litium, & à molestiis, & an praesumatur rite, recteque factum, ita quod potius dicatur continere errorem. Sententia contra sen-

Argumentorum Elenchus.

tentiam est ipso iure nulla, & an, & quando concedere valeat executionem contrà bona hæreditaria. Executio relaxari nequit contrà hæredem, tanquàm morosum, non liquidato statu hæreditatis. Hæres beneficiatus non potest pati capturam vti recusans præstare bona inuentariata, nisi habuerit terminum probatorium, licet sit concessa cum Clausula, *Quatenus res hereditarie sufficerent*. Declaratur *Statuti Luc. cap. 113. lib. 1.*

Decisio XL. Pag. 223.

Repudiatio hæreditatis apparens ex Instrumentis dicitur probatio probata, & manifesta, & rejicit quæstionem hæreditariam, ac fidemissionem præstandam per hæredem à *statuto* requisitam, & an in filiis, stante repudiatione, vt supra; præsumatur mutatio voluntatis, ac semel repudiata hæreditas amplius adiri possit. Hæreditas etiam opulenta, & lucrosa, an præsumatur adita, præsertim inter Personas rusticas, & quando dicatur adita per filium ob continuationem possessionis bonorum possessorum à patre, secuta declaratione repudiationis. Possessio bonorum per patrem possessorum non inducit præsumptionem qualitatæ hæreditariæ in filiis, sed descendenticibus, maxime concurrente alio titulo.

Decisio XLI. Pag. 227.

Maintenance an, & quando in facultatis cõperat, & impediatur. Quasi possessio an, & quando probetur per actus, qui dederunt causam liti, & an

probata circa vnum actum, sed effectum profit quoad alios actus, & effectus. Iter quid sit, & quid actus, sub quo an comprehendatur curus. Extensio quasi possessionis de vno actu ad alium non impeditur per diuersitatem naturæ, & qualitatum, sed per diuersitatem specierum.

Decisio XLII. Pag. 229.

Substituto an, & quando comparat remedium *l. fin. Cod. de edict. div. Hadr. tollen.* Substitutio feminarum à Testatore vocatarum, vt ipsa operetur tantum finita linea masculina. Possessio Testatoris, an probetur per descriptionem bonorum in testamento. Filius an, & quando propter omissionem inuentarii cadat à cõmodo legitime, & ponderatur distinctio inter fideicommissum generale, & particulare. Alienationes factæ per fideicommissarium an, & quando præsumantur adæquate detractiones sibi debitas. Inuentario non confecto, an heres teneatur solvere integræ legata, & fideicommissa particularia, & an propter hoc inducatur præsuppositio satisfactionis Trebellianicæ an, & quando detrahatur tam ex fideicommissis vniuersali, quam ex particulari, & quando censetur prohibita à Testatore, & an hodie valeat prohiberi filiis primi gradus. Fideicommissam particulare quando dignoscatur, breuiter, & eleganter discutitur.

Decisio XLIII. Pag. 233.

Fiscus an, & quando occupare possit omnia bona etiam cum auocatione

Argumentorum Elenchus.

de Tertio. Et pro expensis quoque, constructionis processus graduatorij, an præferatur Creditibus hypothecarijs, licet anterioribus, & ut valeat privilegio *leg. si quis sepulchrum fidei religios. et sumptib. funer.* & an, & quando possit sibi attribueri bona fidei commissaria ob crimen, et si Læsa Maiestatis Humanæ, siue Diuinæ, licet fideicommissum sit perpetuum et prohibitione defractionis Legitimæ, & Trebellianicæ. Pecunia Cautronia, vel quasi qualia sint, & an, & quando confiscari valeant, etiam in usufructu ob delictum Læse Maiestatis, non obstante supervientia Patris. Peculium Profectitium, an in totum spectet ad Patrem, vel aliqua pars debeat filio, ratione industræ præstite in negotiatione. Filius, an possit exheredari, quando condemnatur in ære, & in personâ, ac priuari legitima, & alimentis ob crimen Læse Maiestatis. Legitima, seu Trebellianica, an confiscari possit existente expressa prohibitione Testatoris, & hodie an prohiberi valeat filiis primi gradus, & quævis alia quorâ, & quid quando agitur de fideicommissio particulari. Canonem an, & quando quis consequatur super bonis ob Emphyteuta perpetuo fideicommissio subiectis, licet non hypothecatis, sed in contractu Emphyteutico adsit Clausula, *Pro quibus omnibus &c.* & quam actione ille petatur; Clausula *Pro quibus omnibus &c.* & Consumi quid operentur appositæ in contractu censuali, seu emphyteutico. Hypotheca non expressa, an intelligatur appositâ pro capenym solutione, & tacitâ nûm retrahatur ad formam expressæ,

purificata conditione potestativa, vel mixta; & siue expressa, siue tacita an metiatur à die promissionis, etiam in contractu emphyteutico; & ad fauorem dotis quandoenam incipiat, & an oriatur à die datæ, vel recognitionis respectu Creditorum Chirographariorum, ut excludantur Creditores Instrumentarij. Vxor Condamnati deducere potest suas dotes, & donata, propter nuptias.

Decisio XLIV. Pag. 241.

Sententia an, & quando dicatur nulla ex defectu citationis ad dicendum contra iura, & termini ad opponendum, *Cap. 47. Rot. Luc.* quomodo fieri mandâ productionem iurium per Fiscum. Filius quando nam reputetur pater familias, & sui iuris; & cû patre habitans an, & quando præsumatur acquirere ex bonis, & pecunia paterna, et si sit negotiator existens in quasi possessione sui iuris ob plures æquis à se gestos an, & quando obligetur ex causa onerosa, etiam in contractu peculij aduentitij, licet per statutum requiratur patris consensus, & an idem procedat favore Filii pro expensis factis occasione maleficii per filium patrati, super quo declaratur *cap. 62. 44. 2. Stat. Vin. Luc.* Peculium ap, & quando censeatur esse aduentitium, siue profectitium, & an, & quando per filium bene obligetur etiam in usufructu, alienationis vocabulo satillimè sumpto, in præiudicium patris. Statuta esiliata recipiunt interpretationem iuris, & quomodo, & de alijs ad materiam quando filius negotiatur patri vidente, & non con-

Argumentorum Elementus.

contradicente, & an propter id ipse pater obligetur. Ceteris rebus contra-
hentibus cum ipso. *cap. 12. de iur. iur.*

Decisio XLV. *Page 254.*

Clausula, *Es pro heredibus*, an, & quando in stipulationibus favorable-
bus subintelligatur, & an, & quando actiones tam a^{li}que, quam p^{ri}stius, quæ erant penes defunctum, transfe-
rantur in eius heredes. Terminum sus-
cipiens, se verum debitorem habetur, ita ut ullam exceptionem amplius opo-
nere possit, & an, & quando institu-
ta cepta cum defuncto etiam in heredes, & c. sit a^{li}qua, sunt p^{ri}stia.
Declaratur Statutus, *cap. 1. de iur. iur.*
*cap. 5. lib. 5. in quibus casibus procedat eorum dispositio, cum intelligenti-
a etiam cap. Rot. 3. de iur. iur. si vero peti-
torem in heredes an, & quando in causis
executiis, & ordinariis valeat per iudicem, vel per partes prorogari, &
quænam diffinitio constituta inter
vnam, & aliam, & declaratur cap. Rot.*

cap. 1. de iur. iur. cap. 1. de iur. iur.

Decisio XLVI. *Page 255.*

Possessio, & quando probetur eorum per Causam, & c. in
b^{ri}um. *cap. 1. de iur. iur. cap. 1. de iur. iur.*
in possessione, & c. quibusnam alijs
p^{ri}stibus illi probetur. *cap. 1. de iur. iur.*
& quando probetur. *cap. 1. de iur. iur.*
turbationis qui ab alijs p^{ri}stibus
opide tenentibus de iur. iur. *cap. 1. de iur. iur.*
Ductus, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
de iur. iur. *cap. 1. de iur. iur.*
electus, & c. *cap. 1. de iur. iur.*

Testis, deponens per verbum, *cap. 1. de iur. iur.*
cap. 1. de iur. iur.

Decisio XLVII. *Page 256.*

Pater, an, & quando obligetur ob
tacitum consensum orientem ex scien-
tia negotiationis filij, & an, & quando
Pater censetur proponere filium. Ali-
qui negotio, ita quod teneatur ad om-
nia per eum gesta, etiam ad illud, quod
defecerit, reddita ratione officij. *cap. 1. de iur. iur.*
alij. *cap. 1. de iur. iur.*
alij. *cap. 1. de iur. iur.*
alij. *cap. 1. de iur. iur.*

Decisio XLVIII. *Page 257.*

Instrumentum, an, & quando probetur
contra debitorum, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
& c. *cap. 1. de iur. iur.*
Libertatis, an, & quando probetur. *cap. 1. de iur. iur.*
Scriptura, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
alij. *cap. 1. de iur. iur.*
alij. *cap. 1. de iur. iur.*
alij. *cap. 1. de iur. iur.*

Decisio XLIX. *Page 258.*

Ordinatio, an, & quando probetur
ordinariis, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
ordinariis, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
ordinariis, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
ordinariis, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
ordinariis, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
ordinariis, & c. *cap. 1. de iur. iur.*
ordinariis, & c. *cap. 1. de iur. iur.*

Argumentorum Elenchus.

positio Stat. For. Mercat. Luc. lib. 3. cap. 4. declaratur quomodo procedat.

quando excuset à condemnatione expensarum ex Statut. Luc. & quando de Iure Communi.

Decisio LIV. Pag. 271.

Tertius Comparans an, & quando impedire possit expeditionem cause inter alios litigantes vertentis. Fidei commissi anterioris exceptio non clara non retardat immisionem heredi, & idem procedit, non probata identitate bonorum fideicommissi subiectorum. Probatio an, & quando dicatur facta incontinenti.

Decisio LVI. Pag. 278.

Dominium concludenter est probandum in iudicio rei vindicationis contra Tertios Possessores, et an, et quando probetur per traditionem Instrumentorum, ac an transferatur ab vno ad alium ob promissionem permutationis, probatumq. ex continuata possessione ultra 40. annos quid importet, et relevans quod tempus percutere debeat. Possessio ultra 40. annos quod dominium tribuat, et quid aliud inducat, et an probetur per sequestra procurata, et executi. Prescriptio an detrahat tempus diebus, quibus Curia non sedit, maxime si agatur de prescriptioe decem, vel viginti annorum, et quid si de triginta, vel quadraginta annorum, super qua declaratur Stat. Vniu. Luc. cap. 62. lib. 1. sub §. similiq. modo, et qualis ex istis prescriptionibus tollat actionem dotis, conditionem ex lege, et obstaré possit feudorum Dominis, siue filiis eorum res vindicantibus. Statutum loquens per verba, nulla prescriptio, an comprehendat tantum prescriptioem 10. vel 20. annorum, vel etiam illam 30. vel 40. Pactum de retrovendendo, nisi conceptum cum particula *quandocumque*, seu *perpetuo*, an tollatur cursu 30. annorum.

Decisio LV. Pag. 272.

Ius exigendi annuum redditum, seu pensiones an, & quando computetur inter immobilia, vel mobilia, & quid de censu fundam super sola persona. Dictio, *Quandocumque*, adiecta alicui verbo quid importet. Statutum loquens de possessore rerum corporalium, an, & quando se extendat ad possessorem rerum incorporalium, & quid si prohibeat sub aliqua pena alienationem quorumcumq. immobilium situm in aliquo loco, an, & quando comprehendat lura, & actiones, que loco non circumscriptibuntur, & an, & quando in eis tunc penam recipiat extorsionem etiam ad casus non expressos. Pena an, & quando habeat locum. Possessoris summarissimum quomodo sit expediendum. Mandatum de manuteneudo quandopiam concedi valeat, etiam absq. citatione partis ob timorem rixarum, & an competat super iuribus incorporalibus. Declaratur cap. 32. Rot. Luc. Sententia prima.

Decisio LVII. Pag. 281.

Successio an, et quando deferatur iure subingressiois ab intestato, et quznam

Argumentorum Elenchus.

quānam requisita concurrere debeant pro ea obtinenda. Identitas bonorum a Testatore possessorum quomodo probetur, et an, et quando confessiones iudiciales, siue in eodem, siue in diuerso iudicio factæ, maxime a Testatore emissæ illam probent. Clausula, *Omni meliori modo*, in libello appositæ quid operetur, prout etiā Clausulæ, *Super quibus &c. Agens &c. Deducens &c. Non tamen &c.* positæ in fine libelli, tam de *Iure Communi*, quàm ex *Statut. Luc.* et an Clausula, *Peto iustitiam ministrari super præmissis*, et quolibet præmissorum habeat eandem vim, prout Clausula, *Agens &c. Deducens &c. Omni meliori modo &c.* Libello generaliter concludente super actione inepta, an Iudex valeat pronunciare super actione competenti, licet non deducta, maxime in causis summariis. Declaratur *conf. Alex. 121. lib. 1. num. 19.* Explicatur *decis. Lepid. 130.* in quo casu procedat.

Decisio LVIII. Pag. 285.

Filia vigore Statuti fauore certarum Personarum prohibita succedere in certis bonis, an, et quando super illis possit petere legitimam, et querenda etc. an illa computentur ad effectum deducendæ, et an legitima dicatur quota bonorum, et lus petendi eam metiatur in Successione abintestato. Statutum exclusiuum foeminarum a certis bonis, an se extendat ad illa foemina, a quibus abintestato excluduntur, et quomodo tale Statutum diiudicetur validum fauore venientium abintestato.

Decisio LIX. Pag. 286.

Corpus delicti probandum est in quolibet genere delicti, etiamsi ad quolibet constitutio, siue dispositio, aut Statutum imponens penam. Identitas nunquam præsumitur, quando agitur de pena irroganda. Pluralitas, an, et quando præsumatur etiam in asportatione granii. Testis de auditu, vel vnicus, animosus deponens nullam fidem facit, sed duo omni exceptione maiores requiruntur pro pena ordinaria irroganda.

Decisio LX. Pag. 288.

Rationibus alicuius administratio, seu negotij semel disunctis, ac redditis, an, et quando locus sit iteratæ reuisioni, tam contra Administratorem, quàm eius hæredes, et quid dicendum concurrente, tam liberatione hominis, quàm legis. Quietatio continens receptionem certæ summæ pro re fiduo quomodo intelligenda veniat, prout pariter Calculum stipulationis cum verbis *pro iudicio*, sed *pro falso*, an per talia verba dicatur rite, et recte factum, et quando scus quænam probatio erroris requiratur. Præscriptio ad fauorem Tutoris in reddendis rationibus quanta sit, tam de *Iure Communi*, quàm de *Iure Municipali Lucen.* Tutor an, et quando teneatur de non versatis, et de alii natis mobilibus pupilli, et um habens quietantiam de omni, et toto eo, cuius occasione Tutelæ debitor remiserit, an liberetur a debito nomine proprio contracto. Liber Tutelarum, an, et quan-

Argumentorum Elenchus.

& quando probet contrà Tertium, Euidione passa super bonis diuisis an, & quando detur regressus ad alia bona diuisa, & non cuius, & de alijs ad materiam.

Decisio LXI. *Pag. 298.*

Absolutoria ab obseruatione iudicij an, & quando perficiatur. Statutum inducens nullitatem ipso iure, an requirat partis oppositionem. Legitimationis personarum an, & quando sit facienda in causis summarijs, executiuis, & ordinarijs ad euitandam sententiae nullitatem. *Declaratur cap. 23. lib. 1. Statut. Vniu. Luc.* circa tempus soluendi datam, ac etiam aliud *Stat. cap. 89. eod. lib.* quid sit faciendum per Iudicem, decursa dilatione per eum data ad probandum.

Decisio LXII. *Pag. 300.*

Hypotheca imposita in actu acquisitionis an, & quando sit preferenda quibuscunq. alijs hypothecis. Creditorum tempore anteriorum, & à quoniam tempore sit dimetienda, maxime in iudicio Graduationis. Soluens Creditori alicuius personae an, & quando succedat in eius anterioritatem absq. iurium cessione, & uti possit retentionis exceptione aduersus Creditores posteriores. Retentio super bonis viui an, & quando mulieri competat. Creditor in diem, vel sub conditione an deducere valeat sua iura, & instituere actionem ad debitum consequendum, adueniente tempore: & Contrahens cum Debitore post census impositionem, an preferatur annuis presta-

tionibus. Datio insolutum speciei pro quantitate, an habeat vim emptionis, extinguatq. primam hypothecam, & in casum euictionis rei insolutum traditae patienti euictione cōpetat actio ex empto; & an in datione insolutum facta ex causa dotis detur regressus ad primæua iura, si contingat, res insolutum datas euinci. Solemnitates interuictus Propinquorum, et decreti Iudicis, an præsumantur ex temporis cursu.

Decisio LXIII. *Pag. 306.*

Citationis defectus est maior defectu Iurisdictionis. Arbitrorum sententia, ut sit valida, indiget audientiarum, & negotij discussione, & eorum potestas pendet à forma Compromissi, & an eorum assertioni in rebus non leuis præiudicij sit standum. Arbitri quomodo iudicare teneantur, & si habeant facultatem procedendi summarie, et de plano, nullaq. seruata iudicij forma, per prædicta, an dicatur sublata defensio citationis, et audientiae, et an ad sanandum defectum citationis sufficiat allegare *tex. in Magnam. Cod. de contraben. et committen. stipulat.* Laudum latum, an possit esse pro parte obligatorium, et pro parte non: et quid quando est latum extra petitam per Compromittentes: et quid si inter Compromittentes adsit Clericus. Clericus conueniri nequit coram Iudice seculari etiam in mero possessorio. *Declaratur cap. 57. et 58. Rot. Luc.*

Decisio LXIV. *Pag. 308.*

Amicitia, et Conuersatio cum Cōdemnatis an, et quando præbeant iudicium

Argumentorum Elenchus.

dicium complicitatis. Allocutio secreta paulò ante commissum delictum, an faciat indicium complicitatis, & an debeat potius præsumi habita in bonam, quàm in malam partem: Testi unico deponenti de secreta allocutione, vel de auditu ab illo, cui non adhibetur fides, aut danti alium in contestem dicentem se nescite, siuè revocanti primum dictum in eius repetitione, fides non est adhibenda. Mendacium probari debet per propriam confessionem, vel per duos testes de loco, & tempore, & an, & quando indiciet ad inquirendum, siuè ad torquendum; & condemnandum. Confessus fatens se criminofum, an, & quando faciat indicium contrà confocium. Dictum Socii criminis in crimine occulto; & alterius generis, an, & quando sit attendendum, & quod indicium præbeat. Reus an, & quando infametur per sententiam condemnatoriam pro aliquo delicto, & nò fatens in tormentis, beatus dicitur, & melior reputatur, quàm antea. Indicia remota, & imperfecta an coalescere, & cumulari possint etià ad arbitrariam poenam. Carcer an, & quando minuat poenam, & an aliquando computetur in tempus exilij.

Decisio LXV. Pag. 313.

Qui se fundat in qualitate Statuti illam probare debet. Verbum *Quello* in dispositione appositum quomodo intelligendum est. Datio insolutum panis ad computum mercedis non cōrinetur sub Statuto potissimum pœnali prohibente emptionem, & venditionem panis, cum Statuta pœnalis, & Iuris Communis correctoria non ex-

tendantur, sed strictissime sunt intelligenda.

Decisio LXVI. Pag. 314.

Obligatio Minoris absq. Curatoribus à patre datis in testamento, an, & quando sustineatur tam *ex dispositione Statutor. Luc.* quàm *de Iur. Communi.* & quid dicendum in causa dotis, & an, & quando Minor factus Maior censetur contractum nullum ratificare. Aetas præscripta à Testatore vltra sanctam à Statuto, vel à lege ad effectum habendi administrationem bonorum, an præsumatur esse ad notitiam Tertij, qui cum Minore contraxit. Filia à patre dotata, an, & quando aliquid aliud prætere valeat *de Iur. Communi. & ex Stat. Luc.* & si aliquid à fratre fuerit traditum, an, & quando censetur donatum, & veniat sub privilegio dotis, & quomodo aetas consideretur tam in contractibus onerosis, quàm lucratiuis, & de alijs ad materiam.

Decisio LXVII. Pag. 317.

Iudex appellationis non cognoscit, nisi de discussis coràm primo Iudice, & an, & quando cognoscere valeat etiam ea, quæ veniunt in vim annexionis, aut dependentiæ, siuè continuationis, licet non fuerint cognita per Iudicem à quo. Iurisdictio omnis residet apud Supremum Principem, à quo, veluti à fonte fuit omnis potestas; & an, & quando exerceita per Iudicem tempore feriarum indicatarum in honorem Dei, siuè à Principe ob res publicas prosperè gestas, aut in hominum utilitatem, validè administretur, & an

Argumentorum Elenchus.

& an eius exercitium censeatur suspensum ludici ad quem ante actorum transportationem, et de alijs prout infra.

Decisio LXVIII. Pag. 319.

Tempus ad appellandum, an, et quando incipiat currere. Appellatio legitimè interposita quid operetur, et an, et quando interposita à Domino directo, pro fit Liuellarijs, & sic Conso- cijs non appellantibus, siue scientibus, siue ignorantibus, ratione indiuiduitatis, & connexionis causæ, ita quod suspendatur executio sententiæ contra omnes, et an omnia, quæ sunt, dicantur attentata. Executio quid sit, congruè perpenditur.

Decisio LXIX. Pag. 320.

Possessio, manutenibilis debet esse continuata per 40. dies ante transmissum præceptum iuxta cap. Rota 59. quod declaratur. Via an, & quando dicatur publica, vicinalis, vel agraria, et an in dubio præsumatur publica; ita ut à priuatis occupari non possit, et an viæ priuatæ ducentes ad agros, per quos omnibus commeari licet, sint publicæ. Actus tubarii in aliqua possessione an, & quando inducti dicantur. Manutenzioni an, & quando sit locus ob actus deuastationis viæ publicæ, aut vicinalis ex fundo publico factæ, et an requiratur titulus à Principe. Seruitus discontinua quando dicatur, et an possessionis probatio à longo tempore retid, sufficiat pro manutenzione in dd. seruitutibus discontinuis. Scientia in actibus discontinuis ad effectum sibi præiudicandi,

quamquam esse debeat; & an scientia, et patientia in incorporalibus sit subiectum quasi possessionis, et an, et quando prohibitio, et acquiescentia illam inducat, maximè in seruitutibus negatiuis, & de alijs ad materiam seruitutis discutitur.

Ad quod argumentum subsequitur Iuris responsum claræ mem. D. Iosephi Censalij Germani Fratris, et in Romana Curia Aduocati nemini secundi omnibus noti, in quo se fundabant DD. Coniudices, contra quod Author tenuit.

Decisio LXX.

Pag. 322.

Verba dubia, & æquiuoca interpretanda sunt ad exclusionem delicti. Ignorantia allegata ab habitante in loco Statuentium, dicitur crassa, et supina, & an, et quando præsumatur, et excuset subditum ob absentiam à poena in proclamata publicata. Statuta à Iure Communi exorbitantia stricte sunt intelligenda, etiam stante maiori- tate rationis, et si prohibeant allegari ignorantiam sui ipsius, et cuiuslibet determinationis poenalis, de quam ignorantia sint intelligenda.

Decisio LXXI.

Pag. 335.

Quasi possessio an, & quando censeatur haberi Iure proprio, & non familiaritatis, maximè quando adest Dominus fundi patientis seruitutem; & an, & quando non sit manutenibilis contra veros Dominos ex facto Conductoris concessa. Scientia, & patientia

Argumentorum Elenchus.

tia non probatur an, & quando inducant quasi possessionem per usum, & an simplicis Coloni, seu Emphyteutæ noceant Domino directo, etiam in iudicio manutentionis. Declarantur circa manutentionis materiam. *Merlin. decis. 752. num. 17. cap. 59. Rot. Lucen. et cap. 170. lib. 4. Stat. Vnu. Luc.*

Decisio LXXII.

Pag. 338.

Venditor, qui promisit euictionem, an dicatur defensor necessarius, vel voluntarius, ut uti possit omnibus exceptionibus aduersus rem iudicatam; & an, & quando valeat comparere, Actore inuito, ad defendendum Emptorem. Emptor quoniam iure defensionis uti valeat super re empta, & an, & quando habeat ius retentionis absq. iurium cessione. Retentio quandonam competat, & quid operetur aduersus rem iudicatam, & num sublata censeatur, si per *Statutum* prohibeatur quodlibet remedium. Actor prosequi potest reiecta via, & in eisdem statu, & terminis iura sua, aequè ac si alienatio non fuisset facta in Tercium, Persona una, an, & quando duplicem repræsentet.

Decisio LXXIII.

Pag. 342.

Possessio Inuestientis an, & quando probetur contra Inuestitum, & ab eo causam habentes, ac etiam contra Tertium per Instrumentum, vel per canonum solutionem, siue per titulum. Peritis quoniam fides sit præstanda, ac eorum designis, seu plantis, an sit standum. Dominium Inuestientis an, &

quando probetur ex immiſſione, vel agri mensura, aut designo, siue planta. Præsumptio præsumptiua, imò qualis qualis minor semiplena sufficit in manutentione.

Decisio LXXIV.

Pag. 345.

Manutentio an, & quando sit danda immiſſio in vim sententiæ iudicis rectè, & rectè procedentis, altero iam existente in possessione; & in manutentionis iudicio, an sufficiat ad obtinendum, docere de antiquiori possessione, si de tempore mortis itis de possessione non doceatur; Tutor quo titulo dicatur possidere bona pupilli, & an possessori iure familiaritatis competat immiſſio, breuiter discutitur.

Decisio LXXV.

Pag. 346.

Præsumptiones, indicia, et coniecturæ an, & quando admittantur, et coniungantur ad plenam fidem faciendam, et ad Reum condemnandum, et quoniam poena. Socius criminis an, et quando probet contra Socium. Iudex potest ex causa minuere, & commutare poenas, & an condemnare possit ex indicijs, & præsumptionibus, & de alijs ad materiam.

Decisio LXXVI.

Pag. 349.

Sequester in causa executiua an, & quando per Creditorem fieri valeat, etiam pro summa liquidanda, & super pensionibus Debitori debitis ab altero,

Argumentorum Beneficis.

altero, licet Clerico, ac super alimen-
tis, eorumq. iuris commoditatibus.
Pensionis commoditas, an vendi, seu
cedi, vel in solidum dari possit, & bene
accedat alimentorum nature, & quid
si sit Ecclesiastica, num dicatur tem-
poralis, vel spiritualis. Cleaveus quanti-
donam ut valeat privilegio, *cap. Dolar-*
dus de solutionib. & si sit uxoris, an
ipsi tale beneficium suffragetur. *Dei-*
claratur cap. Rot. Luc. §. 1. de iur.
um obsequii §. 1. de iur. §. 1. de iur.

Decisio LXXVII.

Pag. 352.

Mulier an, & quando sine solenni-
tatibus à Statuto requisitis valde obli-
getur pro dote, & illius argumento
proprie filie constituit, & quid si se obli-
gauerit favore extraneæ personæ; &
an, & quando bene debeat obligatio-
ni pro marito siue per Instrumentum,
aut prius in scriptura, siue per solam
pollicitationem, vel per nudum pactum.
Statutum loquens de solennitatibus
in contrahendis mulierum an, & quan-
do comprehendat dotis causam? Ap-
pellatio datur ut expressa, siue tacita
reiectione exceptionis, vel probatio-
num resecantium, unde gravamen-
tum? Sorex, One Gener, aut Ascen-
dentes, vel Descendentes an, & quando
gaudeant beneficio deductio ne egeat.

VIXXXI Decisio LXXVIII.

Pag. 353.

Restitutio in integrum aduersus re-
tentiam in iudicatum transactam an,
& quando detur, & impedire possit eius
executionem, & quibusnam requiritis
indiget, ut habeat valeat eius effectus.

Sententia an, & quando reformetur ex
caulis restitutionis in integrum, & an
in parte reformata, in reliquis conser-
uata censetur? Res iudicata super
principali obiecta, an operetur etiam
super accessorijs.

Decisio LXXIX.

Pag. 357.

Quodnam remedium censetur in
renatum in libello, stante Clausula
Omni meliori modo, coniectura cum co-
pula Et, & attento Stat. Vnus Luc. cap.
1. §. 1. Vitium litigiosum, & quom-
do contrahatur super possessione, &
hypothecaria, ad hoc, & vresponde alic-
natio sequi non possit in Iudicio Ord-
nario intentio, an, & quando con-
fingi valeat ad extraordinarium, & prae-
sertim implorato Iudicis officio. Citatio
an semper sit exequenda, & con-
fessorem etiam heredem, et si ad sit
Clausula *Constituti*, & executi domi,
diuina copia, quando nam requi-
sitae personae, & an eius perfectus fa-
nctus, probata noticia ex aud. intimatio-
ne domini, & copia, & sufficiat in
praedictis, & an, & quando sup-
pleat defectum citationis, & identius
probatum per generalem denominationem
doris, & duas demonstrationes,
aut continetur.

Decisio LXXX.

Pag. 362.

Donatum an, & quando probetur
per coniecturas, & presumptiones, si-
ue per Instrumentum locationis, aut
concessionis, siue per enunciationes an-
tiquas, vel per publicam vocem, & si-
mam,

Argumentorum Elenchus.

nam, perue solutionem continuatam affictum. Identitas bonorum an, & quando deducatur ex publica voce, & fama, aut ex duabus demonstrationibus, siue ex conformi denominatione, vel ex confinibus generalibus, aut ex coniecturis, & præsumptionibus. Præscriptio etiam mille annorum non currit cum titulo inualido, aut cum mala fide. Solemnitates in alienatione stabilitum Communitalis, an præsumantur ex temporis diuturnitate. Quadriennium currit à die scientiæ lesionis, & eo elapso, an, & quando competat restitutio in integrum. Mandatum, an præsumatur ex cursu longissimi temporis, etiam si Notarius in aliquo Instrumento enunciauerit, mandatum esse rogatum ab aliquo, & per ipsum visum.

Decisio LXXXI.

Judex Criminalis taxatiue, siue limitatiue deputatus, an, & quando cognoscere valeat in causa ciuili, & sic super incidenti; & an, & quando cesset eius iurisdictio per mandati executionem, ne possit amplius in causa manus apponere, & an ex causa non deducta, sed in processu probata, ferre valeat sententiam. Executio est nulla facta absq. iudicis mandato, & non seruata *l. 2. de iud. p. 1. in venditione ff. de re iudic.*

Decisio LXXXII.

Fundus censuus, siue res censita, si pereat, vel reddatur in fructuosus absq.

culpa, & negligentia Venditoris eiusdem, & quid si de nouo constituatur, sed rescitur, an, & quando pereat etiam census quoad annuas præstationes, & restitutionem pretij, etiam si in rei subrogatione addita fuerit obligatio personalis. Casus fortuitus quando dicatur, & quando culpa, ad hoc ut Venditor census obligetur ad restitutionem pretij ob peritionem fundi censi, & culpa quomodo sit probanda per testes. Tectum an, & quando mutet formam domus, & quænam pars eiusdem dicatur. Testibus in arte peritis, & verisimilia de ponentibus, ac minus suspectis, est maxime credendum.

Decisio LXXXIII.

Requisita pro associatione concedenda quænam sint. Debitor, siue eius hæredes, an, & quando per solutionem liberetur à debito, ita quod iterato soluere non cogatur. Confessio non habet vim contra Tertium, & facta animo gratificandi, an inducat receptionem pecuniarum. Personarum diuersitas quid operetur, earumque identitas, quomodo probetur. Delegatio, an, & quando habeatur loco solutionis, & contra quos.

Decisio LXXXIV.

Confessio dotis, licet adminiculis munita, an, & quando præsumatur facta in fraudem donationis prohibite inter virum, & uxorem; & an, & quando præiudicare valeat viro, eiusque Creditoribus, ac Tertio possessori. Dos ut con-

Argumentorum Elenchus.

congrua dicatur, quænam sint attendenda, & cur maior tradi potest vni Sorori, quàm alteri. Testes deponentes de auditu, sed non à quo, non attenduntur, præsertim si auditus ortus fuerit post litem motam, & quomodo oriatur ex diuisione bonorum hæreditariorum cum alijs fratribus. Clausula, *Constitui*, quid operetur fauore Constitutarij, & quid apposita in Instrumento census. Soluens Creditori hypothecario anteriori, an, & quando absq. Iurium cessione subrogetur in eius locum, & iure retentionis tueri possit aduersus Creditores posteriores.

Decisio LXXXV.

Page 382.

Locatio, seu emptio rei propriæ scienter, aut ignorantèr facta, an sustineatur etiam quoad possessionem, quando possessio auocari potest per actionem spolijs, & an in dubio quis præsumatur ignorare esse rem propriam. *Statutum* si in conductione prohibeat, nullas allegari posse defensiones, an proponi valeant, quæ incontinenti deducuntur; & an intrusio locandij præjudicare possit hæredibus absentibus, minoribus, & ignorantibus; ad præsumendum simulationis contractum, & agens remedio. *l. Conducentes Cod. locat.* quid probare debeat, & quando illud intentare possit. Possessio est maritumensibilis per Clausulam *Constitui*, & an idem procedat in detentatione, & quando persona est mutata. Nullitas an, & quando opponi valeat, etiam si per *Statutum* prohibeatur de nullitate dici. Dolus an, & quando dicatur inesse in locatione rei propriæ. Simula-

sio in alienationibus an, & quando probetur, quamnam causam requirat, & ex quibus excludatur. Consensum expressio an, & quando inducat cessionem totius intra fines demonstrati. Quietatio generalis quomodo sit extendenda. Cuius quandonam quis dicatur, ad hoc nè veniat sub nomine forensium, & gaudere valeat honoribus Ciuitatis, & de alijs ad materiam.

Decisio LXXXVI.

Page 388.

Reus an censeatur conuictus ex testibus singularibus etiam numero mille, & examinatis absq. citatione, vel alijs defectibus patientibus, ita quod sententia inde secuta dicatur nulla, maxime si infligat rigorosiores penam à *Statuto* indictam. Inimicitia, seu odij presumptio tollit fidem testibus, quæ inimicitia, an oriatur ex lite, & eius causa quomodo esse debeat, cuius reconciliatio an sit sufficiens, probata odij causa.

Decisio LXXXVII.

Page 391.

Possessorium plenarium quàm probationem requirat; Saluianum an, & quando intentari possit contra Creditorem anteriorem, & possessorem bonorum hypothecatorum, Cessio iurium præbet successionem in ius Cedentis ad exclusionem posterioris Creditoris; & an, & quando inducat presumptionem calumniæ, ac litium redemptionem, iuxta terminos *lab. Anstasio*, & *l. per diuersas Cod. mandati*. Sententia an, & quando inducat hypothec-

Argumentorum Elenchus.

pothecari in bonis condemnari? Tutor an, & quando pro tali censetur, non doctus de rebus susceptio, ad hoc ut per eam gesta sint valida? Pupillus an, & quando habeat electionē argendi ad interesse contra Tutorem, vel in integrum restitui, & inventario totius rei pupillaris non confectus, an ante illius confectio nem? Fictus sustineat legem a ministratoris persona, ita ut contractus per eum iniuri validi dicantur. Bona delinquentis in, & quando recipiat hypothecam pro restitutione rerum furto ablatarum.

Decisio LXXXVII.

Pag. 395.

Delegatus remittere debet causam ad Principem, nisi specialiter habuerit commissionem cognoscendi super re iudicata, & quare? Sententia an, & quando pariat iudicatum. Clausula in rescripto appositae, *Stante ferme le caso giudicare, & a pochi ve ne siano*, & generales quid importent? Res iudicata quid sit, & quando dicatur, & de iure Commun. & Stat. Luc. an semper opponi valeat ad impediendum processum ad ulteriora, maxime si agatur de eisdem meritis, & an possit ad merita causae referri? Iurisdicō Delegati a quo pendeat, et limitata, an, & quāto extendatur ad causas diversae speciei, & cognoscendi super competentia cognitionis causae, cum tribuatur ex Statut. Luc. cap. 45. lib. 1. Rescripta Principis ad lites extraneas, an sint in propriam, ne derogent iuri Commun. vel Municipali, aut tollant ius Tertio quæsitum. Laudum nullum, & in ius habere neque vim rei iudicate,

& an satis presumatur, non interposita appellatione infra legitimā tempora, & ex cap. 58. R. de Luc. an, & quando sufficiatur nullis factis probationibus, etiam si esset iniquum. Nullitas notoria ex defectu Iurisdictionis, & quæ ex actis patens per ocularem inspectionē, an prohibita censetur, lapsus termino Statuti dato ad opponendum eam. Cap. Res. Lucen. 37 lib. 38 declarantur. Arbitri valentes an, & bāsē procedere, an possint diffinire causas sine constructione processus, & habere in consideratione, quæ dependent a futuro eventui, & an, & quando arbitri possint super annexis, et dependentibus, & non petitis, & compromisso non deductis. Reservatio iurium facta per Arbitros nihil disponentes de eis, quid operetur.

Decisio LXXXIX.

Pag. 402.

Adiectus an, & quando agere possit contra Promissorē, &stantibus verbis, *Similiter eius viro Marcus*, nō dicitur adiectus, sed procurator in rem propriā constitutus. Creditores an, & quando habeant actionem coherens in iudicio Emptorem, si res Emptor de voluntate Venditoris pretium solvere promiserit. Actio personalis favore doris, an statim oritur, quando quis se obligat ad aliquid dandū mulieri, vel eius futuro viro, et an queratur absenti, licet non sit adiectus, nec stipulatus. Accollatio, seu Compensatio extinguit debitum. Solutio facta, certa forma tradita non servata, non inducit liberationem, & an, & quando legitime fiat, etiam quod contrarium sit.

Argumentorum Elenchus.

Decisio XC. *Pag. 405.*

Proximitas in emphyteusi tam hereditaria, quam ex pacto, & providentia quomodo dimetiatur, an ab ultimo Defuncto, vel à primo Investito. Emphyteusis, seu feudi portio ex pacto, et providentia, an in vnam lineam ingressa in ea perpetuare debeat. Declaratur *tex. in cap. 1. de natur. success. feud. Linea emanans à primo Acquirente, quando dicatur vna, vel plures, data pluralitate filiorum eiusdem. Ponderatur. conf. Cas. stren. 308. Divisio bonorum emphyteusiarum, secuta inter filios primi Acquirentis quid operetur, et an importer dominium irrevocabile portionis, vni cuiq. ex filijs obveniat. Ius accrescendi, an, et quando habeat locum in emphyteusi ex pacto, & providentia. Proximi-*

tas in emphyteusi ex pacto, et providentia quomodo consideretur *per Stat. huc. de success. ab intest. super quo ponderatur conf. Menoch. 1154.* Et an, et quando emphyteusis dicatur habitatio Concedente, vel à primo Acquirente. Identitas bonorum emphyteusiarum quomodo probetur, data divisione inter filios, et an conjecturae sufficiant, accedente maxime reposita diuturnitate. Equina propter totalem extinctionem lineae masculinae, an, & quando metiantur originem à primo Acquirente, vel ab ultimo Defuncto ad effectum succedendi, et quando etiam pro ipsis stipulatum dicatur per. primū Acquirentem; & concinne explicatur materia iudicii, quomodo in emphyteusi, & feudo accipi debeat, & de alijs ad materiā notatū dignis latè differitur.

Sublequantur Consiliorum Argumenta.

Consilium I. *Pag. 419.*

Emphyteusis Ecclesiastica an, & quando non sit transitoria ad extraneos, siue ad aliam Ecclesiam, aut ad manus mortuas, etiam quoad consecutionem estimationis, siue sit concessa cum Clausula, *Ad habendum, cum rebus quibus, dederit, in perpetuum.* Clausulae *Ad habendum, pro hereditibus, & successoribus, cum ceteris,* an, & quando protrahant concessionem ultra propriam naturam emphyteusis, & appositae in concessione de sui natura non transitoria ad extraneos perpetuant concessionem tantum inter personas comprehensas in investitura. Investitura, an, & quando alterari possit praeter soliti-

antiquarum. Beneficium Apostolicum, in similibus concessionibus, attentio temporis longaei curriculo, an, & quando praesumatur, & quid attentio motu proprio *VRBANI VIII. edito de anno 1641. incipien. Romanus Pontifex.* Consuetudo, siue observantia, aut stylus, vel solitum, an sit trahendum ad alios casus, quando nam allegari possit, et quomodo inducatur.

Consilium II. *Pag. 427.*

Heros grauatius an, & quando alienare possit res particulares Fideicommissio subiectas pro debitis fideicommissis, maxime existentibus bonis liberis eiusdem, & quid dicendum, quando

Argumentorum Elenchus.

quando interuenit factum iudicis, an tunc hæres dicatur alienare animo interuertendi fideicommissum; & an, et quando ob culpam fauore Fideicommissarij teneatur ad æstimationem, sed ad pretium rei alienatæ fideicommissio subicet. Fideicommissarius, an habeat hypothecam tacitam super bonis hæredis grauati pro reintegratione bonorum fideicommissi ab ipso hærede grauato consumptorum Reijctur opinio *Tbesaur. lib. 2. § 84. per tot.* & eodem tempore saluatur cum distinctione. Mulier, uel eius hæres an, & quando repetere possit dotem super bonis primogenituræ, non discussis bonis liberis, & de alijs ad materiam reintegrationis ad fideicommissum, breuiter, & elegantèr discutitur.

Consilium III. *Pag. 427.*

Corpus delicti legitimè, et clarissimè debet probari in Iudicijs Criminalibus etiam si Reus fuisset confessus, vel per testes cõuictus, aut agatur de casibus, in quibus procedi potest ex abrupto. Fuga antè accusationem, & inquisitionem formatam an, & quando faciat indicium ad torturam. Publica vox, & fama orta ante capturam, an faciat indicium ad torturam, iunctis administrulis, & quomodò ipsa probetur. Confessio extrajudicialis quando transit in specificum nomen delicti, an inducat plenam, vel semiplenam probationem, & an, & quando plura indicia valeant coniungi ad constituendam plenam probationem, licèt sint diuersæ speciei, ita ut deueniri valeat ad pœnam capitalem: & an pœna ordinaria imponi possit ex violentissimis præsumptioni-

bus, quæ loco probationis succedit in delictis occultis, & an Iudices in delictis magnis, & enormibus, & Reipublicæ perniciosis valeant extendere eorû arbitrium usq. ad mortem, & de alijs circa materiam indiciorum indubitatorum latè discutitur.

Consilium IV. *Pag. 435.*

An stâte emphyteusi acquisita à Primo Acquirente pro se, & hæredibus suis, & feminis, eaq. supposita fideicommissio masculino condito per eundem Primum Acquirentem, masculus simul, & hæres, per intermedium personâ descendens à columnello d. Primi Acquirentis, exclu. lat. feminam ab eodem Primo Acquirente ex alio columnello descendente, sed illius non hæredes; & an Primus Acquirens valeat præiudicare compræhensis in Inuolutura, nè dum in emphyteusi hæreditaria, sed etiam ex pacto, & prouidentia.

Consilium V. *Pag. 437.*

Mulier faciens renunciationem, siue de tempore nuptiarum, siue antè, dote recepta, nè dum de bonis paternis, sed etiam maternis, fraternis, & quibuscunq. viribus, & actionibus quomodolibet in futurum competentibus, etiam fideicommissis, seu iuribus succedendi purificatis, seu purificandis, nihil penitus sibi reseruato, cum Clausulis amplissimis, an, & quando, ipsa nõ obstante, attento dicto supposito congruæ dotationis, valeat illi cõtrauenire, maximè data renunciatione solèni, & iurata: et an renunciatio ipsa restringatur ad causas de præseti, siue de præterito,

Argumentorum Elenchus.

terito, iunctis verbis in renunciatione appositis, *Quandocumq. & qualitercumq. & quacumq. de causa.* Ponderatur doctrina Bald. *conf. 191. nu. 3. lib. 2.* prout etiam illa regula, tot esse debent renunciationes, quot sūt hereditates, quibus renunciatur. Pactū de succedendo siue sit affirmatiuū, siue negatiuū, an sēper requirat consensum viuentis, licet renuntiatio fuerit iurata cum amplissimis Clausulis; & an, & quando Clausulæ etiam amplissimæ in renunciationibus appositæ sint restrictæ simpliciter ad causas expressas: & ponderatur differentia inter renunciationes factas à mulieribus in sæculo, & illas, quæ fiunt ab ingredientibus in Monasteriū, & explicatur. *Statut. lanuen. tit. de successione. ab intestat.* cum alijs ad materiam renunciationis notatu dignis.

Consilium VI. Pag. 442.

Iuramentum fidelitatis; attenda Cōstitutione Regni diuæ memoriæ, si intra annum non facit prestitum an, & quando præbeat facultatem Emptori recedendi à contractū emptionis feudi etiā Regio assensu roborati. Assensus impetratus à Rege post mortem Venditoris, nulla mortis habita mentione, an dicatur obreptitius, & subreptitius, & an in tali casu Emptor valeat prætere solum vnā cum interesse à Venditore, & data reuocatione, & resolutione contractus feudalī, Venditor, & Emptor respectiue ad quid teneantur. Resolutio contractus an, & quando fiat ex nunc, vel post ex tunc. Contractus feudalī quomodō cōtradistinguitur à cæteris cōtractibus prohibitis. Retentio an detur Emptori, & Possessori

rei feudalī vsquequō sibi fuerit restitutum pretium vnā cū interesse, nō dato dolo ex eius parte, & an nuda detentatio ad illam concedendam sufficiat.

Consilium VII. Pag. 445.

Fœminæ non veniunt appellatione descendentiū, vbi sit repetitio qualitatis masculinæ per verba relatiua, & an veniant appellatione filiorum, & an, & quando dicantur exclusæ, si Testator vsus fuerit verbis collectiuis. Repetitio masculinitatis non fit in conditionalibus, & an, & quando excludatur, vel admittatur per discretiuam dispositionem, siue per vnica orationem, aut per agnationis contemplationem, aut per verba repetitiua, siue per mutationem personæ, vel per Clausulam *In modum prædictum.* Testator an, & quando præsumatur voluisse excludere fœminas, non data expressione in testamento. Proximitas respectu grauantis, & non grauari qualis attendatur in fideicommissō. Qualitas masculinitatis in vno capite adiecta, an, & quando in altero repetita censetur, & quid si esset expressa in vltimis vocationibus, num referatur ad dispositiones antecedentes, vbi simpliciter de filijs est facta mentio. Reciproca an, & quando censetur inducta inter masculos ad exclusionem fœminarum per additionem verborum *In stirpem, & non in capita*, & de alijs ad materiam diffusè tractatur.

Consilium VIII. Pag. 450.

Dotes traditæ filiabus, viuente patre, an, & quando imputentur in legitimam, si de eis adesset controuersia post

Argumentorum Elenchus.

post patris mortem, & quid si fuerit stipulatum, ut redderentur filiabus, vel earum filiis, num videatur renunciatum *text. in l. dos à patre Cod. de iur. dot.* Legitima an, & quando sit detrahenda à dispositionibus, etiam in causam piam factis, & an ad eam calculandam, donationes poni debeant in cumulo, & an ad istum effectum sit seruandum tempus mortis, vel donationis, & conclusio procedat tam in donatione, vel alienatione ex titulo lucratio, quam oneroso. *Statutum Laicorum non ligat Clericos, etsi fuerit conditum tempore, quo Clericus erat Laicus, nisi fuerit specificè approbatum Confirmatione Apostolica.*

Consilium IX. *Pag. 453.*

Declaratio Creditoris circa quantitatem, & eius substantiam an, & quando sit sufficiens, ut inde satisfactione consequi valeat, remota fraudis suspicionem, si Testator demàdauerit, ut stetur eius simplici notæ, vel declarationi. Probatio qualis qualis non censetur remissa à Testatore ad euitandâ doli, & fraudis Suspicionem, & idem procedit, si fuerit promissum de stando circa administrata simplici dicto Administratoris in ampla forma. *Statuto disponente, ut stetur iuramento damnum passi, debet prius probari damnum datum fuisse, & postea admittitur declaratio super quantitate, & æstimatione.* Declaratur *text. in l. Theopompus ff. de dot. prelegat.* vbi Bart. saluatur ab iniquitate illi impicta à *Ruin. cons. 104. num. 8.*

vers. Et quamuis Bart. & declarantur decis. Sac. Rot. Rom. apud Martin. Andr. dec. 73. & dec. 239. part. 7. rec. Statutum mandans ut ultimæ voluntates intelligi debeant ad literam, prout iacent, & absq. vlla interpretatione, non censetur excludere interpretationem legalem, sed tantum frivolum, & inanem, & de alijs solidè discutitur.

Consilium X. *Pag. 456.*

Legatum habitationis factum uxori vnâ cum filiis an, & quando censeatur per mortem vxoris, vel filiorum extinctum, etiam si agatur de conditione mixta, seu casuali, aut potestatiua, respiciente fauorem vxoris, vel filiorum, & quid operetur, si fuerit conditum per verba, *Nè quid aliud peti, vel præstari possit ex bonis Testatoris.* Pater si reliquerit plus vni filio, arguitur maior affectus, & dilectio, & non quòd cæteri non sint dilecti, & si prohibuerit, nè vltra filiis relicta, aliud petere possint, censetur prohibuisse omnes molestias hæredi vniuersali inferendas, tam de iure, quâ de facto. Testator legans pro tēpore vitæ Legatarij, vel ponens habitationem in eius voluntate, an, & quando censeatur respicere illius tantum fauorem, & non aliorum, cum quibus demàdauerit habitationem. Dispositio an, & quando extendatur ad casum non expressum, & an, & quando expiret tempore finito, & quid si principalitèr contemplet conditionem, & secundariò tempus. Pronomen, *Meum*, quid importet, & de alijs in discursu notatu dignis.

Argumentorum Decisionum, & Consiliorum Finis.

DECI.

DECISIONES ALMÆ ROTÆ LVCENSIS

Elaboratæ ab V. L. D.

ANDREA CENSALIO, &c.

Ad præsens Gratia, & Iustitiæ Confiliario

SERENISSIMI RANVTII II.

Placentiæ, & Parmæ Ducis, &c.

ARGVMENTVM.

Retentio quando competit conductori, vel colono, aut fideicommissario, siue heredi, bonæ fidei possessori pro melioramentis liquidatis, vel non liquidatis, factis in re conductâ, etiam si fideicommissio subiecta, & quomodo super hoc procedat. *Stat. Lucæ cap. 103. lib. 2.* Pro melioramentis nûm admittatur cautio, siue fideiussio, & nûm detur electio Domino, vel Locatori pro solutione estimationis iudicis, & cæmentorum. Fructus melioramentorum post licem percepti an fiant absolute Meliorantis, vel Meliorans ipso teneatur compensare cum expensis ipsorum melioramentorum.

S P M M A R I V M.

Conductio competit respectu bonorum conductorum pro impensis & melioramentis in eis factis, num. 1.

Colonus non tenetur coloniam retinere vales pro expensis, et melioramentis idem necessariis, quàm vilibus, num. 2.
Colonus bona fide plantando, & adificia construendo non potest defraudari ex legis vigore, sed ratio acquiritur pra oculis semper est habenda, num. 3.
Hæres habet retentionem pro necessariis, & pro vilibus melioramentis, & qua concernunt perpetuam utilitatem, num. 4.
Cuiuslibet bonæ fidei possessoris pro recuperatione melioramentorum per retentionem consulitur, num. 5.
Exceptio melioramentorum est sansa efficacie, & etiam in executione sententia opponi valeat, & ipsam impediatur, num. 6.
Retentio, datur pro melioramentis constructis in re pignori, num. 7.
Locatioque facta, & licet sine colonis, & dicantur simpliciter de re, & non competit retentio fundi locati, donec melioramenta in eorum estimatione ipsi beneficietur, num. 8.
Detentoris simplicis datur retentio rei, ad quam aliquod ius habet melioramentorum ad instar hypothecæ competit, num. 9.
Dicitur, Omnis, completis quacunque specie, seu qualitate melioramentorum, num. 10.
Stat. Lucæ cap. 103. lib. 2. quomodo procedit in melioramentis factis a conductore in re conductâ, num. 11.
Licentia inducitur propter fidem in adificantiis, num. 12.

A

Casus

Argumentorum Elenchus.

tia non probatur an, & quando inducant quasi possessionem per ysum, & an simplicis Coloni, seu Emphyteutæ noceant Domino directo, etiam in iudicio manutentionis. Declarantur circa manutentionis materiam *Merlin. decis. 752. num. 17. cap. 59. Rot. Lucen. et cap. 170. lib. 4. Stat. Vnu. Luc.*

Decisio LXXII.

Pag. 338.

Venditor, qui promissit euictionem, an dicatur defensor necessarius, vel voluntarius, ut uti possit omnibus exceptionibus aduersus rem iudicatam; & an, & quando valeat cõparere, Actor inuito, ad defendendum Emptorẽ. Emptor quoniam iure defensionis uti valeat super re empta, & an, & quando habeat ius retentionis absq. iurium cessione. Retentio quandonam competat, & quid operetur aduersus rem iudicatam, & num sublata censeatur, si per *Statutum* prohibeatur quodlibet remedium. Actor prosequi potest re-cta via, & in eisdem statu, & terminis iura sua, æquẽ ac si alienatio non fuisset facta in Tertium. Persona vna, an, & quando duplicem representet.

Decisio LXXIII.

Pag. 342.

Possessio Inuestientis an, & quando probetur contra Inuestitum, & ab eo causam habentes, ac etiam contra Tertium per Instrumentum, vel per canonum solutionem, siue per titulum. Peritis quoniam fides sit præstanda, ac eorum designis, seu plantis, an sit standum. Dominium Inuestientis an, &

quando probetur ex immiissione, vel agrimensura, aut designo, siue planta. Præsumptio præsumptiua, imò qualis qualis minor semiplena sufficit in manutentione.

Decisio LXXIV.

Pag. 345.

Manutentio an, & quando sit danda immiisso in vim sententię iudicis recte, & recte procedentis, altero iam existente in possessione; & in manutentionis iudicio, an sufficiat ad obrinendum, docere de antiquiori possessione, si de tempore morte, itis de possessione non doceatur; Tutor quo titulo dicatur possidere bona pupilli, & an possessori iure familiaritatis competat immiissio, breuiter discutitur.

Decisio LXXV.

Pag. 346.

Præsumptiones, indicia, et coniecturæ an, & quando admittantur, et coniungantur ad plenam fidem faciendam, et ad Reum condemnandum, et quanam poena. Socius criminis an, et quando probet contra Socium. Iudex potest ex causa minuire, & commutare poenas, & an condemnare possit ex indicijs, & præsumptionibus, & de alijs ad materiam.

Decisio LXXVI.

Pag. 349.

Sequestrum in causa executiua an, & quando per Creditorem fieri valeat, etiam pro summa liquidanda, & super pensionibus Debitori debitis ab altero,

Argumentorum Beneficis.

alitero, licet Clerico, ac super alimen-
tis, eorumq. iuris commoditatibus.
Pensionis commoditas, an vendi, re-
cedi, vel in solidum dari possit, & bene
accedat alimentorum naturæ, & quid
si sit Ecclesiastica, num dicatur tem-
poralis, vel spiritualis. Clericus quan-
donam ut valeat privilegio, *cap. Dolar-*
dus de solutionib. & si sit vxoratus, an
ipsi tale beneficium suffragetur. *De*
claratur cap. Rot. Luc. §. 1. q. 2. c. 1.
um obtinet §. 1. de iur. iur. c. 1. §. 1.

Decisio LXXVII.

Pag. 352.

Mulier an, & quando sine solennita-
tibus à Statuto requisitis valide obli-
getur pro dote, & illius augmento
proprie filie constitui, & quid si se obli-
gauerit favore extraneæ personæ; &
an, & quando bene debeat obligatio-
ni pro marito siue per Instrumentum,
aut priuatum scripturam, siue per soli
policitationem, vel per nudum pactum.
Statutum loquens de solennitatibus
in contrahibus mulierum an, & quan-
do comprehendit dotali causam? Ap-
pellatio datur ab expressa, siue tacita
reiectione exceptionis, vel probatio-
num releuantium, quod graui men-
situr? Soror, Sine Generi, aut Ascen-
dentes, vel Descendentes an, & quando
gaudeant beneficio deductio ne egeat.

VIXXXI Decisio LXXVIII.

Pag. 355.

Restitutio in integrum aduersus re-
tentiam in iudicatum transactam an,
& quando debeat, & impedire possit eius
executionem, & quibusnam requiritis
indigere, vel habere valeat eius effectus.

Sententia an, & quando reformetur ex
caulis restitutionis in integrum, & an
in parte reformata, in reliquis consti-
mata censetur? Res iudicata super
principali obiecta, an oporetur etiam
super accessorijs?

Decisio LXXIX.

Pag. 357.

Quodnam remedium censetur in-
tentatum in libello, siue Clausula
Omni meliori modo, coniecta cum co-
pula Et, & attentio Stat. Pann. Luc. *cap.*
1. §. 1. Vitium litigiosum an, & quan-
do contrahatur super possessione sine
hypothecaria, ad hunc vix ex ipse alicui
natio sequi non possit in Iudicio Ordina-
rio intentari, an, & quando con-
gi valeat ad extraordinarium, & prae-
teritum implorato Iudicis officio. Citatio
an semper exequenda à iudice pos-
sessorem etiam heredem, etsi ad sit
Clausula Constituti, & executi domi,
diuina copia, quando nam requi-
teae personae, & an eius defectus in-
nectat, probata nocturnitate, intimatio
ad omnia in causa copiam sufficit in
praedictis, & an, & quando sup-
pleat defectum citationis? Identitas
probat per generalem demonstrationem
iuris, & duas demonstrationes,
aut conuincit.

Decisio LXXX.

Pag. 362.

Dominium an, & quando probetur
per coniecturas, & presumptiones, si-
ue per Instrumentum locationis, aut
concessionis, siue per enunciativas an-
tiquas, vel per publicum votum, & si-
mam,

Argumentorum Elenchus.

nam, perue solutionem continuatam
affictum. Identitas honorum an, &
quando deducatur ex publica voce, &
fama, aut ex duabus demonstrationi-
bus, siue ex conformi denominatione,
vel ex confinibus generalibus, aut ex
coniecturis, & presumptionibus. Præ-
scriptio etiam mille annorum non cur-
rit cum titulo inualido, aut cum mala
fide. Solemnitates in alienatione sta-
bilitum Communitatis, an præsuman-
tur ex temporis diuturnitate. Qua-
diennium currit à die scientiæ lesio-
nis, & eo elapso, an, & quando com-
petat restitutio in integrum. Mandatum
an præsumatur ex cursu longissi-
mi temporis, etiam si Notarius in ali-
quo Instrumento enunciauerit, man-
datum esse rogatum ab aliquo, & per
ipsum vitum.

Decisio LXXXI.

Index Criminalis taxatiue, siue li-
mitatiue deputatus, an, & quando co-
gnoscere valeat in causa ciuili, & sic
duper incidens, & an, & quando ces-
set eius iurisdictio per mandati execu-
tionem, nè possit amplius in causa ma-
nus apponere, & an ex causa non de-
ducta, sed in processu probata, ferre
valeat sententiam. Executio est nulla
facta absq. iudicis mandato, & non
seruata *l. 2. de iur. p. s. in venditione ff. de
re iudic.*

Decisio LXXXII.

Fundus censitus, siue res censita, si
pereat, vel redatur in usufructus absq.

culpa, & negligentia Venditoris eius-
dem, & quid si de nouo constituatur,
sed reficiatur, an, & quando pereat
etiam census quoad annuas præstatio-
nes, & restitutionem pretij, etiam si in
rei subrogatione addita fuerit obliga-
tio personalis. Casus fortuitus quan-
do dicatur, & quando culpa, ad hoc ut
Venditor census obligetur ad restitu-
tionem pretij ob peritionem fundi cen-
siti, & culpa quomodo sit probanda
per testes. Tectum an, & quando mu-
tet formam domus, & quam pars
eiusdem dicatur. Testibus in arte pe-
ritis, & verisimilia de ponentibus, ac mi-
nus suspectis, est maxime credendum.

Decisio LXXXIII.

Requisita pro associatione con-
cedenda quam sint. Debitor, siue eius
hæredes, an, & quando per solutio-
nem liberetur à debito, ita quod ite-
rato soluere non cogatur. Confessio
non habet vim contra Tertium, & si
facta animo gratificandi, an inducat re-
ceptionem pecuniarum. Personarum
diuersitas quid operetur, earumq. iden-
titas, quomodo probetur. Delegatio
an, & quando habeatur loco solutio-
nis, & contra quem.

Decisio LXXXIV.

Confessio dotis, licet adminiculis
munita, an, & quando præsumatur
facta in fraudem donationis prohibere
inter virum, & uxorem; & an, & quan-
do præiudicare valeat viro, eiusq. Cre-
ditoribus, ac Tertio possessori. Dos ut
con-

Argumentorum Elenchus.

congrua dicatur, quænam sint attendenda, & cur maior tradi potest vni Sorori, quàm alteri. Testes deponentes de auditu, sed non à quo, non attenduntur, præsertim si auditus ortus fuerit post litem motam, & quomodo oriatur ex diuisione bonorum hæditariorum cum alijs fratribus. Clausula, *Constituitur*, quid operetur fauore Constitutarij, & quid apposita in Instrumento census. Soluens Creditori hypothecario anteriori, an, & quando absq. iurium cessione subrogetur in eius locum, & iure retentionis tueri possit aduersus Creditores posteriores.

Decisio LXXXV.

Page 382.

Locatio, seu emptio rei propriæ scienter, aut ignorantèr facta, an sustineatur etiam quoad possessionem, quando possessio auocari potest per actionem spolijs, & an in dubio quis presumatur ignorare esse rem propriam. *Statutum* si in conductione prohibeat, nullas allegari posse defensiones, an proponi valeant, quæ incontinenti deducuntur; & an intrusio locandi præjudicare possit hæredibus absentibus, minoribus, & ignorantibus; ad præsumendum simulationis contractum, & agens remedio. *l. Conducentes Cod. locat.* quid probare debeat, & quando illud intentare possit. Possessio est maritæpibilibis per Clausulam *Constituitur*, & an idem procedat in detentione, & quando persona est mutata. Nullitas an, & quando opponi valeat, etiam si per *Statutum* prohibeatur de nullitate dici. Dolus an, & quando dicatur inesse in locatione rei propriæ. Simula-

tio in alienationibus an, & quando probetur, quamnam causam requirat, & ex quibus excludatur. Confinium expressio an, & quando inducat cessionem totius intra fines demonstrati. Quietatio generalis quomodo sit extendenda. Cuius quandonam quis dicatur, ad hoc nè veniat sub nomine forensium, & gaudere valeat honoribus Ciuitatis, & de alijs ad materiam.

Decisio LXXXVI.

Page 388.

Reus an censeatur conuictus ex testibus singularibus etiam numero mille, & examinatis absq. citatione, vel alijs defectibus patientibus, ita quod sententia inde secuta dicatur nulla, maximè si infligat rigorosiores poenam à *Statuto* indictam. Inimicitia, seu odij prescriptio tollit fidem testibus, quæ inimicitia, an oriatur ex lite, & eius causa quomodo esse debeat, cuius reconciliatio an sit sufficiens, probata odij causa.

Decisio LXXXVII.

Page 391.

Possessorium plenarium quàm probationem requirat, Saluianum an, & quando intentari possit contra Creditorem anteriorem, & possessorem bonorum hypothecatorum, Cessio iurium præbet successionem in ius Cedentis ad exclusionem posterioris Creditoris; & an, & quando inducat presumptionem calumnie, ac litium redemptionem, iuxta terminos *l. ab Appellatio, & l. per diuersas Cod. mandati.* Sententia an, & quando inducat hypothec-

Argumentorum Elenchus.

pothecam in bonis condemnati? Tutor an, & quando pro tali censetur, non docto doctore susceptione, ad hoc ut per eam gesta sint valida? Pupillus an, & quando habeat electionem agendi ad interesse contra Tutorem, vel in integrum restitui, & inuentio totius rei pupillaris non censetur ante illius confectionem? Tutor sustineat legitimi administratoris personam, ita ut contractus per eum initi validi dicantur? Bona delinquentium, & quando recipiant hypothecam pro restitutione rerum furto ablatarum.

Decisio LXXXVIII.

Delegatus remittere debet causam ad Principem, nisi specialiter habuerit commissionem cognoscendi super re iudicata, & quare? Sententia an, & quando pariat iudicatum? Clausula in rescripto appositae, *Stante ferme le cōse* iudicate, & sicbe ve ne siano, & generales quid importent? Res iudicata quid sit, & quando dicatur, & de iure Commun. & *Sac. Luc.* an semper opponi valeat ad impediendum processum ad ulteriora, maxime si agatur de eisdem meritis? & an possit ad merita causa referri? Iurisdictio Delegati a quo pendeat, et limitata, an, & quomodo extendatur ad causas diuersae speciei, & cognoscendi super competentia cognitionis causa, cum tribuatur ex *Statut. Luc. cap. 45. lib. 1.* Rescripta Principi ad lites citatae, an sint in propriam, ne derogent iuri Communi, vel Municipi, aut tollant ius Tercio quascumque. Laudum nullum, & in ius habere quare vim rei iudicatae,

& an talis presumatur, non interposita appellatione infra legitimam temporalem, & ex cap. 38. *Rol. Luc.* an, & quando sit sine alio nullis factis probationibus, etiam si esset iniquum. Nullitas notitia ex defectu iurisdictionis, atque ex actis patens per ocularem inspectionem, an prohibita censetur, etiam si termino Statuti dato ad opponendum, eam. *Cap. Rol. Luc.* 37. lib. 18. declarantur. Arbitri valentes ad, & bise procedere, an possint diffinire causas sine constitutione processus, & habere in consideratione, quae dependent a futuro exitu, & an, & quando arbitri possint super annexis, et dependentibus, & non potius, & compromisso non deducta. Reservatio iurium facta per Arbitros nihil disponens de eis, quid operetur.

Decisio LXXXIX.

Adiectus an, & quando agere possit contra Promissorem, & tantibus verbis, *Sine summo eius viro* Marcus, non dicitur adiectus, sed procurator in rem propriam constitutus? Creditores an, & quando habeant actionem coactilem in iudicio Emptorem? Res Emptoris de voluntate Vendoris pretium solvere promissum? Actio personalis fauore dotis, an statim coramur, quando quis se obligat ad aliquid dandum mulieri, vel eius futuro viro, et an queratur absenti, licet non sit adiectus, nec stipulatus? Accollatio, seu Compensatio extinguit debitum. Solutio facta, certa forma tradita non seruata, non inducit liberationem, & an, & quando legitime fiat ei, eam quo contra eam fuit, & an

Argumentorum Elenchus.

Decisio XC. *Pag. 405.*

Proximitas in emphyteusi tam hæreditaria, quam ex pacto, & providentia quomodo dimetiatur, an ab ultimo Defuncto, vel à primo Inuestito. Emphyteusis, seu feudi portio ex pacto, et providentia, an in vnam lineam ingressa in ea perpetuare debeat: Declaratur *tex. in cap. 1. de natur. success. feud.* Linea emanans à primo Acquirente, quando dicatur vna, vel plures, data pluralitate filiorum eiusdem. Ponatur *conf. Castren. 309.* Divisio bonorum emphyteuticorum secuta inter filios primi Acquirentis quid operetur, et an importet dominium irrevocabile portionis, vnicuique ex filiis obveniens accrescendi, an, et quando habeat locum in emphyteusi ex pacto, & providentia. Proximi-

tas in emphyteusi ex pacto, et providentia quomodo consideretur per *Stat. huc. de success. ab intest.* super quo ponatur *conf. Menoch. 1154.* Et an, et quando emphyteusis dicatur habitata. Concedente, vel à primo Acquirente. Identitas bonorum emphyteuticorum quomodo probetur, data divisione inter filios, et an coniectura sufficiat, accedente maxime temporis diuturnitate. Equina propter totalem extinctionem lineæ masculinæ, an, & quando metantur originem à primo Acquirente, vel ab ultimo Defuncto ad effectum succedendi, et quando etiam pro ipsis stipulatum dicatur per primū Acquirentem, & concione explicatur materia iudicii, quomodo in emphyteusi, & feudo accipi debeat, & de alijs ad materiā notatū dignis latè differitur.

Subsequuntur Consiliorum Argumenta.

Consilium I. *Pag. 419.*

Emphyteusis Ecclesiastica an, & quando non sit transitoria ad extraneos, siue ad aliam Ecclesiam, aut ad manus mortuas, etiam quoad consecutionem, estimationem, siue sit concessa cum Clausulis, *Ad habendum, suis, vel quibus dederit, in perpetuum.* Clausulæ *Ad habendum, pro heredibus, & successoribus, cui, &c.* an, & quando protrahant concessionem ultra propriam naturam emphyteusis, & apposite in concessione de sui natura non transitoria ad extraneos perpetuant concessionem tantum inter personas comprehensas in Inuestitura. Inuestitura, an, & quando alterari possit præter solitu-

antiquarum. Beneplacitum Apostolicum, in similibus concessionibus, attento temporis longæui curriculo, an, & quando præsumatur, & quid attento motu proprio. *VRBANI VIII. edito de anno 1641. incipien. Romanus Pontifex.* Consuetudo, siue observantia, aut stylus, vel solitum, an sit trahendum ad alios casus, quandoam allegari possit, et quomodo inducatur.

Consilium II. *Pag. 427.*

Hæres gravatus an, & quando alienare possit res particulares Fideicommissio subiectas pro debitis fideicommissariis, maxime existentibus bonis liberis eiusdem, & quid dicendum, quando

Argumentorum Elenchus.

quando interuenit factum iudicis, an tunc hæres dicatur alienare animo interuertendi fideicommissum; & an, et quando ob culpam fauore Fideicommissarij teneatur ad æstimationem, seu ad pretium rei alienatæ fideicommissio subiectæ. Fideicommissarius, an habeat hypothecam tacitam super bonis hæredis grauari pro reintegratione bonorum fideicommissi ab ipso hærede grauario consumptorum. Reijctur opinio *Theaur. lib. 2. q. 84. per tot.* & eodem tempore saluatur cum distinctione. Mulier, uel eius hæres an, & quando repetere possit dotem super bonis primogenituræ, non discussis bonis liberis, & de alijs ad materiam reintegrationis ad fideicommissum, breuiter, & eleganter discutitur.

Consilium III. *Pag. 427.*

Corpus delicti legitimè, et clarissimè debet probari in Iudicijs Criminalibus etiam si Reus fuisset confessus, vel per testes cõuictus, aut agatur de casibus, in quibus procedi potest ex abrupto. Fuga antè accusationem, & inquisitionem formatam an, & quando faciat indicium ad torturam. Publica vox, & fama orta ante capturam, an faciat indicium ad torturam, iunctis administrulis, & quomodò ipsa probetur. Confessio extrajudicialis quando transit in specificum nomen delicti, an inducat plenam, vel semiplenam probationem, & an, & quando plura indicia valeant coniungi ad constituendam plenam probationem, licèt sint diuersæ speciei, ità ut deueniri valeat ad poenam capitalem: & an poena ordinaria imponi possit ex violentissimis presumptioni-

bus, quæ loco probationis succedit in delictis occultis, & an Iudices in delictis magnis, & enormibus, & Reipublicæ perniciosis valeant extendere eorū arbitrium vsq. ad mortem, & de alijs circa materiam indiciorum indubitatorum latè discutitur.

Consilium IV. *Pag. 435.*

An stante emphyteusi acquisita à Primo Acquirente pro se, & hæredibus suis, & foeminis, eaq. supposita fideicommissio masculino conditò per eundem Primum Acquirentem, masculus simul, & hæres, per intermediam personam descendens à columnello d. Primi Acquirentis, exclu. lat foeminam ab eodem Primo Acquirente ex alio columnello descendentem, sed illius non hæredes; & an Primus Acquirens valeat præiudicare compræhensis in Inuestitura, nè dum in emphyteusi hæreditaria, sed etiam ex pacto, & prouidentia.

Consilium V. *Pag. 437.*

Mulier faciens renunciationem, siue de tempore nuptiarum, siue antè, dote recepta, nè dum de bonis paternis, sed etiam maternis, fraternis, & quibuscunq. iuribus, & actionibus quomodolibet in futurum competentibus, etiam fideicommissis, seu iuribus succedendi purificatis, seu purificandis, nihil penitus sibi reseruato, cum Clausulis amplissimis, an, & quando, ipsa nõ obstante, attento dicto supposito congruæ dotationis, valeat illi cõtrauenire, maxime data renunciatione solèni, & iurata: et an renunciatio ipsa restringatur ad causas de præseti, siue de præterito,

Argumentorum Elenchus.

terito, iunctis verbis in renunciatione appositis, *Quandocumq. & qualitercumq. & quacumq. de causa.* Ponderatur doctrina Bald. *conf. 191. nu. 3. lib. 2.* prout etiam illa regula, tot esse debent renunciations, quot sūt hereditates, quibus renunciatur. Pactū de succedendo siue sit affirmatiuū, siue negatiuū, an sēper requirat consensum viuientis, licet renunciatio fuerit iurata cum amplissimis Clausulis; & an, & quando Clausulæ etiam amplissimæ in renunciationibus appositæ sint restrictæ simpliciter ad causas expressas: & ponderatur differentia inter renunciations factas à mulieribus in sæculo, & illas, quæ fiunt ab ingredientibus in Monasteriū, & explicatur. *Statut. Ianuen. tit. de successiōib. ab intestat. cum alijs ad materiam renunciationis notatu dignis.*

Consilium VI. Pag. 442.

Iuramentum fidelitatis, attenta Cōstitutione Regni diuæ memoriæ, si intra annum non fuit prestitum an, & quādo præbeat facultatem Emptori recedendi à contractū emptionis feudi etiā Regio assensu roborati. Assensus impetratus à Rege post mortem Venditoris, nulla mortis habita mentione, an dicatur obreptitius, & subreptitius, & an in tali casu Emptor valeat prætere solum vñ cum interesse à Venditore, & data reuocatione, & resolutione contractus feudalī, Venditor, & Emptor respectiue ad quid teneantur. Resolutio cōtractus an, & quando fiat ex nunc, vel prout ex tunc. Contractus feudalī quomodō cōtradistinguitur à cæteris cōtractibus prohibitis. Retentio an detur Emptori, & Possessori

rei feudalī vsquequō sibi fuerit restitutum pretium vñ cū interesse, nō dato dolo ex eius parte, & an nuda detentatio ad illam concedendam sufficiat.

Consilium VII. Pag. 445.

Fœminæ non veniunt appellatione descendentiū, vbi sit repetitio qualitatis masculinæ per verba relatiua, & an veniant appellatione filiorum, & an, & quando dicantur exclusæ, si Testator vsus fuerit verbis collectiuis. Repetitio masculinitatis non fit in conditionalibus, & an, & quando excludatur, vel admittatur per discretiuam dispositionem, siue per vnicam orationem, aut per agnationis contemplationem, aut per verba repetitiua, siue per mutationem personæ, vel per Clausulam *In modum prædictum.* Testator an, & quando præsumatur voluisse excludere fœminas, non data expressione in testamento. Proximitas respectu grauantis, & non grauari qualis attendatur in fideicommissō. Qualitas masculinitatis in vno capite adiecta, an, & quando in altero repetita censeatur, & quid si esset expressa in vltimis vocationibus, num referatur ad dispositiones antecedentes, vbi simpliciter de filijs est facta mentio. Receipta an, & quando censeatur inducta inter masculos ad exclusionem fœminarum per additionem verborum *In stirpem, & non in capita*, & de alijs ad materiam diffusè tractatur.

Consilium VIII. Pag. 450.

Dotes traditæ filiabus, viuente patre, an, & quando imputentur in legitimam, si de eis adesset controuersia post

Argumentorum Elenchus.

post patris mortem, & quid si fuerit stipulatum, vt redderentur filiabus, vel earum filijs, num videatur renunciatum *text. in l. dos à patre Cod. de iur. dot.* Legitima an, & quando sit detrahenda à dispositionibus, etiam in causam piam factis, & an ad eam calculandam, donationes poni debeant in cumulo, & an ad istum effectum sit seruandum tempus mortis, vel donationis, & conclusio procedat tam in donatione, vel alienatione ex titulo lucratiuo, quam oneroso. *Statutum Lai-
corum non ligat Clericos, etsi fuerit
conditum tempore, quo Clericus erat
Laicus, nisi fuerit specificè approba-
tum Confirmatione Apostolica.*

Consilium IX. *Pag. 453.*

Declaratio Creditoris circa quantitatē, & eius substantiam an, & quando sit sufficiens, vt inde satisfactionē consequi valeat, remota fraudis suspitione, si Testator demādauerit, vt stetur eius simplici notæ, vel declarationi. Probatio qualis qualis nō censetur remissa à Testatore ad euitandā doli, & fraudis Suspicionem, & idem procedit, si fuerit promissum de stando circa administrata simplici dicto Administratoris in ampla forma. *Statuto disponēte, vt stetur iuramen-
to damnum passi, debet prius probari damnum datum
fuisse, & postea admittitur declaratio
super quantitate, & æstimatione. De-
claratur text. in l. Theopompus ff. de dot.
prelegat. vbi Bart. saluatur ab iniquitate
illi impicta à Ruin. conf. 104. num. 8.*

*vers. Et quamuis Bart. & declarantur
decis. Sac. Rot. Rom. apud Martin. Andr.
dec. 73. & dec. 239. part. 7. rec. Statutū
mandans vt ultimæ voluntates intelli-
gi debeant ad literam, prout iacent, &
absq. vlla interpretatione, nō censetur
excludere interpretationem legalem,
sed tantum friuolam, & inanem, & de
alijs solidè discutitur.*

Consilium X. *Pag. 456.*

Legatum habitationis factum vxori vnā cum filijs an, & quando censeatur per mortem vxoris, vel filiorum extinctum, etiam si agatur de conditione mixta, seu casuali, aut potestatiua, respiciente fauorem vxoris, vel filiorum, & quid operetur, si fuerit conditū per verba, *Nē quid aliud peti, vel præstari possit ex bonis Testatoris.* Pater si reliquerit plus vni filio, arguitur maior affectus, & dilectio, & non quodd cæteri non sint dilecti, & si prohibuerit, nē vltra filijs relicta, aliud petere possint, censetur prohibuisse omnes molestias hæredi vniuersali inferendas, tam de iure, quā de facto. Testator legans pro tēpore vitæ Legatarij, vel ponens habitationem in eius voluntate, an, & quando censeatur respicere illius tantum fauorem, & non aliorum, cum quibus demādauerit habitationem. Dispositio an, & quando extendatur ad casum non expressum, & an, & quando expirēt tempore finito, & quid si principalitèr contemplet conditionem, & secundariò tempus. Pronomen, *Meum*, quid importet, & de alijs in discursu notatu dignis.

Argumentorum Decisionum, & Consiliorum Finis.

DECL.

DECISIONES ALMAE ROTAE LVCENSIS

Elaboratae ab V. I. D.
ANDREA CENSALIO, &c.

Ad praesens Gratiae, & Iustitiae Consiliario
SERENISSIMI RANVTII II.
Placentiae, & Parmae Ducis, &c.

ARGVMENTVM

Retentio quando competit condu-
ctori, vel colono, aut fideicommissario,
siue heredi, bonae fidei possessori pro
melioramentis liquidatis, vel non liqui-
datis, factis in re conducta, etiamsi sit
fideicommissio subiecta, & quomodo su-
per hoc procedat. *Stat. Luc. cap. 103. lib. 2.*
Pro melioramentis num admi-
tatur cautio, sine fideiussio, & num detur
electio Domino, vel Locatori pro solu-
tione aestimationis iudicium, & ament-
torum. Fructus melioramentorum post
licem percepti, an fiant absolute Melio-
rantis, vel Meliorans ipse teneatur com-
pensare cum expensis ipsorum melio-
ratorum.

Colonus p^{ro} conductam retinere valet pro expensis, et
melioramentis idem necessariis, qudm vilibus, num. 2.
Colonus bona fide plantando, & aedificia construendo
non debet defendi a re legi vigore, sed ratio acqui-
tatis pra oculis semper est habenda, num. 3.
Hanc habet retentionem pro necessariis, & pro vili-
bus melioramentis, & qua concernunt perpetuam
utilitatem, num. 4.
Cuiuslibet bona fidei possessori pro recuperatione melio-
ramentorum per retentionem consulitur, num. 5.
Exceptio melioramentorum est tanta efficacia, ut
etiam in executione sententiae opponi valeat, ac
ipsam impediat, num. 6.
Retentio datur pro melioramentis constructis in re
aliena, num. 7.
Locatioque siue colonus, siue colonus, & dicatur simpli-
ter detentor, competit retentio fundi locati, donec
melioramenta in totum aestimatione ipsis bonificen-
tur, num. 8.
Detentor simpliciter datur retentio rei, ad quam aliquod
ius ratione melioramentorum ad instar hypothecae
competit, num. 9.
Dicitur, Omnis, complexis quamcumque speciem, seu
qualitercumque melioramentorum, num. 10.
Stat. Luc. cap. 103. lib. 2. quomodo procedit in
melioramentis factis a conductore in re conductae,
num. 11.
Licentia inducunt bonam fidem in aedificantibus, num. 12.

Stat. Luc. cap. 103. lib. 2.
Conductum competit retentio bonorum conductorum
pro impensis, & melioramentis in eis factis, num. 13.

Casus legis dum expressus habetur in loco, in quo Ius dicitur, inane est. *Glosas, Leges, & Doctores allegare, num. 13.*

Dispositio Statutaria venit servanda, etiam si sit contra Ius, num. 14. *Ampliatum, num. 23.*

Quando arguitur acceptatio cum omnibus suis qualitatibus, conditionibus, & quibus insit, attenditur licentia fideicommissarii, in qua sit mentio de alijs adificijs constructis super bonis, num. 16. Maxime nulla interveniente protestatione, num. 17.

Fideicommissarius non tenetur restituere bona eius subditis, nisi prius sibi refectis melioramentis, num. 18. *Ampliatum in calono, vel conductore, num. 19.*

Domus facta pro usu, & habitatione colonorum connumerantur inter impensas necessarias, num. 20. *Ampliatum in impensis factis pro disfectione agrorum, & reductione ad culturam, num. 21.*

Ex quibus arguatur restitutio facienda per fideicommissarios valoris melioramentorum factorum in bonis fideicommissis, num. 22.

Argumentum à versimili in Iure reputatur fortissimum, num. 23.

Quod iudex ratio naturalis, sufficit ad decisionem causarum, num. 24.

Consensus, & licentia, siante scientia, & patientia Domorum, praesumitur iuxta spem originis eorum, num. 25.

Paria sunt, quod quantitas exprimitur per bonorum universalia, vel per nomina quantitativa, quando certa est à parte rei existentia bonorum, num. 26.

Quantitatem non est opus exprimere numeraliter, sed satis est quotarius, seu per aliquam demonstrationem, num. 27.

Probatio maior nulla datur contra propriam responsionem, num. 28.

Retentio non competit pro melioramentis non liquidatis, sed à tanto de restituendo, num. 29.

Aliquid dici non potest, quod de brevi liquidari valet, num. 30.

Causio, seu fideiussio non admittitur de restituendo melioramenta, num. 31.

Statut. Lucæ cap. 103. disponit, Locatorem non posse expellere conductorem, nisi refectis melioramentis, nec potest admitti cautio seu fideiussio, num. 32.

Et an d. Statut. corrigat Ius Commune, num. 34.

Et quid si conductor ad sui libitum, & pro sua commoditate rem conductam melioraverit, num. 35.

Domino, & Locatori an, & quando detur electio, ut solvar estimationem rudum, & amentorum, vel patietur adificium abradere, & quid in melioramentis necessarijs, vel inutilibus, aut voluptuarijs, num. 33-37. 38. & 39.

Coloni non tenentur compensare valorem melioramentorum cum fructibus ex eisdem perceptis, quando ultra bonum fidem habere aliquale Ius, etiam si de eantur simpliciter deventores, num. 40. Quia verò concludat, Rot. Romana in questione scilicet si un fructus melioramentorum possit licet percipi sine

absolutè meliorantis, vel meliorans ipse recipiat compensare cum expensis ipsorum melioramentorum, num. 41.

Coramam. in quo casu Statuti Lucæ cap. 103. est intelligenda, num. 42.

Dispositio cap. 167. lib. pr. Statut. Vniuersi. Lucæ est conformis dispositioni tex. in li. si quis conductio- nis §. ex conducto Cod. locat. num. 43.

Exceptio retentionis est iura efficacia, quod etiam si per Statutum dicatur nullam defensionem posse proponi, seu exceptionem opponi, adhuc opponi valet, & sublata nunquam censetur, etiam si per Statutum fuisset prohibitum quodlibet remedium, num. 44. Et de ratione, num. 45.

Statutum mandans rei locatae faciendam esse restitutionem, quatenus exceptione non obstante, non comprehendit exceptionem retentionis melioramentorum utilium, necessariorum, vel factorum. *De Heredia Leonorum, num. 46.*

Decisio I.

Spectab. Io. Vincentius de Podio iudicium per viam præcepti de dimittendo intentavit contra plures de Leoninjs de Podio vigore publicè inserti tamdiu locacionis per nouem mēsa rogatum manu Antonij Sātinij viq. de anno 1545. & inserto processu coram U. Iudice Ordinario, factisq. oppositionibus, & replicationibus hinc inde, dictum præceptum confirmavit, solutus prius melioramentis factis per dd. de Iohannis in præfatis bonis ab eis conductis &c. A qua pronuncia interposito per d. Io. Vincentium recursu ad Rotam, petijt in primis eam reuocari, & d. præceptum de dimittendo liberè confirmari; Quare hodie per me proposita causa coram DD. iudicis cum dubio. An præceptum prælarum esset concedendum purè, & simpliciter d. Io. Vincentio; An verò potius dd. de Iohannis competere tenebatur pro melioramentis in dd. bonis factis, & DD. vno ore, & vna mecum dixerunt competere retentionem super dictis bonis d. Io. Vincentij, prout in sententia, cui &c. intra liquidationem faciendam in executionem huius nostræ, quibus solutis, & satisfactis, ea tunc præceptum prælarum de dimittendo confirmarent &c. ex plaribus non sperendis fundamentis, & in Iure satis solidis conclusionibus.

Primo enim colligitur melioramenta in bonis de quibus agitur fuisse constructa, & c. facta per Reos conuentos, ac per eorum Authores, prout ex propria confessione dicti Io. Vincentij Actoris, & per depositiones Testium examinatorum pro parte dd. Reorum conuentorum, ac etiam præfata bona fuisse per eos disolcata, & ad culturam redacta; Ideoq. non poterat in dubium reuocari dictis Reis conuentis, contra quos ageba-

- agebatur per præceptum de dimittendo, competit, & competere retentionem eorundem bonorum pro dd. impensis, & melioramentis factis ad tex. in l. Colonis 64. ff. locat. Carrocc. de locat. & conducl. tu. de expens. num. 3. & seqq. fol. mltu 223. à sciz. Menoch. de recup. posses. remed. 1. 5. numer. 550. & 554. Borgnin. decis. 44. num. 46. lib. 1. Rolan. conf. 28. num. 18. versic. Quò verò ad adificium, & num. 21. & seqq. lib. 1.
- 2 Idem Colonis rem conductam vales retinere pro expensis, & melioramentis non solum necessarijs, sed etiam pro vtilibus tantum ad tex. in l. pland 41. ff. de petit. heredit. Glof. in §. certè verb. adificauerit, Insitius, de ser. diuis. Bart. in l. in fundo num. 6. ff. de rei vendic. Amat. variat. resoluit. resoluit. 14. num. 59. vers. Sed hanc opinionem 5. Carrocc. ubi suprà num. 5. Ioseph Ludonic. decis. Perusin. 34. per tot. Vbi etiam loquitur in dispositione bonorum, & adificijs bona fide factis in re conducta; Nonsi de tran/miffion. casu 37. nu. 43. Petra de fideicommissi. quasi. 15. m. 250.
- 3 Quod non solum vendicat sibi locum in rustico. Colonis, qui bona fide planauit, & adificia construendo, non debet de fraudari ex legis rigore; Sed ratio aequitatis præ oculis semper est habenda, vt in indiuiduo obseruat Ioseph Ludonic. citat. dec. 34. numer. 12. 13. 14. 15. & 16. Præsertim quando agitur de damno vitando, idem Ludonic. num. 15. Sed etiam in quolibet hærede vt habeat retentionem non tantum pro necessarijs, sed etiam pro vtilibus melioramentis, & que concernunt perpetuam utilitatem, Peregr. de fideicommissi. artic. 50. num. 62. Vbi de communi Vincen. de Franch. decis. 109. Roland. conf. 28. num. 21. & 22. cum seqq. lib. 1. Censal. ad Peregrin. d. artic. 50. obseruat. 4.
- 5 Immo cuiuslibet bonæ fidei possessoris pro recuperatione melioramentorum per retentionem consulitur ex regula tex. in l. si in area in fin. ff. de condit. indebit. l. Paulus, ff. de doli except. l. qua ratione §. 1. ff. de acquir. rer. domin. Consuluerunt Bellon. conf. 10. num. 1. Vinc. de Anna conf. 43. lib. 1. Decian. conf. 29. num. 5. et 19. lib. 1. Sard. conf. 180. num. 15. & conf. 183. num. 1. & seqq. ac de alimentis. tit. 1. q. 70. n. 9. & tit. 8. privileg. 62. nu. 4. 7. 8. 9. & 10. Rolan. conf. 28. lib. 1. Molin. de contrahib. dispensat. 463. num. 12. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 400. nu. 68. vol. 2. Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 27. num. 1. Valac. de iur. empti. quasi. 25. num. 22. Vincen. de Franch. decis. 112. & 192. idem Ioseph Ludonic. dec. Perus. 24. num. 7. Milanens. dec. 7. num. 78. & 81. lib. 1. Maffrill. dec. 98. num. 1. 2. 6. & 12. Gratian. decis. March 90. num. 19. & 20. & dec. 225. num. 3. rigne ad 16. Put. decis. 47. 1. & 474. lib. 2. Magon. decis. Lucen. 81. ditta dec. 12. Anton. Fabr. in Cod. lib. 44. tit. 43. de pnis. 24. Sesse decis. 71. num. 8. lib. 1.

Rol. dec. 151. num. 2. & 3. par. 2. tom. 3. reuoc. 6 Et est tantæ efficaciz exceptio melioramentorum, vt etiam in executione sententiæ opponi valeat, ac ipsam impediat, Gozzadin. conf. 86. num. 25. per tex. in l. non solum, ubi Bart. ff. de rei vendic. Seacc. de appellat. quasi. 17. limitat. 6. memb. 4. num. 62. & 65. Schrader. de feud. par. 2. 9. par. princ. sect. 2. num. 33. Rosenthal. de feud. cap. 10. concl. 43. num. 141. Gratian. dec. March. 225. num. 16. Magon. decis. Lucen. 81. num. 7. Pacific. de Saluian. Inspect. 2. cap. 2. num. 186. Vinc. de Franch. decis. 112. cum alijs per Amat. citat. resoluit. 14. num. 42.

7 Vnde dato, quod dicta melioramenta essent constructa in re aliena, bene pro ipsis veniebat danda retentio dd. de Ioanninis ad latè radiaz per Gurth. dec. 63. num. 12. Ex quo licet sine

8 Colonis, & dicantur simplices detentores, finita locazione, competit retentio suorum locati, doq nec eadem melioramenta in eorum estimatione ipsi bonificentur in puncto Menoch. conf. 64. num. 18. & 19. Peregr. de fideicom. art. 50. nu. 5. Niger. tradit. de except. 5. a 7. cap. 8. num. 14.

9 Qui plures alios cumulat de more; Et quòd simplici detentori deur. retentio rei, ad quam aliquod kua ratione melioramentorum ad iustat hypothecæ competit, est tex. in l. unica in 2. responsio & ibi Bald. sub num. 1. vers. Nota bene, & sub num. 3. vers. Conclude Cod. ob chirographarum peram. pig. ten. poss. Camaler. dec. 446. sub n. 8. vers. Pariter dum apponebatur, & seq. Ex fuit in terminis firmatum in Bononien. fideicommissi de Clauarijs 5. May 1649. coram R. P. D. Paulinero, S. Quid.

Quæ omnia tantò magis procedere fuit visum, attenta censura Statuti in cap. 103. lib. 2. Ibi: Saluo tamen Conductori omni melioramento facto in re conducta: Illa enim dictio, Omni. Complectitur quamcunq. speciem seu qualitem melioramentorum, Barbof. de dictionib. distion. 241. num. 1. & seqq. Et sic Locator rem locatam ad se auocare non potest, nisi prius satisfactis melioramentis; Maxime quando sunt facta de licentia Locatoris, vt in specie obseruat præfatum Statutum, prout in casu, de quo agebatur, fuit visum, omnia adificia, seu melioramenta facta in dictis bonis conductis à DD. de Podio cum ipsorum licentijs à dd. de Ioanninis fuisse constructa; Quod apparere visum fuit; Præmo ex Instrumento locationis rogato ab Antonio de Sâctinis die 12. Decēbris 1545. vbi legitur infra scriptum pactum scilicet: Cum pacto etiam, quod d. Conductor in dictis bonis possit facere Domum, et adificari facere super eis ad vñm Colonis suis expensis, quas d. Locator eidem refectere teneatur in fine præsentis locacionis etc. quia sic etc. Secundo probatur ex testamento q. l. maris de Pudio auctoris d. lo. Vincentij Actoris rogato.

- à Titio de Salinis die 1. Septembris 1585. ac etiam ex alio secundo testamento rogato per eumdem sub die 19. Aprilis 1597. Vbi tam in primo, quàm in secundo dicit hec verba scilicet: *Riservato però alli Salani, e Conduutori di detto Podere le ragioni, e miglioramenti fatti in detto Case dopo tale acquisto, e locazioni à loro fatte: Et paulò post infra ibidem dicit: Dichiarando, che le Case fatte sopra li desti beni, & alcuni di esso da Salani le tengono, ouero migliorare, e li miglioramenti, che vengono, sono da risarfarsi, secondo le conuentioni à essi Salani, e Conduutori si aspestino, & à quelli debbano essere risatti, e sodisfatti dal Possessore di esso fideicommissò, in caso li volesse mandare via.* Tertiò probatur ex alia licentia data per Viscontem de Podio heredem in illum à d. Cesare, vt in processu fol. 15. & 24. Quartò probatur ex alia licentia q. Parentis de Podio, & Io. Vincentij eius filij, & Actoris in præsentì Iudicio, vt ex Instrumento rogato ab Antonio de Carellis 21. Aprilis 1640. num. 6. Quintò demum probatur ex licentia, quam vltimo loco concessit dictus Parens sub die 26. Decembris 1641. vt in processu fol. 22. & 25.
- 12 Quæ quidè licentiæ non solàm inducunt bonam fidem in ædificandis, iuxta tradita per *Orarian. discept. forens. cap. 442. num. 31.* Sed obligationem restituendi iuxta pacta cõcenta, ad tradita per *Rot. dec. 64. num. 1. in fin. par. 2. in posthum. Farinacc. Quod idem expressum le-*
- 13 *gitur in dicto Statuto in cap. 103.* Ideoq. dum casum legis expressum in loco, quo las dicitur, habemus; Inanum est Glosas, Leges, & DD. allegare *Niger. de execut. rei iudic. cap. 11. §. 5. num. 57. Ambrosin. decis. Perusin. 3. num. 24. et*
- 14 *decis. 23. num. 16.* Quæ dispositio statutaria seruanda veniret, etiam si esset contra *lus. Paris. conf. 86. in fin. vers. Si autem statutum lib. 1. & conf. 20. num. 5. & seq. lib. 2. Curs. Sen. conf. 46. num. 16. in fin. Roland. conf. 72. num. 4. lib. 4.*
- 15 Imò luri communi præualeat, & potentius est in loco, vbi viget, *Aymon. cons. 137. sub num. 6. Sorin. l. un. conf. 67. num. 64. lib. 2. Ioseph Ludovic. decis. Perus. 9. num. 30.* Et fuit dictum in *Spolemana successione 19. Iunij 1651. coram R.P. D. meo Cello, §. Iustitia pariter.*
- Quibus non obstat, quod primò dicebatur, scilicet circa licentias datas, vna tantum excepea, continente summam scutorum sexaginta, reliquas fuisse datas ab hærede, & substitutis, non autem à Io. Vincentio, qui non est hæres dd. substitutorum; sed ex propria persona, ad fideicommissam vocatus.
- 16 Fuit enim responsum primò, quod attenta licentia Cesaris fideicommitteris quoad Domos antiquas, ac etiam licentia Io. Vincentij, vt in d. instrumẽto de anno 1640. in quo fit mẽtio quoque de alijs ædificijs constructis, & existentibus

- super eisdem bonis, arguitur acceptatio cum omnibus suis qualitatibus, cõditionibus, & oneribus insitis, *l. cum ab vno in princip. ff. de legat. 2. latè Castil. controu. tom. 5. cap. 107. ex num. 65.*
- 17 & seqq. Maximè quando nulla protestatio contraria interuenit, *Salgad. tractat. labyrinth. Credi. par. 3. cap. 2. num. 84.* Secundò responderetur sufficere, Conductorem habuisse licentiã à Dominis, seu fideicommissarijs, qui pro tempore fuerunt, & successerunt in hoc maioratu;
- 18 Ex quo sicuti fideicommissarius non tenetur restituere bona eius substitutis, nisi prius sibi restituta melioramentis, *Fusar. de substitut. quaest. 667. per tot. D. Franc. Censal. meus Germanus in obiectuar. ad Peregr. de fideicommiss. art. 50. obseru. 1.*
- 19 fol. 327. *impressione Veneta;* Ita quoque Colonius, vel Conductor, qui de licentia fideicommissarij hæc fecit, repetere potest: Cum paria sint, quod illa fecerit fideicommissarius, vel Conductor de ipsius licentia, ac ipsius contemplatione; Quia perindè est, ac si ab ipso peracta fuissent, *Carroes. de locat. & conduct. tit. de expens. nu. 32. 33. & 34. fol. mibi 221. Peregrin. decis. 64. num. 5. & 6.* Vbi quod ita semper vidit sic responsum in Iudicijs, idem *Censal. ad Peregrin. citat. artic. 50. obseru. 2. fol. 327. Menach. de retinen. possess. remed. 15. num. 509.*

Prout neque secundo obstat, quod dicebatur, prædicta procedere posse in melioramentis necessarijs, non verò in vtilibus.

- Fuit enim responsum, quod supra probauit; Nimirum tã pro melioramentis necessarijs, quã pro vtilibus, Colonis in re cõducta dari cõtentionem; Et modo subdo, Domos prædictas factas pro vsu, & habitatione Colonorum connumerari inter impensas necessarias, *Castren. cõf. 270. lib. 2. Intrigiliol. de substitut. centur. 3. qu. 74. n. 99. Petra de fideicommiss. quaest. 15. num. 340. vers. Item expensæ factæ in ædificijs pro Laboratoribus, & num. 247. Roland. conf. 28. nu. 18. vers. Quo verò ad ædificium lib. 1. Ruiu. conf. 257. num. 21. lib. 1.*
- 21 Quem ad modum etiam dicitur in impensis factis pro disboscatione agrorum, & reductione ad culturam, *Petra de fideicommiss. quaest. 15. n. 250. Roland. d. conf. 28. nu. 23. & seqq. lib. 4.*

Minimè etiã tertiò fuit visum obstat, quod dicebatur in fundo, seu podere locato de anno 1559. adfuisse Domum cum furno, & ob id melioramenta, quæ fuerunt addita, fuisse, & esse excellentia, & itra necessitatem culturæ bonorum, per Reos conuentos, & eorum Authores conductorum.

Fuit enim responsum cum factò, dd. hæredes, & substitutos in fideicommissò possedisse, & munc Io. Vincetium Actorem possidere in d. Communi Poterati quamplura alia bona, & terras ararias, quarum respectu fuerunt, & sunt necessariæ Domus istæ superadditæ, atque superædificatæ in solo

solo conducto, vt probant testes pro parte dd. de Iohannis examinari; Nempè primus super 7. & 8. articulis fol. 15. & 16. Secundus fol. 34. & 35. Tertius fol. 51. & 52. Quartus fol. 63. Et vltimus fol. 95. à terg. & 96. vbi subdit concludentem rationem videlicet: *E perche senza dette Case non porrebbero fare i beni al Reaio, alla Vieta, & alle Padule altre terre di detti Signori*

22 Poggi. Ex quibus omnibus testium depositionibus deducitur optimum argumentum à verisimili, quod dd. de Podio, qui pro tempore fuerunt, non dedissent huiusmodi licentias edificandi tot Domos, & Capannas, & se obligassent ad eorum valorem restituendi in casu extinctionis, ac fundi dimissionis, si non existimassent, & credidissent perituras, & necessarias fuisse ad culturam, & pro cultura aliorum bonorum per eos possessorum in d. Comuni Porcari; Tum quia ipsis aliter erat consilium per prorestitutionem, quando videbatur per dd. Conductores prefata melioramenta in dd. bonis fieri, ad in puncto tradita per *Margar. de fides omiff. quasi. 66. in fin. Peregr. eod. tit. art. 90. num. 63. Qui ita dicit, se pluries praticasse. Gratian. dist. 3. sept. forens. lib. 1. cap. 193. num. 13.* Tum etiam quia argumentum à verisimili in Iure reputatur fortissimum, vt per *Euerard. in loco à verisimili per tot. Pius dec. 64. nu. 6. & decis. 366. n. 8. 9.*

24 & 11. & decis. 530. num. 9. Et quod suadet ratio naturalis, sufficit ad decisionem causarum, *Riminald. Inn. conf. 67. n. 13. & conf. 464. n. 14. cum seq. & conf. 749. num. 25. D. Lel. Altograd. conf. 4. num. 147. & 148. lib. 2.* Maxime stante cursu tanti temporis annorum ferè centum; Nam tunc stante scientia, & patientia Dominorum, qui pro tempore fuerunt, minori temporis spatio triginta annorum, consensus, & licentia presumitur, Etiam si non adesset, prout adest, *Gema decis. 144. & 149. num. 4. & decis. 168. numer. 1. & per tot. & decisione 270. per tot. & deducitur ex Bittutina Cens. 24. Maij 1647. coram Eminenss. Cardin. Corrado, 5. Nec iuuat.*

Quibus propemodum dictis nihil refragatur, quod per D. Informantem supponebatur, scilicet dictos testes non indiuiduas quantitates aliarum terrarum dd. de Podio positarum in Comuni Porcari in loco detto, *Al Reaio, alle Padule, & alla Vieta*: Cum fieri possit, vt in quolibet ex dictis locis tantum vna cultura bonorum pro quolibet existat, & ideo non verificari assumptum, dictos Reos conuentos fabricasse dd. Domos ex d. rationabili causa; Dum etiam pro ipsis laborandis sufficiebat prima Domo cum furno, & puteo, alijsq. commoditatibus sufficientibus ad prefatum effectum, absque additamento predicto aliarum Dommorum, & Capannarum &c.

Fuit etiam per vnum ex Dominiis responsum, quod dum dicti testes fuerant moniti simpliciter abiq. indiuiduatione quantitates terrarum, ipsis non est imputandum: Dum, sufficit dd. Reis conuentis, vt virtualiter intellexerint testes de tanta quantitate, quanta esset capax melioramentorum peractorum à dd. Reis; & ideo ibi 26 assignant optimam rationem, Ex quo patet, sunt, quod quantitas exprimat per nomina vniuersalia, vel per nomina quantitativa, quod certa est à parte rei & existentia bonorum *Paris. conf. 61. num. 9. Sord. conf. 168. num. 31. post med. Rot. decis. 59. num. 2. & 3. par. 2. diuersi & decis. 30. n. 8. & seqq. par. 5. recent. Quodq.* 27 non sit opus exprimere quantitatem numeratim, sed satis est quotatiue, seu per aliquam demonstrationem, prout in alijs terminis, licet ad propositum nostrum, muticè comprobatur *Rot. in vna Auctione. Legimus Luna 17. Nouemb. 1653. coram R. P. D. Peutingera S. Nos retinuit per tot.*

Quarto principaliter non obstat, quod non probauerint Rei conuenti, se, vel eorum Authores fecisse huiusmodi melioramenta.

Fuit enim responsum ex reuolutione actuum 28 constare contrarium, & præcipue ex responsione Io. Vincentij Actoris ad primam positionem fol. 8. & 13. à terg. contra quam nulla datur maior probatio vulgato, *tex. in l. cum te la 2. C. de translatio. l. generaliter. Cod. de non numer. pecuni. licet deponunt testes examinati pro dd. de Iohannis, & elicitur ex licentis supra enunciatis, productis, & recognitis &c.*

26 Quinto non obstat, quod asseriebatur, dd. melioramenta non esse liquidata, & propterea non competere retentionem; sed cautionem, de restituendo, ad in puncto tradita in *Romana Saluiani 10. February 1640. S. fin. coram R. P. D. Verespis. et in Auctione. Saluiani 8. Martij 1652. coram b. m. Siebo, S. vltimo.* Et quod qualitas, seu conditio testium non sit probata, qui super quantitate dd. melioramentorum deposuerant, & quod ipsi non sint periti, neque Architecti, & quod ipsi non deponant cum sufficienti causa scientiam; Inò quod ipsi videntur affirmare contrarium: Nempè quod tantum fuerit impensum, quantum melioratum; Quid edificantibus in Villis plus impendunt, quam impotest eorum valor, & estimatio.

Vnica enim responsione tolluntur omnia dicta obiecta; Dum ex sententia Iudicis Ordinarij, dato, quod testes fabricurazj dependentes de valore in scitis 933. non concluderent: Nihilominus confitio de melioramentis in genere, & facta oppositione aore sententiam relaxationis bonorum, ex traditis per *Præsidentem de Francis decis. 112. Donat. Anton. de Marin. lib. 2. variat. cap. 133. num. 18. & 19. nouissime* idem

idem de Marinis in observation. Aureis ad decil.
R. Reuererij Cam. Neap. decil. 559. num. primo.
verf. At apud Nos, tom. 2. Dum d. melioramenta
non sunt pœnitius illiquidæ, licet sit illiquidæ
quantitas, benè potuit d. liquidatio referuari
30 in ipfius executione: Cum illiquidum dici non
poffit, quod de breui liquidari poteft: Bart. in l.
in cōpensatione 8. ff. de compenfat. Parif. conf. 121.
num. 24. lib. 1. Pinc. de Anna allegat. 80. nu. 4.
Magon. des. l. m. 1. num. 34. Rot. in Romana Re-
stitutionis Dotis 10. Ianuarij 1650. f. idèd pro
diuifmodi Summa eorū Eminentiff. Orthobono.
Eadem Rot. in Bononiens. Nullitatis Concordia 12.
Iunij 1645. f. 2. pro inefficacia eorū R. P. D. meo
Cerro, & poff. Zach. de oblig. Cameral. decil. 129.
num. 6. 7. & 8. Gratian. dec. March. 8. num. 12.
31 & 13. & dec. 81. num. 32. Et in terminis me-
lioramentorum ita feruari de acquirete, neque
admitti cautionem, feu fideiuffionem de refi-
cutione dd. melioramenta, Peregr. de fideicom.
art. 50. num. 83. Carroce. tit. de expen. num. 21.
& feq. fol. 220. à terg. Marefcot. variar. refolut.
lib. 2. cap. 112. num. 20. & 21. Excell. Andreoli.
controuerf. 42. num. 5. Vbi de magis communi
Pacific. de Saluian. interd. in fpecul. 2. cap. 2. 242.
& 243. D. Franc. Censal. ad Peregr. d. art. 50.
fol. 330. verf. Quod fit exceptio, In triginti. de fubftit.
cent. 3. qu. 74. num. 105. & 106. Pat. decil. 471.
num. 7. verf. Et licet: & dec. 474. num. 3. lib. 2.
Borguin. decil. 44. num. 67. lib. 1. Gratian. decil.
March. 7. num. 13. & dec. 225. num. 3. Lepid.
decil. 57. f. Diximus foluti prius melioramenti;
& dec. 82. in princ. Rot. poff. Poff. de fubftit. dec.
69. num. 39. & eorū Sacramento in Romana de Tha-
fanis 11. Ianuarij 1613. relat. per Marefcot. de
Comriff. tom. 1. fol. 1087. & dec. 387. num. 10.
par. 4. tom. 2. recens.

32 Et hæc tantò magis vindicant fibi locum, at-
tenta difpofitione d. cap. 103. Vbi Locator nō
poteft expellere Conduftorem: Nifi refectis
melioramentis, nec poteft admitti cautio, fen
fideiuffio, Rot. dec. 369. num. 9. par. 4. tom. 2.
recens.

33 Neque minimè obftare dicebatur obiectum,
fcilicet dari electionem Domino, & Locatori,
vt foluat æftimationem ruderum, & cemento-
rum, vel patiatur ædificatum abradi iuxta ea,
quæ in iftis terminis tradit Donat. Ant. de Ma-
rin. quotidian. refolut. lib. 2. cap. 134. sub num. 3.
& feq.

Et enim faie pluribus modis refponfum. Pri-
mò, quòd Statutum in hoc corrigit ius commune,
quarenus admitterentur dicta in obiecto:
34 Cum in d. cap. 103. Exprefse caueatur, quòd
fatisfiat Conduftori de melioramento, ante-
quam dimittere compellatur, fi d. melioramen-
tum factum fuerit de voluntate Locatoris:

35 Quapropter ceffat ratio d. conclusionis, quæ

fundatur in eo, quod Conduftor ad fui libitum,
& pro fua commoditate rem conduftam me-
liorauerit: Alba conf. 269. num. 6. Vadè cum
vt fuprà fuit oftentum, dicti Coloni nō ædifi-
cauerint pro libito eorum voluntatis; fed cum
licentia, & beneplacito heredis, & aliorum,
qui in fideicomiffio, & bonis prædictis fuccef-
36 ferunt; Sequitur, quod melioramenta, quæ
funt de voluntate partium, femper pro ijs detur
rentio; Imò etiam reperitio, vt in fortioribus
fundat, Lepid. decil. 8. f. Quinimò:

37 Secundo fuit refponfum, quòd dicta in obie-
cto nō procedunt in melioramentis necessarijs,
vel etiam vtilibus, vt fuprà demonftratum fuit,
& modò additur in terminis, Petra de fideicom.
qu. 15. num. 278. verf. Secundo dicit poteft; Sed

38 folùm in melioramentis voluntarijs: Quia hu-
iufmodi melioramenta non deducit Colonus;
fed abradit, fi fieri poffit fine deterioratione
fundi, & tunc etiam ad electionem Domini vel
foluere æftimationem ruderum, & cemento-
rum, vel parti, vt abradantur, Peregr. de fideic.
d. art. 50. num. 54. Marefcot. variar. refolut. lib. 2.
cap. 111. per tot. Franc. Censal. ad Peregr. d. art.
50. fol. 330. col. 1. verf. Et hunc refoluitur, Me-
noch. de recuperan. poffeff. remed. 15. num. 530.
cum alijs paffim.

Imò dictum motiuum potius refpiciebat li-
quidationem per d. D. Iudicem à quò referua-
tam in executione fententiæ, vbi, vt fuprà dixi,
39 latè diffuffio articuli fieri poterit: Nam fi erit
locus abradendi, erunt æftimanda ædificia, tan-
quàm rudera ab ædificio feparata; Si verò erit
locus refectiōis, prout re vera eft, erunt æfti-
manda, vt ædificia confiftentia, & integra, ad
latè tradita per Marefcot. variar. refolut. lib. 2.
cap. 114. per tot. Maximè quia fumus in melio-
ramenti factus de licentia in fundo locaro, quæ
quidem licentiæ funt indefinitæ, nec reftrictæ
ad fummam limitatam.

Minimè etiam obftare poffe videbatur, quod
Coloni, qui præfata melioramenta tenebant,
teneant eorum valorem compenfare cum
fructibus, quos perceperunt ex præfatis melio-
ramenti.

40 Fuit enim refponfum, obiectum procedere
poffe in ijs, qui habent tantum in fundo, in quo
prædicta faciunt, bonam fidem; Non autem
quādo Coloni habent aliquale ius vltra dictam
bonam fidem, etiamfi dicantur fimplices do-
natores, iuxta tradita per Glaf. communiter re-
ceptam in l. Emptor, verb. fuperaum ff. de rei ven-
dicat. Glaf. & Bart. & communiter Scribentes in l.
fumpfus, & in l. in fundo, ff. cod. Alex. conf. 254.
n. 5. lib. 6. Qui teftatur de communis: & conf.
123. in fin. lib. 1. Curt. inn. conf. 165. num. 25.
Cafren. conf. 270. num. 3. in fin. lib. 2. Garzias de
expenf. & meliorat. cap. 23. n. 53. Vbi teftatur,
quod

quod nemo contra opinionem d. Olof. Tengerit Fontanel. de p^{re}l. nupt. clausul. 6. Glof. 5. par. 1. num. 9. vol. 2. Gratian. digest. forens. cap. 193. num. 3. cum duobus seqq. latissimè Auzan. de Anat. var. resol. cap. 14. à num. 68. versu. Fel Martinus, aut Condusior, lib. 1. Nig^{er} de excep. cap. 8. num. 16. Mantie. de tac. & ambig. lib. 5. tit. 7. num. 25. Pinc. de Franch. dec. 109. nu. 4. Gamma decif. 310. nu. 4. & 5. Rot. dec. 112. n. 1. par. 2. recen. Faber. in Cod. tit. de fruct. & h. expens. lib. 7. tit. 18. definit. 70. in fin. Quam distinctionem inter bonæ, & malæ fidei possessorem dicebat unus ex DD. Anse plurimè approbatam à Rotæ, & præsertim in una Romana Domus 24. Januarij 1650. v^{er}oam d^{ic}tis, bon. m^{er}it. R. P. D. Barbio, s. Nec non de arabendo, & f. Quid

41 cetero ad fructus melioramentorum: Vbi post agitatam illam in fine fuit controuersiam questionem; An fructus melioramento tam post licetm percepti sunt absolute meliorantia, vel meliorans ipse teneatur compensare cum expensis ipsorum melioramentorum: Tandem concludit ab ea pro nunc non recedendum ad effectum, ut imposterius se obligaret ad questionis præfate præcisam decisionem: De cuius questionis resolutione vide nouissimè Cyp^{er}. Latio dec. 63. Marzian. disputat. 38. num. 44. & Donatus Antonium de Marzian. in d^{ic}tissimæ observationib. ad decif. C. N^{on} Reg. Remondij decif. 539. nu. 2. v^{er}o. Quantum v^{er}o.

Neque etiam obflare fuit dictum enarrata, per Cornazzan. dec. 36. num. 2.

3 Dum fuit responsum, quod Cornazzan. loquitur in termino vult præfati Statuti cap. 103. Scilicet in v^{er}o. *Erant infra d^{ic}t. decem dies solueris, & si deinceps dedoris, possit, & debeat expelli; Saluo tamen iure melioramento, si quod haberet &c.* Non autem in primo casu eisdem Statuti: Videlicet quando melioramenta sunt facta de voluntate, & licentia DD. Locutorum, qui pro tempore fuerant: Nam tunc mandat idem Statutum, Ante quam restitueretur, restitui melioramenta: Quod secus in casu Cornazzan. ut videre est, vbi nulla licentia concurrebat: Ideoq. bene dicit, posse stare iuræ, quod Colonius per Iudicem expellatur, & quod ipsi referantur in iure putandi melioramenta in v^{er}o Iudicio, si qui habet: Quando scilicet non fuerunt facta cum licentia Locutoris, & si aliter loqueretur Cornazzan. D^{ic}tis esse contra expressa verba Statuti.

Neque tandem obstat dispositio cap. 107. lib. 1. Statutorum P^{re}sentissimæ, Scilicet, ut Condusior solus locatione, nullis defensionibus possit proponere, vel allegare aduersus non d^{ic}tis bonæ fidei locatæ: Quod Statutum est conformiter etiam dispositioni ead. v^{er}o. si quis condusioris, s. ex condusio Ced. locat. Vt Colonius vult

refricare questionem domini in distinctione facienda rei locatæ: Ideoq. exceptionem præfatum retentionis pro d^{ic}t. melioramentis, inspecto tam iure communi, quam sanctione Statutaria, omnino esse denegandam.

44 Fuit itaque responsum, quod exceptio retentionis est tantæ efficaciz, quod etiam per Statutum dicatur, nullam defensionem posse proponi, seu exceptionem opponi, adhuc opponi valeat, & sublata nunquam censeatur, etiam quod per Statutum prædictum fuisset prohibitum quodlibet remedium in p^{re}fato Barziz dec.

45 Bonouien. 109. num. 43. Et ratio est, quia retinere volens, non dicitur excipere, Sed rei incumbere ratione ipsorum melioramentorum, Barz. vbi proxime, Boer. & alij apud Gratian. digest. forens. cap. 356. num. 29. v^{er}o. Et facit, & num. 30. Binnu. cons. 187. num. 21. & 22. vol. 2.

46 Et in terminis, quod etiam si Scasotum sit in loco, mansus rei locatæ faciendam esse restitutionem, quæcunque exceptione non obstant, ut non compræhendat exceptionem retentionis melioramentorum: Maxime quando sunt v^{er}o, & necessaria, vel fuerint facta ex licentia Locutorum, fundat Garb. decif. 374. lib. 3. num. 21.

Abfoluimus ambas partes ab expensis, ad tradita per DD. in L. proponendum §. fin. autem, aliorum Cod. de iudic.

Ut ex his ita fuit decisum utraque parte acerrime infirmare.

ARGVMENTVM.

Emptor ex pretio rei emptæ dimittens creditorem sui venditoris habentem omnia bona obligata, & hypothecata, an, & quando super eisdem bonis emptis possit iuvari retentione pro summa soluta aduersus alios creditores posteriores habentes pariter bona hypothecata, etiã nulla interveniente summa cessione, & de alijs ad materiam. Deposita an, & quando dicatur ree in eadem. Immissio an possit pro indimisso concedi.

S P N M A R T I 1700.

Inmissio dignetur saltem concedi, denegari non potest concurrentibus omnibus requisitis, de quibus per Caputagen. decif. 260. par. 2. num. 2. Et immittatur, num. 2. 3. & 4.

Emptor

Emptor ex pecunia dimittens creditores venditoris succedit in anterioritatem eorumdem super bonis emptis, & aduersus alios concreditores posteriores competit ei retentio, num. 5. Ampliatur num. 6. & 16. Fallit num. 7.

Emptor, ex cuius pecunia liberatur pignus, licet sine pacto, & cessione non succedat in las anterioris ereditoris quoad actionem, succedit tamen quoad exceptionem, num. 8.

Creditores posteriores permitti non debet, quod cum aliena pecunia efficiantur anteriores, & cum aliena iactura locupletentur, num. 9.

Possessori datur exceptio retentionis, assignando rationem, & quod exceptionem retentionis sola aquirat tribuat, num. 10.

Exceptio retentionis emptori semper competit, nisi quantitas, qua ex prece ad antiquiorem creditorem peruenit, cum legitimis accessionibus offeratur, num. 11. Regens a Ponte, restringit d. conclusionem contra Accursij dictum, num. 12. Quamnam vero opinionem amplecti sit, Rot. Lucen. num. 13.

Decisio Ludouic. 48. num. 4. Non habet locum, quando ex Instrumento cessionum repositarum liquidum elicitur, quem voluisse emere nomina debitoris, num. 14.

Venditoris mandatum fieri aliquam extinctionem per emptorem ex pretio rei vendita, non sequitur, & pro mandante solui se dicatur, num. 15.

Trocurator obligatus ad emendum pro Domino, si pro se emat, licet ex pecunijs Domini, sibi acquirat non obstante obligatione, num. 17.

Retentio denegari non potest concurrentibus requisitis enumeratis per Giol. in l. t. God. qui in prior. credit, loc. num. 18.

Extinguens negotium reale agere, & retinere potest aduersus alios creditores, num. 19. Et de ratione. Ibidem.

Debitor principalis quando prius tertius possessor absque impedimento incompatibilitatis, acquirere possit iura cedentis, num. 20.

Venditor census in Instrumento venditionis facit duo, scilicet vendit censum, & acquirit pactum de reuendendo, num. 21. Et in quo ex istis Intribus cessionarius repraesentat venditorem d. census, nu. 22.

Emptor solenne anterioribus creditoribus rei emptae succedit in locum eorumdem absque vilo pacto, & cessione, num. 23.

Censuarius ereditor solus iocem recipere, & agere non potest ob obligationem vigorem pacti de reuendendo in Instrumento appositum, quo casu accepta pecunia per creditorem, emptor in eius locum succedit, num. 24. Et de ratione, num. 25.

Creditor posterior hypothecarius, qui redempto censu antiquiorem dimittit creditorem cum propria pecunia, in locum creditoris dimitti succedit, siue per subrogationis pactum sibi prospectat, siue nihil de successione conueniat, num. 26. Et in specie de

Emptore rei, in qua se accollamit census passim, num. 27. Et quod pro rata sit eius retentionis exceptio, num. 28.

Diffiones, Dedit, & assignauit. Non extinctionem, sed dominij translationem important, num. 29.

Per Diffiones, Dedit, semper omnia dominij translationis esse intelligitur, num. 30.

Per Clausulas, Constituens, ponens, ita quod de. Censu dicitur reuendendus translatum non autem extinctionem, num. 31.

Clausula, Ponens, Inducit Iurium cessionem, & translationem vellem actionum, num. 32.

Verbum, Reuendidit, Importat veram, & propriam venditionem quando constat de voluntate partium, secundum quam verba potius improprietate, num. 33.

Cessio iurum, quam virtutem habet, num. 34.

Per extinctionem census emittit alio competens ereditor eiusdem, & per cessionem emittit nomen, & alio creditoris census, ad effectum excipiendo aduersus alios creditores posteriores, num. 35.

Actiones, & obligationes consuntuntur per redemptionem census, & sic hypotheca, qua aduersus posteriores creditores reuoluitur, non potest, num. 36.

Actiones consuntuntur per succedentem creditorem debitoris, & si consorcio in agenda, non vero in executione, num. 37.

Census iura pignoriua habet, & cum nec id quod voluntarie credituri soluitur, num. 38. Adduntur ratio, num. 39. Datur responsio d. conclusionis rationi, num. 40. & 41.

Ius, seu dominium non videtur interuenire ab initio, acquiritur per imminetent bonorum euersionem, num. 42.

Pignus in re propria non censetur, num. 43.

Pignoris obligatio non obstat soluitur, quando siue tantum plene, & interius obligatus acquiratur, num. 44.

Emptor licet sufficiat dominus rei emptae nulla tamen est facienda differentia inter ipsam, & possidentem ex causa pignoris ad effectum retentionis reuoluitur absque alia Iurum cessione, num. 45.

Creditores posteriores rem emptam ab emptore non accipere possunt, cum loco pignoris panes ipsam esse videantur, num. 46. Contrarium tenuerunt Glos. & Bart. num. 47.

Dominium, quando non est interueniens, non recipit concurrens dominij, & hypotheca ex parte emptoris, num. 48.

Dominium, quodcumque emptori, solent respectu iuris offerendi, quod posterioribus creditibus competit, reuocabitur, translationis dicitur, num. 49.

Retentio non competit, quando opus exactionis habetur pro actu voluntario, & non creditorem, num. 50.

Emptor solvens de propria pecunia in satisfactionem creditoribus, anteprehens, quando inuenit possessoris posteriores actiones, vel retentionem excipiendo, num. 51.

Qui militat eadem ratio, ibi eadem iuris dispositio esse debet, num. 52.

Emptori datur, reventio rei censuata, si cum pratio rei
empa. a creditore secunarius dimiserit, num. 53.
Extinctio census facta ab emptore rei censuata cen-
suram facta translatum ad effectum conservandi iura
anteriora, & ad effectum expiendi, num. 54.
Extinctio census est compatibilis cum translatione
iurum ad effectum se tenendi, & defendendi adver-
sus creditores posteriores, num. 55.
Solutio quando dicitur fieri creditoribus, qualis videtur
ipsam satisfactionem censuum, soluti actio non qua-
ritur sine iurum cessante, sed retentio, num. 56.
Declaratur Merlip. de pignori. & Rot. post eand.
decisi. 93. num. 37. 38. & 59.
Depositum eo ipso, quod sit, statim extinguatur actio-
nes, & consequenter ex his subsequens tanquam
fundamento cursum non debent attendi, etiam ad
effectum retinendi, num. 60.
Depositum quia requirit, ut datur bene factum,
num. 61. & 62.
Frustrum solutio non presumitur, cum sit quid facti,
sed ab allegante probari debet, num. 63.
Statut. Gabelle Luc. quibus indigeat in remediatio-
nibus ad effectum, ut transferatur dominium, n. 64.
Statut. Luc. cap. 18. lib. 1. quam formam dat in
abolitione, seu deposito faciendo, num. 65.
Tempus quando est oppositum ad Statuto, servandum
est, & qui non servat tempus, non servat Statuti
formam, num. 66.
Citasio facta non servata forma Statuti est nulla, n. 67.
Depositum legitime factum vim solutionis habet, &
operatur eundem effectum, ac solutio, num. 68.
Reversio datur pro indiviso pro ea raze creditori an-
teriori soluta, num. 69.

Decisio II.

Spectab. Octavius de Podio, ac Philippus eius
frater in solidum constituerunt annuum vnu
censum scuto. 120. super nonnullis eorum,
bonis, prout in processu, cui &c. Illamq. ven-
diderunt Spect. Ludovico de Carolis acceptan-
ti pro se, & suis heredibus, a quibus habet cau-
sam ad preces Sp. Stephanus de Carolis pro
scuto 2000. cum obligatione generali, & parti-
culari non solum bonorum, super quibus fuit
impositus census, sed etiam omnium aliorum
bonorum, prout ex Instrumento sub 22. Martij
1635. rogat. per Egr. Notarium Petrum de
Carolis, cui &c.

Præsupposita venditione quorundam bono-
rum facta à prædict. DD. de Podio Sp. D. Lahdo
de Diuerfis pro pretio scutorum 2340. de quibus
remanerunt in manibus d. Sp. Landi de Diuer-
fis scuto. 637. ad effectum, ut recomperare possit
censum in summa scutorum 600. constitutum
ad fauorem A. Boris D. Casaris Ciomei super
tisdem bonis vique de anno 1618. & scuto 27.
pro extinguendis fructibus ex dicto censu de-

curis, prout ex Instrumento rogato à Ser Ho-
ratio Pagnini die tercia Decbris 1618. cui &c.
Præsupposita pariter decoctione d. D. Phi-
lippi de Podio in Curia Mercatorum de anno
1650. Syndici Creditorum d. Philippi soluerunt
d. D. Stephano de Carolis scuto 651. pro fructi-
bus dicti census scuto. 2000. decursis, & non
solutis, & quoq. ad compositum Sortis principa-
lis dicti census soluerunt scuto. 1349. die prima
Augusti 1651. prout ex Instrumento celebra-
to ab Egr. Not. Ludovico Garzoni, cui &c. Ita
quod dictus Sp. Stephanus remansit creditor
capitalis eiusdem census in scuto 651.

Pro quorum consecutione insinuit Iudicium
Saluianorum D. Iudice Ordinario contra Sp.
Dominos de Diuerfis, aliosq. tertios possessores
res bonorum ad solutionem prædicti census
scuto. 2000. generaliter obligatorum, prom-
tius in processu, cui &c. Ipsoque compilato
D. Iudex ordinarius immisionem petitam per
dict. Sp. Stephanum de Carolis concessit, & re-
laxauit, tam condemnatione ipsorum DD. de
Diuerfis ad dicta bona relaxanda; Tanta tamen
rata reversa eorundem bonorum, & quibus agitur,
qua ascenderet ad valorem scuto. 627. per ipsos
solutorum d. D. Casari Ciomei, qua causa ad
Rotam deuoluta.

Hodie propolui dubium coram Dominis
meis, in dicta sententia D. Iudicis Ordinarj
esset confirmanda; vel in firmanda, & Dominis
Vnanimi Voto confirmandam esse decreuerunt.
Item in iustitia sententiæ refutat ex eo, quod
in dicto Iudicio Saluiani remanserunt probare
omnia extrema necessaria per d. D. Stephanum
de Carolis, ut ex resolutione processus clare
apparet, ex quo in eo collat. interuenisse omnia
requisita, de quibus per Caputagen. decisi. 260.

part. 2. quibus concurrentibus immisio: eius
vigore non poterat denegari. Menar. de adpisc.
remed. 3. quest. 29. num. 167. Puteus decisi. 301.
lib. 2. Rota decisi. 324. no. 3. & 456. no. 1. prædicto
recentior. Duranus decisi. 40. num. 6. & 401. no. 2.
Ludouicus decisi. 491. num. 6. cum alijs passim.

Nam creditum dicti Sp. Stephanij, quod est pei-
nanti extremum Saluiani, fuit probatum: pro
publicum Instrumentum impositionis census
cum hypotheca omnium bonorum, per quod
illud probari, dixit Rot. decisi. 23. & 15. num. pro
post. Pasquens de Saluiano, Duranus d. decisi. 401.
num. 3. & fuit dictum in Romana Saluiani 12. Ias.
nuarj 1635. coram b. no. Arguelles.

Aligatum, & secundum extremum in d. Iudicio
Saluiani fuit etiam probatum, scilicet pos-
sessio bonorum DD. de Podijs Impositorum
census, in quibus immisio legitur concessa.
(à qua nunc pendet appellatio) prout ex Instru-
mentis in processu exhibitis clare constat, qui-
bus concurrentibus non poterat denegari im-
missio

missio in Saluiano, etiam contra tertios posses-
sores, *Rota in Romana Saluiani* 26. Nouib. 1646.
coram Reuer. D. Reyer, S. alterum, & in *Romana*
Saluiani 12. Ianuarij 1646. coram b. m. Arguelles
imp. post Meritum de Pignoris decif. 108. num.
1. 2. & 3. ubi maximè accedente (prout hic) *Partia*
Cōfessione circa bonorum possessionem;
que supradicti omne genus probat, *et dicta d. n. 3.*
4. *Vltimum* però extremum Saluiani nempe;
quod dicta bona possideantur, & sine possessione
inter alios per dd. DD. de Diuersis, remanent
comprobatum ex instrumentis bonorum, de
quibus agitur, ac corum possessionis capta, ac
etiam litis substantiatione, *Buras, desinpe* 693.
num. 51. & ibi *Addent. Lu. 14. Rota decif.* 346.
num. 4. par. 5. recentior. *Seraphin. idem* 14151
num. 3. & *sue distum in Persuasi Saluiani* 12. Do-
cembrij 1639. coram Reuer. D. Reyer, & in *dicta*
Romana Saluiani 28. Ianuarij coram Arguelles.
Quibus enim iustificatis res transiit apud DD.
meos absq. difficultate.

Difficultas enim consistebat in illa particula
Sententia D. Iudicis ordinarij (Reserta tante
quantitate &c.) scilicet circa caput retentionis
concessæ Dom. de Diuersis pro dicta rata scut.
627. in eiusdemmet bonis, & per Dominos meosq.
plenè degustato articulo, fuit dictum, dictam
retentionem bonè per dict. D. Iudicem ordi-
narium pro rata dd. DD. de Diuersis fuisse con-
cessam in eiusdemmet bonis, in quibus fuit im-
missus Dom. Sp. Stephanus de Carolis.

5. Equidem in iure satis est indubitatum, empto-
rem, cuius pecunia creditoribus venditoris dimi-
tuntur, loco creditoris, cui satisfactum est, tu-
tum esse exceptione anterioritatis super bonis
emptis, & ab eo possessis, aduersus alios vendi-
toris creditores posteriores, etiam competere
retentionem, quemadmodum compererat an-
terioribus creditoribus, si satisfacti non essent,
Ita quod emptor loco creditoris, cui satisfactum
est, subrogetur, & prima Cod. de his, qui in prior.

6. *Credit. Loc. succed.* etiam nulla interueniente
iurium cessione, & circumscripto pacto de
subintrando in creditorum iuribus, iuxta *prati-*
tas. tex. ubi glof. Bart. Salycet. & alij, & in l. cum

7. *prior. ff. de distract. pignorum*, ubi si cum pretio
rei emptor anteriori creditori fuerit satisfactum,
eatenus emptor poterit à creditoribus poste-
rioribus molestari, quotiens sibi pretium ero-
gatum, & ad manus creditorum anteriorum
peruenit restituerit cum usuris, & probatur
in text. in l. cum qui 17. ff. qui potiores in pignore
habeantur, l. Emptor §6. ff. de emil. l. prima, ff.
quib. mod. pig. vel hyp. soluitur, ubi Fulgositus, &
8. *Bart. in summario* dicunt, quod emptor, ex cuius
pecun. pignus liberatur, licet sine pacto, &
cessione non succedat in ius anterioris credit.
quoad actionem, succedit tamen quoad ex-

ceptionem, quemadmodum etiam in puncto
firmarunt *Bald. conf.* 25. num. 8. lib. 1. *Cornutus*
conf. 245. num. 3. *vers. Sic est quod lib. 2. Sardonius*
conf. 444. num. 14. lib. 3. & *conf.* 183. num. 18.
Mantica de tactis, & ambig. lib. ij. tit. 29. num. 6.
Paulus Stamban, Junior resolut. forens. decif. resolut.
5. num. 28. & 29. *Præf. de Francibus decif.* 134.
num. 4. 5. 6. 7. & 8. ubi testatur de magis com-
muni opinione eadem de Francibus decif. 550. Ma-
ganius decif. Lucan. 106. num. 25. *Gratian. decif.*
March. 66. num. 8. 9. & 10. idem *Gratianus* di-
scip. forens. cap. 269. d. num. 8. 13. 34. & 35. &
cap. 734. num. 18. *Rota post Pacificum de Saluiano*
decif. 290. nu. 4. & 5. *Buratt. decif.* 420. sub n. 3.
& ibi *Rerentia sub* nu. 10. eadem *Rota decif.* 308.
nu. 5. post *Cencium de Censibus*, & post *Zacchiann*
de obligatione Camer. decif. 187. num. 17. & apud
Manticam decif. 69. num. 3. & fuit dictum in *dicta*
Romana Saluiani, seu *Assentatorum* 19. Ianij 1647.
f. præsertim coram b. m. Arguelles, qui omnes
testatur istam opinionem, tanquam benignio-
rem, humaniorem, & magis communem esse
amplectendam, & præcipue *Gratian. d. cap.* 269.
& *Rota in dicta Romana Saluiani* proxime citata,
f. præsertim, & in terminis Censuum dixerunt *Ro-*
dorig. de annuis redditibus lib. 2. quæst. 6. n. 32.
Felician. de Censibus lib. 3. cap. 2. num. 19. Antonin.
de Amato varior. resolut. lib. pr. resolut. 9.
num. 32. 37. 42. & 45. *Martius Gubba* obserua-
tione ij. lib. pr. sub num. 29. idem *Gubba decif.* 87.
num. 20. qui fundant quod licet Tertius censum
redimat solvendo capitale, & fructus absq. alia
cessione, ac etiam nullo præcedente pacto de
subintrando in locum creditoris, nullam acqui-
rar hypothecam, seu anterioritatem, tamen
acquirat defensionem, seu exceptionem, qua
mediante poterit se tueri aduersus posteriores
creditoribus, & ratio est, quid cum emptor, &
possessor proprijs pecunijs, bona empti à ser-
uiant, seu onere census liberauerit, omnis ratio,
& æquitas postulat, ut id ad sui commodum
cedat, non autem ad commodum posteriorum
creditorum: alijs scqueretur absurdum, quod
9. creditores posteriores cum aliena pecunia effi-
cerentur anteriores, & quasi cum aliena iactura
locupletarentur, quod permissi non debet ad
tex. in l. nam hoc. ff. de condit. mob. in puncto
Christoph. Martius Medici. examina. 56. d. num. 15.
& est doctrina *Bartholi in l. pr. in princip. ff. quib.*
mod. pignus, vel hypotheca contrahatur &c.

10. Unde dignoscitur dandum esse possetori re-
tentionis exceptionem *Cardenal. de iudic. lib. 1.*
tit. 3. disp. 35. num. 18. 19. & 20. Orsian. d.
cap. 269. num. 8. & *sepp. & dicta decif.* *March.*
66. num. 20. *Martin. de pignoris, & hypothecis*
lib. 4. tit. 2. quæst. 44. num. 8. 9. & 10. Cùm
illa facilis, quam actio concedatur, l. prima, ff.
de pignori. *Decian. conf.* 94. n. 27. lib. 3. *Hieronym.*

- de Leo decif. Valentin. pr. num. 23. lib. pr. D. Ferdinand. Arias de Meja varior. refolut. lib. pr. cap. 17. per totum, ubi ait, quod retentionem poffefforem in ius prioris succedere, & quod exceptionem retentionis fola aquiras tribuat, l. fumptus 48 ff. de rei vindicatione, idem Arias de Meja d. cap. 17. num. 12. & cap. pr. num. 4. & cap. 4. num. 5. fundat, quod femper emptori dicta exceptio retentionis competat, nifi quantitas, quæ ex pretio ad antiquiorem creditorem peruenierit, cum legitimis accelfionibus offeratur, Afflicti. decif. 8. & decif. 16. Capyc. decif. 202. num. 4. de Franchis decif. 453. & decif. 550. n. 5. Barzjus decif. 50. Faber in ius Cod. definitione 7. lib. 8. tit. 9. Inuigiliolus decif. 28. n. 5. Hieronym. de Leo decif. Valentin. pr. num. 37. lib. pr. Conflicti. conf. 63. num. 8. idem Arias de Meja d. cap. 4. n. 6. qui acerrimè infurgit contra Reg. de Ponte conf. 87. 12 num. 6. lib. pr. fubfinitentem tantum emptori dari exceptionem aduersus ipfum debitorè, non autem aduersus alios creditores posteriores contra Accurfum in l. 3. Cod. de his, qui in prior. credit. loc. ac etiam, quod fupra pofita conclusio communiter à prefatis Doctõribus approbetur in casu, quo agitur de rei poffeffore, cuius pecunia eff dimiffus creditor anterior, & fic videtur poffe applicari potiùs fupra noftram firmatam conclusionem in creditore poffidente causa pignoris, quam in emptore, qui rei venditæ dominium acquisiuit, in iura ea, quæ fubtiliter, vt dixi, deducit de Ponte d. conf. 87. n. 3. versic. Et non spontè, sed causatim quia emit, & num. 30. cum seqq.
- 13 Tamen quodad effectum retentionis DD. firmarunt pedes, eandem conclusionem procedere in emptore foluente pretium venditori ad fuam obligationem extinguendam, etiam absq. alio pacto succedendi in ius anterioris creditoris, vt in puncto firmat glos. in l. si posteriores, verbo successiffi, Cod. de his qui in priorum credit. locum, Benintend. decif. Bonon. 30. num. 3. versic. Nam eam in primis, ubi ad interpretationem text. in l. Arifi. ff. quæ res pignori obligari possunt, multa deducit, & ad contraria respondet Boerius conf. 47. num. 7. vers. Cum diff. Angier. non effe verus Debitor primus, à quo acquifitæ, sed emptor rei &c. Inuigiliolus decif. Syo. 28. num. 5. & 6. lib. pr. de Franchis decif. 97. nu. 1. & 2. Tbesaur. quafi. forensic. lib. 2. quafi. 30. d. num. pr. cum seqq. idem Franch. de decif. 34. num. 4. Rot. post Pacific. de Sala. decif. 290. num. 3. vers. Tunc enim sufficit pretium rei emptæ, & licet in specie firmatum in dict. Romana Saluiani, seu Attentatorum 19. Iunij 1647. §. præsertim cum certum fit eorum b. m. Arguiles.
- Quibus omnibus neque fuit visum obftrare, qualitas pecuniæ, quæ redemptus fuit à Dominis de Diuerfis census, de quo agitur, nempe ex

pretio prædij empti, & venditi à DD. de Podijs, & sic intrare decif. Ludomij 68. num. 4. cum alijs, quæ cumulari possent.

Quid fuit responsum, quod dictum obiectum non obstat, quandoquidem ex leſura Instrumenti cessionum reportatarum liquidò elicitor Domin. de Diuerfis voluisse emere nomen debitoris Martius Medices exam. 27. numer. 25.

14 Ideoque expreffum voluerunt, quod huiusmodi redemptionem faciebant cum proprijs pecunijs, & fic non ex pretio bonorum emptorum, in quibus terminis videtur loqui Rota penes Lu-

15 domij, & si enim in manibus Domin. de Diuerfis effent tunc fcuta 600. pro ea faciendâ extinctione equidem per venditorem mandata, non ideò fequitur, vt pro mandante soluisse dicantur, Faber in ius Cod. lib. 2. tit. 25. definit. 4. n. 4. Quod regulariter diceretur, si Dom. de Diuerfis non fuiffent se declarati emere de proprijs pecunijs, & non obmissione iurium cessionem à Dom. Census anteriori; sique non id simpliciter agere, vt fundus liber efficeretur, maxime cum de tempore redemptionis effent creditores declarati antecedentium venditorum de Podio, quo casu poterant, sicut fuprà pacisci,

16 quippe etiam nulla, vt pluries dictum est, obtentâ cessione, successiffent in ius dicti primi creditoris, Faber in ius Cod. lib. 8. tit. 9. definit. 2. & 3. cum seqq. & definit. 7. et 8. per totum, Niger. de exceptionib. except. 1. §. 19. num. 26. Martius Medices exam. 56. num. 26. & est text. resolutus in l. pr. Cod. qui posteriores in pignore habeantur, Vlrà quod femper attendi debet, quod factum

17 fuit, quàm quod fieri debuit, prout in fimiili dicitur in procuratore obligato ad emendum pro Domino, quod si pro fe emat, licet ex pecunijs Domini, sibi acquirit, non obftrante obligatione, ad text. in l. malum in interest, ubi Bald. & alij, & in l. qui aliena Cod. si quis alteri, vel sibi, & fuit dictum in Bononiens. Mandati 26. Iunij 1643. corâ Pampilio, & eadem Rota in noſtris terminis fundauit in illa Romana Saluiani interdicti Luna 12. Nouembris 1618. coram Rembaldo impressi. post Censusum de Censib. decif. 367. num. 5. & 2. in nouiffima impressione.

18 Imò fubdebat vnus ex Dominis, quod etiam si contemplari deberentur Domini de Diuerfis tanquàm foluentes pro Dominis de Podio venditoribus, & refpectu principalibus debitoribus census D. Ciompi, &c. Adhac cum hic con-

19 tendantur illa requifita enunciata per Glosam in l. pr. Cod. qui in prior. Credit. loc. minime potest Dominis de Diuerfis denegari retentio, enim solutio tantò magis fit facta de pecunijs ipsorum DD. de Diuerfis, & fuit conuentum de iurium cessione, & pecunia ipsa ad primum creditorem peruenit causa liberationis fuodij, quibus concurrentibus (vt ibi) Dominus pec-

- eun in locum primi succedit, *Roderig. de annu. redditibus lib. 2. quest. 16. num. 48. & quest. 17. num. 1. & 2. Felician. de censib. thom. pr. lib. 3. cap. 2. num. 18. Auendum de censibus cap. 34.*
19. num. 1. & quidem merito, quia cum negotium vite extinguens gesserit, non potest difficultari, quod agere, & retinere possit. *Petrus de Luna. conf. 38. num. 27. & 28. alia sequeretur, quod cautea, & diligencia emptoris adhibita in soluendo pretio creditori anteriori, sibi noceret, & e contra secundus creditor cum damno emptoris lucraretur, in puncto Cernitur conf. 245. sub num. 13. Amatus variat. resolut. 7. num. 43. quod precipue vendicat sibi locum, ilante de coactione DD. de Podijs, idem Petrus de Luna. citato conf. 38. sub num. 23. Negusant. de pignoris. 4. membro. 5. part. 2. num. 9. Carleua da Iudicijs lib. prim. tit. 3. dispot. 35. d. num. 23. 29. & 30. cum seqq.*
20. Secundo pro responsione fuit ponderata, distinctio, quod aut reuenditio, & cessio fiat primo, & principali debitori census, aut fiat extraneo, seu Tertio possessori rei censuatae accollatario, seu cessionario iuris luendi; Nam primo casu quando ipse debitor principalis censum extinguit, soluendo sortem, si cessionem reportaret, tunc incompatibilitas consideratur, cum nemo sui ipsius possit esse debitor, & creditor, sed soluendo principalis debitor proprium debitum, statim extinguitur omnis actio, & actio, & passio non possunt stare in eodem subiecto, ut in vulg. Secundo vero casu videtur cessare incompatibilitas, quia tertius possessor soluendo, dicitur emere censum, licet vtatur iure luendi sibi cesso a principali debitore, qui vel tertius possessor absq. impedimento incompatibilitatis acquirere potest iura cedentis, in puncto Cypre. Lasso decif. 16. num. 30. vbi ait;
21. quod venditor census in Instrumento venditionis duo facit: Primum vendit censum, & sic actum passivum, & dicitur passivus; Secundo acquirit pactum de reuendendo, & in hoc dicitur agere;
22. re, quia acquirit actionem redimendi; Vnde dum cedit Tertio istud ius redimendi, cessionarius non repraesentat venditorem in illa actione passiva, sed solum in illa actione actiua, adeo vt primus census pro solutionem non remaneat extinctus, sed translati in certum tementem, & pretium exsursum, ut ratiocinatur idem Cypre. dist. decif. 16. num. 22. & dictam distinctionem firmavit etiam Fabritius Branchat. in a. enus conf. impresso post dictam decif. Cypre. Lasso 16. num. 35. & 39. Girba decif. 87. num. 22. & 23. & sic in terminis inter principalem debitorem, & cessionarium iuris luendi distinguit Arias de Mesa variat. resolut. lib. prim. cap. 22. num. B. 9. 10. & 11. vbi firmat, quod quando cessio fit tertio, seu cessionario iuris luendi, cessat repu-

gnantia, & incompatibilitas, quia tantum cadit in cessione facta principali debitori.

- Tertio huius responsio, quod non ipse principalis debitor fecit extinctionem, in quibus terminis loquuntur Doctores, qui in contrarium allegantur, & allegari possunt; secus tamen, quando ipsemet emptor soluit anterioribus creditoribus tei emptor, prout in casu presenti fecerunt Dom. de Diuersis, quia tunc non est dubium, emptorem succedere in locum anteriorum creditorum absque vilo pacto, & cessione, prout ita consuluit Surd. conf. 183. numer. 18. *Gratianus discept. forens. cap. 734. num. 18. & 19. cum alijs per Rotam in Romana, seu Anagnina. Saluati 16. Ianuarij 1645. coram R. P. D. Cerro. S. nec instat Recentiorum, cum qua distinctione Rota transiit; Et tanto magis vrget responsio, quidem quia Dom. de Diuersis tenebatur extinguere dictum censum antiquum vigore pacti in Instrumento emptionis iniit, iuxta decif. Ror. 135. 24. part. 6. recentior. & creditor de Ciomeis censuarius solutionem recipere, effugere non poterat, quia obligatus erat vigore pacti de retrocedendo in Instrumento census apposti, quo casu, accepta pecunia per cessionem, non potest difficultari emptorem in eius locum succedere; ex doctrina Bartoli in l. Aristo appa. 25. sit. 3. vbi post Accursium rationem reddit, quia creditor pecuniam accipiendo, hoc velle intelligitur de Franch. decif. 97. num. 3. Mantieb. lib. 11. de capis. tit. 28. num. 16. Negusant. de pignoris. membr. 3. 4. part. num. 45. Rota diuers. decif. 293. num. 5. Arias de Mesa variat. resolut. lib. pr. cap. 2. nu. 3. & nu. 5. rationes adducit hactenus ingenio dignas; Et quod creditor posterior hypothecarius, qui redempto. censu. antiquiorem dimisit creditorem cum propria pecunia, in locum creditoris dimissi succedat, siue per subrogationis pactum sibi prospiciat, siue nihil de successionem conuenierit, est rex; in l. pr. End. qui potiores in pignore, d. vltima Cod. de his qui vto. prior. Cred. locum Anguilla confil. 36. num. 2. lib. 3. Cernitur confil. 245. num. 13. lib. 2. idem Arias de Mesa in puncto Censuum anteq. lib. prim. variat. app. 10. num. 1. 31. & 32. per Roderiquez de consue. redditibus lib. 2. quest. 26. num. 21. Censuum conf. 63. num. 12. & idem Arias de Mesa appa. 25. num. 7.*
27. Et in puncto emptionis, qui in extinctione rei se accollant censu passivum, quoniam in extinctione quando acquiritur, leg. qui d. de h. Cod. quipotesiores in pignore habent ut i. fuit firmata, & Rota in illa Romana Soluati 4. Aprilis 1622. age de illa b. m. Bironum, impresso post Cernitur de Censibus decif. 559. & part. 6. recent. decif. 35. num. 7. & 28. num. 14. vbi in specie, quod emptor, qui in se accollit censum pro rata pecij soluit per viam retentionis sit exus absq. alia cessione a possessoribus

terioribus

rioribus ereditoribus, sequendo alias decisiones apud *Caual. decif. 635. & post Censum de Censib. decif. 451. num. 6. 7. & 17.* ubi subditur, quod si pretium solutum, pro quo fuit facta accollatio censuum, vim solutionis eiusdem pretij habens, ut in eadem *decif. 135. n. 2. par. 6. recent.* valorem rei venditæ non excedat, pro toto emptor sit tutus exceptione retentionis aduersus posteriores creditores: id quod etiam egregie deducitur à dicta *decif. 187. num. 16. vers. Quarta & 1. num. 17. post Zachiam de obligat. Cam.*

39 Quod similiter comprobari dicebatur ex verbis illis in Instrumento recomperationis census appositis scilicet (*dedit, assignauit*) per quæ non retrovenditionem D. Cæsar de Ciomeis dictus Dom. de Diuesis facere intellexit, cum per dicta verba, seu clausulas non extinctio, sed domini translatio perficiatur, & itaque infertur, de actionib. l. de legato, ff. de legatis pr. Rebuff. in l. patron. ff. de verb. significat. & est doctrina Bald. in l. ubi adhuc in fine Cod. de iur. dotium, l.ordo Cod. de execut. rei indicat. Bart. in l. si constante, ff. soluto matr. cum alijs relatis per Menoch. conf. 101. num. 6. *Caualer. decif. 64. num. 7. & decif. 130. num. 6. par. 5. recent.* & fuit dictum in terminis clausulæ, *Assignauit, dedit, &c. in Derrusen. augmenti 24. Maij 1647. coram R. P. D. Vero spio S. quod autem, & prius in Regien. coram R. P. D. 1. Januarij 1647. coram Eminen. Corrado impress. post Censuum de fideic. decif. 25. num. 5. & magis in terminis respectu clausulæ (*Dedit*) ut per ipsam omnino domini translatio facta intelligatur, fuit dictum in Tiburtina Castri S. Angeli h. Marij 1650. S. Neq. obstat visum fuit, quod &c. coram*

30 Melio, ubi etiam de clausula *Cessit*; quod etiam manifestum sit ex alijs verbis in dicto Instrumento recomperationis apposis ibi (*item omnia iura, & actiones quacunque, & quacunque, sibi quomodolibet competentes, & competentias, tam contra dictos Dom. de Podio, & contra bona, quam aliter quomodocunque, tam vigore dicti Instrumenti sibi, quam sententia lata in Curia Intercessum*) Ex quibus verbis colligitur DD. de Diuersis emptores, & D. de Ciomeis venditor voluisse facere propriam emptionem, & venditionem, cum translatione in dictos emptores omnium iurium dicti Ciomei competentium, manifestè accedebatibus clausulis, *constituit, ponens, ita quod &c.* ut tunc census dicatur reuenditus translatione, non autem extinctio, ut firmavit Rota post Censum de censibus *decif. 359. num. 2. ubi ponderat prædictas clausulas, & in puncto eadem Rota post Merlin. de pigorib. decif. 83. n. 2. 3. 4. & 5. ubi pariter ponderatur supradictæ clausulæ, & late dixit Giurb. decif. 87. num. 20. vique ad finem, Felice de censib. com. pr. lib. 3. cap. 2. num. 19. Cappye. Latr. dicitur decif. 15. n. 14. et 15.*

31 Quæ egregie conueniunt, ita quod clausula, *Ponens*;

Inducat iurium cessionem, & translationem, uti iur. actionum, Barbof. de clausul. v. s. freq. claus. tot. nu. 17. *Censum de censib. quæst. 71. sub n. 15. & in fortioribus terminis idem Cappye. Latr. citat. decif. 16. 36. 37. 38. 39.* Vbi fundat, quod quando reuenditio fit Tertio, in quo non adest defectus incompatibilitatis, prout adest in generali debitore, tunc operatur translatio, non autem extinctio; & in puncto census, ut quantitas adfecti verbum, *Reuenditio*, Importet veram, & propriam venditionem, quando constat de voluntate partium, secundum quam verba potius interpretantur, *Carleual. de iudicijs disput. 35. num. 45. Ceneus de censib. quæst. 103. num. 17. & in terminis Rot. post eundem Cens. decif. 367. à num. pr. v. q. ad sept.*

Et Dominis etiam placuit responso ad propositum per informantes circa supradictam iurium cessionem repositam per Dom. de Diuersis à D. Cæsare Ciomei, ut quicquid sit de ea; Tamen, ut ipsa saltem virtutem habeat, translatendi, & conseruandi in solutionem primæ iura, & anteriores ipsi creditori census competentes, ad effectum suam possessionem tuendi aduersus posteriores creditores, & sic dicitur census quidem extinctus, sed translatiue in tertium soluentem, ad effectum excipiendi, *Rota post Cens. d. decif. 559. num. 20. versic. Et erit intelligenda, & magis in terminis decif. 308. post eund. Cens. & apud Merlin. decif. 666. num. 2.* Vbi quod huiusmodi cessio, seu iurium translatio sit compatibilis cum extinctione census;

35 Nam per extinctionem emittit actio competens, creditori census, & per cessionem emittit nomen, & actio creditoris census, ad effectum excipiendi aduersus alios creditores posteriores, ut in puncto etiam dixit Rota in Roman. Saluiani 27. Maij 1619. & 23. Iunij 1623. coram Pythano, & videnda est decisio in Roman. Prælationis 2. Aprilis 1618. coram Ren. Dunozet impress. post Cens. decif. 308. num. 5. & 6. Quæ ponit gladium ad radicem cum illa *decif. 135. par. 6. recent. & post Cens. de censib. decif. 559. &c.*

36 Secundò non obstat DD. visum fuit obiectum, quod cum per redemptionem dicti census sine consensu actionis, & obligationes DD. de Diuersis, videtur extraneum, quod hypotheca, ut supra consula, seu extincta, ad eorum fauorem aduersus posteriores creditores reuiscere possit, l. qui res, §. arcam, ff. de solution. l. eius qui §. final. ff. de iure fidei, l. nihil interest Cens. de solution. cum alijs per informantes, &c.

37 Quia tunc responsum, quod licet actionum consusio fiat, quando creditor succedit debitori, & è conuerso, tamen ut dicta conclusio procedat tantum in agendo, secus autem excipiendo, ut tunc non obicit consusio, neque dominium superueniens, ut ex Regor. & alijs ab ipso

- à Titio de Santinis die 12. Septembris 1585. ac etiam ex alio secundo testamento rogato per eundem sub die 19. Aprilis 1591. Vbi tamen in primo, quàm in secundo dicitur hec verba scilicet: *Riservato però alli Salani, e Conduttori di detto Podere le ragioni, e miglioramenti fatti in detto Cafa dopo tale acquisto, e locazioni di loro faire: Et paulò post infra ibidem dicit: Dichiarando, che le Cafe faire sopra li detti beni, di alcun di esso da Salani le tengono, ouero migliorare, e li miglioramenti, che vengono, sono da risarfeli, secondo le conuentioni à essi Salani, e Conduttori si aspettino, & à quelli debbano essere rifatti, e soddisfatti dal Possessore di esso fideicommissio, in caso li volesse mandare via.* Tertio probatur ex alia licentia data per Viscontem de Podio hactenus institutum d. Cesare, vt in processu fol. 15. & 24. Quarto probatur ex alia licentia q. Parentis de Podio, & Io. Vincentij eius filij, & Actoris in præfenti Iudicio, vt ex Instrumento rogato ab Antonio de Carellis 21. Aprilis 1640. num. 6. Quinto demum probatur ex licentia, quam vltimo loco concessit dictus Pater sub die 16. Decembris 1641. vt in processu fol. 22. & 25.
- 13 Quæ quidem licentia non solum inducunt bonam fidem in ædificatibus, iuxta tradita per *Oratian. discept. forens. cap. 442. num. 32.* Sed obligationem restituendi iuxta pacta cõuenta, ad tradita per *Roe. dec. 64. num. 1. in fin. par. 2. in posthum. Farinacc. Quod idem expressum legitur in dicto Statuto in cap. 103.* Ideoq. dum casum legis expressum in loco, quo Ius dicitur, habemus; Inanum est Glosas, Leges, & DD. allegare *Niger. de execut. rei iudic. cap. 11. §. 5. num. 57. Ambrosin. decis. Persuf. 3. num. 24. et decif. 23. num. 16.* Quæ dispositio statutaria seruanda veniret, etiam si esset contra Ius. *Parif. conf. 86. in fin. vers. Si autem statutum lib. 1. & conf. 20. num. 5. & seq. lib. 2. Curt. Sen. conf. 46. num. 16. in fin. Roland. conf. 72. num. 4. lib. 4.*
- 15 Imò Iuri communi præualeat, & potentius est in loco, vbi viget, *Aymon. conf. 137. sub num. 6. Socin. Iun. conf. 67. num. 64. lib. 2. Ioseph Ludulic. decif. Persuf. 9. num. 30.* Et fuit dictum in *Spolemana successione 19. Iunij 1651. coram R. P. D. meo Cello, S. Iustitia pariter.*
- Quibus non obstat, quod primò dicebatur, scilicet circa licentias datas, vna tantum excepta, continente summam scutorum sexaginta, reliquis fuisse datas ab hærede, & substitutis, non autem à Io. Vincentio, qui non est hæres dd. substitutorum; sed ex propria persona ad fideicommissum vocatus.
- 16 Fuit enim responsum primò, quod attenta licentia Cesaris fideicommissi tenentis quoad Domos antiquas, ac etiam licentia Io. Vincentij, vt in d. instrumeto de anno 1640. in quo fit mencio quod de alijs ædificijs constructis, & existentibus

- super eisdem bonis, arguitur acceptatio cum omnibus suis qualitatibus, conditionibus, & oneribus iustis, *Item ab uno in princip. ff. de legat. 2. l. ac Castil. controu. tom. 5. cap. 107. ex num. 65.*
- 17 & seqq. Maxime quando nulla procellatio contraria interuenit, *Salgad. tractat. labyrinth. Credit. par. 3. cap. 2. num. 84.* Secundò respondetur sufficere, Conductorem habuisse licentiam à Dominis, seu fideicommissariis, qui pro tempore fuerunt, & faccefferunt in hoc maiorata;
- 18 Et quo sicuti fideicommissarius non tenetur restituere bona eius substitutis, nisi prius sibi restitutus melioramentis, *Fusar. de substitut. quasi. 669. per tot. D. Franc. Censal. meus Germanus in obferuat. ad Peregr. de fideicommiss. art. 50. obferuat. 1.*
- 19 fol. 327. *impreffione Veneta;* Ita quoque Colonius, vel Conductor, qui de licentia fideicommissarii hæc fecit, repetere potest: Cum paria sint, quod illa fecerit fideicommissarius, vel Conductor de ipsius licentia, ac ipsius contemplatione; Quia perindè est, ac si ab ipso peracta fuissent, *Carroc. de locat. & conduct. m. de expen. nu. 32. 33. & 34. fol. mibi 221. Peregrin. decif. 64. num. 5. & 6.* Vbi quod ita semper videtur sic responsum in Iudicijs, idem *Censal. ad Peregrin. citat. artic. 2. obferuat. 2. fol. 327. Menach. de reuoc. possif. remedi. 15. num. 509.*
- Prout neque secundo obstat, quod dicebatur, prædicta procedere posse in melioramentis necessarijs, non verò in vtilibus.
- Fuit enim responsum, quod supra probaui; Nimirum tã pro melioramentis necessarijs, quã pro vtilibus, Colonis in re cõducta dari rectè non; Er modo subdo, Domos prædictas factas pro vtu, & habitatione Colonorum connumerari inter impensas necessarias, *Castren. cõf. 370. lib. 2. Intrigiol. de substitut. cenatur. 3. qu. 74. n. 99.*
- Petra de fideicommiss. quasi. 15. num. 240. vers. Item capenla facta in adificijs pro Laboratoribus, & num. 247. *Roland. conf. 28. nu. 18. vers. Quo vero ad adificium lib. 2. Ruin. conf. 257. num. 21. lib. 2.*
- 21 Quemadmodum etiam dicitur in impensis factis pro disbobacatione agrorum, & reductione ad culturam, *Petra de fideicommiss. quasi. 15. n. 250. Roland. d. conf. 28. nu. 23. & seqq. lib. 4.*
- Minimè etiã tertio fuit vltimò obstat, quod dicebatur in fundo, seu podere locato de anno 1559. adfuisse Domum cum furno, & ob id melioramenta, quæ fuerunt addita, fuisse, & esse excessiua, & vltra necessitatem culturæ bonorum, per Reos conuentos, & eorum Authores conductorum.
- Fuit enim responsum cum facto, dd. hæredes, & substitutos in fideicommissio possedisse, & nunc Io. Vincentium Actorem possidere in d. Comuni Porcari quamplura alia bona, & terras aratrias, quarum respectu fuerunt, & sunt necessariæ Domus istæ superadditæ, atque superædificatæ in solo

folo conducto, vt probant testes pro parte dd. de Ioannis examinati; Nempè primus super 7. & 8. articulis fol. 15. & 16. Secundus fol. 34. & 35. Tertius fol. 51. & 52. Quartus fol. 63. Et vltimus fol. 95. à terg. & 96. vbi subdit concludentem rationem videlicet: *E perche senza dexte Cale non potrebbero fare i beni al Renato, alla Pietta, & alle Padule altre terre di detti Signori*

- 23 Poggi. Ex quibus omnibus testium depositionibus deducitur optimum argumentum à verisimili, quod dd. de Podio, qui pro tempore fuerunt, non dedissent huiusmodi licentias edificandi tot Domos, & Capannas, & se obligassent ad eorum valorem restituendi in casu euictionis, ac ludi dimissionis, si non existimassent, & credidissent perituras, & necessarias fuisse ad culturam, & pro cultura aliorum bonorum per eos possessorum in d. Comuni Porcari; Tùm quia ipsi aliter erat consilium per protestationem, quando videbatur per dd. Conductores prefata melioramenta in dd. bonis fioriad in puncto tradita per Marzar. de fidei omiff. quast. 66. in fin. Peregr. eod. tit. art. 50. num. 63. Qui ita dicit, se pluries praestasse, Gratien. di-
- 23 sept. forens. lib. 1. cap. 193. num. 13. Tùm etiam quia argumentum à verisimili in iure reputatur fortissimum, vt per Euerard. in loco à verisimili per tot. Pius dec. 64. nu. 6. & dec. 366. n. 8. 9.
- 24 & 11. & dec. 530. num. 9. Et quod suadet ratio naturalis, sufficit ad decisionem causarum; Riminald. Tun. conf. 67. n. 13. & conf. 464. n. 14. cum seq. & conf. 749. num. 25. D. Let. Altograd. conf. 4. num. 147. & 148. lib. 2. Maximè stante cursu tanti temporis annorum ferè centum;
- 25 Nam tunc stante scientia, & patientia Dominorum, qui pro tempore fuerunt, minori temporis spatio trigiata annorum, consensus, & licentia praesumitur, Etiam si non adesset, prout adest, Gama dec. 144. & 149. num. 4. & dec. 168. numer. 1. & per tot. & decisione 270. per tot. & deducitur ex Bitunina Cens. 24. Maij 1647. coram Eminentijs. Cardin. Corrado, f. Nec inuas.

Quibus propemodum dictis nihil refragatur, quod per D. Informantem supponebatur, scilicet dictos testes non individuasse quantitatem aliarum terrarum dd. de Podio positarum in Communi Porcari in loco dicto, *Al Renato, alle Padule, & alla Pietta*: Cum fieri possit, vt in quolibet ex dictis locis tantum una cultura bonorum pro qualibet existat, & ideo non verificari assumptum, dictos Reos conuentos fabricasse dd. Domos ex d. rationabili causa; Dum etiam pro ipsis laborandis sufficiebat prima Domus cum furno, & pureo, alijsq. commoditatibus sufficientibus ad praestatum effectum, absque additamento praedictarum aliarum Domorum, & Capannarum &c.

- Fuit etiam per vnum ex Dominis responsum, quod dum dicti testes fuerant moniti simpliciter abiq. indiuiduatione quantitatis terrarum, ipsis non est imputandum; Duo, sufficit de Reo conuentis, vt virtualiter intellexerint testes de tanta quantitate, quanta esset capax melioramentorum peractorum à dd. Reo; & ideo ibi
- 26 assignant optimam rationem. Ex quo patet, quod quantitas exprimitur per nomina vniuersalia, vel per nomina quantitativa, quod do certa est à parte rei existentia bonorum Paris. conf. 61. num. 9. Sord. conf. 168. num. 5. post med. Ro. dec. 59. num. 2. & 3. par. 2. diuersi & dec. 130. n. 8. & seqq. par. 5. recente, Quodq.
- 27 non sit opus exprimere quantitatem numeraliter, sed satis est quotatue, seu per aliquam demonstrationem, prout in alijs terminis, licet ad propositum nostrum, maxime comprobatur Rot. in vna Auentonen. Legitima Ludo 17. Nouemb. 1653. coram R. P. D. Pentingera S. Nas verjatur per tot.

Quartò principaliter non obstat, quod non probauerint Rei conuenti, se, vel eorum Authores fecisse huiusmodi melioramenta.

Fuit enim responsum ex reuolutione actorum 28 constare contrarium, & praecipue ex responsione Io. Vincentij Actoris ad primam positionem fol. 8. & 13. à terg. contra quam nulla datur maior probatio vulgato, tex. in l. cum te la 2. C. de transactio. l. generaliter. Cod. de non numer. pecuni. sic deponunt testes examinati pro dd. de Ioanninus, & elicitor ex licentis supra enunciatis, productis, & recognitis &c.

- 26 Quintò non obstat, quod asserabatur, dd. melioramenta non esse liquidata, & propterea non competere retentionem; sed cautionem, de restituendo, ad in puncto tradita in Romana Saluiani 10. Februarij 1640. S. fin. coram R. P. D. Peraspio et in Auentonen. Saluiani 8. Martij 1653. coram b. m. Siebo, S. vltimo. Et quod qualitas, seu conditio testium non sit probata, quod super quantitate dd. melioramentorum deposuerant, & quod ipsi non sint periti, neque Architecti, & quod ipsi non deponant cum sufficiente causa scientiae; Iudò quòd ipsi videntur affirmare contrarium; Nempè quòd tantum fuerit impensum, quantum melioratum; Quia residuantes in Villis pius impendunt, quam importet eorum valor, & aestimatio.

Vnica enim responsione tolluntur omnia dicta obiecta; Dum ex sententia Iudicis Ordinarij, dato, quod testes fabricauerint deponentes de valore in scutis 933. non concluderent; Nihilominus confuso de melioramentis in genere, & facta oppositione ante sententiam relaxationis bonorum, ex traditis per Praesidem de Franchis dec. 112. Donat. Anton. de Marin. lib. 2. variat. cap. 133. num. 18. & 19. nouissime

idem de Marinis in obervation. Aureis ad decif. R. Reuerfij Cam. Neap. decif. 559. num. primo, verf. At apud Nos, tom. 2. Dum d. melioramenta non funt pñitus illiquida, licet fit illiquidz quantitas, bene potuit d. liquidatio referuari in ipfius executione: Cum illiquidum dici non poffit, quod de breui liquidari poffit: Bar. in li in cōpenfatione 8. ff. de cōpenfat. Parif. conf. 121. num. 24. lib. 1. Vinc. de Anna allegat. 80. nu. 4. Megon. dec. Eub. 1. num. 34. Rot. in Romana Reftitutione Doris 10. Ianuarij 1650. f. Idem pro diuifimodi fūmma cordis Eminentijs. Ottobeno. Eadem Rot. in Bononiem. Nullitate Concordia 12. Iunij 1645. f. 2. pro inefficacia eorū R. P. D. meo Cerro, & poff. Zacch. de oblig. Cameral. decif. 129. num. 6. 7. & 8. Gratian. dec. Mareb. 8. num. 12.

31 Et 13. & dec. 81. num. 32. Et in terminis melioramentorum ita feruari de æquitate, neque admitti cautionem, feu fideiuffionem de reficiendo dd. melioramenta, Peregr. de fideicom. art. 50. num. 83. Carrocc. tit. de expenf. num. 21. & feq. fol. 320. d. terg. Marefcot. varior. refolut. lib. 2. cap. 112. num. 40. & 21. Excell. Andreoli controuerf. 42. num. 5. Vbi de magis communi Pacific. de Saluian. interd. in pñf. 2. cap. 2. n. 242. & 243. D. Franc. Censal. ad Peregr. d. art. 50. fol. 330. verf. Quod fit exceptio, Inregul. de iuftitia, cens. 3. qu. 74. num. 105. & 106. Put. decif. 471. num. 7. verf. Et licet, & dec. 474. num. 3. lib. 2. Borgin. decif. 44. num. 67. lib. 1. Gratian. decif. Mareb. 7. num. 13. & dec. 225. num. 3. Lepid. decif. 57. f. Diximus folutis prius melioramentis, et dec. 82. in princ. Rot. poff. Poff. de iuffabac. dec. 69. num. 39. & coram Sacro in Romana de Ibe-fauris 11. Ianuarij 1613. relat. per Marefcot. de Commiff. tom. 1. fol. 1087. & dec. 387. num. 10. par. 4. tom. 2. recen.

32 Et hæc tantò magis vindicant fibi locum, atenta difpofitione d. cap. 103. Vbi Locator nō poffet expellere Conductorem; Nifi refectis melioramentis, nec poffet admitti cautio, feu fideiuffio, Rot. dec. 369. num. 9. par. 4. tom. 2. recent.

33 Neque minimè obflare dicebatur obiectum, fcilicet dari electionem Domino, & Locatori, vt foluat æftimationem ruderum, & cementorum, vel patiatur ædificatum abradi iuxta ea, quæ in illis terminis tradit Donas. Aut. de Marinis. quotidian. refolut. lib. 2. cap. 134. sub num. 3. & feq.

Erenim fuit pluribus modis refponfum. Primum quòd Statutum in hoc corrigi lus commune, quatenus admitteretur dicta in obiecto:

34 Cum in d. cap. 103. Exprefse caueatur, quòd fatisfiat Conductori de melioramento, antequam dimittere compellatur, fi d. melioramentum factum fuerit de voluntate Locatoris:

35 Quapropter ceflat ratio d. conclufionis, quæ

fundatur in eo, quod Conduktor ad fui libitum, & pro fua commoditate rem conduktam meliorauerit: Alia conf. 269. num. 6. Vnde cum vt fuprà fuit oftentum, dicti Coloni nō ædificauerint pro libito eorum voluntatis; fed cum licentia, & beneplacito heredis, & aliorum, qui in fideicommitto, & bonis prædictis necelfe erunt; Sequitur, quod melioramenta, quæ funt de voluntate partium, femper pro ijs dectur retentio; Imò etiam repetitio, vt in fortioribus fundat, Lepid. decif. 8. f. Quidam d. :

37 Secundo fuit refponfum, quòd dicta in obiecto nō procedunt in melioramentis neceffarijs, vel etiam vtilibus, vt fuprà demonftratum fuit, & modò additur in terminis, Petrus de fideicom. qu. 15. num. 278. verf. Secundo dici poffet; Sed

38 folùm in melioramentis voluptarijs: Quia huiusmodi melioramenta non dedunt Colonis; fed abradit, fi fieri poffit fine deterioratione fundi, & tunc etiam efit in electione Domini vel foluere æftimationem ruderum, & cementorum, vel pati, vt abradantur, Peregr. de fideic. d. art. 50. num. 54. Marefcot. var. refolut. lib. 2. cap. 111. per tot. Franc. Censal. ad Peregr. d. art. 50. fol. 330. col. 1. verf. Et hinc refoluitur, Menoch. de recuperat. poffeff. remed. 15. num. 530. cum alij paffim.

Imò dictum motiūm potius refpiciebat liquidationem per d. D. Iudicem à quò referuatam in executione fententiæ, vbi, vt fuprà dixi,

39 latè difcuffio arriculi fieri poterit: Nām fi erit locus abradendi, erunt æftimanda ædificia, tanquàm rudera ad ædificiū feparata; Si verò erit locus refectiōni, prout re vera efit, erunt æftimanda, vt ædificia confentientia, & integra, ad latè tradita per Marefcot. varior. refolut. lib. 2. cap. 114. per tot. Maximè quia fumus in melioramentis factis de licentia in fundo locato, quæ quidem licentiæ funt indefinitæ, nec reitricte ad lummam limitatæ.

Minimè etiam obflare poffe videbatur, quod Coloni, qui præfata melioramenta lecerunt, teneantur eorum valorem compenfare cum fructibus, quos perceperunt ex præfatis melioramentis.

40 Fuit enim refponfum, obiectum procedere poffe in ijs, qui habent tantum in fundo, in quo prædicta faciunt, bonam fidem; Non autem quado Coloni habent aliquale lus vltra dictam bonam fidem, etiamfi dicantur fimplices detentores, iuxta tradita per Glof. communiter receptam in l. Emptor, verb. fuperfluum. ff. de rei vendicac. Glof. & Bar. & communiter Scribentes in l. fumpfus, & in l. in fundo, ff. eod. Alex. conf. 54. n. 5. lib. 6. Qui teftatur de communi & conf. 123. in fin. lib. 1. Curt. Iun. conf. 165. num. 15. Caffren. conf. 270. num. 3. in fin. lib. 2. Garzias de expenf. & meliorat. cap. 23. n. 53. Vbi teftatur, quod

Emptor ex pecunia dimittens creditores venditoris succedit in anterioritatem eorundem super bonis emptis, & aduersus alios concreditores posteriores competit et retentio, num. 5. Ampliatur num. 6. & 16. Fallit num. 7.

Emptor, ex cuius pecunia liberatur pignus, licet sine passio & cessione non succedat in ius anterioris creditoris quoad actionem, succedit tamen quoad exceptionem, num. 8.

Creditores posteriores permitti non debet, quod cum aliena pecunia efficiantur anteriores, & cum aliena iustitia locumpleantur, num. 9.

Possessori datur exceptio retentionis, assignando retentionem, & quod exceptio retentionis sola aquitas tribuat, num. 10.

Exceptio retentionis emptori semper competit, nisi quantitas, qua ex pretio ad antiquiorem creditorem peruenierit, cum legitimis accessibus offeratur, num. 11. Regens, & Ponce, restringit d. conclusionem contra Accursii dictum, num. 12. Quamnam vero opinionem amplexa sit, Rot. Lucen. num. 13.

Decisio Ludouici 48. num. 4. Non habet locum, quando ex Instrumento cessionum reportatur aliquid elisum, quem voluisse emere nomen debitoris, num. 14.

Venditoris mandante fieri aliquam extinctionem per emptorem ex pretio rei vendita, non sequitur, ut pro mandante soluisse dicatur, num. 15.

Trocurator obligatus ad emendum pro Domino, si pro se emat, licet ex pecunia Domini, sibi acquirit non obstante obligatione, num. 17.

Retentio denegari non potest concurrentibus requisitis enunciatis per Glor. in l. 1. Cod. qui in prior. credit, loc. num. 18.

Extinguens negotium velle agere, & retinere potest aduersus alios creditores, num. 19. Et de ratione. Ibidem.

Debitor principalis quando rei tertius possessor absque impedimento incompatibilitatis, acquirere possit, iura cedentis, num. 20.

Venditor census in Instrumento venditionis facit duo, scilicet vendit census, & acquirit passum de reuendendo, num. 21. Et in quo ex istis iuribus cessionarius repraesentet venditorem d. census, nu. 22.

Emptor soluens anteriores creditoribus rei empta succedit in locum eorundem absque ulla passio, & cessione, num. 23.

Censualius creditor solutionem recipere, effugere non potest ob obligationem vigore passii de reuendendo in Instrumento appositi, quo casu accepta pecunia per creditorem, emptor in eius locum succedit, num. 24. Et de ratione, num. 25.

Creditor posterior hypothecarius, qui redemptio censu antiquiorem dimittit creditorem cum propria pecunia, in locum creditore dimittit, succedit, sine per subrogationis passum sibi prospectat, sine nihil de substitutione conueniat, num. 26. Et in specie de

Emptore rei, in qua se accollant census passiuus, num. 27. Et quod pro rata sit tunc retentionis exceptio, num. 28.

Diffinitio, & definitio, Non extinctio, sed dominij translationem importans, num. 29.

Per Diffinitionem, Dedit, semper omni no dominij translatione facta intelligitur, num. 30.

Per Clausulas, Consequens, ponens, ita quod dec. Censui picient reuendens translatum, non autem, extinguit, num. 31.

Clausula, Ponens, Inducit iuxta cessionem, non translationem, vtilium actionum, num. 32.

Verbum, Reuendit, Importat, veram, & propriam venditionem, quando constat de voluntate passiuum, secundum quem verba potius impropriantur, num. 33.

Cessio iurum, quam virtutem habeat, num. 34.

Per extinctionem census emittit alio competens creditor, eiusdem, & per cessionem emittit nomen, & actio creditore census, ad effectum accipiendi aduersus alios creditores posteriores, num. 35.

Affiance, & obligationes consanguinitatis per redemptionem census, & sic hypotheca, qua aduersus posteriores creditores remittere non potest, num. 36.

Affiance consanguinitatis per cessionem creditore debitoris, & de consensu in agenda, non vero in extingendo, num. 37.

Census sors pro ditione habetur, cum nec idem quod voluntas creditore soluitur, num. 38. Adduntur ratio, num. 39. Datur exceptio d. conclusionis rationi, num. 40. & 41.

Ius, seu dominium non videtur irreuocabile, acquisitum per imminuentem bonorum eundem, num. 42.

Pignus in re propria non constituit, num. 43.

Pignoris obligatio non aliquid soluitur, quando satisfactionem plenam, & irreuocabilem acquiratur dominum, Emptor licet soluitur dominum rei empta, nulla tamen est factura differentia inter ipsum, & possidentem ex causa pignoris ad effectum retentionis etiam absque alia iuxta cessionem, num. 45.

Creditores posteriores semper empta, ab emptore aduersare possunt, cum loco pignoris pauerit ipsum, affe videtur, num. 46. Contrarium tenent Glor. & Bart. num. 47.

Dominium quando non est irreuocabile, non amplius concurrens dominum, & hypotheca respectu emptoris, num. 48.

Dominium, quales emptor rei, soluit respectu iuribus offerendo, quod posterioribus creditibus competit, & reuocabilem translationem facit, num. 49.

Retentio non competit, quando opus extinguitur, habetur pro actu voluntario, & qui creditore non potest agere, num. 50.

Emptor soluens de propria pecunia in emenda, & creditorebus anteriores, quando iura dimittit aduersus posteriores, affiance, vel retentionis exceptio, num. 51.

Vbi militat, eadem ratio, ibi eadem iura dimittit esse debet, num. 52.

*Emptori datur rei census si cum pretio rei
empta creditor censuarius dimiserit, num. 53.
Extinctio censui facta ab emptore rei censuata cen-
su facta, transiit ad effectum censuarius iura
antecedentia, & ad effectum accipiendi, num. 54.
Extinctio censui est compatibilis cum translatione
iurum ad effectum se tenendi, & defendendi aduer-
sus creditores posteriores, num. 55.
Solutio quando dicitur fin. creditoribus, qualis videtur
ipsam rem censuata censuam, solvendi actio non qua-
ritur sine iurum cessante, sed retento, num. 56.
Declaratur Merlinus de pignoriis, & Rot. post eund.
decisi. 93. num. 57. 58. & 59.
Deposito cum eo ipso, quod sit, statim extinguuntur actio-
nes, & consequenter cessant subsequenda tanquam
fundamentum earum non debent attendi, etiam ad
effectum retinendi, num. 60.
Depositum quia requirit, ut dicatur bene factum,
num. 61. & 62.
Fructuum solutio non presumitur, cum sit quid facti,
sed ab allegante probari debet, num. 63.
Statut. Gabelle Lucæ quibus indigeat in remedi-
tionibus ad effectum, ut transferat ut dominum, n. 64.
Statut. Luc. cap. 18. lib. 1. quæ sit forma dæ in-
obligatione, seu deposito faciendo, num. 65.
Tempus quando est appositum à Statuto servandum
est, & qui non servat tempus, non servat Statuti
formam, num. 66.
Citatio facta non servata forma Statuti est nulla, n. 67.
Depositum legitime factum vim solutionis habet, &
operatur eundem effectum, ac solutio, num. 68.
Reversio datur pro indiviso pro ea rata creditori an-
teriori soluta, num. 69.*

Decisio II.

Spectab. Octavianus de Podio, ac Philippus eius
frater in solidum constituerunt annuum vñ
censum seu. 120. super nonnullis eorum
bonis, prout in processu, cui &c. Illorūq. ven-
diderunt Speft. Ludonico de Carolis acceptan-
ti pro se, & suis heredibus, à quibus habet cau-
sam ad præsens Sp. Stephanus de Carolis pro
seutis 2000. cum obligatione generali, & parti-
culari non solidum bonorum, super quibus fuit
impositus census, sed etiam omnium aliorum
bonorum, prout ex Instrumento sub 22. Martij
1637. rogat, per Egr. Notarium Petrum de
Carolis, cui &c.

Præsupposita venditione quorundam bono-
rum facta à prædict. DD. de Podio Sp. D. Lando
de Dineris pro pretio seu. 1340. de quibus
remanferunt in manibus d. Sp. Landi de Diver-
sis seu. 637. ad effectum, ut recuperate possent
censum in summa seu. 600. constitutum
ad favorem Agoris D. Casari Ciomei supet
eisdem bonis vique de anno 1618. & seu. 27.
pro extinguendis fructibus ex dicto censu po-

curis, prout ex Instrumento rogato à Ser Ho-
ratio Pagnini die tertia Decēbris 1618. cui &c.
Præsupposita pariter decoctione d. D. Phi-
lippi de Podio in Curia Mercatorum de anno
1650. Syndici Creditorum d. Philippus solvunt
d. D. Stephano de Carolis seu. 651. pro fructu
bonis dicti census seu. 2000. decursis, & non
solutis, & quodq. ad computum Sortis principa-
lis dicti census solvunt seu. 1340. die prima
Augusti 1651. prout ex Instrumento celebra-
to ab Egr. Not. Ludonico Garzoni, cui &c. Ita
quod dictus Sp. Stephanus remansit creditor
capitalis eiusdem census in seu. 651.

Pro quorum consecutione instituit iudicium
Salutari coram D. Iudice Ordinario contra Sp.
Dominos de Dineris, aliosq. tertios possesso-
res bonorum ad solutionem prædicti census
seu. 2000. generaliter obligatorum, prout
latius in processu, cui &c. Ipsoque compilato
D. Iudex ordinarius immisionem peritum pē
dict. Sp. Stephanum de Carolis concessit, & re-
laxavit, cum condemnatione ipsorum DD. de
Dineris ad dicta bona relaxanda, & tanta tamen
rata retenta eorundem bonorum, & quibus agitur
quæ ascenderet ad valorem seu. 637. per ipsos
solutorum d. D. Casari Ciomei, quæ causa ad
Rotam devoluta.

Hodie propositi dubium coram Dominis
meis, an dicta sententia D. Iudicis Ordinarj
esset confirmanda, vel in firmam, & Dominis
Vnanim. Voto confirmandam esse dixerunt.

Etenim iustitia sententiæ refertur ex eo, quod
in dicto Iudicio Salutari remanserunt probare
omnia extrema necessaria per d. D. Stephanum
de Carolis, ut ex resolutione processus clare

apparet, ex quo in eo constat intercessisse omnia
requisita, de quibus per Capuaguen. decisi. 260.
part. 2. quibus concurrentibus immissio eius
vigore non poterat denegari, Menoch. de adpess.
remed. 3. quest. 29. num. 161. Putius decisi. 2012.
lib. 2. Rot. decisi. 324. n. 3. & 456. præsuppo-
nentur. Buranus decisi. 40. num. 6. & 401. n. 10.
Ludonius decisi. 491. num. 6. cum alijs passim.
Nam creditum dicti Sp. Stephani, quod est pē
num. extremum Salutari, fuit probatum: pō
publicum Instrumentum impositionis census
cum hypotheca omnium bonorum, per quod
illud probatur, dixit Rot. decisi. 13. & 15. num. pro-
posit. Pacificus de Saliceto, Buranus d. decisi. 402.
num. 3. & sunt dictum in Romana Salutari 12. de
novarij 1646. coram b. n. Argueller. n. 109.
Agerum, & secundum extremum in d. Iudicio
Salutari fuit etiam probatum, scilicet pos-
sesso bonorum DD. de Podijs Impositorum
census, in quibus immissio legitur concessa
(à qua nunc pender appellatio) prout ex Instru-
mentis in processu exhibitis clare constat, qui-
bus concurrentibus non poterat denegari im-
missio.

missio in Saluiano, etiam contra tertios possessorum, Rota in Romana Saluiani 26. Nouemb. 1646. coram Reuer. D. Rayas, S. alterum, & in Romana Saluiani 12. Ianuarij 1646. corā b. m. Arguelles imp. post Merlinum de Pignoris decisi. 108. num. 1. 2. & 3. ubi maximè accedentes (prout hic) Partis Cōfessionis circa bonotam possessionem, quæ superat omne genus probat. ad. l. 1. d. n. 3.

4. Vltimum verò extremum Saluiani nempe; quod dicta bona possideantur, & sine possessoribus, inter alios per dd. DD. de Diuersis, remanet comprobatum ex Instrumentis bonorum, de quibus agitur, ac eorum possessionis capta, ac etiam litis subsecratione, Baras. de offi. 693. num. 51. & ibi Addent. Lu. A. Rota decisi. 346. num. 4. par. 5. recensor. Seraphin. decisi. 34151 num. 3. & fuit dictum in Persiana Saluiani 12. Decembrii 1639. coram Reuer. Rayas, & in dicta Romana Saluiani 12. Ianuarij coram Arguelles. Quibus enim iustificatis res transiit apud DD. meos absq. difficultate.

Difficultas enim consistebat in illa particula *Sententia* D. Iudicis ordinarij (Retensa tanta quantitate &c.) scilicet circa caput retentionis concessæ Dom. de Diuersis pro dicta rata scut. 627. in eisdemmet bonis, & per Dominos meos plenè degustato articulo, fuit dictum, dictam retentionem bene per dict. D. Iudicem ordinariū pro rata dd. DD. de Diuersis fuisse concessam in eisdemmet bonis, in quibus fuit immisus Dom. Sp. Stephanus de Carolis.

5. Equidem in iure satis est indubitātū, emptorem, cuius pecunia creditores venditoris dimittuntur, loco creditoris, cui satisfactum est, tutum esse exceptione anterioritatis super bonis emptis, & ab eo possessis, aduersus alios venditoris creditores posteriores, eique competere retentionem, quemadmodum competeat anterioribus creditoribus, si satisfacti non essent, Ita quod emptor loco creditoris, cui satisfactū est, subrogetur, l. prima Cod. de his, qui in prior.

6. Credit. Loc. succed. etiam nulla interueniente iurium cessione, & circumscripto pacto de subintrando in creditorum iuribus, iuxta prædict. tex. ubi glof. Bart. Salycet. & alij, & in l. cum prior. ff. de distract. pignorum ubi si cum pretio rei emptæ antecedi creditori fuerit satisfactum, eatenus emptor poterit à creditoribus posterioribus molestarī, quotiens sibi pretium erogatum, & ad manus creditorum anteriorum, peruenit restitutor cum usuris, & probatur in text. in l. cum qui 17. ff. qui potiores in pignore habeantur, l. emptor 56. ff. de encl. l. prima, ff. quib. mod. pig. vel hyp. soluitur, ubi Fulgosius, &

7. Bart. in summario dicunt, quod emptor, ex cuius pecun. pignus liberatur, licet sine pacto, & cessione non succedat in ius anterioris credit. quoad actionem, succedit tamen quoad ex-

ceptionem, quemadmodum etiam in puncto firmarunt Bald. conf. 25. num. 8. lib. 1. Corneus conf. 245. num. 3. vers. Sic est quod, lib. 2. Sardus conf. 444. num. 14. lib. 3. & conf. 183. num. 18. Mantica de tactis, & ambig. lib. ij. tit. 29. num. 6. Paulus Strabani, iunior resolut. forens. decisi. resolut. 5. num. 28. & 29. Prales de Francibus decisi. 134. num. 4. 5. 6. 7. & 8. ubi testatur de magis communī opinione eisdem de Francibus decisi. 550. Maganus decisi. Lucan. 106. num. 25. Gratian. decisi. Marsh. 66. num. 8. 9. & 10. idem Gratianus dissect. forens. cap. 269. d. num. 8. 13. 34. & 35. & cap. 734. num. 18. Rota post Pacificum de Saluiano decisi. 290. nu. 4. & 5. Buratt. decisi. 420. sub n. 3. & ibi Seraphin. sub nu. 10. eadem Rota decisi. 308. nu. 9. post Centium de Censibus, & post Zacchiām de obligatione Camer. decisi. 187. num. 17. & apud Mantica decisi. 669. num. 3. & fuit dictum in dicta Romana Saluiani, seu Attentatorū 19. Ianu. 1647. f. præsertim coram b. m. Arguelles, qui omnes testantur istam opinionem, tanquam benigniorem, humaniorem, & magis communem esse amplectendam, & præcipue Gratian. d. cap. 269. & Rota in dicta Romana Saluiani proxime citata, f. præsertim, & in terminis Censūs dixerunt Rodorig. de annuis redditibus lib. 2. quæst. 16. n. 32. Felician. de Censibus lib. 3. cap. 2. num. 19. Antonin. de Amato variat. resolut. lib. pri. resolut. 9. num. 32. 37. 42. & 45. Martin. Guorba obsequatione ij. lib. pr. sub num. 29. idem Guorba decisi. 87. num. 10. qui fundant, quod licet Tertius censum redimat soluendo capitale, & fructus absq. alia cessione, ac etiam nullo præcedente pacto de subintrando in locum creditoris, nullam acquirat hypothecam, seu anterioritatem, tamen acquirat defensionem, seu exceptionem, quam mediante poterit se tueri aduersus posteriores creditores, & ratio est, quia cum emptor, & possessor proprijs pecunijs, bona empti à se uenit, seu ouere census liberauerit, omnis ratio, & æquitas postulat, vt id ad sui commodum cedat, non autem ad commodum posteriorum creditorum: aliàs sequeretur absurdum, quod creditores posteriores cum aliena pecunia efficierebunt anteriores, & quasi cum aliena iactura locupletarentur, quod perueniri non debet ad sex. in l. nam hoc, ff. de condit. motib. in puncto Christoph. Martini Medici. examm. 56. d. num. 15. & est doctrina Barroli in l. pr. in princip. ff. quib. mod. pignus, vel hypotheca contrahatur &c.

10. Vnde dignoscitur danda esse positori retentionis exceptionem, Carlenx. de iudic. lib. 1. tit. 3. dispnt. 35. num. 18. 19. & 20. Gratian. d. cap. 269. num. 8. & scilicet de dicta decisi. Marsh. 66. num. 10. Merlin. de pignoris, & hypothecis lib. 4. tit. 2. quæst. 44. num. 8. 9. & 10. Cū illa facilitas, quam a dño concedatur, l. prima, ff. de pignori. Decian. conf. 94. n. 27. lib. 3. Hieronymus de

- de Leo decif. Valentin. pr. num. 23. lib. pr. D. Ferdinaad. *Arias de Mefa variat. refolut. lib. pr. cap. 17. per totum*, ubi ait, quod retentionem poffefforem in ius prioris fuccedere, & quod exceptionem retentionis fola acquitas tribuat, *l. fampnas q8. ff. de rei vendicatione, idem Arias de Mefa d. cap. 17. num. 12. & cap. pr. num. 4. & cap. 4. num. 5. fundat*, quod femper emptori dicta exceptio retentionis competat, nifi quantitas, quæ ex pretio ad antiquiorem creditorem peruenit, cum legitimis accessiuius offeratur, *Afflic. decif. 8. & decif. 16. Cypre. decif. 202. num. 4. de Franchis decif. 453. & decif. 550. n. 5. Barzium decif. 50. Faber in suo Cod. definitione 7. lib. 8. tit. 9. Intrigolius decif. 28. a. 5. Hieronym. de Leo decif. Valentin. pr. num. 37. lib. pr. Conflit. conf. 63. num. 8. idem Arias de Mefa d. cap. 4. n. 6. qui acerrimè infurgit contra Reg. de Ponte conf. 87. num. 6. lib. pr. fubfiftentem tantum emptori dari exceptionem aduersus ipsum debitorem, non autem aduersus alios creditores posteriores contra Accurfium in l. 3. Cod. de his, qui in prior credid. loc. ac etiam, quod fupra pofita conclusio communiter à præfatis Doctores approbat in casu, quo agitur de rei poffeffore, cuius pecunia est dimiffus creditor anterior, & fic videtur poffe applicari potiùs fupra noftram firmatam conclusionem in creditore poffidente causa pignoris, quam in emptore, qui rei venditæ dominium acquisiuit, iuxta ea, quæ fubtiliter, ut dixi, deducit de Ponte d. conf. 87. n. 3. versic. Es non spontè, sed casus est quia emis, & num. 20. cum feqq.*
- 13 Tamen quodam effectum retentionis DD. firmarunt pedes, eandem conclusionem procedere in emptore foluente pretium venditori ad fuam obligationem extinguendam, etiam absq. alio pacto fuccedendi in ius anterioris creditoris, ut in pauto firmat glos. in l. si posteriores, verbo fuccessisti, Cod. de his qui in priorum credid. locum. Beniusend. decif. Bonon. 30. num. 3. versic. Nam eam in primis, ubi ad interceptationem text. in l. Arif. ff. qui res pignori obligari possunt, multa deducit, & ad contraria refponder. Boerius conf. 47. num. 7. vers. Cum dicit. Augier. non effe verum Debitur primis, à quo acquisiuit, sed emptor rei &c. Intrigolius decif. 590. 28. num. 5. & 6. lib. pr. de Franchis decif. 97. nu. 1. & 2. Thefaur. quest. forens. lib. 2. quest. 30. à num. pr. cum feqq. idem Franch. de decif. 34. num. 4. Rot. post Pacific. de Salu. decif. 290. num. 5. vers. Tunc enim sufficit pretium rei empti, & hic in specie firmatum in d. ff. Romana Saluiani, seu Attenuatorum 19. Iunij 1647. S. præferam cum certum sis coram b. m. Arguelles.
- 14 Quibus omnibus neque fuit vifum obftare, qualitas pecunie, quæ redemptus fuit à Dominis de Diuerfis census, de quo agitur, nempe ex

pretio prædij empti, & venditi à DD. de Podijs, & sic intrare decif. Ludonij 68. num. 4. cum alijs, quæ cumulari possent.

Quia fuit responsum, quod dictum obiectum non obstat, quandoquidem ex lectura Instrumenti cessionum reportatarum liquidò elicitor Domin. de Diuerfis voluisse emere uomen debitoris Martinus Medices exam. 27. numer. 25.

14 Ideoque expressum voluerunt, quod huiusmodi redemptionem faciebant cum proprijs pecunijs, & fic non ex pretio bonorum emptorum, in quibus terminis videtur loqui Rosa penes Lu-

15 donij & si enim in manibus Domin. de Diuerfis effent tunc scuta 600. pro ea facienda extinctione equidem per venditorem mandata, non idè fequitur, ut pro mandante soluisse dicantur, Faber in suo Cod. lib. 2. tit. 25. definit. 4. n. 4. Quod regulariter diceretur, si Dom. de Diuerfis non fuissent se declarati emere de proprijs pecunijs, & non obtinuissent iurium cessionem à Dom. Censu anteriore; sique non id simpliciter agere, ut fundus liber efficeretur, maxime cum de tempore redemptionis effent creditores declarati antedictorum venditorum de Podio, quo casu poterant, sicut fuprà pacificè,

16 quippe etiam nulla, ut pluries dictum est, obfata cessione, fuccessissent in ius dicti primi creditoris, Faber in suo Cod. lib. 8. tit. 9. definit. 2. & 3. cum feqq. & definit. 7. et 8. per totam, Niger. de exceptionib. except. 1. §. 19. num. 26. Martinus Medices exam. 56. num. 16. & est text. rotundus in l. pr. Cod. qui posteriores in pignore habeantur.

Vtrà quod femper attendi debet, quod factum fuit, quam quod fieri debuit, prout in simili dicitur in procuratore obligato ad emendum pro Domino, quod si pro se emat, licet ex pecunijs Domini, sibi acquirit, non obstante obligatione, ad text. in l. molus in interest, ubi Bald. & alij, & in l. qui aliena Cod. si quis alteri, vel sibi, & fuit dictum in Boanien. Mandati 26. Iunij 1613, coram Pampilio, & eadem Rotā in notiffis terminis fundauit in illa Romana Saluiani interdicti Luna 12. Nouembris 1618. coram Rembaldo impressi. post Census de Censib. decif. 367. num. 2. & 2. in nouissima impressione.

17 Imò subdebat vnus ex Dominis, quod etiam si contemplari deberentur Domini de Diuerfis, tanquam foluentes pro Dominis de Podio venditoribus, & refpectu principalibus debitoribus census D. Ciomgi, &c. Adhuc cum hic conuertant tria illa requifita enunciatæ per Glosam in l. pr. Cod. qui in prior. Credit. loc. minime potest Dominis de Diuerfis denegari retentio, cum solutio tantò magis fit facta de pecunijs ipsorum DD. de Diuerfis, & fuit conuentum de iurum cessione, & pecunia ipsa ad primum creditorem peruenit causa liberationis fundi, quibus concurrentibus (ut ibi) Dominus pec-

18 unia

- euniam in locum primi succedit, *Roderic. de annu redditibus lib. 2. quest. 16. num. 48. & quest. 17. num. 1. & 2. Felician. de Censib. lib. 1. pr. lib. 3. cap. 2. num. 18. Amendans de Censibus cap. 34.*
- 19 num. 1. & quidem merito, quia cum negotium vile extinguens gesserit, non potest difficultari, quod agere, & retinere possit, *Petrus de Luna. conf. 38. num. 27. & 28. alias sequebatur, quod cautela, & diligenter emptoris adhibita in soluendo pretio creditori anteriori, sibi noceret, & e contra secundus creditor cum damno emptoris lucraretur, in puncto Cernus conf. 245. sub num. 13. Amatus variat. resolut. 7. num. 43. quod precipue vendicat sibi locum, stante de cessione DD. de Podijs, idem Petrus de Luna. citato conf. 38. sub num. 23. Negusant. de pignoris. 4. membro. 5. part. 1. num. 9. Carleual de Iudicijs lib. prim. tit. 3. disput. 35. d. num. 23. 29. & 30. cum seqq.*
20. Secundò pro responsione fuit ponderata, distinctio, quod aut reuenditio, & cessio fiat primo, & principali debitori census, aut fiat extraneo, seu Tertio possessori rei censuatz accollatorio, seu cessionario iuris luendi; Nam primò casu quòd ipse debitor principalis census extinguit, soluendo sortem, si cessionem reportaret, tunc incompatibilitas consideratur, cum nemo sui ipsius possit esse debitor, & creditor, sed soluendo principalis debitor proprium debium, statim extinguitur omnis actio, & actio, & passio non possunt stare in eodem subiecto, ut in vulg. Secundo versu casu videtur cessare incompatibilitas, quia tertius possessor soluendo, dicitur emere censum, licet utatur iure luendi sibi cesso à principali debitor, qui vel tertius possessor absq. impedimento incompatibilitatis acquirere potest iura cedentis, in puncto Cypre. Lasso decif. 16. num. 20. vbi ait,
- 21 quod venditor census in Instrumento venditionis duo facit; Primum vendit censum, & sic actum passiuum, & dicitur patris; Secundò acquirit pactum de reuendendo, & in hoc dicitur agere,
- 22 re, quia acquirit actionem redimendi; Unde dom cedit Tertio istud ius redimendi, cessionarius non repræsentat venditorem in illa actione passiva, sed solum in illa actione actiua, aded vt primus census per solutionem non remaneat extinctus, sed translati in tertium rementem, & pretium exorbantem, vt ratio citatur idem Cypre. dist. decif. 16. num. 22. & dictam distinctionem firmanit etiam *Fabritius Branebat. in. eius. conf. impresso post distam decif. Cypre. Lasso 16. num. 35. & 39. Girba decif. 87. num. 32. & 23. & sic in terminis inter principalem debitorem, & cessionarium iuris luendi distinguit Arias de Mesa variat. resolut. lib. prim. cap. 22. num. 8. 9. 10. & 11. vbi firmit, quod quando cessio fit tertio, seu cessionario iuris luendi, cessat repu-*

gnantia, & incompatibilitas, quæ tantum cadit in cessione facta principali debitori.

- Tertio fuit responsum, quod non ipse principalis debitor secit extinctionem, in quibus terminis loquuntur Doctores, qui in contrarium allegantur, & allegari possunt; secus tamen, quòd ipsemet emptor soluit anterioribus creditoribus rei emptæ, prout in casu præfenti fecerunt Dom. de Diuersis, quia tunc non est dubium, emptorem succedere in locum anteriorum creditorum absque villo pacto, & cessione, prout ita consuevit *Surd. conf. 183. numer. 18. Gratianus discept. forens. cap. 734. num. 18. & 19. cum alijs per Rotam in Romana, seu Anagnina. Saluani 16. Ianuarij 1645. coram R. P. D. Ferro Sues inter Rentem, cum qua distinctione Rota transiuit; Et tunc magis viget responsio, quàm quia Dom. de Diuersis tenebatur extinguere dictum censum anteriorem vigore pacti in Instrumento emptionis initij, iuxta decif. Rot. 135. 24 part. 6. recentior. & creditor de Ciomeis censuarius solutionem recipere, effugere non poterat, quia obligatus erat vigore pacti de retrocedendo in Instrumento census apposti, quo casu, accepta pecunia per creditorem, non potest difficultari emptorem in eius locum succedere, ex doctrina Bartoli in l. Arida appo. 25 sit. 3. vbi post Accursium rationem reddit, quia creditor pecuniam accipiendo, hoc velle intelligitur de Franch. decif. 97. num. 3. Mantich. lib. 11. de casis. tit. 28. num. 16. Negusant. de pignoris. membr. 3. part. 1. num. 45. Rota diuers. decif. 293. num. 5. Arias de Mesa variat. resolut. lib. pr. cap. 2. num. 3. & num. 5. rationes adducit valde suo ingenio dignas; Et quod creditor posterior hypothecarius, qui redempto censu antiquiorem dimisit creditorem cum propria pecunia, in locum creditoris dimissi succedat, siue per subrogationis pactum sibi prospiciat, siue nihil de successione conuenient, est ex, in l. pr. Cod. qui potiores in pignore, l. vltima Cod. de his qui vtrius prior. Cred. locum Anguilla confil. 26. num. 5. lib. 3. Cernus confil. 245. num. 13. lib. 2. idem Arias de Mesa in puncto Censuum eodem lib. prim. variat. cap. 10. num. 13. & per Rodericum de pignori redditibus lib. 2. quest. 26. num. 61. Confil. conf. 63. num. 10. & idem Arias de Mesa cap. 2. num. 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106. & 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 810. & 811. & 812. & 813. & 814. & 815. & 816. & 817. & 818. & 819. & 820. & 821. & 822. & 823. & 824. & 825. & 826. & 827. & 828. & 829. & 830. & 831. & 832. & 833. & 834. & 835. & 836. & 837. & 838. & 839. & 840. & 841. & 842. & 843. & 844. & 845. & 846. & 847. & 848. & 849. & 850. & 851. & 852. & 853. & 854. & 855. & 856. & 857. & 858. & 859. & 860. & 861. & 862. & 863. & 864. & 865. & 866. & 867. & 868. & 869. & 870. & 871. & 872. & 873. & 874. & 875. & 876. & 877. & 878. & 879. & 880. & 881. & 882. & 883. & 884. & 885. & 886. & 887. & 888. & 889. & 890. & 891. & 892. & 893. & 894. & 895. & 896. & 897. & 898. & 899. & 900. & 901. & 902. & 903. & 904. & 905. & 906. & 907. & 908. & 909. & 910. & 911. & 912. & 913. & 914. & 915. & 916. & 917. & 918. & 919. & 920. & 921. & 922. & 923. & 924. & 925. & 926. & 927. & 928. & 929. & 930. & 931. & 932. & 933. & 934. & 935. & 936. & 937. & 938. & 939. & 940. & 941. & 942. & 943. & 944. & 945. & 946. & 947. & 948. & 949. & 950. & 951. & 952. & 953. & 954. & 955. & 956. & 957. & 958. & 959. & 960. & 961. & 962. & 963. & 964. & 965. & 966. & 967. & 968. & 969. & 970. & 971. & 972. & 973. & 974. & 975. & 976. & 977. & 978. & 979. & 980. & 981. & 982. & 983. & 984. & 985. & 986. & 987. & 988. & 989. & 990. & 991. & 992. & 993. & 994. & 995. & 996. & 997. & 998. & 999. & 1000.*

rioribus ereditibus, sequendo alias decisiones apud Canal. decis. 635. & post Censum de Censib. decis. 451. num. 6. 7. & 17. ubi subdicitur, quod si pretium solum, pro quo fuit facta accollatio censuum, vim solutionis eiusdem pretij habens, ut in eadem de eis. 135. n. 2. par. 6. recepit. valorem rei venditæ non excedat, pro toto emptor sit tatus exceptione retentionis adversus posteriores creditores: id quod etiam egregie deducitur à dicta decis. 187. num. 16. vers. Quare a est. & num. 17. post Zacchiam de obligat. Can.

39 Quod similiter comprobati dicebatur ex verbis illis in Instrumento recomperationis census appositis scilicet (dedit, assignavit) per quæ non retrovenditionem D. Cesar de Ciomeis dictus Dom. de Diuersis facere intellexit, cum per dicta verba, seu clausulas non extinctio, sed domini translatio perficiatur, §. utque instituit. de actionib. l. de legato, ff. de legatis pr. Rebuff. in l. patron. ff. de verb. significat. & est doctrina Bald. in l. ubi adhuc in fine Cod. de iur. dotum, l. ordo Cod. de execut. rei iudic. at. Bart. in l. si constante, ff. solus matr. cum alijs relatis per Menoch. conf. 101. num. 6. Canalen. decis. 64. num. 7. & decis. 130. num. 6. par. 5. recent. & fuit dictum in terminis clausulæ, Assignavit, dedit, &c. in Persulen. augmenti 24. Maij 1647. coram R. P. D. Verospio S. quod autem, & prius in Regien. bonorum 23. Ianuarij 1647. coram Eminen. Corrado impress. post Censuum de fidei. decis. 25. num. 5. & magis in terminis respectu clausulæ (Dedit) ut per ipsam omnino domini translatio facta intelligatur, fuit dictum in Tributina Casti S. Angeli 9. Martij 1650. S. Neq. ob stare visum fuit, quod &c. coram

30 Melrio, ubi etiam de clausula Cessit; quod etiam manifestum sit ex alijs verbis in dicto Instrumento recomperationis appositis ibi (item omnia iura, & actiones quæcumque, & quascunq. sub quomodolibet competentes, &c. competentia, tam contra dictos Dom. de Podio, & eorum bona, quam aliter quomodocunq., tam vigore dicti Instrumenti & iur., quam sententia lata in Curia Intercessorum) Ex quibus verbis colligitur DD. de Diuersis emptores, & D. de Ciomeis venditorē voluisse facere propriam emptionem, & venditionem, cum translatione in dictos emptores omnium iurium dicto Ciomei competentium, ma-

31 xime accedentibus clausulis, consistentes, ponens, ita quod &c. ut tunc census dicatur reuenditus translatiue, non autem extinctiue, ut firmavit Rota post Censum de censibus decis. 359. num. 2. ubi ponderat prædictas clausulas, & in puncto eadem Rota post Merlin. de pignoris, decis. 83. n. 2. 3. 4. & 5. ubi pariter ponderantur supradictæ clausulæ, & late dixit Giomb. decis. 87. num. 20. & que ad finem, Felix. de censib. rom. pr. lib. 3. cap. 2. num. 19. Capyc. iur. diff. decis. 16. n. 14. et 15.

32 Qui egregie conuenit, ita quod clausula, Proius;

Inducat iurium cessionem, & translationem, vilius actionum, Barbof. de clausul. v. usque claus. 191. nu. 17. Censum de censib. quest. 71. sub n. 15. & in fortioribus terminis idem Capyc. Latro citat. decis. 16. 36. 37. 38. 39. Vbi fundat, quod quando reuenditio fit Tertio, in quo non adest defectus incompatibilitatis, prout adest in generali debitorē, tunc operatur translatiue, non autem extinctiue; & in puncto census, ut quant-

33 do adest verbum, Reuenditio, Imponet veram, & propriam venditionem, quando constat de voluntate partium, secundum quam verba potius interpretantur, Carleual. de iudicij disput. 35. num. 45. Censum de censib. quest. 103. num. 17. & in terminis Rot. post eundem Cens. decis. 367. à num. pr. vq. ad sepe.

Et Dominis etiam placuit responsio ad propositum per informantes circa supradictam iurium cessionem reportatam per Dom. de Diuersis à D. Cesare Ciomei, ut quicquid sit de ea;

34 Tamen, ut ipsa saltem virtutem habeat, transferendi, & conseruandi in soluentem primæ iura, & anterioritates ipsi creditori census competentes, ad effectum suam possessionem tuendi aduersus posteriores creditores, & sic dicitur census quidem extinctus, sed translatiue in tertium soluentem, ad effectum excipiendi, Rota post Cens. d. decis. 559. num. 20. versio. Et erit intelligenda, & magis in terminis decis. 308. post eund. Cens. & apud Merlin. decis. 666. num. 2. Vbi quod huiusmodi cessio, seu iurium translatio fit comparabilis cum extinctione census;

35 Nam per extinctionem emitur actio competens creditori census, & per cessionem emitur nomen, & actio creditoris census, ad effectum excipiendi aduersus alios creditores posteriores, ut in puncto etiam dixit Rota in Roman. Saluiani 27. May 1619. & 23. Iunij 1623. coram Puzosano, & videntia est decisio in Roman. Prælationis 2. Aprilis 1618. coram Reu. Dunozei impress. post Cens. decis. 308. num. 5. & 6. Quæ prænit gladium ad radicem cum illa decis. 135. par. 6. recent. & post Cens. de censib. decis. 559. & e.

36 Secundò non ob stare DD. visum fuit obiectum, quod cum per redemptionem dicti census sint confusæ actiones, & obligationes DD. de Diuersis, videtur extraneum, quod hypotheca, ut supra consula, seu extincta, ad eorum fauorem aduersus posteriores creditores reuiscere possit, l. quæ res, §. arcam, ff. de solution. l. aut qui S. final. ff. de iure fisci, l. nihil interest Cod. de solution. cum alijs per informantes, &c.

37 Quia fuit responsum, quod licet actio-nem confusio fiat, quando creditor succedit debitori, & è conuerso, tamen ut dicta conclusio procedat tantum in agendo, secus autem excipiendo, ut tunc non obicit confusio, neque dominium superueniens, ut ex Rodoz. & alijs ab ipso

- ipso citatis in terminis respondet *Anton. de Amat. variar. resolut. lib. 2. resolut. 56. n. 14. Bald. conf. 25. quast. 5. vol. pr. Valenz. conf. 15. num. 13. Berous conf. 45. num. 21. lib. pr. cum alijs per Salgad. in tractat. Laberynt. creditor. par. 3. cap. 2. num. 132.*
- 38 Neque tertiò obstat visum fuit obiectum, quod fors census pro demortua habeatur, enim nec idè quàm voluntati creditori solvatur, *Petr. de Lun. conf. 12. num. 10. & conf. 23. num. 9.*
- 39 Quà propter voluntati non licet facere actum Tertio præiudicalem, in his terminis *Ar. de Mes. variar. resolut. cap. 18. ad tex. 1. cum alijs per informantes adductis &c.*
- 40 Fuit enim primò responsum cum dilemma, aut D. Stephanus de Carolis vult se iuvare ex contractu redemptionis factæ per DD. de Diversis, & non potest cum ipsorum damno, *Ar. de Mes. lib. pr. cap. 17. per tot. vel pati debet, vt bona vinculata, & redempta cum ipsorum pecunijs ab eisdemmet DD. de Diversis retineantur, vel etiam debet offerre, ad tex. in l. si vnus §. & ante omnia, & ibi DD. ff. de pass. l. 1. Cod. si antiqu. creditor. Surd. decif. 266. num. 7. & 8. Mart. Medic. exam. 47. nu. 34. & decif. 74. n. 2. Neguz. de pignor. §. membr. 5. part. ampliatio. pr. nu. 2. vers. Nec in hoc, Afflic. decif. 8. per tot. & decif. 16. nu. 3. Morot. de iur. offrend. num. 33. & seqq. ac Arias de Mesa variar. lib. pr. cap. 4. num. 5. cap. 5. num. 3. cum alijs supra plena manu citatis.*
- 41 Aut verò non intendit dictus D. Stephanus de Carolis approbare dictam extinctionem, & sic fundi liberationem, & census habebitur pro non extincto, & DD. de Diversis aliquos dubio acquiescent, & possidebunt censum, ad tradita per *Ros. decif. 608. num. 6. in fin. part. 3.*
- 42 recent, & ratio est in promptu; Quia per imminentem bonorum euictionem non videtur irrevocabiler acquisitum ius, seu dominium, vt per *Prüll. ad Afflic. decif. 8. num. 3. & decif. 16.*
- 43 num. 3. & 4. & indubitat est conclusio in istis terminis, quod licet pignus in re propria non consistat, l. neq. pign. 45. ff. de reg. iur. Tamen
- 44 fuit responsum, quod obligatio pignoris non aliter dissolvitur, quàm si dominium plene, & irrevocabiler acquiratur, l. debitor sub pignore §. ff. ad trebellian. l. ex sextante §. Latin. larg. ff. de except. rei iud. *Alexand. conf. 100. num. 6. lib. 7. Azo. conf. 55. num. 19. & conf. 90. num. 2. lib. 1. Tyrac. de retrah. §. pr. glof. 7. num. 70. latissimè Merlin. Pignatell. contravenf. forens. lib. 1. cap. 27. d. num. 6. & 7. Et hic possent cumulari innume-*
- 45 *ri alij, quos consulto omitto; Cum re vera ad effectum retentionis, etiam absque alia iurim cessione, nulla sit facienda differentia inter possidentem ex causa pignoris, & emptorem, qui licet efficiatur Dominus rei emptæ, d. l. neque*
- 46 *pign. ff. de regul. iur. Quia tamen ab eodem emptore auocari posset per posteriores creditores, quodammodo loco pignoris res emptæ penes emptorem esse videtur, iuxta Text. in d. l. ex sextante §. Latin. larg. cum alijs per Gratian. dist. decif. March. 66. num. 8. 9. & 10. cum seqq. vbi ex Castrense, & alijs subdit, nescire, quo spi-*
- 47 *ritu, Glof. & Bart. contrarium teneant, & quod Bartol. inaduerfent. & persunç. cum opinione Glofæ per tranferit; Ideoque priorem opinionem mutaverit in melius pro hac parte concludendo in l. pr. in princip. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solvitur; Istaq. opinionem vti æquiorè, & humaniorè esse omnino in iudicando amplectendam per dispositionem Text. in d. l.*
- 48 *qui d. debitor; Ex ratione quia vt dictum est, quando dominium non est irrevocabile, minimè implicat concursus domini, & hypothecæ respectu emptoris, egregie post alios tuetur Carlen. de iudic. lib. pr. tit. 3. disput. 35. num. 18. & 19. Salgad. tract. laberynt. credi. par. 3. cap. 2. num. 139. & seqq. et num. 133. & 134. vbi latè, & in terminis strenuissimè fundat Arias de Mesa variar. resolut. lib. pr. cap. 48. num. 9. vbi ad futuritatem ponderando Text. in d. l. ex sextante §. Latin. larg.*
- 49 Sitque ex his sequitur, quod dominium quesitum DD. de Diversis emptoribus saltem respectu iuris offrendi, quod posterioribus competere non dubitatur, non nisi reuocabiler translatus dicendum est, *Surd. decif. 266. num. 7. Gratian. discept. forens. cap. 269. num. 12. Capyc. decif. 43. num. 5. Chart. decif. 19. num. 4. Hieronym. de Leo decif. Valentin. 53. numer. 23. Arias de Mesa variar. lib. pr. cap. 5. nu. 4. Anna conf. 57. num. 3. idem Capyc. decif. 302. num. 4. & in terminis ponderando dictum Text. in l. ex sextante §. Latinus larg. ff. de except. rei iud. dixit Rosa post Cencium d. decif. 308. num. 5. & 6. & fundauit Egomet in mea ad Surdum addit. decif. 76. num. 3.*
- 50 Quartò obstat visum minimò fuit obiectum, quod in presenti census extinctio habetur pro actu voluntario, ex quo creditor non poterat agere, ideoque pro illis nullatenus competat retentio, iuxta decif. *Canaler. 539. num. 2. in fin. & num. 3. et post Possibum de subbassationib. decif. 54. num. 8. cum alijs per Merlin. de pignorib. & hypothec. lib. 4. tit. 2. quast. 44. num. 28. Roç.*
- 51 *post eund. decif. 93. num. 14. & 15. Ex quo videtur tunc emptor solvens de propria pecuniâ in causam pretij, animam tantum habuisse seu ab obligatione ergà venditorem liberandi, non autem eximendi rem emptam ab onere, vel subintrandi in iura priorum creditorum; Vnde merito nec actione, nec retentionis exceptione iuuari poterit aduersus posteriores, iuxta doct. Accurs. in l. cum prior Glof. vltima, ff. de distract. pignor.*

pignori ubi Bartol. & Salycet. Id aperte tenent, & adducebatur Textus expressus in l. creditor 12. §. quoniam. ff. de distract. pignori. Cum alijs bene ad propositum ponderatis per Carles. de iudic. lib. pr. tit. 3. disp. 35. ex num. 11. lo. Franq. de Pont. d. cons. 87. & num. 7. 11. & 23. lib. prim. Deficientibus præcipue pactis de subintrando in locum creditoris dimissi; ut in his terminis dicebant informantes, consuliisse Altobrandin. cons. 7. per tot. lib. pr.

Tamen primò fuit responsum, quod est inspicendum; quare lex retentionem concedat emptori solvendi anteriori creditori adactus posteriori, vidè nisi, quia cum propria pecunia emptoris, sive dimissi creditores anteriores, & fuerint bona emptoris liberata: ex qua ratione, sequitur, quod siue voluntariè, siue necessariò, vel concessit debitum perfoluerit emptor, militat eadem ratio, tam in uno, quam in altero casu æquitate, dictam retentionem inducentis, cum ipsamque ratio militet, tam in extinctione census; quam in solutione alterius simplicis debiti, ex quo ònus consideratur ad esse ante solutionem, & postea per solutionem sublatum, & consequenter data eadem ratione, eadem debet esse totis dispositio, vulgarit. illud. ff. ad leg. Aquil. Paris. cons. 32. num. 5. lib. pr. Sard. decis. 59. n. 1. ubi ego notabilia adduxi: Ideoque dari emptori rei censuatz retentionem, si cum pretio rei emptæ creditores censuarios dimiserit, Carles. d. disp. 35. num. 24. Rosa post Cenc. de censibus decis. 366. & 367. & 368. ubi sub num. 2. Firmatur, extinctionem census factam ab emptore rei censuatz, censi rei factam translatione ad effectum conservandi iura anteriora, & ad effectum excipiendi, eadem Rosa post eund. Cenc. decis. 559. num. 2. Iarè Quorb. decis. 87. n. 20. 79. 44. 28. & fuit dictum in Assina Saluani 24. Ianuarij 1635. coram Merlino. Vbi fundatur, quod extinctio census est comparabilis cum translatione iurum, ad effectum sciendi, & defendendi adversus creditores posteriores, in puncto Ros. post Cenc. d. decis. 304. num. 2. & 7.

Secundò fuit responsum per unum ex Dominis, quod omnia exarpta in obiecto, & DD. ubi supra, loquuntur, quando solutio directè est facta creditoribus, quatis videntur ipsammet accollatio censuum, quo casu, licet solvendi actio non queratur sine iuri cum cessione, sed tamen est quidam effectum retentionis, prout bene respondet Arias de Mesa varlar. lib. pr. cap. 17. ex num. 16. cum seqq. Vbi pariter alia iura in contrarium adducta interpretatur, & Merlin. de pignoris. lib. 4. tit. 2. quest. 44. num. 28. & Rosa post eund. decis. 93. in fin. loquuntur, quando pecunia est liberè soluta venditori, qui deinde illam convertit in extinctionem census, ut videtur in eadem Ros. post Merlin. 18. ex seqq.

58 Ex quo quando pecunia est soluta venditori, respectu eiusdem, extinctio censuum est voluntaria, nec dici potest, quod soluit de aliena, pecunia, sed de propria: Vadè non mirum, si per illam extinctionem non trãseratur in emptorem ius retinendi: Quod tamen secus videtur dicendum in presenti, dum extinctio dicitur facta ab eisdemmet emptoribus, qui in censuum passum Dom. Cæsaris Ciomei accollauerunt, in quibus terminis non loquitur nec Merlin. nec decisio post eund. prout videre est, & comprobatur Ros. post Cenc. de censibus decis. 192. num. 7. & ead. Rosa post Zaccb. de oblig. Comm. in nouissima impressione decis. 187. num. 16. & 17.

59 Quæ loquuntur in puncto emptoris, qui in se accollauit census, quos postea extinxit, & soluit, & quod ista opinio in iudicando sit sequenda, quemadmodum ipsam sequuta fuit Rosa Roman. in illa decis. 135. part. 6. recent. per tot. Neque obiectum vltimo loco adductum citata depositum obstat visum fuit, scilicet quod dom. D. Landus de Diuersis fecerit depositum, in executionem conventionis primo loco initæ in instrumento emptoris cum Dom. de Podio, videretur cessare. Dominos de Diuersis dictæ extinctionem scilicet nomine proprio, sed nomine principalis debitoris, ad cuius fauorem, 60 cãtùm liberatè inducta dicitur: Cum eo ipso, quòd fuit factum depositum, statim fuerint extinctæ actiones, & consequenter cessiones subsequutæ, tanquàm fundamento carentes, non debent attendi, etiam ad effectum retinendi, cum alijs optimè per informates cumulatis per Tex. in l. elegant. ff. de pignoratitia actione, & Iarè Merlin. decis. 35. num. 9. & 10. Thor. nota decis. 68. num. 65. cens. 2. Rosa in istis terminis in Roman. Saluani 18. Februarij 1650. coram Emin. Corrado.

61 Cui obiecto primà facie valde videnti plures fuerant datæ responsiones: primà enim consistit, quod per depositum per Dom. Landum, de Diuersis confessionatum, non hoc ideo remansit extinctus census D. Cæsaris Ciomei, cum ad hoc, ut per depositum fiat extinctio, requiratur, ut creditor legitime sit requisitus, & interpellatus ad recipiendam pecuniam sibi debitam, illamque percipere recuset, ita quod sit necessarium, ut creditori realiter, & cum effectu offeratur pecunia, & citetur ad recipiendum, pretium vna cum fructibus decursis, & decurrendis, quemadmodum in nostris terminis tradit Cenc. de censib. quest. 113. num. 20. & n. 23. 24. & 25. Facchin. controuers. iur. lib. 2. cap. 42. versic. Sanè, Rosa post Cenc. decis. 296. n. 5. & 6. Quodquæ cum D. Landus nò fecerit depositum est nullius roboris, & momenti, & est permittendum si factum non fuisset Rosa notam Seraphin. decis. 143. & post Cenc. decis. 276. num. 2. & 3. Cenc.

- Cenc. in *trah. quast.* 103. num. 25. nouissimè *Salgad. in laberynt. creditor. part. 2. cap. 39. n. 69.*
- 63 & 70. Tantò magis, quia nequè depositum, sicut integrum, eum non fuerit depositat censu decursi, nec expensæ contractuum, & Gabellarum, quod requiritur vsque ad obolum, idem Cenc. de censib. quast. 111. num. 42. Rota post eundem Cenc. decif. 354. num. pr. & seqq. & decif. 296. num. 2. & decif. 297. num. 5. eadem.
- 63 Rota coram Merlin. decif. 744. num. 3. Nec præsumitur D. Landum soluisse fructus, cum solutio sit quid facti, & ab allegante probari debet, *l. quingent. ff. de solutionib. Mascard. de probation. conclus. 1324. num. pr. & seqq. Honded. conf. 39. num. 47. volum. 2. & latissimè fuit firmatum in Auximana Præsidij Luna 14. Ianuarij 1647. coram bon. mem. Blichio ff. est autem Depositum nullum, cum pluribus seqq. & s. tertio arget.*
64. Secundò fuit responsum, quod census in casu, de quo agitur, non potest dici extinctus, nisi facta reuenditione, & quietantia ad formam decreti D. Iudicis, qui tunc tantum per modum prouisionis penes ipsum D. Landum, præfatum depositum remanere mādauit, ex quo remedio prouisionali non infertur extinctio census, cum ad dictam, requiratur actus rectosimilis, quod coadiuuatur per statum Gabellæ huius inclitye Ciuitatis, mandans non posse fieri reuendicionem, nisi soluta Gabella, sine qua solutione, dominio non transfertur, prout latius in eo.
- Tertiò fuit responsum, & Dominis valde placuit, quod occasione deoctionis D. Philippi de Podio omnes creditores, ut solet, per proclamationem citati ad eorum credita deducenda, & iustificanda, & inter alios comparuit D. Cæsar de Ciomei, non obstantè asserto deposito ad eius fauorem, ut dicitur factò, & notificato censu, de quo agitur Domin. Iudici, & Consulibus, fuit declaratus creditor dicti censu, quem admodum D. Stephanus de Carolis pro suo, &c. ut clarè cõstat ex sententia in dicta Curia Mercatorum lata, quæ in actis est registrata, ex quo patet censum non remansisse extinctum de anno 1642. tempore quo fuit factum depositum, quod asseritur, penes dictum Landum, sed in suo robore fuisse de anno 1650. ut declaratur in præcitata sententia, cui &c. Et idè licet fieri potuit reuenditio de anno 1652. vna cum cessione per d. D. Cæsaem, d. DD. de Diuerfis hæreditibus beneficiatis D. Landi &c.

65. Quartò fuit responsum, quod circa dictum assertum depositum cum emanauerit oblatio, seu citatio dicto Cæsari Ciom. iuxta dispositionem cap. 18. lib. pr. Statutor. inducentis certam formam in faciendâ dictâ oblatione, seu deposito, quæ est, ut citari debeat pars cum termino minus saltim diei iudicij, cuius Statuti dispositio, seu forma cum minimè fuerit seruata

66 cum dicto D. Cæsare Ciomei, Actus dicitur omnino nullus, dum clara est conclusio, quod quādo tempus est appositum à statuto, seruandum est tempus, & qui non seruat tempus, non seruat statuti formam, vt ex Bald. & Saly. in authentic. qua suppliat Cod. de precib. Imperat. offerend. Lordo Cod. de execut. rei iudicat. Firmarunt Curtius Iun. conf. 166. n. 7. Socin. Iun. conf. 37. num. 10. Iason. conf. 191. col. 2. vol. 2. Roland. d. Vall. cons. 72. num. 7. lib. 3. & est Textus Singularis in l. scire oportet §. consequens, ibi, non aliter audiri, si non fuerit seruatum constitutum tempus §. de excusat. tutor. latè fuit dictum in Burgen. Nullitatis Professionis 16. Aprilis 1649. coram b. m. Arguelles §. Contrariam tamen sententiam circa medium, ubi quod quādo tempus est datum pro forma, nec addi, nec detrahi potest, nec minimum quid, quod ibidem latissimè comprobatur, & eò maxime, quia dictum cap. 18. lib. pr. Se refert Ad cap. 16. dist. lib. pr. in quò disponitur, quod eatenus personæ citatæ arentur ad comparendum, quatenus fuerit seruata forma ibidem tradita in vers. Et omnes, & singula citationes. Vnde sequitur, quod cum dictus D. Cæsar non fuerit citatus cum supra dicto termino, sed tantum pro die ultima 60. 67 dierum &c. Citatio ipsa, tanquam facta non seruata forma Statuti, nulla est, prout in illis terminis dixi in mea ad decif. Sord. addit. decif. 122. num. pr.

Demum fuit responsum, quod data validitate dicti depositi, adhuc sumus in eisdem terminis, quod competat retentio pro dicta summa depositata; Cum militent illemt rationes perpenzæ in principio Decisionis §. Equidem, &c. Et quod mediante dicto deposito de pecunijs D. Landi, bona fuerunt liberata, & creditores anteriores dimissi, quorum iura anteriora eum acquisiuerit dictus D. Landus, eum eisdemmet poterunt eius soli, & hæredes retinere, & se defendere à molestijs ipsis illatis à D. Steph. de Carolis creditore posteriore ad creditum D. 68 Ciomei; Cum depositum legitime factum vim solutionis habeat, & eundem operetur effectum, ac solutio, *Salgad. in laberynt. creditor. cap. 39. num. 72. & 74. part. 2. & sicuti mediante solutione iura fuissent translata in dictum D. Landum, ita & eodem modo translata fuere mediante dicto deposito; Et idè DD. firmarunt intrare eandem æquitatem, l. qui d. debitor, etc. Cuius æquitatem seruauit etiam Rota in illis terminis d. decif. 135. part. 6. recent. per tot.*

Ad alterum sanè caput, an esset danda immisso pro indiuiduo DD. de Diuerfis pro obolum rata, quemadmodum etiam dicto D. Stephano de Carolis pro eius cõcurrenti quantitate, DD. transierunt cum opinione Rota; Quam ipsa fuit sequuta in *Maceraten. Salimani 11. Martij 1647.*

69 coram Emin. Corrado S. Non obstat. Scilicet, dandum esse retentionem pro indulto dictis DD. de Diuersis pro ea rata D. Cafari Ciomei creditori anteriori soluta, iuxta conf. Bald. 52. obliq. primi sub num. pr. versic. Et ideo possessor lib. 3. & pluries secundum vitam facti contingentiam tenuit ipsa met. Rot. in Rom. Legator. de Columna 27. Ianuarij 1614. quæ est decisi 559. num. 5. versic. Ceterum part. pr. recent. & decisi. 388. num. 2. versic. Verum hæc exceptio, & sequens part. 6. rectus. Causæ. decisi. 652. nu. 5. versic. Vnde quomodo? & post Cenc. de Confibus deservit 18. in additione. Cum alijs pleno calamo cumulatim in dicta Macerata. Januarij 11. Martij 1647. S. Non obstat coram Emin. Corrado. S. Quare ita fuit decissum ambabus partibus pluries in vocis & in scriptis auditis, & acerrime informantibus. Amplius num. 10.

ARGUMENTVM.

Census an dicatur extinctus per confessionem extrajudicialem, quæ, an, & quando sufficienter probetur per testes licet inter se singulares de loco, & tempore. Solutionis præsumptiones ex quibusnam deducantur. Scriptura priuata quomodo satis probetur per comparisonem, vel per testes esse alicuius manu exarata. Statutum dans terminum peremptorium ad aliquid peragendum, an, & quando eo transacto, & nihilo peracto admittat illud peragendum in secunda instantia.

S P M M A R I V M.

Obligatio omnis per extinctionem census remanens subacta, & fructus illius vigore debiti amplius peti non possunt, num. 1. Confessio extrajudicialis an, & quando sufficienter probetur per testes licet inter se singulares de loco, & tempore, per quam an dicatur extitisse census, num. 2. 3. 7. 8. & 9. Confessio etiam extrajudicialis, & obstate parte facta plenè probat extinctionem census contra consuetudinem solæ de aquilone canonica, num. 4. Acquisitio canonica est seruanda in vtroque foro, quando versatur in materia iuridica potest, qualis est exatio eiusdem crediti duplicata, num. 5. Amplius num. 6.

Testis depositio examinati sine citatione, & partis interrogatorijs, ex æquitate substat, si repeti non possit ob eius mortem eueniens pendente iudicio, num. 10.

Testis sufficit, quod se remittat ad suum examen alibi factum, num. 11. Amplius num. 12.

Testis presumitur potius obliuiosus, quam dolosus, num. 13.

Testis non potest dici varius in secundo suo dicto, quod debet intelligi propter illud, de quo deposuerat in alio eius examine, num. 14.

Interpretatio est facienda, ut testis a mendacio, & falsitate soluetur, num. 15.

Testis diuersitas, & contrarietas tanquam levis momenti, & facili negotio ad concordiam reduci valeat, non est attendenda, num. 16.

Testibus dicta non sunt cauenda, sed adiuuanda, num. 17.

Solutio probatur ex præsumptionibus, & coniecturis videlicet solutionem concludentibus, num. 18.

Præsumptio tamen sane liquidissima probatur, ut creditur admittitur etiam contra publicum instrumentum, num. 19. Amplius num. 20.

Creditus solutus non potest differens extinctionem fructuum census, & quicquid iudicialiter, imò neque extrajudicialiter peritiorum, præstat coniecturam solutionis, num. 21. Respondetur Palam conueniri debentibus, num. 22.

Statuta quicquid præscripserint statim ad solutionem coniecturas, & præsumptiones recurreret, num. 23.

Præscriptio, & solutionis præsumptio quomodo inter se differant, num. 24. Amplius num. 25.

Taciturnitas in barede differente fructuum census petitionem post mortem illius acquiritoris, quid operetur, num. 25. & 26.

Præsumptio contra veritatem crediti oritur ex inordinatitudine, & resolutio ex diuturnitate longi temporis per non petitionem eiusdem, num. 27.

Publica vox, & famæ facit ad iudicium, num. 28.

Epocha contra scribentem plenè probat, num. 29.

Testes dubitativè deponentes plenè probant, an. 30.

Testis dictum probat, etiam si ipse deponat per verba videtur, iudicio suo, & similia; Quando creditus est in eo casu de sensu non credi debere, num. 31.

Testis deponens sibi videri, epocham esse scriptam ab aliquo characteris, aut quod pluries eum viderit scribere, & non habeo notitiam manus, probat, num. 32.

Scriptura priuata sufficienter probatur per manus ab alijs exarata, inde testis super recognitione examinatus dicat sibi videri scriptam manu talis, num. 33.

Verbum videtur aliquando importat, & denotat veritatem, num. 34.

Rot. Roman. coram Buratto decisi. 671. num. 7. Super recognitione caretis est contraria aliquid.

bus alijs decisibilibus eiusdem Tribunalis, quæ quomodo sint intelligenda, & attendenda, num. 35. 36. & 37.

Testis compater, & consanguineus non probat, num. 38. & 39.

Rei testibus magis statuitur in concursu, quàm Adversarij, num. 40.

Testi affirmanti magis credetur, quàm mille negantibus, num. 41.

Comparatio alius scriptura per quos fieri debeat, & qua requirit remissio, num. 42.

Cap. 53. Rot. Luc. dat terminum parti decem dierum utilium in prima Instantia ad probandum, & probatum habendum quicquid vult, & non aliter, num. 43. & 47. Fallit, num. 48.

Statui verba indudentia præsumptionem, & quantia terminum peremptorium ad aliquid peragendum, eo transacto, non est locus ulteriori examinationi, num. 44.

Interlocutoria, quæ fuit dictum, Instrumentum, seu terminum decem dierum esse exequendum, habet vim dispositivam, num. 45.

Recursus ab Interlocutoria executionis Instrumenti, seu termini de exequendo, remideri potest ex novis, & diversis probationibus, num. 46.

Probationes continuatæ illarum prima Instantia debent attendi etiam quædam Institia, vel iniquitas sententia debet iustificari ex eisdem actis, num. 49. Imò eas esse de actis prima Instantia, num. 50. Amplius num. 51.

Decisio III.

EX triplici fundamento censuerunt DD. constare de extinctione celsus pro summa scutorum 84. & sic locum esse renovationi executionis per D. Iudicem primarum instantiarum concessæ DD. Bernardo, & Ioanni de Vrsis vti cessionarijs Mariani filij q. Capitanei Francisci Barlanti d. census Acquisitoris contra Bartholomæum Io. Pierotti de Giovinno pro sentis octuaginta septem cum dimidio pro fructibus d. annui census decursis, & non solutis spatio annor. duodecim cum dimidio.

Ex probationibus namque coram nobis factis pro parte d. Bartholomæi satis visum fuit DD. liquere de extinctione d. census, cuius vigore relaxata fuit executio; Itæ vt propter reā oīis obligatio sublata fuerit, neque fructus illius vigore debiti, amplius peti poterint, *Comp. de Confibus q. 106. sub num. 12. & quæst. 119. num. 1. Rot. post mod. decis. 304. n. 3.* Et fuit dictum in Casenaten. *Consensum 2. Iunij 1644. coram Equo Cardin. Corrado, & in Civitat. Castell. Censu 10. Decembris 1649. in prim. coram R. P. D. Valsupio.*

Quod verò census per solutionem factam

à Petro Dominici Andreoni de mandato Bartholomæi Pierotti census debitoris Capitaneo Francisco vsque de anno 1638. de scutis 84. pro ea summa extinctus remanserit, probant duo testes in hoc Iudicio coram Nobis examinati; nempe Io. Puocetus, & Nicolaus olim Jo. Dominici de Giovinno, qui deponunt Capitaneum Franciscum, licet extrajudicialiter, & absente parte, fassum esse, sibi restitutum, fuisse capitale d. census, & sequè paratum ad omnem requisitionem d. Bartholomæi illius Instrumentum abolere, seu cassare.

Et quàmvis de huiusmodi confessione extrajudiciali deponant solummodò dd. testes inter se singulares de loco, & tempore; Nichilominus ea sufficienter probata remanet, ad latè tradita per *Cronet. de antiquiss. tempor. par. 4. versit. Sed eum nu. 9. & seqq. Sord. conf. 94. num. 46. lib. 1. Ambrosin. decis. Perusin. conf. num. 36. de alard. de probat. conclus. 379. n. 11. & seqq. Thomas. decis. 45. num. 5. & 6. Vbi plures cumulat; Menet. decis. Luc. 36. num. 16. & dixit Ros. decis. 87. numer. 4. par. 6. recedat. Ea ratione, quia cum hæc confessio sit actus reiterabilis; singularitas in testibus non dicitur obstaculo; sed est adminiculariæ; Ideoq. eorum dictis fidem non absumit; *Glof. de Rep. fin. l. ob carmen S. si testes, ff. de testib. Rot. dec. 432. num. 4. par. 4. tom. 3. recent. & firmitat. in Anconitano Decis. 4 Junij 1641. S. Primam enim coram R. P. D. Ferro, & in Spoletana Bonorum 7. Februarij 1648. S. Nec dici potest, coram Reverendiss. Terracon. & in Romana Pecuniaria, seu Legati 12. Martij 1650. S. Fin. coram R. P. D. Albergato, & in Romana Societatis Officij 27. Januarij 1653. coram eodem, S. Non obstat absolutio.**

Quod verò hæc confessio licet extrajudicialis, & absente parte facta, plenè probet extinctionem census contra consistentem, falsitatem equitate canonica, non esse in dubium revocandum, censuerunt DD. ex traditis per Cardin. Zabarell. Imol. & alios in cap. si cautio de fid. Instrum. *Gabr. conf. 71. num. 18. lib. 1. ob conf. 40. num. 37. Iulij. Rot. decis. 19. dicens sub num. 3. quod Rota semper hanc opinionem sequuta fuit, & decis. 53. num. 1. lib. 2. in spec. testis; Rot. apud Ludov. dec. 408. num. 2. & apud Buratt. decis. 228. num. 5. & decis. 239. num. 8. decis. 37. num. 6. coram Buratt. & decis. 788. num. 1. & dec. 87. num. 2. par. 6. 7. & 8. cum alijs plenam manu concessis in Romana Legati impressi, post Galgad. dec. 20. de firmat. in Afflicta, Pecuniaria 20. Iunij 1653. S. Firmat. coram R. P. D. Albergato confirmata 1. Iulij 1654. coram eodem; Quæ æquitas canonica, cum versetur in materia nutritiva peccati, qualis est*

est exactio duplicata eiusdem crediti, debet
servari in utroque foro, DD. allegati per V. aler.
de differe. inter utrumq. forum differ. 1. Cypre.
dec. 1644. Candelcan. decif. 17. num. 27. part. 1.
Etiam quod agatur contra heredes confiten-
tis, qui nequaquam talem confessionem im-
pugnare possunt, Bec. conf. 21. sub numer. 19.
lib. 2. Rot. penes Durast. decif. 243. num. 3. &
apud Coccin. decif. 152. num. 1. cum alijs in d.
Romana Legati post Solgad.

7. Et quatenus conclusio supra firmata, quod
scilicet confessio extrajudicialis plenè probet-
ur per testes singulares de loco, & tempore,
aliquam pati possit difficultatem ex authori-
tate Doctorum, qui contrariam sequuti fue-
runt septuaginta, quos recenset Excell. D. meus
Andreas, controuerf. 49. num. 1. Nulli tamen
dubium est, quin huiusmodi confessio talibus
testibus saltem semper probata remaneat,
quæ iuncta cum alijs præsumptionibus, & con-
iecturis inferius enumerandis, extinctionem
cessus suadentibus, plenè illius solutionem
probaui, vt bene per Rot. decif. 87. numer. 5.
par. 6. recent. Præcipue sanore confessionis
liberatoriæ, in qua leuiore probationes suffi-
ciunt, Cornazzan. decif. Lucan. 129. num. 2. Vi-
uin. dec. 486. num. 12. lib. 3. Hieronym. de Lau-
rent. decif. 62. per tot.

Prò secundo fundamento considerabant
DD. aliam confessionem eiusdemmet Capita-
nei Francisci præsentem parte emanatam, &
quam plenè probant Alexander Gulielmi Fab-
richieri, & Nicolaus Io. de Giomiano conte-
stes de loco, & tempore; Ex quibus licet
Alexander fuerit examinatus sine citatione, &
absque interrogatorijs partis; Nihilominus
eius depositio ex quadam æquitate substine-
tur; Ex quo pendente Indicium diem extremum
clausit, ideoque repeti non potuit, Rot. apud
Gregor. decif. 434. num. 5. Vbi Beltramin. n. 18.
Inquit, quod testes examinati nulliter, si repeti
non possint, eo quia sine mortui, ex quadam
æquitate eorū examen substat; Nicolaus
verò præterquam quod fuit repetitus in hoc
Iudicio coram Nobis, & eandem cōfessionem,
de qua in alio suo examine comprobatur, remit-
tit se ad dictum examen, in quo de eadem
11 confessione satis apertè deposuerat; Et suffi-
cit, quòd testis remittat se ad suum examen,
alijs factum, Rot. apud Durast. decif. 665. n. 1.

Nec obstat, quòd prædicta procedere pos-
sent, quan do primum examen testis fuisset va-
lidum, quale dici non potest illud Nicolai ex
dispositione cap. 81. lib. 1. Statut. Pnuersal.
12 Quia adhuc testis se referens ad suum examen
alijs factum licet nullum, nihilominus probat.
Rot. apud Seraphim. decif. 270. & 1247. num. 9.

& apud Greg. decif. 331. & ibi Adden. & apud
Dman. dec. 286. num. 5.

Nequè visa fuerunt DD. quicquam vrgerè,
ea, quæ opponebantur contrà depositionem
d. Nicolai, quod scilicet super Capitulis dicat,
confessionem factam à Capitaneo Francisco,
præsentem Bartholomeo, emanasse in præsentia
ipsius testis tantum; Dum in primo examine
dixerat, tunc temporis præsentem fuisse Ale-
xandrum Fabrichieri, quasi in hoc videatur sibi
contrarius, & per consequens fide non dignus.

Siquidem cum hic testis sit ætatis annorum
86, vt ipse faretur, bene potuit in primo exa-
mine recordari de conteste, & postea tractu
temporis ob ingrauescentem quotidie senec-
13 tatem de eo oblitisci; Et in reite potius præ-
fenda est obliuio, quam dolus, vt bene, &
ad propositum ratiocinatur Rot. apud Gregor.
decif. 194. num. 3. versic. Non obstat, & num. 4.

14 Præterquam quòd neque potest dici varius
hic testis in secundo suo dicto; Quia intelligi
debet de se tantum, hoc est propter illud, de
quo deposuerat in alio eius examine, ex tradi-
15 tis per Farinace. quest. 67. num. 353. Et sufficit,
quòd hæc interpretatio fieri possit, vt testis à
mendacio, & falsitate saluetur; Felin. in cap.
cum tu num. 13. de testib. Alex. conf. 101. n. 1.
lib. 7. Bertazzol. conf. crimin. 8. num. 13. lib. 10
Surd. conf. 350. n. 13. Rot. apud Greg. dec. 250.

16 num. 11. Et quatenus aliqua adesset diuersi-
tas, & contrarietas, quod ex supra dictis ab-
solute negatur; Hæc namque leuis momenti,
& quæ facili negotio potest ad concordiam
reduci, non est attendenda, iuxta notata in
cap. cum tu de testib. Rot. coram Martin. Andrea
decif. 20. num. 7. & decif. 307. num. 14. par. 7.
recent. & in Anconitana dotis 4. Iulij 1640. co-
ram R. P. D. Cerro, & in Romana Pecuniaria,
seu Legati 11. Martij 1650. coram R. P. D. Alber-
gato in fin. & in Assisen. Pecuniaria 20. Iunij

17 1653. 5. Minus vrget, coram eodem; Testium
enim dicta non sunt cauillanda, sed potius
coadiuanda, Bart. in l. de atate, num. 7. circa
med. versic. Sed contrarium, ff. de minorib. Corn.
conf. 119. nu. 6. ante fin. lib. 3. Alex. conf. 185.
sub num. 5. lib. 7. Rot. apud Greg. dec. 252. n. 1.
& decif. 351. num. 37. & 487. num. 6. & 7. &
firmatur in Romana Pecuniaria, seu locorum
monium 12. Maji 1644. 5. Nam contrarietas,
coram ho. me. Emin. Coccino.

18 Et quatenus hæc probationes (solutionis capi-
talis dicti census ex cōfessionibus Capitanei,
Francisci tam præsentem, quam absente parte,
emissis resultantibus, aliquam patenter dif-
ficultatem, non leue recipiant fomentum, &
adminiculum ex præsumptionibus, & conie-
cturis hanc eandem solutionem concludentibus,

- bus, & quibus probari solutionem, est de iure indubiatum, *Afflic. decif. 13. Mascard. de probat. conclus. 1324. num. 26. Surd. dec. 105. n. 6. Mart. Medic. decif. 84. num. 7. Menes. decif. Florent. 2. n. 3. Rot. nostras coram Merlin. dec. 61. n. 1. 4. Rot. decif. 154. num. 4. par. 3. recent. Etiam si de debito apparet per publicum instrumentum, Fontanel. de pass. nuptial. clausul. fin. Glaf. vrie. par. 2. num. 66. & 67. Androl. controuers. 57. num. 1. & seqq. D. Palma conf. 46. sub nu. 7.*
- 19 Vbi quod presumptiones iuris sunt liquidissimæ probationes, & admittuntur etiam contra publicum instrumentum, Magon. dec. Lucen. 27. num. 36. Rot. decif. 152. impres. post Fezzon. ad Stat. Urb. §. Sed quoniam, & dec. 292. num. 1.
- 20 par. 1. diuers. Principue stante statuto, vt in hac Excellentiss. Rep. quod in causis procedatur sola facti veritate iuspecta, in puncto Mart. Medic. decif. 34. Monac. dec. Florentin. 2. num. 19.
- 21 Prima autem solutionis coniectura oritur ex diuturnitate tanti temporis annorum scilicet 20. quo fructus huius census nunquam iudicialiter, Imò neq. extraiudicialiter fuerunt petiti: Cum vnoquodvis verisimile sit, quod si Capitaneus Franciscus verè fructuum huius census creditor fuisset, tamdiu illorum exactiorem non distulisset, *Afflic. d. dec. 13. num. 2. Facchin. conf. 1. n. 31. lib. 1. Menoch. conf. 1307. num. 15. Mart. Medic. dec. 84. num. 2. & decif. 85. num. 5. Merlin. decif. Lucen. 61. numer. 15. Monac. decif. Florent. 2. num. 11. Excellentiss. Androl. cum pluribus per cum relatis controuers. 57. numer. 1.*
- 22 Quæ coniectura cum sit communis à DD. approbata, non obstat id quod pro parte Dominorum de Vris replicabatur non sufficere, videlicet diuturnitatem temporis, nisi ad sit legitima præscriptio ad præsumendam solutionem inducitur, ad tradita per D. Palma. conf. 45. num. 60. Quia istud asserere, esset tedarguere opinionem DD. loquentium etiam de intervallo decem annorum, ex quorum lapsu voluerunt solutionis præsumptionem induci, & diuersa ad modum sunt allegare præscriptionem, & allegare præsumptionem solutionis ex diuturnitate temporis, quo Creditor exactiorem crediti distulit; Et si iustus sanè esset, qui præscriptione tutus, ad solutionis coniecturas, & præsumptiones recurreret, *Bruttigol. conf. ciuil. 118. num. 8. & 9. Androl. d. controuers. 57. num. 3.*
- 23 Vbi quod multum interest inter præscriptionem, & solutionis præsumptionem; Quid hæc versatur circa rem, & actum dubium; Illa verò circa certum, nempe quod debitum non fuerit solutum, sed extinctum, & sublatum cursu temporis, & præscriptionis.
- 24 Altera præsumptio solutionis oritur ex dilata fructuum huius census petitione post mortem Capitanei Fräncisci illius acquiritoris, & sic vt porriente probationes horum de Pierrotis, quæ haberi potuissent à d. Capitaneo extinctionis census verè consilio, *Afflic. d. dec. 13. num. 21. & 22. Mart. Medic. decif. 85. n. 9. Rot. dñi. decif. 152. versic. Quare deusque post Fezzon. Androl. dñi. controuers. 57. num. 15.*
- 25 Ex hac enim taciturnitate oritur præsumptio non boni iuris, *Alex. conf. 184. num. 17. lib. 1. Menoch. conf. 995. numer. 16. & de præsumpt. præsump. 135. num. 19. lib. 3. Munoz de rationem. cap. 33. num. 6. Cyriac. controuers. 280. nu. 9. & fort dictum in Anconitana Redditionis rationis 2. Decembris 1647. S. Censetur enim coram R. P. D. Ghislerio, & in Romana seu Spulerana Redditionis rationis 31. Ianuarij 1650. coram Emin. Otobobono impres. post Salgad. dec. 1. n. 9.*
- 26 Vbi quod ex hac inuicem similitudine resaliente ex diuturnitate tam longi temporis, oritur præsumptio contra veritatem prædicti crediti.
- Tertia potest desumi coniectura ex publica voce, & fama, quod census hic fuerit extinctus, probata per Leonardum Bertoli super 110. Interrogatorio, & per Christophorum Bertoli, & per alias fides extraiudiciales; Quæ publica vox, & fama facit saltem ad modicum, *Surd. conf. 94. num. 64. Gabriel. de probat. conclus. 1. num. 8. Afflic. decif. 337. num. 4.*
- 27 Quarto demum de extinctione dicti census constare cõstetur DD. ex apocha missa Capitanei Fräncisci exarata, & eorund Nobis exhibita, & formidè recognita, in qua Capitaneus Franciscus faceret, se recepisse scuta 80. ad computum capitalis census, de quo queritur;
- 28 Quæ apocha nullum dubium, quin contra Scribentem plenè probet, *Menoch. de præsumpt. præsump. 66. num. 7. & 8. versic. Vtrum respondetur lib. 3. Rot. in Romana Pecuniaria 9. Decembris 1644. coram clara mr. Bichio, & in Romana Census 24. Ianuarij 1646. S. Insuper autem coram bo. mr. Pezzingero.*
- 29 Et qudmvis Testes super recognitione manus adhibiti, omnes, nro excepto, deponant per Verbum, *Videret*; Essic dubitative dicentes apocham illis ostensam, ipsis videri scriptam manu Capitanei Fräncisci; Nihilominus sufficiens probationem ex eorum dictis exoritur existimant DD. Quamvis enim regularitè testes dubitative deponentes nihil probent, *Lancellotti. Gall. conf. 32. nu. 24. Menoch. conf. 1112. num. 1. & 3. Rot. apud Buratt. decif. 538. numer. 10. & 12. & firmat in Bononiensi Fideicom. de Piliis 5. May 1655. S. Nulla que*
- 30 vis coram R. P. D. Zerate: Nihilominus quamdò credulitas in teste est causata à sensu infestente,

rente, ita credi debere; Tunc etiam si testis deponat per Verba: *Videri indicio suo, vel similia*, eius dictum probat, ita magistraliter probat Bald. in d. *solam* qu. 5. Cod. de testib. quem sequitur Rubeus, conf. 46. num. 12. lib. 4. Et ad hoc multum possunt, quae dicantur in *Lectura* Cod. de testib. & Abb. in cap. *quies* eodem tit. Dicentes, quod ubi credulitas est proxima, sensus, per quem percipitur veritas, valebit. Illum non tale; Secus, ubi sit remota, & tali sensu. Quapropter cum testes adhibiti super recognitione characteris Capitanei Francisci, dicant sibi videri apocham esse scriptam illius characteris, & rationem sui dicti reddant, et quod pluries viderunt eum scribere, & ita habent notitiam manus, merito probant ex *Rubeo*. ubi supra in *Erin* p. 10. quod scriptura prius sufficiens probetur manu alicuius exarata, licet testes super recognitione examinati dicant sibi videri scriptam manu talis, dixit Gratian. dist. 9. forens. cap. 895. num. 33. & 50. Rot. apud Seraphin. decif. 525. n. 1. Vbi quod Verbum, *Videri* Aliquando importat, & denotat veritatem ex Bart. in l. *in primis*. de A. ventr. inspicit. n. Rot. apud Canev. decif. 593. n. 6. Card. Mante, dec. 79. n. 2. ubi quod ita sepius Rot. indicavit, Paul. Rub. resol. 28. num. 417. & segg. Nec, tamen Nos latius, Contrarium aliquando Rot. Roman. firmasse, ut coram Buratt. decif. 611. num. 7. Sed cum supra firmata opinio magis frequenter a Rot. recepta fuerit, illi adhaerere potius existimavimus; Et si tamen licet loqui de Supremo Illo, & Sacro Tribunali, cuius Maiestatem, & auctoritatem summe colimus, & veneramur, auctoritates per Buratt. adductae, vel nihil dicunt, prout Alex. conf. 33. nu. 21. lib. 3. Perall. decif. 768. par. 3. Farinac. 36. quafi. 69. num. 11. Vel loquuntur generaliter in alijs materijs, non autem in puncto recognitionis characteris, ut videre est ex Rot. coram Sanctiss. in Parmen. Status 24. Ianuarij 1607. Qua est decisio coram Grigor. 290. numer. 13. & coram eod. Buratt. in Colles. hareditatis 15. Februarij 1612. qua est inter eas impressas decif. 509. num. 10. Et si bene aduertatur d. decif. Buratt. in ea parte conclusionem hanc non, discussio articulo, sed obiter, & perfunctorie firmant; Decisiones autem attenduntur solum in eo, quod principaliter firmant, non, quod perfunctorie, & materia non examinata enunciant, Rot. coram Card. Seraphin. decif. 299. num. 13. decif. 17. num. 9. par. 7. recent. & fuit dictum in Bononien. seditionum, de Bargellinis 24. Novembr. 1651. f. Non obstat, coram Clar. numer. Bieho.

Et quamvis DD. de Vris quatuor examina-

ri curacrine testes, quibus nisi sunt probare, apocham exhibitam non esse scriptam manu Capitanei Francisci; Nihilominus esse magis credendum primis testibus Bartholomaei Reij, quam his postremis Actorum, dijudicaverunt DD. Omnes enim isti (excepto secundo) qui est Comparator, & Coniungimus Mariani Cedentes, & super non probant, ut de primo tradant Alex. conf. 143. n. 16. lib. 2. Rot. nostrae coram Martini decif. 34. num. 10. Et de secundo firmant Pericles, quafi. 54. num. 1. Coram Rot. decif. 35. num. 1. Depomne de eorum credulitate 3. Beis, concursu statim magis testibus Reij, quam Actoris, Gabr. de testibus conclus. 4. num. 42. Menoch. de arbit. cap. 8. §. 1. apud, qu. 154. n. 52. Lepid. decif. 19. §. 2. Et quamvis ita. Praecipue quando testes Rei affirmant, illi vero Actoris negant; Cum regulariter magis credatur vobis testi affirmanti, quam ille neganti; bus, Farinac. de testib. quafi. 65. num. 300. Rot. coram S. de Gregor. decif. 449. num. 3. & alij passim. Et ita, ut super fuit animadvertum; quod omnes testes pro parte DD. de Vris examinati fundant suam depositionem negativam super comparatione chartarum scripturarum manu Capitanei Francisci exaratarum, quod est non testis, sed Peritorum partes, & minus assumere; 42 Comparatio enim ista debuisse non ab ipsis, sed a Peritis fieri servatis, & adimpletis omnibus requisitis de quibus in *sumptus* Cod. de fidei Instrum. tacite intere, exaratur per Farinac. in *frugum*. litter. Comparatio d. n. 468. §. 1. quae ad n. 494. & per Foren. ill. ad Buratt. decif. 121. n. 6. & laet per Rot. in Romana Pratensis Eidic. omni de Strozzij Peritis 17. Februarij 1645. coram R. P. D. Cerro impressa per Fougliau de Sacro Rot. Romana Auditorio. lib. primo. cap. 8. fol. mibi 144. Quae cum non fuerint a testibus DD. de Vris adimpleta, eorum depositiones nihil obesse, consequuntur DD. contrarij probationi per testes Bartholomaei super veritate characteris Cap. Francisci factae. A. etiam, uti supra. 43 Superest, ut dispositioni cap. Rotae 53. in qua plurimum insisterent Informantes pro DD. de Vris satisfaciamus; Dicebant itaque, quod nullum genus probationis poterat deduci in hoc recursu; sed totum illud, quod ex natura Iudicii poterat per partem deduci, et allegandum, & deducendum in prima Instancia Intra tempus decem dierum vtilium, eisdem parti assignatum, ad probandum, & probatum habendum; Cum terminus d. cap. 53. Rotae assignatus, sit legalis, & peremptorius, ut patet ex illis verbis scilicet; Quod terminus decem dierum vtilium, & non ultra, nec prorogari possit, sed his transactis est. Ex quibus verba cum sit ducatur

ARGVMENTVM.

Pacto inter contrahentes inito de quomodoocunque, & qualitercunque non alienando, vel in alios transferendo iura emphyteutica, vel illius melioramenta sine expressa licentia Concedentis extra comprehensos in contractu, an illo non obstante, possit astringi Dominus directus ad præstandum consensum de alienando in alios æque Acquirentes idoneos; & an Iudex in casu denegationis illum supplere possit.

SYNOPSIS.

Emphyteuta de iure est licitum iura sua in alium transferre, num. 1.
Prohibitio legis, unita cum prohibitione hominis, omnes casus sub eadem inter prohibitionem includit, etiam eos, qui aliis essent liciti, & permitti, num. 2.
Dominus compelli non valet ad præstandum consensum in casibus de iure permixtis in alienatione, quando ad sunt duæ prohibitiones legis & hominis, num. 3.
Alienatio bonorum linclatorum absque licentia Domini directi ab initio interdicta videtur, si aliud legale prohibitionem ad sit etiam contrahentium explicita, num. 4.
Pactum, & contrahentium prohibitio à principio acquisitionis, alienationem faciendæ resistit, num. 5.
Emphyteuta non potest alienare, nisi cum consensu Domini directi, & nisi ipso requisito, num. 6.
Consensu à Iudice mandari potest haberi pro præstato, suppleto si sit Dominus directi recalcantis eam, præstata, num. 7.
Consensum quod præstat Dominus directus, & quod præstare tenetur, paria sunt, num. 8.
Prohibitio concepta per duas dictiones negativas, resolvitur in permissionem alienandi cum consensu, num. 9.
Prohibitio unica negatiua facta videtur absoluta, & indefinita, ut alienationem quamlibet prohibeat etiam in casibus de iure permixtis, num. 10.
Dominus directus, cum ex duplici negatiua potest cogi ad præstandum consensum in alienatione, & ex unica negatiua cogi nequeat, datur satis, num. 11.
Cláusula, ad habendum, apposta in aliqua Inuestitura, sine contrahente, quid operatur, num. 12.
Idem, & 13.

Cláusula generales Inuestitura, aliis apta comprehendere extraneos, quid impotent, & quam restrictionem continent, aucta prohibitionem expressa cum una tantum argutia, num. 15.
Prohibitio alienationis maior consiliis à partibus apposta, plus attendi debet, quàm Cláusula generales, ad habendum, & similes, ut plurimum apponi solita per Hospites, num. 16.
Verba: Qualitercunque, & quomodoocunque apposta in Inuestitura post pactum de non alienando, secundum rationem rebus sermonis comprehendunt omnes modos, & casus etiam ultra expressos, num. 18.
Ampliatum num. 19. & 20.
Dominus directus potest denegare consensum emphyteuta, quando proponit personam ex pacto, & conventionem prohibitam, num. 21.
Prohibitio expressa de non transferendo iura licelli in extraneos, non potest cogere Dominum directum ad præstandum consensum in eos, num. 22.
Pacta, & conventiones unicuique licet rebus suis apponere, quæ omnino seruanda sunt, num. 23.
Obligatio, seu hypotheca de Iure Communi non est proprie alienatio, num. 24.
Lex constituta, & expressa à contrahentibus non potest ullo modo inficiari, num. 25.
Emphyteutis nullam propriam naturam habet, nisi eam, quæ à partibus ipsi tribuitur, num. 26.
Prohibitio subsequens eternat vires præcedentium, Cláusulam, num. 28.
Decis. 197. par. 2. recent. seu par. 3. decis. 186. & Grat. conl. 26. num. 1. q. lib. 1. cum alijs &c. quomodo sint intelligenda ad materiam, num. 27.
29. 30. & 31.
Consensus delegari potest, quando versatur in mera, & propria venditione nominatim prohibita, & contenta expressè in pacto, num. 32.
Statut. Vniuers. Lucæ cap. 11 §. in fin. lib. 2. permittit emphyteuta alienare iura, & meliorationes, requisito Domino directi, num. 33.
Pacta, & conventiones partium aliter disponensidem derogant legibus, & seruanda sunt inter partes, num. 34.
Si ætenuis disponens idem, quod Ius Commune, & ad illud expresse se referens, recipit easdem limitationes, & declarationes, quas recipit idem Ius Commune, num. 35.
Emphyteutis, quando exstimator magis locatio, quàm emphyteusis, num. 36.
Emphyteusis potest esse emphyteutica, & pactiata, vel mixta, num. 37.
Emphyteusis denotatur per verba in Inuestitura apposta, & quamam debent esse, num. 38.
Emphyteuta si nominet Personam pro emphyteuticarium in illariorum, ad effectum ut dicatur idonea, qua requirantur, num. 39.
Idoneus quisque præsumitur non autem quod sit idoneus, num. 40.

Posseium aliquod requiritur ad hoc, ut quis possit dici habere de proprio, num. 41.
 Alienationem iurium liuellariorum prestandam in aliquem facere, tenetur concludenter probare, illum esse idoneum ad soluendum canonem, quia est qualitas requisita, num. 42.
 Persona pauperes, vel minus idonea ad soluendum, remissive enumerantur, num. 43.
 Redditus, & fructus patrimonij, & non proprietates bonorum attenduntur ad probandum diuitias, aut paupertatem, num. 44.
 Idoneitas extrinseca non praesumitur, num. 45.
 Maxime in praedictum Tertij, num. 46.
 Idoneitas quando à lege praescribitur, semper est intelligenda cum aduersione, num. 47.
 Non est querendus modus in scripto, cum sit flandum decisionibus indiuidualibus, num. 48.
 Rotae Romanae auctoritas ceteris antecellit, num. 49.
 Visus iudicij in expensis condemnatur ex regula, contra succumbentem in lite, num. 50.
 Appellans à sententia valida, non potest ob expensis liberari, num. 51.

Decisio IV.

DOna, Vrfula Petri de Luca vsque de anno 1638. sub die 17. Octobris per Instrumentum publicum rogatum per Eg. Ser. Anton Carolo concessit ad liuellum, seu emphyteusim Dominico Gabrielli de Vurno, & Carolo eius filio vsque ad tertiam generationem vniam domum Luca postam cum apoteca, & alijs suis pertinentijs pro annuo canone scut. 28. pacto adiecto, quod dicti Dominicus, & Carolus non possent, neque eorum descendentes valeant eorum iura dicti liuelli, & melioramentorum alieni vendere, cedere, donare, & in dotem dare, seu aliter quomodocunque, & qualitercunque alienare, vel in alios transferre sine expressa licentia d. D. Vrfula concedentis, vel suorum heredum, & successorum extra comprahensos in praesenti emphyteusis, alias cadant à beneficio concessionis, & liuelli, ac melioramentorum, ut latius legitur in dicto praefato instrumento inuestiturae, cui &c. Et cum praedictus Dominicus eadem domum pluribus meliorationibus auxerit, & ad usum furni redegerit, ac exercitium furnarij vnà cum Carolo eius filio exercuerit vsque ad annum 1652. quando vitam cum morte commutauit; Quapropter dictus Carolus eius filius decrenit praefatum exercitium deferere, & iura vtilis domini super dicta domo sibi competentia cedere Simeoni quon. Michaelis Angeli Valentini de Villa ad Rhodium pariter furnario Luca habitatori pro pretio scut. 200. & ideo cum citare scissit d. D. Vrfulam ad videndum pronunciari bona,

de quibus in dicto Instrumento liuelli, fore, & esse vendenda, dictamque D. Vrfulam teneri, & obligari esse ad praestandum consensum praefata venditioni, & recipiendum in vtilem Dominum dictum Simeonem Michaelis Angeli Valentini eorundem bonorum Emporem, & in casu contumaciae, vel recalcationis, ad videndum pronunciari, dictum consensum haberi pro praestito, ut latius habetur in actis pte me instantiae sol. 5. in ordine. Et compilato processu super tali petitione coram D. Iudice Ordinatio attendit ad statum D. Vrfulae ipsam absoluenso à petitis pro parte dicti Caroli, qua sententia fuit interposita appellatio, per eundem ad Rotam; & cum causa esset in iudicio expeditionis iudicij dobitu coram DD. meis, an esset bene, vel male iudicatum, & DD. vnanimiter dixerunt vna mecum fuisse bene iudicatum, & male appellatum. Moti ex pluribus in iure satis solidis fundamentis.

Primum itaque fundamentum deductum, fuit ex praefato Instrumento liuelli, ubi pactum legitur expressum, quod Carolus Gabrielli vtilis Dominus, siue &c. non possit iura super dicta Domo sibi competentia alienare sine expressa licentia dictae Vrfulae Dominae directae quomodocunque, & qualitercunque &c. Cuius vigore sequitur, quod licet de iure sit licitum emphyteuta iura sua in alium transferre ad tradita communiter per DD. in l. final. Cod. de iure emphyt. Tamen praedicto pacto stante, alienatio ex causis alijs de iure permixtis fieri non potest, ea ratione, Quia quotiescunque adest prohibitio legis vnica cum prohibitione hominis, omnes casus sub eadem prohibitione includuntur, etiam ij, qui à alijs essent liciti, & permixti, iuxta tex. S. sanctissimus aut. de alienat. & emphyt. Imola in l. filius familiae, S. Dini, vers. Extra Glossam, & ibi Alex. num. 2. circa medium, ff. de legatis pr. Salycet. & Bar. in l. ea lege, num. 1. ad fin. Cod. de condit. ob causam, Bald. in cap. pr. §. praeferre de caput. Corradi post Glossam in l. 2. Cod. de usu capion. pro emptore, Rodoan. de rebus Eccles. non alien. quest. 19. num. 81. & seqq. Addentes ad Clarum in §. emphyteusis sub num. 4. vers. Item baid potest donari &c. Fabianus de donat. de emptione, & venditione 4. q. principalis num. 15. & 26. Cald. Pereyra de renouat. emphyt. lib. prim. quest. 16. num. 12. Restat. de fructu cap. 9. concluf. 46. num. 8. & 9. & ibi Addentes littera E. Cyriac. contronersi. suens. contronerci. 222. num. 63. notissimè Franc. Maria Praetor. variar. resol. lib. 1. cap. 17. nu. 27. qui sub num. 56. infinitos DD. cumulat; & in terminis nostris, quando ad istum duae prohibitiones vna legis, & altera hominis, quod ipse operentur, ut neq. in casibus à iure permixtis,

permissis, alienatio fieri possit, ita vt Dominus compelli non valeat ad praestandum consensum, *Franciscus Crualdi meus Germanus in obsequio ad Petrum de fideicom. arat. 38. fol. 163. col. pr. versif. Siquidem respondeatur, qui plures allegat, in prefatione Veneta 3.* Et pro hac opinione vt magis communi confluunt Rmin. conf. 183. num. 12. lib. 2, vbi inferit, quod nec etiam ex causa dotis potest alienari, et conf. 161. num. 24. lib. 4. *Decius conf. 349. post num. 3. versif. Pratesius, Natta conf. 481. num. 17. et seqq. Iafon. conf. 227. col. pr. in fin. versif. Item prohibito lib. 2. Sord. conf. 323. n. 3. in puncto Riminald. Iem. conf. 782. num. 128. Sardeldi. conf. 14. nu. 13. et seqq. lib. pr. Simon de Prates conf. 54. nu. 4. 5. et 6. Barzaf. conf. 199. nu. 12. versif. Non puto, et nu. 48. et hanc opinio- nem ita communiter in Tribunalibus seruatiā, firmat *Speculac. dec. for. Eorh. 110. num. 78. et 79. cum seqq. part. 2. ac etiam Rosa Romanā apud Cenc. de Cens. decif. 74. numer. 5. et apud Zundouf. in puncto emphy. dec. 529. n. 1. et 3. et in iure est indubitatum, quod quando vltra legalem prohibitionem, adest etiam contra- hentium explicita prohibitio, de bona libella- ta possunt alienari absque, seu sine licentia Domini directi, dec. 62. vi huiusmodi duplicis prohibitionis videtur penitus interdicta omnis, et quancunque potentia alienandi distan- domum, seu ipsius melioramenta vsq. ad inie- ctio, vt terminis fuit firmatum in Bononiens. Bonorum 7. Iunij 1647. coram R. P. B. Melin. *versif. Qua prohibita, Ita quod neque minus ad ef- fectum vendendi liceat alienare, etiam in per- sonam habilem, ac infirmationem consequen- di.* Cū huiusmodi pactum, & contractus tunc prohibitio recitat a principio acquisitionis, vt sic distinguendo opinionem *Speculato- ris tit. de locato, §. nunc aliqua nu. 148. firmatit Rosa apud Gregorium citat. decif. 328. num. 13. et decif. 212. num. 31. cum plurib. seqq. partib. recent. et in terminis nouissime fuit firmatum in Caletan. Bonor. 10. Iunij 1648. coram R. P. B. Cerro, §. Qua nullam in propositio recipimus dubitantes, impressa in decisum ad me cum talis post Salgad. in tractat. labyrinthi. *Credis decif. 79. num. 11. et in fin. et q. 57. cap. ab. n. 10.* Secundū pro substantia decisionis fuit per- vnum ex DD. consideratum, quod attenta dicta inuestitura, ac pactis in ea contentis, non versamur in prohibitionem concepta per duas conditiones negatiuas, nempe, vt non possit alienare, nisi cum consensu Domini directi, vel nisi ipso requisito, quod idem est per text. in cap. potuit extra de locato. c. l. final. S. si duorum Cod. de iure emphy. Fulgion. de iure emphy. tit. de alien. emphy. quafi. prim. num. 229. et seqq.***

Roland, conf. 96. num. 16. & 17. vol. 4. *Surd.*
 decif. 320. num. 36. & ludez in casu recufationis,
 quod Dominus nollet preftare confen-
 fum, potest mandare ipsum haberi pro preftito,
 fupplendo in hoc factum dicti Domini di-
 recti ad tradita per Alex. in puncto conf. 37.
 num. 6. lib. 2. & paria sunt; quod confensum,
 preter Dominus directus, & quod preftare
 teneatur plicet recufauoris. *Idem Menoch. de ar-
 bitrariis casu 182. num. 15. & 18. Surd. conf. 182.*
 num. 76. et seqq. *Berazzol. conf. 5. num. 15. lib. 2.*
 in terminis Rota apud Ludovic. decif. 320. num. 4.
 Et sic quod prohibito est contepta per duas
 ditiones negatiuas, refoluitur in permiffio-
 nem alienandi cum confensu, & doctrina,
 Baldi in lib. volucras 4. num. 70. versio: *Rota con-
 cessum Cod. de fidelit. Rom. conf. 127. num. 3.*
 circa medium lib. 2. *Decian. conf. 70. num. 17.*
 et sequen. lib. 4. *Gratian. difcept. forens. cap. 416.*
 num. 4. *Rota apud Barata. decif. 206. num. 23.*
 eadem Rota latiffime in *Sarfenatis. fendi 23.*
 Junij, & 18. Octobris 1645. coram Reuerendiss.
 D. *Dauog. Decano*, & in eadem *Sarfenatis. fendi*
 3. Julij 1645. coram Emin. Ordothopo. Non obstat.
 Ac in casu de quo in dicta inuestitura, facta
 Dominico, & Carolo Gabrieli et supra,
 vnica adeft negatiua, ibi: *Passo adfecto, quid*
dicti Dominus, & Carolus non possent, neque
eorum descendentes valeant eorum, iura dicti
belli, & medietate mentium alius vendere, cedere,
donare, in dotem dare, seu aliter quomodocumque,
& quodcumque alienare, vel in alios transsere
sine licentia expressa dicti D. Principis conceditis;
 Nam ista casu prohibito antedicta videtur
 absolutu, & indempnata, & vt alienatio quevis
 sit prohibita, etiam in casibus a iure permiffis,
 vt clare dicitur ex dicta *Sarfenati. fendi 3.*
Julij 1645. coram Eminenti. Ordothopo. Non
obstat, versio: Quia, & in eadem coram Reuerendiss.
D. Dauog. Decano.
 Et ratio discretaria in eo consistit, quia
 primo casu prohibito cum duplici negatiua,
 secundo Doctores supra allegatos, refoluitur
 in permiffionem, & Dominus directus potest
 cogi ad prestandum consensum, qui ex tunc
 censetur permiffus; Secundo vero casu, de quo
 in dicta inuestitura agitur, prohibito, est
 simplex cum vnica negatiua, & ideo hac in
 suo robore negatiuo, & Dominus alienationi
 consentire non tenetur, & neque ludez potest
 supplere, prout in puncto prohibitionis, alie-
 nationis sine consensu Domini rationeque,
 ac distinguit Ia. Franciscus *Aponderus 2. num. 6.*
 & seqq. & conf. 82. num. 58. & 59. lib. primo.
Cesar idem decif. 2. num. 40. & 41. & ita in
 terminis fuit firmatum per *Rotam in Casteo.*
Bonaria 3. Decembris 1646. S. Proquarum.

Rota dicta decif. 74. num. 5. post Cenc. de Cens. & apud Seraphim. decif. 794. num. 9. & ratio est, quia ubi per speciale pactum est prouisum, quod emphyteuta non possit obligare, seu alienare bona emphyteuticam, quamuis de iure communis non sit prohibita obligatio, seu hypotheca, cum non sit proprie alienatio, ad creditum per Clarum in S. emphyteusis quas. 18. et 21. Gratum conf. 54. num. 5. lib. pr. Tamen, quando lex est constituta, & expressa a contrahentibus, non potest vilo modo inficiari, Seraphim. citat. decif. 794. quod totum apertissimis verbis patet ex dicta l. fin. Cod. de iure emphyt. in illis verbis: *Sancimus siquidem Instrumētum emphyteuticum super hoc casu aliquas passionēs habet, eas obseruari.* Vnde videtur Iustinianum pro omnibus mandasse seruari pactum, & postea, eo non existente, concedit (præpō tamen consensu Domini directi) fieri alienationem iurum, & melioramentorum per emphyteutas; Cum emphyteutis nullam propriam naturam habeat, nisi eam, quæ a partibus ipsi tribuitur, DD. in l. 2. ff. de iure emphyteut. Socini in l. 2. conf. 90. lib. 3. Natta. conf. 94. num. 18. & conf. 114. num. 6. Afflict. decif. 94. num. 2. cum seqq. Lapidus decif. Luc. 48. in principio, Rota decif. 669. num. 4. in fine per pr. recent. cum alijs. primo l. 2. consil. 7. de iur. iur.

Quibus non obstant Decisiones, quæ in contrarium fuerunt adductæ, nimirum 294. par. 2. recent. seu par. 3. decif. 286. Nam ibi solum loquitur de concessione habente explicatam facultatem alienandi in extraneos, & ibidem num. 6. Quænamodum neque Decisio Cavalieri obligare visum fuit, 295. Nam ipsa loquitur in inuestitura nullam habente prohibitionem, quæ tamen obcurrit in casu nostro, & de supra fundauimus, & nunc vires præcedentium elucidamus, ut in terminis respondet Rota in foro Compeniensi. emphyteutis vordam Merlino, quæ est decifio 74. num. 8. cum seqq. par. 6. recent. & fuit firmatum in Caterina Bonorum 10. Iunij 1648. S. R. prouide. coram R. P. D. Cerro.

Neque obstant dicta per Gratum conf. 86. num. 14. lib. pr. Fulgini. de alienat. un. 4. per Rotam apud Ludouic. decif. 430. num. 8. & per eandem decif. 180. num. 3. par. pr. recent. 259.

Nam fuit responsum, quod Ludouic. est sibi contrarius in decif. 329. num. 1. & 13. ubi nostram opinionem pluribus auctoritatibus firmat, & idem tenuit Rota dicta decif. 74. post Cenc. de Cens. Et aciem nouissimè eadem Rota in toties allegata Caterina Bonorum 3. Decembri 1646. coram Iunij 1648. coram R. P. D. Cerro, cum alijs per speciem decif. fori celestissimi 120. num. 78. & 79. & seqq. par. 2. per Fulgini. verbi hinc notandum sententiam sequentes fuit

quidquid dixerit dicta num. 203. dum in 2196. Baldi rationem efficacem appellat, & auctoritatibus roborat; Vtrūquod potest dici de Fulgini, quod diximus de Crato, & Corbulo, quod ipsi non sint tanto auctoritatis, ut recedendum sit a superiori communis sententia, munita auctoritate Glof. de Barr. Baldi, & dicitur Natta, Ruini, Salsus, Imole, & aliorum antiquorum, vltra quodemos a me supra cumulat. 1. Primam itaque fundamentum per totum, qui legibus, & rationibus illam tuerentur, & in indicando magis receptam ostendunt.

Rota verò dicta decif. 280. num. 3. neminem allegat loquentem in terminis pacti de non alienanda, sed solum dicta num. 30. probat, donationem esse de iure permissam, & licet prima facie videbatur esse interdicta, potius fuit dictum posse retroqueri. Nam postquam dicta num. 3. dixit donationem a lege permitti, & neque illam venire sub prohibita alienatione, subdit tamen sub eam, potuisse iudicem supplere consensum Domini consentire recusanti; Et quod nullam habebat causam recusandi causam, supposito, & quod donatio non est prohibita; At nos recedamus in mera, & propria venditione nominatim prohibita, & contenta expressè in dicto pacto. Ideoque bene dicta causa habet iustam causam denegandi talem consensum, ut in terminis fuit firmatum in Romana de uoluntate domus 4. Decembri 1651. coram R. P. D. mda Sibilo, S. eo manet, vers. Et ratio diuersitatis vltimo 2. in fine.

Neque obstat visum fuit statum in cap. 115. in fine lib. 2. Statuti Ruinerij ubi permittitur emphyteuta alienare iura, & meliorationes, acquisita Domino directo, ut hic factum fuit, & cum quo statum contrahentes se obnoxiosum prelatum, iuxta vulgata ostendit.

Tum quia pacta, & compositiones partium aliter disponentium, de iogant legibus, & seruanda sunt inter partes, Rota decif. 98. num. 2. par. 5. recent. Tum etiam quia cum statum non solum disponat idem, quod sit cōmune, sed ad illud expressè se referat, recipit easdem limitationes, & declarationes, quas recipit idem ius commune, D. Lains Alrogradus conf. 31. num. 42. & conf. 58. num. 36. lib. 1. cum alijs passim.

Proinde ad prædicta firmandum, vltimam habuimus considerationem ad illud, quod per in formantes adducebatur pro dicta D. Vrsula.

Petri, scilicet, quod dicta emphyteusis potius locatio, quam emphyteusis existimari debeat, cum non sit facta pro modica pensionem, prout est de substantia emphyteusis, sed pro pensione magna, & fructibus eccorrespondente, cum dicta domus valoris circiter scilicet 500.

fuerit data in emphyteusim profuit. 28. annis, & sic ad rationem scilicet, quinqué pro centenatio, vltra alia pacta in dicto instrumento liuelli apposita locationem arguentia, ad tradita per Bart. in l. pr. a. num. 4. & ibi Jafon. num. 5. Cod. de iure emphyteutico, Clar. in §. emphyteusis quafi. pr. Rota decif. 14. num. 12. & 25. par. 6. recent. & apud Seraphin. decif. 794. num. pr. & seqq. Ideoquē intrare claram dispositionem dicebant Informantes Stat. in cap. 114. lib. 2. cuius tenor non ignoratur.

- 37 Et enim quidquid sit de prædictis, an existimari deberet locatio, vel emphyteusis; Tamen omnia fundamenta supra posita habent quoquē locum in emphyteusi, prout in casu, de quo agitur, emphyteusim ipsam existimauimus; Ex eo, quod emphyteusis potest esse emphyteutica, & pactionaria, vel mixta, ad tradita per Gabriel. conf. 84. num. 12. lib. 2. Vincentius de Francis decif. 191. num. 1. Sord. decif. 198. num. 23. vers. Respondetur etiam, & num. 24. Rota in Romana domus 23. Aprilis 1644. §. 38 Quia omisso coram B. M. Card. Cethebino; Prouerē emphyteusim denotant verba in inuestitura apposita, scilicet, *Pactum de meliorando, Reformatio directi Domini, prohibitio alienationis sub pena amissionis melioramentorum, & similia*, ad tradita per Cappe. latro decif. 18. num. 12. vers. Quod quando; Durat. decif. 601. num. 5. Rota decif. 14. num. 46. & seqq. ubi respondet contrariis, & decif. 128. num. 1. par. 6. recent. & fuit dictum in Romana deuolut. Vine 14. Maij 1646. §. Quia sane effectus, versic. Pro cuius etiam coram R. P. D. Verospio, cum alijs in dicta Romana deuolutionis domus 4. Decembris 1651. §. His positis coram R. P. D. Biebio.

- 39 Verū Domini ex abundantia voluerunt gustare articulum, an persona nominata per dictum Carolum emphyteutam pro emptrice dictorum Iurium liuellariorum, esset idonea ad soluendum, quatenus consensum dicta D. Vrfula vellet præstare; Et cui nāc incurreret onus probandi dictam idoneitatem, & cum mihi non adit tempus examinandi vtrūque articulum, dum oportet dare decisionem in termino viginti quatuor horarum ab hora prolationis sententiæ sub penis, &c. Ideo breuior quādam primum caput est inponendum, quod tria requiruntur ad probandam idoneitatem, primum facultas conueniendi; secundum Bonorum opulentia; tertio in eadem persona legalitas, & fides, ex se in l. si quis stipulatus fuerit fidei iurum, aut pemptilium 112. ff. de verb. obligat. ibi: Nisi quod plerumque idonei non tantum patrimonio, quādam sile quoque estimantur, & l. 2. in principio, ff. qui satis dare cogantur; ibi: Non tantum facultatis, quādam etiam ex conueniendi

facilitate. Gratian. discept. forens. cap. 27. n. 20; 40 & idoneus quisque præsumitur, non autem quodā faculatis ad doctrinam Bareol. in l. si verō, §. Qui pro rei, ff. qui satis dare cogantur; Quæ requisita in casu, de quo agitur, minime cōcurrunt in dicto Simeone nominato a dicto Carolo pro emptore, cum quantitas ipsius patrimonij non excedat scilicet 100. quæ minime est sufficiens ad annuam solutionem dictorum scilicet 28. Et exercitium artis piliorie, quam dictus Simeon possidet, quādo impotaret scilicet 8. quolibet mense, ipsa non sufficeret pro alimentis proprijs, & lux vxoris, & familiaris, quod rotem excludit testium in processu examinatorum, apparere visum fuit; Vtrū, quod prædictum exercitium non potest haberi in consideratione, cum dependeat ab alieno 41 arbitrio, & a futuro euentu; Et sic ad hoc, vt quis possit dici, habere de proprio, requiritur aliquod positium, ad tradita in puncto per Rotam decif. 224. numer. 5. par. 2. recent. Merlin. de legitima lib. 2. qn. 30. num. 16. Ad rescote. variat. resolut. lib. 2. cap. 83. numer. 4. Rota decif. 92. num. 13. par. 5. recent. Vnde 42 inferebatur, quod Carolus, qui est Actor, & præterit alienationem facere in dictum Simeonem Iurium liuellariorum, & cōgore dictam D. Vrfulam ad consentiendum, tenetur concludenter probare, dictum Simeonem esse idoneum ad soluendum Canonem, quæ est qualitas requisita ad l. fin. §. fin. autem Cod. de iure emphyteutico, quod comprobatur Fulgim. 211. 43 de alien. dicta quafi. pr. num. 2. & 24. ubi enumerat personas pauperes, vel minus idoneas ad soluendum, Clar. in §. emphyteusis quafi. 16. nu. 2. vers. Quarto, in terminis Natta conf. 266. num. 5. & conf. 388. num. pr. & conf. 774. n. 2. Ioseph Ludovic. decif. Lucan. 2. num. 13. cum pluribus seqq. Merlin. decif. 71. n. 1. Rota decif. 230. num. 2. par. 3. & in puncto qualitates diuitiarum, seu paupertatis, &c. tradit Beraz. conf. 244. in Criminal. & multas rationes cumulat Gratian. discept. forens. cap. 626. num. 12. & 44 cap. 689. num. 36. Et quod ad probandum diuitias, aut paupertatem, non attendatur proprietas bonorum, sed redditus, & fructus patrimonij, Craues. conf. 199. num. 7. Natta. conf. 590. num. 14. & conf. 666. n. 3. Riminald. Sen. conf. 640. num. 15. lib. 4. Imō non solū tenetur probare, quod sit idoneus, sed æquē idoneus, itā vt si contentio sit inter Locatorem, & Conductorē de conditione Subconductoris, probari debet illa qualitas, scilicet, quod Subconductor sit æquē idoneus per Sub- 45 locantem; Cū idoneitas extrinseca non presumatur, Glof. in l. si verō, §. Qui pro rei, ff. qui satis dare cogantur, Riminald. l. un. conf. 538. num. 51.

ARGVMENTVM.

Remedium. l. fin. Cod. de edict. Diu.

Adrian. tollen. non datur legitimo ex-

istente Contradictore, contra quem an-

sit agendum via ordinaria. Possessio

stante Statuto de illa continuanda in

hæredem, an, & quando dicatur vali-

da, si à Iudice alicui fuerit concessa.

hæredè ipso non citato, maxime acce-

dentibus Clausulis præleruatis, & in

quibus casibus procedat dictum Statu-

tum de continuanda. Colonius, vel

Conductor dicitur possidere pro hære-

de, & an, & quando ad ipsam acqui-

rendam requiratur expulsio Colonorum.

Cuius quando quis esse desinat,

& an per translationem Domicilij in

aliu locum cum tota familia exclu-

datur à Statuto prohibente forensibus

acquisitionem bonorum in eius Ter-

ritorio.

Remedium. l. fin. Cod. de edict. Diu. Adrian. tollen.

non potest intentari, quando adest Contradictor

et Possessor, nisi parte citata. Et porrecto libello

inmissio vigore l. fin. Cod. de edict. Diu. Adrian. tollen.

quid agendum est per instantem eam, num. 2.

Inmissio vigore l. fin. Cod. de edict. Diu. Adrian. tollen.

In Contradictorem legitimu agendum est via ordi-

naria, num. 4.

Citatio citatio generalis non est necessaria, quando

possessio est vacans, num. 3.

Circum non requiritur, ubi agitur de modico, vel

nullo grandieio, num. 6.

Possessio plena non potest apprehendi à fideicommissario

propria auctoritate, sed necessaria est Iudicis

auctoritas, et parte citatio, facta quando est

vacans, num. 7.

Possessio tradita cum Clausula: Saluo iure cuiuslibet

Tertij habentis meliorem, & potiora iura

Incluius data sub conditione si alius non possideat

num. 8.

Et operatur aliorum possessum, pro-

feruationem, num. 9.

num. 5. 1. vel, si plene Mascard. de probat. vol. 2.

conclus. 878. n. 4. in enoch. de presumpt. pref. 91.

45 num. 16. cum segg. Id quod idoneitas non

presumatur in iudicium Tertij. Benignend.

47 decis. 62. per tot. Et quod quando idoneitas à

lege profertur semper intelligenda sit cum

illo aduersario (aque) in puncto relato iura

in l. pr. S. si quis rogat. ff. quemadmodum testa-

menta aperiantur cum alijs fundat. Coll. in testat.

ant. scilicet, non ignorat. dist. 80. num. 17.

vsque ad 23. et ubi, l. 1. et actus de locato, et con-

dacto par. 2. in respectu legis nemo qu. 1. num. pr.

et 4. Cod. locati. Petrus Roldoph in sua prax. in

ind. par. 2. cap. 13. num. 27. et 28. qui allegat

singularem Glossam in distat. Nemo, ubi ibi Alber-

ricus in principis. et Bald. num. prim. Gratian.

discept. forens. cap. 347. num. 51. Rota apud Co-

naler. decis. 286. num. 4. Et quod dictus Si-

mcon non sit aque idoneus, ex testibus exa-

minatis ad instanciam d. Caroli Gabrieli cla-

rè deducti visum fuit. nimirum. ex pr. super 2.

Interrog. fol. 7. et ex secundo fol. 15. super 3.

Interrog.

Ex quibus per nos ita fuit resolutum contrà

dictum Carolum Gabrieli. suè &c. ex doctri-

nis, & decisionibus Rotalibus in individuo

nostram decisionem comprobantibus. Ideo

48 quæ non erat querenda, nec in scilicet, cum

sit standum decisionibus individualibus, ad

tradita per d. Regem. decis. Lucen. 7. num. 28.

49 Præsertim Rota Romana, cuius auctoritas

ceteris præcelet, ad tradita per d. Regem. suæ

suo conf. in iura. post decisionem num. 279. apertè

decis. fore. Ecclesie 321. num. 26. cum alijs possum.

50 Et sic merito d. Carolum videtur in expensis con-

demnauimus, tum ex regula contrà ius com-

mune in l. in. de qua in leg. cum qui arripit. ff. de

iudicij. cap. 16. in fine de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas, et sic. Item regulam de dolo. et con-

tumacia. Menoch. de arbitrij. cap. 2. num. pr.

Rota coram d. Rota. decis. 90. num. 1. et ibi

Addentes: Tum etiam, quia dictus Carolus

Actor, dum habebat primam instantiam contra

se, debebat acquiescere, non incidere in

51 regulam, quod Appellare à sententia iudicis

non potest ab expensis liberari, si possessionem

rext. in cap. reprobabili de appellat. lib. 2.

Rota coram d. Rota. decis. 400. lib. primo in cap.

rext. in cap. de iudicij. et in obedi-

entia. antea. generaliter. S. Et si. Cod. de

Episc. et Cler. Glor. in cap. si cum. lib. 2. verbo

Expensas

vel potiori Iure alterius possessionem traditam
 resoluta, num. 18. *Posse*
Posse data à Iudice non citato possessore, est nulla,
 & renocanda, num. 11.
Posse adepti non citato possessore non est intransi-
 bilis, num. 12.
*Posse*si auctoritate Iudicis apprehensa reputatur
 iusta, num. 13. Declatur num. 14.
 Index nulliter procedens dicitur spoliatus, num. 15.
*Posse*si apprehensa à fideicommissario, sine heredis
 voluntate, ac citatione, etiamsi fuisset valida,
 oppositio illam prius heredi restituere, & postea
 de fideicommissio disceptare, num. 16.
 Contrarius locutionis, sine temporalis, sine perpe-
 tue non finitur per mortem, sed transit ad here-
 des, num. 17.
*Posse*si probatur per Conductores contradicentes, et
 nolentes eam tradere, ac protestantes possidere,
 pro hereditibus Locatis, num. 18.
 Conductores possunt se opponere, etiamsi non sint
 adesse heredes, & heredes ipsa esse, iacentes, et
 non appareat, nullum velle esse heredem, & de-
 functum sine herede decessisse, num. 19.
 Filius sui filius, & tantum persona sui patris se
 opponere potest eam de Iure Statutario, Luc.
 quod de Iure Communi, num. 20.
*Posse*si non dicitur vacans ob mortem, à die citae-
 statim absque alio apprehensione continuatur in he-
 rede, & hac vigore Stat. Luc. cap. 12. lib. 2.
 num. 21. ubi quod inter mortem defuncti, et ac-
 quisitionem heredis, non est dare medium.
 Statuti factum continuantis possessionem in herede,
 velocius est, quàm factum cumsumque Tertij illam
 apprehendentis, & audientis impedire effectum,
 huiusmodi legales constitutiones, num. 22.
*Posse*si est vero, & non ficta, nec nova, sed illa
 eadem, qua erat pendens defuncti, confirmata per
 Statutum, & non extincta per mortem, sed con-
 tinuata in heredem, patet, 23.
*Posse*si nec momento transisse dicitur, nullo actu cor-
 poris, nec verbo interveniente, & transit à sollo-
 tore in heredem, non minus interruptio videtur,
 num. 24.
*Posse*si per Statutum continuata non interruptio
 est, quod illud de facto ipsam occupet, num. 25.
 etiam quod ipsam occupet auctore. Prætorij
 quod ratione statuti occupamus, non solum com-
 petat remedium retinendæ, recuperandæ, & ad-
 possessionis, verum etiam per heredem omnia statu-
 taria possidet, sine ulla interruptione, num. 26.
*Posse*si de Iure Communi non continuatur in herede
 dem, sed est necessaria nova apprehensio, cum
 mors omnia solvat, num. 27.
*Posse*si de Iure Communi non continuatur aliquæ
 aliquid apprehensio, num. 28.
*Posse*si de Iure Statuti de re continuanda in herede
 dem non potest proponi auctori, cum sita communi

facto apprehendendi, quia non sit vacans, sed
 pendens, num. 29.
*Posse*si ab initio auctor in herede dem auctoritate
 legitime palam valde, & fideiā missus, aut
 illam apprehendens, utroque omnino dubio, &
 eo videtur auctoritatem adhuc non apprehendisse,
 nec auctoritate repellitur, Contrarius, num. 30.
 Apparet, quod fideiā missus, ubi parva cor-
 repellitur, est, num. 30.
 Heres quāvis absque alio apprehensione continet
 possessionem defuncti, num. 31. & 32.
*Posse*si non dicitur vacans, quāvis retinetur per
 Colonum, num. 33.
 Heres possessionis fundi per eam ab alio captam non
 priuatur, dum quis possidet per Colonum, nisi
 omnes Colonum tota familia, et homines expellan-
 tur, num. 34.
 Coloni expulsi est necessaria, etiamsi Dominus, effes
 mortuus, & ad herendum possessionis, num. 35.
 Non sufficit illud, omnes Colonos delectos fuisse,
 nisi videretur, quod sit delectus, & expellantur
 non, num. 36.
*Posse*si illud à morte defuncti transfertur in herede
 dem, ad mortem defuncti, statim Statuti vigore
 reposita re possessionem defuncti in heredem, num. 37.
 Lex cum aliquid videtur in herede dem desiderat
 scientiam hominis, num. 38.
*Posse*si non dicitur ad acquisitionem, nullus alius
 corporalis requiritur, Statuti Luc. & id est
 nihil interest, an fideiā missus habeat heredes, &
 cum pro eam partem ad heredes hereditatem, num. 39.
 In Locatore, ad effectum continuationis, sufficit
 sufficit, utrum heredes habuerint, num. 40.
 Haec dicitur non ad auctoritatem, & confectus de-
 functi confirmatus in hereditate iacentis, quia per-
 sonam defuncti repræsentat, num. 41.
*Posse*si à Tertio apprehensa, non expellente Colo-
 nor, ipsi acquisita non dicitur, etiam ignorante
 heredem habente constitutionem eandem in vi-
 Statuti, & ad statum eum Colonos possidet,
 num. 42. Et quod prætorum statum habet eum
 locum fructibus, ex quo sufficit hereditatem esse
 Caput possessionis, & de non amittitur ab alio
 Immissio obicitur iuxta requisita l. si. Cod. de
 edict. Dia. Adn. tollit, ut auctore Prætoris, non
 requirit expulsiōem Colonos, num. 43.
 Immissio facta auctore Prætoris, & recte proce-
 dente, idem operatur, quod Colonus in expulsiōe,
 num. 44.
*Posse*siorem vtrum non constituit auctoritas Iudicis,
 non citato possessore, aut aliis non rite proceden-
 tis, num. 45.
 Sententia non executæ, & qua non habuit effectum
 est, ac si lata non fuisset, nec super ea aliquod fun-
 damentum fieri potest, num. 46.
*Posse*si non priuatur sua possessione per solam sen-
 tentiam sine executione, num. 47.

seffore, ad hoc, vt talis immiffio valida fit, de
fuum fortiori effectum, debet fieri citatio
generalis, vt poffit praeiudicare ab inestaro
venientibus, alias quando adeft certus Con-
tradictor, vel poffeffor, fundat tales in specie
efle citandos, vt de communi testatur *Ridol-
phus in fua praxi Iud. part. 2. cap. 7. num. 47.*
ideoque existente legitimo Contradictore,
immiffio vigore legis finalis, vnquam conce-
ditur ad doctrinam *Bart. in l. filiam num. 1. &
161. Alex. nu. 3. ff. ad Senat. confultum Trebell.
Rota apud Cauerium decif. 316. num. 2.* fed
contra ipsum agendum eft via ordinaria idem
*Bart. in d. l. fin. num. 21. verfic. Aut comparet,
Interz in l. poffrem iudicatam in 3. notabili, §.
dilect. circa finem, ff. de re iudicata, Peregrin. de
fideicom. art. 49. num. 40. Seraphin. decif. 801.
num. pr. & decif. 72. parte prim. & decif. 306.
num. 1. part. 3. vocem. & apud Cauerium decif.
483. num. 1. apud Duran. decif. 178. num. 319.
& feqq.*
Quod tamen non procedit, quod poffeffio
eft vacans, tunc enim aliqua citatio etiam
generalis, fecundum magis veram opinionem,
non eft necessaria, idem *Bart. fuper d. l. fin. nu.
16. Menoch. de adpife. remedio. 4. num. 458. &
feqq. vbi de communi. & num. 460. reddit ratio-
nem, nam vbi agitur de modico, vel nullo pre-
iudicio, Citatio non requiritur, l. de vnoquoq.
ff. de re iudicata, idem *Bart. conf. 82. verfic. Autem
dicimus, quod cum &c. lib. 2. Ridolphus in d. fua
praxi part. 2. cap. 10. num. 40.* Imo quando
poffeffio eft vacans, fideicommissarius potest
capere bona fideicommissio fubiecta propriis
authoritate, & sine Iudicis licentia; At fecus
fi poffeffio reperitur plena, quia tunc non
potest apprehendi propria authoritate, fed
omnino necessaria eft Iudicis authoritas, &
partis citatio, vt post mteos, quos allegat
*Fufar. de fubstit. quafi. 603. sub num. 21. & 49.
nouiffime Franciscus Censalius in obseruat. ad
Peregrin. de fideicom. art. 47. fol. 308. col. pr.
verfic. At vero, in poffessione vacante, vbi latet*
Quibus sane se ita habentibus, fequitur,
quod cum Vincentius filius quon. Iosephi de
Iustis petierit fe immitti in poffeffionem bo-
norum fubiektorum d. maioratui ex remedio
legis finalis, cap. 168. tit. pr. statutor. ac pre-
ceptum de immittendo in poffeffionem d. Iudicis
primarum contentiarum obtinuerit eum clausu-
la tamen, Saluo iure causilibus tertij habentis
meliora, & potiora iura; Poffeffio prefata tra-
dita cum dicta clausula, intelligitur data sub
conditione, si alius non poffideat, l. qui ab eum,
§. pr. ff. de acquir. poff. d. art. de clausul. part. pr.
claus. 158. num. 2. Surd. decif. 333. Rota apud
Puthrum decif. 34. lib. 2. in correct. apud Cauerium.*

decif. 446. num. 3. & 4. cum feqq. & part. 3. re-
centior. decif. 315. num. 2. in fine, ita vt dicta
clausula operetur affectus poffeffionis praef-
tationem, *Ordarius conf. 237. num. 9. Seraphin.
decif. 144. num. 6. Rota d. decif. 315. num. 2. in
fine part. 3. recentior. ac etiam fi confidet de
poffeffione, vel potiori iure alterius, poffeffio
tradita refoluitur, Bisignet. decif. 9. in fine de
concess. prebend. Cauerium decif. 446. n. q. et feqq.
& fuit diftina in Romana, & fca Tortuena Bonorum
26. Iunij 1652. coram R. P. D. Albergato, & mi-
nus releuat. Cumque comparuerit d. Iohannes
alter filius quon. 10. Baptiste de Iustis, afferen-
do fe esse in poffeffione, & habere meliora, &
potiora iura, vt in processu fol. 16. ac petierit,
d. immiffionem Vincentij qu. Iosephi de Iustis,
declari nullam, seu de facto factam, prout
cognito de iustitia, nullam, & inuvalidam d.
Iudex a quo pronunciatur; Ex quo datio pos-
fessionis facta d. Iudice, non citato poffeffore,
eft nulla, ideoque reuocanda. cap. licet Episco-
pus de prebendis in 6. Clementin. fup. verfic. Sen-
tentiam vbi, vbi glof. in verfic. Citatio ad id &c.
de verb. sign. Felin. in cap. consuluit num. 16. ad
officio delegati. Alex. conf. 105. num. 5. lib. 5.
Decian. respons. 47. num. 2. & feq. lib. 5. & de
fuccess. legali 4. part. quafi. 16. art. 3. nu. 4. cum
feq. Petrus Nugerol. alleg. 21. num. 189. Barzani
decif. 46. num. 151. 16. & 21. & decif. 195. n. 8.
Corrigan. decif. 37. num. 6. & 21. Zucconi
decif. 67. num. 11. Rota Rom. decif. 523. part. 2.
recentior. Vincentius 8. ita ut poffeffio prefata ade-
pta per dictum Vincentium non citato Iohanne
poffeffore, vltro modo erat inueneribilis, & ad-
latre tradita per Pothum de manut. obseruat. 2.
num. 17. etiam, quod effectus iudicialis, quia licet
poffeffio authoritate Iudicis apprehensa repu-
tetur iusta. leg. in se possidet, ff. de acquir. poffeff.
Debet hoc intelligi, si Iudex citet, & recte pro-
cessit cum causa cognitione, & partis citatio-
ne, aliis enim non constituit poffefforem, nec
alium priuat fua poffeffione, vt per eundem
Pothum citato obseruatione 12. num. 36. cum
plurib. feqq. Rota post eundem decif. 220. num. 5.
Bald. conf. 136. num. 2. lib. 2. Hieronym. Gabriel
conf. 52. nu. 1. & lib. 3. praefertim fante clausula
sine praeiudicio cuiuslibet tertij, in decreto im-
miffionis appofita, Cauerium decif. 328. nu. 4.
& decif. 446. num. 4. vbi etiam not. Iulian. ff. de iur. 2.
Imo d. Vincentius vt bonus ingreffus in de-
bonis, non obftante Iudicis authoritate, dicitur
turbasse poffeffionem d. Iohannis, tum ex dif-
pofitione cap. Rota 59. in verfic. Perum, si sub
praeiudicio alicuius becimus &c. tum etiam ex dif-
pofitione iuris communis; Cum Iudex nulli-
ter procedens, dicatur fpoliare, Rota post Sal-
gad. in trati. Labyrinth. Creditur decif. 53. m. 34. &
fpoliatus*

- spoliatus ante omnia est restituendus, *Bart. in l. in se possidere, ff. de acquir. poss. 18. n. 8. Socin. conf. 12. num. 11. lib. pr. Roland. conf. 6. d. n. 34.*
- 16 & sic dum d. Vincentius assertus fideicommissarius possessionem apprehenderit sine hæredis voluntate, ac citatione, quando fuisset valida d. possessio, opportuisset illā prius hæredi restituere, & postea de fideicommissio discipere, ad in puncto tradita per Theodorum allegat. 61. sub num. 34. versic. *Primum caput est, siodierna ad Surdum decif. 333. vers. Omnes &c.* cum alijs in istis terminis in puncto citatis per Franciscum Censuram in observationib. ad Peregrin. de fidelicommiss. citato art. 47. fol. 309. col. 2. vers. *Septimo declaratur*, impresse Veneta.
- Quod autem d. Ioannes filius qn. Io. Baptista de Iustis fuerit in possessione, antequam decerneretur præfata immisio, patet ex infra scriptis: Primò, quod si attendatur tempus petitz immisionis, certum est, quod illa bona possidebantur à Conductoribus qn. Ludouici
- 17 locatoris, & fratris d. Ioannis; Quapropter per illius mortem contractus ipse locationis fuit temporalis, siue perpetuus non finitur, sed transit ad hæredes, *l. viam veritatis 10. Cod. locati, §. adeo infuit. cod. tit. Oynostim in §. finali num. 2. patet eodem titulo locati.* Maximè,
- 18 quia dicti Condiciores contradixerunt, & noluerunt tradere possessionem, & protestati fuerunt, quod dd. bona possidebant pro hæredibus Ludouici, ac tam iudicialitèr, quam extrajudicialitèr sese opposuerint illum recogoscere, & ita se declararent ad doctrinam
- 19 *Alex. in l. qui vniuersus, §. Et quod per colonum, ff. de acquir. poss. quod facere potuerunt, etiam si non constaret adesse hæredem, & hæreditas ipsa esset iacens, donèc appareat nullo velle esse hæredem, & defunctum sine hærede decessisse, optimè Marefcottus var. resol. lib. 2. c. 62. nn. 2. 3. vbi dicit hanc opinionem Rotam Romanam pluries approbasse.*
- Si verò attendatur tempus prosecutionis Iudicij, & est indubitatum, quod constat de possessione, tunc quia comparuit procurator, tum etiam quia comparuit Sebastianus filius
- 20 Io. Iusti, qui vti filius, & coniuncta persona sui patris se se opposuit, & hoc permittente, tam iure Statuario, vt in cap. 25. lib. pr. vers. *Item coniuncta persona*, quam de iure cōmuni, ad text. in l. sed etiam, ff. de procuratoribus, tum demum quia comparuit Procurator cum speciali mandato dicti Ioannis qu. Io. Baptista Iusti.
- 21 Secundò probata fuit possessio d. Io. Iusti ex dispositione Statuti, cap. 12. lib. 2. Statutorum vniuersalium vbi statim sequuta morte, con-

tinuat possessionem in hæredem absque alia apprehensione, prout in terminis huius statuti continantis possessionem in hæredem statim à die mortis defuncti, non dari, nec dici posse possessionem esse vacantem, tradunt innumerati ferè Doctores relati per Decian. confif. 37. num. 8. vers. Quinto, lib. 3. Iason. conf. 85. lib. 3. Intergritol. decif. 42. n. 9. Gratian. discipe, forens. cap. 732. num. 27. Fenzon. ad Stat. vrbis lib. pr. cap. 147. n. 13. & seqq. Rota decif. 692. num. 6. part. 3. recent. & decif. 128. per totam, part. 2. tom. 2. recent. Conar. var. resol. lib. 3. cap. 5. num. 6. Cist. de fact. scient. & ignorant. lex. 2. dist. 61. num. 2. Molin. de primog. lib. 3. cap. 12. num. 20. Peregr. de fidelicommiss. art. 47. num. 14. Gurb. de success. feud. §. 2. glof. 12. nn. 55. Pontauel. de pact. nupt. tom. 2. claus. 2. glof. 3. par. 3. num. 7. Vbi quod quia inter mortem defuncti, & acquisitionem hæredis nō est dare medium, nulla res potest impedire continuationem hæredia, *Concer. var. resol. par. 2. cap. 7. tit. de restit. spoliat. sub num. 56. Beltramin. ad Eudouif. dec. 307. num. 27. Amat. var. resol. 39. n. 36.*

22 Cist. de remed. subfid. 80. nu. 40. Quapropter velocius est factum statuti continuantis possessionem in hæredem, quam factum cuiuscunque tertij illam de nouo apprehendentis, & audentis impedire effectum huiusmodi legalis continuationis, *Alex. Raudens. conf. 12. num. 4. lib. pr. egregiè Christoph. Torniol. conf. 106. n. 32.*

23 vbi etiam nn. 26. 27. & 28. ait, possessionem hanc esse veram, & nō fictam, nec esse nouam, sed veterem illam, & eandem, que erat penes defunctum, conseruatam per statutum, & non extinctam per mortem, sed continuatam in hæredem, vt vult etiam Costa rem. 80. sub n. 4.

24 Ita vt nec momēto quidē possessio defuncti vacasse dicatur, nullo actu corporis, aut verbo interueniente, & transi à Testatore in hæredem, vt nunquā interrumpā videatur, *Molina de Primog. Hispan. lib. 3. cap. 12. num. 20. Milanensis decif. 3. num. 61. lib. pr. Gurb. ad consuetud. Messan. glof. 6. sub n. 21. Anton. Faber in Cod. lib. 6. tit. 7. defn. 5. sub nu. 8. & 9. Gratian. discipe. for. cap. 113. n. 19. et discipe. 700. num. 44. Sesse decif. Aragonia 29. n. 33. par. pr. Antoninus de Amato var. resol. resol. 39. n. 56.*

25 Et ideo possessio continuata per statutum nō interrumptur ex eo, quod alius de facto ipsā occiper, latè Peregrin. de fidelicommiss. art. 47. num. 14. Personalis de acquir. poss. num. 14. & 15. Argelas de adipisc. qn. 13. n. 100. et 117. qui loquuntur in terminis præfati Statuti, *Concer. lib. 2. variat. cap. 6. num. 60. in 2. editione, Petrus Nugnetol. allegat. 25. n. 191. in terminis etiam Franciscus Redenascens conf. 4. lib. pr. n. 12. & 13. & conf. 16. nu. 22. 23. & 24. & eradunt*

1af. in terminis prefati Statuti *conf. 85. num. 6. lib. 3. Peris. conf. 41. per tot. num. 9. lib. 2. Torriol. conf. 106. num. 30. Cels. v. go. conf. 119. n. 3. Torr. ad Stat. Popien. rubr. 55. in Cuiuslib. n. 17. & 32. Pacific. de Saluian. in spec. 3. ap. 2. n. 35. 4. & seqq. Garon. de continuan. possess. in verb. bareditae. Nizol. allegat. 18. num. 42. v. q. ad 46. Vbi quod nec immissio facia per iudicem, tollit istam continuantem, *Borgnin. decif. 30. num. 65. par. 3.* Ita vt ratione prefati Statuti continuantui non solum comperat remedium possessorium retinendz, *Cassan. super consuetud. Burgun. rubr. 7. de success. S. 1. Glof. 1. l. m. uat. 3. Tyraquel. in tract. de morte saixis. part. 6. declarat. 1. num. 1. & 2. Gugliel. de Benedic. in cap. Raynuntius verb. mortuo, itaq. testatore d. 6. n. 72. de testamen. Gabr. de acquiren. possess. consuf. 7. num. 3. laze Menoch. de retinen. remed. 7. n. 59. & 60. Sed etiam remedium possessorium adipsendz, *Peregrin. de fideic. artic. 47. num. 18. ac etiam remedium recuperandz, idem Peregr. proximè loco citato sub num. 23. versu. Sed contra; Imò, & quòd magis est posse heredem simul remedia prædicta adipsendz, retinendz, & recuperandz diuersis respectibus cumulare pro actuali possessione consequenda, probant Moliv. de Primog. Hispan. lib. 3. cap. 13. num. 3. & seqq. & nu. 7. Decian. conf. 41. n. 39. et seqq. lib. 3. Milanen. citat. dec. 3. n. 63. lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 47. num. 10.***

26 Quæquid aliis esset de iure cõmuni, secundum quod est necessaria noua apprehensio, cum mors omnia soluat, l. cum baredes 23. ff. de acquire. possess. *Rota decif. 412. n. 18. part. 5. rec. & decif. 35. n. 4. 5. & 11. ibidem: & apud Duranum decif. 62. num. 2. 6. & 13. Benintend. decif. 12. num. 3. Canalean. decif. 30. num. 61. lib. 2. & decif. 16. lib. 3. num. 5. latissimè Franciscus Redenase. cit. conf. 4. num. 14. & sic de.*

27 iure communi statutum est, non continuari possessionem absque actuali apprehensione, vt innumetis relatis videndus *Afflic. dec. 167. & decif. 229. num. 4. Surd. conf. 117. num. 7. Franch. decif. 304. n. 21. Gratian. discept. 309. nu. 7. Maceratus. variar. resolut. cap. 100. n. 5. lib. pr. cum alijs fusiussimè citatis per Amatum var. resolut. 39. num. pr.*

28 Vnde sequitur, quòd stante prefato statuto, non poterat d. Vincentius, vt assertus fideicommissarius apprehendere possessionem propria authoritate, quia non erat vacans, sed plena, vt post antiquiores tradunt Tyraquell. in tract. la morte saixis, part. 2. declarat. 10. per totam, & præcipue num. 19. Marascott. variar. resolut. cap. pr. nu. 9. lib. 2. Bellon. conf. 42. Alex. conf. 82. num. 5. & 6. lib. 2. Nam licet fideicommissarius sine vitio in actuali fideicommissi

possessione præuenerit, ac immisus reperiatur, & legitimus ContradiCTOR dicatur, & immisus heredis impediatur, donèc de suis iuribus discutiatur, & cognoscatur, d. conclusio tamen intelligenda est, *circumscripto statuto de continuando possessionem bonorum defun-*

29 *ti in heredem; nam tunc legis municipalis* authoritate, ab initio in heredem translata, dicitur possessio, taliter vt fideicommissarius indè illam apprehendens, vitiosam omninò habere dicatur, licet hæres naturalem adhuc non apprehendisset, nec legitimus reputetur ContradiCTOR, *Peregrin. de fideicom. artic. 47. num. 78. Bertazol. conf. 69. sub num. 40. in ciuilib. Crassus §. fideicom. num. 3. Castren. conf. 152. vifo pacto num. 20. versic. Ad secundum cum seq. lib. 2. Milanensis decif. 3. num. 130. 131. et 133.*

30 & seqq. & 194. lib. 1. Ita vt talis fideicommissarius, vt potius Turbator, quàm Possessor repellendus sit, *Parisijs conf. 112. n. 73. vol. 1. Soccin. iun. conf. 146. num. 25. & seqq. lib. pr. Roland. conf. 46. n. 41. vol. 2. Gorzadin. conf. 86. Milanen. decif. pr. lib. pr. & 186. 192. 194. et 195. cum alijs in præcis terminis per Amatum variat. resolut. resol. 39. num. 158. & magis in terminis num. 170. Rota apud Ludouisium decif. 206. per totam.*

Tertio, probata ad effectum, de quo agitur, visa fuit possessio respectu d. Ioannis luti ex declaratione Colonorum, seu Conductorum, se vellesse possidere pro hæredibus Locatoris;

31 nam quando quis cū animo, nō suo corpore, sed alieno, scilicet Coloni possessionem retinet, prefata possessio in heredem absq. apprehensione de iure continuatur, Colono hæredis nomine possidente, & declarante, quamuis corporaliter non apprehendatur, ad Text. in l. qui vniuersas, §. & quod per colonum, vbi notant Angel. & Alex. ff. de acquiren. possess. Bald. conf. 330. vol. pr. Hondedens conf. 20. num. 12. & num. 15. vique ad 29. & conf. 42. n. 38. vol. 1. Surd. conf. 117. num. 8. & 9. cum seqq. & conf. 160. num. 39. Bardellon. conf. 92. nu. 12. lib. pr. Riminald. conf. 41. nu. 18. Martia voto 250. n. 7. Cornens conf. 203. nu. 7. vol. 2. Mazza conf. 338. num. 9. Menoch. conf. 928. num. 35. Berons conf. 58. num. 5. & conf. 46. vol. 3. Burjat. conf. 198. num. 19. & conf. 42. 5. nu. 7. Graius conf. 110. n. 7. vol. pr. Giurba ad consuetud. Messan. cap. 5. glof. 6. num. 17. Riccius collectanea 940. & 1244. Peregr. de fideicom. art. 47. nu. 35. Amas. variar. resolut. c. 39. d. num. 7. Afflic. decif. 167. nu. 6. & decif. 335. num. 3. vbi dicit, quòd si Dominus pendente locacione rei sue quam fecerat mortuus, dicitur hæres per Colonum possidere, licet possessionem non apprehendat, itaue si Tertius intret possessionem, ipsam nō acquirat,

Zuccardus

438 *officio dec. 449.* Vbi idem Domat. *4. ut. de Martin.*
observat. sub num. 2. versic. Plures ad pleniorum
ipsum potestates concessas esse. Intrigul. decif.
42. num. 4. lib. 2. Rota. ubi supra cap. 48. p. 26.
Inter alios consuevas consuetudines. 36. num. 2. ubi
11. Et licet ad rem possit prefata limitari
solent. proit pendente hanc fidei. Informan-
tes. scilicet. quod cum d. Vincentius q. 108.
 439 *phi de iustis fuerit immisus iuxta requisi-*
legis finalis Cod. de adell. Di. Adriani 101. 2. cetis
Authore Pratore. hoc ideo non requirebatur
expulso Coloni ad doctrinam Angeli Imperd
Rota approbatam in l. qui vultus. 5. ita cum
prator in fidei. de acquir. poss. Rota post Possibum
de manut. decif. 41. num. pr. Vbi quod ex-
 440 *pulso non requiritur in immisione. in qua*
44. dicitur rite. & recte processit. cum idem ope-
retur immisio facta authore Pratore. quod
operatur colonosum expulso. Hondens decif.
20. num. 18. 19. 46. pr. Lancetibus. de attenta.
parte 2. cap. 4. limit. pr. quib. 58. Rota dec. 308.
num. 6. 7. pr. pr. recent. de apud Seraphin.
dec. 13. 14. Ludovisum decif. 9. num. 8. 9. decif.
 45 *69. num. 2. 3. Gratian. dec. 21. num. 2. 3. pr.*
108. 109. dec. 1. 4. lib. 2. Quod scilicet tamen
 45 *dicatur. quando quis non rite. & recte au-*
thoritate iudicis fuit immisus. quia tunc
authoritas iudicis. non citato possessore. aut
alia non rite procedens. non constituit ipsum
verum possessorem. ut in specie dicit Bald. cons.
135. num. 3. lib. 2. Hieronymus Gabriel. d. cons.
52. num. 12. lib. pr. Grotius. de iur. 86. num. 1. 2.
Latissimè Petrus de iust. in suo pract. Ind. par.
2. cap. 9. d. num. 65. vbi quod ad 78. ubi iure dicit
omnia comprobatur. Patrus decif. 32. de causis
possessionis. propter Rota post Possibum de manut.
decif. 41. 42. infra. Rota post Zaccar. decif. 67.
num. 1. ubi iure ad materiam per totam decifi-
 46 *tionem. in materia. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.*
 46 *Vtrā quā quod non fuit verificatum in*
 46 *fado. D. Vincentium de iustis accepisse pos-*
 46 *sessionem bonorum. de quibus agitur. qualis*
 46 *ipse petierit immitti in possessionem. de quo*
 46 *sententia perceptum obinuerit ad d. D. Iudice*
 46 *primam instantiam. tamen dum distans*
 46 *præceptum non fuit executum. nec vtrūque*
 46 *admissum fuit prefata. Vincentius ad prædictam*
 46 *possessionem ex quo Conductor in processu*
 46 *fol. 21. & 28. foris se esse opposuerunt. & con-*
 46 *traxerunt. ac etiam Contradixit Procurator*
 46 *d. Ludovici. & contra iocans. nempe D. Fran-*
 46 *ciscus Seiaur. vult legat in processu fol. 30. ac*
 46 *uoluerunt pati. ut per ipsum d. possessio*
 46 *prehenderetur. & aliud est immisio. aliud*
 46 *mandatum de immittendo. & ideo nequaquā*
 46 *46 dici potest. quod ipse sit in possessione. Tum*
 46 *quia sententia non exequatur. & quia non ha-*

buit effectum. perinde est ac si lata non fuisset.
 nec super ea aliquid fundatum fieri potest.
 Cratus. cons. 101. num. 6. Cephal. cons. 96. u. 18.
 Rota decif. 32. num. 3. 4. decif. 32. u. num. 13.
 47 *parte 5. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.*
 47 *parte 5. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.*
 48 *parte 5. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 1*

Vincenium q. Iosephi de Iustis, ad tradita-
per Ruzin. *conf.* 545. d. num. 23. usque ad 32. In-
sigli: de *stud.* *centuria* 2. *art.* 92. num. 20.
cum alijs per *Amatum* *resol.* 39. *num.* 86.
donec &c.

50 Fuit pluribus modis responsum, primò, quòd
sine possessione d. Iohannis sine iusta, siue
iusta, debebat procedi penitus citatione, &
seruatis omnibus de intersecuandis, ex doctrina
Bart. ultra supra citatos in l. fin. Cod. de edict.
De delicti toll. ubi hoc modo distinguit, aut
bona à nomine possidentur, tunc non requi-
ritur citatio partis; si verò res ab aliquo possi-
deatur, tunc siue iusta, siue iniusta possideat,
citatio omnibus requiritur.

Secundò fuit responsum, quòd ubi probatum
fuisse, id. Io. iusti fuisse forensium ex regula,
quòd qualitas fundans exceptionem, debet
plene probari.

Tertio fuit responsum, quòd statutum in
cap. 249. *versic.* Si verò fuerit oriundi lib. 4.
58 extendit Ciuitatem usq. ad nepotes, unde
cum d. Io. non possit difficultari, quia sic ne-
potes Sebastiani, qui erat ciuis oriendus in ista
Ciuitate, cum Ioannes Baptista fuerit filius d.
Sebastiani, & fuit firmatum, & decusum inter
easdem partes in decisi, quæ fuit data Respon-
dendo ad hoc motum filiationis, & preter ne-
forensitatis, ac etiam fuit decusum in Rot. Rom.
super filiatione, seu maiestate de Polluctis. 3.
3. non rescriptum 4. Julij 1640. cor. R. P. Coccone,
& Ioann. qui modo pretendit, est filius d. qu.
Io. Bapt. & frater germanus d. Ludouici nuper
dehinc, ex cuius morte est factus casus si-
deicommis. In personam dicti Ioann. & hoc nò
potest controuerti, dum probatur primò ex
instrumento mandari facti de anno 1648. ma-
nu Egri Ser Paulini de Catolis sub die 30. Maij,
in quo talis nominatur d. Io. Bapt. eius pa-
ter; Secundò ex fide superniuentis manu pu-
blici Notarij Messane celebrata sub die 27.
Maij 1636. Tertio ex depositionibus pluri-
morum examina. in actis pub. Curie Messane,
qui medio iuramento est iustificatur, d. Io. esse
filium d. Ioann. Baptistæ. Quod ex deposi-
tionibus sp. Læty Ottolinæ Iosephi de Iustis,
qui pariter firmarunt d. Ioann. iuste, & esse
59 filium d. Io. Bapt. ex quibus omnibus satis,
superq. probati filiationem, non est dubitan-
dum, tam attento cap. 99. lib. pr. de acquir. &
equat. de iure communi, quo inspecto suffice-
retur dum tot testes examinati; sed simplex
asserio patris emanata longe ante mortem fi-
lii, & conditionis purificationem. Bald. in l.
tam, quam nom. 23. de fideicom. Barz. decisi.
39. num. 20. *versic.* Secundò nominat; Pra-
60 fertum etiam ad hunc effectum sufficiens te-
stimonium.

uiores probationes. Gratian. *discept. forens. cap.*
468. num. 34. & late fuit dictum in Romana
Hæreditatis de Gratianis 28. Maij 1649. coram
R. P. D. Cerni in press. post salga. decisi. 83. ubi
ad saturitatem de materia fideicomis.

Verò quòd recessus à loco originis non
operatur, ut quis amittat Ciuitatem, & ori-
ginem paternam; Quapropter non obstat
translatione domicilij facta per q. Io. Bapt. in
Ciuitate Messane cum tota eius familia, non
tamen de hie esse verò, & proprie cuius loci
originis, ut tradunt videndi Bald. in l. in ado-
ptionem Cod. de adop. Crocus ad rubr. ff. solut.
matrimonio num. 33. Cricellus decisi. 123. n. 25.
Surd. *conf.* 346. Boerius decisi. 19. num. 9. & per
tor. Barz. *conf.* ciuili. 46. num. 14. 15. & 16.
17. & 18. Peregrin. *conf.* 126. num. 12. & 13.
62 Habitatio enim non est necessaria ad Ciui-
tatem, Soveri. sen. dicto *conf.* 35. num. 7. *versic.*
Quæstio probatur lib. pr. Alex. *conf.* 157. nu. 13.
lib. 2. Barz. *conf.* d. *conf.* 56. num. 10. Et idè
63 licet Ciues, qui transfert domicilium in alium
locum cum familia, & bonis, quo ad quædam
non statuatur aliquibus privilegijs à statutis Ci-
uitatis indistinctis; tamen non per hoc est fo-
rensis, & adhuc tenet sub statu de forensibus
loquentibus: ita Surd. d. *conf.* 346. num. 11. &
14. Peregrin. d. *conf.* 126. nu. 2. 13. 14. lib. 4.
64 ubi distinguunt inter originarios habitantes in
eodem territorio, & ibi munera subuentes, quòd
sine non obstat Ciues, sed etiam Municipis,
& Originarios non habitantes, & onera non
substantes; & isti licet non sine Municipis,
tamen non possunt esse Ciues; adeo ut non
veniant sub appellatione forensium, nec in
statutis de forensibus loquentibus compre-
hendantur: quòd fit, ut cum statutum cap. 74.
lib. 2. statutum vniuersalius non dicat, ciues
acquire possibilia stabilia, sed quòd foren-
ses acquirere nequeant; isti, qui retineat pro-
prietatem, aut paternam originem, licet alibi ha-
biterent, & alienam; & bona in aliam Provin-
ciam transulerint, quia tamen non sunt foren-
ses in loco originis, sub usu dum statuti dispo-
sitione non comprehenduntur; sed prohibitione
prædicta non obstat, adquirere possunt
bona stabilia in loco originis, & tradunt in
puncto forensium, seu de *conf.* 55. per tota Alex. *conf.*
397. num. 13. lib. 2. Crocus ad rubr. ff. solut. ma-
trimon. nu. 30. Brunus de statuerari. 6. q. 1. n. 28.
egregie in ad istos terminis Boerius decisi. 13. n. 6.
17. 18. 19. & 20. & d. num. 709. usque ad finem,
misit. de iur. *conf.* 346. num. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

habet Agnatos, & coniunctos, qui continuo habitent in territorio Lucae, & onera sublinēt, prout tām d. Sebastianus, quām Io. Bapt., quā etiam Ioan. filius d. Io. Baptiste habuerunt, & habent; ex traditis in puncto per Socin. sen. conf. 242. num. 4. lib. 2. *Surd. conf. 461. n. 7.*

66 Et vitimo loco fuit responsum, quod incapacitatis huiusmodi merita, & exceptio in hoc possessionis summarijssimi iudicio minimē cognoscuntur, ex quo altiore requirunt indaginem, *Ruinus conf. 129 in fine lib. 2. Menoch. conf. 928. num. 14. & conf. 180. num. 29. & 48. Berous conf. 57. num. 29. & 30. lib. 2. Gratian. discept. forens. cap. 732. nu. 47. & 48. de Ponte decij. 40. Barzjus decij. 46. nu. 30. & decij. 49. num. 15. Canale en. decij. 39. sub num. 2. lib. 3. Milanens. decij. 3. per totam lib. pr. Rota apud Mohedamum decij. 8. num. 2. de restitu. spoliator. Amat. citata resol. 39. num. 87. Rota Romana decij. 382. parte pr. recentior. n. 3. eadem Rota post Possibium de manut. decij. 521. n. 12. & 61.*

67 Tertiū non obstat, quod dicebatur non sufficere, Colonos declarasse se possidere nomine heredis, nisi simul, & semel adfit scientia, & voluntas heredis, cui acquiritur possessio, ex *glos. in l. quod meo ff. de acquir. posses. Bald. conf. 330. lib. prim. Patheus decij. 462. circa finem, Benincens. decij. 32. num. 8. cum alijs per Rot. post Possib. de manut. decij. 77. d. num. 7. & 8.*

68 Fuit enim responsum dupliciter, quod dicta decij. 77. post Possib. de manut. loquitur de iure communi, & circumscripto statuto de continuanda; Nām dum supra fuit probatum, quod quando illud adest, continuatur possessio per colonum in heredem etiam ignoratē, ita ut tantum declaratio coloni sufficiat, se velle possidere pro heredibus, propterā non requiritur scientia, & sic motuum cessat.

Secundō fuit responsum, quod in casu nostro nō solum declaratio colonorum adest, se velle possidere pro heredibus, sed etiam scientia, d. Io. heredis, dum ab ipso fuit factum mandatum ad capiendam possessionem sub die 27. Maij 1656. Messane, ac possessio per dict. Vincentium quon. Iosephi de fustis capta fuit sub die 31. eiusdem mensis, ideōq. hereditas Ludouici fratris d. Io. animo fuit acta, & retenta, & consequenter possessio erat plena, ut

69 patet ad sensum; Maxime quia statim fuit aditus Iudex, ex quo arguitur continuatio, & continuatio possessionis, *Affluat. dec. 395. n. 3. Ruin. conf. 56. num. 6. lib. 4. Ludovic. Possib. de manut. pbscr. 38. nu. 20. Rota Rom. dec. 226. num. 43. parte 6. direct. & dec. 360. num. 4. par. pr. tot. 2. recent. Ideoquē d. decij. 77. post Possib. magis fauet, imō potius confirmat punctualiter nostram decisionem.*

Neq. obstat tandem, quod dicebatur, possessionem prefatam d. Ioan. fratris Ludouici ultimi possessionis esse iniustam, & non posse impedire d. immisionem dicti Vincentij quā Iosephi de fustis.

70 Fuit enim responsum, stante prefata possessione, processum ex adverso fabricatum, esse nullum, dum debebat procedi portio libello, soluta datay, & seruatis seruandis ad toties, citatam doctrinam *Bar. d. l. fa. n. 14. & 16. Ridolph. in sua praxi lib. 2. cap. 7. n. 47.* quod eō magis procedit in habente patrem titulum, imō meliorem, dum d. Io. pretendit succedere tanquam proximior. ultimi Decedentis, in cuius linea fuit ingressum d. fideicommissum ex partis confessione; ideōq. nulla competit actio dicto D. Vincentio substituto, donēc duret linea eiusdem Io. Bapt. ex regula.

71 quod fideicommissum ingressum in vnam lineam, donec in ea permanere, & durare debet, sēpē aliquis superest de eadem linea, nequē interim debeat fieri transus; de vna ad aliam lineam, *Molin. de Hup. Præm. lib. 3. c. 9. num. pr. & ibi. Add. per tot. d. cap. & in addit. ad e. 6. n. 30. 31. & 32. Falar. de substit. q. 48. q. num. 33. Versic. Septimō quando successio; Erant. Censal. Germani meū in obsequio. ad Peregrin. de fideic. artic. 22. in addit. ad num. 24. & sic dūm parmet narrauit in sua prima compositione, successisse post mortem Io. Baptiste Ludouicum filium maiorem d. Io. Baptiste, ideōq. post mortem d. Ludouici necessarii satis oportet, fuisse factum locum successioni d. Ioan. cui est alter filius q. Io. Bapt. & frater Ludouici.*

72 ci, & sic fuisse factum locum fideicommissi prefato ex obseruantia, quæ suum huc effectum in dicta linea, quæ sola obseruantia, etiam si d. Testamentum fuisse informatum addidit ipsi tale robur, & vim, ut valeret transire debeat in fidem veri, & contronerti amplius non possit, iuxta *Text. in l. de in rem versio ff. de usufruct. Aymon de antiq. temp. parte pr. Versic. Quartō limitatur, num. 14. & 15. & conf. 102. nu. 4. Gratian. discept. forens. cap. 951. n. 8. et 9. Mantica decij. 3. num. pr. & decij. 821. num. 2. Rota apud Gregorium decij. 469. Et ibi. Add. per. Obseruantia, & fuit dictum in bonon. fideic. deus. A normis Luca 28. Maij 1648. Foran. R. P. D. Melito, Saton obliu. versic. Quæ sola obseruantia.*

73 & quod heres etiam sit incapax, minime in possessionem bonorum Defuncti. *Parisius conf. 3. num. 84. lib. pr. Gortzi. conf. 7. n. 11. 74 ita ut si res sit dubia, seu turbida, semper debet remitti ad iudicium ordinarium, herede intorin in possessione existente, iustissimē comprobatur Angelus de acquir. posses. q. 6. artic. 8. per tot. & præcipue num. 143. 146. & 147.*

75. Absoluiumus ambas partes ab expensis ex multis causis animum nostrum mouentibus, ad tradita per DD. in l. *propter adum* §. *sin autem* alterutra Cod. de Iudicijs.

Et ita fuit decifum vtraque parte acerrimè informantè.

ARGVMENTVM.

Discutitur de requisitis ad rem iudicatam inducendam, quæ an, & quando interpretatiuè inducetur eadem. Persona an, & quando eodem tempore valeat gerere vices duarum personarum. Atque an, & quando supèr exceptionibus deductis in Iudicio intelligatur supèr ipsis oppositum, & iudicatum. Exceptio rei iudicatæ an obstat, si secundum iudicium veniat ad rescissionem decisi in primo iudicio. Sententia in causa status an faciat Ius quoad omnes etiàm non citatos, & de alijs spectantibus ad materiam.

S Y M M A R I V M.

Res iudicata, ut cuiquam obstat, requirit identitatem personarum, rei, & causæ, num. 1. Ampliatum num. 3. Quæ rei iudicata quando interpretatiuè iudicatur eadem, num. 4. 5. 8. & 19.
Exceptio rei iudicatæ debet de necessitate concludere, quod fuerit iudicatum super eo, quod venit in controuersiam, num. 2.
Comparens in Iudicio concursus duo probare debet, scilicet se esse Creditorem, & alijs esse posteriorem, num. 6.
Persona una, & eadem potest eodem tempore, & in eodem actû gerere vices duarum personarum, n. 7.
Persona duplex si representetur ab uno habente diuersa Iura secundum personæ diuersitatem, tunc unumquodque Ius consideratur de per se, tanquam si dua essent personæ, num. 9.
Sententia una tantum nomine lata cum eo, qui duplicem representat personam, non parit rem iudicatam respectu alterius nominis, num. 10.
Sententia lata contra diuersitatem non officit singulos de diuersitate in eorum interesse particulari, num. 11.
Alijs quicunque ab aliquo factus ratione numeris sui minuetur ex necessitate officij, quod quis gerit, non præiudicat gerenti, dum ex propria persona,

et priuato nomine vult suis Iuribus experiri, n. 12. Adducitur ratio, num. 13.

Procurator non potest Domino præiudicare, in quo non habet speciale mandatum, num. 14.

Iura duo diuersa concurrentia in una persona, an considerandum sit unumquodque Ius de per se, tanquam si dua fuissent personæ, num. 15.

Sententia facit rem iudicatam in præsuppositis in ea, quando præsuppositum venit in ipsa per necessarium antecedens, vel necessariam consequentiam, num. 16. Ponitur ratio, num. 17. Declaratur num. 20. 21. & 22.

Sententia lata super principali, censetur lata super articulis incidenti incompatibilibus cum principali, num. 18. Declaratur num. 24.

Index deficiens in Iudicium non deducta, & absque plena causa cognitione facit sententiam ipso Iure nullam, num. 23.

Exceptio nisi fuerit opposita, non intelligitur declaratum super ea, num. 25.

Exceptio non opposita si constet ex eadem scriptura, vel Instrumeto in actû productio, nulla est necessaria exceptionis oppositio expressa, sed eam potest Index ex officio attendere, num. 26. & 27. Declaratur num. 28. & 29.

Latè est probanda ab allegante eam, num. 30.

Latè enormis, vel enormissima considerari non potest propter fideiussionem præstitam, nisi probetur impossibilitas obueniendi reparationem, num. 31.

Exceptio, quæ extrinsecus eget probationibus, non potest dici constare ex Instrumeto inspectione, num. 32.

Res iudicata non obstat super non petitis, deficientibus causa cognitione, & partium defensione, nec nouiter agens vultus dici potest super articulo diuerso, num. 33.

Exceptio rei iudicatæ obstat, si secundum iudicium veniat ad rescissionem decisi in primo iudicio, & quando actio est eadem, vel diuersa, sed idem est medium concludendi, maxime si ad eundem finem actum sit, num. 34. Fallit è contra, num. 35. Et de ratione, num. 36.

Sententia declarans Instrumetum nullum, an faciat Ius quoad omnes interesse habentes ex ipso Instrumeto, etiàm non citatos, & cum quibus discussa fuit Instrumeti nullitas, num. 37. & 38.

Sententia in causa status lata Ius facit quoad omnes, & si non citatos, num. 39. Ampliatur num. 40. 41. 42. 43. & 44. Declaratur num. 45. Et de ratione remissum, n. 46. Declaratur etiàm n. 47. Contradictor legitimus dicitur habens præcipuum Ius in agendo, vel defendendo, num. 48.

Interesse primum, & principale non aequale cum alijs ab aliquo habentem, & quoad eum pertinet Ius in capite, idem in prædominio, operatur, quod alijs, quibus officere debeas sequentia, sius sub eo, sicut membra sub capite, num. 49.

Senten-

Sententia ut facias Ius quoad omnes, & nocere valeat, videtur quodam Ius debeat habere respectu aliorum interessatorum, num. 50. 51. & 52.

Exceptio rei iudicantis in dubio non obesse iudicandum est, quando minus praeiudicatur partibus, n. 53.

Appellationis deserta exceptionem non obviare in dubio pronuntiandum est, nec quod deserta sit revisio, num. 54.

Instantia pro non percensione in dubio omnis interpretatio est facienda, num. 55.

Decisio VI.

Circa primum Articulum.

IN causa vertente inter Sp. Petrum Tuccium Actorem parte ex vna, & Sp. Laurentium Podium Reum conventum parte ex altera, nobis ab Excellentissimo Senatū delegata res potissimum fuerunt discussi Articuli.

Primus, an sententia lata in Curia Mercatorum ad fauorem Sp. Laurentij Podij, declarans bona contenta in Instrumento restitutionis dotis tradito, & rogato ab Egr. Ser. Laurentio Motrono anno 1619. sub die 7. mēsis Ianuarij, assignanda esse per Sp. Syndicos Creditorum Sp. Philippi Podij patris eiusdem Sp. Laurentij, tamquam dotalia olim Ven. D. Francischinæ uxoris dicti Sp. Philippi, & respectu matris Sp. Laurentij eidem Sp. Laurentio, quæ deinde confirmata fuit per Spectab. Indices Appellationis, noceret dicto Sp. Petro Tuccio, cui per dictos Sp. Philippum, & Laurentium anno 1644. vendita fuerunt bona prædicta vna cum alijs pro pretio scilicet 10300. prout constat ex Instrumento tradito, & rogato manu Ser. Pompei Morganij; Itaque eidem Sp. Petro Tuccio, qui Indicij Saluani interdicti excipiebatur circa dictum Sp. Laurentium, vt inmitteretur in possessionem bonorum, de quibus agebatur ad effectum, vt sibi satisfacere posset de fructibus pro summa scutorum 5500. de quibus dictus Sp. Petrus erat creditor dicti Sp. Laurentij ob euictionem dictorum bonorum, itidem pro expensis, damnis, & interesse occasione dict. euictionis per eundem Sp. Petrum Tuccium passis, & in futurum patiendis, iure obijci posset exceptio rei iudicantis.

Secundus, an contractus venditionis dictorum bonorum nullitati subiaceret, attentæ dispositione præsertim in cap. 30. lib. 2. in versic. *Sed non possit*, per quod decretum, quod pater non possit bona filiorum alienare, diminuire, vel obligare.

Tertius, & vitum, an saltem idem contractus ob præsentum meum reuerentialem.

relinquendus esset. Quos Articulos per tres decisiones distinctas enucleatos conspicias.

Et quoad primum respiciens exceptionem rei indicantis Excellentiss. DD. Advocati, qui tuebantur intra Sp. Laurentij, deduxerunt, quod & si vt res iudicata cuiquam obisset requirebatur identitas personarum, rei, & causæ, l. cum quaritur cum dyab. segg. ff. de except. rei iudicatis, & cap. fin. cum ibi notatis per Gloss. in verb. admitti, lo. Andr. Genin. & Franch. de except. in 6. quibus alios plenè cumulat Sord. in cons. 11. num. 21. in cons. 165. num. 12. & in cons. 418. numer. 13. alios innumeros refert. Circa in dec. 20. num. 1. Ita vt debebat rei indicantis exceptio de necessitate concludere, quod fuerit indicatum super eo, quod nunc venit in controuersiam, l. si inter te, & me, d. sit. de except. rei iudic. l. quod in diem, s. si rationem, & ibi Cast. ff. de compensat. Sord. in cons. 512. num. 2. Attamen si verè, aut interpretatiuè interueniri satis est, Gloss. in Let an eadem in verb. concurrunt, vbi Bart. d. 1. ff. eodem, Angel. in d. l. cum quaritur, cum alijs plenè congestis per Giuriam in allegata dec. 20. d. num. 1. ad fin. in vers. Attamen, vbi num. 2. subdit, quod interpretatiuè res eadem indicatur, quando inter easdem personas eadem questio, quæ decisa est reuocatur, & si de alijs penitus diuersa tractetur, l. Iuliani, ff. except. rei iudic. & num. 3. Quod si in secundo iudicio disceptandum est id, quod per primam sententiam fuerat terminatum, licet de re agatur penitus diuersa, dicitur eadem res, vt rei indicantis obisset exceptio, & num. 4. Quod idem est, si secundum iudicium ad restitutionem eius veniat, quod fuit decisum in primo.

Hæc autem omnia hic concurrere proponebantur DD. Advocati Sp. Laurentij, etenim in illo Curie Mercatorum iudicio tam primæ, quam secundæ instantiæ Sp. Laurentius circa Sp. Petrum Tuccium, seu procuratorem creditorem Sp. Philippi Podij, & successiue etiam procuratorem sui ipsius, tamquam vnum ex creditoribus dicti Sp. Philippi, cuius intererat tam nomine proprio vniuersitatis creditorum, quam nomine proprio, vt vnus ex dictis creditoribus excludere dictum Spect. Laurentium a bonis dotalibus olim Ven. D. Francischinæ eius matris, quandoquidem iudicium illud, prout & sunt omnia iudicia, de coactorum, quæ instituntur in illa Curia, ad duo similes sunt ordinata, nempe ad discutenda Iura creditorum comparentium tam inter debitorem, & creditores, quam inter ipsos eosdemmet creditores, quorum interest, plures non adesse ad inuicem se excludere a bonorum debitoris participatione, vt ceteris bona eius sufficere

sufficere valeant, nec non simili; & singuli de
sua prelatione doceant exclusiua ad alios vno-
quoque prelatendo alijs ceteris quibuslibet
anteferri; & potiori loco gradum in sententia
obtinere, & propter quod gradum statim, quan-
do competunt hac duo a principio, deducit se
verum creditorem esse; & ceteris potiorum.
Salgad. in labyrinthi; creditor. concurr. part. 3.
cap. 1. num. 15. & 16. pag. mibi 460. In hoc
autem iudicio ipse Sp. Laurentius conuenit
fuit ab eodem Sp. Petro; & sic personarum
aderat identitas saltem interpretatiua.

7 Cum una; & eadem personis possit eodem
tempore; & in eodem actu gerere vices dua-
rum personarum; Sord. in consil. 183. num. 42.
& consil. 969. num. 12. & 23. In iudicio pra-
dicto pariter Curia Mercatorum primis; & se-
cundis instantiis aduocis suis de testificatione do-
ctis predictis De Francischino in bonis in Instru-
mento supradicto celebrato de anno 1619.
descriptis non obstante contraria venditionis
eorundem bonorum in introductis Spect.
Philippum; & Laurentium venditores; & dicti
Sp. Petrum emptorem; & successiue incidenter
de qualitate eiusdem Instrumenti, hic autem
agebatur de istis bonis; & eodem articulo
qualitatis; vel rescissionis eiusdem Instrumenti,
ex causis in dicto iudicio Curie Mercatorum
deductis; & consequenter conuerti videbatur
identitas rei; & causae saltem interpretatiuae;
8 Cum vt superius firmauimus interpretatiue
res eadem iudicatory quoad inter easdem per-
sonas eadem questio; quod decisa est in dubium
reuocatur, quamuis de alijs personis diuersa-
te agatur, d. l. Julianus; ff. de except. vel iudic.

Contrarium tamen, his non obstantibus
nobis verius visum fuit, quid cum ad hoc; vt
exceptio rei iudicatur ex sententia exoritur;
plura copulatim requirantur. Primum vide-
licet, quod eadem sit conditio personarum;
Secundum, quod sit eadem causa petendi;
Tertium, quod identem in vtroq. iudicio petatur;
& ad eundem finem, prout superius probatum
fuit. Hec quidem hic non concurrebant; & ideo
pronunciauimus, exceptionem rei iudicate
non ob stare, etenim non concurrebat primum,
quid in iudicio Curie Mercatorum tam primis;
quam secundis instantiis agebat Sp. Laurentius
contra Sp. Philippum eius Patrem docentem;
& contra Syndicos creditorum d. Sp. Philippi,
quorum vnus erat d. Sp. Petrus; qui in illo iu-
dicio erat procurator dictorum creditorum;
Quia ideo enim vnus representat duplicem per-
sonam; & diuersa iura habet secundum perso-
narum diuersitatem, tunc vnus quodcumque ius
consideratur de per se, tamquam si duae essent
personae. l. 1. xlii. Bald. ff. de offi. consil. Sord. in.

10 consil. 365. num. 22. ibi. 37. Sic egit dictus Sp.
Petrus nomine proprio contra eundem Spect.
Laurentium; & sic aderat diuersitas persona-
rum; Hinc videmus, quod ex sententia cum
eo laesit, qui duplicem representat personam;
vnotantum nomine non oritur res iudicata
respectu alterius nominis; vt per Sord. in consil.
369. num. 22. vers. Tertio respondeo, cum num.
sequ. Nauens. decis. 161. num. 5. & 6. Scayn. in
decis. 39. nu. 18. optimè hoc. Rom. in decis. 458.
11 num. 31 Vbi quod sententia lata contra Vni-
uersitatem non afficit singulos de Vniuersitate
12 in eorum interesse particulari; Est est regu-
lare; quod quicumque actus ab aliquo factus
ratione muneris sibi iniuncti ex necessitate;
collicipit quod quis gerit, non pra iudicat geren-
ti, dum ex propria persona; & priuato nomine
vult suis iuribus experiri; vt l. i. Text. in part.
sum in l. si pars; S. illud in l. filius; S. multo in l.
aduersus primo; ff. de iuss. testam. in S. tutor. in-
stitus; vbi dicitur in l. cum quidam C. de adminis-
trator; & ante tradiderunt. Bart. Bald. Salicet. &
Iohes in l. cum quidam C. de adminis. tutor.
Tiraquel. de res act. leg. S. 2. gloss. 9. num. 24.
S. sequi Gabriel aduocatus, & dicitur in de praesump-
tionibus; 37. in princip. & num. 22. & vltimè de
res alienari conclus. 9. sed per tot. sed praeter
num. 22. plenissime Baldus. Thomas in eius tract.
13 de tutor. & curator; Et potissimum ratione;
quod officium suum; necum debet esse dam-
nosum; sed si quis; si querimus modum testam. aper.
Sord. consil. 19. num. 12. Navon. decis. Luc. 25.
num. 46. Thomas. de p. 14. num. 18. Fontanell.
decis. 260. num. 11. Nauens. decis. 29. num. 2.
Harriman. de res. q. 7. num. 12. part. 2. 11.
14 Quod eo magis procedere debeat in casu
nostro; in quo non ipse Sp. Petrus in iudicio
interuenit vt Syndicus; sed ipsius aliorum;
syndicorum procurator D. Bernardus de
Cavalentis; palem est enim per huiusmodi pro-
curatorem non potuisse ei fieri tale praedi-
cium; vt ab eo auferretur abq. vlla discussione
meritorum respectu eius inter se particulari
concernentis articulum euictionis dictorum
bonorum pars pretij eorundem ascendens
ad summam centorum 5500. & ultra; Cuius
omnes admittant; procuratorem non posse
Domino pra iudicare; si non habeat ad id spe-
ciale mandatum; R. de decis. 779. num. 2. part. 2.
Sord. & decis. 439. num. 6. part. 2. in postum.
Farnas. & apud Bayaz. decis. 600. num. 11. 12.
15 Nec releuat; quod dictus Sp. Petrus effect
procurator sui ipsius ratione proprii interesse
in eo verentis; quod etiam intererat exclu-
dendo d. Sp. Laurentium a prelatione; quam
habeat consequendi bona dotalia d. De Ven.
Francischini eius Matris; cum quibus anhelus
credito-

creditorum concurrentium ad bona debitoris communis, ac tota, & præcipua inter eos controuersia versetur circa exclusionem cæterorū creditorum, vel prælationem in exigendo propria credita; nè consumpto vniuerso debitoris patrimonio in priorum solutione, cæteri insoluti, & inanes remaneant, & ob id creditores inferioris gradus assidue se opponere solent iudicibus anteriorum, negantes, hos esse creditores, ut sic, anterioribus omnino exclusis, bona non consumerentur, & sufficienti solutioni inferiorum ipsorum, & propterea non possit considerari pro diuersa persona, sententiaque in dicto iudicio Curie Mercatorum lata ipsum quoque afficiat.

Quid per hoc non inferitur, quin ad effectū, de quo agimus dictus Specht, Petrus Tuccius sic considerandus diuersa persona ratione diuersitatis iurium. Nam ad hoc cognoscendum, ponderandum est, quod lus competens vniuersitati creditorum, quorum syndicus erat dictus Sp. Petrus, & etiam eidem Sp. Petro vni ex creditoribus Sp. Philippi excludendi d. Sp. Laurentium à proprietate bonorum dotalium d. olim Ven. Franciscini eius matris erat positus, & omnino diuersum, & separatū à lute proprio, competenti ipsi Sp. Petro pro recuperatione pretij, seu illius partis dictorum bonorum euictorum aduersus dictum Sp. Laurentium venditorem, & promissionem euictionis, & legitimam defensionis eorundem bonorum. Vnde vnumquodque lus erat considerandum de per se, tanquam si duæ fuissent persone, Rot. in allegata decis. 458. nu. 4. par. 1. recent. Quæ in hæc verba loquitur. Non obstat, quod sententia sit lata p̄ dum contrā Communitatem, sed etiam contra homines, quid fuit responsum, sententiam comprehendere homines re minores, & iura Communitatis representantes, & in quantum homines de vniuersitate dicantur ipsa vniuersitas, non autem, quando, ut singuli, & iure proprio singularem volunt, quid ratione interesse distinguuntur. Deficiobat pariter secundum, & tertium, quandoquidem tunc agebatur ad excludendum prædictum Specht, Laurentium à consequitione eorundem per ipsum factam, præcedendo syndici creditorum d. Sp. Philippi, quod d. Sp. Laurentius a d. summo esset creditor d. Sp. Philippi, penes quem perueniret pretium dictorum bonorum, solum illius pretij, & successus competere deberet cum alijs creditoribus non privilegiatis ad libras, & solidos, non autem consequi posset eadem bona, hic autem petebatur remissio in possessionem bonorum d. Sp. Laurentij per dictum Sp. Pet-

trum, ut idem Sp. Petrus sibi posset satisfacere de fructibus pro summa scutorum 3500. & damnis, expensis, & interesse pro amissionis partis pretij dictorum bonorum occasione, eorundem euictionis per eum passæ, & consequenter aliud, & ex alia causa petebatur.

Nec dicatur sententiam latam in foro Mercatorum declarantem bona descripta in dicto Instrumento restitutionis dotis anni 1613. p. 3. tanquam dotalia Ven. D. Franciscini esse assignanda Sp. Laurentio, confirmata deinde in Iudicio appellationis, per necessariam consequentiam præsupponere nullitatem contractus venditionis prædictorum bonorum, cum si supponeretur validitas eiusdem contractus, talis sententia de iure ferri non potuisset, sed immo declarari debuisset creditor non privilegiatum dictum Sp. Laurentium de summa scutorum 3500. perueniendum in manus d. Specht, Philippi eius Patris, modoquidem ex causis de iure matris, & sic privilegiati quia iam extincta fuerat obligatio per illum restitutionem sequutam de anno 1613. sed ex parentum creditum non privilegiato pretij prædictorum bonorum, versum in utilitatem d. Sp. Philippi eius Patris, incidens etenim validitatis, vel nullitatis respectu dicti contractus erat omnino incompatibile cum ægrotio principali, de quo agebatur. Non enim poterant spectare bona per dictam ad dictum Sp. Laurentium per ipsum vendita in simul cum Patre d. Sp. Petro, proinde dictum fuit in dictis sententijs, si contra dictum venditionis erat validus, & consequenter facere rem iudicatam in præsuppositis in ea, & incidenti incompatibili cum principali negotio.

Quandoquidem rem iudicatam facit sententia in præsuppositis in ea, quando præsuppositum venit in ea per necessarium antecedens, vel necessarium consequentium, Oliver. Balamini. in angos. nū. decis. Ludouic. 108. nu. 7.

Castell. contrarij. idem. 51. cap. 32. Et potissimum ratione quia quando sententia, aliquid necessario supponit, ad illud se extendit tanquam in eo comprehensum, cum ipdicatum dici debeat, non solum quod in sententia expressè legitur, sed etiam quod iuris dispositio, & presumptionibus iuris dicitur esse iudicatum, & tamen propria sunt aliquid esse expressum, vel necessario subintelligi, quod si scilicet virtualiter ex verbis resurgat, quatenus expressio sequetur per forum, & tractum, decis. furem, tom. 3. cap. 445. nu. 202. & 21.

Et sententia lata super principali cõfetur in ea super articulo incidenti incompatibili cum principali, l. 1. ad finem, l. de ord. iudic. f. r. in fine. q. 100. cap. 2. nu. 80. Gratian. decis. furem.

19 tom. 3. cap. 445. nu. 33. & 24. Et ideo in terpra-

interpretatiue hic concurrere identitatem rei, & causae, attentatò quòd in hoc iudicio coram nobis instituto principaliter agebatur de eodem articulo nullitatis eiusdem contractus venditionis; cum vt decide *Gurba in allegata. Resol. 20. dñs. vers. Secundo*; Interpretatiue eadem res iudicaretur; quando inter easdem personas, eadem questio, quae decisa est, in dubium reuocatur, & si alia penitus diuersa res tractetur.

20. Nam responsum fuit, tunc deinde sententiam in supposito, veniente in ea per necessarium antecedens, vel necessariam consequentiam facere res iudicatum, quando suppositum deductum fuit in iudicium, & super eo adhibita fuit causae cognitio tam respectu partium, quam Iudicis; *Nugnerol. allegat. 18. n. 50. & allegat. 27. nu. 49. Castill. controuerf. tom. 5. cap. 194. ex num. 34. cum multis sequentibus*;
21. Quia res iudicata, vt obstat, requiritur, quòd tam ex parte actoris, & rei, quam ex parte Iudicis de omnibus sit plenè cognitum; *Nugnerol. allegat. 140. num. 25. Simon. de Proc. conf. 307. num. 11. & 12.*

22. Haec declaratio ex eo vitius sulcitur, nam tunc dispositio operatur super supposito veniente in necessarium antecedens, vel consequentiam, quando suppositum dependet ex mera voluntate gerentis, & non aliàs; *Castill. controuerf. tom. 5. cap. 83. ex num. 3; Sardi. conf. 402. num. 6. Calense. conf. 16. num. 9. Barr. in l. ex hac scriptura num. 3. vers. Sed contra praedicta, & num. 4. vers. Ex his ergo; ff. de donat. Alex. conf. 104. n. 4. lib. 1. Crauer. conf. 134. n. 45. Sed sic est, quòd Iudex in ijs, quae in iudicium deducta non sunt, nè absque plena causae cognitione non potest dissimulare, sed immò sententia, absque causae cognitione lata, sit ipso iure nulla, si causa cognita C. de transact. l. Iudices C. de Indic. Tremetiusq. varior. resolut. lib. 9. tit. de Ind. resolut. 3. num. 2. & seq. Ergò nèc causae dissimulatio ad ea supposita trahi valet, cum non dependeat à sua mera, & libera potestate.*

24. Eandem declarationem patitur alia conclusio superius firmata, quòd sententia lata super principali, cessat lata super articulo incidenti incompatibili cum principali; Siquidem ea tunc procedit, quando scilicet articulus incidentis in iudicium fuit deductus per partes, & super eo adhibita fuit plena causae cognitio tam respectu partium, quam Iudicis; *Alat. secund. Gloss. in l. 2. C. de ord. cognit. ad fin. in vers. Vel melius, 20. de catell. in prax. lib. 1. part. 5. Gloss. formati, num. 43. Barr. in l. 1. num. 6. 7. & 8. C. de ord. Iudic. & ibi etiam Bald. num. 1. Castill. ibidem num. 8. & 5. Pacian. de Probab. lib. 1.*

cap. 58. ex num. 63. *Carlenal. de Iudicij tom. 2. lib. 1. tit. 2. disput. 5. n. 36. Pachin. controuerf. lib. 20. cap. 80. vers. Secundo quia*; Nam si exceptio non fuit opposita, non intelligitur declaratum super ea; *Petr. Barbosa. in l. si praece. 5. Marcellus. num. 72. ff. de Iudicij. c. 1. n. 10.*

Quòd autem exceptio incidens, edicens nullitatem contractus venditionis praedictorum bonorum vnde in primum, nèc in secundum, iudicium agitur in foro Mercatorum ducta fuerit, satis superque patet ex actis, in quibus nunquam apposta legitur exceptio praedicta, vel verbum aliquod eam praefereens.

26. Neq. obstat putauimus, quòd exceptio non opposita, si tamèn constet ex eadem scriptura, vel Instrumento ex actis productis, à Iudice ex officio habetur in consideratione, l. cum, qui sit, §. qui sit, & ibi Barr. ff. de verb. obligat. Mangl. in tractat. de iudic. q. 47. nu. 11.

27. ad med. in vers. Item quid; Et quòd quando ex inspectione ipsius Instrumenti apparet de exceptione, nulla sit necessaria exceptionis illius oppositio expressa, sed tamen possit Iudex ex officio attendere, probant singulariter *Alex. in l. 4. §. condemnatum num. 4. ff. de re. iudic. Barr. in l. 2. ff. de except. nu. 3. Marescot. varior. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 34. c. 1. n. 10.*

28. Responsum etenim fuit primo, conclusionem supradictam procedere in casu, in quo exceptio est in fauorem ipsius, qui scripturam, vel Instrumentum produxit, cum ex facto suo praesentationis inducatur oppositio, quia ad hunc non ad alium finem, & effectum eam, vel illud praesentasse intelligitur, scilicet ad suam defensionem; & exclusionem intentionis aduersarij; Nos autem versamur in Instrumento productò à Syndicis creditorum, seu eorum procuratore, ex quo, vt dicitur, resoluti poterat similis defensio, & exceptio Sp. Laurentio, qui omnino tenebatur ea uti, & de ea, opponere, cum exceptionis natura, & requisitum sit, ad hoc vt operetur, quòd illam opponat pars, aliàs omilla intelligitur, & in re iudicata non comprehensa.

29. Secundò succedit responsio, quòd conclusio praedicta non habet locum in casu, in quo per Instrumentum praesentatum plenè non probatur exceptio ex eo resultans, sed ea eget aliqua extrinseca probatione, vt in casu praeposito; Nam cum ageretur de exceptione merus, ipso quidem non resultabat ex inspectione Instrumenti, quoniam regularitèr contractus spontè factus praesumitur, nisi manifestè contrarium probetur; *20. C. de his, qui in iur. res. causa sunt, & aliat. in tract. de praesumpt. reg. 3. praesumpt. 7. num. 2.* Etiam si agatur de contractu iuncto cum eo, vel ad fauorem eius,

cui reuerentia debetur, quandoquidem sola reuerentia non probat contractum esse meticulofum, nisi aliunde appareat metus, et infra probabimus, quando agemus de tertio articulo, & quamuis quando cum reuerentia concurrat leſio enormis, vel enormiſſima iudicatur probatio metus ſi reuerentia ſufficiens ad reſciſſionem contractus ſecundum multorum opinionem, leſio tamen erat probanda;

30 Cum leſio probanda ſit ab eo, qui eam allegat, l. 3. §. ſi minor, ff. de iur. iuran. l. quoties, §. qui dolo, ff. de probat. Neq. ex eo ſolo, quod pretium bonorum venditorum per Sp. Philippum, & Laurentium eius filium præſumeretur proventum ad manus dicti Sp. Philippi, itaut Sp. Laurentius potius fideiſſor, quam principalis dici poſſet inducebatur leſionis proba-

31 tio; Siquidem leſio enormis, vel enormiſſima conſiderari non poteſt propter fideiſſionem præſtitam, niſi probetur impoſſibilitas obtinendi releuationem, Ludow. decif. 406. n. 16. optimè Joſeph. Ramon. in conf. 96. num. 8. cum multis ſeqq. Quæ quidem impoſſibilitas, cum illius probatio reſultari non poſſet ex Inſtrumento venditionis dictorum bonorum, erat probanda per extrinſecas probationes, quod factum non fuit in iudicio agitato in foro

32 Mercatorum; Atquædò exceptio, quæ extrinſecis eget probationibus non poteſt dici conſtare ex Inſtrumenti inſpectione.

Nec dicatur duas reſultare ex Inſtrumento prædicto exceptiones, alteram ſcilicet metus, alteram verò nullitatis contractus ob alienationem dictorum bonorum propriorum d. Sp. Laurentii, factam à Patre cum interuentu eiufdem Sp. Laurentii ipſo ignorante, quòd bona prædicta ad ipſum pertinerent vti dotalia Ven. D. Franciſchinæ eius Matris contra formam Statuti in cap. 30. lib. 2. Vt infra dicetur in ſecundo Articulo, quæ quidem nullitatis cōtractus prædicti exceptio reſultabat ex Inſtrumento prædicto, & ex Inſtrumento reſtitutionis dotis d. Ven. D. Franciſchinæ anni 1619., ad cuius probationem nulla requireretur extrinſeca probatio, atq. idè, ſuppoſito etiam, quòd exceptio metus dici non poſſit conſtare ex inſpectione Inſtrumenti venditionis dictorum bonorum, ceſſare obiectum ſupra dictum reſpectu huius ſecundæ exceptionis; Cum dici non poſſit ſententiam in foro Mercatorum latam, ex qua prætendebatur oriri exceptionem rei iudicæ magis fundatam in vna, quam in altera ex exceptionibus ſupra dictis.

Quandoquidem pro reſponſione ponderatum fuit, quòd ſuppoſito, nullatenus tamen conceſſio, quòd ſententia lata in foro Mercatorum, & in iudicio Appellationis cōfirmata,

faceret rem iudicatam in hac exceptione nullitatis, fundata in Statuto in alleg. cap. 31. lib. 2. Et in ignorantia dicti Sp. Laurentii, quòd facta fuſſet reſtitutio dotis Ven. D. Franciſchinæ eius Matri, ipſa ſuente, in bonis per dictum Sp. Philippum venditis dicto Sp. Petro, æquam in præſuppoſito in ea per neceſſarium antecedens, ſeu articulo incidenti incompatibili cum principali, non obſtantibus ſuperius firmatis declarationibus.

Attamen ex hoc in neceſſariam conſequentiam haud rectè inferitur, quòd ex eadem ſententia rei iudicæ exoritur exceptio ſuper articulo validitatis, vel nullitatis obligationis euictionis in eodem contractu venditionis per dictum Sp. Laurentium factæ ad fauorem dicti Speſt. Petri emptoris in iudicio coram nobis moto, propoſito ſiquidem nullitas prædicti cōtractus venditionis ex ſuperius allegato capite non videatur incompatibilis cum validitate obligationis euictionis, quia annullato contractu venditionis non liberaretur fideiſſiſſor, qui promiſit de euictione bonorum venditorum, vt probabimus in ſecundo Articulo; Filius etenim, qui ſimul cum Patre vendidit, & conſideratur tamquam fideiſſiſſor, qui quidem articulo validitatis ſcilicet, vel nullitatis fideiſſiſſorie obligationis nunquam diſſenſus fuit in foro Mercatorum, nec per ſententiam terminatus, quod in dubium reuocare non pote-

33 rat; Quare nullatenus dici poterat oblatam rem iudicatam, cum res iudicata non obſtat ſuper non petitis, in quibus deſiit cauſæ cognitio, & partium deſenſio, nec nouiter agens victus dici poſſit ſuper articulo diuerſo, Bald. in l. recepticia C. de non numerata pecunia nu. 5. Soccin. conf. 94. num. 7. col. 2. vol. 3. Innocentius Anna allegat. 102. n. 2. Joſeph Ramon. conf. 5. numer. 21. Nuguirol. allegat. 18. numer. 48. Et

34 quemadmodum rei iudicæ obſtat exceptio, ſi ſecundum iudicium ad reſciſſionem eius veniat, quod ſuit deciuſum in primo, & quando actio eſt eadem, vel diuerſa, ſed idem eſt medium concludendi, maxime ſi ad eundem finem actum ſit, latè Gurbæ in allegata decif. 20.

35 num. 4. Ità ea non obſtat, quando ſecundum iudicium non venit ad reſciſſionem eius, quod deciuſum fuit in primo, & quando actio eſt diuerſa, diuerſumq. medium concludendi, & actum eſt ad diuerſum finem, vt contrarium eadem ſit diſciplina, l. 1. §. ſi de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. l. 1. §. ſi conat, ff. de vulg.

36 Et idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.

Quæ omnia ex abundanti dicta ſunt, cum ſententia in præſuppoſitis in ea, & incidenti incompatibili cum principali, ita demum rem iudicatam

num. 12. *Cancer. variar. resolut. lib. 2. cap. 16.*
 num. 53. *Isoph. Ramon. in conf. 70. num. 12.*
 52 Quod in 25. *Ampliat. procedere etiam data*
scientia litis in habente primum, & principale
interesse, vel coequale cum litigatore, quæ si
vera sint, sententia lata in foro Mercatorum,
non poterit dici lata cum legitimo contradi-
ctore, quia lata fuit contra universitatem cre-
ditorum, qui præcipuum lus non habeant in
ageudo, vel defendendo, sed consecutivè, se-
cundariò, & dependentè, quæ propter no-
cere non poterat Sp. Petro, qui priuatim ha-
bebat interesse super validitate dicti Instru-
menti, & consequenter lus principale coequa-
le, & in capite, non autem dependens, & se-
cuturum ad dictos creditores, qui primo
loco succubuerunt.

53 Caterum, & si ex præmissis res ad exclusio-
 nem exceptionis rei indicatæ clarissima redde-
 retur, & indubitata, atamen quando aliquod
 dubium subesse potuisset (prout nequidem
 minimum nostro iudicio considerari poterat)
 In omnem casum in dubio rei indicatæ excep-
 tionem non obesse dijudicandum erat, quia
 hoc erat minus præiudiciale partibus. *Mar-*
Salon. de Pace in conf. 19. numer. 25. Dec. in
conf. 445. numer. 44. & in conf. 43. numer. 26.
 54 Sicuti in simili tradunt DD. in dubio pronun-
 ciandum esse deserte appellationis exceptio-
 nem non obesse, nè quod deserta sit reusio,
 55 Circa ibidem num. 17. Prout etiam in dubio
 omnis interpretatio facienda est pro non pete-
 mptione instantis, ut subdit ibidem Circa in-
 uillegata decis. 20. num. 18.

In eadem Causa

ARGUMENTVM.

Contractus venditionis bonorum
 dotalium an, & quando nullitati sub-
 iaceat attenda dispositione Statuti. *Lu-*
ca cap. 30. lib. 2. Bona dotalia an, &
 quando possint permutari à viro. Scien-
 tia, vel ignorantia in aliquo contractu
 an, & quando inducatur, & per quæ
 probetur. Filius familias maior anno
 18. ex Statutu. Lucæ potest se obligare,
 & sic fideiubere.

Dos constans matrimonio à viro mulieri testifican-
quis, nisi in causa vergentia viri ad inopiam, num. 1.
Ampliat. num. 2.

Dos constans matrimonio cum consensu mulieris per-
mutari potest à viro ex pecunia in rem, aut ex re
in pecuniam, & sic valet assignatio facta à viro
uxori tot de bonis suis, quæ pecunia dotis æqui-
ualeant, num. 30.

ex Dotis restitutione, licet constente matrimonio, &
citra casum vergentia ad inopiam, liberatur vir,
eius solutio mediante, ita ut solatur à filio dotis,
num. 4. Declaratur num. 5.

Dotis restitutio utilis est, si loco pecunia dotalis assi-
gnata fuit uxori tot bona, dicta pecunia dotalis
æquivalentia cum consensu propinqui, & dictis que
decreto, quod facit præsumi contrarium, ibidem,
num. 6.

Dotis restitutio redditur magis clara, verum non effi-
ditur per retentionem usufructus earum, præter
virum ob onera matrimonii, num. 7.

Alienatio facta à Patre de bonis ad filium ipsius
bonis est ipso iure nulla, num. 8. Fallit num. 17.

Statut. Lucæ cap. 30. lib. 2. Auct. patrem non
posse bona advenitia filiorum alienare, & inuene-
re, vel obligare, sed illa referre rectorum, &
filii, num. 9. Fallit num. 17.

Verbum: Non possit. Quantum operatur, numero.
Verbum: Teneatur. Cuius vis sit, num. 18.

Nullitatem proponens eam probare debet sine ad-
tentione, sine ad exceptionem, aut reprobationem
fundandam, num. 11.

Contractum nullum afferens in quibus casibus proban-
di, num. 13.

Contrahens nullitate non probata tenetur ad obser-
uantiam contractuum, qui quævis sunt voluntari-
ti, & ex post facto necessitatis, num. 14.

Fidem fullere est contra naturam, num. 19.

Facta quod servatur, nulla est maior infamia, &
verbum, Pacta servabq. Ex quo processit, &
quid operetur in iura, num. 16.

Ignorans nihil agere, nè consentire censetur, num. 28.

Dotis materia restitutiois præsumitur filium igno-
rare, & hinc bona vendit ad se perzissimam, &
ipse infirmari successoria, num. 19.

Scientiam aliquem habuisse alienare contractus, in-
ferente ea est probanda, num. 20.

Præsumptio ignorantia facti est potentia præsumptio-
ne scientia, num. 21. Ibidem: assignatur ratio,

Falsa sunt de sui natura interea, num. 22.

Ignorantia viri est, ut transferat onus probandi ad
adversarium, num. 23.

Scientia probatur ex coniecturis, & præsumptioni-
bus verisimilibus, num. 24.

Probatio per coniecturas, & præsumptiones verifi-
ciles

miles tantum operatur, quantum per alium quocumque modum, num. 25.
 Clausula. Ex certa scientia. Excludit ignorantiam, num. 26.
 Ignorantia alicuius quem perscrutari, verifimile non est attendere alicuius generatione, num. 27.
 Scientia presumptio induitur ex consuetudine sanguinis, cohabitatione, & conversatione, maxime inter patrem, & filium, num. 28. Ampliatur, num. 29.
 Scientia probatur ex verbis generalibus, num. 30.
 Scientia, quod pars bonorum fuerit dotalis, & subiacet oneri restitutionis dotis eius matris, propter quam impior molestiam pati potuisset, colligitur ex promissione de restitutione ex causa restitutionis dotis, num. 31.
 Testis etiam unicus contra producentem plenam fidem facit, num. 32.
 Scientia probatur per testes singulares, num. 33.
 Verifimilitudo in dubio est attendenda, num. 34.
 Scientia presumptiva, & Iure presumpsa ob concurrentiam multarum circumstantiarum, & presumptionum presumitur cum suis qualitatibus, et circumstantiis, num. 35.
 Presumptio Iuris pro liquidissima probatione habetur, num. 36.
 Renunciatio: amplissima concepta verbis tantum. Iuramento habere vim specialis expressit, & renunciatio, quando in genere potius cogitur de Iure, cui renunciabatur, num. 37. Et quid Clausula ibidem apposta operatur, num. 38.
 Renunciatio generalis quid inferat in renunciatum, & quantum se porrigat, num. 39.
 Voluntas vendendi, & alienandi Iura dotis eius matris sibi competentia, etiam Iure domini super bonis enunciatis in Instrumento venditionis, quando appareat, num. 40.
 Contractus principali annullato, omnia accessoria corrumpi, num. 41. Fallit, num. 56.
 Filius familias minor sicuti pro extraneo fideiubere potest, ut multo magis pro patre suo apud extraneum fideiubet, cumque in fidem suam suscepit, num. 42.
 Idemque a quibusnam personis praestari potest, remissionem, num. 43.
 Filius familias maior anno 18. una cum patre, & cum illius consensu, vel sine, potest obligari, per competentem Statut. Luc. cap. 66. lib. 2. num. 44.
 Et sic ista obligatio observanda, num. 45.
 Venderetur res. in l. stipulatio ista habere licero, si de verb. obligat. num. 46.
 Stipulatio panis ut valet, non est necesse, quod valeat principalis, quando non est a iura reprobata, num. 47.
 Alienatio bonorum minoris sine competentis Iudicis decreto est nulla, num. 48.
 Tutor, seu Curator contra legem prohibitionem rem-

minoris dispendens, si pro contractus observantia bona propria obligat, efficaciter obligatur remonet, num. 49. Et assignatur ratio per Glof. ibidem, num. 50.
 Statut. Luc. cap. 30. lib. 2. Est conforme Iuri Communi circa obligationem bonorum adagutorum, filij, num. 51.
 Utile, quod est promissio evulsionis, per inutile, quod est venditio bonorum aduenturam facta a patre, ignorante filio, conditionem dot. bonorum non veniat, num. 52.
 Dispositiones si sint dividae, una dispositio inutilis aliam, qua suam continet essentiam perfectam, vitare non potest, num. 53.
 Vtrumque idem per se habere potest, quoad suus effectus, unus nullum alterum mutue non reddit, num. 54.
 Forma in contrahibus appellatur contrahentium interrogatio procedens, & responsio subsequens, num. 55.
 Dispositiones Statuti Luc. cap. 30. & Iuris Communis faciens filij, ut videtur sibi pro iudicium infrascriptum per patrem in bonis, quorum proprietatem ad se possidet, & eorum consensum, num. 57. Quae dispositiones non vendit sibi locum respectu promissio evulsionis facta per filium, num. 58.
 Regata, quod subiecto principali correat accessorium, non procedit in obligationem factam a fideiussore tanquam principali, quae tunc fiat de per se separata ab obligatione contractus, pro quo fideiussor sustinet actionem nullam existentem contra filium principalem, num. 59.
 Decisio VII.
 Circa secundum Articulum.
 Succedit nunc secundus Articulus supra propositus, nunquid scilicet alienationem bonorum matrem pro patrem facta nulla declaranda esset, uti facta resistentem legem, communi, quam municipalem, in quo tamen Articulo, & si primo (ut auctor) innotuit per nullitatem contractus resolvendum videretur. Dicebatur enim in dubium revocari non posse, quin proprietates bonorum descriptorum in Instrumento anni 1619. ob mortem Ven. D. Franciscini spectaret ad Sp. D. Laurentium eius filium, attenta restitutione dotis ascendens ad summam scutorum 5500. per d. Sp. Philippum factam eidem Ven. D. Franciscino in bonis in dicto Instrumento enunciatis, & Sp. Philippus in bonis praedictis, qui effectus fuerunt fundus dotalis eiusdem D. Franciscini solum habere posset usufructum. Quia quidem dotis restitutione quamvis constanter in termino facta verè impugnari non poterat; Quoniam

- 1 Quoniam licet regulariter dos a viro mulieri
constante matrimonio restitui nequeat, nisi
in caso vergentis viri ad inopiam per *Text.*
in l. prima, l. si dos const. matrim. & in l. docet
Amo. de nup. Bart. in l. 2. & in l. si alimatis.
5. in num. 2. ff. solut. matrim. Nat. conf. 553. n. 7.
- 2 Amborum tamen iugalium concurrente con-
sensu potest vir restitueri pecunias dotales
uxorij ipsamet vxor ex his pradiis idoneum
emere, quod dotale euadat, vt legitur expresse
decisum per *Text. in l. quamuis 21. ff. solut. ma-*
trimoni. & in l. natus S. prima. ff. de iur. dot.
3. l. eadem postea vir assignare uxori cor. de bonis
suis, quz pecuniz dotis aequiueant, ne dum
quid restituitur ipse manu videtur restitui a
pecunia, & ab vxore conueria in emptionem
fundi qui dotalis sit, sed etiam quis potest vir
constante matrimonio consentiente muliere
permutare dorem ex pecunia in rem, aut ex
*inopiamiam: vt est *Text. in l. ita euasante**
127. ff. de iur. dot. & in l. si mulier dotis 21. &
l. cum maritus 29. ff. de pact. dotal. & vtrique
gloss. & ad Confut. Sabaud. in de alienat. bon.
num. mil. gloss. 4. n. 6. vers. Quia sicut vers. 6. et 10.
- 4 Ex his dotis restitutione facta mulieri licet
constante matrimonio, & citra casum vergen-
tiae ad inopiam liberatur vis, solutione medi-
ante & tollitur actio dotis, l. si cum dorem 23.
S. primo, versic. Caterum, & ibi gloss. & Bart. ff.
solut. matr. gloss. in d. l. quamuis 21. ff. eod. in verb.
solutur, optimè Crot. conf. 74. num. 8. 9. & 10.
- 5 Et hoc si restituitur, aut permutatio fit visis
mulieri, l. cum maritus 29. ff. de pact. dotal. Ibi;
Si deterior loco dos non esset, & in l. ita euasante
27. ff. de iur. dot. Ibi; Si hoc mulieri utile sit, &
l. si mulier dotis 21. de pact. dor. Ibi; Cum mulieri
prodest, & l. quamuis, ff. solut. matrim. Ibi; Aut
pradia idonea emat, d. l. natus, S. manente. Ibi;
Et fundum idoneum emat, & d. l. fin. de iur. dot.
- 6 Nat. conf. 552. n. 8. Prouis quidem fuit vtilis
restitutio dotis in casu nostro, quid d. Ven. D.
Franciscus loco pecuniz dotalis assignata
fuerit toe bona, dicte pecuniz dotali equiva-
lentia cum consensu propinqui, & cum iudicis
decreto, quod facit presumit contrafactum vtilem,
D. Altograd. in conf. 28. num. 4. Vt factum
fuisse, apparet ex Instrumento restitutionis di-
cte dotis anni 1619, in quo expresse leguntur
hec verba: *E la presente assignatione fecero li*
desti Signori Assignanti alla detta Signora Fran-
ceschina presente, & solue le cose sopra, & infra-
scritte accettante per restitutione, satisfatione,
- 7 *pagamento delle dette sue doti; Quz verba pon-*
derata fuerunt, nè dici potest solum contra-
ctum hunc ad cautelam maiorem, & securita-
tem mulieris celebratum fuisse, non ad hoc
vt veram restitutionem dotis preferret, quod

- & magis patet, dum statim in eodem Instru-
mento, donèc venerit casus soluti matrimonij,
restituatur solus vfusfructus horum bonorum,
viro ob onera matrimonij per ipsum subeun-
da, per quam recreationem vfusfructus redde-
tur magis clara, vera, & effectiua dotis resti-
tutio, *Trinq. de iur. contin. poss. part. 1. in princ.*
num. 25. & part. 3. limit. 9. n. 10. vers. Tamen
in hoc, & num. 11. 12. 13. Paris. conf. 90. n. 27.
versic. Et quod, & num. 18. lib. 3. Bonac. Anton.
de Marit. resolut. quotid. lib. 2. cap. 70. num. 8.
& 90. vltim. & in m. not. in l. 1. de iur. dot.
- 8 Quare hinc se qui tradebatur alienationem
supra dictam, vt factam à Sp. Philippo Patre,
dicti Sp. Laurentij de bonis ad d. Sp. Laurentij
spectantibus, fuisse ipso iure nullam, ob-
stante *Trinq. in l. 1. Cod. de bon. matris, l. cum*
opporret, S. non autem, C. de bonis qua libere
9 Statuta in cap. 30. lib. 2. Disponente, quod
Patet non possit bona aduentitia filiorum
alienare, & dominare, vel obligare, sed illa re-
10 servare tenetur eius filij; Pondero id verbum
illud: Non possit. Quod per se non sufficit in
inducit, & negat omnem potentiam, & tenet
omnimodam resistendam, & impossibilitatem,
& operatur, vt actus, in contrarium factus, sit
ipso iure nullus, vt latissime hinc omnia de-
ducit, & probat Gallius in consuet. Alex. in verb.
non possit in princip. per tot. Giurba ad Confutur.
- 11 *Adessen. cap. 4. Gloss. 5. par. 1. num. 2. Quod de*
facile illud aliud verbum Teneatur, quod pa-
terit præcisam necessitatem importat, & actus
in contrarium facti nullitatem inducit, cap. de
bono 12. qu. 3. l. prator in princip. ff. de edend.
Gloss. in Clem. attendentes, in verb. debent, de Bar.
Monac. Felin. in cap. exceptionem in 3. col. circa
med. de except. Decian. conf. 75. num. 11. lib. 3.
Barz. decil. 74. num. 16. 17. Sim. de Pras. conf.
177. num. 12. & in fine.

- Verumtamen predictis negotium non fa-
cientibus contrariam opinionem amplecti sur-
mus, nempe contractum alienationis predi-
ctorum bonorum tenere, & validum esse vae
promissionem euictionis observari debere,
12 Nam non est de iure dubium, quod nullitas con-
proponens eam probare debet, suæ ad invec-
tionem, suæ ad exceptionem, aut replicatio-
nem fundandam id faciat, cap. cum super de re-
iud. & cap. in presentia de renunciat. de astra. de
13 probat. conclus. 1115. num. 1. Et in specie
quod asserenti contractum aulium incumbit
onus probandi, probante text. in l. si scriptum
haredem, & ibi Bald. C. de probat. Pant. in tract.
de nullitat. in d. quo, & à quibus, namq. & alijs
reliati per Mascard. in allegata concl. 1115. n. 92.
14 Quia quidem nullitate non probata, contra-
hens ad illius observantiam tenetur, cum con-
tractus

tractus ab initio sint voluntatis, & ex post facto necessitatis, & non idcirco in fine, ff. de contrah. empt. l. si mandauero, S. scitu, ff. de mandati, alia lura, & auctoritates plenè cumulat Barbof. in eius tractat. var. axiomat. 37. numer. 4.

15 Et fit contra naturam fidem fallere, l. pr. ff. de

16 pass. plenè surd. in decis. 260. numer. 12. Vbi quod nulla maior est iustitia, quàm pacta seruare, & quod verbum illud; *Pacta seruabo* processit de ore Dei, quòdque pacta rumpere, graue est apud Deum, nè dùm apud homines, & quod nihil magis debetur hominibus, quàm pactorum obseruantia, & alia huiusmodi; vide in meo tractatu ad leg. vndeam, Cod. si quis Imperatori maledixerit S. 8. d. nu. 33. v. g. ad 44.

17 Nullitas autem deducta ex eo quod alienatio dictorum bonorum facta fuerit à dicto Sp. Philippo resistenti iure communi in allegati legibus 1. C. de bon. maternis, & l. cum oportet, §. nō autem C. de bon. que liber. nec non iure municipalis in allegato cap. 30. In iure non subsistit, quoniam dispositio dictarum legum, & statuti non procedit in casu, in quo filius maior bona materna alienat consentiente patre, vt luc. text. est in l. su. S. filij autem C. de bon. que liber. & ibi Barth. Bald. Salicet. Castrenf. & ceteri scribentes.

Neque obstat nobis visum fuisse id, quod dictū fuit, Sp. scilicet Laurentium ignoranter alienasse bona materna, cum non apparet, quòd ipse per Sp. Philippum eius Patrem factus fuisset certior de iuribus suis, hoc est, quòd anno 1619. hæc eadem bona assignata fuissent Ven. D. Francischino ipsius Matri pro restitutione, & solutione suæ dotis eum debitis, & de iure requisitis solemnitatibus, & facta fuissent fundus dotalis, qui per mortem eius matris ad ipsum iure proprio pertineret, atque ideo ignorantia eiusdem Sp. Laurentij attenta, perinde fuisse, ac si dictus Spec. Philippus pater

18 solus bona materna alienasset; Cum ignorans nihil agere, nèc consentire censetur, Castrenf. in cons. 46. viso, & examinato numer. 2. versic. Sed breuiter lib. 2. & cons. 377. numer. 2. lib. 1. quem cum alijs refert, & sequitur Barbof. in eius tract. var. axiomata 111. numer. 13.

19 Porro Sp. Laurentium ignorasse restitutionem dotis matrem, & consequenter bonam vendita ad se pertinere, quamuis ipse matri succederet, esse claram iuris præsumptionem dicebatur ad Tex. in l. qui in aliteris, ff. de reg. iur. vbi Dec. & alij cap. cum quis eod. tit. lib. 6. cum alijs per Honded. in cons. 42. numer. 13. lib. 2.

20 Nam qui asserit, aliquem habuisse scientiam alicuius contractus, tenetur probare Roq. decis. 541. numer. 42. pars. quint. recept. tom. primo. Franc. Marc. decis. 579. numer. 2. pars. prim.

21 Quod regulare est in quacumque ignorantia, facti, cuius præsumptio potentior est præsumptione scientiæ, ea ratione, quia scire aliquid fuisse factum, est per accidens, cum facta non præsumantur, l. in bello, S. falsa, ff. de captiuis, & post limin. versic. late Barbof. axiomat. 93. numer. 27. Siquidem facta sunt de sui natura incerta, in omnibus, ff. de iur. & fact. ignor. Barbof. d. axiomat. 93. numer. 28.

22 Et ideo ignorantie virtus est, vt transierat onus probandi scientiam in aduersarium, Roq. res. decis. 705. pars. 2.

23 Quoniam responsum fuit imò allegatam ignorantiam penitus excludi in persona Sp. Laurentij, statim coniecturis, & præsumptionibus verisimilibus manifestam, & claram scientiam in eo arguentibus, scientia etenim probatur ex coniecturis, & præsumptionibus verisimilibus, Mascard. de probat. conclus. 1293. in princip. Lepid. decis. 81. versic. Quibus non obstant, Gratian. discept. foren. cap. 118. numer. 13. & 361. numer. 14. Seraphin. decis. 794. numer. 13.

24 Et tandem operatur, quæ per hunc modum probatur, quantumque per alium quemcunq. Pontanell. decis. 154. numer. 7. post med. in versic. Cumq. scientia, Menoch. de arbitrar. iudic. cap. 89. numer. 17. Mastrilli. decis. 216. numer. 17. & 12.

25 Quorum quidè prima eliciebatur ex clausula; *Ex certa scientia*. Cuius natura est, excludere ignorantiam, Menoch. de præsumption. præsumpt. 23. numer. 15. lib. 6. Secunda desumebatur ex actorum multiplicatione, cum ex actorum geminatione verisimile non sit, quem ignorantem actum perficere, vt probat idem Menoch. in d. præsumpt. 23. numer. 14. quod confirmat Seraphin. in decis. 306. numer. 7.

26 Tertia accedebat coniectura desumpta ex coniunctione sanguinis, cohabitatione, & conuersatione, ex quibus maximè inter patrem, & filium inducitur præsumptio scientiæ, Loffa

27 in §. 9. ff. vnde cognati; Quæ non solum procedit in ijsque concernunt sanguinem, sed etiam in actibus momentaneis, & non successibus, vt ex Decio, Ruino, Alba, Rolando, & Berio, probat surd. in decis. 221. numer. 9.

28 Quarta erat coniectura generalis verborum cōtentorum in Instrumento venditionis dictorum bonorum, & Instrumento ratificationis eiusdem venditionis, siquidem ex verbis generalibus scientiam probare monet, Gratian. in cap. 568. numer. 41. & 44. Concurrente maximè promissione euictionis verbis vincentialibus, & generalibus in amplissima forma expressa, etiam ex causa restitutionis dotis; Etiam non fuisset promissu de euictione ex causa restitutionis dotis, nisi dictus Sp. Laurentius sciuidet, partem bonorum predictorum fuisse

dotalia, & subiacere oneri restitutionis dotis eius matris, propter quam emptor molestiam pati potuisset, iuxta tradita per Ros. in *decis.* 342. num. 5. ad finem.

Verum quod idem Sp. Laurentius scientiam haberet lurum suorum ex causa dotis matris, constat ex depositionibus testium examinatorum ad instantiam d. Sp. Laurentij, id enim deponunt Laurentius olim Ioannis secundus testis super 44. interrogat. pag. 52. Paulinus Paulini pag. 80. d. tergo, & Sp. Caesar Orsucci super eodem interrogatorio pag. 107. & 108.

32 Quorum depositiones, tanquam ab eodem Sp. Laurentio productas, certi Iuris est plenè probare, cum testis etiam vnus contra ipsum producentem plenam fidem faciat, *Surd. conf.* 350. numer. 6. *Ludouic. decis.* 215. numer. 9. Et scientia probetur etiam per testes singulares, *Baratt. decis.* 658. quæ. 3. *Ferriac. de testibus* quæ. 64. n. 57. *Ros. decis.* 287. n. 1. par. 1. *diuersor.*

34 Quod comprobatur quoq. ex verisimilitudine, quæ in dubio est attendenda, & in *obscuris* 113. ff. de reg. iur. *Genian. discept. forens. tom.* 3. cap. 569. num. 3. Quandoquidem valde verisimile est, quod dictus Sp. Laurentius, qui erat maior, notitiam habuerit de luribus dotalibus sibi competentibus super bonis Sp. Philippi eius Patris.

Nec videbatur obflare, quod non propterea, quod dictus Sp. Laurentius habuerit notitiam lurum suorum ex causa dotis matris, & instrumenti dotalis censeatur habuisse notitiam veræ, & realis restitutionis dotis in bonis alienatis sequente usq. de anno 1619. quia id procederet, si ageretur de probanda veræ,

35 scientia; Scius vbi agitur de probanda scientia præsumptua, quæ cum talis scientia à lure præsumatur interuenisse ob concursum tot coniecturarum, & præsumptionum, præsumitur eum suis qualitatibus, & circumstantijs,

36 *Surd. conf.* 82. numer. 38. & 39. Præsumptio enim Iuris pro liquidissima probatione habetur, l. *licet imperator*, vbi scribitur, ff. de leg. 1. *Ros. in allegata decis.* 342. num. 5. par. 2. recent. & apud *Canaler. in decis.* 151. num. 10.

37 Præterea supposito, nulla ciens tamèn concessio, quod ex præmissis conieciatur, & præsumptionibus non induceretur specifica, & indiuidualis scientia restitutionis dotis matris in bonis, de quibus agebatur, sed solum scientia quædam in genere lurum sibi competentium pro dote materna, ea nihilominus sufficeret in præsentij casu ad validitatem contra dictos venditiones per dictum Sp. Laurentium omnia Iura, & actiones cuiusvis generis, & speciei sint, etiam si talia forent, quæ specialem requirerent mentionem ad ipsum venditorem,

& cedentis spectantia super dictis bonis, & qualibet earum parte, tam vigoris, & virtute, quorumcumque Instrumentorum, & aliarum scripturarum publicarum, vel probatarum, quàm aliter quonvis modo, iure, & causa, & tam ad præsens, quàm in futurum, & quantumvis in cognita, & penitus incognita sit, vel priuilegiata, aut magis priuilegiata, & proinde latius in eodem Instrumento, quæ quidem verba clausule, & reuocaciones amplissimis conceptæ verbis cum iuramento habent vniuersales expressionis, & reuocacionis, quando potuit in genere cogitari de Iure, cui renunciabatur, *Monte. de tacit. & ambig. lib.* 2. tit. 18. num. 12. *versit. Nec obstat, Gratian. discept. forens. tom.* 3. cap. 568. num. 42. vbi testatur de communi opinione, *Ros. decis.* 714. n. 7. par. 2. recent. optimè *Marta in conf.* 139. n. 24.

38 & 27. Et operatur, quod venditio, & lurum cessio, siue renunciatio extenditur ad quodlibet Ius vendenti, cedenti, siue renuncianti quomodolibet competens etiam vltra modos, & causas expressas, optimè *Gratian. in allegato capitulo* 568. ex num. 32. *vsq. ad 45. Marta d. conf.* 139. num. 9. & 10. quod confirmat *Ros. in d. decis.* 714. num. 3. Vbi inquit, quod renunciatio generalis præiudicat renuncianti, & portigitur propter verborum generalium naturam ad omnia Iura renuncianti competentia, etiam si ea cogitatus non fuisset, quid sibi imputare debet, qui non cogitauit sub verbis generalibus omnia comprehendere.

40 Denique, quod dictus Sp. Laurentius vendere, & alienare voluerit Iura dotis eius matris sibi competentia, etiam Iure domini (super bonis enunciat in dicto Instrumento venditionis, satis clarè constabat tàm eo ipso, quod vsus fuit verbis generalissimis, & consequenter ex sui natura aptis comprehendere quæcumque Iura ex qualibet causa, etiam non cogitata, provenientia, vt dictum fuit supra, in specie cedendo omnia Iura cuiusvis generis, & speciei, ad ipsum competentia super dictis bonis virtute quorumcumque Instrumentorum; Tàm & præcipue, quia causa finalis dictæ venditionis, & lurum cessionis, vt ex ipso verborum generalissimorum contextu colligitur, fuit vendendi, & cedendi omnia; & quæcumque Iura, quæ quomodolibet, & quavis ex causa eidem vendenti, & cedenti competentes, vel in futurum competere possent, & ea transferendi in emptorem, vt magis cautus, & securus redderetur, & à molestijs, quas fortasse aliquo tempore propter euersionem dictorum bonorum pati potuisset, faciente tradita per *Ros. in allegata decis.* 714. num. 2.

Verum enim verò, quando hæc omnia, quibus

quibus ex parte predicti Sp. Laurentij congrua non poterat dari responsio, in occurrenti controuersia defecerunt, & si vera alienatio bonorum, de quibus agitur, tamquam facta à patre resistente statuto, & iure communi, nulla redderetur, quod quamvis alienum facti à vero, patet ex superius deductis, adhuc nullitatem hanc non iuuare d. D. Laurentium, clare demonstratur considerando nimirum obligationem, & promissionem euictionis amplissimis cōceptis verbis factam per dictum Sp. Laurentium, ut constat ex Instrumento d. venditionis, cuius hæc sũnt verba: *Quam supradictam promissionem euictionis, & pacta vitia, ac alia, de quibus supra, & infra partes dd. nominibus respectim voluerunt extendi, & locum habere tam respectu cuiuscumq. reuocata patrimonialis, et matrimonialis communis, vel mixta, sine ex causa donationis, vel dotis restitutionis, sed solutionis, vel ex eo, quod supposita essent alicui oneri institutionis, substitutionis, restitutionis, vel fideicommissi, sine incerta conditionis, aut ex quouis alio iure, causa, ratione, & actione proueniente sibi ab ipsa natura rei, sicut à iure, vel statuto dispositionis, aut ab hominis facto, & voluntate, & tam ex persona ipsorum Dominorum venditorum, & cedentium, vel eorum auctorum quantumvis privilegiata, seu magis privilegiata existat, & quæ vnquam dicti, vel ex cogitari possent, quam ex incognita, & penitus non cogitata, per quam dicta bona, aut aliqua eorum pars, vel particula euinceretur, seu tunc possent, aut essent euicta, aut molestata &c.* Cum certum sit ex nullitate ipsius venditionis non posse inseri ad nullitatem promissionis euictionis nisi; Nam quamuis regulariter principali contractu annullato omnia accessoria corruant, l. non dubium in 2. parte, vbi Ias. & omnes C. de legibus, l. cum principalis, ff. de reg. iur. cap. accessorium epistola in 6. & vbiq. gloss. cum alijs Iuribus, & authoritatibus, quæ allegari possent; Attamen in casu proposito conclusio predicta locum habere non potest ponderando, quod promissio euictionis facta per dictum Sp. Laurentium fuit facta iure aliquo non resistente;

42 Cum filius familias maior ætatem adimplet, pro extraneo fideiubere potest, ita magis magis pro patre suo apud extraneum recte fideiubeat, cumque in fidenti suam suscipiat, l. si ex alto, C. quod cum eo, l. si dubius, l. filius familias, ff. de fideiussoribus. Ite Hering. de fideiussoribus cap. 7. ad art. de fideiussoribus. n. 4. Ludb. de test. 20. num. 1. & 2. Et filium familias maiorem annis 18. vna cum patre, & cum illius consensu, vel sine, obligare quotidie videmus in hac Ciuitate ita permittebat Statuto in cap. 66. lib. 2.

43 Sicq. omnino fortanda est per Text. in l. si

pulsatio ista habere licere, vers. Sed si quis, ff. de verb. obligat. Vbi deciditur, quod si quis ad factum alienum præstandum, fidem suam additruerit pacto adiecto, ut promissis non adimpletis ad penam; vel ad interesse teneatur, quamuis principalis promissio nullius sit momenti, pena tamen debetur, & si ad principalem factam alieni promissionem accessoria sit, quod confirmat Castren. in d. l. in §. alteri n. 2.

47 Dicit ibi concludit, quod stipulatio penalit ad hoc ut valeat, non est necesse, quod valeat principalis, quando non est à iure reprobata, & hæc nostra sententia strictius confirmatur per celeberrim. Text. in l. & si is 9. Cod. de præd. 48 dicitur minor, per quem expressè dispositum reperitur, nullam prorsus esse alienationem bonorum minoris sine competentis Iudicis decreto factam, & tamen si tutor, suæ curator, quilibet contra ius distrahit, pro contractu obferuantia bona propria hypothecæ submiseric efficaciter obligatus remanet, prout ad litteram decidit Text. prædict. & sic habemus casum legis nimis clarum, in quo venditionis contractu annullato firma remanent accessoria, rationem huius dispositionis assignat ibi Gloss. per quam casus præsens determinatur, videlicet quia promissio facta à Tutore est extra causam prohibitionis, in casu de quo in præsentiam agitur; Ideo Statutum in allegato cap. 30. lib. 2. Prohibet patri, ne bona aduenticia filij alienet, obliget, vel diminuat, ne iura ad filium super dictis bonis spectantia sine eius consensu leuantur, cuius quidem statuti dispositio est conformis iuri communi, per quod id sancitum inuenimus, ut sunt Text. clari in l. 1. Cod. de bonis maternis, & in l. cum oportet, §. non autem, Cod. de bonis qua liber. Unde facta reuocatione, & sic prout, quod bonorum filij alienatio non teneat, & proinde fit, ac si facta non fuisset, promissio conditionis expressæ facta per filium in eodem contractu extensa in amplissima forma, ut videre ex contextu, & structura verborum superius recensitorum, ut nec non possit per filium maiorem Statutum prædictum, & leges istæ, quæ bona aduenticia filiorum distrahi vetant non prohiberent.

Præterea cum negari non possit, quia promissio euictionis sit actus satis distinctus, & distinctum bonorum alienatione separatus, videtur certè, quod in Instrumento, in quo illa legetur duo sint celebrati contractus, alter venditionis, alter vero ut in casu, in quo venditio fuerit resoluta ad rationem emptoris firma remaneat promissio euictionis, unde si dicamus dictorum bonorum alienationem nullam, propter defectum consensus d. Sp. Laurentij eo quia

quid licet non ignoraret bona patris sibi obligata pro dotibus eius matris, ignoraret tamen restitutionem dotis factam constanter matrimonio, & consequenter bona alienata esse eius propria, hoc nullo pacto affirmari potest respectu promissionis emptionis, & sic non versetur in actibus prorsus separabilibus;

52 Succedit regula, ut utile, quod est promissio emptionis per inutile, quod est venditio bonorum aduentitiorum facta à patre, ignorante filio, conditionem dictorum bonorum non vitietur, ad *Tex. in l. pr. §. sed et si mihi, ff. de verbor. obligat. latè Barbof. tract. var. axiomat.*

53 331. n. 1. Siquidem quando dispositiones sunt diuinduz, una dispositio inutilis, aliam, quæ suâ continet essentiam perfectam vitare non potest, idem *Barbof. citat. axiomat. 331. numer. 2.* quod confirmat *Alex. in consil. 4. numer. 9.*

54 *lib. 1.* Vbi inquit, quod quando vtrumque per se stare potest, quod ad suos effectus vnus nullitas alterum inutile non reddet.

Verum supposito, quod promissio emptionis, de qua agimus, sit accessoria ad dictorum bonorum alienationem, & quod nõ aliter sint duo contractus in vno, eodemque Instrumento, ut modò fuit demonstratum, dicimus perperam in casu nostro affirmare posse, & prout promissio emptionis in dicto contractu alienationis adiecta, tanquam ad dictorum bonorum alienationem resolutam accessoria, conferuat;

55 Etenim asseueratio hæc procedere possit, si contractus propter defectum formæ annullaretur, formam in contractibus appellamus cõtractuentium interrogationem precedentem, & responsum sublequentem ex *Bertazol. de*

56 *clausulis clausul. 4. gloss. 39. num. 2.* Secus autem si propter defectum materiæ, prout in casu, de quo agimus, ut quid res, quæ fuit distracta, distrahi prohibeatur, hoc enim casu resolutio contractus principali, quod accessoria non corrumpat, ex *Augufl. et Paulo Cast. in l. cum lex, ff. de fideiussorib. probant Mangil. in suo tract. de iust. q. 58. num. 18. & 19. & Marefcot. varior. resol. lib. 2. cap. 65. n. 3. & seqq. id, quod citrà controuersiam procedit, quando eadem ratio, quæ militat in principali non militat in accessorio, vel quando clausula accessoria de per se stare potest, id, quod in eam possit concurrere ratio enim, quæ militat, ut bonorum aduentitiorum filiorum distractio à patre facta annulletur, quod est principale, respicit dumtaxat effectum alienationis ex*

57 contractus resulantem; Cum tam dispositio statutum in d. cap. 30. Quam iuris communis in allegatis legibus 1. c. de bonis maternis, & l. cum opponat, §. non autem de bon. quæ liber. Emanauerit ad fauorem filiorum, ne vllum sibi per

patrem inferatur præiudicium in bonis, quorum proprietates ad se spectat citrà eorum consensum; Hæc eadem ratio non potest militare respectu promissionis emptionis factæ per d. Sp. Laurentium nullo iure resurgens, quam

falso accessorium appellamus, nec nus aliquod resistit, ut de per se stare non possit, & ita in l. nã stipulatur, ff. de verbor. obligat. & in l. fideiussor, ff. de leg. 2. Bald. in l. non dubium, c. de legibus, Alex. consil. 4. num. 5. lib. 1. Cast. in l. l. unica num. 24. c. quando compet. part. Dec. et Cognol. in l. cum principalis, ff. de neg. iur. de alij panes. Autho. Gabriel. cõmun. concil. lib. 7. tit. de clausul. concil. 10. num. 8. & g. Mangil. de eo proximo citato num. 20. latè *Marefcot. in allegato cap. 65. num. 9. d. lib. 2.*

Sed proprius ad punctum accedendo non vagando in regulis, & argumentis dicimus, quod cum venditio productorum bonorum facta fuerit à patre, & filio iudicium, & pater, ut ex aduerso supponitur, totum pretium receperit, ita ut filius tanquam fideiussor in dicto contractu intercessisse dicatur, si quisque pro emptione dictorum bonorum se cum patre obligasset uti principalis, principaliter, & in

59 solidum; Regula illa, quæ se habet, quod sublato principali corrumpat accessorium, temperatur, ne procedat, quando obligatio tant facta à fideiussore tanquam principali, quid tunc fiat de per se separata ab obligatione contractus, prout quo fideiussio fuit interposita, sustinetur, etiam nullo existente contractu principali, *Lodouic. decis. 321. n. 7. & ibi Olenus. Beltramin. n. 13. Marefcot. varior. resol. lib. 2. cap. 65. n. 7. vbi plures Rot. Rom. decisiones cumulat.*

In eadem Causa.

ARGUMENTVM.

Metus reuerentialis an faciat rescindere contractum, qui metus quando præsumatur, quomodò probetur, & quid Iudex arbitrando eum considerare debeat. Metus reuerentialis ex quibus excludatur. Metus an, & quando præiudicare possit Tertio, & de alijs ad materiam.

S P M M A R I U M.

Metus non præsumitur, sed ab allegante est probandus, num. 1. Ampliatur num. 2.

dictus

Metus non canitur ex sola reverentia personæ, cum qua sit contractus, num. 2. non obstat sup. i. 311.
Metus non arguitur ex sola presentia patris, num. 4.

Sed quid aliud requiratur, num. 5. non obstat sup. i. 311.
Metus quicunque non est iussitens ad rescindendum contractum, sed iussitens, & pater in consuetudine virum, num. 6. Cuius generis non est ille, quod de facili removeri potest, num. 7. et de iussitens.

Metus cadens in constantem virum quoniam si iussitens quibus arbitrio iudicare debemus, num. 8. & 9. 4. 2.
Assignatur ratio, num. 35. Et quid an modum debet in hoc respectu arbitrandum, seu decidendum, n. 9.
Tertium fides per Iudicem dissonat ex arbitrio, inspecta idem eorum persona, quoniam persona, pro qua depoluerunt, ac eorum condicione, & qualitate, num. 10.

Metus an dicatur probatus per probationem genericam, vel specificam ad rescindendum contractum, num. 11. **Fontanellæ opinio.**

Fontanellæ opinio, Tenentis in metâ probando sufficere probationem genericam, reprobatum à Ramon. num. 13. Et comprobatur contrarium, num. 14. **Fontanellæ opinio.**

Contractus presumitur metuciosus, & rescinditur, si probetur iussitens per genericam probationem, quod est contra tax. in l. quoniam. S. quod dolo, n. de probat. num. 15. non obstat sup. i. 311.

Metus ut plurimum perficiatur propter intentionem, & verba, calore, & acutudine, potius, quàm animo parato, & determinato prolati, & sententia, n. 16.

Metus non iactationibus, sed atrocitate factis probandus est, num. 17. **Fontanellæ opinio.**

Metus ad rescindendum contractum debet esse gravis, num. 18. **Fontanellæ opinio.**

Metus incussus non dicitur iustus, nisi cadat in virum, vel sumum, pupillum, & minorem constanter metum passus, num. 19. **Fontanellæ opinio.**

Malum, quod timeatur, ut cadat in constantem virum, & resolvat contractum, debet esse gravis mortis, vel corporis cruciatus, num. 20. **Fontanellæ opinio.**

Si quis metuciosam contractum non timuerit, non resistitur, quoniam neque vi, neque metus culpa factus est, num. 21. **Fontanellæ opinio.**

Metus probatio maior exigitur, quando agitur de rescindendo contractum parato, num. 22. Ampliatur, num. 23. **Fontanellæ opinio.**

Metus ut cadat in constantem virum, arbitrio Iudicis remissus, non semper debet arbitri iussu, & sufficiens ad rescindendum contractum, sed solus ille, quem talem indicant facti circumstantia, num. 26. **Fontanellæ opinio.**

Metus non probatur per testes de auditu metum passus, num. 27. **Fontanellæ opinio.**

Testes ad probandum metum adhibendi, de iudici sunt, causam metus afferre tenentur, cum sit certum, quod metus semper excludatur, nisi tale factum probetur, ex quo metus inessio iussitens, num. 28. **Fontanellæ opinio.**

Metus suspensus iussitens, & pro metu habetur, ex eo, quod timor inflas ex affectu metuciosus dignoscitur, num. 29. non obstat sup. i. 311.

Metus inflas suspensus iussitens pro metu, num. 30. **Fontanellæ opinio.**
Filius familiaris contrahens in beneficio patris prebet presumptionem, quod pecunia non ad ipsum, sed ad patrem pervenerit, num. 31. Ampliatur, num. 32. non obstat sup. i. 311.

Filius presumitur iactus metu, ut, vel dolo ad contrahendum, quando filius est in potestate patris, cum hereditas debetur, & propter evidens nullis intercurrentibus, non probatur quia procedentibus datur contractus rescissio, propter preiumpam lesionem enormem, seu enormissimam, num. 33. Ampliatur, num. 34. Assignatur ratio, num. 35. **Fontanellæ opinio.**

Metus presumitur ex lesione illata de parte filii, & nocet patri metum inferenti, & Tertio, quoniam iste huius fide contra xeris, & metum ignoraveris, & de eo participis non fueris, num. 36. Ampliatur, num. 37. Datur ratio, num. 38. **Fontanellæ opinio.**

Metus an dicitur, quando nocet Tertio, & datur secundum aliquos Diffinitio distinctum nomen de lesione illata, & alterum oppositum, num. 40. 41. 42. 43. & 44. **Fontanellæ opinio.**

Metus presumptus ex lesione est sufficiens ad contrarius rescissionem nullis intercurrentibus minis, vel verbis, & hoc secundum sententiam nonnullorum DD. Sed contrarium habetur ex alijs attestantibus de Contrahenti cum aliqua declaratione ampliationis, an procedat in iudicium Tertii, num. 45. 46. 47. 48. 49. & 50. **Fontanellæ opinio.**

Lesio iussitens cum reverentia est equivoca, ut metum reverentiam, num. 51. **Fontanellæ opinio.**

Metus non probatur ex sola reverentia, num. 52. **Fontanellæ opinio.**

Metus an probetur ex sola reverentia personæ debitoris, vel iussitens requiratur, num. 53. **Fontanellæ opinio.**

Metus probatur ex iudiciis, & coniecturis, cum sit diffinitus probatus, num. 54. **Fontanellæ opinio.**

Presumptio contraria, & coniectura spontanea voluntatem, & presens excludunt metum, quoniam presumptio una excludit alteram, num. 55. **Fontanellæ opinio.**

Presumptio una cedit pluribus, num. 56. **Fontanellæ opinio.**

Metus presumptus ex reverentia, & lesione, excluditur per coniecturas, & presumptiones, num. 57. **Fontanellæ opinio.**

Metus an, & quando, & ex quibus coniecturis probatur, & quales metus sit sufficiens probatio ad rescindendum contractum, Iudicis arbitrio committitur, num. 58. **Fontanellæ opinio.**

Contractus iustus celebratus cum eo, cui debetur reverentia, nullis procedentibus verbis, aut minus, Iudicis officio est rescindendum, cum ad ipsum arbitrium referat eius validitas, num. 59. **Fontanellæ opinio.**

Iudex optatus ad discernendum, an teneatur rescindere contractum iustum factum cum persona, cui debetur reverentia, etiam nullis minus, aut verbis procedentibus, quid considerare debeatur, non contra-

Contra-

Contractus praesumitur sponte factus, nisi manifeste

contrarium probetur, num. 62.

Metus praesumptio excluditur ob contractum cele-

bratum in loco infami, ubi redditur ius, num. 63.

Et hoc casu ad inducendum metum quid requira-

tur, num. 63.

Metus non probatur concessurus, quando pro non,

metu adest aliqua concessura, sed clariorem requi-

rit probationem, num. 64.

Metus saltem iustus dari nequit, ubi remoueri potuit

per recursum ad Magistratum, ac ad consanguin-

ecos, & superiores, num. 65.

Metus excluditur ex concessura desumpta ex gemi-

natione contractuum, eorumque ratificatione, & eo

magis ob geminationem, & ratificationem factam

ex intervallo, & absente patre, num. 66.

Metum ad excludendum est valde considerabilis ab-

sensio patris, num. 67.

Metus praesumptio excluditur ex actibus multiplici-

bus, praesertim ex intervallo, num. 68.

Metus purgatus, & meticolosi contractus approba-

tio non inducitur, durante causa metus, num. 69.

Metum videtur, omnemque eiusdem suspicionem ab-

initio abfuisse praesumitur, ob potentiam fugiendi

in locum tutum, & habendi recursum ad Superio-

res, non ad illas consanguineas, num. 70.

Metum reuerentialem, ac omnium aliorum abfuisse

praesumitur, quando quis protestari potuit, & non

protestatur tempore celebrationis contractus, vel

ante, siud postea, num. 71. Et in terminis ad

excludendum metum praesumptum ex lesione,

num. 72.

Metus omnis praesumptio excluditur, induciturque

praesumptio spontanea, & libera voluntatis ex

factum tunc, & habendi recursum ad Superio-

res, non ad illas consanguineas, num. 73.

Metus reuerentialis purgatus censetur per lapsum

biennij, num. 74.

Metus reuerentialis praesumptio excluditur ex proba-

tione qualitatibus, & conditionibus filij contrahentis

exclusiva praesumptionis talis metus, num. 75.

Metus reuerentialis excluditur ex probatione solita

contradictionis filij cum patre, cuius persona est

valde considerabilis quoad praesumendum, vel ex

credendum metum, num. 76.

Eventus malus non est habendus in consideratione,

quando aliquid fit in utilitatem alicuius, nu-

meri 77.

Luctum, quod parere potest negotio patris, profu-

rum est etiam filio, ad quem spectare debet pa-

tris iussu per naturalem quasi legem, & faci-

litate rationem, num. 78. Deducitur ratio, n. 79.

& 80.

Praesumptio spontanea voluntatis oritur, quod quis

potius voluit, qudm coactus facere videtur,

quod ei utile futurum est, num. 81. Ampliatur

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

num. 84.

Metus, cuius suspicio excluditur, & verisimilitu-

dine, qua omnino considerari solet, num. 82. Pro

pt quoque, & contra includitur. Ibidem.

Verisimilitudo in qualibet materia est tanta effica-

cia, ut eam pro se habens, illamq. allegans, legis

casum habere, & allegare debeat, quia lex iubet,

desistat esse servandum, num. 83.

Metus ad hoc, ut excludatur, valde vitandus debet

probari Notarij, num. 85.

Saluam Interdicti requisita enumerantur, num. 86.

De emissionibus obligatis videri refutationem precei rei

sua, tenetur ad damna, expensas, & interesse,

num. 87. Ampliatur num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

num. 88.

Decisio VIII.

Circa Tertium Articulum, & Ultimum.

D Eueniendo modo ad tertium, & ultimum

Articulum concernentem praesentem

refissionem contractus, de quo ageba-

tur, ex causa asserti metus. Cum in iure satis

absoluta, & trita sit conclusio, quod metus non

praesumitur, & quod ideo ab allegante est pro-

bandus, l. a. C. de his, qui vi met caus. sunt cum

ibinotat. per DD. Socin. iun. conf. 67. num. 37.

lib. 2. Rot. Rom. decif. 463. num. 3. par. 2. recent.

dec. 267. num. 4. par. 3. recent. Sperell. decif. for.

Ecclif. 79. n. 37. D. Alrograd. conf. 5. n. 57. & 59.

Quae conclusio procedit etiam si a filio metus

reuerentialis allegetur; Gratian. discept. forens.

cap. 108. num. 51. Rot. Rom. d. decif. 463. n. 3.

par. 2. recent. Ludouif. decif. 120. num. 21. C. a.

reus resolut. 85. num. 15. Metus etenim non

causatur ex sola reuerentia persone, cum qua

fit contractus, Gratian. d. cap. 108. num. 51.

D. Alrograd. d. conf. 5. num. 64. Carena d. resolu-

lus. 85. num. 16. & resolut. 94. num. 14. Ioseph

Roman. conf. 96. numer. 27. Ludouif. d. decif.

120. numer. 22. Et sola praesentia patris non

sufficit ad arguendum metum, D. Alrograd.

d. conf. 5. num. 56. Bell. conf. 65. num. 5. Vin.

commun. opin. in verbo metus, Cyriac. controuerf.

410. num. 88. Ludouif. d. decif. 120. num. 22.

& seq. ubi de communi testatur Rot. decif. 463.

sub num. 3. par. 2. recent. Viterius enim re-

quiritur ius, minae, & similia, & quod aliis

Pater sit solitus minas exequi Cyriac. d. controu-

ers. 410. num. 88. Rot. Rom. d. decif. 463. sub

num. 3. par. 2. recent. decif. 115. n. 10. par. 7.

D. Alrograd. d. conf. 5. num. 64. Bell. d. conf. 65.

num. 6. Merlin. Pignatelli. controuerf. forens. cap.

39. num. 24. parte 1. Rot. penes Pen. decif. 491.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

num. 19.

- ritate comprobant *Marc. Salon. de Pactis in conf. 5. num. 9. & 10. Baptista Larrea in eius allegat. Fiscal. lib. 1. allegat. 35. num. 9. & 10. id.*
- 15 Porro si ad probandum metum sufficentem ad rescindendum contractum sufficeret generica probatio minarum, quilibet alienationis contractus, quem maritus fecisset consentiente uxore, vel pater consentiente filio, vel alius, cui reverentia debetur, consentiente illo, à quo debetur reverentia, presumetur meticulosus, & rescinderetur contra *Tex. in l. 16 quoties, §. qui dolo, ff. de probat.* Praeterea quia minae ut plurimum proferuntur propter intentionem, & verba caloris iracundiae potius, quam animo parato, & determinato prolata censentur, prout animadvertit idem *Ramon. in allegato conf. 96. sub num. 26. in versio. Nec desinit ex Phobo in decis. 26. num. 8. Siquidem, metum non iactationibus, vel contestationibus, sed atrocitate facti probare conuenit.*
- 18 *l. metum, c. de his, quae vi metus sunt;* Et metus ad rescindendum contractum debet esse malignus, ut inferius probabimus *Ramon. in d. conf. 96. num. 3. vbi num. 26.* Alias videntes adducere rationes, & quod attinet ad personam, *Sp. Laurentij,* cui illatum fuisse metum à patre
- 19 pretenditur. Cum metus incussus non dicatur iustus, nisi eadē in virum constantem, vel in feminam constantem, pupillum constantem, & minorem constantem, si agatur de viro, femina, pupillo, & minore metum patris.
- Abb. in cap. consultationi in 4. notat. Arzin. in cons. 4. n. 7. & alij, qui ad idē casum alari possent;* Et dicitur *Sp. Laurentius* esse maior annis 18. solitus patri non obtemperare, & ira patris resistere respondendo, & altercando; licet solitus domo egredi, & apud consanguineos refugium habere, & paratus extra domum vivere potius, quam patris voluntati cedere, & qui facillime, si quis potuisset intervenire, tollere habendo recursum ad *Sp. Nelsitum.* Trentam Anniculom, ut constat ex processu; Quomodo itare affirmari poterit, assertū metū incussū fuisse in virū constantē, qui ob talem, & tantum metum indoctus fuerit ad celebrandum contractum, de quo agebatur. Demum quod pertinet ad malum, quod timetur, debet esse grave, mortis videlicet, vel corporis cruciatui, *Marc. Salon. de Pactis in conf. 5. n. 11. in versio. Nec quilibet. Joseph Ramon. in allegato conf. 96. num. 9.* Qui loquitur de metu illato à viro uxori, & sic de metu illato ab eo, cui reverentia debetur, ibidem firmando; quod si quis meticulosus rem nullam frustra timeret, non restituitur, *quoniam neq. vi. neq. metus causa factum est, sed timorem, quod met. caus.*
- 22 Quod maxime procedit, quando agitur de

- rescindendo contractum inrato, ut in casu praesentiquo in eadem maior exigit probatio metus, ut est singularis doctrina. *Abb. in cap. cum dilectus, c. pen. versio. Sed contra hoc oppono, quod metus causae, relati per Curt. iun. in l. interpositas c. de transact. num. 9. quos reicit de sequitur Marc. Salon. de Pactis in conf. 4. num. 12.*
- 23 *ad fin.* Ac etiam quando agitur de rescindendo contractu oneroso in tertij praeiudicium, ut anima dicitur *Ramon. in decis. conf. 96. num. 24. ad finem.* Et quamvis opinio haec, quod scilicet metus cadens in constantem virum dicatur solum metus mortis, vel cruciatui corporis, contradictoribus non careat, cum metus in constantem virum cadens qualis dicatur, relinquitur arbitrio Iudicij, ut concludit *Sanchez, de Matrim. lib. 4. disp. 9. num. 1.*
- 25 Qui eam assignat rationem, quid non possunt in particulari exprimi omnes casus, non possent enim esse arbitrari Iudicij, si absolute à lege
- 26 definita certa minarum qualitas; Extra tamen omnem penitus, & omnino controuersiam est, quod Iudex, cuius arbitrio remissum est, quis metus dicatur cadens in constantem virum, non omnem metum iustum, & sufficentem ad rescindendum contractum arbitrari debet, sed solum illum, quem talem indicant facti circumstantiae, *Cald. in d. conf. 1. circa principium de his, quae vi metus sunt causa sunt;* Ex quibus profecto in casu proposito nullus metus, nullanē suspicio probabilis metus elici poterat ex facto ipso, cum respectu metus *Sp. Hippus* aliquid mali minatum fuisse contra dictū *Sp. Laurentium*, nisi ipso consentiente appareat, sed cum testes de hoc loquantur, dicant solum d. *Sp. Laurentium* iniuriam se obligasse ex propria tamen eorum opinione, & credulitate, vel de auditu ab ipso meto *Laurentio*, qui
- 27 propterea nihil probant; Tum quia metus non probatur per testes de auditu à metum patris, *Roz. in dec. 666. num. 4. parte 4. recent. in Add. ad decis. 20. in collect. per Farinac. post eius primum volumen cons. criminal. in l. 1. c. 1.* Tum
- 28 quia testibus, deponentibus de proprio iudicio circa metus probationem, nulla adhibetur fides; Siquidem testes huiusmodi causam metus asserre tenentur, cum sit certum, quod metus semper excluditur, nisi tale factum probetur, ex quo metus incussus resultet. *Roz. Rom. decis. 5. num. 9. parte pr. recent. Ramon. d. conf. 96. num. 25.* Et quoad suspicionem metus, supposito, citra tamen veri praeiudicium, quod illa sufficeret, & pro metu haberetur, non videtur nonnulli DD. ex eo, quod timor iustus ex affectu metacensis dignoscitur, *maxi. ad id per Alberic. in rub. ff. ex quib. caus. maior, an. 12.*
- 30 Et iusta metus suspicio sufficit pro metu.

- 39 Idque verum esse & procedere testatur DD. plures etiam si tertius ille, qui contraxit, & metum ignorauit, de eoq. particeps non fuit, non lucrativus, sed onerosus causam habeat. *Angel. in l. aliquando ff. quod met. causa Fulgof. in l. ex hoc edito ff. eod. Azon. in eius summa lib. 2. c. in rubrica de his qua met. causae gest. sunt nu. 6. ad fin. Alberic. in l. in hac actione ff. quod met. caus. num. 7. ad med. Roman. in l. co autem mon. 11. ad fin. ff. solut. matrim. Palenzuel. in conf. 121. nu. 56. & 57. & conf. 173. nu. 76.*
- 40 Nam quamvis nonnulli DD. agentes de questione hac, an metus noceat Tertio non participi de metu, distinguunt inter tertium habentem causam lucrativam, & onerosam, ut primo casu noceat, secundo vero casu nequaquam, est tamen adverteendum, quod distinctio predicta procedit solum in nonnullis casibus, & primo si non de metu agatur, sed de dolo, & per actionem; sed per exceptionem doli quis veniat ad rescissionem contractus, nam hac actio non intenditur, nec exceptio opponitur cuilibet, ad quem ex dolo aliquid peruenit, sed contra dolum tantum, & contra habentem causam titulo lucrativo, non contra habentem causam titulo oneroso, sed ubi agitur, sed excipitur ex metu, cuius actio, aut exceptio est in rem scripta, & datur contra quemlibet possessorem quocumque, ut in lo. proli. ita distinguendo fitnat. *Alberic. in l. si cum exceptione §. in hac actione ff. quod met. causa, Petrus Platan. Angol. in Paraphras. 51. in tit. Iustit. de exceptionibus num. 9. vers. non autem emptori Gabriel. Perier. decif. Lusit. 43. 30. num. 14.* Secundus si bona in rerum natura amplius non extent, ut quia absq. culpa eius, qui bona acquisivit, sint perempta, nam tunc non convenitur tertius. *Angel. in l. si cum exceptione §. in hac actione num. 1. & in §. aliquando ff. quod met. caus. Bart. in eod. §. aliquando Azon. in summa tit. de eo; quod met. caus. num. 6. in fine Christoph. de Castiglione.*
- 41 In conf. 13. num. 35. Tertio quia de iure communi ad favorem eius, qui acquisivit titulo oneroso volunt atque dari exceptionem ordinis, ut scilicet prius conveniatur ille, qui metum intulit, & si ab eo non potest sum recuperare, datur in subsidium actio, aut iudicis officium, sed etiam exceptio contra eum, non obstante, quo si acquisiverit titulo oneroso, ut videtur distinguere. *Glof. in d. l. si cum exceptione §. in hac actione in verb. Lucrum tamen. Angel. in eod. l. §. aliquando Fulgof. in l. metum §. & ex hoc edito in fine vers. denique. ista Glof.*
- 42 *Alberic. in d. l. si cum exceptione num. 7.* Quorum causa si sententia videtur contra. *Tex. in l. 3. sed eodem tit. & in l. si ipsa ff. eod. Et in*

- diuiduo est reprobat. *Per. Alberic. in d. l. si cum exceptione §. in hac adnotatione nu. 7. vers. Sed hoc est contra;* Vbi ait, hanc conclusionem non habere locum in contractu inito per metum, sed inito per dolum, & pariter in puncto eam reprobat. *Fulgof. in l. metum §. ex hoc edito ad finem in d. vers. minuit. ista Glof.*
- 43 Quoniam responsum fuit, quod per se proposita etiam veritate conclusionis superius firmata, videlicet actum gestum cum eo, cui debetur reverentia concurrente enormi, vel enormissima lesione per metum gestum presumi etiam quod nullae intererant minae, vel verbera, & talem metum presumptum ex lesione sufficientem esse ad contractus rescissionem, quam tamen. *Ex Alex. Crasset. Iason. Curt. 46 Iun. Paris. & Roderic. Suarez. Impugnatur. Mare. Salon. de pace in conf. 5. num. 11. Vbi: Ex Curt. Iun. testatur de communi opinione.*
- 47 Et sic tenendum admonet quicquid in contrarium voluerint. *Paul. Cestren. & alij in l. interpositus C. de transact. Quam etiam sententiam amplexi fuisse: Martinum in eius tract. de legitimis in lib. 3. tit. 2. quasi. 18. Colligitur ex ubi traditis per ipsum. A Rot. Rom. apud Pan. in decif. 491. illam quoque approbaverunt. Censal. quastion. commun. contra commun. quasi. 717. num. 33.* In contrariis tamen, & reuocacionibus filiosum, secus in contrariis mulierum. *Martin. Pignatell. in secunda cont. eius consensu. forens. in cap. 100. num. 61. & 49 seqq.* Nec non admitti etiam veritate amputationis eiusdem conclusionis, nimirum, ut procedat etiam contra tertium, qui tamen non transit sine maxima difficultate, ut videtur est extraneus. *Per Jo. Baptista Larrum in eius allegat. Pijet. in allegat. 35. nu. 41. cum 50 seqq.* Vbi disputatur attulco, & relictis verisq. sententiis fautoribus, num. 44. & 45. Inquit, quod in hoc opinionum consensu ultra quam quod equitas pro Tertio urget, ne deiciatur Tertius contrahens, & forte simulato metu inter eum, qui debetur reverentia, & eum, qui reverentiam debet, contractus rescindatur in hac questione ea adhibenda est distinctio, ut opinio affirmativa procedat in casu, in quo Tertius metum sciuit, vel de eo particeps fuit, vel quoties Tertius non contraxit cum metum passio, nec ab eo rem, aut commodum accepit, sed ab eo, qui metum iaculit postquam iam metus illatus est, & a metum inferente rem accepit, vel denique quando Tertius habet rem, vel commodum ex actu metuloso, qui provenit ex causa lucrativa, opinio autem negativa sibi vindicat locum, cum Tertius metum ignoravit, ac de eo particeps non fuit, vel quoties Tertius metum

ignorans rem ac cepit alium passio iudicantem
contractu cum eo iano; vel quando Tertius
habuit rem ex causa iudicantia. Responsu
fuit inquam quod iustitia iudicantem reuerentia
dicitur esse coniectura ad metum reuerentialem
i. Menoch. de praeump. lib. 3. praeump. 127. num. 14. & melius idem de arbit. iudic. lib. 2. cas. 136. num. 9. Et si aliqui ex
DD. allegatis dicant solum sufficere ad rescissionem
contractus, qui tamen non videtur apte loqui
quia considerant metum reuerentiam quando nihil aliud est praeter id,
quod testis contraxit; vel pro eo cui quis
reuerentiam debet. Cum sit iuris conclusio
ab omnibus ferè DD. recepta, quos refert
10. Cassil. in omnia. controuers. iur. lib. 3. cap. 1.
num. 150. quod sola reuerentia non probat metum
Et idè proprius & secundum
leges loquuntur qui quatenus ad metum pro
betur ex sola reuerentia persona debita vel
aliud vterius requiratur, prout animaduertit
Fontanell. de pact. in p. lib. 1. cas. 7. Glos. 2. par. 3.
num. 35. cum tribus seqq. pag. ubi 455. &
collegitur ex tribus per ipsum in praecito loco
in seq. cap. ubi agit de metu reuerentialem. 51
& 34. Metus autem quemadmodum iudicijs
& coniecturis probatur, ex quo est difficilis
probationis, Fontanell. d. l. cas. 7. Glos. 2. par. 3.
num. 39. Farinac. in fragment. par. 3. in verb. metus,
num. 18. cum alijs pluribus ibi
per d. consensu. Ita per contrarias coniecturas
& praesumptiones spontaneam voluntatem
praesentes excludunt quoniam praesumptio
vna tollit alteram. l. d. d. ff. ad test. in integ. Gratian. de excep. forens. tom. 4. cap. 611.
num. 34. & 650. num. 33. & 657. num. 33.
Menoch. de praeump. praeump. 75 num. 27. lib. 2.
praeump. 21. no. 2. lib. 3. praeump. 64. num. 46. lib. 6.
Et in hoc magis praesumptio vna credit pluribus. Idem Gratian. in d. cap. 657.
num. 34. Ioh. de Anagnino in d. cas. 16. Menoch. de praeump. quod 30. num. 4.
in vers. qui habent lib. 2. in qua dicitur quod
metus praesumptio ex reuerentia, de ratione
excludatur per coniecturas de praesumptione
non ex Testib. & Roland. probat. de dona. in conf. 46. num. 5. inter conf. Diversi sent.
Coniecturas autem plures & citius quidem
vigentes ponderauimus, ex quibus praesumptio
metus reuerentialem ex ratione praesumptio
penitus tolli & inefficacem reddi ad effectum
rescissionis contractus, de quo
agitur arbitrati fuimus, iudicis enim arbitrio
committitur, an & quando, & ex quibus
coniecturis probatur coniectura metus, & qualis
metus sit sufficiens probatio ad rescindendum
contractum, Menoch. de arbit. iudic.

cas. 136. num. 1. & 10. lib. 3. de praeump. 97. Carrea
allegat. Fiscal. 35. num. 12. ad floren. Grassi de
except. excepto. 11. num. 70. ad floren. 10. & 11.
decis. 341. nu. 4. par. 3. Dicitur. 4. in cas. 10. lib. 1.
lecti. decis. 145. 4. par. 6. Dicitur. 4. q. forens. q. 31.
num. 12. lib. 1. Dicitur. 4. Dicitur. 30. num. 8. in vers.
qui autem Pactum. In vers. 14. num. 71. cu seqq. de
terminis metus reuerentialem Menoch. de legitim. lib. 3.
vir. 10. quass. 28. num. 9. & Camer. in par. resolut. par. 3. 1. de alleg. 2.
59 & obligat. sub num. 87. & 10. lib. 3. de alleg. 2.
dicitur arbitrium referuntur ad quodam contractus
testibus celebratis. conueniunt debet reuerentia
nullis praecedentibus verbis aut inibi dicitur in d. 1. de
rescind. 1. de rescind. 1. de rescind. 1. de rescind. 1. de
60 Subdens. num. 88. quod optimus Iudex ad
flectendum ad tenentem testem contra
etiam testem factum cum personis debet reuerentia
etiam nullis inimis, aut verbis praecedentibus
considerare debet. in per sonam inibi reuerentia
debetur sic hominibus & reuerentia debet non ob
competentibus nec non etiam qualiter sub
dici in sumptuosus, & qui nullus est ad
deat superius voluntas rescit. & ad sic
modum & tatis, ac alias circumstantias, quod
confirmatur quoque. Carrea in praecito alleg. 39.
num. 9. ad finem Grassi de except. d. except. 11.
num. 70. ad finem Menoch. de arbit. iudic. d. cas.
135. num. 4. Ludon. decis. 136. num. 10. &
exprimè Donat. Admon. de Marin. in eius resolut.
quod. lib. 1. cap. 144. num. 35. & ceteri omnes
de materia loquentes.
61. Primam igitur coniectura ex eo desumpta fuit,
quod regulariter contractus sponte factus
presumitur, nisi manifeste contrarium probetur;
h. e. de his, quae vi, metus causa sunt, Mascard.
de probat. concul. 1055. & 1056. cum alijs
plene cõgatis per Carrea in eius allegat. Fiscal.
allegat. 39. num. 11. par. prima.
62. Secunda est coniectura, quod contractus,
de quo agebatur, sit celebratus in loco infirmi,
nempe in hac alma urbe, in qua redditur
lus, quod in casu excludit praesumptio metus
Grassi de except. excepto. 11. num. 70. & 92.
Farinac. in fragment. par. 3. in verbo metus nu.
154. Illi in reperi. in verbo metus si allegatur
pag. inibi 106. Parisi in conf. 135. num. 11.
63 lib. 4. Qui subdunt tali in casu probationes
per coniecturas non sufficere, sed requiri pro
bationes claras metus, ut in causa criminali
idem firmant, Ros. Rom. in decis. 336. num. 4.
coram Seraphin. & Andread. in controuers. 73.
64 num. 43. in vers. iud. & Farinac. in praecito
loco num. 187. Firmat, metum non probat
coniecturis, quando pro non metu adest
aliqua coniectura, sed clariorem requirit proba-

- bationem, ex depositione scilicet eorum testium omni exceptione maiorem, quae quidem coniectura nobis sumit ex eo, quod metus allegatus, & celebratio dicti contractus tolli potuisset ne dum per accessum ad Iudicem, vel alios Magistratus, sed etiam per accessum ad Sp. Siluestrum Trecenti aunculum, & alios coniunctos, ut dicunt testes, Primos scilicet, Secundus, & Tertius super 49. Interrogat.
65. & quartus, super 50. Interrogat. Siquidem non potest dari metus saltem iustus, ubi remoueri potuit per recursum ad Magistratum, ac ad consanguineos, & Superiores. Ioseph. Ramon, in allegat. conf. 96. num. 26. Andreol. controuers. 73. sub num. 43. Ludouic. decis. 326. num. 34.
66. Tertia accedebat coniectura metus exclusiua, desumpta ex geminatione contractuum, eorumque ratificationibus, & eo magis, quoniam geminatio, & ratificatio facta fuit ex intervallo, & absente patre. Petr. de Luna in allegata conf. 46. num. 11. Hestor. Cypys. Latro, consult. 152. num. 54. Io. Bapt. Larrea allegat. Fiscal. 35. num. 13. lib. 1. Nam in casu, de quo in praesentiarum agitur, fuit celebratum primum Instrumentum venditionis factum D. Io. Andreoli pro persona nominanda, deinde ratificatum Instrumentum post nominationem factam in Sp. Petrum Tuccium, patre absente, cuius absentia est valde considerabilis ad excludendum metum, ut animaduertit. Idem Petr. de Luna in praesentiarum conf. 46. num. 21. Postea stipularum contractus conditionis eorundem hominum inter venditores, & emptorem, Iidem celebratum aliud Instrumentum cessionis effectum Sp. Petro de Maseis, deinde aliud conseruationis indemnitate erga fide-
68. iussores; Ex multiplicatis enim actibus, & praesertim ex intervallo excluditur praesumptio metus. Idem Cypys. Latro, d. consult. 152. num. 57. Gionegnon, conf. 67. num. 28. Gallerat. de renat. cens. 2. renat. 120. num. 6. & 7.
69. Nec dicatur ratificationem Instrumenti, de quo agebatur, ceterosque contractus habentes originem a d. Instrumento venditionis, fuisse celebratos in vita patris, & antequam decoctus ipse declararetur, & successit durante causa metus, & propterea non inducere approbationem eiusdem contractus meticolosi, & purgationem metus. Ioseph. Ludouic. decis. Luc. 18. num. 14. Rauden. decis. 51. num. 21. part. 2. Io. Baptista Larrea d. allegat. 35. num. 15. alios innumeros congerit, Carol. de Grassi in sua trailla. de except. except. 11. num. 84.
- Quid tollitur obiectum ponderando, quod nos non vitimur ratificatione, & alijs actibus,

- sed contractibus voluntarijs post dictum Instrumentum venditionis factis per d. Sp. Laurentium, cui metum illatum fuisse praetenditur, ad inducendam approbationem eiusdem Instrumenti, & purgationem metus, sed solum ad signendam coniecturam spontaneae voluntatis, & ad elidendam praesumptionem,
70. metus deductam ex lesione; Quae quidem coniectura validior redditur animaduertendo, quod Sp. Philippus non erat ita potens, ut verisimiliter Sp. Laurentius timore patris potentiam, si non ratificasset contractum praedictum, & non tacuisset, poterat enim lugere ad locum tutum, vel habere recursum ad superiores, nec non ad eius consanguineos, quod cum non fecerit, praesumendum est ab initio abfuisse omnem metum, omnemque metus suspicionem, facio tradita per Io. Baptista Larrea in d. allegat. 35. num. 15. ad finem.
71. Quarta coniectura, at illa quidem valde virgens est, quod dict. Sp. Laurentius nec tempore celebrationis dicti contractus venditionis, nec ante, nec postea reclamauit, vel protestatus fuit, cum tamen id facillime facere posset, quando enim qui protestari potuit, non protestatus, assertus metus reuerentialis, ac omnis alius abfuisse praesumitur Larrea d. alleg. Fiscal. 35. num. 10. paulo post med. in vers. & quando ubi multos cumulat, & melius num. 19. Decian. in conf. 18. num. 135. lib. 1. Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 126. n. 34.
72. Ex in terminis ad excludendum metum praesumptum ex lesione. Crauet. in conf. 114. num. 6. lib. 3. quae pariter in eisdem terminis refert, & sequitur. Petr. de Luna in allegata conf. 46. num. 10. Vbi haec coniecturam vrgentissima in appellat.
73. Quinta coniectura defamebatur ex taciturnitate per spatium annorum sex, & ultra etiam tempore, quo dict. Sp. Philippus ab hac Vrbe recesserat vel decoctus, quae excludit omnem praesumptionem metus, inducitque praesumptionem spontaneae, & libere voluntatis in terminis. Crauet. in d. conf. 114. num. 5. quem cum alijs pluribus refert, Idem Petr. de Luna in d. conf. 46. num. 18. Quinimo quidam voluerunt, quomnis eorum opinio recepta non fuerit, quod metus reuerentialis purgatus cenleatur per lapsum biennij, prout testatur Barbat. in conf. 60. num. 3. lib. 1. relatus per Farinas in fragment. part. 2. in verbo metus num. 147.
- Sexta coniectura, quam vrgentissimam, & omnium fortissimam existimauimus deducta fuit ex qualitate personae dict. Sp. Laurentij, cuius natura erat, ut metu concuti non posset. non solum quia in maiori etate reperiebatur

batur, & habebat coniunctos, quæ assertum, metum impedire potuisset, ac extrâ domum patris commodè vivere poterat. cùm haberet pensionem scutorum centum, & ultra, sed solius erat non obtemperare patri cum ipso altercando, & ab ipso recedendo, prout deponunt primus testis super 17. Interrogat. tertius testis super 13; 16. & 17. Interrogat., & quartus testis super 19. Interrogat. Quinimò deponit vnus ex testibus supradictis examinatis ad instantiâ Sp. Laurentij, quod d. Sp. Laurentius, inuito patre, duxit vxorē; Nâm excluditur præsuppositio metus reuerentialis ex probatione qualitatē, & conditionis filij contrahentis exclusiua præsumptionis talis metus. *Thor. in compend. decis. Neapolit. in verb. contrahens part. 3. Petr. de Luna in allegat. cōf. 45. n. 25. Carena in eius resolut. 94. n. 15. in vers. Re/pōtetur quarto in facto, opimè Rot. Rom. apud Penā in decis. 491.*

75 76 n. 3. Vbi quod metus reuerentialis excluditur, quando probatur, filium solitum esse contradicere patri, & fortior redditur hæc coniectura, attenta etiā qualitate personæ Sp. Philippi patris dicti Sp. Laurentij, quæ est valde considerabilis quoad præsumendum, vel excludendum metum, vt admonet. *Ludouic. in decis. 236. num. 10. Canev. variet. resolut. lib. 3. cap. 1. num. 8.*, & alij superius per me relati ante primā coniecturā in vers. Iudicis enim arbitrio; Siquidem prædictus Sp. Philippus non erat potens, terribilis, asper, seuerus, nec minax, sed probare vitæ, quamvis aliquando irascetur, moderatè tamē, & ex causâ, vt deponunt primus testis super 21. Interrogat., & super cap. 1. secundus super 12. Interrogat., & quartus super 10., & 12. Interrogat..

Septima, est coniectura, quod nō alia ratione vendita fuerunt bona, de quibus agebatur, quā vt eorum pretium poneretur in societatem mercantilem, cum magna spe lucri, & cum spe ex lucro percipiendi ex negotiatione perfoluendi res alienum, quo grauatus erat dictus Sp. Philippus pater prædicti Sp. Laurentij, prout deponunt tertius testis super 26. & 27. Interrogat., & quartus super 26., & 53. Interrogat., & super 9. cap. Mercatura enim, seu negotiatio solet non paruum lucrum afferre eam exercentibus, quare cū dicti Sp. Laurentij ratione naturalis pietatis, quam solent habere liberi erga parentes, interesset, vt pater ex ære alieno, quo præmebatur, eximeretur ob molestias, quas eidem à creditoribus inferri posse probabiliter timeret poterat, & etiā ex dicta negotiatione utilitatem speraret, licet postea dicta spes euannerit, & capitale quoq. dictæ negotiationis perierit ob eius malum euentum, qui tamē in consi-

deratione habendus non est. *l. verum §. scient.*

78 dum ff. de minoribus; Siquidem in dubium reuocari nequit, quin lucrum, quod parere poterat dicta negotiatio profuturum esset non solum Sp. Philippo, verū etiā Sp. Laurentio eius filio, ad quem spectare debebat patris successio per naturalem quasi legem, & tacitam rationem. *l. cum ratio ff. de bon. dam.*

79 nat. paruum; Etenim commune votum est bona filijs dimittere. *l. scripto, ff. unde lib. l. ad m. & si parentib. ff. de inoffic. testam. In sep. Ramon. in cons. 100. nu. 159. post med. in vers. Cum hoc, & parentes filiorū gratia opes acquirere præsumuntur. L. aderb. cōf. 41. n. 3. relaz. per Ramon. in*

80 d. cons. 100. n. 469. ad finem; Cum plus diligant filios, quā se ipsos. *Glos. in l. si quidem ff. quod*

81 met. caus. ad finē in vers. & nota quod pater, Hinc non secus oriebatur spontaneæ voluntatis dicti Sp. Laurentij præsumptio, cū potius volens, quā coactus quis facere videatur, quod ei utile futurum est, faciunt tradita per Larrea in precisata allegat. 35. sub numer. 17. Siquidem tunc quodammodo cessare videtur ratio, super qua iudatur præsumptio metus ex lesione, & hæc præsumptio verisimilitudine, roboratur: Nām valde verisimile requiritur, quod dictus Sp. Laurentius ductus spe lucri, quod dicta negotiatione mediante fieri poterat, & pietate motus spontē venditionem prædictā elegerit, vt pretium a patre nego-

82 tiaretur; Et verisimilitudo ad effectum excludendi metum, vel illius suspicionem considerari omnino solet. *Rot. Rom. coram Pen. in allegat. decis. 491. num. 17. Helise. Danza in addit. ad decis. Grammatic. num. 35. Ludouic.*

83 decis. Lucens. 10. num. 12.; Siquidem verisimilitudo in qualibet materia tante est efficacia, vt eam pro se habens, illamq. allegans legis casum habere, & allegore dicatur, qui iubet lex, verisimile esse seruandum. *l. semper in stipulationibus ff. de reg. iur. Crauett. cons. 9. num. 35., & cons. 29. num. 6. latè d. antic. de tunc. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 1. sub n. 15. A verisimili. n. arguitur libertas animi, & quod spontē, & libenter actus fiat, vt post Aldobrandinum cons. 23. n. 34. fuit dictum per Rot. apud Ludouicum decis. 26. n. 6. circa medium. Prou. è contra à verisimili etiā metus probati dicitur stantibus circumstantijs, & præsumptionibus illum inducentibus, Crauett. cons. 49. num. 5. latè Roland. cons. 120. num. 122., & segg. lib. 4. Decian. cons. 5. n. 34. lib. 1. Et d. cōf. 29. n. 30. lib. 1. Rot. apud Gianagnonū post cons. 67. n. 62., & segg. lib. 1. eadem Rot. apud Ludouicum citata decis. 26. num. 6.*

84 Et maxime, quid talis venditio neq. bonis moribus repugnabat, neq. legibus, sed rationabilis

nabilis facta scilicet tunc ratione pietatis, tunc ratione propriæ utilitatis, ut superius ponderatum fuit, præsertim cum idem Sp. Laurentius remaneret creditor patris de pretio dict. bonorum ad ipsum patrem petuente, ut considerat, licet in diuersis terminis eadem Rot. Rom. apud Pan. in allegata decis. 491. dist. num. 17. in vers. Et ad maximam Quibus omnibus coniecturis adimplatur probitas Notarij, qui confecit Instrumentum prædictum, rogatum enim fuit ab olim Egr. Pompeo Morganti viro integerrimo, & probro, cuius probitas ad exclusionem metus valde attendi solet, teste Merlin. in eius tract. de legitim. lib. 3. tit. 7. q. 28. nu. 8. loquente in terminis metus reuerentialis, ubi etiam affirmat, quod Rot. Rom. de facili hanc metus reuerentialis exceptionem reicere solet.

Sublatis itaq. ex dictis tam in primo, quam in secundo, & tertio articulo exceptionibus reindicatæ, & nullitatis contractus venditionis bonorum, de quibus agebatur, nec non sublato prætenso metu reuerentiali, prærens reddidit Iustitia nostræ sententia, in qua pronuntiavimus, Sp. Petrum Tuccium immitendum esse in possessionem bonorum contrahentium, ut idem Sp. Petrus sibi posset satisfacere de fructibus pro summa scutorum 5500. solutorum pro parte pretij bonorum per ipsum emptoratum a DD. Sp. Philippo, & Laurentio; Idem pro expensis, damnis, & interesse passis, & in futurum patiendis occasione euictionis prædictorum bonorum; Constat enim de credito, mediante euictione prædictorum bonorum sequuta, & hypotheca ad fauorem d. Sp. Petri, & de possessione bonorum, de quibus agebatur, penes d. Sp. Laurentium Podium, quæ sunt requisita Saluiani interdicti, Rot. Rom. in collect. per Statil. post tract. de Saluiano interdicti. decis. 55. num. 1. Merlin. Decis. Luc. 22. num. 1. cum seqq.

Et quatinus in foro Mercatorum idem Sp. Petrus, mediante sententia in eo emanata, & deinde in iudicatum transacta, declaratus fuisset creditor pretij dictorum bonorum, eisdem soluendi per Syndicos creditorum Specul. Philippi patris Sp. Laurentij, & ea propter ex parte eiusdem Sp. Laurentij obijceretur, ipsum non potuisse molestari ab eodem Sp. Petro pro satisfactione pretij dictorum bonorum, cum ea obtinere debent vigore sententiæ prædictæ, cuius executionem etiam ipse Sp. Petrus in eodem mercatorum foro petierat contra prædictos Syndicos creditorum in bonis, & effectibus d. Sp. Philippi existentibus penes prædictos Syndicos;

Consideratum tamen fuit, sententiam præ-

dictam iussit suffragari, ad iuvantem d. Sp. Petrum, cum omnia bona, & omnesq. effectus prædicti Sp. Philippi existentes penes Syndicos creditorum consumerentur pro solutione creditorum anteriorum, id est non solum ipse, sed etiam alij ipso anteriores penitus insolui, & inane remanerent, ut notat in vers. Et clare, & euidenter ex parte prædicti Sp. Petri probatum fuit, quo attento, dicta sententia non obstantee censuimus, locum esse petiti immixtioni in possessionem bonorum, de quibus agebatur, ad fauorem eiusdem Sp. Petri, quam eidem concessimus etiam pro satisfactione 87 damnorum, expensarum, & interesse; Quoniam obligatus de euictione vltra restitutionem pretij rei euictæ, tenetur ad damna, expensas, & interese, l. venditor, ubi Bart. & Bald. & l. euicta, ff. de euict. cum alijs locis, auctoritantibus, de quibus per Mangil. de euict. quest. 179. num. 1. & 13. in puncto post Salgadam decis. 55. num. 12. & 13. & decis. 56. num. 10. & 2. post eundem Salgadam, ubi latè.

88 Quod maxime procedit, quando venditor, vel fideiussor se expressè obligauit ad damna, expensas, & interese, ut subdit ibidem, Idem Mangil. num. 6. cum duobus seqq.

Et ita decimus utraq. parte informante &c.

ARGUMENTVM.

Emphyteusis si ab Ecclesia concedatur pluribus fratribus in solidum recipientibus pro se, & eorum descendens, & cum iure accreticendi inter eos, portio deficientis pro rata spectat ad superstites etiam iure representandi. Proximitas quando non sit dimetienda ab ultimo defuncto, vel à primo acquirente in successione emphyteuticis. Confessio iurata, & per partem acceptata non nocet confitenti, quando est erronea, cui quando probatio magis plena præualeat, tangitur.

SUMMARIVM.

Representatio non datur in emphyteusi præsertim Ecclesiastica ex pacto, & prudentia acquisita num. 1. & 2. Et de ratione, num. 3.

Sub-

ab ingressu non procedis in successione emphyteusis concessa abq. qualitate hereditaria num. 4.

Emphyteusis admissis graduum prioritate, & donec aditus de prima generatione, excludit eos, qui sunt in secunda, nec dat representationem numero 5.

Nepos in emphyteusi non excludit patrum, sed patrum excludit nepotem num. 6.

Emphyteusis ex pacto, & providentia quomodo differat ab hereditaria, & emphyteusis Ecclesiastica qualis ex istis censetur num. 7. 8., & 9.

Linea transversali quoto gradu distat remotior à communis super, eodem gradu distat inter se. n. 10. Scat. universi. Luc. de successione. ab intestat. cap. 9. lib. 2. ostendat numerari gradus secundum las Canonium, ob quod non est habenda ratio computationis graduum Iuris Civilis num. 11.

Proximior inspecto Iure Civilis non excludit aequalem in gradu inspecto Iure Canonico num. 12.

Contrahentes presumuntur se conformare cum dispositione statuti in successionebus etiam emphyteusis ex pacto, & providentia num. 13.

Vinculi duplicitas non consideratur in successionebus ab intestato, nec habet locum in successione nepotis numero 14.

in Emphyteusi Ecclesiastica non potest considerari maior effectus erga proximiores primi Receptionis, quam ultimi defuncti num. 15.

Emphyteusis per mortem ultimi defuncti capitur proinde de Iure, Iure quodam succedendi num. 16. Idemq. procedit in secundo num. 20.

Proximitas est dimittenda ab ultimo defuncto tam in fideicommissis, quam in emphyteusi, cum ab una ad aliud valeat argumentum, num. 17. Et ab emphyteusi ad Feudum, quando non reperitur diversa decisio num. 21.

Stylus iudicandi inducitur per binas indicaturas numero 18.

Exarantur multae decisi. Sact. Rot. Rom. Affirmantes, proximitatem esse dimittendam ab ultimo defuncto, nam. 19. Ponitur ratio, num. 22.

Proximitas respectu primi acquirentis in successionebus feudilibus, seu emphyteuticis, aut hereditariis quando attendatur, & quando proximitas ultimi defuncti cum rationibus, num. 23. 24. 25. & 26.

Int accrescendi quando habeas locum inter Inuestitos in contrahit emphyteusis, & ex quibus colligatur, num. 27. & 28.

Part, deficiens ob mortem, accrescit potius portioni, quam persona iuxta portiones divisas, nu. 29.

Regula, quod emphyteusis, in unam lineam ingressa, in ea perpetuare debeat, & obvenit vni ex proximioribus nunciatur, donec supersit aliquis ex dicta linea, etiam si sit in Inuestitura comprehens, non admittantur, quando procedat, & multis exemplis explicatur n. 30. 31. 32. 33. 34. 35. & 36.

Nullitas ex defectu citationis quando dicatur sanata, num. 37. & 38.

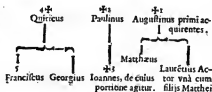
Confessio plenè probat contra confitentem num. 39.

Confessio nemini simplex, sed etiam iurata non nocet confitenti, quando est erronea, etiam si fuerit acceptata per partem num. 40.

Probatio magis plena semper praevalet confessioni iudiciali facta inter easdem partes in alio iudicio moto num. 41.

Confessio emissa ad unum effectum, releuat etiam quoad alium, qui venit in consequentiam illius, praesertim quando confessio est admixtula, & tendit in meritum praedictum confitentis num. 42.

Probates articuli potest facere absolvere partes ab expensis num. 43.

Decisio IX.

EX suppositione in facto, quod Monasterium Adm. RR. Patrum SS. Bartholomaei & Pontiani de Luca Concessit ad Livellum, suè emphyteusim Quirico, Paulino, & Augustino fratribus, & filijs qu. Laurentij Sbragie de Massa Macinaia recipientibus, & conducentibus in solidum pro se se, & eorum, & cuiuslibet eorum filijs masculis legitimis, & naturalibus descendentibus usque in tertiam Generationem masculinam incipiendam ab ipsis stipulantebus, Itaque dicti Augustinus, Quiricus, & Paulinus sint in prima generatione; eorū filij in secunda, & filij filiorum in tertia, & vitima generatione. & cum Iure accrescendi inter eos, nonnulla bona posita in Communi Massae Macinaiae pro annuo Canone statutorum undecim fragmenti, ut latius constat ex publico Instrumento rog. ab Egr. S. Alexandro Lippio sub die 1. Maij 1598., quae bona postea vni cum alijs inter eos diuiserunt, postquam diuisionem &c. obijt Paulinus vnus ex dd. fratribus primis acquirentibus, relicto post se Ioanne eius filio, vñ constat ex testibus in processu examinatis super 3. Capitulo, ac etiam ex confessione iudiciali facta inter easdem partes in alio iudicio moto de anno 1640. per d. Quiricum patrem Reorum conventorum, ut constare visum fuit ex actis Egr. D. Carelli de Carellis, qui pariter vitam cum morte commutavit.

uit, superstitibus tantum Quirico eius patruo, & Matthæo, ac Laurentio eiusdem Joannis fratribus patruelibus. Quapropter prædicti Laurentius, & filij dicti Matthæi, conveniunt Franciscum, & Georgium filios dicti Quirici coram Iudice Ordinario villi rei vindicatione, scilicet pro vendicandis ab eis bonis pro rata d. q. Paulini, & instructo processu, dd. Adiores Laurentius, & filij d. Matthæi obinuerunt sententiam favorem d. d. D. Iudice ordinario super bonis in calce libelli descriptis; Quia Causa devoluta ad Rotam per viam Appellationis, interpositæ per Franciscum, & Georgium Reos consentientes, & filios Quirici.

Hodie propofui dubium coram DD. meis, an d. Sententia D. Iudicis ordinarii esset infirmanda, vel confirmanda, & DD. unanimiter confirmandam esse dixerunt moi ex pluribus.

Nam licet in Iure adfit famigerata illa questio, an scilicet in emphyteusi ex pacto, & providentia, præsertim Ecclesiastica, cesset representatio, ita vt patruus in portione fratris deficientis excludat nepotes ex altero fratre; Et quod non detur representatio, est doctrina Bartoli, in autem, post fratres, Cod. de legit. Hæredib. Cuman. in l. cum ita §. in fidei commissio, ff. de legato 2. Bald. in liberto, libertaq. n. 24. Cod. de oper. liberto. Socin. iun. conf. 73. nu. 17. & 31. lib. 1. Alex. conf. 129. num. 8. lib. 5. Molina de Hispaniar. pr. genijs lib. 3. cap. 7. nu. 40. Caldas Pereira de nominat. emphyteus. q. 17. num. 5. & 6. & seq. & conf. 30. num. 36. Emanuel. a Costa in quest. patrui, & Nepotis pagina 34. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 22. tit. 18. num. 9. cum seqq. Gratian. discept. forens. cap. 347. num. 8. Gamma decis. Lusitana 174. num. 16. Mezon. decis. Luc. 19. num. 13. Capper. Lacro decis. 126. num. 1. & 26. Qui eleganter reportat decusum in Sacro Consilio Neapolitano non dari representationem in emphyteusi ex pacto, & providentia, præsertim Ecclesiastica, Addentes ad Buratt. dec. 838. num. 16. & 17. ubi plures cumulantur Rota Romana decisiones, præsertim decis. 219. num. 5. parte 4. divers. eodem Rota in illa Romana Emphyteusis 13. Iunii 1620. coram B. M. Pirmano, & in Romana de Rouilly 22. Maij 1618. coram eodem, & suis discipulis in Urbinate. Emphyteusis 29. Maij 1648. coram Eminentijs. Osobono S. Etenim certum est, Quæ est in eius impetris decis. 148. num. 5. Ex eo, quod emphyteusis Ecclesiastica ex pacto, & providentia non est quid hæreditarium, aut hæreditati coherens; Cum in ea non succedatur Iure hæreditario, sed Iure sanguinis, prout quisque proximior est. Donatus Anton. de Marinis quæd. resolut. liber. 2. cap. 1.

126. num. 7. qui testatur de receptiori opinione; Itæ vt subingressio non detur in successione emphyteusis concessæ absque qualitate hæreditaria. Horatius Montan. controu. 3. per totam, qui inquit contra Cassillum, & alios contrariam opinionem sustinentes.

Et sic in tali emphyteusi non attenditur dispositio municipalis, quæ patruum una cum nepote ad successionem patrui vocat, sed iuxta graduum prioritatem, & donec adsint de prima generatione, qui sunt in secunda non admittuntur, nec datur representatio, & alie. de iure emphy. q. 50. Fulgin. eodem tract. tit. de success. in bonis emphy. qu. 1. per totam, Mangil. de impet. quæst. 77. num. 161. & 162. Beronius conf. 55. num. 11. & 12. lib. 2. Sord. conf. 403. num. 54. vol. 3. & consequenter Nipos. non excludit patruum, sed patruus excludit nepotem, Rota Florentina apud Montan. decis. 53. num. 7. 8. 9. & 10. Fulgin. ubi supra. citat. qu. 1. tit. de success. in bonis emphy. præcipue num. 60.

Et hinc oritur differentia inter emphyteusim ex pacto, & providentia, & hæreditariam; Nam prima tunc dicitur, quando est concessa ad tertiam generationem pro se, filiis, & descendantibus; absque qualitate hæreditaria, vt fuit firmatum in Fulginate. emphyt. 28. Iunii 1627. coram B. M. Pirmano, & fuit dictum in Fulginate. Salinas coram R. P. D. Buchio impress. post Merlin. de pignor. dec. 69. n. 5.

Emphyteusis Ecclesiastica ex his tenoribus videtur ex pacto, & providentia tanquam concessa pro se, filiis, & nepotibus masculis absque mentione hæredum, ex doctrina Bartoli in l. iuris iurandi §. si liberi num. 4. ff. de operis liberto. Peregrin. conf. 28. num. 11. lib. 1. Menoch. conf. 1153. num. 3. & 4. Sord. conf. 76. num. 3. cum seqq. Roset. de fidei cap. 11. conclus. 7. num. 5. & fuit dictum in Rarfen. honorum 27. Novembr. 1648. coram R. P. D. Cerro, S. Placet responso, Et in illa succeditur iuxta graduum proximitatem, vt supra fuit fundatum; In hæreditaria autem pro se, filiis, & hæredibus attenditur ordo, quo Lex ad hæreditatem vocat, idest, vt simul admittantur omnes, qui in eodem gradu sunt verè, vel per representationem legis; & sic in hæreditaria filius intrat in locum Patris, & nepos cum patruo, prout ita respondendo contrarijs, & in specie Roland. conf. 68. num. 36. lib. 1. & Gabriel. conf. 86. num. 9. & 10. lib. 1. cum alijs, qui allegari possunt, dicit eadem Rota in dicta Urbinate. Emphyteusis 7. Iunii 1647. coram Reverendis Terracinen. S. Nam ubi agitur.

Attamen Domini dixerunt, quod non vetatur in terminis præcitæ quæstionis iam ex dictis

36. num. 2. Et consil. 42. num. 24. lib. 3. *Cornarus* consil. 150. *Monachus* consil. 269. vbi quod ad num. 27. lib. 3. *Socii* quod loquens de feudis & emphyt. consil. 126. lib. pr. Et consil. 34. num. 16. lib. 3. *Talbot* *Nemius* consil. 26. num. 3. *Panciroli* consil. 179. num. 8. *Gionagnoli* consil. 24. n. 39. Et seqq. vol. 1. *Megusant*. I. un. responsa 263. num. 2. Et 14. notissimè. D. *Lalusa* *Allegri* consil. 13. num. 52. lib. 2. *Beretti* consil. 37. lib. pr. Et sup. doctrina etiam. *Borsoli* in huius iurandi s. lib. ff. de operis libertate. *Baldi* in punctis loquens de emphyt. in l. 2. nu. 50. *Cap. de iur. emphyt.* & non dissentit. *Alfonsus* s. s. si quis autem in p. notab. ff. ad Trebellianum. *Simon de Tyat* *claw* in praet. vlt. *Polono* lib. 3. *Interpata* 2. d. ubi s. sol. 3. num. 31. *Treque* lib. de iure primogenit. q. 3. num. 6. *Alota* in l. proximus ff. de rector. signis. *Marta de success. legal. par. pr.* q. 12. n. 2. num. 2. vbi etiam in emphyt. *Rostrihol* de iud. feud. cap. 7. consil. 57. num. 10. Et 11. *Giorda* de iur. feud. cap. 118. §. 2. *Glof. 13.* num. 35. *Antonina* de Amato *var. resolut. resol.* 10. num. 39. *Gabriel* *com. mun. conclus. tit. de iur. emphyt. concl.* pr. num. 27. *Fufarius de sublit. qu.* 484. a num. 1. qui cumulat 60. *Doctores. Theon* de iud. 64. num. 3. qui cumulat etiam pro ista opinione alios 32. *Doctores. Magon* de iud. *Lac.* 59. in additio. *littera B.* vbi quod verò ad materiam emphyt. *Rot. Rom.* de iud. 72. num. pr. par. 17. pr. dicitur. Et de iud. 22. par. 3. dicitur. Qui omnes Consultantes licet loquantur partem in fidei commissio. & partem in emphyteusis licet proximitatem esse dimittendam ab ultimo defuncto, tamèn eadem conclusio vindicat sibi locum tam in emphyteusi, quàm in fideicommissio. Cum ab una ad aliud valeat argumentum, in puncto. *Decian.* consil. 25. num. 22. lib. 3. *Peregrin.* de fideicommiss. art. 27. num. 4. *Fufarius de sublit.* qu. 484. num. 15. Et cum recepta sit ista opinio. à *Rot. Rom.* in *Casaten.* emphyteusi 14. Decembris 1635. coram Merlino, quae est iunctis impressis de iud. 699. nu. 12. Et ac etiam vlt. comprobata in ista *Rota*, vt videtur. est de anno 1596. in causa quorundam de *Egnano*, & de anno 1646. per alia *Ex. S. Francisci Stacchettii* in causa *Bernardini Angelini*, cui 18. Et *Rota* pariter ipsam firmare voluit. Cum stylus indicand. inducatur per binas iudicaturas. *Vicet.* de *Franchis* de iud. 238. nu. 3. Et de iud. 19. 470. num. 3. Vbi ad edentes. *Capp.* de iud. dec. 30. numer. 20. *Maffioli* de iud. prim. numer. 20. de iud. pro ista opinione latissimè cumulat per *Censal.* in oblatum. ad *Peregrin.* de fideicommiss. art. 20. per totum d. sol. 28. col. 2. vbi quod sol. Et per *Ex. S. P.* vbi latè hanc omnia comprobatur. *Impossi.* *enota.* & iura firmatur. in *Amato* de iud. 16. *Nourmb.* 1643. coram

- Eminentissimo Ottobono*, confirmata 17. Mai 1645. in eius impress. de iud. 24. & in terminis Emphyteusis videnda. est decisio in *Casaten.* Emphyteusi 16. Iunii 1635. coram *R. P. D. Alfonsus*. Quod autem vbi quod attendatur proximitas victimi.
10. Idemque diximus asserendam in successibus feudorum ob eandem rationem, prout suprad. *Rolandi* in suo tract. feud. conclus. 57. num. 10. Et 13. vbi multa ad propositum ponderat. *Jassiani* & *Rolandi* d. consil. 100. lib. 2.
11. pr. *Totriglioli* de iud. 43. num. 94. Cum valeat argumentum de feudo ad emphyteusim, quando non repetitur diuersa decisio, in specie. *Cornarus* consil. 224. num. 5. vbi in hoc autem idem dicit lib. 3. *Belloum* de iure accedendo. cap. 6. qu. 38. num. 2. ac etiam quod idem procedat in fideicommissis, vt supra firmari, ex *Marta de success. legal. qu.* 11. art. pr. num. 11. cum sequ. vbi testatur de magis communiori opinione. *Fufarius* consil. 350. num. 3. Et eo, quod si proximitas Testatoris inipiceretur, plurima sequerentur absurdum, & successiones ipsissime turbarentur, & à liberis morientis in trasversales remotissimas heret transitus, & quique negligeret res hereditarias, & domini rerum essent sub in cerno. Sed quod si per longissima tempora Testator esset mortuus, non posset tunc inueniri, quis illi proximior esset, & lites essent inextricabiles. *Simon de Praxis* consil. 90. num. 5. Et 6. *Cancer* *variar. resolut. parte pr.* cap. pr. num. 302. *Cyriacus* *comron.* 414. num. 3. par. 3. *Hodierus* ad *Surd.* de iud. 66. num. 5. *Addentes* ad *Molin.* de primogen. *Hypan.* lib. 3. cap. 9. nu. 3. vbi quod ad 21. *Antonin.* de Amato *variar. resolut.* 10. num. 2. *Romens* consil. 50. nu. 7. *Adrian.* *Negusant.* qu. 30. num. 21. Et qui, 173. num. 56. Et qu. 300. num. 6. & ita fuit decisum in *Rota Bononiens.* *celle Barzio* de iud. 21. num. 11. Et apud *Magon.* de iud. 83. num. 16. & hanc opinionem, canonizavit *Rota Romana*, vti vtiorem, & magis communem, & signatè in de iud. 72. par. pr. dicitur. Et de iud. 68. par. 2. recent. Et apud *Burati.* de iud. 107. num. 2. & ibi add. vbi inquit hanc esse tutissimam opinionem, Et apud eundem de iud. 744. n. 6. & ibi pariter add. in. *Ad in Bonon.* de *Casaten.* 5. *Maffioli* 1639. coram *Pirouano*.
13. Et licet non desint *Doctores* contrariam opinionem sustinentes, nimis in quod in successibus feudibus, sed emphyteuticis, non autem hereditariis attendatur proximitas respectu primi Acquirentis ex ratione, quia succeditur primo Acquirenti, non autem vltimo defuncto. per tex. in cap. pr. 8. vltimo de succ. off. frat. vel ger. succed. in feud. *Rota* de iud. 127. nu. 3. par. pr. recentior *Martini* *variar. resolut.* lib. 3. cap. pr. *Menoch.* consil. 507. num. 11. *Monaca* de iud.

- decif. Florent. 53. nu. 17. Tiraquell. tract. de re. 24. tract. lignager. §. 11. Glof. pr. qui fundat, quod proximitas ultimi defuncti debet considerari in successione feudalius hereditariis, sed tamen in ijs ex pacto, & providentia, quid tunc debet attendi proximitas primi acquirentis, & hanc distinctionem approbavit. Covarr. pra. Elicar. quaf. cap. 38. num. 1. vers. sed ille tex. sequitur Perez. de fideicommi. art. 31. num. 59. vers. quo circa, & hanc distinctio placuit in decidendo. Ludovic. dec. Luc. 29. num. 38. & in consulendo. Menoch. conf. 507. nu. 11. & prius conf. 124. num. 43. Surd. conf. 31. num. 30.*
- 25 Et enim fuit responsum, quod omnes Doctores supra relati per nos ad fundandam nostram sententiam loquuntur in feudo, seu emphyteusi ex pacto, & providentia, prout hic, neque negat. *Petegrin. de fideicommi. citat. art. 31. num. 59. Contrarie opinionis fecitator, qui pro sua opinione allegat. Roland. conf. 100. nu. 12. lib. pr. Qui si bene pendaturat concludit pro prima nostra sententia, & quod dicta distinctio sic inutilis, & imaginaria, prout novissime ipsam refellit. D. Lahuus Altogradus conf. 23. num. 20. lib. pr.*
- 26 Imò rationes Doctorum supra citatorum, contrariam sustentationem late refellit. *Roseneal. de feud. cap. 7. conclus. 57. num. 10. eò quod hanc duo simul stare possunt, quod in feudo, seu emphyteusi succedat primo Acquirenti, & circa ordinem succedendi attendatur proximitas respectu ultimi defuncti, ut in terminis etiam respondet. Clarus §. testamentum qn. 76. num. 14. qui loquitur in fideicommissio, quod idem est, scilicet quod succedat Testatori, & quod attendatur proximitas gravati, eò quod gravato semel ad eundem, factum est patrimonium eius, l. sed si plures S. filio ff. de vulgar. Glof. & Doctores in l. pr. S. veteris ff. de acquir. posses. in puncto. Marta de success. Legali parte pr. qn. 12. art. pr. num. 12. & hanc, & similia ponderat. Roland. conf. 100. num. 19.*
- 27 Quibus omnibus ad decisionem nostram, valde congruentibus adiungebatur motivum validissimum, scilicet quod emphyteusis, de qua agitur in presenti, est facta dd. tribus fratribus, scilicet Quirico, Paulino, & Augustino in solidum recipientibus pro se, & eorum descendentes, & cum iure accrescendi inter eos, & sic intrat conclusio, quod ubi emphyteusis est pluribus coniunctim concessa cum clausula in solidum, & cum expressa, circumstantia iuris accrescendi inter eos, clarè constat inter dd. Inestitos habere locum ius accrescendi, siue hoc succedat ex iure accrescendi abusive sumpto, siue ex vi pacti, & Inestituræ, certum semper est, quod portio deficientis pertinet,

& spectat ad supersites, cum in contractibus semper sit spectandum, & servandum, quod à contrahentibus actum est, l. semper in stipulatione. 35. ff. de regulis iuris, & in terminis emphyteusis. *Bellocus de iure accrescendi cap. 6. q. 38. nu. 7. vers. tertius casus Socini. conf. 50. vol. pr. Gabriel conf. 87. Alex. conf. 30. num. 9. vol. 3. Curtius Senior conf. 48. & 49. ubi hanc appellat communem opinionem. Rosa in Recentior. parte 5. decif. 176. num. 7. & seqq. Durao. dec. 301. num. pr. qui alias decisiones eiusdem Rosa refert, novissime innumeris Doctorum auctoritatibus cumulatim fundat. Fulgencius de contractibus emphyteusis qu. 34. num. 12. qui loquitur in fortioribus terminis, ut videre est;*

28 Siepius sequitur, quod etiam clarè onus solvendi Canonem sit vicuique in solidum impossibile, pariter commodum proveniens ex capite iuris accrescendi inter eos in solidum, quoque esse debet in puncto. *Ruinus conf. 159. num. 10. vol. pr. Decian. conf. 73. num. 8. vol. 2. Bellon. de iure accresc. cap. 6. qu. 38. num. 146. & faciunt relata, per Barbofam de clausulis in claus. in solidum num. 4. & in terminis. Rosa Rom. decif. 435. num. 6. par. pr. recte. Ideoque cum quilibet ex dd. primis Acquirentibus habuerit suam portionem de prædictis bonis in solidum inestatis ad Monasterio, & ad divisionem devenierint iuxta formam Instrumenti rogati ab Egt. S. Fabricio Calceo, ad eandem portiones pro rata debet accrescere portio deficientis, & sic d. tertia pars deficientis ob mortem Ioannis filij qu. Paulini accrescit potius portioni, quam personæ per text. in l. si totum ff. de acquir. hered. l. quæ ex duabus ff. eodem tit. l. si Titio ff. de usufructu notat. Barpolin l. Marcellus S. quidam libertis num. 7. ff. ad Trebell. & in l. re coniuncti num. 20. ff. de legatis 3. Bald. in l. pr. num. 18. Cod. quando non petentium partes Alex. conf. 24. num. 9. lib. 4. Cornutus conf. 131. num. 6. lib. pr. Gratian. discept. for. cap. 347. n. 12. novissime Bortiglierius tractat. de successioneibus theoremat. 53. num. 26.*

30 Quibus non obstat regula illa, quod emphyteusis in viam lineam ingressa in ea perpetuare debet, & sic cum emphyteusis semel sit ingressa in lineam d. Quirici, in ea continuare debet usque ad totalem illius extinctionem, ad text. expressum in aap. pr. in fin. de natura succession. feudi ubi Bald. num. pr. Afflict. num. 77. qui licet loquatur de feudo, habet etiam locum in emphyteusi, ut voluit. *Ruin. conf. 166. num. 10. & conf. 9. num. 5. lib. pr. vers. quoniam videtur. Cornutus conf. 263. num. 10. lib. pr. Honedens conf. 36. num. 35. lib. pr. loquens de emphyteusi Ecclesiastica, Natta conf. 22. num. 1. lib. pr. cum alijs latissime cumulatim in Casenaten.*

naten, emphyteusis 14. Decembris 1635. S. secun-
 31 dō quia coram B. M. Merlino, & quod quando
 res emphyteuticæ vni ex proximioribus inue-
 stitis obvenit, donec superest aliquis ex d. li-
 nea, etiam si sint in Inuestitura comprehensi,
 non admittantur, consulerunt. Berous conf.
 93. num. 26. lib. pr. Decian. conf. 98. num. 13.
 lib. 3. Mantica de tacitis lib. 23. tit. 33. num. 17.
 & in istis terminis docebant informantes, fun-
 dasse. Rotam in Casenaten. emphyteusis 15. Mar-
 ty 1652. coram R. P. D. Melio s. demum usque
 ad finem.

32 Fuit enim responsum, quod obiectum pro-
 cedit, quando Emphyteusis fuit diuisa, & por-
 tio liuellaria aduenit in descendentes ab vno
 titulo diuisionis, & isto casu, donec superest ali-
 quis de linea illius, in quem fuit ingressa, pro-
 pter diuisionem illa portio, alij de alia linea,
 etiam in Inuestitura comprehensi repelluntur,
 & ita procedit tex. in cap. pr. de natura success.
 feud. cum omnibus Doctoribus in obiecto ci-
 tatis, prout in terminis respondet obiecto, &
 omnibus Doctoribus in eo adductis concili-
 ando. Rota decif. Fulgii. trall. de emphy. tit.
 de success. in bonis emphy. qu. 2. num. 18. quem
 approbavit, Rota, ipsum referendo in d. Ca-
 senaten. emphyteusis 15. Martij 1652. coram R.
 P. D. Melio s. demum, & in terminis pariter

33 loquitur diuisionis d. decif. Casenaten. Secus
 tamen, quando non titulo diuisionis, sed alio
 titulo, quia tunc non intrat regula, quod linea
 semel admissa semper duret admissa, Io. Bapt.
 Costa de facti scient. & ignor. centur. 1. distict.
 100. num. 55 & conf. 53. num. 4. S. D. Francisc.
 Censalij meus Germanus latissime in obseruat. ad
 Peregr. art. 27. vers. addo. num. 26. fol. mibi 149.
 & 150. Impressione Veneta

34 Vel ad omne peius dicebat Domini ex
 predictis pro subsistentia diuisionis, dato, quod
 Quiricus posset excludere nepotes ratione
 proximitatis, quia ipse erat in primo gradu,
 & nepotes in secundo, si volumus attendere,
 & metiri proximitatem ab ipsis primis acqui-
 rentibus contra id, quod superius firmatum
 fuit, dum hodie per obitum d. Quirici d. pro-
 ximitas est redacta ad aequalitatem, cessat pa-
 ter regula, quod emphyteusis semel ingressa
 in vnam lineam, ita ea semper duret, & semel
 exclusus semper dicatur exclusus, ex quo per
 obitum d. Quirici cessat ratio d. exclusionis,
 videlicet gradus prerogatiua, vt in terminis
 35 ultra citatos fundat. Copyc. Latio decif. 136.
 num. 15. lib. 2. sed quod patris, qui de lura-
 ciuili est in secundo gradu, excludat nepotes,
 qui sunt in tertio, solum quousque adsunt, &
 viuunt, & supposito tempore vite sue, & num. 17.
 ibi & sic quousque superius filij qui sunt in secun-

do gradu, & clarius num. 18. ibi consequens est
 quando non iure successione, & sanguinis, in-
 quo vniisqueque suum proprium repraesentat
 36 dum, & proinde quando adsunt filij, qui sunt
 in secundo gradu concessionis, nepotes ex ma-
 tre non admittuntur, per text. in l. si liberus s.
 si liberus ff. de bonis liberis.

37 Non obstat citatio facta pro die prima Iuris
 in oblatione libelli contra formam cap. 16. lib.
 1. Statut. Tum quia in facto non subsistit, & ex
 actis exhibitis contrarium apparet, tum etiam
 quia cum Rei conuenerit in iudicium comparuer-
 unt, & litem suscepunt, eamque conceitari
 fuerint, propter expressam negationem, omnis
 preterita nullitas sanata fuit, Vincentius de Frä-
 chis decif. 514. num. 9. Caputag. decif. 11. pars
 pr. Ludouij. decif. 27. num. 3. & ibi add. num. 9.
 Ferentill. ad Buratt. decif. 127. num. 8. num. seqq.
 plures cumulat. Ridolphin. in praxi par. pr. cap.
 38 4. num. 32. & 33. Quod procedit etiam, quan-
 do quis comparuit ad effectum excoipendi de
 nullitate citationis Belzamin. ad Ludouij. d. dec.
 27. num. 9. & Ferentill. ad Buratt. d. decif. 127.
 num. 9. Ridolphin. d. cap. 4. num. 34. & 35.

39 Non obstat confessio emanata in libello,
 quod Paulinus mortuus fuisset sine filiis, quæ plo-
 ne probat contra contentum ad tradita per
 Tuse. concl. 645. num. pr. littera C.

Quia constat de errore d. confessionis per
 testos examinatos super articulis Actorum, &
 40 quibus Rei conuenerit nihil apposuerunt, &
 confessio nedum simplex, qualis est ista, de
 qua in libello, sed etiam iurata non nocet con-
 fiteri, quando est erronea quantumvis acce-
 ptata fuerit per partem, quæ acceptatio in
 actis non legitur. Berous conf. 194. num. 1. conf.
 201. num. 15. & conf. 206. num. 34. 35. lib. 3.
 Decius conf. 408. per tot. Paris. conf. 131. num.
 35. & seq. lib. pr. Gratian. discept. for. cap. 501.
 num. 27. 28.

41 Præterea cum probatio testimonij sit constan-
 tis confessioni iudiciali factæ inter easdem
 partes in alio iudicio moto de anno 1640. per
 Quiricum patrem reorum conuentorum, vt
 ex actis Egr. D. Carelli de Carelli, debebat
 præualere simplicio confessioni dd. Actorum
 emanatæ in hoc libello, quia semper præuale-
 probatio magis plena, & ymo. conf. 61. num. 14.
 & conf. 53. num. 6. 7. Menoch. de rebus. rem.
 3. num. 718. Gratian. discept. forens. cap. 500.
 num. 49. & cap. 562. in. 20. & confessio nullo
 sa ad vnum effectum releuat etiam quoad aliū,
 qui venit in consequentiam illius, præsertim
 quando confessio est adinquinata, ac reuoc-
 in merum præiudicium confiteris, Papij. de
 probat. lib. 2. cap. 6. num. 27. Felinus in cap.
 per suas de probat. num. 12. vers. & licet contra-

rium Rotam Romanam hereditatis de Gratian. 7. Februarij 1642. S. minus oblat il primo vers. confesso coram R. P. D. Royas.

42. Absoluimus ambas partes ab expensis ex multis causis animum nostrum mouentibus, præcipue propter dubietatem articuli, ad tradita per Michosh. de arbitrar. iudicium cas. 577. per totum, & per Zuccar. decis. Luc. 51. num. 170. cum alijs passim.

Arque ita fuit decisiu vtraque parte informante.

ARGVMENTVM.

Vxor an, & quando possit se obligare pro viro concurrentibus solemnitatibus statuti generaliter loquentis. Statutum Lucæ in obligationibus mulierum non requirit cognitionem causæ decretæ in scriptis redigendæ, quæ an præsumatur, & legitima dicatur; & an prædicta procedant de Iure Romano. Fideiussor indemnitis an possit molestari à principali fideiussore, adhuc damnum non passo, & non facta contra principalem obligatum excussione,

S V M M A R I V M.

Vxor fideiubens pro viro cum solemnitatibus Statuti valide obligatur, num. 1. fallit. num. 2.

Verba admodum generalia, & geminata disposita, per statutum sunt apta comprehendere etiam obligationes vxoris pro marito, num. 3.

Mulieres pro viris non possunt intercedere num. 4.

Vxoris obligationi impeditur incarcerationis sui viri, licet non iurata, solemnitatibus statuti munita, & non excedenti medietatem dotis non repugnat. Auth. si qua mulier &c. num. 5. Ampliatur num. 7., & 8. Ac de ratione num. 6.

Carceratio infert infamiam persona nobili num. 9.

Dotis commodum præponi debet decus mariti num. 10.

Des debet esse fortunarum mariti confors num. 11.

Mulier potest renunciare beneficio Velleiani num. 12.

Ampliatur num. 13.

Proris obligatio non dicitur voluntaria, si fuerit facta ad subleuandum virum magno aere alieno gravatum, & pro alijs indigentis Domus num. 14.

Vxoris obligatio quando præsumatur facta causa cogente num. 15., & 16.

Iudici ambobus, & interpositio causa cognita in-

scriptis decreta non requiruntur. ex Stat. Lucens. Quod fecit ex Stat. Vrbis. Et explicatur, Decil. 333. num. 4. Greg. num. 17. Quomodo procedat ibidem.

Causa non censetur legitima, cum non respiciat utilitatem mulieris, & eius personam num. 18.

Obligatio mulieris quibus solemnitatibus indui debeat, per Stat. Luc. Et quem causam requirat ad hoc, ut sit valida, & sustineatur. num. 19. & 20.

Fideiussor antequam soluat, & damnum patiatu non potest agere contra fideiussorem indemnitis num. 21. contrarium habetur num. 22. 23., & 24.

Excussio est prius facienda contra principalem obligatum, antequam molestetur fideiussor indemnitis num. 25. ferunt ratio num. 26. fallit un. 27.

Excussio quando habeatur, ac si fuisset legitime facta num. 28.

Excussio fieri potest lute pendente non oblata recursum, ubi nona probationes non admittuntur num. 29.

Ampliatur num. 30.

Discussionis exceptione Rei principalis non inuenitur, quando quis executiu conuenitur, vigore Instru- menti num. 31. Ampliatur num. 32. & 33.

Exceptio discussionis, Rei principalis est de apicibus Iuris num. 34.

Fideiussor indemnitis non tenetur soluere de proprio, sed tantum creditor habet actionem pro conseruatione indemnitis ex Statuto Lucæ cap. 166. lib. 1. num. 35.

Fideiussor indemnitis potest per relocatorium ad satisfactionem cogi, aduentis mora, & dis solutionis reiecta oblatione alterius idonei ex promissoris num. 36.

Affor an dicatur male egisse patiendo ob moram sibi solui creditum debitum per debitorum, qua ad factum tenetur num. 37.

Clausula saluantes intelliguntur ipso Iure adiecta in petitorio, licet in ea non legantur, ex cap. 15. lib. 1. Stat. Luc. num. 38. Quæ clausula quantum iuuat num. 39.

Alienatio an videatur solta citate detentore, & non curatore hereditatis iacentis ultra eius vires debitis gravata num. 40.

Debetor cum per equipollens consequutus fueris terminum à Statuto assignatum, impletur, & satisfactio dicto Statuto num. 41.

Decisio X.

PRonunciamus ad fauorem DD. de Baldinotti mori; Quia fideiussio præstita per D. Launiam pro Sp. Sanctuccio eius viro fauore DD. de Baldinotti cum solemnitatibus omnibus. cap. 39. lib. 2. Statuti. Vniuersal. erat valida stantibus prædictis iuxta tradita

tradita per Castrenf. conf. 41. lib. 1. Seraph. de privileg. Iuramen. privileg. 95. Rot. decif. 6. num. 1. decif. 11. num. 12. penes Picum ad stat. Urb.

- 3 Nec dici poterat, ipsam remanere indotatam; Cum ei salua esset medietas, & vltra suarum dotium, quæ ascendeant ad scuta 3000. quod si sic non fuisset, aliter dicendum esset, ad eradita per Thefaur. decif. 223. num. 13. Gratian. dilect. forens. cap. 108. Hodiern. ad Surd. decif. 86. num. 19. Rot. decif. 1187. num. 2. coram Seraphino.

Nec obstat dispositio cap. 39. lib. 2. Statut. vniuersal. quæ cum non disponat de obligationibus, quas vxor faceret pro marito, quæ tanquam de iure prohibita prætendebatur exaduerso in eo non comprehenditur.

- 3 Fuit enim responsum Statutum, loqui per verba admodum generalia, & geminata, quæ sunt apta comprehendere etiam huiusmodi contrarius; Manac. decif. Florent. 69. num. 7. Barbof. de distinctionibus dictio. 241. num. 1. Rot. eorundem Gregor. decif. 315. num. 11. in fortioribus terminis Renon. ad Stat. Urb. inspect. 1. par. 2. decif. 24. num. 11. & 12. Rot. apud Pic. decif. 6. num. 2. & decif. 8. num. 4. cum alijs passim.

Nec quicquam facit, quod multo magis obiectum, de quo supra, procedat attempta dispositione cap. 39. Ex quo arguebatur, d. obligationem minimè posse subsistere; Cum in casu præfenti resistat. Senat. conf. Vell. vs ex l. 1. & tot. tit. ff. de Cod. ad Vellian. & Aub. si qua mulier Cod. ad Senat. conf. Vellian. Ex quibus mulieres pro viris non possunt intercedere Thefaur. decif. 223. num. 1. cum alijs cumulatis per Hodiern. ad Surd. decif. 164. per tot.

- 5 Responderetur enim dictam fideiussionem fuisse præstitam per D. Lauiniam ad effectum, nè dictus D. Sanctuccijs eius vir in carceribus detruderetur per eius creditores; Ideo cum in obligatione, ab ea facta, Statuti solemnia non interuenerint, & non remaneat indotata vltra dimidiam suarum dotium, non iuuatur beneficio d. Auben. Licet obligatio dictæ D. Lauiniaz non sit lauta. Gratian. dilect. forens. cap. 108. num. 2. & 8. Hodiern. ad Surd. decif. 86. num. 2. & 7. Thefaur. Iun. in addit. ad d. decif. 223. num. 7. Rot. penes Cenc. de censib. decif. 32. num. 5. & apud Pic. ad Statut. Urb. decif. 11. num. 12. Quia dicto casu non voluntaria, sed necessaria cõfetur; Cum de iure vxor teneatur subuenire necessitatibus mariti. l. 1. & Aub. propter Cod. unde vir. & vxor Surd. conf. 367. nu. 27. Gratian. d. cap. 108. num. 2. & 3. & d. dec. 32. num. 6. apud Cenc. de censib.

- 7 Quæ procedunt, si vxor voluerit liberare virum è carceribus, vel è manibus executorum, & periculo nè iret ad carceres. Gratian. d. cap.

108. numer. 16. Rot. decif. 53. numer. 4. decif. 280. per Farinac. in posthum. par. 2. & apud

- 8 Cenc. d. decif. 32. nu. 7. Et extenditur siue causa sit Civilis, siue Criminalis, & siue culpa viri præcesserit, siue non. Thefaur. decif. 223. num. 7. Gratian. d. cap. 108. nu. 34. Hodiern. ad Surd. d. decif. 86. num. 7. & 8. Maxime attendenda nobilitate dictorum conugalium; qui ob carcerationem infamiam contraxissent. Hodiern. d. decif. 86. num. 9. per ead. in l. penult. cum Glof. in

- 10 verb. iniuriam Cod. qui bon. cedet. poss. Quo casu decus mariti commodò dotis præponi debet. Surd. conf. 367. num. 14. Grammatic. dec. 318. num. 2. idem Hodiern. d. dec. 86. num. 10. & 11. Cum ipsa etiam debeat esse fortunatam mariti conplors Cegal, siue. tract. de actionibus §. 2. i. num. 503.

- 12 Et tollitur omnis difficultas ob renunciacionem Vellian. Quod facere potuit, Barc. & Alberic. in l. fin. §. fin. ff. ad Senat. Consult. Vellian. Gaill. pract. obseruat. lib. 2. obseru. 77. num. 1. & 2. & ibi penes Cenc. d. decif. 32. num. 11. Nec id negat. Gallier. de renunc. lib. 3. cap. 2. num.

- 13 21. & 22. Vt habeat locum in renunciacione non iudata; Cum fuerint facta ad certioracionem iudicis in contractu interuenientis. Manac. de fideiussorib. l. ex. 8. num. 93. & 94. Hering. d. tract. cap. 7. num. 466. & 469. Qui resciliet omnes contrarium tenentes. Gaill. d. obseruat. 77. num. 1. & 20. Inspecta maxime dispositione cap. 108. lib. 1. Statut. vniuersal.

Quod in casu nostro immineret carceratio parebat clarè, nec controuertebatur; Cum constaret de fideiussione, & petitione conseruationis indemnitatis, potuissent enim in carceribus detineri ad fideiussoris placitum, quod satis erat;

- 14 Nè obligatio voluntaria foret, vt si esset ad subleuandum illum, magno ære alieno grauatum, & pro alijs indigentis domus. Bald. conf. 20. lib. 2. Surd. conf. 367. num. 14. Rot. d. decif. 32. apud Cenc. de censib. num. 5. & 6.

- 15 Ex quibus collitur obiectum, quod idem decretum interposuerit, causa minime cognita. Dum ex narratis contrarium constat, & de iure præsumitur, l. generaliter, §. positum, ff. de fideiussorib. Thefaur. Iun. decif. 223. num. 7. Pic. ad Stat. Urb. Glof. 21. num. 29. Rot. decif. 76. num.

- 16 13. & 14. par. 6. diuersi. Vel saltem relutaretur ex facto, de quo in Instrumento. Arzim. conf. 48. num. 6. Magon. decif. Lucen. 17. num. 18. Pic. ubi supra Glof. 22.

- 17 Nec obstat. Gregor. decif. 333. num. 4. categor. Auctores allegati exaduerso; Cum loquantur in terminis cap. 151. Statut. Urb. Ex forma requirentis, quod iudices nonnisi causa cognita in scriptis decreta interponant; quæ d. Statuto nostro Lucensi non requiritur, nec eorum

- ram authoritas esse tuta. *Nic. sup. Glaf. 21. num. 17.*
- 18 Nec dicatur, causam saltem non censi legitimam; Cum non respiciat utilitatem mulieris, nec eius Personam. *Ad Gregor. decis. 333. num. 5. & 7.*
- 19 Respondetur enim, quod Statutum nostrum non requirit, quod causa, pro qua mulier obligatur, sit civilis; Sed solum requirit solemnitates interuenisse, quæ cum sint in eam nostram causam fuerit legitima, eius arbitrio statuitur. *Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. cap. 171. nu. 6. Fenxon. ad Statut. Urb. insp. 2. par. 1. decis. 24. num. 3.*
- 20 Et sustinetur contractus, etiam si mulieri non sit utilis, dummodo non remaneat penitus indotata; videlicet citra dimidiam suam dotum. *Rot. decis. 2187. num. 2. cor. Seraph. Fenxon. ubi sup. fol. 391. Orde cap. 151. num. 30. fol. 33. 2.*
- 21 Vbi statuitur, fuisse pluries indicatum contra d. decis. Gregor. 333. Et licet contrarium sentiant. *De Per. Noguero. allegat. Iur. allegat. 29. sub num. 192. Illi satisfacit optime; Ita ut amplius desiderari valeat. Salgad. Labyrinth. Credit. par. 2. cap. 4. d. num. 68. vbi quæ ad 202.*
- 22 Nec obstat, D. Laviniam fidei iussisse pro indemnitate. Ideo non potuisset DD. de Baldi notis agere, antequam vel fidei iussorem soluerent, & damnum passi sint. *Glos. in l. 3. Cod. de delegat. conueniend. Alex. conf. 179. num. 3. lib. 7. Beniten. decis. Donauion. 810. num. 12.*
- 23 Obiectum enim tollitur, per cap. 166. lib. 1. Stat. Pisanens. in quibus terminis habemus. *Magon. decis. Lucen. 6. num. 34. Rot. decis. 205.*
- 24 Apud Cenc. de censib. quod etiam est de iure communi, ad Galil prædict. obseruat. lib. 2. cap. 20. Coler. de process. exeq. par. 1. cap. 10. num. 21. idem Magon. d. decis. 6. nu. 29. & 30. Carroc. de excuss. bonor. par. 2. q. 14. nu. 24.
- 25 Maxime quod dies restitutionis adueniat, & contra eos processerunt inquisicio, & protestatio ad creditoris instantiam. *Coler. d. cap. 10. num. 318. Rot. decis. 58. apud Fenxon. ad Statut. Urb.*
- 26 Nec dicatur, quod cum D. Lavinia sit fidei iussor indemnitas, debuisset prius excussionem fieri contra curatorem hereditatis iacentis D. Sanctucci. *Bertazzol. de clausul. l. 4. q. 2. num. 1.*
- 27 Cum dicatur obligata sub conditione, quatenus principalis non sit solvendo. *Gallera. de conueniend. lib. 5. cap. 4. nu. 69. Aff. decis. 318. num. 2.*
- 28 Predicta enim non procedunt, quando debitor est notorie non solvendo. *Mayr. de fideiuss. sess. 3. cap. 17. num. 24. Aff. decis. 318. num. 2. ubi Vrsill. Carroc. d. tract. quæst. 14. num. 30.*
- 29 Coler. d. tract. par. 1. cap. 10. num. 340. ut ex testibus erat videre, & confessione emanata.

in Instrumento mutationis possessionis factam per D. Laviniam in repudiatione hereditatis; Cum esset heres instituta, & in relatione duorum Nunciorum, quo casu habetur, ac si excussio esset legitime facta. *Arcep. 139. lib. 1. c. 1. tit. 1. de iur. iudic. quod est conforme dispositionalibus communibus. Jacob. de non d. lib. 2. de excuss. num. 15. Coler. d. tract. par. 1. cap. 10. nu. 343. Cigal. Sic. d. tract. de aduoc. lib. 6. nu. 35.*

30 Nec dicatur, dd. diligentias fuisse factas lite eorum nobis pendente. & sic in recursu, in quatuor probationes non admittuntur, potuit enim d. excussio, & inquisitio fieri lite pendente. *Aymon. conf. 23. Termol. conf. 6. num. 24. lib. 1.*

31 Maxime cum tendat ad condonandum deducta in primo Iudicio inter tendita per Magon. decis. Lucen. 69. num. 25.

32 Præterea cum fuerit D. Lavinia executio congrua vigore dicti Instrumenti, non inuenit exceptione discussionis rei principalis. *Cin. in l. 1. num. 5. Cod. de confis. Bald. Castren. & alij de quibus per Coler. d. par. 1. cap. 10. nu. 335.*

33 Maxime attentis verbis amplissimis, & præquantibus dictæ promissionis indemnitas. *Carroc. d. tract. par. 2. quæst. 14. num. 19. 20. 21.*

34 Tantum magis quia ille proceditur sola facti veritate inspecta. *Sancin. conf. 24. nu. 28. lib. 1. Coler. d. cap. 10. par. 1. numer. 333.*

35 Termol. conf. 21. nu. 14. lib. 1. Exceptio enim prædicta est de apicibus iuris. *Roman. conf. 430. Termol. conf. 21. num. 24.*

36 Nec dicatur, D. Laviniam non promississe de proprio solvere, sed indemnes conservare; Ideo solum actionem habeant ad conseruationem indemnitas, ad cap. 166. lib. 1. non autem ad persolvendum; Hoc enim est contra naturam fideiussionis indemnitas ad Mantie.

37 de iacis. & ambig. lib. 26. tit. 22. nu. 14. Quoniam absentia ipsius contra illam in statuendo pecuniam creditrici infra triennium conueniunt, quod iamdiu lapsus erat, hoc solum erat agendum a DD. de Baldi notis, ut per relictum, satisficeret creditrici per annualem fuctionem pecunie, non ut altum expromissorem idoneum offerretur. *per Coler. d. tract. par. 1. cap. 10. num. 332. Imo ad assignationem bonorum posset procedi, ad cap. 166. vers. que si dicitur quod multi hanc actionem in quibus*

38 Nec dicatur, Adores male agisse, dum perierunt sibi solum summam controuerfam, quasi illis solis competere actio tantum ad conseruandum interesse ob mortem per delinquentem, quæ ad factum taceat, non ut ipsorum totum persolueret creditrum. *Bald. in l. in his 3. celsus ff. fam. ereptum. Lucius ff. mandat. Cenc. de censib. par. 2. cap. 2. quæst. 3. err. 3. nu. 21. Vbi quod cum in petitione clausula summat intel-*

intelligantur ipso iure adiectæ, licet in ea non
legantur, ad cap. 15. lib. 1. Stat. Debitis ob-
39 tinere ex competenti remedio; Cum dd. clau-
sulæ tante sint efficacia, ut eorum virtute omnis
actio, omnisque remedium competens, & re-
sultans ex narratis, in Iudicium deducum esse
videatur. *l. si. in §. omnium, iustit. tit. de assen-*
ti. obseru. 61. num. 11. Surd. cons. 273. num. 5.
40 Nec obstat, debuisse citari Curatorem her-
editatis iacentis; Nam eius detentio est so-
lum ratione pignoris pro suis dotibus, sed do-
minium est in hereditate penes Curatorem;
Nam cum pateat, dicta bona esse obligata,
pro debitis excedentibus totum valorem,
consensum est, dictum Curatorem habuisse ea
pro derelictis; Quasi quod non sit veniendum,
ipsam illam lucenti; Idcirco videtur facta,
alienatio Rette, in l. qui, num. 2. ff. de legat. 3.
Negulans, de pignar. par. 3. membr. 1. num. 27.
Gravian, discipul. foren. cap. 422. num. 13. Ideo
ea sola erat citanda *Gregor. decif. 46. num. 7.*

41 Quod autem D. Lavinia sint assignati tres
dies, ad cap. 166. lib. 1. Cum debuissent decem
assignari, Statutum enim non obligat ad talem
terminum assignandum, & cum dictus termi-
nus fuerit elapsus iam dum lites pendente, dicitur
plenè satisfactum d. Statuto; Cum valeat per
æquipollens ei satisfieri, & impleri; Ex quo
debitor dictum terminum fuit consequutus
Mensis. de facis. & ambig. lib. 7. tit. 15. num.
42. Rot. decif. 309. num. 1. & decif. 1413. co-
rdam Seraph. & decif. 149. nu. 5. par. 6. diuers.

Ex quibus absoluius ambas partes ab ex-
pensis, ad iradita per DD. in l. propterandum, §. si
autem alterutra, Cod. de Iudic.

Et ita fuit decisum utraq. parte informate &c.

ARGUMENTVM.

Census an, & quando valeat extin-
gui per compensationem, & an com-
pensatio inducatur ipso iure, vel parte
opponente, & an census valeat extin-
gui pro rata etiam inuito creditore, ita
ut compelli valeat ad ipsum extinguen-
dum. Maritus recipiendo stabilia,
census, vel quid simile ratione dotis,
an ipsa subrogentur, vel accepta dicantur
loco fundi dotalis.

SPM MARITVM.

Liber census, scriptus, & signatus iuxta Stat. Cur.

Mercat. Luc. lib. 1. cap. 20. Plene probat con-
tractus initos inter Mercatores, nam. 1.
Libri census, & descriptus de persona optima condi-
tionis, & fama iam visa fuisse debetur unigeni-
fidis, & concurrentibus requisitis de iure indubiti,
& adficiente consuetudine Civitatis num. 2.
Productio absque ulla preestimatione facta iudicis con-
fessionem, & approbationem producentis num. 3.
Creditum probatur ex calculo factis, & propria manu
descripto num. 4.

Creditum probatur ex libris creditoris, & ex com-
puto productis de debitore, per quem impugnari
non potest nam. 5.
Probatio alia ad favorem debitoris non est necessaria,
quando illa apparuit ex propria confessione, & scri-
ptura creditoris censur. num. 6.

Confessio propria superat quamlibet aliam probatio-
nem num. 7.

Protestatio, seu declaratio debitoris censur. iudiciali-
ter facta de compensando eius credito in extinc-
tionem censur. extinguunt eum num. 8.
Quia declara-
ratio non solum potest fieri de creditore, & debitore
simul, sed etiam de solo debitore num. 9.
Debitoris est electio, & facultas declarandi se com-
pensare velle magis cum uno debito, quam cum al-
io, quatenus adfit num. 10.

Declaratio demonstrat voluntatem compensare vo-
lentis, eum esset retrotrahitur ad tempus, quo
fieri poterat, num. 11.

Declaratio retrotrahitur ad diem petitionis etiam
data controversia eius, quod compensari petitur,
nam. 12.
Assignatur ratio num. 13. & 14.

Ignorantia hominis impedire nequit leges operatio-
nem, num. 15.

Compensatio inducitur ex contrapositione partium, et
maximè inter mercatores, num. 16.

Error, & nullitas in facto proprio, & de iure non
improbato, non potest allegari num. 17.

Errore concideret non probato, calculum impugna-
ri non potest, num. 18.

Stat. Cur. Mercat. Luc. lib. 1. cap. 20. Præfata
plenam fidem libro, ubi ratione officij proxenetici
apparet descripta negotiationes, ex quibus hab-
ent ortum credita proxenetæ num. 19.

Merces proxenetica debetur ad rationem dimidij
unius scuti pro singulis æstimationis vigore Stat. Luc.
nam. 20.

Observantia, & consuetudo vel interpretatio legis
est attendenda, num. 21.

Observantiam interpretantiam ad inducendam non
requiritur spatium longi temporis, nec præscriptio
sed sufficit aliquando id fuisse observatum, num. 22.

Ampliatas, quod nequit requiratur, ut sit obtenta
ia contradictorio Iudicio num. 23.

Consuetudo est attendenda, etiam si esset contra Iur. num. 24.
Stat. Cur. Mercat. Luc. Dat. certam formam pro-
xenetis inveni Societates num. 25.

Societas

Societas dum non apparet per Instrumentum, vel priuatum scripturam, sequitur eam non fuisse contractam num. 26.

Probatio ubi indiget scriptura, negativa probatur per ipsius inspectionem num. 27.

Societas si fuerit registrata, & contracta cum uno, dicitur, quod nunquam fuerit socius cum alio in registro non nominato num. 28.

Societas ubi quid facti non presumitur num. 29.

Societas concludenter ab ipso allegante probari debet num. 30.

Testes plene, & concludenter probare debent societatem per tales actus, qui citra ius, & nomen societatis fieri non possunt num. 31.

Societas per participationem non probatur num. 32.

Societate pro inducenda, requiruntur actus certi, indubitati, non diffinites, non ambigui, & qui citra ius, & nomen societatis fieri non possunt num. 33.

Testes deponentes adesse societatem debent reddere rationem concludentem sua scientia num. 34.

Testes, oportet, ut distincte de actibus socialibus deponant, & non sufficit dicere tales fuisse socios num. 35.

Societas non inducitur, quando non apparet de libro sociali, communis nomine descripto ad formam Stat. Luc. num. 36.

Societatem ad probandam non sufficit communis reputatio, sensu num. 37.

Presumptio societatis cessat quando quis pariri potest in pecunia, & in priuatione effici num. 38.

Socij nominatio non est necessaria ad effectum, ut quis remaneat obligatus ex alterius contractu num. 39.

Societas apparet ex aliqua scriptura, & non confians principaliter de ipsius ininomis subiecto, valet verificari ex lueri, ac damni participatione, ob non probatam societatem num. 40.

Ad aditum inter socios nunquam presumitur, nisi in comprahensis in societate, & non ultra num. 41.

Heredes non tenentur ex contractu factio de socio extraneo societas, cum eius. Auctor me contra-

ctui interuenit, nec se obligauerit num. 42.

Contrahentium mens qualis fuerit a principio, deducitur ex dispositione Statuti, & ex obseruantia num. 43.

Fides facta post notam litem diu agitata, & tempore, quo cum sociatis distat a Cinitate, etiam si formiter fuisset examinatus, nullam fidem meretur num. 44.

Testis quoscunque reperitur interessatus cum aliquo, eius depositio rejici debet, nec nullum probationis gradum constituit num. 45.

Fides simplex nullum gradum probationis facit num. 46.

Fides simplex nullum gradum probationis facit num. 47.

Fides simplex nullum gradum probationis facit num. 48.

Fides non est attendenda si fuerit prodensa, postquam diu sit agitata fuit num. 49.

Census extinctio inducitur per compensationem crediti a quo liquidi num. 50.

Extinctio census refutatur ipso iure, falsa declaratione compensandi, imò absque obligatione compensandi numer. 51.

Amplius etiam multo censuario num. 52.

Compensatio est actus retrofinitus, & habet vim propria, & realis solutionis num. 53.

Dispositio non est necessaria, quando compensatio sequitur de consensu partium ex contrapositione partium, per quam inducitur compensatio inter partes num. 54.

Extinctio census fit per compensationem, non secus ac per actum retrofinitum restitutionis fortis, dato, quod non adfit Instrumentum formalis extinctionis num. 55.

Extinctio census fit per non interuentum numerationis pecunie, & valet fieri cum altera specie, maxime accedente partium consensu num. 56.

Decisioni Sard. 191. num. 15. & 16. & alijs relatis. Tenentibus in censu non admitti compensationem, nec illa ipsius extinctionem operetur, nisi parce-

opponente, contrariò responderetur per alias auctoritates num. 57. & 58.

Compensatio, quando agitur de incubendo cursu, valet, & in odium illarum fit ipso iure, & ab initio ministerio legis, non expectata partis oppositione num. 59.

Compensatio etiam non opposita ab initio a lege inducitur ad euandam prauiduum creditoribus num. 60.

Compensatio nisi ipso iure daretur, in eodem subiecto conueneret actio, & passio num. 61.

Compensatio fit ipso iure per extinctionem crediti, & debet ministerio legis num. 62.

Compensatio prius fit cum usuris, & postea cum capitali num. 63.

Usura absque alia hominis oppositioque compensatur cum fructibus ad eundem cursum earum, & illud, quod superest, compensatur cum sorte num. 64.

Compensatio tam fructuum, quam sortis inducitur ipso iure, etiam absque hominis oppositione num. 65.

Census exingui valet pro rata num. 66.

Extinctio census fit pro rata quousque initio creditore, dummodò pars soluta sit notabilis, & notabilis dicitur, si solutus excederet dimidium capitalis num. 67.

Compensationem ad inducendam summa non aquivalens admittitur pro concurrenti quantitate num. 68.

Census Dominus etiam iniurus potest cogi, & compelli ad ruerendum partem illius num. 69.

Solutio facta simpliciter, & de tempore illius, decessus fructibus, tunc in eodem fructus creditur num. 70.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 71.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 72.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 73.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 74.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 75.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 76.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 77.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 78.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 79.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 80.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 81.

Solutio semper presumitur facta in causam duriorum, & consequenter in causam fructuum num. 82.

Computo dato est standum de iure num. 73.
Compensatio de debito claro, & puro, non potest dari cum debito in dicto num. 74.
Extinctio tenus sit per compensationem absque alio ad retrocessum num. 75.
Exceptio non solutionis, qua est de iure Tertij, non potest opponi num. 76.
Compensatio non datur de debito proprio ad creditum sociale num. 77. Qua conclusio in quibus terminis videtur sibi locum nec ut num. 78. & 79.
Illatio ex diversis non datur num. 80.
Census consensiente creditore potest extinguere pro quacunque parte, & ex invito etiam pro parte considerabili num. 81.
Compensatio fieri nequit innito creditore, nisi residuum offerat compensare preteriens, quod intelligitur, ante quam creditor recipiat particulares solutiones, & non postea num. 82.
Marius longe post promissam dotem recipiendo ad computum eiusdem, sibi in pecunia promissa, iura, census, stabula, vel quid aliud, non operatur, quod illa iura, seu census &c. sibi acquirit pro fundo dotali, sed vixit solum compensis actio ad quantitatem num. 83. Ampliatur quod quicquid deinde tradidit fuerit pro eius satisfactione, vel ex ipsa pecunia emptum, licet a partibus appolletur de dote, vel dotale, non censetur iure fundi dotalis num. 84.
Scriptura privata in actis recognita habet vim publici instrumenti num. 85.
Producens videtur facere omnia, qua in scriptura prodacta continentur num. 86.
Confessio Iudicialis nunquam intelligitur reiecta a Statuto num. 87. Ampliatur num. 88.
Expensa vigore Stat. Luc. Non rescinditur, quando sententia Iudicis a quo per Rot. reformatur nu. 89.

Decisio XI.

DOm. Paulinus Bartolanus die 7. Iulij anni 1620. super quibusdam suis bonis constituit unum annum perpetuum Censusum 60. quem postea vendidit admod. Exc. D. Nicolao Balchio pro pretio scut. 857. qui pariter postea ipsum vendidit Sp. Petro Tuccio pro eadem summa, qui similiter deinde eundem Censusum integram & quasi non dimittentem, nec in parte extinctum excausis inferioris dicendis, vendidit admodum Exc. D. Francisco Maria de Florentinis pro eodem pretio scilicet 857. de postmodum ab eodem D. Francisco Maria de Florentinis d. D. Tuccio retrocessum. Qua sumpta occasione Tutores D. Reguli Bertolani filij minores, & heredes d. q. Paulini eius patris cum beneficio legis & Inventarij, petierunt iudicium institueretur Indicium contra d. D.

Petrum de Tuccijs &c. coram D. Iudice ordinario, insinuando declarari d. Censusum fuisse extinctum, & pro maiori parte resolutum, ipsique capitale scut. 857. remansisse tantum in summa scut. 235. 19. 1. iuxta calculum D. Bertolani, & computato processu super tali petitione, d. D. Iudex ordinarius sententia, non esse locum declarationi petite ex parte, & pro parte d. D. Reguli sive &c. Reservato tamen d. D. Regulo iuribus talibus, quibus in alio Iudicio deducendis pro eius iuribus, & creditis contra d. D. Tuccium seu &c. prout latius in sententia in actis, & in processu exhibitis, cui &c. Quapropter exoluta causa ad Rotam per viam appellationis interposita pro parte dicti Bertolani, & hodie proposita coram DD. meis, diximus (yno tamen ex DD. dissentiente) sententiam predictam D. Iudicis ordinarij torce, & esse reformandam, & successivè fuisse locum declarationi petite ex parte dicti D. Reguli de Bertolani, sive &c. cum moderamine tamen ut infra.

Moti ex pluribus fundamentis. Primo, quia creditum q. Paulini Bertolani visum fuit apparente iustificari ex infra scriptis partibus, videlicet:

Prima enim pariter pro mercede proxenetica in summa scut. 60. iustificatur primò ex libro D. Paulini testis, scripto, & signato ad prescriptum stat. Cur. Mercator. lib. pr. cap. 20. qui cum plenè probet quoad contractus inter Mercatores, per necesse supponit mercedem proxenete debitam, & eius fides comprobatur per testes ambarum partium in primo Iudicio examinatos.

Secundò probatur ex libris ipsius D. Bertolani, quibus pariter debetur integra fides, ut testis, & descriptis a persona optima conditionis, & fame, idem vita sancta, & concurrent requisita a iure inducenda, & adhibitae consuetudo huius Civitatis, ut asserunt Testes, Menoch. conf. 39. num. 14. Decian. conf. 51. num. 14. lib. 2. Gratian. decis. 94. num. 10. & minus decis. 94. num. 8. Chartar. decis. 127. num. 3. 4. Seac. de Iudic. lib. 2. cap. 11. num. 129. & seqq.

Tertiò probatur ex computo, seu bilancio in processu prodactò a D. Tuccio fol. 42. & quidem sine ulla protestatione, ut videtur in processu fol. 38. ex qua productione inducitur confessio, & approbatio productionis Rot. Rom. penes Burian. decis. 160. num. 3. & decis. 934. num. 4. penes Lusovij. decis. 238. num. 4. & ibi plenè add. num. 15. penes Canales. decis. 464. num. 6. penes Duran. decis. 285. num. 17. & decis. 288. num. 3. & 559. num. 9. part. 1. Recens. latissime Rot. in Romana Reintegratoria 31. May 1629. 5. calculis coram Emilijs notis Ottobono impressis post Salg. ad. decis. 44. num. 3. & decis.

nullitati quoque verius faciem, vers. Cumque. Et
 10 quod debitoris sit electio, & facultas delectandi, se compensare nolle magis cum uno debito, quam cum alio, quatenus adfuerit firma, tunc de de solutio in l. 1. num. 8. ff. de solut. Alexap. conf. 85. & seqq. lib. 3. Dec. conf. 308. num. 9. in fine Menoch. conf. 121. num. 43. Gratian. de septe. forens. cap. 105. num. 6. & cap. 224. num. 21. Antonin. de Amato resolut. 41. num. 2. Paulus Staiban. lun. resolut. forens. decisum resolut. 34. num. 33. 34. & 35. Magon. decif. Floren. 39. num. 9. Sard. decif. 186. num. 7. & 8. & fuit dictum in Romana pecuniaria 13. Maij 1644. coram R. P. D. meo Biebio impress. post Merlin. de pignor. decif. 88. num. 8. eadem Rota decif. 74. sub num. 3. par. 3. recent. Ludouic. decif. 366. num. 4. & ibi Addenses littera B. & C. & decif. 334. num. 10. par. 5. recentior. & decif. 142. num. 31. post
 11 tract. Merlin. de pignor. & sic per declarationem predictam demonstratur voluntas d. D. Paulini compensare volens, quod & si facta de anno 1648. eius effectus retrotrahitur ad tempus; quo fieri poterat, ut in puncto fundat Faber. in S. bona fidei num. 12. & 13. vers. & ex hoc concluditur institut. d. n. d. Cella de retrotrah. cap. 9. casu 4. num. 13. Sard. de alimentis tu. pr. quest. 42. num. 88. Ego me. in m. ad Sard. addition. decif. 29. d. num. 11. Imò & ad propositum fuit
 12 dictum in casu fortiori, quod dicta declaratio retrotrahatur ad diem petitionis, dato etiam, tunc esset contrarius illud, quod compensari petitis, late Thefaur. lun. quest. foren. lib. 4. quest. 21. num. 7. Et ratio subiungitur, quia ad fictionem retrotractionum non requiritur
 13 ne extremum ad quod concurrat actualiter, sed sufficit, quod potentialiter prout consueverunt in proprijs nostris terminis. Berous conf. 46. num. 34. lib. 1. Guingnon. conf. 35. num. 15.
 14 lib. 1. & consequenter quod liquidatio retrotrahatur ad principium actus ad prefatum effectum compensationis; in puncto firmationis Thefaur. lun. quest. quest. 21. num. 7. & 13. lib. 4. Bonapell. decif. 206. num. 16. ...
 ita quod pro facienda compensatione ipso iure non requiritur scientia, & noticia compensare debentis, sed sufficit creditum esse
 15 contractum per rerum naturam. Cum ignorantia hominis impedire minimè valeat legis operationem, ex re. diffusi in l. v. de re p. tricio 84. Item quidam 30. 8. sum bardeus. ff. de acqui. r. b. b. de re. ubi Bartol. & reliqui scribes. & in terminis consuevit Cornueus conf. 121. num. 7. lib. 4. Peregrin. conf. 107. num. 5. lib. 3. Rodriquez de annu. reddit. lib. 2. quest. 18. nu. 10. Casa de Port. Rota quest. 61. num. 6. & sic decisum reportat Capycin Latino decif. 25. d. num. 40. quemadmodum etiam in istis terminis firma-

uit Rota in Romana de Lurabis 4. Iunij 1646. coram R. P. D. Cerro S. bis possit vique ad finem.
 Vnde in casu presenti non solum habemus declarationem d. D. Paulini, sed etiam Sp. D. Tucci; emanatam in dicto liberculo propria manu conscripto; & ex computo producto, propter quod cognoscitur animus raducendi d. censum, & cognoscitur quod est (samel) declaratum, non potest reuocari, seu retractari per vulgat. axioma, quod semel placuit, amplius displicere non potest: Ita ut additis dicto calculo in liberculo descripto super emuociatis partitis debitis ex causa mercedum proxenetarum, quæ non soluntur, oisi in pecunia numerata, ut probat primus testis pro Bartolano examinatus fol. 4. super 9. interrogatorio secundus fol. 17. quartus fol. 42. & sextus fol. 54. Omnes super nono interrogatorio sequitur quod con-
 16 trapositio fit de per se clara, & compensatio inducatur ex contrapositione partiarum, maxime inter Mercatores, ut in puncto firmarunt Alexand. conf. 85. num. 5. lib. 3. Menoch. conf. 121. num. 43. Rota Iennensis. decif. 16. num. 7. & 8. Ludouic. decif. 366. num. 3. Casaler. decif. 165. num. pr. & par. 3. recent. decif. 321. num. 1. & 2. & decif. 33. num. 5. par. 5. recent. cum alijs in Romana lequestri 11. Decembr. 1645. coram Emuocarijs. Ottobono impressa post Merlin. de pignor. decif. 107. num. 21. Et licet possit dici, quod in d. calculo contrapositionis, scilicet ut ipsamet contrapositio sit erronea; Tamen placuit responso, primo quod cum in potestate D. Tucci; esset, eam contrapositionem facere, tam ad partem capitalis, quam fructuum, cessat prorsus omnis error, & nullitas asserta,
 17 quæ in facto proprio, & à iure non improbat non potest allegari. Menoch. conf. 410. num. 23. & conf. 454. num. 17. Sard. decif. 393. num. 18.
 18 12. Rota decif. 3. num. 25. par. 7. recent. Secundo, quod non probato concludenter errore per d. D. Tuccin, predictum calculum minime impugnare potest Rota penes Putem der. 386. lib. 3. in correctis, & decif. 314. sub num. 4. vers. Nec potest amplius par. 4. recentior. eadem Rota post. de manutent. decif. 271. num. 8. vers. nubilonius cum segg. & post Cenc. de cens. decif. 210. num. 8. vers. & quicquid sis cum segg. cum alijs latissimè cum ulat in Senogallien. Salimani 19. Iunij 1651. coram Eminentijs. Curado 5. tertio quia vers. quare; & facient tradita per Rotam post Baldagum decif. 77. num. 7. & 7.
 Quapropter cum de validitate predictorum creditorum pred. D. Paulini ipsi debitorum ex dineris negotiorum, inspectis antibus ad Apothecam D. Tucci; non posset difficultari, quod totum, ut dixi, non solum appareat ex computo, quod datur, & in omnibus d. D. Tucci; ad

ad effectum extinctionis Censui d. pred. Paulini relaxata; sed etiam ex libro eiusdem Paulini Bertolani, ubi ratione officij proxeneticij apparente descripta prædictæ negotiationes, ex quibus habent actum credita d. Paulini, cui libro præstat plena fides, ut habetur in *statut. Curie Mercator. lib. pr. cap. 20. vers. Vogliam anchora, & vers. Non essendoli offermata* pagin. 53. Accedentibus præsertim depositionibus testium in processu examinationum de prædicto censu creditorum compensatione non erat dubitandum ad supra fundata.

Neque supradicta sunt visa releuantia opposita facta per D. Tuccium, scilicet quod D. Paulinus mercedem proxeneticam calcularet ad rationem unius scuti pro singulo centenatio; mercium venditarum; Cum tantum merces calculati debeat ad rationem dimidij unius scuti pro singulo centenatio valoris mercium venditarum iuxta statuti præfati dispositionem *in vers. I Progi. & Mercedi &c.*

Tamen pro responsione fuit primò dictum, quod est notoria, & prædicata observantia in hac Civitate, ut pro similibus negotijs solvatur scutum unum pro singulis centum, ut probant omnes testes in processu super 11. Inter-

rogatorio, quæ observantia, & consuetudo, ut interpretativa legis, est attendenda, l. *minime ff. de legib. cap. cum dilectus de consuetudin. Bald. in cap. pr. in prin. p. de fudo sine culpa non amittend. Gratian. dysepe. for. cap. 608. nu. 16. Bald. conf. 48. numer. 3. lib. 3. Corneus conf. 54. num. 5. lib. 4. Menoch. conf. 148. num. 36. vers. Ibi, & veram esse illam interpretationem, Decius conf. 11. num. 9. Fulgos. conf. pr. in fine, Socius sen. conf. 263. num. 1. lib. 2. Riminald. l. un. conf. 15. num. 134. vers. Vera est interpretatio, Afflicti.*

Id quod ad inducendam observantiam interpretationem non requiritur spatium longi temporis, nec præscriptio, sed sufficit aliquando ita fuisse observatum, Gratian. d. cap. 608. num. 17. Suid. conf. 140. num. 45. Menoch. d. conf. 148. num. 36. Riminald. l. un. conf. 153. num. 3. vers. non requiritur, & fuit dictum in Romana successione de Comibus 26. Iunij 1647. coram Reueren. Terracinen. s. supradictis accedit in fine, eadem Rota in Romana preij grani 14. Februarij 1648. coram R. P. D. Melio

S. ex quo colligitur; Imò quod neque requiritur, ut sit obsecra in contradictorio Iudicio Rota Bonon. decis. 57. num. 57. 58. nonnullis Latus Altagradus conf. 83. num. 96. Quemadmodum fuisse obtentam in contradictorio, in proprijs terminis non vna vice, sed in pluribus patet ex sententijs latis in Cur. Mercator. de annis 1647. & 1651. & de anno 1639. in Curia Episcopat. Lugen. in causa D. Artighi Aragon-

ni contra D. Stephanum Golanduccium per acta Egreg. Gasparis Schiattæ 7. Septembris 1647. & 13. Iunii 1651. in causa Iacobi Finiani contra Alamannum Pierotti per acta Egreg. Iacobi Motroni, & in Curia Episcopat. in causa Ludouici Pefcia contra Sp. Franciscum Carli per acta Egr. Bernardini Pierotti, & sic d. consuetudo venit attendenda, cum si foret contracta ius, Rota decis. 141. num. 13. & 14. par. 6. recet. Verum fuit animaduertum, quod obiectum contruit ex eo, quod pars æquiuocauit, nam ex computo, & bilancio clarè constat, mercedes ipsas proxeneticas esse calculatas ad rationem medij scuti pro centenatio partitorum simplicium &c. in quibus verificatur dispositio statuti, in partibus autem duplicibus, scutum vnum deberi pro singulis centum, non est, qui hoc neget, & consequenter, dum ita calculus pro parte DD. de Bertolanis ad rationem supra dictam sit confectus, non posse controuerti ex hoc capite responsum fuit.

Neque tertio obstat visum fuisse obiectum deductum pro parte D. Tuccij, scilicet summas vfus præ constatas non esse debitas in totum d. Paulino, quia habebat in sociis de anno 1645. in d. eius exercitio proxeneticum D. Iacobum Andreolium, p. Iacobum Natuccium, & de anno 1646. solum Ioannem Andreolium, & vltimò esse detrahendum valorem mercium nuncupatarum Stofsi, eradicatum d. Ioanni Andreolio per præteritum conclusum inter Sp. Henricum Arnolfinium ex vna, & Sp. Petrum Tuccium, & Philippum de Rodio ex altera ascend. ad valorem scut. 4000.

Nam fuit responsum, quia quicquid sit de dicta proxenetica societate inter prædictos Paulinum Bertolanum, & Andreolium, & Natuccium, cum initio non posset resistente

etione statutaria sub cap. 20. Statut. Curie Mercator. mandante proxeneticis, ut non valeant inire societates, nisi de ijs appareat instrumentum publicum, aut priuata scriptura à partibus subscripta, & registrata per Egr. Notarium, & Aduocatum in dicta Curia Mercatorum ad hoc deputatum, ut apparet ex illis verbis, Item Vogliam

che non possino &c. ex quo sequitur, nunquam d. societatem fuisse contractam, eo ipso quod talis asserta societatis non appareat publicum instrumentum, vel priuata scriptura, Errolan. de negat. probat. num. 169. 170. & 171. Baratt.

decis. 120. num. 15. 16. & 17. ubi quod in istis casibus non potest fieri probatio, nisi per scripturam, ideoque negatiua probatur per ipsius inspectionem, Rota decis. 740. num. 2. tom. 3. par. 4. recet. Merlin. decis. 754. num. 6. & Duran. decis. 368. num. 39. & 40. Rota decis. 85. num. 6. & decis. 216. num. 9. & 10. par. 6. recet.

- 28 cens. Sitque cum tantum repertus sit registrata societas contracta ab eodem Paulino cum Jacobo Natucelo, sequitur, quod obiectum societatis circa Andreolum, de quo in registro non sit mentio, quod ipse nunquam fuerit socius: ex doctrina Bars. in l. finali Cod. de rebus creditis, & in l. Titia Textores liby. Alex. ff. de legatis primo, idem Alex. and. conf. 55. num. 24. lib. 4. cum alijs per Franciscum Hierolan. de pro-
 29 bat. negat. num. 167. & 168. Ultra quod societates vel quidam non presumuntur, latissime Rot. in proprijs nostris terminis in Rom. pratenja societatis 12. Junij 1645. coram Eminenss. Orsibono. no impressa post Merlin. de pignor. decif. 99. num. 6. & 7. & confirmata 10. Decembr. 1646. coram eodem Orsibono §. quo dei ad ecc. ubi allegatur Alex. and. conf. 134. num. 4. lib. 4. Cephalus conf. 247. num. 10. Surd. conf. 138. num. 9. cum alijs cumulatis in Tridena Societatis 21. Junij 1638. & 4. Aprilis 1639. coram Panzerolo, & in ea dem 15. Aprilis 1641. & 17. Martij 1642. coram Carrillo. Et concludenter ab ipso allegante probari debet. l. 2. ff. de probat. Surd. conf. 138. num. 9. vers. & communio. Baratt. decif. 397. num. pr. cum alijs latissime congestis per Michalium tractat. de fratrib. par. 2. cap. 19. num. pr. & 2. & iuxta firmatum in Anconitana officiorum, seu militum concordia 4. Decembr. 1647. coram
 31 B. M. Arguelles, §. Deinde, Ita ut Testes plenè, & concludenter probare debent societatem, per tales actus, qui entra lus, & nomen societatis fieri non possint, Surd. conf. 441. num. 9. & decif. 267. num. 6. Gratian. discept. for. cap. 993. num. 5. & dixit Rota in supra citatis decif. & decif. 32. num. 9. & seq. par. 3. recent. Cum possit dari casus, quod quis particeps de societate, & non sit socius, & participatio non probat societatem, Rota in unan. decif. 39. nu. 9.
 33 & consequenter pro societate inducenda requirantur actus certi, indubitati, non difformes, non iniquoel, & qui entra lus, & nomen societatis fieri non possint. Aymon. conf. 875. Rota post Merlin. de pignor. cit. decif. 99. nu. 25. & pend. Baratt. decif. 467. num. 7. Cyriac. controu. for. controu. 477. num. 8. cum alijs in d. Romana pratenja societatis confirmata de anno 1646. coram eodem Eminenss. Orsibono, d. §. 4. quo dei, & de fratrib. qui deponunt ad esse societatem, debent reddere concludentem suae scientiae rationem ex Baratt. de probat. con-
 35 clus. 1315. num. 3. 48. 49. & 50. Ita ut non sufficiat dicere, tales fuisse socios, sed oportet, ut distinctè de actibus socialibus deponant Felix. de societate par. 1. num. 12. vers. Sed aduer-
 36 & hoc tamè magis procedit quènto quia non apparet de d. libro sociali communi nomine, descripto ad formam praefati Statuti Curie

Metastorum cap. 20. Felix. de societ. d. cap. 1. n. 19. & 21. Mascard. d. conclus. 1315. num. 181. Medic. decif. Marchia 8. nu. 8. Rota post Merlin. 37. de pignor. cit. decif. 99. num. 15. Neque communis reputatio, aut fama sufficit ad probandam societatem Rota. conf. 92. num. 10. in fine, & seq. lib. pr. Riminald. Jun. conf. 377. nu. 37. Felix. de societ. cap. 11. num. 20. Manrica de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 10. num. 21. & fuit dictum in Romana praetensa societatis 10. Decembris 1646. coram Eminenss. Orsibono, §. Praeterquam.

- Quemadmodum etiam neque fuit visum, posse tacite contrahi d. societatem, reuocare supra citato statuto, & poenam imponente,
 38 Ideoque non esse capiendam presumptionem, ut voluerint contrahere societatem, ad hoc, ut puniri possent non solum in pecunia, sed etiam propter priuationem officij, nam negatiua pater ad sensum iuxta vulgatum.
 39 Et licet possit dici in praesenti casu, quod non sit necessaria nominatio socij ad effectum, ut quis remaneat ex alterius contractu obligatus ad solvendum consilium Castrensi. 242. numer. 2. lib. primo. Tamen fuit per ynum ex DD. animaduertum, quod etiam admissa dicta societate, quae apparere posset ex aliqua scriptura, dum non constat principaliter de ipsius nominis subiecto, & potest verificari in lueri & danti participatione, ut non per hanc participationem probatur societas, in Romana participationis 3. Ianuarij & 9. May 1563. coram Dubelo apud Marchesiam, & commissi. par. pr. fol. 772. num. 4. & in alia Romana participationis 2. Junij 1614. coram Vbaldo apud eandem Marchesiam. par. 2. fol. 508. num. 41. & in terminis ita respondit Rota ad d. Consilium Castrensi. d. decif. 99. n. 28. 29. & 30. impressi. post Merlin. de pignor.

Imò data d. societate, fuit dictum, quod illi iniri non poterat, neque exerceri, nisi super solo proxenetico ministerio, & sic in concessis artibus, & exercitium proxenetium. Et consequenter, & si d. Andreolus fuisse socius, non poterat se ingerere, & conuenire da accipiendis meribus proprio, aut sociali homine, nec de ijs vendendis, nec accollendis, & similiter ex comparandis in mercedibus a Mercatoribus debitis, non solum resistente d. sanctione statutaria sub cap. 20. vers. Pogliam ancora, poenam pecuniariam, & priuationem officij imponente ipso Iure incurrit damus, sed etià, & si Andreolus fuisse socius, extra inonus suū non poterat obligare d. Paulinū propter mercata inter
 41 alios conclusa, Cum mandatum nunquam praesumatur inter socios, nisi in comprehensis in societate, & non ultra, ad sex. in l. Iure.

facietatis ff. pro socio l. nemo ex socijs ff. eodem. Felix, de societ. cap. 14. num. 44. & 47. cum seqq. & cap. 28. num. 71. & seqq. Micholus. tract. de fratrib. cap. 8. sub nu. 8. & 9. Rota pendens Duran. decif. 416. num. 2. & eadem Rota decif. 166. nu. 4. par. 4. como 2. recent. Paris. conf. 39. num. 28. vol. pr. Alexand. conf. 139. in pr. dubio lib. 3. cum alijs latissimè cumulatis per Valafab. consular. 98. num. 3. Caballus conf. 131. num. 18. & 24. lib. 2. Decius conf. 556. num. 1. quapropter non tenetur heredes D. Paulini Bertolani, ex contractu factò extra terminos proxenetice societatis ab Andreolio, cum D. Paulius nec contractui intervenient, nec se obligaverit Paris. conf. 94. num. 22. lib. pr. Cephal. conf. 635. par. 4. & seqq. Riminald. l. un. conf. 331. num. 5. & seqq. Tbeaur. decif. 136. num. 2. & 6. Rota pendens Buratt. decif. 514. num. 3. & fuit dictum in Romanæ præsentis societatis 10. Decemb. 1646. coram Eminentijs, Osephobono S., aliterum quoque fundamentum inter, testibus, 10. Martij 1647.

Vitæ quod tertius testis simuldem partis scilicet Dominicus Jacobus Natuecius & socius d. N. Paulini Bertolani fol. 39. in processu deposuit, ex pacto expresso fuisse inter dd. socios conventum, quòd unus non posset alium obligare sine speciali mandato, cuius testis depositio est attendenda, cum non solum sit contrariis dispositioni: Statuti per, dicens, quod, lib. pr. cap. 29. sed etiam stylo, & consuetudine per, quodam, ut supra fuit probatum, proserens nullum aliud exerceat negotium, quod non sit de natura, & forma exercitii proxenetici. Ideoque ex ipsa dispositione, & observantia deducitur, qualis fuerit à principio, nec contraheantur, cum ceteris dd. sociorum, l. minimè ff. de legib. cap. cum dilectus de consuetudinibus Bald. in cap. 1. de senado non amittendo Gratian. discipul. forens. cap. 608. num. 16. verbi, libi. & veram esse illam interpretationem, cui alijs supra citatis in Romanæ præsentis grani 14. Februar. 1648. coram R. P. D. Melio S. 1. versu fin.

Neq. prædictis obitare visum est, quod dictum fuit, scilicet quòd dispositioni statutarie sub dicto cap. 29. fuerit renunciatum, ut etiam constet per fidem factam à D. Andreolio, quæ absque dubio dicebant informantes necesse d. D. Paulino Bertolano consocio, ipsiusque heredes, &c.

Quia quicquid sit de d. partito inito respectu dictarum mercium scilicet nostri receptoru à D. Henrico Arnolfinio, cum non plene fuerit ex parte dd. de Tuccijs doctu, tamen tunc totu fundamentu fiat in fide ipsius fidei D. Andreolij facta post mortem licet diu agitatam, & tempore quò ipse distat à Civitate, Quapropter etiam dictus Andreolius fuisse socium exa-

minat, nullam fidem faceret in præiudicium dd. de Bertolan. ad tradita per Rot. decif. 162. num. 16. par. 4. tom. 2. recent. & ratio est evidens, quia cum magnum addit interesse inter D. Tuccium & D. Andreolium, & in specie illud fuit, 1500. quòd compromissum fuit in personam Sp. D. Cesaris Burlamacchi, inrat conclusio, quòd quociescumq. Testis reperitur interessatus cu aliquo, eius depositio reijci debet, nec illum probationis gradum constituat l. omnib. Cod. de testibus, l. nullus eodem tit. l. Lucius eisdem fin. ff. de fideiussor. Sord. conf. 94. num. 11. & 72. Cornus conf. 160. num. 3. lib. 2. Riminald. l. un. conf. 42. num. 96. & conf. 489. num. 39. Rota apud Seraph. decif. 176. num. 3. & decif. 768. num. 2. & in recentior. decif. 371. num. 5. ibi est etiam interessatus cum alijs latissimè citat. in Bononiens. canonum 30. Martij 1646. coram R. P. D. Melio S. quartum tamen obiectum eius a se non sequitur, ergo, quòd tanto magis ipsius simplex fides extrajudicialis non veniat attendenda, cum simplex fides nullum probationis gradum constituat, l. 3. Sordius ff. de testib. authent. si quis in aliqua Cod. de adenda Cephal. conf. 484. num. 22. Decius conf. 56. num. 91. Guido Papa decif. 19. num. 2. etiam tunc quòd si fides recedit ad deservendum contrarium, quòd per libros proxenetice apparet prout apparet, visum fuit, ut in terminis fuit firmatu in dictis honore 10. Martij 1652. coram R. P. D. Melio S. & fides fidem non impeditur, quòd si productus sit pendente, ut fidei firmum in Bononiens. de Amorige 18. Martij 1648. & fides coram R. P. D. Melio S. in Bononiens. de Amorige 19. Martij 1647. S. cum minus coram R. P. D. Bucchio, & consequenter non esse attendendam, quia fuit producta postquam ius diu agitata fuit, per text. in l. si quis fidei in fine ff. de pign. idem enim debebant ad magnam rem iam diu remota, & firmata, Cravetta conf. 128. n. 6. & seqq. 76. nu. 9. Bertazzol. conf. 521. nu. 18. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 91. num. 8. & lib. 3. præsumpt. 122. num. 94. Osaie decif. de memoranda 117. num. 9. cum alijs in memoranda 118. Martij 1652. coram R. P. D. Royas S. iniusticia verò, & in iure firmatis.

Quibus sane perpenis, & in iure firmatis, diximus, quòd census extinctio, inducat per compensationem crediti, neque liquidis, proit sunt mercedes proxenetice, que statim debentur in pecunia numerata, ut fuit probatum in processu examinis testium fol. 4. 17. 27. & 33. ut de eorum liquiditate non possit contraheri, ut supra fuit demonstratum S. Quibus quoniam, & in puncto firmat Cene. de censu 94. 108. num. 4. & 5. ubi subdit, quòd talis extinctio relictas ipso iure, facta declaratione competens fandi.

fandi. Imò absq. oblatione compensandi, vt inferius dicam. *Rota post Cenc. de cens. decif. 516. num. 2. & par. 5. recent. decif. 354. num. 2. & seqq. Felice. de censib. lib. 4. cap. unico num. 13. Molina de contractib. disput. 394. sub num. 7. vers. Extingui etiam posse. Idem Cenc. de censib. cit. quasi. 108. num. 4. in additionibus ad dictum articulum num. 8. Duard. de censib. §. 5. quasi. 8. num. 9. eadem Rota post Cenc. decif. 121. num. 1. & decif. 148. etiam num. 1. & 4. par. 6. recent. & post Merlin. de pignori. decif. 41. num. 15. & 16.*

53 cum alijs recordantibus ibi allegatis; & quod vendicet sibi locum dicta conclusio, et item. tenente censuario vt ipse inuenas de nouat compenato Molin. d. disput. 394. sub num. 7.

53 vers. Tunc quia: Cum compensatio sit actus retrofinitus, & habeat vim propriam, & realis solutionis eadem Rota decif. 374. nu. 15. par. 5. recent. & post Merlin. de pignori. d. dec. 41. nu. 16.

54 & d. dec. 148. & 5. & 6. par. 6. recent. Ità vt nec etiā sit necessaria distinctio, quando compensatio sequitur de consensu partium ex contrapositione partitum, per quam induci compensatio inter partes non dubitatur, vt fuit firmatum per Rotam post Merlin. de pignori. decif. 107. num. 2. & in proprijs terminis eadem Rota post eundem Merlin. cit. decif. 41. num. 15. & 16. & post Cenc. de censib. decif. 516. per totam, sique per talem compensatio non fieri census extinctionem, Molin. de iustitia & iure tract. 2. disput. 394. num. 7. cum alijs per Rotam vbi supra. Ità, & taliter, vt per dictam compen-

55 sationem fiat extinctio Censuum, non secus ac per actum retrōfinitum restitutionis fortis, dato quod non adit Instrumentum formalis extinctionis, vt fuit firmatum a Rota in Signina. Saluani 27. Aprilis 1640. §. sed solum in fine coram Reuerendiss. Salamantino, & in puncto fuit dictum in Romana Censuum Iura 7. Martij 1653. coram R. P. D. Brebio §. Idem DD. Imò addebatur ad materiam, quod Censuum remanet extin-

56 ctus, quāuis actus numerate pecunie non intercedat, cum extinctio valeat fieri etiā, cum altera specie, maximè accedente consensu partium ad text. in l. satisfactio ff. de solut. & in l. si rem §. omni ff. de pignori. additio, Cenc. de censib. quasi. 108. num. 17. cum seq. Rota post eundem decif. 351. num. 2. & decif. 330. num. 8. & fuit dictum in Cinisat. Castellii Censuum 10. Decembris 1649. coram R. P. D. Verospio §. prima versus Finem.

57 Cui resolutioni non obstat decisio surd. 191. num. 15. & 16. & conf. 346. num. 18. Houdel. conf. 38. num. 15. & seq. lib. 5. cum alijs cumulatis per Rotam apud Merlin. decif. 773. num. 13. vt scilicet in Censu non admittatur compensatio, nec illa ipsius extinctionem operetur,

nisi parte opponente, & consequenter cum tempore factæ declarationis D. Paulinus effect debitor ex causa censuum decursum per totam diem 11. Maij 1648. de scut. 417. vt suo calculo asserbat D. Tuccius, nullius propterea momenti debet existimari; quod dicitur de compensatione, nisi sit opposita &c.

58 Quia fuit responsum, quod contrariam opinionem tuerentur DD. magni ponderis, & in specie Martin; antiquus Glossator relatus a Glossa in l. si constat; & in l. vicima Cod. de compensat. Tyndar de compensat. art. 6. num. 47. & 51. cum alijs relatis a Rot. in Romana pecuniaria 11. Maij 1643. coram R. P. D. Verospio; Ideoque quando agitur de inhibendo cursum usurarum, in ordinem illarum compensatio fit ipso iure, & ab initio ministerio legis, non expectata partis oppositione, vt probat ad litteram tex. in l. eius 7. Cod. de solut. & l. etiam Cod. eodem Alexand. conf. 74. num. 4. lib. 5. Ioan. Franc. de Pontre conf. 19. per tot. Valenzuel. conf. 78. num. 34. Scaccia de commercijs §. 2. Gloss. 5. numer. 425. Fontnell. de pass. nups. elen. 6. Gloss. 2. par. 6. num. 61. cum seqq. Crassus de except. except. 26. sub num. 49. Rodriguez de annuis redditib. lib. 2. quasi. 18. num. 1. cum seqq. & quasi. 19. num. 2. Tiraguelus de retrahib. lignag. §. 3. Gloss. 3. num. 10. Estobar de rationibus par. 2. comput. 14. nu. 2. cum pluribus seqq. & nu. 13. Rota diuers. dec. 53. num. 1. part. 1. & decif. 483. num. 4. par. 3. recent. Pral. de Franchis legat. 642. num. 5. Roelauuen. decif. 14. num. 2. & in terminis sic responderi obiectioni surdi, & aliorum in d. decif. Merlini allegator, Rota in Romana de usuragis 4. Iunij 1646. coram R. P. D. Cerro, §. Nec obstat

60 responsio. Et ratio est patens, quia si compensatio non induceretur ipso iure, magnum fieret præiudicium creditoribus; qui ob ingentia damna, & interesse, quæ decurrissent ex primo credito non possent consequi eorum satisfactioem in bonis communis debitoris, & sic lex ad euitandum hoc præiudicium, inducit ab initio compensationem, etiam non oppositam; Sebasi. Med. trull. de compensat. par. 1. quasi. 40. nu. 2. & 8. Rodriguez de annuis redditib. lib. 2. quasi. 18. num. 3. & 4. Valenzuel. conf. 78. num. 37. cum alijs pleno calamo adductis per Rotam in Romana pecuniaria 11. Maij 1643. coram R. P. D. Verospio, vers. In eadem etiam, vbi ad satisfactorem.

Vnde etiam fuit ponderata ad propositum alia ratio, scilicet quod sequeretur abîndum, si non daretur compensatio ipso iure, cum in eodem subiecto daretur actio, & passio contra

61 tex. in l. frater a fratre ff. de conditionib. indub. 62 Cum quisque non possit esse creditor, & debitor sui ipsius, & consequenter ipso iure fit com-

compensatio ministerio legis per extinctionē crediti, & debiti, ut habetur *per text. in l. Vranus ff. de fideiuss.* in puncto *Alex. cons. 149. sub num. 2. vers. tamen quando poneremus*, quem refert *Rota Ianuensis. decis. 190. num. 10. latissime Rosinus cons. 60. lib. pr.*

Quod non solum fiat firmatum, procedere tantum in cursu fructuum, seu fructuum, ut in odium illarum ipso iure fiat compensatio, illa partis expectata oppositio, sed etiam habere locum conclusionem in sorte census, ut etiam parte non opponente fiat ipsius extinctione per compensationem, hoc modo, videlicet: ut prius fiat compensatio cum fructibus, & deinde cum capitali, *ex text. in l. minor. 25. annis §. proadio ff. de minor. & l. emptor ff. de rei vindicatione*, in quibus cauetur expressē, quod
64 absque alia hominis oppositioe vltra compensantur cum fructibus ad evitandum cursum, & illud, quod superest, compensetur etiam cum sorte, ut in puncto descendit *Bald. in d. l. emptor. Socrin. in l. Iulianus num. 10. ff. de condit. & demonstrat. Petrus Barbof. in l. diuortio §. ob donationem num. final. ff. solut. matrimo.* in puncto *Exobar. de rationibus lib. 2. comput. 14. d. num. pr.* ubi facta fructuum liquidatione per creditorem, si aliquid de valore, vltra fructus, in posse creditoris remanserit, ipso iure fiat compensatio cum alia simili quantitate principalis debiti, ita ut tanto minus sit principale debitum anno sequenti, quantum in posse creditoris permansit, solutus tamen fructibus census anni precedentis, & sic de singulis, & consequenter ut inducat compensatione
65 ipso iure, etiam absque hominis oppositioe, tunc fructuum, quam sortis tenent *Tyndar. de compensat. artic. 6. afflicti. decis. 121. Trentar. cingus de compensat. resolut. pr. num. 24. Scaccia de commerc. & cambijs §. 20. Glos. 5. num. 433. & in puncto sic decisum refert Regens. Cappe. Latro decis. 25. lib. pr. num. 15. 16. & 17. num. 20. 21. & 22. & nu. 43. & sic etiam in casu praesenti amplius addit declaratio d. D. Bertolani copensare volentis, sed etiam assensum D. Tucci, ut supra fuit demonstratum, omnem rem difficultate carere fuit visum.*

Qua resolutione sic firmata, & roborata, & resolutum secundum punctum, scilicet quod
66 census valeat extinguere pro rata, ut latissime tunc *Cene. de cens. quass. 120. in nouissima impressione signatur nu. 4.* ubi quod etiam inuito creditore fiat talis extinctio, dummodo pars soluta sit notabilis, & notabilis dicitur, si summa soluta excederet dimidiam capitalis in puncto *Felician. de censib. cap. unico num. 2. in fine. Rota decis. 354. num. 9. par. 3. recent. & post Duard. de censib. decis. 147. num. 7. & decis.*

362. num. 1. & decis. 148. nu. 5. par. 6. recent. Ita quod communis est opinio, ut etiam si summa non sit aequalens ad compensationem.

68 inducendam, ut ipsa pro concurrenti quantitate admittatur *Peregrin. cons. 107. nu. 1. Gratian. discept. forens. cap. 105. nu. 11. & discept. 224. num. 24. Sord. decis. 186. sub num. 8. & 9. Vbi ego late, & Hodierna nu. 3. & in terminis praecisus tradidit Rodriguez. de annuis reddit. lib. 2. quass. 18. num. 10. Felicianus de censib. lib. 4. cap. unico nu. 12. circa finem, & supponit Rota post Cene. decis. 121. num. 1. post addit. & decis. 272. nu. 7. post tracl. & sic possit D. census etiam inuitus cogi & compelli ad reuendendum partem illius probat *Cene. de cens. cit. quass. 110. in nouissima impressione nu. 4.* ubi quod haec opinio non communiter seruatur in Tribunalibus, quicquid aliud dicendum foret de iure communi, secundum quod D. census non potest compelli inuitus ad reuendendum partem ipsius late *Gratian. discept. forens. cap. 717. num. 20.* cum alijs apud eundem *Cene. d. quass. 120. nu. 4.* qui sub num. 16. vers. & licet, eisdem *Gratian.* respondet, & pro hac parte concludit, & dixit *Rota post eundem Cene. decis. 444. num. pr. Ludouic. decis. 257. num. 17. Buratt. decis. 526. num. 6. Duard. de censib. tit. de cens. solut. qu. 21. nu. 14.* ubi de magis communi, & latius *S. qu. 16. per tot.**

71 Quibus non fuit visum obitare obiectum, quod solutio quando est facta simpliciter, & de tempore illius essent decursi fructus, quod prius solutio illa in eosdem fructus cederet, ut per eundem *Cene. d. qu. 110. num. 7. & 8.* & ad hunc vulgata iura, semper solutionem praesumi

72 factam in causam duriorē, & consequenter in causam fructuum idem *Cene. quass. 103. nu. 8. Rota par. 5. recent. decis. 403. num. 16.* & fuit dictum in *Mediolanen. censu 17. Maij 1640. coram R. P. d. Hierosio, & in Romana censu 10. Iunij 1642. coram Carro, & in Senogallien. compromiss. 3. Iunij 1641.* cum alijs passim coram *Reuerendiss. Dunoget.* & consequenter cum in casu, de quo agitur, praetendatur fructus de anno 1648. per totam diem 10. Maij ascendentes ad lecta 417. partem in computo relata debeant cedere in dictam causam fructuum, non autem in extinctionem capitalis census.

Quia visum responsum, quod conclusio est vera, sed in facto discordat, quia fuit ostensum, quod de anno 1644. fructus non excedebant
73 summam scutorum 48. 13. circiter, de ex computo dato apparet, cui standum esse tam de iure ad firmata per *Buratt. decis. 592. num. 4.* quoniam ex dispositione *Statuti. cap. 97. lib. 2.*

Non dubitamus, quin non obitare visum fuit, quod creditum ex d. causa prorenetica in omnem casum de-

beret compensari cum alio debito scutorum. 1500, quod habebat D. Paninus Bertolanus, vel fideiussor D. Io. Andreoli cum D. Petro Tuccio vigore publici Instrumenti rogati à Ser. Egreg. Not. Pompeo de Morgant. sub die 19. Decembris 1645.

Nam fuit responsum, non posse dictam compensationem intare, ex eo quòd creditum prædictum non erat ita liquidum, imò turbidum, ut ipsam inducere posset, dum fuit factum compromissum in Sp. Caesarem Burlamaechium de dicto prætenso credito de anno 1648, qui laudavit esse solvendum in temporibus ipsis assignatis, & propterea non poterat

74 dari compensatio de debito claro, & puro, cum debito in diem ad rex. in l. quòd in diem 7. ff. de compensat. Rot. post Merlin. de pignor. dec. 44. num. 5. & 6. & decif. 147. num. 5. Gratian. in puncto cap. 224. nu. 25. ubi alios congerit.

Nequè visum fuit obitare aliud motium de Statuto Gabelle, quòd in redemptione census requiratur actus retrosimilis una cum solutione ipsius Gabelle.

75 Quia fuit responsum, ut supra, esse receptam opinionem, quòd per compensationem fiat extinctio census absque alio actu retrosimili, ut videtur allegatos supra, dixit Rota apud Merlin. de pignor. decif. 41. num. 15. & decif. 148. nu. 6. par. 6. recens. Cypys. Latro decif. 188. nu.

76 44. & 45. Quapropter exceptio non solutionis dictæ Gabelle, vitra quòd est exceptio de iure tertij, & non potest opponi, nisi à solo Gabbellario. Rota decif. 633. num. 3. par. 4. recens. Tamen fuit ad propositum responsum, quòd Statutum Gabelle loquitur in casu, quo fieret actualis retroconditio census; Hoc enim casu debet solui Gabella pro dicto Instrumento retroconditionis, & aliter Notarius non posset se rogare de eo, sed eum d. Instrumentum, ut in principio decisionis fundavi, non sit necessarium, cessare processus fuit dictum motum solutionis Gabelle, quæ tantum in actu retroconditionis census debet, non autem quòd per compensationem ministerio legis fit extinctio ipsius census, ut supra pleno calamo fuit demonstratum, vel etiam quando celebrabitur Instrumentum extinctionis, prout fuit positum in libello grauari d. D. Tuccium ad faciendum Instrumentum d. extinctionis, tunc enim soluetur Gabella.

Proù nequè obitare visum fuit, quòd creditum D. Bertolani esset cum societate Tuccij & de Podio, & debuit census fit cum ipso

77 D. Petro Tuccio: Ita vò à debito proprio ad creditum sociale non detur compensatio, ad tradita per Salgad. tracl. labyrinth. creditor. par. 3. cap. 6. §. vltimo num. 19. cum seqq.

78 Fuit enim responsum, Doctores ex aduerso allegatos, & adductos per Salgad. loqui in debito sociali, quòd petitur à creditore societatis contra socium, qui si est creditor nomine proprio, non potest durante societate, & donec facta sint computa, & solidare rationes inter socios, opponere compensationem sui crediti proprii cum debito sociali, quòd petit idè creditor, ea ratione, quid, ut inquit Scaccia de commerc. & camb. §. pr. qu. pr. n. 449. & seqq. & §. 6. Glof. pr. n. 15. contingere potest, ut socius factis computis, nihil habere reperietur in societate ad late tradita etiam per Roman. in Romana Societatis assilus 3. Iunij 1647. coram B. M. Arguelles §. non autem, & in dicta Romana census 10. Iunij 1641. coram R. P. D. Cerro impressa post. Merlin. de pignor. decif. 47. par. 10.

79 tam, & præcipue à num. 11. At in casu proposito D. Bertolanus, dissoluta societate etiam DD. Tuccio, & de Podio, cum esset creditor eiusdem D. Tuccij, vel obligari in solidum pro d. societate erga d. D. Bertolanum pro mercede proxenetica, iuxta dispositionem cap. 22. lib. pr. Stat. Cur. merc. & dixit Rota nostra apud Magon. decif. pr. num. 28. declarauit velle, ut D. Tuccius compensaret censum passum d. Bertolani cum credito eiusdem Bertolani, quòd casu non intrat conclusio prohibitiua compensationis, quia negare non potest D. Tuccius, se esse debitorem D. Bertolani pro d. mercede, Neq. potest considerari villa lesio aliorum sociorum, stante quòd est finita societas, & remansit D. Tuccius debitor D. Bertolani ex causa d. mercedis, ut supra satis ostensum cre-

80 ditur; Ex diuersis igitur non rectè inferatur l. Papinianus exul. ff. de minorib. & ex eisdem met libris proxenetice apparere de satisfatione dd. confociorum in alijs partitis proxenetice, quarum pars spectabat ad d. D. Bertolanum, & ipsis assignata, ad hoc, ut liberum, & absque ulla hesitatione creditum proueniens ex mercedibus proxenetice pro negotijs factis pro D. Tuccio &c. apud ipsum, ad effectum compensandi cum censu, liberum remanere deberet, iuxta declarationem pen. D. Bertolanum factam, & à D. Tuccio acceptatam, ut supra pleno calamo fuit demonstratum, &c.

Quemadmodum minimè obitare visum fuit obiectum factum per motum DD. scilicet quòd compensatio non possit fieri, inuito creditore, nisi residuum offerat compensare præcedens, ad vulgata &c.

81 Quia primò fuit responsum, quòd in iure est indubitata conclusio, quòd consentiente creditore, census possit contingi pro quacunque parte, & coniungo etiam pro parte considerabili. Sotus de iustitia, & iure lib. 6. cap. 5.

ad num. 3. v. *que ad fin. vers. Quinta conclusio* Nauer. in commentar. de v. s. num. 78. in fine, & num. 95. *Gutierrez, proflar. lib. 2. cap. 174. n. 3. Rodriguez, de annuis redditibus lib. pr. 18. nu. 36. & 38. Rota decif. 554. num. 5. par. 5. recentior. & est text. in cap. 1. de emp. & vend. inter extraneos commun. relatus d. Paulo Rubens in addit. ad decif. 454. d. num. 72. 73. 74. par. 4. tom. 2. recent. ibi ipsum annum censum in totum, vel in parte pro eadem summa denariorum, quam ab ipsis receperunt, quandoque vellens redimere &c. sicque dum habemus text. expressum, non est amplius insistendum in prædicta questione, & dictus Rubens inuoluit contra obliuinos animo contrariam opinionem pertinaciter sectantes, & fundat, quod contraria opinio potest saluari quando d. principio inter partes est cōuentum, ut census pro parte non possit extinguī, ut ibi per eum in fine, quod pactum in casu nostro non concurret.*

82. Vt quia secundò fuit responsum, quod conclusio procedat, antequàm creditor recipiat particulares solutiones, & non post, ut in terminis respondet præter alios Gratian. *discept. forens. cap. 105. num. 11. & d. cap. 234. nu. 24. & nonissimè* comprobat dictam veritatem Io. Baptista *Hodierna ad Surd. decif. 186. num. 2. 3. Gabriel conf. 48. num. 3. lib. 2. idem Surdus sic in specie respondet d. decif. 186. num. 9.*

Prode neque fuit visum obstat obiectum, ultimo loco excitatū, quod cum præfatus census fuerit assignatus V. D. Dorotheæ vxori d. D. Petri Tuccij pro sua dote, ut constare dicebant informantes ex Instrumento in processu producto, cui &c. & consequenter non posse fieri extinctionem ipso iure, sed omnino requiri consensum, & præsentiam d. V. D. Dorotheæ cū solemnitatibus requisitis ad formam Statuti in cap. 39. lib. 2. &c. respondet authoritatè multis.

Fuit enim responsum, quod d. Ven. Dorothea fuit nupti tradita de anno 1620. & dictus census fuit creatus de anno 1620. & redditus d. Nicolao Baschio, & sic dos fuit promissa in pecunia numerata, ut patet ex factis, & apud d. Gabrielæ registrata in publico Instrumento assignationis d. census; Unde sequitur, quod

83. maritus longè post promissam sibi dotem, recipiendo ad completum dotium sibi in pecunia promissarum, iura, consensu, stabilita, vel quid aliud, non ex hoc inferri, quoddam census sit dotalis, sed solum vxori compensationis ad quantitatē, ita post *Monatum decif. Lucens. 62. nu. 7. & 8. Rota eorū. Card. Ludouic. decif. 573. num. 4. & ibi Beltram. & decif. 52. nu. 6. & 7. par. 6. recent. cum alijs sufficiens citatis per Excellentiss. D. meum Andream in puncto ceteris*

84. *fas conuenit. i. 30. per tot. & sic quicquid deinceps*

dè traditum fuit, quod magis est, pro eius satisfactione, vel ex ipsa pecunia emptionem, licet ab ipsis partibus appelletur de dote; vel dotale, non idè censetur iure fundi dotalis; in puncto fundant *Cephal. conf. 371. sub num. 32. vers. Item etiam cum seqq. Hondedeus conf. 41. sub num. 18. vers. Nec prædictis obstant verba illa lib. pr. Rota decif. 476. num. 4. vers. Non obstat par. 4. recent. cum alijs in istis terminis citatis in Maceraten. Saluiani 11. Martij 1647. f. quibus cum præcesserit coram Eminētiss. Corrado.*

Neque eandem fuisse visum obstat Statutum in cap. 129. lib. pr. quod prohibet compensari creditum, de quo non constat per publicum Instrumentum, quando d. compensatio opponitur aduersus aliud creditum Instrumentale. Tūm quia de partitis, quæ fuerunt per nos

85. compensatæ constat, vel ex scriptura præiata d. Sp. Petri Tuccij, & in actis recognita, quæ habet vim publici Instrumenti; *Magon. decif. Lucens. 15. num. 30. Martia. decif. Luc. 46. num. 1. & 3. Lepid. decif. 11. Barzani decif. 21. num. 4. & decif. 36. num. pr. & seqq. Vbi ex propria confessione d. Sp. Petri resultant ex computo*

D. Bertolani per eum productis, & reproductis 86. in actis secundæ instantiæ; Cum producens videatur fateri omnia, quæ in scriptura producta continentur. *DD. in cap. cum venerabilis, & ibi Dec. num. 90. de excep. Surd. conf. 151. nu.*

87. *16. Rota per Buratt. decif. 934. num. 4. & confessio præsertim Iudicialis, nunquam intelligitur reiecta à Statuto. Malale. de iure emphiteus*

88. *quod 7. num. 17. Tum etiam quia cum in processu nunquam de hoc fuit oppositum, & capitula fuerint admissa, illarum allegatum non procedit, si pars non opponat. lafon. in hoc condicis §. quoniam num. 12. si certum per*

lafor. Cremenfis sing. 43. ad 152. Arpan. ad stat. Mediolan. cap. 88. num. 10. & 11. Malale. de iure emphiteus. quæst. 50. num. etiam ibi per alios

89. Absoluimus tamē ambas partes ab expensis, eo quia ipsæ non reuocantur, quandoque tentant d. Iudicis, & quo per Rotam reformationis proit pluries decifum fuit in hac Rota testat. *Lepid. decif. 51. in fine, & fuit decifum in Lucens. solutionis officus in causa Sp. Galepini contra lafor. Bandennum de anno 1644. in libro d. Lan-*

rentij Tberry in Curia fundaci §. circa expensas

in Duximus etiam D. Regium, tenent ad procurandum liberationem D. Tuccij à credito

D. Clarae eius matris compensato cum d. censu, quia licet fortasse non videretur necessaria ex causis late deductis per DD. Informantes, pro d. Regulo, tamē omnis aquitas inadet, ut d. D. Tuccius vndequeque sit tutus ab omni molestia, quæ alijs inferri posset per d. D. Clara.

Die secunda Augusti 1656. ita mea decifio

L 2

fuit

fuit confirmata ab Excellentiss. Bartholomæo Benasai Iudice Delegato, ac virò Intergerissimo vti Tertio ab Excellentiss. Senatu per viam reclamationis electo, atque discordia vnius ex collegis, ac constat ex sententia rogata manu Egredi. Ser. Bernardini de Barberijs dignis, ac verisatissimi Cancellarij Curie Excellentiss. Anzianorum in Palatio residentium.

Quare ita fuit decissum vtraque parte acerrime informante &c.

ARGVMENTVM.

Testamentum conditum à proprio Parocho an, & quando reputetur validum, & an tale Testamentum sit publicum, vel priuatum; Ita ut publicatione indigeat. Legitimitas personarum quando, & quomodo in talibus testamentis sit faciendâ, & de alijs ad ornatum *tex. in cap. cum esses de testament.*

S Y N O P S I S

Testamentum confectum à Parocho, ad hoc, ut sit validum, debet in publicam formam redigi, & citatis citandis approbati, & confirmari à Iudice per suam interlocutionem sententiam num. 1.

Testamenti publicitatis, an à Parocho confecti, quomodo sit faciendâ num. 2. & 3.

Testamentum remanere sicut simplex si de se confectum à Parocho; cui, etiam non sit persona publica, vel Notarius, non creditur, nisi illius scriptura redacta sit in publicam, & authenticam formam num. 3.

Scriptura confecta à Parocho, & non redacta in publicam formam, iniquitate pro publica haberi potest num. 4.

Testamentum confectum à Parocho penitus corruptum, si esset moriantur ante eius publicationem num. 5.

Legitimitas personarum ante omnia est faciendâ in omni iudicio num. 6.

Legitimitas personarum in iudicio videtur ob Testamentum contra se confectum, quomodo esse debeat num. 8.

Parocho scriptura habetur pro priuata, per quam non probatur Testamentum vti priuatum num. 9.

Parocho proprio per caput esse de Testamento auctor facultate confectum Testamentum curandis duobus modis, non vni à Testamento desuper faciendi; Pado dictum scriptura priuata, & non publica num. 10.

Testamentum à Parocho confectum pro forma indiget ostensione & rationum intercessorum, examinatione scriptum, & Iudicis interuentu num. 11. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Decisio XII.

D. Antonius Mazzante de Verme apud prateritis vitam cum morte commoratus, reliquis post se Bartholomæo eius filio legitimo, & naturali, ac dominabus Clara, Matthea, & Maria sororibus, ac D. Antonio filibus legitimis, & naturalibus, qui Bartholomæus deinde pariter decessit superfluis prefatis eius sororibus, condito tamén suis vitum, cum quo decessit, Testamento rogato ab E.S. Bartholomæo Nicolino subdit. 1. Aprilis 1651, in quo suas heredes vniuersales instituit prefatas sorores, & in quo, etiam lumen, legati, reliquit D. Mattheam eius uxori quædam bona in d. communis Veronæ, quæ post mortem dicti Bartholomæi non controvertitur suis, possessa ab eadem Matthea ex causa prædicti legati; Sed cum dictæ sorores pretendunt eandem bona possessa per d. Mattheam ex epula præfati legati ad ipsas spectare, & petunt, uti substitutas d. Bartholomæo ab Antonio eius patre vigore cuiusdam asserti Testamenti, ab eodem Antonio conditi instituerent iudicium coram D. Vicario Galliciani, & petierunt ibidem condemnari ad dimittendum, & restitutum eadem bona vna cum fructibus &c. a die mortis d. Bartholomæi iuxta liquidationem faciendam, ut constat ex resolutione chartarum processus fabricati in Curia Galliciani, cuius Commissarius condemnauit d. Mattheam ad petita per dictas sorores, & in expensis à qua sententia interposita appellacione ad Rotam per d. Mattheam p. Hodiè subdubium, do d. sententia est confirmanda, vel confirmanda, & DD. pro ore dictorio esse infirmam, moti ex pluribus fundamentis, et primò job in iustitiam flos synal etiam.

Nam licet eorum pars fundamentum constituitur in asserto Testamento eundem prædicto Antonio patre d. Bartholomæi, in quo fuit idem Bartholomæus institutus heres ipius Antonij eius patris, & in casu quo moreretur sine heredibus, fuerent eadem substituti dictæ sorores, ut patet ex verbis asserti Testamenti; Idem, casu, et deo deo si parte de qua quædam sunt heredes, vult, & mandatum est talis quilibet, ibi substitui in deo etiam.

redidit si distribuita alle mie siglie &c. Attamen cum eisdem Testamentis substantialia, deficient, cetum est, quod omne fundamentum, in quo prima sententia consistebat, destruaturs Cum nullas clare appareat, ex quo prædictum testamentum non à publico Notario sed à Parochio, seu Rectore Ecclesie S. Martini de Verno fuit confectum, abique eo, quod deinde fuerit in publicam formam redactum, & citatis citandis fuerit à Iudice persum in tota iurisdictione Sententia approbata, & confirmata, prædictæ cesset erat ad illius validitatem iux. tex. in l. publicari Cod. de testam. vbi D.D. Alex. conf. 168. p. 3. & 4. lib. 5. Honded. conf. 77. num. 101. & infra lib. 7. Rot. divers. decis. 173. per tot. par. 2. Allograd. conf. 50. num. 3. lib. 1. Ita quod publicatio Testamenti manu Parochi confecti est faciendâ publicè in Iudicio per examinationem testium subscriptorû, & prius citatione hæreditis, quod successus fuisse abintestato, & tradit l. dd. in d. l. publicati, & in specie Bart. num. 1. Bald. num. 2. Salyet. num. 5. Angel. num. 4. Castren. nu. 3. Specular. in tit. de Instrum. edit. 5. ostenso num. 36. Crass. de success. ab intestat. 5. Testamentum quafi. & s. num. 2. Rolan. à Vall. conf. 36. nu. 1. lib. 1. Et ratio est, quia aliter faciendo remanet prædictum Testamentum, veluti simplex fides Parochi, cuius cum non sit persona publica ut Notarius, non creditur, nisi illius scriptura redacta sit in publicam, & authenticam formam, ut in terminis tradimus. Deo. conf. 185. num. 71. & conf. 612. num. 4. Couar. practic. quasi. cap. 29. num. 18. vers. quod si sacerdos Gabr. Conf. 169. num. 26. lib. 1. Aliis quoque scripturæ pro publicâ haberi potest iux. tex. in l. Instrumens, & in de repleto Cod. de probat. lib. 2. Honded. vers. 26. num. 102. & legq. vbi quod si cesset mortuorum auctoritatem publicatio omni Testamentum patetis coerceret. Rot. decis. 326. num. 3. par. 6. revers. limo. de quod magis est, non solum citandi sunt hi, qui iussu successus abintestato cum generali auctoritate, sed specialis & individua requiritur in d. add. in d. l. num. 6. Salyet. num. 5. Ang. num. 4. Castren. num. 3. Rolan. conf. 36. & huc practice congruit dispositio cap. 1. lib. 3. Si aut. vtriusq. ibi Quibus & capitibus & subscriptoribus fuerit.

¶ Hæc igitur publicatio in forma omissa, Testamentum nihil probat, adeo ut, si ante nullum nec prædictis, perinde sit, ac si nullum fuisset à D. Antonio conditum Testamentum, quo aru certum est, à D. Bartholomæo potuisse de dd. bonis in hæreditate remansis per victimam voluntatem liberè disponere, ut sciebat. Et ratio eadem redditur, et quod in omni Iudicio acitè omnia facienda est legitimatio per

sonarum, *Christoph. Marr. Medic. decif. 13. num. 6.*
 8. & exam. 35. num. 4. Cum ad hoc, de dō. lo-
 rores possent dici persone legitime, ipsi ope-
 re pratum fuisset, ut Testamentum praelatum
 d. q. Anonij docuissent legitimam, authenti-
 catum, prauia citatione. bonorum interesse
 habentium, & examinatione loqueretur scia-
 de, testibus, in dicto Testamento producto
 enunciatis, in x. rex. expressi, cum per *Christoph.*
Marr. Medic. decif. 13. num. 6. & 20. 25. & decif.
95. num. 24. vers. vltima. & *decif. 95. num. 9.*
 & exam. 6. nu. 7. *vers. d. vltima.* & exam. 56.
 num. 11. 35. 36. & 38. *Goth. de except. lit. 1.*
 except. 5. par. 3. num. 55. & *legg. Ioseph. Lud.*
 9. *decif. Lucen. 53. num. 12.* Qui sub num. 24. ait,
 scripturam Parochi haberi debere, ut prout
 tam, per quā non probatur Testamentum
Christoph. Marr. Medic. exam. 8. num. 6. & 7.
Ror. decif. 4. num. 5. par. 1. & decif. 253. etiam
par. 1. in nouiss. Cap. conf. 57. num. 3. & 7. &
conf. 75. num. 26. cum legg. Paris. conf. 146. nu.
3. & 3. lib. 4. Dec. cons. 120. num. 7. & cons. 124.
 & deducitur ex *firmata codicillorum 13. No-*
uembri 1645. coram Reuerendis. Gbistolo S. non
 10. *missis.* Vbi quod licet & p. cum esset de Testam.
 admitat Testamentum coram proprio Paro-
 cho, & duplus testibus, non tamen tam Pa-
 rocho facultatem Instrumentum de se facie-
 di, ut si scriptura Parochi sit ubique dubio
 priuata, & non publica. *illud non.*
 11. Tanto magis quā in presenti pro forma
 per vnum ex DD. dicebatur, citationes Inter-
 futorum offendi debere, examinationem testiu,
 & Iudicis interueni. *Resilua de offi. p. dec. 113.*
 12. Vbi quod etiam alie quādecim solemnitates
 interpretare debent, antequam assumatur Te-
 stamentū solemnitatibus a vno pro forma re-
 quiritis. Nec etiam per partes renunciat po-
 teit. *Donad. de renunciat. cap. 18. n. 29. 30. 31.*
37. & 38. Galera. de renunciat. tom. 2. cen-
tur. 2. cap. 113. num. 1. Mandul. de substat. qn.
25. & qu. 69. num. 8. Theop. Marti. sentent. 447.
ver. 4.
 Ex quibus sequitur, quod cum dicta dona-
 de, quibus agitur, fuerint G. Matthea sine le-
 gata relicta d. Bartholomæo eius viro in eius vi-
 timo Testamento manu publici Tabelhones
 copiose minime DD. vltimū suū dubitari pos-
 se, quia D. Matthea eorundem bonorum, ex
 13. causā dicti legati beneficio restitutionis, pos-
 sessionem continet, cum habet suam inten-
 tionem fundatam in Instrumento publico pre-
 fati Testamenti, quod fuit probatum per
 batam, & rem manifestam tribus iuxta, & re-
 gata, & in terminis nostris post alios quos re-
 fert, & firmat. *Altegrad. conf. 50. num. 8. & 9.*
 Vltz quā quod per vnum ex DD. dicitur ac-
 cidit

maduerum, quod dato assertum Testamentum valeret, proinde non valet; et fuit supra-
dictum, potuisset tantum de ipsius bonis d.
Bartholomaeus liberè disponere; Cum ipsa fue-
rint bona dotalia D. Catharine eius matris, cuius
ipsa fuit heres; et constat ex positionibus de,
quibus in processu, quod fuerunt habitae pro
confessis attenda partis contumacia, & prom-
nencia, de qua in actis.

Abfoluimus ambas partes ab expensis, ex
quo dd. sorores reportauerunt primam sen-
tentiam fauorabilem.

Et ita fuit decisum utraq. parte informate.

ARGVMENTVM.

Iuramentum in supplementum an,
et quando sit deferendum creditori, vel
debitori, probato credito genericè, sed
non quantitatiuè. Solutio an probetur
per depositiones testium singularium,
& quando testium singularitas dicatur
ad minuculationem, vel obstatia ad solu-
tionem probandam, seu presumenda.
Compromissa vigore Stat. Lucae lib. 1.
cap. 130. non possunt probari, nisi per
Instrumenta.

SUMMARIVM.

Creditori debet deferri Iuramentum circa quantita-
tem debiti probati num. 1. Declaratur nu. 5. Vbi
quomodo procedat doctrina. Rainer. de Foro iu.
& Sequacium.

Debitor substantia quando constat ex testibus, vel alio
modo, tunc super quantitate possit creditori deferri
Iuramentum supplementarium num. 2.

Iuramentum in supplementum deferendum est credi-
tori, qui semiplene probauit suum creditum nu. 3.

Aktor si semiplene probauerit, inserit magnam presump-
tionem contra Reum deferentem Iuramentum
suppletium probationis, ipsi deficientis num. 4.

Debitor si fateatur debitum, sed neget fuisse illius qua-
titatis, quia creditor asserit, tunc etiam nisi per des-
ideri, vel per alia debitum probaretur, de quanti-
tate autem non constaret, non est standum super
quantitate Iuramento creditoris, non concurrenti-
bus alijs coniecturis num. 6. Et quando est deferen-
dum, & standum Iuramento debitoris num. 7.

Testium fides non minuitur per ipsorum singularita-
tem non obstatia, vel obiectia, sed ad mini-
culatiuum num. 8.

Testium singularitas operatur, de omnia dicta con-
tingantur ad plenam probationem faciendam nu. 9.

Testium singularitas dicitur ad minuculationem, quando
ipsorum depositio tendit ad probandas solutiones
fuisse ad computum rei habiturum. 10.

Stat. Lucae lib. 1. cap. 130. ubi compromissa debet
probari non posse, quoniam per instrumentum num. 11.

Computorum vera ratio dicitur illa, quae datur, & ac-
cepti veram commemorationem fieri numer. 12.

Ampliatum num. 13.

Scriptura occultatio, vel non productio probet pra-
sumptionem, ut mala causa fontatur num. 14.

Decisio XIII.

PRO pretio cimentoium prefitorum, nec
solutorum egit Locutenens Bernardinus
de Monte S. Quirici contra M. Mattheum
Valletam ingenuum fabricum murarium in Curia
fundaci, & cum Reus conuentus debiti substā-
tiam non inficiaretur, sed solummodo ad pe-
titam quantitatem ascendere negaret, de ali-
quibus solutionibus aduersus Actoris petitiō-
nem pienè docuit; Vnde sibi Iuramentum sup-
pletium deferri iussit, pro cuius paciter de-
clatione Bernardinus Actor vrgebat, sed D. Of-
ficialis Curiae fundaci cum voto D. Consistoris
Iuramentum Reo conuento deferendum esse
censuit, à qua sententia interposita eorū Nobis
appellatione pro parte d. Actoris, Nos be-
nè iudicatum, & malè fuisse appellatum com-
muni voto, diximus.

1 Quamuis enim communis videatur opinio,
quod probato debito, debeat deferri iurame-
tum creditori circa quantitatem ipsius; proinde
magistraliter docuit. Rainerius de Foro iu. in
li. 1. per illum de x. ff. de in lit. iuran. & per l. fin.
Cod. de bon. author iudic. posses. quem refert, &
sequitur; Capell. cancel. 210. Decim. l. certi con-
dicio S. quomodo. nu. 8. ff. si reus, q. 2. & in v. ap.
1. num. 331. Voss. 3. accedat de probat. & conf.
146. col. 5. in fin. & conf. 336. num. 120. Crasset.
conf. 198. num. 9. Vbi expressè docet, quod
quando ex testibus, vel alio modo constat de
debiti substantia, tunc super quantitate possit
deferri creditori Iuramentum supplementarium.
Bolognini. in l. in aliam illud notum. l. 1. ff. de
med. ff. de in lit. iuran. & Ofas. de p. h. num. 3.
pro qua opinione videtur esse etiam express. in
cap. 11. de iur. iur. quatenus ibi summus
Pontifex dicit. Nisi iudex aliam potius de-
ferendam putauerit; Si etiam aliquando creditori
deferendum est Iuramentum in supplementum,
vtique nullo magis casu, quam cum de
suo credito semiplene probant, vt communis
sententia, & forensis vsus docuit; id, quod
etiam

etiam cauetur in l. in bonafidei Cod. de reb. cred. & Iure Iur. Ut videlicet cum Actor semiplenè probaverit ita ut magna sit presumptio contra Reum Actori deferentem iuramentum supplementum probationis, quod illi deest. Excober. de ratione. cap. 12. num. 8.

5 Hanc tamen Rayner. & Sequacium. doctrinam laud. & cum distinctione esse admittendā, dixerunt DD. Siquidem illa solum procedit, quando debitor substantiam debiti negasset, & per probationis ab Actore factas convictus fuisset de mendacio, & de illius dolo constaret; Hoc namque casu consisto de crediti substantia, statim iuramento ipsius creditoris circa crediti quantitatem; Quod si a debitore non inficietur debitum, imò illud fateatur, sed non in tanta quantitate, tunc utique non procedit doctrina supradictorum, cum satis darum videatur, cur potius creditoris, quam debitoris iuramento standum sit circa crediti, & debiti respectu quantitaris, ita intelligendam esse doctrinam. Rayner. & aliorum docet, Aymon. de antiquis. temp. par. 1. sessione vidimus num. 14. vers. a. respondeo. Plot. in l. si quando num. 660. post med. vers. & debene intelligi. cum unde vi, Pachia. contra. lib. 1. cap. 18. circa fin. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 190. num. 19. Cynac. contr. 37. num. 54. & optine, Ros. decif. 746. vers. nihilominus hoc distam par. 1. divers. Vbi quod quando debitor fateatur debitum, sed negat fuisse illius quantitatem, quam creditor asserit; Tunc etiam nisi per testes, vel per acta debitum probaretur, de quantitate autem non constaret, non debet super quantitate statim iuramentum creditoris, nisi alie concurrant coniecturae, quae tantum debet, quod in praesenti causa considerari possint, quod imò potius contrariis solutionibus probationibus, pro parte M. Matthaei factis, elisa remanserit probatio credi in substantia, quo casu non ambigendum censuimus, quin debitoris iuramentum esset deferendum, Pachia. d. cap. 18. in fin. 190. offum.

Quod verò M. Matthaeus de solutionibus ad computum sui debiti plenè docuerit, illud satis liquet ex depositionibus plurimum testium, pro illius parte examinatorum, qui praeter quàm quod sunt confesses de aliquibus partibus, ad huc quando essent singulares, optime probarent ad effectum, de quo agitur, & faceret solutionem aliquam ad computum debiti M. Matthaei; Cuius illorum singularitas non sit obstativa, vel obiectiva, sed adminiculativa, quae propterea fidem testium non minuit, ut per Glos. & DD. in l. ob eam rem, si testes si. de testib. Ros. decif. 493. num. 4. par. 4. tom. 3. reuoc. & in Antonitana dotis 4. Iulij 1641. Sc. pr. cordum R. P. D. Cersioy & in Spoletana Bonorum, 7. Fe-

bruarii 1648. S. nec dici potest coram Reuerendiss. Terraconen. & in Romana Pecuniaria, sed Legat. 11. Martij 1650. S. fin. cordum R. P. D. Albergato, & in Romana Societatis Officij 27. Ianuarij 1653. 9 S. fin. cordum eodem; Sed operatur, ut omnia dicta coniungantur ad plenam probationem faciendam, ut poss. Aymon. de antiquis. temp. par. 4. num. 11. dixit. Gratian. decif. March. 36. 10 num. 6. Ros. decif. 87. num. 6. par. 6. divers. Adminiculativa verò debet dici hae singularitas in praesenti causa, cum depositio omnium testium tendat ad probandas solutiones factas a M. Matthaeo ad computum camentorum habitatorum a Bernardino Actore, ut tradit. Ludovic. decif. Persi. 9. num. 14. & seqq. Gratian. decif. March. 36. num. 6. & in simili dixit. Ros. in Antonitana Dotis. 25. Novembris 1647. S. quid cum praenatur coram bo. me. R. P. D. Arguelles.

Nec quicquam obflare censuimus depositiones M. Gottardini, & Iosephi Signorini testium examinatorum ad instantiam Bernardini, qui videntur concludere, se de ordine, & mandato M. Matthaei, & d. Bernardini solidasse inter eos rationes dati, & accepti, & d. M. Matthaeum remansisse debitore de scuto duodecim; Siquidem fuit responsum, quod siue velimus attendere eorum depositiones uti arbitrorum, siue uti testium, nullo modo concludunt debitum M. Matthaei, non uti arbitrorum repugnante dispositione Statuti lib. 1. cap. 130. quae canetur compromissa aliter probari non posse, quam per iuramentum, neque uti testium, cum M. Gottardinus fateatur in suo examine, se in solidatione computorum non inspersisse solutiones factas a M. Matthaeo, sed solummodo partita crediti ipsius Bernardini, quae ratione verò potest dici, aliquem remanere debitorem non visis, neque habitis in consideratione eius solutionibus ad computum sui debiti factis; Cum vera ratio computorum illa dicatur, quae dati, & accepti veram commemorationem facit. Bald. in rubr. Cod. 13 de fid. Instrum. num. 31. & hinc inquit. Socin. conf. 149. vers. ex quibus, illam rectam, veramque rationem esse, quae hinc inde crediti, & debiti commemorationem continet, qua mediante quid reliquatum sit, ostenditur.

Fuit vterius ponderatum, quod ex depositione M. Gottardini testis examinati ad instantiam ipsius Bernardini Actoris constat, fuisse confectam scripturam concordiae per ipsum inita, & perfectam inter M. Matthaeum Valletam, & d. Bernardinum, quae scriptura utique panes ipsum creditorem remansisse praesumit, ut de per se satis notum est; Ideoque dum illa non exhibetur, vrgens oritur presumptio, vel quod fuerit confecta longe ante tempus solutionis,

lutionis, à M. Mattheo facta in capona, *detata la Pantera*, vel quòd aliud quid contineat, ex quo vel solutio integri debiti, vel computo-
 14 rum error probetur: Ex hac occultatione, vel non production ipsius scripturæ, resultat presumptio, quòd Bernardinus malam causam foueat. *ad l. de tradita per Barbat. conj. 54. num. 4. lib. 3. & per Genu. de script. priuat. lib. 1. qu. 5. num. 12. & seqq.*

Aboluimus ambas partes ab expensis ratione dicti Iuramenti per d. Reum Valletam præstandi iuxta stylum Rotæ.

Et ita decusum utraq; parte informante.

ARGUMENTVM.

Restaurum àn, & quandò conductori, seu emptori gabellæ debeatur ob impedimentum per edictū pestis emanatum à Principe eiusdem locatore, seu venditore; Factum Principis àn, & quandò habeatur prò iusto, & necessario, vel voluntario, ad hoc ut conductor, seu emptor gabellæ possit consequi vel tantum mercedis remissionē, vel etiā interesse quoad lucrum cessans. Declaratur *tex. in l. si iactum resif. 13. ff. de actio. empt. & tex. in l. nec emptio 8. ff. de contrahen. empt. in quibus casibus procedat. Examinatur samgerata allegatio Larrea 17. lib. 1. Et de multis alijs materiam restauri, & remissionem mercedis concernentibus discutitur.*

S V M M A R I U M.

Restaurum debetur ad ratam damni passi Proventualibus, impedita introductione mercium per Principem venditorem, seu locatorem gabellæ num. 1. Ampliatur num. 2.

Damnum inferitur ob prohibitum commercium in substantia veltigalium, consistente in transitu, & mercium introductione, qua censetur concessa, & stipulata in contrahendo num. 3.

Restaurum, seu remissio ad ratam damni passi debetur à Principe tollente substantiam rei vendita, seu locata propter eius saluum, licet iustum, & necessarium prò conseruatione Reip. & ipsius boni regimini num. 4.

Locata, seu vendita rei substantia si in totum, vel in parte perierit, non amittitur distinctio, an impedimentum illatum fuerit iustum, vel iniustum num. 5. Ampliatur num. 6. & 7.

Conducendi hospitium causa hospitandis transeuntibus, si postmodum ex aliquo casu pauci, aut nulli homines transeant, omnino debetur mercedis remissio, seu restaurum num. 8.

Locator per banna impediens transitum, & introductionem mercium, tenetur omnino facere mercedis remissionem num. 9.

Damnum an sit modicum, vel insollerabile est considerandum solum, si contingat in fructibus, sed si in substantia rei num. 10.

Damnum modicum est rescindendum, quoties prouenit facto Locatoris num. 11.

Damnum siue sit ingens, siue modicum, semper affert restaurum, data preemptione gabellarum, & dationum in substantia ob impedimentum introductionis mercium num. 12.

Substantia conductionis gabellæ salis consistit in capitibus humanis num. 13.

Restaurum debetur prò ea parte bonorum aduehi prohibitorum, prò qua dicitur depredata veltigalis substantia num. 14.

Restaurum habet locum etiā: prò minima damni parte, quandò percepta est substantia, quid in illa parte cessat contractus fundamentum num. 15.

Damnum inest in substantia, si fuisset impeditus usus rei, num. 16.

Substantia contractus deficit ob non praestitam succelsuam patientiam videnti, & fruendi remota impedimentis per Locatorem num. 17.

Locator tenetur ad restaurum tradens rem conductori, & non defendens, ac minimè faciens rei frui toto tempore conuenio num. 18. Ampliatur num. 19.

Contractus omnis debet intelligi cum clausula: Rebus sic stantibus, vel in eodem statu permanentibus, num. 20.

Promissio facta ipsi Deo, rebus notabiliter mutatis, non amplius obligat num. 21.

Promissio, votum, seu Iuramentum intelligitur rebus in eodem statu permanentibus num. 22.

Restaurum, seu remissio competit propter suspicionem, seu pestis timorem num. 23.

Verba Ciceronis ponuntur circa effectus pestis n. 24.

In contrahendis bona fidei, qualis est locatio, & venditio: deterioratio, sed diminutio potest non officio Iudicis, sed iure actionis eiusdem contractus num. 25.

Locatoris damnum est, perierit rei substantia sua in totum, siue in parte in absque culpa conductoris num. 26.

Manutentione promissa super veltigalibus, & impedimentis minimè remota, non dicitur impletum, prò promittentis parte num. 27.

Exceptio non impletum obstat, & rescissa iniquam censetur,

Sententia Larren allegat. 17. declaratur, quando procedat num. 68. & 74.

Patium non meret recessum ab ipso sine expressa conventionum factarum violatione, & aliter factum, omne ius abborret, num. 69.

Patia, & contrahit servare tenentur Principes, perinde si, an ipse Deus contraheret, & suppositus esse vellet, num. 70. Ibidemque ponitur Prophetia dictum.

Patiorum observantia est de Iure Gentium, num. 71.

Favori suo renunciare quis non praesumitur, nisi contrarium paciscendo sit expressum, num. 72.

Ad Conducendum favorem in dubio est pronuncian- dum, num. 73.

Ratio publica utilitatis, & cause tacite, & praesumptive derogare non potest Iuri Divino, & Naturali, in contrahendis, conventionibus, ac Iuramento contentis, num. 74.

Principes abq. lege universali, & prout promulgata, ac sine recompensatione ob publicam utilitatem asserere neque ius alteri ex contractu quassatum, vel à se concessum, num. 76.

Locatoris factum iustum, & necessarium causas tantummodò prae omni remissionem; Si vero iniustum, sed voluntarium producat actionem ad totale interesse, num. 77.

Conductor non potest aliud pretendere, nisi se sibi remittatur pensio, ubi damnum provenit ex accidenti abq. facto, & culpa Locatoris; Sociis ubi provenit ex facto, seu culpa Locatoris, ex quo ei competere alio ad totale interesse, num. 78.

Vendens, seu Locans non potest in aliquo facere deteriorem conditionem Emptoris, siue Conductoris, aliis etiamsi id faciat favore publico, tenetur ad omnia damna, num. 79.

Conductor, vel Emptor si ob publicam necessitatem, prius commodo rei emptae, seu locatae per Communitatem locatricem, siue venditricem pedaggi, Communitas dicitur in culpa, etiamsi non sit culpa, num. 80.

Interesse totale debetur Proventualibus vestigalium habito respectu ad id, quod solum erat fieri, & percipi, nisi provideatur eorum indemnitati provenienti ex culpa Locatoris, seu Venditoris eorumdem, num. 81.

Conductor impeditus uti sui re conducti facto Locatoris iusto, petere potest interesse passum, sed sine lucro; Impeditus vero facto Locatoris iniusto, vel à damnum petere potest interesse lucri cessantis, num. 82.

Restaurum, seu mercedis remissio, non autem interesse quoad lucrum cessans peti valet, quando editum fuit emanatum à Principe locatore vestigalium ob publicam utilitatem, & pro tuncda salute, num. 83.

Decisio XIV.

DE anno 1630. Cum Excellentissimi, Reip. Lucen, vendiderit, seu potius locaverit Civitatis, & totius Status Vestigalia DD. Vincentio Harotto, & Io. Baptista Ludovici, cuius ad praesens sunt Cessionarij Spect. de Bonifis, plures fuerunt inter conventiones, & inter alias, scilicet: *In capo, che nel fine dell'anno si rinnovasse la detta Gabella braver perso; All' hora li predetti Proventuali debbano perdere soldi 1200. con il quarto di più di detti soldi 1200. Et inferiori che per tutto l'anno 1630. di detta metà di Gabella se ne possa valere; quelle tenere, e possedere, e riscuotere, promettendo del mantenimento legitima difesa di detto provento in forma di ragione valida.*

Paulo post celebratum Instrumentum propter suspicionem Contagij in locis vicinis crassantis sub diversis sanè temporibus per Excellentissimum Senatum plura fuerant promulgata edicta, quibus sub gravi poena incoedebatur ingressus in Territorium Reip. huius cuiuscunque generis mercium, quae à Regionibus Germaniae, Galliae, pluribusq. Italiae Provinciis deferebantur, hocquè, ut supra dixi, propter imminens pestis timorem; Unde Vestigalia praefata gravissimum, notabileque detrimentum passa fuere, ex quo eorum fructus principaliter consistebant in huiusmodi mercium delatione; Qua de re apud Magistratum, qui tunc temporis vestigalibus praerat, Proventuales antedicti conquecti fuere, & humili denunciazione protestati; Atque cum Principis permissione per eosdemmet Proventuales instituto Iudicio super restituro eorundem Iudice primarum instantiarum, probatiquè hinc inde eorum incumbentijs, instructoque processu; Tandem ipse decernit minimè restitutum praefatis Proventualibus esse faciendum, prout in sententia, cui &c. A qua pronuncia, siue magis sententia sentientes se gratulatos iidem Proventuales, ad Rotam appellationem interposuerunt; & discussi hinc inde fundamentis; Hodio proposita causa eorundem DD. meis, an esse debet, vel malè iudicatum à DD. una mecum malè iudicatum pronuncian- dum esse dixerunt (sicet sententia ex causa in fine decisionis appositae non fuerit postmodum per Actuarium causae rogata) ac eorundem ipsas de duobus dubitari contigit, scilicet oportuit, Nempè, an pro parte dd. Proventualium, siue Rotorum Cessionariorum ob merces factio Principis non introductas possit peti restaurum. Secundo, an vitra restaurum in omnem casum pretendi possit

posset fucrum amissum, quod verisimiliter lucrari potuissent, nisi impedimentum illud fuisset praestitum.

1. Quando verò primi dubij resolutionem DD. vanissimi voco dixerunt, restaurum ad ratam damni passi Prouentualibus, siud &c. omnino deberi? Moti potissimum, quia impedimentum introductionis mercium euenit factò Excellentia. Reipub. venditricis, seu magis locatricis, iuxta doctrinam Bald. in l. unica, col. penult. Cod. de his, qua pan. non. Ioan. de Anan. cons. 74. num. 3. Carroc. de locat. & conductis, de casibus fortuit. quasi. 5. per tot. Franc. Marc. de. Delphin. 62. per tot. par. 1. Ita quòd procedat conclusio, etiam si d. Prouentuales susceperint in se casus fortuitos, omneque riscum, & periculum, non tamen intelligeretur de casu proueniente ex culpa patris ad rex. in l. cum proponas, vbi DD. Cod. de nautic. sanor. Corn. cons. 23. num. 12. vol. 2. & cons. 12. n. 3. cum seqq. vol. 4. Sebastian. Medic. tract. de casib. fortuit. par. 2. qu. 10. num. 44. Surd. decis. 326. num. 76.

2. Etiam cum negari non posset ex talibus edictis fuisse impedimentum commercium, & sic damnum fuisse illatum in ipsa substantia rectorum, cuius effectus principaliter consistit in transitu, & mercium introductione, idque censeri in contractu concessum, ac stipulatum docuerunt Cumam, in Listerdum, S. quod ex naufragio, num. 1. ante med. ff. de acquir. possess. Boff. de remiss. mercet. nu. 109. Campan. ad Stat. Mediol. cap. 394. num. 206. lit. a. Surd. cons. 34. num. 20. cons. 197. num. 4. & seqq. consil. 326. num. 65. & cons. 400. nu. 10. cum seqq. ac cons. 507. num. 6. & 7. & dec. 326. nu. 58. 62. 64. & 65. Menoch. cons. 671. num. 6. & 17. in terminis Peregr. cons. 98. ex num. 4. lib. 5. Marchiu. de bell. Diuina seu pudentia. tempor. par. 9. cap. 7. num. 2. Gratian. discept. forens. cap. 195. n. 2. & cap. 534. numer. 37. & cap. 557. numer. 61. Massrill. decis. 299. num. 111. num. plurib. seqq. Rot. Roman. apud Bursat. decis. 110. numer. 5.
3. Cumq. acquisitum sanè sit, quod vniuersi factum Principis considerari debeat vel iustum, & necessarium pro conseruatione Reipublice, & ipsius boni regiminis; Dùm tamen ostenditur substantia rei vendica, seu locata; Hoc non obstantè reneatur ad remissionem, seu restaurum ad ratam damni passi, vt in his praedictis terminis, quando damnum prouenit ex similibus edictis, & sic in substantia rei, vt debeat restaurum, tenent Alex. cons. 152. n. 5. infra; Item illud posset procedere lib. 6. Bursat. decis. 309. num. 10. plenissime Egen. consil. 50. num. 26. & 57. lib. 1. Camil. de Medic. citat. 23. n. 6. infra. Ex his concludo, & cons. 141. per tot.

- praestetur à num. 2. 3. & 10. 16. Franc. d. Pont. cons. 88. per tot. vol. 2. Mart. Vensur. cons. 25. num. 60. et seqq. Thor. in compend. decis. Neapol. par. 3. fol. 193. Castil. controuerf. par. 3. cap. 3. num. 44. Clapper. in censur. casuar. cons. 43. n. 3. Larrea & exaduerso allegatus allegat. 17. num. 27. & allegat. 18. num. 6. & 13. & allegat. 20. d. num. 7. ad 26. Ita quòd sit semper verum dicere, quòd quando substantia rei locata, seu vendita, in totum, vel in parte perierit, non admittatur distinctio; An impedimentum illatum fuerit iustum, vel iniustum, firmant Menoch. cons. 27. num. 53. cons. 55. numer. 14. cons. 119. num. 1. & 2. cons. 246. nu. 8. & cons. 671. nu. 16. Gaurb. ad consuet. Messan. obseru. 24. num. 11. Castil. quorid. lib. 3. d. cap. 3. ex n. 56. Cyrlae. eontrotrou. Jur. controuerf. 274. nu. 1. et 2. Marcian. cons. 7. ex num. 4. lib. 2. Cephal. cons. 217. num. 14. & 15. Rixwald. Jun. consil. 719. num. 8. & 9. & 16. Becce. cons. 45. num. 19. & 20. & cons. 233. num. 5. de quate. per tot. consil. 110. num. 4. Bouisac. Regger. cons. 7. nu. 56. & seqq. et n. 72. Camerac. consil. 63. n. 15. & seqq. lib. 2.
6. Etiam si id quod sit, esset respectu Locatoris fieri necessarium Corn. cons. 38. nu. 20. & 24. vol. 2. Rip. de remed. cons. post. num. 95. Thor. in compend. decis. Neap. par. 1. fol. mili 462. verb. Remissio mercedis; Larissimè etiam firmam in meis lugubrationibus ad rex. in l. unica Cod. si quis Imperat. maledix. §. 13. d. numer. 34. Vbi plura notata digna ad illam materiam Amice Lector conspicias.
7. Quam conclusionem procedere dixerunt DD. etiam quòd damnum proueniret ex illis casibus; qui soliti essent rei conductæ accideret, quique potuissent à Conductore prauideri, vt optinè ad propositum firmat Theaur. Iur. quasi. forens. lib. 2. quasi. 47. per tot. Ancon. de Inter. in cap. propter sterilitatem num. 19. de locat.
8. Vbi quòd Conductenti hospitium causa hospitandi Transeuntis, si postmodum ex aliquo casu pauci, aut nulli homines transeant omnino debetur mercedis remissio, seu restaurum, & sequitur Ancheran. cons. 402. per tot. Arcim. cons. 52. per tot. Camill. de Medic. citat. consil. 141. num. 5. Corn. d. cons. 181. num. 2. vol. 3.
9. Vbi prò certo tenet, quòd quando transitus, & introductio mercium est impedita propter bannum Locatoris, omnino debeat mercedis remissio, & in puncto de bannis emanatis post afflictatam Gbellam Alberie. in rubr. Cod. de vestigal. & commiss. Anna allegat. 21. num. 1. et singul. 577. vbi ita decisum refert Berracchin. de Gbell. par. 2. numer. 41. Massrill. decis. 299. num. 90. qui allegat Castren. cons. 30. num. 40. Sebast. Medic. tit. de casib. fortuit. par. 2. quasi. 10. num. 147. & 148.

- 10 Nec propterea attenditur, an damnum sit modicum, vel intollerabile. Quid talis distinctio perfici solet tantum, quando damnum contingit in fructibus; Secus tamen, quando in substantia rei, ut cum uisus de morte multis DD. auctoritatibus, fundat. *Amat. Panor. resolut.* 18. ex num. 23. & seqq. *para. 10. Recc. conf.* 45. ex num. 19. per tex. in l. si merces §. 1. & 2. ff. locat. *Mat. conf.* 360. num. 1. cum seqq. *Castell. controuerf. iur. lib. 3. cap. 3. ex n. 4. v. q. ad 17. Paytell. expedit.* 39. in aduocat. ex num. 4. *Rot. Rom. decis.* 605. ex num. 3. cum seqq. *par. 4. tom. 3. et decis.* 192. n. 12. *par. 5. voc.* & in pñcia fuit, etiam per me firmatum in ad. *mei legnibrationib.* ad tex. in l. unico, Cod. si quis Imperat. maledix. §. 1. 3. num. 30. cum seqq. ubi late de praefata distinctione, quomodo
- 11 procedat. Et sic dato, quod damnum sit modicum, semper refici debet, quoties prouenit facto Locatoris, *Casta in suis memorab. rer. conduktor. Eugen. conf.* 50. num. 58. lib. 2. *Amat. citat. resolut.* 18. num. 21. *Marell. Mar. eion. conf.* 7. num. 4. lib. 2. Et sic est semper verum dicere, quod quoties lux exigendi gabellas, & data est alicui concessum pro mercium introductione, quod dicatur negotium perire in substantia ob impedimentum introductionis mercium, & consequenter debeatur restitutum, siue damnum sit ingens, siue modicum, firmant *Surd. conf.* 507. post numer. 6.
- 12 *versic. Quinto, & num. 7.* Qui loquitur in quadam gabella salis consumenda in certis Terris, & dicit substantiam conductionis consistere in capitibus humanis, idem *Surd. dicitur decis.* 326. num. 64. & 65. *Menoch. diff. confil.* 671. num. 6. in fin. & seqq. & num. 17. Dicit, quod si aliqua bona afferantur; Tamen si alia prohibeantur adhiberi, pro ea parte non adducta, dicatur deperdita reingalis substantia, & ideo debetur restitutum; & in eisdem terminis loquitur *Mastril. decis.* 299. num. 110. & 111. & relato *Doff. Carpan. & alij. Amat. var. diff. cap.* 18. num. 22. et 27. *vers. Pariter per quinquaginta casus, Marell. de leg. diuin. seu pñal. tempor. par. 9. cap. 7. sub m. 1. Mar. Pentur. conf.* 15. n. 7.
- 13 & seqq. Quia vitæ citatos dicit, quod restitutum debeat esse totum pro minima damni parte, quando perempta est substantia, quia in illa parte consistit contractus fundamentum. *Surd. conf.* 400. num. 26. & 27. *Marell. de locat. tit. de accident. locum. num. 8. Clarin. controuerf.*
- 14 200. num. 42. Vbi dicit, quod damnum in substantia inesse dicatur, si tamen vñs rei fuisset impediens; & *controuerf.* 201. num. 37. & 38. *par. 2. Meruz. conf.* 478. num. 5. & 6.
- 17 Vnde concludunt DD. quod cum in casu de quo agebatur, dubitari non posset, substan-

- tiam contractus defecisse ob non praestitam successum patientiam. *trendi, & fruendi, remotis impedimentis per Locatorem praestatis, in quibus tota substantia contractus gabellarum consistebat, ut supra diximus, & est tex. in l. ex conditio v. 6. in princip. l. si in vno 17. §. vbiunq. *vers. Plane si Dominus, & ibi Glos. l. si in l. locationis 17. §. Colonus, ff. locat. l. si quis domum 9. & l. si tibi 7. ff. eod. tit. Conat. lib. 7. cementar. cap. 11. Petr. Gregor. Syntagmat. iur. lib. 27. cap. 1. par. 3. Marell. de contract. tit. de locat. & condukt. de substant. libera locationis**
- 18 num. 10. Excellentissima Respub. locatorem restitutum evitare non potest; Cum non sufficiat Locatori, ut rem tradat Conductor, sed tenetur eam descendere, & facere vii sui toto tempore conuento, l. si merces, §. t. l. si fundus, ff. locat. *Bart. & alij in l. corruptionem ff. de usufruct. Cacheran. decis.* 51. Quod habet locum etiam si culpa Locatoris non sit praedicta ad casum; *Surd. conf.* 12. num. 64. & 68. *Benon. conf.* 141. num. 8. *Boff. de remiss. mer. condukt. num. 64. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 8.*
- 20 numer. 12. Et in omni contractu intelligitur Clausula, *Rebus sit stantibus, vel in eodem statu permanentibus, Glos. in l. quod seruis, vbi etiam Ies. num. 8. ff. de condit. conf. dat. late Marell. de*
- 21 Clausul. *Clas. 127. Et adeo vera est supraprecitata conclusio, ut promissio facta ipsi Deo, rebus notabilitate mutatis, non amplius obli-*
- 22 get; Ex quo promissio, totum, seu iuramentum intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus, per tex. in cap. quoniam modum de Iur. Iuran. & late persequitur *Gutierrez. de Iuram. par. 1. cap. 29. numer. 6. & cap. 71. numer. 6.*
- 23 Quæ omnia locum sibi vendicant non solum in casu, quo pestis vigeat, sed etiam propter suspicionem, seu pestis timorem, ut restitutum, seu remissio competat, *Ancheran. confil.* 88.
- 24 Et pulchra sunt *Ciceronis* verba in *orat. pro Gneo Pomp.* ibi: In vestigialibus non solum aduentus mali, sed metus ipse calamitatem affert; Quid pecora delinquentem, agricultura deseritur, Mercatorum nauis, & itineraria conuulsa; Quæ totius anni fructus non rumore periculi, & uno terrore belli, vel pestis amittuntur.
- 25 Ex quo his, quod in contractibus bonæ fidei, qualis est locatio, & venditio, actione eiusdem contractus, deterioratio, seu diminutio petitur, non quidem officio Iudicis, sed iure actionis, *Quidam cum multis, quo allegat de empt. & vendit. l. 27. num. 50. & 51. per tex. in l. si ut certo, §. Nunc videndum, ff. de commodat. l. maritus 62. l. si quis fundum 10. §. Imperator, ff. locat.* Ita quod semper sit verum dicere, quod damnum verè sit Locatoris, quando res petij in substantia, siue in totum, siue in parte abique

abique culpa Conductoris, *Mozz. d. tract. de locat. & conduct. lib. de acciden. locat. num. 8. Amaya obferu. l. i. lib. 3. cap. 3. num. 14. Cirilia. controuerf. 201. num. 37. & 38. par. 2.*

27 Quæ tantò magis procedere dixerunt DD. mei ex quo Resp. promiffi manutionem, & fic cum fuerit humili interpellatione pulſa apud Magiſtratũ qui tunc temporis veſtigabũs præerat, & impedimenta non ſubſtulerit, non dicitur per conſequens impleuiſſe, præ ipſius parte, *Monac. deciſ. Bouen. 38. num. 1.*

28 & ſeqq. Illiq. obſtare exceptionem non implemẽti, quàm teſtiam nunquã cenſeri, in puncto ſummarum *Marſcott. lib. pr. variar. reſoluit. 88. num. 3. Rot. deciſ. 77. numer. 4. poſt Zacch. de obligat. Cameral. & in reſeminis reſpondit nouiſſimè Io. Mar. de Vermigli. conſ. 478.*

29 num. 1. & ſeqq. Et licet hoc impedimentum ipſa Reſp. remouere non poterit ex rationibus ſupra adductis; Non tamẽ per hoc liberatur à mercedis remiſſione; Sed ſolummodo à reſeſtione damnorũ, & intereſſe, *Sard. d. deciſ. 326. numer. 16. Cyriac. controuerf. 274.*

Quibus ſanã prehabitis ad omnia vrgentiora obiecta per DD. Informantes præ Excell. Repub. allata ſigillatim reſpondere exiſtimamus.

Primò etenim acerrimè obijciabatur dd. Proventuales non verſari in contrãctu locationis, in quo ſupra narrata locum ſibi vendicare poſſent; ſed in contrãctu puræ venditionis: Cum non aliãt fuerint gabellæ per Excellentiſſimam Reſp. locatæ, ſed venditæ de anno 1630, & per conſequens reſiſtarum minimè faciendam; Cum omne periculum poſt factam venditionem contingens, ſpectet ad Emptorem, non autẽ ad Vendicentem iuxta vulgata.

Fuit enim reſponſum, circumſcripta quæſtione, an talis contrãctus iudicari deberet locationis potiùs, quàm venditionis, maxime quãdò Contrãbentes uſi ſint verbo *Emptionis*, & *Venditionis*, & nè pugnam danteſque videatur circa præſatæ quæſtionis cognitionem, aliqua non iniucunda per DD. adducta, ſueta prius quàm ad obiectum propoſitum reſponſio daretur.

30 Et quòd non obſtante verbo, *Vendo*, in contrãctu appoſito dijudicari debeat potiùs locationis, quàm venditionis, latè *Bart. q. 14. d. num. 9. & 14. Vbi plures caſus diſtinguitur & quaſt. 22. num. 1. & 14. Locent. ſicco, l. qui. Maximos num. 4. cum ſeqq. ff. de publican. Ripa de privileg. cauſ. poſt. d. numer. 47. & ſiquæ ad 53. Alex. conſ. 107. per tot. lib. 3. Corn. conſil. 23. num. 7. lib. 2. & conſil. 12. num. quim. lib. 4.*

31 Et indiſtinctè præſumi contrãctum locationis, quamvis fuerit habita mentio venditionis, & pro vno anno conſtituta vnica poſſio: vtrã *DD. ſuprà citatos, Medice de Caſib. formis. quaſt. 10. par. 1. num. 45. poſt med. Menoch. conſ. 27. num. 22. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 755. num. 27. Rot. deciſ. 350. num. 9. par. 4. recent.*

Itã quòd dato, quòd Tabetio in actũ contrãctus fuerit uſus verbo *Vendo*; Non autẽ, *Loco*; Quia tamen pacta, in eodem appoſita, locationis magis, quàm venditioni cõueniunt;

32 Contrãctus iuxta eorum naturam, non autẽ verborum ſonũ attento, denominationem ſuam recipere debet iuxta *Gloſ. in l. ſi vni in princip. in verb. ſed tranſactio, ff. locat. Corbul. de cauſ. priuat. ob alienat. ampliat. d. num. 3. & in puncto quæſtionis defendunt Socin. Sen. conſ.*

33 88. num. 1. & 2. lib. 1. Cum natura met contrãctus operetur, vt à falſa denominatione recedamus, *Menoch. in terminis conſ. 27. n. 42. 43. 44. 45. & 46. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 755. nu. 16. & 27. Sard. deciſ. 326. num. 10. & ſeqq.*

34 Vbi latè, & hoc maxime præcedit in contrãctibus gabellarum, qui quoquomodo ſint concepti, locationis potiùs, quàm venditionis propriè merentur appellari, vt ſandant proximè citati DD. & fic in tali contrãctu non venire, niſi factum, & partientiam Concedentis, ſtrenuiſſimè fundat *Peguer. deciſ. Chatal. 214. num. 9.*

Pacta autẽ in eo, de quo agitur contrãctu, quòd propriè ſint locationis, & naturæ venditionis præterirepugnent, dignoſcitur ex illis verbis ibi: *In caſibus formis, belli, vel peſtis, præſeruatæ, Proventuales immutæ à danno, quod propter huiusmodi infortunia pati poſſent, & reſeruatæ eorum ſus integrum in maliori tempore exercendum*; Vt patet ex verbis iſiſdem contrãctus, qui ſe reſert ad ſtatutum Gabellæ, de maceria loquens, ex quo ſolum pacto clarè deſumitur, locationem, non autẽ venditionem

35 non fuiſſe perfectam; Cum natura venditionis propriè ſit, vt omne periculum, & omnes caſus fortuiſos in re venditæ cõcipientes poſt ipſius perfectionem Emptor ſuſtinere debeat; vt eleganter ponderat *Socin. vbi. conſil. 88. num. 3. & clariùs Menoch. conſ. 835. num. 19. verſic. Reſpondetur tertiò*; Secundum pactum, in eo conſiſtit ſcilicet: Quòd etiam ſi prædicta conueniunt non pertineant ex gabellis diſt. Emptores, ſed Conductores, ubiſominus non poſſent amittere, ſed ſoluere non teneantur, niſi ſcila 100. Quod eſt contra naturam expreſſam venditionis; Cum ſi verè eſſet venditio, totum prædicta deſiderium deperdere, vt conſiderant poſſet.

36 Hi tamẽ non obſtantiſ; de ſi in iurè, & in

& in facto satis bene fundatis, adhuc tamen, diximus dato, quod versaremur in contractu venditionis, esse locum remissioni, seu restituti damni, quoties ipsum provenit factio gabellarum Vendoris, ut in puncto firmant *Jo. de Men. Sperill. conf. 111. per tot. Alex. conf. 84. ex numer. 4. lib. 6. Socin. Sen. conf. 156. lib. 2. Menoch. conf. 34. num. 12. & seqq. Cravett. conf. 91. lib. 1. Mart. Penurim. latissime conf. 15. ex num. 11. cum plurib. seqq. Mangl. de subast. 1. qu. 139. num. 15. cum plurib. seqq. Pegner. citat. decif. 214. numer. 9. Manens. decif. Mans. 38. n. 25. & 26. Rot. decif. 52. n. 4. par. 3. rec. iuncto*

37 praesertim pacto manuteneendi Emptores, prout in nostro casu in puncto *Eugen. conf. 50. 38 num. 7. cum plurib. seqq. lib. 1. Ex quo Vendor gabella semper promississe videtur, se nihil facturum, quod eius exactionem impediat, ut vitra supra DD. citatos dixerunt Bald. in cap. 1. §. ad hoc de par. Constant. Corn. citat. consil. 23. num. 11. versic. Et idem procedere, Gutierrez de*

39 gabell. qu. 136. num. 12. Et sic quando damnum provenit factio Vendoris, quamvis iusto, & necessario, non autem ex solo casu fortuito pestis, vel belli, in quibus terminis procedit conclusio, ut non sit locus restituti, ex quo tunc censetur emptus iactus retis, ut inferius demonstrabatur tunc sepe deberi restitutum, firmarunt *Bart. in l. c. item ferro, §. qui maximor num. 6. & 7. ff. de public. lib. 1. Ad unum tamen volo, & solvere adducere; Quia praedicta sunt vera, quando guerra non est propter aliquam culpam ipsius Civitatis &c. Sed si Civitas ista insurret guerram alia propter inimicitias, tenetur publicano ad interesse, & possit peti, vel fieri ex-computum precii, si non esset solutum &c. Idemque repetit in l. si merces §. culpa autem, versic. Et per istud §. dico, quod isti, qui emunt à Civitate podagia, & sequitur *Ancheran. in cap. propter sterilitatem numer. 25. de locat. Corn. consil. 23. num. 9. & conf. 38. num. 20. lib. 2. & conf. 10. num. 12. lib. 4. Bald. conf. 246. numer. 1. in fin. versic. Salutis lib. 3. Menoch. conf. 27. num. 32. Boer. decif. 249. num. 7. versic. Et non solum, est remissio mercedis facienda, quando est locatio, sed etiam quando est pura fructuum venditio ex tradit. per *Boss. tract. de remiss. merced. num. 92. in fin. versic. Et loquuntur etiam praedicti DD.***

Secundo acerrime obijciebatur, quod cum de tempore contractus iam vigeret suspicio pestis, hoc ideo esse presumendum Proventuales praedictos sese subijcere voluisse huic periculo iam per ipsos praeiusto.

40 Fuit enim responsum, quod obiectum corruit ex facto, dum in contractu expressè appareret, Proventuales eorum indemnitati in casum

pestis prospexisse per pactum, quod ea durante, contractus, seu illius effectus suspenderetur in aliud tempus, & sic manifestè patet, eos noluisse accipere in se huiusmodi periculum, quemadmodum in puncto respondet *Franc.*

41 *Clapper. caus. 43. in fin. Vitra quàm quod obiectum procedere forsàn posset, si Conductor conquereretur de damnis illatis à peste; Cum iste casus potnerit ab Emptore praevideri, secus verò dum praeiudicium emanavit à totali impedimento commercii, causato facto ipsius Principis illud prohibentis, quàm casum praevidere non debuit, sed potius credere, quod assignanda essent loca solita pro mercium expurgatione, ut ratiocinatur *Bursat. conf. 309.**

42 *num. 10. versic. Secundo.* Et in proximo terminis, quod etiam de tempore contractus vigeret bellum, & eius suspicio; Si tamen, postmodum praeiudicium fuit auctum, id vitra expeditionem, adhuc sit locus restituti fundant *Corn. citat. conf. 12. numer. 12. vol. 4. lib. 1. Potest dici, quod dd. Emptores forte non curaverunt in se suscipere periculum adveniens Gen. rium armigerum Sanctiss. D. N., vel Communis Tuderis; Quia non putabant, versimiliter eis asserre magnum damnum, Bursat. conf. 81. n. 18. lib. 1. Non obstat, quod tempore conclusionis adessent talia bella; Quid responderet bellum hoc edam ingens, & magnum non censeri remissum, sed cogitatum, Boss. de remiss. merced. num. 59. Molin. de contract. disputat. 493. numer. 2. in puncto Valae, de tur. emptor. qu. 27. nu. 18. circa fin. versic. Ex quibus subinfertur esse longe diversum casum impedimenti illati à peste, & eius, quod provenit ex banimento illius occasione facti à Principe, ex quibus totale commercium fuit impeditum, & per eadem ferè verba ratiocinatur *Jo. Franc. à Ponte conf. 88. num. 14.**

Tertio obijciebatur, quod dum in Instrumenco fuit per pactum suspensionis contractus, satis prouisum Conductoribus in casum pestis, sibi imputare debent, si hanc viam non eligerunt, & per consequens haud restitutum prae-tendere valeant.

43 Tollitur enim obiectum, ex quo tale pactum est restrictum ad casum pestis actualis crassantis in statu, non autem in locis remotis, iuxta firmata per *Riminald. lun. conf. 282. num. 18. Nec proinde licitum erat intempestive talem facultatem exercere.*

44 Quarto minime obstat diximus auctoritates *Riminald. lun. conf. 182. in fin. Galeot. responf. fiscal. 18. num. 42. Capye. Larro dec. 171. num. 44. lib. 2. Qui videntur excusare Locatorem etiam à remissione, seu restituti, quando ipsius factum est iustum.*

45 Fuit itaque responsum, quod *Riminald. admittit*

mittit expresse distinctionem *Bart. in citat. l. si uno, §. cum quidam, ff. locat.* scilicet inter damnum proueniens facto Locatoris iusto, vel iniusto, vel facto Conductoris, & in suo casu panis factum adscribi potius debuisset Conductoris, dum ibi agebatur de pistoribus, qui conduxerant facultatem coquendi panem venalem, & cum pretenderent postea restaurum, propter passus clusos ex causa pestis in locis vicinis crassantis, dicit nullam adscribi potuisse culpam Civitatis, & satis fuisse arcendo fortenses, qui essent de locis infectis, conservare ceteros, quam permitiendo aduentum omnium inficere Cinitatem; Ex quo si lues statum, & Civitatem irripisset, longe minorem quantitatem panis potuissent expendere: Ad *Galeat.* Pari modo responderetur, dum in dicto responso 18. solum se fundat in d. *consil. Riminald.*; ad *decis. Cypre. Larr.* In qua firmat, causam iustam, & necessariam pro bono regimine & exulare Locatorem à remissione mercedis, Fuit responsum contrariam opinionem esse veritorem ex *supra allegatis*; & *Larra.* quem solum pro hac opinione adducit *Allegat. 20.* Totum oppositum firmat; quemadmodum & ipse *Cypre. in alia sua decis. 162. nu. 30.* firmat, quod ex causa pestis, & bellis solui fieri debet Conductoribus mercedis remissio, allegando *Marchin. de bell. Diuini, par. 9. cap. 3. & Ansd. conf. 88. per tot.*

Quinto obijciatur per DD. Informantes, posse Principem in consequentiam boni regiminis bellum iustum indicare, & ipsius occasione edicta decernere pro arcendo à suis subditis epidimie morbo, & propterea nullam hoc casu fieri debere vestigialium Conductoribus damni refectionem ex auctoritate *Larrae* in sua famigerat. allegat. *sife. 17. per tot. lib. 1. num. 1.*

Equidem antequam ad *Larr.* fundamenta totaliter coherenda, ut inferius demonstrabitur, respondeamus, premittendum putauimus, quod omnes DD. super citati vno ore firmant, quod etiam si factum Principis Locatoris sit iustum, ac pro necessaria Populi salute emittum; Ita vel huiusmodi impedimentum, praestitisse dicatur copiosus, ut publica utilitati consuleret; Nihilominus si ex huiusmodi huiusmodi detrimentum sequatur Prouentibus, sed gabellarum Arrendatotiis, rescindendum eis omnino fore restaurum, tradunt *Magis. consil. 50. num. 29. Rolan. consil. 69. lib. 4. per consil. 146. numer. 44. lib. 3. Democh. consil. 146. in fin. Corn. citat. consil. 12. num. 8. & 9. lib. 4. Boffit. de remiss. merced. num. 67.* Ex pre ceteris, vir doctus in puncto *Donat. Ant. de Marin. quotid. 48. resolut. lib. 2. cap. 187. per tot.* Et si enim Principibus aliquid facere permittatur ob pu-

blicam utilitatem; Si tamen ex tali facto aliquod damnum Privatis inferatur, illud restitui debet, bene *Craues. consil. 95. num. 7. & melius sub num. 8. Franc. d. Ponte consil. 88. vol. 2. per tot. Alex. consil. 251. lib. 6. sub num. 2. versic. Circa secundum dubium. Qui sub num. 3. Assignat rationem; Quia si Princeps vult ad commodum publice utilitatis Ius privati auferre, necesse habet illud restaurare; prout pariter in terminis consuluit *Camill. de Medic. consil. 141. per tot. praefectum sub numero 1. versic. Nec dicat Regia Curia talia emanasse banna ad futuram emendam postem, ut per hoc dicatur emanasse prohibitionem, & ipsa banna facto iusto, & rationabili, ut excludat Arrendatorem à praesentio ex-compto, & emenda; Nam etc. & sub num. 2. et 3.**

Tandem concludit, ut per hanc non possit evitare emendam Fiscus eo sub praetextu, quod iusto facto, & rationabiliter Excellentissimus Prorex motus fuerit ad commercia impediendum, & sub num. 70. omnibus contrariis respondet, prout sub num. 11. & 12. Et prius consuluerat *consil. 23. num. 6.* Qui de communis, & receptissima opinione restatur, ac decisum dicit *Thor. in par. 3. decis. Neapol. fol. mibi 193. in puncto Bursat. de bann. publicat. Man. tuz ob timor. pest. & commerc. illos occas. prohibet. consil. 309. per tot. & praefectum sub n. 9. idem Thori. in compend. decis. Neap. par. 1. fol. 463. Giorh. ad Consuetud. Medim. par. 1. obijci. 24. sub num. 13. complat. 3. & infinitos allegans. *Casull. contrapunct. lib. 3. cap. 3. d. num. 26. Usque ad 46. Casar. Manent. decis. Mant. 38. num. 26. & 27. Mangil. de subditas. qual. 139. per tot. & praefectum numer. 10. 13. 15. 24. 25. & 27. Marsel. Marcan. consil. 7. lib. 2. num. 4. Mart. Ventur. consil. 15. num. 60. & 61. & 62. & 63.**

Quibus sane praemissa superest nunc, ut ad *Larr. allegat.* Respondeamus. Inquit enim *Larr.* quod dda Appaltatores, seu Prouentualos, qui emunt gabellas, vel ipsas conducent ad aliquo Principem, dicantur re demptores alicuius iactus retitit *Uiglas. rex. in l. si iustum 13. ff. de al. empt. l. nec emptio 8. ff. de contrah. empt.*

Et per consequens quicquid damni ipsis deinde contingit ex casibus inopinatis, insolitis, ac fortuitis sibi ipsis imputari debet, ac eorum periculo eadem, ut per tot. allegat. Per hanc, & alia, materiam emamionando, item *Larr. decisum* dicitur *in 38. aduersus 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.*

Verum quid ad Iuris apices provocati sumus à *Larr. citat. allegat.* Obijciendo subelissimas spei, & alia, emptiones, & vendiciones contra Conducentes vestigialium vocando illos redemptores: Dixerimus, quod nullo modo in casu, de quo agitur, neque spes, nec alia, emptio dici poterat, quoties locatio, vel con-

- ductio non est concepta; vel contracta per anserionem; idest sub unica solutione pensionis; vel precij; susceptio in se omni periculo. l. 4. §. 1. ff. de pericul. & commod. rei vendit. l. fin. Cod. de hoc. promiss. Memor. conf. 27. num. 10. & 17. *Clarul. controuers.* 200. n. 3. l. tom. 2.
- 54 Sed quoties locatio non est unica; & instantanea; sed sub successibus diurnalibus; mensuris; & annuis prestationibus; & cum pactis reservationis hinc inde in casum belli; vel pestis; non solutionis; & similitum; prout in Instrumento Appaltus; cui &c. Hoc ideo non possunt haberi in consideratione iactus retis; nec emptio alicui sine res. ita non fit actum ad sex. expressi. in l. necessarii 8. §. siud res. ff. de peric. & commod. rei vendit. l. nec emptio 8. ff. de contrahen. empt. l. 1. §. exercitor. 15. ff. de exercitor. off. l. fin. §. fin. ff. ad l. Rhod. de iact. l. opus 39. & l. in nauem 34. ff. locat. Emand. Merill. observat. tur. lib. 6. cap. 29. & firmat etiam Manum. de Iuram. par. 4. post effect. 228. respons. 5. num. 74. & 75. & in individuo in conductione; & locatione vestigialium a fisco respondendo omnibus motibus allegatis a Larr. videndus Hieronymi. Panschman. quast. de locat. et educt. quast. 18. num. 28. & 98. & quast. 17. num. 22. & 87. Merend. lib. 24. controuers. cap. 13. n. 10. tom. 4. n. 87. pagin. mihi 197. & 213. Quibus reportatis cum alijs fuit actum firmatum. in meis libris. ad tex. in l. unica. Cod. si quis Imperat. maledixer. §. 13. d. num. 37. & 38. Vbi de hac decisione mentio perficitur.
- 55 Neque ob id; quod locatio; & conduction; emptio; & venditio promiscue accipi sepius soleant apud Doctores; & Conductores emptores fructuum; atque Publicani; Emptores pariter; & Redemptores vestigialium dicantur; in qua verborum promiscuitate vim facit Larr. Tamen non per hoc natura contractus mutatur l. liberto 21. ff. de annu. legas. l. veteres; et l. seq. ff. de actionib. empt. l. 2. ff. de publican. Cuius. observat. lib. 9. cap. 15. tom. 2. DD. in l. si qui 1. ff. de locat. l. ea lege 53. §. locat. ff. cod. tit. Panschman. d. quast. 18. num. 83. versic. Et id. Decret. consil. 99. Soccin. Tur. conf. 68. n. 2.
- 56 Vol. 3. Ita quod restaurum omnino rescindendum iuxta ipsos contractus locationis naturam veniat l. si uenerit; & l. ex condict. ff. locat. idem Panschman. quast. 17. num. 53. vers. Sprita itaque; & quast. 18. n. 21. versic. Et etiam posito.
- 57 Preterea; diximus omnino rescindendam doctrinam Larr. eius. allegat. 17. lib. 1. Vbi equiparat Conductores; sed Redemptores vestigialium Emptores iactus retis; Ipei; & alicui; & per consequens si nihil perceperint ex vestigialibus casum fortuitum belli; siue pestis; sibi imputent damna: Nam ad intelligentiam

- d. d. per unum ex DD. fuit dictum; esse amaduertendum prae ceteris; iactum retis inferre simultaneum actum; & vnicum iaciendi modum; quo nihil citius secundum rei bi proprietatem dici potest; & ideo ipem subitanam appellat Kalerius Maxim. lib. 4. cap. 1. Ibi; A piscatoribus in Mulesia verriculum trahentibus quidam iactum emerat; Apuleius apolog. prim. Ibi; Cum amaduertisset a quibusdam piscatoribus verriculum trahi; fortunam eius iactus uno impetu emisit; Sueton. & alij apud Brisson. de a. v. l. lib. 9. pag. mihi 266. Præter. in verb. iactus; & in verb. alicui Lexicon. Caluin. in ad. verbis; text. in l. 5. ff. de nautic. favor. l. 10. ff. de incendi. ruin. & naufrag. l. 4. ff. de ver. dinst. & docet idem text. in l. si iactum in illis verbis; Ibi; Si iactum retis emero. Numerò videlicet singulari loquendo; iuxta tex. in l. bours. §. hoc fermine; ff. de verb. signif. Modic. regul. 3.
- 58 Vnde cum in presenti agatur de patientia; successiva prestanda per annum; & postea Conductor uti frui re locata; remotis per Locatorem obijctionibus iuxta naturam dicti contractus; l. 1. & 2. l. si in uno; & l. si in lege 2. §. locat. cum concordantibus Anthonomia disti. tex. Non potuit applicari casus de quo disputabatur; Cum ibi tantum agatur de spe circa rem modicam; idest circa capturam plurimum; vel pauciorum piscium sub modico prauidicio; & circa aliquod obuenturum non multo plus nihilo; ut est piscatio; venatio; & similia ad tradita per Fabr. in §. hoc amplius insit. de ver. dinst. vbi Glos. litt. N. et d. l. nec emptio 8. ff. de contrahen. empt. idem Fabr. rational. Tur. lib. 18. tit. 1. super sex. in d. l. nec emptio; Vbi ponit differentiam inter Emptores fructuum; & iactus retis tom. 5. Panschman. d. quast. 17. num. 46. §. 1. 52. 53. 54. & 55. In conductione vero vestigialium facta per ad. Prouentus alicuius agitur de spe; & damno supra quinque; 61 mille aureos; Ita venilla fieri valeat illatio a minimo ad maximum; non secus ac a finito ad infinitum ad tex. in l. si ea lege 27. §. Colonius; ff. locat. l. si quis conduxerit 99. ff. cod. l. 2. 2. 3. & 24. Cod. de contrahen. empt. Claud. Præter. prognostic. Tur. lib. 2. cap. 32.
- Imò alter ex DD. aliam solutionem ad sex. in d. l. si iactum contra Larr. & se in illo fundare subiungebat; scilicet admissio; sed tamen non concessio; quod dicatur iactus retis emptus; ex quo l. C. Cels. in d. tex. in l. si iactum.
- 62 Infrascripta verba profert nempe; Si iactare piscator voluerit; incertum huius rei affirmandum est; Ex sic vel actione ex empto; vel incerti conductione iuxta tex. in d. vbi autem in pra.
- 63 cap. 75. ff. de verb. obligat. Quid enim crassius re posse Respo. nec iactato recte; hoc est specul.

iactus, siue exactionis successuè prestare potuit, & hoc ideo recte iam disruptum, & fractum remanserit; Adeo ut ipius factio exactio propter impedimenta prestari pernici non quiverit, & ex hoc Redemptores vectigalium vel in totum, vel in parte, spe ipsa frustrati sint, ex præfata dispositione d. *tex. in l. si iactum*, pro omni eo, quanti valebat spes, & quantum lucrati ab ijs percipi potuisset cōtra se Excellentiss. Resp. vel actione ex empto, vel conditione incerti ex stipulatu, agi nunc pati debet *Pantschman. d. qu. 18. num. 101. & 102. per tex. in d. l. 5. ff. de nautic. fauor. Merend. controu. lib. 12. cap. 50. d. num. 25. 26. 28. & 29. tom. 2. & est tex. in l. inter stipulantes §. 3. sacram. ff. de verb. oblig. Faber super tex. in d. l. nec emptio lib. 18. rational. tit. 1. tom. 5. vers. Aliud est in missilibus.*

Ex quibus pariter patet responsio ad *tex. in d. l. nec emptio §. ff. de contrahen. empt.* Ibi: *Enim alea, & iactus resis convertuntur, & vnum pro 64 alio exemplificatur;* Et quid in alea supponitur, ac intelligitur pactum de alea in se, fortu- naque suscepta cum expressa conventionione, omnium periculum &c. Secus tamē in casu, de quo agebatur, in quo partes contra- hentes expressē se retulerunt ad Statutum Gabellæ, in quo de contrario constat d. l. 5. ff. de nautic. fauor. & d. l. nec emptio, et d. l. si iactum

65 *Soccini. conf. 88. num. 3. lib. 1.* Et in fortiori- bus terminis, quod habeat locum remissio, seu restaurum in piscatione, & alea *Pantsch- man. d. quæst. 17. num. 15. vers. Cui ergo.*

66 Unde cum dd. Prouentuales non contraxe- rint sub spe iactus; Quia id expressē aditum non fuit *Pantschman. d. qu. 18. num. 28. & 67 qu. 17. num. 17.* Imò expressē contraxerint cum pacto restauri; Cum in contractu refer- uauerint ius exercendi, & exigendi in meliori tempore in casum belli, vel pestis iuxta statu- tum Gabellæ, ad quod expressē se retulerunt; Sequitur, quod deficientibus solitis, & cōsuetis emolumentis propter impedimenta non in- troductionis mercium in Ciuitatem, ex quibus solita, & consueta emolumenta percipiebantur, sit verum semper dicere, non esse emptam spem aleæ, sed spem in re d. l. 5. ff. de nautic. fauor. *Pantschman. diff. quæst. 18. numer. 101.* Qui vnus sufficiat pro omnibus allegari pos- sunt contrā fundamenta *Larr. d. allegat. 17. reiecto in specie Bald. d. num. 28. Et cōtrarium sentit idem Bald. conf. 343. vol. 5. Merend. diff. cap. 50. numer. 17. lib. 12. tom. 2. controuers. Faber. d. lib. 18. tit. 1. Rational. per doct. Bart. in d. l. si iactus.*

68 Et demum ad *Larr. allegation. fuit respon- sum*, quod loquitur in quadam Persona, quæ condūerat Regia Vectigalia secundum leges

Hispaniæ; & Conductor ibi specialiter assum- pterat in se casus Belli, Pestis, Incendij, Ruina, etiam si Bellum causatum fuisset ab ipso met Principe Locatore, nulla proferat in sui fauorem facta reuersione; Vnde nil mirum si inhærendo dd. pactis omnino seruadis dictum fuerit d. *Larr. d. Personam emisse spem, & retis iactum*, & sic conqueri non potuisse, dum his 69 durissimis legibus subiaccere voluit; Secus tamē in casu, de quo coram Nobis disputa- batur, vbi vltra pacta, & relationem habitam ad statutum Gabellæ de materia loquendo ad fauorem Prouentualium, expressē fuit initum pactum super manutatione dd. gabellarum, ad quod pactum recedi non potest sine manifesta, conuentionum prædictarum violatione, quod omne ius abhorret *Pantschman. qu. 9. n. 206.*

70 *Larr. d. allegat. 17. num. 29.* Cum Princeps tam pacta, quàm contractus seruare teneatur, perinde si ac ipse Deus contraheret, & suppo- situs esse vellet iuxta dictum *Prophet. in psalm. Quia procedunt de labijs meis, non faciam irrita, & ita cōcludunt Bald. in cap. 1. de natur. feudor. & in l. 2. Cod. de seruit. & aqu. num. 45. et conf. 327. num. 2. & 3. in princip. Bart. & Castren. in l. digna vox Cod. de legib. Dec. plenissime conf. 25. numer. 21. & seqq. lib. 1. Ans. Gomez. in l. quarta Tauri num. 89. & tom. 2. variar. cap. 1. Iurd. decis. 43. num. 11. Sesse decis. Aragon. 181. num. 1. & seqq. cum innumera alijs consensibus in meis Lucubratis. ad *tex. in l. vnica, Cod. si quis Imperat. maledix. §. 8. d. num. 33. vsq. ad num. 38. & seqq.* vbi latissime, quibus addi possunt *Menoeb. conf. 27. num. 27. Amala obseru. Iuris lib. 1. cap. 1. num. 7. & numer. 27. 96. 100. & num. 101. Merlin. Pignatellus controuers. forens. Centur. prima, cap. 2. num. 30. Franciscus Maria Pratus discept. forens. cap. 50. numer. 61. & se-**

71 *quentib. tom. 2.* Et pactorum obseruantia, cit de Iure Gentium l. 1. ff. de pactis; Et quis 72 suo fauori renunciare non presumitur, nisi contrarium pacificando sit expressum *Anche- ram. conf. 427. n. 4. circa fin. Peregrin. conf. 86. numer. 62. lib. 6. & faciat tradita per Monac. decis. Bononien. 38. num. 20. & seqq. & Larr. d. 73 allegat. 17. n. 30.* Atq. in dubio ad fauorem Conductorum esse pronuntiandum, firmat Cy- riac. controuers. 151. in fin.

74 *Cetera per Larram deducta non minus sub- lata censentur vno insuper addito verbo, hoc est, eius argumenta de spe, & alea esse illatua, non indiuiduantia conclusionibus firmatas in locationibus, & conductionibus huic nostræ similibus; Sed è cōtrā habentur Iura expressa, & clara in terminis pro remissione, & restau- ro; Nec non ratio publicitatis utilitatis conside- rata per eundem Larr. d. allegat. 17. d. num. 27. cessat*

cessat in presenti casu, quia apud eum publica utilitas erat informata, & qualificata legibus vniuersalibus Regi illius, & vnica pactis, ac renunciationibus expressis conductorum de non faciendis, neque tendis respectu reſtauro, & remissione pro quouis casu fortuito, etiam insolito, nec sperato, vt supra dictum.

75 est, scilicet verò in casu nostro; Nam huiusmodi ratio publicæ utilitatis, & causæ tacite, & præsumptiue derogare non potest iuri Diuino, & Naturali in contrariis, conuentionibus, & Iuramento contentis *Barz. in l. ult. §. 1. ff. de pig. off. l. 1. cum alijs in l. Barbarius num. 36. & seq. ff. de offic. Prator. Menoch. conf. 103. n. 36. §. 2. & 53. & non differtur ipsi Larrea allegat.*

76 §. 6. num. 3. 6. & 7. ead. part. prim. Nec ob publicam utilitatem Princeps absque lege vniuersali, & præuie promulgata, ac sine re compensatione potest auferre ius alteri ex contractu questum, vel à se concessum *Menoch. d. conf. 103. d. num. 26. 27. 28. §. 2. 53. 54. 69. et seq. 101. Ant. Rellon. conf. 66. num. 20. 3. & 5. & idem Menoch. conf. 27. numer. 23. 24. 25. 26. & 28.*

77 Quo verò ad secundum caput, seu dubium, ne aliquid intactum remaneat respectu lucri fieri possibile, diximus, præmissa distinctione inter factum Locatoris iustum, & necessarium, & factum iniustum, seu voluntarium: Primò enim casu datur solum remissio pensionis, & de hoc iam supra ad latuitatem fuit degultatum: Secundò verò casu competit actio ad totale interesse, prout sunt ex. clari in l. si quis domum, §. hic subiungi potest, & l. qui Insulam, & l. si fundus, ff. locat. *Barz. in l. si in vno §. cum quidam num. 2. & in l. si merces §. culpa autem. num. 1. ff. eod. & in l. eodem ferro, §. qui maximus num. 7. ff. de publican. & qu. 4. numer. 14. versic. Hoc autem intelligo, & quasi. 22. num. 2. Castren. in d. l. si merces §. si culpa num. 2. Ancheran. in cap. propter sterilitatem num. 25. de locat. Soccin. Sen. conf. 88. num. 3. versic. Si autem lib. 1. Alex. conf. 84. num. 2. & 4. lib. 6. Cranet. conf. 95. num. 8. Medic. de casibus fortuitis. qu. 10. num. 43. versic. Secundò non tenetur par. 2. Menoch. conf. 27. num. 32. 52. & 54. & consil. 119. num. 1. & consil. 671. num. 24. Corn. conf. 24. num. 9. lib. 2. & consil. 15. num. 7. cum seqq. lib. 4. Bursatt. conf. 309. per tot. Cyp. conf. 577. num. 9. Parsi. conf. 40. à princ. vique ad fin. & præcipue num. 7. vol. 1. Rolan. d. Vall. conf. 69. num. 28. vol. 4. Paul. de Montepic. conf. 76. n. 15. Franc. Aretin. conf. 139. num. 2. Boss. de casib. seu remiss. merced. num. 92. & 108. cum seqq. prædictum num. 113. versic. Si tamen illud factum fuit iniustum. Joseph. Ludouic. conclus. 12. versic. Et quod dictum est cum seqq. Ferrer. de Gabell.*

num. 294. et 297. Gutierrez. cod. tr. off. quest. 136. num. 11. cum seqq. plenissime *Castil. Controvers. Tur. lib. 3. cap. 3. n. 26. Donat. Aus. de Marin. quodid. resolut. lib. 2. cap. 187. per tot. Cyp. Lutr. decif. 162. n. 57. com. 2. Capera quod. decif. 183.*

78 *par. prim.* Et ratio prædictæ distinctionis in eo consistit, quòd scilicet vbi damnum prouenit ex accidenti absque facto, seu culpa. Locatoris, ei nihil est imputandum, & Conductor non potest aliud pretendere, nisi vt sibi reuocetur pensio. At vbi prouenit factum, & culpa Locatoris, contra firmitatem tacite iurisdictionis quid fiat, propter quod impediatur vsus, & redditus perceptio, & promittitur actio ad totale interesse, vt bene post *Ferrer. de Gabell. num. 294. & alios supra enunciatis per Castil. citat. par. 3. lib. 3. num. 35.*

Qua præhabita distinctione insisterent dd. Proventuales vestigialium, iuste pretendere posse totale interesse; Cum factio Principis venditoris, seu locatoris impedita fuerit delatio mercium, in qua subsistit constantia vestigialium, stantibus edictis prohibitivis propter timorem pestis in vicinis locis crassantis, vt supra fuit dictum; Licet enim huiusmodi factum videatur iustum, imò necessarium pro saluanda Ciuitate, & Statu; Nihilominus respectu Emptoris, seu Conductoris dicitur iniustum;

79 Cum Vendens, seu Locans non possit in aliquo facere deteriore conditionem Emptoris, seu Conductoris, alias etiam si id faciat fauore publico, tenetur ad omnia damna iuxta sententiam

80 sum *Corn. conf. 38. num. 10. vol. 2.* Qui animaduertit in similibus casibus non esse bonam excusationem, quòd Communitas, quæ vendidit, sed locauit pedagia, præstitit impedimenta propter publicas necessitates, quodq. idem non possit dici in culpa, ex quo tenetur curare, quòd Emptor, seu Conductor non priuaret commodum rei emptæ, seu locatæ, saltem factio suo, vel eius contemplatione, & consequenter culpa eius adscribitur, etiam si non sit culpola, & idem repetit *Citat. conf. 12. d. num. 4. ad 12. vol. 4. Cranet. conf. 95. num. 8. Alciat. conf. 95. num. 4. tom. 3. lib. 8. Gorzad. consil. 28. Cor. verb. Conductor, versic. Quare adde. Decien. conf. 108. num. 2. lib. 2. Menoch. conf. 671. in fin. Donat. Aus. de Marin. quodid. resolut. cap. 187. lib. 2. in fin. plenissime *Amar. var. resolut. resolut. 18. n. 24. Altograd. conf. 21.**

81 num. 51. Attento maxime, quia Resp. vltimo modo prouidit indemnitate dd. Proportionaliter ipsis assignando loca proportionata, & opportuna pro mercium expurgatione, non in totum vetando delationem ipsarum, & sic cum ipsius culpa omiserit hanc cautelam, prestari debet totale interesse, habito respectu ad id, quòd solitum

solutum erat fieri, & percipi tempore sanitatis, ut in puncto ratiocinatur *Bursat. enat. consil. 309. vers. Secunda cum te dixi.*

Atamen DD. quoad damna, & interesse, respectu lucri, censuerunt non deberi; Quid impedimentum emanavit: ob publicam utilitatem sequenti distinctione originale *Barr. in l. si vno, §. item cum quidem, ff. locat. sit. mantis*; quod aut Conductor impeditur facto Locatoris iusto, & tunc interesse passum, sed sine lucro petere potest, aut facto Locatoris iniusto, & tunc etiam vitra damnum potest petere interesse lucri cessantis & *Barr. distict.* sequuntur communicat DD. praesertim *Surd. decil. 326. num. 13. 16. 24. & 25. Gratian. discip. foren. cap. 376. num. 3. & 18. Vinn. decil. 317. num. 6. part. 2. Pegur. decil. 214. num. 7. Masfrill. decil. 209. n. 17. Boss. de remiss. merced. num. 108. cum seqq. Camill. de Medic. c. 23. et consil. 141. per tot. Regens Reverser. decil. Reg. Cam. Neap. 84. per tot. vbi novissimè, ac doctissimè observat Regens Donat. Aue. de Marin. Qui vere dictas decisiones Reverser. cum suis observat. illustravit impressas de anno 1661. Lugdun.*

Quippe quod cum dubitari non possit, quin edita emanaverint in casu, de quo disputabatur ob publicam utilitatem, & pro tuenda salute, cessat omnis difficultas, ut nempe omnino fieri debeat mercedis remissio, seu restitutio, minimè autem peti valeat interesse quoad lucrum, ut in puncto damni coingentis expellit distinguendo, consuluerunt *Bursat. toties citat. consil. 309. per tot. Camill. de Medic. d. consil. 141. per tot. & innumeri alij superadducti, inter quos Regens de Pont. consil. 88. ex num. 13. lib. 2. & non dissentit Cypre. Galeot. respons. Fiscal. lib. num. 43. lib. 1. Sic decernit dicit in Sac. Conf. Neap. Io. Leganar. in addit. ad pragmat. Ront. super rubr. de voligat. à prius. usque ad fin. & praesertim à vers. Et deinde antiqua, & notata Publicanorum Avaritia &c.*

Quae causa cum inter DD. de Rotavna, mecum fuisset, ut supra vocata; ita ut tantum publicatione indigeret, eadem die, quae suum finem recipere debebat, comparuit Spectab. Dom. Advocatus Fiscalis pro parte Excellentissimae Reip. protestando non posse deveniri ad expeditionem causae, opponendo nullitatem citationis in libello appellatorio transmissae, sub eo pretextu, quod praesata citatio fuerit exequuta sub die 19. Maij 1653. quae ob festivitatem S. Theodori erat feriata in honorem Dei, & consequenter cum in ea die non posset relaxari dicta citatio, seu libellus appellationis interpositae iuxta dispositionem Statuti, in cap. 16. lib. 1. Stat. Univers. in fin. remanente nulla appellatio; ita ut prima sententia Dile-

ctis à quo fecerit transiit in rem indicatam; Propterea DD. dixerunt esse supersedendum in pronuntiatione nostrae sententiae, donec discuteretur dictus punctus; & cum interim fuisset vocatus à Serenissima Rep. Januen. ad exercendum munus vnius ex Auditoribus illius insignis Rotae Criminalis; Ideo in lucem non prodire praesata decisio à me tunc temporis summo studio elaborata, quam peritissimis Iuris Prudentiae luminibus supponere non dubitavi; Quare &c.

ARGUMENTVM.

Statutum Luce de prohib. alienat. in Forens. in cap. 74. lib. 2. Stat. Vniuersal. quomodo, & in quibus casibus procedat, & an tale Statut. dicatur principaliter odiuini continere, & secundario publicam utilitatem, vel è contrà, & an dictum Statutum comprehendere valeat etiam hypothecam; ita ut illam Forenses acquirere nequeant; & examinantur *consil. Mazzol. & Phanucc. super d. Stat. Iudex an, & quando valeat pronuntiare super probatis, licet in libello non deductis. Clausula Plena Iure, seu Naturali Dominio an, & quando verificari queat in simplici dominio hypothecae, & an d. Stat. habeat locum in Clerico, & an, & quando Rubrica declaret Nigrum latè exami-*

S P M M A R I P M.

Instrumentum clausulis, & cautelis optime roboratum facit probationem probatam, claram, & manifestam, num. 1.

Mandatum de officio semper concedendum est habenti clausulam Constituti, sine Praecati in Instrumento insertam, num. 2.

Clausula Constituti praebet facultatem capiendi fructus rei, ad effectum sibi satisfaciendi cum ipsis de credito, num. 3.

Constituent non valet se opponere Constitutario, n. 4. Statutum auferens omnibus liberam facultatem disponendi de rebus proprijs ad eorum libitum, & Forensibus ipsamet bona acquirenda, est contrà

tex. in l. in re mandata Cod. mandat. & in l. dudum de contrahen. empt. num. 5. Quod statum an dicatur principaliter adum continere, & secundario publicam utilitatem, vel e contrā, & an admittat latissimam extensionem, etiam si esset penale, vel tantum operetur, quantum specialiter, & verbis expressis disponit, num. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & 16.

Statutum quando tendit principaliter contrā privatam utilitatem, licet secundario publicam utilitatem faueat, instrumentum iuramento firmatur non obstante statuto prohibitivo, num. 17. Et de ratione, num. 18.

Actio dicitur mixta, & non solitius per generalem statuti dispositionem, nec comprehenditur, quando agitur actione personali habente annexam hypothecam cum elapsula Constituti, num. 19.

Alienatio perfecta à Civē in Forensē dicitur casus mixtus, ratione cuius mixtura insinuat, n. 20. Extensio ex identitate rationis minimè perficitur, quando inclusio mixti est odiosa, & exorbitans à iure Communi, num. 21.

Statutum prohibens alienationem an prohibeat hypothecam etiam si generalem, num. 22. 23. et 24. Et an habeat locum in alienatione, à Laico in Clericum forensē facta, num. 29.

Verba genitium Mobiliū, & Immobiliū ostendunt quoddam Ius in re, num. 25.

Ius in re, & Ius ad rem quomodo inter se differant, num. 26.

Pignori, vel hypothecans non alienat, nec Ius in alium transferit, dum pignus remanet in bonis debitoris, num. 27.

Hypotheca specialis non habet vim transferendi dominium, sed solam, & nudam possessionem, seu detentionem; Unde eam statutum prohibitivum alienationis in Forensē non comprehendit, n. 28.

Statutum Lucæ sub cap. 74. lib. 2. quam interpretationem semper habuit, num. 30.

Mazzol. conf. 59. & Phanucc. conf. impress. post tract. de Inuent. reprobatur, num. 31.

Consuetudo iudicandi inducitur videtur, etiam si semel fuisset super flamine intelligentia iudicatum, n. 32. & 33. Ampliatur num. 34.

Tex. in l. fio. Cod. de rebus alien. non alienant. quando habet locum, num. 35.

Hypotheca impropiissime dicitur alienatio, & ideo non potest inter propriasque verborum flamma conueniri, nullam faciens mentionem de hypotheca, num. 36.

Alienatio prohibita, intelligitur prohibitio omnis actione, per quem sequitur alienatio, limitatur ista conclusio in statutis, num. 37. Unde non videtur prohibita pignoris acceptatio, num. 38.

Alienatio prohibita, seu venditio, non censetur proprie prohibita hypotheca, vel obligatio, n. 39. Ampliatur num. 40.

Verba Emere, vel aliquo quocunque titulo, siue modo acquirere vniuersaliter prolata extenduntur ad improprium, impropriumque alienationem, et sic ad hypothecam tam specialem, quam generalem, num. 41.

Statutum Lucæ cap. 74. lib. 2. interdictit eandem alienationem, qua transferat dominium, minime verò eam, que non transfert dominium, num. 42.

Alienatio tunc proprie fieri dicitur, quando quis abdicat à se rem aliquam in alium transferendo, num. 43. Et quando proprie dicatur etiam alienatio, num. 44.

Statutum de vera domini translatione, non autem de ea, per quam nuda possessio auocatur, insinandum est, num. 45. Ampliatur num. 46.

Dictio Alius iuxta dictionem Quocunque modo, implicat titulos, ac modos similes eundem qualitatis, & natura, ac priuatione expressi, num. 47.

Verbum Alienatio, ut genericum, quando est positum inter duas species, ab illis semper restringitur, et iuxta illarum sonum de sola alienatione domini translativa restringitur, num. 48.

Verba vniuersalia, siue generalia, licet videantur omnia comprehendere, non possunt tamen per species specificatas ampliari, quam sint, sed bene restringi, num. 49. Afferitur exemplum in verbis Quoquo modo, seu Aliquo modo, num. 50.

Prohibitio alienationis facta à statuto Iuris Communis correctorio, & restringibili, uti valde odiosa, & exorbitans, dato, quod sit verbis vniuersalibus, & geminatis concepta, semper veni restringenda, num. 51. Ampliatur num. 52.

Verbum nullum est tam vniuersale, quantumvis geminatum, quod non recipiat restrictionem ex consideratione debitorum circumstantiarum, num. 53. Statutum fauorabile nullo modo extendendum venit ad casus improprios, & non expressos, num. 54.

Hypotheca siue generalis, siue specialis constituitur super bonis aequivalentibus iuxta obligationem, ad ut effectus spe lutionis, censetur proprie alienatio à statuto prohibita, num. 55.

Testium fides controuersi nequit, si eorum dictum in quantitate, & valore fructuum, qui percipi possunt, & percipiuntur, fundent, num. 56.

Hypotheca induci veram alienationem contrā formam statuti prohibentis acquisitionem, seu domini translationem in Forenses esse non spe lutionis, ex quo contrarius ab initio remanet infectus, n. 57.

Statutum prohibitivum acquisitionis bonorum à Forensē non procedit in Forensē obinere affectionem, eadem bona vendendi causa in persona Subdita, & pretium exinde retrahendum conferendi in extinctionem Ius crediti, num. 58.

Forensi, cui per statutum acquiritur prohibitio, non potest denegari affectio, ad hoc, ut possessio adepta, valeat in personam Subditam, & sepe eam alienare, num. 59.

Prohibi-

Prohibitur rem acquirere, non est prohibitus, neque incipax aſtimationis, & pretij, num. 60.

*Forenſis, non obſtante prohibitione ſtatui, poteſt acquirere bona, & intra ſuper ipſis, eorumque de-
tentionem nautici, non ad effectum retinendi, ſed
ſubditi vendendi, & pretium conſequendi, n. 61.
& 98.*

*Statutum Lucæ, de quo ſuprà, vendit ſibi locum,
ſine reſpiciat perſonam alienantem, ſine acquiren-
tis, num. 62. Et non reſiſtit quoad acquisitionem
pretij, num. 63.*

*Prohibitur rem acquirere, eſt ſemper incipax pretij, &
aſtimationis ipſius rei, num. 64.*

*Acquiſitio facta ad effectum in Subditum transferen-
di, tanquam momentanea, non ſubiaceat diſpo-
ſitioni ſtatuti prohibentis alienationem in Foren-
ſem, num. 65.*

*Forenſis, non obſtante ſtatuto, valet retinere rem,
ſtabilem per annum, & poſtea vendere Subdito, et
ſibi pretium reſumere, num. 66.*

*Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitati-
bus, num. 67.*

*Referens eſt, ac ſi de ſingulis partibus, & capitibus
contentis in relato facta fuiſſet ſpecialis mentio,
num. 68.*

*Inſtrumentum approbatum, ac ipſius validitatis de-
claratio reſultat ex productione eiſdem parte creata
ſer. ſer. & non reclamante, num. 69.*

*Inſtancia prima aliquid omiſſum patiente, illud ſup-
pleri poteſt in appellatione, num. 70.*

*Aſſor licitum eſt in ſecunda Inſtancia novas proba-
tiones inſiſcere ad elidendam Rei replicationem,
num. 71.*

*Declaratio facta pro exercendo pacto reſultante ex
Inſtrumento venire ubi noui operatur, & quan-
doque fieri poteſt, num. 72. Imò deinde decerni
poteſt, num. 73.*

*Iudex poteſt pronuntiare ſuper remedio competenti
Aſſori ex his, qua deduxit, licet aliud Aſſor
a ſe petierit, num. 74. Ampliat, num. 75.*

*Aſſori quod deberi apparet, & non eius petitio at-
tenditur in cauſis ſummarijs, & ubi proceditur
ſola facti veritate inſpecta, num. 76. Declaretur
Paſi. Ruin. & Sard. contrarium tenentes, n. 78.*

*Sententia ferri poteſt ſuper probatis, licet in libello
non deducis, num. 77.*

*Procurator conſtituitur cum Inſtrumento in rem pro-
prium, & ſic irrevocabiliſ operatur translatione
dominii pleno iure, num. 79.*

*Clauſula ſemper debet intelligi ſecundum ſubſtantiam
materiæ contractus, in quo apponuntur, n. 80.
Contrahentes ſemper conſentur contraxiſſe iuxta le-
ges, ubi contrabunt, & cum ipſis ſe conformare.
num. 81.*

*Dominium ſemper manet pons debitoris, & credi-
tor dicitur ſolum procurator debitoris in re pigno-
ri data, ſed obligata, num. 83.*

*Claſula Pleno iure, ſeu Naturali dominio, in
mandato apoſita, verificatur in ſimplici dominio
hypotheca, id eſt poſſeſſionis ſimplicis, ad effectum
percipiendi fructus pro ſatisfactione crediti, n. 83.*

*Claſula Pleno iure plerumque non ſignificat pleni-
tudinem omnimodam reſpectu proprietatis, &
dominii, ſed reſtringitur ſecundum ſubſtantiam ma-
teriam ad ſolam poſſeſſionem, & perceptionem
fructuum, num. 84.*

*Dominium aliud eſt proprietatis, aliud hypotheca,
& uſusfructus, num. 85.*

*Claſula Conſtituta Inſtrumento alicui adiecta,
quam vim habeat, num. 86. 87. 88. Super qua
Claſula reſpondetur multis DD. num. 89. 90.
91. & 93.*

*Claſula Ponens importat dominij translationem,
num. 92.*

*Dominij translatio ſi ſit temporanea, et per modicum
temporis ſpatium, nempe ad effectum vendendi
non excluditur per ſtatutum prohibens eiſdem
translationem in Forenſem, num. 94.*

*Menoch. ad propoſitum rei ſibi ipſi contrarius, nul-
lam fidem meretur, num. 95.*

*Verba prohibitoria ſtatuti an dirigantur in alienan-
tem, ſine acquirentem, nullam conſtituat diſfe-
rentiam, num. 96.*

*Statutum prohibens acquisitionem Iurium, & aſſio-
num, non conſeſtur prohibere acquisitionem Iurium
pro perſona Subditi, & habili, ac pro conſequen-
da aſtimatione, num. 97.*

*Surdi deciſi. 30. num. 5. 6. & 35. in fin. declaratur
quomodo procedat, num. 99.*

*Dati non ſoluntur in executionem publici Inſtrumen-
ti clauſula Conſtituti muniti, niſi poſt immuſſio-
nem, vel bonorum adjudicationem à Iudice fa-
ctam, num. 100.*

*Verbum Accipere importat apprehenſionem, ſeu
translationem dominij, vel poſſeſſionis, num. 101.*

*Statutum prohibens alienationem, ac translationem
poſſeſſionis debet intelligi de apprehenſione facta,
ſecus vero quando res, vel eius poſſeſſio in Foren-
ſem realiter non peruenit, num. 102. Ampliat
num. 103.*

*Diſpoſitio qualibet regulatur à ſui ratione, & de-
claratur reſtriſtione, ac ampliatiue ſic ut ratio expo-
ſcit, num. 104.*

Petitio quid ſit, num. 105.

*Verba ſequentia ſtatuti prohibentis & petitionem, et
proteſtationem pro natiſcenda poſſeſſione, cum
agatur in parualibus, an poſſint extendi, ut com-
prehendant Iudicium præambulum ad apprehen-
ſionem poſſeſſionis, & quomodo, num. 106.*

*Rubrica regulas, & declarat totum Nigrum, nu-
mer. 107.*

*Rubrica demonſtrat, qualis fuerit intentio Nigri.
num. 108.*

*Nigrum reſtringitur, et declaratur per Rubricam, n. 109.
Bonorum*

Bonorum translatio in Forenses quando intelligatur in concreto, & non in abstracto, num. 110.

Observantia vel interpretativa legis, siue statuti omnino est attendenda, num. 111.

Observantia interpretativa, vnde dicta dicatur, non requirit spatium longi temporis, nec prescriptio, sed sufficit aliquando id fuisse observatum, n. 112.

Ampliatum num. 113. 114. 115. & 116.

Exceptiones requirentes altiorum indaginem in Iudicio Associationis, ad merita, seu in alio Iudicio reservantur, num. 117. Ampliatum num. 118.

Verbum In continenti quomodo intelligatur remissive, num. 119.

Absolute à Iuramento est necessaria, ne dùm ad effectum agendi, sed etià ad effectum excipiendi, n. 120. Index potest absolvere partes ab expressis ex causis eius animum moventibus, num. 121.

Confirmatio praesentis decisionis ponitur, num. 122.

Decisio XV.

Dom. Octavianus Fredianus de anno 1653, se constituit debitorem de notabili summa Excell. Quintilij Farsetti de Massa.

Carrariae, ac promissit, & se obligavit ad dicti debiti satisfactionem in certum tempus, & pro reddendo magis cautum ipsum Creditorem, ultra generalem omnium suorum bonorum obligationem ad favorem ipsius, & suorum heredum pro solutione praefata, tam Capitalis, quam Interestis, hypotheccavit, ac obligavit num. Pradium positum in Comuni Fornoli Lucensis Districtus, *Enogo detto alla Colombara*, cum clausula Constituti, ac etiam in casu non solutionis, d. possessionem vendendi, prout latius in Instrumento rogato per Egr. Ser Bernardinum de Barberijs die 30. Iulij 1653. Cumque dictus Octavianus solutiones, seu solutionem praefatam distulerit, fuit de praesenti Anno motum Iudicium coram Perill. D. Iudice primatum Instantiarum, prout Citationem ad dicendum quare, ac petita associatio super praedio, ut supra specialiter obligato, ad effectum se cum eius fructibus satisfaciendi de credito ascendente ad scuta 1939. 3. monetæ Lucensis. Qui D. Iudex instructo Processu, pronunciauit praefatam associationem esse concedendam iuxta petitionem factam super bonis, de quibus agitur, ad effectum vendendi in personam subditam infra annum, quo elapso, associationem praefatam nullam declaravit, prout latius in Sententia, cui &c. A qua pronuncia interposito Recursu ad Rotam, Hodie fuit dubitatum, an d. Sententia esset infirmanda, vel confirmanda: & duo ex DD. infirmandam esse dicunt: Ego autem du-

bio procul confirmandam existimavi infirmari. prae sane fundamentis.

Primo enim certum est, quod D. Farsettus Actor egit contra Magn. Octavianum Fredianum vigore publici Instrumenti cum clausulis, & cautelis optimè roborati, quod facit probationem probatam, claram, & manifestam, l. ad probationem Cod. de probat. l. pecunia Cod. de solut. Bald. in Interest in vlt. not. num. 2. Cod. de solut. Barol. in l. pr. num. 8. ff. novi oper. nunciat. Decius conf. 423. nu. 9. & 10. Decian. conf. 66. num. 58. lib. 3. *Rota apud Mantica. decif. 26. num. 1. & decif. 166. num. 12. & apud Gregor. XV. decif. 157. num. 13. & decif. 180. num. pr. & decif. 60. ac decif. 135. num. pr. par. 6. recent.* cum alijs passim; Ac ipsius vigore, & clausula Constituti in eo appositæ Associationem petijt, ipsi concessa ad effectum vendendi vti supra, & Merito, quia Mandatum de associando semper concedendum venit ei, qui clausulam Constituti, siue Praearij in Instrumento insertam habet *Afflict. decif. 326. Magon. decif. Lucens. 87. num. 15. Chartarius decif. Genue 12. w. 7. Rota apud Cencium de Censib. decif. 253. nu. 20. & decif. 58. num. 4. parte 3. & decif. 34. nu. pr. & decif. 65. num. pr. parte 6. recent.* Non quid ipsa transferat dominium, aut possessionem; sed quid praebet facultatem capiendi fructus rei ad effectum sibi satisfaciendi cum ipse de credito, de quo agitur, prout in terminis fuit dictum in *Romana Censu 26. Junij 1647. S. pr. & 2. cordum R. P. D. meo Diebio*. Quapropter d. M. Octavianus constitutus neque valebat se opponere d. D. Quintillio Conlittorario. *Rota decif. 232. num. 2. parte 2. recentior.* cum alijs per *Ridolphin. in sua Praxi iudiciaria par. 2. cap. 5. num. 34. & 35.*

Quibus de plano se ita habentibus, se offere opposita resistentia Statuti in cap. 74. libri 2. statutor. vniuers. vbi sancitur, Forenses bona immobilia in Territorio, seu Statu Lucensi acquirere non posse, imò neque iura, & actiones mobiliū, vel immobilium contra Civem Lucensem, vel alium de Territorio Lucen. emere, vel alio quocunque titulo, sine modo acquirere voluntarie inter vivos, vel per ultimam voluntatem, seu in Iudicio contentioso; & si aliquis contraxerit, idem vendens, cedens, vel alienans, quam emens, seu acquirerens, sine Cessionarius, vel is, in quem alienatio facta foret, puniatur in libris 100. & nihilominus talis venditio, seu cessio, sine acquisitio ipso iure sine nulla, & nullius valoris, ac roboris, prout latius in d. Statuto, cui &c. Ideoque cum dictus D. Quintillius Farsettus sit forensis, ipsi omnino praefatam sanctionem ob stare, fortiter consistebant DD. Informantes pro d. Mag. Octavio Frediano.

s Verum

Verum ad hoc, ut videatur quantum hac mea, seu nostra Sententia validis fulciatur fundamentis, antequam ad iuris nodos, & obiectorum enumerationem, & ad hoc usque semper servatam prefati Statuti interpretationem accedam, ne sycophantias de cantare cognoscat, premittendum putavi illam sane questionem, an prefatum Statutum in d. cap. 74. lib. 2. uti auferens Civibus liberam facultatem eis a iure concessam disponendi de rebus propriis ad eorum libitum l. in re mandata Cod. mandati, & forensibus facultatem ipsamet bona acquirendi contra text. in l. dudum de contrab. empr. dicatur principaliter odium continere, & secundario publicam utilitatem, vel e contrario.

In qua questione maxima existit *Disputatio*. Controuersia, nempe, quod prefatum Statutum, tanquam ob publicam utilitatem principaliter inductum, ea scilicet intentione, ut Cives possidentes immobilia a onera grauari possent, & eorum exatio facilius redderetur, favore omnino dicatur ad notata per Ripam in l. filii & familiae, §. diui, ff. de legatis pr. num. 79. 80. & 108. & responso 2. num. 11. Castrensis, conf. 342. col. 2. Alex. conf. 116. num. 7. & 8. lib. 6. & lib. 5. conf. 41. num. 11. Riminald. iur. conf. 28. nu. 13. lib. pr. Phauce, in suo conf. post vrb. de inuentario num. 27. Capbal. conf. 53. num. 8. & conf. 245. num. 38. Hondedus conf. 6. num. 31. lib. 2. Surd. conf. 276. num. 9. lib. 2. & conf. 353. num. 54. lib. 4. Remus. conf. 509. num. 11. 12. & 13. Alba conf. 218. nu. 5. & 8. Cornus. conf. 78. num. 3. & 4. Mazzolas conf. 59. num. 5. in fine, & num. 6. lib. pr. Calcanes conf. 126. n. 4. *Petra de fideicom. qu. 5. num. 69.* Er hoc ideo in illius interpretatione latam, imò laxissimam extensionem faciendam firmant *Decius confil. 661. num. 2. Soccin. Iur. conf. 19. nu. 6. in prim. surr. conf. 281. nu. 4. in 5. Roman. conf. 210.* Quod procedere etiam dicunt dato, quod statutum penam contineret iuxta *Glos. & Dd. in l. si constanter, ff. solus. matrim. Alex. iur. pr. nu. 59. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdic. Riminald. Iur. conf. 354. num. 16.* & assignant rationem: Nam quoties militat favor Reipublice neque sit extensio statuti odiosi, sicut inamoralis, *Marsil. conf. 85. num. 15.* & in totum dicatur favorabile Abbas in cap. non dubium num. 3. de sententia excom. *Rota Romana decif. 240. num. 11. & decif. 475. num. 6. parte pr. in nouiss. Cravet. conf. 118. numer. 10.* Maxime accedentibus verbis vniuersalibus, puta *Quocunque titulo, vel modo, quia tunc comprehendit, etiam si fiat dissimilia, vel maiora, nec patitur restrictioem vllam, siue limitationem l. si qu. conf. 147. nu. 3. lib. 4. Cravet. conf. 294.*

num. 2. Alex. conf. 155. num. 3. lib. 2. *Peregrinus de fideicom. artic. 14. nu. 4. Rip. conf. 98. num. 11. vol. 2.*

- 9 Tamèn indubitata, & roborata est opinio, quod prefatum Statutum dicatur principaliter odiosum, ac odium continere, quamuis secundario publicam utilitatem concernere videatur, ad tractata per Ripam de iure naturali gens. & ciuili respons. 4. num. 4. Capbal. conf. 13. n. 4. & conf. lib. num. 6. & conf. 576. num. 23. Fulgosius conf. 215. num. 3. Cornus. conf. 111. num. 4. lib. 3. Cuman. conf. 85. num. pr. & conf. 215. n. 3. Soccin. Sen. conf. 81. num. 13. vol. 3. Berous conf. 173. num. 35. & 36. lib. pr. Menoch. conf. 165. num. 5. Hondedus conf. 13. num. 16. 17. et 22. lib. 2. Decian. conf. sen. responso 71. num. pr. lib. 5. qui testatur de communi *Bertazzol. conf. ciuili 55. num. 20. Claudius ad Bertazz. d. conf. 399. versic. sane est illud certum, Caballus confil. 149. num. 2. & 3. lib. pr. Surd. conf. 48. n. 9. & conf. 461. n. 19. versic. Nec mouetur. Angelus conf. 2. in fine. Peregrin. confil. 19. num. 10. 11. & 12. vol. 3. Ruinus conf. 24. num. 6. lib. 3. Riminald. Sen. conf. 244. num. 4. Barbatus conf. 43. nu. 9. lib. pr. Riminald. Junior. conf. 301. num. 66. & 640. num. 6. Laderch. conf. 39. num. 10. & 11. & conf. 64. num. 2. Hondedus conf. 8. num. 50. & 53. & 58. lib. pr. Eugen. conf. 9. num. 39. et 40. Torress. conf. 7. num. 22. & 23. lib. pr. Thobias Nonius conf. 10. num. 18. Cardinal. Alben. conf. 20. num. 20. Tiriquelli de retract. signager. in praes. num. 38. & 60. Gratian. disp. forens. cap. 295. num. 40. 43. lib. 2. Surd. decif. 9. n. 16. versic. Non etiam. *Athaus de decif. Ferrarius. 65. num. 5. Rota Rom. decif. 64. nu. 4. part. 2. diuers. nostra Rota apud Cornazzan. in terminis prefati statuti decif. 10. numer. 14. notissime D. Latus Altogradus in iisdem terminis conf. 3. num. 38. et 39. lib. pr. qui infirmos allegat D. Hieronymus Palma conf. 63. num. 43. Redenafch. conf. pr. 2. num. pr. cum seqq. vbi latè hac omnia comprobatur, & fundat plenè de more talia statuta esse odiosa, licet secundario fauorabilia dicat; Ideoque strictè intelligenda, ut sub num. 19.**
- 10 Proindeque vel odiosum, & penale aliquam extensionem non patitur; Imò dato statutum mentionatum esset fauorabile, nihilominus cum sit iuris correctorium, & tollat liberam facultatem, quam quilibet habet disponendi de rebus suis iuxta text. in d. l. in re mandata Cod. mandati, in quo disponitur; quod vniuersisque est moderator, & arbiter rerum suarum, ac etiam contra textum in l. dudum Cod. de contrab. empr. vbi cuiuslibet, etiam forensi, & extero res quilibet vendi potest tanquam contra ius Civile, Canonicum, & Diuinum ad tractata per Barbatiam dila. conf. 43. col. 9. & seq. omnino

- omnino restringendum, in puncto Soccin. conf. 81. num. 13. volum. 3. *Capbal. conf. 13. num. 4. Claud. ad Bertazzolum cit. conf. 399. vers. Et in hac re*; Ac etiam nullo modo extendendum ad casus improprios, & non expressos; *Alex. conf. 207. num. 18. lib. 6. Riminald. Junior conf. 501. num. 78. Hondedeus conf. 13. num. 21. lib. 2. Castrenf. conf. 89. num. pr. lib. 2. Maluasia conf. 93. num. 53. in terminis Allogradus curato conf. 3. num. 39. in fine lib. pr. cum alijs fulsissimè citatis per D. Hieronymum Palmam conf. 63. n. 45. Ioseph Ludovicus decif. Persf. 85. num. 11. lib. 2. Cornazzan. decif. Rosa nostra 10. n. 14. 15. et 31.*
- 12 Ità quòd tantum operari debet, quantum specialitèr, & verbis expressis disponit, & non plus, *Alex. conf. 173. col. 2. num. 5. Nec extensionem aliquam patitur etiam ex maiestate rationis secundum communem D.D. opinionem, de qua testatur Iason. conf. 164. u. pr. lib. 4. Natta conf. 52. num. 8. Caball. conf. 16. num. 21. qui sub num. 22. Fundat, quòd tale Statutum semper intelligendum, & interpretandum sit, nè à Sapientibus possit redargui, nequè reprehendi, l. saluus Aristot. ff. de legatis præstandis, l. Claudius felix, ff. qui potiores in pignore habeantur, Roland. conf. 72. num. 43. lib. 3. Cabbal. conf. 765. num. 35. Rosa decif. 708. n. 5. part. pr. diuersor. & in dubio semper est retinendus illè intellectus, per quem reuertimur ad lus commune, *Glofa in cap. statutum verbo numerandum de præbendis in 6. Felin. in cap. cum accessissent num. 5. de constitutionib. Surd. decif. 372. num. 34. Rosa Rom. apud Clem. Merlinum**
- 15 *decif. 564. num. 14. & 15. Vnde, ut dictum est, tanquam auferens contra lus naturale liberam facultatem de rebus suis disponendi, nil refert utilitas illa Ciniu, & incolarum, ità vt possit dici publica principalitèr, sed tantum, secundariò ad doctrinam Bartoli l. pr. §. huius studij in 2. oppositione, ff. de iust. & iure, Capbal. conf. 13. num. 4. & conf. 161. num. 6. & 7. idem Bartol. in l. pr. in 4. opposit. versic. Exemplum, ff. soluto matrim. Caballus cit. conf. 16. n. 26. lib. 2.*
- 16 Ideoque ex his emanat promissa conclusio, quòd quando in Statutis Ratio publicæ utilitatis non est specialitèr expressa, tunc primariò semper Statutum dicatur odiosum, licet secundariò fauorem publicum concernat, & ità debet intelligi opinio omnium D.D. pro contraria adductorum, vt in puncto fundant *Alba conf. 218. num. 5. cum alijs, Natta conf. 52. num. 9. idem Caball. conf. 16. num. 27. Cornazzan. d. decif. 10. num. 14. & 15. plenè Allogradus conf. 3. num. 39. in fine lib. pr. Thomaf. in sua Decade tract. 2. cap. 34. num. 928.*
- 17 Et ex his inferebatur, quòd quòd statutum tendit principalitèr contra priuatam utilita-

tem, licet secundariò publicæ utilitati faueat, Instrumentum Iuramento firmatur, non obstante statuto prohibitio *Valquius de success. cred. part. pr. lib. 3. §. 26. limitat. 32. num. 28. versic. Stat ergo, Conuerru. in Prælatij super rubrica de passis lib. 6. par. 2. §. pr. num. 5. Facbin. controuerfium iuris lib. 3. cap. 83. versic.*

18 *Respondet in fine*; Et ratio est, quid statutum prælatum non extenditur ad casum, & dispositionem Iuratam ex defectu potestatis, *Rosa apud Seraphin. decif. 746. nu. 6. & eodem Pania decif. 741. num. 12. in puncto Becceus conf. 100. num. 11. Gratian. discept. for. cap. 490. num. 6. & seqq. & num. 16. & fuit latissimè firmatum in illa Regien. Bonor. 23. February 1646. coram Eminenssimo Cardinali Corrado, S. Alter autem defessus in impress. post Censaliu ad Peregrin. decif. 24. d. num. 33. vbi latè.*

19 Secundò inferitur, quòd quòd agit actioe personali, quæ habet annexam hypothecam cum clausula Constituti, prout fuit actum in casu nostro, actio præstata dicitur mixta, & cõsequenter per generalem statuti dispositionem non tollitur, nè comprehenditur ex doctrina Baldi in authentica eò decursum Cod. de donationibus ante nups. Bartol. & D.D. in l. certi conditio S. quoniam nummos, ff. si certum petat. Aretinus in l. si ità scriptum in principio, ff. de liberis, & posthum. *Alex. conf. 24. num. 44. es conf. 116. nu. 9. vol. 2. Soccin. Senior. conf. 246. nu. 3. vers. Tertiò confirmo lib. 2. Gabriel. conf. 5. num. 33. lib. 2. in puncto D. Lalius Allogradus*

20 *conf. 31. numer. 30. vbi sub num. 31. Firmat, quòd quando alienatio perficitur à Ciue in forensem, dicitur Casus mixtus, ratione cuius mixture sustinetur alienatio, etiam facta in forensem, in puncto Crocus in l. filius familiaris S. Dini. num. 78. ff. de legatis pr. Iason. conf. 122. num. 4. Vnde per socium lib. 4. Plotus d. conf. 19. num. 121. per text. in l. si bis qui duos ff. de liber. legat. vbi Bartol. & Alex. Peregrin. consil. 120. num. 6. lib. 5. Carpen. ad statut. Mediolan. Noua Confus. in cap. Collegij nu. 60. idem Allogradus conf. 7. num. 38. lib. 1. Turresius conf. 17. lib. 2.*

21 *Thom. tract. 2. d. cap. 34. num. 875. Maxime quòd inclusio mixti est odiosa, & exorbitans à lure communi, quid tunc etiam ex identitate rationis extensio minimè perficitur, vt in terminis fundat Merlinus Pignatell. controuerf. forens. tom. pr. cap. 47. d. num. 8. & 9. mixtificet idem D. Allogradus conf. 18. num. 61. 62. et 63. lib. 2. Brunorus à Sole in compend. variar. resolut. in verbo mixta, pagina mihi 137. & ità in terminis fuit firmatum per Rotam in Matinen. dotis 15. Nouembri 1641. coram bon. mem. Cardinali Pauzirolo impressa post Merlinum de pignorib. d. c. 51. d. num. 7. & 8.*

12 Quibus tantum pro mei animi alacritate, premiffis pro vera nostri statuti intelligentia, aliam questionem ad terminationem caufæ perutilem, & necessariam percurrere existimaui, nempe, an prohibita alienatione, dicatur prohibita etiam hypotheca licet generalis, in qua fauè quæstione addunt pro, & contra, nonnulli magni nominis DD. Alij enim assertentes (attento præfato statuto) benè hypothecam, licet generalem comprehendit, ex quo præfertur acquisitionem iurum super re immobili *Felux. in cap. final. de accusat. num. 4.* & in puncto super eodem statuto cõsulerunt *Marzollas conf. 39. per tot. Phannecius in suo conf. impress. post traç. de inuentario, & dixit lafon. in l. finali. num. 82. vers. Tamen quantum Cod. de iure emphyteutico per text. expressum in l. finali Cod. de reb. alien. nou alienan. Rpo in l. obligatione generali n. 4. ff. de pignorb. Thomas. traç. 2. cap. 24. de incapacibus nu. 767. Rota Roman. decis. 74. post Cenc. de Cens. num. 1. & 2.*

13 Alij autem distinctionis fõdere ipsam resoluerent conatur, scilicet, quod aut agitur de hypotheca generali, aut de speciali; si de generali, cuius acquisitio cum sit ius ad rem, & eam debilius afficiat, non comprehenditur sub præfata dispositione statutaria latissimò *Altogradus d. conf. 3. n. 2. 26. 27. 33. 34. et 40.*

24 in fine. Aut verò agitur de hypotheca speciali, & tunc cum contrahat ius in re, & quidè intrinsecum, sub alienationis verbo omninò comprehenditur, in terminis Speell. decis. fori Ecclesiast. 74. num. 1. & 2. par. pr. & magis, & fortius operatur, quàm hypotheca generalis *Surd. conf. 33 r. num. 26. Antica de sacris lib. 1. tit. 2. sub nu. 12. Fontanella de pãssis nuperalibus claus. 7. Glos. 2. par. 9. num. 30. Negusant. de pignorb. part. 2. princip. nu. 3. vers. Et ratio est. Gatus de credito cap. 4. quasi. 5. num. 207. et 208. Merlin. de pignor. lib. 1. tit. 2. quasi. 1 r. num. 10. Ac ideo comprehendatur sub illis verbis statuti, scilicet iura, & actiones mobi-*

15 lium, & immobilium; Cum ille genitius mobilium, & immobilium ostendat quoddam ius in re ad text. in l. 2. §. in locum, ff. de religiof. & sumptib. funerum, Bald. conf. 205. lib. 3. nu. 2. vers. Secundo præmitto in princip. D. Altogradus

26 dict. conf. 3. num. 26. Qui constituit differentiam inter ius rei, ius in re, & ius ad rem, ita ut ius in re specialem hypothecam præferat, & sub statuto comprehendatur; ius verò ad rem, generalem tantum, & sic non comprehenditur tanquàm longè debilius ex glos. in l. si ius qui in rem in princ. ff. de iurei. Rodoan. de reb. Eccles. non alienand. pag. 9. num. 16. Berons in cap. Nulli de reb. Ecclesie non alienand. num. 10. & nu. 13. in fine. Negusant. de pignorb. 2. mem-

27 bro 2. partis num. 28. in fine. Vbi dicit, quòd pignorans, vel hypothecans non alienat, nec ius in alium transfert, dum pignus remanet in bonis debitoris, l. pignus Cod. de pignorat. affluat. Negusant. Iun. in sua Sylva Responfor. quasi. 4 r. 2. num. 14. idem Altograd. ibidem num. 27.

13 Licet sit benè vetum, quòd statutum præfatum minime etiam vendicit sibi locum in hypotheca speciali, ex quo hypotheca specialis non habet vim transferendi dominium, sed solam, & nudam possessionem, seu detentionem, ut plenè fundat D. Hieronymus Palma. conf. 63. d. nu. 57. & seqq. in terminis Claudius ad Berzozzol. confil. 399. versic. Secundo idem arbitror. Plotus conf. 19. num. 20. vers. Sextò.

29 Proir minime dictum Statutum habet locum, quando alienatio à Laico in Clericum forensem fuit facta, in puncto Abb. in cap. ad nobis num. 5. de sentent. excomm. in 6. 10. Andr. in cap. fin. num. 1. versic. Pidi dubitari de Immunit. Eccles. lib. 6. Felin. in cap. Ecclesia 5. Maria de Constitut. Vbi etiam Dec. 247. Geminian. in d. cap. fin. de Immunit. Eccles. num. 4. in 6. 1af. in l. filius familias §. Dni in l. de iur. num. 72. & in 2. num. 107. Vbi etiam Crocus num. 80. & Loaz. num. 157. & Soccin. Iun. numer. 166. versic. Circa 2. & Rip. num. 81. vers. 2. conclusio, ff. de legat. 1. Alex. conf. 211. numer. 3. lib. 2. Rimin. Iun. conf. 15. num. 85. & seqq. Hõded. conf. 3. nu. 22. vbi infinitos allegat, Surd. conf. 1. num. 34. lib. 1. Boer. dec. 75. Viuius opinione 955. num. 2. & seqq. Quibus omnibus reportatis nouissimò sic iurata Vermigliol. conf. Crimin. 96. num. 7.

Attamen, ut meam proferre videat sententiam, vera, & communis est opinio in terminis præfati statuti cõtrà Marzollam, & Phannecium, ut Forensis possessionem bonorum per hypothecarium auocare possit ad effectum, vt ex eorum fructibus possit sibi de dicto eius credito satisfieri, ex eo quòd licet forensibus interdicitur sic acquisitio bonorum stabilitum in Teritorio Lucensi, vt cautum legitur in dicto statuto sub cap. 74. lib. 2. Tamen tale statutum eam semper habuit interpretationem, vt non intelligatur vetare forensibus, quò minus possint per hypothecariam, aut saluianum interdicitum auocare sibi possessionem bonorum immobilium, ad effectum ea detinendi iure pignoris, & hypothecæ, donec, & quousquè ex fructibus de eorum credito sibi satisfiant, prout voluerunt lafon. in l. fin. num. 82. Cod. de iure emphyteutico. Plotus conf. 19. n. 20. Rimin. Iun. conf. 765. num. 4. & seq. Burfatus. conf. 37. per tot. lib. 2. Turrit. eod. conf. 17. lib. 2.

31 & in specie dictum consilium Marzoll. & sequacium reprobant Claudius ad Berzozzol. d. confil.

- 42 Fuit enim responsum, quòd si verè percipiatur natura verborum dicti statuti, ipsum tantum interdicere videtur alienationem illà, per quam transfertur dominium, non autem illam, per quam dominium non transfertur, ut egregiè declarat. *Cephalus conf. 53. num. 13. 17. 18. & 19. Claudius ad Berrazzol. consil. 399. versic. 2. idem arbitrer. Carpan. ad Statut. Mediolani in cap. collegij num. 29. Cornazzan. decis. 10. nu. 11. vers. Item, & debes intelligi, et n. 21. D. Lalius Alsegradus dicta. consil. 3. numer. 35.*
- 43 Et alienatio tunc propriè fieri dicitur, quando quis abdicat à se rem aliquam, in alium transferendo, ut observat Soccin. iun. conf. 212. n. 7. & 15. vol. pr. & conf. 97. num. 54. cum seqq. et num. 59. vol. 2. & conf. 163. num. 18. eod. vol. & probat text. m. l. ex hoc edito g. s. alienare. ff. de alienat. iudicij m. l. eand. cau. fall. Magovius decis. Florent. 91. num. 9. per text. m. l. alienationis verbum ff. de verbor. signif. & decis. 92. n. 6. Tyraquell. de retract. conventionali §. 2. glo. pr.
- 44 & unica num. 7. & num. 9. Vbi quòd tunc alienatio propriè dicitur, quando dominium plene, & irrevocabiliter est alienatum, *Salgad. labyrinth. Creditor. parte 3. cap. 3. num. 79. & est doctrina statuti in l. voluntas Cod. de fideicom.*
- 45 Angel. in l. Benignus. ff. de legatis; Et sic dictū statutum de verà dominij translatione, non autem de ea, per quam nuda possessio avocatur, intelligendum fit. *Ambrusius de Opigo in verpet. l. filius familias §. divi n. 60. ff. de legat. pr. & ibi Federic. Zuerer. num. 750. qui testatur de*
- 46 communij; Maxime eam præsumitur statutum antecedentè expresserit titulum, & modum, habilem ad translationem dominij, dom. per antea prohibuerat emptionem, & venditionem, per quam dominium transfertur. *f. vendit. a. & S. seq. Insti. de rerum divisione, ac deinde subiunxit illa verba, vel alio quocunque titulo, siue modo, dicta enim verba veniunt intelligenda de titulo, siue modo simili, non*
- 47 obitate vniuersalitate verborum; Nam licet d. dictio Alius, sit inacta dictioni vniuersali quocunque modo; Nihilominus implicet titulum, ac modos similes, eiusdemque qualitatis, & nature, ac prius sunt expressi in pond. *Oltradus conf. 297. num. 5. Calderinus v. l. ius finis de arbitris, Felin. in cap. sedes vers. Clausula generalis de re scriptis, Iason. in l. quicunque num. 3. Cod. qui admittit vbi Decius punqualiter num. 1. vers. Sed etiam; Soccin. Sen. consil. 287. num. 2. vers. Item ex eo, & vers. Nec in materia; & conf. 104. lib. 3. Roman. conf. 42. nu. 5. vers. Vel aliam, Obseruat ad Berrazzol. ex aduerso citatum idem firmat conf. 18. num. 22. & in diuiduo dictū statuti in illis verbis; Quocunque titulo, siue modo, *Rup. conf. 116. num. 17. lib. 2. Capital.**
- 48 *confil. 13. numer. 11. 12. 13. & 14. Ita quod Alienationis verbum vel genericum, quando est positum inter suas species, ab illis semper restringatur, & iuxta illarum sonum de sola alienatione dominij translatione intelligatur. Cruellus decis. Bolona 122. num. 48. vers. Adde quod quando Genus ponitur inter suas species, ab illis semper restringitur, iuxta text. in l. finali §. dulcia. ff. de tritic. vino, & oleo legat. vbi glo. verbo ex collatione, Cornens conf. 96. num. 3. versic. Et maxime vol. pr. Soccin. iun. conf. 111. num. 14. & 15. vol. pr. Surdus conf. 77. num. 24. Burfatt. conf. 243. num. 11. lib. 3. Simius consil. 122. ante num. 9. & num. 32. & 33. lib. 2. Capital. conf.*
- 49 *549. num. 114. lib. 4. vbi num. 116. ait, quòd licet verba vniuersalia, siue generalia videantur apta omnia comprehendere, non possunt tamen per species specificatas ampliari, quàm sint, sed bene restringi, vt post multos, quos allegat, fundat nouissimè D. Franciscus Rodenase. conf. 44. lib. 1. numer. 18. qui meminit de verbo quocunque modo, seu aliquo modo, & similibus, quæ, licet generalia, esse intelligenda, secundum præmissam formam, ita vt dictum verbum alienare, licet verbis vniuersalibus conceptum in nostro statuto positum, restringatur à verbo precedenti vendere, quod sicuti actum inter viuos, & dominij translationem importat, ita etiam facit, vt sequens verbum Alienare, de eodem actu intelligatur idem Franciscus Rodenase. chaternat. cumulando à simili DD. citato conf. 44. num. 7. materiam profequitur.*
- 50 *Quæ omnia multò magis procedunt in statuto iuris communis correctorio, & restringibili, quia tunc prohibitio alienationis, vel valde odiosa, & exorbitans, dato sit verbis vniuersalibus, & geminatis concepta, semper restringenda, ita R. iun. citat. conf. 116. sub num. 17. lib. 2. Surdus d. conf. 77. sub num. 25. Odd. de prohib. alienation. quæst. 17. num. 65. Ojafchus decis. 50. num. 11. Marta voto 222. n. 30. Monach. decis. Florent. 40. num. 30. Fontanella de pallis nuptialib. tom. pr. claus. 4. glo. 14. n. 88.*
- 51 *latissimè Alsegradus dicto conf. 3. numer. 39. Vbi dicit, quòd sumus in statuto principalitèr odioso, & stricte intelligendo, Capital. conf. 149. num. 2. lib. pr. & conf. 16. nu. 26. lib. 2. Eugen. conf. 9. num. 39. & 40. Cornazzan. dicta decis. 10. num. 14. Barbata conf. 43. col. 9. & seq. Franciscus Rodenase. d. conf. 44. numer. 25. Gerius Spino conf. 93. sub num. 22. Soccin. conf. 81. num. 13. vol. 3. cum alijs citatis in principio decisionis §. tamen indubitata, &c.*
- 52 *Ex ratione cum nullum sit tam vniuersale verbum, quantum ius geminatum, quod non recipiat restrictionem ex consideratione debitarum*

tarum circumstantiarum, *Oldrad. consil.* 147. num. 7. & *consil.* 168, num. 1. *Neurx. consil.* 60. num. 1. 3. *videm. Barfart. consil.* 157. num. 28. cum *seqq. lib. 3. latissime Fufar. de subfist. quafi.* 712. num. 19. & 49. *Ord. de probis. alienat. qu.* 17. *artis. vicim. num.* 122. *Menoch. consil.* 1081. nu. 12. lib. 11. *Francisc. Rodericus. consil.* 44. n. 10. 54. Imò dato, quòd eilemus in statu laicabili, prout verè non sumus, dùm est iuris communis eorreforium, & tollit liberam facultatem, quam quis habet, disponendi de rebus suis, ut fuprà fuit dictum, nullo modo extendendum venit ad casus improprios, & non, expressos *Alex. consil.* 207. num. 28. lib. 6. *Riminald. iur. consil.* 501. num. 78. *Honded. consil.* 13. num. 21. lib. 2.

55 Minimè etiam obflare vifum fuit illud, quod dicebatur; Nimium, ut si conftituitur hypotheca, siue generalis, siue specialis super bonis æquivalentibus summæ debite, pro qua fuit contracta obligatio, ita ut cesset spes luitonis; tunc enim talis hypotheca conftituitur propriè alienatio à statuto prohibita, cù forenfis ea, ut propria retineat, ad tradita in puncto per feribentes in l. fuali *Cod. de rebus alienis non alienand. Albericus num.* 2. *ibidem Salycet. n.* 2. *Bald. in cap. pr. §. aut si luellario numer.* 45. *tit. quib. mod. feud. amitt. Bart. in leg. qui habebat 99. num. 2. ff. de legat. 3. & ibi Alex. in addis. lit. B. Baldus consil.* 218. num. 2. lib. pr. *Phanuc. in dict. Responfo post tract. de iurent. Merlin. de pig. d. lib. 2. tit. pr. quafi. 42. num. 37. et lib. 2. tit. 4. quafi. 105. nu. 4. Cornazzan. decif. Lucan. 10. num. 18. Alegradus d. consil. 3. num. 11. 12. & 13. ac 34. Sperell. decif. fori Ecclesiast. 74. num. 1. 2. 13. & 14. part. pr. Cumque ex depositionibus testium in præfenti iudicio examinationum appareat bona, super quibus fuit petita aduocatio, esse communis valoris, & pretij licet, 2000. & non plus, prout secundus Testis super pr. artic. in processu fol. 5. Tertius fol. 18.*

56 Qui Testes cum eorum dictum in quantitate, & valore fructuum, qui percipi possunt, & percipiuntur fundent, prout secundus eodem processu fol. 7. super 7. arti. Tertius fol. 19. à terg. Quartus fol. 25. à terg. eorum fides haud controuertè valeat, *Vinius decif.* 70. num. 3. lib. pr. *Rota Romana decif.* 100. num. pr. par. 4. recent. *Buratt. decif.* 797. num. 3. & apud *Merlin. decif.* 159. num. 6. & *decif.* 538. num. 8. apud *Cauerlium decif.* 361. num. 2. *Riccius decif.* Cur. *Archiepiscopi Neap.* 7. num. pr. par. 4. per text. in l. si quis 16. *Cod. resermd. vendit. l. si fund. 92. ff. de legat. pr. Zuccary decif.* 29. num. pr. Neque, præfata bona esse fufficientia, quòd cum fructibus eorum, possit folui non solum pars Capitalis, sed neque possit satisfieri annuum inter-

resse dicti Crediti, saltèm pro medietate, ut dicunt secundus Testis super 6. arti. & 8. Tertius fol. 20. Quartus fol. 28. Sextus fol. 36. à terg.

57 Sequitur ergò, quòd dùm cessat spes luitonis, Contractus ipse ab initio fuit infectus, ex quo per huiusmodi hypothecam pro tanta summa fuit inducitur vera alienatio contrà formam dicti statuti prohibentis acquisitionem, seu Domini translationem in forenfes, in puncto *Rot. Romana in Rom. fideicommissi* 15. Aprilis 1652. coram R. P. D. Cerro S. conclusio autem.

58 Fuit itaq. Responsum, motiuum non obflare, attenta declaratione pendente iudicio facta per D. Farfettum Auctorem, se velle associationem ad effectum vendendi in personam subditam iuxta pactum expressum in Instrumeto appositum, quo attente etiam si bona, super quibus petebatur Associatio, essent obligata pro tanta summa, pro qua cessaret spes luitonis, & per consequens induceretur vera acquisitio, ac etiam vera alienatio; Nihilominus cùm petita associatio petetur in executionem stipulatæ conventionis, non ad effectum, ut dictus D. Farfettus eadem bona penitus irreuocabilitè retineret, sed tantummodo ad effectum eadem vendendi, & pretium exinde retrahendum cõsequendi in satisfactionem sui Crediti, huiusmodi acquisitio, tanquam momentanea, non attenditur vel destinata in personam subditam, & sic effectus acquisitionis consideratur in puncto *Salpi. in l. ca. leges sub nu. 19. Cod. de conditionib. ob causam. Felix in cap. in praesentia nu. 51. de probat. Geminus. consil.* 40. num. pr. *Cuman. consil.* 52. num. pr. & *consil.* 169. num. pr. *Falgosius consil.* 103. in princ. *Calcanesius consil.* 126. num. 5. *Decius consil.* 559. num. 3. & 9. *Curs. luv. consil.* 105. num. 5. *Alba consil.* 218. num. 14. *Petrus Caballus consil.* decifus

59-16. num. 17. lib. 2. Et idèd petita Associatio dicto D. Farfetto minimè valebat denegari, ad hoc, ut ipsa possessione adeptæ, posset in personam subditam, & capacem alienare, ut probant 7. bonæ. d. cap. 22. num. 824. & 889. *Plotus consil.* 19. num. 53. & num. 87. *Opazo sub filius families §. dunt num.* 62. in quinta limitatione, ff. de legat. pr. *Merlin. de pignor. d. quafi. 2. num.* 55. & *meius nu.* 64. *Cornazzan. decif.* Lucan. 10. num. 13. Vbi subdit rationem, quod prohibitus rem acquirere, non est prohibitus neq. incapax estimationis, & pretij *Alegradus 61. toties citatus consil.* 3. num. 44. & *seqq.* Quinque terminis, & indistinctè præfati statuti fundari vò, obflante prohibitionem posse forenfes acquirere bona, & iura super ipsis, eorumq. donationem nancifci, non ad effectum reuocandi, sed vendendi subdito, & pretium consequendi ita DD. omnes in l. filius families. §. si quod alieno ff. de

ff. de legat. pr. Alex. conf. 88. numer. pr. lib. 2.
 Decius conf. 559. numer. 4. Curtius sen. conf. 27.
 num. 40. & 41. Ruin. conf. 139. num. 24. lib. 5.
 Clarus qui de communi testatur s. finali qu. 82.
 num. 5. Simon de Pratis de interpretatione vlti-
 marum voluntatum lib. 9. tit. 9. Plotus d. conf. 19.
 numer. 64. & 81. Menochi de præsump. lib. 4.
 præsumpt. 120. num. 6. eum seqq. Claudius ad
 Bertazzolum consil. 399. ubi hæc formalia
 profert verba, *stante præfato statuto alienatio-
 nes prohibente in forenses, tenere obligatio-
 nes, quando Creditor non intendit acquirere bona
 immobilia ad finem ea sciendi, sed vendendi, &
 alienandi subditis, & capacibus; nam tunc talis
 acquisitio vi momentanea, de qua statum non
 videtur intelligere, prohibita non dicitur, prout
 in terminis sic ratiocinatur in vers. Secundo item
 arbitror, & vers. Licet ex statuto, in puncto
 Zalus Altagradus d. conf. 3. num. 46. Hierony-
 mus Palma conf. 63. num. 62. vers. Nam respon-
 detur, Cornetzan. dec. 10. num. 13. qui testatur
 62 de communi; Itaque quod præfatum statutum
 vendit sibi locum, siue respiciat personam
 Alienantis, siue Acquirentis, Alex. in l. idem Iu-
 lianus S. constat. ff. de legat. prim. numer. 14.
 63 Inquiens, quod ista est veritas, & communis
 opinio, & quod statutum præfatum, non resi-
 stit quoad acquisitionem pretij Glas, in cap. pr.
 de Religiosis domibus in 6. Ea ratione, quia
 64 prohibitus rem acquirere est semper capax
 pretij, & estimationis ipsius rei ex doctrina
 Bartol. in l. idem Iulianus S. finali n. 3. in l. filius
 familiaris S. si quid alicui, ff. de legat. pr. Marfilus
 singulari 132. latè Marcambrunus cõl. 90. d. n. 26.
 65 cum seqq. Quapropter conclusio solida remanet,
 quod acquisitio facta ad effectum in subdi-
 tum transferendi, tanquam momentanea,
 non subiacet dispositioni statuti prohibentis
 alienationem in forenses Thomas d. cap. 24.
 num. 891. qui testatur de communi, Plotus d.
 conf. 19. num. 64. & P.D. omnes supra citat. & in
 terminis Associationis Marcambrunus ab Au-
 guillis d. conf. 90. num. 126. & quæ ad finem, qui
 66 notabilia inferit; Et quod forensis non obli-
 gatus statuto valeat retinere rem stabilem per ap-
 tum, & postea vendere subdito & sibi pretium
 retinere, in puncto Alex. consil. 120. numer. 4.
 lib. 1. Jo. Baptista Ciarlin. contr. lib. 1. cap. 78.
 num. 33. & 35. ubi ob id non obstat, quod
 Neque obstat, si dicatur, quod d. D. Far-
 settus non potuerit variare petitionem, & as-
 sociationem petere ad effectum vendendi in
 personam subditam in calculo ferendæ sen-
 tentiæ.
 Nam fuit responsum, quod in facto non
 subdit, dum in fine citationis transmissæ D.
 Octavio Frediano ad dicendum quare &c.*

subiunguntur infra scripta verba: Et aliorum
 paſſorum exequutorum in allegato Instrumento
 positorum, & pro tunc ad videndum dictum In-
 strumentum produci; Vnde negari non potest
 in d. Citatione expresse contineri prædictam
 facultatem vendendi resistentem ex illis verbis;
 & aliorum paſſorum, sed etiam vigore tacite
 relationis factæ ad præfatum Instrumentum,
 vigore cuius fuit actum, & in quo pactum,
 quod fuit declaratum, stat expresse extensum;
 67 Vnde intrat regula, quod relatum est in re-
 lente cum omnibus suis qualitatibus, Rota de-
 cif. 432. numer. 6. parte 4. tom. 2. recentior.
 68 Et est, ac si de singulis partibus, & capitibus
 contentis in Relato facta fuisset specialis men-
 tio, ad tradita per Gratian. discip. foren. cap.
 571. num. 43. & 44. Buratt. decif. 61. num. 6.
 69 Quod eo fortius mihi vim facit, ex quo in
 secunda comparitione primæ Instantiæ parte
 petente præfatum Instrumentum fuit produ-
 ctum, ac eidem parti copia tradita: Vnde
 poterat deducere omnes exceptiones, si quas
 habebat contra omnia ea, quæ ex ipso Instru-
 mento resultabant, ad tradita in puncto per Rot.
 in Romana Pinea 24. Maij 1651. coram R. P.
 D. meo Cello, S. quia præter. Maxime quia d.
 declaratio ad effectum vendendi, quando non
 esset facta, prout fuit facta, ipsa potuisset fieri
 70 in secunda instantia; Cum omnium in prima
 instantia, possit suppleri in appellacione per
 71 text. in l. per hanc Cod. de appellacione. Ideo-
 cum exceptio præfata hodie tantum ad dicto d.
 Octavio fuerit in Rota proposita, licitum fuit
 d. D. Farsetto Aſtori d. Instrumenti paſſum
 antea in prima instantia declaratum, denuo
 declarare, & deducere, ac pro illius executio-
 ne insistere ad elidendam eiusdem D. Octavij
 replicacionem, ut firmavit Rota post Pacificum
 de Salviato dec. 186. numer. 12. & 11. & apud
 Canalicium decif. 173. numer. 2. cum alijs per
 Addent. ad Gregor. decif. 272. in fin. vers. Sicut
 etiam, & per Addent. ad Buratt. dec. 231. n. 9.
 & in terminis ita fuit dictum in Romana Pec-
 niaria 27. Maij 1651. coram R. P. D. Cello, S.
 72 nec obſtare. Itaque d. declaratio cum fuerit
 facta pro exercendo paſſum resistentem ex ven-
 tre Instrumenti, ipsa nihil novi operatur, sed
 quandoquæque fieri poterat, ut in terminis
 73 tradit Menoch. consil. 763. numer. 20. Imò per
 Rotam denuo decretum valebat, prout ferè in istis
 terminis Soccin. l. un. conf. 67. numer. 15. vers. Et
 Tertio idem lib. 3. cum alijs per d. Rot. in alleg.
 Rom. Pecuniaria 27. Maij 1651. S. verum domi-
 ni coram R. P. D. Cello.
 74 Imò ad comprobationem prædictorum ad-
 debatur solida conclusio, quod Iudex posset
 pronuciare super remedio, quod compoſitè
 Aſtori

- A. Actori ex his, quæ deduxit, licet aliud Actor ipse petierit, ut firmant DD. allegati per Barz. decif. 48. num. 8. & seq. & decif. 70. numer. 36. vbi post multos, quos allegat sub n. 38. & 39. refert, quod sufficit producere Instrumentum, ex quo resultat intentio Agenris Rota dec. 176. num. 2. apud Ludonif. Buratt. dec. 368. num. 5. Cornazian. dec. 158. num. 2. Paulus Staibanus iur. resol. for. decif. resol. 35. num. 59. Merlin. Pignatell. lib. pr. controuerf. c. 34. num. 8. & 9.
- 75 Vbi quod in causis summarijs, & vbi proceditur sola facti veritate inspecta (prout hic seruatur, attentis sanctione Statutaria cap. 14. lib. pr. Statutor.) non attenditur, quod petit Actor, sed quid appareat illi deberi, Rot. Rom. decif. 270. num. 6. apud Ludonif. & omnium optimus in terminis casus, de quo agit 10. Frac. del Castillo dec. Syvilia 57. tomo pr. latè Merlin. Pignatell. controuerf. 80. n. 8. cum seqq. centur. 2.
- 77 Et quod sententia ferri possit super probatis, licet in libello non deductis, latè videendus Dominus Antonius de Marinis Quotid. Resolut. cap. 316. per tot. lib. pr.
- 78 Cui conclusioni vltimo loco adductæ non obstant conf. Parisij 131. lib. 1. Ruin. conf. 19. num. 9. lib. 4. Surd. conf. 283. num. 4. allegati per DD. Informantes; Nam ipsi non loquuntur in clausula sola facti veritate inspecta, apposta à Staturo, sed in clausula libelli perit sibi Ius, & Iustitiam ministrari, quæ sunt longè diuersa, iuxta vulgata.

Nequè secundò obstat motium, quod deducebatur ex cap. 120. versè. Quamuis venditor lib. 1. Statutorum, vbi disponitur, quòd Actor non possit à via, & remedio intentato discedere, & ad aliud remedium confugere.

Quia fuit responsum, quòd motium non applicatur, dum fuit ostensum per declarationem factam, tam in prima, quam in secunda instantia non fuisse recessum à remedio Associationis primo loco intètum, sed semper fuit idem iudicium prosequutum super præfata associatione, adeò vt variatio nulla valeat considerari respectu remedij, seu modi agendi, sed solum respectu modi satisfaciendi de suo credito, prout in d. citatione transmissa; sitq. statutum allegatum supponit diuersos modos agendi, & diuersas citationes in diuersis Indicijis propositas, quæ valde differunt inter se, & ex diuersis non fit illatio vulgata regula &c. & sic patet ad sensum.

- 79 Prout nequè obstat visum fuit, quòd dicebatur d. D. Farsetum Actorem per clausulas appostas in Instrumento, de quo agitur, fuisse cum iuramento constitutum procuratorem in rem propriam, & sic irrevocabilem, quod operatur translationem dominij pleno iure

contra expressam dicti statuti sanctionem, ad tradita per Gratian. discept. foren. cap. 34. 2. m. 10. & 11. Menoch. conf. 361. num. 38. Barbos. de clausulis claus. 32. num. pr. Bald. conf. 349. lib. 2. Socin. sen. conf. 9. nu. 34. lib. pr. & fuit dictum in Firmiana Codicillorum 13. Nouembris 1645. coram Reuerendis. Gbilerio S. Plerius, quæ est decifio 372. par. 9. tom. 2. recent.

- 80 Quia fuit responsum, quòd licet præfata clausula apposta in d. Instrumento aliquando possint importare dominij translationem; Tamèn semper debeant intelligi secundum subiectam materiam contractus, in quo apponuntur, ut fuit firmatum in vna Bononiens. dotis 16. Nouemb. 1643. coram R. P. D. meo Diebio impressa post Merlin. de pignor. dec. 74. n. 7. & 9.
- 81 Et contrahentes semper censentur contraxisse iuxta leges, vbi contrahunt existentes, & cum ipsis se conformare, D. Allograd. conf. 95. num. 27. & 28. tomo 2. qui plures allegat.

Vnde cum contractus præfatus de obligatione personalis, etiam cum simplicis, seu specialis hypothecæ bonorum fuerit celebratus, vigore præfate clausulæ Constitutionis procuratoris in rem propriam, non potuit acquirere vim translationis dominij, sed iuxta illius for-

- 82 mam debet regulari; Cum dominium semper maneat penes debitorem, & dicitur solum creditor procurator debitoris in rem pignori data, seu obligata, Gratian. discept. foren. cap. 777. num. 13. cum seqq. & num. 17. & 18.

83 Imò in fortioribus terminis dato, quòd in dicto maudato adesset clausula pleno iure, seu naturali dominio, verificatur tantum in simplici dominio hypothecæ, videlicet possessionis simplicis, ad effectum percipiendi fructus pro satisfactione crediti, ut in simili fundat Rosinus Rom. officij 31. Ianuarij 1628. coram Pironato, quæ est decifio 140. numer. 7. 8. part. 5. recent.

- 84 Et quod clausula pleno iure, plerumque non significet plenitudinem omnimodam respectu proprietatis, & dominij, sed restringatur secundum subiectam materiam ad solum possessionem, & perceptionem fructuum, tradunt Ruin. conf. 137. num. 8. lib. 2. Menoch. conf. 221. numer. 26. & dixit Rota in Melanitana fendi 10. Maij 1632. coram b. m. Merlino in recent. decif. 129. n. 18. & decif. 210. n. 55. & 56. parte 6.

85 recentior. Nam dominium aliud est proprietatis, aliud verò hypothecæ, & visus fructus, et magistraliter distinguendo docet Bald. in l. proprietatis num. pr. Cod. de probation. quem refert, & sequitur Rota d. decif. 140. numer. 7. parte 5. recent. & in terminis ita fuit dictum in Romana subbafationis de Alexijs 15. Maij 1648. coram R. P. D. meo Cerro S. Qua præter quod.

86. Proinde dicitur etiam de clausula *Constitutum* in eodem instrumento appositâ, quæ operator translationem possessionis modo, & forma, & iuxta pacta, eadem bona vendendi in dicto instrumento appositâ, prout in nostris terminis præmissis fundat *Mart. Ambrosius ab Auguillis* d. conf. 90. num. 126. cum seqq. quem præq. omnibus iusticiis allegasse punctuatur. loquentem
87. in terminis dicti Scatuti. Vltæ quâmq. clausula *Constitutum* illius est nature, vt assumat naturam contractus, cui adijcitur *Ras a deo*. q. num. 21. par. 7. recepit. iustissime. *Eugenius ad Baratt.* dec. 937. num. 17. *Op. seqq.* & ab eo receptus
88. galatit *Causarius* dec. 51. num. 6. & intelligitur semper secundum substantiam materiam. & 10. dec. 261. nu. 3. par. 7. vultur. in quâq. clausula *Restus Adolphus* in sua præf. iudiciali præf. cap. 5. num. 45.
89. Neque obstant *Authoritates* in obsequio adductæ, nempe *Bald.* conf. 349. lib. 2. quia loquitur expressè in titulo donationis inter vivos, qui est titulus clarus ad transferendum dominium, *Socium.* conf. 9. num. 34. lib. 1. loquitur in assignatione facta ex causa dotis restituendæ, & ideo non mirum si operator translationem dominij, *Menoch.* consil. 364. num. 28. loquitur in contractu venditionis bonorum cum clausula ad habendum, in quo etiâ erat extensa clausula *ponens*, quæ absq. dubio importabat dominij translationem. *Gratius* vero cap. 343. num. 10. & 11. *Barbosa de claus.* d. claus. 32. *Gratius* enim non allegat nisi *Menoch.* citat. conf. 361. num. 38. qui vt dictum est loquitur in diversis terminis. *Barbosa* autem non allegat ad probandam suam propositionem, nisi *Menoch.* loco cit. vnde eadem responsio militat.
90. Ac propterea licet *D. Farlettus* Actor fuerit procurator constitutus ad effectum consequendi pretium, quod erat perueniendum ad manus suas, extrahendum ex venditione bonorum; Non hoc ideo fuit translatum dominium, sed solum facultas retinendi pretium, pro sui crediti extinctione.
91. Vltæ quâmq. quando d. clausula effect translationis dominij, translatio est temporanea, ac per modicum temporis spatium, nempe ad effectum vendendi, & sicuti momentanea non est habenda in consideratione, neq. excludatur per statutum, vt vltæ allegatos supra. *Suis itaque responsum*, fundat *Cumulus* conf. 52. num. pr. & conf. 169. num. pr. *Opiz* in d. l. filius familias *S. Dini* num. 62. in 5. imitatione ff. de legatis pr. *Alerius* de pignor. lib. 2. tit. pr. quest. 42. num. 64.
92. Ad *Menochium* vero d. conf. 550. num. 12. & 13.
93. Respondetur primò, quod idem *Menochius*

conf. 427. num. 17. *vers.* Respondetur secundò, subiectum parum constans contrarium, expressè siemavit, nempe forensi non prohiberi affectationem præij, ac estimationis bonorum, quorum acquisitio per statutum denegatur, & propterea per potè sibi contrarius in casu, de quo agitur, nullam fidem meretur. *Becc.* conf. 108. num. 25. *Ceph.* conf. 310. num. 10. *Surd.* conf. 133. num. 90.

Secundò, respondetur super dicto *Menochij* non posse fieri aliquod fundamentum, ne dum quia illius opinio fundatur in quiddam responso *Alcheri* 1479. quod in specie huius reprobatur à *Mantica de effect.* vltim. volum. lib. 9. tit. 9. n. 96. sed quæ nulla constituitur differentia, ad verba prohibitiua statuti dirigantur in alienationem limitatam acquirantem ex doctrina *Baldi* consil. 349. col. 2. *versic.* *Solutio* lib. pr. *Conf.* 310. col. præ lib. 30. *Feraquell.* de retrah. legat. sup. glof. 9.

97. *Idem* 172. *vers.* si ergò. Tunc etiam, quid hoc statutum prohibeat acquisitionem iurium, & actionum, non per hoc censetur prohibere acquisitionem iurium pro persona subdita, & habiti, ac pro consequenda estimatione dictorum bonorum, vt in puncto dicti statuti occurrunt

98. motus *Cotruzzan.* d. dec. 100. num. 9. Et quod tam bona quàm iura, & actiones super eisdem bonis acquirere valeat Forensi, non obstante dicto statuto ad effectum tantum vendendi, vt plane firmat *Alengradus* *sepe* citat. conf. 13. num. 46. lib. 1. n. 100. & 113. d. 100. n. 13.

99. Neque patet obstat traditio per *Surdum* d. dec. 30. num. 56. *Conf.* 331. ad finem, quia *Surdus* loquitur in speciali statuto *Mantice* expressis verbis prohibente, in casu de quo agitur, nullam debere estimationem. *Pignus* d. conf. 190. num. 31. in fine, qui, dicit quod tunc casus dicitur extra aliam controversiam.

100. Et ne aliquid iactetur romanè, non obstat defectus datæ allegatus. Si quidem responsio percipitur ex decisione per nos emanata in Causa *Ludovici Mantutionis* 21. Iunij 1656. corda me inter *Sp. de Baptista* *Marchionem* ex vna, & *Sp. Benedictum Sanctum* ex altera, *ff. Huiusque* vbi firmatur, quod quando agitur de executione, & in executionem publicè instrumenti ex clausula *Constitutum*, nulla modo soluitur dedita, nisi post immisionem, vel bonorum ad iudicationem à Iudice factam, vt late ibidem, & fundat *Lepidus* dec. 12. *versic.* *Nec obsequio*, & sic non sunt mutanda ea, quæ certam habuerunt interpretationem iuxta volgat.

Neque tandem petitæ Associationi vim facere censui statutum in cap. 238. lib. 4. statutorum *versic. saltem*, in quo disponitur, quod nemo procurator intervenire possit ad acquirendam possessionem immobilium, aut ad petendam possessionem.

- num. 28. & seq. ubi sub n. 30. & Crasset. Decisio
15. & alijs, ait procedere condictionem etiam
si observantia esset contra veteris intellectum
dispositionis *Mensch. conf. 398.* & pro obser-
vantia interpretativa inducenda, quod vult
ad hoc sufficere *Deiand. respons. 51. num. 18. lib. 2.*
Rid. decis. 136. n. 6. & decis. 419. n. 6. part. 1.
Reverent. et post Salgadam dec. 33. num. 18.
16. Et tandem pro condictione istius Cause
ponderantur duas non spernendas consideratio-
nes. Nempe primò, quod cum in presenti
ageretur Iudicio associationis, unde pones a
DD. Informantibus pro D. Octavio Rediano
opposito vix requirentis altiorum indaginem
admonere, sed in alio Iudicio, debeat refer-
uari. l. 3. §. *ibidem.* ad exhibendum, leg. ult. a
17. *quod si ad Trebellianum §. pro ad exemplum.*
exceptionis requirentis longam et dubiam
invisitationem ob varias DD. opiniones,
proinde in terminis Iudicii Associationis fundat
Cappa. dec. 10. nu. 19. & 10. Rota apud Seraph.
dec. 213. sub num. 6. & fuit dictum in Bonon. Vo-
nari. f. f. de omni m. 3. d. 1. 17. Martij 1647.
S. f. conlucram R. P. D. meo Bichio, & in Romana
Censis 22. Maij 1648. coram Reuer. Guberno in
carmolati per me post Salgad. arch. Dubyt. credit.
dec. 43. num. 25. 26. 27. & 28. & fuit denud
dictum in Hispanen. decem. 17. Iunij 1649. v. d. d.
eodem R. P. D. meo Bichio, §. quoniam in fine,
hactenus Martini, Pignatelli. canonici foran. cent.
1. cap. 56. per tot. Vbi late quando exceptio-
18. nes referuntur ad metica causas, & quomo-
dò intelligatur verbum illud in continenti.
20. Secundò considerari, quod D. Octavio
Erediano non poterat audiri in dictis suis ex-
ceptionibus tanquam periturus eo, quod nul-
libi, neque in processu, neque extra constituit,
absolutionem a Iuramento, seu Iuramentis ab
ipso fuisse petitam, quæ quidem erat absolutio
necessaria, non solum ad effectum, quod quis
agere posset, sed etiam in casu quando quis
audiri vellet expiendos Gales de Vblg. Camer.
9. 25. num. 4. & 5. Picus ad statuta Urbis glof.
3. num. 17. & 18. Rota decis. 181. n. 2. part. 1.
in possum. & armar. & part. 2. decis. 46. *ibidem.*
vbi late.
21. Absoluti Ambas partes ab expensis ex mul-
tis Causis animum meum moventibus ad tra-
dita per DD. in l. *properandum §. si autem alio-*
ruir & Cod. de Iudicijs, & alibi supè &c.
- Et ita fuit decum vtriusq. parte infor-
mante.
- Die Veneris 10. Novembris 1656. fuit con-
firmata ista mea decisio ab Excell. D. Nicolao
Lucensio Iudice Delegato, ac viro inegretri-
mo et Tertio ab Excell. t. Senatu per viam
reclamationis electo, vt constat ex sententia

rogata manu Egr. Ser Thomæ Thieri Aduarij
Curie Excell. Auditorum in Palatio residen-
tium.

ARGVMENTVM.

Creditum in Iudicio Reintegratio-
nis quomodo esse debeat, & per quæ
probetur. Retentio attentæ re Iudica-
ta competit in bonis possessis, & pro
credito hypothecatis, & est favorabi-
lior, faciliq. conceditur, quàm actio,
& acquisitio, Imò datur pro alio credi-
to non hypothecario, & non denega-
tur Creditori immisso in possessionem
auctore Prætorè. Emphyteusis an
dici possit resoluta per decoctionem,
adeò vt canones post eandem deco-
ctionem decursi non debeantur. Bona
decocti fideicommissò, vel maioratu,
aut emphyteusi subiecta nūn possint
exequi, & hypothecari, ac Creditori
adjudicari. Emphyteuta an resilire
queat à contractu emphyteusis, atq.
ipsi renunciare, & quando liberetur à
solutione canonis. Administrator, &
Creditor potest quis eodem tempore
existere, & ob id an cadat præsumptio
satisfactionis sui crediti. Locator quā-
do teneatur agere ad cōmodum Con-
ductionis ob impedimentum vsus rei lo-
cata. Bona emphyteutica ob deco-
ctionem transeunt in Iudicem, & po-
stet in Syndicos Creditorum. Excessio
an opponi valeat Creditori habenti
bona generalitèr hypothecata ex In-
strumento. Caducitas bonorum em-
phyteuticorum an, & quando dica-
tur incurta. Euctio an detur, si res
euincatur per possessionem in Salua-
no, & quid si fuerit promissa etiam in
possessione.

SP. M. M. A. R. I. P. M.

Creditum in Iudicio Reintegrationis oportet esse liquidum, clarym, & manifestum, num. 1.
Crediti liquiditas ex quibus constare potest, num. 2.
Instrumentum publicum, liquidum, & clarum facit non notorium, & manifestum, num. 3. Et dicitur probatio probata, num. 4. Ampliatur ubi de Instrumenti viribus fuit inter partes discussum, et quando habet executionem paratam in vim scripti, & ex partium conventionibus, num. 5.
Sententia regulatur iuxta petitionem, num. 6.
Retentio praeteriti assensu re Iudicata omnino competit in bonis possessis, & pro credito hypothecario, num. 7.
Retentio favorabilior est, quam actio, num. 8. Et tandem facilius conceditur, & competit, quam ipsa actio, num. 9.
Actio exigit causam, & oportet, ut ipsa habilis sit ad eam producendum, num. 10.
Retentio facilius inducitur, quam acquisitio de novo, num. 11.
Creditori possidenti rem sui debitoris pro aliquo credito hypothecario datur retentio pro alio credito, etiam non hypothecario, num. 12.
Retentio, quae datur pro uno credito hypothecario, confirmatur pro alio etiam absque hypotheca, n. 13. Manifestum non solum datur possidenti ex Saluano, durante credito, pro quo fuit facta immisio; sed etiam pro satisfactione in futurum eiusdem crediti hypothecarii, ex eodem fonte nascentis, num. 14.
Retentio denegari non potest in Iudicio Saluano, ubi praetenditur possessor de credito satisfactus, n. 15. Ampliatur, num. 16.
In continenti exceptio probata dicitur, & est admissibilis in quolibet privilegiato Iudicio, si habeat pro se publicum Instrumentum, num. 17.
Retentio denegari non potest in bonis, in quibus Creditor reperitur immixtus auctore Deatore, n. 18.
Creditor anterior suae potest avocare possessionem a Creditore posteriore, multo magis potest eundem excludere exercipiendo, & opponendo retentionem, num. 19.
Retentio nunquam denegatur, nisi constet, & probatum fuerit, propria nomine ad manus pervenisse totum fructus, ex quibus probabiliter satisfactio oriri poterit, num. 20.
Emphyteusis, an, resoluta dici possit per decolitionem, adeo ut canones, post eandem decolitionem decursi, non debeantur, num. 22.
Fructus annui non debentur post decolitionem, n. 23. Contrarium tamen habetur, num. 29.
Canonis non debentur actione hypothecaria, sed personalis, num. 31. ubi fuit de variis, num. 36.
Domini directi experiri solent canonum consequentiam cum actione personali, num. 35.

Decolitionis poliae Personam administrationis suorum, bonorum, super quibus formatur concursus, n. 26.
Emphyteuta, non tenetur ad canones decursus post decolitionem, nec ad alios fructus, vel interesse, num. 27.
Inopia quando non est declarata, & concursus Creditorum non formatus, an post decolitionem arbitrio decoliti ad canones solvendum remittitur, n. 28.
Canonis ex contractu debentur Domino directi etiam post decolitionem, status mutationem, ac viciniam, ad cuiuscunque manus bona decerneris, etiam ad Fiscum, num. 30.
Bona decoliti fideicommissa, vel maioratus subiecta, ac emphyteusica possunt exquiri, & Creditori adjudicari, ut illis suis possit decoliti vita naturali durante, num. 32.
Prohibitio alienationis re facta à Iure, vel ab homine, non cadit in commodatibus, num. 33.
Bona emphyteutica, quando intrant in concursum per cessionem bonorum, an requiratur assensus Domini directi, & emphyteusis ipso Iure resoluitur, ac cum directo domino consolidatur, & ubi super hoc declaratur text. in l. fin. Cod. de lur. emphyt. quid de opinione Autendani, & de ratione, n. 35.
34. & 35.
Tex. in l. fin. Cod. de lur. emphyt. non vendit sibi locum in alienatione rei emphyteutica facta per Iudicem pro satisfactione Creditorum, n. 36.
Emphyteuta decoliti commoditates semper sunt obnoxia Creditoribus, siue emphyteusis factis ex pacto, & providentia, siue hereditaria, & siue alienationis prohibito fuerit expressa, siue ex natura contractus, num. 37.
Bonorum commoditates, etiam strictissime alienari prohibitorum, codic. sub hypotheca, saltem visa heredis gratati durante, num. 38.
Possessio naturalis percipiendi fructus, visa emphyteuta debitoris durante, transit in Creditorem, num. 39.
Substantio ad Instantiam Creditorum facta, non requirit consensum Domini directi, cum semper intelligatur facta sine praedictio canonis, & laudemus, num. 40.
Delicta non commissio circa ipsam emphyteusim, consolidatio Domini, velia cum directo non fit, num. 41.
Decoliti non producit commissionem delicti circa ipsam emphyteusim, ob quod immisio, & retentio, & quinque aliorum remedium suppeditatio, super illius commoditatibus Creditoribus dari debet, num. 42.
Statut. Cur. Mercat. Luca cap. 9. lib. 3. vult à Decolitoribus, sed Fallatis integre salvi Creditoribus, non obstat, quod ad illos omnia bona, non tantum sufficientia pervenerint, num. 43.
Observantia, ubi adeo super aliquod pro lege est reputanda, num. 44.

Observantia est tanta efficacia, ut statim praevalcat.
num. 45.

*Hypothecaria compositio pro canonis consequentione,
vel saltem ius reale, quod est pinguius hypotheca.*
num. 46.

*Creditor per decoctionem debitoris potest declarare
rejectionem contractus, aliis ea non facta, ipsi
curvant fructus census, seu emphyteusis, quia
per decoctionem resoluta non dicitur.* num. 47.

*Fructus contra decoctionem an curare debeant ratione
nova ex cambijs, & recambijs, remissus.* n. 48.

*Falsi sententia in lib. 4. Cod. tit. 43. de iur. em-
phyt. definit. 11. Scilicet quid emphyteuta possit
resistere a contractu emphyteusis, ac ipsi renun-
ciare etiam invito Domino, quando procedat.*
num. 49. & 50.

Verba eo iure videntur, quid importent. num. 50.
*Emphyteusis contractus cum sit nominatus, & vi-
trod, cuiusq. obligatorius, in ea non datur locus
penitentiae, nec licet, altera parte dissentiente, ab
ipso contractu discedere, & emphyteusim defe-
re, ac renunciare.* num. 51.

*Emphyteuta quando non possidet factio Domini di-
recti, remanet liber a solutione censuum.* num. 52.

*Emphyteuta si dolo possidere desit, velint ab deco-
ctionem, non liberatur a solutione canonis.* num.
53. *Et sic contra eum daretur actio personalis.*
num. 55.

*Possessionem dolo possidens habere, habetur pro pos-
sessore.* num. 54.

*Decoctionis semper habet praesumptionem fraudis con-
tra se.* num. 56.

*Si hypotheca semel orta cum actione personali, & in
esse dubia, facit subsistere retentionem in vim
Saluiani, & hypotheca sine ipsa actione durat.*
num. 57.

*Datentatio tantum sufficit, ad effectum concedendi
retentionem rei hypothecatae.* num. 58.

*Decis. 151. num. 7. post Merlin. de pignori. in
quibus terminis procedat; Scilicet an creditori
dicatur vulneratum per senectutem, qua immissa,
seu retentio alicui denegatur pro canonibus de-
cursis, reservatis tamen iuribus in alio iudicio.*
num. 59. & 60.

*Cognitio super petitorio ex quo arguatur impediri,
nec ne.* num. 61.

*Spoiliatus praestans consensum delegari eiusdem tan-
tum super petitorio, quam super petitorio, non potest
vixi regula, quid spoiliatus debeat ante omnia resis-
tere, sed de iuribus parum est cognoscendum.*
num. 62.

*Canonis petitio ex possessu bonis iniqua esse videtur,
quando possessor ex eisdem fructus percipit, &
de facili, stante eius possessione, se iustificare po-
tuit.* num. 63.

Fructus omnes praesumuntur percepti a possessore.
num. 64.

*Persona duplex ab aliquo representari potest super
eodem negotio diversis respectibus.* num. 65.

*Administratores, seu syndici concursus duplicem per-
sonam possunt representare.* num. 66.

*Possessionem fuisse penes aliquem controversi non po-
test, si fecit venditionem fieri recolletur ex bonis
possessis, locationem eorundem, ac deputacionem
Pastoris super iisdem bonis.* num. 67.

*Creditor cum possit, non sibi satisfecit de suo credito,
nec retinuit bona, ac effectus sui debitoris ad eius
manus perueniens occasione administrationis ab eo
gesta, videtur actionem amisisse contra fideiussores,
seu Tercios possessores.* num. 68.

*Creditor administranti bona sui debitoris de facto
praesumitur satisfactus.* num. 69.

*Creditor si sit promptus, quantum ad se spectat,
reddere rationem sua administrationis facit omni-
no cessare praesumptionem satisfactionis sui credi-
ti.* num. 70.

*Creditor solvendo debitori, & non retinendo, vel
compensando, quod sibi ab illo debetur, non pra-
iudicat suis iuribus, nec ipsi potest imputari, vel
ubiici, quare non compensaverit.* num. 71.

*Solutus aliquid alteri, non intrat praesumptio, quod
ab eo nihil recipere debeat, sed semper potest pete-
re, quid sibi debetur.* num. 72.

*Dispositio cap. 4. lib. 3. Stat. Mercat. Lucr. refert
Creditori volenti exigere, seu sibi incorporare,
aliquid de bonis debitoris decocti sub pena dupli-
ex alii, vel recepti.* num. 73.

*Creditoris negligentia est tantum considerabilis, quan-
do omittit facere ea, quae praecise tenentur, & est
appositum tempus.* num. 74.

*Syndici tenentur solvere Creditoribus anterioribus
iuxta sententiam graduationis, adeo ut si propo-
suerint gradus, & ordinem Creditorum, de eorum
proportione tenentur Creditoribus anterioribus.* n. 75.

*Creditor omittens facere ea, quae potest facere, et non
facere iuxta eius voluntatem, non dicitur negli-
gens.* num. 76.

Decisio est pars sententiae. num. 77.

*Impedimentum sibi notum non remouetur, sed potius
procuratur, dicitur in culpa, & illud praestitisse no-
mine proprio, ac damnum inde sequutum sibi im-
putari debet.* num. 78.

*Domini directus tenetur praestare successivam pa-
tientiam, ut emphyteuta fruatur, & potius
bonis emphyteuticis per Creditores detentis.*
num. 79.

*Impeditus uti frui, dicitur absolutus a soluendis li-
nellis.* num. 80.

*Tex. in l. Julianus 13. §. si venditor. ff. de actio-
nib. empt. quomodo procedat.* num. 81. & 85.

*Exceptio eundem agentem repellit, quem de iusticio-
ne tenet actio.* num. 82.

*Emphyteuta impeditus uti frui re emphyteutica
non potest contra Dominum directum proponere*

exceptionem rei non tradita, & impedimenti non remoti. num. 83.

Locatur ad nihilum tenetur si impedimentum rei frui re conduca procedat ex falso proprio Conduktoris, qui tunc curare debet repetitionem, & defensionem eiusdem rei. num. 84.

Bona emphyteutica ob decolationem debitoris transeunt in Iudicem, & postea in Syndicos Creditorum. num. 86.

Locator eatenus tenetur agere ad eodem Conduktoris, quatenus ab eodem Conduktore id exigatur. n. 87.

Obligatus ad maintenancem de Iure tenetur iurare. num. 88.

Creditor secundus potest opponere, quod Creditor anterior debeat prius satisfieri sibi de bonis specialiter obligatis, antequam deveniatur ad exercitium generalis hypotheca. num. 89.

Creditor primus habens specialem, & generalem, hypothecam potest in subsidium descendere ad generalem, in qua comprahenditur hypotheca specialis secundi Creditoris. num. 90.

Excussionis necessitas opponi nequit Creditori habenti bona generaliter hypothecata ex Instrumento omni solemnitate vallato. num. 91.

Creditori quando competunt plures actiones, electa una non sibi praeiudicat, nec viam praecludit ad aliam intentandam. num. 92.

Creditor non solum ante sententiam, sed etiam post executionem, & immisionem potest variare, & Iura sua prosequi, prout sibi magis expediens videtur. num. 93.

Bona omnia ab emphyteuta posseta, & existentia, penes Tertios possessores remanent affecta onere hypotheca, stante obligatione, & hypotheca expressa idem pro canonibus praeteritis, quam pro futuris, etiam pro tempore, quo res emphyteutica non fuerit per emphyteutam posseta. num. 94.

in Capitalis, seu positionibus non sufficit deducere, & explanare intentionem, sed est necesse plene exposita probare, aliis succumbitur. num. 95.

Exceptio semel cognita, discussa, ac reiecta non potest amplius opponi, & iterum opposita non est attendenda. num. 96.

Contractus perfectio a conclusione dependet. nu. 97.

Transactio etiam confectus per publicum Instrumentum cum non habuerit effectum, habetur aequa, ac si de eo nunquam fuisset actum. num. 98.

Observantia subsequens declaratur voluntatem praecedentem. num. 99.

Protestatio suffragatur ad demonstrandum, caducitatem per prius non fuisse declaratam. n. 100.

Caducitas non intelligatur inuenta, nisi volente, & declarante Domino. num. 101.

Retentio nullo modo retardari potest pro canonibus decursis ob illiquidationem, & incertitudinem exceptionum datarum adversus Instrumentum publicum. num. 102.

Emissio non datur, quando res evincitur per immisionem in Salsiano. num. 103.

Emissio si sit promissa tam in proprietate, quam in possessione debetur, & successum competit retentiva. num. 104.

Illiquidum dici non potest, quod de brevi liquidari quit. num. 105.

Certum dicitur, & non dubium, quod certum finem habet. num. 106.

Liquidatio quantitatis probari valet in executionis sententia. num. 107.

Stylus indicandi inducitur per binas Iudicaturas. num. 108.

Restitutio rei non est facienda in Iudicio Spolij, nisi idonee canceatur. num. 109.

Iudex potest absolvere ambas partes ab expensis ex causis animum suum mouentibus. num. 110.

Decisio XVI.

Spect. Philippus de Podio, ac Laurentius eius filius de anno 1643. vendiderunt Sp. Lande de Diuerfis quendam bona posita in Comuni Porcati iugo detto alla Ralla, pro pretio scutorum 2340. ut videre est in decisione Lucana Præsentationis emanata ad fauorem Spect. Stephani de Carolis, quæ est decisio in impressis 2. in ordine, cum dictis Spectab. de Diuerfis coram me die 19. mensis Ianuarij 1656. ut constet ex Instrumento rogato à Ser Pompeo Morganti sub die 18. Ianuarij 1643. ac etiam sub eodem die d. D. Landus de Diuerfis concessit in emphyteusim eademmet bona, emptæ eisdem DD. Philippo, & Laurentio de Podio, & eorum, & cuiuscunque eorum filijs masculis legitimis, & naturalibus usque in quartam generationem inclusivè, & cum iure accrescendi inter eos pro annuo Canone flatorum 108. frumenti, salinis 15. vini, & scutis 25. quas annuas solutiones præfati DD. de Podio in solidum obligati promiserunt facere quolibet anno dicta concessione durante sub obligatione, & hypotheca omnium bonorum, ut constet pariter ex alio Instrumento rogato à dicto Ser Pompeo sub die eadem.

Idem Philippus, & Laurentius de Podio sub die 17. Novembris 1644. vendiderunt alia bona in dicto Comuni existentia pro pretio scutorum 8000. mediante persona D. Ioannis de Andreolis, qui emit pro persona nominanda, qui post inde declaravit emisse pro Spect. Petro Tuccio, & de eius pecunijs.

De anno 1650. decessit D. Philippus de Podio, & Spectabiles Consules Curie Mercatorum acceperunt possessionem omnium bonorum, & etiam illorum in iugo detto alla Ralla,

in emphyteusim concessorum, & statim eam possessionem dimiserunt, & relaxauerunt DD. Vincentio Chiocha, Petro Tuccio, Martino de Carolis, & Io. Baptista de Diuersis Syndicis, & Administratores bonorum prefate decotionis, ut patet ex processu facto in Curia Mercatorum de anno 1650. per acta Ser Beruandini Cantarini &c. Et facta graduatione creditorum per dictos DD. Iudices, & Consules prefate Curie, inter alios fuerunt graduati dicti Specul. DD. de Diuersis, ex quo tempore decutionis de anno 1650. dicti DD. de Podio reperiebantur debitores pro canonibus decursis, & non solutis de scutis 878. saluo &c. prout latius in sententia dictae Curie Mercatorum lata de anno 1650. cui &c. Et cum multi adessent creditores dicti D. Philippi, & aetiores dictis DD. de Diuersis, & bona prefata non essent sufficiencia pro satisfactione dictorum canonum decursum, & non solutorum, ac etiam cum ipsi quotannis excreuerint, stante obligatione omnium bonorum dictorum DD. de Podio vsq. de anno 1642. & consequenter dictorum bonorum emptorum a Specul. Petro Tuccio, obtento prius ab Excellentiss. Consilio rescripto delegatio de anno 1652. dicti DD. de Diuersis instituerunt Iudicium Saluiani contra dictum D. Tuccium, & ipsius bona obligata, & empta respectiue vt supra; Et fabricato processu, & hinc inde factis eorum, incumbentijs, DD. de Rota Iudices delegati immisionem petitam concesserunt DD. de Diuersis ab eis detinendam quousq. essent satisfacti de prefat. scut. 878. pro dictis canonibus decursis, & non solutis vsque ad annum 1650. & pro omnibus damnis, & interesse passis, & in futurum patiendis; Reseruato tamen DD. de Diuersis quo ad fructus ab anno 1650. citra, & pro decurrendis in futurum, iure experiendi in alio Iudicio, vt latius habetur in processu cause delegatae; Quapropter in executionem prefate sententiae fuerunt immissi in actualem possessionem praedictorum bonorum, & fuerunt liquidata damna, & interesse in scut. 163. 12. & 9. prout in prefato processu latius habetur, cui &c. Et cum hodie d. Specul. Petrus de Tuccijs pretendat dictos DD. de Diuersis esse super dictis bonis in longe maiori summa satisfactos de praedictis canonibus decursis, & non solutis vsque ad annum 1650. iuxta renorem sententiae late per DD. Iudices delegatos, ac etiam pro summa liquidata damnorum, & interesse, Mensibus elapsis d. D. Petrus Tuccius porrexit supplicationem Excellentiss. Consilio, & petijt delegari causam petite reintegrationis ad dicta bona, tam in petitorio, quam in possessorio, & cum fuerit

contra supplicatum pro parte dd. DD. de Diuersis narrando ex multis causis in dicta contrasupplicatione expressis non esse locum dictae reintegrationi, dum pretendebant ipsorum bonorum habere retentionem, etiam pro canonibus decursis, & non solutis vsque ab anno 1650. citra; Vnde Excellentiss. Consilium habendo respectum ad supplicata, & contrasupplicata, delegauit dictas preensiones Rota, prout ex rescripto Rotae presentato sub die 20. Iannarij 1656. siue &c. Et factis hinc inde eorum incumbentijs, hodie dubitauimus coram DD. meis an esset locus reintegrationi petita per dictum D. Tuccium, vel potius retentioni pariter petita per dd. DD. de Diuersis, & diximus non esse locum petite reintegrationi, sed retentioni non solum pro canonibus decursis ab anno 1650. citra, sed etiam pro euisione passa, & illata per Sp. Stephanum de Carolis dictis DD. de Diuersis, cum moderamine tamen, ac electione respectiue ad laudem D. Tuccij, prout infra.

1. Mori potissimum ex infrascriptis fundamentis, quia creditum in hoc, de quo agitur Iudicio, oportet esse liquidum, clarum, & manifestum. *Rota decif. 612. nu. 5. part. 3. recent. Mart. Modic. examm. 56. num. 6. Rota decif. 151. num. 5. post interlunum de pignoribus, & latissime fuit dictum in Romana retentionis domorum 13. Maij 1642. coram R. P. D. Ghislerio, S. vltimo versis. Idem, vsque ad finem, quae est dec. 83. n. 34-35. et 36. par. 9. tom. 1. recent. Quae liquiditas pluribus modis consistere potest, vel per confessionem, vel per rem iudicatam, vel per instrumentum ad tradita per Pacificum de Saluiano in specul. 1. cap. 4. num. 43. & seqq. In casu autem, de quo agitur creditum, pro quo reatio petita ex parte dictorum de Diuersis probari visum.*
3. fuit per publicum Instrumentum liquidum, & clarum concessione emphyteutice rogatum per Ser. Pompeum Morgantem sub die 18. Iannarij 1642. quod facit rem notoriam, & manifestam *Rota decif. 59. num. 3. & decif. 135. n. 1. part. 6. & dicat probatio probata in probationem Cod. de probationib. l. pecunia Cod. de solut. Bald. in l. interest in vlt. nos. num. 2. Cod. de solut. Barol. in l. prima num. 8. ff. de nou. oper. num. 1. nec. conf. 423. num. 9. & 10. Decian. conf. 66. num. 58. lib. 3. Rota apud Maner. decif. 26. num. 1. & decif. 166. num. 12. & apud Gregor. decif. 157. num. 13. & decif. 180. numer. 1. & decif. 60. num. 1. Quod maxime procedit, vbi de viribus Instrumenti fuit inter partes discussum, vel vbi Instrumentum per statuta, vt in cap. 111. & sequenti lib. 1. statuta, seu ex partium conuentione habet executionem paratam. *Pacific. de Saluiano d. in specul. 1. cap. 4. num. 47. & 48.**

648. prout vigore præfati Instrumenti DD. de Diuerſis de anno 1650. in Iudicio concuſus formato in Curia Mercatorum obtinuerunt ſententiam fauorabilem, quod bona decoctionis, ſeu pretium inde extrahendum remaneret ſemper obnoxium, & obligatum pro canonibus decurſis, & in futurum decurrendis, in præſentem expreſſa inſtautia DD. de Diuerſis in dicto Iudicio concuſus ſibi cauere pro canonibus, & in futurum decurrendis; Quæ ſententia regulatur iuxta petitionem l. vi. fund. ff. commun. diuidendo. Pant. traſſ. de nullis. ex deſectu proceſſus num. 97. Decian. conſ. 57. num. 15. lib. 2. Menoch. conſ. 509. num. 14. Quemadmodum etiam vigore præfati Instrumenti DD. de Diuerſis de anno 1652. fuerunt immiſſi in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur, generaliter obligatorum pro canonibus decurſis vique ad annum 1650. vt patet ex ſententia Iudicum delegatorum, cui &c. Prout etiam attenda alia ſententia de anno 1654. lata ad fauorem dd. DD. de Diuerſis, qui cum iudicialiter conueſſent Dominos Syndicos in Curia Mercatorum pro ſolutione canonum decurſorum ab anno 1650. citrà non obſtantibus eiſde oppoſitionibus dicti Sp. D. Tuccij, ſuit nihilominus vigore præfati Instrumenti iuſtificatum creditum, & dictum, quod debeantur ipſis canones decurſi ab anno 1650. citrà de effectibus prædictæ decoctionis;
- 7 Quibus enim ſtantibus præſertim attenda re iudicata, Retentio omnino competebat dictis DD. de Diuerſis in bonis ab ipſis poſſeſſis, & pro eorum credito hypothecatis, vt in terminis retentionis ſuit firmati d. Rota in d. Romana retentiois domorum 23. Maij 1642. coram R. P. D. Ghislerio eire d. ſine, & in Senogallien. bonorum 15. Maij 1645. coram R. P. D. Cerro, & latè eadem Rota deciſ. 96. num. 36. verſic. Quo ad effectum &c. poſt Merlin. de pignor. l. deciſ. 433. num. 3. part. 2. recent. Vnde quemadmodum, ſi DD. de Diuerſis non poſſiderent eademmet bona, in quibus petitur nunc reintegratio, vti què ijs ipſis competeret immiſſio; Ergò multo magis ex quo poſſident eadem pro canonibus ſolutione obligata, omnino eſt concedenda retentioni, quæ fauorabilior eſt, quàm actio, ad tradita per Menoch. conſ. 272. num. 51. et conſ. 300. num. 39. & conſ. 778. num. 3. & 46. quæ reſert, & ſequitur Merlin. de pignor. lib. 1. q. 25. num. 5. & 6. & facilius datur retentio, quàm actio l. prima, ff. de pignor. l. pr. ff. de ſuperficiebus Bald. l. vnica Cod. de eaduc. tollen. Cuias. lib. 22. obſeruat. cap. pr. Decian. conſ. 94. n. 27. in ſu. lib. 3. Capye. dec. 119. num. 8. de Francibus deciſ. 134. num. 6. Hieronymus de Leo deciſ. pr. mag. 23. lib. pr. Cuiusq. deciſ. 60. num. 5. & 6.
- 10 Ex quo actio cauſam exigit, & oportet, vt ipſa habilis ſit ad eam producendam l. Iur. gentium 7. ff. de pactis. Arias de Meſa var. lib. 1. cap. 17. num. 12. & facilius inducitur retentio, quàm acquiſitio de nouo l. patre ſurioſo, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni Iuris. idem Arias de Meſa lib. 2. var. cap. 4. numer. 12. Rota apud Gregor. dec. 265. num. 3. & apud Seraphin. dec. 878. num. 2.
- 13 Et in iure non controuertitur, creditori poſſidenti rem ſui debitoris pro aliquo credito hypothecario, dari retentionem pro alio credito etiam non hypothecario Neguſant. de pignor. 4. membr. 5. par. fol. mibi 133. Cyriac. controuerſ. 150. num. 13. Gaius de credito cap. 4. num. 1066. Rota apud Ludouic. dec. 354. num. 2. & 3. cum alijs per eandem Rotam poſt Merlin. de pignor. dec. pr. num. 2. & 3. nouiſſimè Donat. Antonius de Marinis in ſuis obſeruati. ad deciſ. Reg. Reuerſerij deciſ. 482. numer. prim. tom. 2.
- 13 Ità vt retentio, quæ datur pro vno credito hypothecario, conſirmetur pro alio, etiam, abſquè hypotheca, vt ſuit firmatum per Rotam in vna Peruſina bonorum 14. Maij 1640. coram R. P. D. Ghislerio;
- 14 Vnde cum DD. de Diuerſis poſſideant ex Saluiano, manutentio non ſolum debebat dari durante eorum credito, pro quo fuerunt immiſſi, ſed etiam pro ſatisfactione in futurum eiſdem crediti hypothecarij ex eodem fonte naſcentis pro canonibus decurſis, & non ſolutis ab anno 1650. citrà ad latè tradita per Poſt. traſſ. de manutent. obſeruat. 12. nu. 15. Rota poſt eundem deciſ. 519. n. 4.
- 15 Vbi etiam dato, quod prætendatur, poſſidentem de credito ſatisfactum; & ſic clarè patet non potuiſſe DD. de Diuerſis denegari retentionem, etiam in iudicio Saluiani Natta conſ. 532. num. 4. Dec. conſ. 89. num. 2. Menoch. de adpitiſcend. rem. 3. nu. 180. Rota poſt Pacificum de Saluiano deciſ. 83. numer. 4. & apud Caualeri. deciſ. 543. num. pr. Surd. deciſ. 46. n. 7. 9. et 14.
- 16 Maxime attento credito hypothecario iuxta tradita per Pacificum de Saluiano in poſſeſ. 2. cap. 2. num. 230. Rota poſt eundem deciſ. 157. nu. 9.
- 17 Vbi quod dicitur in continenti probata exceptio, ſi habeat pro ſe publicum instrumentum, & eſt admiſſibilis in quolibet priuilegiato Iudicio Poſt. in ſuis reſoluſ. Marebæ reſol. 83. n. 3.
- 18 Et ſic non poterat vilo modo denegari retentioni pro fruſtibus, & canonibus decurſis ab anno 1650. citrà in eiſdem bonis, in quibus immiſſi reperiebantur auctore prætorè, vulgata l. Inſtè poſſidet, vbi DD. ff. de acquiren. poſſ. Rota deciſ. 589. num. 7. part. 2. recent. & part. 5. deciſ. 229. num. pr. cum innumeris alijs cumulatim in Auleſulana hereditatis 7. Iuny 1649. coram R. P. D. Roſas in princip. Quapropter clarè

clare inferitur, quod cum DD. de Diversis fiat
creditores anteriores D. Petro Taccio; qui
bona, de quibus agitur, acquisivit à dictis DD.
de Podio de anno 1644. quando iam erat
obnoxia, & obligata pro caione solvenda di-
ctis DD. de Diversis iuxta formam instrumenti
emphyteutis celebrati de anno 1642. sicuti
possent auocare possessionem à dicto D. Petro
Taccio, ut creditore posteriore, multo magis
possunt eundem excludere excipiendo, & op-
ponendo retentionem l. finis s. cui damus ff.
de regul. iur. cap. qui ad agendum eodemus. lib. 5.
Aymon. conf. 148. num. 2. in puncto Rota poss.
Cent. de Conf. decif. 138. num. 2. & 3. Cum
retentio eo magis competat, ubi competit
actio Mart. Med. decif. 75. num. 21. & decif. 91.
num. 29. & retentio nunquam denegatur nisi
conflict. & probatum fuerit ad manus DD. de
Diversis proprio, tamen nomine tot fructus
peruenisse, ex quibus probabiliter satisfieri
pocuerint iuxta veritatem, & communem opi-
nionem, quam firmat Negul. de pignar. par. pr.
membr. 5. n. 36. Guier. de iur. par. 2. cap. 9.
num. 52. Garammar. cons. Cuius lib. 4. num. 11.
Ruius decif. 317. num. pr. & seqq. lib. 2. Rye.
Collet. decif. par. 3. collect. 237. usque ad fin.
versus. Quod in retentione, & in terminis reiecta
contraria opinione fuit firmatum in Arminio.
Doris 22. Iunij 1646. coram R. P. D. Verolio,
& in Antonen. hereditaria 9. Iunij 1649. co-
ram R. P. D. Rois impress. post Salgad. decif. 47.
num. 8. & 9. *Responsum.*
Quia omnia ad hoc, ut subsisterent, oportet
tuit gustare articulum, & questionem an per
decoctionem possit dici resoluta emphyteu-
sis, adeo ut canones post eandem decoctionem
decurfi non deberentur; & pro dubitandi ra-
tione videbatur dicendum, quod sic, quia cum
sit in facultate creditoris, vel Domini directi
declarare caducitatem, utque capio videtur
relictiis contractus, ut ratiocinatur Rotius
super pragmat. 3. tit. de cessione bonorum ex n. 23.
quem laqueat, nouissime Franc. Maria Prat.
pract. obferuat. obferuat. 33. ex num. 13. com.
33. seqq. Francisc. Milanensis: qui loquitur in
fructibus census, ut non debeatur post deco-
ctionem decif. Sicil. 2. num. 16. & 17. lib. 2.
Vltra quoniam quod possit dici canones de-
beri, non quidem adione hypothecharia, sed
personali iuxta doctrinam Angeli in l. multis Cod.
de rerum domini. Iohann. in l. pr. num. 70. Cod.
de iure emphyteutis. Pinellus in l. pr. par. 3. n. 72.
versus. Limitatur quapro Cod. de bonis matris.
cum alijs per Surd. decif. 32. ex num. pr. & per
lex. in l. final. S. final. ff. de contrahenda emp-
tion. & per Glof. in §. adeo verbo propriam institut.
de locat. & condit. ac acceptum defendit Mart.

lin. Pignatell. lib. pr. controuerf. forens. c. 2. §. 26.
ex num. pr. cum plurib. seqq. & laicus n. 9. & 10.
25 ubi post multos in hoc patricat cōditionem
ex lege, qua domini directi canonum conse-
quutionem experiri solent cum adione perso-
nali, Moderna ad Surd. decif. 32. & num. 1. & 2. &
3. idem Merlin. Pignatell. controuerf. 37. lib. pr.
Cald. de iur. emphyt. lib. 4. de accessione. emphy-
teuticæ cap. 3. num. 25. Rodriguez de annis reddit.
26 lib. 2. quafi. 22. numer. 43. Unde ratio-
impossibilitatis cum per decoctionem perso-
na suorum honorum adiminatione rema-
neat spoliata, & super illis formatus concursus,
ut late prosequitur Salgad. in tract. labyrinth.
Creditor. par. pr. cap. 14. ex n. pr. cum seqq. &
27 cap. 28. ex num. 4. omnino dici debet, em-
phyteutam ad canones post decoctionem de-
curfos minime teneri, sicuti regulariter nec ad
alios fructus, vel interesse tenetur, iuxta decif.
Mynados 17. per tot. Camillus de iudic. decif. 39.
num. 15. & seqq. & conf. 105. ex num. 3. Mila-
nensis, & Rotius ubi sup. Cappe. Larro dec. 133.
28 ex numer. 7. cum seqq. lib. 2. Quicquid aliud
esset, quando inopia non esset declarata, &
consensus non esset formatus, ut bene se ex-
29 plicat Salgad. in d. tract. labyrinth. Creditor. d.
par. pr. cap. 18. num. 26. & 27. & signanter
num. 34. & melius capie. 19. num. 32. *Responsum.*
His tamē non obstantibus, contrarium
censuum resoluendum moti ex pluribus, &
30 Primo, quia canones debentur domino di-
recto ex contractu, qui perinde etiam post de-
coctionem, Status mutationem, & vitæ ban-
num debentur, ac cuiuscunque manibus bona
deuenerint, etiam si ad Fiscum, ita in puncto
distingunt Peregrin. de iur. Fiscali lib. 6. tit. 7.
num. 4. Fab. de Ann. cons. 93. num. 4. Volum. 3.
Fulvius Constantius in l. pr. Cod. de penis Fiscalib.
ex num. 160. lib. 10. Scab. iur. resolut. forens.
69. ex num. 18. & 19. qui omnes allegant tex.
Individualem in l. cum quidam §. Ficens, ff. de
iuris. *Responsum.*
31 Secundo, quia inconclusa est iuris conclusio,
quod debitor decocto bona fidei commissio,
vel maioratus subiecta, ac etiam emphyteuti-
ca in executionem capiuntur, ac creditoris ad
iudicantur, ut commoditate interim, decocti
iura naturalia durante situantur ad tex. in l. nec
cessario §. finali, ff. de periculo, & commodo rei
vendite. Alex. in l. si finis §. si de pignatibus
numer. 17. ff. de damno infecto. Fontanella decif.
Cathalen. 160. & 169. per tot. Salgad. labyrinth.
Creditor. par. pr. cap. 10. ex num. 23. cum seqq.
& num. 89. & cap. 24. numer. 36. versus. Item
consummatus studium, & emphyteutis Ecclesi-
asticam, quam possidet &c. Ita tamen, ut earum
rerum commoditates, quæ ad debitorem co-
decem

31. De iure pertineant, pleno iure creditoribus suis pro eorum credito dantur, & consignatur; Quia in commodatibus nulla cadit iuris prohibitio, etiam si res in substantia fuerit, vel ad iure, vel ad hominem alienari prohibita, ut facit per Fontanellum de passis supralib. tom. pr. claus. 4. *Glof. 9. par. 5. ex num. 24. cum plurib. seqq. Cane. var. lib. pr. cap. 8. num. 99. & 100. Noguerat allegat. 37. ex num. 37. Corbul. de iure emphyteut. sit. de Causis privationis ob alienationem irrequisto domino litem. 19. ex p. 2. & reperit idem Salgad. d. par. pr. cap. 24. n. 55. & seqq. & magis ex professo par. 3. cap. 31. ex num. pr. cum plurib. seqq. Vbi indubitanter tenet, quod bona emphyteutica intrant in concursum; Ita ut neque in hoc requiratur assensus domini directi, quia durante vita debitoris, actus dicitur necessarius, & in hoc limitetur sex. in l. fin. Cod. de iure emphyteutica;*
34. Aded ut in hac parte sustineri non possit opinio Auerdau, & aliorum tantum per cessionem bonorum, factam concursu emphyteusim ipso iure resolui, & cum directo dominio consolidari, sicut bene hanc opinionem refellit idemnot Salgad. ubi proxime, & latissime Noguerat. *dec. allegat. 37. ex num. 39.* Quod si emphyteuta potest pro tempore vite sue in creditorum emphyteusim transferre, nulla videtur ratio, quare eveniente casu decoctionis, creditores commodatibus eidem debitori competentibus, eius vita durante, frui non valeant, cum affirmatiuum opinionem teneant *Glof. & Bart. in l. si fructus §. si de venditibus ff. de damno infecto. Perlador. lib. 2. rerum quotidianarum cap. fin. 5. par. 5. 3. num. 32. Caldas de extenit. emphyt. cap. 6. ex nu. 3. 4. 5. 6. 7. cum plurib. seqq.*
36. Vbi quod in alienatione rei emphyteutica facta per Iudicem pro satisfactione creditorum, non habet locum dispositio sex. in d. l. fin. Cod. de iur. emphyt. in terminis Salgad. *labyr. Creditor. part. 3. cap. 3. n. 13. ubi innumeros allegat Flores de Meno ad Gammā decif. Lusitan. 5. et 35.*
37. ex num. pr. Si uero emphyteusis fuerit ex pacto, & providentia, siue hereditaria, & siue alienationis prohibitio fuerit expressa, siue ex natura contractus, quia semper commoditates erunt obnoxie creditoribus, ut latissime in puncto emphyteusis, quando emphyteuta est decoctus, tenetur innumeris apud Salgad. *decif. par. 3. cap. 3. per tot. & cap. 15. ex num. pr. cum plurib. seqq. ubi ad saturitatem.*
- Et in puncto fideicommissi, quando heres habet strictissimum fideicommissum cum expressa prohibitione alienandi, ut ipsa non obstante, fructus eiusdem fideicommissi a creditoribus sequestrari valeant, ex eo, quod commoditas bonorum etiam strictissime alienari

- prohibitoriam cadit sub hypotheca, saltem vita heredis granati durante ad tot. in l. fructus, ff. de iure dotium, l. usufructus, ubi dicitur de vlt. ff. solus maritus. Bald. in l. Codicilli ff. testamento sub num. pr. vers. Ex parte hac indubio ff. de legatis 2. Salus. in l. filius familiaris §. Dicitur in l. ff. de legatis pr. Molina de primogeniti lib. prim. cap. 10. num. 12. & cap. 11. *ff. de vlt. in senio, & ultimo & c. Molina de primogen. lib. prim. cap. 20. sub nu. 12. vers. Quod sit. & cap. 11. sub num. 25. vers. In dicitur. & ultima species est, Fufusius de usufructu, quod 3. 24. num. 17. vers. Potest, & quod 3. 27. num. 3. vers. Sed adverte.* Et hac etiam semper fuit inconcussa opinio Rota Romana, ut sit dictum in Romana bonorum 28. Aprilis 1649. coram Brundisio; Corado §. postremam denique, & in Romana fideicommissi de Nicolais 28. Aprilis 1651. *Quid bulum de assignatio cordis R. P. D. Cerrito.* Et sic sitent naturalis possessio, & commoditas percipiendi fructus, vita emphyteuta debitoris durante, in creditores transire, ut in puncto fundat *decif. cons. 10. vol. 5. Barate. cons. 60. num. 34. speculator in §. emphyteusis §. nunc aliquo qu. 153. & 154. Cenc. de Cens. qu. 22. ex n. 2. cum seqq. Caldas Pereyra de extenit. emphyt. cap. 5. n. 19. & seqq. Salgad. in suo tract. labyr. credit. par. 3. cap. 15. ex num. 1. cum plurib. seqq. Afflicti. decif. 20. num. 8. Rota decif. 381. num. 16. & seqq. par. 5. recent. & apud Coualer. decif. 360. nu. 4.*
40. ubi quod domini directi non requiratur consensus in subbaltatione ad instantiam creditorum, quia semper sit, & facta intelligitur sine praeiudicio canonis, & laudemij, & apud Sirapbin. decif. 932. num. 7. de qua meminit Fulgen. de iur. emphyteusis sit. de alienis, qui. pr. num. 309. Et regulare est, quod quando delictum non est commissum circa ipsam emphyteusim, consolidatio domini velle cum directo neutiquam sit, ut deducitur per Rotam in Farfen. bonorum 19. Iunii 1647. coram Reuera. diffinio Roias §. primo; & nullibi reperitur eorum, ealem consolidationem vitri posse exten.
41. decoctione, que non potest dici delictum commissum circa ipsam emphyteusim; Ideoque & immisso, & retentio, & cuiusvis alterius remedi suppediat, super illius commoditatibus creditoribus dari debeat, sicuti latissime fuit dictum per Rotam in Romana Saluini 17. Aprilis 1643. coram R. P. D. Cerrito *impressa post Zaccariam de obligat. Camerali decif. 238. ex num. 3. 4. & 5. & seqq. cum alijs apud Barate. decif. 749. num. 9. & 10. & ibidem Ad dantes lit. A.*
43. Quia omnia comprobantur non solum ex dispositione Stat. Cur. Mercator. Luca cap. 9. lib. 3. per quod disponitur, Decoctiones, seu fallitos

fallitos adhibere tunc ad integrè solvendum creditoribus, non obstante quod ad illos omnia bona, non tamèn sufficienter pervenerint, quia in vera eorum potestate DD. emittuntur grauius, ut elegantèr demonstrant *Adden. ad tit. 9. de donat. 10. inquit ad hunc par. 3. innot.* Sed etiam ex continuata, & euoque interrupta obseruantia in hac Cuius, ut scilicet in omnibus decoctionibus luculquò sequitur, quando inter bona decocti reperiuntur bona emphyteutica Ecclesiastica, fidei commissa, aut feudalia, semper creditores indistinctè durante vita decocti, possederunt, percipiendo fructus, & soluendo domino dictum annuum canonem, prout videtur est in *Causa decoctionis Hyacinthi Pegni, et etiam in eadem decoctione D. Philippi de Podia, in cuius bonis cum adessent bona emphyteutica Ecclesie Sancti Laurentij in Podio, fuerunt per ipsum D. Petrum Tuccium vti Syndicum, possessa per aliquos annos, quæ cum deinde egisset ad caducitatem, fuerunt eidem relaxata, ut videtur est in actis Curie Episcopalis quibusdam.* Et sic data tali obseruantia, ipsa pro lege venit reputanda ad latè fundata per Rot. dec. 136. numer. 6. dec. 419. numer. 5. & 6. & dec. 448. numer. 3. par. pr. recentior, eademmet *Rota in Romana successione de Comitib. 26. Iunij 1648. coram Reuerendiss. Ghislerio S. Iudicis.*

45. accedit. Imò quoddam obseruantia est talis efficacis, ut statuto præualeat, etiam contrario. *Surd. cons. 335. sub numer. 26. tom. 3. Rota post Cenc. de Cens. dec. 221. numer. 6. & fuit dictum in Romana societatis Officij 22. Iunij 1654. coram R. P. D. Celso S. obseruantia.*

Quibus ita sic firmatis, primò diximus non obstarè, quæ in principio dicta fuerunt, vel

46. quid verior est opinio, quod pro canonis cōsequentione competat hypothecaria, vel saltem ius reale, quod est pinguius hypotheca, ut *Egomat latè fundauit contra Surdum in mea ad eundem addit. dec. 32. per tot. ac etiam Hordiana ibidem numer. 4. & 12. & per tot. Vel*

47. etiam quia licet per decoctionem acquiratur facultas rescindendi contractum, id tamèn debet intelligi favore creditoris, qui potest declarare, aliis declaratione non facta, etiam post decoctionem illius favore currunt fructus census scilicet emphyteusis, quæ per decoctionem non dicitur resolui, iuxta veriorè, de qua *Salsg. labyrinth. Cred. par. pr. cap. 18. numer. 21. & seqq. & cap. 19. numer. 44. & seqq. vbi dec. de iur. iussu saltem appellat, & hæc est opinio Rote Romana apud Cenc. de Cens. dec. 350. n. 2. quod Cavalierum dec. 71. numer. 2. & seqq. & dec. 358. numer. pr. & apud Baratt. dec. 17. numer. 5. & ibidem Addentæ litt. A. Imò Rota*

48. dubitauit in fortioribus terminis, an etiam contra decoctum currere deberent fructus ratione mortis ex cambijs, & recambijs, ut videre est apud Seraphinum dec. 1343. in fine.

49. Secundò non sunt visum obstarè dicta per Fabrum in 4. lib. Cod. q. 43. de emphyteuticis definitis. r. cum sequela dicitur ipso citatorum, scilicet de emphyteuticis possit rescire à contrario emphyteusis, ac ipsi renunciare, etiam inuito domino.

50. Quia fuit respossum, quid Faber, loquitur de iure consuetudinario, quod indicant verba illa in d. definit. (*Et iura verum*) quæ verba localem consuetudinem de notante, & idem Faber, se declarat sub numer. 2. ibi (*in consuetudine, quæ hic maxime spectanda est*) proinde, & sic loquitur DD. per Fabrum allegando tradit in puncto Tyracell. de retract. lignager S. prim. numer. 30. quiloquitur de Consuetudine Regni Gallicie, emphyteuta possit renunciare emphyteusim, etiam inuito domino, quod idem dicit Fulgionius de iure emphyteutico lit. de renunciat. q. 5. numer. 3. ultra quod Faber ubi supra, eatenus consuetudini de renunciando, emphyteusim, inuito domino locum esse admittit, quatenus emphyteuta renunciare omnes præteritis, canones integre persoluat, quod cum DD. de Podio non fecerint, frustra beneficio perfrui consuetudinis iurari possunt, quando tamèn Lucu vigeret, prout non vigeret, ut videre est in statuto numer. lib. 2. cap. 134. & opinio Fabri

51. est contra cōmunem: Cùm contractus emphyteusis sit contractus nominatus, & ultra, curaque obligatorius: Et idè in eo non datur locus pœnitentiæ, nec licet, altera parte dissidente, ab ipso contracta discedere, & emphyteusim deserre, ac renunciare. *Glos. in cap. pr. in verbo resuare de vassallo qui cetera Consuetud. Lothar. benefic. alien. Iason. in l. 2. nu. 28. Cod. de iure emphyteutico, idem Iason in praludij scutor. numer. 34. Angelus in l. pr. numer. pr. Cod. de iure emphyteutico Alex. in l. si multi, & Titio nu. 11. ff. de verbis obligat. Clara in S. emphyteusis q. 2. Emanuel. Suarez recept. semestiarum in verbo emphyteusis numer. 4. Margarina de cens. q. 122. numer. 6. cum seqq. Corbell. de iure emphyteutico de primat. obrenuac. numer. 4. Gratian. dissect. forens. cap. 557. numer. 12. & 13. Beronius edict. 84. n. 17. lib. pr. Menoch. cons. 111. n. 21. Alba cons. 153. nu. 13. Loaneillus dec. Ferrar. 117. numer. 1. & 2. Cappella Tbolosona dec. 405. & ibi copiosa additio, quæ testatur de cōmuni Tbolos. dec. 20. numer. 2. vers. Et pro parte domini. Quod etiam deducitur à contrario sensu ext. 2. Cod. de iur. emphy. ibi: Si Dominus resuerit, prout sic dicunt ibidem Bald. col. 2. Albench. vltima columna. Tyracell. de retract. lignager.*

Lignager, §. 34. *glof. pr. num. 2. Mantie. de tacit. et amoris lib. 22. tit. 24. Fulgen. de iur. emphyteutico tit. de renunciati. §. 5. num. pr. & s. et de solut. canon. q. pr. num. 93. & de laudem. q. 29. num. 4. Sord. de alimentis tit. 9. quæst. 23. n. 24. & quod emphyteuta nō possit renunciare emphyteusim iuncto domino in puncto *Abbas conf. 94. sub num. 4. vers. Et sic non potest lib. 2. idem Abbas in cap. indicat. nam. pr. tit. de immunit. Ecel. Cæter. variar. resolut. lib. 3. cap. 1. num. 284. vers. ad assens. decis. 265. n. 153. cum innumeris alijs, quos consulto omisi.**

Cum adit dispositio itaque omniem remouens difficultatem in *cap. 224. lib. 2. statut. Papi. vers. Et si red dicitur ut que ad finem.*

Tertio non obstat ratio bona fide possessoris per syndicos creditorum; adeoque cessat: contra emphyteutam personalem actionem pro consequendis canonibus post decoctionem decursis ex doctrinis in obiecto citatis.

53 Quia *Thor. voco 87. par. 2. de Martini resolut. quous. lib. pr. cap. 100. per tot. Amat. Panor. resolut. 88. par. 1. loquuntur*, quando emphyteuta bona fide de se possidere, vt potest si emphyteuta non possideret factio domini directi, scilicet si emphyteutis fuisset euicta à creditoribus domini directi, vel redempta iure retractus ab ipsius consanguineis, & similibus, in istis enim casibus emphyteuta remanet liberatus, ad tracta per *Alan. cons. 11. per totum, & præcipue num. 5. lib. 5. Abbas conf. 94. nu. 4. vers. Nec obstat vol. 2. Thobias Nonius conf. 2. num. 54. Sord. cons. 445. nu. 18. totum. 3. Corbul. de caus. priuatis. ob non solut. canon. limit. 22. n. 1. & ysaquell. de retractu lignager. §. pr. glof. 10. n. 38. Sord. dec. 6. num. 3. cum seqq. Capyc. dec. 14.*

53 nam. 21. Sectis verò quando emphyteuta dolo de se possidere, sicuti dolo dicitur desinere decoctus, vt latissime obseruant *Addent. ad dec. 9. ex num. 30. cum plurib. seqq. par. 3.*

54 recens. Quia tunc dolo desinens possidere, habetur pro possessore *l. qui dolo 74. et l. parem 192. ff. de regul. iur. cap. imputat. & cap. cum non fiat. eodem tit. in 6. Conarr. variar. resolut. lib. 3. cap. 7. numer. 6. Clarus in §. emphyteutis versis. Sed quare qu. 8. *Capal. conf. 367. n. 12 lib. 3. Institum P. alonguel. conf. 83. num. 109. lib. pr. & in puncto Faber. in Cod. tit. de iur. em-**

55 *phyteuto desinit. ynum. 8. Et contra ipsum dari potest actio personalis pro canonum consequutione, licet ipse non possederit, sicuti recte explicat de Martini d. cap. 100. ex numer. 4. lib. pr. & etiam tradit Thor. citat. voco 87. n. 28. par. 2. Idem Faber. d. §. desinit. 7. num. 8. tit. de iur. emphyteutico, & desinit tradita per Peto-*

56 *grin. de fideicom. art. 45. ex num. 16. Cum decoctor semper habeat presumptionem frau-*

dis contra se, *Paschal. de viribus patris potestatis cap. 9. num. 63. vers. Sunt enim pars. 2. Heringius tradit. de fideicom. cap. 18. n. 109. vers. Quinto limitat. de actione de causis exequi. num. 13. num. 155.*

Quia proinde in praedictis constituitur contra decoctum, quod de se de se possidere, bono exerceri potuisse actionem personalem, cui inhæret hypotheca vnum ex extremis in Sal-

57 uiano ex vulgatis; Et quando etiam iudicio personalis deficeret, adhuc retentio in vim Saluiani subsisteret, tam ad hunc effectum sufficit hypothecam semel cum actione personali fuisse nam, ac in effectum deductam, vt post modum etiam sublati actionis personalis, huius ipsa dicitur dicitur iuxta *historiam Bartol. in fideiusor. obligat. ff. de fideius. Negulan. de pignori. pr. mem. 5. par. num. 14. Franciscus de Pont. conf. 143. nu. 8. lib. 2. de Francis dec. 80. n. 17.*

58 Ita quod ad effectum concedendi retentionem rei hypothecate, sola eius decentatio sufficiat ad tex. in l. unica in 3. responso, & in Bald. in num. pr. vers. Nota bene, & sub num. 3. versis. Concludit Cod. ob cingra. pecun. Clausen. dec. 446. sub num. 8. vers. Periter dum opponatur, & seqq. & fuit punctualiter dictum in Bononini. fideicom. de Clauarini §. Martij 1649. coram R. P. D. Penningero §. quia ad effectum vtopiamus &c.

59 Quod neque obstat visum fuit obiectum, quod creditum prædictum sit vulnertatum per sententiam Rotaalem latam in alio iudicio delegato de anno 1652. quæ immisionem, seu retentionem pro canonibus decurrentibus tunc à DD. de Diuersis petitis denegauit, atque reservatione lorum facta in præfata sententia iuxta dec. Rota post Merlinum de pignori. 251. num. 7.

Quia obiectum facili remouetur ex eo, quod licet sententia reseruauerit iura id. DD. de Diuersis in alio iudicio, dicta reservatio operatur, vt ius id. DD. de Diuersis in aliquo non dicatur iustum iuxta tradita per Christophorum Martini Med. dec. 79. numer. 13. Bononi. dec. 448. num. 4. Cum reservatio tunc sit inutilis, quando nullum ius competit super eo, quod reseruatur, sed quando subsistit, bene operatur Rota apud Ludouicum dec. 85. nu. 23.

60 Et ideo deducta reservatio in d. dec. 151. post Merlinum de pignori. numer. 7. est referenda ad punctum iuris, an scilicet canones decursi post decoctionem essent debiti, nec ne; non autem quoad substantiam crediti, quæ respectu canonum est certa, & indubitata tam ex instrumento inuestiturae, quam etiam ex inconcussa opinione, quod canones debeantur post decoctionem vt supra fundati.

61 Secundò obiectum remoueri fuit vifum ex eo, quod Sp. Petrus Tuccias non folum paffus fuit excipi de dicto credito; & de illo, & fuper illo fieri probationes, nunquam proteftando, quòd in iudicio exponi non poterat; nec admitti talis difcuffio; Ideoque partes dicti D. Tuceij erant impedire talom cõpõitionem fuper petitorio, vt latiffimè in illis terminis probat Menoch. de recuperand. poffeff. remed. pr. num. 161. & feqq. Gabriel. de refitut. fpoliariorum cuncti pr. num. 52. & feqq. Mula fuper Con-

62 fuetud. Panor. cap. pr. num. 98. Tanto magis, quòd ipfemet Principi fupplicauit, & petijt delegari caufam tam fuper poffefforio, quàm fuper petitorio de confenfu fpoliati, & fic nunquam intrat regula, fpoliatus debet ante omnia refiliui, fed de iuribus partium eft cognofcendum ad tex. in cap. pr. de refitut. fpoliator. Rota decif. 16. nu. 3. verfe. ad Capitula, et iura eodem tit. de refitut. fpoliat. in nouif. & decif. 768. num. 11. par. 2. recentiori; Vnde ex hoc folum patet eueruatũ motuum dictæ refervationis.

63 Quidò nequè obftare vifum fuit obiectum, fcilicet quòd cum DD. de Diuerfis poffederint bona liuellaria, & ex eis fructus perceperint, videtur iniquum poffe DD. de Diuerfis petere canones ex eisdem bonis, ex quibus fructus perceperant, & de facili ftante eorum poffeffione fe fatisfacere poterant, ad tradita per Fabrum in Cod. lib. 4. tit. 2. definit. pr. num. 5. & lib. 4. tit. 42. definit. 54. per tot. cum alijs; Quia fuit refponfum, quòd obiectum corrumpit factò, cum fructus fuerint percepti per DD. Syndicos creditorum Doni. Philippi, penes quos fuit poffeffio dictorum bonorum liuellariorum, vt fatetur Sp. Petrus Tuccias in eius quinta poffitione fol. 38. & inter dictos Syndicos aderat D. Io. Baptifta de Diuerfis;

64 Ideoq. præfumat omnes percepiffe fructus, qui poffidet, & non alius, Zuecarus decif. 48. num. pr. Cauel. decif. 128. num. 2. & fic non rectè infertur, dictã poffeffionem fuiffe penes D. Io. Baptiftã de Diuerfis vti nōiue proprio, fed vt vnum ex Syndicis; prout alij Syndici poffederunt; Cum non fit nouum in iure,

65 quòd quis fuper eodem negotio duplicem repræfentare poffit perfonam, diuerfis tamèn refpectibus l. cum quadam Cod. de adminiftrat. tutor. l. duorum ff. de oper. libertor. Rot. Tannen. decif. 32. num. 11. & decif. 75. num. 3. Caballus

66 conf. 121. num. 13. & in terminis adminiftratoris fcd Syndici contentus, vt duplicem repræfentare poffit perfonam, fundat Salgad. in traft. labyrinth. Creditor. par. 3. cap. 6. Si unico nu. 15. & feqq. & par. 2. cap. 22. n. 91. et feqq. & magis in puncto num. 97. & 98. & fuit hinc itatum per Rotam Romanam decif. 273. num. 8.

& 9. par. 4. tom. 2. recent. & fic quatenus aliqui fint percepti fructus ex dictis bonis liuellaris, non fuit percepti per DD. de Diuerfis creditores canonum, fed folum per Syndicos creditores dicti D. Philippi; Quæ poffeffio non

67 poteft controuerti, tũ ex præfata cõfelfione D. Tuceij, tũ etiam ex publico inftrumẽto vditionis cuiusdam fœni recollecti ex præfatis bonis per eodẽ Syndicos rogati man. Ser Gherardi Schiattz fub die 23. Maij 1654. ac etiam ex duobus alijs inftrumẽtis locationum dictorum bonorum facta à præfatis DD. Syndicis rogati man. Ser Ioseph Colte de eodẽ anno 1654. Vltra factorem ab eisdem fuper dictis bonis deputatum pro custodia, & radem ex iudicio caducitatis moto per dictos DD. de Diuerfis contra præfatos Syndicos, & contra Laurentium de Podio de anno 1655. in quo iudicio obtinuerunt, & fic non poteft controuerti, dictam poffeffionem fuiffe penes omnes præfatos Syndicos vt confideranti patet, ad tradita per Poff. traft. de manuten. obferuat. 17. num. 9. & 10. cum feqq.

68 Sextò non obftat motiũ in negligẽtia creditoris fundatum, qui cum poffet, non fibi fatisfecit de fuo credito; Nec retinuit bona, & effectus fui debitoris ad eius manus peruen- tos occasione adminiftrationis ab eo gefte; Itã vt non folum actionem videatur amiffiffe, contra fideiussores, feu Tertios poffeffores iuxta tradita per Tbor. voto decifio 94. nu. 56.

69 par. 2. Noguero. allegat. 40. n. 43. Sed etiam creditor ipfe adminiftrans bona fui debitoris de facto præfumat fatisfactus per tex. in l. fed si damnum 9. S. peculium, ff. de peculio. l. quicquid S. ficut autem, ff. de adminiftratione tutor. l. debitor, ff. de negotijs gefis. l. fubum S. adito, ff. de folutionib. Gratian. difcept. forenf. cap. 129. n. 27. & cap. 214. ex num. 5. Surd. decif. 171. num. pr. & feqq. & conf. 290. num. 33. & 34. Fontanella de Paftis nuptialib. clauf. 6. glof. pr. par. 2. n. 67. tom. 2. cum alijs paffim.

Quia fuit refponfum fupradicta procedere poffe, quandò creditor folus poffidet, & adminiftrat bona fui debitoris, non reddendo illorum rationem, fecus quandò illa adminiftrat, vt vnus ex Syndicis creditorum, tunc enim cum duplicem repræfentet perfonam, non tenetur confundere, nequè compenfare proprium creditum cum debito adminiftrationis, maxime quãdò creditor eft promptus quantum ad fe fpectat, redditionem rationum reddere fuz adminiftrationis, quia tunc omnino ceflare facit fatisfactionis prefumptionem, itã in puncto hanc limitationem probant Guier. de tutel. par. 3. cap. pr. nu. 3. & 9. Cauel. cap. de Tut. & Curat. num. 181. vbi ait hanc limita-

limitationem esse menti tenendam *Tavignoli. decif. Sicilia 9. num. 39. & 40. lib. 1. Fontanella de paffis nuptialibus clauf. 4. glos. 18. par. 5. ex num. 42. fol. 499. rom. 1. & in puncto administrationis bonorum concursus fundat Salgad. in trakt. labyr. Credie. d. par. 3. cap. 7. num. 20.*

- 71 Imò, & quod magis est creditor folvendo debitori, & non retinendo, vel compensando, quod sibi ab illo debetur, minime suis iuribus præiudicium inferat, neque ipsi possit imputari, vel obijci, quare non compensaverit iuxta tex. express. in l. si cum dos. ff. rer. amotar. *Glos. in l. procula. ff. de prob. Hondedeus conf. 39. num. 63. & 64. cum seqq. lib. 2. Horat. Persius conf. civilis 24. num. 14. lib. 2. Rota in Antoniana Manna 5. Iunij 1648. S. non obstat demum. cum S. sequenti coram Eminentissimo Corrado;*
- 72 & ratio est patens, quia solvens aliquid alteri, non per hoc intrat præsumptio, quod ab eo nihil recipere debeat, & semper potest petere, quod sibi debetur, prout fuit firmatum d. Rota in Romana Pinta 17. Iunij 1652. S. concessura satisfationis eorum R. P. D. meo Melstro.

- 73 Secundo fuit responsum nullam posse dicto D. lo Baptistæ de Diversis, uti vno ex præfatis creditorum Syndicis, imputari negligentiam, ex eo quod ex bonis administratis, propria autoritate sibi solvere, & appropriare non poterat, resistente dispositione cap. 4. lib. 3. Status. Cur. necrecator. ibi: *Vogliamo, & ordiniamo, che nissuno de' Creditori possa particolarmente rifrenotare, né incorporarsi cosa alcuna de' beni del Fallito, ma tutti debbiano andar in mano del Sindaco, e Procuratore vno, ò più, che siano, alla pena del doppio di tutto quello, che bauerà riscosso, ò preso.* Ideoque non potest considerari negligentia in eo, qui facere omisit id, quod facere non poterat, nec debebat, cum

- 74 negligentia creditoris tunc solum sit considerabilis, quando omittit facere ea, que præcisè tenetur, & est appositum tempus *Gratianus cap. 527. num. 8. Fontanella decif. 189. num. 12.*
- 75 Tantò magis, quia Syndici tenentur solvere creditoribus antecioribus iuxta sententiã graduationis, adeò vt si præpositent gradus, & ordinem creditorum, de eorum proprio tenentur creditoribus antecioribus l. si pupillorū §. si prator ff. de rebus necum. *Salgad. Labyrinth. Creditor. par. 3. cap. 8. num. 1. 2. & 3. & seqq.* Ideoque non potest considerari culpa DD. de Diversis in non satisfaciendo sibi ipsis, vt potius dolosi fuissent, si contra statuti, & iuris dispositionem ex alterato ordine graduationis sibi solvissent: Vnde creditor omittens facere ea, que potest facere, & non facere, iuxta eius voluntatem, non dicitur negligens ad tradita per *Menoch. consil. 719. numer. 50.*

eò magis, quid ad favorem DD. de Diversis aderat res iudicata super eademmet opposicione facta per dictum D. Tuercium in dicto iudicio delegato, propterea illa tamen erat facienda consideratio super dicto motivo cit-

- 77 cā negligentiam: Cum decisio sit pars sententiae ad tradita per *Magon. decif. 54. num. pr. & decif. 133. num. 16. in Florentinis 129. 130.*
- 78 Septimò non obstat, quod cum D. lo Baptistæ de Diversis tam suo proprio, quam ut procurator fratris haberet noticiam, possessionem bonorum emphyteuticorum non reperiri penes Podios emphyteutas, quæ notitia ex antedictis patet ad sensum, sequitur, quod eo ipso, quod habita tali scientia non remouit impedimentum, sed potius procurauit, dicendus est in culpa, & impedimentum præstitisse nomine proprio: Ideoque sibi imputari debet omne damnum inde sequutum ex tex. in l. Fluminum 24. §. quamquam, ff. de damno infecto. *Castrenf. in l. stipulatio ista 38. num. 2. Iason. numer. 12. ff. de verbis. obligat. Cum.*
- 79 Dominus directus teneatur præstare successum patientiam, vt emphyteuta fruatur, & potiarur bonis emphyteuticis, quæ per Creditores Sp. Philippi fuerunt detecta ad tradita per *Donadum de renunciat. cap. 15. num. 21. et seqq.*
- 80 Ludouic. decif. 235. num. pr. & 4. & impeditus uti frui, dicitur absolutus ad solvendum *Luellus Ioseph Ludovic. decif. Perusina 35. num. 4. Thor. vot. decif. 47. num. 7. & 10. cum seqq. Geruina pr. Niger. de except. cap. 10. §. 2. num. 20. Mart. dted. examini. 12. num. 25. & 26. Merlin. controuer. forens. cap. 22. numer. 15. centuria prima.*
- 81 Imò cum adesset dictus D. Laurentius notus, decoctus, ipsi DD. de Diversis debebat restare, vt dicta bona emphyteutica præfato D. Laurentio non decocto restituerentur, quod cum non fecerint, intrat dispositio *lex. in l. Julianus 13. §. si venditor. ff. de actionibus empti. ubi ex professo Bartol. quem expendit Gratian. discipul. forens. cap. 174. numer. 26. & sequitur Fontanella decif. 137. num. 21. par. pr.*

Nam prædicta omnia in obiecto posita, haud obstatè visa fuerunt. Primò, quia quod Dominus directus teneatur præstare successum patientiam, non procedit, quando emphyteuta fuit venditor rei sibi ab emptore locata, seu ad iurisdictionem concessa, atque de iurisdictione, & manutenzione promissus: Tant enim ipse tenetur remouere impedimenta, & rem ipsam tradere liberam, & suis sumptibus tueri, ac defendere; Ideoque dictam exceptionem proponere minime competat ex eo quod si DD. de Podio egissent contra DD. de Diversis pro remotione molestiarum, pe-

82 tuissent repelli exceptione, quem de episcopo tenet

tenet ad id, eandem agentem repellit exceptio. l. vnde dicitur ff. de iurisdictionibus. Merlin. dec. Lucens. 19. num. 5. & 6. & in terminis Plinius de iur. iur. §. 4. numer. 57. & in l. si quando
 83 Cod. vnde in num. 174. Et in puncto quod si emphyteuta stipulatur ut se habeat emphyteuticus, non possit contra Dominum directum proponere exceptionem rei, non tradite, & impediendi non remoti Magos de iur. l. huc. l. 1. num. 4. & hoc maxime, quando humilmodi impedimentum procedit ex facto proprio conductoris, quia tunc ipsemet debet sustinere mutationem, & de iurisdictione recipiendis, ut videtur ad nihilum teneatur locator, iuxta regulam doctrinam Bart. in l. si quis 177. §. item si quis quidam ann. 1. ff. locat. l. solon. in l. pr. num. 23. versis. Quanto igitur ultimo Cod. de iur. emphyteuticis ad consuetud. Neapoli. num. 3. par. 1. q. 21. num. 8. secundum de iur. 126. num. 6. & 7.
 85 Et ex his patet responsum ad text. in d. l. Julianus si si venditor ff. de action. tempore. Quia text. ipse supponit quod conductor de se ipso de iurisdictione sit ipso iure, ac de iurisdictione possessione rei conducente, ut patet ex illis verbis, ibi: Damnum dederit, quae verba in delictum sonant. Vnde cum D. Philippus de Podio non fuerit de facto de iurisdictione possessione rei emphyteuticus, sed propter suam voluntariam, & dolosam fugamque decoctionis causam dedit, non applicatur dispositio dist. text. quando casu bona ipsius tam vigore decreti excellentissimi Senatus anni 1636. ad idem ad cap. pr. & 11. lib. 3. statutor. Curia Mercat. ibi: Debitum signum, quoniam etiam ex dispositione iuris communis bona emphyteutica ob decoctionem debitoris transeant in Iudicem, & postea in Syndicos creditorum, ad last. reddit per Salgad. par. pr. labyrinth. Creditor, cap. 18. per tot. & precipue num. 1. 7. & 9.
 Et patet etiam responsum ad illud, quod dicebatur in obiecto, quod scilicet DD. de Diversis debuissent insistere &c. quia dato, quod dicti DD. de Diversis possint agere ad commodum dicti Laurentii emphyteute agere contra Syndicos pro recuperatione bonorum, tamen cum ad id faciendum nunquam fuerint requisiti, aut interpellati a dicto emphyteuta, non possint dici in mora, non adimplerenti, neq.
 87 totum creditum amisisse. Cum etenim locator teneatur agere ad commodum conductoris quatenus ab eodem conductore id exigatur, colligitur ex eodem text. in d. l. Julianus, ibi: Emptorem ex empti agentem, & comprobant Gratianus d. cap. 174. numer. 26. & Fontanella d. de iur. 173. num. 21. in fine.
 88 Tanto magis quia dictus Laurentius vii viros ex debitoribus recepit ut insistere ut supra dixi,

cum esset obligatus ad illorum quantitationem tam de iure, ut per Cornaz. dec. 109. per tot. quam ex conuentione, de qua in Instrumento dictae venditionis, & quod D. Laurentius tenebatur comparere in iudicio, & aduocationem intimare DD. de Diversis de iurisdictione bonorum, colligitur ex statuto lib. 2. cap. 124. versis. Et si reddito, & iuxta ad finem.
 Quod non obstat obiectum quod per vnu ex DD. inter alia fuit adductum debuisse DD. de Diversis in praesenti iudicio citare, seu monere praesentem D. Laurentium de Podio pro
 89 omni suo iure, & interdictum, cum forsitan si secundus creditor ipsis potuisset opposere, quod debebat prius sibi ipsis satisfieri de bonis specialiter obligatis, antequam decernerent ad exercitum generalis hypothecae, iuxta text. in l. 2. Cod. de pignori.
 90 Quia fuit responsum, dictis DD. de Diversis fuisse solutiores probasse, quod bona, super quibus ad praesens petebatur retentio, nullius possidea a DD. de Podio tempore concessione aliorum bonorum in emphyteusim, nam tunc text. in d. l. 2. non facit Tertio possessori ex causa emptionis bonorum generaliter hypothecatarum, qui proinde ab exercitio eandem generalis hypothecae nullatenus creditorem repellere poterit. Dum bona illa cum suo onere transiverunt in emptorem, prout egregie firmant Cornarius lib. 3. variat. cap. 18. versis. Quanto autem ad vertendum est, Faber in Cod. tit. de pignori. de iur. 9. & 10. Negulantiis de pignori. mem. 2. 5. par. num. 51. & par. 8. mem. pr. num. 28. Merlin. de pignori. lib. 4. tit. pr. q. 21.
 91 num. 24. & 25. & in terminis, quod creditor habens bona generaliter hypothecata ex Instrumento omni solemnitate vallare, non possit ipsi opponi excussionis necessitas, iuxta sententiam dictam in Materasen. Salmani 11. Martii 1647. coram Emin. Corrado S. hypobeca verò
 92 specialiter coram. Nam quando creditor plures actiones competunt, non tenetur neq. attari potest potius ad vnam, quam ad aliam rem se vertere, sed ad libitum creditoris exerceri potest, & sic eligendo vnam, non sibi praedictat, nec viam praedictat ad aliam. Merlin. de pignori. lib. 5. quaest. 59. per tot. Rot. apud Clementem. Merlinum dec. 623. nu. 3. & segg. & dec. 122.
 93 num. 15. par. 6. rescriptum. Imò potest creditor, ne dum agat sententiam, sed etiam post executionem, & immixtionem variare, & iura sua persequi, prout sibi magis expedire videtur. Carleval. alijs antiquioribus adductis lib. 1. de iudicijs tit. 2. disp. 2. num. 16. Marta de iurisd. casu 177. num. pr. & segg. Gratianus discept. forens. cap. 593. num. 6. versis. Nec facit sum segg. Rot. dec. 163. num. 3. & 273. nu. 11. post

post Zaccariam de obligat. Cameral. & decis. 161. num. 25. pars. 6. recent. & latissime in istis terminis fuit scriptum in *Biruntina Censalij* 5. *Intij* 1649. coram B. M. Arguelles S. nec referatur;
 94 Ex quod sequitur, quod stante obligatione, si hypotheca expressa, non solum omnia bona ab ipso emphyteuta possessa, sed etiam existentia penes Tertios possessores remanent affecta onere dictæ hypothecæ, tam pro canonibus præteritis, quam pro futuris, etiam si pro illo tempore, quo res emphyteutica non fuerit per emphyteutam possessa; Ita in indicandis firmant *Pacificus de Saluiano Inspecione* 2. cap. 4. numer. 548. & 549. *Falgin. de Conventu. emphyt. quæst.* 31. num. 6. & 7. & de *laudens* 9. 2. num. 14. *veit. Patior tandem. Merlin. de pignor. lib. 3. q. 11. num. 31. Merlin. Pignatelli. lib. 3. controuer. 36. num. 13. & 14.*

Nono non obstat confessio facta per duos ex quatuor Syndicis in iudicio adactato in Curia Mercatorum de anno 1654. dum in eo D. Vincentius Chioeca, & D. Petrus Tuccius excipiendo, seu opponendo petitioni factæ contra eos per DD. de Diuersis petentes canones decursos, dixerunt se se non possidere, nec possidere bona emphyteutica, sed ea fuisse possessa per eosdem DD. de Diuersis.

Quia siue benèrit responsum, quod licet prædicta asseruerint, & capitulauerint, tamen cum non probauerint, nulli ex partibus litigantibus creditur, cum non sufficiat deducere, & explanare intentionem in capitalis, seu positionibus, sed est necesse plenè exposta probare, alias succumbent. *l. actor Cod. de probat. l. qui accusat Cod. de eadem. cum similibus;* Et quod dicti DD. Syndici nihil de excepis, seu oppositis probauerint, nullius infortenti, & roboris dictæ oppositionis sunt existimande; Tanto magis, quod in eodem iudicio, in quo fuerant enixe, fuerint reiectæ, ita quod amplius non valeant allegari, & sic obicit res iudicata;

95 Cum exceptio, quæ semel fuit cognita, & discussa, si sit reiecta, non potest amplius opponi, & si interim opponatur, non est attendenda, vt tradunt DD. in l. pr. *Cod. de ord. iudic. & in l. qui Romæ 9. duo fratres, ff. de verborum obligat. Roman. conf. 410. num. 3. Castren. conf. 308. lib. 2. Angos. decis. Florent. 3. num. prim. Seacæ. de sentent. & re iudicat. Gloss. 14. q. 2. n. 3. & seq. Gratiani. *discept. forens. cap. 146. num. 8. Gabriel. comm. conclus. in tit. de except. lib. 2. conclus. 2. num. 15.* Vitæ quod dicti Syndici possunt conuinci de mendacio, cum ipsi quoque administrauerint, & possederint, vt supra latè demonstrauimus, quia fuit responsum, quod obiectum corruptis ex factis &c.*

Neque illam vim nobis fecit, quod DD. de

Diuersis post decoctionem dicti D. Philippi tractauerint venditionem dictorum bonorum, tanquam si essent propria, quod facere non potuissent, nisi possessio esset apud eos nomine proprio.

Quia fuit responsum, quod illa venditio ad habuit effectum, & tractabatur cum animo declarandi caducitatem ob non futuros canones, 97 si fuisse deuentum ad conclusionem, cum, contractus perfectio à conclusione dependat iuxta text. in l. si voluntate, *vb. Bald. Cod. de rescind. vendit. Surd. conf. 551. post n. 1. & dem. 4. & sic nullum præiudicium ex tractatu non efficitur.*

98 Quato DD. de Diuersis orti potuit, etiam si tractatus esset conclusus per publicum Instrumentum, qui eum non haberet effectum, habetur etque, ac si nunquam fuisset de eo actum ad tradita per Bald. in l. cum precipuis in num. pr. *vers. Nota quod illud Cod. de probat. Cephalon. conf. 441. num. 116. vers. Nec constat. Pæd. conf. 6. num. 31. vers. Et non refert. Rot. decis. 623. pars. pr. recent. vers. Et consequenter pars. dec. 460. num. 15. tom. 2. & decis. pariter 460. numer. 6. pars. 5. recent. & fuit dicta in *Parisiensi bonari* 29. *Maij* 1648. coram Eminen. Cardinali. quæ impresse post Salgad. decis. 41. num. 9. & ratio est, quia multa tractantur, quæ postmodum non perficiuntur latè *Rota Romana Domorum* 18. *Februarij* 1650. S. *suffragarij coram B. mem. Bichio*, & sic cum non fuerit de uerum ad conclusionem, sicut de facto euent de anno 1655, quo tempore cum patro eiusdem declarationis caducitatis, venditio fuit conclusa; Propter ea ex obseruantia subsequens arguitur declaratio voluntatis præcedentis, *Gratian. discept. forens. cap. 85. 2. num. 49. & 51. Rot. dec. 700. num. 11. & 13. cum seqq. pars. 2. & decis. 28. num. 13. pars. 7. recentior. & dorus Gregor. decis. 308. num. 4. & 5. & seqq. & num. 9. & 10.**

99 Maxime cum dicti DD. de Diuersis se protestauerint, prout constat ex Instrumento Sen Paulini Casoliæ ante dictam venditionem, &

100 caducitatem non declarasse, quæ protestatio omnino ipsi suffragatur ad demonstrandum, caducitatem per prius non fuisse declaratam, vt fuit firmatum per *Rotam in Rom. Vineæ 24. Martij* 1651. eundem R. P. D. Cerro S. quid non repugnat, & in iure est recepta opinio, quod caducitas non intelligatur in causa, nisi volente, & declarante Domino; & fundat *Abbas conf. 67. sub num. 2. vers. Sed his non obstant vol. 2. Decius conf. 146. Serapion. de primi. turam. prim. 64. Gutier. de iur. confirm. cap. 3. sub n. 2. vers. Eandem opinionem, qui restat de communi, Manjon de caus. exequat. amplius. 5. n. 24. Egomet in meis ad Surdum addition. decis. 181. per tot. Barz. dec. 50. n. 39. Merlin. dec. Luc. 60. cum*

cum alijs passim, *Sperell. decif. fori Ecclesiast. dec. 74. per tot. & precipue d. n. 30. per. pr. vbi late.*

102 Et ex his patet illiquiditas, & incertitudo exceptionem datam aduersus Instrumētum publicum, quod nullo modo poterat retardare retentionem DD. de Diuersis pro canonibus decisis, & in terminis fundat Rota post Passium de Saluano decif. 157. num. 10. *de pascis decif. Florent. 13. num. 5. & pascis decif. 13. num. 5.*

103 Quibus omnibus sane perpenſis diximus dictis DD. de Diuersis non solum competisse, & competere retentionem pro canonibus decisis ab anno 1650. citra; sed etiam occasione molestiarum, & euersionis passim ac diſtans per Sp. Stephanum de Carolis specialiter in casu momentanea possessionis promissa in dicto Instrumēto venditionis, cuius &c. quod pater ex sententia D. Iudicis ordinacj ad fauorē dicti Sp. Stephani contra dictos DD. de Diuersis, & a nobis confirmata prout in dec. ab e. impressa.

104 Et licet dici valeat, quod euicō non detur, quando res euincitur per immisionem in Saluano ad tradita per Rotam in Bononiensi fidei commissi de Zambertinis 15. Maij 1623. coram bon. mem. Card. Parisio, & in Romana Spoli 10. Decembris 1629. coram bon. mem. Merlino, idem Merlino, decif. 487. num. 6. vbi predictæ

105 decisiones referuntur; Tamen quando euicō est promissa tam in propriate, quam in possessione, prout in presenti caso; tunc nullo dubium est, euicōnem deberi, & successiue retentionem competere, prout in terminis refert idem Merlino citat. decif. 487. num. 7. & ita hinc inde libris fundamentis ſyndat. Laurentius Preſellius consilij. 37. n. 13. 14. 15. & 16. cum alijs, qui cumulari possent.

106 Diximus etiam in sententia fore, & esse detrahendos, & excomputandos fructus, quos dictus D. Io. Baptista consequens fuit vti vnus ex Syndicis creditorū dictorum DD. de Podio de bonis dicti luelli a die 18. Ianuarij 1650. vsque ad diem 19. Nouembris 1655. iuxta liquidationem facientem in executione præfatæ nostræ sententiæ, quod passim in Rotis prædicatur, ut prædicatum vidi in terminis retentionis quando creditum est liquidum in substantia, & in essentia; hec est illiquida quantitas;

107 Cum illiquidum diu non possit, quod de breui liquidari potest, Bart. in l. in compensacione 8. ff. de compensat. Parisius consil. 132. num. 14. lib. pr. Vincensius de Anna allegat. Bon. num. 4. de pascis decif. Lucen. pr. num. 34. Rotam in Romana restituerant docti 10. Ianuarij 1650. & idem pro huiusmodi summa coram Eminentiſſ.

108 Orthodoxo, quæ est decisio penes ipsam 99. n. 13. & itaq. & hoc quia certum dicitur, & non dubium, quod certum debet habere finem, ita

Rota in Bononiensi nullatis concordia 12. Iunij 1645. S. secundum præ iſſignificac cordam R. P. D.

109 meo Certo; Ideoque liquidatio quantitas probari potest in executione sententiæ Gratian. decif. 81. num. 32. Rota Romana post Zachariam de obligat. Camerali decif. 139. num. 6. 7.

110 Et præ eadem Rota apud Barate. in puncto indicij spoli decif. 169. num. 11. & ibi addente pp. 152.

111 latissimè Gratian. discept. forens. cap. 444. n. 2. & ista opinio est canonizata in illa Rota per binas decisiones in terminis retentionis, ut

videre est in libro Ser. Casaris Ghezzi de anno 1629. in causa inter Capitaneum Bartholomæum Centurionem, & Iulianum, & Ius Conſortes de Menabio; Et in causa Pen. D. Philippa Pacina contra Pen. D. Antoram Petroni per alia Ser. Bernardini Piraccini 1626. S. referuamus etc.

112 cum alijs passim; & stylus indicij ad inducitur per binas iudicaturas de Franchis dec. 238. n. 3.

113 Pariterque diximus in eadem sententia, ut vadeatque, inſpeditur Sp. D. Tuccij consilij;

114 in illius electione esse præ dictis canonibus tantum deſurſis &c. præstandi fideiussorem idoneam ad fauorem DD. de Diuersis de eo, quod in executione dictæ nostræ

115 sententiæ, facta liquidatione, apparebit remanere creditores, ad effectum, ut litatim consequi valeat recuperationem bonorum, de quibus agitur, prout in terminis Iudicij spoli,

116 ut non sit facienda restitutio rei, nisi idonee cauatur, dixit Abbas in cap. veniens 12. col. 2. de testibus. Parisius consil. 232. num. 103. lib. pr.

117 Gratias consil. 10. num. 31. lib. pr. cum alijs adductis per Mareſcos. variat. lib. 2. cap. 119. ad quem &c.

118 Quibus partes ab expensis absoluiimus ex multis causis animam nostrum mouentibus ad tradita per DD. in l. properandum S. in autem alioquin Cod. de Iudicij.

119 Et ita fuit decifum vtraque Parte acerrimè inſormatæ.

120 ARGVMENTVM.

Fructuum liquidatio, seu quantitas corundem percepta, quomodo, & ex quibus probetur, & an, & quando euicō præferat retentionem etiam in Saluano.

121 S V M M A R I V M.

Parti producens: est ius quæſitum, quando contra eandem tribuatur pars suis oppositum, numero 15.

Conſue.

Conſue.

Conſue.

Conſue.

Conſue.

Conſue.

Consuetudo alicuius loci vti lex est seruanda. num. 2.
Fructuum de perceptione confuso in genere, quantitas probatur coniecturis. num. 3.
Fides testium deponentium de facto proprio, plene, et concludenter probant, & non possunt controuersi. num. 4.

Probatum exactissimum non requiritur in liquidatione fructuum, sed sufficiens leuior. num. 5.

Fructuum liquidatio cum sit difficilis probationis, admittit etiam presumptiones, et coniecturas. n. 6.

Testes de proprio iudicio deponentes admittuntur ad probandam perceptionem fructuum. num. 7.

Testes etiam de credulitate recipiuntur in fructuum liquidatione. num. 8. Etiam si sint singulares. n. 9.

Et ad hoc an sint apti Coloni, & quomodo. n. 10. 11. & 12.

Fructuum quantitas probatur a consuetis percipi in precedentibus annis. num. 13.

Enclito praesertim retentionem. num. 14. Ampliatur. num. 15.

Obligatio defendendi aequi comprahendit litis suspensionem, refectionem damnorum, & interesse, & etiam plenam indemnisationis conseruationem. num. 16. Pro quibus competis immo. num. 17.

Decisio XVII.

EX suppositione in facto, quod sub die 17. Maij 1656. per sententiam Rotalem per Nos latam vti Iudices delegatos &c. fuerit concessa retentio DD. de Diuersis bonorum, de quibus agebatur &c. Donèc fuissent satisfacti de eorum credito canonum decursorū ab anno 1650. citra, demptis tamen fructibus ab eodem D. Io. Baptista de Diuersis vti Syndico perceptis ex dd. bonis emphyteuticis iuxta liquidationem in executionem nostrae sententiae faciendam, vt videre est in precedenti decisione; Cūquē inuestitione pro executione, praallagata DD. de Tuccijs, & expositis hinc inde in iudicio executionis peractis, prout mei muneris erat, Coram DD. meis hac die 31. Octobris 1656. de duobus dubitari contingit. Primum an esset liquida quantitas praedictorum fructuum perceptorum a dd. DD. de Diuersis, ad hoc, vt illis subductis, vel detractis ex eorū credito, pro qua summa retentio esset ipsis concedenda; Secundò, an expense per dd. DD. de Diuersis factae occasione litis, seu molestiae sibi illatae per D. Stephanum de Carolis essent liquidae, & quatenus ad quam summam, seu quantitatem, ad eundem effectum retentionis &c.

Et quoad Primum vnanimitè diximus ex processu constare, fructus ex praefatis bonis emphyteuticis perceptos ascendere ad valo-

rem scutorum 347. 17. 5. ac creditum DD. de Diuersis, propter quod ipsis retentionem concessimus, ascendere ad summam scutorum, 775. 10. 10. d. qua summa detrahendum esse, valorem dd. fructuum ascendentium ad dictam summam scutorum 347. 17. 5. ac remanens creditum praefatum, pro quo &c. ad summam dictorum scutorum 424. 3. 5. vt constaret.

1 Nobis visum fuit ex calculo, contrà quem, eum nihil à parte fuerit oppositum, fuit lot quantitas parti producenti. Adde. ad Eud. n. 292. num. 6. Item Res. post Salgad. l. 1. r. 1. credit. dec. 77. num. 7. & ex bilancio partitarum in actis exhibitis; Qui quidem calculus factus fuit ad valorem fructuum taxatum, ab Hospitali Misericordiae singularis annis iuxta inueteratum stylium, & consuetudinem huius Inclitae Reip. quae vti lex est seruanda ad tradit. in punctis. per Gregor. de Ganauer. dec. Cam. Neap. 29. d. num. 8. cum segg. Cū confitit de perceptione fructuum in genere, quantitas etiam probatur coniecturis Meruech. praesumpt. 9. num. 26. lib. 3. & fuit dictum in Romanen. p. curiaris 19. Januarij 1646. coram R. P. D. meo Giulio S. Tandem error, quæque est decisio 381. num. 20. par. 9. tom. 2. rescind.

Vltra quàm quod probatio perceptionis dd. fructuum ex praefatis bonis ascendere ipsorum quantitatem ad d. summam scutorū 347. 17. 5. euident fuit per depositiones quinque testium; Qui quidem testes cū deponent de facto proprio, vtique plene, & concludenter probant, ac eorum fides non potest controuersi. N. 1. dec. 70. num. 3. lib. 1. Res. dec. 100. num. 1. par. 4. regent. Buratt. dec. 797. num. 3. Merlin. dec. 159. num. 6. & dec. 538. num. 8. Canelet. dec. 367. num. 1. & 2. Maxime quia agitur de liquidatione fructuum, in qua nõ requiruntur exactissimae probationes, sed leuiiores sufficiunt Res. apud Seraphin. dec. 1245. nu. 7. ead. Res. dec. 379. num. 1. & 2. par. 2. r. 1. et post. Post. de mantenent. dec. 19. & fuit dictum in Romana fideicommissi de Caseris 30. Maij 1633. coram Reuerendiss. Gualtero, quæ est decisio 139. num. 4. 5. & 6. parte 8. reuert. & in Mediolan. Bonorum 19. Januarij 1650. coram bon. mem. Arguelles in impressis post Salgad. dec. 53. n. 31. & cum sit difficilis probatio, admittit etiam presumptiones, & coniecturas ad doct. Bald. in l. 1. num. 22. Cod. de fructib. & lictum expens. & conf. 323. num. 5. lib. 2. Sord. par. 293. n. 31. Res. apud Clemen. Merlin. dec. 483. num. 1. l. 1. quod ad probandum perceptionem fructuum, admittantur testes de proprio iudicio deponentes l. 1. in l. 1. num. 26. ff. de iust. et iur. Roland. conf. 57. num. 33. lib. 1. Cora. conf. 139. num. 5. lib. 4. Riminald. Inn. conf. 760. num. 9.

8 In eo quod in ipsorum Acquisitione admittitur
curiam testes de creditate. Alex. in f. pro
verum dicit. 9. ad fin. ex vbi. Test. num. 3. Verf.
Jus dicitur videtur ff. ad l. falcid. & fuit dictum.
in Lucan. Bonorum 5. num. 1560. coram Bonorum.
Cald. Paphilo. & apud Paphilo. num. 1397.
num. 1397. decif. 1341. num. 7. Paphilo. etiam
testibus singularibus in materia Acquisitionis
probatum. Unde adhibetur pte vbi. fignatam.
in Adam. liquidationis fructuum 26. 26. 26. 26.
26. 26. 26. 26. & in terminis apud Clemen. Mer-
lin. decif. 483. num. 8. & fuit dictum in
Bonorum. pradi. 31. Junij 1649. coram Eminen-
tissimo in preff. Salgad. decif. 456. d. num. 10.
num. 10. & decif. 456. d. num. 10.

10 Unde in casu, de quo in presenti agebatur,
testes qui fuerunt adhiberi quia probent,
adhiberi maxime potest. & qui fuerunt Co-
loni plene informati, veluti de facto proprio
deponentes Pur. dec. 8. lib. 1. Rot. dec. 20. n. 2.
& 3. & dec. 499. num. 2. par. 2. recent. apud
Cualer. decif. 361. num. 2. & apud Clemen. Mer-
lin. decif. 766. num. 3. cum seqq. & hoc etiam
dabo, quod essent dicti Colon in verum dicit
singularibus. Caputageni. decif. 291. num. 3. Rot.
decif. 474. num. 2. par. 4. dicitur. & ex obitum.

11 In decif. 766. num. 3. cum seqq. & hoc etiam
dabo, quod essent dicti Colon in verum dicit
singularibus. Caputageni. decif. 291. num. 3. Rot.
decif. 474. num. 2. par. 4. dicitur. & ex obitum.

12 In decif. 766. num. 3. cum seqq. & hoc etiam
dabo, quod essent dicti Colon in verum dicit
singularibus. Caputageni. decif. 291. num. 3. Rot.
decif. 474. num. 2. par. 4. dicitur. & ex obitum.

13 & quantitas fructuum probatur a consuetis
percipi in precedentibus annis Rot. post Salgad.
decif. 1. num. 18. & 19.

14 Quo vero ad secundam circa expensas ero-
gatas per dd. DD. de Diversis occasione evi-
dionis iuris, & moleitiz, ipsi illata per Sp.
Stephanom de Carolis, pro quibus etiam re-
tentiones concessimus dictis DD. de Diversis
lucis. tradit. in decif. antecedenti num. 103. Pa-
sit de manum dicitur esse liquidandas pro
v liquidavimus in summa scutorum 18. 4. 4.

15 Ex quo evictio preffens retentionem ad lard
tradit. per Clemen. Merlin. decif. 487. numer. 7.

16 etiam in casu momentanee possessionis pro-
missa, prout in presenti, & sic non solum pro
restitutione pretij soluti, sed etiam pro omnibus
damnis, expensis, & intereffe passis iuxta loris
dispositionem ad text. in l. eund. ff. de evic. l.
apud dicitur. & l. si cum quibus Cod. eod. de
fuger. obser. 54. n. 1. centur. 1. Rot. dec. 407.
num. 8. Verf. Et demum cum seqq. par. 3. recent.

17 & lito, quod etiam sola obligatio defendendi
evictio. Nam illa aequè comprehendit loris
suspensionem, refectionem damnorum, & in-
tereffe, ac etiam plenam indemnitas conse-

uationem ad text. in l. pater dicitur ff. de des.
prategas. Rum. cons. 187. num. 1. Verf. sed prae-
missum non obstantibus lib. 1. Pater. cons. 16. num.
135. Verf. Ad quod etiam fatis eadem alij per
Mangli. de consil. qu. 2. num. 15. Verf. Nam par-
ficauer. & fuit dictum in Mediolan. Bonorum
38. Julij 1649. coram Emin. Corrado in preff. post
Salgad. crast. labyrin. dicitur. decif. 555. num. 14.
& 13. & dec. 16. numer. 1. & 2. cum seqq. post
17 eund. Salgad. Ita etiam pro ipfis competat
immissio in Saluiano Caphis. eund. 168. n. 23.
Rot. apud Tardus. decif. 88. num. 7. plenè Gra-
mum. discept. forens. cap. 990. num. 20. & pul-
chrè Seraphin decif. 935. numer. prim. cum alijs
passim. vbi etiam dicitur. & in l. eund. 12. 12.

Referuimus tamen dd. DD. de Tuerijs
fore talia, quia contra Syndicos, seu massam
creditorum agendi pro relevatione indemni-
tatis passio in d. summa scutorum 424. 13. 5.
ex quibus loris rito eisdem DD. de Tuerijs
compensentur ac ambas partes ab expensis ab-
solventur. vbi etiam dicitur. & in l. eund. 12. 12.

Et ideo sunt decisiones utraque parte informa-
tore. & in l. eund. 12. 12. & in l. eund. 12. 12.

ARGVMENTVM.

Paupertas, & vilitas in testibus, an
operetur corruptionis presumptionem.
Generalis presumptio bonitatis an tol-
latur per specialem Criminis presump-
tionem, & an in tali casu arbitrium
iudicis subintret. Pro Reo an sit pro-
nunciandum, quando testes in perti-
nentibus ad facti substantiam non con-
cordant, & sunt aequales numero. Ne-
gatiua coarctata an, & quando legiti-
mè dicatur probata. Identitas Perso-
ne, quomodo in Criminalibus sit pro-
banda.

SUMMARY.

Probationes in causis Criminalibus debent esse magis
concludentes, & loris merita clarior, ut ex
eis plena instrui possit. num. 1.
Testi vnicò, maxime vbi eius dictum valde redol-
tur suspitionem de falso, nullam fidem adhibetur.
num. 2.
Mater de Ture Pontificio in causa Criminali a testi-
ficando repellitur. num. 3. De Ture vero Calario
licet non repellatur, ad est tamen integra fides. n. 4.

Tellus pauper non est integra fides, num. 5. *Supra* origu

Tellus non dicitur idemque egessare laborans, num. 6.

Tellus pauper probat per presumptionem postea dicitur, &

corruptionem, num. 7. *Folius* num. 8. *Ad* 10. *et* 11.

Tellus pauperi bonitas, & bonitas non patitur iuramentum,

nisi probetur, num. 9. *Ad* 10. *et* 11. *et* 12.

Presumptio quis in dubio bonus, & bona fama,

non autem malus, & mala fama, num. 10. *Ad* 11.

Presumptio bonae fame non inducitur, sed est probanda

ab allegante, ubi est specialiter a lege requiritur,

propter in esse pauperem, num. 11. *Ad* 12. *et* 13.

Presumptio generica bonitatis tollitur per specialem

sceleris praesumptionem, & contra pauperem inducitur,

num. 12. *Ad* 13. *et* 14. *et* 15. *et* 16. *et* 17. *et* 18.

Mulier summa egessare laborans repellitur a testificando

in causa Criminali, num. 13. *Ad* 14. *et* 15.

Tellus pauper cum muliere coniunctus a testimonio

repellitur, numer. 14. *Ad* 15. *et* 16. *et* 17.

Tellus quandoque dicitur viliis remissus, num. 15.

Tellus pauperi quanta fides sit addibenda relinquunt

iudicis arbitrio, num. 17. *Quod* arbitrium a

babeat locum in causa Criminali, num. 18. *Ad* 19.

Identitas persona est probanda per Nomen, & Cognomen,

num. 19.

Probatio testium non autem instrumentorum in delictis

attenditur, num. 20.

Identitas persona ut probetur in Criminalibus, quomodo

debet per testes proponi, num. 21. *Ad* 22. *et* 23.

Tellus iurabatur, & dubitative deponens nullam facit

probationem, neque indicium, num. 22. *Ad* 23. *et* 24.

Tellus, neque in criminibus, & in delictis, super quibus depo-

nit, non probat, num. 23. *Ad* 24. *et* 25. *et* 26.

Probatio tanta est Referentis, quanta Relati,

num. 25. *Ad* 26. *et* 27. *et* 28. *et* 29.

Tellus unus in Criminalibus an faciat plenum, vel

semiplenum probationem remissus, num. 26.

Testes inter se contrarii non probant, sicut filii in

senio destituta romanos, numer. 27. *Ad* 28. *et* 29.

Tellus contrarii Filii, & Rei numero paribus, vel

non est credendum, vel illis tantum creditur pro

Reo deponentibus, num. 29. *Ad* 30. *et* 31. *et* 32.

Iura quando sunt aequalia, inclinandum est ad potio-

rem pariem, quae est possidentis, num. 30.

Reus dicitur in possessione fama, & pro quo

pronunciandum est, quando testes in pertinentibus

ad facti substantiam non concordant, & sunt aequales

numero, num. 31. *Ad* 32. *et* 33. *et* 34.

Testibus etiam feminis in favorem ad defensionem

Rei magis creditur ex cunctis illis, ac absol-

ventibus, quam condemnantibus, num. 33. *Ad* 34.

Tellus vniens per Filium examinatus aduersus ipsum

sufficiens probat, numer. 35. *Ad* 36. *et* 37. *et* 38.

Testis vniens per Filium examinatus aduersus ipsum

sufficiens probat, numer. 35. *Ad* 36. *et* 37. *et* 38.

Tellus vocans aliquem in conteslem, si conteslem, non

causa negat id, quod testis affirmavit de eadem pro-

bat, sed falsum reputat, num. 37. *Ad* 38. *et* 39.

Testes ad hoc, ut probent super negatiua eorum, quod

deponere debent, num. 39. *Ad* 40. *et* 41. *et* 42.

Regula, quod magis credatur duobus testibus, quam

magis, quam mille, negantibus, non procedit in

Criminalibus, & quando, num. 40. *Ad* 41. *et* 42.

Tellus vniens de de falso conuenitur, sufficiens con-

trariis depositiones aliorum testium, num. 41. *Ad* 42.

Tellum contrarietas quando est manifesta, plene

conuenit pauciores de peritio, & falsitate, num. 42.

Testes negantes ad favorem Rei magis probant, quam

affirmantes contra eum, num. 43. *Ad* 44. *et* 45.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Testis ut pro Reo concludat assertionem, negatiua,

sufficit, verisimilitudo, quod se iurasset, aut andasse,

num. 45. *Ad* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50.

Decisio XVIII.

Satis omnibus vulgatum est illud Iuris

Axioma, quod probationes in causis

Criminalibus debent esse magis conclu-

dentes, & luce meridiana clariiores, ut ex eis

parva intelligi possit. I. sciant sancti Cod. de probat.

vbi communiter DD. caonizatum relinquunt in cap. sciant cum 2. qu. 1. quod late exornat

post alios Guex, ad defensor. defensi. 3. cap. 1. vbi

dicat, hoc procedere in qualibet pena sine

legali, siue consuetudinaria, vel corporali, aut

pecuniaria, & tamen nulla precedente perso-

na, sed neque imperfecta probationis speciem

D. Commisarius Villa Franciscum Thomaeum,

& Pasqualem Bassiani Norcoli de S. Ippazio

condemnant in penam scutorum 50. pro pra-

sentia delatione Archibus; Quapropter illius

sententiam esse reuocandam, & praedicam in-

quisitos absolvendos esse, DD. iudicauerunt.

Reuoluto liquidem processu, & adamussum,

perpessus dictis omnium testium pro Fisco ex-

minatorem, solum Caesarum q. Laurencij, de-

prentia archibus delatione testificati cogno-

uerunt, cui propterea tanquam vniuersum in

calu isto, in quo eius dictum valde suspensum

redditur de falso, nullam fidem adhibendam

esse dixerunt vulgat. I. in omni negotio, ubi

merus, ff. de testib. cum alijs per Farinac. de

testib. quib. 63. per tot. & Guex, de cap. 10.

num. 5. *Ad* 6. *et* 7. *et* 8. *et* 9. *et* 10.

Quamvis enim de eadem archibus delatione

deponat Peregrina q. I. q. I. q. I. q. I. q. I. q. I.

santas, & tales patitur exceptiones, & defectus

tam circa personam, quam circa dictum, ut

3 nulla pronon fide digna reddatur; Nam per-

ter

ter

ter

- mentorum *Farinae*, de testib. qu. 71. num. 84. *Permyglol. conf.* 265. num. 5. & *conf.* 403. n. 4.
- 21 In Criminalibus autem de necessitate præcisa testis debet concludere, quod Inquisitus est ille met, de quo ipse deponit, designando effigiem, & cum vocando per nomen & cognomen, ad hoc ut identitatem personæ probet, ut per plura lura ostendit *Bertraccol. conf.* 114. num. 5. lib. 2. rap. in præsentia de probat. l. non.
- 22 hoc Cod. unde cognat. Et ad omne peius inficiari nequit, quin hic Testis titubaret, & dubitativè deponat; Ideoque nè dum illam facie probationem, sed neque parit indicium. *Rau. conf.* 33. num. 3. vol. 4. *Castrenf. conf.* 25. num. 3. lib. 1. *Permygl. conf.* 26. numer. 12. & *conf.* 63. num. 14. & *conf.* 145. num. 3. *Capbal. conf.* 77. num. 26. lib. 2. ubi concordantes adducit *L. i. decept. 3. num. 159. & decept. 42. num. 5. par. pr. & decept. 43. per tot.* Eam assignata rationem, quid scilicet si Testis non sciat certitudinaliter ea, super quibus deponit, non probat. *Bare. in l. qui tamē S. si arbit. ff. de arbit. latissime Farinae de testib. q. 66. n. 14.*
- 23 subdixit num. 18, quod hoc indubitanter procedit, quando Testis vacillat, seu titubat circa substantiam negotij, prout in casu isto Peregrina circa identitatem Reorum dubitavit.
- Et quali fide dignum reddatur eius testimonium, indicant verba per eam prolata in fine sui examinis, dum inquit; *Cesare de Garzanti del detto Cap. Giovanni, vide ancora lui li sudetti conti fuciti, se la vuol dire, e quelli che nominard lui, sono quelli stessi, che ho veduto io in quella sera con detti archibugi d'uccide, a quali mi riporto;* Quid hac depositione vel falsum, vel incertum? An nè si Cesar pro Francisco, & Palquinio Inquisitis, Canum, & Menium nominasset, illi erant, quos se vidisse Peregrina asseruerat? Vixit seclusus omnibus alijs supra perpenfis exceptionibus; ex hoc loco dicto valde suspecta redditur subornationis, & falsitatis, & eam fidem facit, qualem faceret Cesar; si ipse solus fuisset examinatus; Ex vulgata illa iuris regula, quod tantum probat Referens, quantum probat relatus. *Auth. si quis in aliquo Cod. de edend. lib. 2. q. 1. ubi etiam notat, quod non videtur magis.*
- 24 Item vero qualem fidem mereatur Cesar su prædictis opere pretium est expendere, & 26 omnia pro nunc questione; an testis vicinus in Criminalibus faciat plenam, hoc semiplenam probationem, de qua latissime per *Farinae de testib. q. 24. per tot.* Illud omni carere diffidit, etiam si DD. Testem hanc nè dum, vlla fide dignum esse; sed valde suspectum falsitatis et dui; Equidem deponit, prædictos Franciscum, & Palquinum de 12. Januarii circa secundam, de tertiam horam non fuisse accessisse domum Cap. Ioannis armatos archibugis, & pugnionibus, & in dicta domo commoratos commedisse, & propè ignem sedisse confabulando cum Catharina sorore de Ioannis, & cum alijs feminis familie eiusdem; Examinati verò ad Instantiam Fisci cum d. Cap. Ioannes, quoniam Catharina eius soror, ac alij de eius familia, absolvent negant, & d. Inquisitus tam nescit, & eotempore, de quo Cesar deponit in suo examine ad eorum domum accessisse, eamque intrasse, & Catharina insitit, eos vidisse nè dum alloquantem fuisse, ex quibus manifestè resultat contrarietas inter hos testes ad instantiam Fisci examinatos; Cum unus affirmet, plures verò negent; hinc quod intrat regula, quod testes inter se contrarij non probant, & Fisci intentio destituta remanet l. quæ varia ff. de testib. l. eos ff. eod. Bald. in l. sed et si possessori §. sed et si verum ff. de iur. iur. cap. nostra, & ibi DD. communiter de testib. *Bertraccol. conf.* 41. num. 10. & latissime firmat *Farinae de testib. qu. 65. num. 2.* ubi quod hoc non habet contradietorem; *Permyglol. conf.* 43. num. 16.
- 27 Vbi dicit hoc procedere etiam si etiam in Criminalibus exceptis.
- 28 Quæ sane conclusio adaptari posset, si hinc inde adesset par testimonium numerus, quorum aliqui pro Fiscis deponerent, & delictum commissum probarent; Alij verò pro Reo testificarent, & delictum excluderent; Adhuc enim vel nullis esset credendum, ut supra dicebatur, tanquam inter se contrarij, vel illis, qui pro Reo deponerent, ita Alciat. in trakt. de præsumpt. reg. 36. præsumpt. 44. n. 5. D. Thomas 2. 2. q. 70. art. 2. ad 2. & colligitur ex cap. ex litteris de probationib. Ex eo fundamento, quia quando iura sunt equalia, inclinandum est ad potentem partem, quæ est possidentis, argumento regula 65. in pari delicto, & regul. 11. cum suis de reg. iur. in 6. Cum autem Reus sit in possessione bonæ famæ, & vitæ, pro illo pronuntiandum est, quando testes in personis, & ad facti substantiam non concordant, & sunt æquales numero; *Peter-Fragel. de Regum. Resp. Christian. par. 1. lib. 5. disput. 13. S. 4. n. 77.*
- 29 Etiam quod essent minus digni testibus Fisci, *Boss. in de opposit. iur. test. post. num. 9. vers. Et præferunt. Rolan. consil. 47. num. 57. lib. 4. Farinae, ubi sup. num. 158. Permyglol. conf. 132. num. 13. Pat. Fragel. ubi sup. par. pr. lib. 5. disput. 13. S. 2. num. 11. ubi adducit Glos. in cap. Clerici 81. d. 1. in Glos. suæ. quatenus ait: Si duo testes Clerici deponant contra Titium commississe aliquod crimen certis diebus & dies Laici deponant contrarium; Titium excusantes, absolvent dum esset Titium; Quod in favorem ad defensionem Titij magis credatur examinantibus illam, ac absol-*

- absoluentibus, quidem cum dominantibus* Quod in
 hoc minis excusantibus voluit *dist. in l. unus*
faciuntur Si in ea causa num. 8. ff. de questionib.
 34. *ac etiam si essent pauciores numero testibus*
fisci Farinac. de testib. quest. 69. numer. 1. 57.
 35. *Vnicus namque testis per fiscum examinatus*
adversus ipsam sufficienter probat. Bar. fact. c. 6.
311. num. 21. lib. 2. Gabr. de testib. conclus. 1.
num. 13. versic. Contrarium. Farinac. conf. 37.
 36. *num. 4. versic. Etiam quod sit unicus.* Vbi in
 fine, quod sufficiens est depositio minus con-
 ciliens & de credulitate & conf. 61. nu-
 mer. 3. *Permigioli. conf. 31. numer. 19.* Quod
 si supradicta omnia vera sint & passim
 a D. recepta, quantum magis procedere de-
 bebunt in casu isto, in quo contra depositio-
 nem unius testis ad favorem fisci, & contra
 Reum deponentis, extra contraria probatio
 delicti conclusa est dicto sex. & amplius to-
 stium pro fisco examinatorum plene probata;
 Sane non exstans Domini consuevit pro
 absolutione Reorum, & pro falsitate testis ad
 favorem fisci deponentis, ut infra dicitur.
 37. Et ne dum quidem plurimum minuit de
 fide dicto Cesari, sed etiam valde suspensum
 de falso reddit depositio d. Cap. Joannis, &
 Catharine eius sororis, aliarumque mulierum
 familie eiusdem in contestes a Cesare vocata-
 rum; neganda dd. Reos es node, & tempore,
 de quibus Cesar deponit, ne dum aliquotias
 37. fuisse, sed neque vidisse. Testis enim vocas
 aliquem in contestem, si contestis vocatus ne-
 get id, quod testis affirmavit ne dum probat
Girib. conf. 70. num. 36. Permigioli. conf. 159.
num. 24. & num. 35. Farinac. conf. 37. num. 17.
& conf. 127. num. 11. & conf. 138. numer. 21.
Magos. decis. Lucen. 17. nu. 8. Roc. eord. Card.
 38. *Mancis. decis. 317. num. 8.* Sed modo falsus re-
 putatur Alex. conf. 61. num. 7. lib. 3. *Gramm.*
conf. 26. num. 20. Campg. de testib. regul. 410.
in fin. Gabr. eod. tit. conclus. 3. num. 21. lib. 1.
Farinac. conf. 147. num. 3.
 39. *Gratis enim dicebatur per D. Elisei Parronū*
huiusmodi testibus Inquisitos excusantibus
nequaquam esse credendum, cum non conclu-
dant negativam coarctatam, remouendo actū
absensu, ex quo non adducit in coram depose-
tionibus, quod dd. Inquisiti non potuissent
habere archibuos, quin ipsi vidissent, prout
necesse esset, quod testes deponent, si de ne-
gatiua coarctata loco, & tempore testificare
intendant. inquit *Aretia, in cap. nostra nu. 17.*
extr. de testib. & latissime firmat Farinac. eod.
tit. qn. 65. num. 28. cum in finisj cumulat
 per *Pecan. de prob. lib. 1. cap. 37. per tot.*
 Si quidem sunt per DD. responsum, quod in
 casu isto non est opus ingredi tunc quilibet

- an negatiua hec delationis archibui coarctata
 in loco, & tempore, de quibus deponent testes
 super non delatione archibui, fuerit sufficien-
 ter probata; Quia magis creditur testibus ex-
 cludentibus delictum, quam illud probanti-
 bus, etiam quod Reus se fundaret in neganti-
 bus, Fiscus vero in affirmantibus; Nam ge-
 40. gula illa, quod magis creditur duobus testibus
 affirmantibus, quam mille negantibus, de qua
 per *Abb. & alios in cap. cum in qua num. 2. extr.*
de testib. & per Farinac. quest. 45. numer. 290.
 prater quam quod non habet locum in Crimi-
 nalibus, ut post alios firmat *Farinac. ubi sup.*
num. 314. in omnem casum intelligi debet,
 quando affirmatio fuit plene per fiscum pro-
 bata, aliis enim magis creditur duobus testi-
 bus negantibus, quam vnico affirmanti, *Salis,*
in l. 2. col. antecedente in fin. Cod. de rescinda.
vendit. l. 1. conf. 81. num. 30. lib. 3. de ascensu de
prob. lib. 1. conclus. 70. num. 11. cum alijs per
 41. *Farinac. d. quest. 65. num. 241.* Inq. testis ille
 vnicus conuincitur de falso, quia ad hoc, ut
 testis conuincatur de falso, sufficienter contra-
 rix depositiones aliorum testium *Clar. in par.*
S. falsum versic. Conuincitur etiam testis de falso
in princip. Boss. tit. de opposit. contra test. nu. 137.
 42. Vbi quod quando contrarietas inter testes est
 manifesta, plures conuincunt pauciores de
 peritiis, & falsitate, ubi adducit concordantes
Farinac. conf. 49. nu. 8. de test. de Reos, ut dixi.
Castell. in Consul. Hispanib. 8. nu. 17. leg. 4. 29.
 43. Prater quam quod a regalia supradicta recedi-
 rit, quando negantes deponunt ad favorem
 Rei, quia tunc magis probant negantes, quam
 affirmantes secundum communem opinionem,
 de qua in l. in illa in fin. de verb. obligat. *Romano,*
in l. 1. §. si, num. 90. ff. eod. Felini in cap. cum
moneta de oculis. l. 1. §. 1. conf. 167. nu. 4.
 & firmat *Farinac. ubi supra nu. 104. & 134.*
 44. Precipue si negatiua, sicuti affirmatiua cadat
 in sensum testis *Cleric. discip. 1. numer. 62.*
 45. *peru. priu. & c. ubi non est.* Et ad tollendam omnem amaritudinem
 dicebant etiam DD. in casu isto opone posse
 probata in negatiua delationis archibui co-
 arctatam de loco, & tempore; Siquidem
 quando testis deponit super aliquo negotio,
 & facto, de quo est verisimiliter informatus,
 tunc aliquid negando, bene probat tale quid
 factum non fuisse absque eo, quod remoueat
 actum a sensu, addendo, quod non potuisset
 fieri, quin ipse vidisset, id notabiliter de-
 clarant *Farinac. d. q. 65. num. 239. Dec. in l. 3. §. 1.*
fin. Cod. de honor. possess. secund. tabul. Aret. in l. 1.
cap. cum causam num. 37. versic. Si verisimiliter
extr. de testib. Bar. conf. 160. num. 14. versic.
Quod etiam lib. 4. Roc. conf. 145. num. 2. versic.
 Quia

Quid iud sufficeret. *Paruac. conf. l. 5. n. 18. Vermigliol. epist. l. 5. m. 43.* Quapropter cum Caporalis Ioannes, & ceteri de eius familia deponant de facto, de quo plurimum sunt verisimiliter informati, cum dicatur gestum in eius domo, & nobis tempore, in quantum nemo ingredi poterat, quin ipse cum vidisset, quicquid hanc negationem sufficeret probare, etiam quod non redirent actum a ferre.

Ex quibus DD. predictos inquisitos esse in casu omnimoda absolutionis existimauerunt, cum unicuique tantummodo testis contra illos deponat, plures verò, & maiori fide digni, & quod plus est, omnes ad instantiam sibi examinatos, illos exculpent, ita ut mirum visum fuerit DD. quod D. Commissarius Ville, eos aliqua punitione dignos indicauerit.

Et ita fuit decretum vtraque parte infirmum.

ARGVMENTVM

Examen testimonii receptum per Notarium seorsum a presentia Iudicis, maxime in Criminalibus an, & quando sustineatur, & an credatur Notario attestanti de Iudicis commissione. Conductor, conductione durante, in re conducta non valet turbari, non solum de Iure Communi, sed etiam ex Statuto Lucæ cap. 167. lib. 1. & cap. 103. lib. 2. Locatio an, & quando censetur renouata, nisi sit facta disdicta per mensem antea iuxta dictum Statutum cap. 104. mod. lib. 2. & an sufficiat extrajudicialis. Pœna indicta à Statuto quomodo excludatur, & an ad illam includendam requiratur dolus.

Scriptura non carens vitio manifestis nullitatis, & iniuriæ est renouanda, & annullanda. num. 1. Testes nulliter examinatur seorsum de presentia Iudicis, cuius sunt partes eorum testimonia recipere, & scribi facere, cui lex ipsius industriam elegerit. n. 2. Iudicium minus est, ut faciat per Notarium scribi constitutiones, seuhibitiones, si qua reperiuntur in testibus exprimendo eorum qualitates. num. 3. Maxime in Criminalibus, num. 4.

Statuti casus ubi reperitur, ibi nulla cadit ratio descriptio. num. 5. Sententia fundamentis carens, corrumpit. num. 6. Notario attestanti de commissione à Iudice sibi facta, non creditur. num. 7.

Iurisdictiones à Principe, tanquam à fonte fluunt, & refluant. num. 8.

Consuetudo misiliqua cap. suis necessarii & requisiti colligitur ex irrationabili inductione, propter quod potius habenda esset in abusum, & corruptum. num. 9.

Conductor conductione durante non solum de Iure, sed impune potest expellere volentem se immitti in possessionem rei conductæ, etiam ope Locatoris Domini. num. 10.

Inuria nequim fit per vrentem suo Iure. num. 11.

Possessionem turbare non dicitur, qui habet iustam causam. num. 12.

Tempus adiectum alieni contractui debet esse perfectum, ut contractus dicatur resolutus. num. 13.

Passa sunt seruanda vbi dantis legem contrahenti taliter, ut Iudex aliter indicare minime valeat. num. 14.

Stat. Lucæ cap. 167. lib. 1. & cap. 103. lib. 2. Stat. Vniuersalis prohibet molestias inferri Conductori, ante expiratum tempus locacionis, & conuentionis iniunctæ inter partes contrahentes passam. num. 15.

Promissio Conductoris de relaxando bona conductæ finita locacione dicitur passum nudum nullam actionem pariens. num. 16.

Ampliatum. num. 17.

Tempus vnum excludit aliud. num. 18.

Testis plene probat contra Inducentem. num. 19.

Denunciatio à Statuto indulta pro forma haberi debet, neque valet, nisi Iudicialiter, ac in scriptis fiat. num. 20.

Locatio renouatur non facta disdicta per mensem, ut se perfectionem eiusdem. ex cap. 104. lib. 2. Stat. Lucæ. num. 21.

Querela contra Querelantem probat. num. 22.

Negativa probatur ex resolutione precessus. num. 23.

Frater obligare nequit fratrem. num. 24.

Assensum nullum aliam habere contra promissionem, debet recurrere ad Iudicis officium. num. 25.

Pœna imponi non potest, ubi delictum deficit. num. 26.

Delictum indultum à Statuto paruale, requirit dolum. num. 27.

Et non sufficiat culpa. num. 28.

Quod delictum ut remoueat, quatenus causa satis sit. num. 29.

Pœna re exiuit in Statuto, sed Constitutionibus, legitima causa est qualibet probabilitas. num. 30.

Bona fides habet medium inter se, & malum fidem. num. 31.

Error Iuris non assistit. & Error Iuris resistitur maxime inter se discernit. ibid.

de Pœna que excusat, quatenus non habeat bonam fidem, dummodò mala fides non adsit. num. 34.

fitioni Iuris Communis accedit dispositio Iuris Municipalis strictius prohibens inferri molestias conductoribus antè expirationem tempus locationis, & conductionis, inuicem intrè partes contrahentes pactatum, vt patet in cap. 167. lib. prim. & cap. 103. lib. 3. Statuti Venerat.

- Neque visum fuit obstat, quod dicebamus de promissione facta à d. Sargente Lazaro d. D. Fracisco Bigongiario; Nam circumscripto defectu probationis ex capite nullitatis exa-
- 16 minis testium de ea deponentium; Vtrà quã quod illa promissio de relaxando bona prædicta, dicitur pactum nudum nullam actionem pariens l. 1. Cod. de conseruab. & conseruab. stipulas. l. legem Cod. de pact. l. & an tandem a. S. actiones ff. de except. vbi iudic. & l. sciendum a. ff. de verb. obligat. Const. in prax. conuentional. par. 1. num. 121. & seq. & num. 144: Præter-
- 17 tim non docto de damno eius, cui fuit facta promissio *Præfili*. ad *Affili*. decis. 120. num. 3. non se extendit, neque accipi potest, nisi ad limites sum obligationis stipulata, vt etiam probat secundus in ordine rellis *Præfili*. Ibi d. Et accedendo il. Sargente sal. disticta disse, cbe. nel presente anno à suo tempo haurebbe relaxato
- 18 il suo luogo; Nouum autem nemini est, quod vnum tempus excludat aliud *Oratian*. *discept.*
- 19 *forens.* cap. 960. num. 46. Et quod testis plenè probet contrà inducentem *Roman*. conf. 104. *Crauer*. conf. 190. in fin. *Farinaer*. *quest.* 162. num. 239.
- 20 Accedit insuper, quod denunciatio à Statuto quando est induta, pro forma haberi debet, neque valet, nisi Iudicialitèr, & in scriptis fiat *Donade*. de reuerent. cap. 34. n. 185. 196. & 197. cum seqq. Itaque cum Statutum in cap. 167. lib. 1. & cap. 103. lib. 2. rotundis id verbis disponat; Ideò illa verbalis, & extraiudicialis intimatio facta, vt dicitur per Bigongiariu Sargenti prædicto, non valet obligare eundem ad relaxandum dicta bona non solum ante tempus, sed etiam si esset effluxum.
- 21 tempus conuentum, cum inrelligatur, bona facta tali intimazione per mensem antea, renotata locatio, vt per cap. 104. d. lib. 2. Idque maximè cum locario fundi facta fuerit per d. D. Franciscum non solum Sargenti Lazaro,
- 22 sed etiam dicto Ibano illius fratri, vt facietur idem per Bigongiariu in sua querela, quam eotrà Querelantem probat *Fermigliol*. conf. 13.
- 23 num. 9. Cum enim dicto Ioanni nulla intimatio facta eliciatur ex resolutione processus, qui est optimus modus probandi negatiuam. *Herculan*. de negatiu. num. 176. *Dec.* conf. 483. num. 6. *Adden*. ad *Ladon*. decis. 416. num. 8. Proinde, prædicto stante de factum, præteritus

sanè consensus d. Lazari, etiam ex hoc capite, inualidus dicitur, quia is non valet obligare Ioannem eius fratrem *Petr.* de *Lun.* *confil.* 22. num. 30.

- 24 Vtrà quàm quod si omnia cessarent, alia, tamèn actio d. D. Francisco non competet contrà dictam Sargenteem non implentem, vt dicitur, contrà eius assertam promissionem, quàm ex lato Iudicio officio, vt per *Alex.* in d. l. Iuris gentium 5. sed cum in l. a. v. fia. ff. de pact. vel ex statuto, sub curat. cap. Quoritur neutrum potest inferre ad sustinendum hoc Iudicium, & multo minus ad obscurandum inuultriam.
- 25 antedictæ sententia condemnatoria; Nam vbi delictum non est, poena aliqua imponi non potest *Capbat*. conf. 311. num. 5. conf. 375. num. 18. & conf. 390. num. 13. *Doctan*. conf. 51. num. 33. in 3. vol. *Farinaer*. conf. 111. num. 32.
- 26 lib. 1. Vbi maximè de delicto, vt ibi agitur à Statuto sub poena, ad quod requiritur dolus *Farinaer*. conf. 60. num. 49. lib. 1. *Ordian*. d. *sepe*. *forens.* cap. 406. num. 10. Quam quum causa, siòe credulitas remouet *Ar.* *Ardeir*.
- 27 decis. 90. num. 10. Sicquè multo magis causa iusta residens pendens personam rusticalem. *Ambrasin*. decis. 25. num. 13. *Ardeir*. suo method.
- 28 digestor. verb. iuraria cap. 34. lib. 2. Cum vt poena effugiens, sufficit quælibet causa etiam temeraria, & bestialis *Abb.* conf. 97. num. 35. cum seqq. *Capbat*. conf. 24. ex num. 24. Vbi dicitur, quod hoc casu non sufficiat culpa, nisi adsit dolus latissime *Hooded*. conf. 68. ex num. 20.
- 29 & 21. lib. 2. Et maximè in Statutis, & Constitutionibus, in quibus, vt poena euectur, legitima causa est quælibet probabilitas *Cestren*. conf. 286. ex num. 3. lib. 3. *Tortu*. ad *Seah*. *Papia* cap. 147. ex num. 33. *Corn.* conf. 29. ex
- 30 num. 9. lib. 3. Dummodò mala fides non adsit; Cum inter bonam, & malam fidem detur medium, & maxima est differentia inter errorem Iuris non assistentem, & errorem Iuris resistentis iuxta optime tradita per *Surd.* *confil.* 115. ex num. 5. 6. & 7. *Becc.* conf. 95. ex n. 15.
- 31 Vbi dicit, quem excusari, quamuis non habeat bonam fidem, dummodò, vt dixi, mala fides non adsit.

Ita unanimiter ex his fuit decisum Aduocato, & Procuratore Fiscali *sepe* *supilis* auditis, & acerrimè informantibus.

ARGUMENTVM.

Localia à Sponſo Sponſæ tranſmiſſa
an, & quando intelligantur irrevoca-
bilitèr donata, vel tantùm accommo-
data ad vſum, & quid ſit præſumen-
dum inter Sponſos Nobiles, & an do-
natio inducatur ex verbis blandis, &
iocofis dictis à Sponſo ergà Sponſam.
Enodantur tex. in l. cum veterum Cod.
de donat. ante nupt. hoc in l. fi extraneus,
ff. de condit. cauſ. dat. et t. in l. fi dona-
turus ff. eod. Donatio facta à Sponſo
Sponſæ de Iure antiquo præſumebatur
facta ex mera liberalitate; Secùs tamèn
de Iure Codicis. Cauſa falſa impulſi-
ua, vel finalis an, & quando vniat le-
gatum, teſtamentum, vel aliam diſpoſi-
tionem, & quando veniat probanda, &
an illa probetur per teſtes etiam ſingu-
lares dicentes ſe ſe ità dicere audiviſſe
à Teſtatore, ità vt etiam ſufficiant præ-
ſumptiones, & coniecturæ. Declara-
tur decif. *Sacr. Rot. Roman. in Roman.*
ſucc. eff. 9. Maij 1644. coram bon. mem.
Bichio, quæ eſt decif. 280. part. 9. tom.
1. recent.

SUMMARY.

Localia à Sponſo Sponſa donata an intelliguntur irre-
vocabilitèr donata. nu. 1. Et quid ſit præſumen-
dum inter Sponſos Nobiles. num. 5. & 6.
Donationis localium verba falſa à Sponſo Sponſæ
quando intelligi debent de donatione libera, &
quando de donatione ad vſum tantum. num. 2.
Donatio non inducitur ex verbis blandis, & iocofis à
Sponſo ergà Sponſam prolatis. num. 3.
Verba blanda, & ceptoria non obligant. num. 4.
Localia etiam donata à Sponſo Sponſæ ſemper ve-
niunt reſcindenda, ſi propter prætorientiam Sponſæ
matrimonium non fuit conſummatum. num. 7.
Donatio cauſa matrimonij, illo non ſequuto, reſolui-
tur, & præ recuperandis donatis competit condi-
ctio ex lege. num. 8. Vbi ad hoc expendantur tex.
in l. cum veterum Cod. de donat. ante nupt. &

in l. fi extraneus ff. de condit. cauſ. dat. & in
l. fi donaturus ff. eod. num. 9.
Donatorum contemplatione matrimonij repetitio
conceditur, eo non ſequuto, quid licet deficiat con-
ditio extrinſeca in paſſum deducta, non deſicit
extrinſeca oriens ex natura rei. num. 10.
Sponſus repetere vult præſiſſa donata Sponſa matrimo-
nio non ſequuto. num. 11.
Donatio falſa à Sponſo Sponſæ nullo expreſſo, de Iure
antiquo præſumebatur falſa ex mera liberalitate,
at de Iure Codicis præſumitur falſa ob cauſam ſu-
perſi matrimonij. num. 12. 13. & 14.
Donatio falſa à Sponſo Sponſæ non eſt ſimplex, ſed
ob cauſam. num. 15. Et talis non dicitur abſque
auctoris, ſicut dos ſine matrimonio. num. 16.
Sponſalicia largitas continet tacitam conditionem, id eſt
ſi matrimonium ſequatur. num. 17.
Cauſa finalis alicuius diſpoſitionis ita inducitur, ſine
qua quis ità ſallurus non erat, vel ſaltem non
fecerit eo modo deficiente diſta cauſa. num. 18.
Cauſa, & ratio finalis ea cenſetur, quæ ſi ceſſaret,
aut nullo modo, aut ſaltem non ita quis diſpoſuiſ-
ſet. num. 19.
Cauſa impulſiva efficitur finalis, ſi ſine ea quis ita
non fuiſſet diſpoſiturus. num. 20.
Cauſa finalis alicuius diſpoſitionis quævis dicatur,
probitur ex diſpoſitionis. num. 21.
Teſtatoris voluntas probatur ex diſtis per ſe ipſam,
ante, & poſt teſtamentum. num. 22.
Teſtes duo ſufficiunt ad declarandam voluntatem
Teſtatoris. num. 23. & 48.
Diſpoſitio quacunque facta ex falſa cauſa eſt nulla, &
invalida. num. 24.
Teſtamentum conditum ex falſa cauſa eſt nullum.
num. 25.
Cauſa falſa finalis vitiat inſtitutionem, legatum, &
quæcunque aliam diſpoſitionem. num. 26.
Cauſa finalis ſine a, diſpoſitio ceſſat. num. 27.
Cauſa impulſiva licet falſa non vitiat diſpoſitionem.
num. 28.
Cauſa impulſiva non eſt propriè cauſa diſpoſitionis,
ſed motum quoddam ad diſponendum. num. 29.
Cauſa impulſiva deficiente, alicuius vel contrarius
ſuſtinetur, ſecùs deficiente cauſa finali, vel cum
quis moueatur ex falſa cauſa finali ad aliqd faci-
endum, quia tunc corrumpitur contrarius, inſtitutus,
legatum, & quilibet alia vltima voluntas: nu-
mer. 30.
Contractus nominati regularitèr non reſoluntur ex
deſ. ita implemenci non ſequuti, ſed egient ad im-
plemencum, vel intereſſo. num. 31. Paſſis defi-
ciente cauſa finali. num. 32.
Legatum factum ex falſa cauſa corruptum. num. 33.
Cauſa falſa cum vitiat diſpoſitionem, quando coarctat
diſpoſitioni. num. 34.
Cauſa falſa quando coarctat legato, vitiat legatum, et
ſolùm ſufficit eam eſſe falſam. num. 35.

Causa quando non dicatur coherere legato. num. 36.
Causa falsa non coherens legato quando illud vitios.
num. 37.

Causa, etiam non obligatoria, non versatur per bare-
des probetur, quod Testator non erat, aliis rela-
turis, nisi causa esset vera, vitiat legatum. num.
38. & quomodo per baredes hoc probari possit.
num. 39.

Causa non obligatoria in dubio non presumitur fina-
lis: & conerà causa obligatoria presumitur talis.

Causa finalis ita demum vitiat dispositionem, quando
respectu sanguinis coniunctionem. num. 41. Decla-
ratur num. 42.

Causa, quae respectu sanguinis coniunctionem de per se
sola presumitur causa finalis. num. 43.

Alia vero non presumuntur tales, sed opus est pro-
bare, eas tales esse. num. 44.

Interpretatio mentis Testatoris admittitur, quando
nulla fuit expressa causa legandi, vel verba legati
sunt dubia. num. 45.

Causa expressa à Testatore facta cessare tacitam, &
presumptam. num. 46.

Dispositio, habens causam expressam, ad aliam tradi-
non debet. num. 47.

Causa finalis, ex qua motus fuit Testator ad legan-
duum, probatur ex dicto duorum Testium. nu. 48.

Dispositio noua de probanda quando agi dicatur,
& quando de declaranda dispositione à Testatore
facta. num. 49.

Dispositione noua de probanda si agatur, per Testato-
rem facta exequuntur eadem solemnitates, quae
fuerunt necessariae in actu condendo. numer. 50.

Secus si tractetur de probando accidentia, & cir-
cumstantias alicuius dispositionis, nam hoc probari
potest etiam testibus singularibus. num. 51.

ad Dispositionem infringendam factam in ultima vo-
luntate sufficit qualitercunque probare, quod Te-
stator non fuisse aliàs dispositurus ob aliquam
eausam de praeiuris falsam non obligatoriam, licet
illam non expressisset coram legatario, & barede.
num. 52.

Causa exheredationis à Testatore in testamento ex-
pressa licet vera, si tamen per testes probetur, quod
illa non fuerit causa finalis exheredationis, sed alia
à Testatore operata, quae erat falsa, testamentum
& exhereditatio est nulla. num. 53.

Causam veram à Testatore expressam in aliqua vo-
luntate non esse finalem, sed aliam, vel ab ea
alio cam alijs veris expressam, vel in animo re-
tentam, probari possit per testes dicentes, se ita
audiuisset à Testatore. num. 54.

Testamentum est nullum ipso iure, quando causa fi-
nalis à Testatore expressa est falsa. num. 55.

Testamentum est annullandum ope exceptionis, quan-
do causa non est expressa, sed in corde retenta.
num. 56.

Declaratur decisi. Sac. Rot. Roman. in Romana
Successionis 9. Maij 1644. coram bon. mem.

Bichio. add. 47.

Causa falsitas nisi appareat, quàm per praesump-
tiões, & coniecturas, non est recedendum à causa à
Testatore expressa. num. 58. Testis si de dubio
falsitate fingit, doceatur per depositionem testium
num. 59.

Testatoris mens ubi est dubia, recurrit debet ad in-
terpretationem ab ipsi expressam. num. 60.

Causa expressa ubi habetur, cessat tacita, & pra-
sumpta. num. 61.

Testis unico regulariter non creditur. num. 62. Im-
petatur si deponat de facto propria, nec agatur de
ius commoda. num. 63.

Testes etiam singulares admittuntur ad declarandam
voluntatem Testatoris. num. 64.

Testes singulares in iudicio ad administranda, faciunt plenam
probationem. num. 65.

Decisio X X.

Sponsalibus contractis per verba de futuro inter Ven. Ciceriam filiam Speca. Iosephi & Ven. Mariae de Berzuccis, & Sp. Vitaleoni Barroliani, placuit Ve. Mariae ultra dotem à Sp. Iosepho sine constitutum donationem seuorum bis milium futuro Genero facere quam tamen adeo secretam, & viro minime notam esse voluit, ut nihil magis Ve. Symphorosa matri Sp. Vitaleoni commendauerit in traditione dd. scutorum bis milium eidem facta, quam ne huiusmodi donatio vilo inquam tempore ad notitiam Sp. Iosephi deueniret: Ideoque nullum desuper ea celebratum fuit Instrumen- tum, nullique adhibiti testes, qui consignationi praedictae rogati adessent: Sed etiam, & secretè inter praedictas Ven. Symphorosa, & Ven. Mariam traditio, & receptio sequuta fuit: Huius tamén donationis certior redditus Sp. Vitaleoni à Ve. Symphorosa eius matri, dum in Lugudi Civitate comorabatur, & mater illius, quod cecinit Euripides, beneficium bene- quae responderet, se non permittitur munificen- tia superari à Ve. Maria professus fuit, sed con- simili, imò ultra maiori largitione, casu, quò Deus Optimum Maximus sum è mortalium numero tolleret, liberalitati Ve. Mariae corres- ponditurum retribuit, ut ex eius litteris Ve. Sym- phorosa exaratis sub die 4. Martij 1648. in pro- cessu exhibitis, & recognitis, in quibus patet se quamprimum insignem adamentem tra- mitteri retribuit, ad hoc, ut eius futura Spon- sae ipsius nomine elargiretur, prout paulò post praestitit, & Ve. Symphorosa filij nomine Spon- sae dono dedit: Sed ò rerum humanarum vi-

cissu-

cisitudines, & quam sæpe risus dolore miscetur, & extrema gaudij luctus occupat.

V'quæ adeò nulla est nobis sincera voluptas sollicitumq. aliquid latius interuenit.

Dum reditus Sp. Vitaleoni à Gallia in Italiam expectatur, vt nuptiæ sequantur, inopinatè Ven. Cæcilia è mortaliù numero sublata fuit, & exindè nonnullis mensibus elapsis duo equi ingentis fortitudinis, & altitudinis Ven. Mariz ab eodem Sp. Vitaleono paritèr dono transmissi fuerunt.

Poll Ven. Sponsæ obitum, & nonnullis annis iam elapsis rediuit in Italiam Sp. Vitaleonus, sed in ipso ingressu in quodam eius feudo morbo correptus, post aliquos dies ipse paritèr vitam cuni morte commutauit: Verùm cùm adhuc ægro corpore esset, Ve. Maria cettiozem eum reddi curauit, quatenus suæ intentionis erat, scuta bis millia eidem donata recuperare velle: Quod vbi Sp. Vitaleono nunciatum, nouum admodum ei visum fuit, & R. P. Antonio Borrefio Ordinis S. Dominici, qui talia eidem de ordine Ve. Mariz paterfecit, respondisse quiddè seire ad restitutionem scutorum nequaquam adstrictum esse, eo quod liberè, & purè donata fuerant: Verùm quia liberalitate non vinci à Ve. Maria sargebat vitæ adamantem Ve. Cæciliz transmissum, & quem repeti volebat, & duos equos Ve. Mariz donatos, se alia legata in suo testamento eidem Sp. Mariz, prout & Sp. Iosepho, & Sp. Nicolao reliquisse affirmauit, quibus nè dum valorem dictorum scutorum, sed & longè vitrà superatum fuisse sciebat, & prout in testamento, cum quo decessit; Sp. Iosepho tabulam Beatissimæ Virginis Carmelitane ab insigni, & celeberrimo Raphaelè Vrbinateusi depictam, Ve. Mariæ quadam indumenta ex pellibus præiosis Zibellinis vulgò dictis, & Sp. Nicolao eius filio equum gallum legauit: Quæ omnia legata post obitum Sp. Vitaleoni per Ve. Symphorosam matrem, & heredem d. Sp. Vitaleoni executioni demandata fœre; Egit nihilominus Ve. Maria pro restitutione scutorum bis milium contrà Ve. Symphorosam heredem dicti Sp. Vitaleoni, & à Iudice primar. Instanciarum sententiam fauorabilem reportauit.

Quia causa terminata initeretur paritèr SSpp. Alexander Ditaiutus Berruccius, & Petrus Ditaiutus fratres filij dictæ Ve. Symphorosæ ex secundo matrimonio cõtra Sp. Iosephum, etiam vt cum, qui assumptis personas dictæ Ven. Mariz, & Nicolai, & cæterorum scitrum heredum dictæ Ve. Cæciliz pro restitutione nè dum adamantis præiosis eidem Ven. Cæciliz transmissi, verùm etiam equorum donatorum, & legatorum, prout & indumentorum ex pel-

libus præiosis, & tabulæ à Raphaelè Vrbinateusi depictæ. Quæ omnia esse restituenda ex infra scriptis rationibus, & fundamentis pronunciauimus, vt Iudices ab Excellentissimo Senatu specialitèr deprecari.

1 Ex quoad adamantem pretiosum res visa, fuit catere omni difficultate; Siquidè admissa etiã distinctione, quam communitèr tradunt DD. & latè exornat Rot. in *Pisauren. loculum* 2. Iunij 1648. coram R. P. D. Arguelles impress. post Dian. resolut. moral. par. 9. quod videlicet, aut constet de animo, & voluntate Sponsi huiusmodi pretiosa localia donandi Sponsæ vel per se, vel per Nuncium ad hoc facultatem habentem, & tunc intelliguntur irrevocabilitèr donata iux. *tex. in l. si mater Cod. de donat. ante nupt. l. cùm hic status S. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. Palat. Rub. in repetit. d. Rub. S. 3. num. 4. Cald. Pereyr. de potest. eligend. cap. 12. num. 30. Sued. decif. 166. n. 1. 2. & plures alij relati in d. Pisauren. loculum in S. aut Sponsus; Vel non constet de huiusmodi voluntate, & non intelliguntur donata: Attamen in calu nostro nullibi doctum fuit de huiusmodi enixa voluntate, & animo Sp. Vitaleoni donandi dictum adamantem irrevocabilitèr Ven. Cæciliz eius Sponsæ.*

Siquidè licet in epistola per eum scripta Ven. Symphorosz eius matri ex primo matrimonio sub die 14. Martij 1648. legantur infra scripta verba. *Quando ruerat il Sig. Tadeo Nelli, che donò a essere quanto prima, hò deliberato mandare un prezioso diamante, acciò la Sposola sapendo il matrimonio, li si doni da mia parte;*

2 Ex huiusmodi tamèn verbis necessariò inferri nequit, quòd Sp. Vitaleonus intellexerit purè, & simpliciter adamantem donare, nec de tali donatione prædicta verba sunt intelligenda, sed imò potius secùdum subiectam materiam, scilicet de donatione ad vsum secundum doctrinam Bart. in l. 1. §. nec castrense num. 10. versic. Et ideò puto ff. de collation. bon. in eund. contron. lib. 6. cap. 7. num. 4. versic. In quo casu. Palat. in Rub. de donat. inter vir. & vxor. S. 6. num. 1. & S. 11. 2. num. 1. Afflic. decif. 308. et 2. & dixit Rot. decif. 113. par. 1. recent. & coram Ludouic. decif. 474. num. 1. & in d. Pisauren. loculum §. abique eo vers. Sed iuxta subiectam materiam coram Arguelles, & rursus in eadem 28. Iunij 1649. §. etiamsi Sponsus donare duxisset coram eodem impress. post Salgad. tract. Labyrinth. credit. dec. 80. Hond. conf. 30. num. 28. & 19. lib. 2. Hodiern. in addit. ad decif. Sued. 166. n. 3. Vbi quòd hoc casu verba debent impropriari; Itatè donatio intelligatur facta ad vsum tantum Sanchez de Marim. lib. 6. disp. 25. nu. 14. vbi pluribus authoritatibus, ac Iuribus hoc cõprobat.

Contrarium minimè suadent epistolæ verba per ipsum Sp. Vitaleonum exarata Ve. Cæcilie ex loco Anuerfæ sub die 15. Julij 1648. ibi: *Primeramente mi rende grazie del diamante datoli, mediante mia Madre, quale non hà merito, se ne facci menzione, ne di tutto il contenuto, ne pure haauuta riguarda alla di lei qualità; Perciò quanto V. S. dice in questo particolare, sono offesi della di lei gentilezza, hauendo più presto lo obligatione in supplicarla, scusarmi per l'ardimento haauuto, inuiandoli tale bagatella; Vel alterius per eundem scriptæ Ven. Mariæ ab Vrbe Lugduni die 24. Martij 1648. ibi: *Gionedi passato con Gentil' buamo mio amico, che venne in Italia inuiat vn diamante alla Signora Cecilia, che credo mia Madre gl' hauerà dato il ricapito subito l'ha uerà ricevuto: Quia præter quam quod huiusmodi verba tãquàm blanda, & iocosa à Sponso prolata, & vt Sponsæ auimum adamante, & verbis recrearet, non sufficiunt ad inducendam donationem, quemadmodum dicitur de verbis captatoris, & blandis in cap. cum venissent, & ibi: Canonista de Infit. & in l. si uel stipulatus, vbi 1af. n. 5. ff. de verb. oblig. Sanchez. de Matrim. d. lib. 6. disp. 25. vers. At licet, & vers. Tercio quid, & dixit Rat. in d. Pisauren. locolum 1648. §. absque eo, coram Arguelles, eandem recipiunt interpretationem, quam recipiunt illa contenta in epistola scripta Ven. Symphorosi, quod videlicet donauit ad vsum tantum, vt supra fuit dictum.**

- 5 Nè quicquam facessere existimauimus, quod supradicta non procedant, quando, vt in præfenti casu, versamur inter Sponfos Nobiles; Cùm tunc verba ambigua in vim donationis accipiantur arg. cap. 1. de donat. Ibi: *Nobilitas legem imponit, vt debere se, quod spem tribuit, existimes, & nisi in beneficiis suis creueris, nihil se prastuisse putes, & l. uxori §. fin. in ff. de legat. 3. Vbi tex. ait, præsumi donationem, cum vis soluit pro vxore, & reddet rationem Glos. Quia vir erat Nobilis;*
- 6 Siquidem quod nequè in Sponso Nobili præsumatur donatio iocalium pretiosorum scriptis Cap. cons. 81. vol. 1. qui consilium super ornamentis pretiosis tradidit à Ruberto Malatesta Sponso filie Ducis Urbini Sponsæ; & de Iustinianorum prole clarissima, & splendidissima loquitur deest. in Romana locolum 9. Decembris 1641. coram Merino, quæ est in impress. dec. 385. & de Nobilissima Familia Bentiuolia inquit dec. 113. par. 1. recent. quas refert, & sequitur Rot. in d. Pisauren. locolum 1648. coram Arguelles S. nec placuerunt DD. & de Familijs Nobilissimis, & primarijs Regni Neapolitani testatur Afflic. d. deest. 315. Vbi quod ita fuit iudicatum tribus vicibus inter personas Nobi-

les. & cum hac opinione etiam transit Sanchez. d. disput. 25. nu. 19. vers. Cæterum hac limitato, vbi benè contrarijs satisfaci, & latissime hanc opinionem fundat doctissimus, ac nunquam satis laudatus Io. Franciscus Andreolas Excessi Consilij Placentia dignissimus Praes. Controvers. 281. per tot. præsertim è num. 3. part. 4.

- Cæterum quatenus supradicta aliquam pati possent difficultatem, omnem cessare dubitandi ansam in præfenti casu existimauimus, ex eo quod quicquid dici posset in contrarium, quando post sponsalitiæ largitatem matrimonium inter Sponfos sequutum fuit, licet illud postea morte alterius ex ipsis dissoluatur, in quo casu loquuntur DD. supercitrati, ac etiã
- 7 Rot. Quando tamèn ob præmorientiam alterius ex Sponfis matrimonium perfici nequiuisset, nec ex parte Sponsæ interuenit osculum, sunt res abhorret ab omni difficultate, quod iocalia, & cætera pretiosa donata matrimonij contrahendi intuitu, ac contemplatione, si per donantem non fiat, quin matrimonium periclitatur, sint restituenda, & pro illis rehabendis habeat Donator conditionem ex lege, quid huiusmodi donatio continet in ventre tacitam conditionem, quatenus scilicet matrimonium habeat suum effectum, & ita non impleta conditione, donatio restituitur, in puncto sex. in l. cum veterem Cod. de donat. ante nupt. Ibi videlicet: *Quod si sponsa, vel is, in cuius agit potestate causam non contrahendū maritum præbuerit, tunc Sponso, cuiusque hereditibus suis aliqua diminutione per conditionem, aut per talem actionem in rem redibantur, & Glos. Ibi, in verb. in rem. dicis, qua oritur ex cæcitate passio, tacitè eum videntur pacisci de reddendo, si matrimonium non sequatur per saltum accipiens, sicuti pro expresso nascitur, cui quoquè optimè coheret sex. in l. si extraneus ff. de edict. caus. dat. Vbi Vulpianus inquit, si extraneus pro muliere dotem dedisset, & passus esset quoquo modo, finitum esse matrimonium, dat ei redderetur, nec fuerint nuptia sequentia, quid de his casibus fuit solummodò contentum, qui matrimonium sequuntur; Nuptiæ autem sequentia non sunt, querendum erit utrum mulieri condita, an ei, qui dotem dedit, competat; Et verisimile est in hunc quoquè eum qui dat sibi prospicere; Nam causa non sequuta, habet non potest conditionem, qui ob matrimonium dedit, matrimonio non copulato; & pro hoc facit sex. in l. si donaturus, ff. deod. vbi Paulus loquitur Si donaturus mulieri iussu eius Sponso nuptiarum, nec nuptia sequentia sint, id mulier condices; Sed si ego contraxi cum Sponsa, & pecuniam in hoc dedi, vt si nuptia sequentia essent mulieri dos acquireretur; Si sequentia non essent, mihi redderetur, quasi ob rem datum, & re non sequuta ego à Spon-*

10 *Jo conditiam*. Quæ iura man-ſeſſe pateſciant, repetitionem datorum contemplatione matrimonij concedi, matrimonio non ſequuto, quia eſſi deſiciat cõdicio extrinſeca in pactum deducta, non deſicit interſeca proueniens ex natura rei ad *punctualiter tradita per Gloſ. in d. l. cum veterum in verb. iarem*, de qua ſupra, et *ex. in l. Publius Mænas ff. de condi. et demonſtr. & dixit Barboſ. in l. i. cum daretur in princ. nu. 31. ff. ſolut. matrim. Aldobrand. conſ. 28. num. 36. lib. 1. Menoch. conſ. 60. aa. 37. lib. 1. Galignet. de cond. & demon. par. 2. cap. 6. queſt. 1. n. 11. 28. & cap. 39. & 44. Caſtell. de condi. et interpr. vol. 1. vol. 2. cap. 129. num. 1. vbi ad hoc plura congerit.*

11 In puncto verò, quòd pretioſa donata per Sponſum Sponſe repeti valeant, matrimonio non ſequuto ex diſpoſitis à d. l. cum veterum, ſaſſius ſuit Palat. Rub. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 3. num. 4. verſe. Si autem

12 donatio; Vbi quòd talis donatio ſimpliciter contracta, nihil alio dicto, olim præſumebatur facta ex pura liberalitate, nequẽ villo caſu reuocabatur: At hodiẽ fieri præſumitur ob cauſam futuri matrimonij ex tradit. in d. l. cum veterum Roder. Suarez. in l. i. tit. de arbit. n. 34. Connan. comment. ſar. lib. 8. cap. 2. n. 7. Anton.

13 Gomez. l. 50. Tauri n. 2. Vbi habetur, quòd eſſi ex iure antiquo, ff. & Cod. Imperio non aſſumpto per Conſtantinum, in donationibus factis inter Sponſos requiritur conditionis expreſſio, veſ cauſe, videlicet quòd fiebat propter matrimonium futurum, aliis reputabatur pura, & ſimplex donatio, ſtatimquẽ validitatem recipiebat; Tamẽ poſt hanc l. ediſam à Conſtantino nulla requiritur expreſſio, ſed huiusmodi donatio ſimpliciter facta ex ipſa legis præſumptione, & ex præſumptæ voluntate partium habet in ſe tacitam conditionem, ſcilicet, ſi matrimonium ſequatur

14 Adol. de iuſt. traſt. 2. diſpoſ. 290. nu. 1. Rebel. de oblig. iuſtit. par. 2. lib. 6. queſt. 5. n. 2. prop. ſu. Azor. iuſtit. moral. par. 3. lib. 11. cap. 12. in

15 princip. Vbi quòd talis donatio non eſt ſim-
16 plex, ſed ob cauſam; Et ſicuti ſine matrimonio dos non dicitur, ita nequẽ dicta donatio abſque impetis Sanchez. de Matrim. lib. 6. diſp. 18. num. 3. & diſp. 19. num. 8. & diſp. 20. aa. 2.

17 Vbi firmatur, quòd ſponſalitia largitas continet tacitam conditionem, ideli, ſi matrimonium ſequatur Barboſus in repet. l. ſi ante num. 10. in ſin. ff. ſolut. matr. & in indiuiduo ita firmat; Rot. coram Ludouſ. dec. 474. in ſin.

Firmata adamantis reſtitutione, congruum videtur aliquid etiam in factio præmittere, antequam deveniamus ad rationes, & fundamenta, quæ nos mouerunt ad pronunciamdum,

reſtituenda pariter eſſe dd. Sſpp. Fratribus tabulam à Raphaeli Vrbinatenſi depictam, & indumenta ex pellibus pretioſis, ac tres equos Ven. Mariæ, & Nicolao reſpectiue legata, & donata.

Semper tenuit Sp. Vitaleonus, donationem ſcutorum bis millium ſibi factam à Ven. Mariæ fuiſſe puram, & liberam, & non intuitu, & contemplatione matrimonij, nulloquẽ pacto ipſum debere, & obligatum eſſe etiam poſt obitum Ven. Cæcilie eius Sponſe ad illarum reſtitutionem, quæ credulitas præter quam, quòd elicitur ex eius epiſtola, de qua ſuprà ſcripta Ven. Symphoroſe eius Matri die 14. Martij 1648. Ibi: Sono à dar riſpoſta alla ſua delli 12. decorſo, auſi andolache la Signora Maria ſi francamente, e generoſamente accrebbe alli 1500. ſcuti altri 500. non apendone coſa alcuna il marito, mi hanno certamente obligato queſta aſſettoſe dimoſtrationi. Ad andolache dice ſano donatione, eſcluſione altro obligo, non permetter d'eſſer dominato dalla coſeſia; Et alia. verò ſcripta R. Iacobo Berto die 7. Aprilis 1649. regiſtrata ſimiliter in proceſſu, & recognita. Ibi: D' intorno al ricuato regalo eſpreſſamente ſi detto, che ſeguiſſe ſenza verun obligatione. De eadem deponit R. P. Antonius Borreſius ad interrogatorium 92. Ibi: Tutto che però io gli diceſſi. che la Signora Maria buona meco parlata, e che non deliberaua di perderli, ogai volea, che ſuccedeſſe la morte di detto Sig. Vitaleone, mi d' riſpoſta, che non baueria dubio. che ſoſſe pura donatione, e che per tanto non era di ſua volontà reſtar inferiore, ma riconſorta col leg. uſo facto al Sig. Giuſeppe del quadro, con li duo cavalli mandarli per prima, con li veſtimenti &c. laſciatli, e diamante, che già era in ſua mano, & in ſine con il cavallo al Sig. Nicolò: quali coſe tutte il Sig. Vitaleone giudicò, che ſuperaveſſe il donatio delli duo mila ſcudi, e di queſto mi commiſſe, che ne ſacceſſi piena fede ad eſſa Signora Maria. & d' cui ſoſſe ſtato di neceſſità, mentre però neceſſitate il donatio fattoſi dalla Sig. Vittoria; queſi non diuenſe à notaſi al Sig. Giuſeppe ad interrog. 94. Ibi: Mentre il Sig. Vitaleone giudicò eſſer ſtata donatione gratuita, non vi faccea biſogno altra conſulta, & ad interrogatorium 99. in quo inquit de ipſa donatione, ait: Queſto mi ſi giudicò donato dal Sig. Vitaleone, & R. Iacobus Bertus ad interrog. 65. Ibi: Se ſi trattò delli duo mila ſcudi, che la Sig. Sinforola mi diſſe, che la detta Signora Maria oltre la doſe della Sig. Cæcilie buona donati al Sig. Vitaleone, eſſa Sig. Vitaleone teneua, che ſoſſe donatione libera, e reale, e ſenza bauerla più à reſtituire, e non ſoſſe à contemplatione del matrimonio, ma à titolo di libera donatione, & ad interrog. 96. Ibi: Fù inſerito,

infratto, perche esso li accettò per real dono, & zitolo di donatuo libero, come hò deposto di sopra; Quam credulitatem eò firmius amplexus fuit Sp. Vitaleonus, & habebat iustam causam ita credendi; Cum Ven. Symphorosa eius mater, & quæ sola poterat eise conscia qualitat. d. donarionis, pluries eidem tam in scriptis, quàm in voce confirmata fuerit, dictam donationem fuisse liberam, & simplicem, vt testatur ipse. R. P. Borrefius ad interrog. 111. Ibi: Dico di sì, & che la Signora Maria mi disse, che la Signora Sinforosa haueua scritto, & detto in voce al Signor Vitaleone presente ancora io, che era libera donatione; & tandem de hac firma credulitate Sp. Vitaleoni concludenter deponunt tam d. R. P. Borrefius, quàm d. g. Iacobus Bertus super 9. cap. præfatis pro parte dd. SSp. Fratrum, de Dixantis.

At quoniam Sp. Vitaleonus munificentia, vinci nolēbat à Ven. Maria, & fatigabatur compensare huiusmodi donationem, ne dom retin. quando apud Ven. Mariam adamatem pretiosum Ven. Cæcilie transmissum vna cum donatione duorum equorum ipsi Ven. Mariz facta, vitrà prædicta, alia legata in testamento suo facere voluit SSp. Iosepho, Mariz, & Nicolao, quibus firmiter censuit non solum compensare, & exæquare valorem scutorum, bis millium, sed etiam longè vitrà superare, quæ voluntas clarè indicari fuit per Sp. Vitaleonem in præfata epistola scripta Ven. Symphoriz sub die 14. Martij 1648. Ibi: Perche dunque senza altro obligo profertice donarti; Non permetterò esser superato dalla cortesia, sendo che non solamente questi, ma ancora vn donatuo vantaggioso, ogni volta, che Jddio mi togliesse da questo Mondo, delibero farle: il tutto può P. S. dire alla Signora Maria per mia parte, douendolo effequire, subito che personalmente si lo costì; Con ciò renderò soddisfatta la sua cortesia, & me li si farà inoggiornmente obligata, ac in altera milla p. Berro sub die 7. Aprilis 1649. Ibi: D' intorno al regalo riceuuto si espressamente mentionato, che mancasse d'ogni obligatione, io ancora desidero passì in questa foggia quello del diamante, & mi persuado, che la generosità della Signora Maria, ogni altro tener à lontano dalla memoria, & hoc compensandi, ac remunerandi animo prædictam donationem, Sp. Vitaleonus præfata legata fecit, vt de hac eius præfata voluntate, quòd scilicet ipsa legata fecerit solo intuitu compensandi d. donationem, & non gratuite deponit R. P. Borrefius ad interrog. 88. Ibi: V' dico, che non è vero, ma bensì in ricompensa, delli duoi mila scudi, & ad interrogat. 89. Ibi: Onde per tanto vien fama essere inferiore, ma farla, grata col legato disposto à fauore del Sig. Ginseppe

del quadro con li duoi cavalli mandapli prima, con li vestimenti di pelle Zibelline lasciateli, & diamante restato in suo potere, & in fine con il cavallo d. Sig. Nicolò; il tutto stimato dal Sig. Vitaleone, che oltre l'ognuamento delli scudi duoi mila, superasse detta somma, & di tutto ciò mi comandò, che ne facessi vna piena fede à detta Signora Maria, & à cui fosse stato necessario, mentre che, tenessi secreto il donatuo fatoli dalla Sig. Maria, accio non si notificasse al Sig. Ginseppe, & R. Bertus ad interrog. 77. Ibi: A me non è osolo, che morta la Signora Cæcilia, il Sig. Vitaleone n' lascio il diamante sudetto alla Signora Maria, & in oltre li mandò duoi canalli bellissimi, bellissimi vestimenti di Zibellino, vn' altro canallo, che donò al Sig. Nicolò, & vn bellissimo quadro di Raffaello d' Urbino, che per testamento legò al Sig. Ginseppe, & ad interrog. 63. deponit de causa finali dd. muner facienti, Ibi: Esso gl' h' fatti di contemplatione morta la Signora Cæcilia per compensare il donatuo della Sign. Maria delli duoi mila scudi, & ad interrog. 100. In quanto à quello io non ne posso dir' altro, che il Sig. Vitaleone h' fatto questi regali à contemplatione di quello h' detto di sopra. Et quòd si Sp. Vitaleonus caret animo præfatis muneribus, ac legatis recompensandi donationem scutorum bis millium, vtique prædicta legata non fecisset, concludenter deponunt super cap. 18. & d. R. P. Borrefius, & d. R. Bertus.

Hac facti, pæcie inspecta clarè liquet, quòd causa finalis, qua Sp. Vitaleonus motus fuit ad disponenda dicta legata in eius testamento fauore SSp. Iosephi, Mariz, & Nicolai de Bertuccijs, fuit animus compensandi donationem scutorum bis millium, sibi à Ven. Maria facta, & quam puram, liberamque censebat, & quòd si non adfuisse occasio dictam donationem compensandi, non legasset prout supra: Cum 18 causa finalis alicuius dispositionis illa inducitur, sine qua quis ita facturus non erat, vel saltem non fecisset eo modo, deficiente d. causa l. 2. S. fin. ff. de donat. Bald. conf. 340. volum. 3. Crauz. conf. 143. num. 9. Rel. conf. 44. num. 13. vol. 4. Dec. conf. 30. num. 10. Honded. conf. 39. num. 12. lib. 1. Vbi quòd illa censetur causa, & ratio finalis, quæ si cessaret, aut nullo modo, aut saltem non ita quis disposuisset, Mart. in tract. de success. leg. par. 4. quasi. 15. art. 2. m. 18. Duran. de condit. & mod. impossib. part. 3. cap. 2. num. 11. Venturini, conf. 28. numer. 58. 20 qui num. 59. inquit, hoc habere locum, licet causa iudicaretur impulsua, ex eo namque quòd non esset absque tali causa, & vt dicunt aliter, seu alijs relicturus, causa impulsua, efficitur finalis, & ratio impulsua habetur pro finali, Honded. d. confil. 29. numer. 73. lib. 1. Giurò.

Giurb. ad Confectud. Messen. cap. 2. Glos. 4. par. 1. num. 6. in versic. Item si impulsiva, Bonanell. de pass. nupt. tom. 1. claus. 4. Glos. 1. num. 5. 2.

- 21 Quod verò hæc fuerit causa finalis dd. legatorum, hæc itandum minime censuimus, ex quo cum id proveniat à voluntate Testatoris, idcirco statur circa hoc ejus dicto, & assertioni, Glos. in S. alia Instit. tit. de testib. Menach. de arbit. cas. 186. num. 5. quos, & alios post Bart. in l. fin. num. 1. ff. si quis aliquem test. prob. re- fert, & sequitur Ros. in Roman. Success. 21. Junij 1642. S. quoniam obiectum coram Carillo, quæ est decis. 102. par. 9. tom. 1. recent. pleneque eam siccant R. P. Boresius, & R. Bertus, qui vna- nimitèr deponunt, quod Sp. Vitaleonus non reliquisset dd. legata, nisi compellendi gratia ipsam donationem, Et hoc Testator antea falsus fuisset, & tempore condici testamenti, quod est sufficiens, ut declaratur ejus voluntas, Rum. conf. 92. num. 5. lib. 3. Socin. in. conf. 33. num. 12. lib. 4. Sord. conf. 412. numer. 66. Rot. coram Suratt. dec. 168. num. 17. 18. & in Roman. Pecuniar. 19. Februarij 1644. S. quod
- 23 *Casbarus coram Pentingero*; Cum enim non finis in casu, in quò non agitur de inducendo novam dispositionem, sed tantum de declarando iam factam, scilicet ob quam causam, motus fuerit Testator ad eam faciendam, nullus veretur, quin ad hoc duo testes sufficiant, iuxta motas. per Glos. in Lheredes palmi s. si quid post factum, vbi Bart. & alij communiter ff. de testam. Sord. conf. 356. num. 9. Bellon. in. conf. 6. num. 9. & conf. 7. num. 1. & firmavit Ros. in d. Rom. Success. 21. Junij 1642. S. cum non obiectum in fin. coram Carillo.

Mente, & intentione Sp. Vitaleoni probata, & causa, ex qua motus fuit ad legandum, consilio quoque ex facti specie superius enarra- ta, quod ipse ceravit credendo, quod donatio sibi facta à Ven. Maria fuisset pura, & si- mplex, nec non quod prædicta legata fecit in- tuitu, & contemplatione compellendi d. do- nationem, & quod aliis relictis, seu lega- turis non erat, necessitatio deducitur Iuris con-

- 24 clusio; Quod vbi Testator motus fuit ex ali- qua falsa causa ad aliquid faciendum, seu dis- ponendum, ipsa dispositio reputatur nulla, & invalida, & habetur pro non facta, ut ex lex. l. 1. Cod. de fals. caus. aduoc. legat. post quem

25 Bart. in l. fin. Cod. eod. tradit causam finalem dispositionis, testamentarie, si falsa, & opposita sit, infringere ipsammet dispositionem, quod dictum amplectitur Bald. in d. in princ. et Aug. tom. 2. & 2. Sord. conf. 373. num. 19. Mantus. de consuet. lib. 6. tit. 14. numer. 14. & sequens.

- 26 Et quod per causam falsam finalem, vicietur in iudicio, legatum, & quæcumque alia ultima

voluntas, tradunt Menoch. cor. 91. d. num. 41. & que ad 51. & 364. num. 10. & Placent. 24. numer. 12. lib. 4. Mart. de success. legat. pars. 4. quæst. 11. art. 3. nu. 1. & Glos. per eum, conf. 28. nu. 64. Mart. conf. 22. n. 12. Casanovi. conf. 35. n. 4.

- 27 Vbi quod causa finali finita, cessat dispositio Molin. de res. nupt. lib. 3. qu. 12. numer. 3. latè Castille de consuet. et interpr. vbi. vol. 9. 172. n. 27.
- 28 Et hoc ad causæ impulsivæ differentiam, cum licet ipsa sit falsa, non viciat dispositionem. l. 2. S. fin. Instit. l. 1. seq. ff. de donat. Leum tale, S. falsam, & falsa S. quod autem ff. de test. & demon- strat. Galgans. cod. tit. par. 2. cap. 4. qu. 1. n. 9. Duran. de seden. & mod. impossib. par. 3. cap. 2. n. 6.

- 29 7. 12. & 13. Partij de successione testam. & inter. lib. 1. 7. 14. pr. n. 3. Et ratio illa est, quia causa im- pulsiva non est propriè causa, sed momentum, quoddam ad disponendum, ut Bald. inque cons. 419. lib. 3. Guier. canon. quest. lib. 2. cap. 15. n. 9. Card. Mant. de test. & ambig. lib. 3. tit. 12. numer. 21. & 23. Ruffin. ad l. cum unus in

- 30 proem. cap. 3. n. 80. Idcirco si causa impulsiva deficiat, actus, vel contractus sustinetur; non autem sic, quando deficit causa finalis, vel quando ex falsa causa finali quis mouetur ad aliquid faciendum, quia tunc contractus, lega- tum, iudicium, & quælibet alia ultima volun- tas annullatur ad latè tradita per Galgans. de condic. & demonst. par. 2. cap. 4. quæst. 9. n. 2. Castille de consuet. & interpr. vbi. vol. 9. 172. num. 32. cum alijs ibi. relatjs Sord. dec. 337.

- 31 Item, 8. Imò pariter contractus nominati, qui regulariter non cadunt sub resolutione ex defectu implementi non sequenti, sed agitur ad implementum, vel iuxta esse ad lex. in l. siue Cod. de action. & oblig. cum concordantibus.

- 32 de quibus per Bec. conf. 41. n. 1. Nihilominus resolutio per ea defectus causa finalis l. cum re- lictis in d. vbi Glos. Bald. Castille. & alij Cod. de iur. iur. interempt. & Pandit. cum alijs per Bec. 4. conf. 45. num. 29. Remon. d. conf. 28. n. 65.

- 33 Et in secundis quod legatum factum ex falsa causa coarctat, facit lex. in l. 1. Cod. de fals. caus. adi. legat. vel fideicom. & tradit & confirmat d. conf. 38. numer. 69. & latè comprobatur, & exornat Terracell. in tract. testam. cas. 14. pr. n. 136.

- 34 Neque obitare censuimus, si diceretur, quod falsa causa etiam expressa tunc demum viciat dispositionem, quando dispositioni inhæret, videlicet, quia esset obligatoria, si esset veri, quo casu dicitur coherere legatum, secus si alle- garetur causa non coherens legato, ut distinguen- do sentit Anchares. conf. 163. num. 8. nec non Bart. in l. demonstratio falso S. quod autem n. 12. ff. de condic. & demonst. itaque cum causa, ex qua motus fuit Sp. Vitaleonus ad legandum, non coheret legatis, quia donatio scilicet

- bis militum non obligabat eum ad restitutionem filiorum, prout ipse existimabat. Et cetera si sit falsa, non debet legata praedicta irritare.
- 35 Etenim sumitur responsio *infirmum dicitur* ibi: quod quando falsa causa coheret legato, tunc vitiat legatum, tantumque sufficit, eam esse.
- 36 falsam; At quando est causa talis, quae etiam esset vera, non posset dici obligatoria, & consequenter legato minime coherens; et tunc aut causa, quae falsa dicitur; est finalis, eo quod Testator motus sit, aliis non ita dispositurus, & hoc casu similiter dispositionem vitiat, sed probare oportet, eam fuisse finalem, id est Testatorem aliis non fuisse relicturn; seu dispositurum; Aut existit solummodo causa impulsiva, ut quoniam est Testator scilicet, eam, esse falsam, attamen eodem modo disposuisset, & tunc non vitiat; quam *Bart.* distinctionem sequitur *Rub. conf. 73. numer. 14. lib. 2. Redemptio. conf. 7. à nu. 1. vs. quod ad 22. Venturia. conf. 28. nu. 58. 59. & Menoch. conf. 73. 3. n. 16. Gomez. variar. lib. 1. cap. 12. de leg. num. 76.*
- 38 Vbi notabiliter dicit, quod etiam quando causa non est obligatoria, si per haeredes probetur, quod Testator aliis non erat relicturn, nisi causa esset vera, legatum vitiatur ope exceptionis, pro quo adducit *tex. in l. cum tale §. falsam in princip. ff. de condit. & demonstrat.*
- 39 Afferens, quod id probari potest verè, vel praesumptivè, quando causa respiceret consanguinitatem, vel affinitatem, adhaeret *Ros. cordum Seraph. dec. 940. num. 5.* ad quem egregie conserunt tradita per *Paul. de Cestr. in l. damus antem nu. 3. de condit. indebit.* Vbi quod causa, ex qua motus fuit Testator ad legandum, etiam non sit obligatoria, ex quo tamen probatur vera, cum esset falsa; conceditur repetitio legatorum *arg. l. cum tale §. falsam de condit. & demonstrat.* cum hac tamen distinctione, quod quando causa non est obligatoria, in dubio non praesumitur fuisse finalis, sed hoc probari debet ad differentiam causae obligatoriae, quae de sui natura praesumitur finalis, & quod Testator aliis non fuisset relicturn.
- 41 Ideoque neque etiam verum est, quod tunc solam causam finalem si falsa sit, vitiat dispositionem, quando respicit sanguinis coniunctionem, ut est *tex. in l. postumus §. si quis id. ff. de liber. & postuma. & motivando dicit *Surd. conf. 373. n. 19. vers. et quodam DD. Azaved. conf. 16. n. 14.**
- 42 Quia, ut respondet *ipsum *Surd. ibi vers. Tamen idem**, licet causa, qua motus fuit Testator ad disponendum, non respiciat sanguinis coniunctionem, tamen si finalis sit, idem prorsus de ea est dicendum; quod dicunt *DD. de respiciere affinitatem, vel consanguinitatem; Et tantum inter eas haec consideratur differentia,*

- quod respiciens sanguinis coniunctionem, de per se sola praesumitur causa finalis; & absque alia probatione vitiat dispositionem, si falsa est ad *tex. in l. si pater tuus Cod. de hered. instit. Mantie. de consuet. vltim. vol. lib. 6. tit. 14. n. 17.*
- 44 Aliæ verò causae non praesumuntur finales, *Casill. de consuet. & interp. vltim. volum. cap. 176. numer. 2.* ubi pluribus hoc comprobatur; Ideoque probare oportet, eas esse tales.
- 45 Et querendus diceretur, quod praefata locum habere possent, si versatemur in casu, in quo nulla fuisset expressa causa legandi, siue legati verba essent dubia, quo casu admitteretur probatio vel coniecturalis, vel plena mentis, & intentionis Testatoris. Secus autem quando verba legati, & causa illius sunt clara, & causa in legato expressa est vera, ut bene cum distinctione *Ros. loquuta fuit in Romanae Scriptoria 5. Junij 1609. coram bo. me. Lugdunen. impress. post Pacific. de Salinan. mercedi. dec. 150. num. 17. & apud Gratian. discept. 221. sub num. 20. & coram Buratt. dec. 616. num. 10.* Causa enim expressa per Testatorem, facit cessare tacitam, & praesumptam, *l. cum ex filio, vbi *Glos. ff. de vulg. & pupill. Franc. Aut. Cest. conf. 23. n. 64. Ros. apud Duran. dec. 74. numer. 36. & 57.**
- 47 Vbi quod dispositio habens causam expressam, ad aliam trahi non debet cum alijs ceteris in Romana. success. 9. Maji 1644. coram bon. mem. Bichio. quae est *dec. 380. part. 1. rem. 1. re. ceat.*
- Respondetur, quod obiectum bene procederet, si Spp. Fratres de Ditauius niterentur probare causam à Sp. Vitaleone expressam in legatis fuisse falsam, & erroneam, & hoc ex solis praesumptionibus, & coniecturis, hoc namque casu verum esset dicere, quod causa expressa facit cessare tacitam, & praesumptam; At quoniam in casu nostro de falsitate causae non constat ex solis praesumptionibus, sed ex liquida probatione oriente ex depositionibus R. P. Borrelli, & R. Berti relictum omni exceptione maiorum, qui unanimiter deponunt, Sp. Vitaleonem motum fuisse ad legandum ex sola, & finali causa compensandi donationem scutorum bis militum, & quod finè hoc non fuisset legaturus nulli dubium, quin haec probatio, quae tendit ad declarandam volentem Testatoris, ex qua causa scilicet motus fuit ad legandum, duobus rebus iustificata remanet, ut supra fuit ostensum in §. Et quod haec
- 49 fuerit; Et quod quando non agitur de annullanda dispositione Testatoris, vel de probando rem aliter se habere, quam in testamento fuerit scriptum, quod casu dicitur nona dispositio *Casrenf. in Liberes palam §. si quid post mortem §. de testam. Socci. conf. 76. nu. 5. vol. 3. Cravet.*

Cranett. conf. 830. num. 9. lib. 5. Purgat. inter conf. Alb. conf. 761. num. 97. Dec. conf. 186. nu.
 50 *35. lib. 2. surd. conf. 416. num. 47. Et requiruntur exdem solemnitates, quæ in actû condendo fuerunt necessariæ, Glos. in l. cum proponeretur in verb. coniectura de legat. 2. Honded. conf. 51. num. 76. lib. 2. surd. conf. 380. num. 51. Rot. in Roman. datis 27. Maji 1641. cordam Cer-*
 51 *ro impress. post Salgad. decy. 34. Sed solum de probando accidentia, & circumstantias legatorum, scilicet ex qua causa motus fuerit ad legandum, quod hoc possit fieri etiam per depositionem testium singularium, cum hoc pendeat à voluntate Testatoris, quæ rebus etiã singularibus probari potest, ut bene distinguendo inter primum, & secundum casum, firmat Sim. de Prat. de interp. vltim. vol. lib. 1. fol. 5. n. 34. & 40. fol. milib. 17. Mafcard. qui plures*
 52 *congerit de probat. conclus. 1358. n. 51. Et in punctualibus terminis dispositionis factæ in vltima voluntate, quæ dependet ex voluntate vnus tantum, quod sufficiat qualitercunque probare, quod Testator non fuisset aliàs legaturus ob aliquam causam de præterito falsam non obligatoriam, licet illam non expresse coram legatario, magistratib. docet Paul. de Cast. in d. l. damus autem num. 3. vers. aduertendum tamẽ, ff. de condit. indebet. In hoc namque adest maxima differentia, quia si in præsentiarum ageretur de probando, vel Sp. Vitaleonum dicta legata non fecisse, vel sub illis plus, vel minus, quàm in illis legatur, contineri, vtiq; non negaremus, maximam adesse difficultatem circa modum hoc probandi, & in duo testes etiã idonei sufficerent.*

Cum verò versetur circa probationes accidentiam, & circumstantiarum dispositionis, scilicet causæ finalis legatorum, hincandùm non censuimus, quin hæc per duos testes contestes satis, & sufficienter probentur secundùm suprà firmata; & præfata tantò magis habere locum in hoc casu censuimus, in quo Sp. Vitaleonis tacendo veram causam, ex qua movebatur ad legandum, quæ erat causa compensandi dictam donationem fecutorum bis milium, aliam fictam super induxit, & hoc nõ vltimo tempore ad aures Sp. Iosephi deuenire posset d. donario, quam Ve. Maria marito ignorante Sp. Vitaleono fecerat, taciturnitatem cuius tam enixè Ve. Symphorose, & ex mediante Sp. Vitaleono commendauerat; Quapropter Sp. Vitaleonus apochâ sibi præsentatâ d. R. P. Borrefio, in qua continebatur declaratio istius voluntatis, & ex qua causa movebatur ad præfata legata faciendum, recusavit subscribere eam, & hoc, ut secretum Ven. Mariæ obseruaret, ut deponit ipse R. P. Borrefius ad in-

terrog. 73. libi. *Risus non volerit sottoscrivere per attendere il segreto alla Sig. Maria, e perche giudicaua, che fosse à sufficienza, che ne facesse fede, & ad interrog. 81. libi. Non volse essergliolo, acciò fosse secreto il dono della Sig. Maria, cui etti vnico plena fides est prestanda, ut inferius dicitur in 5. nec nos ab adhibenda, quæ eadem voluntas, & intentio Sp. Vitaleoni de seruando silentio, & secreto sibi imposito appareret ex eius epistola scripta sub die 14. Martij 1648. libi. A questo porrò il silenzio, è ben vero, che il P. Priore me lo auuila parimente, d'onde l'habbi saputo, à me è ignoto, nè dà risposta d'intorno à questa particolarità.*

53 Et in punctualibus terminis causæ veræ expressæ à Testatore in secundo testamento, in quo reuocauerat institutionem filiz dispositam in primo testamento, & instituerat nepotem, dicendo, se ideò filiam non iustitene, quia concederet iam donauerat ipsam, vineamq; ei donauerat, ac legata fecerat præ eius anima, & consensum præstiterat donationi per alterum factæ d. filiz exheredatæ. Quod nihilominus præfata exheredatio, & insipientio nepotis vti facta ex falsa causa, scilicet ex causa iniustæ carcerationis à filia quæsitæ contra Testatorem, & ab eo opinatæ, esset nulla, ex eo quod et si Testator plures causas exheredationis filiz etiam iustas adduxisset; Attamẽ quia per testes concludenter doctum fuerat, alias causas etiam iustas à Testatore expressas non fuisse finales, sed carcerationem tantum à Testatore opinatam; Ideò institutionem de nepote in secundo testamento dispositam, & filiz exheredationem, vti nullam ex falsa causa, declarauit Rot. in d. Roman. Success. 21. Ianij 1642. cordam Carillo.

Si fortasse obiectum in medium afferretur, quod in casu illius decy. etiam causa iniustæ carcerationis fuerat expressa à Testatore in codicillis in simul cum alijs causis veris exheredationis filiz; In nostro verò causam compensandi donationem fecutorum bis milium, nullibi in testamento expressam legis Facilis patebit responsio, animaduertendo, quod auctoritas Sacr. Rot. Roman. per nos adducta fuit
 54 principaliter ad demonstrandũ. Quod etiam per testes deponentes se ita dicere audiuisse à Testatore, probari valet, causam veram à Testatore expressam in aliqua sua dispositione, non esse finalem, sed aliam, vel ab eo vna cum alijs pariter veris expressam, vel in animo re-
 55 tentam; Cum hac tamẽ distinctione, quod quando causa finalis expressa à Testatore est
 56 falsa, testamentum est nullum ipso iure; Quando verò non est expressa, sed in corde retenta, tunc licet testamentum sit validum, est tamẽ

annullandum, seu reuocandum per viam exceptionis inter nota. per Barr. in l. fin. num. 3. ff. de heredib. instit. ubi dicitur, hanc distinctionem esse menti tenendam, cui adhaerere plures alij relati per Surd. conf. 373. num. 41.

- 57 Oppositio tandem si fieret, quod Rot. die 9. Maij 1644. coram bo. me. Bichio, quae est dec. 280. par. 9. tom. 1. recent. recessit à firmatis, in d. decij. Roman. Success. 31. Iunij 1642. coram Carillo. Respondetur, quod non alijs rationibus, & causis fuit recessum, quàm quid non constabat, Testatorem motum fuisse ex causa, quae dicebatur falsa, nisi ex dictis quorundam testium: uulitèr, & absque partis citatione examinatum, & qui tale quid non probabat; Quinimò ex ipsdem decij. colligitur, quod si apparuisset, Testatorem motum fuisse ad testandum, & reuocandum primam institutionem ex causa, quae falsa allegabatur, secundum testamentum fuisset omnino nullum; Et eùm rimari libuerit DD. & auctoritates à Rot. adductas in dictis Roman. Successionis sub die 9. Maij 1644. coram Bichio.
- 58 Comperimus, eas loqui, quando de falsitate, seu errore cause fualis aliter non constabat, quàm per presumptiones, & coniecturas; & Runt. in citat. conf. 162. lib. 4. qui adducit text. in l. si instituto S. fin. ff. de inofficij. testam. iuncto l. fin. de heredib. instit. nem. se fundat in eo, quod in casu, in quo scripsit, non erat expressè probatum de errore faulse cause, sed supponebatur tantum de ea tacitè constare, idemq. faceret Menoch. in citat. presump. 24. num. 16. & Fontanell. dec. 49. num. 18. Rot. in Romana. Scriptoria 5. Iunij 1609. coram bo. me. Lugdunen. impres. post Pacific. de Salu. dec. 130. solummodo firmat, quod in dubio praesumitur perversa, & non mutatio uoluntatis Testatoris: Imò ex ea colligitur, quod quando constat de uoluntate Testatoris per testes, illa est attendenda, maxime si est posterior; & sic rectè aduersatur ad praedictam dec. in Rom. Success. 9. Maij, quae loquitur in uoluntate Testatoris praesumpta, cum in §. 2. testes inquit, 60 Quod quando dubitatur de mente Testatoris recurri debet ad rationem ab ipso expressam, 61 & in §. nec obstat, firmat; Quod ubi habemus causam expressam, cessat tacita, & praesumpta; Atqui nou potest dici, quod dubitetur de mente Testatoris, vel quod cessare debeat tacita, & praesumpta causa legandi in casu nostro, in quo de ea plenè, & concludenter fuit doctum per depositiones duorum testium Sacerdotum, & quorum vnum, Sp. Ioseph, scilicet R. P. Borrefium, Religiosum Sanctae vitae proficetur.

Nec nos ab adhibenda fide distat testibus

remouere ualuit reuocantia Sp. Vitalcon in subscribendo apocham ipsi praesentatam à R. P. Borrefio, dum ager jacebat; in qua continebatur expressa declaratio ipsius Sp. Vitalconi, quod dicta legata faciebat ex causa compensandi dictam donationem fructuosis bis milium, & quod aliter non fuisset legaturus; Quoniam idemmet R. P. Borrefius optimam reddidit rationem, quare Sp. Vitalconus dictam apocham subscribere recusauerit ad interrog. 69. Ibi: *Desse non uolera iustificare per mantenere il secreto alla sig. Maria, e perche giudicauo, che fosse di sufficienza, che io ne faceuio uua fuit*

- 62 Cui et si uel unico regulariter non credatur, cap. uenient, & cap. in omni negotio extr. de testib.
- 63 & l. ius iurandi Cod. cod. Nihilominus huiusmodi deponat de facto proprio, neque agant de eius commodo, plena fides est adhibenda, ut committitur tenet DD. allegati per Ios. in l. 1. §. fin. num. 9. ff. quod si ex nou. con. agat. Salyer. in l. si quis decurio num. 4. vbi. & per hunc text. Cod. de fals. Rot. coram Card. Maric. decij. 325. nu. 4. & coram Cocino dec. 461. num. 1. & coram Card. Seraph. dec. 389. nu. 3. & coram Lud. decij. 521. num. 2. & fuit dictum in Rom. Societatis Lignorum 31. Iunij 1648. S. quid obstat coram Melcio, & in Romana. Pratenis Restitutionis Dotis 15. Iunij 1649. S. nec refert coram bo. me. Penitengo, & in Cathacen. Hereditatis 29. Nouembris 1649. S. ponderando praesertim coram Cerro, & in Romana. sibi Velutero Affilius 24. Nouembris 1653. S. frumentum uero coram bo. me. Bichio. Et in praedicto, quod quando agitur de declaranda uoluntate Testatoris, prout hic agitur, cur hanc apocham subscribere recusauerit, iterum dicto uirum testis, dixit Gabr. conf. 51. nu. 8. lib. 2. quem sequuta fuit Rot. in Bonon. fideicom. 16. Martij 1640. coram bo. me. Bichio, & in d. Rom. Successionis 21. Iunij 1642. S. quoniam obstatum in 65 fin. coram Carillo; Vel saltem cum plura semiplenè probet, concurrentibus tot ad oculis superius ponderatis, plenam facit probationem Io. Andr. in cap. fin. num. 4. ad fin. d. Success. ubi inest. Rot. dec. 391. num. 10. par. 1. recent. & coram Cocino dec. 415. num. 1. & firmatur in Mariscen. Iurisd. 29. Iunij 1644. coram bo. me. Bichio, quae est decij. 246. num. 3. par. 9. tom. 1. rec. & in d. Romano, sibi Velutero Affilius 1653. d. S. frumentum uero coram eod. & per maximo admiuiculo depositionum d. R. P. Borrefij facit depositio Sp. Paoli Dolphi ad interrog. 77. Ibi: *Dopo hauer scritto etio minata il R. P. Borrefe palso alla Camera, douo giaceuio omalato il detto sig. Vitalcone, accio la firmasse, e poi uscì fuori nella Camera conuigna, douo era la Signora Simforosa con altri, che etio*

*Sig. Vitaleone suo figlio haueua ricusato sottoferri-
uerla per non disgustare la Sig. Maria, quale odia-
ua, che il dono delli duoi mila scudi fosse publica-
to, e rispondendo la Sig. Sinforosa, che hauereb-
be asai goduto, che hauesse fatto seguire tal di-
scibiaratione; Il d. R. P. se replica con dirli, che il
Sig. Vitaleone gli haueua detto, che esso R. P.
sempre hauerebbe potuto far testimonianza di
quanto sopra, e del contenuto nella minuta, ex
cuius dicto bene corroboratur depositio d. R.
P. Bortefsi.*

Ex quibus ita fuit decifum vtraque parte
acerrime informante,

ARGVMENTVM.

Reus an, & quando puniri possit
duplici pœna, nempe pro vulnere, &
delatione armorum, quibus vulnus fa-
ctum fuit tam de Iure Communi, quam
ex Statuto Lucæ cap. 167. lib. 1. Sta-
tutum prohibens delationem armo-
rum, an comprehendat deferentem illa
ex causa necessaria, & quid in delatio-
ne momentanea. Alternatiua ex lege
surgens circa pœnas, an, & quando Iu-
dici tribuat facultatem eligendi.

S Y M M A R I V M.

*Reus est inquirendus pro vno tantum delicto, quo-
ties plura delicta ad vnum finem tendentia ab ali-
quo commissa prætenduntur vno, & eodem tem-
pore, num. 1.*

*Reus inquisitus pro vulnere non potest puniri pro de-
litione delationis armorum, tanquam praeambulo
ad illud illic confuso remanente, num. 2.*

*Delictorum plurium confusio inducitur, si sint com-
missa vno, eodemque tempore, num. 3.*

*Delictorum confusio est facienda tempore facti insultus,
vel illati vulneris ad hoc, ut amplius de-
inceps delictorum distinctio haberi non possit,
num. 4.*

*Mutanda non sunt, quæ certam regulam, & inter-
pretationem habuerunt, num. 5.*

*Cognitio iterum non fit illius, quod semel fuit deci-
sum, num. 6.*

*Iudex non potest cognoscere super delicto iam per
confusionem extincto, num. 7.*

*Iudex electionem præbet alternatiua ex lege surgens,
num. 8.*

*Reus punitus pro vno delicto, non potest amplius pro
eodem inquiri, seu in Indictum trahi, num. 9.*

*Armis provocatus habet iustam causam provocan-
tem armis repellere, num. 10.*

*Armorum delatio non est prohibita exiliente necessa-
ria causa, num. 11. Ampliatur, num. 12.*

*Statuta pœnalis solum sibi vendicant locum in casu
doloſa armorum delationis, num. 13.*

Insultans impune occidi potest ab Insultato, nu. 14.

Rigor Iuris data necessitate suspenditur, num. 15.
*Defensio proprii corporis, & honoris nullam habet
maiores necessitatem, num. 16.*

*Delatio armorum momentanea, non comprehenditur
sub pœnali dispositione Statuti, num. 17.*

Decisio XXI.

Dominicus de Guerruccis fuit ab Excel-
lentiss. D. Prætor inquisitus, & pro-
cessus pro vulnere illato in personam
Alexandri de Grossis, & cum in apertissimo
absolutionis statu eum arbitrasset reperi; No-
vum contra illum pro delatione ensis Crimi-
nale instituit Iudicium, ac denique prævia ab-
solutione principalis delicti eundem Domini-
cum pro dicta ensis portatione ad dictum vul-
nus inferendum condemnauit in lib. 100.

Ab huiusmodi sententia præfatus Dominicus
appellauit ad Roem; Vnde fuit dubitatum,
an illa esset confirmanda, vel reuocanda, &
sine scrupulo reuocandam esse DD. dixerunt
trifario ex capite.

1. Primò quid regulare est, quòd quoties plu-
ra delicta ad vnum finem tendentia ab aliquo
commissa prætendantur vno, & eodem tem-
pore: Tunc non pro pluribus, sed pro vno
tantum delicto est inquirendus Reus. l. si ex
plogis §. Cum pila ff. ad leg. Aquil. Glof. in l. qui
de crimine vers. plurium Cod. de accusation, Fa-
rinace. de delictis. & pœn. q. 22. num. 16. & 29.
& in tit. de furt. quest. 167. num. 74. & extat
clara dispositio Stat. sub cap. 167. lib. pr.

2. Iraquè cum dictus Dominicus fuerit primo
loco inquisitus, & processus pro vulnere,
delictum hoc ideò delationis armorum, seu
ensis, tanquam præambulum ad illud, illicò
confusum remansit. Marfil. in l. si in rixa nu.
15. ff. ad l. Cornel. de Sycar. Pappan. arrest. 45.

3. num. 13. Cum tam de Iure, quam ex censura
allegati Statuti confusio inducatur, præsertim
attenta dictione illa apposta in dicto Statuto,
Tunc delicta præambula confusa intelligantur.
Glof. & Angelus in l. gallus in princip. ff. de lib.
& posthum. Barz. dec. 90. n. 22. Quamobrem

4. importat confusionem delictorum esse facien-
dam tempore facti insultus, vel illati vulneris;

Qua data confusione, sequitur, quòd nulla, amplius deinceps delictorum distinctio haberi possit. *Glos. et DD. in l. idem Pomponius §. sed si plumbum ff. de rei vindicat. facien. Bertaz-
 zol. cons. Crimin. 205. num. 9.* Ac proinde non curatur quicquid post sequentem confusionem accidat, & ita prefata sanctio statutaria fuit interpretata per nostram Rotam in causa Petri Ninci cum sisco de anno 1600. & in alia causa de anno 1616. manù S. Horatii Pagnini; Et sic intrat regula, quòd mutanda non sunt, quæ certam regulam, & interpretationem habuerunt, *l. minime ff. de legib. Nec potest iterum cognosci, quòd semel fuit decisum, l. qui Roma §. duo fratres ff. de verb. obligat. Rot. nostra apud
 7 Zucc. decij. 23. n. 28.* Et per consequens hæud Iure valet D. Index à quò ad illud caput præten-
 sisse delicti iam per confusionem extincti insu-
 sultare spiritum, *l. qui res §. aream ff. de solutio-
 tion. l. eius, qui §. fin. ff. de iur. sic.*

Nequè resistere Nobis visum fuit, quòd sub eodem statuto dispositum legitur in terminis huius confusionis delicti præambuli, ut nempe id intelligatur si, & quatenus delictum præambulum grandius non sit ipso principali delicto; Nàm fuit responsum non transire sine difficultate, sin Statutum illud comprehendat casum, de quo agitur; Cùm in volumine Statutorum, ac sub eodem libro, nempe in cap. 149. individualitèr sancitè legantur pœnæ cuiusvis generis vulnerum, nulla habita contemplatione ad pœnas comminatas delatoribus armorum.

8 Secundò responderetur, alternatiuam quidè ex lege surgentem Iudici electionem præbere *Glos. fin. in cap. crapula de vit. & honestat. Cleric. Jacob. de S. Georg. in l. si fugitui num. 3. Cod. de Sero. fugitui.* Veruntamen electionem semel factam non posse ampliùs ab ipso variari; Quia pro delicto, quòd est vnum numero, non potest ampliùs inquiri, sinè Reum in Iudicium trahi, ut ex pluribus authoritatibus probat Nig. de except. cap. 14. §. 4. numer. 44. & 45.

9 Secundò principalitèr dictum fuit, sententiam prædictam non posse subsistere ex eo, quia propter sententiam absolutoriam latam Dominico prædicto respectu vulneris, canonizata efficiatur provocatio passa ab Alexandro
 10 Aduersario illius; Et consequenter etià iustitiam habuit causam, arma armis provocantem repellere *Ricc. decij. Archiep. Neap. 47. num. 7. cum seq. & decij. 48. per tot. par. 1.*

11 Data autem quippè, ut hic, necessaria, causa, armorum delatio non est prohibita, *l. penult. ff. ad l. iul. de vi public. ibi. Qui velum spenda saluus sua causa gerunt, non videntur bo-*

minie occidendi causa portare. *Ricc. d. dec. 48. num. 6. vers. Ergo est concessa, vbi sub num. 7.* ampliatur non obitante quouis Statuto alièr
 13 disponente; Cùm Statuta pœnalia solum sibi vendicent locum in casu dolosæ armorum, portationis *Farinae. cons. 60. num. 49. lib. 1. Gratian. discept. forens. 406. nu. 10.* Non autem quando ad proprii corporis, seu honoris tutam
 14 iam arma deferuntur; Cùm etià impune liceat insultantem occidere, quòd est quid plus, ut considerauit *Ricc. d. decij. 48. num. 2. & 4. Thor. voc. decij. 90. num. 23. cum seq.*

Tertiò deniquè vis huiusmodi sententia D. Iudicis à quò diluuit ex depositionibus testium ad defensionem concordantium, quòd Dominicus supradictus iniurijs diffamatorijs provocatus ab Alexandro, ense præ manibus habens enaginatum, è domo exiit cum equali armorum genere ad propulsandas iniurias, & se defendendum, repressamquè, ac habuit illius audaciam, confestim domum rediit; ex hac namquè testium depositione duæ surgunt conclusiones, omnem tollentes amaritudinem; Altera scilicet se habens, quòd lotis
 15 rigor, data necessitate, suspenderit, *l. casus maioris Cod. de testam. Ricc. decij. præst. 47. num. 7. & 8.* Nulla autem maior in hoc necessitas dari potest, quàm proprii corporis, & honoris defensio. *Ricc. vbi proxime supra nu. 9.*
 17 Altera verò, quæ se habet, ut momentanea armorum delatio non comprehendatur sub pœnali dispositione Statuti, ut per plura Iura, & authoritates probat *Ricc. decij. Archiep. Neap. 167. num. 5. par. 1.*

Et ita fuit decium vtraque parte informante.

ARGVMENTVM.

Mulier an possit cedere sua Iura in releuationem indemnitis fideiussoris sui viri, & postea succedat in ipsis anterioritatem, & si eligat pro eius dote retinere omnia bona stabilia, an valeat impedire Creditores viri, nè sibi satisfaciant super alijs bonis non stabilibus, & ob id quando debitoribus effectis deterioribus, teneatur ad eorum damna. Mulieri an, & quando debeantur alimenta, vel interesse dotis. Curator ut dicatur bene electus, & Iudicium

cium contra ipsum bene factum, quæ requirantur. Subhastatio àn, & quando valide fiat ad hoc, ut Emptor bonorum subhastatorum cogi nequeat ad reuendendum à Creditoribus Ius habentibus super eis.

SYMMARIUM.

Creditum cunctis alijs anteriora Iura fouens mouetur primum locum. num. 1.

Cessio Iurum facta à muliere pro releuatione fideiussoris viri dyndicatur valida, si fuerit stipulata ad eximendum eius virum à carceribus, roborataque solemnibus, & Iuramento. num. 2.

Consensus dicitur praestitus à sequestrante aliquid depositatum penes Tertium, si citatus pro consignatione nihil opposuit. num. 3.

Mulier cedens Iura sua pro aliqua solutione facienda prauis reservatione de se retinendo super alijs bonis sui viri iussu prauidicium marito, non autem Tertio, pro quo obligatur. num. 4. Et succedit in locum soluti. num. 5.

Media via in dubio est eligenda. num. 6.

Creditum cum conficit per publica documenta, in dubium haud renouari potest bonum Ius, quod fouet. num. 7.

Creditorum anteriorum non possunt vexare posteriorem ob depositatam pecuniam receptam in extinctionem sui crediti sine fraude, & vicio apparenti. num. 8.

Mulieris obligatio extorta ad euictum Senat. Conf. Vel. est nulla. nu. 9. Ampliatur. n. 10. & 11.

Mulier eligenda retinetur pro Iuribus dotalibus omnia bona stabilia, & mobilia, in quorum possessione reperitur, non potest impedire Creditores hereditatis, ne sibi satisfaciatur super pecunijs non electis, cum liceat ipsi praecipere omnia. numer. 12. Ampliatur. num. 13.

Praesumptio Iustitia rei indicata à lege praesupposita, per Iudicem ministratam fuisse, cessat ex notorietate facti contrarii, & veritati cedet opinio. n. 14. Sententia laborans notoria nullitate, resistit rei indicatae. num. 15.

Qui habet primum esse, habet primum facti, et posse. num. 16.

Prolatio speciali Iure conceditur pro dimidia bonorum, qua non sunt multiplicanda. num. 17.

Interesse nullum sine mora mulieri debetur, maxime praemissa retentione bonorum loco pignoris, & hypothecae. num. 18.

Alimenta ex aequitate mulieri debentur stante iustificazione, quod praeter docet mihi habeat in bonis vult se alere posse. num. 19. Qua alimenta quomodo liquidentur secundum Manent. decil. 77. quum. 12. num. 20.

Mulier tenetur rationem reddere de mobilibus retentis, ac illa quoque saltem praua affirmatione describere. num. 21.

Non est aperienda via fraudibus. num. 22.

Curatoris electio debet continere quinque copulatiue requisita, de quibus sic mentio remissum. num. 23.

Actuum reuoluto committitur, utique ex requisitis in Curatore faciendo non seruatum fuisse. num. 24.

Curatoris nomine quidquam expendi potest non seruatis solemnibus. num. 25.

Curatorem non habere, vel habere, & docere non posse de solemnibus, aequiparatur inter se. n. 26.

Curatori, lex, & non Iudex impartitur auctoritatem, & sic parum refert, quod quis eligatur, nisi impleat implenda. num. 27.

Rescripta ad lites sunt adinuenta ad obseruantiam Iuris, & interpretanda eorum verba, ut conformis sint Iuris dispositioni. num. 28. Aliud non appellarentur rescripta, sed privilegia, & sic semper intelligenda seruata Iuris forma. numer. 29. Fallit. num. 30.

Curator deputatus, alterum iam electo cum facultatibus idoneis, & cautione iam praestita, si nihil operatus sit ad defensionem hereditatis, vel nulliter dicitur deputatus, vel ambo Curatores sunt cisandi. n. 31. Vel contemplanda est hereditas sine Curatore. num. 32.

Curatoris persona in Iudicijs est necessaria, quae deficiens facit cessare rem Iudicatum. num. 33.

Hereditas iacens consideratur per leges tanquam auii consilij carens, & personam miserabilis. n. 34.

Res indicata vi nocet, eget concursu trium, de quibus remissum. num. 35.

Collusio est frequens inter Curatores, & illos petentes. num. 36.

Collusio ex duabus coniecturis probatur, data causa colludendi. num. 37.

Exceptio rei indicata non attenditur ob consanguinitatem partis cum Iudice, ob malum transactionem causa, & ob incitationem Creditorum ad faciendam Curatoris deputationem. num. 38. Ampliatur num. 39.

Sententia est ipso Iure nulla, data collusionis suspicionem. num. 40.

Creditorum hereditatis possunt consequi bonificamentum suorum creditorum, si qua ex vxoris negligentia in eorum prauidicium inexacta appareant. n. 41.

Negligentia in dubio non praesumitur maxime in facto proficuo. num. 42.

Absolutio potest fieri à Iudice arbitrante, tanquam quid ei arbitrarium. num. 43.

Debitorum in dubio non praesumuntur effecti deterioris conditionis post obitum defuncti, sed hoc probandum est, imò & damnum certum. num. 44.

Alienationes subilium non earent defectibus solemnium, si fuerint subhastata absque citatione Creditorum. num. 45.

Subbafata rei renouatio competis, non facta prius citatione, & notificatione eis, quorum interest, num. 46. Affignatur ratio, num. 47.

Solemnium non seruatum negatiua eo ipso dicitur probata, quando apud acla de solemnibus non constat, num. 48.

Emptor non seruatis solemnibus dicitur in mala fide, num. 49.

Emptores obligari possunt ad reuocandum Creditores, qui non procurarunt subbafationem, & quibus ideo non fuit factum praiudicium, num. 50.

Creditoribus potest assignari tempus ad redimendum iuncta obligatione exfoluendi pretium cum meliorationibus resiliet factis, num. 51.

Decisio XXXII,

PER mortem Sp. q. Sanduccij de Sanduccijs Ven. D. Lauinia eius vxor, & haeres ab ea instituta, cunctis occupatis bonis hereditarijs, penes tertios non existentibus, praui repudiatione hereditatis praedictae, declarauit, velle illa bona retinere loco pignoris, & hypothecae, vsque quod efficeretur de suis dotibus, & creditibus satisfacta.

Insuperit Sp. D. Bernardinus Cionus contra eam, sed tamen vt illius lura canonizarentur, curauit, causam liquidationis lurium praedictorum ab Excellentissimo Senatu delegari tribus Excellentissimis Legalis Philosophiae Professoribus, eorum quibus agitato Iudicio, ad quod etiam fuit admissus Sp. D. Vincentius de Antonijs pro quodam suo credito in suma scutorum 811. De plano eadem V. D. Lauinia obtinuit sententiam, creditricem ipsam facientem de scutis 3000. sicuti de pratenfis creditibus, vestibus lugubribus, nec non compromissum supra dictae retentionis, interesseque taxationem sibi ad rationem quinque pro centenario, cuius vigore visum fuit d. Ven. D. Lauiniae sibi licere, ne dum incitatis creditoribus hereditarijs vendere mobilia, quae eo magis libuit, sed simul, atque stabilia; Et cum non, ideo praetenderet, se satisfactam, at adhuc creditricem remanere de scutis 800. pulsauit, & in Saloiano obtinuit pro d. summa immitti in possessionem quorundam bonorum penes SSpp. DD. de Bartholomaeis in Comuni Sancti Alexij; Dum ex alia parte d. Sp. Bernardinus illius nepos cum pecunijs retractis ex venditionibus praedictis maturo habitis, vt dicitur, a d. Ven. D. Lauinia, emit censum, siue census in sorte scutorum 1000. quos constituerat d. Sp. Sanduccius praedefunctus a Ven. D. Cornelio de Minutolis, & ex censu sibi iuribus,

instituit Iudicium Interdicti Saloiani vtilis extra SSpp. de Bonis, titulo emptionis possessoris eiusdem praedij in Communem Camigliani, & facili negotio obtinuit mandatum.

Cum autem tam SSpp. de Bonis, quam alij Creditores eiusdem hereditatis, haud capere possent, quin mala administratio dictae hereditatis fuerit in culpa; Datis perinde precibus, reportarunt ab Excellentiss. Consilio huiusmodi causam, & causas Rotae committi, cum facultate graduandi Creditores; Sicque acerrime discussis cunctis reuocatis Articulis, & lurbus partium, praemissisque statim eiusdem hereditatis de tempore obitus d. q. Sp. Sanduccij; Diximus creditum Ven. D. Lauiniae cunctis alijs anteriora lura fouere, primumque locum mereri ex regul. vulgat. prior in tempore &c. Verumtamen dictum ei primum locum haud quaquam assignauimus pro integra summa dotis; Sed solum pro scutis 1181. Quoniam cessionem per eandem D. Lauiniam ad fauorem, & reuocationem Sp. Michaelis de Manis fideiussores d. q. Sp. Sanduccij factam, residualem importantem dotis quantitate, validam diiudicauimus, tanquam stipulatam ad eximendum d. eius virum e carceribus, roboratamque solemnibus, & Iuramento, *Gratan. distict. forens. cap. 108. num. 16. & distictat. 951. num. 4. & 10. Solus in Consil. Sabaud. tit. de alienat. min. num. 12. Surd. cons. 367. per tot. Prius ad status. Vrb. glof. 7. num. 285. Rota decis. 775. num. 4. par. 2. recent. Scannarol. de visitat. Carcerator. lib. 3. cap. 7. num. 7. Rot. post Pacific. decis. 171. num. 7. & post Merlin. de legitim. dec. 8. numer. 19. & post Cenc. de censu. decis. 32. num. 7. & decis. 775. num. 2. & seqq. par. 1.*

Idque multo magis procedere censuimus, quando ipsa D. Lauinia post obitum d. Sp. Sanduccij citata ad videndum configurari pecuniam hereditariam depositatam super Perillustri Officio Abundantiae, & ab ipsa sequestratam dicto Sp. Michaeli pro facienda extinctione censuum per d. Sp. Sanduccium creatorum sub obligatione praefati Sp. Manis, ascendentium cum fructibus ad d. summam, nempe scutorum 719. non se opposuit, quo casu dicitur consentire Rot. post Nigr. de subd. decis. 17. numer. 1. Donadeu. de renouationib. cap. 29. num. 163. idem Nigr. in tract. de exequat. rei Indicat. cap. 2. S. 21. num. 2.

Neque obstat diximus, quod dicta V. D. Lauinia cesserit pro summa praedicta lura sua non absolute, & simpliciter, sed praui reservatione de se releuando super alijs bonis d. Sp. q. Sanduccij sui viri; Nam diximus, istam reservationem respicere praiudicium mariti;

non autem d. Sp. Manf. *Gabr. conf. 41. n. 20.*
 5 & *segg. lib. 2.* Subingressum proinde esse,
 quoad d. scuta 719. de sop. in locum prædi-
 ctorum censuariorum, ut in terminis per *U-*
gent. de Franch. decis. 477. per totam. & *Jac.*
etiam Amendola ad Franchum decis. 54. num. 17.
et similes.

Secundum locum assignauimus, seu debet
 diximus, dempto de medio d. Sp. Michaeli
 de Manf. tanquam in domino effecto per ante-
 dictam censuam, quibus accesserat extinctio-
 nem factam cum pecunijs hereditarijs d. Sp.
 Santhuccij, & super Perillultri Officio Abun-
 dantiz existentibus, Sp. D. Vincencio S. An-
 tonio nominibus, de quibus in actis, uti cre-
 ditori ex purificato ad eius fauorem fideicom-
 misso facto à q. Ven. D. Fausta de Nobilibus
 de summa scutorum 811. Quoniam verò acer-
 tima fuit questio coram Nobis, An illi com-
 peteret hypothecharia in causa, & ad effectum,
 de quo agitur cum prælatione, pugnantibus
 inter se sententijs super indè latis, & iniquam
 DD. & *Rota decisionibus*; prout particulatim
 monstrabimus in additione huic nostre fa-
 cienda; Dùm mox ex angustia temporis 24.
 horarum, & instantia Sp. Io. Baptistæ de San-
 thuccij, decisionem à Nobis petentis, & de
 obseruantia Capitulorum proelatis, impos-
 sibile efficitur; Ideo mediam viam eligentes,
 in hoc loco, & cum restrictione quadam pro
 dimidia d. sui crediti tantum dedimus *ex Dec.*
conf. 68. num. 3. & conf. 445. num. 1. & in cap.
1. num. 96. de constitut. ubi etiam Felis. nu. 54.
Cas. de remed. subid. cap. 60. num. 15. Cenall. de
commun. in prafat. nu. 15. Menoch. de prafumpt.
prafumpt. 71. numer. 50. lib. 2. & in terminis
Mertin. decis. Lucan. 70. num. 6.

Tertium locum assignauimus Sp. Bernardi-
 no de Cionis, tanquam cessionarij Ven. D.
 Corneliz de Minuolis heredis quon. admo-
 dum R.D. de Arnolphinis Creditoris ex causa
 etiam censuum emptorum à præfato Sp. San-
 thuccio de Santhuccij sub annis 1630. & 1631
 de annuis redditibus scutorum 60. pro capitali
 scutorum 1000. constituentibus usumque usq.
 adeo scutorum 690. Prout pariter Sp. D. Cio-
 num diximus esse Creditorem, de medio sub-
 blata Ven. D. Angela Terella, similiter cum
 eisdem pecunijs existentibus super Perillultri
 Officio Abundantiz, & ad d. hereditatem Sp.
 q. Santhuccij pertinentibus, de suo credito sa-
 tisfacta de alijs scutis 200. pro rata cæsus olim
 per eundem Sp. Santhuccium prædefunctum,
 nomine d. Sp. Bernardini in maiori summa
 RR. Monialibus Sanctæ Iustine venditi, & pro-
 dicta capitalis rara in se accollati rogitu Ego
 Jacobi Motroni sub die 12. Martij 1696. Nec

non de fructibus tresdecim annorum ad ratio-
 nem sex pro centenario, & anno, & pro dd.
 sumis facta defalcatione fructuum percepto-
 rum ex bonis, in Iudicio Saloniensi obtentis
 contra Spp. de Bonuiffis, ascendentibus ad
 scuta 162. 62. Nec non etiam de alia summa
 scutorum 80. per eundem Sp. Bernardinum,
 debitum ex causa eiusdem legati, relicti d.
 q. Sp. Santhuccio in testamento qu. Sp. Ioan.
 Baptiste olim de Cionis vna cum interesse ad
 rationem quinque pro centenario; & pro in-
 futurum decurrendis, diximus licuisse, & licere
 eidem Sp. D. Bernardino Cionio retinere bona
 prædicta, in Saluiano obtenta, quousque sibi,
 7 & de expensis legitime factis satisfiat; Exeni-
 cum de eius creditis consilij per publicam docu-
 menta, in dubium haud reuocari poterat bo-
 num, quod souebat Ius, Christoph. Mart. *Me-*
dio. decis. 58. num. 2. decis. 71. num. 18. dec. 96.
num. 18. cum sexcentis quibus in rem clara,
puisset congerere.

Quartum locum competere Spp. de Bonu-
 iffis eorum, passio bonorum emptione ad
 summam, pro qua fuerunt obnoxij relaxare
 bona prædicta, à d. q. Sp. Santhuccio per eos
 usque sub die 27. Augusti 1639. empti pro scu-
 tis 1450. ac simul pro expensis, & interesse,
 quod pariter in se habet Iuris assentiam;
 stante obligatione d. q. Sp. Santhuccij, de qua
 in Instrumento mano Egreg. Jacobi Motroni.
 Nec visum fuit Nobis iurij esse, quòd præ-
 dictis Spp. DD. de Bonuiffis, suis Sp. Io. Bap-
 tiste Santhuccio pro suo interesse liceret pas-
 sare contra Ven. D. Aloysiam de Saminiatis,
 siue contra DD. de Baldinotti ad auocandas
 pecunias per illam à dicto Perillultri Officio
 Abundantiz in extinctionem sui crediti, licet
 posterioris credito præfatorum Spp. DD. de
 Bonuiffis exactas: Nàm cum DD. de Baldinotti
 8 fideiussores d. q. Sp. Santhuccij egerint, & d. V.
 D. Aloysia in extinctionem sui crediti recepit
 pecunias depositatas in (supradicto Perillu-
 ltri Officio sine stante, & vicio, de quo appa-
 reat, non possunt, neque tempestiue potest
 vexari ab Anterioribus Creditoribus *Thor. vot.*
decis. 6. num. 69. cum plurib. segg. centur. pr.
& vot. decisu. 74. num. 110. & vot. 94. n. 58.
& 59. cent. 2. & magistraliter decisum reliquit
Gram. in sua questione 1. post decis. per tot. ubi de
veriori, & communi opinione Salgad. tract.
labyrinth. Credit. part. pr. cap. 10. d. num. 77.
78. & 82.

Minus releuare diximus Spp. DD. de Bonu-
 iffis, quòd Spp. Baldinotti obtinuerint, & ipsi
 releuationem eorundem indemnizatis ab antedicta
 D. Lauinia, quodque obtinuerint in contradi-
 ctorio Iudicio cum eadem agitato pro excre-
 tor?

tione consumanda super pecunijs, vt *supra* extantibus, & depositatis super Petillusti Officio Abundantius, ex hoc arguentes, vt pro d. summa dicendi sint, eisdem dictos de Baldinottis subingressos esse in Iuribus d. Ven. D. Lauinij, siquē illam effectam esse in totidem, minus creditricem de suis dotibus, ad effectum praelationis amittendā; Quoniam fuit responsum, obligationem d. Ven. D. Lauinij ad fauorem prædictorum SSpp. de Baldinottis pecaminosam fuisse, & sub quæsito colore extortam ad euitandum *Senas, Confult. Pellei.* quo fit, vt nulla dicatur *Donade, de renunciat, cap. 9. num. 162. & seq. & num. 189. & seqq. ac sub* 10 *nu. 195.* Vbi ait ita præsumi debere, maximè si intercedendo obligat se ad commodum alterius Rot. *post Nigr. de subbasit. decis. 3 t. n. 10. & 11. Thor. rot. decis. 97. num. 32. 33. 37. 28. 29. 45. 97. 120. & 149. centur. 1. Marant. conf. 146. nu. 23. & facit rex. in l. doli. 19. vers. Diuersum est, ff. de nouat. l. quidam voluit in fin.* 11 *ff. ad Pelletian.* Quod præcipuè sateri oportet, cum non aliter sit Iuramento roborata Rot. *post Nigr. d. decis. 31. num. 12. & 13.* Nequē ex eo, quod DD. de Baldinottis obtinuerint in dicto Iudicio contra Ven. D. Aloysiam prædictam, dici potest, D. Lauiniam habere rem Iudicatam aduersatiam; Etenim sententia, etsi concepta fuerit contra præfatam Ven. D. Lauiniam; Tamēn mandatum fuit, illam exequi super hereditarijs pecunijs, & ad liberationem hereditatis, quod non fuisset dictum, si Rota sensisset, præfatam Ven. D. Lauiniam obligatam esse de proprio; Cum in tali casu haud iussissent Domini exponi debere liberationem hereditatis; Nam hereditas adhuc debuisset obnoxia remanere ad fauorem eiusdem Ven. D. Lauinij, & ad releuationem eiusdem; Vnde credere est, DD. de Rota intellexisse, declarare, Ven. D. Lauiniam non posse alios Creditores hereditatis impedire, ne sibi satisfaciatur, dum ipsa elegerat omnia bona stabilia, & mobilia, in quorum possessione reperiatur, retinere; Etenim licet vxori præoccupare omnia *Nig. de except. rei* 13 *Iudic. cap. 24. §. 2. num. 26. & 30.* Maximè cum posset ipsa eligendo pecuniam satisfieri sibi, & consulere alijs creditoribus *ibidem n. 39.* 14 *Donade, de renunciat. cap. 21. num. 26.* Vitra quā quod res indicata sustinetur ex præsumpta illius iustitia, quam leges præsupponunt à Iudice ministratam; At ex notorietate facti contrarij talis præsumptio cessat, & veritati cedit opinio *Abb. in cap. suborta num. 15. de re Iudic. Nig. de except. cap. 1. §. 2. num. 35.* siquē cum indubia sit nullitas obligationis D. Lauinij ad fauorem DD. de Baldinottis, no-

toriā quoquē dici oporteret consistere de iniustitia d. sententia Rotalis, vbi intelligenda, esset lata ad enervationem dotis d. Ven. D. Lauinij; Et notoria laboraret nullitate, quæ resistit rei Iudicate *Nig. de except. rei Iudic. cap. 27. num. 29.*

Vltimum locum concessimus SSpp. DD. de Sinibaldis pro summis, de quibus in nostra sententia liquidis; Cum illorum creditum sit Instrumentarium, & initum vsquē de anno 1641. die verò 24. Aprilis, & consequenter post supra nominatos, & ante ceteros Creditores, in nostra graduationem comprehendens, quibus propterea mandatum concessimus, & relaxamus exequendum super bonis, & effectibus hereditatis prædictæ, quatenus supersint, sequuta Creditorum anteriorum prædictorum satisfactio, sic suadente Iure; Et 16 regula qui habet primum esse, habet primum facti, & posse *Bald. in l. si plures num. 3. Cod. de condit. in ser. l. quicquid versuquē, ff. de regul. Iur.*

Sob quo ordine satisfaciendos diximus Ven. D. Lauiniam prædictam sicuti 719. & interesse, ac Spect. D. Vincentium S. Antonio pro alijs sicuti 405. cum dimidio, & Petillustre Officium Cortis pro sicuti 67. Nec Sp. D. Vincentio prædicto concessimus interesse sui crediti cum praelatione ex pluribus explicatis in additione, vt supra pleno calamo scienda 17 huic nostræ decisioni; Nec non etiam quæ speciali Iure concessimus praelationem ei præ dimidia bonorum, quæ non sunt multiplicanda *Nig. de exeq. rei Iudic. cap. 24. §. 2. nu. 30.*

18 Diximus similiter præfatæ Ven. D. Lauinij nullum deberi interesse dotis, prout interesse; Cum sine mora haud debeatur, maximè præmissa, vt hic, retentione bonorum loco pignoris, & hypothecæ *Christoph. Mart. Medic. examina. 56. num. 35. Neguf. de pignoris. 5. membr. 5. par. num. 1. Mancut. decis. 76. num. 1. et seq. & 22. Capye. decis. 65. numer. 13. Amar. per innumeros allegat resol. 49. num. 84. Hodiera. ad Sord. decis. 240. num. 15. 18. 21. & seq. ac 30. & seq. & decis. 242. numer. 2. 3. 5. & 9.*

19 Benè tamēn ex æquitate alimenta ei debent declarauimus, stante iustificacione per eam facta, quod præter dotes nihil habuisset in bonis, vnde se alere posset, ita scedere distinctionis pugnautes opiniones conciliari debere, edocuisse nobis *Sol. de dot. qu. 51. nu. 28. vñ.* 20 *ad fin.* Neq. in hac parte discissemus ab opinione, de qua per *Mancut. in decis. 77. num. 12.* Quandoquidem illa liquidauimus ad mensuram fructuum ex bonis perceptorum; & si videretur exigua respectu qualitatatis Personæ.

21 Scimus similiter ipsam Ven. D. Lauiniam

- ad computum sui Crediti obnoxiam esse ex-
computare mobilia retenta, & ad ratam
mentionatam eorū valoris in libro signato li-
tera I, per eam in actus dāro; Tūm maximē
auctoris depositionibus testium trā attestatio-
nem, & simul iuncto Sacramento prestito per
Sp. D. Io. Baptista Sanfructum; Cūm enim
de eis teneretur rationem reddere; teneba-
tur quoque illa, saltem prævia estimatione, des-
cribere *Monticul. de Inuentar. in anspbon. n. 36.*
Gallus. de except. except. 23. tit. 4. par. 2. n. 95.
cum seqq. & num. 101. cum quatuor seqq. Ioseph
Ludovic. dec. 61. n. 37. Fenzgen. de usufruct.
mulier. relict. num. 143. Paul. de Castr. in l. cum
talē S. Titius num. 2. ff. de condit. & demonstrat.
Rota. conf. 39. num. 11. lib. 5. Rolan. de Inuen-
tar. par. 2. quæst. 36. num. 7. Flor. ad l. si quando
nu. 595. & 604. Gundop. quæst. 351. in addit.
Donad. de renunciat. cap. 21. nu. 24. 25. et 48.
32 Non enim est aperienda via fraudibus *Negul-*
ant. de piguorib. 1. membr. 5. par. num. 33.
Haud enim Nobis obflare visum fuit, quod
Curator ab Excellentissimis DD. Iudicibus
delegatis electus, de eis aliqua videretur; Nā
cū ipsa V. D. Lauinia illa declarauit velle
retinere pro suis dotibus, neque Curator præ-
dictus illa per inuentarium receperit, ac tan-
quā ad eius curam commissā, sed solum ea
vendiderit cum assensu nepotis d. Ven. D.
Lauinæ, dicendum est, actum illum gessisse,
non Curatorio nomine, sed de mandato ipsius
D. Lauinæ, & sic d. D. Lauiniam ipsam ven-
didisse ex regul. qui per alium facit &c. Præter
33 quā quod cū D. Bassus in Curatore elec-
tus, neque electus fuerit copulatiuē seruatis
dictis quinque requisitis, de quibus per *Capyc.*
decis. 87. num. 1. & per tot. Coll. de remed. sub-
sidiar. cap. 58. numer. 7. 10. Baget. de Thor. vor.
decis. 35. nu. 23. Cornazzan. decis. Lucen. 143.
34 num. 3. Sed nec etiam aliquo eorum seruato,
vt actorum reuolutio conuincit *Nig. de except.*
cap. 12. §. 1. num. 3. Adden. ad Ludouic. decis.
416. num. 8. Dec. conf. 486. num. 6. Herenda.
35 de negatiu. num. 176. Preter Curatorio no-
mine quicquam expendere haud poterat *Thor.*
vor. decis. 24. numer. 11. cum quatuor seqq. &
num. 24. & 25. & 81. num. 6. cum plurib.
seqq. contrar. 1. Franc. Marc. decis. 27. par. pr.
Capyc. decis. 87. nu. 4. Perall. decis. 387. par. 2.
36 & decis. 324. num. 2. par. 3. Equiparantur
scilicet hac duo, Curatorem scilicet non
habere, vel habere, & docere minime posse
de solemnibus *Afflic. decis. 256. num. 3. Cornaz-*
37 zan. decis. 143. num. 2. Pariter tūm refert,
quod quis eligatur, si non impleat implenda;
Cū lex non Index autoritatem Curatori
impariat *Rat. decis. 10. de prescriptio. in i.*
antiquariis. Faber. in Cod. lib. 2. tit. 40. definit.

18. num. pr. cum duobus seqq. & lib. 3. tit. 25.
definit. 5. num. 4.

- Mindis satisfecit, quod Excellentiss. Prin-
ceps facultatem impartitus sit dd. DD. Indici-
38 bus Delegatis Curatorem eligendi; Nā,
cū rescripta ad lites sine adiuncta ad obser-
uantiam Iuris, & interpretanda eorum verba,
vt conformia sint Iuris dispositioni *cap. causāq.*
ubi Glof. pen. de rescript. cap. paratus la terza.
23. quæst. 1. *Petr. de Lun. conf. 29. n. 2. & seqq.*
Castell. decis. 16. num. 10. & seqq. Milanens. dec.
20. num. 45. lib. 1. *Mastrilli. dec. 288. num. 6.*
39 *Giurb. decis. 41. n. 6.* Sequitur, quod subin-
telligi debeat commissā deputatio Curatoris,
seruata Iuris forma, quā propterea non serua-
ta, nihil actum dici potest, & consequenter
omnia gesta per eum, & cum eo, nullitatis
morbo non carent; & si aliter diceremus, non
posset rescriptum, sed privilegium appellari,
vt perpendit *Abb. in d. cap. causamq. & ibidem*
Folin. nu. 5. Durand. conf. 334. per tot. Sciscl. in
30 *l. iustitia num. 19. ff. de iust. & iur.* Quādo
nec formari potest hoc de mente Principis;
Cū neque vltus sit in hoc, de quo agitur, re-
scripto Clausula; Non obstante dispositione
Inris in contrarium, vt per *Petr. de Lun. conf.*
11. nu. 7. & propterea non facienda erat vis in
præsentia re iudicata.
31 Accedit prædictis, quod D. Bassus fuit de-
putatus tempore, quo iam facta erat electio
de altero, non solum facultatibus idoneo, sed
etiā qui idem præstiterat cautionem, & simul,
atq. nihil operatus est ad defensionem, & be-
neficium hereditatis; Et hoc idē vel deputa-
tio de Basio dici debet nulla, vel ambo Cura-
tores erant citandi *Thor. vor. 24. numer. 29.*
32 Vel contemplanda est hereditas sine Curato-
33 re *Petr. de Lun. conf. 28. num. 3. & 4.* Et in
quouis ex dictis casibus cessat res iudicata;
Cū in Iudiciis necessaria sit Curatoris perso-
na *Gratian. discept. forens. cap. 225. num. 49. et*
34 *discept. 919. num. 1.* Ex quo leges contem-
plant hereditatem iacentem, tanquā animi
consilio carentem, & personam miserabilem
Donad. de renunciat. cap. 9. num. 144. & seqq.
35 Præter quā quod res iudicata, vt neceat,
oportet, vt concurrant illa tria, de quibus per
Nig. de except. cap. 12. §. 27. num. 11. quæ hic
deficiunt, idē &c.
36 Quinimō cū nouum Nemini sit, frequen-
tem esse collisionem inter Curatores, & illos
petentes *Faber. de error. pragmaticor. deced. 2.*
37 *error. 3. n. 9.* Et quod data causa collaudendi,
collusio ex duobus coniecturis probatur *Rot.*
in Romana fideicommissi de Inuentionis 7. Iunij
1652. §. Data autem causa eorū R. P. D. Al-
bergato impress. in meo trab. ad l. vnic. C. si quis
Imper. maledix. §. 19. n. 67. fol. 145. Paul. Stauban.
Jun.

- tan. resolut. sentent. g. m. 10. cum ibi præsumatur*
 38 citatis; Etiam ex hoc capite exceptio rei
 iudicatae ex parte Ven. D. Launius prædictæ
 nõ attendit; Concurrenscilicet in eodẽ
 iudicio cum dictis iudiciis Delegatis
 consanguinitas partium mala tractatio; causæ
 ineratior creditorum ad faciendam Curatoris
 deputationem; prout similitudo eorum quorum
 erat causa intellectæ. *Coff. de ration. & rat. quest.*
 39 19. c. num. 1. Et in alijs iudicijs fuerunt appel-
 lationes, omnia, fuit iudicatum ex sola vnius
 confessione, vel assertione; & serè omnes con-
 cessiones adducit à *Mertin. controuers. foræ. 62.*
num. 8. vsque ad fin. centur. 1. & cap. 32. n. 27.
& 28. & cap. 98. numer. 23. & 24. statut. 2.
 40 Data autem collisionis suspitione, sententiæ
 dicitur ipso iure nulla, *Nig. de exec. rei iudic.*
cap. 2. num. 64. & cap. eadem §. 6. num. 139.
& cap. 6. §. 14. num. 11. & per tot.
 41 Diximus enim in sententia per Nos lata,
 Ven. D. Launiam prædictam teneri Credito-
 ribus hereditarijs ad bonificanda credita; si
 quæ ex sua negligentia in eorum præiudicium
 inexacta apparent ad *Vissl. dec. 13. n. 20. Ruin.*
cons. 45. & 93. vol. 5. Verum quid nihil proba-
 tum fuit ex parte Creditorum posteriorum in
 43 liquidationis iudicio; Et negligentia in du-
 bio nõ præsumitur, maxime in facto proficuo;
Gratian. discept. forens. cap. 22. n. 13. Cumq;
 Ven. D. Launius curauit, vt probant testes
 ab ea inducti, disponere Debitores heredita-
 rios in quantum valuit ad sibi soluendum, neq;
 actionem, aut instrumenta haberet ad effi-
 ciendum procurandi dictam exactionem in con-
 tentioso iudicio, neque ab aliquo appareat
 interpellata ad foris dandum librum, in quo
 reperiuntur Debitores hereditatis descripti,
 & ipsa satis abunde in libris fuerit inuoluta,
 & carere possibilitate instruendi oia iudi-
 43 cia; Propter ea aboluendam esse diximus
 citantes tanquam quid Iudicij arbitrium
Nig. de except. cap. 13. §. 16. num. 21. non con-
 stare de negligentia Creditoribus præcipue
 44 præiudiciali; Maxime quia si credendum sit
 testibus contra præfatam Ven. D. Launiam
 examinationis, eosdem Debitores hodie deterio-
 ris conditionis esse, quam fuerint à die obitus
 prædefuncti Sancti; cyp non deponunt; prout
 etiam in dubio hæud præsumi debent, sed pro-
 bare oportet; & damnum certum *Manent. de-
 cisi. 9. num. 48. Gratian. discept. 7. numer. 9.*
& discept. 552. num. 10. & 907. num. 1. Ludouic.
decisi. 189. num. 1. & decisi. 543. num. 12.
 45 Firmamus quoque, quod alienationes
 stabiliæ, factæ à d. Ven. D. Launio, non
 careant defectibus solemnium; Etenim sub-
 iactata fuerunt absq; citatione Creditorum,
Ros. post Nig. de substat. decisi. 31. num. 6.

decisi. 35. num. 2. & 3. & dec. 41. num. 10. &
 46 *in ipsoratiis. cap. 8. num. 1. & 14. instantum,*
 vt non facta prius citatione, & notificatione,
 eis, quorum interest, competat reuocatio,
Nig. d. tract. de substat. cap. 1. §. 2. num. 11.
& 12. & in tract. de Inductal. cap. 34. num. 23.
 47 vsque ad 9. Sæpe namque committatur frau-
 des, & iniquitates, *Nig. de substat. in præmissis*
 48 *num. 10. ad quas obviandas leges aduocant*
 solemniam, quorum non seruatorum negatiua
 eo ipso dicitur probata, quando apud acta de
 solemnibus non constat, *Nig. d. tract. de substat.*
 49 *cap. 2. §. 8. num. 17.* Et tunc dicitur Emptor
 in mala fide L. 2. ubi *Glos. verbumale fide Cod. de*
fund. instr. lib. 10. Ojase. decisi. 160. numer. 1. 2.
 50 *& 11. cum segg.* Proat Nos obligauimus Em-
 ptores ad seruendum Creditoribus, qui nõ
 procurarunt subhastationem, & quibus pro-
 pterea non fuit factum præiudicium, *Nig. d. tract.*
cap. 5. §. 3. & cap. 11. §. 2. numer. 30.
 51 Alligauimus autem tempus Creditoribus
 ad declarandum, vnius anni, inacta obligatio-
 ne exoluendi pretium, cum meliorationibus
 velitis habendis factis ad *Petrum de fideiussorib.*
quest. 15. num. 309. in princip. Nig. de except.
cap. 8. §. 37. num. 1. & prout fuit in sequenti
 decisione apparebit.

Et ita fuit decisum vtræq; parte informate.

In eadem Causa.

ARGUMENTVM.

Creditor anterior an, & quando
 valeat auocare pecuniam à Creditore
 posteriore. Mulier an, & quando di-
 catur valide obligata, etiam si proest-
 auerit in eodem contractu velle sua lura
 illæsa super alijs bonis viri; & an ipsi
 liceat præoccupare cuncta bona mobi-
 lia sui viri in præiudicium Creditorum;
 ac an, & quando ei debeantur ad-
 iumenta, vel interesse, prout interesse.
 Mulieri an, & quando firmiter Credit-
 torum mora ab ipsa causata in non-
 exactione suorum Creditorum.

SUMMARY.

Principales solæ delegare causas per specialem commi-
 sionem, ne quis cum aliena iactura locupletetur.
 num. 1.

Disfensum secum ipso audiri non meretur. num. 2.
Sententia approbatur per prodacem eam, ac pe-
sentiam executam eiusdem. num. 3.
Approbatum semel non potest amplius reprobari.
 num. 4.
In iuria non oritur, vnde oritur iustitia. num. 5.
Creditor, satisfactus de suo credito iure sine vitio, &
fraude quassio, valet tollere omnem actionem,
etiam Creditoribus anterioribus ad pecuniam ab
eo auocandam, cum isti fiant de prioribus postero-
res. num. 6.
Decretum firmiter est accipiendum, nec afficit prater
individualiter comprehensos. num. 7.
Regula, quod Prior in tempore est potior in Iure.
 Fallit, num. 8.
Iura quod frustra foveant Vigilantibus, et abhorreant
Negligentes, non decet asseri. num. 9.
Fiscus an, & quando valeat sibi auocare pecuniam,
etiam commixtam, & bona fide consumptam d
Creditoribus posterioribus. num. 10. & 11.
Principi narrans factum potius punitione, quam com-
pensatione dignus redditur. num. 12.
Procurator mendax caret penitus impetratis, & si ni-
mis improbus reperiasur, severitate quoque Iudi-
cantis subiacet. num. 13.
Mulieris obligationes, pro viro diversis personis facta
pro eadem causa, non debent diverso iure excusari.
 num. 14. & 15. *Declaratur* num. 16.
Mulier obligata pro alio, deficiente iusta causa requi-
sita in eius obligatione, in dubio semper presumitur
decepta. num. 16.
Mulieris obligatio firma dicitur existente iusta causa,
scilicet propter sui viri habentis iam contra se ma-
datum executionum, & excommunicationem e carceribus.
 num. 17. *Ampliat* num. 18.
Mulier per viduitatem fit Domina absoluta. u. 19.
Intimatio operatur assensum expressum in Intimatio
nibus opponens. num. 20.
Rationis paritate cessante in diversis contractibus,
argumentum redditur inane. num. 21.
Fideiussor potest agitare pro eius liberatione, vel de-
bitori excommunicatione, etiamsi deti solutionis adhuc non
venietis. num. 22.
Mulier si proflamantis in eodem contractibus velle sua
Iura illesa super alij bonis sui viri, qui nixi sunt,
corruit obligatio. num. 23.
Mulier non licet in prauidium Creditorum propa-
cere causa bona divisibilia sui viri. num. 24.
Debitor liberationem conse qui nequit cum alieni po-
temij iure Domino. num. 25.
Actio competis illi, favore cuius fuit facta stipulatio.
 num. 26. *Ampliat* num. 27. & 28.
Dotis interesse, prout interesse, minime debetur, nisi
concurrentibus requisitis, quod secus est pro conse-
cratione alimentorum, & de ratione differentia.
 sub num. 29. & 30.
Mulier pro consequenda alimentis satis est docere, se

non habere ultra dotem, maxime encruatas in
parte. num. 30. *Ampliat* num. 31.
Substantia rei consequentia, quod tanti res fuit de-
nudata, ergo non ultra valet, reijcitur. num. 32.
Substantia rei insti pretij retracti presumptio ex qui-
bis oriatur. num. 33.
Vxoris culpa operatur, ut teneatur ad relevationem
Creditorum hereditatis viri, docto de damno passo,
& neglecta exactione. num. 34.
Testibus Nobilibus magis creditur. num. 35. *Ex quo*
illis affigit presumptio turis. num. 36.
Testibus estis vilius inducitis a parte fides adhibetur,
maxime deponentibus statum debitorum hand sa-
lum detiore. num. 36. *per totum.*
Damnus debet esse certum ad hoc, ut super ipso va-
leat ferri sententia. num. 37.
Debitoris inopia reddit inane quamcumq. actionem.
 num. 38.
Mart. Medic. examio. 56. num. 54. *quando atten-*
dendus est. num. 39.
Mora Creditorum causata a muliere in non exactione
corum creditorum an, & quando ei sit nociva.
 num. 40.
Articulare qui non nois, neque nois vincere. u. 41.
Agens non potest dici negligent, si careat actione, &
parte non opponente repelli valeat ex officio. u. 42.
Liber priuatus per modum memorialis solum factus
nullam fidem facit. num. 43.
Exactio quando dicitur impossibilis, vel admodum
dura. numer. 44. *Et an inducat obligationem.*
 num. 45.
Iudicis inselligentia non attenditur in his, qua sunt
facti. num. 46.
Clausula Saluo iure &c. in sententia apposta habet
virtutem claudendi os liquidum. num. 47.
Mulier debetur habitus vidualis. num. 48.
Creditum quo tempore extinctum per compensatio-
nem remanserit ex calculo cognosci potest. u. 49.
Negativa conendi nequit, si ex causis probetur.
 num. 50.
Iudicibus datur electio media via in re summopere,
dubia. num. 51.
Tcx. in l. 1. in fin. Cod. Commun. de legat. decla-
ratur. num. 52. & 53.
Presumptiones ad arguendum dolum ex quibus col-
ligantur. num. 54. & 55.
Mendax semper presumitur in dolo. num. 56.
Presumptio dolosa consumptionis in dubio non est
accipienda. num. 57. *Ampliat* num. 58.
Presumptio dolosa occultationis aque cessat, quando
ex diuturnitate temporis potius adscribendum sit
desertui memoria. num. 59. *Ampliat* num. 60.
Mobilium rescriptio non debetur propter longum tem-
poris curriculum inducens consumptionem eorum-
dem. num. 61.
Sententia, & opiniones iniucem inter se pugnant
quod operentur. num. 62. & 63.

Veritas effluens ignis, qui quò plus exurit, plus clarescit. num. 64.

Decisio XXIII.

Magno cum obisset ære alieno grauat^{us} quon. Sp. Sanctuccijs de Sanctuccijs, nonnulli illius Creditores, atque fideiussores curarunt iure mediante de suis pecunijs in eisdem hereditate remanens satisfieri, & respectu liberari: Cumque reliqua dictæ hereditatis bona fuissent à Ven. D. Launina Ciona olim vxore d. q. Sp. Sanctuccijs præoccupata prò suis dotibus, & ideò Sp. Bernardius de Cionis alter ex Creditoribus d. q. Sp. Sanctuccijs ex pluribus causis de magna pecuniarum summa instituit indicium contra Spp. DD. de Bonuissis, vii possessores quorundam bonorum, olim præfari q. Sanctuccijs, & d. Sp. de Cionis hypothecatorum, atque in illis per Saluanum obtinuit imprisonmentem. Ideoque dicti Spp. de Bonuissis interpellati fecissent Sp. Io. Baptista Sanctuccium vii fideiussorem, ipsis in solidum obligatum prò euisione eorumdem bonorum titulo emptionis à d. q. Sanctuccio acquisitionum, & is frustra tentasset in Curia Mercatorum, ut idem iudicium haberetur de hereditate prædicta, ac passim habetur de hereditatibus Deceptorum, proinde ut sui indemnitati prò posse confunderet, ad contraria remedia a nimum conuolauit, vt n. q. temporis opportunitate coram Consilio Excellentissimo prò constanti præsupposuit, quòd illa eadem hereditas satis abundè soluendo remanisset, quodque taliter appareret in satisfactionem non solum sui; Sed etiam Officii munitionis Cortilis, & sicut Creditores ritum occupantis locum, nisi bona illa hereditaria fuissent indebitè occupata, & perperam administrata: Quocirca Excellentiss. Consilium, & iustissimi Principis moris est, causam hanc per specialem commissionem, Nobis delegant, ne quis cum aliena iocupietaretur iactura, *Christoph. Mart. Medus. exam. 7. num. 39. & exam. 54. num. 36. & decis. 33. num. 5. & decis. 43. num. 26.*

Sub hac impetratione idem Sp. Io. Baptista antedictionam iam canens triumphum, curauit illud delegatorium rescriptum coram Nobis exhibere, & inde cum adherentibus suis dedit libellum, ne dum citata V. D. Launina prædicta, federeis citatis Creditoribus illis, qui iam fuerunt satisfacti. Qua propter super petitis, & deductis, atque productis ex parte Actorum, nec non super oppositis, exhibitis, & replicatis ex parte Reorum, conuenienter, fabricato voluminoso processu; Denique per nos lata fuit

sententia cum graduatione ad limites iurisdictionis Nobis impartire.

Quoniam autem nonnulla liquidanda, & iustificanda respectu remanserant per Nos reseruata in executionem eiusdem nostræ sententiæ; Ideò Sp. q. Io. Baptista Sanctuccijs prædictus, præuis alius reproductione coram Nobis prò consequenda suis loco, & tempore executione, dedit Capitula, super quibus petiit testes examinari, sicuti è contrà alia in oppositum cantantia dedit V. D. Launina, quibus per Nos admissis, & testium hinc inde depositionibus receptis, publicatoque processu, & diligenter per Nos visis, & examinatis cunctis examinandis: Tandem iuxta petita nostram primam sententiam exequendam diximus, & exequendam mandauimus, præuis liquidandorum liquidatione, & reiiciendorum reiectione ad normam boni iuris.

Non satisfecit adamus illa hæc nostra finalis causa resolutio d. Sp. Io. Baptista prædicto, & hinc palam capit innumeras vomitantes maledictiones contra Iudices, atque contrà alterutras sententias prædictas, atque vicijs malitatis, & manifestæ iniquitatis affectas exaggerando, decisionemque petendo, & habitam improbandò taliter, ut Prudentibus ad nauicam venerit, & Nobis causam præstiterit magis individualiter conuincere horum vanissimorum questuum leuitatem, vt eandem si possibile sit, os illi claudat, vel se rubore suffundat.

Aggredior igitur primo loco illud caput asserti defectus, quòd d. Sp. Io. Baptista exornat sacrilegium, tanquam, ut ait, habens resistentiam decreti delegatorij, & dispositionis totius simul corporis Iuris Communi, nempe omnis graduationis præcatetis Spp. de Baldinottis, siue V. D. Aloyx de Saminatis, & Sp. Alexandri Cittadella; Sed, pace tanti Oppositoris, ipse scilicet, quid dicat, nec nisi vanissima per-

2. Etenim circumscripto, quòd non meretur audiri, qui secum ipso diffidet *Ad mar. dec. Moderaten. 1. num. 50. & dec. 50. num. 100. & quòd*
3. quòd debuisset d. Sp. Io. Baptista hanc super inde loqui, dum scit eandem nostram sententiam primam in iudicio se produxisse, & illam executionem petisse, atque ideò illam approbasse *Sebast. Medus. dec. Moderaten. 8. vbi latet & decis. 14. num. 7. Afflic. decis. 25. num. 5. vbi Prus. num. 12. ad satisfactionem Mancin. de conf. cap. 6. num. 2. 3. 4. & 18. Christoph. Mart. Medus. 4. decis. 58. num. 38. & 39. Nec propterea hodie posse, quod semel approbatus, reprobare *Gall. de except. tit. 1. par. 2. num. 2. & tit. 2. except. 5. par. 3. num. 10. Respondetur primo huiusmodi assumptum corrumpere ex eo, quòd,**

- vt dictum est, mens Principis tantummodò
fuit providere, ne iniusti bonorum Occupa-
tores, aut mali Administratores, præsertim,
cū aliena iactura, vel commodum reportarent,
eū gloriarentur; Nequaquam vñquā autē
fornari quidē potest, quod Excellentissimū
Consiliū intellexerit, ius quæsitum,
5 alicui tollere; Non enim inde oritur iniuria,
vnde oritur iustitia, *Faber. in Cod. lib. 1. tit. 11.
definit. 1. num. 6. & lib. 6. tit. 5. definit. 2. n. 2.
in allegat. Petr. de Lun. conf. dec. 1. in addit. num.
79. Henoch. de præsumpt. præsump. 9. nu. 8. cum
segg. Alciat. præsumpt. 11. reg. 3. nu. 6. et segg.
Nig. de except. cap. 12. § 10. num. 29. & 21.
Cyriac. controu. 205. num. 34. Rous. consil. 15.
num. 23. & conf. 79. num. 52. & DD. omnes in
l. vii. Cod. si contrā ius &c.*
- 6 At vbi Excellentiss. Senatus iussisset præ-
fatos SSp. de Baldinottis, siuē V.D. Aloysiam
de Saminatis, & Sp. Citadellam cum alijs
Creditoribus graduari, virtualitē mandasset
eos quōquē cogi ad foris dandum pecuniam,
qua mediante fuerunt satisfacti, & sic eos pri-
uasset eo iure sine vitio, aut fraude quæsitō,
quod valet tollere omnem actionem etiā,
Creditoribus anterioribus ad pecuniam ab eis
auocandam; Quippequē illos facere de po-
sterioribus priores *Tbor. vot. decisum. 94. n. 58.
& seq. cent. 2. Grammat. in sua q. 1. post decis.
num. 6. cum segg. Vbi contrarijs respondet
Cest. remed. subsidij. 37. num. 1. Salgad. de
magis æqua. communicatq. recepta opinione
in suo tract. labyrinthi. credit. par. 1. cap. 11. n. 78.
79. & 82. idem Tbor. vot. decis. 6. num. 69. &
segg. centur. 1. & vot. 74. num. 110. latissimē
Gregorius de Ganauerro decis. Cam. Neapol. 8. d
num. 28. cum segg.*
- 7 Itaque cōm hoc suaderi non possit, gratis
hoc ideo datur de resistencia decreti, quod
strictē accipi debet, utquē non sufficiat præter
indiuidualitē cōprehensos *Nig. de except. cap.
22. § 10. num. 2. & segg. & de execut. rei iu-
dic. cap. 27. num. 72.*
- 8 Neq. obstat regula illa *Prior in tempore etc.*
Quia in his terminis non vendicat sibi locum;
Alijs enim essent Mercatores obnoxij metca-
torum dimittere, & totum mūdum cōmmer-
cia deserere; vt ait *Cest. loc. citat. & in foriori
terminis Sodæ. de commerc. §. 2. Glos. 5. n. 417.*
- 9 424. & 437. cum segg. Neq. nisi frustra lura-
louenter vigilantibus, atque abhorrentes ne-
gligentes, quod non decet asserere *Tbor. vot.
21. num. 5. & centur. 2. Donad. de renunciat. cap.
21. num. 21. 22. & segg. Faber. in Cod. lib. pr.
tit. 9. definit. 2. num. 4. in allegat. Thesaur. dec.
207. num. 3. Gregorius de Ganauerro Praefat. Cam.
Neap. decis. 8. d. vñm. 3. vsq. ad finem.*
- 10 Minus releuat, quod Officiū, vt dicitur,
Monitionis Cortilis sit priuilegiatum, vt Fiscus,
qui etiā pecuniam cōmixtam, & bonā fide
consumptam ad Creditoribus posterioribus sibi
auocat; Quia hic non est casus, de quo agitur;
Cū Officiū prædictū non sit Creditor an-
tedictorum SSp. de Baldinottis, & Sp. Citad-
ella, anterior, sed posterior admodū, &
per consequens non intrant *sēx. in l. pecunias
Cod. de privileg. fise. & l. deserere §. vlt. ff. de
Iur. Fise.*
- 11 Quinimō nequē etiā fauore Fisci, & alio-
rum specialitē priuilegiatorū intrat illud
Iuris axioma absolute, sed tantū in subsidiū,
& sic facta excussione dumtaxat *Cest. d. remed.
subsid. 37. illat. 2. n. 3. Salgad. d. cap. 11. n. 78.
& segg. Quo fit, vt leuitas manifesta huius
obieci erga nostram sententiā pēd. d. Sp. Id.
Baptistam in medium allati, cauillari haud
possit; Etenim aut ipse Sp. Io. Baptista Ex-
cellentissimo Principi verum, aut falsum nar-
rauit; Si verum, frustra conquiratur; Quo-
niā mediante excussione erit ius indemnitati
consultum; Si autē falsum, potius punicio-
ne, quā commodum reportare, dignus red-
ditur *cap. sedes de rescript. l. in fundo. ff. de rei
vindic. l. nec ex dolo ff. de dol. Bacc. consil. 108.
num. 14. Leonell. de subrept. q. 14. lrr. d. col. 1.
per tex. in l. & si legibus Cod. si contrā ius &c.**
- 12 Vbi cauetur, quod Prætorio mendax careat
penitus impetratis, & si nimia Mentientis in-
ueniatur improbitas, etiā seueritati subiac-
ceat Iudicantis.
- 13 Friuola quoque nimis conuincitur impro-
peratio, quæ Nobis fit de absoluisse V.D. Lauin-
iam prædictā ab obligatione stipulata fa-
uore SSp. de Baldinottis; Quando sub eadem
sententia alteram, vt gratis de more ait, cō-
similem ab eadē V.D. Lauinia stipulatam, ad
favorem Sp. Michaelis de Manfry & alidam,
sumus declarati, quod puniōne baptizati ad
- 14 Nig. de except. cap. 13. §. 5. num. 15. Et cō-
multo magis, quāto p̄o validitate obliga-
tionis factæ pro SSp. de Baldinottis afficit;
vt præsupponitur, sententia Rotalis in iudi-
catum transacta *Nig. de execut. rei iudic. cap. 6.
§. 14. num. 2.*
- Respondeo enim ad primā partē obie-
15 ti, Authorem illius calligare In Sole; Quia
sicut Iure optimo nullitatis morbo affictam
diximus obligationem fauore SSp. de Baldi-
nottis stipulatam ex defectu iustæ causæ, quæ
requiritur in muliere, se pro alio obligante;
Cū in dubio semper præsumatur decepta;
Donad. de renunciat. cap. 9. num. 290. cum
plurib. segg. & iuuatur Velleiano Bald. in l. pr.
n. 10. Cod. ad Pellican. Donad. d. cap. 9. n. 189.
vsque

- usque ad 195. & cap. 21. numer. 48. Thor. vor. decis. 97. num. 22. cum seqq. & 195. cum seq. centur. 1. Rot. post Nigr. de subbasat. decis. 31. num. 10. & 11. Manent. conf. 146. numer. 22.
- 17 Ita eodem optimo iure decisum reliquimus, alteram scilicet obligationem, siue potius iurium cessionem, per ipsam V.D. Lauiniam factam favore Sp. Michaelis de Manis, firmitatem habere; Quia non solum adfuit iusta causa, exponendi d. cessionem iurium, nepe propter sui viri habentis iam aduersus se mandatum, executiuum, eximitionem a carceribus, de Franch. decis. 237. 279. n. 6. & decis. 478. n. 3. cum seqq. Surd. conf. 367. numer. 14. vol. 3. & decis. 86. per tot. Theaur. decis. 223. numer. 7. Gratian. discept. forens. cap. 108. num. 16. Fin. decis. 132. num. 5. Rot. post Merlin. de legitim. decis. 8. num. 19. Riminald. conf. 77. n. 16. vol. 2.
- 18 Sed etiam quia liquet, hanc stipulationem, viuculo Religionis manitum, quod beneficium Velleiani excludit Nig. de except. cap. 13. §. 2. num. 1. Rot. post eundem in tractat. de subbasat. decis. 31. num. 13. & post Cenc. de censib. dec. 3. n. 7. Piribus Maur. de fideiussorib. cap. 3. n. 23. & 110. Hodicr. ad Surd. decis. 154. numer. 2. Medic. ex amn. 17. numer. 2. cum plurib. seqq. & num. 39. 54. & 71. Afflic. decis. 311. n. 4.
- 19 Vitra quam quod ipsa V.D. Lauinia iam per viduatum effecta Domina absoluta Donaden.
- 20 de renunciat. cap. 29. num. 163. ad intimatio- nem sibi factam, quod cum pecuniis super Of- ficio Abpodagae existentibus d. hereditatis, iotendebatur procedi ad extinctionem cen- suum, quos iam constituerat q. Sp. Sanctuccijs sub fideruisione dicti Sp. Maosibaud quaquam se opposuit, sciens iam dedisse cum iuramen- to assensum, & facultatem, quod est, ac si de nouo praestitisset assensum expressum, l. ab eo Cod. quomodo. & quomodo. ludea. Donad. l. cap. 9. numer. 259. Nigr. in tractat. de execut. rei iudic.
- 21 cap. 2. l. 21. num. 2. Sic itaq. cessat rationis paritas inter vtrum, & alterum ex dictis contractibus: Vnde argumentum iocane redditur l. Papinianus exali. ff. de minorib.
- 22 Nec dicatur, quod primum ex dd. requisitis concurrat aequè ad fauorem SSp. de Baldinotris: Cum & ipsi possent contra Sp. Sanctuccium pulsare pro eorum liberatione, vel debiti extinctione; Nam circumscripto, quod dies solutionis adhuc ooo venerat, Faber. lib. 4. Cod. tit. 42. definit. 29. n. 3. in allegat. quodq. alius medij d. q. Sp. Sanctuccijs potuisset declinare carceres, vt per statum. met. ex aduerso allegat; Responderetur, causam praedi- ctam in casu, & ad effectum, de quo agitur, non esse considerabilem penitus; Cum etiam, post obligationem V. D. Lauiniae, illud idem ius

dicti SSp. de Baldinotris possent exercere ad libitum, ex quo ei non fuerat in vim adiecta obligationis renuntiatum, vt probat ipsum cocontractus lectura; Sed cessat omnis questio, cum V. D. Lauinia sua iura illa velle procella- uerit in eodem contractu super alijs sui viri bonis, quae nisi extoret, contraxit obligatio, De- nade. de renunciat. cap. 21. nu. 48. 50. & seqq. Afflic. dec. 311. nu. 5. & ibi Fissl. n. 2. & seqq.

Quam verò attinet ad secundam partem obiecti istius, vtiq.ue profertur: Est enim verba enunciatæ Rotæ sententiæ in principio videantur praeferre V. D. Lauiniam io statu cõ- demnationis reperiri, & executionem pati de- bere; Nihilominus subsecutaria verba satis abundè deciatant mentem dd. DD. Iudicum fuisse tantum eo sub fundamento repellere d. V. D. Lauiniam, quod non licuerit illi in pra- iudicium aliorum Creditorum cum cuncta praeo- cupare bona diuisibilia Nigr. de execut. rei iudic. cap. 24. §. 2. num. 30. & seqq. Donad. de renunciat. cap. 21. num. 26.

Cum namq. per subsecutioea verba d. sen- tentiæ restringatur facultas alium dè cõsumen- di mandatum, præter quàm super pecunijs hereditarijs d. q. Sp. Sanctuccijs; Consequens est, quod nõ fuit ipsa V. D. Lauinia habita, vt debi- trix; Maxime ex quo dictum est ibidem. Ad liberationem hereditatis, & sic ea pecunia, super qua erat facienda executio, fuit contemplata, vti hereditaria, & nõ aliter tanquam spectans ad d. V. D. Lauiniam; Quid alijs dictum fuisse ad liberationem ipsius V. D. Laniois, non autem hereditatis, cui fuisse etiam referata iura ad sui releuationem contra eandem heredita- tem: Siquidem nõ eo est, qui nesciat, quod cum alienis pecunijs, inuito Domino, non potest Debitor liberationem coolequi ad ter. expressi in l. Cassius, & in l. si is, cui numerus, ff. de solut. Nig. d. exception. cap. 1. §. 13. num. 33. & seqq.

Accedat pro complemeoto, quod frustra iste Sp. Io. Baptista figit pedes in hac V. D. Lauiniae obligatione favore SSp. de Baldinotris.

23 Cum vbi etiam illa nullitatis vitio effecta habu- esset, nulla ipsius tantum SSp. de Baldinotris, quibus fuit facta stipulatio, actio compo- sceret Owen. in l. singularis ista col. fin. vers. Ex his ff. de verb. obligat. Gomez. var. resolut. tom. 2. cap. 12. num. 18. vers. Non de quaratur, & scit regula res inter alios acta; Maxime cum id pendeat à mera voluntate dd. SSp. de Baldi-

24 notris Alba conf. 447. n. 30. & Sp. Io. Baptista Actoris partes sustineat Socin. in l. 2. tit. de except. rei iudic. Alba conf. 505. num. 5. & conf. 531. num. 1.

29 Insurgit secunda loco idè Sp. Sanctuccijs cõ-

tra nostras sententias, in hac causa lata, & redarguit. Nos scilicet sententias in incerta purgantes; Cum in prima eorum, firmata fuerimus d. V. D. Lavinie dotis in relictis proportionem reddi haud debere, & *Gravina, decis. 192, 193, 194, 195, 196, ad huc, dec. 240, num. 23, Caprifer, 65, num. 13, de iur. dec. 76, sub numer. 22, Mart. Medice, exam. 56, num. 35.* In secunda autem fuerimus declarati, eisdem X. Lavinie debere alimentum, & ea taxati, ut gravis dicitur, foemineque etiam ultra mensuram interesse, sed varietas varietatum & cap. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

tenetur ad ruin. conf. 45. & 93. vol. 5. *Resill. ad Affl. dec. 12, num. 29.* Et quatenus in nostra ultimo loco lata sententia, non obstat, ut dicitur, quod fuerit iudicatum, & debitorum hereditatis, de qua agitur, fuisse solvenda, nec ipsa credita exacta fuisse, nisi in parva summa, adhuc decem reliquimus prefatam V. D. Laviniam ad nihil revocti, sed inanè, & frustra.

35. Siue enim respiciamus testimonia eorum, qui induci fuerunt a V. D. Lavinia, ut suadet portum nobilitas, *Tyragnol. de nobilit. cap. 20, num. 4, Christoph. Mart. Medice, exam. 30, num. 23.*

36. Siue attendamus dicta testimoniariorum ex parte d. Sp. Sanctucci, & 6. viliam personarum, & nullam rationem assignantem contrariam credulitatem, siquidem haud de iure fidem merentium, *Reland. conf. 81, n. 13, lib. 3. Socin. Sen. conf. 105, num. 4, & 6. lib. 3.* utroque causa vanitas assumpti potius reddi, ut illi enim negligentiam excusant, quorum depositum adhibuit etiam praesumptio iuris, *Christoph. Mart. Medice, decis. 62, num. 23, Thor. not. 64, num. 52, & sequent. 2, Affl. dec. 13, num. 18, & ibi Resill. num. 22.* Illi vero probant statum debitorum haud solum de

37. tertiis; Et sic damnum Creditorum exclusum, quod tamen certum esse oportet *Anton. dec. 9, num. 28.* Praesertim cum sub tali conditione concepta sit nostra sententia, *Salgad. d. tract. Labyrinth. credit. par. 1. cap. 25, num. 34, 35, & sequ. nos, lib. 1, n. 10.*

38. Porro circumscripta etiam in ipsa magna eorumdem debitorum omnium praetor num exitis, secundum quod excipitur ex testibus consueti ad facta, quae in anem reddidit quancumque actionem, *Thor. not. 23, numeri 13, caput. 2, Christoph. Mart. Medice, decis. 19, num. 8.* Vbi

39. quod si liquet articulatum non praeprobatum, quod V. D. Lavinia penes se habuerit documenta, & re debitorum hereditatis praedicta in iudicio probantia, ubi quod fuerit inceptellata, ut nomen debitorum ederet, vel exciperet, vel bona subhaerent sibi satisfaceret, & reliqua dimitteret; Vbi quod fuerit sibi satisfactio oblata, aut requisita ad calculandum habita; Haec tamen constituta erant in potestate Creditorum, *Mart. Medice, exam. 56, num. 34, & al.*

40. Item ex eis probante in oppositum; Quia ipsa V. D. Lavinia Administratrix officio non fungebatur, sed iure pignoris omnia retinere fuerat preestata, siquidem mora Creditorum eis nociva esse, non proficiat debet, *Thor. not. de, cismi, sag. numer. 43, & 44, cum sequ. cent. 17, n. 56, Salgad. Labyrinth. Creditor. par. 3. cap. 1. n. 56, & sequ. nichilo scire debuisset ipse Sp. Sanctucci.*

41. cum vbi se agi articulo statum in praesentia, & qui non

non nouit articulare, neque nouit vincere, ita
Nig. de except. cap. 2. §. 12. num. 9.

Præterea cum in Iudicio liquidationis con-
 sifterit, d. V. D. Lauinia ex retractibus bonorū
 alienatorum, iunctis exactionibus factis, & va-
 lore mobilium, in eo per Sacramentum in li-
 tem liquidato, fuisse satisfactam vsq. de anno
 1649. de ea dotis rata, pro qua res prelato-
 nis, & retentionis souebat; Quomodo abin-
 de poterit dici negligens, si carebat actione,
 & poterat Agens, etiam parte non opponen-
 te, ex officio repelli *Nig. de except. cap. 1. §. 11.*
num. 9. & §. 11. num. 3. §. 5. & 6. & cap. 13.
§. 5. n. 20. Medic. exam. 8. n. 36. & exam.
47. num. 20. & decis. 44. numer. 4. Vermigliol.
conf. 33. num. 24.

Accedat denique, quod nullibi constat, quod
 ipsa V. D. Lauinia se opposuerit alijs Credito-
 ribus, nē dd. credita exigerent; Quippe quod
 d. Sp. Io. Baptista Sanduccius quantumcum-
 que nihil haberet, vendē iustificare posset suum
 quoddam prætenfum creditū contrā q. Sp. San-
 duccium, adhuc sciat, prout Nobis factus est,
 exigere ab eo ex dd. Creditoribus, minis inop-
 pia laborante, scuta 30. Vndē non est facien-
 da vis in retentione libri, quā in eo enuncia-
 ta sint cuncta credita, & debita hereditaria;
 Nam liber sine documentis parum fidei in-
 43 Iudicio obtinuisset; Cū tanquā liber pri-
 uatus, per modum memorialis solū factus,
 nullam fidem faciat, vt ex *Ros. Roman.* quam
 citat, ait *Vermigliol. conf. 243. num. 7.* Vitā
 quā quod ex illius reuolutione, nē quidē
 verbum detegitur de credito d. Sp. Io. Baptiste;
 Sicquē aut dicendum esset, librum esse man-
 cantem, aut fateri oporteret dictum Sp. San-
 duccium indebitum exegisse, quod placet, his
 stantibus, in suspensio relinquere.

44 Non obstat, quod in eo libro contrā non-
 nullos ex scriptis Debitoribus fiat mentio de-
 rogis, eadem credita cōprobandibus; Nam
 eū Ven. D. Lauinia sub dd. primis aunis ab
 obitu Sp. Sanduccij sui viri fuisse obnoxia in
 pluribus se inuoluerē litibus, & expensis, pau-
 pertateq. præmeretur, vtiq. hoc ideo verisimi-
 le redditur, quod non valuerit intendere ani-
 mum ad istas dispēdōsas, & incertas exactio-
 nes, tanquā sibi impossibiles, vel admodū
 duras, quarum par est ratio l. *Neper procula. ff.*
de verb. signific. cap. breui de iur. iur. Glos. in cap.
quāuis verb. continuatis de offic. ordin. in 6. &
 45 *in cap. faciet 22. qu. 1. & sic nulla quoque est*
obligatio Nig. de execut. rei iudic. cap. 14. §. 9.
num. 1. & §. 5. & cap. 4. §. 6. num. 39. cum seqq.

Subsequitur altera insinratio eiusdem Sp.
 Sanduccij contrā sententiam liquidationis,
 fundata in *ecronpitate*, vt dicitur, calculatio-

46 nis per Nos facta, sed frustra; Tū quia in
 his, quæ sunt facti, non attenditur intelligen-
 tia Iudicis, *Gratian. digest. foren. cap. 23 §. n. 39.*

47 *Medic. exam. 39. n. 28. Tū pariter quia*
in d. nostra sententia adest clausula Saluo &c.
cuius virtus est claudere os loquentium, Bar-
bos. de clausul. claus. 83. num. 4. Tū denique
quā hæc exceptio potius competeret Sp. Ben-
nardino de Cionis, in cuius præiudicium pos-
set dici erratum, quā ipsi Sp. Ioan. Baptiste
Sanduccio, in cuius beneficium, si error præi-
dicaret, resularet, & qui cum suis incessanti-
bus audientij, & nouis dōbationibus in facto
fuscatiss, vsq. ad vltimam ferenda sententia
horū, causam præstitit errori prædicto; Nam
quantum attinet ad alium spectantem ad cal-
culum Ven. D. Lauinis peccaminosum, vt di-
citur, in præiudicium Creditorum de summa

48 *scutorum 23. non subsistit; Quia illa scuta*
23. fuerunt relaxata d. Ven. D. Lauinæ pro
habitu viuali illi debito Hodiern. ad Sord. dec.
112. num. 11.

Exagerat pariter d. Sp. Sanduccius, quod
 eū partes nostræ essent liquidare quantita-
 tem unicuique debitam; Nihilominus haud
 firmati fuerimus ad quam summam ascen-
 deret interesse legati per q. Sp. Io. Baptista
 de Cionis facti q. Sp. Sanduccio; Sed gratia cū
 Creditores, siue potius ipse Sp. Io. Baptista,
 qui cuncta gerebat, fuerit, siue fuit in culpa,
 non exhibendo fidem mortis d. qu. Sp. de
 49 Cionis; Vndē potuissimus inire calculum,
 & degustare, quo tempore per compensatio-
 nem istud creditum extinctum remanserit ad
Hodiern. decis. 117. num. 2. cum pluribus seqq.
Medic. exam. 60. n. 10. 11. et 12. & ser. per tot.
 50 & cum hæc negatiua contendi non possit,
 quoniam ex cunctis probata remanet *Dec. cū*
483. num. 6. Adde. ad Ludonf. dec. 416. nu. 8.
 Ideo nec poterit velari calumniationis effre-
 nata luxuria.

Nec denique sine nota relinquitur resolutio
 per Nos capta super prætensionibus Vincenci
 Ser Antonij nominibus, de quibus in actis; Ir-
 regularis nāq. prorsus dicitur; Cū pro mo-
 & eodem credito in totum eiusdem naturæ,
 non erubuerimus illi prælationem dare pro
 vna parte, & pro altera non; Sed Benedictus
 Deus, qui non dedit Nos &c. cui obiecto iura
 51 satisfecimus; Dū in emanata decisio-
 ne probauimus, quod in re summopetē dubia,
 decet Iudicibus mediam eligere viam *Dec.*
conf. 68. num. 3. & conf. 445. num. 1. Menoch.
de præsumpt. præsumpt. 71. n. 50. Felin. in cap. 1.
de constitut. num. 54. Crenallos. de commun. in
gras. numer. 15. Coss. de remed. subsidari. 60.
n. 15. allation. 1. cū ibi citat. Medic. exam. 13. n. 88.

quibus

ARGVMENTVM.

Testis variatio punibilis versari debet circa factum principale, super quo pendet substantia negotij, & an ex intervallo possit corrigere suum dictum, vel declarare. Poena aliqua an imponi valeat, quando agitur de ijs, quæ ad nullum attinent, & quid cessantibus dolo, lata culpa, alterius iactura, lucro, & docto de errore. Delictum an, & quando dicatur commissum de nocte attento *Iure Communi*, & *Statuto Lucae cap. 139. lib. 4.* Peritium quando dicatur commissum per errorem in primo examine, & per errorem incursum an sit punibile: Falsitas quando dicatur, & an, & quando inducatur per immutationem verborum, & excludatur per quamvis interpretationem sumendam ex discessu à proprietate verborum.

S V M M A R I V M.

- Testis variatio ut dicatur punibilis versari debet circa factum principale, super quo pendet substantia negotij. num. 1.
 Poena aliqua imponi non valet, si versetur super his, quæ ad nullum spectant. num. 2.
 Delictum quando dicatur commissum de nocte inspecto *Iure Communi* & *Stat. Lucae*. num. 3. & 4.
 Falsitas diffinitur, ut sit immutatio veritatis dolo male facta in alienius iuramentum. num. 5.
 Falsitas subsistere non potest sine vero dolo. num. 6.
 Peritium in primo examine dicitur commissum per errorem, & sine dolo, cessante omni lucro, subornationis suspitione, aut aliquo quovis interesse. num. 7.
 Peritium incursum per errorem, & sine dolo est impunitum. num. 8.
 Falsitas cessat, ubi primordio veritatis innatur testimonium alienius. num. 9.
 Falsitas non inducitur per immutationem verborum, dum remanet idem sensus. num. 10.
 Falsitas excluditur per quamvis interpretationem sumendam ex discessu à proprietate verborum, confugiendo ad subtilizationem. num. 11.
 Testis ex intervallo non potest corrigere suum dictum, sed illud declarare, & interpretari. num. 12.

Falsitas ut alibi, potius presumenda est pluralitatem affirmum. num. 13.

Falsitas excluditur ut plurimum ex bona fama, & simplicitate. num. 14.

Errore probato paria sunt se in continenti corrigere, vel ex intervallo. num. 15.

à Poena ordinaria, aut extraordinaria quis excusatur cessantibus dolo, lata culpa, alterius iactura, lucro, & docto de errore. num. 16.

Decisio XXIV.

Alexander q. Stephani Pierini cum fuisset sub 23. Augusti 1655. examinatus super facto vulcerum, d. lo. Francisco q. Sebastiani illarum in persona vnius ex Exco-
 munitoribus Villa Basilice, ait, scelus illud fuisse peccatum sub die 19. d. mensis, idem pulsata Angelica Salutatione, atq. etiã pulsata ultima hora diei; Sub die verò 10. Septembris eiusdem anni repetitus cum esset d. Alexander, ratificavit in omnibus alijs suis partibus antedictam suam depositionem, præterquam in eo capite, quod hora 24. esset pulsata, quia ut ait re vera de tempore, quo se obtulit indictum 10. Franciscus, d. hora hanc qua quidam pulsata erat, licet non ex eo, quid non debuisset pulsasse, sed quia vicium horologii fuerat in culpa. Ibi: *Ma se l'orologio fosse andato bene, potevano essere sonate le 24. hore &c.*

Ex hac prætenfa variatione præcendit D. M. Procurator Fiscalis, Alexandrum prædictum poenam falsi incurrisse, ac obtinuit hac de causa, illum condemnari ab Excellentissimo D. Iudice à quo in poenam lib. 40. bonæ monete.

Cumq. à sententia prædicta d. Alexander ad Rotam appellasset, & pro revocatione illius institeret; DD. mei hodiè pro secunda vice, proposito dubio, unanimiter dixerunt, sententiam illam careere iuris assistentia, hoc idem prorsus inferendam, & annullandam esse, potissimum moti.

1. Primò quia regulare est, quod ad hoc, ut in teste varietas punibilis dicatur, oportet, quod variatio versetur circa factum principale, super quo pendet substantia negotij *Grammaticæ det. 60. num. 16.* cum ibi per eum citatis; Si enim versatur super his, quæ nulli interst, de poena aliqua non est tractandum, *Grat. conf. 99. n. 6. lib. 1. Fab. in Cod. lib. 9. tit. 13. dist. 7. Grammaticæ det. 2. nu. 28. Sebastian. Medic. decy. Rot. Maceratem. 53. num. 6.* At falsitas, quæ d. Alexander à Felco improperatur, pendet super foenitu, & non foenitu 24. horarum, quod nihil commune habet cum substantia negotij, de quo agebatur, tam inspecto *Iure Communi*, quam

quam attenta dispositione Statutaria, de qua
 3 in cap. 119. lib. 4. *Statut.* Siquidem de Iure
 Communi, ut aliquid dicatur commissum de
 nocte, sufficit probare id actum post Solis oc-
 4 casum *Gratian, discept. forens. cap. 972. num. 6.*
 & 10. & de Iure Statutario sufficit, quod con-
 fect, pulsam esse Salutationem Angelicam,
 de sero. Ibi: *Intelligatur tempus nocturnum,*
 quando de sero pulsatur pro *Aue Maria* illa *Ecce-*
 5 *lesia, in cuius territorio delinqueretur;* Unde cum
 Alexander praedictus tamen in primo examine,
 quam in repetitione dixerit, Salutationem
 Angelicam de tempore excitati, & per ipsum
 auditu ruitoris iam pulsam fuisse, atq. simul
 transactam vltimam diei horam, utiq. sonitus,
 aut non sonitus horologii nihil dare, aut tolle-
 6 re potest, & consequenter gratus fuit de falso
 ex hac praeterea variatione istis Alexander in-
 7 quisitus, processatus, & condemnatus de falso
Iuribus praenatis; Et commisit ipsa falsitatis
 diffinitio, quae nihil aliud est, quam immutatio
 ventis dolo malo facta, & in alterius iniu-
 riam *Fab. in Cod. lib. 8. tit. 11. diffinit. 28. num. 5.*
 Nam cum ex hoc variato, quod nulli obesse,
 aut prodesse potest, dolo argui haud possit in
 ipso Alexandro, neq. hoc ideo remanet, unde
 falsitas fundari possit, quae sine dolo vero sub-
 sistere non potest *Fab. in Cod. lib. 9. tit. 13. dis-*
 8 *posit. 2. num. 3. Ambrosii. decis. 21. numer. 12.*
 & *dec. 15. num. 13. & 25. Rec. dec. Archiep.*
Neapol. 130. num. 6. par. 1. Capyc. dec. 67. n. 7.
Chaz. conf. 99. num. 3. Farinacc. conf. 60. n. 93.
lib. 1. & conf. 38. num. 6. eod. vol.
 Praeterea aut Fiscus praetendit, d. Alexan-
 drum dixisse falsum in suo primo examine, aut
 dum fuit repetitus: Si primo, utiq. periculum
 per errorem, & sine dolo commissum fateri
 oportebit, cessante omni lucro, sobornationis
 suspitione, aut aliquo quouis interesse, *Barr.*
de de perjur. num. 5. Char. S. periculum in vers.
et de. Florian. in f. de atate S. test. cum esset nu. 4.
ff. de interrogat. est. Bertazzol. conf. 57. num. 7.
lib. 1. Barfati. conf. 112. numer. 14. lib. 1. Bec.
conf. 109. num. 13. Gabr. conf. 169. numer. 19.
Farinacc. conf. 60. num. 85. in fin. & conf. 88.
num. 16. lib. 1. Peritiorum autem per errorem,
 & sine dolo incursum, impuniabile prorsus di-
 8 citur, *Farinacc. trans. 44. num. 22. & conf. 60.*
num. 93. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 16. diffinit. 19.
num. 1. in allegat.
 Aut vero Fiscus contendit, Alexandrum
 istum in repetitione peierasse, & disario ex ca-
 pite corruit assumptum: Primo corruit Fisci
 praetensio, quia hoc Alexander secundum
 dictum primordio veritatis iuravit, ut pro-
 bant testes ad decessum, & praesentem secun-
 dus in ordine, qui praesens fuit, dum id. An-

tonius delictum patrauit, & coramquam de
 veritate facti per seum corporeum deponen-
 9 ti standum est; Vbi autem testimonium ali-
 cuius iuratur primordio veritatis, cessat falsi-
 tas, *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 16. diffinit. 4. num. 6.*
in alleg. Farinacc. conf. 88. nu. 9. lib. 1. latissime
Valenzuel. conf. 94. num. 21. tom. 1. per doctus.
Bald. in l. falsus num. 1. Cod. de furi. Caball. cen-
tur. 1. cas. 66. num. 7.
 Somnium autem visum fuit, quo nixus est
 Fiscus, redarguere d. Alexandrum; Nam si
 Alexander in repetitione habuisset animum
 fouendi lo. Antonium, comq. ab edicto pec-
 nam duplicante eximere, nequaquam dupli-
 casset, quod Alexander Salutationi transiisset,
 quodq. nox iam facta fuisset, quamuis per ho-
 10 rologium adhuc hora 24. non fuisset pulsata;
 Cum non sit, qui nesciat, quod immutatio
 verborum non habeatur in consideratione,
 neque inducat falsitatem, dum remanet idem
 sensus, *et post Natr. conf. 314. num. 4. & alios*
dixit Eastnec. in d. conf. 18. num. 7.
 Secundum corruit hoc idem Fisci assumptum
 ex ratione per eundem Alexandrum assignata
 desuper immutatione sui dicti; Ait siquidem
 dixisse, pulsata horam 24. cum quia cum,
 11 valde sero esset, debuisse pulsata esse quod est,
 ac si dixisset, intollexisse de hora iuris; Ad
 namq. falsitatem excludendam, quous inter-
 pretatio suspensa est, & si opus foret, disce-
 dere ad proprietate verborum, & confugere ad
 subtilizationes *Grat. d. conf. 99. num. 9. lib. 1.*
Eoller. inter conf. diuers. conf. 78. num. 15. lib. 2.
Bec. conf. 78. num. 12. Bald. inter conf. diuers.
conf. 28. num. 14. lib. 5. Farinacc. q. 153. n. 199.
& seg. Christoph. Mart. Medic. decis. 96. nu. 22.
 12 Licet etiam regulare sit, quod testis non po-
 test suum ex intervallo corrigere dictum, bene
 tamen potest ex intervallo illud declarare, &
 interpretari *Felin. in cap. cum tu col. 2. de testib.*
Farinacc. conf. 44. num. 1. lib. 1. Quinimo po-
 13 *tius dicendum foret, horologium bis eandem*
 horam diuersis temporibus pulsasse, tanquam
 discordatum, quam quod Alexander dolo
 malo voluerit variare, nulla accedente causa;
 14 ex regula potius pluralitas actuum prae-
 sumenda est, quam falsitas *Croc. de testib. par. 7.*
num. 338. vers. Secundum reducit ad concordiam.
Alsiat. commun. opin. & sensus. praesumpt. 16.
reg. 3. num. 3.
 15 Quod sine amaritudine dixerunt Domini
 transire attenta bona fama, & simplicitate,
 d. Alexandri, qui plurimum operatur ad fal-
 sitatis exclusionem *Gabr. d. conf. 169. num. 7.*
Bec. conf. 28. num. 26. Farinacc. conf. 18. n. 59.
conf. 44. numer. 16. conf. 60. numer. 85. & 86.
 Maxime, ut hic, probato errore, eam paria
 sint,

finis incontinenti corrigere, vel ex intervallo, docto de errore. *Farinac. conf. 44. numer. 19. cum seqq. lib. 1.*

- 16 Quare cessantibus dolo, lata culpa, alterius iactura, lucro, & confilio de errore, non est locus alicui poenae ordinariae, aut extraordinariae, quantumvis d. Alexander nō posset, prout potest, & debet excusari se à levi culpa, aut leuissima *Farinac. d. conf. 44. n. 6. & 17. lib. 1. vers. Itz enim non obstantibus, & cum seqq.*

Et ita fuit decifum utraq; parte informante.

ARGVMENTVM.

Filiatio quomodo, & per quæ verba probetur tam de Iure Comuni, quàm Statutario *Luca cap. 99. lib. 1.* & ex quibus adminiculis inducatur, plenequè probetur. Identitas Personæ an, & quando probata dicatur ex solo nomine, ac ex quibus adminiculis, seu coniecturis. Ciuitas Patris an transeat in filium ob translationem domicilij Patris aliò, ad hoc vt filius non remaneat sub dispositione Statuti prohibitiui acquisitionis bonorum stabiliū Forensibus. Domicilium originis an, & quando aliò censetur translatum, vt quis definat esse Ciuis, & examinatur differentia inter Ciuem originarium habitantem in loco originis, ibique munera subeuntem, & Ciuem originarium non habitantem, & oneta non subeuntem.

S P M M A R I V M.

Descendens probatur ex confessione partis emanata in possessionibus. num. 1.

Filiatio probatur ex verbis enunciativis apposis in testamento ab illo, cuius negatur esse filius, & hoc tam de Iure Comuni, quàm ex Statuto *Lucae. num. 2.*

Filiatio probatur per verba dispositiva ex institutione in certa portione. num. 3.

Filiatio sine DD. controuersa probatur ex inscriptione, præcedente nominatione. num. 4.

Filiatio probata dicitur ex verbis enunciativis, &

dispositivis Testatoris cum aliquo legato relictis alicui, tanquam alicuius filio. num. 5.

Filiationis nominatio, & confessio, ab aliquo in testamento facta, facit plenam probationem contra nominantem, & confitentem, ac eius heredes. num. 6.

Filiatio optimè adminiculatur per fidem baptismatis. num. 7.

Filiationis aliquis præsumptio promeris ex Instrumento venditionis, in quo quis euunciat filius alicuius. num. 8.

Testi inducitur ab utraque parte est standum, cum videatur approbatus. num. 9.

Filiatio an plene probetur per duos testes Ciuitatis examinatos iunctis depositionibus aliorum testium Criminaliter habitorum. num. 10.

Identitas Personæ probatur ex solo nomine, nisi probetur, aliam existisse eo tempore eiusdem nominis. num. 11.

Identitas Personæ probatur coniecturis. num. 12.

Idemitas Personæ arguitur ex scripturis antiquis, & Instrumentis. num. 13.

Filiatio, & legitimatio plene probatur ex testibus. num. 14.

Filiationis origines præsumptio inducitur per tractatum pro tali ab omnibus habito. num. 15.

Filiationis coniectura oritur ex publica voce, & fama. num. 16.

Filiationis indicium trahitur ex cohabitatione cum alijs, quorum præceditur filius. num. 17.

Filiationis plena probatio deducitur ex nominatione facta in Instrumento venditionis bonorum, præsentibus patre venditore, & filio. num. 18.

Testes examinati super statu Personæ faciunt Iur, & probant quoad omnes. num. 19.

Legimitas proles ex quibus optimè probetur. n. 20.

Filiationis potissima coniectura desumitur ex similitudine filij cum patre. numer. 21. Ampliatur. num. 22. & 23.

Ætas ex quibus probari possit tam de Iure Communi, quàm ex Statuto *Lucano. num. 24. 25. & 26.*

Forensis ex cap. 74. lib. 2. Statut. *Luc.* succedunt nequæ in Maioratu. num. 27.

Ciuitas Patris transit in filium, licet alibi natus. num. 28.

Ciuitas præcedens ex origine paterna est a deo sortita, ut sit immutabilis. num. 29.

Filius renunciare nequit Ciuitati paternæ, nec eam relinquere, aut mutare vales. num. 30.

Ciuitas præcedens originis non transit in filium, quando Pater aliò domicilium transire camilibus, & tota familia ex *Neguz. lib. 1. q. 60. per tot. num. 31.* Declaratur. num. 32.

Domicilium vt alibi confirmatum dicatur, & accidentale non sit, ac animo paternos lares relinquere videatur, afferentibus incumbis onus probandi. num. 33.

Domicilium non censetur translatum ob curriculum decennij, & relatum illud originis per recessum, ex aliqua causa accidentali, scilicet causa studij, ade exercitij alicuius artis, unde recipitur præsumpcio animi revertendi, num. 33. Ampliatur num. 34.

Domicilium per incolatum alibi contractum non dicitur amissum, aut derelictum, nisi concludenter probetur, cum quis possit habere duo Domicilia, unum incolatus, aliud Originis, num. 35.

Domicilium alibi constitutum non operatur præsumptionem, quem dereliquisse Domicilium Originis, num. 36.

Civilis atque amissa dicitur, quando adest animus deserendi Domicilium Originis, num. 37.

Civis verus, & proprius loci originis propria, aut

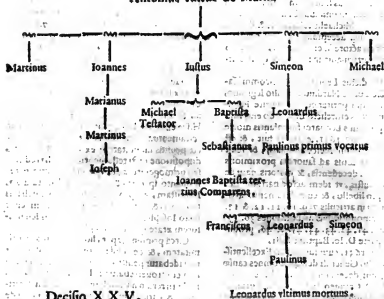
paterna quis non definit esse per translationem, Domicilij in alium locum cum familia, & omnibus suis familiaribus, num. 38.

Civis transfertur Domicilium in alium locum cum familia, & bonis, licet quoad quadam non fruatur aliquibus privilegijs à Statuto Civibus indultis, tamen non est Forensis, & non venit sub Statuto de Forensibus loquente, numer. 39. Et sic possit bona stabilia acquirere à Statuto Forensibus prohibita, num. 41.

Civis Originarij habitantes in loco originis, & ibi munera subeuntes, & Civis originarij non habitantes, & onera non subeuntes, quomodo inter se differant, num. 40.

Onera sustinentur ab aliquo, licet sustineantur per mediam personam officium, num. 42.

Antonius Iustus de Marlia

Decisio XXV.

Michael quondam Iusti olim Antonij Iusti de Marlia nuncupatus, Michellino de Marlia suum vicinum testamentum, condidit, in quo suos heredes universales fecit, atque instituit filios masculos ipsius testatoris, si eos suscepit, sin autem eius filias feminas, si verò sine filiis seu filiabus decederet, suos heredes universales instituit, & esse voluit Paulinum olim Nardi quondam Simeonis Iusti de Marlia, & si dictus Paulinus heres non esset, Leonardum ipsius Paulini filium primo-

genitum, & eo non existente, heredem Franciscum alium filium dicti Paulini, & si ipse Franciscus heres non esset, Simeonem similiter alium eiusdem Paulini, & si ipse Simeon heres non esset, alios filios masculos legitimos, & naturales dicti Paulini, & successivè natos, & nascituros, ita ut semper maior natu praeferatur, in quorum omnium personis in suo casu constituit, & fundavit perpetuum fideicommissum, & Ius primogenituræ.

Et prædicta linea dicti Paulini finita quandoque.

docum. ita vt ex ea nullus superesse masculus legitimus, & naturalis hereditatem, & bona prefara in eorum transire ordinauit in alium de domo, & familia de Iustis proximiorum oatom, vt supra, tunc, & in eo casu in humanis agentem legitimus, & naturalem, & eius descendentes, & proximiores, vt supra, & sic successiue vsq. in infinitum, vt satis constat ex Instramento publico rogato manu Egr. D. Io. Baptiste Vecoli sub die 14. Septembris anni 1574. & hoc idem narrauit Ioseph Iustus in suo libello.

Dixit Michael Iustus Testator de anno 1581. diem suum elapsur extremum, & nullis post se relicis filiis, sed filiabus legitimis, & naturalibus, premortuo dicto Paulino olim Nardi quondam Simonis Iusti primo loco vocato in dicta primogenitura, & ob id Leonardus, seu Nardus filius primogenitus ipsius Paulini successit in omnibus bonis, & hereditate dicti olim Michaelis testatoris, & dictum fideicommissum acceptauit, vt hinc omnia narratur ab actore in eius libello, & medio Iuramento articulauit in tertio, & quinto articulo.

Decessit dictus Leonardus fideicommissarius relicto post se Nardio eius filio legitimo, & naturali, qui pariter obiit superstiti Paulino, qui mortuus est relicto Leonardo eius filio infanti, pro cuius Leonardi filij infantis morte sequuta de anno 1631. extincta fuit, & est dicta linea Paulini fideicommissaria, & venit casus substitutionis ad fauorem proximioris ultimi grauati decedentis, & maioris natu de familia de Iustis, vt idem actor narrat in supra scripto libello, & cum Iuramento articulauit tam in articulis 7. 9. 10. 11. 12. & 13. quam in responsionibus ad possessiones 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. & 46. productas pro parte D. Io. Baptiste Iusti.

De anno 1631. cum fuissent ab Excellentissimo Consilio Generali defegate omnes cause illorum, qui decederent de morbo contagij Perillustri D. Caraneo tunc D. Iudici ordinarij, lis orta fuit coram dicto D. Caraneo inter Cezarem olim Angeli quon. Nicolai Iusti ex parte vna, & Iosephum quon. Marini Iusti ex parte alia contendentes adinuicem super dicto maioratu, & primogenitura, in quo Iudicio fuit sententiatum ad fauorem dicti Iosephi, & lute quidem metuo, quia dictus Ioseph erat proximior vltimo grauato, & maior etate dicto Cezare, vt fuit probatum in processu tunc temporis fabricato.

Dixit Ioseph Iustus supra scriptus de anno 1631. tanquam proximior, & maior natu de familia de Iustis, & per consequens tanquam

vocatius ad fideicommissum, & primogenituram, de qua supra, nullum Iudicium contra Sebastianum Leporlum, & eius filios Laurentium, & Balthasarem Balthasaris, nec non Achillem, & Augustinum olim Bartholomei Balthasaris possessores, & occupatores nonnullorum bonorum remanentium in hereditate dicti olim Michaelis fideicommittentis, vt legitur in libro predicto.

Sub die 9. Aprilis dicti anni 1633. comparuit D. Ioannes Baptista quon. Sebastiani olim Baptiste Iusti quondam Antonij Iusti de Marlia, vt tertius comparens, & exposuit, & oarant, se esse proximiorum vltimo grauato, & maiore natu de dicta domo, & familia, de Iustis, & propterea ad ipsam, & oon ad dictum D. Iosephum spectare hereditatem dicti Michaelis testatoris, & vltius petijt condemnari supra scriptos Reos conuentos ad sibi dimittendum, & relaxandum bona per eos occupata, & de re, vt in processu fol. 67. & seq.

Hic ita se habentibus tota vis prefensis cause ad duo tantum capita reducitur. Primum est, ao dictus Ioannes Baptista sit filius legitimus, & naturalis Sebastiani quon. Baptiste olim Iusti Antonij Iusti de Marlia, & sic pronepos ex fratre dicti Michaelis testatoris, & filij dicti olim Iusti Antonij Iusti, Alterum vero, an sit maior etate ipso Dno Iosepho Iusto, Hic enim duabus qualitatibus requisitis, pet testamentum dicti Michaelis plene probatis, est penitus indubitatum ex clara, & aperta dispositione dicti testamenti, quod hereditas, seu primogenitura, de qua in supra scripto testamento spectat, & pertinet ad dictum Io. Baptista, vel proximiorum dicto Michaeli testatori, & in equali gradu existentium cum dicto Iosepho respectu vltimi grauati, sed maiorem etate ipsemet Iosepho.

Circa primum caput, hoc est, circa legitimatam, & descendendam dicti Io. Baptiste rei videbatur penitus indubitata; nam in facto non controuertebatur a Iosepho aduersario, fuisse iocorum natura Baptista filium legitimum, & naturalem olim Iusti Antonij Iusti de Marlia, hoc enim dictus Ioseph cum Iuramento confessus fuit in responsione ad primam, tertiam, septimam, octauam, nonam, & triadecimam ex positionibus productis per dictum Ioannem Baptista; Ex qua sane patris confessione emanata in positionibus, bene probatur descendencia *Moneda. conf. 87. num. 73. id. 1. in specie Canaler. decr. 38. v. 3.*

Et quid etiam in positionibus locus esse posset, & non adesset confessio dicti Iosephi predicta tamen descendencia concludenter probatur ex Instramentis exhibitis.

- 3 Nám quòd Iustus sit filius Antonij Iusti de Maria còstat ex testamento dicti Antonij rogato manu D. Iohanni Granucci sub die 10. Iulij 1499. de quò dictus Antonius, nè dùm per verba enunciativa appellat dictum Iustum eius filium, quod sufficeret ex cap. 99. vers. Item sufficiat probari lib. 1. Status, cuius dispositio est conformis dispositioni Iuris Communis in puncto Mascard. de probat. concl. 790. num. 34. & conclus. 798. n. 10. Ludovij. decis. 421. nu. pr.
- 3 Verum etiam per verba dispositiva, quia eundem Iustum in certa portione hæredem instituit, Rota dec. 2. n. 1. vers. Nec obstant par. 1. diversor. Ex qua institutione præcedente nominationis absq. ulla Doctorum controversia probatur filiatio Mascard. de probat. conclus. 798. num. 11. Rige. Insum Collect. decis. par. 2. collect. 356. Canaler. decis. 128. num. 2. Ludovij. decis. 422. num. pr. & decis. 349. num. 6. Rot. d. dec. 2. n. 1. & 2. par. pr. diversor. Coccin. decis. 105. num. 3.
- 5 Quòd autem Baptista sit filius dicti Iusti Antonij Iusti de Maria probatur ex testamento d. Michaelis testatoris condito de anno 1574. in quo appellat dictum Baptistam filium dicti ej. Iusti de Maria, & eius fratrem ex quibus verbis enunciativis, imò etiam dispositivis, quia dicto Baptiste legatur quedam annua redditu, optimè probatur filiatio còtra dictum Michaelem contententem, & eius hæredes, qualem se esse præcendit dictus Ioseph adversarius Mascard. de probat. conclus. 790. num. 16.
- Solum igitur auctoratio reducebatur ad Sebastianum Patrem dicti Iohannis Baptistæ Tertij comparentis, & ad ipsummet Io. Baptistam, utrum scilicet ille esset filius superscripti Baptistæ quon. Iusti Antonij Iusti de Maria, hic verò esset filius dicti Sebastiani, & quidè legitiuus, & naturalis.
- Verum enim verò, quòd Sebastianus sit filius dicti Baptistæ dicti quon. Iusti Antonij Iusti de Maria ex pluribus evidenter apparet Domini dixerunt.
- 6 Primò ex præfato testamento dicti Michaelis fideicommissæ, in quo nominat Sebastianum filium dicti Baptistæ dicti quondam. Iusti Antonij Iusti eius ex fratre nepotem, quæ sane nominatio, & confessio contra nominantem, & contententem atq. eius hæredes plenam ex præmissis probationem facit, quibus addimus Gemina in tractat. de verb. significat. lib. 2. g. 33. num. 18. & segg.
- Secundò ex fide Baptismatis extracta ex libris baptismalibus Plebis Mariæ, in quibus libris reperitur baptizatus dictus Sebastianus subsecutusque verbis: Bastiano de Baptista Gualtero
- 7 Quæ sane fides baptismatis optimè præbet

adminiculum filiationis dicti Sebastiani, quòd sit filius Baptistæ Canaler. decis. 128. numer. 2. Coccin. decis. 105. n. 14. & decis. 219. n. 5.

- 8 Tertio ex Instrumento venditionis factæ per superscriptum Sebastianum de anno 1586. rogato manu Egr. D. Lazij Sirti, in quo dictus Sebastianus enunciat filius Baptistæ Iusti de Maria, quæ enunciativa licet non faciat plenam, vel semiplenam probationem, facit tamen aliqualem præsumptionem Mascard. de probation. concl. 621. num. 25.

Quartò ex depositionibus testium examinatorum in Iudicio criminali inter easdem partes ventente, & præsertim ex D. Iosepho olim Iohannis Granucci, qui fol. 111. à tergo, & fol. 119. à tergo dicit, se cognovisse dictum Sebastianum Iustum, qui erat nepos dicti Michaelis testatoris nuncupati Michelino, & quòd ab ipso Michaelino nepos vocabatur, & iste

- 9 testis est ætatis annorum 73. Et fuit inductus in testem etiam ab ipsomet Iosepho adversario, ut legitur fol. 50. & fol. 95. Cui propterea standum est, cum ab utraque parte videatur approbatus Farinac. de testib. q. 62. num. 220. 221. 222. 223. 224. & 225.

Hoc etiam clatius probat Domina Hamilia vxor Libertatis Iusti de Maria ætatis annorum 81. quæ in dicto processu criminali vocat dictum Sebastianum filium Baptistæ Iusti de Matia, & rursus dicit, quòd dictus Michaelinus erat patruus dicti Sebastiani; Qui duo testes procul dubio si non plenam probationem reddant, saltem semiplene probant, iunctis præsertim depositionibus aliorum testium tam in hoc Civili, quàm in præfato criminali Iudicio examinatore Mascard. de probat. conclus. 797. per tot.

- Quintò, & ultimò probatur ex confessione iurata dicti Iosephi emanata ad positiones 14. & 15. dicti Io. Baptistæ, & huiusmodi confessio sub his verbis còcepta fuit, scilicet super 14. Credia, quendam Baptistam Iustum reliquie post se quendam Sebastianum eius filium, & super 15. Credit, dictum Sebastianum fuisse filium legitimum, & naturalem cuiusdam Baptistæ Iusti, sed non esse eum, qui dicitur filius Baptistæ Iusti Antonij Iusti; Quo stante cum dictus Ioseph confiteatur, Sebastianum esse filium Baptistæ Iusti, hoc sufficit, quatenus dicat non esse eum, qui dicitur.
- 11 Baptistæ Iusti Antonij Iusti; Nám identitas personæ probatur ex solo nomine, nisi probeur alium extriisse eo tempore eiusdem nominis Gratian. discept. forens. cap. 93. num. 12. & cap. 554. num. 57. Farinac. quest. 11. num. 24. Bald. cons. 70. per tot. lib. 4. idem Farin. in fragment. in littera i identitas num. 10. & segg. Vbi plures cumulat Surd. cons. 414. num. 69. per tot.

mazzan. decis. 7. n. 10. Canaler. decis. 128. n. 3.
Præterquam quod identitas personæ dicti Sebastiani ex alijs superioribus deductis bene dicere-
tur probata, quando pluralitatis locus esse
12 posset; Cùm coniecturis talis identitatis probetur
Rota decis. 277. num. 5. par. 2. in recur. Seraph. decis. 489. nu. 2. Præsertim in antiquis
Gratian. discept. forens. d. cap. 534. num. 49.

De persona autem dicti Ioannis Baptiste, quod sit filius legitimus, & naturalis dicti q. Sebastiani olim Baptiste Iusti de Marlia, non videtur probabiliter dubitari posse.

Primo enim id probant ad saturitatem sex testes examinati in Iudicio criminali inter easdem partes ventientes, de quibus in summatio, qui uno ore dicunt, præsentem Io. Baptistam, qui causam agit cum dicto Iosepho Iusto, esse illummet, qui erat, & est filius legitimus, & naturalis dicti Sebastiani quondam Baptiste Iusti, natus ex eo, & ex D. Sita Luporina eius uxore, & quod eum bene recognouerunt, & recognoscunt, & quod sine ulla difficultate est ipsemet Ioannes Baptista, quem ipsi tanquam filium dicti Sebastiani, cognouerunt, tam in hac Vrbe Lucensi, quam Messanæ, & Neapoli ex pluribus argumentis, & rationibus per eos

- 13 ductis; Quibus ego addo, quod productio suprascriptarum scripturarum antiquissimarum, & Instrumentorum, de quibus supra, arguit identitatem personæ *Cornazzan. decis. 7. nu. 12.*
14 Et hoc idem probant tres testes examinati in hoc Iudicio Ciuili, ad quorum lecturam remissio sufficiat, & ex quibus plenè probari nē dum filiationem, sed etiam legitimam, firmant
Alex. conf. 51. num. 4. vol. pr. plenè Mascard. d. conclus. 797. n. 13. 14. 15. & 16. & per tot.

Secundò probatur ex eo, quod iidem testes affirmant, dictum Ioannem Baptistam fuisse, semper rentum, tractatum, & nominatum ab omnibus tam Lucensibus, quam forensibus, Ibi: *Et tanquam filium legitimum, & naturalem dicti Sebastiani quon. Baptista Iusti de Marlia;*

- 15 Qui tractatus proculdubio vrgentem præsumptionem inducunt filiationis, plenè *Mascard. de probation. conclus. 789. per tot. Sord. cōf. pr. num. 41. Rot. decis. pr. num. 2. & decis. 238. num. 9. par. pr. diuers. Menoch. de arbit. cal. 89. num. 69. 70. & 74. Canaler. decis. 123. num. 2.*
16 Tertiò probatur ex publica voce, & fama, de quibus per testes in summatio, quæ arguit coniecturam filiationis *Cas. de Grass. decis. 181. alijs 6. num. 2. qui filij sint legitimi. Ludouij. decis. 247. num. 19.*

- 17 Quattò probatur ex cohabitatione dicti Io. Baptiste cum præfatis Sebastiano, & Sita iugalibus, quæ pariter est indicium filiationis *Mascard. d. conclus. 789. n. 47. Canaler. d. decis. 123. n. 2.*

Quintò ex suprascripto Instrumento venditionis factæ per dictum Sebastianum q. Baptiste Iusti, & dictam Sitam Luporinam eius uxorem de anno 1586. sub rogitu Egredi. D. Lufij Sirti, in quo dictus Sebastianus nominat dicti Baptiste esse filium præsentem, & una cum 18 eo contrahentem; Quæ sola nominatio attempta præsentia tam dicti Sebastiani Patris, quam dicti Io. Baptiste filij sufficeret pro plena probatione filiationis *per cap. 99. vers. Et etiam intelligatur lib. 1. Stat. quod esse conforme Iuri Communi; superius ostensum fuit.*

Sextò ex originali fide Baptismatis Vrbis Messanæ, in qua habetur huiusmodi verba: *Pu baptizzato lo figlio di Bastiano di Battista di Luera nomine Io. Baptista.*

Et licet in ea non addit illud: cognomen de Iustis, hoc tamen nihil nocet, quia ex alijs, de quibus supra, luce meridiana clariùs innotescit, dùm, Io. Baptistam esse filium Sebastiani Baptiste Iusti, & eum fuisse, ac esse de dicta familia de Iustis, apertissimè deponunt Testes, & ex infra etiam dicendis apparebit, & præsertim ex aia fide publica mortis dicti Sebastiani ex eadem Vrbe Messanensi extracta, ubi dictus Sebastianus maritus D. Sita vocatur de Iustis, nec non etiam ex alia fide admissionis in Consilio Textorum Lucensis Ciuitatis rogata manu Egr. Sp. Cafaris Ghimizzani.

Præterè concordat cum dicta fide Baptismatis depositio secundi testis examinati in Iudicio criminali, qui fol. 98. a tergo dixit: *Che detto Bastiano di Battista si faceva chiamare di Luera.*

- Septimò probatur ex depositionibus furariorum duorum Testium examinatorum de anno 1596. in Vrbe Messanæ ad instantiam dicti Io. Baptiste Iusti pro consequendo privilegio Ciuitatis dicti loci, qui Testes dicunt, dictum Ioann. Baptistam esse filium legitimum, & naturalem Sebastiani, & Sita iugalium; Nec potest in dubium reuocari, quia eis omnimoda fides
19 præstanda sit; Quia testes examinati super statu personæ, faciunt ius, & probant quoad omnes l. ingenum, & ibi nos. ff. de stat. homin. Achill. de Grass. decis. 5. de sentent. & re iudic. Ludouij. decis. 498. num. 9. Canaler. decis. 574. num. 8.

Octauò probatur ex tenore privilegij Ciuitatis eiusdem Ciuitatis Messanæ in forma amplissima existentis, in calce cuius privilegij ad sunt hæc verba: *Et quoniam Nob. Io. Baptista Iustus filius legitimus, & naturalis Sebastiani, et Sig. Iusti iugalium Ciuitatis Nobilis Urbis Messanæ ex ea verè natus, & ortus, ut nobis constat.*

- 20 Nonò probatur ex alio privilegio Consilatus Artis Textorum Vrbis Neapolis; Nam vt

ait tertius testis in processu Criminali. Nisi fuisset filius legitimus, & naturalis dicti Sebastiani Iusti, non fuisset creatus Consul dictæ Artis, & confirmatur hoc idem ex eo, quod tanquam filius dicti Sebastiani quondam Baptiste, qui retroactis annis fuerat in hac Vrbe Lucensi Magister dictæ Artis, Textor fuit adscriptus, & connumeratus inter dd. Magistros, & sibi fuit assignatum Telare dicti Sebastiani sui patris, ut ex fide publica rogata manu Egr. D. Cesaris Ghiziani sub die 16. Aprilis præsentis anni 1633. ex quibus actibus, qui convenire non possunt nisi filio legitimo, & naturali dicti Sebastiani quon. Baptiste, optimè probatur legitimitas proles, *cap. per suas vbi Glos. in verb. filium appellavit, & ibi canon. qui filij suis legit. Caf. de Grassi. decif. 64. alijs 18. num. 3. & 9. de probat. Canales. decif. 123. num. 3.*

- Decimo non leuitè arguitur ex pluribus indicijs, & signis dictam filiationem perbellè denotantibus, & de quibus deponunt Testes; Et primò ex similitudine dicti Ioannis Baptiste cum dicto Sebastiani eius patre, quia scilicet ambo servant eandem effigiem, quæ est potissima coniectura filiationis, vt plena manu scribit *Oration. discept. forens. cap. 367. d. num. 39. vbiq. in finem dicti cap.* Secundò ex factis, & gestis autènticis non alijs, quàm dicto Io. Baptiste congruentibus, quorum memoriam optimò callere dicunt Testes in summatio sub num. 130. faciunt tradita per eundem *Oration. cap. 468. num. 26.;* Ego adicio nimirum ideitatem nominis dicti Io. Baptiste cum suo patre, & patre dicti Sebastiani, quia, ut omnibus notum est, solent Genitores eorum filijs, vel proprium nomen, vel eorum parentem, & maiorem imponere, & est dicti. *Rot. 176. num. 9. par. pr. in recent. Quas omnes coniecturas ioculenterissimè reportat, Rosa in Romana hereditatis de Granianis 7. Februarij 1642. coràm Reverendissimo Roias per totam, quæ est decif. 68. par. 9. tom. 1. recent. & in Fanen. sed Semagalian. Bonorum Penus 26. Iunij 1648. coràm Reverendissimo Melisio, & in Viterbien. fideicommissi. Vener. 2. Maij 1653. coràm Reverendissimo Vrosio.*

Redeundo itaq. ad alterum principale caput præsentis causæ, quod respicit maiorem ætatem dicti Ioannis Baptiste respectu personæ dicti Iosephi, qui natus fuit die 10. Martij anni 1571. ut ipse met possuit cum iuramento in 29. positione de productis per eum in causa delegata coràm D. Cataneo, dicitur ex tribus potissimum hanc veritatem probari.

Primò ex depositionibus Testium, de quibus in summatio sub nu. 28. quorum secundus deponit de annis 66. circiter, quartus de annis

64. circiter, quintus de annis 65. circiter, & sextus de annis 66. in 68. circiter, & quartus ex dictis Testibus agit annos 73. sextus verò agit annos 81.; Vnde benè ex huiusmodi Testium depositionibus probatur, quòd etas dicti Ioannis Baptiste sit maior illa Iosephi, ex plenè cumulatis per *Malcard. de probat. concl. 668. per tot.;* Nàm dictus Ioseph habet annos 62. dictus vero Io. Baptista attentis prædictis habet annos ad minus 64.

- Secundò irrefragabiliter probatur ex libro baptismatis vtriusq. Dictus enim Ioseph dicitur natus die 16. Martij 1571. & tali die baptizatus fuit, dictus verò Ioannes Baptista natus apparere die 25. Maij 1567. ut ex fide originalis dicti baptismatis plenè constat; Et ob id cum ex ea probetur etas, tam de Iure Comuni DD. in *cap. ad audientiam de rescript. Dec. cap. cum eausum num. 7. de probat. Facchin. conf. 25. num. 4. lib. 2. Mogon. decif. Luc. 13. num. 7. Ludovic. decif. Pernu. 55. num. 7. Genua de script. prin. lib. 5. cap. 2. quafi. pr. per tot. Malcard. de probat. conclus. 672. per tot. Rosa decif. 481. nu. 4. par. 2. in recent. Farin. in Fragma. in pr. part. in. 8. num. 141.;* Vbi plures congerit de comuni restantes, & subdit de hac conclusionem non esse dubitandum, stante præsertim decreto Sacrosancti. Concil. Trident. sess. 34. cap. 2. quàm etiàm ex *cap. 41. Rosa.*

- Tertiò demum probatur ex dicto Instrumento renditionis factæ per dictum Sebastianum, & Io. Baptistam eius filium celebrato sub die 27. Septembris 1586. allegato in processu sub numer. 4. vbi dictus Io. Baptista contrahit, & vocatur *filius maior dicti Sebastiani olim Baptista Iusti*, ex qua enunciatio in Instrumento apposita probari ætatem, firmat *Eminentiss. Mantie. decif. 133. num. 3. & probat Malcard. conclus. 670. per tot.;* Vnde cum de anno 1586. dictus Io. Baptista vocetur filius maior, cuius etas in contractibus secundum huius Civitatis lura sit etas annorum 18. ut per *cap. 58. lib. 2. Statut. clarè patet ex calculo, quòd dictus Io. Baptista de præfenti agit annos saltem 65. & per consequens est omni modo maior etate ipsomet Iosepho.*

- Non obstat, quòd vltimo loco obijciatur dictum Ioannem Baptistam tanquam forensen non posse succedere in hoc maiori in dicto testamento ordinato, ita disponente statuto. in *cap. 74. lib. 2.*

- Nàm Domini prò responsione dixerunt, non reuocari in dubium, quin pater ipsius Io. Baptiste sit oriundus huius Civitatis, aut teneorij; Quòd sit, ut talis etiàm debeat censeri filius, licet alibi natus fuerit; Quia ciuitas patris transiit in filium *L. assumptio S. filius ff. ad*

- municip. & ibi Glos. Bart. & DD. l. filius C. de municip. & orig. lib. 10. & ibi pariter Glos. & DD. Cys. in l. 2. C. de iurisd. omni. Iud. Boff. in tit. de foro compet. nu. 27. & 28. Brum. conf. 109. nu. 1. lib. pr. Boer. decif. 13. num. 5. verf. & pariter Bald. conf. 294. per tot. lib. 4. fol. in l. huiusmodi §. legatum de leg. pr. & conf. 77. lib. 3. & verbis discretis decifum est per Statutum nostrum. cap. 749. in prin. verf. quidam enim lib. 4. Ludouif. decif. 372. num. 6. & melius decif. 279. num. 19. Cruell. decif. 132. num. 24. & segg. vbi pulchrè, & in terminis Statuti, & in puncto fideicommissi Fufar. conf. 5. num. 2. lib. 1.*
19. Quæ Civilitas procedens ex origine paterna est adeo foris, ut immutabilis sit d. l. assumptio in princip. l. origine cum segg. C. de munic. & orig. lib. 10. Alberic. in l. incula ff. ad municip.;
30. Et filius ei renuntiare non possit, nec eam relinquere, aut mutare valeat, lo. de Platea in rubr. C. de munic. & orig. Boer. decif. 13. nu. 5. verf. & pariter Cruell. decif. 132. num. 25.
31. Non obstat, quod hæc non procedant, quando quis aliò habitaculo se transfert cum laribus, & tota familia, vt per Neguf. l. un. q. 60. per tot.
32. Respondetur enim tribus medijs; Primò, itaque non constare, quòd Sebastianus Iustus pater actoris recesserit ab hoc territoria anima non redeundi, quod est necessarium ad effectum, ut alibi domicilium possit dici constitutum; alioquin enim recessus à loco originis præsumitur accidentalis, & absq. animo paternos lares relinquendi, ideò dicentibus contrarium incumbit onus probandi Brum. conf. 109. num. 1. 2. lib. pr.

- Et licet dici soleat ex habitatione per decennium cum tota familia argui huic animum constituendi domicilium, & relinquendi locum originis; Tamen aduertendum est, hoc non procedere in illis, qui ex aliqua causa accidentaliter redeunt, puta ex causa studij, aut gratia exercendi aliquam artem, vt in casu nostro, quia cum ex hac accidentaliter occasione absint, præsumitur, quòd habeant animum reuertendi, Socin. Sen. conf. 35. num. 6. lib. pr. Et propterea etiã nisi per mille annos ex aliqua tali causa abfuerint, talis absentia non nocet, pulcherrimè idem Socin. Sen. semper videndus d. conf. 35. num. 8. verf. quiniò probat. & nu. 9. & 10. lib. pr. Add. ad Ludouif. d. decif. 279. nu. 26. Menoch. de arbit. Iud. conf. 86. num. 22. verf. ego verò, & nu. 26. 27. Bald. in l. 1. ff. de Stat. homin. idem Menoch. conf. 1086. num. 3. & 4. & conf. 329. num. 7. Peregr. conf. 126. num. 9. lib. 5. Imò quatenus etiã quis loci accidentaliter habitationis dici posset factus incolæ, non tamèn probaretur ab ipso amicum, aut derelictum fuisse originis domi-

- cilium, nisi id ex aduerso probetur concludentè; Cum quis possit habere duo domicilia, vnum incolatus, aliud originis, Menoch. d. conf. 329. num. 30. verf. 2. Et nemo præsumatur dereliquisse domicilium originis, licet alibi aliud etiam domicilium constituerit, Socin. d. conf. 35. num. 6. 7. Menoch. d. conf. 329. num. 27. Quod eo magis procedit, cum dictus Sebastianus recesserit, & Paulò post etiam rediuerit cum tota familia, & præcipuè cum dicto Io. Baptista, qui erat tunc temporis annorum quinque circiter, qui postea per multum temporis spatium hic semper cum eadem familia eommoratus est, & alios filios in hac Ciuitate suscepit, & bona possedit; quod multò magis ostendit, ipsam tunc non recessisse, animo defendendi domicilium originis, qui omninò requiritur, ut quis amittat Ciuitatem, Ludouif. d. decif. 279. num. 5. 6. 11. & 12.
38. Secundo, quia recessus à loco originis non operatur, ut quis amittat Ciuitatem, & originem paternam, ideò non obstantè translatione domicilij in alium locum cum familia, & omnibus suis facultatibus, non tamèn desinit esse verè, & propriè Cuius loci originis propriè, aut paternæ, ut tradunt videndi, Bald. in l. in adoptionem C. de adopt. Croc. ad rubr. ff. sol. matr. num. 33. Cruell. decif. 132. num. 25. Sord. conf. 346. num. 11. cum segg. Boer. decif. decif. 13. num. 5. Bertazol. conf. Cuius 56. nu. 14. 15. 16. & 17. & num. 20. Peregr. conf. 126. num. 8. 12. & 13. Habitatione enim non est necessaria ad Ciuitatem Specin. Sen. d. conf. 35. num. 7. verf. quarto probatur lib. pr. Alex. conf. 157. nu. 13. lib. 2. Bertazol. d. conf. 56. nu. 20. nouissimè videndus Gregorius de Ganuerra dec. Cam. Neapol. 46. per tot. & præcipuè num. 17.
39. Propterea licet Cuius, qui transferret domicilium in alium locum cum familia, & bonis quòdam quædam non leuatur aliquibus privilegijs à Statutis Ciuibz Inductis, tamèn non est forensis, & nõ venit sub Statuto de forensibus loquente, ita Sord. d. conf. 246. num. 11. & num. 14. Bertazol. d. conf. 56. nu. 13. verf. secundum itaq. & num. 14. & Peregr. d. conf. 126. num. 12. 13. & 14. lib. 5. Vbi distinguit inter originarios habitantes in loco originis, & ibi nuncra subeuntes, quòd sint non solum Ciues sed etiam Municipices; & originarios non habitantes, & onera non sustentantes, ut hi non sint Municipices, & propterea ptiuilegijs municipibus concessis non fruuntur, non tamèn desinant esse Ciues, adeo ut non veniant sub appellatione forensium, nec in Statutis de forensibus loquentibus comprehendantur; quo fit,
41. ut cum Statutum nostrum cap. 74. lib. 2. non dicat, Ciues acquirere posse bona stabilia, sed quòd

quodd forenses isti acquirere nequeant, qui reminent propriam, aut paternam originem, licet alibi habitent, & familiam, & bona in aliam Prouinciam transfulerint, quid tamen non sunt forenses, in loco originis sub talis Statuti dispositione non comprehendantur, sed prohibitione praedicta non obstante, acquirere possint bona stabilia in loco originis; Ita traduntur in puncto videndi, *Socin. Sen. d. conf. 35. per tot. Alex. conf. 157. n. 13. lib. 2. Cros. in rubr. ff. sol. matr. num. 42. Bruu. de Stat. art. 6. q. pr. nu. 28.* & egregie in terminis nostris *Baer. decis. 53. num. 5. 12. 13. 14. 15. & ad num. 30. v/q. ad fin. pulchre Surd. conf. 346. nu. 12. 13. Aymon. conf. 441. num. 1. 2. 3. 4. Bertazol. plenè d. conf. 56. num. 20. & conf. 103. num. 2. 3. & infra, Plot. conf. 19. num. 39. & 70.*

43. Tertio, quid iussit, quod habuerint agnatos, & coniunctos, qui continuè habitauerint in Territorio Lucensi, & qui onera sustinuerint, proderunt d. Io. Baptista, quam Sebastianus eius pater habuerunt; Ex hoc enim solli obiectum, de quo *per Negul. d. qu. 60. patet ex traditis per Socin. Sen. conf. 292. num. 4. lib. 2. Surd. conf. 461. num. 20.*

Ex post hæc scripta peruenierunt ad manus meas *decis. Cem. Neapol. doctissimi*, ac nunquam satis laudati *Gregorij de Ganauero* qui in *decis. 46. 47. 48. & 49. per tot.* latè ad exactum examen reuocat materiam de Cive originario, an per acquisitionem noui domicilij in aliqua Prouincia, siue extrà illam, quamuis per longum tempus, videatur originis renouatae, & an & quando Domicilium incolatus, & Domicilium originis compatiuntur; quas decisiones non incongruum, Amice lektor existimati tibi indicare, ut Tu fruaris, & ligo; Propterea casu eueniente illas recognoscas, dum fidem tibi prebito, quod tempus non male sis explecturus.

Et ita fuit decisum utraq; parte informante &c.

ARGUMENTVM.

Instrumentum meretur executionem paratam contra contrahentem, eiusque successores, & hæredes, & habentem causam ab eo tùm de iure Communi, tùm etiàm ex l. Municip. Luc. cap. 111. & cap. 113. lib. 1. Stat. Vniu. Sententia carens citatione ad eam audiendam, etiamsi esset lata à Principe, &

agatur de Iudicio ordinario, siue Summario, aut extraiudiciali, & vbi proceditur sola facti veritate inspecta, an, & quandò sustineri valeat. Publicatione omissa, processus an vitietur ex Stat. Luc. & an sequestri causa sit executiua.

S Y M M A R I V M.

Instrumentum facit probationem probatam, remanentem, ac manifestam, & habet executionem paratam, etiam contra habentem causam a contrahente in eo. num. 1. 2. & 3. & sic contra hæredes, & successores tùm ex Stat. Vniuersi. Luc. tùm de iure Communi. num. 4. & 5. Sententia lata carens citatione ad ipsam audiendam est ipso iure nulla, ac nunquam transit in Iudicium, etiamsi esset Imperatoris. num. 6. & 7. Citatio ad sententiam requiritur in Iudicio ordinario, siue Summario, aut extraiudiciali, & vbi proceditur sola facti veritate inspecta. num. 8. Demonstratio frustra adijcitur rei demonstratæ. nu. 9. Sententia carens citatione ad eam audiendam sufficit, quando constat de vera debito, & reformari, vel confirmari valet per Iudicem appellatiouis, si apparat, quod continet iustitiam quoad merita causæ. num. 10. & 11. cuius ponitur optima ratio. num. 12. Publicatio processus non est de substantia Iudicij, eoque omissa processus non vitietur ex Stat. Luc. num. 13. Sequestri causa est executiua, contenta sub cap. 53. Rot. Lucen. vigore Decreti Excellentiss. Senat. emanat. sub die 19. Novembris 1655. nu. 14. Lex scripta vbi reperitur, facit cessare allegationes DD. & il. num. 15. Negativa contra offerentem contrarium probatur ex resolutione chartarum, qua dicitur optimus modus probandi eam. num. 16. Expenarum condemnatio heri potest non acquiescenti prima sententia contra se lata. num. 17.

Decisio XXVI.

Diximus in causa recursus coràm Nobis vertente inter D. Michaeli Angelum Luporinum Agiorem ex vna, & Franciscum Petri Reum conuentum, & recurrentem ex altera, causa, & occasione sequestri per Perit. Iudicem à quo emanati, bene, & rectè iudicatum, maleque de nullitate dictum, atque recursum; Ex quo constat de validitate ipsius,

ipsius, cum fuerit emanatum vigore Instru-
menti celebrati sub die 9. Septembris 1654.
manu S. Paulini Cafoli, quod facit probatio-
nem probatam, Bald. in l. interest in vltim.
not. numer. 2. Cod. de solut. Rot. decif. 60. num.
1. par. prim. recent. Ridolphin. in sua prax. lu-
dic. par. 1. cap. 15. num. 105. & par. 3. cap. 2.

num. 92. & cap. 5. num. 359. ac facit rem no-
toriam, & manifestam. Rot. decif. 59. nu. 3.

3 & decif. 135. num. 1. par. 6. recent. Quod In-
strumentum non solum habet executionem,
paratam contra d. Franciscum Petrused etiam
contra omnes habentes causam ab eo, ita.
Bald. conf. 364. sub num. 2. vers. 3. quid lib. 2.
Grac. conf. 42. num. 12. & seqq. vers. 4. respon-
deo lib. 2. Cranes. conf. 39. sub num. 1. & fuit fir-
matum in Bituntina Censu 27. Novembris 1645.
eodem Eminentijs. Corrado S. 1. cum S. seqq. quae
est decif. 373. num. 1. cum S. seq. par. 9. tom. 2.
recent. Imò contra hæredes, & successores iux-
ta disposit. Stat. Vainerj. huius Incl. Reip. sub cap.

111. & 113. lib. 10. & procedit etiam de Iure
Communi, ut firmant Nenz. conf. 82. nu. 15.
vers. sed responderet, idemoch. de adipis. remed.
5. sub. num. 140. vers. quartus, & vltimus ca-
sus est. Rot. apud. Aurat. decif. 887. nu. 5. vers.
Iustitia autem, & decif. 338. num. 1. par. 1. re-
cent. cum alijs passim.

Neque obitare visæ fuerunt nullitates opo-
positæ, nempe prima inter alias relictana
ex defectu citationis ad audiendam senten-
tiam; Dùm in Iure vulgata est conclusio, quòd

sententia lata absq. citatione ad eam audiendam,
est ipso Iure nulla, & inuálida, & nun-
quam transit in Iudicatum, ut per Rot. decif.
382. num. 5. par. 4. recent. & decif. 558. nu. 1.
ibidem Clementin. Pastoral. de re Iudic. Assult.
decif. 346. num. 17. & decif. 173. num. 3. in fin.

7 & 283. num. 7. etiam si sententia esset Impera-
toris, adhuc requiritur citatio ad audiendam
sententiam, Merlin. decif. Lucen. 56. numer. 1.

8 Copeye. Latr. decif. 82. num. 17. Quæ citatio
requiritur siuè in Iudicio ordinario, siuè sum-
mario, siuè extrajudiciali, & vbi proceditur
sola facti veritate inspecta, idem Copeye. Latr.
decif. 69. num. 13. Staiban. Iun. reposit. forens.
37. num. 52. & 54. lib. 1.

Fuit namq. responsum, obiectum non pro-
cedere, dùm contactum conuincitur ex pro-
cessu, vbi citatio ad sententiam sub die 16.
Nouembris anni proximè præteriti fuit adhi-
bita, ac super ea demum emanata sententia;

9 Ex frustra adijcitur demonstratio rei demon-
stratæ, ad vltim. l. in l. demonstratio 17. l.
quibus S. dualem l. cum tale 72. S. falsam eum a
seqq. ff. de audit. & demonstrat. cum alijs in Ro-
mana Cambij 9. Iunij 1649. coram bo. mo. Ar-

guelles impress. post. Salgad. decif. 63. nu. 8. cum
seqq.

10 Imò per vnum ex DD. fuit dictum, quòd
dato non adfuerit citatio, adhuc processus, &
sententia sustineretur, vbi tamen constat de
vero debito, est tex. in l. fin. ff. de eo quod
met. caus. Alex. conf. 73. n. 11. lib. 6. & conf. 111.
num. 2. 3. & 4. lib. 5. Rot. decif. 151. num. 1.

11 par. 3. diuers. & in puncto quòd sententia nul-
la ex defectu citationis ut valeat confirmari,
vel reformati per Iudicem appellationis, vbi
constat, tandem sententiam quoad merita,
causæ concioere iustitiam, post alios, quos
allegat, tradit Faut. in crast. de nullitat. sen-
ten. tit. quib. mod. senten. nullis. defend. post. nu.
139. & fuit doctrina Bart. in l. 1. C. quando. pro-
nociat. non est uocess. Bald. conf. 398. num. 3. vol.
3. Alex. conf. 79. num. 23. cum seqq. vol. 2. C.
phal. conf. 223. num. 21. Roland. conf. 41. num.
40. vol. 1. Cornazzan. decif. 39. nu. 11. & decif.
149. num. 2. Magon. decif. Lucen. 92. num. 23.

12 Merlin. pariter decif. Lucen. 56. num. 2. & ea
præcipue est ratio, quid dato etiam adfuerit d.
Franciscus Petri citatus, cum nihil releuant ad-
uersus Instrumentum deducere, vel proponere
valuisse; Ideò non erat audiendus ad tradit.
per Alex. in l. non solum S. morte col. 15. ff. de non
oper. nuntias. relat. per Vant. vbi sup. num. 108.
& in terminis ita fuit decifum in hac Rot. re-
cent. Lucen. decif. 12. per tot. præcipue d. num.
5. & 7. Rot. decif. 131. sub num. 1. & 8. apud
Gregor. & decif. 572. sub num. 5. & decif. 474.
sub num. 11. vers. nisi nullitas cadat in dubium
par. 2. recent. & fuit optimè firmatum in Roma-
na Pcenuriaria 19. Ianuarij 1646. eodem Eminen-
tiss. Corrado S. & in omnem casum, quæ est decif.
380. num. 23. cum seqq. par. 9. tom. 2. recent.
vbi singulariter loquitur, & fuit dictum in Ro-
mannatenu. seu Fezzarien. Decimarum 5. Martij
1649. coram R. P. D. Melio S. seqq. minus impress.
post Salgad. decif. 95. num. 5. Vbi satis, & sin-
gulariter in terminis huius decisionis.

Minimè etiam secundam nullitatem pro-
positam obflare diximus de non publicatione
processus iuxta disposit. & form. cap. 89. lib. 1.
Stat. Vainerj.

13 Responso patet, prætermisiss alijs, quæ in
medium adduci de Iure possent, nempe quòd
publicatio processus non est de substantia iudi-
cij, & ea omissa non viciatur processus, ut pri-
us fuit decifum in hac Rot. de anno 1632. mot.
Ser. Alexandri Lippi in causa D. Lucretia Cambij
eum D. Francisco Bellabarba, & de anno 1647.
secundorum num. 8. Cafaris Carelli in causa illorum
de Notronis cum illis de Eufrasia; Secundò quia
ipsa non erat necessaria, ex quo in prima in-
stantia non fuerunt examinati Testes, sed for-
jura

lūm actum vigore publici Instrumenti, cū tam Iudici, quā parti fuerit panditum lūa Actoris resultans ex fonte dicti Instrumenti;

14 Ex quo cū agatur de causā sequeſtri comprehenſa in cap. 53. Rot. vigore decreti Excelſentis. Senatus sub die 19. Nouembriſ 1625. non poteſt difficultati, quin ſit executiua, & in executiuis per d. cap. 53. clarē diſponitur,

15 non requiri publicacionem; Et vbi legem ſcriptam habemus, non opus videtur allegare doctrinā, leges, & DD. ut inquit Ambroſin. deſil. Peruſin. 3. num. 21. & nos alibi ſapē.

Ceterę verō nullitates in libello appellatorio enunciatę facili modo tolluntur, videlicet, Prima nullitas Datz tollitur ex calculo in aſis primę inſtantię, vbi de ipſius integritate conſtat. Secunda quōd ipſa non fuerit ſoluta inſrā tempus Statuti in cap. 23. lib. 1. pariter

16 ex lectura actorum tollitur; Tertia, quōd fuerit lata ſententia per D. Iudicem à quo extra terminum inſtantię; Contrarium apparet ex calculo, & reuolutiooc chartarum, quę dicitur oporere modis probandi negatiuam, aduerſus contrarium aſſerentes Dec. conf. 483. num. 6. cum alijs per Adden. ad Greg. XP. deſil. 416. num. 8.

17 Condemnamus tamē partem in expēſis, ex quo debebat acquieſcere primę ſententię contrā ipſam laſe, Zucear. deſil. Rot. noſtr. 504. num. 6. & Lepid. deſil. 146. in fin.

Et ita ſuit decilum &c.

ARGVMENTVM.

Conſenſus in Iuriſdictionem, ſeu illius prorogatio ex quibuſnam arguatur, & an inducatur per ſimplicem fideiuſſionem de Iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, & inſrā quod tempus opponi valeat de Iure Lucenſi iuxta cap. 45. Stat. Vniuerſ. & an illa dicatur prorogata prō recuperanda pręda in odiū contumacię. Dictiones quomodolibet, prō quocunq. genere, cuiuſque perſonę, prō quauis ſumma, quomodo intelligantur. Graſcię appellatione quęnam veniant. Declaratur cap. 17. lib. 3. Statut. fundac. Luca.

SYMMARIVM.

Reuoluto chartarum induit optimū modum probandi negatiuam, num. 1.

Conſenſus praſtatur in Iuriſdictionem per fideiuſſionem datam ſimpliciter, & obſque ulla reſeruatiōne, ſeu proteſtatione de ſtando Iuri cum Creditore, & iudicatum ſoluendo, itā ſis de ea amplius diſceptari non valeat, num. 2.

Proteſtatio in Iudicijs in quolibet aſſū requiritur, alijs ſinē in precedentibus, ſinē in ſubſequentibus aſſibus emanata non nocet, ipſique conſetur renuntiatum, num. 3.

Iuriſdictionis prorogatio Iudicijs alijs incompetentis inducitur per ſimplicem fideiuſſionem de Iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, num. 4.

Per ſatiſfactionem prō recuperanda pręda in odiū contumacię intelligitur prorogata Iuriſdiction, n. 5.

Contumacię facit perdere beneficium, quod quis habet in datione neceſſaria, & coaſta, num. 6.

Contumacię facit perdere omne privilegium, n. 7.

Iudicijs incompetentis exceptio inſrā quos dies debet opponi ex Statuto Luca, & eo elapſo non poteſt dici de nullitate, num. 8.

Statutum ſi praſcribat certum terminum ad dicendum de nullitate, nullitas eundem notoria; ac ex deſil. Iuriſdictionis haud opponi valet, n. 9. Ampliatur num. 10.

Dicitur quomodolibet, complectitur omnia ea, quę alijs ob eorum privilegium in diſpoſitione nō comprahenderentur, num. 11. Ampliatur. n. 12.

Dictiones prō quocunq. genere, cuiuſque perſonę, prō quauis ſumma, nullum penitus cauſam, ſeu cauſam excludunt, num. 13.

Verborum vniuerſaliū viſ ea vera eſt, ut ambigū ſuo omnes caſus comprahendat, nullamque admittat limitationem, & reſtrictionem, num. 14.

Vinum venit ſub nomine Graſcię, & Annonę, n. 15.

Graſcię appellatione proprię veniunt omnia, quę veniunt appellatione Annonę, & Viſualium, ſub quorum denominatione comprahenditur vinum, num. 16.

Cap. 17. lib. 3. Statut. fundac. Luca. comprahendit eundem venditores vini, & dicitur à minuto, num. 17.

Hopites in eorum contractibus ſunt ſubiecti Statuto Curia fundac. Luca, num. 18.

Decisiones ſolū attenduntur in ea, quod principaliter firmant, non quod perſonaliſſime, & materia non exemptata, num. 19.

Decisionum auctoritas non eſt tanta efficacia, ut ſemper ſiſcenda, ſed quatenus ſit rationabilis, num. 20.

Vilius Viſſori in expenſis condemnatur, ex Statuto Luca. cap. 18. Cur. fundac. num. 21.

Deciſio XXVII.

S Ignifer Bartholomęus Papera hoſpes in Comuni de Piegato Rocca, ac Sp. Claudius Sandoninus eius fideiuſſor fuerunt cō-

uenti per Sp. Paulum Lipparellum coram D. Iudice Confultore sub die 18. Augusti 1657. pro summa scutorum 112.10. pro residuo prethyni d. hospiti venditi usque de anno 1655. ac contumacia per prædicos Reos contracta, & per D. Iudicem Confultorem declarata, pariterque executione reali contra eos concessa, sub die 27. d. mensis, & pignore vetito sub die 5. Septembris; idem Rei coaucti in iudicio comparuerunt, & de nullitate omnium actionum dixerunt, & præcipue quia D. Confultor esset in tali causa incompetens, exceptionem incompetentiæ firmiter opposcentes sub die 7. Septembris D. Iudex pronunciauit, Reos præfatos non debere audiri, nisi præstita fideiussione de iudicio sili, & iudicatum soluendo ad formam Statuti, quo termino Statutario elapso, ac iterum contumacia per eos contracta, commissaque citatione multæ sub die 16. eiusdem mensis Septembris, ac sub die 19. eiusdem recessit expensis, ipsa purgata simpliciter, & absque ulla protestatione citæ incompetentiæ prius allegatam præstiterunt fideiussorem ad formam decreti D. Iudicis Confultoris; ac propterea prosequuta causa, & hinc inde factis eorum oppositionibus, & præsertim super incompetentiâ d. Iudicis, d. D. Iudex mandauit ad vltiora procedi, à qua pronuncia interposito recursum ad Rotam per dd. Reos conueniens sub die 27. Septembris, hodieque proposita vanitatem diximus male recursum pro parte dd. Reorum conuentorum, & bene iudicatum, seu interlocutum per D. Iudicem à quo; Moti potissimum quia ex resolutione modorum negatiuam *Ettenk. de negat. numer. 176. Dec. conf. 483. num. 6. Ludouic. decif. 416. nu. 8. in addit. Rot. decif. 611. numer. 2. par. 5. & decif. 455. num. 4. par. 2. recent. compertum fuit, dd. Reos conueniens confessisse in iurisdictionem D. Confultoris per fideiussorem præstitam simpliciter, & absque ulla reservatione, seu protestatione de Rando Iuri cum Creditore, & iudicatum soluendo, ex quo consensu induci prorogationem iurisdictionis, adeo ut de ea amplius disceptari non possit, firmant *Becc. conf. 22. num. 5. Rot. decif. 638. num. 4. tom. 3. recent. & decif. 306. numer. 14. par. 7. Maximè quia d. fideiussio fuit præstita absque ulla præuia protestatione, quod casu de consensu explicito dubitari non potest; Cum in iudiciis in quolibet actu requiratur protestatio, aliis enim protestatio suæ in præcedentibus, suæ in subsequentibus actionibus emanata non nocet; & ipsi censetur renuntiationem ad prædita per Rot. Rom. apud Moberdan. decif. 2. de iudic. & apud Greg. decif. 44. num. 7. & 8. &**

decif. 779. par. 1. diuersor. num. 5. & apud Cæualerium decif. 349. num. 6. latissimè Roldolph. in sua praxi iudicari. par. 1. cap. 8. num. 109.

4 Et licet Nos non latear inter DD. esse controuerfam illam questionem an per simplicem fideiussorem de iudicio sili, & iudicatum soluendo, dicatur inducitur iurisdictionis prorogatio iudicis aliis incompetentis, & pro affirmatiua allegari possint *Socin. sen. conf. 113. sub nu. 4. vers. Respondes etiam vol. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 19. num. 7. latè Borgni. decif. 1. num. 11.*

5 Attamen in casu, de quo agebatur, cum pars Aduersa, ut vidimus supra, fuerit contumax, apud DD. pro certo habetur in odium contumaciæ per satisfactionem pro recuperanda præda, intelligitur protogata iurisdictioni ad tex. express. in l. de die 8. §. plane, ff. qui sententiar. cogant. vbi Bart. in summam. & repetit.

6 dicit, quod contumacia facit perdere beneficium, quod quis habet in datione necessaria, & coacta, & est *Glos. singular. in l. si finita 15. Si item videamus in verb. offeratur lra. M. ff. de damn. infect. & ibi Angel. sub num. 1. ibidem Imol. sub nu. 63. versic. Et sic propter contumaciam idem Angel. in l. cum, qui num. 2. ff. de privileg. Credit. Felin in cap. inter monasterium n. 9. in fin. de sentent. & re iudicat. Marfil. singular. 227. per 100. Afflict. decif. 133. per 100. qui testatur ita fuisse decisum non obitante, quod excipiens haberet privilegium declinatoriæ; Et propterea contumaciam omne privilegium deperdat *Vrsill. ad d. decif. Afflict. 133.**

8 Quod omne esse conforme pariter diximus dispositioni cap. 45. lib. 1. Stat. Paineval. vbi expressè sancitur, quod exceptio iudicis incompetentiæ non possit opponi, nisi infra tres dies viles à die, qua partes comparere debuerunt; quibus elapsis, & non antea, si persona talis sit, qua possit tacite, vel expressè consentire in iudicem, & iurisdictioni talis iudicis possit à partibus prorogari, intelligitur in iudicem concessisse, & eius iurisdictionem prorogasse, ex cuius Statuti antithomia deducitur, quod elapsis tribus diebus à die, qua partes comparere debuissent, non potest amplius opponi d. exceptio, essi coarceperat defectum iurisdictionis, ut per *Alex. conf. 105. num. 7. lib. 5. Rolan. conf. 83. sub nu. 16. lib. 1. Sord. conf. 160. num. 20. vol. 2. Martens. variat. resoli. lib. 2. cap. 51. num. 7. Rot. nostræ apud Merl. decif. 96. numer. 8. & apud Zaccar. decif. 23. num. 18. & decif. 58. num. 6.*

9 & hoc quid quando Statutum præfigit certum terminum ad dicendum de nullitate, nullitas etiam notoria; ac ex defectu iurisdictionis haud opponi valet. *Corn. conf. 109. in fin. lib. 1. Cephal. conf. 138. nu. 20. cum alijs per Rimin.*

Jur. conf. 178. num. 37. lib. 2. *Lancellos. de ascensu. cap.* 17. num. 114. par. 2. latè *Borgnin. decif.* 19. num. 6. par. 3. *Zuccar. decif.* 18. nu. 26.

10 Et hoc dato, quòd nullitas per viam actionis, vel per viam replicationis fuerit opposita, ut in puncto firmant *Aymon. conf.* 179. num. 4. *Roland. conf.* 83. num. 16. *Rot. Roman. apud Achill. de Grass. de confit. decif.* 8. Vnde cum in casu, de quo agebatur prima comparitio caderet sub die 23. Augusti, & oppositio incompetentis fuerit facta sub die 5. Septembris, omnis hæsitatio cessabat præ firmamentis jurisdictionis, ut patet ad sensum.

Vitæ quàm quòd talem defectum Jurisdictionis à D. Iudice Consultore omnino abesse existimauimus fundatum in *cap.* 17. lib. 3. *Stat. fundati in vers. & ancora &c.* ibi. Et ancora comprehendit tuti quelli, che vendessero grascie di qualsivoglia sorte à qualsivoglia somma tanto nella Città, quanto nel distretto, si & in tal modo, che tuti li debitori per eredenza, & debiti di grascia, & per liti, & differenza, & causa di grascia, & li loro pagatori per qualsivoglia somma possino essere conuenuti ananzi li *Mag. Consultore*, ex cuius verborum vniuersalitate, seu continentia clare detegitur, statuentes protulisse d. verba, prægnantia, & geminata, quo evidentiùs eorum voluntas appareret, omnes casus grasciæ

11 importantes comprehendere voluisse; Cum dictio illa: *Quomodolibet*, omnia ea complectatur, quæ aliis ob eorum priuilegium in dispositione non comprehenderentur. *Surd. decif.* 96. num. 10. *Alex. conf.* 155. num. 3. vol. 2. *Ruin. conf.* 68. nu. 10. vol. 4. *Grat. conf.* 163. num. 79. & seqq. lib. 3. *Barb. de dictiomb. di-*

12 *stion.* 330. num. 4. Imò dictio præfata comprehendit omnia etiam in genere cogitata. *Seraphin. decif.* 350. nu. 2. & dictiones Præ quocunque genere, quocunque persona, præ quavis sum-

13 ma in d. cap. positæ nullam penitus causam, & causas excludunt, ut post *Geminian. 1. as. Rebuff. & Imol.* latissimè *Grat. discept. foren. cap.* 516.

14 numer. 26. Cum vis verborum vniuersalium, maximè geminatorum ea vera sit, de ambiguitate suo omnes casus comprehendat, nullamque admittat limitationem, & restrictionem, ut pluribus cumulatim ostendit *Hartman. Pistor. quæst. iur. lib.* 2. quæst. 19. num. 60. cum pluribus, ubi latè ad materiam.

15 Cumquæ in iure expressè reperitur, vinum venire sub nomine grasciæ, seu Annonæ ad text. in *Limbicus C. de erogation. milit. Annon. lib.* 1. c. 1. cum l. *Provincialium eod. tit.* & docet *Castell. conf.* 40. vol. 1. num. 3. *Fulgos. conf.* 155. *Tuse. lit. G. couclus. 50. Decian.* latissimè in suo tract. *Criminali. par.* 2. lib. 7. cap. 22. tit. de *frangantib. Annon. 10. Franc. à Pont. in suo tract. de*

pocesti. Præreg. tit. 2. de abundant. *Cinatus. S.* 3. fol. 72. num. 17. *Laurent. Præfeli. couclus.* 111. in verb. *Annona* num. 21. *Rouit. ad pragmat. Nea-*

16 *polit. in tit. de Annon. pragmat.* 1. num. 1. ubi firmat grasciæ appellatione propriè venire omnia, quæ veniunt appellatione Annonæ, & victualium, sub quorum denominatione, cum vinum comprehendatur, ut supra visum est, & firmat *Nonarius in Collectan. ad prag. Regni prag. de Annona Collect.* 1. num. 2. & 3. nouissimè *Seraphinus Massin. in tract. de Confite. bonorum quæst.* 18. nu. 19. & ad id etiam text. in l. verbo *visum* 43. ff. de verb. signific. quem expendit in terminis *Brun. conf.* 151. sequitur, nullam habere substantiam distinctionem illam, vinum non comprehendit sub nomine grasciæ, quando venditur, de dicitur *All' ingrosio*; Quicquid sit de eo, ut vulgò inquit *A minuo*; Cum in iure non reperitur distinctio ista, & propterea reiiciendam diximus.

17 Addebatur insuper vnica consideratio facta per DD. Informantes, quæ nobis non displicuit, nempe expressè in d. cap. 17. venditionem vini, ut vulgò inquit *A minuo*, contineri, ex quo ibi disponitur, debitores ex causa grasciæ, & eorum fideiussores teneri d. Statuto, & Jurisdictioni D. Consultoris, & tamèn in venditione vini, vel alterius generis grasciæ non exigitur fideiussio, quando venditur, ut

18 dicitur *A minuo*; Vitæ quàm quòd hospitibus in eorum contractibus sunt subiecti d. Statuti Curie fundaci, ut disponitur in cap. 4. lib. 1. *corund. Stat.* & consequenter eorum causæ aditari debent coràm Iudice ad id deputatum.

Nullius momenti existimauimus, decisionem in calculo ferendæ sententiæ nobis allatam, in qua reprobantur *conf. Paul. de Castro & Fulgos. supra allegat.* quorum auctoritates summè veneramus: Fuit enim responsum,

19 quòd decisiones solùm attenduntur in eo, quod principaliter firmant, non quod perfluatoriæ, & materia non examinatur, enunciat, *Rot. apud Seraphin. decif.* 299. num. 13. & *decif.* 17. nu. 9. par. 7. recent. & iur. dictum in *Bononiens. fideicom. de Borgellinis 24. Iunij. 1651.*

20 coràm bo. me. *dictio S. non obstat ille secundo*; Et decisionum auctoritas non est tantæ efficacitæ, ut semper sit sequenda, sed quatenus sit rationabilis, *Castell. de Iudic. dispnt.* 2. quæst. 7. *Idem.* 3. num. 967. tom. 1. *Capys. Latr. decif.* 91. num. 13. & 14. tom. 1. & latè fuit firmatam, per me in voto *Criminali* 9. num. 60. *Impreso post meum tractat. ad leg. vniuers. C. si quis imper. male dixerit*; Vnde cum in d. decisione nihil dicatur de questione nostra, an vinum veniat appellatione grasciæ, sed tantum, an ligna veniant

lius

lius appellatione, & negativè ibi resolvatur; Cum unusquisque abundet in suo sensu, sequitur, quòd ex diversis non fit illatio vulgaris iuribus; Vtrà quàm quòd tunc temporis DD. de Rota pronunciauerunt, Indicem Consultorem esse incompetentem, quia Reus conventus erat Tinctor, & ligna acceperat pro tinctoria exereenda, & consequenter conveniri debebat in Tribunali Curie Mercatorum iuxta Statuta clara illius Curie, & Tribunalis.

31 Condemnavimus insuper victum victori in expensis, ex quo per Stat. in d. cap. 18. Curia fundasi expressè sancitum reperimus.

Et ita fuit decisum utraque parte acerrimè Informante.

ARGUMENTVM,

Fideicommissum successivum an, & quando dicatur inductum inter vocatos, & an valeat induci per dictionem, in perpetuum. Identitas bonorum fidei committentis an probetur per Instrumentum divisionis factæ inter filios de bonis remansis in hæreditate. Renuntiatio non expressa fideicommissi conditionalis, & nondum purificati, aut reciproci, an dicatur facta per Instrumentum divisionis inter fideicommissarios sequentæ. Scientia in renuntiatione fideicommissi ex quibusnam clausulis censetur inducta, & quando reputetur facta divisio, ut quisq. de eius rata liberè disponere possit, super quo declarantur aliquæ decisi. Sac. Rot. Rom. Promissio evulsionis nõ comprehendit eam, quæ prouenit ex natura rei, etiam si sit cum clausula habendi divisionem ratam, gratam, & firmam, & semper, & perpetuò observandam. Filius an, & quando propter omissionem Inventarij priuetur commodo legitimæ; & an, alienationes factæ cedant pro eius legitimæ, & trebellianica in bonis fideicommissis subiectis ipsi competentibus; & quid si prætendantur alienationes ex-

cessiuæ, ad quemnam spectet onus probandi, breuiter, & eleganter discutitur.

S P M M A R I U M,

Fideicommissum successivum inducitur inter vocatos, quoriscunque ex verbis testamenti constet, Testatorem voluisse in tempus longævum, ac perpetuum succedendi ordinem in eius hæreditate statuere. num. 1. Ampliatur. num. 2.

Dictio in perpetuum inducit fideicommissum inter vocatos, num. 3.

Actus præsumitur sequens sine filijs, donec contrarium non doceatur, num. 4.

Identitas plenè probatur per Instrumentum divisionis facta inter filios de bonis remansis in hæreditate patris fideicommittentis, num. 5.

Fideicommissio conditionalis, & nõ dùm purificata non censetur renuntiatio per Instrumentum divisionis, etsi dividens certam scientiam habuerint. num. 6.

Fideicommissio licet condicionali, & reciproco per quas clausulas renuntiatio censetur per fideicommissarios dividentes eiusdem bona, & quando censetur facta divisio, ut quisque liberè disponat de eius rata, vel ut tantum suam recognoscat portionem. num. 7. & 8. super quo explanatur aliqua decisi. Sac. Rom. Roman. num. 12. & 13.

Renuntiatio fideicommissi expressè in Instrumento nõ apposta reddit alium equivoicum, & ad se ipsam trahi nequit, num. 9.

Promissio evulsionis non includit eam, quæ prouenit ex natura rei, licet ad se promissio habendi divisionem, ratam, gratam, & firmam, & semper, & perpetuò observandam. num. 10.

Clausula ad habendum non extensa cum licentia alienandi, sed ceterata non potest importare renuntiationem fideicommissi, num. 11.

Contrabentium mens arguitur à gestis post cõtrahum. num. 14.

Filius potest alienare bona quoniam fideicommissio afflata pro concurrenti quantitate sua legitima, & trebellianica. num. 15.

Tertij possessorum vigore detractionis legitime, & trebellianica valens tueri suam possessionem adversus fideicommissarios auctores, num. 16.

Filius absque alia declaratione præsumitur elegisse bona alienata in causam iurati detractionis. num. 17.

Alienationes per filium factas, si prætendatur, excedere detractiones ipsi debitas, ab allegante est probandum. num. 18.

Filius per alienationes factas præsumitur satisfecisse sibi de suis detractionibus, & contrarium assertoribus incumbit onus probandi, quando procedas. num. 19. & 21.

Filius nisi confecerit inventarium non cadit à commo legitime. num. 20. ubi contrarij rejiciuntur.

Aliena-

Allenatio fideicommissi sustinetur pro legitima filij, & concurrenti illius quantitate, non verò in excessu. num. 22.

Legitima cum trebellianica medietatem hereditatis aborbet. num. 23.

Decisio XXVIII.

EGerunt coram D. Commissario Burgi ad Mazzanum Augustinus, & Gregorius filij q. Leonardi Paperæ contra Sigismundum, & Antonium Bendinellios, vti Tercios possessores quorundam bonorum olim in parrem. obuentorum Sanctino q. Antoni Paperæ, ob cuius obitum sine filijs prætendebant Actores factum esse locum fideicommissio ad eorum fauorem ordinato à d. Antonio Paperæ in ultimo suæ voluntatis elogio condito de anno 1614 in Terra Argentæ Ducatus Ferrariæ manu Egr. Dominici Maræ Notarij publici Argentinensi in actis producto, & in parte sententiam fauorabilem reportauerunt, dùm Rei conuerti condemnati fuerunt ad relinendum Actoribus medietatem bonorum pericorum una cum fructibus à die obitus dicti Sanctini, à qua sententia interposita pro parte dd. Augustini, & Gregorij appellacione ad Rotam eidem adhererunt Rei conuerti, & compilato eorum Nobis processu, propositoque dubio, an sententia D. Commissarij esset infirmanda, nec ne; DD. illam esse cõfirmendam in omnibus suis partibus, & capitibus responderunt.

De fideicommissio Antoni fati visum fuit liquere ex lectura testamenti eiusdem, in quo instituti leguntur heredes Leonardus, Sanctinus, & Ioannes d. fideicommittentis filij, eorumque descendentes masculi in infinitum. Quotiescunque enim ex verbis testamenti constat, Testatorem voluisse in tempus longum disponere, ac perpetuum succedendi ordinem in eius hereditate statuisse, tunc utique successum inter vocatos fideicommissum inducitur. *Commun. in l. cum id §. de fideicommissum sub n. q. de legat. 1. Alex. conf. 53. num. 12. lib. 6. latè. Enser. de substitut. qual. 382. nu. 92. & q. 479. num. 76. Rot. decif. 168. num. 9. par. 3. & decif. 212. num. 1. par. 4. & decif. 366. n. 10. par. 4. tom. 2. & decif. 649. numer. 2. & seqq. part. 4. tom. 3. recent. & firmatur in Melensiana Tennæ 26. Iunij 1645. in princip. coram bo. me. Pentinero quæ est decif. 363. par. 9. tom. 2. recent. confirmata 12. Ianuarij 1646. coram eodem quæ est decif. 378. par. 9. tom. 2. recent. & in Bononiensi fideicommissi de Guidottis 24. Ianuarij 1648. coram bo. me. Arguelles per tot. Vbi ampliatur, hoc procedere etiam quod resba tractata tẽ-*

poris successuum importantia non legantur apposita in ipsa substitutione, dummodò tamen de voluntate Testatoris inducendi successum fideicommissum in alia parte Testamenti appareat; Et de dictione *In perpetuum* quod per eam inducatur fideicommissum successum inter vocatos, dixit Rot. in *Afculana* posth. 8. Aprilis 1639. in princip. coram bo. me. Cocino, & in *Romana fideicommissi de Iustis* 5. Martij 1646. §. 1. loco coram R. P. D. Meleno quæ est decif. 391. num. 1. cum seqq. par. 9. tom. 2. recent. De qua enixa voluntate Testatoris inducendi d. successum, & perpetuum fideicommissum clarius apparet ex subsequentibus verbis d. testamenti, in quibus Testator iussit, quod moriens aliquo ex dd. fratribus, eorum fratribus, eorumque filijs succedere deberet.

Mortem verò Sanctini probant duo Testes pro parte dd. Augustini, & Gregorij examinati, & successus intrat laris præsumptio, quod sine filijs obierit, quousque contrarium non doceatur, ut probat *tex. in l. ex falso §. si que autem*, ibique *Castrerj. num. 2. §. ad Sen. Consil. Trebell. Aldobrand. conf. 80. num. 4. & seqq. lib. 1. Surd. conf. 92. num. 16. Rot. coram Reuerendiss. Virgillen. sine Duræq. decif. 302. nu. 5. & in Auximæ Prædy 15. Maij 1645. coram Reuerendiss. Bunogetto. & in Bononiensi fideicommissi 18. Iunij 1651. §. etenim deficientia coram R. P. D. Celsa.*

De bonis bonorum ab Antonio Testatore possessorum satis apertè conuincitur ex Instrumento diuisionis initæ inter Sanctinum, & alios fratres de anno 1617. quod fuit in actis exhibitum, in quo legitur, quasdam petias terre tanquàm hereditarias, & fideicommissio subiectas ab Antonio Patre, fuisse Sanctino pro sua portione assignatas; Quod Instrumentum diuisionis factæ inter filios Testatoris, qui fideicommissum instituit, tanquàm de bonis hereditarijs, & remansis in hereditate Patris fideicommittentis plenè probat, eademem bona fuisse ipsius Antoni fideicommittentis, Socin. *Sen. conf. 46. in princ. lib. 3. Nau. conf. 235. Barz. decif. Bononiens. 2. nu. 15. latè Peregr. de fideicom. art. 44. n. 5. cū ibi adductis, & firmatur in Inerama Prædy de Tomasofis 31. Ianuarij 1642. §. Instituta verò coram R. P. D. Reiaz, quæ est decif. 65. n. 5. par. 9. tom. 1. recent. & in Bononiensi fideicommissi de Amorinis 18. Maij 1648. §. bona autem in fin. coram R. P. D. Melio; Ac demum quod bona petita sint eadem cum ijs, quæ fuerunt assignata Sanctino in prefata diuisione, probant Testes in hac instantia examinati; Ex quibus videbatur in tuto posita Actorum præfensio pro omnimoda immisso; ne ip. possessionem bonorum,*

Plures tamèn per Reos conuentos opponébantur exceptiones, sed duæ præcipuè DD. viæ fuerunt particulatim discussiõe dignæ.

- Primò itaque excipiebant Rei conuenti, fideicommissum præfatum fuisse sublatum per Instrumentum diuisionis sequutæ de anno 1617. inter præfatos fratres-filios Antonij fideicommissentis, quamvis enim regulatim per Instrumentum diuisionis non censetur renuntiatum fideicommissio conditionalis, & nõdum purificato, etsi diuidentes certam scientiam habuerint l. cum pater S. bareditate il 2. de legat. 2. DD. in l. qui Rome S. duo fratres de verb. obligat. cum alijs plena manu concessis in Romana fideicommissi de Maximis 11. Iannarij 1649. S. diuisione autem coram R. P. D. Cerro, & in Calabria. Hereditas 28. Aprilis 1653. S. nec subsistit coram eodem, & in Romana fideicommissi de Victoris 13. Iannarij 1653. S. binc verò in assignatis coram Reuerendiss. V. Crapio; Ab hac tamèn regula recedendum esse dicebant Informatores pro Reo, quando in Instrumento diuisionis tales appositæ fuerint Clausulæ, quæ necesse talem fideicommissi renuntiationem inducant, quales adesse affirmabant In casu nostro, in quò præter promissionem de cessione, aderant Clausulæ promissionis, scilicet: *De semper habendo ratam, & firmam d. diuisionem, illamq. perpetuè obseruandam, & in aliquo non contrascerre.* Item Clausula *Ad habendum, seruandum, & quicquid etc.* per quas censeri renuntiatum etiam fideicommissum conditionali, & reciproco, dixit Rot. in Bonon. fideicommissi de Pizzanis 15. Iunij 1643. in princip. coram bo. me. Bribio quæ est decis. 206. nu. 1. & seqq. par. 9. tom. 1. recens. confirmata 191. Iannarij 1644. coram eodem quæ est decis. 240. par. 9. tom. 1. recens. & in Romana Successionis de Comitibus 26. Iunij 1647. S. neque conseruant in fin. coram R. P. D. Gbislario impress. post Censal. ad Peregrin. decis. 44. nu. 13. Quod maxime procedere debebant DD. stante alienatione bonorum exinde per Sanctinum facta, & in actis producta.

- 8 Sed DD. benè inspecto d. diuisionis Instrumento, omnibusq. eius partibus, & clausulis perpenis, per illud non fuisse renuntiatum d. fideicommissi existimauerunt, neque enim in præmio ipsius diuisionis expressè fuit, quòd diuidentes volebant vendicare libertatem bonorum, & facultatem de illis liberè disponendi; Sed solummodo ex fuit diuidentium intentio, quòd diuisi quisque suam cognosceret portionem, non ut per illud fideicommissio reciproco inter diuidentes inducto, nec diu. renuntiatum renuntiaretur, ut in puncto considerat Peregrin. cons. 93. num. 6. vers. in proposito.

autem cum duob. seqq. lib. 1. aliquæ adductæ per Cancr. var. resol. tom. 3. cap. 15. num. 277. & in similibus terminis comprobatum fuit in Tuderina Donationis 17. Iunij 1652. S. nec subsistit coram Reuerendiss. D. Cerro; Et quia in roto Instrumenti renuntiationis contextu sic mentio d. fideicommissi; Vnde non potest dici cogitatum de illius renuntiatione, cum ad hoc requiratur expressio specificata, & cogitatio de fideicommissio, nam aliàs actus semper remanet æquiuocus, propterea, ad talem renuntiationem trahi nequit Rot. coram Buratto decis. 89. num. 16. & fuit dictum in Romana fideicommissi de Maximis 11. Iannarij 1649. S. nec contrarium coram R. P. D. Cerro.

- Neque contrarium suadere poterunt Clausulæ illæ ab Informantibus optime ponderatæ; Siquidem promissio euictionis non includit eam, quæ prouenit ex natura rei, & iuxta dispositionem communis authoris Bart. in d. l. qui Roma S. duo fratres nu. 10. de verb. obligat. Peregr. de fideicommissi. art. 52. num. 69. Rot. coram bo. me. Buratto. decis. 89. nu. 8. & firmatur in d. Romana fideicommissi de Maximis S. nec contrarium coram R. P. D. Cerro in qua in f. idq. etiam reijciunt Clausulæ promissionis habendi diuisionem ratam, gratam, & firmam, & semper, & perpetuè obseruandam, quam sequitur Rot. in d. Cathacen. Hereditas 28. Aprilis 1653. S. nec.
- 11 Subsistit coram eod. & Clausula *Ad habendum* quam Informantes pro Reo multum ponderabant, quia non est extensa cum licentia alienandi, sed est ceterata, non potest importare renuntiationem præfata, & oullum operatur effectum, ita tenent allegati per Gabr. ad fideicommissi. concl. 1. nu. 3. & seqq. Fusar. pluribus relatis de subsist. qn. 593. n. 11. unctio n. 17. Rot. coram bo. me. Buratto. decis. 89. n. 5. & 6. quæ sequitur Rot. in d. Cathacen. Hereditas coram R. P. D. Cerro S. nec illa vis.

- 12 Quibus nec quicquam obstant dd. decis. in Bononiens. fideicommissi de Pizzanis coram bo. me. Bribio, & in Romana Successionis de Comitibus coram Gbislario in contrarium adductæ; Quod in casu dec. coram Bribio in præmio fuerat expressa causa ad euitandam communionem, & ut quilibet diuidentium disponere liberè valeret quandocunque de bonis assignandis, sit aperte colligitur ex S. eo magis quia ex quibus verbis intentionem contrarium fideicommissi renuntiandi colligi supra firmavimus ex Peregr. Cancr. & alijs, quæ causa cum nequaquam in casu nostro fuerit expressa, merito non visa fuit applicabilis d. decis. Proinde nec quicquam virgæ existimauerunt DD. decis. in Romana Successionis de Comitibus coram Gbislario. Quia ibi agebatur de transactione inita occasione

sione quorundam bonorum, super quibus diu
versâ fuerat lis inter Transigentes occasione
eiusdem fideicommissi satis dubij, super quo
cum de iudicâ fuisset transactum cum Clausulis
amplissimis, lute merito Rota censuit per eas
fuisse renuntiatum etiâ fideicommissio condi-
tionali; Sed in præsentî casû nulla vquam
legitur facta mentio fideicommissi paterni in-
ter Diuidentes instituti, nec ex verbis diuisio-
nis vilo modo colligi potest, quod contrahen-
tes de illo scientiam habuerint, & tamen si non
oculis corporeis, saltêm intellectualibus men-
tis diuidentium subiici debuisset Testamētum,
& fideicommissum paternum, ad hoc, ut satis-
fieret dispositioni *tex. in l. de his ff. de transact.*
vbi Bart. num. 6. *l. 1. ff. de leg. 1. §. Galetat. de renun.*
cent. 2. cap. 135. sub num. 7. vers. sed opponere
debet usque in fin. Rot. eorâm Burat. decif. 658.
num. 8. & pluribus adductis firmatur in Roma-
na fideicommissi de Cofetiaris 16. Martij 1648. §.
ac proinde non adnerjatur eorâm Eminentiss. D.
Cardinali Corrado.

Sed omnem remouet dubitandi causam.
Instrumentum celebratum de anno 1619. in
quo Sanctinus, ex quo ex paterna hereditate
exegerat scuta 150. volens pro illis cauros red-
dere alios suos fratres, suppofuit paternum fi-
deicommissio quædam bona in d. Instrumento
enunciata cum expressa declaratione, quod in
illis succederent illi, qui vocabantur, & sub-
stinebantur in paterno Testamento; Ex quo
actû nulli dubium, quod per præcedentem
diuisionem noluerint diuidentes à fideicom-
missio paterno discedere; Cum etiâ à gestis
post contractum mens contrahentium argua-
tur *tex. in l. Iulianus §. proinde ff. ad Macedou.*
& in terminis *Rum. conf. 147. num. 15. in fin.*
lib. 2. Mandell. conf. 74. num. 7. & 8. Rot. co-
orâm Burat. decif. 89. num. 13. & 14. & firma-
tur in Romana Pecuniaria 27. Iunij 1653. §. re-
manens prædicta eorâm R. P. D. Melfio.

Secundò excipiebatur, Reos conuentos esse
tutos exceptione detractionum Legitimæ,
& Trebellianicæ, Sanctino competentium;
Siquidem in lre compertum est, bona quo-
uis fideicommissio affecta, posse à filio aliena-
ri pro concurrenti quantitate sue Legitimæ,
& Trebellianicæ, *Fuier. conf. 52. nu. 3. Ciriac.*
controuer. 284. num. 9. Merlun. de legitim. lib. 2.
tit. 2. quæst. 3. num. 4. Rot. eorâm S. me. Gregor.
decif. 266. num. 3. & firmatur in Romana fidei-
commissi de Muis 2. Iunij 1650. §. de alijs eorâm
R. P. D. Melfio in impressis, & cumulatis per me
post Consalium in obser. ad Peregr. de fideicom. dec.
14. nu. 11. & in Romana fideicommissi de Incorporatis
7. Iunij 1652. §. quoniam eorâm R. P. D. Albergato
impressis in meo tract. ad leg. vnam C. si quis Im-

16 *perat, maledixerit §. 19. n. 51. Quarum detra-*
ctionum vigore etiâ Tertij possessores suam
possessionem aduersus fideicommissarios Agen-
tis tueri possunt Oldrad. conf. 107. n. 8. Gabr. conf.
46. num. 45. vers. datur etiâ lib. 1. Sord. conf.
576. num. 40. Peregr. de fideicommissi. arc. 39.
num. 4. Rot. in Casenatu. bonorum 10. Martij
1649. eorâm bo. me. Peutingeyo confirmata.
17 15. Martij 1651. eorâm R. P. D. Albergato. &
quod filius alienans id in causam suarum de-
tractionum absque alia declaratione elegit
præsumitur *DD. in l. Marcellus §. res, qua ff. ad*
Trebell. Aretin. conf. 18. num. 15. Houdel. conf.
58. num. 21. lib. 1. Grammae. decif. 93. num. 5.
Rot. eorâm Andrea decif. 80. num. 2. & in re-
cent. decif. 235. num. 2. par. 4. & fuit la & com-
probatur in Romana fideicommissi de Zuccariz
14. Nouembris 1639. eorâm Reuerendiss. Danno-
retto, & in Narnien. fideicommissi 1654. §. 1.
eorâm eod.

18 Et si prætendatur, alienationes per Sancti-
num factas excedere detractiones ipsi debitas,
hoc est ab allegante probandum, *Peregrin. de*
fideicommissi. arc. 39. num. 13. & seqq. Ciriac.
controuer. 5. num. 27. & seqq. Rot. eorâm Card.
Seraphino decif. 609. num. 7. & par. 2. diuersi.
decif. 210. & fuit dictum in Romana fideicommissi
de Candidis 10. Martij 1649. eorâm R. P. D. Ve-
rosio & in Perusina Bonorum 30. Maij 1650.
eorâm R. P. D. Cerro & in alia Perusina fideicom-
missi de Rodulphis 14. Iunij 1652. eorâm eod. &
in d. Narnien. fideicommissi 1654. §. non obstat
eorâm Reuerendiss. Dannoretto.

19 Nec refragatur, quod Sanctinus nullum
confecerit inuentarium de hereditate paterna,
ac alias fecerit alienationes anteriores ista,
quam fecit inter Reos conuentos, ex quibus
præsumitur sibi satisfecisse de suis detractioni-
bus, ita quod contrarium alleganti incumbat
onus probandi, *ex tradit. per Peregrin. d. arc.*
39. num. 14. Gratian. discept. forens. 570. d. nu.
20. Rot. decif. 47. num. 11. & 185. num. 5. par.
5. & decif. 167. num. 8. par. 7. recent.

20 Siquidem fuit responsum, quod non ob id,
quod filius non confecerit inuentarium cadit
à commodo legitimæ *Gabr. conf. 121. num. 51.*
lib. 1. Rum. conf. 57. num. 3. lib. 2. Socen. l. un.
conf. 7. num. 18. & seqq. vol. 4. Oldrad. conf.
242. num. 9. Fab. de Ann. conf. 25. num. 17. &
seqq. & hanc opinionem, reiectâ sententia
Imol. & aliorum semper sequuta fuit Rot. vt in
decif. 192. num. 2. eorâm Card. Canaleiro decif.
80. num. 3. & decif. 105. num. 10. eorâm Mar-
tino Andrea & decif. 432. num. 3. par. 4. recent.
& decif. 399. num. 25. par. 5. & firmatur in
Perusina fideicommissi 5. Martij 1646. §. nec ex
21 omissione eorâm R. P. D. Celso, & alibi affixis

& praeſumptio, quòd filius ex alienationibus factis remanſerit ſatisfactus de ſuis detractionibus, niſi contrarium ipſe probauerit, procedit, quando filius, vel eius hæres agit pro conſecutione legitimæ, vel eius ſupplemento contra fideicommiſſarios; hoc namq. caſu opus eſt filio quantitatem legitimæ liquidare, & plenè probare, ſe ex alienationibus factis non remanere integrè ſatisfactus; Secus verò eſt, quando fideicommiſſarius agit contra Tertium poſſeſſorem, ad effectum vendicandi ab eo bona fideicommiſſo ſubiecta, quia hoc caſu ſi Tertius poſſeſſor excipiat, ſe velle retinere bona pro detractionibus filio competentibus, & per fideicommiſſarium replicetur, alias per prius à filio fuiſſe factas alienationes, ex quibus integrè remanſerit ſatisfactus de ſuis detractionibus, tenetur fideicommiſſarius plenè probare, alienationes per filium factas eius detractiones æquare, ut bene opinionem conciliando tradit Roſ. in Romana fideicommiſſi de Caudis 10. Martij 1649. §. hæc enim obiectio coram R. P. D. Verſupio in impreſſis & cumuſatis per me poſt Cenſal. ad Peregrin. deciſ. 6. num. 6. & 7.

Quid tamèn ex Inſtrumento donationis per Sanctinum factæ ad fauorem Reorum conuictorum, ac ex Inſtrumento diuiſionis hæreditatis pateruz ſimul iunctis apparebat, Sanctinum maximam partem bonorum ſibi obuentorum alienaſſe titulo præſate donationis, & ſic retentionis ratione legitimæ, & Trebellianicæ poſſe eſſe exceſſiuam; D.D. mediam viam eligenſes, immiſſionem Actoribus pro medietate bonorum petitorum eſſe concedendam, exiſtimarunt, reſiſtis alijs bonis Reis conuenientibus, ſi pro detractionibus ipſius Sanctini; Quid alienatio fideicommiſſi ſuſtinetur quidèm pro legitima filij, & pro concurrenti illius quantitate, non autèm in exceſſu, ut in puncto fuit dictum in Romana fideicommiſſi de Caudis 17. Iunij 1652. coram R. P. D. Roſas §. nec huiusmodi immiſſiones. & Legitima cum Trebellianica iuncta medietatem hæreditatis abſorbet, ut poſt alios firmat Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 9. par. 1. num. 7. hoc modo utriq. parti eſſe conſultum exiſtimatur DD.

Et ita fuit deciſum utraq. parte Informate &c.

ARGUMENTVM.

Falſitas àn, & quando commiſſa dicatur, & quæ requirantur ad eam inducendam, ad hoc, ut poena infligi valeat. Dolus in falſitate committenda quomodo conſideretur. Credulitas an,

& qualis ſatis ſit ad poenam falſi effugiendam. Teſtis petiurus quis dicatur, àn faciat indicium, & àn eius dictum, purgetur per torturam. Fiſcus examinando Teſtes, ut ſint omni exceptione maiores, quid agere debeat in formando Inquiſitione particulari contra aliquem. Publica vox, & fama quamnam probationem faciat in Iudicio Criminali, & ad eam ſufficienter probandam Teſtes quid deponere debeant. Status, Luce qua poena mulctet dantes falſam accuſationem, vel denunciationem doſe, aut ſcienter, ac etiàm Officiales ſuper damnis datis, & de alijs ad materiam facientibus.

S Y M M A R I U M.

- Falſitatis nomen non meretur ſola veritatis immutatio, niſi illa doſe fiat. num. 1.
 Falſitas ibi proceſſus, ubi reperitur dolus verus, & neceſſarius, non autèm præſumptus. num. 2.
 de Falſo quis non puniatur ex dolo præſumpto, præterquam in caſibus à Iure expreſſis. num. 3.
 Falſitas emittitur per excluſionem veri doli. num. 4.
 à Falſi poena excuſat qualibet cauſa etiàm iniuſta, præſertim perſonam idiotam, & ſimplicem n. 5.
 Falſarius non dicitur, nec poena falſi eſt puniendus, qui inſta credulitate inductus falſum deponit, putans ſe dicere verum. num. 6.
 Opinio vehemens excuſat opinãem, licet falſum optineatur. num. 7. Scire dicimus, quod vehementer opinamur. num. 8.
 Falſitatis poena ut emittetur in penalibus, atque odiſis, modo veritatẽ, modo opinionem inſpicimus. n. 9.
 Teſti de falſo proprio deponenti, qui plenè probas, magis credi debes à quolibet diligenti, & ſagace patre familias, quàm duobus Teſtibus de auditu contrarium affirmantibus. num. 10. & 11.
 Poena ut detur excluſio, ſuper alicuius credulitate, debes credi Iuramento credentis. num. 12.
 Poena ordinaria ad hoc, ut emittetur, creditur illi, qui delictum commiſſit, dicens ſe poſſe non delinquere. num. 13.
 Mulieres ut plurimum non ſolum ſunt fallaces, & doſæ, verùm etiàm mendaces. num. 14.
 Falſus potius creditur eſſe cauſale, quàm conſule, & data opera. num. 15.
 Falſi poena non preſcribitur ratione lata culpa, licet ex ea falſum fuerit dictum. num. 16.

à Fal-

à Falso, & eius pena excusatur qualibet credulitas etiam fatua, & temeraria. num. 17.

à Tena cum excusatur colorata credulitas, multo magis excusabitur ista, & rationalis. num. 18.

Periurum efficitur unum medio iuramento negando, & postea idem affirmando; Unde in quocunque Iudicio sine Civili, sine Criminali nullum parit indicium. num. 19.

in Feste periurum tollit omnem fidem. num. 20.

Testis periuri dictum non est sufficiens ad formandam Inquisitionem. num. 21.

Tortura non sanat periurum. num. 22.

Testis periuri non creditur. num. 23.

ob Periurum qui fuit infidelis Deo, erit ut fidelis hominibus? num. 24.

Testis periurus nullum facit indicium contra presentem laborantem. num. 25. Etiam si in tortura deponeret. num. 26.

Testis dictum in proprium causam, tendens ad se exonerandum, & alium inculpandum non recipitur. num. 27.

Testis dictum patientis plures exceptiones ut dictum fuerit probationem aliquam, sed neque indicium, etiam si versetur in Crimine Lasa maiestatis. num. 28.

Testes debent esse omni exceptione maiores, ubi requiruntur concludentissima probationes. num. 29.

Testium qualitas, ut sint omni exceptione maiores, debet per Fiscum articuli, & probari, quando agitur de formanda Inquisitione particulari contra aliquem, & sic de gravi illius praesumptione. num. 30.

Testes quando à lege requiruntur omni exceptione maiores, debet qualitas articulari, & probari. num. 31.

Probationes magis concludentes, magisque exactas, quàm in alijs Criminibus requiruntur, quoties Crimen irrogat infamiam. num. 32. Ampliatur, quod debeant esse per necesse concludentes, non verò per possibile. num. 33.

Publica vox, & sumu plene probata, neque semiplenam probationem facit in Iudicio Criminali. num. 34.

Fama nullum est deterius testimonium, ex quo illa ut plurimum est fallax, mendax, & perniciosus. num. 35.

Fama cum sit tam falli, pruniqué tenax, quàm nuncia veri, id genus probationis non partim, sed indifferenter debet admitti. num. 36.

Fama ut plurimum solet transmitti à illis, qui nocere cupiunt. num. 37. Vbi ponitur dicta à Quintiliano.

Fama ut sufficienter probetur, testes debent nominare personas, à quibus illud, de quo publicum vocem, & famam extare aiunt, dicere audierint, ut Index cognoscere valeat, an illis personis tantum bonestis fides sit adhibenda. num. 38.

Iudici offerenti, famam ortam fuisse à viris fide dignis, creditur. num. 39.

Testis nominare tenetur auctores sumæ, etiam si de illis non fuerit interrogatus. num. 40.

Testis per Fiscum examinatus nullam nominans personam, à qua orta dicatur publica vox, & sumu, illam non probat. num. 41.

Fama non probatur, nisi per testes fuerint expressa causa, & indicia, ex quibus orta fuerit. num. 42.

Fama ut probetur, qua requisita sint necessaria, testibus remissis. num. 43.

Testis non exprimens personas à quibus dicti audierit, sed impersonaliter loquens, non probat. num. 44.

Fama debet habere ortum ab honestis personis, quod sciri non potest, nisi manifestetur persona. num. 45.

Testis de iudicio improprie dicitur testis. num. 46. qui non probat, nec facit praesumptionem. num. 47. & 48.

Testis simplex de auditu auditus non probat, non indicat, nec nomen testis meretur. num. 49.

Testis in redditione rationis sui dicti se fundans in sua imaginatione, & Iudicio nullam probationis gradum constituit. num. 50.

Testium indicare, sed imaginari non est, sed Iudicis, praeceptum in Criminalibus. num. 51. & 52.

Testis se fundans non in his, qua sensu corporis percipiuntur, sed in Iudicio intellectu, non probat. num. 53.

Testis non certitudinaliter, sed titubanter, & dubitativè deponens, non probat. num. 54.

Condemnatio fieri nequit ex probatione, resultante ex publica voce, & fama, cum versetur in materia obiectiva, nec ad hoc sufficit depositio testium de fama affirmantium. num. 55.

Falsitas sine causa non admittitur, qua solet esse spes lucri, & commodi non levis. num. 56. & non committitur sine lucro. num. 57.

Falsitas commissa absque commodi, & utilitate committentis non dicitur dolosa. num. 58.

Falsam praesentitur potius commissum per errorem, quàm dolose cessante lucro, vel illius spe. num. 59. Maxime in suspecta qualitate personarum. num. 60. Ibidemq. necitantur.

ad Falsitatem excludendam magis praesentitur error, vel ignorantia, quàm malitia. num. 61.

Falsa accusatio, vel denuntiatio ab aliquo data dolose, vel stemer, qui pena mulctatur ex cap. 17. lib. 4. Stat. Vniuers. Luc. num. 62.

Pena Statuti facit cessare omnem aliam penam à Iure Communi positam. num. 63. Reprobatur Bart. contrarium sentiens. num. 64.

Rubrica generaliter loquens, generaliter debet intelligi. num. 65.

Falsa denuntiatione data ab Officialibus super damnis datis, quomodo puniatur per Stat. Luc. num. 66.

Exceptio vnius casus, omnes alios includit. num. 67. Ampliatur. num. 68.

à Falso, & eius pena ordinaria, non tamen ubi extraordinaria excusatur credulitas etiam fatua, & temeraria. num. 69.

Decisio XXIX.

Falsitatis Crimen, & poenam cessare, quotiescunquevnum ex tribus ad falsitatem, incendendam necessariis requisitis deficit, nempe mutatio veritatis, dolosa, & nociva, in iure satis vulgatum est; Cum sola veritatis immutatio falsitatis nomen non mereatur, nisi illa dolose fiat, ut probat *tex. in l. nec exemplum Cod. ad l. Corn. de fals.* Ibi: Cum non nisi dolo malo falsum committentes crimini subiungitur, & hoc expresse dicit ibi *Glos. in verb. precum*, & facit *tex. in l. qui testamentum in verb. dolo malo ff. eod.* & notant communiter DD. in cap. cum Ioannes de fid. Instrum. *Glos. in cap. ad falsariotum in verb. examinatur ext. de fals. Batt.* communiter receptus in vulg. *conf. 199. incipit. Tuderinus lib. 1. latissime Farinacc. de falsit. qu. 150. num. 273. cum ibidem infinitis congestis: Eman. Suarez. recept. sentent. verb. falsi crimen num. 19. Honded. conf. 105. num. 184. lib. 1. & conf. 109. numer. 16. Citez. discept. Crimin. 24. num. 42. par. 1. Vermigliol. conf. 237. num. 3. & conf. 409. num. 6. Casador. decis. 10. num. 4. de praben. Rot. decis. 111. num. 1. par. 2. recent. & talis dolus ad falsitatem inducendam necessarius non sat est, quod sit praesumptus, sed debet esse verus, & necessarius *Bald. in d. l. nec exemplum Cod. ad l. Cornet. de fals. Farinacc. d. qu. 150. numer. 283. Baiard. ad Clar. in S. falsum num. 255. & num. 297. Honded. d. conf. 109. nu. 17. Bursatt. conf. 311. num. 69. lib. 3. Menoe. conf. 221. nu. 15. lib. 3. Vbi, quod regulare est, ut quis de falso non puniatur ex dolo praesumpto, praeter quam in casibus à iure expressis, Vermigliol. conf. 240. num. 6. Ideoque ad falsitatis citationem sufficit exclusio veri doli *Patif. conf. 169. num. 58. lib. 4. Honded. d. conf. 109. numer. 17. & Vermigliol. d. conf. 250. num. 6. Ita ut quilibet causa etiam iniusta excuset à poena falsi, praesertim personam idiotam, & simplicem, Vermigliol. conf. 240. num. 9.***

In praesenti itaq. causa DD. censuerunt, non constare de vero dolo Io. Thomae Blanci Syndici S. Ianuarij, cuius ratione puniri deberet poena ordinaria à Stat. *P. univers.* huius Excellentiss. Reip. imposita sub Rubr. 17. lib. 4. de poena facient. fals. accusat. vel denunciation.

Fuit enim per DD. animaduersum, quod Syndicus iste ex iusta causa, & ex rationabili credulitate inductus denunciavit D. Commissario Villæ, Oâuini Mæi casu fortuito, cadendo videlicet è quadam ripa, duas in facie cicatrices, seu vulnera sibi ipsi fecisse, sicuti d.

Oâuini medio suo Iuramento coram eodè D. Commissario Villæ deposuit, & testificatus fuit, licet vera aliter res se haberet, & Oâuius Lapidis proiectione vulneratus fuisset à Sebastiano Laurentij Bacciani; Quicunque autem iusta credulitate inductus falsum deponit, putans, se dicere verum, non dicitur propter hoc falsarius, nec poena falsi ponendus venit *Bols. tit. de falsit. num. 137. Marsil. in l. 1. S. praetered num. 13. vers. & idè dico ff. ad l. Cornet. de Sycar. & in l. poena legis num. 3. ff. ad l. Corn. de fals. & in Rubr. Cod. de probas. nu. 174. Farinacc. de testib. qu. 67. num. 86. & 88. & conf. 18. num. 10. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 45. num. 78. & conf. 35. num. 40. Vermigliol. conf. 250. num. 17. Scraphin. de priuid. Iur. priu. 11. n. 4. Vehemens enim opinio excusat opinantem, licet falsum opinetur *Glos. in l. si quis extraneus S. si quis partem in verb. pmo posse ff. de acquir. batedit. & scire dicimur, quod vehementer opinamur Glos. in l. 2. S. idem l. beo in verb. sciat ff. de aqu. plu. arcen. & in poenalibus, atque odiosis modò veritatem, modò opinionem inspicimus, prout Reo favorabilius est ad evitandam poenam *I. inter omnes S. restit ff. de furt. Aym. conf. 2. numer. 8. Becc. conf. 60. num. 15.***

Quod autem iusta, & rationabilis fuerit credulitas, ex qua Syndicus inductus fuit ad denunciandum, hæc vulnera fuisse sortita, & casualia, non esse ambigendum DD. iudicant; Quilibet enim etiam diligens, & sagax pater familias magis credere debuisset testi de factoproprio deponenti, qui plenè probat *l. quarto S. fin. ff. de edilit. edict. Paul. de Castr. in l. secus Cod. de Testam. & in l. quicunque in fin. Cod. de Ieru. fugitiu. Bald. in l. si quis Decurio in 4. apostill. Cod. de fals. Afflic. decis. 369. num. 7. Farinacc. conf. 60. num. 27. quàm duobus testibus de auditu, quales erant Lucretia, & Francisca contrarium assermant *Farinacc. de testib. qu. 69. nu. 80. Vermigliol. conf. 86. nu. 5. & regulariter super alicuius credulitate debet credi Iuramento credentis ad exclusionem poenæ secundum Angel. in l. plagij num. 1. ad med. vers. sed qualiter probabitur Cod. ad l. Flan. de plagiar. Berrazzol. conf. 11. num. 21. & admittit Farinacc. conf. 18. num. 10. vers. vnde licet, & conf. 155. num. 9. Vbi quod creditur alicui, qui delictum commisit, dicenti, se putasse non delinquere ad evitandam poenam ordinariam.**

Nequè obstat id, quod præ parte Fisci opponeretur, dum dicebatur, Syndicum hunc in dolo versari, quia cum die Dominica pergeret ad dandam denunciationem de huiusmodi vulneribus, fuit certioratus à prædictis Lucretia,

tia, & Francisca, vulnera Octavio fuisse illata per Sebastianum supradictum, cum ex hac certioratione saltē debuisset Syndicus, antequā accederet ad dandam denunciam, necessarias sumere informationes prō scienda facti veritate, ut debitus iustitiz pateret locus.

Siquidem fuit responsum, quod notitia delicti, quam à prefatis mulieribus habuit Syndicus, non fuit perfecta, & omnimoda fide digna, ita ut necessariō credere deberet, rem ita se habere, prout illæ assererant, quid non de visu, sed de auditu testificabantur, & si benè perpendantur depositiones harum mulierum, dilucidè apparebit, Syndicum hunc prudentissimè, & ut officij sui munus postulabat se gessisse; Ipsæ enim inquirunt, quod auditu per Syndicum, quod vulnera, quæ Octavio habebat, fuissent eidem inflicta per Sebastianum.

- 14 Laurentij, sciens ipse, quod mulieres ut plurimum non solum sunt fallaces, & dolosæ, verum etiam mendaces, ut scribit *Aleci. in l. qui testamento s. mulier n. c. cum saqq. ff. de testam. Grammat. conf. 42.* à quibus non dissentit *Arist. lib. 9. de animal. cap. 1.* Syndicus habita huiusmodi informatione à prefatis mulieribus ita, & recto itinere pervenit ad domum d. Octavij, ad effectum se certiorandi de veritate, & causa vulnerum, habitaque contraria relatione à vulnerato, quod illa videlicet erant fornicata, & casualiter, non autem dolosè, & appensatè facta, ut mulieres assererant, vna cum vulnerato se contulit ad Dominum Commissarium, & denunciam ambo dederunt de vulnerum casualitate, ex hac facti serie quis nō inficiabitur, Syndicum hunc non benè versatum circa eius officium; Et iuxta juris peritiæ dogmata magis credere debuisset Octavio attestanti, vulnera esse casualia, & fortuita, quam duabus mulieribus affirmantibus confecto, & data opera facta fuisse, cum illud potius, quam hoc sit credendum, ut singularitè dixit *Bald. in cap. cum nostra. & ibi Felim. in 3. col. de testib. quos refert, & sequitur Pater Frangos. de regimin. Reip. Christian. par. 1. lib. 5. disp. 13. §. 1. num. 1. vers. Quin etiam.*

- 15 Et ad omne prius solum posset considerari in hoc officiali quidam lata culpa, ex eo quod non debuisset tam de facili credere, quod Octavio attestanti de facto proprio, nec mulieribus contrariarum asserentibus, sed magis exactas fumendo informationes facti veritatem investigare; & magis certam se reddere priusquam pergeret ad dandam denunciam.
- 16 nem, cujus tamen late corpore ratione, etiam quod adfuisset, non propterea plectendus erat Syndicus iste pena falsi, licet ex ea fastidire dixerit *Iste. in l. adsonibus num. 27. §. 2. ff. de in*

lit. Turan. vbi de communi Clarz. disp. 24.

- 17 num. 49. par. 2. Quilibet enim credulitas, etiam facta, & temeraria excusatur à falso, & eius poena, ut per *Angel. in l. plagij la secunda post Durig. ibi Cod. ad l. Plau. de Plag. Sylvan. conf. 53. num. 2. lib. 2. Marfil. conf. 7. numer. 25. & seqq. Clar. in prax. §. fin. qu. 60. versic. Et generaliter, Farinacc. conf. 18. num. 10. & confil. 60.*
- 18 num. 134. Quanto igitur magis excusabit iusta, & rationabilis, si sola colorata excusatur à poena, *Farinacc. conf. 65. num. 59.*

Non meretur autē allegari depositio Octavij, de qua in processu fol. 19. & seqq. ad convincendum dolum Syndici, dum ad instantiam Fisci examinatus inquit, Syndicum, antequam accederet ad dandam denunciam, fuisse ad ipso certioratum, quod Sebastianus Laurentij sibi vulnera inflixerat, & dum ait, quod Syndicus, hoc auditu illi suavit, ut fineret denunciam hanc ut de casu fortuito, quodque vna secum pergeret ad D. Commissarium ad hoc testificandum.

- 19 Siquidem cum Octavio medio suo Iuramento eorū D. Commissario prius depositisset, dicta vulnera fuisse fortuita, affirmando postea contrarium in suo examine, ex hoc fuit effectus periturus; Ideoq. in quocunque iudicio fuit Cituli, fuit Criminali nōlōm patet indicium *Glesin. cap. per duas in verb. aduber extra de simon. cap. si quis conatus. et cap. parvuli 22. qu. 5. Clar. in prax. Crimin. §. periturus videri. Repellitur etiam periturus, Olsch. dec. Pedem. 72.*
- 20 num. 7. *Gram. vot. 6. num. 16.* Quoniam perituriū tollit omnem fidem in teste *Ross. in sit. 21 de indic. & considerat. ante tor. num. 158.* Itaque quod eius dictum non sit sufficiens neque ad formandam inquisitionem *Rohm. conf. 16. v. 2. Cephal. conf. 233. num. 4. vol. 2. Gram. vot. 340. num. 10. & seqq. Dec. conf. 1169. num. 8. Natta. conf. 298. num. 7. in fin. Bertazz. conf. 24. n. 2. lib. 2. cum alijs per Farinacc. de testib. quest. 56.*
- 22 num. 188. & conf. 130. n. 21. Vbi quod hoc procedit etiam quod periturus fuerit tortus p. Cum tortura nō sanat perituriū *Honded. conf. 100. num. 38. vol. 1. vbi alijs relatis testatur de Communi Gram. vot. 34. post num. 10. Fab. de Ann. cons. 9. numer. 24. vbi alios cumulat, & conf. 101. num. 65. lib. 2.* Et cum ex prima depositione per eum facta eorū D. Commissario fuisse quæsitum Ius Syndico, ad effectum probandi, euenit talitatem vulnerum, non potuit contraria depositio eiusdem postea facta in suo examine amplius Syndico præiudicare, ut in puncto tradit *Vermigliol. conf. 237. n. 18.*
- 23 Quod igitur præto testis hic periturus falsitatis redarguet hunc officialem, & qui infidelis fuit D. propter perituriū, fidei nō erit hō mini-

- minibus? *Bald. in cap. cum Io. de fid. Instr. Cret. 35 seu. conf. 55. col. 3.* Cum etiam ex eo, quod dicitur fuisse subornatum d. Syndico ad celandam veritatem causae vulgoe, nullum faciat indicium contra praeposum subornatorem. *cap. sicut extr. de testib. Ruin. conf. 146. num. 5.*
- 26 *vol. 5. Aucear. conf. 24.* Quod procedit etiam in tortura deponeret *Dec. confil. 189. numer. 8. Ruin. conf. 147. vol. 5. Boss. tit. de Injur. nu. 42. Clar. in prax. Crimin. §. falsum num. 4.*
- 27 Præter autem has maculas, & delicias, quantum quilibet est sufficiens ad infringendam fidem huius testis, illam etiam patitur, quod deponit in propria causa, quia quantum in se est, agit de se exonerando, & inculpando Syndico, dum de eo loquens inquit. *Mi cominçò d. persuadere, che mi conentassi ancor Io d. dire, che mi ero fatto male da per me, e che ero caduto già da un greppo, & come hò detto altre volte, essendo Io fuori di me, e sballordito, accomfenti, & paulò infra. Penni da K. S. alla Corie d. dirlo, che ero fuori di me, e con la febre sballordito; ideoque illius dictum de lute non recipitur l. nullus & ibi *Alberic. ff. de testib. Barz. in l. de ferre ff. de Iur. hie. Gramm. conf. 35. Farinacc. conf. 60. num. 32. Permigiol. conf. 286. num. 6.**
- 28 Cum itaque Octavius iste plures patitur exceptiones, & omnes quidem relevantissimas, illius dictum nè diu facit probationem aliquam, sed neque facit iudicium, etiam, quod versaremur in Crimine Lae Maiestatis: *Aym. conf. 923. nu. 33. lib. 5. Remin. lun. conf. 113. num. 31. lib. 2. Farinacc. conf. 12. nu. 23.*
- 29 Et tamen in hoc Crimine, sicuti requiruntur concluentissimæ probationes, ut infra dicitur, ita etiam testes debent esse omni exceptione maiores, *Foller. conf. 80. num. 1. inter. conf. Crimin. divers. Clarz. disc. 27. num. 5. par. 1. Farinacc. de indic. & sort. qu. 47. num. 110.*
- 30 *et seqq.* Vbi quod ista qualitas, quod testes sint omni exceptione maiores, debeat per Fiscum articulari, & probati, quando agitur de formanda Inquisitione particulari contra aliquem, & sic de gravi illius praedictio secundum opinionem *Boss. tit. de Inquis. num. 38. & seqq. quem sequitur Farinacc. ubi supra & conf. 24. num. 8. & conf. 80. num. 29. in fin. Cephal. conf. 65. num. 53. lib. 1. & conf. 225. num. 53.*
- 31 *lib. 2.* Regulariter enim quando à lege requiruntur testes omni exceptione maiores, debet qualitas articulati, & probari *Farinacc. attestans de Comuni de testib. quæst. 42. nu. 14. plenè per Blondel. conf. 77. nu. 26. & seqq. & conf. 33. num. 10. lib. 2. Permigiol. conf. 144. num. 11.*
- 32 Et quidem si vera est iuris conclusio, & passim à DD. recepta, quod in hoc Crimine tantumquam irrogante infamiam, & propter illius gravitatem requiruntur probationes magis concluentes, magisque exactæ, quam in alijs Criminibus secundum *Gios. ab omnibus approbatam in l. iuris gentium §. quod serè ff. de pact. Gramm. conf. 19. num. 3. & conf. 30. num. 3. Boss. de Offic. corrupt. num. 14. Grat. conf. 60. nu. 13. lib. 2. Sylvan. conf. 7. nu. 19. & seqq. Permigiol. conf. 198. num. 1. & conf. 256. num. 1. Ros. post 2. vol. conf. Farinacc. decif. 121. nu. 2.*
- 33 Ita ut debeant per necesse esse concluentes, non autem per possibile l. neque Natales *C. de probat. Bald. in l. Imperator col. 3. ff. de stat. homin. Dec. conf. 175. & conf. 102. num. 37. inter. conf. Crimin. divers. Castrenf. conf. 371. vol. 1. Boss. de falsitat. num. 49. & 50. & 134.* Tales utique nullatenus dici possunt illi, in quibus Fiscus suam intentionem fundat contra istum Sydicum; Ex omnibus enim rebus ad illius instantiam examinatis, excepto Octavio, cuius testimonium ex supra deductis non meretur allegari, tres tantummodo deponunt de publica voce, & fama vigente in Comuni S. Ianuarij, & Petrognani de conventionione inita inter d. Syndicum, & fratrem Sebastiani, qui Octavium vulneraverat de danda denuncia.
- 34 ut de eam fortuito; Quæ publica vox, & fama, esto, quod plenè fuisset probata, prout probatum non fuisse inferius demonstrabitur; Nihilominus nè dum oriretur plena probatio conventionionis prædictæ, sed neque semiplena in Iudicio Criminali secundum opinionem, de qua per *Blanc. in tract. de Iudic. nu. 313. Quen. in reg. 390. incipit fama in Criminalibus Clar. in S. fin. qu. 21. vers. fama sola Vbi quod ita praticatur Farinacc. de indic. & tortur. qu. 47. nu. 59.* Vbi alius congerit, & conf. 127. nu. 28. Ros. decif. 163. num. 2. par. 1. divers. Nullum enim est ceterius testimonium, quam fama, cum illa de plurimum sit fallax, mendax, & perniciosa.
- 35 Ros. decif. 167. num. 24. par. 1. recent. Vbi quod cum fama sit tam facti, praviusque tenax, quam nuncia veri, ad genus probationis non parum, sed indifferenter debet admiri, *Sperell. decif. 173. nu. 38.* Quia id plurimum solet transmitti ab illis, qui nocere cupiunt. *Bald. conf. 87. lib. 3. & conf. 447. num. 10. lib. 5. Masil. in l. de minore §. plurimum num. 63. ad med. ff. de quæstion. Farinacc. conf. 80. num. 30. Permigiol. conf. 207. num. 12.* Unde rectè scripsit *Quentilianus lib. 5. cap. 3. tract. Instit. Fama non esse firmam sine vilo certo autore dicitur persum, cui malignitas, initium, credulitas, incrementum dedit, quod etiam innocentissimo potest accidere fraude Inimicorum falsi vultus gentium.*
- 36 Et hinc non immerito voluit DD. quod ad hoc,

hoc, ut fama sufficienter probetur, testes debent nominare personas, à quibus illud, de quo publicam vocem, & famam extare aiunt, dicere audierint, & hoc ut Iudex cognoscere possit; an illis personis tanquam honestis, fides sit addibenda, ut egregie scripsit *Barr. in d. l. de minore S. plurimum* num. 23. *vers. quare si testis ff. de quaest. Alex. conf. 70. sub num. 7. vers. tertius testis vol. 1. Gramm. conf. 42. nu. 8. & vol. 34. num. 14. vers. circa tertium*, cum alijs per *Puchan. de probat. lib. 1. cap. 49. num. 28. Perminghol. conf. 15. nam. 54. & conf. 307. num. 11. & infinitos cumulat Farinacc. d. quest. 47. num. 229. & conf. 24. numer. 6. & conf. 78. num. 36. infra. & conf. 127. num. 29. & conf. 182. 39. num. 9. Idcirco tantum creditur Iudici asserentiam factam ortu fuisse à viris fide dignis per *rex. in sup. quoniam de probat. Fulgosi. conf. 173. cum alijs*, quos refert, & sequitur *Roland. conf. 3. nu. 29. & 20. lib. 3. Pat. Fragos. de Reginin. Resp. Christian. par. 1. lib. 5. dispus. 12. S. 1. num. 191.**

40 Quod adeo verum est, ut testis auctores famam nominare teneatur, etiam si de illis non fuerit interrogatus *Clar. in prax. Crimin. S. fin. quest. 6. vers. sed quid sit Farinacc. Infinitos cumulans d. q. 57. num. 230. & d. conf. 24. num. 6. Pat. Fragos. d. disp. 12. S. 1. num. 198. vers. quid si non interrogatur*. Ideoque cum testes per Iudicem examinati nullam nominent personam, à qua hæc publica vox, & fama orta dicitur, illam non probant ex Iuribus supra citatis.

42 Secundò deficient testes super hac publica voce, & fama deponentes, quia non expriment causas, & indicia, ex quibus orta fuerit fama, proinde exprimere tenebantur, cum aliunde fama non probetur, ut per *Alex. ad Barr. in d. l. de minore S. plurimum post num. 19. sub lict. 28. ff. de quaest. Clar. d. quest. 6. vers. illud tamē in accord. de probat. conclus. 1369. num. 8. lib. 3. Peguer. decis. 17. num. 26. Farinacc. qu. 47. nu. 216. Vbi infinitis relatis testatur de comuni Sperelli. d. decis. 373. num. 40. & 41. Perminghol. conf. 120. num. 22. & plura etiam deficient in istis testibus requisita necessaria ad famam probationem, de quibus latè *Farinacc. d. quest. 47. num. 208. usque ad 277. & si accurate perpendantur dicta horum testium, eò magis insufficientia apparebant ad huius famam probationem*; Anronius liquidè *Francisci de Burgo ad Buggianum vnus ex testibus de hac publica voce, & fama deponentibus, dum cepit nominare personas, à quibus ipse hoc dici audierat, inquit: Seguito questo accordo, ho sentito dire pubblicamente in Perrogiano, & in S. Ottavio, che l' hanno sentito dire da S. Ottavio, che si sono accordati di non.**

44 venire à dare il sangue, qui testis præter quid quodd, ut supra fuit firmatum, nullas certas exprimere personas, à quibus hoc ipse dici audiverit, sed impersonaliter loquitur; Idè non probat *Barr. in d. l. de minore S. plurimum ff. de*

45 *quest. Vbi reddit rationem, quia fama debet habere originem ab honestis personis, quod sciri non potest, nisi manifestetur persone, allegat Innocent. in cap. qualiter, & quando de accusat. Nat. conf. 18. nu. 12. Clazze. discept. 97.*

46 par. 1. est etiam testis de auditu, qui improprie tamen dicitur testis l. si arbor ff. de probat. l. testium ff. de testib. cap. licet: ex quadam, vbi *Abb. in 2. not. extr. eod. Clazze. conf. 14. nu. 18. par. 2. & discept. 14. per tot. ibid. Ideoque non solum non probat Cephal. conf. 50. nu. 17. vol. 2. Rolan. conf. 24. numer. 48. & 57. lib. 2. Farinacc. conf. 17. num. 20. Perminghol. conf. 292. num. 21. Sed nec facit presumptionem Roland. d. conf. 24. num. 86. & conf. 144. num. 24. lib. 2. Menor. conf. 98. num. 55. lib. 1. deus. conf. 20. nu. 5. & 10. Glos. & ibi *Barr. in l. 2. S. idem lictus ff. de aqua plu. arce. Boff. in de opposit. contr. test. num. 42. Farinacc. conf. 62. num. 11.**

49 & quod peius est, nè dum est simplex testis de auditu, sed de auditu auditus ab alijs ibi *l. b. b. sentio dire publicamente à Perrogiano da persone, che hanno sentito dire da detti &c.* Ideoque non solum non probat, nec aliquod Indiciū tacit, sed imò nomen testis non meretur d. cap. licet ex quadam à princip. vbi notat omnes extr. de testib. *Abb. in cap. ad ex lictis nu. 5. vers. nam talis*; Vbi etiam *Felso. n. 2. extr. eod. Menoch. conf. 98. num. 55. lib. 1. & conf. 144. num. 24. lib. 2. Burfari. conf. 316. num. 18. & 19. lib. 3. Clazze. discept. 14. numer. 23. par. 1. Farinacc. conf. 79. num. 16. Perminghol. conf. 105. num. 6.*

Ioannes verò *Petrini* alius testis post quidam de hac publica voce, & fama deposuit, volens illius auctores indicare, inquit: *Queste voci forza siano uscite di bocca à sudetti, perche loro medesimi hanno fatto l'accordo, & se ne saranno poi vancasi, che me ne rimesso*, qui testis pariter nullum probationis genus facit, quia in redditione rationis sui dièti fundat se in sua imaginatione, & Iudicio, ibi: *l' forza siano uscite di bocca*; Cui propterea non est credendum, cum non sit testium Iudicare, sed imaginari, sed Iudicis *Petrini conf. 29. numer. 9.*

52 Præcipuè in Criminalibus *Tafon. consil. 187. Oldrad. consil. 220. numer. 6. Farinacc. consil. 40. num. 32. & conf. 179. num. 5. Perminghol. conf. 15. num. 4. & conf. 226. num. 4. Capus. decis. 170. num. 3. par. 3.* Testis enim, qui se fundat non in his, quæ sensu corporis percipiuntur, sed ex Iudicio intellectu, non probat *Bald. in l. sola num. 1. per tot. Cod. de test. cap. cum causa,*

- vbi DD. Communiter eod. tit. *Alex. conf. 74. nu. 8. lib. 6. Gargiar. patrocin. 81. num. 12. lib. 2.*
- 54 *Vermigliol. conf. 382. num. 4. quibus additur, quod hic testis non certitudinaliter, sed circum-banctur, & dubitativè deponit, ibi. Me ne rimesso; Ideoq. non probat Lancellos. Gall. conf. 32. num. 24. Menoch. conf. 1111. num. 13. Farinacc. de testib. qu. 68. num. 16. cum pluribus ibi adductis, Res. coram Buratt. decif. 538. num. 10. & 12. & fuit dictum in Bononien. fideicom. de Villorij 5. Maji 1655. coram R. P. D. Zarate.*
- Addebatur etiam vnus ex DD. quod quantumvis fama fuisset plenè, & còcluderet probata, nihilominus ex probatione resulfante, ex ea non poterat Syndicus iste pena falsitatis
- 55 puniri; Ex eo, quod cum versemur in materia obiectis, non potest quis condemnari ex sola probatione resulfante ex publica voce, & fama; Nec ad hoc sufficit depositio testium, de fama affirmantium *Farinacc. conf. 182. nu. 4. Bald. in cap. cum ex literis n. 1. de test. Sperell. decif. 173. num. 49. Res. coram Cef. de Grass. decif. 184. alijs 2. de accusat. & coram S. M. Greg. dec. 323. num. 2. & latè fuit dictum in d. Bonon. fideicom. de Villorij 5. Maji 1655. S. parvi quòque momenti coram R. P. D. Zarate.*
- 56 Secundo considerabant DD. falsitatem nequaquam sine causa admitti, quæ solet esse spes lucri, & commodi non levis *cap. accedens, & ibi Glaf. de Crimin. falsi. Cora. conf. 63. lib. 3. & conf. 127. lib. 4. Cravett. conf. 319. num. 33. Farinacc. conf. 44. num. 16. & conf. 62. nu. 85.*
- 57 Et ante conf. 13. num. 9. Imò non committi sine lucro, dixit *Bald. in l. 4. num. 4. Cod. de falsi. Cravett. conf. 56. num. 14. & conf. 75. num. 6. Cephal. conf. 652. nu. 30. vbi concordantes adducit Vermigliol. conf. 235. num. 8. & conf. 250. num. 1. & 252. num. 2. Cinz. discept. 27. num. 15. latissime Farinacc. de falsis. qu. 153. n. 204.*
- 58 vbi infinitos adducit; Ita quod falsitas commissæ absquè commodo, vel utilitate committentis, non dicatur dolosa, scripsit *Menoch. conf. 98. num. 23.* Cessante enim lucro, vel illius spe, præsumitur potius quem per errorem, quam dolosè fallum commisisse, *Gram. decif. 60. num. 6. per 552. in l. quotiens §. 1. & ibi Bart. ff. de hared. Instit. Farinacc. conf. 18. numer. 6.*
- 60 Quod maximè verum est, quando qualitas personæ id suadere videtur, ut est femina, pupillus, & rusticus, & similes personæ, ut plenè notat *Gramm. conf. Civil. 23. numer. 4. vers. quod maxime procedat, Inst. in l. si quis id. quod nu. 32. vers. quinto nota ff. de Iurisdic. omni. Iudic. Patian. conf. 35. num. 38. & 39.* Ideoque cum in presenti Iudicio pro parte Fisci nulla fuerit deducta, nè dum probata causa, propter quæ Syndicus hic falsam hanc denunciationem de-

- duxit, non esse recedendum à comuni regu-
- 61 la, existimantur DD. quæ suadet, quod ad falsitatem excludendam, magis præsumitur error, vel ignorantia, quam malicia, ut elegantè tenuit *Bart. in l. quotiens §. 1. n. 7. vers. 3. lex ff. de hfred. Instit. Vermigli. conf. 250. n. 9. & latè prosequitur Farinacc. d. qu. 153. n. 193. & plur. seqq.*
- Sed est, quod delictum hoc falsitatis per legitimam probationum genera concludentissimè fuisset probatum, prout tamen ita non fuisset, probatum ex deductis superius constat, adhuc tamen ab excessu saluari haud possit sententia D. Commissarii villæ, qui Syndicum istum condemnavit in poenam librarum 300. & relegationis vnus anni in Vicaria Viaregi,
- 62 quod luce meridiana clariùs apparet ex dispositione cap. 17. lib. 4. Stat. Vni. huius Extrat. lentiss. Resp. in quo rotundis verbis statuitur, quod si quis dolosè, & scientè dederit falsam accusationem, vel denunciationem de aliquo delicto, cuius delicti poena non excederet libras 100. Tunc enim talis falsam accusationem, vel falsam denunciationem faciens puniatur in libris 46. Quo igitur pacto, vel quæ suadente ratione, D. Commissarius Villæ valuit pro falsa denunciatione Criminis, cuius poena est solummodò lib. 46. ex dispositione Decret. penult. punire hunc Syndicum poena pecuniaria lib. 300. & relegationis per annum in
- 63 Vicaria Viaregi; Cum certum sit in Iure, quod poena Statuti facit cessare omnem aliam poenam à Iure Comuni imposedam ad tractata per *Bald. in l. data opera num. 13. Cod. qui*
- 64 accus. non poss. cuius opinionem, reprobat *Bart. contrarium sentiente, indistinctè esse se, quendam dixit Alex. in addit. ad eund. Bart. in l. 1. nu. 1. lit. C. ff. de vi bonor. rapt. & de Contr. uni. testatur Clar. in prax. §. fin. qu. 165. nu. 27. vers. debes etiam Index, Facin. controu. tur. lib. 9. cap. 1. & Farinacc. conf. 106. num. 4.*
- Et parvi quiddè momenti existimauerunt DD. id, quod pro parte Fisci opponebatur, Statuentes ibi nequaquam intellexisse, nec comprehendere voluisse denuncias, quæ fieri debent ab Officialibus, sed de illis solummodò loquutos, quæ sunt à personis primatis, & secretis Accusatoribus.
- Siquidem gratis asserit hæc distinctio, & nulla fulcitur autoritate, vel ratione, illiquè
- 65 obstat nè dum clara Iuris dispositio, quod Rubrica generalitèr loquens, generalitèr debet
- 66 intelligi vulgaris Iuribus; Verùm etià in repugnant denuncijs Officialium, ibi; Et prædicta non vendicent sibi locum in Officialibus faciendæ falsam denunciationem super damnis datis, quia tunc vendicet sibi locum poena imposita sub Rubri-
- 67 ca de damnis illatis denunciandis; Exceptio enim

enim vnus casus omnes alios includit *l. quasi* S. *deniq. ff. de fund. instrum.* cum alijs allegaris in *dec. 391. sub n. 3. & dec. 84. sub n. 3. coram Buratt.*
 68 & supponit de sui natura inclusionem exceptuorum in lege, vel Statuto; à quo fit exceptio *l. 1. §. sed excipiuntur ff. de ser. Barz. dec. 71. n. 16. & 36. Rot. coram bo. me. Comitolo decisi. 165. nu. 14.* Cùm itaque in supradicto Statuto excipitur solummodò casus falsæ denuncie datæ per Officialē in causis damnorū datorum, necessariò sequitur, quòd omnes alij casus falsæ denuncie per Officiales dato, remaneant inclusi sub prædicta Statuti dispositione.

Quid tamen falsum dicens, licet putet, *se*
 69 dicere verum; Et quomuis credulitas etiā sarua, & temeraria excuset à falso, & eius poena ordinaria, rariè non excusat ab extraordinaria *Angel. in l. plogij num. 2. vers. similiter attende Cod. ad l. Flau. de plagiar. Manoch. de recuperan. possess. remed. 5. num. 62. & post alios dixit Farinac. conf. 18. num. 11. DD. attentè consideratis supra scriptis tam circa iusticiariam probationem Fiscī, quàm circa iustam credulitatem Syndici, alijsquò facti circumstantijs ad Iuris trutinam ponderatis, arbitrari fuerunt, d. Syndicum esse puniendum poenā lib. 3. hinc respectu ad poenam ordinariam libr. 46. impositam à præfato Statuto circa scienter facientem falsam accusationem, vel denunciationem.*

Et ita fuit decisum vtraque parte acerrimè informante.

ARGUMENTVM.

Tempus ad appellandum tam de Iure Comuni, quàm ex Iure Municipali *Luce* est decem dierum, & à illud currat à die scientiæ, vel à die latæ sententiæ, & quid in sententijs latis in contumaciā ad effectum, vt sententia transitum faciat in rem iudicatam? Citatio personalis in sententijs ex decreto emanato ab Excellentiss. Consilio Lucensi de anno 1647. in quo reducitur ad obseruantiam dispositio *cap. 49. lib. 4. Stat. Vniuers.* suppletur per pulsationem campanæ. Contumaces qua forma debent citari in causis violationis sequestrorum secundum *Statutum Luce*, & quid in praxi seruetur.

Appellatio à quolibet sententia, seu decreto est interponenda infra decem dies tam de Iure Comuni, quàm ex Statuto Luce. num. 1. & 2.

Statutum vbi reperitur, non est vltierius quarendum, cum Iuri Comuni præualeat, & potentior sit in loco, vbi viget. num. 3.

Appellatio interposita post elapsos decem dies, facit transitum in rem iudicatam, perinde ac si à sententia appellatum non fuisset. num. 4.

Sententia potest demandari executioni si fuerit appellatum ab ea post decem dies. num. 5.

Tempus decem dierum ad appellationem interponendam non currit, nisi à die scientiæ, maxime quando pars non fuerit personaliter citata. numer. 6. Falsis de Iure municipali Luce. num. 19.

Contumax non appellat. num. 7. Ampliatur num. 8. & 9.

Citatio personalis, seu ad sententiam, supplet a censetur per pulsationem campanæ ex legibus Statutarijs Luce. num. 11.

Contumaces qua forma debent citari si agatur etiam de causis violationis sequestrorum secundum Statutum Luce. num. 12. & 13.

Decisio XXX.

N Vllam declarauimus appellationem interpositam per Bartholomæum Dominici de Gello à sententia perillust. D. Prætoris in contumaciā contra ipsum latam causā, & occasione violationis sequestri, prout latius in processu, cui &c. Ex quo tam de Iure Comuni, quàm de Iure Municipali statuta est appellationem esse interponendam à quolibet sententia, seu decreto infra decem dies; De Iure Comuni sequi debet habetur in *cap. cum dilecti §. si verò in fin. de elect. cap. si quisque uenerunt §. mandamus de assib. cap. quoddam consulationem §. taliter de re iudic. Ansb. hodie C. de appellat. in art. de ordin. iudic. in 3. per 6. par. princip. art. 2. n. 107. Lucellus de attentat. appellat. ponder. cap. 12. litulo 90. nu. 37. Scacco de appellat. lib. 3. cap. 2. qui 22. num. 2. cum alijs passim; De Iure Municipali huius Ciuitatis similiter habetur in *cap. 2. lib. 5. Stat. Vniuers. vers. in alijs verò casibus ibi. Lapsis ipsa decem diebus, sententia firma remanet. & in rem iudicatam transisse intelligatur;* Quapropter cum legem scriptam habeamus, nō est vltierius quarendum, cum Iuri Comuni præualeat, & potentior sit in loco, vbi viget, latissimè Rot. in vna Spoletana successoris 19. Iunij 1651. coram R. P. D. Celso §. inflexa perinde*

- 4 Unde sequitur, cum ex revolutione chartarum processus appareat, non fuisse per d. Bartholomæum Dominici interpositam appellationem infra decem dies à prolatione sententiæ d. Prætoris, quæ apparet lata sub die 10. Decembris anni 1656. & appellatio interposita sub die 3. mensis Februarii 1657. sententiam d. d. Prætoris fecisse transiit in rem iudicatam, perinde ac si ab ea appellatum non fuisset *cap. cum sit Romana extr. de appellat. Clementin. si appellacionem cod. tit. l. 2. & l. fin. & auth. si qui Cod. de tempor. & repar. appell. & latè fuit dictum in Romana locorum montium 3. Ianij 1650. coram R. P. D. Melio S. 1. & prius fuerat firmatum in Bononiæ. Dotis, seu pecuniaria 16. Martij 1645. coram Reverendiss. D. Donato, & in Tirajonæ. P. n. 1. Ianij 1645. coram R. P. D. Cerro, & in Romana Finca 29. Aprilis 1648. coram R. P. D. Melio S. 1. cum*
- 5 S. seq. cum alijs passim, ac proinde illam eaquequidam diximus, post rem iudicatam ff. de re iudic. l. 1. Cod. cod. l. fin. Cod. de execut. sentent. rei iudic. Res. decis. 601. num. 2. vers. & consequenter par. 4. tom. 3. recent.

Neque quicquam existimauimus obiectum factum à D. D. Informantibus pro d. Bartholomæo appellante, nempe prælatam sententiam d. Prætoris fuisse in contumaciam latam; Ita ut illius scientia ab ipso appellante non fuerit habita, nisi de tempore interpositæ appellationis; Ideoque tempus decem dierum ad ipsam interponendam illi non cucurrit, nisi à die scientiæ, non autem à die latæ sententiæ, maxime etiã quia non fuit personalitè citatus *Seaco. de appellat. q. 12. n. 8. vers. primus casus, Risdolph. in sua praxi Indicar. par. 1. cap. 13. num. 123. Res. decis. 758. n. 3. par. 3. diuers. Sessum erg. 397. termin. decem dies. Oldrad. conf. 130. n. 2. cum alijs per Risdolph. loc. prox. citat. n. 127. & sic d. cap. 2. d. lib. 5. Sess. P. n. vers. fuisse semper interpretatum.*

- Fuit enim responsum, quod dicta in obiecto primo reterqueretur contra partem propositam neminem; Ex quo contumax non appellat, ex allegatis per Sacer. de appellat. q. 17. immutat. 3. per res. & omnino iudicabitur, quando lapsi sunt decem dies à die latæ sententiæ, ut facit res. idem Sacer. ubi sup. n. 1. quodque sancitur expressè in *cap. 55. lib. 4. Stat. P. n. vers.*
- 9 etiam dea nullius sententiæ in contumaciā latæ appareat, quæ etsi dura ferenda est *Nig. de execut. rei iudic. cap. 11. S. 9. num. 57. Gall. de except. tit. 4. except. 5. par. 1. num. 94. Ambrosius. decis. 3. num. 24.*
- 10 Secundo fuit responsum, dicta in obiecto procedere de iure Communi, secundum quod quando quis non est principalitè citatus, ne-

que sententiæ condemnatoriæ fuit præsens, decem dies dati ad appellandum non currunt, nisi à die scientiæ, secus autem de iure Municipali *d. cap. 2. lib. 5.* ut testatur in terminis *Zuccar. dec. Crimin. 23. per tot. & præcipue nu. 4. & 5.* ubi ait prædictum Statutum ab obseruantia subsequens, scilicet decem dies ad appellandum datos currere à die latæ sententiæ, interpretationem recepit.

- 11 Ultra quàm quòd adest *Decretum* Excellentissimi Consilij de anno 1647. per quod reducitur ad obseruantiam dispositio *cap. 49. lib. 4. Stat. P. n. vers.* in quo per pulsationem campanæ suppletur citatio personalis, seu ad sententiam, & consequenter non potest dubitari, quindecim dies dari ad appellandum non currere à die latæ sententiæ, ut patet ad sensum.
- 12 Minus releuat, quòd vltimo loco adducebatur per D. Informantem pro d. Rco, nempe processum fuisse nullum ex defectu formæ non seruati *cap. 20. lib. 4. vers. verum &c. Stat. P. n. vers.* mandantis duplicem etiam contra Contumaces debere fieri citationem, & sic cum in casu præsentis non fuerit facta, nisi vnicæ citatio, sequitur ex defectu prælatæ formæ nullitas euident.
- 13 Siquidem ex decreto anni 1567. registrato inter decreta penalia fol. 83. derogando d. dispositioni statutarie sancitur huiusmodi causæ violationis sequestrorum debere expediri infra 15. dies summarie, sine strepitu, & figura Iudicii, nulla lris, aut Statutorum solemnitate seruata, sed illis, & quibuscunque terminis substantiatis omittis; Unde praxis inoleuit in dd. causis semel tantum citandi Inquisitos de supradicta violatione ad dicendum, causam quare &c. & Nobis confitit, & sic cessabat obiectum, ut patet.
- Et ita fuit dictum auditis plurius Fisco, & parte &c.

ARGUMENTVM

Manutentio semper datur possidenti de tempore motæ litis, tam ex *cap. Ros. Luc. 59.* quàm de *Iur. Communi*. Imò data possessione continuatiua *Statuti* continuantis possessionem defuncti in hæredem iuncta cum actuali, & corporali accepta Iudicis autoritate nunquam denegatur iuxta *Stat. Lucen. lib. 2. cap. 17.* & an, & quando illa sit manutentibilis in præiudicium anterioris possidet.

possessoris non habent is se pro spoliato, & an probetur per Instrumentum locationis. Tertius possessor an, & quando dicatur legitimus Contradictor ad effectum impediendi immisionem heredi in vim l. si n. Cod. de Edict. diu. Hadr. tollen. Hypothecæ ius an extinguatur super re redempto censu. Hæreditas iacens quando dicatur, & an dijudicetur vacans, quamdiu potest adiri, vel adest spes, quod adeatur. Tutorum, vel partium assertiones post mortem pupilli an, & quando attendantur, cum alijs notabiliter ad materiam.

S Y M M A R I U M.

Immisso in possessionem bonorum quando denegari nequeat iuxta disposita per l. fin. Cod. de Edict. diu. Hadrian. tollen. num. 1.
Manutentio semper datur possidenti de tempore mota litis tam ex cap. Rot. Lucen. 59. quam de iur. Commun. num. 2.
Possessio est incontestabilis, quando per Statutum continuatur in heredem, merumq. omnino manutentionem, num. 3. & 4. assignatur ratio. nu. 5.
Possessionis continuatio datur in heredem, ac si corporalem accepisset secundum Stat. Luc. lib. 2. cap. 11. num. 6.
Manutentio denegari non valet concurrentibus possessione continuata statui, & actuali, temporaliq. accepta iudicis auctoritate. num. 7.
Possessio iudicis auctoritate capta excludit, & elidit anteriorem possessionem. num. 8.
Possessio posterior per actum locationis non est manutentibilis in praedictum anterioris non habentis se pro spoliato. num. 9.
Actus omnes, facti post acquisitionem quasi possessionem ab altero, intelliguntur clandestini, & turbativi. num. 10.
Possessio iniusta non potest auferre heredi immisionem in vim l. fin. Cod. de Edict. diu. Hadrian. toll. num. 11.
Possitor Tertius ut dicatur Contradictor Legitimus, requiritur, ut habeat titulum exclusivum iuris heredis. num. 12.
Titulus retroius, seu inualidus non resistit, quin iudex immittat, & manuteneat etiam immisum in praedictum antiquioris possessionis. num. 13.
Possessio non probatur per Instrumentum locationis,

quando agitur contra Tertium. num. 14. Ampliatur. num. 15.
Conductor rei, cuius succedit hæres, per Instrumentum locationis cum alio facta, non potest intervertere possessionem eiusdem heredis, cuiusque titulum transferre in aliam. num. 16.
Coloni non possunt eorum iussu priuare Dominum sua possessione. num. 17.
Hypothecæ ius extinctionis remanet super domo, eo ipso, quod census super ea impositus, fuerit redemptus. num. 18.
Actus idem non potest contrarias producere effectus, scilicet extinctionis, ac preservationis, & reintegrationis hypothecæ. num. 19.
Census extinctus per actum retroisum impedit manutentionem. num. 20.
Retentio non conceditur pro credito minus liquido. num. 21.
Possessionis omnis materia pendet regulariter ab animo. num. 22.
Manutentio competit, si titulus, qui de nouo allegatur, esset in corroboracionem prima possessionis, & bonum ius redderetur clarum, secus è contrâ. num. 23.
Hæreditas iacens repræsentat personam defuncti. num. 24. & nunquam constituitur in mora nu. 25.
Hæreditas non dicitur vacans, quamdiu potest adiri, vel adest spes, quod adeatur. num. 26.
Tutores post mortem pupilli asserentes, se consignasse aliquid Creditori eiusdem, non attenduntur, quia ius eorum statim mortuo pupillo expirat. nu. 27.
Assertioni simpliciter partium non credunt, nisi liquidò constet. num. 28.

Decisio XXXI.

Innocentius Laurentij suum vicinum annis elapsis condidit testamentum, in quo suam vniuersalem heredem instituit Barbaram suam ex filio prædefuncto, neptem, cui inuenerat decedenti substituit Almam Confraternitatem S. Mariæ Consolationis cum onere, ut quolibet anno in perpetuum d. Ven. Confraternitas teneretur celebrari facere tres missas pro anima ipsiusmet Testatoris; Deinde deputauit Tutores d. Barbare, qui acceptauerunt hæreditatem d. Innocentij cum beneficio legis, & Inventarij, ut patet ex Instrumento publico in actis exhibito, cui &c. & successit dd. Tutores die 20. Decembris 1652. siue &c. locarunt vnam domum in d. hæreditate repositam Mag. Bartholomæo Matthæi Bandoni de Luca pro scutis 10. annuis, prout ex Instrumento in actis exhibito, cui &c. Defuncta postea dicta Barbara in infanti atate, & ante eius mortem, D. Catharina eius mater ad secundas nuptias

ptias conuoluauit cum D. Andrea Simonetto, euenit casus substitutionis d. Vener. Confraternitatis, quæ medianibus suis deputatis vigore *l. fin. Cod. de adi. diu. Hadr. rullen.* immisionem obtinuit super omnibus bonis dictæ hæreditatis, & præcipue super d. domo, de qua agitur, quæ locata reperiebatur per supradictos Tutores d. Bandoni, ut supra, & censum, qui supra domum exstabat ad fauorem dd. Iugaliu de Simonetta d. Vener. Confraternitas redemit, ipsis soluendo scuta 100, à quibus quietantiam reportauit, & successine post aliquos dies fuit factum præceptum de diuiniendo d. Bartholomæo Bandoni conductori ad instantiam eiusdem Vener. Confraternitatis, & post multas oppositiones in Iudicio deductas ipse Bandonus succubuit, qui postea die 16. Iunii 1654. conduxit simpliciter ab Andrea Simonetto, eandem domum præ eodem pretio, quæ locata reperiebatur à supradictis Tutoribus, uinente Barbara, ut ex Instrumentis, cui &c. & d. locationem d. Andreas Simonettus facere asseruit propter annum censum seuotium 6, quem supra d. domum habebat, & præ alijs suis creditis; Vnde dicti Iugales postea intenterunt Iudicium mandari de manutenendo, seu possessionis summarijsimè coram Indice ordinario, & sententiam fauorabilem reportarunt, & interpositio recursus per d. Vener. Confraternitatem in Rota, propositi dubium coram DD. meis, an esset deferendum d. recursui, & DD. dixerunt esse deferendum, & successine male iudicatum per D. Iudicem Ordinarium, ijs motis fundamentis; Quid, cum clare constet, ipsius purificatam substitutionem per obitum d. Barbaræ in dictam Vener. Confraternitatem per testamentum non abolitum, nec cancellatum, nec ex illa parte vitiatam iuxta dispositionem *l. fin. Cod. de Edi. diu. Hadr. rullen.* non poterat immisio denegari in possessionem bonorum d. quon. Innocentij Menoch. de adipsen. remod. 4. sub num. 56. vers. quarto 7. Rot. penes Duran decif. 178. num. 4. cum alijs in Senogallien. successione 29. Iannarij 1652. eadem Eminentijs.

3 Corrado §. 1. Vnde in manuientio semper datus possidenti de tempore mortis litis tam ex dispositione cap. Rot. Lucen. 59. quam ex dispositione Inis Communis iuxta tradita per Menoch. de retinen. possess. remod. vltim. numer. 21. Cornazzani, decif. Lucen. 43. numer. 1. Rot. post Possib. de manutenen. decif. 388. ead. Rot. decif. 512. num. 1. & decif. 685. eadem num. 1. par. 1. recent. cum alijs lausimè cumulat per Ridolphin. in sua prax. Iudic. par. 2. cap. 12. nu. 103.

3 Possessio autem d. Vener. Confraternitatis est inconqueruibilis, ut inquit Menoch. cons.

159. numer. 10. vers. inspectis veris. Cum ipsa Vener. Confraternitas Barbara successerit, & ipsa defuncta possessionem dicitur continuata in eadem Confraternitate vigore Stat. Lucen. lib. 2. cap. 12. & sic vilo modo poterat denegari manuientio ad gradit. per Possib. in tract. de manutenen. obseru. 55. num. 53. & 54. Rot. post eund. decif. 168. num. 2. & 499. numer. 7. ead. Rot. decif. 692. num. 1. par. 3. recent. Cùm d. possessio nunquam dicatur vacasse Intrigiel. decif. 42. num. 5. Pasche. de Saluian. inspect. 3. cap. 2. num. 354. Causaler, decif. 429. nu. 2. Rot. post Possib. decif. 168. num. 3. & decif. 325. nu. 13. vers. Et in his terminis, & præsertim instantibus verbus d. Stat. cap. 12. ex quibus datur continuatio possessionis in heredem, ac si corporalem accepisset, Lepid. decif. 93. Possib. d. obseruat. 55. num. 54. Vnde cum in casu nostro non solum constet de d. continuata possessione, sed etiã doceatur de actuali, & corporali accepta per Deputatos d. Vener. Confraternitatis mediane Iudicis autoritate, nõ poterat denegari manuientio laus possidet. ff. de acquiren. possess. l. 1. & 2. ff. ne vis fiat ei, Rot. apud Causaler, decif. 42. num. 1. penes Duran. decif. 141. num. 1. ead. Rot. decif. 513. par. 1. recent. num. 2. & fuit dictum in Aneoniana Saluiani 1651. coram Eminentijs. Corrado §. Quoniam & §. Alique Aduersarij; Vbi quod possessio Iudicis autoritate capta, anteriorem, quatenus adesset, possessionem Aduersarij excluderet, ac elideret l. qui vniuersi §. 1. Idem cum Prator. vbi Odofred. Cuman. Angel. Alex. & alijs, ff. de acquiren. possess. Causaler, decif. 42. numer. 2. Luden. decif. 582. num. 3. vers. Non obstat ead. Rot. decif. 644. sub num. 5. par. 1. recent. cum alijs falsim.

Quibus non obstat primò Instrumentum locationis factum de anno 1654. die 16. Iunii per d. D. Andrea Simonettum eidem Bandoni, qui erat idem conductor Barbaræ domus, de qua agitur.

Quid per DD. fuit responsum, quod Instrumentum locationis factum d. D. Bandoni per d. Andrea Simonettum erat animaduertendum, quod celebratum fuit sub die 16. mensis Iunii 1654. & possessio per d. Vener. Archiconfraternitatem hereditatis d. Barbaræ fuit capta die 10. mensis Iunii eiusdem anni; Ex quo euidenter apparet, quod iste actus possessionis in locando fuit exercitus post aditam hereditatem, & consequenter, ut posterior, continens turbatiuam vilo modo hoc ideò d. possessio erat manuientibilis in præiudicium d. Vener. Confraternitatis anterioris non habentis se pro spoliata Possib. obseru. 55. num. 83. Cyriacus construct. forens. lib. 1. conseru. 12. numer. 53. idem

- idem Possib. obseru.* 71. num. 17. & 45. Rot. dec. 99. vers. *Vbi quid quod num.* 5. par. 4. recent. & fuit dictum in *Pisaren. Mannen.* 1. Februarii 1647. §. deniq. eorund. R. P. D. Arguñelles, & omnes actus, qui sunt post acquisitionem quasi possessionem ab altero, intelliguntur clandestini, & turbativi Rot. post Possib. de manuten. decif. 46. num. 4. & 5. Barati. decif. 263. nu. 3. & fuit dictum in *Imolen. Beneficij* 23. Januarii 1645. eorund. Eminentijs. Corrado, & in *Romana Domus* 15. Februarii 1647. §. Nec obstat eorund. R. P. D. Celso; Ita ve in nihilo valeat praedictum inferre ad *possem. rex.* in cap. i. de causam de probation. cap. i. de Episcopis de prabend. in 6. Barr. in l. si duo num. 4. vers. Si vero Testes, ff. de possessione.
- 11 Nec iniusta possessio potest auferre heredi immisionem in vim l. fin. Cod. de Edict. diu. klade. totum; Argel. de leg. contradi. qu. 6. art. 3. num. 23. & qu. 10. art. 16. num. 230. & qu. 17. art. 3. num. 9. Staib. l. un. resolut. forens. 99.
- 12 num. 83. & seqq. tom. 1. Cum ad hoc, ut Tertius possessor dicatur contradictor legitimus, requiritur, ut habeat titulum exclusivum iuris heredis idem Staib. ubi sup. numer. 87. Argel. de legitim. Contradictor. qu. 7. art. 4. num. 9. & 87. Gratian. discept. forens. cap. 870. numer. 15.
- 13 usque ad 19. & ratio est, quia titulus non debet esse vitiosus, & quia vitiosus, seu invalidus non resistit, quin Index immitat, & manuteneat etiam immisus in praedictum antiquioris possessionis late Rot. in *Romana Vinca* 2. Iunii 1649. eorund. Eminentijs. Osobobo. quae est decif. 180. per totam, & praesertim d. nu. 4. cum seqq. in eius impress. & fuit dictum in *Gaditan. Praesimonij* 2. Decembris 1648. eorund. R. P. D. Arguñelles §. Ideoq. & §. Quid conclusio.
- 14 Secundum fuit responsum, quid Instrumentum locationis, dato, quod esset factum in tempore debito, non probat possessionem, quando agitur contra Tertium cap. inter dilectos de fid. Instrum. Gionagn. conf. 80. num. 131. lib. 1. Rot. decif. 24. num. 8. par. 1. recent. cum
- 15 alijs per Possib. obseru. 24. num. 9. & hoc maxime quando non appareat de successiva fructuum solutione.
- 16 Tertiò fuit responsum, quod cum d. Bandonum esset conductor d. Barbari defuncti, cui successit d. Ven. Confraternitas, per quam fuit expulsus à locatione, de qua agitur, non poterat per illud Instrumentum locationis intervenire possessionem d. Vener. Confraternitatis, cuiusque titulum transferre in dictos lugales de Simonetis, *Surd. conf.* 117. num. 12.
- 17 *Surd. decif.* 46. num. 22. & 23. Cum non possint Coloni eorum sacro private Dominum suam possessionem ex rex. punitual. in l. ultim. c. de ac-

quiren. possess. late Rot. in *Bonouien. Bonorum* 11. Martij 1647. eorund. Eminentijs. Osobobo. §. Nemo cum fabrica, quae est in eius impress. dec. 105. n. 2. cum seqq. & adest Stat. Lucen. in cap. 116. lib. 2. vers. & nullus auferens omnem amaritudinem, Scacc. de appellat. qu. 17. limit. 6. n. 7. vers. ratio, *Ridolph. in sua prax.* cap. 13. nu. 110. par. 2.

Neque valet assertio facta per d. Andream de Simonetis in d. Instrumento locationis, quod faciebat d. locationem eidem Bandonno pro fructibus census, & ex alijs de causis, pro ut in eo, & replicatio per d. Bandonum, quod ipse solvisset scura 20. pro pensione domus dictis lugalibus de Simonetis.

- 18 Quia fuit responsum, quod cum evidentè appareat in processu, quod d. census, super dicta domo exiens, per praedictam Vener. Confraternitatem fuerit redemptus cum exurbatione scutorum 100. in manibus dd. lugalium de Simonetis, d. domus absolute libera remanet penes d. Vener. Confraternitatem, & sic non potest dici, dictam domum in priorem hypothecam incidisse, quae ipso instanti redemptionis eiusdem census, stante legitimo consensu per ipsos lugales praestito, & facta, receptione pretij, totaliter d. lus hypothecae ratione d. census competens super eadem domo extingui remanet l. si quis ades. ff. de servitutib. urban. prad. l. eleganter in princip. ff. de pignoratit. action. l. Titius, ff. quib. mod. pign. vel. hypoth. solu. l. si pradium Cod. de extinc. *Surd. decif.* 51. nu. 3. & decif. 266. etiam nu. 3. cum alijs cumulatis in *Romana Saluiani* 18. Februarii 1650. eorund. Eminentijs. Corrado §. Cuius enim domus, & §. Quoniam; Sicq. idem actus non potest contrarios producere effectus, extinctionis nempe, ac praeservationis, & reintegrationis hypothecae ead. Rot. ubi sup. §. Si ne quid ceret, & §. Quia adiudicationem per reuocationem &c. eorund. d. Eminentijs. Corrado; Vnde dum constat de vera, & expressa extinctione d. census per actum retrofiliem, non poterant dicti lugales ex isto titulo manuteneri, ut in proprijs terminis fundavit Possib. obseru. 64. num. 7. Gratian. discept. forens. cap. 113. num. 36. & 37.

Neque valet replicatio, quod licet sit extinctus census super d. domo exiens; Attamen dd. lugalibus remanet lus super eadem domo pro fructibus decursis, & non solutis, & consequenter retentio ipsis lugalibus ex hoc capite competat.

Quid responso patet ex Instrumento extinctionis in illis verbis. *Dichiarando, come così ed. parti dichiararono, & dichiarano, che rispetto alli frutti decorati non se ne fa menzione nel presente Instrumento, atteso, che devono compensarsi con la*

le pigioni del resto della Casa &c. dà aggiustarsi
 21 trā esse parti d suo tempo &c. Vnde retentio nō
 conceditur prō credito minus liquido Barata,
 decif. 160. num. 13. & 14. & ibi Adden. nu. 20.
 Rot. post Zaceb. de obligat. Cameral. decif. 130.
 nu. 8. cum alijs citatis in Romana Reintegratio-
 nis 31. Maij 1649. corā Eminentiss. Ottobono
 que est decif. 178. n.ro. & 11. in eius impressis.

Non etiā subsistit alia ponderatio facia-
 per D. exaduerso scribentem, scilicet quod
 Barbara vitam cum morte commutauit sub
 die 6. Aprilis anni 1654. & possessio eiusdem
 domus non fuit capta per Vener. Confraterni-
 tatem, nisi sub die 20. Iunij eiusdem mensis,
 & anni, & consequenter cum ex processu ap-
 pareat, quod statim sequuta morte d. Barba-
 re possessio ipsius domus prō Iuribus d. cen-
 sus, alijsq. de causis in dictos Iugales trāsfoit,
 accedente verbali cōsensu Tutorum d. Barba-
 re, & sic d. hereditas fuit interim vacans, &
 per eisdem Iugales possessa, & consequenter
 adhuc omninō manutenibilis, cum versetur
 in possessorio summarissimo, vbi sola deten-
 tatio ad obtineendum sufficit.

22 Quia fuit responsum, quod omnis possessio-
 nis materia pendet regulariter ab animo Rot.
 post Possib. trās. de manutent. decif. 14. num. 11.
 23 & quod contraria possunt procedere, vbi ti-
 tulus, qui de noua allegatur, esset in corrobor-
 atione primæ possessionis, & bonum Ius
 redderetur clarum, qui non est casus noster,
 de distinguendo dixit Barr. in l. si non forem §.
 si centum sub num. 8. ff. de condic. indebit. Sard.
 decif. 46. num. 12. & seq. Rot. decif. 117. nu. 5.
 & 6. par. 4. tom. 2. recent. Idēq. hereditas
 24 non dicitur vacans, sed iacens; Cum heredi-
 tas iacens representet personā defuncti l. post-
 quam, & ibi DD. præsertim Barr. in princ. ff. de
 25 legat. nomin. caveat, & hereditas iacens nun-
 quam constituitur in mora Franc. Mare. decif.
 31. par. 3. & dixi Ego met in meis ad Sard. ad-
 26 dit. decif. 2. num. 14. Ex quo sequitur, quod
 d. hereditas non poterat dici vacans, quam-
 diū poterat adiri, vel aderat spes. quod adiri
 posset Dec. cons. 400. nu. 8. Rot. decif. 116. n. 2.
 par. 3. recent. & fuit dictum in Melitana Terri-
 torij 17. Maij 1649. corā Eminentiss. Ottob-
 27 bono §. aliter enim; quæ est decif. penes ipsum
 176. n. 11. 12. 13. & 14. sicq. nihil etiā releuat
 assertio dd. Tutorum consignasse eandem do-
 mum ipsius Iugalibus prō venditis censu, quia
 Ius eorum statim d. Barbara defuncta expira-
 uit Sard. cons. 106. nu. 36. & 37. lib. 1. & cons.
 460. num. 65. vsq. ad num. 68. lib. 4. Gratian.
 discept. forens. cap. 291. num. 13. 14. & 15.

Neque etiā obitare visus fuit titulus ali-
 memorum prætorum eidem Barbaræ, donec

vixerit per dd. Iugales; Quia cum in processu
 nihil saltem releuans fuerit probatum, non est
 28 habendus in consideratione, & simpliciter
 assertio non creditur, nisi liquidū con-
 stet Rot. penes Marches. de commiss. par. 1. fol.
 882. num. 1. Gregor. decif. 241. num. 6.

Et ita fuit decisum vtraq. parte acriter
 informante.

ARGVMENTVM.

Dominium emphyteusis quomodo
 & ex quibus probatum dicatur etiam
 contra Tertios, maximè in antiquis.
 Liber Æstimij, seu mensurationes factæ
 ad alicuius instantiam, siue Martyrolo-
 gium Hospitalis, vel alterius Loci Pij
 an, & quando probent dominium.
 Identitas bonorum in antiquis ex qui-
 bus verificetur.

INSTRUMENTA.

Instrumenta antiqua inuestiturarum suprad. centum
 annos plene probant dominium, & proprietatem
 bonorum in eis contentorum etiam ad effectum
 deuolutionis contra Inuestitos. num. 1.

Dominium in antiquis probatur per presumptiones.
 num. 2.

Dominium probatur ex unico Instrumento etiam
 contra Tertium. num. 3.

Liber, seu martyrologium Hospitalis ob antiquitatem
 inducit plenam probationem etiam domini, &
 quatenus illum non induceret, facit adminiculum
 & presumptionem. num. 4. 5. & 6.

Dominium probatur per Instrumentum inuestituræ;
 Imò per solutiones subsequentes per triginta annos.
 num. 7. & 8.

Dominium tanquā prescriptum probatur ex solu-
 tione canonum per 30. annos etiam contra Tertium.
 num. 9.

Dominij questionem refricare stultè est, concurrenti-
 bus solutionibus canonum ultra centum annos.
 num. 10.

Æstimij liber, seu mensurationes factæ ad instantiam
 alicuius probant dominium ex Iure Communi, &
 Statutaria Luca. num. 11. & 13.

Dominium probatur per desigium, seu plantam
 præsertim in antiquis. num. 12.

Identitas bonorum non probata, Iudicium Saluiani
 non verificatur super qua parte sit intentatum.
 num. 14.

I dentitas bonorum in antiquis refolvat ex tenoribus probationibus, & ex iudicijs, ac concessuris. num. 15. & 16.

I dentitas bonorum maxime in antiquis probatur per duas demonstrationes iuncta verificatione vocabuli, etiam si inter ipsas adestet via publica. num. 17. & 18.

Decisio XXXII.

Rector, & Administrator Hospitalis S. Iacobi de Alto passu concessit ad liuellū Egr. Ser. Io. Marię Morrono olim Sp. Ambrosij Bocellæ acquirenti prò se, & filijs vltimè in quartam generationem sterpetum, seu potiam terræ sitæ in via, seu loco detto in *Asinaia* iuxta suos notorios fines, ut constat ex publico Instrumento rogato ab Egr. Ser. Andrea Granuccio sub die 12. Decembris 1532.

De anno 1547. d. Egr. Ser. Io. Maria donavit omnia, & singula eius lura liuellatia Iuliano, Andree, Marthæ, Bernardino, & Sebastiano de Scatenis de Carraia, ut legitur in publico Instrumento rogato ab Egr. Ser. Michaele Ser. Antonij sub die 12. Nouembris 1547. & cum supradicti Donatarii possederent dicta bona, non solum ipsi, sed etiam eorum Successores soluerunt semper debitum canonē consentū d. Vener. Hospitalis, ut patet ex libris eiusdem. tentis ab Agentibus prò d. Hospitali.

Successerunt deinceps in supradictis bonis Sp. Oliverius, & Lælius de Orsettis ex venditione sibi ipsis facta cum beneplacito Apostolico à d. Hospitali, seu prò eo à Serenissimo Magno Duce, ut patet ex publicis Instrumentis in processu exhibitis; Quapropter cum prædicti Liuellarii, ut supra Successores, cum cessassent in solutione canonis per biennium, & vltra, fuit prò parte DD. de Orsettis intentatum Iudicium caducitatis coram D. Iudice ordinatio, qui instructo processu super tali petitione, caducitatem prædictam incurram declaravit, & d. sententia fecit transitum in iudicatum, ut patet ex processu, cui &c.

Et cum in executionem præfate sententiæ dicti DD. de Orsettis voluissent apprehendere possessionem bonorum liuellariorum, & in specie petij terræ *sungio detto in Asinaia* fuit cōpertum, d. petiam terræ possideri per quosdam DD. de Martinellis, in Inuestitura non comprehensos, & hoc ideo fuerunt coacti instituire Iudicium contrā prædictos rei vindicationis coram eodem Iudice primarium Instantiarum, qui pariter compilato processu, sententiam fauorabilem dixit prò d. DD. de Orsettis Actoribus, & deuoluta causa à Rotari per viam appellationis interposita per supradictos

Actos de Martinellis; Hodie proposui dubium coram DD. meis, an d. sententia D. Iudicis Ordinarij esset infirmanda, vel confirmanda in omnibus ipsius partibus, & DD. cōfirmandam esse dixerunt ex infra scriptis sanè fundamentis.

Primò enim de dominio d. Hospitalis satis constat ex duobus Instrumentis antiquarum, Inuestiturarum suprà centum annos, & consequenter plenam probationem Domini, & proprietatis bonorum in eis contentorum, etiam ad effectum deuolutionis contrā ipsosmet Inuestitos induci, fuit firmatū per Rot. in Portum, Stagni 19. Iunij 1637. quæ est decis. 197. par. 8. recent. & 27. Aprilis 1640. & 2. demum impressi apud Donat. Anton. de Manalis quotid. resolut. lib. 2. cap. 55. n. 5. & apud par. 8. recent. decis. 22. & 17. Decembris 1641. quæ est decis. 57. par. 9. tom. 1. recent. & 10. Iunij 1642. quæ est decis. 89. eadem par. 9. tom. 1. rec. omnes eorum Eminentijs, Card. Panturo ubi etiam refertur altera decis. 1641. coram eod. & fuit dictum in Cerasen. Bonorū 23. Martij 1648. coram Reuerendiss. Gbiterio S. de domino Lepid. dec. 33. vers. respondit cum Rot. dec. 449. n. 1. par. 3. recent. Quia cum dominium sit difficilis probatio, in antiquis præsumptiones dicuntur veræ probationes Rot. decis. 12. n. 3. decis. 193. n. 2. par. 2. recent. ead. Rot. d. decis. 449. num. 1. par. 3. & decis. 611. num. 11. 12. & 15. par. 4. tom. 3. & decis. 81. num. 2. & decis. 162. num. 9. par. 1. & dec. 164. num. 10. par. 6. & decis. 233. num. 2. par. 7. Adde. ad Buratt. decis. 602. numer. 15. Quam omnia maxime habere locum diximus, quando cum Instrumento liuelli, seu concessionis in emphyteusim concurrunt adminicula, indicia, & præsumptiones; Quia tunc indubitata est conclusio, dominium probari ex vico Instrumento etiam contrā Tertium ex tradit. per Rip. in l. si rem aliquam num. 39. ff. de acquir. possess. Soccin. Sen. cons. 89. nu. 11. & cons. 187. num. 2. vol. 2. Lepid. citat. decis. 33. col. 4. C. naler. decis. 269. num. 3. & firmat pariter Rot. decis. 290. num. 1. par. 1. recent. cum innominatis alijs decis. quæ cumulari possent.

Vndè per vnum ex DD. ad prædicta confirmandum fuerunt plura cumularia indicia, & præsumptiones ex lectura processus potissimum deductæ; Nimirum constare de d. dominio. Primò ex Martyrologio antiquissimo dicti Vener. Hospitalis, in quo reperitur descripta petia terræ, de qua nunc controuertitur sub num. 18. fol. 17. à terg. Quod Martyrologium, seu liber etsi faciat plenam fidem, & probationem propter eius antiquitatem, ex Glof. singul. in cap. cum causam de probat. de ibi Hostiens. num. 3. Buratt. num. 2. Dec. nu. 183 fundat Genu. de scriptur. priu. lib. 5. ca. vltim.

- 5 *Monaster.* & etiam deferuati ad probationem. Dominij ex *Glof. in cap. ad audiendum verb. sen. sualem*, vbi *Abb. n. 4. Felin. n. 16. de præscript.* Boer. decif. 105. nu. 11. cum alijs latiffimè cumulatjs per *Roe. decif. 152. nu. 7. par. 7. recent.*
- 6 Tamèn dato, quòd d. Martyrology liber non probaret plenè, falcim adminiculum, & præfumptionem dominij inducit, ut fuprà dixi *Gen. de fcript. priuat. lib. 5. tit. de libr. Monast. nu. 46. & tit. feq. num. 13. Roe. d. decif. 449. numtr. 4. par. 3. recent. & decif. 390. nu. 5. par. 1. recent.*
- 7 & in terminis quòd Inftitutum Inueftitura dominium probet, fuit dictum in *Romana Domus 14. Martij 1618. cordm Merlino*, quæ eft in eius impreffis decif. 343. tom. 1.
- 8 Secundò paritèr fuit vifum probari dominium dicti Hospitalis non folùm ex prædictis Inftitumentis duatum Inueftiturarum cum expreffione, & qualitate emphyteufis, fed etiam ex folutionibus fubfequens per triginta, & vltra annos iux. tradis. per *Alex. conf. 8. num. 2. lib. 7. Roman. conf. 127. num. 1. Roe. decif. 149. num. 5. & decif. 400. nu. 3. & 6. par. 1. recent. ead. Roe. apud Merlin. decif. 648. lib. 2. num. 1.*
- 9 Siquidem ex canonum folutione per annos 30. probatur etiam contrà Tertion dominium, tanquàm præfcriptum ex doct. *Speculat. tit. de emphyteuf. §. nunc aliqua numer. 67. verf. 53. Aymon. conf. 434. num. 5. & feq. coràm Seraphino decif. 869. num. 3. & fuit dictum in Portuen. Stagni 19. Iunij 1637. §. quinta coràm Eminentiff. Panzirolo quæ eft decif. 297. nu. 7. par. 8. recent. & fuffimè in pùfto fuit firmatum in Ceruen. Bonorum 23. Martij 1648. coràm Gbiflerio §. quibus Inftitumentis, & fuit comprobatum in Romana Domorum 15. Decembris 1649. coràm bo. mo. Bichio §. dominium ditellum Ecclia.*
- 10 *Ecclia &c.* Quapropter cum in cafu noftro nò folùm folutiones per 30. annos, ut loquuntur hypocracitatem decifiones, fed etiam fuprà centum annos concurrant; Dominij quæftionem reficere, ftultitiam effe DD. dixerunt ex dicta per *Fulgur. de cõtraff. emphyteuf. qu. 11. n. 6. & qu. 26. n. 9. verf. declaratur 3. Roe. dec. 476. nu. 10. tom. 2. par. 4. recent. Adden. ad Huratt. dec. 602. num. 18. ead. Roe. decif. 611. num. 21. tom. 3. par. 4. & decif. 613. num. 8. par. 2. 8. par. Vbi quòd ifta probatio de per fe fola etiam fufficit.*
- 11 Tertiò ad coronidem prædictorum per Informantes fuit deducum, quòd prædictum dominium non folùm apparebat ex prædictis, fed etiam ex libro Æftimi, feu menfurationum anni 1412. factarum ad instantiam prædicti Hospitalis, quæ licèt de Iure Comuni præfumptionem dominij, imò dominium ipfum probent, ex latè traditis per *Franc. Censal. in obferuat. ad Peregrin. de fideicom. artic. 44. fol.*
301. impreff. Venet. verf. fed tàm, qui allegat *Magon. decif. Florentin. 10. num. 6. & feq. & decif. 17. num. 3. & Fufar. qu. 618. d. num. 18.*
- 12 & 19. & deliguum, feu planta, præferim, in antiquis omniò probet dominium, ipfius omniò ftandum ad firmata per *Roe. in Affien. Bonorum 10. Iannarij 1639. cordm Gbiflerio §. non obftat quæ eft decif. 101. num. 10. par. 8. recent.*
- 13 cent. & eft etiam de Iure Municipali huius inclytæ Reip. ut mēfuratio, feu Æftimi liber plenam probationem faciat, ut habetur in *cap. 18. & 42. lib. 3. Stat. Vniuers.* & latè fuit firmatum etiam de Iure in *Arminen. fideicom. 14. Martij 1640. §. fecundò cordm R. P. D. Cerro*, quæ eft decif. 305. num. 6. par. 8. recent.
- 14 Nequè obftat vnicum motiuum adductum, per informantes fauore DD. de Martiellis, fcilicèt quòd non confiet de identitate petia terræ, de qua eft controuerfia, & confequentèr cum non probetur identitas, iudicium prædictum verificari non potelt fupèr qua parte, videatur inteuratum, ut habetur in *Senogallien. Salulani 2. Iunij 1647. §. bincq. elidit coràm Eminentiff. Corrado.*
- 15 Quia fuit refponfum, quòd cum firmas in antiquis, leuiores probationes fufficiant ad identitatem probandam *Roe. cordm Seraphino decif. 462. numer. 9. & apud Gregor. decif. 172. nu. 6. & ibi Adden. nu. 10. & in recent. dec. 87.*
- 16 num. 3. & 10. par. 5. Imò quòd identitas probetur per indicia, & coniecturas in præfenti cafu fuit firmatum in *Auximana fideicommißi 13. Iannarij 1640. §. eaq. magis coràm Reuerendiff. Dunogetto Decano, & in Bononien. fideicommißi de Pascualdis 15. Februarij 1647. coràm Eminentiff. Osthobono impreff. apud ipfum, quæ eft decif. 102. nu. 6. cum feqq. & poft Censal. de fideicom. decif. 2. & decif. 3. num. 6. 7. 10. & 11.*
- 17 Sed in præfenti cafu fuit ampliùs dictum, quòd non indigebamus indicijs, & coniecturis; Quia ad identitatem probandam petia terræ, de qua agitur, concurrant duæ demonstrationes, nempe via à meridie, & à feptentrione bona Ecclefiæ SS. Io. & Reparata, quo cafu, præferim in antiquis, identitas probatur, iuncta verificatione vocabuli *Roe. apud Merlin. decif. 134. num. 1. tom. 1. Roe. poft Censalium in obfer. ad Peregr. de fideicom. decif. 4. numer. 1.*
- 18 1. 3. & 4. Etiamfi inter dd. duos confines adelfet via publica *Coccin. decif. 120. num. 5.* Iunctò præfentim duorum Agrimeuforum peritorum examine fupèr 8. Interrogatorio, ac fupèr 14. & 15. ex capitulis, quibus propterea eft ftandum, etfi de eorum iudicio, & creditare depellant; Imò etiamfi de auditu alieno, quando fumus in antiquis.
- Tertium verò requifitum, quòd petia ter-

ra, de qua controversitur, aliquod bona po-
tita in libello possideantur a Reis convenitis,
probat responsio per eisdem data ad interro-
gatoria, & licis subfustentatio ad larc tradit, per
Res, apud Duran. decif. 693. num. 5. & ibi Ad-
dem. linter. A. & larc fuit firmatum in decif. 2.
num. 4. hic impressa,

Et ita fuit decisum &c.

ARGUMENTVM.

Index àn, & quando dicatur excedere suam Iurisdictionem, & àn illa expiret perempta Instantia. Prorogatio Iurisdictionis quomodo inducatur, & declaratur *cap. Rot. Luc. 57*. Sententia ut sustineatur in dubio semper est iudicandum, & an, & quando lata extra terminum Instantie valeat per Iudicem ad quem executioni demandari etiam diu, omisso Iurisdictionis defectu. Stylus àn, & quando inducat consuetudinem iudicandi, tribuatq. Iurisdictionem non habenti, & præstet interpretationem legi. Scientia, & notitia citati àn, & quando suppleat defectum citationis, seu intimationis. Fides Notarij attestantis de executione alicuius citationis àn, & quando magis attendatur, quam Nuncij, seu executoris, & àn Nuncio attestanti de aliqua citationis executione ex intervallo, veniat credendum. Exceptiones semel reiectæ in aliquo Iudicio àn valeant amplius deduci etiam stante defectu Iurisdictionis, & àn concernentes merita causæ, & processus dicantur continere defectum Iurisdictionis. Recursus àn, & quando à sententijs *Offic. Vid. Luc. de tery latè explicatur*.

*Sententia ut influatur, semper est capienda omnis
favorabilis interpretatio: etiam in dubio, num. 3.
Sententia extra instantia terminum lata potest per
Iudicem ad quem executioni demandari etiam cum
non abfuit Iurisdictionis defectus, dummodo in
mortis foveat bonum fide, num. 4.*

Arbitri ex cap. 57. Rot. Luc. legitime obtinere possunt prerogationem Jurisdictionis à Indice Ordinario. — *Idem*, §. 2.

Conseruendo indicandi, attentostyle id semper praestitum, inducitur. num. 6.

*Sylus iuribus Iurisdictionem non habenti, praebeq.
interpretationem legi. num. 7.*

Prorogatio iurisdictionis obtenta est parti intimada.
num. 3. Fallit. num. 9.

Notitia partis supplet defectum notificationis. n. 10.
Scientia, et notitia Citati supposita, quilibet defe-

Quasi divisionis, seu multiplicationis sanctorum. nn. 11.
Scientia probatur ex multiplicatione adynamum. nn. 12.

Scientiam quisque praesumitur habere omnis dispositio-
nis levis, cui subiacet, nam, I 3. et sic non im-

Præfatio in Iudicialibus requiritur in quolibet

«*id est, aliis non nocet, et officio seu renuntia-*
«*tum.*» *cap. 15.*

Arbitri ex cap. Rot. & Vid. Loc. possunt procedere per arbitrat. arbitratibus, ac non citatis, & sola-

veritate inspecta sententiam validè ferre. n. 16.

de contrariis nihil doceatur. ann. 17.

'excursivitate, sed ex intervallo'; & *super actū de*

1976-80. In: ... Control system / ...
... 2nd edn. ...

ne citationis sub certo tempore, praevalere debet si
[sic] procedit: cum ad diffamem. Et rationem.

Nunciij explicatae censetur. num. 21.

num. 23. Output ratio, num. 24.

Exceptions concernentes Merita tantum, & non
processus, non concernunt defectus Jurisdictionis.

*Iurisdictionis defectus ut excludatur, in dubio est pro
reclamante.* — num. 26. — *non liquet.* — 27.

1. *Administrative Offic. Vidi. Luc. datur. recursus ex de*

Appellationum, seu recursus non est deferendum cessan-

Decisio XXXIII.

Diximus non esse deferendum. recurſui interpoſito ex defectu iuriſdictionis à ſententia perilluſi. Officij ſupèr Viduis, in qua fuit dictum eſſe exequendum laudum inter Paſquinum Vincentij de Salpoechio, ſuè &c. ex vna, & D. Eliſabetham Bartholomæi ex altera nomine, de quo in actis, laudum à perilluſi, & excellentiſſis, atque peſtiſſimis DD. Io. Bapt. Guidiccionio, & Laurentio Berſolini; Ex quo cum per cap. 14. ſcit. ipſius Officij ſanciatum, videlicet, *Che li lodi dati in eſecutione di loro pronuncio dogli' arbitri eletti, poſſano, & debbano mandarſi in eſecutione ſençe proceſſi* à Moriò dicebatur, quòd cum dd. Iudices mandauerint, laudum præſatam fore, & eſſe exequendum, eorundem iuriſdictionis limites prætergreſſi miniſtrè ſuere; Cùm Iudex ſuam iuriſdictione excedere non dicatur, quandò exerceat iuriſdicendi facultatem ſibi impartitam argumento *verbu l. 3. de Officiis cuiusmodi. et Iuriſd. diſt.* Quapropter quicquid obſtare viſum fuit, quòd pñmò opponebatur nempe perilluſi Officij ſupèr Viduis executioni demandare ſepetiàm à priuatis perſonis emanatam, nõ verò ab arbitrio ab ipſo Officio electis; Nũm illi poſt expirationem Inſtantie retinuum ſententiam arbitrialem tulerint, & ſic deſectum iuriſdictionis adieſſe. Neminem dubitare dicebat DD. Informantes; òm perempta Inſtantia, expirat Iudicis iuriſdictio *Aſſiſt. deſci. 283. num. 4. Rot. deſci. 82. num. 3. Id. 4. Not. deſci. 31. num. 15. & deſci. 309. num. 12. in l. 1. in 3. 2. 3.*

¶ Breuius videt̃ eam quòd fuerunt deducta, ad ostendendum præſatam Inſtanciam non fuiſſe, nec eſſe peremptam; pro eo calculo Nobis offenſo, & deſciſſe hunc proceſſum compoſitum ſatis patens viſum fuit; Ex quo appareo, deſententiam fuiſſe latam in termino Inſtantie, à quam ſuſtinentem omnis fauorabilis interpretatio, etiam in dubio ſemper capienda eſſet, ita Berou. *conf. 60. num. 58. lib. 2. & conf. 7. num. 7. & deſci. 31. num. 32. & deſci. 187. num. 22. lib. 3. Gabriel. conf. 96. num. 12. lib. 1. Rot. Bononiæ. deſci. 97. num. 11.* Obiectam maximam facilitate diluunt, nũm in ſuo centum ſic, ſententia excedit Inſtancie lapſum latam poſſe per Iudicem ad quem, Executioni demandari, etiam diu, ſi de defectu iuriſdictionis conſtat; òm in modo in meritis compenſat bonum dñs ſouere, & in deſciſſis fundat *Vau. traſſ. de nullat. num. 99. inſu. et alia. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 135. num. 4. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 206. num. 4. Gabr. conf. 49.*

num. 4. verſ. *quomodo recepiſſimus ſit lib. 1. Caphal. conf. 123. num. 21. deſci. Luc. 25. num. 45. & deſci. 63. num. 28. Rot. Januæ. deſci. 23. num. 15. & 26. verſ. accedi. Rot. Bononiæ. deſci. 49. num. 45. Merſin. deſci. Lucen. 64. num. 6. & deſci. 22. num. 18. & deſci. 31. num. 5.*

Neque paritèr momèti exiſtimauimus obiectum, quod perſcribatur ad colorandum iuriſdictionis defectum, nempe in proceſſu apparere, vnicam prorogationem fuiſſe fuiſſe coram Iudice Ordinario, quæ tamèn fieri, & peti debebat coram perilluſi. Officio Viduarum.

5 Fuit enim reſponſum cum cap. Rot. noſtr. 57. verſ. *ſententiar, & debeat*, quæ verba cum ſint præciſe directæ in perſonam Iudicis Ordinarij clare pateſcit, ipſum dumtaxat iuriſdictionem habere coercendi Arbitros ad proferendam ſententiam; ſtante quòd eius iuriſdictioni ſunt ſubiecti; Ideoq. legitime fuiſſe pñtiam prorogationem præſatam pèt vnum ex DD. Arbitris à d. Iudice Ordinario, ptoque ita in indiuiduo fuiſſe firmatum per ipſam Rot. in. cau. Joſeph. Lemmetti contrà Martiolum Lazzari de Farnocchia de anno 1646. primor. Egr. D. 10.

6 Bapt. Geminiani; Ita ut conſuetudo iudicandi, attento etiam ſtylo, ſit ſemper prædicato in noſtro Tribunali, ut teſtati ſuere doctiſſimi in viroque Iure Profeſſores, fuerit inducta, ad tradita per Bald. *conf. 275. num. 3. & 4. verſ. præſci. lib. 1.* Qui ſtylus optimam parti legis interpretationem, & non habenti iuriſdictionem tribuit *Gloſ. in l. ſi in verb. deſci. diſt. Cod. de emancipat. lib. 1. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 154. num. 18. deſci. Lucen. 49. in fin.*

7 præſci. lib. 1. Qui ſtylus optimam parti legis interpretationem, & non habenti iuriſdictionem tribuit *Gloſ. in l. ſi in verb. deſci. diſt. Cod. de emancipat. lib. 1. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 154. num. 18. deſci. Lucen. 49. in fin.*

8 Neque replicetur, eandem prorogationem obſentiam à D. Iudice Ordinario non fuiſſe inſtatam Recurrentibus, ut eorundem potuiſſent deducere Iura iuxta tradita per Merſin. *deſci. Lucen. 2. in 5. Birrelli in ſua ſumma. deſci. 2. in 3. 37.*

9 Quia hinc reſponſum huic Intimationis deſciſſi medelam præbuiſſe partis comparitionem, ſua quilibet deducendo Iura, cuius interuentu, & præſentia deſciſſe neceſſitas intimandi; Cũ ipſa regularitèr non requiratur, quandò ſcientia in parte dignoſcitur, ita Alb. *conf. 281. num. 2. Roman. conf. 410. num. 2. Menoch. conf. 200. num. 12. Lepid. deſci. 25. per 10 Rot. deſci. 277. num. 11. par. 6. recent. & ſic notitia partis ſupplet defectum notificationis auct. multo magis Cod. de ſcriptis. & deſciſſi.*

11 Et ratio eſt euidens, quia tota viſitationis ſeu intimationis reſpectiue conſiſtit in notitia, & certa ſcientia Citati, quæ ſuppoſita, quilibet defectus ſanatur, ut multis DD. authoritatibus citatis, fuit firmatum per Rot. in Caſa reuocata diſtributionum, ſcà Aſſentatorum 25. May 1646. eorundem R. P. D. Cerro. S. quòd verſus ſua.

fu. & in Neapolitana Turriditionis 11. Februarij 1647. coram bo. me. Biebio, & in Pisanen. Pecuniaria Veneris 14. Iunii 1652. coram R. P. D. Celso S. quando enim citatio cum seque. Quamscientiam in casu, de quo agebatur, non potest difficultari, non adfuisse in dd. Recurrentibus; Cum non solum ipsa deducatur ex successibus prorogationibus inter easdem partes factis in eadem causa, & continetur reolutio

- 12 charcatum; Ita ut ex multiplicitate actuum probetur scientia, *Abb. in cap. cum Ecclesia Summa* num. 25. *vers. an presumatur scientia de caus. possess. & propriet. quem sequitur Rot. apud Greg. decif. 325. numer. 22. ead. Rot. decif. 685. num. 4. par. 1. & decif. 194. num. 15. par. 6.*
 13 *recessu.* Tanto magis quid d. prorogatio fuit facta legis auctoritate, & vii ab ipsa lege facta, presumuntur omnes eius dispositionem scire.
 14 *Menoch. de presumpt. prapsum. 49. num. 13. & ob id non requiebat intimatio, quando etiam fuisset necessaria Thue. consil. 339. num. 18. lit. E. & fuit in precibus terminis dictum. per Rot. nostr. de anno 1626. secund. Egr. Scit. Marij Carrelli in causa inter D. D. Iosephum, & 10. de Graueria cum Bonifacio Mazzotto in fin.*

Et si dicatur, quod in successibus prorogationibus per dd. Minores fuerit protestatum, se ipsos illas facere, quatenus Instantia non fuisset perempta, prout videtur in processu.

- Respondetur enim, quod obiectum non verificatur totaliter in facto; Nam licet in vna comparatione post dicti D. Iudicis Ordinarij prorogationem fuerit per dd. Minores ut supra protestatum; Quia tamen in alijs comparationibus subsequens non fuit repetita d. protestatio, prout requiebat, ideo non fuit accepta; Cum in Iudicialibus requiratur protestatio in quolibet actu, alijs protestatio non nocet, & ipsi censetur reuocatum *Mohed. in decif. 2. de Indic. Rot. apud Gregor. decif. 44. nu. 7. & 8. Rot. decif. 779. par. 1. diuersi. numer. 5. Caualeri. decif. 349. nu. 6. Ridolphi. in sua prax. Iudiciali. par. 1. cap. 8. num. 109.*

Minime etiam obstat, laudum predictum fuisse prolatum absque citatione ad audiendum sententiam.

16. *Quid cum ex compromisso omni solemnitate vallaro pda. Arbitri sint insigniti facultate procedendi partibus absentibus citatis, & non citatis, quare facultas etiam ex capp. Rot. & V. duar. ipsis tributa videtur; Ita ut sola facti veritate inspecta procedere valeant, & sententia, per ipsos lata, esset sustinenda, ita Borrell. de Compromiss. S. 2. Glaf. 4. num. 63. Ladobez. consil. 98. num. 8. Rot. Lucen. coram Merlino decif. 96. numer. 17. & 19. & decif. 2. numer. 15. Cor. nazzari. decif. Lucen. 194. per totum.*

Vltra quam quodd obiectum omni prorsus difficultate caret fuit visum, ex quo de citatione euidenter patefit ex actis Iudicij Communi promissarij; ut ex relatione Nuncij in processu regularata, cui plena est adhibenda fides, precipue si de cetero nihil doceatur *Monet. decif. Luc. 42. nu. 42. & d. c. 31. nu. 3. Magn. decif. Luc. 66. num. 7. & fuit dictum in Anconitana Dotis 21. Aprilis 1651. coram R. P. D. Verosio S. siquidem.*

Neque fides eiusdem Nuncij coram Nobis aliata, & non prius in processu producta, neque mentionata, continens se citasse Falquinum Prugolum de Saltocchio personaliter ad Instantia Elisabethe Bartholomaei sub die 30.

- 18 Maij anni 1656. predictis obstat; Quid ultra quam quodd fides Executoris, seu Nuncij non emanata in actu executionis, sed ex intervallo, & super actu de praterito non probat *Rot. apud Buratt. decif. 270. num. 3. Innocent. in cap. 1. num. 6. vers. si enim de fide instrumentorum, & fuit dictum in Romana Pecuniaria 12. Decembris 1642. coram R. P. D. Cerra quoniam est decif. 134. num. 4. & 5. cum seque. par. 9. som. 1. rectoriorum, & post Merlino de pignobis, decif. 87.*

19 *num. 8. Maxime quia caret testibus, ut in pondio ponderat Rot. apud Pae. decif. 61. nu. 1. lib. 1. in correct. Martini. Andr. decif. 40. num. 2. & 3. Rot. decif. 15. num. 2. vers. tamen hoc erat*

- 20 *lib. 1. par. 3. diuersi. & quia fuit emanata lite pendente. l. qui commentus ff. de re militat. Rot. apud Buratt. decif. 479. num. 12. & decif. 367. nu. 9. par. 4. recent. & fuit dictum in Bononier. Menurentione 19. Iunii 1647. coram bo. me. Biebio S. cui decreto versus fin. ipsa tamen fides coram per illud. Officio Viduarum non fuit producta, etsi coram Nobis ipsa fuerit exhibita. de ea nullam cognitionem accipere volumus, prout de lure competum est; Tanto*

- 21 *magis quid in concursu semper prevalere debet fides Notarij attestantis in suo prothocollo repetiti citationem prefatam executam (sub die 29. Maij anni 1656. fides Nuncij aliter attestantis, scilicet executam sub die 30. Cum Notarius relationem illam sub prefata die 29. ad dictam, & relationem eiusdem Nuncij explicasse censetur, prout latissime in proprijs sermone terminis fuit firmatum in Persulina Bonorum 28. Maij 1650. S. quid cum ipso prothocollo coram R. P. D. Verosio, & est doctrina Bald. in l. Gallos; S. idem credendum il. 2. num. 4. ff. de liber. & postum.*

Ita tandem pro comprobatione d. non delationis appellationis interposuit ex defectu Iurisdictionis deo fuerunt considerata. Primo nempe prefatas duas exceptiones fuisse operipitas, & perpenas in Iudicio executionis pra-

- præfatæ sententiæ, ac propterea illis non obstantibus fuisse pronuntiatur, d. sententiæ
 22 exequibilem; Quapropter intrat regula, quod semel docifum non potest amplius cognosci
 ad *lex. in l. qui omnes §. duo fratres*; ubi notatur
 23 *DD. ff. de verb. oblig. & exceptionibus*, quæ semel reiectæ fuerunt, amplius deduci nequeunt, nisi in suo ventis nutrentur defectum iurisdictionis *Alex. conf. 111. & signatior nam. 6. lib. 6. Roman. conf. 110. nu. 3. Nat. conf. 373. nu. 31. Alb. conf. 14. nu. 6. Muscatell. in prax. par. 4. Glos. indicat. num. 9. fol. mibi 133. Carleual. de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disputas. 17. nu. 5. latissime Excellentiss. D. meus Andree. controvers. 242. num. 15. & controvers. 304. num. 25. Gratian. discip. forens. cap. 146. num. 8. Scacc. de sens. & re iudic. Glos. 14. qu. 2. nu. 30. Maron. decif. Floren. 3. num. 1. 20. 27. 30. & 33. Zucc. in terminis decif. 23. num. 26. & seqq. & decif. 37. num. 7. Borgnin. decif. 10. num. 20. & 21. par. 1. Charar. decif. c. nec. 7. num. 12. fof. in l. 1. num. 19. vers. a. limes Cod. de iur. & fact.*
- 24 *ignor.* & nunquam inveniretur via finiendi lites, si aliter diceretur, quod est absurdum, & de iure verum l. 1. Cod. de sensu.
- 25 Secundo quid omnes præfatæ obiectiones, seu exceptiones per Recurrentes oppositæ non respiciebant defectum iurisdictionis, ut consideranti patet, sed concernebant merita causæ, & vires processus, ex quibus iurisdictionis defectus non emergit. *Idem. in cap. qualiter*, & quando il 5. num. 43. extr. de accusat. Seraphin. decif. 899. num. 28. Rot. nos. in caus. recurs. Sp. de Botinis cū Sp. Alexandro Terzio manu Egr. Ser. Inlij Coll. primorum 1616. & apud Alderlin. decif. 53. in Lucanis, & vuperiendi de anno 1655. ita fuit decifum per nostr. mot. Rot. in caus. recurf. interpositi per Illust. Officij Viduarum per D. Io. Bartolom manu. Egr. S. Caesaris Carelli secundorū
- 26 anni 1654. ac exoritur in dubio ad iurisdictionis defectum excludendum, esset pronuntiandum, firmant *Nat. conf. 99. num. 7. Rot. nos. in d. caus. Botinis cum Sp. Alexandro Terzio supra*
- 27 prox. citat. Ideoque admissio, quod a sententijs per Illust. Officij Viduarum detur recursus ex defectu iurisdictionis, prout ex magistrali decisione manu S. Egr. D. Alibrandi Marini primorum 1609. fol. 103. in Archinio; Quid quicquid alias fuerit difficultatum in hac mot. Rota, at tamen cum ex prædictis oculari inspectione pateat ipsum non adesse, propterea nullatenus erat d. recurfui deferendum ex regula, quod cessante gravamine, non est appellatio, seu recurfui deferendum ad *lex. in l. 1. ff. de appellat. recipien. cap. cum cessante*, & cap. cum speciali de appellat. Crauer. conf. 273. num. 5. Surd. conf. 102. numer. 6. Pitegon. decif.

*Lucen. 45. & 48. num. 6. Merlin. decif. Lucen. 4. num. 4. Ofase. decif. 60. num. 3. Barr. decif. 52. 29 num. 10. Imò quod peccat Iudex si appellationibus, & recurfibus friuolis defereat, etiam si appellandi, seu recurrendi causæ videantur verisimiles, & probabiles, quando tamen peccant in substantia veritatis *Vales. de different. inter. vtriusq. for. in verb. appellatio different. 2. Vrsell. in suis conclus. verb. appellatio conclus. 1. 29. num. 168. & 169. Frat. Smacon. de Bist. Theolog. in sua prax. Crimin. qu. 150. nu. 27. per tot.**

Et ita fuit decifum utraque parte acerrimè informante.

ARGVMENTVM.

Emphyteuta citrà eius culpam priuatus uti fuisse in emphyteusim concessa àn, & quando teneatur ad solutionem Canonis, & Laudemij, & quid si cuiusio fuerit secuta in parte emphyteusim in vim Iudicati, àn liberet emphyteutam à solutione Canonis prò illa rata. Caducitas àn habeat locum ob non solum Canonem, attentat prætenfione emphyteutæ credentis se non teneri occasione damnorum, & interesse passorum in re emphyteutica; & àn Caducitas ob non solum Canonem intentari possit data lite inter duos prætenfos Dominos directos rei emphyteuticæ. Dominum debet plenè, & concludentè probari, quando agitur ad caducitatem, & àn ad illam excludendam quælibet causa sit sufficiens, & àn morâ purgari valeat in qualibet Iudicij parte, maxime quando Ius Domini Directi non est effectum deterius, ex opinione *Rot. Romanæ* solidissime discutitur.

S P M M A R I U M.

Emphyteuta citrà propriam culpam priuatus à Tertio, & Iudicis autoritate bonorum emphyteuticorum possessione, non tenetur ad canonis solutio- nem, & suo Iure priuari nequit. num. 1.

Adm.

Adimplementum, etiam in minimo, probandum est ex parte agentis in contractum viri, sicutque obligatorio. num. 2. & 3.

in Contractibus non est implendum illi, qui primò non implent. num. 4.

Contractum non adimpleto, lucrum fieri minimè potest. numer. 5.

Solutio Canonis promissa non tenetur adimpleri per Emphyteutam, nisi ipsi Dominus directus adimpleat cõservationem possessionis rei emphyteuticæ, propterea non admittitur mora regularis, neque irregularis. num. 6. & 8. & de ratione. num. 7.

Emphyteuta amittens bona emphyteuticæ per cessionem, qui se afferuit Dominum Directum, & vult dominium translati, tenetur de cessione, etiam si nullum laudemium solutum fuerit. num. 9. & 10.

Emphyteuta, cui res non fuit tradita, & apud eum non remansit, non tenetur ad laudemium, imò illud repetere potest una cum damnis, expensis, & interesse, maxime attenta clausula, licet rescire &c. num. 11. 12. & 13.

Cessionarius laborat eadem exceptione, qua laborat cedens. num. 14.

Exceptio respiciens rem cessam potest opponi contra Cessionarium. num. 15.

Emphyteuticæ res ñe caducata dicatur, debet probari existentia apud se Dominum Directum, & rem esse emphyteuticam. num. 16.

Cessionarius bonorum emphyteuticorum ñe convenire valeat ad caducitatem probare debet, quod tempore cessionis ab alio non possideretur Dominum Directum. num. 17.

Caducitas rei emphyteuticæ requiritur exaltam, & cõcludentem probationem Dominum. num. 18.

Caducitas prætendi non potest de illis bonis, de quibus fuit spoliatus ab alio, tanquam Domino Directo, sed debet reintegrari. num. 19.

Compensatio ab initio inducitur per legem ad eueniendum præiudicium. num. 20.

Compensationis exceptio, qua opponi potest contra Cedentem, valet opponi etiam contra Cessionarium. num. 21.

Emphyteuta prætendens se Creditorem occasione damnorum, & interisse, potest se excusare à caducitate incurfa ob persiones non solutas, etiam si esset probabilis credulitas. num. 22. & 23.

si Pano, & dissolutione quis excusatur per quamlibet causam etiam fatuam, & iustam. num. 24.

Emptio sequuta super parte emphyteuticæ in vim indicati liberat à solutione Canonis eiusdem partis. num. 25.

Interpretatio omnis favorabilis sumenda est in materia pœnali. num. 26.

Emphyteuta non solvens canonem excusatur, quando sit pendens super re emphyteuticæ inter duos contendentes esse Directos Dominos. num. 27.

Mora quandoque, & in quacunque Iudicii parte purgari potest, ubique. Ins aliterius non est effectum destrui, & quando agitur de caducitate semper purganda est. num. 28. 29. & 30.

Decisio XXXIV.

Confraternitas S. Crucis, in Civitate Lucana existens, mediantibus suis Procuratoribus de anno 1592. concessit in emphyteusim Paulino, & Michaeli olim Bartholomæi Bandoni de Marlia quædam bona sita, in Communi Lambaris vique in tertiam generationem masculinam pro annuo canone statorum sexdecim frumenti, & cum alijs patijs, prout in Instrumento rogato manû Egr. Raphaelis de Gambarinis sub die 4. mensis Ianuarij anni 1592.

Anno verò 1651. Pasquinus, & Bartholomæus de Bandonis tam proprio nomine, quam Michaelis pater de Bandonis concesserunt in emphyteusim Joanni Giurlano de Lambari quædam bona existentia in eodem Communi Lambaris pro annuo canone statorum 29. frumenti cum dimidio, & successivè pro laudemio supradictis 10. Giurlanus solvit scuta 32. ut ex Instrumento manû Egr. N. de Carellis celebrato 6. mensis Maij 1651. cui &c.

De mense vero Julij eiusdem anni 1651. supradicti de Bandonis cesserunt quasi eorum directum dominium Dominis de Chelis pro scutis 30. prout ex Instrumento manû Egr. Nicolai Parenzj prædictis die, & anno, cui &c.

De anno postea 1654. die 18. Aprilis eadẽ Confraternitas caducitatem dictorum bonorum intentavit contra dictos de Bandonis liuellarios ob alienationem eorundem bonorum factam contra pactum expressum in concessione emphyteuticæ d. anni 1592. & perillust. D. Iudex Ordinarius caducitatem declaravit, & ipsius sententia die 25. Iunij eiusdem anni debuit executioni fuit demandata, & successit sub die 30. eiusdem mensis prædicta Confraternitas immissa fuit in possessionem prædictorum bonorum, supradictis de Bandonis in emphyteusim concessorum, prout in fine processus Nobis constare fecit.

De eodem anno 1654. in fine mensis Octobris Dominis de Chelis supradictis cessionarij, & habentes causam à dictis de Bandonis, citaverunt Io. Giurlanum supradictum coram D. Iudice Ordinario, ad dicendum causam, quare pronunciari non deberet, cum cecidisset ab omni iure ad bonorum ob canonem non solutum, cui positioni brachijs denudatis se opposuit d. Joannes Giurlanus multa deducta,

do. ut videre est in processu; quibus ramen oppositoribus non obstantibus, prædictum D. Iudex Ordinarius declarauit, esse locum d. caducitatis petita per Dominos de Chelis aduersus d. Io. Giurlanum, nisi infra mensem canones decursos solueret, à qua sententia interposuit appellacionem ad Rotam; Quapropter hodiè proposui dubium coram DD. meis, an esset benè appellatum, vel malè indicatum, & DD. dixerunt, sententiam D. Iudicis Ordinarii esse reformandam in ea tantum parte bonorum, de quibus d. Io. Giurlanus fuit spoliatus à Vener. Confraternitate S. Crucis, mori fundamentis infrascriptis.

- 1 Primò quia in iure indubitatum est, quòd Emphyteuta, qui fuit priuatus à Tertio; & Iudicis auctoritate spoliatus citrà propriam culpam possessione bonorum, quæ sibi fuerunt in emphyteusim concessa, non tenetur ad rationis promptam solutionem; & ex non solutione non potest suo iure priuari; latissimè *Gratian. discept. forens. cap. 223. per tot. & præcipuè numer. 14. & 15. cum seqq. Corbul. tit. de caus. priuat. ubi non solum canon. limit. 14. & 22. Clar. in S. emphyteusist. qu. 8. qui de communi restatur; Ideòq; agere volens ex contractu vitrò, citròq; obligatorio, oportet, ut probet, se ex parte sua adimpleuisse Rot. per Verall. dec. 127. num. 2. par. 3. Mogon. dec. Florent. 143. nu. 3. & dec. Lucen. 11. num. 8. & dec. 21. nu. 16. & dec. 61. num. 1. Surd. d. scilicet 260. num. 14. Mantie. dec. 1. num. 8. ead. Rot. post Ceac. dec. 262. num. 2. idem Surd. dec. 6. num. 12. Ita ut agere volens teneatur ducere, se adimpleuisse etiam in minimo Rot. per Greg. dec. 261. n. 3. & dec. 236. numer. 1. par. 2. duers. Put. dec. 357. in fin. lib. 3. & ex Consulentiis dixerunt Surd. conf. 101. num. 2. & conf. 369. num. 36. Menoch. conf. 1. num. 368. Decc. conf. 45. nu. 6. & 10. latissimè Mantie. de tacit. lib. 3. tit. 16. num. 18. & in contractibus non esse alicui implendum, qui primò non adimpleuit l. Iulianus*
- 5 S. offerri vbi Bart. ff. de actionib. empt. & consequenter non potest facere lucrum is, qui contractum non adimpleuit d. l. Iulianus & c. Dec. in l. cum proponas. 2. nu. 4. Cod. de pact. Aymon. conf. 246. n. 3. Rot. in Pisaren. Societatis Officij 30. Maij 1639. coram Reuerendis. Rois. & S.
- 6 ratio resolutionis; Sicquòd cum Dominus non adimpleuerit ex parte sua consentiendo apud emphyteutam possessione traditam, prout in Instrumento promissit, non tenetur ei pariter adimplere, promissum canonicè soluendo, ut per Corbul. d. limit. 22. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 27. numer. 44. vbi quòd ita Rot. pluries iudicauit; Handed. conf. 80. in fin. lib. 2. Valase. de Inst. emphyt. qu. 14. num. 1. l. 1. ceph.

- 7 Ludovic. dec. Persina 35. num. 4. & ratio est patens, quia cum emphyteuta non habeat rei emphyteuticæ commoditatem, nequè teneatur onera subire; Cum exceptio non implenti non tantum sit suadata io interesse alterius, quàm in violatione fidei ex parte non implentis; Cum aliàs d. de Giurlanus non contraxisset, vel saltem non eo modo cum DD. de Bandonis, si sciisset dd. bona ratione directi dominij spectare ad d. Vener. Confraternitatem S. Crucis ad tex. in l. in conuentionalibus, ff. de verb. obliget. Bart. in l. cum proponas Cod. de pact. Gratian. discept. forens. cap. 301. num. 14.
- 8 & 15. Ideòq; in eo non attenditur mora regularis, nequè irregularis, Gratian. d. discept. 301. num. 1. & 10. & num. 35. Secus. de camb. §. n. qu. 1. num. 274. Bocacc. de Societ. Offic. nu. 149. Adde. ad Burali. dec. 674. num. 14. Rot. in Pisaren. Societatis Officij 30. Maij 1639. coram Reuerendis. Rois. & S. nec pariter obstat.
- Ex quibus omnibus sequitur, quòd cum in facto constet, quòd bona in emphyteusim concessa d. Io. Giurlano Reo conuento à dd. de Bandonis auctoribus Dominorū de Chelis Actorum, fuerint sub directo dominio Vener. Confraternitatis supradictæ S. Crucis, & ab ea; vel propria, vindicata fuere, Sequitur, quòd euictio cum sit sequuta in bonis in emphyteusim concessis, ille, qui tanquam Dominus, se Dominum asserendo, vitæ dominium in emphyteutam transferendo, tenetur de euictione erga emphyteutam, latè Surd. dec. 290.
- 10 per tot. vbi in fortioribus terminis, etiamsi titulo lucratiuo, nulla scilicet quantitate pecuniarum laudemij, siue alterius tituli fuerit Dominio in actu concessionis soluta, ergò multò magis quando titulo oneroso, prout in casu præfati d. Io. Giurlani soluit pro laudemio futa 31. & Surd. sequens est Mangi. de euict. quest. 123. per tot. num. 6. & 11. Rot. dec. 10. per tot. par. 3. recent. & dixi Egomat latè in multis questionibus legalibus; quas, Deo Danre, post has typis dare intendo quasi. 66. per tot. Vbi etiam latè fundam, quòd venditor tenetur ad liberandum prædium ab euictione sequuta, vel ad soluendū emptori emphyteusis illud, quod in ipsius concessione est erogatum cum alijs;
- 11 Et consequenter cum non solum fuerint exburfata dd. senta 32. pro laudemio, certum est, quòd laudemium, re verè non tradita, nec apud emphyteutam remanens, nullo modo debetur, ut tradit Nig. de laudem. quasi. 48. n. 51.
- 12 & 52. Sed etiam veniunt omnia damna, & interesse ipsius emphyteutæ Surd. d. dec. 290. num. 16. & seqq. Rot. d. scilicet 281. num. 1. par. 4.
- 13 som. 1. recent. & hoc tantò magis, quia in casu præfati decisionis adest in Instrumento clau-

sula expressa; Item rescire &c. ut in puncto dixit Rot. allegat. decis. 10. par. 3. recens. nu. 3. ubi plures allegantur.

- 14 Quæ omnia habent locum etiam aduersus Dominos de Chelis agentes ad caducitatem; Cum exceptio, quæ competit aduersus cedentem, competit etiam aduersus cessionarium,
- 15 Capye. Latr. decis. 104. nu. 23. tom. 1. & quod exceptio, quæ respicit rem cessam, possit opponi contra cessionarium, prout sunt DD. de Chelis, est doctrina Bart. in l. si quis in rem nu. 3. ff. de procuratorib. Franc. Artim. conf. 96. nu. 3. Aucheran. conf. 244. Alban. conf. 289. num. 21. & 14. Alex. conf. 54. nu. 7. & 8. ac 9. vol. 2. Bimin. conf. 138. num. 4. lib. 2. Soccin. l. un. conf. 44. num. 2. Guid. Pap. decis. 567. cum alijs per Salgad. labyrin. Credit. par. 3. cap. 6. §. unico num. 23.

- 16 Secundò dicebatur, quod Agens ad caducitatem, scilicet rem emphyteuticam fuisse caducitatem, habet onus probandi, apud se existere directum dominium, & quod res sit emphyteutica, Speculas. in §. nunc vers. 72. & in §. st. de locat. Rot. in Romana pratenſe deolutionis 13. Nouembriſ 1596. coram Litta, cum alijs
- 17 per Vrsell. conclus. 78. nu. 37. quod cum DD. de Chelis licet clare ostendere præsumant per Instrumentum cessionis factæ ad d. de Bandonis bonorum emphyteuticorum; Tamen quod ipsi sit necesse probare, quod alius tempore concessionis non possideret directum dominium, quàm dicti de Bandonis, quod cum contrarium constet adesse penes Vener. Confraternitatem, ad caducitatem minimè agere possunt aduersus d. Giurlanum Adde. ad B. vatt. decis. 263. n. 10. Cum ad effectum deuolutionis ex causa caducitatis non sufficiat Instrumentum supradictum, sed exacta, & concludens probatio domini ad effectum prædictum requiritur, ad tex. in l. ad probationem 23. Cod. locat. ubi Bart. num. 10. l. in rem actio, ff. de rei vindicat. Bald. in l. omnes in fin. Cod. de probat. Ruin. conf. 50. num. 1. lib. 1. Rot. apud Cavalier. decis. 269. num. 2. & 3. & nouissimè decis. 53. par. 9. tom. 1. recens. & decis. 150. nu. 3. par. 1. & decis. 651. numer. 4. par. 3. recens. & latissimè apud Caputaq. decis. 280. num. 5. par. 1. & fuisse fuit firmatum in Mediolanen. pratenſe deolutionis Luna 5. Iulij 1655. coram doctissimo, ac nunquam satis laudato Reuerendissimo Melio nunc dignissimo Episcopo Tapina. per tot.

Tertiò fuit consideratum ad caducitatem excludendam, quod cum Io. Giurlanus fuerit priuatus possessore dd. bonorum in emphyteusim concessorum ad d. de Bandonis per d. Vener. Confraternitatem, quæ fuit in iisdem

immissa, tanquam directæ Domina, saltem in maiori parte eorundem bonorū; Sequitur ex antedictis, quod caducitas nō potest prætendi de illis bonis, de quibus fuit polarius ac proinde d. Io. Giurlanus remtegrari deberet l. 3. §. quod si seruus l. si colonus & l. leg. §. si condicio, ff. de acquir. possess. l. fin. ff. de vi, & vi armat. Soccin. conf. 49. num. 3. Vers. ex quibus omnibus lib. 3. Gabr. commun. conclus. lib. 5. de restit. spoliat. conclus. 5. num. 2. Vers. 14. amplia. Menoch. de recuperand. remed. 1. num. 62. Vers. quare 4. & seqq. ac remed. 15. numer. 49. Vers. quare 8. & seq. & dixit Rot. in Romana Pineæ 7. Iunij 1647. coram Eminentiſſimo Corrado §. quid possessio.

- Respectu verò aliorum bonorum, ut supponitur vltra euictos ad d. Vener. Confraternitatem, existentium penes d. Io. Giurlanum, de quibus canonem non soluit, ex quò deuolutio fuit petita, DD. pariter dixerunt, caducitatem non fuisse incurſam, ex pluribus. Primò itaq. cum d. Io. sit creditor dd. de Bandonis, & eorum Successorum causa solutionis laudemij præ omnibus dictis bonis in emphyteusim concessis scutorum 32. præ rata scilicet bonorum euictorum, ac etiam de alijs damnis, & interesse occasione d. euictionis passis, potuit ad istum effectum pensiones soluendas retinere, ac cum d. suo credito compensare, etiam si d. exceptio nunquàm fuisset deducta, vel opposita; Quia cum agatur de euitando præiudicio, lex ad illud euitandum ab initio inducit compensationem etiam nō oppositam Sebass. Medic. tract. de compensat. par. 1. qu. 40. nu. 2. & 8. Rodriguez. de annu. redditib. lib. 2. qu. 18. num. 3. & 4. & fuit dictum in Romana de Luragbris 5. Iunij 1646. coram R. P. D. meo Cerro, nunc verò dignissimo S. R. Decano S. Visceris, quæ est decis. 409. nu. 27. par. 9. tom. 2. recens.
- 21 Imò exceptio compensationis, quæ potest opponi contra cedentem, potest etiam opponi contra cessionarium, Chartar. decis. 62. nu. 1. Belton. decis. 120. num. 3. Ludouij. decis. 120. num. 6. in addit. de Ponte conf. 95. nu. 2. lib. 2. Grass. de except. excepte. 16. n. 37. Paul. Sraiban. Jan. resol. 80. d. num. 4. vsq. ad 12. tom. 1. cum alijs fuisse cumulatim per Salgad. labyrin. credit. par. 3. cap. 6. §. unico num. 21. 22. & 23.
- 22 & quod emphyteuta prætendens se creditorem occasione damnorum, & interesse possit se exculcare ad caducitatem incurſam ob pensiones non solutas, dixit Rot. apud V. tract. decis. 298. par. 1. per tot. & apud Achil. de Grass. decis. 295. num. 10. & decis. 296. Etodiern. ad Sord. decis.
- 23 117. num. 11. & 12. & hoc etiam emphyteuta non sit verè creditor, sed habuerit iustā causam credendi, se creditorem fuisse, quæ

ARGUMENTVM.

probabilis credulitas sufficit ad euitandam caducitatem *Iaf. in l. 2. numer. 53. qu. 16. vers. limita tamen Cod. de Iur. emphyt. Caputaquen. decif. 180. nu. 4. par. 1. Ludouij. decif. 388. n. 4. Baratt. decif. 624. num. 7. cum alijs per Gratian. cap. 633. num. 24. & seqq. & cap. 675. nu. 33.*
 24 Imò qualibet causa etiam facta, & iniusta, excusat à deuolutione, & à pœnal. igitur §. potest, ff. de liberal. caus. Corbul. de caus. priuat. ob non solut. cau. limit. 17. num. 2. Dec. consil. 630. num. 13. Bursatt. consil. 26. num. 39. Menoch. consil. 460. num. 4. Rot. decif. 281. nu. 5. par. 4. tom. 2. recent. & fuit dictum in Romana Domus 25. Februarij 1647. coram R. P. D. Celso S. ex quibus apparet, & §. cum qualibet causa.

Imò subinlegebat vnus ex CDD. quòd ad euitandam caducitatem ob canonum non solutionem sufficiebat, euictionem sequutam in maiori parte dd. bonorum in emphyteusim.
 25 concessorum; Cùm talis euictio sequuta in vim iudicati licite potuerit retrahere d. Giurlanum à solutione pensionis alterius patris remanentis, vt in terminis ponderauit Rot. in Romana Domus Luna 25. Februarij 1647. coram R. P. D. Celso §. versum etiam sequestrum, cum.
 26 alijs ibi allegatis; Cùm in materia pœnali omnis interpretatio fauorabilis sumenda sit, vt diffusè fuit dictum in Romana Pineæ 28. Aprilis 1645. §. penult. & 14. Martij 1646. coram R. P. D. Roias;
 27 Et singulare est, quòd quando lis pender super re emphyteutica inter duos contententes, esse directos Dominos, vel de domoio, vt inter Emphyteuta non soluens canonem nec in mora sit, nec cadat in commissum, sed prorsus sit excusatus Boer. dec. 106. Corbul. de Iur. emphyteut. tit. de caus. priu. ob non solut. canon. limit. 23. Quid. de Amic. de Iur. emphyt. ad repet. cap. potuit de locat. quasi, 100. Aug. Barbof. in reuiss. ad eund. cap. potuit num. 228. non illimè tradit Salgad. labyrinth. Credit. par. 1. cap. 27. num. 126. fin. quod etiam stante equitate D.D. dixerunt esse permittendum;
 28 Cùm mora quodocunq; possit porgari, ubicunq; lus alterius non est effectum derogatus; Imò & in quocunq; parte Iudicij, vt fuit dictum, mora porgari potest Rot. dec. 728. num. 4. par. 4. diuers. & latissimè fuit dictum in Cernens. Bonarū Luna 23. Martij 1648. coram R. P. D. Gbustiero §. versum in fin. vbi in terminis caducitatis mora semper purganda venit, vt videre est in Romana Domus 27. Maij 1647. coram Renerendijs. Decano, & magis diffusè in Romana Pineæ 28. Aprilis 1645. §. penultimo, & 14. Martij 1646. in eadem causa coram R. P. D. Roias.

Et ita fuit decisum vtraque parte Informante &c.

Appellationi àn, & quondò non sit deferendum deficiente grauamine. Appellatio à sententia ab obseruatione Iudicij ob omissionem condemnationis expensarum, & interposita à marito nomine vxoris absquē speciali mandato, ac non transmissio Appellato libello appellatorio infra legitima tempora àn, & quondò sustineatur de Iur. Comm. & ex Stat. Luc. cap. 3. lib. 5. & interposita ab vno ex litis Consortibus àn, & quondò cæteris profit. Sententia ab obseruatione Iudicij est ferenda, intentata, actione inepta, & lata in vna actione àn, & quondò iudicatum pariat in alia. Hæres pro sua quota quam actionem intentare possit, & àn cumulare hypothecariam cum actione petitionis hæreditatis. Absolutoria ab obseruatione Iudicij quid operetur, & quandonam, censeatur lata super actione de incummulata, & incompetenti. Iudices inferiores àn exercere valeant Iurisdictionem etiam de consensu partium in causis, vbi Princeps manus apposuit, & àn, & quondò peccent deferentes appellationibus friuolis. Rei Iudicata exceptio obstativa, quæ requirat. Statuti forma àn, & quondò dicatur seruata, & noua censeatur inducta, ac quomodò sit interpretanda, & àn, & quondò respiciat ordinatoria in appellationibus. Stat. Luc. Vniuers. cap. 143. lib. 1. quid disponat in Personis Ecclesiasticis; Mandatum generale àn sufficiat ad appellandum, & ad lutandum quale esse debeat, & quandonam mandatum dicatur haberi à marito, & in quibus rebus, & àn admittatur maritus cum cautione

de

de rato in ijs, quæ requirunt mandatum speciale. Iuramentum calumniæ à præstari debeat in appellationibus de Iur. Comm. & Statutar. Luc. cap. 3. in fin. versic. Et teneatur lib. 5. & ubi expressè requiritur, àn sufficiat generale. Procurator àn citari debeat finita prima Instantia, & àn suffragetur intimatio ipsi facta de appellatione à diffinitiva.

SYMARIUM.

Appellationi interposita tergiversandi gratia non defertur. num. 1.

Appellationi non est deferendum sessante gravamine, cum non gravatus non appellet, ipsiusque sandamentum sit gravamen. num. 2.

Sententia non nōcst non gravato. num. 3.

Alitio petitionis hereditatis compesit pro consecutione legitima in bonis maternis. num. 4.

Alitio hypothecharia cumulari minime potest cum actione petitionis hereditatis, cum illa prima non deat pro bonis hereditariis; consequendis, uet pro legitima. num. 5.

Sententia ferri debet ab observatione Iudicij, & non ab absolute à petitis, quod intentatur alio incepta. num. 6.

Absolute ab observatione Iudicij præstatur Iura. Altori in alio Iudicio, & non per am negotium principale. num. 7.

Heredes quis intemare potest pro sua quota actionem petitionis hereditatis, comprehendens tam debita, quam credita, qua disclarari valet heres, etiam si nihil in ea adesset. num. 8.

Hereditas, qua invenit heredem, dicitur solvendo. num. 9.

Absolutoria ab observatione Iudicij quando dicatur lata super actione de incommuni, & incompetenti, & alia sententia ferri non possit. num. 10. & 11.

Appellatio interponi nequit à Sententia lata à Iudice arbitrante, & non gravante. num. 12.

Appellatio non datur deficiente gravamine, quod non dicitur illarum à Iudice, qui exequitur legem, sed à lege. num. 13.

Appellari non potest nisi ab ijs, quorum interest. num. 14.

Interpretatio semper est facienda, ut fiat utaria dispositiones valeant repræhendi à Sapientibus. u. 15.

Principes apponens manus in aliqua causa remanet advocata, & Iudices Inferiores non possunt exercere illam Iurisdictionem etiam de consensu partium. num. 16.

In iudicio dempta per appositionem manuum Principis, & tributa à Statutis Iudici Ordinario sem-

per est dijudicanda uti odiosa, & strictè interpretanda, ut egrediatur terminas, in quibus loquitur. num. 17.

Alitio Familia Erciscunda tantum intentatur, quando petitur sola divisio hereditatis, & quomodo differat ab actione petitionis hereditatis. a. 18. et 19. Libelli conclusio est attendenda ad dignoscendum quænam alitio sit intentata. num. 20.

Sententia lata in una actione non facit rem Iudicatam in alia ab ea diversa, etiam si effectus lata super una parte rei, non parit exceptionem quoad alteram eiusdem rei. num. 21. & 22.

Rex Iudicata exceptio ad hoc ut absit, qua requiratur. num. 23. & 24.

Iudicium est diversum mutata actione. num. 25.

Rei Iudicata identitatem inducit per requisitam causam, seu meritum, ut parere queat exceptionem in altera parte eiusdem rei. num. 26.

Processus tota revolutio ibi tantum probat optimum modum probandi negativam. num. 27.

Iudex gravare non dicitur, si iudices secundum leges. num. 28.

Appellatio à sententia ab observatione Iudicij, ob omissionem condemnationis expensarum an admittatur de Iur. Commun. & ex cap. 34. Rot. Luc. num. 29. & 30.

Stratum ubi adesset, inane est quævere leges, doctrinæ, & DD. num. 30.

Appellatio admittitur pro expensis non deuluit negotium principale. num. 31.

Appellatio interposita à marito nomine uxoris absque speciali mandato est nulla de Iur. Commun. & ex Stat. Luc. Votuer. cap. 3. lib. 5. num. 33. & 34. Declaratur num. 37. & 39.

Mandatum speciale, & non generale requiritur ad iurandum de calumnia. num. 35. & 36.

Uxor habet bona triplicis generis, videlicet dotalia, paraphrenalia, & extradotalia. num. 38.

Maritus dicitur habere mandatum pro uxore solum in rebus dotalibus, & non in extradotalibus. num. 39.

Mandatum generale ad lites, & causas non impedit appellationem. num. 40.

Maritus in bonis dotalibus appellare potest pro uxore absque mandato, & cautione de rato, in alijs vero bonis extradotalibus admittitur cum cautione de rato morte Coniunctorum. num. 41. & 42.

Coniunctus, & sic Maritus non admittitur cum cautione de rato in ijs, qua requirunt mandatum speciale. num. 43.

Iuramentum calumnie an sit necesse præstari in appellationibus iuxta tex. in cap. 2. de Iuram. calum. in 6. & Stat. Luc. cap. 3. lib. 5. & an ista dispositiones inter se differant. num. 44. & 47.

Appellans non legitime idem est, ac si non appellaret. num. 48.

Appellatio ab uno interposita prodest cæteris litis

*Conforibus, dummodò omnium ratio sit eadem,
& non diuersa. num. 49. & 50.*

*Litis Confor ille non est, qui ex diuerso fonte habuit
iurum lris. num. 51.*

*Appellatio sèd de iur. Comm. quàm ex Stat. Luc.
cap. 14. lib. 5. remanet deserta, & est, ac si ap-
pellatum non fuisset, non transmissio libello appel-
latorio Appellatio infra legitima tempora, et sen-
tentia transit in Iudicium, vti si appellatum non
fuisset. num. 52. & 53.*

*Statuti forma non seruatur, non seruato tempore ab
ipso ordinato. num. 54.*

*Appellationis intimatio ex Stat. Luc. cap. 14. lib. 5.
est facienda ipsimet principalibus Appellatis.
num. 55.*

*Verba Tenetur, & Debeat inducunt formam.
num. 56.*

*Abus desinitur per solam formam omissionem. n. 57.
Statutum continens verba Libellum haberi pro nò
daro, & appellationem esse desertam, non
offert dubium circa formam. num. 58.*

*Procurator dicitur pars, & veluti principalis, ac pro-
inde est citandus, secus finis Instantie prima cau-
sa, quid tunc citari debet principalis. n. 59. & 60.
Procurator in vna causa constitutus, lata sententia,
desinit esse. num. 61.*

*Procuratori Domino lris effectio suffragatur intimatio
appellationis ab interlocutoria, secus à diffinitiva,
& ab imponente finem lris. num. 62.*

*Statuta inducentia formam nullitatis aduocum est
seruanda, maxime dum est prescripta diuersa à
Iure Communi. num. 63.*

*Statutum inducit nouam formam, quando dat modum
præter dispositionem iuris Communis, & ipsa for-
ma non seruata, nullus redditur nullus. n. 64. et 67.*

*Statuti forma nihil est detrahendum, sed specificè, &
aduocum seruanda est, & adimpleri nequit per
aquirpollens. num. 65. & 66.*

*Procuratore incipere potest Iudicium in secunda
Instantia. num. 68.*

*Merlin. decif. Lucen. 82. num. 5. & seqq. declara-
tus. num. 69.*

*Stat. Luc. cap. 147. lib. 1. quid disponat in Personis
Ecclesiasticis. num. 70.*

*Statuta tradentia modum, & formam interponendi
appellationem, respiciunt ordinatoria Iudicij, &
non decisoria. num. 71.*

*Statuta respiciunt ordinatoria, si tantum determi-
nent tempus, quo debet appellari, quantum sit
duranda appellatio, vel quomodo sit procedendum
in appellatione, & similibus. num. 72.*

*Index in dubio tenetur admittere appellationem, si
sit iustus. num. 73.*

*Index appellationibus frivolis deferens peccat etiam si
causa appellandi videatur verisimilis, & proba-
biles, dummodò peccent in substantia venialis.
num. 74.*

Decisio XXXV.

Vertente lite inter RR. Moniales S. Iustine
de Luca Actrices ex parte vna, mediante
persona M. D. Bernardini de Caualerijs
earum procuratoris, ac Sp. Vintcentium de
Mazzacucolis, & V. D. Annam illis vxorem
de Parpaglionibus Reos conuentos ex altera
coram D. Iudice primatum Instantiarum, qui
sub die 15. Martij proximè præteriti protulit
sententiam tenoris infra scripti videlicet. Di-
xit, pronunciauit, & sententiauit, RR. Monia-
les S. Iustine Actrices ex persona R. D. Ioanne
in seculo vocatæ Elisabethæ filix, olim Sp. Io.
Parpaglionis Monialis in d. Monasterio S. Iustine
professæ, fuisse, & esse hæredes pro quinta parte
olim Sp. Laurentij fratris d. R. D. Ioannæ, &
ad eas spectasse, & pertinuisse, & spectare, &
pertinere quintam integram partem heredita-
tis dicti q. Sp. Laurentij vna cum fructibus &c.
Ipsique RR. Monialibus ex eadem persona
R. D. Ioannæ deberi integram decimam par-
tem bonorum remanentium in hereditate Ven.
olim D. Lauræ relictæ præfati q. Sp. Ioannis, ac
marris d. R. D. Ioannæ pro legitima iure natu-
ræ sibi debita in bonis remanens in hereditate
ipsius D. Lauræ vna cum fructibus &c. Et in
reliquis absoluit partes ab obseruatione præ-
sentis Iudicij, saluo Iure dd. RR. Monialibus
sterum agendi, & melius liquidandi earum in-
cumbentia, ad effectum consequendi ex hære-
ditate, & bonis dicti q. Sp. Laurentij, ac dictæ
Ven. D. Lauræ quicquid apparebit sibi deberi
ex causis supra enunciatis, prout latius in sen-
tentia, cui &c.

A qua sententia sub die 25. eiusdem mensis
Martij supradictus Sp. Vincentius vice, & no-
mine d. Ven. D. Annæ eius vxoris, ac etiam
pro omni suo Iure, & interesse appellationem
interposuit ad Rotam, libellum appellatorium
transmittendo cum citatione d. M. D. Bernar-
dino de Caualerijs vel procuratori dd. RR. Monia-
lium, & modis, & nominibus, de quibusia
1 prima Instantia; Et facta acerrima oppositio-
ne per dd. RR. Moniales d. appellationi non
esse deferendum tanquam suspensæ, quod ter-
giverlandi gratia fuerit interposita l. iustor. ff. de
iur. l. negotiorum, ff. de appellat. l. ult. ff. de re
Iudic. Ipse hodiè dubitauit coram DD. meis,
an esset illi deferendum, & acerrima alterca-
tione inter Nos habita; Tandem vna mecum
dixerunt, non esse deferendum ex infra scriptis
sanè fundamentis.

2 Primò etenim certissimum est in Iure, quòd
cessante grauamine non est appellationi defe-
rendum;

rendum; Ex quo non grauatus non appellat, cum ipſius fundamentum ſit grauamen *ad tex. in l. 1. ff. de appellat. recipien. cap. cum ceſſante, et cap. cum ſpeciali de appellat. Craueſt. conf. 273. num. 5. Ancharan. conf. 127. nn. 13. Surd. conf. 102. num. 13. Mazon. deciſ. Lucen. 48. num. 6. Merlin. dec. Lucen. 4. num. 4. Oſaſc. deciſ. 60. n. 3. Burz. deciſ. 38. num. 12. & deciſ. 52. num. 10. Rot. noſtra in caſu haredum Nicolai Bianculani, & Nicolai Andreeſti cum Ioanne Groſſo m. Ser. July Calli 1. anni 1610. Ideoque ſententia lata contra Speſt. Vincentium de Mazzaciucollis haud dici poteſt illi nocumento eſſe, vel fuiſſe. *ad tradit. per Fab. in Cod. lib. 7. tit. 28. de ſenſit. 4. num. 2. in allegat.* Cū n. oullarenus fuerit per eandem ſententiam grauatus, dūm in ipſa tantum ſuit dictum, R. D. Ioannem eſſe haredem pro quinta parte Sp. Laurentij, & legitimam in bonis matris ſibi deberi; la ceteris verò abſoluit tam d. Ven. D. Annam, quam d. Sp. Vincentium ab obſeruatione iudicij, quod quidem ſententia in nihilo poteſt dici, quòd grauauit d. Sp. Vincentium; Dūm ſuit animaduertum in hoc vltimo, de quo agebatur iudicio, non fuiſſe actum vtili Saluiano Interdicto, ſed actum fuiſſe actione petitionis hereditaria per d. Veo. Monalterium, tam pro parte hereditatis Sp. Laureotij ſpectantis ad d. R. D. Ioannam, quam pro parte legitimæ ei comperentis in bonis matris, pro qua cōpetit etiam eadem actio *ad latè tradit. per Craueſt.* qui teſtatur de Comuni, & magis Comuni *conf. 312. nn. 4. verſ. Quod comperat petita ex doctri. Bald. in l. ſi quis in ſuo verſe. Quaro ergò Cod. de iuſſiſſos, teſtam. Merlin. de legum. lib. 5. tit. 4. q. 4. n. 2. Oynotim. in §. actionum tit. de pet. haredit. n. 9. verſ. Et quoniam hæc opinio, latiſſimè Aliograd. conf. 42. num. 45. lib. 2.* Vnde cū tam quoad quintam partem d. hereditatis Sp. Laurentij, quam legitimam debitam io bonis matris pro actuali conſecutione ipſarum fuerit actio hypothecaria cum lata cum actione petitionis hereditaria, quæ minimè cumulatè poterat; Ex quo actio hypothecaria non datur nec pro bonis hereditatis conſequendis, nec pro legitima ad latè tradit. per Merlin. de legum. lib. 5. tit. 4. q. 1. num. 4. & 5. & quaſt. 7. nu. 1. & 2.*

6 Vniquè optimè egit D. Iudex Ordinarius in abſolutione, ſeo faciendo abſolutoria ab obſeruatione iudicij reſpectu d. Monalterij; Dūm quando inrentatur actio ioepra, non fertur ſententia abſolutoria à petitis, prout deſiderabat Sp. Vincentioſus, ſed ab obſeruatione iudicij *ad tradit. per Marant. in ſuo ſpecul. par. 5. n. 50. Joſeph Ludovic. Commun. concluf. in tit. de ſenten. concluf. vnicæ in princ. verſ. Secundò modo, latiſſimè Redolphi. in ſua prax. par. 3. cap. 2. d. n. 132,*

7 qui infinitos cumulat; Cū natura abſolutionis ab obſeruatione iudicij ea ſit, præſeruare iura Actori in alio iudicio; & non perimere negotium principale l. & poſt editum §. circum dubio, ff. de iudic. cap. examinata, & ibi Gloſ. in verb. non temere cod. tit. & Abb. ibidem n. 22. verſic. Dic ergò Bart. in l. Titia num. 4. & ſeq. ff. de accuſat. Bald. in l. properandum §. etſi quidam num. 19. Cod. de iudic. Rot. Iamnen. dec. 43. n. 4. Conar. variat. reſol. lib. 1. cap. 1. num. 8. Aſſinim. in prax. §. 2. cap. 15. num. 20. & ſeqq.

Quibus propemodū dictis nō obſtat, quod dicebatur per D. Informantem pro parte dicti D. Vincentij Mazzaciucollis, ſcilicet fuiſſe actū Saluiano Interdicto, & d. Iudici primarum Inſtantiarum conſtituiſſe de non lure dicti R. D. Ioannæ, & per conſequens dicti Monalterij S. Iuſtinæ, dūm creditum RR. Monalium, pro quo perebatur immiſſio, deſicit in ſubſtantia, quia detractis debitis remanſis in hereditate Sp. Laurentij, nihil remanſit, quod eidem Monalterio adiudicari poſſet; Ideoque partem aduerſam deuiſſe abſolui diſt. nouè, non autem ab obſeruatione.

Fuit enim reſponſum, obiectum corruere, partim ex ſactò, & partim in lure; In ſactò ſiquidem ſi animaduertatur libellus, non fuit actum Saluiano per d. Ven. Monalterium, nec ſuit deductum creditum aliquod, ſed d. R. D. Ioanna, & eius nomine Monalterium petijt declarari eandem D. Ioannam fuiſſe haredem d. D. Laurentij, & ſibi comperitſe, & comperere legitimam pro ſua quota in bonis matris; Vnde fuit inrentata actio petitionis hereditatis, & ſic iudicium vniuerſale, quod continet proſecutionem ad lus hereditarium, non autem conſiderantur res particulares, an ſcilicet detractis debitis aliquid ſuperſit, vel oon, quia hereditas eſt nomen lus vniuerſalis, & in ea veniunt tam debita, quam credita, & ſic poteſt declarari hæres pro ſua quota, etiam ſi nihil eſſet in hereditate l. 4. ff. de pet. hareditatis, Litem videndum §. ſi quis eodem tit. Arcen. in §. aſſ. num. 66. Iuſti. de aſſionib. laſ. ibi 2. num. 215. Oynotim. in §. aſſ. tit. de pet. hareditatis. num. 5. 6. & 7. ac 12. Et ea hereditas dicitur ſoluendo; quæ inuocet hæredem l. libertus, ff. de bon. liberor. l. qua dotis, ff. ſolut. matrim.

10 Quapropter abſolutoria ab obſeruatione iudicij ſolūm lata fuit ſuper actione de incumulara, & incompetenti, vt ſuprà dictum eſt, & tradit Scacc. de ſenten. & re iudic. gloſ. 14. q. 7. d. num. 36. vſque ad 100. Ideoque alia ſententia, quam illa, quæ fuit lata, ferri non poterat, vt latè oſtendit Joſeph Ludovic. tit. de ſenten. concluf. vnic. col. 2. verſ. Euenit enim, & verſ. Quomodo.

12 admodum; Et cū Iudices habeant etiam arbitri-

arbitrium id faciendi, sicut partem non grauant; Itā nec etiam a tali sententia appellari potest *Glof. in cap. Statutum S. Affessorum verb. relinquntur*, & ibi *Ancharan. Imol. & Frauch. in 6. Castrenf. in l. de pupillo f. qui opus ff. de nou. oper. nunciat. Menoch. de arbitrat. Indic. lib. 1. qu. 7. num. 6. versic. Contrariam itaq. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 15. num. 3. 4. & 5.*

Neque obstat motuum elicitorum ex cap. 34. *Rog. in fin. vers. Et quando in principali causa*; Vbi causa, quæ excedit summam florenorum 25. ad 36. omnino admittit appellationem; Itā vt nulla exceptio per Actorem, siue Reum possit opponi; Vnde cum Actor videlicet Monasterium æstimauerit factū vltra florenos 25. in prima Instantia, isto casu a quacunque sententia inde data siue absolutoria, siue condemnatoria datur appellatio.

13. Fuit namque responsum quod idē Statuentes prædicta sancierunt in d. cap. ad hoc vt factio æstimato supra florenos 25. postmodum per Actorem, siue Reum haud dici possit, causam fuisse minorem, & sic inappellabilem, aliter esset in potestate Rei, vel Actoris inappellabiles ad eorum libitum facere causas, quod non est permittendum; Non ergo ex hac dispositione particulari inferri potest, quamlibet sententiam siue absolutoriam, siue condemnatoriam semper grauare, & per consequens semper esse admittendam appellationem, quia hoc esset arguere a dispositione particulari ad vniuersalem, & verba legis æquinoce accipere nō licet; Dum non fuit dictum per Ven. Monasterium, causam esse inappellabilem, ex quo eius valor non excederet florenos 25. quem causæ valorem itā æstimatum, d. *l. cum capitulum* vocat grauamen; sed supposito, quod causa esset maior, & sic de sui natura admitteret appellationem a sententia, de qua agitur, appellari non potuisse, quia ipsamet sententia, vt supra fuit demonstratum, non grauat, sed lædit iux. *tradit. per Bald. in l. vnic. sub num. 7. Cod. ut liceat vna ead. caus. Pranch. in cap. si duobus 7. num. 1. de appellat. cum alijs allegatis a Scacc. de appellat. q. 5. num. 94. versic. Et ratio huius regulæ, Merlin. d. decis. 4. num. 3. & 4. Ma- 14 gon. decis. Lucen. 48. num. 6. & appellari nunquam potest, nisi ab ijs, quorum interest l. 1. ff. de appellat. recipien. Ancharan. conf. 297. n. 13. versic. Similiter non auditur, Scacc. dist. quæst. 5. num. 95.*

Vtrā quod si aliter diceretur, sequeretur absurdum, nempe quod Statutum admitteret appellationes a causis supra florenos 25. quantumcumque essent manifeste calumniosæ, quod haud dicendum est, & si aliter diceretur, meretur reatū reprehendi Statuentes; Et sic semper

facienda est interpretatio, vt dispositiones Statutarie non valeant reprehendi a Sapientibus l. *Saluini Aristo. ff. de legat. præst. l. Claudius Felix, ff. qui potior. in pignor. habean. Roland. conf. 72. num. 43. lib. 3. Cephal. conf. 765. n. 35. Rot. decr. 708. num. 5. par. 1. diuers.*

16. Neque oblatre ea, quæ aliquid coloris primo intuitu habere videbantur, nempe quod Excellentiss. Senatus annis retrō elapsis idē manus appouisset in hac eadem causa, ac ipsa delegasset tribus MM. DD. mediante rescripto, ac propterea d. causa remāserit anocata, adeo vt Iudices inferiores nullam in ea habere potuerint Iurisdictionem, etiam si partes consensum præstitissent, aut Iurisdictionem prorogare voluissent iux. *plenissimam decis. Lepid. 55. & idē* sententiam D. Iudicis a quō laborare nullitatis vitio, ideōq. de ea cognoscendum esse, appellationis mediante aduissione.
17. Fuit itaque responsum supponendo prius satis veridicum in Iure axioma, quod appositio manus Principis, per quam auocatur causa, & tollitur in ea Iurisdicatio, quæ ex Statuto est tributa Iudici Ordinario, Iudicanda semper sit, vt odiosa, & sic strictè intelligenda; Adeo vt non egrediator terminos, in quibus loquitur *Cassador. decis. 2. de appellat. in 6. Fedin. in cap. ad audientiam salent. 10. de rescript. cum alijs fuisse allegatis per Ioann. Bapt. Aleuz. conf. 151. num. 36. & 37. & conf. 171. nu. 28. lib. 2. Marchesau. de commiss. tit. de commiss. appellat. ab execut. & execution. par. 1. f. 1. nu. 16. pag. mibi 1257. Quo fundamento præhabito non negatur, quod sub die 29. Octobris anni 1624. porrecta fuit Excellentiss. Senatui supplicatio RR. Monialium S. Iustitine, in qua narrata morte iam sequuta Sp. Laurentij filij q. Sp. Io. Pargaglioni absq. filijs, & absq. testamento, & narrato etiam, quod post se reliquerat quinque sorores, de quibus vna erat Reu. D. Ioanna, & quod ad ipsas spectabat prima successione causa, & per consequens eidem D. Ioannæ pertinebat quinta pars eius hereditatis, & ait apud sorores inuestisse, ac amicabiliter petiisse scilicet, *A. volere amicabilmente venire fra di loro alla diuisione di detta heredità et assegnare a detto Monasterio la quinta parte di detta heredità diuisa,* 18 *distinta e separata dall'altre parti*; Quod cum facere recusauerint, concludit supplicatio, causam prædictam diuisionis hereditatis cōmitti, & delegari cum facultate assignandi vnicuique suam quintam partem; Vnde dignoscitur, quod coram Principe sola actio familie eriscundæ fuit interortata ad tex. in l. 1. ff. *famil. eriscundæ*.*
19. Quæ est longè diuersa ab actione petitionis hereditatis; Cum per ipsam tantummodò agatur, vt quis declaretur hæres, & hæreditas

filii pro sua quota adiudicetur pro indiviso;
Per actionem vero familie eriscundæ (supponitur iudicium diuisorium), & in eo agitur, ut corpora hereditaria diuidantur, ut latè ostendit *Oyonicus*, in §. *quadam actione est. famil. eriscund. Instit. de actionib. & sic cum in presenti per V. Monasterium fuerit tantum petitum sententiarum, & declarari Ven. D. Ioannam fuisse, & esse heredem; Videtur luce clarius, actionem petitionis hereditatis fuisse intentatam, ad quod dignoscendum conclusio libelli omnino attenditur *Iaf. in §. omnium nu. 115. Instiur. de action. Honded. conf. 22. num. 31. lib. 2. cum*
21. *similibus*; Quapropter data tali diuersitate actionum, sententia, quæ in vna lata fuit, non facit rem iudicatam in alia ad *tradit. per eund. Synotim. loc. suprà. citat. Inuol. conf. 130. num. 94. Tusc. tom. 3. conclus. 384. n. 17. & conclus. 177. num. 39. Glos. in l. quantitas, ff. de excepti. rei iudic. Menoch. conf. 110. num. 19. qui loquitur etiam si essemus in alia parte eiusdem rei, sententia lata super vna parte, non pariat exceptionem quoad alteram partem eiusdem rei ad *Glos. singular. in l. si Titio §. penult. in Glos. super*
22. *verb. exceptionem, ff. de iurifict. Et ratio prædictorum est, quod ad hoc, ut obitet exceptio rei iudicæ, requiruntur tria illa requisita, enunciata per rex. in l. cum queritur cum duobus seqq. ff. de excepti. rei iudic. cap. fin. cum ibi not.*
23. *tatis per Glos. in verb. admittit cod. tit. Nempe Identitas rei, Personæ, & Causæ agendi, quibus copulatiue non concurrentibus, qui agit ex vna causa, non impeditur postea agere ex alia* *Surd. conf. 12. num. 27. conf. 165. numer. 11. & conf. 173. num. 83. conf. 189. n. 29. & conf. 418. num. 13. Abb. conf. 50. num. 2. lib. 1. Dec. conf. 445. num. 43. Theodor. allegat. 63. n. 25. in fin. Reg. de Ponte conf. 6. n. 44. Vol. 1. Scaco. de sentent. & re iud. Gloss. 14. q. 2. n. 9. & de appellat. cap. 2. q. 11. num. 24. vers. Subdeclara. Paul. Staiban. luv. in præcis nostris terminis resoluta. furenf. decisar. resol. 35. num. 26. & 27. Gueb. dec. 20. num. 1. Merlin. decis. Lucen. 75. nu. 1. & 2. Roet. Roman. decis. 100. num. 3. versic. Tertio quæ. & num. 4. par. 1. diuers. Vnde D. Aduocatus pro Monasterio nec incidit in obiectum actionis causæ, non intentauit amplius actionem familiaris eriscundæ, sed mutauit iudicium intentione ad actionem petitionis hereditariæ, super qua non est, qui non videat. Principem non appo-***

Vbi plenissime respondet omnibus contrariis, & mouet ab illa sententia in indicando recedendum non esse *Petr. de Lun. Sye. conf. 38. n. 51. 52. & 53. per tot. Paul. Staiban. luv. d. resol. 35. num. 26. & 27. de Ponte conf. 6. numer. 44. volum. 1.*

- Prout etiam indubitatum est, Principem non apposuisse manus super alia petitione in præfenti iudicio cumulara respectu legitimæ debite pariter pro quinta parte in bonis hereditatis d. R. D. Ioannæ; Tum quia de d. legitima non fuit actum in precibus, nec in toto illo iudicio delegato, neque agi de eo poterat, dum non adhuc cesserat dies mortis D. Laure matris, ut videre est ex resolutione chartarum totius processus causæ delegatæ, qui dicitur optimus modus probandi negatiuam *Dec. conf. 483. n. 6. cum alijs per Beltramin. ad Ludouic. dec. 416. n. 8. Herculan. de negatiu. num. 176. Ideoque bene*
27. *valuit D. Iudex primarum Instantiarum pronunciare, quoniam partem hereditatis Sp. Laurentij spectare ad dictam D. Ioannam, nec non aliam quintam partem partis dimidiæ legitimæ D. Laure matris ipsi de iure nature debetæ tam ex dispositione Iuris Communis, quam etiam Statutorum huius Reip. Ex qua quidem sententia nullum grauamen potest resultare Ven. D. Anax. aut Sp. D. Vincencio Mizzaciucco-*
28. *10; Quia dum fatetur, d. D. Ioannam æquè esse filiam Sp. Ioannis Parghoniæ, & D. Laure eius uxoris, ac fororem D. Laurentij, non secus ac erant aliz quatuor, non potest considerari grauamen, & si quod consideraretur, illud proueniret à lege, seu statuto, ut in cap. 8. & 9. lib. 2. Statut. Vniuers. quod grauamen non attenditur, nec facit, ut appellari possit, eum verè grauamen non sit ad doct. Bart. in l. secundum legem Cod. de iur. Resp. lib. 11. Alex. in l. fin. ff. de appellat. recipiens. Merlin. decis. Luc. 4. num. 3. Gudeopap. tract. de appellat. num. 100.*
29. Minime etiam obillare visum fuit per D. Iudicem à quo in præfata sententia abolitionis ab obseruatione Iudicij fuisse omisam condemnationem expensarum ad fauorem d. Sp. Vincencij; Ideoque ex d. capite saltem appellatio admittenda venebat ex latè tradit. per *Kræll. in suis consilijomb. conclus. 128. d. n. 147. & per Ridolph. in sua prax. Iudiciaria parte 3. cap. 2. num. 132.*
30. Quia hinc replicatum, quod ex dispositione cap. 34. Roet. in vers. Dummodò expensæ litis etc. appellatio ex omissione expensarum habet cedenda venit; Et vbi adest statutaria sanctio, inane est allegare leges, doctrinas, & DD. ad *tradit. per Alex. Ambrosin. decis. Persin. 3. n. 21.*
31. & Nos alibi sæpè; Sed ciso, quod appellatio præfata admitteretur, vel fuisset admissa ex d. capi-

capite, adhuc illa non deuoluisse negotium, principale ad tradit. per Fab. in suo Cod. lib. 7. de iur. 45. tit. 26. num. 1. in allegatis.

Quibus sane solutis, & enucleatis potius ad dignoscendum de appositis causis pro appellationis admissione, seu ipsius denegatione, quia quod incidens ipsum, de quo controuertebatur, requireret, post hac DD. mei uoluerunt gustare nullitates ipsius appellationis interpositæ, ut sequitur.

33 Primò le obulit euidens nullitas, ex quo appellatio fuit interposita à dicto Sp. Vincentio Mazzaciuculo vice, & nomine sue vxoris absq. speciali mandato, quod non solum de Iure, requiritur ad appellandum ad larem tradit. per Carpat. ad Stat. Mediolan. cap. 151. n. 3. par. 1.

34 Sed etiam attenda sanctione statutaria huius iurisdictionis Reip. in cap. 3. in fin. versic. Et teneatur

35 lib. 5. Stat. P. muerf. per quam iubetur, Aetorem iurare debere de calumnia, alias appellationem esse nullam, ac nulliter interpositam, ad quod iuramentum suscipiendum apud omnes Iuris Professores absolutum est, mandatum speciale requiri Surd. conf. 190. num. 2. Borrell. in summo. decis. tit. de Iuram. calumn. n. 15. cum segg. Barbof. de clausul. claus. 35. n. 29. & decisit Rot. mstr. apud Magon. dec. 6. num. 12. & apud

36 Zuccar. dec. 54. num. 5. Neque generale sufficere, ut uoluerunt Rolan. conf. 126. num. 5. & 22. cum alijs citatis per Nig. de execut. rei Indic. cap. 7. §. 6. num. 17.

37 Neque dicatur, maritum habere à lege mandatum ad interponendam appellationem pro vxore ad tex. in l. maritus Cod. de procuratorib. Paris. conf. 33. num. 67. lib. 1. Roland. conf. 64. num. 1. lib. 4. Honded. conf. 66. num. 23. lib. 1. Gaill. practicar. obseruat. lib. 1. obseruat. 133. n. 1. & segg. Fontanell. de pass. nuptial. clausul. 6. glof. 2. par. 7. n. 5. Possib. de manutent. obseruat. 35. num. 62. Ruginell. de appellat. §. 2. cap. 1. n. 78. Scacc. de appellat. quast. 5. sub num. 65. vers. Maritus quoque, cum alijs per D. Informantem adductis.

38 Quia fuit responsum, vxorem habere bona triplicis generis; Nempè dotalia, paraphernalia, & extradotalia Sol. de dot. qu. 19. num. 2.

39 Maritus enim dicitur habere mandatum pro vxore in rebus tantum dotalibus, non autem in extradotalibus Alex. conf. 90. num. 5. lib. 2. Honded. d. conf. 66. numer. 86. & 87. lib. 1.

40 Ideoque de Iure Communi, secundum quod quilibet procurator etiam generale mandatum habens ad lites, & causas appellare potest, ut

41 per Scacc. de appellat. quast. 5. nu. 10. Maritus appellare potest pro vxore in bonis dotalibus absque aliquo mandato, & absque cautione, de rato, ut per Gaill. obseruat. lib. 1. obseruat. 133.

lib. 1. Scacc. d. q. 5. num. 65. vers. Aut agitur de rebus dotalibus, & ita procedit tex. in d. l. maritus.

42 Quò verò ad bona extradotalia eandem appellare potest, quatenus appellationem ipsam interponat cum cautione de rato, prout quilibet coniunctus pro coniuncto ad tex. in l. maritus circa mandatum §. 1. Cod. de procurat. & ibi Alex. & firmat Scacc. de appellat. d. q. 5. n. 65.

43 versic. Maritus quoque; Quod cum non fuerit seruatum per Sp. Vincentium, ut ex processu videre est, sequitur, quòd tam Iure Communi attento, quàm attenta prefata Statuti dispositione, omnis disputatio cessat, cum dispositio tex. in d. l. maritus, limitetur in ijs, quæ requirunt speciale mandatum Facchin. controuers. 32. n. 18. lib. 1. Speculat. lib. 1. tit. de coniunct. person. num. 4. Inf. in l. exigendi num. 9. & Alex. num. 6. Cod. de procuratorib. Conar. var. resolut. lib. 1. cap. 6. num. 9. qui testatur de Comuni, in terminis Magon. decis. Lucen. 6. n. 13. Charar. decis. 54. num. 6. Surd. dec. 215. num. 1. & fuit dictam in præcis terminis in Bononiens. P. inf. fructus 5. Iunij 1651. S. pariter non releuat coram Reuerendissimo Roias.

44 Neque replicetur, quòd etiam de Iure Communi in appellationis interpositione requiratur iuramentum calumnie per tex. in cap. 2. de Iuram. calumn. in 6. Quia fuit responsum vtriusque alias responsiones, & interpretationes, quæ ad intelligentiam præfati tex. afferri possent, quòd licet d. tex. velit iurari de calumnia, non tamèa dicit, appellationem aliter interpositam esse nullam ipso Iure, ut sancitur per Statum. allegat.

45 huius Incl. Reip. Nam lex mandans aliquid fieri certo modo non prohibet, sed dispositiue, illo modo non seruato, actus non est nullus, nisi lex procedat ulterius annullando, ut tradit Alex. conf. 24. n. 3. lib. 4. Nat. conf. 287.

46 num. 6. Honded. conf. 27. n. 21. lib. 2. Ideoque manifesta adest differentia inter Statutum præfatum, & Ius Commune; Quia Ius Commune iubet præfati iuramentum calumnie, sed non procedit ulterius annullando actum, ut videre est in d. cap. 2. de Iuram. calumn. in 6. Statutum verò præfatum lib. 5. cap. 3. in fin. procedit ulterius annullando actum, dum dicit, Et nisi sic Iurauerit, non valeat ipso Iure. Quæ nullitas

47 est omnino insanabilis; Quapropter nullum præiudicium potuit causari per interpositionem præfate appellationis absque speciali mandato Ven. D. Anne eius vxoris; Ità ut neque sufficiat, quòd maritus illud ad iurandum haberet in genere, ut uoluerit Rolan. conf. 26. n. 5. & 23. lib. cum alijs citatis per Nig. de execut. rei Indic. cap. 7. §. 6. n. 17. Bellamer. dec. 200. Franc. Mare. decis. 477. num. 1. par. 2. Cappella. Tholosan. decis. 132. & ibi Adden. per text. ex-

press.

- proff. in cap. fin. de iuram. calum. Proindeq; d. appellatio tam quoad vxoem ipsius Sp. Appellantis, quam quoad ipsum Appellatorem sine effectu remanet; Cum idem sit, quod quis non appeller, & quod appeller, & non legitime, ex tradit. in punct. per Rot. dec. 398. num. 3. par. 2. recens. & apud Serapin. decif. 1341. cum alijs passim.
- 49^a Proinde minime fuit visum obflare, quod dicebatur de appellatione interposita ab uno ex titis Consortibus, ut nempe proffit etiam ceteris, qui non appellauerunt, ad late tradit. per Rotam apud Buratt. decif. 315. & ibi in addit. cum alijs fuisse citatis per Præfektum suis conclusionibus. concl. 129. num. 401.
- 50^a Nam fuit responsum, quod regula procedit, si eadem omnium ratio sit, non autem si, ut hic, diuersa appareat, l. 1. & 2. C. si unus ex pluri. appell. cum alijs additis per Fabr. in Cod. lib. 7. tit. 30. diffinit. 1. & 2. in allegat. Gratian. discept. forens. cap. 573. nu. 16. de Franch. & decif. 467. Peguer. decif. 194. Et ratio est, quia litis Consortes non dicitur ille, qui suum, suus ex diuerso fonte habuit, Rot. apud Moberdan. in suis decif. 1. de appellat. idem Buratt. d. decif. 315. in addit.
- 52^a Secundo euidens nullitas appellationis DD. visa fuit, ex quo non fuit transmissus libellus appellatoris infra quinque dies utiles a die interpositæ appellationis dd. RR. Monialibus appellatis, quo casu appellatio deserta remanet, & est; ac si appellatum non fuisset, ut clare disponitur per dispositionem. Status. in cap. 14. lib. 5. Statut. vniuers. & est etiam de iure Communi ad tex. in l. fin. Si illud Cod. de temporib. & reparation. appellat. & capicet. de sentent. excommunicat. in 6. late Rot. decif. 119. num. 11. par. 2.
- 53^a Diuers. de sententia ipsa facit transitum in rem iudicatam, perinde ac si ab ea appellatum non fuisset, cap. cum sit Romana exar. de appell. & sit dictum in Romano Locoam de iuratum 3. Tunc 1050. cordam R. P. D. meo Melsia in cumnatis per me post Salgad. decif. 86. num. 1. & 2. ubi late, & dixi Ego met in huius ad iurid. addit. decif. 29. num. 1. vsque ad 11. Nam, quod tempus est appositum a Statuto, prout in presenti, tunc qui non seruat tempus, non seruat Statuti formam, ad doct. Bald. & Salgar. in iurib. qua supplicat. Cod. de preb. Impugn. offerend. & in l. ordo Cod. de excep. vel iudic. Cur. Tunc. cons. 166. num. 7. Soc. in Tunc. cons. 37. num. 10. Tunc. cons. 191. col. 2. vol. 2. Roland. cons. 71. num. 2. lib. 3. per text. singul. in l. scire oportet S. vbiq; in l. ibi. Non aliter audiri si non fuerit obseruatum constitutum tempus, ff. de exco. vel iur. cum alijs per Francisc. Salgad. in tract. liby. Credit. par. 1. cap. fin. ubi & 471.

Quibus non obstat primo, quod libellus appellatoris fuerit transmissus Mag. D. Bernardino de Caualerijs, cum quo causa d. Monasterij fuit agitata, & lis contestata, maxime quia fuit D. litis effectus.

- 55 Fuit itaq; responsum, quod obiectum procedit de iure Communi, secus autem de iure Municipali, ex quo Ias Commune admittit pro legitima intimationem factam Procuratori Domino litis effecto; At Statutum in d. cap. 14. lib. 5. vult, appellationem intimari debere ipsismet personis appellatis, hoc est, principalibus, cum vtatur verbis personalitatem indicantibus, ac importantibus, ut actus per alium explicari nequeat, prout in puncto tradit Oase. decif. 113. num. 4. Tunc magis quia d. Stat. in cap. 14. lib. 5. se refert ad cap. 16. lib. 1. Status. in quo disponitur, quod in oblatione libelli appellatori debeat seruari forma d. cap. lib. 16. sub rubr. de citationib. prim. faciend. in princip. cons. cum libell. oblat. & ibi traditur forma citandi Vniuersitatis, seu Collegia, quæ forma cum in casu nostro non fuerit seruata, actus ipso iure dicitur inefficax, maxime cum dd. Statuta loquantur per verba, Debes & Teneatur, quia tunc nulli dubium est, quod forma dicitur indistincta, Rot. nostr. apud Merlin. decif. Lucen. 41. n. 4. & dec. 47. num. 1. & decif. 82. nu. 3. 4. & 5. Alterau. Mascard. super Statutor. interpret. cap. 9. sub num. 82. Generaliter, Barbos. de diffinitionib. diff. 77. & 403. Rot. decif. 728. num. 10. par. 4. tom. 3. recens. & apud Clement. Merlin. decif. 253. num. 10. & decif. 432. num. 6. & apud Buratt. decif. 347. num. 3. & apud Coccin. decif. 179. num. 1. quibus addit Giurb. ad consuetud. Messan. cap. 1. Glof. 12. vers. 4. & cap. 13. Glof. 7. num. 4. Marefcott. variat. resol. lib. 2. cap. 106. num. 5.
- 57 & sic sola forme omisso destruit actum, ad tradit. per Rub. decif. 144. num. 8. Cuius. cons. 58. vniuers. lib. 1. controu. 62. num. 48. Quod tanto magis procedit, quanto quid Statutum proferit illa verba, scilicet, Libellum haberi pro non dato, & appellationem esse desertam; Quia tunc non potest de forma dubitari, idem Rub. in vniuers. ad eand. decif. num. 70.
- 59 Neque replicetur, quod d. forma fuerit facta, factum per transmissionem libelli factam d. Mag. Bernardino de Caualerijs vel procuratori d. Monasterij in termino a prædicto Statuto præfixo, cum procurator dicatur pars, & veluti principalis, ad tradit. per Duran. decif. 266. 2. num. 7. vsque ad 13.

60 Fuit namque responsum primo, quod dicta in obiecto non procedunt finita instantia primæ causæ, cum tunc debeat citari principalis, non autem procurator, scilicet, de appellat.

- quasi. 11. num. 188. declarat. 3. fol. 147. & 61 procurator in una causa constitutus eo ipso, quod est explorata sententia, desinit esse procurator, late *Post. de manen. obseru.* 86. n. 12.
- 62 Vtrū quādo quod intimario Procuratori facta Domino litis effectū suffragatur, ubi appellatio interposita est ab interlocutoria, non autem si à diffinitiva, quæ finem liti imponit, *Fab. in suo Cod. lib. 7. tit. 26. diffinit. 1. num. 1. & 4. & diffinit. 23. num. 2. in alleg.* Ideoq; firma 63 remanet conclusio, quod cum per dd. Statuta fuerit inducta forma nullitatis, adunguem seruari oportebat, ut personis appellatis transmissio libelli fieret, maxime dum præscripta est forma diuersa à iure Comuni, *Osase. decis. 165. num. 11. Marefcott. variet. res. 64 fol. lib. 2. cap. 106. num. 3. & sic ex quo datur modus præter dispositionem Iuris Communis, d. Statutum dicitur induxisse nouam formam, ex tradit. in punctis. per Petr. de Ancharan. cons. 33. incipiens, nisi quadam petitione, 65 cui formæ à Statuto inductæ nihil veniebat detrahendum; Sed specificè, & adunguem seruanda veniebat, ad tex. in l. cum lu. S. prator 17. vers. sed et si non de omnibus inquisitis ff. de transact. l. constitutionibus in fin. ibi. Cui consequens est, ut ne in futurum à forma obseruata discedatur ff. ad municipal. l. fin. S. fin. verò postquam Cod. de iur. deliberat. l. 1. Cod. de Decurionib. lib. 10. cum alijs in puncto adductis, & citatis nouissime per *Insep. Velam. differtat. 66 iur. differt. 21. num. 5.* Ita ut d. forma neq; potuerit adimpleri per acquipollens per transmissionem libelli factam causæ procuratori, sed specificè adimpleri oportebat, iuxta text. in l. 3. S. fin. cum duob. seq. ff. de Iuriur. in puncto tradit *Trauell. de retract. lignag. S. 1. Glof. 21. num. 11. Surd. conf. 318. num. 10. Scacc. de commerc. S. 2. Glof. 5. num. 12. & S. 1. quasi. 1. num. 157. & seqq. Castil. de usufruct. cap. 54. num. 35.* Ita quod vera remaneat conclusio, quod quando Statutum aliquid disponit, plurquam de iure Comuni sit dispositum, semper censetur nouam formam inducere, quæ forma non seruata, ut supra dictum est, auctus omnino corruat, *in x. solem. conf. Petr. Surd. 124. ex num. 3. cum seqq. in puncto Salgado. tract. Labyrinthi. Credit. par. 1. cap. fin. num. 44. & 45.**
- 68 Nequē obstat *decis. 779. num. 4. par. 1. di. nens*, quod iudicium in secunda instantia possit incipere à Procuratore.
- Fuit itaque responsum, procedere obiectum in terminis Iuris Communis, ut supra fuit firmatum, non autem de iure Municipali in terminis Statutorum superioris allegatorum.
- 69 Proinde neq; obstat *decis. Lucen. 82. n. 5. & seqq.*

- apud Franciscum *Melinā*; Quid loquitur in terminis recutis ad formā *cap. Rot. 31.* non autem in terminis appellationis, prout præcisè ita fuit responsum per ipsam *Rot. in consilior. de Lenis de Burgo cum quibusdam de Riccis de anno 1655. S. quoniam, & S. minus obstat*, ubi etiam firmatur, quod licet Procurator videatur posse appellari pars, nunquam tamē persona appellata appellari potest, licet super præfata nullitate DD. non fiserunt pedes.
- 70 Nequē obstat visum fuit, quod dicebatur, Statuta præfata non comprehendere personas Ecclesiasticas, & illorum beneficium eis non competere; Maxime cum præcitata Statuta non fuerint ad Ecclesiasticos in eorum Cura acceptata, ideoq; ijs suffragari nequeant, atque sanctione Statutaria *cap. 143. lib. 1. Statut.*
- 71 Fuit enim responsum, quod dato dicta Statuta non essent acceptata; Tamē cum agatur de modo, & forma interponendi appellationem, dicitur respicere ordinariam iudicij, non autem decisoria, ut notat *Archidiacon. in cap. non ita 2. qu. 6. Abb. in cap. Ecclesia S. Maria in prim. less. num. 19. & in 2. num. 25. de constitut. Carol. de Grass. de effectib. Clericis. effect. 2. num. 136. in puncto Alteran. Mascard. d. conclus. 7. num. 76. vers. prout etiam, Scacc. de Indic. lib. 2. cap. 2. diffinit. 7. n. 455. 456. 457. 458. & 459.* Maxime quia non potest dissimulari, quin dicta Statuta respiciant ordinatortia, cum tantum determinent, infra quantum tempus debeat appellari, quantum durare, debeat appellatio, vel quomodo sit procedendum in appellatione, & similibus, & sic non decisoria, ut vtrā DD. supra citatas in puncto *Rot. Roman. apud Seraphin. decis. 312. num. 1. Symon. de antiquitat. temp. par. 4. num. 18. vers. & ratio est.*
- Ad vltimum obiectum, quod periciebatur per D. Informantem p. d. Sp. Vincentio, scilicet agi tantum de sustinenda appellatione, ad quem effectum sufficere, rem esse dubiam, seu in dubium reuocare iuxta doctrinas vulgatas.
- Fuit breuiter responsum, quod ex iam dictis non in dubio, sed in claris existit nullitas præfate appellationis; Vtrā quādo licet iudex in dubio reneatur admittere appellationem, tamē intelligenda est d. conclusio, si est iusta, ad tradit. per *Navarr. in cap. 35. qu. 14. vers. nota 3. Rodriguez de ordin. iudic. cap. 13. num. 3. Ioann. P. aler. de different. inter iururq.*
- 74 *fur. in verb. appellatio differet. 2.* Vbi fundatur, quod peccat iudex, si appellationibus frivolis desecat, etiam si appellandi cause videantur verisimiles, & probabiles, quando tamē
- pec-

peccant in substantia veritatis, ut latè profertur. *Idem Paler. ubi sup. & Resell. in suis consil. verb. appellatio conclus. 129. num. 168. & 169. Frac. Simeon. de Bili. in sua prax. Crimin. q. 150. num. 27. per tot.*

Et ita fuit decum utraque parte acerrimè informante.

ARGVMENTVM.

Compensationis exceptio parit confessionem debiti, approbationem sententiae, ac rem iudicatam, & opponi potest post transitum sententiae in iudicatum, susceptoque termino ad solvendum. Compensatio fit ipso iure per creditum oriens ex Instrumento publico, maxime ad evitandam caducitatem emphyteusis, ad exclusionem cuius sufficit etiam creditum putativum, & an fieri valeat de pecunia cum frumento, & sic de quantitate ad speciem. Causa quaelibet excusat à pona, & caducitate, & an incerta admittatur à Rot. Roman. & Supremis Tribunalibus. Mora an, & quando de iure Canonico purgetur, etsi agatur de summa incerta, & non liquidata.

Id. num. 10. Ampliatur. num. 11.

Causa quaelibet excusat à pona, & caducitate. num. 12.

Causa quacunque etiam incerta amplectitur Rot. Roman. & Suprema Tribunalia, ad excludatur caducitatis pona. num. 13.

Compensatio pecuniae cum frumento non admittitur, & si de specie ad quantitatem. num. 14.

Mora an, & quando de iure Canonico semper purgari potest, quando ius alterius non est factum deterius. num. 15. Ampliatur. num. 16. & 17.

Mora omnis excluditur ex incertitudine summa debita. num. 18.

Doliter incurrere nequit moram ante liquidatam summam debiti. num. 19.

ab-Expensis partes absolvi possunt ex causis Iudicis benensis. num. 20.

Decisio XXXVI.

LATIS per Iudicem priuatum Instantium duabus sententijs, in quarum prima declarant, locum esse caducitatis incertae per Reuerendiss. Capitulum Lucensem quatenus D. Antonius de Caducitate instantem non soluisse quantitatem canonum deciderunt: Et in secunda, qua dicit, primam suam sententiam esse executioni demandandam. Appellauit D. Antonius, pluresq. eorundem Nobles pro parte ipsius opprobantur exceptiones contra praefatas sententias Iudicis à quo, tam notorie iniustitiae, tam negligae, quibus sententiarum praefatarum executionem impedire praetendebat: Domini tandem, ceteris omisiss, difficultatem restrinxerunt ad exceptionem compensationis, quae operta est retardare executionem sententiae contra excipientem late l. 2. Cod. de compensat. ubi Bald. & Salyer. l. 1. in l. 1. Cod. de iur. & fact. ignorat. num. 18. Roland. consil. 28. num. 4. & seqq. lib. 1. Paris. consil. 121. num. 18. lib. 1. Osa. de dec. 91. Surd. de dec. 191. num. 7. Mora in Empor. Tur. per. 1. lib. 4. de Iurisd. om. Iudic. quasi. 19. num. 8. cuius est ratio; quia ad retardandam executionem sententiae omnis exceptio opponi potest, quia nec sententia de iniustitia redarguitur, nec in meritis impugnetur l. si duo S. si quis, ubi Castren. Salyer. & Alex. ff. de Tueran. & Barfaut. consil. 305. num. 7. Roland. consil. 28. num. 3. & 4. lib. 1. Berz. consil. 104. n. 2. lib. 2. Sed excipiens de compensatione praeterquam quod debitum fateatur, Bald. in l. cum Papianus num. 8. Cod. de sentent. & interlocut. quem sequitur Aretin. in l. decem col. penult. nu. 5. in fin. verj. & ad materiam ff. de verb. obligat. Surd. de dec. 24. num. 6. & 7. Rol. in Romana Penultima.

S P M M A R I P M.

Compensationis exceptio est apta retardare executionem sententiae contra excipientem. num. 1.

Sententiae executio retardari potest per omnem exceptionem non rancentem iniustitiam eiusdem. ubi merita. num. 2.

Compensationis exceptio operatur confessionem debiti, approbationem sententiae, & rem iudicatam. Paris. indicat. num. 3. & 4.

Compensationis exceptio opponi potest, etiam si sententia sit iniusta, vel sit de debito putativo ad solvendum suscepisset. num. 5. & 6.

Instrumenta publica faciunt rem liquidam, & manifestam. num. 7.

Compensatio fit ipso iure per creditum oriens ex Instrumento publico maxime ad evitandam caducitatem. num. 8. & 9.

Compensatio fit ipso iure ad evitandam caducitatis penam, si emphyteuta sit Creditor Domini directi.

- cunaria, scilicet Mercium 5. Iunij 1603. coram Sacra-
to, & in Lauretana pradij 29. Februarij 1644.
8. neque veritas coram bon. mem. Sicilio. Sen-
4 tentiam non impugnari, sed illam approbat, &
compensando iudicatum parit. Afflic. decif.
122. num. 3. Gayll. observat. 17. num. 10. lib. 2.
Rot. apud Seraphim. decif. 814. num. 3. & in Pe-
rusina legitima 23. Iunij 1642. S. & quatenus
coram R. P. D. Cerro.
- 5 Id., quod ad id verum est, ut locum habeat,
etiā quod sententia transiit fecisset in
iudicatum, Abb. post alios in cap. suborta de
seutenna, & re iudic. & est tex. in l. 2. Cod. de com-
pensat. l. si cum milite §. cum intrā ff. eod. Peguer.
decif. 173. num. 1. Surd. d. decif. 191. num. 5. vers.
his autem, Rot. apud Gregor. decif. 342. num. 2.
- 6 Vel si debitor terminum ad solvendum suscep-
sisset, vt firmavit Rot. in Romana pecuniaria 5.
Januarij 1613. coram Sacrao impress. penes Mar-
chesan. de commissio. par. 1. de commiss. appellat.
S. 1. fol. 776.
- 7 Et cum creditum Antonij ptoueniat ex pu-
blicis Instrumentis, que faciunt rem liquidam,
& manifestam, Bald. in l. interst. num. 2. Cod. de
solut. Rot. apud Gregor. decif. 195. num. 1. & de-
cif. 559. num. 3. cum alijs in Romana pecuniaria
27. Iunij 1653. S. ratio resolutionis fuit coram
- 8 R. P. D. Melio, nulli dubium, quin ipso iure
fiat compensatio, l. si constat Cod. de compensat.
Iaf. in l. huiusmodi S. cum pater num. 12. ff. de
9 legat. 1. prapue ad euitandam caducitatem
l. si constat vbi Glof. verb. ipso iure Cod. de com-
10 pensat. & in terminis, quod compensatio fiat
ipso iure ad euitandam caducitatem penam, si
emphyteuta sit creditor Domini directi, fir-
mat Bald. in d. l. si constat num. 3. Gozzad. conf.
69. num. 8. Riminald. sen. conf. 421. num. 12.
Roland. conf. 87. num. 26. lib. 1. Mansic. de sa-
eu. lib. 22. tit. 27. num. 65. & plures Alij citati
per Fulgin. de iur. emphyteut. tit. de solut. canon.
- 11 quæst. 1. num. 300. Vbi hoc notabiliter am-
pliatur etiā in casu, quo emphyteuta putasset,
se esse creditorem Domini directi, licet rē ve-
ra talis non esset, & hoc non quia hoc casu
posset dici facta compensatio, sed quia iusta
causa excusat emphyteutam a pena, sicuti de
impedimento dicitur, Grat. conf. 72. num. 13.
lib. 1. Seraph. de privileg. Iuramen. privileg. 75.
12 num. 145. Quilibet enim causa excusat a pena,
& caducitate, ut fuit dictum in Romano Do-
mus 4. Maij 1648. S. & hic advertebatur coram
- 13 Reverendissimo Dunogero; Vbi dicitur, quod
Sacrum Rotæ Tribunal, prout omnia alia Su-
prema Tribunaalia, est alienum ab imponen-
da pena caducitatis, quam ex quacunque
causa excusat, etiā quod causa sit incerta,
Ruin. conf. 156. num. 2. lib. 1. Decian. conf. 3.
- num. 29. & seqq. Rot. decif. 261. num. 5. par. 1.
recent. & firmatur in Mediolanen. emphyteutis,
seu bonorum 4. Aprilis 1642. S. translatio au-
tem coram bo. mem. Penningero.
- 14 Neque obstat, quod dicebatur, compensa-
tionem non posse intrare, ex quo Creditum
Antonij consistat in pecunia; Debitum verò
in specie frumenti pro canonibus debita, quò
casu compensationem non admitti, in his ter-
minis firmat Ruin. conf. 153. num. 4. lib. 1. Ioseph
Ludovic. decif. Perusina 15. num. 5. Rot. apud
Seraph. decif. 1455. cum Alijs per Fulgin. d. re.
de solut. cau. qu. 1. num. 313.
- Siquidem iur. animaduersum, quod credi-
tum principale D. Pompei de Sanctis, cuius
est hæres D. Antonius de Cavalierijs, contra
Reuerendissimum Capitulum est quidem pec-
uniarium, sed fructus, seu interesse occasione
illius debiti constitunt pariter in frumento;
Ideoq; cum pro parte eiusdem Reuerendissi-
mi Capituli non fuerit doctum de solutione,
seu præstatione frumenti promissa, utique ex
suprà deductis compensationis fieri debuit ad
euitandam caducitatem penam.
- 15 Dixerunt verò DD., facienda esse compo-
sita inter Reuerendissimum Capitulum, & D.
Antonium, & quatenus hic remaneret debitor
allicuius summe occasione canonum decur-
sum, eidem assignauerunt tempus vnus me-
sis ad purgandam mortem, que de iure Cano-
nico semper potest purgari, quando lus al-
terius non est effectum deterius per tex. in cap.
sua de pen. Et hanc opinionem semper fuisse
tenent in Rota, fuit dictum in Romana bare-
ditatis della Porta 24. Novembrii 1595. coram
Mullino, que est in eius impressis decif. 137.
- 16 num. 10. Etiam stantibus pactis contrarijs,
& etiamsi lus alterius esset effectum deterius;
Quando pars esset parata rescarcire damnum,
& interesse, ita huic difficultati responsum
fuit in Romana Vinca 3. Aprilis 1598. coram
Orano, & Adden. ad decif. Gregor. 559. sub n.
10. vers. limitatur autem primo, & Adden. ad
decif. Burac. 582. num. 13. & firmatur in Ro-
mana Domus 4. Maij 1648. S. circa tertium co-
- 17 piam Reuerendiss. Dunogero; Vbi prædicta
conclusio ampliatur etiā sine rescarcimento
damni, quando illud cit modicum, Gabr. conf.
66. num. 62.
- In presenti verò casu lus Reuerendissimi
Capituli non potest dici effectum deterius;
- 18 Quia ante facta computa dici nequit, & D.
Antonius remanere debitor, & pro qua
summa; ex qua incertitudine excluditur omnis
mora in D. Antonio, Ancher. conf. 235. num.
2. Menoch. de arbit. lib. 3. cener. 3. cap. 120. n.
46. Honded. conf. 36. num. 24. lib. 2. Rot. decif.

131. num. 7. par. 5. recent. *Affixi. decis. 205. per*
 19 *rot. Surd. decis. 179. num. 13.* Antè enim li-
 quidatam summam debiti, non potest moram
 incurere debitor, *Surd. conf. 38. num. 13. cum*
Alijs adductis per Ros. coram Durano decis. 270.
num. 11. usque ad 15. & fuit dictum in d. Ro-
mana Domus 4. Maji 1648. s. in presenti verò
casu coram Rucerdiss. Dunozerro.

20 Absoluimus ambas partes ab expensis mul-
 tis de causis animi nostrum mouentibus,
 iuxta tradita per DD. in l. *properandum* §. *si*
causam alterutra Cod. de Iudic.

Et ita fuit decisa utraq; parte acerrimè
 informante.

ARGUMENTVM.

Valor quotuplex censetur, qualis
 iustus habeatur, & àn eiusdem rei præ-
 sumatur idem per cursum decennij.
 Pactum de retrouendendo in assigna-
 tione bonorum appositum àn, & quan-
 dò minuat rei valorem, & in qua parte
 bonorum iuxta opinionem Rot. Roman. &
 quid aliud operetur. Dotis assignatio
 in bonis àn, & quandò præsumatur in
 solum tradita, & nomine pagamen-
 ti, vel potius titulo asscuracionis, &
 hypothecæ. Obligatio rei principalis
 àn, & quandò extendatur ad accesso-
 ria. Fructuum quantitas percepta
 quandò probetur, breuiter, & elegan-
 ter discutitur.

SPMMARIUM.

Valor quotuplex contemplatur, & qualis dicatur
 iustus, num. 1. & 2.

Pretium conuentum semper iustum præsumitur,
 num. 3.

Pretium iustum dicitur illud, quod vir bonus, sibi in-
 den probabiliter arbitrat, num. 4. *Ampliat.*
 num. 5. *in q. d.*

Pactum temporale de retrouendendo in assignatione
 bonorum appositum, non operatur pignus, sed da-
 tionem insolutum, & perfectum venditionem, num. 6.

Pignorum assignatio facta titulo dotis præsumenda
 est non titulo hypothecæ, & pro asscuracione Cre-
 diti, sed insolutum, & nomine pagamenti, num. 7.

Contrabentium mens qualis à principio fuerit, desu-
 mitur ex obseruantia, num. 8.

Alius subsequens declarat intentionem primi, n. 9.
Ampliat. num. 10.

Valor eiusdem rei infra decennium idem præsumitur
 esse, num. 11.

Fructuum quantitas probatur à consuetis percipi in
 præcedentibus annis, num. 12.

Pactum de retrouendendo, seu redimendi dicitur para
 pretij, maxime quandò est incontinenti appositum,
 num. 13. Et semper minuit valorem in tertia par-
 te, num. 14. *Ampliat.* num. 15.

Pactum de retrouendendo operatur exclusionem la-
 sionis ultra dimidiam iusti pretij, tollitque reme-
 dium l. 2. Cod. de rescinden. vendit, num. 16.

Pactum de retrouendendo quantum valoris bonorum
 minuat iuxta opinionem Rot. Roman. quæ tu-
 ter se discrepantes concordant, num. 17. & 18.

Obligatio extenditur ad omnia illa accessoria, quæ
 veniunt ex natura contractus, & in obligatione
 illud censetur expressum, quod necessarii in con-
 sequentiam venit, num. 19.

Iudex ob mutuum victoriam potest absolvere partes,
 ab expensis hinc inde factis, num. 20.

Decisio XXXVII.

DOs stipulata per Sp. Gherardum Paci-
 nium Sp. D. Leonello de Nobilibus ma-
 rito V. D. Margaritæ illius filiz, fuit de
 scutis 4500. videlicet de scutis 3500. in actu
 coniugij dandis, & scutis 1000. post obitum.
 q. Sp. D. Vincentij de Pacinijs, & inde ad duos
 menses.

In actu ipso stipulationis apothecæ matrimo-
 nialis Sp. D. Gherardus numeravit in contan-
 ti d. Sp. D. Leonello scuta 500., & signa-
 uit duo corpora terrarum valoris sic inuicem
 conuenti scutorum 3000. hoc pacto adiecto,
 ut licitum esset d. Sp. D. Gherardo eadem bo-
 na redimere infra triennium, ab inde autem
 supra pactum illud firmum perpetuò volue-
 runt quoad corpus bonorum valoris scutorum
 bis mille, & ideo se obligauit d. D. Gherardus
 eidem D. Sp. Leonello in casu non redemptionis
 præfactorum bonorum infra triennium
 prædictum, addere aliud corpus terrarum,
 quod vna cum alijs duobus corporibus idem
 assignatis raderent annuos sextarios frumen-
 ti 180.

Transacto triennio & minime facta redem-
 ptione Sp. D. Gherardus prædictus cessit, &
 consignauit d. Sp. D. Leonello prædicti pacti
 adimplemento vnam annuam redditam sex-
 tarios 20. frumenti, & vnius paris capponi-
 rum, quæ omnia huc usque Sp. D. Leonellus
 exegit

exegit à Sp. D. Bernardino de Bottinis licellario d. Sp. D. Gherardi.

Et cum d. Sp. D. Leonellus pretendere, d. augmentum non esse sufficiens, possetque cogere Sp. D. Gherardum ad aliud assignamentum loco illius dati exigendi à Sp. D. de Bottinis, ac etiam propter consecrationem aliorum scutorum 1000., siue tot terrarum commodè fruuantium sextarios 60. frumenti; Subortæ fuerunt plures inter ipsas partes lites, & controuersie, ipsisque Nobis ex speciali gratioso rescripto Excellentissimi Senatus delegatis; Cumque tempus instaret pro ipsarum terminatione, illisque coram DD. meis propositis, atque dispensatis nauimè diximus primo loco, Sp. D. Gherardum impleuisse suam obligationem quoad primum caput traditionis primitiue solutionis dotis, sed nequaquam satisfecisse quoad caput obligationis ultimæ solutionis eiusdem dotis; Ideoque absolvendū esse ab impetitis contra cum primo loco, & respectiue condemnandum ad adimplendum hanc finalem dotis assignationem.

- Moti fuimus, quantum attinet ad primum caput, quia cum d. Sp. D. Gherardus cognouerit, quod non controuertitur, tam de, scuta 500. in contanti, quam etiam duo prima corpora terrarum valoris scutorum 3000.
- 1 Cum enim valor triplis generis contempletur; Alius nempe singularis; Alius Communis; Alius denique conuenientialis, *Chrsf. Marr. Medic. decif. 43. num. 19. ubi sub num. 30.*
 - 2 Iustus ille dicitur, qui à partibus ipsius appreciatur, prout serò in istis terminis latissime comprobatur *Ros. in Romana. seu Florentina. Cambiorum 3. Junij 1650. coram Eminentiſſi. Card. Corrado S. quandoquidem;* Ideoque non est dubitandum, quin per istam assignationem præstitam, sic ut supra factam à d. Sp. D. Gherardo, dicatur extinxisse debitum de dd. scutis 3500. Maxime cum ex parte D. Leonelli haud probatum fuerit, bona prædicta condigno pretio non
 - 3 fuisse estimata; Quoniam pretium conuenientius semper iustum præsumitur, *Ros. apud Ludouic. decif. 524. num. 3. & decif. 553. num. 2. Et in terminis fuit dictum in Nepesina Pœnnaria 25. Februarij 1647. coram R.P.D. Verolpino pref. post Merlin. de pignoris. decif. 143. num. 14.* ac quoque ad iustum pretium constituendum, non est habenda ratio solius debite quantitatit, sed eius, ac personarum qualitas cum alijs circumstantijs considerari debet; Et sic iustū dicitur pretium, quod vir bonus seu iudex probabiliter arbitratur. *L. 1. §. editiones in fin. vers. nam dies, ubi Gloss. in verb. summa ff. de eden. l. circa legem. & L. in quantitate §. magna vers. in diem relicta ff. ad l. falcid. l. solutum ff. de*

*solutionib. Manu. de sac. lib. 2. tit. 12. sub num. 2. vers. 2. & sub num. 16. Ros. decif. 340. num. 3. vers. sed in hoc par. 1. diuers. & decif. 307. sub num. 11. vers. nec obstat, quia dicitur de modicitate præf. par. 1. recem. & fuit dictum in illa Romana, seu Florentina Cambiorum 3. Junij 1650. coram Eminentiſſi. Corrado S. quandoquidem vers. itaque iustum illius pretium censetur; & iustum dicitur pretium, quod inter partes est conuentū, latè *Ros. post Merlin. de pignoris. d. decif. 143. num. 14. cum seqq.**

- Neque enim visum fuit DD., intrare repositionem datam ex parte Sp. D. Leonelli, ut nempe illa bonorum assignatio facta fuerit loco pignoris propter illud temporale pactum de retrouendendo appositum in ipsa assignatione, cum re vera fuerit datio insolutoria, & venditio perfecta, *Petr. de Lenc. conf. 12. num. 7. 10. & 11. cum seqq. Tiraquel. de reuoc. edum. §. 2. Gloss. unic. num. 9. & seqq. latè Nig. de except. cap. 8. §. 12. num. 1. & 8. Maxime quia inter prædictas partes præcessit titulus dotis aptus ad dominium transferendum, & per consequens assignatio inde sequuta, in dubio præsumendum est, quod non fuerit facta simpliciter titulo hypothecæ, & pro affectuacione Crediti, sed insolutoria, & nomine pagamenti, prout ita talis assignatio in dubio semper rati existimatur, *Ludouic. decif. 194. num. 12. & ibi Adden. num. 18. & 27. Tiraquel. decif. 147. num. 1. 2. & seqq. Adden. ad d. conf. 12. Petr. de Lun. sub num. 8.* Quod eo fortius procedere visum fuit, stante solutione tunc facta gabbellæ per dict. Sp. Leonellum pro integra summa dotis promissa, ex qua arguitur mens contrahentium, qualis à principio fuerit, ad latè tradita per *Ros. in Romana Præf. Gravi 14. Februarij 1648. coram Renentiſſi. Melio S. ex quo colligitur, & in Casenacen. Emphyteusi 15. Martij 1652. coram**
- 9 *eodem S. tum demū;* Verba autem actus, qui sequitur, rectè declarant intentionem primi, *Ros. post Censal. de fideicom. decif. 21. num. 7.* Imò ad hunc effectum sufficit, quod voluntas, seu intentio sit verisimilis, *cap. intelligentia de verb. signif. l. scire S. illud ff. de excusat. tutor. l. 3. h. conditio ff. de adim. legat. l. semper in stipulationibus ff. de reg. iur. cum alijs passim, Crasset. conf. 23. num. 21. vers. septimā in contrahentibus.*

Minusque oblatè visum fuit, quod dicitur de deficienti annua responsione pactæ in casu non redemptionis bonorum insistentium, quantumvis primis redditibus addatur illi sextariorum viginti, & vnus par capponorum debiti per Sp. D. de Bottinis.

Nam ex calculatione inita visum remota assumptum; Significum certum est, D. Leonellum ex vno corpore bonorum dotarium ere-

gific

- gisse quotannis sextarijs 93. frumenti, viniq. falmas septem comprehenso cado olphacij valoris lib. 8. pro qualibet alma; Ex alio corpore sextarijs 52. frumenti, & ex assignatione Sp. D. Botrici starior 30., ac etiam simul vno singulo anno ex eisdem bonis consequuntur esse quatuor par capponorum valoris lib. 4. pro quolibet pari, sicq. habuisse ultra sextarios 165. frumenti annui, lib. 74. constituentes valorem 14. stariorum frumenti, & quatuor ex quinque partibus alterius sextarij, nec ideo deficientia esse, quam vnus quintz partis sextarij frumenti, quam non habuimus in consideratione inter tam strictè coniunctos, maxime cum satis compensatam credidimus cum arbitrio, quo vsi fuimus in estimatione terrarum de nuper exhibitis pro complemento dotis prestitæ; Quandoquidem pugnantibus probacionibus super eorum fructu; Alij deponentes de sextarijs 48.; Alij de sextarijs 60.; Arbitrati fuimus, esse redditus tantum sextariorum 51. fundantes nos arbitrium in illuellaria
- 11 responsione huc vsq. data ex regula, quod valor infra decennium eiusdem rei idem præsumitur esse, *Christ. Mart. Med. decif. 43. num. 14. & 15. & 16. Rot. apud Seraphin. decif. 1009. num. 2. & 3. & apud Put. decif. 8. lib. 1. & decif. 470. num. 1. & 2. par. 2. recent. & fuit in terminis dictuor in Mediolanen. Bonorum 19. Januarij 1650. coram bon. mem. Arguelles impress. post*
- 12 *Salged. decif. 53. num. 29. & quantitas fructuū probatur à conquisitæ percipi in præcedentibus annis, Seraphin. decif. 1397. num. 3. Buratt. decif. 173. num. 6. & decif. 722. num. 4. Rot. post Salgad. labyrinth. Credit. decif. 1. num. 18. & 19.*
- Quapropter sequebatur non esse verum, quod dicebatur ex aduerso, illud augmentum magis fuisse factum ex causa minoris valoris bonorum, quam fuerit inter ipsas partes primo loco æstimat. Cum potius fuerit visum, dictum pactum respicere tanquam Sp. D. Nicolai, tanquam appetitum, minus quam illud appetat lex ipsa; Ex quo in iure non
- 13 est nouum, quod pactum de retrocedendo, seu redimendi dicatur pars pretij, maxime quando est incontinenti appositum, ad tex. in d. fundi partem ff. de contrahen. empt. l. si quis putans Sp. arbitrium ff. commun. diuidum, *Consil. de Medic. consil. 24. num. 39. Grazian. discipul. forens. c. 786. num. 17. Surd. decif. 155. num. 10. & 11.*
- 14 Ità quod præstatum pactum semper minuat valorem Rei in tertia parte, *Fab. in suo Cod. lib. 4. tit. 30. de rescinden. vendit. de iust. 27. vbi ita decifum refert, Bort. decif. 123. num. 6. Turrei. conf. 28. num. 9. & consil. 80. num. 6. vol. 2. cum alijs per Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. Glof. 18. par. 1. num. 77. & 78. lib. 1. Ludonk. de Ca-*

- 15 *sanat. conf. 10. num. 46. qui firmat, pactum prædictum plus valere, quam tertiam partem*
- 16 rei venditæ, vel assignatæ; Ità quod pactum de retrocedendo operetur exclusionem omnis lationis etiam ultra dimidium iusti pretij, & tollat remedium, l. 2. *Cod. de rescinden. vendit. proit in puncto decifum refert Caccheran. decif. 41. num. 14. & 15. vbi dictum pactum erat temporale infra quadriennium, & ex intervallo appositum, nouissime Paul. Staib. *lun. resolut. forens. decif. resolut. 40. num. 18. & 19. lib. 1.**
- 17 Vel secundum quod sentit, & obleruat *Rot. Roman.* scilicet pactum præstatum minuire valorem bonorū pro sexta parte, etiam quod sit temporale, ut apud *Seraph. decif. 1063. sub num. 5. vers. quod in Rota solet æstimari, ead. Rot. post controuerf. Cyriac. 161. per tot. & in recent. par. 4. tit. 4. decif. 64. vers. quod solet æstimari, vbi aliz referuntur concordantes, ac decif. 344. num. 13. vers. quando autem est temporale ead. par. 4. tom. 2. recent. & fuit firmatum in istis terminis in Romana Rescissionis Transactionis 29. Maij 1648. coram Emin. Corrado 5. præter*
- 18 *quod pactum; cui conclusio non contradicte ead. Rot. decif. 17. num. 5. par. 6. recent. Quia ipsa sub num. 6. solum firmat, quod pactum temporale minus tertia parte minuat valorem rei, non negando, imò concedendo, quod in aliquo minuat, ut latissime etiam comprobatur Hodirum d. Surd. decif. 34. per tot.*

Vnde solidissime dicebatur, quod illud, quod agebatur, non solum non comprehendit tertiam, sed nè quidem sextam secundum opinionem *Rot. Roman. & sic, ut dictum supra fuit, pretium primo loco inter partes æstimatum erat omnino iustum; Cum semper sit verum dicere, quod siue Sp. D. Gherardus vtatur pacto, siue non, semper Sp. D. Leonellus habet bona exuberantia suam creditum, ut patet consideranti.*

- Diximus etiam in sententia, D. Gherardum fore, & obligatum esse ad dandum, & consignandum ipsi Sp. Leonello Instrumenta, & omnes alias scripturas pertinentes ad locationē, & emphyteusim bonorum per eundem Sp. D.
- 19 Leonellum habitorum, ex regula, quod obligatio extenditur ad omnia illa accessoria, que veniunt ex natura contractus, & in obligatione illud censetur expreßum, quod necessarium in consequentiam venit, *l. cum quod, & ibi Scribentes omnes ff. si cert. petat. Surd. decif. 182. num. 7. & dec. 220. num. 29. Quemadmodum etiam condemnauimus d. Sp. D. Gherardum ad soluendum d. Sp. Leonello scuta quinque per ipsum in totum soluta, & estimatoribus publicis de commun. partium consensu electis*

ad estimandum bona, de quibus agebatur, prodest æquitati, & Iuri consonum videtur, iuxta vulgata.

30. Absolvimus ambas partes ab hinc inde petitis, præterquam ab honorario nostro, in quo pro virili ipsas partes condemnauimus, & contra non deponentem ad fauorem deponentis quodcumque mandatum desuper, & opportunum relaxauimus, ac etiam ab omnibus alijs expensis ob mutuam victoriam, iuxta tradit. per DD. in l. *properandum* §. *si autem alterutra de Iudic. Menoch. de arbitrar. Iudic. lib. 3. cap. 177. cum alijs per Barz. decis. 47. num. 27. Zuccer. decis. Cuius. Lucen. 13. num. 20. cum alijs passim.*

Et ita fuit decissum utraq. parte acerrimè informante.

ARGVMENTVM.

Statutum àn, & quando ab initio concernere videatur utilitatem publicam, vel principalitèr fauorem certæ personæ, & declaratur *Stat. Luc. cap. 39. lib. 2.* Nullitas inducta ad fauorem mulieris, seu minoris in aliquo contractu, seu obligatione, àn ipsa non obstante, valeant cogere Contrahentes ad illius obseruantiam ob non seruatas solemnitates statutarias ad eorum fauorem inductas. Tutor, seu Fideiussor respectiue se obligans in contractu minoris, seu mulieris sine solemnitatibus cum Clausula, principalitèr, & insolidum àn validè obligentur, licèt minor, vel mulier nullitèr. Declaratur *Bart. in l. cum lex ff. de fideiussorib.* Contractus nullus ipso Iure, àn ab initio sit validus, donèc declaratur, quando statutum concernit merum fauorem mulieris, seu minoris.

S P M M A R I V M

Obligatio fideiussoris non est valida statuto ab initio resistente, & respiciunt publicam utilitatem, cui etiam partibus volentibus renuntiare nequit; Secus verò si statutum concerneret principalitèr fa-

uorem certæ personæ, ut potè mulieris, facta prius tamèn declaratione nullitatis contractus per eandem. num. 1. & 2. super quo declaratur doctus Bart. in l. cum lex ff. de fideiussorib. num. 11.

Stat. Luc. cap. 39. lib. 2. inducit fauorem publicum, & non speciale Ius respectu mulieris contrahentis contra Ius Commune. num. 3.

Mulier maior validè contrahit de Iure Communi sui consensu propinqui. num. 4.

Contractus ab initio est validus, licèt sit nullus ipso Iure, si mulier declarat velle esse nullum, quando Statutum concernit merum fauorem Mulieris. num. 5. 6. 7. & 8.

Mulier nisi det de nullitate, defectus solemnitatum non attenditur. num. 9.

Mulier, seu Minor contrahere potest Contractum nullitèr gesto, & cogere Contrahentem ad illius obseruantiam ob non seruatas solemnitates statutarias ad eorum fauorem inductas. num. 10.

Fideiussor datus, resistente lege obligationi principali ad nihil tenetur, dummodò non constitutus sit debitorum principale, in quo casu obligatio fideiussoris non dependet ab alterius obligatione, sed consideratur de per se sola, & perinde est, ac si solus ad soluendum se obligasset. num. 12. & 14.

Obligatio insolidum quando consistere possit in uno ex duobus Reib debendi, data nullitate obligationi alterius Correi. num. 13. & declaratur sententia Laurent. de Pinu oppositum tenentis. num. 15.

Tutor proprio, & principali nomine se obligans in contractu Minoris sine solemnitatibus validè obligatur, licèt Minor nullitèr. num. 16.

Obligatio Minoris, seu Mulieris corrumpit, debet etià corrumpi illa Tutoris, seu Fideiussoris iuxta regulam, quòd accessorium sequitur naturam sui principalis. num. 17. Fallit. num. 18. & 19. Ferruatio. num. 20.

Fideiussor vel author nullitatis, non potest illam in prauudicium Tertij allegare. num. 21.

Fideiussor etiam cum Clausula, principalitèr, & insolidum dicitur fideiussor respectu Corream, si nihil participaueris in contractu, sed respectu Creditoris non consideratur fideiussor, sed Corream, qui principalitèr, & insolidum conueniri potest. num. 22.

Fideiussor sine sponte fideiussoris, siue de mandato Mulieris, solvens pro eadem, non potest habere regressum super ipsam, qua nullitèr contraxit. num. 23. & 24.

Fideiussor obligatus pro Muliere eò magis adstringi debet ad solutionem, quando ipsa dolose se gessit cum Contrahente. num. 25.

Fideiussor sibi ipsi imputare debet, si super mandato sequatur sit fidem venditoris. num. 26.

Decisio XXXVIII.

Diximus in causa coram Nobis in Rotā vertente inter Pompeum Ioannis de Piegaio ex vna, & Peregrinum Cassiani de Gello ex altera, causa, & occasione, de quibus in actis presentis causæ, bene fuisse iudicatum ad fauorem d. Pompei contra d. Peregrinum, & D. Philippz Fideiussorem per perillustrem D. Iudicem à quo, & quid factum inter partes non controuertebatur, consulto illud omisimus, & difficultas tantum ad iuris quætionem redacta fuit, nempe an stante dispositione cap. 39. lib. 2. Stat. Vniuers. requirentis pro forma in contractibus mulierum propinqui consensum, ipso non interueniente, viciū nullitatis contractus à principio inhæret, ita de postmodum fideiussio præstata ad ipsum contractum roborandum, eodem vitio nullitatis laboret, & sic exceptio nullitatis, quam proposuit Peregrinus Cassiani de Gello fideiussor cuiusdā, & propinquus D. Philippz principalis venditricis aduersus Pompeum Io. de Piegaio Emptorem agerem ad recuperationem pretij, & damnorum &c. contra d. Peregrinum, suum effectum fortit debeat.

1 Super cuius dubij resolutione exponendam putauimus illam distinctionem, quod aut Statutum prohibens, aliquem contractum fieri, respicit publicam utilitatem principaliter, ita ut ipso iure ab initio sit nullus contractus, aut potius concernit principaliter fauorem certæ personæ. Si primo casu propter nullitatem ipso iure causatam à Statuto non potest accedere fideiussor, quia Statutum resistit ab initio, & impedit ortum Ciuilib, & naturalis obligationis, & operatur nullitatem etiam partibus inuitis, quæ fauori publico renunciari non possunt, & propterea fideiussorem accedere non posse, ex Bart. doctrina in l. cum lex num. 4. & num. 6. vers. contra puto ff. de fideiuss. quem secuti sunt Cephal. cons. 437. num. 22. & seqq. Gratian. discept. foren. cap. 122. num. 28. Eringius de fideiuss. cap. 5. num. 368. Mangil. de enich. qn. 174. num. 18. Maza super consue. Panorm. cap. 31. num. 30. & 31. Borg. decis. 31. n. 23.

2 Secundo verò casu potest fideiussor valide se obligare, tamen quia cessat ratio Statuti, quo presumitur, voluisse fauere solum mulieribus, non autem eorum fideiussoribus, & quod est speciale fauore vnus, non extenditur ad alium; tamen etiam quia donec contractus, à muliere, factus est in implicito statu validitatis, ex quo ante præstata fideiussione non declarauit

mulier, nolle stare contractui à se gesto non seruata forma Statuti, ex hoc non impeditur fideiussor accedere obligationi, quæ valida reputatur, donec non fiat declaratio in contrarium per ipsam mulierem, prout in puncto concludunt Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 5. num. 29. & 30. Gratian. citat. cap. 122. num. 14. vbi num. 15. & 16. de Comuni testatur, Marefcott. variat. resol. lib. 2. cap. 65. num. 9. & 10. Fenzon. ad Stat. Urb. cap. 152. num. 77. vers. quomodo, & num. 78. Cenc. de Censib. quas. 74. num. 12. Seraph. decis. 1324. num. 6. & 7. vers. alia limitatio est, Barz. decis. 56. num. 23. Fountnell. decis. Cathalon. 472. num. 14. & seqq.

3 Ex quibus patet, quod Statutum in d. cap. 39. lib. 2. non inducit, seu non importat fauorem publicum, sed tantum ius speciale, & fauorabile respectu ipsius mulieris contrahentis contra ius commune; Et cum mulier de iure Communi valide contrahat sine propinqui consensu, quando est maior, l. 2. vbi Glos. in 2. verb. obligauit Cod. ad Felleian. Gratian. discept. foren. cap. 756. num. 24. Rot. decis. 88. num. 7. par. 6. recens. & sic dum concurret merum fauorem mulieris, sequitur, quod contra ius ab initio sit validus, & solum sit nullus ipso iure, si mulier ita declarat, & velit esse nullum, ad tradita per Glos. in l. eleganter, & ibi Bart. num. 3. in fin. de dol. mal. Castrensis. conf. 60. num. 2. vers. super ultimo lib. 1. Tiraquell. in l. si inquam in 2. verb. reuertatur num. 392. cum seq. Cod. de renocan. donationib. & de legib. connubial. Glos. 8. num. 91. Roian. cons. 22. num. 39. vers. respiciatur secundum, & num. 40. Vbi, quod interim valet effectus, & 41. & 42. lib. 2. Rot. decis. 28. par. 2. diuersi. Vbi loquitur, quando nullitas est inducta ipso iure, Surd. cons. 1. num. 84. & seqq. & decis. 70. num. 24. vers. & est regulare in omni materia, & num. 25. & 26. late Gonzales ad reg. 8. Cancell. Glos. 56. num. 90. & 91. latissime Gimb. obseruat. 71. num. 17. Surd. cons. 523. n. 3.

6 Vbi quod ita semper intellexit Statutum Mantuanum inducens nullitatem ipso iure, & semper Senatus ita pronunciauit. Seraph. decis. 334. num. 7. & decis. 347. num. 6. Puz. decis. 8. num. 2. lib. 2. Rot. decis. 572. num. 3. quæ loquitur in puncto de contractu à muliere gesto sine debitis solemnitatibus, par. 4. recens. & apud Cauer. decis. 605. num. 3. & apud Baratt. dec. 937. num. 7. Madon. decis. Floren. 16. num. 15. in terminis Ojse. decis. 94. num. 23. doctissimus, & nonquam satis laudatus Præfex Androl. controu. 84. num. 21. Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 328. num. 415. & 467. Vbi quod annullatio contractus facta per Statutum, intelligi debeat, si ipsa mulier voluerit; Cùm ad eius fauorem fuerit inducta, Fenzon. ad Statut. Urb.

- cap. 15. num. 51. *Sperell. decif. 16. num. 25. &*
 9 16. par. 1. Et defectus solemnitarum, quando ipsa mulier non dat de nullitate, non attenditur, ut post alios probat *Merlin. Pignat. contr. 21. num. 12. Sord. decif. 179. num. 17. & 18. Cypre. Latr. decif. 19. num. 6. 7. 8. 9. & 10. ex*
 10 quo licet regulariter minor, seu mulier non teneatur ex contractu nulliter gesto; Volens tamen potest compellere contrahentem ad illius observantiam, cum solemnitas statutaria fuerit illius fauore inducta, & ideo rariùm ipsa contrahente potest, in pñcto *Abb. in cap. 1. de Sed. Vacan. Ruit. conf. 11. num. 6. lib. 4. Gratian. discept. foren. cap. 27. num. 41. vers. in electione, & fuit firmatum in Romana Affilius Ferreria 25. Iunij 1649. eorundem Repere. meo Melio S. minorem relevanciam impressi. post Salsgud. in consultijs per Me decif. 15. num. 9. 10. & 11.*
 11 Cui tamen contractui sic in impliciro statum existentem, si fideiussor intercesserit simpliciter, possit dici, doctrinam *Bart. supra citatam* locum sibi vendicare; At ubi d. contractui accessit fideiussor vti obligatus principaliter, & infolidam, in quo casu non loquitur *Bart. in d. l. cum lex ff. de fideiussor. DD. omnes tùm antiqui, tùm moderni firmant, non posse considerari obligationem fideiussoris vti accessoriam, sed separatam, & de per se reputari debere, & respectu Creditoris esse tanquam duos Correos debendi; Ita ut deficiente vno principali remaneat, & alter independentè ab obligatione principali. *Maur. de fideiussor. par. 2. cap. 5. num. 17. & 19. Errig. de fideiuss. cap. 27. num. 79. cum plurib. seqq. Cramers. de antiquis. temp. 5. par. principal. vers. Divino Subsidio n. 19. & 26. vers. eodem modo, Corpan. ad Stat. Mediol. cap. 328. num. 427. qui loquitur in pñcto de fideiussore cuiusmodi de eo, qui se obligavit tanquam principalis, Cyriac. contron. forens. cap. 196. num. 59. & 60. Marefcois. variat. resoluit. lib. 2. cap. 65. num. 7. Alex. ad Bart. in l. Marcellus 36. in princ. ff. de fideiussorib. Gratian. discept. forens. cap. 122. num. 10. & seqq. & cap. 310. num. 28. & cap. 348. num. 30. & cap. 962. num. 42. & cap. 970. num. 34. Bec. conf. 45. n. 49. Cenc. de censib. quafi. 74. num. 8. & 9. Mangil. de emiss. quafi. 74. num. 8. & 28. Lamberreng. de contrah. Glos. 16. num. 15. Barz. decif. 56. num. 21. & 22. Don Ferdinand. Arias de Mesia variat. resoluit. lib. 2. cap. 13. per tot. &*
 12 præcipuè num. 6. 10. 11. & 12. Vbi quod licet quando lex resistit obligationi, fideiussor datus non teneatur; Nihilominus tamen si is, qui intercessit, se debitorem principalem constituit, efficaciter poterit conveniri, motus auctoritate *Bald. in l. si pradium num. 5. Cod. de*
 13 *Iur. dot. & num. 12. subdit rationem, quia**

- tunc sunt duo Rei debendi, & quamvis alter non obligetur, in alterius tamen persona obligatio potest consistere, & latius num. 17. & 18. & cap. 14. num. 1. & seqq. ad contraria Gillatim responder, *Borgnin. decif. 31. num. 17. qui reprobatur Laurent. de Pign. contrarium sustinentem conf. 71. Fontanell. decif. 472. per tot. Rot. post Zucch. de obligat. Cam. decif. 110. num. 12. & 13. & apud Seraphin. decif. 1324. num. 4. & apud Ludovis. decif. 321. num. 7. & ibi Beltramin. num. 13. & decif. 560. num. 1. & apud Merlin. decif. 536. num. 2. & decif. 822. num. 13. & post Cenc. de Censib. decif. 221. num. 10. & de 192. num. 2. & decif. 193. num. 3. Vbi quod illo*
- 14 casu obligatio fideiussoris nullam habet dependentiam ab obligatione alterius, sed consideratur de per se sola, & perinde est, ac si solus se ad solvendum obligasset, & respondet ad contrariam opinionem *Laurent. de Pign. conf. 71. quod in casu suo fideiussor non se obligauerat vti principalis, & infolidum.*
- 16 Quemadmodum in simili dicitur de minore contrahente absque solemnitatibus, si tamen in contractu adest Tutor, qui proprio, ac principali nomine se obligavit, sustinetur contractus respectu ipsius Tutoris, licet respectu Minoris sit nullus, & invalidus, ut in terminis probat *tex. in l. ex si, quem in S. pignora, & ibidem Glos. in verb. sane vers. quantum autem ad Tutorem Cod. de prad. & alijs reb. Minor. Dec. conf. 7. num. 6. Vol. 1. Paris. conf. 16. num. 113. vers. & tantò magis lib. 2. Castr. conf. 433. num. 3. vers. ad secundum dum dicitur, & vers. præterea par. 1. Alex. conf. 66. sub num. 7. vers. sed fortius lib. 4. Bertraz. de Clausul. Claus. 7. Glos. 19. num. 4. Menoch. de arbit. lib. 2. cenit. 2. col. 171. num. 77. & seqq. *Maur. de fideiussor. sess. 1. cap. 5. num. 17. in terminis Gratian. discept. forens. cap. 122. num. 10. & 21. & decif. March. 182. num. 10 & 16. Marefcois. var. resol. lib. 2. cap. 65. num. 7. Vbi plures decisiones Rotalet cumulat, & fuit decisum in Romana Censui 5. Iulij 1638. eorundem R. P. D. Perospio.**
- 17 Nequè replicetur, quod accessorium regulariter sequitur naturam sui principalis, & ideo si corruat obligatio Minoris, seu Mulieris, deficiere debeat obligatio Tutoris, seu fideiussoris accessoria, ad *tex. in l. non dubium 5. & ibi DD. Cod. de legib. l. cum principalis 138. ff. de reg. Iur. cum alijs in proposito relatis per Bertraz. de Clausul. Instrum. Claus. 7. Glos. 19. no. 3.*
- 18 Siquidem responderetur, quod d. conclusio limitatur pluribus modis, & signanter quando, prout in casu, de quo agebatur, fideiussor se obligavit vti principalis, & infolidum; Tunc enim etiam si obligatio Minoris, seu Mulieris sit nulla ob solemnitates non servatas, non, ideo

ideo erit inualida obligatio fideiusforis; Cum tali casu obligatio fideiusforis non sit accessoria, sed vti principalis indicetur, ut in specie huic obiecto respondet *Glos. in l. et si ita quem.* verb. *accessorium Cod. de prad. Minor. Paris. cons. 16. num. 110. et seqq. lib. 2. Gratian. discept. forens. cap. 112. num. 21. et seqq. et decis. Marchia 182. num. 12. et seqq.*

19. Secundò limitatur d. Conclusio, quòd deficiente obligatione principali corrumpatur etià obligatio accessoria, procedere posset in contràctù simpliciter prohibito, scilicet autem in contràctù prohibito favore certarum personarum, puta Pupilli, Mulieris &c. Quoniam obligatio licet corrumpatur ob non adhibitas solemnitates, non propterea corrumpitur obligatio fideiusforis coobligati, cum non sit aquè favorabilis, ut in specie d. conclusionem limitant *Paris. d. cons. 16. num. 111. lib. 1. Gratian. d. cap. 122. num. 13. vers. pratered obligatio Minoris, et seq. Saraph. decis. 1324. num. 6. Vbi assignat rationem, quia prohibito alienationis, concernit solum commodum Pupilli, aut Minoris, & non alterius personæ, prout per eandem rationem ratiocinatur *Gratian. discept. forens. d. cap. 122. num. 14. vers. quid prohibito.* et seqq. Ità quòd fideiusfor consideretur vti author nullitatis, & vti talis non potest illam allegare in præiudicium alterius, *Ferrets. cons. 155. num. 7. Cyriac. controu. 181. num. 57. et seqq. Ludouic. decis. 140. num. 10. & fuit in præcis terminis firmatum in Romana Saluiani 26. Aprilis 1641. coram Reuerendiss. Dunozeito Decano. per tot. impress. post Merlin. trac. de Pignoris, decis. 42.**

22. Nequè obstat, quòd fideiusfor etià cum Clausula Principaliter, & insoludum simpliciter diceretur fideiusfor, cum nihil habuerit, nèc participauerit in contràctù; Quia hoc nō verum respectu ipsorum Correoꝝ, sed quantum attinet ad Creditorem non intelligitur fideiubere, sed veluti Correoꝝ consideratur, & principaliter, & insoludum potest conveniri, ita in terminis *Avias de Masea varias resol. lib. 2. cap. 14. num. 4. Fontanell. d. decis. 472. num. 3. Rot. Roman. coram Merlin. decis. 512. num. 9. Cypre. Latr. decis. 153. num. 1. et 2.*

- Quicquam pariter existimauimus, quòd dicebatur per DD. Informantes pro d. Peregrino, scilicet tali puncto non esse consultum in demeriti Mulieris, ex quo fideiusfor potest habere regressum contra mulierem pro recuperatione æris, ad quod fideiusfor soluere cogitur Creditori.

23. Fuit enim responsum, quòd assumptum non procedit, ex quo mulier valide non contraxit, & sic nèc etià fideiusfor potest habere

re regressum supra ipsam, ut in puncto respondet *Lamberterg. de contract. Glos. 16. num. 21. 24. et 22. Vbi quòd procedit, si fideiusfor sponte fideiusserit, siue etià de mandato Mulieris, & sequitur *Carpan. ad Stat. Mediolan. d. cap. 328. num. 431. et 432.**

Inutilem, & nullius momenti existimamus oppositionem vltimo loco factam, scilicet quòd obligatio d. Mulieris fuerit contràcta ex falsa causa, quia scilicet narrauerit ipsa, se esse heredem sui viri ex testamento, & esse obligatam ad solutionem cuiusdam dotis, pro qua soluenda vendidit bona Pompei Asori, cui postea fuerunt euicta, & tamèn ex d. testamento liquide constat, illam non fuisse heredem, nequè obligatam fuisse ad solutionem d. dotis.

25. Respondetur enim, quòd licet obligatio prædicta à Muliere contràcta ex falsa causa irritare videatur obligationem fideiusforis ob defectum consensus, Attamen debet intelligi, quando falsa causa fuit narrata, vel supposita per eam, qui cum Muliere contraxit; sed quando Mulier ipsa fuit in dolo, & contrà veritatem affirmauit se heredem, & de bonis disponere posse, atque ita decipere Emptorem, secù contrahentem, ex hoc non potest inferri ad nullitatem obligationis, imò verius quia dolose se gessit, operetur, ut eius fideiusfor ex hoc mendacio multò magis adstringi valeat, ut considerat *Crawett. cons. 45. num. 6. et cons. 272. num. 2. Duard. de censib. §. 1. limit. 9. num. 41. Ros. post emul. trac. decis. 462. vers. et eo magis, Canc. da Censib. quæst. 13. num. 20. vers. quod tamen non procederet, et quæst. 42. num. 8. Rot. post d. trac. decis. 45. num. 5. Sic imputet sibi fideiusfor, si super dicto mendacio sequens est fidem venditoris, ut ratiocinatur in his terminis *Mart. Medic. decis. 31. num. 5.**

Et ita fuit decisum utraquè parte accerrimè Informante.

ARGVMENTVM.

Inuentarij cõfessio operatur multos effectus ad fauorem heredis, de quibus fit mentio, & an, & quando liberet heredem à vexationibus litium, & à molestijs, & an præsumatur ritè, rectèq. factum, ita quòd potius dicatur continere errorem. Sententia contrà sententiam est ipso Iure nulla, & an, & quando cõcedere valeat executionem

Ad 3

contra

contrà bona hæreditaria . Executio relaxari nequit contrà hæredem tanquàm morosum non liquidato statu hæreditatis . Hæres beneficiatus non potest pati capturam vti recusantem præstare bona inuentariata, nisi habuerit terminum probatorium, licet sit concessa cum Clausula, *Quatenus res hereditaria sufficerent* . Declaratur Stat. Luc. cap. 113. lib. 1.

S P M M A R I V M.

Inuentarium semper præsumit hæredem aduentum, in eo statu, in quo erat ante aditam hæreditatem, adeo ut nullum aditum pati valeat. . num. 1.

Inuentarij natura est, aduentum penitus illatum conservare. . num. 2.

Inuentarij confessio conservat hæredi omnia iura, perinde ac si ipse hæreditatem non adiuisset. . n. 3. *per Inuentarij confessionem hæreditas habetur, ac si esset vacans.* . num. 4.

Inuentarij natura est præservare, ne fiat confusio, adeo ut perinde sit, ac si hæreditas esset iacens. . num. 5.

Inuentarij beneficium præstatur omnem actionem hæreditatis competentem, & quoad damnum vitandum constituit, ac si hæreditas non fuisset adita. . num. 6.

Inuentarium operatur, quod bona hæreditaria sint loco vnius, & hæres loco alterius persona penitus distincta. . num. 7. *Ampliat.* . num. 8.

Hæres cum beneficio Inuentarij repræsentat duplicem personam, scilicet suam, & hæreditatis. . num. 9. *Ampliat.* . num. 10.

Hæres cum beneficio legis, & Inuentarij potest condemnari, ut soluat Creditoribus defuncti de bonis tantum hæreditatis, & non proprijs. . num. 11. *Ampliat.* . num. 12. *Declaratur Ampliatio.* . num. 13.

Inuentarium non liberat heredem à vexationibus litium, & à molestijs, cum etiam eo confesso Creditores non resiliunt, sed debeant satisfieri, & de eorum iuribus discuti. . num. 14.

Inuentarij beneficium omnino tollit vexationes passivas facti ex parte ipsius hæredis. . num. 15.

Sententia contra suspensionem est ipso iure nulla. . num. 16.

Sententia si concedat executionem consummandam in bonis hæreditarijs, debet ante omnia fieri liquidatio hæreditatis, & illius bonorum discussio. . n. 17.

Hæreditatis liquidatio, & illius bonorum discussio non facta, minime consistit in aliqua mora, & ob id aduersus heredem tanquàm morosum executio

personalis relaxari nequit. . num. 18. *Ampliat.* . num. 19.

Inuentarium in dubio semper præsumitur recte, et recte factum, donec de contrario non constet, vnde pro illius validitate est faciendæ interpretatio. . n. 20. *Ampliat.* . num. 21.

Inuentarium non præsumitur habere in se errorem, nisi concludentissimis probationibus luce clarioribus probetur. . num. 22. & 23.

Terminus probatorius in omni iudicio est concedendus. . num. 24.

Terminus probatorius denegato, nihil potest dici infirmatum contra potentem eum. . num. 25.

in Hæredem, cui fuit denegatus terminus probatorius, non potest decerni captura, tanquàm morosum, & recusantem præstare bona in Inuentario descripta. . num. 26.

Hæres beneficiatus purgant moram per solam obligationem, etiamsi facta sit cum Clausula, Quatenus res hereditarie sufficiant. . num. 27.

Statut. Luc. cap. 113. lib. 1. Declaratur. . num. 28. *Hæres beneficiatus per solam obligationem liberatur, cum ad ipsam tantum teneatur, & non vtrâ.* . num. 29.

Absolutio ob expensis fieri potest ambabus partibus ex consensu Iudicantis beneficiis. . num. 30.

Decisio XXXIX.

S PEST. Federicus de Federicis de anno 1641, extitit fideiussor emptionis pro Sp. Iosepho de Bartholomæis ad fauorem Joannis Panicalis, & Catharinæ eius uxoris occasione cuiusdam domus ab eo venditæ pro pretio scutorum 440. dictis legalibus, prout apparet per publicum Instrumentum rogatum manu Ser. Antonij Carelli de anno 1641. die 9. Iulij, & cum d. D. Ioseph vitam cum morte commutauerit, relictis post se duobus eius filijs, qui mediante persona eorum matris iutrice, & curatrice, adierunt hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij; Quapropter d. Sp. Federicus de Federicis egit aduersus præfatos filios, & hæres beneficiatos olim Sp. Iosephi Bartholomæi remedio *cap. 166. lib. 1. Stat. Luc.* pro præfata summa scutorum 440., pro qua ipse intercesserat, & etiam pro omnibus damnis, & interesse passis, coram Perillustri D. Iudice Ordinario, & obtinuit sententiam fauorabilem cum concessione executionis tam præ sorte principali, quàm pro expensis, & interesse iuxta taxationem faciendam, exequendam & consummandam contrà bona hereditaria d. q. Sp. Iosephi de Bartholomæis, vt latius habetur ex rogata Ser. Bernardini Pieraccini de anno 1655.

Et non contentus d. Sp. Federicus de tali pronuncia, iterum adiuit d. Iudicem primum Instantiarum requirendo prefatos heredem ad sibi consignandū tot de bonis hereditariis d. q. Sp. Iosephi ascendendis ad summam dd. scutorum 440. & in casu recusationis ad videndum contra ipsos executionem personalem relaxari, vt constat ex actis eiusdem Ser. Bernardini Pieraccini de anno 1655. in quibus cum dd. heredes se se opposuerint, in hereditate predicta nō superesse bona, ex quibus Sp. Federicus posset satisfieri, ad quem effectū exhibuerunt inuentarium, & obtulerunt, scilicet promptos presentare res, & effectus hereditatis, si qui superessent, vt de iure loci petitioni, protestando in actis sub die 10. Decembris 1655. quod per eos non fiat, & petendo sibi assignari tempus congruum ad liquidandum bona dictæ hereditatis & non obstantibus dd. oppositionibus factis à prefatis heredibus, dictus D. Iudex à quo pronunciauit contra eos, & executionem relaxauit tam contra personas, quam contra bona propria, à qua sententia, interposito recurſu ad Rotam. Hodie dubitauit coram DD. meis, an d. sententia esset infirmanda, vel confirmanda, & DD. unanimiter vna mecum dixerunt, esse reformandam, in ea parte concernente personas, & bona propria dictorum heredum, & exequatur in bonis hereditariis q. Sp. Iosephi iuxta tenorem primæ sententiæ.

- 1 Moti potissimum, quod inuentarium semper preferatur heredem aduentem in eo statu, in quo erat ante aditam hereditatem, adeo quod nullum dampnum pati valeat, l. fin. S. Esi prefatum, & s. In computatione C. de iur. deliberan.
- 2 Cum ipſius natura sit, aduentem penitus illatum conservare, Donaden. de renuntiat. cap. 29. num. 89. Nig. de execut. rei iudic. cap. 14. §. 5. num. 27. Salgad. in tract. labyrinth. Credit. par. 1. cap. 9. d. num. 27. cum plurib. seqq. Peer. Ridolphin. in sua prax. Iudic. par. 1. cap. 8. n. 152.
- 3 Rot. apud Coccin. decif. 151. num. 1. & 2. Ita vt confessio Inuentarij conferret heredi omnia lora, perinde ac si ipſe hereditatem non adiuisset, Glof. & DD. in d. l. fin. S. Esi prefatum;
- 4 Et sic hereditas in tali casu habetur, quemadmodum si esset iacens, Gratian. discip. forens. cap. 998. num. 3. Menoch. conf. 103. num. 27. et seqq. Surd. conf. 143. n. 40. D. Lelii. Alograd. conf. 61. sub num. 1. 2. & 3. Vbi ex aſſumto voto aſſertit Inuentarij naturam esse, prefervare, ne fiat confusio, adeo vt perinde sit, ac si hereditas esset iacens, Fontanell. decif. 46. n. 12. & 13. Rot. decif. 331. num. 1. par. 5. diuers. & iuxta modum firmitatum per me etiam in nouissima ad Surd. addit. decif. 92. num. 5. Rot. poss.

- Salgad. tract. labyrinth. Credit. dec. 50. nu. 28. & 29. Vbi latè, & quod sit speciale beneficium Inuentarij, ut omnes actiones heredi competentes præsueret, & quoad dampnum vitandum confirmat eum, ac si hereditatem non adiuisset, prout latissimè in istis terminis fuit firmatum in Romana Pinea 24. Martij 1651. coram bo. mem. Peutingero S. uel refert, in tantum, ut operetur, quod bona hereditaria sint loco vnius, & hæres loco alterius personæ penitus distinctæ, Donaden. d. tract. de renunt. cap. 13. num. 52. & cap. 29. num. 88. Salgad. d. suo tract. cap. 9. num. 27. & seqq. par. 1. ac etiam operetur, ut fecernantur bona, & hereditum, Persona non sit obligata, Menich. tract. de Inuentar. pag. mibi 64. num. 11. Surd. conf. 7. n. 32. Seraphin. decif. 842. num. 4. §. 6. & sic hæres cum tali beneficio repræsenteret duplicem personam, scilicet suam, & hære dicitur ad tradita nouissimè per Alograd. conf. 59. num. 29. & 34. lib. 1. & fuit firmatum per me etiam in nouissima ad Surd. addit. decif. 133. num. 7. & 8.
- 10 Quippe quod hoc etiam opusculum heredi, etiam hereditate existente solvendo, Surd. decif. 318. num. 4. & seqq. Gratian. discip. forens. cap. 116. col. 1. cum alijs etiam per Modiana. ad Surd. decif. 30. num. 14. cum seqq.
- 11 Et licet hæres quoq. cum beneficio legis, & Inuentarij possit condemnari, ut soluat Credit. debitoribus defuncti; Tamen intelligi oportet, condemnari dumtaxat posse respectu bonorum hereditatis, non autem suorum, ad tradita per Fahn. in suo Cod. lib. 2. tit. 4. diffinit. 14. num. 11. & lib. 3. tit. 23. d. fin. 1. num. 4. Salgad. citat. tract. labyrinth. Credit. par. 3. cap. 1. num. 87. Nig. de execut. rei iudic. cap. 14. §. 5. n. 23.
- 12 quod etiam procedit dato, quod hæres proprio nomine soluere se obligasset, Salgad. ubi supr. cap. 11. num. 93. par. 3. Marti. suomet. ff. nouiss. verb. hæres cap. 71. & cap. 87. lib. 5. ex decif. Vinc. de Franch. 323. & 648. Nouar. quest. forens. lib. 2. quest. 45. num. 7. Thorin 2. par. cum pend. decif. verb. exceptio discussio Inuentarij circa fin. vers. quasi quod eo casu teneri non videatur, & fuit etiam firmatum per me in mea.
- 13 ad Surd. addit. decif. 30. num. 4. & 5. Dummodo specialiter prefato beneficio non sit renuntiatum, & ibid. fundatur.
- 14 Et licet Nos non lateat, quod Inuentarium non liberet heredem à vexationibus litium, & à molestijs; Cum etiam eo confesso Creditores non repellantur, sed debeant satisfieri, & de eorum iuribus discuti, Mareſcot. variar. resolut. lib. 2. cap. 98. num. 12. & 13. Rot. decif. 125. num. 2. par. 2. com. 1. in recollectis per Farnacc. Gratian. discip. forens. cap. 116. num. 17.
- 15 Surd. decif. 30. num. 4. 31. & 34. Tamen semper est

est verum dicere, quòd d. beneficium omnino tollat vexationes passivas facti ex parte ipsius heredis, *Salg. ad. vbi sup. d. cap. 9. par. 1. num. 3. t. cum plurib. seqq.*

Secundum fundamentum decisionis fuit, quia cum in prima sententia fuerit firmatum, executionem esse consummandam in bonis hereditariis, quæ sententia transmissum fecit in iudicatum non poterat D. Iudex Ordinarius aduersus eandem nouitèr pronunciare, præfatam executionem esse consummandam in per-
 16 sonis heredum, & talis sententia, tanquam contrà aliam latam, & in iudicatum transacta, fuit ipso iure nulla, l. 1. *Cod. quando provoc. non est necessar. Crauetz. conf. 1. 63. num. 4. Magon.*
 17 *decis. Lucen. 73. num. 4.* Quapropter cum prima sententia relaxauerit executionem consummandam in bonis hereditariis, ante omnia debebat fieri liquidatio hereditatis, & illius bonorum discussio, ad tradit. per Petr. Anguissol. *conf. 83. num. 1. & 2. & serò per tot. D. Lel.*
 18 *Alograd. conf. 84. num. 1. 49. lib. 1.* Ideòq. antè præfatam liquidationem, siue discussionem in aliqua mora constitui, & aduersus eam, tanquam morosos, executio personalis relaxari non poterat, *Caball. conf. Civil. 131. num. 1. & 2. cum seqq. Anguissol. d. conf. 83. num. 2. 3. & 7.*
 19 Tantò magis attenda dd. heredum oblatione in actis facta de bonis hereditariis, quatenus aliqua superesset, cum ipsis tantum sufficiebat, si dixissent Sp. Federico, accipias bona, & nos consensum præstabimus, ut in terminis tradit *Aleas. conf. 30. num. 2. tom. 1. Rolan. tract. de Inventar. par. 4. S. alias & noue est uilicis, Sord. d. decis. 3. 28. d. num. 4. vbi. ad fin. Phanuc. de Inventar. par. 5. num. 2. 53. Cancr. variar. resolut. lib. 3. tit. de Inventar. num. 139. vers. vltima.*

Quibus omnibus non obstat illud, quod per Informantes fuit primo loco adductum, afferendo, quòd in dicto Inventario, per dictos heredes productò, adesset error in longè maiori summa eius in ipso descriptæ, ac alia, etiàm circa d. Inventarij inualiditatem.

Quia fuit primò responsum, quòd Inventarium in dubio semper præsumitur rectè, & rectè factum, donèc de contrario non constet, & ob id faciendà est interpretatio prò validitate illius, l. Gallus *S. quidà rectè ff. de liber. et posthum. cap. nisi de proben. l. cum testamento s. hac verba, & ibi Bald. ff. de heredib. instituen. Crauetz. conf. 1. prò Genero num. 475. Alexi. conf. 1. 3. num. 6. vers. & præcipue lib. 1. Crescent. decis. 6. de præsumpt. Mantie. decis. 3. 44. num. 8. Rot. decis. 9. n. 1. par. 2. diuers. & decis. 397. nu. 1. in fin. par. 4.*

21 *recen.* quæ præsumptio est talis efficacis, ut ceteris omnibus antecuratur, *Rot. d. decis. 9.*

22 *num. 2. 5. par. 2. diuers.* Neq. etiàm error præsumitor in Inventario, l. cum de indebito s. ha. ff. de probat. *Micnob. conf. 658. num. 6. Rot. apud Clementem Merlinum decis. 711. num. 8. tom. 2.*

23 Nisi concludentissimis probationibus luce, clarioribus probetur *Berrett. conf. 77. num. 6. & 7. Cancr. var. resolut. par. 3. cap. 2. de Inventar. num. 13. Rot. apud eundem Merlin. decis. 796. num. 3. tom. 2.*

24 Secundò fuit responsum, quòd cum per partem dd. heredum fuerit institutum, dari terminum ad liquidandum, siue probatorium, qui in omni iudicio necessariò venit concedendus iux. *tex. in l. 1. vbi Bart. & DD. Cod. de dilata. Marant. in specul. off. 3. par. 6. num. 15. Conrad. prax. Civil. S. 2. tit. de dilat. num. 1. Cassador. de. 3. num. 1. Cod. tit. de dilat. Quoad. de remissat.*

25 *cap. 32. num. 230.* & cum fuerit locupèr denegatus, per consequens nihil potest dici iustificatum aduersus dictos heredes, ad *tex. in l. 1.*

26 *ff. de separat. bonor.* Ità ut ex hoc non potuerint in mora constitui circa præsuppositam, reculationem præstationis bonorum in Inventario descriptorum ad affectum, ut contra ipsos potuisset decerni captura, ad tradit. per Phanuc. de Inventar. par. 5. num. 130. Cum
 27 talem moram, ut supra fuit demonstratum, purgauerint per solam oblationem, etiàm facta sit cum clausula, *Quatenus res hereditaria sufficerent, Glos. in l. obsequia, Cod. de solut. Bald. in l. acceptam num. 10. Cod. de usur. Anguissol. d. conf. 83. num. 8.* & consequenter error prædictus non potest allegari, nisi prius facta liquidatione iuxta petita, licet denegata.

28 Secundò non obstat dispositio statutaria, *cap. 1. 3. Statutorum Vniuers. lib. 1.* Nam ipsa solum executionem personalem concedit aduersus heredes beneficiatos, cum recuset satisfactionem dare de bonis hereditariis, & quatenus vires hereditarie sufficiant, facta, tamèn liquidatione, ut supra, & prò ea faciendà, dato competenti termino, quia tunc bene procedunt dicta in obiecto tam de *Iure Communi*, quàm de *Iure Statutorio* huius inclytæ Reip. At secus quando heredes non sunt in causa, & dolo carent, ut Creditores eorum credita non consequantur; Quemadmodum dolo carere præfatos heredes in presenti casu fuit visum, cum in actis pluries processum fuisset, se esse promptos &c. ac obtulerint satisfacere &c. per quam solam oblationem, vel heredes beneficiatos, fuerunt liberati, cum ad ipsam tantum tenebantur, & non vltra, *lux. tex. express. in l. fin. S. cisi præfatas Cod. de iur. deliberat. Anguissol. conf. 83. num. 8. Gratian. citat. discept. 116. num. 18. & 19.*

30 Aboluitur tamèn ambas partes ab expensis ex multis causis animum nostrum mouentibus, ad tradidit, per DD. in l. propeandum §. fin autem alterutra Cod. de iudic.

Et ita fuit decifum utraq. parte informante.

ARGVMENTVM.

Repudiatio hæreditatis apparens ex Iustrumentis dicitur probatio probata, & manifesta, & reijcit qualitatem hæreditariam, ac fideiussionem præstandam per hæredem à statuto requisitam, & àn in filijs stante repudiatione, ut supra, præsumatur mutatio voluntatis, ac semel repudiata hæreditas amplius adiri possit. Hæreditas etiàm opulenta, & lucrosa àn præsumatur adita, præsertim inter personas rusticas, & quando dicatur adita per filium ob continuationem possessionis bonorum possessorum à patre, secuta declaratione repudiationis. Possessio bonorum per patrem possessorum non inducit præsumptionem qualitatis hæreditariæ in filijs, sed descendentes, maximè concurrente alio titulo.

S Y M M A R I V M.

Intentio fundata super Iustrumentis repudiationis hæreditatis facit probationem probatam, & rem manifestam. num. 1. & ob id qui non potest gravari ad præstandam fideiussionem requisitam à statuto in hærede. num. 2.

Repudiatio infringit, ac penitus tollit qualitatem hæreditariam. num. 3.

Hæreditas semel repudiata non potest amplius adiri. num. 4.

Immixtio in hæreditate uti quid facti non præsumitur, sed per probationes explicas, & necessarias est probanda. num. 5.

Hæreditas adita nunquam præsumitur, nec de ea doceri potest, nisi in actis producat. num. 6.

Aditionem hæreditatis allegans eam plenè, & conclusivè probare tenetur, etiam si hæreditas esset opulenta, & lucrosa. num. 7. & de ratione. num. 8.

Voluntatis mutatio in filijs non præsumitur stante,

Iustrumento expressa repudiationis hæreditatis. num. 9. Ampliatur. num. 10. & 11.

Hæreditatis aditio àn inducatur in filio per continuationem possessionis bonorum possessorum à patre, etiam secuta declaratione repudiationis eiusdem. num. 12. 13. & 14.

Aditio licet hæreditatis opulenta nunquam potest induci, non probato per hæredem factio aliquo acti extrinseco, sed positivo, qui exerceri non potuisset citrà Ius, & nomen hæredis. num. 15.

Possessio sola bonorum hæreditatis non probat filium esse hæredem, si secum deferat Ius pignoris, vel legati &c. aliunde ipsi competens, pro quibus Iutibus in dubio est præsumenda. num. 16.

Possessio ex vetiori causa est iudicanda, quando concurrunt in eadem persona duplex causa possidendi. num. 17.

Possessionem licitum est habere ex pluribus causis. num. 18.

Filius ergo hæres procedit tantum in agendo, non autem in conveniendo. num. 19. Ampliatur. n. 20.

Hæreditas adita à descendentes non præsumitur per possessionem bonorum, quæ Antecessores possiderunt, vel possidebant, nisi probetur. num. 21. Ampliatur si concurrat alius titulus favore eorundem. num. 22. & 23.

Possessio non inducit hæreditatis aditionem, si bona remanfa post obitum patris consistat esse linellaria, & ad filios spectare alio titulo, quam hæreditario. num. 24.

Possessio in filijs quorumcumq. bonorum remanforum in hæreditate paterna est adscribenda alijs iustificatis titulis, quam hæreditario, & eo magis stante declaratione, & repudiatione ipsorum. n. 25.

Aditio hæreditatis non præsumitur in hæreditate damnosa, & debitis implicitis, cum quilibet censetur magis velle eius conditionem meliorare, quam deteriorare. num. 26.

Aditio hæreditatis non præsumitur in personis rusticis, nisi appareat fecisse actus citrà Ius, & nomen hæredis. num. 27.

Aditio hæreditatis non censetur facta, si filius possideret bona paterna pro matris dote, etsi possideret domum summam sibi debitam excedentem. num. 28.

Aditio hæreditatis non inducitur per solam bonorum retentionem. num. 29.

Hæreditas fratris àn, & quando dicatur adita à fratre, qui cum eo in communi vivebat, super quo declaratur tex. in l. duo fratres ff. de acquiren. hæredit. num. 30. 31. & 32.

Filio etiam pro modica summa competit retentio omnium bonorum paternorum pro dotibus maternis vigore hypothecæ generalis. num. 33.

Sententia prima reportata utraq. pars absoluitur ab expensis. num. 34.

Decisio XL.

Franciscus Sanctior de mense Februarij præsentis anni 1656. citari fecit Pasquinum, Laurentium, & Joannem, ac Leonardum fratres, & filios q. Hieronymi Pasquini Sanctiori de Subgromineo vel hæredes eorum patris, ad dicendum causam, quare contra eos procedi non posset ad quamlibet executionem realem, & personalem pro summa scutorum 55. vigore publici Instrumenti manu Ser Io. Baptiste Gemignani sub die 12. Augusti 1644. cum Clausula, seu commissione, quod quatenus comparerent, non essent audiendi, nisi præficto fideiussore idoneo, & approbato iuxta disposit. Stat. in cap. 121. lib. 1. Cumq. prædicti fratres sub die 8. Martij comparuerint, asserendo, ac allegando se non esse, nec esse velle hæredes dicti eorum patris; Quinimò illius hereditatem repudiasse medianibus publicis Instrumentis, nempe vno celebrato manu Ser Paulini Casoli sub die 20. Septembris 1656. & altero 2. Octobris 1649. manu eiusdem, proit in actis, quibus &c. Quapropter Iudex Ordinarius assignauit terminū sex dierum vtilium ad probandum iux. form. cap. 121. lib. 1. Statut. In quo quidem termino Actor, nomine, ut supra, produxit nonnulla capitula clausa ad effectum probandi d. aditionem mediante possessione bonorum olim possessorum a q. Hieronymo eorum patre, Verum factis, & datis responsionibus, & replicationibus per dd. fratres Reos conuentos, scilicet bona per eos possessa, ac relictā post mortem dicti Hieronymi, vel esse liuellaria, & ad ipsos iure proprio spectare; Vel quatenus adesset aliqua illorum pars libera, ab illis detineri pro credito dotorum maternas in summa scutorum 65. vigore publici Instrumenti manu Ser Fabricij Calcei sub die 11. Octobris 1604; Nec non d. Laurentio altero ex dd. fratribus retineri pro dotibus Elisabeth eius uxoris receptis per d. q. Hieronymum, eius patrem in summa scutorum 60., super quibus fuerant producta capitula, ac super eis testes fuerunt examinati 1. Nihilominus sub die 2. Septembris præsentis anni D. Index Ordinarius pronunciauit dd. fratres non esse in præfenti Indicio absque fideiussione audiendos &c. A qua sententia interposito recursu ad Rotam, hodiè proposui dubium an d. sententia esset infirmanda, vel confirmanda, & DD. dixerunt reformandam esse ad fauorem dictorum fratrum.

Responsum cum actum fuerit contra prædictos

- 1 fratres, vel heredes patris, & ipsi habeant intentionem fundatam super Instrumentis repudiationis asserere hereditatis, quæ nulli dubium est, facere probationem probatam, & rem manifestam, l. ad probationem Cod. de probat. l. pecunia Cod. de solut. Dec. cons. 423. num. 9. & 10. *Discrep. cons. 66. n. 58. lib. 3. Rot. apud Mantu. decif. 26. num. 1. & decif. 135. num. 1. par. 6. recent. Rot. nota per Zuccar. decif. 63. num. 3. & apud Merlin. decif. 22. num. 7. Idem.*
- 2 non poterant dd. fratres grauari ad præfictam fideiussurionem iux. form. d. cap. 121. lib. 1. Stat. Cum in eo aperte caueatur, fideiussurionem non esse adhibendam ab eo, qui negauit se heredem debitoris, nisi verè constaret, quod sit hæres; Repudiatio enim infringit, ac penitus tollit qualitatem hereditariam, ut in terminis fuit decifam per Rot. apud Clemen.
- 3 Merlun. dec. 539. num. 2. Et qui semel repudiavit hereditatem, non potest amplius illam adire, ad tex. express. in l. si scit maior Cod. de repud. vel abstin. hæred. quem in terminis expendit ead. Rot. decif. 103. num. 17. apud eund. Merlin.

Vltra quàm quodd pro parte Actoris non fuit iustificatum, dd. fratres, non obstante dicta repudiatione Instrumentali, se immiscuisse in hereditate paternā, quod tamē, vel fundamentum eius intentionis, erat plenè probandum; Non solum quid talis inmixtio, vel quid facti, non præsumitur, & consequenter per probat. nes explicitas, & necessarias erat probanda, l. 2. & 3. ff. de Interrogat. alibi. Card. Mantice de concil. vltim. volunt. lib. 12. cap. 9. num. 2. & apud eund. Mantice. decif. 98. num. 5. apud Clement. Merlin. decif. 888. num. 2. & post Cenc. de censib. decif. 280. num. 3. Vbi quodd hereditas adita nunquam præsumatur, nec de ea doceri possit, nisi in actis producatur, ead. Rot. decif. 655. num. 2. lib. 3. diuersi. de Franch. decif. 80. num. 8. Surd. decif. 154. num. 18. Rot. apud Buratt. decif. 279. num. 5. & sic fidei aditionem hereditatis allegat, eam plenè, & conuincenter probare teneret, etiam si hereditas esset opulenta, & lucrosa, Præf. de Franch. dec. 60. num. 3. 10. & 22. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 99. num. 3. Causale. decif. 431. num. 1. Gasp. Thejaux. quæst. forens. lib. 2. quæst. 51. iurisf. finit. Frfell. in ius Conclusion. concl. 51. num. 6. & 8. Merlin. Pignatelli. controuers. centur. 1. cap. 89. num. 11. & ratio est, quia animus, in quo consistit aditio, debet verbis, & factis demonstrari, l. geri. & l. pro hæred. ff. de acquirit. hæred. Verum etiam quid stante præfato Instrumento expresse repudiationis, non præsumitur mutatio voluntatis in filiis, in specie præsumant. de success. legal. par. 4. q. 14. art. 2. ubi.

num. 18. *Surd. decif. 167. num. 4.* Dato etiam,
12 quod possiderent bona hereditaria, vt non
præsumptum, repudiationem, seu abstentionem
renouasse, & sic aditio ex tali possessione
non inducatur, nisi de eorum voluntate adeun-
di clarè constet ex *tex. in l. 1. vbi Glos. verb. probat*
num Cod. de repudian. hered. latè Gargiar. pa-
troz. 15. Polebrat. de virib. patr. potest. par. 4. cap.
1. num. 14. Fachin. conf. 32. num. 9. lib. 1. Quod
13 adeò verum est, etiam si filius non doceat de
titulo talis possessionis, ut potius præsumatur,
quod rem furto subtraxerit, quam quod ab-
stentionem, & repudiationem renouauerit;
Et idè non vti hæres, sed vti iniustus occupator
tenetur rem dimittere Creditoribus hære-
ditatis, ad *tex. expressi in l. seruum quis in fin. §.*
hac verba, & ibi Bart. in princ. Bald. num. 1. mot.
sub num. 2. & 4. Casti. sub num. 8. in fin. ff. de
acquir. h.redit.

Nec virgine viſæ fuerunt depositiones te-
stium pro parte Actoris examinatorum; Et
14 quo deponant, dd. fratres possidere domum,
& alia bona stabilia à d. Hieronymo eorum
patre possessa; Et sic in eorum possessione cõ-
tinuare velle; Ità quod ex tali possessione omni-
nino aditio hereditatis inducitur dicatur, l. 1. r.
& 2. *Cod. de repud. h.redit. Mascard. conclus. 45.*
num. 1. Menest. de consuet. lib. 12. tit. 12. num. 8.
Ros. apud Ludouic. decif. 7. num. 1. & seqq. & dec.
98. num. 1. Lepid. decif. 40. vers. aditio.

15 Fuit enim responsum primò, quod ex præ-
fata repudiatione, & declaratione instrumen-
tali facta per dd. fratres Reos conuentos sta-
tim secunda morte d. q. Hieronymi eorum pa-
tris, resultat, quod actus ipse possessionis vti
dubius, & æquiuocus cedat declarationi, ex-
pressè factæ ab eisdem fratribus; Nèc potest
operari immixtionem, nèc aliquem esse, vel
fuisse heredem, l. pro hærede in princ. ff. de acqui-
ren. heredem. Arcim. conf. 23. num. 11. vers. secun-
da ratio est, *Surd. decif. 167. num. 8. Magon. decif.*
Florentin. 64. num. 33. Mascard. de probat. con-
clus. 44. num. 20. & seqq. Gratian. discept. forens.
lib. 4. cap. 706. num. 34. Ros. apud Gregor. decif.
165. num. 2. Præst. d. conclus. 51. num. 81. Imò
16 quod nequè aditio præsumatur dato, quod in
casu præfati repudiatum non probaretur,
prout probatur in *punctis. Ros. apud Canaler. dec.*
531. num. 9. idem Præst. d. conclus. 51. num. 63.
in fin. & fuit latissimè firmatum in Bononien.
fideicommiss. de Blanchis P'eneris 14. Decembris
1646. coram Renereudiff. Terraconen. S. Ru-
zisi.

17 Vnde non probato, per d. heredem factio
aliquo actu extrinseco, & positio, qui exer-
ceri non potuisset citrà Ius, & nomen hæredi-
s, aditio nunquam potest induci etiam hæredi-

tatis opulente, ut supra etiam dictum est, &
fundat eleganter imò descendit Menoch. de præ-
sumpt. lib. 4. præsumpt. 99. per tot. per *tex. sin-*
gular. in l. potius C. de iur. deliberan. & pluribus
confirmat Andr. Gayll. lib. 2. præflic. obserua-
tion. obseruat. 128. Ros. apud Ludouic. decif. 7. &
decif. 98. num. 4. & decif. 460. vbi Beleramin. in
addit. cum Alijs per Merlin. Pignatell. controuerf.

16 centur. 1. cap. 89. num. 12. Præter quàm quod
sola possessio bonorum hereditatis non probat,
filium esse heredem; Maximè quando po-
test, prode inferius dicam, illa referri ad aliud
Ius, puta pignoris, vel legati, vel alterius tituli,
qui aliandè hæredi competeret, & in dubio
itè semper præsumendum est, ut in terminis
ratiocinatur Gayll. *Leitat. obseruat. 128. num. 14. &*
15. Mascard. de probat. conclus. 1261. num. 51.
52. 53. & seqq. Menoch. lib. 2. de præsumpt. præ-
sumpt. 99. num. 2. & 3. lib. 4. & præsumpt. 101.
num. 34. & seqq. Ros. in vna Roman. addition. h-
redit. coram Penia, quæ est in eius impress. decif.
1541. & relata per Beleramin. ad Ludouic. decif.
98. num. 7. & decif. 460. num. 10. & ratio est,
quid quilibet præsumitur possidere eo Iure,

17 quod sibi vtilius est; Maximè concurrente in
eadem Persona duplici causa possidendi, ex
vtiliori iudicandum est possidere, ad *tex. in l. si*
paterna, & ibi DD. Cod. de repudiat. hered. Græ-
zerell. decif. 45. num. 4. & fuit latissimè firmat-
um in Bononien. fideicommiss. de Blanchis 14. De-
cembris 1646. coram Renereudiff. Roiaz S. Ru-
zisi, & S. Nihil obstat possessio. Vbi loquitur in
18 fortioribus terminis: Cum sit licitum possi-
dere ex pluribus causis, l. 3. §. ex plurimis ff. de
acquiren. possess. Ros. decif. 305. num. 5. & 6. par.
4. tom. 2. recent. & sunt *tex. in l. 2. & 3. ff. de in-*
terrogator. actio. Aymon. conf. 33. num. 2. &
conf. 37. num. 4. Decius conf. 442. num. 15. cum
seqq. Roman. conf. 224. num. 2. cum Alijs apud
Mancicam de Coniclaris lib. 12. tit. 9. num. 3.

19 Ex quibus prouenit intelligentia ad illam
regulam, scilicet, filius ergo hæres, vt ipsa præ-
cedat tantum in agendo; Non autem cum fi-
lius conuenitur, latè *Mart. Medic. dec. Semer. 79.*
20 ac etiam procedit tantum in fauorabilibus,
non autem in odiosis, idem *Mart. Medic. exa-*
21 min. 50. num. 2. Nec descendentes possidendo
bona, quæ Antecessores possiderunt, vel pos-
sederant, præsumuntur eorum hereditatem
adiuisse, nisi probetur Ros. apud Durant. dec. 589.
22 num. 14. par. 1. Maximè quando alius titulus
potest concurrere favore filiorum, *Bucasser.*
conf. 109. num. 1. & 2. Francisc. Redensalib. conf.
30. num. 197. 198. 199. & 200. & in his termi-
nis non contradicunt Ros. apud Lepid. decif. Lu-
den. 140. vers. neque enim, & Hodiern. ad Surd.
decif. 167. num. 4. & 5. quia solum de veritate

d. Conclusionis dubitant; quando filius post repudiationem facit actum, qui citra ius, & nomen heredis fieri nequit, qualis non potest dici possessio bonorum hereditariorum, quae retineri valet ex alio titulo. *Monac. decif. Lucen. 2. 5. sub num. 63. & seqq. Vbi sub num. 65. firmat, quod si ante declaratione filij, quod bona possideat ex alio titulo, omnis submouetur difficultas.*

Quapropter cum in casu, de quo agitur, non solum adsc. expressa repudiatio, ex qua omnis penitus immixtio, seu aditio paternae hereditatis emouatur; Sed etiam adiunctum testium depositionem, pro veraq. parte examinatorum in presenti iudicio; Ex quibus manifeste patet, Domum, & bona stabilia remanere post obitum d. q. Hieronymi iussu, & esse liuellaria, & ad dd. fratres spectare alio titulo; Ipsorum itaque possessio non inducit hereditatis aditionem, ad d. Bart. in l. i. gerit sub num. 21. ff. de acquirend. heredit. *Mascard. de probat. conclus. 45. num. 22. Menoch. lib. 4. de praesumpt. d. praesumpt. 101. num. 38. ac etiam ex Instrumentis dotalibus dd. filios, & fratres respectu habere ius consequendi dotes maternas, vnam in summa scutorum 65. & alteram in scutis 100. & sic* 25 *possessio praefata quorumcumq. bonorum remanentium in dicta hereditate paterna venit adscribenda praefatis titulis; Nec exinde restringitur, quod eo magis procedat si ante declaratione, ac ipsorum repudiatione, ut vlt. Bart. in d. l. i. gerit sub num. 21. Mascard. d. conclus. 45. num. 26. Mant. de consuet. vltim. volun. lib. 1. c. 1. 10. num. 17. ac etiam quando* 26 *agitur de hereditate damnosa, & debitis implicata; Ex ratione quia quemadmodum facile aditio lucrosa hereditatis praesumitur; ita facile pariter e converso damnosa hereditatis repudiatio: Cum quilibet censetur velle eius conditionem meliorare, non autem deteriorare, Casar de Graff. decif. 161. num. 8. & apud Ludov. decif. 460. num. 1. & 16. de Franch. decif. 80. num. 9. & prius decif. 60. num. 9. & 22. Mogon. decif. Florent. 148. num. 9. Vrsell. d. 27. concl. 51. num. 63. & in Personis rusticis non praesumitur aditio, nisi appareat fecisse actus citra ius, & nomen heredis, ad d. Alex. in l. 11. qui pignat. in fin. verif. ex verbis Bartoli ff. de acqu. heredit. Vbi monetur plus quam diligenter notandum, & nota.* 28 *Imò per quosdam ex DD. dicebatur, quod dum dd. fratres possidebant Domum paternam pro dotibus matris, pro quibus competit ipsis reuocatio, ut non per hoc inducta dicatur aditio, & procedat etiam dato, quod Domum possessionem pretium dotium excederet; Qui non potest Domus pro parte possi-*

deri, nec praecise pro concurrenti quantitate inhabitari, ut in istis terminis fundat *Flamin. Charar. decif. Rot. Gemm. 124. Faber in suo Cod. definit. 9. tit. de reb. heredit. Vrsell. d. conclus. 51. 29. num. 71. & 94. ita quod per solam bonorum retentionem aditio non inducatur ad iudic. per Rot. apud Casale. decif. 704. num. 3.*

30 *Et licet per DD. Informantem pro d. Adore diceretur, quod filius, qui possidet bona paternae, quae pluries valeant credito sibi competente pro dotibus matris, videtur ob possessionem illius pluries, hereditatem paternam adiuuile, per tex. in l. duos fratres ff. de acquirend. heredit. vbi l. C. monet fratrem nolentem esse heredem praemortui ab intestato suarum, si in re communi plus sua parte dominationem, interponeret. Bald. cons. 273. sub num. 2. vbi sensus ratio est vol. 5. Crantz. cons. 32. num. 14. Mascard. d. conclus. 45. num. 38. Menoch. d. praesumpt. 101. sub num. 79. Charar. d. decif. 124. & 24. cum Alijs, qui allegari possent.*

31 *Attamen illorum opinionem DD. mei duas declarationes recipere dixerunt: Nimirum prima ut non procedat, quando filius declarat, & protestatur, quod non intendit mediante d. possessione paternam hereditatem adire, quod tunc illius declarationi est standum, ut optime declarat Bald. d. cons. 273. in illis verbis. Non legitime protestatur contrarium, & sic si ante repudiatione expressa facta pensatur hereditatis paternae, non applicatur d. opinio ad iure supra fundata. Secundam vero declarationem esse, quod vbi filio, vel alteri competit ius possidendi pro indiviso omnia bona paternae, vel hereditaria, non potest praesumi aditio licet dd. bona plus valeant credito sibi competenti; Quia tunc possessio potius attribuitur indivisus communioni ad excidendum ritulum hereditarium, ut clare desumitur, et* 32 *ead. sex. in d. l. duos fratres. Vbi firmatur, quod frater possidens rem, quae erat communis cum defuncto fratre; Non inde arguitur, quod velit esse heres, & expressè ita declarant conclusionem Menoch. cons. 772. num. 11. & de praesumpt. d. praesumpt. 101. sub num. 79. Charar. d. 33. c. 124. num. 8. Vnde si filio competere ius retinendi omnia bona paternae pro dotibus matris vigore hypothecae generalis comp. praesentis in Instrumento dotali, ut ipsa non restringatur ad bona equivalencia; Sed etiam pro modica summa omnia bona debitoris auocet, cum sit indivisus, ex notat. in l. quando Cod. de distract. pignori. l. creditor ff. cod. in l. i. mofebis, & ibi Glof. in verb. possessorum. Ben. v. 1. vers. nam pro parva ff. de iur. Eisc. Affili. dec. 213. num. 4. & ibi late Vrsell. in addit. & fuit ita*

decisum in hac Rot. in causa Laurencij Sandus cum

eum illis de Nardis *Aramatorij* de anno 1636. manu *Bernardini Bernardi*, & prius fuit firmatum in præcis nōstis terminis in causa de *Lobricis cum Cappellesis* 2. *Octobris* 1632. manu *Laurentij Pieri* fol. 21. d. *terg.* S. *Nec obstat*.

24 Absoluimus ambas partes ab expensis, ex quo Actor reportauerat primam sententiam pro se fauorabilem, ad tradit per DD. in l. *properandum* Cod. de *Iudic.* *Zucc. decis.* *Lucen.* 29. *vers. dictum autem sub num.* 28. Et Nos alibi passim &c.

Et ita fuit decisum utraq; partē accerrimè informant.

ARGVMENTVM.

Manutentio an, & quando in facultatis competat, & impediatur. Quasi possessio an, & quando probetur per actus, qui dederunt causam liti, & an probata circa vnum actū, seu effectum proferat quoad alios actus, & effectus. Iter quid sit, & quid actus, sub quo an comprehendatur currus. Extensio quasi possessionis de vno actu ad alium non impeditur per diuersitatem naturę, & qualitatum, sed per diuersitatem specierum.

S Y N T A X I S.

Testis vnicus sufficit in Iudicio manutentionis. n. 1.
Possessio non probatur per actus, qui dederunt causam liti, nec tribuunt aliquod ius, sed est inspicienda potius causa. num. 2.

Manutentio non impeditur, nisi presumptio habeatur veritatis, & probetur per concludentem probationem, quod materia sit facultativa. num. 3.

Iter quid sit, & quid actus. num. 4.

Actus vna cum inuentis comprehendit veliculis diuini. num. 5.

Quasi possessio circa vnum actum inducit quoad alios sub eadem specie comprehensos. num. 6.

Possessionis titulus, & causa probata transeundi cum inuentis comprehendit etiam currum, cum attendatur magis causa actus, quam eius exercitium. particulare. num. 7.

Quasi possessionis extensio de vno actu ad alium non impeditur per diuersitatem naturę, & qualitatum, sed per diuersitatem speciei. num. 8.

Expensarum absolutio est facienda illi, qui habuit primam pronuntiam pro se. num. 9.

Decisio XLI.

FVerat pro parte Iosephi Vannelli intentatum remedium possessorij summarissimi ad præscript. cap. Rot. 59. Insistendo pro manutentione in possessione, seu quasi, median-
tibus eius Conductoribus, eundem, & transeundi tam pedester, quam cum Bestijs, & currū per agrum possessum à Locumtenente Dominico Arrigho positum in Comuni Antraccoli pro cultura bonorum per d. Vannellum conductorum ad finellum ab Opera S. Crucis, & pro recolligendis fructibus; Facta oppositione per d. Dominicum restricta tamē, & limitata ad quasi possessionem eundem, & transeundi cum currū, instructo processu, & examinatis hinc inde testibus, Iudex primarum instantiarum præceptum simpliciter, & absolute reuocauit, ad quā pronuntia interposito per d. Vannellum recursu ad Rotam, diximus, eam fuisse, & esse renouandam, confirmando in omnibus præceptum ad fauorem ipsius Vannelli; Moti in-
scripsit sane Iuris, & facti fundamentis.

Primo enim quoad quasi possessionē eundem, & transeundi pedester, & cū Bestijs pro parte Locumtenentis minimè fuit cōtrouersa, sed in eius prima comparitione dixit tantum partem Adversam nunquam fuisse in possessione, seu quasi eundem, & transeundi cum currū, ad quem actum redacta discussione causa fuit per DD. animaduersam ex reuolutione processus Vannelli intentionem iustificari. Tres enim testes pro eo examinari iuxta 8. Interrogatorium, & super primo, & secundo articulo deponunt, tam ipsū, quam eius Prædecessores ab antiquo tempore, & de anno 1656. & de presenti 1657. median-
tibus Conductoribus fuisse in quasi possessione eundem, & transeundi per viam, seu semitola-
mentem existentem super agro detento per Locumtenentem Arrighum occasione culturae, & recollectionis fructuum ex agro d. Vannelli. Ibi: *Non solo Pedoni, e Bestie da soma, ma anche con Carri, e Freggie, d'ijno Treggini con li boni giusti*; Vnde si vnicus testis sufficeret in hoc Iudicio ad litem tradita per Rot. *decis.* 199. n. 4. *dec.* 515. n. 13. *decis.* 547. num. 3. & *decis.* 597. num. 2. post Test. de *manuten.* Eo magis ex de-
positione trium testium iustificata fuit dicta possessio.

Nec obitare putarunt DD. vnicum fundamentum dicti Locumtenentis Arrighi, quod talis quasi possessio fuerit precaria, & quod Conductores Vannelli transitum habuerint, præcipue cum Currū super d. via ex permissio-
ne, & cum licentia ipsius Arrighi; Vnde eni-

exceptiones, quas patiuntur testes ab eo induci, videlicet cessionis bonorum, quam patitur Primus, & dictæ cessionis intentatæ per Tertiū, cognitionis spiritualis, quam habet sextus cum d. Arrigho, & contrarietatis inter alios, & mendacij, præcipuè super statu, & qualitate vitæ tam de presenti, quam de præterito, ex quibus dd. testes redduntur minus integræ fidei; Maxime in concursu aliorum testium, singularim perpendendo eorundem testium dicta, minime elicitur sufficiens probatio ad fundandam allegatam exceptionem.

Primus enim iuxta 10. & 11. Interrogatorium deponit de licentia petita à filio Matthæi Andreotti Conductoris Vannelli ad effectum eundi ad bona Ecclesiæ Antraccoli, & sic nihil facit ad rem nostram respectu bonorum Vannelli.

Secundus iuxta 7. fol. 13. deponit de solito transendi tam super semitula existente super bonis Locumtensis, quam super bonis Vannelli scilicet: *Tanto à piedi, che col treggino, e con una bestia da soma, e con la Carra di tempo debito, domandandosi la licenza al Padrone, anche se ci passa, ma senza licenza esso non ha mai saputo, che ci si passi &c.* Quæ depositio est admodum vaga, & generalis; Cum comprehendat bona tam Locumtensis, quam Vannelli, nec strictè probat licentiam petitam, ut supponit à Conductore Vannelli; Imò quoad eam licentiam, & quod absque ea nō competat transitus, cum dixerit: *Non ha mai saputo &c.* Quod non concludit, imò cum deponat solum transendi cum treggino, supponit etiam facultatem transendi cum currū, ut infra videbimus.

Idem secundus testis super sexto articulo dicit: *Che esso crede, che lo qualcuno fosse passato sopra detto Campo del Locumtense con carro in tempo da far danno, ciò sarebbe seguito di nascosto, senza licenza, perche altrimenti non vo lo habrebbe fatto passare;* Reddens causam scientiæ, quia ipse petiit, & obtinuit d. licentiam, quæ depositio non concludit, cum quia est de credulitate propna, tum quia percutit tempus, quo fieri posset damnum, & non debita tempora, tum quia deponit de intentione Locumtensis, & per ipsius actus licentiæ ab eo petite non potest aliter præiudicare.

Tertius subconductor Vannelli iterā exceptionem, quam supra innominat intentatæ cessionis bonorum, iuxta sextum Interrogatorium deponit generaliter: *Quando ha condotto detto campo, da Signori Vannelli ha domandato il passo da Conductori de beni, che conduco il Locumtense &c.* Et tamē eorum efficitur pars hoc controuertit, transitum simpliciter competere d. Vannello, sed tamen controuertitur transitus

cum currū; Vnde dignoscitur associata depositio, & eò magis cum iuxta 7. dicat: *Il Conductore del Sig. Vannelli è stato solito passare di più di solamente, in quo est falsus, & h. c. falsitas sufficit etiam in id, quod subiungit: Ma quando vi è voluto passare col carro, & treggino, ha domandato la licenza;* Propter etiam quoad transitum cum treggia est contrarius secundo testi, ut supra vidimus, qui dicit competere transitum, cum treggia, aut treggioq; Vnde etiam elicitur eius depositio super 5. articulo, dum deponit, Conductores Vannelli occasione transitus cum currū, aut treggia petisse licentiam, nec conuincitur causa licentiæ scilicet: *Perche esso ha domandato la licenza;* Cum sit actus singularis, & eò maxime cum circa tempus septem, aut octo annorum citra circiter.

Quartus testis iuxta 6. Interrogatorium dicit: *Che Matteo Soriano quando è passato dalla Semitola, ha sempre domandato licenza al Locumtense, cui depositio indistincta, & generalis applicatur exceptio, de qua supra proxime, prout etiam dum iuxta 7. deponit de transitum cum currū, & treggia, de quo ultimo adu habemus depositiones contrarias, ut vidimus, & iuxta 10. & 11. Interrogatorium deponit de licentia petita à filio Matthæi ad effectum eundi ad bona Ecclesiæ Antraccoli, prout idem deponit super 2. & 5. articulo.*

Quintus iuxta 7. Interrogatorium deponit de licentia petita per Matthæum à Locumtense de ordine Vannelli, quæ denegata, Matthæus conuocatis testibus protestatus fuit de d. denegatione, qui actus dici non potest tribuisse aliquod lus d. Locumtenti; Cum hic dederit causam liti, ac constet fuisse petitam licentiam medio testium adhibitorum ad probandam turbationem, & propterea non potuit attendi, sed inspicienda foret potius causa, quam actus per se, Post. de manus. obseruat. 17. num. 45. 46. & seqq. Ex eò magis cum continetur fuerit à Vannello intentatum possessionem summarissimum.

Sextus comparit Locumtensis iuxta 14. Interrogatorium deponit de licentia petita ad effectum eundi ad bona Ecclesiæ, de qua supra diximus, & iuxta 13. de hac vitiosa licentiæ, seu protestatione, & super 5. articulo dum dicit generaliter, & indistincte, quod Conductores Vannelli petierint licentiam transitus, est prorsus falsus, ut supra aduertimus, si tamen non esset excusandus, quia deponit tantum de auditu, & super 6. articulo deponit de intentione Locumtensis, & de eius declaratione absque en, quod appareat de actu petitiōis licentiæ, & eius concessione, vel de delegatione prout aliis necessaria fuisset plena, & condita

dens probatio *Post. obseru.* 53. num. 16. cum ibi allegatis.

Septimus iuxta 7. Interrogatorium dicte, Mattheum transiisse cum curru per d. viam stante licentia Locumtenentis; Sed iuxta 10. declarat d. licentiam fuisse respectu transitus ad bona Ecclesie, quod consistat super 5. articulo.

Quibus depositionibus, attentis supradictis, non dubitauimus prauallere debere probationem plenam, & concludentem, insurgentem ex depositionibus testium Vannelli, & eum magis cum intento Vannelli & testis eum fouentes habeant assensum iuris; Cum enim sit

4 in confesso apud partes, quod Vannellus mediantibus eius Conduktoribus habeat non solum lus, & quidem liberum super dd. bonis eundi, & ambulandi hominis, quod dicitur lus itineris pedester, & lus agendi bestias & iumenta, quod dicitur lus actus, vt explicat *tex. in l. 1. ff. de seruit. rust. prad.* §. 1. *Instit. tit. de seruit. prad.* Cum, competenti iure actus in eo veniat non solum lus agendi bestias, & iumenta, sed etiam vehiculum, vt expresse loquuntur

5 *dicti textus*, per necesse inferitur, quod quasi possessio Vannelli ducenti lumenta comprehendat etiam vehicula, vt explicat *Glos. in d. l. 1. Instit. tit. de seruit. & aqu. lit. E.* Ibi: *Tamen si & qui habet actum in consequentiam lumentorum,*

6 *etiam vehiculum ducere possit &c.* Et propterea datur locus conclusioni iuris, quod per quasi possessionem vnus actus, inducitur quasi possessio quoad alios actus sub eadē specie comprehensos *Rot. decif.* 17. num. 4. *par. 2. diuers. decif.* 540. num. 2. in *fin. par. 2. recen. decif.* 87. num. 4. *par. 4. recen. Coualer. decif.* 38. num. 4. Neque in terminis nostris applicatur regula, quod quis non est manutenendus in maiori possessione, quam probauerit: Circumscripto enim, quod fuerit pro parte Vannelli probata quasi possessio iuris, quod pretendit, quando etiam circa actum particularem transitus cum curru non ita plenē, & concludenter probasset;

7 Attamen probata causa, & titulo possessionis, videlicet iure exorcismi actus quoad transitum cum lumentis, qui comprehendit etiam currum, vt vidimus, attendenda potius esset causa, videlicet lus ex d. actu proueniens, quam eius particularis exercitium, *Rot. decif.* 173. in *fin. par. 2. recen. decif.* 632. num. 4. *par. 3. & post. Post. de maner. decif.* 158. num. 4. & 5. Cum non diuersitas nature, & qualitate, sed diuersitas speciei impediat extensionem quasi possessionis de vno actu ad alium, *Rot. decif.* 17. num. 11. *par. 2. diuers.*

Que eo magis casui nostro, applicantur, Cum via, seu semita, de qua agitur retro

cum curru, vt deponunt testes Vannelli, & ea fuerit restricta de presenti, vel anno proxime elapso à Locumtenente, vt ultra testes Vannelli deponit 2. testis ipsius Locumtenentis iuxta 9. Interrogatorium, & alij, vel loquuntur de statu presenti ipsius semitæ restrictæ vt supra, vel circa illius qualitates admodum se inuoluunt.

Et propterea iudicauimus locum esse confirmationi precepti ad fauorem Sp. Vannelli, absolendo tamen partes ab expensis, quia habebat primam pronunciam pro se, ad *Monac. decif.* Luc. 13. num. 56. *Zuccar. decif.* 60. in *fin. decif.* 68. in *fin.* & alibi passim.

Et ita fuit decissum &c.

ARGVMENTVM.

Substituto àn, & quando competat remedium *l. fin. Cod. de edict. diu. Hadr. toll.* Substitutio foeminarum à Testatore vocatarum ut ipsa operetur tantum finita linea masculina. Possessio Testatoris àn probetur per descriptionem bonorum in testamento. Filius àn, & quando propter omissionem Inuentarij cadat à commodo legitimæ, & ponderatur distinctio inter fideicommissum generale, & particulare. Alienationes factæ per fideicommissarium àn, & quando præsumantur adæquare detractiones sibi debitas. Inuentario non confecto àn hæres teneatur soluere integra legata, & fideicommissa particularia, & àn propter hoc inducatur præsumptio satisfactionis. Trebellianica àn, & quando detrahi valeat tam ex fideicommissio vniuersali, quam ex particulari, & quando censetur prohibita à Testatore, & àn hodie valeat prohiberi filijs primi gradus. Fideicommissum particulare quando dignoscatur breuiter, & elegantèr discutitur.

SUMMARYM.

Substituto: docens de fideicommissio, ac de illius partitione ad eius fauorem, deque identitate bonorum à quacunque detractione mouentem, quod remedium competat pro inuisione. num. 1. & 2. Substi-

Substitutio habet locum ad fauorem filiarum summarum per Testatorem vocatarum finita linea masculina vocata . num. 3.

Possessio Testatoris probatur per eius testamentum, in quo sunt descripta bona . num. 4.

Filius per omissionem Inventarii non prinitur legitima, sed necessario, ac concludenter probare debet, eandem causam ab eo habentes, quod in hereditate Testatoris nulla alia bona adseruit, quoniam qua asseruntur ab eis reperta in hereditate . n. 5. & 6.

Heres ob Inventarii omissionem tenetur soluere integra legata, & fideicommissa particularia . n. 7.

Filius Inventario non confesso consequitur legitimam, quando agitur de fideicommissio vniuersali . n. 8.

Fideicommissarius particularis conueniri nequit, nisi in subsidium, ex utrisque prius bonis liberis, & generali fideicommissio suppositi . num. 9.

Bona libera etiam generali fideicommissio supposita propter omissionem Inventarii extare presumuntur, num. 10.

Fideicommissum esse particulare, quomodo dignoscatur . num. 11.

Filius si fecerit alienationem, ea presumuntur ad equare detractones, ita quod omni probandi contrarium ad ipsum spectet, vel eius heredem . num. 12. & 13.

Trebellianica detracti nequit de fideicommissio particulari, sed de vniuersali . num. 14.

Trebellianica detractio confertur prohibita si Testator in testamento mandet, quod bona integraliter, & absque alia diminutione de eis faciendi perueniant ad substitutos, qua prohibicio efficit etiam filios primigrados . num. 15. & 16.

Trebellianica, pratermissa tempore antiquo, hodie prohiberi potest filijs primigrados . num. 17.

Ror. Roman. opinio est sumenda propter maximam auctoritatem . num. 18.

Filius heres vniuersalis a patre substitutus, agnoscent hereditatem absque Inventario; eius creditum, doctale matris, & aliud quodcumque remaneat con-
sum, sublatum, & eximium . num. 19.

Inventarii omissionem inducit presumptionem, quod heres satisfecerit sibi de suo credito ex alijs bonis hereditarijs . num. 20.

Heres per non confessionem Inventarii non detractum creditum de fideicommissio particulari, sed de vniuersali . num. 21.

Decisio XLII.

IN primo solario Domus cum suis pertinentiis posita in Parochia S. Frigidiani loco dicto a Compagni hodie per DD. concessa fuit immisso DD. Catharinae, & Angelae filiae, & nepti respectiue D. Elisabethae filiae D. Pompei Giannotti contra Sp. Stephanum de Carolis;

1. Quid de fideicommissio, de qua illius purificatione ad eorum fauorem, ac de denegitate bonorum a quacunque detractioe immunium, plenè docuerunt, quibus concurrentibus substituto conceditur immisso siue ex remedio, l. si. Cod. de edict. diu. Hadr. toll. ut notant communiter DD. in l. sancimus Scdm autem Cod. ad Sen. Conf. Trebell. Peregr. de fideicommiss. art. 43. num. 10. & art. 48. per tot. Ror. decis. 337. n. 1. par. 1. & decis. 301. num. 6. par. 6. recent. cum alijs relatis in Romana fideicommiss. de Zuccaris 4. Februarij 1650. coram Reuerendiss. Cunogeto, & in Romana fideicommiss. de Vistorij 13. Ianuarij 1653. §. 1. coram R. P. D. Verospio; Sine ex altero Saluiani, scilicet, ut responderet Ror. coram Seraphino decis. 828. num. 1. & 2. & apud Baratt. decis. 275. num. 11. & 494. num. 2. & coram Durano decis. 401. num. 1. & fuit late dictum in Romana fideicommiss. 13. Ianuarij 1640. coram Reuerendiss. Cunogeto.

De substitutione siquidem DD. Catharinae, & Angelae satis liquet ex supremo elogio Sp. Ostauij Giannotti rogato manu Egr. Horatij Pagnini sub die 12. Ianuarij 1604., in quo d. Testator instituit D. Elisabetha filia, eandem, decedenti substituit in quibusdam bonis stabilibus, ibi descriptis, filios masculos ipsius D. Elisabethae, & deficiente linea masculina substituit filias feminas eiusdem; Quapropter cum virilino loco defecisset Sp. Ostauis Fianus D. Elisabethae filius, nulla post se relicta prole, factus fuit locus substitutioni ad fauorem filiarum feminarum d. D. Elisabethae, & sic DD. Catharinae, & Angelae, ut dixit Ror. coram bon. mem. Nerlino decis. 654. num. 10. & fuit dictum in Cabaen. hereditatis 28. Aprilis 1653. §. 1. coram R. P. D. Cerro.

4. Possessionem autem praedicti solarij penes Testatorem fuisse praeterquam probant testes ad hoc examinati, satis etiam iustificat testamentum Sp. Ostauij, in quo fuit descripta Domus, & d. primum solarium, Rip. in l. si aliquam rem num. 42. ff. de acquir. possess. Barr. in l. si alienam ff. soluti. matrim. Peregrin. de fideicommiss. art. 44. num. 20. Mascard. de probat. conclus. 778. num. 18. Bold. conf. 89. num. 3. lib. 1. Decian. conf. 76. num. 16. vers. 2. Cephal. conf. 386. num. 39. Ror. in recent. decis. 312. num. 2. par. 7. & fuit dictum in Bononiens. fideicommiss. de Amorinis 18. Maij 1648. S. bona autem coram Reuerendiss. Melius.

Quod verò nulla competat recentio ratione detractioe legitimae, & Trebellianicae. D. Elisabethae competentibus, visum fuit id satis liquere; Tùm quia illa nullum confecit Inventarium hereditatis paternae; Tùm verò quia fideicommissum, de quo quertitur, non est vniuersale, sed particulare.

- 5 Et quidem respectu omissionis Inventarij DD. dixerunt, quod licet secundum veriorem opinionem filius ob id non priuatur legicima, *Gabr. conf. 121. num. 51. lib. 1. Ruy. conf. 57. n. 3. vers. sed obstat lib. 2. Socin. Iur. conf. 7. num. 18. lib. 4. Oldrad. conf. 242. nu. 9. Fab. de Anna conf. 25. num. 17. & seqq.* quam perpetuo sequuntur, est *Ros. vi. apud Cavalet. decif. 192. num. 2. decif. 80. num. 3. decif. 105. num. 10. cordum Martino Andrea decif. 432. num. 3. par. 4. decif. 399. num. 26. par. 5. recent. & tuituratum in Perusina Fideicommissi 5. Martij 1646. §. nec ex omissione*
- 6 *cordum R. P. D. Celso.* Attamen contra filium omittentem conficere Inventarium semper obstat exceptio, & presumptio existentie aliorum bonorum, & occultationis, & subtrahionis eorumdem, quae sola hereditas, & grauitati, aut causam habentis ab eis assertione, purgari non possunt, sed necessaria est probatio conclusio, quod in hereditate Testatoris non adfuerint alia bona, quam ea, quae ab eis auferuntur reperta in hereditate, ita *Conar. var. resoluit lib. 2. cap. 6. num. 4. declarando Glos. in l. cum de leg. ff. de probat. ex vetrici comprobatur, & idem tenet Peregrin. de fideicommiss. art. 39. num. 14. Gargiar. paracra. 60. Sum. decif. 316. num. 14. Rosa in Afsina Fideicommissi 17. Martij 1631. §. quid cum coram bon. mem. Pirouero, & firmatum fuit in Bononien. Fideicommissi 30. Aprilis 1646. §. hoc passio coram bon. mem. Bialio, quae est decifio 399. num. 20. cum seqq. par. 9. 10. 2. recent. quae est post Censur. ad Peregr. de fideicommiss. decif. 29. num. 14. cum seqq. & in Rauenatzen. Bonorum 1. Februarij 1647. §. quid cum coram Eminentijs. Corrado, & in Romana. Fideicommissi 8. Iunij 1648. §. praeterat versimil quamplicitur coram bon. mem. Arguelles;*
- 7 Item contra fideicommissarium particularem, cuius fauore haeres propter omissionem Inventarij integra legata, & fideicommissa, praestare tenetur, iuxta *lex. in l. fin. §. fin. verò Cod. de Iur. deliberan. & in antb. de bared. & falcid. §. bene Nobis vers. si verò non fecerit Inventarij, Peregrin. de fideicommiss. art. 33. sub num. 48. vers. Iure autem nouo, Ros. coram bon. mem. Comitolo decif. 95. num. 7. & apud Gregor. decif. 111. num. 29. & Huratt. dec. 693. num. 9. & dec. 11. num. 4. & dec. 77. num. 2. par. 5. & dec. 88. num. 23. par. 7. recent. & in d. Rauenatzen. Bonorum 1. Februarij 1647. §. quid cum fideicommissam coram Eminentijs Corrado, quae est in impressis post Censur. ad Peregr. de fideicommiss. decif. 29. num. 14. cum seqq.* Quicquid sit respectu fideicommissarii vniuersalis, cuius respectu filius propter non confectum Inventarium legitimam non amittit, vi distinguendo inter fideicommiss-

- sum vniuersale, & particulare dicit *Bellon. Inn. conf. 58. num. 37. & duob. seqq. & Peregr. conf. 64. num. 27. & 28. lib. 3. & decif. Patruina 96. num. 2. Fufor. conf. 74. num. 15. & ante omnes Castrenf. conf. 188. num. 2. lib. 2. quos refert, & sequitur Ros. in d. Bononien. Fideicommissi, seu Domanus 30. Aprilis 1646. §. hoc passio circa fin. coram bon. mem. Bialio, quae est decifio 399. par. 9. tom. 2. recent. Nec contra fideicommissarium particularem potest agi, nisi in subsidium, & excussis prius bonis liberis, & generali fideicommissio suppositis, *Rip. in l. filius familias §. Bini num. 30. ff. de legat. 1. Castrenf. conf. 247. n. 4. lib. 1. & in Roma. conf. 19. num. 14. Peregrin. de fideicommiss. art. 4. num. 32. vers. contrarium, & fuit dictum in Romana. Fideicommissi, seu Zaccaris 4. Februarij 1650. §. tertio donque coram Reuerentiss. Danogeta, & in Melitana Fideicommissi 13. Martij 1652. §. quapropter coram bon. mem. Bialio, & in Bononien. Fideicommissi 16. Iunij 1652. §. 1. coram R. P. D. Celso.* Quae hoc na libera, etsi generali fideicommissio supposita propter Inuentarij omissionem extare praesumuntur ex supra fundatis.*
- 11 Quod autem in presenti casu sentiemur in fideicommissio particulari, satis clarum visum fuit, ex quo cum Sp. Olausius Testator huiusdem vniuersalem in omnibus bonis mobili, bus, & immobilibus, liberis, & ad quibus instituitur Da. Elisabetha filiam eadem decedenti substituit filios eiusdem in quibusdam, solummodo bonis stabilibus in testamento deferentem ad sex in legem quod §. fin. cum legib. seqq. ff. ad sen. Consul. Trebell. l. fin. ff. de usufruct. legat. Bialio conf. 46. num. 2. Peregrin. dec. Patruina 96. num. 7. vers. quinto decifio fuit Ros. coram Reuerentiss. Vrgellen. alio d. Domanus decif. 213. num. 9. & in impressis, dec. 2418. num. 2. & dec. 2412. num. 6. & 9. par. 5. & 17. num. 10. par. 6. recent. & in d. Bononien. Fideicommissi, seu Domanus 30. Aprilis 1646. §. non obstat detractio, nec coram bon. mem. Bialio, quae est decifio 399. num. 15. par. 9. tom. 2. recent. & in impressis Rauenatzen. Bonorum coram Eminentijs Corrado §. quid cum fideicommissum in impressis post Censur. dec. 29. num. 14. cum seqq. & in Roma. conf. 19. num. 14.
- 12 Et haec omnia eo magis sine difficultate procedere visa fuerunt, & quibus alienationibus per D. Elisabetham factis, quae praesumuntur ademptae detractioes pertentiae, *Ciccon. conf. 20. sub num. 13. vers. contrarium lib. 2. Ros. in reuer. dec. 26. num. 16. par. 5. cum alijs per Adert. ad Gregor. decif. 266. num. 16. lib. 2.*
- 13 Quod cum probandi contrarium transferatur in alienantem, vel illius heredem, *Ros. coram Martino ad qd. dec. 80. num. 4. & in reuer. dec.*

432. num. 5. cum duob. seqq. par. 4. dec. 541. n. 18. par. 5. recent. & plures cumulant. Adde. ad Greg. decif. 185. num. 5. & firmatur in Bononiens. Fideicommissi 16. Iunij 1651. §. concurrunt eisd. eorund. R. P. D. Celso. & mature discussio articulo in Perusina Bonorum 30. Maij 1650. §. Legitimam verò eorund. Reueren. Cerro. & in Romana Fideicommissi 24. Martij 1653. §. hinc altera eorund. R. P. D. Verospiro.
- 14 Retentionem verò respectu Trebellianicæ non competere dixerunt DD. quia hæc detrahi non potest de fideicommissio particulari. sed tantum de vniuersali est de eund. ; ad tex. in l. mulier §. fin. l. ita tamen. ff. ad Sen. Conf. Treb. l. cogi §. sed. & si miles cod. tit. Peregr. de fideicomm. art. 3. num. 11. & 13. vers. Trebellianica. Ror. coram Reuerendiss. Fr. Holen. alijs Duran. dec. 39. num. 4. & in retent. decif. 182. num. 1. par. 2. et decif. 171. num. 10. & 11. pars. 6. & pluribus alijs adductis fundatur in d. Reuerendiss. Bonor. 1. Februarij 1647. §. Trebellianica verò eorund.
- 15 Eminentiss. Card. Corrado ; stante ptafortim. prohibitione. de qua in testamento. in quo Testator mandat. quod bona prædicta integraliter. & absque alia diminutione de eis faciendi perueniant ab substituendis. per quæ verba vtij. Trebellianica detractio censetur prohibita. Peregrin. de fideicom. art. 7. n. 88. & 89. Ror. apud Greg. dec. 421. num. 13. & decif. 259. num. 5. par. 2. & decif. 184. num. 9. par. 3. & fuit dictum in Reatina Successionis 21. Martij 1642. §. Quia animaduertebant eorund. bon. mem. Pensingero. & decif. 162. num. 26. in impress. post Merlin. de legitim. in nou. & fuit patet firmatum in Romana Fideicommissi de Romanis 28. Iunij 1638. §. quid quoad Trebellianicam eorund. Reuerendiss. Dunogetto. quæ est decifio 74. num. 1. & 3. par. 8. recent. & in Terracinen. Fideicommissi 17. Februarij 1645. §. Trebellianica verò eorund. Eminentiss. Ottobono. quæ est decifio penes ipsum 28. num. 36. cum seqq. & in Anconitana Bonorum 13. Ianuarij 1645. quæ est decifio 320. num. 8. cum seqq. par. 8. tom. 2. recent. §. inanis eo etiam coram Reueren. Meleto. & hu-
- 16 iusmodi prohibitio afficit etiam filios primi gradus. Ror. apud Coccin. decif. 353. num. 5. et 6. & fuit dictum lare in Romana. §. Neapolitana. Hereditatis de Trojda 19. Ianuarij 1653. coram eodem Coccino.
- 17 Quod verò Trebellianica filijs primi gradus prohiberi possit. non esse habendum iudicamus ; quia licet præficus quidam temporibus fuerit multum anceps vis hæc questio ; Hodiè tamen affirmatiuum sententiam semper tenuit Ror. & latissime ad partes disputans Molin. de Hispan. primogenitis. lib. 1. cap. 17. numer. 12.

- multis hinc inde congestis à Castill. lib. 5. con-
trouerf. cap. 86. num. 48. & à Facchin. lib. 12.
controuerf. cap. 11. Merend. controuerf. lib. 4. cap. 15.
Marescort. lib. 1. variat. cap. 100. n. 10. latissime
doctissimus Andreol. controuerf. 1. per tot. Ror.
apud Seraphin. decif. 553. num. 8. & decif. 570.
num. 1. & apud Greg. decif. 421. num. 1. et seq.
vbi Adde. alias multas decisiones catholice
num. 16. & decif. 399. num. 10. par. 5. recent. &
eorund. Mantie. decif. 348. n. 1. Canaler. decif. 441.
num. 2. & plenè in Romana Fideicommissi 8. Iunij
1648. §. nimis capere coram bon. me. Argualles.
& in Casertan. Bonorum 27. Martij 1648. coram
bo. me. Pensingero. & in Fanen. Bonorum 19. Iunij
1648. coram bon. me. Argualles. & in Bituntina
Fideicommissi 23. Iunij 1651. coram R. P. D. Al-
bergato. & in Bononiens. Fideicommissi 28. Iunij
1651. §. Immissio verò coram R. P. D. Celso. &
in eadem 17. Iunij 1652. §. respectu verò eorund.
- 18 eodem ; Ideoq. ab hac opinione non esse re-
cedendum propter Rotæ maximam autori-
tatem. vt ait Merzar. de fideicommissi. quest. 49.
- 19 Eisdem etiam rationibus submonetur de-
tractio. seu retentio præ doctæ maternæ doctæ
D. Elisabethæ. & de qua doctæ Sp. Olausius Te-
stator mentionem fecit in suo testamento ;
Quid cum D. Elisabetha fuisset hæres vniuersi-
lis à Patre instituta. illiusq. hereditatem agno-
uerit. nullo confecto Inuentario. omne eius
creditum consensum. imò sublatum. atque ex-
tinctum remansit. ad tradita per DD. 18. l. Sti-
cium §. adiu. ff. de solut. l. si debitori creditor.
& l. vltimus. ff. de fideiussorib. l. si debitoris Cud.
de pass. Peregrin. decif. Potausina 124. num. 2.
Sim. de Prat. conf. 137. num. 34. lib. 2. Ror. dec.
114. num. 22. par. 7. recent. & fuit dictum in Cr-
natis Plebis Bonorum 28. Iunij 1653. §. Et licet
ex titulo coram R. P. D. Verospiro. & in terminis
crediti localis tradit Lanceflor. Gall. confil. 4.
num. 9. & seqq. D. meus Præfex Andreol. con-
trouerf. 22. n. 32. Vel propter dictam omis-
sionem Inuentarij refultat contra eam præsumptio.
quod ex alijs bonis hereditarijs satisfecerit sibi
de suo credito. ut fuit consideratum in Bon-
nien. Fideicommissi de Clauariis 23. Iunij 1636.
coram R. P. D. Obiderio in recent. decif. 164. n. 6.
versic. Adde vt legata. & debita par. 7. recent.
& firmatur in d. Reuerendiss. Bonorum §. Credi-
tis demum coram Eminentiss. Corrado. quæ est
post Censal. ad Peregrin. de fideic. dec. 29. num. 26.
- 21 Vel demum licita esset detractio. si res ager-
contra fideicommissariam vniuersalem ;
At secus est contra fideicommissariam parti-
cularem. contra quem heres non confectio In-
uentario suum creditum non detraxit. in d.
doctrinam Castren. in l. ab omnibus §. fin. ff. de
legat.

legat. 1. Hodiern. ad Surd. decif. 170. num. 10. Fufar. de fubftit. qu. 665. nu. 2. cum fequentib. Gratian. difcept. forenf. cap. 214. num. 12. Ro. decif. 399. num. 39. & 43. par. 5. recent. Et in terminis fideicommiſſi particularis fuit dictū in Ravennaten. fideicommiſſi 1. Februarij 1647. coram Eminentiff. Card. Corrado, quæ eſt decif. 29. poſt Cenſal. ad Peregr. de fideicom. & in Caſenaten. Bonorum 3. Iunij 1647. coram bon. mem. Peutingero, & in Bononien. Bonorum 18. Martij 1652. ſ. nec releuat coram Reuerendiſſ. Dunozerro, & fuit latiffimè dictum, & firmatum in Bononien. Fideicommiſſi, ſcū Domus 30. Aprilis 1646. coram nunquam ſatis laudato bon. mem. Biſcio in ſ. hoc propoſito, quæ eſt decif. 399. num. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27. in impreſſ. in par. 9. tom. 2. recent.

Et ita fuit decifum utraq. parte acerrimè, & pluriès Informante.

ARGVMENTVM.

Fifcus àn, & quando occupare poſſit omnia bona etiàm cum auocatione à Tertijs. Et prò expenſis quoque conſtructionis proceſſus graduatorij an præſeratur Creditoribus hypothecarijs, licèt anterioribus, & uti valeat privilegio *leg. ſi quis ſepulchrum ſſ. de religioſ. & ſumptib. funer.* & àn, & quando poſſit ſibi attribuire bona fideicommiſſaria ob crimen etſi Læſæ Maieſtatis Humanæ, ſiue Diuinæ, licèt fideicommiſſum ſit perpetuum cum prohibitione detractionis Legitimæ, & Trebellianicæ. Peculia Caſtrenſia, vel quali qualia ſint, & an, & quando cōſiſcari valeant etiàm in vſufructu ob delictum Læſæ Maieſtatis, non obſtante ſuperuiuentia Patris. Peculiū Profeſſorium an in totum ſpectet ad Patrem, vel aliqua pars debeatur filio ratione induſtriæ præſtitæ in negotiatione. Filius an poſſit exheredari, quando condemnatur in ære, & in perſona, ac priuari legitima, & alimentis ob crimen Læſæ Maieſtatis. Legitima, ſcū Tre-

bellianica, an conſiſcari poſſit exiſtente expreſſa prohibitione Teſtatoris, & hodiè àn prohiberi valeat filijs primi gradus, & quævis alia quota; & quid quando agitur de fideicommiſſo particulari. Canonem àn, & quando quis conſequatur ſuper bonis ab Emphyteuta perpetuo fideicommiſſo ſubiectis, licèt non hypothecatis, ſed in contractū Emphyteutico adſit Clauſula, *Prò quibus omnibus &c.* & quam actione ille petatur; Clauſulæ *Prò quibus omnibus &c.* & *Conſtituti* quid operentur appoſitæ in contractū cenſuali, ſcū emphyteutico. Hypotheca non expreſſa an intelligatur appoſita prò canonum ſolutione; & tacita nūm retrahatur ad formam expreſſæ, purificata conditione poſteſtatiua, vel mixta; & ſiue expreſſa, ſiue tacita an metiatur à die promiſſionis etiàm in contractū emphyteutico; & ad fauorē dotis quando nām incipiat, & àn oriatur à die datæ, vel recognitionis reſpectu Creditorum Chirographariorum, ut excludantur Creditores Inſtrumentarij. Vxor Condemnati deducere poſteſt ſuas dotes, & donata propter nuptias.

S Y N M M A R I V M.

- Fifcus poteſt occupare omnia bona. num. 1. & ea auocare à Tertijs. num. 2.
Creditor comparens ante ſententiam graduatoris, & docens per Inſtrumenta indubiata de iure ſuo, admittitur, & ius prælationis conſeruat. num. 3.
Fifcus in omnibus caſis, in quibus à iure ſpecialiſſo privilegiatus non reperitur, utitur iure priuati. num. 4. Ampliatur. num. 5.
Fifcus ſuccedit ſolum in eo, quod ſuperſt. deducto aro alieno. num. 6.
Fiſci cauſa ſemper poſtponitur cauſa Creditorum hypothecariorum. num. 7. Ampliatur. num. 8. & 9.

ob Filij delictum Laesa Maiestatis, si adfuit pecunia castrensia, vel quasi, siue aduentitia, aut quasi, vel profectitia, aut quasi, an ea per fiscum publicari possint non obstante superuientia patris, remissio. num. 10.

Peculium aduentitium dicitur omne id, quod filius acquirit eius industria, opere, & labore. num. 11.

Pecuniæ aduentij proprietates publicatur propter delictum filij in Crimine Laesa Maiestatis, salvo usufructu patri. num. 12.

Peculium Profectitium quale dicatur. num. 13.

Peculium Profectitium an in totum spectet ad patrem, vel aliqua pars debeat filio ratione industriae adhibita in negotiatione. num. 14. 17. 18. & 19.

Lucri medietas in negotiationibus solet tribui pecuniae, alia vero medietas operibus. numer. 15. & 16.

Fiscus an pro expensis ob publicum interesse factis aduersus Rerum delinquentem dato, quod bona ipsius non sufficiant ad satisfactionem omnium, praefatur Creditibus Anterioribus, ac rei possit l. si quis sepulchrum ff. de religios. & sumpt. funer. num. 20. 21. 22. & 23. ubi aliter varij opinionibus, amplectitur verior.

Bona fideicommissa subiecta de, & quando valeant confiscari ob Crimen etiam Laesa Maiestatis Humanae, siue Divinae, licet fideicommissum sit perpetuum ordinatum cum prohibitione detractionis Legitima, & Trebellianica. num. 24. & 25.

Filius vter 14. causas enunciatas in S. causis auth. ut cum de appellat. cognoscit. potest exheredari, quando in aet, & in persona condemnatur. num. 26. & 27. Contrarij respondetur remissive. num. 28.

Filius ob Crimen Laesa Maiestatis Legitima, & alimentis primari potest, ex quo conquiri nequit, nec fiscus. num. 29. & 30.

Legitima, seu Trebellianica confiscari nunquam potest, existente Testatoris expressa prohibitione de detractione eorumdem. num. 31. Ampliatur. num. 32.

Trebellianica detractions bodie prohiberi valet filijs primi gradus, reiectis prius temporibus. num. 33. & 34.

Trebellianica omnino prohiberi potest, quando agitur de fideicommissis particulari. num. 35.

Filijs etiam primi gradus permixtum est prohiberi Trebellianicam, & quantumvis aliam quotam. num. 36.

Fiscus non dicitur in fraudem positus per dispositiones ordinatas de patre, seu patrum sub precepto, quod vocati ad Criminibus se oblineant, alijs priuocentur, maxime si sint facti favore agnatiqve, num. 37.

Canonum Creditor potest sibi satisfieri super bonis,

perpetuo fideicommissio subiectis ab Emphyteuta post obligationem eorumdem pro dd. canonibus. num. 38.

Canon consequi potest super bonis perpetuo fideicommissio subiectis, supposito, quod alia non extant, & hypotheca expresse non fuerit apposta: pro canonis solutione in contractu emphyteutico, dummodo adfit in fine iuxta eundem Clausula, Pro quibus omnibus &c. num. 39. & 44.

Hypotheca est stricti Iuris, & strictissime interpretanda, nec extenditur de casu ad casum. n. 40.

Hypotheca nunquam intelligitur apposta, nisi expressae ex partium conuentione indulta fuerit immediate ad promissionem solutionis canonis. num. 41. & 43.

Actio personalis, & non hypothecaria competit pro canonum solutione. num. 42.

Clausula, Pro quibus omnibus quid importet. num. 44. & 45.

Canon peti potest actione hypothecaria in bonis limellariorum tam de Iure Communi, quam de Iure Municipali Lucae. num. 46. & 47.

Statutum ubi adest, inanis est allegatio DD. & obseruandum esset, etiam si forte contra Ius. num. 48. & 49.

Fiscus detrahit ante omnia expensas processus graduatorij adinstar haereditis beneficij. num. 50. Deducitur ratio. num. 51.

Uxor condemnata licet in Crimine Laesa Maiestatis deducere potest suas dotes, & donata propter nuptias aduersus fiscum. num. 52. Ampliatur. num. 53.

Hypotheca tacita retrotrahitur ad formam expressae, purificata conditione potestatis, vel maxime. num. 54.

Hypotheca siue expressa, siue tacita metitur a die promissionis. num. 55. & 56.

Hypotheca incipit a die contractus matrimonij, imò favore dotis oritur a die capularum. num. 57. & 58.

Fiscus capis bona cum omnibus honoribus, & emolumentis, & sic tenetur ad dotandas filias, cum hoc dicatur ante patrum. num. 59. & 60.

Confissio de receptio patris dotis inducit verò deberi validum ipsius dotis. num. 61.

Instrumentum facit probationem probatam, & habet executionem paratam. num. 62.

Clausula, Constitui praebeo facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatae, ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus, & dei associationem contra Tertium Possessorem fundi censuati. num. 63. & 64.

Creditores contrahentes cum debitore post censuati impositionem non praefertuntur annuis prestationibus eiusdem censui, quae vincta continentur in obligatione primordiali. num. 65.

Fides Mediatoris omnino consignationem rei. num.

66. ubi explanatur scripturas 8. Cod. qui prior. in pignori habent.

Hypotheca nascitur à die datæ, & non à die recognitionis, num. 67.

Hypotheca respectu Creditorum Chirographariorum est, & quando metiatur à die datæ, vel à die recognitionis, ut excludantur Creditorum Instrumentarii, num. 68. Super quo doctrina doct. Cost. tract. de retrotract. cap. 8. cas. 6. num. 1. num. 69.

Non entis nulla sunt partes, aut qualitates, n. 70. Anterioritas hypothecæ metitur à die factæ promissæ, sive in Instrumento Emphyteutico, non verò à die defectus in solutione canonis, num. 71.

Decisio XLIII.

PER mortem q. Bernardini Piccini, ac Josephi Ni damna memoriam, cunctis occupatis pro filii iuribus eorumdem bonis iuxta stylum in casibus cassibus semper praticatum, etiam cum fideiuratori Toroni succedendi, ad doctrinam Bart. in l. fideiurati sol. 2. Cod. de iur. & iur. alij per Peregrin. de iur. Fidei lib. 3. num. 96. & 97. tit. 10. Causa mihi ex Excellentiss. Senatui speciatim referre pro delegata pro practitorum damnorum hereditatum graduacione. Cumquæ servatis omnibus de iure servandis, ac intra debita tempora, folles proclamandos emendatis, in quibus Creditores deducisse, & in iustis cassibus eorum creditis debuisse, iuxta dispositionem text. in l. si quis possit Cod. de bon. proferriat, Bart. in Lex ff. de iur. Fidei Castrensis l. si maritus ff. solut. matrim. Peregr. de iur. Fidei lib. 3. num. 34. vers. Creditores autem, d. Franc. Salgad. tract. de iur. Fidei, par. 1. cap. 8. num. 4. cum seqq. De pluribus pro d. graduacione perficienda dubitari contigit.

Primo namq. referre oportet, ut in iustis, putati, Fiscum in omnibus causis necessibus, in quibus à iure specialiter privilegiatus, ac exemptus non reperitur, iure prius sumi, ac uti, l. quod placuit ff. de iur. Fidei, Castrensis l. de iur. Fidei, l. si quis possit ff. de iur. Fidei, l. si maritus ff. solut. matrim. Bart. in Lex ff. de iur. Fidei, l. si maritus ff. solut. matrim. Peregr. de iur. Fidei lib. 3. num. 34. vers. Creditores autem, d. Franc. Salgad. tract. de iur. Fidei, par. 1. cap. 8. num. 4. cum seqq. De pluribus pro d. graduacione perficienda dubitari contigit.

Secundo quæstione illam attingere, simulq. porrotere exornari; Nempè an propter delictum filij, ius Maiestatis commutatum, si filius habeat pecunia castrensis, sed quasi, siue aduentitia, aut profectitia, ipsa per Fiscum publicetur, non obstante superintendencia patris; In qua sane quæstione oportet discutere de omnibus præfatis peculiorum speciebus, singula singulis regulis, ampliaciones, & limitaciones referendos, ad effectum dignoscendi, quantum propter ex delicto, præfatum in d. criminis, ius Maiestatis publicetur.

Videm tamen cum tempora non largiantur, pro nunc taxam contentis indicare loca, ubi satis vetitas quæstionis percipi, valere videndi sunt, antiquioribus omittis, Farinas in suo tract. de delictis, & par. quæst. 24. per tot. Blaz. de iur. de iur. lib. 3. cap. 1. 2. 3. & 4. Guazg. de confiscat. bon. casus l. 13. limitat. 27. 28. & 29. Peregr. de iur. Fidei lib. 3. cap. 1. per tot. præfata par. 1. cap. 3. qui verè totam materiam continè enumerat, ac penitus elidit, & ad mei munus minus excedere calamum retraxi, & ad duas tantum me restrinxi peculiorum species, aduentitij scilicet, sed profectitij; Quæ propter se ostendit Axioma illud, quod quicquid acquiritur filius ex eius industria, opere, & la-

prior &c. ad tex. in Lidemq. 7. in princ. ff. qui prior. in pign. habent. l. ult. §. ult. Vbi etiam Bart. cod. tit. Peregrin. de iur. Fidei lib. 3. tit. 6. num. 16. Menoch. lib. 2. de præsumpt. præsumpt. 71. num. 1. Mantie, de sacri. lib. 1. tit. 2. 2. nu. 29. & tit. 23. num. 3. & 4. Pacifici de Saluam. inspect. 3. cap. 2. num. 472. Capye. decil. 129. num. 13. cum alijs per Franc. Merlin. tract. de pign. lib. 3. & hypothec. lib. 3. tit. 3. quæst. 87. num. 1. & 2. & quæst. 88. num. 5. & 6. Vbi quod Fiscus non succedit nisi in eo, quod superest, nec alio modo deducto per sex. in l. non possunt 11. ff. de iur. Fidei; Imò quod Fisci causæ semper postponantur causæ Creditorum hypothecariorum, Peregr. de iur. Fidei lib. 3. tit. 6. num. 32. Mantie, de sacri. lib. 1. tit. 18. d. num. 31. Gays. de cre-

dit. cap. 4. num. 1260. Et hoc siue causæ Fisci sit anterior, siue posterior, idem Merlin. citat. quæst. 90. num. 12. Et hoc datæ, quod Fiscus Reo condemnatus in certa pecuniarum summa succederet; Nam si bona condemnati non suppetant pro satisfactione Creditorum, poterit à Creditoribus anterioribus conveniri in subsidium pro quanto in eam peruenit post soccin. iur. con. 74. vol. 3. Barad. ad Clar. quæst. 98. num. 164. Peregr. de iur. Fidei lib. 3. num. 59. Sebastian. Guazg. de confiscat. honor. concl. 23. num. 26. In Mar. & Guazg. cas. 139. num. 5. quæstio in dubio solvitur, & ponit. l. 1. de pign. l. 1. de iur. Fidei, l. si maritus ff. solut. matrim. Peregr. de iur. Fidei lib. 3. num. 34. vers. Creditores autem, d. Franc. Salgad. tract. de iur. Fidei, par. 1. cap. 8. num. 4. cum seqq.

Secundo quæstione illam attingere, simulq. porrotere exornari; Nempè an propter delictum filij, ius Maiestatis commutatum, si filius habeat pecunia castrensis, sed quasi, siue aduentitia, aut profectitia, ipsa per Fiscum publicetur, non obstante superintendencia patris; In qua sane quæstione oportet discutere de omnibus præfatis peculiorum speciebus, singula singulis regulis, ampliaciones, & limitaciones referendos, ad effectum dignoscendi, quantum propter ex delicto, præfatum in d. criminis, ius Maiestatis publicetur. Videm tamen cum tempora non largiantur, pro nunc taxam contentis indicare loca, ubi satis vetitas quæstionis percipi, valere videndi sunt, antiquioribus omittis, Farinas in suo tract. de delictis, & par. quæst. 24. per tot. Blaz. de iur. de iur. lib. 3. cap. 1. 2. 3. & 4. Guazg. de confiscat. bon. casus l. 13. limitat. 27. 28. & 29. Peregr. de iur. Fidei lib. 3. cap. 1. per tot. præfata par. 1. cap. 3. qui verè totam materiam continè enumerat, ac penitus elidit, & ad mei munus minus excedere calamum retraxi, & ad duas tantum me restrinxi peculiorum species, aduentitij scilicet, sed profectitij; Quæ propter se ostendit Axioma illud, quod quicquid acquiritur filius ex eius industria, opere, & la-

propter se ostendit Axioma illud, quod quicquid acquiritur filius ex eius industria, opere, & la-

- implicantia, *Fula. Constant.* ad 10. lib. Cod. tit. de pen. fiscalib. credit. *praesent.* num. 109. cum *legq.*
- 24 Quarto in medium, ut meci moueris minus expletem tantum ad materiam dilucidationem, ac casus contingentiam, a hanc quaestionem, percurrere cenlui; Nempe an bona fideicommissa subiecta valeant, conficari etiam in Crimine Lesae Maieftatis Humanæ, sine Diuina, in qua quidem quaestione, hec grauissimorum fuit *DD.* sententia posse conficari; Tamē omnium nouissimē, omnis antiquioribus, videndus: *Franc. Censal. bene germanus in obseruat.* ad *Peregr. de fideicommissis.* fol. 201. col. 1. *vers. tertio conclusio impress.* *Penes.* *vbiq.* ad fol. 204. *et seqq.* Qui de more non solum, per legem sed etiam *DD.* & plurimorum Senatorum placita fundat, bona fideicommissa subiecta indistincte, etiam in Crimine Lesae Maieftatis conficari non posse; Maxime quando a Tractatui ipsum fuisse constitutum, & late hanc conclusionem extenuauit in *mem. tract.* ad 203. *in hunc Cod. si quis Imperatori male dixit* 2. *num. 71. et seqq.* & nō ibi dicta transcribere, videret, prout tantum libeat subnectere, & applicare memoratę quaestioni substantiā, seu intelligentiam præcisē ad casum, cuius occasione provinciam hanc assumpti ex munere
- 25 mihi super imposto; An per Testatorem per petuo ordinato fideicommissum cum expressa prohibitionē alienationis, & derationis Legitimæ, & Trebellianicæ, ac etiam exheredationis vocatorum ad fideicommissum in casu, quo illi delictum committerent, & bona conficari venirent: Maxime accedente declaratione Testatoria, prædicta habere locum, perambula hora, ante commissum delictum, & non in fraudem Fisci, sed ad effectum ut bona omnia consensuentis in agnatione restitui Fiscus aliqui duri remaneat super dicto fideicommissum taliter ordinato respectu Legitimæ, seu Trebellianicæ; Et quod, non contempnat volumus, in puncto sumamus *Rom. num.* 129. *et 6. et 7. lib. 2. *ff. de iur. iur.* num. 41. et 51. et 62. et conf. 193. *et 10. et 11. Peregrin. de iur. *ff. de lib. 5. tit. 2. num. 104. *vers. sed verum.* Berret. conf. 133. num. 50. et *legq.* *Pancrol. conf. 181. num. 3. et per tot. *Surd. conf. 970. per tot. *Farinacc. quest. 15. num. 45. *vers. lumen.* Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 2. *quest. 32. num. 3. et 36. *quest. 32. num. 13. Et ratio est euidentior, quod si non solum potest, et exheredari, ob illas quatuordecim causas enumeratas in *S. causas.*********
- 27 *anch. de sum. de appellat. cognoscit.* sed etiam quando situs in arte, & in persona condemnatur, ut plene iudicat *idem.* *Merlin. de legitim. lib. 4. tit. 2. *quest. 4. per tot. plenissime Chartar.**

- edd. tract. de legitim. art. 2. num. 80. et *legq.* nouissimē 10. *Mar. *Pernigliol. conf. Crimen.* 86. ad num. 3. et 4. qui loquitur in puncto legitimæ, ut valeat onus in casu prædicto apponi, *Mastrill. dec. 181. per tot. *Farinacc. conf. 173. Vbi****
- 28 omnibus contrariis respondet, *Gratian. *decept. forens. cap. 983. num. 25. ad fin. idem *Pernigliol. conf. 41. per tot. et ad num. 20.***
- 29 Et multo magis quando agitur de Crimine Lesae Maieftatis, quid tunc nō solum legitimæ, sed etiam alimentis priuari potest, *Surd. de aliment. *per. 7. qu. 3. per tot. Merlin. d. lib. 4. tit. 1. *quest. 4. numer. 10. Et quoadmodum filius in talibus casibus non potest conueniri, ita & Fiscus, prout in puncto pluribus allegatis fundat *Chartar. de legitim. d. art. 2. num. 81. cum****
- 31 plurib. *seqq.* Ita ut existentie prohibitione expressa Testatoris de deratione Legitimæ, seu Trebellianicæ, ipsæ vnaquæ conficari valeant: *Farinacc. de delict. et pen. *quest. 23. n. 43. *vers. Limita secundo, qui firmat nullam apud *DD.* innotuisse difficultatem; Merlin. de legitim. d. lib. 3. tit. 1. *qu. 32. n. 3. *Joseph Ludovic. dec. Lucen.* 28. per tot. præcipue ad numer. 43. *vbiq.* ad 76. in iudicio *Merlin. de legit. d. lib. 3. *qu. 32. n. 3.******
- 32 *vers. Declaratur secundo; Quapropter maxime prædicta habent locum data acceptatione, & nōquā reclamatione Successorum, quia tunc etiam quoad Fisci præiudicium insluit, *idem.* *Joseph Ludovic. vbi sup. num. 43.**
- 33 Quod verò ad Trebellianicam non est dubium, dictam licet præcisē temporibus fuerit dubitatum, an filius primi gradus illa prohiberi posset expressē in terminis *lex. in *l. in hunc Cod. ad *Sec. 447. Censal. Trebell. de negatione testari fuisse *Schab. *de dec. *March. 61. Crinchi. dec. 1079. *Merlin. d. lib. 3. *Titulur. lib. 4. *quest. forens. 4. 50. cum alij passim &c.*********
- 34 Atque hoc hodie indubitata est opinio, etiam si huiusmodi gradus Trebellianicam posse prohiberi, *Præles de Franch. dec. 11. et 612. *Franc. Censal. in obseruat. ad *Pyrrgini. fol. 24. col. 34. impress. *Penes. *vers. secundū obseruat. cum *vers. 1. latissime *Farinacc. d. *quest. 1. n. 4. *vers. 1. Quid contra hodie, late *Seraphin. *diaphan. de *Conficatione honorum *quest. 30. d. num. 4. & illa est opinio, quæ hodie sequitur *Rot. Roman. *et comprobatur *Merlin. dec. 39. num. 1. et dec. 383. num. 14. tom. 1. vbi de receptori, & vltiori late testatur; Maxime quando sumus in fideicommissio particulari, quid tunc apud omnes est in consilio, ipsum prohiberi omnino posse, ut late fuit dictum in *Rasensu. et. Bonorum 21. Februarij 1647. curiam Eminen. *Corrado. impress. post *Censal. ad *Peregr. dec. 19. num. 196. vbi insinuat cumulatim *Rot. Roman. aliorumq.*********************
- 36 Trebellianicæ decipientes, ac *DD.* placita; Et quod Tre-

- Trebellianica, & quævis alia quota valeat prohiberi etiam filijs primi gradus *in x. opinio. d. Rot. recept. videndus Seraph. decif. 570. num. 1. & apud Gregor. XV. dec. 421. num. 10. Ibi quæ Adden. num. 16. apud Casaler. decif. 441. nu. 2. & seqq. Duran. decif. 335. num. 2. & fuit firmatum in Břuntina Fideicommissi 23. Iunij 1651. eorund. R. P. D. Albergato, & fuit firmatum in Mediolanen. Bonorum 21. Iunij 1652. eorund.*
- 37 eodem Albergato S. fu. Et quod dispositio nes ordinatæ a patre, seu a patruo, qui nec deliquerunt, nec delinquere cogitarunt eum præcepto, quod vocati a Criminibus abstinere deberent sub pena priuationis, vt bene sustineantur, maxime quando sunt facti favore agnationis, ita vt nec dicantur facti in fraudem Filcij, Boff. de publicat. bonor. nu. 30. & 32. versic. Sed sibi. Rolan. conf. 56. num. 11. & seqq. lib. 1. Gabr. conf. 123. num. 12. lib. 2. Odd. conf. 53. num. 9. & 10. & seqq. Vermigliol. conf. 86. num. 3.
- 38 Quinto tandem incidimus in aliam questionem, an emphyteuta prius acquirere, qui se obligauit ad canonis solutionem cum obligatione bonorum, deinde omnia bona sua perpetuo fideicommissio, omnibus pro agnationis cõseruatione, cautelis roborato, suppositis, Creditor dd. canonum possit satisfieri super bonis d. fideicommissio subiectis; In qua questione affirmatiuam tenendo videndus Castreus. conf. 333. lib. 1. Fulgen. de Contractib. emphyteut. qu. 31. versic. Paulus autem num. 5. qui de more 39 plures allegat. Dubium autem suboritur, an si hypotheca expressè pro canonis solutione non fit in contractu emphyteutico appositæ, pro præfato canonè possit experiri super bonis perpetuo fideicommissio subiectis, supposito, quod alia non exteat, stante quod in fine contractus emphyteutici adscit clausula: Pro quibus 40 omnibus &c. In quo sanè dubio Necè prima facie possit dici, quod hypotheca fit stricti iuris, & strictissime interpretanda, nec extendatur de casu ad casum, ad tradit. per Merlun. de 41 pignoris. lib. 4. tit. 5. qu. 47. Et sic nisi expressè ex partium cõuentione talis hypotheca fuerit inducta immediate ad promissionem solutionis canonis; Maxime quod secundum aliquos pro canonis solutione tantum actio personalis, non autem hypothecaria competit, Fulgen. de contratt. emphyteut. d. q. 31. nu. 4. & 5. 43 & nunquã appositæ intelligitur, Merlun. de pignoris. lib. 4. tit. 1. qu. 23. per tot. latè Merlun. Pignoretibus Contrattus. forens. tom. 1. controu. 36. ex num. 1. cum seqq. & fuit dictum in decif. 16. hic impressa d. num. 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106. & 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 810. & 811. & 812. & 813. & 814. & 815. & 816. & 817. & 818. & 819. & 820. & 821. & 822. & 823. & 824. & 825. & 826. & 827. & 828. & 829. & 830. & 831. & 832. & 833. & 834. & 835. & 836. & 837. & 838. & 839. & 840. & 841. & 842. & 843. & 844. & 845. & 846. & 847. & 848. & 849. & 850. & 851. & 852. & 853. & 854. & 855. & 856. & 857. & 858. & 859. & 860. & 861. & 862. & 863. & 864. & 865. & 866. & 867. & 868. & 869. & 870. & 871. & 872. & 873. & 874. & 875. & 876. & 877. & 878. & 879. & 880. & 881. & 882. & 883. & 884. & 885. & 886. & 887. & 888. & 889. & 890. & 891. & 892. & 893. & 894. & 895. & 896. & 897. & 898. & 899. & 900. & 901. & 902. & 903. & 904. & 905. & 906. & 907. & 908. & 909. & 910. & 911. & 912. & 913. & 914. & 915. & 916. & 917. & 918. & 919. & 920. & 921. & 922. & 923. & 924. & 925. & 926. & 927. & 928. & 929. & 930. & 931. & 932. & 933. & 934. & 935. & 936. & 937. & 938. & 939. & 940. & 941. & 942. & 943. & 944. & 945. & 946. & 947. & 948. & 949. & 950. & 951. & 952. & 953. & 954. & 955. & 956. & 957. & 958. & 959. & 960. & 961. & 962. & 963. & 964. & 965. & 966. & 967. & 968. & 969. & 970. & 971. & 972. & 973. & 974. & 975. & 976. & 977. & 978. & 979. & 980. & 981. & 982. & 983. & 984. & 985. & 986. & 987. & 988. & 989. & 990. & 991. & 992. & 993. & 994. & 995. & 996. & 997. & 998. & 999. & 1000. & 1001. & 1002. & 1003. & 1004. & 1005. & 1006. & 1007. & 1008. & 1009. & 1010. & 1011. & 1012. & 1013. & 1014. & 1015. & 1016. & 1017. & 1018. & 1019. & 1020. & 1021. & 1022. & 1023. & 1024. & 1025. & 1026. & 1027. & 1028. & 1029. & 1030. & 1031. & 1032. & 1033. & 1034. & 1035. & 1036. & 1037. & 1038. & 1039. & 1040. & 1041. & 1042. & 1043. & 1044. & 1045. & 1046. & 1047. & 1048. & 1049. & 1050. & 1051. & 1052. & 1053. & 1054. & 1055. & 1056. & 1057. & 1058. & 1059. & 1060. & 1061. & 1062. & 1063. & 1064. & 1065. & 1066. & 1067. & 1068. & 1069. & 1070. & 1071. & 1072. & 1073. & 1074. & 1075. & 1076. & 1077. & 1078. & 1079. & 1080. & 1081. & 1082. & 1083. & 1084. & 1085. & 1086. & 1087. & 1088. & 1089. & 1090. & 1091. & 1092. & 1093. & 1094. & 1095. & 1096. & 1097. & 1098. & 1099. & 1100. & 1101. & 1102. & 1103. & 1104. & 1105. & 1106. & 1107. & 1108. & 1109. & 1110. & 1111. & 1112. & 1113. & 1114. & 1115. & 1116. & 1117. & 1118. & 1119. & 1120. & 1121. & 1122. & 1123. & 1124. & 1125. & 1126. & 1127. & 1128. & 1129. & 1130. & 1131. & 1132. & 1133. & 1134. & 1135. & 1136. & 1137. & 1138. & 1139. & 1140. & 1141. & 1142. & 1143. & 1144. & 1145. & 1146. & 1147. & 1148. & 1149. & 1150. & 1151. & 1152. & 1153. & 1154. & 1155. & 1156. & 1157. & 1158. & 1159. & 1160. & 1161. & 1162. & 1163. & 1164. & 1165. & 1166. & 1167. & 1168. & 1169. & 1170. & 1171. & 1172. & 1173. & 1174. & 1175. & 1176. & 1177. & 1178. & 1179. & 1180. & 1181. & 1182. & 1183. & 1184. & 1185. & 1186. & 1187. & 1188. & 1189. & 1190. & 1191. & 1192. & 1193. & 1194. & 1195. & 1196. & 1197. & 1198. & 1199. & 1200. & 1201. & 1202. & 1203. & 1204. & 1205. & 1206. & 1207. & 1208. & 1209. & 1210. & 1211. & 1212. & 1213. & 1214. & 1215. & 1216. & 1217. & 1218. & 1219. & 1220. & 1221. & 1222. & 1223. & 1224. & 1225. & 1226. & 1227. & 1228. & 1229. & 1230. & 1231. & 1232. & 1233. & 1234. & 1235. & 1236. & 1237. & 1238. & 1239. & 1240. & 1241. & 1242. & 1243. & 1244. & 1245. & 1246. & 1247. & 1248. & 1249. & 1250. & 1251. & 1252. & 1253. & 1254. & 1255. & 1256. & 1257. & 1258. & 1259. & 1260. & 1261. & 1262. & 1263. & 1264. & 1265. & 1266. & 1267. & 1268. & 1269. & 1270. & 1271. & 1272. & 1273. & 1274. & 1275. & 1276. & 1277. & 1278. & 1279. & 1280. & 1281. & 1282. & 1283. & 1284. & 1285. & 1286. & 1287. & 1288. & 1289. & 1290. & 1291. & 1292. & 1293. & 1294. & 1295. & 1296. & 1297. & 1298. & 1299. & 1300. & 1301. & 1302. & 1303. & 1304. & 1305. & 1306. & 1307. & 1308. & 1309. & 1310. & 1311. & 1312. & 1313. & 1314. & 1315. & 1316. & 1317. & 1318. & 1319. & 1320. & 1321. & 1322. & 1323. & 1324. & 1325. & 1326. & 1327. & 1328. & 1329. & 1330. & 1331. & 1332. & 1333. & 1334. & 1335. & 1336. & 1337. & 1338. & 1339. & 1340. & 1341. & 1342. & 1343. & 1344. & 1345. & 1346. & 1347. & 1348. & 1349. & 1350. & 1351. & 1352. & 1353. & 1354. & 1355. & 1356. & 1357. & 1358. & 1359. & 1360. & 1361. & 1362. & 1363. & 1364. & 1365. & 1366. & 1367. & 1368. & 1369. & 1370. & 1371. & 1372. & 1373. & 1374. & 1375. & 1376. & 1377. & 1378. & 1379. & 1380. & 1381. & 1382. & 1383. & 1384. & 1385. & 1386. & 1387. & 1388. & 1389. & 1390. & 1391. & 1392. & 1393. & 1394. & 1395. & 1396. & 1397.

particularem Creditorum hereditatis d. q. Bernardini Piccini deuenit, vnicuique locum, proit de iure competit, assignando.

- 50 Primus etenim locus assignatus fuit Fisco pro expensis tantum præfatus processus graduatorij, ex quo ipsæ præfata processione adinstat heredes beneficiari, qui ante omnia etrogatas expensas pro Inuentarij perficiendo, ut Creditorum iura non deludantur, detrahit, ut optime fundat *Phauur. de Inuent. par. 5. d. num. 35. 36. & 37.* qui multas rationes ad
51 propositum nostrum cumulat: Cum Fiscus dicatur expendere necessariò ad effectum recuperandi, & inueniendi bona, ut omnibus Creditoribus ad concursum venientibus pro eorum respectu creditis sit consultum, ut non obscure colligitur ex *Salgad. tract. labyrinth. Credit. par. 1. cap. 11. num. 64. & num. 80. 81. ac 82.*

- Secundus locus fuit assignatus D. Francisco Viduæ relicte d. q. Bernardini Piccini pro suis dotibus consequendis in summa scutorum 500.
52 Ex quo vxor condemnata etiam in Crimine. Lex Maiestatis potest deducere suas dotes, & donata propter nuptias aduersus Fiscum, ad tex. in l. si marito in princip. ff. solut. matrim. *Socin. Jun. cons. 55. Peregrin. de Iur. Fidei. lib. 5. tit. 1. num. 82. verj. ampliat etiam, Bassi. de bon. publicat. num. 651. Clar. quæst. 78. verj. & hoc etiam, Farinac. de delict. & pæn. quæst. 25. num. 111. verj. etiam quod, cum alijs per Guæzz. in tract. de confiscat. bonor. 13. conclus. limitat. 35.*
53 *num. 2. & 3.* qui etiam ampliat in dote concessata, ut latè ibid.

Tertius locus assignatus fuit Monasterio, & pro eo RR. PP. S. Hieronymi de Luca pro summa scutorum 7. pro canonibus decursis, & nõ solutis de anno 1655. vigore Instrumenti.

- 54 Quartus locus fuit assignatus S. Bellisario Morganti pro summa scutorum 77 s. pro residuo dotium D. Margaritæ eius vxoris, & filiarum q. Bernardini vigore chirographi celebrati sub die 18. Septembris 1652. & solutionis gabellæ eodem tempore factæ, ex quo orta fuit hypotheca ad ipsius fauorem; vel saltem a die recognitionis, quæ retrahitur ad diem constitutionis dotis, ac solutionis gabellæ. *Salgad. labyrinth. Credit. par. 2. cap. 21. num. 18. & 19. Anson. de Amat. var. resol. cap. 5. ex num. 1. cum*
55 *parib. seqq.* Cum in iure absolutum sit, originem suam hypothecam expresse meriti a die promissionis, ut latissime comprobatur *Præf. de Francib. decij. 677. Lelin. Altiograd. cons. 33.*
56 *lib. 1. per tot. qui dicit sub num. 14.* conclusionem procedere, siue hypotheca sit expressa, siue tacita, *Rouit. cons. 57. ex num. 6. lib. 2. & firmat etiam Gaye. de credit. cap. 4. quæst. 13. m.*

1594. *Salgad. tract. labyrinth. creditor. par. 2. 57. c. 21. d. n. 5. per tot.* Et quod hypotheca incipiat a die contracti matrimonij, strenuissimè defendit *Atendand. de met. lib. 3. cap. 13. ex n. 82. & decium dicit in Sac. Conf. Neapol. Regens Franc. S. Felice. decij. 129. per tot. tom. 1. Regens*
58 *Cypre. Latr. tom. 1. cons. ult. 29.* Qui decium refert, hypothecam fauore dotis nasci a die capitulorum matrimonialium; ideò iure merito
59 dictum locum assignauimus: Cum Fiscus semper dicatur capere bona cum omnibus Oneribus, & conditionibus, *Guæzz. de confiscat. bonor. 13. conclus. ampliat. 6. num. 40. & conclus. 20. in cod. tract. de confiscat. bon. num. 14.*
60 Et si aliter diceretur, teneretur ad dotandum filias Confiscati, cum id dicatur onus patrum, *Bald. in l. fin. Cod. de dot. promiss. Alex. ad Bart. in l. quæstionem S. ff. de priuileg. Credit. Capoll. cons. 160. num. 11. & 191. num. 3. Peregr.*
61 *de Iur. Fidei. lib. 5. num. 76.* Accedente præteritum confessione d. S. Bellisarij de altera dotis parte esse satisfactum, ex qua arguitur verè aliud residuum ipsius dotis ei deberi, ut in terminis fuit dictum in *Romana Dotis 31. Januarij 1652. coram R. P. D. mea Bichio impress. post Salgad. decij. 3. num. 6. & 7.*

- Quinti loci assignatio fuit in Sp. Hyppolitæ de Nobilibus, & V. D. Annam Bonuissiam eius vxorem pro summa scutorum 60. pro censibus decursis vsq. ad diem 27. Septembris præsentis anni vigore publici Instrumenti rogati per Ser Paulinum Casoli sub die 27. Septembris 1655. ac etiam pro decurrentis, ac pro capitali summa per te censuata iuxta formam d. Instrumenti, quod facit probationem probatam secundum vulgata, ac executionem paratam habet *lex tradit. per Cene. de censib. quæst. 95. & fuit dictum in Bisuntina Censu 5. Iulij 1649. coram bo. mem. Arguelles impress. post Salgad. tract. labyrinth.*
62 *credit. decij. 73. num. 13.* ac etiam stante clausula, *Consueti in d. Instrumento inserta, quæ non solum præbebat facultatem capiendi propria authoritate fructus reicensuatur, ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus, ad tradit. per Cene. de censib. quæst. 94. num. 13.* Sed etiam
64 ipsius vigore competebar associatio contra Tertium possessorem fundi censuati, ut latè fuit firmatum in *Romana Censu 26. Iunij 1647. coram bo. me. Bichio impress. post Salgad. dec. 16.*
65 *num. 3. & 4.* Et hoc ideò Creditores contrahentes cum debitore post census impositionem, & obligationem non præferuntur, dum debet attendi vnitas obligationis primordialis, in qua annuæ præstationes continentur, *in x. lex. in l. Insuper ff. qui prior. in pign. habean. Negulant. de pignori. 5. par. memb. 1. num. 10. &*
14. *Bart. decij. 108. Alastrill. decij. 119. ex n. 11.*

cum seqq. Merlin. Pignatell. controuerf. 43. num. 7. lib. 1. Donatus Antonius de Marin. quosid. refolut. lib. 1. refol. 76. n. 5. vñ. ad 9. Paschalis de viribus patriæ potest. 2. p. cap. 2. n. 40. cum seqq. Noguerol. allegat. 17. num. 15. & 20. cum innumeris alijs cumulatis per Salgad. tract. labyrinth. credit. par. 2. cap. 21. num. 29. & per me etiam in d. addit. ad Surd. decif. 72. hypotheca funat suam robur à die recognitionis, non autem à die datæ, Cournar. lib. 2. variat. cap. 11. num. 4. vers. illud adijciendum, & præf. quest. qu. 22. num. 5. Parlador. rer. quotidian. lib. 2. cap. fin. 1. par. §. 5. num. fin. in fin. Vñ. meos de Franch. decif. 95. n. fin. in fin. Ioseph Vela differt. 1ur. cap. 21. num. 22. & 23. Salgad. labyrinth. Credit. p. 2. cap. 30. 69

Sextus locus assignatus fuit Sp. Vincenzio Franciotto prò scutis 89. & 12. vigore scripti celebrati die 1. Decembris 1650. ac recogniti in Curia Mercatorum die 2. Maij 1656. Pariterq. septimus locus assignatus fuit D. Antonio Vezzano prò scutis 214. saluo Iure melioris calculi prò residuo maioris summe vigore scripti celebrati sub die 13. Nouembris 1654. ac recogniti de anno 1656. & adminiculati ex fide Marchij de omnibus contentis in 66 dicto scripto, ac etiam ex depositione D. Leonard Martinelli Mediatoris, qui vltra recognitionem manus, subscriptionis tempore d. chiographi præfens fuit, cuius sola fides conuincit consignationem rei, ut fuit dictum in Cinitatis Castellæ Censu 10. Decembris 1649. eorund. R. P. D. Vñ. crafpius impress. post Salgad. labyrinth. Credit. decif. 74. num. 7. Et Sp. Vincentius de Martinis testis inductus idem deposuisset, cum tantum ipsum recognouerit, certum erat, quòd d. Antonio Vezzano comperebat prælatio ad formam l. scripturas Cod. qui potior. in pignor. habean. à die confecti scripti, scilicet à die datæ: Cum forma d. l. scripturas valeat adimpleri etiã per aliud genus legitime probationis, puta, per duos testes probantes contrarium scripturæ priuatæ verè, & realitèr, ac in eorum præ-

67 sentia præcessisse, & tunc à die datæ, non autem à die recognitionis hypotheca dicitur nata, ut in terminis strenuè fundant D. Ioseph Vela differt. 1ur. differt. 21. ex num. 34. cum seqq. & notabilitèr, plenèq. Salgad. tract. labyrinth. Credit. par. 2. cap. 21. num. 29. & 30. in fin. Ideò præfatus locus septimus meritò ipsi assignatus fuit ex rationibus, quæ in fine prò Creditorum chiographariorum graduatione adneftentur. Octauus demum locus fuit assignatus Philippo Mòrali, & Andreæ Berti de Luca prò scutis 100. vigore scripti celebrati sub die 6. Nouembris 1655. & recogniti sub die 5. Maij 1656.

Simili modo nonus locus assignatus fuit Sp. Nicolaò de Nobilibus, & Sp. Io. Baptista Andreozzi prò scutis 69. vigore scripti priuati celebrati sub die 15. Februarij 1656. ac 68 recogniti de eodem anno; Ex quo licet in Iura aliàs difficultatior fuerit, an respectu Creditorum chiographariorum hypotheca motiatur à die datæ, vel à die recognitionis, ad effectum excludendi Creditores Instrumentarios, qui medio tempore contraxerunt, ut vi-

dere est meam additionem ad Surd. dec. 72. in termin. d. l. scripturas Cod. qui potior. in pignor. habean. Tamen absoluta est opinio, quòd non concurrentibus requisitis d. l. scripturas enonciatis per Salgad. tract. labyrinth. Credit. par. 2. cap. 21. num. 29. & per me etiam in d. addit. ad Surd. decif. 72. hypotheca funat suam robur à die recognitionis, non autem à die datæ, Cournar. lib. 2. variat. cap. 11. num. 4. vers. illud adijciendum, & præf. quest. qu. 22. num. 5. Parlador. rer. quotidian. lib. 2. cap. fin. 1. par. §. 5. num. fin. in fin. Vñ. meos de Franch. decif. 95. n. fin. in fin. Ioseph Vela differt. 1ur. cap. 21. num. 22. & 23. Salgad. labyrinth. Credit. p. 2. cap. 30. 69

num. 27. quicquid dicat Cofitard. de retroact. cap. 8. cap. 6. num. 2. qui præsupponit fieri retroactiones, facta recognitione, ad diem datæ, quod Nos admittimus tantum in casibus priuilegiatis, puta, dotis &c. ut ipsemet fateatur vbi supra; Quapropter meritò omnibus præcitatis creditoribus chiographarijs, dimentiendo recognitionis tempora, vniciq. prò prius locus, ut supra assignatus fuit.

Decimus locus fuit assignatus Fisco, & prò eo M. Lucensi Communi prò summa, scutorum 300. de quibus in relatione DD. Iudicum Delegatorum, & decreto Excellentissimi Senatus sub die 13. mensis Iulij 1656. in solidum exigendorum tam ab hereditate d. q. Bernardini, quàm Iosephi N. vnica solutione; Ex quo ut supra fuit visum, & plenè probatum, Fiscum vti Iure priuati, & cum eo practitari regulam, qui prior &c. & sic meritò, prout Ius exposulabat, dictus locus assignatus fuit.

Alijs verò Creditoribus, qui in præfenti Iudicio comparuerunt, singula singulis referendo, aliquibus referuauimus Iura de, & super effectibus hereditatis d. q. Bernardini, si & quatenus competant &c. Alijs verò nullus locus assignatus fuit, ex quo eorum credita non iustificauerunt, & consequenter de ijs nulla ratio 70 habita fuit; Ex quo non entis nullæ sunt partes, aut qualitates, Ius quo in Prouinciã ff. si cers. penat. Burat. decif. 293. num. 1. & fuit dictum in Auenionen. Hereditatis 10. Ianij 1648. eorund. Reuerendiss. Rois S. creditu verò.

Quò verò ad graduationem Creditorum hereditatis q. Iosephi de N. diximus, primum locum esse assignandum Cameræ prò expensis præfentis processus graduationis, prout supra. Secundum locum assignauimus D. Io. Christophoro S. D. Donnini prò starijs 81. frumentis, & salinis quinque vini, seu eorund. valoris, vigore Instrumenti lielli celebrati de anno 1621.

Eundemque locum, & prò eadem causa, admodum Ren. D. Francisco alteri filio Sp. Claudij S. Donnini prò summa stariorum.

ARGVMENTVM.

Sententia àn, & quando dicatur nulla ex defectu citationis ad dicendum contra lura, & termini ad opponendum. *Cap. 47. Rot. Luc.* quomodo fieri mandet productionem lurium per Fiscum. Filius quandonam reputetur paterfamilias, & sui Iuris; & cum patre habitans àn, & quando præsumatur acquirere ex bonis, & pecunia paterna, etsi sit negotiator existens in quasi possessione sui Iuris ob plures actus à se gestos àn, & quando obligetur ex causa onerosa etiam in contractu peculiarij aduentitij, licet per statutum requiratur patris consensus, & an idem procedat favore Fisci pro expensis factis occasione maleficij per filium patrati, super quo declaratur *cap. 67. lib. 2. Stat. Vni. Luc.* Peculium àn, & quando censeatur esse aduentitium, siue profectitium, & àn, & quando per filium bene obligetur etiam in usufructu, alienationis vocabulo latissime sumpto, in præiudicium patris. Statuta etsi clara recipiunt interpretationem Iuris, & quomodo, & de alijs ad materiam quando filius negotiatur patre vidente, & non contradicente, & àn propterea ipse pater obligetur Creditoribus contrahentibus cum ipso.

S P M M A R I U M.

Sententia, qua fecit transsum in rem iudicatam, executionis demandari debet ex Stat. Luc. & ex Iur. Commun. num. 1.

Terminus congruus necessarius dari debet ad opponendum, & dicendum contra Iura producta, num. 2.

Citatio generatis sufficit ad tollendam nullitatem ex defectu citationis ad dicendum contra, & termino comparante ad plura procedi potest absq. alia.

H h

a a

76. fragmenti, seu eius valoris, & prode latius in sententia pro canonibus deensis, & non solutis; Ex quo licet per DD. Informantes pro hæredibus d. Iosephi N. fuerit tentum, d. hypothecam pro præiatis canonibus non debere metiri à die impositi liuelli, cum ipsa non legatur expressa in contractu in casu non solutionis dd. canonum, & consequenter non poterat afficere fideicommissarios ex propria persona ad fideicommissum vocatos; Tamen quia in Instrumento liuelli aderat clausula, *Pro quibus omnibus, & singulis &c.* quæ reteritur, & extendit hypothecam etiam ad supra enonciata capitula, si, & quatenus non esset apposta ad latè supra fundata; Ex quo cum emphyteuta pro solutione canonis hypothecauet omnia sua bona, licet per multum temporis spatium canonem soluerit, & interim cum alio creditore contraxerit, eique sua bona hypothecauerit, postquam defecerit in solutione canonis, ut nihilominus D. directus erit anterior creditore, qui post emphyteuticam concessionem eum Liuellario contaxit;

71. Quid non à die defectus in solutione canonis, sed à die factæ promissionis in Instrumento emphyteutico suam metitur hypothecæ anterioritatem, ex pluribus in proposito cumulatis per Merlin. de pignori. lib. 4. tit. 1. quest. 22. per tot. Tertium locum assignauimus Monasterio Puellarum Pietatis pro retentis in summa librarum 300. vigore Instrumenti celebrati de anno 1563. Quartum locum fore assignandum diximus filijs d. Iosephi, scilicet Benedicto, alijsq. fratribus, & successuè fore, & esse relaxanda bona fideicommissi subiecta, vigore fideicommissi ordinati per olim Michaelē q. Nicolai de N. ut ex testamento rogato de anno 1590. manu Egreg. Si. Iosephi q. Simeonis de Marulis Notarij Pisani; ex quo supra firmauimus, quod non solum bona fideicommissi subiecta, sed neq. etiam Legitima, & Trebellianica expressè in testamento prohibita, etiam ex delicto Læsi Maiestatis confiscari poterant, ideo &c. facta separatione prius, ut in sententia, cui &c. Quia cum locum assignauimus V.D. Elisæbethæ pro eius credito dotali iuxta rationes dictas pro vxore Piccini, non palinodiam recantemus, ibi me, teq. comitto. Sextum locum assignauimus Fisco ex causa, de qua in §. decimus locus fuit assignatus Fisco superius posito graduationis hæreditatis Piccini.

Et ita fuit decisum &c.

citatione . num. 3. & 4.
 Citatus nisi possit impedire . *De iure et sententiam* ,
 non attenditur nullitas ex defectu citationis . n. 5.
 Productio Iurium facta parte non citata , & in ter-
 mino dato à lege , vid. à Statuto , aut à Iudice , il-
 lud habentem à Principe , valet absque citatione .
 num. 6.
 Productio Iurium quomodo fieri potest per Fiscum
 ex cap. 47. Rot. Lac. num. 7.
 Filius sub patria potestate existens nil proprii habet ,
 & quicquid penes patrem , & filium reperitur insi-
 mul habuit , omne ad patrem spectat , etiamsi
 à filio acquisitum dicitur , cum acquisitiones
 presumantur facta ex bonis , & pecunia paterna .
 num. 8. 9. & 10.
 Filius si proprio nomine negotiatur , & propria ope-
 ra , ac industria acquirit , id acquisita dicuntur
 peculium aduentitium , num. 11.
 Filius nominativum sibi stipulans acquirit sibi , cum cen-
 setur contrahens aduentitius , nisi expresse stipu-
 letur pro patre , cui vii profectum stipulari vi-
 detur . num. 12. & 13.
 Peculium aduentitij usufructus spectat ad patrem eius
 vita durante . num. 14.
 Filius industrius , & negotiator presumitur facit pec-
 unias esse aduentitias , & contrarium asserenti
 inveniuntur omnes probandi . num. 15.
 Acquisitio in industria presumitur patris facta ex
 proprii pecunij , quàm ex alienis . num. 16.
 Filius plures acquisitiones faciens si dixerit in aliqui-
 bus earum fecisse nomine patris presumitur pro-
 fectus illas in hoc casu carence , presumitur
 quod fecerit vero tali nomine proprio , & censet-
 ur aduentitias , quorum tantum usufructus pa-
 tri acquiritur . num. 17. & 18.
 Filius familias in bonis aduentitij dicitur habere
 heredem . num. 19.
 Filius ob usufructum patri non potest bona adven-
 titia alienare , hypothecari , nec aliter obligari , ex-
 cepta alienatio est nulla eam respectu fructuum ,
 quàm foretis . num. 20. & 21.
 Lex scripta ubi habetur , idem est allegare leges ,
 debemus , & Distinctiones , num. 22.
 Statuta semper recipiunt interpretationem à Iure
 Communi . num. 23.
 Statutum venit appellatione Iuris Communit . n. 24.
 Statuta licet clara recipiunt interpretationem Iuris ,
 qua interpretatio quomodo esse debeat . num. 25.
 26. 27. & 28.
 Pater non contrahens filio contrahenti . & nego-
 tiatori obligatur peculio tantum . num. 29.
 Pater communi potest si permittat filio industriali ,
 & idem negotiorum omnis per pecunia in eis . num. 30.
 Pater ut amittat usufructum peculij aduentitij filij
 negotiorum , requiritur expressa immutatio . n. 31.
 Pater si permittat , filium familias publicè negotiori-
 bus uti est valida , & executio fieri potest . num.

et patre , non habitatione usufructus adven-
 titiorum . num. 32.
 Pater tacite remittit valet usufructum filij .
 num. 33.
 Filius familias existimatur sui Iuris ob multos alios
 tanquàm à patre familias gestos . num. 34.
 Pater familias ille presumitur , qui communis opinio-
 ne ut habetur . n. num. 35.
 Filius familias negotiator existens in quasi possessione
 sui Iuris ob plures alios disgestos dicitur , & quanti-
 etiam in usufructu aduentitiorum obligatur ex caso
 onerosi Creditarij , licet per Statutum requiratur
 patris consensus , & eundem procedat sicut fi-
 sci pro expensis factis occasione malefici per fi-
 lium patrati . num. 36. 37. 38. 39. & 40.
 Pater nunguam presumitur consensisse delicto pos-
 sili commisso . num. 41.
 Filius ex Stat. Luc. cap. 67. lib. 2. Stat. Vni. sub a
 contrahit , sive quasi , aut in delicto , aut quasi pos-
 potest executionem super bonis aduentitij , re-
 tineto usufructu patri eius vita durante . n. 42.
 Usufructus bonorum aduentitiorum per patris mor-
 tem finitur , & cum proprietate capitalis datur .
 num. 43.

Decisio XLIV.

Sententia , quæ fecit transgredi in remio-
 dicarem , executioni demandari debet
 ac disponitur per Stat. cap. 109. & 110.
 lib. 2. Stat. Vni. & est tritissima conclusio
 Iuris Communit , cap. cum aliquibus ead. de
 sentent. & re iudic. *Admon. de caus. execut. lib.*
1. ampliat. 35. num. 5. & seqq. Gall. prolix. ob-
servat. lib. 1. observ. 123. Coler. de process. exequ.
par. 1. cap. 2. num. 1. & seqq.
 Nec obstat multivium fuit , quod prodo-
 ctio Iurium fuerit facta à D. Procuratore Fi-
 scali , & notificata sub die 30. presentis men-
 sis , & sic unica die ante sententiam , & ita non
 posset attendi , dum erat necessaria assignatio
 congrui termini ad opponendum & decer-
 dum contra Iura producta , ad tradita per Rot.
 post Poss. de momentis , decis. 238. num. 8. &
 9. cum seqq. & apud Burat. decis. 134. an 29.
 & 10. cum seqq. ubi allegantur concordantes ,
 Fuit enim responsum , obiectum convertere
 partem ex facto , & partem in Iure ; In hoc
 liquet sub die 17. mensis Decembris fuit
 petita executio in partibus sibi favorabilibus
 per Fiscum cum monitione , & citatione gene-
 rali omnibus interesse habentibus ad decer-
 dum quare præfata sententia debet executioni
 demandari non deberet ; Cumque nemo
 comparuisset infra terminum trium dierum
 ad opponendum , & allegandum &c. sub die

21. eundem mensis Procurator Fiscalis, accusata omniū Interlocutorum contumacia, inſtitit pro debita ipſius ſententia executione cum productione ſorum ſorum non ſolum verbalis etiam effectiva tenoris &c. Et quo ſequitur, quod citatio generalis ſufficit ad tollendam neceſſitatem ex defectu citationis ad dicendum contra, ad *ex. in l. si Prætor ff. de iudic. l. conſentaneum Cod. quomodo, & quando Index, Caſtr. in l. ad perſonam n. 6. ff. de iudic. Rot. apud Seraphin. decif. 45. p. 2. m. 6. vers. ſecunda nullitas, inſinuat obſervat. n. 12.*

22. Item quod cum nemo comparuit, potuit ad viceriora procedi etiam absque alia vocatione, ſed citatione, cap. epuſulæ de offic. delegat.

23. Imò ad maiorem cunctas in actu ipſo productionis Inſtrumentorum intentionem ſui comprobantium fuerunt admiſſa per Iudicem cum clauſula *ſi, & in quantum*, & parti notitiam mandatum, pro ut re vera ſub die 29. eiusdem menſis, & ſuper duos dies ante ſententiam facta notificatio ipſius Interlocutoris, & pro tunc ad audiendam ſententiam, quæ cecidit ſub die 31. eiusdem, vadit etiam nihil pars oppoſuit, imò neque aliquid releuans deducere valuerit aduertit præſentem productionem Inſtrumentorum, ita quod poſſet retrahere animam Iudicis ad ſuam ſententiam non extendendam ideo ipſa nullitatem minime attendendam fore ſub prætextu quod non eſſet assignatus congruus terminus ad opponendum, eſtimati, Alex. in l. non ſolum morte num. 47. ff. de nou. oper. nunciat. Craueſ. conf. 179. num. 6. vers. pro hoc adducit, eund. conf. 181. num. 27. cum ſeqq. & conf. 127. num. 17. cum alijs ſorè in terminis per Rot. poſt. Belgad. decif. 95. num. 2. 34. & 5. Vtrū quicquid de iure productio iurium facta etiam parte non citata, quando eſt facta in termino dato a Iudice, vel a Scuto, vel a Iudice, utramque quando igitur exequenda, produciuntur, docemur dies a die per ita executionis d. Principis pro ipſius terminat ione fuerunt datus ſufficio, habent, in ſua præſentia, per 6. et 8. vers. ad productionem ſcriptura, Inſtrumenta &c. num. 45. et 46. Gabr. de citat. couſ. 1. num. 380. et 390.

24. Item 39. Quod totum iure viſum eſſe extra aliam controuerſiam, atque ſanctum, per Rot. 47. §. & præſentia, ubi habetur Fiſcum poſſe producere omnia eius lura: in quacunque parte Iudicij vſque ad ſententiam quomodo cunque, qualicunque, & ſufficiat eas ostendere. DD. Iudicibus ante ſententiam, &c.

25. Nec pariter excludimus, quod dicebatur, Bernardinum condemnatum eſſe in huiusmodi lras, & ſententiam in potestate, ut non propriè habere, & quicquid reperi præſentia

patrem, & ſilium inſipui habientes, id totam ſpectare ad patrem, Bald. in l. 2. Cod. de patr. potest. dicitur, de fidei commiſſ. 3. par. quaſt. 58.

26. Etiam ſi dici poſſet acquiſitum a ſilio, ſi quæſitur Inſtit. de patr. potest. Et quo acquiſitiones, 10 præſumuntur, factæ ex bonis, & pecunia paterna, Nichol. de fratrib. par. 1. cap. 6. sub n. 20. Gratian. diſco. p. ſociet. cap. 401. sub num. 16. 17. 18. cum ſeqq.

Reſponſum ſiquidem deducitur ex ſupradictis in præcedenti decifione, & modo replicatione ſubſiſcit, quod conſeſſio in obiecto poſita limitatur, quando ſilius proprio nomine negotiatur, & propria opera, & in diſcreta acquirat, quo caſu taliter acquiſita diſcuntur peculium aduentitium, ut per Nichol. de fratrib. de ſociet. par. 1. cap. 6. num. 3. ſed de alimen. et 9. quaſt. 20. num. 6. Peregr. conf. 97. num. 53. lib. 4. lo. ſup. Coſt. l. 1. et ad materiam quaſt. 184. per tot. & ideo ipſi quoad proprietatem ſp. 10. Que: & ex quo in dubitatur, & reſponſa eſt q. 12. no, quod quando ſilius nomination ſibi ſtipulatur, patri non acquiratur, niſi expreſſe ſit dictum, patris contemplationem ſilium poſſit contractum facere, quid tunc, ut præſentia patris ſtipulari videtur ex Craueſ. conf. 834. n. 5. latè Belgad. labyrinth. Credi. par. 2. cap. 20. d. 13 num. 3. cum ſeqq. Qui fundat ſecus eſſe in p. 10. et 24. quoniam ſilius ſibi proprio nomine ſtipulatur, quicquid rei aduentitium peculium 14 ſibi conſiderandum, licet bene verum quoad vſum fructum, vera tamen patris durante, ipſi patri acquiratur, ut latè etiam comprobatur per Rot. de iur. de iur. & ambig. lib. 2. cap. 20. num. 8. latè etiam Nichol. de fratrib. par. 1. cap. 6. num. 13. Vadit licet proponatur, d. Retroſpectum fuiſſe in patria potestate, tamē cum negari non poſſit, ipſum fuiſſe induſtrioſum, & negotiatorem, quod ex publicis Inſtrumentis, & negotiationibus conſtare videtur, Aſſertum, quod bona, & pecunie d. negotiationum eſſent paterna, vel ex bonis patris provenientes, ita quod non ſibi, ſed patri acquireretur, incumbit onus probandi: Ex quo ipſe præſumitur aduentitius, & a ſilio acquiſitus, in puncto Rot. anſ. 9. per tot. lib. 2. Alſiquæ controuerſia. Inſtit. cap. 105. n. 8. & ſo in terminis decifit Rot. anſ. apud Lepid. decif. 12. S. reſpondetur enim veritas ſua. Vtrū 16 quod de iure quocunque acquiſiſſe præſumitur potius ex principiis, quam ex alienis, l. ſi deſun. l. 1. Cod. de iur. iudic. & Rot. in l. cum oportet num. 51. verſ. quicquid ſi præſumeretur &c. Cod. de bonis qua. libetis, de neſt. conf. 12. num. 20. verſ. non obſt. 3. de iur. de iur. lib. 2. cap. 20. num. 14. verſ. ſed ſi ſit ex controuerſia, pro prium alia per Rot. in Aſſentio de ſententia

seu nullitatis concordia 4. Decembris 1647. coram bon. mem. Arguelles. Non obstat primò.

- 17 Quapropter cum plures acquisitiones ad summam notabilem ascendentes fuerint per d. Bernardinum facte vltra illas, quæ communi nomine cum patre cantant, non poterat dubitari de dictis acquisitionibus proprio nomine, labore, & industria factis, quin aduentitiae existimarentur; Ex quo ubi voluit, dixit bona esse profecticia, & ideo sibi præiudicauit respectu patris; ubi autem noluit, proprio nomine contraxit, ad tradita in istis terminis per Mich. de cact. & ambig. aduentit. lib. 1. c. 1. r. 10.
- 18 num. 6. Et ideo tantum quoad vsumfructum patri acquisisse videtur l. cum oportet Cod. de bon. qua. liber. Paris. cons. 119. num. 4. par. 1. Corn. cons. 27. num. 9. P. num. lib. 1. commun. opi.
- 19 nou. opi. 138. ac ideo filius familias in bonis aduentitijs dicitur habere heredem, §. 1. ant. de heredi. ab intest. veniensib. Guidopap. quest. 145. num. 2. & 146. Michalor. de fratrib. par. 1.
- 20 cap. 3. num. 3. Ita vt filius ob vsumfructum patris non possit bona aduentitia nec alienare, nec hypothecare, nec aliter obligare, l. 3. ubi Glaf. Cod. de pat. posses. Affus. de off. 141. n. 30. & probat iur. in l. fin. §. ipsum autem, vers.
- 21 filijs Cod. de bon. qua. liber. & si alienentur, nulla esset alienatio tam respectu fructuum, quam proprietatis; Gratian. discip. forens. cap. 781. num. 1. & 2. Ro. de off. 596. par. 1. sect. 1. per Farinac. idem Michalor. d. par. 1. cap. 3. num. 17.

Et hinc ortum fuit maximè dubium, an in omnibus contrahendis, in quibus d. Bernardinus vel publicus negotiator, & si in patria potestate, diuersis Creditoribus fidem suam obstrinxit, excurio in d. bonis aduentitijs, vita patris naturali durante, fieri posset respectu omnium Creditorum concurrentium, ipsius morte expectata.

- Et quidem si Statuti Vniuersalis verba lib. 1. cap. 67. attendantur, certum est, quòd excurio per hoc potest ad instantiam Creditorum, qui cum filio contraxerunt in ipsius bonis, saluo tamèn vsumfructu patri eius vita naturali durante; & cum legem scriptam habeamus, inannum est allegare leges, doctrinas, & DD. Alex. Ambrosia. de off. Peruana 3. num. 30. & latè fuit dictum in spoliis Successionis 19. Iunij 1651 coram R. P. D. Celso S. Iustitia peritè & Non
- 22 alibi sepe; Verùm quia cum Statuta semper recipiant interpretationem à Iure Communi, ex ibidem Bar. & Alex. in l. 1. §. lex folcidia
- 23 ff. ad l. folcid. & etiam appellatio Iuris Communis propriè veniat Statutum, ad doctrinam Bald. in l. vna num. 22. ad fin. vers. quiniò dico Cod. de confess. l. 1. ubi omnes populi num. 3. ff. de iust. & iur. iocum; fin. cons. 81. sub num. 3. ad

fin. vers. ad predicta facit, Surd. cons. 343. num. 7. Ro. Roman. apud Merlin. de off. 608. num. 21.

- 25 com. 2. & semper Statuta, etsi clara, recipiunt interpretationem Iuris, ex eod. Bald. in l. omnes populi num. 35. ff. de iust. & iur. 200. de. 2. adpiscu. posses. remed. 4. num. 285. & de pra-
- 26 sumpt. lib. 4. praesumpt. 3. num. 49. Ita vt tantum frivolas interpretationes hominum, non, autem rationabiles, & necollariæ excludantur;
- 27 Bartol. in l. omnes populi num. 65. Nec enim passivas intrinsecas, & legitimas. Cephal. cons. 533. num. 37. Sed solum, casuillas interpretat.
- 28 tiones reiectas esse intelligatur; Ruyin. in cons. 340. n. 107. Ideò cum in casu de quo agitur
- 29 batur, d. Bernardinus plura debita contraxerit, vel negotiator, patet muerit, videtur, & non contradicente, conueniens mihi videbatur d. Creditoribus simpliciter aliquid vlla retentione vsumfructus executionem concedere, ac ipsam non denegare; Ex quo etiam contra patrem poterat dici esse octum obligationem, non quidem in solidum secundum magis veram opinionem, sed peculio totius, latè Symon. lib. 4. de actionib. §. affores sit. de potul. action.
- 30 d. num. 4. & 8. ubi inquit, quòd filius, qui est industrius, & ad negotiationes idoneus, & ei pater permittat habere aliquam pecuniarum substantiam, cum qua negotietur, quid eius occasione sapè mutuum ex alieni filius constat, ne contrahentes cum filio familias deiciantur, ne pater ex contractu filij etiam teneatur, & conueniri possit ex praesumpta voluntate propter permissionem praefati peculii, latè Seanar. de vssat. carcerat. cap. 2. d. 2. 16.
- 31 vsque ad §. 7. lib. 3. & in terminis peculii aduentitij, licet aliquando fuerit difficultas, an ex tacito consensu patris in filio negotiatore censatur industria renunciatio vsumfructus, vel expressa requiratur, & quòd requiratur expressa, latè Michalor. de fratrib. par. 1. cap. 10. num. 4. Gratian. discip. forens. lib. 4. cap. 781. num. 15. latè Philipp. Tschel. de iurib. par. potest. par. 1. cap. 6. d. num. 30; qui ex Canaleon. & alijs fundat, consensum expressum requiri ad hoc vt pater præiudicium in vsumfructu sibi inducat, aliis semper ei incumbere potest; Ita
- 32 mèn quòd filij familias obligatio si pater permittat publicè negociariat omninò teneat, & exequi possit viuentis patris, nulla vsumfructus habita ratione, Iacob. Canez. lib. 2. variat. resolat. cap. 1. de minorib. 15. ann. num. 164. Cro-
- 33 nett. cons. 39. num. 2. Ex quo pater tacitè remittere etiam poterit filio vsumfructum, Cro-
- 34 nett. d. cons. 39. per text. in l. cum oportet. §. 1. Cod. de bon. qua. liber. & videtur inclinare etiam Michalor. ubi supra loco proxime citat. num. 23.
- 34 Vltra quàm quòd consideratum fuit dictum Bernardi-

- Bernardinum debuisse ab omnibus sui Iuris existimari ob multos actus à se tanquam à patre familias gestos, & sic à patria potestate liberatum, ad tradita per Dec. in l. emancipatos num. 4. vers. & in quasi possessione Cod. de collat. quem secuti sunt Cognol. & Rima. iun. nu. 112. Cephal. conf. 687. num. 1. lib. 5. per sex. in l. 3. ff. ad Senat. Consul. Macedon. ubi pater familias ille præsuntur, qui communi opinione ita habitus est, ex quo tex. ductus. Alton. in tract. de præsump. reg. 2. præsump. 1. num. 5. probat, 36 filium familias existentem in quasi possessione sui Iuris ob actus plures à se gestos obligari erga Creditorem, cui ex causa onerosa debitorum constituit, est per Statutum cautum esset, filium familias non posse se obligare absq. patris consensu; Ex quo d. quasi possessio Creditorem iussu excusat, nē percurratur alius filij conditio, l. qui cum alio ff. de reg. Iur. in puncto Menoch. de præsump. lib. 6. præsump. 55. num. 28. 29. & 30. Cravanti. conf. 6. n. 78. Seraphim. tract. de privileg. Iur. amon. privileg. 83. num. 34. Hieron. Grat. conf. 146. num. 17. cum seqq. lib. 1. Amon. Gomez. lib. 2. variis. resolut. cap. 6. de contrahi. nullus sub num. 2. vers. 3. lit. m. a. Mascard. de probat. consil. 609. num. 27. latē in proprijs nostris terminis Philipp. Paschali. de virib. patr. potest. par. 1. cap. 6. n. 331. 37 Licet ibidem plures contrariam opinionem sectantes adducat; Tamen concludit, quod vires peculijs tantum, bene patrem conueniri posse ex contractu per filium familias gestis, ipso tamen filio vita functo.
- 38 Verum difficultas insurrexit circa creditum Fisci, ex quo pretendebat Excellentiss. D. Ad-uocatus Fiscalis, eandem regulam supra firmatam cum ipso pariter procedere, ex eo quia non per viam confiscationis Fiscus ipsum creditum consequi intendebat, sed per viam puri, & veri crediti expensarum ex causa malefij per d. Bernardinum patrati; & ideo filium agere de damno vitando, non autem de lucro captando, & sic non solum cessare regulam in dubio contra Fiscum, ex latē traditis per Pontanell. decis. Chazalon. 354. num. 10. & 17.
- 39 Sed etiam non esse Fiscum, seu cum Fisco aliter agendum, & procedendum, quam quod proceditur cum alijs Creditibus; pariet ex causa onerosa venientibus, quibus nulla reservatio patri circa bonorum d. Bernardini vsum fructum fuit concessa, sed directē contra ea, executio, practica, nulla interposita mora, prout latissime comprobatur Caball. resolut. Criminal. centur. 3. cas. 201. per tot. & precipuē d. num. 46.
- 40 Fuit etiam replicatum ex supra fundatis clarē patere expositionem, ex quo differentia est

evidens respectu Creditorum, quibus ex contractu d. Bernardinus se obligauit patre vivente, vidente, & non contradicente; Nam in ipsis consideratur, consensum quoque patris fuisse accommodatum, & nē Creditores sub fide patris decepti esse viderentur; Ac verò in casu delicti, quando d. Bernardinus quasi contradicente cum Fisco ex causa malefij per ipsam patrati, cessat ratio d. Patris consensus, qui nunquam præsuntur, talem consensum ipsi filio ad patriam tradendam accommodasse, ex delictum iureiur. in cap. si ad sedem de res. lit. spolar. Bald. in l. ad inuidiam Cod. de his que vi met. consil. Curt. sen. conf. 47. super processu cot. 1. Menoch. de præsump. lib. 5. præsump. 27. n. 7. latē ad materiam Rur. consil. 6. per tot. vol. 5. cum alijs per Paschali. de virib. patr. potest. par. 1. cap. 8. Amon. 36. & per consequens praeiudicium quoad vsum fructum eius vita durante sibi non induxisse.

Ideoq. nō potest fuisse congruissimum creditum Fisci ab ijs aliorum creditorum; Quapropter concessa retentionem Fisco ter honorum de ijs in Inuentaria descriptorum, & per eandem possessorum, quae ascendere ad summam centum 300. saluo tantum vsum fructu Georgio patri d. Bernardini sua tantum vna naturali duntaxat, & non alias, aliter nec alio modo, & hoc seruata formali dispositione Stat. in d. cap. 67. lib. 2. Stat. P. n. conf. in fin. Quod procedit indistinctē suūm contractū, siue in quasi, siue in delicto, siue in quasi delicto, sit si bona sua aduentitia, pro debitis sui familias fiat in ijs executio, reuertente tantum patri eorum vsum fructu eius vita naturali durante; Nam per ipsius mortem vsum fructus finitur, & cum proprietate consolidabitur, si finit iussu de usufructu. Etanc. Mare. decis. 827. num. 4. in 3. par. Peregrino. de Iur. Eje. lib. 5. tit. 2. num. 73. in fin. & sic Fiscus integram suam satisfactionem, & indemnitatē consequatur.

Ab alijs hinc inde petitis partos absolui dec. Et ita fuit decisum dec.

ARGVMENTVM.

Clausula, & pro heredibus, an, & quando in stipulationibus fauorabilibus subintelligatur, & an, & quando actiones tam actiue, quam passiuæ, quæ erant penes defunctum transferantur in eius heredes. Terminum suscipiens, se verum debitorem fatetur,

ità vt vllam exceptionem ampliùs opponere possit, & àn, & quando Instantia cepta cum defuncto continuetur in hæredes siue sit actiua, siue passiuā. Declarantur *Stat. Luc. cap. fin. lib. 1. & cap. 5. lib. 5.* in quibus casibus procedat eorum dispositio, cum intelligentia etiam *cap. Rot. 31. vers. si verò peteretur.* Instantia àn, & quando in causis executiuis, & ordinarijs valeat per Iudicem, vel per partes prorogari, & quænam differentia constitutur inter vnā, & aliam, & declaratur *cap. Rot. 51. & 53.*

S Y M M A R I U M.

Instrumentum publicum facit probationem probatam, ac rem manifestam. num. 1.

Hæredes in stipulationibus fauorabilibus semper censentur habere ad eorum fauorem Clausulam, & pro hæredibus. num. 2.

Actiones omnes tam actiue, quàm passiuæ, quæ penes defunctum reperiuntur tempore mortis, transformantur in eius hæredes. num. 3.

Hæres repræsentat personam defuncti tam actiue, quàm passiuæ. num. 4.

Obligatio conditio non mutatur ex persona hæredum, etiamsi agatur via executiua pro satisfatione obligationis. num. 5. & 6.

Hæres potest carcerari pro debito defuncti, sicut poterat carcerari defunctus, & etiam agere. n. 7.

Instantia cepta a cum defuncto continuatur in hæredes siue sit actiua, siue passiuā. num. 8.

Litis contestatio inducta quasi contractū inter Actorem, & Reum, & tam actiue, quàm passiuæ transformatur ad vniuersales eorum Successores. n. 9. & 10.

Instantia cepta a cum defuncto transformatur in Successores propter expensas, fructus, & accessiones. n. 11.

Terminus suscipiens foretur se totum debitorem, debitum agnoscit, & renouatur cūlibet exceptioni etiam compensationis competenti antea ipsi debitori, & fideiussori. num. 12. 13. & 14.

Stat. Visu. Luc. cap. fin. lib. 1. & cap. 5. lib. 5. declarantur. num. 15.

Rot. Luc. cap. 31. vers. si verò peteretur. declaratur. num. 16.

Lex generalitèr loquens generalitèr est intelligenda. num. 17.

Causa executiua summius privilegiata, quàm ordinaria, ex cap. 51. & 53. Rot. Luc. num. 18.

Decisio XLV.

Terminum decem dierum vtilium ad solvendum pro libris 78. suscepimus ad Sp. Thomæ Bernardi ad fauorem D. Iunctini de Iunctinis diximus fore, & esse exequendum ad fauorem D. Nicolini Felicii, & aliorum fauorum, & hæredum cum beneficio legis, & Inventarij D. Iunctini eorum patris; Ideoque sententiam D. Iudicis primarum Instantiarum fore, & esse reuocandam, & successiue concedendam executionem contra d. Sp. Thomam principalitèr, & insolidum obligatum cum Marco Alexandri Federici.

De obligatione enim Sp. Thomæ constat ex publico documento rogato per Egr. Gregorium Sardinum Notarium publicum Lucen. Actuarium in Curia ordinata præsentis anni sub die 19. mensis Octobris 1656. quod facit probationem probatam, & rem manifestam reddit. *Held. in l. interst. 21. n. 2. Cod. de solution. Ludonij. decis. 195. num. 1. & decis. 459. n. 3.* cum alijs in Romana Pecuniaria Veneris 27. Iunii 1653. coram Ruerendiss. Melcio S. ratio resolutionis, & alibi passim, & cum in præfato termino decem dierum propriæ obligationi non satisfecerit, executionem euitare non potuit, nec debuit iurib. vulgatis.

Nihil refragante, quod obligatione Sp. Thomæ fuerit concepta, & formata ad fauorem dumtaxat D. Iunctini, non autem eius hæredum; Quid præterquamquod clausula, & præbaredibus in stipulationibus fauorabilibus semper subintelligitur, ut fuit dictum per Rot. in Bononien. Accollationis Debitorum 19. Iannarij 1652. coram bo. mem. Bicio S. in genere vers. & in stipulationibus; Adhuc licet ad fauorem D.

Iunctini fuisset solummodò stipulata, vultatissima est in iure regula, quod omnes actiones tam actiue, quàm passiuæ, quæ penes defunctum reperiuntur tempore eius mortis, transferuntur in eius hæredes, l. cum hæredes 23. ff. de acquiren. possess. l. 1. ff. de bon. possess. l. hæres la 2. ff. de acquiren. heredit. Ioseph de Sesse decis. Aragon. 88. num. 34. & 35. Rot. decis. 590. num. 50. par. 4. tom. 3. & decis. 19. num. 9. par. 6. recent. & fuit firmatum in Bononien. Censu 5. Iulij 1649. S. non obstat coram bo. me. Arguiles in impress. & cumulat. per de post Saigad. tract. labyrinth. Credit. decis. 73. num. 15. & in Romana Pecuniaria 27. Iunii 1653. S. ratio resolutionis coram R. P. D. Celso, & in Bononien. de Rubis impress. post Censal. ad Peregrin.

decis. 50. num. 2. & 3. ita vt hæres personam defuncti repræsentet tam actiue, quàm passiuæ.

- vè. l. 1. & l. 10. *lit. Cod. ut ad. ab hered. & contra hered. Rot. decif. 176. num. 1. par. 6. recent.* & firmatur in d. Bononien. *Accollationis Debitorum cordis bon. mem. Sicilio §. in genere verò;* Quapropter sicut Sp. Thomas obligationi sine satisfacere debuisset erga D. Iunclinum, si adhuc viueret, pariformitè obligatus exiit ad eam adimplendam fauore ipsius heredum.
- 5 Nequè enim obligationis conditio mutatur ex persona heredum, ut ait Paul. in l. 2. §. ex his ff. de verb. obligat. *Carleual. de Indic. lib. 1. tit. 1. disputat. 2. qu. 1. num. 188. Rot. decif. 18. num. 4. par. 5. & decif. 39. num. 1. & 8. par. 6. recent.* Etiam quod agatur via executiua prò satisfactioe obligationis, ut fuit firmatum per Rot. in Romana Cambiorum 4. Decembris 1592. coram bo. mem. Millino impress. post Marcejan. de commiss. par. 2. fol. 151. num. 6. & apud ipsum Millin. decif. 25. num. 4. quam refert. & sequitur Rot. in d. Bitantina Causa in d. §. non obstat il quinto coram Arguelles. & docet Carleual. de Indic. lib. 1. tit. 3. disp. 9. num. 2. vbi quòd licet defunctus poterat carcerari pro debito; Ita pariter poterit carcerari hæres, & loquitur tam actiue, quam passiuè, *Mauson. de caus. executiu. lib. 1. ampliat. 14. num. 20. & fuit dictum per Rot. post Merlin. de pignori. decif. 127. num. 18. & per ipsam Rot. apud Lepid. decif. 122.*
- 8 Et hinc est, quòd instantia cepta cum defuncto continuatur in hæres, siue illa sit actiua, siue passiuæ, l. si petatur 31. ff. de Indic. Bart. qui dicit hoc procedere sine difficultate in l. si cum hominem num. 2. vers. sed instantia causa Cuius ff. de fideiusorib. & mandat. & post alios dixit Rot. in Interamnen. prædii de Thomastis 31. Ianuarii 1642. S. nec dictum fuit eoràm Reuerendiss. Rotas, quæ est decif. 65. num. 17. par. 9. tom. 1. recent.
- 9 Cum per litis contestationem insurgat quasi contractus inter Actorem, & Reum, l. 3. Si idem scribit ff. de pecul. Lommem ff. de Indic.
- 10 Qui propterea tam actiue, quam passiuè ad vniuersales iurium Successores transit, ut præter suprà citatos docet Peregrin. de fideicom.
- 11 art. 53. num. 17. & 18. vbi valdè utile existimat, quòd Instantia cepta cum defuncto, transeat in Successores propter expensas, fructus, & accessiones, ut pluribus authoritatibus adductis comprobatur *Franc. Censal. in obseruat. ad quoad. Peregrin. citat. art. 53. fol. 360. vers. secundò obseruo. & vers. hac conclusio col. 1. impress. Venet.* & in fortioribus terminis innumeros congerit D. Ferdinandus Arias de Mesa var. lib. 2. cap. 38. à num. 6. & 7. Maximè attenta dispositione Statutaria cap. 12. lib. 2. de qua Nos alibi larè.
- 12 1. Quæ omnia tamò magis procedere existimamus, attenta susceptione termini ad sol-

- uendum tam per Principalem, quam per d. Sp. Bernardum; Cùm in lure certum sit, quòd illum inscipiens fatetur se verum debitorem, *Buratt. decif. 887. num. 6. Rindolphin. in sua prax. Iudicial. par. 1. cap. 14. num. 112. cum 13 plurib. seqq. ac debitum agnoscit. itaq. rex. in l. ad solutionem, vbi Glof. in verb. acquiescent Cod. de re iudic. Rot. decif. 773. num. 5. par. 2. & decif. 173. num. 6. par. 3. & decif. 133. num. 4. par. 5. recent.* Imò non solum confessio nem debiti operatur, sed etiàm renuntiationem cuiuslibet exceptioni etiàm compensacionis antea ipsi debitori, & fideiussori competenti, l. sed & si quis §. fin. ff. si quis caus. l. ad solutionem, vbi Bald. in princip. & Selycet. num. 1. Cod. de re iudic. Rot. decif. 773. num. 5. par. 2. recent. *Buratt. decif. 144. num. 6.* ac etiàm approbationem debiti, omninoq. antea gestorum, Rot. post Zaeob. de Societ. Offic. decif. 50. num. 1. Causlen. decif. 139. num. 1. Duran. decif. 373. num. 16.
- 15 Nequè Sp. Thomæ suffragari censuimus dispositionem cap. fin. lib. 1. & cap. 5. lib. 5. Statut. Paueri, in quibus habetur, quòd appellati nequeat, nequè supplicari, nèc de nullitate dici, vel recursus haberi à sententijs, quæ non excedent summam, seu æstimationem florenorum 25. Quapropter cum ipse à D. Iudice primatum Instantiæ repormauerit sententiã ab solutionis ab obseruatione Iudicij contra prædictos hæres D. Iunclini, non videbatur esse locum recursum prò eorum parte coram Nobis interposito.
- 16 Siquidem dispositio prædictorum Statutorum locum sibi vendicat, quotiescuq. quæ proceditur ordinariè prò consecutione alicuius summe, non verò quandò executiue agitur, & intentando remedia cap. 111. lib. 1. & cap. 2. lib. 6. Statut. General. prout fuit actum in præsenticausa; Hoc namquè casu si executio denegetur tam à D. Iudice primatum Instantiæ, quàm à quocunq. alio Iudice, expressè cauetur in Constitutione huius Rot. cap. 31. vers. si verè petatur, quod de re recursus ad D. Iudicem Rota; Quamobrem cum D. Iudex primatum Instantiarum ipsam denegauerit executionem prædictis hæredibus de Iunclinis intertanibus in prædicta remedia, debuit omnino per Nos admitti recursus, quamvis summa petita non excederet æstimationem florenorum 25. Lex enim, quæ generalitèr loquitur, generalitèr est iotelligenda, l. 1. §. generalitèr ff. de legat. præstatis. lal. m. l. non diuina num. 78. Cod. de legat.
- 18 Ea, libentius amplexi fuimus, quia ex cap. 51. & 53. Constit. huius Rot. apparet, magis privilegiatas existere causas executiue, quàm ordinariæ.

ordinarias, & minores; Illarum enim Instantia est 30. dierum vtilium, ut in d. cap. 53. quæ nullatenus nec per partes, nec per Iudicem prorogari potest; Harum verò est 30. dierum pariter vtilium, quæ per Iudicem prorogari potest per dies quinq; & per alios dies quinq; per partes.

Et ita fuit decifum vtraque parte Informante &c.

ARGVMENTVM.

Possessio àn, & quandò probetur contrà Tertium per Catastrum, seu librum Æstimi, maximè alio existente in possessione, & ex quibusnam alijs actibus illa probetur. Turbatiua àn, & quandò inducatur, & àn à pœna turbationis quis absolui possit, simulq; condemnari ad desistendum. Reijcitur Zuccar. decif. Lucen. 9. Pœna in Statutis, seu Constitutionibus appositæ, ut euitetur, àn sufficiat quælibet probabilitas. Testis deponens per verbum, Credo, etiamsi sit vnicus, àn, & quandò probet contrà producentem.

S P M M A R I V M.

Testes plene probant contrà inducentem, etiamsi essent singulares. num. 1.

Testis si deponat per verbum Credo, & sit vnicus, probat contrà producentem. num. 2.

Possessio probatur per usum rei, & accessum ad illam. num. 3. & eo magis per testes deponentes de actibus positius. num. 4.

Possessio contrà Tertium non probatur per Catastrum, seu librum Æstimi, maximè quandò possidet alius. num. 5. & 6.

Testis deponens de credulitate, & nulla causa scientia adducendi non creditur ad probandam identitatem. num. 7.

Turbare dicitur, qui præteritis sibi deberi servitutem. num. 8.

Turbatio fit per quancumq; molestiam, vel impedimentum, & quancumq; actum, qui non sunt liberi, & quiete aliquem possidere. num. 9.

Actus aperiendi ianuam in muro præ aditum ad bona, vel domum vicini, est illicitus, & à iure prohibitus. num. 10.

À Pœna turbationis quis absolui potest, & condemnari ad desistendum. num. 11. Super quo reijcitur Zuccar. decif. 9. num. 12.

Pœna effugitur per quancumq; causam, etiam temporariam, & bestialem. num. 13. & in turbatiua vltra culpam requiritur dolus. num. 14.

Pœna de euitetur in Statutis, seu Constitutionibus legitima causa est qualibet probabilitas. num. 15. Qualitas informat, & qualitas subiectum. n. 16.

Bona, & mala fides constituent medium inter se. num. 17.

À Pœna exenatur non habens bonam fidem, dummodo mala fides non adfit. num. 18.

Liber Actuum præbet falsam possessionis præsumptionem. num. 19.

Decisio XLVI.

Caporatis Franciscus Lazzari de Greppo Longo fuit querelatus à Io. & Bartholomæo q. Philippi Palmerini de eodem loco ex causa, quòd per spatium 40. annorum dicti querelantes fuissent in pacifica possessione parva Curiz existentis antè eorum domum positam in d. Comuni, & ipse ausus fuerit de anno 1655. aperire ianuam in eius muro, & per illam habere exitum ad d. Curiam, & sic dicebant, turbasse ipsorum possessionem; Vnde coram Perillustri D. Commissario Camarioris petierunt condemnari d. Inquisitionem in pœnam d. turbate possessionis, & ad claudendam d. ianuam, & ad reducendum in pristinum statum murum prædictum, prout in processu fol. 1. & seqq. & ex querela, & inquisitione formata contrà d. Caporalem Franciscum eodem processu fol. 1. 4. & 15. Itaq; cum prædicto D. Commissario placuerit absolvere d. Inquisitionem à Criminallitate, referuatis lutiis dd. querelantibus in Iudicio Ciuili experientis; & deuoluta causa ad Rotam per viam appellationis interpositæ per dictos querelantes; Hodie proposui DD. meis dubium, an prædicta sententia D. Commissarii esset infirmanda, vel confirmanda, & DD. unanimiter reformandam esse dixerunt, scilicet teneri d. Caporalem Franciscum Lazzari ad claudendum d. ianuam, ex qua habetur aditus ad d. Curiam, & in pristinum omnia reducendum, & desistendum in futurum, prout latius in d. sententia; cui &c. absoluto tamèn prædicto à Criminalitate.

Moti potissimum ex eo, quid de possessione dd. fratrum de Palmerinis fuit visum constare ex depositionibus testium examinatorum præ parte ipsorum querelantium, & eiusdem Caporalis Francisci præteriti Inquisitionis, qui plene contrà inducentes probant, etiamsi essent

sent singulares iux. vulgat. Roman. conf. 104.

- 2 Ita quod etiam si testis deponeret per verbum *Credo*, & sit vnicus, probat tamen contra producentem *Mafcard. de probat. conclus. 1363. n. 18. lib. 3. Bursat. conf. 340. num. 13. lib. 3. Gabr. de testib. concl. 1. num. 15. Ioseph Ludovic. conclus. 70. vers. licet deponat, Theob. Non. conf. 99. num. 10. & 18. Farinacc. de opposit. contrā dicit. test. quæst. 62. num. 226. & 227. Cornæren. decis. 27. num. 10.*
- Cumq. in presenti non solum ex testibus Actorum fuit possessio probata, necnrum ex Primo fol. 4. à terg. ex Secundo fol. 8. à terg. ex Tertio fol. 9. ex Quarto fol. 12. ex Quinto fol. 16. & ex Sexto fol. 20. Sed etiam ex testibus examinatis in processu defensionis ex parte Inquisiti, & præcipue ex 1. fol. 13. & 14. & ex 2. fol. 24. à terg. Qui omnes probant, d. Jo. & Bartholomeum Palmerinos possedisse semper d. Curiam, & reposuisse ibidem ligna, & alios usus habuisse, nec villo vnquam tempore ipsam possedisse d. Caporalis;
- 3 Quia propter possessio probatur per vsum rei, & accessum ad illam, in puncto *Mafcard. de probat. conclus. 1188. num. 1. & 2.* & multo magis per appositionem, & retentionem lignorum per dd. testes iustificatam, *Poss. de manutenen. obseruat. 19. num. 4. Rot. post eundem decis. 106. num. 2. & decis. 214. num. 2.*

Quibus non obstat vnicum motiū, scilicet quod in Catastro, seu libro Aestimati d. Communitatis Camariensis reperitur descripta ad fauorē dicti Caporalis Francisci vna domus, & terra posita in d. Comuni Luogo detto in Greppo Luugo, prò qua collectas se soluisse apparet.

- 5 Quia fuit responsum, quod Catastrum, seu liber Aestimati non probat possessionem contra Tertium, *Rot. decis. 61. num. 6. post Poss. de manutenen. Maximè quando alius possidet, Menoch. de retinen. posses. remed. 3. num. 570. Festinus in traç. de collect. & asim. cap. 1. num. 139. cum seqq. Causalem in repert. iur. decis. in verb. Aestimatum, probat Poss. de manutenen. obser. 27. num. 3.*

Secundò fuit responsum, quia non constar, quod domus, de qua in d. Catastro sit eadem cum illa, de qua nunc controuertitur, & successu cum de identitate non constet, de qua domo loquatur Catastrum; Sed tantum dicitur, domum positam in Comuni detto Greppo Luugo, cum agatur ad instar Saluiani, sequitur, quod data possibilitate in eorarium, quod possint adesse alie domus eiusdem Caporalis in eodem loco, proat d. Franciscus possidere prò communi, & indiuiso vnũ cum eius fratre aliam domum, ut legitur in processu fol. 23. ex depositione secundi reus prò parte inducitur h. Cbe detto Francesco

brò pagato le collette alla Città non solo della Casa; che bñ d. Greppo Luugo, habuita presentemente da lui, ma di quella ancora, che habitaua euanti si separasse da suo fratello, che è vicino à quella, che di presente habita il detto Caporale Francesco, & sic non constar, de qua domo loquatur dictum Catastrum, & consequenter illius probatio non concludit.

- 7 Proit nequè duo ex alijs testibus inductis super dicta identitate fol. 16. aliquid releuans deponunt; Nam vnus deponit de sua credulitate, & nullam causam scientie adducit *Glof. ordinar. in l. restim de testib. cap. quodis cod. tit. & de communi opinione Abb. in cod. cap. quodis, Moggi. decis. Lucen. 74. num. 10.*

Secundus pariter testis fol. 27. dicit, Che non lo può dire, se sia la medesima &c.

- Vndè dara d. possessione per dd. Actores, actus turbatiui non poterant controuerti, ex eo quod omnes testes deponunt, d. Caporalis Frànciscum per mensem circiter ante querelam contra ipsam porrectam, aperuisse murum eius domus à latere d. Curie, & in eo locos, vbi aderat fenestra distans à solo d. Curie per sex, vel septem braccia, aperuisse dictam ianuam, per quam patet aditus ad d. Curiam, probant testes in processu offensiuo. Primus fol. 5. à terg. Secundus fol. 7. Tertius fol. 10. Quartus fol. 12. & 13. & sic de turbatiua quidebatur non posse dubitari, ex eo quod qui prætendit, seruicium sibi deberi, dicitur turbare, *Mafcard. de probat. conclus. 1390. num. 60. 84. & 85.* vbi quod turbatio fieri dicitur per quamcuq. molestiam, vel impedimentum, & quemcuq. actum, qui non finit liberè, & quietè aliquam personam possidere;
- 9 Præsertim quia actus apertendi ianuam in muro, ex quo patet aditus ad bona, vel domum Vicini, est actus illicitus, & à iure non permissus, in puncto Capoll. de seruitut. *Prænot. pradior. cap. 40. num. 6. vers. aut Vicinus, & cap. 42. num. 2. in fin.*

- Attamen quicquid posset dici de poena d. turbatiue, quam Rota ex subsequentibus rationibus omnino excludendam existimauit ad formam sententiæ D. Commissarii Camariensis, cuius tamen partes erant absoluerè prædictum Franciscum à poena Criminali incurfa, & ipsum condemnare ad desistendum à turbatione, & reponendum in pristinum statum dictum eius murum, proit Rota nunc decreuit; Cum steat bene simi, proit Nos ordinauimus, posse quem absolui à poena turbationis, & nihilominus condemnari ad desistendum, quemadmodum in puncto firmavit Rota, ista penes Lepid. decis. 34. per rot. & decis. 62. vers. difficultas solum &c. & decis. 84. vers.

- unde *quoniam*, *Cornaz. decis. 14. num. 11. Mon-*
 12 *noc. dec. Luc. 36. per tot. & ibi etiam testatur*
de notorio stylo, & consuetudine ita iudican-
di, latissime reiecta opinione Zuccar. decis. 9.
Ror. Lucor. cum alijs decisionibus manuscriptis,
 13 *per quas ista opinio fuit canonizata, ex eo*
quod ut pena effugiat, sufficit quolibet cau-
sa atque temeraria, & bestialis, Abb. conf. 97.
ex num. 35. Cephal. conf. 24. ex num. 14. ubi di-
 14 *cit, quod in turbativa non sufficit culpa, nisi*
ad sit dolus, latissime Honded. conf. 68. ex num.
20. & 21. lib. 2. Barz. decis. 156. num. 25. 26.
 15 *& 27. & maxime in Statuto, & Constitution-*
ibus, in quibus, ut pena evitetur, legitima,
causa est quolibet probabilis, Castrenf. conf.
286. ex num. 3. lib. 3. Tort. ad Stat. Papia cap.
147. ex num. 32. Corn. conf. 29. ex num. 9. lib. 32
& ad dolum incurrendum requiritur mala fi-
des positiva, qualis non dicitur, quando quis
dubitat de iure suo, & Nemo est condemnan-
dos ex presumptionibus, maxime cum verum
est cum persona ignota, qua verisimiliter
 16 *alienam Curiam non occupasset, nisi suam*
credidisset: Cum iuris legiari magis institutio
timeant, & qualitas informet, & qualiter
subiectum iuxta tex. in cap. Ratumus ubi Glis.
 17 *verb. Collegiatus de elec. in 6. v. Alenzuel. conf. 534*
num. 13. lib. 1. & inter bonam, & malam fi-
dem datur medium, id est non mala fides: Cuius
maxima constituitur differentia inter erro-
ris non assentientis, & errorem iuris resisten-
tis, iuxta tradita per Surd. conf. 115. ex num. 5.
6. & 7. Bec. conf. 95. ex num. 15. ubi dicit:
 18 *quem excusari a pena, quoniam non habet*
bonam fidem, dummodo mala fides non adsit,
sicut hic adfuisse minime fuit, isam xum d.
Caporalis poterit credere, quod dum in Ca-
astro, seu libro Aestimati dictæ Communis
Caporalis reperiebatur descripta in capite d.
Caporalis Francisci una domus, & terra posi-
ta in dicto Communi Luogo de iure d. Greppo
Lungo, pro qua Collectas assentit idem Fran-
scus soluisse: Hoc solum potuit esse insidens
ad credulitate inducendum, per quam ex
deductis excluditur dolus, & pena: Cum,
 19 *Liber Aestimati saltem presumptionem pos-*
sessionis præbeat, Cephal. conf. 246. num. 7. lib.
2. Alciac. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 17. num.
3. Mascard. de probat. coneluf. 664. num. 2. &
Jeqq. Gratian. v. de pre. forens. cap. 599. num. 28.
Paris. conf. 95. lib. 1. Ror. in Ferolien. fidelcom-
miss. 11. Februarij 1613: coram Pamphilo, quæ
est decis. 459. num. 5. & 6. par. 1. recent. & in
Ciuitatis Castell. Bonarum 24. Januarij 1613. coram
Mazzenodo, cum alijs allegatis per P. J. J. con-
clus. 71. num. 3. v. J. J. J. Cum etiam edifi-
cans in solo alicuius de iure penam non incur-

rat, nisi quod edificium cedat solo, licet in-
 viti Statuti pena possit alterari, semper est
 facienda interpretatio exclusiva delicti, ita
 ut dolus non valeat deduci ex coniecturis iux-
 ta vulgata. Ideoq. bene D. Commissarius Ca-
 maioris decrevit, absolendo prædictum Ca-
 poralem a pena præteritæ turbatæ possessio-
 nis, & multo melius fecisset, si dictum con-
 demnasset ad desistendum in futurum, & in-
 pristinum omnia reducendum, prout in ista
 parte D.D. de Rota una mecum fecerunt.

Et ita fuit decisa utraq. parte infor-
 mante &c.

ARGUMENTVM.

Pater àn, & quando obligetur ob
 tacitum consensum orientem ex scientia
 negotiationis filij, & àn, & quando
 Pater censetur præponere filium ali-
 cui negotio, ita quod teneatur ad om-
 nia per eum gesta, etiam ad illud, quod
 defecerit, reddita ratione officij Capse-
 rij alijs Confocijs. Institor præposi-
 tus alicui negotiationi àn, & quando
 obliget præponentem. Consanguineus
 quandonam dicatur testis idoneus.

S Y M M A R I V M.

Bona patris sufficienter remanent obligata flante
 tacite consensu resultantem ex scientia negotiati-
 onis filij. num. 1. Assignatur ratio. num. 2. con-
 trarium habetur. num. 5. & 6.

Pater dicitur legalis fideiusor filij in contrahendis
 filio inijs, data ipsius scientia, & non contradi-
 ctione. num. 3.

Creditoribus, qui magis fidem patris, quam filij nego-
 tia gerentis, secuti fuerit, fraudari non debent.
 num. 4.

Filius ex actibus probatur, quod, ut Institor, fuerit
 a patre alicui negotiationi præpositus. num. 7.

Institor quis dicatur. num. 8.

Negotiationi alicui præpositus quemquam teneatur ex
 illius factis, & obligatur. num. 9.

Institor censetur contraxisse nomine præponentis,
 quem efficaciter obligas, etiam ignorantem, &
 perinde est, ac si contraheretur cum ipso præpo-
 nente. num. 10. 11. & 12.

Contrahentes negociando cum Institore, consentunt
 velle habere obligatum Dominum. num. 13.

Institor si mutuo recipiat pecunias pro negotij indi-
 gentijs.

- gens ipsi, Dominus obligatus remanet. num. 14.
Ump liatur, num. 15.
 Pater tenetur de gestis per filium, & ad debita per eum contrahenda, si filius publicus, & paldm expendat nomen patris, num. 16.
 Filius quicquid agit, praesumitur agere in vim praecedentis mandati, & in dubio contraxisse ex causa negotiationis. num. 17.
 Administratio per seipsum fieri dicitur, qui per alium administrat. num. 18.
 Confocius ille non dicitur, qui tantum participat de lucro, & non subiacet periculo amissionis, & damni, num. 19.
 Conanguineus pro Conanguinea contra Tertium non est idoneus testis, sed bene contra aequi Conanguineum. num. 20.
 Insistor, societate finita, & negotiatione, non potest amplius conveniri, & ad solutionem cogi, sed Dominus, & Praeposens. num. 21.
 Pater praeposens est conveniendus, & non filius semel, finita societate, & administratione negotij, num. 22.
 Filius, praepositus negotiationi a patre, si gesserit vires Capserij, debet prius dici, & rationem reddere alijs Socijs, & pro reliquis. pater tenetur. num. 23. & 24.

Decisio XLVII.

Confirmandam dubio procal existimavimus sententiam D. Auditoris Excellentissimi D. Principis Massae, qua declaravit, Signiferum Laurentium Finielium remansisse obligatum pro omni, & quocumque facto Bernardini eius filij uti ad d. Laurentio eius patre praepositi administrationi Societatis, seu negotij olei, de quo in processu transmissio. Eam enim plurimum aequitati, & iustis peritorum responsis consonam censuimus.

Prætermissa enim pro nunc questione, an scilicet ad effectum, quod bona patris remaneant obligata pro contractibus filij, sufficiat tacitus consensus ipsius patris, ex eo elicitus, quod sciat filium negotiari, neque contradicere, proinde talem tacitum consensum satis esse, ad effectum, de quo supra, voluerunt *Affiliati*. decis. 308. per tot. *Gaspar Anton. Theban. quest. foren. lib. 4. quest. 79. Ioseph Ludovic. dec. Lucen. 55. per tot. Borgnin. decis. 31. n. 16. par. 1. Tappia in rubr. ad Sen. Conf. Maced. in 4. par. Iur. Regu. num. 6. Rot. Iansen. decis. 14. num. 78. cum seqq. Cancet. var. resolut. par. 3. cap. 1. num. 23. & seqq.* Ea ratione, quia potius culpa adscribendum est, dum sciens, filium negotiari, tacuit, & non prohibuit, *l. ut in si filius famulus S. quousquid ff. ad Senes. Consul. Ma-*

- ced. pro qua opinione facit tex. in l. 1. Cod. de Decurionib. lib. 10. quem ad hunc effectum expendit Sausolis. dec. 161. num. 1. & seqq. tom. 2.*
 3 Vel quid in contractibus a filio inius patre, sciente, neque contradicente, pater dicitur legalis fideiusor filij, *l. si filius famulus ff. de tutel. l. 1. par. 5. pater, l. bonores S. fin. ff. de Decurion. l. 2. ff. ad municipal. Crimell. decis. Dolan. 57. num. 4.*
 4 Et cum maxime æquum videatur, quod Creditores, qui magis fidem patris, quam filij negotia gerentis secuti fuerunt, non fraudentur, iuxta id, quod de Servo dicitur in S. igitur
 5 *Insist. ut. quod cum eo* (a quibus tamen dissentiant *Parisi. conf. 93. per tot. lib. 1. coque relato Paschal. de virib. patr. posses. par. 1. cap. 6. num. 131. vtrq. qua ratione, ubi voluerit, non sufficere consensum tacitum patris ad effectum, quod ipse obligetur ex contractibus filij, sed expresse requirit, & ibique satisfacit pluribus argumentis, & legibus, quæ in contrarium possent adduci.)
 6 Siquidem quicquid sit de supradicta questione extra omnem dubitationis aleam Nos esse in presenti causa existimaverunt DD. Cum nem dæm de tacito, sed de explicito, & expresso consensu patris plenè contenti ex testibus in processu examinatis; Ita quod satum videatur de illo dubitare, in quibus terminis nullus DD., quos hæcenus viderimus, visum fuit in dubium revocare, quia ex contractibus per filium initis, patris bona efficaciter obligentur, cum de hoc solidum dubitaverint in casu taciti consensus, ut videre est ex *Parisi. & Paschal. loc. sup. cit.*
 7 Quod autem de expresse consensu Signiferi Laurentij patris plenè doctum fuerit, satis liquere visum fuit DD. ex testibus examinatis, ex quorum dictis nē dūm talis expresse consensus probatur, sed imō præpositio Bernardini filij a patre facta administrationi negotiationis oleariz; Cum enim Laurentius pater passus fuerit, ut filius eiusdem olei custodiam haberet, illud venderet, pretium reciperet, & quæ alia faceret, quæ plenam negotij administrationem concernerent, patiendū, imō iuvendo omnibus, ut cum d. eius filio negotia, societatis oleariz concernentia tradiderent, a firmando, se ratum habiturum, quicquid ab illo factum fuisset; Vtique ex his actibus ambigi nequit, quia Bernardinus ut Insistor fuerit a patre huic negotiationi præpositus, ad *tex. in l. Insistor, & l. in enim in princ. ff. de insist. off. 172. in summ. Cod. de exercit. Mynsing. in l. si igitur num. 16. Insist. sit. quod cum eo, qui in, aliena &c. Sord. conf. 326. num. 3. Mandell. conf. 104. num. 5. & 6. Insistor enim sine merito appellatur, qui administrationi alicuius que-**

conſanguineum, *Farinacc. quaſt.* 54. num. 45. & ſeqq.

Cum itaque rationibus redditus Bernardinus filius ipſius fuerit debitor Societatis de ſumma, de qua in proceſſu, & calculo, eiſdē ſumma ſolutionem effugere nequit Laurentius pater; Cum finita Societate, & adminiſtratione non amplius Inſitor conveniendus ſit, & ad ſolutionem cogendus, ſed Dominus, & Proprius, ut expreſſe poſt Bart. ſentit Merlin. *Pignatell. d. cap.* 51. num. 13. tom. 2. Vbi quampſurimus ita tenentes adducit, licet quos Ronchegell. qui teſtatur de veliori leg. eandem num. 175. & ſeqq. ff. de duobus Reſt. Nat. *conf.* 64. 1. in princ. Genua de ſcrip. primar. 11. de liberation. Inſitor. num. 71. Peregrin. diſc. 27. num. 7. & ſeqq. & deciſ. 40. num. 9. & ſeqq. latē Sylvan. *conf.* 8. per tot. & in præciſis terminis filiſfamilias præpoſiti negotiorum ſcripſit Cabedo deciſ. Luſitan. tom. 2. deciſ. qu. 63. quem reſert, & ſequitur Merlin. *d. cap.* 51. num. 13. tom. 2.

Et cum liqueat ex proceſſu, Bernardinum vices Capſetij in Societate geſſiſſe pecunias ex olei venditione recipiendo, & in neceſſarios viſus Societatis erogando, ipſe prius debuit excuſi, & rationem reddere alijs Socijs, qui hunc illius fecerit fuſſe, ad 11. in l. quodam in princ. ff. de eden. leg. 2. ff. de negotijs geſtis, l. 1. §. officio ff. de tutel. & rat. diſtriben. Socin. *cauſ.* 24. num. 37. verſ. quā quilibet lib. 1. R. de. Iannet. deciſ. 77. num. 2. verſ. & cum d. Iulianus, & deciſ. 116. per tot. & deciſ. 173. ſub num. 16. verſ. tenetur enim socius, Rot. deciſ. 256. num. 13. per 6. recent. & iuxta dictum in Anconitana *Manna* 21. Iunij 1649. §. quid nec illius, verſ. cum hujuſmodi omne coram Eminentiſſ. Card. Corrado, cum alijs adductis in deciſ. 456. n. 4. cum ſeqq. par. 9. tom. 2. recent. & præ reliquis efficaciter remanebit obligatus Laurentius eius pater, qui eum adminiſtrationi præpoſuit ex iuribus, & rationibus ſupra deductis.

Et ita ſuit deciſum utraq; parte ſatisfaciente &c.

ARGVMENTVM.

Instrumentum meret executionem contra debitorem, eorumq; heredes, & ſucceſſores. Liber Aſtmi an, & quando probet, & quid probet. Sententia cenſetur approbata ab illis, qui in ea vel heredes declarati, non appellaverunt. Confefſio partis facta in

Iudicio nocet Conſententi, & habentibus cauſam ab ipſo.

S Y M M A R I U M.

Instrumentum publicum omni ſolemnitate vallatum facit rem notoriam, & manifeſtam, num. 1. & dicitur probatio probata, num. 2.

Instrumentum non ſolum probat contra heredem, ſed etiam contra alios ab eo cauſam habentes, num. 3.

Instrumenti ratione poteſt procedi extenſive contra debitores, & eorum heredes, & ſucceſſores, num. 4.

Sequeſtrum vigore Inſtrimenti petiti, non poteſt denegari tam contra debitores, quam contra eorum heredes, & ſucceſſores, etiam ſingulares habentes cauſam ab eis ſuper ſuſtibus, ex bonis hypothecatis deſcendentibus, num. 5.

Libro Aſtmi præſtatur maximā fides, ſi ſit conſeſſus auctoritate publica, & non ſolum probat qualitercumq; hereditariam, ſed etiam poſſeſſionem illius, ad cuius ſanctem ſunt deſcripta bona, n. 6. ampliatur, num. 7.

Hæres tunc ſe talem debet probare, quando à parte opponitur, num. 8. ampliatur, num. 9.

Sententia cenſetur approbata; omninoq; officiit illos, qui vel heredes in ea declarati non appellaverunt, num. 10.

Confefſio partis facta in Iudicio nocet, & præiudicat ne dum Conſententi, ſed etiam omnibus, qui ab ea cauſam habuerunt, num. 11. ampliatur, n. 12.

Confefſio Iudicialis eſt tanta efficiens, & potentia, ut una ſententia, & rei iudicata habeat, num. 13. ampliatur, num. 14.

Index poteſt abſolvere ambas partes ab expenſis, num. 15.

Deciſio XLVIII.

IN cauſa appellationis interpoſitæ per V. Congregationem Conventuum de Luca contra Petrum, & Io. de Clanelis de Menabio à quodam abſolutoria facta ad obſervationem Iudicij ad ſanctem dd. Petri, & Io. à Petilla Ori D. Iudicē à quo, cauſa, & occaſione, de qua in proceſſu: Hodie dubitum coram DD. meis, an eſſet bene appellatum, vel male iudicatum, & DD. una mecum dixerunt fuiſſe, bene appellatum, & male iudicatum, & ſucceſſive fructus ſequeſtratos eſſe adiudicandos d. appellanti, ſcilicet d. V. Congregationi præ concurrenti quantitate eius crediti; Et ratio deciſionis ſuit, quia conſtabat de credito cenſuum decarſorum, & de obligatione q; Penſifici

- cifici Cianelli Aui dd. Reorum conuentorium ex publico Instrumento omni solemnitate vallato, quod facit rem clatam; & manifestam. Rot. decif. 59. num. 3. & decif. 135. num. 1.
- 2 par. 6. recent. & decif. probatio probata, l. ad probationem Cod. de probat. l. pecunia Cod. de solation. Rot. apud Mantue. decif. 26. num. 1. & decif. 166. num. 1. & apud Gregor. decif. 157.
- 3 num. 13. cum alijs passim; Quod Instrumentum non solum probat contra heredes, sed etiam contra alios ab eis causam habentes, ad doctin. Bald. conf. 364. sub num. 2. vers. 3. quid lib. 2. Grat. conf. 42. num. 12. & seqq. vers. 4. respondeo lib. 2. Cramer. conf. 29. sub num. 1. & fuit latissime firmatum in Buxantina Censu 27. Novembris 1645. coram Eminentiſſ. Corrado S. 1. cum seq. quæ est decif. 373. num. 1. par. 9.
- 4 som. 2. recent. ac ratione ipsius potest procedi executivè non solum contra Debitores, sed etiam contra eorum heredes, & successores, iuxta disposit. Stat. cap. 111. & cap. 113. lib. 1.
- 5 Stat. V. in. & sic Sequestrium petium non poterat denegari tam contra Debitores, quam contra eorum heredes, & successores etiam singulares habentes causam ab eis super fructibus ex bonis ipsis hypothecatis descendentibus, siue &c., ut post antiquiores consueverunt Menizan. conf. 82. num. 15. vers. sed responderetur, Menoib. de adipiscen. remed. 5. sub num. 140. vers. quintus, & vicinus est casus, Rot. apud Buratt. decif. 887. num. 5. vers. in ista autem, & decif. 338. num. 1. par. 1. recent. & post Cenc. de censib. decif. 150. sub num. 1. & seqq. & quem admodum possit competere d. V. Congregationi Conuenticarum associatio super eisdem bonis possessis ab istis Reis conuentis, & hypothecatis pro d. annuo censu ex doctin. superius adductis; Itæ, & multo magis possunt sequestrare fructus pro concurrenti quantitate canonum decursorum, & non solutorum, & sequestrium, ut supra, ad indicari debere.
- Quod Laurentius Cianellus fuit hères Francisci sui patris primi inpositoris census, ac aui Reorum conuentorium constituit per duos testes in secunda Instantia examinatos pro præfata V. Congregatione Conuenticarum, ac etiam ex libro Assilimi Communitalis Menabij, ubi apparent descripta bona in caput Laurentij Cianelli, uti heredis Francisci
- 6 Cianelli eius patris; Cui Assilimi libro præfatur maxima fides, cum sit confessus autoritate publica, & non solum probat d. qualitatem hereditariam, sed etiam possessionem illius, ad cuius fauorem sunt descripta. Berou. conf. 77. num. 13. & 14. & conf. 79. num. 13. & 15. lib. 3. Ruin. conf. 40. num. 7. lib. 4. Secotin. seu. conf. 205. per tot. lib. 2. Peregrin. de fideicommi.

- art. 44. num. 7. Franc. Censal. mens Germanus in obseruat. ad cand. art. 44. fol. 301. impress. Penet. vers. sed tam, qui plures allegat. Præsertim cum non appareat, quod de eo tempore forent descripta ad Assilimum alterius, Castrens. in l. si pater sub num. 2. Cod. de adionib. empt. Rolan. d. Vall. conf. 4. num. 17. lib. 2. Berazzol. conf. Cind. 52. num. 37. lib. 1. cum alijs per Rot. in Arminen. Fideicommissi 14. Martij 1640. coram R. P. D. Carro 5. secundo, quæ est decif. 205. part. 8. recent. num. 6. & 7.
- 8 Qualitas hereditaria respectu d. V. Congregationis non solum non fuit à parte impugnata, sed etiam apparuit iustificata ex testamento Sp. Nicolai Emptoris census, de cuius fructibus decursis d. V. Congregatio nunc agit; Quapropter non requiritur legitimatio talis tituli hereditarij, ut in præxi sic testatur Riddolphin. in sua prax. Indiciar. par. 1. cap. 5. n. 25.
- 9 Maxime quando sumus in causis summarijs, seu executivis, quid tunc non est necesse legitimatio personarum, ad tradit. per DD. in l. 2. Cod. de edict. Div. Hadr. tollen. ubi l. 1. sub num. 4. & 7. in fin. Ber. decif. 171. num. 19. cum alijs relatis per eund. Riddolphin. ubi sup. num. 33.
- Quemadmodum etiam fuit visum sufficienter probati, Reos conuentos fuisse heredes Laurentij eorum patris, quid non solum non negatur, se non esse ipsius heredes, sed quid negare non poterant, stante reproductione consudam processu agitati in Curia Perillastris D. Commissarij Balnei de anno 1651. &
- 10 sententia desuper lata in contradictorio Iudicio, & in indicatum transacta contra prædictos Reos conuentos uti heredes d. q. Laurentij eorum patris ad instantiam Thomæ de Balneo pro causa de qua in eo; Cumq. prædicti heredes ab ipsa non appellauerint, censetur approbasse ipsam sententiam, quæ omnino ipsos afficit, in tradit. per Gratian. discept. forens. cap. 151. num. 1. & seqq. Quapropter
- 11 conclusio est clara, confessionem partis factam in Iudicio nocere, & præiudicare nè dū consentient, sed etiam omnibus, qui ab eo causam habuerunt. l. si superatus ff. de pignoris. ubi Bart. Bald. conf. 364. num. 2. lib. 2. Peregrin. de fideicommi. art. 53. num. 36. Rot. apud Seraphin. decif. 828. num. 5. ead. Rot. decif. 776. num. 1. par. 1. diuers. & dec. 119. num. 1. in fin. par. 2. recent.
- 12 & per Buratt. decif. 733. num. 5. Quod procedit tam in vniuersalibus successibus, quam in singularibus, Ruin. conf. 32. nu. 6. lib. 1. Surd. conf. 60. num. 1. in fin. Gratian. discept. forens.
- 13 cap. 665. num. 16. & confessio Iudicialis est tantæ efficacis, & potestatis, ut vim sententiæ, & rei iudicatæ habeat, ad notat. per DD. in l. vniuersa Cod. de confessis, Corn. conf. 44. col. 1. vol. 4.

De ascord. de probat. concul. 344. Gratian. decis. March. 90. num. 13. & discept. forens. cap. 151.

14 num. 13. & omnem aliam superat probationem, ad tradit. per Rot. apud Buntast. decis. 300. num. 1. & decis. 803. num. 1.

15 Absolvimus ambas partes ad expensis iur. tradit. per DD. in l. prope audum §. fin autem alseruta Cod. de iudic.

Et ita fuit decisum &c.

ARGUMENTVM.

Instantijs causarum tam ordinariarum, quam executiarum, & summariarum quoddam tempus præfigatur *de iur. Commun. & ex iur. Municip. Lucen.* Rubrica generalis àn, & quando restringatur à nigro speciali, & quid si illa habeat orationem perfectam, & simus in fauorabilibus. Examinatur cap. 51. Rot. Lucen. quod repetitur per cap. 53. eiusd. Rot. & declaratur cap. 11. lib. 1. Stat. Vniu. Luc. Clausula, *De fa. Eto.* sed *Manu Regia*, aut *Summarie*, & sine figura Iudicij, cuiusnam sint virtutis. Causa executiua àn dicatur summaria, & quid è contrà. Præcepta expedita cū clausula iustificatiua adhuc remanent executiua, reiecta opinione Angel. in §. curare num. 10. Instit. de actionib. Stylus quomodo probetur *de iur. Commun. & quomodo de iur. Lucen. ex cap. Rot. 40.*

S P E C I M E N

Instantia de iure Communi est præfixa omnibus causis tam ordinarijs, quam executiuis, & summarijs. num. 1.

Instantia tricornij assignatur omnibus causis, etiam summarijs, & executiuis ex tex. in l. prope audum Cod. de iudic. num. 2. & reijciunt Bart. in l. litibus Cod. de agric. & censit. lib. 11. num. 3.

Instantia in omnibus causis expeditiua summa. quoniam dicitur ex cap. 13. lib. 1. Stat. Vniu. & ex cap. 51. Rot. Lucen. in Rubr. de termin. Instant. caus. ordin. & cap. 53. sub Rubr. de Instant. executiuis. num. 4. & 5.

Statutum prædictum iuri Communi, & est potentior in loco, ubi viget. num. 6.

Nigrum regulatur, & declaratur à Rubrica. n. 7.

Statutum mentis, & volutus quoniam fuerit, distinguatur à Rubrica. num. 8.

Præfatio dispositionis potissimum est attendenda, cum præstet evidentem insolentiam dispositioni, cui præmittitur, & denotat eam causam finalem. num. 9. 10. & 11.

Ratio cum sit expressa in dispositione, non dicitur fieri extensio de casu ad casum, sed ille casus vigore rationis dicitur in dispositione comprehensus. num. 12.

Dispositio qualibet regulatur à sui ratione, & declaratur, sicuti rationes ipsa exposcit. num. 13.

Dispositio laqueabilis latissimè est interpretanda, etiam cum extensione de uno ad alium casum, in quo eadem, & maior ratio videret. num. 14.

Rubrica generalis habens orationem perfectam, non restringitur à nigro speciali. num. 15.

Dispositio extenditur, & amplius ex ipsius causa finali, qua continetur in præfatione, & suis verba indefinita, & generalia declarantur ex ratione in præmio adducta. num. 16.

Decisiones sunt intelligenda secundum auctoritates, quas allegant, & quatenus sint rationabiles. & solùm attenduntur in eo, quod principaliter firmant, non quod persuadent, & materia non examinatur. num. 17. & 18.

Instantia aliquarum causarum ruseantium sub cap. 51. Rot. Luc. bodie continetur sub cap. 53. eiusdem Rot. & hoc ex decreto Excessentiss. Senatus emanat. sub die 19. Novembris 1625. num. 19.

Terminus, in quo fieri debet prima comparitio, in executiuis, habetur pro litis contestatione. n. 20.

Clausula iustificatiua in præcepto apposita efficit, ut ipsius instantia expediti debent ut iocundum causas executiuis, sed ordinarias, iuxta Angel. in §. curare num. 10. Instit. de actionib. sed præxi contrarium inoleuit. num. 21. & 22.

Præcepta expedita cum clausula iustificatiua adhuc remanent executiua, ipsa non obstante. num. 23.

& 24.

Præceptum, sed monitorium per comparitionem partium soluitur in simplicem citationem. num. 25.

Executiua causæ, etiam summaria dicitur. num. 26.

Summaria causæ dicitur executiua. num. 27.

Verba, De facto, operantur, ut Index procedere valeat Manu Regia. num. 28.

Clausula, Manu Regia est eiusdem virtutis, cuius est clausula Summarie, & sine figura Iudicij. num. 29. & efficit, ut executiue procedi possit. n. 30.

Præcepta constituunt causas executiuis, & faciunt adiuncta gratia faciliore expeditionis. n. 31.

Contrarius secum ipso audiri non debet. num. 32.

Declaratur cap. Rot. 53. & cap. ad excusandum iuxta dispositionem cap. 11. lib. 1. Stat. Vniu. & 2.

reperiti in cap. 43. Rot. Luc. num. 33. & 34.
Stylus. & consuetudo quomodo probari debeat ex
cap. Rot. Luc. 40. num. 35. & quomodo de iur.
Commun. num. 36.

Decisio XLIX.

Diximus in causa verrente inter SSpp. de
 Porteguerris, & MM. de Lunardis de, &
 super clausura, & gratulatione fene-
 strarum iuxta dispositionem Statuti in cap. 129;
 lib. 2. ipsius Instantiam esse regulandam secun-
 dum dispositionem cap. 53. Rota; Ex quo licet de
 iure Communi sit omnibus causis tam ordi-
 nariis, quam executiis, ac summarijs præsta-
 ta Instantia iuxta vulgatum tex. in l. *propteran-*
dum Cod. de iudic. Vbi Instantia triennij omni-
bus causis assignatur; ac ipsius dispositione
habere locum etiam in causis summarijs, &
executiis firmant Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1.
num. 10. Marchesani, de Commiss. nullit. senat.
par. 3. §. 4. num. 79. fol. 148. Seac. de appellat.
qu. 15. num. 26. & in punctis firmant Costrensi.
conf. 169. viso puncto in fin. lib. 2. Marani, de
ordin. iudic. par. 5. principal. num. 5 & 7. Affin-
in sua prax. cap. 3. num. 35. & seqq. & num. 42.
idem Seac. ubi sup. d. quæst. 15. art. 11. num.
244. & 248. & fuit doctrina Bar. in extrava-
gant. ad reprimend. in verb. figura &c. Quic-
 quid dixerit idem Bar. in l. *libus Cod. de agric.*
col. & consil. lib. 15. Nam in contrarium est
veritas, tenent Bald. in l. si causam Cod. de exe-
cutor. rei iudic. & in l. 1. Cod. de iuramen. Calam.
Angel. in l. si servum ff. de iis qui notan. infam.
Matt. conf. 32. num. 14. Roman. conf. 173. num.
1. Rolan. conf. 71. num. 36. lib. 1. quos citat, &
sequitur Barz. decis. 30. num. 3. Vbi quod ista
sit communis opinio, quam sequitur Cost. de
remed. subsidiar. remed. 94. in fin. num. 15. latè
Soccini. sen. conf. 95. vol. 1. vers. capiend. pri-
mam, Alex. conf. 50. num. 9. vers. pratorum, Alb.
conf. 96. num. 7. Cramer. conf. 270. num. 1. Af-
fluit. decis. 346. sub num. 6. vers. sed contrarium,
& num. 7. ubi Adden. Borgin. decis. 17. num.
17. par. 1.

Tamen de iure Municipali huius Inclitæ
 Reipublicæ compertum pariter reperitur qui-
 builibet casibus, cuiusvis nature sine, solum
 Instantia terminum consistentem fuisse, prout
 videre est in cap. 13. lib. 1. Statut. ubi quod In-
 stantiam cuiuslibet principalis causæ, & litis,
 cuius quantitas florenorum 25. æstimatione
 excedat, terminare debeat Iudex infra 60. dies
 viles inchoandos à die prima, qua debuissent
 partes in iudicio comparere.

In causis vero brevioribus, & minoribus

Instantia est 30. dierum vtilium, qui terminus
 fuerit postea diminuti per cap. nostra Rota,
 de videre est cap. 51. in rubr. de termin. Instant.
 conf. ordinat. quibus omnibus suis instantiæ
 terminus præstigitur, ac cap. 53. sub rubr. de In-
 stant. executiis. iudeantur causis omnibus
 executiis suis quoque Instantiæ terminus
 præstigitur.

Quapropter inspecta præfata sanctione,
 Statutorum, seu Capitulum Rotæ fateti
 oportet, Statuentes voluisse recedere à dispo-
 sitione Iuris Communis, ut supra enunciatæ,
 ex quo Iuri Communi prævalet, & potentior
 est in loco, ubi viget Aymon. conf. 137. sub na.
 6. Soccin. jun. conf. 67. num. 64. lib. 2. Grat. conf.
 54. num. 49. lib. 1. Ioseph Ludovic. decis. Perasini.
 9. num. 30. & fuit in terminis firmatum in
 Spoletana Successionis 19. Iunij 1651. coram
 R. P. D. Celso S. Iustitia pariter, Ac ideo om-
 nes causas, & lites tam ordinarias, quam exe-
 cutivas secundum præfatas sanctiones esse
 tetinendas.

Iure merito ergo diximus, dictam causam
 regulandam esse iuxta dispositionem præfati
 cap. 53. Rota; Supposito, quod d. causa sit exe-
 cutiva, ut inferius demonstrabitur; Nam
 cum ipsius Rubrica habeat orationem perfe-
 ctam, scilicet de instantia executivorum, ipsa
 debet attendi, cum ex ipsa regulatur, & decia-
 retur totum Nigrum, Hened. conf. 105. num.
 89. & conf. 109. num. 35. tom. 1. Christoph. Tormi-
 niol. conf. 47. num. 39. Ludovic. Sacca conf. 5. nu.
 55. plenè Surd. conf. 163. Et ex Rubrica digno-
 sciur quænam fuerit mens, & voluntas Sta-
 tuentium, ut latè ostendit Mascard. de general.
 Statutor. interpretat. conclus. 2. num. 192. &
 præfatio dispositionis potissimum est atten-
 denda ad tradita per Rota. conf. 328. num. 3.
 Mascard. ubi sup. conclus. 4. sub num. 140. Ex
 quo ipsa præfatio præstat evidentem intelle-
 ctum dispositioni, cui præmittitur ad tex. in l.
 1. ff. de origin. Iur. & in l. fin. ff. de hered. Insti-
 tut. & causam finalem denotare solet, ut plu-
 ribus ostendit Castili. commentarij; Iur. par. 4. cap.
 47. per tot. Mant. de consuet. lib. 6. tit. 13. n. 2.
 Maxime perpensa mente, ac voluntate Sta-
 tuentium, quam ad aliud non tendere inspicit-
 ur, nisi ad tollendas longitudines litium, &
 ne causæ executivæ in longum protelerentur, ut
 primordialis vtar verbis d. cap. quod etiã
 vltæ Rubricæ, orationem perfectam continet
 circa assignationem Instantiæ omnibus
 causis executiis, que ratio cum sit expressa
 in dispositione, non dicitur fieri extensio de
 casu ad casum, sed ille casus vigore rationis
 dicitur in dispositione comprehensus ad tra-
 dita per Fusar. in tract. de subsidit. quæst. 678.
 præ-

præcipue sub num. 6. & 7. *Francisc. Redemase.*
 13 *conf. 36. lib. 1. num. 55. 56. & 57.* Maxime
 quid quilibet dispositio à su ratione regula-
 tur, & declaratur, sicut rationem ipsa expo-
 scit, & cum pater S. dulcissimus ff. de legat. 2. Soc.
 ens. sen. in l. 1. §. si stipulanti ff. de verb. oblig.
 & *conf. 108. col. 3. vers. septima ratio expressa.*
vol. 3. Der. conf. 227. col. 3. vers. & dixit Bald.
 14 Unde cum præfata dispositio d. cap. 53. per
 quam præfigitur instantia terminationi cau-
 sarum, ut indicant verba Rubrica, & ipsius
 primordialia verba, non possit negari, quin sic
 inducitur ad fauorem publicum; Ideo tanquam
 fauorabilis laxissimam recipit interpretationem,
 etiam si oporteret fieri extensionem de
 vno ad alium casum, in quo eadem, & maior
 ratio vigeret. ita *Roman. d. conf. 174. in princ.*
Alex. conf. 50. sub num. 8. & 9. lib. 2. Socin.
sen. conf. 95. sub num. 2. vers. confirmatur, Alb.
conf. 96. num. 3. cum seqq.

Neque obstat existimauimus obiectum,
 per DD. Informantes pro SSpp. de Forteguer-
 ris excitatum; Nempè d. cap. 53. non esse in-
 definitè intelligendum de omnibus causis exe-
 cutiuis, sed dumtaxat ad causas inferius in
 Nigro expressas, nempè ad causas inceptas à
 citatione ad dicendum quare, vel ab execu-
 tione personali, mediante captura, & præda,
 proût asserchatur, ita d. cap. 53. fuisse aliàs in-
 terpretatum in hac Rota.

5. Fuit enim responsum primò, quòd Rubrica
 generalis habens orationem perfectam non
 restringatur à Nigro speciali, ita *Paul. de Cast.*
conf. 83. num. 3. lib. 2. Alex. conf. 1. num. 9. cum
seqq. lib. 4. Corn. conf. 67. num. 4. in fin. & 5. &
conf. 78. num. 11. in fin. & num. 12. lib. 1. Dec.
sous 527. num. 11. infinitos cumulat Aymon.
Crauer. conf. 61. à num. 1. Mant. de tacit. &
ambig. conuentionib. lib. 23. tit. 34. num. 29. la-
fon. etiam conf. 198. col. fin. lib. 2. Curt. sen. conf.
81. col. pen. circa med. de fuit pñtialitè di-
ctum per Rot. in vna Pileuca. Pecuniaria Pene-
ria 14. Iunij 1652. coram R. P. D. Cefeo S. non ob-
stat, quòd licet rubrica; Vtrū quòd etiā proxi-
miū est generale; & sic cūm præfatis legis sic
generalis, lex ipsa genericè est intelligenda,
quamvis in sequentibus specificè disponas;
 16 Cūm verba indefinita, & generalia dispositio-
 nis declarantur ex ratione adducta in proce-
 mio, ac etiam quia præfatio causam finalem
 dispositionis ostendit, ex qua dispositio ipsa
 extenditur; & ampliatur, *Molin. de primogen.*
Hispan. lib. 1. cap. 5. num. 3. 4. 5. & 6. Marr.
sen. 3. num. 12. Franc. Leo in Jur. respons. im-
pro. post decis. Valent. 63. nu. 58. & 59. tom. 2.
qui elegantiſſimè ad propostū notitū lo-
quuntur, & fundat, licet in alijs terminis Franc.

Redemase. conf. 36. lib. 1. num. 43. 43. 44. 45. &
 46. & in terminis latè *Zucchar. decis. Criminal.*
Lucen. 13. à num. 10. cum seqq.

Proût minimè obstat *decis. huius Rot.* allata
 per DD. Informantes ad interpretationem,
 17 d. cap. 53. Primò, quia Decisiones sunt intel-
 ligende secundum auctoritates, quas allegant,
 & quatenus sint rationabiles *Merlin. Pigna-*
tell. controuerſ. forcos. cap. 69. Carleual de Indic.
dispnt. 2. quest. 7. sect. 3. num. 967. tom. 1. Capye.
 18 *Latr. decis. 91. num. 13. & 14. & solūm atten-*
 duntur in eo, quod principalitè firmant, non
 quod personaliore, & materia non examina-
 ta enunciant, *Rot. apud Straphin. decis. 299.*
num. 13. & decis. 17. num. 9. par. 7. recent. &
suit dictum in Bononien. Fideicommissi, de Bar-
gellinis 24. Nouembris 1651. coram bo. mem. Bi-
 19 *ebio S. non obstat il 2. & sic cūm interpretario*
 præfata remaneat delituta rationibus suprā
 perpenſis, & ponderatis, fuit dictum parui esse
 pendendam; Tantò magis quia suppositum,
 20 d. decis. corrui ex decreto Excellentis. Sen-
 atus emanato sub die 19. Nouembris 1625.
 de videre est, qui videns maxima absurda, &
 procrallinationes causarum, caducitatum, le-
 questorum, & similia, quæ terminandæ ve-
 niebant secundum instantiam ordinarum,
 ut in cap. 51. mandauit ipsas terminandas esse
 iuxta instantiam præscriptam in cap. 53. ac
 idè dignoscitur perspicua voluntas d. Excel-
 lentis. Senatus, tantum fuisse abbreviandi li-
 nes, ut ex suprā fundaris clarè deducitur; Et
 propter exempla in rod. cap. 53. allata, sunt
 ad dubitationem casuum dubiorum circa In-
 20 stantiam principium; Et idè in executiuis ter-
 minis, in quo debet fieri prima comparitio,
 habetur pro litis contestatione, ut ex *de Brin.*
Bald. latè tradit Afflict. decis. 346. num. 8. 9. 10.
11. & 12. & ibi Vrsillanum. 3. Affin. in sua prax.
cap. 3. num. 43. 44. 45. & 46. cum seqq. latè
Borgnin. par. 1. decis. 17. num. 17. & seqq.

Neq. patitè obstat fuit dictum, quod di-
 cebatur per vnum ex DD. scilicet d. causam
 esse inceptam per viam præcepti vigore cap.
 129. lib. 2. *Stat. P. nu.* cum clausula iustificari-
 21 22, quæ operatur effectum, ut ipsius Instantia
 non secundum causas executiuas, sed ordina-
 rias expediri debeat, ad tradit. per *Angel. in S.*
curare num. 10. Inſtit. de actiomb. cum alijs per
Coler. de process. execut. par. 1. cap. 2. n. 231.
 22 ii Attamen fuit responsum, quòd contrā exa-
 tata per *Angel.* inoleuit praxis in contrariū;
 23 Nam dato, quòd Index expediat præcepta,
 cum clausula iustificatiua, non per hoc sequi-
 tur, quin efficiatur executiua, ut non obſcu-
 rō fundat idem *Coler. vbi sup. num. 234. Gayll.*
practicar. obſeruas. lib. 1. obſer. 19. num. 5. Ma-
rant.

- rent. de ordin. Indic. par. 6. tit. de sentent. n. 27.*
- 24 Nam quamvis in casu nostro preceptum continet clausulam iustificatiuam; Ipsa tamen non obstat, causa remanet executiva *ad in puncto tradit. per Ror. apud Greg. XV. decis. 307. num. 18. Ferretell. ad Baratt. decis. 208. num. 11.*
- 25 Dato possit dici, quod prædictum preceptum, seu monitorium per comparitionem partis dicatur resolutum in vim simplicis citationis, vel in simplice citationem, ut in terminis fundat *Ridolphin. in sua prax. Iudicial. par. 2. cap. 4. num. 175. ex quo causa semper remanet in suo robore executivo, seu summario, quod idem est, cum causa executiva etiam summaria dicatur, Marant. in suo specul. par. 4. distinct. 8. num. 41. & distinct. 9. num. 10. Abb. in cap. 1. num. 18. de libello. edit. Castrenf. conf. 48. num. 2. vol. 2. cum alijs allegatis per Maufon. de caus. executiv. prælud. 1. num. 43. & sic è contraria etiam summaria dicitur executiva, idem Marant. de ordin. Indic. par. 4. distinct. 9. num. 4. Maufon. ubi sup. lib. 1. ampliat. 34. num. 9. infra. Maxime atque verbis d. cap. 129. ut Iudex compellat de facto partes ad murandum.*
- 28 seu gratificandum fenestras, quæ verba de facto, certum est, quod importent, ut Index procedere valeat manu regia *ad doctrin. Bart. in extraneant. ad reprimand. in verb. videbitur num. 12. Arcet. in S. bona fidei Insistent. de actionib. ubi Iason. num. 46. Meroch. de arbit. quest. 7. num. 69. lib. 1. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 48. verb. & de facto num. 6. & seqq. quæ clausula habet eandem virtutem, quam habet clausula Summariæ &c. & sunt figura Iudicii, firmant Mart. de clausul. par. 1. claus. 180. num. 6. Ridolphin. in sua prax. Iudicial. par. 2. cap. 1. num. 48. & 49. Ror. decis. 446. num. 1. 30 par. 2. recent. & operator, ut executivè procedi possit, in puncto ead. Ror. d. decis. 446. num. 1. par. 2. recent. & conferunt tradita per Maufon. decis. Lucen. 15. num. 30. ubi quod via procedendi per præcepta, semper dicitur executiva, & fuit adinventa gratia facillioris expeditionis.*

Vtrâ quam quod pluries in actis præcipue processu fol. 8. Sp. Eleazarus protitatus, & confessus fuit in præfenti causa fuisse adum summariæ, & executivæ, & c. propterea inferre ferias non obstat, proinde præ tali habita Id.

32 Iudex à quo pronuntiavit; Quapropter nulla datur maior probatio iuxta vulgata, & licitum non est parti vagari per contraria, & non meretur audiri, qui secum ipso dissidet, *Amat. decis. de acceperat. 1. num. 50. & decis. 50. num. 10. Joseph Londani. decis. Perusin. 61. num. 11. & probat mihi tex. in L. generaliter Cod. de non numerat. pecun. ibi. Nemo enim indignum esse iudicari-*

mus, quod sua quisque voce dilacide protestatur est, id in eundem casum infirmare.

- 33 Neq. obstat allegata dispositio cap. ad excitandam iuxta dispositionem cap. 1. lib. 1. Stat. repetiti in cap. 43. Ror. ex quo deducebant Informantes dari aliquas causas sine instantia, quæ expediende veniebant iuxta tenorem d. cap.
- 34 Siquidem fuit responsum, & ponderatum, statutum ibi non loqui de causis, sed de casibus, de quibus Iudex non arctatur præcisè ad pronuntiandum ante sententiam in eadem causa proferendam; Ideoq. studiosè Statuentes fuerunt vñ verbo, casibus, & non causis, denotare volentes dari casus, & emergentia, iocum quibus Iudex teneatur, & arctetur ad iudicandum infra tres dies viles iuxta tenorem d. cap. Sed non ex hoc sequitur, quod causa incepta vigore cap. 129. quam diximus habere instantiam executivam cap. 53. Ror. expedienda veniret vigore præfati cap. ad excitandam, quod locum habere fuit dictum etiam intra instantiæ terminum præfati cap. 53. Nam cap. prædictum ad excitandam fuit adinventum ad abbreviandum, quantum magis fieri posset, licet; Non autem ad effectum illas procalandi, ut contingeret in casu præfenti, si dixissemus in casu illo posse intentari tale remedium post lapsum Instantiæ executivæ d. cap. 53. Ror. ut patet ad sensum, ideò &c.

Neq. obstat censurimus assertam fidem factam à pluribus DD. Curialibus in proce suo registratam fol. 35. à reng.

- 35 Quia vulgatum est cap. Ror. 40. prohibens nullam adhiberi fidem huiusmodi probationibus styli, & consuetudinibus, nisi per testes legitime iuratos, & examinatos probentur, ut latius ibidem, cum pœnarum comminatione
- 36 contrâ facientes; Est etiam de iure Communi, ut qui se fundat in solito, seu stylo, ipse veniat formitèr probandus, *ad Glor. in l. 1. verbo probatus Cod. qua sit longa consuetudo. Rimini. sen. conf. 307. num. 16. Paris. conf. 25. num. 18. & fuit dictum in Romana Ordinatione de Pribus 19. Januarii 1652. cordis Eminentiſſi. Othebone S. allegatus autem stylus, quæ est in eius impressis decis. 271. num. 23.*

Et ita fuit decisum utraq. parte infocmante &c.

ARGUMENTVM

Confessio viri de dote recepta, aliàs non iustificata, non probat dotis numerationem, ac proinde denegatur

uxori immissio contra Tertios posses-
sores, & in parte iustificata an, & quā-
dō quoad reliquam in totum vera præ-
sumatur. Dotis simulata plures con-
iecture enunciatur, & quandoquā
dicatur congrua, & ut tollat donatio-
nis, & fraudis suspicionem, quomodō
constare debeat. Apocha subscripta à
Marito, & dotis Promissore an, & quā-
dō dicatur sufficiens ad excludendos
Creditores. Agens in Saluiano habere
debet creditum liquidum, quod an, &
quando constetur probatum ex notu-
la fructuum perceptorum. Creditor
habita immissione super vno fundo,
an, & quando immitti valeat super
alijs bonis sibi hypothecatis.

S P M A R I P M.

Confessio simplex emissa à viro constans matrimonio
se aliud non iustificat, præsumitur facta in
fratrum præiudicium donationis, nec probat confis-
sata dotis numerationem. num. 1.

Maritus, & Creditores illius Tertii possessores pos-
sunt se iuri exceptione confessata dotis non nu-
meratæ. num. 2.

Dotis repetitio non conceditur, cuius solutio non pro-
batur. num. 3.

Uxor delegatur immissio contra Tertios possessores
ex sola dotis confessione. num. 4.

Confessio dotis recepta, à marito constans matrimo-
nio facta, veram dotis numerationem probat, con-
currentibus alijs coniecturis. num. 5. Ampliatur.
num. 6.

Dotis non traditæ ortus verisimilis præsumptio simu-
lationis, & donationis ex paupertate. num. 7.

Paupertas patens de tempore dotationis, & iuris
communis præsumptio connexi, ac verisimi-
lis existens ad persuadendum animum Iudicis, non
tollitur contrarijs assertionibus gentilibus, & hanc
rationabilibus, præcipue neq. indicatis bonis, ex
quibus reliqua summa dotis constare potuerat.
num. 8.

Paupertatis iustificatio ad demonstrandam dotis non
numerationem, à communitatibus, & regularibus con-
tingentibus deducit, non eliditur ex his, quæ vandi-
ci in specialibus quibuscumq. casibus, & non pro-
missis accidunt. num. 9.

Dotis inuersione verum arguitur, consideratur

vires patrimonij, dotem promittentis. num. 10.
Dotis simulata, & inuersione soluta desinitur ex
inobseruantia patrimonij, & inuersione similitudine
facti. num. 11.

Uxor absq. expressa hypotheca redditur cauta super
bonis viro ex tacita hypotheca legati. num. 12.

Hypotheca legalis tacita simulatædem privilegij
quibus expressa, ex qua in contrariis adductis
resultat vehementer simulationis suspicio. num. 13.

Confessio dotis facta à viro ad favorem uxoris reddi-
tur valde inuersionis, nulla exhibitæ quietatio-
ne, seu liberatione summæ, quæ præstenduntur
solui. num. 14.

Dotis simulata coniectura resultat ex Instrumento
confessionis non exhibitæ, nec inuentione. num. 15.

Apocha matrimonialis inter se differentem summam
soluendis in constanti videtur non approbata à
partibus. num. 17.

Dotis solute coniectura desumpta ex præstatione ali-
mentorum, & cohabitatione non resultat, & nisi
sit munita alijs rationibus. spectatur à Rot. Rom.
num. 18. & 19.

Coniectura deducta ex præstatione alimentorum, &
cohabitatione refertur ad inuersionem affectionum,
vel ad quantitatem dotis vere solutæ. num. 20.

Dotis quantitas congrua inspicere debes quantitas pa-
trimonij. num. 21.

Dotem sibi congruentem secutus consuetum Nobis
consequi acquirit ex capite patrimonij Matre-
ris. num. 22.

Dos præcedente confessata in Chirographo matri-
moniali inter partes inchoat fructus privilegij vera
dotis numeratæ. num. 23.

Testes examinati, & iurati extra terminum proba-
torum nihil probant. num. 24.

Testes iurati, & examinati post lapsum termini
probatorii non est ascendendus, quinimò nec per
Notarium causa recipi valet ex cap. 47. Rot. Lu-
cen. num. 25.

Dotis præmissio ut tollat donationis, & fraudis Cre-
ditorum suspensionem, debet constare per publicum
Instrumentum, vel per apocham trino teste muni-
tam. num. 26.

Scriptura prima trino teste firmata æquiparatur
publico Instrumento. num. 27.

Apocha subscripta à marito, & dotis promissore si
sufficiens esset, redderetur facilis fraudatio Credi-
torum cum assensu, eodem tam facile sit conficere
promissionem præcedentem, quàm fraudare velle.
num. 28.

Dotis promissio, præcedens solutionem, quomodō sit
probanda, & per quam. num. 29. & 30.

Dotis antecedens promissio, confessione subsequuta de
dote recepta, gaudet privilegij vera dotis, nisi
alijs contrariis coniecturis præsumptio deducta ex
promissione elidatur. num. 31. & 32.

Præsumptio semper cedit probationi. num. 32.
Dotis confessio in parte iustificata non est præsumenda vera in omnibus, licet confessio in una parte vera in totum præsumatur vera. num. 34.
Dotis confessio in parte iustificata quoad reliquam summam non præsumitur vera, si omnino redderetur inuestigabilis ex contrariis præsumptionibus. num. 35.
Dotis solutio arguitur per solutionem gabella, quando agitur contra baredes viri, non vero quando contra Tertios Possessores. num. 36.
In Saluiano agens debet certam summam deducere, ut conuentus volens immisionem evitare, possit eam soluendo se liberare. num. 37.
In Saluiano quis deducere non potest eorum summam ob possessionem bonorum iure domini, & perceptionem fructuum non liquidatorum. num. 38.
Immissio vigore Saluiani concedi non debet, si remaneat creditum illiquidum per non liquidationem valoris bonorum, & fructuum perceptorum expressis. num. 39.
Liquiditas crediti non oritur ex exhibitione notula fructuum perceptorum, nisi liquidato valore eorundem. num. 40.
Sententia non excuset, & quæ non habuit effectum, idem est, ac soluta non fuisse. num. 41.
Sententia sola siue executione non priuat possessionem. num. 42.
Creditor habita immisione super uno fundo, ex quo percepit fructus, non potest immitti super aliis bonis sibi hypothecatis, fructuum perceptorum valore non liquidato. num. 43.
Simulationes, quæ committuntur solent in dotis traditione, vel receptione, & quomodo in hac materia ex coniecturis possint trahi, vel excludi, reseruat recensentur. num. 44.

Decisio L.

EX duplici fundamento dixerunt DD. non esse concedendam petitam immisionem V. D. Prudentie uxoris q. Sp. Octauij Bondacchi ex remedio Vtilis Saluiani per eam intentato contra Antonium Regium tertium possessorem titulo emptiois domus controuersæ; Et primò quidem quia non docuit de suo credito, cuius vigore immisionem postulat; Illud enim deducit ex simpliciter confessione emissâ a d. q. Sp. Octauio Bondacca, eius viro constante matrimonio, quæ cum aliunde non iustificetur, presumitur facta in fraudem prohibita donationis, nec probat confessatæ dotis numerationem, ad tex. in l. 1. vbi Glos. in verb. *Instrumenti* Cod. de dot. eant. non numerat. Marefcor. variat. resalut. lib. 1. cap. 8. num. 1. Ros. eorundem *Reuerendiss. Argellen.* aliis

Durano decis. 387. num. 4. cum alijs plena manu congestis in *Romana Dotis* 21. Februarii, & 26. Novebris 1650. coram *Eminentiss. Card. Cerrado S.* quoniam ambæ impressæ post Saluandum in *traff. labyrinth.* *Creditor. decis. 22. & 23.* & in *Persina Saluiani* 12. Iunii 1651. S. & tollitur difficultas eorundem R. P. D. *Alberghato*; Quæ exceptione se tueri possunt non modò maritus; Sed etiam creditores illius, & Tertij possesores, *Bald. in l. si uxor S. si quis uxorem ff. ad leg. lul. de adulteriis, l. vlt. Cod. ad Senar. in sol. Macedonian. Alex. conf. 142. num. 6. & 7. lib. 1. Gorad. conf. 28. sub num. 25. Ruin. conf. 37. num. 4. lib. 4. Vrain. decis. 148. num. 1. Ras. decis. 63. num. 3. par. 2. recens. & in Romana Saluiani 17. Februarii 1647. & 15. Iunii 1648. coram R. P. D. Rois, & in Romana *Immorum de Regentis* 15. Ianuarii 1649. S. præter quàm quod coram *Reuerendiss. Donato*; Neque enim est concedenda dotis repetitio, cuius solutio non probatur l. 1. in fin. ibi. *Et quod in dotem daturam non est repeti non potest, Cod. de donationib. ant. nuptias, & in l. 1. ibi. Ita de omni re ad personam dotis admitti posse, si doceat de re ipsa datam probatur et, Cod. de dot. eant. non numerat.*
 Et deneganda est immissio contra Tertios possesores, ut in his terminis eam denegauit Ros. in *Persina Saluiani* 12. Iunii 1651. in princ. eorundem R. P. D. *Alberghato*.
 Et quauis à supra firmata regula recedi solet, ubique in contrarium adijctæ coniecturæ, quibus concurrentibus confessio dotis receptæ, à marito constans maximo facta, veram dotis numerationem, probat *Noguerol. allegat. 32. num. 23. Franc. de Pace conf. 64. num. 46. & 47. lib. 2. & in terminis laudauit Ros. in Anconitana Dotis* 17. Iunii 1647. S. quam opinionem coram bon. mem. *Arguellet.* quæ fuit confirmata 31. Ianuarii 1648. coram eodem, & signatè in S. non enim nisi & etiam 1. Martij 1649. S. attamen DD. coram *Eminentiss. Card. Ottobono*, quæ est in eius impressis *decis. 167. num. 2. cum seqq.* Quod adeò verum estimauit, Ros. in d. *Anconitana Dotis* 17. Iunii 1647. S. nec refragatur eorundem R. P. D. *Arguellet.* ut procedere dicit etiam de antecedenti dotis promissione non appareret.
 Vegetiores tamèn, & magis releuantes existimant DD. coniecturæ, quæ pro præsumenda simulatione, & donatione, quæ eas, quæ pro conuincenda vera dotis numeratione per Informantes adductas.
 Prima autem donationis præsumenda coniectura delumpta fuit ex paupertate V. D. Prudentie, propter quam inuestigabilis redditor solutio dotis confessatæ; Cum eorum V. D. Prudentia post mortem Laurentij Ca-*

stelli eius genitoris, illius hereditatem, vt damnosam, & nimio aere alieno grauata, mediantibus suis Tutoribus repudiasset, vt ex Instrumento rogato per D. Fabricium Calceum de anno 1616; Nec propterea haberet vnde dotari posset ex bonis paternis D. Margarita illius mater, ad quam hoc manus spectabat ex suis pecunijs dotalibus, & in totum constituentibus summam scutorum 500. recepit scuta 300., quorum 100. implicauit in emptionem corredorum, & alia 200., quae erant in depositum penes Monastrellum, assignauit Sp. D. Octauio Bondaccz eius genero, vt legitur in Instrumento dotali; Quapropter si V. D. Prudentia ex hereditate paterna nihil habuit, nec consequi potuit, & ex dotibus paternis, quae non excedebant scuta 500. recepit scuta 300. pro constituenda sua dote; Vnde nam constare valuit alia scuta 100. pro complemento corredorum, scuta 300., quae afferuntur soluta in contanti, & mobilia valoris aliorum scutorum 200.; Sanè hæc omnino inuerisimilitudo oritur præsumptio simulationis, & donationis, vt bene aduertit *Rot. decif. 23. num. 15. & 16. post Merlin. de pignorb. & hypothec. coram Buratto decif. 108. num. 7. vers. secundo considerabatur cum pluribus alijs cumulat in d. Romana Dotis 21. Februarii 1650. S. primo scribitur vers. ideq. coram Eminentiſſ. Card. Corrado.*

- 8 Neque hæc inuerisimilitudo ex paupertate V. D. Prudentie resultat elix remanet, ex eo, quod Informantes pro illa dicebant, potuisse videlicet V. D. Prudentiam habere præter dotem sibi à matre assignatam alia bona paraphernalia, & extra dotalia, ex quibus potuerat constare summam dotis confessari; Siquidem cum illius paupertas ex supra deductis secundum donationis tempus satis pateat, & iuris Communis præsumptioni conveniat, & verisimilis admodum sit ad persueuendum animum Iudicis, non tollitur contrarijs assertoribus genericis, nullaque concludenti ratione scilicet; præcipue neq. indicatis bonis, ex quibus aliqua summa constari potuerit, vt optimè ad propositum considerat *Rot. in d. decisionib. Romana Dotis 21. Februarii S. primo scribitur, & 16. Nouembris 2. neque obstat 1650. coram Eminentiſſ. Corrado;* Vbi quod paupertatis iustificatio ad hunc effectum à communibus, & regulariter congeneribus deducta non eliditur ex his, quæ ratio, ac in specialibus quibusdam casibus, & non promiscue accidunt, *Rot. decif. 484. num. 11. & decif. 485. 10 num. 7. par. 3. lib. 3. diuers. ad effectum enim arguendæ inuerisimilitudinis dotis considerantur*

rantur vice patrimonij dotem promittentis, *Merlin. de pignorb. & hypothec. lib. 3. tit. 2. qu. 58. num. 42.* Quæ cum in præsentî casu satis tenues viue fuerint, aniam præbere simulationis præsumendæ.

- 11 Pro secunda coniectura considerabant DD. inobseruantiam patiorum, & inuerisimilitudinem facti; Cum etenim D. Octauius futurus sponsus in asserto scripto matrimoniali se obligasset inuestire, & assecurare ad contentamentum D. Margaritæ socius scuta 750., illi statim secuto matrimonio, vt asseritur soluentem præ dote D. Prudentie; Nullam tamen exhibetur post assertam solutionem factum inuestimentum, sed solummodo lapsus quinquennio, & quod malè olet, quindecim diebus post factam venditionem domus controuersæ Antonio Regio Reo conuentus D. Octauius factus fuit, se recepisse dotes, & summas enunciatas, & promissas, proque earum restitutionis obligant generaliter, & specialiter omnia sua bona, ex qua facti specie tegens testatur coniectura simulationis, & inuerisimilitudo solutionis, ad tradita per *Rot. decif. 95. num. 22. par. 6. & decif. 239. num. 14. par. 4. num. 21. & decif. 61. sub num. 9. & decif. 283. num. 8. par. 5. recent. & decif. 23. num. 9. post Merlin. de pignorb. & hypothec. & firmatur plenè in d. Romana Dotis 21. Februarii 1650. S. secundo ex qualitate coram Eminentiſſ. Corrado, & in partem tradit *Merlin. d. quæst. 58. num. 49.* Ad quid enim tam enixè, & præcisè fuit petita, & promissa assecuratio, & inuestimentum à D. Margarita, & D. Octauio, vt cauta redderetur D. Prudentia pro summa pecuniarum soluenda, si tanto tempore differti debebat implerentur promissorum, nec aliq. modo impleri quàm cum obligatione, & hypotheca bonorum D. Octauij; Certè si de hoc inuestimento cognabant Contrahentes, superflua reddebatur promissio supradicta; Cum etiam sine expressa hæc hypotheca à D. Octauio facta, canonica esset D. Prudentia super illius bonis ex acta hypotheca legalis de qua est *tex. in l. unica §. 10 incipien. Et vt plenius Cod. de rei vxo. adl. Quæ**
- 13 *ijdem fruitor privilegij, quibus expressè, in l. i. §. 1. ad usus Cod. qui possit. in pign. bon. iux. tex. in l. i. §. 1. ad usus Cod. qui possit. in pign. bon.*
- 14 *beum. Vnde vehemens resultat simulationis suspicio ad tradita per Rot. d. decif. 23. num. 9. post Merlin. de pignorb.*
- 15 Quibus accedit, & hæc pro tertia coniectura inferuit, quod nulla exhibetur queratio, seu liberatio summarum solutarum, reportata à D. Margarita dotis debitricæ, sed solum inuestimentum dotis confessatae exhibetur, celebratum post quinque annos, quibus matrimonium contractum, & asserta dos soluta fuit,

suit, ex quo pariter valde inuicibilis reddi-
tur confessio facta a viro ad fauorem uxoris,
Bald. in l. si quis in hoc num. 3. Cod. de Episcop. &
Cleric. cum alijs per Asterlin. d. quæst. 58. num. 51.
& 52. lib. 3. tit. 2.

16. Quarto ponderabatur, quod in apocha
solutionis gabella facta pro asserta dote solu-
ta, de qua iussu Instrumenti confessionis as-
seritur, de dote fuisse confectam, & rogatum
Instrumentum a D. Christophoro Gemina-
no, quod tamen nec exhibetur, nec reperitur:
Vnde alia resultat simulationis coniectura,
Bald. in l. 2. num. 4. vers. vltima in 1. Cod. de
erat. aduocat. Roman. conf. 29. cum alijs per
Asterlin. d. lib. 5. tit. 2. quæst. 58. num. 50. Rot. de
cis. 239. num. 10. par. 4. tom. 2. recent. & ad hoc
egregio conferunt tradita a Mascard. de pro-
bat. conclus. 294. num. 1. & per tot.

17. Neq. omni suspitione caret, quod in pro-
cessu coram Nobis exhibito, duo reperiuntur
scripta matrimonialia pro parte D. Prudentia
adducta, quæ licet quoad quantitatem dotis,
& coeredorum sine vniuersa in summa scuto-
rum 1300. & Valde tamén different in sum-
mis, quæ solui promittuntur in constanti: Cuius
iureno dicatur, quantitatem in constanti solu-
endam fore scutorum 750. & in altero verò
scutorum 300., ex quo videtur colligi, quod
partes verè id agere noluerint, quod in illis
apochis, seu scriptis matrimonialibus expre-
ssè habetur, ut in similibus terminis fuit per Rot.
consuetudinem in sept. citata Romana Dotis 1.
Februarii 1690. S. quare exposita coram Emi-
nentiss. Corrado.

Quibus non resistunt coniecturæ per DD.
Informantes pro D. Prudentia pondetæ:
Has enim nimis generales, nec relenantes ad
effectum, de quo agitur, existimarunt DD.

18. Prima enim desumpta ex præstatione ali-
mentorum, & conhabitatione non probatur,
& probata non releuaret Socini, in l. 1. num. 2.
94. ff. solut. matrim. Bald. Nouell. de dot. par. 104.
num. 29. vers. quæ tamén coniectura. Aylmon.
conf. 40. num. 4. in fin. Goradin. conf. 28. num. 23.
& 32. Bellon. sen. conf. 48. num. 2. Joseph Ludov-
ic. decif. Persufin. 66. num. 35. Gallia ad consue-
tud. Alex. 98. verb. pignat. num. 63. Rot. de
cis. 23. in fin. inter impress. post Asterlin. de pigno-
rib. & hypoth. & firmitat in Persufina Saluati
12. Inny 1651. S. nec arguet coram R. P. D.
19. Albergato, de hanc coniecturam, vti nimis
leuem, nisi alijs fidei sit rationibus non iunctis
Joseph Ludouicus decif. Persufina 66. à num. 35.
par. 2. & fuit dictum per Rotam decif. 426. n. 8.
20. par. 9. tom. 2. recent. & cum vel ad maritalem
affectionem, vel ad quantitatem dotis verè
solutam referendam esse, tradit Rot. coram

Buatto decif. 108. in fin. Socini, in l. 1. num. 94.
vers. 7. limita ff. solut. matrim. Conaru. resol. 7.
sub num. 6. S. & sic ex confessione dotis recepta
vers. addit tamén Bald. lib. 1. Menoch. de pre-
sumpt. presump. 12. sub num. 23. & sub num.
73. vbi extenditur 2. lib. 3. & ita vtrique obie-
ctio respondet Rot. d. decif. 683. num. 6. vers. ex
quibus & num. 7. par. 2. recent. & in d. Roma-
na Dotis 16. Nouembrii 1650. S. binég. apparet
coram Eminentiss. Corrado.

Secunda elicita ex congruitate dotis, nè
dùm fuit apta quicquam animum DD. inuo-
rum mouere, ad effectum veritatis solutionis
præsumende: Quinimò potius visa fuit re-
torqueri: Cùm ex his, quæ dicta fuerunt supra
in S. prima autem num. 7. incongrua omnino
dici possit dos scutorum 1300. habito respec-
tu ad mulierem, quæ nihil in bonis paternis
habebat, nec in maternis vltra scuta 300. Ad

1. hunc enim effectum non qualitas personæ,
sed quantitas patrimonij inspicienda est, licet
post 1. 1. ff. de Int. dot. l. filia pater ff. de legat.
3. Rot. decif. 88. num. 1. & decif. 272. num. 5.
par. 5. recent. & fuit dictum in Bononien. Riden.
comm. de Mulieris 11. Martij 1643. S. 1. coram
22. bo. mem. Pentinger. Ideoq. licet S. Oda-
nius nè dùm dote scutorum 1300., sed etiam
maiori dignus esset propter eius Nobilitatem:
quæ in hac Excellentissima Rep. fruebatur, tã
tamén consequi non poterat ex tã exiguo
patrimonio ipsius D. Prudentia, & respondet
1. C. in l. quarto ff. de int. dot. & optime firmat
Rot. coram bo. mem. Consilolo d. 45. num. 23.
& coram Card. Matthei. decif. 329. sub num. 5.
par. 9. fuit dictum in Romana Responfionis Tran-
sactionis 29. Martij 1648. S. quo verò ad aliam, &
5. seq. coram Eminentiss. Corrado.

23. Ad tertiã verò, & super qua DD. Infor-
mantes pro D. Prudentia magnam faciebant
vim, deducit ex antecedenti promissione
dotis, de qua constare dicebant ex chirogra-
pho matrimoniali inter partes celebrato sub
die 7. Octobris 1677. & qua concurrente,
dotem confessam privilegij veræ dotis nu-
meratæ frui; dixerant Manric. de pacit. lib. 11.
tit. 20. num. 11. & 40. late Barbof. par. 6. leg. 1.
num. 51. & 52. ff. solut. matrim. & alase. decif.
Lustan. 4. num. 9. Rot. coram Prgellen. alias Da-
vano decif. 387. num. 6. & coram Greg. XV. dec.
62. num. 6. & decif. 491. num. 7. & ibi ad dea.
& in Romana Domorum de Regardis 28. Ianua-
rij 1650. S. non obstat coram Reuerendiss. Duuo-
zetta, D. Allograd. conf. 33. num. 6. lib. 1. Vbi
ex hoc respondet dispositioni Statuti, cuius Ex-
cellentissima R. tip. lib. 2. cap. 24.

Fuit per DD. responsum, d. chirographum
nihil probare, vt potè quod non fuerit factum
legi.

24 legitimè recognitum; Testes enim super illius recognitione adhibiti, nè dùm fuerint examinati, sed etiam iurati extrà terminum probatorium, & consequenter nihil probant. *Magon, decif. Lucen. 45. num. 8. Rot. post 2. vol. conf. Farinac. decif. 138. Rota apud Duran. dec. 329. & 338. Probib. num. 1. & coram fecit. mem. Gregor. decif. 429. num. 5. & 453. num. 2. & in Anconitana Dotis 21. Iunij 1640. in fo. cordam Reverendiff. Terraconen. & decif. 277. num. 2. par. 6. recent. & supponitur in Stat. Universal. lib. 1. cap. 76. & in cap. 38. Rota Lucen.*

Quod verò dd. Testes turauertint, & examinati fuerint extrà terminum, colligitur ex resolutione processus; Cum enim assignatio termini probatorij fuisset facta sub die 27. Martij 1656. per octo dies viles; die 17. Maij, & sic lapsis iam quatuor diebus d. termini, instante ipsa D. Prudentia, terminus probatorij fuit redactus ad quatuor dies viles; Quare cum D. Iulianus Torciglianus alter ex testibus examinatis iurauit die 19. Maij, utiq. patet, cum extrà terminum probatorium iurasse; D. verò Bernardinus de Barberijs alter testis, nè dùm extrà terminum probatorium, sed die 10. Nouembris, & sic lapsis sex diebus post publicationem processus, & post lapsum termini probatorij iurauit, & examinatus fuit, quo casu eius depositio in nihilo potest attendi; Imò nec per Notarium causæ recipi valet, sic iubente cap. 47. Rota Lucen.

Secundò fuit responsum, quòd quauis d. apocha, seu chirographum matrimoniale, fuisset recognitum, adhuc tamèn non suffragaretur ad effectum, de quo agitur; Quia vt antecedens dotis promissio tollat suspicionem donationis, & standis Creditorum, opotter, quòd de illa constet non per apocham priuatam subscriptam à futuro marito, & dotis promissore, sed per publicum Instrumentum, vel per apocham trino teste munitam, vt est text. ad hoc singularis, & notabilis in *in contrahendis S. sed quoniam Cod. de non numerat. pecun. ibi. Illis etiam securitatibus, quæ post conscriptionem dotalium Instrumentorum de soluta dote ex parte, vel insoluitum exponuntur; Barfatz. conf. 92. num. 1. Mart. Medic. exam. 51. num. 92. Prillad. Affl. decif. 402. num. 6. Fausanell. de pact. nuptial. claus. 4. com. 1. Glof. 26. num. 32. Et cum hoc supposito omnes Dd. quotquot viderimus, loquuntur, dùm mouent, & d. text. in liti contrahendis; Quapropter secundùm terminos illius debent, & sunt intelligendi secundùm doctrinam Barf. in d. non solùm S. liberationis ff. de liber. leg. Rot. decif. 274. num. 9. par. 1. recent. & coram bozem. Caxino dec. 67. num. 8. Vel quandò etiam de anteceden. d. d. o.*

tis promissione constat per scripturam priuatam, sed trino teste firmatam, quæ publico Instrumento æquiparatur, ad vulgat. tex. in l. scripturas Cod. qui potior. in pign. habean. & in hoc casu loquitur Rot. decif. 24. num. 6. par. 7. recent. quæ hoc supponit pro indubitato obiecto, cui tamèn facisfacit ex alijs præsumptionibus in dd. decifionib. ponderatis; Alias enim si sufficeret apocha subscripta à marito, & à dotis promissore, facile esset fraudare Creditores conscribendo apocham in eorum præiudicium cum antidata; Cum tamèn facile sit conscribere promissionem præcedentem, quam scaudare velle, argum. l. 5. S. si pupillus ff. de reb. eor. qui sub iustel. l. seve S. 1. ff. de legit. eucor. l. cum quis decedens S. penult. ff. de legat. 3. Fausanell. de pact. nuptial. claus. 14. Glof. unica par. 1. n. 37. & in puncto, quòd promissio dotis, quæ dicitur præcessisse solutionem, probanda sit aliter, quam per partium confessionem, tradit Fals. in suo Cod. lib. 5. tit. 12. d. 1. g. Vbi quòd promissio illa per testes, & quidem omni exceptione maiores, probanda est; nè alioquin in tanta, quanta nunc est, & temporum licentia, & hominum, facile fit legitimi creditoribus interueneret, & quòd oon sufficiat probatio per apocham priuatam, firmat Martinus Medic. exam. 51. sub num. 92.

31. Præter quàm quòd non iudicandum est accipiendâ conclusio, quòd antecedens dotis promissio faciat, quòd confessio subséquenda dote recepta habeat priuilegia vestre dotis, sed cum limitatione, quæ casui nostro optime conuenit, nisi scilicet alijs contrarijs coniecturis illa laris præsumptio, quæ elicitur ex promissione dotis precedente elideretur; Tuoc enim cum semper præsumptio cedat probationi, si chirographum cum l. seq. & Imperatores in fin. ff. de probat. non staretur humiliori coniectura, quamquavis præcederet promissio dotis, Merlin. de pignor. & hypoth. d. quasi. 50. num. 92. lib. 3. art. 2. Anton. Fals. in suo Cod. lib. 5. d. 1. g. tit. 12. de dec. caut. non numer. Fausanell. d. claus. 14. num. 39. Rot. decif. 55. num. 20. par. 6. recent. Quapropter cum supra enumeratis coniecturis simulationis, remaneat elisa hæc præcedens dotis promissio, parum attendi meretur.

34. Et quauis confessio per Sp. Octauium emissa, appareat iustificata in parte dotis; Non tamèn debet præsumi vera in omnibus, dicent enim coconfesso in una parte vera in totâ præsumatur vera, vt in his terminis firmant Surd. conf. 397. num. 5. Prafes. Andreol. contr. n. 186. num. 7. Altiograd. conf. 18. num. 35. & 36. lib. 1. Rot. decif. 160. num. 2. par. 7. recent. & in dictum in Cuiusdam Petri de Dotis 7. Iunij

bruarij 1647. coram R. P. D. Arguelles S. secunda coniectura confirmata 1. Martij 1649. S. inter ceteras coram Eminentijs. Card. Orsibono, vbi Rot. hanc coniecturam fortissimam vocat; 35 Hoc tamen locum sibi non vendicat; quando confessio quodam reliquam summam ex contrarijs praelumptionibus iuuerisimilis omnino redderetur ad tradita per Dec. conf. 421. au. 14. Vrsill. ad Afflic. decif. 402. num. 5. Merlia. d. qu. 58. num. 131. & fuit dictum in Romana Causis de Matis t. Iulij 1630. coram bo. mem. Coccino, & in d. Romana Dotis coram Merlino impress. post traß. Merlin. de pignorib. decif. 43. n. 26. Quare dum in presenti causa uel dum iuuerisimilis, sed ferè impossibilis visa fuerit solutio residui dotis in summa concessata, dixerunt DD., nõ esse applicabilem coniecturam supradictam.

Vltimam denique coniecturam ex solutione gabellæ pro integra summa scutorũ 1100. deductam, parui faciendam iudicarunt DD.; Siquidem quicquid dici posset, si Statutum mandaret solui gabellam de dote soluta, non 36 etiã de dote promissa; Fuit dictum, solutionem gabellæ arguere solutionem dotis, quando agitur contra hæredes viri, secus verò quando contra Tertium possessorem, Alex. conf. 68. num. 3. lib. 3. Card. Tuse. lu. G. conclaf. 13. num. 11. & 12.

Alterum denegandæ immissionis fundamentum visum fuit DD. resultare ex illiquiditate, 37 crediti D. Prudentiz; Cum enim agens in Saluam debeat certam summam deducere ad hoc, vt conuentus volens immissionẽ euitare, possit eam soluendo se liberare, ad tradita per Rot. coram Ruverandiff. Vrgellen. Durano 38 decif. 168. num. 17. Sed hoc præstare non potest D. Prudentia, quid cum ipsa vitra scuta, 470. exacta ab hereditate mariti, & quæ se recepit fatetur in libello, de anno 1652. declarauit, se possidere quædam bona stabilia in loco dicto à Bondasca lute dominij, vel possessionis pro suis dotibus, vt constat ex confessione eiusdem D. Prudentiz ad positiones, & ex illis fructus percepit, Rot. coram Ruverandiff. Vrgellen. alijs Durano decif. 336. num. 3. 39 cum seqq. & decif. 384. num. 1. Vtiq. non liquidato valore tum dd. bonorum, tum etiã fructuum ex illis perceptorum, qui de anno 1652. fuerunt statim 18. grani, & salmæ quatuor vini, vt constat ex actis sequestri ad illius instantiam facti, creditum illius vtiq. illiquidum remanet, nequẽ illius vigore immissio concedi debuit, ad text. in l. 3. Cod. de sentent. quæ sine cert. quantis. Bart. in l. proinde 25. §. Notandum ff. ad l. Aquil. Bald. in l. 2. num. 6. Cod. de execut. rei iudic. Rot. apud Scrapdin. decif. 1168. num. 5. & decif. 689. num. 3. par. 1. recent. &

fuit dictum in Romana Substitutionis t. Iulij 1650. coram R. P. D. Verosio s. alterum, & in Perusina Saluiani 1. Iulij 1651. f. quo verò ad aliud coram R. P. D. Albergamo.

40 Quinimò in fortioribus terminis creditoris, qui notulam fructuum perceptorum exhibuerat, quod nihilominus illiquiditas illius crediti non excluderetur, donec valor dd. fructuum non fuisset liquidatus, dixit in puncto Rot. decif. 453. num. 4. & 5. par. 2. recent. & in Senogallien. Saluiani 7. Februarij 1653. S. tam quid ob fructus coram bo. mem. Bichio; Quanto igitur magis denegari debuit immissio d. D. Prudentiz, cuius crediti illiquiditas resultat nõ dum ex valore fructuum de anno 1652. & seqq. perceptorum, sed etiã ex ipso rationabilium valore non liquidato.

Nequẽ obstat, quòd dicebatur, præfata bona, ex quibus percipiuntur dicta 18. Itaria grani, & salmæ quatuor vini quolibet anno, iam fuisse euicta, vt apparere dicebant Informantes ex processu, & sententia secuta in Curia Episcopali, cui &c.

Quid fuit per DD. animaduersum; præfata sententiam non fuisse executioni demandatam, proit ex reuolutione cartarum satis 41 conuinci visum fuit; Ex quo sententia non executata, & quæ non habuit effectum, perinde est, ac si lata non fuisset, Crumet. conf. 10. num. 6. Cephal. conf. 96. num. 18. Rot. decif. 172. num. 5. & decif. 132. num. 13. par. 5. recent. Cùm sola 42 sententia sine executione possessorem non priuet, Rot. decif. 225. num. 2. par. 1. recent. & fuit latè dictum in Romana Successionis de Ameris 16. Nouembrii 1646. coram bo. mem. Bibio S. illius enim, quæ est decif. 424. num. 2. par. 9. sem. 2. recent. atq. fuit firmatum in Pylauren. Annuntiationis 1. Februarij 1647. coram Arguelles S. vitra quod 1. cum S. seq.

43 Nèc quicquam vrgent ea, quæ pro parte eiusdem D. Prudentiz replicabantur, quòd scilicet liceat creditori vsquẽ ad eius satisfactionem, possessionem bonorum sibi hypothecatorum auocare, quamuis multi sint valoris, eamq. retinere vsq. ad eius crediti satisfactionem; Siquidem & hoc Nos concedimus, si hoc à principio præstet Creditor; Negamus verò ei hoc licere, postquam semel electo vno corpore, & super eo immissione obtenta, alij quos ex illo fructus percepit, donec facta illiquidatione valoris fructuum perceptorum, constiterit, de qua summa pro residuo creditor remaneat; Hoc namquẽ casu non potest immissionem super alio corpore obtinere, vt 44 supra fuit dictum, & passim Rot. firmavit, & faciunt dicta per Copys. dec. 46. per tot. vbi latè.

De simulationibus, quæ committi solent in

in dotis traditione, vel receptione, & quomodo simulatio in hac materia possit ex coniecturis excludi, vel etiam includi, vide quæ lato calamo concessi in *meo tractatu de iur. Cod. si quis Imper. maledixer. §. 20. d. n. 1. cum seqq.* ubi etiam videbis impressas duas decisiones Rot. Roman. vnam scilicet in Romana Dotis Luna 11. Februarij 1656. coram R.P.D. Bentiaqua, & aliam in ead. Roman. Dotis Luna 10. Decembris 1657. coram Reuerendiss. Meltio, quas vii singulares ad materiam supradictam indicare, non incongruum existimauit.

Et ita fuit decisiū vtraque parte acerrimè informante.

ARGUMENTVM.

Incendium àn, & quando dicatur probatum data causa, & àn, & quando censetur fortuitum. Fama àn, & quando sit obstatia, & quando adimiculatiua ad hoc, vt faciat iudiciū. Inimicitia àn, & quando suboriatur ex litibus, & durare præsumatur, & quando ex ea testis repellatur. Querela post longum tempus porrecta àn præbeat suspicionem calumnie. Innocentia Rei ex quibus arguatur.

SYMMARIUM.

- Corpus delicti est probandum iuxta tradit. per DD. in l. 1. §. item illud ff. ad Sillanian. num. 1.*
Incendium dicitur fortuitum, nisi probetur culpa certa, & determinata persona. num. 2.
Negatiua optime probatur ex processu. num. 3.
Condemnatio ad suauorem partis, vel Fisci non fit, reatu non iustificato. num. 4.
Querela post longum tempus porrecta, præbet suspicionem calumnie. num. 5.
Causa est Regia delicti, sine qua impetratio de aliquo facta, tanquam innersimilis, non est attendenda. num. 6.
Bona fama iuncta cum precedenti amicicia excludit omnem sinistram opinionem. num. 7.
Fama vt officiat, quando requisita habere debeat remissimè. num. 8. & à quibusnam personis originem trahere debeat. num. 9.
Dissimatio subita dicitur melle delicto. num. 10.
Fama vt constituat indicium contra dissimatum, oportet, vt nihil habeat in contrarium. num. 11.
Inimicitia est earum virium, vt sola suspicio odij re-

- pellat testem. num. 12.*
Inimicitia suboritur etiam in litibus, & semel orta præsumitur durare. num. 13.
Testi habenti aliquod interesse non creditur. num. 14.
Fama probari debet per testes omni exceptione maiores. num. 15.
Qualitas inducens suspicionem delicti indiget concludenti probatione. num. 16.
Indicium delicti non sumitur ex actu licito, ac permissio, quia explicari potest sine delicto. num. 17.
Testi Fisci contra Fiscum est danda plena fides, maxime quando discordant inter se testes, nec singularitas obstinata toleratur. num. 18. 19. & 20.
Testis primo dictum standum est, maxime quando secundum dictum suis obtentum Carceris metum. num. 21.
Reus non dicitur, qui accusatus est, sed qui vel confessus, vel conuictus reperitur. num. 22.
Delicti fama non attenditur deficientibus legitimis indicij, & concurrente bona conditione, & fama, nec solius in delinquendo. num. 23. & 24.
Innocentia indicatur ex bono animo resurgente ex peccatis minori in quantum quis potuit. num. 25.
Reus absoluitur, & tortura non est danda, flagitijs inducjs pro, & contra. num. 26.
Incidium quomodo probetur, quomodo culpa, & non culpa considerari valeat remissimè. num. 27.

Decisio LI.

- A**D querelam Petri Aloysij de Bonegio porrectam coram D. Commissario Valis Arianæ processatus, & condemnatus fuit Bartholomæus Simeonis de eodem loco, sumpta causa, quod sub nocte 28. Nouembris 1659. incendio affecerit quandam domum, prælati Petri; Hæc autem causa coram Nobis in gradu appellationis deuoluta, dubitanti coram DD. meis, num bene, vel male fuisset iudicatum, & respectiue appellatum, & vnanimiter in hanc adducti foimæ sententiam, male fuisse iudicatum per D. Iudicem à quo, & bene per eundem Bartholomæum fuisse à sententia contrà eum lata appellatum: Moti potissimum ex infrascriptis.
1. Primò, quia circumscripto etiam detectâ probationis corporis delicti eo canonico, quo ubique prædicatur modo, & quo docent DD. in l. 1. §. item illud ff. ad Sillanian. conuicti.
 2. Certum est, quod agens Criminaliter ex incendio, nisi probet culpam certæ, & determinatæ personæ, succumbit, & casui fortuito adscribitur, Mart. suo method. ff. nouiss. in verb. incendium cap. 4. lib. 2. Magon. decisi. Floren. 111.
 3. num. 41. & 42. Ex reuolutione autem totius processus officiosi in hac causa fabricati, qui

est optimus modus probandi negativam, *Heterolan. de negativis. num. 176. Dec. conf. 483. num. 6. Adducit. ad Ludov. decif. 416. sub vo. 8.*
 4 nulla legitur iustificatio reatus d. Bartholomaei, ideo haud quaquam fore condemnari parti, & fisco valuit, *Tbor. vot. decif. 3. num. 18. & vot. 7. num. 20. ac vot. 32. num. 19. centur. 2. Afflicti decif. 18. & ibi Adducit. num. 1.*

5 Quod maxime dixerunt DD. procedere, attentis tum tarditate grandi ad querelam, porrigendam de hoc praetento incendio: Ex ea namque suboritur suspicio calumniae *Farinac. conf. 24. num. 13. lib. 1.* Tum ex defectu

6 causae in ipsum Bartholomaeum ad tale scelus patrandum, quae Regina delicti dicitur, & sine qua imputatio de aliquo facta, tanquam inuenerisimilis, flocci pendenda venit *Tbor. vot. decif. 3. num. 12. cent. 2. & vot. 100. num. 18. cent. 1.* Tum denique bona fama ipsius Bartholomaei abunde probata, iuncta praecedenti inimicitia cum d. Petro, excludentibus omnem sinistram opinionem, *Peretz. conf. 230. num. 18. lib. 2. Grammatici. decif. 60. no. 12. Farinac. conf. 10. num. 37. & conf. 142. num. 32. lib. 1.*

7 Neque visum fuit DD. in aliquam considerationem haberi debere fundamentum, quod faciebant Scribentes contra Bartholomaeum super asserta publica voce, & fama in loco delicti suborta contra illum.

8 Nam fuit responsum primum, hanc famam non habere requisita, de quibus per *Tbor. vot. 21. num. 32. & 33. cum seqq. Cornazz. decif. Lucen. 26. num. 3. 4. & 5. & decif. 82. num. 22.*

9 ubi quod sine huiusmodi requisitis nihil officit. Secundò, quod persona, a qua talis fama originem habuit, non est talis, cui sit fides praestanda, *Tbor. cod. vot. 21. num. 41. Mantie. decif. 147. num. 3. & decif. 162. num. 7. & decif. 211. num. 7. & 8. & decif. 220. num. 3. & decif. 325. num. 4. Benitend. decif. 62. num. 14. & 16.*

10 Tertiò demum quid ex processu tam offensivo, quam defensiuo satis iustificatum legitur, quòd diffamatio subita, quae dicitur inesse delicto, *Tbor. d. vot. 21. num. 47.* non aliter afflicti personam d. Bartholomaei, sed personas Simeonis, & Ioannis de Balduccis Patris, & Consobrini respectu Iacobi Balduccij: Ut

11 enim fama constituat indicium contra diffamatam, oportet, quòd nihil habeat in contrarium *Ludov. decif. 325. nu. 17. & decif. 498. num. 14. Mart. Medic. decif. 90. num. 10.* & ratio magis quia inter dictum imputatum, & d. de Balduccis aderat per penus aliqua differentia propter quòdam malam praeticam &c.

12 Inimicitia enim est earum virum, ut sola suspicio odij repellat testem *Coff. de remed. subfidiar. remed. 78. num. 7. & in trall. aut sciebat,*

aut ignorabas diffinit. 18. num. 1. & legq. & in trall. de iudic. ad cap. 1. num. 35. & 36. ubi
 13 quòd etiam ex litibus suboritur inimicitia, & quòd inimicitia semel orta praesumitur durare.

Quòd similiter sit suspectus, & interessatus elicitur ex probata consanguinitate ipsius cum Simeone, & Ioanne de Balduccis, quorum diffamatione subitam curauit dictus Iacobus enervare: Testi autem habenti aliquod interesse, non creditur, *Tbor. vot. decif. 35. p. 17. centur. 1. Praetertim in materia famae, in qua testes omni exceptione maiores ad eam probandam requiruntur, Cornazz. decif. Lucen. 26. num. 5. & decif. 82. num. 22.*

Accedit quoque ad tollendam omnem fidem d. testi, quòd est singularis, nec deponit super ipso maleficio, sed super qualitate suspicionem inducente, quae indiget concludenti probatione, *Farinac. conf. 52. num. 1. conf. 54. num. 1. & 4. conf. 70. num. 1. conf. 81. num. 1. conf. 150. num. 15. & 12. conf. 155. num. 6. & conf. 175. num. 12. lib. 1. Tbor. vot. decif. 21. num. 1. & vot. 25. num. 3. centur. 2.* Ultra quàm quòd

credulitas eiusdem, ut air, fundata ex transitu Bartholomaei eam face accensa ante domum d. Petri paulò ante ceptum incendium, non

17 solùm fatua dici debet: Cum ex auctilicto, atque permisso, & qui explicari potest sine delicto, indicium delicti non fit curandum, sed sumendum a *Farinac. conf. 37. num. 20. lib. 1. & conf. 139. num. 194. Ambrosini. decif. Perusini. 17. num. 3. Magon. decif. Lucen. 43. num. 28.* Sed

18 dolosa, & interessata, maxime quando reus est Filii: Nam contra Euscom plena est danda fides, *Roman. conf. 104. num. 7. Farinac. quass. 62. num. 239. Magon. decif. Lucen. 56. num. 9. Cephal. conf. 82. num. 47. & conf. 141. num. 16.*

19 Quod magis vendicat sibi locum, quando testes, prout hic, discordant inter se, ideoque discordantia non potest velari, *Riminald. un. conf. 59. num. 32. Cravett. conf. 151. num. 14.* Nec

20 obstatua singularitas toleratur, *Cravett. conf. 167. num. 3. Tbb. Nov. conf. 86. num. 11.*

Dicere autem, quòd testimonium Iacobi praedicti comprobatum efficiatur a depositione Ioannis Blasij, vanissimum putauimus assumptum: Si quidem Ioannes in suo primo examine testatus fuit, tantum abesse, quòd fuerit ea nocte incendi associatus dictum Bartholomaeum domum suam cum Lucia eius vxore, renitentem, ut potius neq. esse domi, quando Bartholomaeus ex domo Blasij patris ipsius testis iter accepit ad propriam domum versus, handque scire non posse, sin cum, vel sine face itineraret: Et licet non valuerit d. Iudex à quo primo loco extorquere à d. Ioanne, etiam

- etiā adhibitis suggestiuis interrogatorijs, id consecutus fuerit in secundo examine eiusdem. Tamen cum hæc secunda depositio motu carceris fuerit obventa, in qua nulla accedente rationabili causa per plures dies puerulum illum macerari non lre fecerit, nullius momenti reputanda est; sed primo dicto est standum, *Tbor. vot. decisum* 17. num. 61. & *vot. 88. num. 9. centur. 1. Faber in Cod. lib. 4. diffinit.* 34. num. 11. & *diffinit.* 30. num. 7. in allegat.
- 21 Stante hoc idē, quod is Reus non dicitur, qui accusatus est, sed is solummodō, qui vel confessus, vel conuictus reperitur, *Tbor. vot. decisum* 100. num. 65. cent. 1. Quodq; Bartholomæus prædictus nullis sit legitimis grauatus iudicijs, sed conitet quippē, bonæ conditionis, & sumē esse, nec solum quiequam, quod sapiat delictum, patrare, *Farinac. conf.* 10. nn. 37. & *conf.* 22. num. 32. lib. 1. Propterea flocci pendendum purauimus iudicium illud famæ, in qua Filcas figebat pedes; *Tbor. vot. decisum* 21. num. 31. Præsertim nulla concurrente causa delinquendi, sed potius obuiandi, prout curauit cum alijs ad excitatum occurrens tumorem obuiare in quantum potuit, ex quo actū indicitur illius animus bonus, qui innocentiam indicat, *Viam. decis.* 75. per tot. *Mart. suo method. ff. in verb. delictum cap. 9. tom. 2. & 16* sic sententiauius malè iudicatum, in fortioribus terminis ita decisū reliquit *Boer. dec.* 165. 27. num. 10. & si scire copis quomodò probetur incendium, & quomodò culpa, & non culpa considerari valeat, videndus latissimè *Fulg. de iur. emphiteutic. tit. de var. caduc. quæst.* 3. *num. 10.*

Et ita fuit decifum &c.

ARGVMENTVM.

Statutum vbi clarè resistit appellationi admittendæ, non admittit interpretationes extrinsecas. Aduocatum, sed omninò seruandum, etiam si latum arbitrium à Principe iudici in procedendo fuisse concessum. Princeps delegans specialiter causas an, & quando censetur priuare omnes alios iudices, vt in ea se ingerere non valeant. Declaratur *Lucense Stat. Fundat. super rubr. Che li Treccoli, & gl. Hosti cap. 26. lib. 1.* quomodò procedat.

Appellationi interposita deferendum non est, quando resistit dispositio statutaria. num. 1.

Statuti clara dispositio prohibitiva appellationum vbi est, reiicienda sunt extrinsecæ Aduocatorum interpretationes. num. 2.

Statuentes intellexerunt comprahendi, & pariformiter determinatos velle casus omnes, qui sub lege ab eis facta continentur. num. 3.

Iudicis latum arbitrium à Principe concessum, non potest extendi ad appellationem illam admittendam per legem prohibitam. num. 4.

Principi delegans specialiter causam censetur priuare iurisdictione omnes alios in eadem, ac illam ad se auocare. num. 5. & sic dicitur tributa Iurisdictioni priuatiue quoad alios. num. 11.

Iurisdictionis omnis fuit, & resistit à Principe tanquam à fonte. num. 6.

Iurisdictionis à Principe alius non confert, exerceri nequit. num. 7.

Iudex vt iurisdictionalia exercere valeat, necesse habet certitudinis sui iurisdictionis. num. 8.

Lex indiget interpretatione propter turbiditatem, vel generalitatem, est facienda ab ipso Principe. num. 9. & 10.

Iurisdictionis quando censetur à Principe tribui priuatiue quoad alios. num. 11.

Decisio LII.

- 1 **D**iximus appellationi interpositæ præ parte Hostijs Pontis maioris minime deferendum esse. Quandoquidem illius delationi resistebat Statutum Fundaci sub rubr. Che li Treccoli, & gl. Hosti &c. cap. 26. lib. 1. *Farinac. quæst.* 101. num. 95. *Nig. de execut. iudic. cap. 4. §. 14. num. 24.* Vbi enim, adest Statuti clara dispositio appellationum prohibitiva, non est viterius querendum, sed reiicienda sunt extrinsecæ Aduocatorum interpretationes. *Petr. de Lun. consilij. num. 1. Martini Medici. decis.* 1. num. 30. & 31. & *decis.* 77. n. 20. & *exam.* 11. n. 33. *Cass. in præst. reinterp. dist. 1. §. 1. num. 7. Gall. de excep. tit. 2. except. 1. num. 21. Alex. Ambros. decis.* Petr. 23. Nec dubitari potest, quin hæc Statutum præcitatum clarijs verbis non loquatur, illud legitur. *Es dalle dichiarazioni, & condannazioni de farsi per ciascuno della detta Giandria rispettuamente, non se possi appellare, querelare, dire di nullità, & hauer alcun ricorso &c.*
- 2 *Et dicitur autem, quod hæc dispositio se refert solum ad superiora prohibitionum capitula, nihil obstante, quod superioris dictum fuit.*

- Et in iurisi sudetti, & infra scripti casi, & ciascheduno di essi sijno Giudici comprimenti tanto il Mag. Sig. Podestà, quanto l'Officiale del Fondaco con li suoi Configliari; Ex quo, vt dicitur, sublequitur alius versiculus in corpore ad versiculum, sub quo prohibetur appellari cantans, scilicet, *Li quali Giudici nelle predette cose, & contro quelle, & nelle dependenti emergenti, amnessi, & connessi da quelle possono procedere, & condannare sommariamente senza processo, & scrittura, & de facto, come ad essi parerà. Quasi quod (subsequentia verba E dalle dichiarazioni, & condemnationi) &c. se tantum referri debeant ad precedentes casus, est mera subtilitas; Nam patet quoniam quod sub eodem versiculo legitur *Li quali habbiano ancora autorità di prouedere alle fraudi, & che circa le prefate cose si potessero commettere, & dichiarare quelli, & quali parerà alle conscientie loro hanno contranuto nil intentione, & mente della presente legge,**
- 3 & sic liquidò peticiunt, quod casus omnes, qui sub ea lege continentur, Securumque intellexerunt comprehendendi, & pariformiter determinatos, velle, *Mag. Med. decif. 1. nu. 58. decif. 36. nu. 5. & dec. 77. num. 13. & exam. 32. num.*
 - 4 18. & decif. 83. num. 34. omnem collit scrupulum latum arbitrium d. Excellentis. Prætori à Principe per de legem concessum, regulatiuè appellationem nullam admiuentem, *Petr. de Lun. conf. 35. num. 2. 3. & 4. cum ibi latè per eum citaris.*
 - 5 Porro cum negari non possit, quin cognitio huiusmodi causarum, specialiter delegata sit dd. DD. Prætori, & Officiali Fundacij, vtq. ab eorum searcentis non possit ad Rotam appellari, *Thor. vtr. decisio. 85. num. 25. & 26. centur. 1. Rot. decif. 1. de supplen. negleg. Prælator. in antiqu. quod etiam in dubio foret dicendum, ex quo omnis iurisdictionis fluit, & refluat à Principe, tanquam à fonte, Grammat. decif. 46. num. 1. ubi constat, ipsum Excellentiss. Principem hanc iurisdictionem Rotæ dedisse, *Neg. de except. cap. 2. §. 3. num. 7. & seqq.**
 - 8 Vt enim iudex iurisdictionem alia exerceat valeat, oportet vt sit certus de sua iurisdictione, *Thor. vtr. decisio. 16. num. 7. centur. 2. in*
 - 9 rationem, et si lex interpretatione indigeret propter turbiditatem, que hic non adest, ne propter generalitatem illius, *Petrus Lun. conf. 50. Jul. 48. Grammat. decif. 99. nu. 8. Tur. decif. 75. nu. 1.*
 - 10 lib. 2. illa esset ab ipsa Principe expectanda, *Cost. in verb. interpretata, ubi allegat Dec. & Bazz. ita sententias in hiis ambiguis orationibus nam. 1. ff. de reg. iur.*
 - 11 Sed quod deficiat nostre iurisdictionis haud ambigi possit, conuincit decretum emanatum ab Excellentiss. Consilio sub die 6. lu-

nij 1608., quoniam ibi attentis precibus Causarum recurrentium pro enervatione sopradicti Statuti, sancitur, appellationem deuolendam esse ad Excellentissimos DD. Antonios pro tempore, & sic priuatiuè prorsus quoad Rotam, *Thor. d. vtr. 85. num. 25. & 26. quod secus diceretur de iure Communi.*

Et ita fuit decisum vtraque parte informante &c.

ARGVMENTVM.

Retentio àn, & quando competat pro melioramentis, & pro quānam summa. Melioramenta àn probentur ex relatione Peritorum à partibus electorum, & àn illa præferantur Creditoribus anterioribus, & àn executio pro ijs melioramentis retardari possit per concursum posteriorum Creditorum. Onus reale semper sequitur re, & remanet super bonis quocumq. transitum faciant. Principis rescripta quomodò veniant intelligenda, & àn, & quando Princeps ad preces partis, & causa non cognita præsumatur velle præiudicare Iuri Tertio quæsito. Dispositio Stat. For. Mercat. Luc. lib. 3. cap. 4. declaratur quomodò procedat.

C E N S A L I J.

- Retentio denegari non potest pro melioramentis rebus, & necessarijs, num. 1. & 2.
- Testes de creditate probant liquidatum quantitas rei meliorata, num. 3. & 4.
- Melioramenta probantur ex peritis à partibus electis, num. 4.
- Liquidum dicitur, quod facile liquidari vult, n. 5.
- Inbarrandum postius est rei, quam actioni, num. 6.
- Hypothecaria actio haud operatur considerationem illius, quod minus est, sed illius quantum melioratum, num. 7.
- Valor iustus præsumitur de tempore renditionis, num. 8.
- Retentio datur pro summa estimata occasione melioramentorum, & excedente valore prædicti summi de tempore rei vendita, num. 9.
- Melioranti competis retentio super rebus omnibus melio-

- melioratis, & non tenetur ea relaxare, nisi fuerit satisfactus usque ad obitum.* num. 10. ampliat. num. 11.
- Meliorationes praesumuntur iuribus anterioribus.* num. 12.
- Onus reale sequitur rem sicuti lepra leprosum quocumque.* cap. num. 13.
- Princeps, non est verisimile, quod ad preces persis, & causa non cognita, velit praeiudicare iuri quofvis alteri parti.* num. 14.
- Creditoribus ex causa census interdicta est repetitio sortis.* num. 15.
- Census onus remanere super bonis subbassatis, cuius exenaro retardari nequit per qualemcumque concursum posterorum Creditorum.* num. 16.
- Deponere non est solvere.* num. 17.
- Bona subbassata quando habeantur pro decumalatis ex Statuto Lucae.* num. 18.
- Lex recipiens plures interpretationes inferuire vales ad decisionem plurimum casuum.* num. 19.
- Abiurda non sunt concedenda.* num. 20.
- Conditio iniqua inferuit ob non permissionem amissionis pecuniae usque ad certum tempus cum subinsensu indemnitate.* num. 21.
- Principis referentis mentem semper interpretari debet ad mentem iustitiae, & aequitatis.* num. 22.
- Principis rescripta ad casus suos sunt referenda, & ad iustitiam, & aequitatem.* num. 23.
- Lex in contradietione qua non dicit, nos nos dicere debemus.* num. 24.

Decisio LIII.

Empio per D. Saluatorem Bongium, quodam praedio cum privilegio ex Principis gratioso rescripto licitatore, de quo in cap. 4. lib. 3. *Stat. Fel. Mercator*, depositavit illius pretium, & cum inde ad nonnullos menses Sp. D. Petrus Franciotrus tanquam creditor plurium abhonorum fructuum vicius sui census feutorum 400. In forte, cuius praedium praedictum vincularum reperiebatur, vicius clausula, *Constitutum*, obtinuisse associari ad dd. bona, incitato tamen d. D. Bongio. Ea parte propterea d. D. Bongio fuit institutum iudicium summarissimum mantentionis. Interdum, praetendentes in viam d. gratiosi rescripti statutum esse ab omni molestia Creditorum Sp. D. N. de Landis aliorum venditoris, & ad summum ei competere beneficium retentionis pro expensis in pluribus meliorationibus super duobus domibus, & in plantationibus vinearum, & arborum factis in re emptae, & cum D. Induxit a quo sententiam dixerit ad favorem praefati Sp. D. Petri, fuisseque ab ea ad Nos appellatum; Idem hodie causa proposita

DD. vno ore dixerunt, sapientiam praedictam esse reformandam, & d. D. Saluatori mantentionem pro impensis in dd. bonis ad ea melioranda factis competere, quousque etiam ex fructibus illorum satisfactus, quapropter satisfactione inde relaxanda ea esse eidem Sp. D. Petro, ut similiter ex fructibus vinearum, se satisfieri de annuis redditibus sibi debitis, moxque solum potissimum ex infra dicendis, &

1. Primò, quid cum de meliorationibus factis per d. D. Saluatorem, & quidem vtilibus, & necessariis, *Mart. suo method. ff. noviss. in verb. meliorationes cap. 1. 4. 14. & 16. lib. 4. ambigi*
2. non possit, utique pro eis retentioni haud denegari iure poterat, *Nig. de except. cap. 8. §. 31. num. 3. 13. & seqq. & §. 46. num. 1. & in trall. de subbass. 117. de iudicial. cap. 30. num. 111. Rot. post eund. trall. decis. 10. num. 5. & 6. & decis. 510. num. 9. par. 2. in recent. & in Anconitana Salviati 19. Iunij 1651. coram Card. Corrado S. quomodo illi, & in alia Ariminensi Mantentionis 10. Iunij 1652. coram Albergo, Christi. Mart. Medice. decis. 19. num. 25.*
3. Neque visum fuit obitare assertum defectum liquidatae quantitates rei melioratae, quia praeter id, quod satis de ea deponunt testes licet ut plurimum deponant de credulitate, *Nig. de subbass. cap. 15. §. 23. num. 3. & 8. §. 24. num. 12. & §. 25. num. 17. & 18.*
4. Respondetur, obiectum tolli ex eo, quod facili negotio verificari possunt meliorationes electione facienda Peritorum hinc inde eligendorum, ad quorum electionem volente ipso Sp. D. Petro in executionem huius nostre sententiae procedendum fore duximus ad *Par. decis. 461. per tot. par. 2. Nig. de except. d. cap. 8. §. 30. num. 9. De liquido liquidum ad facile liquidandum idem est iudicium; Nig. d. cap. 8. §. 31. num. 25. 26. & 27. & §. 46. num. 5. hocque interim satis esse inherere rei, quod actioni, *S. in iust. quib. mod. toll. obli. Cypri. dec. 17. per tot. Christi. Mart. Medice. decis. 92. num. 9. & seqq.**
7. Quod maxime procedit cum iudicium non competat rei vindicationis d. Sp. D. Petro, sed hypothecariae actionis, quo casu non est ratio habenda ad id, quod minus est; sed ad quantum melioratum, *Vine. de Franch. decis. 456. quam refert Mart. suo method. ff. noviss. d. verb. meliorationes cap. 16. lib. 4. & sic cum valor bonorum de tempore venditionis scilicet qui iustus praesumitur, *Nig. de subbass. cap. 5. num. 1. 2. 3. 4. 6. & 7. & ibid. sub 7. 2. in princ.**
9. Vtique ex assumptione noviter facienda illius praedij certus valor sine mora habebitur, & pro totidem erit locus retentioni, *Christi. Mart. Medice. exam. 56. num. 13. 14. & 18. 707. & in a. Iun.*

summa, Nig. de except. d. cap. 8. §. 19. num. 40. 41. & seqq.

Haudq. huic Iuris assumpto satisfactum diei potest per D. Iudicem a quo ex decreta d. D. Saluatori retentione alterius ex dd. duabus domibus, & si, vt dicitur valoris æquantis, atq. superantis summam per illum in melioratio.

10 nibus impensam; Nám præter id, quod retentio competit super rebus omnibus melioratis, non autem in vno tantum ex membris, in tantum, vt antequam Meliorans vsque ad obolus fuerit satisfactus, non teneatur bona relaxare, *Nig. de except. cap. 8. §. 17. num. 44. & 45. Christ. Mart. Medic. exam. 56. num. 23.*

11 Respondetur D. Iudici a quo potius, si quid illi arbitrato forer, suæ partes fuissent illas expendere in re infructuosa, non autem retentionem denegare in fructiferis, maxime cum consultum sit d. Sp. D. Petro, per oblationem liberam sibi reddere possessionem bonorum, vel quia eò citius ex fructibus percipiendis à D. Salvatore erit aperta illius possessio, ita

Christ. Mart. Medic. d. exam. 56. num. 34. 35. & 40.

12 Non enim refutit, quod Sp. D. Petrus habeat iura anteriora; Nám pro meliorationibus D. Saluator potiora omnium iura meliora fouet, vt latè *Nig. de except. d. cap. 8. §. 38. n. 1. 2. & 3.*

E contra verò dixerunt DD. mei, non esse d. Petro ex vi d. gratiosi rescritti, aut statutarie sanctionis præclusam viam agendi contra bona censita, nè contra quemcunq. possessorum illorum habentem debiliora iura, quam ipse Sp. Petrus habeat; Nám iustissimi Iuris est, quod onus reale sequitur rem, sicut leprosum, quodcunq. vadat, vt innumeros citatos ait *Christ. Mart. Medic. exam. 18. num. 33.*

14 & seqq. cui Iuri quæsit per Sp. D. Petrum, haud verisimile est, quod Princeps præiudicare voluerit rescibendo ad preces partis, haudq. causa cognita, *Idolphin. de absolut. Princip. pot. lib. 1. cap. 3. num. 17. & cap. 6. num. 161. & lib. 2. quæst. 29. num. 20. & 21. & seqq. Christ. Mart. Medic. exam. 17. num. 70. Nig. de except. cap. 12. §. 10. num. 20. Fab. super Cod. lib. 1. tit. 11. dist. 1. num. 4. & lib. 6. tit. 5. dist. 2. num. 21. & lib. 9. tit. 20. dist. 5. num. 3. in alleg.*

Victr quam quod tam ipse Princeps sic vt supra rescibendo, quam sanctio Statutaria exaduerso adducta intelligenda, & interpretanda respectu sunt, si, & quærens ex pretio rerum licitarum Creditores efficiantur satisfacti, maxime cum Creditoribus ex causa celsus interdicta sic reperit fortis, *Siom. inter cons. Petr. de Luna cons. 23. num. 9. & ibid. Ferdin. Bornion. cons. 12. num. 101.*

16 Vnde cum d. D. Saluator haud quaquam

intinauerit quidem, nè dunt extinguere velle protestauerit, & pecuniam obtulerit, vel soluerit d. Sp. D. Petro, sed quippe pretium inlicitatione oblarum vnicuius compactum deposuerit, consequenter onus illius census remansit super dd. bonis, adeo vt per qualemcunq. aliorum posteriorum Creditorum concursum, excurio retardari minimè possit, *Monac. decif. 20. num. 3. Crau. cons. 217. num. 5. & 6. & ibi Syrac. in addit. & molro minùs per 17 deponent: sic vt supra; Cum ei obstat regula, deponere non est soluere, London. decif. 505. n. 9. & in annot. num. 11. & decif. 146. num. 1. & in annot. num. 20. Christ. Mart. Medic. exam. 7. num. 48.*

18 Accedit vterius, quod dispositio antedict. cap. 4. Stat. lib. 3. For. Mercat. rorundis verbis non aliter absolute ante biennale curriculum pro deuinculatis sanciri haberi bona quoad emptorem; Nám aliter suadent dicta Municipalis legis verba, ibi, *Passati anni due dal dì della vendita &c.* quamuis enim videatur superius aliter dispositum; Attamen negari non potest, quin talis sanctio plures valeat recipere intellectus, quo fir, vt possit ad decisiones causarum huiusmodi inferuire, *Der. in rubr. de offic. eius eved. seu, Christ. Mart. Medic. decif. 10. num. 45.*

Præterea cum ibi disponatur, Syndicos reneri alienare bona decocti, & quamprimum Creditores pro rata satisfacere; Ità vt completo anno obnoxii sint computa eorum solidare, non videtur hoc idè trahenda dispositio ad emptorem protestantem, vt hic, pretium nemini autè biennium exbarfari, quoniam Creditoribus, & quidem privilegio speciali suffulti magis grauari debent in alienationibus gratuitis, quam in illis per legem generalem statutis, & sic magis læderentur à copia, quam ab ipso originali, quod tanquam sapiens de absurdo, haud est concedendum, *Bartol. Lomnes populi 6. quæst. princip. ff. de test. & Imr. Alciar. cons. 4. num. 7. tit. 4. lib. 9. Ojasc. decif. 59. num. 8.*

19 Idq. fortis procedere DD. dixerunt, quando d. D. Saluator non promissit, dictam amoveri pecuniam, oblata sibi quantumsvis fideiussione indemnitaris pro d. biennio, quod visum est contra lus, atq. æquitatem non admittentes vt alteri per alterum ex cerebrina voluntate iniqua condicio inferatur, *Fab. de error. pragu. decad. 26. error. 7. num. 16. Nig. de exec. rel. Iudic. cap. 12. §. 2. num. 25. Christ. Mart. Medic. exam. 18. num. 27. Præsertim cum hoc esset discedere à verbis legis, & ab ipsa mente Principis rescibentis, qui semper interpretari oportet ad mentem Iustitiae, & æquiritatis,*

Meas.

Monac. decis. Lucen. 62. num. 20. Christi. Mari. medic. decis. 24. num. 44. & decis. 40. num. 18.

33 & 19. Rescripta namque omnia his finibus coarctanda sunt, nec nisi ad casus suos referenda, *Fab. de error. pragmat. decad. 26. error. 5. num. 14. & in Cod. lib. 9. tit. 28. diffinit. 1. nu. 1.*

24 & quæ lex non dicit in correctoris, nec Nos velle debemus, *Nig. de exec. rei ind. cap. 16. §. 1. num. 28. & 19. Ruff. cons. 65. num. 15. tot. & seq. lib. 1. Ror. Bonon. divers. decis. 99. num. 46.*

Et ita fuit decisum, & a parte informante.

ARGUMENTVM.

Tertius Comparens an, & quando impedire possit expeditionem causæ inter alios litigantes vertentis. Fideicommissi anterioris exceptio non clara non retardat immissionem heredi, & idem procedit non probata identitate bonorum fideicommissi subiectorum. Probatio an, & quando dicatur facta in continenti.

S Y M M A R I U M.

Index quando renovare possit suam interlocutoriam. num. 1.

Tertius Comparens impedire baud potest expeditionem causæ vertentis inter colligantes, quando causa Tertij est exclusiva amborum iuris, quorum prius est terminanda cum reservatione iurum ipsi, in alio iudicio experiendorum contra habiturum possessionem bonorum. num. 2. & 3.

Tertius Comparens ex aquitate retardare potest expeditionem causæ, doctro de interesse statim, & in continenti. num. 4.

Probatio in continenti quando dicatur facta. n. 5.

Tertius Comparens non datus sumum sufficientem sui iuris non admittitur ad causam. num. 6.

Heredi non retardatur immissio per exceptionem fideicommissi anterioris band passentem, & etiam. num. 7.

Fideicommissi exceptio non est apta impedire immissionem heredi ante probatam identitatem bonorum fideicommissi suppositorum. num. 8.

Decisio L I V.

EXperiebatur remedijs Vtilis Saluiani Spas. D. Io. Baptista Marchio iura sua contra bona Sp. Iosephi Bartholomæi, modo possessa a Catharina Puccinella, & alijs Reus con-

uentis; Cumq. instructo processu, cum nihil aliud desideraretur, quam sententia in termino huius proferendæ, comparuerunt ad iudicium Tutores filiorum d. Sp. Iosephi, tanquam Tertij, & asserendo, bona q. Iosephi hypothecata extare supposita fideicommissio inligito a Sp. Venantio dd. suorum minorum Aug. patero, illudq. suis purificat, insteterunt supersederi in expeditione causæ vertentis inter d. Sp. Io. Baptista Marchio, & D. Catharina, sibiq. ipsis assignari dilationem, & przligi terminum ad probandum eorum incumbencias; quo termino per Nos assignato, iterum instetit Sp. Marchio, hanc pronunciam assignationis termini probatori contrario impetio per Nos reuocari, pronunciando fore, & esse procedendum ad expeditionem causæ vertentis inter ipsum, & D. Catharinam, referuatis dd. Tutoribus iuribus exercendis in alio iudicio contrarium, qui in possessione bonorum controuersum permancib; Vnde proposito hodie dubio, an d. pronuncia esset reuocanda nec ne, dd. reuocandam esse dixerunt, tum propter dispositionem cap. 5. lib. 5. Stat. P. in. in vers. permittimus autem, tum ex iure Communi, vt per Mats. cons. 357.ragon. decis. Florentin. 131. num. 3. Licet enim est iudici, qui interlocutoriam protulit, eam contrario impetio reuocare, dummodo de nullitate, vel iniustitia ipsius interlocutorie dictum fuerit intra tres dies tales a lata interlocutoria, prout factum fuit in presenti causa.

Quod verò de iure d. pronuncia assignationis termini probatori esset reuocanda, optime conuenit, quia dd. Tutores ad iudicium comparuerunt ante sententiam, non quidem vt iuribus alterius ex litigantibus assuerent, sed iure proprio, ad excludendum amborum iura, in quibus terminis Tertius comparens non potest impedire expeditionem causæ inter Colligantes vertentis; Cum causa Tertij hoc casu sit distincta, & separata a causâ litigantium, ideoq. illa prius est terminanda cum reservatione iurum ipsi in alio iudicio experiendorum contra eum, apud quem bonorum possessio remanebit, l. is, a quo fundus cum l. seq. ff. de rei vindic. Conar. practiq. quæst. cap. 14. num. 4. Ludouic. decis. Terrus. 26. num. 26. & seq. Vinc. de Franch. decis. 261. per tot. & preteritum num. 7. & seqq. Vbi obiectis satisfacit Rous. decis. 1. per tot. quæ est magistralis, & hanc materiam pertrahat distinguendo plura tempora, & casus, & in hoc nostro concludit, an possit Tertium hoc modo comparentem retardare expeditionem causæ, Ror. in Teleuitana Bandatus 18. Maij 1618. coram bo. mem. Dunogetto; Vbi quod hæc etiâ est regula iuris

cla.

clarissima, & d. Rota pluries canonizata, Rot. apud Greg. XV. decif. 396. num. 2. apud Buratt. decif. 833. num. 4. ubi alias cumulat Ferentill. sub num. 10. & par. 6. recent. decif. 357. num. 6. & segg. Petr. Ridolfin. latiffimè in sua prax. par. 2. cap. 4. num. 124. Mart. Medic. decif. 13. num. 25. ubi quod ita pluries testatur decifum.

- 4 Quæ tantò magis Nos procedere existimavimus, quantò quid d. Tutores non docuerunt de interesse eorum Minorum non solum statim, & incontinenti, ut opus erat ad effectum, ut saltem ex æquitate possent retardare expeditionem dictæ causæ, Cancell. lib. 2. variar. cap. 16. num. 24. usque ad num. 38. Borguin. decif. 5. num. 34. Fab. de Ann. conf. 97. num. 10. ubi reprobatur Menoch. conf. 488. Rot. apud Cocleis. decif. 237. Rouit. d. decif. 1. num. 12. vers. alij fuerunt, Ludovic. d. decif. Persuin. 26. num. 10. ubi sub num. 13. tradit exempla probationis incontinenti faciendæ vel per Instrumenta, vel per sententias in iudicatum transactas; Verùm quia neq. dabant sumum sufficientem ad effectum, ut deberent admitti ad causam, Salyc. in l. 2. Cod. de edit. Dis. Hadr. solen. 1. §. in rubr. Cod. qui admitti, Alex. cons. 59. num. 2. lib. 2. Simplex enim affectio, quod Venantius d. Minorum auct. paternus supposuerit bona per Iosephum hypothecata fideicommissio absq. eo, quod aliter doceretur de identitate bonorum, de alijs alienationibus factis à Iosepho pro eius legitima, & de repudiatione hereditatis paternæ, visa fuit exceptio admodum turbida, quæ æquiparatur exceptioni facti, & non est apta retardare expeditionem.
- 7 causa, ut in simili videmus, quod exceptio anterioris fideicommissi, quæ non sit patens, & clara non retardat immisionem heredi, ut fuit dictum in Bononien. Fideicommissi de Sanctis 17. Maij 1647. §. tandem coram bon. mem. Bishio, & in Bononien. Fideicommissi de Bargellinis 24. Novembris 1651. §. non obstat il. 2. quod
- 8 Rota coram eod. & in puncto, quod exceptio fideicommissi ante probatam identitatem bonorum fideicommissio suppositorum dicatur turbida, & non apta impedire immisionem heredi; dixit Rot. in Reatinæ Successionis 15. Aprilis 1641. §. neque enim coram R. P. D. Tentingeru.

Et ita fuit decifum utraq. parte informante &c.

FF

ARGVMENTVM.

Ius exigendi annuum redditum, sed pensiones an, & quando computetur inter immobilia, vel mobilia, & quid de censu fundato super sola persona. Dictio *Quorumcumque*, adiecta alicui verbo quid importet. Statutum loquens de possessore rerum corporalium an, & quando se extendat ad possessorem rerum incorporalium, & quid si prohibeat sub aliqua pœna alienationem quorumcumque immobilium sitorum in aliquo loco, an, & quando comprehendat lura, & actiones, quæ loco non circumscribuntur, & an, & quando in materia pœnali recipiat extensionem etiam ad casus non expressos. Pœna an, & quando habeat locum. Possessorium summarissimum quomodo sit expediendum. Mandatum de manutenendo quandonam concedi valeat etiam absq. citatione partis ob timorem rixarum, & an competat super Iuribus incorporalibus. Declaratur cap. 59. Rot. Luc. Sententia prima, quando excuset à condemnatione expensarum ex Stat. Luc. & quando de Iure Communi.

S Y M M A R I U M.

Declaratur cap. Rot. Luc. 59. sub rubr. de possessor. summariss. num. 1.

Ius exigendi annuum redditum de sui natura non dicitur res mobilis, nec immobilis, sed possidet constitutis tertiam speciem distinctam. num. 2.

Annuus redditus habens rei dicitur improprius immobilis, & modò venit appellatione immobilium, modò non, prout diversimodè suadet mens legis, aut Testatoris, siue Contrahentium. num. 3.

Census fundatus super sola persona computatur potius inter bona mobilia. num. 4. & consideratur radicatum eius capitale in re mobili. num. 5.

Census quid sit. num. 6.

Ius exigendi annuos redditus computatur inter im-
mobilia . num. 7. Limitatur . num. 8. & cecitatur
Duard. de censib. quæst. 10. conclus. 5. num.
48. vers. & denique quamvis . num. 10.
Pensione pro rebus mobilibus habentur, quando ve-
niunt solutionis . num. 9.
Census non veniunt sub donatione bonorum existen-
tium in certo loco, cum donatio sit stricti Iuris, &
census dicuntur esse in loco improprie . num. 11.
Statutum est stricti Iuris, & solum habet locum in
illis casibus, qui oculis corporis leguntur, & non
in illis, qui possunt intelligi per verborum inter-
pretationem, maxime improprie . num. 12.
Statutum loquens de possessore rerum corporalem se
extendit etiam ad possessorem rerum incorporat-
um, præsertim pro manutenzione obtinenda non
obstante, quod verbum, Quasi, imponeret quan-
dum diminutionem . num. 13.
Diffio, Quotumcunque, est universalis, & includit
omnem significationem verbi, cui adijcitur, tra-
bitur, dispositionem etiam ad casus improprios, &
facit, quod omnia comprehendantur, etiam qua
aliis in simplici dispositione non videntur . num.
14. 15. & 16.
Diffio, Quæcunque, trahitur ad improprie casus .
num. 17. & de ratione . num. 18.
Incorporalia comprehendunt servitutes, aqueductus,
iura pascendi, transiundi, & similia . num. 19.
Diffio, Quotumcunque, prout cetera universales
ratione subiecta materia restringuntur secundum
naturam actus, cui attribuantur, præcipue quan-
dò qualitates statuti repugnent, & militaret
diversa ratio . num. 20. 21. & 22.
Statutum prohibens alienari quæcunque bono immo-
bilis sita in aliquo loco, non comprehendit iura,
& actiones, qua loco non circumscriptantur . n. 23.
Statutum penale prohibens alienationem rerum sta-
bilium in forensem non comprehendit alienantem
iura, & actiones . num. 24. Maxime si sequere-
tur absurdum, tunc magis esset toleranda supe-
rluitas verborum . num. 25.
Pena supponit delictum per necessarium antecedens .
num. 26.
Delictum illud solum puniatur, quod lex tale esse sta-
tuat . num. 27.
Pena habet tantum locum in casu de Iure, vel de Sta-
tuto expresso . num. 28. & si aliter diceretur, quod
sequeretur . num. 29.
Debitorum ex annuis redditibus non comprehendun-
tur sub cap. 59. Rot. num. 30. Ampliatur . n. 31.
Statuta extenduntur ad casus similes in materia fa-
vorabili . num. 32.
Manutentio respicit favorem publicum ad effectum
concedendi rixas, & scandala . num. 33.
Statutum extenditur etiam in penalibus ex identi-
tate rationis, quando ratio expressa conveniret
casui idem expresso . n. 34. Assignatur ratio . n. 35.

Statutum in eius extensione admittenda est valde pe-
riculosum . num. 36.
Leges ad Nos non spectat condere, neque extendere .
num. 37.
Statutum non extenditur etiam in penalibus, quando
casus esset potius dissimilis, & contrarius . n. 38.
& ubi verba non conveniunt in totum, maxime
si repugnent proprietates verborum . num. 39. 40.
& 41.
Possessorium summarissimum dicitur favorabile, &
est expediendum sola facti veritate inspecta, cele-
riter, & velo levato . num. 42.
Possessorium summarissimum sortitum fuit diver-
sium nomen secundum varia Nationum vocabula,
& stylos . num. 43.
Possessorium summarissimum connumeratur inter
partes Iudicij, & Iudicis pronuncias, cum quibus
ordinatur, ut quis conseruetur in sua possessione .
num. 44.
Mandatum de manutenendo constituitur ex decreto
Excellentiss. Reip. Lucen. num. 45.
Iurisdictionis exercitium suspenditur diebus feriatis
in honorem Dei, & Sanctorum . num. 46. & 55.
Indices quando imminet proximum periculum scan-
dali, solent ex decreto provisionali sine præiudicio
Iurium ambarum partium in quocunque Iudicio
etiam summarissimo possessorio iudicare, ne utraq-
ex partibus necedat ad locum differentia, etiam
parte non citata, & capitis extrajudicialibus in-
formationibus . num. 47.
Remedium cap. 49. Rot. Lucen. tanquam in multis
magis privilegiatum, & correctorium Iuris Com-
munitis cecit omnem extensionem . num. 48.
Statutum Iuris Communis correctorium interpretari
debet, ut quominus fieri possit, illud corrigat, &
intelligendum est, ut operetur unum tantum effe-
ctum contra ipsum, etiam si militares eadem ra-
tio . num. 49.
Statutum non admittit extensionem, cessante ratione
in eo expressa . num. 50.
Timor scandali, & rixarum consistunt in illa pra-
cesu insistentia in possessione immobilium, aut
Iurium ad immobilia . num. 51.
Citatio ad videndum assumi informationes, & iurare
testes super verisimili timore scandali, & armo-
rum, tunc requiritur, cessante periculo mora, & de
metu rixæ, & armorum in actis constare debet .
num. 52.
Mandatum de manutenendo concedi potest, consilio
de possessione etiam sine turbationibus, sine timo-
re scandali, nec non etiam contra solvere negan-
tem . num. 53. Fallit tamen vigore cap. Rot. 59.
ibid.
Statutum non recipit extensionem, quando aliud red-
deretur irrationabile . num. 54. sine aliqua alia
ratio Statutum in contrarium funderet . num. 56.
Statutum loquens restrictum in uno casu non exten-

ditur. num. 57.

Statuti, vel dispositionis qualitas est verificanda, per fundantem se iuxta. num. 58.

Manutentio in quasi possessione datur super iuribus incorporalibus servitutibus, iuribus, aquaductibus, iuribus pascendi, & similibus, de quibus dispone cap. Rot. Luc. 59. num. 59.

Mutandum non est quicquid semper suis praestitum, & observatum. num. 60.

Affione incompetenti intentata, fit absolutio ob observatione Iudicij, servato iure Affori iterum, & melius agendi. num. 61.

Sententia prima & excusata a condemnatione expensarum, non obstante secunda contraria iuxta stylum Luc. num. 62. Fallit de iur. Commun. quando ex eisdem alius revocatur, sed non ex noviter deductis. num. 63.

Decisio LV.

IN praesenti satis visum fuit Dominis firmare, Eminentissimae Religioni Hierosolymitanae non competere remedium cap. Rot. 59. sub Rubr. de Possessorio summarijssimo ad effectum obtinendi mandatum de manutentio in quasi possessione, seu statu exigendi annuam summam scutorum trecentum occasione Censui Vitalitij, quam usque de anno 1607. q. Sp. D. Ioannes Laurentius de Malpigliis promissi solvere q. Perillusti D. Equiti Commendatori Fr. Hieronymo Boccellis eius vice naturali durante, pro pretio, quod recepit, scutorum bis mille ducentum.

Tota enim longa, eruditae, series huius cap. loquitur de controversijs, quae oriuntur occasione quorumcumque bonorum immobilium, ut potè in quibus praetertim oritur periculum scandali, dum utraq. pars pretendat insistere in sua possessione; In quo casu placuit ita timentibus praescribere peculiarem formam, atque brevem instantiam procedendi, necessitatemq. Iudicibus sententiandi diebus currentibus etiam feriatis in honorem Dei manutentendo in sua possessione illam; qui per quadraginta dies antea possederit, & praecipiendo molestias, ut relinueret omnes fructus preceptos, vel quos inter percipere potuisset sub poena quatuordecim 30. auri applicanda pro dimidia parti. pro altera vero dimidia Camerae Fiscalis; Itemque considerantur huiusmodi molestias, tanquam delicta, quibus cum poena obviandum esset, quod expressè scriptum legitur cap. 170. lib. 4. Statutorum vers. ceterum quantum ex ingressu alienorum possessionum solent plerumque, & maxima scandala, & contumeliones iniuriae, & iniuriae obviare volentes etc.

Ad quae verba se refert d. cap. Rot. 59. vers. ulterius disponimus.

Et propterea prohibuerunt sacro praeepto aliquid innovari, vel attentari sub poena scutorum centum auri; & quatenus ex dicta innovatione spoliū sequeretur, priusquam spoliator omnibus iuribus sibi compescentibus super dictis bonis.

Idè sub hac statutaria dispositione non comprehenditur ius exigendi annum redditum, quod de sui natura non dicitur, nec res mobilis, nec immobilis, sed potius constituit tertiam speciem distinctam, & separantem, in cap. nulli num. 9. de rebus Eccles. alien. vel non, Bar. in l. momentum ff. de verb. signific. Quicquid praest. quest. lib. 2. quest. 46. num. 3. Duard. de Censibus quest. ad partes discussa in proemio 9. 10. conclus. 1. & 2. & Rot. post eundem decis. 459. num. 13. & 14.

Quae species quando inhret rei, prout est censui consignatus, quid dicitur improprie res immobilis, modo venit appellatio in immobilium, modo non venit, prout diversimodè suadet mens Legis, Testatoris, aut Contrahentium, ex qua videatur accessum actum, vel non actum esse de huiusmodi redditibus, in hoc sensu intelligendum esse text. in Clementin. exui de Paraf. S. cumque annui redditus de. 2. verb. signific. refert Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quest. 3. ant. num. 10. post Feraquest. de retrah. lib. 1. §. 2. glof. 6. num. 4. facit relata per Conc. de Censibus par. 1. cap. 3. quest. 1. art. 2. num. 27. 28. 29. & seq. & per Duard. de Censibus in proem. quest. 10. An census inter immobilia bona, vel inter mobilia connumeretur conclus. 3. num. 50. & seq.

Hae omnia dicta fuerunt ex abundantia, quia census, de quo agitur, tanquam fundatus super sola persona, potius inter bona mobilia computatur post Feder. Maner. & Censium, quos allegat, & firmat in puncto Duard. de Censibus d. quest. 10. conclus. 4. num. 18. quod impii repetit ante num. 48. & alibi, ubi loquitur de iure exigendi, & sic de capitali, considerando illud, tanquam in re mobili radicatum, melius Rot. post eund. decis. 459. num. 21. census enim nihil aliud est, quam hoc ius exigendi, ex vulgaris concess. per eundem Duard. ubi sup. qu. 9. d. num. 9. usque ad 10.

Imò quid in nostris terminis est capitale census est extingui per mortem D. Commendatoris; Ius, quod remansit Eminentissimae Religioni exigendi fructus decurios, & non solum indistinctè inter bona mobilia computatur; Etenim à fortiori Doctores omnes, qui ponunt regulam, & dicunt, Ius exigendi annuos redditus, inter immobilia computari argu-

argumento text. in l. i. lib. 1. nulli Cod. ff. Sa-
crof. Ecclef. & in Clement. xxiij. §. cumque annu-
redditus de verb. signif. cum similibus statim
ponunt limitationem, quod hac conclusio nō
procedat respectu fructuum, reddituum, &
responsionum non exactionum, & dant hanc
rationem: Quando enim venit dies solutio-
nis, pensiones pro rebus mobilibus habentur,
Gratiani. discept. foren. cap. 8. r. 1. d. num. 22. cum
seqq. tom. 5. Gayl. pract. obseru. 10. hinc num. 4.
Cenc. de Confib. par. 1. cap. 3. quast. 1. art. 2. nu.
25. Rot. post eund. decis. 86. num. 5. cum plurib.
seqq. Roder. de ann. reddit. lib. 1. quast. 3. num. 1. &
de magis communi firmat Duard. de Confibus
d. quast. 10. conclus. 5. num. 42. & 43. Quicquid
dixerit contra communem ibidem Duard. nu.
48. vers. & deniq. quomodo, cuius dictum mi-
nimē potest applicari ad terminos, quatenus
ius ipsum census, idest capitale, respicit po-
tentiam exigendi fructus prateritos, aliis ef-
fet destruere supradictam limitationem, quam
& ipse secutus fuit; Et multo minus adaperiri
potest, quando ipsius census capitalis est ex-
tinctum, prout est casus noster.

Hic accedat à fortiore de censu consignati-
uo; quod licet census dicatur coherere rei
censui subiectæ, & ratione coherentie dica-
tur esse de loco, ubi res ipsa sita est, coheren-
tia tamen huiusmodi est impropria; Cum
census propriè sit ius quoddam abstractum,
& incorporeum; & propterea sub donatione
bonorum existentium in certo loco non re-
uincit census, quia donatio est stricti iuris, &
census dicuntur esse in loco improprie, vt ha-
betur ex Traquell. in l. si vnuquod in vers. bona
num. 13. Cod. de reuoc. donat. vers. refero propria
Duard. d. qu. 10. conclus. 5. num. 52. Quæ bene
applicantur ad cap. Rota 59. quod loquitur oc-
casione possessionis quorumcumq. bonorum
immobilium existentium in Ciuitate, vel Ter-
ritorio Lucensi; Atq. ad materiam statuati-
onem, quæ tanquam stricti iuris habet locum
in illis tantum casibus, qui oculis corporeis
leguntur, non autem ad illos, qui per verbo-
rum interpretationem, maxime improprie
possunt intelligi, l. 1. ff. qui in testamen. de test.
Bart. in l. qui liberis §. hac verba ff. de vulg. &
pupill. diffus. Handed. conf. 1. num. 16. lib. 1. Rot.
decis. 110. num. 14. & decis. 175. num. 25. vers. 26.
par. 7. recent. & ex alijs vulgaris.

Non obstat, quod Statutum loquens de
possessore rerum corporaliū habeat locum
etiam in possessore rerum incorporaliū; max-
imè ad effectum obtinendi maintenancem
non obstante, quod verbum, Quasi, importet
quandam diminutionem; Constat. de mouent.
possess. in ampliat. num. 144. vbi quæ in fin. post

alios Post. de manuten. obser. 10. num. 6.

Et maxime in nostro Statuto, stante illa di-
tione, Quorumcumque, quæ dicitur vniuersa-
lis, l. qui autem in fin. ff. de confis. pec. Handed.
conf. 86. num. 15. lib. 2.

Et includit omnem significationem verbi,
cui adijcitur, etiamque dispositionem etiam ad
casus improprios, cap. 2. §. 1. & ibi Domin. de
sanct. Genu. de reb. Ecclef. non alien. Handed. d.

conf. 86. num. 16. lib. 2. Et facit, quod omnia
comprehendantur, etiam quæ aliis in simpli-
ci dispositione non venirent, Glof. in Clement. 1.
in verb. quicumque de decim. Handed. conf. 37. nu.
2. & conf. 86. num. 17. lib. 2. Ita vt si constitutio
prohibitoria sit, quæcumq. bona sine mobi-
lia, siue immobilia in extraneos transferri

de iuribus quoque actum videatur; Quid illa di-
ctio, Quæcumque, propter generalitatem etiam
ad hosce improprios casus trahitur, Alciat. in
l. mouentium 93. ff. de verb. signif. num. 4. Tra-

quell. de retract. lignag. §. 1. Glof. 7. num. 28.
in fin. ubi redditur ratio, stante verisimili men-
te Statuentium, & subiecta materia, ob quā
sepe recedimus à verborum proprietate.

licentiam his, & alijs per DD. Informantes
eruditissime allatis, responsura fuit; Doctores
in obiecto loqui de possessore rerum incor-
poraliū, vt putā sunt seruientes, aqueductus,
iura pascendi, transeundi, & similia, quæ om-
nia inae corporalia connumerantur, vt col-
ligitur ex l. 1. §. quidam ff. de rerum diuis. & ro-
tis. in insul. de reb. corpor. & incorp. Duard. d.
quast. 10. num. 2. in quibus certissime non versa-

tur casus, de quo agitur, neque est prælocis in-
daginijs firmare; An, & quando dispositio cap.
59. comprehendat dd. iura incorporalia.

Dictio verò vniuersalis Quorumcumque, prout
careat similes dictiones vniuersales, ratione
subiectæ materię restringuntur; Barbof. de di-

ff. de diff. 241. m. 201. & secundū naturā actus,
qui attribuitur regulatur, Bald. conf. 67. quid
ex facto sol. 2. vers. nec obstat si dicatur lib. 3. Tra-
quell. de retract. lignag. §. 1. Glof. 7. num. 26. in fin.

& præcipue quando qualitates Statuti repug-
narent, & militaret in nequa ratio; Alciat. ex
aduerso allegatus in d. l. mouentium 93. ff. de
verb. signif. num. 4. vers. quod tamen procedit,
Traquell. de retract. lignag. §. 1. Glof. 7. num. 26.
Handed. conf. 37. num. 29. lib. 2.

Vt putā, si Statutum prohibuerit alienari
quæcumque bona immobilia sita in tali loco,
quid tunc non comprehenduntur iura, & actio-
nes, quæ loco non circumscribuntur; Tra-

quell. d. §. 1. Glof. 7. num. 29. maxime si adiun-
getur penam; Ponitur exemplum de Statuto
penali prohibente alienationem rerum stabili-
um in forensē, quod non comprehendatur

alio-

M m a

alienans cēsum, firmat *Duard. d. q. 10. concl. 5. num. 50. & 51.* multo magis si sequeretur
 25 absurdum; tunc enim magis esset toleranda
 superfluitas verborum, *Bertaz. conf. civil. 62. num. 28. & 29. lib. 1.*

In nostro autem casu non solum militat
 26 diuersa ratio, sed non adaptatur tota successi-
 26 sua dispositio *d. cap. 59.* quia debitor non
 soluens non potest excipi in penam vi-
 tra debitum Fisco applicandam, quae supponit
 delictum per suum necessarium antecede-
 dens, *Bari. & alij in l. vbi pactum Cod. de transact. Farinac. quæst. 17. num. 1. & quæst. 18. num. 6.* Etiam si debita soluere dicitur illicitum,
 27 Non enim omne illicitum punitur, sed illud
 solum, quod lex statuit esse delictum, *Farinac.*
 vbi concordantes *d. quæst. 18. num. 6. & pro-*
 28 pterea dicimus penam non habere locum,
 nisi in casu à iure, vel statuto expresso, *l. & si quis §. duma ff. de relig. & sumpt. funer. Farinac.*
vbi sup. num. 7.

29 Et si aliter diceremus, debitores nimis gra-
 uarentur, & perderent, vitra alia præiudicia-
 lia, beneficium cessionis bonorum, tanquam
 debitores ratione pœnæ applicandæ parti, &
 Fisco ex delicto, *Menoch. de arbitrar. cas. 447. in fin.* firmat *Farinac. de delict. & pœn. q. 26. num. 7.*
 vbi de communi.

30 Firmato igitur ex supradictis, quod debito-
 res ex annuis redditibus non comprehendan-
 31 tur *sob d. cap. Rot. 59. & maxime in casu, de quo agitur.*

32 Non obstat deinde, quod saltem in statutis
 permittatur extensio ad casus similes in fauorabili materia, *Burrat. decif. 22. num. 34. in qua*
 33 *qua uos sumus, cum agatur de fauore publi-*
 co, ut quis manuteneatur in sua quasi posses-
 sione, & in coercendis ritibus, & scandalis, *Poss. obser. 4. in fin.*

34 Quod extenditur etiam in penalibus ex
 identitate rationis, quando ratio expressa in
 ipsa lege conueniret etiam casui non expresse,
l. si in l. r. num. 13 ff. de vi l. r. vocati, ut aut,
aut satis, interlin. decif. Lucen. 53. num. 4. ea ratio-
 35 ne, quia dicitur potius casus comprehensus,
 quam extensus, *Malcard. de statut. interpret. concl. 4. num. 36. & seq.*

36 Respondetur in materia de admittenda
 extensione in statuta esse valde periculosum,
 aliquid firmare *d. p. in repetit. l. omnes populi*
ff. de iust. & iur. Bertaz. conf. civil. 62. num. 41. ita *d. Profes. Andreus conuener. 197. per tot. tom. 2.*

37 Quid si autem nostrum non est leges condere,
 ita nec extendere argum. *tex. in l. si verò ff. solut. matrim. Malcard. de general. stat. interpret. concl. 2. num. 277.*

Et propterea regula ex aduerso firmata ha-
 bet suas limitationes, quarum

38 Prima est, quando casus potius esset dissimilis, & contrarius, prout est casus noster, ex
 superius firmatis *l. commodum ff. de lib. & pos-*
sum. vbi Bari. num. 3. Alex. num. 29. Alex. conf. 1. num. 11. Turpat. conf. 481. num. 3. Houded. conf. 1. num. 23. lib. 1.

39 Et vbi verba non conueniunt *l. 4. §. series ff. de damn. infest. Bald. in l. lillam num. 1. Cod. de collat. Bert. decif. 97. num. 10. Cæpan. ad statut.*

40 Mediol. in *prolud. num. 127.* non conuenit dispositio, etiam si in aliqua parte conuenirent
 si tamen non in totum, *Grat. conf. 132. nu. 6.*

41 *lib. 1. Houded. conf. 1. nu. 6. lib. 1.* multo magis
 quando repugnant proprietates verborum, *Bertaz. conf. civil. 62. eund. num. 41.*

42 Secundo considerandum est quod quamvis
 summarissimum possessionum dicitur fauorabile, &
 veniat expediendum sola facti veritate inspecta,
 celeriter, & velo leuato *ad relata per*

43 *Poss. de manut. obser. 77. per tot. & diuersum nomen sortitum fuerit secundum varia Nationum vocabula, & stylos, Poss. de manut. obser. 3. per tot.*

44 Tamen connumeratur inter partes Iudicii, &
 Iudicis pronuntiationis, cum quibus ordinatur,
 ut quis in sua possessione conseruetur, *Poss. de*

45 *manut. obser. 2. num. 47.* atque de decreto huius
 Excellentissimi Reip. edito de anno 1564. die 7. Iulij habemus apud *London. decif. Lucen. 20. num. 1. & refert Poss. de manut. d. obser. 2. num. 48. in fin.* & propterea in practica semper
 obseruatum viderunt Domini in multis
 Tribunalibus in huiusmodi Iudicijs procedi

46 diebus utilibus ad bancum Iuris, & nunquam
 diebus feriatis in honorem Dei, & Sanctorum,
 in quibus exercitium Iurisdictionis suspenditur,
l. omnes & l. fin. Cod. de feriis & cap. fin. cod. tit. V. ant. in tit. de nullis, ex defectu iurisdic. ordin.

47 Et quando pendente hoc Iudicio summarissimo, vel aore, immineret proximum
 periculum scandalum inter partes solent Iudices
 cum Decreto prouisionalibus sine præiudicio in-
 riam ambarum partium in quocunque Iudicio,
 etiam in summarissimo possessionum, precipere
 atque inhibere, ne utraq. partium accedat ad
 locum differentie, & hoc etiam parte non ci-
 tata, & capitis extrajudicialibus informationibus
 ad relata per *Poss. de manut. obser. 75. per tot. & obser. 79. num. 3.*

48 Unde remedium *d. cap. 59.* tanquam in
 malis magis priuilegiarum, & correctionum
 iuris communis, reijcitur in eo omnis exten-
 sio, *Malcard. de general. statut. interpret. concl. 4. num. 64. Turpat. conf. 322. num. 23. & conf.*

446. num. 30. *Sola ad Confil. Saband. tit. de fals. notar. Glof. 3. num. 8.*
- 49 Etiam in materia fauorabili, quid esset multiplicare privilegia, & inducere correctionem iuris in alijs casibus, quod non permittitur, etiam in casu omisso militare eadem ratio, *Hooded. d. conf. 1. num. 23. lib. 4. Rot. decif. 461. num. 4. par. 2. recent. Gregor. decif. 398. num. 4. Baraz. decif. 211. num. 18. & decif. 215. num. 8. & seq. Rot. decif. 25. num. 6. decif. 247. num. 21. decif. 388. num. 2. par. 5. & decif. 316. part. 6. vter. & alibi passim.*
- 50 Tertio, quid cessat in casu, de quo agitur, ratio in statuto expressa, *Purpurat. conf. 407. num. 33. & conf. 428. num. 81. concordantes apud Mascard. d. consil. 4. num. 199. scilicet timor scandali, & rixatum, quæ præcipue consistunt in illa præsentia infidentia in possessione immobilium, aut iurium ad immobilia, in quibus terminis iste timor scandali exemplificatur à Dodoribus, ut videre est apud illos, quos citat *Post. de manuten. obser. 75. per tot. & obser. 79. num. 5. 6. & 7. ubi cessante periculo morte, non solum debet de motu rixæ, & armorum in actis constare, sed id etiam parte citata ad videndum assumi informationes, & iurare testes supèr verisimili timore scandali, & armorum.**
- 53 Neq. negatur in terminis iuris communis, quòd non possit concedi mandatum de manutenendo, confitto de possessione etiam sine turbationibus, & sine timore scandali, ut plarès fuit per *Rot. dictum coràm Seraphin. decif. 299. num. 12. nec non etiam contra solnere, negantem, Post. obser. 14. num. 1.*
- Sed bene dicitur nõ competere contra Negantem solnere d. remed. cap. 59. & penam in eodem appositam propter rationes hactenus deductas, & absurda, quæ exinde oriuntur.
- 54 Quarto, quòd aliter statum redderetur irrationabile, *Mascard. conclus. q. num. 201. Datus enim extensione dicti statuti, sequeretur, quòd pro pensionibus, livellis, assibus, censibus, cæterisq. annuis prestationibus semper Creditores tentarent hoc remedium magis expeditum, quod esse videre Iudices, Curiales, & litigantes valde implicatos diebus currentibus, etiam festiuis in honorem Dei contra expressam dispositionem Iuris Canonici, & Civilis in cap. fin. de feriis, & l. omnes, & l. fin. Cod. de feriis, neq. statuti vniuersi. lib. 1. cap. 2. sub rubrica de feriis.*
- Nec non cætera statuta de supradictis annuis prestationibus loquentia amplius vsui nõ essent, tanquam præscribentia longiorum instantiam.
- 56 Quinto, quòd aliqua alia ratio statuentium in contrarium fuaderet, tunc denegatur extensio; Ut putà in casu nostro respectu Datæ in qua Excellentissima Respublica dānum haberet contra suam expressam dispositionem in Stat. vniu. lib. 1. cap. 23. atq. in Decreto sub die 15. Iunii de anno 1621.
- 57 Sexto, quòd statum loqueretur restrictiue in vno casu, *Bar. in l. si constante num. 42. ff. solut. matrim. Giouagnon. respons. 1. n. 10.*
- 58 lib. 1. Ut putà in casu nostro, in quo ille solum debet manuteneri, qui per 40. dies continuos possederit, quod patet ad sensum, non posse applicari contra debitores annuos, vel semestruales, & alios similes; Ideò non potest ei esse locus in casu, in quo verificetur illa qualitas, *Dep. conf. 13. num. 5. conf. difficultas est v. Brun. de statuto exclus. crim. art. 5. num. 100. & art. 6. quasi. 28. num. 321. Guib. in Consuetud. Senat. Massanen. cap. 3. Glof. 1. par. 1. num. 14. Seraph. decif. 404. num. 4. & 6.*
- 59 Sufficit vltimò dicere, quòd hoc remediũ cap. Rot. 59. fuerit semper respectu bonorum immobilium, seu iurium incorporalium, ut putà seruitutis, iunctis, aqueductus, iuris pascendi, & similibus, quæ enarrantur per *Post. de manuten. obser. 10. d. num. 49. vsq. ad 58.*
- 60 Semper practicatũ, & obseruatũ, ideò non est immutandum, *argum. l. minimè ff. de legib. Bertazz. conf. civil. 62. num. 48. lib. 1.*
- Ex quibus placuit Dominis pro Institis reuocare sententiam, in qua fuit concessum dictum mandatum de manutenendo, cum præcepto dictis SSpp. DD. de Malignis de soluendo fructus petitis, decensos, & non solutos sub pœna ducatorum quinquaginta auri, donec inierit cognitum, & decitum in iudicio ordinatio possessorij, vel petitorij; Fuerunt deniq. dd. Rei cõueni ab oblatione iudicij, reseruato iure d. Eminentiſſimæ Religioni iterum, & melius agendi; Rẽ enim fieri debet, quòd actum est vna via, quæ non competit, *argum. l. Babini Martellus ff. de pact. dot. Bald. in autb. sed & si quis Cod. de secund. nupt. afflic. decif. 60. num. 3. Barz. decif. 42. n. 9. Monac. decif. Lucen. 34. num. 6. Gratian. discip. forens. 348. num. 19. late Roldolphinus in sua praxi Iudiciaria par. 3. cap. 2. num. 132. cum seqq.*
- 62 Quo verò ad expensas fuit ab eis victus absoluitur, quia reportauerat primam sententiam pro se secundum stylum huius Tribunalis, *Monac. decif. Lucen. 23. num. 56. & seq. Zucor. decif. emil. 68. num. 19. Cornazz. decif. 118.*
- 63 in fin. quòd tamen de iure non procedit sine difficultate, quòd primà sententia ex eisdem actis reuocatur; *Franc. in cap. 1. in fin. de appellat. in 6. Gratian. discip. Marcbis 138. num. 4. Rot.*

4. Rot. Bolognien. ad interpret. Statut. dec. 140. num. 57. Caput. q. decis. 142. lib. 2.

Et ita fuit decisum utraq. parte informante &c.

ARGVMENTVM.

Dominium concludenter est probandum in Iudicio rei vindicationis contra Tercios Possessores, & an, & quando probetur per traditionem Instrumentorum, ac an transferatur ab vno ad alium ob promissionem permutationis, probatumq. ex continuata possessione vltra 40. annos quid importet, & releuans quod tempus percutere debeat. Possessio vltra 40. annos quod dominium tribuat, & quid aliud inducat, & an probetur per sequestra procurata, & executi. Prescriptio an detrahatur tempus diebus, quibus Curia non sedit, maxime si agatur de prescriptione decem, vel viginti annorum, & quid si de triginta, vel quadraginta annorum, super qua declaratur Stat. Vniu. Luc. cap. 62. lib. 1. sub §. similisq. modo, & qualis ex istis prescriptionibus tollat actionem dotis, conditionem ex lege, & ob stare possit feudorum Dominis, siue filijs eorum res vindicantibus. Statutum loquens per verba nulla prescriptio, an comprehendat tantum prescriptionem 10. vel 20. annorum, vel etiam illam 30. vel 40. Pactum de retrouendendo etiam conceptum cum particula quandoque, seu perpetuo an tollatur cursu 30. annorum.

S P E C I M E N C A P I T V L I.

Dominium concludenter est probandum in Iudicio rei vindicationis ad obtinendam possessionem contra Tercios Possessores. Num. 1.

Dominium non probatur per traditionem Instrumentorum.

torum, nisi etiam concurrat effectiua traditio possessionis rei. num. 2. Ponitur ratio. num. 3.

Testibus duobus contestibus, & de veritate facti per sensum corporeum deponentibus, plena fides praebet. num. 4.

Possideri vna, & eadem res a pluribus vno, eodemq. tempore insolitum, impossibile est. num. 5.

Nemo plus Iuris in alium transferre potest, quam quod habet. num. 6.

Dominium non abdicatur ab vno, & in alium transferretur ob promissionem de permutando. num. 7.

Factum aliquid esse, vel nullius esse factum, a pari procedunt. num. 8.

Quod a principio est nullum, trahit temporis commutacione nequit, minuz retrotrahitio est locus, maxime extremis redditus inhabilibus. num. 9.

Sequestra executi, non probant dominium, imò neq. priuatis Possessoribus eorum possessione. num. 10.

Dominij probatio releuans percutere debes tempus praesentis, & non longe praeteritum, cum passim accidat, quod dominium, quod aliquando fuit meum, postea esse desierit. num. 11.

Dominium probatum ex continuata possessione vltra 40. annos facit emanare sententiam fauorabilem. num. 12.

Possessio vltra 40. annos dat utile dominium, & sufficit Possessoribus redditus ab omni molestia tutos. num. 13.

Prescriptio non admittit temporis detractionem diebus, quibus Curia non audit, quando agitur de prescriptione 30. vel 40. annorum, secus 10. vel 20. & ita procedit Stat. Vniu. Luc. cap. 62. lib. 1. sub §. similisq. modo. num. 14. & 15.

Statutum loquens per verbum trimesale negatiuum, idest nulla prescriptio, procedit in prescriptione decennali, vel vicennali, & non 30. vel 40. annorum. num. 15.

Prescriptio nulla opponi valet filijs quandocunque rem suam vindicantibus, nisi 30. annorum. n. 17.

Prescriptio non obstat, quod Domini feudorum non vindicarent sibi fenda alienata, nisi sit 30. annorum. num. 18.

Prescriptio 30. annorum tollit conditionem ex lege, quae est perpetua institutio de perpetuis, & temporalibus actionibus. num. 19.

De recuperari posse, datur actio perpetua privilegiata, nisi fuerit dempta cursu 30. annorum, n. 20.

Pactum de retrouendendo licet conceptum cum particula, quandoque, seu perpetuo tollitur cursu 30. annorum. num. 21.

Decisio LVI.

Proposui hodie dabium, an scilicet sententia D. Iudicis a quo in hac causa lata sit confirmanda, vel infirmanda, & Domini absq. vilo scrupulo prorsus infirmandam dixerunt.

1 xerunt, & potissimum mori, quia ex parte D. Benedicti de Sanctinis Actoris haud quaquam fuit doctum de dominio, quod in hoc, de quo agitur rei vindicationis iudicio, concludantur ad obtinendum contra tertios possessorios probandum erat, *Fab. in suo Cod. lib. 24. tit. 14. diff. 3. num. 12. & tit. 15. diff. 2. num. 1. in alleg. Afflic. decif. 40. ubi etiam Prifit. ad eum num. 2. cum alio apud savoricam adductis per Informantes prò Dominico, & Paulino minoribus de Columbibus.*

2 Cum enim d. D. de Sanctinis ad suam intentionis iustificationem non dederit præter quàm quendam documenta inter assertores eius auctores, & Antonium del Moro, & RR. respectuæ Rectores prò tempore S. Martini, ex quibus præsertim non docto de traditione, iuris, de qua agitur, petiæ terræ, reliquæ, & effectuum possessione eisdem, vtiq. haud dici potest probatum dominium, *L. 1. Cod. de acq. poss. l. quod non ff. de od. it. Fab. in suo Cod. lib. 3. tit. 22. diff. 4. num. 7. & tit. 12. diff. 18. num. 3. in alleg. & lib. 7. diff. 35. num. 4. Donade. de reventis. cap. 46. num. 1. 2. 3. Gollerus iud. r. r. lib. 2. cap. 53. num. 1. Nig. de subbas. tit. de iudicial. cap. 35. S. 7. num. 29. Merliu. controu. forens. 60. num. 4. cent. 1. Afflic. decif. 40. num. 3. & ibi Adden. ad eum, & decif. 299. num. 4. & ratio ea assertur ut per Afflic. d. decif. 40. quia etiam per non Dominum explicari possunt contractus venditionis.*

3 Verum eito, quod exhibita Instrumenta probarent ad satis emptionem per q. D. Vincentium de Tuccis factam ab olim Antonio del Moro cum reali traditione bonorum in eo contractû enunciatorum, adhuc non eo minus D. de Sanctinis esset in eodem succumbentis stato; Nam alteru de duobus fateri oportuisset, vel scilicet ut inter dicta bona, sit ut supra per d. D. de Tuccis empta à d. Antonio del Moro non sit comprehensa ista petia terræ, de qua vertitur questio, vel quod Antonius prædictus rem alienam vendiderit, & viciosa traditionem bonorum fecerit, & sic nequaquam dominium, & possessionem in D. Emptorem duraturum, & duraturam transfulerit; Siquidem per tres testes contestos, & de veritate facti per sensum corporeum deponentes, quibus plena est danda fides, ubi numerus ff. de test. c. in omni negotio ex. cod. abundè probata extitit possessio terræ de qua agitur per 20. 30. 40. & 50. annos atq. intermediatione possessionis alterius fuisse penes D. Zachariam de Benedictis, illiusq. filios, & inde titulo emptionis peruenisse in istos reos contra ventos de Columbibus; Non enim est nouum, quod vna, & eadem res à pluribus vno, & eo-

dem tempore in solidum impossibile est possideri; *Fab. in Cod. d. lib. 4. tit. 43. diff. 1. num. 9. Mar. Mar. in Coufiet. Panorm. cap. 47. num. 24. Merliu. controu. forens. 56. num. 3. cent. 1. 102. Bapt. de T. hor. var. de ci. 33. num. 30. cent. 2. Ac siquidem ex eisdem productis Instrumentis per d. D. Sanctinum rotundis verbis conuincitur, quod Instrumentum emptionis factum à q. D. Vincentio de Tuccis fuit stipulatum de anno 1604. ubi permutationis contractus de hac eadem petia terræ expofitus inter dictum q. D. Zachariam de Benedictis, & Laurentium del Moro, non prius fuit, quàm de anno 1604. & tempore, quo iam factis cesserat d. Antonius del Moro; siq. quod impossibile fuit d. Antonio dominium, & possessionem in Dominos de Tuccis transfere de hac petia, terræ, quia illud, & illa erat adhuc penes D. Zachariam, ex regula nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habeat, *Tbor. vbi. decif. 3. num. 12. cent. 1. cum vlt.**

4 Neq. visum fuit quicquam releuare D. Benedicto de Sanctinis, quod in narratione diste permutationis Instrumenti inter Laurentium del Moro, & d. q. D. Zachariam initi dicatur huius permutationis promissionem præcessisse inter d. Antonium del Moro, & Paulum q. Zachariam Bracciolini, cuius heres extitit præfatus q. D. Zacharia de Benedictis.

5 Nam fuit responsum, quod ex promissione de permutatione non abdicatur ab vno, & dominio in alium transfertur statè *Christ. Mar. d. d. exam. 5. num. 2. 3. 13. 57. 36. 39. & decif. 22. num. 4. 5. 9. 10. 11. 15. Præsertim vbi ut hic, ad validitatem alterationis necesse est, ut sic*

6 soluta gabelia; Nam aliquid factum non esse, vel nullum esse factum, à patri præcedunt *Nig. de ex. r. vbi. cap. 13. S. 4. num. 16. Afflic. decif. 282. num. 4. & est Mar. in f. q. S. condemnatum ff. de v. iud. & quod authenticum est à principio,*

7 tractu temporis conualescere haud possit, minusque retrotrahenti sit idcirco, maxime extremis inhabitibus redditus, *Nig. vbi proxime sup. cap. 24. num. 14. & seq. Cof. de iudic. cap. 1. num. 180. & de retrotrah. cap. 7. num. 1. 2. 3. & 12.*

8 Minusque refragatur D. de Sanctinis ex sequenti per q. D. Iulianum Saminatam procuratis, & executis in personas Antonij iunioris del Moro, & Anna similiter del Moro, quia per ea, neque dominium probatur, neque prædicatur possessores eorum possessione; *Ror. in vna Romana, sed Veltina Afflic. 13. Ianuarij 1553. coram bo. m. m. Bicio sub 6. sed reuocationis sequestrandi.*

9 Præterea animaduertendum est Dominum, ut abundanti dixerunt, quod probatio domi-

nij ad hoc, vt releuet, debet percutere tem-
pus presens, non autem longè præteritum,
cùm passim contingat, vt dominium, quod ali-
quando meum fuit, esse postea desierit. *Fab.
in Cod. lib. 4. tit. 14. diff. 47. num. 4. & 5. in al-*
12 *leg.* Hincq; concluderunt, non posse fauora-
bilem denegari sententiam antedictis mino-
ribus de Columbīs tanquā eorum dominij
probatibus ex continuata possessione per
temporis curriculum, vt supra vltis annorum
40. *Mar. Mut. d. cap. 44. num. 44.* Quandoqui-
13 dem talis longissima possessio non solum dat
vitæ dominium, sed sufficiens possessores red-
dit ab omni molestia tutos, *Tbesaur. decif. 134.
per tot. Scab. iun. resoluit. forens. 5. num. 37. 38.
& resoluit. 40. num. 31. & seq. cent. 1. Nigr. de
except. 5. nu. 65. & seq. par. 1. vbi quod si secus
diceremus, ignes redderentur, ill. de præscrip.*
*Inquerent. Scab. Medis. decif. 18. Ambrosin. de
res. Perus. 20. vbi in calce eiusdem registrata
est decif. Rot. Romana coram Merlino, per exten-*
sum, idem sentientes *Gratian. discept. forens.
cap. 620. n. 8. & 9. & discept. 870. num. 27. 29.
Faber de error. Pragm. deced. 63. error. 4. prope
finem, & deced. tad. error. 6. col. 2. vbi quod ta-*
le dominium vile, siue bonitarium est adeo
efficax, vt in concursu etiam cum Quiritio
istud futile reddat.

Ex his resolutum fuit partem actorum
malum ius fouere.

14 **C**uius Decisionis supra firmate occasione
sumpta sub isto vitio num. 13. non in-
congruum existimaui, apponere dubium in.
Rota nostra tunc temporis indices difficultatū,
an dispositio statutaria c. 62. lib. 1. Stat. Vni-
sub S. similiq; modo. Ibi, *Nulla præscriptio, qua
d iure, vel d Statutis induceretur, decurrit tem-*
pore, quo seria repentina indidia forent; ita quod
ipsis serijs durantiis præscriptio non decurrat
locum habere debeat in præscriptione 30. vel
40. annorum, & per DD. de Rota fuit firma-
tum d. Statutum minimè locum habere posse
in præscriptione 30. vel 40. annorum, tamèn
eius in præscriptione 10. vel 20. ex doct. *Bar.
in l. fin. ff. ex quib. caus. restitut. in integr. Le-*
derch. conf. 75. num. 8. Roland. conf. 21. num.
33. & 34. *Hieronym. Palma* in puncto præ-
fati Statuti *conf. 33. num. 109. & 110. Rot.
apud Franc. Merlin. pariter in terminis præ-*
fati Statuti *decif. Lucen. 70. num. 43. quem
commendat Merlin. de legum. lib. 5. quæst. 10.*
15 *tit. 3. num. 31.* Qui omnes fundant, quod da-
co, d. Statutum loquatur per verbum vniuer-
sale negatiuum, idest, *Nulla præscriptio, mini-*
mè locum sibi vindicat in præscriptione 30.
vel 40. annorum, sed tantum in decennali,
seu vicennali, ex *Glof. pactual. in cap. 1. S. præ-*

seruè in verb. præscriptione de capis. Contradi,
vbi verba illa. *Nulla obstat præscriptio, in-*
terpretationem recipit de decennali, seu vicen-
nali, non autem de 30. vel 40. annorum præscri-
ptione, aliud sequeretur, quod tota materia præ-
scriptionis multis vigilijs excogitata subuertere-
tur, & radicibus euelleretur, quam Glos. com-
munitè esse approbatam, tradit Tiraquel. de
retrast. conuentional. §. 1. Glof. 2. num. 12. & vlt
in terminis fuit firmatum per Rot. Roman. Mer-
curij 17. Maij 1600. in nullis, sed Mediolanen.
Remedy teintegrandi coram R. P. D. Seraphino,
que est apud ipsum decif. 1360. relata per Cas.
in retrast. aut scilicet, aut ignorabas disticti. 60.
16 *centur. 2. num. 42.* Ita quod verba præfati Sta-
tuti minimè comprehendere valeant præscrip-
tionem longissimam temporis 30. vel 40. an-
norum, ex *l. 1. Cod. de bon. materia. vbi*
17 nullam posse opponi præscriptionem filijs
quandocumq; vindicantibus rem suam, sta-
tuitur, & tamèn ibi *Glof. in verb. præscriptio-*
nem, exponit Nisi 30. annorum, quam Glof.
sequuntur post alios, quos allegat Tiraq. de
retrast. conuentional. d. §. 1. Glof. 2. num. 9. Socin.
iun. conf. 145. num. 47. lib. 1. Rolan. conf. 21. nu.
44. lib. 2. Glof. in etat. cap. 1. de capis. Contradi;
18 Vbi defunctum est, Dominis feudorum lice-
re reuocare feuda alienata, nulla obstante
præscriptione, & tamèn ibidem *eod. Glof. ex-*
ponit, & excipit præscriptionem 30. annorū,
quam secuti sunt DD. ibi, & Curt. sen. conf. p-
mut. col. 2. Ruin. conf. 61. num. 4. Socin. iun. conf.
6. num. 15. lib. 3. Tiraquel. de retrast. conuention-
19 *nal. §. 1. Glof. 10. num. 15.* Quemadmodum
etiam à simili dicitur de conditione ex lege,
quæ dicitur perpetua institutio de perpetuis,
& temporalibus actionibus, & ibi notant *Ang-*
gel. Aretin. & reliqui, & tamèn cursu 30. anno-
rum tollitur, l. siens, & l. cum notissimi Cod. de
præscript. 30. vel 40. annor. Balb. de præscript.
4. par. principal. quæst. 1. Boer. qn. 183. num. 6.
20 Prout etiam dicitur de causa dotis, nam pro
ea recuperanda datur actio perpetua privile-
giata, l. 1. ff. *solut. matrimou. & nihilominus*
tollitur cursu 30. annorum, l. in rebus S. omnis
Cod. de iur. dot. quam ita ibi intelligunt DD.
præsertim Bald. conf. 4. incipien. factum tale qui-
dam lib. 3. & conf. 230. incipien. ad. de dot. lib.
4. Corn. conf. 56. num. 3. & conf. 92. num. 7. lib.
4. Balb. de præscript. in 4. par. principal. in princ.
quæst. 1. & multum quoque inferuit, quod di-
citur de pacto de retrocendendo, prout Ego
met fundavi in mea ad Surd. addit. decif. 2. nu. 1.
21 Nimirum ipsum pactum de retrocendendo,
etiam conceptum cum particula, *Quando-*
eunque, seu Perpetuo, quod tollatur cursu 30.
annorum, & fundat etiam Menoch. conf. 962.
num.

Idem Eminentiſſ. Corrado S. nequē in alterius præiudicium, ubi concordantes allegantur; ita quod confessio iudicialis tantæ sit efficaciæ, ut vim sententiæ, & rei indicatæ habeat, ad notas. per DD. in l. unica Cod. de confisſ. Corn. conf. 44. col. 1. vol. 4. Mascard. de probat. conclus. 344. Gratian. decif. Rot. March. 90. num. 13. & 14. & diſcept. forenſ. cap. 151. num. 13. Et ſuperat omnem aliam meliorem probationem, Rot. apud Buratt. decif. 200. num. 1. & decif. 803. num. 1. & ſuit dictum in Comen. Inſp. patronatus 12. Junij 1651. coram R. P. D. Albergato S. & bene intellectum.

Nequē pariter obitare obiectum per D. Informantem excitatum, ſuit viſum, nempe d. confeſſionem ut emanatam in alio iudicio, & ad diverſum finem, videlicet ex titulo fidei-commiſſi, non eſſe aptam nocere, & afficere eius ſingulares ſucceſſores in alio iudicio pulſatos.

Fuit enim reſponſum primò, concluſionem procedere in odis, & probationibus, quæ ſunt per teſtes, vel per ſcripturas tam publicas, quam priatas; Secus autem in propria confeſſione, quæ emiſſa in vno iudicio, præiudicat etiam & in alio, Scribens, omnes in l. 2. Cod. de eden. Bald. præcipuè num. 25. Alex. num. 28. Dec. num. 62. Capotaquen. decif. 190. par. 1. n. 1. Caſar de Graſſi. decif. 1. num. 17. de exceſſ. Vbi quod nocet etiam quoad alium effectum, de ciſ. 2. num. 11. de reſſum. in antiq. & decif. 158. num. 11. par. 1. recen. Hodiern. ad Sord. dec. 309.

Et ratio præſatæ diſtinctionis in terminis aſſertur per Abb. in cap. per inſiſtitionem ſub num. 12. verſ. diuerſitatis ratio de eleſt. qui allegat text. in cap. per tuas 10. S. quid verò de probat. & in l. generaliter 3. Cod. de non numerata pecun. vbi Angel. num. 2. & Bald. num. 3. & 4. Bart. in 1. leſt. in ultim. notab. ſatis vitia, & notabilia inferunt ad propoſitum; Ita ut ſi tempora mihi largirentur, de facilitin. medium protuliſſem ſed contentus tantum indicare præo nunc.

Quod ad præcedere ſuit dictum, quânto quia præiata confeſſio eſt adminiculata, nempe expreſſione facta à Simone Teſtatore de bonis Lammari, ut in teſtamento, ibi. *Che melle terre di Lammari &c.* ſtante depoſitione Andreæ Ricci aſſerentis, dñi, bona ſpectare ad familiam de Fianis, ac etiam ſtante ſententia in Curia Mercatorum lata ad favorem d. Stephani aſſerti, & vel mediati ſucceſſoris d. q. Simoneonis, Sord. decif. 309. in fin. Rot. decif. 158. num. 12. par. 1. & decif. 338. num. 7. par. 6. recen. & apud Buratt. decif. 236. ſub num. 9. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 287. num. 17. in fin. &

num. 18. vbi citat ſin. tradit, confeſſionem li-

cet factam in alio iudicio, quândo eſt ſuper ea ſu habente connexitatem cum illo, in quo cõſiſtens depoſuit, omninò ſit attendenda, cum confeſſio allegetur ad caſum ſimilem ſucceſſionis, licet titulus ſit diuerſus; Ex quo confeſſio emiſſa ad vnum effectum releuat etiam quoad alium, qui venit in confeſſionem illius, præſertim quândo confeſſio eſt adminiculata, Pacian. de probat. lib. 2. cap. 6. num. 27. Felin. in cap. per tuas de probat. num. 12. verſ. & licet contrarij, & ita in terminis ſuit firmatum in Romana Hæreditatis de Gratianis 7. Februarij 1642. coram Reuerendiſſ. Terraconen. ſ. minus obſtat il. quæ eſt decif. 68. num. 21. cum ſeqq. par. 9. rom. 1. recen. Ita quòd non valeat diſcultari, quin eadem confeſſio non noceat dd. Reis conuentis cauſam habentibus à d. Stephano Fiano, ad doct. Bald. in l. generaliter num. 30. Cod. de non numer. pecun. Sord. conf. 151. num. 39. Barz. decif. Bonon. 5. num. 19. Rot. Rem. decif. 575. num. 4. par. 2. & decif. 188. num. 1. par. 6. recen. & penſ. Coccin. dec. 184. num. 1.

Nequē replicatur, d. Sp. Tiberij obtrine in præſenti iudicio non poſſe, ex quo in proceſſu, & libello exhibitis conſtat, nullam aliã actionem fuiſſe inſtitutam, quàm vigore fidei-commiſſi, nec illa competat, ut ſuit de conſenſu concordatum; Idèdque nunc non poſſe obtrine ex cauſa ſucceſſionis abintestato, per capital. text. in l. fin. Cod. de Codicill. vbi quòd quândo quis eligit viam teſtamenti, ad inſtati cauſam redire non poteſt, cum de vna ad aliam nõ decur variatio, Roman. conf. 125. Rot. Roman. apud Ludovici. decif. 270. num. 1. Merlin. Pignatelli. controuerſ. forenſ. cent. 1. cap. 12. num. 2. & 3. Camilli. de medic. conf. 40. per ſos. præci-

pue num. 6. cum ſeqq. Nec iuari valeat ex Clauſula, *Omnino meliori modo* ibidèd appoſita, ex quo ipſa non operatur ſuam extensionem ad remedia contraria, idem Merlin. vbi ſuprà num. 6. & centur. 2. controu. 80. per tot.

Fuit enim reſponſum dupliciter, primò, quòd in libellis attenditur concluſio potius, quàm narratio; Adèd ut ſi quid in narratione fuerit expreſſum, quod non conueniret actioni, quæ prætenditur in iudicio deducta, concluſio ſaluet libellum ad euitandas lites, & circuitus inanes, ita Alex. conf. 121. num. 2. lib. 1. idem Alex. conf. 18. num. 7. lib. 5. & conf. 44. n. 4. vol. 7. Bald. in l. 2. in fin. Cod. de petit. hæreditat. Inſ. in ſ. annuum num. 129. 130. & ſeqq. Inſtitut. de actionib. Angel. conf. 36. num. 3. Dec. conf. 57. num. 1. & 2. Maſt. conf. 120. num. 3. Gaill. præſtic. obſeruati. obſeru. 61. num. 15. lib. 1. Rot. poſt. Poſſib. de manutenen. decif. 418. num. 9. Quapropter licet in libello porrecto præ parte D. Tiberij Fiani plura fuerint narrata circa

- fideicommissum ordinatum à q. Simone Fiano seniore; Attamen aduerterunt DD. in conclusione ipsius libelli per d. Tiberium iustitiam tantum pronunciari, & declarari, Reos conuentos condemnandos fore, & esse ad eadem bona liberè relaxandum, & dimittendum vñ cum fructibus &c. nullis adiectis verbis restrictiuis ad titulum expressum in narratione, vt fieri solet per illa verba. *Vir spectandus, & pertinencia ad Actorem ex causa, & titulo prefati*
- 18 *fideicommissi*; Sed tantum fore in fine libelli appositæ clausula salutare, scilicet, *Super quibus &c. agens &c. deducens &c. non tamen &c. sed & omni meliori modo &c.* Quam clausulam vis, & efficacia, maxime infirmis connectatur, ea est, vt super conclusione libelli, in qua iustitatur pro relaxatione bonorum, intentata dicatur omnis actio, & omne, & quacunque remedium Actoris magis proficuum, & melior via conseruetur electa; Quid non fo-
lism procedit de iure Communi, iux. *tridit. per Borz. decil. 70. num. 42. Capp. decil. 10. num. 23. 23. & 24. Magg. decil. Florentin. 111. num. 24. Rot. decil. 36. num. 2. par. 1. recent. & decil. 251. & 257. par. 1. diuers.* quas refert, & sequitur decil. 135. num. 5. par. 6. & decil. 154. num. 10. ead. par. 6. recent. Ludouij. decil. 370. num. 1. usque
- 19 ad 7. cum alijs passim; Sed etiam de iure Municipali huius Reip. vt in cap. 14. & 15. lib. 1. Stat. *Vniuers.* vbi sancitur in omnibus causis procedi summario, & per Actorem intelligi intentionem quodlibet remedium probatum tamen, licet in petitione non deductum, & si-
- 20 bi magis proficuum; Ita vt accessibus clausulis salutaribus supra enunciatis, in causis summarijs non censetur prohibita variatio, ite in puncto declarat Ludouij. d. decil. 370. & Rot. decil. 251. 254. & 257. par. 1. diuers. vbi in sū-
- 21 marijs firmat, quod remedia etiam contraria dissimulè, successu, conditionaliter, alternatiuè, & essentialiter censentur intentata ad saluandum libellum, & ad hoc, vt Actor obeinere debeat in eo, quod probauit, vt tunc ne pallinodiam decanemus fuit etiam firmatum in decil. 15. hic impressa à num. 74. cum plurib.
- 22 *legq.* Ideoq. non obstat *Alex. conf. 121. lib. 1. à num. 10.* Nàm in casu ipsius non erant adiectæ clausule salutare adde prægnantes, vt in
- 23 casu nostro, sed tantum aderat clausula, *Peto iustitiam ministrari super præmissis &c. & quolibet præmissorum &c.* Quæ non est tante efficaciz, prout illa. *Agens &c. deducens &c. & omni alio meliori modo &c.* vt aduertit idem *Alex. sub num. 12. vers. præterea.* Ibi. *Nàm est magna virtus prima clausula, omni meliori modo;* Vtrū quod regulæ contrariarum non proce-
- 24 dic in summarijs; Prout neque obstat *Melin.*

Pignatell. in objecto circus contraperf. forens. 12. centur. 1. qui etiam dicit clausulam, *Omni meliori modo, minime operari extensionem ad remedia contraria;* Tamen dixerunt DD. pigram doctrinam non esse iuram, & non transire sine difficultate ex iure credit. per eund. *Melin. centur. 1. cap. 34.* qui loquitur in terminis similium Scatorum huius inclite Reipub. & centur. 2. controuerf. 80. num. 8. cum legq. ubi infinitos ad propositum cumulat.

- 25 *Et ex prædictis etiam quitatur decil. Legil. 130.* quæ per DD. ex aduerso Informantibus adducebatur; Nàm in casu d. decil. Actor in conclusione libelli dixerat contrarium eam, quod
- 26 ipse postea probauerat, nec generaliter prout in casu prædicto Actor in libello conuenerat, cuius generalis conclusionis vigore, libellus etiam super actione inepta sustinetur, & Index super actione competens, licet non expressè deducta pronunciare potest, ex doct. *Abb. in cap. cum dilectus de ordinari. cognit. & in cap. fin. in fin. de iur. iur. relat. per Merlin. Pignatell. controuerf. 34. sub num. 12. centur. 1. Donat. de iur. de Matr. quotidian. resolut. cap. 316. per tot. lib. 1.*

- Ex quibus omnibus patet, Sp. Tiberium de Fianis in sole non caligasse, sed merito iure subfultum dixerunt DD.; Ex quo dicti de Riccis Reu conuerti aut pretendunt eorum auctoritate epistolæ, & obtinuisse in vim epistolæ fideicommissi, aut non; Si primum, non possunt euitare succumbentiam, ex quo remanet Tiberius, qui succedit, & cui postea fuit etiam portio paterna occupata, & dimendita dd. Reis conuentis; Si secundum, remanet sine scrupulo falsitas præsuppositi, cuius vigore Stephanus præfata bona obtinuit, & consequenter locus est dimissioni eorum pro dimidia spectante d. Tiberio ex persona Cæsaris
- 27 eius patris; Cùm certum sit, nullum aliud lus dd. de Riccis competere, nisi quod ab ipsa Sp. Stephano Fiano acquisierunt, qui nullo alio fundamento fuit consecutus à DD. Iustice, & Consulibus Curie Mercatorum præfatorum bonorum possessionem, seu relaxationem, nisi quia natrauit esse hereditaria Simonis Fiani senioris, & nullum aliud extare de ipsius linea, & descendencia præter quam ipsam; Ideoq. data veritate in contrarium existentis Sp. Tiberij, cessat & effectus ipsius sententia, etiam si in rem iudicatam esset transacta. l. 3. Cod. ad exhiben. l. si mater S. eandem, ubi quibz in princ. ff. de except. rei iudic. Socin. conf. 80. col. ult. lib. 1. Surd. conf. 268. d. num. 26. Tiracq. lib. 2. de retrah. f. 8. Clesf. 7. num. 4. admodum
- 28 de causis. cap. 41. num. 5. Cùm cessante causa, ob quam fuit lata ipsa sententia, cessat & ipsa

res indicata, ac ipsius effectus, *Fontanell. dec.*
26. num. 29. In triglot. decis. Sicil. 3. ex nu. 157.
Gratian. discept. forens. cap. 445. num. 11. Sal-
gad. tract. labyrinth. Credit. par. 1. cap. 25. ex
29 num. 34. 35. 36. 45. & 46. & sic iure merito
 alienationes bonorum factæ in dd. Reos con-
 uentos per d. Sp. Stephanum pro ea parte ad
 Tiberium tangente, possunt per eundem vi
 legitimum successorem recuperari, in termi-
 nis plures ad materiam allegans videendus
Salgad. labyrinth. Creditor. par. 2. cap. 9. num. 85.
86. 87. & 88. vers. & quod ad alienationes, &
30. facit vulgata regula in istis terminis ponde-
 rata, quod quando ritibus reduciat: ad non
 extulit, res vna cum fructibus restituitur, *Af-*
frict. decis. 218. num. 4. & 5. Olase. decis. 160. 7.
22. Sord. conf. 372. num. 12. vol. 3. Masselli. de-
ces. 29. par. 1. Castil. decis. 14. num. 20. Egomet
ad Sord. decis. 45. num. 5. & latè fuit firma-
 tum per Rotam Mediolanen. Bonorum 19. Janua-
 rii 1650. eadem bonum. Arguelles in curialatis
 per me post *Salgad. decis. 53. num. 13. 16. 17.*
& 18.

Nequè replicetur, dd. Iudices, & Consules
 meretur in eorum sententia minime habu-
 isse respectum ad predictam alienationem fa-
 ctam, nullum alium adesse de familia de Pia-
 nis, nisi ipsummet Stephanum, sed ex alijs &c.
 Imò fuit responsum, istud precipuum fuisse
 fundamentum, dum certum est, quod si Tibe-
 rius comparuisset, ipse Stephanus non obtri-
 nuisset, & sic merito fuit consideratum per
 prefatos DD. Iudices, d. Sp. Stephanum fuisse
 proximiorum, dum nemo comparuit, qui il-
 lum præcedere contendisset, ad notat. per DD.
 in his potest, ibi *Alex. Taf. excusq. communi-*
tæ ff. de acquir. hæreditas. Sord. conf. 241. num.
26. & dec. 106. num. 8. Peregrin. de fidelcom.
art. 43. num. 60. Pirag. de retract. lignag. §. 9.
Glof. 1. num. 6. cum leg. Rot. decis. 691. num. 2.
par. 2. recent. & fuit firmatum in Bononiæ. Le-
gati 25. May 1648. eadem Reuerendiss. Rotas
aliàs Terraconen. §. nec ambigendum est circa
med. & magis in terminis in Romana Fideicom-
missi de Corpianis 23. Januarij 1651. S. fiqui-
dém circa fin. eadem R. P. D. Vescipio.

Referimus tamén d. Sp. Tiberio Adpeti
 iura talia, qualia in alio iudicio expectanda,
 super alia portione statiorum octo in presenti
 iudicio debeat, si & quatenus de iure co-
 petat, & non aliàs, aliter, & alio modo.
 Absolvimus ambas partes ab expensis plu-
 ribus de causis ad tradit. per DD. in l. propean-
 dum §. si autem alterutra Cod. de iudic.

Et ita fuit decisum utraque parte accorrendo
 Informante &c.

ARGUMENTVM.

Filia vigore Statuti fauore certarum
 Personarum prohibita succedere in
 certis bonis an, & quando super illis
 possit petere legitimam, & quatenus
 &c. an illa computentur ad effectum
 deducendi eam, & an legitima dicatur
 quota bonorum, & ius petendi eam
 metiatur a Successione abintestato.
 Statutum exclusiuium foeminarum à
 certis bonis an se extendat ad illa so-
 lum, à quibus abintestato excluduntur,
 & quomodo tale Statutum dijudi-
 cetur validum fauore venientium abin-
 testato.

SYMMARIUM.

Filia, ex Statuto prohibita succedere in certis bonis,
 non potest super illis petere legitimam, nec ipsa
 computatur ad effectum deducendi eam, vel do-
 tem fauore ipsius filia. num. 1. Declaratur
 num. 2.

Statutum exclusiuium foeminarum à certis bonis, ex-
 tendit suas vires ad illa tantum, à quibus abin-
 testato summa excluduntur. num. 3.

Statutum recipit interpretationem à ratione, illaque
 cessante, cessat eius dispositio. num. 4.

Famio, inconueniens est, ut excludatur per extra-
 neos à petitione legitimæ super bonis, à quibus vi-
 gore Statuti non potest excludi, nisi à venientibus
 abintestato. num. 5.

Legitimam bene præsumitur ab eo, qui est inhabilis
 ad succedendum abintestato de qua exclusionem illius,
 qui non est scriptus in testamento. num. 6.

Legitima abintestato est quota bonorum, & ius pe-
 tendi eam semper metitur à successione abintesta-
 to. num. 7. Fallit. num. 8.

Statutum, in valet fauore Succedentium abintesta-
 to excludens foeminas à certis bonis sitis extra
 Territorium. num. 9.

Rot. Rom. auctoritas antecellit cæteris alijs. n. 10.

Decisio LVIII.

Missæ facti serie in articulo, de quo age-
 batur fuit in nostra Rota firmatum,
 quod licet filia ex vi Statuti non pos-
 sit succedere in certis bonis, quod illa bona
 non

non computentur, ad effectum deducendi legitimam, vel dotem favore eiusdem filie, nec possit super illis bonis peti legitima, ad firmata in puncto per *Soem. conf. 288. vers. confirmatur ratione clara lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 36. num. 10. ubi alios adducit.*

- 2 Tamèn conclusioem præfatam intelligendâ esse dixerunt Domini, scilicet filiam tunc exclusam vigore Statuti à certis bonis, non posse super illis petere legitimam, quando ex testamētō sunt vocati ad eadem bona illimet, quorum favore scēmina ab intestato erat exclusa; Secūs tamèn si in testamento fuissent vocati in illis bonis extranei; Quia tunc, non obstante *disposicione statutaria*, scēmina super illis potest petere legitimam, ita in puncto distinxit *Cacchieran. conf. 57. num. 2. Oldrad. conf. 113. vers. fin. latissime Gabr. conf. 94. num. 10. lib. 1. & ratio est, quia Statutum exclusivum scēminarum à certis bonis censetur conditum favore illicum, qui ab intestato scēminas excluderet; Vnde, illis ex testamento non vocatis, cessat ratio Statuti, sicuti deducitur per *Ror. decif. 43. num. 14. par. 7. recent.* Cùm Statutum recipiat interpretationem à ratione, & illa cessante, cessat eius dispositio, *Ror. decif. 363. num. 5. par. 6. recent.* Nè est conveniens, ut scēmina remaneat exclusa favore extraneorum à petitione legitimæ super illis bonis, à quibus vigore Statuti à Nimine alio poterat excludi, nisi à venientibus ab intestato; id quod comprobatur benè *Gabr. d. conf. 94. Cacchieran. & alij supra adducti*; Cùm in iure si quis non sit habilis ad succedendum ab intestato, sed tantum excluditur in gratiam alterius, tunc si ille, cuius gratia excluditur, non est scriptus in testamento, potest ille, qui aliis non esset successurus ab intestato prætere de suam legitimam factō testamento, ut in puncto *Soem. conf. 150. num. 9. lib. 1. Dec. conf. 295. num. 6. vers. & sic ex prædictis, Castrenf. conf. 196. in princ. vers. & in puncto, & num. 3. vers. cum igitur instituto extraneo lib. 1. & conf. 136. num. 28. pariter lib. 1. Peregrin. de fideicom. citat. art. 36. num. 10. inf. & in istis terminis fuit firmatum in *Una Romana Legitima Luna 16. Decembris 1616. coram Card. Sacro impress. post Merlin. de legitim. decif. 62. à num. 34. cum omnibus seqq. ubi doctrina Peregrin. ubi sup. canonizatur, & responderetur ad illam facis vulgatam.***
- 7 conclusioem, quod legitima sit quota bonorum, quam quis erat habiturus ab intestato, cum ius petendi legitimam semper metiatur à successione ab intestato, ex eratis per *Rim. in. lun. conf. 305. num. 17. & seqq. Peregr. conf. 80. num. 21. lib. 1. cum alijs pleno calamo citatis in Perofsempronien. Bonorum 14. Martij*

1650. coram bo. mem. Bichio S. suæ filius deciferit ab intestato in cumulat. à me post *Salgad. tract. labyrint. Credit. decif. 42. num. 14. & 15.*

- 8 Tamèn fuit responsum, præfatam regulam, scilicet conclusionem habere suas fallencias, & signantur ut non procedat, quando res non ita se habet ex testamento, prout se habitura erat ab intestato, ex doctr. *Bald. in aub. nouissima num. 10. Cod. de inofficijs. testam. ubi pariter l. 4. num. 49. vers. istud, & in terminis sic respondent *Surd. conf. 404. num. 7. Gabr. cit. conf. 94. num. 2. lib. 1. idem Peregrin. cit. conf. 80. num. 49. vers. & ad illam rationem lib. 1. Thobias Noa. conf. 20. num. 15. Burfatt. conf. 115. num. 4. Vinia. decif. 405. num. 19. & 23. par. 3. & in terminis *Ror. cit. decif. 62. post Merlin. de legitim. num. 37. cum seqq.***

- 9 Vnde concluditur, etiã quod præfatum Statutum excludens scēminas à certis bonis sitis extra territorium valeat omnino favore succedentium ab intestato, ad tradita per *Ror. decif. 177. ex num. 1. cum seqq. & ex num. 5. par. 5. recent.* Adeo vt ex his doctrina *Peregrin. loc. sup. adduct.* inconcussa remaneat, cum sit fulcra non solum rationibus, & doctrinis suo præ adductis, sed etiã roborata autoritate *Ror. Roman. eius autoritas ceteris antecellit, ad tradit. per Barz. in suo conf. vnic. post decision. num. 174. Sperell. decif. For. Eccles. 121. num. 126. par. 2. cum alijs passim.*

Est ita fuit decifum 8cc.

ARGVMENTVM.

Corpus delicti probandum est in quolibet genere delicti, etiam si adsit quælibet constitutio, siue dispositio, aut Statutum imponens pœnam. Identitas nunquam præsumitur, quando agitur de pœna irroganda. Pluralitas àn, & quando præsumatur etiã in asportatione grani. Testis de auditu, vel vnicus, animoseuè deponens nullam fidem facit, sed duo omni exceptione maiores requiruntur pro pœna ordinaria irroganda.

S P M M A R I P M.

Negativa optimè probatur ex resolutione chartarum processus. num. 1.

Corpus delicti est probandum in quolibet delicti genere.

quasi. 69. num. 35. *Det. conf. 82. num. 1. Menochi. conf. 98. num. 55. lib. 1. & docuit Abb. in cap. licet ex quadam in 2. notabil. extr. de test. Secundo, quid erat vicinus, & consequenter nullam fidem mereri, ac nullum probationis gradum constituere dixerunt Gabr. tit. de testib. conclus. 3. in princip. per text. in cap. aduocare 13. quasi. 3. Rimini. in. conf. 30. num. 35. & quidem in iure ad aliquem convincendum de aliquo maleficio, & ad imponendam poenam ordinariam duos requiri testes contestes, & omni exceptione maiores, Bald. Salye. & alij in l. fin. Cod. de probat. Endonic. decis. Lucen. 13. num. 60. Farinas. in prax. Crimin. tit. de opposit. contrā test. 33. quasi. 63. num. 233. Tertiū, quid fuit visum, d. testem ex lectura ipsius depositionis antequam deponere, & sic nullam fidem facere, iuxta tradit. in l. qua omnia S. penult. ff. de procurat. Crumet. conf. 249. num. 4. vers. saltem negari potest, latē Ciarz. ad Reor. defens. discept. 70. per tot. Decian. conf. 92. num. 58. vol. 2. vnde conuata illius depositione, sententia lata per D. Iudicem a quo non habebat, ubi figere pedes. Referuauimus tamen d. Querelantē iuritalia, qualia experienda in Iudicio Civilis contra d. Querelantem pro omni suo iure, & interesse, vt vndequeq. ipsius indemnitati (seu moto Iudicio Criminali) consulerebimus. Et ita fuit decisum vtraque parte informante &c.*

ARGVMENTVM.

Rationibus alicuius administrationis, seu negotij semel dispunctis, ad redditus an, & quando locus sit iterata reuisioni tam contrā Administratorem, quam eius hæredes, & quid dicendum concurrente tam liberatione hominis, quam legis; Quietatio continens receptionem certæ summæ pro residuo quomodo intelligenda veniat, prout pariter Calculum stipulatum cū verbis pro residuo, seu pro saldo, an per talia verba dicatur ritē, & rectē factū, & quando secūs quænam probatio erroris requiratur. Præscriptio ad fauorem Tutoris in reddendis rationibus quanta sit tam de Iure Communi, quam de Iure Municipali Lucen. Tutor an, &

quando teneatur de non exaētis, & de alienatis mobilibus pupilli, & an habens quietantiam de omni, & toto, cuius occasione Tutelæ debitor remanserit, an liberetur a debito nomine proprio contracto. Liber Tutelario, an, & quando probet contrā Tertium. Euictione passa super bonis diuisis an, & quando detur regressus ad alia bona diuisa, & non euicta, & de alijs ad materiam.

S Y M M A R I U M.

- Ratio semel reddita, iterum reuideri non debet, neq. contrā hæredes. num. 1.
- Rationes semel redditæ habent præsumptionem pro se, quod ritē, & rectē dispunctæ fuerint, propter reuisioni non est amplius locus. num. 2.
- Rationes apparetur per Instrumentum publicum redditæ, & calculatæ, prout traduntur Librorū, & scripturarum, non sunt deinceps redditæ, nisi quid aliquis molestari possit per hæredes. in 3. 4.
- Hæres habens quietantiam finalem pro se ad nonam redditionis rationem cogi nequit. num. 5.
- Rationis valida præsumptio ubi reperitur, contrarium asserenti incumbit onus probandi, maxime quando apparet ratio reddita cum reliquis substitutione. num. 6. & 7.
- Ratio semel reddita vt retrahari valeat, necesse constare debet de vero dolo, qui concludenter probandus est, quando agitur contrā hæredes. num. 8. & 9.
- Iuramentum in litem cessat, cessante dolo. num. 10.
- Ratio non est de nouo reddenda, si ad sit quietatio de vterius nihil amplius petendo. num. 11.
- Quietatio vna cum receptione certæ summæ pro residuo dat præsumptionem, omnes alias paruitas debitas fuisse solutas, etiamsi probetur verbum Residuum fuisse dictum per errorem. num. 12. & 13.
- Verbum pro residuo denotat reliquum fuisse solutum. num. 14.
- Non valet argumentum, tempore finita tutela debitum pro reliquis est in summa scutorum, videlicet 100. ergo idem debitum oportet in eadem prope summa adesse tempore finita quietantia. num. 15. & de ratione. ibid.
- Error calculi, vt reuisioni sit locus, debet plerūq. & concludenter probari, & non præsumitur, sed per veras, & legitimas probationes. num. 16.
- Error probandi debet clari, & perspicui probationibus, nec est sufficiens quævis fuisse errorum in reddendo.

reddendis rationibus, num. 17. & 18.
 Error calculi in dubio non presumitur, num. 19.
 Error calculi exceptio statim, vel paulo post est
 probanda, & non post longum tempus, ac Testa-
 toris mortem, num. 20. Affertur ratio, n. 21.
 Error est probandus taliter, ut aliter haberi non
 possit, num. 22.
 Error calculi quomodo probandus sit, num. 23.
 Error calculi probatio debet concludere per neces-
 se, & non per possibile, quod excludit Actorem
 agentem; nec sufficiunt legis presumptiones, num.
 24. & 25.
 Probatio presumptiva non suffragatur, ubi certa, &
 plena requiritur, num. 27.
 Calculi factio stipulatio cum verbis pro residuo, seu
 pro residuo standum est, si deficiat conclusio er-
 roris probatio, num. 28. & 29.
 Quotiensdam habens pro se non tenetur exhibere,
 quotiensd relatum sit in ea, si in iure presumatur;
 quotiens exhibere poterit Adversarium, num. 30.
 Constitens, se habuisse libros, & scripturas a Tutore
 liberato, & ad novam redditionem pulsant, eas
 exhibere tenetur, & allegatis deficientiam alio-
 rum librorum, vel scripturarum, probare tenetur,
 etiamsi agatur de negotiis, num. 31.
 pro Actus validitate presumuntur, praefuisse ea om-
 nia, qua fieri, & praecedere debebant, & ista
 presumptio praestit omnibus alijs presumptionibus,
 num. 32. & 33.
 Rationis redditio requirit adhibitionem trium peri-
 torum ex Stat. Luc. cap. 36. lib. 3. num. 34. Fal-
 sit. num. 35. & 37.
 Solemnitas. Statuta aia praesumitur adhibita ex lon-
 gi temporis cursu, num. 35.
 Tempus longum ducit ad decemij curriculum, num.
 36.
 Iudicia sunt invenire ad dirimendas lites, quibus ces-
 santibus, cessant & iudicia, num. 40.
 Statuti forma per aequipollens adimpleri potest, nam
 etiam ea requiratur ad aliquem effectum, efficitur
 quous modo sum locum consecuto, forma non est
 necessaria, num. 41.
 Praescriptio exceptio de lute Communi comple-
 tur spatio 30. annorum, num. 42. & ex Stat. Luc.
 quinquennio in tutelis, quo elapso post expirationem
 tutelam Maiori denegatur audientia adversus eius
 Tutorem, etiam d solutione, num. 43. & 44.
 Praescriptio Statutaria censetur subrogata loco praes-
 criptionis Iuris Communit, per quam plenarie
 liberatur Praescribens, num. 45. & 46.
 Dicitur opposita in Statuto Non posse Tutores com-
 pelli ad aliquam rationem reddendam, vel
 ad reliqua consignandum est universaliter, &
 comprehendit omnem speciem, num. 47.
 Rationem fuisse redditam, deductur ex configuratione
 reliquarum, num. 48.
 Reliquas quod sit, num. 49.

Dicitur Plenarie comprehendit omnes casus, nec alia
 adiectione indiget, nihilq. plerius addi potest,
 neq. restringi, num. 50.
 Ratio semel reddita cum solidatione computorum,
 & legis dispositio plenariam securitatem praestant,
 num. 51.
 Declaratur cons. Socini. 92. lib. 4. & cons. An-
 charan. 130. num. 52. & 53.
 Ratio reddita si habet duplicem liberationem, id est
 hominis & legis non patitur aliam dispositio-
 nem, num. 54.
 Confessione propria nulla est maior probatio, supe-
 ratq. omnes alias probationes, num. 55.
 Confessio propria frustra recipit impugnationem ab
 ipsam emittente, vel eius haerede, num. 56.
 Confessio tunc solum praedictum non infert, si ver-
 seur circa ea, qua sunt Iuris, & non pendenti a
 potestate Confitentis, num. 57.
 Statuti casus ubi habetur, inane est leges Glof. &
 D.D. allegare, num. 58.
 Statuta aia iustitia servanda est, etiamsi esset contra
 Ius, & Iuri Communi praesens, & potestatis est
 in loco, ubi viget, num. 59. & 60.
 Tutor non tenetur de casibus fortuitis, vel si debitor
 pupilli doctore, num. 61. Fallit, num. 62.
 Tutor vendens bona mobilia minoris absq. decreto
 iudicis, & subdilatione reddit venditionem nul-
 lam, & ipso, eiusq. haeredes tenentur de proprio
 ad solutionem pretij, num. 63. & 64.
 Quietatio generalis non comprehendit negotia di-
 versa, & separata, num. 65.
 Quietatio limitata ad unum effectum, ad illius fines,
 & non ultra suas vires se extendit, & ad negotia
 diversa contra personas porrigi nequit, num. 66.
 Quietatio liberatoria est stricti Iuris, & strictissime
 intelligenda, etiamsi contineretur verba magis ge-
 neralia, & ampla opera considerabuntur aliquam
 praesensionem, num. 67. & 68. Ampliatur, n. 69.
 Quietatio restringi utique ad ea de quibus partes
 non egerunt, neq. solentur, num. 70.
 Tutor habens quietantiam de omni, & tunc eo, cuius
 occasione tutela debitor remansisset, non libera-
 tur a debito, nomine proprio contrafacto, num. 71.
 & 73.
 Persona duplex representata per unum diversa Iu-
 ra habentem, secundum personam diversitatem
 consideratur, ac si esset una persona distincta, &
 separata, num. 72.
 Liber tutelam probat contra Tertium, si agatur de
 modica summa, habito respectu ad personam mi-
 noris, eiusq. facultates, & si solenniter conse-
 ntus, num. 74.
 Haec sibi vindicat transsum omnis actionis, &
 passionis, num. 75. & si sit beneficiatus, id pro-
 cederet in bonis hereditariis, num. 76.
 Cebares tenetur actione communi dividendo de illo,
 quod ab hereditate recepit, num. 77.
 Frater

Frater agere potest de extinctione contractuum fratrium in divisione bonorum ab ipso fratre veniente facta. num. 78.

Extinctio semper debetur in contrahentibus divisionis, quocumque, aliquid proveniat, quod ex natura rei. num. 79.

Extinctionis pignoris super rebus divinis facienda discussio, antequam molestare valeat. Considerandum. num. 80.

Immisio ad bona in usufructu datur hereditibus ultimi Inuestiti non comprehensis in usufructu. Et sic magis magis continuatio. num. 81.

Contrahitur pars ex causa tolli potest, alia remanente. num. 82.

Decisio LX

S Post Alexandrum Antogniolus Senior de anno 1606. emancipavit Spp. Io. Baptistam, & Eleazarum eius filios legitimos, & naturales, et extrahimento rogato ab Egreg. Ser Horatio de Pagninis sub die 24. Novembris eluxit anno. Deinde anno 1611. die 10. Maij idem Sp. Alexander, in vita sua assignavit unicuique ex dd. filijs partem distinctam, & separatam suorum bonorum, cui assignationi, ratione suorum dotium consensus praestitit V. D. Orietta eorum mater, prorege Instrumenti divisionis rogato ab eodem Ser Horatio de Pagninis die, mense, & anno praedictis.

Obijt postea Sp. Io. Baptista superstitibus adhuc D. Alexandro, & D. Orietta eius genitoribus, relictis post se D. Alexandro Iuniori, & V. D. Angela de Antognioli filijs minoribus, quorum tutela delata fuit praedicto D. Alexandro eorum auctori & V. D. Orietta eorum auctori, & mortuo praedicto D. Alexandro Seniore, fuit in eius locum subrogatus in Tutorem D. Eleazarus filius, & praedictorum minorum pater, qui D. Eleazarus una cum eius V. matre Orietta praedictam tutelam administraverant, usquequo Alexander Iunior completa aetate annorum 18. sui iuris effectus fuit, & sic factus maior, cum libris tunc relictos, & confectos per dd. Tutores, aliasque scripturas ad tutelam administrationem pertinentibus habuisset, ac diligenter per ipsum circumire trium annorum inspectis, sed inspicere fecisset, quietantiam generalem confecit faciendo, sibi bonum computum reddidit in fide d. D. Eleazarus rursusque supra mentionatis Tutoribus causa administrationis, ac tutelae per eos gestae, ac tantum visis dictis computis, & libris tunc relictis, eundem D. Eleazarum remanere suum debitorem in fide d. d. qui

bus in pecunia numerata receptis, ipsum D. Eleazarum quietavit, & liberavit ab omni, & omni eo, quod occasione dictae administrationis ab ipso, seu ipsis praetendere potuisset, faciundo illi sibi illis generale liberationem cum pacto respectivo de aliquid non petendo, etiam per Aquilianam stipulationem, ac cum reprobatione dicti erroris calculi, pro ut istius habetur ex Instrumento rogato ab Egreg. Ser. Antonio, Garlino die 20. Aprilis 1611.

Postquam fuit facta de quietantia per d. D. Alexandrum Iuniorum, qui postea superavit per ad hoc non, de anno 1648. obijt relicta post se D. Angela sorore, & haec de vinctuali, & praeterea se valde gravabat, praeterea compunctum reddidit fuit per D. Alexandrum eius fratrem, ac quietantiam subsequens supplicationem portavit Excellentiss. Consilio, ad effectum obtinendi delegationem super nonnullis praetentionibus, quas habere, dixit cum Sp. Hieronymo filio, & herede d. Sp. Eleazarus, iam occasione d. Tuteae, quoniam etiam ex causa d. Alexandri Senioris, ut latius legitur in supplicatione; & cum, fuisset contra supplicationem per d. Sp. Hieronymum, assensum, se habere quietantiam finalem de administratione per eius patrem, ac alios supra nominatos Tutores, una cum reliquas restitutione facta scutorum 440. ac alias praetensiones non spernendas adversus d. V. D. Angelam, placuit Excellentiss. Senatui praetensiones praefatas vtriusque partis Rotae committere, seu delegare, & satis hinc inde eorum incumbens, instructoq. processu. Nodie dabatur coram DD. mens de pluribus, & praecipue an constaret de legitima rationum redditione per d. D. Eleazarum, & sic arbitratu exceptio opposita per Sp. Hieronymum Antogniolum, scilicet de quietantia finali d. Sp. Alexandri Iunioris facta ad favorem d. Speet. Eleazarus, & DD. uno ore degustato articulo dixerunt omnino obflare exceptionem dictae quietantiae, ac propterea bene fuisse redditam rationem.

Moti potissimum, quia clara est iuris regula, quod dum Sp. Eleazarus semel reddiderit rationem non sunt cogendi illius heredes ad illam donum reddendam, quia ratio semel reddita iterum revidere non debet, ut patet in l. semel Cod. de apoc. publicis lib. 10. Archidiacon. Io. Andr. & alij in cap. 1. de Clau. agraria. in G. Gutierrez de tutel. 3. par. cap. 1. num. 14. Decretum. respons. 49. num. 15. vol. 4. Antonius de ratione. in cap. 42. num. 1. Mench. post alios de arbitrat. iudic. cap. 209. num. 79. Rot. coram Greg. decis. 536. num. 1. & in recent. decis. 184. num. 1. par. 2. & decis. 143. num. 1. som. 2. par. 2.

- et decif. 256. num. 4. et decif. 257. num. 2. par. 2. in postulum. Farinac. Rot. nostr. Lucen. decif. 61. num. 1. apud Alderiv. Et ratio est, quia rationes semel reddita, & calculata habens presumptionem pro se, quod ritè & rectè dispensat facient. Ideoq. amplius reuisioni non sit locus. Paris. conf. 89. vol. 1. num. 1. Seraphin. decif. 230. num. 1. latissime Rot. in Bononiens. Reddit. Ratio. 17. Februarij 1606. coram Pena, quæ est in eius impressis decif. 1202. num. 6. tom. 2. inter Criminalia Farinac. decif. 224. num. 4. et apud Merlin. decif. 586. num. 13. Rot. in Romana Computorum 23. Ianuarij 1640. quæ est decif. 188. num. 6. par. 8. recent. coram Reuerendiss. Cerro. ead. Rot. in Romana Redditionis Rationis 10. Decembris 1646. coram bo. mem. Penningero. f. h. coram quis. vers. imò adhuc, & fuit dictum in istis terminis in Antoniana Redditionis Rationis 2. Decembris 1647. f. est eum alia iura regula. vers. et cum nescit coram Reuerendiss. Gualerio.
3. Et hæc ratio magis procedunt, quòd quid d. Sp. Eleazarus Tutor fuit liberatus per Instrumentum publicum, in quo D. Alexander Junior confessus fuit, calculas, & redditas fuisse rationes, & computa administrationis tam per d. D. Eleazarum, quàm per d. D. V. Oretiam, prævia traditione, & consignatione librorum & scripturarum tutelarum, ut in præfatis terminis statuatur, Ricc. in sua collecta. 1915. par. 5. Rot. apud Farinac. decif. 321. num. 1. in Crimin. & consequenter non possunt eius hæres molossæ præfata causa, & in punctis tradere Cephal. conf. 192. num. 12. et f. 3. Dec. conf. 94. num. 4. Decian. resp. 43. num. 8. vers. versio facit lib. 4. Merlin. citat. decif. Lucen. 61. n. 2. Rot. decif. 256. n. 4. par. 4. recent.
5. Unde cum d. Sp. Hieronymus hæres D. Eleazarij habeat possessionem finalem pro se, ad novam redditionis rationem cogi non potest, ad latè tradita per Gratian. decif. Manichij 180. per tot. Bellen. latissime in sua decif. Genap. 90. per tot. & sic etiam militaret presumptio pro validitate d. rationis, si D. dixerat, V. D. Angele de Antognoliti A. Ricci contrarius assenti incumbere onus probandi, allegando, & probando errorem, vel non validè redditam fuisse rationem. Rot. decif. 71. num. 4. et decif. 143. num. 5. tom. 2. par. 4. recent. de hoc maxime quando rationum redditus apparet factu cum reliquis restitutione, prout in presenti fuit. D. d. præfatus D. Alexander Juniori pro omni, & toto eo, quod præfatus possidet præfatus D. Eleazario fuerunt soluta scita. 440. Ideoq. hæc concurrentibus debet præferri d. V. D. Angelam verè, & non præsumptivè doceri de errore, & de non validè redditam

- rationis, nè detectur processus in infinitum, ad tradit. per Neuzzan. conf. 94. in fin. Menoch. de arbitrar. cas. 209. in fin. Rot. decif. 71. num. 4. par. 4. tom. 2. recent. & ratio est, quia ad hoc, ut ratio semel reddita retractari valeat, oportet, quòd liquidò appareat, fuisse primam calculationem minus probè factam ex dolo tamen alterius; ita ut necesse sit, constare de vero dolo, Cost. in tract. re integr. quod liceat, vel non distict. 94. num. 11. Farinac. conf. Crimin. 7. num. 1. lib. 4. Dec. Escobar, & Alij relati in Romana Computorum 23. Ianuarij 1640. coram Reuerendiss. Cerro, quæ est decif. 188. num. 4. cum seqq. par. 8. recent. Rot. in Bononiens. Reddit. Ratio. 17. Februarij 1606. coram Pena, quæ est in eius impressis decif. 1202. num. 6. tom. 2. et in Romana Redditionis Rationis 10. Decembris 1646. f. fin. coram bo. mem. Penningero; Maxime quando agitur contrà hæreses, ut tunc etiam doli conclusentèr veniat probandum, text. leg. 10. l. ult. iure Cod. de in item taren. Galganc. de ecur. lib. 2. tit. 2. num. 5. Cyriac. controuers. 180. num. 24. Alex. Rband. decif. 215. num. 89. Rot. in Antoniana Bonorum 22. Aprilis 1644. coram bo. mem. Diebio, & latè fuit comprobatum in Romana Redditionis Rationis 16. Iunij 1651. coram R. P. D. Albergato f. localia 10. vers. ac propterea dicebant DD. mei, etiam cessare iuramentum in litent, ut comprobaretur. Rot. coram eod. Albergato citat. f. localia in fin.
11. Quòd fortius procedit, ubi, ut hic, quietatio cum pacto de viterius nihil amplius petendo facta est, & sic non simpliciter, quia rationes & computa fuerunt redditæ; Sed quia data fuit plenaria satisfactio, l. si quis ex Argentarijs similis, et l. volui f. hac vox ff. de eden. Farinac. conf. 7. num. 5. et 7. lib. 1. c. 2. d. dista. 11. col. 1. Turrel. conf. 85. num. 6. vol. 1. Quæ
12. quietatio, seu liberatio tante receptione summæ tutorem 440. per d. D. Alexanderum Iuniorum, cum videatur confecta cum illis verbis; Pro residuo reliquas prædictæ tutela, ex hoc presumitur, omnes alias partes debitas occasione tutelæ præcessisse, & sic fuisse solutas, ut latè tradunt Orlanum. R. speli. in tract. de præposit. et adverb. sub dictum, residuum pag. 103. Farinac. decif. 148. num. 2. tom. 1. in novis. & apud Seraphon. decif. 544. num. 2. et dec. 617. num. 13. Barbof. de distinctionib. 348. num. 1. 2. 3. 4. et 5. Rot. annu. decif. 6. num. 6. Guidopap. decif. 177. num. 2. Barz. decif. 76. num. 5. Ricc.
13. in addit. ad Fran. decif. 45. ubi conclusionem extendit, etiam si recipientia posset probare, se illud vetitum, Residuum, dixisse per errorem, et Cost. de fact. scient. et ignorant. tradit. distict. 20. num. 8. cum alijs pen. cudi. novissimè

37. Sed etiam quid prefatum Statutum habet locum in pupillo, seu maiore in contentioso iudicio pulsante contra Tutorem, non autem ubi vrbane iniuncto procedendo ad semetipsum examinatus, vel curat examinari facere, & disponi rationes, quod non interdicti Statutum prefatum, nec confessiones liberatorias imitat, factam a Maiore; Quod sic, ut valeat, & nuceat Confitenti, & heredi *Feb. in Cod. lib. 4. tit. 14. diffinit. 17. num. 1. & 2. ibidem tit. 36. diffinit. 18. num. 11. in allegat. Cephal. conf. 193. num. 8. 9. & 10. Sord. decif. 329. ad fin. &*
38. hoc dato, quod confessio dependens a voluntate confitentis esset fallia, adhuc noceret, *Feb. in Cod. d. lib. 4. tit. 14. diffinit. 45. num. 4.*
39. & 5. in alleg. & propterea eius propria promissio a se electa facit cessare promissionem legum. l. 7. Cod. de p. off. convent. Paris. conf. 19. num. 10. lib. 3. Dilect. de arbitrat. tit. 6. canel. 41. Menoch. de recuperat. possess. rem. 9. num. 24. Hieron. Palm. conf. 75. num. 18. & sic sine dubio non opus erat vii medio inducitur a prefato Statuto; Nam ubi partes extrajudicialiter inter se conveniunt, frustra recurendum
40. est ad legis dispositionem; Maxime quando quis extra iudicium paratus est, ea facere, ad quae de iure astringi posset; Iudicia enim sunt introducta ad dirimendas lites, & controuersias vigentes inter partes, quibus cessantibus, omnia iudicia silent, *Salye. in l. licet Prator 5. item ferbit ff. de p. off. Curial. de iudic. lib. 1. tit. 2. diffinit. 1. num. 7. Et quo sequitur, quod eum d. Sp. Alexander Antogniolus factus maior per spatium trium prope annorum libros tutelares perspexerit tam per seipsum, quam mediocribus alijs personis, & cognito, quod bene, & fidei iure d. Sp. Eleazarj eius tutelam administraverit, eandem administrationem approbavit, & in publico Instrumento hac omnia ad fauorem d. Sp. Eleazarj confessus fuit, utiq. DD. non habuerunt in consideratione prefatam formam; Vnde quod eum prefata forma, seu solemnitas inducitur fuerit ad fauorem illius, cui debet ratio reddi; potest huiusmodi forma per aequipollens adimpleri; Nam quando forma requiritur propter aliquem effectum, sufficit quouis modo, quod effectum consequatur, licet forma non seruetur, *Monticelsi tract. de arbitrat. convent. lib. 2. tit. 4. num. 45. & seqq. Caren. resolut. 70. num. 13. Roman. conf. 433. num. 1. vers. 7. confidero, Res. apud Ludov. decif. 518. & ibi Destrachon. num. 11. ead. Res. decif. 373. num. 1. in fin. par. 1. in postremo ead. Res. decif. 49. num. 13. & 14. par. 6. recent. & in Romana Societatis Officij 3. Iulij 1667. eodem Martino; quae est in eius impressis decif. 306. num. 6. tom. 2. Imo ad abundantius**

d. Sp. Hieronymus Nobis extrajudicialiter edicare fecit per libros tentos per d. Sp. Eleazarium, summam prefata scutorum 1192. de qua agebatur non in solis, nec consue, sed iuncte fuisse solutam; Quapropter non erat amplius remissioni locus pro d. ratiocum redditione deinde facienda, ex supra visis, & fundatis.

- Attento maxime quid per prefatum Statutum inducitur praescriptio post quinquennium; Ita ut licet exceptio praescriptionis de Iure Communi compleatur spatio 30. annorum, l. calculi 8. vbi Glof. ff. de administrat. rer. ad Citatas, peritum, *Theaur. decif. 329. num. 12. Gratian. de capt. forens. cap. 813. num. 35. De Iure tamen huius Excellentissime Reip. compleatur ipsum spatium quinquennium a die terminatae tutelae proximae numerandorum; Adeo ut Tutores elapso quinquennio cessent plenarie liberati, neq. amplius queant molestari occasione tutelae, & cure per eos administratae, ut ad literam disponit prefatum Statutum in d. cap. 56. lib. 2. & ita saepius observatum, & indicatum fuit, & denegata fuit audientia maioribus agentibus aduersus eorum Tutores finito quinquennio, quod in casu nostro iam diu expirauerat, *Mertin. decif. Lus. 36. num. 13. & decif. 61. num. 6. S. quibus, Ferdinand. Arias de Resol. var. resolut. lib. 2. cap. 14. num. 13. vbi**
44. quod siue solutione, ita & praescriptione lecturus remanet Tutor, qui tempore liberatus est, & iacillando fuit firmatum per ipsum Res. in causa Hospitatis 5; *Luce de Misericordia cum D. Elisabetha vixit ad D. Andrea de Florentini de anno 1613. in S. opelle praelibit, & d. Statuta*
45. via praescriptio censetur subrogata loco praescriptionis Iuris Communis; *Bart. in l. 2. §. si viam sub num. 3. ff. de usurpationib. & v. captionib. Paris. conf. 66. num. 91. lib. 3. Balb. de praescript. 4. par. principal. quass. 28. num. 4. Hooded. conf. 24. num. 15. lib. 1. Fenzon ad Stat. Pol. cap. 197. num. 192. in fin. & per consequens ex isto capite DD. dixerunt, Sp. Hieronymus Antogniolus essentium, & plenarie liberatum, ad tradit. per Res. Lucin. apud Mertin. d. decif. 36. num. 13. & decif. 61. num. 6.*
46. Neq. obstat, quod dicebatur contra virtutum motum, scilicet prefatum Statutum tantum comprehendere illos, qui nullam rationem reddiderunt; Nam tunc elapso quinquennio vlt. modo valeant molestari; sed si vero si infra quinquennium ratio sit reddita, & non bene, quid tunc actio duret usque ad 30. annos, *per alios lib. 2. de arbitrat. convent. lib. 2. tit. 4. num. 45. & seqq.*
47. Quid fuit responsum, quod vltra clausulae generales, & pregnantis, quibus videtur prefatum Statutum in casu, quo sit elapsum quinquennium,

nium, non posse Tutores compelli ad aliquam rationem reddendam, vel ad reliqua consignandum; loquitur etiam per decisionem illam obligam, quæ est universalis, & comprehendit omnem speciem; *Barbof. de decisionib. dist. 22. num. 1. Grat. dist. 15. num. 1. & hoc magis, quando est polita in oratione negativa, vt cõprehendat vtrumq. casum, ne tunc casum non reddat rationis, & casum, quo iuxta redditur ratio, & Tutor remaneret debitor reliquatus;*

48 Et quo consignatio reliquatus supponit, rationem in illo redditam, vt tradunt *Las. conf. 2. Menoub. de arbit. cas. 209. num. 21. & 22. vbi*

49 quod reliquatus est residuum nullius, quod post redditas rationes apud ipsam Administratorem impetrit; *Sola ad Confess. subaud. tit. decret. qum. 2. par. 1. qum. 3. num. 401. fol. 101. & sic dicitur prelatum Scaturum, voluit elapso quinquentio. nulli ceteri amplius Tutores ad consignationem reliquatus, patet ad sensum, includi in d. prescriptione, quinquennali etiam casum, quando præcessit reddita rationis, & ex dictis Tutor debitor remaneret, & sic Tutor debet intelligi plenarie liberatus; ita vt nõ possit dici liberatus solum in ea q. non reddi-*

50 o rationis; Quia d. dictio, *Pleasur*, comprehendit omnes casus, & alia adjectione indigeat, nihil, vltius addi possit, neq. restringi; *Barbof. de decisionib. dist. 26. num. 4. & 7. Grat. dist. 179. num. 1. Aliis si concurrant diceretur, sequeretur absurdum, quod a meliori conditio esset, ille, qui nullam penitus rationem iuxta quinquennium reddidisset, quam ille, qui illam reddidisset, sed minus tegimur,*

51 quod dici non debet; Cum concurrant infiniti ratio semel reddita cum consolidatione, & computatorum, & legis dispositio plenariam securitatem præbet, ad tradit. per *Ladetib. conf. 100. num. 5.*

52 2. Alij quibus omnibus patet responsio ad *conf. Socin. 92. lib. 4. & ad conf. Ancharan. 130. Quid in eorum facti specie concurrebat angustia, temporis paucorum dierum, postquam Adultus excelsa in maiorem aetatem, proinde etiam concurrebat qualitas administrationis, quæ versabatur non solum circa ingentem hereditatem, sed etiam circa societatem, seu negotiationem mercantilem, & propterea impossibile erat, quod Adultus infra tam breue spatium ignarus mercaturæ, & negotiationis posuisset, nisi paucos dies ad rationes omnes dispungere, & ideo attenta huiusmodi inveni-*

& perspicit, & commodè omnes partitas, & computa dispungere poterit; Vnde est, quod eas assertioni contentæ in dicto instrumento quietantiæ credendum sit, cum ei non repugnæ impossibilitas, nec inuerisimilitudo, quæ concurrebat in casu *Ancharan. & Socin. vbi supra.*

53 Vltè quod *Socin. in d. conf. 92. vllam respon-* sionem accommodat ad supra citatam quinquennalem prescriptionem statutariam; ita vt de prescriptione Statuti nullum verbum;

54 *in rem. d. conf. & sic cum in presenti non solum habeamus liberationem, & confessionem Sp. Alexandri, sed vltius elapsi essent plusquam octo anni, quibus superiuit d. Sp. Alexandri, & semper tacuit, & sic duplex liberatio, scilicet & hominis, & legis concurre videtur, non poterat super ea amplius disputari, bene*

55 *Laderch. conf. 160. num. 5. Hominis, scilicet propria confessio d. D. Alexandri, quæ dicitur minor probatio, & superat omnes alias probationes, L. r. Cod. de confess. l. cuncte Cod. de 3 transact. l. generatim Cod. de numerat. po-*

56 *est, & frustra contra propriam confessionem emittens illam, ipse, seu hares impugnare, Contra idem. ant. qui contra propriam Cod. de non numerat. pecun. Alex. conf. 127. num. 2. lib. 4. Crasset. conf. 61. num. 3. Red. de conf. 758. num. 2. par. 1. in postum. & de conf. 109. num. 22. ad.*

57 *par. 14. Quapropter cum d. redictio rationis consistat in facto, & pendeat à voluntate partium, confessio redditæ rationis sine dubio consentit, & ipsius huiusmodi præiudicium non inferat, quando versatur circa ea, quæ iurisdictionis, & non pendet à potestate conscientis, & Confessionibus ff. de iur. iur. qum. 1. Crasset. conf. 373. lib. 1. Ferall. de conf. 185. num. 4. par. 1. Rot. Roman. de conf. 763. num. 7. par. 1. in postum. Legis scilicet presumptione præfati Scaturi, quam non licet inconcurrensiam re-*

58 uocare; Nam vbi casum Scaturi habemus, indom. *de leges, Glor. 86. DD. allegat. Ambrosian. de conf. Perusina 3. num. 15. & de conf. 3. n. 16.*

59 Ita vt etiam præfata questio statutaria effect contraria, seruanda veniat, ad tradit. per *Trisenh. 86. in fin. vers. si autem Scaturum lib. 1. & conf. 10. num. 5. & seqq. Imò Inq. Commun. prætalet, & potentior est in loco, vbi videt, *Argum. conf. 137. subnum. 7. Ioseph Ludovici de conf. Perusina 9. num. 30. & hinc dictum in Spoletiana Successione, 19. Iunij 1651. coram R. D. Celso ff. instituta paret.**

Quibus sane se ita habentibus deueniunt, fuit ad resolutionem aliarum pretenensionum, hinc inde in actis deductarum, & in responsorio delegatorio comprehensarum; quæ ut quid sepa-

- separatum à quietantia prefata, separata indigeant discussione; & quoad primam DD. dixerunt, d. Sp. Hieronymum Antogniolum condemnandum fore pro medietae scutorum 320., de quibus D. Alexander Senior Tutor constituit se proprio nomine debitorem D. Alexandri minoris pro quadam cedula recepta à Blasio Cardonio pro pretio mobilium venditorum Galantino de Galancinis; Moti quid licet Tutor non teneatur de casibus fortuitis, & in specie si debitor pupilli deciperet, vt per *Borguin. de Tutor. num. 114. Artamen.*
- 61 cum praelatus D. Alexander Senior promiserit, & se proprio nomine obligauerit teleuare iudicium d. minoris in casu, quo dictum creditum à Blasio Cardonio exigi nequiuisset, non poterat difficultari, heredes dicti D. Alexandri expromissoris teneri ad solutionem dd. scutorum 320. pro medietae tantum, ut si d. promissio posset dici nudo pacto facta, Vnde cum d. D. Alexander Senior se constituerit proprium debitorem, efficaciter remansit obligatus dato, quod nulla interfuisset stipulatio, cum intret actio de constituta pecunia S. de constituta, & ibi DD. insit. sit. de actionib. l. 2. Cod. de constit. penen. Idem qui S. quod exigitur ff. cod. Synonym. in S. in personam num. 6. 7. 8. & 9. Insit. de actionib. *Perr. Maur. de si. diuissorib. in pralud. cap. 4. per tot.*
- 63 Vittā quod fuit consideratum per thum ex DD., quod venditio praefatorum mobilium cum fuerit facta absq. debitis solemnitatibus, scilicet absq. decreto iudicis, & absq. subhastatione, à principio d. venditio fuit nulla, & inualida, ad text. in l. lex, qua Tutores Cod. de administrat. Tutor. latē *Borguin. de tutor. num. 125. & 129. nouissime ad materiam videndum, quae late congerit D. Gregorius de Ganaueri in suo conf. 6. ars. 1. & 3. per tot. impresso post*
- 64 quas decisiones R. C. S. Neap. & consequenter tam d. D. Tutor, quam ipsius heredes de proprio ad solutionem praefati pretij tenentur, *Relan. conf. 49. num. 38. lib. 1. Borguin. d. tract. de tutor. num. 124.* Quapropter itante praefata nullitate non peterat Sp. Hieronymus, ut heredes, se eximere à praefata solutione.
- Cui resolutioni non obstat, quod dicebatur, praefatum creditum pariter fuisse extinctum per quietantiam subiectam de tutela, alijsq. administratione per q. Alexandrum, & consequenter vii habens dependentiam, & originem à negotio tutelari, diiudicandum esse, dictam praetensionem inclusam in praefata quietantia, suae &c.
- 65 Fuit enim responsum, d. Instrumentum, quierantiae fuisse actum super ratione reddita à D. Eleazario, & D. Orietta de administratione

- ab eis, uti Tutoribus praefati Alexandri minoris, qui D. Alexander maior factus ipsum D. Eleazarium, & D. Oriettam quietauit, & liberauit ab omni, & toto eo, quod occasione d. tutelae ab eis praetendere potuisset; Vnde cum debitum dd. scutorum 320. esset proprium D. Alexandri Senioris, neq. ad illud D. Eleazarius, & D. Orietta erat aliquo modo obligata, sequitur, quod liberatio, & quietantia facta d. D. Eleazario, & D. Orietta occasione eorum administrationis, non potest comprehendere liberationem D. Alexandri Senioris, vel eius heredis à debitis ab eo proprio nomine contractis, ad tradit. per *Alex. conf. 170. num. 6. lib. 1. Riquen. conf. 25. num. 17. 18. & 19. lib. 1. Riquen. in. conf. 491. num. 12. Rot. decy. 15. num. 4. in reuociss. par. 2. de ratio*
- 66 praedictorum est, quia quietantio limitata ad vnum effectum, ad illius fines, & non ultra suas vires extendit; Adeo vt ad negotia prorsus diuersa circa personas porrigi, & extendi minimè valeat, l. si de certa re Cod. de transact.
- 67 Cum liberatio sit stricti iuris, & strictissime intelligenda, *Rot. d. decy. 15. num. 4. in reuociss. par. 2. Caput aquen. decy. 302. par. 2. Rot. in Romana Pecuniaria 13. Maii 1644. corda in bonum. Bacio impressi. post Merlin. de pignor. decy. 88. num. 10.* ubi infinitos allegat, & hoc dato,
- 68 quod essent clausulae, & verba in d. quietatione magis generalia, & ampia, apta comprehendere d. praetensionem, *Gratian. discept. forens. cap. 737. num. 12. Surd. decy. 217. per tot. Hodiern. ad Surd. decy. 176. per tot. Rot. apud Duran. decy. 362. num. 8. & decy. 549. num. 3.*
- 69 per 1. recen. Ita vt d. conclusio vendicet sibi locum, etiam si Ego liberem vnam ex pluribus Reis debeat obligatis, vt ille solus intelligatur liberatus, & ceteri remaneant in solidum obligati, l. ubi omnibus, vbi Gloss. & Bar. lib. 2. ff. de legat. 1. *Rot. Romana decy. 122. num. 5. par. 1. diuersi.*
- Maximè quid, vt dictum est, D. Alexander constituit se debitorem praefatae summae proprio, non autem tutorio nomine, & consequenter omnino contra heredes d. D. Alexandri non tanquam Tutoris, sed vt obligari nomine proprio competere fuit dictum; Ideoq. non poterat praefatus Sp. Hieronymus se eximere à solutione medietae praefatae summae sub praetextu d. liberationis, & quietantiae factae à D. Eleazario; Ita vt d. queratio non possit extendi ad ea, de quibus partes non egerunt, neque seorsum, sed ad premissa restringi debet, latē fuit dictum in *Romana Pecuniaria 14. Decembris 1646. corda Eminētissimo Corrado S. quoniam, quae est decy. 1436. num. 12. par. 9. num. 2. recen.* Imò dato, quod d. quietantia

- tia fuisset facta ipsismet D. Alexandro, & ipse liberatus fuisset ab omni & toto eo, quod occasione d. tutelæ per eum administratæ debitor remansisset, adhuc non intelligeretur liberatus ab eo, quod ipse, non vi Tutor, sed nomine proprio debuisset, in puncto *Alex. conf. 170. num. 6. lib. 2. Ruin. conf. 125. num. 17. & 18. lib. 1.*
- 72 *lib. 1.* & ratio est, quia quando vaus representat duplicem personam, & diuersa iura habet, secundum personæ diuersitatem vnusquisq. eorum consideratur, ac si essent duæ personæ distinctæ, & separatæ, vt latè fundauit D. *Atrogad. conf. 34. num. 165. lib. 1.* Veruntamen
- 73 DD. dixerunt D. Sp. Hieronymum teneat si, & quatenus præstatum creditum nõ fuerit exactum, aut exigi non valuerit per prædictum D. Alexandrum Iuniorē, & fuit dictum in *Romana Pecuniaria 7. Iulii 1647. coram Eminētiss. Corrado S. penult. incipien. quid debuum.*
- Secundam pariter prætionem futorum
- 74 24. debitorum ab Admod. R.D. Cesare, DD. dixerunt fuisse iustificatam, cum de dicto debito constaret ex libro tutelari signato lit. A. fol. 59. qui liber etiam probat contra Tertium, maximè quando non agitur de graui summa, sed de modica, habito respectu ad personam d. minoris, eiusq. facultates, & d. liber est sollemniter confessus, *Ludovic. decisi. Lucana 42. num. 39. & 40. Genua de script. priuat. lib. 4. tit. de libr. tut. & curat. num. 42.* Ideoq. cum Sp.
- 75 D. Eleazarius pater Sp. Hieronymi Rei conuēti fuerit hæres vniuersalis d. Adm. R.D. Cesaris, vt fatetur ipse D. Hieronymus super 18. & 19. ex capitulis datis per dd. Iugales de Ghiuzanis process. fol. 58. omnis actio, & passio tam actiue, quam passiue in eum transiuit, ad text. in l. si te bonis Cod. de iur. delib. etiam l. fin. S. fin autem vers. si quis autem temerario Cod. cod. & fuit dictum in *Papantina Censura 5. Iulii 1649. coram bo. mem. Arguelles S. non obstat in recollect. per Me post Saigad. tract. labyrin. Credit. decisi. 73. annu. 15. cum seqq.* Verum contra
- 76 bona hereditaria, & iuxta vires hereditarias, ex quo d. Sp. Hieronymus est hæres beneficiatus, latissimè *Ridolphin. in sua prax. Iudicial. par. 1. cap. 8. num. 252. Nig. de execut. rei Indic. cap. 14. §. 5. num. 27. & fuit dictum in Romana Vineæ 24. Martii 1651. coram clar. mem. Pruzingero S. nec refert.*
- 77 Tertiam similiter prætionem validam DD. existimauerunt cum ex processu producto cauzæ possessorij summarijssimi constet, D. Eleazarium ab anno 1641. siue &c. vsq. ad præsens exegisse d. D. Iosepho Turco annuam redditam liarioctum 36. frumenti, quæ annua redditu debebat esse communis inter D. Eleazarum, & D. Alexandrum Iuniorē, vi hæ-

reditaria q. Alexandri Senioris, vt ex d. processu apparet, & præcipue ex responsione D. Hieronymi ad 6. capitulum, ibi productum. fol. 21. & terg. & consequenter d. Sp. Hieronymum teneat actione communi diuidendo ad restitutionē medietatis d. annuæ redditu & cæteræ vt supra ab anno 1641. vsq. ad præsens. per text. in l. 4. S. ficut, l. si quis S. siue autem, l. in summa ff. commun. diuidund. l. ad officium S. cum autem Cod. cod. Cynece. S. quidam actiones Instituit, de actionib. commun. diuidund. num. 11. Habitato tamē respectu ad partitas exactas per DD. Iugales de pertinentibus ad hæreditatem D. Alexandri adhuc inter eos indiuisam, quatenus tamen aliquod fuerit exactum iuxta liquidationem faciendam in executionem huius nostre.

Quartam pariter præcautionem benè subsistere dixerunt DD. aduersus Sp. Hieronymum Antogniolum pro releuatione indemnitate pro euctione passa à Monasterio RR. PP. Seruitarum de Luca petiæ terre obuente in portionem Sp. q. Io. Baptistæ, prout in petitione, cui &c. ad text. in l. cum pater S. cuius ff. de leg. 78 *g. 2.* Vbi frater potest agere de euctione, contra alterum fratrem in diuisione bonorū, ab ipsomet Patre viuente facta, & tradunt in puncto *Menech. de prajumpt. lib. 3. præiungit. 118. num. 10. Blas. Michaelor. de fratrib. par. 3. esp. 39. num. 9.* Maximè quia DD. visum fuit, quod latine expressa de uisionis promissio, inuicem in d. diuisionis instrumēto à d. fra-

79 tribus facta, res carebat difficultate, & in conuentionibus diuisionis semper debetur euctio, quotiescunq. illa aliouodè, quàm ex natura rei proueniat, *Mangl. de euct. quasi. 111.*

80 *num. 81.* Verum DD. addiderunt, tunc esse locum præstatæ prætionis si, & quatenus in executione huius nostre sententiæ pro plenaria iustificatione eorum intentionis docuerint, non valuisse relenari à Michaelē Angelo Georgij de Luca, & Bartholomæo eius filio, siue eorum respectu hæredibus auctoribus D. Alexandri Senioris, quæ exculso cūq. adhuc non appareat facta, æquum non erat gravare d. Sp. Hieronymum vi Tertium, ac non obligatum, antequam fieret d. discussio, ad text. in l. vel à debitoribus ff. de religio. & super, sanct. Rot. in Imolen. Bonor. 4. Iulii 1639. coram bo. mem. Coccino, & fuit dictum in Romana Lucr. Dotis 2. Aprilis 1650. coram R. P. D. Albergato S. quod autem il 2.

Ad suprā tandem petitionem concernentem solutionem factam per DD. Iugales de Ghiuzanis in summa libr. 711. pro bonis libellarijs Menæ Episcopalis pro canonibus decurtis, & non solutis à morte inter Sp. Ale-

xandri Iunioris, dixerunt DD. non esse plenè iustificatam; ità vt possent in praesenti iudicio obtinere; ideòq. iura talia, qualia referuauerunt praefatis DD. Iugalibus, contrà quem, seu quos de iure in alio iudicio, ex quo bona, pro quibus egit Mensa Episcopalis peruenerunt in portionem patris d. Sp. Alexandri, & ad ipsum spectabat onus soluendi canonem, & eo mortuo, debebant haeredes, si volebant, se se eximere à d. onere, praefata bona dimittere, & relaxare d. Mensae Episcopali, aliàs ipsi censentur continuasse ad formam cap. 12. lib. 2. Stat. Vniuers. Ità vt nihil obstat, quòd praefata emphyteusis non esset transitoria ad haeredes feminas, quia licitè potuit continuari in d. V.D. Angela, donec, & quousq. discuteretur, & cognosceretur de iure liuellario; Ex quo

81 non est nouum in iure, quòd hereditas victimi inuestiti detur immisio ab bona liuellaria, dato, quòd non sint comprehensi in Inuestitura; Ergò & multò magis & continuatio, vt fuit firmatum in Fanen, seu Senogallien, Bonarù 14. Martii 1646. coràm Reuerendiss. Melio S. fin. quam refert eod. Rot. in Romana Domus 20. Maii 1647. coràm clar. mem. Pensingero S. fin. Licet Domini, vt vnde quaq. indemnari dd. DD. Iugaliū de Ghiuzanis consuleretur, referuauerint iura talia qualia, contrà quem, seu quos de iure &c.

82 Absoluimus ambas partes ab hinc inde alijs praetensionibus petitis, & in iudicio deductis, praeter quam ab illa scutorum 45. obuentorum Sp. Alexandro Iuniori in diuisione mobilium vltra eius partem q. D. Alexandri Senioris, pro qua ad formam scripti iura talia qualia d. Sp. Hieronymo in diuisione stabiliū faciendā referuauimus, cū totum fuerit per Sp. Alexandrum Iuniorem deductū in pactum acceptatum à d. D. Eleazarro, & sic intrat dispositio sex. in l. si conuenerit ff. de pact.

Absoluimus pariter ambas partes ab expensis praesentis iudicii, praeter quam ab honorario nostro, pro quo ambas partes pro virili condemnauimus, & pro condemnatis haberi volumus, & mandauimus, & mandatum quodcunq. ad fauorem deponentis contrà nõ deponentem decreuimus, & relaxauimus.

Et ità fuit decisum vtraque parte acerrimè informante.

ARGVMENTVM.

Absolutoria ab obseruatione iudicii an, & quando perficiatur. Statutum inducens nullitatem ipso iure, an

requirat partis oppositionem. Legitimitas personarum an, & quando sit faciendā in causis summarijs, executiuis, & ordinarijs ad euitandam sententiae nullitatem. Declaratur cap. 23. lib. 1. Statut. Vniu. Luc. circa tempus soluendi datiam, ac etiam aliud Stat. cap. 89. eod. lib. quid sit faciendum per Iudicem, decursa dilatione per eum data ad probandum.

S Y M M A R I U M.

Sententia lata super processu inualido, fieri debet absolutio ab obseruatione iudicii cum reservatione iurium iterum agendi. num. 1.

Absolutoria praesertim iura Altori in alio Iudicio, & non perimis negatiuū principale. num. 2.

Stat. Vniu. Luc. cap. 16. lib. 1. usq. ad quam summam requirit citationem. num. 3.

Forma Statuti non seruata, totus processus est ipso iure nullus, & omnia alia per Iudicem gesta. num. 4. & 5.

Stat. Vniu. Luc. cap. 23. lib. 1. infra quos tempus mandet solui datiam, & quatinus summam. num. 6.

Statuti nullitas inducitur ex se, licet à parte non opponatur. num. 7.

Statutum si praescripat tempus, est seruandum, & tempore non seruato, nullitas inducitur ipso iure. num. 8.

Stat. Vniu. Luc. cap. 89. lib. 1. quid ueniat mandet fieri per Iudicem, decursa dilatione data ad probandum. num. 9.

Sententia lata contrà Ius, & dispositionem Statutariam est nulla. num. 10.

Legitimitas personarum an, & quando sit faciendā in causis summarijs, executiuis, & ordinarijs ad euitandam sententiae nullitatem. num. 11. 12. 13. 14. 15. & 16.

Expensa semper rescinditur ab Allore, quando absolutoria prouenit ex defectu solemnitatis iurisdictionis, vel alio simili modo. num. 17.

Decisio LXI.

Dominos Vicarios Vicariz Corelix anno 1651. condemnauit Matthæum Hieronymi Petri ad soluendum Ioanni Francisci Benedicti summam librarum 162. vigore cuiusdam chirographi contrà q. Hieronymum Petri patrem d. Matthæi, prout in processu, cui &c. à qua sententia statim atq. lata dict. Mat-

1. *Matthæus appellavit p̄d Rotam, & hodie pro-*
posita coram DD. meis, fuerunt in voce con-
cedendam esse absolutorem ab observatiōe
iudicij, ex eo quod dicitur D. Commissarius re-
lit sententiam super processu iudicij do ad fa-
vorem d. Ioannis, & consequenter Rota exi-
stimavit d. Matthæum absolvere, salvo itre-
iterum agendi, ad text. in cap. chm d. celsi; vbi
Glos. in verb. questione, & Abb. num. 4. de empt.
& vendit. Alex. conf. 79. num. 3. hbriz. quos re-
fert, & sequitur Salust. Tiber. lib. 2. cap. 30. n.
6. post Morant. de ordin. iudic. par. 5. num. 51.
2. *Ror. Ianuen. decis. 43. num. 3.* Cum absolutoria
præfata Actori præferret iura in alio iudicio,
& non perijmat negotium principale, h. & post
editum S. circumdacta ff. de iustic. cap. examina-
ta, & ibi Glos. verb. non tenere de iudic. Glos. in l.
propterandum S. & si quidem verb. ab observatiōe
Cod. de iudic. Ror. in l. Titia num. 4. & seq. ff.
de accusat. Abb. in cap. examinata num. 22. vers.
die ergo de iudic. Bald. in l. propterandum S. & si
quidem num. 19. Cod. de iudic. Morant. de ordin.
iudicior. par. 5. num. 52. vers. & veritas, & par.
3. 6. par. principali. l. num. 33. Ror. Ianuen. de-
cis. 43. num. 4. Ror. Roman. post Pacific. de Sal-
mag. decis. 240. num. 3.

3. *Cumq. vt dixi, nullitas sententiæ, & procef-*
sus clare insurgat ex pluribus. Primò ex dispo-
sitione Stat. in cap. 16. lib. 1. Stat. Vini, mandan-
tis, quòd in qualibet causâ, & lites, cuius quan-
titas, vel estimatio excederet forenses vigin-
ti quinque, que non constituit summam libe-
rum citet 90. persona, contra quam agi-
tur, citari debeat cùm assignatione termini
trium dierum vtilium; Vnde cùm summa pe-
cita per dictum Ioannem sit longe maior sa-

4. *prædicta quantitate libratum 90. citatio fuit*
facta pro prima die iuris contra expressam
formam præfati Statuti, qua non servata, pro-
cessus totus redditus fuit ipso iure nullus, vt in
proprijs terminis præfati Statuti resoluit Ror.
nostra apud Cornazzan decis. 465. in fin. Lepid.
decis. 11. vol. 5. ad not. decis. Lucen. 7. num. 6.

5. *quo fit, vt gesta omnia per. d. D. Commissa-*
rium sunt ipso iure nulla, nulliq. roboris, &
firmatis, l. eum ibi S. si prator, vbi Glos. in verb.
arram ff. de transactio. ibi not. ad not. decis.
Luc. 24. num. 2. & 3. & decis. Bologn. 1. num.
1. 2. & 3.

6. *Secundò nullitas provenit ex disposit. Statuti.*
cap. 23. lib. 1. Stat. Vini, mandantis, quòd
quælibet persona petens ab aliquo aliquam
pecunie quantitatē teneatur, agere debet in-
fra tres dies à die primæ comparitionis per
Actorem factæ proximè, & immediatè sequen-
tis solvere prædicta sex denarios pro quali-
bet libra, & casu, quo non solvatur iuxta

præfatum Statuti disposit. prædictus sit ipso iu-
re nullus; quòd cùm Ioannes non servaverit,
imò post sex dies post primam citationem,
7. *dariam solvere, sequitur, quòd nullitas pro-*
cessus est evidens iuxta claram disposit. Statuti,
quæ ex se procedit, licet à parte pos. opponat-
ur Ramin. Jan. conf. 312. num. 23. ad argon. decis.
Lucen. 67. num. 11. & ratio est potens, quia quan-
8. *dò tempus est appositum, & præfixum à Sta-*
tuto, servandum est tempus, & qui non servat
tempus, non servat Statuti formam, & pro-
pterea nullitas ipso iure inducitur, vt ex Bald.
& Salycet. in. antea, qua supplicatio. Cod. de
precib. Imperat. offeren. & in l.ordo Cod. de ex-
ecut. rei iudic. firmarunt Curt. iun. conf. 166. num.
7. Socin. iun. conf. 37. num. 1. l. 1. conf. 191. col.
2. vol. 2. Rolan. d. Vell. conf. 72. num. 7. lib. 3.
& est rex. singular. in l. scire oportet & consequens
il. 2. ibi, non aliter audiri, si non fuerit servatum
constitutum tempus ff. de executio. tutor. in pun-
cto Salgad. tradit. l. abryns. Credit. par. 1. cap. fin.
num. 75. & fuit firmatum in hic impensis dec.
35. num. 54.

9. *Tertiò nullitas manifestè apparuit ex dispo-*
sitione cap. 8. lib. 1. Stat. Vini, mandantis, quòd
decursu dilatione ad probandum data, Index
teneatur processum, & attestaciones publica-
re, & quatenus non adhat attestaciones, seu
testes, nihilominus teneatur publicare proces-
10. *suum; Vnde cùm in casu, de quo agitur, ex*
processu liqueat, quòd sub die 12. mensis Iu-
nij dictus D. Commissarius assignaverit qua-
tuor dies viles ad probandum, & sub die 18.
eiusdem mensis, non dùm elapso termino pro-
batorio, neq. vlla processus facta publicatio-
ne, sequecario tulit ad favorem d. Ioannis cō-
trà d. Matthæum, quòd cùm sit non solum
contrà præfatum Statuti disposit., sed etiam cō-
trà ius, cùm inierit lata nondum lapsio termi-
no probatorio, nullitas est incontrouertibilis,
ad tradit. per Carpan. ad Stat. Mediolanen. cap.
191. num. 251. Berg. decis. 71. num. 90. Lepid.
decis. Lucen. 31. per tot. Glos. conf. 77. num. 5.
vol. 2. in istis terminis Merlin. decis. Lucen. 68.
num. 11.

11. *Quartò nullitas, imò inanis litis dectra fuit*
ex eo, quòd non fuit legitima persona, tam
ex parte Rei conueni, quàm ipsiusmet Actoris;
Vnde nullo modo obtinere poterat, l. si
queramus ff. de testem. Rei, apud Gregor. decis.
223. num. 3. vbi Adden. lit. A. Vnde ea non
12. *facta, processus, & sententia ex isto etiam ca-*
pite manifestè nullitati pariter subiaceat. Bar-
ratt. decis. 424. num. 6. & decis. 785. num. 2.

13. *Non obstat, quòd præmissa non procedant,*
quandò pars non opponit, quòd etiam valet pro-
cessus, & sententia, etiam legitimis rationibus per-

- sonarum non facta, *Glof. in l. 1. verb. filium Cod. quor. bonor. & sic per eam dixit Ros. apud Greg. decif. 88. num. 1. Addn. ad eund. decif. 264. n. 6.*
- 14 Nam fuit responsum, ut quicquid sit in summarijs, & in causis executionis, in quibus terminis loquuntur doctrinæ supra adductæ, & dixit etiam Ros. apud Buratt. decif. 434. n. 6.
- 15 Certum est, quod in causa præfata, quæ tam de sui natura, quam ex forma Statutorum erat ordinaria, ut tradit in terminis Ioseph Ludovic. decif. Lucen. 36. num. 1. & 2. oppositio aliqua non erat necessaria, sed legitimatio erat facienda, etiam oppositio non facta, ut post Cognol. in l. barede num. 6. ff. de reg. iur. & Bald. conf. 374. num. 3. lib. 4. distinguendo tradit Sals. Tiber. in prax. iudic. lib. 1. cap. 44. num. 4.
- 16 Quapropter cum fuerit actum iuxta formam cap. 16. lib. 1. Stat. Pinerol. quæ nequaquam etiam fuit seruata, ut supra in prima nullitate firmata, requirebantur solemnitates Iudicij Ordinarij, quas seruare tenebatur, ad lare de more tradit. per Scacc. tract. de appellat. lib. 3. cap. 2. quest. 17. limit. 9. num. 45. vers. ratio. & vers. confirmatur.
- 17 Condemnauimus tamen Adorem, scilicet d. Ioannem in expensis, ex eo quia ipsa semper reficiuntur, quando absolutoria prouenit ex defectu solemnitatis substantialis, vel alio simili modo, Ros. Ianuen. decif. 43. num. 5. & seqq. latissime Petr. Riolphm. in sua prax. Iudicior. par. 3. cap. 3. num. 132. qui multos Doctores de more cumulat.
- Et ita fuit decisum utraq; parte acerrime informant &c.

ARGUMENTVM.

Hypotheca imposita in actum acquisitionis an, & quando sit præferenda quibuscumq; alijs hypothecis Creditorum tempore anteriorum, & à quoniam tempore sit dimetienda, maxime in Iudicio Graduationis. Soluens Creditori alicuius personæ an, & quando succedat in ejus anterioritate absque iurium cessione, & uti possit retentionis exceptione aduersus Creditores posteriores. Retentio super bonis viri an, & quando mulieri competat. Creditor in diem, vel sub conditione an deducere valeat sua iura, & insti-

tuere actionem ad debitum consequendum, adueniente tempore: & Contrahens cum Debitore post census impositionem, an præferatur annuis præstationibus. Datio insolutum speciei pro quantitate, an habeat vim emptionis, extinguatq; primam hypothecam, & in casum euictionis rei insolutum traditæ patienti euictionem competat actio ex empto; & an in datione insolutum facta ex causa dotis detur regressus ad primæua iura, si contingat, res insolutum datas euinci. Solemnitates interuentus Propinquorum, & decreti Iudicis, an præsumantur ex temporis cursu.

S Y N N O P S I S

Filijs quondam competit tertia pars dotis eorum matris, quæ transiit ad secundas nuptias vigore cap. 10. vers. sed si mulier lib. 1. Stat. Vain. Loc. num. 1.

Regula, quod prior in tempore est potior in iure, quando vendit sibi locum. num. 2.

Ros. transire nequit in debitorem, nisi cum sua causa. num. 3.

Condicionis oneratus retrotrahitur ad diem primi ortus obligationis. num. 4.

Hypotheca imposita in actum acquisitionis præferri debet quibuscumq; alijs hypothecis Creditorum tempore anteriorum. num. 5.

Debitor in actum, & initio acquisitionis potest consentire grammaminibus apposis in prauidicium Creditorum. num. 6.

Hypotheca conditionaliter stipulata comprehendit domum, quæ continetur sub obligatione omnium bonorum. num. 7.

Patto facto de aliquo restituendo, quod idem disponat Statutum, vel lex, restitutio debetur vigore Statuti ex necessitate, & prouidentia legis, non autem ex passione iuris, quatenus non adesset. num. 8.

Solutor ex proprijs pecunijs facta primo Creditori in extinctionem sui crediti dat subingressum soluenti in locum, & anterioritatem solui. num. 9. Ampliatur. num. 10.

Mulier habet retentionem dotis super bonis sui viri, probata eorundem possessione eam viuente viro, quam ipsa defuncto. num. 11. Ampliatur. n. 12. Soluenti Creditori anteriori, non anterioritatem, sed

retro-

restitutionis exceptionem sibi acquisitis adversus Creditores posteriores soluit. *num. 13.*

Creditor anterior quandocum ex pecunia alius dicitur dimissus, ad hoc ut succedatur in eas iustidem. *num. 14.*

Malis absentibus ex speciei dotis favore queritur ius ex contractu cum alio celebrato. *num. 15.*

Creditor in diem, vel sub conditione iacet. Creditores connumeratur, & licet exgere acqueat, possit tamen sua iura deducere, & insistere ultionem ad debitam, adveniente tempore consequendam. *num. 16.*

Datio insolentum speciei pro quantitate an habeat vim emptionis, & extingatur. primam hypothecam, & ita eorum emptionis rei insolentum datat, patet si emptionem competat alio ex empto de emptione, maxime si agatur ex causa dotis. *num. 17. & 18.*

Hypotheca metitur ratione anterioritatis temporis. *num. 19.*

Instrumentum habet executionem puram. *num. 20.*

Creditores contrahentes cum debitoris post census impositionem non praferantur annui praestationibus, quae ex unitate primordialis obligationis debentur. *num. 21.*

Hypotheca est dimittenda a tempore promissionis, ad quod retrorahi debet conditiois euentus. *num. 22.*

Solutio tollit omnem obligationem, extinguitq. omnem hypothecam. *num. 23.*

Emptio quando sequitur ex auctore rei, qualiscunque ex rei illius promissio, nunquam debetur. *num. 24.*

Locatio, & usufructus excludit probant aetas possessionis. *num. 25.*

Clausula Constituti operatur, ut Constituas possideas pro Domina, & penes eam remanet usque ad determinatio. *num. 26.*

Clausula Constituti transfert omnem possessionem a tam Civilem, quam Naturalem in Constituatam. *num. 27.*

Solemnitates interuentus Propinqui, & decreti faciens an, & quando praestantur ex curia temporis. *num. 28. & 29.*

Decisio XLII.

EX speciali Excellentissimi Senatus rescripto emanato sub die 3. Octobris 1656. causa graduationis creditorum hereditatis q. Sp. Pompei de Lommaris Roae commissae, ac per ipsam bene gustatis. vniuscuiusq. dixit hereditatis creditorum iuribus, ac omnibus per plures sessiones inter Nos habitas sigillatim disponsis, hodie expediendam coram DD. meis proposui, qui vna mecum dixerunt.

1. Primum locum fore, & esse assignandum M. D. Martino Munfredo uti cessionario hereditatis q. Alexandri Paccini wigore Instrumenti &c. ac V. D. Catharinae viduae restituae id. q. Sp. Pompei, quorum actio, & hypotheca proventus ex eodem fonte, ac vni, eidemq. fori innititur, nempe hypothecae, ita quae successerunt, aliis competentes d. q. Alexandro Paccino wigore tertiae partis dotis ad ipsam spectantis mixta formam cap. 20. vers. sed si mulier lib. 2. Statut. P. autem, propter secundas nuptias, ad quas transiit D. Maria Blanca eius marer, & secunda vxor dicit q. Sp. Pompei ieiui fuisse ad q. Alexandro facta assignatio dotis cum reservatione cuiusdam specialis hypothecae super duabus iurantijs, ac super ceteris ipsis q. Sp. Pompei bonis casu euenientis conditiois dotis restitutionis ad formam d. Statuti. Ex

2. quo regula illa desumpta est cap. qui prior. de reg. iur. licet qui prior est in tempore, potior est in iure, intelligenda semper venir in actione, & hypotheca competentei creditori anteriori super bonis, quae vel erant de tempore obligationis, vel futura erant sub dominio libero, nulliq. alteri oneri, suae hypothecae obnoxio debitoris, non autem super illis, quae vel transierunt in debitorem cum onere alterius hypothecae, suae ea fuerit tacita, suae expressa, suae fuerit pura, suae condicionalis conditione casuali, aut mixta, vel fuerint ab ipso debitore in actu acquisitionis, ipsoque ortu dominij quomodocumq. obligata, & hypothecata in fauorem venditoris, vel assignatis, seu posterioris creditoris, vel cuiuscumque alterius etiam extranei. Nam primo casu certum est in iure, rem non posse transire in debitorem, nisi cum sua causa, l. alienatio ff. de contrahen. empt. l. ad eum S. Lacias ff. de donationib. l. traditio S. quotiens ff. de nequen. rer. dom. cum alijs allegar. per Curiam de Indre lib. 1. tit. 2. disp. 1. *num. 16. tom. 2. & euentum conditionis retrorahi ad diem primi ortus obligationis, ad text. in l. i. ff. qui possit in pign. habere. Negunt. de pignori. 5. par. principal. memb. 1. num. 11. & 14. eam sequ. Anton. de Azar. varior. resolut. resol. 5. d. num. 3. vbiq. ad fin. cum alijs per Cost. de retrorah. col. 31. cap. 8. Bald. tract. labyrim. Credit. par. 2. cap. 21.*

3. Nam primo casu certum est in iure, rem non posse transire in debitorem, nisi cum sua causa, l. alienatio ff. de contrahen. empt. l. ad eum S. Lacias ff. de donationib. l. traditio S. quotiens ff. de nequen. rer. dom. cum alijs allegar. per Curiam de Indre lib. 1. tit. 2. disp. 1. *num. 16. tom. 2. & euentum conditionis retrorahi ad diem primi ortus obligationis, ad text. in l. i. ff. qui possit in pign. habere. Negunt. de pignori. 5. par. principal. memb. 1. num. 11. & 14. eam sequ. Anton. de Azar. varior. resolut. resol. 5. d. num. 3. vbiq. ad fin. cum alijs per Cost. de retrorah. col. 31. cap. 8. Bald. tract. labyrim. Credit. par. 2. cap. 21.*

4. Nam primo casu certum est in iure, rem non posse transire in debitorem, nisi cum sua causa, l. alienatio ff. de contrahen. empt. l. ad eum S. Lacias ff. de donationib. l. traditio S. quotiens ff. de nequen. rer. dom. cum alijs allegar. per Curiam de Indre lib. 1. tit. 2. disp. 1. *num. 16. tom. 2. & euentum conditionis retrorahi ad diem primi ortus obligationis, ad text. in l. i. ff. qui possit in pign. habere. Negunt. de pignori. 5. par. principal. memb. 1. num. 11. & 14. eam sequ. Anton. de Azar. varior. resolut. resol. 5. d. num. 3. vbiq. ad fin. cum alijs per Cost. de retrorah. col. 31. cap. 8. Bald. tract. labyrim. Credit. par. 2. cap. 21.*

5. Nam primo casu certum est in iure, rem non posse transire in debitorem, nisi cum sua causa, l. alienatio ff. de contrahen. empt. l. ad eum S. Lacias ff. de donationib. l. traditio S. quotiens ff. de nequen. rer. dom. cum alijs allegar. per Curiam de Indre lib. 1. tit. 2. disp. 1. *num. 16. tom. 2. & euentum conditionis retrorahi ad diem primi ortus obligationis, ad text. in l. i. ff. qui possit in pign. habere. Negunt. de pignori. 5. par. principal. memb. 1. num. 11. & 14. eam sequ. Anton. de Azar. varior. resolut. resol. 5. d. num. 3. vbiq. ad fin. cum alijs per Cost. de retrorah. col. 31. cap. 8. Bald. tract. labyrim. Credit. par. 2. cap. 21.*

6 11. tit. 23. num. 39. & 31. Ea potissimum ratione, quia isti prius iuris in re acquisita pretendere non possunt, quam debitor ipse habeat, qui in bonis acquirendis potest in ipso initio, & ortu dominus illius praedjudicare, & quodcumque sibi magis liberet super re onus imponere; Nam si fuerit in eius libera voluntate, & facultate rem non erigere, & in totum non acquirere in praedjudicium creditorum, multo magis poterit gravatam aliquo pacto, & onere acquirere, ut latissimè vltura supra citatos comprobat. *Salgad. tract. labyrinth. Credit. par. 1. cap. 43. num. 24. 25. & 26. & latius par. 2. cap. 14. d. num. 108. v. q. ad num. 117.*

Vadè inferitur, quod cum versq. hypotheca de supradictis concurrat ad fauorem D. Manfredi, & V. D. Catharinæ ex persona d. q. Alexandri Puccini eorum authoris; Vna scilicet, quæ originem ducit vsq. de anno 1613, quando D. Puccinus pater d. q. Alexandri per publicum Instrumentum rogatum à Ser. Basilio Bonnaccha de anno 1643, promissit D. Mariæ eius uxori, & matri d. q. Alexandri respectiuo, ipsiusq. hæredibus, & successoribus restituere dotem ab eo receptam in summa scutorum 1500. in omnem casum, & causam restitutionis dotis iuxta formam Statutorum Lucen. sub obligatione omnium bonorum suorum, inter quæ aderat domus, de qua agitur, quam domum transiisse in D. Pompeum Lommori cū onere huius hypothecæ conditionalis stipulatione de anno 1613. ad fauorem d. q. Alexandri vii filij, & hæredis D. Mariæ. non est qui dubitet, *Donad. tract. de renuntiat. cap. 2. num. 38.* qui plures allegat; ex quo per *disposit. cap. 39. lib. 2.* dos debebat pro tertia parte restitui d. q. Alexandro; Altera de anno 1643. vigore Instrumenti celebrati, in quo extat promissio supradicti D. Mariæ, quam etiam D. Pompei eius viro vi illius fideiussoris pro restituenda, in casu tamen restitutionis, tertia parte ei debita pro legitima, seu quocumque statutarie post D. Mariæ mortem cum generali obligatione omnium bonorum &c. Imò dato, quod dictum pactum non adesset, adhuc portio suis debita d. q. Alexandro vigore *statuti ex necessitate, & prouidentia legis*, non autem ex pactioe facta cum matre, ita in puncto *Donad. d. tract. de renuntiat. cap. 13. num. 27.*

9 Nec mirum si eundem locum assignamus d. D. Catharinæ pro summa scutorum 200. ex quo ex suis pecunijs dotalibus dicta scuta 200. soluta fuere d. D. Alexandro Puccino creditori anteriori &c. ex præfata causa redditionis tertiae partis dotis, seu legitimæ statutarie ipsi D. Alexandro debita, & sic cum per dimissionem dicti primi creditoris, & extinctionem

crediti alius ex proprijs pecunijs in locum, & anterioritatem eiusdem subintraret, ad *et. et. in d. l. Cod. de bis, qui in prior. credit. loc. succed.*
10 Etiam nulla interueniente iurium cessione, & circumscripto pacto de subintrando in dicti D. Alexandri creditoris iuribus, veronem *Glof. Bart. Sayens. & alij*, firmatur in *l. rem prior ff. de d. Arad. pignor.* cum alijs latissimè loquendis commutatis in *decis. v. per et. hic impedit, vbi ad*
11 *facilitatè*; Attento maxime quod V. D. Catharina probauit per tres testes, scilicet ceteris creditoribus, in presenti iudicio ex ambiguo, ipsa pbechiffi mortuo d. q. D. Pompeo eius secundo viro, domum sitam Lucæ *Longo dero in Via Nuova*, quam simul cum co-ueniente inhabitauerat, & retinuisse pro suis dotibus, ac de presenti retinere, & possidere iure proprio primum illius solarium, diuersis Conductoribus locando, & pensiones exigendo iuxta tradita per *Merlin. de pignorb. lib. 3. quasi. 76. num. 1. cum seqq. Merlin. Pignatell. consuef. 89. n. 2. & seqq. lib. 1.* ac etiam in ipsius fauorem.
12 Specialiter hypothecam dictæ domus per eam retentæ in Instrumento adesse, *Argon. decis. Lucen. 64. num. 6. Merlin. vbi sup. num. 27. in fin.*
13 & sic licet concederetur dictam D. Catharinam non successisse in ius, & anterioritatem d. D. Alexandri Puccini; Negari tamen haud potest, eam successisse quoad exceptio nem retentionis, ipsamq. tutam esse contra alios creditores Puccino posteriores, ut latè fuit dictum in *Romana Saluata, seu Attentatorem 19. Iunij 1647. S. præsertim coram bo. mem. Arguelles*, & latissimè fuit comprobatum in *decis. 2. in ordine* hic impressa.

14 Neq. obicare, quæ longa manu per DD. Informantes pro Spp. de Macarius adducebatur, nempe non verificari, V. D. Catharinam soluisse prædictam summam scutorum 200. d. D. Alexandro, prout necesse erat, ad effectum, ut in ipsius locum, & priuilegium subintraret, sed tantum d. V. D. Catharinam esse creditricem D. Venantij de Micheletus in summa scutorum 300. & huiusmodi ereditum fuisse per ipsam assignatum D. Pompeo Lommori eius viro pro dotibus ei promissis, cui cessione fuit præsens D. Micheletus, & recognouit vnico contextu in creditorem D. Pompeum, in cuius computum recepit scuta 200. & reliqua 300. promissit soluere infra certum tempus eidem D. Pompeo, qui cum esset debitor D. Alexandri Puccini pro maiori summa ex causa restitutionis dotis iuxta statuti dispositionem in *cap. 20. lib. 2.* delegauit solutionem dictorum scutorum 200. consequendâ à d. Venantio: Vnde dignoscitur dictam V. D. Catharinam non esse subingressam in locum d. D. Alexandri,

xandri, nec mediante cessione expressa, & cōventionali, nec etiam legali, *ad tradita per Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. Glof. 8. par. 13. num. 8. & seqq. & ad latē tradita per Caruel de Iudic. lib. 1. tit. 3. disputat. 28. num. 25. 30. & 31. & disput. 35. num. 13. & antē eam dixit Franc. de Pont. conf. 87. num. 20.*

Fuit enim responsum, quòd in Instrumento anni 1648. sub die 23. Martij rogato à Ser Carello de Carellis *5. & succedente* extat, quòd Venantius Michelettus pacificetur cum D. Pompeo, vt reliqua scuta 200., quæ in eius manibus de dote d. D. Catharinæ remanebant, solui deberet Alexandro Puccino in extinctiōnem, & satisfactiōnem crediti, seu partis crediti scutorum 500. eidem Alexandro debitorum prò portione Ratutaria D. Mariæ eius matris, & ad effectum, vt d. V. D. Catharina, succedere deberet in ius, & locum ipsius D. Alexandri, quod pactum fuit acceptatum, & stipulatum ad inuicem: Vnde sequitur, vt non possit difficultari, quin pactum istud optulerit dixit D. Catharina: Cùm in dote speciale sit, vt queratur ius mulieri absenti ex contractu cum alijs celebrato, vt probat *text. in l. 1. §. accedit Cod. de rei vxor. actio. & text. in l. ult. Cod. de iur. dot. in princ. & voluit Bart. conf. 123. num. 1. lib. 1. Dec. conf. 35. num. 1. & Alex. in l. admonendi num. 41. ff. de iur. iur. & in conf. 4. §. 8. lib. 2. & fuit in terminis firmatum in Romana Saluiani 6. Iunii 1639. coram R. P. D. Perospio *5. 1. vers. & quantum ea obligatio.**

Secundum locum fore, & esse assignandum diximus D. Nicolao Turri metiendo ipsius hypothecam ab anno 1608., quo fuit promissa d. M. Francisco eius patri, & ex quo duxit in vxorem V. D. Catharinam filiam q. Sp. Petri Andreæ, & sororem SSpp. Hieronymi, & Felini, ac M. D. Pompei de Lommoris, de cuius hereditatis graduatiōne agitur cum promissione dotis scutorum 1806. in cuius compositionem, seu solutionem de anno 1617. ex partibus mortua conuentione fuerunt assignata: & bona presentia, & futura in casu cuiuscunque euictionis illorum, & cùm de anno 1656. Spect. Pompeus de Miuaulis intenuerit contra dictum D. Nicolaum filium, & heredem supradicti M. Francisci iudicium vindicationis causam petij terræ comprehensi in corpore bonorum, vt suprà assignatorum vti spectantium, & pertinentiam iure directi domini ad ipsum Sp. Pompeum heredem mediante persona seu patris V. D. Camille Ser Antonij, vt ex testamento ipsius rogato manū Ser Iulij Collette Decembris 1606., quæ illud in emphyteusim concessit prelati DD. de Lommoris, vt constet ex propria confessione dd. de Lom-

moris in vno Instrumento diuisionis inter ipsos celebrato de anno 1615. 12. Ianuarij manu Ser Lælij Bendinelli, & vt latius constat ex prefato iudicio vindicationis iurenato, ac pendente coram D. Iudice Ordinario: Cumq. immineat casus euictionis partis supradictorum bonorum assignatorum, meritò diximus, d. Nicolaum Turrem esse graduandum in secundo loco, ac declarandum creditorem hereditatis d. M. Pompei de valore, & pretio ipsius petij terræ, super quo lis pendet iuxta liquidationem faciendam in executionem nostræ sententiæ, quatenus eueniat conditio illius euictionis: Cùm in iure exploratum sit, creditorem in diem, vel sub conditione inter alios creditores connumerandum esse, non quidem ad effectum, vt exigere possit, sed vt deducere valeat iura sua, & instituere actionē ad illud debito tempore cōsequendum, *ex traditis per Theaur. de off. 235. per tot. & signatē sub num. 7. circa fin. Mangil. de euict. quali. 9. n. 66. & 67. Peregrin. de iur. Euseb. lib. 5. tit. 1. num. 25. & in terminis concursus creditorum T. besaur. quali. forens. lib. 3. cap. 5. per tot. plenius similē de more Franc. Saugard. tract. labyrinth. Credit. par. 1. cap. 8. d. num. 26. vlg. ad fin.*

Neq. prædictis obitare visum fuit, quod per DD. Informantes adducebatur, nempe dictæ hypothecam non esse dimittendam ab anno 1608., sed ab anno 1617., in quo prædicti DD. de Lommoris insolutum assignauerunt V. D. Catharinæ matri dicti Nicolai, & vxori M. Francisci Turris, ac quietantiam, & liberationem in amplissima forma reportauerunt, nulla facta reseruatiōne iurium, & hypothecarum antiquarum in casu euictionis, & consequenter quando eueniet casus euictionis, DD. de Lommoris tenebuntur actione ex tempore oriente ex contractu anni 1617. rogato à Ser Horatio Pagnino die 7. Iulij, non autem vti poterit primævis iuribus competentibus de anno 1608. idē per solutionem extinctis: Et sic intrat conclusio, quòd quando datur insolutum species prò quantitate: Tunc datio insolutum habet vim emptionis, & extinguitur prima hypotheca, & in casu euictionis rei insolutum datæ primæua actio non reuiviscit, sed ille, qui passus fuit euictionem agit actione ex tempore de euictione oriente ex promissione euictionis, *iuxta text. in l. eleganter vbi Glof. & DD. ff. de pignorat. act. l. si prædium Cod. de euict. Bart. in l. si quis aliam num. 1. ff. de solut. Negant. de pignoris. 1. membr. 6. par. num. 43. surd. conf. 145. per tot. & in specie num. 34. & decif. 266. per tot. & præcipue num. 6. vbi Hoderic. num. 6. & seqq. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. Glof. 8. par. 14. num. 85. Castill. decif. 5. num.*

- num. 1. lib. 1. *Gratian. discept. forens. cap. 3. num. 14. & seqq. Vin. decif. 256. num. 7. Mastrill. decif. 120. Mart. Medic. examm. 47. num. 17. 18. cum seqq. Pacific. de Saluan. inspecf. 3. cap. 2. num. 556. & seqq. Baratt. decif. 476. num. 8.*
- 18 Fuit enim responsum, quod unico icu corruit obiectum, ex quo in datione insolutum, facta ex causa dotis datur regressus ad primæna iura, si contingat, res insolutorum datas coniungi: Vbi enim acquisitio non est perfecta, & irrevocabilis, non dicitur extincta prima obligatio, l. qui res 96. ff. de solutionib. Bald. Novell. de dot. privileg. 19. par. 8. Surd. consf. 145. num. 34. infm. lib. 1. Boer. decif. 237. num. 2. Thefsaur. quæst. forens. quæst. 88. num. 13. par. 2. vbi etiam num. 4. & per tot. idem tenet extrâ cautionem dotis, cum perinde sit, ac si solum non esset, l. qui concubinam S. si bares ff. de legat. 3. cum alijs per Gratian. discept. forens. cap. 759. num. 8. & 9. Mangil. de euctioib. quæst. 145. d. num. 41. v. que ad fin. qui eleganter loquitur, & faciunt tradita per Staban. num. resol. forens. resol. 96. num. 12. 13. 14. & 15. tom. 1. & Ego addo text. omnino videndum & rotundum, in l. in rebus dotatibus 30. Cod. de iur. dot.

- Tertium fanè locum assignandum fore proximis Sp. Pompeio Minutolo pro canonibus decursis, & non solutis, metiendo hypothecam iuxta formam Instrumenti divisionis inter fratres de Lommoris initæ die anno 1615. die 12. Januarij manû Ser Lelij Bandinellij iuxta liquidationem, in executionem huius nolite facie-
- 19 dâ: Ex quo hypotheea metitur ratione anterioritatis temporis, ad latè tradita per Salgad. trafl. labyrint. Credit. par. 2. cap. 4. num. 138. & par. 3. cap. 11. num. 1. 2. & 3. cum seqq.

- Quartum locum fore, & esse assignandum V. D. Martiz viduz relicte q. Paulini Maffei, nec non Egr. D. Francileo, & D. Iacobo filijs olim Egr. D. Macarini de Macatinis, nempe D. Martiz pro summa scutorum 168. pro censibus decursis, & non solutis, & dd. filijs d. Macarinis pro scutis 90. partem pro censibus decursis, & non solutis salvo &c. vigore Instrumenti census rogati ab Egr. Ser Raphaele de Gambarinis die 13. Martij anni 1615. & etiâ pro capitali, tam contrâ bona censuata, quàm contrâ quos de iure, si, & quatenus in executionem præsentis plenius liquidabitur præsentia fundi euctio passa, sin movis contrâ fundû
- 20 ipsum, vt dixi: Quod Instrumentum facit probationem probatam iuxta vulgata, & executionem paratam habet, vt fuit firmatum per Rot. in Biquintina Censuf 5. Iulij 1649. eorâm bonum. Arguelles in cumulat. per me post Salgad. 21 decif. 73. num. 13. Et hoc ideo creditores contrahentes cum debitor post census hypot-

tionem non pæferuntur annuis præstationibus, quæ ex vnitate primordialis obligationis debentur, iuxta text. in l. Lucius ff. qui potior. in pign. barem. Negulant. de pignori. 5. par. memò. 1. num. 10. & 14. Surd. decif. 250. num. 16. Barz. decif. 208. num. 7. v. q. 12. Mastrill. decif. 119. & num. 11. cum seqq. latissime Salgad. trafl. labyrint. Credit. par. 2. cap. 27. num. 70. Noguero. allegat. latis tom. 1. allegat. 17. d. cum. 20. cum seqq.

Quintum locum fore, & esse assignandum V. D. Siluiz Franciortz viduz relicte q. Spect. Marci Anthonij Franciorti pro scutis 276. saluo semper meliori calculo vigore Instrumenti assignationis bonorum sub die 6. mensis Augusti 1622. rogati manû Ser Laurentij Motroni, ac ex causa caducitatis patris patris dd. bonorum per culpam D. Pompei assignantis ad formam alterius Instrumenti celebrati sub die 26. Iunii 1627. manû Ser Christophari Bonafidei.

- 22 Et licet fuisset pro parte V. D. Siluiz oppositum eius hypothecam dimittendam esse ab anno 1604., quod dos sibi promissa fuit, & quod ad prædictum effectum dictum tempus erat inspicendum, & ad illud retrotrahi debebat euentus conditionis restitutionis dotis ad latè tradito per Merlin. de pignori. lib. 3. qu. 22. per tot. Mar. Mur. decif. 56. num. 24. & plenissime decif. 93. num. 8. & 9. cum seqq.

Tamen aduertebant DD. primo, quod de anno 1622. prædicti Pompeus, & fratres de Lommoris assignauerunt insolutum, & nomine pagamenti prædictæ D. Siluiz nonnulla bona, ac ipsa fratres quætauit, ac liberauit d. dote sibi promissa, nisi in casu euctiois bonorum assignatorum, ideo d. assignatio insolutorum operata fuit liberationem dd. de Lom-

- 23 moris: Cùm per solutionem tollatur omnis obligatio, & omnis hypotheea extinguitur, l. item liberatur ff. quib. mod. pign. vel hypothee. soluitur, Manic. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 31. num. 1. latè dierim. de pignori. lib. 5. quæst. 1. num. 1. & seqq. Quapropter licet supra sicmauimus, conclusionem præfatam dationis insolutorum limitari, vt per eam non datur extingui primordialis iura dotis, sed semper mulieri detur regressus, ex DD. ibi allegat. At tamen considerabant DD., quod pars dd. bonorum assignatorum in dotem de anno 1622. erat emphyteutica, & canonibus obnoxia, ac propter non solutionem canonum fuerit ad Dominum directum reuerfa; ac ideo non verificaretur casus euctiois suppositæ in pacto reuersuo iurium, & hypothecarum ad fauorem D. Siluiz, dùm non fuerunt sibi assignata bona libera, sed fuit expressum in prædicta assigna-

2. *affliguntur* & pariter debentur esse emphyteuticam & ex eis soluendum esse anno quo libet centum canonem & proinde si ob negligenciam dicitur *D. Silvanus* de eius donatione cessatum fuerit in debiti canonis solutione, & ideo factus sit locus devolutioni, id culpe & facti ipsius *D. Silvanus* adscribendum est, dum passa sunt dicta bona ad Dominum, non tunc devoluerit. Quando enim casus sequitur ex natura rerum qualescunque, extet illis in primis, inquitur debetur; *Piraeq. de retrah. lignager. & de Glos. p. num. 332 Roman. conf. 303. in fin. lib. 2. rursus p. num. 29. lib. 2. Roman. conf. 51. nu. 2. lib. 4. Cravett. conf. 211 nu. 6. Hamelnd. conf. 3. num. 33. lib. 2. de decib. conf. 418. nu. 2. & ceteris; & num. 16. de decib. conf. 33. num. 4. de decib. de c. p. de decib. 63. num. 9. Char. de decib. Rot. Thauens. p. per tot. Vltra quod quod devolutio bonorum emphyteuticorum ob canonem non solum non potest dici casus, quod *D. Silvanus* recipio de insoluto bona emphyteutica sciebat, seu scire debebat quod si casus non solutionis canonis erat locus, adducitur; Vnde ibi imputari debet, dum committendo in solam eius proprio facto amissionem bonorum procuratus & eo tantum casu exiptionis pedum solus fuisse; si tunc dominum bonorum emphyteuticorum ab aliquo inuestituram comprehendio fuisse auctoritatem tunc factus esset locus evocationi & *D. Silvanus* potuisset in primis in iuribus & canonibus. Neque valde dicere possessionem de bonorum usumque in solum ponere *D. Silvanus* sed ipsam remansisse peca *D. Pompeij* ut constat ex primis saltem de cum anni sexagesquam anni 1673 & consequenter de assignationem suam effectum non foretiam.*

Fuit enim responsum obiectum cessare in
facto, & in iure; In facto quia D. Silvia exigit
debitas responsiones, & videntur demon-
stratur ex Instrumento locationis bonorum
anni 1627. ubi Sp. Pompeus, factis & computis
de refectione, reddunt debitor statimque 23
frumentis pro tempore decursis, & sic dictam
assignationem suam habuisse effectum, clarè
dignoscitur, nec ipsam D. Silviam a Qualitate
continuae possessionem, bonis ipsi assigna-
ta locando, & a fructus exigendo, qui sunt om-
nes actus possessionis, sorori, sive 12. num. 1. §.
liber. 2. Affili. de rei. 3. §. 5. num. 7. §. Calor. de Grass.
de rei. 10. num. 3. de cons. posses. & propria. Rot.
post. Poss. de novat. de rei. 37. num. 2. de fide de
Actum 11. Absolutio. Preterea 24. Inj. 1627. §.
ad id quod curat etiam, mem. Bercho; In iure etiā,
quia eam in Instrumento anni 1623. quam
in anno 1627. 2. add. Clausula Constituit & satis-
fecit D. Domini; cuius vigore illi, qui possi-

det, possidet Domino; Cum penes constitutum non teneat, nisi iura de iure, i. quod meo, vbi Barr. num. 3. ff. de acquir. posses. Angel. conf. 373. in princ. Causens. conf. 10. num. 3. lib. 1. Rubeus. in sua prax. Tractatus. par. 2. cap. 5. num. 26. Rot. dec. 358. num. 2. par. 37 & dec. 300. post Paul. de manuteneo per Rotam & dec. 254. num. 15. par. 7. reced. Vnde dec. 1149. num. 2. Causens. dec. 1148. num. 2. l. c. per dictam Claudiam Constituta omnis possessio tam Civilis, quam Naturalis fuerit translata in B. D. Suiam; Rot. dec. 377. num. 3. par. 1. reced. Causens. dec. 1148. num. 2. & apud Burat. dec. 179. num. 1. cum alijs per Andropin. vbi sup. a num. 23. cum seqq.

Item Neq. repti ceat, et assignationem dñi ab ipsius priuilegium, & ipsa iam tamquam factam contra dispositionem Statuti cap. 4. lib. 3. sine interuentu Propinqui, & decreto Iudicis.

29. Fuit responsum primo, quod ex huius temporis priuilegiis solemnitates presumuntur, si scietur annis, vbi Id. Cod. de pact. l. i. vbi dicitur, conf. 8. num. 38. & seqq. lib. 2. & vbi per Nos sumatur in Lucana redditibus nationis, hic impraes. l. dec. 60. §. quomodo ann. 25.

29. Aut responsum secundo, quia dicitur, quod
dicitur solenniter in non priuilegiato, ut vo-
luit Ro. in vna Bittum Confes. 26. Maii 1647.
coram Eminentijs. Corrado S. nec inuicem: Tamen
quia d. D. soluta in praesenti iudicio non venit
impugnare contra d. allegacionem, sed
potius se latet in illa se conuouendo, dum peti-
tur, se graduari ad formam, & vigore d. In-
strumenti assignacionis, merito praesumatur.

Sextum locum assignativus V.D. Catharinæ Lommæ præ alijs centis 300. debitis pro restitutione eius dotis, mectendo hypothecam ab anno 1643. ad ipsius fauorem, cui fuit acquiescitur in bonis viri obligatis pro illius restitutione.

Vetium locum affligimus Sp. Iosepha
Sanctino pro scutis 24. salvis semper pro pre-
sentibus fructibus, sed interesso scutorum 136.
debitum per D. Pompeu Lommorum pro
restitutione terrae patris doctis D. Mariz eius
primae uxoris, vt ex Instrumento. rogato manu
Ser. Carelli de Carellis de go. Maji 1648.,
ad quod Sc.

Ab expensis partes abfoluimus præter, quã
ab honorario, nostro ab Excellentissimis DD.
taxatoe partes pro rata condempnauimus, &
ad fauorem deponentis contra non deponen-
tes quocumq; mandatum defuper, & oppor-
tunum relaxauimus.

Et ita fuit decisum utraque pars informari.

ARGUMENTVM.

Citationis defectus est maior defectus Iurisdictionis. Arbitrorum sententia, ut sit valida, indiget audientia partium, & negotij discussione, & eorum potestas pendet à forma Compromissi, & an eorum assertioni in rebus non levis præiudicij sit standum. Arbitri quomodo iudicare teneantur, & si habeant facultatem procedendi summarie, & de plano, nullaq. seruata iudicij forma, per prædicta, an dicatur sublata defensio citationis, & audientie, & an ad sanandum defectum citationis sufficiat allegare *text. in l. magnam Cod. de contrahen. & committen. stipulat.* Laudum latum an possit esse pro parte obligatorium, & pro parte non, & quid quando est latum extra petita per Compromittentes, & quid si inter Compromittentes adsit Clericus. Clericus conueniri nequit coram Iudice seculari etiam in mero possessorio. Declarantur *cap. 57. & 58. Rot. Luc.*

SUMMARIUM.

Iudex extra instantiam promotionis nullius pronuntiat. num. 1.

Statuti decisio ubi adsit, cessat omnis discrepatio. num. 2.

Rot. Luc. cap. 57. & 58. declarantur. num. 3.

Citationis defectus est maior defectus Iurisdictionis à Statuti reservatione. num. 4. & de ratione remissionis. num. 5.

Arbitrorum sententia pro sui validitate indiget audientia partium, & negotij discussione, eam admittit Iudiciorum arbitria sine reducta. num. 6.

Arbitri tenentur iudicare secundum iustitia vestigia, & voluntatem à iure informatam. num. 7.

Laudum est de uocando ex officio, ubi non instruerunt estimationes, diuorum, calculationes, & alia, quæ absq. presentia, vel uocatione partium habet explicari potest. num. 8.

Arbitrorum assertioni in decisijs non levis præiudicij sit standum est. num. 9.

Arbitri si à Compromittentibus habuerint facultatem procedendi summarie, de plano, nullaq. seruata forma iudicij, non idcirco dicitur sublata defensio, & sit citatio, & audientia. num. 11.

Text. in l. magnam Cod. de contrahen. vel committen. stipulat. requiritur. num. 12.

Arbitri, vel partes si non elegissent locum partium, pro residendo, & sententiando, quicq. ex dd. potius non tenentur uocari, & negari hinc, & illinc, ut illas inuocent. num. 13.

Principis voluntas inter causas fortuitas conuenitur. num. 14.

Tempus non potest currere nisi à die confirmationis, quando partes ante confirmationem habuerint actum pro nullo. num. 15.

Arbitri incedibile red dicitur quod intra quinque dies tantum valuerint errare, instructa causa, veritate, & iustitia sequi. num. 16.

Arbitrorum potestas pendet à forma compromissi. num. 17.

Laudum latum extra petita per Compromissarios non valet. num. 18.

Laudum est nullum in consensu Arbitri, nec ante potestatem eis in compromisso tributam. num. 19.

Compromissum est stricti iuris, & fidei interpresendum. num. 20.

Laudum non continens totum negotium compromissum laborat vicio nullitatis. num. 21.

Laudum red dicitur nullum latum per Laicum, quando inter Compromissarios adsit Clericus. num. 22.

Clericus conueniri nequit coram seculari etiam in mero possessorio. num. 23.

Laudum non potest esse pro una parte obligatorium, & pro altera parte non. num. 24.

Materia quando est indiuidua, electio non est quærendum. num. 25.

Decisio LXIII.

SVo die 31. mensis Septembris 1555. volentes Dominicus filius, & coheres q. Iohanni de S. Romano ex vna, & Reusacobag, Sanctis, & Antonius eiusdem Dominici germani fratres ex altera procedere inter eos ad distributionem patris hereditatis, & tollere quicquid de medio differentias illius usq. inter eos subortas, siue promouendas sub statuto inuicem tempore, interuac compromissum inter personas Sargentis Romani de Raphaëli, Hieronymi Donati, & Ginesii de Bernardis duraturum per mensem, inchoandum à die acceptati muneris, & cum pacto ut pro validitate huiusmodi compromissi intercedere deberet authoritas Excellentissimorum An-

timorum; & Baellensis. Verelliori iustitiae;
iuxta tradita per cap. Rosa 58.

Arbitri praefati sub die 9. Octobris acceptam
in iudicando moniti praedicti promiserunt,
causas omnes infra assignatum tempus termi-
nare, (scilicet) & iustitiam Compromissuibus
ministrare omni meliori modo. Secum. de
sub die 2. Nouembri eiusdem anni ad pre-
ces per Egi. Notarium de compromisso ro-
gatum porrectas Excellentissimis DD. Antia-
nis, & Consalonero, seu iustitiae Verelliori
sub nominibus praedictorum fratrum; fuit ubi
tenum referendum gratiosum comprobatio-
nem d. compromissi, & sub die 9. eiusdem
mensis Nouembri supradicti Arbitri eorum
promissagane iungunt, quod d. Commun. Ca-
stri Gallicani declaratum fuit ad instanti-
am praefatorum R. Iacobi, Sanctes, & Anto-
nij esse iudicium. **IN VOTA**

Ab huiusmodi pronuncia Dominicus su-
pra dictus interponit requisitum ad Rosa, & iu-
diciens contra eam, & laudum ipsam plures ex-
ceptiones iustitiae, super quibus dato dubio
inter Alutini, DD. mei dixerunt breuiter reco-
lam, & male; contraquam executionem d. iu-
dicii.

1. Moti primo, quid ex calculo liquidum com-
pertum fuit, D. iudicem a quo extra iustitia-
tam pronunciasse, & sic nulliter, id sanciente
stat, fuit cap. Rosa. in ordi. 55. quae decisio
ubi dicit, omnino cessat disceptatio, Magon. de-
ci. Lucen. 3. 7. num. 9. & deci. 97. num. 3. & Nos
alibi passim diximus.

2. Secundo, quid non ita de plano fuit dici po-
tuit iocare disposita sub cap. 57. & 58. emul.
Auditorij nostri; Non solum quia fuit sepius de-
claratum, eas leges non relittere exceptioni-
bus, sed solum actionem nullitatis in iudicanti-
bus, ut in 2. a. in sup. ap. Alexandrum. Fridericum
ex via, & Sp. Vincentium Trentam parte ex
altera sub S. nec praedictis; & S. sequenti, & in
alia inter Melchaelem Italiani Sanctos, & Alex.
emphores cum Baptista, & Magdalena Ingalibus
de Sanctinis, nec non in alia, de qua in alia Egr.
per Franciscum Thiers 17. Februarij 1644. cum
alio per Informantes allegatis; Maxime cum
defectus citationis maior sit defectu iustitia-
tionis d. Statutis referuata, Nig. de except. cap.
12. S. 4. num. 11. cum plurib. sequenti sub num. 4.
3. 5. rationem assignat, sed etiam quod defe-
ctus oppositi versatur in omnis petitioni-
bus, probationibus, audientia, vocatione,
6. et citatione ad sententiam; Siquidem indi-
cat Arbitrorum sententia pro sui validitate
audientia partium, & negotij discussione; Ad
instar namq. iudiciorum arbitria sunt reda-
cta. h. s. de arbit. Donati. de reuocato. cap. 4.

7. num. 92. Imò tenentur Arbitri iudicare secun-
dum iustitiae vestigia, & voluntatem a iure in-
formatam, l. nemo Cod. de sentent. & interlocu-
tione. Iudic. S. omnis ambra. de iudic. cap. de H. 1
belluo. distinct. cap. 1. de constitut. l. sed licet ff.
de offic. Praefat. l. singuli Cod. de excep. l. 1. ff.
Cod. de excep. l. 1. vel vide. public. & priu. de off.
8. Baronen. 143. num. 6. & consequenter etiam
ex hoc capite videbatur deiegiendum fuisse
non autem concedendum executionem d. iudici-
do, praefertim ubi, ut hinc, interuenient debet
admissiones bonorum, & satisfactiones, & alia;
quae ubi praesentia partium, vel vocatione
haud explicari poterant. **IN VOTA** deci. 70. num.
1. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.
Nec visum fuit DD. obstat, quod d. iudicium
in laudo de visis petitionibus partium, & reo-
rumq. replicationibus coram eis de iudic. 3.
9. Nam sunt responsa affectioni Arbitrorum
in decisorijs non lesis praedictis, ut in l. 1. de
iudic. eff. Felix. in cap. quoniam coram 12. num. 13.
10. & 2. x. de iudic. Cornaz. deci. Lucen. 68.
num. 8. Bonavent. deci. 3. 1. num. 6. Baroni. deci. 3.
11. 2. num. 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.
12. non debere, quanto satis obediens ex
parte d. Domini de nulla adhibita eius vo-
catione, & iudicantia, nihil fuit ex aduerso
iustificatum. Baroni. 4. deci. cap. num. 15. 19.
11. 2. Minus vim facere visum fuit nullitatem parti-
do, fratres compromittere dactam Arbitris
ipsis procedendi summariè, de plano, nullaq.
seruata forma iudicij; Nam non ideo dicitur
sublata defensio, & sic citatio, & audientia,
Blanc. de compromiss. quae. 1. num. 23. Baroni.
deci. 70. num. 1. & sequ. Nig. de excep. cap. 12.
S. 14. num. 14. & sequ. & de excep. vel iudic.
cap. 6. S. 3. num. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.
13. Haud similitur dixerunt DD. transire sine
amaritudine id, quod ad sanandum vitium ci-
tationis ad sententiam fuit substituta replica-
tum per l. magnam Cod. de contrah. vel com-
mission. stipulat. Nam etsi dies vitima compro-
missi loco citationis habebatur, hic tamen ho-
iustitiam modi regula gratis in medium affertur,
13. dum ipsae partes, neq. Arbitri elegerant locum
particularem pro residendo, & sententiando
nec Dominicus tenebatur vaticinare, aut va-
gari hinc, & illinc, ut illos inueniret, Blanc. de
trans. de compromiss. cap. 9. num. 16. & 17. Vi-
tra quam quod cum validitas compromissi ex
pacto penderet a confirmatione Excellentis-
simorum DD. Antianorum, & Consalonensium,
illa erat notificanda d. Dominico. & postea
suas proponere defensiones, & praeparationes
Cumq.

Cumq. sciret intendere sibi expedire animum ad huiusmodi iudicium sub ea conditione institutum, si Priore pempte validabitur.

14 promissum; Principis namq. voluntas regulariter inter causis iuribus connumeratur. *Gratian. discept. forens. cap. 5. 10. num. 35. & 36.*

15 Ex cum ante confirmationem partes habuerint actum pro nullo, utiq. tempus non potuit currere, nisi a die confirmationis. *Cass. de retroractionib. cap. 8. col. 5. num. 23. & cap. 9. col. 7. num. 17. cum seqq. sicq. cessat, quod dicitur de ultima die termini & redditur incertibile, quod intra terminum quinque duntaxat dicum Arbitri, valuerint evadere instructa causa, veritatem, & iustitiam sequi. *Bart. in l. prolatam Cod. de sentent. Blenc. de compromiss. cap. 9. num. 19. Benigend. decis. 31. num. 2. Mar. gen. decis. Lucen. 48. num. 17.**

Secundo principaliter de peccaminosa dixerunt supradictam pronuntiam ex capite

17 excessus; Cum enim a forma compromissi Arbitrorum potestas pendeat. *Buratt. decis. 3. num. 19. & Arbitri illi in eorum laudo amplexi fuerint non solum terminare super non petitis, suae extra petita inter eosdem Compromittentes, & sic perpetrari. *Magon. decis. Lucen. 98. sub num. 19. & 25. Buratt. d. dec. 14.**

19 num. 48. & seqq. Sed etiam obligare hunc, & illum predictorum ad dotes assignandas Sororibus in quantitate, & bonis ipsi Arbitris placitis, & ad communicandum fratribus, quod non erat hereditarium patreorum, sed acquisita a Dominico proprio nomine, & emptionis titulo, utiq. propterea excessus efficiebatur evidens, & idco inexecutable, ad tradita per Rotam decis. 59. part. 8. recent. num. 13.

20 Maxime cum compromissaria materia iuristi iuris sit, & strictè interpretanda. *Buratt. d. dec. 14. num. 46. Christoph. Mart. Med. exam. 38. n. 2. Nig. de exec. cap. 8. §. 3. num. 50.*

21 Quare, quia id Arbitri non differunt totum negotium ipsis commissum, cum nihil dixerint in laudo, quid agendum data supra-vocata alterius ex hijs praefati Quiliani absentis, quod specificè fuit eis impossum in ipso compromisso, sicq. etiam ex hoc capite d. laudum laborat vicio nullitatis. *Buratt. d. decis. 14. num. 29. Fab. in Cod. lib. 3. tit. 38. diffinit. 4. num. 1. au. alleg. Gisp. decis. Bonon. 143. n. 2. & fuit in praecis terminis iustorum in Antoniana Laude Luna 14. Iunij 1638. videri Eminenti, Panzerolo, quae est decis. 59. num. 10. par. 8. recent.*

22 Vitio deniq. dictum fuit, pronuntiam predictam non posse subsistere, quia facta fuit super compromisso claudicante, tanquam haud obligatorio alterius ex compromittentibus.

quibus ob clericale privilegium, quod eximie illum a quavis coactione per alios inferenda, *cap. Ecclesia 8. Maria de Constitut. latissimè so-*

23 *cum, cens. 7. 1. sub. 4. & quod Clericus non possit conquiri coram Saeculari etiam inmero possessorio, dixi. Egomet in mea ad Burd. addit. decis. 16. num. 32. Maxime cum in hoc, de quo agitur, compromisso, imposita sit poena lat-*

24 *cis; Cum laudum non possit esse pro parte obligatorium, & pro altera parte non, quia clauvoretur contra d. iura disposita. *Buratt. d. decis. 14. num. 34. 39. & 43. Idemq. cum**

25 *materia hic sit indidua. *Buratt. ibid. num. 40. cum seqq. Rot. decis. 59. part. 8. recent. num. 11. vitiosus non erat querendum, quia non sit, ut sit decium utraque parte. accitit informante, & mutuoque inest. *Idemq. ibi***

ARGVMENTVM.

Amitia, & Conversatio cum Condemnatis an, & quando praebant indicium complicitatis. Allocutio secreta paulo ante commissum delictum an faciat indicium complicitatis, & an debeat potius praesumi habita in bonam, quam in malam partem. Testi unico deponenti de secreta allocutione, vel de auditu ab illo, cui non adhibetur fides, aut danti alium in contestem dicentem se nescire, siue reuocanti primum dictum in eius repetitione; fides non est adhibenda. Mendacium probari debet per propriam confessionem, vel per duos testes de loco, & tempore, & an, & quando indicies ad inquirendum, siue ad torquendum, & condemnandum. Confocius fatens se criminosum, an, & quando faciat indicium contra confocium. Dictum Socij criminis in crimine occulto, & alterius generis, an, & quando sit attendendum, & quod indicium praebat. Reus an, & quando infametur per sententiam condemnatoriam pro aliquo delicto, & non fatens in tormentis beatus dicitur, & melior reputatur, quam

antea.

ante, Indicia remota; & imperfecta an coalescere, & cumulari possint etiā ad arbitriam poenam. Carcer an, & quando minuat poenam, & an aliquādo computetur in tempus exilij.

S E C U N D A R I U M.

Amicitia, & Conuersatio cum Inquisitis, & Condemnatis præbent indicium complicitaris delicti. num. 1. *Declaretur* num. 2. & 5. *Ponitur ratio.* num. 6.

Præsumitur in dubio quis potius bonus, quam malus. num. 3. *Ampliatur* num. 4.

Allocutio secreta paulo ante commissum factum indicat complicitarum. num. 7.

Testis tunc deponentis de secreta allocutione non est illa fides adhibenda. num. 8. *Ampliatur* num. 9. *Delictum factum paulo præsumitur factum sine dolo.* num. 10.

Sermo, seu allocutio debet præsumi potius habitus in bonam, quam in malam partem, nisi contrarium constet. num. 11.

ex Allocutione commissi delicti non oritur indicium complicitaris. num. 12.

Mendacium præiudicare facit considerabile indicium. num. 13.

Mendacium probari debet per propriam confessionem, vel per duos testes conieses de loco, & tempore. num. 14. *Ampliatur* num. 15.

Mendacium indicat tantum ad inquirendum, non ad correndum, & condemnandum. num. 16.

Declaretur num. 17.

Testis deponentis de auditu ab illo, qui non adhibetur fides, non est fides præstanda. num. 18.

Testis si dicit alium in confessionem dicentem se nescire, redditur suspectus, & non creditur. num. 19.

Corporis faciens se criminis nullum facit indicium complicitarum. num. 20. *Ampliatur* num. 21.

Balis num. 22. *Afferitur ratio* num. 23.

Locis criminis dictum in crimine occulto, & alterius generis an, & quando sit attendendum, & quod indicium præbeat. num. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. & 31.

Testis si renouauerit primum dictum in repetitione, fidem tollit sibi ipsi. num. 32. *Ampliatur* num. 33.

Testis, secunda depositio, si de exculpatione, tollit vires, præcedentis depositionis, si in incriminatione. num. 34.

Totius persistens in negatio præsumitur diuise partem veritatem, unde abjournandum est. num. 35.

Reus infamatus per sententiam condemnatoriam pro aliquo delicto contra eum latam, non potest ob carcerationem. num. 36. *Ampliatur* num. 37.

Reus, qui in carceribus non fuit solus delictorum, de quo inquisitur, non potest esse reus, nec repetatur.

quādo antea. num. 38.

Indicia si sint remota, & imperfecta coalescere nequeunt etiam ad arbitriam poenam. num. 39.

Carceratio longa minuat poenam. num. 40.

ob Carcerationem Index nihil cogere debet cum Inquisito. num. 41.

Carceris tempus computatur in tempus exilij. num. 42.

Carcer dicitur mala mansio. num. 43. *Ampliatur* num. 44.

Decisio LXIV.

Infirmam diximus sententiam D. Prætoris condemnantem Iacobum Canacem in poenam exilij per triennium, & Bulli pro preterito furto quarundam mercium ab eo commissio cum qualitate aggravante tirature apothecæ Gasparis Gacencini: Ex toto enim offensiuo processu nequaquam visa fuerunt resutare indicia, vel probationes ad d. poenam etiam arbitrariam infigendam sufficiens.

Primum enim indicium, quod pro parte Fisci deducitur ab amicis, & conuersatione d. Iacobi cum Siluestro de Camariore, Nicolo Measino, & Blasio videri in sumptibus, alijs Inquisitis, & condemnatis pro eodem furto, ex quo non leue indicium complicitaris delicti meriti dicebat D. Fisci Patronus, ex *Forores in practica Criminali* quest. 47. num. 171. & quest. 44. num. 11. & conf. 99. num. 11. lib. 1. n. 1. fuit tolli, ex eodemque *Farinae* loc. per *Filiosque allegari* quest. 52. num. 8. *Berriozzoli* conf. *Crimin.* 348. num. 16. *Fermiguel* conf. 34. n. 15.

Vbi per *supradictos DD.* firmatur, quod conuersatio cum sceleratis hominibus non est indicium ne dum sufficiens ad torturam, quin sic ad condemnandum; Et in omnem casum, quatenus ab huiusmodi conuersatione aliquale indicium oriri possit, hoc intelligendum venit, quatenus illi, ex quorum conuersatione prætenditur oriri indicium complicitaris, seu participationis delicti, eient communiter de tempore habere conuersationis reputati, & haberi main homines, & vix sceleris, ut singulatim declarat *Farin.* lib. 2. conf. 4. num. 6. Quales proculdubio non habebantur, nec haberi debebantur illi, ex quorum conuersatione Ficus prætendit, Iacobum remanere indicium Iacob. de *Belus* in l. omnia per illum loc. *Cod. de iussu* testam. *Augel.* in l. *solenda* in *fin.* ff. de verb. oblig. ex communis illius regula, quod in dubio quis præsumitur potius bonus, quam malus, *Farinae* de *Indic.* c. omni quest. 47. num. 177. *Joseph* Lu dote, *deus* *Loran* 13. num. 3. & 4. Vbi generaliter hoc amplius quod vbi quisque ex suo exordio etiam *Index* in dubio præsumatur bonus.

Et

5 Et deniq. non quilibet amicitia; & conuersatio apta est parere indicium tunc conuersantem, aut aequum, sed ita demum si sit intrinseca, & continua, & talis, vt verisimile sit inter tales amicos de licito fuisse tractatu, & communicatum, nam aliter nullum facis indicium, ita ex *Casreas. Angel. qum. 4ym. & alij* tradit *Mascard. de probat. lib. 1. conol. 451. num. 9. Farinac. de indic. & tort. quast. 43. num. 173. & quast. 52. num. 91. & conf. 56. num. 17. Ber- 5 tazz. conf. Crimip. 338. num. 16.* Alias enim nimis durum esset, quod ex simplici amicitia, quam quis habet cum aliquo, qui exinde inquiratur de aliquo delicto, oriretur presumptio, & indicium complicitatis, & participationis delicti, de quo amicus inquiritur; Sic enim amicitia, quae de per se est bonum, cum sit idem velle, & nolle, & propterea quod esset licitum, verteretur in malum, & delictum, & ita ex bono presumetur malum contra iuris regulas, vt in proposito ratiocinatur, *Natt. conf. 298. num. 3. in fin. vers. sed in proposito, & num. 4. 291. 2.*

Pro secundo inditij genere considerabat D. Fisci Patronus Iacobum ea nocte, qua furtum fuit commissum circa secundam horam noctis cenasse in hospitio Stellae cum Nicolao Menisino altero conquisito, & condemnato pro eodem furto, & cum eo tota ea nocte obdormisse.

Sed re vera resolutio per Nos processit, atq. attentè inspecto contrarium potius eius, quod Fiscus supponit, apparere vidimus; Nicolaus enim Menisinus in suo constituto clare fateatur, se ea nocte dormiuisse in caupona Stellae in eodemmet cubili cum quodam vocato Cefare, subdens vidisse solummodò in alio cubili, & coniuncto ei, quo ipse Constitutus dormiuit, Iacobum vocatum Santicchiam, & quod Iacobus conauerit cum Nicolao, nullibi in processu legitur, & contrarium potius conuincit depositio Michaelis si q. Caroli Gasparini testis pro parte Fisci examinati; Ideoq. cum in facto non subsistant ea, quae per Fiscum supponebantur, super illis nullum posse fieri fundamentum indiciumus.

7 Illud verò, quod addebatur de secreta allocutione secuta inter Iacobum, & Nicolaum praedictum paulò antè commissum furtum, ex qua contra Iacobum indicium complicitatis oriri dicebatur, ex *Farinac. de indic. & tort. q. 43. num. 175. & 176.* Facili negotio tollitur, quia prater quàm quod de hac secreta allocutione non deponit, nisi vnicus testis, cui nulla fides est adhibenda, in *xt. vulgat. reg. in cap. veniens il 1. & cap. in omni negotio de testib. Prae-*

9 cipue in hac causa, in qua agitur de pena ca-

pitaj, *Farinac. de testib. quast. 63. num. 7. Per- 10 mgl. conf. 71. num. 7.* Et si benè perpendatur depositio d. testis pro Fiscò examinati, non de secreta allocutione, sed de simplici colloquio secuto palam, & in publica platea deponit, ex quo tantum abest, quod imò omnis mala praesumptio tollatur; Quod enim palam sit, sine dolo delictum factum praesumitur, *l. non existimo ff. de admistrat. & postulo Paulum, l. 11 fin. ff. de rit. nuptiar. & hac allocutio, seu sermo non constituit, quod inter eos tractatum fuerit; debet praesumi habitus potius in bonum, quàm in malum partem, vt benè firmat *Farinac. conf. 37. nu. 23. & legq. & in puncto quod ex allocutione commissi delicti, non oritur indicium complicitatis, firmat *Farinac. conf. 147. num. 8. & metus num. 41. Permgl. conf. 83. num. 11.***

13 Mendacium D. Iacobi, in quo multum insisterat D. Fisci Advocatus, dum ex eo pretendebat resulrare considerabile indicium, *Boss. de indic. num. 36. Farinac. conf. 23. num. 4.* non esse attendendum ad effectum praedictum consensum, Et primò, quia mendacium ex eo pretenditur consistere, quod Iacobus in suo constituto dicit; se eo serò, quo furtum commissum fuit, accessisse ad cauponam Stellae, ibiq. permodòasse; Cum tamen ex depositione Michaelis famuli Cauponis Stellae constet, se ad cauponam non accessisse, misisset horam noctis eum dimidia, circa quod fuit consideratum, quod de praetento mendacio non constet in processu; Sola enim depositio Michaelis non probat horam, circa quam Fiscus pretendit, Iacobum accessisse ad cauponam;

14 & sic mendacium Iacobi; Quid quam mendacium sit indicium reuotum à maleficio, debet probari vel per propriam confessionem, vel per duos testes testes de loco, & tempore; *Tbibi. Non. conf. 99. num. 15. 20. & 22.*

15 *Bursat. conf. 20. num. 21.* Vbi hoc ampliat, etiamsi mendacium esset inexplicabile, *Permgl. conf. 15. num. 8. Chiaz. discip. Crim. 13. num. 12. Farinac. de indic. quast. 52. n. 13.* cum pluribus poe eunt adductis, non autem illud, de quo pretenditur conuictus Iacobus, tale sit probatum quisq. videri.

16 Sed et hoc, quod de mendacio constaret, ex eo solummodò potest oriri indicium ad inquirendum, non autem ad torquendum, aut condemnandum, vt latè firmat *Farinac. quem pro omnibus sufficit allegare de indic. & tort.*

17 *quast. 52. nu. 4. & segg. & hoc quatenus mendacium versetur circa qualitates, & circumstantias substantiales ipsius delicti hoc est peritentes, & insubstantiales d. delictum; vt benè per *Farinac. loc. cit.* Nam aliàs si mendacium ver-*

fectur

hunc etiam circumstantias remotas, ex consilio indicium parari, dicit *Massil. conf. 51. num. 67. Chaz. discept. Crimen 13. num. 15. per 1. Fernig. conf. 25. num. 7. conf. 33. num. 28. & conf. 45. num. 30. & conf. 273. num. 7. Farin. conf. 23. num. 4. & conf. 127. num. 9. & conf. 192. num. 11. & 46. & ideo cum mendaciam iacobi non veretur circa has circumstantias, sed circa remotas; Cum etiam quod falsus fuisset, se contulisse Cauponam Scellæ circa horam noctis cum dimidia, ex eo inferri non potuisset, quod in loco commissi furti moram traxisset, cum alibi morari potuisset, ideo non patere sufficiens indicium ad condemnandum indicamus.*

Neq. allegari meretur, pro arguenda complicitate, asserta inculpario d. iacobi facit per Sineitrum de Camiore tam in actu fugæ, & dum fuit deprehensus cum sacco pleno rebus furatis iuxta portam S. Petri, quàm etiam in carceribus.

Respondetur, quod in ratione, seu confessione facta in actu fugæ, nulla vis fieri potest, quia restitui super illa deponens asserit, hoc audiuisse à Sineistro, cui quemadmodum fides adhibenda debet ex infra dicendis, ita nec testi deponenti de auditu ab eo, *De. in cap. licti 12. quodam de testib. Surd. conf. 135. num. 96. lib. 1. Farin. de testib. quasi 69. num. 86. plenè Fernig. conf. 213. num. 3. & omnis tollitur animatio, quia idem Sineister in sup. constituto super rebus furatis sibi fuisse consignatas à d. iacobo, sed inquit eas sibi traditas à Lamporochio altero criminis defuncti confocio; Vnde sic, quod huiusmodi testi super hoc deponenti nulla fides sit adhibenda, iuxta *Gring. per Mogos. dec. 1. Luc. 17. num. 8. & 9. de Card. de probat. cons. 136. num. 2. Burfatt. cons. 69. num. 26. Farin. conf. 269. num. 4. & conf. 181. num. 23.**

Quod si confessionem d. Sineistri in veritas factam respicere velimus, et pluribus laborare fecerimus, quatenus ut vulgo dicitur in *Ca. nulla di Genseller* Omnia enim primo Sineister fatetur, se criminis confocium, & sic se infamem facit; Ita ut propterea nullum faciat indicium circa confocium, *Cab. de crim. 200. num. 128. Farin. conf. 156. num. 28. & num. 30. Fernig. conf. 20. num. 3. & conf. 270. num. 17. & latissime comprobatur Chaz. alleg. 14. §. per hoc. Vbi hoc amplius etiam in crimine heresis, & pluribus alijs quod si alijs diffinitur procedit, si in casu illo confocius ad purgandam maculam non fuerit tortus, *Clar. in S. fin. quasi. 31. vers. scias enim*; Et ratione, quia cum ex proprio dicto se infamem reddiderit, non debet admitti in te-*

stem sine torture, *Marf. conf. 109. Chaz. d. discept. 8. num. 35. Fernig. conf. 290. num. 3. & horum omnium ratio traditur in cap. 1. de confess. vbi quod de reatu proprio confitentis periculosa confessio non est aduersus, quolibet admitrenda, & melius in cap. 1. de confess. 15. quasi. 3. vbi quod *Nemo propter quod in crimine laesa maiestas de se confisso creas. potest super crimen alium, quoniam tunc & omnis Rei professio periculosa est, & admitti aduersus quolibet non debet.**

24. Et gratia dicitur, quod cum versemur in crimine occulto, ut potè nocturno tempore patrato, dictum Socii criminis facit indicium ad torturam; Siquidem prætermissio, quod furtum, de quo queritur, non potest dici crimen occultum, ex quo mercedem suam habere dicit ex apotheca existente in publica platea, & prope viam publicam, per quam etiam nocturno tempore, præcipue verò à prima usque ad secundam noctis horam, qua lustrum iusto patrum præterit. Etenim magna hominum multitudo pertransit, & raritate alium est, quod in omni delicto occulto, d. iacobi Socii criminis facit indicium ad torturam, quia dicit Farin. de indico. & testib. quasi. 43. num. 8. & *sup. firmè regulam*, quod in delicto occulto, & difficili probatione, & in quibus plures veritas haberi non possunt, quàm per Socios criminis, illorum dictum facit indicium ad torturam, tamen se declarat *num. 74. quod hoc non procedit, nisi talis confocius sit omnino exceptione maloe, vel nisi tale dictum coadiuvet alijs administratis, & num. 77. inquit, ut ad hoc, ut possit dicere veritatem, aut haberi non possit, & consequenter Socios criminis licet talis inhabitet in testes esse admittendos, quos esse quod veritas actus, & habitus autem haberi non possit, & hinc si actus, tanquam hoc verum, quia alij testes casu delicto non interveniunt, si tamen intervenire poterint, ut in casu nostro, de sic haberi veritas aliter haberi possit. Socius criminis non facit indicium ad torturam, ut optime declaratur *Marf. conf. 198. num. 12. lib. 2. & alij per Farin. conf. 213. num. 77. citati*; & in omnem casum etiam quod verum in delicto occulto ad demum dictum socium admittitur, si Socius fuerit tortus, *Farin. conf. 169. num. 2. Marf. conf. 109. num. 25. Chaz. discept. Crimen 9. num. 106. vers. nec vult si dicitur per 2. Quod cum non fuerit contra Confocium præsum, nullam nullam fide de quod existimabimus.**
25. Et quatenus hoc fido indulgetur, quod ex Socii criminis dicto resultet indicium ad torturam, illud sanè intelligi debet, nisi Socius alios patitur de se, Nam si hoc accidat,

dac, probat in casu honeste, non quo ex re libris
 pro Fisco exanimatus constaret, quod iste Silus-
 ter est persona vilis, pauper, & vagabundus,
 tunc etiam quod versemur in delictis excep-
 tis, dictum Socij noquaquam facit indicium
 ad torturam, *Farrus. de indic. & tort. qu. 43.*
 37 *nu. 178. ubi ex Grammatico, si tenet, hoc proce-*
dere etiam in delictis, in quibus veritas aliter
haberi non potest, Chiaz. d. de seque. n. 107.
 38 *& seqq. par. 2. qui sub nu. 113. loquitur in*
puncto de teste paupere, & vili; quoniam etiam
defectus consideratur Roland. cons. 16. nu. 104.
lib. 1. Vermigliol. cons. 15. nu. 39. Eugen. cons.
25. nu. 66. Berazzol. cons. 3. nu. 42. lib. 1. ubi
quod ista conclusio est ab omnibus approbata,
& recepta, Nat. cons. 198. nu. 6. Meusub. con-
 39 *sil. 98. nu. 15. Nam de defectu testamenti in to-*
torum eorum solum profertur Gram. cons. 45.
num. 23. Grat. cons. 59. num. 41. lib. 2. & hoc est
 30 adeo verum, quod etiam Socij, qui pati-
 tur plures defectus, deponant contra alium in
 tortura, non facit indicium, ut testatur *Far-*
nos. quast. 44. nu. 25. & d. quast. 43. nu. 178. in
fin. Chiaz. ubi sup. nu. 158. Vermigliol. d. 115.
 31 *nu. 39. Et ratione, quia tortura in teste san-*
defectum orientem: ex eo, quod quis se facit
participem delicti, non arguit alios, Vermig-
liol. cons. 36. nu. 170. & cons. 31. lib. 2. Farrus.
cons. 136. nu. 18. & cons. 188. nu. 20. & cons.
192. nu. 8. & d. de iur. & quast. 101. nu. 203.
 32 *Secd. quod omnino retineatur: difficultatem,*
illud est, quod Silvester in secundo suum con-
trafaciendum, quoniam in primo colligitur
in tortura, ut aliter etiam illud ex 1. de iur. in
secundo nequaquam sufficit proferendum: a fir-
mitate, ex quo 1. de comp. dicitur Silvester non
defectus penitus, sed quod ex priori delicto ne-
idum ostendit indicium ad opus torturam, sed neque
ad inquirendum, & pleribus & omnibus in
firmat, quast. 43. nu. 180. & Vermigliol. d. 115.
 33 *num. 20. Principio non substat penitus ma-*
gis per aliquod tormentum genus, & non de
test. quast. 46. nu. 182. & Vermigliol. d. 115. 260.
 34 *num. 3. Imo quatenus aliquis tenet indic-*
cia circa faciem totam ex depositione ipsius
testis, & tunc ex tormentis per Fiskum sub-
meductis, illa substat etiam solum per secula-
dam hanc depositionem, sed ex opposito
subducitur, ut patet in l. de iur. & de iur. & de
ymar. d. quast. 43. nu. 180. & seqq. ubi quast. 46.
num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.
de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.
 35 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 36 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 37 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 38 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 39 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 40 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 41 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 42 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 43 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 44 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 45 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 46 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 47 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 48 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 49 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 50 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 51 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 52 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 53 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 54 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 55 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 56 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 57 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 58 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 59 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 60 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 61 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 62 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 63 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 64 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 65 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 66 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 67 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 68 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 69 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 70 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 71 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 72 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 73 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 74 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 75 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 76 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 77 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 78 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 79 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 80 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 81 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 82 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 83 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 84 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 85 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 86 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 87 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 88 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 89 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 90 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 91 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 92 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 93 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 94 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 95 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 96 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 97 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 98 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 99 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 100 *num. 68. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*

bunt, varij, perituri, nec totis, satis abunde
 declarant *de test. sup. cit.* ubi etiam dicitur mul-
 1. *Patulpendendum pariter ducimus: ubi*
curator officium expresse iuror, de quo
præsentibus alijs inquisitis. Consequenter
Siquidem perituri quoniam non constat de
alio: si autem præsentibus in processu
hunc eorum eorum producta. Vnde super
 39 *nulla vis fieri potest: fuit etiam respondens*
quod etiam in causa imputationis delicti de
bus fuit convenienter oppositus, & negationem
fulminavit, omnes & quæcunque præsuppo-
tionem violentiam eorum indicia indubitate,
substantia remanent, de poenit. est, & de fide
tal: crimine nunquam fuisse credendus, ple-
nissimè Farrus de indic. & tort. quast. 40. num.
12. & seqq. d. cons. 167. num. 1. & cons. 175. nu.
21. & Chiaz. d. de p. & de p. & de p. & de p. & de p.
de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.
 37 *etiam quod pro eodem delicto bis Reus sus-*
ferat carceratus, Gram. cons. 45. num. 32. & Reus,
 38 *qui in tormentis nondum passus delictum, &*
quo inquirere oportet, beatissimè, & melius repu-
tatur, quam in alio crastino. Bona, post Jacob. d. 12.
Reus, & alius dicit, ubi sup. nu. 14. Chiaz. d. 12.
de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.
 39 *Et quia indicia duplicis pondera circa*
iacobum sunt penitus remota, & imperfecta
enaletere nequeunt etiam ad arbitrarium
poenam inquit inter se perituri. cons. 167. num.
30. & seqq. Chiaz. d. de iur. & de iur. & de iur.
Chiaz. d. de iur. & de iur. & de iur. & de iur.
num. 177. par. 2. Chiaz. d. de iur. & de iur. & de iur.
 40 *Et eodem modo sub hoc pondus duximus de iur.*
cobum, quid per longum temporis spatium
 41 *sunt in d. ardentibus. Reus autem quid sita carce-*
ratus: poenam indicio, & super eadem poenam
 42 *de p. & de p. & de p. & de p. & de p. & de p.*
 43 *inquisitis, Chiaz. d. de iur. & de iur. & de iur.*
 44 *putat etiam computat in tempore iur. & de p.*
 45 *inquisitis, Chiaz. d. de iur. & de iur. & de iur.*
 46 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 47 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 48 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 49 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 50 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 51 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 52 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 53 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 54 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 55 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 56 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 57 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 58 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 59 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 60 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 61 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 62 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 63 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 64 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 65 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 66 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 67 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 68 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 69 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 70 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 71 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 72 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 73 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 74 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 75 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 76 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 77 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 78 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 79 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 80 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 81 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 82 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 83 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 84 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 85 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 86 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 87 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 88 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 89 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 90 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 91 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 92 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 93 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 94 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 95 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 96 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 97 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 98 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 99 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*
 100 *de iur. & de iur. & de iur. & de iur. & de iur.*

ARGUMENTVM.

Qui se fundat in qualitate Statuti illam probare debet. Verbum *Quello* in dispositione appositum quomodo intelligendum est. Datio insolutum panis ad computum mercedis non continetur sub Statuto potissimum poenali prohibente emptionem, & venditionem panis, cum Statuta poenalia, & iuris Communis correctoria non extendantur, sed strictissime sunt intelligenda.

P R I M U M A R G U M E N T U M.

Qualitas fundativa intentionis debet probari ab eo, qui se fundat in ea. num. 2.

Verbum, Quello, contentum in dispositione intelligi debet secundum subiectam materiam, & refertur solum ad nominatos in proximo superiori verbo, retento eodem principali ibemate, ita ut illius expressum denominationem significet. num. 2. 3. 4. & 5.

Statuta poenalia, ac iuris Communis correctoria non possunt extendi, strictissimeque sunt intelligenda. num. 6.

Dolus omnis abesse presumitur a Credente publico Officiali; Namque, fide digno. num. 7.

Tortura omnis cessat, cessante dolo. num. 8.

Datio insolutum panis ad computum mercedis non continetur sub Statuto potissimum poenali prohibente emptionem, & venditionem panis. num. 9.

Terminus ad faciendas defensionis quoniam dierum esse debeat de iure Lucensi. num. 10.

Senatus lata pendente recursu nonnulla ex cap. 21. Rot. Luc. ver. & teneantur, & cap. 2. Statut. Viter. lib. 5. num. 11.

Solum quando nulla leges, seu decreta expresse prohibent, est permissum. num. 12.

Decisio LXV.

In causa appellationis interposita per Joannem Motonum a sententia condemnatoria lata super processu panis, ut dicitur de Cit. tadella, de quo in actis, reuocandam esse declarationem.

Et ad hoc, ut ratio decisionis magis elucescat, praemittendum est, quod Excellentia

Senatus de anno 1616. die 9. Septembris decretum promulgauit, ut Pistori, seu alij, qui panem ad effectum vendendi conficerent, ac illi, qui ex frumento in Citradella immisso panem retraherent, & hospitibus darent, in certas poenas inciderent.

Ac etiam de anno 1641. die 28. Maij aliud Decretum edidit, & hoc plura Decreta praecedentia super eadem materia edita comprehendit, ac in isto disposuit, quod in posterum Pistori, seu alij, qui panem ad effectum vendendi conficerent, seu illum quoniam modo venderent, in alias certas poenas inciderent.

Et cum Fiscus Mutonum in commissum incidisse praesunderet, in eius facto qualitates a decreta requisitas in isto concurrere probare debebat, cum hoc illi inesset, cum fundamentum esset suae intentionis; Duran. decis. 19. num. 11. & 15. Surd. decis. 276. num. 1. & 2. Mogon. decis. Florent. 44. num. 3. quod quidem animi fecit.

Nam siue respiciamus decretum de anno 1616. siue aliud de anno 1641. neutrum in causa, de quo agitur, verificatur; Nam quo ad primum continet duas dispositiones, nempe circa Pistori, seu alios conficientes panem, ad effectum vendendi, & circa tradentes panem de Citradella hospitibus, proculdubio Mutonius est extra calum illius legis, cum non confecerit panem, neque panem de Citradella hospitibus tradiderit.

Siue autem respiciamus decretum de anno 1641. neque ex hoc in commissum incidisse dici potest, quia non fuit confector panis venalis, nec illam causam praedictam confectum alijs vendidit.

Nam verbum, *quello*, contentum in dispositione decreti anni 1641. debet intelligi secundum subiectam materiam, Surd. decis. 272.

num. 2. & refertur solum ad nominatos in proximo superiori verbo, Barboj. de dist. dist. 147. retento eodem principali themate;

Duran. decis. 145. num. 8. Ita ut illius expressam demonstrationem significet; Surd. decis. 125.

num. 1. Et sic ad personam, quae panem factum ad effectum vendendi, eundem postea vendit; Quod non militat in casu, de quo agitur;

neque statuta ad hoc possunt extendi, cum poenalia iuris Communis correctoria sint strictissime intelligenda, Hondel. cons. 74. num. 14. in 2. vol. Cabul. cons. 7. per tot. lib. 2. Surd. decis. 167. num. 17.

Sunt etiam relevantes depositiones Officialium frumentariae munitionis examinatorum ad defensionem Mutoni, cum in illis deducatur, quod Mutonius frumentum in Citradella

Rug. de immi-

immiserit nomine Cementariorum ad effectum, ut mos est, panem retraheret, & in casu cuiusdam subrogationis aliorum operatorum, idem Mutones eosdem Officiales requisierit, ut nomine subrogatorum adnotarent modo predicto, & ad effectum expressum, quod officiales superfluum esse Mutono asserere, cum operarii subrogati in eadem opera deservirent, & super hoc eorum verbis acquiescere non ambigeret.

- 7 Ex quibus excluditur præsentia contraven-
tio decreti, & dolus, quia qui credit publico
officiali, & homini fide digno, ab omni dolo
exculatur, ut latè fuit firmatum in *voto meo Ro-
tae lamen. 1. d. num. 19. v. q. ad 14. impresso
post meum tract. ad l. unicam Cod. si quis Impera-
tori maledixerit, Farin. q. 90. num. 109. & seq.*
8 *Becc. conf. 96. num. 16.* Et dolo cessante cessat
omnis poena, *Farin. quest. 87. num. 1. 6. & 18.*
Menoch. conf. 18. num. 13. Barboz. in suis axiom.
axiom. 76. num. 6.

- 9 Ac etiam præsentia datio panis insolutum,
& ad computum mercedis sub Statuto potissi-
mum penali emptionem, & venditionem
panis prohibente non continetur, ut in puncto
voluerit *Corn. conf. 166. lib. 3. Dec. conf. 18. n. 3.*

Fuit etiam observatum, quod dicta senten-
tia nullitatis vitio laborabat.

- 10 Primò, quia dedit tantum dies quinque ad
faciendum suas defensiones, & Statutu cap. 39.
lib. 4. Stat. Vniu. octo dies requirit, alias pro-
cessus ipso iure nullus, & arguitur etiam defen-
sus termini ad faciendas defensiones ex eo,
quod ex decreto Excellentiss. Senatus de anno
1572. relat. d. Dec. in sua prax. cap. 2. vers. in
alys autem, dies (ex Reo in casu delationis ar-
morum assignari debent, & hoc fuit firma-
tum in decisione super causa Computana delati-
onis armorum; Et cum in casu, ubi agitur sum-
marie, a Principe terminus sex dierum pro de-
fensione decernitur, multò magis in casu, in
quo iudiciu summariu non reperitur dispositu
ultra terminus est servandus, cum procedat re-
gula, si de quo minus, ergò & de quo magis.

- Secundò, quia fuit prolata sententia pen-
dente recursu interposito per Mutonum ad
Rotam ob denegationem factam de non pro-
rogando terminum defensionum usq. ad dies
11 octo, & pendente recursu sententia lata est
nulla, in *11 d. cap. 31. Rot. & cap. 22. Stat. lib. 5.*
vers. & tenetur.

- Et cum ex predictis in casu municipalium
legum Mutonus non inciderit, inuatur illo vul-
12 gato axiomaticè, quòd quando factum, nulla
lege, seu decreto reperitur prohibitum, per-
missum fuisse, & esse debet intelligi, *Surd. conf.*
173. num. 72. & conf. 22. num. 5.

Et ita fuit decisum &c.

ARGUMENTVM.

Obligatio Minoris absq. Curatoris
bus à patre datis in testamento, an, &
quandò sustineatur tam ex dispositione
Statutor. Luc. quàm de Iur. Commun. &
quid dicendum in causa dotis, & an,
& quandò Minor factus Maior censetur
contractum nullum ratificare.
Ætas præscripta à Testatore ultra sanc-
tiam à Statuto, vel à lege ad effectum
habendi administrationem bonorum,
an præsumatur esse ad notitiam Ter-
tij, qui cum Minore contraxit. Filia à
patre dotata, an, & quandò aliquid
aliud prætereendere valeat de Iur. Com-
mun. & ex Stat. Luc. & si aliquid à fratre
fuerit traditum, an, & quandò cen-
seatur donatum, & veniat sub privilegio
dotis, & quomodò ætas consideretur
tam in contractibus onerosis, quàm
lucratiuis, & de alijs ad materiam.

S Y M M A R I U M.

Obligatio contracta absq. Curatoribus à patre in tes-
tamento datis est nulla ex Stat. Luc. & de Iur.
Commun. num. 1.

Minores sine habeant Tutores, sine non, minimè ha-
bent administrationem bonorum, & coguntur Tu-
tores habere ex cap. 44. lib. 2. Stat. Vniu. Luc.
num. 3.

Tutores alij debent subrogari in locum deficientium
ex Stat. Luc. cap. 50. lib. 2. num. 3.

Minor quandò censetur maior, super quo declar-
tur cap. 45. & c. 58. Stat. Vniu. Luc. lib. 2. n. 4.

Ætas maior constituta à Testatore, vel ab alio ul-
tra sanctam à Statuto, vel à lege ad effectum be-
nendi administrationem bonorum, an præsumatur
esse ad notitiam Tertij; Unde declaratur si quis
patrem familias ff. ad Senatufconsul. Maced.
& rejicitur Magon. decif. Lucen. 13. num. 13.
& 13. num. 5. & 7.

Contrahens cum alio, debet eius conditionem perqui-
rere. num. 6.

Obligatio Minoris pro dote sustinetur, quandò Minor
tenetur dotare. num. 8.

Mulier à patre dotata in testamento, aliquid am-
plius

plius potere non potest ex Stat. Luc. lib. 2. cap. 16.

21. *Staller d'astre dotata a primum de iur. Commun. sufficienter dotata, nisi probetur contrarium.*

Amore aliquid tradente ultra dotem constitutionem
 pare filia, & Sorei respectum non cadit sub pre-
 milio dotis, & erus obligatio est nulla, num. i. l.

significatio contractus minoris post ingressum in ma-
iorem statum in contractibus univocis requiritur

Lepidum quinquefolium, L. acutius vete in contractis-
bus luctuosis. mm. 12, 13.

Donatū dicitur, quicquid inperadatum est dōi d
fratre, qui non tenetur dosare. nam. l. 4. d. 2.

Frater docens. Serovens quando ad hoc non tenetur,
censetur donare. num. 15.
Donatur illud, quod nullo iure cogente conceditur.
num. 16.

Ratificatio per lapsum quinquennii, vel decennii locum sibi non vendicat; quando alienatio facta ad ordinem est nulla ex alienatione vltra decretum, et

quando agitur de maiori parte statuta à Iure Municipali, & non à Iure Communi. num. 12.

¶ 18. Ratificatio tunc procedit, si bona immobilia pupilli fuerint alienata. & dominium pertransierit in Contrahentem non facta repetitione per holum

Decisio LXV

Iudicamus Cesaris Priami obligationem nullam, dum contraxit ab i Curatoribus quibus fuerat a patre in eius testamento suppositus; moti ex dispositione expressa in cap. 44. art. 6 § 8 lib. 2. Stat. Prin. in Loris Communitas in l. 3. Cod. de in integr. restitut.

Quæ verò exaductæ proponebantur, ad huiusmodi obligationem sustinendam, probari posse existimavimus.

Primum enim quod notatur non apparet, quod D. Caesar tempore contra Aulus de legi Coratores habere. *xx. ipsius statuti dispositione tollitur.* cum in *cap. 4. lib. x.* expressè disponatur, quod Minores, siue habeant, siue non Tutores, non habeant bonorum administrationem, & quod siue velint, siue noli, cogantur habere Tutores, & ita p. 50. *eiusdem libri Statuti* quod in locum Tutorum

deficientium alii subrogentur

4 Et licet D. C. ad eorum decisionem. et quā
tempore fu obligationis explesio. et
actas de Iure Municipali huius Vbi perfecta
est, atamen quod a patre fuerat tutela. & cu
m matris. & an i supposito, quod facere
licuit. vq. ad 25. annum, perinde est, ac si
tatem prædictam non explesio. sic expre
ssè dicente Statuto libri 2. cap. 45. et cap. 18.

Nec refilire putauimus, quòd D. Cælar nō fuerit fimplicièr Inpofitus tutela, & cura, fed quòd fuerit grauatus et nūmmodò ad itēdū (ubcepta), & cura maris, & aui; & idēdū cum non appareat, pofuille tempore contrahere. fupentia, fic dicendum, D. Cælarē fuisse à cura, & tutela liberatū. Nam in hoc casū deficientium Tutorum, & Curatorum, exprefia adeit prouifio statuti, vt dicuntur cap. 50. lib. 3. quòd in ipforum locū aui fubrogentur.

5 Quod recto considerabatur pro parte ad-
uersa ad propositum, quod D. Io. Baptista
contrahens cum D. Celsare, qui expleverat
18. annum, & erat maior vigote *florum* po-
tuerit ignorare, ipsum fuisse tunc, & cur
suppositum vsq. ad 25. annum, & quod pro-
inde exculcetur, ut in firmis determinatur in li-
bris *partem familias ff. ad Nacqd. si videtur in*
proposita decum per Magos. dr. ff. de em. l. 2.
num. 12. et 13. facit coll. posse videtur. Nul-

6 qui cum alio contrahis, debet eius conditionem
non perquirere, *si qui cum alio si doretur, per sic*
7 licet communis error, & ignorantia excuset
in Macedonia, non sic in casu nostro, quia
Macedoniam constitutio est odiosa, & eius
vigore annullatur error eius, qui iuravit fi-
lio familias in odium iuratum, & ipse Mu-
tuanus, in casu autem nostro contractus red-
ditur nullus favore minoris, ideo ignorantia,
& communis error non excusat, vt in d. l. si
quis patrem familias, expresse declarat Bar. Et
Magon. in contrarium adducit quid nequaquam
firmat. Quomodo determinat contra patrem,
per quam huiusmodi ratio adducebatur, licet
illam non refutat. *De hoc et de aliis*

Secunda ratio, qua videbatur fulciri D. Cyprianus obligatio, ex quo facta esset pro donee pariter subterituri : Nisi tene demum obligatio minoris suffineatur pro donee quando is minor tenebatur dotare. Ros. Rem. p[re]ci P[ro]p[ri]i ad Statut. R[ati]o. de iur. l. 6. num. 1. c. 2. et de iur. 60. num. 29. et 30. Gabr. conf. 20. sum. 70. lib. 2. Socin. conf. 80. num. 23. lib. 4. Nos autem veramus in dotatione voluntaria, cum frater nō teneatur dotare sororem indotatam & At in

- Lucan lib. 2. cap. 18.* amplius aliquid non potest petere, sed debet stare tacita, & contenta
- 10 dote sibi à patre constituta; Nám & ex Iuris Communi dispositione mulier, quæ fuit à patre dotata, alio non edocto, sufficienter dotata presumitur, *Det. conf. 26. num. 2. Castrenf. conf. 275. num. 6. lib. 1. Curs. sen. conf. 80. col. fin. Alex. conf. 121. lib. 6. Ruy. conf. 37. & 34.*
- 11 lib. 3. & quod fuit additum ultra dotem à Patre constitutam, presumitur excessivum, neq. in hac parte dotis privilegio potitur, & eius constitutio minori nulla redditur, *Ror. Rom. penes Pic. ad Statut. Urb. decif. 16. num. 2. & 3. Curs. iun. conf. 178. num. 7.*
- 12 Nec nobis visum fuit aliquod fundamentum fieri posse in asserta ratificatione indicata per lapsum quinquennij post perfectam ratem d. D. Cesaris, & solutionem usurarum dotalium, *l. fin. Cod. si maior fuit. alien. factam sine decret. ras. bab.*
- 13 Nám quoad lapsum temporis animaduertendum est primo, quod non versamur in prima parte illius legis finalis ex qua per quinquennium induitur ratificatio contractus onerosi in minori ætate celebrati, sed in secunda, in qua requiritur lapsus decem in donatio-
- 14 bus, & contractibus luctrativis; Quod enim superadditum est dori à fratre, qui non tenebatur dotare, donatum fuit, *Crauet. conf. 77. num. 3. & conf. 91. num. 2. Ror. Rom. penes Pic. ad Statut. Urb. decif. 22. sub num. 10. & 11. &*
- 15 *decif. 49. num. 7.* ubi quod frater dotans sortem, quando ad hoc non teneatur, dicitur do-
- 16 nare; Nám illud donatur, quod nullo iure cogente conceditur, *l. donari ff. de reg. iur. ubi Dec. & Cagnol.*
- 17 Secundo dicitur, quod illius legis finalis dispositio tunc etiam sibi locum reddat, quando nullitas provenit ex solo defectu decreti, secus si deficiat aliq. solemnitates à Statuto; vel Iure Communi requiritæ; *Roland. conf. 62. num. 16. lib. 4. Fuchm. conf. 73. num. 24. Macerat. var. resol. lib. 4. resol. 3. num. 26. vers. respondetur, Gabr. conclus. 4. de minor. num. 5. Metnoch. conf. 51. per tot. Surd. conf. 193. num. 29. ubi tollatur de magis communis Malus. conf. 83. lib. 1. num. 12. Ror. Roman. penes Ludovif. decif. 160. num. 13. & decif. 393. num. 19. Rauden. decif. Pifan. 30. sub num. 26. part. 1. Glos. in d. l. fin. in verbo sine decreto; Suf. ibid. nu. 4. Barbat. conf. 31. lib. 5. in pñct. d. Ror. decif. 279. per tot. par. 8. vñen. Sed hic alia decretum deficiat, & Curator, unde &c.*
- 18 Tercio dicitur, quod legis istius dispositio tunc demum procedit ubi quinquennium, vel decennium effluxit post completam ratem de Iure Communi, scilicet post completam

de Iure Municipali, ad tradita per Simoncell de decret. lib. 3. tit. 9. in pñct. 2. num. 12.

- 19 Quoad dicitur, illius legis finalis dispositionem procedere cum bona immobilia pupilli fuerint alienata, & dominium pertransierit in contrahentem, tunc utique per lapsum quinquennij post perfectam ratem minor videtur alienationem ratificasse, ex quo rem alienatam non repetit, *Gabr. conf. 20. lib. 2. num. 28. Malus. conf. 83. lib. 1. num. 21. Rauden. decif. Pifan. 226. num. 23. par. 1.* quod non fuit factum in casu nostro.
- 20 Quo verò ad ratificationem, quæ facta ipso dicitur inducitur per usurarum solutionem ex dotali contractu, Solutio in facto non visa fuit probata, licet enim appareat fuisse tantum portatam, quandoque vint quantitates ipsius D. Cesaris ad domum dicti Ioannis Baptiste, non tamen apparet, quod factum fuerit ad computum usurarum predictarum; Nám testes, qui in secunda instantia deponunt, nullam sufficientem scientiam causam reddunt, & in prima examinati id seire negant.
- 21 Nec potest aliqua vis fieri in illa vulgari iuris regula, quod solutio facta presumitur ex obligatione precedenti, *l. quando mulier, ubi Glos. ff. de rei vindic. cum similib.* Nam regula tunc demum procedit, cum apparet rem, vel quantitatem promissam fuisse traditam, tunc enim ex titulo pramulo tradita presumitur, & ex precedenti obligatione; Quando autem apparet aliam rem, vel diversam quantitatem promissam solis, & aliam fuisse traditam, tunc cessat presumptio, cum careat subiecto, & d. presumptio, qualitas nihil operatur, *Romun. conf. 91. num. 8. perhibet tamen refrugantibus.* Huiusmodi autem vini subiectum non correspondet obligationi, nec in quantitate, cum quantitas vini tradita ignoretur, nec in qualitate, cum sit debita pecunia, non vinum, & quantitas, non species. Ergo.
- 22 Neq. comprobatur verò, quod huiusmodi presumptio non potest originari alijs presumptionibus suppositis, nempe quod partes loco pecuniam habite vinum subrogaverint, & quod pretium vini responderet quantitati debite.
- 23 Sed presumptio presumptionis non datur, nec dñz presumptiones circa idem; *Idem C. de his. integ. restit. Glos. in cap. cum iacti in verbo Episcopus de elect. Ruy. conf. 195. num. 15. lib. 9.* quod verum est, præcipue in presumptione de qua agitur, *Macard. consil. 1197. num. 36.* ubi dicitur, ubi bonum, autem non
- 24 Nec refert *Crauet. conf. 158. num. 3. Cephal. conf. 136. num. 16.* quod dñt aut presumptionem procedere etiam quando etiam aliqua diverfitas in quantitate soluta; Nám pluribus modis respon-

respondetur; Primo, quod *Cephal.* se refert ad *Craet.* & *Craet.* se refert ad *Castrenf.* qui nihil tale dicit; Secundò, quod loquuntur relationes, quando est aliqua modica diversitas, & penò ipsos eik videre; Hic autem apparere non potest, quæ diversitas exconuenientia, sed etiam, cum non appareat de quantitate vini radata; Tertiò, quod non solum in casu nostro est diversitas in quantitate, sed in substantia, cum debitum esset in quantitate, traditio verò facta fuerit in specie.

Abfoluimus tamen ambas partes ab expensis, quia articulus fuit ius dubius, & Actor habebat iustitiam ad sua fauorem.

Et ita fuit decifum &c.

ARGVMENTVM.

Iudex appellations non cognoscit, nisi de discussis eoràm primo Iudice, & an, & quando cognoscere valeat etiam ea, quæ veniunt in vim annexionis, aut dependentiæ, siue coadiuvationis, licet non fuerint cognitæ per Iudicem à quò. Iurisdicção omnis residet apud Supremum Principem, à quò, veluti à fonte fuit omnis potestas, & an, & quando exercita per Iudicem tempore feriæ um indictarum in honorem Dei, siue à Principe ob res publicas prospere gestas, aut in hominum utilitatem, validè administretur, & an eius exercitium censetur suspensum Iudici ad quem ante eorum transportationem, & de alijs, prout infra.

SVMMA RATIONVM.

Iudex appellations non cognoscit, si de ea, quod cognoscit habet ex causa principis alio. num. 14.
Iudex appellations non cognoscit, nisi de discussis eoràm primo Iudice, num. 21.
Iurisdicção exercitio cessante, Iudex ad vltimam procedere nequit. num. 3.
Sententia concordantes in substantia, est sufficiens, ut videatur conformes. num. 4.
Iudex habere potest Iurisdicçãoem, & non eius exercitium. num. 5.
Iurisdicção exercitium Iudicis ad quam censetur

suspensum ante eorum transportationem. 14.
Iurisdicção exercita per Iudicem tempore feriæ um indictarum in honorem Dei, siue à Principe ob res publicas prospere gestas, aut in hominum utilitatem, nec valet, nisi agatur de causis ex impetu. num. 7.

Iurisdicção omnis residet apud Supremum Principem, à quò, veluti à fonte fuit omnis potestas. num. 8.

Conne x censetur, quæ veniunt in necessariam con sequentiam, & ideo bene cognosci possunt per Iudicem ad quem, licet non fuerint cognitæ per Iudicem à quò. num. 9. & 10.
Iudex secundus non cognoscit, quod non cognovit primus, nisi depredeant, sed prouideant, aut habeant anxiosum cum eis, quæ per omnes cognoscitur, sed tendunt ad eadmodum. num. 11. & 12.
Alia iustificans, & declarat, quod fuit cognitum à Iudice. num. 13.

Articulus nullus datur in Iure, qui non habet iustitiam. num. 14.

Abfolutio ab expensis fieri potest ex causis animorum Iudicis. num. 15.

Decisio LXVII.

Fuit dictum non subsistere defectum Iurisdictionis oppositum per Reuerendissim. Reuerendiss. S. Michaelis à S. Hieronymo de Melitana, qui hoc constituit Magnificum Iudicem Tereum ab Iurisdictione & Exco municatione Dominus defectum cognouisse extra de quò cognoscere Rota, quod si foret, eius pronuncia manifesta militari subiaceret. Eum hoc appellations Iudici omnino interdictum sit, Bald. in l. per hoc num. 7. Cod. de tempore. & reparat. appellat. Bero. cons. 120. num. 8. vol. 1. Scacc. de appellat. quest. 31. num. 17. Magon. decis. Lucen. 53. nu. 15. Rot. cordis Cord. 2. decis. 180. num. 3. lib. 1. Nam cum ipse habeat Iurisdictionem limitatam ad causas appellatas, si extra eas cognoscatur, ex defectu potestatis ipso Iure non tenet. Amer. decis. 33. num. 8. Magon. decis. Florent. 9. num. 18. decis. Lucen. 16. num. 37. Scacc. d. quest. 31. num. 17. vers. quod à Iudice, & num. 19. Quod autem Iudex à quò non pronuncietur extra id, quod per sententiam Rotæ hom decifum extitit, ex eo patet, quia primi Iudicis eorum sententia sefe declarauerunt licet causa, de qua agitur, competentes, & propter id mandauerunt in ea ad vltimam procedi non obstantibus in contrarium oppositis, quæ verba ita tacite sonant in substantiam, & effectum, ut si per eos expresse fuisset dictum, sefe esse Indices in dicta causa, & Iurisdictionem

- nem habere, Iurisdictioneque exercitium, quia eo cessante ad vltiora procedi nequaquam potuisset, vt de se patet; & bene (sacrae traditionis) *per Scacc. d. tractat. quast. 17. summat. 47. membr. 1. num. 96.* Dominus autem Iudex, vt supra electus, declarauit, Iudices Rotenses competentes, sed Iurisdictionis exercitium sibi ipsis non competere, & sic reuocauit, seu potius reuocauit vltimam partem promissionis Rotalis iuxta facultatem sibi tributam d. *capit. Roen. 29. vers. nec etiam appellari fol. 51.*
- ¶ Vnde sibi et minime dici possit, eundem D. Iudicem pronunciasse in eisdem, & substantia, extra id, quod Rota cognouit, quae sola, & non verborum context in proposito debet attendi vt declarat *Conarr. pr. d. quast. cap. 25. num. 6. plenè Gabell. consilios. 93. num. 14. 15. & segg. & dicit etiam Tbiatur. decis. 28. num. 1. & 2.*
- ¶ Nec repugnat, quod vnum, idemque Iudex habeat Iurisdictionem, non autem illius exercitium; Cum hoc de iure maius in casibus contingat, vt notant scribentes in *exp. cum sis Romana 3. §. si verò de appellat. in 6. vbi inter cetera dicunt, quod licet per appellationem deuoluatur causa ad Iudicem ad quem & a die interpositionis illius dicitur habere in ea Iurisdictionem; Attamen hoc exerceri non potest, sed censetur suspensa ante actorum transportationem, & per d. *lex. decidit Rot. March. vs per Thomat. decis. 9. num. 1. & decis. 116. num. 65. & ante eum dixit Vestr. in prax. Rom. cur. lib. 8. cap. 12. num. 1. vers. dixi autem circa fin. & plenius Pant. de nullitat. tit. de nullitat. ex defect. Iurisdiction. ordin. d. num. 212. vsque ad num. 250. & vlt. d. vbi sub num. 239. & 230. dat exemplum in temporibus feriarum, siue illae indicitae sint in honorem Dei, siue à Principe ob res publicas prosperè gestas, aut in hominum vtilitatem, prout sunt feriae vindemiarum, & messium, quibus durantibus, etiam Iudices Iurisdictionem non perdant, tamen amittunt illius exercitium, adeò vt si quid gerant in causis non exemptis, ipso iure non teneant, nec valeant, & tradit etiam Bald. in l. cum ante col. penult. vers. vltimus sciendum est Cod. de recept. arbitr.**
- ¶ Nec ex eo, quod idem D. Iudex in eadem sententia conditionem addidit, seu modum acquirendi Iurisdictionis exercitium, obtinendò ab Excellentiss. Senatu instantie praefixio: nem ibi, nisi prius &c. dicendum vltimo modo est, extra decisa per Rotam pronunciasse, quia dato, quod Rota Iurisdictionem exercere nequeat, vt ipse decidit, conueniens accessarium deducitur, esse occurrendum ad Supremum Principem pro impetrando Iurisdictionis exercitio, penes quem solummodo omnino residet Iurisdictione, & a quo, veluti à fonte omnis fuit potestas, vt inquit Baldus *cap. vlt. S. ad hac col. 2. vers. nota hic quod omnis, & col. 5. vers. ex praemissis ergò de pactionum. firmam. in vlt. feud. Alex. consil. 25. in princ. lib. 5. quos sequitur Pant. d. tract. tit. de nullitat. ex defect. Iurisdiction. ordinat. num. 9. & 10. Et idè premissa proueniunt in necessariam consequentiam pronunciae per ipsum latæ, censeri debent eidem connexa, *Aretin. consil. 29. num. 20. vers. his breuiter*, quem sequitur Menoch. de arbitrat. Iudic. lib. 2. censur. 1. *cas. 95. num. 8. vers. qui respondit*; Quae propterea bene potuerunt per eum cognosci; quamvis coram nobis cognita non fuerint, vt est text. expressus in d. l. per hanc, & ibi notant Dilectores communiè Cod. de tempor. appellat. Paul. de Cast. in l. ab executore num. 3. ff. de appellat.*
- ¶ Ex quibus resultat limitatio ad regulam in contrarium firmatam, quae dicitur, quod secundus Index non cognoscit, quod non cognouit primus, quae locum sibi non vindicant quotiescunque ea, quae secundus cognouit, dependent, proueniunt, seu habent annexitatem, seu connexitatem cum eis, quae cognouerat primus, vt declarat *Scacc. d. tract. quast. 11. num. 23. & segg. Caneq. decis. 19. num. 19. par. 1. Gurb. decis. Regu. Sicil. 108. num. 7. seu tendunt ad ea conuadendum, vt ait Gayll. praef. obseruat. lib. 1. obsequ. 124. num. 8. Ruginell. de appellat. §. 10. Cap. 3. num. 10. & ante eos dixerat Felin. in cap. cum loannes de fide instrument.*
- ¶ Et tollitur omnis dubitatio, quia obiecta, quod de huiusmodi instantia non cognouerint prius Indices, nec submittantur, eundem præm. Rotae ipsa prius, fuerit actum, & super ea disputatum, vt patet ex actu presentato sub die 10. Nouembris, nec non circa ipsam fuerint producta scripturae, & septimum capitula, super quibus, fuerint examinati testes, eorumque depositiones reproduxerit, vt ex actis apparet, quae bene iustificat, atque declarat quid à Iudice cognoscit fuisse, vt docet Bald. in l. fin. Cod. de superfl. tutor. Bellon. decis. Genes. 164. num. 29. & dixit Rot. decis. 94. num. 11. par. 5. recent. Imò concedo etiam sine veritatis praedictio, quod de ipsa instantia non cognouisset Rota, sed solummodo de competentia; Nihilominus de ea secundus Index potuisset cognoscere, cum instantia originem trahat à competentia, & ab ipsa dependeat, ac cum ea annexa, & connexa, adeò vt dato articulo competentis, agitur.
- ¶ Instantiae de necessitate sequatur, cum nullus articulus detur in iure, qualicunque non habeat

beat instantiam, vt tradit Bald. in l. 1. col. 3. Cod. de iuram. colum. & ibi etiam Franc. Curr. sub num. 8. Affin. in prax. §. 1. cap. 3. num. 13. Cofia de remed. fubfidij. remed. 98. num. 16. vbi de magis communiter testatur post Barz. in d. d. 30. num. 3. & alios, quos adducit.

- 15 Absoluimus Reuer. Rectorem ab expensis in causa factis, tam ob articulorum dubietatem, quam etiam ex iustis, rationabilibusque causis animum nostrum mouentibus per ea, que tradit Menoch. de arbitrar. Ind. col. 77. per tot. Non autem d. scitis quatuor parti victrici applicandis, d. quibus absolui minimè poterat, obstante d. cap. Rota 29. §. & si recorsum petens curet med. fol. 54.

Et ita fuit decifum &c.

ARGVMENTVM.

Tempus ad appellandum, an, & quando incipiat currere. Appellatio legitime interposita quid operetur, & an, & quando interposita a Domino directo prosit Liuellarijs, & sic Conso- cijs non a ppellantibus, siue scientibus, siue ignorantibus, ratione indiuiduitatis, & connexionis cause; Ita quod suspendatur executio sententiarum contra omnes, & an omnia, que sunt, dicantur attentata. Executio quid sit, con- grue perpenditur.

S Y M M A R I V M.

Sententia non transit in iudicatum, interposita ap- pellatione infra legitima tempora. num. 1.

Tempus ad appellandum non incipit currere nisi a die sententia. & non sufficit citatio domi damna- xat. num. 2.

Tempus ad appellandum currit a die latæ sententia, & non a personali citatione. num. 3.

Appellatio deuoluit causam ad iudicem ad quem, vnde cum res negotio principali, & necessario quibuscunque. num. 4.

Appellatio efficit, vt omnis sententia vis romanæ poudi extinguitur, & aboletur, ac si nunquam lata fuisset, & in futurum omnia suspendit. num. 5. & 6.

Sententia non est exequenda pendente appellatione. num. 7.

Executio nil aliud est, quam effectus sententia in iudicatum transiit, quod ab ea appellatum

dicatum transiit, siue sententia fuerit talis, vt scilicet executionem traheret. num. 8. & 9.

Appellations pendente, omnia, que sunt, sunt as- sentata, nulla, & reuocanda, & sunt, ac si essent innouata, termino ad appellandum duranti. num. 10. & 11.

Appellatio interposita a Domino directo an suffra- gatur Liuellarijs non appellanti; Ita quod quicquid sit, attentatum dicatur. num. 12. & 13.

Appellatio interposita a Conso. an. & quando pro- fit alijs Conso. non appellanti; siue scientibus, siue ignorantibus. num. 14. 15. & 16.

Executio iudicati fieri nequit contra non appellan- tem, quando agitur de re indiuidua, & communi cum appellante. num. 17.

Executio suspenditur in totum contra non appella- tem, quando agitur de pradiuio appellantis. num. 18.

Decisio LXVIII.

1 Sententia, de qua agitur in iudicatum, non transiit, quod ab ea appellatum

exercit infra legitima tempora, sub. ha- dit Cod. de appellat. Franch. in cap. cum in iudicio

2 sic num. 3. nos. vlt. ex. cod. de. que non ince- perunt currere, nisi a die scientia: non autem a die, qua lata fuit, cum Spectabiles Deputa- ti, & D. Pierotti appellantes domi damtaxat fuerint citati, Gran. ad vlt. cap. 3. num. 50. lib. 7. Ares. in l. 1. §. 1. ff. quando appelland. sit.

3 Res. decif. 46. alijs 500. de appellat. in antiq. quicquid esset si personaliter citati fuisset, quid tunc tempus ad appellandum a die late sen- tentia currit, Gratian. cap. 364. num. 2. & per tot. & passim sequitur Rot. de decif. 374. n. 2.

4 & decif. 396. num. 1. par. 2. recent. que appel- latio deuoluit causam ad nostrum Auditorium vnde cum toto principali negotio, & accessorijs quibuscunque. cap. d. decif. 55. vbi Canoni- stæ omnes §. pratered de appellat. Seac. de ap- pellat. q. 3. num. 13. & 14. & per eam vis om- nis, & efficacia eiusdem sententia penitus fuit extinguita, ac si nunquam lata fuisset iudicio po- nitenti statu. Bald. in l. tale passum §. qui pro- noctans ff. de pass. Afflic. decif. 188. num. 5. & decif. 296. ex num. 3. Guib. decif. 19. num. 2. in princ. Inspecto autem futuro in omnibus, & per omnia suspensa, h. sciendum ff. de appellat. l. appellatione Cod. cod. de. Causat. decif. 644. num. 7. Gratian. cap. 121. num. 13. Afflic. decif. 188. num. 5.

5 Hinc est, vt in his terminis huiusmodi sen- tentia minimè poterit executioni deman- dari, Louic. ff. nihil innouand. appellat. interpos. Dec. consil. 97. num. 2. Olsch. decif. 25. num. 22. Berlin.

- 8 *Merlin. decis. Lucen. 1. 1. num. 10* quia executio nil aliud est, nisi effectus sententiae in iudicatum transactae. *l. 1. Cod. de execut. rei iudic. Bart. in l. litigatoribus num. 4. & 5. Cod. de appellat.*
- 9 *Gaur. d. decis. 19. num. 3.* quomnis fuisse etiam, quae secum traheret ipsam executionem, *Senen.*
- 10 *d. trakt. quest. 3. num. 18. & num. 74.* Et ideo ea omnia, quae gesta fuere, d. appellatione pendente, attentata sunt; & consequenter nulla revocanda. *l. 1. ff. ubi innovand. appellat. pendente Dec. 4. cons. 97. num. 1. Sord. cons. 271. num. 34. & cancell. de attentat. par. 2. in praef. n. 78. & canet. Statut. lib. 5. cap. 18.*
- 11 *perinde, ac si tunc innovata termino ad appellandum duraret, cap. non solum de appellat. in 6. Secus de iudic. lib. 1. quest. 97. num. 47. & de appellat. quest. 3. num. 17.*
- 12 Nec obstat, quod illi de Marchis, qui ad Liucellum retinent bona, de quibus controversetur, nullatenus appellaverunt; & propterea quod ad ipsos sententia praefata fecerit transiitum in iudicatum absq. alia declaratione, & consequenter potuit exequi: *l. si quis amicos S. & generaliter ff. de except. rei iudic. l. si cum uno herede ff. eod. tit. Secus d. trakt. quest. 22. num. 193.*
- 13 Quia cum fuerit appellatum ille D. Pierotto, & alij praedicti, qui sunt Domini directi eorundem bonorum, huiusmodi appellatio prodest etiam illis de Marchis Liucellarijs non appellantes in tantum, ut nec quo ad eos, ea pendente, fieri potuit executio citra vitium attentatorum, capiamus una sententia, ubi *Franch. num. 5. de appellat. l. si quis separati in S. de. ff. de appell. & relas. Res. decis. 52. de appellat. in noviss. & decis. 191. num. 1. par. 2. recent. Aden. ad Burat. decis. 315. lit. A.*
- 14 Nec releuat replicatio, quod praemissa non procedant, quando non probatur, appellantes non habuisse scientiam de appellatione interposita: per Consocios, ut evenit hic, quo easo appellatio iniquis non prodest; quia non videtur, quod quis gaudere possit appellatione, quam ignoravit, fuisse interposita, *Aren. in trakt. de multis in verbo praesent. Caus. & appellat. num. 33. Guidopap. de appellat. quest. 120. vers. sed falsum primum, & vers. leg. & cancell. de attentat. cap. 2. ampliat. l. 1. num. 10. & 11. Gratian. d. cap. 130. num. 36. Nam tunc si tacite acquiescente praesumitur sententia lata, quae taciturnitas operatur, ac si sententiam expressam approbaverit, & agnoverit, *l. cum quid ff. si cert. per. Arte. ubi sup. num. 35.**
- 16 Fuit enim responsum obiecta vera esse in iure, sed tunc demum subsistere, quando agitur de re divisibili, non autem ubi de re, & materia iudiciua tractatur, quia tunc appellatio

iniquis akeris, qui non appellavit, fuisse scia, fuisse ignorare; appellationem a Consocio fuisse interpositam, animo prodest, & executionem sententiae, etiam quo ad ipsum non appellantem; suspendit, ut distinguendo tradunt *Gloss. in l. 1. Cod. si unus ex pluribus appellaverit in 2. Verbon non prodest, salve. in l. 1. Cod. eod. tit. num. 3. per text. in l. loci corpus S. si fundus ff. si servit. vindict.*

- 17 Hic autem non controversabatur, quin ageretur de re iudiciua, & connexa cum Adm. Reu. Domini Canonici, & Capitulum Agentes ne dum possent dictos Liucellarios condemnari ad distinguendam possessionem eorundem bonorum, sed amplius se ipsos Dominos declarare, praevius per Indicem pronunciatum extitit, quo fit, ut huiusmodi iudicatum absq. praedictis Dominorum directorum scientium, & appellantium nequaquam exequi possit, *Bart. in l. sepe num. 6. ff. de re iudicat. ubi etiam Cast. num. 5. Alvar. in l. 106. & 107. de 1. mol. num. 26. & 27. & seqq. repetitur Afflic. d. decis. 380. num. 6. Et ideo ratione eiusdem praedicti suspensio executio interduci, nec quia non appellantes exequi illo modo potest, ut in hac terminis Bellamer. in cap. cum licet de re iudic. bene dicitur in Summ. decis. 16. de Emphyteus. num. 281. & magis in specul. Afflic. d. decis. 380. num. 6. nec dissentit Secus, d. trakt. quest. 17. in l. 1. de. num. 4. num. 47.*
- 18 Et ex his diximus additum, & gesta dictae appellatione pendente esse nulla, & attentata, & per consequens revocanda, & ambas partes ab expensis absolvimus, & liberamus, quia articulus erat aliquo modo dubitabilis per ea, quae alias deduximus.
- Et ita fuit docilum utraque parte Informante.

ARGUMENTVM.

Posseio manutenuibilis debet esse continuata per 40. dies ante transmissum praecipit iuxta cap. Rota. 59. quod declaratur, Via. an. & quando dicatur publica, vicinalis, vel agraria, & an in dubio praesumatur publica, ita ut a privatis occupari non possit, & an via privata ducentes ad agros, per quos omnibus commeari licet, sint publicae. Actus turbativus in aliqua posse.

possessione an, & quando inducitur dicatur. Manutentioni an, & quando sit locus ob actus deustationis vix publice, aut vicinalis ex fundo publico facta, & an requiratur titulus à Principe. Servitus discontinua quando dicatur, & an possessionis probatio à longo tempore recedat, sufficiat pro manutentione in dñ. servitutibus discontinuis. Scientia in actibus discontinuis ad effectum sibi praeiudicandi, quatenam esse debeat; & an scientia, & patientia in incorporalibus sit subiectum quasi possessionis, & an, & quando prohibito, & acquiescentia illam inducat, maxime in servitutibus negativis, & de alijs ad materiam servitutis discutitur.

S V M M A R I V M.

Detentatio probatur per testes deponentes aliquam possidere, etiam non reddita causa scientia. n. 1.
 Possessio probatur ex detentatione. num. 2.
 Possessio de tempore mora litis tribuit manutentionem. num. 3. Ampliatur. num. 4.
 Interdictum prohibitorium ne quid in loco publico propicietur eam publicis, quam privatis visibus; & an loco publica deseruiant privatorum iuribus, & quomodo. num. 5.
 Publicum aditum, seu viam impediens, vel deteriorans, aut angustians, prohibitorio interdicto uritari potest. num. 6.
 Viam si quis effodiat, exaret, ligonizet, una quomodoque deuaslet, interdicto prohibitorio propicietur ad favorem tantumlibet de populo. num. 7.
 Vix angustatis, vel deterioratis, existentibus in possessione, vel quasi eandem viam, seu in statu viendi, compensatur Officium Iudicis. num. 8.
 & ob id possessorium summarissimum. num. 9.
 Vix tantum via praesumptione sufficit, non probata scientia, & acquiescentia praecedentis Domini eius. num. 10.
 Manutentio non datur in iuribus incorporalibus benevitiis praesumptionem usus precarii, non docto de titulo. num. 11.
 Possessio titulata facilius est manutenenda. num. 12.
 Stat. Fundac. Luc. lib. 2. cap. 1. quandoque velis via, seu terrarum publicam dñi. num. 13. & 19.
 Via de iure in dubio praesumitur publica. num. 14.

Via longus usus facit constare de titulo. num. 15.
 Manutentio denegari non potest in summarissimo possessorio, donec cognoscatur de validitate tituli referendi ad petitorium. num. 16.
 Vix ut sit publica de iure Communi, plura requirit. num. 17.
 Via non dicitur publica, probato tantum, quod per eam omnes transierint, & totus mundus per eandem transierit, & transcat. num. 18.
 Statutum ubi casum clarum habet, non est electius quarendum, reddens inanem quamlibet dispositionem. num. 20.
 Statuti dispositio clara, est servanda, etiam si foret contraria. num. 21.
 Statuti clara dispositio praevalet iuri Communi, & potentior est, ubi viget. num. 22.
 Statutum munus, seu facilius probationem, aliis de iure imperfectam, nullam tribuit difficultatem de eius validitate. num. 23.
 Testis deponens de iure iudicio non probat. num. 24.
 Testis deponens, se audivisse, non autem à quibus, si dem non meretur. num. 25. & 27.
 Testis de positorio super negatius non coartata ad tempus certum incredibilis redditur. num. 26.
 Testis nullam rationem sua depositionis reddens, nihil probat. num. 28.
 Testes Coloni, & Debitores non admittuntur pro Domino, & Creditore ad probandum. num. 29.
 Testis intercessit depositum pro Domino, seu cuiusquam persona, est recipienda, nullumq. probationis gradum constituit. num. 30.
 Fides est longaevis adhibenda numero pluribus. num. 31. Ampliatur. num. 32.
 Depositiones Testium tolluntur, vel saltem confutantur ex alijs testibus examinatis. num. 33.
 Via publica intermedia non impedit coherentiam bonorum, quae sunt vltro, & circa viam, & ob id si testes ad includendam possessionem via afferrent, bene coherere alienis, non concludunt quoad inclusionem viae. num. 34.
 Possessio manutentibilis debet esse continuata per 40. dies ante transmissum praepensum iuxta cap. Rot. Luc. 59. num. 35. & antiquior praeponderat in iuri possessioni iuxta formam d. cap. num. 37.
 Possessio longe anterior, & antiquior prevalere debet possessioni iuniori, & est manutentibilis. n. 36.
 Possessio vetustior praesumitur magis iusta, recens vero clandestina, & turbativa. num. 38.
 Possessori posteriori nulla acquiritur possessio manutentibilis. num. 39. & tanquam turbativa non est attendenda. num. 40.
 Quasi possessione antiqua, & iusta transiendi per viam, quis non prius per invasionem. n. 41.
 Alius impeditus transire alicuius loci, inducunt molestias, & turbationes. num. 42.
 Alius, qui sunt, ulterio in possessione existente, censentur clandestini, & turbativi, non de qua de-

- scientia, & patientia possessoris.* num. 43. *Ampliat.* num. 44. 45. & 46. *qua scientia quando instruere debeat.* num. 47.
- Servitus discontinua, & interpellata non est semper in viâ, pro quo requiritur factum hominis non valentis continui ire, transire, & commutare.* num. 48.
- Possessoris probatio à longo tempore retrò sufficit pro manutenzione in servitutibus discontinuis, & interpellatis.* num. 49.
- Scientia in actibus discontinuis, ad effectum sibi praestandum, quam esse debeat.* num. 50. 51. 52. & 53.
- Transitus per 30. dies in totum anno in servitute discontinua usus itineris sufficit ad effectum, ut quasi possideri dicatur.* num. 54.
- Possessio actualis quotidiana, & continua non datur in iuribus incorporalibus, & servitutibus discontinuis.* num. 55.
- Manutentio traditur ex sola civili possessione absque actuali, ubi agitur de iuribus incorporalibus, quae aliter non possidentur.* num. 56.
- Manutentibilis quasi possessio acquiritur in incorporalibus ob unicum actum.* num. 57.
- Possessorium summarissimum, nec manutentio, nec defensio competit habenti contra se resistentiam legis, & vehementissimam iuris praesumptionem.* num. 58.
- Manutentivum non est locus ob actus devastationis vig publicae, aut vicinalis ex fundo publico factae, nisi cum titulo habito à Principe.* num. 59. *qui actus aut probent possessionem privativam, & excludant possessionem aliorum, & facultatem utendi via, etiamsi non sit publica.* num. 60. & 61.
- Prohibitio, & acquiescentia constituunt quasi possessionem viâ: via non publica.* num. 62.
- Scientia, & patientia in incorporalibus est subiectum quasi possessionis.* num. 63.
- Quasi possessio in incorporalibus de alteri acquiritur, quamvis sint necessaria.* num. 64.
- Actio negativa viâ super suo fundo, connumeratur inter servitutes negativas.* num. 65.
- Quasi possessionis acquisitio in servitutibus negativis requirit praecedentem prohibitionem, & subsequentem patientiam.* num. 66. *Ampliat.* n. 67.
- Manutentio est data non habenti se pro spoliato ob actus turbativos viâ: viâ, & continuat quasi possessionem eiusdem.* num. 68.
- Possessio pro manutenenda licitum est actus turbativos devastare.* num. 69.
- Annus dignoscitur ex actibus.* num. 70.
- Possessionis continuata praesumptio non tollitur, etiamsi esset elapsus spatium decem annorum.* num. 71.
- Possessio precaria, & iure familiaritatis concessa non est manutentibilis.* num. 72.
- Possessionis precaria praesumptio, & iure familiaritatis, transiens per aliquem locum, an, & quando dicatur.* num. 73.
- Via, & itinere quis uti praesumitur iure servitutis, non verò familiaritatis.* num. 74. *Ampliat.* num. 75.
- Precario non possides, qui per longum temporis spatium possides.* num. 76.
- Condemnationes non praedicant, non vocatis, & acquiescentibus.* num. 77.
- Possessio non acquiritur sine animo.* num. 78.
- Nomen consonans effectui.* num. 79.
- Nomen viâ debet censeri consonans rei, & effectui.* num. 80.
- Enunciatio in antiquis probant etiam contra Tertium.* num. 81. *Ampliat.* num. 82.
- Probationes desumptae ex scripturis antiquis praevaleant testibus.* num. 83.
- Testes adminiculantes sunt praestandi testibus non adminiculantes.* num. 84.
- Confinis non est de rebus confinis, nec terminus de re limitata, sed confinis dicitur terminus exclusivus à re confinata.* num. 85.
- Confinis demonstrat rem esse alterius.* num. 86.
- Via publica à privatis alienari non potest.* num. 87.
- Instrumentis magis standum est, quam testibus.* n. 88.
- Via quondam dicatur publica, aut vicinalis, vel agraria remissum.* num. 89. 90. 91.
- Via Regalis quamvis dicatur.* num. 90.
- Via privata ducentes ad agros, per quas omnibus commutare licet, sunt publica, & publica iudicantur.* num. 91.
- Via publica à Nemo occupari potest.* num. 92.
- Occupatio viâ publica amoveri potest iustitiae reformatione, & iustitiae remouenda.* n. 93. & 94.
- Possessio, seu quasi de tempore mota iuris in summum iussum manutentionis iudicio est iussiva, reiecta qualitate usurpationis, seu turbationis in actus adiecta.* num. 95.

Decisio LXX.

IN causa recursus interpositi ad Rotam à pronuncia D. Iudicis à quo adversus DD. Iacobum Antonium Bonuccellum, Antonium Sephani, Bonuccelli, & Vincenzium, & Antonium Lucchini omnes de Castro Maiore, ad favorem R. D. Nicolai Orsucci: Hodie proposita per unum ex DD. ad Rotam eum dubio. An d. recursum esset deferendum; Duo tamen ex DD. in negativam partem ierunt: Ego autem in affirmativam, censui pronuntiandum fore, & esse bene recursum, & maiore per d. D. Iudicem contra praedictos iudicatum, confirmando praecipuum ad eorum favorem retorum super manutentione viz nuncupata la Viaccia, iuxta suos notorios fines.

De

De possessione namq. dd. de Bonuicellis, & Lucchinis constat non solam per quadraginta dies ante motum iudicium transmissi precepti ad form. cap. Rot. 59. in §. cum hoc etiam declaratione; ut probant omnes testes, pro eorum parte examinati. Primus tempore fol. 14. Secundus fol. 17. Tertius fol. 18. 2. terg. Quartus fol. 54. Quintus fol. 68. & 69. Qui testis tanquam famulus quatuordecim annis inferuivit dd. DD. de Officiis; & quod prefati de Bonuicellis, & Lucchinis non solam per 40. dies continuos ante transmissum preceptum fuerint in possessione transgredi per viam, praedictam. Sed etiam per plures annos, & ab hominibus etiam sexagenariorum memoria, etiam, & videri scriper ad libitum transisse, hinc inde, & Currus egisse per praefatam viam, eaq. ipsos vios fuisse eundo, redeundo absq. alicuius licentia, & impedimento, ut probant pariter testes pro parte dd. de Lucchinis, & Bonuicellis examinati. Nemp. Primus fol. 20. 2. terg. 2. arc. & 3. 2. Secundus fol. 26. 3. 2. 2. terg. 33. 3. 4. Tertius fol. 47. 48. 49. Quartus fol. 59. 60. 61. Quintus fol. 72. 74. 75. 76. 77. 78. 79. & testes, qui deponunt Titium possidere viquid sufficiat ad probandam possessionem, licet causati scientia non reddant, Cum possessio sit actus, qui cadit sub sensu corporis, & consequenter duar deponunt, quod dd. de Lucchinis, & Bonuicellis possederint, probant de cessatione; Abb. in cap. cum causam de testib. Corn. cons. 6. num. 8. lib. 3. & ex declaratione probatur possessio, notant DD. in l. stipulatio ista §. hoc quoque ff. de verbor. oblig. vbi. Alcan. de comuni testatur num. 9. & 10. & lo. veruinius ita fuit firmatam per Rot. in Pladistauten. manutentionis. 51. Iunij 1648. Rotam Rotand. ff. Ghislerio. §. quid. Rotam apud Clementem Martini. de off. 376. num. 3. in Not. aut imp. press. Quae possessio de tempore morte licet tribuebat illis manutentionem §. retinenda iussu de interd. l. 1. ff. de iur. l. 1. §. interdictum ff. vii possidet Rot. penes Poss. de manutentione. de off. 103. num. 1. idem Poss. observ. 177. in princip. vbi innumeris congerit, Capye. Caden. conuocato. 370. num. 1. 2. & 3. cum seqq. tom. 1. Hec Rot. Capye. Caden. consules. 83. num. 45. lib. 2. Rodolph. in sua proxi. iudicial. par. 2. cap. 13. num. 101. Rot. eorund. Baratt. de off. 378. num. 4. & apud Ludolph. de off. 458. num. 1. vel paulo ante motam licet; Rot. penes Poss. de off. 388. Rodolph. vbi sup. num. 103. quae omnia, & procederet etiam in iuribus incorporalibus, ad seruandis tam continuis quam discontinuis, interueniens lib. huiusmodi per Rot. Bonuicellis. apud Caprinum de off. 138. num. 401. & seqq. & in Individuo seruandis iuribus, Ad illud de

Viz, ibid. num. 14. & 15. Post. de manutentione. observ. 10. num. 54. & 55. & num. 90. utique manuteneri debebant in hoc vbi, & statu. vbi di. Chm. per interdictum prohibitorium ad quid la loco publico prospiciatur tam publicis, quam priuacorum videri Cum loca publica etiam priuacorum iuribus defuerit. Iure Ciuitatis, non quasi propela cuiusque, & tantum iuris habemus ad obtinendum, quantum quilibet ex Populo ad prohibendum habet, & si opus in publica via factum sit, quod ad priuati damnum redaret, prohibitorio interdicto remouendum est, ad text. in l. 2. §. hoc interdictum per tot. ff. ne quid in loc. publico. & damnum dicitur pati, qui commodum amittit, quod ex publico conquirebatur, quale quale sit; Et sic si aditus, seu via impeditur, vel deterior, aut angustior reddatur, praefat. interdicto consulitur, ut ad litteram disponit text. in d. l. 2. §. merito ab. vers. damnum, & vers. priuati, & §. deterior, vbi Gloss. & DD. Surd. cons. 137. num. 1. & dec. 42. num. 6. & seqq. Tarnol. cons. 34. num. 1. Barz. de off. 156. sub num. 22. & eodem interdicto prospiciatur, si quis viam huiusmodi effodiat, exaret, figonizet, aut quomodo cunq. deuallet, iuxta l. 1. in l. ad idem, vers. eurent autem, ff. de via publica, & si quid in ea factum esse dicatur, & l. si in agrum ff. de via publico. & ita. publico. Resque etiam comprobatur ex dispositione stat. in Cur. Fundac. cap. 1. lib. 2. & in Stat. Palnerf. cap. 192. lib. 4. vbi 8 quod Nemini permittitur, viam angustiare, vel deteriorem facere; sed ut existentibus in possessione, aut quasi huius vias, seu in statu viciis, comparet etiam officium iudicis, cir. l. 1. §. si quis nemini, vers. si tamen ad hoc ff. ne quid in loc. publico. & per consequens possessorium summariissimum, vel latissime ceteris omnibus comprobatur Lal. Alciograd. cons. 97. num. 6. vol. 1. Post. in tract. de manutentione. observ. 10. num. 34. & 55. Gratian. discept. forens. cap. 68. 10 num. 11. & 14. vbi amplius etiam non probetur scientia, & acquiescentia illius, qui dominium vici habere praesupponit. Cum pro manutentione solus vius sufficiat, ut late per eum ibi, & sed in terminis vius decidit per illam Rot. in causa sp. Hieronymi de Narducci cum olim sp. Vincentio Bonuicellis, & in de off. in lib. Ser. Francisci Stodderi 1652. fol. 181. 2. terg. 11. Et licet posset dici, quod in his iuribus incorporalibus non datur manutentio, nisi doceatur de titulo; Quia alias vius illorum non probetur precarius, Mariscola. Variar. res. fundac. lib. 1. cap. 36. num. 20. Socer. de iudic. lib. 3. cap. 1. sub num. 131. resol. 4. Bercas. de interd. vbi possidet cap. 9. num. 4. & quicquid di-

cat *Post. obseru.* 42. num. 30.)

- 12 Tamen dixi, quòd huiusmodi quasi possessio transeundi per d. viam erat titulata, & idèd præferenda, iuxta tradita per *Post. obseru.* 71. num. 117. *Rot. apud Melin. decif. Lucen.* 71. na. 11. & *Iegg. & apud Zaccar. decif. Cind.* 55. n. 8. qui titulus deducitur ex eo, quòd per longissimum temporis spatium huiusmodi via fuit pro publica ab omnibus frequentata, ut probant testes de Bonuccellis, & Lucchinis examinati; Nempè Primus fol. 20. à terg. 21. & 22. Secundus fol. 26. 32. à terg. 33. & 34. Tertius fol. 47. 48. & 49. Quartus fol. 59. 60. & 61. Quintus fol. 72. & 74. Sextus fol. 87. 88. 13 & 89. Ac propterea in hac dispositio præfata *Stat. Fandac. lib. 2. cap. 1. Declarantis*, viam, aut terrenum publicum dici quorès per duos testes bonæ conditionis, & samz probatum fuerit, talem viam, seu terrenum, per 30. annos præcedentes fuisse frequentatam, seu frequentatam, tanquam publicam, seu publicū, quòd remouet omnem difficultatem, ut con- 14 sideranti patet; sit de iure in dubio via præsumitur publica, *Rot. apud Canaler. decif.* 632. num. 4. *Mascard. de probat. conclus.* 1411. n. 1. 15 & ex longo vsu dicitur constare de titulo, ead. *Rot. apud Canaler. citat. decif.* 632. num. 2. VI- 16 trā quòd in summarissimo possessio non est dilcuriendi validitas, vel inualiditas titoli; Sed ad pectorium reservatur, & donec terminetur, vel cognoscatur, non potest manutentio denegari, *Rot. in reerit. decif.* 270. num. 4. par. 1. & fuit firmatum in *Plafidanten*, manutentionis 5. Junij 1648. coram Reuerendiss. Ghislerio S. non obstat, vers. & quòd in summarissimo veritas sit, & in Tolstana Territorij 30. Martij 1648. coram Eminentijs. Orsibono S. gaerè, quæ est in imptellis apud ipsum *decif.* 141. num. 20. 17 Et licet etiam attenta Iuris Communis dispositione ad probandam hanc qualitatem viae publicæ, prout necessarium est, *Barz. decif.* 156. num. 3. plura requirantur, ut in l. 2. §. viam, & §. prima ff. ne quid in loc. public. Rip. in l. quomianus num. 92. ff. de summi. *Barz. cit.* 18 *decif.* 156. num. 9. Nec sufficit probare, quòd per eam publicè ab omnibus itron sic, & quòd totus mundus per eam transierit, ac transeat, iuxta notata per *Barz. in l. i. ff. de his qui dixer. vel effuderit. Alex. in addis. ad Bart. in l. i. ff. de loc. & itiner. publ. & in l. i. ff. de via public.* Sola ad *Consul. Sabaud. tit. de reparat. & manutent.* *Glof. vnic.* num. 8. *Laderch. conf.* 124. num. 5. *Riminald. ian. conf.* 382. num. 17. & 52. cam *Iegg. Bertazzol. de Claus. Instrum. Claus.* 19. *Glof.* 166. num. 5. & post alios *Barz. d. decif.* 156. sub num. 1. *Surd. decif.* 42. num. 4.

- 19 Attamen cum non secundum Iuris Communis dispositionem esset in hac causa lus dicendum, attenta dispositione d. *Statut. Curig. Fandac.* volentis, quòd probato per duos testes bonæ conditionis, & samz, per 30. annos talem viam, seu terrenum fuisse frequentatū, publica, seu publicum dicatur, seu efficiatur; Ita vt aliz solemnitates, à Iure Communi introductæ, & requisitæ ad viam publicam constitutendam non requirantur; Et sic cum non solum in præsentī casu fuerit probatum per duos, sed etiam per plures testes bonæ conditionis, & samz, d. viam pro publica, & vtī publicam per 30. annos, & vtrā fuisse frequentatam; Sequitur, quòd omni Iure attento dictis de Bonuccellis, & Lucchinis debebat dari 20 manutentio; Quia vbi casum legis, & statuti clari habemus, non est vitens quærendum, dum per ipsum redditur inanus quilibet disputatio, l. illam cum ibi notat. *Cod. de collationib. l. Ancilla*, vbi *Glof. in verbo quæsit.* *Cod. de sum. Becc. conf.* 12. num. 1. & *Iegg. Caball. conf.* 157. num. 2. *Magon. decif.* Florent. 58. num. 38. 21 & *Lucen. decif.* 70. num. 4. & seruanda veniet illius dispositio, etiam si forte contra has, ut notat *Paris. conf.* 86. in fin. vers. si autem statutum lib. 1. & *conf.* 20. num. 5. & *Iegg. lib. 2. Curig. sea. conf.* 46. num. 16. in fin. *Honded. conf.* 13. num. 31. lib. 1. *Roland. conf.* 72. num. 4. lib. 4. 22 Imò Iuri Communi præualer, & potentius est in loco, vbi viget, *Aymon. conf.* 237. sub num. 6. *Soccin. iun. conf.* 67. num. 64. lib. 2. *Grat. conf.* 54. num. 49. lib. 1. *Ioseph Ludovic. decif.* *Perrusin.* 9. num. 30. & fuit dictum à *Rot. in Spoletana*, successione 19. Ianij 1651. coram R. P. D. Cello 23 §. *Instituta pariter*; & idèd cum de validitate d. Statuti mouentis, seu facilitantis probationis modum, & probationem, alijs de Iure imperfectam, & inualidam, perfectam, & validam reddentis, non possit difficultatq, ad tradita per *Caconsistas* omnes in cap. cum dilectus de fid. instramen. & in cap. 2. de probat. in puncto *decif.* 37. num. 2. & *Iegg.* Inlicita prædicta manutentione videbatur evidens.

Quibus omnibus ita firmatis, d. R. D. Nicolao Orfuccio haud suffragante, quòd aliqui ex eius testibus in eorum examinibus, & depositionibus asserere curaverint, quòdam petisse licentiam ab eodem R. D. Nicolao, ad hoc, vt per d. viam transiitum, habere possent; Nempè Primus super 3. articulo fol. 31. qui solum dicit: Cbe per quanto d. a notizia d. lui, non s. che vi sta passato alcuno senza licenza del Sig. Nicolao; Vadè videtur, quòd iste testis nihil concludit; Cum detur casus, quòd alij transierint absq, d. licentia, prout verè transierunt, & ignoret, ut ipse testis

14 Secundus testis pariter sub eodem articulo fol. 55. à terg. nihil concludit: Quid in causa licentia dicit: *Perche così tiene, e giudica*; Hoc autem non à iudicio, sed à facto dependet: Et consequenter cum deponat de eius iudicio, non probat *Gehr. conf. 168. num. 1. lib. 2. Formic. de testib. quest. 68. num. 4. & 37. Rot. apud Merl. dec. 441. num. 4. tom. 1. in nouer. impress. & dec. 487. num. 35. end. tom. 1. & huiusmodi firmatum per Rot. in Romana domus 24. Januarii 1650. eadem dicta 8. mobilia. Vnde quod testis, qui deponit de iudicio suo, & est varius in eius dicto, nullam fidem meretur.*

Tertius testis nihil de hoc deponit.

Quartus testis super tertia Interrogatorio fol. 73. deponit, quod tantum ipse licentiam petiit: Vnde quoad alios nihil officit.

15 Quintus, super 30. Interrogatorio fol. 49. à terg. dicit: *Che b'è stato dire &c.* Non autem nominat à quibus audierit: Ideo fidem non meretur. *L. testium Cod. de testib. Rot. apud Merl. dec. 31. num. 11. tom. 1.*

Sextus testis super eodem 30. Interrogatorio fol. 11. à terg. pariter de auditu deponit, & licet super 36. articulo fol. 119. audacter dixerit: *Che persona alcuna senza licenza di d.*

16 *fig. Nicodò non vi è passato, & sic cum deponat super negatiua non coartata ad tempus copum, incredibilis redditur eius depositio, ut. dicitur, Felin. in cap. nostra num. 8. de testib. Seraph. dec. 1192. num. 8. Rot. apud Merl. dec. 633. num. 5. & 6. tom. 1.* Ultra quod in causa licentia deponit de auditu sine denominatione personarum, à quibus audierit, & ideo nil probat, *Parisi. conf. 169. num. 49. lib. 4. Capitaquon. dec. 278. num. 2. par. 1. Rot. apud Merl. dec. 332. num. 2. tom. 1. colligunt.*

17 Septimus, super 30. Interrogatorio fol. 11. à terg. pariter de auditu deponit, & licet super 36. articulo fol. 119. audacter dixerit: *Che persona alcuna senza licenza di d.*

18 Septimus eadem testis nullam rationem suæ depositionis reddit, & nihil probat, *Hended. conf. 78. num. 79. lib. 2. Rot. apud Merl. dec. 107. num. 4. par. 1. & apud Casaler. dec. 366. num. 4.*

19 Ultra quod omnes prædicti testes sunt Coloni, & Debatores d. D. Nicolai, ut patet ex corumdem depositionibus, quo casu non admittuntur pro Domingo, & Creditore ad probandum, ut alijs omnis firmat *Parisi. in test. de testib. quest. 60. num. 34. & quest. 5. n. 373.*

20 Et quarelicumq. testis reperitur interessatus cum Domingo, seu quavis alia persona, eius depositio reijci debet, nec vllum probationis gradum colligitur, *omnibus Cod. de testib. Surd. conf. 94. num. 11. & 72. Cora. pan. 160. num. 3. lib. 2. Riminald. in. conf. 41. num. 96. & conf. 439. num. 39. Rot. apud Seraphin. dec. 176. nu. 2. & dec. 768. num. 3. supra Aluysatissimè ci-*

tatis in Bononiæ. Canonum 30. Maij 1646. coram Reuerendiss. Melin 5. quantum tandem obiectum circa fin. & sunt firmatum supra in decisione hic impressa 11. num. 45. Proindeq. tam attentis eorum depositionibus, quam eorum Personis, nullam omnino fidem merentur.

31 Præsertim concurrentibus in contrarium depositionibus testium dd. de Bonuccellis, & Lucchinis, quibus est longè fides adhibenda. Non modò quia sunt numero plures, *Lab. carmen 6. si testes, & ibi Glos. ff. de testib. Parinac.*

32 *quest. 65. num. 107. Sed etiam quia circa dicta, & Personas nulla exceptio notantur, idem Parinac. quest. 65. num. 17. Barz. dec. 232. num. 10.* Ideoq. dictæ testium depositiones pro parte R. D. Nicolai mihi viderentur, nisi aperte tolli, (saltem valde confundi ex alijs testibus examinatis pro parte DD. de Bonuccellis, & Lucchinis, ut in puncto, licet in alijs reperiis, fuit dictum per Rot. in Melitana 22. Martij 1648. coram 60. mem. Ar. guelles 5. ultra quod, & conf. 60. num. 107.)

33 Idem quando aliquod genus probationis de præfata possessione d. R. D. Nicolai dd. testes constituerent prædictæ viæ, de qua agitur. Non per hoc sequeretur, quòd talis possessio esset priuatiua vius eiusdem dictorum de Bonuccellis, & Lucchinis, ac tantum, in quo ipsi reperiuntur vtendi præfata viæ, coherentes à latere Orientis petiæ terræ, de qua in præ-

34 *cepto afferuntur, terram hanc à latere Orientis coherentem bonis possibilia à particularibus Personis, & præcipue à Jacobo Antonio Bonuccellis ab Antonin, & Vincentio fratribus, & filijs olim Cæsaris Lucchini, & ab Antonio Cæsaris Bonuccelli, & sic quatenus testes partis hoc assererent, non concludunt quoad inclusionem viæ: Quia via publica intermedia non impedit coherentiam eorum bonorum, quæ sunt vltra, & circa viam, ad sex in 1. Ahus*

ff. de acquir. rer. domini. Mazzol. conf. 4. num. 89. ead. dec. 43. num. 12. Ideoq. si attente percurrantur dicta testium, pro d. D. Nicolai examinatorum, planum redditur, non liquere de asserta eius possessione continuata per 40. dies ante transmissum præceptum ad formam cap. Rot. 59. & ad trad. per Cotarran. dec. 97. num. 2. vers. quicquid, Zuccar. dec. 67. num. 4. vers. 2. diximus, & num. 5. Et quatenus etiam remaneret probata, quod expressè negatur, possessio d. R. D. Nicolai per 40. dies, ac plures menses, & annos, ut ipse, saltem præsupponebat circa dominium dictæ viæ, plantando in ea arbores, incidendo ligna, secando fenum, ligonizari iaciendo ter-

ram

ram

ram

ram

ram

ram

ram

ram

- ram eiusdem fici; ferendo in ea militum ni-
grum, denunciando eos, qui damnum dode-
rant in huiusmodi facis, & condemnari facie-
do; Nihil tamen operantur dicti actus ad ex-
clusionem possessionis de Bonuocellis, & Luc-
chinis, transeundi per d. viam; Quorum qui-
dem possessio cum absq. vilo dubio sit longe
anterior, & antiquior prefata d. R. D. Nico-
lai, vt patet ex testium depositionibus; vtiq.
prenalere debebat possessioni iunioris eius-
dem, & per consequens manuerit ibi gra-
uete, *Ror. Roman. cordem Merlino dec. 9. num. 3.*
3. *Coram Durano dec. 328. Noguerol. alle-
gar. 26. num. 391. Ror. apud Gregor. dec. 9. nu-
m. 4. & dec. 349. num. 6. & dec. 400. num. 2.*
37 *Ibiq. Addenda lit. A. Et in pñcis, quod an-
tiquior possessio prapondere iuniori posses-
sioni continetur per 40 dies ad formam*
38 *capit. Ror. 59. Zuccher. dec. Lucen. 5. num. 7. &
dec. 67. num. 2. & 62. Baratione, quid pos-
sessio vetustior presumatur magis iuris; ut
cens vnde clandestina, & turbativa; T. ubi. Nov.
soul. 24. num. 19; Cubul. eod. 51. num. 2. & eod.
57. num. 2. Bero. conf. 61. num. 3. vol. 3. Ror.
apud Clement. Merlino dec. 661. num. 2. & 90*
39 *tom. 2. Vbi quod possessio posterior in mltis
acquiratur possessio non inuenibilis; Camillo
de Medic. conf. 84. num. 8. Giurbi. obseruat. 130
num. 14. Ror. dec. 64. num. 3. part. 6. recent.*
40 *Vbi quod tanquam turbativa non est atten-
denda, Duran. dec. 407. num. 12. Quapro-*
41 *ppter eius clarè patet; non solum d. de Bo-
nuocellis, & Lucchinis huius iam diu in qua
possessione transeundi per d. viam; Verum
etiam per plures alios; sequitur, quod prædi-
cti inuasio, facta d. R. D. Nicolao, non por-
tuit eisdem priuare eorum antiqua, & iusta
possessione, Menoch. de adipiscend. rem. d. 6. nu-
m. 28. Ror. post Pich. de manutent. dec. 128. n. 32*
42 *Cum per dictos actus impeditius transitus
de quo agitur, indicere dicantur molestatio-
nes, & turbationes; vt in indiuiduo etatis
Menoch. de restituend. rem. d. 3. num. 468. & seqq.
Gratian. discept. forens. cap. 7. n. 1. num. 1. Post. tra-
ctat. de manutentend. obseruat. 10. num. 80. &
obseruat. 71. num. 7. Ror. post eundem dec. 417.
num. 8. & 900. obseruat. 10. num. 80. & 90*
43 *Et regulare est, quod omnes actus, qui sine
altero iam in vera possessione existant, con-
sentur clandestini, & turbativi, nisi quis do-
ceat de scientia, & patientia illius primi pos-
sessoris, idem Post. tractat. obseruat. 72. num. 4.*
44 *& 71. Et quando plures possident, non suffi-
cit scientia vnus, sed omnium pariter requi-
ritur, Cappa. dec. 109. sub num. 29. Gratian. di-
scept. forens. cap. 225. num. 8. & 9. Sine qua*
45 *scientia, & patientia non acquiritur illa pos-*
- sessio, *Manric. dec. 40. num. 9. Ror. apud Coc-
46 cin. dec. 126. num. 4. Et sic possessio per antea
acquistata non amittitur, Ror. dec. 168. num. 3.*
47 *par. 4. recent. Vnde cum per dictum R. D. Ni-
colai non fuerit probata scientia d. de
Bonuocellis, & Lucchinis de effusione per
sua si d. in prefata via, non sufficit dicto,
quod superuenerit completo iam actu, sed ne-
cessario debet de tempore, quo sicbat actus,
vt in pñcis tradit Sar. d. eod. 233. num. 18. 19.*
48 *20. & 21. Maxime quia versatur in casu se-
uitatis discontine, & interpellatæ, quæ non
est semper in vfu; ex quo ad eius vsum requi-
tur factum hominis, qui non potest continen-
ire, transire, & eodineare, vt aduertit Bar. in
l. 2. Cod. de feruitur. vltus & vbi not. prædior.
& post eum Oyonomi in 5. fin. Insti. eod. tit. Et*
49 *ideo nil nil nisi si in istis feruitutibus sufficit
probatio possessionis a longo tempore retro;*
50 *Ror. Bonuocellis dec. 138. num. 68. Post. obser-
uat. 17. num. 8. 9. & 10. Et quò sequitur, quod
in istis actibus discontineis diffinita scientia
inducatur; Nec sufficit allegare præsumptam;
sed requiritur certa, & indubitata; Maxime ad
effectum adhibendi præiudicium; Merlino.
Pignarel. controuers. forens. 30. num. 17. tom. 2.
Ror. dec. 621. num. 1. part. 1. recent. Vbi quod*
51 *requiritur scientia explicita, & indubitata;*
52 *Ror. dec. 1301. num. 6. part. 6. recent. & apud
Gregor. dec. 425. num. 3. & apud Duran. del.
eod. 236. num. 46. Ad hoc vt quis cadat a iure
suo, d. Ror. apud Baratri. dec. 18. num. 3. apud*
53 *Merlino. dec. 889. num. 4. tom. 2. Et eadem
specifica scientia cum omnibus suis qualitati-
bus, & circumstantiis, & Ror. apud eund. Merlino.*
54 *dec. 429. num. 28. com. 1. Et eod. quid sit sci-
entia. sic scilicet discontineas ad effectum, vt
quasi possideri dicatur, non est necesse, quod
quotidie transat, sed sufficit, quod in toto
anno per 90. dies, in istis text. in l. 1. §. hoc in
terdisio ff. de iur. aduoc. priuati. Et licet exp.
Ror. 59. omittat possessionem 40. dierum
continuum precedentium præceptum; Tamen
loquitur de possessione immobiliu, non re-
uertitur in incorporaliu, & feruitutiu di-*
55 *scriminatur; Quia in eis non statuit illa
quotidiana, & continua actualis possessio;
Monac. dec. Bonuocellis, 36. num. 11. Allegrad.
conf. 97. num. 26. 27. 28. & 29. tom. 2. Et in*
56 *recausis summarissimis, vbi agitur de iuribus
incorporaliu, quæ aliter non possidentur,
manutentio datur etiam ex sola ciuili posses-
sione obiq. actuali, sate Post. in tract. de manu-*
57 *tenend. obseruat. 16. num. 30. Et in terminis,
quod in incorporaliu vnus actus sufficit
ad acquirendam quasi possessionem in iure
nubilem, fuit dictum in Cracconi, iuris respon-*

dendi xi. Decembris 1651. eorū bo. mem. Bichio S. eadem enim quasi possessio cum S. sequenti, ubi supra enarrata optime comprobantur, & magis in terminis prius fuit firmatum in *Territorio*. *delationis Baldacchini Mercurij* 4. Julij 1646. S. quā dicitur pretermisiss. corda. Eminentiss. Corrado, quæ est decis. 419. num. 13. par. 9. tom. 2. recent.

Secundo fuit ponderatum, quod cum dd. testes deponant de actibus, qui cum asserantur facti in situ viæ publicæ, aut vicinalis, quæ pariter publica est, ut infra demonstrabitur; 58 Et cum ipsis lex resistat, & habeant vehementissimam iuris præsumptionem contra se, non poterat d. R. D. Nicolaus defendi, & manentem in asserta quasi possessione, nec ei competit possessorium summariissimum, *Didac. practic. quest. 17. num. 6. vers. primum*, *Mewich. de retinend. remed. ult. num. 24. Gratian. discipul. forens. cap. 870. num. 15. Boccac. de iurisdic. vii. possides. cap. 3. num. 17. & 18. Rot. apud Buratt. decis. 315. num. 13. ead. Rot. decis. 265. num. 38. par. 5. & decis. 443. num. 3. par. 5. recent. Post. de manutened. observat. 44. num. 1. & num. 12. 14. 15. 16. & 21. Et ratio est, quia cum d. R. D. Nicolaus velit defendi in asserta quasi possessione illius loris, quod soli Principi conceditur, ut sunt actus devastandi viam publicam, antevicinali ex fundo publico factam, quæ publica pariter dicitur; Hoc ideo non poterat ipsi competere, manutentio in d. asserta quasi possessione, nisi cum titulo habito a Principe; *Mewich. d. remed. ult. num. 24. Buratt. decis. 312. num. 12. & 13. Post. d. observat. 44. num. 15. vers. in quibus*.*

60 Tertio fuit consideratum, quod dato dd. testes probassent prefatos actus, non essent ramentales, qui probarent possessionem d. R. D. Nicolai privaticè quoad dictos de Bonuccellis, & Lucchinis ad ipsos excludendos ab usu, & facultate utendi hac viâ, egregie *Manutened. decis. 107. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. Allegrad. conf. 97. num. 59. lib. 2. Et ideo quando etiam d. via in totum esset privata; iuxta text. in l. 2. S. privata una ff. de quæ in loc. public. Minus etiam actus prædicti probarent possessionem dicti Reuer. Domini Nicolai privativam iuris dd. de Bonuccellis, & Lucchinis per depositionem sex testium pro ipsorum parte examinatorum probantium ius eundem, transseundi, humentæ, Plaustra, & Carus agendi, & docendi per d. viam, ut supra fuit demonstratum.*

61 Tanto magis cum testes pro parte d. R. D. Nicolai examinati, toto viro processu, nullibi dicant, ipsos prohibuisse dictis de Bonuccellis

lis, & Lucchinis usum præfatæ viæ, eundem tali prohibitioni acquiescisse, ut opus fuisset; Quia tunc per ipsam prohibitionem, & acquiescentiam d. R. D. Nicolaus fuisset cõsulicus in p. tensa quasi possessione prohibendi; Sapp. 164. ro. quod via esset privata prædictæ spectis, hoc est, quæ pro publica haberi non posset, *Buratt. decis. 312. num. 9. Rot. decis. 273. num. 2. par. 6. recent. Post. de manutened. observat. 10. num. 9. 22.*

63 *Manut. d. decis. 207. num. 6. Vbi quod dicitur, & patientia in incorporabilibus est subiecta quasi possessionis; foveatur; in l. 2. in quæst. 1. in num. 3. & ibi Abb. in l. 2. de elect. et d. in l. 2. de script. forens. cap. 113. num. 21. cum seqq. Manut. decis. 172. num. 5. Buratt. decis. 813. num. 5. & firmatur per Rot. in vna supradicta Pensionis 8. Aprilis 1647. corda bō. m. m. Penningero. Et non obstat, vers. pensionem eundem; Et licet ipsa incorporabilibus sola scientia, & patientia ad man. 64 docendum spoliū sufficiat; Secus tamen procedit in incorporabilibus, cuius generis est servitus itineris, & viæ; in quibus ad hoc, ut amittatur quasi possessio; & sit actus aquiratur, est necessaria prævia prohibitio, & successiva patientia; Nec sola scientia cum acquiescentia sufficit; *Afflict. decis. 67. num. 1. Rot. eorū Clemente Merlino decis. 242. num. 9. cum 65 trib. seqq. Et in servitutibus negatiuis, inter quas connumeratur actio negatiua viæ super suo fundo, S. equè iustis. et. de actionib. vii. 66 diffinit. Dyntim. Ad effectum, ut acquiratur quasi possessio, requiritur præcedens prohibitio, & subsequens patientia, firmiter in pñ. d. & eleganter iuxta morem doctrinæ Franciscus Maria Pratus discipul. forens. cap. 47. num. 36. Gratian. discipul. forens. cap. 88. num. 13. cum seqq. Rot. decis. 536. num. 3. & 365. 67 par. 2. recent. Et in individualibus servitutibus viæ licet duo extrema requiri, apertè satis suggerit text. in l. sequitur S. si viam ff. de occupation. Rot. penes Post. decis. 511. num. 13. & 14.**

Vnde sequitur, quod cum dd. DD. de Bonuccellis, & Lucchinis per d. R. D. Nicolaum per eius antecessores nulla fuerit facta prohibitio, nec actibus turbatiis acquiescuerint, imò semper reclamaverint, actus turbatiis devastaverint, ut clarè ex processu examinis testium utriusque partis dignoscitur, & denique præcepto possessorij summariissimi nõ acquiescuerint, sed præceptum ipsum retorquendo petierint se manentem in suo usu, & statum ad 68 libitum utendi d. viâ; Propterea per prefatos actus turbatiis ipsi non habuerunt se prospoliatis, sed continuaverunt suam quasi possessionem, seu d. viæ usum; Vnde in eo omnino non erant manutenedi, *Rot. apud Scraph. decis. 1041. num. 3. Ferentin. ad Buratt. decis. 590. num.*

- sum. 16. vers. verum hoc procedit, Ludov. decif. 555. num. 1. Rot. decif. 330. num. 7. par. 6. re- cent. & hoc ideo dictos actus turbatiuos factos per d. R. D. Nicolaum, licitum fuit ipsis de Bonuccellis, & Lucchinis deualtare ad tuendam, & manutenendam eorum possessionem, ad text. in l. quemadmodum §. si proce- dum ff. ad leg. Aquil. Peregrin. decif. 127. num. 6. Surd. decif. 168. num. 1. & seqq. Gratian. di- 70 cept. forens. cap. 314. num. 37. & sic ex prædi- ctis dignoscitur eorum animus, argument. tex. in §. Panonum Infit. tit. de rer. diuis. Cephal. conf. 3. nu. 28. vol. 1. Ma-card. de probat. conclus. 95. 71 num. 7. nunquam se habuisse pro expoliatis, dum non tollitur præsumptio continuationis possessionis, etiam si esset elapsum spatium 10. annorum, Gratian. cap. 310. num. 48. & seqq. Post. in 17. de manutenen. obseru. 58. num. 45. cum seqq. Hec tamen ad abundantem, quid per omnes testes vtriusq. partis extat probatum per dd. de Bonuccellis, & Lucchinis statim habita noticia de actibus turbatiuis vsus d. viz. omne impedimentum fuisse sublatum.*
- 72 Quibus non obstat, quod dicebatur per vnum ex DD., d. possessionem, seu quasi transeundi per d. viam, in qua reperiantur dicti de Bonuccellis, & Lucchinis, esse precariam, & iure familiaritatis illis concessam à D. Orsuccio, & consequenter non esse manutenibilem, ad tradita per Post. tract. de manutenen. obseru. 54. num. 19.
- 73 Fuit enim responsum, quod præsumptio precariz, & iure familiaritatis cessat, ex eo quod præfati de Bonuccellis, & Lucchinis nõ iuerunt, nec transueuerunt per loca deuia, sed per viam attritam, & publicè frequentatam, quo casu censetur vsus iure proprio, ac feruiturus, vt in terminis firmat Rot. Bononiens. ex doct. Bart. &c. in d. decif. 138. num. 6. Vbi ex rranfitu per loca, vbi erant signa itineris, & viz. excluditur possessio iure familiaritatis;
- 74 Et de iure quis præsumitur vi Via, & itinere iure feruiturus, non autem familiaritatis, Menoch. de resin. remed. 5. num. 19. Rot. Bonon. decif. 138. num. 59. Post. obseru. 59. num. 19. Cornazzen. decif. 57. num. 8. Quod magis 75 comprobatur ex multipliciter actuum factorum per prædictos de Bonuccellis, & Lucchinis ratione continuandæ possessionis iubi transeundi per spatium 30. annorum, & vlt. Adden. ad Gregor. decif. 162. num. 16. Capuier. decif. 286. num. 6. Adden. ad Buratt. decif. 169. num. 14. plures adducit Post. obseru. 54. num. 10. & conuertit doctrina Berz. conf. 55. 76 num. 16. vol. 3. Vbi non dicitur precario possidere, qui per longum temporis spatium

possedit, & conseruare pariter dicta per Cyriac. contrap. forens. 251. num. 31. tom. 2.

Secundò neq. obstat, quod dicebatur, d. R. D. Nicolaum egisse per damno dato contrarios, qui damnum dederunt in fructibus percum satis in d. via, eosq. à Iudice condemnari fecisse.

Quid fuit responsum dupliciter: Primò, quòd in illis assertis condemnationibus non agitur de via, sed de damnis datis in bonis extra viam, vt probant testes dd. DD. de Bonuccellis, & Lucchinis, & hoc nempe Secundus testis fol. 28. & rationem assignat: Che per esser Guardiano lo firmò; Sic etiam Tertius testis fol. 39. Quintus testis fol. 68. vbi, Che signa ne beni delli Signori Orsucci, & non nella Vascia, & lo id, perche esso è vno de dannatori. Secundo, quid condemnationes illæ non potuissent in omnem casum præiudicare dd. de Bonuccellis, & Lucchinis non vocatis, & non acquiescentibus, Buratt. decif. 317. num. 1.

Tertiò non obstat, quod dicebatur de præfata possessione D. Fulgentij Patris Res. D. Nicolai, quia actus possessorios fecerit in d. via, nempe quòd eandem partem viz. 1638. foderit, seu ligouizari fecerit; Quia vt dicit vnus testis examinatus pro DD. de Bonuccellis, & Lucchinis fol. 77. à terg. & fol. 78. quod non hoc fecit animo acquirendi aliquam possessionem, siue ius in eadem via, sine quo animo non acquiritur possessio, Post. obseru. 20. num. 22. Præsertim cum postea seqq. annis nihil aliud fecisse, probatum fuit.

Et quod dicitur per d. D. Fulgentium per aliquod temporis spatium retinuisse in d. via lignorum acervum; Hic actus non fuit habilis ad acquirendam possessionem eiusdem viz. præsertim quia dd. lignorum acervus fuerat ab eo sic collocatus, vt iter, & Transitum nequaquam impediret, vt dicit Primus ex testibus eorundem de Bonuccellis, & Lucchinis fol. 10. à terg. Secundus fol. 14. à terg. Tertius fol. 38. Quintus fol. 64. Sextus fol. 78.

Hæc omnia licet sufficerent pro manuten- tione decernenda dd. de Bonuccellis, & Lucchinis, siue &c. iuxta formam requisitam à cap. 1. Statut. Cur. Fundac. lib. 2. Tamen cum dictum Statutum non excludat, sed expresse dicat, non intendere derogare alijs probationibus de iure, & forma Statutorum permissis ad probandam viam, seu terrenum publicum, Corroborati etiam prædicta breuiter dixi.

Primò enim non potest controuerti, quinsitus, de quo agitur, sit via; Cum hoc probe- tur ex confessione partis Aduerſe in suis positionibus clausis, & præcipue ex septima in processu fol. 3. à terg. Vbi Che detto suo com-

329

Tertio, quod sit via, redditor clarissimam
et enunciativam antiquorum Instrumentorū,
in hoc iudicio, proditorum, quia secundo de
bonis coherentibus, vocant à latere Orientis
per hanc viam; Et quia, hic autem, in antiquis
probat etiam contra Tertium, Genus plures
allegans in suo tract. de verb. enunciativ. lib. 1.
§. 4. quæst. 4. num. 89. Maximo cum sit admini-
culatæ pluribus designis, seu plantis, omnino
inordinatæ. Cum etiam sit antiqua et veritas re-
servata, quando non fuit in eodem tempore mon-
telis, ut in terminis fuit firmatus per Anton
Affilio, Bonorum tractatum §. 6. §. 7. cordis Re-
spondens. Gualterio §. non obstat veritas su. quæ
est de res. fol. 1. num. 9. cum duob. seqq. par. 3. et
cetera, et magis in terminis fuit firmatum inter
mact. p. de communis §. 1. Mariæ et q. cordis
R. P. D. Cerro §. tertio et enunciativis, quæ est
de res. fol. 1. num. 8. §. 1. et 2. par. 3. facit. ubi
lady. Mand. cum qd. de Bonceillis. & In-
chonis habeant pro se tot Instrumenta, testes,
et etiam plantas, à publicis Agrimenforibus
factas, ex quibus apparet, dictum firmum com-
petuisse habitum pro via rectum probatio-
nes fuit omnino prescende testibus d. R. D. 16
§. Nicolai; Tum quia in antiquis probationes
et scripturis desumptæ prævalent testibus,
Glossa cap. 1. in verb. in scripturis tu foy de cen-
-1000-10

T e fcur

currere super qualitatibus dictæ viæ, an sit publica, an potius vicinalis, aut agraria, suta distinctionem, de qua per Sord. *decis. 42. ubi Ego latet*; Cum disceptatio prædicta potius ad petitorium esset reijcienda, in quo de præscriptione huius servitutis itineris disputari contingeret, quam in hoc summarissimo Possessorio, in quo de solo usu, & quasi possessione contendebatur; Vnum tamen non prætereundum censui, me non prætereundum, hanc esse, vel fuisse viam Regalem, ad quam constituendam requiruntur illa tria requisita; Nempe, quod d. via semper fuerit frequentata tanquam publica; Secundum, quod ducatur in Civitatem, vel flumen, vel aliam viam publicam, ad latè tradita per Paul. Strab. Junior. *resolut. forens. decis. resolut. 65. per tot. lib. 1. ubi enuclearam istam materiam habes*; Et Tertiò, quod solum dictæ viæ sit publicum, licet ex prædictis non obicere colligatur, illorum veritatem) Bene verum viam publicam priuatam; Nam etiam viæ private, & que docent ad agros, & per quas omnibus commovere licet, publicæ sunt, & vt publicæ iudicantur, *Maluasi. cons. 78. num. 10. Berz. decis. 156. num. 21. & probat text. in l. 2. §. priuatæ sunt quid in loc. public. Capoli. de seruient. rustice. prædior. cap. 85. num. 23. vers. priuatæ viæ*; Et sic cum certum sit, viam publicam à Nemine posse occupari, d. l. 2. ff. ut quid in loc. public. Anton. *de acce. rem. vniuers. resolut. lib. 2. resolut. 60. cap. 16. vers. quid publica, interlin. de ex. l. Lucen. 84. in fin. Beraz. col. cons. 393. num. 2. inter Crimen. Sord. etat. decis. 42. Ita vt ad remouendum tale impedimentum non solum competat Interdictum restitutorium, ad l. 2. ff. ut quid in loc. public. Sed etiam coeodatur Interdictum retinendæ, vt ex Menoch. tradit *Menoch. d. cap. 16. §. quid publica, vers. vel retinendæ*.*

95 Tantò magis quid de possessione, seu quasi d. de Bonuccellis, & Lucchinis, vt visum est, de tempore motæ litis non potest difficultari, quæ in hoc summarissimo iudicio sufficiens est, reiecta qualitate usurpationis, seu turbationis in actis adiectæ, vt bene probant Cranetti. *cons. 150. sub num. 5. vers. sed posito, Rot. decis. 802. num. 1. & seq. par. 1. diuersi. & penes Greg. decis. 458. sub num. 1. & seq. & apud Duran. decis. 270. num. 1. & 2. & decis. 710. num. 1. cum seq. ac decis. 730. num. 3. & seq. & apud Duran. decis. 21. num. 3. vers. secundò, & in terminis hæc omnia supra adducta firmant Rpo. in vna Taurinens. delationis Baldarhini *Mercenry 4. Iulij 1646. coram Eminenti. Corrado §. consulas eum de eorum quasi possessione de tempore motæ litis, & longè anted, quæ est decis. 419. num. 1. par.**

9. tom. 2. recent. Propter omnia fundamenta supra adducta inconcussa remanent.

His tamen non obstantibus emanauit sententia contrà præfatos de Bonuccellis, & Lucchinis; Nec mirum quid vniuersisq. abonadat in suo sensu; Sufficiat tantum mihi hæc dixisse ad meæ sententiæ comprobationem, licet operam perdidierim cum DD. meis contrarium sentientibus, & idè neq. ipsi nec, neq. Ego illorum sententiæ subscripsi; Verum tamen est, quod cum fuisset reclamatum apud Excellentiss. Senatam pro parte d. de Bonuccellis, & Lucchinis à præfata sententia DD. meorum Coniudicum (qui se fundabant in *Iuris responsis* edito per Germanum fratrem Iosephum Censalium semper recolendæ memoriæ in Romana Curia Aduocatum, & in calce istius *decis.* imprimendo) & cum isto interim Ego fuisset vocatus à Rep. laudem. ad exercendum Auditoris munus illius Insignis Rotæ Criminalis, fuit mihi oneratum, d. causam fuisse per concordiam terminatam, attentis fundamentis præfata mea *decis.*

Iuris responsum claræ mem. Excellentissimi D. Iosephi Censalij in Romana Curia Aduocati, pro DD. de Orsucciis edictum.

ARGUMENTVM

Lucana Transitus

S P M M A R I U M

Manuscriptio datur probanti possessionem de tempore motæ litis, & per multum temporis spatium acta. num. 1.

Via vt dicatur publica, quæ requiratur, remissio. num. 2.

Via publica ab aliquo reformari non potest sine licentia, & iussu Principis. num. 3. & 4.

Servitus quas probationes requiras, & testes quid deponere debeant. num. 5.

Servitus transitus probari debet per præcedentem eum, etiam si exstiterit in possessione, etiam si ex actibus negatiuis. num. 6.

Manuscriptio est danda illi, qui licentiam Imperialis fuit, & posens eam ab alio, sateret se tunc proprio non possidere, sed precario. num. 7.

Manuscriptio est semper danda illi, ex cuius licentia, & mandato alius fuit gestus. num. 8.

Servitus discontinua Iuris transitus debet probari fuisse ab Aduersariis acquisita, vel passio, vel oblatum.

te Communi exorbitantia stricte sunt intelligenda etiam stante maiori-
tate rationis, & si prohibeant allegari igno-
rantiam sui ipsius, & cuiuslibet deter-
minationis poenalis, de quam igno-
rantia sint intelligenda.

S Y N M M A R I U M.

Drilli caput praebulum ad secundum cum eo con-
funditur. num. 5.

Inquisitio, nec probatio illa defuncti potest ex receptione litterarum continentium responsum praesentium litterarum, cum possit dari casus, quod alius tale quid conscripserit, ut in dies accidit.

*Verba dubia sicut æquiuoca, & quæ diuersimodè pos-
sunt intelligi, non inducunt probationem contra
Reum, & interpretari debent ad effusionem de-
licti. num. 3. & 4.*

Referuntur verba aliquorum decretorum Excel-
lentissimæ Reip. Luc. circa servitia, & alia non
profunda Principibus Italia, num. 5. & 6.

Itaque à laire Communi exorbitantia stulta, &
quantum Verba sonant, sunt intelligenda, etiam
sine manifestate rationis. num. 7. & 8.

Cula limitata *limitatum* producit effectum.

Ignorantia praesumptio statuti in iure ex consuetu-
da commemoratione extra territorium flacemense
per locum communis in iure. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835.

*Ignorantia publicorum proclamarum admittitur
quoad homines illius loci non continet habitan-
tes, num. 11.*

*Quia statuta, data ignorantia, non est locus in-
bis, quia non sunt de iure Communis prohibita, sed
tantum vigore proclamationum particularium.*

labitur, qui fuit abfens in partibus remotiffimis, ra-
tione unigenita, et huculandus dicitur. Proci-

horum, sed lex prohibens allegari ignorantiam

inest, & cumlibet determinatione, perdat,
intelligitur de ignorantia iupina, & crafia, & non
de probabili, & ligitima, num. 14.

ignarantia fundata in longa, & diutina absentia,
habet iuris affluensiam, & crassa, ac supina di-
citur, si allegetur ab habitante in loco statuen-

*Epistolam consignatam fuisse de aliquo tempore, ad
Zilem spectat probatio, num. 16.*

2000-2001
2001-2002
2002-2003
2003-2004
2004-2005
2005-2006
2006-2007
2007-2008
2008-2009
2009-2010
2010-2011
2011-2012
2012-2013
2013-2014
2014-2015
2015-2016
2016-2017
2017-2018
2018-2019
2019-2020
2020-2021
2021-2022
2022-2023
2023-2024
2024-2025
2025-2026
2026-2027
2027-2028
2028-2029
2029-2030
2030-2031
2031-2032
2032-2033
2033-2034
2034-2035
2035-2036
2036-2037
2037-2038
2038-2039
2039-2040
2040-2041
2041-2042
2042-2043
2043-2044
2044-2045
2045-2046
2046-2047
2047-2048
2048-2049
2049-2050
2050-2051
2051-2052
2052-2053
2053-2054
2054-2055
2055-2056
2056-2057
2057-2058
2058-2059
2059-2060
2060-2061
2061-2062
2062-2063
2063-2064
2064-2065
2065-2066
2066-2067
2067-2068
2068-2069
2069-2070
2070-2071
2071-2072
2072-2073
2073-2074
2074-2075
2075-2076
2076-2077
2077-2078
2078-2079
2079-2080
2080-2081
2081-2082
2082-2083
2083-2084
2084-2085
2085-2086
2086-2087
2087-2088
2088-2089
2089-2090
2090-2091
2091-2092
2092-2093
2093-2094
2094-2095
2095-2096
2096-2097
2097-2098
2098-2099
2099-2100
2100-2101
2101-2102
2102-2103
2103-2104
2104-2105
2105-2106
2106-2107
2107-2108
2108-2109
2109-2110
2110-2111
2111-2112
2112-2113
2113-2114
2114-2115
2115-2116
2116-2117
2117-2118
2118-2119
2119-2120
2120-2121
2121-2122
2122-2123
2123-2124
2124-2125
2125-2126
2126-2127
2127-2128
2128-2129
2129-2130
2130-2131
2131-2132
2132-2133
2133-2134
2134-2135
2135-2136
2136-2137
2137-2138
2138-2139
2139-2140
2140-2141
2141-2142
2142-2143
2143-2144
2144-2145
2145-2146
2146-2147
2147-2148
2148-2149
2149-2150
2150-2151
2151-2152
2152-2153
2153-2154
2154-2155
2155-2156
2156-2157
2157-2158
2158-2159
2159-2160
2160-2161
2161-2162
2162-2163
2163-2164
2164-2165
2165-2166
2166-2167
2167-2168
2168-2169
2169-2170
2170-2171
2171-2172
2172-2173
2173-2174
2174-2175
2175-2176
2176-2177
2177-2178
2178-2179
2179-2180
2180-2181
2181-2182
2182-2183
2183-2184
2184-2185
2185-2186
2186-2187
2187-2188
2188-2189
2189-2190
2190-2191
2191-2192
2192-2193
2193-2194
2194-2195
2195-2196
2196-2197
2197-2198
2198-2199
2199-2200
2200-2201
2201-2202
2202-2203
2203-2204
2204-2205
2205-2206
2206-2207
2207-2208
2208-2209
2209-2210
2210-2211
2211-2212
2212-2213
2213-2214
2214-2215
2215-2216
2216-2217
2217-2218
2218-2219
2219-2220
2220-2221
2221-2222
2222-2223
2223-2224
2224-2225
2225-2226
2226-2227
2227-2228
2228-2229
2229-2230
2230-2231
2231-2232
2232-2233
2233-2234
2234-2235
2235-2236
2236-2237
2237-2238
2238-2239
2239-2240
2240-2241
2241-2242
2242-2243
2243-2244
2244-2245
2245-2246
2246-2247
2247-2248
2248-2249
2249-2250
2250-2251
2251-2252
2252-2253
2253-2254
2254-2255
2255-2256
2256-2257
2257-2258
2258-2259
2259-2260
2260-2261
2261-2262
2262-2263
2263-2264
2264-2265
2265-2266
2266-2267
2267-2268
2268-2269
2269-2270
2270-2271
2271-2272
2272-2273
2273-2274
2274-2275
2275-2276
2276-2277
2277-2278
2278-2279
2279-2280
2280-2281
2281-2282
2282-2283
2283-2284
2284-2285
2285-2286
2286-2287
2287-2288
2288-2289
2289-2290
2290-2291
2291-2292
2292-2293
2293-2294
2294-2295
2295-2296
2296-2297
2297-2298
2298-2299
2299-2300
2300-2301
2301-2302
2302-2303
2303-2304
2304-2305
2305-2306
2306-2307
2307-2308
2308-2309
2309-2310
2310-2311
2311-2312
2312-2313
2313-2314
2314-2315
2315-2316
2316-2317
2317-2318
2318-2319
2319-2320
2320-2321
2321-2322
2322-2323
2323-2324
2324-2325
2325-2326
2326-2327
2327-2328
2328-2329
2329-2330
2330-2331
2331-2332
2332-2333
2333-2334
2334-2335
2335-2336
2336-2337
2337-2338
2338-2339
2339-2340
2340-2341
2341-2342
2342-2343
2343-2344
2344-2345
2345-2346
2346-2347
2347-2348
2348-2349
2349-2350
2350-2351
2351-2352
2352-2353
2353-2354
2354-2355
2355-2356
2356-2357
2357-2358
2358-2359
2359-2360
2360-2361
2361-2362
2362-2363
2363-2364
2364-2365
2365-2366
2366-2367
2367-2368
2368-2369
2369-2370
2370-2371
2371-2372
23

Diximus, & retulimus Excellentiss. Senatui, Bernardinum Pardi non esse in casu condemnationis obtractatus habitos cum Principibus Italicis contra formam decretorum anni 1613. & 1616. inter poenalia fol. 435. & 437. Nec non oblipenda recepta à dictis Principibus contra formam decretorum, de quibus fol. 365. 366. 367. & 347. ex infirmitatibus sane fundamentis.

I Quo etiam ad primam contraventionem cum ne quid ininimam et processu refutetur, vnde Inquisitus possit redargui de asseritis tractatibus, nisi in ordine ad rem militarem: hoc primum caput, vti praeambulum ad secundum, cum eo confunditur, *Parricid. quæst. 33. num. 19. & seq. Clar. Sc. fin. quæst. 35. num. 4. de ibi Adden. Gurb. com. 96. num. 39. Vermeigli. cons. 33. num. 5. Guazini. difens. 35. cap. 63. num. 3. & disponit Statut. nostrum lib. 4. cap. 165. ibi, Tunc delicta praeambula confundantur, & extraneus in delicto, ad cuius finem cetera sunt commissa &c.*

Quod eo magis dicendum duximus. cum in decreto, seu edicto prohibitorio recipiendi stipendia d. Principibus Italiae; de quo inter potentia fol. 347. comprehendatur tractatus sub illis verbis, *Comprehendo ancora quelli che*

Quibus hic premissis, per Flicum pretendebatur primo tractatus habitus cum Serenis. Duce Florentia, de quo in presenti processu, nihil apparere visum fuit, nisi quod elicitur ex quadam epistola D. Angeli Barbaghi Nobilis Veneti sub die 3. Aprilis anni 1654. ubi dicitur, Mi si allegro cordialissime del refsummo, ebe il Serenissimo Gran Duca b3 voluto darle della stima in che tiene il di lei merito, & valore, con

2 *fermarlo al suo servizio* &c. Quæ verba licet
supponere videantur responfionem ad literas
prius dictæ Pardi confcriptas dicto D. Bar-
barigo, & fic quendam assertionem, & con-
fessionem extradiçialem ipsius Pardi, cum
tamen possit etiam dari casus, quod alias ta-
le quid, nec à veritate alienus, conscripserit,
vt in dies accidit, non potest super receptione
dictarum literarum vllum fieri fundamentum,
nè dum ad probationem asserti delicti, sed nec
etiam fuisse sufficiens ad inquirendum; *Moned-*
de Indis, sub num. 234. circa finem, vers. & ideo
putamus &c. *Buccaron, de differ. inter Indis*
Civiles, & Criminales, 210. num. 20. Cum in

3 Criminalibus facta, itū verba dubia, & equi-
uoca, & quæ diuersimodè possunt intelligi, &

ARGVMENTVM.

Quasi possessio an, & quando censetur haberi Iure proprio, & non familiaritatis, maxime quando adest Dominus fundi patientis seruitutem; & an, & quando non sit manutentibilis contra veros Dominos ex facto Conductoris concessa. Scientia, & patientia non probatur an, & quando inducant quasi possessionem per usum, & an simplicis Coloni, seu Emphyteutæ noceant Domino directo, etiam in iudicio manutentionis. Declasantur circa manutentionis materiam. *Maria, decis. 752. num. 17. cap. 59. Rot. Lucen. & cap. 170. lib. 4. Stat. Princip. Luc.*

SYMMARIVM.

Possessio infra quadraginta dies ante positam manutentionem non est manutentibilis in possessore familiaritatis ex cap. 59. Rot. Lucen. num. 17. Possessionem quis amittit, ubi scit aliam possidere, & permittit, nisi statim adeat iudicem, nec sufficit, quod postea reclamet. num. 2. Confessione partis magis statuitur, quam testimoniis, etiam si essent mille. num. 3. Testibus numero pluribus est standum. num. 4. Quasi possessio non acquiritur, nisi probato transito, & cuius vis, Iure proprio, cum sumus in factis, qui Iure familiaritatis sapè concedi solent, maxime cum appareat, aliquem esse Dominum fundi, super quo pretenditur transitus. num. 5. & 6. Alius transitus per aliquem locum presumitur, scilicet Iure familiaritatis, & non servitutis. num. 7. Quasi possessio in incorporalibus an, & quando acquiritur per usum, nisi constet de scientia, & patientia eius, cui usus pratulit, num. 8. & 9. Scientia duplex, ac indubitata, & non presumpta, requiritur in pratulicibus. num. 10. Conductor ex Stat. Vnio. Luc. cap. 114. in principio, & cap. 164. lib. 2. non potest servitutem imponere super huiusmodi conductis. num. 11. Possessio manutentibilis ex facto Conductoris ab aliis, qui acquiritur contra veros Dominos, & Possessores. num. 12. Servitus, seu facultas per Conductorem concessa super bonis conductis finitur finita condictione. num. 13.

Sciendum

Cives, qui diu abfuerunt excusantur &c. *Menoch. conf. 74. num. 5. 18. 19. 20. Farinac. in fragment. Criminal. in verb. Bannimuratus num. 9. Bertazz. conf. 319. num. 9. & 10. vol. 2. Vermigliol. conf. 189. num. 3. optimè videndus Rous. ad Pragmat. Regn. Neapolis. super Pragmat. de extradi. Pragm. 10. num. 10. & plurib. legq. & præcipue*

13 num. 27. ubi loquitur de Subdico, qui diu fuit absens in partibus remotissimis, quod ratione ignorantie sit excusandus à poena Proclamationis.

14 Neq. obstat primò, quod replicari posset per Decretum anni 1635. inter Poenalia fol. 160. lit. D. prohibitum esse, allegari ignorantiam Legis, seu Decreti, & cuiuslibet determinationis poenalis, eò quia licet de Iure sit validum tale Decretum, tamen hoc est intelligendum de supina, & crassa ignorantia, non de ea, quæ est probabilis, & legitima, ut in puncto distinguendo, firmiter *Menoch. de arbit. cas. 186. num. 10. 11. 12. Grat. respons. 49. num. 40. lib. 2. de Ball. quasi. Criminal. lib. 4. quasi. 3. num. 34. & 35. Caball. cas. 139. num. 8. in fine, Rous. ubi sup. d. Pragmat. 10. n. 24. ubi plures allegat.*

15 Ignorantia autem allegata in casu nostro cum sit fundata in longa, & diutina absentia, & propterea sit legitima, & habeat iuris assensum, ut vidimus, dici minime potest crassa, & supina, prout esset, si allegaretur ab eo, qui habitat in loco, ut distinguunt supra scripti *Doctores.*

Secundò non obstat, imò scientiam in Inquisito dictorum Proclamationum satis iustificari ex Epistola ei transmissa à Sp. q. Bartholomæo Facinelli sub die 8. Septembris anni 1654. tra qua ei dicitur, vidisse leges prohibentes Subditis recipere stipendium à Principibus Italiane sub poena capitis, & confiscationis bonorum.

Quid tē vera, et ipse Bernardinus asserit, tales lucras non recepit, nisi proximis ab hinc mensibus in Terra Ripæ Fraxæ, ubi ei fuerunt assignatæ, & qui de tali receptis tunc repositis reddere multum verisimilis, quibus ea receperat de anno 1654. illas profectò non concessisset per tantum temporis spatium, cum nihil releuans concideret.

16 Et in omnem casum Iuriferi intererat probare tunc temporis fuisse dictam Epistolam assignatam, ut docet *Genus de serpt. priuat. lib. 3. tit. de Epistola num. 94.*

Ex quibus ita per Nos fuit votatum, ac reatum Excellentiss. Senatui. Quare &c.

qua sola qualitates sunt omnino exclusivae
 11. *prædicto cap. 1. q. 99. quid de iure Communi*
 huiusmodi pronuntia est mora interlocutoria,
 & mandatum datur hodie mihi & eras tibi
 ad eradicandam per Pestem. 107. num. 39. 30.
 secus vero est secundum formam Statuti.
 12. *cap. 1. R. & propter non mirum quod de*
iure Communi sola apparentia, & status attendatur,
 ex dispositione verò municipali requiratur
 vera possessio cum qualitatibus super
 expressis. *Id. cap. 1. R. 39. de iudicium.*
 Et ita fuit docsum doc.

ARGUMENTVM.

Venditor, qui promittit evictionem,
 an dicatur defensor necessarius, vel vo-
 luntarius, ut uti possit omnibus excep-
 tionibus aduersus rem iudicatam, &
 an, & quando valeat cōparere. Ad-
 re inuito, ad defendendum Emptorē.
 Emptor quoniam iure defensionis uti
 valeat super re emptā, & an, & quan-
 do habeat ius retentionis absq. iurium
 cessione. Retentio quandonam com-
 petat, & quid operetur aduersus rem
 iudicatam, & num. sublata censeatur,
 si per Statutum prohibeatur quodlibet
 remedium. Ad hoc prosequi potest te-
 sta via, & in eisdem statu, & terminis
 iura sua, æque ac si alienatio non fuisset
 facta in Tertium. Persona vna, an,
 & quando duplicem representet.

Exceptionibus omnibus, & defensionibus aduersus
rem iudicatam, uti potest, si emptor,
vel defensor necessarius promittit evictionem, & non
voluntarius. num. 1. alioquin non. *Id. cap. 1. R. 39.*
Creditor anterior promittit in Soluendo, & habet re-
tentionem, & non potest, quod si non promittit.
Saluam rem, & si non habet retentionem, & ante-
riora sunt iura. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Emptori competat idem ius defensionis, quod com-
 petat venditori, & si non sit iuri eadem acceptio-
 ne retentionis, tanquam illius cessionarius. & sin-
 gularis successor. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

consequi potest etiam si, & in eisdem statu, & personis iura sua, aequi ac si alienata non fuisset facta. num. 31.
 Venditor censetur remittere omnia iura, & hypothecam sibi competentem super bonis venditis ad favorem Emptoris, & non aliorum in eis, ius praesentium. num. 32.
 Alius quicunque gestus alieni nomine, an villam infestat praedictum respectu proprii interesse ex cap. 77. lib. 2. Stat. Vom. Lucen. ac etiam de iure communi. num. 33.
 Persona duplex representatur in his, quae sunt de sui natura separabiles, & ratione unius cause dicitur una persona, ratione vero alterius reputatur altera persona. num. 34.
 Sententia non praesumat non citatis, nec contra eos, neque potest. num. 35.
 Reus pro fructibus, siue pro parte capitalis datur super bonis hypothecatis. num. 36.
 Sententia, seu sententia reportata a primis Iudicibus, sit absolutio ab expensis. num. 37.

Decisio LXXII.

In causa recursum ad Rotam interpositi per Sp. Hieronymum Antogniolum a quadam pronuncia executionis sententiae, seu sententiarum latorum ad favorem DD. Margaritae, & Magdalene filiarum, & heredum q. Liniae Pinchiozz de Vurao super Saluano per ipsas intentato contra Sp. Hieronymum vel filium, & heredem Sp. D. Eleazarum eius patris, & vel possessorem volus peritae terrae campiae positae in Communi Vurao-Lugo de loco Campi, prout latius in processu; Pronunciatio bene recursum, & male iudicatum per D. Iudicem a quo, moti ex infactis ipsarum fundamentis.

Primo, quia Nobis visum fuit non posse difficultati per Sp. Hieronymum de Antogniolis rationem esse fundatam in anterioritate, & potioritate iurum sibi competentium super bonis, de quibus agebatur, nec publicis instrumentis, ex quibus patet, praedictas Adrices fuisse posteriores Creditrices, & sic per sex menses antequam constitueretur censu venditus proventus 210. legalibus de Pinchiozzis auctoribus dictarum Adricum Quapropter d. Sp. Hieronymum vendidit ad praestam rei indicatae executionem impediendum huius opponi posse, ex quo vel defensor necessarius potest vel ex persona propria omnibus exceptionibus, & defensionibus, ut maneat emptorem, cui eversionem praesumit iuxta doctrinam Bart. in l. minor Signorum ff. de

1. procuratoribus, ubi subdit, quod si legitime esset, si defensor esset voluntaria, quid tunc in omnibus
 2. repraesentaret personam defensoris. Unde quemadmodum si Sp. Hieronymus venditor esset in possessione bonorum, de quibus agitur, ratione anterioritatis ipsi competisset exceptio adversus praedictas Adrices in Saluano agentes. Rot. decis. 303. num. 2. & 3. par. 4. present. & 4. eodem Barro. decis. 848. num. 2. & addidit habentem potiora, & anteriora iura cessaret Saluano, si s. qui possit in pignori habere. Petrus. de Saluano. in pignori. cap. vnicuique. num. 6. & 7. cum seqq. Gratian. decis. 1000. & 1001. num. 1. & 2. ibidem Adidem cum alij acquiescent per Post. in resolu. Tenentia Mareb. resolu. 65. num. 1. Rot. apud Mantuam decis. 69. num. 11. & 36. num. 1. & 7. apud Bononiam decis. 67. num. 2. & 11. & 12. apud Duran. decis. 241. num. 4. apud
 3. Barro. decis. 844. num. 1. & eiusdem retentionis visum executionem rei indicatae impediret, extrahit per Vesp. de cons. 573. num. 22. & seqq. Barro. decis. Bononiam. 408. num. 43. Merito de pignori. & hypothec. lib. 1. tit. 3. quasi. 252. num. 8. Rot. decis. 214. num. 1. par. 5. in diversis ita etiam pariformiter eadem exceptione ad impediendum sententiae executionem: ut potest, & desupermet Eraptor, scilicet Io. Maria de Comitibus, in quem ius illud retentionis d. Sp. Hieronymo. venditoris & compeccat quocumque translatum, etiam ubi alia cessio iuxta text. in l. si mater Si videmus, & l. si ad deo Si videmus ff. de excepte. in l. si ad deo. Par. conf. 44. num. 18. & sic d. Io. Maria emptori competit idem ius defensionis, quod compeccat, vel compeccat d. Sp. Hieronymo. & h. motus Si plerumque ff. de reg. iur. Bald. an l. emptori in a prius. Cod. de obli. lib. 1. de potest. lexori eadem exceptione, retentionis, tanquam illius cessionarius & singularis successor, l. si potiores Cod. de bis qui in prior. Credit. loc. succed. Sard. conf. 4. num. 8. Stat. de Saluano. interdict. in p. 2. cap. 2. num. 219. Rot. decis. 318. num. 26. par. 6. present. de fuit firmatum in Romano Saluano 21. Junij 1641. coram R. P. D. Ferro impress. post Merito. de pignori. decis. 50. num. 7. 8. & 10. Cum regulantur exceptio retentionis tanquam se etiam in singularem successorem d. Merito hoc iudicium S. impendia, verum, sed is qui d. Merito ff. de commun. dividu. d. Merito. de pignori. lib. 4. tit. 5. quasi. 192. num. 3. Cancer. variat. lib. 1. cap. 9. tit. de dot. & donat. propter nupt. num. 61. & quicquid sit ad effectum agendi, antequam requiratur cessio, certum est tamen, illam minime requiri ad effectum retinendi illamque exceptionem semper opponi posse ab Emptore, qui possidet, prout latius in iure deducit supra decis. 2. num. 5. & ff. ad l. 3. Unde sequitur quod

quod sicuti Sp. Hieronymus si non possideret, posset pro d. eius credito auocare possessionem dictorum bonorum sibi hypothecatorum vsq. sub die 1. Martij 1616. & esset preferendus dictis mulieribus de Pinchioris, quorum iura non tuerunt in esse deducta, nisi sub die 31. Augusti eiusdem anni 1616. Multo magis
 11 eadem, compertis retentionis, quae facilius conceditur, quam actio, l. 3. ff. de compensat. l. possulans ff. ad Trebellian. Menoch. conf. 272. num. 31. & conf. 300. num. 49. & conf. 778. num. 3. & 36. latè. Marefco. variar. resol. lib. 2. cap. 219. num. 1. Merlin. de pignori. & hypothec. lib. 2. quest. 24. num. 5. & 6.

Neq. potest dici, quod Emptor, scilicet d. Io. Maria de Comitibus allegat ius l. fruij.

12 Quid fuit responsum, quod retentionem, deducit ad tuendam suam defensionem, & pro defensione iurium acquisitionum a Venditore, ad doctrinam Castrenf. in l. lites d. quo. l. 3. §. si de testamento. num. 2. ff. ad Trebellian. Trebellian. decif. 4. num. 7. Gratian. discip. forens. cap. 691. num. 15. Cyriac. controuerf. forens. controu. 252. num. 20. & 42. Caffye. Galeot. controuerf. illustr. lib. 1. cap. 14. num. 54. Merlin. Pignatelli. controuerf. forens. cap. 21. num. 12. & 23. d. Io. Dec. ars decif. Sordis. l. 6. num. 160. Ex quo

13 tunc Excipient magis dicitur deducere ius proprium, quam alienum, cum haec dicitur potius negatio, & defensio, quam exceptio, Post. in d. resolutione. Trueni. de arch. d. resol. 65. n. 13. cum plurib. seqq. & signatit. num. 1. & 19. Salgad. in quest. labeysis. Cerd. par. 2. cap. 40. n. 10. cum plurib. seqq. & in terminis Saluiani Res. apud Camder. decif. 257. num. 4. & 5. & est recipiendissima conclusio, resuit firmatum in Bononijs, Fidei promissi. d. Raber. 109. Maij 1644. §. roque in agis. coram. Rueritiffi. Comodo quae est in impressis in par. 9. tom. 1. reuocet.

14 decif. 186. num. 1. & de fortiori, quid per promissionem emptionis cessent hypothecata ad fauorem Emptionis omnia iura, quae super re emptae glorijs Emptori praedisse possunt, quae proinde, etiam in iura. Creditore possunt ab Emptore in iudicio deduci, iuxta singularem doctrinam Castrenf. in l. 1. §. non firmum num. 4. Cod. de fidei promissi. l. Loderch. conf. 8. num. 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

15 Imo in praesenti casu, dum Sp. Hieronymus Venditor eius nominis proprio, qui nomine Io. Mariae de Comitibus & Emptoris in iudicio deduxit, anterioritate inq. ipsius d. Hieronymus venditor suae et iudice laudatus, variatione promissionis iustitiae defendens d. Ioannem Mariam emptorem, hoc sufficit, ut executio sententiae impedienda non sit ad instantiam eiusdem d. Hieronymi venditoris,

sicet Io. Maria emptor d. principio sententiae non opposuerit, vt in puncto P. filij, ad Af-

16 filij. decif. 15. num. 1. & 2. Cum, Adonice etiam inuito, permittatur Venditori posse comparare ad liberandum Emptorem, perinde ac si possideret, in puncto Bald. in l. si sine Cod. ubi in rem ad. Castrenf. in l. solutionem ff. de solutionib. Nat. conf. 630. num. 2. Franc. Mare. decif. Delphin. 243. num. 1. & 2. par. 2.

17 Maxime quado est facta ab Emptore ipsimet Venditori denunciatio, Fuller. ad Marens. in suo specul. par. 6. membr. 5. Rubric. & solet lau-

18 dari sub num. 4. hocq. regulariter procedere, quando appareret euidenter bonum ius Authoris laudati, qui proinde suas exceptiones, & bene etiam opponere poterit ad commodum Laudantis, iuxta d. tradit. per Theor. in compend. decis. Reg. tom. 1. verb. author laudatus §. si ex sua persona competere beneficia.

19 Neq. obstat, retentionem minime competere non possidenti, ideoq. pro executione sententiae iuxta Stat. Luc. lib. 1. cap. 109.

20 Quid fuit responsum, quod d. Sp. Hieronymus venditor dicitur comparare vii procurator in rem suam, & pro suo interesse, dum Emptori euictionem promissit, ideoq. minime attenditur, quod non possidet, iuxta doctrinam Paul. de Cast. in l. si auctor citat a princip.

21 ff. de procuratorib. sufficiatque, vt in illar. & terminis veniat ad defendendum Emptorem, vt bene per Nat. d. conf. 630. num. 1. & 2. cum seqq. P. filij. ad Affili. decif. 15. num. 3. & 4.

22 Cum illud retentionis, vel cohaerere personae Venditoris, iuxta text. in l. si necessariae ff. de pignorat. act. de quo per Merlin. de pigno-

23 rib. lib. 4. tit. 5. quest. 191. per tot. Vel etiam idemmet Venditor vii defensor necessarius ad commodum Emptoris exceptionem ipsam, opponit iuxta doctrinam Bart. in princip. additum, & in his terminis non innot. praesum Stat. Luc. cuius virtute, dum debet praecedere citatio ad diuendum causam, quare sententia

24 exequi non debet, merito fuit opposita ista exceptio retentionis, quae nunquam censetur sublata, etiam quod per Statutam fuisset prohibitum quodlibet remedium, Barz. decif. Bononijs. 108. num. 43. Peregrin. conf. 4. num. 16. lib. 2. Merlin. de pignori. & hypothec. lib. 2. q. 25.

25 num. 7. & 8. Cum re vera retinere solens non dicatur excipere, sed pignori incumbere, Barz. ubi proxime v. Boer. & alij apud Gratian. discip. forens. cap. 356. num. 29. vers. & fact.

26 & num. 30. Maxime quia exceptio retentionis non impugnatur sententiam, quod non perim. actionem, nec concernit merita causae, sed solum eam modificat, Pacific. de Saluian.

27 in specul. 2. cap. 1. num. 207. Ex qua cum Creditore

cor posterior, contra quem opponitur ista exceptio, habeat beneficium iuris offerendi Creditori anteriori, illumque mediante solutione sui crediti dimittendi, potest eius sententiae executionem proseguere, & sic magis inconueniens esset Creditorem anteriorem possidentem grauari ad dimitrendum bona, ad quae statim haberet regressum.

- 28 Vnde sequitur, quod licet in Saluiano non admittantur exceptiones dominij, nec aliae requirentes altiorum indaginem, tamen quod statim probantur, prout in praesenti casu, in quo per Intrumentorum productionem in actis factam liquet de anterioritate d. Sp. Hieronymi, attenditur similis exceptio, vt tradit *Pacific. de Saluian. in spec. l. 1. cap. 4. num. 25.* vbi ait, quod Agenti Saluiano interdicto, obstat exceptio dolo facis, cum petis id, quod statim reituras es.

Neq. obstat, quod dicebatur, d. Sp. Hieronymo non posse competere retentionem, ex quo ipse non possidebat, dum dicta bona detinebat vt procurator R. P. Francisci Tegrimi, & vt talis postmodum vendidit d. D. Io. Mariae de Comitibus.

- 29 Fuit enim responsum, retentionem rei hypothecatae non requirere possessionem, sed solum eius detentionem sufficere, l. vnic. in 2. respons. & ibi Bald. num. 1. vers. nota bene, & sub num. 3. vers. conclude Cod. etiam ob ehirographar. pteum. pignori. ten. poss. Rot. apud Cauer. decis. 446. sub num. 8. vers. pariter dum opponebatur, & fuit dictum punctualiter in Bononiens. Fideicommiss. de Clauariis 5. Martij 1649. coram cler. meo. Penningero s. quid ad effectum retentionis, quae est impressa in re collectis per me post Consilium ad Peregrin. de fideicommiss. decis. 26. num. 4.

Neq. obstat, quod possessio bonorum reperitur penes D. Ioannem de Comitibus, cui minime competit exceptio anterioritatis, ex quo ipse causam habet a R. P. Francisco Tegrimi, non autem a D. Hieronymo de Antogniolis, cui tantum, si possideret, ratione suae anterioritatis retentio competere, & consequenter D. Hieronymus non valet impedire sententiae executionem.

- 30 Fuit enim responsum, Sp. Hieronymo competere omnes exceptiones, quae ei competissent, si alienatio non fuisset facta; cum alienatio rei litigiosae operetur, vt alienans reputetur vnus possessor, l. parem 192. ff. de regul. iur. Præst. Papien. in form. interrogat. sent. in 2. reg. in verb. item ad dolo in princip. & ibi plenè Adden. in l. H. Cephal. cons. 64. num. 18. Rot. Roman. decis. 392. num. 39. par. 5. recentis & apud Dañan. decis. 364. num. 13. fundat,

- 31 quod Actor non obstante alienatione facta in Tertium prosequi poterit recta via, & in eisdem statu, & terminis iura sua in executione, æquè ac si alienatio non fuisset facta; quod idem supponit Statutum in d. cap. 109. lib. 1. ex quo sequitur, quod circumscripta dicta alienatione d. Sp. Hieronymus, benè excipere potest de iure sibi competente, & fundato in iure V. D. Angelæ Lamberti per Sp. D. Lazarum eius patrem acquisito de anno 1639. & sic cessare videtur motuum allatum de possessione translata pendente lite in dictum Io. Mariam de Comitibus.

Neq. pariter obstat, quod in omnem casum Sp. Hieronymus, ex quo vendidit bona, de quibus agitur, vt procurator R. P. Francisci Tegrimi, censetur remisisse omne ius & hypothecam aliis sibi competentem super eisdem bonis.

- 32 Fuit itaq. responsum, quod obiectum procedit respectu Emptoris, non autem respectu aliorum ius pretendendum super eisdem bonis, quia tunc secundum magis veram opinionem non censetur remisisse hypothecam sibi competentem, vt in terminis fundat Menoch. pro parte contraria allegatus cons. 58. num. 24. & late reiectis contrariis firmat de magis probabilibus, & aequiori opinione Merlin. de pignoris lib. 4. quest. 109. num. 13. cum seqq. & num. 81. vbi ampliat.

- 33 Secundò fuit responsum, quod obiectum tollitur ex dispositione Status in cap. 77. lib. 2. disponens per quemcūq. actum gestum alienationis nomine, nullum contrahi præiudicium respectu proprii interesse ipsius procuratoris; Quicquid disponatur de iure Communis, & sic stante d. venditione facta per D. Hieronymum vt procuratorem, non censetur per ipsam proprio iuri præiudicatum, ipsius scilicet Veditoris, quod saluum ipsi remansit pro impediendo dictam executionem, & ratio est,

- 34 quia in his, quae sunt de sui natura separabilia, quis repræsentat duplicem personam, & ratione vnus causae dicitur vna persona; Ratione verò alterius reputatur extraneus, sed altera persona, vt in terminis fuit dictum in Romana Reintegrations de S. Petro 14. Ianuarij 1650. coram Eminentijs. Orsibono S. neque releuat, quae est in eius impressis decis. 201. num. 9.

Et prædictis omnibus addebatur vnus ex Dominis, quod erat considerandum, quod Ioannes Maria de Comitibus in iudicio Saluiani iocentrat per dd. Actrices opposuit se se non fuisse citatum, minusq. fuisse citatum R. D. P. Franciscum Tegrimum, & quod d. D. Ioannes causam habet; Quae exceptio vii emanans ex lectis processibus facti inter dictas mulieres de

Pinchiozzis Adrices ex vna, & inter Sp. Hieronymum Antogniolum Reum conueniunt ex altera, sequitur, quod sententia lata contra D. Hieronymum Antogniolum, apud quæ sola detentatio dd. bonorum reperiebatur, exequi non poterat contra Io. Mariam de Comitibus successorem prædicti R. P. Francisci Tegrini; ex vulgata regula, quod sententia non præiudicat non citatis, nec contra eum exequi potest, ad tradit. per Girib. decis. 95. num. 1. 3. & 4. Ex quo fundamento sequitur, quod non sit curandum, an Sp. Hieronymus fuerit satisfactus de suo credito cum fructibus perceptis ex dd. bonis sibi hypothecatis, quidum prædicta sententia non præiudicat, ut dictum est d. R. P. D. Francisco non citato, non est vterius querendum; Cum d. sola exceptio impediat sententiæ executionem, diu clare fuit visum, præfata bona possideri per R. P. D. Franciscum Primò ex Inventario hereditatis Sp. Petri Tegrini eius partis confecto à Sp. Hieronymo vel procuratore d. R. P. D. Francisci, in quo Inventario adfuit bonis, de quibus agitur.

Secundò ex Instrumento venditionis factæ d. Io. Mariæ de Comitibus, in quo legitur, Sp. Hieronymum vel procuratorem R. P. D. Francisci vendidisse dicta bona in executione gratiosi rescripti per eundem R. P. D. Franciscum obtenti ab Excellentiss. Consilio, & sic d. Io. Maria habet causam à R. P. D. Francisco, non autem à Sp. Hieronymo, & idè non potest contra ipsum exequi sententia contra Sp. Hieronymum lata super processu, in quo non fuit citatus R. P. D. Franciscus.

Verum nè aliquid intactum remaneat, ut vndeque nullitæ fulgor resurgat cessare motuum de satisfactioe respectu dicti Sp. Hieronymi, fuit dictum, dom fuerant producta Instrumenta, & scripturæ, ex quibus constabat, bona hypothecata d. Sp. Hieronymo diuisa esse in tres partes, quarum vna est in loco dicto à Casa Tegrini, & ista bona reuertitur per d. Sp. Hieronymum, & ex calculo Nobis exhibito, & ex libris d. Sp. Hieronymi extracto nihil, aut parum ex eis percipitur. Altera in loco dicto à S. Prospero, & ista bona fuerant euicta per R. D. Franciscum de Manlis vel Rectorem Capellanæ S. Paulini, & Antonini pro annuo canone centorum 60. ut constat ex publico Instrumento rogato à Ser Bernardino de Piermis die 5. Martij anni 1652, in quo etiam constat eidem D. Rectori fuisse assignata tot alia bona valoris scutorum 380. in quibus ipse D. Rector erat Creditor occasione canonis statiorum 36. frumenti, & olei, debitorum per DD. de Tegrinis. Altera in

loco dicto à Campi, & dicta bona sunt eadem, quæ per Sp. Hieronymum Antogniolum vel procuratorem R. P. D. Francisci fuerant vendita d. Io. Mariæ de Comitibus pro extinguendo quidam debito, quod R. P. D. Franciscus habebat cum Adm. R. P. D. Priore S. Petri Maioris in scotis 150. pro assignatis decursis, cui Adm. R. P. D. Priori fuerant etiam ex titulo periminationis assignata nonnulla alia bona ad effectum liberandi bona vendita d. Io. Mariæ de Comitibus, quorum directum dominium spectat ad prælatum R. P. D. Priorem, ut latius constat ex publico Instrumento rogato à Ser Bernardino Pieroni die 23. Decembris 1654.

36. Ex quibus manifestè colligitur bona hypothecata pro credito Sp. Hieronymi, vel fuisse euicta, vel onibus ita fuisse obnoxia, ut primum, aut nihil ex eorum fructibus remanisset pro Sp. Hieronymo, qui propterea non potuit sibi satisfieri de interesse annuo sui debiti de præfata summa scutorum 1490. capitalis sui crediti, & consequenter etiam quod de fructibus d. capitalis esset satisfactus, quod penitus cessare visum fuit, adhuc cum remaneret capitale, seu pars illius, ipsi competebat retentio, ad magistratum decis. Affili. 113. num. 4. Socin. sen. cons. 135. num. 2. vers. postremò lib. 1. Aymon. cons. 76. num. 15. R. R. post Gen. de censib. decis. 451. d. num. 8. vsq. ad 12.

37. Absolutum ambas partes ab expensis, eo quia dictæ Adrices reposcuerant sententiæ, seu sententiæ fauorabiles à primis Iudicibus, ad tradit. per DD. in l. propter autem Cod. de lude. Zucchar. decis. Luc. 25. num. 18. vers. distum autem &c.

Et ita fuit decisum vtrique parte accerrimè informante &c.

ARGUMENTVM.

Possessio Inuestientis an, & quando probetur contra Inuestitum, & ab eo causam habentes, ac etiam contra Tertium per Instrumentum, vel per canonum solutionem, siue per titulum. Peritis quamam fides sit præstanda, ac eorum designis, seu plantis an sit standum. Dominium Inuestientis an, & quando probetur ex immisione, vel agrimensura, aut designo, siue planta. Probatio præsumptua, imò qualis qualis

174. num. 5. Ideoq. DD. referunt tamē ipsi Augustino, & Antonio de Luminibus de Collegiis agendi in possessione plenaria, seu penitorio.

Quare ita fuit decifum utraq. parte inforti.

ARGVMENTVM.

Manutentio an, & quando sit danda immisso in vim sententię iudicis ritę, & rectę precedentis, altero iam existente in possessione; & in manutentionis iudicio an sufficiat ad obtinendum docere de antiquiori possessione, si de tempore motę litis de possessione non doceatur. Tunc quo titula dicatur possidere bona pupilli, & an possessori iure familiaritatis cōpetat immissio, breuiter discutitur.

S Y M M A R I V M.

Immissio in vim sententię, & mandati iudicis ritę, & rectę precedentis competet manutentio. n. 1.

Manutentio est danda, etiam si nulla esset iuris possessio. num. 2.

Manutentio debetur, iudice ritę, & rectę precedentis, cum prius possessor per immissionem, etiam sine expulsiōne possessoris. num. 3. quod id magis procedit interueniente citatiōe, & comparatione partis vtriusq. ad sententiā, & eius executionem. num. 4.

Tunc aliter, non possidet bona pupilli, quā iure familiaritatis. num. 5.

Possessio iure familiaritatis non dicitur possessio, tunc detur sit detentatiōe asinina. num. 6.

Manutentio est danda a possessori, & dante, danda non possessori. num. 7.

Immissio debetur, etiam si nulla, et quę immiseri possit in possessione, a qua sunt expulsi in vim, & sententiā, num. 8. ampliatur. num. 9.

Possessio mala danda, & immissio non est inane, quā danda. num. 10.

Manutentio iudicio non sufficit de antiquiori possessione doceri, si de tempore motę litis non possideatur. num. 11.

Immissio una, & eadem res uno, eodemq. tempore a duobus non potest. num. 12.

Decisio LXXIV.

Philippus Garboccius, cūm pręsupposito, quod a multis antea actis annis reperatur in possessione bonorum, de quibus agitur, addito D. Iudice Ordinatio; extorsit penales pręceptum contra DD. filios, & heredes et Joannis Bōndacchę, sūb contrā D. Laurant. Viduam Bōndacchiani cōtra matrem, Tutricem, atq. Curatricem, ne quouis pręcepto quærere audent ipsam turbare in antedicta sūb asserta bonorum possessione; quod etiam exequi curauit per presentationem; Verū tūc comparuisset d. D. Laura nominibus, quibus supra, & retorquendo illud idem pręceptum contra pręfatum Philippum, allegauit, possessionem esse penes supradictas eius filias, ut antedicti prędicti eorū patris heredes, ad sūq. intentionis probationem, cūm exhibuisset publicum immunitatis documentum; in vim sententię obtentam, & exaduerso replicatum fuisset, executionem in alijs bonis, quā super petitis, factam esse; Hinc orta fuit questio, & quid ex partibus in hoc iudicio interdicto melius induceret arma; & per D. Iudicem a quo lata fuit sententia Philippo prędicto fauorabilis; a qua cūm fuisset ex parte pręlatorum Minorum prouocatum; Causa hoc idē ad Nos deuoluta, dubitauit eorū DD. meīs, an bene, vel male iudicatum, & sic bene, vel male d. d. sententia, fuerit appellatum; & DD. procul dubio male iudicatum, & bene appellatum dixerunt, potestatem iudicis.

Primo, quid cūm de possessione dd. heredes Bōndacchę de tempore huius motę litis ambigi haud possit, tūc de eorū immissione, & adpetu illorū bonorum possessione pateat per decretum inādati de immittendo ad eorū fauorem relaxari, & executi usq. sub 10. Aprilis 1635, & sic per plures menses ante hoc iudicium iudicium, per consequens tantū abest, quod Philippus possit obtinere contrā habentes possessionem, auctoritate iudicis ritę, & rectę precedentis, ad l. iust. possidet ff. de acquirend. posses. Ambrosia. decis. Pers. 5. num. 7. Rot. post Post. aff. de manutent. decis. 46. num. 2. & decis. 518. num. 2. & decis. 513. num. 1. Bāte fuit dictum in Archidiacono Saluani 19. Ian. 1651. coram Eminentiss. Corrado s. neq. obstat, ut potius ipsi Minoribus esset danda manutentio, etiam si nullam iuris assentiam habuissent, Staiban. Inn. resol. forens. resol. 27. num. 10. quod ad num. 19. cent. 1. Nig. de execut. rei iudic. 1. 19. cap. 4. num. 58. Gratian. de iur. forens. cap.

899. num. 21. & 22.

- 3 Quod adeo verum esse dixerunt DD., ut etiam si Philippus docuisset de aliena sua possessione, prout non docuit, adhuc dd. Minores prædicti meruissent, & debuissent conferuari in d. eorum possessione, Seraphin. decif. 1325. num. 1. Ludovif. decif. 203. num. 2. & decif. 582. num. 2. Rot. decif. 293. num. 5. part. 1. recent. & post. Post. d. tract. de manutenc. decif. 638. num. 2. & 3. & decif. 644. num. 14. & idem Post. in sua obferuat. 12. num. 33. Præsertim cum Philippus in processu agitato cum filiabus Thomæ Garboecij prædeluncti fuerit legitimè citatus, & comparuerit usq. ad publicationem sententiæ, & erus executionem, ut post. *Cancer. variar. resol. lib. 2. de Terrij oppositum* num. 59. & seq. & *Alex. in l. sap. num. 6. ff. de re iudic. & alios*, quos refert, dicit *Nig. de execut. rei iudic. d. cap. 2. §. 19. num. 74.*

At quod Philippus gratis, nec sine suspitione calumniæ, & animo contrà iura Minorum laborauerit probare eius anteriorem possessionem, liquidò elicitur ex testimonijs in actis registratis; Siquidem concurrit, quod hæc eadem bona controversa remanserunt in hæreditate q. Thomæ principalis debitoris, in tantumq. Philippum de eius possessione excepisse, in quantum Tutelam, & Curam filiorum, & hæreditati d. Thomæ suspexit, & illam eorum matre deponente; Non enim est nouum, Tutorem dici non posse possidere bona pupillij alio, quàm familiaritatis iure, *Gozzadin. conf. 99. num. 10. Berro. conf. 58. num. 3. & 9. lib. 3. consert dictum Nair. conf. 18. num. 19. lib. 1. Tass. conf. 98. num. 19. lib. 2. Socin. conf. 61. num. 7. vol. 1.*

6 Possessio autem iure familiaritatis non dicitur possessio, cum deterior sit detentione, aliudna, *Nig. de execut. rei iudic. cap. 34. §. 2. num. 3. & q. Sebastian. Medic. decif. Rot. March. 46. num. 2. & seq. Merlen. resol. forens. 89. sem. 1. num. 4. & cap. 67. num. 44. cent. 2. & in terminis fuit dictum in Ruenenaten. Bonovij 1. Februarij 1647. coram Emin. Corrado S. nec releuat; Vnde cum manutentio Possessori sit danda, & non Possessori deneganda, *Gratian. discept. forens. cap. 681. num. 29. etiam ex dispositione sanctionum Rot. alim., vt sub cap. 59. con-**

8 sequenter dixerunt DD., nullitatem, & iniusticiam sententiæ d. Iudicis à quo effici manifestam, stante possessione à dd. Minoribus de Bondacchis oborta, per quam omni possessione, si quam Philippus habuisset, diceretur nudatus, *Gratian. discept. forens. cap. 950. num. 33. Præsertim cum satis ex processu resulset iustificatio, quod illa bona controversa, cui possessa à d. Philippo ante Minorum*

prædictorum immisionem, spectabant ad filios, & hæredes antedicti Thomæ condemnatos, *Nig. de execut. rei iudic. cap. 2. num. 37. & cap. eod. §. 19. num. 76.*

- 10 Et ex his visum fuit DD. abundè constare de inualida, & vitiosa Philippi possessione, hæud quaquam manotenda, *Sebastian. inn. resol. forens. 100. num. 157. tom. 1. Gratian. decif. 81. num. 12. Nig. d. tract. de execut. rei iudic. cap. 2. §. 20. num. 6. Idq. etiam quid non sufficit in hoc iudicio docere de antiquiori possessione, si de tempore mortis litis non possideat, *Alex. conf. 27. in fin. lib. 6. Socin. conf. 126. num. 30. lib. 1. Cephal. conf. 20. in fin. lib. 1.* De non possessione autem d. Philippi de tempore instituti iudicij conuincitur ex possessione dd. hæredum de Bondacchis; Siquidem duo in solidum eandem rem vno, & eodem tempore nequeunt possidere, *Joan. Bapt. de Thor. vot. decif. 33. num. 30. censur. 2. Socin. reg. 99. Alfan. collectan. 355. cum vulgatis.**

Et ita fuit decisum &c.

ARGVMENTVM.

Præsumptiones, indicia, & coniecturæ an, & quando admittantur, & coniungantur ad plenam fidem faciendam, & ad Reum condemnandum, & quam pœna. Socius criminis an, & quando probet contrà Socium. Iudex potest ex causa minuire, & commutare pœnas, & an condemnare possit ex indicijs, & præsumptionibus; & de alijs ad materiam.

DE PROBATIONE.

- Probatio plurius semiplena sufficit pro pœna extraordinaria, num. 1.
 Probatio perfecta inducit per seipsum deponentem de factis proprio, iunctis ad iudicantes, num. 2.
 Testi deponenti de factis proprio plena fides est adhibenda concurrentibus alijs administratis, & probationibus, licet imperfectis; num. 3.
 Emptio, & venditio multum arguitur ex emptione, & venditione ob traditionem, qua dicitur de substantialibus earundem, num. 4.
 Mendacia maxime attenduntur ad delicti probationem, num. 5.
 Mendacium facit magnam præsumptionem, num. 6. Nego.

- Verum etiam ex dicto Officiali deputati ad deferendum nomina eorum, qui frumenta ad triticandum ad molendum afferunt, ut
- 7 habetur in processu fol. 3. r. d. terg. & d. sextarium frumenti affati per d. Antonium minime in libro, sed bacchetta descriptum reperitur, qui dicitur optimis modis probandi negatiuam, *Hefenian. de negatiu. probat. num. 189. 170. & 171. Duran. de off. 120. num. 15. 16. & 17.* & sic cum ex inspectione libri Officialis clare pateat, non adesse descriptam d. mediu sextarium frumenti allatam per d. Antonium, ut ipse Matthaeus asserit tale mendacium infuit in delictum, de quo est inquisitus, ut patet ad sensum.
- 8 Unde sequitur, quod cum simus in delicto difficilis probationis, domi scilicet, & nocturno tempore perpetrato, ad eius probationem admittuntur indicia, presumptiones, & conclusurae, ut per *Farinat. qu. 50. num. 38. & 39.*
- 9 ubi id indubitatum dicit quoad poenam extraordinariam, *Mascard. de probat. qui innumeros concordantes citat lib. 3. concl. 1238.*
- 10 nam. 1. & 2. & num. 13. & 14. Ita ut in Criminalibus presumptiones coniungantur ad plenam fidem faciendam, & ad Reum damnandum, idem *Mascard. ubi sup. num. 28. per text. in l. si qui adulteri Cod. de adulter. & citat Abb. Cardinal. et Bald. Fr. Philippus de Bili. Capone. in sua prax. Criminal. quast. 75. num. 1. & 2.*
- 11 Et licet secundum opinionem *Alexand. Bar. Dec.* ac aliorum dicitur in Criminalibus non coniungi presumptiones ad faciendam plenam probationem; Tamen vera est responsio, non coniungi ad infligendam poenam sanguinis, vel ita ut poena ordinaria coniungatur, sed bene ad poenam minorem pecuniariam extraordinariam imponendam, ita conciliantur in puncto *Buratt. & Mascard. ubi sup. num. 30.* & ita pro certo affirmat *magnus ille Criminalista Clar. S. in quast. 63. vers. in fine*, & nonnulli deinde comprobant *Fr. Capucius Theolog. de Bili. citat. quast. 75. num. 2.*
- Nec releuantes mihi uise fuerunt exceptiones oppositae contra personas Antonij improbris, & Bettinae famulae, scilicet quod ille sit socius criminis, qui non admitteretur in Criminalibus contra Socium, *Farinat. quast. 43. num. 8.* Illa uero sit nichilis imbecillis.
- 12 Nam siue responsum, quod regula praedicta procederet, quando agitur de crimine perpetrato, per quod irrogaretur infamia, quia tunc intrat exceptio, quae rejicit tellem Socium criminis, ex quo ex propria confessione remanet infamia, ut aduertit idem *Farinat. d. qu. 43. in fine.* Huiusmodi aprem contrauentionem est de genere prohibitorum, & ideo non est

- habilis ad inducendam infamiam. Cum non sit de delictis enumeratis in l. ruff. de burgo notan. infam. Maxime quia d. Antonius poenis damnorum, quod in factum passus fuit, eum locum sic condemnatos in leuiss. 25. Ideoque cum deposuerit contra se ipsam, magis ipsi credendum est, *Cruet. de off. d. num. 61. & 62. Gabr. lib. 1. iur. consue. tit. de testib. conclus. 4. num. 88. Bergonzol. vnf. 334. num. 9.* Vnde quod
- 13 d. regula limitatur in delictis difficilis probationis domi, & noctis tempore commissis, ut etiam in emptione, & venditione rei prohibita, tunc enim admittitur ad probandum etiam socius criminis, ut huc explicat idem *Farinat. d. quast. 43. num. 88. 69. 74. & 107.*
- Quo uero ad Elisabetham ipsomet Matthaeus fateretur in processu fol. 2. d. terg. quod est sagax, & omnia occurrentia pro leuissimolendini admitteretur, & ad hunc effectum ibi eam retinet, & mercede 26. librarum pro quolibet mense condidit. Ex qua confessione euidenter Matthaeus adducit inuicem simile, quod d. Elisabetha aliquam partem demon-
- 17 tiam, sicut eosdem asserere testes ad defensionem examinati, quibus proinde nulla est fides adhibenda, ut proffus inuestigabilis deponentibus, *Bergonzol. de off. 432. num. 18. Farinat. quast. 65. num. 146.*
- Quae autem dicuntur circa peritatem saltem, mihi non fuerunt uisa posse attendi, nam
- 18 quid ubi lex non distinguit, neque Nos distinguere debemus, l. non distinguamus ff. de recept. arbit. Tamen quia secundum substantiam materiam non potest dici modica quantitas farinae medium sextarium; Nam si talis venditio molendinarius permitteretur, utiq. lex de facili destrueretur in detrimentum, & perniciem publicae annonae; Nam intraret regula, quod quae per ipsos non possent fieri per plura, possent per pauca, ut & consideranti patet.
- Dixi tamen esse reformandum sententiam Perilloris, & Excellentissimae Praetoris ipsam rediendo ad sententiam, non quia non esset iniusta, & delicto condigna; Cum sententia praesumatur semper iusta, & Iudici sit commissum iudicare, quoniam sunt indicia sufficientia ad condemnandum aliquem ex indicijs, & praesumptionibus, ut tradit per *Farinat. in sua prax. tit. de res confess. & consue. quast. 86. num. 91. Menoch. de arbitrat. iudic. lib. 2. cas. 499.* & in tract. de praesumpt. lib. 1. quast. 44. num. 1.
- Sed quia consideravi multas expensas factas in gradu appellationis per d. Matthaeum, ideoque animam libenter appuli pro redactione
- 20 ne; Cum non sit nouum in iure posse iudicem ex causa poenas minuere, & commutare pro eis sibi iustum videbitur, ad doctrinam per. in cap.

[illegible]

ARGUMENTVM.

Sequestrum in causa executus an,
& quando per Creditorem fieri va-
cat, etiam pro summa liquidanda, &
super pensionibus Debitori debitis ab-
lecto, licet Clerico, ac super alimen-
tis, eorumque iuris commodatibus.
Pensionis commoditas an vendi, sed
cedi, vel in solidum dari possit, & bene-
ficiali alimentorum nature, & quid
sit Ecclesiastica, num dicatur tem-
poralis, vel spiritualis. Clericus qua-
nonam vi valeat privilegio, cap. Odoar-
us de solutionib. & si sit vxoratus, an
spirale beneficium suffragetur. De
iurati de Res. Tr. 52.

In causa extrinseca tempore fieri potest
 manifestis quibusque testimoniis et officialibus ordinariis
 iuramentis, ac etiam sine demonstracione summi et
 termini passim. num. 1. §. 2.
 Liquidato fieri potest post sententiam ante eius ex-
 ecutionem. Item 17.
 appropinqua generalis bonorum comprahendit debi-
 toris uxorem, iura, et actiones. Item 4.
 Creditus conuoluitas Creditonibus vendis passim 9.
 satisfactionem dari potest. Item 5.
 liquidari tales nomen debitoris pro summa. et
 quantitate liquidandi. num. 6.
 Creditus passim liquidare personam debitoris suo in-
 altero debitoris, etiam si agatur cum Clerico. et
 fructibus beneficii. num. 7.
 liquidari. sed in hoc non potest interuenire et debet vi-

beatissimum. *num. 1.*
 Penitus a seipso ad exteriorum statum accedit.
num. 2.
 Pluribus natura quibusdam equiparatur. *num. 3.*
 Penso Ecclesiastica dicitur quid temporis non ha-
 beat aliquis commune cum spiritualitate. *num. 4.*
 Clerici, quibus non potest cap. Odoat duo de solutio-
 nibus, solent illud adducere in exemptionem. *num. 5.*
 Clericus expuat per matrimonium. *num. 6.*
 Cap. Ordinaris non potest exorare, quoniam
 contra plura posita in Clerico contrahit. *num. 7.*
 Clericus dicitur utrumque. venit appellatio. *num. 8.*
 Item, fructibus spiritualibus accedit. *num. 9.*
 Item, *num. 10.*
 Item, *num. 11.*
 Item, *num. 12.*
 Item, *num. 13.*
 Item, *num. 14.*
 Item, *num. 15.*
 Item, *num. 16.*
 Item, *num. 17.*
 Item, *num. 18.*
 Item, *num. 19.*
 Item, *num. 20.*
 Item, *num. 21.*
 Item, *num. 22.*
 Item, *num. 23.*
 Item, *num. 24.*
 Item, *num. 25.*
 Item, *num. 26.*
 Item, *num. 27.*
 Item, *num. 28.*
 Item, *num. 29.*
 Item, *num. 30.*
 Item, *num. 31.*
 Item, *num. 32.*
 Item, *num. 33.*
 Item, *num. 34.*
 Item, *num. 35.*
 Item, *num. 36.*
 Item, *num. 37.*
 Item, *num. 38.*
 Item, *num. 39.*
 Item, *num. 40.*
 Item, *num. 41.*
 Item, *num. 42.*
 Item, *num. 43.*
 Item, *num. 44.*
 Item, *num. 45.*
 Item, *num. 46.*
 Item, *num. 47.*
 Item, *num. 48.*
 Item, *num. 49.*
 Item, *num. 50.*
 Item, *num. 51.*
 Item, *num. 52.*
 Item, *num. 53.*
 Item, *num. 54.*
 Item, *num. 55.*
 Item, *num. 56.*
 Item, *num. 57.*
 Item, *num. 58.*
 Item, *num. 59.*
 Item, *num. 60.*
 Item, *num. 61.*
 Item, *num. 62.*
 Item, *num. 63.*
 Item, *num. 64.*
 Item, *num. 65.*
 Item, *num. 66.*
 Item, *num. 67.*
 Item, *num. 68.*
 Item, *num. 69.*
 Item, *num. 70.*
 Item, *num. 71.*
 Item, *num. 72.*
 Item, *num. 73.*
 Item, *num. 74.*
 Item, *num. 75.*
 Item, *num. 76.*
 Item, *num. 77.*
 Item, *num. 78.*
 Item, *num. 79.*
 Item, *num. 80.*
 Item, *num. 81.*
 Item, *num. 82.*
 Item, *num. 83.*
 Item, *num. 84.*
 Item, *num. 85.*
 Item, *num. 86.*
 Item, *num. 87.*
 Item, *num. 88.*
 Item, *num. 89.*
 Item, *num. 90.*
 Item, *num. 91.*
 Item, *num. 92.*
 Item, *num. 93.*
 Item, *num. 94.*
 Item, *num. 95.*
 Item, *num. 96.*
 Item, *num. 97.*
 Item, *num. 98.*
 Item, *num. 99.*
 Item, *num. 100.*

Decisio LXXVI.

[illegible]

centes, vel Descendentes no, & quando gaudeant beneficio deducto ne recipiat.

S P M M A R I U M.

Mulieribus licitum est fideiuberare pro dote, cum ea specialiter sit privilegiata. num. 1.
 Mulier etiam sine solemnitate per quodcumque statum requisitus valide obligatur pro dote propria sua, & etiam emittit obnoxia. num. 2. 4. & 5. & nihil interest, an se obligaverit instrumentis, aut privata scriptura, siue sola pollicitatione, vel modo pacta. num. 6.
 De subiectis regulis iuris Communis prohibentibus mulieribus se obligari. num. 7.
 Obligatio mulieris non sustinetur, quoniam requiritur ex cap. 39. lib. 2. Statut. Vini. Lucen. num. 8.
 Statutum generaliter, siue universaliter loquens de requisitis interveniendis in contractibus mulierum, non comprehendit mulierem se obligantem pro dote alterius mulieris. num. 9. & 11.
 Mulier privilegia se pro dote, siue eius augmento, non habetur in consideratione statuti solemnitatis. num. 10.
 Verba generalia, & universalia nullam constituunt differentiationem inter se. num. 12.
 Statutum loquens per verba universalis geminata, non comprehendit obligationem ex causa dotis. num. 13.
 Statutum licet sub universalis notatione possit comprehendere omnes casus, & sic etiam dotis, non procedit in dispositione legis, sed hominis. n. 14.
 Si statutum quantumvis universale non comprehendit causam dotis, nisi de ea mentionem faciat, si per ill. sancitum sit, ut obligatio mulierum pro dote constituenda valeat. num. 15.
 Obligatio mulieris voluntaria, & non necessaria subiacet statuti dispositioni. num. 16.
 Statutum est generalissimum nunquam comprehendit casus de iure Communis specialiter privilegiationis, ut est dote, siue necessaria, aut voluntaria. num. 17.
 Dote tanquam se respiciant iura, non restringuntur ad eas mulieres solam, quae necessaria, id est subsidium dotis tenentur, sed omnes personas, & casus generaliter comprehendunt. num. 18.
 Mulier non subiacet dispositioni statuti aia ob donationem mercedem voluntariam ex causa dotis ab ipsa factam. num. 19.
 Sententia ferri non potest super negotio principali, si hoc non constiterit. num. 20.
 Appellatio, sed recurrit conceditur etiam a reiectione exceptionis relevantis, sed a denegatione admissionis, ex qua gravamen recipere potest. num. 21.

Appellatio datur a reiectione exceptionis relevantis tacite. num. 22.

Appellatio datur ab expressa, siue tacita reiectione testium, vel probationum relevantium, unde gravamen inferatur. num. 23.

Fideiussio mulierum, maxime pro vicis interfectionis, est nulla. num. 24.

Obligatio facta pro marito est nulla. num. 25.

Fideiussio facta pro marito est omni nulla, licet mulier velletur remanere. num. 26.

Mulier fideiuberare non potest. num. 27.

Mulier fideiuberando pro alijs non debetur in foro consecrata. num. 28.

Fideiussorem melius est non dare, quam dare mulierem. num. 29.

Si statutum sit reiectum certam formam in contractibus mulieribus, intelligi debet de contractibus mulieribus licitis, & de iure non prohibitis, non si ante recipiant interpositionem patris, & iure Comuni. num. 30.

Mulieribus est interdictum de inter Communis fideiuberare, & statuti pro totum modum. num. 31.

Approbatio nuntiarum ab alio mulierum non dependet nullas a potestate approbantis non dependet. num. 32.

Mulier valide potest se obligare pro viro, quando alij auctor carcerationis pro ea, alij, & si contra se habuerit instrumenta habenda executionem paratam. num. 33. & 34.

Vxor quid possit se obligare pro viro, quando alij auctor carcerationis pro ea, alij, & si contra se habuerit instrumenta habenda executionem paratam. num. 35.

Socer ad interfectionem Generi carcerari non potest. num. 36.

Beneficium doli non est, & pro carceratione quandoque habere possit in Alapenitentiis, & Descendens, Generum, & Socrum, respiciunt. num. 37.

Decisio LXXVII.

Spect. Leonellus de Nobilibus intentavit iudicium per viam citationis ad dicendum quare contra Sp. Gherardum Pacinorum eius Socrum, & intermedio casus petijt eundem non debere audiri, nisi praestita fideiussione ad formam Stat. cap. 121. lib. 1. Statuti Vini. Luc. tanquam obligatum per scriptum recognitum, quod habet vim publici iuramenti, & cum fuisset pronuntiatum, esse locum fideiussioni, ipse eam praestitit, & pro eadem fideiussit Ven. D. Philippa eius vxor, cui huiusmodi praestita se opposuit d. Sp. Leonellus multa proponendo, prout in processibus &c. & in specie, quod d. Philippa non potest fideiuberare, quia iam insolubilem se obligaverat cum Sp. Gherardo marito, ut in scripto matrimoniali cui oppositum respiciendo dicitur.

- etiam cap. 43. *nom.* 12. qui etiam docet de magis communi *Gratian, discept. forens. cap. 647. num. 22. & seqq. A. mar. decis. March. 39. num. 1. & decis. 42. num. 8. & 9. Peregrin. decis. 14. cum alijs per P. Jell. conclus. 70. num. 38. & 39. ubi ait, quod solemnitates Statuti non curantur, quando mulier pro dote se obligat: Ita ut etiam habeat locum in ipsius augmento, & plures *Rot. Roman. decis. de more allegat.**
11. Quae adeo vera sunt, & habent locum non solum si Statutum supradictum loqueretur generaliter, sed etiam si vniuersaliter, vt neutrum casum dotis comprehendere possit; quemadmodum in terminis statuti vniuersaliter loquentis, tradunt *Ias. in auben. praeerea num. 15. Cod. Unde vir, & vxor, Crauet. cons. 540. num. 13. & 12. Menoch. cons. 442. num. 6. & seqq. & num. 11. Rolan. de iur. dor. quaest. 105. num. 15. Mart. Medie. decis. 30. num. 22. ubi de magis communi A. mar. decis. 34. num. 2. de Franch. decis. 162. num. 13. & 14. Rot. dec. 264. num. 2. par. 4. d. iners. & decis. 511. num. 2. par. 2. recent. de iur. dictum per nostram Rot. test. Barz. decis. 82. per tot. & praecipue num. 4. Cum nulla sit constituenda differentia inter verba generalia, & vniuersalia, quemadmodum in terminis tradit *Barboz. in l. 1. par. 1. num. 4. in fin. ff. solut. matrim.* Ita quod Statutum loquens per verba vniuersalia gominata, obligationem ex causa dotis non comprehendat, ead. Rot. dec. decis. 511. num. 2. par. 2. recent. Mart. test. variat. resolut. lib. 1. cap. 47. sub num. 11. qui ad saturitatem multas Rot. Roman. aliasque decis. allegat.*
12. Secundum fuit responsum, quod dicitur de Statutum sub illius vniuersali oratione, posse comprehendere omnes casus, & si ueritatem casum dotis: Tamen quod non procedat in dispositione Legis, sed solum in dispositione Hominis; *Osaj. decis. 167. num. 9. Sord. cons. 267. num. 19. & cons. 461. num. 16. vers. hoc repugnat vniuersalitati verborum &c. Peregrin. cons. 99. num. 21. lib. 3. Bec. cons. 300. num. 12. Gratian. discept. forens. cap. 714. num. 18. & deo. cum per M. Canarium sic, vt obligatio mulierum pro dote posita non valeat, dicta dispositio interpretaria, quae totum vniuersalis non comprehendit casum dotis, nisi de ea specialis mentio perficiatur, vt probant *D. D. omnes sup. cit.**
13. Neq. pariter visum fuit obstare aliud oblatum, scilicet quod dicta obligatio D. V. Philippo fuerit voluntaria, & non necessaria, & conloquenter subiaccere debeat dispositioni introductae Statuti, vt in terminis sonant *Eyriac. controuers. forens. controu. 195. num. 47. Rot. decis. 22. qui 7. ex vers. non obstat post P. cum ad Stat. P. b. Rub. in annotat. ad decis. 460. num. 54. & seqq. par. 4. tom. 2. rec.*
17. Quid fuit responsum, quod verior est opinio, scilicet vt d. obligatio indistincte, tam pro dote necessaria, quam voluntaria sit validissima; Cum Statutum, licet generalissimum nunquam comprehendere valeat eos casus iure Communi specialiter privilegiatos, prout est casus doris in puncto *Put. def. 160. num. 1. & 2. lib. 3. Rot. in Roman. Societatis Offic. 4. Februarij 1602. coram Penia, & in Romana Dotis 29. Martij 1602. coram Ortemberg, in qua decis. fuit firmatum, quod conclusio procedat absque difficultate, tamen dote necessaria,*
18. quoniam in voluntaria; Quid iura disponentia ad fauorem dotis non restringuntur ad eas mulieres solum, quae necessario; scilicet in subsidium dotare tenentur, sed omnes personas, & casus generaliter comprehendunt, vt pluribus relatis comprobatur *P. Jell. conclus. 86. num. 169.*
19. Imo quod dicta conclusio vendicat sibi locum etiam in donatione merè voluntaria in causam doris a muliere facta; vt ipsa non subiaceat dispositioni Statutariae Rot. per *Greg. dec. 563. num. 10. Menoch. cons. 265. num. 9. Sord. decis. 314. num. 16. Rot. in Faven. Saluani 16. Martij 1618. coram Pamphilo cum alijs per P. Jell. ubi supra. & in l. 1. par. 1. num. 4. in fin. ff. solut. matrim.*
20. Neq. etiam D. D. obstare visum fuit aliud oblatum circa istud primum caput, scilicet quod Index a quo non grauatur d. Sp. Leoneloni. Primo, quia nulla fuit iuris contrarietas, & propterea tanquam incidens oppositum intermedium, non posse super eo principaliter pronunciari; Cum non sit simplex interlocutoria, sed contineat factum principale, super quo, vt dictum est, cum non fuerit lis contestata, non potest per eam sequens super eo sententia ferri, l. vt si uideri ff. de commun. diuidand. *Ias. in l. vltima num. 230. ff. de iur. testat. Sord. decis. 129. num. 21.*
21. Quid fuit responsum, quod appellatio, sed deceptus etiam d. reiectione exceptionis reuocantis seu denegationis admissionis, ex qua grauante resistit iudicio, & conceditur *Mart. testat. de Comm. ff. appellat. ab interloc. par. 1. §. 1. num. 142. fol. 1214. Scacc. de appellat. 22. quae. 97. num. 61. & seqq.* Ita quod d. conclusio vendicat sibi locum, vt deor etiam appellatio d. reiectione exceptionis reuocantis tacita, prout fecit D. Index Ordinarius, vt considerari etiam patet; Imò lippis, & consoribus, vt iudat idem *Mart. testat. de Comm. ff. appellat. d. iur. par. 1. §. 2. num. 26. fol. 1211. Rot. decis. 444. num. 5. par. 1. & Mart. testat. de iur. 323. num. 8. & seqq. in d. Perr. Ridolphin. in sua prax. iudic. par. 1. cap. 13. d. num. 327. 328. & 329. & sub num. 330. dicit, quod etiam d. re-*

23 iestione testium, vel probationum relevan-
tium, siue expressa, siue tacita, ex quo pariter
gravamen inferretur, datur appellatio, *Osasc. de-
cis. 5. num. 14. Rot. decis. 79. num. 2. par. 3. re-
cent. cum alijs per eum ibidem.*

Circa verò secundum caput recursus DD.
mei dixerunt, dandum esse novam fideiussio-
nem per d. Sp. D. Gherardum Pacinum ad fa-
voorem Sp. Leonelli de Nobilibus; Et in casu,
de quo agitur, ad formam *Stat. sub cap. 121. l. 1. r. & datam* nō obstat, imō invalidam, &
ratio quia cum V. D. Philippa sit obligata,
(vt fuit ostensum in primo capite Recursus)
insolidum cum d. eius Viro, non poterat nunc
recipi in fideiussorem pro viro in eadem cau-
sa, in qua ipsa est obligata, cum Creditor per
talem fideiussorem nihil consequendum ve-
niret pro assecuratione iudicii, & idē non
fuit multiplicanda entia sine necessitate iuxta

34 vulgata; Vlti quod fideiussio mulierum, ma-
ximē pro viris intercedentium est nulla, & in-
valida, *vulgar. tex. in athen. si qua mulier Cod. ad Senat. Consul. Velleian. l. 1. in l. si constante
num. 21. ff. solut. matrim. Hering. de fideiussorib.
cap. 7. num. 399. cum plurib. legq. sicq. obliga-*

25 tio facta pro marito nulla sit, *Aretin. in d. si
in iudicio num. 5. Insist. tit. de exceptis, Rot. decis.
1. post Picum ad Statut. Vrb. Quod adeo ve-*

26 rum est, vt etiam si mulier Velleian. renuntiet,
dum fideiussio est pro marito, omnino sit
nulla, *eod. Rot. vbi leg. post Pic. num. 18. & in-*

27 distinctē, quod mulier non possit fideiubere,
dixit *Rot. decis. 497. num. 37. & num. 27 l. par.
5. som. 2. recent. Ludowf. decis. 363. num. 3. eod.
Rot. in Ariminen. Dotis 31. Maij 1620. coram
Coccino & fuit dictum in Vrheneana Frumentis*

27 Junij 1646. coram Reverendiss. Melcio, quā
est impressa post Merlū. de pignori. decis. 130.

28 num. 3. ita vt mulier fideiubendo pro alijs, nec
etiam in foro conscientie teneatur, vt post Mo-
noch. de praesumpt. praesumpt. 80. per tot. lib. 1.
& alios plures, quos allegat, tradit Hering. d.
cap. 7. num. 530. latissime Paul. Staib. iun. vo-
lunt. forens. decis. 42. d. num. 9. som. 1.
vbi fusissime multos casus notatu dignos re-
portat.

29 Secundo dicebatur, quod dum d. Sp. Ghe-
rardus sit obligatus iuxta Statuti formam pro
assecuratione iudicii, fideiussorem dare vt dan-
do uxorem, seu mulierem, non hoc idē rele-
vatus intelligitur; Quia melius est fideiussio-
rem non dare, & dare mulierem, vt per sext.
lit. rotundum firmatur in h. quomus si conveni-
tis ad Velleian. quā in proprijs terminis ex-
pendit Arias de hiesia varior. resolut. lib. 1. cap.
39. num. 37. in fin.

30 Tertiō dicebatur, quod si licet Statut. cap. 39.

& 40. lib. 2. praescribat certam formam mu-
lieribus contrahendi, qua forma servata, eis
liceat fideiubere; Tamen quod d. Statut. in-
telligi debeat de obligationibus, seu contra-
ctibus mulieribus licitis, & de iure non prohibi-
tis; Cum Statuta recipiant interpretationē
passivam à dispositione Iuris Cōmunis *Natt.
conf. 50. in fin. Hounded. conf. 210. num. 14. lib.
1. Cornazzan. decis. 136. Surd. decis. 138. num.
22. Carpan. ad Stat. Mediolan. in preclud. 275.*

31 & idē cum mulieribus de Iure Communi sit
interdictum pro alijs fideiubere, & strictius
pro eorum viris, vt latē *Egomet fundam in meis
ad Surd. addition. decis. 164. per tot. ad huius-
modi contractus de iure prohibitos Statuta
praelata nequeunt extendi.*

Neq. obitare visum fuit DD. meis, quod d.
D. V. Philippa sit approbata per publicos Ap-
probatores, qui si malē approbent, teneantur
ipsi & eorum fideiussores.

Quia fuit responsum, quod licet Approba-
tores teneantur in casu, quando quis non est
idoneus; Attamen non habet locum, quando
principium est inhabile, scilicet quando obli-
gatio à principio est nulla; Cum tunc non
possint Approbatores ex eorum approbatio-
ne reddere habilem ad fideiubendū pro alio
illum, qui fideiubere non posset, prout est Mu-
lier, quae habet iuris resistentiam, vt obligari

32 non possit; Et ratio est, quia approbatio adhuc
nullam non consuevit, quando nullitas à po-
testate Approbantis non dependet, in puncto
*Surd. decis. 53. num. 17. Vrsell. conclus. 136
num. 56.*

33 Neq. demum obstat videbatur, quod D.
V. Philippa valide poterat se obligare pro vi-
ro, dum timor carcerationis adesse poterat,
vel de facto aderat; Nam tunc validē illius
obligatio in isto casu esset dijudicanda, quia
uxor virum ere alieno oppressum teneatur sub-
leuare, *Rot. decis. 732. num. 3. par. 3. recent. per
tex. in l. 1. Cod. unde vir, & vxor, athen. pra-
terea Cod. eod. Decian. conf. 84. num. 29. lib. 2.*

34 *Surd. decis. 86. num. 6. & nihil interest, an sic
carceribus mancipatus, quia sufficit imminen-
tia periculi, vt quia ad suae Instrumenta quere-
admodum in casu, de quo agitur, Creditorum
executionem paratam habencia, *Rumic. sen.
conf. 77. num. 16. cum legq. Surd. conf. 167. num.
28. Rot. decis. 732. num. 3. par. 3. recent. & in
puncto firmatur Merlū. de pignori. lib. 2. tit. 1.
quasi. 18. num. 85. & 86. Rot. post Cenc. de cen-
sib. decis. 32. per tot. & latē fuit dictum in de-
cis. 22. num. 2. impressa in isto volumine.**

35 Quia fuit responsum brevissime; Nam
quicquid sit de ista questione, an vxor possit
se obligare pro excarcerando viro, quod, disti-
cultat.

coltare videtur *Vineti, de Franchi, decis. 578, num. 10. & per cas.*

Tamen fuit dictum, quod cum Sp. D. Gherardus non solum non esset carceribus mancipatus, sed nec etiam poterat pro d. debito carcerari; Cum Socer ad instantiam Generi carceri nequeat, vt per Capellam Tbolosanam *decis. 159, par. 3. Manon, de caus. execr. limitat. 16, num. 4. & 5. idem lippis, & consoribus parabat, obiectum conuatum remanere, & ad illam materiam plura videri possunt, scilicet de Ascendentibus, & Descendentibus, Genero, & Socro non carcerandis, quando gaudent beneficio, deducto nē vigeat, apud Scanarol. *traç. de visit. Carcerat. lib. 3. §. 7. cap. 2. per totum.**

Quo verò ad alterum recursus caput concernens affirmationem per Peritos factam de communi consensu ambarum partium, DD. simpliciter dixerunt esse operiendam, & dimidiam mercedem per d. Sp. Gherardum de Pacini esse soluendam.

Quare &c. Ita fuit decisum vtraque parte accerrimè informantē &c.

ARGUMENTVM.

Restitutio in integrum aduersus contentiam in iudicatum transactam, an, & quando detur, & impedire possit eius executionem, & quibusnam requisitis indigeat, vt habere valeat eius effectum. Sententia an, & quando reformetur ex causis restitutionis in integrum, & an in parte reformata, in reliquis confirmata censeatur. Res iudicata super principali obtenta, an operetur etiam super accessorijs.

SUMMARIUM.

Restitutio in integrum aduersus sententiam quibusdam requisitis indiget, remissio. *num. 1.*
Infracta fuisse de nouo reposita an, & quando probetur inuamento offerentis. *num. 2. & 3.*
Ignorantia alienius iuramento corroboratur. *n. 4.*
Ignorantia præbet restitutionem in integrum. *n. 5.*
Restitutio in integrum contra sententiam in iudicatum transactam conceditur ex iuribus nouiter repositis. *num. 6.*
Ad hoc hereditatis redditus indubitata ex possessione bonorum patris, & ex fructuum perceptione. *n. 7.*

De quomodo constituitur Sorori ex Stat. Vniu. Lug. cap. 16. lib. 2. *num. 8.*

Frater dotans Sororem intelligitur velle compensare cum debito dotis relicta, vel debita ex bonis patris. *num. 9.*

Sententia reformatur ex causis restitutionis in integrum ob infracta nouiter reposita. *num. 10.*

Restitutio in integrum in Saluam conceditur tantum Ecclesijs, & minori. *num. 11.*

Saluam non competit contra habentem anteriorem hypotheccam. *num. 12.*

Restitutionis in integrum exceptio, etiam incidenter obiecta contra sententiam executionem, illam impedit. *num. 13.*

Oblatio facta de non toto debito non suffragatur. *num. 14.*

Sententia in parte reformata, censeatur in reliquis confirmata. *num. 15.*

Res iudicata obiecta super principali operatur etiam super accessorijs. *num. 16.*

Principali commissio, consistit commissum accessorium. *num. 17.*

de Accessorio idem iudicandum est, quod de principali. *num. 18.*

Vestes nuptiales sunt de funeralibus quoad vidualem habitum. *num. 19.*

Decisio LXXVIII.

Vener. D. Cæcilia Carella de Sinibaldis coram Perillorri D. Iudice sententiarum executore Rotalem sententiam de mense Februarii præteriti, necnon alteram D. Iudicis Ordinarii de anno 1653. latis in causis inter ipsam, & Ven. D. Elisabetham Garzoniam Buzzacarinam exequi petijt.

Pro cuius parte de litione oppositum fuit, ac in integrum restitutio incidenter implorata aduersus præiudicialia in illis contenta ex iuribus nouiter repositis, & ex capite ignorantie, ac ex generali clausula, si qua mihi inflata causa.

Verùm D. Iudex restitutionem tacite denegauit, committendo ad facorem D. Cæcilie executiua mandata pro scutis trecentum quinquaginta, & pro alijs scutis liquidatis ratione interuxtorum, scilicet per eandem solutione scutorum quingentorum DD. Ingilibus Buzzacarinis secundum superiorem obligationem apud acta, præceptum de immittendo D. Cæciliam offerentem in possessione bonorum, de quibus in processu relaxauit.

Ipsi verò legales Buzzacarini ad Rotam recursum habuerunt, à qua petierunt restitutionem, deindeq. terrarum redemptionem pro scutis mille sexcentum obtinuerunt; Prædicta ca-

men parentia, et huiusmodi terre vendi, que subhastari possint, secundum formam primæ Rotalis sententiæ: pro retrahendis pecuniis specificatis in sententiâ prædicti D. Iudicis, & etiam scutis triginta pro habitu Viduli, ad finem satisfaciendi V. D. Cæciliæ.

1 Item in copulatis pro danda restitutione concurrunt requisita d. DD. tradita, quos cummulavit Clariss. Allograd, in cons. 24. num. 3. q. 9. vol. 1.

2 Primòq. Instrumenta de nono reperta fuisse à d. Iugilibus; sacramento probatur Carroc. de except. except. 49. num. 145. Mascard. de probat. conclus. 925. num. 7. cum seq. & ex Oddo inquit D. Allograd. eod. cons. 40. num. 3. vol. 1.

3 Secundò iustam horum ignorantiam habuisse D. Elisabetham, & quam, & ipsius Vium diligentiam in ipsi rependis adhibuisse, ad tradita per D. Allograd. in eod. cons. 40. n. 3. demonstrant testes primò examinati; Inquit enim Sp. & Egr. D. Garzonius super quinto interrogatorio: *Sì abbe il Sig. Geronimo Buzzaccarini ha fatto diligenza particolare per trovare i Instrumenti, e scritture pubbliche, che possono verificare, che lo Sp. Geronimo Garzoni Gionne fosse herede del già Magnif. Sig. Geronimo suo Padre &c.* Et Sp. Thomas Bernardus super dicto interrogatorio: *Ha veduto due, o tre volte il Sig. Buzzaccarini nel publico Archivio, oue egli disse, che cercava delle scritture per la causa, che divideva con la figlia dell' Egr. Sig. Cesare Carelli, & uno Contrasto del Sig. Geronimo Garzoni; & hauendolo poi veduto per la Città gli domandò, se buona ironata niente, e risposta, che faceva tutte le diligenze possibili; Et interrogatus de tempore, Disse dell' anno passato, che verteva la causa fra la figlia del Sig. Carelli, & la moglie del Sig. Buzzaccarini.*

4 Atq. illorum ignorantia iuramento per Iugales suscepto corroboratur, Rot. decif. 457.

5 num. 6. post Iacit. de Saluiano, vt ex capite ignorantie restitutio in integrum mulieri competere, eadem decif. 257. num. 9. 10. & 11. & coram Pensis decif. 914. num. 4. tom. 2.

6 Tertiò iura nona D. Elisabethæ, & probationes pro Victoriâ, visum fuit, releuare, & ad causam facere iuxta tertium requisitum bene examinatam à D. Allograd. in allegato cons. 40. d. num. 5. ad 7. eaq. cum primis coniungi ad ostendendum D. Hieronymum fratrem D. Elisabethæ communis Genitoris heredem fuisse.

Nam testes doctores examinati aiunt, nempe Domitius super primo capitulo: *Lo Sp. Geronimo Garzoni Gionne doppo la morte dello Sp. Geronimo suo Padre, ha posseduto, e goduto li medesimi beni, & ancho hoggi li godono gli heredi,*

che godono il detto suo Padre &c. ubi Garzonius

Et supradictus Sp. & Egr. D. Garzonius in per sexto capitulo dispone, *che lo Sp. Geronimo Gionne ha accettato heredità del Magnif. Sig. Geronimo Padre godendo, e possedendo li beni paterni hauendoli veduto godere &c.*

Balthazar etiam testis super sexto capitulo idem confirmat, meliusque quarto faciens D. Garzonius alter testis.

7 Adcò vt cum D. Hieronymus Iunior tenuerit prædicta bona sua Patris, & fructus illorum perceperit, indubitate nunc reddatur hereditatis aditus, Rot. in l. pro herede in princ. ff. de acquit. hered. Rot. eodem distillio decif. 44. num. 1. D. Allograd. cons. 8. num. 25. vol. 2.

Et ideo parum referri videtur, quod de solemnibus à Tutoribus, & Curatoribus ipsius D. Hieronymi adhibitis, non facta doctum fuisse.

8 Iuxta ergo Statut. Ab. 2. cap. 16. vt D. Hieronymus frater Iheris communis Patris teneatur D. Elisabetham Sororem ab hoc Statuto exclusam, dotari, & dotem soluere sub hypotheca ad fauorem exclusæ à die obitus Genitoris, vt lex Municipalis dicit.

Et hodie cessat animaduersio in prima depositione ponderata §. Unde, quod legator scutorum quingentorum auxerit, ad fraternam castitatem, & donationem pro Sororis dotem, scuta 100.

Quid quis non presumat liberalitatem exercere, si se eximat ab obligatione, ad quam tenebatur, vii heres: Et Frater datus dotem Sorori, intelligitur velle compensare cum debito dotis relicte, vel debita ex bonis Patris, l. huiusmodi 84. §. si Sempronius, & ibi Gloss. in verb. repellit. de legat. 1. & ex alijs citatis à Rot. decif. 28. num. 5. & 6. par. 5. recent. quæ est decif. 249. apud Clementinellum. tom. 1.

10 Cum autem de causis restitutionis in integrum constaret, iudicauimus partem ex antiquis, & partim ex nouis iuribus, & probationibus pro sententiarum reformatione, & operæ restitutionis illas moderati fuimus, ad Rot. decif. 604. n. 6. post Pass. de manutent. decif. 38. n. 1. post Merlin. de pignor. Duran. decif. 137. num. 7. Manlio. decif. 125. num. 7. Perrenet. ad Buratt. decif. 452. num. 9. Scac. de appellat. quest. 19. reuoc. 4. num. 19. vbi ex Oddo ampliat. ad fauorem etiam Maiorum, prout D. Allograd. cons. 40. num. 6. vol. 1. dicens de magis communis pro maioribus, & Corngial. cons. 487. in fin.

11 Non obstat, quod Ecclesiæ tantum, & Minorum in Saluiano in integrum restituito concedatur iuxta limitationem Pacific. de Saluiano in preli. 4. cap. 3. num. 42.

12 Quia, cum Saluianum contra habentem auct-

cópula Et. num. 6. 7. & 8.
 Declaratur cap. 1. §. 1. lib. 1. Stat. Vasil. Luc. 5. & 6.
 per intelligatur hoc in fin. citat quod rem-
 dium existat in intentum per viam libelli, si-
 ppositi. num. 9. & cap. 1. §. 3. eiusdem Stat.
 circa manutentionem possessionis, ubi quod per
 istam eam accipiat, lite pendente. num. 10. 11. &
 12. 16. & 18.

Alienatio bonorum impeditur, lite pendente, tan-
quam facta in fraudem pignori ex conditione. n. 11.
Res litigiosa non dicitur, lite existente super re hypo-
thecata, vel super assignatione hypothecaria. num. 12.
Res litigiosa censetur, etiam si sit latum in possessio-
ne venditur. num. 13.

Possessionem in alium transferri non licet, lite pen-
dente. num. 14.

Prior in tempore, est prior in iure. num. 15.

Iudicii officii imploratio non efficitur, re implorans se
restringens ad unam actionem, sed ut confugere
queat ad omne extraordinarium remedium. n. 18.

Iudicio ordinario intentato, ad extraordinarium
conferri potest, quando istud prius provideret
implorato tamen Iudicii officio. num. 19.

Deductum non separatim, nec diuersum a petitione,
non est adiudicandum alterius naturae, maxime
quando competit ex legis prouisione. num. 20.
 & 31.

In Variationis materia mittis agitur cum lege, quam
cum homine. num. 21.

Dati non soluntur, ubi agitur de executione publici
Instrumenti. num. 22.

Clausula Quatenus teneatur, & non aliter, impor-
tat conditionem. num. 24.

Conditio nihil ponit in esse. num. 25.

Identitas ad hoc, ut probetur, sufficit, quod conue-
niant denominatione generalis loci, ac dum demon-
strationes, se habent, scilicet viarum, & riuo-
rum, quatenus magis certi, & minus varia-
biles, eo plus attendi debent, praesertim quando
alia demonstrationes temporis sursummutatae se
cleras essent. num. 26. & 27.

Tributio melior propria confessione non datur. n. 28.

Possessor de Iur. Commun. & ex Stat. Luc. semper
est citandus, licet ad sit Clausula Constituti, alias
manutentionem datur, possessore non citato. num.
 29. & 31.

Hares habetur vel Tertius possessor, & dum agitur
de emendanda possessione, est citandus. num. 30.

Possessor quibusvis rationibus est citandus ad hoc,
ut bene prius sit sua possessione. num. 31.

Notitia quando verificetur ex Stat. Vni. Luc. cap.
1. §. 1. lib. 1. num. 33.

Intimatio quando agitur de re graui praedicti, scilicet
possessionis amissione, non supplet defectum
citationis. num. 34.

Intimatio executi domi dimissa copia non sufficit in
praedictis casibus, in quibus debet esse personalis,
 num. 35.

Citatio domi dimissa copia, probat notitiam de con-
suetudine forea; quoniam per personam, quantum personam
liber non requiritur pro forma, sed tantum, ut Ci-
tatio, duobus modis. num. 36.

Notitia, quae sita esset, facit quoniam ibi de defectum,
& ad illam citationem, ac si non personam executam
fuisse, cum tunc via citationis consistat in noti-
ria, & bona fidei. num. 37.

Ad solutio fieri potest ubi expensis ex causis Iudici bo-
neficio. num. 38.

Ad illam citationem non tenetur malicia.
Ad illam citationem non tenetur malicia.

Decisio LXXIX

IN causa appellationis, si recusus interpo-

nit ad Romanam per Sp. Bened. Quin. Baptistam.

Marchio contra Sp. Bened. Quin. Sanctinum

per d. Iudicem a quo ad favorem d. Sp. Bene-

dicti Sanctini in bonis, de quibus in fine peti-

tionis, de qua in processu praeteritis causis, cui

&c. Hodie proposita coram d. Iudice, in d. Iudice,

an esset bene iudicatum, vel male recur-

sus, & DD. degustatis, & personis hinc inde

fundamentis vna mecum dixerunt fuisse bene

iudicatum, & successu male recursum, sed

appellatum per d. Sp. Io. Baptistam Marchio

Mori possumus, quia de potestate credit

Sp. Benedicti de Sanctinis respectu census d.

Sp. Io. Baptistae Marchio, non debetur iner-

partes prout etiam constat ex eorum respec-

tione Instrumentis; & cum d. Sp. Benedictus

iudicium intenterit adversus Laurentium,

& Petrum dell' Apollonia de Oragano, &

post ceptum d. iudicium d. Sp. Io. Baptista vi-

gore clausula; Consistent, contenta in Instru-

mento d. sui census accepit possessionem

bonorum, in quorum etiam possessionem de-

inceps d. Sp. Benedictus immisus fuit contr.

ad d. Laurentium, & Petrum, potuit idem Sp.

Benedictus, citato d. Sp. Ioanne Baptista, &

constitit de eius iusticia, & anterioritate obti-

nere a d. Iudice primariam instanciarum con-

firmationem suae possessionis abiq. nouo libel-

lo, & abiq. nouo processu, prout ad eundem

circuitus inactis, a quibus leges, & Principes

abhorrent, semper est facienda, & tenenda

audire de respectu. Monach. dec. 1. 2. num.

87. Vincent. de Franch. dec. 1. 73. in fine, quod

etiam apertis verbis disponit Statutu cap. 36.

lib. 1. Stat. Vni. & ubi est casus Statutu de iure

omnis disputatio cessat, Merlin. dec. 1. 2. num.

87. dec. 57. num. 5. & inanes est leges, Glof.

& DD. allegare ubi sanctionem Rationariam

claram habemus, etiam si dura videretur, Nig.

de execut. rei iudic. cap. 11. §. 3. num. 57. Am-

brus. dec. 1. Perus. 3. num. 24. & dec. 1. 3. n. 16.

4 ac etiam si esset contra ius, ad notat. per Paris. conf. 85. in fin. verbi autem statutum lib. 1. & conf. 20. num. 5. & seqq. lib. 2. Cur. Jen. conf. 46. num. 16. in fin. Hoved. conf. 13. num. 3. t. lib. 1. Rolan. conf. 72. num. 4. lib. 4. Imò iuri Communi prævalere, & potentius est in loco, ubi viget, iuxta pariter fundata per Aymon. conf. 237. sub num. 6. Sacin. conf. 67. num. 64. lib. 2. Ioseph Ludovic. decif. Perusin. p. num. 30. & fuit dictum à Rot. Roman. in Spolethane Successione 19. Junij 1651. cordis R. P. D. Celso f. in fin. pariter notat. in lib. 1.

Quibus non obstat, quòd cum Sp. Benedictus in specie imploretur dispositionem, cap. 109. non poterat sanare, & recurrere ad cap. 136. Ideòq. experti remedium primo loco intentatum tenebatur.

Quia fuit responsum, ut quicquid possit dici, an d. Stat. cap. 109. dispositio, seu remedium per prælatum Sp. Benedictum fuerit imploretur; Autamen cum in fine petitionis factæ per eundem adversus d. Sp. Io. Baptillam Marchio adfuit clausula, *Omni meliori modo*, per illam censetur copula imploretur beneficium cap. 136. Cum clausula prædicta tante sit efficacis, quòd per eam vitius remedium censetur deductum, Menoch. conf. 31. num. 4. Suid. conf. 428. num. 19. & conf. 450. num. 23. Optime Castill. decif. 57. num. 81. & per tot. Ita quòd possit, scilicet, prædicta clausula pronunciari etiam super non deductis in libello, seu petitione, Mart. Aymon. de Amat. decif. 61. num. 70. & seqq. & signat. d. num. 73. Capys. decif. 10. num. 23. Mart. de Glanvil. d. conf. 81. num. 3. Barbof. de ditionib. & statut. claus. 2. num. 5. & 10. in fin. Maxime quando cum clausula prædicta adfuit copula, scilicet: *Et omni alio meliori modo*, prout in caso petitionis factæ per d. Sp. Benedictum, quia hoc res transiit apud eod. prælatos absq. controuersia, Mart. d. clausul. claus. 81. num. 3. vbi plures Rot. Roman. decif. curiales consilium Paul. Garib. iur. iudic. foren. decif. lib. 1. tit. fol. 35. num. 56. 57. & 58. dicitur: *Pignapell. controuers. foren. cap. 34. per tot. cent. 2. vbi latè ad latitudinem sub num. 7. & 8. latissimè. Patr. Rodolphus in sua prax. iudic. par. 2. cap. 2. num. 162. cum seqq.*

5 Vitra quòd adfuit parricel dispositio statueria prædicta omnia comprobans in cap. 15. lib. 1. Stat. P. n. 5. & super intelligatur. Aliter nra, ubi quòd. respondit. A. G. r. 15. asseclatur intentatum illud remedium, quòd magis sibi expediret, & quòd nò adfuit differentia, siue agatur per viam libelli, siue per viam petitionis, vt licetis notandis legitur in præfatio Stat. nro op. finalib. verbis: *ubi in fin. in notandis notandis.*

10 Vnde inferretur, quòd cum præfatum Statut.

sub cap. 136. eiusdem libri, iubeat, quòd in casu, quo Tertius pendente iudicio accipiat possessionem bonorum controuersiorum, debet dici de iuribus partium, & declarari, quis eorum iura potiora habeat, & consequare in possessione eum, quem iudex inuenerit habere, 1 re potiora iura, vt in d. cap. 136. & sic cum non possit discutari, quòd vitium litigiosi non fuerit contrarium per d. Sp. Io. Baptillam Marchio pendente iudicio cum d. Re. conuentis de Fiorauantis dell' Appollonia, ac in fraudem parare executionis, ad tradit. per Salgad. in commentar. de regia process. par. 4. cap. 14. d. num. 113. & in terminis etiam trah. la. byriat. Credit. par. 1. cap. 14. d. num. 15. cred fin. Neg. de execut. rei iudic. cap. 2. num. 67. & 80. & cod. cap. 6. num. 61. & 5. 19. num. 68. DD. clarè vitium fuit præfatum Statut. dispositione inconcussa ex omni parte remanere.

12 Et licet possit replicari, quòd vitium litigiosi non contrahatur, quando lis est super re hypothecata, vel super actione hypothecaria, ad tradit. per Lanetloc. de attentat. 2. par. cap. 4. de attentat. lit. pendente, limit. 2. num. 31. & seqq. Salgad. citat. trah. la. byr. Credit. cap. 14. num. 14. & est theoria Glaf. communiter receptæ in cap. 1. verb. litigiosa de confirmat. vbi, vel inut. i. vbi Butr. sub num. 4. Abb. num. 5. Dec. num. 36.

13 Tamen semper verum est dicere, quòd vitium litigiosi incurritur, etiam vbi lis tantum in possessione vertitur, Neg. de substat. §. 30. num. 54. & in trah. de execut. rei iudic. cap. 2. 14. §. 6. num. 94. & ratio est, quia licet non agatur de domino rei, agitur tamen de domino possessionis, quam ideò non licet in alium transferri, licet pendente, ex doct. Bart. in l. 1. §. 1. ff. de litig. & ita fuit firmatum per Rot. in Roman. hereditat. de Gratianis 28. Junij 1649. coram bo. mem. Bichio in impress. & in post Salgad. decif. 71. d. num. 1. 2. & 3. cum seqq.

Nec obstat vitium fuit, quòd dicebatur de nullo dato termino ad docendum de viribus, & vnusquisq. partis iuribus; Nam fuit responsum, quòd idem Stat. cap. 136. prouidet

15 huic obiecto, dum iubet ex eisdem actis, & iuribus, erudendum esse veritatem à iudice,

quis potiora, seu meliora in illis bonis habeat iura, c. rca quòd cum manifestè pateat, iura

Sp. Sanctius potiora esse, hoc ideò aliud non erat querendum; Cum etiam absq. vilo processu iudex ex verbis d. Statut. procedere posset. ad dignoscendum, quisnam melius in-

16 dueret arma; idèq. illi locus regulæ, *Donad. trah. de renunciat. cap. 27. nu. 31. cum vulgat.*

Nec, quòd dicebatur pro exceptione d. cap. 136. huc ipsum obstat, quòd Sp. Benedictus San-

Sanctinus fuerit protestatus, quod si Sp. Io. Baptista Marchio aliquid pretenderet in d. petia terre, iura sua in alio iudicio deducere valeat, ac etiam quod ad hoc, vt littraret d. cap. 136. requirebatur, quod d. Sp. Sanctinus declarasset habere meliora, & potiora iura. Inter illius claram dispositionem, quod cum minimè fuerit actum, consequens est, vt non valeat suffragari citat. cap. 136. cum minimè fuerit imploratum, sed tantum à Iudice petium declarari nullam possessionem.

- 17 Quid fuit responsum primò hanc ipsam protestationem ostendere fuisse actum d. remedio cap. 136., cum ipsa sit illi consensum, dum simpliciter mandat cognosci super possessione, quis potiora iura habeat, & super alijs meritis causæ nihil determinat, quomodo in alio iudicio referuata dici debent. Secundò fuit responsum ad alteram obiecti partem, quod dum fuit petium declarari possessionem nullam ex causis dicendis, ex ista generali formula verborum, censetur etià deducta nullitas, quæ provenire posset, tam ex prioritate, & potioritate iurum, quàm ex 18 quavis alia causâ; Vtrâ quod illa Iudicis officij imploratio non aliter operatur, quod implorans dicatur se restringere ad vnam actionem, sed etiam confugere ad omne extraordinarium remedium, *Glos. in L. cum finis familias in vers. extraordinario il 2. ff. si certi. petat. Cof. de Iudic. sub rubr. num. 115. Nig. de execut. rei 19 iudic. cap. 2. §. 19. num. 73.* Imò intentato iudicio ordinario, non eo tollitur, quin ad extraordinarium rediri non possit, quando extraordinarium pinguius providet. *Cypic. decif. 20 96. num. 15. & sic cum id, quod deducitur ex parte d. Sp. de Sanctinis non sit quid separatum, & diuersum à petitione, proinde non est dijudicandum alterius naturæ, Merlin. contro. 21 vers. forens. 34. num. 1. t. cent. 1. Maximè quid d. remedium competit d. Sp. de Sanctinis ex legis prouisione, argum. l. item venimus §. item 22 *recl. ff. de petis. baredis. vbi quod minus in materia variationis agitur cum lego, quàm cum homine, l. Aurelius §. ha. ff. de lib. legat. vbi Barr. Bald. & Castrenf.**

Haudq. visum fuit obflare, quod fuit dictum, scilicet quod cum fuerit actum via ordinaria, dum fuit imploratum officium Iudicis in declarando nullitate possessionis, omnino datia soluenda veniebat.

Quid fuit responsum, quod non per hoc, quod petatur nullitas, fuit illius declaratio, potest dici ordinariè actum; Cum via ordinaria, seu modus ordinarius procedendi non dependeat à substantia petitionis, sed à modo, & ordine agendi; Quare cum appareat in

- presenti fuisse executiue actum, sola petitio iudicium ordinarium constituere non potest, cum vtrâq. tam in iudicio ordinario, quàm 23 executionis fieri possit, & vbi agitur de executione, & in executionem publicis Instrumentis, nullo modo soluitur datia, *Lepid. decif. 123. vers. nec obstat, & processus eorum Rot. exhibitus in causa Monasterij. Seruorum cum baredibus olim Petibustis d. Olsanij de Oisfactis; in qua fuit soluta, datia pro petita allocatione in executionem publici Instrumenti, non probat styllum soluendi datiam, sed potius contrarium suadere videtur, dum in eadem causa fuit soluta datia cum protestatione Quatenus teneatur, & non aliter, quæ clausula conditione importat, & arbor. de dictis d. dictio. 312. 24 & conditio nihil ponit in esse, idem Barbof. axiomat. 48. num. 2. Ideoq. in huiusmodi bonorum immisionibus ex clausula, *Constituti*, vel alio modo secutus, nulla soluitur in iudicio datia, nisi donec, & quousq. post d. immisionem has bonorum adiudicatio insoluitum, & sic ab antiquo tempore circa fuisse practicatum, & observatum in d. nostra Rot. ex pluribus processibus in similibus causis factis, & actis compertum fuit, & per Nos etiam in diuersis causis seruatum.*

- Minimè etiam, fuit visum obstat obiectum circa defectum identitatis bonorum &c. Quia de ipsa constare visum fuit ex collatione qualitatis bonorum Communis de Gragnano luogo detto d. Leccio, in quo existunt Nomenclaturæ loci, in quo dicuntur posita loca descripta in dd. Instrumentis Sp. Sanctini, & eiusdem Sp. Io. Baptiste Marchio, quibus de 26 demonstrationibus identitatem probari in iure non est, qui dubitet; Cùm sufficias quod ex vniuersis Denominatio generalis loci, ac duæ demonstrationes, seu confines, scilicet viarum, & ciuorum, qui tanquam magis certæ, & minus variabiles eo plus attendi debent, vt fuit firmatum per Rot. in Bononiam Fideicommissi de Pancaldi 15. Februarij 1647. coram Enimen. Ottobono impress. apud opus decif. 102. num. 1. cum seqq. & confirmata 17. Ianuarij 1648. coram bon. mem. Puringero impress. post Censal. in obseruat. ad Peregrin. de fideicommissi. decif. 9. d. num. 6. & 7. vbi aliz descriptioes concordantes 27 allegantur, & hoc quomodo aliz demonstrationes temporis cursu mutatae, sed altercatæ forent, Rot. in reuoc. decif. 87. num. 6. & decif. 118. num. 12. & decif. 160. num. 7. per. 5. & fuit dictum in Ariminen. Fideicom. 24. Martij 1640. §. nec obstat eorum Reuerendiss. Cerro impress. in par. 8. recent. decif. 205. num. 15. & in Firmiana Fideicommissi, 4. Maij 1648. coram Eminentijs. Ottobono S. nec identitas impress. apud ipsum

ARGUMENTVM.

Dominium an, & quando probetur per coniecturas, & præsumptiones, siue per Instrumentum locationis, aut concessionis, siue per enunciationes antiquas, vel per publicam vocem, & famam, perue solutionem contrahentium affectuum. Identitas bonorum an, & quando deducatur ex publica voce, & fama, aut ex duabus demonstrationibus, siue ex conformi denominatione, vel ex consensibus generalibus, aut ex coniecturis, & præsumptionibus. Prescriptio etiam mille annorum non currit cum titulo inualido, aut cum mala fide. Solemnitates in alienatione stabilitum Communitatis, an præsumantur ex temporis diuturnitate. Quadriennium currit à die scientie lisionis, & eo elapso, an, & quando competat restitutio in integrum. Mandatum, an præsumatur ex cursu longissimi temporis, etiam si concurrat, quod Notarius in Instrumento locationis enuncianerit, mandatum esse rogatum ab aliquo, & per ipsum visum.

S P M M A R I V M.

Dominium in antiquis probatur per coniecturas, & præsumptiones, etiam si coniectat de eo principaliter dubitari. num. 1. & 2.

Dominium probatur ex Instrumento locationis, seu concessionis, maxime concurrentibus administris. num. 4. & 5.

Enunciatio antiqua valde conferunt ad dominium probandum. eam. 5.

Testes in antiquis ad probationem domini valde conferunt. num. 6.

Dominium probatur per publicam vocem, & famam. eam. 7.

Confectio nobis conferentibus. num. 8.

Solutio continuata affectuum, probat dominium eamquam præscriptum. eam. 9.

Solutio probatur per testes, & per libros Communitatis. num. 10.

Identitas bonorum in antiquis probatur ex publica voce, & fama. num. 11.

Publica vox, & fama probatur per septem testes sine requisitis. num. 12.

Confectio nobis conferentibus. num. 13.

Identitas bonorum ab hoc va probatur, sufficienter duae demonstrationes, etiam si deesse aliæ, quæ eorum concurrebant. num. 14.

Identitas bonorum probatur ex conformi denominatione, & veteri denominatione, si alia eadem nominis in eadem regione non probatur eazere. num. 17. 18. & 19.

Identitas bonorum probatur ex tribus consensibus, licet generalibus. num. 20.

Identitas bonorum probatur ex duabus demonstrationibus, siue ex conformi denominatione, & veteri denominatione, si alia eadem nominis in eadem regione non probatur eazere. num. 21. & 22.

Probatio leuiter, & simpliciter sufficit in antiquis. num. 23.

Possidens titulo locationis sibi sufficit non præscribit. num. 24.

Constitutio per quodcumque temporis spatium non potest præscribere ex cap. 1. & 2. lib. 2. stat. Vniuers. Luc. eam. 25.

Locatio inualida ex defectu mandati. num. 26.

Alteratio stabilitum Communitatis est nulla ex defectu solemnitatum. num. 27.

Prescriptio etiam cursu mille annorum non currit cum titulo inualido. num. 28.

Mandatum non præsumitur ex cursu longissimi temporis, etiam si concurrat, quod Notarius in Instrumento locationis enuncianerit, mandatum esse rogatum ab aliquo, & per ipsum visum. num. 29.

Solemnitates requisitæ in alienatione stabilitum Communitatis non præsumuntur ex diuturnitate temporis, maxime cum non constet de actu perfectum, super quo fundatur præsumptio solemnitatis. num. 31. & 32.

Prescriptio non possunt bona per quatuordecim annorum ab absentibus præscribere, stando mala fide. num. 33.

Mala fide in præscriptum omnino ex scientia, quod bona sint aliena, non sufficit. num. 34.

Scientia, quod bona sint aliena deducitur ex solutione affectuum, & possessione, etiam si maxime publica vox, & fama. num. 35. & 36.

Communitati competet restitutio in integrum aduersus præscriptorem. num. 37.

Quadriennium non currit, nisi à die scientie lisionis. num. 38.

Lesio quando est enormissima, competit restitutio in integrum, etiam elapso quadriennio. num. 39.

Mala fide inducitur per istam confessionem, à die cuius condemnari debet ad fructuum restitutionem. num. 40.

Decisio LXXX.

Quarto, quid Rel. concerni. In eodem pre-
bus Excellentiss. Senatui exhibitis fuisse fuerunt
obseruantiam d. contractus locacionis. Item
tam per plures annos ultra centum per aliam

1. Additis pro iustificacione dictæ identitatis
concurrentium consensum, sed in Terra con-
tinentis in insuperamento dictæ locationis d. anni
1503 habuerunt tria consilia, videlicet, Sal-
ustium Picchini, Aquam Turritæ, & bona Com-
munis Murtonis, que consilia habent bona
posse de dictis Vannucciis, super quibus mo-
14. ta fuerit à dicta Communitate, & indub-

- rati iuris est, quod ad probandam identitatem bonorum sufficiunt due demonstrationes ex doctrina *Bergoli* communiter recepta in *de demonstratione falsa* nup. 14. ff. de condit. & demonstrat. Rot. Rom. d. dec. 81. num. 16. par. 5.
- 15 *res* etiam adesse aliz, quæ non conveniunt, *Peregrin. de fideicom. art. 44. num. 30. vers. amplius. Rot. Rom. d. dec. 81. num. 17. par. 5.*
- 16 recent. & multò magis in casu nostro, ubi habentur tres demonstrationes cum identitate communis, & loci, Rot. Rom. d. dec. 81. num. 17.
- 17 *Si autem par. 5. recent. Profectum concurrente nobili illa denominatione al Colle del- le Farnie, ut dixit Rot. Rom. d. dec. 81. num. 18. par. 5. recent. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 48.*
- 18 additis depositionibus testium Communis, quia testatur in dicto loco non adesse aliud fundum eiusdem nominis, ex *Peregrin. & Rot. loco proximo citato.* Et prædicta tria confinia quantum generalia bene probant identitatem, Rot. Rom. d. dec. 81. num. 17. *vers. hic autem par. 5. recent.*
- 19 Corroborantur prædicta pro demonstratione eiusdem identitatis, quia testes examinati à Communitate explicite deponunt, quod petas terræ à Vannuccijs detentis adhuc detinere veterem denominationem & effusædem, quæ possidebantur à Io. Toto locatore, Rot. Rom. d. dec. 81. num. 19. par. 5. recent. &
- 20 vis d. probationem augetur, quia in antiquis coniciditur, & presumptiones sufficiunt ad probandam identitatem, *Tuf. de obel. 4. num. 28. sub lit. d. Marci de variis. res. cap. 1. num. 38. lib. 1. Peregrin. d. art. 44. num. 48. Garb. ad Stat. Messan. d. Glus. num. 6. Rot. Rom. d. dec. 81. num. 20. par. 5. recent. Ludov. dec. 172.*
- 21 *num. 9. de iure addent. num. 10. maxime simul*
- 22 iunctis *assid. dec. 23. num. 9. Et in antiquis leuior probatio, etiam semiplea, sufficit. Gratian. de rebus. 883. num. 9. Rot. Rom. d. dec. 160. num. 6. par. 5. recent. autem mob. item*
- 23 Aliud verò extremum possessionis dd. de Vannuccijs remanet probatum, vix à lisis sub- stantiationem, ex eorum confessione super interrogatorijs *etiam sub*
- 24 Allegaram verò præscriptionem non asserere dixerunt Domini, adn. cum rei conventi possiderent ex præcedenti titulo di. de locatio- nis, ad tradita per Rotam dec. 313. num. 6. par. 9.
- 25 tota. s. t. & constat ex solutione assiduum facta per episc. & ex acquisitione à Salustro, non possunt præscribere per quodcumq. tem- poris spatium ex *Statut. Norm. Luc. inc. 1. 16.*
- 26 lib. 2. & prædicta præscriptionem à Statut. appli- catur aliud fundamentum, quod fante inua- liditate dictæ locacionis ex defectu mandati, *Peguer. dec. 117. Bergin. dec. 45. num. 9. &*
- num. 22. par. 1. *Mastrill. dec. 77. num. 1. & ex*
- 27 defectu solemnitarum in alienatione stabili- um dictæ Communitatis, *Surd. conf. 28. num. 82. & segg. lib. 1. Lofens de iur. vniuers. cap. 5. num. 6. ut de alien. ver. publ. lib. 3. Menoch. conf. 726. num. 1. & segg. Roland. conf. 90. num. 30.*
- 28 *Osaj. dec. 173. num. 12. nulla præscriptio po- tuit eogere etiam cursu mille annorum, Hot- dred. conf. 86. num. 18. lib. 1. & conf. 80. num. 77. vol. 2. Paris. conf. 814. num. 3. & segg. lib. 1. Surd. conf. 28. num. 76. Cyrias, consensu. iur. controu. 3. num. 80. lib. 1. & consensu. 321. num. 66. Osaj. dec. 101. num. 36. Mastrill. dec. 124. num. 43. Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 70.*
- 29 Nec mandatum præsumitur ex cursu longis- simi temporis, *Surd. d. conf. 28. num. 80. & 81. Menoch. præsumpt. 33. num. 19. Borrell. in summa dec. 121. 66. num. 83. Bergin. dec. 45. num. 11. par. 1. Mastrill. dec. 77. num. 3. Car-*
- 30 *thar. dec. Genes. 86. num. 10. etiam si cum diuturnitate temporis concepat, quod Nota- rius in Instrum. dictæ locacionis enuncia- uit mandatum esse rogatum à Ser. Ioan. de Mongiculo, & per eum visum, Alex. conf. 191. in 1. dub. lib. 6. Decian. conf. 65. num. 20. & segg. lib. 1. Caball. conf. 95. num. 36. & segg. lib. 2. Bergin. d. dec. 45. num. 12. Afflid. de- c. 173. ad fin. & ibi Addent. in vers. Notarius.*
- 31 Nec dictæ solemnitates requiruntur in alie- natione stabiliu Communis præsumuntur ex eadem diuturnitate temporis, *Surd. d. conf. 28. num. 98. & segg. maxime cum non constat de actu perfectæ, super quo fundetur præscriptio solemnitatis. Gabr. de præsumpt. concl. 1. num. 79. limit. 17. Honded. conf. 82. n. 26. & 27. lib. 1. Seraphin. dec. 1043. num. 4. plenè Menoch. conf. 76. num. 30. & segg.*
- 32 Circumscriptis autem fundamentis proxi- me allegatis, adhuc ex mala fide Vannuccijs, non potest præscribere dd. bona per quacumq. immemorablem præscriptionem, *Molin. de primogen. cap. 6. num. 67. lib. 2. Barbo- lin. 26. de præscrip. in suis collect. ad ius Canon. cap. quoniam num. 6. lib. 2. decreet. Cyrias, con-*
- 33 *tron. 321. num. 48. mala autem fides patet ex scientia, quod dd. bona essent aliena. Barro- lin. de iur. p. 1. de iur. p. 1. qual. 2. n. 16.*
- 34 lib. 1. quæ deducitur ex eo, quod pro ipfis as- sumptum, seu pensionem à Communitate solu- runt, *Socin. iur. conf. 145. num. 69. lib. 1. Rimi- nald. conf. 689. num. 33. Surd. conf. 93. 5. num. 7.*
- 35 Addita publica voce, & fama, quod prædicta bona essent prædictæ Communitatis, *Tufan. iur. d. qual. 41. num. 16. Petrell. dec. 24. num. 2. & 3. lib. 2.*
- 36 Tandem competeret restitutio in integrum dictæ Communitati aduersus dictam præscri-

Declarant Rour. decif. 44. num. 7. num. 35.
Index ex officio potest reuocare ad iudicationem, si re-
pari non impugnetur in prima instantia, neq. in
secunda. num. 36.
Iudex ex causa non decidit, sed in processu probat,
ferre potest sententiam. num. 37.
Res iudicata sustinetur ex praesumpta eius iustitia,
de cuius contrariis si constet, veritati cedis opi-
nio. num. 38.
Sententia lata ex probationibus privilegiatis arbi-
trario, seu imperfectis, nunquam in iudicatum tran-
sit. num. 39.

Decisio LXXXI.

Opposita per Sargentem Maiorem Andrea de Galganis pulsatum coram D. Pratore a Pasquino Bartellono ad dimittendum bona, ipsi aliis in executionem iudicati capitis, & per plures annos decanta, incompetenz Auditorij predicti, eaq. exceptione reiecta, ad litem appellatam, interposita, Sargens predictus ad Rotam, cui hodie tandem propofui dubium, an in casu, & ad effectum, de quo agitur, pronuntiari D. Iudicis a quo sit infirmanda, vel confirmanda, & DD. vniuersim inter confirmandam esse dixerunt, tam inspecto Iure Communi, quam attenta sanctione Municipali huius Inclytæ Ciuitatis.

1. Licet enim inspecta Iuris Communis censura regulariter Iudex Causarum Criminalium nequeat in Causis Civilibus Ius dicere taxativè, prout hic, sine limitatè ad eas deputatus, & solummodo §. *de transact. ff. de iudic. Arzamen.*
2. Limitatur regula, ubi non principaliter, sed incidenter in Iudicio Criminali de Civilibus Causa cognoscit; Nam ratione incidentis augetur, & extenditur Iurisdicção, l. *nullum vrf. data. Cod. de resub. l. sed & loci §. si dicantur ff. finium regund. l. quoniam, & ibi Glos. Cod. de iudic. ubi rotundis verbis cauetur, quod Iudex cause principalis, est etiam Iudex cause cuiuscunque ibidem incidentis, & eodemque, Nig. de except. cap. 1. §. 27. num. 1. §. 30. num. 2. Coss. de Iudic. num. 251. 252. 304. & 312. Merlin. Pignatell. contron. fortif. cap. 19. num. 5. cent. 1.*
4. Et omnis tollitur amaritudo inspecta statuta dispositione sub rubr. de furs. cap. 95. lib. 4. Stat. Pto. L. c. ubi namq. in terminis sanctionum legitur; De Pto. teneri tempore conuentum actione furtiua, furem condemnare ad restitutionem rerum furto substatum;
5. Sicq. cum habeamus expressam statuti dispositionem, & decisionem pro Iurisdicçãoe, frustra, atq. inane de eadem Iurisdicçãoe disceptatur, Gall. de except. tit. 1. except. 1. par. 1. num. 5.

- Neq. de prescriptis obstat text. in l. Iudex pto. *de resub. ff. de resub. l. si dicantur. l. 1. §. 1. num. 3.*
 6. par. 9. num. 1. rot. Nam et si lata sententia, dicatur, Iudicet huiusmodi esse officio suo, siq. cessasse Iurisdicçãoem, Nig. de except. cap. 1. §. 2. num. 2. & cap. 1. §. 30. num. 2. & 4.
 7. non iddo fiet, ut expirato officio Iudicis metcenario, non remaneat Nobile Iudicis officium, latè Carden. de Iudic. lib. 1. disp. 1. tit. 1. disp. 7. num. 3. & seqq.
 Porro cum ipse Sargens Maior de Galganis post latam sibi fauorabilem sententiam in eodem Criminali Auditorio, & ad eundem Iudicem pro executione redierit; Nescitur hoc ideo, quo Iure pretendat resciscere Iurisdictionem competentem illius eiusdem Tribunalis, & Iudicis, esse etiam, quod Iurisdicçãoe careret; Siquidem nullitas author non excipit de nullitate, nec potest quæ alium canonice improbare de iis, quæ ipse commisit, ad saturitat. Nig. de except. d. cap. 1. §. 10. num. 51. cum plurib. seqq. Etiam in Iudiciis non licet vagari per contraria, Aymar. decif. Macer. 1. num. 50. & decif. 50. num. 10.
 10. Haudq. visa fuit releuans replicatio ex parte D. Sargenis Majoris data; fundatq. in mandato a D. Pratore tunc temporis iam obtento, & executioni mandato, per quam, si non per sententiam, lis dicitur finita, Beretti. conf. 3. num. 15. Nig. de execut. rei iudic. cap. 1. num. 63. Fuit namque responsum Creditoribus, vlam eligenti tres actus esse necessarios, executionem nempe, subhastationem, & venditionem, Nig. de execut. rei iudic. in proemio num. 2. & 3. Rot. post tract. de subhast. eiusd. Nig. decif. 48. & in ipso tract. Auditorum sub §. 27. num. 1. & sub §. 21. num. 1. cap. 4. & ideo cum non explicati fuerint actus subhastationis, & venditionis, quæ negatiua executionum revolutionis, probatur Herulan. de negatiu. num. 176. de conf. 483. num. 6. Lufat. uif. decif. 416. in annotat. num. 8. Sed capum sit deuentum ad consumationem mandati, in & super bonis, de quibus agitur, per quem actum dumtaxat creatur iudiciale pignus, Nig. de subhastat. cap. 4. num. 3. & de execut. rei iudic. cap. 1. num. 13. frustra contenditur, causam hanc adhuc sub Iudice esse, cum rebus sequentes explicari nequeant, quàm seruatis solemnitatibus, de quibus in l. a duo pto ff. de rei iudic. & authore Pratore, Negulani. de pign. lib. 2. memb. 6. par. item. 7. §. 47. Nig. de subhast. cap. 1. num. 10. & 11. cum plurib. seqq. & in §. 1. d. cap. num. 1. 2. 3. 4. 10. & seqq. Rot. post eund. decif. 33. num. 2. & 3. Cumq. nihil dicatur actum, quando aliquid remanet faciendum, Nig. de execut. rei iudic. cap. 1. §. 1. num. 5.

- num. 11. & seqq.
16. Hincque prolemitur, quod dicebatur ex parte eiusdem de Galgans, se nempe hōn. posse conveniri ad hec, nisi coram suo Iudice ex regula. Actor sequitur forū Rei; Nam tūc obliet regula 1. ubi ceptum, & l. bares abfens ff. de iudic. per quam quis cogitur vique ad finem litis perleuare, ubi ceptum est iudiciū, 1a. Rapi. de Tbor. vot. decif. 76. num. 7. cent. 2. Carleual de iudic. lib. 1. tit. 1. difput. 2. qu. 7.
17. num. 928. Vltra quod obiectum inane redditur, quia non fumus hodie in executione fententie Delegati, quo etiā cafu oporteret adire Principem pro noua delegatione; Nig. de except. cap. 12. §. 30. num. 12. & 16. Sed
18. in difcuffione incidentis coram Iudice Ordinario caufe principalis, cuius naturam afsumpiffie dicitur Ludouif. decif. 470. num. 12.
19. Nec a fuo principali diuide potell; Nig. ubi proz. me num. 2.
20. Quod tanto fortius procedit, quanto ifte Sargens Maior non folū ad fubhallationem, & renditionem eorundem bonorum, feruatis folemnif congruentē, & fub aliquo legali tempore non proceffit, Boer. decif. 49. num. 1. Nig. de fubhall. cap. 2. §. 1. num. 3. Sed ea ex
21. femetipfo appropriatur, fci potius inualit, vt dixit Nig. de execut. rei iudic. cap. 2. num. 64. & 62. Bald. conf. 122. nu. 4. f. h. 2. Reland. conf. 33. num. 35. lib. 1. Rot. decif. 463. num. 3. par. 1. in poffum. Farinac. Donat. Anton. de Morin. quodid. refolut. lib. 2. cap. 47. num. 2. quo fit,
22. vt de nullitate executionis ambigitur poffit, Affif. decif. 358. num. 3. & 4. & per tot. Nig. d. tract. de execut. rei iudic. cap. 11. §. 1. num. 18. cum ibi pleno calamo citatis; & fi neq.
23. etiā per confequens controuerti potell, Quo de vizio tam grandi, Nig. de fubhallat. cap. 8. num. 1. & in tract. de except. cap. 12. §. 3.
24. num. 13. poffit idem Iudex, qui executionem conceffit cognofcere, dum de fuo tractatur honore, & ad ipfum fpectat nullitatebus obuiare, Nig. de execut. rei iudic. cap. 3. §. 1. num. 19. & §. 6. num. 9. & de except. d. §. 3. num. 24. & feqq. Alex. in l. diu. pro §. fententiam num. 11. ff. de re iudic. Mifinger. oblietnat. 72. centur. 3.
25. Data fiquidem nullitate Executionis, Iurifdictio Iudicis minime dicitur expirata; Nig. de except. cap. 1. §. 2. nu. 7. Glof. in l. 1. & ibi Bald. num. 6. Cod. quando probare non est neceffe; Proinde quando fuit in exequendo exceffum, quoad modum diceretur hic exceffum, ubi non effent, ficuti funt fructus percepti, & credita, fi qua exatiz, in executionem finē
26. confirmationem fortis computanda; Cum haberi non poffint pater quantū loco pignoris detenta, nec detentor faciat fructus fuos, fed

pro Domino poffideat, Negant. ac pignoris. 1. membr. 6. par. num. 28. & 2. membr. 3. par. num. 6. Surd. conf. 166. num. 1. Nig. de execut. rei iudic. cap. 2. num. 83. & in tract. de except. cap. 8. §. 2. num. 19. & feqq. & §. 40. num. 8. vad. except. & except. §. 5. §. 3. num. 6. Gib. ad. de pignoris. & hypoth. fubtr. quemodo hypothez. contrahat. num. 6. Boer. decif. 78. num. 1. Nec viger, fi dicatur ex actis non conitarq. de exceffu, cum fais elicitur, vt. finie, dum Pasquinius prælupponit, & peti bare intendit ex fubfcriptis foliis quinquenalit curricula foretem fententium 300. proutis; imō fupervacuitatem, prater id, quod cupit, & lacio Sargentis illius de Galgans (non feruatis iudicialibus requifitis in aduocatione) iudicari

27. his pignoris) id procedit; Vnde eius culpa, & vitium ipfius debet prodeffe, (b iofoph. Mart. Medic. exam. 51. num. 95. & decif. 100. num. 30. Sed bene potius obelle, habendo felicitate actum prædictum executionis pro nullo;

28. Nam nullitas actus est pena facientis actū, l. Senatuf. ff. de contrahen. empt. cum alijs citatus per Nig. de execut. rei iudic. cap. 11. §. 1. num. 16.

29. Et fruftra propterea repetitur, hoc rei vindicationis Iudicium non habere conceptionem cum caufa principali; Cum vnus actus proficitur ab alio, nec infpicitur fub fubiectione, fed precedens, qui fuit caufa fubiectionis; Ambros. Pignoris l. filius familias §. diu. ff. de legat. 1. num. 85. ver. 6. & planum est vitium, quod ab eo Iudice compellendum est Creditor pignoris ad reftituendum pignus; a quo, & cuius officio obtinuit, fe a fuo debito reftatueri. Affif. decif. 32. num. 2. & 3.

30. Accedat miuper, quod in terminis magis, atq. magis ambiguis de D. Sargens Maior de Galgans ex hac eadem præfenti furti caufa rediit ad idem Prætorium Auditorium, & ideo nullum exiftimauit competens, dum coram eo curauit, & ex facilitate omnia in obtinendo a D. Prætorio tunc temporis, valuit ne dum affectu Pasquinum reuente de complicite fufpectum condemnari ad intereffe, quod iurauit paffum, quod finē de Iudici liceret, & Iurisdictionem haberet, adeo controuertum videtur, & de Comuni, & magis Comuni negatiuam partem defenderint, Caballe. refolut. Crimin. 82. num. 15. Scannarol. de vifitat. Carcerat. lib. 2. §. 3. cap. 14. num. 32. & 33. & latē Merlin. Pignatelli. controuerf. firenf. 29. num. 13. Nig. ad num. 20. centur. 2. Sed et a compelli ad eodem Iudice Debitores dicti Pasquini ad fe fubijciendum dixit Iurifdictio. & parendum condemnationibus controuertendū prolati, etū tanquam contrā meros De-

Deb. tores; Quomodo hodie non pudet omnem amovete lapidem ad impugnandum in claris eiusdem Tribunalis Iurisdictionem, ubi nec meretur audiri etiam in dubio; Tamen quid Iurisditio favorabilis est, & pro ea sic lata interpretatio, *Dec. conf. 5. num. 21.* Tamen quoc. quia quæ seminavit, vnuq. merere debet, ut ait *Apostol. ad Galatas cap. 3.* & ex principio malo, bonum non potest prodere effectum, *Nig. de except. cap. 12. §. 15. num. 2. & 3.*

35 Frustraq. assertur in contrarium *decis. Romit. 44. num. 7.* Quia ea *decis.* nil commune habet cum casu, de quo agitur; Nam ibi per supponitur, factam, servatis servandis, ad iudicationem eorum, quæ in casu nostro omnia percipitur, & sic nullitas euitari non potest, & per consequens nec Iurisditio; Et licet fuerit

36 replicatum, quod pars in prima Instantia d. ad iudicationem non impugnauerit, & neq. pars in secunda Instantia impugnauit; Tamen quod possit Index ex officio reijcere, *Maneie. decis. 127. sub num. 2. vers. diversum v/q. ad fin.*

37 Imò quod Index ex causa non deducta, sed tamen in processu probata, potest forte sententiam, in terminis fundat *Merlin. controu. forens. cap. 34. num. 8. & 9. cent. 1. Paul. Staib. tan. resol. forens. decis. resol. 35. num. 59. cent. 1. & fuit firmatum supra *decis. 15. n. 74. v/q. ad 78.**

Neq. deniq. obstat, quod res iudicata pugnet, ut dicitur, pto d. D. Sargente Maiore de

38 Galganis; Nam res iudicata sustinetur ex præsumpta eius iustitia, de cuius contrario si comitet, veritati cedit opinio, *Nig. de except. cap. 1. §. 2. num. 35.* Quod præcipue intrat, ubi sententia fertur ex probationibus privilegiatis arbitrio, seu imperfectis; Quoniam tunc nunquam in iudicatum transiisse, dici iure potest, idem *Nig. ubi proxime supra num. 33. & de excus. rei iudic. cap. 1. num. 13.*

Et ita fuit decisum &c.

ARGUMENTVM

Fundus census, siue res censita, si pereat, vel reddatur infructuosus absq. culpa, & negligentia Venditoris eiusdem, & quod si de nouo constituatur, seu reficiatur, an, & quando pereat etiam census quoad annuas præstationes, & restitutionem pretij, etiamsi in rei subrogatione addita fuerit obligatio personalis. Casus fortuitus quan-

do dicatur, & quando culpa, ad hoc ut Venditor census obligetur ad restitutionem pretij, ob peritionem fundi cæsici, & culpa quomodo sit probanda per testes. Tectum an, & quando mutet formam domus, & quænam pars eiusdem dicatur. Testibus in arte peritis, & verisimilia deponentibus, ac minus suspectis, est maxime credendum.

S Y M M A R I V M.

Census fundo reddito infructuosus, siue præempto in totum, vel in parte ob culpam, & negligentiam Venditoris census, pro rata peremptionis trahitur ad restitutionem pretij, & interesse. num. 1. Commodum ex propria culpa, & negligentia quis non debet reportare in damnum, & præiudicium alterius. num. 2.

Damnum sua culpa sentiens, sibi ipsi imputare debet. num. 3.

Censuarius dicitur in culpa, nisi eiusd. fundum censitum fecerit id, quod faceret quilibet diligens paterfamilias. num. 4.

In culpa censetur omissis facere, quod tenetur. num. 5.

Argumentum valet de emphyteusi ad censum, n. 6. In culpa djudicatur omissis reparare damnum imminens, ad quod tenetur. num. 7.

Venditor census veluti custos, & possessor est obligatus tueri, manuteneri, reficere, & restaurare. num. 8. & 9.

Venditor census, data culpa in peritione fundi censiti, tenetur ad restitutionem pretij. num. 10.

Culpa non præsumitur, sed pleat, & concludenda est probari debet. num. 11.

Testes deponentes de culpa, debent esse testes, & non interrogati reddere debent rationem eorum depositionis. num. 12.

Culpa debet probari in specie, & non in genere. num. 13.

Culpa qualibet probata debet esse ordinata ad casum, ad quod casus absq. ipsa non conuigisset. n. 14.

Casus tunc dicitur fortuitus, neminiq. imputandus, quando à nullo præiudici potest. num. 15.

In culpa non reputatur non providens illi, quod præiudicare nequie. num. 16.

Testis vnicus probat contra Inducentem, præsentem stantibus administris, & verisimilitudine. num. 17. & 18.

Culpa non censetur, non falso illo, quod falsum aut non releuat, aut falsum est dubium. num. 19.

Culpa

Culpa non arguitur ex actu, quando actus potest esse separatus à culpa, num. 20.
 Culpa non consideratur in eo, qui impossibilia omittit, num. 21.
 Culpa non datur, ubi non datur obligatio, num. 22.
 Contractus censuali dicitur contractus emptionis, & venditionis, num. 23.
 Empta rei periculum spectat ad Emptorem, contractus perfectus, num. 24.
 Reversata percunt, vel infructuente in parte, pro ea perit census non solum quoad annuas praestationes, verum etiam quoad restitutionem pretij cum ex Bulla Pij V. quàm ex natura contractus, etiam si in rei subrogatione addita fuerit obligatio personalis, & ad sit passum in contractum, num. 25. 26. & 27.
 Census est in re reale inherens, & affixum rei censui supposita, vnde re extincta, extinguatur census, cum accedens non possit consistere absq. subiecto, num. 28.
 Census non debetur, licet domus censui supposita, & diruta iterum reedificetur in eodem loco, & eisdem cementis, num. 29.
 Res controversa pro medietate dividitur, quando versatur in dubio, & in controverso casu, maxime coram supremis Magistratibus, n. 30. & 31.
 Venditor census licet pro conservatione, & manutentione fundi censuati non teneatur facere magnos sumptus, ad modicos tamen est obligatus, & si casu deterioretur, dicitur in culpa, & ad interesse tenetur, num. 32.
 Censui difficultates resolvuntur per DD. & inra. loquentes de usufructu, num. 33.
 Expensa quandocumque magna, vel modica sit, Iudicis arbitrio est remissum, num. 34.
 Censos, seu possessores omittens facere expensas necessarias in re possessa, dicitur in culpa, & obligatur ad interesse, num. 35.
 Expense necessariae iure, sine quibus res est peritura, & deterior saltem, num. 36.
 Testam dicitur pars integralis domus, num. 37.
 Domus miti at formam, & perempta remanens amittens testam, num. 38.
 Venditor censuati non tenetur restituere domum in parte peremptam tam ratione magna expensa, tamen quia dicebatur de novo illam facere, n. 39. & 40.
 Expensa super domo tenenda, & non diruta, dicitur modica, & necessaria, num. 41. & 42.
 Venditor census tenetur suis sumptibus reparare domum ruentem, num. 43.
 Domus perente, perit etiam census super ipsa impositus, num. 44.
 Venditor census tenetur ad interesse, & ad restitutionem pretij pro rata, pro qua domus censuata est perempta ex eius culpa, & negligentia, num. 45.
 Interesse in contractu censuali est ipse census, qui soluitur, num. 46.

Census alius similis super alijs bonis quandocumque constitutus debet iuxta Bullam Pij V. & quandocumque est restituenda pars pretij census vnde cum interesse, num. 47.
 Loci inspectio dicitur maxima probatio, num. 48.
 Testes deponentes innumerabiles, & contrarium veritati nullam facit probationem, quatenus sint plures, num. 49. & 50. & sunt suspensi de falso, ibid.
 Testibus in parte peritis est maxime credendum, n. 51.
 Testibus verisimiliora deponentibus, ac minus suspensis magis est credendum, num. 52.
 Testes contra producentem, & reproducentem bene probant, etiam si deponerent de credulitate, num. 53. & 54.
 Iudex potest magis credere testibus unius partis, quàm alceris, quādo probationes sunt ipse arbitrariae, maxime in probatione culpa, n. 55. & 56.
 Expensa remittitur paribus, quando victoria fuit reciproca, & sententia prima fuit reformatam, num. 57.

Decisio LXXXII.

S Pet. Lommorus de Lommotis de anno 1618. emitit Capitaneo Petro, & fratribus de Plageis de Castro Nozzani annuū perpetuum censum scutorum sexdecim constitutum super domo, & illius iuribus posita prope dictum Castrum in loco dicto in piede al Castello pro pretio scut. 300. quae quidem impositio, ac venditio fuit facta ad formam Bullae Sanctissimi Pij V. tradita super cecatione census. In anno 1630. die 24. Decembris è morte de Castri ruinose, ac precipitanter cecidit ingens saxum desuper dictam domum eamq. in vna parte graviter percussit, ob quā percussione reddita fuit inhabitabilis. Post dictam tamquam cessantebus venditoribus solvere annuam pensionem, Sp. Emptor illos excoercuit, convenit pro censibus decursis, & per DD. Iudices tam primatum, quàm secundarum instantiarum declaratum fuit non esse locum executioni petite per Sp. Actorem, cui referatur iura agendi contra eosdem Reos convenitos, & Venditores pro pretio eiusdem census, & interesse ex capite tantummodo dolis, culpa, seu negligentia, qua stante reservatione, Sp. Lommorus iterum egit contra eosdem via ordinaria, instetq. ipsos condemnari ad solvendum census decursos, omneq. aliud interesse, nec non ad restituendum sortem principalem, & ad constituendum ad ipsius sortem novum, ac similem censum super alijs bonis liberis, ac fructiferis. Domus Iudex primarum instantiarum Reos convenitos à petitis absolvit, à qua sententia Sp. Actor appellavit ad Rotam, coram qua accitimus

fuit decesserunt, an rei conuenti essent in aliquas culpa, ob quam ad petita possent condemnari.

Pro parte Sp. Lommori dicebatur, quod dicta domus erat reddita infructuosa ob culpā, ad d. Reis commissam, tam autē lapsum lapidis, quam postea, & consequenter ad petita tenebatur; Nam apertum est in iure, quod re censui supposito in totū, & in parte perempta, aut reddita infructuosa ob culpam, & negligentiam Venditoris, pro parte, pro qua est perempta, & reddita infructuosa, eundem teneri ad restitutionem pretij, & interesse, Cenc. de censib. par. 3. cap. 1. quast. 1. ar. 3. num. 18. sine quast. 101. num. 18. Durand. f. 5. quast. 1. n. 26. vers. bene verum in eius tract. de censib. Gratian. discept. forens. cap. 354. num. 34. Mars. Med. decif. Senen. 30. num. 4. & exam. 18. nu. 3. Seraphin. decif. 1418. num. 8. & 9. Non enim debet quis ex culpa, & negligentia propria commodum reportare in damnum, & prauudicium alterius. Aym. cens. 8. Surd. decif. 198. num. 13. Mogoe. decif. Lucen. 33. num. 47. Sed imputet sibi, qui damnum sua culpa sentit, Dec. conf. 2. num. 145. in princ. Surd. d. decif. 198. num. 13. & in culpa dicitur consuetus, quando non facit id circa fundum censitum, quod faceret quilibet diligens pater familias, Grat. conf. 49. num. 6. lib. 1. Mascard. conclus. 469. nu. 22. quos refert, & sequitur Menoch. de presumpt. lib. 5. presumpt. 3. num. 132.

Culpam autem Reorum demonstrare nitebatur. Primò, quid cum prauidisset dictum lapsum lapidis, non procurauerat scindere, & remouere alium, qui paucis ante annis ab eodem montis acumine ceciderat, seque, propē dictam domum infixerat, ad hoc, vt nonnulli mus cadens in eodem solo, ac loco se infingeret, dictaq. domus ab omni damno redderetur immnis, sicut euenit ob lapsum primi lapidis, ex qua omissione Rei dicebantur in culpa constituti, ad tradita per Bec. conf. 37. num. 24. & conf. 105. num. 26. Mars. Med. decif. 23. in fin. Rot. decif. 216. & decif. 473. par. 1. recent. & faciunt dicta per Surd. d. decif. 198. num. 13. Qui licet loquatur de Emphyteusi, attamen quoad id, de quo disputatur, bene adaptantur, quia valet argumentum de vno ad aliud, cap. constitutus de relig. domib. Gratian. discept. forens. cap. 208. num. 6.

Secundò, dicebatur consistere de euidenti culpa eorundem, quia omiserunt reparare damna, quæ recepit dicta domus ob lapsum supradicti saxi, cum illam refarcire teneretur ad dicta per Rot. in l. 1. & l. 2. in totum ff. de impens. & in terminis dicit Mars. Med. d. exam. 18. num. 6. Nam cum voluit Custodes,

& Possessores essent obligari illam roeri, & manuteneri, l. quod sapē d. si res vendita ff. de contrah. empt. & l. pen. & ibi Glos. in verb. iuri ff. de impens. in rei dotat. fact. Bonacen. de cens. disp. 7. quast. 14. num. 37. & 28. Seraph. d. decif. 1418. num. 14. tenebantur etiam reficere, & restaurare, Borgo. de usufruct. num. 161. Bec. decif. 44. num. 2. & 3. Rot. Rom. in alleg. decif. 216. num. 3. & 473. num. 2. par. 1. rec.

Vndē, posita culpa in dictis reis, absq. dubio tenebantur Sp. Actori ad restitutionem pretij, & solacionem interesse, vt clarē testatur vtrā prefatos, Greg. de Valent. tom. 3. commen. Theol. disp. 5. quast. 22. de cens. punct. 2. vers. hoc autem, Reboll. par. 2. de obligat. in fi. lib. 10. quast. 6. num. 18.

Pro parte verò Cōuentorum replicabatur, quod culpa non presumitur, sed debet plenē, ac concludenter probari ab allegante, Bec. d. conf. 37. num. 10. Farin. quast. 8. & 9. num. 10. Mascard. conclus. 1093. num. 2. Rot. Roman. decif. 521. num. 1. par. 1. diuersi. Seraphin. decif. 636. num. 3. Thoma. decif. March. 93. num. 3. & 4. Facchin. conf. 82. num. 20. lib. 2. & in puncto dicit Martius Medices dec. Senen. exam. 18. num. 15. & 16. & exam. 53. num. 37. & testes de ea deponentes debent esse testes, & qui etiam non interrogati rationem reddāt eorum depositionis, Felician. de cens. lib. 1. ob. 13. seru. 7. cap. 23. num. 1. & debet in specie non in genere probari, Bec. ibid. num. 23. Farinac. ibid. num. 11. Crauet. conf. 151. num. 11. Felic. d. cap. 23. num. 2. Menoch. de presumpt. presumpt. 31. num. 136. lib. 5.

Et non sufficit quilibet culpa, etiam, vt supra probata, sed debet esse ordinata ad casum, ita vt casus absq. illa culpa non contigisset, l. non omne ff. de stat. lib. Mart. conf. 41. nu. 9. Alex. conf. 24. num. 6. lib. 6. Facchin. conf. 8. num. 6. in 2. Menoch. d. presumpt. 31. num. 138. lib. 1. Becan. resp. 29. num. 28. vol. 1. Menoch. conf. 645. nu. 13. optimē Bec. plures referens conf. 214. num. 13. vol. 2. Gabr. conf. 159. num. 20. lib. 1. Bec. conf. 193. num. 3. lib. 1. Bald. conf. 145. num. 3. vol. 3. Cephal. conf. 361. num. 25. & fuit late firmatum in meo voto Criminali Rotæ Ianuen. 5. impressio post meum tract. ad leg. vnicam Cod. si quis Imperatori maledixerit d. nu. 5. cum plurib. seqq.

Quibus positis culpa prætensa, non solum non videbatur probata pro parte Sp. Lommori, verum etiam omnino tolli videbatur ex deductis in processu.

Primò, quid lapsus lapidis a semine poterat prauideri, vt dicunt testes pro vtraq. parte examinati, & sic fuit casus fortuitus, qui nemini venit imputandus, l. qui formis Cod. de pigno-

16 pignoratitiam. & non est in culpa, qui notu-
providere illi, quod providere nequimus,
sive. Colla. conf. 548. num. 1. & 2. in 1. q. 1.

17 Imò dato etiam quod solum, seu grotta,
pauli in iura ante domum fuisset in totum scis-
sa, atq. eradicata, non tamen erat tutum,
quod taina domus postmodum secuta repa-
rari potuisset, cum à nemine privi deri nequi-
ret, aut radicari, quam viam sibi fecisset in-
cadendo, ut aiunt duo testes ex his, qui depo-
suerunt pro reis, & patet etiam de sensum: &
aliud dicere, prout nonnulli testes aucti sunt
asserere de eorum iudicio, & alieno auditu, es-
set absq. dubio diuinare: & idcirco testis
Sp. Actoris rectè deponit, quod rupto etiam
saxo minam reparare nequitiam Rei valuis-
set, qui testis licet vnius bene probat contra

18 inducentem, Rom. conf. 104. Itaque presen-
tem adnuncialis, & verisimilitudine, Farin.

19 Quasi. 62. num. 126. & 129. Vnde succedit
conclusio, quod non dicitur in culpa, qui non
facit illud, quod factum, aut non releuat, aut
saltem est dubium, Bald. conf. 145. nu. 4. Sord.
conf. 85. num. 17. & dec. 87. num. 4. & dec. 160.
num. 1. & 6. Rec. conf. 103. nu. 10. quid
20 quando adus potest esse à culpa separatus, ex
tali actio non arguitur culpa, Ruo. conf. 93. nu.
7. Felician. de Conf. d. cap. 13. num. 44. & 107.

21 Vnde quod Rei conuenti procurat ut rum-
pere præsentium saxum, & propter impossibi-
litate, facere cessauit, prout deponunt eo-
rum testes, & culpa non consideratur in eo,
qui impossibilis omittit, Gratian. discip. fo-
ren. cap. 334. num. 37. num. 1. & 2. in 1. q. 1.

22 Addebatur etiam quod nulla lege, & con-
tractu videbatur obligari ad dictam saxum
remouendum, nec rumpendum, in totum sum-
23 pibus eorum, & ubi non adeo obligatio, ibi
non datur culpa, Sord. d. dec. 87. num. 6.

24 Et ex his asseritur culpam primo loco
obicitam esse omnimodò sublatam. Aliam
verò secundo loco consideratam, & fundatam
in eo, quod quidam à saxo dirutam, statim
relascere, ac rescire non curarunt, nullo mo-
do attendendam sagebant, quoniam casus
grotte vno eodemq. tempore dictam domum
destruxit quasi in totum versus Orientem, in
parte verò versus Occidentem reddidit inha-
bitabilem, ut apparet ex processu, quo casu
venditor ecclius ad nullam refectionem te-
nebatur, & p. 1. in 1. q. 1. in 1. q. 1.

25 Primo, quid contractus censuali dicitur
contractus emptionis, & venditionis, Duard.
de cens. 6. 3. quasi. 1. num. 1. cuius contra-
ctus natura est, ut eo proleso, periculum rei
empræ spectet ad emptorem, si in emptione
3. si emptor ff. de contrab. empt. l. id quod in

primo, ff. de peric. & commod. rei vend. l. si. Cod.
sod. Duard. d. quasi. 1. num. 10. Rot. dec. 386.
num. 1. relati. post d. tract. Duard. d. 2. in 1. q. 1.

26 Secundo, quid res censui supposita pro qua
parte perit, & instructio reddidit, peric. etiam
census, non solum quoad annuas præstatio-
nes, verum etiam quoad restitutionem præ-
stati, tam ex dispositione dictæ Bullæ Sanctissimi
Pij V. quam ex natura ipsius contractus, Gu-
tierrez præf. quasi. q. 177. num. 7. lib. 2. Bocce.
de cens. par. 3. num. 25. Gratian. discip. foren.
cap. 432. Cenc. de censib. quasi. 99. num. 10. &
segg. & quasi. 102. num. 12. 3. 7. & sequentib.
Duard. de cens. 5. quasi. 4. num. 3. & 4. & Rot.
Rom. dec. 88. num. 5. & dec. 386. num. 1. ab

27 end. relati. post Cenc. de censib. quæ conclusio
procedit etiam si in rei subingitione adiciat
obligatio personalis, prout contra opi-
nionem Feliciani, de qua in tom. 1. de Cens. lib.
2. obfer. 7. num. 13. vers. ex quo sequitur
de comuni testatur Cenc. par. 1. aep. 3. quasi. 7.
art. 6. num. 39. Duard. de Censib. 5. 1. quasi. 2.

28 ratio est, quia census est ius reale inherens,
& attus rei censui suppositæ, & sic re extin-
ctæ, extinguitur census, cum accidens non pos-
sit consistere absq. subiecto, L. nec viliam §. si
quis absentis 12. & ibi Ang. ff. de pet. heredit.

29 Molin. de contract. disp. 387. num. 8. Cenc. d.
quasi. 99. nu. 14. & 15. Mart. Med. d. ex am. 18.
Et adeo est vera hæc conclusio, ut licet do-
mus censui supposita, & de iura iterum reedifi-
ficetur, & in eodem loco, & eisdem coeuen-
tis, adhuc census non debetur, Nauar. in suo
Commentar. de iur. num. 118. quasi. 25. Pa-
risc. de Saluian. iurid. lib. 1. cap. 1. num. 153.
Sore. de commete. & com. 5. 1. quasi. 1. num.
178. Cenc. de Censib. quasi. 101. d. num. 6.
& segg. Duard. 5. 5. quasi. 3. num. 2. & Rot.
ibid. dec. 349. per tot.

30 In hac controuersia postquam diu, & acer-
rimè fuisset decertatum, nullaq. lex per Ex-
cellentissimos vtriusq. partis Advocatos, & do-
ctrina in medium afferretur, quæ in terminis
illam desineret. Domini censuerunt deci-
dendam rem controuersiam pro medietate
diuidendo. Moti.

31 Primo, quia in dubio, & controuerso
casu faciendum docere, eam præci, quàm
moderni Legislares, testatur Dec. conf. 176.
num. 6. lib. 1. & conf. 445. ubi dicit ita iu-
dicasse Ancharan. & in l. precibus num. 13.
Cod. de impub. & alijs sub. & in cap. licet causa
col. fin. de probat. Socr. sen. conf. 150. col. fin.
lib. 1. & Junior Socin. conf. 33. lib. 2. Curus

- luc. conf. 134. num. 2. lib. 2. & conf. 55. colofia. vol. 3. Rom. iur. conf. 354. in fin. Doct. de off. 149. num. 2. & decif. 42. num. 39. Cope. de off. 176. Franc. de off. decif. 434. ubi ait id eandem.*
- 31 magis fieri debere per Sapientes Magistralis *Borg. de off. B. mag. 42. num. 58. Tiberian. latissime decif. Pedem. 89. per tot. & figurate num. 1. 4. & 5. & ibi Tiberian. inquit ad aliter. Tiberian. in l. 2. in 2. part. num. 40. in fin. Quid de p. solod. vendit. Turanell. pluribus laudatis motu suo de prim. grati. quall. 17. opposit. 4. num. 9. & seq. in cum. b. de praesumpt. lib. 2. praesumpt. 97. num. 5. & ibi in Empor. Tur. par. 1. et seq. num. 18. Cofas de venet. iuslib. 2. mod. 6. in num. 13. Gratian. de script. forens. cap. 83. num. 27. lib. 5. & ita hui per Nos pluribus doctam. & videre est in doctam. ut supra in premissis. Item per decif. 2. num. 6. & tunc decif. 3. num. 3. 1707.*
- Secundo quod ex processu resultabat mo- dietatem dictae domus in parte versus Orientem maximam recepisse damnum 1. quod non nisi magna impensa reparari potuisset. Idem verò medietatem versus Occidentem laedere-
32 uisse ostensam. parumque impensa restau-
33 rati valuisset. Et venditor census quantum pro conseruatione & manutentione fundi censuati magnos sumptus facere non debeatur, modicissimum impartiri est obligatus, et si casu fuerit deterioratus, aliud dicitur in culpa, & tenetur ad interese. *l. usufructus legat. 1. Reifol. vers. basten. ff. de usufruct. & l. omnino. ubi DD. ff. de impens. in reb. dot. fol. 1. Borgin. de usufruct. num. 160. Paris. conf. 94. num. 23. & 10. Bapt. Cofas de ration. rat. quall. 76. num. 2. Glos. super Bulla B. p. 1. glo. 22. & ibi Adde. & optime ita distinguendo tradit Garz. in tract. de expens. cap. 17. num. 29.*
- 33 qui licet loquatur in usufructuario, tamen bene adaequantur eius dicta censuario; quid materia census iuxta census dispositionem. cum usufructum regulariter, & per iura de usufructu loquentia, resoluuntur difficultates in huiusmodi censibus occurrentes; ut expresse notat Phab. Lufat. de off. 58. num. 9. quem laudat, & sequitur Rot. Roman. decif. 349. in impress. post. *Quardum de censibus*; & quo-
- 34 nam iudicis arbitrio remissum est, quando nam magis, & modica sit impensa. *Glos. in d. l. basten. ff. de usufruct. & l. omnino ff. de impens. in reb. dot. fol. 1. Basten. de arbit. cas. 215. num. 8. illam magis. hanc autem partem iudicis in inspecta qualitate personarum Irigantion. sicut Martin. iudicis etiam ex am. 18. num. 7. inquit. A. in re. in d. mod. 9. in lib.*
- 35 Terrio considerandum etiam fuit, quid iudicet rei Custos Possessor in re possessa teneatur facere tantummodo expensas necessarias

- illasque quas incens dicitur in culpa, & obligatque ad interese. *l. & in rebus. & ibi Glos. ff. de impens. in reb. dot. fol. 1. Bast. in d. 2. 1. 1. ff. de impens. de fideiuss. art. 90. num. 6. & de expens. 6. ne cessat. sunt. & hoc quibus res est periculum, & deteriores factura. *l. impens. ff. de verb. & rei. signific. Ac* domus perinde ex parte Orientis ob ostensam praecipiti laxo exceptam, non solum partem praecipiti & ostensam, sed etiam
37 etiam restitui in contentum lapide, amittit ex qua amissione tunc & quod dicitur pars integralis illius. *Glos. in l. non solum ff. de rei vendit. Curat. conf. 203. num. 11. verb. utrum**
- 38 facit lib. 1. & tunc formam, & perempta remanet arg. text. in l. cum qui adesset de re. pat. & v. sup. *Quard. 5. 9. quall. 3. num. 1. 5. & ex text. in l. reperi. ff. quibus modis usufructus peritus amittitur*; & *l. si. in d. de usufruct. & ibi Rot. 155. num. 5. Cephal. conf. 10. num. 1. & ibi Bapt. Penar. super Bulla P. 4. de off. par. 3. Molin. de iust. & in tract. de disp. 39. consil. 1. ver. quo loco, quon loquitur Rot. post Cenciam de censib. decif. 349. num. 6. in alia verò medietate versus Occidentem nullam partem integram amittit sed solum in quibus fuit ali-*
- 39 quatenus laesa. Unde videbatur concludendum, quod dicti venditoris census Rei censum peccidit domus possessoris quantum non teneatur illam reficere in parte versus Orientem tantum peremptam, & ratione magis expof-
- 40 sit, quoniam *Arcecho. de arbitrat. cas. 215. lib. 2. cum* quid diceretur illam in nono facere. *Quard. 5. 9. quall. 3. num. 9. & Rot. d. decif. 349. num. 5. & ibi Cenciam de censibus* & ibi non bonis interdicta.
- 41 Ceterum videbantur obligati ad reparandum istam partem domus versus Occidentem non dicuntur, sed tunc tamen quo casu expensa non solum dicitur in d. *per Arcecho. ubi sup. num. 6. cas. 215. sed dicitur de necessa-*
- 42 ria, & *l. & in rebus de impens. in reb. dot. fol. 1. d. l. impensa ff. de verb. signific. post haec distinctionem referendo docet Pergrinus q. 4. art. 5. num. 75. ubi Franciscus Censal. in oblationibus multos casus notabiles congerit, & Pergrinus sequitur, quoniam in istis casibus non aliam*
- 43 Quare cum dictam reparatioem pretermiserunt, quam eorum sumptibus incurrere nebantur, *l. non visum ff. de oper. liber. socie. conf. 26. num. 3. & domus ob id in totum in ea quoque parte peremerit, omnisq. spes futurorum forendi transcessit, in quibus casibus censum quoque petire dicunt omnes DD. quos sequitur *Quard. 5. 9. quall. 3. num. 8. Cenc. de cens. par. 3. cap. 1. quall. 2. num. 9. & ibi Molin. de contract. tract. 2. disp. 391.**
- 45 claus. 8. num. 5. qui loquitur in terminis domus

mos dirigitur, clarum est, quod ob eorum culpam tenebatur, ut non solum restitutionem pretij pro rata, pro qua domus est perempta, et censui est extinctus eorum negligentia, ac culpa, sed etiam ad interesse de Empirico confusio Greg. de Palen. d. 1. q. 3. comment. Theolog. dicitur, quod, 22. de cens. par. 2. verbi hoc omnia. Dicitur, quod, 1. concl. 2. ampl. §. S. 7. et quod, 45. nam, 8. quod interesse est ipse annuus census ab initio venditionis constitutus, Martini de decr. tenen. §. 1. num. 26. Rot. decr. 62. num. 9. decr. 62. num. 14. et decr. 63. num. 2. post Censuram 1. Et propterea iure merito fuerit non condemnari ad restituendum Sp. Affini medietatem pretij supra scripti census vna cum illius interesse, et ad constituendum iura forma Bullae super alijs bonis promissa in dicto peditio alium similem censum, prout in peditio ista faciendo tradit Martini de decr. exam. 18. num. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6. et 7. et 8. et 9. et 10. et 11. et 12. et 13. et 14. et 15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22. et 23. et 24. et 25. et 26. et 27. et 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35. et 36. et 37. et 38. et 39. et 40. et 41. et 42. et 43. et 44. et 45. et 46. et 47. et 48. et 49. et 50. et 51. et 52. et 53. et 54. et 55. et 56. et 57. et 58. et 59. et 60. et 61. et 62. et 63. et 64. et 65. et 66. et 67. et 68. et 69. et 70. et 71. et 72. et 73. et 74. et 75. et 76. et 77. et 78. et 79. et 80. et 81. et 82. et 83. et 84. et 85. et 86. et 87. et 88. et 89. et 90. et 91. et 92. et 93. et 94. et 95. et 96. et 97. et 98. et 99. et 100. et 101. et 102. et 103. et 104. et 105. et 106. et 107. et 108. et 109. et 110. et 111. et 112. et 113. et 114. et 115. et 116. et 117. et 118. et 119. et 120. et 121. et 122. et 123. et 124. et 125. et 126. et 127. et 128. et 129. et 130. et 131. et 132. et 133. et 134. et 135. et 136. et 137. et 138. et 139. et 140. et 141. et 142. et 143. et 144. et 145. et 146. et 147. et 148. et 149. et 150. et 151. et 152. et 153. et 154. et 155. et 156. et 157. et 158. et 159. et 160. et 161. et 162. et 163. et 164. et 165. et 166. et 167. et 168. et 169. et 170. et 171. et 172. et 173. et 174. et 175. et 176. et 177. et 178. et 179. et 180. et 181. et 182. et 183. et 184. et 185. et 186. et 187. et 188. et 189. et 190. et 191. et 192. et 193. et 194. et 195. et 196. et 197. et 198. et 199. et 200. et 201. et 202. et 203. et 204. et 205. et 206. et 207. et 208. et 209. et 210. et 211. et 212. et 213. et 214. et 215. et 216. et 217. et 218. et 219. et 220. et 221. et 222. et 223. et 224. et 225. et 226. et 227. et 228. et 229. et 230. et 231. et 232. et 233. et 234. et 235. et 236. et 237. et 238. et 239. et 240. et 241. et 242. et 243. et 244. et 245. et 246. et 247. et 248. et 249. et 250. et 251. et 252. et 253. et 254. et 255. et 256. et 257. et 258. et 259. et 260. et 261. et 262. et 263. et 264. et 265. et 266. et 267. et 268. et 269. et 270. et 271. et 272. et 273. et 274. et 275. et 276. et 277. et 278. et 279. et 280. et 281. et 282. et 283. et 284. et 285. et 286. et 287. et 288. et 289. et 290. et 291. et 292. et 293. et 294. et 295. et 296. et 297. et 298. et 299. et 300. et 301. et 302. et 303. et 304. et 305. et 306. et 307. et 308. et 309. et 310. et 311. et 312. et 313. et 314. et 315. et 316. et 317. et 318. et 319. et 320. et 321. et 322. et 323. et 324. et 325. et 326. et 327. et 328. et 329. et 330. et 331. et 332. et 333. et 334. et 335. et 336. et 337. et 338. et 339. et 340. et 341. et 342. et 343. et 344. et 345. et 346. et 347. et 348. et 349. et 350. et 351. et 352. et 353. et 354. et 355. et 356. et 357. et 358. et 359. et 360. et 361. et 362. et 363. et 364. et 365. et 366. et 367. et 368. et 369. et 370. et 371. et 372. et 373. et 374. et 375. et 376. et 377. et 378. et 379. et 380. et 381. et 382. et 383. et 384. et 385. et 386. et 387. et 388. et 389. et 390. et 391. et 392. et 393. et 394. et 395. et 396. et 397. et 398. et 399. et 400. et 401. et 402. et 403. et 404. et 405. et 406. et 407. et 408. et 409. et 410. et 411. et 412. et 413. et 414. et 415. et 416. et 417. et 418. et 419. et 420. et 421. et 422. et 423. et 424. et 425. et 426. et 427. et 428. et 429. et 430. et 431. et 432. et 433. et 434. et 435. et 436. et 437. et 438. et 439. et 440. et 441. et 442. et 443. et 444. et 445. et 446. et 447. et 448. et 449. et 450. et 451. et 452. et 453. et 454. et 455. et 456. et 457. et 458. et 459. et 460. et 461. et 462. et 463. et 464. et 465. et 466. et 467. et 468. et 469. et 470. et 471. et 472. et 473. et 474. et 475. et 476. et 477. et 478. et 479. et 480. et 481. et 482. et 483. et 484. et 485. et 486. et 487. et 488. et 489. et 490. et 491. et 492. et 493. et 494. et 495. et 496. et 497. et 498. et 499. et 500. et 501. et 502. et 503. et 504. et 505. et 506. et 507. et 508. et 509. et 510. et 511. et 512. et 513. et 514. et 515. et 516. et 517. et 518. et 519. et 520. et 521. et 522. et 523. et 524. et 525. et 526. et 527. et 528. et 529. et 530. et 531. et 532. et 533. et 534. et 535. et 536. et 537. et 538. et 539. et 540. et 541. et 542. et 543. et 544. et 545. et 546. et 547. et 548. et 549. et 550. et 551. et 552. et 553. et 554. et 555. et 556. et 557. et 558. et 559. et 560. et 561. et 562. et 563. et 564. et 565. et 566. et 567. et 568. et 569. et 570. et 571. et 572. et 573. et 574. et 575. et 576. et 577. et 578. et 579. et 580. et 581. et 582. et 583. et 584. et 585. et 586. et 587. et 588. et 589. et 590. et 591. et 592. et 593. et 594. et 595. et 596. et 597. et 598. et 599. et 600. et 601. et 602. et 603. et 604. et 605. et 606. et 607. et 608. et 609. et 610. et 611. et 612. et 613. et 614. et 615. et 616. et 617. et 618. et 619. et 620. et 621. et 622. et 623. et 624. et 625. et 626. et 627. et 628. et 629. et 630. et 631. et 632. et 633. et 634. et 635. et 636. et 637. et 638. et 639. et 640. et 641. et 642. et 643. et 644. et 645. et 646

credendum, per textum in l. ad normam §. si testis
ff. de testibus, Par. quæst. 65. num. 123: Pacan.
de prob. lib. 1. cap. 17. num. 169. Donat. de test.
18. num. 14. Prædictum quod corum dictum
corroborebatur ex dicto testibus propter ex
minatorum præcipue secundi super 6. inter
rogatorio in primo processu: & aliorum secundi
super 7. interrogatorio in secundo proces
su, & tertius super 9. interrogatorio, & art. 6.
53 primi processus, qui testes contra producem
tem, & reproducentem, bene probant. Rom.
de test. 104. Par. conf. 90. nu. 60. Taf. de test. 7.
54 col. 4. Vol. 1. etiam si deponeret de ore testis
tates Barz. de test. 101. num. 1. & de test. 25. nu. 7.
20. & de test. 140. num. 7. Comp. de test. 83. n. 3.
55 Accedit etiam, quod probationes sunt im
dicio arbitrarie, & potest magis credere testi
bus minus partis, quam alterius, ad dicta per
Gabr. commun. concl. tit. de test. concl. 3. num.
63. Menach. de arbit. cas. 90. Farin. de testib. 1.
quæst. 65. Barz. de test. 130. num. 38. Merl. de test.
56 Lucen. ad num. 7. quod multo magis procedit
in probatione culpæ: Boccap. tract. de test.
par. 1. num. 47. Mart. Medice ex am. 18. nu. 8. 1.
57 Absolvimus partes ab expensis, quæ vi
dentur esse reciprocæ, & sententia prima fuit
reformata, ad textum per Glof. in leg. generaliter,
§. si quis de rebus vendendis, & ibi D. Cod. de
prob. ad aduoc. de arbit. cas. 177. Barz. de
47. num. 27. ad rem, quæ sit in rebus
Hoc & hinc solummodo utraque pars infor
mante locum habet in probatione ad culpam

ARGVMENTVM.

Requiritur pro allocatione concedenda quænam sint. Debitor, siue eius heredes, an, & quando per solutionem liberetur a debito, ita quod iteratò solvere non cogatur. Confessio non habet vim contrà Tertium, & factæ animo gratificandi, an inducat receptionem pecuniarum. Personarum diuersitas quid operetur, earumque identitas, quomodò probetur. Delegatio, an, & quando habeatur loco solutionis, & contrà quos.

SPM MAR 1964
Associatio quantum extrema necessaria acquirit.
NUM. 1.

Solutio est plene, & concludenter probanda de debito, num. 1.

Solutio facta alteri, quam vero Domino, iterato debitor cogitur solvere, num. 3.

Solutio est faciunda vero Creditori, & non alteri, num. 4.

Debitor ex suo facto non potest facere, ut Creditores eorum ius non consequantur, neq. qd. praiudicium inferret, & si aliter foret, esset in potestate Debitoris Creditores suos fraudare, & cludere, num. 5.

& 6.

Debitor, siud eius heredes, solvens de mandato Creditores, statim liberatur a debito, num. 7.

Falsitatis vehementer suspicio desumitur ex tarditate exhibitionis receptae in iudicio post multos dies post iudicij, num. 8.

Negativa non acceptationis ordinis, seu crediti, probatur ex inspectione litterarum posteriorum d. ordinis, num. 9.

Testes nulliter examinantur super recognitione scripturarum absq. citatione partis, num. 10.

Recognitio scripturarum opposita redditur nulla, non servata forma iur. & Stat. num. 11. & 12.

Referens non attenditur, nisi exhibeatur relatum, num. 13.

Amisio non presumitur, nisi ab allegante probetur, num. 14. & 15.

Solutio fides, seu confessio non operatur effectum in praiudicium Tertiij, & ideo non arguit verum alium unumquodque, num. 16.

Verba concludunt per necesse receptionem pecuniarum, quando de confessione gratificandi animo fieri possunt, num. 17.

Confessio licet contra se probet, non potest operari in Tertiij praiudicium, num. 18.

Solvens non consequitur liberationem, quando solutioni est data certa forma adunqum non servata, num. 19.

Delegatio habet vim solutionis, nedum respectu illius, cui facta delegatio, sed etiam respectu delegati, & qd. ac si satisfactum fuisset, maxime facta presenti, & acceptanti, num. 20. & 21.

Verisimilitudo est maxime amica natura, & est valde potens ad suppiendum probationem, quatenus imperfectam, & ad monendum animam iudicis, num. 22.

Simulatio arguitur etiam ex amicitia, num. 23.

Identitas personae ut probetur, debet exprimi nomen cum duobus precedentibus, num. 24.

Personarum diversitas dividit, & diversificat factum, & arguit diversitatem negotij, num. 25.

& 26.

Simulatio ut presumatur, sufficiens dua coniectura tantum, num. 27.

Plus valet, quod agit, quam quod simulatē con-

scribitur, num. 28.

Decisio LXXXIII.

Sargens Ioannes Chifentes se constituit debitorem Andree Barfantini de summa scutorum 600. ut patet ex publico Instrumento rogato manu Egr. Ser Christophori Geminiani de anno 1638., quod exedum fuit redactum ad fcuti 80. de anno 1646., quae d. Sargens. promisit solvere Augustino Barfantino, & interim quolibet anno solvere promisit libras 33. pro ipsorum interesse, et patet ex publico Instrumento manu Ser Ioannis Baptiste Geminiani sub die 3. mensis Aprilis 1646.

De anno 1649. Presbyter Laurentius de Coja vti procurator hereditatis d. Augustini constitutus a d. Philippo eius nepre, & herede d. Augustini egit ad summam scutorum 75. debitorum ab hereditate eiusdem Augustini, qui vigore scripti solvere promisit vti cum interesse, pro quo debito postmodum fuit d. Laurentius convictus, & condemnatus in Curia Episcopali, ut patet ex actis, quibus &c.

De anno 1653. die 4. Iunii d. Presbyter Laurentius in extinctionem debiti praxati, quod habebat cum d. Hippolyto, cessit plura nomina debitorum pro saldo omnium coputorum vsq. in illam diem, ut patet ex Instrumento in actis exhibitio in fine processus sub litera B., quae credita dictus Hippolytus exegit, ut patet ex eius receptis in processu descriptis.

Qui pariter Presbyter Laurentius vti procurator, ut supra, ut constat ex Instrumento publico in actis producto 19. Aprilis 1653. sessio Caporali Nicolao Sandino creditu predictu scutoru 80. quod ipsi debebat hereditas praxata Augustini Barfantini cum d. Ioanne Chifenti vigore supra mentionati Instrumenti anni 1646. qui Nicolau vti cessionarius praxatus sub die 22. mensis Aprilis iuravit hereditibus d. Sargentis Ioannis praxatum cessionem d. creditu sibi factam ab hereditibus Augustini Barfantini, & illos requisivit ad sibi solvendum predictum creditum, & videns d. Caporali Nicolaus in longam differenciam satisfactionem, citavit d. heredem Sargentis Ioannis de Chifenti ad dicendum, quare immiti non deberet in possessionem bonorum &c. & detinendum loco pignoris, & hypothecae, donec, & quousq. fuisset satisfactus de praxato credito.

Sub die 11. Maij in processu sol. 1. cui &c. comparueruntutores d. hereditum, & nihil opposuerunt, sed post multum temporis die-

rom spatium obijcerunt, quod assertum do-
bitum erat extingui per solutionem factam
à Christophoro Rubigino d. Hippolyto San-
ctino ex ordine d. D. Laurentii Coli, ut ex fi-
de d. Hippolyti facta de anno 1655. mense
Maij patet; quo non obstantè Iudex à quo af-
sociationem petiam concessit, & deuoluta
causa ad Rotam per viam recursus, fuit in ea
debiturum, an esset benè iudicatum, vel malè
recursum, duo ex DD. dixerunt fuisse benè
recursum, & successiue malè iudicatum, Ego
autem contrarium dixi, & successiue benè iu-
dicatum, malèq. recursum.

Fuerunt namq. in d. Iudicio per d. Cap. Ni-
colaum probata illa tria extrema necessaria,
nempe creditum suum, possessio Sargentis
Ioannis debitoris bonorum, super quibus af-
sociatio petebatur tempore contractæ obli-
gationis, & possessio eorundem bonorum à
dictis Reis conuentis, iuxta notat. per Bart. in
l. 1. ff. de Saluam. interdict. Sord. decis. 140. num.
4. Theban. decis. 175. num. 2. Merlin. decis. Lu-
cen. 22. num. 3. Pacific. de Saluam. interdict. im-
p. lib. 1. cap. 1. & 2. latè Rot. in Romana Sal-
uam. 12. Ianuarij 1646. eorum bo. mem. Ar-
guelles.

Quibus enim iustificatis, fundamentum in
iure satis clarum apponere primum existi-
mari, quod solutio, uti quid facti, non præsu-
matur, sed plenè, concludenterq. est proban-
da debitori, iuxta tex. in l. quingenta ff. de prob.
Mascard. cod. tit. conclus. 1218. Honded.
conf. 39. num. 47. vel. 2. cum alijs passim;
Cumque etiam debitor teneatur solvere suo
Creditori, sequitur, quod solutio facta alteri,
quam vero Domino, iteratò debitor solvere
cogitur, l. si ego ff. de verb. gest. l. si vnus 27. §.
ante omnia ff. de pass. Cum solutio fieri debeat
vero Creditori, & non alteri, Bec. conf. 19. num.
1. & 2. Turres. conf. 49. num. 6. Rot. Lommen. de-
cis. 33. num. 6. quo casu debitor ex suo facto
non potest facere, ut Creditores nonnulli
non consequantur, neq. ijs praiudicium in-
ferre, l. arbutor 25. Cod. de pass. l. debitorum 15.
Cod. de p. verb. & hypothec. Palenzuel. conf.
36. num. 49. tom. 1. Gufman. de iurid. quæst.
34. num. 45. & 49. latè Fontanell. de pass. nu-
pual. claus. 5. Glof. 8. par. 7. num. 29. & 57. tom.
2. Anon. Bellon. conf. 36. num. 6. Guirb. decis.
34. num. 4. & decis. 62. num. 21. & decis. 104.
num. 5. à quibus subiungitur ratio, quia si al-
ter diceretur, esset in potestate debitoris Cre-
ditores suos fraudare, & ei iudex contrà ius,
ut ff. Cod. qui in fraud. Credit. &c. Undè fit,
quod si hæredes predicti, siue &c. malè sol-
uerint, iteratò solvere compelluntur vero
Creditori.

Neq. obflare mihi visum fuit obiectum;
scilicet, quod dicta scuta 80. tuerint soluta
Hippolyto Sanctino, antequam fieret cessio
per D. Presbyterum Coli prædicto Nicolao,
& hoc iuxta ordinem ab ipso datum, qui ordo
ex epistola d. D. Presbyteri Laurentii Coli (sub
data 23. Ianuarij 1652. directà Laurentio Ru-
bigino, ut solueret d. Hippolyto Sanctino,
& ex quadam recepta, seu confessione de
recepto per d. Hippolytum Sanctinum, appa-
ret; ex quo sequitur, quod dum dd. Tutores,
siue hæredes præfati soluerunt de mandato
Creditoris, statim à debito fuerunt liberati,
per tex. in l. solutam ff. de solutionib.

Quia fuit responsum, quod præfata oppo-
sitione quoad fidem receptæ scut. per d. Hip-
polytum Sanctinum fuit deducta in iudicio
post multos dies moti iudicij, seu litis agita-
tæ, & consequenter d. fides non carebat ve-
hemèti suspitione falsitatis, quia tarditas ma-
gnam præbet causam suspicionis, iuxta tex. in
l. si quis forte in fin. ff. de pæp. vbi DD. omnes
Cranett. conf. 28. num. 6. & conf. 76. num. 9. Bre-
tar. conf. 521. num. 28. Menoch. de præsump-
lib. 2. præsumpt. 91. num. 8. & lib. 3. præsump-
lib. 2. num. 94. Olsæ. decis. Prædumont. 117. n.
9. latè Farinac. de falsit. & simulat. quæst. 157.
num. 182. & fuit firmatum à Rot. in illa Au-
nionen. Pecuniaria 18. Martij 1652. eorum Re-
mendiff. Rotas S. iuristia vtrò.

Secundò quoad assertum ordinem datum
à d. R. D. Laurentio de Colis Laurentio Ru-
bigino, ut solueret d. Hippolyto, cum ab
ipso non fuerit acceptatus, ut patet ex eius
epistolis sub die 15. Maij, & 2. Augusti 1652.
registrat. in process. sol. 11. t. 2. & 12., quæ
cum sint posteriores d. asserto ordini dato
sub die 3. Ianuarij 1652., negatiua non acce-
ptionis d. ordinis, sed crediti probatur ex
illarum inspectione, & tradit. per Rot. apud
Merlin. decis. 754. num. 6. & 7. tom. 2. & apud
Duran. decis. 368. num. 39. & 40. ead. Rot. decis.
85. num. 6. & decis. 216. num. 9. & 10. par. 6.
rec. cum alijs passim.

Tertiò fuit consideratum, quod tam præ-
fatos ordo R. D. Presbyteri Laurentij, quàm
præfata fides receptæ d. Hippolyti Sanctini,
non fuerunt in iudicio legitimè recognitæ,
maximè cum fuerit in processu oppositum, ut
patet fol. 9. à terg. & fol. 10. Non poterat dif-
ficultari, ut ex ipsis illa probatio induceretur,
iuxta à dispositionem cap. 97. lib. 1. Statut. P. m.
Luc. Tantò magis quid ex reuolutione proces-
sus apparet, quod testes fuerunt examinati
extra terminum probatorum, imò nulla
prius assignata dilatione ad probandum con-
trarietatem claram dispositionem Statut. P. m.

Luc.

10 Luc. in cap. 74. & 76. lib. 1. Quemadmodum etiam abq. partis monitione, siue citatione, quæ semper requiritur in actu examinationis testium circa recognitionem, aliis ipso iure redditur nulla, cap. 2. de testib. Serapbin. de privileg. iuram. privileg. 3. num. 1. r. privileg. 74. num. 113. Mart. Medic. decis. 95. num. 37. & 38. Magan. decis. Lucen. 46. num. 33. Rot. Rom. apud 11 Duran. decis. 72. num. 3. Ideoq. non seruata forma Iuris, & Statut. in recognitione preste- ta, dum fuit opposita, iuxta decis. Rot. post Zac- reb. trass. de obligat. Cameral. decis. 131. num. 3. 12 & 4. Aymon. conf. 150. num. 2. sequitur quod si aliter fiat, in ea nullum potest fieri funda- mentum, vt in simili fundat Magan. decis. Lu- cen. 9. num. 17.

Quartò fuit consideratum, quòd attestatio, seu confessio solutionis facta per d. Hippoly- tum do anno 1655, se referens ad receptam factam de anno 1652. se fuisse satisfactum vi- gore prædicti ordinis de dd. scitis 80, nullum potuit, neq. potest parere præiudicium d. Ni- colao Sancio Creditori Instrumetario 3. Primò, quia non apparet de d. recepta de anno 1652, quæ omnino exhibenda venit ad effectum videndi, an omnia contenta in ordi- 13 ne sint adimpleta, aliàs non attenditur refe- rent, nec creditur referenti, nisi exhibeatur relatum vulgat. tex. iul. affe toto ff. de heredib. influen. vbi Bart. Cypic. Latr. decis. 106. lib. 1. nu. 70. Egomet in melis ad Surd. addit. decis. 114. 14 d. num. 9. cum seqq. & licet dicatur, quòd origi- nalis recepta sit deperdita; Ideoq. denò ipsi oportuit fidem facere de ea, amissio non præsumitur, nisi ab allegante probetur iuxta terminos l. si quis ex argentarij S. fin. ff. de re- vedend. Glof. in Clementini. fin. S. tamen verb. compellendo sic. de usus. Rot. apud Baratt. de- 15 cis. 278. num. 4. r. & 13. & consequenter ex isto capite fides vt se referens, non de- bet attendi, nisi constet de relato, vt in pun- cto, & in fortioribus terminis fundatur d. Rot. in Romana subnotationis de Alexijs 15. Maji 1648. coram Reuerendiss. Cerro f. quia amissio, vbi ad fatuitatem, & magis in terminis fuit firmatum in Biliuntinu Censu 24. Maji 1647. coram Eminent. Card. Corrado f. primò quid, verò, quando enim quis intendit gaudere beneficio scri- ptura amissa, debet ante omnia probare illam in verum naturam extitisse, eaq. forma, & tenore conceptam, ut si realiter exhiberi posset, illi om- nino præsumenda esset, & reseruari debet probare fuisse amissam, vide d. decis. quia eleganter lo- quitur.

16 Secundò, quia confessio, seu fides solutio- nis non operatur effectum in præiudicium Tertijs, & ideo d. confessio, seu fides de rece-

pto non arguit per necesse verum actum nu- merationis, in puncto Amat. decis. Ferrarien. 34. num. 7. Cum illa verba, 10 Hippolyto San- 17 tim sò sede baner vsto &c. non concludunt per necesse receptione pecuniarum, quia dictæ confessiones gratificandi animo fieri possunt. Cypic. Latr. decis. 111. num. 16. & 40. lib. 1. 18 & ideo tatis confessio, licet contrà se probet, non potest, vt dixi, operari in Tertijs præiudicium, Rot. in Pistorien. Pensione 24. Nouembrii 1603. coram Peuia, quæ est in eius impressis decis. 162. num. 7. tom. 2. latè Barbat. conf. 27. lib. 3. Decian. conf. 48. Cum an. conf. 183. Gabr. de solut. conclus. 11. num. 20. & 27.

Simulq. fuit consideratum, quòd data vali- ditate d. ordinis, & confessionis de recepto d. Hippolyti, cum tamen non constet de adim- plemento ipsiusmet ordinis, qui rei condition- nalis, nempe vt dum Laurentius Rubigionus soluat d. Hippolyto, scilicet, Diolant, ebi bñ riceuato d. me Lorenzo Coli &c. d. conto d. vo feritto già risonoscuto &c. & infra, uccid desso sig. Santino resti furo, & lo fignato, vt in d. ordine in processu fol. 3. & 4. Unde dignoscitur, quòd Christophorus Rubigionus quando etiam comprehensus esset sub nomine Lau- rentij Rubigioniq. expressè negatur; Cum neq. constet interpretatiõe de identitate per- sonarum, debebat exequendo ordinem præ- statum recipere ab Hippolyto Sancio promissionem indemnitas ad fauorē d. Presbyteri Laurentij mandantis, prout ordo cantabat.

19 Nam clara est conclusio, quòd quando solutio- ni est data forma, ipsa adiungem nisi suo- rit seruata, soluens non consequitur libera- tionem, Gerias Spino conf. 23. num. 2. lib. 2. So- cin. iur. conf. 116. num. 6. cum seqq. lib. 2. Rot. in Romana fructuarius census 23. Iunij 1646. co- ram Reuerendiss. Cerro S. per obitum, verò, quan- do enim solutioni, & S. muldoq. minus, & tunc alijs dictis in decis. hic imprim. quòd eum non fecerit soluens, præiudicium enenit d. R. D. Presbytero Laurentio, qui iterum de anno 1653 longe post d. asseruit ordinem fuit coa- ctus soluere d. Hippolyto totum suum asser- tum creditum in longè maiori summa, vt 20 patet ex Instrumeto in actis exhibitò assignationis, & delegationis Creditorum, & ab ipso acceptatorum, quæ cum habeat vim so- lutionis, ne dum respectu d. Hippolyti, cui fuit facta delegatio, sed etiam respectu ipsius delegati, & est, ac si ipse R. D. Presbyter Laurentius satisfecisset, l. quomais 8. S. interdictum ff. ad Velleian. linter causas 26. S. abesse ff. mon- dat. l. verbum exatit 187. ff. de verb. signific. Beriaz. de Clausul. Claus. 33. Glof. 4. nu. 9. Surd. decis. 23. num. 1. & 2. vbi Ego latè & conf. 269.

11 num. 16. & hoc tamē magis quando prout hic, est facta praesentia, & acceptanti, Rot. 1a. men. decif. 2. num. 28. & post Cenc. de censib. de. 138. num. 3. cum alijs pleno calamo citatis per Donad. de reuocatis. cap. 22. d. num. 48. 49. 50. § 1. & § 2. Paul. Staib. iun. resol. forens. decif. 96. num. 8. tom. 1. qui loquitur in fortioribus terminis.

Si etgō d. Hippolytus fuit satisfactus per supradictam delegationem ab ipso acceptatam, ut supra dixi, quomodo ergo poterat facere d. fidem, se fuisse satisfactum vigore prioris ordinis dari d. R. D. Presbytero Laurentio de Colis, si ipsemet R. D. Laurentius fuit coactus, dictam delegationem, stante declaratione in epistolis facta d. d. Hippolyto in illis verbis, *N. S. prout d. damus altera satisfactione* &c. de nouo facere, cuius integritati maximē est deferendum, non solum propter eius dignitatem, sed etiam propter senilem ipsius aetatem: Cū pro certo habeatur, qd. R. D. Presbyterum Laurentium non cessisset, seu tradidisset praefato Nicolao Sanctino dictum creditum concessa d. heredes Sargentis Ioannis de Chisenti, si pco certo non habuisset, quod d. Hippolytus fuisset plene satisfactus per supradictam delegationem: cū venisimilitudo aliter suadere non possit propter supracitatas qualitates, & d. venisimilitudo est maximē amica naturae, & est valde potens ad suppleendam probationem quatenus imperfectum, & ad mouendum iudicis animum, ut ait Burd. decif. 325. num. 5. Rot. apud Gregor. decif. 273. num. 4. & §. & apud Seraph. decif. 1217. num. 3. Amat. decif. 32. num. 21. Corrin. decif. 423. num. 21. &c.

Et demū, relictis multis alijs non sperendis fundamentis, fuit vitioso loco consideratum, quod ordo datus d. R. D. Presbytero Laurentio de Colis, erat directus Laurentio Rubigiono, prout in processu fol. 2. a terg., non autem Christophoro Rubigiono, prout ipse Hippolytus Sanctinus fateretur in fide facta sub die 10. Maij 1655, quodq. valde est notandum ad inducendam praesumptionem simulationis praefatae fidei factae tantum gratificandi animo, cū simulatio etiam arguatur ex amicitia, ut in puncto consuluat Cranet. conf. 156. num. 11. Rot. decif. 283. num. 12. par. 3. recent. & apud Merlin. decif. 835. nu. 8. tom. 2. & ad excludendum d. Nicolaum Sanctinum d. suo credito verē cessio, & non solutio, quod arguitur, tūm non constet de identitate personarum, quae ad hoc ut probetur, debet exprimi nomen cum duobus accidentibus, seu indicijs, Rot. apud Buratt. decif. 332. num. 3. & ex eo quod diuersitas personarum diuidit,

& diuersificat factum, l. non idcirco in princip. ff. de iudic. Salgad. in ff. de libys. Credit. par. 2. 26 cap. 22. num. 141. & 142. ac etiam diuersitas personarum arguit diuersitatem negotij, Buratt. decif. 914. per tot. Petr. Nogerol. allegat. 21. num. 148. & cum supradicta, fides Hippolyti non percutiat personam nominatam in ordine, ad quam identitatem probandam debet exprimi nomen eum duobus accidentibus, Rot. apud Buratt. decif. 328. num. 3. sed dicta uelam, praesumitur simulatio tantum facta ad interuertendum creditum praefati Nicolai, ad quam praesumendam duae tantum coniecturae sufficiunt, *Bar. in l. post contractum* 14. num. 2. & *legq. ff. de donat. Rot. decif. 283. num. 13. par. 5. & in decif. 11. num. 1. & legq. par. 7. rec.* & fuit dictum in *Firmans Vendi* 14. Maij 1650 §. & quid actinet coram bo. men. Penzingerio, & fuit comprobatum in Romana Pecuniaria 28. Iunij 1649. coram Emin. Orsiboli, quae est in eius impressis decif. 191. num. 3. & *legq. ff. de donat. Rot. decif. 283. num. 13. par. 5.* cū in praesenti non solum duae, sed plures adsint coniecturae ipsam suadentes, ut consideranti patebit, omnino sequitur, cauillationibus denudatis, associationem petram coecidendam: Cū semper attendi debeat reuera illa, plus valere quod agitur, quā quod simulare concipitur. *rot. 11. Cod. plus ualeat quod agit. Tol. in l. cum ea num. 8. Cod. de transactionib. Dec. cons. 52. num. 3. § 1. & legq. Rot. decif. 91. num. 1. par. 3. rec.*

Quibus omnibus non fuit visum obitare obiectum non solum gabelle in praefato contractu cessionis factae a praedicto R. D. Presbytero Laurentio de Colis praefato Nicolao ex forma cap. 23. Stat. *Prin. lib. 20.* quā cū tamē Cedens, quā Cessionarius sint oriundi de Vicaria, notorium est, privilegium eis concessum ab Excellentiss. Senatu non solum id gabellae de aliquo contra, & suae sit deitis, suae venditionis, aut donationis, vel aliter eiusvis modi, per quem transfertur dominium. Neq. etiam in iudicijs ad dicendum quā inceptis (& est alterum caput) solum datam, fuit ostensum, & ita practicum.

Et ita fuit decisum &c.

Illam decifio fuit confirmata per prudentissimum, atq. Excellentissimum Advocatum Ordinis Arnolphinum omni virtute praeditum, cu, utraque paritate vocorum, fuit pro reuisione commissae ab Excellentiss. Senatu, reconstat ex actis Ser Bernardini de Barberijs Cancellarij Excellentissimorum Antianorum in Palatio Residentium die 5. Aprilis 1656.

ARGVMENTVM

Confessio dotis, licet adminiculis munita, an, & quando presumatur facta in fraudem donationis prohibita inter virum, & uxorem; & an, & quando praedicare valeat viro, eiusque Creditoribus, ac Tertio possessori. Nos vt congrua dicatur, quanam sint attendenda, & cur maior tradi potest vni Sorori, quam alteri. Testes depnentes de auditu, sed non a quo; non attenduntur, praesertim si auditus ortus fuerit post litem motam, & quomodo oriatur ex diuisione bonorum hereditariorum cum alijs fratribus. Clausula, *Consuntis*, quid operetur fauore Constitutarij, & quid appositum in Instrumento coplus. Soluens Creditori hypothecario anteriori, an, & quando absq. litem cessione subrogetur in eius locum, & iure retentionis iuri possit aduersus Creditores posteriores.

SVMMA RY P M
Affociatio composita habentis x Instrumento sacra-
 cationem capiendi possessionem propria auctoritate
 pro fructibus census. num. 1.
 Creditor posterior hypothecae eius spoliare non potest
 possessione Creditorem anteriorem pariter hypo-
 thecatum. num. 2.
 Confessio dotis, praesertim cunctis matrimonio con-
 munita an, & quando presumatur facta in fraudem
 donationis prohibita inter virum, & uxorem, &
 praedicare valeat Creditore viri. num. 3.
 Testes de auditu ab Instante, interesse habentibus,
 ac de auditu publice, nihil probant, & sic in quid-
 dem numerationem dotis. num. 4.
 Dotis confessio non tenet de necessitate conse-
 quentium matrimonij, tum matrimonij sine dote
 consistant. num. 5.
 Praesentio uoluntarium non conueniens cum alijs
 argentariis adminiculis, & praesumptionibus
 non arguitur dote confessio a numerationem. num. 6.
 Testes depnentes de auditu, sed non a quo, non at-
 tenduntur, maxime quando haereditas auditus
 ortus habere potuerit post litem motam. num.
 7. & 8.

Dot maior continet praesentem dote sorori, quam alteri
 propter argumentum ad deductionem patri-
 monij, dotis uoluntarium: ex intercessu longi-
 tudinis temporis de assensu uxoris. num. 9.
 Publica dote, & forma te probare, testes debent de-
 ponere, auditus a maiori parte populi promou-
 do accepta, & quibus audierint, adducendo ra-
 tiones, & coniecturas, ex quibus credita summa ha-
 beri poterit. num. 10.
 Confessio dotis adminiculis & praesumptionibus mu-
 nita praesumitur facta in fraudem: Creditorem,
 quando alijs adminiculis, & praesumptionibus
 contrariis destruitur. ibidem. 11.
 Dote congrua de dote ascendenda sunt qualitates
 soluentis, & eius cui soluitur. num. 12.
 Confessio uxoris de dote excepta an, & quando ipsi
 praedicare, Creditore viri, & Tertio possessori, id
 quod excepti non valent de non numerata dote.
 num. 13 & 14.
 Confessio dotis quando per legem praesumitur, ipsam
 cum esse in fraudem dote non, non consideratur
 a quo, veluti facta, sed indifferenter nullus est ro-
 boris, & praedictum circa Creditores. num. 15.
 Creditor posterior soluens prior, ut in eius locum
 subrogetur, iuxta modum solui passio, subrogatur in
 locum anterioris. num. 16.
 Hypothecaria actio non acquiritur sine cessione fi-
 dia per Creditorem anteriorem. num. 17.
 Soluens si reperiatur in possessione rei hypothecatae,
 potest iure retentionis de aqua non servari. num. 18.
 Anteriori per se sibi expressit non cesso. num. 19.
 Clausula Constituti transiit in Constitutum pos-
 sessionem uxorem, licet modus sit fictus, & tribuit
 omne remedium possessionum. num. 20.
 Clausula Constituti in sustinetur cessione appo-
 sita non operatur effectum possessionum, prout in alijs
 contrariis, nisi in casu cessationis solui. num. 21.
 Cessio sit idem expressit, quam tacite. num. 22.
 Actio non obstat repudiatione dote ex diuisione
 bonorum hereditariarum cum alijs fratribus,
 quando diuisio eorum, & nomen heredis fieri
 non potest. num. 23.
 Testes depnentes de iusto proprio plene probant. num. 24.
 Actio hereditatis probant uales per testes singula-
 res. num. 25.
 Solutio debiti Testamentum facta a filio facit cum herede
 redem. num. 26.
 Notificatio facit locum citationis. num. 27.
 Sententia executiva ex cap. 53. Rot. Luc. an, &
 quando sit nulla lesa sit a terminum. num. 28.
 Terminum expressit iudici assignatur a Rege, vel a
 Senatore per verba generalia, & indefinita, & quia
 aliqua ratione ambigua reddi possunt, non est
 sufficiens. num. 29.
 Declaratur cap. Rot. Luc. 53. num. 30.

Decisio LXXXIV.

Sententiam D. Iudicis Prim. Instantiarum, confirmantis preceptum de associando obtentum ab Egr. Ser. Iacobo de Motronis, pro consequendis fructibus decursis, & non solutis censas ab olim Signifero Marco Christophori de Corelio vsq. de anno 1633. constituti, & venditi q. Egr. D. Laurentio de Motronis d. D. Iacobi patri, in omnibus eius partibus confirmauimus.

1 Cum de credito censuum decursum, pro quibus fuit petita, & obtenta associatio in possessione fundi censitis, de qua facultate apprezhendendi propria auctoritate dictam possessionem debitari non possit, stante quod de hisce omnibus apparet publicum instrumentum confectum de dicto anno 1633. sub die 3. Nouembris, cuius vigore ex causa census competet D. Iacobo creditori remedium intentum, vt post alios, quos allegat, firmat. *Rota coram. Bichio in Romana census 16. Iunij 1647. num. 3. & 4. que est decis. 16. impressa post Salgad. in l. h. p. m. Credit. l. i.*

2 Nec obstat hypotheca anterioritas preten-
sa a Signifero Io. Baptista filio predicti Marci pro credito dotis D. Camille eius vxoris originem habente vsq. de anno 1631. & sic per duos annos ante census constitutionem, cuius vigore fuit institutum D. Iacobo creditori posteriori esse denegandam actionem contra ipsos legales creditores anteriores, ad effectum preteriti eos spoliandi possessione illorum bonorum, que pro eorum anteriori hypothecario credito possident, ad tradita per Bart. in *l. item ff. de acquir. h. red. Gabr. consil. 41. num. 1. lib. 2. Rot. coram. Bueati. decis. 844. num. 1. & decis. 539. num. 6. par. 4. recens. v. l. i.*

3 Quia non satis constat, visum sine de pre-
sentia dotis prefato credito, cum ad illud ius-
tificandum non fuerit exhibentur alios, nisi
instrumentum confessionis de recepto, que
simplex confessio non probat in preiudicium
creditorum anteriorum, siue posteriorum,
nisi aliunde constet de veta, & reali numera-
tione, vel adminiculetur confessio ex prece-
dendis dotis promissione, aut ex verificatione
solutionis aliquarum partium summa con-
sistat: & preteriti quando confessio, prout
in occurrenti caso, emanauit constante ma-
trimonio, quia tunc presumitur facta in frau-
dem donationis prohibite inter virum, & vxor-
em, idem de iure Communis, l. a. & 3. S. scien-
dum ff. de donat. inter vir. & vxor. Bart. in l. 2.
S. creditum sub. num. 5. ff. si cert. petat. Mart.
Medic. decis. 589. num. 3. num. 33. & 40. Rot.

*decis. 683. num. 2. par. 2. recens. & post Merlin.
de pignor. decis. 23. num. 3. & coram Greg. XV.
decis. 67. num. 4. & 7. quod de iure Munici-
pali in cap. 24. lib. 2. Stat. V. m. Luc.*

4 Nec obstant depositiones testium ad pro-
bandum realem numerationem, & solutionem
pro Io. Baptista inducentem, & examinatoris,
quia cum primus, & secundus deponant de
auditu ab ipso met inducente, a Marco eius
patre, & ab alijs interesse habentibus, & tes-
tibus de auditu publice nihil probat, *Parac.
qu. 69. num. 1. & seqq. cum alijs per eum re-
lati.*

Minusq. releuantia visa fuisse adminicula
adducta ad adiuvandum, & adminiculandam
eamdem dotis confessionem, quod scilicet ad
eius computum fuerint soluta quida centum,
vt ex recepta confecta manu Signiferi Marci
patris Io. Baptiste; matrimonia regulariter
non esse soluta contrahi sine dote; quod a Io.
Baptista, & Marco eius patre fuerint prestata
alimena D. Camille coram vxori, & nurui
respective; congruata dotis confessio; &
publica vox, & iura de precedenti promissio-
ne, & subsequenti eiusdem dotis numera-
tione.

Nam primum de solutione partis eiusdem
dotis (quod esset efficacissimum, si iustificaretur)
non potest attendi, & ex facto tollitur,
quoniam ex dicta recepta non probatur numera-
tio, sed tantum confessio de recepto,
que non potest esse maioris probationis, &
efficacie ipsomet instrumento confessionis
recepte dotis per rationes, & iura proxime
allegata.

5 Alterum consuetudinis contrahendi matri-
monia sine dote de se, nullius, aut parui
ponderis effectum dotis constitutio non veniat
in necessariam consequentiam matrimonij, ex
eo quod matrimonia sine dote subsistunt, l.
vlt. de repud. l. fin. Cod. de donat. ante nups. Ma-
gon. decis. Luc. 76. num. 6. Mantie. de tacit. lib.
1. tit. 20. num. 36. Gratian. discept. forens. cap.
367. num. 14. prout etiam tertium prestatio-
nis alimentorum, cum ambo non nisi in
concursum cum alijs vrgentioribus adminicu-
lis, & presumptionibus toleant d. DD. & pre-
fertim d. Rot. Rom. haberi in consideratione,
Mart. Medic. decis. Seneb. 80. num. 33. Bu-
ratt. decis. 108. num. 3. Rot. decis. 683. num. 13.
par. 2. recens. & decis. 23. num. 18. post Merlin.
de pignor. idem Merlin. lib. 3. tit. 2. quest. 58.
num. 123. & 124.

6 Quartum congruitatis dotis, quod deduce-
batur ex alijs dotibus eiusdem quantitatatis re-
ceptis per sorores D. Camille vxoris Io. Bapti-
ste, non fuit probatum, attento quod duo pri-

- mi testes eiusdem Ioan. Baptiste super 4. & 5. capit. pro eius parte prodicis deponunt tantummodo de auditu, & non adueniunt à quo audiverint, & propter non sunt attendendi, *Magon. decif. Luc. 74. num. 6. Fario. de test. qu. 69. n. 3.* Maxime cum huiusmodi auditus potuerit evenire post litem motam, & sic in.
- 9 fraudem, *Dec. conf. 82. num. 1.* Tertius super ipsdem articulis dicit ignorare quantitatem, præcisam dotium Brigide, & Magdalene sororum Camille, & in omnem casum propter augmentum, & diminutionem, quod patrimonium Dorantis potuerit recipere, non fuisset inconueniens, quod uni ex sororibus maior, vel minor dos esset data, quam non fuerit data alteri, dum longum tempus intercessit inter desponsationem unius, & matrimonium alterius, ut considerat *Honded. conf. 24. num. 64. lib. 2.*
- 10 Quintum deniq. adminicula publicæ vocis, & famæ cessat pariter in facto, nam prius, & secundus testis interrogati super 6. 7. 8. & 9. articulis super prædicta voce, & fama de loco, tempore, & contestibus deponunt se non recordari; & tertius deponit de se teste tantum, & propter non attendendi, cum ad effectum probandi publicam vocem, & famam opus sit, quod testes deponant audivisse à maiori parte populi nominando auctores, à quibus audiverint, adducendo rationes, & coniecturas, ex quibus eadem fama ortum habere potuerit, *Bart. in l. de minor. 6. plurimum nu. 19. & seqq. ff. de quasi. Lepid. decif. Luc. 24. col. 2. & dec. 127. col. 4. Merlin. decif. Luc. 34. num. 12. Borge. decif. 3. num. 22. par. 2.*
- 11 Et ex his fuit visum, Io. Baptistam iuvari non posse regula illa, quod plures præsumptiones, pluraq. adminicula coniungantur, adeo quod quæ singula non profunt, simul vana iungunt, cum ad hunc effectum requiratur, quod unaquæq. præsumptio de per se sit concludens, & perfecte probata; id autem ex supra deductis non verificabatur in presenti casu, immò pro D. Actore non desinebant coniecturæ, & videntes, ex quibus desumebatur inenarrabilis similitudo dictæ dotis, inter quas præcipua erat, quod de huiusmodi summa notabilis dotis solent conscribi scriptura publica, vel privata, ut etiam deponit tertius testis Io. Baptiste super tertio interrogatorio altera quod ex processu apparet, eundem Io. Baptistam, & eius patrem tempore acceptæ dotis non habuisse bona propria æquivalentia doti confessatæ, & quod non esset illarum alienationibus per eos postea factis, & propter à tanto magis præsumitur asserta confessio facta in fraudem creditorum, ut animadvertit *Al. anre. de test. lib.*

11. tit. 20. num. 37. & stante, quod non apparet, ipsos habuisse in bonis valorem æquivalentem, illa dos scut. 300. præsumitur excessiva, & inenarrabilis, & consequenter confessio nullius momenti, ut ponderat *Ros. decif. 683. num. 6. par. 2. recente.*
- 12 Neq. prædictis obitare visum fuit, quod ex aduerso replicabatur de lapsu temporis à lege præscripti ad excipiendum de non numerata dote, quæ operatur, ut etiam nuda, & simplex confessio præiudicet, tam marito, quam creditoribus anterioribus, siue posterioribus, per *Glof. in l. 1. verb. facit Cod. de dot. non numer. Bart. in l. officium num. 11. Cod. qui posterior. in pign. hab. Crauet. conf. 4. num. 6. Gratian. discept. foren. cap. 362. num. 16.*
- 14 Nam vitra quod opinio *Glof. & Bartoli* respectu creditoris, & maxime docentis de suo credito peti realem numerationem, est valde controversa, & contrariam opinionem uti verioris amplecti fuit, *Ros. Rom. in d. dec. 683. num. 11. par. 2. nec. prout refert, & plura, aliorum auctoritate, congerendo firmat, & sequitur Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. qu. 17. num. 6.*
- 15 Et 7. & forsan procedere posset in casu, in quo appareret, dotem fuisse confessam lulp spe future numerationis, non autem quando fuit dos confessata animo donandi, prout est casus noster, tunc enim non attenditur lapsus biennij, prout nec locum habet prædicta exceptio non numerata dotis, *Folin. in cap. si cautio num. 56. in fin. de fid. Instrum. Rol. conf. 4. num. 23. & 31. lib. 4. Rebuff. de ebor. & jched. art. 2. aliis 93. num. 54. & bene declarat Ros. decif. 22. num. 6. post Pacif. de Salubra. interdict. & coram Greg. decif. 67. num. 6.*
- Nec ex eo quod confessio dotis in casu, de quo agitur, facta fuerit per maritum, & focerum non ipsi uxori, sed eiusdem patris sublatam dici posse censuimus præsumptionem donationis, nam quando lex indistinctè præsumit, confessionem emanasse in fraudem donationis, prout præsumit *Seas. in prædilegato cap. 24. lib. 3.* tunc non interest à quo, vel cui fiat, sed in differenter nullius est roboris, & præiudicii circa creditores, ut tradunt *Beilon. sen. conf. 48. num. 6. & 7. Rimini. nu. conf. 411. nu. 10. 24. & 25. Ros. in sapientia cuata decif. 683. num. 2. in fin. par. 3. nec. & tanto magis, quia ex Instrumento constat, dictam confessionem factam fuisse R. Michaeli, & Notario pro uxore acceptantibus, & propter perinde habenda sit, ac si ipsi uxori facta fuerit.*

His omnibus accedat, quod si insipienter origo, & causa creationis census, cuius vigore actum fuit pro parte D. Jacobi, desuper d. Io. Baptistam, & uxorem prædicta, dato, quod de illa

- illa legitime constaret, censenda esset postea ipso censu; nam cum Signifero Marcus viq. de anno 1638. remansisset debitor olim D. Io. Massei, & postea Egreg. D. Augustini Massei vti prædicti D. Ioannis heredis fidei-commissarii de scut. 300. pro residuo pretij bonorum per ipsum, vt supra emptorū, dictū censum super eisdem bonis imposuit, ac supra dicto D. Laurentio pro totidem scutis 300. vendidit, vt ex illis debitorum perfolueret, & bona liberaret, vt apparet ex publicis Instrumentis in processu productis; Nam ipse
- 17 D. Laurentius, qui propriam pecuniam in hoc effectum erogauit, subintravit in ius, & hypothecam, quæ D. Ioanni venditori competebant; Itaque iura, quæ habet D. Actor super bonis censuatis morienda sine non à répo-re stipulationis Instrumenti censui, sed à die venditionis factæ per D. Ioannem Signifero Marco, vt tradit in puncto post alios, quos allegat *Consilium de Iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 35. num. 3.*
- 18 Et quamvis regularitèr sine cessione facta per anteriorem creditorem hypothecaria actione non succedatur, ex traditis per *Glof. & DD. in l. 1. verb. non accepisse Cod. de iur. quim prior. cred. loc. succed. & Consilium in d. disp. 35. num. 12. & seqq.* Attamen quando is, qui soluit reperitur in possessione rei hypothecate, potest iure retentionis de aequitate se tueri iure anteriori, etiam si ibi expressè non cesso, vt bene per *Ror. coram M. antio. decis. 69. num. 3. Franc. decis. 134. per tot. & per gl. decis. 28. num. 6. Merlin. de pign. lib. 4. qu. 190. num. 3. & fuit itè firmatum supra decis. 2. d. num. 5. cum plurib. seqq.*
- 19 Nec in proposito de possessione D. Iacobi videbatur dobmandum ex clausula Constituti, de qua in Instrumento census, quæ transfert in consuetarium possessionem veram, licet modus sit fictus, *Giurb. decis. 112. num. 1. Mart. cons. 146. num. 6. & tribuit eodem omne remedium possessionum; Romas. cons. 26. num. 19. Aldou. cons. 69.*
- 20 Et quamvis clausula, Constituti, in Instrumento census non operetur effectum possessionis indistinctæ, prout in alijs contractibus; attamen ad effectum, de quo in præfenti, nempe in casu cessationis solutionis fructuum, est eundem virtutis, & efficacie.
- Accedebat, quod cesso saltem tacita, & virtualis ex parte D. Augustini intercesserat, nam in secundo Instrumento Magnif. Ser. Christophori Geminiani de anno 1637. sub die 19. Decembris, non solum dicitur pecunias, sibi per Signiferum Marcum solutas, iussu eademmet ad cepsum à d. D. Laurentio accep-

ptas, consentiente d. Ser. Augustino, & præfente, & acceptante d. D. Laurentio, sed vltimus dictus Ser. Augustinus promittit non molestare in bonis censuariis d. D. Laurentium pro interuensijs, seu fructibus decutis, & non solutis, quod ferè est, ac si dixisset, eum ponere in locum suum; neq. enim ad alium effectum, præterquam ad reportandam tacitam cessionem à d. Augustino, fuisse necessaria præsentia d. Laurentij in actu inter alios celebrato, & multò minus expressio, quod pecunias, quæ soluebantur, essent ipsiusmet, quas Marcus à

23 D. Laurentio acceperat, certi enim iuris est, tam expressè, quam tacite cessionem fieri, prout in fortioribus animaduertit *Cyrus. consilium. 338. num. 12. & seqq.*

Irrelevantem paritèr iudicanimus alterà exceptionem per Io. Baptistam oppositam, nempe repudiationis hereditatis paternæ per ipsum factæ, sub cuius clypeo, negando se esse heredem, prætendebat se tueri.

- 24 Nam quamvis instrumentalitèr Io. Baptista paternam repudiasset hereditatem, factò tamen in illa se immiscuisse nobis cõstitit ex processu, tam quia statim secuta morte patris bona paterna tam mobilia, quam stabilia partitus est cum suis fratribus, vt deponunt testes pro parte D. Iacobi examinati, ex quo actu hereditario resultat additio, cum citra ius, & nomen heredis fieri non possit, *Mascard. de probat. concl. 46. num. 1. Merlin. decis. Luc. 49. num. 5. Cornaz. decis. 112. num. 7.* tunc etiam quia debitum, de quo agitur, ex causa census agnouit, & partem debiti soluit, vt deponit secundus ex testibus D. Actoris super tertio artic. qui cum deponat de facto proprio, plenè probat *Lepid. decis. 33. vers. & licet, Merlin. decis. Lucen. 30. num. 12.* ubi plures
- 26 alij cumulantur iunctio præfati quod additio etiam per testes singulares potest probari, vt per *Mascard. concl. 32. num. 2. & seqq.*
- 27 Quod autem solutio debiti Testatoris facta à filio faciat enim heredem, est omnibus in cõfesso, vt tradunt *Mascard. de probat. conclus. 44. num. 29. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 101. num. 80. & est etiam in l. 2. Cod. de iure deliberandi.* Ex quibus etiam cessat in facto præfensa nullitas præcepti de associando cõfirmati per D. Iudicem, à quo, eo quia fuerit relaxatum, & executum cõrà tertium possessorem abique præcedenti citatione.

Siquidem ex prædictis apparet, Io. Baptistam, contra quem vti heredem Marci patris petita fuit associatio, fuisse, & esse verè talem, & non tertium possessorem, nec potuisse, ant posse eius uxorem possidere bona, de quibus agitur, ex asserto titulo dotis, cum nondum restituti-

tionis

tionis illius casus eueniret per mortem viti, aut vergentiam eiusdem ad inopiam.

Vltra quòd huiusmodi mandatum de associando conceditur passim abiq. villa precedenti citatione contra possidentem, etiam tertium, nullamq. causam habentem à debitore, eum ipsius tertij iuribus satis consulum remaneat per clausulas *saluo iure cuiuslibet tertij*, & subsequenter notificationem, quæ loco citationis succedit, vt firmat *Magon. decis. Luc. 87. num. 16. 17. 18. & 19.*

29. Denum non subsistere visa fuit pretensio nullitatis sententiae D. Iudicis à quo, ex eo quòd lata fuerit iamdiu lapsis 20. diebus vltimis, intra quos *ex cap. Rosa 53.* dispositione terminari debent causae executivae, & sic extra instantiam.

30. Quamuis enim *d. cap. 53.* in principio vertatur verbis illis indefinitis, nè causae executivae protulerentur, eius tamen dispositio intelligenda non est indefinitè, & vniuersaliter de quibuscunq. causis executiuis; Nam sic comprehenderet causas caducitatis, & sequestrorum in executionem publicorum Instrumetorum intentatas, quæ tamen comprehenduntur *sub cap. 52.* prout pariter comprehenderet causas super recognitionibus scripturarum, quæ nihilominus regulantur secundum formam *cap. 43. Rot.* sed restringenda, & limitanda est infra terminos casuum inferius expressorum, nempè quando causa incepta fuit à citatione, vel executione personali, mediante captura, vel praeda, vt patet ex verbis illis, *Et incipiat instantia. prædicta die prima, qua partes in Iudicio comparere debuissent, si à citatione fuerit inceptum, seu à die data, & notificata fideiussoribus, si egeum fuerit ab executione; quem scilicet facilius accipere debuimus, quòd ad effectum, vt dici possit Iudicem sententiasse in aliqua causa extra instantiam, oportet, quòd per statuta, vel capitula *Rosa* talis instantia reperitur expressè præfixa, & assignata, vt aperte elicitur ex illis verbis *cap. 43. Rosa, & vbi expressè nouè assignatus Iudici certus terminus ad pronuntiandum quando, aut aliquid expressè apparere requiritur à Lege, vel Statuto, expressio per verba generalia indefinita, & quæ aliquaratione ambigua reddi possint, non sufficit, vt notat Gabr. commun. concl. ut. de claus. concl. 5. num. 23. cum alijs quos refert Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 455. num. 25.**

31. Prædicta nouè assignatus Iudici certus terminus ad pronuntiandum quando, aut aliquid expressè apparere requiritur à Lege, vel Statuto, expressio per verba generalia indefinita, & quæ aliquaratione ambigua reddi possint, non sufficit, vt notat Gabr. commun. concl. ut. de claus. concl. 5. num. 23. cum alijs quos refert Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 455. num. 25.

32. Cum igitur causa, de qua agebatur, non esset de expressis in *d. cap. 53.* nec in aliquo alio Statuto, cum non incepta citatione, neq. à captura, neq. à praeda, sed ab executione inere facti, mediante apprehensione possessionis in iure patris executiui, & præcepti de

associando, non poterat censeri sub dispositione ipsius *cap. 53.* sed regulanda erat secundum formam prælegati *cap. 45. Rosa* nuncupari *ad excitandum*, quarum nempè instantia est trium dierum vtilium tantum, & incipit à die petitionis factæ de sententia cum protellatione ipsius *cap. ad excitandum*, prout in casibus nostris omnino similibus fuit pluries per hanc Rotam decisum, & signanter per *Zucar. decis. 35. & de anno 1641. in causa Confraternitatis S. Francisci, & Maria Magdalene.*

Sed prædicta ex abundanti sint dicta, cum pars non intererit pro decisione huius articuli intra tres dies viles iuxta dispositionem *cap. 31. Rosa*, attento quòd pronuncia super non peremptione instantiæ est merè interlocutoria, præcedens sententiam diffinitiuam, sola nobis competit iurisdicção circa merita causæ, & iustitiam, vel iniustitiam sententiæ D. Iudicis à quo, validitate illius iam in iudicatum transactæ. Et ita fuit decisum &c.

ARGVMENTVM.

Locatio, seu emptio rei propriæ scienter, aut ignorantèr facta, an sustineatur etiam quoad possessionem, quando possessio auocari potest per actionem spolij, & an in dubio quis præsumatur ignorare esse rem propriam, Statutum si in conductione prohibeat, nullas allegari posse defensiones, an proponi valeant, quæ incontinenti deducuntur, & an intrusio locandi præiudicare possit hæredibus absentibus, minoribus, & ignorantibus, ad præsumendum simulationis contractum, & agens remedio. *I. Conducitores Cod. locat.* quid probare, debeat, & quando illud intentare possit. Possessio est inalienabilis per Clausulam *Constitutam*, & an idem procedat in detentatione, & quando persona est mutata. Nullitas an, & quando opponi valeat, etiam per Statutum prohibeatur de nullitate dici. Dolus an, & quando dicatur inesse in locatione rei propriæ. Simulatio

Quierantur generales non extenduntur ad non specificatas; ignorata, & incognita. num. 43.
 Quietatio, & liberatio est stricti iuris, & strictissime intelligenda. num. 43.
 Ignorantia de Instrumento acquisitionis sufficit ad impediendam remissionem, de qua agitur. n. 44.
 Statutum Luc. lib. 2. cap. 24. prohibet forensi contra Civem acquisitionem bonorum immobilium existentium in Civitate Lucensi, etiam per ultimam voluntatem. num. 45.
 Forensis non dicitur, qui domicilium habet, ac domum apertam, & aliquod possidet, uxoremq. ducit. num. 46.
 Statutum sequens de Civitatibus Lucum in habente domicilium. num. 47.
 Domicilium, sed incolatus contrahitur in loco ex decenniali habitatione. aut. 48.
 Fisco non opponitur, non possit alius de iure fisci excipere. num. 49.
 Imperator herede excluso sub foenitantiis pretestu, pretium prius reddendum esset heredi, qui rem interim retinet. num. 50.
 Stat. Luc. cap. 12. lib. 6. declaratur etiam forensium Civitatem. num. 51.
 Forensis non potest gaudere dignitatibus, magistratibus, honoribus, & omnibus officiis Lucensis Communitatis, & Civitatis. num. 52.

Decisio LXXXV.

DOmnia Isabella Arena vidua de anno 1631. Carolo Antonio Leonardi locavit, Tanta la parte del suo ad uso d' hosteria; che spetta all' signora Isabella possina. Lucra &c. confinano la via; beni dello sp. Martini, & beni del Conduttore, pro annua pensione scutorum 60.

Contra quem eurrente anno 1633. preceptum de dimittendo obtinuit, hoc est, Tanta quella parte del suo, che serve ad uso d' hosteria della Fratta spetante alla detta Signora, nella quale sono un' andio per ingresso dell' hosteria, una cucina, una sala, cinque camere, & uno stambugio, & cinque cantine, & confinano beni del Conduttore, beni del Sig. Martini, bora di detta Locatrice, & la via publica.

Opposuit Carolus Antonius hospitijs partis se esse Dominum vi filium, & heredem Iohannis Petri Genitoris heredis Iohannis Baptiste fratris cum solennitatibus, & iudicis decreto, ab ipsa ementis illam pro suis quingentis partim numeratis partim bonificatis vigore publici, & iurati Instrumenti cum clausula, Confirmari de anno 1634. necnon hanc partem scienter saltem haud condonasse, ut ad eam evacuandam cogi possit, Deindeq. illorum,

mortem, & propterea a Ioh. Petro descendenti, ac eius patrem fuisse Ioh. Baptiste heredem, & ab hac Vrbe obitus Patris sui temporis de anno 1634. circiter absentiam, ad iudicis aliebus minorem suam etatem demonstravit.

Aliam vero partem ad D. Isabellam spectantem, quam locasse asseruit, dimittere, & relaxare paratum in processu fol. 37. se exhibuit.

A precepti confirmatione, quam Petrus Ioh. Iudex decrevit, fuit recusatum, & editatum, an Decretum, quod confirmandum, vel infirmandum.

Et pro revocatione factus in voto, quoad partem alienatam, scilicet, La camera sopra la loggia dell' anturca della Casa della Panditori, eoa uno stambugio, una sala in cima di scala, oue si va di sopra all' hosteria, una camera al lato, & alera, che risponde verso l' bora sopra la cucina, & contraza della bottega con la cucina, & cinque cillieri sotterranei, & reliquam hospitijs partem de iudicis Locatricis inter Conditoris obligationem restituendam esse.

Nam ex Instrumento de totius hospitijs locatione non apparet, sed de parte ad eam pertinenti. Ergo pars, Iohannis Baptiste Caroli Antonij patris vendica, non fuit comprahensa; Cum totum partis appellatione non veniat, qui solidum dicitur princeps, ff. de leg. 2. l. 1. si quisquam, in verbis omnia, vel partem num. 1. Cod. de rebus, donat. Sim. de Præsumptis de impet. pro. velum, volum. lib. 4. dub. 7. num. 7. fol. 388. Manic. de consuet. lib. 9. tit. 2. num. 24. Rota Rom. coram Interim decif. 378. nu. 6. totum.

Hinc est, quod agens remedio Conditoris Cod. locat. probare debeat in locatione contineri totum id, quod petit. Rota coram Cocinardis. 55. num. 1. & 2. decif. 207. num. 3.

1. & 2. Et probare quæ sequantur sint illa bona ad Locatricem spectantia, Rota decif. 295. num. 4. par. 2. res.

4. Additur quod quando quis ignoranter factam condicere dictæ legis remedio non conueniatur, Vrsill. ad Jussell. decif. 12. num. 8. sicuti Carolus Antonius ignorans fecisset, si ambas partes condidisset.

5. Et Instrumenti ignorantia præsumitur in eo, in quo scientia non probatur, si est heres, & in alterius ius successit, & qui in alterius, & ibi DD. ff. de reg. iur. Cyriac. contron. 257. num. 32. cum sequent. & contron. 261. num. 41. & contron. 388. num. 26. Rota decif. 60. num. 7. post Zach. de oblig. Camer. Ludov. decif. 511. num. 28. Rota decif. 257. num. 3. decif. 258. num. 3. decif. 259. num. 7. post Stat. de Saluian. Duran. decif.

- decif. 426. num. 9. & 10. Rota decif. 538. num. 4. par. 3. vocant. & decif. 914. num. 4. apud Perum.
6. Quamobrem dominio, ut quis perdat rei propriæ, accipiendo eam tanquam alienam, pecciffe eî, quod sciens, non ignoranter id faciat, l. qui rem propriam 20. l. ad probationem 23. Cod. de locat. & conductu. l. prima 18. Cod. de rei vindicta. l. sub prætoris 29. in fine. C. de transact. l. servum 22. Cod. famul. ceteris. l. venter officium 54. ff. de rei vindicta. l. cisi 15. S. fin. ff. de contrah. empte. l. m. uer 19. S. ceterum, vers. nec enim quoniam ff. de moff. testam. Cynica controuers. 139. num. 40.
7. Imò locatio, seu emptio rei propriæ, quæ eisdem constituit regulis, l. 2. in princ. ff. locat. & conductu. & insinuat. eodem in princ. Mantie. de acris. lib. 5. tit. 2. num. 1. Siue ignoranter, siue scienter facta, non valet, l. sua rei in verb. scienter de contrah. empte. Mantie. de acris. lib. 5. tit. 3. num. 3. dicens de communi opinione.
9. Nec quoad possessionem transferri potest, iuxta text. in l. fin. emptio S. rei sua ff. de contrah. empte. Quia dum per actionem spolijs possessioni auerari poterat, nec possessionis ratione locatio, vel emptio valida fuit, Bart. d. S. rei sua R. coram. Durano decif. 64. num. 8. & 9.
11. Et si in dubio magis presumitur quis ignorare, quàm scire rem suam conduxisse, Bald. lib. ad probationem num. 7. in vers. quare si instrumentum, Cod. de locat. & conductu. Natt. cons. 106. num. 2. Mantie. d. tit. 3. num. 4.
11. Non obstat, quod finita locatione Conductor nec dominium, nec possessionem Locanti conuenerere possit, & rem locatam dirimere uincatur, l. si quis consuetudinis Cod. de locat. & conductu. Cynac. controuers. 60. num. 7. Merlm. Pignatelli. controuers. forens. cap. 90. tom. 1. Rota coram Merlino decif. 376. nu. 1. Rubens in annotat. ad decif. 420. num. 49. num. sequent. par. 4. recent. tom. 2. & sancitur per Stat. R. Mun. Luc. lib. 1. cap. 167.
13. Etenim respondetur, quod etiam si pars tendens in locationis Instrumento comprehendere uideretur; Nihilominus domini exceptio Locatrici opposita, um si iurata, & notoria, ad repellendum ab agendo in omni possessione quoque, summarijssimo, est valens, Cynac. controuers. 10. num. 39. Rota decif. 642. num. 2. gross. Post. de manuten. & decif. 55. nu. 7. coram Cocino, & decif. 453. nu. 7. par. 1. & dec. 57. nu. 4. par. 2. nouiss. hic plurimorum auctoritate, hinc predicta Rubens in annotat. ad decif. 420. num. 82. ad 88. & num. 93. Post. de manuten. obseruat. 42. num. 140. & seqq. Giurba obseruat. 42. sub num. 10. vers. testam. frustra.
14. Secundò respondetur, quod quando peritotum perimit ipsam possessionem, potest de eo agi in manutentionis iudicio, iuxta celebre cons. Bald. 141. num. 3. lib. 1. Rota dices. decif. 34. num. 21. in fin. & num. 22. par. 2. & coram Cocino decif. 488. num. 14. in fin. & num. 12. & coram Pantzirolo in Romana Officij mandatarum, l. 1. folio 1637. b. de iur. & Rubens ead. annot. sub num. 87. in d. decif. 420. par. 4. tom. 2. recent.
15. At publicum, solemne, & iuratum Instrumentum constituto munitum à Conductoris sui patris barede, qui fuit hæres mansionum Emptoris in præcepto contentarum, in prima instantia productum, probationem probatam facit l. fin. ubi Glof. in verb. mansum Cod. de reb. credit. ac milites decifum fuit, ut inquit Rota decif. 253. num. 1. par. 4. tom. 2. recent. Grass. excepti. 5. num. 13. & 15. & excepti. 7. nu. 8. Giurba obseruat. 13. num. 19. & 20. Et notoria.
16. totum, etiam ex iurata Instrumentali venditoris confessione, resultat ad decif. 27. num. 7. penes Post. de manuten. & Post. obseruat. 42. num. 154. & consequenter possessio ab eius manu, quæ est Domini ostendit, auferri non potest, ita ex Rip. Alex. Socin. Abbas, & Caball. respondet Giurba obseruat. 13. num. 28.
18. Et qui vi hæres est venditarum mansionum possessor in vim Constituti, quod efficit, ut possessio manutentionibus transferatur, l. quod meo, ubi DD. ff. de acquir. possess. late Post. de manuten. obseruat. 20. num. 4. cum seqq. Rota post eundem Post. decif. 565. num. 1. & seqq.
19. Siue tenquam detentator consideretur habens nihilominus retinendæ, ac recuperandæ remedijs, Rota decif. 295. num. 18. 19. post Post.
20. de manuten. Cum ex mutatione persone titulus iuratus non fuerit, nec mutata possessio, quam ementes acquisiuerunt, ex decisione cumulat. in decif. 295. num. 15. mox citata.
21. Quibus non aduectatur d. Statut. lib. 1. cap. 167. ut conductor nullas possit proponere, vel allegare defensiones.
22. Quoniam exceptio nullatenus sublara censetur, de qua incontinenti ex publico Instrumento docetur, quamuis alias admittenda non esset, Rubens ad eandem decisionem 420. par. 4. com. 3. recent. num. 89. & 90. infinitos adducens, & facit Merlm. Pignatelli. controuers. forens. cap. 10. num. 14. tom. 1. Post. de manuten. obseruat. 42. num. 140. Giurba obseruat. 13. num. 19. & 20.
23. Amplius, cum rei propriæ conductio euidenter nulla esset, verum iudicauimus, ut sublati defensionibus, remota non sit huiusmodi contractus locationis nullitas, quæ vi notoria, nec à Statuto, nec à Principe sublata.

- centetur, & p[ro]p[ri]etate quam defenso, imò non
defenso, sed offenso, *Grass. exceptio* 101. num. 11.
ac huius optationis fuit *Contestatio* *Grass. de*
Quib. decif. 67. num. 10. ad finem & *observat.*
92. num. 8.
24. Fortius, supposito etiam, quòd hoc defen-
sorum appellatione probeat *Grass. de*
nullitate dicti testamenti dolo nullitas oppo-
ni potest, *Grass. de* *Actio. & Societate* *de*
10. num. 18. Et iam fuit offensum rei propria
condictionem non valere, ac si bene sit dolo:
esset infirmus apertus; Nam postquam in solen-
niter hostij n[on]tentiones vendidit, p[re]terea
recepit, *Grass. de* *Domini. & possessorum*
constituit, *Grass. de* *Nullitate* *alienationis*
non solum ipsas locasse Emptoribus earum her-
edi p[re]tendit, sed etiam de dimittendo p[re]-
ceptum, ac illius confirmationem obtinere
voluit.
25. Vnde et si locatrix dolo non careret h[uius]
ad partem prius venditam, tanquam de re,
aliena in p[re]iudicium veri Domini heredis
propria rem ignorantis, *l. si alienum*, ubi
Bald. Cod. de feri. quam allegat *Ros. decif. 48.*
num. 9. 10. & 11. part. 7. recens. Sura. decif. 153.
num. 17.
26. Vel quia ad ipsius commodum Carolo An-
tonio heredi ignoranti veritatem tacuit, *Grass.*
de sing. success. limit. ultim. num. 4. Ideo
27. ubi addit dolo, ipso iure actus est nullus,
Ros. coram *Cavaler. dec. 301. num. 5.*
28. Iniusa igitur possessio contra rei Domini
maiprenibilis non est, nullumq[ue] possessorium
ius tribuit, *l. si. ubi* *Glos. & Do. ff. de acquir.*
possess. cum abunde citatis *de Quib. de success.*
frud. cap. 118. §. 2. Glos. 9. num. 14. 15. 61. &
63. Post. itall. de manatu. observat. 12. num.
150. & seqq.
29. Non obstat, sem hocoriam Instrumentum
non facere, si aliquid etiam coloratè obje-
tur, & locatrix replicavit, alienationem inrel-
ligi fictitiam, & simulationem, eaq[ue] non obstan-
te, illam partem tenuisse, & possessorio *Rota*
Meneb. Hondel. & Mantie. decif. 308. num. 13.
& 14. par. 5. Vicini. Statut. P[er]m. Lucen. lib. 1.
cap. 142.
30. Quid clara exceptio domini Caroli An-
tonij heredis ex solennit[er], & iurato Instrumento
oriens, rejci non debet: p[re]cipue cum simu-
lacio discutienda p[ro]veniat ex replicatione
D. Isabelle adversus instrumentum ipsius
stipulationem iuratum, ad *Positum* *de ma-*
natu. & observat. 43. num. 143.
31. Et cum simulationis replicatio in posses-
sio minime a d[omi]n[u]m tatur, *Grass. decif. 69. num.*
18. in fin. & num. 19. R[os]a decif. 107. num. 14.
par. 1. recens. decif. 677. num. 4. par. 3. recens.
- decif. 50. 7. num. 6. par. 4. recens. tom. 3. & decif.*
308. num. 15. par. 5. & decif. 725. num. 8. num.
2. apud *de* *etlin. decif. 1581. num. 3. & dec. 1688.*
num. 9. tom. 3. coram *Penna* *de* *etlin. & de*
32. Quinimo: contrarius simulatio sine simu-
landi causa h[uius] deficiente opponi necesse
putonum *ff. de* *Robat. Ros. decif. 609. num. 4.*
coram *etlin. tom. 1. 2. decif. 153. num. 3. 2. par.*
4. tom. 2. recens. & decif. 308. num. 16. par. 5.
33. Quæ causa etiam esse debet certa, idonea
& multum vocisimilis, *Ros. coram* *Penna decif.*
1594. num. 1. tom. 2. de *etlin. ad* *Barroa decif.*
99. num. 2. & ad decif. 724. num. 1. & de
34. Vtcrius motuata p[re]iudicio in vim sua
nisi ex veritate, ac p[re]ij solutione tollitur,
Mantie. decif. 609. num. 5. tom. 2. de *etlin. & de*
35. At, s[ed] ex publico & iurato documento
dominium, & possessionem emptori, & eius
heredi tribuere, nec non ex actuali pecunia
p[ro]mansum valore numerata ep[ist]one de
simulatione nunc replicanti, ad *Quib. observat.*
92. sub num. 18. Tum quoniam certu co[n]tra
est post earundem alienationem fuisse dimi-
notam pensionem scutorum 601 p[ro] aduato
caupona affixa, ac reducta ad scutos 60. usq[ue]
ad posteriorem locationem, adeo ut sententia
in p[re]sumptione alienationis ficticia, ac si-
mulatz fundato, non sit locus.
36. Maxime quid *Grass. de* *non* *loquitur* *de*
iurato contractu, qui non comprahenditur
sub generali illius dispositione, atq[ue] veteris
iuramento per D. Isabelle suscepto in ven-
dicatione Instrumentum, de simulatione excipit
non potest, secundum magis receptam opi-
nionem *Rosa decif. 1688. sub num. 8. apud* *Penna*
tom. 1. de *Carena resol. 14. num. 16.*
- Non releuat, quòd detonacionem p[re]senta-
ta D. Isabelle possessio defuncti *etlin. & de*
tunc ex nonnullis totius *capone* *locationibus*
post annum 1631., quo fratres Leonelli,
quorum heres est Carolina Antonius, mortui
erant.
37. Quid hæc fuit intruso locandi totum h[uius]
sp[eci]em, quæ hereditus obsequibus, minori-
bus, & ignorantibus, p[re]iudicare nequit ad
simulationem venditionis p[re]sumendam, ad
Mantie. de *tact. lib. 13. tit. 36. num. 14. & legq.*
Farmac. qui *163. num. 255.*
- Nihil refragatur excessiva pensio scutorum
60. cum p[ro] mansum remanensum D. Isa-
belle tantam pensionem baud mereatur.
38. Quandoquidem excessus in pensione ar-
guit iniustitiam, non ruseam, & nationem, ac
simulationem, ex *opinioe* *Rosa*, de qua *Caro-*
na *de* *resol. 14. num. 7.*
- Non refert, quòd intra fines descriptos in
locationibus, de quo agitur, Instrumento, inclu-
datur.

darum vitem pars vendita, & sic conductum fuisse totum hospitium existenter.

39. Nam licet confinium expressio faciat, ut quicquid inter fines demonstratur, concessum censetur, tamen intelligitur, quando tota res confirmata est in dominio concedentis, l. ade jura ff. de contrab. emp. Gratian. discept. foren. cap. 637. num. 26. & 27.

40. Et ad probandam identitatem, speciales demonstrationes, quae alijs bonis cohaerere non possunt, requiruntur. Adde ut non omne id, quod continetur intra fines descriptos, locum praefigatur, Rot. dec. 195. num. 8. & 9. par. 1. rec.

41. Leonardi autem ex emptionis Instrumento per duas, ut tres demonstrationes ostendunt intra fines in alio locacionis Instrumento aduocatos, adesse acquisitas mansiones. Ergo pro omnimoda localitatis intentione confirmatio non videtur concludentia, Rot. d. dec. 195. num. 11. par. 1. rec.

Non officit Instrumentum ferè transactionis, & mutui liberationis de anno 1633. inter Virum D. Isabellam, & Leonardum Caroli Antonij fratrem, ex quo elici videtur mutui solutorum praesumptio, & iurium remissio quo ad mansiones empras ab antecessis fratribus Jo. Baptista, & Io. Petro.

42. Quoniam nullo modo argui potest ex illo imaginarium mutuum, nec sub inuolutio generalium verborum pars alijs vendita comprehenditur pro retractione ad forum instrum. mentalis pacti; Cum quierantur quando generales essent, non extendantur ad non specificata, ignorata, & incognita, Rot. dec. 1026. num. 4. & 5. tom. 2. coram Pezua, El cubar de ratiocin. cap. 40. num. 21. & 22. Et quieratio, & liberatio est stricti iuris, & strictissime intelligenda, Rot. dec. 25. num. 4. par. 2. rec.

43. At ignorantia Caroli Antonij de praemissa Instrumento acquisitionis mansionum cau-pone, fufficit ad impediendam praesentiam remissionem, ad tradita per Fular. de subh. qu. 193. num. 91. & seq. Michalov. de fratrib. par. 3. cap. 41. num. 31. 32. & 33.

44. Minus obstat Status, l. 2. cap. 74. à Rot. Rom. canonizatum decisione coram Cocino in Lucena Maioratus 4. Iulij 1640. quod forensi non sit licetum acquirere contra Civem bona immobilia ex illentia in Civitate Lucensi etiam per virum voluntariam.

Respondetur enim emptioni fuisse hospitium cum licentia Excellentissimi Senatus, ad post. Imperatoris obitum, illud transiisse ad Carolum Antonium filium, & haeredem, qui non dicitur forensis in ag. & Verbe, ubi domicilium

habet, ac domum apertam, & extra hospitij mansiones tenet, & possidet, & vitem dicitur, & Rot. dec. 195. num. 28. vol. 4. Silvan. coll. 97. num. 168. Rot. dec. 48. num. 3. & 4. ubi probatur, quod Statum loquens de Ciuibus, habet locum in habente domicilium, Cyrinc. controuers. extra eius obliuionem in pfecta pro Excellentis. Principe Bozoli num. 52. Rot. coram Merlino dec. 193. num. 7. tom. 1. & dec. 52. num. 10. par. 5. rec. Martia de success. par. 2. qu. 4. art. 9. num. 20. 21. & 22.

Et in locacionis Instrumento occupatus fuit de Luca, & si talis non sit, habetur tamen pro Nicola; Domicilium verò ex decenniali habitatione in loco contrahitur, si Chies Coll. de incolat. lib. 10. Ferencis. ad Bozari. dec. 244. num. 11. & 12. Duran. dec. 19. num. 3. & dec. 365. num. 4. Merlino. dec. 331. nu. 4. tom. 1. Sed antea ducendum est Statum loqui ne forensis stabilia contra Civem acquirere queat. Hic autem non cadit concursus contra D. Isabellam, vel cum ipsa, qui ab initio valide vendidit emptioni legitime Principi habenti, & hodie aduersus eius haeredem nullam habet actionem, ne hereditaria bona retinere possit.

45. Quid de hereditatis inespacitate obijcit solus Fiscus, præter quem nemo de iure ipsius opponere potest, Peregrin. de iur. Fisco. l. 1. de ind. quo lib. 2. tit. 2. num. 7. & 8. & de fideicom. art. 9. num. 87. Firmus. fragm. crimin. par. 1. in verb. Esauy num. 29. Sind. cons. 93. num. 13. & cons. 469. num. 16. Giurb. de success. feud. §. 1. Gl. 16. num. 27. & §. 2. Gl. 4. sub num. 7. & Gl. 10. num. 92. Excellentis. D. Prajer, & Com. Androl. controuers. 239. num. 4. par. 3.

46. Et quatenus casus dandi posset in fauorem D. Isabellæ pro excludendo herede emporis, sub forensicatis prætextu, pretium quingentorum seu totum prius reddendum esset Carolo Antonio, qui rem interim retineret, Carpan. de exp. Colleg. non. Consist. num. 476. cum ibi citaris.

47. Non aduersatur Status, Puz. Luc. lib. 6. cap. 12. quomodo forensis Civitatem adipiscantur.

48. Quia disponit circa dignitates, magistratus, honores, & omnia officia Lucensis Communis, & Ciuitatis, quibus eos gaudere non posse, indubitati iuris est, l. liberis §. solarius, & §. sola domus ff. ad municipal. Martia de success. par. 3. qu. 15. art. 3. num. 1.

Aliud esse videtur quoad stabiliam acquisitionem, pro qua domicilium, & morationem sufficere diximus in terminis Status, quod forensibus acquirere non liceat. Insuper hic ex abundanti, sur. responsum, cum in prima in-

stantia forensitatis exceptio fuerit pretermissa, prout in secunda ex actis prius gestis terminanda.

Et ita fuit decisa utraq; informante &c.

ARGVMENTVM.

Reus an censetur conuictus ex testibus singularibus etiam numero mille; & examinatis absq. citatione, vel alijs defectibus patientibus, ita quod sententia inde secuta dicatur nulla, maximè si infligat rigorosiorē penam à Statuto indictam. Inimicitia, seu odij præsumptio tollit fidem testibus, quæ inimicitia an oriatur ex lite, & eius causa quomodo, esse debeat, cuius reconciliatio an sit sufficiens, probata odij causa.

S P M M A R I P M.

Reus non dicitur, qui accusatus est, sed qui confessus, vel conuictus reperitur, num. 1.

Sententia condemnatoria iniusta censetur, fundata super irrelevantia dicta reorum defectibus laborantium, num. 2.

Inimicium alio non datur, ubi incoerce facta est persona, num. 3.

Testi dispensatus de credulitate, nullusq. prauo interrogatorio, nulla est prestanda fides, maximè cum videatur contrarius sibi ipse, num. 4. & 5.

Inuicem dicitur falsitatis imago, nec iure inuicem similibus, neq. his, quæ natura, reiq. geruntur, comiona videntur, fides prestari debet, num. 6.

Impunitio falsa, vel dubia redditur impossibilis, num. 7.

Processus in iuramento stans est in his, quæ in animo consistunt, num. 8.

Testes à Episcopo approbati plenam probationem faciunt, num. 9.

Testis efficitur suspensissimus, si alleget aliquem inculpabilem credidit aliquid, quod à conteste negatur, num. 10.

Testes singulares non probant, etiam si essent mille præsertim quando singulorum est oblatina, quæ ceteris non potest, & singulares qui adiuncta inuicem similitudo, num. 11. 12. & 13.

Testes licet innumeri, ubi probant propter omissionem citationis in examinatione, reuocantur, repositionem, nec consistunt in iudicio, num. 14. & 15.

Inimicitia, seu odij præsumptio tollit omnem fidem testibus, num. 16.

Negativa probata dicitur ex reuolutive processibus, num. 17.

Testes redduntur suspecti, si sponte se subiiciunt examinationi, eorumque dicta non sunt attendenda, num. 18.

Testes inuicem similes deponunt, probata præcedenti amicitia inter præsentis Reos, & Offensum, num. 19.

Inimicitia censetur oriri, & præsumi ex lite, num. 20.

Inimicitia præsumpta, & vera consistit idem iudicium, num. 21.

Testi de fide duntaxat, si inimicitia cause non indueret ad iam capitale, & alijs accidentibus de testibus, non esset recipiendus, num. 22. & 23.

Testium defectus non supplicat numero, num. 24.

Testis reconciliatio non sufficit, probata odij causa, num. 25.

Comparatio spontanea præbet maximam iudicium innocentie, num. 26.

Bona fides minuit fidem probationibus Episcopi, n. 27.

Testes Episcopi in dubio sunt iudicandi ad fauorem Inquisiti, num. 28.

Promissus non tenetur assione iniuriarum, n. 29.

Delinquens excusatur data causa iracundia, n. 30.

Dolorem iustum refrenare difficile est, & lubricum lingua de facili ad peccatum trahendum non est, num. 31.

Sententia corripit, ubi rigorosior apparet quam inspicenda à Statuto sancita, num. 32.

Decisio LXXXVI.

Condemnato Mariano Bancheno in libris 100. bonæ monetæ, causa, quod verba minatoris præstaret contra D. Benedicium de Altogradis, deuolutaq. per appellationem interpositam à dicto D. mei Prætoris sententia huiusmodi causa ad Rotam, Fuit dubitatum, an dictæ condemnationi ius assiluit, vel potius resistat, siq. an infirmanda, vel confirmanda veniat, & Quid, quo ore dixerunt reuocandam, & irritandam, eo potissimum fundamento, quia Reus non dicitur, neq. potest condemnari, qui accusatus esse in solum, qui vel confessus, vel conuictus reperitur, in. Saps. de Tbor. res. decisu. 1. eo. num. 65. Bressan. cons. crimin. 140. num. 1. lib. 1. Caball. resol. Crimin. res. 300. num. 110. Mercur. controuers. forens. controu. 54. num. 23. ff. de iur. 1.

Neq. ut proferatur, obstant depositiones super testimonium pro Episcopo examinatorum: quoniam si eorum dicta, & personæ bene exami-

nentur,

centur, aut nihil dicunt, quod reliquet, aut alijs defectibus, quibus laborant, nullum probationis gradum constituunt, & ideo inulti-
ta sententia condemnatoriz patens effici-
tur. *l. qui sententiam Cod. de penis cap. nos in-
quiritur. & cap. prohibentur in fin. 2. quass. 1.*

Primus namque ex testibus Fisci, tantum
obest, ut quod dicat pro Fisco, ut potius delin-
dum excludat; Siquidem ait, audivisse quidē
Marianum turbato animo propē domū DD.
de Altogradis profertem hoc verbum, scilicet
Bisconaccio, aut simile, hanc tamen scire
adversus quem illud verbum iniuriosum pro-
misit; Cum in loco nullus a desset, et præsens
DD. de Altogradis, aut alius; neq. enim ali-
cui legatis philosophiz Professori novum est,
quod scilicet univrsarum non datur, ubi incerta
sita est Personis, *Menoch. conf. 107. num. 10.*
Idem, in conf. 118. num. 1.

Et licet ista idem testis subdat, se credere,
quod d. Marianus contenderet cum d. Julio,
& Benedicto de Altogradis, siue cum altero
eorum; Tamen cum de sua credulitate id di-
xerit, nullus præiudicium, ut placet credere, in-
terrogationis ex quo non caret vizio sugges-
tionis, & hoc ideo nulla est danda fides. *Rota
decis. 53. num. 2. par. 4. in novis noviss. diver-
sus. vers. & ultra quod, & num. 9. Ludov. decis.
317. num. 17. & decis. 578. num. 12. & maxi-
mē cum videatur sibi ipsi contrarius, dum su-
perius dixerat D. de Altogradis, prædict. à
loco abesse, Ludov. decis. 298. num. 8. Cumq.
eius dictum in hac parte inveri simile quoq.
eliciatur, ex quo repugnat, quod uti pauper
senex, & rusticus, atq. inermis, ut in suo exa-
mine dixit, ausus sit petere domum d. DD.
de Altogradis Nobilium, atq. potentium, &
illos iniurijs afficere, à quibus facili negotio
posset, & licuisset graviter mortificari; Quod
autem est inverisimile, falsitatis dicitur ma-
gis, nec nunc in verisimilibus, neque his que
naturæ, & rei quæ consona non videntur, fi-
des præstari debet. *Monac. decis. Floren. 14.
num. 6. & decis. Bonon. 22. num. 8. & decis. 48.
num. 35. Ludov. decis. 245. num. 7. & 9. Ro-
ta decis. 553. num. 11. par. 4. inter novis noviss. diver-
sus.**

Secundus similiter testis eadem ratione ni-
hil officit Mariano, quinimodē istius testis di-
cto cō. clarius comprobatur, quod Marianus
prædictus contra incertos auctores recluserat
transiit super suis bonis, ea irato animo emit-
tebat ininvola verba, ibi. *Ma io non so con chi
l'hausse, poche un non si trova alzi, che ditta
Mariano, & il Sargente suo figlio, lubidino,
Ma la non va ridi in luogo alcuno il Sig. Bene-
dicto figlio del Sig. Graffepe Altograd, che pas-*

sando avanti la loro Casa, trouai, che era serrata;

7 Quo sit, ut imputatio, vel falsa, vel saltem
dubia reddatur, & sic impunitis, *Craucet.*
8 *conf. 151. num. 9.* Præsertim cum de his, que
in animo constitunt, si indum sit iuramento
processati, *Glos. communiter recepta §. sed iste
loquitur, de actionib.*

Idem memorati duo testes deponunt, Quintus
in ordine, & Septimus ex testibus eiusdem
Fisci; Quintus nempe ibi, *Ma il Sig. Benedetto
la non lo viddi; Septimus autem ibi. Tornan-
do la da Messa con Mariano & Zachari, gioio il
vostro di Cala, e tornando un passo vo poco gna-
sto, & aperta & c. si altera, dicenda, mi è stat
aperto questo passo, questi Budellacci, non so poi
di chi volesse insurre, perche lui non nammo di-
mo;* & cum non de presentia d. Benedicti, nec
de certitudine liqueat per tot testes à Fisco
approbaros ad plenam probationem istius
ilandum est in hac parte, *Roman. conf. 104.
num. 7. Secus, in conf. 59. num. 12. & conf. 69.
num. 1. lib. 1. Crispal. conf. 82. num. 47. & conf.
141. num. 16. Boet. conf. 96. num. 1. lib. 3.*

Neq. enim faciunt verba testimonialia illa
dicti Quinti testis, scilicet ibi. *Il Caporale Gio-
di Stefano Tranucci, & il Caporale Vincenzo
Poretti erano li, quando ciò successe & c. & essi
mi dissero, che Mariano la volsea con detto Sig.
Benedetto;* Nam tam Caporalis Ioānes, quā
Caporalis Vincentius, Primus scilicet, & Se-
cundus testes unanimiter deponunt totum cō-
trarium, ut iam superius annotatum est, Qui-
nimod. Caporalis Vincentius coniunct hunc
Quintum testem de mendacio, ibi, *E con me
vissano Stefano di Domenico Bandoni, e Giovan-
ni di Stefano Tranucci; Ma questi non arrivarono
tanto oltre, che passarano per l'altra strada;*
Quod confirmatur ex depositione etiam alio-
rum supradictorum testium, omnium asseren-
tiam ignorare a contrā quem, scilicet quos præfatus
Marianus profert ea iniuriola verba; Vnde
10 intrat luri conclusio se habens, quod testis
qui aliquem allegat in contestem circa alio
quod, si talis sic nominatus id negat, testis ille
efficitur suspensissimus. *Gabr. de testib. conclus.
2. num. 11. Bald. in cap. item causam num. 17. ubi
etiam Felin. de testib. Alex. conf. 33. col. fin. in
3. Barlas. conf. 154. num. 7. & conf. 192. num.
8. & conf. 216. num. 100. vol. 2. & conf. 69. nu-
26. vol. 1. Craust. conf. 31. num. 8. & conf. 26.
num. 28.*

11 Tertio deniq. Quarto, & Sexto ex dd. testi-
bus Fisci, fides vlla adhibenda non est, tum,
quia singulares, qui non probant, etiam si
nulli essent, *Ludov. decis. Perusin. 9. num. 7.
& 8. & et seq. in l. ob carmen §. fin. ff. de testib.*

12 Præsertim ut hic, ubi singularitas est obita-
tiaz.

- tua, quæ tolerari non potest, *Craker. conf. 267. num. 3. Thob. Non. conf. 86. num. 1. Mar. 13* ximè si singularitari adiuncta est inenimilitudo, *Ror. decif. 16. num. 1. & decif. 33. num. 1. d. par. 4. in nouitèr nouiff. diuersor. Tum p2.*
- 14 ruer quia nullitèr examinati fuerint propter omiffas citationes, & repetitorem corundè proptus necessarias, vt huiusmodi testinonia afficiant Inquisitionem; Cùm alijs etiam si innotueri essent, nihil probarent, *Gabr. conf. 178. num. 31. & segg. Zafius conf. 19. num. 2. lib. 2. Grammat. vot. 30. num. 7. & 8. Thob. vot. decif. fin. 17. num. 59. centur. 2. Monac. decif. Lucet. 17. num. 1. vbi in hoc Rotall Auditorio ita plurius indicatum testatur, *Grammat. decif. 11.**
- 15 *num. 7. 8. & 13. vbi quod nec indicium ali-* quod constituunt, *Ror. decif. 146. num. 2. 4. & de. if. 165. num. 7. & decif. 217. num. 4. part. 4.*
- 16 *diuers. in nouitèr nouiff. Tum testid, quia in-* micitiz, siuè odij præsumptio inter eosdem Tertium, Quartum, & Sextum testes ergà Marianum, & filios riget, cuius natura est tol- lere omnem fidem testibus, *Grammat. decif. 33. num. 7. Marr. suo method. ff. nouiff. in verb. testis cap. 27. lib. 1. vbi plures decif. allegantur.*
- 17 Tum deniq. quia ob magis suspecti efficiuntur ob eorum spontaneam comparitionem ad le subiiciendum huic examini; Siquidem ex resolutione processus non constat de aliqua eorum citatione, *Dec. conf. 483. num. 6.*
- 18 *& decif. 416. apud Londos. in 8. Etenim hoc casu* minime sunt attendenda eorum dicta, latè *Thob. vot. decif. 17. num. 55. cum segg. cent. 2.*
- 19 Neq. est in dubium renouanda inenimilitudo depositionum eorundem, tum ex iam dictis, tum quod. quia probata est in processu defensionis præcedens amicitia inter d. D. de Altogradis cum dicto Mariano, & filijs, *Ferret. conf. 230. num. 18. lib. 2.*
- Minus visum fuit DD. posse dubitari de verisimili odio prædictorum testium ergà dictū Marianum; Quandoquidem inter hunc Marianum, & Tertium, atq. Quartum ex dd. testibus agitata fuit is propter suspicionem, nè frequenter mala, non defuerint, qui eos ad inuicem componere, licet frustra laborarent, vt deponit Martinus Laudonius testis ad defensionem, atq. alij singuli testes examinati pro Martino; Vnde si huc vigente inter prædictos signa apparebant odij ad inuicem, multò credib. lior redditur ex parte dd. Martini & Pasquini aduersus d. Marianum hodiè vigere, cūni passi fuerint succumbentiam.
- 20 ex lite autem inenimicitiam oriri, & præsumi, testatur *Odd. conf. 15. num. 36. vbi num. 42.*
- 21 ait, idem indicium de inimicitia præsumpta, à d. de vera. *Pom. Merend. inter conf. Crimin. di-*
- uerf. conf. 91. num. 4. tom. 2. Romin. ibid. conf. 837* *num. 7. eod. tom. 2. Foller. conf. 137. num. 2. inter* *ead. conf. Crimin. diuersor. 1. Gabr. conf. 178. 1* *num. 3. vbi segg. in multis al. lib. 1.*
- 22 Quinimò etiam in inenimicitia non ef- fect talis, quæ induceret odium capitale, adhuc si non reuiceretur testis, & tamen de fide di- minuendum esset, *Gabr. d. conf. 178. num. 9.*
- 23 Ità vt alijs accedentibus defectibus nè quid recipiendi sunt, *Grammat. conf. 45. num. 22. Cephal. conf. 65. num. 28. Barfart. conf. 239. nu. 13. lib. 3. Rolan. conf. 6. num. 20. lib. 1. Hippol. de Marfil. conf. 102. num. 12. Nat. conf. 298. num. 6. & 7. Romin. inter conf. Crimin. diuersor. conf. 84. num. 8. lib. 2. Guald. de treg. & paci. qui*
- 24 *131. num. 43. Idq. adeo verum est, vt testium* defectus neq. suppleatur numero, *Bald. in app. ad nostrum de probationib. Marfil. singul. 477.*
- 25 Quo autem ad Ioannem Stephanum Fanin- latis probare elicitur causa odij inter ipsum, & filium d. Mariani ex rixa, denudatis etiam armis, adinuenient habita, & deponunt testes ad defensionem Primum, & Secundum in ordine; Maxime tum de reconciliatioque haec apparet, quæ tamen neq. fuisset, *Clar. S. fin. qu. 24. vers. sed quid si secus &c. Et cū ille Ioan- nes singularis ex ore proprio conuincatur ibi, & Et quando Io me trouat & quælo, non vi erant alio, che Io vedeffi; Cumq. testibus Fisci contestibus confect, Marianum se alio- ralle, statim atq. ad passum denudatum in suis bonis peruenit, & sic ansequam scire posset damni ipsi illati authorem, cepisse inuio- sa proferte illuc verba, nulla præuia personar. aut personarum nominatione; Comq. deniq. abundè probatum extiterit, neminem in loco adfuisse, & quod exinde ad domum DD. de Altogradis adest diuersa passum 150.*
- Taliter, vt nec audiri, eo. minus videri posset ab aliquo ex dd. DD.; licet fuissent in do- mo, & ad domus fenestras positi; Hinc propterea visum fuit DD. nullam legem iud. rela- xare habens iudici, vt valeret ex testibus in- citata parte receptis, & de iudicio tantum proprio, & propria credulitate, vel ex odio deponentibus verisimilis, atq. ex inenimili- libus attestationibus eorundem, deuenire ad sententiam condemnatriam contra Proces- satum; Maxime attenda eius spontanea com- paritione, & probata bona fama; Cū spontanea comparitio maximum prebeat inno- centie indicium, *Gratian. discept. forens. cap. 17. 192. num. 30. & bona fama minuit fidem* probationibus Fisci, *Grammat. decif. 60. n. 12.*
- 28 Accedat prædictis, quod omnes testes Fi- sci, vbi antedictis non laborarent defectibus, nec singulares essent, etiam in dubio taliter dijudi-

dijudicandi; *Cranett. conf. 15 l. num. 14. Hippol. Rumm. conf. 52. num. 39.* concordant tamen Marianum furore periculum ex paffo damno in proprijs bonis, cepisse contra auctores verba iniuriola emittere, & fic fequitur, vti etiam Auctores certis, & prefentes fuiffent, addu-
30 non potuiffet D. Iudex arbitrari pœnam, nifi ordinaria mitiorem; Quandoquidem prouocatus neq. citatus teneatur occafione iniuria-
rum, *l. quicquid calore ff. de reg. iur. Thor. vot. decifus 77. num. 2. 3. 4. & 5. & vot. 93. num. 26. & 28. centur. 2. Bolognetti. conf. 63. num. 2. Grammatici. decif. 37. num. 3. & 4. Merlin. controu. foren. cap. 66. num. 17. & 18. & cap. 97.*
35 *titm. 3. & 4. vbi quod data caufa iracundie, delinquenti excufat centur. 1. luftum.* oamq. dolore refrenare difficile eſt, & lu-
bicum lingue de facili ad pœnam trahend-
tion eſt; *fuo morbo, ff. in verb. iniuria*
40 *cap. 4. & cap. 37. lib. 2. Paul. Merend. conf. 25.*
37 *num. 1. &* tamen fi inſpicitur tam *cap. 213.*
88. *Fam. quàm fi accipitur pœna ſancta*
45 *ſub cap. 214. lib. 4. ſemper apparet fuiſſe*
rigoroſiorem amplexam de toto rigore, ac fi
delictum plenarie, & dolo commiſſum fuiſ-
ſet, & appenſe; prore gratis in inqueſtione
preſupponitur; Vnde etiam: ex hoc capite
DD. diſerunt; ſententiam latam per D. Prae-
torem contrarie; *Marſi. ſingul. 187. & opin.*
48 *quæſas. Angel. de malic. in verſen. facit nu.*
3. & 4. *Barb. ad. de nuptiaſſe 9. quid tamen num.*
2. *ff. ad. ſal. de adulter. Marſi. ſolus 7. num. 70.*
50 *& conf. 28. num. 46. Crisp. & in prax. Crimin.*
S quoniam num. 121 & ſeqq. *de de Amos. conf.*
7. *num. 34. & ſeqq. Roman. conſ. 100. num. 3.*
55 *& ſeq. & ſeqq. & ſeqq. & ſeqq. & ſeqq. & ſeqq.*

Et res fuit decifum utraq; parte, & Filio:
acerrimè informante.

ARGVMENTVM.

Possessorium plenarium quam pro-
 bationem requirat. Salutarium an, &
 quando intentari possit contra Credi-
 torem anteriorem, & possessorem bo-
 norum hypothecariorum. Cessio lu-
 tum præbet successionem in ius Ce-
 dentis ad exclusionem posterioris Cre-
 ditoris; & an, & quando inducat præ-
 sumptionem calumnie, ac litium re-
 demptionem, iuxta terminos *l. ab Ana-*
basio, c. 1. per diversas Cod. mandati.

Sententia an, & quando inducat hypotheecam in bonis condemnati. Tutrix an, & quando pro tali censetur, non docto de tutela susceptione, ad hoc vt per eam gesta sint valida. Pupillus an, & quando habeat electionē agendi ad interesse contra Tutorem, vel in integrum restitui, & inuentario totius rei pupillaris non confecto, an ante illius confectionem Tutor sustineat legitimi administratoris personā, ita vt contractus per eum initi validi dicantur. Bona delinquentis an, & quando recipiant hypotheecam pro restitutione rerum furto sublatarum.

S P M M A R I F M

Probationes plenae, & concludentes requiruntur in
 professorio plenario, num. 3.

*Toffessorum plenarium probatur per unicum testem
omni exceptione maiorem, iuncto iuramento sup-
pletorio, num. 2.*

Testis qualitas, quid sit omni exceptione maior, est
probanda. *l. i. §. 1. de test. c. 1. de test. c. 1. de test. c. 1.*

Quisq. praefinitur bonus, non tamen omni exceptio-
ne maior. num. 4.

Bona delinquentis; ut furis, censeatur acie hypo-
thecata pro restitutione rerum sublatarum. n. c.

Sententia non indubitanter hypothecata in bonis condemnata ante factum executionem: ita ut non

possit dici, bona esse obligata à die sententiae. n. 6. *Solimanum cessat contra Tertium possessorum docen-*

tem de sua hypobacca anteriori. num. 7.
Qui prior in tempore, et posterior in iure. num. 8.

Salvianum intentari potest contra Tertium posses-
sorem docentem de sua hypotheca interiori, si ex-

floris foliis, vel offerat anteriorem, fuisse credi-

*Cessionarius succedit in ius cedentis ad exclusionem
potioris Creditoris. NUM. 107.*

Cefixim sursum ultra pretium solutum praesumitur si-

Cessis nominis debitoris et confusio modicitatem
proxi debent deduci exenda - et considerari la-

Celle affliggi si può taleor. quando fuir emmo. deducit

Слбб

Cessio iurium non dicitur continere modicam pretij, si non inferuat pra molestatione aliorum, sed pro emitione sua propria possessionis, num. 19.
Cessum ius quando est indubitatum, an faciat cessare rationem prohibitionis ob calumniam, ac redemptionem litium, num. 16. & 17.
Inframentum probat quod omnes rem ita gestam, & saluum ipsum, num. 18.
Tossessio probatur per litem sustentationem, iunctis alijs administrulis, num. 19.
Contractus factus per Tutricem, de cuius iure sollemniter suscepta non constat, est ipso iure nullus in his, quae pupillo obesse possunt, num. 20.
Nullitas potest etiam a Tertio allegari quando iustus ipso iure pro nullo habetur, num. 21.
Exceptiones debent opponi, sed specialiter, & non generaliter, & causa non expressa propofita non releuant, nec iudicium impediunt, nu. 22. & 23.
Exceptio falsae Tutoris est opponenda, num. 24.
Exceptiones generales praerant ius specialiter opponendi vsq. ad sententiam, num. 25.
Tutrix talis praesumitur, si praeuenerit diu se gessisse tanquam Tutricem, num. 26.
Minor maior factus potest ratificare gesta per Tutricem, vel pro Tutrice approbare, nu. 27. & 28.
Tutor, scilicet Tutrix, non confesso inuentaria totius rei pupillaris, nec administratione decreta, ante illius confessionem legitimi Administratoris personam sustineat, ita quod contractus per eum iuri dicantur validi, num. 29-32. & 33.
Confessio de recepto non facit fidem de recepto in prauidium pupilli, nisi aliter de numeratione appareat, num. 30.
Pupillus habet electionem agendi ad interesse contra Tutorem, vel in integrum restitui, quando agitur de contractu cum causa, in quo, quando Tutor damniuectes pupillum, alius non dicitur ipso iure nullus, num. 31.

Decisio LXXXVII.

Cessare visum fuit Saluianum, in quo pretendunt obtinere Magnif. D. Joannes Bondacca, & lites Confortes, tanquam creditores in una manu Paulini olim Caesaris Garbocci de Antraccolo, in & de sent. 18. pro pretio Equae venditae, & de scutis 40. pro pretio vnius paris bouum, eorumq. affidu vsque de anno 1621. Nec non tanquam creditores Sebastiani alterius filij dicti q. Caesaris Garbocci vigore sententiae Perillustis D. Praetoris, in qua de anno 1623. praefatus Sebastianus, tanquam de furto inquisitus fuit condemnatus ad restituendum bouem valoris scut. 25. & cursum valoris scut. 14. & eorum valorem in duplum.

1. Tum quia non fuit probata possessio dicti Paulini de tempore hypothecae vel post, cum tamen plene & concludenter hoc extremum sit probandum, non autem per vnicum testem, de veriori, & magis communis firmitas Menoch. de recuper. posses. remed. 15. num. 413. Rolan. conf. 50. num. 16. lib. 2. Farinac. quest. 63. num. 32. & seqq. Pacific. de Saluian. inspec. 1. cap. 5. num. 17. & seqq. quam sequitur Rot. Roman. decy. 865. nu. 1. par. 3. diuersi, & ob id in iudicando non esse ab ea recedendum, inquit Scappuccin. de Saluian. lib. 1. qn. 30. n. 2. Et quatenus etiam placeret opinio illorum, qui dicunt, hoc extremum probari etiam per vnicum testem omni exceptione maiore, iuncto iuramento suppletorio, quam de secus idem Scappuccin. de Saluian. lib. 1. quest. 30. num. 3. meo 18.

3. Tamen haec qualitas in rebo, quod sit omni exceptione maior, non fuit nec articulata, nec probata, prout alias requireretur, vt in his terminis refert, & sequitur Benioend. decy. Bonon. 62. num. 14. Farinac. d. quest. 62. num. 12. & 14. & quest. 63. num. 34. Rolan. d. conf. 50. ante num. 17. lib. 2. Scappuccin. d. quest. 30. lib. 1. num. 6.

4. Nam etsi quisq. bonus praesumatur secundum praerogationem naturae, non tamen praesumitur omni exceptione maior, vt aduertunt omnes supradicti, & in specie Scappuccin. in d. num. 6.

5. Haec omnia dicta fuerunt ex abundantia, quia contra dictos Actores, respectu praetenti crediti, contra Paulinum obstat praeterea antea dicta anterioris crediti repositio possessoris.

6. Quo vero ad creditum circa Sebastianum dato etiam, quod de equitate Canonica daretur tacita hypotheca in bonis suis pro restitutione rerum ablatarum pro liberatione delinquentis a peccato, quod resultaret ex retentione rei alienae, Bald. in l. furt. Cod. de furt. argum. cap. Parochianus de sepulch. & l. Januarius Cod. de Sacros. Eccles. Negusani. de pignori. memb. 4. par. 2. num. 24.

7. Quamuis aliter sententia hypothecam non inducat in bonis condemnati, ante facta executionem, ita vt dici non possit bonis esse obligata a die sententiae, l. non est mirum q. de pignori. aff. Graues. cap. 545. num. 38. & seqq. videndus de hac materia Thomas. dist. 99. d. nu. 10. vsq. ad num. 18.

8. Nihilominus cessat Saluianum contra tertium possessorem docentem de sua hypotheca anteriori ex vniq. reg. qui prior in tempore potior est iure, cap. qui prior de reg. iur. in 6. Pacific. de Saluian. inspec. 1. cap. viii. num. 6. Scappuccin. de Saluian. lib. 2. quest. 6. per tot. & ibi Adden. Rot. coram Barro. decy. 286. nu. 15.

- 9 Nisi posterior soluat, vel offerat anteriori suum creditum. *l. 3. §. 1. ff. qui pot. in pign. hab. cum concordantibus. Gratian. discept. 269. num. 30. & seqq. Scappuccin. lib. 2. quasi. 6. num. 5.*
- 10 & ibi Adde, prout evenit in presenti caso, in quo Philippus Alexandri Garboeci vovs ex reis contentis, & possessoribus tanquam cessionarius Caroli olim Pauli de Massaris de Luca habet hypothecata bona Sebastiani, & Paulini pro scotis 80. residui à libris maioris summa ex rogitu Egr. D. Basilij Bonadacca sub die 21. Aprilis 1618. & propterea in ius cedentis succedit ad exclusionem posterioris creditoris, *l. si posteriores Cod. de his qui in priorum creditorum loco succed. Rota coram Cavalier. dec. 653. nu. 1.*
- 11 Non obstat, quòd hæc cessio initium de sc. 160. fuerit facta modica quantitate scutorum decem, & octo, que propter præsumitur simulata, & per consequens inuálida vltra dictum pretium solutum, *l. per diuersas 22. & l. ab Angustasio 23. Cod. mandati, Gratian. cap. 826. num. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 129. num. 2.*
- 12 Ità vt deductis etiam expensis, labore in extractione, ac dubio litis enatum, quorum omnium habenda est ratio in cessione nominis debitoris ad dignoscendam modicitatē pretij, *Gratian. d. cap. 826. num. 3.*
- 13 Tamen satis plus valeret dicta actio cessæ, quàm sit emptæ; vnde dicitur simulationi adhuc esset locus, *Glos. in d. l. per diuersas Cod. mandat. in verb. quam alij causis. veritas mod. vers. sed quantum pretium dicitur modicum, Menoch. d. præsumpt. 129. num. 4. lib. 3. Maxime quia d. Philippus vigore dicte cessionis obtinuit, alijs sibi adiudicari quoddam petium terre dicti Sebastiani valoris scutorum 70.*
- 14 quòd multum valeretur ad mouendum animū Iudicis, cuius arbitrio remittitur à lege hæc pretij modicitas ad effectum, de quo agitur, *Menoch. de arbitrar. cas. 248. num. 2. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 129. num. 4. in fin.*
- 15 Respondetur cessare obiectionem præsumptæ simulationis, quia agitur non de molestando, alios cum hacurium cessionis, ad tradita per Rotam dec. 274. num. 2. par. 3. recentior. vers. rursum, verum pro tuitione sue propriæ possessionis, quicquid expressis verbis est vnus de illis exceptuatis in ipsam d. l. per diuersas Cod. mandati dicit ibidē Glos. in verb. & de his, & Bar. nu. 9. Menoch. de præsumpt. præf. 129. num. 10. Acquisitum Paul. Staiban. inn. resolut. forens. dec. resolut. 82. num. 18. & 22. lib. 1. & resolut. 83. n. 36. cod. lib. 1. Regens de Ponte conf. 77. num. 4. vol. 1. qui fundat dictam conclusionem, non solum vindicare sibi locum ad effectum, & siquā retinendi, sed etiam ad si-

- nem agendi, Staiban. citat. resolut. 82. num. 19.
- 16 Viterius non procedit dicta præsumptæ simulationis, quando illud ius, quod ceditur, est indubitatum, tanquam debitum ex Instru-
- 17 mento, quasi tunc cesset ratio prohibitionis ob calumniam, & redemptionem litium, quæ non militat stante veritate causæ, *Arctia. conf. 136. col. penult. in princip. Gabr. conf. 67. num. 7. & seqq. Gratian. cap. 826. num. 43. Paul. Staiban. inn. cit. resolut. 82. num. 17. & 22. & fuit dictum in Ferrar. Domus 17. May 1651. S. pariter respectu Crediti coram Reuerendiss. meo Melio dygissimo Episcopo Papien. & prius fuit firmatum per eandem Rotam in Aesna bonorū 1. Iulij 1639. coram bo. mem. Bichio, & in Romana, sed Florentina Cambiorum 3. Iunij 1650. coram Emin. Corrado S. quandoquidem iustitia pretium, vers. neq. Reges, & dec. 307. vers. accedat par. 1. recent.*
- 18 Quo verò ad creditum, quod habent supradicti Actores contra Thomasiū q. Nicolai Garboeci, dixerunt Domini esse locum immisioni, quid de eo constet per publicum Instrumentum cum hypotheca bonorum ex rogitu Egr. Cæsaris Ghinzani sub die 22. Novembris 1625. pro starijs centum grani, quæ reddere promisit insolidum quolibet ex Tutricibus contrahentibus infra annos duodecim, *l. cum preetibus Cod. de probat. Thomasi. dec. 209. num. 3. Greg. dec. 484. num. 3.*
- Fuit tamen declaratum, debitorem esse de starijs 72. habito respectu ad intimationem, seu præceptum de solvendo factum contra dictum Thomasiū ad instantiam supradictorum Actorum in libro Egr. D. Cæsaris Carelli in Curia ordinaria sub die 15. Iulij 1637. & illa quidem iuxta valorem de anno in annum secundum obligationem eiusdem Thomæ de tradendo sturia decem quolibet anno.
- De possessione dicti Thomasi de tempore dicte hypothecæ, vel post saltem pro tertia parte deponunt testes, habito respectu, quòd Thomasi possideret vnā cum alijs eam tantum portionem spectantem ad dictum q. Nicolaum eius patrem.
- De possessione verò dictorum Reorum, non dubitatur, stante eorum confessione,
- 19 cum alijs etiam sufficeret litis substantiatio iunctis adminiculis, *Seraph. dec. 1415. num. 3. Greg. dec. 491. num. 11. in fin.*
- 20 Non obstat, quòd supra dictum Instrumentum crediti fuerit stipulatum per Tutricem, de cuius tutela solemniter suscepta non constat, & propterea ipso iure nullus sit in his, quæ pupillis obesse possunt, *l. in dubium Cod. de Tutor. vel Curat. qui satis non dedit, d. l. 2. ff. de eo qui pro tutor. in puncto maris Gabr. conf. 36.*

Exceptio rei indicata semper opponi potest ad impediendum processum ad ulteriora. num. 15. Ampliatur procedere ex Statut. Luc. cap. 43. lib. 1. num. 16.

Sententia & rei indicata *presumptio* sufficit ad deprecandum restitutionem in integrum adversus eam. num. 17.

Res indicata impedit processum ad ulteriora. quando sumus in re, de cuius eisdem meritis agendum est. num. 18. Ampliatur. num. 19.

Delegatus debet remittere cognitionem ad Superiorem, quando in causa invenitur rei indicata. num. 20.

Iurisdictio cognoscendi super competentis cognitionis causa eamam tribuatur et Stat. Luc. num. 21.

Proponere suam rei iudicandam, si ad se rei iudicandam. num. 22.

Res indicata exceptio importat defectum iurisdictionis, & non potest ad merita causa referri sine ratio nullitatis. num. 23.

Verbum Teneatur, importat praeiudicium necessitatem aliquid facienda. num. 24.

Iniurisdictionis defectus committitur circa tempus. num. 25.

Laudum nullum, & iniustum non potest habere vim rei indicata. num. 26.

Laudum ex cap. 58. Rot. Luc. quando pati valeat opposicionem nullitatis, seu iniustitiae. num. 27.

Verba, non possunt audiri vilo modo, quanti ponderentur. num. 28.

Index etiam *Delegatus* a Principe cognoscere nequit super nullitate, seu iniustitia laudi, non servata forma Constitutionis. num. 29.

Principum rescripta emanata ad lites semper interpretantur, ut derogent Iuri Communi, vel Municipali. num. 30.

Rescriptum nisi exprimat, nunquam presumitur derogare Iuri Communi, aut Municipali, & semper intelligitur, ut tollat Ius Tertio acquisitum, & in tali casu verba sunt impropianda. num. 31. 32. & 33.

Statutum praefectum terminum ad dicendum de nullitate, eo facto, censetur finita omnis nullitas, licet notoria, & qua ex actis oculari inspectione pateret. num. 34.

Laudum, seu *Arbitrium* semper praesumitur iustum, dum ab eo non facti infra legitima tempora reclamatum. num. 35.

Nullitas etiam notoria, & ex defectu iurisdictionis opponi non valet, quando Statutum praefectum terminum ad dicendum de ea, & opponi debet per viam assentionis, seu replicationis. num. 36. & 37.

Nullitas notoria concludenter probari debet. n. 38. Notorium tollitur per omnem dubitationem. num. 39. & 48.

Sententia ut auctoritate possit dici iniusta, iniustitia adeo

patens debet esse, ut evidenter appareat vili universitatis. num. 40.

Sententia tunc iniusta, & nulla censetur, quando *Arbitrarius*, seu *Iudex* in prolatione eiusdem exceptioe, & perinde in causa refert se ad illam, fundando in actis laudum, & sententiam. ubi. 41.

Laudum sustinetur, multis factis probationibus, quae non sicut de substantia processus, vel fraudem illis se fundare voluerit ob auctoritatem sine praesentiam. num. 42. Ampliatur. num. 43.

Arbitris adhibetur fides de gestis coram ipso, quoad actis suis dat a potestas procedendi sine scriptis, nullis. admissis probationibus, & de ratione. num. 43. & 44.

Laudum inique per partes standum est. num. 46.

Nullitas notoria, & iniustitia exceptio dicitur exclusiva ex prohibitione de nullitate dicendi contra amplissimis, & universalibus verbis per cap. Rot. Luc. 57. & 58. num. 47.

Iurium reservatio per *Arbitros* facta, & de eis nihil disponentes, nihil novi operatur, nec tribuitur, nisi aliud competat. num. 49.

Reservatio iurium non addit ius vilius partis, & iniustitia deinde deseruit. num. 50.

Arbitri valentes aliter, & balse procedere, possunt diffinire causas sine constructione processus. num. 51. & 52.

Arbitrorum assertioni creditur dicentium in prolatione sententiae vidisse scripturas, & iustitiam. cum ex iusta causa praesumantur moti. nu. 53.

Arbitri non tenentur habere in consideratione, quae dependere possunt a futuro evento. num. 54.

Interpretatio qualibet in iure est sumenda pro aequalitate servanda inter liberos, & sorores. nu. 55.

Aequalitatis servanda gratia non censendum censetur. num. 56.

Iurisdictio licet limitata, extenditur ad causas etiam diversae speciei pro servanda aequalitate, aequitate suadente. num. 57.

Iudices non de Iure Commun. sed ex Statut. Luc. possunt facere partes heredibus atis heredibus. n. 58.

Arbitris unde censetur concessa potestas arbitrandi super omnibus, & sic super auxis, & dependentibus, ac super re non petita, ac in compromisso non deducta. num. 59. 60. & 61.

Laudum praesumitur iustum prolatum, & non nullum, & impium, cui standum est. num. 62.

Decisio LXXXVIII.

Inito compromisso inter DD. VV. Brigidā & Mariam sorores, & filias q. Sp. Petri Dati nobiles Lucen. super pluribus differentiis inter ipsas, & earum respectuē Viros ortis quorundam creditorum, quae utraq. ex dd. sororibus in hereditate paterna, mutuo consensu

acco-

acceptata cum beneficio legis, & Inventarii, habere aſſerebant, & volentes quietè vivere, & vnaqueq. dd. ſorum recognoscere eius partem, ſub die 9. Auguſti 1655. mediante præſato compromiſſo rogato per Egreg. Set Ioannem Paulettum prædictas differentias diſtinentas, decidendas, ac terminandas commiſerunt Excellentiſſimis DD. Francisco Palmæ, & Aloyſio Manſio cum ampliſſimis clauſulis, tam circa modum procedendi, quam circa compræhenſionem omnium, & quarumcunq. cauſarum, vnter ipſas partes quomodoq. vtentiu, prout latius in eo, quod pariter confirmatum ſuit ab Excellentiſſimo Conſilio *taxat. decel. cap. Rot. 38.* Coram quibus DD. Arbitris in executionem præſati cõpromiſſi diſtæ partes, & vnaqueq. ipſarum ſuas deduxit petitiones, ſuppoſito prius, quod prædictis Arbitris fuerit data ampliſſima potestas, quod nullus eſſet formandus proceſſus, ſed tantum ſufficeret apparere de acceptatione, & ſententia, & quod omnes conſentirent in eo compræhenſe lites; Ita vt procedere poſſent ad ſententiam abſq. citatione altè, & baſſè, prout latius in eo.

Sub die 15. Septembris 1655. dd. DD. Arbitri laudauerunt, aſſignando cuiſbet ex eis ſuam partem bonorum hereditariorum, vt latius patet ex d. laudo, à quo nulla ex partibus reſcurſum interpoluit, ſed potius approbante factò, vt ex actis patere viſum fuit.

Transactis paucis menſibus à die prolationis eiſdem laudi, DD. Iugales de Sinibaldis portexerunt Excellentiſſimo Senatui præces pro obtinenda delegatione eandem præſentationem à dd. DD. Arbitris decisa, & facta contraſupplicatione per DD. Iugales de Caſtagnolis, ſuit expoſitum, dd. controuerſias fuiſſe terminatas mediante laudo in rem indicatam tranſactò; Qua tuncp. occasione placuit Excellentiſſimo Senatui committere tribus Excellentiſſimis DD., qui pariter ad concordiam reducerent, ſi minùs referrent, quid de iure deliberandum; qui DD. in executionem præſati ſcripti, cum traſſaſſent concordiam, & ab ipſa cecidiſſent, ſub die 16. Iannarij 1656. ſuit facta relatio per eoſdem, in qua inſadebant Excellentiſ. Senatui delegationem omnium controuerſiarum cù clauſula tamèn, *Stante ferme le coſe giudicate, caſo che ve ne ſiano*; Quapropter ſic complacuit Excellentiſ. Senatui reſcribere, & præſentato reſcripto ſub die 22. Iunij Excellentiſſimis DD. Io. Baptiſta de Vuerſis, Alexandro Mazzarolæ, & D. Francisco Palmæ per DD. Iugales de Sinibaldis, factaq. petitione per eos, conueniente octo capita, quorum ſeptem iam

erant terminata per præſatum laudum, ac etiam ſubſta oppoſitione per DD. Iugales de Caſtagnolis coram præſatis DD. Iudicibus de deſectù iuriſdictionis, & quod eſſent prius incompetentes in procedendo, & ſententiando ſuper prædictis iam per Arbitros deciſis per ſententiam in iudicatum tranſactam; Ideòq. obſtare exceptionem *ſtatus. lib. 1. cap. 45.* ad impediendum proceſſum ad vteriora in vim declinatoriæ; Quibus non obſtantibus duo ex tribus DD. Iudicibus delegatis Excellentiſ. D. Francisco Palma tertio diſſentientes, ſub die 30. præteriti menſis Iunij declarauerunt ſe competentes, & ad vteriora eſſe procedendum dixerunt, à qua pronuncia interpoſito reſcurſu ad Rotam *lux. form. cap. Rot. 30.* Dubitauit coram DD. meis, an d. reſcurſus eſſet deferendum, & ſucceſſiue, an exceptio incompetentiæ obſtaret, & procul dubio ſuit reſponſum d. reſcurſus eſſe deferendum, & incompetentiæ exceptionem obſiſtiſſe, & obſtare (licet aliqui ex DD. in contrariam inclinare ſententiam viderentur.)

Item Delegatio Excellentiſſimi Conſilij hinc inde partibus ſupplicantibus, & petentibus, *ſolus rebus inter eas iudicatis*, non eſt dubium, quod ſit abdicatiua cognitionis, & iuriſdictionis ſuper rebus iam iudicatis propter illam clauſulam in reſcripto inſertam, *Stante ferme le coſe giudicate, caſo che ve ne ſiano*, quæ clauſula etiamſi abeſſet; adhuc Delegati non potuiſſent manus apponere ſuper rebus iam iudicatis, niſi ſpecialiter, & expreſſe Princeps commiſiſſet cognitionem rerum iudicarum, *Menoch. de arbit. Iudic. quaſt. 52.* & ſententia contra rem iudicatam eſt nulla, *l. 1. Cod. quando probare non eſt neceſſe*; Ideòq. cum reſcriptum expreſſe canet, vt præſati DD. Iudices Delegati in rebus in iudicatum tranſactis non ſe ingerant, ſtante præſata clauſula, quæ vii concepta per ablatiuum abſolutum, conditionem importat, *l. 1. Teſtatore ſi. de conditionib. & demonſtr. Barboſ. de clauſul. clauſ. 132. num. 12. Capuaquen. decel. 150. num. 2.* par. 1. non poterant pronunciare ad vteriora eſſe procedendum ſuper dd. petitionibus, quibus obſtabat res iudicata, in puncto *Rot. apud Capuaquen. d. decel. 150. num. 5. Put. decel. 429. par. 1. Barboſ. d. clauſ. 132.* Quæ clauſula, *Stante ferme &c.* non ſolum importat conditionem, ſed etiam quod per ipſam non intelligatur data iuriſdiction, ſed ipſes iuriſdictionis, *l. multum ſi. de condi. & demonſtrat. Anchoran. conſ. 36. num. 4. verſ. idem ex aliis*; Cùm ad fundandam eorum iuriſdictionem, per proceſſum ad vteriora procedere debuifſet cognitio ſuper verificatione cognitionis;

licet Delegati examinarent, an adessent res iudicatæ.

Fuit enim pluribus modis responsum, dato quod DD. Iudices Delegati habuissent iurisdictionem cognoscendi de viribus rei iudicare, seu exceptionis incompetentiæ oppositæ, hoc idcirco fuit iudicata dispositio cap. 45. lib. 1. Stat. Min. in quo iurisdictioni cognoscendi de viribus exceptionis incompetentiæ, Iudici, cui obijcitur, apparet concessa, dummodo tamen forma in d. cap. tradita, à Iudice Delegato seruetur, scilicet, ut infra terminum trium dierum pronunciare teneatur super d. exceptione, quæ forma non seruata, adus omnino corruit iuxta vulgatam; & sic in præfenti casu duo ex Iudicibus Delegatis pronunciarunt se competentes, mandando ad viciniora procedi, & assignando tempus ad probandum, non obstantem, quod tempus in dicto statuto præfixum esset elapsum, infra quod tenebantur cognoscere de re iudicata, quæstante, erant reijciendæ dictæ exceptiones, iuxta dispositionem præfati cap. ac etiam statuitur in puncto Anderan. conf. 372. num. 2. in l. 1. de iur. in suis conclusis, conclus. 383. nu. 4. Cum exceptio rei iudicatæ per indirectum importet incompetentiæ Iudicis, & iurisdictionis defectum: & sic fundamentum iurisdictionis erat cognoscere infra terminum de re iudicata; nec ipsius exceptio ad merita causæ erat referenda sine vitiis nullitatis, ut post alios clare figmat Papien. in forma libelli declinat. iurisdictionis, vbi exceptiones declinatoriæ Gual. obseru. 21. num. 2. lib. 2. prout vigore in d. cap. tenebantur: Cumque verbum illud in d. cap. existens, scilicet, *Terminus*, importet præcisè necessitatem vel faciendi, in l. 1. de iudice Cod. de iudic. Mogon. decis. Luc. 9. num. 2. Cum, certum sit, quod defectus iurisdictionis etiam citra tempus committatur, Vant. in d. de nullitat. in d. de defect. iurisdictionis. Deleg.

Neg. obicitur, quod d. laudum non possit habere vim rei iudicatæ, ut nullum, & iniustum idcirco tradita per Rot. Roman. decis. 574. num. 1. per. 2. in d. decis. 594. num. 4. per. 2. recent. in n. nostra apud Merlinum decis. 8. num. 4. cum alioquin obicitur.

Exenim fuit responsum, d. laudum fuisse iudicium in verbis compromissis conuentionalibus confirmatum ab Excellentissimis DD. Agentibus & Verisfitero Iustitiæ cum Clausula, *Prout non possit ab eisdem laudo appellari, nec recurri, aut quouis modo de nullitate dici* (cuius restrictio ad arbitrium boni viri ab aliquo Iudice potest, ut ex decreto latito sub die 13. Augusti 1655. in processu compromissarii fol. 13. adducit, non potest coram aliquo Iudice nec de nullitate, nec de iniustitia

tia contra d. laudum opponi, nisi ex tribus tantum capitibus, scilicet ex defectu iurisdictionis ipsorum DD. Arbitrorum, propter dolum præsumptum, ac propter dolum verum, ut puta, propter enormissimam lesionem excedentem dimidiam, quæ apparet ex deductis coram eis, nisi factio prius depositio pænæ in eodem compromisso consentiens in manibus Camerarii Generalis, ut clare disponitur in d. cap. Rot. 58. in vers. & vltimis & in vers. &

38 prædicta, vbi fuerunt ponderata ea verba, id est, *Non possint audiri vilo modo*, quæ verba vel vniuersalia comprehendunt omnem modum, & casum, propter quem potuissent partes proponere nullitatem, si d. cap. factum non esset, etiam si nullitas excipiendi, vel replicando proponeretur, Dec. conf. 599. num. 3. Decian. conf. 51. num. 2. lib. 1. Surd. conf. 453. nam. 8. Cepial. conf. 451. num. 187. Zucchar. dec. Lucen. 18. num. 25. 28. 29. & 30. Quapropter cum DD. Iugales de Siobaldis non seruauerint formam prædictæ Constitutionis, non poterat ab aliquo Iudice, etiam Delegato ab Excellentiss. Senatu, de præfata nullitate, seu iniustitia laudi cognitio accipi, ut in his terminis fuit decium per istam Rot. coram Merlino decis. 96. in princip. vers. nec prædictis.

Ita quod dispositio d. cap. 58. etiam procedat, dato, quod in Rescripto Excellentiss. Senatus eidem Iudici Delegato fuisse data auctoritas cognoscendi, & iudicandi super nullitatibus prædictis: quatenus de iure; Cum semper Rescripta Principum ad lites emanata, interpretationem recipiant, ut non derogent iuri Communi, vel Municipali, cap. causam quæ exor. de rescript. l. 1. de. Cod. de precib. Imperati. offerent. Surd. conf. 203. num. 37. Honded. conf. 24. num. 9. vol. 2. Petr. Caball. conf. 124. num. 2. & sub Rescriptum expressè deroget Iuri Communi & Municipali, nunquam præsumitur derogatio, Roman. conf. 334. num. 20.

31 *Sub de Anno conf. 63. num. 30. & Rescriptum semper eo modo intelligitur, ut collatis in Titio quæ situm, Surd. conf. 203. num. 58. vol. 2. Paris. conf. 108. num. 19. lib. 4. Gomez. ad reg. 1.*

33 *Cancelli vers. solatio; Imò in tali casu verba Rescripti veniunt improprianda ad latè tradita per d. lib. conf. 557. num. 17. & fuit dictum per istam Rot. etiam apud Merlin. decis. 96. d. num. 1. vbiq. ad 6.*

34 *Secundò fuit responsum, quod cum d. cap. Rot. non prohibeat in totum partibus, dicere non posse de nullitate laudi, sed eis præfigat certum tempus ad dicendum de nullitate, finito tempore à statuto præfato, prout in casu, de quo agitur, quilibet nullitas prohibita censetur, etiam notoria, & conueniens de-*

defectum Iurisdictionis, quæ ex actis istis oculi pateret, ut per *Alex. conf. 105. sub num. 7. lib. 5. Roland. conf. 83. sub num. 16. lib. 1. Surd. conf. 160. num. 20. Vol. 2. Marf. conf. var. resolut. lib. 2. cap. 51. num. 5. ista Rot. apud Merl. decif. 96. num. 8. & apud Zuccar. decif. 23. num. 18. & magis in terminis apud eund. Zuccar. decif. 58. num. 6. & ratio patens est, quia Arbitrium, seu Laudum semper præsumitur iustum, dum ab eo non fuit infra legitima tēpora reclamatum, Rot. Rom. decif. 154. num. 5. 36 par. 3. recent. & sic quando Statutum præfigit certum terminum ad dicendum de nullitate, nullitas etiam notoria, ac ex defectu Iurisdictionis haud opponi valet, Cephal. conf. 138. num. 10. cum alijs per *Rimin. imm. conf. 178. num. 37. lib. 2. Lancellot. de astens. cap. 17. num. 114. par. 2. cum innumeris per Borgol. decif. 19. num. 6. par. 3. Zuccar. decif. 18. num. 26. & 37 hoc dato, quod nullitas per viam actionis, siue per viam replicationis opponatur, ut in puncto firmat *Aymon. conf. 179. num. 4. Roland. conf. 83. num. 16. Rot. Rom. apud Asbill. de Grass. de consus. decif. 8.***

38 Tertiū fuit responsum, quod DD. Iugalibus de Sinibaldis incumbat onus probandi cōcludentē notoriam nullitatem, ut post *Pant. in trakt. de nullit. sit. d. quo, & quib. mod. num. 2. D. Lel. Altograd. conf. 74. num. 5. cum seqq.*

39 lib. 1. Itā ut nullam pati posset controuerfiam, siue in factis, siue in iure, ex quo omnis dubietas vim notorii adimit, & facit, quod aliquid notorium non dicatur, itā post *Comard. in l. vult. Cod. de monumentis. possess. limit. 7. num. 57. Lancellot. de astens. appellat. pendens. cap. 12. limit. 9. num. 5. Surd. conf. 406. num. 21. cum seqq. vol. 3. Rot. ista apud Merl. in socijs citat.*

40 decif. 96. num. 7. & ad hoc, ut sententia possit dici notoriē, nulla, & iniusta. Nullitas; & iniustitia debet esse itā patens, ut nulla tergiversatione celsari possit, ut in puncto Felin. in cap. inter cetera num. 11. de sentent. & re iudic. Cephal. conf. 201. num. 10. lib. 1. Menoch. conf. 478. num. 54. lib. 5. Caball. conf. 31. num. 5. & 6. Honder. conf. 28. num. 48. & 49. lib. 1. cum alijs per *Surd. conf. 324. num. 7. vers. circa verō fecundum, Rot. nostra apud Zuccar. decif. 23. num. 43. & fuit in precisis terminis firmatum in Romana Fideicommissi 3. Martij 1643. rursus Eminentiss. Cardis. Ottobono S. eadem. responsio, quæ est in eius impressis decif. 242. d. n. 33.*

41 179. ad fin. & hoc tantō magis, quia notoria nullitas non potest resultare ex d. laudo, ex eo quia dd. Arbitri in eorum prolatione expressē ac per modum causæ ad acta se non retrulerunt, scilicet in ipsis actis laudum fundando, prout exigitur, ad effectum, ut sen-

tentia iniqua, notoria, & nulla censeri debeat, prout de magis cōmuni testantur *Alex. conf. 123. num. 7. lib. 1. Surd. conf. 213. num. 18. & 19. Gabr. de sentent. conf. 10. per tot. cum alijs per Pant. de nullit. ex defect. process. num. 129. & 130. Barz. decif. 33. num. 6. & 7. Put. decif. 401. num. 1. lib. 1. in terminis Rot. nostra penes Zuccar. decif. Civil. 23. num. 41. Et hoc*

42 clare patere visum fuit, cum vigore eiusdem compromissi fuerit concessa facultas dd. DD. Arbitris ferendi laudum, nullo præcedente processu, nullisq. apparentibus probationibus, sed tantum assumptis informationibus extrajudicialibus: ex quo sequitur clare, non adesse acta, ex quibus constare posset de assertis nullitatibus; Cum hoc casu vigore d. auctoritatis sustineatur laudum, nullis etiam factis probationibus, ut per *Merl. socijs citat. decif. 96. Zuccar. d. decif. 23. num. 40. & quan-*

43 do Arbitris fuit data potestas procedendi sine scriptis, nullis admissis probationibus, tunc ipsis adhibetur fides de gestis coram ipsis. Rot.

44 decif. 553. par. 1. rec. & ratio est, quia tunc possunt indicare secundum veritatem quomodolibet, notat *Rot. decif. 380. num. 2. par. 3.*

45 rec. Imò dato, quod talis nullitas apparere posset, non ex extraneis probationibus, sed ex eisdem actis resultantibus fuisset iustificanda, ut disponitur per *Stat. in lib. 1. cap. 109. & 110. & lib. 5. cap. 3. in illis verbis, De nullitate sententiarum constare ex actis; Itā quod nec alior indago, nec noua probatio super ipsa nullitate requireretur, ut cod. lib. 5. cap. 7. vers. & sententia, & per d. cap. Rot. 58. in vers. & praedicta. libi. Qua appareret ex deducis coram eis,*

46 & non aliter; Ideoq. dato, quod nullitates essent notoriae, non mererentur attendi, cum laudo etiam iniquo per partes statuum fieri, ut per *Merl. decif. 96. num. 32. per sex. in l. diem proferre S. talij. de recept. Arbitr. Cephal. conf. 740. num. 16. Barbat. conf. 40. num. 54. vol. 4.*

47 & hoc clare disponitur per *cap. Rot. 57. & 58. Vbi. Cum nullus Iudex possit cognoscere, aut procedere, nec habere aliquam Iurisdictionem cognoscendi, aut procedendi super aliquo appellatione, aut nullitatis dilatione, vel reductione, aut recessu, qui, seu qua quouis modo, aut sub quouis colore, aut pretextu interponeretur, & sententia laudi, reuocatur omnino audientiam denegare. Quæ verba sunt adeo ampla, ut non possit dubitari, quin illis attentis, etiam nullitas, seu notoria iniustitia censetur exclusiua, ut in terminis consilij *Hippol. Riman. conf. 655. & ita decif. dicit Zuccar. decif. Civil. 23. num. 28. & 29.**

Ex quibus omnibus visa fuit resolare iustitia dd. DD. Iugalium de Castagnolis super com.

competentia, & minus opus fuisse ingredi dis-
 cussionem nullitatis adversus laudum à DD.
 Iugaliibus de Sinibaldis oppositarum; Verum
 ne aliquid intactum remaneat, opus fuit illas
 gustare; ita ut luce clarius appareat, quod
 nullo modo sententia DD. Arbitrorum vitiū
 nullitatis, & iniustitiae notoria contineat; ita
 ut valeat infringere laudum ab ipsis prolatū;
 Nam, ut supra fuit fundatum, notorium non
 dicitur, quod aliquo modo turbiditatem ad-
 mittit, ad doct. Felin. in cap. inter ceteras num.
 11. de sentent. & re iudic. cum alijs supra in §.
 3. fuit responsum, & fuit dictum in Romana So-
 cietate de Rotignis 5. Novembris 1646. coram
 Reverendiss. Ghislerio S. omnis in fin.

Quo themate recto, non obstat, quod
 DD. Arbitri manus appoluerint in ijs, quae eo-
 rum cognitioni fuerant penitus sublata, vide-
 licet credita propria Sp. Iacobi.

Quia obiectum ex facto corrumpitur, dum appa-
 ret, quod circa d. creditam nihil ipsi Arbitri
 disposuerunt, quae Iurium reservatio nihil no-
 ui operatur, nec tribuit ius, nisi aliunde com-
 petat, Oldrad. conf. 214. Boec. conf. 74. num. 6.
 in Serd. conf. 375. num. 21. & reservatio Iurium
 nullius partis ius laedit, & iuri, & iustitiae bene
 deseruit, in xtd doct. Bald. in l. peremptoria col.
 4. in verb. non deseruit Cod. quando sententia re-
 vocari non poss. Socin. conf. 287. & 288. col. 1. lib.
 3. Castrensis, conf. 311. lib. 2. Rot. apud Buratt.
 dec. 448. num. 4. & dec. 567. in fin. par. 2.
 in fin.

Neque obstat, quod dicebatur, d. laudum
 fuisse actum vigore asserti Instrumenti dotalis,
 quod tamen dicitur non productum, seu mi-
 nus cognitum.

Fuit enim responsum, omisiss alijs, quod
 cum Arbitri praedicti haberent facultatem
 ad hoc procedendi de facto, poterant
 sine aliqua constructione procedere causas co-
 promissas diffinire, Menoch. de arbitrat. quae.
 19. num. 19. lib. 1. Mart. de clausula claus. 8. Mer-
 lin. casar. dec. 96. num. 12. Gratian. discip. fo-
 rum. cap. 23. fere per tot. & sic dato, quod In-
 strumentum, siue Instrumentum dotis non vi-
 derint, quia potuerunt dd. Arbitri à se ipsis
 informationes sumere, & Instrumenta videre,
 & sic ipsis praecognitis sententiam ferre, in xtd
 doct. Bart. in l. prolatum num. 8. & 9. Cod. de
 sentent. Tantò magis quia dd. Arbitri in pro-
 latione sententiae dicunt, vidisse scripturas, &
 Instrumenta, utiq. eorum assertioni standum
 est, cum ex iusta causa inon praesumantur,
 Rot. apud Gregor. dec. 106. num. 1. Rot. dec.
 380. num. 2. par. 3. recen. & consuluerunt So-
 cin. conf. 23. vers. sed praemissis vol. 3. Menoch.
 cas. 203. num. 19. Merlin. dec. Lucen. 96. num. 16.

Neq. obstat, quod dicebatur de hereditate
 q. Nicolai Federici, de legato scilicet scutorū
 400. dictos DD. Arbitros nihil definisse, ex
 eo, quod per cautionem ad favorem Iugaliū
 de Sinibaldis fuit consultum, & cautio sit fra-
 gile remedium ad allegata per Informantes.

54 Fuit enim responsum, quod ex tenore sen-
 tentiae terminatio, & decisio d. legati contro-
 verti non potest; Cum appareat, ipsum fuisse
 assignatum Sp. Iacobo ad formam scripti ma-
 trimonialis, ac etiam fuisse eidem in recom-
 pensationem d. legati assignatam annuum
 redditum solvendum per DD. de Castagnolis,
 donec &c. & cum d. legatum dependere pos-
 set à futuro eventu, poterant de ipso non ha-
 bere considerationem, prout habuerunt, ad
 tradit. per Rot. dec. 100. post Zacch. de obligat.
 Cameral. num. 3. Seraph. dec. 855. num. 3.

Neq. obstat illud, quod dicebatur circa le-
 gatum scutorum 200. DD. de Bonuissis, in
 quo praetenditur DD. Arbitros excessisse fines
 computandi illud in dotem contra formam
 scripti matrimonialis.

Fuit enim responsum, quod cum per publi-
 cum Instrumentum Sp. Iacobus de Sinibaldis
 iam declarasset, dd. senta 200. recipere in
 causam dotis, & in computum summam scuto-
 rum 1800. ex d. causa sibi debitorum, quod
 Instrumentum apparet ex rogatu Io. Pauletti
 sub die 20. Ianuarii 1657. & sic excessus in-
 considerari non potest in dictis Arbitris, qui nil
 novi circa d. summam disposuerunt, sed fa-
 ctum ipsiusmet Sp. Iacobi comprobant, &
 sic vigore auctoritatis dd. Arbitris in praefato
 compromisso attributae ad servandam aequali-
 tatem, ita fuit pronunciatum, stante quod in
 computatione dotis D. Mariae fuit calculatū
 ideam legatam scutorum 200. ut patet ex eli-
 tiis

55 rographo matrimoniali, & in iure quolibet
 interpretatio est sumenda pro aequalitate ser-
 vanda inter liberos, & sorores, §. illud quoq.
 anteq. de nupt. Bart. in l. paterfamilias num. 2.
 ff. de collat. dot. Mantie. de consuet. lib. 6. tit. 2.
 56 num. 5. cum seqq. Vbi quod gratia servanda
 aequalitatis res, quae non est conferenda, de-
 bet conferri, Barbosa. axiomat. 16. num. 4. Tira-
 quel. de primogen. quae. 4. num. 2. & 3. Et sic
 57 pro servanda dicta aequalitate, equitate sua-
 dente, iurisdictionem etiam limitatam exten-
 di ad causas etiam diuersae speciei, l. quoties
 vbi DD. Cod. de iudic. Bart. & alij in l. inserendum
 §. qui furem ff. de furt. Rot. in puncto apud Mer-
 lin. dec. Lucen. 96. num. 37. & 38. & latè fuit
 dictum in Pisauren. Donationis 8. Februarij
 1647. coram Eminentiss. Ottobono impress. post
 Saigad. trañ. labyr. Credit. dec. 87. num. 23. &
 apud eund. dec. 88. num. fin.

Neq. tandē alijs omiffis, fuit vifum oblatre, quod dicebatur, dd. DD. Arbitros vtriq. partium assignaffe pro earum refpectivē credicis, partem hereditariorum bonorum diuifam, & feparatam, & fic abftuliffe DD. Iugilibus de Sinibaldis electionem eis vti anterioribus, competentem, vt latē in obiecto, ac etiam exceffecint in faciēdo, & in assignandē partes.

58 Fuit enim refponfum, quod d. electio minime erat cooccedenda, dūm vtriusq. ex fororibus par effer conditio, & fic ex prefata assignatione nullum fuit illatum praiudicium. Neq. etiam obftare, quod dd. DD. Iudices, seu Arbitri partes assignarunt, & fic excefferunt eorum fines; Nam fuit refponfum, quod licet de *Iure Communis* simpliciter, & indiftinctē procedere poffit, quod Iudices non poffint facere partes; Tamen de *Iure Municipali* contrarium difponitur, vt videre eft in lib. 2. Stat. *Pau.* cap. 61. §. *ubi autem*, & cap. 63. §.

59 *falsū igitur*; Quō verō ad alia credita fuit animaduertum, DD. Arbitros fpecialiter, & exprefse fuiſſe conſtitutos ad dirimēdas controuerſias, quæ occasione diuifionis faciēdæ inter eafdem forores hereditatum paternæ, maternæ, ac aliorum quorumcunq. bonorū, & effectuum, inter eos communium, cum facultate designandi, & ponendi terminos de bono, & æquo, ſummarie, & de plano, & de figura iudicij, alie, & bafis, ad quem effectum fuit electus Paulus Natalius Agrimenſor publicus, vt legitur in d. compromiſſo de comuni conſenſu, ex quo poteſtas Arbitri conceſſa metiri debet, iuxta decif. Rot. 515. num.

1. par. 1. rec. ead. Rot. apud *Mohedanum* decif. 5. de Iudic. num. 3. & decif. 759. num. 2. par. 3. recen. *Surd.* decif. 133. num. 15. & fic concluſi-

60 uē dicitur in annexis, & dependētibz, poſſe Arbitros ſuper iſtis laudare, Rot. decif. 540. num. 6. par. 1. recen. *Gratian.* decif. *March.* 6.

61 num. 8. & 16. Maxime quando agitur pro bono pacis, quia tunc etiam ſuper re non petita, ſiue in compromiſſo non deducta, poſſe Arbitros laudare, firmant *Socin. iun. conſ.* 135. num. 9. lib. 1. idem *Gratian.* d. decif. 6. num. 33. cum ſeqq.

62 Ex quibus vndiq. patet, leuioribus omiffis, ingenuitas DD. Excellentiffimorum Arbitrorum, qui hinc inde libratim præcepſionibus dd. legalium refpectivē iuſtum protulerunt laudum, non autem nullam, & iniquam, vt prætendebatur, quod dato, quod eſſet, prout non eſt, illi eſſet ibidem, ad text. in l. *dum proferre* §. *ſiari ff. de recept. arbit.* cum alijs ſuprà citatis §. *ideiq.*

Et ita fuit decifum &c.

Quam conſam poſſindē, mediante autoritate Excellentiff. Senatūs, audiuiſſe terminatam ad evitanda ſcandala, qua inter partes imminebant.

ARGUMENTVM.

Adiectus an, & quando agere poſſit contrā Promiſſorem, & ſtantibus verbis, *Siue futuro eius pira* Maritus nō dicitur adiectus, ſed procurator in rem propriam conſtitutus. Creditores an, & quando habeant actionem conueniendi in iudicio Emptorem, ſi eis Emptor de voluntate Venditoris pretium ſolvere promiſerit. Actio perſonalis fauore dotis, an ſtatim oriatur, quando quis ſe obligat ad aliquid dādum mulieri, vel eius futuro viro, & an queratur abſenti, licet non ſit adiecta, nec ſtipulata. Accollatio, ſed Compensatio extinguit debitum. Solutio facta, certa forma tradita non ſeruata, non inducit liberationem; & an, & quando legitime fiat ei, cum quo contractum fuit.

SYMMA RI VM.

Instrumentum publicum omni ſolemnitate vallatum facit probationem probatam, & reddit rem certam, maniſeſtam, & euidentem, & contrarium offerens per concluſentiſſimas probationes probare debet. num. 1. & 2.

Via executionis alieni competentis, competis quoque eius hereditibus. num. 3.

Alio conſecutina dotis vna cum fructibus competis etiam hereditibus. num. 4.

Adiectus non habet illam actionem aduersus eum, qui ex alterius mandato ſolvere promiſit. in. 5.

Adiectus poſſet tantum recipere ſolutionem à Promiſſore. num. 6.

Creditores, quibus in Instrumento nominatis Emptor de voluntate Venditoris pretium ſolvere promiſit, nullam actionem habent conueniendi in iudicio Emptorem. num. 7. Declaratur. num.

8. & 9.

Maritus non ſimpliciter dicitur adiectus, ſed conſtituitur Procurator in rem propriam conſtitutus ſtantibus

1. *ibus verbis, Siue futuro eius viro. num. 10.*
 2. *Ad personalem favore dotis statim ortum, quando quis se obligat ad aliquid dandum, vel soluendum alicui mulieri, sine eius futuro viro. num. 11.*
 3. *Ad favore dotis quaritur etiam abeanti, quamvis sit adiecta, & non stipuletur. num. 12.*
 4. *Ad favore dotis quaritur mulieri abeanti ex contractibus cum alio celebrato. ibid.*
 5. *Compensatio extinguit debitum. num. 13.*
 6. *Solutio non consequitur liberationem, quando solutioni est data certa forma, forma aduergentem non seruata. num. 14.*
 7. *Solutio regulariter refertur sit ei, cum quo contractum fuit. num. 15. Falsus. num. 16.*
 8. *Ratio pro aliquo simpliciter stipulante, accollationem obligatorem ad fauorem mulieris de aliquate, sit irrevocabilis, etiam ante acceptationem. num. 17.*
 9. *Accollatio habet vim solutionis. num. 18.*
 10. *Consensus refulsat ex accollatione operatur tacitam obligationem ad fauorem Creditorum. n. 19.*
 11. *Statutum contrarium Iuri Communi est strictè interpretandum. num. 20.*
 12. *Compensatio non fit de credito unius cum alterius debito. num. 21.*

Decisio LXXXIX.

EX suppositione in facti serie indubitata, quod Casar Marci Antonij Georgij retroactis annis vendidit Dominico Georgij quadam bona pro scuto 731. de quibus d. Casar venditor relaxauit in manibus dicti Dominici Emptoris scuta 88. pro illis solvendis D. Lucretie Sorori ionupree, tempore eius matrimonij, siue eius futuro Viro, pro quibus non intelligeretur translatum dominium, donec effectualiter dd. scuta 88. non fuissent soluta, ut supra, & interim correspondere promissit fructus, donec &c. prout latius in Instrumento, cui &c. Præsupposita etiam morte D. Dominici Emptoris, relicta hærede eius filia Elisabetha, & præsupposita similiter morte Lucretie, quæ collocata in matrimonium cum d. Casare cum dote 600. anteorum, cum quo procreauit duas filias feminas, nempe Catharinam, & Mariam, hæc cum iustitiam iudicium, tanquam hæredes earum matris eorum d. Elisabetham pro consecutione dd. scutorum 88. obtinuerunt sequestrum super quodam Instrumento, & facta legitima instantia coram Iudice Ordinario pro adiacatione, instructo processu, sententiauit, non esse locum petitz ad iudicationem, & deo locata causa ad Rotam per viam appellationis, fuit dubitatum, an sententia D. Iudicis Ordina-

rii esset confirmanda, vel infirmanda.

- Et DD. dixerunt, d. sententiam esse infirmandam: etenim iniustitia visa fuit patens, cum de debito constet per publicum Instrumentum omni solemnitate vallatum, quod facit probationem probatam, rem certam, manifestam, & euidenter reddit, ad text. in l. cum precibus 18. Cod. de probat. Bart. in l. 1. col. 2. ff. de nou. oper. nunciat. cap. cum olim, & Clementin. sapè de verb. signific. cum alijs per Rot. in Romana Censu 14. Decembris 1648. S. creditam coram bo. mem. Arguelles, & in Beneniana Saluiani 14. Maij 1649. coram eod. Ludon. decif. 157. num. 13. & qui contrarium dicit, vel supponit, per concludentissimas probationes d. Instrumento aduersarios probare debet, Rot. penes Farinac. decif. 89. num. 1. & eodem sequenter cum ex d. Instrumento omni solemnitate vallato competat via executiua D. Lucretie, ut hæc etiam suffragetur eius hereditibus, Rot. decif. 630. num. 1. par. 1. rec. & quod actio pro consecutione dd. scutorum 88. dotationis vnz cum fructibus etiam ad hæredes D. Lucretie transuerit, est text. in l. si Socer S. Lucius ff. solat. matrim. Ruin. conf. 123. num. 6. vers. alia etiam ratio, Gabr. conf. 82. num. 8. lib. 2. Trusfan. decif. 22. lib. 1. Vinc. de Franch. dec. 33. num. 4. & 5. Rot. decif. 124. num. 2. par. 4. recen. & nonissimè fuit dictum in Romana Dotis Luna 13. Maij 1652: S. actio verò coram bo. mem. Petrarero cum alijs per Merlin. de pignori. lib. 3. quest. 79. num. 5.
- Nec DD. fuit visum releuans obiectum, quod D. Lucretia, seu illius maritus debeat considerari tanquam Adiecta, seu Adiectus;
5. Propterea cum Adiectus nullam actionem habeat ad exigendum aduersus eum, qui ex mandato alterius soluere promissit, iuxta text. in l. quod stipulatus ff. de solut. Strac. tract. de adiecto par. 1. num. 46. & seq. Chart. decif. 126. nu. 1. Franc. Marc. decif. Dolphin. 468. par. 1. Margon. decif. Florentin. 106. num. 3. cum alijs per Gratian. discept. forens. cap. 49. num. 8. Cum tantum Adiectus possit recipere solutionem à promissore, ad decisa per Surd. decif. 229. num. 8. & in dictis terminis dicit decisiu Pisis Mart. vot. 48. in prime. ut Emptor, qui pretium de voluntate Venditoris soluere promissit certis Creditoribus in Instrumento nominatis, ut prædicti Creditores nullam actionem habeant conuenienti in iudicio dictum Emptorem, ex text. in l. cum res 22. Cod. de donationib. & ibi Cyn. num. 2.
8. Tamen per DD. meos plura fuerunt data responsa, primò quod omnes sopra dicti text. & DD. loquuntur in simplici Adiecto, non autem quando quis est Adiectus vti in rem

suam; Nam tunc ratione sui interesse bene agere potest, ita Rot. in Romana septem milium 15. Decembris 1603. coram Inso. & apud Coscin. decif. 402. num. 2. & 3. Mogon. decif. Lucen. 94. num. 8. Chartar. decif. Januen. 126. Et hanc conclusionem vendere sibi locum etiam dario probabili interesse, ut rectè Adieus agere valeat, Rot. cons. 209. num. 9. lib. 1. V. s. in suis conclus. consens. 49. num. 12. & 13. Sed interesse in casu decif. est patens propter onus matrimonij contemplatione, cuius emanavit promissio.

10. Secundò dixerunt DD. ad tollendas omnes amaritudines, ponderando illa verba, *suò futuro eius viro*; Nā in isto casu Maritus non simpliciter adieus, sed in rem propria constitutus dicitur Procurator, ita Argem. in l. liber homo §. fin. in fin. ff. de verb. obligat. Decian. respons. 52. num. 38. cum seqq. lib. 3. Styec. de adieci. par. 1. num. 51. cum seqq. Barz. decif. 26. num. 2. Rot. Januen. decif. 4. num. 13. & seqq. & in proprijs terminis Fontanell. de pact. nuptial. lib. 6. Glof. 1. par. 1. num. 34. v. q. ad 40.

11. Tertiò diebat vovex DD. ad confirmationem predictorum, quòd actio personalis fauore dotis statim dicatur nata, quando quis se obligat ad aliquid dandum, vel solvendum alicui Mulieri, siue eius futuro viro, cum sic dicat decifum Gram. decif. 103. num. 102. & licet non adfuerit (& est responsio ad alterum obiectum) qui acceptasset per ipsa Lucretia, siue eius futuro viro, promissionem d. Dominici Emptoris, penes quem remanserunt dicta scuta 88: ad effectum solvendi ut supra, prout effectualiter solvere promissit; Tamen

12. quòd d. actio fauore dotis queratur etiam Absenti, quamvis sit adiecta, & non stipuletur, est text. in l. Caus ff. solut. matrimon. Bald. Nouell. de dot. par. 6. privileg. 28. in princ. Surd. cons. 206. num. 25. lib. 2. Gratian. discept. forens. cap. 49. num. 23. lib. 1. in terminis Rot. in Romana Salviani 6. Iunij 1639. coram R. P. D. P. V. responsio 6. 1. ubi quòd fauore dotis queratur actio Mulieri absenti ex contractu cum alio celebrato, ex text. in l. 1. §. accedis Cod. de rei vtor. aff. & in l. ult. Cod. de int. dot. in princip. & voluit Barz. in cons. 123. num. 1. lib. 1. Dec. in cons. 35. num. 1. Alex. in l. aduocandi num. 41. ff. de iur. iuram. & in cons. 4. num. 8. lib. 2.

Ultà quod adest sent. P. Am. Luc. cap. 76. lib. 2. quòd aufert omnem dubietatem, ut vide- re est.

Neq. releuans fuit DD. visa exceptio, quòd d. Cæsar, re integra, fecit se graduari in hereditate data pro decedea d. Dominici Emptoris pro dd. scutis 88: & quòd pro predictorum consequentione dicto Cæsari ab Illustribus

Consulibus fuerunt assignata quædam bona, ex quibus possit satisfieri de predicta summa, prout euidenter apparet ex quadam vacchetta manu Dominici Illij Georgij, & per testes formaliter recognita, tenoris prout infra & c.

Nam primò fuit responsum, quòd d. vacchetta facit potius contrà, quàm pro respectu producentis; quandoquidem in eadem legitur heredes Marci Antonij Georgij esse debitores Perillultrium DD. Syndicorum Curie Mercatorum in Statijs 80. Iruamenti, occasione conductionis bonorum, à dd. DD. Syndicis Dominico Georgio locatarum, & quo supposito cessat, quòd ex d. vacchetta detegatur contrapensatio, sed potius contrarium, cum illud in ea non se crederet debitore; Cum contrapensatio extinguat debitum, prout ex ill. Juliano ff. de solutionib. l. Iulianus ait ff. de conditionib. & demonstrat. l. si debitor ff. qui potest. in pign. habere. Salgad. in suo tract. l. abry. Credit. par. 2. cap. 28. num. 19. cum alijs per ipsam allegatum.

Secundò fuit responsum, ut quicquid dici possit pro de conditionibus & graduati onè predictam; Atramen vllum prejudicium per hoc fuit inductum d. Lucretie, & successus eius viro, & filijs; qui omnes habere directam actionem contra Promissorem, cum ipse Dominicus, siue alius pro eo non debebat solvere, seu solutionem prædictam permittere, ita de accollatione dd. scutorum 88: non pot-

14. rat esse controuersia; Quapropter, quando solutio est data certa forma, solutio non consequitur liberationem, nisi forma aduocatum fuerit seruata, Gerius Spin. cons. 9. num. 20. lib. 1. Socin. in cons. 116. num. 6. cum seqq. lib. 2. Rot. in Romana Fructuum penitus 22. Iunij 1646. coram Reuerendiss. Cerro. Decano. Si pen obitum, vers. quando enim solutioni, & S. mul-

15. reg. minus, & sic non releuat, quòd relictus sit facta ei, cum quo contractum fuit, cui regulariter rectè soluent, Surd. decif. 229. num. 8. cum seqq. Cusaler. decif. 147. num. 1. & 2.

16. Cum conclusio non procedat, quando alijs constat de voluntate Contrahentis, qui omnem penitus auctoritatem à se abdicare voluit super dd. scutis 88: & totum onus transiit in d. Emptorem, qui ad fauorem d. Lucretie donec & c. solvere promissit fructus, & sic apparet voluntas Cæsaris Venditoris clara, & acceptatio Dominici Emptoris clarissima, ead. Rot. in Romana Fructuum consens. 22. Iunij 1646. S. nec releuat coram Reuerendissimo

17. Cerro Decano, & in puncto quòd Accollatio facta per aliquem Emptorem ad fauorē mulieris de aliqua re, Notario stipulante simpliciter, ut d. accollatio fiat irrevocabilis etiam

ante

ante acceptationem firmant Cyriae, controu.
322. num. 8. & controuert. 425. num. 32. Lo-
derib. conf. 76. num. 1. Ruy. conf. 119. ubi num.
8. & conf. 126. sub num. 10. Ofale. decil. 32. d.
num. 10. cum seqq. & fuit firmatum in Romana
Cujus 16. Decembris 1647. coram bn. mem. Ri-
18 chio S. accedit, & quod Accollario habeat
nam solutionis, ead. Rot. in Romana Saluiani
30. Ianuarij 1645. l. neq. iudicatur coram eod.
bo. mem. Bichio, quæ est in par. 9. tom. 2. recent.
19 decil. 328. num. 17. & 18. & Consensus ex
Accollatione resultans operatur tacitam obli-
gationem ad fauorem Creditorum, eadem
Rot. in Leonien. Pecuniaria 28. Iunij 1647. S.
transit coram eod. Bichio, & in Romana Censur
16. Decembris 1647. coram eod. Bichio S. ac-
cidit.

Neq. tandem obstat visum fuit Stat. Luc.
Fenu. cap. 27. lib. 2. loquens de dotatione sa-
cra mulieri à patre, vel ab Auo., aut ab alijs
Ascendentibus, siue Descendentibus, vel Col-
lateralibus, ut dos data computari debeat in
90. quod de tempore dictæ dotationis debe-
retur eidem mulieri dotatæ ex quoquoq. ca-
pito, ut latius in eo, cui &c.

10 Quia fuit responsum, quod d. dispositio
fuzaria est contraria dispositioni loris Co-
muni, per ux. in l. fin. Cod. de dot. promiss. Al-
ciat. de presumpt. reg. 1. presumpt. 6. num. 1.
cum seqq. Ideoq. stricte intelligenda, & conse-
quenter quod d. status loquatur de compen-
satione faciendâ tempore dotationis, quando
dotans ipsi dotatæ aliquid debebat, Secus ta-
men quando alius Tertius ipsæ dotatæ ali-
11 quæ debebat, quia tunc non fit compensatio
de credito vnus cum debito alterius, Bernar-
20 zel. conf. Civil. 58. num. 52. Surd. conf. 69. num.
12 etiam. 1. & conf. 327. num. 39. tom. 3. Medit.
decil. Martini. 53. num. 1. Rip. obseru. 199. nu. 8.
& sic apparet, quod nihil commune habet do-
bitum Dominici de Georgijs cum doto data
per filios Marci Antonij de Georgijs Lucreti-
corum sororis, ut in ipso Dominico nullatenus
qualitas d. Statuti compensationem inducen-
tis, verificari possit.

Et ita fuit docitum utraq. parte accerrimè
informante &c.

& providentia, an in vnam lineam in-
gressa in eâ perpetuare debeat. De-
claratur text. in cap. 1. de natur. success.
seu. Linea emanans à primo Acqui-
rente, quando dicatur vna, vel plures,
data pluralitate filiorum eiusdem. Pon-
deratur conf. Castrenf. 300. Diuisio bo-
notum emphyteuticorū sequuta inter
filios primi Acquirentis quid operetur,
& an importet dominium inreocabi-
le portionis, vnicuiq. ex filijs obuen-
tæ. Ius accrescendi an, & quando ha-
beat locum in emphyteusi ex pacto, &
providentia. Proximitas in emphy-
teusi ex pacto, & providentia quomo-
dò consideretur per Statut. Luc. de suc-
cess. ab intest. super quo ponderatur
conf. Meroci. 1154. Et an, & quando
emphyteusis dicatur habita à Conce-
dente, vel à primo Acquirente. Iden-
titas bonorum emphyteuticorū quo-
modo probetur, data diuisione inter fi-
lios, & an coniecturæ sufficiant, acce-
dente maxime temporis diuturnitate.
Fœmina propter totalem extinctione
lineæ masculinæ, an, & quando me-
tiantur originem à primo Acquirente,
vel ab ultimo Defuncto ad effectum
succeedendi, & quando etiam pro ipsis
stipulatum dicatur per primū Acqui-
rentem; & concinnè explicatur mate-
ria linearū, quomodo in emphyteusi,
& fundo accipi debeat, & de alijs ad
materiam notatū dignis latè differitur.

ARGVMENTVM.

Proximitas in emphyteusi tam ha-
reditaria, quàm ex pacto, & providen-
tia quomodo dimetiatur, an ab ultimo
Defuncto, vel à primo Inuestito. Em-
phyteusis, seu feudi portio, ex pacto,

S P M M A R I U M.

in Transfualibus in linea inequali quoto gradu
distat remotior à communi stipite, eodem gradu
distant inter se. num. 1.

Proximior Defuncti excludit remotiorem à succe-
sione; num. 2.

Proximitas ultimi Defuncti est attendenda in suc-
cessionem emphyteusis, sine hereditaria, vel non
hære-

hereditaria, aut ex pacto, & providentia secundum episcopum communiorum, reiecta definitione aliorum DD. hic recensitorum. num. 3. 4. 5. & 8. Ampliat, quod procedat etiam in secundo. num. 6.

Rot. Roman. est omnium Curiarum iudex, & omnium Tribunalium iudex. num. 7.

Emphyteusis quod habeatur ex pfecta, seu provisione, primi Acquirentis, & quod Ingressus illius deferatur proximiori ultimi decedentis, stare possunt inter se. num. 9.

Gradus quid sumatur a moriente, sanguis vendi a primo Acquirente simul bene stant. num. 10.

Emphyteusis portio, seu fendi quantumvis ex pacto, & providentia ingressa in lineam alicuius, nunquam debet ab illa egredi, donec in illa exeat aliquis, qui sit ex apax successione. num. 11.

de Linea ad lineam transitus fieri non debet, nisi post lineam possessoris omnino extingatur. num. 12. & 59.

Emphyteusis ex pacto, & providentia non admittit transitum de linea ad lineam, nisi omnino extingatur linea possessoris. num. 13.

Text. in cap. 1. de natur. success. secundum an comprehendat idem fendum ex pacto, & providentia, quod illud hereditarium. num. 14.

Fendum patrum idem sonat, quod fendum ex pacto, & providentia. num. 15. & 16.

Emphyteusis, seu fendum ex pacto, & providentia continetur sub dispositione cap. 1. de natur. success. fud. nam. 17.

Fendum ex pacto, & providentia ingressum in lineam unius debet in illa construari, donec in ea exeat aliquis ex apax successione, in quo termino loquitur d. text. num. 18.

Divisio simplex facta inter fratres non alterat naturam fendi, seu emphyteusis a patre acquisiti, nec operatur aliquam consolidationem in linea alicuius ex dividendis. num. 19.

Linea tot constituitur, quot sunt filij a primo stipite. & ab uno tantum Acquirente procedentes. num. 20.

Linea dua ab eodem stipite descendentes procedunt, & unam faciunt transversalem. num. 21.

Linea derivatur, & incipit a patre, sicuti a fonte, & stipite. num. 22.

Fraterum quilibet cum suis descendentibus constituit propeiam, & distinctam lineam. num. 23.

Linea a filio, & non a patre, veluti a cetero ad eorum hereditatem ducta edux. poterantur, quoniam descendentes vixerint. num. 24.

Frater licet ex eodem latere parvis descendat, non potest dici de linea alterius fratris. num. 25.

Linea plures descendendum ab uno descendere possunt, quia tot esse dicuntur, quot sunt filij. num. 26.

Linea nova dicta incipit a quolibet filio, & plu-

res linea descendendum faciunt unam transversalem. num. 27.

Linea nova tot pullulant, quot sunt filij descendentes a fendi possessore. num. 28.

pro Stipite primo habeatur ille, in quem portio obvenit per divisionem. num. 29.

Linearum distinctio nunquam daretur, si omnes descendentes a primo stipite per lineas plurium filiorum semper dicerentur de una, & eadem linea. num. 30.

Linea emanans a primo Acquirente, vel Inuestito, quando dicatur una, vel plures, dat a pluralitate filiorum dicti Inuestiti. num. 31.

in Linea communi cum mortuo, existentes primo vocantur, & nullo super existente in illa linea, transiendum est ad alias lineas, servata graduum prerogativa. num. 32.

Filiorum unumquemque praedixisse censetur primus Acquirens in portione illi obvenia privatus, & exclusivus quoad alios, & sic paricatione eius descendentes. num. 33. & 34.

Pater, qui acquisit, praestititur magis dirigere filios, seu filias unus in filij in portione ei delata, quam alium filium suum, seu ex alio descendentes. num. 35.

Familia an, & quando propter totalem extinctionem lineae masculina dicatur de una linea, videtur medianus originem a primo Acquirente, vel ab ultimo defuncto: & an, & quando paritas masculinorum, & femininarum pariformiter credat proximitatem debet considerari. num. 36.

Proximitas primi Acquirentis est ascendenda, ubi cumq. agitur de mutando statum personarum, & qualitate sexus. num. 37.

Emphyteusis ingressu in lineam unius, debet in illa consecrari, donec in ea exeat capax successione, num. 38.

Emphyteusis quomodo fuit divisa, & cui obvenit iuxta Castrenf. conf. 300. & ponuntur aliqua verba eiusdem. num. 39.

Emphyteusis semel transfusa in descendentes, si unus ex ipsis decedat sine filijs, eius portio spectat ad ipsius proximiorum agnatum, & non ad proximiorum agnatum primi Acquirentis. num. 40.

Proximiores morientis semper succedunt, quando nomine collectivo typantur plures ordine successivo, sine finis in ultimis voluntatibus, sine in contrariis. num. 41.

Emphyteusis divisio operatur, quod facta divisione, seu assignatione unius ex filijs, semper transit ad descendentes habiles eius, cui obvenit. num. 42.

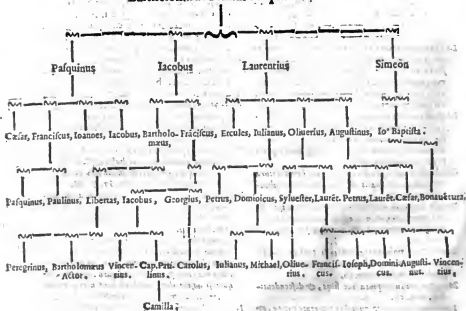
Emphyteusis si sit semel divisa inter descendentes, qualibet portio divisa spectat ad descendentes habentes, & dimittentis partem divisam, etiam si tales dividendi sint remotiores a primo Acquirente. num. 43.

Defectus omnes a primo Inuestito descendentes dicuntur

autem ex una linea, & masculi unius linea excluduntur ſaminiæ alterius linea, quando ſtudi lo-
uſitura alicui ſuit facta pro masculis, & ſe mi-
nus, cum clauſula, quod exſtantibus masculis ſe-
minæ non ſuccedant, num. 44. quod non proce-
dit inſiſtenti quoad alios effeſtus, num. 45.
Deſcendentes omnes cenſentur unius linea, ut ſa-
mina excludantur, & ſi ſe ab uno ſuſtituta
ſuſta ſit, ut ſolū in deſcendentibus masculis, ſilia ad-
mittantur, procedit text, in cap. 1. de nat. ſuc-
ceſſ. ſeucl. & ſi ex viſitum adſunt ſolū ſemina,
ut praſeruntur masculis ex alijs lineis, num. 46.
Masculi omnes deſcendentes a primo Acquirente
cenſentur unius linea, ut ſamina excludantur,
licet in reliquis etiam in materia ſeudali potius ſit
attingenda proximæ viſitum poſſiſſoris, quam
primi Acquirentis, num. 47.
Obſervantia ſubſeſta declarati, qualis fuerit natura
contrahentis, & qualis ab initio mens Contrahen-
tium, num. 48.
Diuiſio bonorum emphyteuſticorum ſequitur inter ſi-
lios primi Acquirentis officio quæſitibus ex ipſis
bonorum irrenocabilem portione ſibi obuentæ,
num. 49.
Diuidendum voluitur æquandi Iuri ex inſiſti-
tura compenſati probari poſſet ex coniecturis, &
praſumptionibus, num. 50.
Nors p. ſumitur ſequuta ſine filijs, & deſcendenti-
bus, num. 51.
Ius accreſcendi an, & quando ex virtute tacita, &
repetita conceſſionis, vel ex pacto, in lucritura
oppoſita locum ſibi vindicet, num. 52.
Obſervantia interpretatiſis mentis Contrahentium
educitur atiam ex unico uſu, num. 53.
Emphyteuſis acquiſita pro ſe, & ſuis filiis masculis
legitimus, & naturalibus dicitur, ac ſi uſitina-
rim ſtipulata fuiſſet pro filijs, & ſic partes inter
filios diuiſas, ad ipſos tranſeunt ſine diuiſiſis, &
lucritura, num. 54.
Filijs vocati ſub nomine appellatiua quoad compre-
henſionem habentur, ac ſi proprio nomine vocati
fuiſſent, & ex tali ſtipulatione filiis acquiruntur,
num. 55.
Vltis etiam poſtūmis tempore ſtipulationis ſine ſine
in vtero vxoris, ſine non, pater ſtipulari poſſet,
& exinde ius quæritur actio, num. 56. & 58.
Fili non nati non ius in poſſeſſate patris, num. 57.
Gratus proximitas mæſtenda eſt a conſtitutiſis in li-
nea, ubi ſemel admiſſa ſuit una linea, cum non
dicatur in gradu, qui non eſt in linea, num. 60.

Emphyteuſis conceſſa alicui abſenti ex mera gratia
Concedentis, ſubſeſta ſtipulata a Notario pro ſe, &
eius filiis, & deſcendentibus, dicitur habita a vo-
catis ex mera Concedentis gratia, & ab eo imme-
diatè acquiſita, & ita procedit Ruin, conſ. 143.
num. 17, lib. 3. ſequentiſ a Gabr. conſ. 86. nu.
12. lib. 1, num. 61. & 62. Fallit, num. 66.
Emphyteuſis ex pacto, & providentia quam proxi-
mitatem admittit in eius ſucceſſione ex Statut.
Luc. de ſucceſſ. abintell. agen. & ex Menoch.
conſ. 1154. num. 21. num. 63.
Emphyteuſis conceſſa contemplatione amicum patris
ſtipulante eam pro ſe, & filiis, ac deſcendenti-
bus ſuis, dicitur a filiis, & deſcendentibus haberi
a patre, num. 64.
Pater ſtipulari poſſet pro ſuis filiis, num. 65.
Emphyteuſis quando dicitur habita a Concedente,
& a primo Acquirente, & in iſto caſu quam pro-
ximitatem admittatur, num. 67. & 68.
Proximiores vltimo deſuncto ordinatiſis admittuntur,
ſi primus Acquirens ſtipulatus fuerit pro ſe,
& ſuis deſcendentibus vſq. ad tertiam generatio-
nem, num. 69.
Proximior intelligitur vocatus, & Acquirens pra-
ſumitur voſſiſſe cum iure Communi ſe confor-
mare, ſi ſtipulatus fuerit pro filiis, & deſcenden-
tibus masculis per verba de futuro, num. 70. &
quid ſi adſint alia conſuetudine ſuadentes, Ac-
quirentem de ſuis proximioribus ſenſiſſe, num. 71.
Idemitas bonorum probatur, ex eo quod hares, &
deſcendens poſſideat in eo loco, in quo deſunctus
poſſidebat etiam abſq. ſpecificatiſis conſuetum,
num. 72. & 73.
Idemitas ut probetur ſufficiunt dua demonſtrationes
tantum, num. 74.
Portio quod ſit derivata in aliquem ex aliquo de-
ſcendentis, deducitur non dicto de alio titulo,
num. 75.
Succeſſio videtur deneganda reſpectu incertitudinis
portionis ſui authoris, ratione tām quantitatatis,
ſeu quorū, tām loci, num. 76.
Deſcendens certitate quocum poſſeſſam per aſcen-
dentem concurrente ſine loci, num. 77. Amplia-
tur, ſi accedant alia adminiſtrata, num. 78.
Tempus excedens centum annos dicitur antiquiſſi-
mum, num. 79.
Idemitas probatur ex unica demonſtratione parti-
culari cum alia generali, cum ſimul in tempora
excedente centum annos, imò probatur ſolus pra-
ſumptionibus, & coniecturis, num. 80. & 81.

Bartholomæus Primus Acquirens

Decisio XC.

Aquisierat usque ab anno 1544. Bartholomæus Franciscus quendam bonam emphyteuticam à D. Ioanne olim Martini Bernardini pro se, & suis filiis masculis legitimis, & naturalibus per lineam masculinam descendentiibus in infinitum, quæ sequuta illius morte, fuerunt per quatuor eius filios, videlicet Pasquinum, Iacobum, Laurentium, & Simeonem inter se diuisa; Ita ut vnicuique eorum quarta pars obuenerit: Cum autem nuper de anno 1653. decessisset Cap. Paulinus sine filiis masculis, Contendebant tam Bartholomæus Iunior à Iacobo altero ex filiis Bartholomæi primi Acquirentis descendens, & existens in illius linea, quam Pasquinus, & Paulinus ab alio Paulino pariter d. Bartholomæi Senioris filio descendentes, ad se spectare portionem bonorum emphyteuticorum obuentam Iacobo, & deriuatam in d. Paulinū ultimo loco defunctum, & quilibet præferri prætendebat; Bartholomæus vti de linea comuni, sumpto illius initio à Iacobo, & proximior ultimo defuncto; Paulinus verò, & Pas-

quinus vti primo inuestito proximiores, & præter in linea communi cum Defuncto existentes, si attendatur Bartholomæus primus Acquirens: Nos verò Bartholomæum, vti proximiorē vltimo Defuncto, exclusis Pasquino, & Paulino illi remotioribus, licet primo Acquirenti proximioribus, præferendum censuimus.

Proximitas ipsius Bartholomæi cum Cap. Paulino vltimo defuncto in arctiori gradu, quā sine Pasquino, & Paulino negari nequit: Cum ipse sit in tertio gradu in linea equali secundum *1us. Canonicum*, & in sexto secundum *1us. Civile*; Disti verò Pasquino, & Paulino sint in septimo gradu in linea inæquali secundum *1us. Civile*, & in quarto secundum *1us. Canonicum*: ob illam regulam, quod in Transuersalibus in linea inæquali, quoto gradu distat remotior à communi stirpe, eodem gradu distat inter se, quam plenè extitit, & comprobatur *D. Alsograd. cons. 46. num. 13. cum seqq. & 47. num. 17. lib. 2. Barri de successib. lib. 18. cap. 3. quomod. Collateral. succed. inter se in fin. & consequenter habet intentionem fundatā: Cum proximior Defuncti excludat remotiorem à successione, l. iurisconsultus ff. de grad. & affi.*

et affus. l. 2. ff. de suis, & legitimis. Si si plures
1. Proximus Instit. de legit. agnas. success. Ma-
gon. dec. Florent. 105. num. 7. & Lucen. 83. nu.
6. Robles de represent. lib. 2. cap. 8. num. 1. &
cap. 10. num. 1. Bec. conf. 142. num. 18. Castil.
Sotomayor lib. 2. controu. cap. 4. num. 4. 16. &
109. & in terminis emphyteusis, dixit Rot. in
Remana Domus 15. Iunij 1615. coram bo. mem.
Card. Suerato in princip. in vers. Quia ipse tan-
quam proximior.

Neq. ab hac regula recedendum esse cen-
suimus propter distinctionem, quam Inform-
antes pro Pasquino, & Paulino asserbant,
quod scilicet Proximior vitio Defuncto pro-
feratur in successione emphyteusis heredita-
rie; Secus vero in ea, quæ dicitur ex pacto, &
providentia, quas est hæc, de qua agitur?
Cùm in hac proximitate primi Acquirentis
esse attendendum a firmatione dicentes, ita di-
stinguendo docuisse Cistr. conf. 300. sub num. 1.
vers. sequitur legitur lib. 3. Tiracquet. de retract.
legat. §. 9. Gloss. num. 1. in fine. Atque conf.
124. num. 4. 1. vobis 307. num. 1. conf. 690. nu.
6. conf. 511. num. 59. & conf. 974. sub num. 18.
Perry. qui de comuni testatur, conf. 2. num.
6. lib. 4. & in tit. de fideicom. art. 51. Num. 59.
vers. quia tamen; Sura. conf. 130. num. 18. &
10. & conf. 517. sub num. 1. Pauli conf. 85. nu.
32. lib. 3. Gail. pract. observat. lib. 2. obser. un.
149. num. 1. & obseru. 154. num. 3. Martini
Pistor quæst. Turis lib. 2. par. 3. quæst. 19. num.
37. Clab. in Si fecerim quæst. 9. num. 3. in fin. ubi
quod ita indicant Senat. in d. d. i. l. 1. in fine.
de success. feud. in principal. practud. & num. 14. &
15. Falsus de subdit. quæst. 484. sub nu. 13. vers.
respondetur. Couart. pract. quæst. cap. 38. sub nu.
1. vers. hinc opinio; Mart. de success. legal. par.
3. quæst. 1. art. 8. num. 44. & seqq. & de Clau.
par. 2. Clau. 43. num. 4. Cyriac. controuers. 4.
num. 2. & 7. & sub num. 77. vers. ad sextam
tem. 1. Fulg. de success. in bon. emphyteus. qu.
1. num. 3. & seqq. Attributor. de sententibus par. 3.
cap. 47. num. 143. & 15. ubi quod Omnes hanc
distinctionem approbant, Thom. de dec. 1. tract.
7. tit. 1. d. num. 607. ubi de communis Borell. in
summa d. d. tit. 3. 4. num. 298. Monac. dec. Flo-
rent. 53. num. 11. Ludou. dec. Lucen. 29. num.
39. Rot. dec. 121. num. 7. par. 7. recen. & hac
Rot. nostræ de anno 1638. in causa illorum de S.
Marin ad Colles in vers. ex his patet per v. d. A.
Fabry in d. d. b. in quibus adducit Bald. in cap.
1. §. fin. de success. frat. & in conf. 127. num. 1.
lib. 2. Legent. conf. 101. vers. secundum est notan-
dum. Pauli. conf. 23. num. 129. lib. 2. Grasian.
discept. foren. cap. 456. n. 32. Gabr. conf. 85. n. 17.
lib. 2. Dec. d. 193. sub num. 4. & conf. 390. nu.
2. in fin. Et dicit. conf. 579. num. 35. lib. 4. Nat.

conf. 128. num. 5. Sæcæ conf. 80. per tot. lib. 1.
4. Contraria tamen opinio, quod imò etiam
in successione emphyteusis ex pacto, & pro-
videntia attendatur proximitas vitimi deced-
tis ad effectum successionis, nobis magis pla-
cuit, utiq. communis magis videtur, & firmio-
rum rationum robore munita: & hanc opi-
nionem teneant Cor. conf. 23. num. 18. lib. 2.
Vbi refert, quod cùm accidisset huiusmodi
questio in quadam emphyteusi apud Came-
rinum, & fuisset transmissa Perusis consul-
enda, fuit adducta copia eiusdem conf. decisu.
Pauli de Castro; Quod reperiebatur sigillatum
in illa Ciuitate, in quo concludebat, quod id
emphyteusi stipulari pro se, & descendenti-
bus usq. in Tertiam generationem, attendat-
ur, & succedat proximior ei, qui vitimo loco
decessit, excluso proximo, & primo Inuestito,
& quod hoc habebat pro expedito, per cap.
primum de nat. success. feud. Socr. sen. in l. si co-
gnatus in ultim. conf. de reb. dub. ubi quod ita
pluribus consuluit, & quod subscripserunt se.
DD. Perusini, & Senenses; & quod etiam ita fuit
indicatum Florentiæ, & in conf. 249. sub num.
16. vers. septimò ad idem adducitur lib. 2. ubi
refert, & sequitur d. conf. decisu. Paul. de Castro.
Ruinens. 159. num. 6. vers. & videt Paul. de
Castro, & conf. 191. num. 8. vers. & illud etiam
videt lib. 2. & conf. 47. num. 6. lib. 3. Roland.
conf. 100. num. 15. lib. 2. ubi pariter sequitur
conf. decisu. Pauli de Castro, Dedian. respons. 3. nu.
271. lib. 4. ubi latet, & bene Gabr. conf. 86. nu.
13. usq. in fin. conf. 306. num. 23. & conf. 121. nu.
16. lib. 1. & conf. 68. num. 8. lib. 2. Mantie
de testat. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 18. num. 38.
Mart. de success. legal. par. 1. quæst. 12. art. 1.
num. 9. vers. idem in emphyteusi, Negusant. Iur.
resp. 263. num. 2. & 14. Honded. cons. 13. num.
29. lib. 1. ubi sequitur Gabr. d. conf. 86. & dicit
5. procedere etiam in emphyteusi non heredita-
taria; Maluasia conf. 13. num. 10. Adde ad Ma-
gon. dec. Lucen. 59. lit. B. vers. quo verò ad ma-
zeriam emphyteusis, Antou. de Amat. resol. 10.
num. 16. & num. 19. Responsi. de frud. cap. 7.
conclus. 59. num. 10. & 11. Gonagnon. conf. 124.
num. 35. & seqq. lib. 2. Ciurb. de success. feud. §.
2. Gloss. 13. num. 37. & seqq. Vbi quod d. indistincte
6. Cuius in successione seu d. attenditur proximi-
tas vitimi Defuncti, opinio in specul. testam. Gloss.
19. principal. num. 60. & seqq. Mart. vot. 106.
num. 7. Venturin. conf. 48. num. 105. D. Alexan-
dru. conf. 13. num. 52. lib. 2. Camill. medic. conf.
1. num. 44. & 45. & conf. 2. num. 23. & seqq.
Caren. resol. 234. num. 3. Paul. Melius allegat. 13.
lib. 2. Cyriac. controuers. 4. num. 47. & num. 77.
vers. ad sextum; & vicinim, Rot. nostræ de anno
1596. in causa quorundam de Fagnano per d. A.

Jacobi Masarini, & de anno 1646. per assa Frā-
cisci de Storchetis, ubi quod ista opinio est ma-
gis communis, & aupertimē de anno 1656. die
29. Martij in causa illorum de Seregis, que est
decis. 9. superius impressa d. num. 15. cum seqq.
ubi plures alie authoritates cumulantur Rot.
Roman. coram bo. mem. Merlino decis. 699.
num. 12. tom. 2. Et in Euen. seu Senogellien. bo-
norum super bono iure 14. Martij 1646. coram
Reuerendiss. Meleio vers. quod procedit. Et in Ca-
satenat. emphyteusis 16. Iunij 1651. d. quod au-
tem coram R. P. D. Alhergo.

- Ex quibus cum hæc opinio communior
Nobis visa fuerit, illi adherere tutius existi-
mamus, præcipue verò cum illam sequitur
iuris Sacr. Rot. Roman. quæ omnium Curia-
rum mater, & omnium Tribunalium magistra
iure merito dicitur, Gratian. decis. Matrb. 2.
num. 21. & hoc et magis cum cognovimus
allatam distinctionem inter feudum, seu em-
phyteusim hæreditariam, & ex pacto, & pro-
videntia non carere Contradictoribus: Siqui-
dem eam esse rejiciendam, dixit Gabr. d. conf.
86. num. 2. & conf. 92. num. 22. & 23. lib. 1.
Manic. de capr. lib. 22. tit. 18. num. 38. in fin.
eamque leuissimam appellat D. Allegrad. conf.
25. num. 20. lib. 3. Gratian. discip. forens. de ve-
teriori, & communiori cap. 347. num. 8. vers.
non est tamen recordandum, cum plures cumu-
latis de success. feud. 3. d. Glof. 13. num. 18. vers.
sed illam rejiciendam, Rot. nostra in d. decis. anni
1646. 14. 5. respondetur primam opinionem, & in
3. timo dicimus, ubi quod ista distinctio est im-
aginata: id quod videtur conuinci ex eo, quia
licet in emphyteusi ex pacto, & providentia
succedatur primo Acquirenti, nõ idem ex hoc
necessario inferri potest, quod in successione
debeat attendi proximitas ipsius: Compar-
atur enim hæc inter se, quod emphyteusis
habeatur ex Persona, seu provisione primi
Acquirentis & quod successio illius deferatur
proximiori ultimi Decedentis, Guarb. d. Glof.
13. num. 41. Rot. Ital. de feud. d. cap. 7. conclus.
57. num. 10. Gronovius conf. 14. num. 39. & 40.
lib. 2. ubi allegat Paris. conf. 23. num. 262. lib. 1.
Petr. conf. 5. num. 3. & bene Cephal. conf. 600.
nu. 19. & 20. lib. 1. Censal. meus Germanos in
sua addit. ad Petr. art. 20. in fin. vers. & bene

- 10 obiter sol. mbr 34. impressi. Neque, ubi quod
stat breuè simul quod sanguis sumatur a primo
Acquirente gradus verò a posteriori.
- Sed quicquid dici possit in præterterminis
questionis supra relatæ, extrâ difficultatem.
Nos versari existimamus in præsoni causa:
Quia cum Bartholomæus primus Acquirent
stipulatus fuerit emphyteusim pro se, & suis
hijis presentibus & fut. tamq. emphyteusim in her

- se diuideret filij ipsius: Itã vt unicuique eorum
quarta pars bonorum emphyteuticorum ob-
veniret, sequitur, quod pars obveniat Jacobo,
& ab eo derivata in Franciscum, & Bartholo-
mæum eius filios pro medietate pro quolibet
ipsorum, & à d. Francisci potestatem pro sua rata
in Cap. Paulinum vltimo loco desumptum sine
prole masculina, non ad alium spectet, quam
ad Bartholomæum Iuniorem, qui est de linea,
11 & columnello dicti Jacobi, ex communi illa
regula, quod ubi portio emphyteusis, seu scur-
di, quantumvis ex pacto, & providentia, in-
gressa est in lineam alicuius, nunquam debet
ab illa egredi, donec in illa exeat aliquis, qui
sit capax successione, quod optime probat
tex. in sep. 1. de natur. success. feud. in quo dis-
ponitur primò esse auctoritates proximiores ex
illa linea, de qua desumptus sum, & cuiusdam
per diuisionem obveniret: Deinde verò illos,
qui sunt de alia linea secundum gradum, &
12 ordinem successionis: Et hoc est, quod iure
vulgatum illud iuris axiomã, quod quon-
iam debet fieri transmissio de linea ad lineam, nisi
post lineam posteriori omnino exiguam, vt
probant citati à Socin. in l. si cognatis num. 1. 42.
ff. de reb. dub. Nat. conf. 12. per 199. Cephal. conf.
301. num. 120. lib. 3. Gabr. conf. 68. num. 8. lib.
2. de lineæ dist. Primog. lib. 3. cap. 4. num.
24. Gratian. discip. forens. cap. 493. num. 26. &
cap. 773. num. 3. Menoch. conf. 690. nu. 21. Sot.
de alimen. tit. 1. quæst. 103. num. 6. Acca conf.
123. num. 23. & seqq. Gronovius d. conf. 24. num.
38. vers. & facit quoque, & num. 51. vers. non
obstat nolumus, ubi quod est verissimum con-
munis opinio Fulcr. de subdit. quæst. 289. num.
21. & 23. Amat. d. resolut. 10. num. 23. & 24.
contra, a. num. 51. D. Frano. Palm. inter conf.
sui Genitoris conf. 91. num. 16. & Allegrad. conf.
92. nu. 35. in fin. lib. 1. Censal. meus Clero quod
ad Peregrin. de fideicom. art. 20. vers. secundum
seu conclusio sol. mbr 30. col. 2. impressi. Vener. &
multi ad facultatem concessi per Guarb. de a
feud. d. S. 1. Glof. 10. num. 21. & 25. & in ter-
13 minis emphyteusis ex pacto, & providentia
Corn. d. conf. 22. num. 3. lib. 2. & in conf. 120.
num. 3. & 4. lib. 3. Ruy. conf. 166. num. 10. lib.
1. & conf. 129. num. 7. lib. 2. Michal. de statu
par. 3. cap. 47. nu. 7. & seqq. Fulg. de emphy-
teus. tit. de success. in bon. emphyt. quæst. 2. num. 1.
Rot. nostra per Cornaz. de decis. 121. num. 3. vers.
nam & ita demum d. diuisio excludenda, Corn.
d. resolut. 23. 4. num. 3. Rot. in Romana Damus
25. Iunij 1615. coram bo. mem. Card. Serrato.
& coram Merlino decis. 699. nu. 11. & 12. num.
2. & in Romana Damus 20. Maij 1647. coram bo.
mem. Penzgero in cumulatis per me post sol.
gad. tract. libyr. Creditor. decis. 35. num. 29. &

in *Caenaten. emphyteusis* 15. Martij 1652. coram Reuerendiss. Melio in *cumulatis* post eund. *trall. decif.* 38. num. 21. Gratis autem ad subvertendam claram dispositionem d. text. in cap. 1. de nat. success. feud. aliqui DD. voluisse, illud procedere solummodo in feudo hereditario, non verò in illo ex pacto, & providentia, ad *Menoch. conf.* 124. num. 41. *Snrd. conf.* 110. num. 18. *Mart. de success. legal. par. 3. quæst. 1. art. 2. num. 44.* Quid hæc Nobis visa fuit diuinario potius, quàm explicatio illius text. qui præter quàm quod loquitur de feudo paterno, quod idem sonat, quòd feudum ex pacto, & providentia, per text. in cap. 1. An agnati, ubi fit mentio de feudo paterno, & omnes ibi intelligunt esse feudum ex pacto, & providentia, & idem habetur in cap. 1. de alienat. fund. patern. & in cap. 1. §. deniq. in fin. tit. quæ fuit causa beneficij amittendi, & in cap. 1. An ille, qui interfectus fratrem Domini sui, & in pluribus alijs iuribus feudorum, in quibus feudum paternum capitur pro feudo ex pacto, & providentia; Et firmat *Gionagn. d. conf.* 124. num. 38. vers. ne cessat, illius dispositionem procedere etiam in feudo, seu emphyteusi ex pacto, & providentia volnere DD. suprà citati; Dùm in his præcis terminis asseruere, quòd feudum ingressum in lineam vnus, debet in illa conservari, donèc in ea exeret aliquis capax successiois feudi: & in specie, quòd text. illo loquatur de feudo ex pacto, & providentia, firmant *Camill. Medic. d. conf.* 1. num. 43. & *conf.* 2. num. 24. ubi quòd ita illud intelligit *Andr. de l'erna feudistarum Coripbens. Gionagnon. d. conf.* 124. num. 38. vers. facit etiam apertus text. *Caren. d. resol.* 234. num. 3. ubi quòd est text. rotundus, *Giurb. de feud. §. 2. Glos. 13. num. 37. Paul. Mel. alleg. 13. num. 7. & seqq. lib. 2. ubi testatur ita fuisse decifum per Rot. in vna Civitatis Castellii emphyteusis* 23. Februarij 1643. coram Reuerendiss. Melio, quæ est decif. 1514. par. 9. tom. 1. rec. num. 17. & ita illum inducit ead. Rot. in d. Romana Domus coram bo. mem. Card. Sacrato.

19. Maiorem facere videbatur difficultatem, interpretationem, quam Informantes per Pasquinos, & Paulino adducebant, quòd scilicet dispositio illius text. locum obtineat in eo solum casu, quo per divisionem solemnem factam inter filios Inuestiti cum Clausulis amplissimis, feudum fuit consolidatum in lineam vnus; Non verò quando post acquisitionem factam à Patre, fratres simpliciter inter se illud diuiserunt; Cùm per hanc simplicem divisionem non possit dici alterata natura feudi, seu emphyteusis, nec facta aliqua consolidatio in lineam alicuius ex diuidentibus, & hunc intellectum videntur comprobare, Rot. coram Ca-

ualer. decif. 623. num. 3. vers. ad text. & decif. 176. num. 16. par. 5. recen. post *Ruin. conf.* 142. num. 17. lib. 3. *Snrd. conf.* 120. sub num. 16. vers. respondeo, & *conf.* 517. sub num. 3. *Thomas. in append. ad 4. deced. fol. 188. sub num. 43. vers. intelligi tamèn, & D. Altoprad. conf.* 25. num. 40. hb. 1. Ideòq. hoc casu dicebant non habere, locum distinctionem linearem, nec procedere regulam suprà firmatam; Sed ad effectum succedendi alicui ex descendantibus primi Acquirentis mortuo sine filijs capieibus, omnes alios dici de vna linea, inspecto communi stipite.

20. Sed & huic etiam obiecto, & interpretationi fuit responsum; Et primò quidem absolute negando, quòd in casu, quo emphyteusis fuit ab vno solummodo stipulata, non possit dari pluralitas linearum in eius filijs, & descendantibus; Sed quòd omnes debeant dici de vna linea; Siquidem & hoc etiam casu rot lineæ constituuntur, quot sunt filij ab illo primo stipite, & Acquirente procedentes, text. est in cap. quod dilectio de consanguin. & affinit. ubi etiam notat *Glos. in verb. descendantem*, ubi quòd ab eodem stipite duæ lineæ descendentes procedunt, & vnâ faciunt transversalem, cap. fin. & ibi etiam *Glos. in verb. remotior eod. tit. Castr. conf.* 164. num. 5. lib. 2. *Sacca conf.* 3. num. 222. *Valasquez conf.* 69. num. 19. & quamuis à patre, sicuti à fonte, & stipite incipiat, & deriuatur linea, l. stemmata, & l. iurisconsultus ff. de gradib. & affinit. *Bald. conf.* 334. num. 10. vers. est, & alia linea lib. 3. *Osa. c. conf.* 74. num. 9.

23. Attamen quilibet frater cum suis descendantibus constituit propriam, & distinctam lineam, *Dec. conf.* 376. num. 4. *Cels. Hugo conf.* 120. num. 12. & 14. latè *Rimin. conf.* 543. num. 4. & seqq. *Giurb. de success. feud. §. 2. Glos. 6.*

24. num. 13. omnino videndus, ubi quòd lineæ à filio non à patre veluti è centro ad circumferentiam ductæ eò vsq. protrahuntur, quousq. descendentes vixerint; Ideòq. alter frater liveat ex eodem latere patris descendat, de linea alterius fratris dici non potest, *Socin. conf.* 33. num. 8. *Mart. conf.* 199. num. 15. *Robles de representat. lib. 3. cap. 4. num. 6. Ponte de posses. Præreg. tit. 9. de success. mulier. num. 42. Gentierv. cano. 99. lib. 2. quæst. 14. num. 55. Ruin. conf.* 98. sub un. 3. vers. sed præmissis lib. 1. ubi quòd ab vno procedere, & descendere possunt plures lineæ descendentiæ, & tot esse dicuntur, quot sunt filij: Quia à quolibet filio inchoatur noua linea directæ, & plures lineæ descendentiæ faciunt vnâ transversalem; & sequitur *Menoch. conf.* 205. num. 19. *Robles ubi sup. num. 15.* ubi quòd tot pullulant lineæ quot sunt filij à feudi Possessore descen-

- dentes, *Mars. Ventur. d. conf. 48. num. 41. & 39 num. 45.* ubi ostendit illum, in quem portio per diuisionem obuenit, haberi pro primo stipite, & allegat *Surd. conf. 317. sub num. 78.* qui in terminis feudi docet, illum, cui feudum per diuisionem obuenit, haberi pro primo stipite, & re vera si omnes descendentes à primo stipite per lineas tamen plurium filiorum, dicerentur semper de vna, & eadem linea, nunquam daretur distinctio linearum, ut optime ad propositum dixit *Rot. in d. Romana Dominus 15. Junij 1615. coram bo. mem. Card. Sacrot. in S. Nec dicitur.* Et superuacua esset doctrina communi DD. calculo firmata, quod ubicumq; feudum, emphyteusis, vel fideicommissum est ingressum in lineam alicuius, debet in illa conservari, donec linea duret, & quousq; totaliter non sit euacuata.
- 31 Et quamuis Nos non lateat, plerosq; DD. etiam firmasse, vnam esse lineam fratrum diuidentium, emanantem à primo Acquirente, vel Inuestito: Attamen non illam indistincte esse accipiendam iudicauimus, sed in terminis casuum, in quibus loquuntur, qui cum sint valde dissimiles à casu nostro, illi propterea non sunt adaptabiles: Hoc enim firmiter vel in casu, quo extincta totaliter linea vnus ex fratribus diuidentibus, portio emphyteusis illi obuenta debet peruenire ad alias lineas transuersales, & tunc quid succedere volentes non veniunt continuando successionem ultimi Defuncti, debent sumere initium, & habilitatem ad succedendum à primo Inuestito, & secundum proximitatem illius iura sua metiri: Cum ille omnium linearum transuersalium sit caput, & origo, ut supra firmauimus, & hoc casu debeat præferri ille, qui primo Acquirenti est proximior, ita distinguit *Decian. benè, & clarè conf. 21. n. 7. omnino videndus, & conf. 98. num. 13. & 14. & conf. 137. num. 14. lib. 3. Socin. sen. conf. 349. num. 21. vers. sextò confirmatur, & vers. seq. lib. 2. Gulchre Ias. conf. 183. col. 3. vers. ista conclusio est verissima lib. 1. ubi quod primò*
- 32 vocantur existentes in linea communi cum mortuo, & si nullus in ea linea superest, quòd tunc transcendendum est ad alias lineas, feruata graduum prærogatiua, *de anst. de tacit. lib. 23. sit. 29. num. 10. Gratian. discipulat. forens. cap. 456. num. 17. Michalar. de fratrib. par. 3. cap. 47. num. 8. benè Rot. decif. 693 sub num. 3. par. 2. recent.* Et hi termini non possunt applicati casui nostro, in quo extat adhuc Bartholomæus, qui est de eadem linea, & Colomnello Cap. Paulini vltimo loco descripti, quo casu ex supra firmatis, debet succedere ille, qui est de linea, in quam emphyteusis fuit ingressa: Quia
- 33 sicuti primus Acquirens censetur prædilexisse se vnumq; nemq; ex filiis in portione illi obuenta priuatiuè, & exclusiue quoad alios, ad leum *Aus. ff. de conditionib. & demonstrat. Pari ratione eius descendentes prædilexisse præsumitur, ut benè ratiocinatur D. Aliograd. d. conf. 13. num. 44. & 45. lib. 2. & cumularis per ipsum addo Redenajch. conf. 10. num. 91. & seqq. Bero. conf. 152. num. 42. lib. 2. ubi quòd*
- 35 pater, qui acquisiuit, præsumitur magis diligere filios, seu filias vnus sui filij in portione ei delata, & acquisita, quàm alium filium suum, seu ex illo descendentes, *Mars. Ventur. d. conf. 48. num. 37. & 40. Celf. Hingo conf. 120. num. 1. 4. in fin. Franc. Mar. de Plot. inter conf. ult. vol. lib. 1. conf. 112. num. 15. in fin.*
- 36 Alter verò est casus, quando emphyteusis stipulata à patre pro se, & filiis masculis, & feminis, & linea masculina vnus ex fratribus diuidentibus fuit extincta: Adeò quòd in illa non superest, nisi sola filia femina, & tunc quid ardua est questio, an masculi aliarum linearum excludant dictam feminam in portione eius partis, ita ut masculi illam excludere prætendentes, omnes vtiq; dicantur de vna linea, cuius caput, & initium est primus Acquirens, & Stipes communis tam masculorum, quàm feminarum, vel si extincta totaliter linea masculina omnium fratrum procedentium à primo stipite, ex illis solam extant feminæ, & hoc pariter caso, omnes feminæ ad emphyteusim admissibiles propter totalem extinctionem lineæ masculinæ dicuntur de typica linea, metiendo pari modo originem à primo Acquirente, & hoc etiam caso non consideratur proximiores vicini. Desueto, sed primo Inuestito, qui sicuti vocando masculos dicitur, inchoasse à proximioribus ita pariter in mutatione status Personarum, præsumitur voluisse præferri feminas proximiores, ut benè firmat *Menoch. conf. 216. num. 176. & conf. 957. num. 12. in puncto Bero. conf. 95. num. 8. lib. 1. Socin. inn. conf. 71. num. 14. vers. hoc nō præsuppositò lib. 1. Falar. quæst. 484. num. 23. Gromagn. conf. 24. num. 41. d. Allegat. d. conf. 25. per tot. lib. 1. & præcipue num. 19. in fin. vers. fiat igitur firma conclusio, Rot. d. dec. 693. num. 3. par. 2. recent.* Nam ubicumq; agitur de mutando statum Personarum, & qualiteratem sexus, attenditur proximitas primæ Acquirentis, *Gromagn. conf. 62. num. 35. lib. 1. Paul. del. alleg. 35. num. 25.* cum pluribus per eum cumulatis, & hic pariter non est casus noster, in quo emphyteusis fuit concessa solummodo masculis, neq; est extincta totaliter linea Iacobi, & questio est inter masculos.
- 38 Remanet itaq; in hoc casu firma conclusio supra firmata, quòd emphyteusis ingressa in hoc casu

lineam vnus, debeat in illa conseruari, donec
 exeat in ea capax successione, & in his termi-
 nis loquitur *Castren.* *conf.* 300. *num.* 1. *vers. sed*
 39 *certe facit lib. 2. in quo licet insinuat, & de-*
cidat, fratres, & filios primi Inuestiti exclu-
dere Margaritam Neprem ex Francisco altero
fratre, non obstante, quod tota emphyteu-
sis per diuisionem peruenisset in patrem dictæ
Margaritæ, & alij renunciauissent omni iuri,
quod habebant in eorum partibus, facitur ta-
mèn, & hæc sunt verba Castren. quod quousq.
durasset generatio masculina Magistri Francisci,
successisset in portione tangent ipsam Magistrum
Franciscum, etiam in obueniente sibi per diuisionem,
exclusis fratribus suis, & descendens ibi ex
eis, & hoc non quidem propter diuisionem cum
amplissimis clausulis, sed per text. in cap. 1. de
mat. success. feud. & quia Magister Mortuus,
qui fuit primus Inuestitus, non plura censetur dile-
xisse generationem vnus ex filiis, quàm alterius;
Cum omnes dicantur generationes suas, sed plura di-
lexisse masculos, quàm feminas etiam in portione
alterius, & hanc Castren. doctrinam sequenti
 fuerunt DD. supra citati, quibus addimus
Thusc. lib. C. conclus. 179. num. 8. vbi ait, Limi-
 40 *ta quando semel est transmissa in descendentes;*
Quid si contingat, vnum ex descendens decede-
re sine filijs, eius portio spectat ad proximiorē
agnatum decedentis, non ad proximiorē agna-
tum primi Acquisitoris, & dat regulam gene-
 41 *rem; Quia siue sit vnus in ultimis voluntatibus,*
siue in contrahibus, semper quando nomine
collectio vocatur plures ordine successiuo,
succedunt mortuæ proximiores, & num. 2.
 42 *subdit, quod diuisio emphyteusis operatur,*
quod facta diuisione, seu assignatione vni ex
filijs, semper transit ad descendentes habiles
 43 *ipsius, cui obuenit, & num. 17. quod quando*
semel est facta diuisio emphyteusis inter de-
scendentes operatur, quod quilibet portio
diuisa spectat ad descendentes, qui habet,
& dimittit partem diuisam, etiam quod si ipsæ
descendentes sint remotiores à primo Acqui-
rente, Dialog. dec. Florent. 62. num. 1. vbi lo-
 44 *quitur de simplici diuisione in plures por-*
tionem.

44. Et in terminis supradictis loquitur DD. in
 obiecto citatis. *Ret. namq. coram Causen. in*
dec. 62.3. num. 3. compressè loquitur in consue-
tu masculorum cum feminis, quod casu quan-
do feuda Inuestitura fuit facta alicui pro mas-
culis, & forminis cum clausula, quod ex istis
bus masculis sumunt, non succedant; tunc ma-
sculi vnus lineæ excludunt feminas alterius
lineæ, & hoc casu omnes masculi à primo In-
uestito descendentes dicuntur ex vna linea, vt
ad litteram decijit Rot. d. dec. 62.3. per. 126.

45 Sed hoc non procedit indistinctè quoad alios
 effectus, vt supra fuit dictum, & doctè decla-
 46 rat *Gabr. conf.* 70. *num. 1. lib. 2. Vbi quod*
omnes descendentes consentunt vnus lineæ ad
effectum, vt semine excludantur; Vnde se-
quitur, quod in terminis cap. 1. de nat. success.
feud. si ab vno ita Inuestitura facta est, vt filius
solum, deficientibus masculis, admittatur, di-
spositio illius lex. admittitur inter masculos;
Sed si ex ultimo ad sunt solum semine, tunc
eis præferuntur masculi ex alijs lineis ex men-
te omnium in cap. 1. de eo qui sibi, & hered.
mascul. & per eadem scè verba loquitur Mar-
tic. d. tit. 34. num. 22. & clariùs hoc declarat
Penturin. d. conf. 48. sub num. 102. vbi quod
 47 *omnes masculi à primo Acquirente descen-*
dentes consentunt vnus lineæ ad effectum,
quod semine excludantur; Licet in reliquis
etiam in materia feudali Proximitatem vitimi
possessoris potius, quàm primi Acquirentis
esse attendendam probet lex. in cap. 1. de nat.
success. feud. & in his paritè terminis concu-
rus masculorum cum feminis, loquitur Rota
dec. 176. par. 5. recent. & D. Altograd. conf.
25. lib. 1. & ipsemet se explicat sub num. 9. &
10. vers. & solum controuersiam restringit; Et
vt verè fatear, quot quot DD. hæcenus vidi,
& Nobis adducti fuere, loquuntur in vno ex
casibus supra ponderatis, nec adhuc vidi ali-
quem, qui ausus fuerit affirmare, quod om-
nes masculi descendentes à primo Acquirente
dicantur de vna linea, & debeant succedere
in portione emphyteusis vni ex filiis peruenta,
exclusis proximioribus vitimi decedentis, &
ex eodem columnello.

Sed neq. dici posse, Nos restitui in terminis
 simplicis diuisionis dicebat vnus ex DD. At
 imò potius in diuisione facta cum clausulis
 apertè importare remissionem iuris ex Inuesti-
 tura vnicuique diuidentibus competentis; Ita
 vt quilibet ex diuidentibus snerit effectus Do-

48 minus irrevocabilis suæ portionis, idq. colligi
 videbatur ex obseruantia contrariæ diuisionis
 subsequenter inter filios, & descendentes
 Bartholomæi primi Acquirentis; Siquidem
 cum illa declararet qualis fuerit natura contra-
 ctus, & qualis ab initio mens contrahentium,
Surd. dec. 134. num. 9. Rot. apud Gregor. dec. 502.
num. 10. & dec. 511. num. 8. & fuit dictum in
Romano penultimario 27. Iunij 1653. §. remanens

49 *coram Reuerendiss. Melano;* Cum deinceps plures
 permutationes, alienationesq. partis horum
 bonorum emphyteuticorum factæ à filiis, &
 descendens dicti primi Inuestiti, & præci-
 pue alienatio facta à Ventura suo Simeonis
 altero ex filiis Bartholomæi Senioris de por-
 tione obuenta eius patri in Franciscum patrē
 dd.

dd. Pasquini, & Paulini, vt ex Instrumento rogato die 27. Iunii 1600. à Ludouico Vrfio, vtiq. probata remanet intentio, & voluntas dd. filiorum primi Acquirentis, quòd per diuisionem inter eos sequutam quilibet efficeretur D. irrenocabilis portiois sibi obuentæ in diuisione, vt opimè in nostris terminis consideratur in d. *Casus. emphyteusis* 15. Martij 1652. S. *præterea* vers. cum demum coram Melio impress. post *Salgad. decis.* 38. Potest enim voluntas diuidentium renuntiandi iuri ex Inuestitura competenti probari nè dùm ex claris, & expressis verbis Instrumenti diuisionis, sed etiam ex coniecturis, & præsumptionibus vt firmat *Fulg. de emphyt. tit. de renouat.* 51. *quæst.* 6. num. 2. Neq. alter Ventura, qui obiit sine filiis, & descendibus, vt de iure præsumitur, contrario non probato, *Rot. coram Durano decis.* 301. nu. 5. & in *Auximana Pradij* 25. Maij 1645. coram R. P. D. *Dunoyer.* & in *Bononiæ. Fideicommissi* 28. Iunii 1651. S. *reuenim defuncta coram R. P. D. Celso*, potuisset per alienationem supradictam præiudicare filiis, & descendibus Iacobi, & Laurentij, ad quos si non per ius accrescendi, saltem ex virtute cuiusdam racitæ, & repetitæ concessionis, vel ex pacto ex Inuestitura ipsa spectabat portio Venturæ mortui sine filiis, vt per *Rot. in Fulginat. emphyteusis* 30. Iulij 1623. coram bo. mem. *Vbaldo* impress. post *Fulg. tit. alienat. emphyt. quæst.* 10. sub num. 4. Nisi inter primos Diuidentes aliter fuisset conuentum: 53 & hac obseruantia interpretatiua mortis contrahentium educitur etiam ex vnico actu, *Dreian. respons.* 5. num. 56. lib. 2. *Rot. Roman. decis.* 419. num. 36. par. 1. vte, & fuit dictum in *Ranenat. J. Ferrar. Decimarum* 5. Martij 1649. S. *accedit etiam eisd. fin. coram Reuerendiss. Melio*, & fuit in fortioribus terminis firmatum supra *decis.* 15. hic impressa à nu. 111.

54 *79. q. ad* 116. Extra verò omnium difficultatum ambages Nos positi existimauimus, ex eo, quòd quarta pars, de qua agitur, in præfecti causa peruenit ad Iacobum, non tam. Inre diuisionis, quàm Inuestitura; Quid cum emphyteusis fuerit concessa Bartholomæo Franciscano recipienti pro se, & suis filiis masculis legitimis, & naturalibus; Perinde est, ac si primus Acquirens pro Iacobo, Pasquino, Laurentio, & Simone suis filiis nominatim stipulatus fuisset, vt latè ostendit *Mench. conf.* 815. num. 17. & 18. & *seqq.* vbi quòd licet si 55 lii sint vocati sub nomine appellatio, tamen quoad comprehensionem perinde est, ac si proprio nomine vocati, & nominati fuissent, & ex tali stipulatione acquirunt ius, & actio filijs, vt decidit *ext. in S. si quis alii in fin. in*

vers. ei verò *Instit. tit. de inutilib. stipulat. l. stipulatio ista S. aliter ff. de verb. oblig. Cypyr. Latr. consule.* 23. nu. 4. & *consule.* 46. nu. 6. som. 1. vbi 56 quòd quando pater stipulatur pro filiis, ijs quaeritur actio ex tali stipulatione; quod procedit etiam in filijs posthumis, quia pro ijs etiam potest Pater stipulari, l. si quis operas cum *Glo. in l. posthumus ff. de oper. libert.* Tamen 57 et si prius quàm nascantur non sine in potestate, l. vlt. ff. de collat. bonor. & sine sine in vte- 58 ro vxoris tempore stipulationis, siue noo, vt pluribus relatis firmat *Mantic. de test. & am- 59 big. lib.* 14. tit. 16. num. 6. Illud autem omni caret difficultate, quòd linea possessoris scudi eam habeat pragoratiuam, vt quousq. ex ea Aliquis duret, ipse, exclusis alijs cuiuscunq. qualitas præteritoribus, præferatur, vt fuit su. 60 præ firmat nu. 12. Ideòq. vbi semel admissa fuit vna linea, proximitas gradus metienda erit à constitutis io linea; Quid non dicitur io gradu, qui non est in linea, *Osese. dec.* 23. num. 30. & 34. *Casus. conf.* 38. num. 14. Quare cum Iacobus Senior successerit in quarta parte, seu portione iure Inuestiturae, omnes successores illius, ac de illius linea debent præferri quibuscunq. alijs aliarum linearum, hæc primo Acquirenti proximioribus &c.

Pro secundo fundamento, quòd io præfenti causa esset attendenda proximitas Paulini ad effectum successionis, fuit etiam consideratum, plures dari casus, secundum quorum contingentiam etiam in terminis concessionis emphyteusis ex pacto, & prouidentia vna magis, quàm alia æquior videri potuit opinio.

61 Siquidem si emphyteusis fuerit habita ex mera gratia Concedentis, & ab ipso tantum, vt quid primus Acquirens non fuerit præfens, aut stipulatus non sic pro se, & pro eius filiis, & descendibus; Sed fortè stipulatus sit Notarius, quo casu vocati dicuntur habere ex mera Concedentis gratia, & ab eo immediate acquirere, vt animaduertit in terminis *Fonsanelli. de pass. nuptialib. claus. 4. Glo. q. par. 1. & num.* 10. *vers. fecit verò, D. Ahograd. conf.* 37.

62 num. 4. lib. 2. hoc casu locum habebit opinio *Rain. conf.* 142. num. 17. *vers. propterea proximiores lib.* 3. quam sequor fuit *Gabr. conf.* 36.

63 num. 12. lib. 1. Dùm autem emphyteusis ex pacto, & prouidentia haberi ex mera gratia Concedentis, ex quo Concedens non habuit magis affectum ad vnum, quàm ad alium, Ideòq. nil mirum si in dubio censetur, se voluisse conformare cum dispositione *statut. de success. ab intestato agen.* concedendo nimirum successionem ad emphyteusum ad exemplum incessatæ successionis; Neq. tamen igoomus contrarium in puncto asseruisse *Mench. conf.*

1154. num. 31. dùm voluit ex eo, quòd quis acquisiuit inmediate à Concedente, attendendam esse proximitatem ipsius primi Acquirentis, non verò ultimi decedentis; Et ratione, quia si Dominus Concedens primum dilexit Acquisitorem, ei concedendo secundum, vel emphyteusum, ita quoque eius proximiores prædilexisse præsumitur, sed quia hic non est casus præsentis causæ, super eo non insistimus.

64 Alius est casus, quando emphyteusis habetur, vel solum à primo Acquirente, ut quando D. concedit emphyteusum patri, & eius tantum contemplatione; Ipse tamen pater stipulatur pro se, & filiis, & descendentibus suis, quo casu filij, & descendentes dicuntur solum habere à patre, Fontanell. de pact. nuptial. d. claus. 4. Glaf. 9. par. 1. num. 10. Surd. dec. 32. num. 54. Cepyc. Gal. contr. foren. lib. 1. contr. 57. nu. 18. Vel quando habetur non solum ex mera gratia Concedentis, sed etiam ex beneficio, & stipulatione primi Acquirentis, ut quando Concedens non movetur sola gratia patris, & pater stipulatur pro se, & descendentibus suis, propter quod patrem stipulari pro filiis suis, inducitur iuris est, ut in S. si quis alij in fin. vers. & verò Instit. tit. de instit. stipulat. l. stipulatio ff. de 38. §. alteri ff. de verbor. oblig. & hoc casu non modicam pareretur difficultatem opinio habetur: quia emphyteusis non tàm dicitur haberi à Concedente, quàm à primo Acquirente, qui pro filiis, & descendentibus stipulatus fuit, & hoc casu agendo de successione, An attendatur proximitas ultimi decedentis, vel primi inuestiti in emphyteusum ex pacto, & providentia? Rursus subdistinguendo censuimus, quia resolutio huius questionis pendet à voluntate disponentium, ut plurimum etiam coniectura elicitur, ut ip. simili dicimus de proximare graduantia, vel graduati accedentiam, Socin. sen. cons. 249. num. 22. & 24. lib. 2. Gabr. cons. 107. num. 8. lib. 2. Fufar. de iustit. quest. 484. num. 15. in fin. vers. Idem Odo. Bellon. lun. cons. 17. num. 34. Rot. in Romanen. de Anletis 26. Junij 1603. coram bono. Card. Pamphilio, & dec. 617. num. 4. par. 1. recent. & dec. 72. num. 4. par. 1. divers. & dec. 510. num. 3. par. 1. recent. & dec. 460. n. 3. Rot. par. 1. recent. Aut enim primus Acquirens fuit stipulatus pro se, filiis, liberis, & descendentibus, vel sub alio simili nomine collectio plurium graduum, & personarum, ut in casu nostro, & tunc quia insinuat de omnibus agere sub tali nomine collectio, non habito respectu ad vnum potius, quàm ad alium, intrat præsumptio, quòd voluerit, se conformare cum dispositione Statuti de success. loquuti, non quia sit agendum, de succedendo v-

timo, sed quia præsumitur Disponens voluisse in tali emphyteusi ita vocatos successivè esse admittendos secundum ordinem, quo devolvitur successio abintestato, & ita declarant Ruin. cons. 159. num. 6. in princ. & vers. & idem 69 Paulus lib. 2. Vbi vim facit in hoc, quòd primus Acquirens stipulatus fuerat pro se, & suis descendentibus; Neque in tertiana generatione, quo casu vult admitti ordinem Proximiores ultimo defuncto, Socin. sen. cons. 51. n. 11. & 12. iuncto num. 20. & 31. lib. 4. Porcius cons. 54. num. 25. Petr. de fideicom. quest. 11. num. 121. vers. respondes plenè, Surd. cons. 37. num. 30. vers. secundò dato, Decian. cons. 26. num. 76. vers. 4. casus lib. 2. Laderch. cons. 336. num. 5. Marzar. cons. 1. num. 28. Fufar. de iustit. qu. 484. num. 46. Malual. cons. 31. num. 12. lib. 1. optimè Gueuagnon. cons. 62. num. 7. & 8. lib. 1. Rot. dec. 72. num. 2. vers. quartus par. 1. divers.

70 & hic est casus præsentis causæ, in quo Bartholomæus primus Acquirens stipulatus fuit pro se, & filijs masculis per lineam masculinam descendentibus in infinitum, & sic per verba de summo, quo casu intelligitur vocatus proximior graduato, & Acquirens præsumitur, se voluisse cum iure communi se conformare, ut optimè dicit Rot. d. dec. 72. num. 2. in fin. par. 1.

71 divers. Quicquid esset dicendum, si adesset alie coniecture fruentes, Acquirentem de suis proximioribus sensitse, ad Gueuagnon. & Rot. locis sup. citat.

De identitate verò bonorum satis abundè constare DD. visum fuit; Quia cum per partes non controuertetur, filios Bartholomæi primi Acquirentis diuisisse inter se bona emphyteutica ab eorum parte acquisita, reliquæ etiam indubitatum est Jacobo altero ex dd. fratribus, & filiis respectivè, & à quo descendit tàm Bartholomæus Agior, quàm Cap. Paulinus ultimo loco defunctus, quartam partem obtinuisse, in qua quidè successerunt filij, & descendentes d. Jacobi, & hoc constat ex confessione Pasquini ad positionem lextam, in qua facetur, Ceteri descendentes d. Giacomo Francesconi il recepto hanno goduto, e posseduto la quarta parte di detta linea di finza, e separata dalla parte de gli altri, & clariùs hoc confitetur in Instrumeto inito inter eum, & Camillà filià d. Cap. Paulini de anno 1653. in quo d. Pasquinus asserit, ad se spectare successione bonorum emphyteuticorum à Cap. Paulino possessorum, & hoc vigore cõcessionis illuellaris factæ Bartholomæo Francescono seniori, & eius descendentibus à q. D. Io. Bernardini ex Instrumeto per Michaellem Mazzarolam de anno 1524. ad quod &c. Neque enim alièr d. Pasquius ad successione dd. bonorum aspirare potuisset.

416 Andrea Censalij Decisiones Lucenses.

tuisset, nisi eum supposito proximioritatis foret
esset Bartholomæum seniores, & quod hæc
bona essent eadē iacobo obuenta; Nam alijs
Bartholomæus iunior, vti Cap. Paulino proximo
in successione dd. bonorum, illum exclu-
sisset; si ea non emphyteutica, sed allodialia
fuisset, vt de per se satis notum est.

Insuper cum d. Paulinus possideret in eodē
loco, in quo Iacobus senior illius author, &
ascendens possidebat, præsumuntur hæc esse
eadem bona, quæ à Iacobo possidebantur;

- 72 Identitas namq. probatur ex eo, quod hæc
& descendens possideat in eo loco, in quo
defunctus possidebat, ad vulgar. conf. Fulgos.
145. sub num. 2. vers. par. 1. si aliunde, quod se-
quuti fuerit *Id. conf. 5. sub num. 19. lib. 1. Peregr.
conf. 48. num. 13. lib. 1. & de fidei. ar. 4. num.
21. Fulgar. conf. 107. num. 2. & conf. 161. num. 1.
& de sub. lit. q. 618. num. 4. & probatur R. R.
coram Greg. dec. 575. num. 9. vbi adden. lit. C.
& in recen. dec. 131. num. 5. vers. & satis dicitur
par. 1. dec. 407. num. 4. par. 2. & dec. 42. num. 4.
& dec. 129. num. 8. par. 5. cum alijs in Bononiens.
fideicom. de Nascen. orq. 6. Februarij 1645. S.
fin. coram Reuerendiss. R. R. & in Persina bo-
norum 14. Iunij 1647. S. fideicommissum vers.
hinc enim præsumitur coram R. P. D. Cerro, & in
Bononiens. fideicom. de Amorini 18. Maij 1648.
S. quo verò ad identitatem coram Reuerendissimo*

- 73 Multo, etiã absq. specificatione confinij,
Peregr. conf. 48. vol. 1. Fufar. conf. 161. num. 2.

Et cum ex depositionibus testium constet,
bona descripta in fine libelli sub num. 1. & 2.
esse eadem; Cum petita terræ descripta in In-
strumento emphyteusis recepit per Bartho-
lomæum seniores à D. Ioanne Bernardini;
Cum conveniant tam identitas loci, confine
Ecclesiæ S. Calsiani, & illorum de Angelellis;

- 74 ex quibus identitatem probari, non est ambi-
genum; Cum ad illam probandam duæ solæ
sufficiant demonstrationes, iuxta doctrinam
Bart. in l. demonstratio num. 14. ff. de condit. &
demonstr. Alex. conf. 133. num. 5. lib. 5. R. R.
coram Card. Canaler. dec. 311. num. 4. & apud
Gregor. dec. 172. num. 2. & dec. 575. num. 4.
& 5. & in Auxiniana fideicommissi 21. Aprilis
1641. S. quo verò coram Reuerendiss. Dunozerro;

- 75 Necessariò ex supradictis videtur inferen-
dum, hæc esse portionem obuentam Iacobo
seniori, & ab eo vel autore, & ascendente de-
ruiatam in Paulinum, & Vincentium eius fra-
trem; Cum nullus alius titulus ostendatur, nec
per partem Adversam allegetur, quòd dd.
Paulinus, & Vincentius hæc bona possidere
potuerint, R. R. in Persina Bonorum 14. Iunij

1647. S. fideicommissum enim vers. hinc enim præ-
sumitur coram R. P. D. Cerro.

- 76 Nec obstat, quòd portio Iacobi possit dici
incepta, immutatione quantitatibus, sed quoræ,
nunc ratione loci; Ideòq. ratione huius incer-
titudinis videtur deneganda successio; ad h.
locus ff. de acquiren. possess. R. R. dec. 58. per tot.

- 77 par. 2. diuers. Quoniam cum ex prædictis ap-
pareat, Iacobum possedit suam quartam
partem in illo corpore bonorum à Bartholo-
mæo illius patre acquiritori titulo emphyteu-
sis à dd. de Bernardinis, & apud partes iur. in
cõfesso, bona possessa per Cap. Paulinũ ultimo
loco defunctum esse sita intra eisdem con-
fines; Incertitudo quoræ Iacobi certificatur per
quoræ possessionem à d. Paulino dicti Iacobi de-
scendente, R. R. dec. 279. num. 8. par. 5. vident.
& fuit dictum in Auxiniana fideicommissi 28. Ian-
uarii 1641. S. quid cum ex prædictis coram Re-
uerendiss. Dunozerro, & in Narnien. fideicommissi
4. Aprilis 1642. S. non obstat, quòd in prædictis

- 78 coram eadem, quæ facilius procedunt; quan-
do vltra possessionem successoris in eodē ter-
loco, in quo possidebat Ascendens, concu-
runt etiã alia adminicula, iuxta d. conf. Ful-
gos. 145. num. 2. Maref. coll. variar. resolu. lib. 1.
cap. 12. num. 49. R. R. dec. 706. num. 2. vers.
nam incip. par. 2. & dec. 120. n. 18. par. 6. rec.
Et cõfacilius prædicta omnia admittenda
dixerunt DD., quid agitur de emphyteusi an-
tiqua, cum à die concessionis effluxerint 37.

- 79 anni; Quòd tempus excedit metam annuor-
centum, dicitur antiquissimum, Regens Reueren-
tera dec. 472. vbi latè doctissimus Regens Reueren-
tiss. Anton. de Martinis notabilia dixerunt. R. R.

- 80 dec. 694. par. 2. recen. num. 2. Hoc namq. causa
identitatem probari ex vniã demonstratione
particulari cum alia generali, dixit R. R. dec. 6.
81. n. 17. & dec. 87. n. 10. par. 5. rec. & in Ro-
mana deuotionis 6. Martij 1636. coram R. R.
Buccabella, & in Romana emphyteusis 30. Maij
1653. S. quo verò ad identitatem coram Re-
uerendiss. Dunozerro; Imò solis præsuppositionibus

- 81 & coniecturis probati, iuxta cap. cum consensum
de probat. dixit Socin. sen. conf. 166. n. 2. lib. 2.
Rimin. iun. conf. 254. n. 1. R. R. in recen. dec. 57.
82. n. 20. & 360. n. 10. par. 5. rec. & dec. 164.
n. 38. par. 6. rec. & in Bononiens. fideicommissi de
Pancaldis 23. Ianuarii 1643. S. maxime cum
versetur coram R. P. D. Cerro impressa in par-
9. tom. 1. recen. dec. 144. num. 8.

- Abolimus ambas partes ab expensis, ad
tradit. per DD. in l. propterandum S. fin autem
alterutra Cod. de iudic.

Et ita fuit dec. &c.

A V T H O R

AD CANDIDVM LECTOREM.

HAS tibi Lector benignissimè, Decisiones
 Almæ Rotæ Lucensis propono meas non
 vulgari Idiomate ordinatas, quia vnaqueq.
 roborata authoritate S.R. Romanæ, aliquid
 exquisitum, & notabile continet, quas pro-
 pterea tibi offero, easq. beneuolus accipe, & iudica, &
 maiora, Deo adiuuante, expecta.

Ad laudem Dei, Beatissimæque Immaculatæ semper
Virginis, sub cuius auspicijs, & Indiuiduæ Trinitatis, ac
 Diui Christophori protectoris mei miraculis clari, Deci-
 sionibus hisce meis finem imposui. Cum protestatione,
 tamen, quod omnia, & quæcumq. hîc & vbiq. dixerim,
 Iudicio, & Censuræ S.R. Ecclesiæ submitto, ac etiam,
 Examini Dominorum Superiorum, nec non alterius cu-
 iuscumq. rectius sentientis.

SUBSEQUVNTVR

DECEM CONSILIA

Pro veritate in diuerfis Causis edita,

SELECTA, ET ELABORATA AB EODEM

ANDREA CENSALIO, &c.

A V T H O R E.

In quibus nē dūm aliqua Questiones in Decisionibus superius impressis propoſita, ſed etiam aliſq; Illuſtres, ac magis controuerſi Iuris Articuli excitantur, breui, ſacileq. methodo more Romano, & cum eiſdem Rota authoritate, diſcutiuntur, & reſoluantur.

Inſerim his fructu, quæ ſuaſionibus Bibliopolæ ad Operis augmentum, & complementum Centuriæ apponere decreui: & ſi grata optimè de Iure meritis fore cognouerim, ad maiora Deo auſpice propediēm accingam.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica an, & quando non ſit tranſitoria ad extraneos, ſiue ad aliam Eccleſiam, aut ad manus mortuas, etiam quoad confeſſionem, æſtimationis, licet ſit conceſſa cum Clauſulis, *Ad habendum, cui, vel quibus dederit in perpetuum.* Clauſula *Ad habendum pro heredibus, & ſucceſſoribus, cui &c.* an, & quando protrahant conceſſionem. Vltiā propriam naturam emphyteuſis, & appoſitæ in conceſſione de ſui natura non tranſitoria ad extraneos perpetuant conceſſionem tantum inter perſonas comprehenſas in Inueſtitura. Inueſtitura an, & quando alterari poſſit præter ſolitus antiquarum. Beneplacitum Apo-

ſtolicum, an in ſimilibus conceſſionibus, attento temporis longæui curriculum an, & quando præſumatur, & quid attento motu proprio *VRBANI VIII. edito de anno 1641. incipien. Romanus Pontifex.* Conſuetudo, ſiue obſeruantiā, aut ſtylus, vel ſoliticum, an ſit trahendum ad alios caſus, quando nā allegari poſſit, & quomodo inducatur.

S P E C I M E N.

Reſertur Proprietij diſſum. num. 1.

Clauſula Pro ſe, ſuiſq; heredibus, & cui &c. vel quibus dederit &c. impoſans liberam facultatem alienandi, & faciendi emphyteuſim tranſitoriam etiam ad heredes extraneos, & Monachorum, & titulo vniuerſalis inſtitutionis abſq; denotationis pæna, ita vt niſi reddant capaxem ad effectum retinendi rem emphyteuticam, ſaltem ad effectum vendendi, & recipiendi aſſignationem. num. 2. 3. & 4.

Emphyteusis Ecclesiastica a natura est, ut finita generatione, ad ipsam Ecclesiam revertatur, nec transferatur ad extraneos. num. 5.

Haridum, & successorum appellatione in materia, emphyteutica veniunt soli heredes sanguinis, & sic descendentes ad ipsi Inuestitis. num. 6.

Emphyteusis Ecclesiastica reuertitur ad Dominum directum, finita linea Inuestiti, nec transferri potest ad heredes extraneos, siue ad manus mortuas. num. 7.

Bona Ecclesiastica prohibentur transferri ad alias Ecclesias, & loca pia per institutionem, aut quamcumque aliam dispositionem, etiam ad diffinitum consequendi auctoritatem. num. 8. 9. & 10.

Passum, ut bona emphyteutica transferri possint ad Ecclesiam, seu Monasterium, impedit potius consecrationem auctoritatis eorundem, & idem operatur, licet expressè non fuerit appositum in Instrumento Inuestiturae, quando tamen concessio facta iuxta formam antiquarum, qua contineant idem passum. num. 11. & 12.

Clausula generales Inuestitura apta comprehendere extraneos restringuntur ad heredes sanguinis. num. 13.

Verba, Non possunt, in Inuestitura apposita quid operentur. ibid.

Emphyteusis concessa cum Clausulis, Ad habendum, cui, vel quibus dederit in perpetuum, non est transitoria ad extraneos, seu manus mortuas, quando adest prohibitio legis, & hominis finalis. num. 14.

Clausula, Ad habendum cui &c. emittuntur per prohibitionem expressam alienationis emphyteutici, & tribuunt tantam alienationem inter illos de linea comprehensas in Inuestitura, secus in extraneos. num. 15.

Clausula, Ad habendum cui &c. apposita in concessione de sui natura non transitoria ad extraneos perpetuam concessionem tantum inter personas comprehensas in Inuestitura. num. 16.

Clausula generales regulantur, & intelliguntur iuxta subiectam materiam, in qua opponuntur. num. 17.

Clausula, In perpetuum, & similes apposita in concessione ex passu non faciunt illam hereditariam. num. 18.

Prohibitio alienationis magis attenditur, quàm Clausula generales, ut plurimum per Notarios apponit solitas. num. 19.

Res semel effusa transitoria ad extraneos, seu ad manus mortuas, semper retinent eandem qualitatem. num. 20.

Consuetudo, seu observantia in uno casu sequens ad alios casus, non est strabenda, neque de re, nec de persona ad personam. num. 21. & 22.

Consuetudo est semper probanda in individuo casus controuersi. num. 23.

Fidelitatis quae sunt, nunquam inducunt consuetudinem restrictam libera potestatis. num. 24.

Inuestitura non potest alterari prater solum antiquarum abiq. Beneplacito Apostolico, praeterquam quando adeit Ecclesia praedictum. n. 25. & 26.

Inuestitura nullius fuit roboris ex defectu solemnizationis, & in illa causa, qua concurrere debent pro validitate alienationis, attentata nouitate passorum, etiam si alienatio fieret in aliam Ecclesiam. num. 27. & 28.

Inuestitura prater formam antiquarum alterata non sustinetur, deficientibus solemnitate, & causa. num. 29.

Clausula, Ad habendum pro hereditibus, & successoribus, cui &c. non probatur concessione ultra propriam emphyteusis naturam, non impletur, seu reueruato Beneplacito Apostolico. num. 30.

Immemorabilis praedictialis Ecclesia quomodo in praeteritum se habebat, hodie collitur ex Constitutione VRBANI VIII. num. 31.

Iusta causa debet esse, vel necessitatis, vel evidentiae necessitatis, ne excludatur praesumptum Beneplacitum Apostolicum. num. 32.

Stylus, seu observantia allegari nequit, dato modico prauidio in alienatione rerum Ecclesiasticarum, etiam in aliam Ecclesiam. num. 33. & 34.

Solum, seu consuetudo nunquam inducitur ex alium diffinitate. num. 35.

Consuetudo longa non excluditur per aliquem actum in contrarium, qui quatenus attendetur, de se fundante in eo plenè esset probandus. num. 36.

Stylus, seu consuetudo probatur tantum per fides non attenditur. num. 37.

Stylus, seu consuetudo ut probetur, debet percurrere tempus concessionum salutarum, & concludere Inuestituras alter fieri non potuisse. num. 38.

Passum expressum derogat consuetudini contraria. num. 39.

Affistat mihi Immaculata Virginis Conceptio.

Placentina Deuolutionis Emphyteusis.

Consilium I.

SYPOPOSITA facti serie indubitata, quòd cum Reuerendissimum Capitulum Cathedralis Placentinae iuxta formam, & tenorem antiquarum Inuestiturarum concesserit in emphyteusim nonnulla bona D. Virginis Furlonae pro se, eiusq. hereditibus, & cui &c. Excepto quòd &c. non posset vendere, donare, nec aliena-

re alieni loco Religioso; Cumq. dicta D. Virginia suum condiderit testamentum, & Admodum RR. PP. Sanctæ Brigide hæredes sibi nominaverit: Fuit à me questum de duobus pro parte dicti Reuerendissimi Capituli, ut quid pro veritate sentirem in hoc, de quo agitur, negotio, calamo submittere vellem.

Primum, an poterit fieri per dictam D. Virginiam Furlonam alienatio dictæ emphyteusis, instituendo sibi hæredes dd. Admodum RR. PP., & hoc suæ attento Iure Communi, suæ peculiari conuentione in Instrumento emphyteusis adhibita de non alienando in locum Religiosum.

Secundum, an in causa, de qua agitur, valeat per dictos Admodum RR. PP. præfati Collegii Sanctæ Brigide aliqua consuetudo allegari, per quam licitum fore existimetur, prædictam emphyteusim contrà eius propriam naturam fieri posse transitoriam ad extraneos, & sic etiam ad manus mortuas, non obstantè duplici prohibitione iuris, & hominis in præfata emphyteusi concurrente.

Et licet in primo articulo adeò plenè, & eruditè scripserit *Excellentiss. Dominus meus Comes, & Præf. Io. Franciscus Andreolus*, respondendo ad obiectiones per Adm. Reuer. P. Bossium contrà prænominatum Reuerendiss. Capitulum, ut videre est in eius controuers. 378. par. 5. ut mihi quicquid addendi locum præreptum esse cognouerim; Attamen ut morem gererem prædicto Reuerendiss. Capitulo, cui placitum debeo, post Messorum terga spicias colligendo, primum articulum absolui, & quid pro veritate forarum cum opinione Rotæ Romanæ sæpè sapius canonizata absq. verborum fuco proferam; Postmodumq. luce clariis demonstrabo, allegaram consuetudinem per dictos Admodum RR. PP. S. Brigide Reuerendissimo Capitulo in nihilo efficere; Cum in hoc, ut mihi suppositum fuit, dd. Admodum RR. PP. Aduerarii multum insillere videantur, producentium plurimum testium fides, de præfata consuetudine attestantium, & propterea magis occurrendum, iuxta illud *Propter*:

*Prospiciendum vetulo lachrye cane,
Non enim lachrye temere, ut culeuli solent.*

Et quoad primum quæstum, prima fronte affirmari posse videtur, emphyteusim, de qua in præsentem agitur, omnino alienabilem; & transitoriam ad extraneos extare: Cum fuerit stipulata *pro se, suisq. hæredibus, & cui &c. Vel quibus dederit &c.* Quæ quidem Clausula liberam alienandi facultatem importat, & emphyteusim etiam ad hæredes extraneos transitoriam faciat, ad tradita per *Reinold,*

conf. 55. num. 40. lib. 3. vers. ubi secundum, Crauet. conf. 84. sub num. 11. vers. & eodem modo, & conf. 92. num. 6. Curt. l. in princip. Mant. de pact. num. 22. sit. 19. num. 29. Cyriac. contron. 146 num. 11. Rot. apud Cauter. dec. 293. num. 2. & dec. 261. num. 4. par. 1. recent. & fuit dictum in Romano Dominus 15. Februarij 1647. coram R. P. D. Cello; Ità quod minime dubitationi locus relinquatur, quin præfata bona in emphyteusim concessa dictæ D. Virginie Furlonæ à prædicto Reuerendissimo Capitulo, licet, & absq. deuolutionis penna transire poterint titulo vniuersalis institutionis in Monasterium Admodum RR. PP. Sanctæ Brigide à d. D. Virginia hæredem institutum, in puncto Beron. conf. 93. num. 46. & 47. vers. ut ad Monasterium. Glof. in uerbis, ingressi verb. deditur, & ibi Barr. num. 37. vers. quarto ego circa hoc Cod. de Sacrosanct. Eccles. Innocen. in cap. in præsentia num. 5. vers. emphyteusis de probat. Ancharan. conf. 165. num. 1. vers. si autem succedentes, Corbul. de Iur. emphyteut. tit. de caus. priuat. ob mort. civil. fol. 38. sub num. 6. & sub num. 8. vers. quid cum Monasterium cum Alijs pleno calamo telaris per Fulgen. de Iur. emphyt. tit. de alienat. quæst. 1. sub num. 221. in fin. Gratian. discept. foren. cap. 481. num. 61. cum seqq. vers. quibus statibus; Ità quod concludendum videtur, prædictos Admodum RR. PP. S. Brigide, suæ ihus Monasterium oprime extare, & exiitissu capax, si non ad effectum retinendi, saltem ad effectum vendendi rem emphyteuticam; & illius æstimationem recipiendi, iuxta doctrinam Specul. lib. 4. tit. de emphyt. f. nunc aliqua quæst. 1. 7. num. 143. communiter receptam Ancharan. conf. 165. num. 1. post med. vers. sed ibi loquitur; Gratian. discept. foren. cap. 481. num. 67. cum duobus seqq. Rot. in recent. dec. 261. num. 7. vers. & cessat difficultas par. 1. & in alia Mediolanensi, Beneficiorum coram Merlino dec. 649. per tot.

Quibus tamèn non obstantibus existimo iustitiam Reuerendiss. Capituli ex pluribus, quæ infra adnectentur, in præputulo euidenter seceperit; Ità ut vilo velamine, sed quæficio colore offuscari valeat, ex quo de natura emphyteusis Ecclesiasticæ est, ut finita generatione, ad ipsam Ecclesiam reuertatur, nec trāseat ad extraneos, S. emphyteusim auth. de non alienat. Mant. de iur. lib. 14. tit. 19. num. 6. Caldas de dominat. emphyt. lib. 2. quæst. 23. à num. 23. vers. in emphyteusi verò cum seqq. Rot. in recent. dec. 381. num. 2. par. 5. & dec. 247. num. 9. par. 6. Quamuis concessa fuerit pro hæredibus, & successoribus: Cum in hac materia illorum appellatione veniant soli hæredes sanguinis, & sic descendentes ab ipsis inuentis,

stis, ut docuerunt *Imol.* in l. quod dicitur ff. de verb. obligat. *Castren.* in l. etiam num. 4. ff. solut. matrim. *Mald.* conf. 3. § 4. num. 2. *vers. sed istud lib. 5. Alex.* conf. 83. num. 1. & 2. lib. 7. *Rolap.* conf. 96. & seqq. lib. 1. *Rimin.* sen. conf. 427. num. 2. *Socin.* sen. conf. 121. num. 18. lib. 4. *Socin.* (un. conf. 71. num. 3. lib. 1. Dec. conf. 171. num. 1. & 2. *Ruin.* conf. 133. num. 34. lib. 5. *Honded.* conf. 92. num. 19. & seqq. lib. 1. *Bero.* conf. 103. num. 14. lib. 1. *Cephal.* conf. 400. nu. 56. & 57. *Gabr.* conf. 84. num. 53. lib. 2. *Mancie.* ubi sup. lib. 22. tit. 19. num. 20. cum seqq. *Clar.* plures referens in §. emphyteusis quass. 28. sub num. 5. *Sacrus* est casus *vers. fundamentum antem*, *Gratian.* discept. foren. cap. 351. num. 17. *Rot.* apud *Scraphin.* dec. 868. num. 1. & 2. & *latus dec.* 211. num. 3. & 4. cum seqq. par. 6. recent. & fuit dictum in *Nonarum.* *Bonarum* 13. Ianuarij 1642. coram bo. mem. *Mertino* S. peccat deum, quæ est in eius impressis dec. 887. num. 18. tom. 2. & 1. Iulij 1644. coram *Reuerendiss.* *Dungetto* *Dexano* S. 1. Quapropter cum delectetur linea d. D. Virginie Furlonæ, ipsa iam defuncta, ad *Reuerendissimum* Capitulum vii Dominum directum reuerti deberet emphyteusis hæc Ecclesiastica; Non autem poterat ad extraneos hæredes. Siue ad manus mortuas, videbitur ad dd. Admodum RR. PP., seu Monasterium S. Brigide transire, *Glos.* in l. etiam ff. solut. matrim. latissimè *Rot.* in vna *Bononiens.* *Bonarum* *Emphyteusiarum* 7. Iunij 1647. S. *ultimo.* coram *Reuerendiss.* *meo* *Melcio* confirmata sub die 27. Martij 1648. cor. R. P. D. *Perosio*; Ex quo Ecclesiastica bona ad manus mortuas hoc est, ad alias Ecclesias, seu loca pia deuotione prohibentur, per text. in cap. 1. de aliquar. feud. ubi *Afflic.* in princ. num. 4. & 5. notant DD. in cap. potuit post *Glos.* in verb. prohibetur, præsertim *Abby.* num. 10. & *Imol.* num. 25. expressè locat. *Bur.* (ist. conf. 199. num. 42. *per* 3. *Rot.* dec. 603. num. 1. par. 1. recent. & in *Ferrarien.* *Bonarum* 9. Decembris 1611. coram bo. mem. *Coccino*, & apud *Greg.* dec. 520. num. 11. ubi late *Adden.* num. 14. referunt concordantes, & apud *Duran.* dec. 334. num. 11. lib. 8. & fuit dictum in *Neapolitana* *Laudemij* 14. Decembris 1640. coram bo. mem. *Coccino*; Ità ut nec minis per viam institutionis, seu cuiuscunque alterius dispositionis in dictum Monasterium prælata bona transire potuerint, ad in puncto tradita per *Rot.* dec. 211. num. 20. par. 6. recent. & fuit firmatum in *Caietana* *Bonarum* 3. Decembris 1646. S. sed plerumque dixerunt DD. coram *Reuerendiss.* Certe nunc dignissimo Decano impressa in par. 9. tom. 2. recent. dec. 427. num. 27. & 28. & in *Romana* *Deuolutionis* *Domus* 4. Decembris 1651. S. ex quibus coram bo. mem. *Bichio* S. ex quibus coram bo. mem.

chie confirmata, *Luna* 15. Iunij 1654. coram *Reuerendiss.* *Melcio* S. denique il 2. & nec etiam 10. ad effectum consequendi extinctionem, hoc licere, plene fuit firmatum in d. dec. 211. num. 22. & seqq. par. 6. recent. & in *Bononiens.* *Bonarum* *Emphyteusiarum* 7. Iunij 1647. S. fin. coram *Reuerendiss.* *Melcio*, & in *Bononiens.* *Bonarum* 27. Martij 1648. coram R. P. D. *Perosio*, & in dicta *Romana* *Deuolutionis* *Domus* 4. Decembris 1651. coram bo. mem. *Bichio* S. ex quibus citat 11. fin. *Præsertim* resistentem etiam peculiari conuentione, & explicita prohibitione in antiquis inuestituris apposita, iuxta quatum formam facta fuit hæc, de qua agitur, nec bona deuotum ad manus mortuas, vigore cuius relationis pactum hoc haberetur petendè, ac si in ista quoque magis explicite fuisset appositum, ut in fortioribus terminis dixit *Rot.* dec. 211. num. 5. & 6. par. 6. recent. Tunc enim 12. procul dubio bona in emphyteusim concessa ad Ecclesiam, seu Monasterium transferri non possunt, nec minis pro alienanda extinctione, quia pactum huiusmodi resistit acquisitioni. *Alebrandin.* conf. 40. num. 9. lib. 1. *Bursatt.* conf. 299. num. 48. *vers.* 3. DD. lib. 2. *Rot.* apud *Greg.* dec. 529. num. 10. & *latus d.* dec. 211. num. 31. par. 6. recent. & in terminis præfari nostri casus fuit dictum in d. *Caietana* *Bonarum* 3. Decembris 1646. S. Imò cum in antiquis inuestituris &c. quæ est dec. 427. num. 29. par. 9. tom. 2. recent. & in d. *Romana* *Deuolutionis* *Domus* 4. Decembris 1651. S. ex quibus coram bo. mem. *Bichio* & in eadem *Romana* *Deuolutionis* *Domus* 15. Iunij 1654. coram *Reuerendiss.* *Melcio* S. denique il 2. in fin. *vers. præsertim* resistente.

Ultra quàm quod pro prædictorum confirmatione in presenti casu viteris ponderauit, prohibitionem esse arctissimam cum vna solùm negativa, ibi. Excepto, quod non possit vendere, donare, nec alienare alicui loco Religioso: Ex quibus verbis, Non possit dedicare prohibito absolute, & præceptum negotium 13. importat; Ità ut Clausula Generales inuestitæ aliis apte comprehendere extensio restringantur ad hæres sanguinis, ut in puncto in fortioribus terminis tradit *Afflic.* in cap. 1. S. *scilicet* in lege num. 35. *vers.* *scilicet* quando contractus sit. si de feud. fuer. contraxerit, inter Dominum & Agnot. *Doff.* de bonor. publicat. sub num. 34. Dec. conf. 171. *vers.* *Quarid.* & plura, *Rolsen.* de feud. cap. 2. concl. 36. num. 5. *vers.* *ubi idem*. *Caldas de huiusmodi* lib. 2. quass. 10. num. 16. *vers.* *Casorengo*. *Casas Manens.* dec. 2. num. 18. cum seqq. & fuit firmatum in *Caietana* *Bonarum* 3. Decembris 1646. S. pro quorum confirmatione coram *Reuerendiss.* Certe, quæ est ex

impressa in pax. 9. tom. 2. rec. decif. 427. n. 20.
cum seqq. de latissime fuit dictum in Romana
Devolutionis Domus 4. Decembris 1652. coram
be. me. Bichio S. d. minoris & fuit firmatum supra
decif. 4. a. num. 6. v. q. ad num. 12. v. q. d. v. q. d.
14 Quibus omnibus non obstantibus ea, quæ à prin-
cipio fuerunt ponderata ad fauorem Admod.
RR. PP. Sanctæ Brigide: Vnica enim respon-
sione tolluntur, procedunt enim, quando
adest simplex prohibitio legis; Puta, vt quia
de iure regulariter sit prohibita alienatio rei
emphyteuticæ in manum mortuam, Tunc
enim accedentibus Clausulis, nempe Ad ha-
bendum, Cui, vel quibus dederit, In perpetuum
ut, & similibus, non obstat legis prohibitio-
ne, nam duo partium consensu emphyteusis,
quæ non est transitoria ad extraneos, seu ma-
num mortuam, vigore præfatarum Clausula-
rum fit transitoria ad quoscunque heredes, &
successores; In casu autem nostro non solùm
concurrit prohibitio legis supra indicata, ve-
rùm etiam cum d. legis prohibitionem concurrat
quoque prohibitio hominis, nempe pactum
expressum, per quod impeditur alienatio in
locum Religiosum, vt non abicere, & in præ-
cis nostris terminis deducitur nouissime per
Rot. in Mediolanen. Præfata Devolutionis Luna
5. Julij 1655. nec aduersatur coram Reuerendis.
15 meo Molisio; & in isto casu præfata Clausula,
nempe Ad habendum, Cui, vel quibus dederit;
In perpetuum, Pro heredibus, & successoribus,
& similibus, non operantur effectum suum,
attenta dicta expressa alienationis prohibiti-
one, quæ infringit, & enervat vim precedent-
ium Clausularum proximè enarratarum.
Adde vt tribuere solium possint facultatem
alienandi inter illos de linea, compræhen-
tos in Inuestitura, secus in extraneos, Dec. cõf. 171.
sub nu. 3. Gratian. discept. forens. cap. 344. n. 1.
Rot. in recen. dec. 394. num. 8. par. 2. & dec. 74.
n. 13. 14. & 15. & dec. 211. n. 8. par. 6. recen.
16 Vbi respondetur omnibus contrariis; Maxi-
mè quia quando dicitur Clausula apponitur in
concessione de sui natura non transitoria ad
extraneos, perpetuant concessionem tantum
inter personas compræhenfas in Inuestitura,
ad tex. in d. S. emphyteusim verò, Licentia aue-
da non alienari, d. anac. de facie. lib. 22. tit. 19.
num. 25. & lib. 27. tit. 10. nu. 21. Rot. d. decif.
211. num. 7. par. 6. recen. Et ratio est, plus
attendi debere prohibitionem alienationis
17 maruo consilio appositam, quàm huiusmodi
Clausulas Generales supra indicatas, quæ re-
gulantur, & intelliguntur iuxta subiectam
materiam, in qua apponuntur ad doct. Glaf.
n. 1. & in perpetuum, ff. de procurat. Alex. m. l. 2.
ff. solut. matrim. Secus, dec. 874. nu. 5. & fuit

dictum in Bononiens. Censuræ 25. Februarij 1642.
coram Reuerendis. Tertacinen. quæ est impressa
18 in par. 9. tom. 1. recen. decif. 72. numer. 5. Et
propterea Clausula In perpetuum, & similes
appositæ in concessione ex pacto, non faciunt
illam hereditariam, vt de magis communiter
statut. Dec. in cap. in præsentia num. 35. verò. Sic
ergo conclusio de probat. Rotan. 1691. 96. v. 6. 189.
19 & 191. vol. 1. Ideoq. magis ascendendam
prohibitionem alienationis, quàm huiusmodi
Clausulas Generales, vt plurimum per Nota-
rios apponi solitas, Dec. cõf. 171. num. 3. verò.
Quarto, & vltim. Gabr. cõf. 91. num. 13. & 13.
lib. 2. Oratian. discept. forens. cap. 344. num. 11.
& in præcis terminis fuit firmatum in Coletia-
na Bonorini 3. Decembris 1646. S. quod sine
difficultate, quæ est in impressis in par. 9. tom. 2.
rec. decif. 423. a. num. 33. cum seqq. & in eadem
confirmata 10. Iunij 1648. S. & prouide verfic.
Loquitur, impressa in camulatis per me post
Sagad. trall. labyrinth. credit. decif. 79. n. 4. & 5.
vbi conciliantur omnes decisiones, contrariæ
coram Reuerendis. Cerro, & lapæ etiam fuit fir-
matum in Romana Devolutionis Domus 4. De-
cembris 1651. coram nunquàm satis laudato be.
me. Bichio S. contrarium tamen bis non obstanti-
bus, & in Romana Devolutionis Domus 10. Iunij
1653. coram R. P. D. Peraplo S. hinc verò se-
quitur circa fin.

Nequæ prædictis obstat videtur, quod præ-
sertim ad. Admodum RR. PP. S. Brigide repli-
cari potest, nempe Reuerendis. Capitulum,
aliquando solitum fuisse in emphyteusim con-
cedere bona etiam ad manus mortuas transi-
20 totia; Et sic res semel effectæ transitorie ad
extraneos, seu ad manus mortuas, eandem
qualitatem semper retinere dicantur, vt fir-
matuit Ruin. cõf. 161. numer. 33. & 34. lib. 2.
Rot. decif. 381. num. 12. par. 5. recen. & decif.
245. sub num. 2. verò. Et videtur coram Card.
Mullino.

Respondetur enim, quod vel disti Admo-
dum RR. PP. consuetudinem allegant respectu
aliorum bonorum in emphyteusim concessio-
rum per Reuerendissimum Capitulum etiam
ad manus mortuas; Vel ipsam allegant spe-
cialiter respectu istorum bonorum, de quibus
nunc controuertitur.

Primo enim casu quia sumus in actibus rei-
terabilibus, voluntariis, seu facultatiis, con-
suetudo, seu solitum in alijs bonis eiusdem
Reuerendissimi Capituli, quatenus obserua-
tum probaretur, non habet locum in istis con-
cessis cum expresso pacto de non transuendo.
21 ad manus mortuas; Ex quo consuetudo, seu
obseruancia in vno casu sequuta, non est ad
alios casus trahenda, nequæ de re ad rem.

tatis, lux, tex. in esp. si exceptione 12. quafi. 2.
 Rot. decif. 430. sub num. 4. verfic. *utilitas* verò
 part. 2. recense. & part. 1. diuers. decif. 463. n. 1.
 verfic. *Res enim Ecclesia*. & dec. 65. num. 16. verfic.
 Et premissa, & decif. 178. num. 9. verfic. *Et ed*
 magis par. 2. diuers. Cumque causa utilitatis,
 seu necessitatis in casu nostro deficiat, imò
 præiudicium maximum Ecclesie consideratur
 ex non reuersione emphyteusis ad ipsam, pro-
 pter transiitum, quem facit in manus mortuas;
 33 Concluditur, quod dato modico præiudicio
 in alienatione rerum Ecclesie etiam in aliam
 Ecclesiam, vt supra fuit demonstratum ex li-
 tatis per Rot. in *Leodien. Dominiorum* 23. Iunij
 1649. coram Eminentiſſimo Corrado S. quoniam;
 34 Stylus, seu obſeruantia minimè allegari po-
 teſt, ex prædicto motu *Præbati Vili. editi de*
anno 1641. incipiente Romanus Pontifex in Sacra
Beati Petri Sede sub S. iſe quacuq; prerogationes.
 Vltra quàm quoddam excludendum ſtylum,
 seu ſolium ſufficiunt aliqui actus contrarij,
 35 & data actuum diſformitate, nunquam ſolitijs
 ſeu conſuetudinibus eſſe inductam, ſituantur.
Surd. conſ. 393. num. 23. & 24. Scader. de feud.
par. 10. ſect. 20. num. 157. Gratian. diſcept. ſo-
renſ. cap. 679. num. 12. Rot. apud Gregor. decif.
162. num. 9. ibique Adde. num. 25. & ſuit ſir-
matum in Romana fideicommiſſi de Viſſorij 19.
Ianuarij 1652. coram Emin. Oſobono S. allega-
tus autem ſtylus, quæ eſt in impreſſis apud ipſu.
 36 *decif. 271. num. 22. Cumque Reuerendiſſ.*
 Capitulum videatur antiquius ſemper con-
 ceſſiſſe in emphyteuſim bona tum pacto ex-
 preſſo, ne valeret tranſire in manum mor-
 tuam, licet poſtmodum reſpectu aliorum bo-
 norum deducatur aliquis actus in contrarium.
 37 *non eſt attendendus, qui pienè, & præchè*
quatenus &c. eſſet probandus à diſtis Admo-
dum RR. PP. Sandæ Brigide, qui in eo ſe lan-
dant ad doct. Gloſ. in l. 1. verb. probatis Cod. quæ
ſa long. conſuetud. Rinaldo. ſen. conſ. 307. n. 16.
Parif. conſ. 25. num. 18. lib. 1.
 38 Neque obſtant atteſtationes, ſeu fides ex-
 tra iudiciales factæ, atteſtantes de dicto ſtylo,
 ſeu conſuetudine; Quia ultra reſponſiones
 itam datas, dicitur, quoddam ipſa non probat
 ur altitudo; quàm ex ſidibus, non eſt ei quic-
 quam deſerendum, l. 3. S. idem diuus, ff. de
 reſtit. auct. ſi quis in aliquo Cod. de eden. Gait. de
 credit. cap. 3. tit. 1. num. 912. cum duob. ſeqq.
 Rot. decif. 255. ſub num. 3. part. 1. recent.
 39 Maxime cum dictæ fides non percutiant tem-
 pus præſentium conſeſſionum ſacrarum à
 Reuerendiſſimo Capitulo, & non concludant
 inueſtituras aliter fieri non potuiſſe, vt in ter-
 minis probationis ſtyli, & conſuetudinis hoc
 requirit, reſpondet. Rot. coram Seraphin. decif.

1249. num. 1. cum ſeqq. verfic. *Neque obſtat, &*
ſuit dictum in Iannet. Quart. Dotales 27. Aprilis
1643. coram Reuerendiſſ. Terracinen. S. non ob-
ſtante atteſtatione, allegata in diſſe Mediolanen.
præſentia deuolut. Luna 5. Iulij 1653. coram Re-
uerendiſſ. Melio S. illius neg. irrelevance.
 39 Eprò complemento dicitur à primo ad vlti-
 mum, quoddam cum in casu noſtro adſit pactum
 expreſſum de non alienando in locum Reli-
 gioſum, cõpertum in iure eſſe, dictum pactum
 eſſe derogatorium conſuetudini contrariæ,
 quatenus addeſſet, vt poſt lex. in l. ſi quando, ff.
 de legat. 1. in indiuiduo firmatur. *Gratian. di-*
ſcept. forenſ. cap. 447. n. 30. & cap. 679. n. 13.
& 24. Bec. conſ. 94. num. 28. ad med. Surd. conſ.
34. n. 28. lib. 1. Manent. decif. 1. d. n. 47. ad 555.
 Quare &c.

Andreas Cenſalius I. C.

ARGVMENTVM.

Hæres grauatus an, & quando alie-
 nare poſſit res particulares Fideicom-
 miſſo ſubiectas pro debitis fideicom-
 mittentis, maxime exiſtentibus bonis
 liberis eiufdem, & quid dicendum,
 quando interuenit factum iudicis, an
 tunc hæres dicatur alienare animo in-
 teruertendi fideicommiſſum; & an, &
 quando ob culpam fauore Fideicom-
 miſſarij teneatur ad æſtimationem, ſeu
 ad pretium rei alienatæ fideicommiſſo
 ſubiectæ. Fideicommiſſarius, an ha-
 beat hypothecam tacitam ſuper bonis
 hæredis grauati pro reintegratione bo-
 norum fideicommiſſi ab ipſo hærede
 grauato conſumptorum. Reijcitur opi-
 nio *Theſaur. lib. 2. q. 84. per tot. & eod-*
em tempore ſalvatur cum diſtinctione.
 Mulier, vel eius hæres an, & quan-
 do repetere poſſit dotem ſuper bonis
 primogenituræ, non diſcuſſis bonis li-
 beris, & de alijs ad materiam reinte-
 grationis ad fideicommiſſum, breuiter,
 & elegantèr diſcutitur.

S Y M M A R I U M.

Res fideicommissi subiecta alienari possunt pro are alieno à Testatore debita, non obstant quacunque strictissima prohibitione. num. 1. & 2.

Testatoris prohibitio non potest impedire Ius Creditoris. num. 3.

Res particulari fideicommissi subiecta distrahi non potest, quando alia suppetunt bona, ex quibus res alienam satisfieri potest, nisi ex falso Iudicio ad Creditoris instantiam sint iudicialiter exequuta, et subhastata. num. 4. & 5.

Alienatio non dicitur facta animo interuersionis fideicommissum, si ad instantiam Creditorum bona alienentur ex falso Iudicio pro are alieno à Testatore debito. num. 6.

Fideicommissarius non habet hypothecam tacitam super bonis haredis grauati pro reintegratione bonorum fideicommissi ab ipso haredi grauato consumptorum, nisi concurrat culpa, & dolus respectu haredis grauati aliquantis. num. 7. & 8.

Debitor non valet fideicommissum impedire, quin Creditores executionem faciant super bonis particulariter alteri relictis, & alienari prohibitis. num. 9.

Heres grauatus alienare potest bona particulariter fideicommissi subiecta, si alia bona libera vendi nequeant, quia Emptor non incurretur. num. 10. Dubiter, vel eius heres pro dote repetenda, non tenetur excutere bona libera intricata, à fideicommissante relictis. num. 11.

Executio arbitria mulieris dotem repetentis fieri potest super bonis primogenitura, qua essent magis expedita, & facilius exactionis. num. 12.

Heres grauatus non tenetur saltem ad affirmatiuam suam fideicommissarii, qui rem iudicialiter alienatam vindicare non valet, nisi sit in culpa. num. 13. & 14.

Heres grauatus compelli potest saltem pro pretio, si pretium rei alienata peruenisset ad haredem grauatum, & ab ipso fuisset consumptum. num. 15.

de Auria, minime in praesenti compelli posse, ad instantiam Mag. Pauli Francisci de Auria, ad praesentem reintegrationem praedicti fideicommissi ob alienationem dd. domorum expressè distrahi prohibitum.

Etiam, ut mihi supponitur, cum alienatio processerit ex causa necessaria, & pro ex soluendis debitis Testatoris, ipso met Mag. Vincentio relucante, non solum sufficit, ut haeres grauatus ad nihil aliud reneatur, iuxta textum in l. alienationes, ff. familia cretensuda, tamen obstant quacunque strictissima prohibitione, a Capl. consil. 23. num. 35. & consil. 47. numer. 21. Franc. Bec. consil. 100. num. 6. Peregrin. de fideicom. art. 42. num. 18. & ibidem Franchiscus Censalis meos Germanos in obseruati. in folio milii 265. col. 1. vers. Secundo dicitur in nouissima impress. Monach. & latissime Pasfar. de subdit. quasi 541. per tot. signatur ex num. 9. & commanitur hinc in l. filius familiae f. dimiss. de legat. 1.

Quia prohibitio Testatoris non potest impedire ius creditoris, Socia. Sen. consil. 16. ex n. 13. lib. 3. Hond. consil. 35. ex num. 25. & 45. lib. 1. Mendeb. c. 1. 245. ex n. 23. Pasfar. & alij ibi supra.

Et licet haec alienatio fuit rei particulari fideicommissi subiectae, quae regulanter distrahi non potest, quando alia suppetunt bona, ex quibus Testatoris res alienum satisfieri possunt, iuxta late tradita per Peregrin. de fideicom. dist. art. 40. ex num. 28. Caphal. consil. 320. num. 27. & consil. 654. num. 4. Galz. consil. 228. num. 8. lib. 1. Pasfar. de subdit. 4. quasi 541. ex num. 19.

Tamen conclusio procedit, quando grauatus absq. alio facto Iudicis, existentibus bonis liberis dat Creditorebus in solutum bonum particulari fideicommissi subiecti, sicut quando iudicialiter illa sunt ad Creditoris instantiam exequuta, & subhastata. Tunc enim quia nulla grauati concurrat culpa, etiam existentibus alijs bonis, ad nihil aliud remanet obligatus, argumeto text. in l. qui solidum f. vlt. ff. de leg. 2. Galz. disto consil. 228. num. 8. lib. 1.

Quia tunc dici non potest alienationem fuisse sequutam animo interuersionis fideicommissum, quae est ratio ex qua mouetur D. contrarium sentientes, ut bene deducitur per me in vlt. Consilio impressi post Censal. meum Gorg. manum in obseruati. ad Peregr. de fideicom. in post. 2. n. 20. & seqq. & nullo iure reperitur canonum quod fideicommissarius habeat hypothecam tacitam super bonis haredis grauati pro reintegratione bonorum fideicommissi ab ipso haredi grauato consumptorum, ut latissime tenentur D. Petrus Nogueral. alleg. tam prima ex n. 11. ad 24. Merito. de Pignori. lib. 3. ut. 1. q. 3. per tot. ingeniosissimos, & de iure nostro optime meritus Praef. Andreol. c. 17. 92. per tot. lib. 1.

Ego met

Assistat mihi Immaculata Virginis

Conceptio.

Lamien. praesentia Reintegrationis.

Fideicommissi.

Consilium II.

Pro veritate censeo, Mag. Vincentium de Auria fideicommissi particulari grauatum super domibus cum eius pertinentijs vigore Testamenti conditi à qu. Mag. Stephano

Legatus in quatuor ad Sordidum lib. 3. item. 20. & 30.
 1. in compendio decr. Regi. part. 3. verb. hy-
 potherca an competat fol. mibi 533. & in verbo
 fideicommissarius fol. mibi 539. Causa. variat.
 lib. 1. cap. 2. et numer. 104. cum pluribus seqq.
 Adde. ad Burat. decr. 197. et num. 2. Rot. in
 Romana fideicommissa Salazar. 16. Decemb. 1650.
 S. nro. facit eandem bon. mem. Dimeget. Decano.
 Vbi subditur quod opinio Theauri contrarium
 sententia lib. 2. q. 84. per tot. nullatenus sit ve-
 ra. & in diuina casum illius opinio procedat
 concurrente dolo & culpa re ipsa heredis
 graui ubi tantis. & eandem hac distinctione
 sunt etiam intelligendi aliqui Theauri. scilicet an-
 te. ut optime demonstrauit Andree. & No-
 gual. locis supra adductis. ut latius videbitur
 supra in decr. 133. d. num. 57. & 97. vsq. ad fin.
 Quid propositio pro conclusionem. prout se
 reintegratiois eod magis procedat. videtur.
 quid virentio. super omnibus fideicommissis
 subiectis fuit facta ex causa credendi dotalis. pro
 quo omnia bona fideicommissi tunc erant obliga-
 ta. & sic virtute principalis obligationis.
 non autem vigore Anth. res qua C. commun. de
 legat. quia quatenus intraret. & non preberet
 rationem. nisi in subsidium. hoc tamen pro-
 ceederet. quando versaretur in fideicommissis
 alterius. quam in eiusdem debitoris. qui in pra-
 edictis creditoris prohibitionem adhibere
 minimè potuit. nec illam impedire. quia ad
 sui libitum super bonis sibi bene uisis exequi
 possit. ut bene per Fufar. d. quibus 41. et num. 20.
 in fine. versis. Ratio est. hocq. iustissimè.
 quod haeres grauat se opposuerit. nihilq. ipsi
 imputari debet. si Creditor cetera bona for-
 tan libera. quatenus extitissent. acceptare. vel
 exequi noluerit. cum ad hoc compelli non
 possit. & manifestè si bona libera fuissent aliquo
 pacto interuocata. vel extra statum. vel alijs di-
 stictis exactionis. aut distractionis. quae prohi-
 de ad effectum. de quo agitur. nec etiam po-
 tissent dies libera. ut potè quia Emptor non
 inueniretur. ut egregie Bernas. conf. 93. nu. 19.
 & 16. lib. 2. Fufar. de iustis. d. q. 594. et num. 23.
 Nec mulier. vel eius haeredes pro dote repe-
 tenda tenentur illa bona exuere. Pergr. de
 fideicom. art. 41. et num. 8. versis. Contra verò etc.
 Rot. apud Duran. decr. 145. ex num. 41. Vbi
 quod arbitrio mulieris repetenda dote non po-
 test fieri executio super bonis Primogenituræ.
 quae essent magis expedita. & facilius exa-
 ctionis. & decr. 212. ex num. 16. cum alijs re-
 latis in Interanen. fideicom. 15. ad art. 1647.
 1. non obstat ille secundò. vers. Ea essent nihilominus
 coram Reuerendiss. Delio.
 1. Neq. hoc casu haeres grauat tenebitur saltem
 ad adiminationem. fauore fideicommissarij.

quatenus iudicialiter alienatum vindicare non
 potest. quia conclusio firmata per Fufar. d. quibus
 41. num. 20. & per Pergr. d. q. 594. et
 ex num. 28. qui omnes mouentur ex doctrina
 Bald. in l. vltima S. & si praefatum. & de iust.
 1. deliber. procedit tantum quando aliqua culpa
 heredi grauato imputari potest. ut firmat Bald.
 in l. 1. de bisse. vendit. pignor. impedit non posse.
 quae loquitur Florentius de S. Petrus in d. l. qui
 solidum S. final. ex num. 2. in princ. ff. de leg. 2.
 ubi etiam Glof. quem sequitur Sadler. in l. 1. pra-
 dis num. 2. C. de fideicommissis non tenent con-
 nullae sunt qualitates. ergo si fideicommissum
 euauit per stalem executionem iudicialiter
 factam absq. culpa heredis. qui potius se op-
 posuit. ne quàm potènt ad reintegratioem.
 vel pro ximatione. vel pro re cõsimili virgeri.
 15. Quicquid aliud esset. si pretium rei alienatae
 peruenisset ad haeredem grauatũ. & ab illo
 fuisset consumptum. quo casu posset compelli
 ad reintegratioem. saltem pro pretio. & id
 his terminis loquuntur quod quor in contra-
 rium adduci possunt. & rectè explicat D. Al-
 tograd. conf. 68. et num. 23. versis. Et secundo casu.
 & num. 24. cum seqq. lib. 1.
 Et ita etc. Saluo semper etc.

Andreas Censalius I. C.

ARGVMENTVM.

Corpus delicti legitime. & clarissime
 debet probari in Iudicijs Criminalibus.
 etiam si Reus fuisset confessus. vel per
 testes conuictus. aut agatur de casibus.
 in quibus procedi potest ex abrupto.
 Fuga. aut accusationem. & inquisitio-
 nem formatam an. & quando faciat
 indicium ad torturam. Publica vox.
 & fama orta ante capturam an faciat
 indicium ad torturam. nuntis admi-
 culis. & quomodo ipsa probetur. Con-
 fessio extraiudicialis quando transit ad
 specificum nomen delicti an inducat
 plenam. vel semiplenam probationem.
 & an. & quando plura indicia valeant
 coniungi ad constituendam plenam
 probationem. licet sint diuersae speciei.

ita vt deueniri valeat ad poenam capitalem, & an poena ordinaria imponi possit ex violentissimis presumptionibus, quæ loco probationis succedit in delictis occultis, & an Iudices in delictis magnis, & enormibus, & Republicæ perniciosis valeant extendere eorum arbitrium vsque ad mortem, & de alijs circa materiam indiciorum indubitatorum late discutitur.

S. P. M. D. A. R. I. P. M.

de Corpore delicti legitime, & conuictissimè constare debet, quod est præcipuum in Iudicijs Criminalibus, etiam si Reus fuisse confessus, vel per testes convictus, aut agatur de casibus in quibus procedi potest ex abrupto. num. 1. 2. 3. & 4.

Corpus delicti vt verificetur, debet de eo constare cum omnibus qualitatibus per euidenciam factis. num. 5.

Societas, & conuersatio mala continua ante delictum, in delicto, & post delictum inducunt consensum, & participationem, & concurrente alio adminiculo indicium ad torturam. num. 6.

Coniectura verisimilis in Iure attenditur in indicij pensandis. num. 7.

Verisimilitudo in indicij pensandis capitur ex generalitate facti, & conuictione personarum. num. 8.

Ex Conuersatione in loco, ubi quis conuersatur, presumitur pro aliqua, vel contra aliquam. num. 9.

Fuga ante accusationem, & inquisitionem formatam facit indicium ad torturam. num. 10.

Fuga incontinenti, illud criminis tantis apertis post maleficia postea indicat ad torturam, etiam nullo accedente alio adminiculo. num. 11. & 12.

Indicium solum oriens ex fuga post delictum immediate sequatur, & non post accusationem, sufficit ad torturam. num. 13.

Lasciuia indicat ad torturam. num. 14.

Confessio propria nulla datur maior probatio. num. 15.

Publica vox, & fama orta ante capturam est sufficiens ad torturam, maxime iunctis alijs adminiculis, & indicij, & quando illud, statim commissio facit, illa primum probat, & agitur de ijs, quæ sunt difficilius probationi. num. 16, 17, & 18.

Fama probatur per duos testes dicentes publicè audisse contra Bart. opinionem. num. 19.

Testes singulares admittuntur ad publicam vocem, & famam probandam. num. 20.

Confessio extrajudicialis cum alijs particularitatibus facit simplicem probationem. num. 21.

Confessio extrajudicialis magis operatur, quàm simplex indicium, & sufficit ad torturam inferendam. num. 22.

Iudicium est minus simpliciter probatio, ubi Confessio extrajudicialis sola, & de præfatis indicij ad torturam. num. 23.

Confessio extrajudicialis plene probat, præsertim si transeat in specificum nomen delicti cum omnibus suis qualitatibus ex processu relictis, ut animi si concurrant illa coniectura, vel iur. publica, & iur. & fama, & agatur de his, quæ sunt difficilius probationi. num. 24, 25, & 26.

Confessio extrajudicialis concurrentibus presumptionibus, & coniecturis, plene probat. num. 27.

Confessio extrajudicialis generalis idem operatur, quod confessio iudicialis. num. 28.

Bona de rebus propter aliquem reposita, & ad torturam, quæ sunt persone factio indicium ad torturam. num. 29.

Pœna ordinaria secundum Menoch. imponi potest, quando tria cum mala qualitate, & fama, & alijs, pœnas quæ res furas, & rapinae sunt, conueniunt, quæ omnia coniectura, & iudicij sunt, & conueniunt, & in obsequio. num. 30.

Mendacium probat indicium ad torturam, maxime concurrentibus adminiculis, & iur. substantialem. num. 31, 32, & 33.

Mendacium prolatum animo fallendi indicium, nisi non versetur circa substantialem ex Gabr. est sufficiens ad torturam. num. 34.

Mendacium dicens præsumitur esse in dolo. num. 35.

Dolus remanet comprobatus ex mendacio, & dolo machinatione, ex quibus tortura inferri valet. num. 36, & 37.

Inuersimile dicens præferre imaginem falsitatis, & includit dolum. num. 38.

Dolus simpliciter oriens ex inuersimilitudine est sufficiens ad torturam intelligendam. num. 39.

Tortura inferri potest ob crepidationem, circumstantiam, pallorem, & suspensa Constituti, etiam per se sola. num. 40.

Indicia sunt iuncta constitunt plenissimam probationem, & ex eis deueniri potest ad poenam ordinariam. num. 41, & 42.

Singula, quæ non proferunt, cumulas in iur. num. 43.

Indicia multa, etsi diuersæ species, inducunt plenam probationem, etiam ad condemnationem, & capitali. num. 44.

Probatio ex multis indicij, etiam diuersæ species, ad capitaliter condemnandum illa est sufficiens, quod inducit Indicem ad credendum. num. 45.

Probare nihil aliud est, quàm inducere Indicem ad credendum id, quod intenditur. num. 46.

Indicia plura coniunguntur in Criminalibus ad puniendum Reum in pœna ordinaria delicti. num. 47.

Probatum plene resultat ex pluribus indicij, etiam ad imponendum poenam ordinariam. num. 48.

ff. de quæst. Boss. de indic. num. 29. Giurb. conf. 13. num. 19. Grammatic. decif. 11. num. 13. & n. 14. inquit per hæc formalia verba, *Acedit in super & fuga Sociorum*, qui una cum ipso Casare in. homicidio præfato interemerunt, quorum nemo ex Reis, licet citatis, comparuit, ex qua fuga similiter reus at indicium cõtrâ ipsum Casarem Socium secretatum ad solenne conf. Alex. 65. vol. 1. & vol. 2. conf. 41. idem Gram. conf. 57. num. 20. et decif. 22. Sac. Confil. Neapolit. nn. 13. Cumq. indicium sit in processu perfectè probatum, ex illo ducatur possit duceniri ad torturam, cum non solum adhiat testes, verum etiam cõfessio eiusdem Cauannæ, licet cum generalitate nexa, calu coincidisse cum dicto Francischino, & Pasqualino eius Socijs tempore, quo proprias 13 Oras perebant; Cumq. indicium præfatum ortum trahat ex fuga post delictum immediata sequitur, non autem post accusationem: Ideo latendum est, illud tantum esse sufficiens ad torturam, vt in terminis, & solidè fundavit Regens Rueter. decif. Cam. Neap. 44. num. 5. xbi Donat. Anson. de Marin. obseruat. num. 4. tom. 1. & comprobatur, & rationem differentie assignat.

Tertium indicium cõprobatur ex eo, quod postquam dictus Cauanna se absentauit a Vrbe, semper latitante in memoribus, & syluis, scopis armatus, nec inquam in eius domo 14 exiit; Ex tali enim latitatione in hunc compertum effloriri indicium ad torturam, vt late iudicat Pios. in reposit. l. si quando S. 53. num. 8. Hippolyt. de Marsil. singul. 114. & singul. 497. Ludouic. d. Peguer. decif. Senat. Catholon. 17. n. 31. versic. Quod ita restringendum est, vsq. ad n. 32. quod indicium cum sit perfectè probatum, resultat, quod veritus, ne in laqueos iustitiæ incideret, sui conficiis, armatus cum dd. Socijs incedebat.

Quartum indicium, supradicta omnia iurificè comprobans, causatur non solum per depositionem testium deponentium vidisse dictum Cauannam in loco à Cã de Cuccoli, desertentem 15 lacum plenum raubis, nec per ipsum Cauannam ex proprijs oris confessione negatum, à qua nulla datur maior probatio in xia latè errat. per Me in voc. 18. numer. 4. impressa. post præfata. ad Louie. Conf. quis Imperat. maledixer. asserentem, dicta bona esse de illis, quæ erant in domo d. Aurificis detorbata, prout ipse asserit per d. Francischinum, & Pasqualinum post commissæ scelera supradicta, vt ex illorum ore audiuit, & auxilium ipsum Cauannam prò illis deferendis præstidisse, rogatum tamen à dicto Francischino, prò quorum delatione, vt ipse fatetur, recepit solidos 48. nec non postmodum in loco dicto à Cã de Cuccoli, recepit duo co-

clearia, & seculum vnam ad eundem effectum; cum promissione eorundem Francischini, & Pasqualini de repartiendo, seu participem. d. Cauannam faciendò opportuniori tempore, de alijs raubis in abscondito repositis: quod indicium quis non fateatur, licet coloratè, & callidè per d. Cauannam palliarum, non esse sufficiens ad torturam, imò verius ipsum plenam inducere probationem non solum de robaria in domo d. Aurificis sequuta eadem nocte, post patrata faciora, verum etiam de dd. facinoribus de societate eius Cõteorum eadem nocte commissis.

- 16 Quintum indicium ortum trahit à publica voce, & fama contrâ dictum Cauannam, orta ante capturam, quæ sola est sufficiens ad torturam, ad doctrinam Bart. confil. 191. cum seq. Boss. de indic. nn. 65. Menoch. de præsumpt. lib. 1. qu. 89. num. 32. Mascard. de probat. lib. 2. cõclus. 754. num. 7. Bald. in cap. 1. de pac. l. iuram. firm. extr. de feud. l. iul. Clar. S. fin. q. 31. vers. Fem; 17 Maxime iunctis adminiculis, & indicijs supra ponderatis, Rimin. lib. 1. conf. 88. numer. 43. 18 ac etiam, quando illicò, statim commissio lacinorè, illa ortum trahit, & sacras in ijs, quæ difficilis sunt probationis, iul. Clar. in d. S. fin. quæst. 31. Menoch. de præsumptionib. lib. 1. qu. 89. num. 35. Ferrar. qu. 47. lib. 2. tit. 5. num. 11. 91. & 92. Caball. resolut. Crimin. cal. 200. n. 134. Giurb. lutiissimè conf. 13. n. 18. Grammat. voc. 35. p. 127. Auebat. conf. 253. Theb. Non. conf. 99. n. 29. 19 Quam famam sufficit esse probatam per duos testes dicentes publicè audisse, contrâ Bart. opinionem tenuit Bald. in cap. per litteras n. 2. de præsumpt. et in cap. prægred. num. 10. de testib. & in cap. per duas de probat. & ista opinio est magis communis, & setuatur in praxi Alex. conf. 102. q. 22. in princip. lo. de Anst. conf. 127. 20 n. 19. Ferrar. q. 47. n. 257. & 259. Et num. 259. probat, quod etiam testes singulares ad eam probandam admittuntur, prout in calu nostro minime singulares, imò omni exceptione maiores, & cõtestes adfunt de fama deponentes nò solum ante capturam, verum etiam ante formatam inquisitionem: Tanrò magis quid in casu, de quo agitur, hæc publica vox traxit originem ab ipsis Delinquentibus.

Sextum indicium desumitur ex extrajudiciali confessione per d. Cauannam facta ante illius capturam Bartholomæo Cauannæ, & Joanni Serrona contestibus de loco, & tempore, & vna cum Francischino Rapallino, Pasqualino Costa, & Thoma de Barbettijs sub d. die 24. mensis Iannarij contulisse domum proximæ habitationis Ioannis Albofchò Aurificis in vico dicto de Bisetti, & Magdaleæ eius uxoris pregnantis, & Margaritæ ipsius iuga.

Iugulum Ancillæ, & sororis dicti Francischini Rapallini, ibiq. post sumpta poculenta, & oculenta ab eisdem Iugalibus, dato signo per ipsum Cauannam eius Socijs exequendi eorū improbam animam sub ficto colore, nē à Vicinis exaudiretur, fingens iter sumere, & recepit ad claudendum fenestras, & illiō prefati eius Socij, ut suprà in factō fuit demonstratum, proditorie, scienter, ac dolose adorti fuerunt, scilicet Francischinus Margaritam Sororem, Thomas Magdalenam pragnantem, Pasqualinus Ioannem, cui adiutorium præstitit, ut magis viribus valentem d. Cauannam, manibus, & laqueis gulæ applicatis, illos suffocantes, postmodumq. domum prefatorum Iugalium
 1. preciosis rebus spoliando, quæ confessio extrajudicialis cum tot particularitatibus, cum expressione nominum, & cognominum d. miserabilium interemptorum, ac loci expressione, & causa, nulli dubium, quod non solum semiplenam probationem contrā d. Cauannam constituit, iuxta tradit. per Bart. & reliquos in l. admonendi ff. de iurjur. Menoch. in tract. de presumptionib. lib. 1. quæst. 89. num. 15. qui dicit, quod confessio extrajudicialis operatur magis, quàm simplex indicium; Cum illud sit minus ipsa semiplena probatione, & sic esse sufficientem ad inferendam torturam, ut tradunt omnes Criminalistæ; præsertim Iul. Clar. quæst. 21. num. 19. Farinac. quæst. 37. num. 47. & quæst. 84. num. 2. qui testatur de communi
 2. Caball. cas. 81. num. 2. qui fundat, quod sola, & de per se confessio extrajudicialis faciat indicium ad torturam, Ludovic. à Pegner. dec. 171. num. 4. Menoch. de presumpt. lib. 1. quæst. 89. num. 14. & 15. Marini Giurb. conf. 87. num. 20.
 3. Verum etiam quod d. confessio extrajudicialis plenè probet, maximè cum confessio transeat in specificum nomen delicti, prout in casu nostro, cum omnibus suis particularitatibus ex processu resultantibus, ut in puncto firmat Abb. in cap. as si Clerici num. 6. vers. fallit quinto, & in cap. olim de re script. Bertaz. conf. Criminal. 42. num. 2. Aldouin. 4. conf. 6. num. 14. Gabr. tit. de confess. conclus. 1. num. 46. Felic. ab
 4. leg. 10. nu. 38. par. 1. Maximè si alie concurrant coniecturæ, veluti publica vox, & fama; Socin. Iun. conf. 32. num. 17. vol. 2. Farinac. 32. quæst. 32. num. 2. Præsertim in his, quæ sunt difficultis probationis, Socin. Iun. conf. 32. num. 22. vol. 2. Menoch. de arbitrar. cas. 116. num. 14. & de presumpt. lib. 1. quæst. 5. num. 3. & lib. 5. de presumpt. 41. num. 1. Farinac. qu. 86. num. 35.
 5. & quod quando concurrunt presumptiones, & coniecturæ, puta, quia adest publica vox, & fama, tunc etiam confessio extrajudicialis, plenè probat, in Ryndarus de varietat. test. fol.

1. cap. 6. incipien. de valde quaso, & sequitur Felin. in cap. olim num. 8. vers. fallit 8 de re script. & in puncto consuluit Bertaz. conf. 42. num. 2. 3. & 4.

Imò in casu, de quo agitur, non solum adest simplex confessio extrajudicialis tot admini-
 28 culis suffulta, & corroborata, verum etiam ipsa confessio extrajudicialis geminata, cuius geminationis virtus operatur idem, quod indicialis, ita in puncto Bart. in l. cum scimus Cod. de agric. & censu. lib. 11. Paul. de Cast. in l. publica §. Titia ff. de posita. Felin. in cap. de hoc num. 3. vers. tertio limita de simon. & in cap. olim latissimè serè per tot. de re script. Socin. reg. 63. verb. confessio absente parte vers. fallit in confessione geminata, idem Bertaz. ubi sup. num. 2. & 3. qui loquitur in terminis geminate, & triplicate confessionis extrajudicialis, comprehensa iudiciali.

Septimum indicium resultat ex parte bonorum derobatorum reperta penes ipsum tempore eius capture, quæ bona cum fuerint recognita esse de illis et existentibus in domo prefatorum Iugalium interemptorum, & facta etiam confrontatione cum illis repertis penes Pasqualinum Costam ad Curiam delictis, vnum ex ipsius Cauannæ Socijs, præsertim cum parte catenæ aureæ penes ipsum existentem, cum ea reperta penes Cauannam, realitè constitut de identitate, quæ maxime operè operatur contrā dictum Cauannam, non solum respectu bonorum apud ipsum repertorum, & derobatorum in d. domo, verum etiam respectu socialitatis, & participationis, ac præ-
 29 meditationis d. homicidiorum; Cum in iure oompertum sit, bona derobata reperta penes aliquem, maximè attenta mala qualitate personarum, facere indicium ad torturam respectu furti, iuxta latè tradit. per me in vot. Criminal. 4. d. nu. 12. & 13. in preface post tract. ad l. vnic. Cod. si quis Imperat. maledixer. Grammatic. conf. Criminal. 14. Iul. Clar. in prax. Criminal. §. fin. quæst. 21. num. 41. & pluribus relatis, fundat Donat. Anton. de Marin. nouissimè in obseruat. ad dec. Regent. Reuerter. Reg. Camer. Summar.
 30 Necap. dec. 207. tom. 1. & si credendum est Menoch. de presumpt. lib. 5. presumpt. 29. num. 7. & seqq. firmanti posse imponi penam ordinariam, quando iuncta mala qualitate, & fama illius, penes quem res furata reperta sunt, concurrat aliqua alia coniectura, ut puta, quando reteneretur in abscondito, quæ omnia cum huc concurrere videntur, absque scrupuli labe, attenta immanitate d. delictorum, nō ab re Ego existimare, opinione Menoch. posse prædicari, ex quo Menoch. in suis tractatibus non fuit homo vulgaris.

1. **O**rtum indicium oritur ex pluribus mendacijs substantijs prolatis per d. Canan-
nam, & præsertim circa noctem commissi de-
lecti, qui interrogatus ubi obdormietit re-
spondit obdormiisse in domo Sanctini Sche-
moli: & tamen per depositionem d. Sanctini,
& eius uxoris contrarium fuit assertum: &
propterea de dicto mendacio remanet con-
mensus, & consequenter dicitur indicium suf-
ficiens ad torturam, ex doctrina Bars. in l. fin.
mon. 3. ff. de quæst. Boss. de indic. num. 36. & 38.
Mendoso. ad Roman. conf. 4. num. 3. Maxime
3. concurrentibus adminiculis. Iul. Clar. quæst.
21. vers. mendacium, Menoch. de præsumptio-
lib. 2. quæst. 89. nu. 67. Thibaut. decif. Pedrolon-
3. tana 24. num. 2. & multo magis quia d. men-
dicius est circa substantia, nempe ad ex-
cludendam fidei intentionem probantem circa
illius existentiam in committendis præfatis
facinorosis, Iul. Clar. quæst. 21. vers. mendacium,
Bertr. conf. 213. Farinac. quæst. 52. num. 11.
3. lib. 2. tit. 5. Licet Gabr. dixerit in conf. 183. ut
non sufficiat esse circa substantia ad inferen-
dam torturam, sed existimet sufficiens ad tor-
turam, ut tantum sit prolatus animo fallen-
3. di Iudicem. Cùm mendacium dicens præsum-
mat esse in dolo, in puncto Menoch. de præ-
sumptionib. lib. 5. præsumpt. 3. num. 53. Anton.
de Ball. varior. lib. 1. tit. de indic. quæst. 16. num.
6. in puncto Thomeæ Grammat. conf. 17. nu. 91.
Alterum mendacium patet circa substantia
deductur, quod cùm fuerit ipse interro-
gatus, ubi illo sero potum, contraq. tempe-
re respondit, cenasse domi Stephani Borra,
& tamen ex depositione d. Stephani, & eius
uxoris, hoc expresse negantibus, contrarium
apparet, & sic calidè; ac dolose præsumitur
negasse veritatem, de qua postmodum fuit
3. convictus: Vnde ratione mendacijs, ac dolo-
se machinationis remanet contra d. Canan-
nam comprobatus dolus, per tenent. l. c. ff. de
del. cum alijs per Roland. conf. 49. num. 22. lib.
1. Menoch. conf. 439. num. 32. lib. 3. Gratian. di-
scept. foren. cap. 955. num. 12. cum plurib. seqq.
3. & quod ob hoc solum possit torqueri, dixit
Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 29. num.
3. Clar. in sua præf. Scindal. quæst. 25. vers. sed
pone. de criminosis. in l. 12. b.

Confovetur etiam calliditas, & machina-
tio d. Canannæ: ex quo cùm fuerit interro-
gatus, an cognosceret dictam Margaritam So-
torens d. Francchini, respondit, eam cognos-
cere, & illius esse amore captum, dum illam
incedebat in vxorem ducere, pro quo ma-
trimonio perficendo fuit mediatus ille ribal-
dis Pasqualinus Costa. Interrogatus postindè
quo in loco Cananis existeret d. Margarita,

negatiuè respondit, quod quantum tuerisi-
militate sit, patet Lippis, & Tonforibus; Dùm
illam cognoscebat, & de ea amore erat accen-
sus, cùm illam in matrimonium habere inten-
3. deret, & qui inuicem dicit, imaginem fal-
sitate præferebat, & dolum includit, ad præd-
per Surd. conf. 61. num. 38. lib. c. Farinac. de fal-
sis. quæst. 153. num. 176. Fermigliol. conf. 353.
num. 10. & conf. 171. num. 25. Ros. Rom. decif.
137. num. 3. par. 2. diuers. & ex hac sola inue-
rificatione redditur in controuersibilis do-
3. lus in ipso Cananna, qui dolum simpliciter est
sufficiens ad inferendam torturam, ut supra
probat prædicti DD.; Tantò magis quia à
principio d. Cananna interrogatus super eius
confessionibus extrajudicialibus: existit sem-
per negantibus, posteaq. confessus respectu
super maiori parte contentorum in d. con-
fessionibus, quod multum urget ad ipsum con-
uincendum. in l. 12. b.

4. Nod omitto tamen considerationem circa
trepidationem, titubationem, & pallorem, ac
suspicionem eiusdem Canannæ in eius constitutis
adnotata, quæ omnino sufficiunt ad torturam,
etiam per se sola, iuxta tradit. per Innocent. in
cap. quoniam extra de probat. Bar. in l. de mi-
nor. tormentis ff. de questionibus vers. plurimam,
Angel. de malis. in verb. fama publica quæst. 12.
Curt. sen. conf. 41. in fin. in l. 12. b.

41. Ex quibus omnibus non est dubium, quin
appareat, refertari plenissimam probationem
ex tot indicijs simul iunctis, ad Glos. singular. in
l. 3. c. eiusdem ff. de resist. Rainer. in l. 2. ff. cod.
42. tit. Culean. in conf. 169. propter illud vulgatum
dictum, Si non prosumt singula, multa iuuant;
43. Quod quidem procedit nè dum ad torturam,
verum etiam ad condemnationem in penam
ordinariam, ex doct. Bars. in suo tract. de que-
stion. in fin. Bald. in l. si quis ex argenteis in princ.
ff. de educt. Abb. & Canonista omnes in cap. cum
causa de testib. DD. in l. admonendi ff. de iur. iur.
Alex. conf. 150. vol. 5. Gram. decif. 11. num. 16.
& 17. Maxime quia vnumquodq. ex præfatis
indicijs est sufficiens ad inferendam torturam,
44. & ex multis indicijs, etiam diuersis speciebus
suscitat plena probatio etiam ad condemna-
tionem capitalem, ex tradit. per Bars. in l. 1. c.
Cod. de superexaltationib. lib. 12. Bald. in l. ex-
piuntur 14. per illum text. ad Senat. Consist. Sil-
lantian. Glos. in l. 2. in princip. in verb. legitimis
de exenat. Tur. Hippolyt. Riminald. conf. 175.
nu. 29. lib. 2. Ludome. de Alferijs conf. 143. lib. c.
45. diuers. Criminal. & quod in ista materia suf-
ficiat illa probatio, quæ inducit Iudicem ad cre-
dendum, ut per Socin. conf. 11. lib. 3. Dec. conf. 10.
46. lib. 4. Probate enim nihil aliud est, quàm in-
ducere Iudicem ad credulitatem eius, quod

- intenditur, *h. quingentes in fin. ff. de probat. cum similibus Barto. in Admon. d. col. 4. de iur. an. Bald. in l. nō hoc in fin. Cod. unde legitur. & quod*
- 47 plura indicia coniungantur in Criminalibus ad puniendum Reum iō pœnam ordinariam delicti, in puncto Ludovic. d. Pegner. decis. 17. per tot. vbi sic decisum refert in Senat. Cusaleon.
- 48 Cumq. ex processu scateant contrā d. Campanna supradicta indicia Iuribus probata, nempe ipsius Constatore genuinā extrajudicialis confessio coram pluribus testibus ad eius præsentiam confrontatis; Invenio pendē ipsius partis rerum foratarū eamq. identitas probata; Ipsius Rei fuga à præficti Vrbe nonē dici immediate subsequenter delictis præfatis; Latitatio eiusdem postquam appulsi ad eius Orā; Associatio in itinere eiq. supradictis eius Socijs; Asportatio per ipsum raurarū de robaturum de domo præfati Aurisicij. id sacco; Publica vox, & fama formiter probata; Mendaciaq. & inveniuntur in d. iud. responsiones, ac contrarietates in eius Constatore prælatæ, & ex tot delictorum complicatione vbi licet proditorij, infanticidij, patricidij, & raurarie, quæ sunt causa eorum interemptionis; Certum est non tantum oriri indicia indubitata, sed veram plenam, ac concludentem probationem sufficientem ad condemnandū ipsum pœna ordinaria delicti, iuxta dilla per Bald. in d. l. excipitur 14. ff. ad Senat. Consult. Sullavice. & in terminis hæc omnia comprobando firmat Merlin. Pegnerell. contraveni. forens. lib. 1. cap. 64. num. 17. 18. & 19.
- 49 Quapropter supradicta indicia simul iuncta, ac præcipue inspecta causa delicti certum est, quod reddere debeat animum DD. VV. Sereniss. ad id credendum, quod res aliter se habere non possit, nisi prout ex indicijs suprad. cumulatis, & eius extrajudiciali geminata confessione, ac etiam iudiciali & hoc ideo sufficientia omnino esse ad pœnam mortis imponendam, iuxta doctrinam Bald. & Salic. in l. vi. Cod. de probat. quam sequitur Angel. de malefic. in verb. fama publica col. 3. vers. an verum indicium; & in puncto Jo. Andr. ad Specu. lat. 10. de probat. §. videndum restat num. 19. vers. 13. in l. D. in verb. fante. idem Angel. vbi sup. in verb. comparatione ad. inquisit. col. 4. Abb. in puncto conf. 119. incipiens. tria sunt
- 50 col. 1. in princ. lib. 2. vbi est, indicia, quæ valde arguunt plenam fugere probationem; Et
- 51 indicium indubitatum, secundum doctrinam Bald. Rubi. Cod. de probat. dicitur plena rei demonstratio per signa sufficientia, per quæ animos cuiusq. in aliquo tanquam existenti vero id conquelescit, & plus intelligas non caret, & sequitur Bero. tract. de indic. & fortis. quæst. 1.

prima par. num. 3. Boer. decis. 164. nu. 1. & Regg. Capyc. Latr. decis. 163. par. 2. Regens Rouit. decis. 63. num. 1. & Reg. Bellamer. decis. 688. num. 14. vers. 4.

- 52 Ideoq. Sereniss. DD. nullum dubium in animis vestris esse concipiendum, quin d. Campanna pœna ordinaria sit condemnandus, ut in specie per. sext. in l. si qui adulterij Cod. de adulter. Marfil. in prax. Crimin. §. diligenter au. 21. vers. & vtrū prædicta, Carrer. in prax. in l. observare curabit Cod. quor. appellat. non recipiens num. 505. vers. ex quorum omnium dillis; Menochius adhibet. lib. 2. cas. 270. num. 8. & cas. 279. num. 31.
- 53 Vtrūquam quod sumus in delicto occultis, & de nocte commissis, quod difficultis est probationis, ad cuius probationem propter sui specialitatem etiam tales inhabiles iunguntur ad effectum imponendæ pœnæ capitalis; Grammat. decis. 42. num. 4. & conf. 17. num. 14. & consil. 45. num. 13. Apoll. ad Roman. conf. 7. lit. D. & Barthelemy qui alios refert conf. 243. nu. 16.
- 54 Fortis, in conf. 32. num. 22. & propter in ipso plenè probando sufficienti concludere, & præsumptione, iuxta text. in Liber. Imperator. ff. de legat. 1. Boss. in d. delicti. Grammat. conf. 47. num. 14. & 15. Clar. §. fin. quæst. 10. Fortis. quæst. 26. num. 4. Censalij caput. contra communem. quæst. 237. Abb. in cap. offerte num. 6. de præsumpt. Sarmient. lib. 1. sollicit. interpretat. 4. cap. 1. num. 5. ad fin. optimo Valenz. conf. 28. nu. 23. & 4. & num. 13. vol. 2. Fortis in d. cap. offerte num. 10. vers. 4. limitatur de præsumpt.
- 55 qui docent ex violentissimis præsumptionibus posse deveniri ad pœnam ordinariam delicti imponendam, Menoch. de præsumpt. quæst. 97. num. 38. & conf. 32. num. 25. lib. 1. de deo communi testatur Gomez. in l. Bonitauri nu. 50.
- 56 ea ratione, quia in delictis occultis præsumptiones loco probationis habentur, Grammat. vot. 3. Amendola ad Præsid. de Francob. decis. 372. num. 1. & Bar. in supplement. decis. Regu. vers. sodomia fol. 605. §. Felix. decis. 39. num. 4. Pater Fragor. de Regimine. Riqui. Christian. par. 1. lib. 3. dissipat. 12. num. 55. & 56. in fine.
- 57 Insup. Serenissimi Patres, est advertendum, quod sumus in delicto atrocissimo, & si dici potest plus quam atrocissimo, cum agatur de Infanticidio, Sororocidio, Proditorio, ac furi delicto, licet vix eo tempore commissis per dictos Reos, in quibus, & in unoquoque illorum visum est iura transgredi, & Admirationis audientiam denegare, & quod magis homines abstineant, servanda est legum severitas; Cum delicta magna, & enormia, ac insolita committi, exigant pœnas insolitas, Innocent. in cap. 1. de constitut. Afflicti, in cap. 1. verb.

Verū sententias col. 4. vers. item querant tit. 8 quæ sine regia, & Indices in dd. casibus habent latissimum arbitrium, l. r. Cod. de Summ. Trinit. & fid. Carol. Grammat. decif. 86. num. 8.
 39 d. 13. Attento maximè quid tantum facinus hoc videri maximum scandalum in Civitate, & propterea cum res sit mali exempli, & Reipublicæ perniciofa, & damnofa, multa permittuntur in iudicando, etiam contrà Iuris iurantes, vt latè fuisse per me fundatum in *Reo. infra Tannon. ver. 17. num. 103. 104. & 105. inspectio post memoratū, ad l. vnie. Cod. si quis Imperat. maledix. vbi fuit dictum, quod poena, etiam arbitraria, valeat extendi vsque ad mortem, stantibus circumstantiis gravantibus delictum: ex *Clar. quest. 38. vers. sed quare, Rinn. Jan. cons. 328. num. 16. Pariser. quest. 17. num. 35. & quest. 18. num. 63. & seq. Causale. de Brach. Reg. par. 4. nu. 26. qui dicit, talem opinionem esse Evangelicam; & absq; dubio sequendam.**

Quibus sic se ita habentibus, & in propatulo Serenis. Senatui lausens per me in voce patiter expositis, dicente pro Reo admodum Excellentis D. Hieronymo Rhodino tunc temporis Pauperum Advocato, qui pro miserissimo Reo multa adducebat pro temperanda atrocitate præfatorum delictorum (licet inaniter;) Toto in contrarium, iure merito, obstitente sententiam eodem Serenis. Senatu, qui cum in negotijs peragendis summa cum maturitate procedat, pro illa sessione nõ fuit capta resolutio: Verum cum D. Ioh. Noster maleficos vivere non patiatur, vt habetur in *Exod. 22. & in cap. Rex debet 23. quest. 1. & singulariter notat Gaglielm. de Benedic. 1. par. resp. cap. Raynatus infra lib. 9. & Boff. de Repub. 63 cap. 9. ait, funditus esse malos interfici, quàm vniuersam Reipubli. perturbari: Ex quo cor-
 63 rectione malorum placatur Deus Omnipotens, cap. si quot, cap. vñ infra; cap. si ea 13. quest. 4. & ad itam prouocatur, cum mala differunt puniri; Die sequenti Reus ipse vocate fecit: Excellentis. Io. Baptistam Centurionum olim Serenis. Ducem dignissimum, & tunc assistentem Deputatum per eundem Serenis. Senatum in d. causa, occasione ipsam alloquendi de negotio admodum relevanti, & expecto de me consilio, an illi esset indulgendi, consilium esse non solum vtile, sed etiam pernecessarium d. Reum audire; Quo confestim, executio, d. miserissimus Reus totam facti fictionem cum omnibus suis circumstantijs iuxta contestationem illi factam secundum superius in meo voto enarrantes, & communicato mecum quid inde esset faciendum, dixi esse suspensendum per Serenis. Senatum in reso-*

lutione dictæ causæ; Indeq; d. Reum cum iuramento esse denuo constituendum, & iteratò omnia per extensum per ipsum esse depoenenda, prout ita de morte fuit executum, & ab eodem habita confessione tum omnibus qualitaribus resultantibus ex voluminoso processu fabricato, denudò illi assignato breui termino defensorio (atentè manu Regia in similibus casibus per d. Serenis. Senatum concedi solita) & nihil reſervanti deducto per eundem Pauperum Advocatum pro dicto Reo, sententia fuit executio in hunc modum, videlicet, dictum Reum esse trahendum per loca solita Civitatis ad caudam muli super curru aliquotulum reſervato, & sepro candelis esse inurendum vsque ad locum patenti delicti, ibique postmodum esse amputandam manum dexteram, indeq; paulò longè esse suspendendū; Ita vt anima à corpore separaretur, illumq; exinde quatripartiri, & ad portas solitas Civitatis in propatulo poni, ad hoc vt in aliorum transiret exemplum, ex quò magis homines se abſtineant à malis patrandis.

Andreas Censalius I. C. & Confultor Delegatus.

ARGVMENTVM.

An stante emphyteusi acquisita à Primo Acquirente pro se, & hæredibus masculis, & fœminis, eaq; supposita fideicommissò masculino condito per eundem Primum Acquirentem, masculus simul, & hæres, per intermediam personam descendens à columnello d. Primi Acquirentis, excludat fœminam ab eodem Primo Acquirente ex alio columnello descendentem, sed illius non hæredem; & an Primus Acquirens valeat præiudicare comprehensis in Inuestitura, nè dum in emphyteusi hæreditaria, sed etiam ex pacto, & prouidentia.

S Y N N O P S I S.

Emphyteusis si acquiratur ab aliquo persona pro se, & hæredibus masculis, & fœminis in ea inspicitur
 l. i. 2. primum

prima radii. xlv. 15. De locum nunciorum
 Primus Acquirens primum se conformare vo-
 luisse cum statuto loci. num. 3. et 4. et 5. et 6.
 Familia successio iurata nequit, nisi in defuncta
 omnium masculorum, sive statuto feminatum
 exclusio, est agitur de emphyteusi tam heredi-
 taria, quam ex pacto, et providentia. u. 6. et 7.
 Primus Acquirens non solum in emphyteusi heredes
 saria, sed etiam ex pacto, et providentia prae-
 dicte potest comprehendere in hereditaria. u. 6.
 Emphyteus hereditaria, requirit, quod si forte
 prius in eo sit heres sed immediatus, sed medius
 et Primus Acquirens, ubi, et quod requiritur
 ut sit heres ultimi possessoris. num. 7. et 8.
 Emphyteus hereditaria, quae non descendit
 nisi sit heres, cum sola longum qualitas non
 sufficiat. num. 8. et 9. et 10. et 11. et 12. et 13.
 Heredes, et successores prius non possunt vocare
 descendentes, nisi sint heredes, praeterem, si pri-
 cedas verbum genericum heredes, et per se non
 ex dispositione hominis non habetur, quod heredes
 hereditaria, ad exclusionem carum, vel
 qualitate. num. 9. et 10. et 11. et 12. et 13. et 14.

Assistat mihi Immaculata Virginis
 Conceptio.

Emphyteus

Consiliarius IV.

Requiritur pro veritate, an sitane emphy-
 teus, acquisita ubi pro se, et heredi-
 bus masculis, et feminis, ex supposito
 ta fidei commisso masculino per eundem pri-
 mum Acquirentem condito, masculus simul,
 et heres per intermedium personam descen-
 dens a Columnella dicti primi Acquirentis
 excludat feminam ab eodem primo Acqui-
 rente per alium Columnellum descendente,
 sed filius non heredit.

1 Re marpre discuta, et considerata, cetero di-
 ctam feminam omnino excludi. Tum quia sim-
 pliciter loquendo quidam emphyteus, prout
 hic, est acquisita pro uno pro se, et heredibus
 masculis, et feminis, inspicitur prima radii
 2 Adeo ut respectu primi Inuestiti omnes cen-
 sereur, ut si linea, et donec erant masculi
 descendentes ab uno filio, et excludunt femi-
 nas descendentes ab alio, licet respectu trans-
 versationis inter se videantur esse in diversa
 linea, ad statum expressum in cap. 1. de eo qui si-
 bi, vel heredi, suis, de acq. et emp. et
 lib. 23. tit. 18. num. 36. et lib. 23. tit. 3. num.

15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22.
 Rot. apud Consilios, de off. et 23. num. 1. et 2. et 3.
 illam opinionem in dubitatione dicit de alio-
 grad. conf. 25. num. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6.
 leg. lib. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6. et 7. et 8. et 9. et 10.

3 Tum etiam quid in Claustra illa, etate sta-
 tutum, ut stantibus masculis, feminis non suc-
 cedant, cum quo proinde presumitur primum
 Acquirentem se conformare voluisse, et dicam
 Corn. conf. 263. num. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6.
 num. 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35.
 4 19. lib. 2. Unde si forte in hereditaria iurata non
 possent nisi in defunctum omnium masculinum, od
 ita in rectoribus et alibi de iur. emphyteus, et 23.
 41. num. 3. et 4. et 5. et 6. et 7. et 8. et 9. et 10. et 11. et 12.
 5 hoc dicit verum in emphyteus, tam heredi-
 taria, quam ex pacto, et providentia, et 23.
 13. num. 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35.
 lib. 1. Fachin. conf. 2. num. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6.
 24. et 25. et 26. et 27. et 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35.
 24. et 25. et 26. et 27. et 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35.
 24. et 25. et 26. et 27. et 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35.
 24. et 25. et 26. et 27. et 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35.

Tum tertio quid licet in hereditaria com-
 hendat feminam, cum tamen emphyteus, de
 qua agitur, fuerit a primo Acquirente suppo-
 sita fidei commisso masculino, hinc deducitur
 Testatorem vel perpetuum voluisse illas exclu-
 dere in concursu masculinorum, vel saltem in-
 tendisse illas omnino admissi posse, nisi in con-
 tendem masculinorum defectum; Quippe quod
 possit primus Acquirens necesse in emphyteus
 hereditaria, sed etiam ex pacto, et providentia
 praeiudicare comprehensionem in hereditaria
 firmat Bec. conf. 56. num. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6.
 num. 37. lib. 2. Sord. de off. 109. num. 16. et 17. et 18.
 et conf. 35. et 36. num. 2. et 3. et 4. et 5. et 6. et 7. et 8. et 9. et 10.
 13. et 14. et 15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22. et 23. et 24. et 25.

Tum denum quid dum in locutione legi-
 tur facta concessio per se, et heredes mascu-
 los, et feminas, quae verba iudicantur. fac-
 ciunt emphyteus hereditariam, videtur ex
 hoc requiritur non solum qualitas descenden-
 tia, sed etiam qualitas hereditaria, scilicet, quod
 succedere volens sit heres, siue immediatus,
 siue mediate primus Acquirens, ubi, et quod
 requiritur, ut sit heres ultimi possessoris, et 23.
 13. num. 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35.
 13. et 14. et 15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22. et 23. et 24. et 25.
 13. et 14. et 15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22. et 23. et 24. et 25.
 13. et 14. et 15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22. et 23. et 24. et 25.
 13. et 14. et 15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22. et 23. et 24. et 25.

Rot.

*xx. decil. 464. ex num. 6. par. 1. dicitur. Et apud
Cual. d. 464. § 23. num. 4. verbi. quod dicebatur
cum alijs latissime congestis per D. Allegrad.
6. conf. 25. num. 17. verbi. respondetur. Et an. 18.
cum plurib. seqq. lib. 1. quæ qualitas hereditaria
cum deficit in D. Clara nē dum. respectu
primi Acquirentis. cuius non est. heres. neq.
agere. neq. immediate. sed etiam respectu
secundi. qui non ipsam. sed uxorem reliquit her-
edem. in dubitante. ex hoc defectu omnino
videtur esse locus exclusioni. quicquid aliud
testatur. p. osser. si ipsa succedere prece-
deret ab ultimo relicta heres. ut bene deducit
quæ ex D. Allegrad. vbi proxime. et num. 18.
pro hac parte facit etiam auctoritas Bart. in
h. ostendit. § si liberi. num. 4. ff. de operis. lib. 1.
vbi in specie. quod non sufficit sola quan-
titas sanguinis. & iuratio. ut succedatur. in
tempore. vel in secundo hereditario. sed requir-
atur. quod succedere volēs sit realiter heres.
Id quod non solum est verum attentum ad
ta. successione. tempore. cum qualitate
hereditaria per contrarium. sed etiam atten-
ta formula concessione. ibi. per se. & heredes
masculos. & feminas. quippe cum prius deno-
minentur heredes. & postea masculi. & femi-
ne. iudicantur. videtur requisita. qualitas
hereditaria. & dispositio fiat restricta ad ma-
sculos. & feminas. quatenus essent heredes.
ita in puncto Pergrin. de fideicom. art. 32.
et h. num. 48. Puf. de subit. quæst. 330. ex num.
70. & quæst. 340. ex num. 14. Odd. conf. 46. nu-
18. de excep. conf. 959. in fin. & hanc esse com-
m. consuetudinem indubitatam. dum præcedit gene-
ricum verbum. heredes. deducitur per Puf. in
d. quæst. 340. ex num. 21. vbi a fortiori hoc di-
cit verum. dum versatur in dispositione boni-
tatis. & multo magis subdit. sub num. 23. h. do-
11 esse admittendum. quando concurrat sicut
hic. alius descendens. qui habet illam. quali-
tatem hereditariam. pro quo est iudicandum.
ad exclusionem scem. prædicta qualitate
carens. & si alijs ipsa sit descendens. & in-
hereditura comprehensa. iuxta superius de-
ducta. Et ita &c. Salvo semper &c.*

sed etiam maternis, fraternis, & qui-
buscunq. iuribus, & actionibus quo-
modolibet in futurum competentibus,
etiam fideicommissis, seu iuribus suc-
cedendi purificatis, seu purificandis,
nihil penitus sibi reservato, cum Clau-
sulis amplissimis, an, & quando, ipsa
non obstante, attento dicto supposito
congrue donationis, valeant illæ contra-
uenire, maxime data renunciatione so-
lemni, & iurata: & an renunciatio ipsa
restringatur ad causas de presenti, siue
de præterito, iudicis verbis in renun-
ciatione appositis, *Quandocumque, &
qualitercumque, & quacumque de causa.*
Ponderatur doctrina. Bald. conf. 129.
num. 3. lib. 2. prout etiam illa regula,
tot esse debent renunciationes, quot
sunt hereditates, quibus renunciatur.
Pactum de succedendo siue sit affir-
mativum, siue negativum an semper
requirat consensum viventis, hæc re-
nunciatio fuerit iurata cum amplissi-
mis Clausulis, & an, & quando Clau-
sulæ etiam amplissimæ in renunciatio-
nibus expositæ sint restrictæ simpli-
ter ad causas expressas: & ponderatur
differentia inter renunciationes factas
à mulieribus in sæculo, & illas, quæ
sunt ab ingredientibus in Monasteriū,
& explicatur *Statut. lanuen. tit. de suc-
cessionib. ab intestat.* cum alijs ad mate-
riam renunciationis notatu dignis.

Andreas Censalus I. C.

S E M M A R I U M.

ARGUMENTUM.

Mulier faciens renunciationem, siue
de tempore nuptiarum, siue ante, do-
te recepta, ad dum de bonis paternis;

Renunciatio de bonis paternis, maternis, & frater-
nis cum iudamento, & solemnitatibus statarijs
valet ad sanctorum patris, matris, & fratrum
nec refert, an dos assignata fuerit ante, vel post
renunciationem, nam. 1. & 2. Licet filio esset rā-
pium dotata ex bonis paternis, & renunciationis
etiam dotibus maternis, cum nihil interfit, à quæ
mulier fuerit dotata. num. 3. & 5.

Lafo

Lesio confiderari non potest, fiante congrua dotatione. num. 4.

Mulier renunciatio vel debenda, & sic iuri querendo, & incerto, aliquid accipit, non iudicatur lase. num. 6.

Renunciatio iuri futuri intelligitur de iure futuro habente causam de presenti, maxime accedente generalitate, & urgentia verborum. num. 7.

Verba proximi determinant Clausulas sequentes, unde ad ipsius limites restringunt totam dispositionem. num. 8.

Clausula omnes quantumvis ampla intelligitur recte iure proximi. num. 9.

Renunciatio vii strictissimi iuris operatur, ut ultra expressa extendi non valeat, etiam necessitatibus verbis, Quomodocunque, qualitercunque, & quacunque de causa. num. 10. & 11.

Verba importantis renunciatio nem de iuribus ortis, & quod oriiri possunt, semper intelligenda sunt de potentia iuridica, & non de potentia iniquiosa, & sic comprehenditur dispositionem purificatam, non autem purificandam ex doctrina Bald. conf. 191. num. 12.

Dotationes tot esse debent, quot sunt hereditatis, quibus renunciatur. num. 13.

In Renunciationibus semper spectatur verisimilis Contrabentionis mens: Ita quod sufficiens, ut ea verificetur in aliqua parte. num. 14.

Filia renouat iuri etiamque bonorum paternorum, & maternorum non intelligitur renouare alijs bonis, quam ex dote provenire valentibus, alijs dicitur ipsa. ibid.

Renunciatio non presumitur, ubi non subest causa renunciandi. num. 15.

Verba generalissima apposita in renunciatiois an, & quando respiciant remissionem iuris succedendi, vel sine dispensatione ad successionem iurium ex aliquo fideicommissio purificandorum, exemplificatur. num. 16.

Fideicommissa de futuro an renunciari valeat. ibid.

Verba renunciatiois an trahi possint ad successionem abintestato. ibid.

Mulier regulariter presumitur ignorare ius suum, nec dicitur verissime in genere renunciare voluisse id, quod in specie non renouisset. num. 17.

Renunciatio mulieris de hereditate matris viuentis, & absentis, ac non consentientis, Renunciatio non nocet. num. 18. 19. 20. 21. & 22.

Potum de non succedendo sue sit affirmatiuum, siue negatiuum, semper requiritur consensus viuentis, licet renunciatio fuerit iurata, & alijs Clausulis, amplissimis munita. num. 23.

Renunciatioes facta, etiam dote recepta, per filias, siue parentum, vel fratrum, censentur in dubio facta ad reddendam pinguiorem facultatem circa honorem, siue sustentamentarium, siue contratiualem dispositionem, qua dispositione non sequitur.

filia succedunt. num. 24. & 25.

Succedenti abintestato dicuntur habere bona ex certa voluntate defuncti. num. 26.

Renunciatio censetur inducitur a lege in beneficium Renouat, non facta dispositione per victimam, sed si tropicus renouationem decesserit testatur, insinuat error barredi. num. 27.

Verba, attenta subiecta materia, censentur restricta ad causas expressas, non obstantibus quibuscunque amplissimis Clausulis. num. 28.

Renouatio de bonis paternis, & maternis cum iuramento valet etiam sine consensu illorum, de quorum hereditate agitur, si agatur de renouatione facta a Monachis ob ingressum in Religionem, vnde de illa amplissimis verbis concepta, eademque super hereditatibus incertarum personarum, in quibus cessat votum captandae mortis, secus quando renunciatio, licet facta de bonis paternis, maternis, & frateris, verificari non potest, nisi solam in maternis. num. 29. 30. & 31.

Renouatioes a Monialibus facta per ingressum in Religionem solent esse magis reales, & obiectiue, quoniamque iurium, quod secus esse videtur in renunciatiois, quae sunt a viuentibus in saeculo. num. 30.

Renouatio facta respectu bonorum, & hereditatis eius personae sustineri non potest absque illius consensu. num. 31.

Cogitare de viore viuentis est iniuriosum. num. 32.

In Renouationibus semper dicitur color quiritus, quando generalitas non potest verificari, nisi in una persona. num. 34.

Renouatio bene procedit, quando respicit hereditatem, cuius appellatione veniunt bona, secus quando respicit bona, quorum appellatione veniunt hereditas. num. 35.

Renouatioes facta absente matre, absque ipsius consensu, comprehendunt non potest eius hereditas. num. 36.

Renouatum nunquam censetur iuri de futuro, & si expressum renunciatur, intelligitur renunciatum iuri de futuro habente causam de praeterito. num. 37.

Assistat mihi Immaculata Virginis Conceptio.

Januen. Renouationis.

Consilium V.

Vita proposita facti seriem, supposita pro indubitabili exclusione DD. Iacobi patris, & Nicolai, & Io. Francisci filiorum ex prima uxore ab hereditate D. Barbara secundae uxoris.

ris & matris D. Augustini, qui ab intestato decessit, & D. Victoriz nostre principalis auctora dispositione Statuti Iunoni. tit. de successione, ab intestato, ibi, Omnes casibus supradictis, in quibus hereditas defertur ad fratres, sorores, & ab eis descendentes respectu successione in bonis maternis, etiam quod hereditas materna fuisse adita, praferantur primo fratri & vring. consensu, & eis non extantibus, sorores vring. consensu &c.

Contingit dubitari pro veritate, an praefate D. Victoriz, in qua occurrit qualitas Statuti in ordine ad successionem D. Augustini fratris, obstat renunciatio ab ipsa de tempore nuptiarum, siue antea facta, dote recepta, ne dum de bonis paternis, super quibus adseruit, se congrue dotatam, sed etiam de bonis maternis, fraternalis, & quibuscunque iuribus, & actionibus quomodolibet in futurum competentibus, siue etiam fideicommissis, & iuribus succedendi purificatis, seu purificandis, nihil penitus per eandem D. Victoriam retento, seu reservato cum Clausulis amplissimis, de quibus iuris in eadem renunciatio.

Et quidem re maturae perpensa pro ratione dubitandi videtur dicendum renunciationem obstat. Quia cum sit effectus, & facta cum supposito congrue dotationis, omnino de medio subtilissime censetur eandem renunciationem, maxime cum renunciatio fuerit iurata, & solemnis, ita in pueris pro reo, in sap. quamvis de post. in 6. resoluunt ibid. Franc. in princip. & num. 15. Federic. de Senis cons. 136. per tot. Sord. cons. 395. num. 9. Gallier. de renunciat. lib. 3. cap. 2. num. 58. Rot. apud Baratt. dec. 132. num. 1. & ibid. Adm. ubi subdunt, nil referre, an dos assignata fuerit ante, vel post renunciationem.

Quinimo conclusionem esse rectam dato, quod tantum filia esset dotata ex bonis paternis, & nihilominus renouaret etiam prout hic, dotibus maternis tenet Bald. in l. si anima. 3. Cod. de bon. qua. liber. Gutierrez. in cap. quamvis in verb. nullum num. 1. de post. Gallier. d. lib. 3. cap. 2. num. 67. Quia, tamen congrua dotatione, non potest considerari laeso, ut in praecis terminis laesione Mentis lib. 1. conseruati. furens. cap. 5. num. 2. sum seqq. Rot. apud Bonac. dec. 1. in re nomen impress. dec. 174. num. 5. & 6. quasi hoc casu non reterat, & quo mulier fuerit dotata, ut in similibus terminis. Alroy. ad. cons. 5. num. 34. cum plumb. seqq. lib. 3. ubi respondet ad metum reuerentialem, & alia, quae exaduersus adduci possent.

Quod eo fortius videtur dicendum, quia licet de tempore renunciationis viueret Barbara mater, ex quo tamen quoad Victoriam

non agebatur de iure iam quaesito, sed de iure quaerendo, ac de sola spe succedendi omnino incerta, & eventuali, ut potest dependente tam a futura eius bonorum acquisitione, & conseruatione, quam ab illius dispositione, nulla penitus quoad eam probabilis laesio considerari potest pro renunciatione, siue rescissione, siue nullitate, ad tex. in l. 1. §. si impuberi ff. de collat. bonor. Aldobrand. cons. 26. num. 1. 19 lib. 2. Fontanell. de post. nuptial. l. cum p. Glof. vnic. par. 1. nu. 22. & 23. Rot. apud Eran. Ostobon. dec. 182. num. 11. & 25. inter nouer. impress. de iur. dictum in Alouans. Renouationis 22. Maij 1651. §. quid cum de tempore confirmata 1. Iulij 1652. §. non obstat etiam Renouat. diff. D. mea Ceyro Decano.

Et multo magis cum verbalis renunciatione adiecta, Omnibus, & quibuscunque iuribus &c. nihil penitus sibi resento. &c. non possint restringi ad causam de praesenti, vel de praeterito, sed ratione praegnantia omnino comprehendunt etiam causas de futuro, & operantur effectum post mortem patris, ut io praecis terminis Alouat. cons. 40. num. 14. & 19. lib. 2. Menech. cons. 401. nu. 2. & 3. et de ult. cons. 11. num. 17. Rot. dec. 174. num. 1. 6. & per tot. par. 2. recent. & negotio discuss. post Grat. ad. Stat. Perus. dec. 95. ex num. 2. cum plumb. seqq.

Sed his non obstantibus contrarium de iure respondendum censetur.

Siquidem in inspecto proemio renunciationis verba ibi contenta, videntur omnino stare restricta ad dotem, & donum causam ibi, Et quantum ipsa D. Victoria petere, & praetendere potest pro eius dotibus, & congrua dote, & supplementis illorum.

Quippe cum verba proemii determinent clausulas sequentes ad ipsius limites restringant totam dispositionem. Aldobrand. cons. 182. num. 4. Rot. dec. 569. num. 4. & 6. par. 2. recent. & apud Duran. dec. 48. num. 11. & seqq. ubi etiam num. 21. & 199.

subiungunt omnes Clausulas, quantumvis amplas, intelligi retento rhe matre proemii. Canter. var. par. 3. cap. 15. num. 264. & 199. Unde dum in praetextis concurret materia praecedens in ordine ad solam expressionem dotis, & insuper notata contractus renunciationis, quae est strictissimi Iuris, omnino in

interpretatio fieri debet, ut in iocimè ultra expressa extendi valeat, maxime cum fuerit facta ad maiorem cautelam illorum, & quibus dotem recipiebant. Sim. de Preter. cons. 71. num. 19. Sord. cons. 432. num. 12. 21. & 199. egregie Eugen. cons. 15. num. 20. vers. caritatem cum plumb. seqq. lib. 1. & in pueris verborum. Quomodocumque, & qualitercumque, & quocumque

sumque de causa fide dictum per *Rot. dec. 94. n. 15. cum duob. seqq. post Githan. ad Stat. Persh. & in Bononiens. Fideicommissi 22. Junij 1637. §. unde non obstant clausula coram bo. mem. Bichio. quæ est dec. 177. d. num. 17. par. 8. recen. . . .*

11 Et omisiss generalibus pro hac parte facit egregie doctrina *Bald. conf. 191. num. 3. lib. 2.* ubi quod verba importantia renunciationem de iuribus actis, & quæ oriri possunt, intelligenda snt de potentia iuridica, non de potestate iniuriola: & ideo tantum comprehendere dispositionem purificatam, non autem purificandam per mortem alterius tunc viventis, de cuius morte cogitare, fuisset iniuriosum, sequitur *Ruin. conf. 26. num. 23. lib. 2. & fuit dictum in Præsentia Hæreditatis 14. Junij 1623. & 23. Martij 1624. coram Patricio de Anagnino. . . .*

Præterea vitæ materiam, & naturam contrahus denotando ad verisimilem renunciationis mentem, & verborum proprietatem, 13 supplicatur adverti, de iure tot debere effectuationes, quot sunt hæreditates, quibus renunciatur, *inst. notat. per Casteln. conf. 174. num. 1. cum seqq. lib. 1. Ancheran. conf. 39. n. 2. Dec. conf. 379. num. 14. Amat. Favormilian. resol. 23. num. 14. & 15. Cyriac. controuers. 474. num. 40.* Ergo dum renunciatio potest effectum sortiri respectu portionis dotis ad matrem spectantium, quæ à Renunciante post mortem pretendi poterat, nulla videtur adesse necessitas, eandem trahendi ad hæreditatem matrem, quia sufficit renunciatio nem in parte verificari, ut latè comprobatur *Sard. conf. 431. num. 21. & seqq. aliis repugnet verisimilis Contrahentium mens, ut nempe pro vna dote remaneat renunciatum iuri cuiusq. bonorum paternorum, & maternorum ex alia causa, quam ex dote provenire, valentium, quod Renunciante non intellexisse præsumitur, & quatenus intellexisset, discederet lasa, & posset contrahere, *Ancheran. conf. 39. ex num. 2. vers. sed pro vna dote renunciare, Dec. conf. 179. aliis 180. ante num. 3. vers. & in isto casu pro vna dote, & conf. 379. ante num. 15. vers. tamen cum ipsa renunciaverit, Rimin. Iun. conf. 670. num. 24. vol. 6. & non.**

15 præsumitur renunciatio, ubi non subest causa renunciandi, *Sard. d. conf. 431. num. 27. lib. 3. & latissime ad rem nostram Cyriac. controu. 474. ex num. 29. cum plurib. seqq.*

16 Et quamvis in eadem renunciatione subint post verba generalissima etiam adiecta, verba respectiva remissionem iuris succedendi, nil tamen hoc officit, cum sint conclusiva ad successionem iurium ex aliquo fideicommissio purificandorum, ibi. *Neque in*

quocunq. fideicommissio purificata, seu purificanda etiam iure succedendi: Unde quicquid sit, in ini fideicommissio de futuro renunciati valeat, casus tamen noſter est extrâ hanc controuersiam: Cum agatur de successione ab intestato, ad quam verba renunciationis trahi non possunt, dum illorum quilibet suam specialem retinet causam, siue in ordine ad dotem, legitimæ supplementum, siue in ordine ad fideicommissa purificata, vel purificanda, extra quos casus extendi non debent, ut præcaesis latissime tractatur *Eugen. d. conf. 131 per tot. signanter uaria. 2. lib. 1. Cyriac. d. controuers. 474. num. 29. & seqq. ubi hoc à fortiori dicitur.*

17 verum in muliere, quæ regulariter præsumitur ignorare ius suum, nec dicitur vetus simile in genere renunciare voluisse id, quod in specie non renunciasset, *Cancer. variat. lib. 3. cap. 15. num. 154.*

18 Ceterum quatenus renunciatio, de qua agitur, comprehendere possit hæreditatem matrem ab intestato deferendam, quod negatur indubitanter, quia de illo tempore fuisse renunciatio de hæreditate viuentis, utiq. ex defectu consensus Barbaræ matris, cuius hæreditas renunciabatur, nullam ad principio habere potuit substantiam, ad text. in l. fin. Cod. de pass. ibi, Nisi ipse forte, de cuius hæreditate pñum est, voluntatem suam eis ac commo daverit, *Bald. conf. 437. in princip. & post num. 2. Falsquius de succession. lib. 2. §. 12. num. 182. in fin. & num. 191. & 196. cum seqq. Camilli de Medic. conf. 35. num. 2. & 3. & quod tam.*

19 lis consensus debeat esse expressus, firmat *Anton. Sola ad Consil. Sabaud. de alienatione bonorum mulier. & minor. Gloss. num. 17. & 18. Feb. 10 in Cod. sic. de pass. definit. 4. & in terminis, quod renunciatio facta de hæreditate matris, inane adesse, non noceat Renuncianti, firmat *Cranet. conf. 42. per tot. & conf. 127. n. 3. 21 vers. 3. respondendo, ubi aduertit, necessarium esse consensum expressum, & conf. 242. in fin. vers. 3. respondendo ubi in fin. dicit, quod licet aliqui tentent dicere contrarium, tamen hæc opinio est tutior, & communior, quem post alios sequitur *Author damnata mem. ad Alex. conf. 177. per tot. lib. 7. & in addit. ad Dec. citat. 22 conf. 379. ubi subdit, ibi Dec. non tetigisse pronuntialem rationem decidendi, quæ est illa, quando non apparet, illum de cuius hereditate agitur, consensisse pacto de non succedendo, Molin. Iustitia tom. 3. de Iustitia, & Iur. tract. 2. disp. 579. num. 38. vers. quod deniq. Franc. Beco. conf. 74. num. 2. lib. 1. Sard. conf. 133. ex num. 17. cum plurib. seqq. & conclusio nem esse veram, siue pactum de non succedendo sit affirmatiuum, siue negatiuum, ut nempe***

nenipè semper requiritur consensus viventis, licet renunciatio fuerit iurata, alijsq. clausulis amplissimis munita, iuxta tradit, per *Adden. ad Buratt. decif. 894. num. 14. & 15.* cum alijs longa manu cumulatim per *Marcian. Jun. disputat. 86. num. 11. lib. 2. Rot. in Beneventana Hereditatis 17. Martij 1653. S. neq. obflare visum fuit coram Reuerendiss. D. meo Melorio.*

24 Demùm tales renunciaciones presumuntur factæ à filiabus favore parentum, vel fratrum ad reddendam pinguiorem facultatem circa bonorum suæ testamentariam, suæ cõtractualem dispositionem, quòd si ille, ad cuius fauorem est facta renunciatio, de bonis nõ disposuerit, & ab intestato decesserit, sicuti decessit D. Augustinus, quem vti vtrinq. coniunctum, cæcis exclusis, Statutum ad successionem expressè in concursu aliorum præfert, vtiq. ex hoc capite renunciatio non videtur renunciati nocere, imò habeatur perinde, ac si facta non fuisset, ve in fortioribus terminis renunciacionis factæ à Moniali, tenet *Franc. à Pont. conf. 39. ex num. 1. cum seq. lib. 1. Cancr. variar. cap. 15. de renunciat. ex num. 17. 24. & 41. Paris. conf. 3. num. 27. vñq. ad fin. lib. 2. nouissimè Nouar. quæst. forens. 67. per tot.*

25 par. 1. etiam quòd talis renunciatio fuerit facta, dote recepta, saluet. in l. pactum quod dotalium. 5. Cod. de pact. Cancr. vbi sup. nu. 28. Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 7. cap. 7. num. 25. Rot. decif. 543. ex num. 31. par. 5. tom. 2. recent. & in hunc sensum cum renunciatio fuerit stipulata, nedum favore patris, sed etiã Barbaræ matris, fratrum, illorumq. hæredù, vñq. ad ipsam, tanquam hæredem D. Augustinum bonis materuis, vel tanquam ab intestato succedentem in eisdem bonis, renunciatio reflecti debet, sicuti in puncto *Surd. decif. 272. num. 9. Scipio Theodor. alleg. 36. per tot.*

27 signantèr num. 29. vbi in specie, quòd non facta dispositione per Vltimum, illa censetur induta à lege in beneficium ipsiusmet renunciatis, quæ vti proximior admitteri debet, æquè ac si renunciatio non fuisset facta, & contraria procedunt, quando Recipiens renunciacione decessit Testatus, instituto certo hærede, qui renunciante excludere debet, *Marian. in suis dispositionib. disput. 10. num. 14. in fin. Franc. de Pont. d. conf. 39. ex num. 3. lib. 1. Rot. d. decif. 543. ex num. 20. cum plurib. seqq. & signantèr num. 41. par. 5. tom. 2. recent. & apud Emin. Ostobonum decif. 10. ex num. 8. cum plurib. seqq.*

28 Nec obstat fundamentum à principio deducum ex generalitate verborum renunciacionis, de qua agitur: Quia attentæ subiectæ materia, verba censeri debebunt restricta ad causas expressas, non obstantibus quibuscq.

amplissimis clausulis ex punctualibus doctrinis supra cumulatis, & firmiter etiam *Paul. de Cast. conf. 25. num. 1. in fin. lib. 1. Surd. conf. 431. num. 13. & seqq. lib. 3. Corn. conf. 200. num. 4. lib. 1. Calderin. conf. 5. de præbend. Alex. conf. 115. num. 1. lib. 5. Becce. conf. 106. num. 41. Rot. apud Seraph. decif. 658. nu. 2. & apud bo. mem. Merlin. decif. 22. num. 7. & 8. & post Gilian. ad Stat. Pers. decif. 94. per tot. & signantèr nu. 8.*

29 Non etiam obstat, quòd renunciatio de bonis paternis, & maternis cum iuramento valeat, etiam sine consensu illorum, de quorù hæreditate agitur, iuxta tradit. per *Gratian. discept. forens. cap. 692. ex num. 45. cum plurib. seqq. & apud Buratt. decif. 366. num. 3. & per 30 tot.* Tùm quia præfatæ doctrinæ procedunt, & in specie loquuntur in renunciacionibus factis à Monialibus ex causa ingressus in Religionem, quæ renunciaciones solent esse magis reales, & abdicatiuæ quorumcumq. Iurium, quod tamen secus esse videtur in renunciacionibus, quæ sunt à Nubentibus in sæculo, vt distinxit *Rot. in Romana Fideicommissi de Costatris 16. Martij 1648. f. bineq. insertur coram Emin. D. Card. Corrado, & in Bracuentana Hereditatis 26. Aprilis 1655. S. antepenult. curæ med. & S. ult. in fin. coram R. P. D. meo Verospio.*

31 Tùm etiam quia tàm *Gratian. d. cap. 692. ex num. 46. quàm Rot. apud Buratt. d. decif. 366. ex num. 1. cum seqq.* loquuntur in casu, quo renunciatio amplissimis verbis facta cadit super hæreditatibus incertarum personarum, in quibus cessat votum captandæ mortis; At secus dici debet, quãdo, prout hic, renunciatio, licet facta de bonis paternis, maternis, & fraternis, verificari tamen nõ potest, nisi solum in maternis, cum ab alijs ratione dotis receptæ Renunciens esset exclusa suæ ex dispositione

32 Juris, suæ ex dispositione Statuti; Vnde potius in præsentì renunciatio fuit respectu bonorù, & hæreditatis certæ personæ, quæ absq. illius consensu sustineri non potest, & remanet in robore dispositio *sex. in l. fin. Cod. de pact. vt à contrario sensu deducitur per Gratian. & Buratt. locis suprà adductis;* Ad eò vt in hac materia, cum cesset ratio incertitudinis, & subsistat votum captandæ mortis, ex quo cogita-

33 re de morte viventis est iniuriolum, vt sequendo *Bald. tenet Ruin. & alij in secundo* 34 fundamenti adducti; Ideò semper in renunciacionibus dicitur color quæsitus, quando generalitas non potest, nisi in vna persona verificari, optimè *Cagnol. in d. l. fin. num. 59. Cod. de pact. Rot. apud Buratt. d. decif. 366. nu. 8.*

35 Tùm quia quotquot in contrarium allegantur, loquuntur, quando renunciatio respicit hære-

hereditatem, cuius appellatione veniunt bona, secus quando respicit bona, quorum appellatione non venit hereditas, ut optime post alios distinguit nonnullimè *Donad. de renunciatio, cap. 10. num. 16.* Proindeq. cum tantum D. Victoria renunciaverit iura sibi competentia super bonis, vel eius renunciatio stare debet restricta ad subiectam materiam dotis, legitimæ, eius supplementi, & fideicommissi purificati, vel purificandi, iuxta superius deducit. & a, vel etiam in præfata renunciacione facta absente matre, absq. illius consensu comprehendendi non potuit eiusdem hereditas, ut indistinctè esse tenendum monent *Adden. ad Buvart. d. dec. 894. num. 15.* Nec hoc casu possit fieri interpretatio pro extensione renunciacionis ad iura de futuro ab intestato descendenda, cum commodè possint renunciacionis verba stare restricta ad illud ius, quod renunciatus habuit ex causa de præterito, vel de præsentì, *Cyriac. controu. 393. num. 8. cum seqq. viden. Rot. apud Gregor. & ibid. Adden. dec. 265. num. 6. & d. par. 5. tom. 2. rec. dec. 543. num. 27.*

Et in hunc solum nulla debet fieri distinctio, an renunciatio fuerit vel de iure quæsitò, vel de iure quærendo, cum verba renunciacionis, vel expressam sibi præferant causam, vel secundum subiectam materiam non patiantur extensionem, in quibus terminis non procedunt iura, & rationes à principio pro dubitandi gratia ponderatæ.

Et ita pro veritate responderi censui &c.

Andreas Censalius I. C.

ARGUMENTVM.

Iuramentum fidelitatis, attentata Constitutione Regni diuæ memoriæ, si intra annum non fuerit præstitum an, & quando præbeat facultatem Emptori recedendi à contractu emptionis feudi etiam Regio assensu roborati. Assensus impetratus à Rege post mortem Venditoris, nulla mortis habita mentione, an dicatur obreptitius, & subreptitius, & an in tali casu Emptor valeat præterdere solum vñ cum interesse à Venditore, & data reuocatione, & resolutione contractus feudalìs, Vendi-

tor, & Emptor respectiue ad quid teneantur. Resolutio contractus an, & quando fiat ex nunc, vel prout ex tunc. Contractus feudalìs quomodo contradiſtinguatur à cæteris contractibus prohibitis. Retentio an detur Emptori, & Possessori rei feudalìs vsquequò sibi fuerit restitutum precium vñ cum interesse, non dato dolo ex eius parte, & an nuda detentatio ad illam concedendam sufficiat.

S Y M M A R I U M.

Iuramento fidelitatis intra annum non præſtito, potest ab alterutro ex Contrahentibus reuocari contractus emptionis feudi, etiam Regio assensu roboratus. num. 1. & de ratione ibid.

Assensus dicitur reſolutorius ad defecſum non ſolemnitatum, nec amplius admittitur mora purgatio. num. 2.

Reuocatio alienationis feudi tam Emptori, quàm Venditori permittitur ab non implementum, & defecſum assensuum ſolutorum continere Clausulas reſolutiuas præſcriptam formam importantes. num. 3.

Assensus impetratus poſt mortem Venditoris non valet. num. 4.

Assensus ſuperueniens poſt mortem nil reperit confirmabile. num. 5.

Assensus à Rege præſtitus in venditione feudi, putando Vinum Emptorem, & Venditorem, ſed mortuus exiſtentibus, nihil operatur. num. 6.

Subreptio inducitur, ſi Principi non fuerit expreſſum id, quod ſciuiſſet, vel gratiam denegaſſet, vel diſſicilius conceſſiſſet. num. 7.

Contractus ratione defecſuum eſt nullus, reſiſtente a iure Communi, vel Conſtitutione. num. 8.

Venditor tenetur ad reſtituendam pecuniam ſolutam vñ cum intereſſe, Emptor verò ad reſtituendum fructuum ex feudo perceptorum, ſolà reſolutione contractus. num. 9.

Nullitas, & reſcilio quomodo inter ſe differant. num. 10.

Contractus habetur, ac ſi non fuiſſet ſolus, & intereſſe non compenſatur cum fructibus, ſed veniunt vsq. ab initio reſtituendi, quando titulus reduci- tur ad non titulum. num. 11.

Reuocatio alienationis, ad hoc ut intret fructuum reſtitutio, an fiat ex culpa Emptoris, vel Venditoris, non habetur in conſideratione, quando alienationis ius eſſiſit, nec reſiſtit, ſecus ubi adeſt iuris reſiſtentia, & committitur in legem, maxime ubi

si simpliciter prohibita, sicut in feudis alienatio. num. 12. & 13.
Contractus si sit ab initio nullus, venditor non potest pretendere ab Emptore interesse precij non soluti, sed tantum fructus feudi, etiam si ante conventionem, tanquam contractus accessoria. nu. 16.
Compenso fructuum venditori tantum, quando fieri possit ob resolutionem contractus venditionis, ubi constituitur Hodierni. lib. 1. contron. forens. cap. 26. num. 1. cum plurib. segg. & ex num. 20. ubi ad omnia contracta respondet.
Maximè cum in similibus assensibus semper apponi soleant Clausulae resolutionis, ac precisam formam importantes, ex cuius non implemento, & defectu non dubitatur, quin revocatio alienationis feudi permittatur Emptori, qui hoc casu ad impariam non indicatur cum eodem Venditore, ut optime per Hodierni. loc. sup. adducti. signanter ex num. 38. Staib. Iun. resolut. forens. lib. 1. resol. 1. per tot. signanter num. 7. 39. & segg. Capyc. Latr. dec. 43. nu. 19. & 20. de Marini. quotidian. lib. 1. cap. 121. num. 4.
Et namque revocatio eo magis redditur subdilecta, ac tuta, quia, ut supponitur, venditio feudi, de quo agitur, fuit facta D. Duci ab Hippolyta non solum proprio, sed etiam tutorio nomine filiorum: Assensus verò fuit impetratus post mortem Octavii Viragiani Ducis Loratini vnius ex filiis, quorum nomine fuit contractum: Unde tanquam expeditus post mortem alienantis, nulla de morte habita mentione, & absq. nouo consensu heredis, nullius remanet roboris, & non absulit facultatem reuocandi vigore Constitutionis diuæ memoria D. Duci moderno Emptori, sicuti in puncto Andreas de Isernia in cap. Imperialem num. 15. de prohibis. feud. alienat. per Præsidentem de Franch. dec. 620. num. 3. & 13. ubi Rous. in addit. Tappia dec. Sac. Consil. 12. num. 18. Vincent. de Anna allegat. 66. num. 4. ex ratione, quia assensus superueniens post mortem, nil reperit confirmabile, Camill. de Medice. cons. 104. num. 19. Merlin. Pignatell. controuers. Iur. lib. 2. cap. 81. num. 17. & 18. Capyc. Galeor. lib. 1. controuers. 1. num. 88. & num. 109. & segg. Staib. Iun. d. resolut. 1. num. 41. & 42. cum segg. centur. 1. Quicquid aliud esset, si post tempus assensus fuisset impetratus, vincente illo, cuius nomine est facta alienatio, cum tunc dicatur durare spes reconualidationis, & eo casu Rex assentientis verifimiliter putar. Alienantis in humanis existere, ut per Staib. ubi sup. num. 53. ubi meminit de Rous. in pragmat. 1. tu. de fide. memorial. num. 27. & 28. Quinimò ex tacuitate mortis assensus remanet etiam obreptitius, & subreptitius, qui proinde contractum venditionis neutquam conualidare poterit, ex quo si hoc fuisset expressum, Princeps vel non concessisset, vel difficiliter concessisset, ut firman. communiter DD. in cap. si super litte.

Assistat mihi Immaculata Virginis Conceptio.
Neapolitana Feudi.
Consilium VI.
DEcisus, & breuiter quantum fieri potest procedendo in casu, de quo agitur. Censeo in prius super dubijs transmissis, quod contractus emptionis feudi, etiam Regio assensu roboratus, si intra annum non fuerit praestitum iuramentum fidelitatis possit ab alterutro ex Contrahentibus reuocari, attenta Constitutione Regni diuæ memoriae Carol. secundum quam committit DD. Regnicola hoc assensu etiam licere Emptori, prout in puncto defectu iuramenti fidelitatis, firmat Anell. de Amat. cons. 69. per tot. signanter ex num. 5. de Ponte cons. 67. ex num. 1. cum plurib. segg. lib. 2. Carol. Tappia dec. Sac. Consil. 3. per tot. Rous. & alij relati per doctissimum Donat. Anton. de Marini. quotidian. lib. 1. cap. 123. per tot. ex ratione, quia paria sunt assensum non esse impetratum, ac illum esse nullum ex defectu registrationis, vel iuramenti in tempore non praestiti, quo casu ob defectum solemnitatum assensus dicitur resolutus, nec amplius admittitur mora purgatio, ut fir-

vis de rescript. Rot. decis. 24. num. 4. par. 5. & decis. 94. num. 61. par. 7. recens. & in terminis assensus in alienatione rei feudalis, Stahl. Sen. ampl. 95. num. 51. Stahl. Iur. d. resol. 1. num. 64. cum pluribus, seqq.

Major tamen difficultas versari videtur in questione illa, an legitime facta revocatione alienationis possit Emptor pretium solutum cum interesse a Venditore repetere, adeo ut nec teneatur ad solutionem residui, neq. ad illius usuras, sed tantum ad restituendum feudum Venditori cum restitutione etiam fructuum ex eodem feudo perceptorum.

3 Et quidem cum lex supra deductis patet, contractum ratione prefatorum defectuum fuisse recte nullum resistente non solum Iure Communi feudorum, sed etiam Constitut. Regni Dina memoria ex tradit. per Camerarium in cap. Imperialem fol. 17. lit. I. de prohib. feud. alienat. per Federic. Tappia decif. Sac. Conf. 8. num. 8. Marcell. Marcan. conf. 49. num. 13. & 14. Inde sequitur, quod facta revocatione, & resolutione contractus, prout ex tunc, Venditor teneatur ad restituendam pecuniam solutam vna cum interesse, Emptor vero ad restitutionem fructuum ex feudo perceptorum, in puncto Tappia d. decif. Sac. Conf. 8. num. 7. Marcell. Marcan. d. conf. 49. num. 3. Anna in repetit. Constitution. Confir. Dina memor. ex num. 190. & num. 194. de Ponte de potest. tit. de offen. Reg. super dote 1. 2. nu. 1. & 5. idem de Ponte conf. 25. num. 7. vol. 8. Grizzarelli decif. 29. num. 1. & 3. de Meris quotidian. lib. 1. cap. 15. ex num. 1. & cap. 149.

9 num. 3. & 4. Quicquid aliud esset, si contractus rescinderetur, prout ex nunc, quo casu presupponeretur validitas ab initio, quam tamen in his terminis omnes DD. in alienatione feudi, vel absq. assensu, vel etiam cum illo, sed non valido unanimiter negant, prout post alios distinguendo vnum casum ab alio, firmat Merlin. Pignatell. controu. forens. cap. 25. ex num. 35. lib. 3. ex quo quando titulus reducitur ad non titulum, habetur, ac si contractus non fuisset factus, & interesse non compensatur cum fructibus, sed illi veniunt usq. ab initio restituendi, Rot. apud Baratt. decif. 568. num. 17. & par. 1. rec. decif. 693. num. 1. & in Aleutiana fructuum 8. Aprilis 1649. S. nec illos praesumere coram Ruerondiss. Duncetto, & in Mediolanen. Bonorum 19. Ianuarij 1650. S. prout quam coram ho. mem. Arguelles.

13 Neq. hic admitti potest distinctio, an revocatio alienationis fiat ex culpa Emptoris, vel Vendoris, quid haec tantum intrat, quando alienationi ius eum assiluit, neq. resistit, Secus autem ubi adest iuris resistentia, & commin-

citur integritas, ut optime pandemus sup. d. decif. 115. num. 9. & 10. ubi hoc indubitanter du-

13 cit, quando simpliciter est prohibita, sicut in feudaliibus, alienatio ex num. 18. cum pluribus, seqq. Sperelli decif. fur. Ecclesiast. 152. num. 72. & seqq. par. 1. Rot. decif. 9. num. 30. & seqq. & decif. 213. ex num. 11. & 13. par. 7. vtriusq. d. 21.

14 hoc contra distinguitur contractus feudalis a ceteris contractibus prohibitis, quia in illis, qui prohibentur favore Tertij, annulatio contractus, hocce obligatio ad interesse, quod

15 tamen secus est in contractu feudali prohibito, ob publicam utilitatem, in qua evictio sanctione legis resistentis succedit, ex natura rei. Anna in d. Constitut. Confir. Dina memoria num. 331. Garat. conf. 3. num. 17. & conf. 82. num. 12. Rot. conf. 39. ex n. 8. cum pluribus, seqq. Libe 2. Tappia decif. Sac. Conf. 4. num. 10. cum seqq.

16 Hinc Venditor ex eisdem rationibus, nec etiam poterit pretendere ab Emptore interesse pretij non soluti, sed tantum fructus feudi, ut supra dicebam, etiam stante conventione, quid resolutum ab initio contra omnes conventiones, veluti illi accessoria etiam contrahunt.

17 ut in his terminis Marcan. d. conf. 49. nu. 4. & seqq. de Ponte de potest. Prorog. d. tit. de offen. Regi super dote 1. 2. n. 6. & 7. & magis in precillis rescriptis Merlin. Pignatell. controu. 1. cap. 50. num. 39. & faciunt deducere per Rot. apud Scraphin. decif. 785. per tot. licet secus esset dicendum, si resolutum fieret, prout ex nunc, in quibus terminis intrare posset compensatio fructuum cum usuris, ad quarum restitutionem vna cum parte pecuniae solutae tenebitur Venditor ex supra deductis; Quicquid aliud dici posset, quando fuisset probata culpa Emptoris, quae tamen in presenti nunquam probari poterit, cum re vera Hippolyta venditrix non adimpleverit solemnia, & per D. modernum Ducem non steterit, quin contractus firmus maneret, cum quo distinctione tolluntur ea, quae in hac materia in contrarium expendit Fudert. d. lib. 1. controu. forens. cap. 26. num. 64. cum pluribus, seqq.

17 Unde cum supra dictis conclusionibus, respectis facti circumstantijs, bene sustineri valeant, 18 videtur etiam D. Dux foret boni ius quoad retentionem feudi, in cuius possessione reponitur, usquequo fuerit sibi restitutum precium

19 solum cum interesse; Cum ad retentionem sufficiat sola iusta detentatio, Rot. apud Canaler. decif. 446. num. 8. & in Bononiam. Fidelcommis. de Clanarini 5. Martij 1649. S. quid ad effectum coram ho. mem. Pentingero, & illi, praefixis terminis feudi firmat 16. Franc. Marcan. disputat. Iur. 100. num. 21. cum pluribus, seqq. Praecipue quando ex parte Emptoris non

concurrit dolus, sed potius bona fides, iuxta
textum in *testamento* §. si non in §. de conditio-
nibus. indeb.

Et ita &c. Salus Iure &c.

• Andreas Censalius I. C.

ARGVMENTVM.

Feminae non veniunt appellatione
descendentium, ubi repetitio qua-
litatis masculinae per verba relativa, &
an veniant appellatione filiorum, &
an, & quando dicuntur exclusae. si Te-
stator vltus fuerit verbis collectivis. Re-
petitio masculinitatis non fit in condi-
tionalibus, & an, & quando excluda-
tur, vel admittatur per discretivam di-
spositionem, siue per vnicam oratio-
nem, aut per agnationis contemplatio-
nem, aut per verba repetitiva, siue per
mutationem personae, vel per Clausu-
lam *In modum praedictum*. Testator
an, & quando praesumatur voluisse ex-
cludere feminas, non data expressione
in testamento. Proximitas respectu
grauantis, & non grauati qualis at-
tendatur in fideicommissis. Quali-
tas masculinitatis in vno capite adie-
cta, an, & quando in altero repetita
censeatur, & quid si esset expressa in
vltimis vocationibus, num referatur
ad dispositiones antecedentes, ubi sim-
plicitèr de filiis est facta mentio. Reci-
proca an, & quando censeatur inducta
inter masculos ad exclusionem femi-
narum per additionem verborum *In*
stirpem, & non in capita, & de alijs ad
materiam diffusè tractatur.

S Y M M A R I V M.

Appellatione filiorum, & descendentium com-
prehenduntur familiae, praecipue in vocationibus
num. 1. & 2.

Dispositionis diversitas quoad voluntatem Testato-
ris deducitur ex discretiva loquendi. num. 3.
Famula non dicitur exclusa, quando Testator vltus
fuit verbis collectivis apertè comprehendere ma-
sculos, & feminas, & quando voluit qualitercum-
que masculinitatis, illam expressit. num. 4.
Masculinitatis repetitio omnino excluditur a discre-
tiva, si adsint coniecturae in contrarium. num. 5.
Filiorum mentio nunquam restringitur ad masculos,
quando aliqua subesse potest probabilis ratio.
num. 6. & 7. Valens autem coniectura testatoris non excludit
Testamenti partem alteram declarat, quando aliqua
subesse potest probabilis ratio. num. 7. & 8. & 9. & 10.
Dispositio secum educens mutationem graduum ex-
cludit repetitionem masculinitatis. num. 8.
Repetitio facilius admittitur, cum agitur de vnicam
oratione, ubi in principio sunt vocati filij mas-
culi, & in fine filij simpliciter absque masculinitatis
mentionem. num. 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15.
Masculinitatis qualitas non censetur repetita, si ver-
setur in oratione penitus diversa in altera testa-
menti parte apposta. num. 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15.
Testator nunquam excludere voluisse praesumitur fe-
minas, nisi specificè legatur in testamento expressa
ratio, quod bona conferuntur in familia. num. 1.
Testamentum quando non continet expressam ratio-
nem conferendi bona in agnatione, non praesumi-
tur, Testatorem voluisse excludere feminas. n. 12.
Regula negativa, quod qualitas masculinitatis non
praesumat repetita, praevalet affirmativa. n. 13.
Praesertim in conditionalibus, in quibus talis
repetitio non fit. num. 14.
Observantia subsequens multum facit ad dubietatem
collendam in vltimis voluntatibus. num. 15.
Proximior gravato praefertur, stante observantia
subsequens. num. 16.
Masculinitatis qualitas in vno capite adiecta, in al-
tero repetita censetur, quando substantia disposi-
tionis in pluribus §. si sit directio ad filios Testato-
ris, eorumque descendentes in perpetuum. num. 17.
Interpretatio facilius sumitur a dispositionis anteriori,
quando agitur inter easdem personas, & filios
Testatoris. num. 18.
Reciproca censetur inducta inter masculos ad exclu-
sionem feminarum, si Testator, nominatis filiis,
& nepotibus filijs filiarum, & descendentibus ex
eis legitimis, & naturalibus, addiderit verba, *In*
stirpem, & non in capita. num. 19. & de ratio-
ne. ibid. & num. 20. & 21.
Qualitas masculinitatis, etiamsi esset expressa in
vltimis vocationibus refertur ad dispositiones
antecedentes, ubi simpliciter de filiis est facta
mentio. num. 22.
Antecedentia facilius influunt in sequentia, quàm
contraria. num. 23.
Masculinitatis repetitio inducitur per Clausulam, *In*
modum praedictum, quae indubitanter stat rele-
vatur.

utitur ad omnes circumstantias supra expressas
nam respectu graduum, quod masculinitatis
num. 24.

Femina non veniunt appellatione descendendum,
ubi sit repetitio qualitatis masculina per verba
relativa, num. 25.

Testator excludens proprias filias propter fortissimam
argumentum ad exclusionem femininarum, h. 26.

Testator presumitur se conformare rati gratulato-
ci, ibid.

Statutum excludens feminas presumitur factum
favore agnationis, num. 27.

Statutum exclusivum feminarum contrahitur, an
presumatur factum ob solam obtemperacionem
agnationis, vel etiam ob pralationem masculo-

rum, nisi fuerit expressum per Testatorem, num.
28. & 29.

Descendens a femina, si sit masculus, non potest dici
de linea masculina, quam Testator pluries repe-

tit, tantum ex masculina linea descendente pra-

disigendo, ibid.

Masculina linea sapienter repetita, magis censetur ha-
bitus respectus ad conservacionem agnationis,
quam ad sexus dilectionem, iuxta propriarum
situum exclusionem, num. 30. & 31.

Proximatis respectu gratantis, & non gratantis est
attendenda in fideicommissio ex veriori opinione,
maxime stante Clausula, in stirpe non in ca-

pita, nisi verba sint relata ad ipsum Testatorem,
num. 32. & 34.

Repetitio qualitatis masculinitatis non admittitur,
quando aliud non deducitur, quod Testator fue-

rit contemplatus agnationem, vel quando non
vult sive verbis repetitis, sive quando traheretur
de mutatione personae, num. 35.

Clausula, Donec aliter habueritis in mandatis
acquirat alteri sine praeiudicio, habentium
meliora, & potiora lura, num. 36.

Taciturnitas regulariter non nocet, num. 37.

Res indicata allegari non potest, quando res repu-
gnat, praeterit si sit facta ex praesumptis pro-

bationibus, nempe negotio veridice non discussio,
num. 38. & 39.

Objectiones ad effectum admittendi, vel excludendi
aliquem a successione, non potest allegari, nisi sit
obtenita in contradictorio iudicio, num. 40.

Tribunalia Suprema etiam adversus sententias, &
rem iudicariam non attendunt lapsum temporis,
quando constat de lapsione, & de causis reitutio-

Assistat mihi Immaculata Virginis
Conceptio.

Sanctus, fideicommissi.

Consilium VII.

Vllo, & diligenter considerato testamen-
to condito ab Illustrissimo Balthasare
Kolnhego in quo pluries filij, Behar-
des, instituti, ultra alias circumstantias sepe
sepius cum qualitate perpetuae masculinita-
tis, eorumque per lineam masculinam descen-

deret cognominantur.
Es etiam dispendis verbis in eodem testa-
mento adiectis ibi. Reliqua vero loca tria mi-
lia pari modo describuntur, & describi debent
desuper ipsum Testatorem, & scribantur, & scri-
bi debeant super ipsum Testatorem in allati-
one ex parte cum infra scripta obligatione, videli-
cet; Quod dista loca nullo modo tempore red-
di, alienari, vel describi possunt, sed sic in perpetuum
scripta stare debeant, & de presentibus
ipsorum respondeatur, & responderi debeat
omnino, & in perpetuum filij, & nepotibus ip-
sius Testatoris, filijs filiarum, & descendenti-
bus ex ite legitimis, & naturalibus in stirpem, & non
in capita, & ipsis deficientibus alijs proprijs quid
ipsius Testatoris in modum praedictum.

Contingit dubitari, an in hac dispositione
particulari locorum trium millium verba illa,
filij, & Nepotibus etc. debeant intelligi sim-
plicitate, vel etiam cum qualitate masculini-
tatis supra pluries expressa; Ad id ut feminae
possint censeri perpetuo exclusae in concursu
masculorum, in quibus agnationis ratio, aliaque
per Testatorem superius disposita tantum verifi-
ficentur.

Et quidem pro veritate prima facie videtur
dicendum, in hoc fideicommissio, seu disposi-
tione particulari nullam posse considerari cir-
cumstantiam, per quam feminis dicantur ex-
clusae, tum quia regulariter appellatione filio-
rum, & descendendum ille comprehenduntur,
luxta tradita per Decian, conf. 12. num. 4.
lib. 1. Mantie. de consuet. ultim. voluit. lib. 1.
tit. 14. num. 11. Peregr. de fideicommiss. art. 25. ex
num. 1. Rot. apud Greg. & ibi Adde. decif. 514.
num. 16. ubi hoc a fortiori dicit verum in ro-
tatione ad iura, & inter res, decif. 316. num. 1.
& 2. par. 1. & decif. 152. num. 2. par. 5. & la-
tissime post Censul. ad Peregr. de fideicommiss. de-
cif. 34. num. 2. & sequ. & signanter ubi. 4. Tum
etiam quia attenta discretina loquendi, ex
qua deducitur diversitas dispositionis quoad
volun-

voluntatem Testatoris, vt latè *Surd. conf. 426. num. 1. & conf. 554. num. 7. & seqq. Menoch. conf. 215. num. 69. & 70. Adden. ad Gregor. decif. 301. num. 18.* videtur dicendum, quòd ubi Testator voluit qualitatè masculinitatis, illam expresse, prout fecit in præcedentibus partibus testamenti, quam proinde cum omiserit respectu horum locorum trium milium, & vsus fuerit verbis collectiuis aptis cõprehendere, & masculos, & fœminas, vtiq. eit dicendum in hac parte fœminas non posse dici exclusas, vt in puncto arguunt *Cart. l. un. conf. 49. num. 7. vers. ex præmissis, Dec. conf. 13. num. 1. vers. nec obflare videtur lib. 1. Gabr. conf. 97. num. 28. ante med. lib. 1. Modin. de primog. Hispaniar. lib. 3. cap. 5. num. 56. ante fin. & per hoc argumentum à discretaria omnimò exclusionè repetitionem masculinitatis, quando non adiunt coniecturæ in contrarium, consuluit *Anania conf. 22. per tot. cuius sententiam, tanquam veriore, & teceptiorem sequuntur Socin. l. un. conf. 110. num. 20. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 84. num. 5. ad fin. Cephal. conf. 134. num. 41. & seqq. Surd. conf. 448. num. 22. & seqq. Montic. de coniect. lib. 11. tit. 14. num. 10. & 14. latissimè Allograd. conf. 96. num. 35. lib. 2.**

¶ Tùm tertiò quid nunquam mentio filiorum restringitur ad masculos, quando aliqua subesse potest probabilis ratio differentie, vt benè *Rum. conf. 93. num. 29. circa med. vers. & hoc præcipue lib. 2. Gabr. conf. 97. num. 6. lib. 1.*

¶ Et quo tantum vna pars testamenti aliam debeat, quando subest eadem ratio, *Menoch. conf. 210. num. 89.* In præsentem autem viget dispensatio, quia in superioribus dispositionibus agebatur de conseruatione agnationis deducta ex vocatione filij maioris natu ex matris legitimitatis, & naturalitatis, & dependentis per lineam masculinam in perpetuum, at cum in dispositione ista parsuulæ hæc ipsa considerari non valeant: Quinimò eadem dispositio secum educat mutationem graduum, hoc tantum sufficit ad repetitionem masculinitatis excludendam, vt in puncto dicit *Greg. decif. 151. num. 24. par. 5. rec. Adden. ad Gregor. d. decif. 514. num. 8. & seqq. & post Censal. d. decif. 34. num. 4. & 5. Cumq. non.*

¶ Veremur in vnica oratione, vbi forsitan esset in principio vocati filij masculi & in fine filij simpliciter absq. masculinitatis mentione, quo casu facilius admittitur repetitio, vt loquuntur, quotquot pro repetitione adduci possunt, vt videre est apud *Malsuerf. conf. 113. num. 33. & 34. lib. 2.* Sed viderimus in oratione penitus diuersa, & per verba aduersitaria ibi, *Reliqui vero &c.* in alia testamenti par-

te apposita, neutiquam repetita censeri potest præfata masculinitatis qualitas, egregiè *Joseph Ruffe. ad l. cum ams cap. 10. num. 159. lib. 3. Cod. de fideic. & per tex. in l. qua conditio vers. at qua conditio ff. de condit. & demonstrat. Surd. conf. 22. num. 9. & 10. & conf. 564. num. 7. vers. & vbi hac sententia, Rot. decif. 144. num. 3. & seqq. par. 7. rec. & post Censal. ad Peregr. de fideicommiss. d. decif. 34. num. 5. vers. & hæc.*

¶ Quidem, & præcipue ad exclusionem fœminarum, quas ouaquam præsumitur Testator excludere voluisse, nisi specificè legatur in testamento expressa ratio, quòd bona conseruentur in familia, vt optimè arguit *Mantic. de coniect. lib. 6. tit. 15. num. 5. in fin. Cephal. conf. 401. num. 39. lib. 3. Rot. post Censal. decif. 34.*

¶ Aliis esset multiplicare præsumptiones, quòd scilicet voluisset Testator conseruare bona in familia, licet hoc non dixerit, & voluisset recedere à conclusionè iuris, quòd nempe fœminæ veniant sub vocatione filiorum propinquoium, proximiorum &c. quòd non est dicendum, vt optimè *Rot. d. decif. 151. num. 13. & seqq. par. 5. recen.*

¶ Præterea regula negatiua, quòd qualitas masculinitatis nõ præsumitur repetita, præuallet affirmatiua in pñcto *Guonno. cõf. 82. m. 128. lib. 1. & pro exclusionè repetitionis Bartol. conf. Civil. 96. per tot. Gabr. conf. 97. num. 28. vers. amsen vterque lib. 1. Paris. conf. 35. num. 16. & seqq. lib. 3. Honded. conf. 57. ou. 32. & seqq. lib. 1. Casull. conuenerf. lib. 2. cap. 4. num. 27. & seqq. Barthol. de appellat. verb. figuris. appellat. 99. ex num. 59. vers. contrarium; Fusar. conf. 66. num. 3. & de subfist. quæst. 403. num. 6. vers. secunda cõf. & vbi Censal. mens Germanus bo. nemo in obseru. ad Peregr. de fideicommiss. fol. 148. r. cõd. col. 2. vers. hæc pñde Anania in pñssis. & vbi, num.*

¶ præf. & præsertim in conditionalibus, in quibus talis repetitio non fit, *Fusar. d. conf. 66. ex num. 5. latissimè D. Latus Allograd. d. conf. 96. ex num. 35. & seqq. & num. 39. vsq. ad num. 50. lib. 2. vbi yodem cumulat responsiones pro exclusionè repetitionis qualitatè masculinæ, quarum pleræq. ad materiam adaptari posse videntur.*

¶ Hæcque eadem sententia robur accipere videtur, cum D. Nicoletta fuerit aliàs ad hæc loca admissa ad exclusionem D. Nicolai Martia, ex qua proinde admissione tacite resultat repetitè masculinitatis exclusio; Quippè quòd in vltimis voluntatibus ad dubietatem tollendam plurimum facie obseruantia sublequuta, firmat *Rot. decif. 185. num. 3. par. 5. rec. & consequenter D. Io. Augustinum ab eadem D. Nicoletta iam admissa descendente, uti proximiorum grauato, esse præferendum,*

dum, ut in puncto tueretur *D. Allegrad. conf. 92. num. 34. vers. secunda sublimitatio est*, & num. 35. lib. 2.

- (Sed his non obstantibus, contrarium de iure respondendum censeo; Etenim cum Testator in §. immediatè antecedenti incipien. Item loca mille ex predictis describantur, expressè requisierit in Vocatis masculinitatem ibi, Et filio maiori natu legitimo, & naturali filiorum ipsius Testatoris filijs filiorum, & descendensibus ex eis per lineam masculinam in perpetuum &c. Omnino videtur dicendum, eandem qualitatē repetere intendisse in §. subsequenti Reliqua verò; Cum hæc oratio non sit omnino distincta, & separata à precedenti, sed ad illam continuatū, & diversitas tantum cadat in modo, quo proveniunt à filijs masculis, semper, & annuatim dispensari debeant, ut in antecedenti capitulo Item loca mille, & in subsequenti, etiam in modo, quo de proveniunt locorum trium millium responderi debeat annuatim in perpetuum filijs, & nepotibus ipsius Testatoris; Vnde cum substantia dispositionis in utroque §. sit directā ad filios eiusdem Testatoris, eorumque descendentes in perpetuum, indubitanter qualitas masculinitatis in vno capite adiecta, in altero repetita censetur ita in puncto distinguunt *Ruin. conf. 134. num. 19. conf. 140. num. 6. lib. 2. & conf. 168. num. 13. lib. 3. Socin. Inn. conf. 90. num. 16. lib. 2. Curt. Iun. conf. 112. num. 5. & conf. 114. ex num. 20. lib. 1. Menoch. conf. 95. num. 83. Falar. de substitut. quæst. 403. num. 19. Adde, ad Buratt. decif. 272. num. 19. vers. Item, Rot. in hac materia amplectitur illam distinctionem, ut quando sit mentio filiorum eiusdem persona, qualitas masculinitatis repetita censetur; secus autem si mutaretur persona eius, de eius filijs agit*
- 17 *lur &c.* Ex ratione quia quando agitur inter eandem personas, & filios eiusdem Testatoris, facilis humilis interpretatio à dispositione antecedi, ut bene per *Surd. conf. 21. num. 9. in fin. & conf. 364. num. 7. vers. & ubi hac sententia.*
- 19 Id, quod egregiè confirmatur, attentè considerando, quod in eod. §. Reliqua verò post factam mentionem de filijs, & nepotibus filijs filiorum, & descendensibus ex eis legitimis, & naturalibus, prout Testator addidit verba, in stirpem, & non in capita, ex quibus ad exclusionem femininarum censetur inducta inter masculos reciproca, ut in puncto huius Clausulæ probat *Desian. conf. 1. num. 264. lib. 1. Peregrin. de fideicom. art. 13. num. 77. vers. ubi ob illam Clausulam, Menoch. de præsumptionib. lib. 4. præsumpt. 59. in fin. Falar. de substit. quæst. 475. num. 24. Quia tunc videtur habita ratio*

agnationis, licet hæc non fuerit expressa, *Menoch. conf. 150. num. 68. D. 10. De ext. decif. Sardin. 35. per tot. signanter num. 5. ubi ad omnia contraria respondet, & faciunt tradita per Rot. in Bononiam. Fidei commissi de Turre 14. Maij 1621. Non obstat filijs filiorum eorum bo. mem.*

- 20 *Card. Fabrizio Peropio*, ut alijs Testator presumatur se incontinenti correxisse, ut optimè ad propositum ratiocinatur *Buratt. d. decif. 272. num. 4. cum seqq. & num. 9. vers. nec præsumitur mutatio voluntatis*; & indubitanter quando plurius, prout hic, est facta mentio lineæ masculinæ in perpetuum, iuxta latè tradit. per *Censal. ad Peregr. de fideicom. art. 25. fol. mibi 100. col. 2. vers. primus est in noviss. impress.*
- 21 *press. Venetæ*, & in fortioribus terminis, etiam qualitas masculinitatis fuisset expressa in ultimis vocationibus, quod ista referatur ad dispositiones antecedentes, ubi simpliciter de filijs est facta mentio, firmat *Dexart. d. decif. 33. Sardin. 35. num. 27. & 28. & tamen facilius antecedentia influunt in sequentia, sicuti hic, quam è contrā, ut bene dispungit Bahabiff. Thomaf. traß. 9. tit. 17. de interpretat. minorat. cap. 11. num. 16. Castil. quædian. tom. 4. cap. 9. num. 39. & seqq. Anson. Fab. in Cod. tit. 6. lib. 15. diffinit. 4. num. 5. in fin.*

Rursus in ultimis verbis §. Reliqua verò post verba, Et ipsi descendentibus, alijs propinquis ip-

- 24 *sius Testatoris*, subditur Clausula, In modum prædictum, quæ indubitanter stat relevatione ad omnes circumstantias supra expressas itam respectu graduum, quam respectu masculinitatis, ut in specie ad inducendam repetitionē firmat *Peregr. de fideicom. art. 29. num. 17. Ofsce. decif. Pedemontan. 23. nu. 40. & 41. Falar. de substitut. quæst. 403. num. 39. Castil. controuers. tom. 5. cap. 117. num. 28. & de dictionibus modo, & forma ut supra, Censal. ad Peregrin. de fideicom. art. d. fol. 100. col. 1. vers. sed postmodum dicit receptiorem, & generaliter de dictionibus repetitionis modo, & forma, de quibus supra, & similibus Adde, ad *Gregor. decif. 514. num. 17. in fin. vers. Item etiam. Rot. tenet Adde, ad Buratt. d. decif. 272. num. 20. &**
- 25 quod descendendum appellatione non veniant feminæ, ubi est repetitio qualitatē masculinæ per verba relatiua, in specie *Menoch. conf. 1216. ex num. 18. Franc. Redensae, conf. 30. num. 81. & 82. lib. 1. Rot. apud Duran. decif. 300. num. 21.*
- 26 Accedat *Statut. Iannuæ*, excludere feminas propter masculos, cum quo proinde præsumitur Testatorem se conformare voluisse, sicuti in effectu se conformauit, cum proprias excludit filias, quod esse fortissimum argumentum ad exclusionem feminarum, optimè ducit

decidit *decis. Sardin. 35. per eod. Rot.*
apud Buratt. decis. 272. ex num. 2. cum plurib.
 17 *segg. ex quo Statutum excludit seminarum*
præsumitur factum favore agnationis. Bec.
conf. 189. num. 59. Theaur. decis. 37. num. 5. &
decis. 263. num. 1. Gabr. conf. 14. num. 10. lib. 1.
Rot. decis. 135. num. 7. par. 5. rec. & licet con-
 18 *trouertitur, an exclusio seminarum facta*
per Statutum præsumatur facta ob solam con-
templationem agnationis, vel etiam ob præ-
lationem masculorum, prout in puncto huius
Statuti tamē disputat D. Altograd. conf. 62.
num. 5. cum plurib. segg. lib. 2. Hec tamen con-
 19 *trouertitur in præsentem est superflua, dum aliud*
de habemus enixam Testatoris voluntatem
pro repetitione masculinitatis, quo casu ex-
clusio seminarum per Statutum, & vocatus masculus,
quid linea hincur in semina, Descendentes
de semina, & masculus, non potest dici de
linea masculina, quam Testator plures repe-
tit tantum ex masculina linea descendentes
prediligenda, ut optime per text. in l. pronun-
ciatio ff. de verb. signis. explicat Buratt. conf.
278. nu. 26. vers. linea namq. Cephal. conf. 413.
num. 7. vers. quod ego considero, dienob. conf.
205. num. 18. vers. secundum accedat, & num. 38.
Peregr. de fideicom. art. 26. ex num. 29. Gra-
tian. de excep. forens. cap. 901. ex num. 21. & sa-
 30 *ciunt egrege tradita in Bononiæ, Fideicom-*
missi de Barberis 45. Decemb. 1650. coram Emini-
ssis. D. Card. Corrado S. siquidem vers. ipse
verò Comes impressa post Franc. Censal. in obser-
uat. ad Peregrin. de fideicom. in ordin. 17. per
 31 *Rot. & quod sæpius repetita mentione lineæ*
masculinæ, magis censetur habitus causatiue
respectus ad conseruationem agnationis, quàm
ad leuæ dilectionem, firmat Castren. conf. 421.
num. 3. lib. 1. Crauet. conf. 113. num. 2. Aldo-
brandin. conf. 6. num. 47. Cephal. conf. 251. nu.
49. Melich. conf. 205. ex num. 13. & conf. 775.
 32 *num. 20. Gabr. conf. 116. num. 12. & segg. lib. 2.*
 3 *Iuncta, ut dixi, propriarum filiarum exclu-*
sione, quod in specie considerat Rot. in d. Bo-
noniæ. Fideicommissi de Barberis apud Censal.
decis. 17. num. 7. vers. tertio ex propriarum filia-
rum exclusione.

Iuncto præcipue, quod idemmet Testator,
 deficientibus filiis, & filiorum filiis, & descen-
 dentibus, voluit responderi alijs propinquis
 ipsius Testatoris; Quippe cum hic videatur
 expresse contemplata proximitas grauantis,
 & non grauati, & reuera grauanti ad præsens
 proximior sit D. Nicolaus Maria, D. Io. Au-
 gustinus filio D. Nicolettæ, remanet subla-
 33 ta omnis difficultas, etiam hac propositione at-
 34 tendita; Cum in hoc casu posset sustineri opi-
 nio, in fideicommissio attendi proximitatem

respectu Grauantis, non autem respectu Gra-
 uati, vt latissime tuentur Gratian. cap. 493. nu.
 19. & segg. & num. 53. Pachin. controuerf. l. m.
 lib. 4. cap. 85. Surd. conf. 31. num. 29. & conf.
 130. num. 8. Cyriac. controuerf. 269. num. 2. D.
 33 *Altograd. conf. 65. num. 11. & segg. lib. 1. Ad-*
 34 *pud quando verba sunt relata ad ipsum Tes-*
tatorem, ibi, Propinquis ipsius Testatoris, vo-
luere Decian. conf. 21. num. 2. lib. 3. Gratian.
dicept. forens. cap. 493. num. 20. Cephal. conf.
 333. num. 7. Rot. apud Seraphin. decis. 553.
 num. 6.
 35 His positis, non obstant superius adducta,
 quid vnica responsione tolluntur, vt nempe re-
 petitio qualitas masculinæ non admittatur,
 quando aliunde non deducitur, quod Testa-
 tor fuerit contemplatus agnationem, vel quan-
 do non vsus fuit verbis repetitis, vel tandem
 quando tractaretur de mutatione personæ
 (quicquid sit quoad mutationem graduum,
 in puncto D. Io. Dexteri decis. Sardinæ 35. num.
 29. & segg.) vt optime explicant Buratt. conf.
 218. ex num. 70. cum plurib. segg. lib. 3. Adde
 ad Buratt. decis. 272. ex num. 19. & fuit dictum
 in Spoletana Bonorum 13. Aprilis 1646. coram
 Emin. D. Card. Corrado S. quid contraria consen-
 sia impressa post Censal. ad Peregr. de fideicom.
 in ordin. 34. ex num. 3. §. quid contraria con-
 clusio.

Non etiam obstat, D. Io. Augustinum de-
 scendere ad D. Nicolettæ, quæ fuit admissa.

Quid illa admissio non potest sustineri in-
 vim sententiæ, cum non fuerit dispuncta hæc
 difficilis controuersia apud Iudices, quales
 non possunt dici Columnatæ, vel illustres de-
 positorum Protectores, vt mihi supponitur, &
 quatenus posset dici sententia, illius verba
 sunt restricta ad personam D. Nicolettæ, qua
 proinde mortua, remanet extinctus effectus
 sue admissionis, quæ fuit facta per viam
 mandati Scribis Columnarum; Ideoq. iuxta
 stylum res remanserit in puris terminis primi
 status, secundum quem dum iterum hodie dis-
 putatur de admissione, & ex deductis constat
 de bono iure D. Nicolai Mariz, frustrâ alle-
 36 gator D. Nicolettæ admissio, maxime dum
 illa fuit cum Clausula, *Donec aliter habueris*
in mandatis, quæ equipollet alteri, sine prau-
 37 *dicio habentium meliora, & potiora iura, quæ*
cum hodie D. Nicolaus Maria deducat apud
Iudices, videntur omnino amplectenda, cum
regulariter taciturnitas non noceat, nec pos-
set allegari res iudicata, quando ius repugnat,
iuxta doctrinam Bald. in l. 1. Cod. de iur. re-

- scind. non poss. Fufar. quæst. 623. num. 30. Qui-*
 38 *niriò. & res ipsa iudicata potest semper im-*
pugnari ex nouitè deductis. Curt. l. un. conf. 9.
ex num. 6. Natt. cons. 444. num. 6. vol. 1. vbi d
 39 *fortiori hoc dicit verum, quando pronuncia-*
tio est facta ex præsumptis probationibus,
nempe negotio veridicè non discusso, iuxta d
doctrinam Alex. in l. sepè num. 76. & 81. ff. de
 40 *re iudic. Nec obseruantia ad effectum admitt-*
endi, vel excludendi aliquem à successione
potest allegari, nisi sit obcura in contradicto-
rio iudicio. Ros. decis. 364. num. 29. per. 6. rec.
 41 *& Tribunalia Suprema etiam aduersus sen-*
tentias, & rem iudicatam non attendunt lap-
sus temporis, quando constat de lésione, &
de causis restitutionis in integrum ratione in-
iustitiæ &c. vt passim feruat Ros. Rom.
 42 *Quinimò in cōcursu istius pronuntia- mul-*
ti maior robur habere debebunt antiquæ sen-
tentiæ, per quas feminæ ab his prætensionib-
us veridicè fuerunt exclusæ, pro ut vera,
excludi debebant, stante super existentia lineæ
masculinæ. enixè à Testatore contemplatæ, ac
prædictæ iuxta lura, ac doctrinæ superius
deductas.

Et ita &c. Saluo Iure &c.

Andreas Censalijs I. C.

ARGVMENTVM.

Dotes traditæ filiabus, viuentē patre, an, & quando imputentur in legitimam, si de eis adesset controuersia post patris mortem, & quid si fuerit stipulatum, vt redderentur filiabus, vel earum filijs, num videatur renunciatum *text. in l. dos à patre Cod. de iur. dot.* Legitima an, & quando sit detrahenda à dispositionibus, etiam in causam piam factis, & an ad eam calculandam, donationes poni debeant in cumulo, & an ad istum effectum sit seruandum tempus mortis, vel donationis, & conclusio procedat tam in donatione, vel alienatione ex titulo lucratiuo, quàm ex titulo oneroso. *Statutum Lai-*
corum non ligat Clericos, etsi fuerit

conditum tempore, quo Clericus erat Laicus, nisi fuerit specificè approbatum Confirmatione Apostolica.

S P M M A R I V M.

- Legitima debetur filia, & nepotibus ex filia natis.*
num. 1.
Legitima est portio portionis heredis aia, quam quis
est ab intestato habiturus. num. 2.
Legitima non debetur illis, à quibus successio abint-
estato est remota. num. 3.
Dotes traditæ filiabus, viuentē patre, imputantur in
legitimam, quando dispositio fieret post patris
mortem. num. 4. & 5.
Filia an, & quando disponere possit de dote à patre
tradita ex Stat. lanuen. num. 6.
Dotes censentur omnino separatæ à substantia patris,
& non sunt in legitimam imputandæ, si fuerit sti-
pulatum, ut ea redderentur filiabus, cum induca-
tur titulus tacitus donationis, per quem excludi-
tur legitima imputatio. num. 7.
Pater stipulans dotem reddi filia, vel illius filij, vi-
detur renuncians dispositioni text. in l. dos à
patre Cod. de iur. dot. num. 8.
Dotes, quæ amplius ad patrem non reuertuntur, &
filia habens vel præcipuum, vel earum filij habu-
erunt non ab Auo, sed vel heredes matris, red-
dunt sufficiens ad imputationem legitima exclu-
dendam. num. 9.
Legitima est detrahenda etiam ex bonis ad vsum piam
dispositis, & inter viuos donatis. num. 10.
Legitima est fauorabilior quacumq. legitima causa.
& ideo non solum minuitur per huiusmodi dispo-
sitiones, sed ex illis quoq. detrahitur. n. 11. & 12.
Legitima non est detrahenda à dispositionibus, quan-
do commodè ex alijs bonis deduci valeat. num.
13. & 14.
Donationes debent poni in cumulo. ad effectum cal-
culandi legitimam. num. 15. & an in hoc sit ser-
uandum tempus mortis, vel donationis, & an
conclusio indistinctè procedat tam in donatione,
vel alienatione ex titulo lucratiuo, quàm ex titu-
lo oneroso. num. 16.
Exheredatio nõ iustificatur, nisi expressa causa. n. 17.
Testamenti impugnatio ex capis exheredationis
prohibetur, reservata legitima de iure natura do-
bua, & hoc de iur. Statut. num. 18.
Statutum conditum à Laicis non ligat Clericos nul-
lam potestatem habentibus respectu personarum
Ecclesiasticarum. num. 19.
Statutum Laicorum, reuocata aliquorum opinione, nõ
comprehendit Clericos, licet fuerit conditum tem-
pore, quo Clericus erat Laicus, nisi Confirmatione
Apostolica fuerit approbatum in forma specifica.
num. 20.

Assistat

Assistat mihi Immaculata Virginis.

Conceprio.

Iamur. Imputatio.

Consilium VIII

Inspectio Secunda.

Pro veritate iuxta propositam facti seriem, an dom D. Camillus Bologninus mafina prole ex eo in matrimonium collocavit D. Manum filium legitimam, & naturalem cum D. Petro Herculano D. Casae filio cum dore liberarum ducentarum millium Genae, & D. Victoriam alteram filiam cum D. Antonio ipsius D. Petri fratre cum simili dote, & postea nonnullas ingenes donaciones fecerit Hospitalibus, & locis Pij, & tandem considerit testamentum, & codicillos, in quibus ne dcm. exhiberet filios q. Marin eius filie predefunctae, sed etiam Victoriam alteram filiam temporis mortis viventem, instituendo heredes extraneos, possint praefati, qui faciem exhiberati adversus patetiam, & autem testamentum aliquid praetendere.

Verum quid ad principalis dubij resolutionem deueniri non potest, nisi pluribus distinctis articulis opere pretium erit illos particulariter attingere.

Inspectio Prima.

AN in bonis Camilli debeatur legitima dd. DD. Victoriz filiz, ac nepotibus filijs D. Mariz praedictae.

Hoc dubium videtur affirmatiue resoluendum, tam inspecto Iure Statuariae Reipublicae Iamur. tit. de successib. abintestat. si ex defuncto, quam ex dispositione Iuris Communis si quis igitur, Auth. de hered. abintestat. veniens Legitima enim est portio portionis hereditariae, quam quis esse ab intestato habiturus, Auth. novissima Cod. de inoffic. testam. latissime Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 1. quafi. 1. ex num. 2. Rot. decij. 5. ex num. 16. part. 4. tom. 2. recens. & illis, a quibus successio abintestato est remota non debetur legitima, Rot. decij. 415. 424. & 449. part. 4. dicitur. At in praesenti est indubitatum, successionem abintestato Camilli non potuisse spectare nisi ad D. Mariam, & filios D. Victoriz, ut proximiores, & abintestato succedentes.

Est tamen in hoc advertendum, an filie dote recepta, renunciauerint iuribus sibi competentibus, vel competituris super hereditate

paterna, & materna; quid si talis a defuncto renunciatio, sibi praedicta, & adversus extractum in patris testamento institutum, hic praetendere possint, licet hac dispositione magis fieri solet in ordine ad successionem uniuersalem quam in ordine ad legitimam.

AN in omnem casum dotes datae DD. Mariz, & Victoriz debeant imputari in legitimam.

Hec inspecto de fure Communi nullam apud me pro affirmatiue soluere et difficultatem, intelligendo tamen quando haec dispensatio, prout hic, sit post mortem patris, ut per text. quoniam nouella Cod. de inoffic. testam. firmans, ibidem Rot. & alij relati per Borrell. in sua summa decisionum tom. 3. tit. 4. de iur. dot. ex num. 325. Mangi. de imputat. qu. 53. ex num. 5. Paisanell. de pact. nupt. claus. 3. Glof. 2. part. 8. ex num. 124. Franc. Ant. Cella conf. 19. ex num. 48. & conf. 87. ex num. 55. ad mater. Panorrit. resolus. variar. tom. 2. resolus. 64. ex num. 5. qui omnes pro indubito tenent, quod mortuo patre, dos filiz in visa d. patre tradita imputetur ei in legitimam, cum quibus, & alijs conuenit Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 2. qu. 8. nu. 1. & ex professo dispungit in vniuersis D. Io. Dextar. decij. Sardin. 23. per tot. At quid si in actu stipulationis conuentum, quod eueniente casu restitutionis dotum, illae restitui deberent praedictis Mariz, & Victoriz, & illarum respectu heredibus, vel illis, cui de iure, & forma Statut. Genus venissent restituende, & soluende, & in vim praedictorum Statut. dotes reparentur, ut ex alienum, ut in Rubr. de falcidia fideicommissi, & legata. §. praedicta portionis, & lib. 5. cap. 4. de petendis dotibus, §. mortuo marito cum duob. seqq. adeo ut de illis possint cum consensu patris testari vique ad decimam partem pro causa piae, ut in tract. de testam. & de volum. §. filij, & filia familias cum duob. seqq. Hinc fit, dotes censeri omnino separatas a substantia patris, proindeque in legitimam non esse imputandas, ut in puncto dotis traditae cum stipulatione de ea reddenda filie, ut ex ea inducatur titulus tacitus donationis, per quam excluditur imputatio, firmat I. bonas, in suis tractatib. varijs tract. 4. de legitim. nu. 15. cap. 11. ex num. 342. Excellentiss. D. Comes, & Praes. Andreol. controuers. 4. ex num. 2. ex ratione quia quotiescumq. pater stipulatus est, dotem reddi filie, vel illius filijs, videtur renunciatum dispositioni text. in l. dos d. patre Cod. de iur. dot. Unde dorem, quae amplius ad patrem non reuertitur, vel filie ipse

habeat uti proprium, vel eorum filij habebunt non ab Avos sed uti heredes matris, quod sufficit ad imputationem excludendam. *Tibb. Nov. conf. 49. ex num. 4. Svd. conf. 119. ex num. 19. & seqq. Thesaur. decif. 137. ex num. 13. Ros. opud Savign. de cis. 68. ex num. 6. & apud Donan. decif. 231. ex num. 13. & seqq. & ex num. 16. & 17. cum plurib. seqq. & in hunc sensum optime conferunt deducta per Fufar. de sublit. quafi. 297. ex num. 42. & 13. in fin. & licet haec sit opinio admodum difficilis, & simpliciter, cum materia imputationis ut plurimum pendeat, vel ex circumstantiis, vel ex Testatoris voluntate, concurrentibus supradictis, de veritate conclusiois ad imputationem excludendam non est dubitandum.*

Inspectio Tertia.

- 10 **A** N quatenus legitima deberetur, venia detrahenda etiam ex bonis ad usus pios dispositis, vel inter viros donatis.

Circa hoc dubium, licet alias ego in consilendo fuerim anceps, & aliquando negativam opinionem fuerim sectatus: Tamen in Sacro Auditorio Romano retulit mihi carissimus Germanus frater semper recolende memorie Ioseph Censalius in Romana Curia primi nominis Adnoscatus, quod pro illa obtinere non potuit, ex quo fuit habita pro veriori opinio *Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. quafi. 21. ex num. 1. cum seqq. & num. 15. quod nempe, etiam donata inter viros in usus pios debeant poni in cumulo bonorum ad effectum detrahendi
 11 legitima, ex ratione quia legitima est favorabilior quacunque pia causa, ideoque non solum non minuitur per huiusmodi dispositiones iuxta *text. in cap. fin. 17. quafi. 4. Alexan. conf. 45. ex num. 11. lib. 1. Roland. conf. 39. num. 24. & seqq. lib. 3. Ros. decif. 420. ex num. 1. par. 4.*
 12 recent. Sed ex illis quoque detrahitur *Auth. si quis mulier Cod. de Sacrosanct. Eccles. Barr. in l. si quis ad declinandum num. 6. Cod. de Episcop. & Cleric. Alex. d. conf. 45. ex num. 11. lib. 1. Ruin. conf. 57. ex num. 5. in fin. lib. 2. & conf. 140. ex num. 2. lib. 5. Ros. coram Gregor. decif. 539. ex num. 6. & seqq.**

- 13 Et licet conclusio limitetur ab aliquibus, quando ad sunt alia bona, ex quibus aequè, ac commodè legitima detrahi possit, ut nempe, de illis, & non de dispositionibus sit detrahenda, habita ratione valoris rerum donatarum, & legatarum, ut per *Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. quafi. 10. ex num. 10. haec tamen limitatio intelligi debet, quando commodè ex alijs bonis possit fieri deductio, iuxta gradatam per*

Gabr. conf. 138. ex num. 6. vers. idcirco necesse lib. 2. Oratian. discept. fortif. cap. 700. ex n. 25.

- 15 cum plurib. seqq. Sed, ut dixi, opinio, quod tales donationes debeant poni in cumulo ad effectum calculandi legitimam, videtur magis approbata, de qua re etiam *Franch. Censalius* pariter meus Germanus in *observat. ad Peregr. de fideicom. in impressione p. intro. fol. mibi 421. col. 1. vers. decimo septimo observo, ubi etiam.*
 16 in hoc sit servandum tempus mortis, vel tempus donationis, & an conclusio indistincte procedat tam in donatione, vel alienatione ex titulo lucrativo, quam ex titulo quo-

Inspectio Quarta.

- A** N D. Alexander Clericus vnus ex dictis nepotibus ex Victoria filia premortua ob exheredationem de eo expressam, factam nulla expressa causa, possit dicere de nullitate testamenti.

17 Licet de Iure Communi exheredatio non suffragatur, nisi expressa causa, iuxta *text. in Auth. non licet, & Auth. ex causa Cod. de liber. 18. praeiis. De iure tamen Statutis Reipublicae Genovae. in. de testam. & vis. volunt. 5. salub. semper*, prohibetur impugnatio testamenti ex capite exheredationis, reservata tamen legitima iure naturae debita: Verum quid vnus ex dd. Nepotibus Testatoris, scilicet, D. Alexander, ut mihi supponitur, est Clericus, ideo inspicieodum, sub praefata Statuti dispositione comprehendatur, ita ut tantum legitima debeat esse contentum, vel potius iuxta Iuris Communi dispositionem, tanquam in Statuto non comprehensum possit ex capite exheredationis non expressis causis, testamentum impugnare.

- 19 Et quidem praefatum Clericum non ligari a d. Statuto, uti condito a laicis nullam prorsus potestatem habentibus respectu personarum Ecclesiasticarum, est vulgatus *text. in cap. cum Ecclesia 5. Maria, ubi communiter DD. de consuet. Salicet: in Ambrosia num. 24. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Roland. conf. 57. ex num. 19. lib. 2. Cephal. conf. 95. ex num. 15. Svd. decif. 205. num. 8. latissime Alexan. Sperelli. decif. Fori Bolognensis, 11. ex num. 20. cum plurib. seqq. Bostigher de successib. ab intestato cap. 1. ibidem. 12. ex num. 3. quicquid dicat idem Bostigher sub num. 5. Moderni, contrarii, 7. sub num. 59. & Franc. Rodenae. conf. 26. per eos, ubi quod debeat attendi principium, & natiuitas illorum, qui sub Statuto ortum habent, cuius vinculum postmodum tollere non valeat habitus, vel Clericatus superueniens, haec enim opinio*

opinio non est vera, cum ad hunc effectum non
debeat attendi tempus, cum *Statutum* fuit
conditum, sed tempus, in quo eiusdem *Statu-*
ti effectus confertur, & sic tempus delata suc-
cessionis, de quo tempore cum Alexander ii.
Clericus reperiretur, dici non potuit, quod ei
fuerit iniectum vinculum *Statuti*, & quod eius
persona illi subiecta remaneret, deficiente
nominatimque Apostolica in forma specifica,
& hoc est inconcussa opinio Rot. Romana
vix 29. Spoletani Bonorum 13. Aprilis 1646; S.
ves. fua & coram Eminentijs. D. Cardin. Corradia
in Roma. seu Innoc. deorum, Martiani 26.
Aprilis 1648. S. nec oblat coram Reuerendiss.
Corpo, in Quatuordecim, Martiatius 5. Iunij eius-
dem anni 1648. S. Innoc. Domini coram Eadem,
D. Card. Otthobono, quia est in eius improbitas
deci. 749. num. 4. cum seqq. in Engubini de
Martiani 2. Iunij 1651. S. consuetudine p. plurimum
compro. mem. Bichio. Et coram eadem in Bononi-
ensi; Martiatius 28. Iunij 1653. S. nec oblat
Statutum Bononiae cum seqq. Et in Fuderthina
successione 29. May 1653. S. non oblat, quod ex
diffinitione. Statuti coram Reuerendiss. Martio,
ubi opinio ad omnia contraria respondetur.
Et ita &c. Saluo semper &c.

Andreas Censalius I. C.

ARGVMENTVM.

**Declaratio Creditoris circa quanti-
tatem, & eius substantiam an, & quā-
do sit sufficiens, vt inde satisfactionē
consequi valeat, remota fraudis suspi-
cione, si Testator demandauerit, vt
stetur eius simplici notæ, vel declara-
tioni. Probatio qualis qualis nō cen-
setur remissa à Testatore ad euitandā
doli, & fraudis Suspicionem, & idem
procedit, si fuerit promissum de stan-
do circa administrata simplici dicto
Administratoris in ampla forma. Sta-
tuto disponente, vt stetur iuramento
damnum passi, debet prius probari
damnum datum fuisse, & postea ad-
mittitur declaratio super quantitate, &
æstimatione. Declaratur *tex. in l. Theo-***

pompus ff. de dot. prelegat. vbi Bart. saluatur ab iniquitate illi impicta à Rum. conf. 104. num. 8. vers. Et quamvis Bart. & declarantur decis. Sac. Rot. Rom. apud Martin. Andr. decis. 73. & decis. 239. par. 7. recent. Statutum mandans vt ultimæ voluntates intelligi debeant ad literam, prout iacent, & absq. vllâ interpretatione, non censetur excludere interpretationem legalem, sed tantum friuolam, & inanem, & de alijs solide discutitur.

SUMMARY.

Creditaria declaratio sufficit ad probationem quantitatis crediti, sed non eius ipsius speciem et substantiam. num. 1.

Statutum si disponat, ut sietur iuramento damnum
passi, debet prius probari, datum fuisse damnum,
& postea admittitur illius declaratio super quan-
titate, & estimatione. num. 2.

Tellatur dant faciliorem, ut situr simplici nota,
vel declaratione, non sufficitur, non probata Cre-
diti substantia, sanguinem iniqua facit, & fran-
dis nutritima. num. 3. & 4.

Promissio de stando simplici dicitur, vel iuramento, seu primata scriptura aliquot non sufficitur.
ibid.

*Testator non valet immutare Iurisdictionis formam
facile, ut Iudici sua fides ex aliqua specie po-
tationis, id est verba Senza prout aliqua li-
telligi debeant de probatione formali, plena, &
satisfactoria, secus de quali quali. num. 3.*

Probatio qualis qualis nemquam dici potest remissa à Testatore, ad effectum evitandi doli, & fraudis suspicionem. num. 6.

Promissione fatta de fraude circa amministrata simplici dicto sui fratris in ampla forma, probatio qualis qualis non dicitur remissa. num. 7.

*Declaratio commissa Creditori per Testatorem an,
 & quando suffineatur arbitrio boni viri, & non
 inducat suspensionem fraudis, super quo declaratur
 text. in l. Theopompus 14. alius 15. ff. de
 dot. praelegat. & Bart. super eod. text. & l. fin.
 ff. de praeor. stipulat. ac Cin. in l. si quis in
 conscribendo Cod. de Episc. & Cleric. num.
 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 15.*

Debitor quondam mandare possit, ut fiat declaratio Creditoris, illiusq. fidem sequi, unde declarantur aliqui DD. & dec. nov. 14.

Credidi substantia probata, vel circa illius veritatem aliquo

aliquo sumo addito, Creditorum declaratio ad-
mittitur, si fuerit aqua, & verisimilis. num. 16.
Petitione exorbitanti facta, bonus vir arbitrari do-
bet quantitatem. num. 17.

In heredis perniciem non debet tolerari effugatum
arbitrium, ne sit in facultate Legatarii totam
euertere dispositionem. num. 18.

Testator presumitur voluisse granare heredem,
quod minus possibile sit, & ideo in dubio interpre-
tatio fieri debet favore heredi, maxime quando
accedunt verba generalissima. num. 19. & 20.

Statutum si disponat, quod ultima voluntas inus-
ligi debeat ad litteram, prout iacet, & absque
ulla interpretatione, non censetur exclusio inter-
pretatio legalis, sed admodum stricta. num. 21.

Statutum non tenet, & inique intelligatur, non de-
bet tam tenaciter adhaereri littera. num. 22.

Statuti interpretatio semper censetur praesumpta,
per quam secundum subiectam materiam evitan-
tur fraudes, etiam si opus esset, verba impropria-
re, debito temperamento insitit, & aequitas.
num. 23.

Assistat mihi Immaculata Virginis

Conceptio.

Inueni Legati.

Consilium IX.

Verba testamenti. Item dichiara detto Te-
statore di restare debitore al Magn. Gio.
Carlo suo figlio di più partite e somme,
perciò ordina, e vuole, che si siano prontamente
pagate, e soddisfatte nella sua heredità, e beni, se-
condo la semplice nota, e conto, che esso ne darà
senza prova alcuna, perche essa sarà di certo, che
non domanderà, se non quello, che realmente ha
mandato ad essa Testatore, e questa è l'ultima
sua volontà etc.

Hec, inquam, verba licet praefecerant con-
fessionem debiti per Creditorem declarandi,
tamen ne deus occasio eadem Creditori des-
linquendi, & committendi fallum, intelligi de-
beant, opus quidem de declaratione circa eius-
dem debiti specificam substantiam, quae aliunde
equam in confessione probari debet, sed
circa quantitatem, ad cuius comprobationem
videtur sufficiens Creditoris declaratio, in iura
doctrinam Bart. in l. diuus num. 2. ff. de mil. te-
st. et in l. si quando num. 4. Cod. unde vi, ubi
quod si ex dispositione Statuti concessum sit,
ut fiat iuramento damnorum passus, debeat

prius probari, datum fuisse damnorum, & postea
admittere illius declarationi super quantitate,
& estimatione, eandemque propositionem
sequuntur Cui. & Bald. in eadem l. si quando nu.
4. Dec. conf. 83. num. 3. Majcard. de probat. con-
clus. 471. num. 48. Nat. conf. 450. num. 10. &
seqq. Rot. apud Cardm. Milin. decis. 123. num. 32.

3 & seqq. & si aliis diceretur, ista facultas esse
indubitanter iniqua, & fraudis occasionem, quam
proinde absque probatione substantiae Crediti
sustinere non posset, sicuti non sustinetor pro-
missio desiendo simplici dicto, vel iuramen-
to, sed prius scriptura alicuius, prout con-
probando Bart. contrarium sentientem, firmat
Ruin. conf. 104. num. 2. vol. 4. Curt. in l. ad
momentum num. 36. ff. de iur. iur. Innocent. in
cap. cum P. Radello de fid. instrum. Signor. de
Honor. conf. 133. num. 1. Roman. conf. 204. nu.
4. & conf. 205. num. 30. Decian. conf. 33. num.
110. vol. 1. Menoch. conf. 1. num. 328. Hippolyt.
Riminald. conf. 213. nu. 9. vol. 2. Rot. apud Card.
Antim. decis. 12. num. 4. & seqq. & conf. 16. nu.
3. vers. assertio, verò, & dec. 21. num. 3.

4 Ex in puncto Testatoris, qui mandavit do-
bere fieri declarationi uxoris, vel alterius, per
eandem rationes concludit Signor. de Honor. vol.
conf. 156. num. 21. & 22. ubi in vers. item non

5 potest in specie ponderat, quod Testator mi-
nime valeat iurisdictionis immutare formam,
quae est, ut iudici fiat fides ex aliqua specie
probationis; Adco ut verba illa, senza prova
alcuna, debeant intelligi de probatione for-
mali, plena, & scrupulosa, secus de quali quali
probatione, quae neutiquam potest dici remissa,
ad effectum evitandi doli, ac fraudis suspi-
cionem, ut in simili loquendo de liberatione
d rationum redditione, firmat Ruin. conf. 54.

6 ex num. 13. cum seqq. lib. 1. ubi in specie confi-
derat hoc esse verum, etiam quod fuisset facta
promissio, de stando circa administrata sim-
plici dicto fratris sui in ampla forma, Gomez.
tom. 1. varior. cap. 12. num. 83. Paris. conf. 31.

7 num. 56. & seqq. lib. 2. & conf. 8. num. 22. lib.
4. Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 164.
num. 1. Rot. decis. 762. num. 8. par. 2. recent. &
terram Gregor. decis. 187. num. 11. & in Romana
Rescriptum Transactum, 29. May 1648. f. nec
enim coram Emin. Corrado, & in alia Romana
Redditionis Rationum 27. Iunij 1656. f. quoniam
huiusmodi liberatio coram R. P. D. Albertino.

8 Rursus text. in l. Theopompus 14. alias 15.
ff. de dot. praetext. ex qua mouentur contraria
sentientes, habet varios intellectus, & merito
super propositione ab illo text. deducit, quod
nempe Testator mandare potest, ut stetur di-

9 cto vnus, dicit ibidem Bart. in princip. quod
multi credunt illa scire, sed ignorant, ut opti-

mē aduocit *Cyriac. contron. 444. num. 30. § 1.*
 & § 2. vbi subdit, quod in omnem casum pro-
 positio, ex illis extr. deducta, non possit intelli-
 gi extra causam dotis, de qua loquuntur; Nam
 illius fauore valet legatum ab eo declaran-
 dum; dummodò tamen sit in filius arbitrium
 collatus non substantia dispositionis, quia hec
 esset captatoria voluntas, sed quantitas, vt re-
 cte explicat *Magon. decil. Floren. 7. num. 1. cum*
lib. seqq. Quatenus verò *Barr. super d. text. in*
l. Theopompus, & in l. fin. ff. de prator. supulat.
 negat per iussionem, seu preceptum Testato-
 ris, vt stetur dicto Creditoris, minime in doli
 suspicionem fraudis, nec declarare debentem
 iniuriat ad delinquendum, inique loquitur, vt
 ait *Ruin. d. consil. 94. num. 8. vers. & quamuis*
Barr. l. 4.

11 Sed si *Barr.* saluare velimus ab ista iniqui-
 tate, oportet recurrere ad distinctionem, *Cin.*
in l. si quis in conscribendo Cod. de Episcop. & Cle-
ricis. vt nempē si mandatum Testatoris, vt ste-
tur dicto viui, caret suspitione fraudis; & hoc
casu sustinetur, & procedat opinio Barr. Si ve-
 rò declaratio ab illo facta sit iniqua, fraudēq.
 innouere valeat, & ut procedat opinio *Cin.*
 vt nempē hoc casu possit impugnari, saltem
 ad effectum, vt ad arbitrium boni viri dedu-
 catur, sicuti egregie distinguit *Ruin. d. consil. 104.*
num. 8. vers. potest reduci ad arbitrium boni viri,
Mat. consil. 213. num. 5. versic. quod si Creditor
iniquē arbitretur, poterit per reduci ad arbi-
trium boni viri, & num. 6. & 7. & consil. 450.
 12 *num. 10. & seqq.* vbi ita etiam conciliat *Cin.*
 & *Barr.* aduersus declarationem commissam
 arbitrio Aduersarij quibuscunq. verbis, sem-
 per propter suspicionem proprii commodi
 ceteri commissam arbitrio boni viri, signo-
 rat *de Homod. d. consil. 133. in fin. vers. saltem qui-*
dem videntur dicere, & consil. 156. ex num. 18.
vsq. ad 23. vbi hinc inde arguit, & pro hac
 egregia distinctione concludit esse idē in
 victimis voluntariis, prout hic, & in eisdem
 terminis est *tex. in l. 1. § 7. ff. de legat. 3. cuius*
 verba bene ad propositum pondet *Leotard.*
de iur. quasi. 76. nu. 3. & signatē nu. 4. vers.
quod & in ultimis voluntariis, Mantie. de con-
uict. vicim. volunt. lib. 3. tit. 1. num. 15. & seqq.
 & hanc etiam partem fuit secuta *Rat. apud*
Millin. d. decil. 12. num. 3. & seqq. & signatē
 13 *num. 6. & decil. 21. num. 4.* quodq. hoc casu
 requiratur etiam iuramentum, firmat *Peregr.*
de iudic. art. 33. num. 58. Allegat. d. consil. 21. nu.
24. & 25. lib. 1. & fuit dictum in Romana Le-
gati 17. Martij 1634. §. secundò visum fuit co-
ram bo. mem. Card. Fabricio Verosilio.

14 Non obitat *decil. Martini Andrea 73. ex nu.*
 1. cum alijs ibid. allegatis, quiqu. repetuntur in

decil. 239. pariter num. 1. & seqq. par. 7. recent.
 Quia licet ibi firmetur conclusio, quod debi-
 tor possit mandare, vt stetur declarationi Cre-
 ditoris; illiusq. fidem sequi, tamen expresse
 tam Rot. quam DD. ab ipsa allegati supponit
 constare de substantia debiti, & tantum de-
 clarationem, circa quantitatē, Legatarij ar-
 bitrio ceteri commissam, vt opinie decla-
 rando *Alex. consil. 54. vol. 2. se explicat Mar-*
tin. Andr. d. decil. 73. num. 16. vers. ob incerti-
tudinem ob non expressam certam quantitatem,
 & *vers. tertia vni ex Dominis, vbi subditur, de-*
 15 *clarationem in illo casu fuisse admissam, quid*
nedum substantia crediti, sed etiam quantitas
constabat ex quodam libro Creditoris; Quip-
pē quod quando declaratio quantitaris est
verisimilis, & æqua, vt supra dictum est, bene
procedit opinio Barr. & admittit Alex. d. consil.
54. num. 5. vers. & tantò magis prædicta proce-
dere; Sicuti & pariter de substantia crediti cō-
stabat in decil. 239. part. 7. recent. vt videre est
ibid. num. 16.

16 Adeo vt semper sit verū dicere, quod quan-
 do versamur in simplici iussione facta à Te-
 statore, quod stetur dicto Creditoris, nun-
 quam declaratio attendi debeat, nisi aliud de
 crediti substantia comprobetur, vel aliquis fu-
 mus circa illius veritatem adducatur; Quo
 sic probato, dum declaratio circa quantita-
 tem fuerit æqua, & verisimilis, merito Credi-
 toris assertio admitti poterit, vt egregie dedu-
 citur *ex d. decil. 239. num. 12. vers. secunda ex-*
ceptio, & num. 13. & 14. par. 7. recent. & licet
 ibi non fuerit admissa distinctio circa substan-
 tiam, & circa quantitatē; hoc tamen eue-
 nit, quia verba legari fauore Creditoris erant
 effrenata, & cum distinctionibus, Quomodolibet,
 & quomodocunq. & demonstrabatur substantia
 crediti, quorum vtrunq. hic deficit; Nam cre-
 diti substantia nullibi demonstratur, & verba
 in presenti non sunt effrenata, imò potius res-
 tricta ad æquitatem, & iustitiam, ibi, *Perebe*
essa ad diuino &c. Quo casu intrat conclusio,
 17 vt facta petitione exorbitanti, bonus vir ar-
 bitrari debeat quantitatē, vt bene, præter
 adductos, declarat *Conarr. varior. exp. 13. nu.*
1. vers. ex qua hac in re reduci potest lib. 2. & in
 hunc sensum si bene perpendantur tam *decil.*
Martini Andrea, quam aliorum supra allega-
 18 torū, potius faciunt fauore heredis, in cuius
 perneciem non debet tolerari effrenatum ar-
 bitrium, nè sit in facultate Legatarij totam
 euertere dispositionem, vt in simili arguit *Rot.*
 19 *apud Mantie. dec. 329. num. 5. arcento præci-*
 pue, quod in dubio interpretatio semper fieri
 debet fauore heredis, quem præsumitur Te-
 statorem grauare voluisse, quo minus possi-
 bile

bile sit, in xda text. in l. si ita scriptum 14. ff. de legat. 1. *Mansio, de coniectur. ult. volum. lib. 6.*
 20 in. 1. num. 30. & indubitanter quando non accedunt verba generalissima, prout hic, vt in specie deducitur a contrario sensu per Rot. ad dec. 139. num. 6. par. 7. recent.

31 Et hac opinio est nouissima, etiam stante sciaturo, quod vltanz voluntates debeat intelligi ad hereditatem, prout iacense, & absq. vlla interpretatione, quia non per hoc censetur exclusa interpretatio legalis, sed tantummodo friuola, & inanis, vt optime declarat Barr. in l. omnes populi num. 67. in 6. quæst. principali ff. de

32 inst. & in l. nec debet herede sua tenaciter adhereri, vt Statutum iudicet, & inique intelligatur, in xda tradita per Bald. in l. quicunq. Cod. de ser. suola. cum alijs per Moltesperelli. conf. 3. num. 20. vbi. *Uterq. & semper censetur*

33 per scriptura illa Statuti interpretatio, per qua secundum subiectam materiam cuiusdā fraudes, etiam si opus esset verba impropriare, habito tamen temperamento iustitiae & equitatis, egregie Ofae. dñis. Pedemontan. 159. num. 6. & segg. Rot. apud Baratt. dec. 167. num. 8. & 9. Ex quibus &c.

Andreas Censalius I. C.

ARGVMENTVM.

Legatum habitationis factum vxori vnā cum filijs an, & quando censeatur per mortem vxoris, vel filiorum extinctum, etiam si agatur de conditione mixta, seu casuali, aut potestatiua, respiciente fauorem vxoris, vel filiorum, & quid operetur, si fuerit conditum per verba, Nē qui d aliud peti, vel prætendi possit ex bonis Testatoris. Pater si reliquerit plus vni filio, arguitur maior affectus, & dilectio, & non quod ceteri non sint dilecti, & si prohibuerit, nē vltra filijs relicta, aliud petere possint, censetur prohibuisse omnes molestias heredi vniuersali inferendas tam de iure, quā de facto. Testator legans pro tempore vitæ Legatarij, vel ponens habitationem in eius volunta-

te an, & quando censeatur, respicere illius tantum fauorem, & non aliorum, cum quibus demandauerit habitationem. Dispositio an, & quando extendatur ad casum non expressum, & an, & quando expiret tempore finis, & quid si principaliter contemplet conditionem, & secundario tempus. Pro-nomen. *Meum* quid importet, & alijs in discursu notatu dignis.

SEMMARIVM.

Causa secundi mixta non euascescit mortis filij, cum quo mater habitare iubetur. num. 1.

Primum supponit habitum. num. 2.

Conditura fauorabilior est sumenda in statu fabrico, & coniecturali. num. 3.

Pater filiorum prouidentiam pra oculis semper habuisse praesumitur. num. 4.

Pronomina Mia, & Miei, denotant proprietatem respectu disponentis. num. 5.

Expressa dicuntur in vltimis voluntatibus, quae ex conditoris colliguntur. num. 6.

Dispositio extenditur ad casum non expressum, si de verisimili voluntate Testatoris, qui si de ea fuisset interrogatus, idem verisimiliter disposuisset. num. 7.

Testator praesumitur voluisse ab herede fieri, quod ipse viuens fecisset, vel esset facturus. num. 8.

Pater odium non deducit erga filios, quos aequaliter non iniuriis, dum illis legitimam reliquit. num. 9.

Pater si alteri plus reliquerit, maior bene affectus, & dilectio deducitur, non autem quod ceteri non sint dilecti. num. 10.

Legatum factum per verba, Sin che lei viuerà &c. per mortem censetur extinctum, etiam si agatur de conditione mixta, sed casuali, aut potestatiua, respiciente solam fauorem vxoris, vel filiorum. num. 11. 12. & 13.

Testator quando legat pro tempore vitæ ipsius Legatarij, vel ponit habitationem in eius voluntate, & in casu non habitationis onerans heredem, vt necessaria ad vitam eidem subministrat, censetur respicere illius tantum fauorem, non autem aliorum, cum quibus habitationem demandans. num. 14. & 15.

Dispositio finitur finito tempore, quando in dispositione consideratur principaliter tempus, & secundario conditio. num. 16.

Dispositio si principaliter contemplet conditionem, & secundario tempus, per mortem vnus lege-

iam non finitur. num. 17.

Legatum habitationis vnde cum filij factum uxori principaliter considerata, ea extincta, cessat legatum, praesertim si uxori, & non filij non fuerit relinquitur per viam oneris, sed per viam facultatis. num. 18.

Filij deficientibus, deficit respectu matris ius habitandi, quando in dispositione, ius habitationis continent, sunt contemplati tantum filij. num. 19.

Vxor extincta, extinguuntur ius habitationis respectu filiorum, si in dispositione, onus habitationis continetur, est contemplata solum vxor. num. 20.

Legatum habitationis per mortem remanet extinctum, stantibus verbis temporalitatem importantibus. num. 21.

Pater si filij prohibuerit, ne vltra eis relinquitur aliquid petere possint, arguitur intendisse prohibere omnes molestias heredi vniuersis inferendas tam de iure, quam de facto. num. 22.

Petitio qualibet est reuocanda, sequuta acceptatione, stantibus efficientibus verbis legato adiectis, ne quid aliud vltra relinquitur possit, vel pretendi possit ex bonis Testatoris. num. 23.

Legatum conditum cum verbis, Ne quid aliud petat, vel pretendi possit ex bonis Testatoris censetur includere, & compensare omnem praetensionem. num. 24. & 35.

Testator censetur minus grauare heredem, quàm sit possibile. num. 25.

Hereditas rationem in favore dubio semper est iudicandum. num. 26.

Iudex pronuncie esse debet ad liberandum, quàm ad obligandum, & semper sequi id, quod est minimum. num. 27.

Testator facit expressis, si voluisset, quod filij haberent & legatum, & habitationem post mortem matris, ac etiam in eius vita, si ab illa separatim praetendissent. num. 28.

Legata contemplatio mixta respectu uxoris, & filiorum procedit, quando legatum incipit à conditione, si habuissent, & non à tempore quousque vixerit, vel ius habitandi fuerit relinquitur per viam oneris uxori minus favore filiorum impuberum, vel quando respectu habitationis legata sunt contemplati & demum filij, tunc, quando contemplatio est tantum favore Legataria per verba temporalia. num. 29. 30. & 31.

Haec ratio uxori relicta cum liberis intelligitur relicta quousque uiuit, si in defectum habitationis aliud uxori reliquerit, & non praesupponit habitationem respectu eorumdem filiorum. num. 32.

Verba nisi fuerint diversa ad ipsos filios, dicendo, Si cum matre habitare velint, vel Donec habitauerint, non potest dici in illis fuisse praesuppositum ius habitandi, dum totum contemplatio principaliter deficit. num. 33.

Legatum censetur finitum per mortem matris, si fuit

ut demandata habitatio cum filij puberibus, factis cum impuberibus. num. 34.

Habitatio vnde cum filijs puberibus, & rixosis censetur à Testatore relicta uxori, ut eas opera, & auaritate ad meliorem viam reducerentur. n. 36.

Assistat mihi Immaculata Virginis Conceptio.

Camerinen. Legati.

Consilium X.

Vllo, & considerato tenore testamenti editi à q. D. Thoma Naldo, praesertim in illa parte, ubi Delia vxori suae sub illis verbis factum legatum. Item lascio per ratione di legato, & in ogn' altro miglior modo, che Delia mia moglie per sino che lei vuerà, possa stare, & habitare in Casa mia assieme con li miei, & suoi figlioli, & mi habbia tutto, & vestito necessario, & in evento, che detta mia moglie non potesse, & non vollesse stare, & habitare con li detti miei, & suoi figlioli, lascio, & voglio, che l' infrascripto mio herede sia tenuto, & obligato dare alla detta mia moglie tre rubbia di grano l' anno, non quante di vino, & dieci scudi l' anno, durante sua vita.

Et etiam considerato, quod Testator vultum ex filijs heredem tantum vniuersalem instituit, relinquendo ceteris iure institutionis, & pro omnia, & toto eo, quod pretendere possent scuta 4500. pro quibus.

Cum ad praesens contingat dubitari, an mortuus Delia Testatoris vxore, valeant duo filij, cum quibus illa habitare debebat, habitationis continuationem in domo Testatoris pretendere, vel potius per eiusdem mortem ius illud habitationis remanere extinctum.

Videtur pro parte filiorum assistere bonum ius; ita ut habitationem post mortem matris pretendere valeant: Tum, quia verba illa, Possa stare, & habitare in Casa mia, assieme con li miei, & suoi figlioli, non solum respiciunt fauorem D. Deliae vxoris legatariae, sed etiam confundunt filiorum, quo casu sicuti si defuissent liberi, legatum habitationis respectu Deliae non esset extinctum, cum versetur in casu mixto, iuxta tradit, per Dec. cons. 601. nu. 4. Surd. de aliment. tu. 8. priuileg. 23. num. 7. vbi, necessitas morandi in domo cum filijs non destruit legatum, etiam filijs mortuis &c. Menoch. cons. 146. num. 26. & seqq. & de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 123. num. 23. Cypre. Lestr. dec. 52.

M m m

num.

num. 6. lib. 1. & ibid. *Adden. num. 6. Merito. Prignatelli. centur. 2. cap. 40. num. 39. Arias de Mesa varian. lib. 2. cap. 5. num. 19.* Ita & pariformiter dici debet: favore filiorum superstitum, mortua Delia, ob regulam aequalis determinationis.

—Tum etiam quia videtur, hoc idem suaderi, ex quo Testator in casu, quo vxor non posset, aut non vellet habitare cum filiis, ordinavit, ab hærede universali, ut illi necessaria subministrarentur: Vnde cum nihil dixerit circa habitationem respectu filiorum, cum quibus erat habitandum, præsumitur considerasse, favore illorum habitationem præexistentem.

- 3 Cum privatio supponat habitum, l. decem ff. de verb. oblig. Valenzuel. conf. 15. num. 58. lib. 1. & conf. 128. num. 101. & conf. 160. num. 52. lib. 2. & cum hæc sit materia coniecturalis, & lebrica, ut optime monet D. Arias de Mesa d. lib. 2. *varian. cap. 5. num. 1.* vers. porro, cum versetur in statu lubrico, & coniecturali, erat sumenda coniectura favorabilior, ut nō pē legatum habitationis, Delia defuncta, in gratiam filiorum, quos meos, & suos respectu nominavit, non censetur extinctum, *maximè tradit. per Abograd. conf. 36. nu. 28. & seqq. & conf. 50. num. 30. & conf. 84. nu. 55. & seqq.*
- 4 lib. 2. Cum pater filiorum, providentiam præ oculis semper habuisse præsumatur, l. Quotus Martus 7. ff. de annis legat. ibi, *Mors enim est, ut providentia filiorum suorum hoc fecisse videatur*, quod etiam in terminis habitationis optime expendit Bald. conf. 140. num. 2. lib. 3. de quo meminit Arias de Mesa d. lib. 2. *varian. cap. 5. num. 13.* Alijs verba illa, *Habitate in Casa mia con la miei, e suoi figlioli*, congruam hō haberent intellectum, quasi quoddam intellexerit Testator, ut hæres universalis, durante vita Delie, & filiorum nullam inferre posset circa habitationem molestiam; Cum proponit, *Mia*, & *Miei* denotent proprietatem respectu Disponentis, ut in terminis ratibatur d. Ponce conf. 61. num. 11. & 12. lib. 1.

Accedat, filios istos fuisse institutos tantum in scitis 4500. pro quolibet cum conditione, quod nihil aliud petere possent: Vnde cum in institutione Patre non servaverit æqualitatem, cum primogenitum, & illorum fratrem respectu hæredum universalem nominaverit, utiq; est præsumendum, quod si in uno illos gravavit, in alio, nempe in habitatione gratificare intendit: & verba illa, quod *nihil aliud petere possint*, sunt intelligenda præter expressam, qualis in ultimis voluntatibus dicitur etiam illa, que ex coadiutoris colligitur, Cephal. conf. 479. num. 12. *Abograd. conf. 92. ex num. 4. & 5. & num. 98. & conf. 96. num. 37. &*

- 7 conf. 98. num. 90. lib. 1. ex quo si Testator fuisset interrogatus, an, mortua vxore, filij continuare possent in eisdem Testatoris domo habitationem, verisimiliter affirmativè responderet, & in ultimis voluntatibus hanc regulam esse cæteris firmiorem, est text. in l. Titius 8. Lucius ff. de liber. & posthum. Aym. conf. 98. num. 2. Mantia de coniect. lib. 3. tit. 19. num. 4. latissime *Adden. ad decif. 63. ex num. 87. cum plurib. seqq. par. 4. tom. 3. recen. & par. 7. decif. 149. num. 2.* Imò præsumitur voluisse ab hære fieri, quod ipse vivens fecisset, vel esset factorus, est text. egregius in l. item legato 5. r. ibi, *assignaturus se viuent ff. de legat. 3. l. cum ferus 9. nam si vivus*, ibi, *quod ipse vivus futurus sit*, ab hæredibus fieri voluisse intelligitur ff. de coactis. & demonstrat. Castren. conl. 180. in 1. dub. lib. 1. Sim. de Praxis de interpretat. ult. volunt. lib. 1. interpret. 1. dub. 3. solus, 5. nu. 159.
- 9 Sord. decif. 62. num. 12. Cum nequaquam possit deduci odium patris erga filios, quos æqualiter non instituit, dum illis legitimam, & plusquam legitimam reliquit, *in xed ix. in l. amicitissimus in princip. ff. de exculat. Tutor. Cui*
- 10 ex eo quod alteri plus reliquerit, maior benè affectus, & dilectio deducatur, non autem, quod exteri non sint dilecti, ut egregiè firmatur in aucten. hoc amplius, ubi Cm. Cod. de fideicom. Roin. conf. 3. num. 15. & seqq. lib. 2. Socin. Jun. conf. 71. num. 19. lib. 1. *Fuier de iustit. quæst. 468. num. 8. & in terminis filiorum, qui non in totum fuerunt exheredati, dixit Rot. in Romana Fideicommissi de Cucys 15. Novemb. 1638. Sæc. vsum fuit subsistere eorum hō. mem. Buccabellæ.*
- 11 Sed his non obstantibus, contrarium de iure verius esse censet, & Primò quia legatus de quo agitur, legitur ordinatum per verba, principaliter denotantia tempus favore Delie ibi, *Stp. obe lei viuerà &c.*, quo casu per mortem censetur extinctum ius habitationis, per text. in l. qui contrahens S. vxori ff. de legat. 3. l. illis liberis ff. de coactis. & demonstrat. &
- 12 hoc esse verum, etiam in conditione mutua, respiciente non solum favorem vxoris, sed filiorum, firmavit Roin. conf. 42. num. 3. vol. 2.
- 13 Vsq; qui loquitur etiam in conditione cessantibus, & potestatem illustr. quæst. conf. 93. num. 9. & seqq. Sord. de alim. tit. 8. privileg. 24. in 1. & 6. Peregrin. de fideicom. art. 16. nu. 144. vers. quando conditio fuit concepta per verba denotantia principaliter tempus, M. Anzon. Eugeni. conf. 49. num. 28. cum plurib. seqq. lib. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 123. nu. 11.
- 14 Et ratio est, quia quando Testator legat pro tempore vite ipsius legatarij, illius tantum, censetur respicere favorem non autem aliorum.

rum, cuius quibus habitationem demandauit, vt per eund. *Menoch. ubi proxime. & conf. 146. num. 12.* Cumq. etiam ex alijs optimè deducatur, Testatorem in hoc legato suæ vxoris principaliter fauorem considerasse, & precipuè, quòd habitatio fuit posita in eius voluntate, & quòd in casu non habitationis onerauit hæredem, vt necessaria ad victum eidem subministraret, vt in specie considerat *Surd. de olim. sit. 5. quæst. 4. num. 14. & conf. 98. ex num. 1. lib. 1. Nealis de transmissio. cap. 1. num. 207. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 123. & 145. Menoch. conf. 146. per tot. lib. 2. & de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 123. ex num. 7. cum plurib. seqq. Interli. Pignatelli. centur. 2. cap. 40. num. 36. cum plurib. seqq. Capyc. Lar. dec. 52. num. 4. & 5. Arias de decisa variar. d. lib. 2. cap. 5. num. 4. & 6.*

16 Secundò, quid quando in dispositione consideratur principaliter tempus, & secundariò conditio, finito tempore, finitur dispositio, vt in puncto considerando verba, *Donec*, vel *Quouq. vixerit*, firmat *Sim. de Praxis lib. 4. de interpret. vltim. volunt. interpret. 1. dub. 10. num. 60. cum plurib. seqq.* Quicquid aliud esset, si

17 Testator simplicitè dixisset, *Si habitauerit in domo vna cum filiis*, quo casu, quia principaliter esset contemplata conditio, & secundariò tempus, per mortem *Delie* habitatio non expirasset, vt optimè distinguendo inter vnum, & alium casum, *Eugen. conf. 49. num. 27. vers. est ergo melius formare quæstionem cum plurib. seqq. lib. 2. Peregrin. de fideic. art. 16. num. 144.*

18 Adeò vt fauor legatarij videatur secum conuenièntè trahere fauorem filiorum, qui respectu habitationis ex suprà deductis non fuerit principaliter considerati; Ideòq. non mirum si, *Delia* extincta, ius habitandi etiam cessauerit, maxime cum vxori ius habitandi, non filijs, non fuerit relictum per viam oneris, vt porè quid filij matris indulgentia indigerent, sed per viam facultatis, & in casu, quo filij iam erant adulti, & consequenter quicquid sit in primo casu, atrencia necessaria filiorum, vt mater cum ipsis commoretur, certè tamen in secundo casu ius habitandi esse extinctum, videretur asserendum, vt distinguendo firmant *Ruin. conf. 45. ex num. 6. lib. 2. Eugen. conf. 49. num. 37. & num. 40. lib. 2. Bary de succession. lib. 17. tit. 19. num. 3.* & sicuti quando in dispositione, onus habitationis continetur, sunt contemplati tantum filij, illis deficientibus, deficiet respectu matris ius habitandi, vt solidè firmat *Eugen. conf. 49. num. 17. & vlg. ad fin. lib. 2. Ita, & pariter dici debet de conuersione, quando, prout hic, est contemplatus tantum fauor vxoris, & non filiorum, iuxta latè tradita*

per *Benntend. decif. Bononian. vlt. nu. 2. & seqq.*

21 & signanter num. 5. ubi subdit, quòd stantibus verbis temporalitate importatibus, habitationis legatum per mortem remaneat extinctum.

22 Accedit, patrem prohibuisse filijs, nè vltra eis reliqua quicquid aliud petere possent: Undè arguitur coniectura voluntatis, intendisse prohibere omnes molestias hæredi vniuersali forsitan inferendas, & quidem tam de iure, quàm de facto, iuxta tradita nouissimè per *Francisc. Maria Prat. præfatic. obseruat. cap. 34.*

23 num. 4. & in prædicto assignatorum verborum legato adiectionem, nè quid aliud vltra illud peti, vel prætendi possit ex bonis Testatoris, vt sequuta acceptance, omnino quælibet petitio rejiciatur, firmat *Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 110. num. 37. & 38. quia in legato cundido cum illis verbis censetur inclusa, & compensata omnis prætensio, optimè. Surd. conf. 122. num. 11. & 12. & conf. 116. num. 4. & 562. num. 8. Buratt. conf. 48. num. 18. & seqq. lib. 1. Staib. Sen. conf. 8. num. 15. Ex ratione, quia in primis est magis verisimile, quòd Testator censetur minus grauare hæredem, quàm sit possibile: Secundò, quia in dubio semper est iudicandum fauore hæredis*

27 Rei conuenti: Tertiò, quia Iudices propiores esse debent ad liberandum, quàm ad obligandum, & semper sequi id, quod est minus

28 muni: Quartò, quia facile erat, Testatorem exprimitæ, si voluisset, quòd filij haberent & legatum, & habitationem post mortem matris, ac etiam in eius vita, si ab illa separatim prætendissent, quæ omnia in consimilibus terminis ratiocinando deducit *Surd. d. conf. 122. ex num. 13. vlg. ad 30. lib. 2.*

29 Quibus sic firmatis, non obstant contraria superius adducta, & Primum, quod dicitur de contemplatione mixta respectu vxoris, & filiorum procedit, quando legatum incipit à conditione, *Si habitauerit*; secus si à tempore *Donec*, vel *Quouq. vixerit*, vt firmant *Des. conf. 601. num. 5. Menoch. conf. 146. num. 26. & 27. Peregr. Surd. Sim. de Praxis, & alij recentiores*

30 suprà adducti; Vel etiam contraria conclusio procedit, quando ius habendi est relictum per viam oneris, vxori inuncti fauore filiorum impuberum, in quibus terminis procedunt tradita per *Eugen. allegat. conf. 49. ex num. 24. cum plurib. seqq. lib. 2.* Vel tandem procedit, quando respectu habitationis legatæ sunt contemplati idem filij: Secus quando contemplati est tantum fauore Legatariæ per verba temporalia, vt optimè explicat *Benntend. d. decif. vlt. num. 5. & 6. cum seqq. Arias de decisa d. lib. 2. variar. cap. 5. num. 2. cum plurib.*

rib. seqq. qui pariter alios recensendo ad contraria respondet.

33 Ad secundum, quod Testator in casu, quo vxor non vellet, vel non posset habitare cum filiis, quod ex hoc præsupponatur habitatio respectu eorumdem filiorum; Respondetur, negando assumptum, & contrario sensu, eum potius ex hoc deducatur coniectura, legatum fuisse factum contemplatione eiusdem vxoris, dum in defectione conditionis aliter prouidit, iuxta *conf. Cuman. 38. cum alijs per Arias de testa d. lib. 2. variar. cap. 5. num. 7. & dum*

33 verba non fuerunt diserta ad ipsos filios, dicendo, *Si cum matre habitare velim, vel Donec habitauerim*: Minimè dici potest in illis fuisse præsuppositum ius habitandi, dum eorum contemplatio principaliter deficit, iuxta *doctrinam Raynuz* & contratio sensu, quam in nostris terminis expendit *Peregrin. conf. 38. num. 10. ubi pariter distinguit inter filios puberes, & impuberes, cum quibus est demandata habitatio, vt primo casu morte matris censeatur finitum legatum.*

35 Ad tertium deniq. quod fauore filiorum latior sit facienda interpretatio, & in dubio pro ipsis sit iudicandum, præsumaturque hæredem facturum, quod & ipse Testator verissimiliter fecisset; Cum non ratio odij, sed minoris dilectionis tantum illo casu concurrat; Respondetur, hæc omnia procedere, quando non fuissent in testamento adiecta verba expressa, vt *Filij præter scuta 4500. pro quolibet*

nihil prius posere possent; Quippè quod si post mortem matris ad habitationis petitionem admitterentur, paternum impugnarent iudicium, cum habitatio sit in emolumento, super quo, vt in dispositione non expresso, minimè debet prægruari vniuersalis hæres, maxime post acceptationem testamenti, quo casu acceri debent, stante prædicta Clausula, etiam si alijs habitatio in dubio, quod negatur, ipsis fuisset debita, vt firmant *Menech. Barf. Sord. Staib. Sem. & alij* supra allegati, neq. in hoc sit facienda vis in maiori, vel minori dilectione.

36 quia hoc idem retorquetur; Cum sit præsumendum, in tantum Testatorem intendisse, matrem vnâ cum filiis, alijs puberibus, & rixosis in proprijs domo habitare, vita eius durante, potuisse, in quantum eius opera, & auctoritate ad meliorem viam reducerentur, & quotamen onere eximere voluisse hæredem vniuersalem, dum re vera apparet, quod Testator de vxore multum confidit, ponendo habitationem in eius voluntate, quæ circumstantia in his terminis optime cõsideratur per *Capyc. Laur. d. decif. 52. num. 4. & 5. Peregrin. d. conf. 38. num. 13. lib. 2. Emanuel. Conf. lib. 2. selectar. cap. 19. num. 1. ubi optime interpretatur text. in l. qui concubinam 29. ff. de legat. 3.*

Et ita &c. salvo iure &c.

Andreas Censalius I. C.

Finis Consiliorum.

INDEX RERVM ET MATERiarVM LOCVPLETISSIMVS DECISIONVM, ET CONSILIORVM

Alphabetica ferie dispositus.

A

Absens.

- A**bsenti quatuor alio favore dotis, quamvis non sic adiecta, & stipuletur, decif. 89, num. 12. pag. 404.
- A**BSENTIA Patris est valde considerabilis ad metam excludendum, decif. 8. num. 67. pag. 60.
- A**bsentia etiam per mille annos ex aliqua causa non nocet, decif. 25. num. 34. pag. 170.
- A**bsentia Subditi in partibus remotissimis, ratione ignorantia, excusatur a pena proclamatum, decif. 70. num. 12. pag. 335.

Absolutio.

- A**bsolutio expensarum à Iudice partibus fieri potest ex causis eius animum mouentibus, decif. 5. num. 75. pag. 39. decif. 9. num. 42. pag. 69. decif. 10. num. 41. pag. 72. decif. 15. num. 121. pag. 113. dec. 16. num. 110. pag. 117. decif. 36. num. 20. pag. 213. decif. 37. num. 20. pag. 216. decif. 39. num. 30. pag. 223. decif. 40. num. 34. pag. 227. decif. 41. num. 9. pag. 229. decif. 48. num. 15. pag. 255. & decif. 67. num. 13. pag. 319.
- A**bsolutio à Iuramento est necessaria, ut dum ad effectum agendi, sed etiam ad effectum excipiendi, decif. 15. num. 120. pag. 113.
- A**bsolutio fieri potest à Iudice arbitrate, tanquam quid ei arbitrium, decif. 22. num. 43. pag. 154.
- A**bsolutio ab observatione Iudicij præferatur iura-
Actori in alio iudicio, & non perime negotium principale, decif. 35. num. 7. pag. 205. decif. 61. num. 2. pag. 299.
- A**bsolutio à pena turbationis fieri potest, & condemnari ad desistendum, decif. 46. num. 11. pag. 249. ubi reuertitur Zuccar, decif. 9. ibidem num. 12. pag. 250.
- A**bsolutio fit ab observatione Iudicij, seruaturo Iure Actori, iterum, & melius agendi, actione ineptâ intentata, decif. 55. num. 61. pag. 277.
- A**bsolutio ab observatione Iudicij cum reservatione iuramenti agendi, fieri debet, quando senten-

gia est lata super processu inualido, decif. 61. num. 1. pag. 299.

Absolutio est faciunda Torto persistens in pura negatione, decif. 64. num. 35. pag. 312.

ABSTINERE non sunt concedenda, decif. 53. num. 20. pag. 270.

ACCEPTANS alium sine protestatione, acceptare videtur cum suis qualitatibus, decif. 1. num. 16. & 17. pag. 4.

Accessorium.

- A**ccessoria omnia currunt, contractui principali annulato, decif. 7. num. 41. pag. 51.
- A**ccessoria non currunt, resoluto contractui principali, propter defectum materia contractus, dec. 7. num. 16. pag. 52.
- A**ccessorium non dicitur, cum nullum Ius resistat, ut de per se stare non possit, decif. 7. num. 58. pag. 52.
- A**ccessoria non dicitur obligatio facta à huiusmore, tanquam principali, decif. 7. num. 59. pag. 52.
- A**ccessorium sequitur naturam sui principalis, decif. 38. num. 17. pag. 218.
- A**ccessorium censetur commissum, commissio principali, decif. 78. num. 17. pag. 357.
- A**ccessorio idem iudicandum est, quod de principali, decif. 78. num. 18. pag. 357.

Accidens.

- A**ccidentia alienius dispositionis probantur etiam Testibus singularibus, decif. 20. num. 51. pag. 145.
- A**ccidens non potest consistere absq. subiecto, decif. 82. num. 28. pag. 371.

Accollatio.

- A**ccollatio facta per Empiorem ad favorem Mulieris de aliqua re, si irrevocabilis, etiam ante acceptationem, Notario stipulante, decif. 89. num. 17. pag. 404.
- A**ccollatio habet vim solutionis, decif. 89. num. 18. pag. 405.
- A**ccollatio inducit sacram obligationem ad favorem Creditorum, decif. 89. num. 19. pag. 405.
- Acqui-

Acquirens.

- Primus** Acquirens censetur praecluisse unumquemque filiorum in portione illi obvenia primatui, & exclusive quoad filios, & sic pari ratione eius Descendentes. decif. 60. num. 33. & 34. pag. 413.
- Primus** Acquirens si stipulatus fuerit pro se, & suis Descendentibus usque ad tertiam generationem, proximiores ultimo Defuncto ordinatim admittuntur. decif. 90. num. 69. pag. 415.
- Acquirens** praesumitur voluisse cum Iure Communi se conformare, si stipulatus fuerit pro filijs, & Descendentibus masculis per verba de futuro, & quid si adfuit alia coniectura suadentes. Acquirentem de suis proximioribus sensisse. decif. 90. num. 70. & 71. pag. 415.
- Primus** Acquirens praesumitur se conformare voluisse cum Statuto loci. conf. 4. num. 3. pag. 436.
- Primus** Acquirens non solum in emphyteusi hereditaria, sed etiam ex pacto, & providentia praedicare potest comprahensis in Iacuitura. conf. 4. num. 6. pag. 436.

Acquisitio.

- Acquisitio** facta, ad effectum in subdium transferendi, tanquam momentanea, non subiacet dispositioni Statuti prohibentis alienationem in forensem. decif. 15. num. 65. pag. 109.
- Acquisitiones** filij praesumuntur facta ex bonis, & pecunia paterna. decif. 44. num. 10. pag. 243.
- Acquisitio** in filio industrioso praesumitur potius facta ex proprijs, quàm ex alienis pecunijs. decif. 44. num. 16. pag. 243.
- Acquisitiones** plures filius faciens si dixerit in aliquibus earum fuisse nomine Patris, praesumuntur profectitiae, illa verò declaratione carentes praesumuntur facta nomine proprio, & censentur advenitiae, quarum tantum ususfructus Patri acquiritur. decif. 44. num. 17. & 18. pag. 244.
- Acquisitio** ubi non est perfecta, & irrevocabilis, non dicitur extincta prima obligatio. decif. 62. n. 18. pag. 304.

Acta.

- Actorum** revolutio convincit, aliquod ex requisitis in Curatore faciendum non servatum fuisse. decif. 22. num. 24. pag. 153.
- Acta** insinuant, & declarant, quid sit cognitum a Iudice. decif. 67. num. 13. pag. 318.

Actio.

- Actio**, & passio non possunt stare in eodem subiecto. decif. 2. num. 20. pag. 12.
- Actio** non quaritur solvendi sine Iurium cessione, sed revertendi, quando directè sit Creditoribus. decif. 2. num. 56. pag. 15.
- Actiones** extinguuntur eo ipso, quòd sit depositum,

decif. 2. num. 60. pag. 15.

- Actio** est intentanda via ordinaria eòrò Legitimum Contrarium. decif. 5. num. 4. pag. 32.
- Actio** dotis tollitur, si fuerit restituta d. Viro Mulieri, lites còstante matrimonio, & citrà vergentiam ad inopiam. decif. 7. num. 4. pag. 48.
- Actio** ex lesione quamvis sit personalis censetur tamen in re scripta, & sequitur quaecumque Possidentem. decif. 8. num. 37. pag. 57.
- Actio** oriens ex metu extenditur ad singularem successorem. decif. 8. num. 38. pag. 57.
- Actiones** confunduntur per successionem Creditoris Debitori, & eò contrà. decif. 2. num. 27. pag. 13.
- Actio** non potest intentari ab illo, cui est promissa indemnitas, nisi postquam damnum, & interesse passus est, vel visi pateretur executionem peritam, aut quando dies solutionis advenisset, aut suis protestatum ad Creditoris Insultantiam. decif. 10. n. 21. 22. 23. & 24. pag. 71.
- Actio** omnis, omneque remedium competens, & resultans ex narratis, in Iudicium deducenda esse videtur per Clausulas salutare. decif. 10. n. 39. pag. 72.
- Actio** dicitur mixta, & non tollitur per generalem Statuti dispositionem, nec comprahenditur, quando agitur actione personali habente annexam hypothecam cum Clausula Constituti. decif. 15. num. 19. pag. 104.
- Actio** est minus favorabilis retentione. decif. 16. num. 8. pag. 118.
- Actio** exigit causam, & oportet, ut sit habilis ad eam producendam. decif. 16. num. 10. pag. 118.
- Actio** hypothecaria competit pro canonis confectione. decif. 16. num. 46. pag. 121.
- Actio** personalis dari potest contra Decolam pro canonum confectione, licet ipse non possideat. decif. 16. num. 55. pag. 122.
- Actiones** plures quando Creditori competunt, una electa, non sibi praeduxat, nec viam praecludit ad aliam intentandam. decif. 16. num. 92. pag. 125.
- Actionem** nullam aliam habentem contrà Promissionem debet recurrere ad Iudicis Officium. decif. 19. num. 25. pag. 136.
- Actio** competit illi, favore cuius fuit facta stipulatio. decif. 22. n. 26. pag. 158. & quomodo. ibidem num. 28.
- Actio** quaecumque redditur inanis per inopiam Debitoris. decif. 23. num. 38. pag. 159.
- Actio** petitionis hereditatis competit pro consecratione legitima in bonis matris. decif. 35. num. 4. pag. 205.
- Actio** hypothecaria cumulari nequit cum actione petitionis hereditatis, cum illa prima non detur pro bonis hereditarijs consequendis, nec pro legitima. decif. 35. num. 5. pag. 205.
- Actio** inepta si fuerit intentata, debet ferri sententia ab observatione Iudicij, & non absolutoria à petitionis. decif. 35. num. 6. pag. 205.

Actio

Actio petitionis hereditatis potest ab heredem intentari pro sua quota, & comprehendit tam debita, quam credita, qua declarari valet heres, etiam si nihil in ea addesit. decif. 35. num. 8. pag. 205.

Actio familiae excusanda tamen intentatur, quando petitur sola diuisio hereditatis, & quomodo differat ab actione petitionis hereditatis. decif. 35. num. 18. & 19. pag. 206.

Actio quoniam sit intentata libelli conclusio est attendenda. decif. 35. num. 20. pag. 207.

Actio mutata, iudicium est diuersum. decif. 35. num. 25. pag. 207.

Actio personalis, & non hypothecaria competit pro canonum solutione. decif. 43. num. 42. pag. 238.

Actio hypothecaria competit pro canone in bonis li-
quidari tam de iure Communi, quam ex Statuto
Locae. decif. 43. num. 46. & 47. pag. 238.

Actiones omnes idem actus, quod possunt, que pendet
Defunctum reponuntur et tempore mortis, transfo-
runtur in eius heredes. decif. 45. nu. 3. pag. 247.

Actio hypothecaria band operatur considerationem
illius, quod minus est, sed illius quantum meliora-
tam. decif. 43. num. 7. pag. 269.

Actiones, & iura, que loco non circumferuntur,
aliis sibi prebentur per Statutum prohibens aliena-
ri quancumque bona immobilia sita in aliquo loco.
decif. 55. num. 23. pag. 275.

Actio in dote intentata, sit absolutio ab obser-
uatione iudicii, servato iure Actoris, &
iuris agentis. decif. 55. num. 61. pag. 277.

Actio perpetua a competiti pro dote, nisi fuerit de pre-
sentis cursu. decif. 56. num. 12. pag. 280.

Actio minus, & pulsatur autem in heredes, qui si
sint beneficiarios, in procedis in bonis hereditariis.
decif. 60. num. 75. & 76. pag. 297.

Actio communis dividenda datur contra Coheredem
de illo, quod ab herede accepit. decif. 60. n. 77.
pag. 297.

Actio ne actus via super suo fundo connumeratur in
ter servitutes nequeat. decif. 69. n. 65. pag. 327.

Actio veniunt sub hypotheca generalis bonorum
decif. 76. num. 4. pag. 330.

Actio hypothecaria non acquiritur sine cessione facta
per Creditorem anteriorem. dec. 84. n. 1. pag. 381.

Actio iustitiarum non datur, quando incertus sit
est Personis. decif. 86. num. 3. pag. 389.

Actio cessat si plus valeat, quam sit emptor, deductis
expensis, & alia etc. praeber similitudinem. decif.
87. num. 13. pag. 393.

Actio conuentus datus unde cum fructibus competit
quoque hereditas. decif. 89. num. 4. pag. 403.

Actio personalis favore dote statim oritur, quando
quis se obligat ad aliquid dandum, vel solvendum
aliqui Mulieri, sine eius futuro Viro. decif. 89.
num. 11. pag. 403.

Actio favore dote quatuor etiam Absenti, quamvis
sit adiecta, & non stipuletur. dec. 89. n. 12. pag. 403.

Actio favore dote quatuor Molieri Absenti ex con-
tractu cum alio celebrato. dec. 89. n. 12. pag. 404.

Actio ex stipulatione patris quatuor filijs, etiam pos-
sibilibus, sine tempore stipulationis sine in viro, sine
non. decif. 90. num. 56. & 58. pag. 414.

Actor.

Actor si semiplene probauerit, inserit magnam pra-
sumptionem contra Reum deferentem iuramentum
suppleturum probationis, ipsi deficientis. decif. 13.
num. 4. pag. 87.

Actor licet non est in secunda Instantia novae proba-
tiones sufficere ad elidendam Rei replicationem,
decif. 15. num. 71. pag. 109.

Actor quod debet apparere, & non eius petitio ab-
solvitur in causis matrimonij, & ubi proceditur
sola facti veritate inspecta. decif. 15. num. 76.
pag. 110.

Actor sentit reficere expensas, quando absolutoria
provenit ex defectu sollemnitate substantialis, vel
alio simili modo. decif. 61. num. 17. pag. 300.

Actor, non obstante alienatione facta in Tertium,
prosequi potest illam via, & in eisdem finem,
& terminis iura sua in executione, aequo ac si aliena-
tio non fuisset facta. decif. 72. num. 31. pag. 341.

Actor quod sequatur formam Rei, non habet locum,
ubi ceptum est iudicium, quod perleverari debet
usque ad finem. decif. 81. num. 16. pag. 367.

Actus.

Actum, Tertio praesudiciale, voluntarie facere non
licet. decif. 2. num. 39. pag. 14.

Actum acceptans abique protestatione, acceptare
videtur cum suis qualitatibus. decif. 1. num. 16.
& 17. pag. 4.

Actus effectum non sortiti non probant possessionem.
decif. 5. num. 48. pag. 36.

Actus quicunque, ab aliquo factus ratione numeris si-
bi mandati ex officio, quod quis gerit,
non praesudiciale Gerenti, dum ex propria Perso-
na, & privato nomine vult suis iuribus experiri.
decif. 6. num. 12. pag. 41.

Actum ignorantem quoniam perficere, verisimile non
est, attendit actum geminationem. decif. 7. num.
27. pag. 49.

Actus praesumit gestas per metum, etiam nullis
intermediariis, nec probatis minus praecedenti-
bus ob lesionem enormem, vel enormissimam,
eius, qui reverentiam debet. decif. 8. n. 33. pag. 57.

Actus multiplicati, praesertim ex internalio, exci-
dant praesumptionem metus. dec. 8. n. 68. pag. 60.

Actus quod sponte, & libenter fiat, arguitur a veri-
simili. decif. 8. num. 83. pag. 61.

Actus eorum, iudicabiles, non difformes, non aequi-
ci, & qui citra las, & nomen Societatis fieri non
possunt, requiruntur ad Societatem inducendam.
decif. 11. num. 33. pag. 78.

Ad Añibus facilius per testes distincte deponi debet, & non sufficit dicere, tales fuisse Socios. dec. 21. num. 35. pag. 78.

Ad Añus annus alienatione prohibita, censetur prohibitus, per quem sequitur alienatio, nisi veniat in Statuto. decif. 15. num. 37. pag. 106.

Ad Añus unicus sufficit ad inducendam observationem interpositam. decif. 15. num. 115. pag. 113.

Ad Añus sufficitur, deficientis causa impulsiva, secus deficientis causa finali. decif. 30. num. 30. pag. 143.

Ad Añus plures positi presumendi sunt, quàm inclusio sollicitudo. decif. 24. num. 13. pag. 163.

Ad Añus, qui convenit non possunt, nisi filio legitimo, & naturali, probant filiationem. decif. 35. num. 20. pag. 168.

Ad Añus omnes facti post acquisitionem quasi possessionem ab aliquo, intelligantur clandestini, & turbati. decif. 31. num. 10. pag. 191.

Ad Añus idem non potest contrarius producere effectus, scilicet extinctionis, ac preservationis, & reintegrantis hypobica. decif. 31. num. 19. pag. 191.

Ad Añus multiplicari potest scientiam. decif. 33. num. 12. pag. 197.

Ad Añus non est nullus, quando lex mandat aliquid fieri certo modo non prohibet, sed disposuit, eo modo non servato, nisi lex procedat ulterius annullando. decif. 35. num. 45. pag. 208.

Ad Añus destruitur per solum formam observationem. decif. 35. num. 57. pag. 209.

Ad Añus reddidit nullus Statuti forma non servata. decif. 35. num. 67. pag. 210.

Ad Añus subsequens declarat intentionem primi, & sufficit, quod voluntas, seu intentio sit verisimilis. decif. 37. num. 9. & 10. pag. 214.

Ad Añus dubius, & equivocus non inducit additionem. decif. 40. num. 13. pag. 225.

Ad Añus, qui desiderat causam liti, non probans possessionem, nec triquens aliquod ius, sed est inspicienda potius causa. dec. 41. num. 2. pag. 228.

Ad Añus quid sit. decif. 41. num. 4. pag. 229.

Ad Añus vna cum iumentis comprehendit vehiculi ductum. decif. 41. num. 3. pag. 229.

Ad Añus causa magis attenditur, quàm eius exercitium particulare. decif. 41. num. 7. pag. 229.

Ad Añus accipiendi ianuum in muro pro aditu ad bona, vel domum vicini, est illicitus, & a iure prohibitus. decif. 46. num. 10. pag. 249.

Ad Añus licitus, ac permittus, quia explicari potest sine delicto, non inducit ad delictum. decif. 51. num. 17. pag. 266.

pro Añus validitate præsumitur, præcessisse ea omnia, qua fieri, & præcedere debebant, & ista præsumptio præest omnibus alijs præsumptionibus. decif. 60. num. 32. & 33. pag. 293.

Ad Añus possessorij probantur per locutionem, & affirmatiivam exactionem. decif. 62. num. 25. pag. 305.

Ad Añus quando per partes fuerit habitus ante confirmationem pro nullo, tempus non potest currere, nisi à die confirmationis. decif. 63. n. 15. pag. 308.

Ad Añus impedimentum transitus per aliquem locum, inducunt molestias, & turbationes. decif. 69. num. 41. pag. 326.

Ad Añus, qui sunt, aliter in possessione existentes, censentur clandestini, & turbati, non docto de scientia, & patientia Possessoris. decif. 69. num. 43. pag. 326. & si plures possideant, non sufficit scire unum, sed omnium. ibid. num. 44.

Ad Añus unicus sufficit ad acquirendam quasi possessionem manutentibilem in incorporalibus. decif. 69. num. 57. pag. 326.

Ad Añus denotations via publica, aut vicinalis ex fundo publico facta, non tribuitur manutentio, nisi cum titulo habito à Principe. decif. 69. num. 59. pag. 327.

Ad Añus denotations via publica, aut vicinalis non probant possessionem privativè quoad alios excludendos ab usu, & facultate utendi via. decif. 69. num. 60. pag. 327.

Ad Añus turbatus licet denotari pro possessione manutentenda. decif. 69. num. 69. pag. 328.

Ad Añus indicunt unum. decif. 69. num. 70. pag. 328.

Ad Añus si fuerit gestus de licentia, & mandato alicuius, impetienti licentiam competis manutentio. pag. 331. num. 8.

Ad Añus transitorij per aliquem locum presumuntur facti iure familiaritatis, & non servitutis. decif. 71. num. 7. pag. 336.

Ad Añus quicquid gestus alieno nomine, an ullam infestit præiudicium respectu proprii interesse ex Stat. Luc. & de iure & Comuni. dec. 72. n. 33. pag. 341.

Ad Añus vultus profectus ab alio, nec est inspicendus subsequens, sed præcedens, qui sua causa subsequens. decif. 81. num. 19. pag. 367.

Ad Añus quando potest esse separatus à culpa, culpa non arguitur ex causa. dec. 82. num. 20. pag. 371.

Ad Añus ipso iure est nullus, ubi dolus adest. decif. 85. num. 27. pag. 386.

Ad Añus quando est ipso iure nullus, nullitas etiam à Tertio allegari potest. decif. 87. num. 21. pag. 394.

Ad Añus unicus indubie observationem interpretatiivam mentis Contrahentium. decif. 90. num. 53. pag. 414.

Ad Añus diffinitio nunquam inducit solitum, seu consuetudinem. conf. 1. num. 35. pag. 425.

Ad Añus in contrarium non excludit consuetudinem longam, & quatenus ipse ascenditur, & descendente in eo plene esset probandus. conf. 1. n. 36. pag. 425.

Adiectus.

Adiectus non habet ullam actionem adversus eum, qui ex alterius mandato solvere promissit. decif. 89. num. 5. pag. 403.

Aditio potest tantum recipere solutionem a Pro-
missore. dec. 89. num. 6. pag. 403.

Aditio tui in rem suam, ratione sui interesse etiam
probatum bene agere potest. dec. 89. num. 8. &
9. pag. 404.

Implementum vide in verbo Implementum.

Aditio.

Aditio hereditatis plenè, & concludenter ab Al-
legente est probanda, etiamsi hereditas esset
opulenta, & lucrosa. dec. 40. num. 7. pag.
324.

Aditio hereditatis debet verbis, & factis demon-
strari. dec. 40. n. 8. pag. 324.

Aditio non presumitur ex possessione bonorum ha-
reditariorum, nisi expresse de voluntate adevun-
diconset, si fuerit hereditas repudiata. dec. 40.
num. 10. pag. 325.

Aditio inducitur ex possessione bonorum Defuncti.
dec. 40. num. 12. pag. 325.

Aditio non movetur et adu dubio, & equivo-
co. dec. 40. num. 13. pag. 325.

Aditio non presumitur, ex eo quod non probetur re-
pudiatio. dec. 40. num. 14. pag. 325.

Aditio, licet hereditatis opulenta, nunquam po-
test induci, non probato, per heredem facta
aliqua adu extrinseco, seu p'stino, qui exer-
cere non potuisset curā ius, & nomen heredis.
dec. 40. num. 15. pag. 325.

Aditio hereditatis non inducitur ex possessione, qua
restitu potest ad alium titulum. dec. 40. num.
16. pag. 325.

Aditio hereditatis non presumitur in Descenden-
tibus per possessionem bonorum, qua Antecesso-
rum possiderunt, nisi probetur, maxime si concen-
tra alius titulus, & bona retineri possint extrin-
seco, & nomen heredis. dec. 40. num. 17. 22. &
23. pag. 325.

Aditio hereditatis non inducitur per possessionem,
si bona remanent post obitum Patris constet esse
lucraria, & ad filios spectare alio titulo,
quā hereditario. dec. 40. num. 24. pag.
326.

Aditio non presumitur in hereditate damnosa, &
debili simpliciter. dec. 40. n. 26. pag. 326.

Aditio hereditatis non presumitur in Personis Ru-
ticis, nisi appareat secessu alius titulum, & no-
men heredis. dec. 40. n. 27. pag. 326.

Aditio hereditatis non censetur facta, si filius
possideat bona paterna pro matris dote, nisi
possideret domum excedentem summam sibi de-
bitam. dec. 40. num. 28. pag. 326.

Aditio hereditatis non inducitur per solam bono-
rum retentionem. dec. 40. num. 29. pagin.
326.

Aditio hereditatis paterna videtur indulta, si fi-
lius possideat bona, qua plurius valens erectus
sibi competenti ex dotibus matris, nisi decla-
raverit, & proscritus fuerit non adire pater-
nam hereditatem, sicut possessione. dec. 40.
num. 30. & 31. pag. 326.

Aditio non potest prajumi, ubi compositus ius possi-
dendi pro indiviso omnia bona hereditaria. dec.
40. num. 31. pag. 326.

Aditio hereditatis redditur indubitata ex posses-
sione bonorum patris, & ex fructuum perceptio-
ne. dec. 78. n. 7. pag. 356.

Aditio, non obstante repudiatione oritur ex dis-
positione bonorum hereditariorum cum alii fratri-
bus, quando divisio eorum ius, & nomen here-
dis fieri non potest. dec. 84. num. 24. pagin.
381.

Aditio hereditatis probatur per Testes singulares &
dec. 84. num. 26. pag. 381.

ADITUM publicum impediens, deteriorans, aut
angustians, prohibitorio interdicto arctari potest.
dec. 69. num. 6. pag. 323.

Administratio.

Administratio per se ipsam fieri dicitur, qui per
alium administrat. dec. 47. num. 18. pagin.
352.

ADMINISTRATOR duplicem Personam repre-
sentare potest. dec. 16. n. 66. pag. 123.

Ædificans.

Ædificans cum licentia habet bonam fidem pro se,
dec. 1. num. 12. pag. 4.

Æqualitas.

Æqualitas ut servatur inter liberos, & sorores,
interpretatio qualibet in iure est sumenda. dec.
88. num. 55. pag. 401.

Æqualitatis servanda gratia non conferendum con-
suetus. dec. 88. num. 56. pag. 401.

Æquitas.

Æquitas canonica est servanda in utroque foro,
quando versor in materia nutissima peccati, &
quomodo. dec. 3. n. 1. pag. 18.

Æquitate suadente, iuridictio licet limitata ex-
tenditur ad causas etiam diversæ speciei pro ser-
vanda æqualitate. dec. 88. num. 57. pagin.
401.

Ætas.

in Ætate sententia affirmativa lata facit ius quoad
omnes, etsi non citatos. dec. 6. num. 41. &
45. pag. 45.

Ætas bene probatur per Testes. dec. 25. num. 24.
pag. 169.

Ætas probatur ex fide Baptismatis. decif. 25. num. 25. pag. 169.

Ætas probatur ex enunciatio in Instrumento appofita. decif. 25. n. 26. pag. 169.

Ætas maior constituta à Testatore, vel ab alio vltra, vel citrà fancitam à Statuto, vel à lege, ad effectum habendi administrationem bonorum, an prefumatur esse ad notitiam Terræ, unde declaratur l. si quis patrem familias ff. ad Senat. consult. Maced. & rejicitur Magon. decif. Inc. 23. num. 12. & 13. decif. 66. num. 5. & 7. pag. 315.

Agens.

Agens noviter non potest dici vicius super articulo diverso. dec. 6. num. 33. pag. 44.

Agens contra aliquem ut alteri solvas, quia fuit interfectus, restituitur. decif. 10. num. 37. pag. 71.

Agens si careat actione, etiam parte non opposente repellitur vales ex officio. dec. 23. num. 42. pag. 160.

Agens in Saluano debet certam summam deducere, ut conuentus valeat immiffionem curare, & possit eam soluendo se liberare. decif. 50. num. 37. pag. 264.

Agens remedia l. Conductores Cod. locat. probare debet in locatione contineri id totum, quod pretis. dec. 85. n. 2. pag. 384.

Agens ad bona, vel ad ipsum spectantia, probare tenetur, quia, & quanta sint illa bona spectantia, dec. 85. num. 3. pag. 384.

Agens remedia l. Conductores &c. non potest obijci exceptio dominij, nisi nocere constet de dominio Conducentis. decif. 85. num. 13. pag. 385.

Agnatio.

Agnatio ut magis conseruatio, quam ut sexus diligatur, est prafumendum, masculina tunc sapienter repetita, nulla exclusionem propriam filiarum. conf. 7. num. 30. & 31. pag. 449.

AGNATVS proximo iudicatur ad portionem emphiteusis sicut transfusa in Descendentes, si vnus ex ipsorum deus sine filijs. decif. 90. num. 40. pag. 413.

AGRIMENSORI, tanquam Personæ publicæ, & Perito prestatur maxima fides. decif. 73. num. 10. pag. 344.

Alienatio in Prophanis.

Alienatio ex causa alibi de iure permiffa fieri non potest, nisi per pacta. decif. 4. num. 1. pag. 24.

Alienatio bonorum lucrativorum absque licentia Domini directi ab iurisdictione videtur, etiam

ad effectum vendendi, & in personam dubilem transferendi, ut affirmatiorem consequendi, si vltra legalem prohibitionem, adferatur contrarium explicata. decif. 4. num. 4. pag. 29.

Alienatio qualibet prohibetur, etiam in casibus à iure permiffis, per prohibitionem vnicam argutiam. decif. 4. num. 10. pag. 25.

Alienatio prohibita à lege, & ex partium conventionione, est permiffa inter personas, quæ à lege, vel ex d. partium conventionione non sunt prohibita. dec. 4. n. 20. pag. 26.

Alienationem Iurium Lucrativorum in aliquem facere prætendens tenetur concludenter probare, illam esse idoneam ad soluendum canonem. decif. 4. num. 42. pag. 28.

Alienatio facta à Patre de bonis ad filium spectantibus est ipso iure nulla. decif. 7. num. 8. pag. 48.

Alienatio bonorum maternorum non dicitur nulla, si fuerit facta à Patre vbi cum filio mature 25. annis. dec. 7. num. 17. pag. 49.

Alienatio bonorum minorum facta sine competentis Iudicis decreto est nulla. decif. 7. num. 48. pag. 51.

Alienatio perfectæ à Cinc in forenses dicitur casus mixtus, ratione cuius mixtura sustinetur. decif. 15. num. 30. pag. 104.

Alienatio facta in Clericum Formis non contrahendur sub Statutu prohibitionis alienationis in Forenses. dec. 15. num. 29. pag. 105.

Alienatione prohibita, censetur prohibita omnis alius, per quem sequatur alienatio, nisi versetur in Statutis. decif. 15. num. 37. pag. 106.

Alienatione prohibita, non censetur prohibita hypotheca, vel obligatio. decif. 15. num. 39. pag. 106.

Alienatio tunc proprie fieri dicitur, quando quis abdicat à se rem aliquam in alium transfundendo, & quando dominum plene, & irrevocabilem est alienatum. decif. 43. num. 43. & 44. pag. 107.

Alienatio prohibita à iure, vel ab homine, etiam in rei substantia, non habet locum in commodatibus. decif. 16. num. 3. pag. 120.

Alienationes stabilium non carent defectibus solemnizatum, si fuerint substatata absque citatione Creditorum. decif. 22. num. 45. pag. 154.

Alienatio eam respectu sortis, quam fructuum est nulla, facta per filium de bonis dederunt. dec. 44. num. 20. & 21. pag. 244.

Alienatio in forenses iurium, & aliorum non contrahendur per Statutum panale prohibens alienationem rerum stabilium, maxime si sequatur absurdum, tunc magis esset toleranda superflua.

fas verborum. decif. 55. num. 24. & 25. pag. 275.

Alienatio facta à Minore quando est nulla ex alia causa vltra decretum, & quando agitur de maiori aetate statuta à Iure Municipali, & non à Iure Communi, ratificatio per lapsum quinquennij, vel decennij locum sibi non vindicat. dec. 66. num. 17. & 18. pag. 316.

Alienatio res litigiosa operatur, ut alienans reputetur verus possessor. dec. 72. nu. 30. pag. 341.

Alienatione non obstante facta in Tertium, Actor prosequi potest recta via, & in eisdem statim, & terminis iura sua, aequè ac si alienationem non fuisset facta. decif. 72. num. 31. pag. 341.

Alienatio bonorum impeditur, licet pendente, tamquam facta in fraudem patris excusatione. decif. 79. num. 11. pag. 359.

Alienatio stabilium Communivitatis est nulla ex defectu solemnitatum. dec. 80. n. 27. pag. 364.

Alienationis stimulario probatur, quando Alienans permansit in possessione post alienationem. decif. 85. num. 29. pag. 386.

Alienatio quoad fideicommissa.

Alienatio fideicommissi sustinetur pro legitima filij, & concurrunt illius quantitates, non verò in excessu. dec. 28. n. 22. pag. 180.

Alienationes per filium factas, si prætendatur, excedere deductiones ipsi debitas ab Allegante est probandum, quando fideicommissarius ageret contra Tertium Possessorem, secus si contra filium. decif. 28. num. 18. & 21. pag. 179. & decif. 42. num. 12. & 17. pag. 231.

Alienationes rerum fideicommissio subiectarum fieri possunt pro arc alieno à Testatore debito, non obstante quacunque sit ultima prohibitiō. conf. 2. num. 1. & 2. pag. 426.

Alienatio non dicitur facta animo interuertiendi fideicommissum, si ad instantiam Creditorum bona alienentur ex f. Ho Iudicis pro arc alieno à Testatore debito. conf. 2. num. 6. pag. 426.

Alimenta

Alimenta ex aequitate Mulieri debentur, stante insufficiatione, quod prater dotem mibi habeat in bonis, unde sit alere possit. decif. 22. num. 19. pag. 152. Quia alimenta quomodo liquidantur secundum Matrem. decif. 77. num. 12. ibid. nu. 20. dec. 23. num. 30. & 31. pag. 159.

Alimenta filij primari potest ob Crimen Lasci adimplari, nec conuari potest, nec etiam Fiscus. dec. 43. num. 19. & 30. pag. 237.

Alimenta, seu alimentorum iuris commoditates valent sequestrari. dec. 76. num. 8. pag. 350.

Alimentorum praeatio, nisi alijs concurrentibus ingentioribus administris, & praesumptionibus

non arguitur dotis confisfatae numerationem. decif. 84. num. 6. pag. 379.

ALLEGATIO Glof. leg. & DD. inane est, cum casus legis expressus habeatur in loco, in quo iudicatur. decif. 1. num. 13. pag. 4.

ALTERNATIVA ex lege surgens probat electionem Iudicis. decif. 21. num. 2. pag. 148.

Amicitia.

Amicitia praecedens iniuria cum bona fama excludit omnem suam opinionem. decif. 51. num. 7. pag. 266.

Amicitia, & Conversatio cum Inquisitis, & Condemnatis quodnam indicium praebant. dec. 64. num. 1. 2. 5. & 6. pag. 309.

Amicitia, & Conversatio tunc parit indicium, si sit interfecta, & continua, & talis, ut verisimile sit inter tales amicos delictum fuisse tractatum, & communicatum. decif. 64. n. 5. pag. 310.

Amicitia inducere potest simulationem. decif. 83. num. 23. pag. 377.

AMISSIO non praesumitur nisi ab allegante probetur. decif. 83. num. 14. & 15. pag. 376.

ANGUSTIANS publicum aditum, seu viam, prohibitorio interdicto prohiberi valet. decif. 69. num. 6. pag. 323.

Animus.

Animilibertas arguitur à verisimili. decif. 8. num. 83. pag. 61.

Animus dignoscitur ex actibus. decif. 69. num. 70. pag. 328.

ANTECEDENTIA facilius influunt in sequentia, quàm e contrà. conf. 7. num. 23. pag. 448.

Annuae redditus vide in verbo Redditi.

Apocha.

Apocha contra Scribentem plenè probat. decif. 3. num. 29. pag. 20.

Apocha anarithmiales inter se differentes in summis solvendis in constanti, videntur non approbata à Partibus. dec. 50. num. 17. pag. 262.

Apocha trino Teste munita tollit donationis dotis, & fraudis Creditorum suspicionem. decif. 50. n. 26. pag. 263.

Apocha subscripta à Marito, & dotis Promissore, si sufficiens esset, redderetur facilius fraudatio Creditorum cum anxia, cum tam facile sit conficere promissionem praecedentem, quàm fraudare velle. dec. 50. num. 28. pag. 263.

Appaltator.

Appaltatores, seu praeconiales ementes gabellas, vel ipsae conducentes ab aliquo Principe, an, & quando dicantur Redemptores alicuius, seu alicuius rei, ita ut si eis contingat aliquod damnum ex casibus inopinatis, insolitis, & fortuitis, cedat eis

ram periculo. *decif. 14. num. 51. 52. & 53. pag. 95. & num. 67. pag. 97.*

Appellans.

Appellans à sententia valida non potest liberari ab expensis. decif. 4. num. 51. pag. 29.

Appellans non legitime idem est, ac si non appellaret. decif. 35. num. 48. pag. 209.

Appellatio in genere.

Appellationis defecta exceptionem non obstat in dubio pronunciandum est. decif. 6. num. 54. pag. 46.

Appellatio à qualibet sententia, seu decreto est interponenda infra decem dies, idem à iure Communis, quam ex Statuto Lucæ. decif. 30. num. 1. & 2. pag. 189.

Appellatione interposita post elapsos decem dies, sententia facit transitum in rem iudicatam, perinde ac si à sententia appellatum non fuisset. dec. 30. num. 4. pag. 188.

Appellatione interposita post decem dies, sententia executioni demandari potest. decif. 30. num. 5. pag. 188.

Appellatio interponi non potest per Contumacem, & indubitauer quando sunt lapsi decem dies à die lata sententia, etiamsi de iniustitia sententia in contumaciam lata appareret, quia est dura, est seruanda. dec. 30. num. 7. 8. & 9. pag. 188.

Appellationi, seu Recursui non est deferendum, cessante gravamine. dec. 33. n. 28. pag. 198.

Appellationi interposita tergiversandi gratia, non deferretur. dec. 35. num. 1. pag. 204.

Appellationi non est deferendum, cessante gravamine. decif. 35. num. 2. pag. 204.

Appellatio interponi nequit à sententia lata à Iudice arbitrate, & non gravante. decif. 35. num. 12. pag. 205.

Appellatio non datur, deficiente gravamine, quod non dicitur illatum à Iudice, qui exequitur legem, sed à lege. dec. 35. num. 13. pag. 206.

Appellatio interponi nequit, nisi ab iis, quorum interest. dec. 35. num. 14. pag. 206.

Appellatio à sententia absolutiouis ab observatione iudicij est admittenda ob omissionem condemnationis expensarum. decif. 35. num. 29. pag. 207. Contrarium sancitur per Stat. Lucæ. ibid. n. 30.

Appellatio admissa pro expensis, non deuolvit negotium principale. dec. 35. num. 32. pag. 207.

Appellatio interposita à Marito nomine uxoris, absq. speciali mandato, est nulla, idem de iure Communi, quam ex Stat. Lucæ. dec. 35. num. 33. & 34. pag. 208.

Appellatio interponi potest à Marito in rebus dotabilibus absq. mandato. decif. 35. num. 37. & 39. pag. 208.

Appellatio interponi potest à Procuratore habente

mandatum generale ad lites, & causas. dec. 35. num. 40. pag. 208.

Appellatio valet interponi à Marito pro uxore in bonis dotabilibus absq. aliquo mandato, & cautione de rato. dec. 35. num. 41. pag. 208.

Appellatio potest interponi à Marito pro uxore in bonis extradotabilibus cum cautione de rato, prout quilibet Communis cum Communi. dec. 35. num. 42. pag. 208.

Appellatione non legitime interposita, idem est, ac si appellatum non fuisset. dec. 35. n. 48. pag. 209.

Appellatio ab uno interposita prodest ceteris litis Consortibus, dummodo omnium ratio sit eadem, & non diversa. decif. 35. n. 49. & 50. pag. 209.

Appellatio remanes de rato, & est, ac si appellatum non fuisset, non transmissio libello appellatorio.

Appellatio infra legitima tempora, & sententia transit in iudicatum, ac si appellatum non fuisset. dec. 35. num. 52. & 53. pag. 209.

Appellatio ex Statut. Lucæ. ipsius Principibus appellatis debet intimari. decif. 35. num. 55. pag. 209.

Appellatio in dubio admitti debet per Iudicem, si sit iusta. decif. 35. num. 73. pag. 210.

Appellationi interposita deferendum non est, quando resistit dispositio statutoria. dec. 52. n. 1. pag. 267.

Appellatio nulla, per legem prohibita, non venit sub lato arbitrio Iudicis, à Principe concessa. decif. 52. num. 4. pag. 268.

Appellatione interposita infra legitima tempora, sententia non transit in iudicatum. decif. 68. num. 1. pag. 319.

Appellatio deuolvit causam ad Iudicem ad quem, unde cum toto negotio principali, & accessoriis quibuscunque. dec. 68. num. 4. pag. 319.

Appellatio efficit, ut omnis sententia vis remaneat penitus extincta, & habeatur, ac si nunquam lata fuisset, & in futurum omnia suspendit. dec. 68. num. 5. & 6. pag. 319.

Appellatione pendente, sententia non est exequenda. decif. 68. num. 7. pag. 319.

Appellatione pendente, omnia, qua sunt, sunt nulla, & attentata, & reuocanda, & sunt, ac si essent innovata, termino ad appellandum durante. dec. 68. num. 10. & 11. pag. 320.

Appellatio interposita à Domino directo, suffragatur Linellariis non appellantiibus; Ita ut quequid fiat, attentatum dicatur. dec. 68. n. 12. pag. 320.

Appellatio interposita à Consorcio, non prodest alijs Consortijs non appellantiibus, siue seorsibus, siue ignorantibus, si agatur de re diuisibili secus verò si de re, & materia individua. decif. 68. num. 14. 15. & 16. pag. 320.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

Appellatio conceditur, etiam à reuocatione exceptionis releuantis, seu à denegatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest. decif. 77. num. 21. pag. 333.

appellatio datur à reiectione exceptionis releuantis.
iacta. dec. 77. num. 12. pag. 353.

appellatio datur ab expressa, sine iacta reiectione
Testium, vel probationum releuantium, unde gra-
uamen inferatur. dec. 77. n. 23. pag. 354.

Appellatio in specie.

appellatio Permutationis, & donationis non
venit hypotheca, vel obligatio. decif. 15. n. 40.
pag. 106.

appellatio Graeciae, & Annonae, venit vinum.
decif. 27. num. 15. pag. 175.

appellatio Graeciae propriè veniunt omnia, qua
veniunt appellatione Annonae, & Viſualium,
sub quorum denominatione cōprehenditur vinum.
decif. 27. num. 16. pag. 175.

appellatio Haereditum, & Successorum in materia
emphyteutica, veniunt soli heredes sanguinis, & sic
dependentes ab ipsis Inuſtitis. cons. 1. num. 6.
pag. 421.

appellatio Hereditatis veniunt bona; Secus è
contrà. cons. 5. num. 35. pag. 441.

appellatio Filiorum, & Descendentium com-
prehenduntur femina, præcipuè in vocazione ad-
ita. cons. 7. num. 1. & 2. pag. 446.

appellatio Descendentium non veniunt femina,
ubi reperitur qualitas masculina per verba
relatioe. cons. 7. num. 25. pag. 448.

APPROBATIO non conuallat actum nullum,
quando nullitas è potestate Approbantis non de-
pendet. decif. 77. num. 32. pag. 354.

APPROBATIO quod semel fuit reprobari con-
stat non potest. decif. 23. num. 4. pag. 136.

Arbiter.

Arbitr. & Moderator rerum suarum unusquisque
est. decif. 15. num. 10. pag. 103.

Arbitr. ex cap. 57. Rot. Luc. legitime obtinere
possunt prorogationem iurisdictionis à Iudice Or-
dinario. decif. 33. num. 5. pag. 196.

Arbitri habentes facultatem procedendi Partibus
absentibus, actus, & non curat, valens proce-
dere sola facti veritate inspecta, & sententia per
ipſos lata sustinetur. dec. 33. n. 16. pag. 197.

Arbitrorum sententia pro sui validitate indiget au-
diencia Partium, & negotij discussione. dec. 63.
num. 6. pag. 307.

Arbitri tenentur indicare secundum iustitia vestigia,
& volum sæcè à iure informatam. dec. 63. num.
7. pag. 307.

Arbitrorum assertioni in deciforijs non tenet præiu-
dici non est standum, præsertim quando factis
obſtationibus, nihil exaduersò fuit iustificatum.
dec. 63. num. 9. & 10. pag. 307.

Arbitri si habeant à Compromittentibus facultatem
procedendi summarie, de plano, nullaq. seruata
forma iudicij, non idè sequitur sublati a defenſo,

& sic citatio, & audientia. decif. 63. num. 18.
pag. 307.

Arbitri, vel Partes nisi elegissent locum permenſa-
rem pro residendo, & sentenziando, quisq. ex di-
ſtis Partibus non tenetur vacillare, & vagari
hinc, & illinc, vel illos inuolans. decif. 63. num.
13. pag. 307.

Arbitri, incredibile redditur, quòd intra quinque
dies tantum valuerint erigere, infra illa causa, va-
riatam, & iustitiam sequi. decif. 63. num. 16.
pag. 308.

Arbitrorum potestas pendet à forma Compromissi.
decif. 63. num. 17. pag. 308.

Arbitri si excedant potestatem in compromisso ipſis
tributam, laudum est nullum in totum. dec. 63.
num. 19. pag. 308.

Arbitris adhibetur fides de gestis eorum ipſis, quan-
do eis fuit data potestas procedendi sine scriptis,
nulliq. admissis probationibus, quia possunt in-
dicare secundum veritatem quomodolibet. decif.
88. num. 43. & 44. pag. 400.

Arbitri si referauerint iura, & de eis nihil dispo-
ſuerint, nihil nomi operantur, nec tribuunt ius, nisi
aliunde competat. dec. 88. n. 40. pag. 401.

Arbitri valentes Altè, & baſe procedere possunt
discernere causas sine constructione processus. decif.
88. num. 51. & 52. pag. 401.

Arbitrorum assertioni crediuntur, dicentium in prola-
gione sententia viſiſse scripturas, & instrumenta,
cùm ex iusta causa praſumantur moti. decif. 88.
num. 53. pag. 401.

Arbitri non censentur habere in consideratione, qua
dependere possunt à futuro eventu. decif. 88. num.
54. pag. 401.

Arbitris vidè cenſeatur concessa potestas arbitran-
di super omnibus, & sic super annexis, & depen-
dentibus, ac super re non petita, ac in compromis-
ſo non deducta. decif. 88. num. 59. 60. & 61.
pag. 402.

Arbitrium.

Arbitrium latum Iudici, à Principe concessum, non
potest extendi ad appellationem vllam admissen-
dam, per legem prohibitam. dec. 52. n. 4. pag. 268.

Arbitria sunt redacta ad instar Iudiciorum. dec. 63.
num. 6. pag. 307.

Arbitrium semper praſumitur iustum, dum ab eo non
fuit infra legitima tempora reclamatum. decif.
88. num. 35. pag. 400.

Arbitrium effrenatum non debet tolerari in haredis
perniciem, ne sit in ſaſultate Legary totam
exercere dispositionem. cons. 9. n. 18. pag. 455.

Argumentum.

Argumentum à versimili in iure reputatur fortif-
ſimum. decif. 1. num. 23. pag. 5.

Argumentum ab emphyteusi ad fideicommissum
tenet.

- boni valet*, decif. 9. num. 17. & 21. pag. 66.
Argumentum valet de feudo ad emphyteusim, quando non reperitur diversa decisio, decif. 9. num. 21. pag. 66.
Argumentum redditus inane, cessante paritate rationis in diversis contrahibus, decif. 23. num. 21. pag. 158.
Argumentum non valet, tempore finita tutela debitum pro reliqua est in summa scutorum, videlicet 100. ergo idem debitum oportet in eadem, prope summa adesse tempore facta quietantia, & de ratione, dec. 60. num. 15. pag. 392.
Argumentum valet de emphyteusi ad censum, dec. 82. num. 6. pag. 370.

Arma.

- Armorum delatio non est punibilis, vulnere cum eis inflicta, tanquam praecambula ad illud*, decif. 21. num. 2. pag. 147.
Armis provocatus habet iustam causam Provocantem armis repellere, dec. 21. n. 10. pag. 148.
Armorum delatio non est prohibita, existente necessitate causa, non obstante quous Statuto aliter disponente, dec. 21. n. 11. & 12. pag. 148.
Armorum delatio dolosa venit sub Statuto penali, non autem quando ad proprii corporis, seu honoris tutelam discernitur, decif. 21. n. 13. pag. 148.
Armorum delatio momentanea non comprehenditur sub penali dispositione Statuti, decif. 21. num. 17. pag. 148.
ARTICULUS nullus datur in iure, qui non habet instantiam, decif. 67. aa. 14. pag. 318.
ARTICULARE qui non novit, neq. novit vincere, decif. 23. num. 41. pag. 159.

Assensus.

- Assensus Domini Directi non requiritur, quando bona emphyteutica intrant in coacervum*, dec. 16. num. 33. pag. 120.
Assensus novus expressus induitur per iustimationem in intimato nihil opponente, decif. 23. num. 20. pag. 158.
Assensus dicitur resolutus ob defectum solemnitate, nec amplius admittitur mora purgatio, conf. 6. num. 2. pag. 443.
Assensus imperatus post mortem Venditoris non valet, conf. 6. num. 4. pag. 443.
Assensus superveniens post mortem alii reperit confirmabile, conf. 6. num. 5. pag. 443.
Assensus a Rege praestitus in venditione fendi, putando vias Emptorem, & Venditorem, sed mortuis existentibus, nil operatur, conf. 6. num. 6. pag. 443.

Asserens.

- Asserenti contractum esse nullum, incumbit onus probandi*, decif. 7. num. 13. pag. 48.

- Asserens, aliquem habuisse scientiam alicuius contractus, tenetur probare*, decif. 7. num. 20. pag. 49.
Asserenti contrarium eius, quod verè est, incumbit onus probandi, decif. 25. num. 33. pag. 170.

Assertio.

- Assertioni simplici Partium non creditur, nisi liquidò constet*, dec. 31. n. 28. pag. 192.
Assertioni Arbitrarium in deciforij non lenis praedictij minime standum est, maxime quando factis oppositionibus, nihil sit ex adverso iustificatum, dec. 63. num. 9. & 10. pag. 307.

Assignatio.

- Assignatio fieri potest à Viro Proxi tot de bonis suis, qua pecunia dotis aequivalent*, dec. 7. num. 3. pag. 48.
Assignatio ex causa dotis restituenda transfert dominium, dec. 15. num. 90. pag. 111.
Assignatio bonorum facta titulo dotis, praesumenda est, non titula hypotheca, & pro assertionem crediti, sed insolutum, & nomine pagamenti, decif. 37. num. 7. pag. 214.

Associatio.

- Associatio debetur Forensi, cui per Statutum acquirere prohibetur, ad hoc ut possessione adeptus, valeat in Personam subditam, & capere alienare*, decif. 15. num. 59. pag. 108.
Associationis Iudicium non admittit exceptiones requirentes altiorum indaginem, sed ad merita, sed ad aliud Iudicium referuntur, decif. 15. n. 117. & 118. pag. 113.
Associatio, etiam contra Tertium Possessorem competat in fundo censuato. Rante Clausula Constituti, decif. 43. num. 64. pag. 359.
Associatio quamvis extrema necessaria requiritur, decif. 83. num. 1. pag. 375.
Associatio competit habenti ex Instrumento facultatem capiendi possessionem propriam auctoritate praefructibus censibus, decif. 84. num. 1. pag. 379.

Attentatum.

- Attentatum dicitur omne id, quod fit appellatione pendente*, decif. 68. num. 10. pag. 320.
Attentatum dicitur quicquid fit contra Quosdam, appellatione interposita per Dominum directum, decif. 68. num. 23. pag. 320.
AVDIRE non meretur, qui disidet secum ipsa, decif. 27. num. 2. pag. 156.
AUTHORITAS ROTAE ROMANAE ceteris alijs antecellit, decif. 58. num. 10. pag. 286.

B

Bandum

B Anno senescentia affirmatiue lata facit in quod
omnes dies non citatos. Decis. 6. ann. q. 1. &
1. 2. 15.

45. pag. 45.
BENEFICIUM; deductio ne egeat, procutanda;
successiones, quandoque cadere possit in Ascen-
dentes, & Descendentes, Generum, & Sororum,
remittit; dec. 77. num. 37. pag. 355.

INEMPLACITUM APOSTOLICUM praesump-
tum ne excludatur, iusta causa debet esse, vel
necessitatis, vel evidenter utilitatis. conf. l. num.
33. pag. 424.

NONA ECCLESIASTICA prohibetur transire
ad alias Ecclesias, & loca pia per Institutionem,
aut quamenque aliam dispositionem, etiam ad
effectum consequendi affiliationem, c. 1. h. m.
§. 1.º IO. 422.

Bona Emphyteutica.

ma Deoſſi emphyteutici paſſunt exequi, & Cre-
ditori ad iudicari, ut commoditate fruatur, uſa
naturali Deoſſi duravit. dec. 16. n. 31. pag. 119.
Ius emphyteuticū a ſibi. aſſenſu Domini directi, ve-
luti in ſubſtitutione. dec. 16. num. 22. pag. 120.

linæ emphyseusica patiantur inflammationem, retentionem, ac quantumvis alium remedium suppeditationem, ad inflammationem crediderim super commoditatibus curandam obtinendam. deesj. 16. num. 42. BoP. 120.

has emphyteusica quando ob decoliamem trans-
iunt in iudicium, & possit in Syndicos Cretio-
rum, non habet locum ret. in Alulamus Si ven-
dunt ff. de actionib. empt. decy. 16. ann. 86.
Arg. 1. qd. in iudicium

in amphiteatrum si fuerint castra, quae afferant
dominium directum, & utile dominium transla-
te, tenetur de quibus, etiam si nullum lande-
mum solutum fuerit. dec. 34. num. 9. & 10.
l. 200.

hna emphyteutica ut caducata dicantur, debet probari existentia apud se damni directi, & rem esse emphyteuticam. det. 34. n. 16. pag. 201.

huius emphyteutice a causa inter filios Petri Acqui-
scitis acquiritur a quolibet ex ipsis ut Dominio
incommutabili. dis. 90. n. 49. pag. 413.

line emphyteuticā si fuerit concessa, ne trans-
ferri possint ad aliam Ecclesiam, seu Monaste-
rium, impeditur etiam consequens affirmationis
transfere, & idem operatur, licet non fuerit ex-
pressum, si concessio fuerit facta iuxta formam
congruam, quæ continentur idem patrum. conj.
I. h. m. l. c. 12. p. 422.

Bona Fideicommissaria

Bona Desolati fideicommissa, vel maioriatus subiecta
possunt exequi, & Creditores adquirere, ut com-
moditate fruatur, Visa naturali Desolati durante.
dec. 16. num. 31. pag. 119.

*Honorum identitas piene probatur per instrumen-
tum dissonis facta inter filios de bonis remansis
in hereditate Patris fideicommissarii, dec. 28,
mm. 5, pag. 177.*

Bona quous fideicommissio affectu alienari possunt.
per solum pro concurrenti quantitate una Legiti-
ma, & Trebellianica. decij. 28. n. 15. p. 8. 179.

*Bona libera, & generalis fideicommissa subiecta sunt
priori distinctioni, antequam debeat ad subie-
cta fideicommissi particulari, decr. q. 3. num. 9.
pag. 231.*

Bona libera, & generali fideicommissa supposita
propter Incuriam omissionem extare praejunta-
tur. dec. 43. num. 10. pag. 331.

Bona fidei commissoria an, & quando valeant con-
ficari ob crimen; etiam lapsa et infamia Homo-
na, sine Divina, licet fidei commissum sit perpetuum,
ordinatum cum prohibitione detractionis
Legitimo, & Trebellianico. dec. 43. num. 24. &
25. pag. 327.

Bona perpetuo fidei commissio supposita sunt iuribus
canonici solutioni, nisi alia extens, licet hypothea
expressis non fuerit appposita pro canonici solutione
in contractu emphyteutice, dummodo adfit Clau-
sula Pro quibus omnibus, et singulis &c. decif.
42. num. 30. Et 44. pag. 138.

*Non solum communis alicuius alienari possunt pro arte ali-
quo & de fessur debita, non obstante quacunque
strictissima prohibitione. conf. 1. num. 1. & 2.
pag. 326.*

Bona particulari fideicommissio subiecta distrabi non possunt, quando alia suppetunt bona, ex quibus ad alitum satisfieri potest, nisi ex facto iudicis ad Creditoris satisfactionem sint iudicialiter exco- gnata, & subacta, cons. 2. n. 4. & 5. pag. 426.

Bona particulariter: si decem milia iubilata alienari possint per heredem gravatum, scilicet, bona libera vendi videantur, quia emptor non iuratur, conf. 2. num. 10. pag. 427.

Bona in Genere.

Bona Minoris nulliter alienantur sine competenti Iudicis decreto, de off. 7. num. 48 pag. 51.

Bona adventitia filii sine consensu non possunt per Patrem alienari, abrogari, vel diminui. dec. 7. n. 51. pag. 51.

Bona, quorum proprietas spectat ad filium, non possunt recipere praedictum a Patre nisi a consensu filij. decis. 7. ann. 37. pag. 52.

Bona Patris filijs dimittuntur, decij. 8. n. 79. pag. 61.
Bona praesumuntur haberi pro dote filii, si sine ob-
gata

gata pro debitis excedentibus valorem illorum, & iudicatur de eis, prout de rebus, quae ad Creditorem spectant pleno Iure. decif. 10. n. 40. pag. 72.
Bonorum commoditas, etiam strictissime alienari prohibitorum, cadit sub hypotheca, saltem vici haredis granati durante. decif. 16. num. 38. pag. 120.
Bona omnia ab Emphyteuta possessa, & existentia pendens Tertio Possessore remanent effecta onere hypotheca, stante obligatione, & hypotheca expressa tam pro canonibus prateritis, quam pro futuris, etiam pro tempore, quo res emphyteutica non fuerit per emphyteutam possessa. decif. 16. num. 94. pag. 126.

Bonorum identitate non probata, Iudicium Saluani non verificatur super qua parte sit inventum. decif. 32. num. 14. pag. 194.

Bonorum identitas in antiquis resolat ex lenioribus probationibus, & ex indiciis, & coniecturis. dec. 32. num. 15. & 16. pag. 194.

Bonorum identitas in antiquis probatur per duas demonstrationes, iuncta verificatione vocabulorum inter ipsas adesse via publica. decif. 32. num. 17. & 18. pag. 194.

Bona assignata titulo dotis praesumentur esse non titulo hypotheca, & pro affectuatione crediti, sed insolutum, & nomine pagamentis. dec. 37. n. 7. pag. 214.

Bona hareditatis sunt prius liquidanda, & discutienda, antequam sententia executionis consumetur. decif. 39. num. 17. pag. 222.

Bona hareditariae gentis quis dimittere Creditoribus hareditatis, non vel hares, sed vel iustus occupator, stante repudiatione hareditatis. decif. 42. num. 12. pag. 225.

Bona libere ex parte praesumentur propter Inimicitiam, & diffidenciam. decif. 42. num. 10. pag. 225.

Bona transeunt in Fiscum cum omnibus oneribus, & conditionibus, unde ex eis filia Condemnata sunt dotanda. decif. 43. num. 59. & 60. pag. 239.

Bona aduentitia non possunt per filium alienari, hypothecari, nec aliter obligari ob usufructum patris, & sequitur alienatio esse nulla tam respectu fructuum, quam proprietatis. decif. 44. num. 20. & 21. pag. 244.

Bona Patris sufficienter remanent obligata, stante tacito consensu resultante ex scientia negotiationis filij, cum potius culpa adscribendum sit, dum silens filium negotiari, tacet, & non prohibet. decif. 47. num. 1. & 2. pag. 251. Sed ibid. num. 5. & 6. requiritur consensus expressus.

Bona Viri remanent hypothecata pro dote ex hypotheca legali absque expressa. dec. 50. n. 12. pag. 261.

Bona quocunque eant, secum deferunt onus reale. decif. 53. num. 13. pag. 270.

Bona non possunt alienari, lite pendente, tanquam alienata in fraudem patris executionis. decif. 79. num. 11. pag. 359.

Bona quando detrahuntur loco pignoris, Detentor non

facit fructus suos, sed pro Domino possidet. dec. 37. num. 26. pag. 367.

Bona si aliqui ad se spectare praetendat, probare tenetur, quae, & quantae sint illa bona. decif. 85. num. 3. pag. 384.

Bona Delinquentis, & Furis, censentur tacite hypothecata pro restitutione rerum sublatarum. decif. 87. num. 5. pag. 392.

Bona haredis granati non sunt tacite hypothecata ad favorem fideicommissarii pro reintegratione honorum fideicommissi ab ipso haredis granato consumptorum, nisi concurrunt culpa, & datus respectu haredis granati alienantis. conf. 2. num. 7. & 8. pag. 426.

Bona deprobata pendens aliquem reprobata, & attentata mala qualitate Persona, faciunt iudicium ad torturam. conf. 3. num. 29. pag. 432.

Bona fides.

Bona fide Colonat plantando, & ad usum construendo, non debet defraudari ex legis rigore, sed ratio aequitatis praeculsi semper est habenda. dec. 1. num. 3. pag. 3.

Bona fidei cuiuslibet possessori pro recuperatione mementorum consilium per retentionem. decif. 1. num. 5. pag. 3.

Bona fides habet medium inter se, & malam fidem. decif. 19. n. 33. pag. 136. decif. 46. n. 17. pag. 250.

Bonam fidem non habens excusatur a poena, dummodo mala fides non adsit. dec. 46. n. 18. pag. 250.

Bona fides minimi fidei probationibus ficit. dec. 86. num. 27. fol. 390.

Bonus.

Bonus in dubio quis praesumitur, & bona fama, non autem malus, & mala fama. decif. 18. num. 20. pag. 131. decif. 64. num. 3. pag. 309.

Bonus unusquisque in dubio praesumitur in suo exercitio, etiam Carnifex. decif. 65. num. 4. pag. 309.

Bonus quisque praesumitur, non tamen omni exceptione maior. dec. 87. num. 4. pag. 392.

C

Caducitas.

Caducitatem per prius non fuisse declaratam, de sumptibus ex profectione. decif. 16. num. 100. pag. 126.

Caducitas non dicitur incursa, nisi volente, & delirante Domino. decif. 16. num. 101. pag. 126.

Caducitas rei Emphyteuticariae requiritur ex alio, & concludentem probationem dominij. dec. 34. n. 18. pag. 301.

Caducitas praesentis non potest de illis bonis, de quibus fuit quis spoliatus ab alio, tanquam Domino Directo, sed debet reintegrari. dec. 34. n. 19. pag. 301.
 Cadu-

Calculus si fuerit interse ob pensiones non solutus, Emphyteuta praeferendus, se Creditorum damnorum, & interesse, excusatur; etiam si esset probabilis credulitas, dec. 34. n. 21. & 27. pag. 101.
Calculus ut culietur, compensatio fit ipso iure per creditum oriens ex Instrumento publico, dec. 36. n. 3. & 9. pag. 112.
Calculus ut culietur, compensatio fit ipso iure, si Emphyteuta sit Creditor Domini directi, & sufficit, quod putasset, se esse Creditorem, decisi 36. num. 10. & 11. pag. 112.
Calculus excusatur per quamlibet causam, dec. 36. num. 12. pag. 112.

Calculus.

Calculus propria manu descriptus probat creditum, dec. 11. num. 4. pag. 75.
Calculus impugnari non potest i errore concludenter non probato, dec. 11. n. 18. pag. 76.
Calculus ut dicatur erroneus, & reversioni sit locus, debet plene, & concludenter probari, & non praesumptus, sed per veras, & legitimas probationes, dec. 60. n. 16. pag. 192.
Calculus erroneus in dubio non praesumitur, dec. 60. num. 19. pag. 192.
Calculus erroneus exceptio, statim, vel paulo post reddunt variationem improbabilem, & non post longum tempus, ac Testatoris mortem, cum eriacur exceptio non boni iuris, dec. 60. n. 10. & 11. pag. 192.
Calculus erroneus concludit, ut probabilis est permissio, & non per impossibile, & sufficit per impossibile excludere Aliterum, Agens, unde non sufficiens praesumptiones legis, decisi 60. num. 24. 25. & 26. pag. 193.
Calculus dicitur erroneus, si minor summa excluditur maiorem, dec. 60. n. 23. pag. 193.
Calculus facti stipulatio cum verbis Pro residuo, seu Pro alio standum, ubi sit defectus concludens erroris probatio, dec. 60. n. 28. & 29. pag. 193.

Canon.

Canon solvendi onus quando insolubile est impositum, commodum proveniens ex capite iuris accrescendi insolubile esse debet, dec. 9. n. 28. pag. 67.
Canones videtur possi dici deberi non actione hypothecaria, sed personali, dec. 16. n. 24. pag. 119.
Contrarium, ibid. n. 46. pag. 121.
Canones solent Domini Directi consequi actiones personales, dec. 18. n. 23. pag. 120.
Canones an teneantur solvere decolus post decolus, inopia non declarata, & concursu Creditorum non formato remissio, dec. 64. n. 28. pag. 119.
Canones ex contractu debentur Domino Directo, etiam post decolus, status mutationem, ac vitia bona, etiam ex contractu, manus bona deventur, etiam si ad Fiscum, dec. 16. n. 30. pag. 119.
Canonem quis consequi potest iure reali, dec. 36. num. 46. pag. 112.

Canon non debetur Domino Directo, quando Emphyteuta desit possidere illius facti, decisi 16. num. 52. pag. 122.
Canon debetur, quando Emphyteuta desit possidere, & solo dicitur desinere decolus, decisi 16. num. 53. pag. 122.
Canones inique potest videntur per Possessorem bonorum lucellariorum, ex quibus fructus percipit, & sibi satisfacere poterit, decisi 16. n. 63. pag. 123.
Canones tam praeteritos, quam futuros potest quis consequi super bonis hypothecatis ad Tercios perdictos, dec. 16. num. 94. pag. 126.
Canonis solutio per triginta annos probat dominium, tanquam praescriptum, etiam contra Tercios, dec. 32. num. 9. pag. 194.
Canonis solutio ultra centum annos quando concurrat, dominij qualificationem refricare salsi est, decisi 32. num. 10. pag. 194.
Canon non est solvendus per Emphyteutam, nisi ipse Dominus directus adimpleat conservationem possessionis rei emphyteuticæ, & sic non admittitur mora regularis, neq. irregularis, dec. 34. num. 6. & 8. pag. 200.
Canon patet emphyteutis facti non debetur per Emphyteutam, dec. 34. n. 25. pag. 201.
Canon nisi per Emphyteutam fuerit solutus, excusatur, quando sit pendet super rei emphyteuticæ interdictis adiacentibus esse directos Dominos, dec. 34. num. 27. pag. 202.
Canon debetur ex bonis per Emphyteutam perceptis, si tunc omisso subiectis post obligationem coram eundem pro dicto canonis, dec. 47. n. 38. pag. 238.
Canon haberi potest super bonis perceptis si tunc omisso subiectis, supposito, quod alia non essent, & hypotheca expressa non fuerit apposta pro canonis solutione in contractu emphyteutico, dummodo adesset in fine eiusdem Clausula Pro quibus constitutis dec. dec. 43. n. 39. & 44. pag. 238.
Canon debetur actione personali, & non hypothecaria, dec. 43. n. 42. pag. 238.
Canon haberi potest actione hypothecaria in bonis lucellariis tam de Iure Communi, quam ex Stat. Lucæ, dec. 43. n. 46. & 47. pag. 238.
Canones soluti probant possessionem Inuicentis, etiam successorum, etiam contra Tercios, decisi 73. num. 7. pag. 344.

Carcer.

Carcere tempus computatur in tempus exilij, decisi 64. num. 42. pag. 312.
Carcer dicitur mala mansio, ibid. num. 43.
Carcer dicitur species tormenti habens gravamen, successuum, dec. 64. num. 44. pag. 312.

Carceratio.

Carceratio infert infamiam Persona Nobili, decisi 16. num. 9. pag. 70.

Carceratio, etiam si dupliciter fuerit sequuta pro eodem delicto, non infert infamiam, nisi contra Reu fuerit lata sententia condemnatoria, decif. 64. p. 36. & 37. p. 317.
Carceratio longa inquit poenam, decif. 64. num. 49. pag. 312.
Carceratione attentata iudex mittens agere debet cum inquisito, dec. 64. n. 51. pag. 312.
Carceratio quandoque emitti potest ab Ascendentibus, & Descendentibus, Genero, & Socro, remissis, dec. 77. n. 37. pag. 315.
CARNIFEX in dubio presumitur bonus in suo officio, dec. 64. n. 4. pag. 309.

Casus

Causa legis dum expressus habetur in loco, in quo ius dicitur, inane est Glof. leges & DD. allegata, dec. 1. n. 13. pag. 4. & dec. 60. num. 58. pag. 198.
Causa promittitur, & c. causa. Partis non intelligitur, comprehenditur sub casibus forensibus, omnig. rursus, & periculo ab aliquo in se suscepere, decif. 14. n. 3. pag. 21.
Causa Statuti ubi reperitur, ibi nulla eadem iuris dispensatio, decif. 19. num. 51. pag. 135. & dec. 99. num. 3. pag. 258.
Causa totius exceptio amaris ab eis inclusis, & supponit de sui natura inclusionem, & exceptivorum in lege, vel Statuta, a quo fit exceptio, decif. 20. num. 67. & 68. pag. 186.
Causa non dicitur extensiva ad casum, sed ille casus rigore rationis dicitur in dispositione comprehenditur, quando ratio est expressa in dispositione, dec. 40. num. 1. pag. 156.
Causa amaris, qui sub lege continetur, intelliguntur comprehenditur, ut determinatur, decif. 53. num. 3. pag. 268.
Causa tunc dicitur forensis, neminiq. impugnatur, quando a nullo gravari potest, decif. 82. num. 15. pag. 379.
Causa non expressus venit sub dispositis, stante necessitate voluntate Testatoris, qui si de eo fuisset interrogatus, idem verisimiliter disposuisset, cons. 10. num. 7. pag. 958.
CATYSTRIK M. seu Liber, Aestim non probat possessionem contra Tertium, maxime quando possidet alius, dec. 48. num. 5. & 6. pag. 249.

Causa

Causa decidi potest per id, quod suadet ratio naturalis, decif. 1. num. 24. pag. 5.
 in **Causa** status sententia affirmativa lata facit iure quoad amaris, dec. 6. n. 39. & 45. pag. 45.
Causa non censetur legitima, si non perspicua veritate mulieris, & eius personam, dec. 10. n. 18. pag. 71.
Causa an sit legitima, relinquitur arbitrio Iudicis, quando Statutum non requirit causam mulieris videtur, sed solum solamur a se intervenisse a Statu

tuto ordinata, decif. 10. n. 19. pag. 71.
Causa oportet, & res habiles ad actionem producendam, decif. 16. n. 10. pag. 118.
Causa etiam in ea residendi pendet Personam Rationalem, removeri debet, decif. 12. n. 27. & 28. pag. 126.
Causa qualibet, etiam remota, & habitualis sufficit ad poenam effugiendam, dec. 19. n. 30. pag. 136. & dec. 46. n. 13. & 14. pag. 250.
Causa legitima est qualibet probabilitas, ut poena emittetur in Statutis, seu Constitutionibus, dec. 19. num. 32. pag. 136.
Causa finalis alienius dispositionis illa indicatur, si non qua quis ita facturus non erat, vel saltem non fuisset eo modo, deficiente dicta causa, decif. 20. n. 18. pag. 142.
Causa finalis ea censetur, qua si cessaret, aut nullo modo, aut saltem non ita, quis disposuisset, decif. 20. num. 19. pag. 142.
Causa impulsiva efficiatur finalis, si sine ea quis ita non fuisset dispositor, decif. 20. n. 30. pag. 142.
Causa finalis alicuius dispositionis qualis dicitur, probatur ex dicto Disponente, decif. 20. num. 32. pag. 142.
Causa falsa finalis vitiat induritionem, legatum, & quatenusque aliam dispositionem, decif. 20. num. 36. pag. 142.
Causa finalis finita, dispositio cessat, decif. 20. num. 37. pag. 143.
Causa impulsiva, si non falsa, non vitiat dispositionem, dec. 20. n. 38. pag. 143.
Causa impulsiva non est propriè causa dispositionis, sed maximum quoddam ad disponendum, decif. 20. num. 39. pag. 143.
Causa impulsiva deficiente, alius, vel contractus firmetur, sensu deficiente causa finalis, vel cum quib. monetur ex falsa causa finalis ad aliquid fugere idem, quia tunc tenetur contractus, nullitate, legatum, & qualibet alia plene voluntas, decif. 20. num. 30. pag. 143.
Causa finalis nisi deficiat, contractus nominati regulariter non resolvuntur ex defectu implementi non sequenti, sed agitur ad implementum, vel interesse, dec. 20. n. 31. & 32. pag. 143.
Causa falsa tunc vitiat dispositionem, quando coheret dispositioni, decif. 20. n. 34. pag. 143.
Causa falsa quando coheret legato, vitiat legatum, & solum sufficit, cum esse falsam, decif. 20. num. 35. pag. 144.
Causa, licet vera, nisi possit dici obligatoria, non coheret legato, dec. 20. n. 36. pag. 144.
Causa falsa non coheret legato, quando illud videtur, dec. 20. n. 17. pag. 144.
Causa, etiam non obligatoria, non vitiat si per heredes probetur, quod Testator non erat alius voluntarius, nisi causa esset vera, vitiat legatum, & quomodo per heredes hoc probari possit, dec. 20. num. 38. & 39. pag. 144.

Causa

Cautio.

Cautio, & non retentio datur pro melioramento non liquidatis. decif. 1. num. 29. pag. 5. Contrarium ibid. num. 31. pag. 6.

Cautio admitti non valet, si Statutum disponat, quod Locator non possit expellere Conductorem, nisi refectis melioramentis. dec. 1. num. 32. pag. 6.

Cautio idonea requiritur, ut fiat restitutio rei in Iudicio spolij. dec. 16. num. 109. pag. 127.

CENSU ARIPS dicitur in culpa, nisi circa fundum censum fecerit id, quod faceret quilibet diligens pater familias. decif. 82. num. 4. pag. 370.

Census.

Census per solutionem non remanet extinctus, sed translatus in Tertium remanens, & pretium exbursum, quando Venditor census illud ius vendendi Tertio reddit. dec. 2. num. 22. pag. 12.

Census, reportata iurium cessione, dicitur extinctus, sed translatus in Tertium Solventem, ad effectum excipiendi, & tamen suam possessionem adversus Creditores posteriores. decif. 2. num. 34. pag. 13.

Census fors pro demortuo habetur, cum nec idcirco, quid voluntarie Creditori à Debitore solvatur. decif. 2. num. 28. pag. 14. dec. 53. num. 15. pag. 270.

Census ut extinguatur, sufficit declaratio de compensando credita Debitore in eius extinctionem, siue declaratur à Creditore, & Debitore simul, siue à solo Debitore. dec. 11. num. 8. & 9. pag. 75.

Census extinguitur per compensationem Crediti aequi liquidi. dec. 11. num. 50. pag. 79.

Census extinguitur ipso iure, falsa declaratione compensandi, imò ubique obligatione compensandi, etiam inuito Censuario. dec. 11. n. 51. & 52. pag. 79.

Census extinguitur per compensationem non secus ut per actum retrofiliem restitutionis sortis, dum, quod non adit Instrumentum formalis extinctionis. decif. 11. num. 55. pag. 80.

Census extinguitur per non incrementum numerationis pecunie, & valet fieri cum altera specie, praeterim accedente partium consensu. decif. 11. num. 56. pag. 80.

Census ad extinguatur per compensationem, nisi parte opponente ea Surd. decif. 191. num. 15. & 16. & alij relat. dec. 11. num. 57. pag. 80. Contrarium habetur, ibid. num. 58.

Census extingui valet prorato, & quomodo. dec. 11. num. 66. pag. 81.

Census Dominus etiam iniunctus potest cogi, & compelli ad restituendum partem illius. decif. 11. n. 69. pag. 82. Contrarium habetur de iur. Commun. ibid. num. 70.

Census extinguatur per compensationem ubique alio actu retrofili. dec. 11. num. 75. pag. 81.

Census, consentiente Creditore, potest extingui pro

quacunque parte, & eo iniuncto etiam pro parte considerabili. dec. 11. num. 81. pag. 82.

Census eo ipso, quod fuerit redemptus, extinguatur ius hypothecae. dec. 31. num. 18. pag. 191.

Census extinctus, manentio non datur super censu. dec. 31. num. 19. pag. 191.

Census onus remanens super bonis subbasticis, cuius executio retardari nequit per qualemcumque concursum posteriorum Creditorum. dec. 53. num. 16. pag. 270.

Census fundatus super sola Persona computatur potius inter bona mobilia, & consideratur radicatum eius capitale in re mobili. decif. 55. num. 4. & 5. pag. 274.

Census est ius exigendi annuum redditum. decif. 55. num. 6. pag. 274.

Census non tenetur sub donatione bonorum extinctum in certo loco, cum donatio sit stricta iuris, & census dicuntur esse in loco improprie. dec. 55. num. 11. pag. 275.

Census fundo reddito infructuoso, siue perempto in totum, vel in partem ob culpam, & negligentiam Venditoris census, pro ratu peremptionis tenetur ad restitutionem pretij, & interesse. dec. 82. n. 2. & 45. pag. 370.

Census Venditor, veluti Custos, & Possessor est obligatus fieri, munus tenere, reficere, & restaurare. dec. 82. num. 8. & 9. pag. 370.

Census Venditor, dum culpa in perditione fundi censiti, tenetur ad restitutionem pretij. dec. 82. num. 10. pag. 370.

Census perit in parte rei censuata perentis, vel infructuans, non solum quoad annuas prestationes, veram etiam quoad restitutionem pretij eam ex Bulla Pij V. quod ex nunc a contractus, etiam si in rei subrogatione addita fuerit obligatio personalis, & ad sit passum in contrarium. dec. 82. n. 5. 26. & 27. pag. 371.

Census est ius reale inherens, & affixum rei censui supposita, unde re extincta, extinguatur census, cum accidens non possit consistere absque subiecto. dec. 82. num. 28. fol. 371.

Census non debetur, licet domus censui supposita, & diruta, iterum reedificetur in eodem loco, & eisdem coementis. dec. 82. num. 29. pag. 371.

Census difficultates resolvuntur per D.D. & Iurisperitos de infructu. dec. 82. num. 33. pag. 372.

Census perit, domo perente, super ipsa suppositus. dec. 82. num. 44. pag. 372.

Census, qui solvitur, dicitur interesse in contrahendo censuali. dec. 82. num. 46. pag. 373.

Census alius similis super alijs bonis, quandam consuetudinem debet iuxta Bullam Pij V. & quandoque est restituenda pars pretij census una cum interesse. dec. 82. num. 47. pag. 373.

CERTUM dicitur, & non dubium, quod censum suum habes. dec. 16. num. 106. pag. 127.

Cessio.

- Cessio iurium transire, & conferri in solentem, primaeva iura, & anterioribus Creditori census competentes, ad effectum suam possessionem tuendi adversus Creditores posteriores, vnde dicitur census adiunctus, sed translati in Tertium solentem, ad effectum excipiendo, dec. 2. num. 34. pag. 13.
- Cessio seu iurium translatio est compatibilis cum excissione census à Tertio facta, decij. 2. num. 34. pag. 13.
- In Cessione emittitur nomen, & alio Creditoris census, ad effectum excipiendo adversus alium Creditorem posteriores, dec. 2. num. 35. pag. 13.
- Cessiones subsequens post depositum non sunt attendenda, etiam ad effectum retinendi, dec. 2. n. 60. pag. 15.
- Cessio iurium amplius concepta verbis cum iuramenta operatur, quod extendatur ad quodlibet ius cedens quomodolibet competens, etiam ultra modum, & casus expressas, dec. 7. n. 38. pag. 30.
- Cessio iurium facta à Muliere pro relevatione fidelitatis viri annuatim valida, si fuerit stipulata ad extendendum ius virum à carendis, roborataque solenniter, & iuramento, dec. 22. n. 2. pag. 150.
- Cessio si idem expressit, quidem tacet, dec. 84. n. 23. pag. 381.
- Cessio iurium ultra pretium solum praesumitur simulata, & invalida, dec. 87. n. 11. pag. 393.
- Cessio nominis Debitoris ut constituat modicationem, preter, debens adesse expensa, & considerari labor in excisione, ac ambus lictis emens, decij. 87. num. 12. pag. 393.
- Cessio actionis si plus valeat, quam suis empti, deductis expensis, & alijs &c. probas simulationem, decij. 87. num. 13. pag. 393.
- Cessionis pretium an modicum nec ne sit, est remissum iudicis arbitrio, dec. 87. num. 14. pag. 393.
- Cessio iurium non debet continere modicationem propterea, si non inferatur pro molestatione aliorum, sed pro tutione sua propria possessionis, decij. 87. num. 15. pag. 393.
- Cessio iuris quando est indubitata, & debetur ex Instrumento, facit cessare simulationem, dec. 87. num. 16. pag. 393.

Cessionarius.

- Cessionarius laborat eodem exceptione, qua laborat Cedens, dec. 34. num. 14. pag. 301.
- Cessionarius pati potest exceptionem respicientem rem cessam, dec. 34. num. 15. pag. 301.
- Cessionarius bonorum emphyteusiarum, ut convenire valeat ad caducitatem, probare debet, quod tempore concessionis ab alio non possidebatur dominium directum, dec. 34. num. 17. pag. 301.
- Cessionarius succedit in ius Cedentis ad exclusionem posterioris Creditoris, dec. 87. n. 12. pag. 393.

CHARTAE revolutae probant negativam, decij. 26. num. 16. pag. 173. dec. 27. num. 1. pag. 174.

CIRCUMSTANTIES inutiles sunt evadendi, decij. 79. n. 1. pag. 358.

CIRCUMSTANTIE alicuius dispositionis probari possunt etiam Testibus singularibus, decij. 20. num. 51. pag. 145.

Citatio.

- Citatio facta non servata forma Statuti est nulla, dec. 2. num. 67. pag. 16.
- Citatio etiam generalis non est necessaria, quando possessio est vacans, dec. 5. n. 5. pag. 32.
- Citatio non requiritur, ubi agitur de modico, vel nullo praetudicio, dec. 5. num. 6. pag. 32.
- Citatio nisi fuerit adhibita ad sententiam audiendam, sententia est ipso iure nulla, ac nunquam transire in iudicatum, etiamsi esset Imperatoris, dec. 26. num. 6. & 7. pag. 172.
- Citatio, ad sententiam requiritur in iudicio Ordinario, sive Summario, aut Extrajudiciali, & ubi proceditur sola facti veritate inspecta, decij. 26. num. 8. pag. 172.
- Citatio nisi fuerit adhibita ad sententiam audiendam, sententia infirmatur, quando constat de vero debito, & reformari, vel confirmari valet per iudicem appellationis, si appareat, quod constineat infirmam quoad merita causa, decij. 26. n. 10. & 11. pag. 172.
- Citatio personalis, seu ad sententiam suppleta censetur per possessionem campana ex Stat. Luc. decij. 30. num. 11. pag. 188.
- Citationis quilibet defectus sanatur, supposita scientia, & notitia Citati, dec. 33. nu. 11. pag. 196.
- Citatio generalis sufficit ad tollendam nullitatem ex defectu citationis ad dicendum contra, & nemine comparente, ad ultiora procedi potest obique alia citatione, dec. 44. n. 3. & 4. pag. 243.
- Citatio ad videndum assumi informationes, & intrare Testes super verisimili timore scandali, & armorum, tunc requiritur, cessante periculo mora, & de metu rixae, & armorum in actis constare debet, dec. 95. n. 52. pag. 277.
- Citationis defectus est minor defectu iurisdictionis à Statutis reformati, dec. 63. n. 5. pag. 307.
- Citatio non dicitur sublati, si Arbitri habeant à Compromittentibus facultatem procedendi summarie, de plano, nullaq. servata forma iudicij, dec. 63. num. 11. pag. 307.
- Citatio ad sententiam domi duntaxat non sufficit, dec. 68. num. 2. pag. 319.
- Citatio personalis si fuerit facta ad sententiam, tempus ad appellandum incipit currere à die lata sententia, dec. 68. num. 3. pag. 319.
- Citatio domi dimissa copia, probata notitia de contentis in ea, aquipollet personali, quando personaliter non requiritur pro forma, sed tantum ut

Cita-

Citatus habeat notitiam, dec. 79. n. 36. pag. 361.
Citationis tota vis consistit in notitia, & certa scientia Citati, unde ex notitia data, defectus citationis non attenditur, dec. 79. n. 37. pag. 361.

Civilitas.

Civilitas non habet necesse habitationis, dec. 5. n. 62. pag. 37.
Civilitas Patris transit in filium, licet alibi natus, dec. 25. num. 28. pag. 169.
Civilitas procedens ex origine paterna est adeo fortis, ut sit immutabilis, dec. 25. num. 29. pag. 170.
Civilitati paternae per filium renunciari nequit, nec ea relinquere aut mutari valet, dec. 25. n. 30. pag. 170.
Civilitas procedens ex origine Patris non transit in filium, quando Pater aliud domicilium transfert eam Laribus, & tota familia, nisi in Terroribus loci habeat Agnatos, & Coniunctos, qui continue habitent, dec. 25. num. 31. & 32. pag. 170.
Civilitas tunc dicitur amissa, quando adest animus deserendi domicilium Originis, dec. 25. num. 37. pag. 170.

Civis.

Civis quis proprie loci originis esse non deest ob translationem domicilij factam in alium locum cum tota familia, dec. 5. num. 61. pag. 37.
Civis transiens domicilium in alium locum cum familia, & bonis, licet quoad quendam non fruatur aliquibus privilegiis à Statu Civilitatis indultis, tamen non venit sub Statuto loquente de Forensibus, dec. 5. num. 63. pag. 37. dec. 25. num. 39. & 41. pag. 170.
Cives originarii habitantes, & originarii non habitantes quomodo inter se differant, & originarii non habitantes an veniant sub Forensium appellatione, hanc Statuto, quod Forenses acquirere nequeant, dec. 5. n. 64. pag. 37. dec. 25. n. 40. pag. 170.
Civis verus, & proprius loci originis propria, aut paternae quis non desinit esse per translationem domicilij in alium locum cum familia, & omnibus suis facultatibus, dec. 25. num. 38. pag. 170.

Clausula.

Clausula generales restringuntur ad terminos naturae concessionis ob praecipuum negativum, sive ob prohibitionem cum unica tantum negativa expressam, dec. 4. num. 16. pag. 26.
Clausula salutaris intelliguntur ipso Iure adiecta in prepositione, licet in ea non legatur ex cap. 15. lib. 1. Stat. Vni. Luc. dec. 10. num. 38. pag. 71.
Clausula salutaris operantur, ut omnis actio, vndeque remedium competens, & resultans ex narratis, in iudicium deducendum esse videatur, dec. 10. num. 39. pag. 72.
Clausula semper debent intelligi secundum substantiam

materiam contrarius, in quo opponuntur, dec. 15. num. 80. pag. 110.

Clausula instituta in precepto appositae efficie, ut ipsius instantia expediti debeant non secundum causas exiguas, sed ordinarias iuxta Ang. in S. curare num. 10. Initio de actionibus, sed praeter in contrarium involuit, dec. 49. num. 21. & 22. pag. 257.

Clausula concepta per ablativum absolutum importat conditionem, dec. 88. num. 3. pag. 397.

Clausula generales Inuestitura apta comprehendere extraneos restringuntur ad haereditatem sanguinis, consil. 1. num. 13. pag. 422.

Clausula generales regulantur, & intelliguntur iuxta substantiam materiam, in qua opponuntur, consil. 1. num. 17. pag. 423.

Clausulae omnes quantumvis amplè intelliguntur respectu ibemate proarum, consil. 5. num. 9. pag. 439.

De Clausulis in specie.

Clausula Ad habendum appositae in parte Inuestiturae dispositivae tribus facultatibus alienandi, quoad nihil aliud resistit, dec. 4. n. 12. pag. 26.

Clausula Ad habendum in Inuestitura appositae, debet intelligi, & regulari iuxta naturam contractus emphyteutici, dec. 4. n. 13. pag. 26.

Clausula Ad habendum non immutat Inuestituram, sed recipit restrictionem ad limites ipsius contractus, cui apponitur, dec. 4. n. 14. pag. 26.

Clausula Ad habendum posita in Inuestitura emphyteutici cum prohibitione alienationis, quid operetur, dec. 4. n. 15. pag. 26.

Clausula Ad habendum, tenendum, & quicquid &c. Item De semper habendo ratam, & firmam dimensionem, illamque perpetuo obsequare, & in aliquo non contrariare, inducit renunciationem etiam fideicommissi conditionali, & recte proco, Nisi fuerit facta divisio, ut unusquisque suam cognosceret portionem, dec. 38. num. 7. & 8. pag. 178.

Clausula Ad habendum non extensa cum censura alienandi, sed ceterata, non potest importare renunciationem fideicommissi, dec. 38. num. 11. pag. 178.

Clausula Ad habendum, cui &c. enumeratur per prohibitionem expressam alienationis emphyteutici, & tribuitur tantum alienationem inter illos de linea comprehendens in Inuestitura, secus in extraneos, consil. 1. n. 15. pag. 423.

Clausula Ad habendum, cui &c. appositae in concessione de sui natura non transitoria ad extraneos perpetuam concessionem tantum inter Personas comprehensas in Inuestitura, consil. 1. num. 16. pag. 423.

Clausula Ad habendum pro heredibus, & successoribus, cui &c. non prostrahitur concessionem ultra propriam emphyteutici naturam, non im-

petratur.

- pertrato seu referuato beneplacito apostolico. conf. 1. num. 30. pag. 114.
- per Clausula Constituitur**, Ponens ita quod &c. censui dicitur reuenditus translatiue. & non excludit. dec. 2. num. 31. pag. 13.
- Clausula Constituitur in instrumento apposta operatur**, ut semper concedi possit mandatum de associando. dec. 15. num. 3. pag. 102.
- Clausula Constituitur praeber facultatem capiendi fructus rei**, ad effectum sibi satisfaciendi eum ipsi de credito. dec. 15. num. 3. pag. 102.
- Clausula Constituitur transferre possessionem modo**, & forma. & iuxta positam in instrumento apposta. dec. 15. num. 86. pag. 111.
- Clausula Constituitur assignare naturam contractus**, cui adicitur. dec. 15. num. 87. pag. 111.
- Clausula Constituitur intelligitur**, semper secundum libetatem materiam. dec. 15. num. 88. pag. 111.
- Clausula Constituitur praeber facultatem capiendi propterea auctoritate fructus rei censuata**, ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus. & dat allocationem contra Tercium possessionem fundi censuati. dec. 42. num. 63. & 64. pag. 139.
- Clausula Constituitur operatur**, ut Constituitur possessione pro Domino, et perinde non remaneat nisi detentio. dec. 63. num. 36. pag. 105.
- Clausula Constituitur transferre omnem possessionem**, idem Clausula, quodam naturalem in Constitutarium. dec. 63. num. 37. pag. 105.
- Clausula Constituitur transferre in Constitutarium possessionem veram**, licet modus sit sine. & habet omne remedium possessionum. dec. 84. num. 20. & 21. pag. 38.
- Clausula Constituitur in instrumento penus apposta**, non operatur effectum possessionum, prout in aliis casibus. nisi in casu cessationis solutionis finium. dec. 84. num. 22. pag. 38.
- Clausula Constituitur transferre possessionem manentem**, licet. dec. 85. num. 18. pag. 38.
- Clausula generalis ut plurimum per Notarium apponit solita minus sunt attendenda**, quod prohibuit alienationis. conf. 1. num. 29. pag. 443.
- Clausula Dedit**, & Assignauit non excludit quicquam, sed dominij translationem importat. dec. 2. num. 29. pag. 13.
- Clausula Donec aliter habueritis in mandatis aque vellet alteri sine praeiudicio habentium**, meliora & potiora iura. conf. 7. num. 36. pag. 449.
- Clausula Ex certa iurisdictione excludit ignorantiam**. dec. 2. num. 26. pag. 49.
- Clausula Et pro hereditibus &c.** semper censetur apposta in stipulationibus familiaribus. dec. 45. num. 2. pag. 246.
- Clausula Interperpetuum**, & similis apposta in cessione ex parte, non facit illam hereditariam. conf. 1. num. 18. pag. 423.
- Clausula In modum praedictum fiat reuendit ad** omnes circumstantias supra expressas. conf. 7. num. 24. pag. 448.
- Clausula Manus Regia est eiusdem iuris**, cuius est Clausula Sancti Marci. & sine figura iudicis. & efficit, ut executum procedi possit. dec. 49. num. 29. & 30. pag. 258.
- Clausula Naturali dominio in mandato apposta**, verificatur in simplici dominio hypothece, id est simplici possessione, ad effectum percipiendi fructus pro satisfactione crediti. dec. 15. num. 83. pag. 110.
- Clausula Omni meliori modo** non est attendendum ad remedia conuentionis. dec. 57. num. 15. pag. 282.
- Clausula Omni meliori modo est satis efficacia**, ut per eam applicetur deductum remedium melius, & quoniam est positum supra non deducitur in libello de petitione, maxime si sit conuicta cum conuicta. dec. 79. num. 7. & 8. pag. 319.
- Clausula Ponens**, ad effectum iurium possessionis, & translationem verum actionum. dec. 2. num. 32. pag. 13.
- Clausula Praeparat in instrumentum inferre efficit**, ut semper concedi debeat mandatum de associando. dec. 15. num. 3. pag. 102.
- Clausula Petitio** litem & iustitiam ministrari differt a Clausula Sola facti veritate inspecta. dec. 15. num. 78. pag. 110.
- Clausula Plena iuxta in mandato apposta**, verificatur in simplici dominio hypothece, id est simplici possessione, ad effectum percipiendi fructus pro satisfactione crediti. dec. 15. num. 83. pag. 110.
- Clausula Pleno iure plerumque**, non significat plenum ordinem omniumque respectum proprii iuris, & dominij, sed restrictior secundum libetatem materiam ad solam possessionem, & perceptionem fructuum. dec. 15. num. 84. pag. 110.
- Clausula Ponens importat dominij translationem**. dec. 15. num. 85. pag. 111.
- Clausula Pro quibus omnibus &c.** habet vim hypothece pro capitis consecratione, & quid aliud operetur. dec. 42. num. 44. & 45. pag. 238.
- Clausula Per o iustitiam ministrari super praemissis &c.** & quolibet praemissorum &c. non est tanta efficacia, prout Agens &c. Deducens &c. & omnia alio meliori modo &c. dec. 57. num. 23. pag. 284.
- Clausula Pro se**, suisque heredibus &c. cui &c. vel quibus dederit &c. importat liberam facultatem alienandi, & faciunt emphyteusum transactionem etiam ad heredes extraneos, & non aliter, & titula quinquies in institutionis obliq. deuolutionis paria; & ita nisi reddatur capax ad effectum reuendendi rem emphyteuticam, sicut ad effectum vendendi, & recipiendi alienationem. conf. 1. num. 2. & 4. pag. 421.
- Clausula Quatenus teneatur**, & non aliter importat conditionem. dec. 79. num. 24. pag. 360.
- Clausula Saluo iure cuiuslibet Tercij habentis meliora**,

Tiora & potiora iura operatur, ut possessio intelligatur data sub conditione si talis non possideat. dec. 5. num. 8. pag. 37. Et operatur alterius possessionis preservationem. ibidem. num. 9. Et si conflet de possessione alterius, vel potiori iure, possessionem traditam restituit. num. 10. ibidem.

Clausula Salvo iure &c. in sententia opposita habet vimrem claudendi os Loquentium. decif. 23. num. 47. pag. 166.

Clausula Super quibus &c. Agens &c. Deducens &c. Non tamen &c. sed & omni alio meliori modo &c. ubi dicitur id de iure Communi, quid ex Stat. Lucen. & quid in causis summarij. dec. 57. num. 18. pag. 188.

Clausula Stante ferme le cole giudicante exo the ve ne stando vnaposet conditiohem, & per ipsam non intelligitur data iurisdiclio, sed spes iurisdiclionis. dec. 88. num. 5. pag. 397.

Clericus.

Clericus Potentis non comprehenditur sub Statuto prohibitorium alienationis in Potentes. dec. 15. num. 9. pag. 105.

Clericus quando adest inter Compromissarios, laudum est nullum, si fuerit latum per Latum. decif. 83. num. 22. pag. 308.

Clericus conuictus nequij coram Seculari, etiam in micro possessione. dec. 63. num. 23. pag. 308.

Clericus quando competit cap. Odoardus de solutionib. soluit illud adducere in executione. dec. 70. num. 12. pag. 350.

Clericus & Potentis non potest sui cap. Odoardus de solutionib. dec. 70. num. 14. pag. 350.

Clericus dicens Vxorem vult appellacione Laboris si in habitu Laicali interduat, & Vxorem habeat. dec. 70. num. 15. pag. 350.

Clerici non comprehenduntur sub Statuto de Laicis conditis, etiam tempore, quo Clericus erat Laicus, nisi specificis confirmatione Apostolica fuerit approbatus. conf. 6. num. 20. pag. 451.

CLERICUS ATVS expirat per interuolum. dec. 70. num. 13. pag. 350.

COGITARE de morte Vincentis iniuriolum est. conf. 5. num. 33. pag. 447.

Cognitio.

Cognitio super petitorio est impedienda, quando agitur in possessorio. dec. 16. num. 61. pag. 123.

Cognitio iterum non fit illius, quod semel fuit decissum. dec. 21. num. 6. pag. 148.

Collusio.

Collusio est frequens inter Curatores, & illos perceptes. dec. 22. num. 36. pag. 153.

Collusio ex duobus coniectis probatur, data causa colludendi. dec. 22. num. 37. pag. 153.

Collusio suspicio facit sententiam ipso iure nullam. dec. 22. num. 40. pag. 154.

Colonus.

Colonus rem conductam retinere valet per expensis, & meliora mentis tam necessariis, quam vtilibus. dec. 1. num. 2. pag. 3.

Colonus bona fide plantando, & adificia construendo non debet defraudari ex legis rigore, sed ratio aequitatis praeculens semper est habenda. decif. 1. num. 3. pag. 3.

Colonus si fecerit melioramenta de licentia fideicommissarii, illa recipere potest. dec. 1. num. 19. pag. 4.

Colonus non valet rescindere quassationem domini in alienatione facienda rei locata. decif. 1. num. 43. pag. 7.

Colono haredis nomine possidente, & declarante possessio continuatur in heredem absque alia appropriatione, hanc statuto continuatio possessionis in heredem. dec. 5. num. 31. pag. 34.

Colonus quando retinet possessionem, illa non dicitur haredis. dec. 5. num. 33. pag. 35.

Coloni nisi fuerint expulsi cum tota familia, possidens per Colonum non priuatur possessione fundi per possessionem ab alio captam. dec. 5. num. 34. pag. 35.

Coloni expulsi non necessaria sunt acquirenda possessione, etiam si dominus esset mortuus, nec sufficit dicere omnes Colonos dictos fuisse, nisi omnes, & singuli expellantur. ibidem. num. 35. & 36. pag. 35.

Coloni nisi fuerint expulsi, possessio non acquiritur & tunc approbatur, etiam si ignorante haredis haredis continuatioem eiusdem in vim Statuti, & ad saporem eius Colonos possides. decif. 5. num. 42. pag. 35.

Coloni expulsi non requirunt in iurisdictione obtemperare in iuxta requisita L. h. m. Cod. de Rebus. Dic. Adf. eom. & h. h. m. Statuti. dec. 5. num. 43. pag. 36.

Coloni dicuntur expulsi per iurisdictionem factam a Vobis, & h. h. m. Statuti. decif. 5. num. 44. pag. 36.

Coloni dec. laeto non sufficit se possidere nomen haredis, nisi finit, & semel h. h. m. Statuti. & vobis qui h. h. m. Statuti. decif. 5. num. 45. pag. 36.

Coloni continuatio possessionis in haredes dec. 5. num. 46. pag. 36.

Coloni testis probat singulis colonis fructuum perceptum. dec. 17. num. 18. pag. 129.

Colonus si petitor super soluto ab ipso annuam, concludatur inferat ad totum. h. h. m. Statuti. decif. 17. num. 19. pag. 129.

Coloni non possunt tamen tamen priuare Dominum sua possessione. dec. 32. num. 17. pag. 191.

Coloni non administrant in Petis pro Dominis probandis. dec. 39. num. 23. pag. 215.

Commoditas.

Commoditas rei emphyteutica Debitori decotto competens obtineri potest per Creditorem, Debitoris vita durante. decif. 16. num. 35. pag. 110.

Commoditas bonorum stricti iuris alienari prohibitorum eadem sub hypotheca, saltem vita baredis gravata durante. dec. 16. n. 38. pag. 120.

Commoditas percipiendi fructus, via Emphyteutica debitoris durante, transit in Creditores. dec. 16. num. 39. pag. 120.

Commoditas pensionis Creditoribus vendi, cedi, ac insolentum dari potest. decif. 76. num. 5. pag. 350.

Commoditates Iuris alimentorum sequestrari valent. ibid. num. 8.

Commodum.

Commodum qui amittit dicitur damnum pati. dec. 69. num. 5. pag. 323.

Commodum ex propria culpa, & negligentia quis non debet reportari in damnum, & praeiudicium alterius. dec. 82. n. 2. pag. 370.

Communitas.

Communitas dicitur in culpa, licet non sit culpa, sed Conductor, vel Empir ob publicam necessitatem prius commodum rei empti, seu locatae per Communitatem Locatorem, sive Venditorem. pag. 98. dec. 14. n. 80. pag. 98.

Communitas competit restitutio in integrum aduersus praescriptionem. dec. 80. n. 37. pag. 364.

Comparatio.

Comparatio pro recognitione scriptura non d. Testis, sed d. Testis est satisd. servitii requisitus in comparatione Cod. de fid. litrum. dec. 3. n. 42. pag. 21.

Comparatio Testis non probat. decif. 3. num. 38. pag. 21.

Comparatio in iudicio concursus duo probare debet, scilicet se esse Creditorem, & alius esse potorem. dec. 6. n. 6. pag. 40.

Comparatio spontanea praebeat maximum indicium innocentiae. dec. 86. n. 26. pag. 390.

Compensatio.

Compensatio d. datur, liquidatio retroceditur ad principium actus. dec. 11. n. 14. pag. 76.

Compensatio inducitur ex contrapositione partitarum, praesertim inter decessores. dec. 11. num. 16. pag. 76.

Compensatio crediti aequi liquidi extinguit censum. decif. 11. n. 50. pag. 79.

Compensatio est actus retrofilius, & habet vim

propria, & realis solutionis. decif. 11. num. 53. pag. 80.

Compensatio inducitur inter Partes ex contrapositione partitarum de consensu partium sequenti. dec. 11. n. 54. pag. 80.

Compensatio extinguit censum, non secus ac per actus retrofilius restitutionis factus, dato, quod non adsit Instrumentum formalis extinctionis. decif. 11. num. 55. pag. 80.

Compensatio non admittitur in censu, nec illa ipsius extinctionem operatur, nisi parte opponente, & hoc ex Sued. decif. 191. num. 15. & 16. & alijs relat. decif. 11. num. 57. pag. 80. contrarium habetur. ibid. n. 58.

Compensatio, quando agitur de inhibendo censum, usurarum, in edictum illarum fit ipso iure, & ab initio ministerio legis, non expectata Partis oppositione. dec. 11. n. 59. pag. 80.

Compensatio etiam non opposita ab initio a lege inducitur, ad evitandum praeiudicium Creditoribus. dec. 11. n. 60. pag. 80.

Compensatio nisi ipso iure daretur, in eodem subiecto consumeretur actio, & passio. decif. 11. num. 61. pag. 80.

Compensatio fit ipso iure per extinctionem crediti, & debiti ministerio legis. dec. 11. n. 62. pag. 80.

Compensatio prior fit cum usuris, & postea cum capitali. dec. 11. num. 63. pag. 81.

Compensatio usurarum cum fructibus fit abque alia hominis oppositione, ad evitandum censum earum, & illud, quod interest, compensatur cum sorte. dec. 11. n. 64. pag. 81.

Compensatio tam fructuum, quam sortis inducitur ipso iure, etiam abque hominis oppositione. decif. 11. num. 65. pag. 81. & decif. 34. num. 20. pag. 201.

Compensatio ut inducatur, admittitur summa non aequalis pro concurrenti quantitate. dec. 11. num. 68. pag. 81.

Compensatio de debito claro, & puro non potest dari cum debito in diem. decif. 11. n. 74. pag. 82.

Compensatio extinguit censum abq. alio actu retrofili. dec. 11. n. 75. pag. 82.

Compensatio non datur a debito proprio ad creditum sociale. dec. 11. n. 77. pag. 82. & quomodo procedas. ibid. num. 78 & 79.

Compensatio in censu fieri nequit, inuito Creditore, nisi residuum offerat compensare praestitens, quod intelligitur, antequam Creditor recipiat partitulares solutiones, & non postea. decif. 11. num. 83. pag. 83.

Compensatio quo tempore censatur induci, ex calculo cognosci potest. dec. 23. n. 49. pag. 160.

Compensatio, licet non opposita, ab initio inducitur per legem ad evitandum praeiudicium. decif. 34. num. 20. pag. 201.

Compensationis exceptio, quæ opponi potest contra Cedentem, valet opponi etiam contra Cessionarium. dec. 34. n. 51. pag. 301.

Compensationis exceptio est apta retardare executionem sententia contra Excipientem. decif. 36. num. 1. pag. 321.

Compensationis exceptio operatur confessionem debiti, approbationem sententia, & compensationis parit iudicatum. decif. 36. num. 3. & 4. pag. 311.

Compensationis exceptio opponi potest, etiam si sententia transiit in iudicatum, vel si Debitor terminum ad solvendum suscepisset. decif. 36. num. 5. & 6. pag. 312.

Compensatio fit ipso iure per creditum oriens ex Instrumento publico, maxime ad evitandam caducitatem. decif. 36. num. 8. & 9. pag. 313.

Compensatio fit ipso iure ad evitandam caducitatem parvam, si Emphyteuta sit Creditor Domini directi, etiam putativus. decif. 36. num. 10. & 11. pag. 313.

Compensatio pecunia cum frumento non admittitur, & sic de specie ad quantitatem. decif. 36. num. 14. pag. 313.

Compensatio extinguat debitum. decif. 89. num. 13. pag. 404.

Compensatio non fit de credito unius cum alterius debite. dec. 89. num. 21. pag. 405.

Compensatio fructuum una cum usuris an, & quando fieri possit ad resolutionem contractus venditionis, ubi conciliatur Hodiern. lib. 1. controuersi. forens. cap. 26. num. 64. conf. 6. num. 17. pag. 444.

Compromissum.

Compromissa non possunt aliter fieri, quam per Instrumenta ex Statuto Lucæ. decif. 13. num. 11. pag. 87.

Compromissi forma dæ potestatem Arbitris. decif. 63. num. 17. pag. 308.

Compromissum est stricti iuris, & strictè interpretandum. ibid. num. 20.

COMPROMITTENTES, vel Arbitri nisi elegerint locum particularem pro residendo, & sententiando, quisq. ex distis Partibus non tenetur uacillare, & vagari hinc, & illinc, ut illos inueniant. dec. 63. n. 12. pag. 307.

Computum.

Computo dato standum est de iure. decif. 11. num. 73. pag. 81.

Computum vera ratio illa dicitur, quæ dati, & accepti veram commemorationem facit. decif. 13. num. 12. pag. 87.

Computum recta, verag. ratio est, quæ hinc inde crediti, & debiti commemorationem continet, quæ mediante quid reliquatum sit, ostenditur. dec. 13. num. 13. pag. 87.

Computa consolidata, ratio semel reddita, & legis dispositio plenariam securitatem præbent. decif. 60. num. 51. pag. 295.

Concurfus.

Concurfus posteriorum Creditorum impedire non potest executionem census super bonis casui subiectis. dec. 53. n. 16. pag. 270.

Condemnatio.

Condemnatio fieri æquis ex probatione resultante ex publica voce, & fama, eam versatur in materia obiectiva, nec ad hoc sufficit depositio Testium de fama affirmantium. decif. 29. num. 55. pag. 186.

Condemnatio ad favorem Paris, vel Fisci non fit, reatu non iustificato. dec. 51. n. 4. pag. 166.

Condemnationes non præiudicant non Vocatis, & non Acquiscentibus. dec. 69. n. 77. pag. 328.

Condemnatio capitalis imponi potest ex multis indicibus, etiam diuersæ speciei. conf. 3. num. 44. pag. 433.

Conditio.

Conditio ex lege dicitur perpetua Infitutio de perpetuis, & temporalibus affectionibus. decif. 56. num. 19. pag. 280.

Conditio.

Conditionem quilibet censetur magis velle meliorare, quam deteriorare. decif. 40. num. 26. pag. 226.

Conditionis potestatis, vel mixta purificata, hypobeca tacta retrotrahitur ad formam expressam. dec. 43. n. 54. pag. 239.

Conditio obligationis non mutatur ex Persona hæredis, etiam si agatur via executionis pro satisfactione obligationis. decif. 45. num. 5. & 6. pag. 247.

Conditio iniqua inferitur ab non permissionem annotationis penuria usque ad eorum tempus cum satisfactione infrascriptis. decif. 53. num. 21. pag. 270.

Conditionis euentus retrotrahitur ad diem primi ortus obligationis. dec. 62. n. 4. pag. 301.

Conditio nihil ponit in esse. decif. 79. num. 25. pag. 360.

CONDYCENS ignoranter suam rem, non convenitur remedio l. Conductores Cod. locat. decif. 85. num. 4. pag. 384.

Conductio.

Conductio quoties non est concepta, vel contracta, per auctionem, id est sub unica solutione pensionis, vel pretij, suscepto in se omni periculo, neque spes, nec alea empta dicitur. dec. 14. nu. 33. pag. 95. & num. 54. pag. 96.

Conductorem esse rei propria, in dubio magis praesumitur quis ignorare, quam scire. dec. 85. num. 11. pag. 385.

Conductor.

Conductori competis retentio bonorum Conductorum praesumptis, & melioramentis in eis factis. dec. 1. num. 14. pag. 2.

Conductor, qui de licentia fideicommissarii fecit melioramenta, illa repetere potest. decif. 1. nu. 19. pag. 4.

Conductores possunt se opponere, etiam si non constet adesse heredem, & heredis a opia esse faciens, donec appareat, nullum velle esse heredem, & defunctum sine hærede decifisse. dec. 5. num. 19. pag. 33.

Conductore non expulso, non acquiritur possessio manutentiis. dec. 5. n. 49. pag. 36.

Conductores boipar causa boipandi Transseunt, si ex aliquo casu pauci, aut nulli homines transseant, debetur mercedis remissio, seu restitutio. dec. 14. num. 8. pag. 91.

Conductoris culpa nisi adfit, res in totum, siue in partem perit Locatori. dec. 14. nu. 26. pag. 92.

Conductoribus nulla damni visio debetur ex largita, quando Princeps bellum initum indicit, & ipsius occasione talia decernit pro arcendo a suis finibus epidemia morbo. decif. 14. num. 46. pag. 95.

Conductores dicuntur Emptores fructuum. dec. 14. num. 55. pag. 96.

Conductores, seu Redemptores vestigialium quod acquiescentur Emptoribus iussu regis taxati. Latente sententiam, reycitur, declaraturque textus super hoc allegatus. decif. 14. num. 57. & 59. pag. 96.

Conductorum favore in dubio est pronuntiandum. dec. 14. n. 73. pag. 97.

Conductor non potest aliud pretendere, nisi ut sibi remittatur pretio, ubi damnum provenit ex accedente aliquo facto, & culpa Locatoris, secus ubi provenit ex facto, seu culpa Locatoris, ex quo ei competere actio ad totale interesse. decif. 14. num. 78. pag. 98.

Conductor impeditur uti sine rei conductu facto Locatoris iussu, petere potest interesse passum, sed sine lucro, impeditur vero facto Locatoris iniusto ultra damnum petere potest interesse luctu cessant. dec. 14. num. 82. pag. 99.

Conductor potest agere contra Locatorem, ut agat

adversus eum, qui spoliatus rei conductu. dec. 14. num. 81. & 82. pag. 124.

Conductor tenetur ad maintenancem, & defensionem rei conductu, impedimento procedente ex eius facto proprio. decif. 16. num. 84. pag. 125.

Conductor, conductu durante, non solum de iure, sed impune potest ex expellere volentem se immitti in possessionem rei conductu, etiam opo Locatoris Domini. dec. 19. n. 10. pag. 135.

Conductos rei, cuius succedit hares per Instrumentum locationis cum alio facto, non potest intervertere possessionem eiusdem haredis, etiamque titulum transferre in alium. decif. 31. num. 16. pag. 191.

Conductor si concesserit servitutem, seu servitutem super bonis conductis, ea finitur, siue conductu. dec. 71. n. 13. pag. 237.

Conductor debet prius restituere rem conductam, & postea litigare de proprietate. dec. 85. num. 12. pag. 385.

Conductor nisi notoriè docere possit de eius dominio, obicere non valet exceptionem domini adversus Agentem remedio l. Conductores Cod. locat. dec. 85. n. 13. pag. 384.

Conductor a se contra prohibitus, nullas allegare potens defensiones non prohibetur proponere, quia incontinenti ex publico Instrumento deducuntur. dec. 85. n. 21. & 22. pag. 385.

Confessio.

Confessio extrajudicialis sufficienter probatur per testes inter se singulares de loco, & tempore. decif. 3. num. 2. pag. 18.

Confessio extrajudicialis est assensus reiterabilis, & ideo singularitatis in testibus non dicitur obstatina, sed administrativa, & eorum dictis fidem non admittit. dec. 3. n. 3. pag. 18.

Confessio licet extrajudicialis, & absente parte facta, plenè probat extinctionem census contra Conficientem, saltem de aequitate canonica. decif. 3. num. 4. pag. 18.

Confessio extrajudicialis auctoritas impugnari nequit ad haredibus. dec. 3. n. 6. pag. 19.

Confessio extrajudicialis probata per testes singulares de loco, & tempore saltem semiplenè probat, & iuncta cum alijs administrativis, & praesumptionibus plenè probat. decif. 3. num. 7. & 8. pag. 19.

Confessio liberatoria probatur lentioribus probationibus. dec. 3. n. 9. pag. 19.

Confessio emanata in libello plenè probat contra Conficientem, nisi fuerit erronea, qua non noceret etiam si fuerit iurata, & per Partem acceptata. dec. 9. n. 39. & 40. pag. 68.

Confessio emissia ad unum effectum, valet etiam quoad alium, qui venit in consequentiam alius praesertim quando confessio est administrativa, &

- probat in meritis praeiudicium Confidentis, dec. 9. num. 41. pag. 68.
- Confessio propria superat quolibet aliam probationem, dec. 11. num. 7. pag. 75. & dec. 60. n. 55. pag. 295. conf. 3. n. 15. pag. 431.
- Confessio iudicialis nunquam intelligitur reiecta a testamento, dec. 11. n. 87. pag. 83.
- Confessio facit creditum liquidum, dec. 16. num. 2. pag. 117.
- Confessio in positionibus emunata probat descendentiam, dec. 25. n. 1. pag. 166.
- Confessio simulationis in testamento falsa, facit plenam probationem contra Confitentem, ac eius heredes, dec. 35. num. 6. pag. 167.
- Confessio de recepto partis dotis inducit verè debiti residuum ipsius dotis, dec. 43. n. 61. pag. 379.
- Confessio falsa in iudicio nocet Confidenti, & omnibus, qui ab eo causam habuerunt, etiamsi essent universales successores, sine particulares, dec. 48. n. 1. & 12. pag. 254.
- Confessio iudicialis habet vim sententiae, & rei iudicatae, & superat quolibet aliam probationem, dec. 48. num. 13. & 14. pag. 354. & dec. 57. num. 6. & 7. pag. 283.
- Confessio simplex emissà à Virò, constans matrimonio, si aliunde non verificetur, praesumitur facta in fraudem prohibita donationis, nec probat conficta dotis numerationem, dec. 50. num. 1. pag. 260.
- Confessio dotis recepta, à Mario constans matrimonio facta, probat veram dotis numerationem, concurrentibus alijs contextibus, etiamsi de antecedenti dote promissio non appareret, dec. 50. num. 5. & 6. pag. 260.
- Confessio dotis facta à Virò ad favorem uxoris, redatur valde iuriformalis, nulla exhibita quiescentia, seu liberatione summarum, qua praeceduntur soluta, dec. 50. n. 15. pag. 261.
- Confessio Patrum non probat promissionem dotis, sed requiruntur testes omni exceptione maiores, dec. 50. num. 19. & 30. pag. 263.
- Confessio dotis in parte iustificata, non est praesumptio vera in omnibus, licet confessio in una parte vera, in totam praesumatur vera, dec. 50. num. 34. pag. 263.
- Confessio dotis in parte iustificata quoad reliquam summam non praesumitur vera, si omnino reddetur iuriformaliter contrariis praesumptionibus, dec. 50. n. 35. pag. 264.
- Confessio facta in iudicio, maxime in libello, seu positionibus sibi nocet, & quibus à se causam habentibus, etiam sine successoribus universales, vel singulares, dec. 57. n. 3. & 5. pag. 282.
- Confessio propria emissà in iudicio praeiudicat in alio, & nocet quoad alium effectum, dec. 57. n. 8. & 9. pag. 283.
- Confessio facta à Testatore tam expressio nominis bonarum, administrata cum alijs circumstantijs, bene probat identitatem bonorum, dec. 57. n. 11. pag. 283.
- Confessio in alio iudicio habita quando habes connectionem cum alia, in qua Confitens deponit, omnino est attendenda, dec. 57. n. 12. pag. 283.
- Confessio praeterita administrata emissà ad unum effectum relevat quoad alium venientem in alius consequentiam, dec. 57. n. 13. pag. 283.
- Confessio probat contra Confitentem, & contra causam habentem ab eo, dec. 57. n. 14. pag. 283. & dec. 80. num. 8. pag. 363.
- Confessio liberatoriae nocet Confidenti, & heredibus, quando per statum non irritatur, non formalis sollemnitatibus, dec. 60. n. 37. pag. 294.
- Confessio dependens à voluntate Confitentis si esset falsa, adhuc noceret, dec. 60. n. 38. pag. 294.
- Confessione propria nulla est maior probatio, superat omnes alias probationes, dec. 60. num. 55. pag. 295. dec. 79. num. 28. pag. 361. & dec. 80. num. 13. pag. 363.
- Confessio propria frustrà recipit impugnationem ab ipsam emittente, eiusq. heredibus, dec. 60. num. 56. pag. 295.
- Confessio tunc solum praeiudicium non infero, si veritas erit ea, qua sunt iura, & non pendet à potestate Confitentis, dec. 60. n. 57. pag. 295.
- Confessione Partis magis statuit, quam Testibus, etiamsi essent mille, dec. 71. n. 3. pag. 336.
- Confessio solutionis non operatur effectum in praeiudicium Tertij, & ideo non inducit veram summam numerationis, dec. 83. n. 16. pag. 376.
- Confessio de recepto non arguit perneceffe sequens fuisse numerationem, dec. 83. n. 17. pag. 376.
- Confessio licet contraria se probet non potest operari in Tertij praeiudicium, dec. 83. n. 18. pag. 376.
- Confessio dotis, praeterita constans matrimonio emunata an, & quando praesumatur facta in fraudem donationis prohibita inter Virum, & uxorem, & praeiudicare valeat Creditoribus Partis, dec. 84. num. 4. pag. 379.
- Confessio dotis administrata, & praesumptionibus non iuris, praesumitur facta in fraudem Creditorum, quando alia administrata, & praesumptionibus contrariis destruitur, dec. 84. n. 11. pag. 380.
- Confessio Mariti de dote recepta an, & quando ipse praeiudicat Creditore, & Tertio Possessori, an ut accipere non valeat de non numerata dote, dec. 84. n. 13. 14. & 15. pag. 380.
- Confessio dotis quando per legem praesumitur, ipsam emanasse in fraudem donationis, non consideratur à quo, vel cuius sit, sed indifferenter nullus est robore, & praeiudicat circa Creditores, dec. 84. num. 16. pag. 380.
- Confessio iudicialis innotum, dec. 85. n. 16. pag. 385.
- Confessio de recepto non facit fidem de recepto in praeiudicium Pupilli, nisi sit de numeratione appa-

apparatus. dec. 87. h. 30. pag. 394.

Confissio extraiudicialis cum alijs pariter ordinatis
facit semiplenam probationem. conf. 3. num. 27.
pag. 432.

Confissio extraiudicialis magis operatur, quam sim-
plex indicium. & sufficit ad sortitum inferendum.
conf. 3. num. 22. pag. 432.

Confissio extraiudicialis sola, & de per se facit in-
ferum ad sortitum. conf. 3. num. 23. pag. 432.

Confissio extraiudicialis plene probat, praesertim si
testes in spem suam nomen delicti cum omnibus
suis qualitatibus ex processu relictis, maxi-
me si concurant alia coniectura, veluti publici
vox, & fama, & uxor de his, quae sunt effectus
probationis. conf. 3. n. 24. 25. & 26. pag. 432.

Confissio extraiudicialis, concurrentibus presump-
tionibus, & coniecturis plene probat. conf. 3. n. 27.
pag. 432.

Confissio extraiudicialis geminata idem operatur,
quod confissio iudicialis. conf. 3. n. 28. pag. 432.

Confinces.

Confinces non dicitur de rebus confisatis, ut terminus
de re limitata, sed confines dicitur terminus exclu-
sus à re confisata. dec. 85. num. 85. pag. 387.

Confines dicitur utriusque partis alterius. dec. 69. n. 86.
pag. 329.

Confines expressi operantur, ut quicquid intra fines
demonstratur, confisatus consequatur, quando tota
res confisata est in dominio concedentis. dec. 85.
num. 39. pag. 387.

Confines non videntur concludere per annuam lo-
cationis intentionem, quando ex instrumento em-
ptionis per data, aut ibi demonstrationes osten-
duntur, ut si sine ulla instrumenti locationis
demonstratio, nullo ac quocumque pacto, res locata.
dec. 85. num. 41. pag. 387.

Confiteus.

Confiteus, se habuisse libros, & scripturas à patre
liberato, & ad novam redditionem faciendam
pullans, eas exhibere tenetur, & allegans defi-
cientibus aliorum librorum, vel scripturarum, pro-
bare tenetur, etiamsi agatur de negotiis. dec. 60.
num. 31. pag. 393.

Confiteus de proprio testatur non est admittendus circa
eius confessions in Testem adversus quolibet.
dec. 64. num. 23. pag. 381.

Confiteus contra se ipsum magis credendum est. dec.
75. num. 35. pag. 348.

Coniectura.

Coniectura aliqua quando adest pro non orta, metus
non probatur coniecturis, sed clariorem requirit
probationem. dec. 8. num. 64. pag. 59.

Coniectura admittitur in liquidatione fructuum.
dec. 17. num. 6. pag. 128.

Coniectura delumpta ex praesentatione alimencorum, &
cohabitacione refertur ad maritalium affectionem,
vel ad quantitates dotis vere solutae. dec. 56.
num. 20. pag. 262.

Coniectura admittitur ad delictum probandum
propria dicitur, & nocturno tempore commissum
maxime ad pernam extraordinariam infligendam.
dec. 75. num. 8. & 9. pag. 348.

Coniectura verisimilis in iure attenditur in iudicijs
periculis. conf. 3. num. 7. pag. 430.

Coniectura, & praesumptiones plene probant delictum
occultum, & de genere commissum. conf. 3. n. 54.
pag. 434.

Coniectura auctorabilior est famore doli, quam fabricae,
& coniectura doli. conf. 30. num. 3. pag. 458.

Coniunctus.

Coniunctus pro Coniuncto potest interponere appella-
tionem cum ratione de rato. dec. 35. num. 42.
pag. 208.

Coniunctus non admittitur cum ratione de raro in re,
qua requirit mandatum speciale. dec. 35. num. 43.
pag. 208.

CONIUNCTA dicuntur, quae videntur in necessarium
consequens, & idem bene cognosci possunt per
Iudicem ad quem, licet non fuerint cognita per
Iudicem à quo. dec. 67. num. 9. & 10. pag. 318.

Confanguineus.

Confanguineus testis non probat. dec. 3. num. 38.
pag. 322.

Confanguineus pro Confanguineo contra Tertium non
est idoneus Testis, sed bene contra aequi Confan-
guineum. dec. 47. num. 20. pag. 252.

Consensus.

Consensus, & licentia, sponte scientia, & patientia
Domini proinde praesumitur minori spatio 30. anno-
rum. dec. 1. num. 25. pag. 5.

Consensus ut praestetur à Domino directo, compelli
non potest in casibus à iure permixtis in alienatione
emphyteusis, etiam in causam dotis, quando ad-
iunctae sunt prohibitiones legis, & hominis. dec. 4.
num. 3. pag. 34.

Consensus potest mandari à Iudice haberi pro praestito,
Domini directo recusante eum praestare in aliena-
tione, quando tenetur. dec. 4. num. 7. pag. 25.

Consensum quod praestet Dominus directus, & quod
praestare tenetur, licet recusaveris, paria sunt.
dec. 4. num. 8. pag. 25.

Consensus in alienatione, cum cogi possit praestandum à
Domino directo ex duplici negatione, & ex unica
negatione cogi nequeat. dec. 4. num. 11. pag. 25.

Consensus denegari valet à Domino directo, quando
Emphyteusis proponit personam ex pacto, & con-
ventionione prohibitam. dec. 4. num. 21. pag. 26.

Consensus Domini consentire recusantis an, & quando
sup.

Suppleri posui per Iudicem ad effectum alienandi, super quo fluctuauerunt multa Sac. Rot. Rom. dec. de DD. ad. qu. 27. 28. 29. 30. & 31. pag. 27.
Consensus derogari potest, quando versatur in mera, & propria venditione nominatim prohibita, & contenta expressis in pacto. dec. 4. n. 32. pag. 27.
Consensus pro continuatione in Locum: sufficit existentia heredis habitualiter. dec. 5. n. 40. pag. 35.
Consensus voluntas Defuncti, hereditate non adita, confirmatur in hereditate iacenti. dec. 5. num. 44. pag. 35.
Consensus non dicitur praesumi per ignorantiam dec. 7. num. 18. pag. 49.
Consensus Domini Directi non requiritur in subbatione ad instantiam Creditorum facta, sed semper intelligitur facta sine praedictio canonis, & laudemy. dec. 16. num. 40. pag. 130.
Consensus praesumitur per sequesterantem aliquod depositum per sequesterantem, si citatus pro consignatione nihil opposuit. dec. 22. num. 3. pag. 150.
Consensus praesumitur in iurisdictione per fiduciam detentam simpliciter, & abique ulla reservatione, seu profectione de stando Iuri cum Creditore, & indicatum solvendo. dec. 27. num. 2. pag. 174.
Consensus nunquam a Patre praesumitur praesumit de hlo per filium commissio. dec. 44. n. 41. pag. 245.
Consensus Patris an requiratur tacitus, vel expressus in negotiationibus filij, ut eius bona dicantur obligata. dec. 46. num. 1. 2. 5. & 6. pag. 251.
Consensus relictus ex ascollatione operatur eadem obligationem ad favore Creditorum, dec. 89. num. 19. pag. 405.
CONSIGNATIO rei connicitur per fidem mediatoris. dec. 43. num. 66. pag. 240.
CONSTITUENS non valet se opponere Constitutario. dec. 15. num. 4. pag. 102.
CONSTITUTUS torqueri potest ob trepidationem, simulationem, palliorem, & suspitum, etiam per se sola. conf. 3. num. 40. pag. 433.

Consuetudo.

Consuetudo interpretativa legis est attendenda. dec. 11. num. 21. pag. 87.
Consuetudo est attendenda, etiam si esset contra Iura. dec. 11. num. 24. pag. 87.
Consuetudo indicandi videtur inducitur, si semel fuisset super Statuti intelligentia indicatum, & eo magis si plurius. dec. 15. num. 32. & 33. pag. 106.
Consuetudo alienius loci, ubi lex est servanda. dec. 17. num. 2. pag. 128.
Consuetudo nisi liquet eum suis necessariis requisitis, tollitur ex irrationabili inductione, propter quam potius habenda esset in abusu, & corruptelam. dec. 29. num. 9. pag. 135.
Consuetudo indicandi, attentio styli ita semper praedicata videtur. dec. 33. num. 6. pag. 196.
Consuetudo est probanda de fundante in ea tam de

Iure Communi, quam ex Stat. Luc. dec. 19. num. 26. pag. 258.

Consuetudo in uno casu sequens ad alios casus non est strabenda, neque de re ad rem, neque de Persona ad Personam. conf. 1. num. 21. & 22. pag. 423.
Consuetudo est semper probanda in individuo casus controuersi. conf. 1. num. 23. pag. 424.
Consuetudo quicquid libera possessio nunquam inducitur ex his, quae sunt facientes. conf. 1. num. 24. pag. 424.
Consuetudo nunquam inducitur ex alienam diffinitate. conf. 1. num. 35. pag. 425.
Consuetudo longa non exciditur per aliquam absumptionem contrarium, & qui quatenus attendetur, & se in fundantem eo plene esset probandum. conf. 1. n. 36. pag. 425.
Consuetudo probat a tantum per fides non attenditur. conf. 1. num. 37. pag. 425.
Consuetudo ut probetur, debet preterire tempus compositionum factarum, & concludere, inuestigando aliter fieri non potuisse. conf. 1. num. 38. pag. 425.
Consuetudo demitur per pactum expressum. conf. 1. num. 39. pag. 425.
CONSUMPTIO omnium honorum facit praesumtionem doli in bare de gravato. dec. 23. n. 54. pag. 161.
in CONTINENTI fit probatio per instrumentum, vel per sententiam in indicatam transactam. dec. 34. num. 5. pag. 271.
CONTINENTIO possessionis heredis a nulla re impeditur potest, cum inter mortem defuncti, et acquisitionem heredis non est dare medium. dec. 4. 9. num. 21. pag. 33.

Contractus.

Contractus locationis, sine perpetuo, sine temporario non finitur per mortem, sed cessat ad heredes. dec. 5. num. 17. pag. 33.
Contractus regulariter praesumitur sponte factus, nisi contrarium probetur. dec. 6. num. 29. pag. 43.
Contractus praesumitur vilis pro hoc interueniente Propinquorum consensu, & Iudicis decreto. dec. 7. num. 6. pag. 48.
Contractus ab Afferente est probandus nullus. dec. 7. num. 13. pag. 48.
Contractus ab initio sunt voluntatis, & ex post facto necessitatis. dec. 7. num. 4. pag. 48.
Contractus principali annullato, omnia accessoria corruunt. dec. 7. num. 41. pag. 51.
Contractus forma est Contrahentium interrogatio procedens, & responsio subsequens. dec. 7. num. 55. pag. 52.
Contractus principali resolutio, accessorium non corrumpit, quando rei, quae suis distracta, distracti prohibetur. dec. 7. num. 56. pag. 52.
Contractus non rescinditur per quemcumque metum, sed per eadem in constantem. conf. 1. num. 6. pag. 55.

Contrahens ut rescindatur, metus est probandus per probationem specificam, & quomodo, ut de Communiore, velle a opinione, quod sufficiat probatio generica. dec. 8. num. 11. & 12. pag. 55.

Contrahens ut rescindatur, metus debet esse mali gravis. dec. 8. num. 18. pag. 56.

Contrahens ut resoluitur per malum, quod timetur, & ut eadem sit constantem Firum debet esse gravis mortis, vel corporis cruciatus. deus. 8. num. 20. pag. 56.

Contrahens meticulosum si quis non timuerit, non restituitur in integrum, cum neq. in, neq. metus causa fecerit. dec. 8. num. 21. pag. 56.

Contrahens In iuris, vel onerosus in Terrij praeiudicium, ut rescindatur, maior probatio metus exigitur. dec. 8. num. 22. & 23. pag. 56.

Contrahens si fuerit gressus per filium familias in beneficium Patris, pecunia non ad ipsum, sed ad Patrem peruentu praesumitur, praesertim si sit in potestate Patris, & Pater administrat omnia negotia domus. dec. 8. num. 31. & 32. pag. 57.

Contrahens rescinditur ex metu praesumpto ex latione. dec. 8. num. 33. pag. 57.

Contrahens onerosus si fuerit initus per metum, Tertio datur exceptio ordinis. dec. 8. num. 42. pag. 58. Contrarius habetur, ibid. num. 44. ubi conclusionem dicitur procedere in contrarium per dolum inito.

Contrahens rescinditur ob metum praesumptum ex latione, nullis intervenientibus minis, vel verberibus, & hoc secundum sententiam nonnullorum DD. sed contrarium habetur ex alijs attestantibus de Communi cum aliqua declaratione, & ampliatione, & an, & quando procedat in praeiudicium Terrij. dec. 8. num. 45. 46. 47. 48. 49. & 50. pag. 58.

Contrahens laesus celebratus cum eo, cui debetur reatruum, nullis praecedentibus verberibus, aut minis, an, & quando Iudex officio est rescindendus remissus. dec. 8. num. 59. pag. 59.

Contrahens praesumitur sponte factus, nisi manifeste contrarium probetur. dec. 8. num. 60. pag. 59.

Contrahens si fuerit celebratus in loco insigni, ubi reddatur Tot metus praesumptio excluditur, & ista casus requirunt probationes clarae, ut in Casu Criminali. dec. 8. num. 62. & 63. pag. 59.

Contrahens geminatio, & ratificatio, praesertim ex intervallo, & obiente parte falsa, praebet conclusionem exclusionis metus. dec. 8. num. 66. pag. 60. Contrahens metulosi approbatio, & metus purgatio non inducitur, durante causa metus. dec. 8. num. 69. pag. 60.

In Contrahibus semper est servandum, quod à Contrahentibus actum est. dec. 9. num. 27. pag. 67.

Contrahens fundamentum cessat in illa parte substantia perempta. dec. 14. num. 15. pag. 92.

Contrahens omnis debet intelligi cum Clausula, Redus

sic stantibus, vel in eodem statu permanentibus. dec. 14. num. 20. pag. 92.

In Contrahibus bona fieri, qualis est locatio, & venditio; Deterioratio, seu diminutio petatur non officio Iudicis, sed iure actionis eiusdem contrahus. dec. 14. num. 25. pag. 92.

Contrahens locationis si continet verbum Vendo, dyadicatur potius locationis, quam venditionis. dec. 14. num. 30. pag. 93.

Contrahens locationis quando praesumatur, quamvis fuerit habita mentio venditionis. dec. 14. num. 31. pag. 93.

Contrahens iuxta eorum naturam, non autem verborum sonum attento, denominationem suam recipere debent. dec. 14. num. 32. pag. 93.

Contrahens natura operatur, ut si falsa denominatione recedatur. dec. 14. num. 33. pag. 93.

Contrahens gabellarum locationis potius, quam venditionis mercenarius appellari, in quibus non veniunt, nisi factum, & patientia Concedentis. dec. 14. num. 34. pag. 93.

Contrahens locationis non mutatur, si promissum accipiantur locatio, & conductio, emptio, & venditio in contrarium gabella. dec. 14. num. 55. pag. 96.

Contrahens non dicitur factus per frequentiales sub speciebus, nisi exprimat. dec. 14. num. 66. pag. 97.

Contrahens iure servandi à Principibus, perinde ac si ipse Deus contraheret, & suppositus esse vellet. dec. 14. num. 70. pag. 97.

Contrahens ab initio remansit infectus, cessante speciebus, quando imponitur hypotheca, stante Statuto prohibente translationem domini in Fideles. dec. 15. num. 57. pag. 108.

Contrahens eo ipso rescinditur, quando Dominus directus declarat aut caducit. dec. 16. num. 12. pag. 119.

Contrahens emphyteusis est contrahens nominatus, & vitro, utroq. obligatorius, sed in eo non datur locus penitentiae, nec licet, altera Parte dissensiente, ab ipso contrahente discedere, & emphyteusim deferere, ac renunciare. dec. 16. num. 51. pag. 121.

Contrahens perfectio à conclusionem dependet. dec. 16. num. 97. pag. 126.

Contrahens tractatus, etiam consecutus per publicum Instrumentum, nisi habuerit effectum, habetur aquo, ac si de eo nunquam fuisset actum. dec. 16. num. 98. pag. 126.

Contrahens dicitur resolutus, perfectio tempore ipsi adiecto. dec. 19. num. 13. pag. 135.

Contrahens iustinetur, causa impulsiva deficiente, speciebus deficiente causa finali. dec. 20. num. 30. pag. 143.

Contrahens corripitur, quando quis movetur ex falsa causa finali ad aliquid faciendum. dec. 20. num. 30. pag. 143.

Contrahens nominati regulariter non resolvantur ex defectu implementi non sequenti, sed agitur ad implementum, vel interesse, nisi deficiat causa finalis.

lis. dec. 20. num. 31. & 32. pag. 143.

Contrahens ab initio est validus, licet sit nullus ipso iure, si mulier declares velle esse nullum, quando Statutum concernit motum favorem dotalitatis. dec. 38. num. 5. 6. 7. & 8. pag. 217.

Contrahens dicitur adveniens, quando filius sibi stipulatur, quando verò pro Patre, dicitur profectivus. dec. 44. num. 12. & 13. pag. 243.

Contrahens venditionis explicari possunt per non Dominum. dec. 56. num. 3. pag. 279.

Contrahens pars ex causa tolli potest, alia remanente. dec. 60. num. 82. pag. 298.

Contrahens Minoris ratiatur post ingressum in maiorem aetatem, & in contrahentibus onerosis requiritur lapsus quinquennii, decennii verò in contrahentibus lucrativis. dec. 66. num. 12. & 13. pag. 316.

Contrahens consensualis dicitur contrahens emptivus, & venditionis. dec. 82. num. 23. pag. 371.

Contrahens simulatio opponi nequit, deficiente simulandi causa. dec. 85. num. 32. pag. 386.

Contrahens factus per Tutricem, de cuius tutela suscepta solemniter non constat, est ipso iure nullus in his, quæ Pupillo obesse possunt. dec. 87. num. 20. pag. 393.

Contrahens emptivus feudi, etiam Regio assensu roboratus, revocari potest ab alterutro ex Contrahentibus, Inramento fidelitatis intra annum non praestito. consil. 6. num. 1. pag. 443.

Contrahens ratione defectum est nullus, resistente iure Communi, vel Constitutione. consil. 6. num. 8. pag. 444.

Contrahens habetur, ac si non fuisset factus, & interesse non compensatur cum fructibus, sed veniunt usque ab initio restituendi, quando titulus reduciatur ad non titulum. consil. 6. num. 12. pag. 444.

Contrahens feudalis contradistinctus à cæteris contrahentibus prohibetur, quo prohibetur favore Terræ, cum in illis, annullato contractu, succedit obligatio ad interesse, quod secus est in contractu feudali. consil. 6. num. 14. pag. 444.

Contrahens si sit ab initio nullus, Venditor non potest praesendere ab Emptore interesse pretij non soluti, sed tantum fructus feudi, etiam sanse conventionis, tanquam contrahenti accessoria. consil. 6. n. 16. pag. 444.

Contradictor.

Contradictore Legitima existente, nunquam conceditur immisso vigore h. h. Cod. de Adici. Div. Adic. coll. nisi ipso citatu. dec. 5. num. 3. pag. 32. in Contradictorem legitimum agendum est via ordinaria. dec. 5. num. 4. pag. 32.

Contradictor Legitimus dicitur habens præcipuum ius in agendo, vel defendendo. dec. 6. n. 48. pag. 33. Et propriè qui habet præmium, & principale inter-
vessu non aequali cum alijs. ibid. num. 49.

Contradictor Legitimus tunc dicitur, quando Tertijs

Possessor habes titulum exclusivum iuris heredis. dec. 31. num. 12. pag. 191.

Contrahentes.

Contrahentes non possunt ullo modo inficiare legem ab ipsis constitutam. dec. 4. num. 25. pag. 27.

Contrahentes censentur se conformare voluisse cum dispositione Statuti, & eo modo succedi, quo succeditur ab intestato, licet versetur in emphyteusi et pacta, & providentia. dec. 9. num. 13. pag. 65.

Contrahentium mens qualis à principio fuerit, deducitur ex Statuto, & ex observantia. dec. 11. n. 43. pag. 79. dec. 37. num. 8. pag. 214.

Contrahentes semper censentur contraxisse iuxta leges, ubi contrahunt, & cum ipsis se conformare. dec. 15. num. 81. pag. 110.

Contrahentium mens arguitur à gestis per contractum. dec. 28. num. 14. pag. 179.

Contrahentes negotiando cum Iustitior censentur velle habere obligatum Dominum. decif. 47. num. 13. pag. 252.

Contrahens cum alio debet eius conditionem perquirere. dec. 66. num. 6. pag. 315.

Contrarietas, & Contrarius.

Contrarietas, & diversitas testis levis momenti, & facili negotio ad concordiam reduci valens, non est attendenda. dec. 3. num. 16. pag. 19.

Contrariorum eadem est disciplina. dec. 6. num. 35. pag. 44.

Contrarius secum ipsu audiri non debet. decif. 49. num. 32. pag. 258.

Contumacia.

Contumacia facit perdere beneficium, quod quis debet in datione necessaria, & coacta. dec. 27. n. 6. pag. 174.

Contumacia facit perdere omne privilegium. decif. 27. num. 7. pag. 174.

Contumax.

Contumax non appellatur, & indubitanter quando lapsi sunt decem dies à die lata sententia, etiamsi de iniustitia sententia in contumaciam lata appareat, quæ est dura servanda est. dec. 30. num. 78. & 9. pag. 188.

Contumaces qui summa debent citari si agatur etiam de causis violationis Sequestrum ex Stat. Luc. dec. 30. n. 12. & 13. pag. 188.

Conventio.

Conventiones, & pacta quæcumque, unicuique, licet apponere rebus suis, & sunt omnino servanda. dec. 4. num. 23. pag. 26.

Conventiones, & pacta partium aliter dispositum derogant legibus, & sunt servanda inter partes. dec. 4. num. 34. pag. 27.

Conuersione uoluntatis, p. 10. m. d. s. i. d. d. c. d. c. f. 1. q. 1. n. 69. pag. 97.

Conuersatio.

Conuersatio, & amicitia cum Inquisitis, & Condemnatis quod non indicium prebetur, dec. 64. num. 1. 2. 5. & 6. pag. 309.

Conuersatio cum sceleratis hominibus non est indicium sufficienter ad securam, dec. 64. num. pag. 309.

Conuersatio, ut aliquod indicium constituat, debet inter alia deueni illi, ex quorum conuersatione prouenerit uirum indicium complicitatis, seu participacionis delicti, essent communiter de tempore habitae conuersationis habitae malitiositates, & uis in iustitia, dec. 64. n. 2. pag. 309.

Conuersatio, & amicitia cum pario indicium, si sit in singula, & continua, & salis, ut uersimile sit inter tales amicos, delictum fuisse tractatum, & committendum, dec. 64. n. 5. pag. 309.

Conuersatio, & societas in mala continua ante delictum, in delicto, & post delictum inducunt consensum, & participacionem, & concurrente alio ad imputacionem indicium ad torturam, conf. 3. n. 6. pag. 430.

Conuersatio publicorum, qui conuersantur, facit praesumptio ad aliquod, vel contra aliquid, conf. 3. n. 9. pag. 430.

Corpus

Corpus proprium, & bonis defenso nullum habet maiorem iurisdictionem, dec. 11. n. 16. pag. 148.

Corpus delicti est probandum iuxta traditam per DD. in l. 1. §. nonnulli ad de iustitia, dec. 1. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Corpus delicti est probandum in quibus delicti genere, & in quibus quibus Constituitur, aut dispo- sitionibus, & in quibus per se imponitur, & de eo confitio, committitur nullitas, dec. 59. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Corpus delicti est probandum, & concludendum appa- rere debet, quod est principium in iudicio. Cumi- malibus, uoluntatis, & iustitiae confitio, vel per Testes, & confitio, & aut agitur de quibus, in quibus proposita potest tractari, conf. 3. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Corpus delicti est probandum, & concludendum appa- rere debet, quod est principium in iudicio. Cumi- malibus, uoluntatis, & iustitiae confitio, vel per Testes, & confitio, & aut agitur de quibus, in quibus proposita potest tractari, conf. 3. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Corpus delicti est probandum, & concludendum appa- rere debet, quod est principium in iudicio. Cumi- malibus, uoluntatis, & iustitiae confitio, vel per Testes, & confitio, & aut agitur de quibus, in quibus proposita potest tractari, conf. 3. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Corpus delicti est probandum, & concludendum appa- rere debet, quod est principium in iudicio. Cumi- malibus, uoluntatis, & iustitiae confitio, vel per Testes, & confitio, & aut agitur de quibus, in quibus proposita potest tractari, conf. 3. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Corpus delicti est probandum, & concludendum appa- rere debet, quod est principium in iudicio. Cumi- malibus, uoluntatis, & iustitiae confitio, vel per Testes, & confitio, & aut agitur de quibus, in quibus proposita potest tractari, conf. 3. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Corpus delicti est probandum, & concludendum appa- rere debet, quod est principium in iudicio. Cumi- malibus, uoluntatis, & iustitiae confitio, vel per Testes, & confitio, & aut agitur de quibus, in quibus proposita potest tractari, conf. 3. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Corpus delicti est probandum, & concludendum appa- rere debet, quod est principium in iudicio. Cumi- malibus, uoluntatis, & iustitiae confitio, vel per Testes, & confitio, & aut agitur de quibus, in quibus proposita potest tractari, conf. 3. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

non potest, dec. 2. num. 24. pag. 12.

Creditor posterior hypothecarius qui redem pro causa antiquiorum dimisit Creditorem cum propria pecunia, in locum Creditoris dimissi succedit, sed per subrogacionem pactum sibi propiciat, siue uoluit de successione conueniat, dec. 2. n. 26. & 27. pag. 12.

Creditor si succedat Debitori, confunduntur actiones in agendo, non uero in excipiendo, dec. 2. num. 37. pag. 13.

Creditor posterior anote possit rem emptam ab Emptore, cum loco pignoris pendet ipsum esse, uidetur, dec. 2. n. 46. pag. 14.

Creditor in spatio annorum 10. differt exactionem, fructuum censuum, non petendo eo iudicialiter, neq. extrajudicialiter, praestat conuicturam solutionis iuxta Palm. conf. 45. num. d. dec. 3. num. 21. & 22. pag. 10.

Creditor compertus in iudicio concursus duo probare debet, scilicet se esse Creditorem, & alius potestatem, dec. 6. n. 6. pag. 10.

Creditore propria confesso, & scriptura operatur, ut Debitur aliud probare non teneatur, dec. 1. n. 1. pag. 75.

Creditor, & Debitur quisq. non potest esse sui ipsius, dec. 11. n. 62. pag. 80.

Creditor inuito, compensatio fieri nequit, nisi resida- dum offerat compensare praetendens, quod intel- ligitur, aut equam Creditur recipiat particulares solutiones, & non potest, dec. 11. n. 81. pag. 83.

Creditor non est asserendum iuramentum circa quantita- tem debui probati, substantiam debui per Debitorem negare, & a Creditore probata, dec. 13. n. 2. & 6. pag. 86.

Creditor non potest iuramentum suppletorium super quantitate, quando ex cessibus, vel alio modo casus de debitis substantia, dec. 14. n. 2. pag. 86.

Creditor, qui semel probauit suum creditum, de- ferendum iuramentum in suum praesentem, dec. 13. num. 3. pag. 86.

Creditor dicitur solam procurator Debitoris in re pi- gnori data, vel obligata, dec. 15. n. 82. pag. 120.

Creditor possidenti rem sui Debitoris pro aliquo cre- ditu hypothecari ad rem retentionem pro alio credito, etiam non hypothecario, dec. 16. n. 12. pag. 118.

Creditor non reponitur immixtus auctoritate Praetoris retentione denegari ei non potest pro fructibus, & amonibus decursis, dec. 16. n. 18. pag. 118.

Creditor anterior potest excludere Creditorem poste- riorum excipiendo, & opponendo retentionem, dec. 16. n. 19. pag. 118.

Creditor concessus uales bona fidei commissio, vel ma- ioratus subiecta, aut emphyteutica, uita naturalis debitoris decedisse durante, dec. 16. n. 31. pag. 120.

Creditor sui potest commodatibus, uel emphyteuti- ca Debitoris decedisse, eius uita durante, dec. 16. num. 35. pag. 120.

- Creditor, de collisione sequens, habet facultatem repellendi contrarium. dec. 16. n. 47. pag. 121.
- Creditor cum possit, et non sibi satisfieri de suo credito, nec restituere bona, et effectus sui Debitoris ad eius manus peruenire occasione administrationis ob egressa, videtur actionem amisisse contra Debitores, seu Tercios Possessores. decisi. 14. num. 68. pag. 123.
- Creditor administrans bona sui Debitoris de facto praesumitur satisfactus, et quid quando distringitur duplicem Personam. dec. 16. n. 69. pag. 123.
- Creditor si sit promissus, quantum ad se ipso, reddet rationem suae administrationis, facit omnino cessare praesumptionem satisfactionis sui crediti. dec. 16. n. 70. pag. 123.
- Creditor solvendo Debitori, et non retinendo, vel compensando, quod sibi ab illo debetur, non praesumitur sui iuribus, nec ipsi potest impetrari, vel obici, quare non compensatur. decisi. 16. num. 71. pag. 124.
- Creditor negligentia est etiam considerabilis, quod de omittit facere ea, quae praestituerit, et est appositum tempus. dec. 16. n. 74. pag. 124.
- Creditor anterior possit consequi à Syndico, quod eis debetur, praeposita ordine sententia graduatoria. dec. 16. n. 75. pag. 124.
- Creditor omittens facere ea, quae potest facere, et non facere in re sua voluntatem, non dicitur negligens. dec. 16. n. 76. pag. 124.
- Creditor secundus potest opponere, quod Creditor anterior debeatur prius satisfieri sibi de bonis spectatibus obligatis, antequam deueniatur ad executionem generalis hypothecae. dec. 16. n. 89. pag. 125.
- Creditor primus habens specialem, et generalem hypothecam potest in subsidium descendere ad generalem, eo quia occupabundum hypotheca specialis secundi Creditoris. dec. 16. n. 90. pag. 125.
- Creditor habens bona generatim hypothecata ex Instrumento cuius solentur valde, non tenetur ad executionem. dec. 16. n. 91. pag. 125.
- Creditor quando comprimit plures actiones, vana electio, non sibi praeiudicat, nec rati praeiudicium ad aliam. dec. 16. n. 92. pag. 125.
- Creditor non solum querit frustrationem, sed etiam post executionem, et immisionem potest variare, et iura sua praescribi, proos sibi magis expediens videtur. dec. 16. n. 93. pag. 125.
- Creditor anterior non possit vexare posteriorem ob pecuniam receptam in executionem sui crediti sine fraude, et vitio apparenti. dec. 22. num. 8. pag. 151. et dec. 23. n. 6. pag. 157.
- Creditor hereditatis non possit impediri, ut sibi satisfaciatur super pecuniis, quando debitor eligi potest pro iuribus dotabilibus omnia bona stabilia, et mobilia, in quorum possessione reperitur, cum ipsi licet praecoccupata omnia, maxime cum ipsa potest sibi satisfieri eligendo pecuniam, et
- conspicere alij Creditoribus. decisi. 12. num. 12. et 13. pag. 152.
- Creditor hereditatis possit consequi bonum, mentis suorum Creditorum, si qua ex Prioris negligentia in eorum praedictis interdicta appareant. dec. 22. num. 41. pag. 154. et dec. 23. num. 34. pag. 159.
- Creditoribus qui non praepararunt subordinationem, cogere possunt Imperatores ad extendendum rem subastatam. dec. 22. n. 50. pag. 154.
- Creditoribus non creditis potest assignari tempus ad redimendum rem subastatam, nulli obligatione exsoluendi pretium cum meliorationibus restituerit. dec. 22. n. 51. pag. 154.
- Creditor licet posterior, qui obtinuit assignationem honorum Debitoris, non potest amoveri, donec alia bona bona, quibus possit satisfieri. dec. 23. num. 62. pag. 161.
- Creditor comparans ante sententiam graduationis, et doctus per Instrumenta indubitata de iure suo, admittitur, et in praedictis confirmatur. dec. 42. num. 3. pag. 335.
- Creditor anterior in subsidium communis possit. Fiscum pro quantitate eius percipere. dec. 42. num. 9. pag. 335.
- Creditoribus contrahentes cum Debitore post censuram impositionem, non praescribitur annuus praestationibus eiusdem censurae, quae vana censura in obligatione permixta. dec. 42. num. 6. pag. 339. et dec. 62. num. 21. pag. 304.
- Creditorum Chirographariorum hypotheca est, et quando metatur à die data, vel à die recognitionis, ut excludantur Creditoribus Instrumentis argu super quo declarat Costa tract. de retroact. cap. 8. cal. 6. num. 2. decisi. 42. num. 67. 68. et 69. pag. 340.
- Creditoribus, qui magis fidem Patri, quam filij negotia gerentis, sequi facit, fraudari non debent. dec. 47. n. 4. pag. 351.
- Creditoribus Mariti si iuri possint exceptionis confisata deus non numerata. dec. 50. n. 2. pag. 360.
- Creditor, habens immisionem super uno fundo, ex quo percipit fructus, non potest immitti super alij bonis sibi hypothecatis, fructuum percipiendum loci non liquidat. dec. 50. n. 47. pag. 364.
- Creditoribus ex causa censurae interdicta est respectus fortis. dec. 53. n. 15. pag. 370.
- Creditor anterior quandoque ex alioquin pecunia dicatur dimissa, non succedat in eiusdem iuri. dec. 62. num. 14. pag. 302.
- Creditor in diem, vel sub conditione inter Creditoribus communiter, et licet exigere nequeat, potest iura deducere, et influere actionem ad debitorum adveniente tempore, consequendum. dec. 62. num. 16. pag. 303.
- Creditor anterior profertur in Saluano, et habet retentivum. dec. 72. num. 3. pag. 339.

Creditor posterior, contra quem opponitur exceptio retentionis, habet beneficium offerendi Creditori anteriori, unde potest eius sententia executionem prosequi. dec. 72. n. 27. pag. 340.

Creditor potest sequeretur peniones debitas ab alio suo Debitore, etiam si agatur cum Clerico, & de fructibus beneficij. dec. 76. n. 7. pag. 350.

Creditor pignoris compellendus est ad restituendum pignus ab eo Iudice, à quo obtinuit, sibi à suo Debitore satisfieri. dec. 81. num. 30. pag. 367.

Creditor posterior hypothecarius spoliat non potest possessione Creditorem anteriorem pariter hypothecarium. dec. 84. n. 2. pag. 379.

Creditor posterior solvens priori, ut in eius locum subrogatur, licet nullo fisco passus, subrogatur in locum anterioris. dec. 84. n. 27. pag. 381.

Creditor posterior si solvas, vel offeras anteriori suum creditum, intendere potest Saluam contrà Tertium Possessorem docentem de sua anteriori hypotheca. dec. 87. n. 9. pag. 393.

Creditorum, quibus in Instrumento nominatus Emptor de voluntate Venditoris pretium solvere promissus, nullam actionem debet conueniendi in iudicio Emptorem, nisi agatur de adiecto rei in rem suam, vel dato probabitur euertere. dec. 89. num. 7. 8. & 9. pag. 403.

Creditorum accipiunt tacitam obligationem ob consensum rei suam ex accollatione. dec. 89. num. 19. pag. 405.

Creditorum executionem facere possunt super bonis particulariter à Debitore alteri relictis, & alienari prohibitis. cons. 2. n. 9. pag. 427.

Creditoris declaratio sufficit ad comprobationem quantitatis crediti, sed non cura ipsius specificam substantiam. cons. 9. n. 1. pag. 434.

Creditor si habeat facultatem à Testatore declarandi suum creditum, declaratio an, & quando suffineatur arbitrio boni viri, & non inducat suspitionem fraudis, super quo declarantur textus in l. Theopompus. 4. aliis 15. s. de dolo. prelegat. & Bart. super eod. tex. & l. fin. ff. de pactor. stipulat. ac Cincin. l. si quis in conferendo Codic. Episc. & Cleric. cons. 9. n. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 15. pag. 454.

Creditoris declaratio aqua et verisimili admittitur, crediti substantia probata, vel circumstantia veritatem aliquo sumo addito. cons. 9. n. 16. pag. 455.

Creditum.

Creditum cum hypotheca bonorum est primum extremum Saluam. dec. 21. n. 2. pag. 9.

Creditum inuermittit et praesumitur existere per non pactionem ob distantiam longi temporis. dec. 3. num. 27. pag. 20.

Creditum probatur ex calculo factis, & propria manu descripto. dec. 21. n. 4. pag. 75.

Crediti substantia per Debitorem negata, & à Credi-

torum probata, Creditori est deferendum In iuramentum cura quantitate debui probata. dec. 12. num. 1. & 5. pag. 86.

Creditum in iudicio remigrationis oportet esse liquidum, clarum, & manifestum. dec. 16. num. 1. pag. 117.

Creditum liquidum constat ex confessione, aut ex re iudicata, vel ex Instrumento. dec. 16. num. 2. pag. 117.

Creditum non dicitur vulneratum per sententiam a reternatis iuribus in alio iudicio. dec. 16. num. 19. pag. 122.

Creditum cunctis alijs anteriora iura fouens meretur primum locum. dec. 22. n. 1. pag. 150.

Creditum si constet per publica documenta, in dubium haud reuocari potest bonum ius, quod sonet. dec. 22. num. 7. pag. 151.

Creditum quo tempore remanens extinguitur per compensationem, ex calculo cognosci potest. dec. 23. num. 49. pag. 160.

Creditum si fuerit minus liquidum, pro eo non datur retentio. dec. 31. n. 21. pag. 192.

Creditum si oriatur ex Instrumento publico, compensatio fit ipso iure, maxime ad euitandam eaducitatem. dec. 36. n. 8. & 9. pag. 212.

Creditum dota e Matris, & aliud quodcumque tempore consutum, & extinguitur, si filius duxerit Ratur, iustitiam agnouerit hereditatem abq. Inventario. dec. 42. n. 19. pag. 232.

Creditum per heredem detrahi non potest à fideicommissio particulari, secus ab vniuersali, Inventario non confecto. dec. 42. n. 21. pag. 232.

Creditum quando est illiquidum, immisso vigore Saluam non conceditur. dec. 50. num. 39. pag. 264.

Creditum liquidum non oritur ex exhibitione notulae sensuum pereceptorum, nisi liquidato valore eorundem. dec. 50. n. 40. pag. 264.

Credulitas.

Credulitas Testis ubi est proxima sensui, per quem percipitur veritas, valet testimonium, secus ubi est remota à tali sensu. dec. 3. n. 31. pag. 21.

Credulitas, etiam infra residens pendet Personam Rusticam remouet dolum. dec. 19. num. 27. & 28. pag. 136.

Credulitas iuramento Credentis munita est admittenda ad panna exclusionem. dec. 29. num. 12. pag. 182.

Credulitas qualibet, etiam fatua, & temeraria excusatur à falso, & eius panna. dec. 29. num. 17. & 18. pag. 183.

Credulitas colorata excusatur à panna. dec. 29. num. 18. pag. 183.

Credulitas, etiam fatua, & temeraria excusatur à falso, & eius panna, non tamen ab extraordinaria. dec. 29. n. 69. pag. 187.

CRIMEN quando irrogat infamiam, probationes magis concludentes, magisq. exacta requiruntur, & debent esse pernecesse concludentes, non vero per possibiles dec. 29. n. 33. pag. 184.

Culpa.

Culpa Locatoris, licet non sit praesumenda ad casum, efficit, quod Locator teneatur ad restitutum si tradat rem Conductor, & non defendat, et non fiat uti frui toto tempore conatus. decif. 84. n. 18. & 19. pag. 92.

Culpa non sufficit ad penam infligendam, nisi adfectus, dec. 19. n. 31. pag. 136.

Culpa certi a. & determinata Persona nisi probetur, incendiū dicitur fortuitum. dec. 50. n. 3. pag. 165.

Culpa, & vitium non debent praeseri. decif. 82. n. 27. pag. 367.

in Culpa cunctis omittendi facere, quod tenetur. dec. 82. n. 5. pag. 370.

in Culpa dicitur omittens reparare damnum immittens, ad quod tenetur. decif. 82. n. 7. pag. 370.

Culpa non praesumitur, sed plene, & concludenter probari debet. dec. 82. n. 11. pag. 370.

Culpa probari debet in specie, & non in genere. dec. 82. n. 13. pag. 370.

Culpa quilibet probata debet esse ordinata ad casum, ita ut casus absq. ipsa non contingeret. decif. 82. n. 14. pag. 370.

in Culpa non reputatur non providens illi, quod providendi nequirit, dec. 82. n. 16. pag. 370.

Culpa non excuset, non scito illo, quod factum uno non releuat, aut saltem esse dubium. decif. 82. n. 19. pag. 371.

Culpa non arguitur ex actu, quando actus potest esse separatus a culpa. dec. 82. n. 20. pag. 371.

Culpa non consideratur iusto, qui impossibilia omittit. dec. 82. n. 21. pag. 371.

Culpa non datur, ubi non datur obligatio. dec. 82. n. 22. pag. 371.

Curator.

Curator contra legem prohibitionem rem minoris distrahendi, si pro contra actus observantia obligari non proprio, tamen efficaciter obligatur, cum promissio per ipsum facta, sit extra casum prohibitionis. dec. 7. n. 49. & 50. pag. 51.

Curatoris electio debet committi quaque copulataque requisita, de quibus sit mentio remissa. decif. 21. n. 23. pag. 153.

Curator quilibet non potest, non servatus solemnitas. dec. 22. n. 25. pag. 153.

Curatoris non habet, vel habere, & docere non possit de solemnibus, equiparantur inter se. dec. 82. n. 28. pag. 153.

Curator lex, & non iudex, imparetur auctoritate, & sic parum refert, quod quis iudex, nisi

impleat implenda. dec. 22. n. 27. pag. 153.

Curator deputatus, altero iam electo cum facultate huius idonea, & canonica iam praesita, si nihil operetur sit ad defensionem hereditatis, vel uniusq. dicatur deputatus, vel ambo Curatores sunt canonici, vel contemplanda est hereditas sine Curatore. dec. 22. n. 31. & 32. pag. 153.

Curator in iudiciis est necessarius, qui debet esse faciens rem iudicatum. decif. 21. n. 33. pag. 153.

Curatoris frequenter versantur inter collusionem, illiq. non Detentor. dec. 22. n. 36. pag. 153.

Curatoris comprehenditur, possessionis simul, & causa probata transgredi cum iuramento. dec. 46. n. 7. pag. 219.

Curatoris omittens, facere expensas necessarias in re possisa, dicitur in culpa, & obligatur ad integresse. dec. 82. n. 35. pag. 372.

D

Damnum.

Damnum debetur, ubi restitutionem praestitit ad causam, ubi adest obligatio de evulsionem. decif. 8. n. 87. & 88. pag. 61.

Damni, & lucri sola participatio non probat Societatem. dec. 11. n. 40. pag. 78.

Damnum in se modicum, non in se habet, est considerandum saltem si contingat in fructibus, societas in substantia quoad restitutionem restitui. dec. 14. n. 16. pag. 92.

Damnum modicum est restituendum, quoties promissum factum datur. dec. 14. n. 17. pag. 92.

Damnum seu sit legens, siue modicum semper assensu restitutum, data peremptoria gabellarum, & deteriorum in substantia ob impedimentum introductionis mercium. dec. 14. n. 18. pag. 92.

Damnum in se in substantia, impeditur in rei. decif. 14. n. 16. pag. 92.

Damnum inferitur ob prohibitionem commercium in substantia, vel in modum cohibentem in transactionem, & mercium introductionem, qui veniens concessa, & stipulata in contractu. dec. 14. n. 3. pag. 92.

Damnum, & interesse, & non mercedis remissio debentur, & non valentur impedimentum in manu nationis locutionis promissa. dec. 14. n. 29. pag. 93.

Damnum quando promittit facta gabellarum Vendoris, praestitum cum pacto manente acendi Empores, restitutum, seu remissio debetur. dec. 14. n. 36. & 37. pag. 93.

Damnum quando promittit facta Vendoris, quibus iusto, & necessario, restitutum semper debetur. decif. 14. n. 39. pag. 94.

Damnum Controversias non refertur ex Littera, quando Princeps bellum instum iudicari, & ipsius necessitas ad illa decernit pro secundo spiritus.

morbo . dec. 24. n. 46. pag. 94.

Damnnum illatum Principi ex facto Principis ob

publicam . ut dicitur . et reficiendum . dec. 14.

num. 48. pag. 95.

Damnnum si contingat casibus inopinabilibus

et fortuitis an . et quando cedat periculo appa-

latoz . seu Proventualium emementi gabrillas

vel ipsas condonatum ab aliquo Principe . ut vi-

desimus redemptores alia . seu salus reus . dec.

14. n. 51. 52. & 53. pag. 95. & n. 67. pag. 97.

Damnnum se promittit ex decedente abique facto . et

culpa Locataria . Conditio potest tamen presen-

tere pensionis remissionem . et si promittit ex

facto . seu culpa Locataria . ipsi competeret obli-

gatio solale interesse . dec. 24. num. 78. pag. 98.

Damnnum sequitur ex impedimento morbo . et non

morbo sibi imputari debet . dec. 16. n. 78. pag. 124.

Damnnum refectio comprehenditur sub obligatione

defendendi . dec. 17. num. 16. pag. 139.

Damnnum debet esse certum . ut super ipso valeat forti-

sententia . dec. 23. num. 77. pag. 159.

Damnnum dignitas patris . qui commodum auxit . dec.

69. num. 5. pag. 331.

Damnnum sua culpa seu reus . ipsi ipsi imputare debet .

dec. 82. num. 3. pag. 370.

Damnnum si imputetur . ut quod quis tenetur . et omni-

bus . et dicitur in culpa . dec. 82. n. 7. pag. 370.

Datio insolutoria

Datio insolutoria . et per pro quibus tenetur habet vim

impendit . extinguat . et promittit hypothecam . et

in casum cessionis . vel inquitum . dat . et promittit

cessionem . et per de illis et promittit de cessionem .

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

& 18. pag. 303.

Datio insolutoria . et per de illis et promittit de cessionem .

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

et inquitum . et de cessionem . dec. 62. n. 17.

Debitor aliud probare non tenetur . quando probatio

apparet ex propria confessione . et scriptura Credi-

toris . dec. 11. num. 6. pag. 79.

Debitor habet electionem declarandi . se compellere

velle magis cum uno debito . quam cum alio . dec.

11. num. 10. pag. 76.

Debitor . et Creditor quisque non potest esse sui ipsius

deus . 11. num. 62. pag. 80.

Debitori est deferendum iuramentum circa quanti-

tatem . non negata substantia debet . dec. 12.

num. 5. pag. 87.

Debitor si faciat debitum . sed negat fuisse illius qua-

ritatis . quam Creditor offert . tunc etiam per-

testes . vel per alia debitum probatur . et quan-

titate vero non constaret . non est standum super

quantitate iuramento Creditoris . non concurrentibus

aliis coniecturis . sed Debitori est deferendum .

praeterquam quando constat de aliquibus solutoribus .

dec. 12. num. 6. & 7. pag. 87.

Debitor obligatus . vel . pag. 87. n. 1. semper in ca-

bares dominum . dec. 15. num. 82. pag. 110.

Debitor in dubio non presumitur esse deterioris

condicionis . post obitum Defuncti . et si hoc proban-

dam . et . movet dampnum certum . dec. 23. n. 44.

pag. 154.

Debitor liberationem consequi nequit cum alienis pe-

cenis . invito Domino . dec. 23. num. 25. pag. 158.

Debitor inopinatim dat inane quicquam . alienum .

dec. 23. num. 38. pag. 159.

Debitor opposuit potest compensationis exceptionem .

etiam si sententia excoisitoria in iudicium . vel in-

terposuisset terminum ad solvendum . dec. 36. num. 5.

& 6. pag. 211.

Debitor . et . movet nequit . movet autem liquidum .

summam debet . dec. 36. num. 19. pag. 213.

Debitor acquirit rem cum sua causa . dec. 61. num. 3.

pag. 301.

Debitor in actu . et in iudicio acquisitionis potest consti-

tere grauatibus appositus in iudicium . Credi-

torum . dec. 61. num. 6. pag. 302.

Debitor tenetur prius solvere annuas praestationes .

postpositis Creditoribusque contraxerunt post con-

suetudinem . dec. 61. num. 21. pag. 304.

Debitor non adveniat in testes prius Creditorum ad

probandum . dec. 69. num. 29. pag. 325.

Debitor debet probare . et concluditur probare solu-

tionem . dec. 81. num. 2. pag. 375.

Debitor tenetur . et . movet . movet autem liquidum .

summam debet . dec. 81. num. 3. pag. 375.

Debitor ex suo facto non potest facere . ut Creditorum

eorum suum consequantur . neq. ut praedictum

inferri . et si aliter foret . esse in potestate Debito-

ris . Creditorum suorum fraudare . dec. 83. n. 5. & 6.

pag. 373.

Debitor . si . movet . movet autem liquidum .

summam debet . dec. 83. n. 7. pag. 375.

Debitor non valet impedire cum fideicommissio, quin Creditores executionem faciant super bonis particulariter alteri relictis, & alienari prohibitis. conf. 2. num. 9. pag. 427.

Debitur quandoque modum possit, ut sicut declarationi Creditoris, illiusque fidem sequi, unde declarantur aliqui DD. & decif. confil. 9. num. 14. pag. 455.

Debitum.

Debiti substantia a Debitore negata, & per Creditorem probata, Inramentum Creditori est deferendum iuxta quantitatem debiti probati. decif. 13. num. 1. & 5. pag. 86.

Debiti substantia quando constat ex Testibus, vel alio modo, super quantitate potest Creditori deferri Inramentum suppletorium. dec. 13. num. 2. pag. 86.

Debitum insertum excludit omnem moram. dec. 36. num. 18. pag. 312.

Debitum agnoscitur per termini susceptionem. dec. 45. num. 12. & 13. pag. 247.

Debitum totum nisi fuerit oblatum, oblatio non suffragatur. dec. 78. num. 14. pag. 357.

Debitum extinguatur per compensationem. dec. 89. num. 13. pag. 404.

Decisio.

Decif. Ludovif. 68. num. 4. declaratur. dec. 2. n. 13. & 14. pag. 11.

Decif. Buratt. 611. num. 7. reijcitur, & declaratur. dec. 3. num. 35. & 36. pag. 21.

Decisiones attenduntur solum in eo, quod principaliter firmant, non quod perfunctorie, & materia non examinata enunciant. dec. 3. n. 37. pag. 21. dec. 27. n. 19. pag. 175. dec. 49. n. 18. pag. 257.

Decisionibus individualibus est standum. decif. 4. num. 48. pag. 29.

Dec. 77. a num. 7. & 8. post Post. de manuten. declaratur. dec. 5. num. 68. pag. 38.

Dec. post Merlin. de pignor. 151. num. 7. & dec. Ludovif. 85. num. 23. declarantur. decif. 16. num. 59. & 60. pag. 122.

Decisio est pars sententia. dec. 16. n. 77. pag. 124.

Dec. coram Bichio in Romana successione 9. Maji 1644. & in Romana successione 21. Junij 1643. coram Carillo declarantur. decif. 30. num. 57. pag. 146.

Decisionum auctoritas non est causa efficacia, ut semper sit sequenda, sed quatenus sit rationalis. dec. 27. num. 20. pag. 175.

Decisiones sunt intelligendae secundum auctoritates, quas allegant, & quatenus sint rationabiles. dec. 40. num. 17. pag. 257.

Declaratio.

Declaratio Coloni non sufficit, se possidere nomine heredis, nisi simul, & semel concurrat scientia, &

voluntas heredis, cui acquiritur possessio, secit existimare seatur continuatio possessionis in herede. dec. 5. num. 67. & 88. pag. 38.

Declaratio de compensando credita in extinctionem censui fieri potest iudum a Creditore, & Debitore simul, sed etiam a solo Debitore. dec. 11. num. 8. & 9. pag. 75.

Declaratio demonstrat voluntatem compensare volentis, cuius effectus retrotrahitur ad tempus, quo fieri poterat. dec. 11. num. 11. pag. 76.

Declaratio retrotrahitur ad diem petitionis, etiam data contraveniens eius, quod compensari petitor. dec. 11. num. 12. pag. 76.

Declaratio facta compensandi extinguit censum ipsa iure, etiam immo censuario. decif. 11. num. 51. & 52. pag. 79.

Declaratio facta pro exercendo pacto resalcanti ex tunc instrumenti nihil novi operatur, & quandoque fieri, iud decerni potest. dec. 15. n. 78. & 73. pag. 109.

Declaratio Creditoris sufficit ad comprobationem quantitates crediti, sed non circa ipsius specificam substantiam. conf. 9. num. 1. pag. 454.

Declaratio super quantitate, & estimatione tunc admittitur, probato damno dato, si Statutum disponat, ut sicut Inramentum damnum pati. confil. 9. num. 2. pag. 454.

Declaratio commissa Creditori per Testatorem an, & quando sustineatur arbitrio boni viri, & non inducat suspitionem fraudis, super quo declarantur tex. in l. Theopompus 14. aliis 15. ff. de dot. prelegat. & Bart. super cod. tex. & l. fin. ff. de pactor. stipulat. ac Cui. in l. si quis in conscribendo Cod. de Episcop. & Cleric. confil. 9. n. 9. 10. 11. 12. 13. & 15. pag. 454.

Declaratio Creditoris admittitur, si fuerit aequa, & verisimilis, probata crediti substantia, vel eiusdem illius veritatem aliquo summo adducto. confil. 9. num. 16. pag. 455.

Decolatus.

Decolatus spoliatur ad restitutionem suorum bonorum, super quibus remanet formatus concursus. dec. 16. num. 26. pag. 119.

Decolatus post decolationem an renovatur, solvere canones, inopia non declarata, & concursu Creditorum non formatur. decif. 16. num. 28. pag. 119.

Decolatus dolo dicitur desinere possidere, & ideo tenetur ad rationem emphyteuticam. decif. 16. n. 53. pag. 122.

Decolatus pari potest actionem personalem pro canonum consequutione, licet non possideas. decif. 16. num. 55. pag. 122.

Decolatus semper habet presumptionem fraudis contra se. dec. 16. num. 56. pag. 122.

Decretum.

DefcAus.

Defectus

dep. 18-ann: 27 pgs. 190.

Defensio

Delatio

Delario

Delicta armorum delicta venia sub Scario peragantur
- 1723

Deli-

Descendentes respectu primi inuestiti omnes censentur ex unica linea, & donec extant masculi ex uno filio, excludunt in emphyteusi summas descendentes ab alio, licet respectu transversalium videantur esse inter se in diuersa linea. conf. 4. num. 2. pag. 436.

Descendentes non censentur vocati per Vocantem, haeredes, & successores, nisi sint haeredes, praesertim si praedat verbum genericum Haeredes, & versetur in dispositione hominis non habentis qualitatem hereditariam, ad exclusionem Carentis dicta qualitate. conf. 4. num. 9. 10. 11. & 12. pag. 437.

Descendens a femina, licet masculus, non potest dici de linea masculina, quam Testator pluries repetit, tantum ex masculina linea descendentes praediligendo. conf. 7. num. 29. pag. 440.

DESCENDENTIA probatur ex confessione Partis emanata in positionibus. decij. 35. num. 1. pag. 166.

DESERTAE Appellationis exceptionem non obstat, in dubio pronuntiandum est, nec quod deserta sit iurisdictio. dec. 6. num. 54. pag. 46.

Designum.

Designo Peritorum omnino est standum. decij. 73. num. 13. pag. 144.

Designum, praesertim in antiquis probat dominium. dec. 32. num. 12. pag. 194.

Detentio.

Detentio sola sufficit, ad effectum concedendi retentionem rei hypothecata. dec. 16. num. 58. pag. 122. & dec. 72. num. 19. pag. 341.

Detentio probatur per Testes depoentes, aliquem possuisse, etiam non reddita causa scientia. dec. 69. num. 1. pag. 323.

Detentio probat possessionem. decij. 69. num. 2. pag. 323.

Detentio sola nuda sufficit pro retentione. conf. 6. num. 19. pag. 444.

Detentor.

Detentori simplici datur retentio rei, ad quam aliquod ius ratione melioramentorum ad instar hypothecae competit. dec. 1. num. 9. pag. 3.

Detentor non facit fructus suos, sed pro Domino possidet, quando bona detinentur loco pignoris. dec. 81. num. 26. pag. 367.

Detentor habetur pro Possessore, & habet remedia possessoria retinenda, & recuperanda. decij. 85. num. 19. pag. 385.

DETERIORANS publicum aditum, seu viam, prohibitorio interdicto remoueri valet. dec. 69. num. 6. pag. 323.

Detractiones.

Detractiones praesumuntur per filium habita ex bonis alienatis. dec. 28. num. 17. pag. 179.

Detractiones si praetenduntur esse inferiores bonis per filium alienatis, ab Allegante est probandum, sic fideicommissarius ageret contra Tertios Possessores, secus si contra filium. dec. 28. num. 18. & 21. pag. 179. & decij. 42. num. 12. & 13. pag. 231.

Detraçtio Trebellianica, prohiberi potest filijs primi gradus. dec. 42. num. 17. pag. 232. & dec. 43. num. 33. & 34. pag. 237.

DEVOLVTIONE quis excusatur per quamlibet causam, etiam factam, & iniustam. decij. 34. num. 24. pag. 302.

Deus.

Deus Noster Maleficos viuere non patitur. conf. 3. num. 61. pag. 435.

Deus Omnipotens placatur Malorum correctionis, secus e contra. conf. 3. num. 63. pag. 435.

Disidio.

Disidio Omnis completitur quaecumque speciem, seu qualitatem melioramentorum. dec. 1. num. 10. pag. 3.

Disidiones Dedit, & Assignauit, non important extinctionem, sed domini translationem. decij. 2. num. 29. pag. 13.

per Disidionem Dedit, semper domini translatio facta intelligitur. dec. 2. num. 30. pag. 13.

Disidio Alius in illa disidioni Quocumque modo implicat titulos, ac modos similes eiusdem qualitatis, & natura, ac prius sunt expressi. decij. 15. num. 47. pag. 107.

Disidio Quomodolibet comprahendit omnia ea, quae alijs ob eorum privilegium in dispositione non comprahenderentur, & completitur omnia, etiam in genere cogitata. dec. 27. num. 11. & 12. pag. 175.

Disidiones pro Quocumque genere, cuiusque Personae, pro quavis summa, nullam penitus causam, seu causas excludunt. decij. 27. num. 13. pag. 175.

Disidio In perpetuum inducit fideicommissum successuum inter Vocatos. dec. 28. num. 3. pag. 177.

Disidio Quoruncumque, prout caetera vniuersales ratione subiecta materia restringuntur secundum naturam alius, cui attribuantur, praecipue quando qualitates Statuti repugnarent, & militaret diuersa ratio. decij. 55. num. 20. 21. & 22. pag. 275.

Disidio appositum in Statuto Non posse Tutores compelli ad aliquam rationem reddendam, vel ad reliqua consignandum est vniuersalis, & comprahendit omnem speciem molestiae. decij. 60. num. 47. pag. 294.

Diffia Plenarij comprehendit omnes casus, nec alia adiectione indiget, nihilq. ulterius addi potest, neq. restringi, dec. 62. n. 50. pag. 295.

Dictum.

Diffa Testium non sunt cavillanda, sed adaudienda, dec. 3. n. 17. pag. 19.

Disso primo Testis standum est, maxime quando secundum dictum fuit obitum Carceris meti, dec. 51. num. 21. pag. 267.

Diffum focj Criminosi in Crimine occulsi, & alcorum generis an, & quando sit attendendum, & quod indicium praebeat, dec. 64. num. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. & 31. pag. 311.

Dies.

Dies solutionis quando venit, pensiones habentur pro rebus mobilibus, dec. 55. n. 9. pag. 275.

Dignus feriat in bonorum Dei, & Sanctorum suscipitur iurisdictionis exercitium, dec. 55. num. 46. & 55. pag. 276.

DIFFAMATIO subici dicitur inesse delicto, dec. 51. num. 10. pag. 266.

DIFFICULTATES casus resolvuntur per DD. & iura loquentia de usufructu, dec. 82. num. 33. pag. 372.

in **DIGNITATE** sententia affirmativa lapsa, facit ius quod omnes, etiam non citatos, dec. 6. num. 42. & 45. pag. 45.

DILATIO petitionis frustrum census post mortem Acquisitoris, facit praesumere solutionem sortis, dec. 3. num. 25. pag. 29.

Dilectio.

Dilectio magis praesumitur habita a Patre, qui dequirit, erga filios, seu filios unius sui filii in portionem ei delata, qudm alium filium suum, seu ex illa descendentes, dec. 90. n. 25. pag. 412.

Dilectio maior debetur, si Pater plus reliquerit uni filio, qudm alteri, conf. 10. n. 10. pag. 458.

DISJECTA in extinctione census non est necessaria, quando compensatio sequitur de consensu partium ex contrapositione partiarum, per quam inducitur compensatio inter partes, dec. 12. n. 34. pag. 80.

Dispositio.

Dispositio Statutaria est servanda, etiamsi sit contraria, dec. 1. num. 14. pag. 4.

Dispositio Statutaria iuri Communi praevalens, & potentior est in locis ubi viget, dec. 1. n. 15. pag. 4.

Dispositio iuris eadem debet esse, ubi datur eadem ratio, dec. 2. num. 52. pag. 15.

Dispositio tunc operatur super supposito veniente in necessarium antecedens, vel consequentiam, quod suppositum dependet ex mera voluntate Gentis, & non aliud, dec. 6. n. 22. pag. 43.

Dispositio quando sunt dividua, & una dispositio servatur aliam, qua continet suam essentiam perfectam, variare non potest, dec. 72. n. 53. pag. 35.

Dispositio qualibet regulatur a sui ratione, & declaratur restrictivus, & amplius, sicut ratio exposcit, dec. 15. n. 104. pag. 113.

Dispositio quaecumq. facta ex falsa causa est nulla, & inanis, dec. 30. num. 24. pag. 143.

Dispositio cessat, causa finali finita, dec. 30. num. 27. pag. 143.

Dispositio non variatur per causam impossibilitatis, si sit falsa, dec. 30. n. 28. pag. 143.

Dispositio habens causam expressam, ad aliam trahi non debet, dec. 29. n. 47. pag. 144.

Dispositio nova de prohibendo quando agi debeat, & quando de declaranda dispositione a Testatore facta, dec. 30. n. 49. pag. 144.

Dispositio nova ut probetur per Testatorem facta, requiritur eadem sollemnitas, qua sunt necessaria in actu condendo, dec. 20. n. 50. pag. 145.

Dispositio ut infringatur facta in ultima voluntate, sufficit quodlibetq. probare, quod Testator non fuisset aliud dispositurus ob aliquam causam de praeterito factam non obligatoriam, si illam non expresserit coram Legatario, & heredibus, dec. 29. num. 52. pag. 145.

Dispositio qualibet regulatur a sua natura, & declaratur, sicut rationes ipsa exposcit, dec. 49. num. 13. pag. 257.

Dispositio saniorabilis latissime est interpretanda, etiam cum extensione de uno ad alium casum, in quo eadem, & maior ratio viget, dec. 49. num. 24. pag. 257.

Dispositio extenditur, & amplius ex ipsius causa finali, qua continetur in praesentatione, & eius verba inducitur, & generalia declarantur ex ratione in praemio adducta, dec. 49. n. 16. pag. 257.

Dispositio tota restringitur per verba praemii, conf. 5. num. 8. pag. 439.

Dispositio diversa quoad voluntatem Testatoris deducitur ex discretis loquendi, conf. 7. num. 3. pag. 446.

Dispositio secum educens mutationem graduum, excludit repetitionem masculinitatis, conf. 7. num. 8. pag. 447.

Dispositio extenditur ad casum non expressum, si forte verisimili voluntate Testatoris, qui si de eo fuisset interrogatus, idem verisimiliter disposuisset, conf. 10. num. 7. pag. 458.

Dispositio finitur, finito tempore, quando in dispositione consideratur principaliter tempus, & secundario conditio, conf. 10. n. 16. pag. 459.

Dispositio si contempletur principaliter conditionem, & secundario tempus, per mortem unius legatum non finitur, conf. 10. n. 17. pag. 459.

DISSIDENS secum ipso iudici non meretur, dec. 33. num. 2. pag. 156.

DIVERSITAS dispositionis quoad voluntatem. Testatoris de dicitur ex differentia loquendi. conf.

7. num. 3. pag. 446.

DIVERSITAS non fit illatio. dec. 11. n. 80. pag. 85.

DIVISIO ut quis dicatur attendendum redditus, & fidei commissum, sed non proprietates bonorum. ff. 4. num. 44. pag. 128.

DIVIDENDUM voluntas renuntiandi iuri ex iustitia, & competenti probari potest ex consuetudine, & praesumptionibus. decif. 90. num. 50. pag. 414.

Divisio

Divisio si fuerit facta non censetur renunciatio fidei commissum, nisi fuerit expressa. dec. 28. num. 9. pag. 178.

Divisio quando clerici ius, & numerus heredis fieri non potest inducit aditionem bonorum hereditarium inter fratres, non obstat repudiatione. dec. 84. num. 14. pag. 381.

Divisio simplex facta inter fratres non alterat naturam fidei commissum, seu emphyteusiacum de patre acquisitum, nec operatur aliquam consolidationem in linea alicuius ex dividendis. dec. 90. n. 19. pag. 411.

Divisio bonorum emphyteusiacorum sequitur inter filios Primus Acquirentis, efficit quodlibet ex ipsis Proprietatem irreversibilem portionis fibi habentis. dec. 90. num. 40. pag. 434.

DOLOR est, ipsum refricare, difficile est, & labi cum lingua de facili ad parvam trahendum non. ff. 1. dec. 86. n. 31. pag. 391.

DOLOR dicitur tacere ad proprium commodum veritatem heredis ignorandi. decif. 85. num. 26. pag. 386.

Dolus

Dolus non est praesumendus in Teste, sed potius obli-

gatus. dec. 3. num. 13. pag. 19.

Dolus si ad fuerit in contractibus duobus, Tertio com-

petis exceptis ordinis. dec. 8. n. 44. pag. 58.

Dolo si nemo possidere habetur pro Possessore. dec.

16. num. 34. pag. 122.

Dolus remouetur per quammis causam, & creditur ta-

tem in delicto de Statuto sub pena indulto. decif.

29. num. 28. pag. 136.

Dolus arguitur in herede grauato ob consumptionem

omnium bonorum, & ob voluntatem occultan-

di bona resistenda. decif. 23. num. 54. & 55.

pag. 161.

Dolus si confessor, lata culpa, alterius iactura, lacrum

& docto de errore, excusatur quia a pena ordi-

naria, aut extraordinaria. decif. 24. num. 164.

pag. 164.

Dolus verus, & necessarius, & non praesumptus re-

quiritur ad inducendum falsitatem. dec. 29. num.

2. pag. 182.

Dolus praesumptus non sufficit ad condemnandum

de falso, nisi in casibus de more expressis. decif. 291

num. 3. pag. 182.

Dolus verus si excludatur, falsitas reuocatur. dec. 29.

num. 4. pag. 182.

Dolus ultra culpam requiritur in turbatione, ad pen-

nam impediendam. decif. 461. num. 13. & 14.

pag. 250.

Dolus concludenter probari debet, ut ratio semel

reddita retractari valeat, maxime quando agi-

tur contra heredes. decif. 60. num. 8. & 9. pag.

291.

Dolus si cesset, cessat iuramentum in litem. dec. 60.

num. 10. pag. 291.

Dolus omnis praesumitur abesse de Credente Publico

Officiali, hominiq. fide digno. decif. 65. num. 7.

pag. 314.

Dolo estante, cessat & parus. decif. 65. num. 8.

pag. 314.

Dolus inest in locatione quoad partem prius vendi-

tam, tanquam de re alienata. praedictum vero

Demum heredis propriam rem gaudentis. decif.

85. num. 25. pag. 385.

Dolus ubi non est, ad hoc non est nullus. decif. 85.

num. 27. pag. 386.

Dolus remans comprobatur ex mendacio, & dolo

semel in actione, ut quibus tortura inferri valeat.

conf. 3. n. 36. & 37. pag. 433.

Dolus inquitur per dictamen inuicem simile. conf. 3.

num. 38. pag. 433.

Dolus simpliciter onens ex inuicem similitudine est suf-

ficiens ad torturam insequendam. conf. 3. num. 39.

pag. 433.

Domicilium

Domicilium si fuerit translatum in alium locum cum

potestate familia, tunc quis proprius, & verus esse non

debet. dec. 5. num. 61. pag. 37. & dec. 25. num.

38. pag. 170.

Domicilium de alibi constitutum dicitur, & acci-

dentale non fit, ac animo paternum Lores relinquit

videtur. asserentibus incumbit onus probandi.

dec. 25. n. 32. pag. 170.

Domicilium non censetur translatum ob curriculum

decennij, & relictum illud originis per recessum

ex aliqua causa accidentali, seulet causa su-

di, aut exercitij alicuius artis, vnde recipitur

praesumptio animi reuertendi. decif. 25. num. 33.

pag. 170.

Domicilium per incolatum alibi contractum non di-

citur animum, aut derelictum, nisi concludenter

probetur, cum quis possit habere duo domicilia,

unum incolatus, aliud originis. dec. 25. num. 33.

pag. 170.

Domicilium si fuerit aliibi constitutum, non presumitur, quem dereliquisse domicilium originis. *decis. 25. num. 36. pag. 170.*

Domicilium quando adesse dicitur deferendi. Causas dicitur amissa. *dec. 25. n. 37. pag. 170.*

Domicilium contrahitur in loco ex decempenni habitatione. *dec. 23. n. 48. pag. 187.*

Domicilium

Domicilium non videtur irrevocabiter acquisitum, per imminens bonorum evictionem. *decis. 22. num. 43. pag. 174.*

Domicilium quando non est irrevocabile, non impedit concursus domini, & hypotheca respectu Emptoris. *dec. 2. num. 48. pag. 14.*

Domicilium quasdam Emptori solentem respectu Paris offerendi, quod posterioribus Creditoribus compago, revocabilitate translatum dicitur. *dec. 2. n. 49. pag. 14.*

Domicilium quando plene, & irrevocabile est translatum, dicitur propter facta alienatio. *decis. 19. num. 44. pag. 107.*

Domicilium transferitur per venditionem. *lib. 2. n. 46.*

Domicilium pleno iure transferitur per constitutionem Procuratoris cum iuramento in rem propriam. *dec. 15. n. 79. pag. 110.*

Domicilium semper manet penes Debitorem, ob rationem datam, sine obligata. *decis. 15. num. 80. pag. 110.*

Domicilium aliud est proprietatis, aliud hypothecae, & usufructus. *dec. 15. n. 85. pag. 110.*

Domicilium transferitur per donationem. *dec. 15. n. 89. pag. 111.*

Domicilium transferitur ob assignationem factam ex causa dotis restituenda. *dec. 15. n. 90. pag. 111.*

Domicilium translatio si sit temporanea, & per modicum tempus, nempe ad effectum vendendi, non excluditur per Statutum prohibens eiusdem translationis faventem. *dec. 15. n. 94. pag. 111.*

Domicilium totale non consolidatur cum direfco, delicto non commisso circa emptoris. *dec. 16. n. 41. pag. 120.*

Domicilium, & proprietates bonorum plene probatur per Instrumenta antiqua Inuestituraum, in eis contentorum, etiam ad effectum devolutionis contra Inuestitos. *dec. 32. n. 7. pag. 193.*

Domicilium in antiquis probatur per presumptiones. *dec. 32. n. 2. pag. 193. & dec. 80. n. 7. pag. 363.*

Domicilium probatur ex unico Instrumento, etiam contra Tertium, concurrentibus admittit, indistinctis & presumptionibus. *dec. 32. n. 3. pag. 193.*

Domicilium probatur per Instrumentum Inuestiturae. *dec. 32. n. 7. pag. 193.*

Domicilium probatur per solutiones canonicas subsequentes per triginta annos. *dec. 32. n. 8. pag. 194.*

Domicilium, seu quum praescriptum, probatur ex solutione canonum per triginta annos, etiam contra

Tertios. *dec. 32. num. 9. pag. 194.*

Domicilium quasdam vestitus est, concurrentibus solutionibus canonum ultra centum annos. *dec. 32. num. 10. pag. 194.*

Domicilium probatur per solvam vestitus, seu mensurationes factas ad iustitiam alienis ex lute Communi, & Statutario Lucis. *dec. 32. num. 11. & 13. pag. 194.*

Domicilium probatur per descriptum, seu plantam praescriptam in antiquis. *dec. 32. num. 12. pag. 194.*

Domicilium directum est probandum, ut recemphyteuca caduca a decur. *dec. 34. n. 16. pag. 201.*

Domicilium directum exalio, & coincidenter est probandum ad caducitatem inducendam. *dec. 34. num. 18. pag. 201.*

Domicilium coincidenter est probandum in iudicio rei vindicationis ad obtinendam possessionem contra Tertios Possessores. *dec. 36. n. 1. pag. 279.*

Domicilium non probatur per traditionem Instrumentorum, nisi etiam concurrat effectiva traditio possessionis rei. *dec. 36. n. 2. pag. 279.*

Domicilium non abdicatur ab uno, & in alio transferatur ob promissionem de permittendo. *dec. 36. num. 7. pag. 279.*

Domicilium non probatur per signata exequuta. *dec. 36. n. 10. pag. 279.*

Domicilium probatio relevans percutere debet tempus praesens, & non longe praeteritum, cum possit accidere, quod domicilium, quod aliquando fuit melius, postea esse desierit. *dec. 36. n. 11. pag. 279.*

Domicilium probatum ex continuata possessione ultra 40. annos, facit emanare sententiam favorabilem. *dec. 36. n. 12. pag. 280.*

Domicilium Inuestitis, etiam ad effectum devolutionis contra Inuestitum probatur ex immisione in iudicio caducitatis obtemperata super re Inuestita vigore plurium Instrumentorum. *dec. 73. num. 5. pag. 343.*

Domicilium videtur probatum per Agrimensuram, vel Designum, aut Plantam. *decis. 73. num. 9. pag. 344.*

Domicilium in antiquis probatur per consuetudines, & presumptiones, etiam si eorum et de eo principio dubitari. *dec. 80. n. 1. & 2. pag. 363.*

Domicilium probatur ex Instrumentis locacionis, seu concessionis, maxime concurrentibus admittit. *dec. 80. n. 3. & 4. pag. 363.*

Domicilium ut probetur, renunciatio antiqua valde conferunt. *dec. 80. num. 5. pag. 363.*

Domicilium ut probetur, Testes in antiquis valde conferunt. *dec. 80. n. 6. pag. 363.*

Domicilium probatur per publicam vocem, & famam. *dec. 80. num. 7. pag. 363.*

Domicilium, seu quum praescriptum, probatur ex solutionibus consonantibus assensum. *decis. 80. num. 9. pag. 363.*

Domicilium rei propriae ut quis amittat, accipiendo

eam legem alienari, necesse est: quod sciens faciat id, & non ignorans. dec. 85. n. 6. pag. 389.

Dominus.

Dominus habes electionem, ut solus affirmationem, ruderem, & cementarium, vel pascuis adificium abradi, si agatur de emendatione: volup. 2. r. 1. dec. 1. num. 33. 39. & 38. pag. 389. m. 2.

Dominus directus compelli non valet ad prestandum consensum in casibus à iure permissis alienandi non emphyteusis penam in casibus dotis: quando ad hoc prohibitionis leges, & bonitas, dec. 24. num. 39. pag. 24.

Dominus directus si recuset prestare consensum in alienatione, quando tenetur, à iudice postulare dari illum haberi pro praesito, dec. 4. n. 7. pag. 390.

Dominus directus quod praestes consensum, & quod praestare tenetur, & recuset, paria sunt. dec. 4. num. 8. pag. 390.

Dominus directus, cui ex duplici negotio & regi possit ad prestandum consensum in alienatione, & ex vna ea negotia cogitur, dec. 4. num. 17. pag. 391.

Dominus directus de negare potest consensum Emphyteusis, quando potest pascuis ex pascuis, & emphyteusis prohibetur, dec. 4. num. 21. pag. 391.

Dominus directus non potest cogi ad prestandum consensum, si iudex pascuis prohibitor de non alienando à iura suelli in Exanens, dec. 4. n. 2. pag. 391.

Dominus directus quando consensu tenetur alienationi bonorum familiariorum, idem debet prestare quoniam requiritur, dec. 4. num. 39. pag. 391.

Dominus Censualis, etiam iustitias, potest cogi ad reddendum partem illius, num. 69. **Contrarium habetur de Inf. Communi**, ibid. num. 70.

Dominus directus habet facultatem declarandi condictionem, dec. 16. num. 22. pag. 199.

Dominus Directus exprovi solens canonum consuetudinem omni actione personali, dec. 16. n. 3. pag. 199.

Dominus Directus ex contractu consequi valet canonem, etiam post dissolutionem, si ante dissolutionem, & ante banum, ad cuiusqueque partes bona dixerint, etiam si ad Fiscum, dec. 16. num. 19. pag. 199.

Dominus Directus tenetur prestare satisfactionem pascuitatis, ut Emphyteusis, si iudex, & pascuis bonus emphyteusis, ibid. n. 79. pag. 199.

Dominus remane obligatus, si iustitior, quando recipiat pecunias praemortuorum indigne, etiam si pecunia per iustitorem munda accepta non conuertatur in causam, in quam fuit accepta, dec. 47. n. 14. & 15. pag. 352.

Dominus est conuictus, & cogendus ad satisfactionem, & non iustitior, negotiatione finita, & Sevietate, dec. 47. num. 21. pag. 353.

Dominus directus non habet iudicium ex scientia, & pascuita simpliciter Coloni, vel Emphyteusis, qui in iudicio manutentionis, dec. 71. n. 14. pag. 397.

Domus.

Domus facta pro usu, & habitatione Colonomum, committuntur inter impensas necessarias, dec. 1. num. 20. pag. 4.

Domus habes cessam pro parte integrali, dec. 82. num. 37. pag. 372.

Domus mutat formam, & perempta remaneat, amissa testis, dec. 82. num. 38. pag. 372.

Domus in parte perempta non emendatur per cessus Venditoris tunc ratione magna compensa, cum quia diceretur de quo illam fuisse, dec. 82. n. 39. & 40. pag. 372.

Domus per censum perit etiam census super ipsa impensis, dec. 82. num. 44. pag. 372.

Donatio.

Donatio transfer dominium, dec. 15. n. 89. pag. 188.

Donatio non censetur facta de adante tradito à Sponso Sponsae, sed tantum transferat concessus ad usum, & ornatum, dec. 20. num. 2. pag. 139.

Donatio non intelligitur facta ad usum tantum per Sponsum Sponsae de rebus preciosis, verba debent impropriari, dec. 20. num. 2. pag. 139.

Donatio non inducitur ex verbis blanditis, & locis à Sponso erga Sponsam prolatis, dec. 20. n. 3. pag. 140.

Donatio localium à Sponso Sponsae facta, semper ex venimus restituentia; si propter praesentiam Sponsae matrimonium non fuit edictum, dec. 20. num. 7. pag. 140.

Donatio localium si fuerit à Sponso Sponsae facta, intelligitur etiam obligatio donatoris, & verba ambigua in triplo donatorum accipiuntur, quando agitur inter Sponso Nobiles, dec. 20. num. 5. pag. 140.

Donatio localium praesentium non praesumitur in Sponso Nobili, dec. 20. num. 6. pag. 140.

Donatio de localibus preciosis non praesumitur facta à Sponso Nobili, dec. 20. num. 6. pag. 140.

Donatio causa matrimonij, illo non sequuto, resoluitur, & pro recuperandis donatis, competit conditio ex lege, num. 8. ubi ab hoc expenditur text. in l. cum veterum Cod. de donat. ante nupt. & in l. si extraneus, ff. de condit. caus. dat. & in l. si donatoris, ff. eod. dec. 20. num. 9. pag. 140.

Donatio contemplatione matrimonij repetitur, eo non sequuto, quia iudex de fidei conditio extrinseca in passum deducit, non deficit extrinseca oriens ex natura verbi, dec. 20. num. 10. pag. 141.

Donatio de preciosis facta per Sponsam Sponsae repetitur, eo non sequuto, dec. 20. num. 11. pag. 141.

Donatio facta à Sponso Sponsae, ubi expressio de iure antiquo praesumebatur facta ex iura liberalitate, at de iure Codicis praesumitur facta ob causam futuri matrimonij, dec. 20. n. 12. 13. et 14. pag. 141.

Donatio simpliciter facta à Sponso Sponsae, ex legis praesumptione, & ex praesumptis voluntate Partium,

Dos confectat in parte iustificata non est presumenda vera in omnibus, licet confessio in una parte vera in eorum presumatur vera. *dec. 50. n. 34. pag. 263.*
Dos confectata in parte iustificata, quod est relinquenda summam non presumitur vera nisi omnino reddatur iuramentis ex ceterisq. presumptionibus. *dec. 50. num. 35. pag. 264.*

Dos tradita, vel recepta quas simulationes continere solent, & quomodo in hac materia ex contrariis possint includi, vel excludi, remissum recensentur. *dec. 50. num. 44. pag. 264.*

Dos ut recuperari possit, datur alio perpetua privilegiata, nisi fuerit dampna curis 30. annorum, *dec. 56. num. 20. pag. 280.*

Dos à Patre tradita, presumitur sufficiens de Iure Communi, nisi contrarium probetur, *dec. 66. num. 10. pag. 316.*

Dos est specialiter privilegiata, & ideo in ea mulieres subsistere possunt, *dec. 77. num. 1. pag. 352.*

Dos non subiaceat regulis Iuris Communi prohibentibus mulieribus se obligari, *dec. 77. n. 3. pag. 352.*

Dos sine voluntaria, sine necessaria dicitur specialiter privilegiata de Iure Communi, & nunquam comprehenditur sub Statuto, nisi generalissimo, *dec. 77. num. 17. pag. 353.*

Dos si fauorem si recipiant Iura, non restringuntur ad eas mulieres solam, quae necessario, id est in subsidium dotare tenentur, sed omnes Personas, et casus generaliter comprehendunt, *dec. 77. n. 18. pag. 353.*

Dos tradita à fratre per Sororem intelligitur compensata cum debito dote relicta, vel debita ex bonis Patris, *dec. 78. num. 9. pag. 356.*

Dos si constitutio non tenet in necessarium consequentiam matrimonii, cum in testimonio sine dote consistant, *dec. 84. num. 5. pag. 379.*

Dos maior contingit potest dari Sorori, quàm alteri Sorori propter augmentum, vel diminutionem patrimonii huiusmodi, residens ex interdictis longi temporis donationis, *dec. 84. num. 9. pag. 380.*

Dos congrua ut dicatur, attendendae sunt qualitates solventis, & eius cui soluitur, *dec. 84. num. 13. pag. 380.*

Dos à filio transferretur ad mulieris heredes, *dec. 89. num. 4. pag. 403.*

Dos per mulierem repertae potest super bonis primogenitura, quae essent magis expedita, & facilius exactionis, *conf. 2. num. 12. pag. 427.*

Dotes ut esse debent, quae sunt hereditates, quibus renuntiantur, *conf. 5. num. 13. pag. 440.*

Dotes tradita filiabus, vincunt patre impuntentur in legitimam, & quando dispositio fieri possit Patris morem, *conf. 8. num. 4. & 5. pag. 451.*

Dotes consentunt omnino separata à substantia patris, & non sunt in legitimam imputanda, si fuerit stipulatum, ut ea redderentur filiabus, cum inducatur titulus faciens donationis, pen quam excluditur legitima imputatio, *conf. 8. num. 7. pag. 453.*

Dotes, quae amplius ad Patrem non reuertuntur, & filiae habent vel praeipuum, vel eorum filij habebunt non ab Avo, sed vel bregres matris, sunt sufficientes ad imputationem legitimae excludendam, *conf. 8. num. 9. pag. 451.*

Dubietas.

Dubietas si adfit, est semper remittenda ad Iudicium ordinarium haredis interim in possessione existente, *dec. 5. num. 74. pag. 38.*

Dubietas dum adfit, pronuntiatur dum est, appellatio delecta exceptionem non obstat, nec quod delecta sit remissa, *dec. 6. num. 54. pag. 46.*

Dubium.

Dubium non dicitur, quod certum finem habet, *dec. 16. num. 106. pag. 127.*

in Dubio media via est eligenda, *dec. 22. n. 6. p. 151.*

in Dubio quis praesumitur potius bonus, quàm malus, *dec. 64. num. 3. pag. 399.*

in Dubio fieri debet interpretatio fauore haredis, maxime quado accedunt verba generalissima, *conf. 9. num. 19. & 20. pag. 445.*

in Dubio semper est iudicandum fauore Rei conuenti, *conf. 10. num. 26. pag. 459.*

E

Ecclesia.

Ecclesia quod praedictum in praeferum habebat ex immemorabile, hodie colligitur ex Constitutione VRBANI VIII. *conf. 1. num. 31. pag. 424.*
EFFECTVS bonus prodere non potest ex principio malo, *dec. 81. num. 34. pag. 368.*

Electio.

Electio datur Domino, & Locatori, ut soluat estimationem rudum, & cemenarium, vel pariatur edificium abradi, si agatur de melioramentis voluptuariis, *dec. 1. n. 23. 35. & 38. pag. 6.*

Electio datur Debitori declarandi se compensare vellet magis cum uno debito, quàm cum alio, *dec. 11. num. 10. pag. 76.*

Electio iudici praebet per alternatiam ex lege surgentem, *dec. 21. num. 8. pag. 148.*

Electio Curatoris debet continere quicquid copulatiue requisita, de quibus sit mentio remissum, *dec. 22. num. 23. pag. 153.*

Electio medij ut datur Iudicibus in re summo per de dubia, *dec. 23. num. 51. pag. 60.*

Electio promissionis à se facta, facit cessare promissionem legis, *dec. 60. num. 39. pag. 264.*

ELIGENS viam testamenti reducere nequit ad intestatam, cum non detur variatio de una ad aliam viam, *dec. 57. num. 15. pag. 283.*

Emphyteusis.

Emphyteusis nullam propriam naturam habet, nisi eam, quæ à partibus ipsi tribuitur. decif. 4. n. 26. pag. 27.

Emphyteusis quando ex pensione æstimetur magis locatio, quam emphyteusis. dec. 4. n. 36. pag. 27.

Emphyteusis potest esse emphyteusis, pactionalis, & mixta. dec. 4. num. 37. pag. 28.

Emphyteusis denotatur per verba in Inuestitura expressa. dec. 4. num. 38. pag. 28.

Emphyteusis, præsertim Ecclesiastica ex pacto, & providentia acquisita, non admittit representationem. dec. 9. num. 1. & 2. pag. 64.

Emphyteusis Ecclesiastica ex pacto, & providentia, nõ est quid hæreditarium, aut hæreditati coherens, cum in ea non succedatur iure hæreditario, sed iure sanguinis, prout quisque proximior est. decif. 9. num. 3. pag. 64.

Emphyteusis concessa absque qualitate hæreditaria, admittit gradum prioritatem, & donec adfuerit de prima generatione, excludit eos, qui sunt in secunda, nec præbet representationem. dec. 9. n. 5. pag. 64.

Emphyteusis ex pacto, & providentia quomodo differat ab hæreditaria, & qualis ex illis censeatur Ecclesiastica, & quomodo in eis succedatur. dec. 9. num. 7. 8. & 9. pag. 64.

In Emphyteusi Ecclesiastica nõ potest considerari maior affectio erga proximiores Primi Receptoris, quam Ultimi Defuncti. dec. 9. num. 15. pag. 65.

Emphyteusis per mortem Ultimi Defuncti capitur prout de iure, iure quodam succedendi. decif. 9. num. 16. pag. 65.

Emphyteusis hæreditaria, vel non hæreditaria, aut ex pacto, & providentia in eius successione requirit proximitatem Ultimi Defuncti secundum communem opinionem, reiecta distributione aliquorum DD. dec. 9. num. 23. 24. 25. & 26. pag. 66. & dec. 90. num. 3. 4. 5. 6. & 8. pag. 309.

Emphyteusis in unam lineam ingressa an, & quando in ea perpetuare debeat, & an, & quando obveniat vi ex proximioribus Inuestitis, donec supersit aliquis ex d. linea, etiam si sint in Inuestitura comprehensi, alij non admittantur. dec. 9. n. 30. viq. ad 36. pag. 67. dec. 90. n. 11. pag. 410. & ibid. num. 38. pag. 412.

Emphyteusis per cessionem iurium, & facto concussa, non resolvitur, & cum directo dominio non consolidatur. dec. 16. num. 34. pag. 120.

Emphyteusis si alienetur per iudicem pro satisfatione Creditorum, non habet locum text. in l. fin. Cod. de iur. emphyt. licet de emphyteusi sit ex pacto, & providentia, aut hæreditaria, vel alienationis prohibitionis fuerit expressa, sine ex natura contractus, quia semper commoditates sunt obnoxia Creditoribus, dec. 16. num. 36. & 37. pag. 120.

Emphyteusis dominium vile non consolidatur cum directo, delicto non commissio circa ipsam emphyteusis. dec. 16. num. 41. pag. 120.

Emphyteusis per decollationem non dicitur resoluta. dec. 16. num. 47. pag. 121.

Emphyteusis dicitur contractus nominatus, & vltro, citroque obligatorius, ideo in eo non datur locus penitentie, nec licet, altera Parte dissentiente, ab ipso constructu discedere, & emphyteusim deferre, ac renuciare. dec. 16. num. 51. pag. 121.

Emphyteusis ut caduca dicatur, debet probari existentia apud se domini directi, & rem esse emphyteusim. dec. 34. num. 16. pag. 201.

Emphyteusis ut caduca dicatur, requiritur ex aliam, & concludentem probationem domini. decif. 34. num. 18. pag. 201.

Emphyteusis quod habeatur ex Persona, seu provisione Primi Acquirentis, & quod successio illius deferatur proximiori ultimi decedentis, stare possunt inter se. dec. 90. num. 9. pag. 410.

Emphyteusis ex pacto, & providentia non admittit transitum de linea ad lineam, nisi omnino extincta linea Possessoris. dec. 90. num. 13. pag. 410.

Emphyteusis ex pacto, & providentia continetur sub cap. 1. de natur. success. tend. decif. 90. nu. 17. pag. 411.

Emphyteusis natura à patre acquisita non alteratur per simplicem divisionem factam inter fratres, nec operatur aliquam consolidationem in linea alicuius ex Dividentibus. dec. 90. n. 19. pag. 411.

Emphyteusis semel transfusa in descendentes, si vna ex ipsis decedat sine filijs, eius portio spectat ad ipsius proximiorum agnatum, & nõ ad proximiorum agnatum Primi Acquirentis. decif. 90. num. 40. pag. 413.

Emphyteusis diuisa operatur, quod facta divisione, seu assignatione vni ex filijs, semper transit ad descendentes habiles eius, cui obvenit. dec. 90. num. 42. pag. 413.

Emphyteusis si sit semel diuisa inter descendentes, qualibet portio diuisa spectat ad descendentes habentes, & dimittentis partem diuisam, etiam si tales diuidentes sint remotiores à Primo Acquirente. decif. 90. num. 43. pag. 413.

Emphyteusis diuisa inter filios Primi Acquirentis, efficit quælibet ex ipsis Dominium irreuocabilem, portiones sibi obvenit. decif. 90. n. 49. pag. 413.

Emphyteusis acquisita pro se, & suis filijs masculis legitimis, & naturalibus dicitur, as si nominatim stipulatus fuisset pro filijs, & sic partes inter filios diuisa, ad ipsos transeunt iure divisionis, & inuestitura. dec. 90. num. 54. pag. 414.

Emphyteusis concessa alicui absentis ex mera gratia Concedentis, seu licet stipulatus pro se, & eius filijs, ac Descendentibus, dicitur habitus à vocatu ex mera Concedentis gratia, & ab eo immediate acquisitus, et ut procedit doctrina Ruin. conf. l. 42. n. 17.

17. lib. 3. sequens d. Gabr. cons. 26. n. 11. lib. 1. decif. 90. n. 61. & 62. pag. 414. Constatum lib. n. 66. pag. 415.

Emphyteusis ex passio, & providentia, quam proximam admittit in eius successione ex Statuto. Luc. & ex Menoch. decif. 90. num. 63. pag. 414.

Emphyteusis concessio contemplatione tantum Patris, stipulantis tamen pro se, & filijs, ac descendens suis, dicitur si filijs suis, & descendens haberi d. Patre. dec. 90. num. 64. pag. 415.

Emphyteusis quando dicatur habita d. Concedente, & d. Primo Acquirente: & in istis casibus quanam proximam admittatur. decif. 90. num. 67. & 68. pag. 415.

Emphyteusis Ecclesiastica natura est, & finita generatione, ad ipsam Ecclesiam reuertitur, nec transiens ad extraneos. cons. 1. d. 5. pag. 421.

Emphyteusis Ecclesiastica reuertitur ad Dominum directum, finita licet inuestiti, nec transire potest ad heredes extraneos, sicut ad manus mortuas. cons. 1. num. 1. pag. 423.

Emphyteusis concessio cum Clausula Ad habendum, cui, vel quibus dederit in perpetuum non est transitoria ad extraneos, seu manum mortuam, quando adeest prohibitio legis, & hominis final. cons. 1. num. 1. pag. 423.

Emphyteusis si acquiritur ab aliqua Persona pro se, & heredibus masculis, & feminis in ea inponitur prima radix, & quomodo. cons. 4. num. 1. & 2. pag. 426.

Emphyteusis hereditaria requirit, quod succedere volens una sit baris, sive immediate, sive mediate Primi Acquirentis, absq. eo quod requiratur, ut sit baris ultimi Possessoris. cons. 4. num. 7. pag. 426.

Emphyteusis hereditaria quis non consequitur, nisi sit baris, cum sola sanguinis qualitas non sufficit. cons. 4. num. 8. pag. 427.

Emphyteuta.

Emphyteuta de iure est licentia sua in alium transire. dec. 4. nam. 1. pag. 14.

Emphyteuta quando nominare potest Personam ad emendum iura lucellaria, ut Persona dicatur idonea, quanam requirantur. decif. 4. num. 39. pag. 28.

Emphyteuta tenetur concludenter probare Personam esse idoneam ad canonem solupdum, quam prout facere alienationem. decif. 4. num. 42. pag. 28.

Emphyteuta non tenetur ad canonem decifus post decedentem, nec ad alios fructus, vel interesse. dec. 16. num. 27. pag. 119.

Emphyteuta potest pro tempore iura sua in Creditorem emphyteusim transire. decif. 16. num. 33. pag. 120.

Emphyteuta potest restituere & contrahere emphyteusis, ac ipsi renunciare, etiam inuito Domino ex iure consuetudinario. decif. 16. num. 49. & 50. pag. 121.

Emphyteuta quando non possidet factio Domini directi, remanens liber d. solutione canonis. decif. 16. num. 52. pag. 122.

Emphyteuta quando dolo desinit possidere, sicuti dolo dicitur desinere Decollas. decif. 16. na. 53. pag. 122.

Emphyteuta si impediatur rei sui re-emphyteutica ex eius factio, non potest contra Dominum directum proponere exceptionem rei non tradita, & impedimenti non remoti. decif. 16. num. 83. pag. 125.

Emphyteuta citra propriam culpam priuatus d. Tercio, & iudiciis auctoritate bonorum emphyteuticorum possessione, non tenetur ad canonis solutionem, & iao iure priuatus iurquit. decif. 34. n. 1. pag. 200.

Emphyteuta non tenetur adimplere canonis solutionem, nisi ipsi Dominus directus adimpleat conseruationem possessionis rei emphyteutica, propterea non admittitur mora regularis, neq. irregularis. dec. 34. num. 6. & 8. pag. 200.

Emphyteuta, non habens rei emphyteutica commoditatem, non tenetur onera subire. dec. 34. num. 7. pag. 200.

Emphyteuta, cui res non fuit tradita, & apud teum non remissa, non tenetur ad laudemum, imo illud repetere possit una cum damnis, exp. nst. & interesse, maxime attenta Clausula licet restituere &c. dec. 34. n. 11. & 13. pag. 200.

Emphyteuta pretendens in Creditorem occasione damnorum, & interesse, potest se excusare d. caducitate incurra ob pensiones non solutas, etiam si esset probabilis credulitas. decif. 34. num. 22. & 27. pag. 201.

Emphyteuta non tenetur ad canonem partis emphyteusis cuius. dec. 34. n. 25. pag. 201.

Emphyteuta non soluens canonem excusatur, quando lis pendet super re emphyteutica inter duos contendentes esse directos Dominos. decif. 34. num. 27. pag. 202.

Emphyteuta si sit Creditor Domini directi, etiam putatur, compensatio sit ipso iure ad evitandum caducitatem. decif. 36. num. 10. & 11. pag. 212.

Emphyteuta per instant causam, vel impedimentum excusatur d. caducitate. dec. 36. n. 12. pag. 212.

Empuo.

Empuo si fuerit facta d. Procuratore pro se, obligato saltem ad emendum pro Domino; licet ex pecunijs Domini sibi acquiris, non obstante obligatio. dec. 2. num. 17. pag. 11.

Empuo regularum non cepitur conseruari in se po.

viculum amue, nisi fuerit conventum, scilicet emptio
alea. dec. 14. num. 44. pag. 97.

Emptio, & venditio multum arguitur ex traditio-
ne, qua dicitur de substitutionibus eandem. dec.
75. num. 4. pag. 347.

Emptio, & locatio consistunt eisdem regulis, & si sit
facta rei propria, sine ignoranter, sine sciemer,
non valet, nec sustinetur potest quoad possessionem,
dec. 85. num. 7. 8. & 9. pag. 385.

Emptio, seu locatio rei propria, sine sciemer, sine
ignoranter facta, non valet, nec quoad possessionem,
quando possessio auocari potest per actionem
spoli. dec. 85. num. 10. pag. 385.

Emptor,

Emptor ex pecunia dimittens Creditores Venditoria
succedit in auctoritatem eorundem super bonis
emptis, & aduersus alias Concreditores postero-
res competit ei reuocatio, etiam nulli interveniente
iuri cessione, & circumscripto pacto de subtra-
endo in Creditorum meritis. dec. 2. n. 5. & 6. pag. 10.

Emptor si cum pretio rei empti anteriori Creditori
iurifecerit, tunc potest a Creditoribus posteriori-
bus molestari, quatenus sibi pretium erogatum, &
ad manus Creditori anteriorum perueniam, resti-
tuatur cum vfuris. dec. 2. n. 7. pag. 10.

Emptor, ex cuius pecunia liberatur pignus, licet sine
pacto, & cessione non succedat in ius anterioris
Creditoris quoad actionem, tamen succedit quoad
exceptionem. dec. 2. num. 8. pag. 10.

Emptor semper competit exceptio retentionis, nisi
quantitas, qua ex pretio ad antiquiorem Credi-
torem peruenierit cum legitimis accessionibus affe-
ratur, reiectis aliquibus DD. contrarium tenen-
tibus. dec. 2. num. 11. 12. & 13. pag. 11.

Emptor soluens de pretio rei empti Creditoribus Ven-
ditoris censetur solvere non de pecunia proprijs,
sed Venditoris, dec. 2. n. 13. & 14. pag. 11.

Emptor soluens de pretio rei empti Creditoribus Ven-
ditoris, censetur solvere de pecunia proprijs, si ex
Instrumenti lectura elucet, ut voluisse emere no-
men debitoris. dec. 2. num. 13. pag. 11.

Emptoris cautela, & diligentia adhibita in solu-
endo pretio Creditori anteriori, sibi nocet, & se-
cundus Creditor cum damno Emptoris laeretur,
si Emptor agere, & retinere non possit. decif. 2.
num. 19. pag. 12.

Emptor soluens anterioribus Creditoribus rei em-
ptae, succedit in locum eorundem abiq. vilo pacto,
& cessione, dec. 2. num. 23. pag. 12.

Emptor rei censuata, accepta pecunia per Credi-
torem censuatum, succedit in eius locum, decif. 2.
num. 24. pag. 12.

Emptor rei exilis, Creditor hypothecarius poste-
rior, qui redemptio censu dimisit Creditorem anti-
quem cum propria pecunia, in locum Credi-
toris dimissi succedit, sine per subrogationis pactum

sibi prospectas, sine nullo de accessione conueniat.
dec. 2. n. 26. & 27. pag. 12.

Emptor, qui in se accollit censum, pro rata pretij
soluit per viam retentionis abiq. alia cessione est
tunc a posterioribus Creditores. decif. 2. num.
28. pag. 12.

Emptor rem possidentem doli exceptione vitatur, ut eam
retineat, nisi quantitas, qua ex pretio ad anti-
quiorem Creditorem peruenit, offeratur. decif. 2.
num. 40. pag. 14.

Emptor censum a se extinctum possidet, si Creditor
posterior nolit approbare d. extinctionem, decif. 2.
num. 41. pag. 14.

Emptor licet efficiatur Dominus rei emptae, nulla
tamen est facienda differentia inter ipsum, & pos-
sidentem ex causa pignoris ad effectum rescissio-
nis etiam abique alia iurum cessione, decif. 2. n.
45. pag. 14.

Emptori si fuerit quassum Dominium, saltem res-
pectu iuris offerendi, quod posterioribus Creditori-
bus competit, reuocabilitur dicitur translatum.
dec. 2. num. 40. pag. 14.

Emptori non competit ius Creditorum, quando pecu-
nia pretij fuerunt soluta voluntarie, nulla im-
pellente necessitate, dec. 2. n. 50. pag. 14.

Emptor soluens de propria pecunia in causam pretij
Creditoribus anterioribus, sine voluntarie, aut
necessario, vel coacte, semper habet ius rescissio-
nis, dec. 2. num. 51. pag. 14.

Emptori datur reuocatio rei censuata, si cum pretio
rei emptae Creditores censuarios dimiserit. decif.
2. num. 52. pag. 15.

Emptor liberè soluens pecuniam Venditori, qui de-
inde illam conuerit in extinctionem censuum rei
vendita, non habet ius reuocacionis aduersus Credi-
tores posteriores. decif. 2. n. 57. & 58. pag. 15.

Emptor accollens in se censum, quos postea extin-
guatur reuocacione aduersus Creditores postero-
res, dec. 2. num. 59. pag. 15.

Emptor sustinere debet omne periculum, & omnes
casus fortuitos in re empti contingentes post ip-
sum conuictus perfectionem, decif. 14. num. 35.
pag. 93.

Emptor Gubilla quando potius credere debeat, quid
assignanda esset loca pro mercium expurgatio-
ne, quam prouidere, quid prauideum emana-
uerit a totali impedimento commercij censuata
facto Principis illud prohibens. decif. 14. num.
41. pag. 94.

Emptor fructuum, & Emptor tactus resis quomo-
do inter se differant, remissus. num. 60.

Emptor vendigium, si sibi fuerit tunc, in l. si in-
dum 13. ff. de action. empt. post agere con-
tra Venditorem ex eius facto ex aliana im-
pedita, vel actione ex emptio, vel conditione in-
cepti ex stipulatu. dec. 1. n. 63. pag. 95.

Emptor, non seruatis solemnibus, dicitur in mala-
fide.

vide, decis. 22. num. 40. pag. 154.

Emptores cogi possunt ad revocandum Creditori-
bus, qui non procurarunt satisfactionem, & qui-
bus idcirco non fuit factum praeiudicium. dec. 22.
num. 50. pag. 154.

in Emptore censetur translatum ius retentionis
Venditori competens absq. iurium cessante. decis.
72. num. 6. pag. 339.

Emptori competens idem ius defensionis, quod com-
petit Venditori, & potest se tueri eadem excep-
tione retentionis, sive quidem illius cessante, &
singulariter successor. decis. 72. num. 7. & 8.
pag. 339.

Emptor semper opponere potest exceptionem reten-
tionis absq. iur. in cessante. dec. 72. n. 10. pag. 339.

Emptor deducit retentionem non tanquam ius Ter-
ti, sed ad evadendam suam defensionem, & pro de-
fensione iurium acquisitionum a Venditore. decis.
72. num. 11. pag. 340.

Emptor ob evictionem sibi promissam censetur habe-
re hypothecam omnia iura, quae super re empti,
ipsi prodesse possunt, & immo Creditore, va-
lent ab Emptore in iudicium deduci. dec. 72. nu-
m. 14. pag. 340.

Emptor licet se non opposuerit a principio sententia,
potest impedire ad instantiam Venditoris senten-
tia executionem ratione promissae evictionis, de-
ducendo quaecumq. exceptiones competentes Ven-
ditori. dec. 72. num. 15. pag. 340.

Emptor censetur habere omnia iura, & hypothecam
Venditori competentem super bonis emptis, &
non aliq. in casibus Precedentes. decis. 72. num.
32. pag. 341.

Emptor tenetur ad restitutionem fructuum ex fundo
perceptorum, nulla resolutione contractus; Ven-
ditor vero ad restituendam pecuniam solutam
quod cum interesse. cons. 6. n. 9. pag. 444.

Enunciatiua.

Enunciatiua in Instrumento apposta probas ata-
tem. dec. 25. n. 26. pag. 169.

Enunciatiua in antiquis probans etiam contra Ter-
tium, praesertim si sit admissa. decis. 69.
num. 81. & 82. pag. 339.

Enunciatiua antiqua valde conferunt ad dominium
probandum. dec. 80. num. 5. pag. 363.

EPISTOLAM consignatam fuisse de aliquo tem-
pore, ad Fiscum spectat probatio. dec. 70. num.
36. pag. 335.

Error.

Error in facto proprio a iure non improbat, non po-
test allegari. dec. 11. n. 17. pag. 76.

Error concludens non probat, calculus impugna-
ri non potest. ibid. num. 18.

Error iuris dissolutus, & error iuris resistentis ma-
gime inter se differunt. decis. 19. n. 33. pag. 36.

Error probata parla sunt, se incontinenter corrigi-
re, vel ex interalla. dec. 24. n. 15. pag. 164.

Error, vel ignorantia magis praesumitur, quam ma-
litia, ad sollicitum excludendum. dec. 39. num.
61. pag. 186.

Error non praesumitur adesse in Inventario, nisi con-
cludenter probatus. decis. 39.
num. 12. & 13. pag. 222.

Error calculi, ut reversionis sit locus, debet plene, &
concludenter probari, & non praesumptum, sed
per veras, & legitimas probationes. decis. 60.
num. 16. pag. 292.

Error probari debet clavis, & perspicuis probatio-
nibus, nec est sufficiens dicere fuisse erratum in red-
dendis rationibus. dec. 60. n. 17. & 18. pag. 292.

Error calculi in dubio non praesumitur. dec. 60. num.
19. pag. 292.

Error calculi excepta statim, vel paulo post est
probanda, & non post longum tempus, ac Testi-
toris mentem, cum evincatur exceptio non bonita-
tis. dec. 60. num. 20. & 21. pag. 292.

Error est probandus taliter, ut aliter haberi non
possit. dec. 60. num. 22. pag. 292.

Error calculi probatur si minor summa fuerit soluta
in extrinsecum maiori summa. decis. 60. num.
23. pag. 292.

Error calculi probatio debet concludere per necessesse,
& non per possibile, & sufficit per possibile excla-
dere Actorem Agentem, nec sufficiens legis pra-
sumptiones. dec. 60. n. 24. 25. & 26. pag. 293.

Error calculi nisi fuerit probatus, bandum est calculo
stipulato cum verbis Pro residuo, seu Pro saldo.
dec. 60. num. 28. & 29. pag. 293.

EVENTVS malus non est habendus in considera-
tione, quando aliquis sit in voluntatem alicuius,
dec. 8. num. 77. pag. 61.

Evictio.

Evictio promissa ex causa restitutionis dotis indu-
cit scientiam, quod pars bonorum sit dotalis, &
faciatur oneri restitutionis dotis sua Mater pro-
pter quam Emptor molestiam pati potuisset. dec.
7. num. 31. pag. 49.

Evictio si fuerit promissa, altera restitutionem pretij
rei evictae tenetur ad damna expensas, & interest
se. dec. 8. num. 87. & 88. pag. 62.

Evictio non datur, quando res evincitur per immis-
sionem in Saliano. dec. 16. n. 103. pag. 127.

Evictio si sit promissa eadem in proprietate, quod in
possessione, debetur, & competit restitutio. dec. 16.
num. 104. pag. 127.

Evictio praesertim restituitur, etiam promissa in casu
momentaneae possessionis, & non solum pro resti-
tutione pretij soluti, sed etiam pro omnibus dam-
nis, expensis, & interesse passis. decis. 17. num.
14. & 15. pag. 129.

Evictio promissa non includit eam, quae promittit ex

natura rei, fide adf. promiffio habendi ditionem ratam, gratiam, & firmam, & femper, & perpetuò obferuandam: de iur. v. 8. m. 10. p. 178. — L. 1. g. 1. v. 1. p. 178.

Emilia si fueris sequens super bonis emphyreuticis:
qui se offerant dominum dicitur. Et videri domi-
nium translati, et de emphyreuticis, quibus
nullam laudem nisi solam fueris, dec. 34. num.
9. Et 10. pag. 308.

Quarta sequitur super parte employmentis, in qua indicati, liberati a solutione canonis eiusdem partis dec. 24. num. 25. pag. 303. www.legislationline.org

Ennio si frequatur in bonis diuissis ab ipso meto Patre
facta, frater agere potest de ennioque domo alio
rum fratrum. dec. 60. n. 78. per arum alio

*Enfio semper debetur in contrariis dissolutionis
quocumque aliunde proveniat, quod ex natura
rei, dec. 60. n. 79 par. 297.*

Enthymemata patiens super rebus divinis tenetur fo-
cere discussum; nequequam moleste ualeat
condiducens. *de. do. n. 80. tit. 207.*

En fin si fuerit quicquam super te insolentum illud
competis affio ex tempore de commissione, decem/63
num. 17. pag. 303.

*Finis quando sequitur ex natura rei, qualiscumque
exier illius promissio, nunquam debetur, deo, Gz.
num. 34. p. 2. 104.*

Emptione promissa; censetur hypothecata ad fauorem Emptoris transire: qua super re emptoris eadem Emptore prodire possunt, & inuito Creditore valent ab Emptore in iudicium deduci, dec. 71. num. 14. pag. 340. 177

Enfio, ratione legis repellentis, succedit ex natura
rei in contrarium feudali, prohibito ab publicam,
videt atque, conf. 6. n. 3. pag. 444.

Exaſtio.

Exaltio duplicata dicitur materia nutritiva peccati, unde servanda est aequitas canonica in viroq. foro: det. 7. Num. 5. pag. 18.

Exaltio impossibilibus, & admodum dura habent pa-
rem rationem, & non inducunt obligationem,
dec. 22. num. 44. & 45. pag. 160.

EXAMEN Trifidum ex quadam aquitate fulmine-
tur, quando Testes, examinanti aulice, reperti non
possunt; ob eorum mortem; dec. 3. n. 10. pag. 19.

Exercício

Excepção melioramentorum opponi valet etiam in
executione sententiae, et ipsam impedit: decis. 1.
num. 6. pag. 3. — F. 1. 369.

Excepção regularis est contra efficaciam, ut etiam si
per statutum dicatur, nullam defensionem posse
proponi, tunc exceptio non opponi, adhuc opponi
valeat, et talis iniquitatem censetur, ita et per
statutum fuisse prohibitum quod dicitur remedium,
des. l. nam. 2. p. 7.

Excerptio recensioque est danda Dissertat. Idem. 8. v.
Vol. XVI. 1705

Exemplum rationis prius: tota regularis.

Excepciones requirientes altiorei indagatiōis, & respiciēdis meritis causa non cognoscatur in Posseſſory ſummaryſſimū iudiciū: deſcript. 3. ann. 66 pag. 38. .Q11. 730. D. 27. 11. 11.

Exempted individuals do not require identification.
Persons may be confidential. 6.000. Y. pag.
40. 0.000. 3.5. pag. 153. 0.000. 3.5. pag.
153. 0.000. 3.5. pag. 153. 0.000. 3.5. pag.

Exemptio rei indicata de necessitate concludere ut
huiusmodi fuerit indicatum super eo, quod con-
siderandum est de eo, quod non est in eo, quod non est in eo.

Excepisse videtur et locum sibi venditor, factum
est, quod dicitur in interdictum requiritur a inter-
dictum: de d. h. m. 3. pag. 40. de d. h. m. 3. pag. 40.

Excepcio nisi fuerit opposita, non intelligitur declarata super ea. Dec. 6. Num. 2. §. pag. 43. De test.

ut Instrumento ex alius prodesset. Et unde ex
fieri habetur in consideratione, de iur. quibus. 26
pag. 43.

Excepimus opposito si appareat expressa, non esse
necessaria: sed ex Officio per Judicem attendi po-
tuit, quando ex necessitate inferrentur apparet.

Excepcionis oppositio expressa et non facienda
ab illo, contra quem scriptura est instrumentum

Exceptionis natura. & requisitum est: ut hoc in opo-
retur, quod illam Pars opponat, aliis omiffa in

teliguntur, & in re indicata non comprahensa.
dec. 6, ann. 38. pag. 434. 77 6103, 114709, 12009
Exemptio ex Officio per Indicem non attenditur, nisi

expresſe eſt probanda; quando præſentatum plenè non probatur, ſed eget aliqua extrinſeca probatione, dec. 6. u. 29. pag. 43.

Excepção, que extingue o erro probatório, não pode ser deduzida de constar ex instrumento inspeccionado, dec. 6. num. 30, pag. 44.

Excepsio rei iudicatae obstat, si secundum iudicium
veniat ad refectionem docti in prima iudicio, et
quando alio est eadem, vel diversa, sed idem est

ordinum concludendi, maxime si ad eundem finem
actum sit; Ratio e contra. idem. num. 34. 35.
pag. 44. ubi. etiam dicitur in fine. quod si

Exceptionem rei indicata in dubio pronuntianda
est non obesse, quando prima praesudicatur Pariti-
bus. dec. 6. num. 53. pag. 46.

Excepro solutiois non potest opponi, quando citatur
Iure Tertio, dec. 11. num. 76. nam si dicitur non in

Exceptum non implementi obstat. Et ratio est quia quod
conferretur si Promissus non adimpletur non est
erat

ne at impedimentum. dec. 14. n. 38. pag. 93.
 Exceptiones requirentes ad probationem in iudicio. Affirmationis ad meritum, seu ad aliquid iudicium vel ad aliquid. dec. 15. n. 172. pag. 163.
 Exceptio in continenti dicitur probata. & est admissibilis in quolibet privilegium iudicio, si habeat pro se publicum instrumentum. dec. 16. num. 171. pag. 163.
 Exceptio Agentem repellit, quem de exceptione tenet officio. dec. 16. num. 85. pag. 164.
 Exceptio in meliorem causam. discussa, ac reiecta non potest amplius opponi, & si interim opponatur, non est attendenda. dec. 16. num. 96. pag. 166.
 Exceptiones ubique, & in extra data adversus instrumentum publicum non retardant retentionem pro remissione scriptis. dec. 16. n. 103. pag. 166.
 Exceptio rei iudicata non attenditur ob consanguinitatem Partis cum Iudice, ob malam tractationem causa, & ob incitationem Chediorum ad faciendam Curatorem de partem. nam et si fuerit iudicium ex sola voluntate confissione. dec. 22. n. 38. & 39. pag. 154.
 Exceptio omnis casus, omnes alius includit, & supponit de signatura inclusionem exceptionum in lege, vel statuto, & quod exceptio. dec. 29. num. 67. & 68. pag. 186.
 Exceptiones semel reiecta amplius deduci nequeunt, etiam si suo tempore nitrentur defectum iurisdictionis. dec. 33. num. 23. pag. 198.
 Exceptiones semel reiecta si admittantur, nunquam inveniuntur via finendi litis. dec. 33. n. 34. pag. 198.
 Exceptiones concernentes meritum causa, et tunc processum, non concernunt defectum iurisdictionis. dec. 33. num. 25. pag. 198.
 Exceptio non implenda non tantum est fundata in interesse alterius quam in violatione fidei ex parte non implentis. dec. 34. num. 7. pag. 200.
 Exceptio respiciens rem cessam, opponi potest contra Cessionarium. dec. 34. num. 15. pag. 201.
 Exceptio compensationis & qua opponi potest contra Cedentem, non potest opponi etiam contra Cessionarium. dec. 34. num. 21. pag. 201.
 Exceptio omnis non tangens iustitiam, vel meritum reuocare potest executionem sententiae. dec. 36. num. 2. pag. 211.
 Exceptio compensationis operatur confessionem debitoris, approbationem sententiae, & compensatio partis iudicium. dec. 38. num. 3. & 4. pag. 215.
 Exceptio compensationis opponi potest, etiam si sententia transierit in iudicium, vel si Debitor convenit ad solvendum superfluit. dec. 36. num. 34. & 6. pag. 212.
 Exceptionis etiam compensationis, remanetur per totum susceptorem. dec. 45. num. 14. pag. 247.
 Exceptio si de commissi anterioris hanc patens, & clara non est etiam hanc immisionem. dec. 54. num. 7. pag. 271.

Exceptio si de commissi non est apta impedire immisionem hanc ante probatam idemque hanc si de commissi suppliciorum. dec. 54. n. 8. pag. 271.
 Exceptionibus omnibus, & defensionibus adversus executionem rei iudicatae veritas & iudiciorum, vel defensor necessarius pro mandationibus, si quidem non promittitur. Secus si esset defensor voluntarius. dec. 72. num. 1. & 2. pag. 339.
 Exceptio retentionis transiit in singularem successionem. dec. 72. num. 9. pag. 339.
 Exceptiones domini, & requirunt aliorum indagum nem non admittuntur in Iudicio Saluam, secus si statim probentur. dec. 72. num. 28. pag. 341.
 Exceptio clara non efficitur aliorum indagum, neque est eijcenda, si illud, quod est defendendum, non est ex Partis replicatione. dec. 85. num. 30. pag. 385.
 Exceptiones debent opponi specialiter, & non generaliter, & causa non expressa proposita non relevat, nec indiget impedimento. dec. 87. num. 239. & 23. pag. 394.
 Exceptio fidei iuratori est opponenda. dec. 87. n. 241. pag. 394.
 Exceptiones generales praesentantur in speciebus opponenda, & quae ad severitatem. dec. 87. n. 25. pag. 394.
 Exceptio rei iudicatae semper opponi potest ad impediendum processum ad electorem. dec. 88. num. 51. pag. 398.
 Exceptio rei iudicatae deflatur iurisdictionis impo-
 tat. & non potest ad meritum causae deferre. sed
 reiecta. dec. 88. num. 53. pag. 399.
 EXCIPIENS dicitur magis de quere suo proprium, quam alienum, quando agitur proinde negotiatione, & defensione, quam de exceptione. dec. 72. n. 15. pag. 349.
 EXCOMMUNICATIONIS sententia affirmativa lata facit litem quoad omnes, licet non creatos, dec. 6. num. 41. & 43. pag. 455.
 Excussio debet prius fieri contra principalem obligatum, antequam conveniri possit fideiussor iudicium. dec. 10. num. 25. pag. 71.
 Excussio non est necessaria, & debet fieri si debitor est damnatus conveniri valeat, quando debitor est necesse non solvendo. dec. 30. num. 27. pag. 74.
 Excussio habetur, ac si fuisset legitime facta, si hanc iustitiam sit fideiussor in damnum, & hanc est repudiatur, cum non esset solvendo. dec. 10. num. 28. pag. 71.
 Excussio fieri potest lite pendente, non obstante recursum, ubi nova probationes non adduntur, mox tunc cessant ad condonandum deducta in primo iudicio. dec. 10. num. 29. & 30. pag. 74.
 Excussio exceptione Rei principalem non valet, quando quis executum convenitur vigore instrumenti, praesertim assensu verbis amplissimis, & per praequantibus promissionis iudicium, & ubi
 proce-

proceditur sola facti veritate inspecta, decif. 10. num. 34. pag. 71.

Excussionis exceptio est de apicibus luris, decif. 101. num. 34. pag. 71.

Excussionis necessitas opponi nequit Creditori habenti bonis generaliter hypothecata ex Infrascriptio: nunci sollemnitate vallato, dec. 16. n. 91. pag. 177.

Excussio bonorum liberorum inricatorum a fidei commissente relictorum non est facienda per Matrem, vel eius heredem pro dote superenda, cons. 2. num. 11. pag. 427.

Executio.

Executio sententia impeditur per exceptionem melioramentorum, dec. 1. num. 4. pag. 3.

Executio sententia retardari potest per compensationem exceptionum, dec. 36. num. 1. pag. 216.

Executio sententia retardari potest per omnem exceptionem non hancentem iustitiam eiusdem, vel merita, dec. 36. num. 2. pag. 211.

Executio personalis non potest relaxari contra heredem, tanquam mortuum, hereditate non liquidata, & illius bonis non discussis, maxime illis in actio oblati, dec. 39. num. 18. & 19. pag. 222.

Executio nil aliud est, quam effectus sententia in iudicatum translata, licet sententia fuerit solis, & secum executionem traheret, decif. 68. n. 8. & 9. pag. 350.

Executio suspenditur in eorum contra non Appellantes, quando agitur de prauidio Appellantis, dec. 68. num. 18. pag. 320.

Executio iudicati fieri nequit contra non Appellantes, quando agitur de re individua, & connexa cum Appellante, dec. 68. num. 17. pag. 320.

Executio rei iudicatae impeditur per retentionem, dec. 72. num. 4. pag. 339.

Executio facta abique Iudicis mandato est nulla, & idem non servato ordine dato in l. d. Duo Pio S. in venditione, ff. de re Iudic. dec. 81. num. 21. & 23. pag. 367.

Executio est effectus rei iudicatae, decif. 88. num. 8. pag. 398.

Executio arbitrio Mulieris dorum representari potest super bonis primogenitura, qua essent magis expedita, & faciliore excussionis, cons. 2. n. 125. pag. 427.

EXECUTIVA. via alieni competentis, competit quamvis heredibus, dec. 89. num. 3. pag. 403.

Executor.

Executoris fides seu Nuntius non emanata in actu executionis, sed ex intervallo, & super actu de praeterito, maxime si careat Testibus, & fuerit emanata live pendente, non probat, dec. 33. n. 18. 19. & 20. pag. 197.

Executor si nuntius se gesserit, Iurisdiclio Iudicis non desinitur expirata, dec. 82. num. 35. pag. 367.

Exercitium.

Exercitio Iurisdictionis cessante, Index ad ulteriora procedere nequit, dec. 67. num. 3. pag. 317.

Exercitium non potest haberi a Iudice, licet habeatur Iurisdiclio, dec. 67. num. 5. pag. 318.

Exercitium Iurisdictionis a Iudice ad quod est in suspensum ante assertum transportationem, dec. 67. n. 6. pag. 318.

Exhereditatio.

Exhereditatio est nulla, causa exheredationis a Testatore in testamento expressa, licet vera, si tantum per Testes probetur, quod illa non fuerit causa finalis exheredationis, sed alia a Testatore opinata, qua erat falsa, dec. 20. num. 53. pag. 149.

Exhereditatio non sustinetur, nisi expressa constet, cons. 17. pag. 452.

Expensa.

pro Expensis, et melioramentis tam necessariis, quam utilibus, tantum Colonus restituere valet rem conditum, dec. 1. num. 2. pag. 3.

Expensa de iure necessaria, si fuerit facta pro re servanda domo in usum, & habitationem Colonorum, dec. 1. num. 20. pag. 4.

Expense censetur necessaria facta praedistributione agrorum, & reductione eorum ad cultum, dec. 1. num. 21. pag. 4.

Expensa debetur a Viso Visari, dec. 4. n. 90. p. 290.

Expensa rescinditur ab Appellante a sententia valida, dec. 4. num. 51. pag. 39.

Expensarum absolutio a Iudice partibus fieri potest ex causis eius annuum momentum, dec. 5. n. 75. pag. 39. dec. 9. n. 42. pag. 69. dec. 10. n. 44. p. 71. dec. 13. n. 121. pag. 113. dec. 16. n. 110. p. 127. dec. 36. n. 20. pag. 13. dec. 37. n. 20. pag. 116. dec. 39. n. 30. pag. 283. dec. 40. n. 24. pag. 289. dec. 67. n. 15. pag. 319. dec. 79. n. 38. pag. 361. dec. 41. n. 9. pag. 329. dec. 48. n. 15. pag. 255.

Expensa debetur vltra restitutionem precepti rei cuius, ubi suis obligatus de causis, dec. 8. n. 87. & 88. pag. 62.

Expensa vigore Stat. Luc. non rescinditur, quando sententia Iudicis a Quo per Rot. Luc. reformatur, dec. 11. num. 89. pag. 83.

Expensa debetur a non de quibus prima sententia contra soluta, dec. 26. n. 17. pag. 279.

Expensa ob publicum intercessum facta adversus Rem delinquentem, Acto, quod bona ipsius non sufficiunt ad satisf. omnem omnium, & per Fiscum passim repetitum obstantibus Credit. tribus Anterioribus ac vi valeat l. si quis sepulchrum, ff. de sepul. & sumpti fun. & alius variis opinionibus, amplius.

Sicut verior, dec. 437. n. 21. & 22. n. 23. pag. 361.

Expensa ante omnia per Fiscum detrahatur proventus graduatorum ad instar heredis beneficiarii, dec. 43. num. 50. pag. 239.

Expens.

Expensa non debetur ob contrarium premium, non oblatione fundata contrarie per Rayo Luca: Contrarium quod de hoc Communi quando ex causa alius reuocatur, sed non ex nouis deductis, dec. 95. num. 63. & 63. pag. 377.
Expensa semper reficiuntur ab Actore, quando abfolutionis promittit ex defectu solemnitate substantia, vel alio simili modo, dec. 61. n. 27. pag. 300.
Expensa modica sunt facienda per Venditorem censu super fundo censito, ne dicatur in culpa, dec. 83. num. 32. pag. 372.
Expensa quoad nom magna, vel modica sit, iudicis arbitrio est remissum, dec. 82. num. 34. pag. 372.
Expensa necessaria sunt, sine quibus res est peritura, vel deterior futura, dec. 82. num. 36. pag. 372.
Expensa super parte domus ruinosae, & non diruta, dicitur modica, & necessaria, dec. 82. num. 41. & 42. pag. 372.
Expensa remittuntur Partibus, quando victoria fuit reciproca, & sententia prima fuit reformata, dec. 82. num. 57. pag. 373.

Expressio.

Expressio quamvis sequatur pro forma, proprium est aliquid esse expressum, vel necessariò subintelligi, quod inefficaciter formaliter, ut verbum requirere, dec. 6. num. 17. pag. 42.
Expressio consensuum operatur, ut quicquid intra fines deuostratur, consecratur concessum, quando tota rei consuetudo est in dominio Concedentis, dec. 85. num. 39. pag. 397.
EXPRESSA dicuntur in ultimis voluntatibus, quae ex coniunctis colliguntur, cum 10. n. 6. pag. 458.

Extensio.

Extensio ex identitate rationis non perficitur, quando inclusio mixta est odiosa, & excedit a iure Communi, dec. 15. num. 31. pag. 104.
Extensio quasi possessionis de qua agitur ad alium non impeditur per diuersitatem naturam qualiterum, sed per diuersitatem speciei, dec. 41. n. 8. pag. 239.
Extensio in Statutis dicitur valde periculosa, dec. 55. num. 36. pag. 276.

Extinctio.

Extinctio emittit actio competens Creditori censui, dec. 32. num. 35. pag. 131.
Extinctio censui facta ab Emptore rei censuata non tollit substantiam, sed effectum conservandi iura antea, & ad effectum expiendi, dec. 1. num. 52. pag. 15.
Extinctio censui est compatibilis cum translatione, iudum, ad effectum seruendi, & defendendi aduersus Creditores posteriores, dec. 2. n. 54. pag. 15.
Extinctio censui, & de iure per depositum, quam requiritur, dec. 2. num. 61. & 62. pag. 15.
Extinctio censui extinguit omnem obligationem, &

fructus illius vigore debiti amplius poci non possunt, dec. 3. num. 1. pag. 18.

Extinctio censui induitur per compensationem crediti et aequi liquidum, dec. 11. num. 50. pag. 79.

Extinctio censui resultat ipso iure, facta declaratione compensandi, imò abique oblatione compensandi, etiam iuxta Censuario, dec. 2. n. 52. et 53. pag. 79.

Extinctio censui fit per compensationem, non secus de per actum retrosimilem extinctionis sortis, dato quod non ad sit instrumentum formalis extinctionis, dec. 11. num. 55. pag. 80.

Extinctio censui fit per non incrementum numerationis pecuniae, & valet si sit cum altera specie, maxime accedente partium consensu, dec. 11. n. 56. pag. 80.

Extinctio censui fit pro rata, quantum inuito Creditore, dummodo pars soluta sit notabilis, & notabilis dicitur, si solum excedat dimidiam capitalem, dec. 3. n. 67. pag. 81.

Extinctio censui fit per compensationem abique alio actu retrosimile, dec. 11. num. 79. pag. 82.

EXTINGUENS negotium velle, agere, & retinere potest aduersus alios Creditores, dec. 3. n. 19. p. 12.

Factum.

FACTUM Statuti continentes possessionem in herede velociter est, quod solum censuatur, Terrenum illud apprehenditur, dec. 1. n. 22. pag. 33.

Facta sunt deus natura incerta, dec. 7. n. 22. p. 49.

Factum Principis licet iustum, et necessarium si tollat substantiam rei vendita, seu locata, operatur resurrectionem restitui, et remissionem ad ratam damni passi, dec. 14. num. 4. pag. 91.

Factum, & paciencia Concedentis tantum veniunt in contrarietate gabellarum, dec. 14. n. 34. pag. 93.

Factum Pendens, quantum iustum, & necessarium, si damnum inferat, semper debetur restitutio, dec. 14. num. 39. pag. 94.

Factum quando adscribitur Locatori, vel Conductoris, ut fieri debeat Restitutio, vel mercedis remissio, dec. 14. num. 44. & 45. pag. 94.

Factum Principum permissum ad publicam utilitatem si inferat damnum Privatius, est rescindendum, dec. 14. num. 48. pag. 95.

Factum iustum, & necessarium Locatoris causas tantummodò pensionis remissionem; Si vero iniustum, seu voluntarium productum actionem ad totale interesse, dec. 14. num. 77. pag. 98.

Factum aliquid esse, vel nullius factum, à pari procedunt, dec. 36. num. 8. pag. 279.

Factum dividitur, & diuersificatur ex Personarum diuersitate, dec. 83. num. 25. pag. 377.

Facta contra formam reperiuntur, sunt ipso iure nulla, dec. 88. num. 13. pag. 398.

Facultas.

Facultatis quæ sunt; namque inducunt consuetudinem restrictam libere potestatis. *conf. l. 1. n. 24. pag. 424.*
Facultas à Testatore Creditari concessa declarandi creditum; non sufficit; non probata creditum substantia; tamquam iniquitas. *conf. l. 1. n. 24. pag. 424.*
FALLITI debentur ad integrè solvendum Creditantibus; non obstanto; quod ad illos omnia bona; non commot sufficienter pervenerint; tunc coram pater d. DD. evanescunt gravissima. *dec. 16. num. 43. pag. 120.*

FALSARIUS non dicitur; nec pœna falsi punitur; qui iusta credulitate inductus falsum depone; putans se dicere verum. *dec. 29. num. 6. pag. 182.*

Falsitas.

Falsitas à causa nisi appareat; quidem per presumptiones; & coniecturas; non est recedendum à causa à Testatore expressa. *dec. 20. num. 58. pag. 146.*
Falsitas est immutatio veritatis dolo malo facta; in alterius injuriam. *dec. 24. num. 5. pag. 163.*
Falsitas sine vero dolo subsistere non potest. *dec. 24. num. 6. pag. 163. dec. 29. num. 1. pag. 182.*
Falsitas cessat; ubi primordio veritatis innatur testimonium alicuius. *dec. 24. num. 9. pag. 163.*
Falsitas non inducitur per immutationem Verborum; dum remanet idem sensus. *dec. 24. n. 10. p. 163.*
Falsitas excluditur per quamvis interpretationem; fundendam ex discerni à proprietate verborum; cōfugiendo ad subtilitates. *dec. 24. n. 11. p. 163.*
Falsitas ut ahicit; potius presumenda est pluralitas alium. *dec. 24. num. 13. pag. 163.*
Falsitas excluditur ut plurimum ex bona fama; & simplicitate. *dec. 24. num. 14. pag. 163.*
Falsitatis nomen non meretur sola veritatis immutatio; nisi illa dolo sit. *dec. 29. num. 1. pag. 182.*
Falsitas ubi procedis; ubi reperitur datus verus; & necessarius; & non presumptus. *dec. 29. num. 2. pag. 182.*

de Falso quis non punitur ex dolo presunto; nisi in casibus à iure expressis. *dec. 29. n. 3. pag. 182.*

Falsitas emittitur per exclusionem veri doli. *dec. 29. num. 4. pag. 182.*

Falsi pœna excusat quolibet causa; etiam iniustas; præsertim Personam idiotam; & simplicem. *dec. 29. num. 5. pag. 182.*

Falsum licet agatur opinio vehementer; excusat Opinientem; & ferre dicuntur; quod vehementer opinantur. *dec. 29. num. 7. & 8. pag. 182.*

Falsitatis pœna quis non plebitur ratione lœa culpa; quæ ex eo falsum fuerit dictum. *dec. 29. num. 16. pag. 182.*

Falsi pœna excusat quolibet credulitas; etiam fatua; & temeraria. *dec. 29. num. 17. pag. 182.*

Falsitas sine causa non admittitur; quæ solè efficitur pro lucri; & commodi non levis; & non adest iur sine lucri. *dec. 29. num. 56. & 57. pag. 186.*

Falsitas commissæ abique commoda; & utilitate; Committentis; non dicitur dolosa; & dec. 29. n. 58. pag. 186.

Falsitas presumitur potius commissæ per errorem; quàm dolo; cessante lucri; vel illius spe; maxime suspensa qualitate Personarum; quæ nunciat. *dec. 29. num. 59. & 60. pag. 186.*

Falsitas ut excludatur; magis presumitur error; vel ignorantia; quàm malitia. *dec. 29. n. 61. p. 186.*

Falsitas; & eius pœna ordinaria; non solum extraordinaria excusat credituras; etiam fatuas; & temerarias. *dec. 29. num. 69. pag. 187.*

Falsitas red dicitur vehementer suspensa ab tarditate exhibitionis recepta in iudicio post multos dies mori iudicij. *dec. 83. num. 8. pag. 375.*

FALSI ad narrans Principi potius puniuntur; quàm commoda dignus est; *dec. 23. num. 12. pag. 157.*

Fama.

Publica vox; & fama extinctionis census administrationis saltem facti; *dec. 3. num. 28. pag. 10.*
in Fama sententia affirmativa lata fuerit ius quoad omnes etiam non evasat. *dec. 6. num. 40. & 45. pag. 45.*

Fama non sufficit ad probandam Societatem; *dec. 1. n. num. 37. pag. 78.*

Fama bona non presumitur; sed est probanda ab allegante; ubi ea specialiter à lege requiruntur; prout in Teste præp. *dec. 28. num. 11. pag. 121.*

Fama bona; & simpliciter excludunt falsitatem. *dec. 24. num. 14. pag. 163.*

Publica vox; & fama sicut coniecturam falsitatis; *dec. 25. num. 16. pag. 168.*

Publica vox; & fama plene probata; nequid simpliciter probationem faciat in iudicio Criminali. *dec. 29. num. 34. pag. 184.*

Fama nullum est dicens testimonium; ex quo illa ut plurimum est fallax; mendax; & perniciosa. *dec. 29. num. 35. pag. 184.*

Fama cum sit iam facti; præiudicat bonæ quàm nunciæ veri; id gravis probationis non partim; sed indifferenter debet admitti. *dec. 29. num. 36. pag. 184.*

Fama ut plurimum solet transmutari ab illis; quid credere capiunt. *dec. 29. num. 37. pag. 184.*

Fama ut sufficiens probet; Testes debent nominare Reptos; à quibus illud; de quo publicum vocem; & famam extare auni; dicens evanescit; ut Index cognoscere valeas; an illis Personis; tempore bonæ fides sit adhibenda. *dec. 29. n. 38. p. 184.*

Famam oriam fuisse à iuris fide dignis; creditur iudici assentiens. *dec. 29. num. 39. pag. 185.*

Fama ut probetur Testis nominare teneatur; suam si dicit non fuerit interrogatus. *dec. 29. n. 40. p. 185.*

Fama

Fama de probatu, quæ requisita sint necessaria in. Testibus, remissive. dec. 29. n. 43. pag. 185.

Fama debet habere ortum ab honestis Personis, quod scri non potest, nisi manifestentur Persona. dec. 29. num. 45. pag. 185.

Publica vox, & fama non sufficit ad condemnandum. dec. 29. n. 55. pag. 186.

Bona fama iuncta cum precedenti amicitia, excludit omnem suam opinionem. dec. 51. n. 7. pag. 266.

Publica vox, & fama ut efficiat, quantum requisita habere debeat, remissive. ibid. n. 8.

Publica vox, & fama non sufficit, si Persona, à qua talis fama originem habuit, non sit talis, cui sit fides præstanda. ibid. n. 9.

Fama ut constituat indicium contra Dissimulatum, oportet, ut nihil habeat in contrarium. ibid. n. 11.

Fama probari debet per Testes omni exceptione maiores. dec. 51. n. 15. pag. 266.

Fama delicti non utitur, deficientibus legitimis indicij, & concurrente bona conditione, & fama, nec solus in delinquendo. dec. 51. num. 23. & 24. pag. 267.

Publica vox, & fama probat Dominium. dec. 80. num. 7. pag. 363.

Publica vox, & fama probat identitatem bonorum in antiquis. ibid. num. 11.

Publica vox, & fama probatur per septem Testes sine requisitis. ibid. n. 12.

Publica vox, & fama ut probetur, Testes debent deponere audivisse à maiori parte Populi, nominando Auctores à quibus audierint, adducendo rationes, & consensuras. ex quibus eadem fama haberi poterit. dec. 84. n. 10. pag. 380.

Publica vox, & fama quæ ante captivum est sufficiens ad corruptam, maxime iunctis alijs adminiculis, & indicij, & quando illud, statim commissio facinorosa, & ortum trahit, & agatur de his, quæ sunt difficultatis probationis. conf. 3. n. 16. 17. et 18. pag. 461.

Fama probatur per duos Testes dicentes publice audivisse contra Bart. opinionem. ibid. n. 19.

Publica vox, & fama probatur per Testes singulares. ibid. num. 20.

Fœmina.

Fœmina præsumitur commississe falsum potius per errorem, quam dolose, cessante lucro, vel illius spe. dec. 29. n. 59. & 60. pag. 186.

Fœmina si excludatur per Statutum à certis bonis, censetur exclusæ tantum ab illis bonis, à quibus ab intestato excluduntur. dec. 58. n. 3. pag. 286.

Fœmina incedens est, quod excludatur per Extraneos à petizione legitimæ super bonis, à quibus vigore Statuti non potest excludi, nisi à Parentibus ab intestato. dec. 58. n. 5. pag. 286.

Fœmina excludi possunt per Statutum à certis bonis suis extra Territorium, in favore succedentium ab intestato. ibid. n. 9.

Fœmina an, & quando propter totalem extinctionem linearum masculinam dicitur de unica linea, ut de matiantur originem à Primo Acquirente, vel ab ultimo defuncto, Et an, & quando vocatio masculinæ, & femininæ pariformiter credat proximitatē debeat considerari. dec. 90. n. 36. pag. 412.

Fœmina unius linea excluduntur per masculos decedunt linea, quando fœda Inuestitura alicui fuit facta pro masculis, & feminis cum Clausula, quod existantibus masculis, feminæ non succedant, quod non procedit indistincte quoad alias effectus. dec. 90. n. 44. & 45. pag. 413.

Fœmina ut excludantur, descendentes omnes censentur unius linea: unde si sub uno Inuestitura sit facta, ut solam deficientibus masculis, filia admittatur, procedit tex. in cap. 1. de nat. success. feud. & si ex ultimo adfuit solus fœmina, eis præferuntur masculi ex alijs lineis. ibid. n. 46.

Fœmina non succedit, nisi in defectum omnium masculorum, sicut Statuto formarum exclusivum, licet agatur de emphyteusi tam hereditaria, quàm ex pacto, & providentia. conf. 4. n. 4. & 5. pag. 416.

Fœmina veniunt appellations filiorum, & descendunt, principē in vocatione activa. conf. 7. num. 1. & 2. pag. 446.

Fœmina non dicuntur exclusæ, quando Testator suas fuit verbis collectivis aptis comprehendere masculos, & feminas, & quando voluit qualitatē masculinitatis illam expressit. ibid. n. 4. pag. 447.

Fœmina nunquam censetur exclusæ per Testatorem, nisi specificè legatur in testamento expressa ratio, quod bona conferuntur in familiam. ibid. n. 11.

Fœmina non præsumuntur exclusæ per Testatorem, quando testamentum non continet expressam rationem conferendi bona in agnatione. ibid. n. 12.

Fœmina non veniunt appellations descendunt, ubi sit repetitio qualitatē masculina per verba realia. conf. 7. n. 25. pag. 448.

Fœmina censetur exclusæ, si Testator excluferit proprias filias. ibid. num. 26.

Fœmina semper censetur exclusæ, maxime data superveniente linea masculina, emixt à Testatore contemplata, & iuncta præcipue observantia inducitur per plures sententias antiquas. conf. 7. n. 42. pag. 450.

Feudum.

Feudi successio requirit proximitatē ultimi defuncti. dec. 9. num. 20. pag. 66.

Feudum hereditarium, vel non hereditarium, aut ex pacto, & providentia in eius successione admittit proximitatē ultimi defuncti iuxta opinionem communiorum, reiecta distinctione aliquorum DD. dec. 9. n. 23. 24. 25. & 26. pag. 66. & dec. 90. n. 3. 4. 5. 6. & 8. pag. 409.

Feudum in unam lineam ingressum an, & quando ea perpetuare debeat, & an, & quando obvenit, uti ex proximioribus Inuestitis donec super sit ali-

quis ex d. linea, etiam si sint in Inuestitura cōpra-
hensi, alii non admittantur. decif. 9. n. 30. 31. 32.
33. 34. 35. & 36. pag. 67. dec. 90. n. 11. pag. 410.
Fidum idem ex pacto, & providentia, quam heredi-
tarium an comprehendatur sub text. in cap. 1.
de nat. success. feud. decif. 90. num. 14. & 17.
pag. 411.
Fidum paternum idem sonat, quod feudum ex pa-
cto, & providentia. ibid. num. 15. & 16.
Fidum ex pacto, & providentia ingressum in li-
neam vnius, debet in illa conservari, donec in ea
exeat aliquis capax successionis. decif. 90. num.
18. pag. 411.
Fidum natura à patre acquisitum non alteratur per sim-
plicem divisionem factam inter fratres, nec opera-
tur aliquam consolidationem in linea alienius ex
dividentibus. dec. 90. n. 19. pag. 411.
Fidum concessum pro masculis, & feminis cum
Clausula, quod Extantibus masculis, femine
non succedant operator, quod masculi vnius li-
neae excludant feminas alterius lineae. dec. 90.
num. 44. & 45. pag. 413.
Fidum alienari prohibetur. conf. 6. n. 13. pag. 444.

Fideicommissum.

Fideicommissum ingressum in vnam lineam, semper
in ea permanere debet, donec aliquis supersit de
eodem linea, n. q. fieri debet transitus de vna ad
aliam lineam. dec. 5. n. 71. pag. 38.
Fideicommissum sit locus ex observantia fortitente ef-
fectum in vna linea, qua sola observantia, etiam si
testamentum sit informe, addit ipsi tale robur,
ut valere, & transire debeat in fidem veri, &
contrarii amplius non possit. ibid. num. 72.
Fideicommissum successionem inducit inter Vocato-
rum, si ex verbis testamenti constet, Testatorem
voluisse in tempus longum, & perpetuum succe-
dendi ordinem in eius hereditate statuisse, etiam si
verba tractum temporis successionem importantis
non leguntur apposta in substitutionis, dummodo
in alia parte testamenti appareat de voluntate
Testatoris. dec. 28. n. 1. & 2. pag. 177.
Fideicommissum successionem inter Vocatos inducit
per dispositionem In perpetuum. ibid. num. 3.
Fideicommissum conditionali, & n. dum purificatio non
cessetur renunciatum per Instrumentum divisionis,
et si dividendi certam scientiam habuerint.
decif. 28. n. 6. pag. 178. Nisi fuerit expressum.
ibid. n. 18. & 13.
Fideicommissum conditionali, & reciproce cessetur ren-
unciatum per Clausulam De semper habendo
ratam, & firmam divisionem, illamq. perpetuo
obseruare, & in aliquo non contrahere,
Item per Clausulam Ad habendum, tenendum,
& quicquid &c. Nisi fuerit facta divisio, ut vau-
quiquam cognoscitur portione. dec. 28. num.
7. & 8. pag. 178.

Fideicommissum non cessetur renunciatum per dispo-
sitionem, nisi specificet fuerit cognatum de fideicommis-
so. dec. 28. num. 9. pag. 178.
Fideicommissum non cessetur renunciatum per Clausu-
lam Ad habendum non extrinseca cum licentia
alienandi, sed ceterata. dec. 28. n. 11. pag. 178.
Fideicommissum esse particulare dignoscitur, quando
relinquantur stabilia particularia, instituto coram
herede generaliter super alijs bonis. dec. 42. n.
11. pag. 231.
à Fideicommissum particulare non detrahunt Trebel-
licanica, sed ab vniuersali. dec. 42. n. 14. pag. 232.
Fideicommissum exceptio non est apta impedire immis-
sionem heredi ante probatam identitatem bonorum
fideicommissi suppositorum. dec. 54. n. 8. pag. 271.
Fideicommissum non dicitur interuenire, si ad instan-
tiam Creditorum bona alienentur ex fisco Indiciis
pro are alieno d. Testatore debito. conf. 2. num.
6. pag. 426.
Fideicommissum de futuro an renunciari valeat. conf.
5. num. 16. pag. 440.

Fideicommissarius.

Fideicommissarius non tenetur restituere bona eius
substitutis, nisi prius sibi restituta melioramentis.
dec. 1. num. 18. pag. 4.
Fideicommissarius non potest apprehendere posses-
sionem plenam propria auctoritate, sed necessaria
est Iudicis auctoritas, & paria citatio, sed si
sit vacans. dec. 5. n. 7. pag. 32.
Fideicommissarius apprehendens possessionem suam
heredis voluntate, ac citatione, etiam si esset va-
lida, oportet, ut illam prius heredi restituat, &
postea de fideicommissio disceptet. dec. 5. n. 16. pag. 33.
Fideicommissarius non potest capere possessionem pro-
pria auctoritate, sicut Statutum de eo statuenda
à in heredem. dec. 5. n. 28. pag. 34.
Fideicommissarius capiens possessionem, non citatus
herede, in quo Statutum continet possessionem
illam visiosam habet, licet heres naturalis
adhuc non apprehendisset, nec legitimus reparetur
Contradictor. imò uti turbator est repellendus.
dec. 5. n. 29. & 30. pag. 34.
Fideicommissarius habet actionem hypothecariam
super bonis heredis grauitatis, urgente praesumptione
ne, seu probatione doli. decif. 23. num. 52. & 53.
pag. 161.
Fideicommissarius tenetur probare, alienationes so-
las per filium excedere detrahentes, quam dantur
contra Tertium Possessorem. decif. 28. num. 11.
pag. 179.
Fideicommissarius particularis conveniri acquirit
nisi in subsidium, excusis prius bonis liberis, &
generalis fideicommissi suppositis. decif. 42. num.
9. pag. 231.
Fideicommissarius non habet hypothecam tacitam
super bonis heredis grauitatis pro reintegracione
bonorum.

bonorum fideicommissi ab ipso heredem gravato cōsumptoriam, nisi concurrat culpa, & dolus, respectu heredis gravati alienantis. *conf. 2. num. 7. & 8. pag. 426.*

Fideicommissarius, qui rem alienatam iudicialiter vindicare non potest, non valet consequi ab heredem gravato, saltem affirmationem, nisi sit in culpa. *conf. 2. num. 13. & 14. pag. 427.*

Fideicommissarius compellere potest heredem gravatum ad alium pro pretio, si pretium rei alienata pervenisset ad heredem gravatum, & ab illo fuisse consumptum. *conf. 2. n. 15. pag. 427.*

Fideiussio.

Fideiussio non admittitur de reficiendo melioramento. *dec. 1. num. 31. pag. 6.*

Fideiussio non valet admitti, si Statutum disponat, quod Locator non possit expellere Conductorem, nisi reficiat melioramentum. *dec. 1. n. 32. pag. 6.*

Fideiussio filij familias maioris admittitur pro Extranea, multo magis pro Patre. *decif. 7. num. 42. pag. 51.*

Fideiussio a quibuscumque Personis praestari possit, remissive. *decif. 7. n. 43. pag. 51.*

Fideiussio praestata ab uxore pro viro cum solemnitatibus Statutariis valide fit, nisi remaneat indotata. *dec. 10. num. 1. & 2. pag. 69.*

Fideiussio data simpliciter, & absq. ulla reservatione, seu protestatione de stando iuri cum Creditore, & iudicatum solvendo, importat praestationem confensus in Iurisdictionem. *decif. 27. num. 3. pag. 174.*

Fideiussio simplex de iudicio fitti, & iudicatum solvendo inducit prorogationem Iurisdictionis Iudicis, aliis incompetens. *dec. 27. n. 4. pag. 174.*

Fideiussio praestata pro recuperanda praeda in odium contumaciae, prorogat Iurisdictionem. *decif. 27. num. 5. pag. 174.*

Fideiussio requisita à Statuto in heredem non est praestanda, repudiata hereditate. *decif. 40. num. 2. pag. 224.*

Fideiussio Mulierum, maxime pro Viris intercedentium, est nulla. *dec. 77. n. 24. pag. 354.*

Fideiussio facta pro Marito, est omnino nulla, licet Maritus Velleiano renuntiet. *decif. 77. num. 26. pag. 354.*

Fideiussor.

Fideiussor nisi probe impossibilitatem obtinendi relaxationem, litem enormis, vel enormissima confiteri non potest. *dec. 6. n. 31. pag. 44.*

Fideiussor obligatus principaliter non dicitur accessorius obligatus, & annullato contractu principali, adhuc eius obligatio subsistit. *decif. 7. num. 50. pag. 52.*

Fideiussor antequam solvat, & damnum patitur non potest agere contra fideiussorem indemnizatis,

nisi post damnum, vel interesse passum, vel nisi pareretur executionem paratam, aut quando dies solutionis adveniat, sive ad Creditoris instantiam fuerit protestatus. *decif. 10. num. 21. 22. 23. & 24. pag. 71.*

Fideiussor indemnizatis conveniri non potest, nisi prius facta excussione contra principalem obligatum. *dec. 10. num. 25. pag. 71.*

Fideiussor dicitur obligatus sub conditione, quatenus principalis non sit solvendo. *dec. 10. n. 26. pag. 71.*

Fideiussor indemnizatis conveniri potest, non facta excussione principalis debitoris, quando debitor est notorie non solvendo. *dec. 10. n. 17. pag. 71.*

Fideiussor indemnizatis si fuerit ad principalem debitoris iustitias heres, & repudiaverit hereditatem, cum dicat non esse solvendo, excussio habetur, ac si fuisset facta. *dec. 10. n. 28. pag. 71.*

Fideiussor indemnizatis nisi teneatur solvere de proprio, sed tantum Creditore habere actionem pro consecratione indemnizatis, esset contra naturam fideiussionis indemnizatis. *dec. 10. n. 35. pag. 71.*

Fideiussor indemnizatis potest per Releazarium ad satisfactionem cogi, assensu mora, & quando advenit dies solutionis, recepta oblatione alterius idonei Expromissoris. *dec. 10. n. 36. pag. 71.*

Fideiussor potest agitari pro eius liberatione, vel debiti excussione, etiamsi dies solutionis adhuc non venerit. *dec. 23. n. 2. pag. 158.*

Fideiussor valide non obligatur, Statuto ab initio resistente, & respiciente publicam utilitatem, cuiusiam Partibus volentibus renuntiare acquit, secus vero si Statutum concerneret principaliter favorem tertiae Personae, vel potest Mulieris, facta prius tamen declaratione nullitatis contractus per eandem. *decif. 38. n. 1. & 2. pag. 217. Super quo declaratur Beit. in l. cum lex ff. de fideiussor. ibid. n. 11. pag. 218.*

Fideiussor obligatus principaliter non consideratur uti accessorius, & annullata obligatio principalis, adhuc teneatur ad observantiam contractus. *dec. 38. num. 11. pag. 218.*

Fideiussor datus, resistente lege obligationi principali, ad nihil teneatur, dummodo non constituerit se Debitorem principalem, in quo casu obligatio fideiussionis non dependet ab alterius obligatione, sed consideratur de per se sola, & perinde est, ac si solus ad solvendum se obligasset. *decif. 38. n. 12. & 14. pag. 218.*

Fideiussor principaliter obligatus non dicitur obligatus accessorius, & sic corrente obligatione memoris, vel Mulieris, non corrumpitur eius obligatio. *dec. 38. num. 18. pag. 218.*

Fideiussor remanet obligatus, corrente obligatione Pupilli, vel Mulieris ab non adhibitis solemnitatibus. *dec. 38. n. 19. pag. 219.*

Fideiussor remanet obligatus, corrente obligatione principali, ob prohibitionem concernentem principalem.

capitis Personam. dec. 38. n. 20. pag. 219.
Fideiussor, cui author nullitatis non potest illam in
præiudicium Tertij allegare. decif. 38. num. 21.
pag. 219.
Fideiussor cum Clausula Principaliter, & insolidum
dicitur fideiussor respectu Corrocorum, si nibil par-
ticipacionem in contrahat; Sed respectu Crsditoris
non consideratur fideiussor, sed Correns, qui prin-
cipaliter, & insolidum conveniri potest. decif. 38.
num. 22. pag. 219.
Fideiussor siue sponte fideiussor, siue de mandato
Mulieris, solvens pro eadem non potest habere re-
gressum super ipsam, quia nulliter contraxit. dec.
38. num. 23. & 24. pag. 219.
Fideiussor obligatus pro Muliere eo magis astringi
debet ad solvitionem, quando ipsa dolo se gessit
eum Contrahente. dec. 38. n. 25. pag. 219.
Fideiussor sibi ipsi imputat e debet, si super mendacio
sequutus sit fidem Venditoris. decif. 38. num. 26.
pag. 219.
Fideiussorem melius est non dare, quam dare Mulie-
rem. dec. 77. num. 29. pag. 354.

Fides.

Fidem fallere est contra naturam. decif. 7. num. 15.
pag. 49.
Fides non meretur fidem, maxime si depositio fidem
facientis formiter examinata non attenderetur.
dec. 11. num. 44. pag. 79.
Fides simplex nullum gradum probationis facit, præ-
sertim si tendat ad destruendum contrarium reus,
quod per libros praxeneticos apparet. decif. 11.
num. 46. & 47. pag. 79.
Fides fidem non meretur, quando suis producta litæ
pendente. dec. 11. num. 48. pag. 79.
Fides non est attendenda, si fuerit producta postquã
lis diu agitata fuerit. dec. 11. n. 49. pag. 79.
Fides Baptismatis optime adimiculas filiationem.
dec. 25. num. 7. pag. 167.
Fides Baptismatis probat aetatem. decif. 25. n. 25.
pag. 169.
Fides Executoris, seu Nuntij non emanata in actum
executionis, sed ex intervallo, & super actu de-
præterito, maxime si careat Testibus, & sit ema-
nata, litæ pendente, non probat. dec. 33. n. 18.
19. & 20. pag. 197.
Fides Notarii attestantis in prothocollo de executione
citationis sub certo tempore, prævalere debet
fides Nuntij, cum ad diffamem, & relationem.
Nuntij explicita censetur. decif. 33. num. 21.
pag. 197.
Fides mediatoris convincit consignationem rei. dec.
43. num. 66. pag. 240.
Fides solvitionis non operatur effectum in præiudicium
Tertij, & ideo non arguit verum actum numerat-
ionis. dec. 83. n. 16. pag. 376.

Filia.

Filia per Testatorem vocata, debet succedere, si-
nita linea masculina. dec. 42. n. 3. pag. 230.
Filia condemnata sunt dotanda per Patrem bona ca-
pitationis. dec. 43. n. 59. & 60. pag. 239.
Filia exclusa vigore Statuti à eris bonis, non po-
test super illis protere legitimam, quando ex testa-
mento sunt vocati ad eadem bona filii, quorũ
sanore femina abintestato est exclusa; Secus si in
testamento fuisse vocati in illis bonis Extranei.
dec. 58. n. 1. & 2. pag. 286.
Filia à Patre dotata de lure Communi præsumitur
sufficienter dotata, nisi probetur in contrarium.
dec. 66. n. 10. pag. 316.
Filia renunciatio luri cuiusq. bonorum paternorũ,
& maternorum, non intelligitur renunciare alijs
bonis, quã ex dote provenire valentibus, alijs
dicitur. l. 1. c. 1. §. 1. 14. pag. 440.
Filia si renunctaverit, etiam dote recepta, favore
Patris, ut statum, consentit in dubio re-
nunciacione facta, ad reddendam pinguiorum fa-
cultatem alijs de bonorum, suad testamentarium,
siue contrahentem dispositionem, qua dispositione
non sequuta, filia succedit. c. 1. §. 1. num. 24. &
25. pag. 441.

Filiatio.

Filiatio probatur per simplicem assertionem patris
emanatam longe ante motam litem, & condicio-
nis purificationem. dec. 5. n. 59. pag. 37.
Filiatio ad effectum succedendi, probatur lentioribus
probationibus. dec. 5. num. 60. pag. 37.
Filiatio probatur ex verbis enunciativis apposis in
testamento ab illo, cuius negatur esse filius, & hoc
sã de lure Communi, quã ex Statuto Lu-
ce. dec. 25. n. 2. pag. 167.
Filiatio probatur per verba dispositiva ex institutio-
ne in certa portione. dec. 25. n. 3. pag. 167.
Filiatio sine DD. controversia probatur ex institutio-
ne, præcedente nominatione. decif. 25. num. 4.
pag. 167.
Filiatio probatur ex verbis enunciativis, & dispositi-
vis Testatoris cum aliquo legato alium relicto,
tãquam alienius filio. dec. 25. n. 5. pag. 167.
Filiationis nominatio, & confessio ab aliquo in testa-
mento facta, facit plenam probationem contra
Nominantem, & Consequentem, ac eius hæredes.
dec. 25. n. 6. pag. 167.
Filiatio adimiculator per fidem Baptismatis. dec.
25. n. 7. pag. 167.
Filiationis aliquas præsumptio provenit ex infra-
mento venditionis, in quo quis enunciat filius.
dec. 25. n. 8. pag. 167.
Filiatio an plene probetur per duos Testes Civiliter
examinatos, nullis depositionibus aliorum Tes-
tium Criminaliter habitis. dec. 25. n. 10. p. 167.
Filia.

Filiatio, & legitimatio plene probatur ex testibus. dec. 25. n. 14. pag. 168.

Filiationis iurges presumptio inducitur per tractatum praesentem ab omnibus filiis. decif. 25. num. 15. pag. 168.

Filiationis coniectura oritur ex publica voce, & fama. dec. 25. n. 16. pag. 168.

Filiationis iudicium sumitur ex cohabitacione cum ingalibus, quorum praesentitur filius. dec. 25. n. 17. pag. 168.

Filiationis plene probatio deducitur ex nominacione facta in instrumentis vendicionis bonorum, praesentibus patre, & filio. dec. 25. n. 18. pag. 168.

Filiatio probatur ex actibus, qui conuenire non possunt, nisi filio legitimo, & naturali. decif. 25. num. 20. pag. 168.

Filiationis possibilia coniectura desumitur ex similitudine filij cum patre. dec. 25. n. 21. pag. 169.

Filiatio deducitur ex fectis, & gestis antiquis. decif. 25. num. 22. pag. 169.

Filiationis coniectura desumitur ex identitate nominis cum Avo Paterno. dec. 25. n. 23. pag. 169.

Filius.

Filius uti filius, & continuata persona sui patris se opponere potest sicut de iure Statutar. Luc. quod de iure Commun. dec. 5. n. 20. pag. 33.

Filius maior quando alienat bona materna consentiente Patre, alienatio non dicitur nulla. decif. 7. num. 17. pag. 49.

Filius praesumitur ignorare restitutionem dotis matris. dec. 7. n. 19. pag. 49.

Filius familias maior sicut pro extraneo succubere potest, et magis pro Patre. decif. 7. num. 42. pag. 51.

Filius ubi habet proprietatem bonorum, Pater super eis non potest inferre praesentiam citra eius consensum. dec. 7. n. 20. pag. 51.

Filius familias si gesserit contra rem in beneficiis Patris, pecunia non ad ipsum, sed ad Patrem pertinet. decif. 8. n. 31. & 32. pag. 57.

Filius non praesumitur consensisse magna laesione, nisi metu, vi, vel dolo ad id inductus fuisset. decif. 8. n. 33. pag. 57. Et procedit etiam in contrahentibus, in quibus non attenditur laesio. ibid. n. 34.

Filius dimittitur bona Patris. dec. 8. n. 79. pag. 61.

Filius plus diligatur a Patre, quam a contrahente. dec. 8. num. 80. pag. 61.

Filius, licet alibi natus, habet Civilitatem Patris. dec. 25. n. 18. pag. 169.

Filius renunciare nequit Civilitati paternae, nec eam relinquere, aut mutare vult. decif. 25. num. 30. pag. 170.

Filius non habet Civilitatem procedentem ex origine Patris, quando Pater aliud domicilium transfert

cum Laribus, & tota familia, nisi habeat Agnoscos, & Continuatos, qui continui habent in Territorio loci. dec. 25. n. 3. & 42. pag. 170.

Filius non praesumitur relictus ob mortem, donec contrarium probetur. dec. 28. n. 4. pag. 177.

Filius potest alienare bona quous fideicommissus affecta praesententi quantitate sua Legitima, & Trebellianica. dec. 28. n. 15. pag. 179.

Filius absq. alia declaratione praesumitur elegisse bona alienata in causam suorum detractionum. dec. 28. num. 17. pag. 179.

Filius si alienaverit bona fideicommissaria, & praesentatur excedere detractiones ipsi debitas, ab Allegante est probandum, si fideicommissarius ageret contra Tertios Possessores, sicut si contra filium. dec. 28. n. 18. & 21. pag. 179. & dec. 42. n. 12. & 13. pag. 231.

Filius, non confectio Inventario, praesumitur satisfactus de suis detractionibus. dec. 28. n. 19. pag. 179.

Filius, non confectio Inventaria, non cadit a commodo legitima. dec. 28. n. 20. pag. 179.

Filius ergo haeres procedit, tantum in agendo, non in odmissis. dec. 40. n. 19. & 20. pag. 225.

Filius si possideret bona paternae pro matris dote, et si possideret domum summam sibi debitam ex edentem, non censetur admississe hereditatem. dec. 40. num. 28. pag. 226.

Filius si habeat in possessione pro indivisa omnia bona paternae, vel hereditaria, non potest, utraque adiuvare: haec dicitur bona plus valent circa se si incompetenti. dec. 40. n. 31. pag. 226.

Filius habet in retinendi omnia bona paternae pro dotibus maternis vigore hypothecae generalis. dec. 40. num. 33. pag. 226.

Filius ob omissionem Inventarii non privatur legitima, sed necessarium ac concludenter probare debet, etiam causam ab eo non habentem, quod in hereditate Testatoris nulla alia bona adferunt, quod quae offeruntur, ab eis reperta in hereditate. dec. 42. num. 5. & 6. pag. 231.

Filius, Inventario non confectio, consequitur legitimam, quando agitur de fideicommissis universali. dec. 42. num. 8. pag. 231.

Filius si fecerit alienationes, et praesumatur adacquere detractiones, et id quod onus probandi contrarium ad ipsum spectat, vel eius heredem. dec. 42. n. 12. & 13. pag. 231.

Filius primi gradus bonis prohiberi potest Trebellianica, praetermissio tempore antiquo. dec. 42. num. 17. pag. 232.

Filius haeres a Patre institutus si agnoverit hereditatem absq. Inventario, etus creditum dotale Matris, & aliud quodcumque remansit consumit, & consumit. dec. 42. n. 19. pag. 232.

Filius si commiserit crimen laesa diacrisis, & habeat pecunia Castrensis, vel quasi, sine administratione vel

- Vel quasi, vel professio, aut quasi, an ea per Ficum publicari possint non obstante superuenientia Patris, remittit. dec. 43. n. 10. pag. 235.*
- Filius quod acquirit eius industria, opere, & labore, dicitur peculium aduentitium. dec. 43. num. 11. pag. 235.*
- Filius ultra quatuordecim causas emittitur in 5. causas auct. ut omni de appellat. cognosc. potest exhiberi, quando in are, & in Persona condemnatur. dec. 43. n. 26. & 27. Contrarij respondetur remissive. num. 28. pag. 237.*
- Filius ob Crimen Lasa Matris legitime, & alimentis privari potest, ex quo conquiri nequit, nec etiam Fiscus. dec. 43. n. 29. & 30. pag. 237.*
- Filijs etiam primi gradus permittitur est prohiberi Trebellianicam, & quamvis aliam quorundam. dec. 43. num. 36. pag. 237.*
- Filius sub patria potestate existens nil proprij habet, & quicquid pendit Patrem, & filium reperitur insimul habitantes, omne ad Patrem spectat, etiamsi a filio acquisitum dici possit, cum acquisitiones presumantur facta ex bonis, & pecunia paterna. dec. 44. n. 8. 9. & 10. pag. 243.*
- Filius si proprio nomine negotietur, & propria opera, ac industria aquirat, id acquisita dicuntur peculium aduentitium. dec. 44. n. 11. pag. 243.*
- Filius nominatim sibi stipulans acquirit sibi, cum cessat contractus aduentitius, nisi expressè stipuletur pro Patre, cui rei professum stipulari videtur. dec. 44. n. 12. & 13. pag. 243.*
- Filius industrius, & negotiator inducitur presumptione, pecunias esse aduentitias, & contrarium asseruit incumbit onus probandi. dec. 44. num. 15. pag. 243.*
- Filius industrius presumitur potius acquisivisse ex proprijs, quam ex alienis pecunijs. dec. 44. num. 16. pag. 243.*
- Filius plures acquisitiones faciens si dixerit in aliquibus earum fecisse nomine Patris, presumuntur profectitia, illa verò declaratione carentes praeiudicantur facta nomine proprio, & censentur aduentitia, quorum tantum ususfructus Patri acquiritur. dec. 44. n. 17. & 18. pag. 244.*
- Filius familias in bonis aduentitijs dicitur habere heredem. dec. 44. n. 19. pag. 244.*
- Filius ob ususfructum Patris non potest bona aduentitia alienare, hypothecare, nec aliter obligare, & sequens alienatio est nulla tam respectu fructuum, quam proprietatis. dec. 44. n. 20. & 21. pag. 244.*
- Filius familias si publice negotietur, permittente Patre, obligatio est valida, & executio fieri potest, vivente Patre, non habito ratione ususfructus aduentitiorum. dec. 44. n. 23. pag. 244.*
- Filius familias existimatur sui iuris ob multos actus, tanquam à Patre familias gestos. dec. 44. num. 34. pag. 244.*
- Filius familias negotiator existens in quasi possessione sui iuris ob plures actus à se gestos an, & quando, etiam in ususfructu aduentitiorum obligetur, ex causa anerosa Creditori, licet per Spatium requiratur Patris consensus, & an idem procedat favore Fisci pro expensis factis occasione maleficij per filium patris. dec. 44. n. 36. 37. 38. 39. & 40. pag. 245.*
- Filius ex actibus probatur, quod rei Insinor fuerit à Patre alicui negotiationi propositus, dec. 47. n. 7. pag. 251.*
- Filius quicquid agit, presumitur agere in vim praecedentis mandati, & in dubio contraxisse ex causa negotiationis. dec. 47. n. 17. pag. 252.*
- Filius familias non est conventus, sed Pater praeponeus, finita societate, & administratione negotij. dec. 47. num. 22. pag. 253.*
- Filius, à Patre propositus negotiationi, si gesserit vires Capite, debet prius discuri, & rationem reddere alijs socijs, & pro reliquo Pater tenetur. dec. 47. n. 23. & 24. pag. 253.*
- Filius solvens debitum Testatoris sui haeres. dec. 84. num. 27. pag. 381.*
- Filius quilibet constituit lineam novam directam. dec. 90. num. 27. pag. 411.*
- Filiorum unusquisq. censetur praeiudicatus à Primo Acquirente in portione, ipsi obvenit privative, & exlusus quoad alios. dec. 90. n. 33. pag. 412.*
- Filius quilibet Primi Acquirentis, sequens divisione honorum emphyteoticorum, efficitur Dominus irrevocabilis portioni sibi obveniente. dec. 90. n. 49. pag. 413.*
- Filij vocati sub nomine appellativo quoad compraeensionem habentur, ac si proprio nomine vocati fuissent, & ex tali stipulatione filijs acquiritur ius, & actio. dec. 90. n. 55. pag. 414.*
- Filijs etiam possibilibus, tempore stipulationis, siue sint in vieta Vxor, siue non, Pater stipulari potest, & exinde hi quantur actio. dec. 90. n. 56. & 58. pag. 414.*
- Filij non nati non sunt in potestate Patris. dec. 90. num. 57. pag. 414.*
- Filij dicuntur habere emphyteusim à Patre, si ius tantum contemplatione sit concessa, & stipulatus fuerit pro se, & filijs. dec. 90. n. 64. pag. 415.*
- Filiorum numero nunquam restringitur ad masculos, quando aliqua subesse potest probabilis ratio. conf. 7. num. 6. pag. 447.*
- Filijs differentibus, deficit respectu matris ius habiendi, quando in dispositione, ius habitationis cistente, sunt comprehensi tantum filij. conf. 10. num. 19. pag. 459.*
- FINES mandari diligenter sunt custodiendi. dec. 88. num. 11. pag. 398.*

Fiscus.

Fiscus non potest curare emendam sub praetextu, quod infuso factio, & rationabiliter commercia fuerint

fuerint impotentes. dec. 4. n. 50. pag. 93.
 Fidei in subsidium auerere potest d. Creditoribus possessoribus pecuniam commixtam, & bonafide consumptam. dec. 23. n. 10. & 11. pag. 157.
 Fiscus tenetur probare, quod Testes sint omni exceptione maiores, quando agitur de formanda inquisitione particulari contra aliquem. & sic de gravibus praedictio. dec. 29. n. 30. pag. 184.
 Fiscus occupare potest cuncta bona pro suis tributis, & ea auocare d. Tertijs. dec. 43. n. 1. & 2. pag. 235.
 Fiscus in omnibus causis, in quibus d. Iure specialiter privilegiatus non reperitur, videtur Iure privatus, & cum ipso servatur regula qui prior. &c. dec. 43. num. 4. & 5. pag. 235.
 Fiscus succedit solum in eo, quod superest, deducto ac alieno. dec. 43. n. 6. pag. 235.
 Fiscus causa semper postponitur causa Creditorum hypothecariorum, sine causa Fiscus sit anterior, sine posterior, & dato, quod Fiscus succederet Reo idem damnato in certa pecuniarum summa. dec. 43. n. 7. 8. & 9. pag. 235.
 Fiscus potest conveniri d. Creditoribus anterioribus in subsidium pro quanto in eum pervenit. dec. 43. num. 9. pag. 235.
 Fiscus an pro expensis ob publicum interesse sollicit aduersus Reum delinquentem, dato, quod bona ipsius non sufficiant ad satisfactionem omnium, praefertatur Creditibus anterioribus, ac vii possit. I. si quis sepulchrum ff. de religiosis. & sumpt. lura. & aliter varie opinionibus amplectitur. dec. 43. n. 10. 11. 12. & 13. pag. 236.
 Fiscus non dicitur fraudans per dispositiones ordinatas d. Rati. seu. Ratione sub precepto, quod Vocati d. criminibus se abstineant, alijs praevenitur, maxime si sint facta favore agnationis. dec. 43. num. 37. pag. 238.
 Fiscus ante omnia detrahit expensas processus graduatorij ad instar barede beneficiati. dec. 43. num. 50. pag. 239.
 Fiscus dicitur expensas necessarijs ad effectum recuperandi, & inveniendi bona, ut omnibus Creditoribus ad concursum venientibus pro eorum respectu creditis sit censendum. ibid. n. 51.
 Fiscus caput bona cum omnibus conditionibus, & oneribus, & sic tenetur ad dotandas filias, cum hoc dicatur boni patrum. ibid. n. 59. & 60.
 Fiscus probare debet, episcopum configuratum fuisse de aliquo tempore. dec. 70. n. 16. pag. 283.
 Fiscus non opponens non potest alius d. Iure Fiscus ex-
 cepere. dec. 85. num. 49. pag. 387.

Forensis.

Forensis non administratur in concursu possessionis capta, si prohibeatur a Statuto, succedere in maiorem, & bonis possitis in Territorio, iuxta Statutum sit continuatum possessionis in barede. dec. 3. num. 55. pag. 36.

Forensis non dicitur, si Cives non habitent, nec ea comprehenduntur sub Statuto de forensibus loquentes, & prohibente acquisitionem bonorum in Territorio. dec. 5. n. 64. pag. 37. Maxime si habeant in loco Agnatos, & Coniunctos continuò habitantes. ibid. num. 65.

Forensis non dicitur, qui propriam, aut paternam originem retinet, & non venit sub Statuto prohibitive acquisitionis bonorum stabiliū, maxime si in loco habeat Agnatos, & Coniunctos continuò habitantes. dec. 5. n. 64. & 65. pag. 37.

Forensis d. Statuto prohibitis acquirere potest capere possessionem immobilium, & ea detinere Iure pignoris, & hypotheca, donec ex fructibus de suo credito sibi satisfecerit. dec. 15. n. 30. pag. 105.

Forensis competit associatio, ad effectum vendendi in subdito pro extinctione sui Crediti, non obstante Statuto prohibitive acquisitionis bonorum forensis. dec. 15. num. 58. pag. 108.

Forensis, cui per Statutum acquirere prohibetur, non potest denegari associatio, ut possessione adeptus, valeat in Personam subditam, & capacem alienare. ibid. num. 59.

Forensis, non obstante prohibitione Statuti, potest acquirere bona, & Iura, eorumque detentionem, nancisci, ad effectum subdito vendendi, & pretium consequendi. dec. 15. num. 61. pag. 108. & ibid. num. 98. pag. 111.

Forensis, non obstante Statuto, valet retinere rem stabiliem per annum, & possed. vendere subdito, & pretium retinere. dec. 15. n. 66. pag. 109.

Forensis realiter non acquirens rem, vel eius possessionem non comprehenditur sub Statuto prohibente alienationem, vel translationem possessionis, cum sit intelligendum de apprehensione facti. dec. 15. n. 102. pag. 113.

Forensis non dicitur, qui domicilium habet, ac domum apertam, & aliquid possidet, uxoremque duxit. dec. 85. num. 46. pag. 387.

Forensis non potest gaudere dignitatibus, Magistratibus, honoribus, & omnibus Officijs Lucensis Communis, & Civitatis. ibid. n. 52.

Forma.

Forma statuti non servata, citatio est nulla. dec. 2. num. 67. pag. 16.

Forma contestatus est Contrahentium interrogatio praecedens, & responsio subsequens. dec. 7. num. 55. pag. 52.

Forma Statuti adimpletur per acquipollens. dec. 10. n. 41. pag. 72. & dec. 60. n. 41. pag. 294.

Forma Statuti non servatur, non servato tempore ab ipso ordinato. dec. 35. n. 54. pag. 109.

Forma nullitatis d. Statuti inducitur, digne est servanda, maxime dum est praescripta diversa d. Iure Communi. dec. 35. n. 63. pag. 110.

Forma Statuti non servata, actus redditus nullus. dec. 3.

decif. 35. num. 67. pag. 210.
Forma Statuti ubi est detrabendum, sed specificet,
 & adungens servanda est, & adimpleri nequit
 per acquiescens. *dec. 35. n. 65. & 66. pag. 210.*
Forma Statuti non servata, totus preceps est ipso
 Iure nullus, & omnia alia per Indicem gesta. *dec.*
61. num. 4. & 5. pag. 299.

Frater.

Frater obligare nequit suum fratrem. *dec. 19. num.*
24. pag. 136.
Frater si possideat rem, qua erat communis cum de-
 functo fratre, non arguitur, quod velit esse hares.
dec. 40. n. 32. pag. 226.
Frater agere potest de coactione contra alterum fra-
 trem in divisione bonorum ab ipsomet Patre vi-
 nente facta. *dec. 60. n. 78. pag. 297.*
Frater minor si aliquid tradiderit ultra dotem con-
 sistens a Patre filia, & sorori respectiva, non
 cadit sub privilegio dotis, & eius obligatio est nul-
 la. *dec. 66. n. 11. pag. 316.*
Frater, qui non tenetur dotare, dicitur donasse,
 quicquid superaddiderit doti. *decif. 66. num. 14.*
pag. 316.
Frater docans sororem, quando ad hoc non tenetur,
 censetur donare. *dec. 66. n. 15. pag. 316.*
Frater docans sororem intelligitur velle comprare
 cum debito dotis relicta, vel debita ex bonis Pa-
 tris. *dec. 78. n. 9. pag. 336.*
Frater quilibet tam suis descendens constituit
 propriam, & distinctam lineam. *decif. 90. num.*
23. pag. 411.
Frater licet ex eodem latere patris descendat, non po-
 test dici de linea alterius fratris. *dec. 90. num. 23.*
pag. 411.
FRATRIS non est aperienda via. *dec. 22. num.*
22. pag. 153.

Fruktus.

Fruktus percepti ex melioramentis non compen-
 santur à Colonis cum valore corundem, quando ultra
 bonam fidem habetur aliquale Ius, etiamsi dicantur
 simplices detentores, & quid concludat Rot.
 Roman. in questione, scilicet an Fruktus meliora-
 mentorum post licentia percepti sunt absolute melio-
 rantis, vel meliorans ipse teneatur compensare
 cum expensis ipsorum melioramentorum. *decif. 1.*
num. 40. & 41. pag. 7.
Fruktus amplius peti non possunt, cum extincto censu,
 extinguatur omnis obligatio. *dec. 3. n. 1. pag. 18.*
Fruktuum census exactione dilata per Creditorem
 spatii 20. annorum, & nunquam Iudicialiter,
 neque extrajudicialiter petendo eos, praeberet
 coniectura solutionis. *decif. Palm. conf. 45. n. 6.*
decif. 3. n. 21. & 22. pag. 20.
Fruktus, & redditus patrimonij, & non proprietatis
 bonorum attenduntur ad probandum divitias, vel

paupertatem. *dec. 4. n. 44. pag. 28.*
Fruktus tot esse debent percepti, ex quibus probabi-
 liter satisfactio oriri potest, ad hoc ut detegatur
 retentio super bonis, obventis in Iudicio Saluani.
dec. 16. num. 21. pag. 119.
Fruktus census non debentur post decoctionem. *dec. 16.*
num. 23. pag. 119.
Fruktus fidei commissi strictissimi, et expressi alienari
 prohibiti valent à Creditoribus sequestrari. *decif.*
16. num. 38. pag. 120.
Fruktus, visa Emphyteuta debitoris durante, transit
 in Creditorem. *dec. 16. num. 39. pag. 120.*
Fruktus census, seu Emphyteusis decoctione debito-
 ris sequuta, currunt favore Creditore, non facta
 declaratione rescissoria contrahens. *dec. 16. n. 47.*
pag. 121.
Fruktus, ratione more ex cambijs, & recambijs, an
 currere debeant tota decoctione. *dec. 16. n. 48. p. 121.*
Fruktus omnes presumuntur percepti à Possidente.
dec. 16. num. 64. pag. 123.
Fruktus quando in genere probantur percepti, quan-
 titas deducitur ex coniecturis. *dec. 17. n. 3. p. 128.*
Fruktus liquidantur leuioribus probationibus, quam
 exactissimi. *dec. 17. num. 5. pag. 128.*
Fruktus liquidatio cum sit difficilis probationis, ad-
 mittit etiam praesumptiones, & coniecturas. *dec.*
17. num. 6. pag. 128.
Fruktus probantur percepti ex Testibus de proprio
 Iudicio deponentibus. *dec. 27. n. 7. pag. 128.*
Fruktus percepti liquidantur per Testes etiam de cre-
 duitate, licet sint singulares, & praesertim Coloni.
dec. 17. n. 8. p. 128. & 12. pag. 129.
Fruktuum quantitas probatur à coniectis percipi in
 praecedentibus annis. *dec. 17. num. 13. pag. 129.*
dec. 37. num. 12. pag. 215.
Fruktus descendentes ex bonis hypotecatis seque-
 strari possunt tam contra Debiteorem, quam contra
 eorum haeredes, & successores, etiam singulares,
 habentes causam ab eis. *dec. 48. n. 5. pag. 254.*
Fruktuum perceptorum valor est liquidandus, ut cre-
 ditam dicatur liquidum. *dec. 50. n. 40. pag. 264.*
Fruktuum perceptorum valor non liquidato, Credi-
 tor, qui habuit immisionem super suo fundo, non
 potest immitti super alijs bonis hypothecatis. *dec.*
50. num. 43. pag. 264.
Fruktus, & res sunt restituenda, si citius redactur
 ad non titulum. *dec. 57. n. 30. pag. 285.*
Fruktus sunt restituendi à eis litis contestationis, per
 quam induitur mala fides. *dec. 80. n. 40. pag. 365.*
Fruktus debentur Domino, quando bona dementur
 loco pignoris. *dec. 81. n. 26. pag. 367.*
Fruktus non compensantur cum interesse, quando ri-
 tus redactur ad non titulum, ob contrarium
 nullum. *conf. 6. num. 11. pag. 444.*
Fruktus ne restituuntur, renovatio alienationis, an
 fiat ex culpa Emptoris, vel Venditoris, non habet
 in consideratione, quando alienationis Ius asse-

rit.

fit, nec resistit; Scilicet ubi adest iuris resistentia, & committitur in legem, maxime ubi simpliciter est prohibita sicuti in feudalibus alienatio, conf. 6. num. 12. & 13. pag. 444.

Fuga.

Fuga ante accusationem, & inquisitionem formatam, facit iudicium ad torturam, conf. 3. n. 10. pag. 430. Fuga incontinenti, illico Cuiusvis iannis apertus post maleficium patrata, indicat ad torturam, etiam nullo accedente alio adminiculo, conf. 3. num. 11. & 12. pag. 430.

FUNDANS se in aliqua intentione, debet eam probare, dec. 65. num. 1. pag. 313.

Fundus.

Fundus non dicitur dotalis si fuerit traditus loco dotis promissa, dec. 11. n. 83. & 84. pag. 83.

Fundo census reddito infructuoso, sine perempto interestum, vel in partem ob culpam, & negligentiam Venditoris census, pro rata percemptionis scietur ad restitutionem pretij, & interesse, dec. 82. num. 1. pag. 370.

G

Gabella.

Gabella salis conducta continet substantiam super capicibus humanis, dec. 14. n. 13. pag. 92. Gabella venditor semper promississe videtur, se ubi scilicet unum; quod eius exactionem impediatur, dec. 14. num. 38. pag. 94.

Gabellæ Empor quando possit credere debeat, quod assignanda essent loca pro mercium expurgatione, quam prædare impedimentum commercij, cansandum fuisse Principis illud prohibentis, ibid. num. 41.

Gabellarum Prouentalibus, seu Arrendatoribus restitutum omnino est rescindendum, si detrimentum patiantur ex bonis Principis Locavori iustis, & pro necessaria Populi salute coacti emisse, dec. 14. num. 47. pag. 95.

GENITORES solent imponere eorum filiis, vel proprium nomen, vel eorum Parentum, & Maiorum, dec. 35. num. 73. pag. 169.

Gradus.

Graduum prioritas attenditur in successione emphyteus ubi qualitate hereditaria concessa, dec. 5. num. 5. pag. 64.

Grado eodem distans inter se, quoto gradu in linea transuersali remotio distat à communis super, dec. 9. n. 70. pag. 65. & dec. 90. n. 1. pag. 408.

Gratus non computatur secundum Ius Civile, ubi Statutum mandas computari iuxta Ius Canonicum, dec. 9. n. 11. pag. 65.

Gratus quod sumatur à Marietæ & sanguis uero à

Primo Acquirente, simul bene stare possunt, dec. 90. n. 10. pag. 410.

Gratus proximitas metiunda est à Constitutis in linea, ubi semel admissa suis una linea, cum non dicatur in gradu, qui non est in linea, dec. 90. n. 60. p. 414.

Grauamen.

Grauamen si cessat, appellatio, seu recursus non est deferendum, dec. 33. num. 28. pag. 198. & dec. 35. num. 13. pag. 205.

Grauamen est fundamentum appellationis, dec. 35. num. 2. pag. 204.

Grauamen si inferatur ab expressa, sine tacita reuocatione Testium, vel probationum releuantium, datur appellatio, dec. 77. n. 23. pag. 354.

GRAVATO semel aduento, factum est aus patri-monium, dec. 9. num. 26. pag. 67.

H

Habitatio.

Habitatio non est necessaria ad Ciuitatem, dec. 5. num. 62. pag. 37.

Habitatio cum legalibus, quorum quis prætendit filius, facit iudicium filiationis, dec. 35. num. 17. pag. 168.

Habitatio vbi cum filijs relicta Vxor principaliter consideratur, vxor extrinsecus legatam, prætensum si ipsi, & non filijs non fuerit relicta per viam oneris, sed per viam facultatis, conf. 10. num. 18. pag. 459.

Habitatio deficit respectu matris, deficientibus filiis, quando in dispositione ius habiandi continetur, sunt contemplati tantum filij, ibid. n. 19.

Habitatio respectu filiorum extinguitur, extrinsecus Vxor, quando in dispositione onus habitationis continetur, est contemplata solum vxor, ibid. n. 20.

Habitatio legatæ per mortem extinguitur, sententibus verbis temporalitatem impartientibus, ibid. n. 21.

Habitatio vxor relicta cum liberis, intelligitur relicta tantum intra, si in defensionem habitationis aliud vxor fuerit relictum, conf. 10. n. 22. pag. 460.

Habitatio non potest dici præapposita in filiis, dum eorum contemplatio principaliter deficit, & nisi verba fuerint directa ad ipsos filios, dicendo Si cum Matre habitare velint, vel Donec habitauerint, ibid. num. 33.

Habitatio vbi cum filijs puberibus, & rixosis censetur à Testatore relicta vxor, ut eius opere, & auctoritate ad meliorem viam reducantur, ibid. num. 36.

Hereditas.

Hereditas nisi fuerit adita, voluntas, & consensus Defuncti conseruatur in hereditate incense, dec. 5. num. 41. pag. 35.

Hæreditas latens representat personam defuncti.

dec. 5. num. 41. pag. 35.

de Hæreditate sententia affirmativa lata facit ius quoad omnes, etiam non citatos. decij. 6. num. 42. & 45. pag. 45.

Hæreditas latens consideratur per leges tanquam animi consilio carens, & Persona miserabilis. dec. 98. num. 34. pag. 153.

Hæreditas latens representat Personam defuncti, & nunquam constituitur in mora. dec. 31. num. 24. & 25. pag. 193.

Hæreditas aoc dicitur vacans, quandiu potest adiri, vel adesse spes, quod adeatur. decij. 31. n. 26. pag. 193.

Hæreditas comprehendit tam debita, quam credita. dec. 35. num. 8. pag. 205.

Hæreditas, qua auenit heredem dicitur solvendo. ibid. num. 9.

Hæreditas habetur, ac si esset vacans per Inventarij confessionem. dec. 39. n. 4. pag. 221.

Hæreditas habetur, ac si esset iacens, Inventario confesso. ibid. num. 5.

Hæreditas est prius liquidanda, cuiusq. bona discutienda, antequam sententia excussio consumatur. dec. 39. num. 17. pag. 222.

Hæreditas semel repudiata non potest amplius à Repudiante adiri. dec. 40. n. 4. pag. 224.

in testamento summo res quod facti non presumuntur, sed per probationes explicas, & necessarias est probanda. ibid. num. 5.

Hæreditas adita nunquam presumitur, nec de ea doceri potest, nisi in actis producat. ibidem. num. 6.

Hæreditas etiam si esset opulenta, & lucrosa, eius aditus ab Allegante plene, & conclusenter est probanda. ibid. num. 7.

Hæreditas quando expressè constat repudiata, non presumitur mutari voluntatis. ibid. n. 9.

Hæreditas si fuerit semel repudiata, aditus non presumitur ex possessione bonorum, nisi clare constet de voluntate aditandi. ibid. n. 10. pag. 225.

Hæreditas repudiata non videtur ac censetur ex possessione, potius presumitur, quod res furto subrepta fuerit. ibid. num. 11.

Hæreditas dicitur adita per possessionem bonorum defuncti. ibid. num. 12.

Hæreditas non dicitur adita ex actu dubio, & equivo. ibid. num. 13.

Hæreditas, licet opulenta, nunquam potest dici adita, non probato, per heredem facta aliquo actu extrajudic. seu politico, qui exerceri non potuisse citra ius, & nomen heredis. decij. 40. num. 25. pag. 225.

Hæreditas si presumitur adita à defuncti iudicibus per possessionem bonorum, quæ Antecessores possidebant, nisi probetur, non videtur quando alio titulus concurrere potest favore filiorum, & poss. repudi-

ationem sui factus aditus citra ius, & nomen heredis. dec. 40. n. 21. 22. & 23. pag. 225.

Hæres.

Hæres habet retentionem pro necessariis, & pro utilibus melioramentis, & quæ concernunt perpetuam utilitatem. dec. 1. num. 4. pag. 3.

Hæres non possunt impugner confessionem extrajudicalem eorum Amboris. dec. 3. n. 6. pag. 19.

Hæres competunt remedia retinenda, recuperanda, & adipiscenda, omniaq. simul per eum cumulari possunt, stante Statuto continuatur possessionis. dec. 5. num. 25. pag. 33.

Hæres continuat possessionem ab ipso alia apprehensione per Colonum, stante Statuto continuatur possessionis in heredem. dec. 5. n. 31. pag. 34.

Hæres per Colonum possidet, licet possessionem non apprehenderit, si pendente locazione rei, Dominus moritur, & si Tertius interit in possessionem ipsam non acquirit. ibid. num. 32.

Hæres licet ignorans illud à morte defuncti acquirit possessionem, stante Statuto continuatur ipso iure possessionem Defuncti in heredem. decij. 5. num. 37. pag. 35.

Hæres si existentia sufficit, ad effectum continuationis consensus in Locatore. ibid. n. 40.

Hæres sufficit, quod sit capax possessionis, licet incapax domini. ibid. n. 41.

Hæres etiam si sit incapax, mittitur in possessionem bonorum, stante oblatione. ibid. n. 73. pag. 38.

Hæres interim existere debet in possessione, si res sit dubia, seu turbida, cum semper sit retinenda ad iudicium ordinarium. ibid. n. 74.

Hæredem, si promissionem fuerit, quem esse eum beneficio legis, & Inventarij, sententia lata facit, non quoad omnes, nisi iudicatos. dec. 6. n. 44. pag. 45.

Hæres non tenetur ex contracta facta à socio excedere terminos societatis, quando eius auctor contractus non interatus, nec subrogatus. decij. 1. num. 42. pag. 79.

Hæres, qui successor est ab intestato, est iudicandus in testamento publicato, manu proprii Testatoris facti. dec. 13. n. 3. & 5. pag. 83.

Hæres si probat, quod Testator non erat obdormit, nisi causa esset vera, legatam videtur, & quomodolibet per heredes probari debeat. dec. 20. num. 38. & 39. pag. 94.

Hæres granatus presumitur dolose ob consumptionem omnium eius bonorum, ob occultationem bonorum testamentorum, & ob mendacium. decij. 23. num. 4. & 5. & 6. pag. 161.

Hæres Insuperum non habet executionem partem. dec. 26. n. 4. pag. 172.

Hæres uniusquisq. debet in iura sua. Cod. de edict. diu. Adr. toll. non obstante possessione iudiciali. dec. 31. num. 1. pag. 221.

Hære-

Hæreditis possessio, eiusq. titulus non potest per Condictionem in alium transferri, nec interueniri, dec. 31. num. 16. pag. 191.

Hæres intentare potest pro sua quota actionem petitionis hereditatis comprehendentis tam debita, quam credita, qua declarari valet hæres, etiamsi nihil in ea adfuerit, dec. 35. n. 8. pag. 205.

Hæres per Inventarij confessionem semper præservatur in eo statu, in quo erat ante aditam hereditatem, adeo ut nullum damnum pati valeat, dec. 39. num. 1. pag. 221.

Hæres, qui successit Inventarium, habet præservatæ omnia iura, permitti ac si hereditatem non aduisset, dec. 39. n. 3. pag. 221.

Hæres per Inventarij confessionem habet præservatæ omnes actiones ipsi competentes, & quoad damnum vitandum censetur, ac si hereditas non fuisset adita, dec. 39. n. 6. pag. 221.

Hæres, Inventario confectus, non obligatur, dec. 39. num. 8. pag. 221.

Hæres cum beneficio Inventarij representat duplicem Personam, scilicet suam, & hereditarij, licet hereditas existeret soluta, ibid. n. 9. & 10.

Hæres cum beneficio legat, & Inventarij potest condonare totum solutum Creditoris defuncti de bonis tam hereditariis, & non propriis, licet proprio nomine se obligasset, nisi specialiter renuntiasset dicto beneficio, dec. 39. num. 11. & 13. pag. 221.

Hæres per Inventarium non liberatur à taxationibus litium, & à molestiis, cum etiam ea confecta, Creditores non repellatur. sed debeant satisfieri, & de costis litibus desistat, dec. 39. n. 14. pag. 221.

Hæres pati non potest executionem personalem, tanquam morosus hereditate non liquidata, & illius bonis non distraxis, maxime illis in assue obligatis, dec. 39. n. 18. & 19. pag. 222.

Hæres, cui fuerit designatus terminus probatorius, non potest caperari, tanquam morosus, & ut recensans præstare bona in Inventario descrepta, dec. 39. num. 26. pag. 222.

Hæredes beneficiati purgant moram per solam obligationem, etiamsi facta sit cum Clausula, Quatenus res hereditarie sufficiant, dec. 39. n. 27. p. 222.

Hæredes beneficiati per solam obligationem liberantur, cum ad ipsam tenentur tenerentur, & non ultra, dec. 39. num. 29. pag. 222.

Hæreditas quilibet soluitur per repudiationem, dec. 40. num. 3. pag. 224.

Hæres, Inventario iuncto, tenetur solvere integra legata, & fideicommissa particularia, dec. 42. num. 7. pag. 231.

Hæres, non confectus Inventarij, præsumitur satisfactus de suo credito ex alijs bonis hereditariis, dec. 42. num. 20. pag. 232.

Hæres per non confessionem Inventarij non debetur soluti creditum à fideicommissis particulari, secus ab universali, dec. 42. n. 21. pag. 232.

Hæredes in stipulationibus sanorabilibus semper censentur habere ad eorum favorem Clausulam, Et pro hæreditibus &c., dec. 45. n. 2. pag. 236.

Hæredes acquirunt omnes actiones, tam activas, quam passivas, qua tempore mortis reperiebantur penes Defunctum, dec. 45. n. 3. pag. 246.

Hæres representat Personam Defuncti, tam actiue, quam passivæ, dec. 45. n. 4. pag. 246.

Hæres potest carcerari per Defuncti debito, sicuti poterat carcerari defunctus, & etiam egredi, dec. 45. num. 7. pag. 247.

Hæres probatur, quod quis sit, ex libro Testium publica autoritate confecti, dec. 48. n. 6. pag. 254.

Hæres tunc se talem debet probare, quando a Parte apponitur, maxime si agatur in causis iuramentis, seu executivis, dec. 48. n. 8. & 9. pag. 254.

Hæredi non retardatur iuramentum per exceptionem fraudulentam, & claram fideicommissi anterioris, dec. 54. num. 7. pag. 271.

Hæredi compescit immixtio, non obstante exceptione fideicommissi, non probata identitate bonorum fideicommissi suppositorum, dec. 54. n. 8. pag. 271.

Hæres controuertere non potest factam sui Amoris, dec. 57. num. 2. pag. 282.

Hæredes non sunt molestandi, si per Instrumenta publica appareat de redditione rationum, dec. 60. num. 3. & 4. pag. 291.

Hæres habens quietantiam finalem pro se, ad non redditionis rationem cogi nequit, dec. 60. num. 5. pag. 291.

Hæres frustra impugnat confessionem defuncti, dec. 60. num. 6. pag. 295.

Hæres acquirit transitum ad se ipsum omnis actionis, & passionis, & maxime si sit beneficiatus, dec. 60. num. 75. & 76. pag. 297.

Cohæres tenetur actione communis diuidendo de illo, quod ab hereditate recepit, dec. 60. num. 77. pag. 297.

Hæreditibus iunctis iunctis non comprehenditur in Inuestitura compescit immixtio ad bona lucellaria, & sic multo magis continuatio, dec. 60. num. 81. pag. 298.

Hæres habetur uti Tertius Possessor, & dum agitur de amouendo à possessione, est estandus, dec. 79. num. 30. pag. 361.

Hæres præsumitur ignorare Instrumentum defuncti, dec. 85. num. 5. pag. 384.

Hæres quando retinere valet, si excludatur à Statuto ob forensitatem, dec. 85. n. 50. pag. 387.

Hæreditibus compescit via executiva, qua compescit defuncto, dec. 89. num. 3. pag. 403.

Hæredes mulieris habent actionem pro consecratione dotis, dec. 89. num. 4. pag. 403.

Hæredes soli sanguinis, & sic descendentes ab ipsis Inuestitis veniunt in materia emphyteutica, conf. 1. num. 6. pag. 421.

Hæres gratias alienare potest bona particulariter fidei-

- fideicommissio subiecta, si alia bona libera vendi nequeant, quia Emptor non inveniretur. conf. 2. num. 10. pag. 427.*
- Hares gravatus non tenetur saltem ad affirmationem favore fideicommissarii, qui rem indicialiter alienatam vindicare non valet, nisi sit in culpa. conf. 2. num. 13. & 14. pag. 427.*
- Hares gravatus compelli potest, saltem pro pretio, si pretium rei alienata pervenisset ad bareddum gravatum, & ab illo fuisse consumptum. conf. 2. n. 15. pag. 427.*
- Heredes, & successores vocati non consuetur vocare Delictucentes, nisi sint heredes, praeteritum si praecedat verbum genericum Heredes, & versetur in dispositione hominis non habente qualitates hereditariam ad exclusionem Carentis dicta qualitate. conf. 4. num. 9. 10. 11. & 12. pag. 417.*
- In Heredis perniciem non debet tolerari effractum arbitrium, ne sit in facultate Legatarii totam evertere dispositionem. conf. 9. n. 18. pag. 455.*
- Heres praesumitur ad Testatorem gravatus, quod minus possibile sit, unde in dubio interpretatio fieri debet favore baredis, praeteritum quando accedunt verba generalissima. conf. 9. n. 19. & 20. pag. 455.*
- Heredis conventi favore in dubio est inducendum. conf. 10. num. 26. pag. 429.*
- HOINES tantum iuris habent ad obtinendum super locis publicis, quantum quilibet de Populo ad prohibendum. dec. 69. num. 3. pag. 323.*

Honor.

- Honor mariti praeponi debet dotis commodo. dec. 10. num. 10. pag. 70.*
- Honor, & proprii corporis defunctio nullam habet maiorem necessitatem. dec. 21. num. 16. pag. 148.*

Hypotheca.

- Hypotheca confusa, & extincta per redemptionem census à Tertio factam, remittere non potest ad versus posteriores Creditores si versetur in agendo, secus in excipiendo. dec. 2. n. 36. & 37. pag. 13.*
- Hypotheca, & domini concursus non impicit respectu Emptoris, quando dominum non est inenotabile. dec. 2. num. 48. pag. 14.*
- Hypotheca, seu obligatio de iure Communi non dicitur propriè alienatio. dec. 4. n. 24. pag. 27.*
- Hypotheca generalis comprahenditur sub Statuto prohibitivo alienationis. dec. 15. n. 22. pag. 105. Contrarium habetur. ibid. n. 23.*
- Hypotheca specialis venit sub Statuto prohibitivo alienationis. dec. 15. n. 24. pag. 105.*
- Hypotheca generalis constituitur etiam ad rem. dec. 15. num. 23. pag. 105.*
- Hypotheca specialis operatur ius in re intrinsecum. dec. 15. n. 24. pag. 105.*
- Hypotheca specialis non habet vim transferendi dominium, sed solum, & nudam possessionem, seu*

- detentionem. dec. 15. n. 28. pag. 105.*
- Hypotheca bonorum ad modum improprie venit alienationis nomine ex tex. in l. fin. Cod. de reb. alien. non alienan. dec. 15. n. 35. pag. 106. & procedit tantum in Statutis auctorabilibus, et late interpretandis. ibid.*
- Hypotheca improprie dicitur alienatio, & idem non potest super praepositis verborum Statutis contineri. dec. 15. num. 36. pag. 106.*
- Hypotheca non consuetur propriè prohibita, alienatione prohibita. dec. 15. num. 39. pag. 106.*
- Hypotheca non venit appellatione permutacionis, & donationis. dec. 15. num. 40. pag. 106.*
- Hypotheca specialis, & generalis non venit sub Statuto prohibente alienationem translationem, & demum tantum. dec. 15. num. 42. pag. 107.*
- Hypotheca sine generalis, sine specialis constituitur super bonis aequalitatis in 22 obligationibus, & de casibus spei laucionis, consuetur alienatio à Statuto prohibita. dec. 15. n. 55. pag. 108. & ibid. n. 57.*
- Hypotheca semel orta cum actione personali, & immobilitate deducit, facit subsistere reservationem in vim Saluiani, & hypotheca sine ipsa actione durat. dec. 26. num. 57. pag. 122.*
- Hypotheca specialis secundum Creditorem comprahenditur sub hypotheca generali Primi Creditoris. dec. 26. num. 90. pag. 125.*
- Hypotheca ius extinguit remanet super domo in ipso, quod census super ea imponitur furto redemptus. dec. 31. num. 18. pag. 121.*
- Hypotheca generalis non restituitur ad bonam aequivalentiam sed etiam pro modica summa omnia bona Debitoris auocat, cum sit indivisibilis. dec. 40. n. 33. pag. 126.*
- Hypotheca est stricti iuris, & strictissime interpretanda, nec extenditur de casu ad casum. dec. 43. num. 40. pag. 128.*
- Hypotheca nunquam intelligitur opposita, nisi expressè ex Partium conventionione inducitur, & immèdiatè ad promissionem solutionis canonis. dec. 43. n. 41. & 43. pag. 128.*
- Hypotheca etiam retrotrahitur ad formam expressè purificant conditionem potestatis, vel mixta. dec. 43. num. 54. pag. 129.*
- Hypotheca sine expressa, sine tacita incipit à die promissionis. dec. 43. num. 55. & 56. pag. 129.*
- Hypotheca incipit à die contractus matrimonij, immò si forte datus ortus à die capitulorum. dec. 43. n. 57. & 58. pag. 129.*
- Hypotheca respicit Creditorem obitographorum. dec. 43. & quando mittitur à die facta, vel à declarationis, & excludantur Creditores Instrumensarii super quo declaratur doctus Goll. tract. de retrotra. cap. 8. cas. 6. n. 2. dec. 43. num. 67. 68. & 69. pag. 129.*
- Hypotheca mittitur à die facta promissionis in Instrumento emphiteutico, non variè à die defusio solutionis canonis. dec. 43. num. 71. pag. 129.*

Hypothecalegis absque expressa est sufficiens in bonis *Parti* pro dote. dec. 50. n. 11. pag. 361.

Hypotheca legalis tacita fructus habens privilegium, quibus expressa, ex qua, in constitutionibus adhibita, refertur adhibens simulationis suspicio. dec. 50. num. 13. & 14. pag. 361.

Hypotheca imposita in actu acquisitionis praferri debet quibusque alijs hypothecis Creditorem temporis anteriorum. dec. 63. num. 5. pag. 301.

Hypotheca conditionaliter stipulata comprehendit speciem, qua continetur sub obligatione omnium bonorum. dec. 63. num. 7. pag. 301.

Hypotheca prima an extinguatur per dationem in solutum speciei pro quantitate. dec. 63. num. 17. & 18. pag. 303.

Hypotheca metitur ratione anterioritatis temporis. dec. 63. num. 19. pag. 304.

Hypotheca est dimittenda à tempore promissionis, ad quod retrahendi debet conditio eiusdem. dec. 63. num. 22. pag. 304.

Hypotheca extinguitur per solutionem. decif. 62. num. 23. pag. 304.

Hypotheca generalis bonorum comprehendit Debitum nomen, Iura, & actiones. dec. 76. n. 4. p. 350.

Hypotheca non inducitur per sententiam in bonis condemnatis nisi factam executionem, ita ut non possit dici, bona esse obligata à die sententiae. dec. 87. num. 6. pag. 392.

Hypotheca anterior Terrij Possessoris facit cessare Salianum. dec. 87. num. 7. pag. 392.

Hypotheca patris non competit fideicommissario super bonis heredis graui pri reintegratione bonorum fideicommissi ab ipso herede graui consumptorum, nisi concurrant culpa, & dolus respectu heredis graui alienantis. conf. 2. num. 7. & 8. pag. 426.

HYPOTHECA non alienat, nec in aliam transferri, dum pignus remanet in bonis Debitoris. dec. 155. num. 27. pag. 105.

Hypothecaria.

Hypothecaria actio haud operatur considerationem illius, quod minus est, sed illius quantum meliorum. dec. 53. num. 7. pag. 269.

Hypothecaria actio non acquiritur sine cassatione facta per Creditorem anteriorem. dec. 84. n. 18. p. 381.

I

Idatio.

Idationes non probant metum. decif. 8. n. 16. pag. 56.

Identitas Bonorum.

Identitas bonorum plerum probatur per Instrumentum diuisionis facta inter filios de bonis remanentibus in

hereditate Patris fideicommissum. decif. 28. num. 5. pag. 177.

Identitas bonorum non probata, Indicium Saluiani non sufficit super qua parte sit intentatum. dec. 32. num. 14. pag. 194.

Identitas bonorum in antiquis resultat ex lenioribus probationibus, et ex indicij, et coniecturis. ibidem. n. 15. & 16. dec. 80. n. 21. & 22. pag. 364.

Identitas bonorum maxime in antiquis probatur per duas demonstrationes, nulla verificatione vocati, etiam inter ipsas adfessa via publica. decif. 32. num. 17. & 18. pag. 194.

Identitas rei indicat non inducitur per requisitum causa, seu meritum, ut patet quae exceptio. nam in altera parte eiusdem rei. dec. 35. num. 16. pag. 107.

Identitas non probatur per Testem deponentem de credulitate, & nullam causam scientia adducit. dec. 26. num. 7. pag. 349.

Identitas bonorum fideicommissi suppositorum non probata, exceptio fideicommissi non est apta impedire immisionem heredi. dec. 54. n. 8. pag. 271.

Identitas bonorum probatur per confessionem Testatoris cum expressione nominis bonorum, adinueniunt cum alijs circumstantijs. dec. 57. n. 11. p. 283.

Identitas rei iniquam praesumitur, quando agitur de irroganda pena. dec. 59. n. 5. pag. 287.

Identitas rei non praesumitur in alportatione grani. dec. 59. num. 8. pag. 287.

Identitas rei probatur, sufficit, quod conveniant denominatione generalis loci, & duae demonstrationes, seu confines, scilicet unum, & rursum, quod tanquam magis certi, & minus variabiles, eo plus attendi debent, quamvis alia demonstrationes temporis, cuius mutata aduen alterata essent. dec. 79. num. 16. & 27. pag. 360.

Identitas bonorum in antiquis probatur ex publica voce, & fama. dec. 80. n. 11. pag. 363.

Identitas bonorum probatur per duas demonstrationes, etiam si adfessum alia, qua non eueniunt, et ad magis ubi habentur tres demonstrationes cum identitate Communis, & Loc. dec. 80. num. 14. 15. & 16. pag. 363.

Identitas bonorum probatur ex conformi denominatione, & veteri denominatione, si alia eiusdem nominis in eadem Regione non probentur extare. dec. 80. num. 17. 18. & 20. pag. 364.

Identitas bonorum probatur ex tribus confinis, licet generalibus. dec. 80. n. 19. pag. 364.

Identitas requirit speciales demonstrationes, quae alijs bonis conuenire non possunt. dec. 85. n. 40. p. 387.

Identitas bonorum probatur, ex eo quod heres, & Descendens possideat in eo loco, in quo defunctus possidebat, etiam absque specificatione confinis. dec. 90. num. 72. & 73. pag. 416.

Identitas bonorum probatur duabus demonstrationibus tantum. dec. 90. num. 74. pag. 416.

Idco

Identitas probatur ex unica demonstratione particulari cum alia generali, cum sit in tempore excedente centum annos, imò probatur solis presumptionibus, & consuetudinibus. dec. 90. n. 80. & 81. pag. 416.

Identitas Personæ.

Identitas Personæ est probanda per nomen, & cognomen. dec. 18. num. 19. pag. 131.

Identitas Personæ probatur in Criminalibus, quando Testis concludit, Inquisitum esse illum, de quo deponit, designando effigiem, & cum vocando per nomen, & cognomen. dec. 18. n. 21. pag. 131.

Identitas Personæ probatur ex solo nomine, nisi probetur, aliam existisse eo tempore eiusdem nominis. dec. 25. num. 11. pag. 167.

Identitas Personæ probatur consuetudinibus. decif. 25. num. 12. pag. 168.

Identitas Personæ arguitur ex scripturis antiquis, & Instrumentis. dec. 25. num. 13. pag. 168.

Identitas nominis cum Avo paterno præbet consuetudinem filiationis. dec. 25. n. 23. pag. 169.

Identitas Personæ ut probetur, debet exprimi nomen cum duobus accidentibus. dec. 83. n. 24. pag. 377.

IDONEVS quisque presumitur, sed non quoad facultatem. dec. 4. num. 40. pag. 28.

Idoneitas.

Idoneitas ut probetur, ut Dominus directus consentire teneatur alienationi bonorum Incallorum, quam concurrere debeant. dec. 4. n. 99. pag. 28.

Idoneitas extrinseca non presumitur, maxime præiudicium Tertii. dec. 4. n. 45. & 46. pag. 28.

Idoneitas quando à lege profertur, semper est intelligenda cum adverbio Equè. dec. 4. n. 47. pag. 29.

Ignorans.

Ignorans nihil agere, nec consentire censetur. dec. 7. num. 18. pag. 49.

Ignorans actum quem perficere, non est verisimilis, attenta actuum geminatione. dec. 7. n. 27. pag. 49.

Ignorantia.

Ignorantia presumpta est potentior presumptione scientiæ. dec. 7. n. 21. pag. 49.

Ignorantia virtus est, ut transferat onus probandi in Aduersarium. dec. 7. num. 23. pag. 49.

Ignorantia excluditur per Clausulam à certa scientia. dec. 7. num. 26. pag. 49.

Ignorantia hominis non valet impedire legis operationem. dec. 11. n. 15. pag. 76.

Ignorantia, vel error magis presumitur, quàm malitia, ad sollicitudinem excludendam. dec. 29. n. 61. pag. 186.

Ignorantia presumpta Statuti infurgit ex contraria consuetudine extrinseca servitorum Statuentium per longum tempus. dec. 70. n. 19. pag. 334.

Ignorantia publicorum proclamatum ad existit quoad homines illius loci, non continuo habitantes. dec. 70. n. 11. pag. 334.

Ignorantia si adfit, non est locus pena statuti in illis, quæ non sunt de Iure Communi prohibita, sed tantum vigore Proclamationis particularium. dec. 70. num. 12. pag. 334.

Ignorantia supina, & crassa, & non probabilis, & legitima, censetur prohibita per Statutum, & legem. dec. 70. n. 14. pag. 335.

Ignorantia fundata in longæ, & diutina absentione habet Iuris assentionem: & crassa, ac supina dicitur, si allegetur ab habitante in loco Statuentium. dec. 70. n. 15. pag. 335.

Ignorantia alicuius Iuramento corroboratur. dec. 78. num. 4. pag. 356.

Ignorantia præbet restitutionem in integrum. dec. 78. num. 5. pag. 356.

Ignorantia Infortunii presumitur in heredibus, vel Successore in alterius Int. dec. 85. n. 5. pag. 384.

Ignorantia de Instrumendo acquisitionis, sufficit ad impediendum remissionem pensionis. dec. 85. n. 44. pag. 387.

Illatio.

Illatio ex diversis non datur. dec. 11. n. 80. pag. 82.

Illatio nulla fieri valet à minimo ad maximum, non secus ac à finito ad infinitum. dec. 14. n. 25. pag. 96.

Illiquidum.

Illiquidum dici non valet, quod de brevi liquidari potest. dec. 11. num. 30. pag. 6. dec. 16. num. 105. pag. 127.

IMMEMORABILIS prædictialis Ecclesiæ, quomodo in præteritis si habebat, hodie vero soluitur ex Constitutione VRBANI VIII. consuetudine. pag. 424.

Immissio.

Immissio vigore Salutari interdictionis deponari non potest, concurrentibus omnibus requisitis, de quibus per Caputragen. dec. 260. par. 2. decif. 21. num. 1. pag. 9.

Immissio in vim l. fin. Cod. de Edict. Dio. Adr. toll. vis valida, debet ferri per prætoris generalem, quod non constat de aliquo Possessore d. 5. n. 2. pag. 31.

Immissio in vim l. fin. &c. non ferriat serventis, nunquam conceditur, existente legitimo Contradiçore. dec. 5. n. 3. pag. 32.

Immissio obtemperat iuxta requisita l. fin. Cod. de Edict. Dio. Adr. toll. & auctoritate Prætoris, non requirit expulsiõnem Coloni. decif. 5. num. 43. pag. 36.

Immissio facta, auctore Prætoris ratè, & ratè procedente, idem operatur, quod Colonorum expulsio. decif. 5. num. 44. pag. 36.

Immissio compenit Creditariis super commodatibus rei hypothecata. dec. 16. n. 41. pag. 129.

Immissio.

*Immissio in Saluiano competit pro rescissione damo-
rum, & interesse, ac pro plena indemnitate con-
seruatione.* dec. 17. n. 17. pag. 139.

*Immissio in vim l. fin. Cod. de Edict. Diu. Adr. toll.
denegari nequit, quando adest Testamentum non
abelitum, nec cancellatum, nec ex vlla parte
uersatum.* dec. 31. num. 1. pag. 190.

*Immissio ad fauorem heredit in vim l. fin. Cod. de
Edict. Diu. Adr. toll. impediri non potest per pos-
sessionem in instantiam.* dec. 31. n. 11. pag. 191.

*Immissio haberi potest in preiudicium antiquioris pos-
sessionis, etiam si ante titulu vniufo, seu inualido.
dec. 31. num. 13. pag. 191.*

*Immissio denegatur N. xori contrā Tertius Possessores
ex sola doctis confessione.* dec. 50. n. 4. pag. 260.

*Immissio vigore Saluiani concedi non debet, si rema-
neat creditum illiquidum per non liquidationem
valoris bonorum, & fructuum perceptorum ex
ipsis.* dec. 50. num. 39. pag. 264.

*Immissio non datur super alijs bonis hypothecatis
Creditori immisso super vno fundo, nisi liquidato
fructuum perceptorum valore.* dec. 50. num. 43.
pag. 264.

*Immissio non retardatur heredi per exceptionem fi-
deicommissi bond patientem, & claram.* dec. 54.
num. 7. pag. 271.

*Immissio impeditur non potest heredi per exceptionem
fideicommissi ante probatam identitatem bono-
rum fideicommissi suppositorum.* dec. 54. num. 8.
pag. 271.

*Immissio ad honestatē datur hereditibus vltimi
Incessu non conuenerunt in Inuoluta, & sic
multo magis continuatio.* dec. 60. n. 81. pag. 298.

Immissus.

*Immissio auctore Pratore, denegari non potest manu-
sentio.* dec. 73. num. 7. pag. 344.

*Immissio in vim sententia, & mandati Iudicis vnde,
& res ad procedendum competit manutentio.* dec. 74.
num. 1. pag. 345.

*IMPEDIENS: publicum aditum, seu viam, probi-
bitorio interdicto remoueri potest.* dec. 69. num.
6. pag. 323.

Impedimentum.

*Impedimentum si in totum, vel in partem inficiat
substantiam rei locata, vel vendita, non inspi-
ciatur, nisi in totum, vel in partem, etiam si quocumque
sit, respectu Locatōis esse fieri necessarium. &
damnum proueniat ex casibus, qui solui effent rei
conducta acidero, & d Conductore prouideri po-
tuerunt.* dec. 14. n. 5. 6. & 7. pag. 91.

*Impedimentum si fuerit illatum in vno rei, dicitur
inferri damnum in substantia.* dec. 14. num. 16.
pag. 91.

*Impedimentum non repetitis, & manutentione pro-
missa super vestigiis, non sicutur impletum.*

pro Promittentis parte. dec. 14. n. 17. pag. 93.
*Impedimentum nisi valeat remoueri d Promittente,
manutentionem locationis, tenetur ad damnum, &
interesse, sed non ad mercedis remissionem.* dec. 14.
num. 29. pag. 93.

*Impedimentum sibi notum non remouens, sed potius
procurans, dicitur in culpa, & illud praestitisse
nomine proprio, ac damnum inde sequendum sibi
imputari debet.* dec. 16. num. 78. pag. 124.

*IMPEDIENS: vel frui, dicitur absolutus d solu-
dis lineis.* dec. 16. num. 80. pag. 124.

Impletum.

*Impletum non fit per parte Promittentis, ma-
nutentione promissa super vestigiis, & impe-
dimentum non remouit.* dec. 14. n. 27. pag. 93.

*Impletum exceptio obstat, nisi Promittens manu-
tentionem remoueat impedimentum.* dec. 14.
num. 28. pag. 93.

*Impletum peti potest in contrahibus nominatis,
qui regulariter non resoluantur ex defectu imple-
menti non sequenti, nisi deficiente causa finali.* dec.
20. num. 31. & 32. pag. 143.

*Impletum, etiam in minimo, probandum est ex
parte Agentis in contrahū vltimo, eundem obligato-
rio.* dec. 34. num. 2. & 3. pag. 300.

*Impletum non est faciendum illi, qui primò non
implet.* dec. 14. num. 4. pag. 300.

*Impletum exceptio non tantum est fundata in inte-
resse aliorum, quàm in violatione fidei ex parte
non impletis.* dec. 34. num. 7. pag. 300.

*IMPLORES officium Iudicis non potest se restrin-
gere ad vnam actionem, sed confugere ad omne
extraordinarium remedium.* dec. 79. num. 18.
pag. 360.

Imputatio.

*Imputatio non est attendenda, deficiente causa deli-
cti.* dec. 51. num. 6. pag. 266.

*Imputatio ex innersimilitudine vel redditur falsa,
aut dubia, & sic impossibilis.* dec. 86. n. 7. pag. 389.

Incendium.

*Incendium dicitur fortuitum, non probata culpa cer-
ta, & determinata Persona.* dec. 51. num. 2. pag.
265.

*Incendium quomodo probetur, quomodo culpa, &
non culpa considerari valeat, remissus.* dec. 51.
num. 27. pag. 267.

Incidens.

*Incidens incompatible cum principali venit sub sen-
tentia lata super principali.* dec. 6. n. 18. pag. 42.

*Incidens incompatible cum principali venit sub sen-
tentia lata super principali, quando incidentis ma-
Iudicium fuit deducum per Partes, & super eo
adhibita fuit plena causa cognitio eam respectu
Par-*

Partium, quàm Indictis, aliis scilicet. dec. 6. n. 24. pag. 43.

Incidentis disanti oportet coram Indice ordinario causa principales, & à suo principali dividi non vales. dec. 81. num. 18. & 19. pag. 367.

Incolatus.

Incolatus alibi contractus non facit amittere domicilium, aut derelinquere, nisi concludenter probetur, cum quis possit habere duo domicilia, utum Incolatus, aliud Originis. dec. 25. n. 35. pag. 170.

Incolatus contrahitur in loco ex decennali habitatione. dec. 85. n. 48. pag. 387.

INCOMPETENTIA Indictis opposi non potest, elapso tempore à Statuto prefixo. dec. 17. n. 8. pag. 174.

INDEMNITATIS plena conservatio venit sub obligationis defendendi. dec. 17. n. 16. pag. 129.

Indicium.

Indicium de constituitur ex fama contra Diffamatū, oportet, ut nihil habeat in contrarium. dec. 51. num. 11. pag. 266.

Indicium delicti non sumitur ex actu licito, & permisso, quicquid explicari potest sine delicto. dec. 51. num. 17. pag. 266.

Indicta si adsint pro, & contra, tortura non est danda, sed Reus est absolvendus. dec. 51. n. 26. p. 267.

Indicium complicitatis non oritur ex allocutione commisi delicti. dec. 64. num. 12. pag. 310.

Indicium considerabile resultat ex mendacio. dec. 64. num. 13. pag. 310.

Indicta si sint remota, & imperfecta coalescere nequeunt, etiam ad arbitriam penam. dec. 64. num. 39. pag. 312.

Indicta admittuntur ad delictum probandum domi propria, & nocturno tempore commissum, maxime ad penam extraordinariam infligendam. dec. 75. num. 8. & 9. pag. 348.

Indicta ut cogitentur, concluduntur verisimiles in Iure ascenduntur. conf. 3. num. 7. pag. 430.

Indicta ut cogitentur, verisimilindio capitur ex generalitate facti, & conditione Personarum. conf. 3. num. 6. pag. 430.

Indicium solum oriens ex foga post delictum immo- diatè sequuntur, & non post accusationem, sufficit ad torturam. conf. 3. num. 13. pag. 431.

Indicium est minus semiplena probatione. conf. 3. num. 22. pag. 432.

Indicta simul in illa consistunt plenissimam probationem, & ex eis deservitur potest ad penam ordinariam. conf. 3. num. 41. 43. & 48. pag. 433.

Indicta multa, & si diversa speciei, inducunt plenam probationem, etiam ad condemnationem capitali. conf. 3. num. 44. pag. 433.

Indicta plura coniunguntur, in Criminalibus ad puniendum Reum in penam ordinariam delicti. conf.

3. num. 47. pag. 433.

Indicta animum Indictis reddentia ad erodendum, quod aliter res se habere non potuit, sufficiens ad penam mortis imponendam. conf. 3. n. 49. p. 434.

Indicta valde urgentia faciunt plenam probationem. conf. 3. num. 50. pag. 434.

Indicium indubitatum dicitur plena rei demonstratio per signa sufficientia, per quæ animus cuiusque in aliquo, tanquam exsistenti verò ita conquestus, ut plus investigare non curet, unde pena ordinaria condemnari debet. conf. 3. n. 51. & 52. p. 434.

INDVCENS Testem, videtur eum approbasse. dec. 25. num. 9. pag. 167.

INFAMIA iuragator Socio fatenti se criminis, unde non admittitur in Testem contra Confocium sine tortura. dec. 64. num. 23. pag. 311.

INFIDELIS qui fuit Deo ob peruriam, erit nē fidelis hominibus, dec. 29. num. 24. pag. 183.

INHÆRENDV m est potius res, quàm actioni. dec. 53. num. 6. pag. 269.

Inimicitia.

Inimicitia est carum virium, ut sola suspicio adijce- pellat Testem. dec. 51. n. 12. pag. 266.

Inimicitia suboritur ex letibus, & semel orta praesumitur durare. dec. 51. num. 13. pag. 266.

Inimicitia praesumpta tollit omnem fidem Testibus. dec. 86. num. 26. pag. 390.

Inimicitia ceperunt oriri, & praesumptae sunt. dec. 86. num. 20. pag. 390.

Inimicitia praesumpta, & vera constituit idem Indictum. dec. 86. num. 21. pag. 390.

Iniuria.

Iniuria nemini fit per Vscensum suo iure. dec. 19. n. 11. pag. 135.

Iniuria non oritur, unde oritur iniuria. dec. 23. num. 5. pag. 157.

Iniuriarum actio non datur, ubi incertis facta est Personis. dec. 86. num. 3. pag. 389.

INIVRIOSVM est cognoscere de morte Placitis. dec. 5. num. 33. pag. 441.

Innocentia.

Innocentia indicatur ex bono animo resultante ex occurso rumoribus, in quantum quis potuit. dec. 51. num. 15. pag. 267.

Innocentia iudicium deducitur ex spontanea comparitione. dec. 86. num. 26. pag. 390.

INOPIA Debitoris reddit inanem quancunque actionem. dec. 23. num. 38. pag. 159.

INQVILINVS nisi sacris expulsi, non acquirunt possessio maneribilis. dec. 5. n. 49. pag. 36.

Inquisitio.

Inquisitio est formenda pro uno tantum delicto, quod si plura delicta ad unum finem tendentia ab ali-

quo contrahit se potest ad idem quo, eademque tem-
pore. dec. 32. n. 1. pag. 142.
Inquisitio non formatur ex dicto Testis penitus. dec.
29. num. 21. pag. 183.
Inquisitio formatur non potest ex exceptionibus litterarum
consuetudinum responsionum praedictorum litterarum
num. cum possit dari casus. quid. alius tale. quid.
conscriptis. dec. 70. n. 2. pag. 323.
INSPECTIO loci dicitur maxima probatio. dec. 82.
num. 48. pag. 373.

Instantia

Instantia pro non peremptoria in dubio est faciendae
omnis interpretatio. dec. 6. n. 35. pag. 46.
Instantia prima si aliquid omisum patitur, illud
suppleri potest in appellatione. dec. 5. n. 70. p. 109.
Instantia peremptoria. expirat Iurisdictio Indis. dec.
33. num. 2. pag. 196.
Instantia incipit cum Desistat actionum in heredes.
sive sit actio, sive passiva. dec. 45. n. 8. pag. 199.
Instantia de loci Communitate est praesentia omnium
causarum ordinumque, quod excoisus. & sum-
maris. dec. 49. n. 1. pag. 256.
Instantia trivialis affligit ad omnes causas, etiam
summaris. & exceptas. necesse Bart. in l. in
bus Quid. de Agri. & censu lib. 3. n. 1. dec. 49.
num. 2. & 3. pag. 146.
Instantia in omnibus causis quodam dicitur excoisus.
Luc. dec. 49. num. 4. & 5. pag. 256.

Insitor

Insitor dicitur, qui administrationis officio qua-
sitaria negotiationis praesentat. dec. 47. m. 1. p. 35.
Insitor tenetur committere. nomen Praepositi
quem efficaciter obligat, etiam si non fuerit
perinde est, ac si contraheret cum ipso Prae-
posito. dec. 47. num. 1. p. 35.
Insitor tenetur ad idem perinde. pro negotio, insi-
gentis. Quodam obligat perinde est, ac si
causa per insitorem sit, ac si per committentem
sit in causis, & in quibus fuit accepta. dec. 47.
num. 2. & 3. pag. 146.
Insitor, Securus se fore in administratione, non potest
amplius committere, & de solutione negotii, dec.
47. num. 1. p. 35.

INSTITUTIO socrus quodam modo vocatur in solis
causis, fundi ad idem situm. dec. 4. n. 1. p. 143.

Instrumentum

Instrumentum nullum dicitur, ad minus Inqui-
sitionis, prodest quod non sit interfectionis, sed
apertionis, & cum quibus de causa non sit Instru-
menti talitatis. dec. 6. n. 77. & 38. pag. 45.
Instrumentum publicum facit probationem probatum,
& rem manifestam. dec. 12. n. 13. pag. 85.
& 62. pag. 139. dec. 45. n. 2. pag. 246. dec. 48. n. 1.
& 2. pag. 253. dec. 85. n. 25. pag. 385.

Instrumentum clausula, & cautela operam roborat
facit probationem probatam, claram, & ma-
nifestam. dec. 15. n. 1. p. 102. dec. 40. n. 1. p. 124.
Instrumentum testamento firmatur, non obstat.
Statuto prohibitioni tendente principaliter contra
privatum testatorem, & secundario favente pu-
blico testatori. dec. 15. n. 17. pag. 104.
Instrumentum productum tenetur approbatum, Parte
citata ser. ser. & non reclamante. dec. 15. n. 69.
pag. 104.
Instrumentum facit creditum liquidum. dec. 16. n. 2. p. 117.
Instrumentum publicum, liquidum, & clarum facit
rem notoriam, & manifestam. dec. 16. num. 3.
pag. 117. dec. 36. n. 7. pag. 212. dec. 48. num. 1.
& 2. pag. 253.
Instrumentum dicitur probatio probata. dec. 16. n. 4.
pag. 117.
Instrumentum in dactis notorium, quando habet exco-
cationem paratam, vel quando de viribus Instru-
menti discessum sit. ibid. num. 5.
Instrumentum publicum operatur, quod exceptio di-
catur incoisus probata. dec. 16. n. 27. p. 118.
dec. 49. n. 8. pag. 271.
Instrumentum conditionis prebet aliqualem praesum-
ptionem filiationis, si in eo enumeretur quis filius
alicuius. dec. 25. n. 8. pag. 167.
Instrumentum facit probationem probatam, rem no-
toriam, ac manifestam, & habet executionem pa-
ratam, etiam contra habentem causam de Contra-
hente in eo, & sic contra heredes, & successores.
dec. 36. num. 2. n. 3. & 4. pag. 171. dec. 48.
n. 3. & 4. pag. 254. dec. 62. n. 32. pag. 204.
Instrumentum conditionis facit incoisus filios de bonis
testamenti, & de dactis Patris fiduciis committentis,
plene probat identitatem bonorum. dec. 38. n. 5.
pag. 177.
Instrumentum loci quod non probat possessionem con-
tra Tertium, maxime nisi appareat de successione
fructuum solutionis. ibid. 31. n. 14. & 5. p. 19.
Instrumentum dicitur incoisus litterarum supra centum
annos, plene probat dominium, & proprietatem
bonorum in eis contentorum, etiam ad effectum
devolutionis contra Insitorem. dec. 32. num. 1.
pag. 223.
Instrumentum vnicum non cum administrandis, &
praesumptionibus in emphyteusi probat domi-
nium, etiam contra Tertium. ibid. n. 2.
Instrumentum Incoisus probat dominium. dec.
32. num. 7. pag. 194.
Instrumentum facit probationem probatam, & habet
executionem paratam. dec. 43. n. 62. pag. 239.
Instrumentum publicum praesentat dactis solis do-
nationis, & standis Creditorum suspicionem. dec.
50. num. 26. pag. 263.
Instrumenta tradita non probant dominium, nisi etiam
concurrat effectiva traditio possessionis rei. dec. 56.
num. 1. pag. 279.

Instrumentis magisandum est, quam Testibus. decif. 69. num. 88. pag. 329.

Instrumentum inuestiturae valde antiquum probat possessionem, etiam contra Tertios. dec. 73. n. 2. pag. 343.

Instrumenta recognitionum probant possessionem Inuestituris contra Potesitatem, & ab eo causam habentis, ac etiam contra Tertium. dec. 73. n. 41. pag. 343.

Instrumentum locationis probat possessionem. dec. 73. num. 13. pag. 344.

Instrumentum immisionis, & locationis probat possessionem, seu ipsius titulum. ibid. n. 16.

Instrumenta fuisse de nouo reperta probatur Iuramentis. Afferentis, additis ignorantia, & diligentia rependi ea per antea. dec. 78. n. 2. & 3. p. 356.

Instrumentum locationis, seu concessionis probat dominium, maxime concurrentibus adimniculis. dec. 80. num. 3. & 4. pag. 363.

Instrumentum probat quoad omnes rem ita gestam, & factam ipsam. dec. 87. n. 18. pag. 393.

Instrumentum publicum omni solemnitate vallatum facit probationem probatum, & reddit rem certam, manifestam, & euentum, & contrarium. Afferens per conclusivissimas probationes probare debet. dec. 89. n. 1. & 2. pag. 403.

INSULTATVS impud. occidere potest Insultantem. dec. 21. num. 14. pag. 148.

Intentio.

Intentio fundata in capitulis, seu positionibus plene est probanda. dec. 16. num. 91. pag. 126.

Intentio fundata super Instrumentis facit probationem probatam, & rem manifestam. decif. 40. num. 1. pag. 214.

Intentionis fundamentum est probandum de se fundante in eo. dec. 65. n. 1. pag. 313.

Interdictum.

per Interdictum prohibitorium ut quid in loco publico praecipitur idem publicum, quam privatis visibus. dec. 69. num. 5. pag. 323.

Interdictio prohibitoria remouendum est, quicquid in publica via fuit factum, quod ad priuati damnum redundet. ibid. num. 5.

Interdictum restitutorio, et interdictio remouenda auerteri potest occupatio via publica. dec. 69. n. 93. & 94. pag. 330.

Interesse.

Interesse primum, & principale non aequale cum alijs quomodo consideretur, etiam respectu legatum Contradictoris. dec. 6. num. 49. pag. 45.

Interesse debetur vera restitutionem pretij rei cuius, ubi adest promissio de euisione. dec. 8. n. 87. & 88. pag. 62.

Interesse totale debetur Prouentualibus vestigalium,

habito respectu ad id, quod solum erat fieri, & percipi, nisi promittatur eorum Indemnitas provenient ex culpa Locatoris, seu Venditoris carundem. dec. 14. n. 81. pag. 98.

Interesse quoad lucrum cessans peti non valet, quando editum fuit emanatum a Principe Locature vestigalium ob publicam utilitatem, & pro tuncda salute. dec. 14. n. 83. pag. 89.

Interesse comprahenditur sub obligatione defendendi. dec. 17. n. 16. pag. 129.

Interesse quis consequi potest in contractibus nominatis, qui regulariter non resoluantur ex defectu non implementi sequuti, nisi deficiente causa finali. dec. 20. num. 31. & 32. pag. 143.

Interesse nullum sine mora in alium debetur, maxime praemissa retentione honorum loco pignoria, & hypotheca. dec. 22. n. 18. pag. 152.

Interesse dotis, prout interesse, non debetur, nisi concurrentibus plaribus requisitis. dec. 23. num. 29. pag. 158.

ad Interesse condemnare potest Index Criminalis Reum confessum, & convictum, Parte potente. dec. 81. n. 31. pag. 367.

Interesse in contractu consensu est ipse casus, qui soluitur. dec. 82. num. 46. pag. 373.

Interesse non comprahenditur una cum fructibus, quando titulus reducitur ad non titulum ob contractum nullum. cons. 6. n. 11. pag. 444.

Interlocutoria.

Interlocutoria, qua fuit dictum, Instrumentum, seu verum nam efficeretur, habes viam diffinitionis. dec. 3. num. 45. pag. 22.

Interlocutoria potest per Iudicem revocari. dec. 54. num. 1. pag. 271.

Interpretatio.

Interpretabile est facienda, ut Testis falsetur ad mendacium, & falsitate. dec. 3. num. 15. pag. 7.

Interpretatio omnis in dubio est facienda pro non percemptione Instantia. dec. 6. n. 5. pag. 46.

Interpretatio mentis Testatoris adquiretur, quando nulla fuit expressio causa legandi, vel verba legati sunt dubia. dec. 20. num. 43. pag. 244.

Interpretatio omnis fauorabilis iuranda est in materia penali. dec. 34. n. 26. pag. 202.

Interpretatio est semper facienda, vel statuenda dispositiones valeant reprehendi d Sapientibus. dec. 35. num. 15. pag. 206.

Interpretatio semper est facienda pro Innocentia, vel iudicio. dec. 39. n. 20. & 21. pag. 222.

Interpretationes rescriptorum Advocatorum sunt respicienda, ubi adest Statuti clara dispositio. dec. 51. num. 2. pag. 267.

Interpretationes plures quando per legem recipiuntur, inferunt ad decisionem plurimum canonum. dec. 53. num. 19. pag. 270.

Inter-

Interpretatio qualibet in iure est sumenda pro aqua-
litate servanda inter liberos, & sorores, dec. 88.
num. 5, pag. 401.

Interpretatio facilius sumitur à dispositione anteriori,
quando agitur inter easdem Personas, & filios
Testatoris, conf. 7, n. 18, pag. 448.

Interpretatio in dubio fieri debet favore heredis,
maximè quando accedant verba generalissima,
conf. 9, num. 19, & 20, pag. 455.

Interpretatio de legalis non conficitur explicita, sed tan-
tum frivola, & inania perstratuntur dispositiones,
quod ultima voluntates intelligantur ad litteram,
quod iacet, & obiq. ubi interpretatio, conf. 11,
num. 21, pag. 456.

Interpretatio structurae per consuetudinem praesentata, pro-
pter secundam subiectam materiam, in iudicio servan-
da, etiam si ipse effectus, verba in propria, & iusta
temperamentis iustitia, & aequitate, ibid. n. 23.

Intimatio

Intimatio operatur notionem assensum expressum, in
iudicio, quod opponente, dec. 13, p. 10, pag. 458.

Intimatioque defectus suppletur per notationem Parti-
culari, dec. 93, num. 10, pag. 466.

Intimatioque qualibet defectus format, & suppletur
formam, & notitia intimatio, ibid. n. 12, pag. 467.

Intimatio, appellatioque ab interdictis, & iustitia
et Procuratoris Domino liti effectus, & factus à dis-
tinctione, & ab imponente formam, dec. 35, num.
62, pag. 470.

Intimatio quando agitur de re, & iustitia, & iustitia
possessionis omissionis, non supplet defectum
omissionis, dec. 79, n. 34, pag. 481.

Intimatio excois a domo dimissa copia non sufficit in
iudicialibus, in quibus debet esse personalis,
ibid. num. 35.

Intimatio, & locandi non tales prauidicare heredi-
tatem, & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
similiterque, & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
85, num. 37, pag. 486.

Intimatio

Intimatio nisi fuerit confessum, & filius praesumitur
satisfactus de sua de qua, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
45, pag. 479.

Intimatio si non fuerit confessum, filius non cadit
à bono modo Legumae, ibid. n. 20.

Intimatio semper praeservat hereditatem aduentum
in re, & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
adde ut nullum dominum, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
num. 1, pag. 481.

Intimatio praeservat aduentum penitus ille sum-
ibid. num. 2.

Intimatio conservat heredi omnia iura, perinde
ac si ipse hereditatem non adiunxerit, ibid. num. 3.

Intimatio operatur ut hereditas habeatur, ac si
effectus vacans, ibid. num. 4.

Intimatio praeservat, ne fiat confusio, & perinde
habeatur, ac si hereditas esset vacans, dec. 39, n.
5, pag. 481.

Intimatio praeservat omnes actiones heredi com-
petentes, & quoad dominum, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
ac si hereditas non fuisset edita, ibid. n. 8.

Intimatio operatur, quod bonis hereditaria sine
loco vacans, & heres loco alterius Personae penitus
distinctione, & quod se circumstantia bona, & heredis
Persona non sit obligata, dec. 39, num. 7, & 8,
pag. 481.

Intimatio effectus, & heres repraesentat duplicem
Personam, scilicet suam, & hereditariam, & si ha-
reditatis sit solvendo, dec. 39, n. 9, & 10, pag. 481.

Intimatio non liberat heredem à rebus in dubio li-
beris, & à molestiis, cum etiam, & confesso, & iustitia,
dantes non resistentur, sed debent satisfieri, &
de eorum iuribus discati, ibid. n. 14.

Intimatio cum talis vexationes passus fuisset ex parte
ipsius heredis, ibid. n. 15.

Intimatio in dubio semper praesumitur recte, & re-
solvitur, & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
pro illius validitate est facienda interpretatio,
cùm ista praesumptio ceteris omnibus antefertur,
dec. 39, n. 20, & 21, pag. 481.

Intimatio non praesumitur habere in se errorem, & iustitia,
nisi constat idem sit probatum, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
ibid. n. 22, & 23, pag. 481.

Intimatio si fuerit ommissa, filius non praeiudicat
genua, sed necessarium est concludere probare,
dantes, & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
redunt. & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
quod quod affirmatur ab eis reperitur in hereditate
dec. 42, n. 5, & 6, pag. 481.

Intimatio ommissa, heres etiam, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
genua, & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
ibid. n. 7, & 8, pag. 481.

Intimatio si fuerit ommissa, praesumitur extare
bona libera, & generalis si quod ommissa subiecta
ibid. n. 9, & 10, pag. 481.

Intimatio nisi fuerit confessum, filius à Patre ha-
res instituitur si agnoscit hereditatem, eius credi-
tum dotale, & aliud quodcumque remanet subla-
tum, & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
dec. 42, n. 9, pag. 481.

Intimatio ommissa in dote, praesumitur, quod
heres satisfecerit sibi de suo credito ex alijs bonis
hereditariis, ibid. n. 10, pag. 481.

Inverisimile.

Inverisimile dicitur falsitas indago, nec iure inveri-
similibus, neque his, quia natura, & iustitia, & iustitia,
consensu videtur, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
num. 6, pag. 489.

Inverisimile dicitur praefere imaginem falsitatis, &
iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
num. 3, pag. 489.

INVERISIMILITUDO redditus, & iustitia, & iustitia, & iustitia,
solum, vel dubiam, & si impossibile, dec. 86, n.
num. 7, pag. 489.

Inuestitura.

Inuestitura licet non contineat pactum expressum, ut bona emphyteutice transferri valeant, ad Ecclesiam, seu Monasterium, est censura natura, si concessio fuerit facta iuxta formam antiquarum, qua continentur idem pactum, conf. l. 1. num. 11. & l. 2. pag. 432.

Inuestitura habens Clausulas generales aptas comprehendere extraneos, respicitur ad heredes agnatos, ibid. num. 13.

Inuestitura non potest alterari prater solitum antiquarum obiq. Beneficiorum Apostolicum, praterquam quando adeit Ecclesie praiudicium, conf. l. 1. num. 25. & 26. pag. 434.

Inuestitura nullus sunt roboris ex defectu solemnitate, & nisi causa, qua concurrere debent pro validitate alienationis, assecuta novitate pactorum, etiam si alienatio fieret in aliam Ecclesiam, ibid. num. 27. & 28.

Inuestitura prater formam antiquarum alterata non suffragatur, deficientebus solemnitate, & causa, ibid. num. 29.

Localia.

Localia intelliguntur irrevocabiliter donata, quando constat de animo, & voluntate Sponsi donandi, Sponsa vel per se, vel per Nuntium, ad hoc facultatem habentem, secus nisi constet de animo, & voluntate, dec. 20. n. 2. pag. 139.

Localia etiam donata a Sponso sponsa semper revocantur, si propter praesentiam Sponsa matrimonium non fuerit consummatum, dec. 20. n. 7. pag. 140.

Localia a Sponso Sponsa donata intelliguntur irrevocabiliter donata, & verba ambigua in vim donationis accipiuntur, quando agitur de Sponsis Nobilibus, ibid. num. 5.

Localia propterea non presumuntur donata a Sponso Nobili, ibid. num. 6.

Iracundia.

Iracundia tollit verba consensu potius prolata, quam animo parato, & deliberato, dec. 8. n. 26. pag. 56.

Iracundia causa data, Delinquens excusatur, dec. 86. num. 30. pag. 391.

Iter.

Iter quid sit, dec. 41. num. 4. pag. 329.

Iterne quis presumatur vi iure servatus, & non familiaritatis, praterquam concurrense multiplicatione aliorum, variis continuanda possessionis cum transitu per spatium 30. annorum, & ultra, dec. 69. n. 74. & 75. pag. 398.

Iter in servitute requiritur praescriptionem immemorabilem, n. 12. pag. 332.

Iter in servitute non dicitur praescriptum, si fundum in depositionibus Testium, immemorabiliter non articulata, nec probata, neq. Testes de ea deponant, ibid. num. 13.

Index.

Index mandare potest concorsum haberi pro praestito, quando Dominus directus tenetur, & recusat eum praestare in alienatione, dec. 4. n. 70. pag. 54.

Index dum tractat possessionem, non citato Possessore, possessoris nulla, & revocanda, dec. 5. num. 11. pag. 32.

Index nisi rursus, & recte praescribit, non constituit Possessorem, nec privas possessionem, ibid. n. 24.

Index nullius procedens dicitur spoliare, ibid. n. 25.

Indexis auctoritas non constituit Possessorem verum, Possessore non citato, aut non rursus procedentia, dec. 5. num. 45. pag. 36.

Index abolitur potest partes ab expensis ex consensu animarum monachorum, dec. 5. n. 75. pag. 39. dec. 9. n. 41. pag. 69. dec. 10. n. 41. pag. 72. dec. 15. n. 331. pag. 113. dec. 16. n. 110. pag. 127. dec. 36. n. 20. pag. 213. dec. 37. n. 20. pag. 216. dec. 39. n. 30. pag. 223. dec. 40. n. 34. pag. 224. dec. 41. n. 9. pag. 229. & dec. 48. n. 15. pag. 255.

Index in hiis, qua in iudicium deducta non sunt, oblique plena causa cognitionis non potest diffiniri, dec. 6. num. 23. pag. 42.

Index ex Officio habere debet in consideratione exceptionem non oppositam, si constet ex scriptura a vel instrumentum in actis productis, ibid. n. 26.

Index ex Officio attendere potest exceptionem, cum nulla sit necessaria exceptionis opposita, expressa quando ex inspectione instrumenti apparet de exceptione, ibid. n. 27.

Index non tenetur ex Officio habere in consideratione exceptionem resultantem ex scriptura, vel instrumentum, nisi Pars, contra quam sua productum, illam expressis apparet, dec. 6. n. 28. pag. 43.

Index ex Officio non attendit exceptionem, sed expressis est probanda, quando per Instrumentum plene non probatur, sed aliqua extrinseca probatione, ibid. n. 29.

Index arbitrio remittitur, quoniam sit motus eodens in constantem Firmum, dec. 8. n. 8. pag. 55. & ibid. n. 24. pag. 56.

Index motum arbitrando, quid animadvertere debet, dec. 8. n. 9. pag. 55.

Index diligenter debet examinare Testium fidem, inspecta tam eorum Persona, quam Persona, pro qua deposuerunt, ac eorum conditiones, & qualitates, ibid. n. 14.

Iudex est arbitrarius considerare metum, cum absolutum ad firmissima examinarum qualitates, dec. 8. num. 25. pag. 56.

Iudex non semper metum eandem in constantem Firmum arbitrari debet infirmum, & si forte non id referat.

resecundum contrarium, sed solus illam, quem
causam indicant satis circumstantia. *Decis. 8. num.*
26. pag. 96.

Iudex est arbitrium, an, & quando metus, & ex
quibus consilium probatur crescat, & qualis
metus sit sufficiens probatio ad rescindendum con-
tractum, dec. 8. n. 58. pag. 59.

Iudicis officium an, & quando sit rescindendum contra-
ctus lapsus celebratus cum eo, cui debetur vene-
rentia, nullis præcedentibus verboribus, aut mi-
nus, remissis, ibid. n. 59.

Iudex ad discernendum, an teneatur rescindere con-
tractum lapsum factum cum Persona, cui debe-
tur reverentia, etiam nullis iuribus, aut moribus
præcedentibus, quod considerari debeat. ibidem.
num. 60.

Iudex præsumitur interposuisse decretum, causa co-
gnita. dec. 10. n. 19. pag. 70.

Iudicis auctoritas, & interpositio causa cognita in
scriptis decretis, non requiritur ex Scat. Luc. secus
ex Scat. Urbis, & expleatur dec. 33. num. 4.
et ex quomodo procedat. dec. 10. n. 19. pag. 70.

Iudex potest pronunciare super remota competentia
Affloris his, qua deduxit, licet aliud Afflor po-
sterior, & sufficiens gradus in Instrumentis, ex quo re-
sultet intentio Agens. dec. 15. num. 74. & 75.
pag. 109.

Iudex arbitrari debet, quænam fides sit adhibenda
Testi pauperi, quod arbitrium non habet locum in
Causa Criminali. dec. 8. n. 17. & 18. pag. 131.

Iudicis manus est, ut faciat per Notarios scribi ra-
tionatiles, sed citationes, si qui repræsentant
in Testibus, exprimendo eorum qualitates, ma-
xime in Criminalibus. dec. 19. n. 3. & 4. pag. 135.

Iudex aliter indicare non valet, quam iuxta potest
ibid. num. 14.

Iudex non potest cognoscere super delicto per confu-
sionem extorto. dec. 21. n. 7. pag. 147.

Iudici electionum probas alternatim ex lege surgent,
dec. 21. num. 8. pag. 148.

Iudex non impartitur auctoritatem Curatori, sed lex,
& sic parum refert, quid quis eligatur, nisi im-
pleat requisita. dec. 2. n. 27. pag. 153.

Iudex ex officio, & Parte non opponente, repellere
valet actione Carentem. dec. 3. n. 42. pag. 160.

Iudicis intelligentia non attenditur in his, qua sunt
facti. ibid. num. 46.

Iudicis habent facultatem eligendi medium viam in
resumopere dubia. ibid. n. 51.

Iudex, quando adest opinionum diversitas, quid
agere debeat. decisi. 23. num. 63. pag. 161.

Iudicis incompetencia amplius opponi non potest,
elapso tempore à Statuto præfixo. dec. 27. num. 3.
pag. 174.

Iudici offerenti, famam ortam fuisse à Viris fide di-
gnis, creditur. dec. 29. n. 39. pag. 185.

Iudicis est iudicare, & imaginari, & non Testari in,

præcipue in Criminalibus. decisi. 29. num. 51. &
52. pag. 185.

Iudex remittere, & manuteneat potest immisum,
in præiudicium antiquioris possessionis, stante ste-
culo visio, sed invalidum. dec. 31. n. 13. pag. 191.

Iudex exerts Jurisdicendi facultatem sibi impar-
atam, non excedit suam Jurisdictionem. dec. 33.
num. 2. pag. 196.

Iudex non habet Jurisdictionem, perempta instantia,
ibid. num. 3.

Iudex ad quem potest executioni demandare senten-
tiam extra instantiam terminum latam, etiam dū,
non obstante Jurisdictionis defectu, dummodo in
meritis sineat bonum ius. ibid. n. 4.

Iudex peccat mortaliter, si appellatimibus, & re-
curfibus frivolis deferat, etsi causa appellandi, &
recurrendi videatur verisimiles, & probabiles,
sed veritas aliter se habeat. decisi. 33. n. 29. pag.
198. & dec. 35. n. 74. pag. 210.

Indices inferiores non possunt exercere illam Juris-
ditionem, etiam de consensu Partium, si Princeps
in causa appoverit manus. dec. 35. n. 16. pag. 206.

Iudex non dicitur gravare, si iudicat secundum le-
ges. dec. 35. n. 28. pag. 207.

Iudex in dubio tenetur admittere appellationem, si
sit iusta. dec. 35. n. 73. pag. 210.

Iudicis latum arbitrium à Principe concessum, non
potest extendi ad appellationem illam admitten-
dum, per legem prohibitam. dec. 52. n. 4. pag. 268.

Iudex ut Jurisdictionalia exercere valeat, necesse
habet certitudinis sua Jurisdictionis, ibid. n. 8.

Iudex revocare potest suam interlocutoriam. dec. 54.
num. 1. pag. 271.

Iudices, quando imminet proximum periculum scan-
dali, solent ex decreto provisionali sine præiudicio
Iurum ambarum Partium in quocumq. iudicio,
etiam summariissimo Possessorio inhibere, ne,
utroq. ex Partibus accedat ad locum discreti,
etiam Parte non citata, & capitis extrajudiciali-
bis informationibus. dec. 55. n. 47. pag. 276.

Iudex pronunciare potest super actione competentis,
licet expressè non deduxit, quando libellas gene-
raliter conclusit super actione incerta. dec. 57. n.
26. pag. 284.

Iudex nulliter agit, forma Statuti non servata. dec.
61. n. 4. & 5. pag. 299.

Iudex extra instantiam pronuncians, nulliter pronun-
ciat. dec. 61. n. 1. pag. 307.

Iudex minus agere debet cum Inquisito ob carcera-
tionem. dec. 64. n. 41. pag. 312.

Iudex appellationis non cognoscit, nisi de eo, quod co-
gnovit Index causa principalis. dec. 67. num. 1.
pag. 317.

Iudex appellationis non cognoscit, nisi de discussis co-
ram primo Iudice. ibid. n. 2.

Iudex ad ulteriora procedere nequit, Jurisdictionis
exercitio cessante. ibid. n. 3.

Index

Index habere potest iurisdictionem; & non eius executionem. dec. 67. n. 5. pag. 318.

Index habet suspensionem executionis iurisdictionis ante affirmans transpositionem; ibid. n. 6.

Index nullius exerceat iurisdictionem tempore servitutis indicatum in honorem Dei; sicut a Principe ob res publicas prospere gestas, aut in honorem utilitatem, nisi agatur de causis exemptis. dec. 67. num. 7. pag. 318.

Index ad quem bene cognoscere potest contraria, licet non fuerint cognita per Indicem a quo; ibid. num. 9. & 10.

Index secundus non cognoscit, quae non cognovit primus, nisi dependant; sed proveniant, unde habet executionem eam eis quae primus cognoverat; sed tendant ad ea condempnandum; ibid. n. 11. & 12.

Index quid cognoverit, debeat ex officio; ibid. n. 13.

Index rite, & recte procedens in executione debet immo, cum prius possessione per iurisdictionem sine expulsiōe Possessoris, et tunc magis procedat, in serviente citatione, & compariatōe Partis usque ad sententiam; & eius executionem. dec. 74. n. 3. & 4. pag. 346.

Indici est commissam iudicet quandoam aliquis sit condemnandus ex indicis; & praesumptionibus. dec. 75. num. 19. pag. 348.

Index ex causa potest prius mittere; & committere; prius sibi ipsum videtur. ibid. n. 10.

Index taxatur, sicut similitudine ad Causas Criminales deputatus; sicut dicitur in Causis Civilibus, nisi incidat de Civilis Causa cognoscit. dec. 81. n. 1. & 3. pag. 366.

Index causa principalis, est etiam Index eiusque; ibidem incidentis, & connexae. ibid. n. 3.

Index, lata sententia, sanctus est officio suo; & cessat eius iurisdicō. ibid. num. 6.

Index, qui executionem concessit, potest cognoscere de eo, quando transiit de suo honore; & ad ipsum spectat nullitas obviare. dec. 81. num. 14. pag. 367.

Index iurisdicō non dicitur expirata, data nullitate Executionis; ibid. n. 15.

Index, qui mandavit per Debitorem satisfieri Creditori pignori, debet compellere eundem Creditorem ad restituendū pignus. dec. 81. n. 30. pag. 367.

Index Criminalis ad interesse condemnare potest Reū confisum, vel commissum, pariter presens; ibidem num. 31.

Index ex officio potest cessare adiudicationem, licet Parti non impugnetur in prima instantia; & in secunda. dec. 81. n. 36. pag. 368.

Index ex causa non deducit, sed in processu probata, ferre potest sententiam; ibid. n. 37.

Index potest magis credere Testibus omnis Partis; quā alterius, quando probationes sunt oppositae; maxime in probatione culpa. dec. 82. n. 1.

35. & 56. pag. 373.

Index etiam Delegatus a Principe cognoscere nequit super nullitate; sed iustitiae laici, non ferunt a forma constitutionis. dec. 88. n. 29. pag. 399.

Index de compositione; non de iure Communi, sed ex Statuto Locum passim facere parati habentur; ibid. num. 14. pag. 403.

Indices in delictis magis; & equantibus ac commissis iudicant; ibidem iurisdictionem arbitriam. dec. 93. num. 4. pag. 415.

Indices potest esse debent; ut sibi nullum, equum ad obligandum, & semper sequi id, quod est minus; ibid. num. 10. n. 27. pag. 419.

Index potest; etiam contra in iudicantibus, quandoque est unus exempli gratia Reip. perniciose, & in iudicantibus. dec. 93. num. 4. pag. 419.

INDICATUM; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

INDICATUM; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Indicium; dicitur, non solum quod in sententia expressit legitur, sed etiam quod in iudicantibus, & praesumptionibus iuris dicitur esse quidam; dec. 6. n. 17. pag. 421.

Afforice, qui semplecti probavit. dec. 13. num. 4. pag. 87.
Iuramentum, probata substantia Crediti, quando super quantitate sit defendendum debitori, & quando Creditori. ibid. num. 6. & 7.
Iuramentum intelligitur rebus in eodem statu permanentibus. dec. 14. num. 22. pag. 92.
Iuramentum firmas Instrumentum, quando Statutum principaliter tendit contra privatam utilitatem, licet secundario publica utilitati faveat. dec. 15. num. 17. pag. 104.
Iuramentum Credentis est admissibile super alienius credulitate ad exclusionem parricidii. dec. 29. n. 12. pag. 182.
Iuramentum calumnia requirit mandatum speciale. Nec sufficit generale. dec. 34. n. 35. & 36. p. 108.
Iuramentum calumnia non est necesse, quod proferatur in appellationis interpositione ex cap. 2. de iuram. calum. in 6. dec. 35. num. 44. pag. 108. Contrarium habetur ex Stat. Luc. ibid. n. 46.
Iuramentum calumnia ubi specialiter requiritur, non sufficit mandatum ad iurandum in genere. dec. 35. num. 47. pag. 108.
Iuramentum in litem cassas, cessante dolo. dec. 60. num. 10. pag. 291.
Iuramentum scriptum in venditione contractum operatur, ut de simulatione excepti nequeat. dec. 85. num. 36. pag. 186.
Iuramento Processus standum est in his, qua in animo consistunt. dec. 86. num. 8. pag. 389.
Iuramentum fidelitatis intra annum non praestito, potest ab altero ex Contrahentibus renocari contra eius exceptionis fundam. etiam regio assensu robotata, & de ratione, conf. 6. n. 1. pag. 443.

Iurisdiclio.

Iurisdictiones à Principe, tanquam à fonte, fluunt, & cessant. dec. 19. n. 8. pag. 135. dec. 52. n. 6. pag. 268. & dec. 67. n. 8. pag. 318.
Iurisdiclio Iudicis, aliis incompetentis prorogatur per simplicem fidemissionem de Iudicio filii, et Iudicatum solvendo. dec. 27. n. 4. pag. 174.
Iurisdiclio intelligitur prorogata per satisfactionem, in odium confirmatam pro recuperanda praeda. ibid. num. 7. pag. 174.
Iurisdictionis defectus amplius opponi non potest, obsequio termino à Statuto praefixo. ibid. num. 8.
Iurisdiclio non extenditur per Iudicem exercitum.
Iurisdictioni facultatem sibi impartitur. dec. 33. num. 1. pag. 196.
Iurisdiclio Iudicis expirat, perempta Instantia. ibid. num. 2. pag. 196.
Iurisdiclio prorogata, Partis est intimanda, nisi scientia designatur in Parte. ibid. num. 3. & 4. pag. 196.
Iurisdictionis defectus ut excludatur, in dubio est praesumendum. dec. 33. n. 26. pag. 198.
Iurisdiclio decepta per appositionem manuum Prin-

cipis, & tributa à Statutis Iudici Ordinario, semper est adiudicanda uti odiosa, & stricte interpretanda. dec. 35. num. 17. pag. 106.
Iurisdiclio censetur decepta omnibus alijs Iudicibus, quando Princeps delegat specialiter causam, & sic illa dicitur tributa privative quoad alios. dec. 52. num. 5. & 11. pag. 268.
Iurisdiclio si à Principe alicui data non constet, exerceri nequit. dec. 52. n. 7. pag. 268.
Iurisdiclio certa est necessaria, ut Index exerceat.
Valeat Iurisdictionalia. dec. 52. n. 8. pag. 268.
Iurisdiclio quando constitatur tributa à Principe privative quoad alios. dec. 52. n. 11. pag. 268.
Iurisdictionis exercitum suspenditur diebus feriatis in honorem Dei, & Sanctorum. dec. 55. num. 46. & 55. pag. 276.
Iurisdictionis cessante, Index ad priora procedere nequit. dec. 67. num. 3. pag. 317.
Iurisdiclio haberi potest per Iudicem, & non eius exercitum. dec. 67. num. 5. pag. 318.
Iurisdictionis exercitum Iudicis ad quem, censetur suspensum, alicui non transportatis. ibid. n. 6.
Iurisdiclio exercita per Iudicem tempore feriatarum, iudicatarum in honorem Dei, seu à Principe ab his publicis propter gestas, aut in bonorum utilitatem, non valet, nisi agatur de causis exemptis. ibid. num. 7.
de Iurisdictione dependente ex clara Statuti dispositione frustra disceptatur. dec. 81. n. 5. pag. 366.
Iurisdiclio cessans, lata sententia. ibid. num. 6.
Iurisdiclio Iudicis non dicitur expirata, data nullitate executionis. dec. 81. n. 35. pag. 367.
Iurisdiclio est favorabilis, & pro ea sit lata interpretatio. dec. 81. num. 32. pag. 368.
Iurisdiclio Iudicis Delegati in tantum pendet à reservatione delegantis. dec. 88. num. 12. pag. 498.
Iurisdiclio deficit ab rem Iudicatum. dec. 88. n. 23. pag. 499.
Iurisdictionis defectus committitur citra tempus, ibidem. num. 25.
Iurisdictionis limitatio additur ad causas, et diversae speciei, pro servanda aequalitate, aequitate suadente. dec. 88. num. 57. pag. 401.

Ius.

Ius non videtur irrevocabiler acquisitum per immutamentum bonorum conditionum. dec. 2. n. 42. pag. 14.
Iura duo diversa concurrentia in una Persona, considerandum est utrumquodq. Ius de per se, tanquam si essent dua Personae. dec. 6. num. 15. pag. 42.
Ius conjugum secundarium, et dependens est illud, quando pro viatoria causa alio Iure quis non tueretur, quam publico. dec. 6. n. 50. pag. 45.
Iudicatur haberi ab aliquo non contentum, & dependens, sed aequè principaliter, & in capite, si iuncta lata cum alio non faceret Ius quoad ipsum. ibid.

**Ius accrescendi an, & quando habeat locum inter In-
uictos in emphyteusi, & ex quibus colligatur.** dec. 9. n. 27. & 28. pag. 67.

**Iuri Divino, & Naturali, quod continetur in ceterasti-
bus, conventionibus, ac Iuramento tacite, & pra-
sumptivè derogare non potest ratio publica utilita-
tis.** dec. 14. num. 75. pag. 98.

**Ius in re speciale hypothecam praefert, & sub sta-
tuto comprehenditur; Ius verò ad rem, genera-
lem tantum, & sub Statuto non comprehenditur.** dec. 15. n. 26. pag. 105.

**Ius reale competit pro canonis consecutione, quod est
pinguius hypotheca.** dec. 16. n. 46. pag. 121.

**Iura quando sunt aequalia, inclinandum est ad potio-
rem partem, quae est Possidentis.** dec. 18. num. 30.
pag. 132.

Iuris rigor suspenditur, data necessitate. dec. 21. n. 15.
pag. 148.

Iura fouent Vigilantibus, & abhorrent Negligentes. dec. 23. n. 9. pag. 157.

**Iura bene produciuntur absque citatione Partis in-
termino dato à lege, vel à Statuto, aut à Iudice,
illam habente à Principe.** dec. 44. n. 6. pag. 243.

**Ius exigendi annum redditum, de sui natura non di-
citur res mobilis, nec immobilis, sed potius consti-
tuta generatim speciem distinctam.** dec. 55. num. 2.
pag. 274.

**Ius exigendi annum redditum, comparatur iuri im-
mobili, nisi agatur de fructibus, redditibus, &
restitutionibus non expositis, relictis Duar. opinio-
ne.** ibid. n. 7. 8. & 9.

**Iura, & actiones, quae loco non circumscribuntur, non
comprehenduntur per Statutum prohibitorium,
alienationis quorumcumque bonorum immobilia-
rium in aliquo loco.** dec. 55. n. 23. pag. 275.

**Iura incorporalia possunt manutentionem dec. 55.
num. 59. pag. 277.**

**Ius tantum, quod quis habet, in alium transferre,
potest.** dec. 56. n. 6. pag. 299.

**Ius tantum habet ut ad obtinendum super locis publi-
cis, quantum quilibet de Populo ad prohibendum
habet.** dec. 69. num. 5. pag. 323.

**Iura incorporalia possidentur, ex sola Civili posses-
sione.** dec. 69. n. 36. pag. 326.

Iura reuocant sub hypotheca generali bonorum. dec.
76. num. 4. pag. 335.

**Iura quando respiciunt fauorem dotis, non restrin-
guntur ad eas de iure solum, quae in subsidium
dotis sequuntur, sed omnes Personae, & casus
generaliter comprehendunt.** dec. 77. n. 28. p. 334.

**Ius accrescendi an, & quando ex virtute tacite, &
repetita concessione, vel ex pacto in iurisdictione
apposito locum sibi pendit.** dec. 90. n. 52. p. 434.

**Iuri futuro si fuerit praesentatum, intelligitur de illa
habente causam de praesenti, maxime accedente
generalitate, & argum. verborum.** dec. 91. n. 7.
pag. 439.

Iustitia.

Iustitia nulla maior reperitur, quam pacis seruari.
dec. 7. num. 15. pag. 49.

Iustitia unde oritur, iniuria non oritur. dec. 12.
num. 5. pag. 157.

L

Lesio.

Lesio est probanda ab Allegante eam. dec. 6.
num. 30. pag. 44.

**Lesio enormis, vel enormissima considerari non potest,
propter fiduciosum praesentium, nisi probetur im-
possibilitas obtinendi remissionem.** dec. 6. n. 314.
pag. 44.

**Lesio enormis, vel enormissima illius, qui reuocantiam
debet, si oritur tunc alius praesentium gestus per-
metum, etiam nullis interuenientibus, non proba-
tis moris praecedentibus.** dec. 8. num. 33. pag. 57.

**Lesioni magna non praesumitur situm consensum pro-
fuisse, nisi metù, vi, vel dolo ad id induc-
tissset.** dec. 8. n. 33. pag. 57. Et procedit etiam
in contrariis, in quibus non attenditur lesio.
ibid. n. 34.

**Lesio numerus per modum coniectura ad motum in
contrariis, in quibus non attenditur lesio.** ibid.
num. 35. pag. 57.

**Lesio iuncta cum reuocantia, est coniectura ad motum
reuerentem.** ibid. num. 51. pag. 59.

**Lesio vltra dimidiam in diu partem tollitur per pactum
de reuocanda, et transferenda in modum l. 2. Cod.
de rescipiendo vendic. dec. 37. n. 16. pag. 215.**

**Lesio quando scitur, tunc incipit currere quadri-
ennium.** dec. 80. num. 38. pag. 384.

**Lesio quando est enormissima competit restitutio in
integrum, etiam si lapsus quadriennium.** ibid. n. 39.

**Lesio considerari non potest sine congrua dotacione,
cons. 5. num. 4. pag. 439.**

**Lesio nullam habet potestatem super Praesentibus
Ecclesiasticis.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

**Lesio nullam habet potestatem ad contrarium, nec
regulatur ab antiquitate.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

**Lesio nullam habet potestatem ad contrarium, nec
regulatur ab antiquitate.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

**Lesio nullam habet potestatem ad contrarium, nec
regulatur ab antiquitate.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

**Lesio nullam habet potestatem ad contrarium, nec
regulatur ab antiquitate.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

**Lesio nullam habet potestatem ad contrarium, nec
regulatur ab antiquitate.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

**Lesio nullam habet potestatem ad contrarium, nec
regulatur ab antiquitate.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

**Lesio nullam habet potestatem ad contrarium, nec
regulatur ab antiquitate.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

**Lesio nullam habet potestatem ad contrarium, nec
regulatur ab antiquitate.** cons. 8. num. 19. pag. 454.

Liquidum.

**Lando est deneganda executio, ubi non interueniunt
affectuantes bonorum calculationes.** cons. 1. n. 1. pag. 434.

**Lando est deneganda executio, ubi non interueniunt
affectuantes bonorum calculationes.** cons. 1. n. 1. pag. 434.

Lex non est nullum in totum, sed arbitri excedat potestatem eis in compromisso privatum, ibid. n. 10.

*Londra non continet totum negotium commoffam,
laborat vicio nullitatis.* — *fec. 63. n. 21. per. 208.*

Cypcomissarius ad eum Citerius, des. d. 1. n. 32 p. 708.

Landum non potest esse pro una parte obligatorium, et pro altera parte non. ibid. n. 24.

Landum nullum, & triuslum non potest habere vim.

Landum sēper pręsumitur infū, dūp ab eo infūd legiti-
ma tēpora non fuit reclamatiū. dec. 88. n. 25. p. 400.

*Laudum inquit, & nullum confectum, quando Arbi-
trary in prolatione eiusdem expressit. & per modum*

causa cessat se ad acta, fundando in actis lam-
dum. ibid. n. 48.

*Longum sustinetur, nullis falsis probationibus, quæ non
eius de iudicio processu, vel si index in illis fuit.*

data voluminis ob auctoritatem scripti. Ibid. m. 43.
Lond. in quo per Petrum Blandinensem. Ibid. m. 46.

Landū pręsumitur iustę polare, et non nullę, ac impię
et graverę iustę Bandmannę, dec. 22. a. 6. m. 11.

Legumin.

Legatum corruit, quando quis movetur ex aliqua falsa causa finali ad aliqua faciendū. dec. 20. n. 30. p. 143

Legatum factum ex falsa causa corrumpitur. *Ibid.*, n. 33.

non transi per hanc de plebem; quod Testator
non erat eius velintus, nisi causa esset vera, &

quomodo per heredes hoc probari possit, dicitur. 10.
n. 38. et 39. pag. 444.

Legata integra per baredm (nnt solucnda, pmisso In-
mentario: dec. 42. n. 7. puy. 2372.

legatum factum per verba: Sincho lei viuerd &c.
per mortem censetur extingui, etiamsi agatur de

conditione mixta; seu casuali, aut potestativa, respiciente solum fauorem p'ioris, vel filiorum. conf.

Legatum factum per Testatorem pro tempore vita ip-

... si quis in hac urbe per 3 dies continens pro tempore Vice-
 flus Legatus, vel si ponatur habitatio in eius vo-
 luntate, & in Casa non habitatorum si eueretur.

Legatus sanctum tuis verbis. Nè quid aliud petis, 3
vel praeferri possit: exhorbit Tristramus inquit.

vel pretendi possit, ex bonis feneratoris temper
includere, et compensare omnino praesentem, p. 1
conf. 10. p. 24. ob 28. pag. 115. in 2. p. 115.

Legati contemplatio mixta respicit bonum, & filium I
procedit, quando legatum iustus & sanctus est.

Legitimizing

Legittimo, e si è bollato a passiva per filium detrahendi
d quouis fideicommissi. den. 28. n. 15. pag. 170°

Legatione, et Trebellianica deusilio compescitur. I
Possessoribus aduersus fideicommissarios, ibid. n. 164

[illegible]

*Legitimam cum Trebellianica medietatem hereditatis
absorbet*, dec. 28. n. 23. pag. 180.

Legitima bahawi-potest in bonis maternis actione
pensionis hereditatis, dec. 25, n. 4 pag. 305.

Legitima ex acquiretur actione hypothecaria. ibid. n. 5

ter probaverit, etiam ab ipso causam habentes, quod
non hereditare Testatoris nulla alia bona adfuerint.

quidam quae offerantur ab eis reperta in hereditate a
dit. 27. n. 8. & 6. pag. 111.

ergo debetur filio, inuentario non confecto, quando
agitur de fideicommissu natiuitatis. *ibid.* n. 8.

erga omnia et alimentis filius primari potest ob delictum
sua decessus, unde conueni non potest, nec

etiam figurat, det. 42. n. 29. et 30. pag. 237. —
 Continuum haberi non potest, ex his et aliis expressis.

prohibitione de extractione eiusd. ibid. 3. 1. et 3. 2.
Legitima per filiam pater non potest super eorum bonis d.

Statim excludit, quando ex testamento sunt vocati
ad eadem bona illius, quocumque favore (gmina ab-

ad eadem bona summet, quoniam jamque jamina ad-
intestata est et extincta; Secus si in testamento fuissent. §
potari in illis bonis: Extrav. d. c. B. n. r. et a. d. 386.

*Legitima bene praesentium abra, quae est inhabilis ad
succedendum ab intestato, data exclusione illius.*

Libet tutellaris probat contra Tertium, si agatur de iudica summa; habito respectu ad Personam delictoris, eiusque facultates, & sit solemniter confessus. dec. 60. num. 74. pag. 297.
Libri Communi ubi probant solutionem affirmant. dec. 80. num. 10. pag. 363.

Liberatio.

Liberatio est Privilegi iuris, & strictissime intelligenda. du. 85. num. 43. pag. 387.
Liberatio non acquiritur ob solutionem, quando solvitur est iussu iura forma forma ad videri non servata. dec. 89. tit. 4. p. 404. dec. 83. n. 19. p. 376.

Licentia.

Licentia inducitur bonam fidem in adificationem. dec. 1. num. 11. pag. 2.
Licentia, & Confensus, sunt scientia, & patientia Dominorum praesentium ubi ubi spatio 30. annorum. dec. 1. num. 34. pag. 5.
Licentia si fuerit data ab aliquo transgredi, competit manutentio, & potest eam ab alio facere seu tunc proprio non possidere, sed precario. num. 7. pag. 331.

Linea.

Linea transfusa quod gradu distat remotior a Communi stirpe, eodem gradu distat inter se. dec. 9. num. 10. pag. 85.
Linea ad lineam transmissa fieri non debet, nisi possit lineam Possessorii unitatem extingui. dec. 90. num. 12. & 50. pag. 410.
Linea tot constituitur, quot sunt filii a primo stirpe, ab uno tantum, qui tunc procedunt. dec. 90. num. 30. pag. 414.
Linea una ab eodem stirpe descendentes procedunt, & unam facit transveralem. ibid. num. 21.
Linea derivatur, & incipit a patre, sicut a fonte, & stirpe. ibid. n. 22.
Linea proprii a, distincta constituitur per quilibet fratrem cum suis Descendentibus. ibid. n. 23.
Linea a filio, & non a patre, veluti a censo ad circumscripturam ducta, eo quod praedominatur, quoniam Descendentes vixit. ibid. n. 24.
Linea plures Descendentium ab uno descendere possunt, qui tot esse dicuntur, quot sunt filii. ibid. n. 26.
Linea una directam habet ad quolibet filio, & plures lineae descendens faciunt unam transversalem. ibid. num. 27.
Linea una cor pulsat, & quot sunt filii descendentes a fratre Possessore. ibid. num. 28.
Lineam distinctam nunquam daretur, si omnes Descendentes a primo stirpe per lineam plurimum filiorum semper direxerit de una, & eadem linea. ibid. n. 30. pag. 414.
Linea emanat a Primo Acquirente, vel Transfuso, quando dicitur una, vel plures, data pluralitate

filiorum d. i. nasciti. ibid. num. 31.
in Linea Communi cum Mortuo existeret prius videretur, & nullo superexistente in illa linea, transeundum est ad alias lineas, servata gradum prerogativa ibid. num. 32.
Linea masculina a patre repetita, magis censetur habita respectibus ad observationem agnationis, quam ad sexus distinctionem, nulla propriam filiarum exclusionem. cons. 7. n. 30. & 31. pag. 449.

Liquidatio.

Liquidari quod de brevi potest, illiquidum dici non valet. dec. 1. n. 30. pag. 6. dec. 6. n. 10. p. 127.
Liquidatio retrotrahitur ad principium aliter, ut effectum compensationis. dec. 11. n. 10. p. 127.
Liquidatio crediti constat ex confessione, vel ex iudicata, aut ex Instrumento. dec. 16. n. 2. p. 17.
Liquidatio quatenus probari valet in executione sententiae. dec. 16. n. 107. pag. 127.
Liquidatio prosumitur sit leuioribus probantibus, quam exaltissimis. dec. 17. n. 9. pag. 128.
Liquidatio prosumitur cum sit difficilis probatio, ad minus ob id presumitur, & concluditur. dec. 17. num. 6. pag. 128.
Liquidatio prosumitur probatur per Titulos, etiam de veriditate, nisi sit singulares, praesentem Coloni. dec. 17. n. 8. p. 10. 11. & 12. pag. 129.
Liquidatio fieri potest post sententiam ante eius executionem. dec. 76. n. 3. pag. 399.
Liquidatio dicitur, quod facit liquidari potest. dec. 93. num. 5. pag. 469.

Lis.

Lis suspensa comprehenditur sub obligatione defendendi. dec. 17. n. 16. pag. 129.
Lis contestata in executione inducitur per terminum, in quo fieri debet prima comparitio. dec. 42. n. 20. pag. 139.
Lis si cesset, cessant & Indicia. dec. 60. num. 40. pag. 394.
Lis nisi fuerit contestata, sententia ferri non potest super negotio principali. dec. 77. n. 30. pag. 393.
Lis pendente licentia bonorum impeditur impugnatione in fraudem parata executionis. dec. 79. num. 11. pag. 399.
Lis si existat super re hypothecata, vel super actione hypothecaria, res non dicitur litigiosa. ibid. n. 12.
Lis etiam si vertatur in possessione canonum, res censetur litigiosa. ibid. num. 13.
Lis pendente, possessionem alium transferri non licet. ibid. num. 14.
Lis distinctio inducere malam fidem, a die cuius condemnari debet ad finem restitutionum. dec. 80. num. 40. pag. 365.
Lis dicitur fuisse per mandati executionem, subordinationem, per quoniam. dec. 85. n. 10. pag. 366.

Lis facit oriri, & presumi in iudiciis, decif. 86. num. 30. pag. 390.

Lis non dicitur redemptio, si ante veritatem causa, dec. 87. num. 17. pag. 393.

Litis Consors.

Litis Consors in iudicio per appellationem interpositam per vni ex eis autem modo omni ratio fit eadem, & non diuersa, dec. 35. n. 49. & 50. pag. 399.

Litis Consors ille non est, qui ex diuerso fonte habet suum lris, dec. 35. num. 51. pag. 399.

LIT ER *recepta continentes responsiones praecedentium litigarum, non inducunt iugusticiopem, nec ullam probationem, cum possint dari casus, quod aliis tale quid consueverit, dec. 70. n. 2. pag. 333.*

Locatio.

Locatio sine iusta, iusta sine Coloni, & dicuntur simplices de iure, compertit receptio fundi locati, sicut meliora mensura in eorum estimatione ipsi beneficiuntur, dec. 1. num. 8. pag. 303.

Locatio sine temporalis, sine perpetua, per mortem non finitur, sed ex ansio ad haeredes, dec. 5. n. 17. pag. 33.

Locatio est contractus bona fidei, in quo deterioratio, seu deterioratio non petitur officio iudicis, sed iurisdictionis, dec. 14. n. 35. pag. 98.

Locationis contractus quando presumatur, nisi fuerit habita mentio venditionis, & pro vno anno constituta vniuersa pensio, dec. 14. n. 31. pag. 93.

Locatio quorundam non est concepta, vel contracta per uerificationem, id est sub vniuersa solutione pensionis, vel precij, siue pro iure in se omni periculo, nec spes, nec alia temporaria potest, dec. 14. num. 53. pag. 95. & num. 54. pag. 96.

Locationis contractus naturam non mutat, si promissus accipiantur locatio, & conductio, emptio, & venditio in contractu Gabella, dec. 14. n. 55. pag. 96.

Locationis alius non tribuit manutentionem in praedictum anterioris Possessoris non habentis se pro spoliatum, dec. 31. num. 9. pag. 190.

Locationis instrumentum non probat possessionem contra Tertium, maxime nisi appareat de successu finium solutione, dec. 31. n. 14. & 15. p. 191.

Locatio, & emptio ex actio probant vtrum possessoria, dec. 62. num. 25. pag. 305.

Locatio est inualida ex defectu mandati, decif. 80. num. 26. pag. 354.

Locatio, & emptio consistunt eisdem rebus, & si sit facta rei propria, sine ignoranter, sine scienter, non valet, nec sustinetur per aliquod possessionem, dec. 85. num. 7. & 9. pag. 383.

Locatio, seu emptio rei propria sine scienter, siue ignoranter facta, non valet, nec quoad possessionem, quando per se si si annuat potest per actionem spoli, dec. 85. num. 10. pag. 385.

Locatio non presumitur de omnibus, quod conueniet iura sine descriptis, dec. 85. num. 40. pag. 387.

Locator.

Locator habet electionem, ut soluat affectionem in rudum, & camentorum, vel patiarum, adificatum abruiti, si agatur de melioramento voluntatis, dec. 1. num. 33. 35. & 38. pag. 6.

Locator per hanc impeditur transsum, & introductio mercium, tenetur facere mercedis remissionem, dec. 14. num. 9. 84. 91.

Locator causans damnum cessi modicum, restituere tenetur, dec. 14. num. 11. pag. 92.

Locator tenetur remouere impedimenta vsus rei locata, ibid. num. 17.

Locator tenetur ad restituendum tradens rem Conductoris, & non descendens, ac non sic qua rei suae, tota tempore conuenit, etiam si culpa, Locatoris non fit, per arduam ad casum, ibid. num. 18. & 19.

Locatori perit res in substantia, siue in totum, siue in partem absque culpa Conductoris, ibid. num. 26.

Locator quoad excluditur a remissione, seu restitutor, nec potest quod explicationem multorum DD. dista, dec. 14. num. 44. & 45. pag. 94.

Locator tenetur remouere obices, & proflare successum pacis cum per totum tempus locationis, ut Conductor valeat rei suae re locata, dec. 14. n. 58. pag. 96.

Locatoris factum iniustum, & necessarium causat tunc tunc modo pensionis remissionem, si vera iniustum, seu voluntarium productum actionem ad totale interesse, dec. 14. num. 77. pag. 98.

Locator non potest in aliquo facere deteriorem conditionem Conductoris, alii, etiam si id faciat fauore publico, tenetur ad omnia damna, dec. 14. n. 79. pag. 98.

Locatoris culpa quando offert damnum, interesse totale debetur Proventibus, vel alium, habens respectu ad id, quod solitum erat fieri, & percipi, dec. 14. num. 81. pag. 9.

Locator impediens Conductoris rem sui rei conductu factu iniuste tenetur Conductoris ad interesse passum, sed sine lucro; Impediens vero factu iniuste vltimum damnum tenetur ad interesse lucris cessantis, decif. 14. num. 83. pag. 99.

Locator ad nihil tenetur, impedimento vsus rei conductu promittente ex facto Conductoris, dec. 16. num. 84. pag. 125.

Locator contentus tenetur agere ad commodum Conductoris, quatenus ab eodem Conductoris id agatur, dec. 16. num. 87. pag. 125.

LOC *inspectio dicitur maxima probatio, decif. 83. num. 48. pag. 373.*

LOC *A publica determinat etiam primarium tributum iure Civitatis, non quasi propria cuiusque, dec. 69. num. 5. pag. 323.*

Locutio

Locutio secreta paulo apparetur, nonnullis foris
indiciis complacitis. dec. 64. num. 7. pag. 310.
Locutio est presumptio a potestate habita bonam quoniam
se in aliam partem, nisi contrarium constet. dec. 64.
num. 11. pag. 310.

ex Locutione commissi delicti non cessari indicium
complecti. dec. 64. num. 11. pag. 310.

Lucrum

Lucrum, quod parere potest negotio. Patris, profu-
tumque etiam filio, ad quoniam spectare debet. Pa-
tris successio per naturalem quasi legitime vocatum
rationem. dec. 8. n. 78. pag. 61.
Lucr. & damni tantum participatio non probat so-
licitatem. dec. 11. n. 40. pag. 78.

Lucrum interitum debet ad satisfactionem committi.
dam. dec. 29. n. 57. pag. 186.

Lucrum esse, vel minus spe, falsitas presumitur po-
tius compuncta per errorem, quam datus. praefer-
entia. dec. 19. n. 59. et 60. pag. 286.

Lucr. medietas in negotiationibus solet tribui pro-
pria. dec. 43. n. 15.
et 16. pag. 338.

Lucrum totum spectat ad Patrem, quando filius ex
gratia Patris negotium natum. Patris, si vero
nomine proprio. et cum petulo, totum lucrum
ad se ipsum spectat. dec. 43. num. 14. 17. 18. et
19. pag. 338.

M

Maior.

Maior non auditur de iure circa solutionem, ad-
uersus Tacitos ob prescriptionis excep-
tionem. dec. 60. num. 43. et 44. pag. 394.

Malefides.

Malefides si iustus, praesentibus non possunt bona per
quoniamque immemorabilia. prescriptionem.
dec. 80. num. 33. pag. 364.

Malefides in prescriptione vitatur ex scientia, quod
bona sint aliena. dec. 80. n. 34. pag. 364.

Malefides induitur per legem iurisdictionem, a die
quo datus est, debet ad fructuum restitutionem.
dec. 80. n. 40. pag. 364.

MALEFICUS. Deas Noster vitare non patitur. conf.
3. num. 61. pag. 435.

MALVM, quod timetur, vitandas in constantem
Pactum, et seculum contrarium, debet esse graue
moris, vel corpori cruciatum. dec. 8. n. 10. pag. 56.

Malus.

Malus in dabo quis non presumitur, et maleficus
dec. 18. num. 10. pag. 131.

Malos interfecti sanctius est, quam vnicuique Remp.
perturbare. conf. 3. num. 62. pag. 437.

Malorum correctione placatur Deus Omnipotens, si
chastus. conf. 3. num. 63. pag. 437.

MALEFICUS non presumitur sed potius error, vel
ignavia ad falsum est excludenda. dec. 31. n. 6. p. 186.

Mandatum

Mandatum speciale requiritur ad hoc, ut Praetor
praeiudicare valeat. Damus. dec. 16. n. 14. pag. 370.

Mandatum nunquam praestatur inter duos, nisi re-
compensatio in Societate. dec. 47. num. 78. pag. 781.

Mandatum semper est concedendum. Ratione clausulae
Constitutio. sine Praetorij. Insuper interfecta.
dec. 15. num. 1. pag. 100.

Mandatum speciale requiritur ad quantum de re-
lacione. dec. 34. num. 95. pag. 208.

Mandatum generale non sufficit ad iterandum de ea
lacione. dec. 35. n. 10. pag. 208.

Mandatum generale sufficit ad appellandum. dec. 35.
num. 100. pag. 208.

Mandatum generale ad iterandum, non sufficit ad in-
terdum. dec. 35. n. 10. pag. 208.

Mandatum generale sufficit ad appellandum. dec. 35.
num. 100. pag. 208.

Mandatum generale ad iterandum, non sufficit ad in-
terdum. dec. 35. n. 10. pag. 208.

Mandatum de manutentione. Decretum. ex decreto
Excellentissimi R. P. L. dec. 33. n. 45. p. 376.

Mandatum de manutentione. Decretum. ex decreto
de possessione. Ratione. sine interdum, sine tunc
secundum, nec non etiam contra solvere. Nigam. et
dec. 95. num. 93. pag. 277.

Mandatum non praesumitur causa longissimi tem-
poris, etiam si daturur ad quod daturur in futurum
interdum. Decretum. ex decreto. dec. 80.
num. 10. pag. 364.

Mandatum tantum confirmatio super bonis, etiam in iudi-
catis. dec. 81. num. 1. pag. 366.

Mandatum sine diligenter suas causas. dec. 88.
num. 11. pag. 398.

Manutentio

Manutentio non datur in possessione adepta, non citata
Possessore. dec. 5. n. 12. pag. 34.

Manutentio promissa super rebus, et in iudi-
catis non minoratur, nisi datur implere.
pro Promittente. Ratione. dec. 37. pag. 93.

Manutentio locatarius promissa, et interesse
debetur, sed non mercedis remissio a non valente
restituere impedimentum. dec. 14. n. 29. pag. 93.

Manutentio non solum datur Possidenti ex Saluatore,
durante credito, pro quo fuit facta immisio, sed
etiam pro satisfactione in futurum eiusdem crediti
hypothecarij ex eodem fons ascriptus. dec. 16.
num. 4. pag. 118.

Manutentio promissa, obligatur etiam in iudi-
catis. dec. 16. num. 88. pag. 125.

Manutentio semper datur Possidenti de tempore temp-
oris. dec. 31. n. 2. pag. 290.

Maritus.

Mariti decem propositi debet dotis commoda. dec. 10. num. 10. pag. 70.

Maritus longè post promissam dotem sibi in prenuptia promissam, si recipiat ad computum eiusdem, luras confus, habilitas, vel quid aliud, illa lura, & confusus &c. non efficiuntur de fundo dotali, sed uxori competere alio ad quantitatem, & quicquid traditum fuerit pro satisfactione, vel ex ipsa prenuptia emptum, licet à uxore appelletur de dote, vel dotale, non censetur lura fundi dotalis. dec. 1. q. 1. num. 82. & 84. pag. 83.

Maritus non potest interponere appellationem nomine uxoris absque speciali mandato. dec. 33. n. 33. p. 108. Maritus habet mandatum à legi ad interponendam appellationem in rebus dotalibus. dec. 35. n. 37. & 39. pag. 108.

Maritus appellare potest pro uxore in bonis dotalibus absque aliquo mandato, & cautione. dec. 35. n. 41. pag. 108.

Maritus in bonis extradotalibus pro uxore appellare potest cum cautione de rato more Consistorum. dec. 35. num. 42. pag. 108.

Maritus non admittitur cum cautione de rato in his que requirunt mandatum speciale. dec. 35. n. 43. pag. 108.

Maritus si fuerit potest exceptione confessus a dote & numerata. dec. 50. num. 2. pag. 160.

Maritus, constanter matrimonio, conficiat dotem de recepto, proinde dote numerationem, com-

mutemque aliusque dote, etiam de precedenti dote promissione non apparet. dec. 50. n. 5. & 6. pag. 160.

Maritus non simpliciter dicitur aditus, sed censetur procreator in rem propriam constitutus, hantibus verbis siue futuro eius Verp. dec. 89. n. 10. p. 404.

Masculinitas.

Masculinitas repetitur omnino excluditur à discretionibus, si alius constituta in contrarium. conf. 7. n. 5. pag. 447.

Masculinitas repetitur excluditur per dispositionem fecim edicentem masculinam graduum. conf. 7. num. 8. pag. 447.

Masculinitas repetitur censetur, si versetur in ratione penitus diversa in altera sessu amari paria opposita. conf. 7. num. 10. pag. 447.

Masculinitas qualitas quod non praesumitur repetitur, praeterea affirmativa, praesertim inconditionalibus, in quibus talis repetitio non fit. conf. 7. num. 13. & 14. pag. 447.

Masculinitas qualitas in pro e capite aditus in altero repetitur censetur, quando substantia dispositionis in pluribus sedis dicitur ad filium testatoris &c. eorumque. Delimitatio in pupillorum. conf. 7. num. 17. pag. 448.

Masculinitas qualitas, etiam si efficitur expressa in ultimis vocationibus, refertur ad dispositiones antecedentes, ubi simpliciter de his est facta mentio. conf. 7. num. 32. pag. 448.

Masculinitas dicitur repetitur per conclusionem in modum predictum, & induitur antea hoc respectu ad omnes circumstantias supra expressas eam respectu graduum, quod masculinitas est. conf. 7. n. 34. pag. 448.

Masculinitas repetitur non admittitur, quando alium de non deducitur, quod Testator fuerit contemplatus agnationem, vel quando non vixit suis nephis nepotibus, siue quando tractaretur de mutatione Personae. conf. 7. num. 35. pag. 449.

Malcus.

Malcus omnes à Primo Inchoato descendentes dicuntur ex una linea, & malcus una linea excludit feminas alterius lineae, quando solum masculinae alieni sunt facta pro masculis, & solum eum clausula, quod. Exstantibus Malculis, feminis non succedant, sed non procedit indistincte quoad alios effectus. dec. 50. n. 44. & 45. pag. 443.

Malcus omnes descendentes à Primo Acquiscente censetur una linea, de femina excludantur, licet in reliquis, etiam in materia feudali potius sit attendenda proximitas Primae Possessoris, quam Primae Acquiscentis. dec. 50. n. 47. pag. 443.

Malcus, censetur inter se de extraneis ad exclusionem feminarum, si Testator nominatis filiis, & nepotibus filiis filiarum, & descendens ex eis legitimis, & naturalibus, addiderit verba in stirpem, & non in capita, & de ratione. conf. 7. n. 19. 20. & 21. pag. 448.

Malcus descendens a femina non potest dici de linea masculina. conf. 7. n. 29. pag. 449.

Mater.

Mater bene obligatur pro dote filia, ac etiam extranea, licet non servatis solemnitatibus à Statuto requisitis. dec. 77. num. 4. pag. 351.

Mater valide obligatur una cum viro pro dote filiae communis filiae. dec. 77. num. 7. pag. 351.

MATERIA quando est individua, vltimus non est querendum. dec. 63. num. 25. pag. 308.

Matrimonium.

Matrimonio non consummato propter praemortentiam sponsae, vocata donata à sponsa sponsa sine restituenda. dec. 20. num. 7. pag. 140.

Matrimonio non consummato, donato causa matrimonii resoluatur, & pro recuperandis donatis competis conditio ex lege. dec. 20. n. 8. pag. 140.

Matrimonio non consummato, si in l. extraneus, & de co-ditio, & de in l. donatorum, & de cod. in l. 2.

Matrimonio sine dote consummato. dec. 84. n. 5. pag. 379.

Metus.

Metus non praesumitur, sed ab Allegante est probandus. dec. 8. n. 1. pag. 54. dec. 76. n. 16. pag. 350.

Metus veniens a filio si ad filio allegetur, est probandus ab ipso. dec. 8. n. 2. pag. 54.

Metus non valetur ex sola reverentia Personae, cum qua sit contractus. dec. 8. n. 3. pag. 54.

Metus non arguitur ex sola praesentia Patris. dec. 8. n. 4. pag. 54.

Metus ut inducatur, requiritur Timor, metus, et familiaritas quod Patris filius minus exequi. dec. 8. n. 5. pag. 54.

Metus quicunque non est sufficiens ad rescindendum contractum, sed cadens in constantem Virum. dec. 8. n. 6. pag. 55.

Metus, qui defacili remoueri potest, non dicitur cadere in constantem Virum. dec. 8. n. 7. pag. 55.

Metus cadens in constantem Virum quicunque, remouetur arbitrio iudicis debent. dec. 8. n. 8. pag. 55. & ibid. n. 24. pag. 56.

Metus ut arbitretur, & eliciatur, quid animaduertendum super Iudicem. dec. 8. n. 9. pag. 55.

Metus est probandus per probationem specificam ad rescindendum contractum, & quomodo, reiecta contraria opinione, ut minus Communi. quod sufficiat probatio generica. dec. 8. n. 11. et 12. p. 55.

Metus quod probatur per probationem genericam, tenet Fontanell. qui reprobat ad Ramon. tenente, quod requiratur probatio specifica. dec. 8. n. 13. et 14. p. 55.

Metus si sufficiens probaretur per probationem genericam minorem, rescinderetur, quilibet contractus, quomodo Marquis fecisset, consentiente uxore, vel Patris consentiente filio, vel alius, cui reuerentia debetur, consentiente illo, a quo reuerentia debetur, cum praesumeretur metusculum, quod est contra text. in l. quod si. quid dolo, si. de probat. dec. 8. n. 15. pag. 56.

Metus est probandus auctoritate facti, non verò iurisdictionibus, & consellationibus. dec. 8. n. 17. p. 56.

Metus ad rescindendum contractum debet esse mali gravis. dec. 8. n. 18. pag. 56.

Metus incensus non dicitur infusus, nisi cadat in Virum, vel Familiarem, aut Pupillum, siue Minorem consensientes. dec. 8. n. 19. pag. 56.

Metus malum ut cadens in constantem Virum, & resoluat contractum, debet esse graue mortis, vel corporis cruciatus. dec. 8. n. 20. pag. 56.

Metus causa, siquid dicitur factus contractus, si quis metusculum contractum non timuerit, unde non resistitur. dec. 8. n. 21. pag. 56.

Metus probatio maior exigitur, quando agitur de rescindendo contractum iurato, vel oneroso in Tertio prauidendum. dec. 8. n. 22. & 23. pag. 56.

Metus cadens in constantem Virum remouetur arbitrio Iudicis, si non earent Contradictoribus, an debet esse metus mortis, vel corporis cruciatus, aut alterius speciei. dec. 8. n. 24. pag. 56.

Metus est arbitriarius Iudici, cum absolute a Iure non sit distincta certa minarum qualitas. dec. 8. n. 25. p. 56.

Metus cadens in constantem Virum non semper per Iudicem Iudicari debet iustus, & sufficiens ad rescindendum contractum. sed solum ille, quem totum indicans facti circumstantia. dec. 8. n. 26. p. 56.

Metus non probatur per Testes, de quibus ad metum passio. dec. 8. n. 27. pag. 56.

Metus non probatur per Testes de proprio Iudicio. dec. 8. n. 28. pag. 56.

Metus i semper recluditur, nisi probetur eius causa. dec. 8. n. 29. pag. 56.

Metus infusus suspicio sufficit pro metu. ibid. n. 30.

Metus praesumitur ex augeo, etiam nullis interuenientibus, nec probatus minus procedentibus ob laesione enormem, vel enormissimam eius, qui reuerentia debet. dec. 8. n. 31. pag. 57.

Metus praesumptus ex laesione sufficit ad contractus rescissionem. dec. 8. n. 33. pag. 57. Et procedit etiam in contractibus, in quibus non attenditur laesio. ibid. n. 34.

Metus praesumptus ex laesione illatum a Patre filio, non solum Patri metum inferenti, sed etiam Tertio nocet, quomodo Tertius bona fide contraxerit, & metum ignorauerit, & de eo particeps non fuerit. dec. 8. n. 36. pag. 57.

Metus rem afficit, & eius actio extenditur ad singularem successorem. dec. 8. n. 38. pag. 57.

Metus prauidetur Tertio, licet Tertius metum ignorauerit, de eoque particeps non fuerit, & non lucratum, sed onerosum causam habuerit. dec. 8. n. 39. pag. 58.

Metus secundum nonnullos DD. nocet Tertio, quando agitur de causa lucrativa, sed non onerosam, & quomodo procedat. dec. 8. n. 40. pag. 58.

Metus actio, siue exceptio quando est in rem scripta, datur contra quemlibet Possessorem quocunque titulo. dec. 8. n. 43. pag. 58.

Metus praesumptus ex laesione est sufficiens ad contractus rescissionem, nullis interuenientibus minus, vel verbis, & hoc secundum sententiam nonnullorum DD. sed contrarium habetur ex alijs attestantibus de Communi cum aliqua declaratione, & ampliatione, & an, & quando procedat in prauidendum Tertij. dec. 8. n. 45. v. q. ad 50.

Metus reuerentialis conclusum deducitur, ex laesione iniusta cum reuerentia. dec. 8. n. 51. pag. 59.

Metus non probatur ex sola reuerentia. dec. 8. n. 52. p. 59.

Metus an probetur ex sola reuerentia Personae debita, vel aliud plerumque requiratur, propriis, & secundum leges loquuntur DD. dec. 8. n. 53. pag. 59.

Metus probatur ex indicij, & coniecturis, cum sit difficilis probationis, & per contrarias coniecturas, & praesumptiones spontaneam voluntatem praefereat excluditur. dec. 8. n. 54. et 55. p. 59.

Metus praesumptus ex reuerentia ex laesione excluditur per coniecturas, & praesumptiones. dec. 8. n. 57. p. 59.

Metus an, & quando, & ex quibus coniecturis probatus censetur, & qualis metus sit sufficiens probatio ad rescindendum contractum, iudicis arbitrio committitur. dec. 8. n. 58. pag. 59.

Metus praesumptio excluditur ob contractum celebratum in loco insigni, ubi redditur ius, & hoc causa requiratur probationes clare, ut in Causa Criminali. dec. 8. n. 62. & 63. pag. 59.

Metus non probatur coniectura, quando pro non metus adesse aliqua coniectura, sed clarioribus requirit probationem. dec. 8. n. 64. pag. 59.

Metus saltem iustus non datur, ubi remoueri potest per recursum ad Magistratum, ac ad Consequentes, & Superiores. dec. 8. n. 65. pag. 60.

Metus excluditur ex coniectura desumpta ex geminatione contractuum, eorumque ratificatione, & eo magis ob geminationem, & ratificationem factam ex intervallo, & absente Patre. dec. 8. n. 66. p. 60.

Metus ut excludatur, est valde considerabilis absentia Patris. dec. 8. n. 67. pag. 60.

Metus praesumptio excluditur ex elibus multiplicatis, & praesertim ex intervallo. dec. 8. n. 68. p. 60.

Metus purgatio, & mentiolessi contractus approbatio non inducitur, durante causa metus. dec. 8. n. 69. pag. 60.

Metus omnia, eorumque eiusdem suspicionem ab initio abfuisse praesumitur ob potentiam fugiendi in locum tutum, & habendi recursum ad Superiores, ac non ad Consequentes. dec. 8. n. 70. pag. 60.

Metus reverentialem, ac omnem aliam metum, etiam praesumptum ex laesione, abfuisse praesumitur quando quos protectari possunt, & non protectari tempore celebrantis est alius, vel antea, sine postea. dec. 8. n. 71. & 72. pag. 60.

Metus omni praesumptio excluditur, induciturque praesumptio spontanea, & libera voluntatis ex coacturnitate vixit annos sex. dec. 8. n. 73. pag. 60.

Metus reverentialis censetur purgatus per lapsum biennij. dec. 8. n. 74. pag. 60.

Metus reverentialis praesumptio excluditur ex probatione qualitatis, & conditionis filij contrahentis exclusiva praesumptionis metus. dec. 8. n. 75. p. 61.

Metus ut praesumatur, vel excludatur, est valde considerabilis patris Personae. dec. 8. n. 76. pag. 61.

Metus, vel illius suspicio ut excludatur, est omnia attendenda verisimilitudo. dec. 8. n. 82. pag. 61.

Metus probatur à verisimilitudine circumstantiae, & praesumptionibus illum inducentibus. dec. 8. n. 83. pag. 61.

Metus excluditur in venditione, quae non repugnat bonis moribus, neque legibus, sed est rationabilis. dec. 8. n. 84. pag. 61.

Metus ut excludatur, valde attendi debet probitas Notarii. dec. 8. n. 85. pag. 62.

Metus rixae, & armorum in alius apparere debet, ut haberi valeat, ne Parties accedant ad locum differantia. dec. 55. n. 32. pag. 277.

MINOR ut plurimum profertur prae intentionem. dec. 8. n. 16. pag. 56.

Minor.

Minor contrahere potest contractui nulliter gesto, & cogere Contrahentem ad illius observantiam ob ad peractas solemnitates ad eius favorem indolitas. dec. 38. n. 10. pag. 218.

Minor nulliter obligatur absque Curatoribus, à Patre in testamento datus ex Stat. Luc. & de iure Com. Moni. dec. 66. n. 1. pag. 315.

Minor quando tenetur dotare, eius obligatio pro dote sustinetur. dec. 66. n. 4. pag. 315.

Minor aliquid tradente velut dorem constitutam à Patre filia, & Sorori respectu, non cadit sub privilegio doris, & eius obligatio est nulla. dec. 66. n. 11. pag. 316.

Minor dicitur ratificare contractus post ingressum in maiorem aetatem, & in contractibus anerosus requiritur lapsus quinquennij, in laetatis vero decennij. dec. 66. n. 12. & 13. pag. 316.

Minor quando nulliter aliorum ex alia causa velut heretum, & quando agit de maiori aetate statuta à iure Municipali, ratificatio per lapsum quinquennij, vel decennij locum sibi non vindicat. dec. 66. n. 17. & 18. pag. 316.

Minor tunc censetur ratificare contractum post ingressum in maiorem aetatem quando alienando dominium pertransiit in Contrahentem non facta repetitione infra quinquennium ingressus in maiorem aetatem. dec. 66. n. 19. pag. 316.

Minor maior factus potest ratificare velut per Tutorem, vel pro Tutore approbare. dec. 87. n. 27. & 28. pag. 394.

Mobilia.

de Mobilibus recentis Mulier tenetur rationem reddere, ac illa quoque praeiudicium affirmatione describere. dec. 22. n. 21. pag. 152.

Mobilia non restituantur propter longum temporis curriculum inducent consumptionem eorumdem. dec. 23. n. 61. pag. 161.

Mobilia Minoris si fuerint vendita per Tutorem absque decreto Iudicis, & subdatione, venditio reddatur nulla, & ipse, cuiusque haeredes tenentur de propria ad solutionem pretij. dec. 60. n. 63. & 64. pag. 269.

MONITORIUM per compositionem Partis resolvitur in simplicem citationem. dec. 49. n. 25. p. 258.

Mora.

Mora Creditorum causata à Muliere in non exaffluo eorum creditorum, quando datur ei notitia. dec. 23. n. 40. pag. 159.

Mora regularis, neque irregularis non admittitur, non confertur acta per Dominum Directum possessione vel Empphyteuta. dec. 34. n. 6. & 8. pag. 100.

Mora

Mora quando dicitur, est iniquitasque iudicii parte purgari potest, ubi dicitur quod si alterius iuramentum effectum deterius, & quando agitur de caducitate, semper purganda est. dec. 34. n. 28. 29. & 30. pag. 302.

Mora de iure Canonico semper purgari potest, quando sit alterius non est effectum deterius. dec. 36. n. 15. pag. 312.

Mora de iure Canonico quando dicitur purgari potest, licet stantibus pactis contrariis, & etiam si sit alterius effectum deterius, quando Pars esset Parata referre damnum, & interesse, dummodo non sit modicum, quia non teneretur. dec. 36. n. 16. & 17. pag. 312.

Mora omnia excludit ex interdictum summa debiti. dec. 36. n. 18. pag. 312.

Mora non incutitur, summa debiti non liquidatur. dec. 36. n. 19. pag. 313.

Mora per heredem beneficium purgatur per solam oblationem, etiam si sit facta per Clericum. Quatenus res hereditaria sufficiat. dec. 39. n. 27. pag. 322.

Mora purgari amplius non potest, assensu soluto. oblatione soluta. dec. 36. n. 2. pag. 312.

Mora non dicitur bare. ad reddendum rationem de bonis Inventariis, ipsi non designati in mundo probatorio. dec. 39. n. 26. pag. 322.

Mors.

Mors omnia solvit. dec. 5. n. 16. pag. 34.

Mors presumitur sequi sine filijs, et descendens, donec contrarium non doceatur. dec. 28. n. 4. pag. 177. dec. 90. n. 51. pag. 414.

de Mors & natus: cognare est inuicem. conf. 3. n. 33. pag. 441.

Mulier.

Mulier non possunt intercedere pro. Nisi iuxta obligationem sit impedire: carcerationis suorum virorum, nisi obligatio sit iurata, dummodo inueniant solemnitates Statutarum, & non excedat medietatem dotis. dec. 10. n. 5. 6. 7. & 8. pag. 70. dec. 77. n. 25. pag. 354.

Mulier potest renouare beneficium. Valletius. etiam absque iuramento, si eius obligatio valeat. dec. 10. n. 5. pag. 70.

Mulier quod obligatur, saltem dimidia pars dotis, servatis solemnitatibus, quando Statutum requirit certas solemnitates tantum, licet causa Mulieris non formalis. dec. 20. n. 20. pag. 312.

Mulier de iure Beneficio in Causa Criminali, & testificando repellitur, de iure vero Casaren, si de quo appellatur, non est integra fides. dec. 28. n. 3. & 4. pag. 130.

Mulier summa ex parte laborum repellitur. A testibus in Causa Criminali. dec. 28. n. 13. pag. 131.

Mulier valide obligatur pro reclamatione solentissimis

visi, ad totum existendum, & carceribus, si sit roborata solenniter, & iuramento. dec. 22. n. 2. pag. 150.

Mulier cedens iura sua pro aliqua solutione faciendae, prout reservatione de se releuando super alijs bonis suis, infans praedictum Marito, & non. Terrio, pro quo obligatur, & succedit in locum solui. dec. 22. n. 4. & 5. pag. 150.

Mulier obligatio exteriora ad emendam Senat. Conf. Vbi est nulla, maxime si intercedendo obligatur ad commodum alterius, & nisi sit iuramento roborata. dec. 22. n. 9. & 10. pag. 152.

Mulier eligendo renuere pro iuribus dosalibus omnibus bonis stabilibus, & mobilibus, in quorum possessione impeditur, non potest impedire Creditores, benedictus, ad sihi satisfactionem super pecunijs non electis, cum liceat ipsi praecipere quicquid pro alterum eam possit ipsa eligendo pecuniam satisfieri sibi, & conuolere, alij Creditores. dec. 22. n. 12. & 13. pag. 152.

Mulier conceditur prelatio pro dimidia bonorum. dec. 22. n. 17. pag. 152.

Mulier nullum interesse debetur sine mora, maxime praemissa retentione bonorum loco pignoris, & luy. postea. dec. 22. n. 18. pag. 152.

Mulier ex agnate debetur alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier tenetur alimere propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier obligatur propter alimentum, si uice in ditione, quod prater docet nihil habeat in bonis, unde se uicere possit. dec. 22. n. 19. pag. 152.

Mulier debetur habitus vidualis. de off. 33. n. 48. pag. 160.
Mulier ex plurimum non solum sunt fallaces. & dolose, verum etiam mendaces. de off. 39. n. 14. pag. 183.
Mulier valide contrahit de Iure Communi sine consensu Propinqui. dec. 38. n. 4. pag. 317.
Mulier si non declarat cōtrafactum nullum ille ab initia dicitur validus, licet si nullus ipso Iure, quando Statutum concernit merum fenorem Mulieris. dec. 38. n. 5. 6. 7. & 8. pag. 317.
Mulier nisi det de nullitate, defectus solemnitatum non attenditur. dec. 38. n. 9. pag. 318.
Mulier contrahens potest contrahat nulliter gesto, & cogere Contrahentem ad illius observantiam ob non servatas solemnitates Statutarias ad eius fenorem inducias. dec. 38. n. 10. pag. 318.
Mulier habet retentionem dotis super bonis sui viri, probata eorundem possessione, & praesertim si habeat specialem hypothecam. dec. 62. n. 11. et 12. pag. 302.
Mulier absent ex speciali dotis favore quiritur Ius ex contractu cum alijs celebrato. dec. 62. n. 15. pag. 303.
Mulier à Patre dotata praesumitur de Iure Communi sufficienter dotata, nisi probetur in contrarium. dec. 66. n. 10. pag. 316.
Mulieres possunt fiduciare pro dote, cum ea sit specialem privilegia. dec. 77. n. 1. pag. 352.
Mulier etiam sine solemnitatibus per quoscumque Statutum requisitis valide obligatur pro dote propria filia, et etiam cum liber extranea, & nihil interest, an se obligaverit in Iudicium, aut prius in scriptura, siud sola pollicitatione, vel ante pactum. dec. 77. n. 2. viq. ad 6. pag. 352.
Mulier si se obliget pro dote, siud eius argumenta non habet, aut in consideratione Statuti solemnitates. dec. 77. n. 10. pag. 353.
Mulier quando ex legitime valide obligatur pro dote consequenda, Statutum quantumvis varietate non comprehendit casus dotis, nisi de ea mentionem faciat. dec. 77. n. 15. pag. 353.
Mulieris obligatio voluntaria, & non necessaria subiacet Statuti dispositioni. dec. 77. n. 16. p. 353.
Mulier non subiacet dispositioni Statutaria obligationem mere voluntariam, in causam dotis ab ipsa factam. dec. 77. n. 19. pag. 353.
Mulierum fiducio, maxime pro filijs improbedentium, est nulla. dec. 77. n. 14. pag. 354.
Mulier lucu Vellerano transiens, fiducio nulla pro marito est nulla. dec. 77. n. 16. pag. 354.
Mulier fiduciare nequit pro marito. dec. 77. n. 27. pag. 354.
Mulier fiduciando pro alijs non tenetur in fore consequentia. dec. 77. n. 28. pag. 354.
Mulierem dare pro fiducio, & fiduciosum non datur melius est. dec. 77. n. 29. pag. 354.

Mulierum est interdictum de Iure Communi fiduciare, & fideiussor pro eorum viris. dec. 77. n. 31. pag. 354.
Mulier absent quiritur obsequio favore dotis ex contractu cum alijs celebrato. dec. 89. n. 12. pag. 404.
Mulier, vel sine hares pro dote recuperanda, non tenetur excurrere bona libera immitata, à fideicommissante relicta. conf. 2. n. 11. pag. 417.
Mulier dorem repetens habet arbitrium exequendi super bonis primogenitura, quod esset magis expedire, & facilius exactionis. conf. 2. n. 12. p. 427.
Mulier renunciantis debenda, & sic Iuri quarendo, & incerto, aliquique accipiens, non deditur laesa. conf. 5. n. 6. pag. 439.
Mulier regulariter praesumitur ignorare Ius suum, non dicitur verisimile in genere renunciare voluisse id, quod in specie non renunciasse. conf. 5. n. 17. p. 440.
Mulier renunciantis hereditati matris vivens, & absentis, ac non constitutus non nocet. conf. 5. n. 18. viq. ad 22. pag. 440.

Mutatio.

Mutatio voluntatis non praesumitur, ubi de contrario constat per Iustitiam. dec. 40. n. 9. pag. 234.
Mutanda non sunt, quae certam regulam, & inter praeterea habuerunt. dec. 21. n. 5. pag. 142.
Mutandum non est, quicquid semper fuit praetisatum, & observatum. dec. 55. n. 60. pag. 277.

N

Natura.

Natura fructu, seu emphyteusis à patre acquisita non alteratur per divisionem simplicem factam inter fratres, nec operatur aliquam consolidationem in linea alicuius ex dividendis. de off. 90. n. 19. pag. 411.
Natura emphyteusis Ecclesiastica est, ut finita generatione, ad ipsam Ecclesiam revertatur, nec transeat ad extraneos. conf. 1. n. 5. pag. 421.

Necessitas.

Necessitas fidei suspendit Iuris vigorem. de off. 38. n. 19. pag. 142.
Necessitas maior non datur, quàm propria corporalis, & bonaria defensio. dec. 1. n. 16. pag. 146.

Negativa.

Negativa probatur per scripturam inspectionem, ubi probatio requiritur per scripturam. dec. 1. n. 17. pag. 77. dec. 75. n. 7. pag. 348.
Negativa coordinata loco, & tempore conclusi debet per Testes. dec. 18. n. 39. pag. 133.
Negativa ardua per Testes pro Reo probatur ex verisimili, quod si aliter fuisset, aut audiret. dec. 18. n. 45. pag. 133.

Neg-

Negativa probatur ex resolutione processu sine ebar.
saram, aut affirmum. dec. 19. n. 23. pag. 136.
dec. 26. n. 16. pag. 173. dec. 27. n. 1. pag. 174.
dec. 35. n. 27. pag. 207. dec. 51. n. 3. pag. 265.
dec. 59. n. 1. pag. 287. dec. 81. n. 12. pag. 366.
dec. 86. n. 17. pag. 390.

Negativa probatur, quando opus acta non constat de
solemni. dec. 22. n. 48. pag. 154.

Negativa contendi nequit, si ex cunctis probatur.
dec. 23. n. 50. pag. 160.

Negativa non acceptationis ordinis, seu crediti, pro-
batur ex inspectione litterarum posteriorum d. or-
dine. dec. 83. n. 9. pag. 375.

Negligens.

Negligens non dicitur Creditor omittens facere ea,
quae potest facere, & non facere iuxta eius volun-
tatem. dec. 16. n. 76. pag. 124.

NEGLECTI A. Creditoris est sapientum considera-
tio, quando omittis facere ea, quae praestitum tenetur,
& est appositum tempus. dec. 16. n. 74. p. 124.

Negligentia in dubio non praesumitur maxime in falso
processu. dec. 22. n. 42. pag. 154.

NEMO plerumque in alium transferre potest, quod
quod habet. dec. 56. n. 6. pag. 279.

Nepos.

Nepos qui dicitur, probatur filiatione sui patris. dec. 5.
n. 58. pag. 47.

Nepos in emphiteusi abique qualitate hereditaria
concessa, non excludit patrui, sed patrui exclu-
dit nepotem. dec. 9. n. 6. pag. 64.

Nigrum.

Nigrum restringitur, & declaratur per Rubricam.
dec. 15. n. 109. pag. 112. dec. 49. n. 7. pag. 246.

Nigrum speciale non restringit Rubricam generalem
habentem orationem perspicuam. dec. 49. n. 25.
pag. 246.

NIHIL dicitur dicitur quando remanet aliquid fa-
ciendum. dec. 81. n. 17. pag. 366.

NOBILIS considerabilis infamia ob incarcerationem.
dec. 10. n. 9. pag. 70.

Nomen.

Nomen idem cum Avo paterno praestitum consuetudinem
filiationis. dec. 25. n. 23. pag. 169.

Nomen proprium, vel Patrum, de Matrimonium folet
sibi imponi per Genitores. dec. 25. n. 23. pag. 169.

Nomen consonat effectui. dec. 69. n. 79. pag. 329.

Nomen via debet conferri consonans rei, & effectui.
dec. 69. n. 80. pag. 329.

Nomen Debitoris venit sub hypotheca generali bono-
rum. dec. 76. n. 4. pag. 330.

Nomen Debitoris sequestrari valet pro summo, &
quantitate liquidanda. dec. 76. n. 6. pag. 330.

Nomine collectio quando plures vocantur ordine.

successivo, siue finis in ultimis voluntatibus, siue
in contrahentibus, Proximos mortui semper suc-
cedunt. dec. 90. n. 41. pag. 413.

Nominatio.

Nominatio Socii non est necessaria in contractu ver-
sante circa rem socialem. dec. 11. n. 39. pag. 78.

Nominatio filiationis ab aliquo instrumentum facta,
facit plenam probationem contra Nominantem,
& eius heredes. dec. 25. n. 6. pag. 167.

Nominatio facta in Instrumento venditionis bonorum,
praesentibus pariter venditoribus, & filio, inducit plenam
probationem filiationis. dec. 25. n. 8. p. 168.

NON ENTIS nulla sunt partes, nec qualitates. dec.
43. n. 70. pag. 240.

Notarius.

Notarij prohibentur valde attendi debet ad exclusionem
meum. dec. 8. n. 85. pag. 62.

Notario attestanti de commissione a Iudice sibi facta,
non creditur. dec. 19. n. 7. pag. 135.

Notarij fides attestantis in probatoria de executione
citationis sub certo tempore, praevalere debet fidei
Iurij, cum ad diffinitum, & relationem Iurij
explicite a testatore. dec. 39. n. 24. pag. 197.

Notario pro aliquo simpliciter stipulante, accollatio
facta per Emporium ad favorem Mulieris de ali-
qua re sit irrevocabilis, etiam ante acceptationem.
dec. 89. n. 17. pag. 404.

NOTIFICATIO succedit Iura attentione. dec. 84.
n. 28. pag. 382.

Notitia.

Notitia Partis supplet defectum notificationis. dec. 33.
n. 10. pag. 196.

Notitia, si de ipsa constat, sanat quolibet defectum,
& archat Citatum, ac si in Personam executa
fuerit, cum cetera citationis consistant in notitia,
& certis sententiis Clienti. dec. 79. n. 37. pag. 361.

Notorium.

Notorium inducitur per Instrumentum, quando de
viris Instrumenti fuit discussum, vel quando
Instrumentum habet executionem paratam. dec. 1.
n. 3. pag. 117.

Notorium inducitur per confessionem, vel rem Indi-
catam. dec. 85. n. 16. pag. 385.

Notorium colligitur per omnem dubitatem, vel turbi-
dinem. dec. 88. n. 39. & 48. pag. 400.

NOX de Iure Communi dicitur post Solis occasum;
De Iure vero Statutario Loca post palatam
Salutationem Angelicam. dec. 24. n. 2. & 4. p. 163.

Nullitas.

Nullitatem proponens debet eam probare, siue ad in-
tentionem, siue ad replicationem, aut ad exceptio-
nem fundandam. dec. 7. n. 12. pag. 48.

Nulli.

Nullitas unius alterum inutile non reddit quoad suum effectum, quando utrumque per se stare potest. dec. 7. n. 54. pag. 52.

Nullitas in facto proprio, ad iure non improbat, allegari non potest. dec. 11. n. 17. pag. 76.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas ex defectu citationis non attenditur, nisi Citatus possit impedire, vel mutare sententiam. dec. 44. n. 5. pag. 243.

Nullitas committitur, non consistit de corpore delicti. dec. 59. n. 2. 3. & 4. pag. 287.

Nullitas Status inducitur ex se, licet à Partis non opponatur. dec. 61. n. 7. pag. 299.

Nullitas inducitur ipso iure, quando Statutum praefigat tempus, tempore non servato. dec. 62. n. 8. pag. 299.

Nullitas quando à potestate Approbantis non dependet; approbatio non committit actum nullum. dec. 77. n. 32. pag. 354.

Nullitatis auctor non accipit de nullitate, nec potest quis alium denotare impropere de iis, quae ipse commisit. dec. 81. n. 6. pag. 366.

Nullitatis vitium est grande. dec. 82. n. 3. pag. 367.

Nullitas obliuio ad iudicem spectat. dec. 82. n. 24. pag. 367.

Nullitas est pars scientie actum nullum. dec. 82. n. 28. pag. 367.

Nullitas notoria nec à Statuto, nec à Principe in iura censetur, & plus est, quam defensio. dec. 85. n. 23. pag. 385.

Nullitas dolosa opponi potest, etiam si sub defensionum appellatione per Statutum prohibeatur de nullitate dici. dec. 85. n. 24. pag. 386.

Nullitas potestatem à iure allegari, quando actus ipso iure pro nullo habetur. dec. 87. n. 21. p. 394.

Nullitas omnis, licet notoria, & quae ex actis oculari inspectione patet; testatur finis, termino finito à Statuto praefigat ad dicendum de nullitate. dec. 88. n. 34. pag. 399.

Nullitas etiam notoria, & ex defectu iurisdictionis opponi non valet, quando Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de eadem. dato quod opponatur per viam actionis, seu replicationis. dec. 88. n. 36. & 37. pag. 400.

Nullitas notoria concludenter probari debet. dec. 88. n. 38. pag. 400.

Nullitas conuenit excludi ex verbis amplius. dec. 88. n. 47. pag. 400.

Nullitas et re iuncta, quomodo iuxta se differant. conf. 6. n. 10. pag. 444.

Nullitas relatione adhibetur plena fides, praesertim si de contraria nobis doceatur. dec. 33. n. 17. pag. 197.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Nullitas etiam notoria, ex defectu iurisdictionis opponi non valet; licet per viam actionis, aut replicationis, tempore elapso, si Statutum praefigat certum terminum ad dicendum de nullitate. dec. 27. n. 9. & 10. pag. 174.

Oblatio.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Oblatio facta de non 1000 debito non suffragatur. dec. 78. n. 14. pag. 357.

Obligatio nulliter est nulla ex defectu iusta causa. dec. 23. n. 16. pag. 157.

Obligatio nulliter firma dicitur, existente iusta causa, scilicet propter suam verum, habentem concordiam mandatorum concurrensum, & exemptionem de carceribus, & excludit beneficium Velleiani. dec. 23. n. 17. & 18. pag. 158.

Obligatio corrumpitur, si Mulier protestantis in eodem, contracta, velle sui iura illa super alij bonis sui vult, nisi extant. dec. 23. n. 23. pag. 158.

Obligatio non inducitur ex exactione impossibili, & admodum dura. & quando talis dicitur. dec. 23. n. 44. & 45. pag. 160.

Obligatio extenditur ad omnia illa necessaria, que veniunt ex natura contractus, & in obligatione illud conficitur expressum, quod necessarium in consequentiam venit. dec. 37. n. 19. pag. 215.

Obligatio fideiussoria non est valida, statuta ab initio existens, & respectu publicam utilitatem, cui etiam Partibus volentibus renuntiare nequit; Sed si statum obnoctuerit principaliter suorum certa Persona, respectu Mulieris, facta prius declaratione nullitatis contractus perendum. dec. 38. n. 2. & 3. pag. 217. Super quo declaratur Bart. in l. cum lex, ff. de fideiussorib. ibid. n. 11. pag. 218.

Obligatio infolidum quando consistere possit uno ex duobus Rebus debendi, data nullitate obligationis alterius Correi. dec. 38. n. 13. pag. 218. Et declaratur Laurent. de Picu oppositum tenens. ibid. num. 157.

Obligatio primordialis continet annuas prestationes census, & ideo Creditores contrahentes cum Debitore post eiusdem census impossibilitatem non preferuntur distis prestationibus. dec. 43. n. 65. p. 239.

Obligatio conditio non maius ex Persona baronibus, etiam si agatur via executus pro satisfactione obligationis. dec. 45. n. 5. & 6. pag. 247.

Obligatio retrotrahitur conditionis cunctum ad diem, primi oritur ipsius obligationis. dec. 62. n. 4. p. 301.

Obligatio prima non dicitur extingui, ubi acquisitio non est perfecta, & irreversibilis. dec. 62. n. 18. pag. 304.

Obligatio extinguitur per solutionem. dec. 62. n. 23. pag. 304.

Obligatio contracta absque Curatoribus, & Patre in testamento datus, est nulla ex Stat. Luc. & de Iure Communi. dec. 66. n. 1. pag. 315.

Obligatio minoris proinde sustinetur, quando minor tenetur dare. dec. 66. n. 8. pag. 315.

Obligatio facta à Matre una cum Viro pro decenda communi filia est valida. dec. 77. n. 7. pag. 352.

Obligatio ex causa dotis non venit sub Statuto loquente per verba universalis geminans. dec. 77. n. 23. pag. 353.

Obligatio mulieris voluntaria, & non necessaria, subiacet Statuti dispositioni. dec. 77. n. 16. p. 353.

Obligatio ubi non datur, ubi non datur culpa. dec. 81. n. 22. pag. 371.

Obligatus.

Obligatus de emissionem viri restitutionem precij rei nulla tenetur ad damna, expensas, & interesse. dec. 8. n. 87. & 88. pag. 62.

Obligatus ad manutentionem de Iure tenetur iurare. dec. 16. n. 88. pag. 125.

Obligatus aliquo ad aliquod dandum, vel solvendum alieni Mulieri, vel eius futuro Viro, actio personalis favore dotis statim oritur. dec. 89. n. 11. pag. 404.

Observantia.

Observantia prestat locum fiduciariorum, fortiter infestum in una linea, est instrumentum sui informis, & ad id tale robur, ut valere debeat in fidem veritatis controuersi amplius nequeas. dec. 5. n. 73. pag. 38.

Observantia attendenda, heres etiam si sit incapax, mittitur in possessionem bonorum. dec. 5. n. 73. p. 38. Observantia interpretatio legis est attendenda. dec. 11. n. 31. pag. 77.

Observantia interpretatio ut inducatur, non requiritur ipsam longi temporis, nec prescriptio, nec quod fuerit obiecta in contraditorio Iudicio, sed sufficit aliquando id fuisse observatum. dec. 11. n. 31. & 33. pag. 77. dec. 15. n. 112. pag. 110.

Observantia de iuramento, quod fuit à principio mens Contrahentium. dec. 11. n. 43. pag. 79. dec. 37. n. 8. pag. 214.

Observantia paliorum est de Iure gentium. dec. 14. n. 71. pag. 97.

Observantia interpretatio Legis, sive Statuti omnino attendenda. dec. 15. n. 111. pag. 112.

Observantia interpretatio, ut induci dicitur, non requirit quod sit obiecta in contraditorio Iudicio. dec. 15. n. 113. pag. 112.

Observantia interpretatio attenditur, etiam si esset contra Ius, & contra verum intellectum dispositionis. dec. 15. n. 114. & 115. pag. 112.

Observantia interpretatio inducitur ex unico assu. dec. 15. n. 115. pag. 112.

Observantia pro lege reputatur. dec. 16. n. 44. p. 121.

Observantia praeiudicat Statuto, etiam si contrarium. dec. 16. n. 45. pag. 121.

Observantia subsequens declarat voluntatem praecedentem. dec. 16. n. 99. pag. 126.

Observantia subsequens declarat, qualis fuerit natura contractus, & qualis ab initio mens Contrahentium. dec. 30. n. 48. pag. 413.

Observantia interpretatio mentis Contrahentium, deducitur etiam ex unico assu. dec. 30. n. 53. p. 414.

Observantia in uno casu sequens ad alios casus non est trahenda, neque de re ad rem, neque de Persona ad Personam. idem. l. num. 21. & 22. pag. 424.

Obser-

Obseruanti allegari nequit, dato modico prauidicio in alienatione rerum Ecclesiasticarum, etiam in aliam Ecclesiam. conf. 1. n. 33. & 34. pag. 425.
Obseruanti subsequuta multam facie ad dubietate tolleranda in vltimis voluntatibus. conf. 7. n. 15. p. 447.
Obseruanti subsequuta actio, Proximior grauato praefertur. conf. 7. n. 16. pag. 447.
Obseruanti ad effectum admittit, vel excludendi aliquem a successione, ad potest allegari, nisi sit obsequia in contradictorio iudicio. conf. 7. n. 40. p. 450.
Occultatio bonorum restitutorum inducit dolum in barede grauato. dec. 23. n. 55. pag. 164.

Odiu.

Odiu sola suspicio repellit Testem. dec. 51. num. 12. pag. 266. dec. 86. n. 16. pag. 390.
Odiu causa probata, non sufficit Testis reconciliatio. dec. 86. n. 25. pag. 390.
Odiu patris non deducatur erga filios, quos aequaliter non influent. dum illis legitimam reliquit. conf. 30. n. 2. pag. 452.

Officium.

Officium suum Nemini debet esse damnosum. decif. 61. n. 13. pag. 47.
Officium iudicis qui suuere potest nullam aliam actionem habens contra Promissionem. dec. 19. n. 25. pag. 136.
Officium iudicis si fuerit imploratum, non efficit, ut implorans se restringat ad vnam actionem, sed ut confutetur quae ad omne extraordinarium remedium. dec. 79. n. 18. pag. 360.
Officium iudicis si fuerit imploratum, iudicio Ordinario intentato, ad extraordinarium confugiri potest, quando illud pinguius promittit. dec. 79. n. 19. pag. 360.
Officium iudicis interueniente expirato, remittit eius Nobili Officium. dec. 81. n. 7. pag. 366.
PMITTENS facere, quod tenetur, et iacet in culpa. dec. 82. n. 9. pag. 370.

Onus.

Onera sustinentur, licet sustineantur per mediam Personam Affinim. dec. 25. n. 42. pag. 170.
Onus reale sequitur rem, sicuti lepra Leprosum, quocumque eas. dec. 53. n. 13. pag. 270.

Opinio.

Opinio aequior, & humanior in iudicando est amplectenda. dec. 2. n. 47. pag. 14.
Opinio cedit territi. dec. 22. n. 14. pag. 152. dec. 81. n. 38. pag. 368.
Opinionibus inter se pugnantibus, via media est eligenda. dec. 23. n. 62. & 63. pag. 161.
Opinio vehementer excusat Opinientem, licet falsum opinetur. & scire distinet, quod vehementer opinatur. dec. 29. n. 7. & 8. pag. 182.

Opinio Rot. Roman. est iudicium propter maximam auctoritatem. dec. 42. n. 18. pag. 232.
OPPOSITUM idem operatur in opposito, quod propositum in proposito. dec. 6. n. 36. pag. 27.
OPUS si fuerit factum in publicis mandandis, punitur damnus redemptus, prohibito interdicta remouendum est. dec. 69. n. 5. pag. 233.

P

Padum.

Pactum attentio, alienatio ex causa aliq. de iure praemissum non potest. dec. 4. n. 2. pag. 24.
Pactum, & Contrabentium prohibitio de peremptorio acquisitionis alienationis facienda respicit. decif. 4. n. 5. pag. 25.
Pacta, & conventiones quocumque vtriusque licet rebus suis opponere, & seruanda sunt. decif. 4. n. 23. pag. 26.
Pacta, & conventiones parium aliter dispositum derogant legibus, & sunt seruanda inter partes. dec. 4. n. 34. pag. 27.
Pacta seruare, nulla est maior iustitia. dec. 7. n. 16. pag. 29.
Pacta rumpere, graue est apud Deum, & apud homines. dec. 7. n. 16. pag. 29.
Pactum obseruanti, nihil magis debetur hominibus. dec. 7. n. 26. pag. 29.
Pactum, quod durante peste, contrabentibus illius effectus suspendatur ad aliud tempus, manifestum facit, Contrabentibus noluisse accipere in sabulum di periculum. dec. 14. n. 40. pag. 94.
Pactum Emptoris Gabelle restrictum ad casum pestis actualis erigant in flatu, non autem in loci remotis, quid operetur. dec. 14. n. 43. pag. 94.
Pactum non habet recessum sine expressa violatione consentientium fallarum. dec. 14. n. 69. pag. 97.
Pacta sunt seruanda a Principibus, perinde ac si ipse Deus contraberet, & suppositus esse vellet. dec. 14. n. 70. pag. 97.
Pactum obseruanti est de iure gentium. decif. 14. n. 71. pag. 97.
Pacta sunt seruanda, vel dantia legem contrahentibus, licet, ut Index aliter indicare minime valeat. dec. 19. n. 14. pag. 135.
Pactum temporale de retrovendendo in assignatione bonorum appositum, non operatur pignus, sed donationem insolutum, ac perfectam venditionem. dec. 37. n. 6. pag. 214.
Pactum de retrovendendo, seu redimendi dictum parati pretij, maxime quando est in cunctis appositum. dec. 37. n. 13. pag. 215.
Pactum de retrovendendo, seu redimendi semper vincit valorem in tertia parte, & plus valet, quam certia pars rei vendita, vel assignata. dec. 37. n. 14. & 15. pag. 215.

Pactum de retrovendendo operatur excohesionem si non sit de dimidia parte pretij, vel alio remedio. l. 1. c. de rescindendo. vendit. dec. 37. n. 16. p. 15.

Pactum de retrovendendo quantum valoris bonorum minoris est de testi. Ro. Rom. quod inter se dispositio concordant. dec. 37. n. 17. & 18. p. 15.

Pactum de retrovendendo, licet conceptum cum parvula Quandoque seu Perpetuo sollicitur cursum 30 annorum videt. 56. n. 21. pag. 180.

Pacta facta de aliquo testamento, quod idem disponat Statutum, vel lex, restitutio debetur vigore Statuti ex necessitate, & providentia legis, non autem ex voluntate nostra, quod tamen non adfert. dec. 62. m. pag. 303.

Pactum est permixtum, quando nulla lege, seu decreto repetitur prohibitum. dec. 63. n. 12. pag. 314.

Pacta concessiones servitutis debent esse expressa, dum sunt contra naturam, cum quolibet res presumatur libera. n. 11. pag. 331.

Pactum ut bona emphyteuticæ transferri possint ad Beneficiam, seu monasterium, impedit etiam confessionem affirmativam coram eo, & idem operatur licet expressè non fuerit appositum in Instrumento Instructura, quando tamen in testis fuit facta nuda sententia antiquarum, qui venerunt idem pactum. n. conf. 1. n. 11. & 12. pag. 422.

Pactum ut reddantur in feudum nullum ex defectu sale matrimonialis iuxta causam. conf. 1. n. 27. et 28. p. 43. quod si expressum derogat consuetudini contraria. conf. 1. n. 39. pag. 429.

Pactum de non succedendo in feudis affirmativum, si non est in forma, non derogat consensui in forma. l. 1. c. de reventione. superius n. 25. & alibi. Clausula emphyteuticæ monita. conf. 1. n. 35. pag. 440.

Pactum ut in feudum non succedat, si non sit in forma non est in forma. l. 1. c. de reventione. superius n. 25. & alibi. Clausula emphyteuticæ monita. conf. 1. n. 35. pag. 440.

Parochus

Parochus proprius si confecerit testamentum, ad hoc sit validum, debet in publicam formam redigi, & citari in actum approbati, & confirmati. l. 1. c. de test. per solum in actum approbati. dec. 33. n. 1. pag. 85.

Parochus ubi confecerit testamentum, publicatio est facienda publicè in iudicio per curatorem, vel alium sub scriptum, & presentem a iudice hereditatem suam. l. 1. c. de test. per solum in actum approbati. dec. 33. n. 1. & alibi. pag. 85.

Parochi scriptura est intelligenda in publicam formam cum non sit scripta publicè per Notarium. l. 1. c. de test. per solum in actum approbati. dec. 33. n. 1. pag. 85.

Parochi proprii testamentum coram, si testes moriantur tunc eius publicatio. dec. 12. n. 5. pag. 85.

Parochi scriptura non habetur pro testamento, de test. n. 9. pag. 85.

Parochus proprius per cap. cum esset de testam. l. 1. c. de test. per solum in actum approbati. dec. 33. n. 1. pag. 85.

Parochus proprius si confecerit testamentum, ut testis, indiget citatione Interrogatorum, ex citatione in Testam. l. 1. c. de test. per solum in actum approbati. dec. 33. n. 1. pag. 85.

Partes

Partes si nihil opposuerit contra calculum, Partes Pro ducuntur iuxta quæsum. l. 1. c. de test. per solum in actum approbati. dec. 33. n. 1. pag. 85.

Partes contrahentes ex causa solis potestatis, alia remanente dec. 60. n. 81. pag. 298.

Partes appellantes non veniunt totum dec. 85. n. 1. pag. 381.

Partes emphyteuticæ acquisite pro se, & suis filijs, ma sculis legitimis, & notariis alibi, & inter filios dñi, ad ipsos transiunt iure dispositionis, & Inhereditatis. dec. 90. n. 54. pag. 414.

Partes testamenti alterum declarat, quando aliquis sub scriptus probabili ratio. conf. 7. n. 7. pag. 447.

Partita

Partitum contrapositum inducit compensationem maxime inter heredes. dec. 11. n. 18. pag. 76.

Partita contrapositæ de consensu partium inducunt compensationem inter partes. dec. 11. n. 54. pag. 80.

Pater

Pater si alienet bona ad filium spectantia, alienatio est ipso iure nulla. dec. 7. n. 8. pag. 48.

Pater si alienet bona materna una cum filio maiore 25. annis, alienatio non est nulla. dec. 7. n. 17. pag. 49.

Pater prohibetur sine consensu filij alienare, adducere vel alienare bona aduentitia sui filij. dec. 7. n. 51. pag. 51.

Pater non potest inferre ullum prædictum in bonis quorum proprietas spectat ad filium citra illius consensum. dec. 7. n. 51. pag. 51.

Pater solo prædicto non sufficit ad arguendum me tum. dec. 8. n. 4. pag. 54.

Pater debet esse solutus minus exequi ad inducendum metum. dec. 8. n. 5. pag. 54.

Pater prædictus habet potestatem, & non filius quando per filium familia contractus fuerit gestus in beneficium Patris, maxime si filius sit in potestate Patris admittentis omnia negotia. l. 1. c. de test. per solum in actum approbati. dec. 33. n. 1. pag. 85.

Pater prædictus ex metu presumptus ex l. 1. c. de illam a Patre filio. dec. 8. n. 36. pag. 57.

Pater adjectus valde considerabilis ad excluden dum metum. dec. 8. n. 67. pag. 60.

Pater prædictus non potest considerabilis ad presen dum, vel excludendum metum. dec. 8. n. 76. pag. 61.

Pater dimittit bona filij, dec. 8. n. 79. pag. 61.

Patres plures aliquos filios, quod se ipsos, dec. 8. n. 80. pag. 61.

Pater habet usufructum peculij adventitij, dec. 44. n. 14. pag. 243.

Pater videns, & non contradicens filio contrahenti, & negotiatori, obligatur pactionibus, dec. 44. n. 29. pag. 244.

Pater conveniri potest, si permittat filium in dolo, & idoneo negotiationibus vel pecunia in arbitrio, n. 30.

Pater si amittat usufructum peculij adventitij filij negotiatoris, requiritur expressa renunciatio, dec. 44. n. 31. pag. 244.

Pater si permittat, filium familias publice negotiari, obligatio est valida, & excoquo fieri potest nuncius Patris, non habita ratione usufructus adventitiorum, dec. 44. n. 32. pag. 244.

Pater sane remittere potest usufructum filio, dec. 44. n. 33. pag. 244.

Pater similis ille presumitur, qui communi opinione ita habitus est, dec. 44. n. 35. pag. 245.

Pater nunquam presumitur consensisse delicto per filium peccato, dec. 44. n. 41. pag. 245.

Pater bona sufficienter remanens obligatus, si tunc tacto consensu interveniente ex scientia negotiationis filij, dum possit culpa ascribendum sit, dum sciens, filium negotiari, tacet, & non prohibet, dec. 47. n. 1. & 2. pag. 251. Sed ibid. n. 5. & 6. requiritur consensus expressus.

Pater dicitur legatus si transierit filio in contrahibus a filio in iuris, & a se ipso scientia, & non contrahente, dec. 47. n. 3. pag. 251.

Pater prohibet ex arbitrio, quod proposuerit filij alij negotiatori, vel iustitorem, dec. 47. n. 7. p. 251.

Pater tenetur agere per filium, & ad debita per eum contrahenda, si filius publicus, & solam expensas nomen Patris, dec. 47. n. 16. pag. 252.

Pater praponeus est conveniendus, & non filius familiaris, finita societate, & administratione negotij, dec. 47. n. 22. pag. 253.

Pater pro reliqua tenetur, si filius, praponeus negotiat omni d. Patre, gesserit dicit Caplerij, & rationem reddiderit, dec. 47. n. 23. & 24. pag. 253.

Pater dotans filium praponeus sufficienter dotasse de iure Communi, nisi contrarium probetur, dec. 66. n. 10. pag. 316.

Pater, qui acquiritur, praponeus magis diligere filios, seu filios vultus sui filij in portione ei delata, quam alium filium suum, seu ex illo Descendentem, dec. 90. n. 35. pag. 412.

Pater stipulari potest pro filijs, etiam posthumis, siue filij in vetero tempore stipulationis, siue non, & etiam de eis quatuor actio, dec. 90. n. 56. §. 1. et 65. p. 414.

Pater non habet sub potestate filios non natos, dec. 90. n. 57. pag. 414.

Pater stipulari dotem reddi filio, vel illius filijs, videtur remittisse dispositionem rem. in l. dos a patre Cod. de iur. dot. conf. 8. n. 2. pag. 451.

Pater filiorum providentiam praponeus semper habere presumitur, conf. 10. n. 4. pag. 458.

Pater ordinem non deducitur erga filios, quoniam equaliter non ingratum, dum illis legatum reliquit, conf. 10. n. 2. pag. 458.

Pater si alicui ex filijs plus reliquerit, maior heres est, sedus, & dilectio deducitur, non autem, quod ceteri non sint dilecti, conf. 10. n. 10. pag. 458.

Pater filium prohibens, ut videtur ei relictus, alij potest possidere, arguitur potuisse prohibere, omnes molestias heredi vniuersali inferendas eadem de iure, quod de fidei, conf. 10. n. 12. pag. 459.

Patrimonium

Patrimonium Transmittens dotem consideratur, ut arguitur dicitur in iuris similiendo, dec. 50. n. 10. p. 261.

Patrimonij quantitas est respicienda, ut dos dicatur congrua, dec. 50. n. 21. pag. 262.

PATER Pater expellit nepotem in emptoribus concessa alij, qualitate hereditaria, dec. 9. n. 6. pag. 64.

Paupertas

Paupertas ut probatur, attenduntur redditus, & fructus patrimonij, sed non proprietates bonorum, dec. 4. n. 44. pag. 28.

Paupertas inducit verisimilem presumptionem dotis non tradite, ac simulationis, & donationis, dec. 50. n. 7. pag. 260.

Paupertas patens de ratione donationis, & iuris Communi praponeus praponeus conueniens, ac verisimilis existit ad persolvendum anticum Indotum, non tollitur contrarij assertionibus genericis, & boud rationabilibus, praponeus n. q. indicat bonis, ex quibus reliqua iura dotis ostendi poterat, dec. 50. n. 8. p. 261.

Paupertas iustitiae, ad demonstrandum dotis non numerationem, & communitatem, & regulariter contingentibus deducta, non eliditur ex his, qua raro, & in specialibus quibusdam casibus, & non promiscue accidunt, dec. 50. n. 9. pag. 261.

Peculium

Peculium Castrense, vel quasi, siue Adveniens, vel quasi, aut Profectum, vel quasi, an ob delictum filij per filium publicari possit, non obstante Imperpetuitate Patris, remissum, dec. 43. n. 10. pag. 335.

Peculium adventitium dicitur omne id, quod filius acquirit ex industria, opere, & labore, dec. 43. n. 11. pag. 335. dec. 44. n. 11. pag. 343.

Peculij adventitij proprietates publicatur propter delictum filij in Crimine Legitimationis, saltem usufructu Patris, dec. 43. n. 12. pag. 336.

Peculium profectum dicitur, quando filius negotiatur cum pecunia Patris, & lucrum ex eo percipitur, dec. 43. n. 13. pag. 336.

Peculium profectum totum spectat ad Patrem, quando filius expressis contrahit ex pecunia Patris nomine Patris, si vero negotiatur suo nomine, & periculum totum lucrum ad se ipsum spectat, dec. 43. n. 14. p. 17. 18. & 19. pag. 336.

Pater

Peculium censetur aduentitium, si filius nominatim sibi stipulatus fuerit, si. *Sed* pro Patre, censetur profectitium, *dec.* 4. n. 11. & 13. pag. 243.
Peculium aduentum vsusfructus spectat ad Patrem, eius uero ususfructus *dec.* 4. n. 14. pag. 243.
Peculium per seipsum aduentitium, quando filius est induriosus, & excusator, & contrarius assensu inculcatus onus probandi. *dec.* 4. n. 15. pag. 243.

Pecunia

Pecunie restituta possunt à Viri Vxor, concurrente amborum consensu, ut ipsam Vxor ex eius pretium idoneum emat, quod dotali efficiatur. *dec.* 7. n. 2. pag. 48.
Pecunia licet non interuenierit, adhuc census extinguitur, & valet extinguere cum altera specie, maxime accedente consensu Partium. *dec.* 11. n. 56. pag. 80.
PISCATOR nolens addere, actionem empti, vel incerti conditione tenetur. *dec.* 14. n. 67. p. 96.

Pensio

Pensio quando inducat magis esse locatorem, quam emptorem. *dec.* 4. n. 36. pag. 78.
Pensio pro etate mobilibus habetur, quando tenens dies soluitur. *dec.* 9. n. 51. pag. 75.
Pensionis communis Creditum non vendi, nec accipiendi. *dec.* 76. n. 3. pag. 330.
Pensionis natura ad alimentorum naturam accedit. *dec.* 76. n. 9. pag. 330.
Pensio Episcopatus non est, quid amponere non habet aliqui de iure canonis. *dec.* 76. n. 11. pag. 330.
Pensio excessus arguit de iudicio non esse, & sitionem, per simulationem. *dec.* 85. n. 38. p. 386.

Periculum

Periculum omnium rerum contractuum, & scriptum habet, unde in emptione restitutum, nisi expressè fuerit conuictum. *dec.* 11. n. 60. pag. 97.
Periculum emptoris spectat ad emptorum contractum perfectum. *dec.* 8. n. 14. pag. 374.

Peritus

Periti à Baribon electi probant millioramenta. *dec.* 53. n. 4. pag. 269.
Periti probant maximam fidem. *dec.* 73. n. 10. p. 344.
Periti in arte seipsum esse defendunt. *dec.* 73. n. 11. pag. 344.
Peritorum dignitas, semper est standum. *dec.* 73. n. 12. pag. 344.
Periti in iure est maxime credendum. *dec.* 82. n. 51. pag. 373.

Peritium

Peritium in primo examine dicitur commissum per errorem, & sine dolo, essentia omni iure, subordinatione suspensione, aut aliquo quouis interesse. *dec.* 24. n. 7. pag. 163.

Peritium incursum per errorem, & sine dolo est imputabile. *ibid.* n. 8.

Peritium inter esse solis omnino fidem. *dec.* 19. n. 10. pag. 283.

Peritium non sanetur per Tacturam. *ibid.* n. 12. p. 283.
 ob Peritium qui fuit infidelis Deo, erit ne fidelis hominibus. *ibid.* n. 14.

PERITIVUS efficitur unum medio Inramento negando, & postea idem affirmando, & sic in quocunque Iudicio sive Civilis, sive Criminali nullum patet indicium. *dec.* 19. n. 13. pag. 283.

Persona

Persona pauperes, vel minus idonea ad causam solvendi enumeratur, remissus. *dec.* 4. n. 43. p. 28.

Persona una, & eadem potest eodem tempore, & in eadem actu gerere vires duarum Personarum. *dec.* 6. n. 7. pag. 41.

Persona duplex si representetur ab uno habente, dicitur una, secundum Personam diversitatem, tunc unumquodque. *dec.* 6. n. 9. pag. 41.

Persona duplex si consideratur de per se, tanquam si dua essent Personae. *dec.* 6. n. 15. pag. 42.

Persona duplex si representatur potest ab Administratore, seu Syndico conventus. *ibid.* n. 66.

Persona id quae probatur per nomen, & cognomen. *dec.* 18. n. 19. pag. 131.

Persona identitas probatur, quando Testis concludit, quod inquisitus est illemet, de qua deponit, designando effigiem, etnque vocando per nomen, & cognomen. *dec.* 18. n. 21. pag. 131.

Persona duplex conditionis, & fama, in dubio non habet presumptionem dolo, & suspensionis. *dec.* 13. n. 57. & 58. pag. 161.

Persona identitas probatur ex solo nomine, nisi probetur, aliam existisse eo tempore eiusdem nominis. *dec.* 23. n. 11. pag. 167.

Persona identitas probatur ex scriptis antiquis, & authentici. *ibid.* n. 13.

Persona debent manifestari, ut fama probari possit. *Testes* à quibus Personis actum habuerit. *dec.* 29. n. 45. pag. 185.

Persona quando sint legitimanda in causis summijs, executivis, & ordinarijs ad eandem sententia nullitatem. *dec.* 61. n. 11. vj. ad 16. pag. 299.

Persona identitas ut probetur debet exprimi nomen cum duobus accidentibus. *dec.* 83. n. 24. pag. 377.

Personarum diversitas dicitur, & diversificatio factum, & arguit diversitatem negotij. *ibid.* n. 25. & 26.

Pestis.

*Pestis timor, seu suspicio operatur rescissionem resolu-
ri, & remissionem mercedis, dec. 14. n. 23. pag. 297.*
Pestis effectus secundum Ciceronem quatuor sunt.
ibid. n. 24.

Petitio.

*Petitio non attenditur, sed quod Actori appareat de-
beri, in causis summariis, & ubi proceditur sola
facti veritate inspecta, dec. 15. n. 76. pag. 310.*
*Petitio non est de per se actus, qui aliquid perficit,
sed est ordinatio ad alium perficiendum, dec. 15.
n. 109. pag. 312.*
*Petitiones sunt rejicienda, si adfit res iudicata, dec.
83. n. 22. pag. 399.*
*Petitione exhibentis facta, bonus vir arbitrari debet
quantitatem, conf. 9. n. 17. pag. 455.*
*Petitio qualibet est rejicienda, sequens acceptatione,
stantibus effractionis verbis legato aditit, ad quid
aliud ultra volitum peti, vel praeferri possit ex
bonis Testatoris, conf. 10. n. 23. pag. 459.*
*PETITORIUM quando periturum ipsam possessionem,
petiti de eo agi in maintenanceis iudicio, dec. 85.
n. 14. pag. 385.*

Pignorans.

*Pignorans non aliam, nec sua in alium transire,
dum pignus remanet in bonis Debitoris, dec. 15.
n. 27. pag. 105.*
*Pignorans rem semper habet dominium super ea, &
Creditor dicitur solum Procurator, dec. 15. n. 84.
pag. 110.*

Pignus.

*Pignus si liberetur ex precantia Emptoris, qui licet sine
pacto, & cessante non succedat in sua anterioris
Creditoris quoad actionem, tamen succedit quoad
exceptionem retentionis, dec. 2. n. 8. pag. 10.*
Pignus non consistit in re propria, dec. 2. n. 43. pag. 14.
*Pignoris obligatio non aliter dissolvitur, quam si do-
minium plene, & irrevocabili acquiratur, ibid.
n. 44.*
*Pignoris acceptatio non videtur prohibita, Rante
Statuto alienationem per obediens, dec. 15. n. 38.
pag. 106.*

Planta.

*Planta, praesertim in antiquis, probat dominium,
dec. 32. n. 12. pag. 194.*
*Planta Peritorum omnino est standum, dec. 73. n. 12.
pag. 344.*

Pluralitas.

*Pluralitas non praesumitur, nisi exeat de pena irro-
ganda, dec. 59. n. 6. & 7. pag. 287.*
*Pluralitas, & non identitas praesumitur in aspor-
tationis gratia, ibid. n. 2.*
*PLVS valet, quod agitur, quam quod simulat con-
cipitur, dec. 83. n. 28. pag. 377.*

Poena.

*Pena Pallit in infirmitate emendatur gravissima d
DD. dec. 16. n. 43. pag. 130.*
*Pena de infirmitate valet, Probaturus in Causis Crimi-
nalibus debet esse magis consideratus, & luce-
merita exonerari, dec. 18. n. 1. pag. 130.*
*Pena imponi non potest, ubi delictum desistit, dec. 19.
n. 26. pag. 136.*
*Pena effugatur per quolibet causam, etiam temera-
riam, & bestialem, dec. 19. n. 30. pag. 136.
dec. 46. n. 13. pag. 250.*
*Pena re infirmitate, non sufficit culpa, nisi adfit dolus,
dec. 19. n. 31. pag. 136.*
*Pena re emittitur in Statutis, seu Constitutionibus, le-
gitima causa est qualibet probabilis, ibid. n. 32.*
*Penam qui exculatur, quatenus non habeat bonam fi-
dem, dummodo mala fides non adfit, ibid. n. 34.*
*Pena aliqua imponi non valet, si versetur super his,
quae ad nullum spectant, dec. 24. n. 2. pag. 162.*
*Penam ordinariam, aut extraordinariam qui excusatur,
cassantibus dolus, lata culpa, aliter malitiam, in-
terro, & docto de errore, dec. 24. n. 16. pag. 164.*
*Pena falsi non puniunt, nec falsarius dicitur, qui in sua
credulitate in malitiam falsum deponit, poena se di-
cere verum, dec. 29. n. 16. pag. 182.*
*Pena re augetur, in penalibus, atque odiosis modo
venientem, modo opinionem infirmum, ibid. n. 9.*
*Pena re excludatur, super aliam credulitatem debet
credi iuramentum Credentis, dec. 29. n. 12. pag. 182.*
*Pena ordinaria re emittitur, re emittitur Delinquentis, di-
centi se pisse non delinquere, ibid. n. 13.*
*Pena falsi non punitur ratione lata culpa, sed ex eo
solum fieri diffam, dec. 29. n. 16. pag. 182.*
*Penam falsi exculat qualibet credulitas, etiam fatua,
& temeraria, ibid. n. 17.*
Penam excusantem tolerata credulitas, ibid. n. 18.
*Pena Statutaria facit cessare omnem aliam poenam d
Iuri Communi oppositam, reprobato Dali. contra-
rium sentiente, dec. 29. n. 63. & 64. pag. 186.*
*Penam falsi ordinariam, non extraordinariam excusant
credulitas, etiam fatua, et temeraria, ibid. n. 69. pag. 187.*
*Penam qui excusatur per quilibet causam, etiam
fatuam, & inofficem, dec. 34. n. 26. pag. 202.
dec. 36. n. 12. pag. 212.*
*In Penal materia iuxta est omnia favorabilis in-
terpretatio, dec. 34. n. 26. pag. 202.*
*Pena turbationis remitti potest, & condonari ad
desistendam, dec. 46. n. 11. pag. 249. ubi rejicitur
Zuccar. dec. 9. n. 12. pag. 250.*
*Pena emittitur per quolibet causam, etiam temera-
riam, & bestialem, & in turbativa ultra culpam
requiritur dolus, dec. 46. n. 13. & 14. pag. 250.*
*Pena re emittitur in Statutis, seu Constitutionibus,
legitima causa est qualibet probabilis, ibid. n. 15.*
*Penam excusatur non habens bonam fidem, dummo-
do mala fides non adfit, ibid. n. 18.*

Pena supponit delictum per necessarium antecedens, dec. 55. n. 26. pag. 276.

Pena habet tantum locum in casu à Iure, vel à Statuto expresso, ibid. n. 28. & 29.

Pena ordinaria ut imponi valeat requiruntur duo Testes omni exceptione maiores, dec. 59. n. 12. pag. 288.

Pena, cui arbitrarie imponi nequit ex indicij remotis, et imperfectis simul iunctis, dec. 64. n. 39. p. 312.

Pena minuitur per longam areationem, ibid. n. 40.

Pena cessat, cessante dolo, dec. 65. n. 8. pag. 314.

Pena statutarie, data ignorantia, non est locus in bis, quò non sunt de Iure Communi prohibita, sed tantum in vigore proclamatum particularium, dec. 70. n. 12. pag. 334.

Pena extraordinaria imponi potest ex probatione, plus quam semiplena, dec. 75. n. 1. pag. 347.

Pena extraordinaria inspicitur in delicto propria domus, & nocturno tempore commisso, & presumptio, contra Iurata indicij, dec. 75. n. 8. & 9. p. 348.

Pena sanguinis, vel ordinaria non inspicitur, sed minor pecuniaria extraordinaria imponitur ex presumptionibus commixtis in Criminalibus, dec. 75. n. 13. pag. 348.

Pena ex casu minor, & comminari potest per Iudicem, prout sibi iudicium videtur, dec. 75. n. 20. p. 348.

Pena de facili imponenda non est ob lubricum linguam, dec. 86. n. 31. pag. 391.

Pena ordinaria secundum Menoch. imponi potest, quando una cum mala qualitate, & fama illius, propter quos res furata reperitur, & deperit aliqua alia coniectura, & delicti sit res furata teneretur in abscondito, conf. 3. n. 30. pag. 432.

Pena ordinaria imponi potest ex indicij simul iunctis, conf. 3. n. 41. 43. 47. & 48. pag. 433.

Pena capitalis imponi potest ex multis indicij, etiam diversa speciebus, quando probatur ex eisdem indicij induto iudicium ad credendum, ibid. n. 45.

Pena iudicis imponi valet ex indicij antiquis, Iudicis recedentibus ad credendum, quòd aliter res se habere non possit, conf. 3. n. 49. pag. 434.

Pena capitalis ut imponatur in delicto occulto, & de nocte commisso, Testes inhabiles iunguntur, ibid. n. 50.

Pena ordinaria in delictis occultis imponi potest ex violentissimis presumptionibus, ibid. n. 55.

Pena etiam iudicaria extendi valet usque ad mortem, stantibus circumstantijs grandibus delictum, conf. 3. n. 60. pag. 435.

Populus.

Quilibet de Populo uti potest interdictio prohibitoria, si quæ viam effodiat, exaret, liget, &c. aut quomodocumque deaslet, dec. 69. n. 7. pag. 323.

Portio.

Portio quando alicui obvenit per divisionem, ille dicitur primus super, dec. 90. n. 39. pag. 412.

Portio emphyteusis semel transacta in Descendentes, si unus ex ipsis sine filijs decedat, spectat, ad ipsius Proximum Agnatum, & non ad Proximiorem Agnatum primi Acquirentis, dec. 90. n. 40. p. 412.

Portio qualibet emphyteusis, semel divisa inter Descendentes, spectat, ad Descendentes habentis, & dimittitur partem diuisam, etiam si tales Dividentes sint remotiores à Primo Acquirente, ibid. n. 43.

Portio quòd sit derivata in aliquem ex aliquo descendente, deducitur non dolo de alio titulo, dec. 90. n. 75. pag. 416.

Portio incerta sui Authoris, ratione tàm quantitatis, seu quotæ, tàm loci, videtur denegari facere successione, ibid. n. 76.

in POSITIONIBUS contenta plene sunt probanda, dec. 16. n. 95. pag. 126.

POSITIVUM aliquod requiritur, ut quis dicatur habere de proprio, dec. 4. n. 41. pag. 38.

Possessio.

Possessio bonorum de tempore obligationis, vel postea, est unus ex extremis Salvandi Interdicti, dec. 2. n. 3. pag. 91.

Possessio bonorum à Tertijs possessorum est alterum ex extremis Salvandi Interdicti, dec. 2. n. 4. pag. 10.

Possessio quando est vacans, non est necessaria cautio, etiam generalis, dec. 5. n. 5. pag. 32.

Possessio non potest apprehendi à fideicommissario propria auctoritate, sed necessaria est Inductio auctoritatis, & parvis cautio, scilicet quando est vacans, ibid. n. 7.

Possessio tradita cum Clausula Salva Iure cuiuslibet Tertijs habentis meliora, & potentiora Iura, intelligitur data sub conditione Si alius non possideat, dec. 5. n. 8. pag. 32. Et si constet de possessione, vel potiori Iure alterius, possessio tradita resolvitur, ibid. n. 10.

Possessio data à Iudice, non citato Possessore, est nulla, & revocanda, dec. 5. n. 11. pag. 32.

Possessio adeptæ, non citato Possessore, non est manutentiva, ibid. n. 12.

Possessio auctoritate Iudicis apprehensa repneatur infra si Index xpi, & recte processit eam cause cognitione, & patris citatione, dec. 5. n. 13. & 14. p. 32.

Possessione quis pò priuatur, nec Possessor constituitur, nisi Index xpi, & recte processerit, ibid. n. 14.

Possessio apprehensa à fideicommissario sine hereditate, volumine, & citatione, etiam si fuisset valida, oportet illam prius heredi restituere, & postea de fideicommissa disceptare, dec. 5. n. 16. pag. 33.

Possessio probatur ex Conduktoribus contradicentibus, & non probatur ex Locatariis, ac processantibus possidere pro hereditate Locatori, ibid. n. 18.

Possessio non dicitur vacans ob mortem, à die cuius statim abijt, alia apprehensione continuatur in heredem, & hoc ex Stat. Vni. Luc. cap. 12. lib. 2. dec. 5. n. 21. pag. 33.

Posses-

Possessio est vera; & non ficta, nec nova, sed illa eadem, quæ erat penes Defunctum, conservata per Statutum; & non extincta per mortem, sed continuata in heredem. ibid. n. 23.

Possessio per Statutum continuata non interruptitur ex eo, quod alius de factis ipsam occupet, etiam ambore Prætoris; & ratione Statuti continuatur obemptæ remedia resinenda; & recuperanda; & ad pignora; omniæque simul per heredem cumulari possunt. ibid. n. 25.

Possessio de Iure Communi non continuatur in heredem, sed est necessaria huius apprehensio. decr. 3. n. 26. pag. 34.

Possessio de Iure Communi non continuatur absque actuali apprehensione. ibid. n. 27.

Possessio, siante Statuto de ea continuanda in heredem, non potest propria auctoritate capi à fideicommissario, cum non sit vacans, sed plena. dec. 5. n. 28. pag. 34.

Possessio ab initio transitur in heredem auctoritate legis Statutaria, ita ut fideicommissarius illam apprehendens, totisq; omnino habeat, licet heres naturaliter non apprehendat, nec repugnet legitimus Contradictor. ibid. n. 29.

Possessio non acquiritur à Tertio, si Dominus, pendente locatione rei sue, quam fecerat, moritur, sed heres per Colonum possidet, licet possessionem non apprehendat, unde Statuto continuatio possessionis in heredem. ibid. n. 32.

Possessio non dicitur vacans, quando retinetur per Colonum. dec. 5. n. 33. pag. 35.

Possessio ut acquiritur, Coloni expulso est necessaria, etiamsi Dominus esset mortuus, nec sufficit dicere, omnes Colonos decedisse fuisse, nisi omnes, & singuli expellantur. ibid. n. 35. & 36.

Possessio illud à morte Defuncti transitur in heredem, licet ignorantem, siante Statuto continue ipso iure possessionem in heredem. dec. 5. n. 37. pag. 35.

Possessio Cuius ut acquiritur, si per Statutum disponatur, quod nullus assus corporales requiratur, non attenditur, an Successor habeat intellectum. ibid. num. 39.

Possessio à Tertio apprehensa, qui non expulso Colonis, ipsi acquisita non dicitur, etiam ignorante heredem, habente continuationem eiusdem in eum Statuti, & ad favorem cuius Colonos possidet. ibid. n. 42.

Possessio non probatur ex actibus effectum non habentibus. dec. 5. n. 48. pag. 36.

Possessio manentibus non acquiritur, nisi à possessorum Conductor, vel Inquilinus, aut Pächter. ibid. num. 49.

Possessio siue ingruens in usufructu, in ea debet procedi prout statuitur, & servari omnibus de Iure servandis. dec. 5. n. 56. pag. 37.

Possessionis continuata arguitur ex actu ad Iudicium. dec. 5. n. 69. pag. 38.

Possessio interitus permanere debet apud heredem, siue

si dubia, seu ambigua, & exceptio sit remittenda ad Iudicium Ordinarium. ibid. n. 72.

Possessio immobiliarum per Portensem non potest ad fideicommissum sibi satisfaciendi de credito ex fructibus, non obstante Statuto prohibitive attentionis in Portensi. dec. 15. n. 31. pag. 103.

Possessio naturalis, vita Emphyteuticæ debet durare, crescit in Creditores. dec. 18. n. 39. p. 110.

Possessionem fuisse penes aliquem conservari non potest, si fuerit venditionem facti recollata ex bonis possessionis, locationem eorundem, aut deputacionem Factoris super eisdem bonis. dec. 16. n. 67. pag. 113.

Possessio non turbatur per habentem iudicium causam. dec. 19. n. 12. pag. 135.

Possessio est incontestabilis, quando per Statutum continuatur in heredem, meretq; manutentionem, cum nunquam dicatur vacasse. decr. 3. n. 3. 4. & 5. pag. 190.

Possessionis continuatio datur in heredem, ac si eoripotelem accepisset ex Stat. Luc. ibid. n. 6.

Possessio continuatio Statuti, & actualis, corporalisque accepta Iudicis auctoritate, est manutentionis. decr. 3. n. 7. pag. 190.

Possessio Iudicis auctoritate capta excludit possessionem anteriorem, quatenus adfit. ibid. n. 8.

Possessio posterior per actum locationis non est manutentibilis in prauicidium anterioris non habentis se propoliate. ibid. n. 9.

Possessio si fuerit acquisita ab aliquo, alias omnes ab altero si illi intelligantur clandestini, & turbatini. dec. 31. n. 10. p. 191.

Possessio iusta non potest auferre heredi immixtionem in vim l. fin. C. de Edict. Diu. Adr. toll. ibid. n. 12.

Possessio non probatur contra Tertium per Traditionem locationis, maxime nisi appareat de successione fructuum solucione. ibid. n. 14. & 15.

Possessione non possunt priuati Dominii fuisse Colonorum. ibid. n. 17.

Possessionis omnis materia regulariter pendet ab antiquitate. dec. 3. n. 20. pag. 192.

Possessio bonorum Defuncti inducit hereditatis aditionem. dec. 40. n. 12. pag. 225.

Possessio, quæ refertur potest ad alium titulum, non inducit aditionem hereditatis. ibid. n. 16.

Possessio ex iustiori causa est indicanda, quando eundem curantur eadem Persona duplex causa possidendi. dec. 40. n. 17. pag. 225.

Possessionem licitam est habere ex pluribus causis. ibid. n. 18.

Possessio non inducit hereditatis aditionem, si bona remanent post obitum Patris consue esse tuelloria, & quæ filius spectare alio titulo, quam hereditaria. dec. 40. n. 24. pag. 226.

Possessio in filiis quorumcumque bonorum remanentem in hereditate paterna est adscribenda alijs iustificationibus, quam hereditario, & eo magis, si iusto repudiatione, & declaratione. ibid. n. 25.

Possessio

Possessio quando alicui competit pro indiviso omnium bonorum hereditariorum, non potest praesumi aditum, licet bona plura taleans credito sibi competenti. ibid. n. 31.

Possessio non probatur per actus, qui dederunt causam illi, nec tribuunt aliquid ius, sed est inspicienda perinde causa. dec. 41. n. 2. pag. 318.

Possessio titulus, & causa transeundi cum iumentis comprobatis etiam currum, cum attendatur magis causa actus, quam eius exercitium particulare. dec. 41. n. 7. pag. 319.

Possessio Testamentum probatur per eius testamentum, in quo sunt descripta bona. dec. 42. n. 4. pag. 320.

Possessio probatur per volum rei, & accessum ad illam, & id magis per Testes depoñentes de actibus possitum. dec. 46. n. 3. & 4. pag. 329.

Possessio contra Tertium non probatur per Catastrum, seu Librum Ectimae, maxime quando possidet alius. ibid. n. 5. & 6.

Possessio probatur per Librum Ectimae, si sit confectus auctoritate publica. dec. 48. n. 6. pag. 334.

Possessio vniuersa, eiusdemque rei ad pluribus vno eodemque tempore in solidum impossibile est haberi. decif. 56. n. 5. pag. 379. dec. 74. n. 12. pag. 346.

Possessio non tollitur per sequentia exequuta. decif. 56. n. 10. pag. 379.

Possessio vltra 40. annos dat utile dominium, & suffulcor Possessores reddit ab omni molestia tutor. dec. 56. n. 13. pag. 280.

Possessio probatur ex detractione. dec. 69. n. 1. p. 323.

Possessio da tempore magis licet tribus manutentionem, etiamsi agatur de iuribus incorporalibus idem continet, quod discontinuis. ibid. n. 3. & 4.

Possessio violata facilius est manutenda. decif. 69. n. 12. pag. 324.

Possessio longe anterior, & antiquior praevalere debet possessioni iuniori, & est inuincibilis. decif. 69. n. 16. pag. 326.

Possessio, et usus praesentis magis iusta, et aequa, et honesta, & turbativa. ibid. n. 38. pag. 327.

Possessio vltra non acquiritur sine seorsio, & patientia Possessoris. ibid. n. 45.

Possessio per autem acquisita non amittitur, deficiente scientia, et patientia Possessoris. dec. 69. n. 46. p. 326.

Possessio probata a longo tempore retro sufficit pro manutentione in iuribus discontinuis, & interpellatis. ibid. n. 49.

Possessio non probatur per priuationem quod alius per deuotionem via publica, vnde iurata, vel priuata. dec. 69. n. 60. & 61. pag. 327.

Possessio de manutentione, licetum est alius turbatus deualare. dec. 69. n. 69. pag. 328.

Possessionis continuata per quinquaginta annos tollitur, etiamsi esset elapsus spatium decem annorum. decif. 69. n. 71. pag. 328.

Possessio precaria, & iure familiaritatis concessa non est manutentibilis. ibid. n. 72.

Possessio precaria, & iure familiaritatis non diiudicatur, si quis non transierit per loca deuia, sed per viam arcam, & publice frequentatam, unde censetur vti iure proprio, ac seruatus. ibid. n. 73.

Possessio non dicitur precaria, si possideatur per longum temporis spatium. dec. 69. n. 76. pag. 328.

Possessio non acquiritur sine animo. ibid. n. 78.

Possessio, seu quasi de tempore mora liti in summario summo manutentionis Iudicio est sufficiens, reuelata qualitate usurpationis, seu turbationis. decif. 69. n. 95. pag. 330.

Possessio dicitur precaria, si ab aliquo licentia transeundi petatur. n. 7. pag. 331.

Possessio amittitur, ubi quis ius, alium possidere, & permittit, nisi statim adeat Iudicem, nec sufficit, quod post reclamet. dec. 72. n. 2. pag. 336.

Possessio manutentibilis ex facto Conducitoris ab aliquo acquiri nequit contra veros Dominos, & Possessores. dec. 71. n. 12. pag. 337.

Possessio nulla tribuitur per facultatem precario concessam, & sub certa mercede, cum non sit manutentibilis. ibid. n. 15.

Possessio precaria a Colonis tradita non prodest in summario summo possessorio, praesertim finita locatione, et dimissa Colonis, qui licentiam tradiderunt. dec. 71. n. 19. pag. 337.

Possessio probatur etiam contra Tertios per Instrumentum Inuestiturae valde antiquum. dec. 73. n. 2. p. 342.

Possessio longana inducit per aliam priorem tituli validi, docet opportunis de opus alio Iudicio plenarie cognoscatur. dec. 72. n. 3. pag. 343.

Possessio insufficientis per Instrumenta recognitionum probatur contra Inuestitum, & ab eo causam habentes, ac etiam contra Tertium. ibid. n. 4.

Possessio Inuestientis, cuiusque Successorum remanet omnino probata, etiam contra Tertios per canonum solutionem. dec. 73. n. 6. pag. 344.

Possessio probatur per Instrumentum locationalis. ibid. n. 13.

Possessio in iuribus exhibenti magis fauere debet in iudicando, quam in iuri probanti. decif. 73. n. 14. pag. 344.

Possessio antiquior inducitur ex titulo. ibid. n. 15.

Possessio probatur per Instrumentum immisionis, & locationalis. ibid. n. 16.

Possessio iure familiaritatis non dicitur possessio, cum detur per se detractione animi. dec. 74. n. 6. p. 346.

Possessio inualida, & viciosa non est manutentenda. ibid. n. 10.

Possessio antiquior non est sufficiens in manutentionis Iudicio, si de tempore mora liti non possideatur. ibid. n. 11.

Possessio bonorum parvis, & fructuum perceptio redunt in dubitatum hereditatis aduersionem. dec. 78. p. 7. pag. 356.

Possessionem in alium transferri non licet, lite pendente. dec. 79. n. 14. pag. 359.

Possessio

Posseſſio auferri non poteſt ab illo, qui ſe Dominum oſtendit. dec. 85. n. 17. pag. 385.

Posſeſſio, ab Eminentibus acquiſita, non mutatur, nulla Perſone. ibid. n. 20.

Posſeſſio indulta contra rei Dominum non eſt manutentibilis, nullumq. poſſeſſorium ſus tribuit. ibid. n. 28.

Posſeſſio probatur per ſed ſuſtentionem, inſtitis alijs adminiſtratis. dec. 87. n. 19. pag. 393.

Posſeſſor.

Posſeſſori cuilibet bona fidei pro recuperatione melioramentorum per retentionem conſulitur. decif. 1. n. 5. pag. 3.

Posſeſſori eſt danda retentionis exceptio. dec. 2. n. 10. pag. 10.

Posſeſſor quoad retentionem ſuccedit in ſus prioris. ibid. n. 10.

Posſeſſora non citatur, intentum non poteſt remedium. l. fin. Cod. de Edict. Diu. Adr. tollen. decif. 5. n. 1. pag. 31.

Posſeſſor dum non adeſt, debet fieri citatio generalis, ut immoſſio ſit valida in vim l. fin. Cod. de Edict. Diu. Adr. toll. ibid. n. 2.

Posſeſſor niſi fuerit citatus, Auctoritas Iudicis non conſtituit verum Poſſeſſorem, aut alius rite non procede- tis. dec. 5. n. 45. pag. 36.

Posſeſſor non priuatur ſua poſſeſſione per ſolam ſententiam ſine executione. ibid. n. 47.

Posſeſſor ſi aduerſus Iudicem, arguitur continuoſo poſſeſſione. dec. 5. n. 69. pag. 38.

Posſeſſor eſt ſemper citandus. dec. 10. n. 40. pag. 72.

Posſeſſori bonorum pro credito hypothecatarum, praſertim attenta re Inducta, competis retentio. dec. 16. n. 7. pag. 118.

Posſeſſor ex Salutiario non ſolum datur manutentio, durante credito, pro quo ſuit ſalla immiſſio, ſed etiam pro ſatisfactione in futurum eiusdem crediti hypothecarij, ex eodem fonte naſcentis. ibid. n. 14.

Posſeſſor niſi de credito fuerit ſatisfactus, retentio denegari non poteſt in Iudicio Salutiario. ibid. n. 15.

Posſeſſor dolo defunctus poſſidere habetur pro Poſſeſſore. dec. 16. n. 54. pag. 122.

Posſeſſor iurque petere videtur canones bonorum ſubſtitutionum, ex quibus fructus percepit, & ſibi ſatisfacere potuerit. dec. 16. n. 63. pag. 117.

Posſeſſor Tertius ut dicatur Legitimus Conſuetudinar, requiritur, ut habeat ſtitulum excluſivum Iuris habentis. dec. 31. n. 12. pag. 191.

Posſeſſor non priuatur per ſolam ſententiam ſine executione. dec. 30. n. 42. pag. 164.

Posſeſſor vius non competit Officium Iudicis, et ſummarium poſſeſſorium. decif. 69. nam. 3. & 9. pag. 323.

Posſeſſor poſteriori nulla acquiritur poſſeſſio manutentibilis, & tanquam turbatus non eſt attendenda. dec. 69. n. 39. & 40. pag. 326.

Posſeſſor ut priuandus habeat ex ſcientia, illa in-

tervenire debet in aſſu perſeſcendo, & non eo perſeſſo. ibid. n. 47.

Posſeſſor eſt danda manutentio, & deneganda nona. Poſſeſſori. dec. 74. n. 7. pag. 346.

Posſeſſor de Iur. Commun. & ex Stat. Loc. ſemper eſt citandus, licet adſit Clauſula Conſtituti, aliud manutentio non datur. decif. 79. nam. 39. & 32. pag. 361.

Posſeſſor ex pluribus anonymis eſt citandus, ut bene priuatur ſua poſſeſſione. ibid. n. 31.

Posſeſſor, omittens ſacere expenſas neceſſarias in re poſſeſſa, dicitur in culpa, & obligatur ad intereſſe. dec. 82. n. 35. pag. 372.

Posſeſſorium.

Posſeſſorium ſummarium dicitur ſuorabile, & eſt expediendum ſola ſacti veritate in preſenti, celeriter, & velo leuata. dec. 55. n. 42. pag. 276.

Posſeſſorium ſummarium connumeratur inter parvas Induſas, & Iudicis pronuntia. ibid. n. 44.

Posſeſſorium ſummarium ſortitum ſuit diuerſum nomen, ſecundum varia Notariorum vocabula. de ſtyles. dec. 55. n. 43. pag. 276.

Posſeſſorium ſummarium non competit habentibus contra ſe poſſeſſionem legis, & vehementiſſimam Iuris praſumptionem. dec. 69. n. 58. pag. 327.

Posſeſſorium manutentionis habet pro ſufficienti probationem praſumptivam iura probationem qualem, qualem minorem ſemiplena. dec. 73. n. 17. & 18. pag. 344.

Posſeſſorium plenarium indiget probationibus plenis & conſuetudinibus. dec. 87. n. 1. pag. 392.

Posſeſſorium plenarium probatur per unicum Teſtem omni exceptio maiorem, ſimile Iuramento ſupple- pletorio. ibid. n. 2.

Poſſidens.

Poſſidens non priuatur poſſeſſione ſandi, niſi omnes coloni cum ſuo ſingulis, & bonis expellantur. dec. 5. n. 34. pag. 351.

Poſſidens praſumitur percipere omnes fructus. dec. 16. n. 64. pag. 123.

ad Poſſidentis potest inſtituendum eſt, quando Iura ſunt acquiſita. dec. 18. n. 20. pag. 132.

Poſſidens de tempore mortis ſemper datur manutentio. dec. 36. n. 20. pag. 190. dec. 73. n. 1. pag. 344.

Poſſidens titulo locationis ſibi ſalla non praſcribitur. dec. 80. n. 24. pag. 354.

POTEST AS. Arbitrorum potestas a forma compoſi- miſſi. dec. 63. n. 17. pag. 308.

PRÆFATIO. diſpoſitionis poſſeſſor eſt evidenter inſtitutum diſpoſitione, cui praſumitur, & debetere ſoles cauſam finalem. dec. 49. n. 9. 10. & 12. pag. 256.

Præponens.

Præponens quemquam alium negotiorum, reorur illius ſallo, & obligatur. dec. 47. n. 9. pag. 352.

Trapo-

Præponens efficaciter obligatur, licet ignorans, ex contractu iustitioris, & perinde est, ac si contraheret cum ipso Præpoenite, ibid. n. 10. 11. & 12.
Præponens, & non iustitor, est conveniendus, & ad solutionem cogendus, societate finita, & negotiatione. dec. 47. n. 21. pag. 253.

Præscriptio.

Præscriptio, & solutionis præscriptio quomodo inter se differant. dec. 3. n. 24. pag. 20.
Præscriptio non admittit temporis detractionem diebus, quibus Curia non audit, quando agitur de præscriptioe 30. vel 40. annorum; Secus 10. vel 20. & ita procedit Stat. Luc. decif. 56. n. 14. & 16. pag. 280.

Præscriptio nulla opponi valet filijs, quando cumque rem suam vindicantibus, nisi 30. annorum. ibid. num. 17.

Præscriptio non obstat, quod Domini feudorum non vindicantur nisi feudum alienata, nisi sit 30. annorum. dec. 56. n. 18. pag. 280.

Præscriptio 30. annorum tollit conditionem ex lege, quia est perpetua imitatio de perpetuis, & tempore salubus actionibus. ibid. n. 19.

Præscriptio exceptio in ceteris de iure Communi completur patio 30. annorum, & ex Stat. Luc. quinquennio quo elapso post expiratam tutelam tutoris datur actio ad eundem aduersus eius Tutorem, & de ratione. dec. 60. n. 43. & 44. pag. 294.

Præscriptio statuta censeatur abrogata loco præscriptiois Iuris Communi, per quam plenarie liberatur Præscribens. ibid. n. 45. & 46.

Præscriptio inmemorabile requiritur in servitutibus, seu usufructibus. n. 12. pag. 331.

Præscriptio non competit Possidentis titulo locationis. dec. 80. n. 24. pag. 364.

Præscriptio, statim cursum nulle annorum non currit cum titulo invalido. ibid. n. 28.

Præscribi non possunt bona per quamcumque immemorabilem præscriptionem, si ante mala fide. dec. 80. n. 33. pag. 364.

Præscriptio dicitur contrahere malam fidem ob scientiam, quod bona sint aliena. ibid. n. 34.

PRÆSENTIA sola Patris non sufficit ad arguendum matrem. dec. 8. n. 4. pag. 54.

Præsumptio.

Præsumptioe Iuris iuxta liquidissimam probationem, qua admittuntur etiam contra publicum Instrumentum. dec. 3. n. 19. pag. 20.

Præsumptiones Iuris admittuntur contra publicum Instrumentum; maxime ubi adeff Statutum, ut procedatur sola facti veritate inspecta. ibid. n. 19. & 20.

Præsumptio solationis foris consensus exoritur ex dilata fructuum petitione post mortem illius Acquisitoris. dec. 3. n. 25. pag. 20.

Præsumptio contra Veritatem crediti oritur ex inuicem similitudine resultante ex diuturnitate longi temporis per non petitionem eiusdem. ibid. n. 27.

Præsumptio ignorantia, est potentior præsumptione scientia. dec. 7. n. 21. pag. 49.

Præsumptio Iuris habetur pro liquidissima probatione. decif. 7. n. 36. pag. 50.

Præsumptio una tollit alteram. decif. 8. ann. 55. pag. 59.

Præsumptio una cedit pluribus. ibid. n. 56.

Præsumptio metus reuerentialis excluditur ex probatione qualitatis, & conditioni filij contrahentis exclusiva præsumptionis talis metus. decif. 8. n. 75. pag. 61.

Præsumptio spontanea voluntatis oritur, quod quis potius volens, quam coactus, facere videtur, quod ei vult statum esse. ibid. n. 81.

Præsumptiones admittuntur in liquidatione fructuum. dec. 17. n. 6. pag. 128.

Præsumptio dolosa consumptionis in dubio non est accipienda, maxime in Persona bona conditionis, & similes. dec. 27. n. 57. & 58. pag. 161.

Præsumptio dolosa occultationis cessat. cum ex diuturnitate temporis potius adscribendum sic defuncti memoria. ibid. n. 59.

Præsumptio pro validitate Inventarii ceteris omnibus est antefrenda. dec. 39. n. 21. pag. 222.

Præsumptio semper cedit probationi. dec. 30. n. 38. pag. 263.

Præsumptio rationis valida ubi reperitur, contrarium asserenti incumbit onus probandi, maxime quando appareat ratio redditus cum reliquis reformatione. dec. 60. n. 6. & 7. pag. 291.

Præsumptio pro illius validitate præstata amittitur alijs præsumptionibus. dec. 60. n. 33. pag. 293.

Præsumptio præsumptionis non datur, nec duas præsumptiones circa idem. dec. 66. n. 22. pag. 316.

Præsumptio possessionis continuata non tollitur, et nisi esset elapsus spatium decem annorum. decif. 69. n. 71. pag. 328.

Præsumptiones admittuntur ad delictum propriam domi, & non minus tempore commissum, maxime ad sententiam extraordinariam nisi gradum. dec. 75. n. 8. & 9. pag. 348.

Præsumptiones in Criminalibus coniunguntur ad plenam fidem faciendam, & ad Reus condemnandum. ibid. n. 10.

Præsumptiones in Criminalibus non coniunguntur ad infligendam penam sanguinis, vel ut pena ordinaria innungatur, sed ad penam mitiorem pecuniariam extraordinariam imponendam. dec. 75. n. 11. pag. 348.

Præsumptiones et coniectura plene probant delictum occultum, & de nocte commissum. cons. 3. n. 94. pag. 434.

Præsumptiones loco probationis habentur in delictis occultis. ibid. n. 56.

Præstatio.

Præstationes annua census præstentur Creditoribus contrahentibus cum debitore post census impositionem, si non vult a censu exonerari in obligatione prioritate. *decis. 43. n. 65. pag. 239. dec. 62. num. 21. pag. 304.*

Præstatio alimentorum, & cohabitatio non relevat ad dotis solvationem inducendam, et nisi sit vallis a alijs rationibus, spernitur à Rot. Rom. *decis. 50. n. 18. & 19. pag. 262.*

Præstatio alimentorum, & cohabitatio referuntur ad maritalem affectionem, vel ad quantitatem dotis verè solutam. *ibid. n. 30.*

Precarium.

Precarij non possidet, qui per longum temporis spatium possidet. *dec. 69. n. 76. pag. 328.*

Precarij possidet, qui ab alio licentiam transeundi petiit. *n. 7. pag. 331.*

PRECATOR mendax caret imperiis, & si nimis improbus reperitur, est punitendus. *dec. 23. n. 13. pag. 157.*

Præceptum.

Præceptum negativum operatur, ut restringantur Clausula generalis ad terminos naturæ cunctatione. *dec. 4. n. 16. pag. 26.*

Præcepta expedita cum Clausula insistitina, adhuc remanent executiva, ipsa non obstant. *decis. 49. n. 23. & 24. pag. 257.*

Præceptum, seu demonstrum per comparationem Partis resolvitur in simplicem citationem. *decis. 49. n. 25. pag. 258.*

Præcepta constituunt causas executivas, & fuerunt adinventa gratia facilitatis expeditionis. *ibid. n. 31.*

Pretium.

Pretium iustum rei subbasta ex quibus presumatur. *dec. 23. n. 33. pag. 159.*

Pretium conventum semper presumitur iustum. *dec. 37. n. 3. pag. 214.*

Pretium iustum dicitur illud, quod Vir bonus, seu Index probabiliter arbitratur. *ibid. n. 4.*

Pretium iustum illud censetur, quod inter Partes est conventum. *dec. 37. n. 5. pag. 214.*

Pretium ut dicatur modicum in cessione nominis Donatorie, debet deduci expensa, & considerari labor in executione, ac dubius litis emanare. *dec. 87. n. 12. pag. 393.*

Pretium cessione an modicum nec ne sit, est remissum Iudicij arbitrio. *ibid. n. 14.*

PRINCEPS ACQUIRENS, vide in verbo ACQUIRENS.

Princeps.

Princeps Venditor, seu Locator gabella impediens

mercium introductionem tenetur rescire, velan: Proventualibus a ratam damni passis, etiam si suscepissent in se eas, fortuitas, omnes, risurus. & periculum. *dec. 14. n. 1. & 2. pag. 91.*

Princeps tollens substitutionem rei vendita, seu locata propter vine factum, licet iustum, & necessarium pro conservatione Reip. & ipsius boni regimine, debet rescire restitutum, seu remissionem ad ratam damni passis. *ibid. n. 4.*

Princeps quando bellum iustum indicit, et ipsius occasione edita decernit pro arcendo a suis finibus epidemia morbo, Conducentibus nulla damni restitutio debetur ex Latere. *dec. 14. n. 46. pag. 95.*

Princeps Locator si coactè emittat hanna iusta, & necessaria pro Populi salute, Restitutum est omnino referendum Proventualibus, seu Arrendatariis gabellarum, detrimentum patientibus. *ibidem. num. 47.*

Princeps si inferat damnum Privatis ob publicam utilitatem, est rescipiendum. *decis. 14. num. 48. pag. 95.*

Princeps, ad commodum publica utilitatis, auferens Ius primarij necesse habet illud restituere. *ibidem. num. 49.*

Princeps convenit servare passis, & contractum perinde ac si ipse Dux contraheret, & supplicatus esse vellet. *dec. 14. n. 70. pag. 97.*

Princeps absque lege remunerati, & pramijs promulgata, ac sine compensatione ob publicam utilitatem auferre nequit Ius alteri ex contractu quassum, vel a se concessum. *decis. 14. num. 76. pag. 98.*

Princeps solet delegare causas per specialem commissionem, ne que cum aliena iactura locupletetur. *dec. 23. n. 1. pag. 156.*

Principi narrans solum potius punitione, quam commodo digne est. *dec. 23. n. 12. pag. 157.*

Princeps si apponas manue in aliqua causa, remanens advocata, & Indices inferiores non possunt exercere ullam Iurisdictionem, etiam de consensu Partium. *dec. 35. n. 16. pag. 206.*

Princeps delegans specialiter causam censetur privare Iurisdictione omnes alios in eadem, ac illam ad se auocare, unde dicitur tribuna Iurisdictionis primariæ quoad alios. *dec. 32. n. 5. & 11. pag. 268.*

Princeps facere debet interpretationem legis subdilecti, & generalis. *ibid. n. 9. & 10.*

Princeps quando censetur tribuere Iurisdictionem privatiuè quoad alios. *ibid. n. 11.*

Princeps non est verisimile, quod ad preces Partis, & causam non cognita, voluit praeiudicare Iuri quod sito alteri Parti. *dec. 33. n. 14. pag. 270.*

Princeps mens rescibentis semper interpretari debet ad mentem iustitiae, & aequitatis. *ibid. n. 22.*

Princeps rescipere ad casus suos sunt referenda, & ad iustitiam, & aequitatem. *decis. 33. num. 23. pag. 271.*

Principis voluntas inter oculos fortuitos connumeratur. dec. 63. n. 14. pag. 308.

Princeps non censetur tribuere iurisdictionem Delegatis cognoscendi super re iudicata, nisi expresse in scripto dixerit Non obstante tali sententia in iudicatum transacta, nec sufficit solum dicere Non obstante tali sententia. dec. 88. n. 6. & 7. pag. 398.

Principalis.

Principalis est eisdem finita prima Instantia. dec. 35. n. 60. pag. 309.

Principalis commissio, censetur commissum accessorium. dec. 78. n. 17. pag. 357.
de Principali quod indicatur, idem de accessorio. ibid. num. 18.

PRINCIPALIS malum non potest producere effectum bonum. dec. 81. n. 34. pag. 368.

PRIORITAS acquiritur per solutionem factam ex propriis pecuniis Primo Creditori; in eius locum succeditur, etiam nulla interveniente iurum cessio, & circumscripto pacto de subintraendo in Creditum sortibus. dec. 62. n. 9. & 10. pag. 302.

PRIOR in tempore est prior in iure, quando procedit. dec. 62. n. 2. pag. 301. dec. 79. n. 15. p. 349.

PRIVILEGIUM supponit habitum. conf. 10. n. 2. p. 458.

PRIVILEGIUM, & non rescriptum dicitur si Principis vult fuerit Clausula: Non obstante dispositione laici contrarium. dec. 82. n. 30. p. 153.

Probatio.

Probatio maior nulla datur contra propriam responsionem. dec. 1. n. 28. fol. 5. conf. 3. n. 15. pag. 431.

Probationes novae, & diversae operantur revisionem, recursus ab interlocutoria executionis Instrumenti, sed terminum de exequendo. dec. 3. n. 46. pag. 22.

Probationes quando in re coadiunatae probationum deducuntur in prima Instantia, sunt admittenda. ibid. n. 48.

Probationes coadiunatae debent attendi, etiam quando infirma, vel iniquas sententia debet infirmari ex ipsa actis. ibid. n. 49.

Probationes coadiunatae dicuntur de actis prima Instantia. dec. 3. n. 50. pag. 22.

Probatio coadiunata probationum prima Instantia habetur, ac si in eadem prima Instantia facta fuisset, & reputatur de actis prima Instantia, etiam ad effectum infirmandi ibi deducit. ibid. n. 51.

Probatio per consideras, & praesumptiones diversimodis iurum operatur, quantum per alium quocunque modum. dec. 7. n. 25. pag. 49.

Probationes clarae vetus requiruntur, ut in Causis Criminalibus, si contractus fuerit celebratus in loco insigni, ubi redditur ius. dis. 8. n. 62. & 63. p. 49.

Probatio magis plena semper prevalere debet. dec. 9. n. 41. pag. 68.

Probatio alia de factum Debitoris non est necessaria.

silla appareat ex propria confessione, & scriptura Creditum. dec. 11. n. 6. pag. 75.

Probatio ubi indiget scriptura, negativa probatur per scriptura inspectionem. dec. 11. n. 27. pag. 77.

Probationes exactissima non requiruntur in liquidatione fructuum, sed sufficientes leniores. dec. 17. n. 5. pag. 128.

Probationes in Causis Criminalibus debent esse magis concludentes, & luce meridiana clariores, ut patet ex eis infugi vales. dec. 18. n. 1. pag. 130.

Probatio Testium, & non Instrumentorum attenditur in delictis. dec. 18. n. 20. pag. 131.

Probationes concludentissima ubi requiruntur, Testes debent esse omni exceptione maiores. dec. 29. n. 29. pag. 184.

Probationes magis concludentes, magisque exactae, quam in alius Criminalibus requiruntur, quousque criminis irrogat infamiam, & debent esse per necesse concludentes, non vero per possibili. ibid. n. 32. p. 33.

Probatio semper annectitur praesumptioni. dec. 50. n. 32. pag. 263.

Probatio incontinenti fit per Instrumentum, vel per sententiam in iudicatum transacta. dec. 54. n. 5. pag. 271.

Probatio praesumptiva non suffragatur, ubi certa, & plena requiritur. dec. 60. n. 27. pag. 293.

Probatio nulla maior datur in sessione propria, super ratque materia aliam probationem. dec. 60. n. 55. pag. 295. dec. 79. n. 28. pag. 361.

Probationes desumptae ex scripturis antiquis praevaleant Testibus. dec. 69. n. 83. pag. 339.

Probatio praesumptiva sufficit in possessione manus intrans, imo probatio quatenus qualis minor simpliciter. dec. 73. n. 17. & 18. pag. 344.

Probatio plus quam semiplena sufficit pro pena extraordinaria. dec. 75. n. 1. pag. 347.

Probatio perfida inducitur per Testem deponentem de facto proprio, tunc si administris. ibid. n. 2.

Probatio lenior, & semiplena sufficit in antiquis. dec. 80. n. 33. pag. 364.

Probationes plena, & concludentes requiruntur in possessione plenaria. dec. 87. n. 1. pag. 392.

Probatio ex multis indicibus, etiam dispersis speciei, ad capitaliter condemnandum illa est sufficiens, qua inducit inducendum ad credendum. conf. 3. n. 45. p. 433.

Probare nihil aliud est, quam inducere iudicem ad credendum id, quod intenditur. ibid. n. 46.

Probatio plena rejicitur ex pluribus indicibus, etiam ad imponendum penam ordinariam. ibid. n. 48.

Probatio qualis qualis nequaquam remissa dici potest a Testatori, ad effectum evitandi doli, & fraudis suspicionem. conf. 9. n. 6. pag. 454.

Probatio qualis qualis non dicitur remissa, promissione facta de stando circa administrata simpliciter a Testatore, in ampla forma. ibid. n. 7.

PROCESSUS iuramentum standum est ubi, quo in animo consistunt. dec. 81. n. 8. pag. 329.

Processus.

- Processus est nullus, non formis servandis. decif. 5. n. 70. pag. 38.
 Processus revolutio probas negueiam. dec. 19. n. 23. pag. 136. dec. 35. n. 27. pag. 307. dec. 51. n. 3. pag. 265. dec. 59. n. 1. pag. 287.
 Processus est nullus ipso iure. forma Statuti non servata. dec. 61. n. 4. pag. 299.

Procurator.

- Procurator obligatus ad emendum pro Domino, si pro se emat, licet ex pecunijs Domini, sibi acquirat, non obstante obligatione. dec. 2. n. 17. pag. 11.
 Procuratore non expulso, non acquiritur possessio immutabilis. dec. 5. n. 49. pag. 36.
 Procurator non potest praeiudicare Domino, nisi habeat ad id speciale mandatum. dec. 6. n. 14. pag. 47.
 Procurator cum Iuramento constitutus in rem propriam, & sic in rebus alijs, operatur translationem domini pleno iure. dec. 15. n. 79. pag. 110.
 Procurator habens mandatum generale ad lites, & causas, appellare potest. dec. 35. n. 40. pag. 208.
 Procurator dicitur Pars, & veluti principalis, ac proinde est citandus; Secus si non instantia prima causa, quia tunc citatur debet Principalis. dec. 35. n. 59. & 60. pag. 209.
 Procurator in una causa constitutus, lata sententia, desinit esse Procurator. dec. 35. n. 61. pag. 210.
 Procuratori Domino lites effectus infragatur in materia appellationis ab interlocutoria, secus a definitiva, & ab imponente finem liti. ibid. n. 62.
 Procuratore incipere potest Iudicium in secundam instantiam. ibid. n. 63.

Producens.

- Producens videtur facere omnia, quae in scriptura producta continentur. dec. 11. n. 85. pag. 83.
 Producenti est res quaesita, quando contra eandem nihil à Parte sui oppositum. dec. 17. n. 1. pag. 122.
 Producenti sententiam, eam approbat. dec. 23. n. 3. pag. 156.

Productio.

- Productio absque ulla praestatione facta inducit confessionem, & approbationem Producentis. dec. 11. n. 3. pag. 74.
 Productio Iurium facta, Parte non citata, & in termino dato à lege, vel à Statuto, aut à Iudice, illius à Principe habente, valet absq. citatione. dec. 44. n. 6. pag. 243.

Prohibitio.

- Prohibitio legis vult a eam prohibitionem hominis includit sub eademmet prohibitionem omnes casus, etiam tot, qui alijs esse non licent, & permitti. decif. 4. n. 2. pag. 24.

Prohibere de lege vult a eam prohibitionem Contradictionem explicitam, interdum ab implicita, rationem bonorum immobiliarium, verum ad effectum vendendi, & in personam habentem transferendi, ne alienationem consequatur. dec. 4. n. 4. pag. 23.

Prohibitio Contradictionum, & pactum & principia acquisitionis alienationem resistit. ibid. n. 5.

Prohibitio, accepi per duas dictiones negativas, nempe ut non possit alienare, nisi cum consensu Domini directi, vel a se ipso requisito, resoluitur in affirmativam, unde recurrendo prestat consensum illius Index supplere potest. dec. 4. n. 6. pag. 25.

Prohibitio concepta per duas dictiones negativas, resolutum in permissionem alienandi cum consensu. ibid. n. 9.

Prohibitio vana negativa videtur absoluta, & indefinita, ut alienationem in quolibet prohibeat, etiam in casibus à Iure permixtis. dec. 4. n. 10. pag. 25.

Prohibitio cum una negativa tantum operatur, ut restringatur Clausulae generales ad terminos naturae confessionis. dec. 4. n. 16. pag. 26.

Prohibitio alienationis facta in concessione amphyteusis plus arctandi debet, quam Clausulae generales. ibid. n. 17.

Prohibitio alienare Quomocumque, & Qualitercumque, prohibetur etiam in casu luto. decif. 4. n. 20. pag. 26.

Prohibitio expressa dum videtur de non transferendo Iura lucelli in Extraneos, non potest cogi Dominum directum ad praestandum consensum. ibid. n. 22.

Prohibitio subsequens enervat vires praecedentium Clausularum. dec. 4. n. 26. pag. 27.

Prohibitio alienationis rei facta à Iure, vel ab homine, non cadit in commodatibus. dec. 16. n. 32. p. 120.

Prohibitio Trebellianica, & censura alterius, quoniam fieri potest filijs, etiam primi gradus. decif. 43. n. 36. pag. 237.

Prohibitio, & acquiescentia constituunt quasi possessionem viam via non publica. dec. 69. n. 62. p. 27.

Prohibitio ad eandem rem militat, si ante veritate. dec. 87. n. 17. pag. 393.

Prohibitio alienationis magis attenditur, quam Clausulae generales, per plenum per Notarios apponi solita. conf. 1. n. 19. pag. 423.

Prohibitio Testatori non potest impediri Ius Creditoris. conf. 2. n. 3. pag. 426.

PROHIBITIO rem acquirere non est prohibitio, nec incapax estimationis, & precij. dec. 15. num. 60. pag. 108. & ibid. n. 64. pag. 109.

Promissio.

Promissio Iuramentis paralis non valet, nisi est necesse, quid valeat principalis, quando non est à Iure reprobatum. dec. 7. n. 47. pag. 51.

Promissio dicitur esse extra causam prohibitionis, quia non Tutor, vel Curator in distrahendis bonis alienatis obligat bona propria. ibid. n. 49. & 50.

Promissio

Promissio facta ipsi Deo, rebus notabiliter mutatis, non amplius obligat. dec. 14. n. 1. pag. 92.

Promissio intelligitur rebus in eodem statu permanentibus. ibid. n. 2.

Promissio Conditoris de relaxando bona conditoris, si sit a lectione, dicitur pactum nudum nullam pariens obligationem, praeterim non docto de damnatione, cuius facta promissio, dec. 19. n. 16. & 17. pag. 136.

Promissio emulsionis non includit eam, qua sequitur ex naturae rei, licet adsit promissio habendi diuisionem ratam, gratam, & firmam, & semper, ac perpetuo obseruandam. dec. 28. n. 10. pag. 178.

Promissio dotis, qua dicitur praefisse solutionem, non probatur per dissolutionem articuli, sed per Testes quia exceptione maiores. dec. 50. n. 29. & 30. pag. 163.

Promissio dotis antedictae, confessione subsequita de dote recepta, gaudet privilegio vera dotis, nisi alius contrarius conueniatur. praesumptio deducitur ex promissione aliter. ibid. n. 31. & 32.

Promissio de permittendo non transfert dominium. dec. 56. n. 7. pag. 179.

Promissio de stando simpliciter dicto, vel Iuramento, seu priuata scriptura aliter non iustificatur. cons. 9. n. 3. pag. 454.

Promissio facta de stando circa administrata simpliciter dicto iustitiae in ampla forma, pro hoc quoque, qualis non dicitur remissa. ibid. n. 7.

PROMISSOR iudicatur non potest concedere, nisi post damnationem, vel interesse passum, aut nisi praeretur executionem paratam, vel si dicta solutionis adueniens, siue ad Creditoris instantiam fuerit inquisitum, vel protestatum. decis. 10. n. 21. 22. 23. & 24. pag. 71.

Promittens.

Promittens pro facto alieno, pacto adiecto, quod promissus non adimplet, ad poenam, vel ad interesse tenetur, quatenus principalis promissio nullum sit, mouetur, per non debetur, licet sit essentialis ad promissionem principalem. dec. 2. n. 46. pag. 58.

Promittens non dicitur implere pro eius parte, manifestatione promissa, & impeditur, non remouetur. dec. 14. n. 27. pag. 93.

Promittens manifestationem nisi remouetur impeditur, exceptio non implentis non quatenus cessat reiecta. ibid. n. 28.

PRONOMINA Mihi, & Miei, denotant proprietatem respectu disponentis. cons. 10. n. 5. pag. 458.

PROMPTUATIO, ad ultimum esse procedendum, fieri non potest super petitionibus, quibus obliis res indicatur. dec. 38. n. 4. pag. 327.

Proprietas.

Proprietas bonorum non attenditur, ad probandum diuitias, aut paupertatem, sed redditus, & fructus patrimonii. dec. 4. n. 44. pag. 28.

Proprietas peculii aduentitij publicatur propter delictum filij in Crimine Lasciuias factis, salvo usufructu Patris. dec. 43. n. 22. pag. 936.

de PROPRIO ut quis dicatur habere, requiritur aliquod possessum. dec. 4. n. 41. pag. 28.

Prorogatio.

Prorogatio Iurisdictionis Iudicis, alius incompetentis induitur per simplicem dissolutionem de Iudicio factam, & Iudicatum soluendo. dec. 27. n. 4. pag. 174.

Prorogatio Iurisdictionis obiecta, est Partis intimanda, nisi scienzia in Parte dignoscatur. dec. 33. n. 3. & 9. pag. 196.

Protestatio.

Protestatio facta in actu productionis an, & quando inducat confessionem, & approbationem Productionis. dec. 23. n. 3. pag. 74.

Protestatio Debitoris census iudicialiter facta de compensando creditis ex extinguitur census, extinguitur eum. dec. 11. n. 8. pag. 73.

Protestatio infragatur ad demonstrandum, caducitatem per prius non fuisse declaratam. dec. 16. n. 100. pag. 126.

Protestus non iudicatur in quolibet actu requiritur, aliter siue in praecedentibus siue in subsequentibus a quibus emanata non nocet, ipsique censetur renunciatum. dec. 27. n. 3. pag. 174. dec. 33. n. 25. pag. 197.

PROMISSIO hominis si fuerit per scriptum eleuata, cessare promissionem legis. dec. 60. n. 39. pag. 294.

Prouocatus.

Prouocatus armis habere inflam causam Prouocantem armis repellere. dec. 21. n. 10. pag. 148.

Prouocatus non tenetur aliter in iudicium. decis. 86. n. 29. pag. 391.

Proximior.

Proximior, respectu Iure Civili, non excludit aequalem in gradum respectu Iure Canonico, ubi per Statutum mandatur numerari gradus secundum Ius Canoniceum. dec. 9. n. 12. pag. 65.

Proximior semper qui prelatum, quatenus una non comparatur, qui illum precedere consensit. dec. 57. n. 21. pag. 285.

Proximior Defuncti excludit remotiorem a successione. dec. 90. n. 2. pag. 408.

Proximiores mortui semper succedunt, quando nominae collectio vocantur plures, ordine successivo, siue siue voluntatis, siue in contrariis. dec. 90. n. 41. pag. 413.

Proximiores ultimo Defuncto ordinati admittuntur, si Primus Acquirens stipulatus fuerit pro legitis Descendentibus usque ad certam generationem. dec. 90. n. 69. pag. 415.

Proximior intelligitur vocatus, & Acquirens praesumitur voluisse cum Iure Communi se conformare, si stipulatus.

si stipulatus fueris pro filijs, & Descendentibus masculis per verba de futuro; & quid si adfuit alia coniectura suadentes, Acquirentes de iur. proximioribus fuisse. ibid. n. 70. & 71.

Proximior granato praefertur, si ante obfervantia subsequa. conf. 7. n. 16. pag. 447.

Proximitas.

Proximitas ultimi Defuncti est attendenda in successione emphyteusis Ecclesiastica. dec. 9. n. 14. p. 65. & n. 22. pag. 66.

Proximitas ultimi Defuncti est dimittenda tam in emphyteusis, quam in fideicommissio. dec. 9. n. 17. & 22. pag. 66.

Proximitas ultimi Defuncti attenditur in successione fendi. dec. 9. n. 20. & 22. pag. 66.

Proximitas ultimi Defuncti est attendenda in successione emphyteusis, aut fendi, siue sit hereditaria, vel non hereditaria, aut ex pacto, & providentia secundum communem opinionem, recessa distinctione aliquorum DD. recentiorum. dec. 9. n. 23. vsq. ad 26. pag. 66. & dec. 90. n. 3. 4. 5. 6. & 8. pag. 409.

Proximitas ultimi Defuncti quod attendatur circa ordinem succedendi, et quid succedatur primo Acquirenti in fundo, seu emphyteusis, sicut bene simul. dec. 9. n. 16. pag. 67.

Proximitas masculorum, & feminarum ante, & quando pariformiter sit consideranda. dec. 90. n. 36. pag. 412.

Proximitas Primi Acquirentis est attendenda, ubique agitur de mutando statu Personarum, & qualitate sexus. dec. 90. n. 37. pag. 412.

Proximitas Ultimi Possessoris potius est attendenda in materia feudali, quam Primi Acquirentis. dec. 90. n. 47. pag. 413.

Proximitas gradus mittenda est ad Consuetudinis in linea. dec. 90. n. 60. pag. 414.

Proximitas quamvis sit admittenda in successione emphyteusis ex pacto, & providentia ex Stat. Luc. & ex Menochi. dec. 90. n. 63. pag. 414.

Proximitas seipso gravantis, et non gravatis an sit attendenda in fideicommissio ex veteris opinionis, maxime si ante clausula in stirpes, & non in capita, quatenus verba sint relata ad ipsum Testatorem. conf. 7. n. 32. 33. & 34. pag. 449.

Publica Vox, & Fama.

Vide in verbo Fama.

Publicani dicuntur Emptores, & Redemptores velut galium. dec. 14. n. 35. pag. 96.

Publicatio processus non est de substantia Iudicii, ea quae omissa, processui non vitatur ex Stat. Luc. dec. 26. n. 13. pag. 175.

Publicum aditum, seu etiam impediens, vel deteriorans, aut angustians prohibetur in iudicio arbitrari potest. dec. 69. n. 6. pag. 323.

Pupillus.

Pupillus praesumitur commississe falsitatem potius per errorem, quam dolo, cessante iure, vel alius ipse. dec. 29. n. 59. & 60. pag. 186.

Pupillo mortuo, Tutorum ius expirat. dec. 31. n. 27. pag. 191.

Pupillus habet electionem agendi ad interesse contra Tutorem, vel in integrum restitui, quando agitur de contractu cum causa, in quo quatuor Tutor damnificasset pupillum, alius non dicitur ipso iure nullus. dec. 87. n. 31. pag. 394.

Quadiennium.

Quadiennium non currit, nisi si die scientia laesione. dec. 80. n. 38. pag. 369.

Quadiennium elapso, adhuc competit restitutio in integrum, si laeso sit enormissima. ibid. n. 39.

Qualitas.

Qualitas informat, & qualitas subiectum. dec. 46. n. 1. pag. 250.

Qualitas inducens suspensionem Delicti, indiget concludenti probatione. dec. 51. n. 16. pag. 266.

Quantitas.

Quantitas quod exprimitur per nomina universalia, vel per nomina quantitativa, paria sunt, quando certa est de parte rei existentia bonorum. dec. 1. n. 26. pag. 51.

Quantitas, opus non est, ut exprimitur numeraliter, sed satis est quantitatim, seu per aliquam demonstrationem. ibid. n. 27.

Quantitas fructuum probatur de Consuetudine percipi in praecedentibus annis. dec. 17. n. 13. pag. 129. dec. 37. n. 12. pag. 215.

Quantitas liquida rei meliora probatur per Testes de credulitate. dec. 93. n. 3. pag. 269.

Quantitatem arbitrari debet bonae viri, petitione excorbutanti fuisse. conf. 9. n. 17. pag. 435.

Quasi Possessio.

Quasi possessio dicitur cum actum inducitur quod ad alios sub ea dem specie comprehensos. dec. 41. n. 6. p. 219.

Quasi possessio est extensio de uno actu ad alium non impeditur per diversitatem naturae, & qualitatum, sed per diversitatem speciei. ibid. n. 8.

Quasi possessio antiqua, et iusta transiendi per viam, qui non primatur per iunationem. dec. 69. n. 41. pag. 326.

Quasi possessio inducitur ex transitu per 30. dies in toto anno in servitute disticta usque itineris. ibid. n. 54.

Quasi possessio manutentibus acquiritur in incorporalibus ob unicum actum. dec. 69. n. 57. pag. 326.

Quasi

Quasi possessio vsus via non publica constituitur ex prohibita acquirere. dec. 69. a. 62. p. 327.
Quasi possessio in incorporalibus vsu amittitur et aliter acquirant, est necessaria prout prohibito, & successiva patientia, nec sola scientia, & acquiescentia sufficit. dec. 69. n. 64. pag. 327. dec. 71. n. 8. & 9. pag. 327.
Quasi possessio vsu acquiritur in servitutibus negativis, requiritur prout prohibita, & subsequens patientia. dec. 69. n. 65. & 66. pag. 327.
Quasi possessio continuatur per non habentem se pro spoliato. ibid. n. 68.
Quasi possessio non acquiritur, nisi probato transito, & vsu via. Iure proprio, cum finis in falsis, qui Iure familiaritatis sapienter concedi solent, maxime cum appareat, aliquem esse Dominum fundi, super quo praetenditur transitus. dec. 71. n. 5. & 6. p. 336.

Querela.

Querela contra **Querelantem** probat. dec. 19. n. 22. pag. 136.
Querela post longum tempus portata praeber suspitionem calumniam. dec. 51. n. 5. pag. 166.
Quod iuramentum, unumq. metere debet. dec. 81. a. 33. p. 368.
Qui habet primum esse, habet primum facti, et posse. dec. 22. n. 16. pag. 152.
Qui per alium facit, per se ipsum facere videtur. dec. 22. n. 22. pag. 153.
Qui prior in tempore est prior in Iure. dec. 87. n. 8. pag. 392.

Quietatio.

Quietatio finalis quando pro se habetur per heredem, ad novam redditionem rationis cogi nequit. dec. 60. n. 5. pag. 191.
Quietatio de videris ubi amplius petendo liberat a nova redditione rationis. ibid. a. 11.
Quietatio vsus cum receptione certa summa Pro residuo vsus praesumptionem, omnes alias partitas debitas esse solutas, etiamsi probetur, verbum Residuum fuisse dictum per errorem. dec. 60. n. 12. & 13. pag. 191.
Quietatio iam habens pro se vsu tenetur exhibere quicquid relaxatum sit in casu in Iure praesumatur, relaxatum existere pendet. Adversariam. dec. 60. n. 30. p. 193.
Quietatio generalis non comprehendit negotia diversa, & separata. dec. 60. n. 65. pag. 196.
Quietatio limitata ad unum effectum, ad illius fines, & non ultra suas vires extendit, & ad negotia diversa eiusdem Personae porrigi nequit. ibid. n. 66.
Quietatio liberatoria est strictissime intelligenda, etiamsi contineres verba magis generalia, & ampla, apta comprehendere aliquam praesumptionem; itane si liberetur vnus ex pluribus Reus debendi obligatus, ille solus remaneat liberatus. dec. 60. n. 67. 68. & 69. pag. 196.

Quietatio restituti nequit ad ea, de quibus Partes non egerant, neque secerant. ibid. a. 70.
Quietatio si aditu fauore Tutoris de omni, & toto eo, et eius occasione taceat debitor remanisset, non liberat a debito nomine proprio contractus. dec. 60. n. 71. & 73. pag. 196.
Quietationes generales non extenduntur ad non specificata, ignorata, & incognita. dec. 85. a. 42. pag. 187.
Quietatio, & liberatio est stricti Iuris, & strictissime intelligenda. ibid. n. 43.
Quod a principio est nullum, tractu temporis conuallescere nequit, minimeque retro ad non est locus, maxime extremis redditus inhabilibus. dec. 56. n. 9. pag. 279.

R

Ratificatio.

Ratificatio, & geminata contractuum, maxime ex interuallo facta, & absente parte inducit coniecturam excludendam metas. dec. 8. n. 66. p. 60.
Ratificatio contractus minoris post ingressum in maiorem aetatem in contractibus onerosis requirit lapsum quinquennij, decemq. vero in contractibus lucrativis. dec. 66. a. 12. & 13. pag. 316.
Ratificatio per lapsum quinquennij, vel decennij locum sibi non vendicat, quando alienatio facta a minore est nulla ex alia causa ultra decretum, & quando agitur de maiori aetate statuta a Iure Municipali, & non a Iure Communi. ibid. a. 17. & 18.
Ratificatio tunc procedit, si bona immobilia Pupilli fuerant alienata, & dominium pertransierint in Contractum, non si a repetitione per lapsum quinquennij post perfectam aetatem minoris agis. ibid. num. 19.

Ratio.

Ratio naturalis quod suadet, sufficit ad decisionem casuum. dec. 1. n. 24. pag. 5.
Ratio eadem ubi datur, ibi esse debet eadem Iuris dispositio. dec. 2. n. 52. pag. 15.
Ratio recta, utroque compertorum quantum dicitur. dec. 13. n. 12. & 13. pag. 87.
Ratio publica vult aut, & causa, societas, & praesumptio derogare non potest Iuri Divino, & naturali in contractibus conventionibus, ac iuramento contentis. dec. 14. n. 75. pag. 98.
Ratio regulat, & declarat strictius, & amplius quamlibet dispositionem. dec. 15. a. 104. p. 112.
Ratio finalis ea cessatur, qua si cessat, aut nullo modo, aut saltem quis non id disposuit. dec. 20. n. 19. pag. 142.
Ratio impulsiva habetur pro finali, si finis ea quis non esset ita dispositurus. ibid. n. 20.

Ratio.

- Rationis** paritate cessante in diversis contrahibus, argumentum redditur inane, dec. 33. n. 21. p. 158.
- Ratio** cum sit expressa in dispositione, non dicitur fieri extensio de ca. u. ad casum, sed esse casus vigore rationis dicitur in dispositione comprehensus, dec. 49. n. 12. pag. 256.
- Ratio** declarat dispositionem, dec. 49. n. 13. p. 257.
- Ratio** eadem, vel maior quando viget, dispositio favorabilis latissime est interpretanda, etiam cum extensione de uno ad alium casum, ibid. n. 14.
- Ratio** expressa, si conveniat casui non expresso, statim extenditur etiam in paratibilibus ex identitate rationis, cum dicatur potius casus comprehensus, quam extensus, dec. 55. n. 34. & 35. pag. 276.
- Ratio** si cesset, cessat statutoria dispositio, dec. 58. n. 4. pag. 286.
- Ratio** semel reddita, iterum revideri non debet, neque contrahentes, dec. 60. n. 1. pag. 290.
- Rationes** semel reddita habenti presumptionem pro se, quod ruit, & ruit dispositio facta, unde revisio non est, amplius locus, dec. 60. n. 2. pag. 291.
- Rationes** apparentes per Instrumentum publicum reddita, & calculata, prout traditione librorum, & scripturarum, non sunt deinceps reddenda, & heredes non sunt molestandi, ibid. n. 3. & 4.
- Ratio** nova reddi non debet per heredem habentem quietantiam finalem pro se, dec. 60. n. 5. p. 291.
- Rationis** valida presumptio ubi reperitur, contrarium assertum incumbit onus probandi, maxime quando apparet ratio reddita cum reliquis restitutione, ibid. n. 6. & 7.
- Ratio** semel reddita, ut retractari valeat, necesse constare debet de vero dolo, qui coincidenter probandus est, quando agitur contra heredes, dec. 60. n. 8. & 9. pag. 291.
- Ratio** non est de novo reddenda, si adsit quietatio de ulterius nibi amplius petendo, ibid. n. 11.
- Ratio** quod fuerit reddita, deducitur ex configuratione reliquarum, dec. 60. n. 48. pag. 295.
- Ratio** semel reddita cum consolidatione computorum, & legis dispositio, plenariam securitatem praebeat, ibid. n. 51.
- Ratio** reddita si habeat duplicem liberationem, id est hominis, & legis, non patitur aliam dispositionem, ibid. n. 54.
- RECEIPTS** a loco originis praefinitur accidentalis, & ab ipso animo paternos lares relinquendi, dec. 25. n. 32. pag. 170.
- RECEPIT** si fuerit exhibitum in iudicio post multos dies motu iudicis, redditur verberemem falsitatis suspicionem, dec. 83. n. 8. pag. 375.

Recognitio.

- Recognitio** scriptura in comparatione requirit Peritos, & sunt servanda requisita l. comparationes Cod. de fid. Instrum. dec. 3. n. 42. pag. 21.
- Recognitio** scripturarum per Testes faciendi requirit

- citationem Partis, dec. 83. n. 10. pag. 376.
- Recognitio** scripturarum opposita redditur nulla, non servata forma Iur. & Stat. ibid. n. 11. & 12.
- RECIPROCA** evenit inducitur inter masculos ad exclusionem feminarum, si Testator, nominatis filiis, & nepotibus suis filiorum, & descendentibus ex eis legitimis, & naturalibus, addiderit verba in stirpem, & non in capita, & de ratione, consil. 7. n. 19. 20. & 21. pag. 448.
- RECURRENT** ad solvendum conceditur, & praesumptiones, sicut dicitur, si praescriptione sit tutus, dec. 3. n. 23. pag. 20.

Recurfus.

- Recurfus** ab interlocutoria executionis Instrumenti, seu termini de exequendo, revocari potest ex novis, & diversis probationibus, dec. 3. n. 46. pag. 22.
- Recurfus** non est descendendum, cessante gravamine, dec. 33. n. 28. pag. 198.
- Recurfus** conceditur etiam a refectione exceptionis velutantis, seu a derogatione admissionis, ex qua gravamen resultare potest, dec. 77. n. 21. pag. 353.

Redditus.

- Redditus**, & fructus patrimonii, & non proprietatis bonorum attenduntur ad probandum divitias, aut paupertates, dec. 4. n. 44. pag. 28.
- Redditus** annuus de sui natura non dicitur res mobilis, nec immobilis, sed potius consistit certantia specie distinctam, dec. 55. n. 2. pag. 274.
- Redditus** annuus inobars res, dicitur improprie res immobilis, & modo dicitur appellatione immobilium modo non, prout diversimode suadet mens legis, aut Testatoris, sicut Contrahentium, ibid. n. 3.
- Redditus** annuus computatur inter mobilia, nisi traheatur de fructibus, redditibus, & responsionibus non exactis, reiecta Duard. opinione, ibid. n. 7. 8. & 10.

Referens.

- Referens** est, ac si de singulis partibus, & capitibus contentis in relato, facta fuisset specialis mentio, dec. 15. n. 68. pag. 169.
- Referens** tantum probat, quantum relatum, dec. 18. n. 25. pag. 132.
- Referens** non attenditur, nisi exhibeatur relatum, dec. 83. n. 13. pag. 376.

Regula.

- Regula** quod sublato principali, corrumpat accessorium, non procedit in obligatione facta a fideiussore tantum quam principali, dec. 7. n. 59. pag. 52.
- Regula**, quod prior in tempore, est posterior in Iure, non habet locum, quando Creditor posterior sine fraudis, & vitio consequens fuit summi Creditum, dec. 23. n. 8. pag. 157.

Regula, quod prior in tempore, est potior in Iure, declaratur. dec. 62. n. 2. pag. 301.

Regula negativa, quod qualitas masculinitatis non presumatur repetita praevalens affirmativa, praesertim in conditionalibus, in quibus talis repetitio non fit. conf. 7. n. 13. & 14. pag. 447.

REINTEGRATIONIS Iudicium requirit creditum liquidum, clarum, & manifestum. dec. 5. n. 2. p. 117.

RELATIONI Numm. adhibetur plena fides, praesertim si de contrario nihil doceatur. dec. 33. n. 17. pag. 197.

Relatum.

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. dec. 15. n. 67. pag. 109.

Relatum quod non tractatur exhibere, si de Iure praesumatur existere penes *Adversariam*. dec. 60. n. 30. pag. 293.

Reliquatus.

Reliquatus si fuerit consignatus, deducitur, rationem fuisse redditam. dec. 60. n. 48. pag. 295.

Reliquatus est residuum illius, quod post redditas rationes apud ipsam *Administratorem* superest. ibid. n. 49.

Remedium l. fin. Cod. de Edict. Diu. Adr. tolli non potest intentari, quando ad istum *Contradictor*, et *Possessor*, nisi parte citata. dec. 5. n. 1. pag. 31.

Remissio.

Remissio mercedis debetur *Conducenti* hospitium causa hospitandi *Transiente*, si ex aliquo causa pauci, aut nulli homines transiant. dec. 14. n. 8. pag. 91.

Remissio mercedis est facienda a *Locatore* per banum impediens *transitum*, et *introductionem* mercium. ibid. n. 9.

Remissio mercedis competit propter *invasionem*, seu *pestis* timorem. dec. 14. n. 13. pag. 92.

Remissio mercedis non debetur, sed *damna*, & *interesse* de non valente *removere impedimentum* in *manutentione* *locationis* *promissa*. dec. 14. n. 29. pag. 93.

Remissio, seu *Restaurum* habet locum in *piscatione*, & *alea*. dec. 14. n. 65. pag. 97.

Remissio mercedis, non autem *interesse* quoad *lucrum*, cessans perit valet, quando *edictum* fuit emanatum de *Principe* *Locatore* *vestigium* ob *publicam* *utilitatem*, & *pro* *tutenda* *salute*. dec. 14. n. 83. p. 99.

Renuntiatio.

Renuntiationes, concepta amplissime verbis cum *Iuramento*, habent vim specialis *expressione*, & *renuntiationis*, quando in genere potuit cogitari de *Iure*, cui *renuntiabatur*. dec. 7. n. 37. pag. 50.

Renuntiatio amplissima concepta *verbis* cum *Iuramento* operatur, quod extenditur ad quolibet *Ius* quomodolibet *Renuntians* competens, etiam *ultra* *modum*, & *causae* *expressae*. ibid. n. 38.

Renuntiatio generalis prejudicat *Renuntianti*, & *per* *rigitur* propter *verborum* *generalium* *naturam* ad omnia *Iura* *Renuntians* *competencia*, etiam si de his *cogitatum* non *fuisse*. ibid. n. 39.

Renuntiatio beneficio *Velleitatis*, est sine *Iuramento*, operatur *validitatem* *obligationis* *mutuariae*. dec. 10. n. 12. & 13. pag. 70.

Renuntiatio *saniori* suo non *praesumitur*, nisi *contrarium* *praesens* sit *expressum*. dec. 14. n. 73. p. 97.

Renuntiatio fideicommissi *condicionali*, & *ne* *dum*, *purificato*, non *cenetur* *inducta* per *Instrumentum* *divisionis*, *esse* *dividentes* *certam* *scienciam* *habuerint*. dec. 28. n. 6. pag. 178. Nisi fuerit *expressum*. ibid. n. 12. & 13.

Renuntiatio fideicommissi *condicionali*, & *reciproco* *cessat* *inducta* per *Clausulam* *De* *semper* *habendo* *ratam*, & *firmam* *divisionem*, *illamque* *perpetuo* *obseruare*, & *in* *aliquo* *non* *contrahere*. Item per *Clausulam* *Ad* *habendum*, *tenendum*, & *quicquid* *dec.* Nisi fuerit *facta* *divisio*, *ex* *omniquaque* *suam* *recognosceret* *portionem*. dec. 28. n. 7. & 8. pag. 178.

Renuntiatio fideicommissi non *cessat* per *Clausulam* *Ad* *habendum* *non* *extensa* *cum* *licentia* *alienandi*, *sed* *ceterata*. ibid. n. 11.

Renuntiatio de *bonis* *paternis*, *maternis*, & *fraternalibus* cum *Iuramento*, & *solemnitatibus* *statutarie*, *valet* *ad* *fructum* *patris*, *matris*, & *fratrum*, *non* *refert*, an *ad* *assignata* *fuerit* *nunc*, *vel* *post* *renuntiationem*, licet *filia* *esset* *tantum* *dotata* *ex* *bonis* *paternis*, & *renuntiaverit* *etiam* *dotibus* *maternis*, cum *nihil* *interfit* *de* *quo* *matris* *dotata*. conf. 5. n. 1. 2. 3. & 5. pag. 439.

Renuntiatio Iuris *facti* *intelligitur* *de* *Iure* *factore* *habente* *causam* *de* *presenti*, *maxime* *accedente* *generalitate*. & *urgente* *verborum*. ibid. n. 7.

Renuntiatio *vel* *strictissimi* *Iuris* *operatur*, *ut* *ultra* *expressa* *extendi* *non* *valeat*, *etiam* *accedente* *verbis* *Quomodocunque*, *qualitercunque*, & *quacunque* *de* *causa*. ibid. n. 10. & 11.

in *Renuntiationibus* *semper* *spectatur* *verisimilis* *Con* *trahentium* *mens*, *ut* *ut* *sufficiens*, *ut* *ea* *verificetur* *in* *aliqua* *parte*. conf. 5. n. 14. pag. 440.

Renuntiatio *per* *filiam* *facta* *cuiuscunque* *Iuri* *bonorum* *paternorum*, & *maternorum*, *non* *intelligitur* *de* *aliis* *bonis*, *quam* *ex* *dote* *provenire* *valentibus*, *alias* *diceretur* *laesa*. ibid.

Renuntiatio *non* *praesumitur*, *ubi* *non* *subest* *causa* *renuntians*. conf. 5. n. 15. pag. 440.

Renuntiatio fideicommissi *de* *future* *non* *valet*. ibid. num. 16.

Renuntiatio mulieris *de* *hereditate* *matris* *viuentis*, & *absentis*, *ac* *non* *consentientis*, *Renuntians* *non* *nocet*. conf. 5. num. 18. 19. 20. 21. & 22. pag. 440.

Renuntiatio *liberi* *fuerit* *irrata*, & *alijs* *Clausulis* *amplissimis* *munita*, *paucum* *de* *non* *succedendo* *sine*

- sine sit affirmativum, sine negativum semper requiritur consensus sive iuriz. ibid. n. 13.
- Renuntiatio facta, etiam de recepta, per filias favore parentum, vel fratrum, censetur in dubio facta ad reddendam purgatiorem facultatem circa bonorum, sive testamentariam, sive contrahentem dispositionem, qua dispositione non sequuta filia succedunt.** cons. 5. n. 24. & 25. pag. 441.
- Remittit autem censetur indulta à lege in beneficium Remittit, non facta dispositione per ultimam, sed si recipiens renuntiationem decesserit testator, instituto certa hærede.** ibid. n. 27.
- Renuntiatio de bonis paternis, et maternis cum Iuramento valet, etiam sine consensu illorum, de quorū hereditate agitur, si agatur de renuntiatione facta à filiali ob ingressum in Religionem, vel à filia amplissimis verbis concepta cadente super hereditatibus incertarum Personarum, in quibus esset votum capianda mortis: Sed quando renuntiatio, licet facta de bonis paternis, maternis, & fratribus verificari non potest, nisi solam in maternis, cons. 5. n. 39. 30. & 31. pag. 441.**
- Renuntiationes à filialibus factæ per ingressum in Religionem solent esse magis reales, & abdicative quorumque Iurum, quod secus esse videtur in renuntiationibus, quæ fiunt à nubentibus in seculo.** ibid. n. 30.
- Renuntiatio facta respectu honorum, & hereditatis certæ Personæ sustineri non potest absque illius consensu.** ibid. n. 32.
- In Renuntiationibus semper dicitur color quasius, quando generaliter non potest verificari, nisi in una Persona.** cons. 5. n. 34. pag. 441.
- Renuntiatio bene procedit, quando respicit hereditatem, cuius appellatione veniunt bona; secus quando respicit bona, quorum appellatione non venit hereditas.** ibid. n. 35.
- Renuntiatione facta, absente matre, absque ipsius consensu non prahendit non potest eius hereditas.** cons. 5. n. 36. pag. 441.
- RENUNTIATIO hi nāquam censetur Iuri de futuro, & si expressè renuntietur, intelligitur renuntiatum Iuri de futuro haberi consensum de præterito.** ibid. n. 37.
- Repetitio.**
- Repetitio datur pro melioramento factis de voluntate partium.** dec. 1. n. 35. pag. 6.
- Repetitio masculinitatis omnino excluditur à discretione, si adsint coniectura in contrarium.** cons. 7. n. 5. pag. 447.
- Repetitio masculinitatis excluditur per dispositionem secum ednecentem mutationem graduum.** ibid. n. 8.
- Repetitio facilis admittitur, cum agatur de unica oratione, ubi in principio sunt vocati filij masculi, & in fine filij simpliciter absq. masculinitatis mentione.** ibid. n. 9.

- Repetitio masculinitatis non inducitur, si versetur in oratione penitus diversa in altera testamenti parte appositæ.** cons. 7. n. 10. pag. 447.
- Repetitio qualitatis masculinæ quod non præsumatur, prævalens affirmativa, præsertim in conditionalibus, in quibus talis repetitio non fit.** ibidem. num. 13.
- Q 14.**
- Repetitio masculinitatis inducitur per Clausulam, in modum prædictum.** consil. 7. numer. 24. pag. 448.
- Repetitio qualitatis masculinæ non admittitur, quando alius non deducitur, quod Testator fuerit contemplatus agnationem, vel quando non vult sit verbum repetitum, sive quando tractatur de mutatione Personæ.** cons. 7. n. 35. pag. 449.

Representatio.

- Representatio non datur in emphyteusi, præsertim Ecclesiastica ex pacto.** & prævidentia acquisita. dec. 9. n. 1. & 2. pag. 64.
- Representatio non datur in emphyteusi concessa absq. qualitate hereditaria.** ibid. n. 5.
- REPROBARI amplius non potest, quod semel fuit approbatum.** dec. 23. n. 4. pag. 156.

Repudiatio.

- Repudiatio infringitur, ac penitus tollit qualitas hereditariam.** dec. 40. n. 3. pag. 224.
- Repudiatio ubi constat expressè, non præsumitur mutatio voluntatis.** ibid. n. 9.
- Repudiatio hereditatis ne renovetur censetur ex possessione, potius præsumitur, quod res fuerit substracta.** dec. 40. n. 11. pag. 225.

Res.

- Res empta videtur esse panis Emptorum loco pignoris, cum Creditores posteriores ipsam ab Emptore auocare possint.** dec. 2. n. 46. pag. 14.
- Res si sit dubia, seu turbida, semper debet remitti ad Iudicium ordinarium, hærede interim existente in possessione.** dec. 5. n. 74. pag. 33.
- Res emphyteutica si caduca dicatur, debet probari existentia apud se dominij directi, & rem esse emphyteuticam.** dec. 34. n. 16. pag. 101.
- Res infra decennium præsumitur retinere eundem valorem.** dec. 37. n. 11. pag. 215.
- Res potius est inarendum, quam actioni.** decis. 53. n. 6. pag. 269.
- Res una cum fructibus est restituenda, si titulus redueatur ad non titulum.** decis. 57. num. 30. pag. 285.
- Res transire neque in Debitorem, nisi cum sua causa.** dec. 62. n. 3. pag. 301.
- Res qualibet præsumitur libera.** pag. 332. n. 11.
- Res iuxta non dicitur, lue existente super re hypothecata, vel super actione hypothecaria.** dec. 79. n. 12. pag. 359.

Res litigiosa censetur, etiam si sit tantum in possessione versatur. *ibid.* n. 13.

Res empti periculum spectat ad Emptorem, contra-
hū perfectio. *dec. 8. n. 34. pag. 371.*

Res controuersa pro medietate diuiditur, quando ver-
satur in dubio. & in controuersia eadem, maximū
coram Supremis Magistratibus. *ibid.* n. 30. et 31.

Res condita quod sit propria, in dubio magis prae-
sumitur quis ignorare, quā scire. *decis. 85. n. 12.*
pag. 385.

Res semel affecta transitoria ad extraneos, seu ad
amans mortuas, semper retinet eandem quali-
tatem. *conf. 1. n. 20. pag. 423.*

Res fideicommissio subiecta alienari possunt pro arc-
tata a Testatore debito, non obstante quacumq;
strictissima prohibitionē. *conf. 2. n. 1. & 2. p. 426.*

Res particulari fideicommissio subiecta distrahi non
potest, quando alia suppetunt bona, ex quibus as-
suetum satisfieri possunt, nisi ex facto Iudicis ad
Creditoris instantiam sine iudicialiter exequuta,
& subhabita. *ibid.* n. 4. & 5.

Res furata si reperiatur penes aliquem, concurrente
aliqua alia consuetudine, videlicet si res furata
arueretur in abscondito, secundum Menoch. pos-
set imponi poena ordinaria, & concurreret etiam
mala qualitas, & fama. *conf. 3. n. 30. pag. 432.*

Res Iudicata.

Res Iudicata exceptio ad hoc, ut obliis requiritur
identitas Personarum, rei, & causa. *dec. 6. n. 1.*
pag. 40. dec. 22. n. 35. pag. 153. dec. 35. n. 23.
& 24. pag. 309.

Res Iudicata exceptio de necessitate concludere debet,
quod fuerit iudicatum super eo, quod controuersi-
tur. *dec. 6. n. 2. pag. 40.*

Res Iudicata requisita, satis est, ut verē, aut inter-
pretatiue intendantur, ut expre- de ea valeat.
ibid. n. 3.

Res Iudicata interpretatiue eadem censetur, quando
inter eandem Personā eadem questio, qua decisa
est, reuocatur; & si tractetur de alia penitus di-
uersa. *dec. 6. n. 4. pag. 40. & ibid. n. 8. pag. 41.*
& ibid. n. 19. pag. 42.

Res Iudicata eadem indicatur, si in secundo Iudicio
disceptandum sit id, quod per primam sententiam
fuit terminatum sic agatur de re penitus diuersa,
& idem sit secundum Iudicium veniat ad reserui-
tionem eius, quod fuit decisum in primo. *decis. 6.*
n. 5. pag. 40.

Res Iudicata non oritur ex sententia respectu vnius
nominis, quando sententia sua lata alio tantum
nomine cum eo, qui duplicem repraesentat Per-
sonam. *dec. 6. n. 10. pag. 41.*

Res Iudicata ut obliis, requiritur, quod tam ex parte
actantis, & Rei, quā ex parte Iudicis de omni-
bus sit plene cognitum. *dec. 6. n. 21. pag. 43.*

Res Iudicata non obliis super non petitis, in quibus

deficit causa cognitio, & partium defensio. *dec. 6.*
n. 35. pag. 44.

Res Iudicata exceptio obliis, si secundum Iudicium
veniat ad reseruiationem decisi in primo Iudicio, &
quando actio est eadem, vel diuersa, sed idem est
mediū concludendum, maxime si ad eandem finem
actum sit; Fallit e contra. *ibid.* n. 34. & 35.

Res Iudicata habetur pro veritate, & eius natura est
imponere finem litibus. *dec. 6. n. 37. pag. 45.*

Res Iudicata in Iuribus indiuiduis, & inseparabiliter
connexis operatur quoad omnes. *decis. 6. n. 38.*
pag. 45.

Res Iudicata exceptio in dubio indicandum est, quod
non obliis, quando minus praeiudicatur Partibus.
dec. 6. n. 53. pag. 46.

Res Iudicata facit creditum liquidum. *dec. 16. n. 2.*
pag. 117.

Res Iudicata praesumpta iustitia cessat ex notorietate
facti contrarij. *dec. 22. n. 14. pag. 150.*

Res Iudicata cessat, deficiente Curatore. *decis. 22.*
n. 33. pag. 153.

Res Iudicata exceptio non attenditur ob consanguini-
tatem Partis cum Iudice, ob malam tractatio-
nem causa, & ob incitationem Creditorum ad fa-
ciendum Curatoris depositionem, praesertim si
fuerit iudicatum ex sola vnius confessione, vel asser-
tione. *dec. 22. n. 38. & 39. pag. 154.*

Res Iudicata identitas non inducitur per requisitum
causa, seu meritorum, ut patere queat exceptio-
nem Res Iudicata. *dec. 35. n. 36. pag. 207.*

Res Iudicata cessat, ipsiusque effectus, cessante causa,
ob quā fuit lata sententia, unde recuperari poterit
quicquid fuerit traditū. *dec. 57. n. 28. et 29. p. 184.*

Res Iudicata executio impeditur per retentionem.
dec. 72. n. 5. pag. 339.

Res Iudicata obiecta super principali, operatur etiam
super accessoria. *dec. 78. n. 16. pag. 357.*

Res Iudicata sustinetur ex praesumpta eius iustitia, de
enim contrario si constet, veritati cedit opinio,
dec. 81. n. 38. pag. 368.

Res Iudicata inducit notorium. *dec. 85. n. 16. p. 385.*

Res Iudicata est effectus sententiae. *dec. 88. n. 8. p. 398.*

Res Iudicata eo ipso dicitur, quando per Iudicis pro-
nuntiam finis controuersia imponitur. *ibid.* n. 9.

Res Iudicata non est dubia, concurrente identitate
rei, actionis, & Personarum. *ibid.* n. 14.

Res Iudicata semper opponi potest ad impediendam
processum ad vltiora. *ibid.* n. 15.

Res Iudicata ob praesumptionem pro ea facie denega-
re restitutionem in integrum. *dec. 88. n. 7. p. 398.*

Res Iudicata impedit processum ad vltiora, quādo
sumus in re, de cuius eisdem meritis agendum est,
maximē concurrentibus requisitis, de quibus per
cap. fin. de re Iudic. vbi Gio. in verbo admittere.
ibid. n. 18. & 19.

Res Iudicata si adsit, petitiones sunt rejicienda. *dec.*
88. n. 22. pag. 399.

Rei iudicata ex parte importat defectum iurisdictionis, & non potest ad iudicia causa referri sine iurisdictione, ibid. n. 23.

Rei iudicata allegari non potest, quando ius repugnat, praeteritum scilicet a ex praesumptis probationibus, ut patet negotio vendit non discesso, conf. 7. n. 38. & 39. pag. 450.

RESCISSIO, & nullitas quomodo inter se differant, conf. 6. n. 10. pag. 444.

Rescriptum.

Rescripta ad lites sunt ad iudicia ad observantiam, ibid. & interpretanda eorum verba, ut conformia sint iuris dispositioni, aliis non appellarentur rescripta, sed privilegia, & sic semper intelligenda, servata iuris forma, dec. 22. n. 28. & 29. p. 153.

Rescripta Principis semper interpretari debent ad iustitiam, & aequitatem, de off. 33. n. 22. pag. 270.

Rescripta Principis ad casus suos sunt referenda, & ad iustitiam, & aequitatem, dec. 33. n. 23. p. 271.

Rescripti forma non servata, contra illud facta sunt ipso iure nulla, dec. 88. n. 13. pag. 398.

Rescripta Principum emanata ad lites semper interpretantur, ut derogent iuri Communi, vel Municipali, dec. 88. n. 30. pag. 399.

Rescriptum nisi exprimat, nunquam praesumitur derogare iuri Communi, aut Municipali, & semper intelligitur, ut tollat ius Tertio quatuor, & in tali casu verba sunt improbanda, ibid. n. 31. 32. & 33.

Reservatio.

Reservatio iurium in alio iudicio operatur, ut ius in aliquo non dicatur iustum, dec. 16. n. 59. p. 122.

Reservatio dicitur iuribus, quando nullum ius competit super eo, quod reservatur, ibid. n. 59.

Reservatio iurium per Arbitrium facta, & de eis nihil disponentes, nihil nomi operatur, nec tribuit ius, nisi aliunde competat, dec. 88. n. 49. pag. 401.

Reservatio iurium non habet ius tollens Partem, & in illa bene deservit, ibid. n. 50.

Restaurum.

Restaurum debetur ad causam damni passi Provincialis, ibid. impeditur introductione mercium per Principem Venditorem, seu Locatorem gabella, etiam si suscepissent in se casus fortuitos, omnino visum, & periculum, dec. 14. n. 1. & 2. pag. 91.

Restaurum, seu remissio ad causam damni passi debetur a Principe tollente substantiam rei remissa ad locatorem propter eius factum, licet iustum, & necessarium, ibid. n. 4.

Restaurum debetur Conductanti hospitium causa hospitandi Transcuntes, si ex aliquo casu pauci, aut nulli domus Treverens, ibid. n. 8.

Restaurum semper debetur, si ante damno ingenti, vel

modico, data peremptorie gabellarum, & dationum in substantia ob impedimentum introductionis mercium, dec. 14. n. 12. pag. 92.

Restaurum debetur pro parte bonorum adhibiti praesentium, ibid. n. 14.

Restaurum debetur etiam pro minima damni parte, quando praetermissa est substantia, dec. 14. n. 15. p. 93.

Restaurum semper propter suspensionem, seu pestem amorem, ibid. n. 23.

Restaurum damni, seu remissio debetur in contractibus venditionis, quoniam ipsius praesentis factio gabellarum Provinciarum praeteritum quando ad est pactum manutenuendi Emptores, dec. 14. n. 16. p. 93.

Restaurum semper debetur, si damnum proprias fessio Venditoris, licet iustum, & necessario, dec. 14. n. 19. pag. 94.

Restaurum adhuc debetur, etiam si de tempore contractus viget bellum, & eius suspensio, donec postmodum praedictum fuerit pactum longe ultra expressum, ibid. n. 42.

Restaurum est omnino rescindendum Provincialis, seu Venditoris gabellarum, detrimens, & praesentibus ex huius Principis Locatorem iustitiam pro necessaria Populi salute emissis, dec. 14. n. 47. pag. 95.

Restaurum est rescindendum iura naturae contractus locationis, dec. 14. n. 56. pag. 96.

Restaurum, seu remissio debet locum in piscatione, & alia, dec. 14. n. 61. pag. 97.

Restaurum an, & quando praesentis possit ob impedimentum introductionis mercium, emanatum a Principe Locatore, & Provinciales, seu Appellatores dicantur emisse non ipem alia, sed ipem in re, ibid. n. 67.

Restaurum, non autem interesse quod lucrum cessans peti tales, quando ad illud fuit emanatum a Principe Locatore, vel alium ob publicam utilitatem, & pro iure salute, dec. 14. n. 83. pag. 99.

Restitutio.

Restitutio, seu permissio datur si in vitis Malieris, si liberatur, dec. 7. n. 5. pag. 42.

Restitutio datur, redditur magistra, per, & effluvia per retentionem usufructus habentem penes, si verum ob opera matrimonij, ibid. n. 7.

Restitutio rei non est faciunda in iudicio spoli, nisi idonea caveatur, dec. 16. n. 109. pag. 127.

Restitutio debetur, quia iustitia ex necessitate, & providentia legis, non autem ex passionem iustitiae, quatenus non adesse, passio facta de aliquo restitui, quod idem disponit Statutum, vel legem, dec. 62. n. 8. pag. 303.

Restitutio in Integrum.

Restitutio in Integrum non conceditur, si quis contra iustitiam contractum mediculosum, etiam si non, neque metus causa fecerit, dec. 8. n. 21. pag. 16.

Resti-

Restitutio in integrum aduersus sententiam quibuscumque requisitis aduegit, remissio, dec. 78. n. 2. pag. 356.
Restitutio in integrum debetur ob ignorantiam, ibid. n. 5.
Restitutio in integrum contra sententiam in iudicio pronuntiatam conceditur ex lictibus iuribus reperiis, dec. 78. n. 6. pag. 356.
Restitutio in integrum in Saluam conceditur tantum, Eccl. q. 1. Minor, ibid. n. 11.
Restitutio in integrum exceptio, etiam inciditur obiecta contra sententiam executionem, illam impedit, dec. 78. n. 23. pag. 357.
Restitutio in integrum competit Communitati aduersus prescriptionem, dec. 80. n. 7. pag. 364.
Restitutio in integrum competit, etiam quadrienis elapso, quando lapsus est supremus, dec. 80. n. 39. pag. 365.
Restitutio in integrum denegatur ex presumptione pro sententia, et re iudicata, dec. 88. n. 17. pag. 398.

Retentio,

Retentio hyponthecarum condonatorum competit Conducitori pro impensis, et melioramentis in eis factis, dec. 1. n. 1. pag. 3.
Retentio habet Colonus rei condonati pro expensis, et melioramentis eam necessarios, quod melius rationem, dec. 1. n. 2. pag. 3.
Retentio competit haeredit pro necessariis, et pro melius melioramentis, et quia coexistunt perperam utilitatem, ibid. n. 4.
Retentio datur pro melioramentis constructis in re aliena, dec. 1. n. 7. pag. 3. dec. 53. n. 1. pag. 369.
Retentio fundi locati contra, locatione finita, licet sine Colono, et dicuntur simplices detentores, donec melioramenta in eorum estimatione apud bouentur, dec. 1. n. 8. pag. 3.
Retentio rei datur simplici detentori, ad quam aliquod eius ratione melioramentorum ad instar hypothecae competit, ibid. n. 9.
Retentio non datur pro melioramentis non liquidatis, sed sumpto de restituenda, dec. 1. n. 29. pag. 5.
Retentio datur pro melioramentis, quae sunt de voluptate partium, dec. 1. n. 36. pag. 6.
Retinere volens non dicitur exsolvere, sed rei incumberet ratione melioramentorum, dec. 1. n. 45. pag. 7.
Retentio competit Emptori super bonis emptis aduersus alios Creditores posteriores, si ex pecunia dimiserit anteriores, Creditores Venditoris, dec. 2. n. 5. pag. 10.
Retentionis exceptio est danda Possessori, ibid. n. 10.
Retentionis exceptionem sola aequitas tribuit, ibid.
Retentio probat Possessoris ius prioris, ibid.
Retentionis exceptio semper competit Emptori, nisi quantitas, qua ex pretio ad antiquiores Creditores perueniret, cum legitimis accessibus offeratur, restituta aliquorum DD. opinione contrarium sententiam, dec. 2. n. 11. dec. 3. pag. 11.

Retentio denegari non potest, conuentionibus requiritur, etiam si in iudicio, ibid. n. 14.
Retentio pro rata pretij soluti reddit Emptorem, qui in se accollit causam tutum abiquale cessione, et posterioribus Creditorebus, dec. 2. n. 12. pag. 12.
Retentio non competit, cum census extinctio habeatur pro actu voluntario, dec. 2. n. 50. pag. 14.
Retentio rei censuata datur Emptori, si cum pretio rei empti Creditores censuati dimiserit, dec. 2. n. 53. pag. 15.
Retentio, et non actio quatuor Soluati sine iuramento cessione, quando solutio fit, directi Creditorebus, ibid. n. 56.
Retentio non competit Emptori liberti soluentis pecuniam Venditori, qui deinde ultimum conuenit, et estimatione consummatione rei vendita, ibid. n. 57. pag. 15.
Retentio datur pro indulto probata Creditore anteriori, dec. 2. n. 69. pag. 17.
Retentio, praesumit actum re iudicata, competit in bonis possessis, et pro creditore hypothecariis, dec. 1. n. 7. pag. 18.
Retentio favorabilior est, quam actio, ibid. n. 8.
Retentio facilius datur, quam actio, dec. 16. n. 9. pag. 28. dec. 72. n. 11. pag. 29.
Retentio facilius inducitur, quam acquisitio de nouo, dec. 16. n. 13. pag. 29.
Retentio pro alio credito, etiam non hypothecaria, datur Creditore possidente remissis de bonis pro alio, quo credito hypothecaria, ibid. n. 12.
Retentio, quae datur pro uno credito hypothecario, et firmatur pro alio, etiam alio hypothecario, ibid. n. 3.
Retentio denegari non potest iudicio Saluam, nisi doceatur, Possessorem de eadem maxime hypothecari esse satisfactum, dec. 16. n. 15. pag. 16.
Retentio pro fructibus, et canonibus, decus denegari non potest in bonis, in quibus Creditor reperitur immixtus auctore Praetore, ibid. n. 18.
Retentio opposita potest contra Creditorem posteriorem, per Creditorem anteriorem, dec. 16. n. 19. pag. 18.
Retentio non potest, pag. 339.
Retentio iniquum denegatur, nisi probetur proprio nomine recepisse tot fructus, ex quibus probabitur satisfactum iri potuerit, dec. 16. n. 21. pag. 19.
Retentio eo magis competit, ubi competit actio, dec. 16. n. 20. pag. 19.
Retentio datur Creditorebus super commodatibus rei, emphyteutica, dec. 16. n. 22. pag. 20.
Retentio in vim Saluam subsistit hypothecae semel orta cum actione personali, et in esse deducitur, dec. 16. n. 27. pag. 22.
Retentio rei hypothecatae datur ex sola retentione, ibid. n. 28.
Retentio separandi non potest pro canonibus decus ob illiquidationem, et incertitudinem exceptionum daturum aduersus Instrumentum publicum, dec. 16. n. 102. pag. 117.

Reten-

Retentio competit, si exstiterit promissa eam in proprietate, quàm in possessione. *ibid.* n. 104.

Retentio datur per promissionem iustitiam, etiam in casu nomenclaturæ possessionis, & non solùm pro restitutione pretij soluti, sed etiam pro omnibus damnis, expensis, & interesse passis. *dec.* 17. n. 14. & 15. pag. 129.

Retentio non conceditur pro credito minus liquido. *dec.* 31. n. 21. pag. 192.

Retentio sola bonorum non inducit hereditatis aditionem. *dec.* 40. n. 29. pag. 226.

Retentio datur pro melioramenti utilibus, & necessariis. *dec.* 53. n. 1. & 2. pag. 369.

Retentio datur pro summa estimata occasione melioramentorum, & excedente valore propter salum de tempore rei vendita. *ibid.* n. 9.

Retentio competit Melioranti super rebus omnibus melioratis, & non tenetur ea relaxare, nisi fuerit satisfactus usque ad abolam. *dec.* 53. n. 10. et 11. pag. 370.

Retentio competit Mulieri pro dote super bonis sui viri, probat a corundem possessione, maxime si sine specialiter hypothecata. *dec.* 62. n. 11. & 12. pag. 302.

Retentio datur solventi Creditori anteriori adversus Creditores Posteriores. *ibid.* n. 13.

Retentio impedit executionem rei iudicata. *dec.* 72. n. 5. pag. 339.

Retentionis ius censetur translatum in Emptorem per Venditorem absque iurium cessione. *ibid.* n. 6.

Retentionis exceptio transit in singularem Successorem. *dec.* 72. n. 9. pag. 339.

Retentionis exceptio semper opponi potest ab Emptore possidente absque iurium cessione. *ibid.* n. 10.

Retentio deducitur ab Emptore non tamen in Tortu, sed ad evadendam suam defensionem, & pro defensione iurium negotiorum a Venditore. *dec.* 72. n. 12. pag. 340.

Retentio non competit non Possidenti. *ibid.* n. 19.

Retentionis ius subiacet Personæ Venditoris, vel idem Venditor vel defensor necessarius ad condemnandum Emptorem in dote non potest. *dec.* 72. n. 22. & 23. pag. 340.

Retentionis exceptio nunquam censetur sublata, etiam per statutum fuisse prohibita quolibet conditum. *ibid.* n. 4.

Retentionis exceptio non impugnat sententiam, quid non permittit actionem, nec docentis merita causas, sed solùm eas modificat. *dec.* 72. n. 26. pag. 340.

Retentio rei hypothecata non requirit possessionem, sed sufficit sola detentatio. *dec.* 72. n. 29. p. 341.

Retentio pro fructibus, siue pro capite datur super bonis hypothecatis. *dec.* 72. n. 36. pag. 342.

Retentio competit de aequitate solventi, si reperitur in possessione rei hypothecata, licet iure anteriori sibi expressis non esset. *dec.* 84. n. 19. pag. 381.

Retentio conceditur super fundo, si quis possessionem

quis reperitur, donec sibi fuerit restitutum pretium solutum cum interesse, præcipue si ex parte Emptoris non concurrat dolus, sed potius bona fides. *cons.* 6. n. 18. & 30. pag. 444.

pro Retensione sufficit sola nuda detentatio. *ibid.* n. 19.

RETINERE volens non exipit, sed pignori incumbit. *dec.* 72. n. 25. pag. 340.

RETROTRACTIONIS siliio non requiritur, quod extremum ad quod concurrat actualiter, sed sufficit, quod potentialiter. *dec.* 11. n. 13. pag. 76.

Reuerentia.

Reuerentia sola Persona, cum qua sit contractus, non inducit metum. *dec.* 8. n. 3. pag. 54.

Reuerentia inada cum lesione est coniectura ad metum reuerentialem. *dec.* 8. n. 51. pag. 59.

Reuerentia sola non probat metum. *dec.* 8. n. 52. p. 59.

Reuocatio.

Reuocatio alienationis fendi tàm Emptori, quàm Venditori permittitur ob non implementum, & defectum assensuum solutorum continere Clausulas resolutivas, præsertim formam importantes. *cons.* 6. n. 3. pag. 443.

Reuocatio alienationis, ad hoc ut inter fructum restitutum, an fiat ex culpa Emptoris, vel Venditoris, non habetur in consideratione, quando alienationis ius affertur; Secus ubi adest iuris restitutio, & committitur in legem, maxime ubi est simpliciter prohibita, sicut in ferialibus alienationibus. *cons.* 6. n. 12. & 13. pag. 444.

Reus.

Rei Testibus in consensu est mori Randum, quàm a Hostis. *dec.* 3. n. 40. pag. 21.

Reus dicitur in possessione facta, & iure, pro quo pronuntiandum est, quando Testes in pertinentibus ad facti substantiam non concordant, & iure æquales numero, etiam si essent minus digni testibus fidei. *dec.* 18. n. 35. & 36. pag. 139.

Reus est inquirendus pro vno tantum delicto, quocirca plura delicta ad vnum formam tendentia vel aliquæ commissa præceduntur vno, eodemque tempore. *dec.* 21. n. 1. pag. 147.

Reus inquisitus pro valore, non potest puniri pro delicto delationis armorum, tanquam præmeditatus illud, illud confuso remanent. *ibid.* n. 2. n. 14.

Reus puniatur pro vno delicto, non potest amplius pro eodem inquiri, sed in Iudicium trahi. *dec.* 21. n. 9. pag. 148.

Reo quod favorabilior est, ad penam extendendam, modò veritatem, modò opinionem inspicimus. *dec.* 29. n. 9. pag. 182.

Reum quem esse, nisi iustificatum fuerit, condemnatio ad favorem Patris, vel Fisci non fit. *dec.* 32. n. 4. pag. 166.

Reus non dicitur, qui accusatus est, sed qui reus punitus

fit.

confessus, vel convictus reperitur. dec. 51. n. 22. pag. 267.
 Reus absoluitur, & tortura non est danda, Reus induci pro, & contra. ibid. n. 26.
 Reus infamatur per sententiam condemnatoriam pro aliquo delicto contra eum latam, non vero ob satisfactionem, nisi pro eodem delicto si fuerit carceratus. dec. 64. n. 36. & 37. pag. 312.
 Reus, qui in tormentis non fassus fuit delictum, de quo inquisitur, beatus est, & melior reputatur, quam amicus. ibid. n. 38.
 Reus condemnari potest ex praesumptionibus contrariis. dec. 75. n. 10. pag. 348. & quomodo. ibid. num. 11.
 Reus non dicitur, qui accusatur est, sed qui confessus, vel convictus reperitur. dec. 86. n. 1. pag. 388.
 Reus etiam si esset confessus, vel per Testes convictus, aut agatur de casibus, in quibus procedi par est ex abrupto, ut condemnari valeat, constare debet legitime, & conclusivum de corpore delicti. conf. 3. n. 1. lq. ad 4. pag. 430.
 Reus in Criminalibus puniri valet in poenam ordinariam delicti ex multis indiciis rationabilibus. conf. 3. n. 47. pag. 434.
 RIGOR iuris suspenditur, dat a necessitate. dec. 21. n. 15. pag. 148.

Rota.

Rot. Luc. cap. 53. declaratur circa terminum dandum in instantis. dec. 3. n. 43. pag. 21. & n. 47. pag. 22.
 Rot. Roman. auctoritas ceteris antecellit. decis. 4. n. 49. pag. 39. dec. 58. n. 10. pag. 286.
 Rot. Roman. optimo est sumenda propter maximam auctoritatem. dec. 43. n. 18. pag. 232.
 Rot. Luc. cap. 47. quomodo mandes fieri posse iurium productionem per fimum. dec. 44. n. 7. pag. 243.
 Rot. Luc. cap. 31. verbi. verè peccaretur. declaratur. dec. 45. n. 16. pag. 247.
 Rot. Luc. cap. 51. & 53. mandant, causas executivas esse magis privilegiatas, quàm ordinarias. dec. 45. n. 18. pag. 247.
 Rot. Luc. cap. 53. continet cap. 51. eiusdem Rot. circa instantias aliquarum causarum. decis. 49. n. 19. pag. 257.
 Rot. Luc. cap. 53. & cap. ad excitandum, declaratur iuxta dispositionem cap. 11. lib. 1. Scat. Vniu. repetiti in cap. 43. Rot. Luc. dec. 49. n. 33. & 34. pag. 258.
 Rot. Luc. cap. 47. quid mandes si Testes iurent, & examinentur extra terminum probatorium. dec. 50. n. 25. pag. 263.
 Rot. Luc. cap. 59. declaratur. dec. 55. n. 1. p. 274. & dicitur non comprehendere Debitores ex annuis retributionibus. ibid. n. 31. pag. 276. & quid operetur. dec. 55. n. 48. pag. 276.
 Rot. Luc. cap. 57. & 58. declaratur. dec. 63. n. 3. p. 307

Rot. Luc. cap. 59. quomodo mandes manentem in possessione. dec. 69. n. 35. & 37. pag. 321. dec. 71. n. 1. pag. 326.
 Rot. Luc. cap. 52. an, & quando admittat appellacionem, & recursum. dec. 76. n. 17. & 18. p. 330.
 Rot. Luc. cap. 53. quando annullat in executivis sententiam latam extra terminum 90. dierum restitum. decis. 84. n. 29. & 30. pag. 382. & quomodo. ibid. n. 32.
 Rot. Luc. cap. 58. quando mandes, laudum haberi pro nullo. dec. 88. n. 27. pag. 399.
 Rot. Luc. cap. 57. & 58. quid disponat circa nullitates. dec. 88. n. 47. pag. 400.
 Rot. Roman. de omnium Curiarum mater, et omnium Tribunalium magistra. dec. 90. n. 7. pag. 410.

Rubrica.

Rubrica regulat, & declarat totum Nigrum. dec. 15. n. 107. pag. 112. dec. 49. n. 7. pag. 256.
 Rubrica demonstrat, quales fuerit intentio Nigri. dec. 15. n. 108. pag. 112.
 Rubrica generaliter loquens, generaliter est intelligenda. dec. 29. n. 65. pag. 186.
 Rubrica declarat, quoniam fuerit mens, & voluntas Statuentium. dec. 49. n. 8. pag. 256.
 Rubrica generalis habens operationem perfectam non restringitur ad Nigro specialis. dec. 49. n. 15. p. 257.

Rusticus.

Rusticus praesumitur commisisse falsitatem potius per errorem, quàm dolus, cessante lucro, vel ilius spe. dec. 29. n. 59. & 60. pag. 186.
 Rusticus non praesumitur admississe perditatem, nisi appareat fecisse alium citra lras, & nomen baradis. dec. 40. n. 27. pag. 226.

S

Salvianum.

Salviani Interdicti requisita enumerantur. dec. 3. n. 3. & 4. pag. 9. & dec. 8. n. 86. pag. 62.
 Salvianum non verificatur super qua parte sit inventum, identitate honorum non probata. dec. 32. n. 14. pag. 194.
 in Salviano agens debet certam summam deducere, ut conventus volens immisionem evitare, possit eam solvendo evitare. dec. 50. n. 37. pag. 264.
 in Salviano quis deducere non possit certam summam ob possessionem honorum Iure Domini, & perceptionem fructuum non liquidatorum. ibid. n. 38.
 Salvianum non conceditur, credito existente illiquido. ibid. n. 39.
 Salvianum cessat contra habentem posteriora, & anteriora Iura. dec. 72. n. 4. pag. 339.
 Salvianum non competit contra habentem anteriorem hypothecam. dec. 78. n. 12. pag. 356.

Salvianum

Salutatum cessat contra Tertium Possessorem docentem de sua hypotheca anteriori. dec. 87. n. 7. p. 392.
Salutatum intentari potest contra Tertium Possessorem docentem de sua hypotheca anteriori, si posterior soluat, vel offerat anteriori suum creditum. dec. 87. n. 9. pag. 393.

Sanguis.

Sanguis quod sumatur à Primo Acquirente, gradus verò à moriente, sicut bene simul. dec. 90. n. 10. pag. 410.

Sanguis sola qualitas non sufficit, nisi concurrat heredis nomen, ut quis consequatur emphyteusim hereditariam. conf. 4. n. 8. pag. 437.

§. ATISDATIO vide in verbo FIDEISSIONIO.

Scientia.

Scientia dominis non desideratur per legem inducentem aliquid ipso iure. dec. 5. n. 38. pag. 35.

Scientia ab aliquo habita alicuius contractus ab Asserente est probanda. dec. 7. n. 20. pag. 49.

Scientia presumptio est minor presumptione ignorantis. ibid. n. 21.

Scientia probatur ex cōiuncturis, & presumptionibus verisimilibus. ibid. n. 24.

Scientia presumptio inducitur ex coniunctione sanguinis, cohabitatione, & conversatione; maxime inter patrem, & filium, etiam in actibus momentaneis, & non successivis. dec. 7. n. 28. & 29. pag. 49.

Scientia probatur ex verbis generalibus. ibid. n. 30.

Scientia, quod pars bonorum sit dotalis, & subiacet oneri restitutionis dotis eius matris, propter quam Emptor molestiam pati potuisset, colligitur ex promissione de cessione ex causa restitutionis dotis. ibid. n. 31.

Scientia probatur per Testes singulares. dec. 7. n. 33. pag. 50.

Scientia presumptiva à iure presumpta ob concursum multarum coniectarum, & presumptionum, presumitur cum suis qualitatibus, & circumstantiis. ibid. n. 35.

Scientia nisi in Parte dignoscatur, prorogatio Iurisdictionis obtenta, est Parti intimanda. dec. 33. n. 8. & 9. pag. 196.

Scientia, & notitia Civitatis supposita, quilibet deficiat peritatis, seu intimationis sanatur. ibid. n. 11.

Scientia probatur ex multiplicatione actuum. dec. 33. n. 12. pag. 197.

Scientiam quique presumitur habere omnis dispositionis legis, cui subiacet, unde non requiritur indicatio. ibid. n. 13. & 14.

Scientia, & acquiescentia pratendens dominium, via licet non fuerit probata, pro manutentione, sufficit tantum usus eiusdem. dec. 69. num. 10. pag. 323.

Scientia, & patientia Possessoris requiritur, ne actus, qui sunt ab aliquo, censentur clandestini, & tur-

batini, & si plures sint Possessores, requiritur omnium scientia, & patientia. dec. 69. num. 43. & 44. pag. 326.

Scientia, & patientia Possessoris deficiente, non acquiritur illa possessio. ibid. n. 45.

Scientia Possessori ut praeiudicet, non sufficit, quod interveniat, completo iam actu, sed de tempore, quo actus perficitur. ibid. n. 47.

Scientia in actibus discontinuis difficilis inducitur, & requiritur certa, & indubitata, maxime ad effectum sibi praeiudicandi, & debet esse explicita, ut quis cadat à iure suo, imò specificata cum omnibus suis qualitatibus, & circumstantiis. dec. 69. n. 50. 51. 52. & 53. pag. 326. dec. 71. n. 10. pag. 327.

Scientia, & patientia in incorporalibus est subiectum quasi possessionis. dec. 69. n. 63. pag. 327.

Scientia, & patientia in corporalibus inducunt spoliū. ibid. n. 63.

Scientia sola, & acquiescentia non sufficit, ut amittatur quasi possessio in incorporalibus. ibid. n. 64.

Scientia, & patientia simpliciter Colunt, sed Emphyteusis non nocet Domino directo, etiam in Iudicio manutentionis. dec. 71. n. 14. pag. 327.

Scientia, quod bona sint aliena, induci motum factum in praesentione. dec. 80. n. 34. pag. 364.

Scientia, quod bona sint aliena deducitur ex solutione assilium, & pensionum, addita maxime publica voce, & fama. ibid. n. 35. & 36.

SCIRE dicimus, quod volumus et optamus. dec. 19. num. 8. pag. 182.

Scriptura.

Scriptura privata sufficiens probatur, per mentionem alicuius exarata, licet Testis, super recognitione examinatus, dicat sibi videri scriptam manu solis. dec. 3. n. 33. pag. 21.

Scriptura ubi requiritur, probatur negativè deducitur ex ipsius inscriptura. dec. 11. n. 27. pag. 77.

Scriptura privata in actis recognita habet vim publici instrumenti. dec. 11. n. 85. pag. 83.

Scriptura confessa à Paroco, & non redacta in publicam formam, nunquam pro publica haberi potest. dec. 22. n. 4. pag. 85.

Scriptura Parochi habetur pro privata, & non reputatur pro testamento. ibid. n. 9.

Scriptura occultatio, vel non productio probat praesumptionem, ut mala causa foveatur. dec. 13. n. 14. pag. 88.

Scripturae matrimoniales inter se differentes in summis solvendis in constanti, videntur non approbata à Partibus. dec. 50. n. 17. pag. 262.

Scriptura privata trino Teste firmata aequiparatur publico instrumentum. dec. 50. n. 27. pag. 263.

Scriptura antiqua magis probat, quam Testes. dec. 69. n. 83. pag. 329.

Scriptura amissa non presumitur, nisi ab Allegante probetur. dec. 83. n. 14. & 15. pag. 376.

Sententia absolutoria ab observatione Iudicij dicitur lata super actione de incompentia, & incompetenti, & alia sententia ferri non potest. ibid. n. 10. & 11.
Sententia lata in una sessione nō facit rem Iudicatam in alia ab ea diversa, utiamsi effectus lata super una parte sit, nec parit exceptionem quoad alteram eiusdem rei, dec. 35. n. 21. & 32. pag. 307.
Sententia transiit in indicatum, non transmissa libello appellatorio. Appellatio infid. legitima temporaria, dec. 35. n. 52. & 53. pag. 309.
Sententia executio retardari potest per omnem exceptionem non tangentem iustitiam eiusdem, vel moram, dec. 36. n. 2. pag. 311.
Sententia approbatur per compensationem. decif. 36. n. 4. pag. 313.
Sententia contra sententiam est ipso iure nulla, dec. 39. n. 16. pag. 313. dec. 88. n. 3. pag. 397.
Sententia si concedat executionem consummandam in bonis hereditariis, debet ante omnia fieri liquidatio hereditatis, & illius bonorum discussio. decif. 39. n. 17. pag. 322.
Sententia, qua fit transitum in rem Iudicatam, executionem demandari debet. dec. 44. n. 1. p. 343.
Sententia censetur approbata, omninoq. efficit illas, quos ille heredes in ea declarati non appellaverunt. dec. 48. n. 10. pag. 354.
Sententia non exequata, & qua non habuit effectum, idem est, ac si lata non fuisset. dec. 50. n. 41. p. 364.
Sententia sola sine executione non privat Possessorem. ibid. n. 42.
Sententia in Indicatum transacta inducit probationem in contrarium. dec. 54. n. 5. pag. 371.
Sententia prima excusat de condemnatione expensarum, nō obstant secundaria contraria ex Stylo Lucij. Contrarium tamen est de Iure Communi quando ex eisdem actis recipitur, sed non ex nuntius deductis, dec. 55. num. 62. & 63. pag. 377. dec. 72. n. 17. pag. 342.
Sententia lata super processu invalido, fieri debet absolutio ab observatione Iudicij, cum reservatione Iuramenti iterum agendi. dec. 61. n. 1. pag. 399.
Sententia absolutoria per servum Iura Adori in alio Iudicio, & non per ipsum negotium principale. ibid. n. 2.
Sententia lata contra Iud. & dispositionum statutoriam, est nulla. ibid. n. 10.
Sententia nō vlla dicitur, legitimatio Personarum, quando sit facienda in causis summarij, & huiusmodi, & ordinarij. dec. 61. n. 11. vlg. ad n. 16. p. 399.
Sententia nō vlla dicitur in ordinarij, requiruntur solemnitates Iudicij Ordinarij. dec. 61. n. 16. p. 306.
Sententia Arbitrorum indiget auditu Patrum, & magis dispositione p. sui validitate. dec. 63. n. 6. pag. 307.
Sententia condemnatoria pro aliquo delicto Rame infamato. decif. 36. pag. 313.
Sententia condemnatoria non infamatur si sit fictiva, si dicantur conformes. dec. 67. n. 4. pag. 318.

Sententia non transit in Indicatum, interposita appellatione infra legitima tempora. dec. 68. n. 1. pag. 319.
Sententia per appellationem remanet penite extinguita, & habetur, ac si nunquam lata fuisset. ibid. n. 5.
Sententia non est exequenda, pendente appellatione. dec. 68. n. 7. pag. 319.
Sententia exequi potest contra non Appellatorem ab ea, dec. 68. n. 12. pag. 320.
Sententia infirmatur lata per Arbitros, sola facti veniente inspecta, si in compromisso fuit attributa facultas procedendi, Paribus abiensibus, citatis, & non citatis. dec. 33. n. 15. pag. 197.
Sententia non impugnatur per retentionis exceptionem, quid non primatur actio, nec tanguntur merita causae, sed solida modificatur. decif. 72. n. 26. pag. 340.
Sententia non praedicit non Citatio, nec contra eam exequi potest. dec. 72. n. 35. pag. 342.
Sententia debet esse notorie nulla, ut quis manentem possit in possessione, & qua fuit expulsi in vim d. sententia, praeferunt si videretur bona possidere ad alios. dec. 74. n. 8. & 9. pag. 346.
Sententia semper praesumitur iusta. decif. 75. n. 19. pag. 348.
Sententia ferri non potest super negotio principali, lite non contestata. dec. 77. n. 20. pag. 353.
Sententia reformatur ex causis reprobationis in integrum ab Instrumenta nonnulla reprobata. dec. 78. n. 10. pag. 356.
Sententia in parte reformat a censetur in reliquis reformata. dec. 78. n. 11. pag. 357.
Sententia lata, Index suum est officio suo, & cessat eius Iurisdiclio. dec. 81. n. 8. pag. 366.
Sententia ferri potest per Iudicem ex causa non deducta, sed in processu probata. decif. 81. num. 37. pag. 368.
Sententia lata ex probationibus privilegiatis arbitrio, seu imperfectis, nunquam in Indicatum transit. ibid. n. 39.
Sententia iudicimatoria censetur iniusta fundata super irrelevantia testium deficiibus laborantium. decif. 86. n. 2. pag. 388.
Sententia contraria, obviatorum apparuit pena infirmitas, & sententia facta. dec. 86. n. 30. pag. 391.
Sententia non inducit hypothecam in bonis Condemnati ante factum executionem, id ut non possit dici, bona esse obligata & sic Iudicata. decif. 87. n. 6. pag. 392.
Sententia parit rem Iudicatam, quando lapsus est tempus ad appellandum, vel quando d. sententia interdicta est appellatio. dec. 88. n. 10. pag. 398.
Sententia ob praesumptionem prob. ea, facit de iure reprobationem in integrum. ibid. n. 17.
Sententia ut notorie possit dici iniusta, inutilis adro privari debet esse, ut auctoritas non vlla tergatur. decif. 88. n. 40. pag. 400.

Sententia nulla, & iniqua censetur, quomodo Index in prolationis eiusdem expressit, & per modum causa secesserat ad alia. ibid. n. 41.

Scientia contraria rem indicatam est nulla. decif. 88. n. 2. pag. 377.

Sequestrium.

Sequestri causa est executio ex Scat. Luc. decif. 26. n. 14. pag. 173.

Sequestrium, vigors Instrumenti petitiu, non potest deuegari tam contra Debitores, quàm contra eorum baredes, & successores, etiam singularis, habentis causam ab eis super fructibus, ex bonis hypothecarie descendentes. dec. 48. n. 5. pag. 254.

Sequestri exequutio non probant dominium, imò neque prius aut Possessores eorum possessione. dec. 56. n. 19. pag. 279.

Sequestrium in causa executiva semper fieri potest, etiam si quis esset solvendo, & abesse dilapidationis tumor, ad etiam sine demonstratione domini alterius possi. dec. 76. n. 1. & 2. pag. 349.

SEQUESTRIARI valet nomen Debitoris pro summa, & quantitate liquidanda. dec. 76. num. 6. pag. 350.

Sequestriari possunt per Creditorem peniones Debitori suo ab altero debita. etiam si agatur cum Clerico, & de fructibus beneficii. ibid. n. 7.

Sequestriari valent alimenta, ista alimentorum Tutis commoditates. ibid. n. 8.

SERMO debet presumptus habens in bonâ, quam in malâ partem, nisi contrarium constet. dec. 64. n. 11. pag. 310.

Servitus.

Servitus si prætendatur, dicitur turbare. dec. 46. n. 7. pag. 249.

Servitus discontinua, & interpellata non est semper in usu, pro qua requiritur factum hominis non valens continuare, transire, & commutare. dec. 69. n. 48. pag. 326.

Servitutes discontinua, & interpellata patiuntur manutenzione, probata possessione à longo tempore retrò. ibid. n. 49.

Servitus discontinua dicitur quasi possideri ex transitu per 30. dies in toto anno. ibid. n. 54.

Servitutes discontinuae nō sunt subiecta possessioni assuetudinis, quotidiana, & continua. dec. 69. n. 55. p. 326.

In Servitutibus negatur ut acquiratur quasi possessio, requiritur præcedens prohibitio, & subsequens patientia. dec. 69. n. 65. & 66. pag. 327.

Servitus transitus ut præbetur, requiruntur liquidissima probationes, & quod Testes illam inducunt, cum expressione, quod aliquis fuit usus iure servitutis vigore alicuius eorum præcedentis. p. 331. n. 5.

Servitus transitus probari debet per Præcedentem eum, licet existatur in possessione, etiam sit ex alibi negatus. pag. 331. n. 6.

Servitus discontinua iuris transitus debet probari fuisse ab Adversariis acquisita, vel pacto, vel Testamento, aut præscriptione. pag. 331. n. 9.

Servitus si promittitur ex pacto, vel testamento, concluditur de ea constare debet. pag. 332. n. 10.

Servitus itineris seu transitus requiritur præscriptio assuetudinis immemorabilis. pag. 332. n. 12.

Servitus itineris non dicitur præscripta, si fundetur in depositombus Testium, immemorabili non articulata, neque probato, nec Testes de ea deponant. pag. 332. n. 13.

Servitus discontinua ut acquiratur, sufficiens decem annis inter presentes, & viginti inter abentes, probato titulo, & non tempore immemorabili, dummodo titulus fuerit allegatus in principio litis ordinariæ, & vix existat cum scientia, & patientia Domini. pag. 332. n. 14. & 15.

Servitus ut ab aliquo præscribitur, debet ea taliter ut, ut credatur vi iuris sui. pag. 332. n. 17.

Servitus, seu facultas per Conductorem concessa super bonis conductis finitur, finito conductu. dec. 71. n. 13. pag. 337.

SIMILITUDINE filij cum patre facit potissimam consuetudinem filiationis, dec. 25. n. 21. pag. 169.

Simulatio.

Simulationes, quo committuntur solent in dotis traditione, vel receptione, & quando in hoc materia ex consuetudine possunt includi, vel excludi, remissive referentur. dec. 50. n. 44. pag. 264.

Simulatio arguitur etiam ex amicitia. dec. 83. n. 23. pag. 337.

Simulatio vi præsumatur, sufficiens dua consuetudine tantum. ibid. n. 27.

Simulatio quod concipitur minus valet, quàm quod agitur. ibid. n. 28.

Simulatio alienationis probatur, quando alienans permansit in possessione post alienationem. decif. 85. n. 49. pag. 386.

Simulatio in possessorio non est discutienda. ibid. n. 31.

Simulatio contractus opponi nequit, deficiente simulandi causa. dec. 85. n. 32. pag. 386.

Simulationis contractus causa debet esse certa, idonea, & multisimilis. ibid. n. 33.

Simulatio excluditur ex veritate, ac pretij solutione. ibid. n. 34.

Simulatio solitur ex publico, & iurato Instrumento tribuente dominium, & possessionem Emptori, cuiusque barsidi, & ex actuali pecunia numerata. dec. 85. n. 35. pag. 386.

Simulatio oritur, si cessio actio plus valeat, quam fuit sumpta, deductis expensis, & alijs &c. decif. 87. n. 13. pag. 393.

Simulatio cessat, quando ius cessum est indubitanter tanquam debitum ex Instrumento. ibid. n. 13.

SINGULA, qua non profunt, cumulata iuvant. cons. 3. n. 42. pag. 433.

SOCER ad infantiam Geniti carcerari nequit. dec. 77. n. 36. pag. 355.

Societas.

Societas dum non apparet per Instrumentum, vel privatam scripturam, sequitur, eam non fuisse contractam, dum ita Statutum disponit. dec. 11. n. 26. pag. 77.

Societas si fuerit registrata, & contracta cum uno, dicitur, quod nunquam fuerit Socius cum alio in registro non nominato. dec. 11. n. 28. pag. 78.

Societas vel quid facti non presumitur. ibid. n. 29.

Societas concludenter ab Allegante est probanda. ibid. n. 30.

Societas plene, & concludenter à Testibus probari debet per tales actus, qui eundem Ius, & nomen Societatis fieri non possunt. dec. 11. n. 31. pag. 78.

Societas non probatur per participationem. ibid. n. 32.

Societas ut inducatur, requiruntur actus certi iudicialitatis, non difformes, non ambiguos, & qui eundem Ius, & nomen Societatis fieri non possunt. dec. 11. n. 33. pag. 78.

Societatem si à Testibus adesse dicatur, reddi debet concludens ratio eorum scientia. ibid. n. 34.

Societas non inducitur, quando non apparet de libro sociali communi nomine descripto ad formam Statuti. dec. 11. n. 36. pag. 78.

Societas ut probetur non sufficit communis reputatio, seu fama. ibid. n. 37.

Societatis presumptio cessat, ubi quis puniri posset in pecunia, & etiam in privatione Officii. ibid. n. 38.

Socij nominatio non est necessaria in contractu verisimili circa rem socialem. dec. 11. n. 39. pag. 78.

Societas non probatur per solam participationem laici, & damni. ibid. n. 40.

Societas, et Coactio mala continetur ante delictum, in delicto, & post delictum inducitur consensus, & participationem, & concurrente alio adminiculo indicant ad torturam. conf. 3. n. 6. pag. 430.

Socius.

Socius non presumitur habere mandatum, nisi in comprobentis in Societate. dec. 11. n. 41. pag. 78.

Socius non tenetur ex contractu facti à Socio extrinsecus Societatis, si eorum actum non intervenierit, nec se obligaverit. dec. 11. n. 42. pag. 79.

Socius ille non dicitur qui suum in participat de lucro, & non subiacet periculo amissionis, & damni. dec. 47. n. 19. pag. 252.

Socius fatens se criminis nullum fore indicium circa Consoletum, etiam si agatur de Crimine heresis. dec. 64. n. 30. & 31. pag. 311. Maxime si ad purgandam maculam non fuerit sortus. ibid. n. 32.

Socius iudens se criminis nullum reddidit se infamem, unde non debet admitti in Testem sine tortura. dec. 64. n. 33. pag. 311.

Socij Crimini delictum in Crimine occulto, & alterius

generis an, & quando sit attendendum, & quod indicium praebeat. dec. 64. n. 24. & sequens ad 31. pag. 311.

Socius Crimini in Criminalibus non admittitur sibi delictum, quando ex propria Confessione sibi irrogaretur infamia, secus è contr. dec. 75. n. 12. 13. & 14. pag. 348.

Socius Crimini admittitur ad probandum in delictis difficilis probationis, ut domi commissi, vel nocturno tempore. ibid. n. 16.

Solemnitates.

Solemnitatibus testamenti per Partes renunciari non quis. dec. 12. n. 12. pag. 85.

Solemnitatum non servatarum negatus probatur, quando apud acta de solemnitatibus non constat. dec. 22. n. 48. pag. 154.

Solemnitatibus non servatis, Empor dicitur in mala fide. ibid. n. 49.

Solemnitatum defectus non attenditur, nisi Mulier det de nullitate. dec. 38. n. 9. pag. 218.

Solemnitates statutoria nisi fuerint servata, Mulier, seu Minor contravenire potest contractui nulliter gesto, & socrere Contrahentem ad illius observationem. ibid. n. 10.

Solemnitates statutoria presumuntur servata ex cursu longi temporis. dec. 60. n. 35. pag. 293.

Solemnitates interdictas Propriam, & decreti Iudicis an, & quando presumantur ex cursu temporis. dec. 61. n. 28. & 29. pag. 305.

Solemnitates statutoria non attenduntur, quando Mulier obligatur pro dote, vel eius augmento. dec. 77. n. 10. pag. 353.

Solemnitates defensionis, alienatio stabilitum Communitatis nullae. dec. 80. n. 27. pag. 364.

Solemnitates requisita in alienatione stabilitum Communitatis non presumuntur ex diuturnitate temporis, maxime si non constet de actu perfecto, super quo fundatur presumptio solemnitatis. ibid. n. 31. & 32.

SOLITVS nunquam inducitur ex actum diffinitivo. conf. 1. n. 35. pag. 425.

Solutio.

Solutio quando directè fit Creditibus, Solvens alicui non quiritur sine Iurium cassione, sed retentio. dec. 2. n. 56. pag. 15.

Solutio est quid facti, & ab allegante probari debet. dec. 2. n. 63. pag. 16.

Solutio debui, licet apparentis per publicum Instrumentum, probatur ex praesumptionibus, & contrariis, eandem solutionem concludentibus. dec. 3. n. 18. pag. 19.

Solutionis praesumptio quomodo differat à praescriptione. dec. 3. n. 24. pag. 20.

Solutio realis, & propria dicitur facta per compensationem. dec. 11. n. 52. pag. 80.

Solu-

*Solutio facta simpliciter, & de tempore illius si sint
arctus fructus, in eisdem fructus cadit. decif. 11.
n. 71. fol. 81.*

*Solutio semper praesumitur facta in causam duriorem.
ibid. n. 72.*

*Solutionis exceptio non potest opponi, quando est de
Iure Tertij. dec. 11. n. 76. pag. 82.*

*Solutiones canonis subsequatur per triginta annos pro-
bans dominium. dec. 32. n. 8. pag. 194.*

*Solutio canonum per triginta annos probas dominium
tanquam praescriptam, etiam contra Tertios. ibid.
num. 9.*

*Solutiones sanonam ultra centum annos si cōcurrant,
statit est domini quæstionem refricare. ibid. a. 10.*

*Solutio dotis arguitur per solutionem gabelle, quando
agitur contra heredes viri, non vero quando con-
tra Tertios Possessores. dec. 50. a. 36. pag. 264.*

*Solutio ex proprijs personis facta Primo Creditori in-
extinctionem sui crediti dat subingressum Solutum
in locum, & anterioritatem soluti, etiam nulla in-
terveniente Iurium cessione, & circumscripto pacto
de subintrando in Iuribus illius, cui soluitur. dec.
62. n. 9. & 10. pag. 302.*

*Solutio soluit omnem obligationem, & hypothecam.
dec. 62. a. 23. pag. 304.*

*Solutio praesumitur facta ex obligatione precedenti,
quando apparet rem, vel quantitatem promissam
fuisse traditam; Secus quando apparet, aliam rem,
vel diversam quantitatem promissam fuisse, &
aliam fuisse traditam. decif. 66. num. 20. & 21.
pag. 316.*

*Solutio canonum probat possessionem laicis, cuius-
que Successoribus, etiam contra Tertiam. dec. 73.
n. 6. pag. 344.*

*Solutio consuetudinis affinitum probas dominium, tan-
quam praescriptam, etiam contra Tertios. dec. 80.
n. 9. pag. 363.*

*Solutio officium probatur per Testes, & per libros
Communitatis. dec. 80. n. 10. pag. 363.*

*Solutio officium, & pensionum inducit scientiam,
quod bona sint aliena, maxime addita publica
voce, & fama. dec. 80. n. 25. & 36. pag. 364.*

*Solutio est plena, & concludenter probanda à Debitore.
dec. 83. n. 2. pag. 375.*

*Solutio facta alteri, quam vero Domino, iteratò
Debitor cogitur soluere. dec. 83. n. 3. pag. 375.*

*Solutio est scienda vero Creditori, & non alteri. ibid.
aam. 4.*

*Solutio facta per Debitorem, sed eius heredes de man-
dato Creditoris statim liberatur à debito. ibid. n. 7.*

*Solutio debiti Testatoris facta à filio facit tum here-
dum. dec. 84. n. 27. pag. 381.*

*Solutio regulariter relictis est, cum quo contractum
fuit, nisi aliter constaret de voluntate Contrahen-
tis. dec. 89. n. 15. & 16. pag. 404.*

*Solutio facta à Mandatario dicitur facta pro Man-
dante. dec. 2. n. 15. pag. 11.*

Soluens.

*Soluens aliquid alteri, non imitatur praesumptio, quod ab
eo nihil recipere debeat, sed semper potest petere,
quid sibi debeatur. dec. 10. n. 72. pag. 124.*

*Soluens Creditori anteriori sibi acquiris retentionis
exceptionem adversus Creditores posteriores. dec.
62. n. 13. pag. 302.*

*Soluens non consequitur liberationem, quando solu-
tioni est data certa forma, adunquem non servata.
dec. 83. n. 19. pag. 376. des. 89. n. 14. pag. 404.*

*Soluens si repetatur in possessione rei hypothecata,
potest Iure retentionis de aqua acie se tueri, Iure
anteriori etiam sibi expresse non cesso. decif. 84.
n. 19. pag. 381.*

*SOROR, contrahi potest, quod maiorem dotem rece-
perit, quam altera Soror ob augmentum, vel di-
minutionem patrimonij Dotantis resultans ex in-
tercessu longi temporis dotationis. decif. 84. n. 9.
pag. 380.*

Spoliatus.

*Spoliatus ante omnia est restituendus. decif. 5. n. 15.
pag. 32.*

*Spoliatus praestans consensum delegari causas tam in
possessione, quam in petitorio, non potest rei regula,
quod Spoliatus debeat ante omnia restitui, sed de
Iuribus Partium est cognoscendum. dec. 16. n. 62.
pag. 123.*

*Spoliatus ab aliquo, tanquam Domino Directo, cadu-
citas praetendi non potest, sed reviviscere debet.
dec. 34. n. 19. pag. 201.*

*Spoliatio competit manutentioni, si se non habeat pro
spoliato. dec. 69. a. 68. pag. 327.*

*SPOLIUM in corporalibus inducitur per solam scien-
tiam, & patentiam. dec. 69. n. 63. pag. 327.*

Sponsus.

*Sponsus non censetur donasse adamanam Sponsa, sed
tantam censetur concessisse ad usum, & ornatum.
dec. 20. n. 2. pag. 139.*

*Sponsus repetere valet pretiosa donata Sponsa matri-
monio non secuto. dec. 20. n. 11. pag. 140.*

*SPONSALITIA largitas continet tacitam condi-
tionem, id est Si matrimonium sequatur. dec. 20.
n. 16. pag. 141.*

Statuens.

*Statuentes intelligunt comprahendi, & pariformiter
determinatos velle omnes casus, qui sub lege ab
eis facta continentur. dec. 52. n. 3. pag. 268.*

*Statuentes quamvis mentem, & voluntatem ha-
buerint, dignoscitur ex rubrica. dec. 49. n. 8. p. 256.*

Statutum.

*Statutum ubi expressum habetur in loco, ubi reperi-
tur, inane est allegare Glossas, & DD. & Iuri
Communi.*

- Communi praeiudicat, ac potius est in loco, ubi viget.* dec. 1. n. 14. & 15. pag. 4. dec. 26. n. 15. pag. 173. dec. 30. n. 3. pag. 187. dec. 35. n. 31. pag. 207. dec. 43. n. 48. & 49. pag. 238. dec. 49. n. 6. pag. 256. dec. 60. n. 58. 59. & 60. pag. 295. dec. 69. n. 20. 21. & 22. pag. 32. dec. 79. n. 3. 4. & 5. pag. 358.
- Statutum disponens, quod Locator non possit expellere Conduttore, nisi refectis melioramentis, non potest admitti cautio, sine fideiussio.* dec. 1. n. 32. p. 6.
- Statutum si disponat, nullam discussionem posse proponi, seu exceptionem opponi, non comprahendit exceptionem retentionis, nisi per Statutum fuisse prohibitum quolibet remedium.* dec. 1. n. 44. p. 7.
- Statutum mandans rei locata faciendam esse restitutionem, quacunque exceptione non obstat, non comprahendit exceptionem retentionis melioramentorum utilium, necessariorum, vel fallorum.* de licentia Locatorum. ibid. n. 46.
- Statuti formam non servat, qui non servat tempus à Statuto appositum.* dec. 2. n. 46. pag. 16. dec. 35. n. 54. pag. 209.
- Statutum quando inducit praesentem dispositionem, & terminum peremptorium, non est locus ulteriori examinationi.* dec. 3. n. 44. pag. 21.
- Statutum disponens idem, quod Ius Commune, & ad illud expressè se refert, recipit easdem limitationes, et declarationes, quas recipit idem Ius Commune.* dec. 4. n. 35. pag. 27.
- Statutum si mandet continuari possessionem in heredem, possessio à die mortis absque alia apprehensione continuatur in heredem.* dec. 5. n. 21. p. 33.
- Statuti subitum veloxius est continuantis possessionem, in heredem, quam factum cuiuscunque Tercij filiam apprehendentis.* ibid. n. 22.
- Statutum continuativum possessionis ubi reperitur, competunt heredibus remedia retinenda, recuperanda, & adipiscenda, omniaque simul per ipsam cumulari possunt.* dec. 5. n. 25. pag. 33.
- Statutum quando nullum alium corporalem requirit ad possessionem Civilem acquirendam, non inspicitur, an iussit heredes habere intellectum, vel ignorantiam.* dec. 5. n. 39. pag. 35.
- Statutum de continuanda possessione habet locum in feudalius, cum sufficiat heredes esse capaces possessionis, etsi incapaces dominij.* ibid. n. 42.
- Statutum continuativum possessionis comprahendit heredes extraneum per instrumentum, ab intestato, ac heredem heredis, testis, & declarata doctrina Itaq. tract. de morte Saylit. dec. 5. n. 50. 51. 52. 53. & 54. pag. 36.*
- Statutum mandans computari gradus secundum Ius Canonicum, non est habenda ratio computationis graduum Iuris Civilis.* dec. 9. n. 11. pag. 65.
- Statutum disponens per verba admodum generalia, & geminata est apium comprahendere obligationes uxoris pro marito.* dec. 10. n. 3. pag. 70.
- Statuti forma adimpleri potest per equipollens.* dec. 10. n. 41. pag. 70. dec. 60. n. 41. pag. 294.
- Statutum quando ad societatem contrahendam requirit instrumentum, vel privatam scripturam, de eis non confitetur, non censetur contracta.* dec. 11. n. 26. pag. 77.
- Statutum nunquam censetur rescire confessionem Indictalem.* dec. 11. n. 87. pag. 83.
- Statutum non procedit, si pars non opponat.* dec. 11. n. 88. pag. 83.
- Statutum auferens Civibus liberam facultatem disponendi de rebus proprijs ad eorum libitum, & forensium ipsius bona acquirendi, est contra text. in l. in re mandata Cod. mandat. & in l. dudum de contrahen. empt. dec. 15. n. 5. pag. 103. quod Statutum an dicatur principaliter ordinem continere, & secundario publicam utilitatem, & e contra, & an admittat latissimam extensionem, etiam si esset penale, vel tantum operetur, quantum specialiter, & verbis expressis disponat.* ibid. n. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & 16.
- Statutum a quo extenditur, sicuti favorabile, quotida militat favor Reip.* dec. 15. n. 7. pag. 103.
- Statutum prohibens venditionem cuiuslibet rei Forensis, est contra Ius Civile, Canonicum, & Divinum.* ibid. n. 10.
- Statutum non est extendendum ad casus improprios, & non expressos.* dec. 15. n. 11. pag. 104.
- Statutum tantum operari debet, quantum specialiter, & verbis expressis disponit.* ibid. n. 12.
- Statutum non recipit extensionem, etiam ex maiori rationis.* ibid. n. 13.
- Statutum semper est intelligendum, & interpretandum, ne à Sapientibus possit redargui.* dec. 15. n. 14. pag. 104. dec. 35. n. 15. pag. 206.
- Statutum si sit dubium, est semper habendus intelligi, per quem revertitur ad Ius Commune.* dec. 15. n. 14. pag. 104. dec. 44. n. 23. pag. 244.
- Statutum non habens specialiter expressam rationem publicae utilitatis primario dicitur semper odiosum, licet secundario favorem publicum concernat.* dec. 15. n. 16. pag. 104.
- Statutum quando principaliter tendit contra privatam utilitatem, licet secundario publica utilitati faveat instrumentum Iuramento firmatur, non obstante Statuto.* ibid. n. 17.
- Statutum non extenditur ad casum, & dispositionem Iuratum.* ibid. n. 18.
- Statuti dispositio generalis non comprahendit alienationem personalem habentem annexam hypothecam, cum Clauula Constituti.* dec. 15. n. 19. pag. 104.
- Statuti excessio ex identitate rationis non fit, quando inclusio mixta est odiosa, & exorbitans à Iure Communi.* ibid. n. 21.
- Statutum prohibens alienationem comprahendit hypothecam, licet generalem.* dec. 15. n. 22. p. 105. Contrarium ibid. n. 23.

Statutum prohibens alienationem comprehendit hypothecam specialem. dec. 15. n. 24. pag. 105.

Statutum prohibens alienationem in Forensi, non comprehendit alienationem factam in Clericali Forensi. ibid. n. 29.

Statutum prohibens Forensibus acquisitionem habitum, non censetur prohibere, quod minus possint per hypothecariam, aut Saluam interdictum, auocare sibi possessionem immobilium, ut ea retineant iure pignoris, & hypotheca, quousque ex fructibus sibi satisfaciatis de eorum credito. ibid. n. 30.

Statutum dirigens verba in Forenses, & prohibens, eos emere, & acquirere, dicitur adiosum. dec. 15. n. 35. pag. 106.

Statutum prohibens alienationem non censetur prohibere alium per quem sequitur alienatio. ibid. n. 37.

Statutum interdicens tantum alienationem translationem tantum, non comprehendit hypothecam specialem, neque generalem. dec. 15. n. 42. pag. 107.

Statutum prohibens alienationem habet locum in rebus domini translationis, non vero in iura possessionis. ibid. n. 45.

Statutum iura Communis correctorium, & per verba generalia, & geminatis dispositum, semper est restringendum. ibid. n. 51.

Statutum priusquam adiectum semper est restringendum. ibid. n. 52.

Statutum favorabile non est extendendum ad casus in proprios, & non expressos. dec. 15. n. 54. pag. 108.

Statutum prohibens alienationem comprehendit hypothecam suae generalem, siue specialem constituitur super bonis apponendis iuxta obligationem, sed non cessat ipso iuramento. dec. 15. n. 55. & 57. p. 108.

Statutum prohibens acquisitionem bonorum ad procedit in Forensi, obtemperat affectionem carnis, venditorem bona Persona obdura. ibid. n. 58.

Statutum non censetur prohibere Forensibus acquisitionem bonorum, & iurium, coramque detractionem matris, ad effectum subditi vendendi, & pretium consequendi. dec. 15. n. 64. pag. 108. & ibid. n. 98. pag. 111.

Statutum prohibens alienationem in Forensi recipit etiam Alienationem, quae Acquisitorem, & non resistit quoad acquisitionem pretij. dec. 15. n. 62. & 63. pag. 109.

Statutum prohibens acquisitionem iurium, et affectionem, non censetur prohibere acquisitionem iurium pro Persona Subditi, & habiti, ne pro consequenda affectionem. dec. 15. n. 97. pag. 111.

Statutum prohibens alienationem, ne translationem possessionis non intelligitur quando res, vel possessio in Forensi realiter non peruenit, nisi eiusdem verba dictam rationem non importarent. dec. 15. n. 102. & 103. pag. 112.

Statutum prohibens alienationem in Forensi, ex causa finali Statutionis dignoscitur, ut prohibeat ad iurum translationem bonorum. ibid. n. 110.

Statuti casus ubi reperitur, ibi nulla cadit iuris dispensatio. dec. 19. n. 5. pag. 135. deul. 79. num. 2. pag. 358.

Statutum si denunciationem indicat, debet ipsa iudicialiter, & in scriptis fieri. dec. 19. n. 20. pag. 136.

Statuta parva solum sibi vendicant locum in casu dolo armorum delationis, non autem quando ad proprii corporis, seu honoris tutelam deferuntur. dec. 21. n. 13. pag. 148.

Statutum paruale non comprehendit delationem armorum momentaneam. ibid. n. 17.

Statutum si praefigat certum terminum ad dicendum, de nullitate, de lapsu, nullitas etiam notoria, ac ex defectu iurisdictionis haud opponi valet, etiam per totum assensum, & replicationem. dec. 27. n. 2. & 10. pag. 174.

Statute parva facit cessare omnem aliam parvam a iure Communis impostam, reprobo Bart. contrarium sentiens. dec. 29. n. 63. & 64. pag. 186.

Statuta sunt semper interpretanda, ut valeant repraesentandi a sapientibus. dec. 35. n. 15. pag. 206.

Statutum si tribuat iurisdictionem iudici Ordinationis, semper est dydicanda, uti adiosa, & stricte interpretanda. dec. 35. n. 17. pag. 206.

Statutum cautionis verba Libellum haberi pro non dato, de appellationem esse desertam, inducit formam. dec. 35. n. 48. pag. 209.

Statuta si inducant formam iudicialis, ad vnguem est seruanda, maxime dum est praescripta diversa a iure Communis. dec. 35. n. 65. pag. 210.

Statutum inducit noniam formam, quando dat modum praeter dispositionem iuris Communis, & ipsa forma non tenetur, sed res redditur nulla. ibid. n. 64. & 67.

Statuti forma specific, & ad vnguem seruanda est, & adimpleri neque per aquipollentiam. ibid. n. 65. & 66.

Statuta respiciunt ordinatoria iudicij, & non decisoria, si tradant modum, & formam interponendi appellationem. dec. 35. n. 71. pag. 210.

Statuta respiciunt ordinatoria, si tantum determinent tempus, quo debet appellari, quantum sit duranda appellatio, vel quomodo sit procedendum in appellatione. ibid. n. 72.

Statutum quando concernit iurum fauorem Mulieris, contrarias ab initio est valens, licet sit ipso iure nullus, si Mulier tamen declares velle esse nullum. dec. 38. n. 5. 6. 7. & 8. pag. 217.

Statuta semper recipiunt interpretationem a iure Communis, & veniunt eius appellatione. dec. 44. n. 23. & 24. pag. 244.

Statuta, licet clara, recipiunt interpretationem iuris. dec. 44. n. 25. pag. 244.

Statuta excludunt tantum similes interpretationes hominis, non autem rationabiles, & necessarias. dec. 44. n. 26. pag. 244.

Statuta non excludunt interpretationes passivas, inordinatas, & legitimas, sed casuolas. deul. 44. n. 27. & 28. pag. 244.

- Statutum quando resistit appellationi interposita; de-
ferendum non est. dec. 51. n. 1. pag. 286.
- Statutum clarum prohibitivum appellationum ubi est,
reicienda sunt extraneae Advocatorum inter-
pretationes. dec. 52. n. 2. pag. 267.
- Statutum est stricti iuris, & solum habet locum in
illis casibus, qui videntur corpore leguntur, & non
in illis, qui possunt intelligi per verborum interpre-
tationem. dec. 55. n. 12. pag. 275.
- Statutum loquens de Possessore rerum corporali-
um, extendit etiam ad Possessorem rerum incorpora-
lium. ibid. n. 13.
- Statutum prohibet alienari quaecunque bona immo-
bilia in aliquo loco, non comprehendit iura, &
actiones, quae loco non circumscriptantur. dec. 55.
n. 23. pag. 275.
- Statutum patet de prohibens alienationem rerum mobi-
lium in Forensium non comprehendit Alienationem
Iura, & actiones, & si sequeretur absurdum, tunc
magis esset toleranda superflua verborum. ibid.
n. 24. & 25.
- Statutum extenditur ad casus similes in materiis simi-
libus. dec. 55. n. 32. pag. 276.
- Statutum extenditur etiam in periculis eadem identitate
rationis, quando ratio expressa contineret casus non
expressos; Cum dicatur potius casus comprehendens,
quam extensas. ibid. n. 34. & 35.
- Statutum in alia extensione admittenda dicitur valde
periculosum. dec. 55. n. 36. pag. 276.
- Statutum non extenditur etiam in periculis, quando
casus esset potius dissimilis, & contrarius. ibid. n. 38.
- Statutum non extenditur, ubi verba non continentur
in totum, maxime si repugnaret proprietati verborum.
ibid. n. 39. 40. & 41.
- Statutum Iuris Communis correctorium interpretari
debet, ut quominus fieri possit, illud corrigat, &
intelligendum sit, ut operetur eundem effectum
contra ipsam, etiam si militaret eadem ratio.
dec. 55. n. 49. pag. 277.
- Statutum non admittit extensionem, cessante ratione
in eo expressa. ibid. n. 50.
- Statutum non recipit extensionem, quando aliter ro-
deretur irrationabile, sed aliqua alia ratio seu
verbum in contrarium fuaderet. dec. 55. n. 54.
& 56. pag. 277.
- Statutum loquens restrictivum uno casu non extendit-
ur. ibid. n. 57.
- Statutus qualitas est, quae consistit per Fundantem se in
eo. ibid. n. 58.
- Statutus loquens per verbum universale negativum
id est Nulla praescriptio praedicat in praescriptione
verbum aliud, etiam si non sit, non 30. vel 40. annis.
dec. 56. n. 23. pag. 280.
- Statutum quando excludit superfluum a certis bonis,
sine non possit superfluum potius intelligi, si extra
spectrum sine verborum ad rem bona illius, quoniam
favore abusuato summa est exclusio. Dec. si de
usufructu.
- statutum sufficiens vocari in illis bonis Extraneis.
dec. 58. n. 1. & 2. pag. 286.
- Statutum exclusivum femininum a certis bonis ex-
tendit suae dicitur ad illa tantum, a quibus abusu-
ato summa excluduntur. ibid. n. 3.
- Statutum recipit interpretationem a ratione, illoque
essente, cessat eius dispositio. dec. 58. n. 4. pag. 286.
- Statutum, extensivum femininum a certis bonis extra
Territorium, valet favore succedentium abusuato-
rum. ibid. n. 9.
- Statutus forma non servata, totius processus est ipso Iure
nullus, & omnia alia per Iudicem gesta. dec. 61.
n. 4. & 5. pag. 299.
- Statutum inducit nullitatem ex se, licet a Parte op-
ponatur, dec. 61. n. 7. pag. 299.
- Statutum si praescribat tempus, sit servandum, & tempo-
ra non servata, nullitas inducitur ipso Iure. ibid. n. 8.
- Statutus decisio ubi adest, cessat omnis dispositio.
dec. 63. n. 2. pag. 307.
- Statutus parialis, & Iuris Communis correctoria
non possunt extendi, si restrictivaque sunt intelligenda.
dec. 65. n. 6. pag. 313.
- Statutum est validum minus, seu facilitans proba-
tionem, aliud de Iure imperfectum. dec. 69. n. 23.
pag. 324.
- Statutus de Iure Communis exorbitantia strictae quan-
tum verba sonant, sunt intelligenda, etiam si ante
majoritate rationis. dec. 70. n. 7. & 8. pag. 324.
- Statutum praesumptum ignorari ex continuata commo-
ratione extra territorium Statutum per longum
tempus. ibid. n. 10.
- Statutum, seu lex prohibens allegari ignorantiam sui
ipsius, & omnibus determinationibus paralis, in-
telligitur de ignorantia supra, & trans, & non
de probabili, & legitima. dec. 70. n. 14. pag. 335.
- Statutus praevolare debent omnibus tractatibus Iuris
Communis, etiam in Summarissimis. dec. 72.
n. 18. pag. 337.
- Statutum licet prohibuerit quodlibet remedium, non
quam censetur sublatum exceptio. dec. 74.
n. 24. pag. 340.
- Statutum generaliter, seu universaliter loquens de
requisitis inveniendis in contrariis debitorum
non comprehendit dilatores se obligantes pro alio
alterius dilatoris. dec. 77. n. 9. & 11. pag. 352.
- Statutum loquens per verbum universaliter, generaliter
non comprehendit obligationem ex causa dotis.
dec. 77. n. 18. pag. 353.
- Statutum licet sub universali ratione possit compre-
hendere omnes casus, & sic ratione dotis non proce-
dit in dispositione legis, sed bonis nisi specificis lo-
quatur. ibid. n. 24. & 25.
- Statutum comprehendit obligationem dilatoris volun-
tariam, & non necessariam. dec. 77. n. 26. pag. 355.
- Statutus restrictivus abusuato summa comprehendit
casus de Iure Communis specialiter privilegii, &
est deus, sine voluntate, & non necessaria. ibid. n. 28.

Stat. Vniu. Luc. cap. 23. lib. 1. quid disponat circa tempus solutionis datæ, dec. 61. n. 6. pag. 299.

Stat. Vniu. Luc. cap. 89. lib. 1. quomodo mandet se gerere debere Indicem, de uisio dilationis datæ ad probandum, dec. 61. n. 9. pag. 299.

Stat. Vniu. Luc. cap. 20. lib. 2. quomodo partem datæ mandat tradidit filio, si Mater transierit ad secundas nuptias, dec. 62. n. 1. pag. 301.

Stat. Vniu. Luc. quem terminum assignet ad faciendas defensiones, dec. 65. n. 10. pag. 314.

Stat. Vniu. Luc. cap. 23. lib. 5. annuitas sententiam latam pendente recurso, dec. 65. n. 11. pag. 314.

Stat. Vniu. Luc. cap. 44. lib. 2. mandas, quod hiuorps suis habeant Tutores, siu non, minime habeant administrationem bonorum, & cogantur Tutores habere, dec. 66. n. 2. pag. 315.

Stat. Vniu. Luc. cap. 50. lib. 2. vult, quid debent subrogari alijs Tutoribus loci deficientibus, dec. 66. n. 3. pag. 315.

Stat. Vniu. Luc. cap. 45. & cap. 58. lib. 2. vult, quando quod Minor constituitur habere pro Maiore, dec. 66. n. 4. pag. 315.

Stat. Vniu. Luc. cap. 16. lib. 2. mandas, quid debeat de Patre datæ in testamento, aliquid amplius petere non possit, dec. 66. n. 9. pag. 315.

Stat. Fundat. Luc. lib. 3. cap. 1. quomodo uelit, viam, seu Territorium publicum dici, dec. 69. n. 13. & 19. pag. 324.

Stat. Vniu. Luc. cap. 114. in princip. & cap. 116. lib. 2. mandas, Condicionem non posse seruiri, imponere super bonis condussis, dec. 71. num. 11. pag. 337.

Stat. Vniu. Luc. cap. 170. lib. 4. & Rot. Luc. cap. 59. decedantur circa manutentionem possessionis, dec. 71. n. 17. 20. & 22. pag. 337.

Stat. Vniu. Luc. lib. 2. cap. 39. quid mandet requiri, multis obligatis sustineatur, dec. 77. num. 8. pag. 352.

Stat. Vniu. Luc. cap. 16. lib. 2. quomodo mandet constitui potest sociari, dec. 78. n. 2. pag. 356.

Stat. Vniu. Luc. lib. 1. cap. 15. §. de semper intelligatur Actor in fin. & cap. 136. eiusd. declarantur, dec. 79. n. 9. 10. 11. 12. 16. & 18. pag. 359.

Stat. Vniu. Luc. cap. 113. lib. 2. quando mandet, mortuam perferant, dec. 79. n. 33. pag. 361.

Stat. Vniu. Luc. cap. 136. lib. 2. prohibet praesumptionem Condussis, dec. 80. n. 21. pag. 364.

Stat. Vniu. Luc. cap. 95. lib. 4. sub rubr. de fure, quomodo mandet Praetorem se gerere debere in consiliis, dec. 81. n. 4. pag. 366.

Stat. Vniu. Luc. lib. 2. cap. 24. quid disponat contra Forenses, dec. 85. n. 45. pag. 387.

Stat. Vniu. Luc. cap. 121. lib. 6. declaratur circa Forensium Similitudinem, dec. 85. n. 51. pag. 387.

Stat. Vniu. Luc. cap. 43. lib. 2. mandas opponi posse exceptionem rei Inductæ ad impediendum processum ad reuocato, dec. 88. n. 26. pag. 398.

Stat. Vniu. Luc. cap. 45. lib. 1. quid disponat circa Iurisdictionem cognoscendi super competentia cognitionis causæ, dec. 88. n. 21. pag. 399.

Stat. Vniu. Luc. lib. 1. cap. 109. & etia. & lib. 5. cap. 2. quid disponat circa nullitates dec. 88. n. 45. pag. 400.

Stat. Ianuen. an. & quando mandet, filiam possit disponere de dote a patre tradita, conf. 8. nu. 6. pag. 451.

Stat. Ianuen. quando prohibet impugnationem testamenti ex capite exheredationis, conf. 8. num. 28. pag. 452.

STILUS primus dicitur ille, in quem potius obuenit per diuisionem, dec. 90. n. 29. pag. 472.

STIPULATIO penalitatis ualeat, non est necesse, quid ualeat principalis, quando de lare non est reprobata, dec. 7. n. 47. pag. 51.

STYLUS est, qui praescriptione totius ad solutionis consueclaras, & praesumptiones recurrit, dec. 3. n. 23. pag. 20.

Stylus.

Stylus indicandi inducitur per binas Indicatas, dec. 9. n. 18. p. 66. dec. 16. n. 108. p. 137. & dec. 19. n. 34. pag. 106.

Stylus tribus Iurisdictionem non habenti, praebetque interpretationem legi, dec. 33. n. 7. pag. 196.

Stylus est formiter probandus de se fundante in eo, dec. 49. n. 36. pag. 252.

Stylus allegari nequit, dato modico prauidicio in alienatione rerum Ecclesiasticarum, etiam in alijs Ecclesijs, conf. 1. n. 33. & 34. pag. 425.

Stylus probatus per fidem non attenditur, ibidem num. 37.

Stylus ut probetur, debet peruenire tempus concessio- num factarum, & concludere, Inuestiturae aliter fieri non potuisse, ibid. n. 38.

STYDITVS, qui fuit absens in partibus remotissimis, ratione ignorantia est excusandus a pena proclama- tæ, dec. 70. n. 13. pag. 335.

Subhastatio.

Subhastatio, ad instantiam Creditorum facta, non reu- querit consensum Domini directi, cum semper intelli- gatur facta sine prauidicio canonis, & laudemij, dec. 16. n. 40. pag. 120.

Subhastatio si fuerit facta absq. citatione Creditorum est deficiente, dec. 22. n. 45. pag. 154.

Subhastationis reuocatio competi, non citatis prius illis, quorum interest, ibid. n. 46.

In Subhastationibus saepe committuntur fraudes, & iniquitates, ibid. n. 47.

Subhastatio si fuerit facta, & non procedat ad Creditores, ipsi assignari possunt tempus ad redimendam, in illa obligatione exsoluendi pretium cum malicijs, ibidem vultur factis, dec. 22. num. 51. pag. 154.

Subba.

Substantiarum consequentia, quod tanti res sit de-
nendia, ergo non aliter valet, reijciuntur. dec. 23.
n. 3. pag. 159.

Substantia rei iusti pretij presumptio oritur, quando
nullus ex Creditoribus declaravit velle redimere,
& Empores recrodare libenter se exhibuerunt,
nulla pravia protestatione cātra substantiare facien-
tem. ibid. n. 33.

Substantia falsa, non curso legitimo tempore statu-
to Condemnata, est nulla. de iur. 81. num. 20.
pag. 367.

SPRINGRESSIO non procedit in successione emphy-
teusis concessa absq. qualitate hereditaria. dec. 9.
n. 4. pag. 64.

SPREPTIO inducitur, si Principi non fuerit ex-
pressum id, quod si sciuit, vel gratiam denegasset,
vel difficultius concessisset. conf. 6. n. 7. pag. 443.

Substantia.

Substantia rei locata, vel vendita in totum, vel in
partem perierit, non inspicitur, an impedimentum
mixtum iusti iustum, vel iniustum, venisset quicquid
sit. respōdit. Locatoris effectus fieri necessarium, &
damnum promittit ex casibus, qui soluti essent rei
condicta accideret, & a Condictore provideri po-
tessent. dec. 14. n. 5. 6. & 7. pag. 91.

Substantia condictionis habella facta consistit in capi-
tibus humanis. dec. 14. 4. 13. pag. 93.

Substantia testigalis dicitur deperda pro ea parte
bonorum aduici prohibitorum. ibid. n. 14.

Substantia contractus defuit ubi non praestitam succe-
ssum patientiam veniens, & fructus, remotis im-
pedimentis per Locatorem. ibid. n. 17.

Substantia Fideiucialis consistit in transitu, & mer-
cedem introductione. dec. 14. n. 3. pag. 91.

Substantia crediti probata, vel circa illius veritatem
aliquo fūdo adducto, Creditoris declaratio admi-
nitur, si fuerit aqua, & verisimilis. conf. 9. n. 16.
pag. 455.

SUBSTITUTIO competit filii femini per Testato-
rem vocatis, finita linea masculina. dec. 43. n. 3.
pag. 230.

Substitutus.

Substitutus non possunt cogere fideicommissarium ad re-
stitutionem bonorum, nisi prius reiectis meliora-
mentis. dec. 1. n. 18. pag. 4

Substitutus docetur de fideicommissio, ac de illius puri-
ficatione ad eius fauorem, de qua identitate bono-
rum à quacunque detractione immutari, habet re-
medium l. fin. Cod. de edict. Diu. Adr. Toll. vel
remedium Saluianii. dec. 41. n. 1. & 2. pag. 230.

Succedere.

Succedere debet proximior Defuncti. de iur. 90. n. 2.
pag. 408.

Succedere volens in emphyteusi hereditaria debet esse

barres, sine mediate, sine immediate Primi Acqui-
rentis, absque eo quod requiratur, ut sic barres Plu-
rimis Possessoris. conf. 4. n. 7. pag. 436.

Successio.

Successio Creditoris Debitori, & contra operatio-
ationum confusionem inagratu, non verò in exci-
piendo. dec. 2. n. 37. pag. 13.

Successio Patris per naturalem quasi legem, & tunc
sam rationem spectat ad filium. dec. 8. num. 78.
pag. 61.

Successio in emphyteusi Ecclesiastica ex pacto, & pro-
uidencia non datur iure hereditario, sed iure fidei-
guis, prout quique proximior est, & quomodo.
dec. 9. n. 9. pag. 64.

in Successione ab intestato non consideratur vinculi du-
plexitas, nec habet locum in Successione Nepotis.
dec. 9. n. 14. pag. 65.

Successio vitiis defuncto admittitur in emphyteusi,
prout de iure. ibid. n. 16.

Successio an, & quando debeatur iure subingressio-
is ab intestato, & quanam requisita concurrere de-
beant. dec. 57. n. 1. pag. 183.

Successio emphyteusis quid deferatur proximiori viti-
is decedenti, & quid emphyteusis debeatur ex
Persona, seu prouisione Primi Acquirentis, siue
possit inter se. dec. 90. n. 9. pag. 410.

Successio videtur deneganda respectu incertitudinis
portionis sui Auctoris, ratione tūm quantitatatis,
seu quotae, tūm loci. dec. 90. n. 76. pag. 416.

Successio formam iuratum nequit, nisi in defectum
omnium masculorum, stante Statuto feminarum
exclusiuo, etsi agatur de emphyteusis heredita-
ria: quā ex pacto, & prouisione. conf. 4. n. 4.
& 5. pag. 436.

Successor.

Successor non plus iuris habere potest, quā Aucto-
ris. dec. 57. n. 2. pag. 183.

Successor sine vniuersali, siue singularis habet prae-
dictum ex cāssione per Auctorem in Iudicio em-
nato, maxime in libello, vel possessionibus. ibid.
n. 3. 4. & 5.

Successor singularis habet ius retentionis. dec. 73. n. 9.
pag. 339.

Successor praesumptus ignorare Instrumentum sui in-
cipit. dec. 85. n. 5. pag. 384.

Successores ab intestato dicuntur habere bona ex tacti-
ta voluntate Defuncti. conf. 5. n. 26. pag. 441.

Summa.

Summa certa in Saluiano deduci debet, ut Conuentus
volens immisionem curare, possit eam soluendo se
liberare. dec. 50. n. 37. pag. 264.

Summa certa in Saluiano deduci non potest ob posses-
sionem bonorum iure Domini, & perceptionem
fructuum non liquidatorum. ibid. n. 38.

Suspicio.

Suspicio infla metus, sufficit pro metu. decif. 8. n. 30. pag. 56.

Suspicio sola odij, repellit testem. decif. 51. num. 12. pag. 266.

Syndicus.

Syndici concursus duplicem representare possunt Personam. dec. 16. n. 66. pag. 123.

Syndici tenentur de proprio Creditoribus anterioribus, si praeposuerint gradum, & ordinem Creditorum sententia gradatoria. dec. 16. n. 75. pag. 124.

T

Tacens.

T*acens ad proprium commodum veritatem bare di ignorat, dicitur dolosus. dec. 85. n. 26. p. 386.*

Taciturnitas.

Taciturnitas in herede differente fructuum census positionem post mortem illius Acquirentis, inducit praesumptionem non boni Iuris. decif. 3. num. 26. pag. 20.

Taciturnitas ultra annos sex excludit omnem praesumptionem metus, & inducit praesumptionem spontanea, & libera voluntatis. dec. 8. num. 73. pag. 60.

Taciturnitas regulariter non nocet. conf. 7. n. 37. p. 449.

Teatium.

Teatium dicitur pars integralis domus. dec. 82. n. 37. pag. 372.

Teatium aliquando mutat formam domus, & eam perimus. ibid. n. 38.

Tempus.

Tempus quando est appositum à Statuto, servandum est, & qui non servat tempus, non servat Statuti formam. dec. 2. n. 66. pag. 16. dec. 35. num. 54. pag. 209.

Tempus bonum censetur pungere metum reverentialem. dec. 8. n. 74. pag. 60.

Tempus adiectum alicui contractui debet esse perfectum, ut contractus dicatur resolutus. dec. 19. num. 13. pag. 135.

Tempus unum excludit aliud. dec. 19. n. 18. p. 136.

Tempus decem dierum ad appellationem interponendam non currit, nisi à discessu, maxime quando Pars non fuit personaliter citata. Secus ex Statuto Loc. dec. 30. n. 6. & 10. pag. 188.

Tempus non detrahitur in praescriptione diebus, quibus Curia non audit, quando agitur de praescriptione 30. vel 40. annorum. Similis 10. vel 20. & ita procedit Stat. Luc. dec. 56. n. 74. & 16. p. 282.

Tempus longum inducit praesumptionem, quod sollemnitates statutarie fuerint adhibita. decif. 60. n. 35. pag. 293.

Tempus longum verificatur in decennio. ibid. n. 36.

Tempus si sit per Statutum praescriptum, est servandum, & tempore non servato, nullitas inducitur ipso Iure. dec. 61. n. 8. pag. 299.

Tempus non potest currere nisi à die confirmationis, quando Pars ante confirmationem habuerint actum pro nullo. dec. 63. n. 15. pag. 308.

Tempus carceris computatur in tempus exilij. dec. 64. n. 42. pag. 312.

Tempus ad appellandum non incipit currere, nisi à die scientia. dec. 68. n. 2. pag. 319.

Tempus ad appellandum currit à die lata sententia, si sit personalis citatione. ibid. n. 2.

Tempus legitimum Condemnatis statutum nisi emiserit, sublatio facta est nulla. decif. 81. n. 20. pag. 367.

Tempus excedens centum annos dicitur antiquissimum. dec. 90. n. 79. pag. 416.

Tempus, ad effectum calculandi legitimum, an debeat esse mortis, vel donationis. conf. 8. n. 15. & 16. pag. 452.

Terminus.

Terminus probatorius in omni Iudicio est concedendus. dec. 39. n. 24. pag. 220.

Termino probatorio denegato, ubi potest dici iustificatum contra Petentem eum. ibid. n. 25.

Termino probatorio denegato, non potest contra heredem decerni captura, tanquam morosum. ibid. num. 26.

Terminus congruus necessarii dari debet ad opponendum, & dicendum contra Iura producta. dec. 44. n. 2. pag. 142.

Terminus suspiciens facit, se verum Debitorem, & debitum agnoscat, ac remunerat cuilibet exceptioni, etiam compensationis, competentis antea ipse Debitori, & Fideiussori. dec. 45. num. 12. 13. & 14. pag. 247.

Terminus in quo fieri debet prima comparitio, in executionis habetur pro suis concessione. dec. 49. n. 20. pag. 257.

Termino ad appellandum darante, omnia quae sunt, habentur, ac si essent immutata. decif. 68. n. 11. pag. 320.

Terminus non dicitur esse de re limitata. dec. 69. n. 85. pag. 329.

Terminus quando à Statuto, vel à lege expressè assignatur, expressio per verba generalia, et indefinita, & quae aliqua ratione ambigua reddi possunt, non est sufficiens. dec. 84. n. 21. pag. 382.

Tertius.

Tertius si apprehenderit possessionem, Colocis non expulsi, ipse possessio non acquiritur, sed de bare de

ignorante, & habente continuationem eiusdem d
Statutu, dec. 5. n. 42. pag. 35.
Tertius licet bona fide contraxerit cum filio, et metum
ignoraverit, metus presumptus ex laesione nocet
Patri, & Tertio. dec. 8. n. 36. pag. 57.
Tertius licet metum ignoraverit, & particeps non
fuerit, & non lucratiorem, sed onerosam causam
habuerit, an, & quando possit habere praesidium
ex metuloso contractu. dec. 8. n. 39. et 40. p. 58.
Tertius non convenitur, si absq. eius culpa perierint
bona acquisita in contractu metuloso. ibid. n. 41.
Tertio competit exceptio ordinis in contractu oneroso
par metum. inter. dec. 8. n. 42. pag. 58. Contra-
rium habetur. ibid. n. 44. Nbi dicitur conclusionem
procedere in contractu iure per dolum.
Tertius an, & quando habeat praesidium, & con-
trahens rescindatur ob metum praesumptum ex lae-
sione, nullis interuentibus minis, vel temporibus.
dec. 8. n. 45. et 46. n. 50. pag. 58.
Tertius redimens censum iurata capulo, & fructus
absque alia cessione, & nullo procedente pacto de
submerenda in locum Creditoris, nullam acquirit
hypothecam, seu actionem, sed defensionem,
que exceptionem dec. 3. n. 8. pag. 10.
Tertius possessor redimens censum acquirere potest
iura Codensis absque impedimento incompatabili-
tatis, cum solvendo dicatur emere censum, nec
natur iure lucendi sine cesso d principali Debitore.
dec. 2. n. 20. pag. 12.
Tertius Possessor vigore distractionis Legitima, &
Fideiussaria, valens iuri suam possessionem ad-
versus fideicommissarios. dec. 28. n. 16. pag. 179.
& fideicommissarii competit probare excessum
alienationis dicta distractionis. ibid. n. 21.
Tertius Possessor ut dicatur Legitimus Contradictor,
requiritur, ut habeat titulum exclusivum iuris ha-
vedis. dec. 31. n. 12. pag. 191.
Tertius Possessor si iuri potest exceptione dotis con-
fessata non numerata. dec. 50. n. 2. pag. 260.
Tertius Possessor si velit immisionem emicare, & solvendo
se liberare, in Saluiano debet certa summa per
Agentem deduci. dec. 50. n. 37. pag. 264.
Tertius Comparatus impedire bonam praestit. expedicio-
nem causa ventris inter Colligantes, quando
causa Tertij est exclusiva amorum iuris, quorum
prius est terminanda cum reservatione iurium ipsi
in alio iudicio experiendorum contra eum, apud
quem bonorum possessio remanebit. dec. 54. n. 2.
& 3. pag. 271.
Tertius Comparatus ex equitate retardare potest ex-
peditionem causa, dolo de interesse statim, & in-
continenti. ibid. n. 4.
Tertius Comparatus non datus sufficientem summas sui
iuris non admittitur ad causam. ibid. n. 6.

Testamentum

Testamentum esse informe recipit robur ex observan-

sia, & transit in fidem veri, & contrarii am-
plius non potest. dec. 5. n. 73. pag. 38.
Testamentum confitum d Parochu vt sit validum,
debet in publicam formam redigi, & citius citan-
dis approbari, & confirmari d Iudice per factam
interlocutoriam sententiam. dec. 12. n. 1. pag. 85.
Testamentum publicum magis Parochi confitit, est fa-
cienda publice in Iudicio per examinationem Te-
stium subceptorum, & prima citantur heredes,
qui successores fuisset abintestato. ibid. n. 2. & 6.
Testamentum proprio Parochi confitum non valet
sicuti simplex fides, nisi fuerit notatum in publi-
cato formam. ibid. n. 3.
Testamentum confitum d Parochi torrit, si testes
portantur ante eius publicationem. dec. 12. n. 5.
pag. 85.
Testamentum non reputatur Parochi scriptura. ibid.
n. 4.
Testamentum confici potest d Parochi totam duobus
testibus ex cap. cum eiles de testam non oportet
de iur per fieri potest Instrumentum, & sic dicitur
scriptura prima. ibid. n. 10.
Testamentum d Parochi confitum pro forma indiget
citatioq. intertestatorum, examinatione Testium,
& Iudicis interuentu. dec. 12. n. 12. pag. 85.
Testamenti validitatem per Patres revocari vo-
quit. ibid. n. 12.
Testamentum publicum facio probationem probatur,
et non inoffensum. ibid. n. 13.
Testamentum conditum ex falsa causa est nullum. dec.
20. n. 25. pag. 143.
Testamentum quando non est abolum, nec cancella-
tum, nec ex vlla parte vitiatum, est concedenda
immissio vigore l. fin. Cod. de Edict. Du. Adr.
coll. dec. 31. n. 1. pag. 190.
Testamentum, in quo sunt descripta bona, probat
possessionem Testatoris. dec. 42. n. 4. pag. 230.
Testamenti pars alteram declarat, quando aliqua
subesse potest probabilis ratio. conf. 7. n. 7. p. 447.
Testamentum si non contineat expressam rationem
conservandi bona in agnatione, non praesumitur,
Testatorem voluisse excludere feminas. ibid. n. 12.
Testamentum est nullum, causa exheredationis d Te-
statore in testamento expressa, licet vera, si tamen
per Teste probetur, quod illa non fuerit causa finalis
exheredationis, sed alia d Testatore opinata,
qua erat falsa. dec. 20. n. 53. pag. 145.
Testamentum est nullum ipso iure, quando causa finalis
d Testatore expressa, est falsa. ibid. n. 55.
Testamentum est annullandum ope exceptionis, quan-
do causa non est expressa, sed in corde retenta.
ibid. n. 56.

Testator.

Testatoris voluntas probatur ex dictis postestorem
aut, & post testamentum. dec. 20. n. 23.
pag. 143.

Testato-

Testatorem si dicatur fecisse novam dispositionem, requiritur probatio eandem solemnitatem, qua sunt necessariae in alio condendo. decif. 10. n. 50. pag. 145.

Testatoris voluntatis mutatio in dubio non presumitur, sed perseverantia. dec. 10. n. 58. pag. 146.

Testatoris mens ubi est dubia, recurrit debet ad rationem ab ipso expressam. ibid. n. 60.

Testator si usus fuerit verbis collectivis aptis comprehendere masculos, & feminas, & quando voluit qualiterque masculinitatis illam expressio, femina non dicatur exclusio. conf. 7. n. 4. pag. 447.

Testator nunquam excludere voluisse presumitur feminas, nisi specificè legatur in testamento expressio ratio, quod bona conferantur infamulis. ibidem. num. 11.

Testator excludens proprias stirpes probet fortissimum argumentum ad exclusionem feminarum. conf. 7. n. 26. pag. 448.

Testator presumitur se conformare cum Statuto loci. ibid. n. 26.

Testator dans facultatem, ut fiat simpliciter nota, vel declarationem, non attenditur, non probata creditur substantia, tanquam iniqua facultas, & fraudis nutritiva. conf. 9. n. 3. & 4. pag. 454.

Testator non valet immutare iurisdictionis formam, scilicet, ut indicet fides ex aliqua specie probationis, sed ut verba sententia prout alia, intelligi debeant de probatione formali, plena, & scripturali, secus de quali quale. ibid. n. 5.

Testator non censetur remisisse probationem, qualem, qualem, ad effectum evitandi doli, & fraudis suspitionem. ibid. n. 6.

Testator presumitur voluisse gravare heredem, quod minus possibile sit, & idem in dubio interpretari fieri debet favore heredi, maxime quando accedunt verba generalissima. conf. 9. num. 19. & 20. pag. 455. conf. 10. n. 25. pag. 459.

Testator presumitur voluisse ab herede fieri, quod ipse vivens fecisset, vel esset futurus. conf. 10. n. 8. pag. 458.

Testator quando legat pro tempore vite ipsius Legatarii, vel ponit habitationem in eius voluntate, & in casu non habitationis onerans heredem, ut necessaria ad vitam subministrat, censetur respicere illius tantum suorem, non autem aliorum, cum quibus habitationem demandavit. ibid. n. 14. et 15.

Testator facit expressiones, si voluisset, quod filij haberent & legatum, & habitationem post mortem matris, ac etiam in suis vita, si ab illa eam separatum prætendissent. conf. 10. n. 28. pag. 459.

Testis.

Testes inter se singulares de loco, & tempore, sufficienter probant confessionem extrajudicialem. decif. 3. n. 2. pag. 18.

Testium singularitas non dicitur oblativa, sed admi-

nistrativa, & eorum dicta fides non admittitur, quando agitur de confessione extrajudiciali probanda. ibid. n. 3.

Testis examinatus nullius strepeti non possit, ed quia sint mortui, totum examen insinuat ex quadam aequitate. dec. 3. n. 10. pag. 19.

Testis repetens sufficiens, quod se remittat ad aliud examen. ibid. n. 11.

Testis se referens ad suum examen aliud factum, licet nihil, nihilominus probat. dec. 3. n. 12. pag. 19.

Testis positus praesumenda est obditi; quid dolens. ibid. n. 13.

Testis non potest dici varius in secundo suo dicto, cum intelligi possit de se causam, hoc est, propter illud, de quo deposuit in alio eius examine. decif. 3. n. 14. pag. 19.

Testis ut salvetur a mendacio, & falsitate, est facienda dubitatio interpretatio. ibid. n. 15.

Testis diversitas, & contrarietas lentis momenti, & scilicet vergete ad concordiam reduci valens, non est attendenda. ibid. n. 16.

Testium dicta non sunt excludenda, sed adiuvanda. ibid. n. 17.

Testes dubitandi deponentes nihil probant. decif. 3. n. 30. pag. 20.

Testis utrum probat, etiam si ipse deponat per verba Videri, iudicio suo, & similia, quando credulitas ostenditur iniqua a sensu, non credi debere. ibid. num. 31.

Testis deponens sibi videri, ipse debet esse scripturae alimur caratissimo, ex eo quod pluries cum videri scribere, probat. dec. 3. n. 32. pag. 21.

Testis Comparatorem Coniungentem non probat. ibid. n. 38. & 39.

Testibus Rei in concursu est magis standum, quod de actoris. ibid. n. 40.

Testis uni affirmanti magis creditur, quam mille negantibus. ibid. n. 41.

Testis vixit plene probat contra Producentem. dec. 7. n. 32. pag. 50. dec. 82. n. 53. & 54. pag. 373.

Testis singulariter probans scientiam. decif. 7. n. 33. pag. 50.

Testium fides per Iudicem diligenter est examinanda, suspensa iam eorum Persona, quam Persona, pro qua deposuerunt, ac eorum conditiones, & qualitates. dec. 8. n. 10. pag. 55.

Testis de auditu a meum passio non probat metum. dec. 8. n. 27. pag. 56.

Testis deponentes de proprio Iudicio circa metum probationem non probant, sed tenentur asserere causam metus. ibid. n. 28.

Testes concludenter probare debent Societatem per talexatus, qui circa ius, & nomen Societatis fieri non possunt. dec. 11. n. 31. pag. 78.

Testes deponentes ad se Societatem, debent reddere concludentem rationem eorum scientia. ibidem. num. 34.

Tales defuncti de pœpore debent de affibus socialibus, & non sufficit dicere, tales fuisse sacros. *ibid.* n. 35.

Telles incrementis nullam fidem merentur. *dec.* 12. n. 43. *pag.* 79. *dec.* 31. n. 14. *p.* 166. *dec.* 39. n. 30. *p.* 335.

Telles subrepti in Testamento, manu proprii Parochi confecti, sunt exequandis formis. *dec.* 12. n. 2. *pag.* 84.

Telles si multipliciter agere publicacionem, testamentum confectum à Parocho coram. *ibid.* n. 5.

Telles si fides adnotetur per ipsorum singularitatem non obsequium, vel obsequium, sed administracionem. *dec.* 13. n. 8. *pag.* 87.

Telles si singulariter operantur, ut omnia dicta rationantur ad plenam probationem faciendam. *ibid.* n. 9. *pag.* 88.

Telles si singulariter dicunt administracionem, quando ipsorum depositum tradit ad probandum solutones solas ad compem rei habet. *ibid.* n. 10.

Telles non possunt contrariari, si verum dictum fundent in quantitate, & valore fructuum, qui percipi possunt. *dec.* 35. n. 16. *pag.* 108.

Telles deponentes de falso proprio plene, & conclusivè ac probanti, & non possunt contrariari. *dec.* 17. n. 4. *pag.* 128. *dec.* 19. n. 10. *pag.* 183. *dec.* 34. n. 25. *pag.* 381.

Telles ac proprio Testis deponentes admittuntur ad probandum perceptionem fructuum. *ibid.* n. 7.

Telles dicunt de rebus suis deponentes recipiunt in fructuum liquidatione, etiam si sine singularet, maxime Coloni. *dec.* 17. n. 8. *p.* 101. *dec.* 19. n. 10. *p.* 129.

Teli unico, magis de rebus suis valde redditur suspectum de falso, nulla fides adhibetur. *dec.* 18. n. 2. *pag.* 130.

Teli Mulier de Jure Pontificio in Causa Criminali à testificando repellitur. De Jure verò Casareo, licet non repellatur, non est integra fides. *ibid.* n. 3. *et.* 4.

Teli pauper non est integre a fidei. *dec.* 18. n. 5. *pag.* 131.

Teli non debent deponere ex officio laquei. *ibid.* n. 6.

Teli pauper probat per se pauperem mendacem, & corruptorem, nisi sit bona fidei. & fama. *ibid.* n. 7. & 8.

Teli pauperi boni est, & boni non presumitur, nisi probetur. *dec.* 18. n. 9. *pag.* 131.

Teli pauper non habet bonam famam pro se. *ibid.* n. 10.

Teli pauper cum voluntate convinctus à Testimonio perhibendo repellitur, licet agatur de causis que non requiruntur testes quare exceptione motores. *dec.* 18. n. 14. & 15. *pag.* 131.

Teli quandoque dicunt verum, remissum. *ibid.* n. 16.

Teli pauperi quanta fides sit adhibenda, relinquuntur iudicis arbitrio, quod arbitrium non habet locum in Causa Criminali. *ibid.* n. 17. & 18.

Teli contrariantur, & adhibetur deponere nullam facti probationem, nec indicium. *dec.* 18. n. 20. *pag.* 131.

Teli non contrariantur scilicet ea, super quibus deponunt, non probat. *ibid.* n. 23.

Teli unicus in Criminalibus non facit plenam, vel simplicem probationem, remissum. *ibid.* n. 26.

Teli inter se contrarii non probant, etiam si agatur de Criminalibus exceptis. *dec.* 18. n. 27. & 28. *pag.* 133. *dec.* 36. n. 5. *pag.* 389.

Teli contrarii Fisci, & Rei numero paribus vel non est attendendum, vel illis tantum creditur pro Reo deponentibus. *dec.* 18. n. 29. *pag.* 133.

Teli quando in pertinentibus ad facti substantiam, non ponuntur, & sunt aequales numero, etiam si essent verius digni testibus Fisci, pronunciantur, est pro Reo, qui dicitur in possessione fama, & vis. *ibid.* n. 31. & 32.

Teli non etiam famam, licet pluribus numero Testibus Fisci, ad defensionem Rei magis creditur ex officio famam illam, ac oblationibus, quibus condemnantur. *ibid.* n. 33. & 34.

Teli unicus per Fiscum examinatus adversus ipsum sufficienter probat, & sufficit deponere minime concludens, & de creditate. *dec.* 18. n. 35. & 36. *pag.* 133.

Teli vocans aliquem in testimonium, si testis vocatus negat id, quod affirmant, non probat, sed falsum repugnat. *ibid.* n. 37. & 38. *dec.* 64. n. 19. *pag.* 316. & *dec.* 86. n. 10. *pag.* 389.

Teli concludere debent negationem coram locum, & tempore, *dec.* 18. n. 39. *pag.* 133. *dec.* 39. n. 20. *pag.* 390.

Teli magis creditur delictum excludentibus, quam aliud probantibus, utrum quid Reus se fundaret in negantibus. *dec.* 18. n. 39. *pag.* 133.

Teli duobus affirmantibus magis creditur, quam mille negantibus, nisi agatur in Criminalibus. *ibid.* n. 40.

Teli duobus negantibus magis creditur, quam unico affirmanti, nisi negatio fuerit plene per Fiscum probata. *dec.* 18. n. 40. *pag.* 133.

Teli simulacris de falso ex contrariis depositionibus aliorum Testium. *ibid.* n. 41.

Teli plures convinctus pauciores de peritio, & falsitate, quando contrarii est inter Testes est manifestum. *dec.* 18. n. 42. *pag.* 133.

Teli negantes ad favorem Rei magis probant, quam affirmantes contra eum. Principi si negatio, sicuti affirmatio eadem in sensum Testis. *ibid.* n. 43. & 44.

Teli de pro Reo concludunt probationem negationis, sufficit verisimilando, quid scivisset, aut audivisset. *ibid.* n. 45.

Teli nullius examinatur seorsum à presentia iudicis. *dec.* 19. n. 2. *pag.* 135.

Teli plene probat contra Inductum. *dec.* 19. n. 19. *pag.* 136. *dec.* 46. n. 2. *pag.* 148. *dec.* 82. n. 17. & 18. *pag.* 371.

Teli duo sufficientes ad declarandum voluntatem Testis. *dec.* 20. n. 3. *pag.* 148.

Testis primo dislostandum est, maxime quando secundu-
dum dictum fuit obsecutus carceris motu . dec. 51.
n. 21. pag. 267.
Testes de credulitate probant liquidam quæritatem
rei innotatam . dec. 53. n. 3. pag. 269.
Testibus duobus confessis, & de veritate facti per
sensum corporum deponentibus, plena fides præ-
betur. dec. 56. n. 4. pag. 279.
Testes duo omni exceptione maiores requiruntur, ut
aliquis committatur de maleficio, & ut pena ordi-
naria imponi valeat. dec. 59. n. 12. pag. 288.
Testis animæ deponens non facit ullam fidem. ibid.
num. 13.
Testis unico deponenti de secreta allocutione non est ulla
fides adhibenda, præcipue quando agitur de poena
capitali. dec. 64. n. 8. & 9. pag. 310.
Testis deponens de auditu ab illis, cui non adhibetur
fides, non est fides præstanda. dec. 64. n. 8. p. 311.
Testis si remeaverit primum dictam in repetitione, si-
dem tollit sibi ipsi, præcipue non purgata perituri
macula per aliquod tormenti genus. dec. 64. n. 32.
& 33. pag. 312.
Testis secunda depositio, seu exculpacio tollit vires
præcedentis depositionis, seu inculpationis. ibid. n. 34.
Testis depositus, si aliquem possedisse, licet non reddi-
derint causam scientie, probant detentionem. dec.
69. n. 4. pag. 323.
Testis deponens de eius iudicio non probat. decis. 69.
n. 24. pag. 325.
Testis deponens se audivisse, non autem a quibus,
fidem non meretur. ibid. n. 25. & 27.
Testis depositus super negatam, non coartata ad tem-
pus certum, redditur incredibilis. ibid. n. 26.
Testis nullam rationem sua depositionis reddens nihil
probat. dec. 69. n. 28. pag. 325.
Testis Coloni, & Debitores non admittuntur pro Do-
mino, & Creditore ad probandum. ibid. n. 29.
Testis interfectus cum Debitore seu cum quavis alia
Persona, est reijciendus, nullumque probationis
gradum confert. ibid. n. 30. & decis. 84. n. 4.
pag. 379.
Testibus numero pluribus longe est fides adhibenda, præ-
sertim si inter dictos, & Personas nulla excep-
tione notatur. dec. 69. n. 31. & 32. pag. 325.
dec. 71. n. 4. pag. 326.
Testium depositiones tolluntur, vel saltem confundun-
tur, ex alijs Testibus examinatis. decis. 69. n. 33.
pag. 326.
Testis administrati præferuntur Testibus non admini-
stratis. dec. 69. n. 34. pag. 329.
Testibus vnius singulum est, quàm instrumentis. ibid.
num. 38.
Testis deponens de facto proprio, in casu administrati,
inducit perfectam probationem. dec. 75. n. 2. p. 347.
Testis deponens de facto proprio, plena fides est adhi-
benda, concurrentibus alijs administratis, & proba-
tionibus, licet imperfectis. ibid. n. 3. p. 349.

Testibus inenarrabilibus deponentibus nulla fides est
adhibenda. dec. 75. n. 17. pag. 348. dec. 82. n. 49.
pag. 373.
Testes in antiquæ ad probationem domini valde con-
ferunt. dec. 80. n. 6. pag. 363.
Testes septem sine requisitis probant publicæ vocem,
& famam. ibid. n. 12.
Testes deponentes de culpa debent esse testes, et non
interrogati reddere debent rationem eorum deposi-
tionis. dec. 82. n. 12. pag. 370.
Testis deponens inenarrabile, & contrarium veritati,
nullam facit probationem, quævis sint plures, imò
sunt suspecti de falso. decis. 82. num. 49. & 50.
pag. 373.
Testibus in arte peritis est maxime credendum. ibid.
num. 51.
Testibus verisimiliora deponentibus, ac minus sus-
pectis magis est credendum. ibid. n. 52.
Testes nulliter examinantur super recognitione scri-
pturarum absque citatione Parisi. dec. 83. n. 10.
pag. 376.
Testes de auditu ab Inducente, & ab interesse habenti-
bus, ac de auditu publico, non probant doctæ nu-
merationem. dec. 84. n. 4. pag. 379.
Testes deponentes de auditu, sed non a quo, non atten-
duntur, maxime quando huiusmodi auditus verum
habere potuerit post lucem motam. ibid. num. 7.
& 8.
Testas singulares probant additionem hæreditatis. dec.
84. n. 26. pag. 381.
Testi deponenti de credulitate, nulloque pravo inter-
rogatorio, nulla est præstanda fides. dec. 86. n. 4.
pag. 389.
Testis a Fisco approbatus plenam probationem facit.
dec. 86. n. 9. pag. 389.
Testes singulares non probant, rationis essent nulle,
præsertim quando singularitas est obliuio, quæ
tolerari non potest, & si singularitas sit admittenda
inenarrabilis. ibid. n. 11. 12. & 13.
Testes licet numerosi nihil probant propter omis-
siones in examine, coramdemque expositionem,
nec constituunt iudicium. ibid. n. 14. & 15.
Testes reddunt suspecti si sponte se subiiciunt exa-
mini, coramque dictis non sunt attendendi. dec. 86.
n. 18. pag. 390.
Testes inenarrabiles deponentes, probata præcedenti
omittunt inter præsentis Reos, & Offensum. ibid.
num. 19.
Testi de facto diminuitur, si inimicitia causa non indu-
ceret, eorum capitale, & alia accedunt ibi defectibus,
non esse recipiendus. ibid. n. 22. & 23. pag.
390.
Testium defectus non suppletur numero. ibidem.
num. 24.
Testis recognitione non sufficit, probata idem causa.
dec. 86. n. 25. pag. 390.
Testis Fisci non debet esse iudicandi ad sanctorum
Inquisit. ibid. n. 28.

Testis quid sit omni exceptione maior, est probandum.

dec. 87. n. 3. pag. 302.

Testes singulares admittuntur ad publicam vocem, &

fama probandum. conf. 3. n. 20. pag. 431.

Testes inhabiles iunguntur ad imponendum poenam.

capitulum de delicto occulso, & de nocte commissis.

conf. 3. n. 53. pag. 434.

Timor.

Timor iustus ex officio Mercentis dignoscitur ad mo-

tum indutendum. dec. 8. n. 29. pag. 56.

Timor scandali, & rixarum constituit in illa prae-

sententia in possessione immobilium, aut iurium

ad immobilia. dec. 55. n. 51. pag. 277.

Timor rixarum, & armorum in actis apparet debet, ut

inhiberi valeat, ne Partes accedant ad locum dis-

ceptoria. ibid. n. 52.

Titulus.

Titulus iustus, seu iustitialis non resistit quin Iudex

imittat, & monente etiam immittitur ut per

inductum antiquioris possessionem. dec. 3. n. 13.

pag. 197.

Titulus, qui de novo allegatur, si sit in corroboratio-

nem primae possessionis, & bonum ideo reddetur

clarum, in iudicando competis. dec. 3. n. 23. pag. 193.

Titulus quandoque adquiretur non solum, sed & efficietur

una cum fructibus. dec. 57. n. 30. pag. 285.

Titulus est respoñdendus ad periculum, quando agitur

de summario iusto possessione. dec. 69. n. 6. pag. 324.

Titulus possessionis ex aliquo magis fandi debet, ut

iudicando, quando dubitatur. dec. 73. n. 12.

pag. 344.

Titulus inducit antiquiores possessionem. dec. 73.

n. 15. pag. 344.

Titulus privatur per Instrumētum immittentem, &

locutionem. ibid. n. 16.

Titulus si sit mutatus, per scriptum non valet, etiamsi

sit nulle auctoritatis. dec. 80. n. 28. pag. 364.

Titulus ab Emptoribus acquisitus non mutatur, imitatur

Personam. dec. 89. n. 10. pag. 385.

Tortura

Tortura non facit peritiam. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura non est danda, sed Reus est absolendus si ius-

tibus iudicis & iudicis contrariis. dec. 91. n. 16. pag. 187.

Tortura est infirmitas Socris, sicuti peritiam iustitiae

admitti valeat in Testim. dec. 64. n. 23. pag. 317.

Tortura est infirmitas defectum curiae, ut ea quod

quis se facit peritiam delicti. dec. 69. n. 13.

pag. 324.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Tortura inferri potest ex dictato, & Condictio

mala continua ante delictum, in delicto, & post

delictum. dec. 89. n. 11. pag. 185.

Traditio.

Traditio est translatio possessionis.

Traditio instrumentorum non probat dominium, nisi

etiam concurrat effectiva traditio possessoris. res.

dec. 46. n. 2. pag. 199.

Traditio dicitur de substantialibus capitulis, &

voluntatis, quia malum est ea arguuntur. dec. 79.

n. 4. pag. 347.

Traditio est translatio possessionis.

Traditio instrumentorum non probat dominium, nisi

etiam concurrat effectiva traditio possessoris. res.

dec. 46. n. 2. pag. 199.

Traditio dicitur de substantialibus capitulis, &

voluntatis, quia malum est ea arguuntur. dec. 79.

n. 4. pag. 347.

Transitus per 30. dies in toto anno sufficit in servitute discontinua usus ierineris, ad effectum, ut quasi possideri dicatur. ibid. n. 54.

Transitus per viam attritam, & publicè frequentatam, non inducit possessionem precariam, & Iure familiaritatis, sed Iure proprio, ac servitutis. dec. 69. n. 73. pag. 328.

Transitus ut venias sub servitute, requiruntur liquidissima probationes, & quoddam Testes illam inducunt, cum expressione, quod aliquis fuerit usus Iure servitutis vigore alicuius tituli præcedentis. pag. 331. n. 5.

Transitus ut sub servitute veniat, probari debet per Pretendentem eum, etiam si existatur in possessione, cum sit ex actibus negativus. pag. 331. n. 6.

Transitus probari debet fuisse acquisitus, vel pacto, aut testamento, sive præscriptione. pag. 331. n. 9.

Transitus in servitute requirit præscriptionem immemorabilem. pag. 332. n. 12.

Transitus an, & quando censetur permissus Iure precario, vel familiaritatis, & non Iure servitutis. pag. 332. n. 18. dec. 71. n. 7. pag. 336.

Transitus fieri non debet de linea ad lineam, nisi possit lineam Possessoris omnino extinguam. dec. 90. n. 12. & 59. pag. 410.

in TRANSVERSALIBUS quoto gradu distant remotor à Comuni stipue in linea inaequali, eodem gradu distant inter se. dec. 90. n. 1. pag. 408.

Trebellianica.

Trebellianica, & Legitima detractio competit Tertij Possessoribus adversus fideicommissarios. dec. 28. n. 16. pag. 179.

Trebellianica cum legitima medietatem hereditatis absorbet. dec. 28. n. 23. pag. 180.

Trebellianica detrabit nequit de fideicommissi particulari, sed de universali. dec. 42. n. 14. pag. 232.

Trebellianica detractio competit prohibita si Testator in testamento mandet, quod bona integraliter, & absque alia diminutione perveniant ad substituunt, quæ prohibitio afficit etiam filios primi gradus. ibid. n. 15. & 16.

Trebellianica, prætermisso tempore antiquo, hodie prohiberi potest filiis primi gradus. dec. 42. n. 17. pag. 232. dec. 43. n. 33. 34. & 36. pag. 237.

Trebellianica constituitur vngquam potest, existente Testatoris expressa prohibitione detractiois eandem, præsertim sequens acceptatione, & non reclamazione Successorum. dec. 43. n. 31. & 32. pag. 237.

Trebellianica omnino prohiberi potest, quando agitur de fideicommissis particulari. ibid. n. 35.

TRIBUNALIA Suprema, etiam adversus sententias, & rem iudicatam non attendunt lapsum temporis, quando confus de lapsu, & de causis restitutionis in integrum ratione iniusticia. conf. 7. n. 41. pag. 450.

Turbatio.

Turbatio inducitur per illum, qui servitutem præten- dit. dec. 46. n. 8. pag. 249.

Turbatio fit per quemcumque molestationem, vel impedimentum, & quemcumque actum, qui non sint liberi, & quiete aliquem possidere. dec. 46. n. 9. pag. 249.

Turbationis pena remitti potest, & condemnari ad desistendum. ibid. num. 11. ubi regitur Zuccar. dec. 9. n. 12. pag. 250.

Turbationis pena effugitur per quamlibet causam, etiam temerariam, & vesaliem, & ultra culpam requiritur dolus. ibid. n. 13. & 14.

Turbationes inducuntur per Impedientem transitum per aliquem locum. dec. 69. n. 42. pag. 326.

Tutor.

Tutor contra legis prohibitionem rem Minoris distrabens, si pro contractibus observantia obliget bona propria, remansit efficaciter obligatus, dec. 7. n. 49. & 50. pag. 51.

Tutor amittit Ius, mortuo pupillo. dec. 31. n. 27. pag. 191.

Tutor proprius, & principalis nominatus se obligans in contractibus Minoris sine solemnizationibus valide obligatur, licet Minor nulliter. dec. 38. num. 16. pag. 218.

Tutor non tenetur de casibus fortuitis, & in specie si Debitor Pupilli deceaserit, nisi se constituerit Debitorem de proprie. dec. 60. numer. 61. & 62. pag. 296.

Tutor vendens bona mobilia Minoris absque decreto Iudicis, & subastatione, reddit venditionem nullam, & ipse, eiusque heredes tenentur de propria ad solutionem pretij. ibid. n. 63. & 64.

Tutor possidet bona Pupilli solum Iure familiaritatis. dec. 74. n. 5. pag. 346.

Tutor habens quietantiam de omni, & toto eo, cuius occasione tutela debetur remansisset, non liberatur à debito nomine proprio contracto. dec. 60. n. 71. & 73. pag. 296.

Tutoris falsi exceptio est opponenda. dec. 87. n. 24. pag. 394.

Tutrix talis præsumitur, si probaverit diu se gessisse, tanquam Tutricem. ibid. n. 26.

Tutor, seu Tutrix, non conficitur Inventario totius rei pupillaris, nec administratione decreta, an antea illius confessionem legitimi Administratores Personam sustineant, ita ut contractus per eum initii dicantur validi. ibid. n. 29. 31. & 33.

Tutor, quando agitur de contractu cum causâ, se damnificares Pupillum, actus non dicitur ipso Iure nullus. dec. 87. n. 31. pag. 394.

V

Valor.

- V**alor alius dicitur singularis, alius communis, & alius conventionalis. dec. 37. n. 1. p. 214.
 Valor ille dicitur iustus, qui à Partibus ipsis approbatur. ibid. n. 2.
 Valor eiusdem rei, infra decennium idem presumitur esse. dec. 37. n. 11. pag. 115.
 Valor fructuum est liquidandus, vs creditum dicatur liquidum. dec. 50. n. 40. pag. 264.
 Valor iustus presumitur de tempore venditionis. dec. 52. n. 8. pag. 269.

Variatio.

- Variatio non datur de vna ad aliam viam. decif. 57. n. 15. pag. 283.
 in Variationis materia multi agitur cum lege, quàm cum homine. dec. 79. n. 22. pag. 360.

Vestigalia.

- Vestigialis substantia dicitur deperdita pro ea parte, hyponum adubi prohibitorum. dec. 14. num. 14. pag. 92.
 Vestigialis substantia consistit in transu, & introductione mercium. dec. 14. n. 3. pag. 91.
 Vestigialis Redemptor si sibi faueret text. in l. si in actum 13. ff. de action. empt. posset agere contra Venditorem ex eius facto, exactione impedita, vel actione ex emptio, vel conditione incerti ex stipulatu. dec. 14. n. 63. pag. 96.

Venditio.

- Venditio ampliffimis concepta verbis cum Iuramento extenditur ad quodlibet Ius Vendenti competens quomodolibet, etiam vltis à modis, & causas expressas. dec. 7. n. 38. pag. 50.
 Venditio etiam honorum Maternorum inducitur ex venditione, & cessione omnium, & quorumcumque iuram, quia quomodolibet, & quouis de causis Vendenti, & Cessanti competens, vel in futurum competere possent. ibid. n. 40.
 Venditio est contractus bona fidei in quo deterioratio, seu diminutio petitur non officio Iudicis, sed Iure actionis. dec. 14. n. 25. pag. 92.
 Venditionis natura propriè est, ut omne periculum, et omnes casus fortuitos in re vendita contingentes, post illius perfectionem Empiror sustinere debeat. dec. 14. n. 35. pag. 93.
 Venditione prohibita, non censetur propriè prohibita hypotheca, vel obligatio. dec. 15. n. 39. pag. 106.
 Venditio transfert dominium. dec. 15. n. 46. pag. 107.
 Venditio dicitur perfecta, non absente pæso temporali de retrouendenda. dec. 37. n. 6. pag. 214.
 Venditio honorum mobilium Minoris si fuerit facta,

abique decreto Iudicis, & subastatione, redditur nulla, & Tutor, eiusque haeredes tenentur de proprio ad solutionem pretij. decif. 60. n. 63. & 64. pag. 296.

- Venditio, & Emptio malitiam arguitur ex traditione, qua dicitur de substantialibus eandem. decif. 75. n. 4. pag. 347.

Venditor.

- Venditor mandante fieri aliquam exactionem per Emptorem ex pretio rei vendita, solutio non dicitur facta pro mandante. dec. 2. n. 15. pag. 12.
 Venditor census in Instrumento venditionis facit duo, scilicet vendit censum, & acquirit passum de retinendo. dec. 2. n. 21. pag. 12.
 Venditor census si cedat Tertio Ius redimendi, Cessipnarius non repræsentat Venditorem in actione passiva, sed solum in actione activa, ita ut primus census per solutionem non remaneat exactionis, sed translatus in Tertium recemtem, & presumitur exburstantem. ibid. n. 22.
 Venditor gabella semper promississe videtur, se nihil futurum, quod eius exactionem impediat. dec. 14. n. 38. pag. 94.
 Venditor non potest in aliquo facere deteriorum conditionem Emptoris, aliis etiam si id faciat sanore publico, teneatur ad omnia damna. dec. 14. n. 79. pag. 98.
 Venditoris culpa quando afficit dominum, interesse totale debetur Pronuntialibus vestigialium. ibid. num. 81.
 Venditor, vel defensor necessarius, si euersionem promiserit, vel potest omnibus exceptionibus, & defensionibus aduersus executionem rei Iudicata, solum si esset defensor voluntarius. dec. 72. n. 1. et 2. pag. 339.
 Venditor, invito Allore, comparere potest ad liberandum Emptorem, paritè ac si ipse possideret, maxime facta ab Emptore ipsimet Venditori denunciatione, & euidenter apparente bono Iure, auctoribus laudati. dec. 72. n. 16. 17. & 18. p. 340.
 Venditor comparere vel Procurator in rem suam, & pro suo interesse, si promiserit euersionem Emptori, idè non attenditur, quod non possidet, sed sufficit, ut in hoc, & terminis veniat ad defendendum Emptorem. dec. 72. n. 20. & 21. pag. 340.
 Venditori vel cohære Ius retentionis, vel idem Venditor, vel defensor necessarius ad commodum Emptoris eo Iure uti potest. ibid. n. 22. & 23.
 Venditor censum remittere omni Iure, et hypothecam sibi competentem super bonis venditis ad fauorem Emptoris tantum. dec. 72. n. 32. pag. 341.
 Venditor census si fuerit in culpa, & negligentia peremptionis totius, vel partis fundi censui, tenetur pro rata ad restitutionem pretij, & interesse. dec. 82. n. 1. 10. & 45. pag. 370.
 Venditor census prius Custos, & Possessor est obligatus

cus tueri, manuteneri, reficere, & restaurare. ibid.
n. 8. & 9.

**Venditor census pro conservatione, & manutentione
fundus censuum non tenetur facere magnum sumptus,
sed modicos; & si cuius deterioraretur; dicitur in
culpa, & ad inaneffo tenetur.** *de off. b. n. 3. 15
pag. 37. 2.*

**Venditor census non tenetur reficere domum in parte
peremptam, idem ratione magna expensa alim quid
diceretur de noua illam facere.** *ibid. n. 39. & 40.*

**Venditor census non tenetur suis sumptibus reparare do-
mum rancem.** *ibid. n. 43.*

**Venditor tenetur ad restitutionem pecuniam solutam,
vna cum interesse; Emporiorum ad restitutionem
fructuum ex fundo perceptorum, falsa resolutione
contrarius. confus. n. 9. pag. 144.**

**Venditor non potest procedere ad emptoris interesse
pretij non soluti, contractu nullo d. principio exis-
tente, sed tantum fructus fundi, etiam si ante con-
tentionem.** *ibid. n. 16.*

Verba.

**Verba Statuti quando in iudicio terminantur pro im-
prium, confusio. non potest ad videretur procedi.**
dec. 3. n. 44. pag. 147.

Verba generalia probant scientiam. *dec. 7. nam. 30.
pag. 49.*

**Verba amplissima contraria cum iuramento habent
cum specialis expressionis, & renuntiationis, quan-
do potius in genere cogitari de iure, vel renuntia-
batur.** *dec. 7. n. 37. pag. 50.*

**Verba amplissima d. contraria cum iuramento operan-
tur, quod venditio, & iurium cessat, siue renun-
tatio extendatur ad quolibet Ius Venditori, Ce-
denti, siue Renuntianti quomodolibet competens,
etiam ultra modos, & causas expressas.** *ibid. n. 38.*

**Verba censentur prolata possit calore iracundia,
quod animo parato.** *dec. 8. n. 36. pag. 50.*

**Verba admodum generalia, & geminata, siue sunt
apta comprehendere etiam obligationes, & iuris
pro marito.** *dec. 10. n. 3. pag. 70.*

**Verba vniuersaliter prolata extenduntur ad impro-
prios, imo in propriissimum alienationem; & sic
ad hypothecam specialem, & generalem.** *dec. 12.
n. 41. pag. 106.*

**Verba vniuersalia, siue generalia non possunt per spe-
cies specificat ampliori, quod si sit, sed bene
restringi.** *dec. 13. n. 49. pag. 107.*

**Verbum nullum vniuersale, quatenus generatum
reperitur, quod non recipiat restrictionem ex
circumstantiis.** *ibid. n. 53.*

**Verba prohibita statuta an dirigantur in Otium
tem, siue Acquirentem, autem consuetudine dispo-
sitionem.** *dec. 15. n. 96. pag. 111.*

**Verba penalis dispositionis non possunt extendi, ut
comprehendant iudicium praambulum ad appra-
bationem possessoris, sed sunt restringenda, ac li-**

**mitanda ad effectus contemporaneos, & inueniend
precedit ipsamque approbationem.** *Regem. 2.
dec. 13. n. 106. pag. 112.*

**Verba sunt interpretanda in donatione de iure pre-
cisius traditis d. Sponso Sponsa, id est ut donatio in-
telligatur facta ad vsum tantum.** *ibid. 20. n. 2.
pag. 139.*

Verba blanda, & captatoria non obligant. *dec. 20.
n. 4. pag. 140.*

**Verba ambigua in vni donationis locum recipiunt
inter Sponsas Nobiles.** *dec. 20. n. 5. pag. 140.*

**Verba legatigaando sunt dubia, & sunt tunc interpre-
tatio mentis Testatoris.** *dec. 20. n. 45. pag. 144.*

**Verba mortis non inducunt falsitatem, si remaneat
idem sensus.** *dec. 24. n. 10. pag. 153.*

**Verba emaneantia a possessore in testamento ab illo, cuius
negatur esse filius, probant filiationem, & iure de
Iure Communi quod ex Statuto Litterarum.** *dec. 25.
n. 2. pag. 167.*

**Verba dispositiva d. Institutione in certa portione,
probat filiationem.** *ibid. n. 3.*

**Verba vniuersalia comprehendunt omnes alios, tam
quam admittunt limitationem, & restrictionem.**
dec. 27. n. 14. pag. 175.

**Verba indefinita, & generalia dispositionis declarantur
ex altitudine in proemio addita.** *dec. 29. n. 10.
pag. 177.*

**Verba Statutaria si in totam ad continent, maxime
si reprobantur eorum proprietas, statutum non ex-
tenditur.** *dec. 35. n. 39. 40. & 41. pag. 176.*

**Verba dubia, & equiuoca, & quae diuersimode pos-
sunt intelligi, non inducunt probationem contra
Remotum, & interpretari debent ad exclusionem con-
trarii.** *dec. 40. n. 3. & 4. pag. 183.*

**Verba generalia, & vniuersalia nullam constituunt
differentiam inter se.** *dec. 70. n. 12. pag. 353.*

**Verba lo fo sede hauer visto &c. non coincidunt
per decessum inceptum pecuniarum.** *dec. 83. n. 17.
pag. 376.*

**Verba prima determinant Clausulas sequentes, unde
ad restrictionem restringuntur vbi sunt dispositionem.**
conf. 5. n. 8. pag. 449.

**Verba importantia renuntiationem de iuribus ortis,
& quae oriri possunt, comprehendunt dispositionem
purificatam, non autem purificandam ex Bald.**
conf. 5. n. 12. pag. 449.

**Verba generalia appositum in renuntiatione an,
& quando vniuersalem renuntiationem Iuris succedendi, vel
sine renuntiatione ad successionem totum ex aliquo
fidei commissu purificandam etiam amplificatur.** *ibid.
num. 16.*

**Verba renuntiationis an transmissa ad successionem
ad intestato.** *ibid.*

**Verba, attendit subiecta materia, censentur restricta
ad causas expressas, non obstantibus quibusvis
amplificationibus.** *conf. 5. n. 28. pag. 441.*

Verba nisi fuerint directia ad ipsos filios, dicenda. Si

cum Matre habitare velint, vel Dote habita-
verint, non potest dici in illis fuisse praesuppositum
Ius habitandi, sed eorum conceptus principalis
Ius defuit. *arg. a. n. 33. pag. 460.*

Verba in specie

Verbum. Alius, iuratum, diffinitum, Quocumque, mo-
do, implicat titulum, & modis similes eundem
qualitatis, & naturae, ac prius (sunt expressi). *dec. 1.
n. 47. pag. 107.*

Verbum Alienatio quando est positum inter loca, spe-
cies, ab illis semper restringitur, & inter illarum
fontem de sola alienatione domini translatio in-
terligitur. *ibid. n. 48.*

Verbum Alienare, subsequens verbo Vendere ope-
ratur domini translationem. *ibid. n. 50.*

Verbum Accipere, importat apprehensionem, sed
translationem domini, vel possessionis. *dec. 1. n. 50.
pag. 107.*

D

Verba Dedit, & Assignavit, non important trans-
lationem, sed domini translationem. *dec. 2. n. 29. p. 13.*

Verbum Dedit, transfert dominium. *ibid. n. 30.*

Verba Damnum dederit in delictum fontatur. *dec. 2. n. 85.
pag. 125.*

Verbum Debeat, importat formam. *dec. 35. n. 56.
pag. 209.*

Verba De iure operantur, ut Index, procedere vo-
lunt Manu Regis. *dec. 49. n. 28. pag. 258.*

E

Verba Emere, vel aliquo quocumque titulo, sub
modo acquirere, extenduntur ad hypothesam
specialem, & generalem. *dec. 15. n. 41. pag. 106.*

Verba Eo Iure utimur, denotant localem consuetudi-
nem. *dec. 16. n. 50. pag. 121.*

Verbum Incontinenti, quomodo intelligatur, remi-
ssum. *dec. 15. n. 119. pag. 113.*

Verba Iofu sede habet vito &c. non concludunt per
necessitatem receptionem pecuniarum, cum haec dissonet
gratificandi animo fieri possint. *dec. 33. n. 17. p. 76.*

M

Verba Mobiliu, & Immobiliu ostendunt quid-
dam Ius in re. *dec. 15. n. 105.*

Verba Mia, & Mibi, denotant proprietatem faveri
disponentis. *conf. 10. n. 5. pag. 458.*

N

Verbum Non potest induci praesumtionem necessitatis
& negationem potentiae, derivat eamendandam
resistentiam, & impossibilitatem, & operatur, ut
actus in contrarium factus sit ipso Iure nullus. *dec.
1. n. 9. pag. 48.*

Verba Non possunt audiri nilo modo, quanti pen-
detur. *dec. 68. n. 28. pag. 399.*

Verba Non possunt in Iudicio appari, quid opo-
ratur. *conf. 1. n. 13. pag. 421.*

Verbum Omnis, comprehendit quancunque speciem,
sed qualitate, audierunt. *dec. 1. n. 10.
pag. 3.*

Verbum Ponens, inducit Iurium cessionem, & trans-
lationem utilium aliorum. *dec. 2. n. 32. pag. 13.*

Verbum Posse Iuribus prosequi de praesenti. *dec. 7.
n. 16. pag. 49.*

Verbum Ponens, importat domini translationem.
dec. 15. n. 92. pag. 111.

Verbum Pro residuo, denotat reliquatum fuisse solu-
tum. *dec. 60. n. 14. pag. 292.*

Verbum Pro residuo, operatur, ut calculo stipulan-
dum sit, error concludens non probato. *dec.
60. n. 28. & 29. pag. 293.*

Verbum Plenarie comprehendit omnes casus, nec alia
additione indiget, nihilque ulterius addi potest,
neque restringi. *dec. 60. n. 50. pag. 295.*

Q

Verba Qualitercumque, & Quomocumque, ap-
posita in Iudicio post pactum de non alienando,
comprehendunt omnes modos et saltem ultra
expressos, praesentis quaque sunt reciproca, &
geminata. *dec. 4. n. 18. & 19. pag. 26.*

Verba Quocumque titulo, vel modo, in statuto ap-
posita non operantur restrictionem, vel limitatio-
nem. *dec. 15. n. 8. pag. 103.*

Verbum Quasi, importat quandam diminutionem.
dec. 55. n. 13. pag. 87.

Verbum Quello, consentum in dispositione intelli-
gitur ad non Iuris in proximo superiori verbo, re-
sento eodem principali ibidem, sed ut illius ex-
pressam denominationem significet. *dec. 65. n. 2.
3. 4. & 5. pag. 313.*

R

Verbum Renegidit, importat veram, & propriam
per-

venditionem, quando cessat de voluntate partium, secundum quam verba posita impropriantur, dec. 2. n. 33. pag. 13.

Verbum Residuum, etiamsi probetur, fuisse dictum, per errorem, quietatio tunc cum receptione certę summe pro residuo das praesumptionem, omnes aliae partitis debitas fuisse solutas, dec. 60. n. 11. & 13. pag. 291.

Verbum Pro residuo denotat, reliquum fuisse solutum, dec. 60. n. 14. pag. 292.

S

Verbum Pro saldo appositum in stipulatione operatur, ut calculo standum sit, errore concludenter non probato, dec. 60. n. 28. & 29. pag. 293.

T

Verbum Tenetur, importat praesentem necessitatem, & alius in contrarium factus nulli, dec. 7. n. 11. pag. 48. dec. 88. n. 14. pag. 399.

Verbum Tenetur, inducit formam, dec. 35. n. 36. pag. 209.

V

Verbum Videtur, aliquando importat, & denotat veritatem, dec. 2. n. 34. pag. 24.

Verbum Vendo, in contractu locationis appposito dicitur pectus contractus locationis, quā venditionis, dec. 14. n. 30. pag. 93.

Verbum Venditio facta, ut idem operetur verbum, Aliquando si subsequens, dec. 15. n. 50. pag. 107.

Verisimilitudo.

Verisimilitudo in dubio est attendenda, dec. 7. n. 34. pag. 10.

Verisimilitudo ad effectum excludendi metū, vel illius suspensionem est consideranda, dec. 8. n. 81. p. 61.

Verisimilitudo in qualitate materiae est canonica officia, ut tam pro se habens, illamque allegare, & legem suam habere, & allegare dicatur, ibid. n. 83.

Verisimilitudo est servanda, ibid.

Verisimilitudo arguit libertatem animi, & quod sponte, & libenter actus fiat, ibid.

Verisimilitudo probat metum, & alius circumstantiis, & praesumptionibus alium inducentibus, ibid.

Verisimilitudo est maxime auctor natura, & supplet probationem, quandoque imperfectam, & admoveat quantum Iudici, dec. 83. n. 22. pag. 377.

Verisimilitudo in iudiciis penitus capitur ex generalitate facti, & conditione Personarum, conf. 3. n. 2. pag. 430.

Veritas.

Veritati cedit opinio, dec. 22. n. 14. pag. 152.

Veritas est sicut ignis, qui quo plus excutitur, plus clarior fit, dec. 33. n. 64. pag. 161.

VASTITAS Pignoris Vastitas debetur, & sunt de funeralibus, ac de privilegiis, dec. 78. n. 19. p. 357.

Via.

Viam publicam impediens, vel deteriorans, aus augustinus, prohibitorio interdictione aritari potest, dec. 69. n. 6. pag. 323.

Viam qui denudat, effodit, & lignitatem quomodocumque, interdictione prohibitorio prospectus ad faciem cryptas libet de Tepulo, ibid. n. 7.

Via si fuerit angustata, vel deteriorata, existens in possessione, vel quasi eandem usus, sed in statu videndi, competo etiam Officium Iudici, & summariissimum possessorum, ibid. n. 8. & 9.

Via in dubio praesumitur publica, dec. 69. num. 14. pag. 324.

Via longius usus facit constare de titulo, ibid. n. 15.

Via ut sit publica, plurimorum, ibid. n. 17.

Via non dicitur publica, probato tantum, quod per eam omnes iussus, & contra munus per eandem transmissus, & erant, ibid. n. 18.

Via publica intermedia non impedit coherentiam bonorum, quae sunt vicis, & citra tuam, unde si Testes afferrent ad includendam possessionem, bona coherere alienis, non concludens quoad inclusionem via, dec. 69. n. 24. pag. 325.

Via servitus ut acquiratur, requiritur praecedens praescriptio, & subsequens petentia, dec. 69. n. 67. pag. 327.

Via quis ut praescribitur sine servitute, non vero servituti, maxime concurrente multiplicitate actuum, ratione continuanda possessionis cum statu, 30. annorum, & vicis, dec. 69. n. 74. et 75. pag. 328.

Via nomen centuri debet consonare rei, & effectui, dec. 69. n. 80. pag. 329.

Via publica a Primatis alienari non potest, ibid. n. 87.

Via quondam dicitur publica, aut vicinalis, vel agraria, remissus, dec. 69. n. 89. pag. 329.

Via Regalia ut dicatur, quamvis requirantur, dec. 69. n. 90. pag. 330.

Via privata ducentes ad agros, per quos omnibus communiter licet, sunt publica, ibid. n. 91.

Via publica si nemine occupata possit, ibid. n. 92.

Via publica si fuerit occupata, praescribi potest interdictione prohibitorio, & interdictione remotionis, dec. 69. n. 93. & 94. pag. 330.

Via ut dicatur publica, quamvis requirantur, remissus, dec. 69. n. 95. pag. 330.

Via publica ab aliquo reformari non potest sine licentia, & iussu Principis, pag. 331. n. 3. & 4.

Via executionis alieni comparatur, composis quoque eius heredibus, dec. 89. n. 3. pag. 403.

Vicinus.

Vicinus Vicini in expensis condemnatur, dec. 4. n. 50. pag. 19.

Vicinus

Videtur non potest dici moniter Agens super articulo
disputa, dec. 6. n. 33. pag. 44.
VINCULI dupliciter non consideratur in successione
 bus ab intestato, nec habet locum in successione
Nepotis, dec. 9. n. 14. pag. 65.

Vinum.

Vinum omnis sub nomine *Arachis*, & *Ammonia*, dec. 7.
 n. 15. pag. 175.
Vinum venit appellatione *Philadelphum*, *ibid.* n. 16.

Vir.

Vir non tenetur restituere dotem, constante matrimo-
 nio, nisi in casu ipsius vergentia ad inopiam, dec. 7.
 n. 1. pag. 48.
Vir restituere potest pecunias dotales *Proximi*, tunc
 venie amoris consensu, ut ipsius uxore ex his praed-
 ium dotem emat, quod casus dotalis, *ibid.* n. 2.
Vir, constante matrimonio, consentiente Muliere,
 permutare potest dotem ex pecunia in rem, aut ex
 re in pecuniam, *ibid.* n. 3.
Vir assignare potest *Proximi* tot de bonis suis, qua pecu-
 nia dotis aequivalens, dec. 7. n. 3. pag. 48.
Vir, licet constante matrimonio, & extra casum ver-
 gentia ad inopiam, liberatur ex dote restituti-
 onis, si Mulier, & voluit assilio dotis, *ibid.* n. 4.
Vir si decessit, facit dotem ad favorem *Proximi*, red-
 ditur, & dote innoxius, nulla exhibitio quera-
 tione, seu liberatione summum, qua procedunt
 tunc soluta, dec. 50. n. 15. pag. 261.
VITIUM, & culpa non debent prodesse, dec. 81.
 n. 27. pag. 367.
DE UNIVERSITATE, sententia affirmativa lata
 facit ius quoad omnes, licet non citatos, dec. 62.
 n. 42. & 45. pag. 45.
VOCANS heredes, & Successores non tenetur vo-
 care Descendentes, nisi sint heredes, praeteriti si
 praecedat verbum genericum Heredes, & ver-
 sum in dispositione hominis non habente qualiter
 hereditariam, ad exclusionem Carentis, & conf. 4.
 n. 9. 10. 11. & 12. pag. 437.

Voluntas.

Voluntas, & consensus *Dispositi* conservatur in bato-
 dote iacente, dec. 3. n. 41. pag. 351.
Voluntas praecedens declaratur ex observantia subse-
 quuta, dec. 16. n. 99. pag. 126.
Voluntas Testatoris probatur ex dictis per se ipsum,
 unit, & post testamentum, dec. 20. n. 12. p. 143.
Voluntas Testatoris declaratur per duos Testes, *ibid.*
 n. 23. & 28.
Voluntas Testatoris mutata in dubio non praesumitur,
 sed perseverata, dec. 20. n. 48. pag. 146.
Voluntas Testatoris est ascendenda, quando constas
 per Testes, *ibid.* n. 59.
Voluntas Testatoris non est dubia, recurrit debet ad
 rationem ab ipso expressam, *ibid.* n. 60.

Voluntatis mutatio non praesumitur, siante *Infir-
 mamento* expressa *Testamentum* hereditatis, dec. 46.
 n. 9. pag. 224.
Voluntas Principis inter casus fortuitos communica-
 tur, dec. 63. n. 14. pag. 308.
Voluntas *Dispositi* renuntiandi *Iuri* ex *Infirmitate*
 ra competenti probari potest ex consensu, & pre-
 sumptionibus, dec. 90. n. 50. pag. 414.
VOTUM interdictum rebus in eodem statu permanen-
 tibus, dec. 14. n. 22. pag. 92.
VSPARE absque alia hominis oppositione compen-
 santur cum fructibus ad eundem cursum carum,
 & illud, quod superest, compenatur cum fortis,
 dec. 11. n. 64. pag. 81.

Vius.

Vn rei impeditio, damnum dicitur inesse in substantia,
 dec. 14. n. 16. pag. 92.
Vas rei, & accessus ad eam probant possessionem,
 dec. 46. n. 3. pag. 129.
Vas cum publici, quibus privati conferuntur per in-
 terdictum prohibitorium, dec. 69. n. 5. pag. 323.
Vas tantum via pro manifestatione sufficit, non pro-
 bata scientia, & acquisitionis praecedentis do-
 minium eius, *ibid.* n. 10.
Vas in *Iuris* incorporabilibus si praesumatur prece-
 rius, manifestationis non datur, non dolo de titulo
ibid. n. 11.
Vas longum via facti consistit de titulo, dec. 69. n. 15.
 pag. 324.
Vas servitutis discontinuus, & interpellatus requirit
 factum hominis non valens continui transire,
 & commutare, dec. 69. n. 48. pag. 326.
Vas servitutis, licet non praescripta quondam vi-
 gore Statuti solum sibi vindicet Officium *Iudicis*,
 pag. 332. n. 16.
Vas ut videtur acquisitionem quasi possessionis in-
 incorporabilibus, consistit debet de scientia, & po-
 tentiali *Iuris*, cui *Vas* praedictum si possidet, dec. 72.
 n. 8. & 9. pag. 337.

Viusfructus.

Viusfructus pecuniae adveniens filii negotiatoris ut
 Patre amittatur, requiritur expressa renuntiatio,
 dec. 44. n. 33. pag. 244.
Viusfructus adveniens non requiritur potest, quando Pa-
 ter permittit, *filii* familias publici negotii,
ibid. n. 32.
Viusfructus adveniens tunc remitti potest per
 Patrem filio, *ibid.* n. 33.
Viusfructus adveniens non an, & quando obligetur
 ex causa onerosa Creditori per filium familias ne-
 gotiatoris existentem in quasi possessione sui *Iuris* ob
 plures alias ad se gestos *Iudicis* per Statutum regula-
 tur Patris consensu, & an idem procedat favore
 filii pro expensis factis occasione malitiae per fi-
 lium patrati, dec. 44. n. 36. p. 244. ad n. 40. p. 245.
Per Jus.

*V*isus illas bonorum adventitiorum per Patria mortem finitur, & cum proprietate consolidatur. *ibidem*. num. 43.

Vtile.

*V*tile per inutile non visitur. *decif.* 7. numer. 51. pag. 51.

*V*tile quod alieni est, potius volens, quam coactus facere videtur. *dec.* 8. n. 81. pag. 61.

*V*VLNVS potius creditur esse casuale, quam consilio, & data opera. *dec.* 29. n. 15. pag. 183.

Vxor.

*V*xori à Viro assignari potest tot de bonis suis, quae pecunia dotis aequivalent. *decif.* 7. n. 3. pag. 48.

*V*xor succedens pro viro cum solemnitatibus à Sacerdote requisitis valide obligatur, nisi remanens indotata. *dec.* 10. n. 1. & 2. pag. 69.

*V*xor non dicitur remanere indotata, si habeat solam medietatem dotium. *decif.* 10. numer. 3. pag. 70.

*V*xor tenetur subvenire necessitatibus Mariti. *ibid.* num. 6.

*V*xor volens liberare Virum à creditoribus, & aliis manibus Executorum, & potestato ne res ad eam carere bene obligatur. *dec.* 20. n. 7. pag. 70. *Idem* causa fis Civilis, aut Criminalis, vel culpa Viri praesens, vel non. *ibid.* n. 8.

*V*xor non dicitur voluntarie obligata, si obligatio fuerit facta ad subleandum Virum magno aere, alieno gravatum, & pro alijs indigentis domus. *ibid.* n. 14.

*V*xori competit solium affluat quantitas. Quando Maritus longe, post promissam sibi dotem in pecunia, recipit ad eundem compoem Iura, census, stabilia, vel quid aliud, & illa Iura, & census &c. non efficiuntur de fundo dotali. *dec.* 11. n. 83. & 84. pag. 83.

*V*xori licet praecipuare omnia. *decif.* 22. num. 12. pag. 152.

*V*xor tenetur Creditoribus ad bonificanda credita, si qua ex sua negligentia in eorum prauidium inexacta appareant. *dec.* 22. n. 41. pag. 154.

*V*xoris culpa operatur, ut teneatur ad reclamationem Creditorum hereditatis viri, docto de damno passo. & neglecta exactione. *decif.* 23. num. 34. pag. 159.

*V*xori debetur habitus vidualis. *decif.* 23. num. 48. pag. 160.

*V*xor habet bona dotalia, paraphernalia, & extradotalia. *dec.* 35. n. 38. pag. 208.

*V*xor Condemnata, licet in Crimine Lesa Maiestatis, deducere potest suas doses, et si confessatas, & donata propter nuptias à diversis Fiscum. *decif.* 43. n. 52. & 53. pag. 239.

*V*xori denegatur Immisio contra Tercios Possessores ex sola dotis confessione. *decif.* 50. numer. 4. pag. 260.

*V*xor abique expressa hypotheca addidit causa super bonis Viri ex tacita hypotheca legali. *decif.* 50. num. 12. pag. 261.

*V*xor quod possit se obligare, pro viro, difficultatur aliqui, qui hic recensentur. *decif.* 77. num. 35. pag. 354.

*V*xori debentur vestes viduales. *decif.* 78. num. 18. pag. 357.

*V*xore extincta, extinguitur Ius habitationis respectu filiorum, si in dispositione, omni habitationis continetur, & contemplata solum vxor. *confil.* 10. num. 10. pag. 429.

Idem, & de vxore, si in dispositione, omni habitationis continetur, & contemplata solum vxor. *confil.* 10. num. 10. pag. 429.

Circa Varios Doctores, & LL.

A vendam, & Sequaces reijciuntur, tenentes, quod per cassationem bonorum, facto concursu, emphyteusis ipso Iure resoluitur, & cum directo dominio consolidatur. *dec.* 26. n. 34. pag. 120.

Alex. *conf.* 121. lib. 1. n. 10. *declaratur.* *dec.* 57. n. 21. pag. 289.

Ancharan. *conf.* 130. *declaratur.* *decif.* 60. n. 52. & 53. pag. 295.

C

Cost. tract. de recepta. cap. 8. cal. 6. num. 2. *declaratur.* *dec.* 43. n. 69. pag. 240.

Crauet. *conf.* 158. n. 3. & Cephal. *conf.* 156. n. 16. *declaratur.* *dec.* 66. n. 23. pag. 316.

Cassiodor. lib. 3. var. epist. epist. penult. de Agri-ment. Verba enunciantur circa dominium rei.

dec. 73. n. 8. pag. 344.

Castrenf. *conf.* 300. n. 2. vers. Sed certe fateor lib. 2. *declaratur.* *dec.* 90. n. 39. pag. 413.

G

Gabr. *conf.* 86. num. 12. lib. 1. *declaratur.* *dec.* 90. num. 61. 62. & 66. pag. 414.

L

Larrea alleg. 17. *declaratur.* *dec.* 14. n. 68. & 74. pag. 97.

Lepid. *dec.* 130. quomodo intelligatur. *decif.* 57. num. 25. pag. 284.

M

- Mazzol. conf. 59. *reprobatur. decif. 15. num. 31. pag. 105.*
 Menoch. *ad propositum, vel sibi ipsi contrarius nullam fidem meretur. decif. 15. numer. 95. pag. 111.*
 Mart. Medic. exam. 56. num. 54. *quando procedat. dec. 23. n. 59. pag. 159.*
 Merlin. dec. Luc. 82. num. 5. & seqq. *declaratur. dec. 35. n. 69. pag. 210.*
 Merlin. Pignatell. cap. 12. *quomodo intelligatur super Clausula Omni meliori modo &c. dec. 37. num. 24. pag. 284.*
 Magon. dec. Luc. 13. n. 12. & 13. *reversetur. dec. 66. n. 5. & 7. pag. 315.*

P

- Phanuc. conf. impress. post tract. de Inveniar. *reprobatur. dec. 15. n. 31. pag. 105.*
 Paris. conf. 131. lib. 1. *declaratur. decif. 15. n. 78. pag. 110.*
 Propertij *dictum refertur. conf. 1. n. 1. pag. 428.*

R

- Ruin. conf. 19. n. 9. lib. 4. *declaratur. decif. 15. num. 78. pag. 110.*

- Rouin. dec. 44. n. 7. *declaratur. dec. 81. num. 35. pag. 368.*
 Ruin. conf. 142. n. 17. lib. 3. *declaratur. decif. 90. n. 61. 62. & 66. pag. 414.*

S

- Surd. conf. 283. n. 4. *declaratur. decif. 15. n. 78. pag. 110.*
 Surd. dec. 30. n. 5. 6. & 35. *declaratur quomodo procedat. dec. 15. n. 99. pag. 111.*
 Soccin. conf. 99. lib. 4. *declaratur. dec. 60. n. 52. & 53. pag. 295.*

1. *scripturas Cod. qui potior. in pign. habeat. declaratur. dec. 43. n. 66. pag. 240.*
 1. *magnam Cod. de contrahen. vel committen. stipulat. reversetur. dec. 63. n. 12. pag. 307.*
 1. *si quis patrem fecerit, &c. ad Senat. Consult. Maced. declaratur. decif. 86. numer. 5. & 7. pag. 325.*

- Cap. Odoardus de solutionib. *declaratur. dec. 76. n. 12. 13. & 14. pag. 350.*
 Cap. 2. de nat. success. feud. *en comprahendes rdm fundum ex passo. & presidentia. qudm hereditarium. decif. 90. numer. 24. & 17. pag. 411.*

Finis Indicis Materialium, & totius Operis;

I

1. *scripturas Cod. qui potior. in pign. habeat. declaratur. dec. 43. n. 66. pag. 240.*
 1. *magnam Cod. de contrahen. vel committen. stipulat. reversetur. dec. 63. n. 12. pag. 307.*
 1. *si quis patrem fecerit, &c. ad Senat. Consult. Maced. declaratur. decif. 86. numer. 5. & 7. pag. 325.*

1. *scripturas Cod. qui potior. in pign. habeat. declaratur. dec. 43. n. 66. pag. 240.*
 1. *magnam Cod. de contrahen. vel committen. stipulat. reversetur. dec. 63. n. 12. pag. 307.*
 1. *si quis patrem fecerit, &c. ad Senat. Consult. Maced. declaratur. decif. 86. numer. 5. & 7. pag. 325.*
 1. *scripturas Cod. qui potior. in pign. habeat. declaratur. dec. 43. n. 66. pag. 240.*
 1. *magnam Cod. de contrahen. vel committen. stipulat. reversetur. dec. 63. n. 12. pag. 307.*
 1. *si quis patrem fecerit, &c. ad Senat. Consult. Maced. declaratur. decif. 86. numer. 5. & 7. pag. 325.*

REGESTVM.

††. a b c

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq
Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm
Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff.

Omnes sunt Duerniones, vna cum Duernione Frontispi-
tij, qui non habet aliquod signum; præter c, & Ffff
sunt Terniones.

PLACENTIAE

In Ducali Typographia Ioannis Bazachij. 1663.
SUPERIORVM PERMISSV.

REGISTER

1863

ALCOHOLIC KILNWORKS

ALCOHOLIC KILNWORKS
ALCOHOLIC KILNWORKS

ALCOHOLIC KILNWORKS
ALCOHOLIC KILNWORKS

ALCOHOLIC KILNWORKS

ALCOHOLIC KILNWORKS
ALCOHOLIC KILNWORKS

PLACENTIA

In Duca's Typographic Press, 1863.

REGISTERED PERMANENTLY

